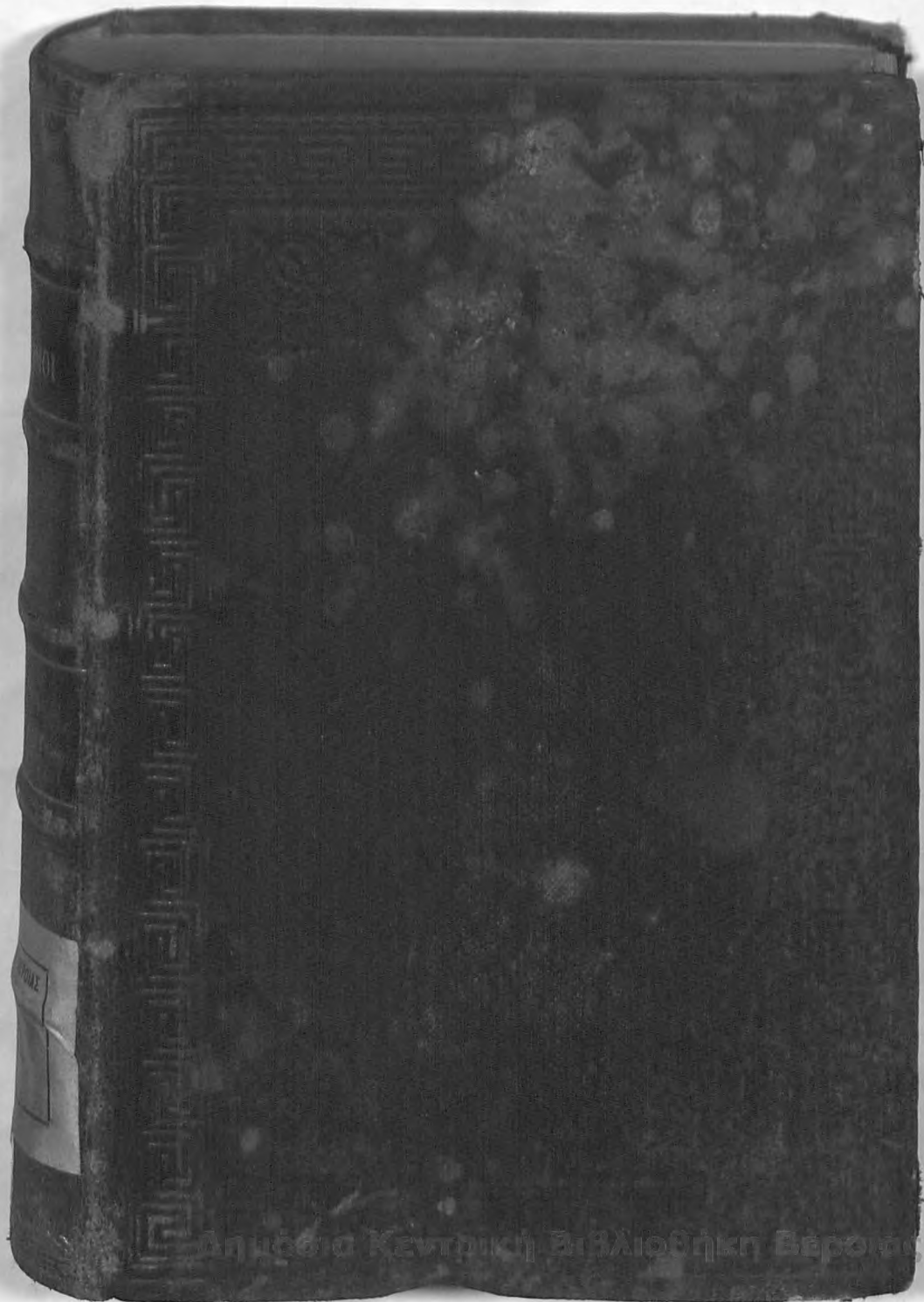

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερολίνου

G2VER-00248

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+370

Νοφ.

Αριθ. είσ.

44 806

ΔΩΡΕΑ

Καθ. Μιχαήλ Χρ.
Γιαννί

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΙ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΤΑ
ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΚΑΙ ΠΟΛΛΩΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ
Θ. Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ

ΤΗΝ ΕΞΑΒΙΒΛΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩ ΚΑΙ ΕΝ ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΙ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ
1904

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 113 σημ. 1 διορθωθήτω ὡς ἐξῆς : Καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν δικονομίαν (ἄρθρ. 361 ὡς μετερρύθμισθη διὰ τοῦ νόμου ΒΚΒ' τῆς 17 'Ιουλίου 1892) εἰς ἀνῆλικον, ὁ ὅρκος δίδεται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ περὶ τοῦ γινώσκειν ἢ μὴ γινώσκειν. Ἀναμφισβήτητον ὅμως ὅτι ἐξώδικος ὅρκος (κατὰ τὰς ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ἰσχυροῦσας καὶ παρ' ἡμῖν) ἐπάγεται εἰς πάντας.

Σελ. 417 στίχ. 1. Γραπτέον δὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἀντίθετον.

Σημειώτεον ὅτι μετὰ τὴν τῷ ἔτει 1898 γενομένην δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ τρίτου Τόμου τῶν Δικαστικῶν Νόμων παρετηρήθη ὅτι παρεισέφεραν τὰ ἐξῆς σπουδαῖα τυπογραφικὰ παροράματα :

Σελ. 16 ὑποσ. 2 ἐτυπώθη «διὰ δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἐγγράφου» ἀντὶ «διὰ δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου».

Σελ. 161 ὑποσ. 1—2 ἐτυπώθη «διὰ τοὺς μικροὺς πλοῦς» ἀντὶ «διὰ τοὺς μακροὺς πλοῦς».

Σελ. 440 ὑποσ. ἐτυπώθη «ἀπόφασιν ὠρισμένων διατάττουσαν» ἀντὶ «ἀπόφασιν ὠρισμένως διατάττουσαν».

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ

Ἐξαντληθείσης τῆς πρώτης ἐκδόσεως καὶ τοῦ παρόντος τόμου τῶν Δικαστικῶν Νόμων, περιλαμβάνοντος τὴν Ἐξαβιβλίον τοῦ Ἀρμενοπούλου ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν παραφράσει, μετὰ παραθέσεως τῶν τε Ῥωμαϊκῶν καὶ Βυζαντιακῶν πηγῶν, τῆς σχετικῆς νομολογίας τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν δικαστηρίου, ἔτι δὲ πολλαχοῦ καὶ τῆς τῶν Ἐφετείων καὶ Πρωτοδικείων, καὶ μετὰ παμπληθῶν ἐρμηνευτικῶν ἡμῶν σημειώσεων, προσέβημεν εἰς τὴν παροῦσαν δευτέραν αὐτοῦ ἐκδοσιν, βελτιωθείσαν καὶ αὐξηθεῖσαν διὰ πολλῶν προσθηκῶν.

Ἐπειδὴ δέ, ὡς γνωστόν, διάφοροι μέχρι τοῦδε ἐγένοντο ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐκδόσεις τῆς Ἐξαβιβλίου ἐπὶ τῇ βίβσει διαφόρων χειρογράφων, σημειωτέον κρίνω καὶ νῦν ὅ,τι καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει ἐδηλώθη, ὅτι δηλαδὴ εἶχον ἀπάσας ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν τύπωσιν τοῦ κειμένου, προὔτιμησα δ' ὅπου διέφερον ἀλλήλων αἱ διάφοροι αὐτῆς ἐκδόσεις (ὅπερ εὐτυχῶς σπάνιον) τὴν γραφὴν τὴν συμφωνοτέραν πρὸς τοὺς γραμματικοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μᾶλλον συνάδουσαν πρὸς τὸ ἐκ τῶν πηγῶν πηγάζον νόημα τῆς προκειμένης διατάξεως. Ὡς πρὸς δὲ τὴν τῶν τίτλων τοῦ Δ' καὶ Ε' βιβλίου ἀρίθμωσιν (καθ' ἣν ἐπίσης ποικίλλουσιν αἱ διάφοροι ἐκδό-

σεις) ἠκολούθησα τὴν ἐν Λειψία ἐκδοσιν τοῦ περιωνύμου Γερμανοῦ νομοδιδασκάλου Heimbach, ἥτις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶναι ἡ ἐπικρατεστέρα ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπομένως ἡ εἰς ἣν γίνονται συνηθέστερον αἱ τῶν παρ' ἡμῖν δικαστικῶν ἀποφάσεων παραπομπαί.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὰ τῆς Ἑξαβίβλου ἀρχαῖα σχόλια, καταχωριζόμενα καὶ ταῦτα ἐν ὑποσημειώσει, διακρίνονται ἐὼν ἐρμηνευτικῶν ἐμοῦ σημειώσεων διὰ τῆς προτασσομένης ἐκάστου σχολίου λέξεως ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου 1903.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ

ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΘΕΝ ΠΑΝΤΟΘΕΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΟΥΤΩ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΥ

ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ⁽¹⁾

Ἡ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ὁ κρίνειν λαχὼν καὶ κριτὴς εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, εἴ γε βούλοιτο τὴν καλλίστην ταύτην προσηγορίαν μὴ καταισχύειν, ἣν καὶ Θεὸς αὐτὸς καλεῖσθαι προσίεται, καὶ τὸν ὄντως ὄντα κριτὴν ἔλκων ἐν τῇ φοδερᾷ τῆς κρίσεως εὐρεῖν ἡμέρα, τὸν ἀδέκαστον, τὸν ἀπροσωπώληπτον, τὸν ἀπαραλόγιστον, τὸν μόνον δίκαιον, καὶ δίκαια ἐκάστω παρέξοντα κατ' ἀξίαν τῶν ἐνταῦθα βεβιωμένων· ἐκεῖνο πρότερον ἐντεθυμημένος ἔστω, ὡς δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ δικαιοσύνης ἐπιμέλεσθαι καὶ τὰ δίκαια παρέχειν ἐκάστω, προκαθῆται· ἀποσοδεῖν τε τὴν ἀδικίαν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀποπέμπειν ταύτην ὡς πορρωτάτω, καὶ τοὺς ταύτη κακῶς προσανέχοντας ὡς οἶόν τε τιμωρεῖν, ὡς οὐ λήττων Θεόν, οὕτως ἢ ἐτέρως πολιτευόμενος· Θεὸν γὰρ ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐ δύναται, μὴ ὅτι γε ἀδικῶν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος. Δικαιο-

(1) Γέγονε δὲ καὶ αὕτη παρὰ τοῦ τῷ βιβλίῳ τούτῳ συνεταχέως.

σύνη δέ ἐστιν, ἣν ὁ Θεὸς δίκαιος ὢν διαφερόντως ἡσπάσατο, καὶ ἥπερ, ὥς οὐδενὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸς θεραπεύεται· ἥτις καὶ ἐξ οὐρανοῦ διακύψαι λέγεται, καὶ ἐνώπιον Θεοῦ προπορεύεσθαι, καὶ ἣν ὕψουν καὶ ἔθνη καὶ ἀκούομεν καὶ πιστεύομεν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ποιεῖν αὐτὴν ἀπαιτούμεθα, ὥς ὑποποιῶν καὶ θεοφιλεῖ καὶ σωτήριον. Εἴθ' οὕτω καὶ ταδε διανοεῖσθω καὶ τοῖς λογισμοῖς περιστρεφέτω, πρὸς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰρημένα, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ δικαίου τῶν ὅλων κριτοῦ. «Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε» καὶ «Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται»· εἴτε τὴν ἐνταῦθα βούλει τροφήν τὴν ἐπίκηρον καὶ μὴ παραμένουσαν, εἴτε τὴν μέλλουσαν τροφήν μᾶλλον εἰπεῖν ἢ τροφήν, τὴν ἡδίστην τε καὶ ἀδάπανον, ἣν καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς αἱ οὐράνιαι πᾶσαι τρυφῶσι δυνάμεις. Τούτων οὕτω παρὰ τοῦ Σωτῆρος εἰρημένων, ὧν καὶ μεμνησθαι χρεὼν ἐκάστοτε τὸν κριτὴν, καὶ ὁ τοῖς λογισμοῖς περιστρέφειν, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος, ὁ μύστης καὶ μυσταγωγὸς τῶν τοιούτων, τὸν μέγαν λέγω Βασιλεῖον, τούτοις ἐπόμενος, οὕτω δῆπου καὶ αὐτὸς φησιν· «Ὁ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην μὴ ἔχων προσεναποκειμένην αὐτοῦ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένος, ἢ φιλίας χαρίζομενος, ἢ ἔχθραν ἀμυνόμενος, ἢ δυναστείαν δυσωπούμενος, τὸ κρίμα κατευθύνειν οὐ δύναται»· καὶ τις τῶν παλαιῶν οὕτως εἰσηγούμενος λέγει· «εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδὲνα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων ἐπιγίγνωσκε· ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν.» Σολομὼν δὲ ὁ θαυμάσιος τῆς πλεονεξίας ἀπειργων ἡμᾶς, καὶ τῶν μὴ καθηκόντων κερδῶν, «κρείσσων, φησὶν, ἐλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας»· «ὅτι χρήματα ἀδίκων, ὥς φησι Σιράχ, ὥς ποταμὸς ξηρανθήσεται καὶ ὥς βροντὴ ἐν ὑετῷ ἡχῆσει. Διατί; ὅτι πᾶς ἀδικούμενος, ὥς φησι Κόβριλλος, καταφλέγεται· μὲν ὑπὸ λύπης, ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἔχων, ἢ διὰ τῶν ἴσων ἐλθεῖν, ἐσθ' ὅτε διὰ τὸ ἡττᾶσθαι τῆς τοῦ ἀντιδίκου χειρὸς, τῆς ἀνωθεν μισοπονηρίας τὸ κέντρον καλεῖ πρὸς ἐπικουρίαν.» Τί οὖν ἐνταῦθεν συμβαίνει; τοῦ Σωτῆρος καὶ πάλιν ἀκούσωμεν λέγοντες, «ὦ μέτρον· μέτρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν»· τούτῳ δὲ καὶ ὁ Νύστης Γρηγόριος ἐπόμενος, «ἡ τοῦ

Θεοῦ, φησί, δικαιοκρισία ταῖς ἡμετέραις διαθέ-
 σεσιν ἐξομοιοῦται, καὶ οἱ ἅπαντες ἂν τὰ παρ' ἡμῶν ἢ
 τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοίων παρέχεται.» Πλὴν οὕτως
 πάντας ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα δίκην ὁ Θεός, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶν
 Ἰωάννης, ἵνα μὴ ἀπογνῶς τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀπελπίσῃς τὴν
 κρίσιν, ὡς πάντων ἐνταῦθα διδόντων λόγον· οὕτως πάντας ἀφίη-
 σιν ἀτιμωρητὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπρονόητα εἶναι τὰ
 πάντα νοήσῃς. Εἶπεν, ἀκούσωμεν δὲ καὶ ὅτι Πλάτων φησὶν ὁ φι-
 λόσοφος· φησὶ δὲ· «τίμιος μὲν καὶ ὁ μηδὲνα ἀδικῶν·
 ὁ δὲ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλεον
 ἢ διπλάσιος τιμῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός,
 ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐστέρων·» περὶ τῶν δυναμένων
 πάντως, εἴτε ἄρχοντες εἶεν εἴτε χριταί, ταῦτα λέγων τε καὶ
 ἀποφαινόμενος. Καὶ τούτους δὲ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων,
 φησὶ Δημοσθένης, «οἳ μὴδεμίαν ὠφέλειαν προαιρουν-
 ται τοῦ δικαίου· χρήματα μὲν γὰρ ἐστὶ κτήσασθαι,
 δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾶδιον πρῆσθαι.» Οὕτως δὲ
 ἔχων ὁ τούτοις ἐπόμενος, καὶ ταύτῃ πολιτευόμενος, πεπεισέτω
 μὲν καὶ ὡς λέων, ἴστω δ' ὅτι καὶ ὥσπερ εὐθύς ζυγός,
 οὕτως πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγός, οὐδ' ὑπὸ ψευ-
 δούς κρίνεται· αὐτὸ καὶ δίκαιος κριτὴς οὐδ' ὑπὸ
 δικαίων κρίνεται, οὕτως παρ' ἀδίκων δικάζεται,»
 φησὶν Ἐπίκτητος. «Ἀμεινον δὲ καὶ δικαίως κρίναντα
 πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμψήναι, ἢ
 ἀδίκως κρίναντα παρὰ τοῦ καταδικασθέντος δι-
 καίως ψέγεσθαι.» Μακαριοθήσεται γὰρ πρὸς τοῦ Σωτῆρος
 καὶ τότε, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐπαγγελθήσεται λή-
 ψεσθαι· «μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ δεδιωγμένοι ἕνε-
 κεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν.» Δίκαιος δὲ ὢν καὶ δικαιοσύνης φροντίζων τίμων
 τεύχεται, καὶ τίνα κληρονομήσει, ἔλθῃ τὴν ἡμέραν αὐτὸς μὲν
 ἐλθὼν καὶ θανείων· εἰς εὐλογίαν δὲ ἔσται· τούτου τὸ σπέρμα,
 ἀνθήσει τε ὥσει φοῖνιξ, καὶ ὥσει κέδρος πληθυνθήσεται· τούτου
 οὕτως ἡ ἐλπίς ἐλαττεῖται. οὕτως τὸ σπέρμα ζητοῦν ἄρτον ὀφθήσεται.
 Οὗτος κληρονομήσει μὲν τὴν γῆν, κληρονομήσει δὲ καὶ ὁ ὁ
 Θεὸς ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ὅτι τὴν δικαιοσύνην μᾶλ-
 λον ἢ τὴν ἀγαθωσύνην ἠγάπησεν. «Ἔσται δὲ ἡ δευτέρα αἰὶς
 οὐκ εἶδος, καὶ οὐκ ἡκούσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν
 ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· οὕτως ὑπὲρ τὰ ὅσα καὶ τῶν αἰσθη-

τῶν ἐκείνων πάντων ὑπέρκειται. Ταῦτα τοίνυν πάντα καθ' ἑκα-
στον οὕτω διανοούμενος, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀναπεμπάζομενος,
ἱκανά μοι δοκεῖν ὄντα πρὸς δικαιοσύνην ἐπαλεῖψαι καὶ γνώμην
ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη· τοιαύτη γὰρ ἡ φιλαδέλφεια, καὶ οὕτως
ἐγὼ ταύτην κατονομάζω· τήν τε θεῖαν ὁ κρίνων ἀντίληψιν ἐπι-
καλεῖσθαι, καὶ τοὺς τε νόμους ἀεὶ μελετάτω, τὴν διάνοιαν τού-
των, μὴ τὰ ῥήματα μόνον, εἰδέναι σπουδάζων. Ὡν τὰ κάλλι-
στα ἡμεῖς, ὥς γε μοι φαίνεται, χρειώδη τε καὶ ἀναγκαιότατα
συντεμνόντες ἐν τῇ προχείρῳ τούτῳ βιβλίῳ συντετάχαμεν πάν-
τοθεν συναγχορότες ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰσιὼν εἰς εὐανθεῖς λειμῶ-
νας τὰ χαριέστατα δρέψαιτο τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς μίαν ταῦτα
καλλογήν καὶ τερπνότητα συναγάγῃ. Ἀναγνοὺς δὲ καὶ τὴν ἐκ-
τεθεῖσαν εἰς τοὺς κριτὰς κατάκρισιν, ὑπὸ τῶν πανευσεδῶν βα-
σιλέων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (θεῶ γὰρ καὶ ταύτην εἰδέναι
τὸν κρίνειν ἀνθρώπους μέλλοντα) οὕτω δῆπου μὴ μόνος ψῆφον
κατ' οὐδενὸς ἐπενεγκεῖν θαρρεῖτω, κἂν εἴ τὴν ἐλάχιστον δίκην
δικάζῃ· οὐαὶ γάρ, φησί, τῷ μόνῳ· ὅταν πέσῃ, τίς ἐγερεῖ αὐτόν;
ἀλλὰ τοίγε καὶ μεθ' ἑτέρων, οἱ καὶ γνώμην καὶ γνώσιν ἐν νό-
μοις τελοῦσιν ἐλλόγιοι. Οὕτω γὰρ ἂν ποίων πρὸς τε σοφῶν
μακάρων, πρὸς τε θνητῶν ἀνθρώπων, οἶμαι δὲ ὅτι καὶ πρὸς
Θεοῦ παντοκράτορος, ἄμειπτος εἶη καὶ ἀνεπίληπτος.

**Κατάκρισις ἐκτεθεῖσα εἰς τοὺς Κριτὰς παρὰ Λέοντος
καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν εὐσεδῶν Βασιλέων.**

Οἶμαι δὲ τῶν κρίνειν λαχόντων οὐδένα ποτὲ πρὸς τοσαύτην
ἀποκλίνειν σκαιότητα, ὥστε παρὰ τοὺς ἐγκειμένους νόμους θε-
κίμασαι καὶ τὰς ψῆφους ἐκφέρειν. Εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον τῆς μα-
ταιότητος ἐλισθῇσαι, ἀλοὺς μὲν τὴν ἐν νόμοις κειμένην ἀποισε-
ται δίκην· ἡμᾶς δὲ λαθὼν, ἥιστα λήσεται τὸν ἀκοίμητον
δραχμὸν. Ὅμως καὶ ὅρατ' ἐμπεδῶσαι τοῦτο, λίαν ἀσφαλὲς εἶναι
ῥηθῇμεν. Εὖροι θεὸν μαχόμενον οὗτος, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ
ἀτωμάτους δυνάμεις πολεμοῦσας αὐτῷ. Ἐκτεσσί αἰώρως καὶ τῆς
παρούσης ζωῆς, καὶ προσζημιωθήσεται καὶ τὴν μέλλουσαν. Πῦρ
καταφάγεται θεμέλια οἴκων αὐτοῦ· καὶ ἔσται δι' αἰῶνος ἡτιμω-
μένον τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ζητοῦν ἄρτους, ἀνθ' ὧν τὴν τῶν
νόμων ἐλευθερίαν δούλην παραπεποιημένων κρίσεων ἀπειρ-
γάσατο.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Βιβλίον νόμων πάσαι πεποιήται τοῖς περί τὸν Βασιλεῖον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα τοὺς εὐσεβεστάτους βασιλέας. Πρόχειρον οὕτω καλούμενον, ἐν ἐπιτομῇ τὰ τῶν νόμων διεξιόν, ὅπερ νῦν ἡμεῖς ἐντυχόντες πολλὰ μὲν ἐν τῆς ὑποσχέσεως ἐταθήπειμεν, πρὶν ἢ τοῦτο διεξιέναι· ἐξ ἑκάστου γὰρ φησι τῶν νόμων βιβλίου τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειώδη καὶ συχνῶς ζητούμενα ἀναλέξασθαι, καὶ ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἐν τῇδε τῇ προχείρῳ τῶν νόμων ἐγγράφασθαι, καὶ μηδὲν σχεδὸν παραλιπεῖν, ὅσα τοῖς πολλοῖς ἐν γνώσει καθίστασθαι δίκαιον. Οὕτω πως ἐν προομιόις λέγει, καὶ τοιαῦτα καθυπισχνεῖται· πολλοῦ δέ γε καὶ δεῖν τοῦ σκοποῦ κεκρίκαμεν καὶ τῆς ὑποσχέσεως, τοῦτο διεξιόντες, τὰ τε γὰρ ἀναγκαιότερα παραλέλειπται τούτῳ, καὶ ὅσα τούτων ἐνδεῶς εἴρηται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω τρόπον ἕτερον τοῦ σκοποῦ τοῦτο καὶ τῆς συνθήκης, εὖ μάλα θαυμάσαντες, δεῖν φήθημεν ἀνταναπληρῶσαι τούτῳ τὰ δέοντα, καὶ προσθεῖναι τὰ ὑστερήματα, καὶ τέλειον κατ' ἐπιτομὴν ἀπεργάσασθαι. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῇ πλάτει τῶν νόμων ἐγκύψαντες, ὅσοι τε ἀνέκαθεν εἰσι τεταγμένοι, καὶ ὅσοι πρὸς τῶν θειοτάτων ὕστερον βασιλέων ἐπινενόηται, οὓς καὶ Νεαρὰς σύνηθες ὀνομάζειν, μεθ' ὧν εἰσι καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ τοῦ Μαγίστρου λεγόμενα, καὶ τὰ Ἐπαρχικὰ τε καὶ τῶν Προχείρων τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ πάντων ἐκείθεν ἀναλεξάμενοι, κάλλιστα τε ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ τοῖς τοῦ προχείρου ταῦτα συμπλέξαντες καὶ συνθέντες, τὰ μὲν ἀναμῖξ, τὰ δὲ ἰδίᾳ, ὥς ἄρα ἕκαστον ἔδει τε καὶ καθῆκεν· ἐπεὶ τὸ τοῦ Προχείρου βιβλίον ἐν τεσσαράκοντα ἐν τίτλοις ἐτύγχανεν, ἑτέροις ἡμεῖς τοσούτους ἢ καὶ πλείους ἐπισυνάψαντες, σαφηνείας τε χάριν, καὶ τοῦ μὴ τι δοκεῖν τῶν ἀναγκαιῶν ἐνδεῖν ἐν μὲν τὸ ὅλον ἀπειργασάμεθα, ἐν ἑξ δὲ βιβλίοις τὴν ἑλὴν τῶν ἐξήκοντα τῶν νόμων βιβλίων πραγματείαν συντεμέντες διείλομεν, καὶ τῶν Νεαρῶν, τῶν Ῥωμαϊκῶν τε καὶ τῶν Ἐπαρχικῶν καὶ τῶν Προχείρων· Πρόχειρον ἢ Ἐξάβιβλος οὕτω προσαγορεύσαντες.

Ἐπιγέγραπται δὲ καὶ τῶν βιβλίων ἕκαστον οὕτω·

α'. Τὸ μὲν πρῶτον, περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως· ἐτι τε περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

β'. Περὶ δικῶν δὲ διαφόρων καὶ καινοτομιῶν τὸ δεύτερον.

γ'. Τὸ δὲ γὰρ τρίτον περὶ ἐκποιήσεως, θανείου τε καὶ κοινωνίας.

δ'. Περὶ μνηστείας δὲ καὶ γάμων τὸ τέταρτον.

ε'. Τὸ μέντοι πέμπτον περὶ διαθηκῶν καὶ ἐπιτρόπων.

ς'. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ ἕκτον περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

Τὸ μὲν οὖν ὅλον, ὡς ἔφθην εἰπῶν, ἐν ἑξ βιβλίοις διήρηται, Πράξειρον ἢ Ἐξάβιδλος οὕτως ὀνομασθέν. Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν τοῖς προτέροις προστεθέντες τίτλοις, τεσσαράκοντα ὄντες ἢ καὶ πλείους, ὡς καὶ τοῦτ' ἔφη, τυγχάνουσι. Προσθεῖναι δὲ κάκεῖνο τοῖς εἰρημένοις ἄξιον, ὡς πολλὰ μὲν ἐν τοῖς παλαιοῖς τίτλοις παρ' ἡμῶν εἰσι προστεθειμένα κεφάλαια, τὰ κάλλιστά μοι δοκεῖν καὶ ἀναγκαιότατα· εἰσὶ δὲ καὶ τινὰ τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ τοῖς ἡμετέροις τίτλοις προσκείμενα. Ἵνα τοίνυν δῆλα ταῦτά τε ᾧσι κάκεῖνα, τοῖς μὲν παρ' ἡμῶν προστεθεῖσι τίτλοις καὶ κεφαλαίοις, κἂν ὅπου ἄρα καὶ τελῶσιν εὐρίσκόμενα, τὸ ἡλιακὸν ἔξω σημεῖον ἐγγέγραπται, τὸ χρονικὸν δὲ παλαιοῖς· καὶ οὕτω δῆλα τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι καθίσταται, εἴγε δῆπου καὶ τοῦτο εἰδέναι βούλονται, τίνα τέ εἰσιν ἐν τῷ Προχείρῳ τούτῳ τὰ παλαιά, καὶ τίνα τὰ νέα, εἴτε τίτλοι λέγω, εἴτε κεφάλαια. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις. Ἐν ἑκάστῳ δὲ πάλιν τῶν κεφαλαίων δηλοῦται διὰ τὸ ἀδιάδηκτον, ὅθεν ταῦτα παρεξελήθη, καὶ ὅ γε βουζόμενος εἰς τὰ πρωτότυπα τούτων ἀνατρέχέτω βιβλία, κάκεῖθεν τὰ ληθῆς ἢ καὶ τὴν τούτων δῆλωσιν σαφέστερον μανθανέτω.

Οἱ δὲ τῶν βιβλίων τίτλοι καθ' ἕκαστον οὕτως εἰσὶν ἔχοντες, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ δείκνυται καταγραφῇ.

ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως, ἔτι τε περὶ
ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

- TITΛ. Α'. Περὶ νόμων.
- » Β'. Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου.
 - » Γ'. Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων.
 - » Δ'. Περὶ δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως.
 - » Ε'. Περὶ μηνυτῶν.
 - » Ϛ'. Περὶ μαρτύρων.
 - » Ζ'. Περὶ ὅρκου.
 - » Η'. Περὶ συμβολαίων.
 - » Θ'. Περὶ συμφώνων.
 - » Ι'. Περὶ διαλύσεως.
 - » ΙΑ'. Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.
 - » ΙΒ'. Περὶ ἀνήθων καὶ ἀφελίκων, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως.
 - » ΙΓ'. Περὶ γυναικῶν.
 - » ΙΔ'. Περὶ δούλων.
 - » ΙΕ'. Περὶ ἀσαφοῦς καὶ ἀμφιδόλου.
 - » ΙϚ'. Περὶ στρατιωτῶν.
 - » ΙΖ'. Περὶ λύσεως ὑπεξουσιότητος.
 - » ΙΗ'. Περὶ ἐλευθεριῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ δικῶν διαφορῶν καὶ καινοτομιῶν.

- TITΛ. Α'. Περὶ νομῆς καὶ δεσποτείας.
- » Β'. Περὶ ἀναγκυρίας.
 - » Γ'. Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας.
 - » Δ'. Περὶ καινοτομιῶν.
 - » Ε'. Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν καὶ κομμερκίου.
 - » Ϛ'. Περὶ μερίδων ἐν ᾧ καὶ περὶ εὐρέσεως θησαυροῦ.

- ΤΙΤΛ. Ζ'. Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ῥιπτομένων καὶ περὶ δι-
καίου ὑποστροφῆς.
» Η'. Περὶ υἱοθεσίας.
» Θ'. Περὶ τῶν προσφευγόντων.
» Ι'. Περὶ χρήσεως.
» ΙΑ'. Περὶ ναυτικῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε καὶ κοινωνίας.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ δωρεῶν.
» Β'. Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.
» Γ'. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾗ καὶ περὶ προτι-
μῆσεως.
» Δ'. Περὶ ἐμφυτεύσεως.
» Ε'. Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου.
» Ϛ'. Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.
» Ζ'. Περὶ τόκου
» Η'. Περὶ μισθώσεως ἐν ᾗ περὶ ἐργολάδων.
» Θ'. Περὶ παρακαταθήκης
» Ι'. Περὶ κοινωνίας.
» ΙΑ'. Περὶ λύσεως κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Περὶ μνηστείας καὶ γάμων.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ συναινέσεως μνηστείας.
» Β'. Περὶ ἀρραβῶνων μνηστείας.
» Γ'. Περὶ δωρεῶν μνηστείας.
» Δ'. Περὶ ὄρου καὶ διαθέσεως γάμου.
» Ε'. Περὶ ἀκριθείας γάμου.
» Ϛ'. Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς.
» Ζ'. Περὶ γάμων κεκωλυμένων.
» Η'. Περὶ συναφείας γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας.
» Θ'. Περὶ δευτερογαμούντων.
» Ι'. Περὶ δικαίου προικῶς.
» ΙΑ'. Περὶ ἐκδικήσεως προικῶς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.
» ΙΒ'. Περὶ ἐξωπροίκων.

- ΤΙΤΛ. ΙΓ'. Περὶ ὑποθέλου.
 » ΙΔ'. Περὶ θωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.
 » ΙΕ'. Περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτῆς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Περὶ Διαθηκῶν καὶ Ἐπιτροπῶν.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ διαθήκης αὐτεξουσίων.
 » Β'. Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίων.
 » Γ'. Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων.
 » Δ'. Περὶ διαθήκης ἐπισκέπων καὶ μοναχῶν.
 » Ε'. Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.
 » Ϛ'. Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης.
 » Ζ'. Περὶ κωδικέλλου.
 » Η'. Περὶ κληρονόμων.
 » Θ'. Περὶ φαλκιδίου.
 » Ι'. Περὶ ἀποκλήρων.
 » ΙΑ'. Περὶ ληγάτου.
 » ΙΒ'. Περὶ ἐπιτρόπων, κουρατόρων καὶ διοικητῶν.
 » ΙΓ'. Περὶ τοῦ πότε δεῖ ἐνᾶγειν τοὺς θανειστάς κατὰ
 τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ ζημίας.
 » Β'. Περὶ μοιχῶν.
 » Γ'. Περὶ πορνῶν καὶ τῶν ἐκδιαζόντων παρ' ἑνὸς.
 » Δ'. Περὶ αἰμομικτῶν, ἀσελγῶν καὶ ἄλογευσμένων.
 » Ε'. Περὶ κλεπτῶν, ἀπελατῶν, τυρδωρύγων καὶ ἱερο-
 σύλων.
 » Ϛ'. Περὶ φονέων καὶ ληστῶν.
 » Ζ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων.
 » Η'. Περὶ αὐτομύλων καὶ ἀνδραποδιστῶν.
 » Θ'. Περὶ συκοφαντῶν καὶ τῶν φλυαρίαν εὕρισκόντων.
 » Ι'. Περὶ φαρμακῶν, γοήτων καὶ μάντεων.
 » ΙΑ'. Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλλήνων καὶ Διόρετικῶν.

- ΤΙΤΛ. ΙΒ'. Περὶ δούλων καὶ τῶν ἐμπρησμοὺς ποιούντων.
 » ΙΓ'. Περὶ τῶν ἀλλοτριῶς ὑποδεχομένων δούλους καὶ
 τῶν ἐκποιούντων ἐλευθέρους.
 » ΙΔ'. Περὶ διαφόρων ποινῶν.
 » ΙΕ'. Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμοῦνται.

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ ἀξιωμάτων.
 » Β'. Περὶ κανόνων διαφόρων.
 » Γ'. Περὶ σημασίας ὀνομάτων.
 » Δ'. Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.
-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ, ΕΤΙ ΤΗ
ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ νόμων.

1. Κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους οὔτε μοναρχία: ἦσαν βασιλικάι, ἀλλὰ δι' ὑπάτων τὰ τῶν Ῥωμαίων διηυθύνοντο πράγματα· (1) προσβάλλοντο γὰρ καθ' ἑκαστον χρόνον ὑπατοὶ δύο, καὶ ἀνεδέχοντο πάντα τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικά. Καὶ ἵνα σαφέστερον καὶ συντομώτερον εἰπώμεν· οὔτε νόμοι ἀκμῇν, οὔτε βασιλεῖς ἦσαν, οὔτε ἐγγράφοι νόμοι ἐν βιβλίοις τεταγμένοις ἀναγραφόμενοι.

Μ. Κατὰ τοὺς πάλαιους χρόνους δὲν ὑπῆρχον ἔτι ἐν Ῥώμῃ βασιλεῖς, ἀλλὰ δι' ὑπάτων διηυθύνοντο τὰ πράγματα τῶν Ῥωμαίων ἀνηγορεύοντο δὲ κατ' ἔτος δύο ὑπατοί, οἵτινες ἀνεδέχοντο τὴν διαχείρισιν ὅλης τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας. Καὶ ἵνα σαφέστερον καὶ συντομώτερον ἐκφρασθώμεν, οὔτε νόμοι ἔτι ποσῶς ὑπῆρχον, οὔτε βασιλεῖς, οὔτε νόμοι γραπτοὶ ἐν ὀρισμένοις βιβλίοις ἀναγραφόμενοι.

(1) Τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας χάριν σημειωτέον, ὅτι παλαιάτατα ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία ἦν μοναρχικὴ, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῇς αἰρετὴν βασιλείαν ἰσοβίον, εἰς οὗ τὰς χεῖρας συνεκεντρύνοντο αἱ σημαντικώταται ἴσως πολιτικαὶ ἐξουσίαι· ἀλλ' οὐχ ἦντο κρηπίς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτεύματος ἦν καὶ τότε ἡ ἰδέα ὅτι ὁ λαὸς κυριαρχεῖ, ἀντιπροσωπευόμενος ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, συνεκρινάτο δὲ ἡ βασιλικὴ ἐξουσία διὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ λαοῦ, εὐμοιρούντων τῆς ὑπάτης νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἴσως δὲ καὶ τῆς δικαστικῆς. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κατάστασις διήρκεσε μόνον ὑπὸ ἑπτὰ βασιλεῖς ἐν περιόδῳ 250 ἐτῶν, ὅτε δι' ἐπαναστάσεως, ἧς τὰ καθ' ἑκάστον, ἰδίως αἱ ἀφορμαὶ καὶ τὰ ἐλατήρια, καλύπτονται ὑπὸ σκότους βαθύτατον, καταλύθη ἡ μοναρχικὴ ἐξουσία καὶ κατεστάθησαν δύο ὕπατοι, ἐκλεγόμενοι ἐναυσίως μεταξὺ τῶν Πατρικίων, οἵτινες ἐνέκνηντο πᾶσαν σχεδὸν τὴν προτέραν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων· ὡς δὲ παρατηροῦσιν οἱ συγγραφεῖς, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία, καίτοι κατὰ τύπον δημοκρατικὴ, ἦν ἐν τῇ οὐσίᾳ ὀλιγαρχικωτάτη, τῶν Πατρικίων καταπιεζόντων τοὺς δημότας, εἰς οὗ καὶ ἐπῆλθεν ἰσχυρὰ πάλιν, ἧς καρπὸς ὑπῆρξεν ἡ καθιέρωσις τῆς μεταξὺ τῶν δημοτῶν ἐκλογῆς λαϊκῶν ἀρχόντων, οἵτινες τὸ κατ' ἀρχαίαν μὲν ὑπερέσπιζον αὐτοὺς κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν Πατρικίων, ἀλλὰ βαλμηθέν ἀπετέλεισαν νέαν πηγὴν τοῦ δικαίου. (Ἴδε σημειώσεις κατωτέρω).

2. Πρώτος δὲ Ἰσχυρὸς Κλαύδιος μετὰ ἐτέρων ἀνδρῶν ἐκκλησιῶν δέκα τὸν ἀριθμὸν, συναγαγὼν εἴτι νόμιμον ἦν παρὰ Ῥωμαίοις, ἢ ἀγράφως φερόμενον, ἢ ἐγγράφως μὲν, ἀσυντάκτως δὲ καὶ σποράδην κείμενον (ἦσαν γὰρ τινὰ καὶ ἀτάκτως, καὶ οὐκ ἐν ὁρισμένοις τεθειμένα βιβλίοις) μετακομίσας καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄλλους τινάς, καὶ ἐκ πάντων ἐκλογὴν ποιήσάμενος, τὸ δωδεκάδελτον, ταῦτόν θ' εἶπειν δωδεκάβιβλον, ἀπετέλεσεν. (1)

(1) Βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ δημιουργία τῆς δωδεκάβιβλου συνεδίστατο στενῶς πρὸς τὴν πάλην τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων τῶν Πατρικίων καὶ τῶν δημοτῶν, ἡτις ἀρχικὸν ἀποτέλεσμα εἶχε τὴν ἀντικατάστασιν τῶν Ἰσχυρῶν καὶ τῶν δημάρχων διὰ δέκα ἀνδρῶν, ἐκλεγέντων τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος μετὰ τῶν Πατρικίων, καὶ τῶν σύνταξιν αὐτῆς (τῆς δωδεκάβιβλου) ἦτοι δέκα τευχῶν ἢ δέκα βέλτων νόμων, ἐπικυρωθέντων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐγκριθέντων ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, εἰς ἃς προστεθήσαν ἑπτὰ ἑτεροὶ δύο βιβλίοι. Σημειωτέον, ὅτι αἱ περὶ δωδεκάβιβλου ἱστορικαὶ πληροφορίαι, περὶ τοῦ περιεχομένου δηλονότι αὐτῆς, τῶν πρὸς κατάρτισιν αὐτῆς ἐνεργειῶν τῶν ἀποσταλέντων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, τῆς ῥοπῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς καὶ τῆς διατάξεως ἐπὶ τῆς ὕλης, εἰσὶν ἀμυδρότοι, οὐδενὸς ἀντιγράφου αὐτῆς διασωθέντος πλήρους. Προσθετέον δ' ἐστὶ, ὅτι ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἐγένοντο πολλὰ θεκίμια πρὸς ἀναικοδόμησιν αὐτῆς διὰ τῆς συλλογῆς τῶν διαφόρων περὶ αὐτῆς εἰδήσεων καὶ τῶν διαφόρων τεμαχίων. Ἀλλὰ βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι διέμειναν ἕως τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ μόνον σῶμα νόμων, περιλαμβανόν τὸ σύνολον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, καίπερ ἀλλεπαλλήλως τροπολογηθεῖσα διὰ νεωτέρων νόμων ἀναμειβθέντων δ' ἐπίσης, ὅτι ἡ δωδεκάβιβλος ἐστηρίζετο πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων θλίμων, ἐξ ὧν τὰ μὲν εἰσῆλθονσαν πιθανῶς ἔβωθεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, τὰ δὲ ἐγεννήθησαν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν νόμων τῶν παναρχαίων Ῥωμαίων χρόνων, οἵτινες, προτιθέντες κατὰ τὸ τότε πολίτευμα εἰς τὸν λαὸν ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ ἐγκριθέντες ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ἴσχυσαν τότε ὡς νόμοι, οὐχ ἥτιον δὲ καὶ τῶν κατόπιν ὑπάρχοντων νόμων. Προσθεταῖον δ' ἐν παρέδῳ, ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν ἰδίως περίετον, ἐπὶ ὑπάτων δηλονότι, ἡ μάλλιν ἀναμειβθέντος νομοθετικῆς δυνάμεις ἐξῆσκειτο παρὰ τοῦ Ῥωμαίου, πάντων δηλαδὴ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν, Πατρικίων καὶ δημοτῶν ἐν ταῖς λογίταις συνόδοις ἢ ἐκκλησίαις. Ἡ περὶ τούτου διάταξις τῆς ἐλευθέρου πολιτείας δὲν ἦτο νέα, διατηρηθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων, ὡς ἀρχαίον στοιχεῖον τῆς ἀρχῆς ἐλευθέρου πολιτεύματος ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν αὐτῇ εἰ νόμοι προϋείνεντο ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἑκτείνων ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων προτάσεις γινόμεναι δεκταὶ ἐν ταῖς φυλετικαῖς ἐκκλησίαις ἐλαμβανον ἰσχύιν νόμου, καλούμεναι plebiscita, ἀνεῦ τῆς περαιτέρω ἐγκρίσεως τῆς Συγκλήτου.

Μ. Πρώτος δὲ ὁ Ἀππίος Κλαύδιος μετὰ δίκῃ ἄλλων ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν, συλλέξει· ὅτι ὡς νόμος ἴσχυος παρὰ Ῥωμαίους ἢ ἀρχαίως ἢ ἑγγράφως μὲν, ἀσυντάκτως δὲ καὶ σποραδικῶς κείμενον, (διότι ὑπῆρχον ὅπωςδήποτε νόμοι τινὲς ἀτάκτως περιρριμένοι καὶ μὴ ἐκτεθειμένοι εἰς ὀρισμένα βιβλία), μετακομίσας δὲ καὶ εἰς Ἀθηνῶν τοὺς νόμους τοῦ Ἀράκοντος καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ εἰς ἄλλων μαρῶν ἄλλους τινάς, καὶ ἐκ πάντων τούτων ἀπανθίσας, κατήρτισε τὸ δωδεκάβιβλον, ἥτις τὴν δωδεκάβιβλον.

3. Εἴτα ἐλθόντες ἄνδρες σοφοί, ὧν ἤρχε Γάιος, νομοθεσίας ἐτέρας καὶ διαιρέσεις τῶν ἀγωγῶν προστεθείκασι. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς διατάξεις, ὡς συμφέρον ἐνόμιζον, συνεγράψαντο. (1)

Μ. Ἐπειτα ἐλθόντες ἄνδρες σοφοί, ἐν οἷς πρεσβύτην ὁ Γάιος, προσέθηκον ἄλλους νόμους καὶ ἐθέσπισαν τὰς διαιρέσεις τῶν ἀγωγῶν. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς ἐνομοθέτησαν διατάξεις συνθηκὰς πρὸς τὸ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν συμφέρον τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας.

4. Ὑστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰς πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων ἐν πεντήκοντα βιβλίοις διὰ σοφῶν ἀνδρῶν σπουδαίως συνήγαγεν· ἃ καὶ Δίγιστα ἦτο· Πανδέκτην, ὡς πάντων δεκτικὰ

(1) Ἐνεκα τῶν συνεχῶν ἐμφυλίων διχονοσιῶν καὶ πολέμων ἡ Ῥώμη περιήλθεν εἰς κατάστασιν ἀληθοῦς ἀναρχίας. Ὅθεν ἐπὶ τῇ προτάσει μακροβασίλειας τρεῖς ἄνδρες ἐξελέχθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα triumviri reipublicae constituendae, ἵνα ἀποκαταστήσωσι τὸ κλονούμενον πολιτικὸν, δηλονότι ὁ Ὀκταβιανὸς, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Λεπίδος. Μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Λεπίδου καὶ τὴν ἥτταν καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἀντωνίου μάχης ὁ Ὀκταβιανὸς ἐδυνήθη διὰ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ νὰ διατηρήσῃ πᾶσαν τὴν πρῶτον μεταξὺ τῶν τριῶν διηρημένον πολιτικὴν δύναμιν, ὑπὸ τὸ πρῶτον ἡμῶν τῆς ἀρχαίας ἐλευθέρου πολιτείας. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνεπαίσθητος μεταβολὴ ἀπὸ τῆς δημοκρατικῆς εἰς τὴν μοναρχικὴν κυβερνήσιν. Διὸ ἐπὶ τῶν χρόνων ἐστὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως τοῦ Αὐγούστου ὁ λαὸς, ὁ δῆμος καὶ ἡ Σύγκλητος ἤσκειον κατὰ τύπον τὴν ἀνεγνωρισμένην αὐτῶν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπιτροπὴν, αὐτὲς δ' ὁ αὐτοκράτωρ προέβαινε ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διατάγματα (edicta), ἀπὸ ἐλαφάνων εὐχερῶς ἰσχύον νόμοι, βυβληθέν δ' ἐξέλιπον καὶ αὐτοὶ οἱ τύποι. Ἐπὶ τῶν χρόνων ἐστὶ τοῦ Ἀδριανοῦ εὐρίσκουμεν ἱκανὸν ἀριθμὸν νόμων τοῦ λαοῦ καὶ δογμάτων τοῦ δήμου, ὧν ὁ μᾶλλον ἀξίος σημειώσεως εἶναι ἡ Lex Julia et Papia Poppaea ἐπὶ Αὐγούστου, εὐχὴ ἦττον δὲ μέχρι τοῦ Σεπτίμου Σεβήρου καὶ τοῦ Καρακάλλα μέγαν ἀριθμὸν δογμάτων τῆς Συγκλήτου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοκράτωρ προέβρισε τῆς Συγκλήτου, οἱ δὲ συγκλητικοὶ ὠνομαζέοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἦσαν πράγματι ἀπλᾶ αὐτοκρατορικὰ διατάγματα. Ἐπὶ τοὺς καὶ κατὰ τύπον ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ὁλόκληρος μετέβη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ δικαστικὴ, διὸ εἰδύνατο ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τοῦ γραφεῖος αὐτοῦ οὐ μόνον νάποφαινηται τελεσιδίκως ἐπὶ τῶν δικασθεῖσων ἢδη πρωτοδικῶς διαφορῶν, νὰ εἰσάγῃ κατ' ἀρέσκειαν τὰς ἐκκρεμίας δίκας εἰς οἰκονομικὰ δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμφανίσῃ κύνειτικῶς τοὺς νόμους εὐχὴ ἦττον διὰ τῶν ἀποκρίσεων αὐτοῦ εἰς τὰ ἐρωτήματα τῶν δικαστικῶν ἢ διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ.

τῶν νόμων, ἐκάλεσεν. Οὗτος ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τοὺς τρεῖς ἐξέθετο κώδικας, τὸν τε Γρηγοριανόν, τὸν Ἑρμογετιανόν, καὶ τὸν Θεοδοσιανόν καὶ τοὺς τοιούτους κώδικας τοῖς νόμοις τοῖς διὰ Θαλαλαίου, καὶ Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου συνάψας, ἕτερον δωδεκάβιβλον (ταύτων δ' εἶπεῖν δωδεκάβιβλον) καὶ αὐτὸς ἀπεπλήρωσε. (1)

(1) Οἱ νόμοι ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐπὶ τοσούτον διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων μὲν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων πρὸ πάντων ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πρακτικῶν διαταγμάτων καὶ τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν νομοδιδασκάλων, ὥστε κατέστη σχεδὸν ἀνέφικτος ἡ ἀκριβὴς γνώσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων, ὅπρῃ δ' ἀνάγκη κωδικοποιήσεως καὶ ἀνακαθάρσεως τῆς νομοθεσίας. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἤδη συλλαβεῖ τὴν ἰδέαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπείγουσαν ταύτην ἀνάγκην, ἀλλ' ἄγνωστον διατὶ δὲν ἐστέθηναι αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ δι' ἐπιτυχίας. Θεόδοσιος ὁ Β' καὶ Βαλεντιανὸς ὁ Γ' πρῶτοι ἐδημοσίευσαν συλλογὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν νομοδιδασκάλων. Εἰς αὐτὴν ἐδημοσιεύθησαν ὁ Γρηγοριανὸς κώδιξ, συγκείμενος ἐξ ἀντιγραφῶν προγενεστέρων τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ὁ Ἑρμογετιανός, ὅστις ἐγένετο, φαίνεται, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ. Βραδύτερον δὲ ὁ Θεόδοσιος διατάξε νῆαν τῶν διατάξεων συλλογὴν, ἥτις ἐδημοσιεύθη τῷ ἔτει 488. Ὁ Θεοδοσιανὸς οὗτος κώδιξ προσδιορίσθη εἰς συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ καὶ τοῦ Ἑρμογετιανοῦ κώδικος, διότι κατὰ τὸ σχέδιον αὐτοῦ δὲν ἀνατρέπει εἰρὴν μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου καὶ περιέχει μέγαν ἀριθμὸν διαταγμάτων (Ἑδικτῶν). Αἱ δ' ἐκδοθεῖσαι διατάξεις μετὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ Θεοδοσιανοῦ Κώδικος ἐκλήθησαν νεαραὶ διατάξεις εἰς ἀντίθεσιν τῶν συλλαχθεισῶν ἤδη. (Σημειωτέον δέ, ὅτι διατηρήθη μὲν μέχρις ἡμῶν ὁ Θεοδοσιανὸς Κώδιξ, ἀλλ' οὐχὶ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀκεραιότητι). Ἀλλ' οὐχ ἦσαν ἡ νομοθεσία διετέλει ἐστὶ ἐν ἀταξίᾳ. Ἀπέλειπε δ' εἰς τὸν Ἰουστινιανόν νὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὴν μεγάλην τῆς νομοθεσίας ἀνάπλησιν. Οὗτος εἰσῆγγαγεν οὐ μόνον διὰ πολλῶν διατάξεων πολλὰς σπουδαίας μεταβολάς, ἀλλ' ἤγαγεν εἰς πέρας τὸ τοῦ Θεοδοσίου σχέδιον τοῦ περιλαβεῖν τὸ σύνολον τοῦ ἐν ἰσχύϊ δικαίου εἰς μικρὸν ἀριθμὸν γενικῶν καὶ πλήρων συλλογῶν. Πρὸς τοῦτο εἰδὼς τὰ εἴδη νομοθετικὰ κείμενα: τὰς Εἰσγγελήσεις, τοὺς Πανδέκτας, τὸν Κώδικα καὶ τὰς Νεαράς διατάξεις, μονολεκτικῶς καὶ Νεαράς καλουμένας, ἀπερ, αποτελούντα τὸ ὅλον σῶμα τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, ἐκλήθησαν μεταγενεστέρως Corpus juris civilis. Ἐλαβὼν δὲ νόμου ἰσχὴν αἱ μὲν Εἰσγγελήσεις καὶ οἱ Πανδέκται ἀπὸ τῆς 30 Δεκεμβρίου 528 μ. Χ. ὁ δὲ Κώδιξ ἀπὸ τῆς 29 Δεκεμβρίου 529. Αἱ δὲ Νεαραὶ ἐξεδόθησαν κατὰ διαλείμματα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ἀλλὰ καὶ πλεονεκτήματα μετὰ τὸν Ἰουστινιανόν) μεταξὺ τῶν ἐτῶν 528 καὶ 566. Ἐκ τῶν κειμένων τούτων αἱ μὲν Εἰσγγελήσεις (Instituta), καταρτισθεῖσαι κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς, συγκείμεναι ἐκ τῶν Τριωνιανέου, Θεοφίλου καὶ Δωροθέου, περιέχουσι γενικὴν περίληψιν τοῦ ὅλου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πρὸς διδασκαλίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας, εἰ δὲ Πανδέκται (Digesta) ἀπαρτίζουσιν ὁγκωδέστατην συλλογὴν περιέχουσαν ἑρμηνείματα ἐκ τῶν ἑρμηνευτικῶν συγγραμμάτων τριάντεσσιν ἐννέα νομοδιδασκάλων, καὶ αποτελοῦσιν ἀληθῶς τὸ μέγιστον ταμίον τῆς περὶ τὸ δικαίον εἰσαγωγῆς καὶ

Μ. Ὑστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς συλλέξας τὰς κατὰ τὰ ἀνωτέρω καταρτισθείσας πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων κατέταξεν ἐμβριθῶς διὰ πρῶν ἀνδρῶν εἰς πεντήκοντα βιβλία, ἅπερ καὶ δίδεσθαι ἦτοι Πανδέκτην ὀνόμασεν, ὡς πάντων τῶν νόμων δεκτικά, ἦτοι περιεκτικά. Ὁ Ἰουστινιανὸς οὖτος ἐξέδωκε καὶ τοὺς τρεῖς κώδικας, δηλονότι τὸν Γρηγοριανόν, τὸν Ἑρμογεμιανόν καὶ τὸν Θεοδοσιανόν· καὶ τοὺς τοιοῦτους κώδικας συναρμολογήσας πρὸς τοὺς νόμους διὰ τοῦ Θαλαλαίου, τοῦ Ἀνατολίου καὶ τοῦ Ἰσιδώρου, καθήρτισε καὶ αὐτὸς δωδεκάβιβλον τευτέστι δωδεκάβιβλον.

5. Τινὲς δὲ τοὺς λεχθέντας κώδικας εἶναι μὲν φασὶ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, πλην ἄλλα καὶ συγκεχυμένους καὶ διεσπαρμένους· παρ' αὐτοῦ δὲ ἐπισυναχθῆναι καὶ τεθῆναι εἰς τὸ δωδεκάβιβλον. Αὐτὸς καὶ τὰ Ἰουστινιανῶν τευτέστι τῶν νόμων εἰσαγωγὴν, ὡς πρῶτα στοιχεῖα ταῖς τοὺς νόμους παιδευομένοις, ἐξέδοτο. Ὁ αὐτὸς καὶ Νεαρὰς ἐν ἰδιόχοντι βιβλίῳ συνέταξεν· εἰσὶ δὲ Νεαράι αἱ παρὰ τῶν κατὰ νόμους βασιλέων νέαι διατάξεις πρὸς τὰς ἀνακυπτούσας ὑποθέσεις γινόμεναι.

Μ. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οἱ προλεχθέντες κώδικες καθαρτίσθησαν μὲν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλὰ συγκεχυμένοι καὶ διεσπαρμένοι· αὐτὸς δὲ συνήρῃσιν καὶ κατέταξεν αὐτοὺς εἰς τὴν δωδεκάβιβλον. Οὗτος ἐξέδωκε καὶ τὰς Εἰσηγήσεις ὡς πρῶτα στοιχεῖα διὰ τοὺς σπουδάζοντας τὰ νομικά. Ὁ αὐτὸς συνέταξε καὶ Νεαρὰς ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ· νεαράι δὲ λέγονται τῶν νομικῶν βασιλέων αἱ νέαι νομοθετικαὶ διατάξεις, ἀς οὗτοι ἐξέδιδον ἐκαστοτε πρὸς λύσιν τῶν προκυπτουσῶν εἰς τὸ μέσον ὑποθέσεων.

6. Ὑπηρεῖται δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ, εἰς ἃς εἶπομεν Νεαρὰς, ὁ Τριβουνιανὸς ἐκείνος, ὃν καὶ εἰς φύσεως δεξιότητα καὶ εἰς φιλοχρηματίαν δαιμόνιον περιάδουσιν· ὅστις ἐν τῷ συγγράφειν τὰς Νεαρὰς παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθέσεις δεχόμενος χρήματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ θέλημα τῶν διδόντων ἐνήλλαττε, τὰ δὲ ἀσφαῖ καὶ δυσνόητα καὶ πρὸς ἐννοίαν ῥέποντα διττὰς ἐσχεδίαζεν, ὡς ἂν οἱ ἀναγινώσκοντες ἐμπίπτωσιν εἰς διχόνοιαν.

Μ. Συνειργάζετο δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν λεχθεισῶν Νεαρῶν ὁ Τριβουνιανός, ὃν ἐπὶ εὐρυία ἀλλὰ καὶ φιλοχρηματίᾳ ἐξίχων· ζημιζουσι. Οὗτος συγγράφων τὰς Νεαρὰς ἐδίχετο χρήματα παρὰ τῶν διαφερομένων, καὶ ἄλλας μὲν μετέβαλλε κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν, ἄλλας δὲ ἀσφαῖ καὶ δυσνόητους καὶ ἀμυτέλους ἐξεπίτηδες ἐσχεδίαζεν, ὥστε νὰ διχωνοῦσιν οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτάς.

γενόμενος μελέτης τῶν Ῥωμαίων, ὁ δὲ Κώδιξ, ἀποτελὼν συλλογὴν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἀπὸ Ἀδριανοῦ μέχρις Ἰουστινιανοῦ, συνέτάχθη ἔνα μετὰ τῶν Εἰσηγήσεων καὶ τῶν Πανδεκτῶν (περιεχόντων τὸ ἀρχαῖον δίκαιον) συμπληροῦ τὴν ὕλην τοῦ δικαίου ἀποτελεῖσθαι. Αἱ Νεαράι τέλος συμπληροῦσι καὶ τροποποιεῖσι τὸ ὁρισταμένον δίκαιον. Τὸν Ἰουστινιανὸν τοῦτον Κώδικα ἀποκαλεῖ δωδεκάβιβλον ὁ Ἀρμενιανὸς, ὡς διηρημένον εἰς δώδεκα βιβλία.

7. Τελευταῖος δὲ καὶ ὕστερος πάντων Λέων ὁ σοφός, ὁ ἐν βασιλευσὶν αἰδίδμος, τὰ Δίγματα καὶ τοὺς Κώδικας καὶ τῶν Ἰουστινιανῶν πολλὰ καὶ τὰς νεαρὰς αὐτὰς εἰς ἓν πάντα συναγαγὼν ὁμοῦ καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν ἐν βιβλίοις συμπληρώσας ἐξήκοντα τὴν λεγομένην Ἐξηκοντάβιβλον τελείως ἀπῆρτισεν, ἣν καὶ εἰς τεύχη ἐξ̄ διεμέρισε, τεύχος ὀνομάσας ἕκαστον τῶν μειζόνων τμημάτων, ὃ καὶ πολλῶν βιβλίων ἐστὶ περιεχτικόν. (1)

Μ. Τελευταῖος δὲ ὁ αἰδίδμος βασιλεὺς Λέων ὁ σοφός, συλλέξας εἰς ἓν τοὺς Πανδέκτας, τοὺς Κώδικας, πολλὰ τῶν Εἰσηγήσεων καὶ τὰς Νεαρὰς αὐτὰς καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν συμπληρώσας εἰς ἐξήκοντα βιβλία, ἀπῆρτισεν τὴν λεγομένην Ἐξηκοντάβιβλον, διαιρουμένην εἰς ἐξ̄ τεύχη, τεύχος δὲ ὀνόμασεν ἕκαστον μέγα τμήμα, περιεχτικὸν πολλῶν βιβλίων.

8. Καὶ μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικοὺς μὲν οὐκ ἐξέθεντο νόμους, Νεαρὰς δὲ καὶ προστάξεις ἄλλοιαι καὶ χρυσόβουλλους λόγους, εἰς ᾧ θεὸν ἡγήσαντο, πεποιήκασιν. (2)

(1) Ὁ Ἰουστινιανὸς θέλων νὰ ἀσφαλίσῃ διὰ παντός τὸ ὑπ' αὐτοῦ καθιερωθὲν νομικὸν καθεστῶς, ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ δικαίου ὡς δυνάμενη νὰ προκαλίσῃ ἀσεβασίτητα καὶ σύγχυσιν. Ἀλλ' εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ ἀπαγόρευσις, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεφάνησαν πάλιν νὰ ζητήματα καὶ διαφοραὶ περὶ τὴν λύσιν αὐτῶν, ἐξ οὗ πάλιν κατ' ἀνάγκην νὰ συνγράμματα ἐρμηνευτικὰ καὶ ἐπομένως καὶ νὰ νομοθετήματα. Καὶ πρῶτοι μὲν Λέων ὁ Ἰσαυρὸς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος ἐξέδωκαν τὴν Ἐκλογὴν τῶν νόμων, εἰτα δὲ, ἐπὶ τὸ πλεονέστερον διατυπώσαντες τὸ ἐν ἰσχύϊ δίκαιον, Βασίλειος ὁ Μακεδὼν καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων ὁ σοφός, ἐξέδωκαν ὁ μὲν πρῶτος τὸν Πρόχειρον Νόμον καὶ τὴν Ἀνακτάφαριν, ὁ δὲ δεύτερος τὴν Ἐπαναγωγὴν καὶ τὴν Νεάν Ἀνακτάφαριν, ἧτις ἐξ̄ ἐξήκοντα βιβλίων συγγραμμὴ καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου Ἐξηκοντάβιβλος (Βασιλική).

(2) Κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς παρυσος Ἐκδόσεως ὁ Ἀρμενόπουλος τῶν ὑπ' ὅφει καὶ τὰς Νεαρὰς καὶ προστάξεις ταύτας, δι' ὧν τροπολογεῖται ἐν μέρει τὸ διὰ τῶν Βασιλικῶν καθιερωθὲν δίκαιον. Παρ' ἡμῶν δὲ δυνάμει τοῦ Διάτ. 23 Φεβρουαρίου 1895 (ὃ περιλαμβάνει ἐν 1^ῳ τμήμῳ Δικαστικῶν Νόμων), ἰσχύουσιν αἱ ἐν αὐτῇ (τῇ παρούσῃ συγγραφῇ τοῦ Ἀρμενοπούλου) διατάξεις τῶν Βασιλικῶν καὶ τῶν μετ' αὐτὰ ἐκδοθέντων νεωτέρων Νεαρῶν καὶ προστάξεων. Ὡν, ἐν μὲν διατάξεις τισ τῶν Βασιλικῶν ἢ τῶν τελευταίων Νεαρῶν παραλείπεται ἐκ τῆς παρούσης Ἐκδόσεως, δὲν ἰσχύει (διότι μόνον αἱ ἐν αὐτῇ περιεχόμεναι ἰσχύουσιν), ἐν δὲ πάλιν ἐν τῇ παρούσῃ περιλαμβάνονται ἐκ παραδρομῆς τοῦ Ἀρμενοπούλου διατάξεις, μὴ προερχομένης ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν ἢ τῶν τροπολογησασῶν αὐτὰ Νεαρῶν, δὲν ἰσχύει. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ μὲν τελευταία περίστασις σπανιότατα παρουσιάζεται· παρουσιάζεται δὲ συχνότερον ἡ πρώτη. Παρ' ἡμῶν ὑπεστηρίχθη, ὅτι καὶ ὅποτε διατάξεις τισ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ἢ καὶ τοῦ Ἰουστινιανέου παραλείπεται ὑπὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἰσχύει, διότι ὁ Ἀρμενόπουλος

Μ. Καί μετὰ τούτων πολλοὶ τῶν βασιλέων γενικοὺς μὲν νόμους δὲν ἐξέδωκαν, ἔγραψαν ὅμως Νεκράς καὶ διατάξεις διαφόρους καὶ χρυσόβουλλα, μεταβάλλοντας τινὰ τῶν ἰσχυόντων καθ' ἃ θεωροῦν πρόπον.

9. Ὁ Νόμος ἢ φυσικός ἐστὶν ἢ ἐθνικός ἢ πολιτικός· καὶ φυσικός μὲν νόμος, ὃν τινι κατὰ φύσιν χρῶνται πάντα τὰ ζῷα, καὶ τὰ λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· οἷον τὸ τὰς μητέρας στέργειν τὰ γενόμενα ἐξ αὐτῶν, καὶ θοὰ τοιαῦτα. (*) (§ 1 καὶ 2 Εἰσηγ. 1. 2. (de jure naturali) Ν. 1 § 3. Πανδ. I. 1. (de just. et de jure) Βασιλ. II. 1. 2. 3).

Μ. Ὁ Νόμος εἶναι ἢ φυσικός ἢ ἐθνικός ἢ πολιτικός. Καὶ φυσικός μὲν νόμος εἶναι ἐκεῖνος, καθ' ὃν πορεύονται, ὑπὸ τῆς φύσεως καθοδηγούμενα, πάντα τὰ ζῷα, τὰ τε λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· λ. χ. τὸ νὰ φροντίζωσιν αἱ μητέρες περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν τέκνων, καὶ τὰ τοιαῦτα.

10. Ἐθνικός δὲ νόμος ἐστίν, ὃν τινι ἔθνος ἐν ἡ ἔθνη χρῶνται· τινὰ· οἷον τὸ μὴ μίγνυσθαι ταῖς μητράσι παρὰ Σκύθαις καὶ Ἑλλήσι· καὶ τὸ ἐναντίον τὸ μίγνυσθαι ταύτας παρὰ Πέρσαις. (§ 2 Εἰσηγ. 1. 2 (de jure nat.). Σχέλιον Βασιλ. II. 2. 2.).

συνέταξεν ἀπλῶς ἐπιτομὴν ἰδιωτικὴν πρὸς εὐκολίαν τῶν περὶ τὸ δίκαιον ἀσχολουμένων, οὐχὶ δὲ κείμενον νόμου· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι προδήλως πεπλανημένη, διότι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ταύτην ἐπιτομὴν ἔδωκε κύρος νόμου ὁ ἡμέτερος νομοθέτης. Ἄλλ' εἶναι χασματικὴ ἡ Ἐξάβιβλος! Ἰσχυρίζονται περιέχει διατάξεις ἀντιφασκούσας, ἐπιφανοῦσιν. Ἐστὼ. Τὰ χασματα καὶ τὰς ἀντιφάσεις δεῖν νὰ θεραπεύσῃ ὁ δικαστής διὰ τῆς ἐρμηνείας. Ὁρεῖται ὁ δικαστής, ὡς περὶ οὐδεὶς ποτε ἄλλου νόμου προκειμένου, νὰ ἐξετάσῃ μὴ ἵνα δύναται ὁ συμβιβασμός τῶν φαινομένων ἀντιφάσεων, καὶ, ἂν ἵνα ἀνέμκτος, νὰ ἐρευνήσῃ μὴ ἡ ἑτέρα τῶν ἀντιφασκευθῶν διατάξεων καίτοι ὡς ἱστορικὴ ἀπλῶς διαφώτισις τοῦ δικαίου. Ἐὰν δὲ ὑπαρξῇ κενόν, ὅπερ δὲν δύναται ποτὶς νὰ πληρωθῇ διὰ τῶν κενόνων τῆς ἐρμηνείας· ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τὰ Βασιλικά κλπ. ὡς ἱστορικὸν στοιχείον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν συμπλήρωσιν κενῶν τῆς δικονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ πρὸν-πάρχουσα Βυζαντινὴ νομοθεσία, ὡς στοιχείον ἱστορικόν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ νόμοι ἐτυπώθησαν καὶ παρὰ τῶν βασιλέων καὶ παρὰ τῶν πραιτῶρων. Καὶ οἱ τῶν βασιλέων λέγονται διατάξεις, οἱ δὲ τῶν πραιτῶρων δόγματα. Καὶ εἰς τῇ φύσει μονόχρονος. Λοιπὸν εἰς δόγματα πραιτῶρων ὀλίγα, ἅτινα διηκτικῶς εἰς καὶ αἰετὶ εὐρίσκονται, ὡς ἡ περὶ κλέμματος ἀγωγὴ, καὶ (αἱ) τοῖς διακατόχαις ἀγωγαὶ παραχρῆματι, καὶ γὰρ δὲ κατέχει τὴν κλεψίαν, ἐκεῖνος παρέχει καὶ ἀποδίδωσιν αὐτὴν κατὰ τὸν νόμον, εἰ μὲν φανερός κλέπτης ἐστίν, εἰς τὸ τετραπλάσιον, εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον· οὕτω γὰρ ἐτυπώθη παρὰ τοῖς νομικοτέροις· αἱ κεκλη- μέναι ἀγωγαὶ ποινάζονται ἐκτείνονται ἄχρι τῶν κληρονόμων αὐτῶν, οὐχὶ δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων. Καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀπαρτύνονται οἱ κλέπται, οἱ ἀπα- γαί, καὶ οἱ τὴν ζημίαν ποιοῦντες κατὰ τὸν Ἀκουσίλιον, εἰ μὴ ζῶντος τοῦ ποιοῦντος· τὸ ἁμάρτημα κινήθῃ ἐν δικαστηρίῳ, τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ κατ' αὐτῶν δίδεται εἰς τὸ περιεῖν εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἁμάρτηματος.

(ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ)

2

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μ. Ἑθνικός δὲ νόμος εἶναι ἐκεῖνος, ὃν μεταχειρίζεται ὁρισμένον ἔθνος ἢ ἔθνη τινά. λ. χ. παρὰ τοῖς Σκύθαις καὶ τοῖς Ἕλλησι τὸ νὰ μὴ συνευρίσκονται οἱ υἱοὶ πρὸς τὰς μητέρας· καὶ τὸ ἐναντίον παρὰ τοῖς Πέρταις, νὰ συνευρίσκονται δηλ. πρὸς αὐτάς.

11. Πολιτικός δὲ νόμος ἐστίν, ὃν τινι μία πόλις μόνη κέχρηται διὰ τὸ συμφέρειν αὐτῇ· ἄλλη δὲ εἰ χρήσασθαι βουληθῇ, ἐπιζήμιον ἔσται ταύτῃ καὶ βλάβης πρόξενον· ὥς, εἴ τις ἐν πόλει ὦν, ἥ τις σῖτον ἀφ' ἑαυτῆς οὐ δύναται γεωργεῖν, νομοθετήσῃ ἐλευθέρους εἶναι καὶ μὴδὲν δίδόναι τῇ δημοσίῳ τοὺς βουλομένους ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν σῖτον· τοῦτο γὰρ τῇ μὲν πόλει ἐκείνῃ ἴσως συμφέρει, διὰ τὸ μὴ ἔχειν σῖτον ταύτην ἀφ' ἑαυτῆς, ταῖς δὲ ἑτέραις πόλεσιν, αἵτινες εὐφοροὶ εἰσιν, ἀσύμφορον πάντως ἔσται καὶ οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ζημίαν αὐταῖς προσγενοῦν. (§ 1 καὶ 2 Εἰσηγ. 1. 2. (de jure nat.) Ν. 6—9 Πανδ. 1. 1. (de just. et jure) Βασίλ. II. 1. 6—9).

Μ. Πολιτικός δὲ νόμος εἶναι ἐκεῖνος, ὃν μεταχειρίζεται μία μόνη πόλις ὡς συμφέροντα εἰς αὐτήν· εἰς δὲ ἄλλην, ἐὰν θελήσῃ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὴν, γίνεταί ἐπιζήμιος καὶ πρόξενεῖ βλάβην· καθὼς, ἐὰν κατοικῶν τις εἰς πόλιν, ἥ τις ἀφ' ἑαυτῆς σῖτον δὲν παράγει, νομοθετήσῃ ὅτι εἶναι ἐλευθέροι τῶν νικαίου δασμοῦ καὶ οὐδὲν χρηγεύσιν εἰς τὸ δημόσιον οἱ θέλοντες νὰ ἀγοράζωσι καὶ νὰ πωλῶσι σῖτον· διότι τοῦτο εἰς μὲν τὴν πόλιν ταύτην ἐνδέχεται νὰ συμφέρῃ, ὥς μὴ παράγουσαν σῖτον ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, αἵτινες εἶναι εὐφοροί, ἢ τοιαυτὴ ἀδεια εἶναι παντάπασιν ἀσύμφορος καὶ οὐ μόνον οὐδὲν ὄφελος ἀλλὰ καὶ ζημίαν μᾶλλον προσγενοῖ.

12. Πᾶς νόμος ἢ ἀπὸ συναινέσεως ἐτέθη ἢ ἀνάγκης ἢ ἀπὸ συνθηκῆς ἐθεσίουθῃ. (Ν. 40 Πανδ. 1. 3. (de legibus) Βασ. II. 1. 48).

Μ. Πᾶς νόμος ἢ ἐκ κοινῆς συναινέσεως ἢ ἐξ ἀνάγκης ἐτέθη, ἢ καὶ ὅπῃ τῆς κοινῆς συνθηκῆς καθιερώθη.

13. Νόμος ἐστὶ τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου· κοινὸν παράγγελμα, φρονιμῶν ἀνδρῶν δόγμα· ἐκουσίῳ τε καὶ ἀκουσίῳ ἀμαρτημάτων σωφρονισμός· πόλεως συνθήκη κοινή· ἐστὶ δὲ καὶ θεῖον εὖρημα. (1) (Ν. 1 προοίμ. Πανδ. 1. 1. (de just. et de jure). Βασ. II. 1. 1).

Μ. Νόμος εἶναι τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου, κοινὸν παράγγελμα,

(1) Τὴν νομικὴν ἐπιστήμην ὡρίων οἱ Ῥωμαῖοι τέχνην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου, τὸν δὲ νόμον κοινὸν παράγγελμα, δόγμα φρονιμῶν ἀνθρώπων, εὖρημα καὶ δῶρον θεοῦ· ἀλλ' οἱ ὁρισμαὶ οὗτοι δὲν εἶναι κυρίως ὁρισμοὶ τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων τούτων, ἀλλ' ὁρίζουσι μᾶλλον τὰς ιδιότητας, ὡς δῖον νὰ ᾔγῃ ὁ νόμος καὶ ἡ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ συνόλου τῶν νομῶν ἀσχολουμένη καὶ καθοδηγοῦσα περὶ τὴν κατέργησιν αὐτῶν νομικὴ ἐπιστήμη, ὥπως ἀνεπαρκρύνονται εἰς ὃν προσρίζονται σκοπόν.

δόγμα φρονίμων ἀνδρῶν· σωφρονισμὸς ἐκούσιων καὶ ἀκούσιων ποταμῶν,
κοινὴ συνθήκη πολιτείαι· εἶναι δὲ καὶ θεῖον εὐρημα.

14. Παράγγελμα τοῦ νόμου τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βλά-
πτειν, ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν. Σοφία δὲ νόμου τὸ εἰδέναι
τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον
(N. 10 § 1 Πανδ. I 1. (de just. et de jure) Βασ. II. 1. 10),

M. Παράγγελμα τοῦ νόμου εἶναι τὸ νὰ ζῇ τις κοσμίως, νὰ μὴ βλάπτῃ
ἄλλον, καὶ εἰς ἑκάστον νὰ ἀποδίδῃ τὸ ἀνήκον (τὸ suum cuique). Σοφία
δὲ νόμου τὸ νὰ γινώσκῃ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ
τὸ ἄδικον.

15. Εἰδέναι δὲ νόμους ἐστὶν οὐ τὸ γινώσκειν τὰ ῥήματα,
ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν. (1) (N. 17 Πανδ. I. 5. (de legibus).
Βασ. II. 1. 27).

(1) Ἐνταῦθα ἡ λέξις δύναμιν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν λέξιν ἐννοίαν.
Εἰς ἀνέρεσιν τοῦς ἐννοίας τοῦ νόμου καταγίνεται ἡ λεγομένη ἐρμηνεία.
Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς τοῦτο ἡ γλωσσικὴ ἐξηγήσις τῶν λέξεων, λαμβανόμε-
νων ἐν τῇ συνήθει ἢ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου εὐχρηστοῦ ἐκ-
δοχῇ, προσετι δὲ ἐν τῇ τεχνικῇ αὐτῶν σημασίᾳ, πρὸς δὲ τῇ περιστάσει
τὸν ἐρμηνεύμενον νόμον ἐσκεμμένον καὶ σπουδαῖον. (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη
ὠνομάσθη γραμματικὴ). Ἀλλ' ὅσκις ἡ δι' αὐτῆς ἀνευρισκομένη ἐννοία δὲν
εἶναι πλήρης καὶ ἀναμφίβολος ἢ λογικῶς ἀποδεκτή, ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς
εἰς τὰς πρὸς κατάρτισιν τοῦ νόμου προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας, (οἷον τὴν
αιτιολογικὴν ἐκθεσιν τοῦ νόμου, τὰς ἐν τῇ βουλῇ συζητήσεις κλπ.), τὴν
συμπαραβολὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπίλοιπον νομοθεσίαν, τὸν λόγον τοῦ νόμου
(τὸν ἄλλως λεγόμενον λόγιον). (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ὀνομάζεται διατελ-
λουσα ἢ συτελλουσα, καθ' ὅσον ἀποδίδεται πλατύτερα ἢ στενωτέρα σημασίᾳ
εἰς τὰς λέξεις). Μὴ ἐπαρκούντων δὲ τῶν βοηθημάτων τούτων ἀκολουθεῖται
ἡ ὀλιγώτερον μεταβάλλουσα τὰ ὑπισταμένα ἐννοία (εἰς οὗ καὶ ὁ κανὼν ἐστὶ
ἐπὶ τῶν διορθωτικῶν καὶ ἐξαιρετικῶν νόμων τὸ καίμενον δέον νὰ ἐρμηνεύη-
ται στενῶς), ἡ φυσικώτερα καὶ ἐπιεικτέστερα φαινομένη (εἰς οὗ ὁ κανὼν, ἐστὶ
ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις ἐρμηνεύονται οἱ νόμοι ἐλαττωδῶς) καὶ τέλος ἡ ἀγνοοῦσα
εἰς ἀποτέλεσμα εὐλογον. (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐκλήθη λογικὴ ἐρμηνεία). Ση-
μειωτέον ἐστὶ κατὰ κανόνα ἀγεῖ εἰς ἀποτέλεσμα εὐλογον ἡ τήρησις τῶν
ἐξῆς ἀρχῶν. α') Ἡ ἐπίτρεξις τοῦ σκοποῦ συνεπάγεται ἀναγκαιῶς καὶ τῶν
ἀναγκαίων βελτιῶν μίσων τὴν ἐπίτρεξιν· ἡ δὲ ἀπαγόρευσις τοῦ σκοποῦ
ἀντιθέτως καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μίσων. β') Ἐγκρινόμενος τοῦ κριζόντος,
ἐγκρίνεται καὶ τὸ ἔλαττον· τὴν ἐπὶ ἀπαγορευομένου τοῦ ἐλάττοντος, ἀπα-
γορεύεται καὶ τὸ μᾶζον. γ') Ὁ θεματὴς τινα καθ' ὀρισμένον τρόπον βελ-
μίσων νόμος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἄλλα. Δεῖν ὅμως νὰ διατελῇ
ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐθέλησεν νὰ βουλήσῃ διὰ τοῦ νόμου ἐκτελε-
σθῶν τὰ θέματα, ἀπὲρ ἀναφέρει, καὶ ἐστὶ δὲν ἀπαιτήθησιν αὐτὰ ὡς ἐν παρα-
δείγματι. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα νομοθεσία ἔχει ἀναγκαιῶς κενά, ἐπεὶ τοῦ νομο-
δοτοῦ μὴ δυναμένου νὰ πείθῃ πᾶσαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου τὰς ποικιλίας καὶ
κατ' ἀκολουσίαν νὰ βουλήσῃ ἐκ τῶν προτέρων, ἔργον τῆς ἐρμηνείας εἶναι
καὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῶν κενῶν, ἐκ τῶν μάλιστα ἐπιτασσόμενη ὑπὸ τοῦ

Μ. Ἡ δὲ γνώσις τῶν νόμων συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν οὐχὶ τῶν λέξεων, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως αὐτῶν.

16. Ἀρετὴ (1) νόμου τὸ κελεύειν, τὸ κωλύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι· καὶ κελεύειν μὲν ἔστι τὸ προστάσσειν τόδε τι ποιεῖν· κωλύειν δὲ τὸ ἀπείργειν τι ἀπὸ τίνος· ἐπιτρέπειν δὲ τὸ μῆτε κωλύειν, μῆτε προτρέπειν τιμωρεῖσθαι· δὲ τὸ ἀναγκαιῶς ἀπείργειν ἀπὸ τίνος. (Ν. 7. Πανδ. Ι. 5. (de legibus) Βασ. ΙΙ 4. 18).

Μ. Ἀρετὴ τοῦ νόμου εἶναι τὸ διατάσσειν, τὸ ἀπαγορεύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖν· καὶ διατάσσειν μὲν εἶναι τὸ ὀρίζειν τί ὀρεῖται ἕκαστος νὰ πράττῃ· ἀπαγορεύειν δὲ τὸ παραγγέλλειν τίνος πράξεως ὀρεῖται ἕκαστος νὰ ἀπέχῃ· ἐπιτρέπειν δὲ, τοῦ ὅτε ἀπαγορεύειν, οὕτε ἐπιβάλλειν τι, ἀλλὰ χορηγεῖν τὴν ἄδειαν νὰ πράττῃ αὐτὸ ἕκαστος ἂν θέλῃ· τιμωρεῖν δὲ τὸ ἀπαγορεύειν ἀναγκαιῶς, δηλονότι ἐπὶ ποινῇ.

17. Ὁ νόμος διαιρεῖται εἰς δύο· εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν. (2) (§ 4. Εἰσηγ. 4. 1. (de just. et jure).

Μ. Ὁ νόμος διαιρεῖται εἰς δύο· εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.

18. Νόμος οὐδεὶς δύναται βεβαίῳ τὸ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένον. (Ν. 188 § 4. Πανδ. 50. 47 (de regulis juris) Βασ. ΙΙ. 3. 188. ΙΙΙ 4. 26).

Μ. Οὐδεὶς νόμος δύναται νὰ καθιερώῃ ὅ, τι ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων.

*Ρωμαϊκῆς νομοθεσίας καὶ τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν. Ἐπιτυγχάνεται δ' αὕτη διὰ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, δηλονότι τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν εἰδικῶς καὶ ἀμέσως ρυθμιζομένων ὑπ' αὐτῶν θεμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὧν ἐκτείνεται ἡ νομικὴ αὐτῶν ράσις, ἥτοι τῶν θεμάτων, ἀπὲρ ὃ νομοθέτης παρεῖχε νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ νόμῳ μόνον καὶ μόνον διότι ἐπελάβετο αὐτῶν.

(1) Ἡ λέξις ἀρετὴ ἐνταῦθα καίεται ἀντὶ τῆς λέξεως εἶδος ἢ κατηγορία, ἐν σχέσει τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου πρὸς τὴν τοῦ ἀτόμου βούλησιν. Σημειώσω, ὅτι οἱ μὲν ἐπιτρέποντές τι νόμοι ὀνομαζόμεθα ἐπιτρεπτικοί, οἱ δὲ ἐπιβάλλοντες ἀναγκαιῶς (εἴτε ἐπιτάσσοντες, εἴτε εἰργοντες, εἴτε διαγορεύοντες τῶπον τινὰ) καὶ κολάζοντες τὴν παράστασιν ὀνομαζόμεθα ἀναγκαστικοί, ὀποδικοιζόμενοι· εἰς ἐπιτακτικούς (τοὺς ἐπιτάσσοντας ἢ κελεύοντας) καὶ ἀπαγορευτικούς (τοὺς κωλύοντας)· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ οἱ λεγόμενοι εἰδικώτερον ἐπικουρικοί, εἴτινες χρησιμεύουσιν εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως ἀποσιωπηθέντων πραγμάτων. (Οἶκον. στοιχεῖα δστ. δικαίου 1 τόμος σελ. 20 β.).

(2) Δημόσιος μὲν νόμος εἶναι ὁ ρυθμίζων τὰς σχέσεις τῶν μελῶν τῆς πολιτείας ὡς τοιούτων· ἰδιωτικὸς δὲ ὁ ρυθμίζων τὰς σχέσεις αὐτῶν ὡς ἀνθρώπων. Καίτοι· δὲ οἱ ἰδιωτικοὶ νόμοι ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν χάριν αὐτῶν τοῦτων καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ μεταβληθῶσιν ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἰδιωτικοὶ νόμοι ἢ διατάξεις ἰδιωτικῶν νόμων ὑπερταροὶ τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοβουλίας, εἰ καλεῖσθαι δημοσίας τάξεις.

19. Τὰ περὶ ὧν οὐ κεῖται νόμος ἐκ τῶν ὁμοίων τέρνεσθαι καὶ λύεσθαι δεῖ (1) (N. 12. Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 23. N. 13. Πανδ. αὐτόθι. N. 7 § 2 Πανδ. 2. 4 (de jurisdictione). N. 11. Πανδ. 19. 5 (de praescriptis verbis).

M. Περί ὧν δὲν ἐτεθῇ νόμος, ταῦτα δεῖν νὰ ἀποφασίζωνται καὶ λύωνται ἐκ τῶν ὁμοίων.

20. Τότε κεκρήμεθα τῇ συνηθείᾳ, ὅτε δοκιμασθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐδεδαιώθη. (N. 34 Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 43. N. 38 Πανδ. 1. 5 (de legibus).

M. Τότε ἀκολουθοῦμεν τὴν συνῆθειαν, ὅτε ἐγκρίθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐκπρώθῃ δι' ἀποφασίαν.

21. Οἱ εἰδικοί τῶν γενικῶν ἐπικρατέστεροι νόμων. (2) (N. 80 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 1. 80 N. 41 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασίλ. LX 51. 37).

M. Οἱ εἰδικοί νόμοι εἶναι ἐπικρατέστεροι τῶν γενικῶν.

22. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναίρεῖται. (*) (N. 32 § 1 ἐν τέλει Πανδ. 1. 3 (de legibus).

(1) *Οἱ αἱ μερικαὶ περιπτώσεις δὲν δύνανται νὰ προβλέπωνται καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ περιλαμβάνωνται ἐν τοῖς νόμοις, ὅθεν ἄλλοις εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ εἰς τὰς μὴ προβλεπομένας περιπτώσεις νόμου διατεταγμένου περὶ ἄλλης μὲν περιπτώσεως, ὁμοίας δὲ διὰ τὴν τοῦ λόγου ταύτης τῆς. *Οἷος ὅμως περιπτώσεις τις ὑπάγεται εἰς διαφορὰν τῶν πραγμάτων ἢ ὅσας ὁ νόμος διατάσσει τι ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ δικαίου ἔνεκεν ἐξαιρετικοῦ τινος λόγου ἢ ὅσας ἡ ἐξ ὁμοίου ἐφαρμογὴ διατάξεως νομικῆς ὑπάγεται προβῆλως ἐπακολουθήματα ἄτοπα ἢ ἀντικείμενα εἰς ἄλλην τινὰ διατάξιν τοῦ νόμου, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κατ' ἐπέκτασιν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ἐπὶ τῆς φαινομένης ὁμοίας περιπτώσεως, διότι δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ ὁμοιότης.

(2) Γενικοὶ λέγονται οἱ νόμοι οἱ περιέχοντες κανόνα γενικόν, ἐφαρμοζόμενον δηλονότι ἐπὶ πασῶν τῶν σχέσεων εἰς ἃς ἀφερῶσιν. Εἰδικοί δὲ οἱ ρυθμίζοντες μίαν μόνον σχέσιν. *Ὅθεν οἱ γενικοὶ περιλαμβάνουσι πάντα τὰ πρόσωπα καὶ πάντα τὰ πράγματα, οἱ εἰδικοί δὲ τινὰς μόνον τάξεις ἢ κατηγορίας προσώπων ἢ πραγμάτων. Σημειώσιον, ὅτι ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ νόμου καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τύπου. καθ' ὃν ἐξεδόθη ὁ νόμος, δεῖν νὰ συνάγεται ἂν νόμος τις ἦναι γενικὸς ἢ μὴ γενικὸς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅσον νόμος ἐστὶ κατασκευαζὼν τοὺς γονεῖς γράφειν τοὺς παῖδας κληρονομοῦς, ὁμοίως καὶ τοὺς παῖδας γράφειν τοὺς γονεῖς ἀλλ' ὥστε ἀνθρώπῳ παρα νόμου ἑτέρου κεῖται γὰρ λέγων, μὴ ἔχειν τοὺς παῖδας ἀνάγκην ἢ τοὺς πατέρας, εἰν φανώσιν ἀχάριστοι. Καὶ ἕτερος νόμος ἐστὶ, διδόναι πῶσιν ἀνθρώποις ἐλευθέρους καὶ αὐτεξουσίους ποιεῖν διαθήκας· καὶ τοὺς βίαν πεποιηκότας ἐνοπλον, ἢ κατὰ βασιλικῶς τινὰς γενεάς, εἰσάγειν ἕτερος νόμος, καλῶν μὴ ποιεῖν, καὶ ἄλλους τινὰς. Κεῖται νόμος καλῶν τὰς γυναῖκας μεταχειρίζεσθαι ἀνδρῶς ὁρίκια, εἰν τὸ συνχωρεῖν, τὸ ἐπιτρέ-

Μ. Τὰ διὰ νόμου καθοριζόμενα ἀναιρεῦνται δι' ἄλλου ἐναντίου νόμου.

23. Τοὺς νόμους τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, οὐ μὴν τῶν σπανίως, εἰσάγεσθαι δεῖ· οὐδὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων ἐνὶ συμβῆναι θέματι· παραβαίνουσι γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἀπαξ ἢ τὸ δις γινόμενον. (N. 3 — 6 Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 15 — 17).

Μ. Οὔτε τὸ σπάνιον, οὔτε τὸ ἐν τινι περιπτώσει δυνάμενον νὰ συμβῇ, ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαῖνεν ἐν τινι πολιτείᾳ· δεόν νὰ προκαλῇ νόμον· τὸ δὲ ἀπαξ ἢ δις γινόμενον παρατρέχουσιν οἱ νομοθέται.

24. Ὅτε νόμος ἀντίκειται τινι πράγματι, κἂν πάνυ δικαιοτάτον ἔστι τὸ γινόμενον, ἀπρόσδεκτόν ἔστι τοῖς δικαστηρίοις· οἷον νόμος ἔστι μὴ διδῆσθαι πράγματα τῇ μὴ ὑπὲρ τὴν κε'. χρόνον ἀφῆλικοι. Εἰ οὖν ὁ ἐπίτροπος χειρὶς πράγματα κατὰ τὴν κδ'. ἡμέραν τοῦ ιβ'. μηνὸς τοῦ κε'. χρόνου, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀφῆλιξ, ἔχει ἐπὶ τούτοις ἀποκατάστασιν· καίτοι γε οὐκ εἰκὸς τὸν ἀφῆλικο διὰ τῶν λειπομένων ἔξ ἡμερῶν τοῦ τελείου αὐτοῦ χρόνου, φρονιμώτατον γενέσθαι. Πανταχοῦ τοῖνον, ἐνθα νόμος ὠρισμένος ἔστιν, ἐκεῖνον δεῖ φυλάττειν· καὶ οὐ κρατεῖ τὸ παρὰ τοῦτον γινόμενον, κἂν πάνυ δικαιοτάτον ἔστιν. (N. 12 § 1 Πανδ. 40. 9. (qui et a quibus manumissi). N. 5. Κωδ. 1. 14 (de legibus). Βασ. II. 6. 10).

Μ. Ὅποτεν νόμος ἀντίκειται εἰς πράγμα τι, καὶ δικαιοτάτον ἐὰν ᾖναι τὸ παρὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ γινόμενον, ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων εἶναι ἀπρόσδεκτον. Νόμος λ. χ. ὑπάρχει ἀπαγορεύων τὸ διδῆσθαι πράγματα εἰς τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ κε' ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὡς ἀνήλικον. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἐπίτροπος ἐγχειρῇ πράγματα κατὰ τὴν κδ' ἡμέραν τοῦ ιβ' μηνὸς τοῦ κε' ἔτους, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀνήλικος, ἔχει ἐπὶ τούτοις ἀποκατάστασιν συνωδᾶ πρὸς τὸν νόμον, εἰ καὶ δὲν εἶναι φυσικὸν θεῖ ὁ ἀνήλικος θά ἐγένετο φρονιμώτερος ἐν ταῖς ὑπολειπομέναις ἔξ ἡμέραις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ. Ὅθεν πανταχοῦ δεόν ὑπάρχει νόμος ὠρισμένος, ἀνάγκη νὰ φυλάττηται· καὶ τὸ γινόμενον παρὰ τοῦτον δὲν ἴσχυει, καὶ ἐὰν εἴη ᾖναι δικαιοτάτον.

25. Φιλαγαθῶς δεῖ τοὺς νόμους ἐρμηνεύειν ἐν τοῖς ἀμφιβολοῖς (N. 18 Πανδ. 1. 5 (de legibus) N. 56 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 155 § 2 Πανδ. αὐτόθι. N. 32 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. II. 1. 28).

Μ. Οἱ νόμοι, καθ' ὅσον εἶναι δεκτικοὶ διττῆς ἐρμηνείας (αὐστηροτέρας δηλ. καὶ ῥηπιωτέρας), δεόν νὰ ἐρμηνεύωνται ῥηπιῶς.

πρῶτον· ἀλλ' εἰσῆλθῃ ἑτέροις ἐπιτρέπων τῇ μάμῃ καὶ τῇ μητρὶ, ἀποτασσόμεναις τῷ Βελλικῷ δόγματι καὶ κατατιθεμέναις μὴ ἔλθῃν εἰς δευτέρου συνεικίσιν, ἐπιτροπεύειν τῶν ἰδίων παιδῶν καὶ τῶν ἐγγόνων.

26. Οὐ δυνατόν πάντων τῶν νόμων τὸν λογισμὸν ἀποδιδόναι. (1) (N. 20 Πανδ. 1. 3 (de legibus). Βασιλ. II. 1. 30).

M. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδίδεται ὁ λόγος ὅλων τῶν νόμων.

27. Ὅταν ἕτερόν τι τὸ νόμιμον βρούληται, ἕτερον δὲ τὸ δικαίον, μόνος ὁ βασιλεὺς τὴν περὶ τούτου τέμνει ζήτησιν, ἐπειδὴ αὐτῷ πρέπει μόνῳ τὰ τοιαῦτα τέμνειν. (*) (N. II Παρ. 3. 1. 5 (de legibus). N. 1 Κωδ. 2. 14 (de legibus). Βασιλ. II. 6. 6).

M. Ὅταν ἄλλο τι θέλῃ ὁ νόμος, ἄλλο δὲ τὸ δικαίον, μόνος ὁ βασιλεὺς λύει τὴν περὶ τούτου ζήτησιν, διότι αὐτὸς μόνος ἔχει ἐξουσίαν νὰ ποιεῖται περὶ τῶν τοιοῦτων.

28. Ὅπερ ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, νόμος ἐστίν, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου ἐρίση, ἢ διαγινώσκων ψηφίσῃται, ἢ ὁπωσδήποτε· καὶ λέγεται ταῦτα διατάξεις. Τινὰ δὲ τούτων προσωπικά ἐστὶ, καὶ οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα, εἴτε πρὸς φιλοτιμίαν, εἴτε πρὸς ποινὴν τινὰ ἐτέθησαν. (2) (N. 1 Πανδ. 1. 4. (de const. principum). Βασ. II. 6. 2. § 6. Εἰσγγ. 1. 2 (de jure naturali).

M. Ὅ,τι ἀρέσῃ εἰς τὸν βασιλεῖα, εἶναι νόμος, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου ἢ ἔλεγε διατάξει τοῦτο, εἴτε διὰ τῆς ἐπὶ δίκης τινὸς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἢ ἔλεγε ἀποφανθῇ ἢ καθ' ὁποιονδήποτε ἄλλον τρόπον, καὶ λέγονται ταῦτα διατάξεις. Τινὰ ὅμως τούτων εἶναι προσωπικά καὶ δὲν λαμβάνονται ὡς παράδειγμα, εἴτε πρὸς χάριν, εἴτε πρὸς ποινὴν διατάχθησαν.

29. Ἡ μεταξὺ δύο τινῶν βασιλέως ἀπόφασις καὶ ἐπὶ τῶν παραπλησίων κρατεῖται. (N. 3 καὶ 12 Προσμ. Πανδ. 1. 14 (de legibus).

(1) Ἡ ῥήτρα αὕτη οὐδὲως ἐμφαίνει, ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι, μὴ στηριζόμενοι ἐπὶ λόγῳ, ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι πολλάκις εἶναι ἀνέφικτος ἡ δυσεξερευνήτος ἡ γνώσις τοῦ λόγου τοῦ νόμου. Ἐπιτρέπεται τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὸν λόγον πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐν αὐτῷ διατάξεων εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἢ ἐπέκτασιν αὐτῶν ἐξ ἀναλογίας εἰς ὁμοίας περιπτώσεις, εἰς ἃς ἡ ταύτης τοῦ λόγου ὑπαγορεύει τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὑπόκειται ἐκδικεῖν καὶ διατρεῖν ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ γεγραμμένα, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἐπὶ ἀγίων συνόδων δογματισθέντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐγκειμένους ῥωμαϊκοὺς νόμους ὡς ἐπιμελῶς.

(2) Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων παρὰ Ῥωμαίοις ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία πᾶσα συνεκεντρουμένη εἰς τὰς χεῖρας τῶν αὐτοκρατόρων. Τὰ δὲ νομοθετήματα αὐτῶν ἐλάττωτον γενικῶς μὲν *Constitutiones* (διατάξεις)· εἰδικώτερον διατάγματα μὲν (*edicta*)· ὠνομάζοντο τὰ γενικὰ νομοθετήματα, ἐπιστάγματα δὲ (*mandata*) τὰ ἀδικτά· περιλαμβανόμενα πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἄρχοντας, διαγνώσεις (*decreta*) αἱ λούσαι διαφερόν ὑποβληθεῖσαν τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἀντιγραφαὶ (*rescripta*) αἱ ἀπακρινόμεναι εἰς νομικὸν ἐρώτημα ἀρχῆς ἢ ἰδιώτου διαταγαί.

Μ. Ἡ μεταξὺ δύο τινῶν ἀποφάσις τοῦ βασιλέως ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

30. Ἐρρώσθω παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως, ἐξ ὧν ἕτερον οὐκ ἀδικεῖ· ἢ ἐὰν ἐγκλήματος χαρίσῃται παραχώρησιν. Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ πρόσταξις διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῶν προηγουμένων ἀναφορῶν γίνεσθαι τὰς βασιλικὰς προσταγὰς. (N. 7 Κωδ. 1. 16. (de precibus imperatori). Βασ. II. 5. 7).

Μ. Ἡ παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως ἰσχύει, ὅποτε δὲν ἀδικεῖ ἄλλον, ἢ ἐὰν συγχωρῇ ἐγκλήμα. Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ προσταγή, διότι συνήθως προέρχεται ἐκ προηγουμένων ἀναφορῶν.

31. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσι. (1) (N. 4 Πανδ. 1. 4 (de const. principum). Βασ. II. 6. 5).

Μ. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις εἶναι ἐπικρατέστεραι τῶν προλαβουσῶν.

32. Καὶ κατὰ βασιλέως οἱ γενικοὶ κρατεῖτωσαν νόμοι· καὶ πᾶσα παράνομος ἐκβαλλέσθω παραγραφῇ. (N. 4 Κωδ. 1. 17. Βασ. II. 6. 9).

Μ. Οἱ γενικοὶ νόμοι ἰσχύουσι καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ πᾶσα ἐναντία ἐνστάσις ἀπορρίπτεται.

33. Παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς πλησιάζουσι καὶ εἰσκόβει τῷ ζητούμενῳ· εἰ δὲ μὴδὲ ταῦτα εὐρίσκηται, τότε τὸ νόμιμον, ᾧ τινι· Ῥώμῃ κέχρηται, παραφυλάττειν δεῖ. (N. 32 προσιμ. Πανδ. 1. 3 (de legibus). Βασ. II. 1. 41).

Μ. Πρέπει νὰ τηρῶνται τὰ ἔθιμα καὶ ἡ συνήθεια· ἐλλείψει δὲ αὐτῶν πρέπει ν' ἀκολουθῶμεν τὰ πλησιάζοντα καὶ τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ ζητούμενον· ἐὰν θύμῃ μὴδὲ τοιαῦτα εὐρίσκωνται, τότε δεῖν νὰκολουθῶμεν τὸ ἐν Ῥώμῃ εὖχρηστον δίκαιον.

34. Ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου φυλάττεται, καὶ ὥσπερ ἡ σύνθεσις τοῦ νόμου ἢ ἐγγράφος ἐστὶν ἢ ἀγράφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ ἢ δι' ἐγγράφου γίνεται νόμου, ἢ δι' ἀγράφου, τούτεστιν ἀχρηστίας. (2) (N. 32 § 1 Πανδ. 1. 3 (de legibus). Βασ. II. 1. 41).

(1) Ὃταν δηλαδὴ ὁ νεώτερος νόμος περιέχῃ ἐναντίαν διατάξιν τῆς τοῦ παλαιοῦ, δὲν ἰσχύει πλέον ὁ παλαιὸς κατισχύωντος τοῦ νεωτερου. Ἡ δ' οὕτω γινομένη κατέργησις τῆς ἀντιθέτου διατάξεως ὀνομάζεται σιωπηρὰ. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκ τοῦ νέου νόμου δὲν προκύπτῃ σαφὲς πῶς ἐν καταργεῖται ὁ παλαιός, δεῖν νὰ ἐξηγητῇται ὁ νέος νόμος οὕτως ὥστε νὰ καταργῇ ὅσον εἰς τὸ ὀλιγώτερον τὸν παλαιόν.

(2) Ὃθεν δι' ἀχρηστίας δύναται νὰ καταργηθῇ ὁ νόμος κατὰ τὸ Ῥωμ. δι-

Μ. Ἡ παλαιὰ συνθήκη φυλάττεται ἀντὶ νόμου, καὶ καθὼς ἡ σύνθεσις τοῦ νόμου εἶναι ἡ ἐγγράφος ἡ ἀγραφος, οὕτω καὶ ἡ ἀνάθεσις αὐτοῦ γίνεται διὰ νόμου ἡ ἐγγράφου ἡ ἀγράφου, τουτέστι τῆς ἀρχιερείας.

35. Ὁ ἄρχων, ὁ ἂν εἴροι συχναῖον ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τινος πράγματος, φυλάξει αὐτό· καὶ γὰρ ἡ συνθήκη ἡ προλαβοῦσα καὶ ὁ λογισμὸς ὁ εἰσάγων αὐτὴν φυλακτέα ἐστί, καὶ οὐκ ἔασει τι παρὰ τὴν μικρὰν συνθήκειαν γίνεσθαι. (*) (N. 1 Κωδ. 8. 53 (quae sit longa consuetudo). Βασ. II. 1. 50).

Μ. Ὅτι ἂν εὖρξ ὁ δικαστὴς συχνὰ γινόμενον εἰς πόλιν τινα ἐπὶ τινος πράγματος, φυλάττει αὐτό, διότι ἡ προλαβοῦσα συνθήκη καὶ ὁ εἰσαγωγὴν αὐτὴν λόγος εἶναι φυλακτέα, καὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνηται τι παρὰ τὴν πολυχρόνιον συνθήκειαν.

36. Παρήγγειλεν ὁ Μάγιστρος οὕτω προσέχειν, ὅτε διάφοροι νόμοι περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγουσι πράγματος καὶ τυποῦσι, μὴ, εἰπερ ἕτερόν τι ἐν νόμιμον εὑρεθῇ ἴσως ἐναντιοφανές, αὐτῷ μόνῳ προσέχειν ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν νομίμων ἔννοιαν ἐρμηνεύειν καὶ τὴν τοῦ ἑνός. (N. 26 — 28 Πανδ. 1. 3 (de legibus)).

Μ. Ὅταν διάφοροι νόμοι ἀποφαίνωνται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ κανονίζουσιν αὐτό, ὁ Μάγιστρος παρήγγειλεν, ὥστε, ἐν τυχὴν εὑρεθῇ ἄλλος νόμος ἐναντιοφανής, νὰ μὴ προσέχῃ ὁ δικαστὴς εἰς μόνον τοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν πολλῶν νόμων νὰ ἐρμηνεύηται καὶ ἡ τοῦ ἑνός.

37. Τὸ μὴ μετὰ τοῦ λογισμοῦ εἰσενεχθέν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνθήκειαν κρατῆσαν, οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. (**) (N. 39 Πανδ. 1. 3. (de legibus). Βασίλ. II. 1. 47).

καιον, οὐχὶ δὲ καὶ δι' ἀντίθετον εἶημεν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νεώτερον ἡμῶν ἀστικὸν νόμον (ἀρθρον 2) ὁ νόμος διατηρεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ἐπ' ὅσον δὲν ᾔθελε καταργῆσαι τοῦτον ἕτερος νόμος ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐκράτησε σήμερον καὶ πολιτεύεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις πᾶσι καὶ συχναῖς, τὸ ἀρκεῖν ἐπὶ ἀπατήσεαι μιᾷ λίτρᾳ δύο μάρτυρας· τοῦτο γοῦν τὸ εἶδος δεῖλξει πᾶς ἄρχων προϊστάμενος δικαστηρίου φυλάττειν, καὶ μὴ εἶναι παρὰ τὴν συνθήκειαν ταύτην ἕτερόν τι γίνεσθαι· ὡσαύτως ἀπὸ μικρᾶς συνθηκῆς ἐδιδασκᾶσθαι, καὶ τὸ μὴ ὁμνῶναι τοῖς ἡγουμένους ἢ τοῖς μητροπολίταις, ὅταν ἡ μονὴ ἢ ἡ μητροπολις μὴ ἔχουσα ἀπέδειξιν εἰς ὅρκους ἀπολυθῇ· ἀλλὰ τρεῖς τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν, ὅταν ᾧσι πολυάνθρωπα τὰ μοναστήρια· ἢ δύο τὸ ἐλάχιστον, τῆς ἐπιλογῆς ἔχει καὶ τῶν τελευταίων φυλακτομένης. Ὅστι καὶ νόμος λέγων μὴ ὁμνῶναι τοῖς μάρτυρας, καὶ ἀπ' ὧν κατοικοῦσι τόπων, εἰς ἕτερον ἔλκεσθαι διὰ μαρτυρίαν εἰ μὴ συνθήκειαν ὁ ἀρχων εὖρξ καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν αὐτοῖς μεταπέμπεσθαι· εὐρίσκων οὖν ὁ ἀρχων τοιαύτην συνθήκειαν ἐν τινι τόπῳ, δεῖλξει παραφυλάττειν αὐτὴν καὶ μὴ παροῦν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Φησὶν, ὅτι ἐκείνο τὸ εἶδος κρατεῖ καὶ παραφυλάττεται ἐν τοῖς ὁμοίοις, καὶ ἐκείνην τὴν συνθήκειαν παραφυλάττειν δεῖ, ἐγγράφου νόμου μὴ ὄντος, τὴν εὐλογον καὶ κρατῆσαν μετὰ λογισμοῦ ἐκδοχομένου καὶ

Μ. Ὅ,τι δὲν εἰσῆλθῃ μετὰ λόγου, ἀλλ' ἐπικράτησε κατὰ πλάνην καὶ συνῆθειαν δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

38. Ὅτι τὰ κοινὰ καὶ ἐν γένει καὶ ἐπὶ τῇ πάντων ὠφελείᾳ νενομοθετημένα μᾶλλον κρατεῖν χρή, ἢ τὰ ἐκ τινῶν σπουδῆς ἐπὶ παραθορᾷ τῶν κοινῶν γινόμενα νόμων. (Νεαρά 7 κεφ. 9. § 1).

Μ. Τὰ κοινὰ καὶ γενικά καὶ τὰ νενομοθετημένα πρὸς γενικὴν πάντων ὠφελείαν εἶναι ἐπικρατέστερα παρὰ τὰ γινόμενα κατὰ χάριν τινῶν πρὸς παραθοράν τῶν κοινῶν νόμων.

39. Ὁ βασιλεὺς νόμοις οὐχ ὑπόκειται, (1) ἢ ἀδγούστα δὲ ὑπόκειται· δίδωσι δὲ αὐτῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἑαυτοῦ προνόμια. (Ν. 31 Πανθ. 4. 3 de legibus)

Μ. Ὁ βασιλεὺς δὲν ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους, ἡ δὲ βασίλισσα ὑπὸκειται· δίδωσιν ἕως αὐτῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἴδια αὐτοῦ προνόμια.

40. Ἡ τοῦ νόμου ἀγνοία τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια οὐ βλάπτει· ἐπὶ δὲ κέρδει οὐ συμβάλλεται. (2) (Ν. 7 Πανθ. 22. 6 (de juris et facti ignorantia). Βασ. II. 4. 7).

δοκιμασθεῖσαν παρὰ ἀξιολόγων ἀνδρῶν, καὶ εὐρεθεῖσαν ἔννομον καὶ δικαίαν. τὴν γὰρ συνῆθειαν καὶ τὸ ἔθος, ὅπερ πολλάκις εἰσῆλθῃ καὶ ἐπράχθῃ εἰς δικαστήριον παρὰ τὴν ἐνδεγεμένην μέντοι γε δικίρεσιν καὶ παρὰ τὸν πρέποντα λογισμὸν, τοῦτέστι τὸ ἔθος τὸ ἀλογίστως εἰσενεχθέν, καὶ κατὰ πλάνην κρατήσαν, καὶ συνῆθειαν λαβὼν γίνεσθαι, οὐχ ἔλκεται εἰς τὰ ἅμια, εὐδὲ διὰ τοῦτο κρατῆσει, ἢ νόμος ὁῖσιν, διότι ἡ συνῆθεια τοῦτο ἀλογίστως ποιεῖν παρελαβὲν, ἀλλ' ἐξετασθήσεται ὁ λογισμὸς καὶ ἡ διάνοια τούτου, καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ, ὅτι μετὰ λογισμοῦ εὐλόγου καὶ δικαίου εἰσηνέχθῃ, κρατήσῃ καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ, καὶ ὡς εὐλογον καὶ δοκιμασθὲν, καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐκτυπῶνται.

(1) Καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς καὶ τὸ Κράτος (δημόσιον), ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν ὑπόκειται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικού δικαίου. Ἐξαιρέσεις ὑπάρχουσιν μόνον ὅπου εἰδικῶς ἡ νομοθεσία ἀναγνωρίζει τοιαύτας. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ποινικὴν εὐθύνην ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνεύθυνος καὶ ἀπαραβίατος ἀνακρηρυττόμενος ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων.

(2) Ἡ ἀγνοία καὶ ἡ πλάνη, περιέχουσαι ἀμέτρηται ἀγνοσίαν τοῦ ἀληθοῦς, ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικανικὰ ἀποτελέσματα καὶ εἴ,τι ὁ νόμος ὁρίζει περὶ τῆς μίας ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν ἑτέραν· διὰ τοῦτο ἀδιαφόρως γίνεται χρῆσις αὐτῶν ἐν ταῖς πηγαῖς. Καὶ ἡ μὲν ἀγνοία τοῦ νόμου εἶναι κατὰ κανὸν ἀσύγνωστος, ἢ δὲ τῶν γεγονότων εἶναι κατὰ κανὸν συγγνωστή, Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐνίοτε συγγνωστή μὲν ἔστιν ἡ τῶν νόμων ἀγνοία (π. χ. ὅπου δὲν εἶναι εὐκόλος ἡ ἀνερεύνησις αὐτοῦ), ἀσύγνωστος δὲ ἡ τῶν γεγονότων (ὅταν τις ἀγνοῇ πρὸς εἰπεῖν πρᾶγμα πασίγνωστον ἢ τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις). Ἡ τε συγγνωστή ἕως καὶ ἡ ἀσύγνωστος βλάπτουσιν ἐπὶ παραβάσεως νόμων ἀναγκαστικῶν καὶ τανάπαλιν ὠφελοῦσιν ἐν οἷς θέμασιν ἡ γνῶσις ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ νόμου ὡς εὐσιώδεις στοιχεῖον, ἵνα ἐπὶ πλὴθὺ δικανικὸν τι ἀποτελέσῃ. Ἐν τοῖς λοιποῖς θέμασιν ἡ μὲν συγγνωστή ἀγνοία

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου δὲν βλάπτει μὲν τοὺς ἀπαιτοῦντας τὸ ἴδιον, δὲν συμβάλλει ὅμως καὶ πρὸς κέρδος.

41. Ἡ τοῦ φάκτου (*) ἄγνοια καὶ ἀνδράσι καὶ γυναῖξι βοθηεῖ ἐπὶ κέρδους καὶ ζημίας (1) (N. 8 Πανδ. 22. 6. (de juris et acti ignorantia). (Βασιλ. II. 4. 8).

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ πράγματος βοηθεῖ καὶ ἀνδράς καὶ γυναῖκα, εἴτε περὶ κέρδους εἴτε περὶ ζημίας προκειμένου.

42. Ἡ δὲ τοῦ νόμου ἄγνοια οὔτε γυναῖξι βοθηεῖ ἐπὶ κέρδους· ἐπὶ δὲ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα τὸ ἴδιον ἀπαιτῆσαι. (2) (N. 7 καὶ 8 Πανδ. 22. 6 (de juris et facti ignorantia).

M. Ἡ δὲ ἄγνοια τοῦ νόμου δὲν βοηθεῖ οὔδὲ γυναῖκα πρὸς κέρδος· ἀλλ' ἐπὶ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ἴδιον.

43. Ἡ μὲν τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐδένα βλάπτει· ἡ δὲ τοῦ νόμου πάντας βλάπτει, πλὴν τῶν ἀφελίκων, καὶ ἐν τισι τῶν γυναικῶν, ἐνθα μὴ ἐστὶν ἁμάρτημα, ἀλλὰ νόμου ἄγνοια. (N. 9 Προομ. Πανδ. 22. 6. Βασιλ. II. 4. 9).

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ μὲν πράγματος οὐδένα βλάπτει· ἡ δὲ τοῦ νόμου βλάπτει πάντας, πλὴν τῶν ἀφελίκων καὶ ἐν τισι θέμασι τῶν γυναικῶν, καθ' ἃ δὲν ἐγώρησεν ἁμάρτημα, ἀλλ' ἀπλῶς ἄγνοια νόμου.

44. Μηδεὶς οὖν ἀγνοεῖτω ἢ ἀποπροσποιεῖσθω διατάξεις βασιλικάς. (N. 12 Κωδ. 1. 18 (de juris et facti ignorantia). Βασ. II. 4. 21).

M. Ὅφειλε λειπὸν ἕκαστος νὰ γινώσκῃ τὰς βασιλικὰς διατάξεις καὶ νὰ μὴ προσποιῇται ἄγνοιαν αὐτῶν.

TITA. B'.—Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου.

1. Τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν δεῖ τῷ ὁρώ (3) τοῦ ἐναγομέ-

νός· ἐστὶν, ἡ δὲ ἀσύγνωστος ἐπιζήμιος. Σημειώτιον δέ, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς μὲν τῆς ἀγνοίας ἀποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτὴν, ἡ ὑπαρξὶς δὲ τοῦ μὲν συγγνωστοῦ τῆς ἀγνοίας νόμου ἀποδεικνύεται ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτὴν, ἡ δὲ τοῦ συγγνωστοῦ τῆς ἀγνοίας πράγματος τεκμαίρεται καὶ ἐπομένως ὁ ἐναντίος δεῖται νὰ ποδείξῃ αὐτήν. Προσθεθείτω δέ, ὅς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 40 καὶ 42 προκύπτει, ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια δὲν βλάπτει, ὅσκις πορεύεται νὰ ὑποστῇ τις ἐκ τούτου ζημίαν δηλονότι μετ' οὐκ ἐκ τῆς περιστάσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ δύσκολος ἡ προσήκουσα ἐφαρμογὴ τῆς διακρίσεως πότε ἐπῆλθε κέρδος (αὕξησις δηλονότι) καὶ πότε οὐ καὶ τάναντι πάλιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Φάκτον δέ ἐστι τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως ἀποτέλεσμα. Οὐδένα οὖν βλάπτει τὸ μὴ γινώσκειν τίδε τι γέγονε καὶ διὰ τοῦτο μὴ κινεῖν περὶ αὐτοῦ.

(1-2) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

(3) Τὰ Βασιλικά χρῶνται τῇ λέξει *per orem* ἐκ τοῦ λατιν. *forum* εἰς δηλώσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς παραγωγῆς τοῦ διαδίκου εἰς τὸ ἀρμόδιον κατὰ

νου. Φόρος δὲ ἐστίν, ἔνθα νῦν ἔχει τὴν κατοικήσιν, ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος. (*) (N. 2. Κωδ. 3. 13 (de juris dictione omnium iudicium). Βασ. VII 3. 38).

M. Ὁ ἐνάγων πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὴν δωσιδικίαν τοῦ ἐναγομένου. Δωσιδικία δὲ αὐτοῦ εἶναι, ὅπου τανὺν κατοικεῖ, ἢ ὅπου κατοικεῖ ἐν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος.

2. Ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα στρατευσάμενος, ἢ ἄλλου φόρου γεγωνός, οὐ δύναται περὶ τῆς αὐτῆς δίκης ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἴδιον φόρον. (1) (N. 7 Πανδ. 5. 1 (de iudiciis). Βασίλ. VII. 5. 7).

τὴν δικονομικὴν νομοθεσίαν δικαστήριον. Ἐκ τούτων δὲ παρέλαβεν αὐτὴν καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος. Ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία ὠνόμασε τὸ forum δικαιοδοσίαν· ἀλλ' ἡ λέξις δικαιοδοσία ἐμφαίνει καὶ τὴν δικαιοματικὴν ἱκανότητα τοῦ δικαστηρίου τοῦ δικάσαι ὠρισμένην διαφέρει. Ὁ Οἰκονομικὸς ἀπεκάλυψε αὐτὴν εἰκότως δωσιδικίαν, καὶ τῇ λέξει ταύτῃ ἐχρησάμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ μεταφράσει. Σημειώτεον, ὅτι καὶ κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον ἡ κατοικία τοῦ ἐναγομένου ὁρίζει τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου.

[*] ΣΧΟΛΙΟΝ. Κανονικῶς ἴσθι, ὁ ἐνάγων ἔπεται τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου· φόρος δὲ ἐστίν, ἢ ὅπου νῦν κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος· οἷον ὁ Πέτρος ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ταύτῃ πόλει τὴν ἴδιαν κατοικίαν ἔχων καὶ ἐν ταύτῃ διάγων ἐδανείσαστο ἀπὸ τινος Θεσσαλονικεύως ἐνταῦθα νομίσματα ρ', εἴτα ἐξελθὼν τῆς πόλεως καὶ ἀπερχόμενος εἰς Ἀταλα, διέτρεχε διὰ τῆς Θεσσαλονικῆς· εὗρεν αὐτὸν ὁ δανειστής αὐτοῦ ὁ Θεσσαλονικεύς, καὶ ἠδούλετο κινῆσαι κατ' ἐκείνου παρὰ τῷ ἀρχόντι τῆς Θεσσαλονικῆς· ὁ δὲ ἀντίτενε καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν δανειστήν· κἀν ἔγχε κατ' ἐμοῦ ἀγωγὴν, οὐκ ὀφείλεις αὐτὴν κινεῖν κατ' ἐμοῦ ἐν τῇ Θεσσαλονικῇ τυχαίως ἐν ταύτῃ παρευρεθέντος, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει καὶ ἀνέθε ἐκεῖσε, καὶ κίνησον αὐτὴν κατ' ἐμοῦ, ὡς ἀκολουθῶν τῷ φόρῳ μου, καὶ ὡς ἐκείσε ταύτην ὀφείλεις κινεῖν, ἔνθα καὶ αὐτὸς κατοικῶ καὶ ὅπου τὸ συναλλάγμα γέγονεν. Ὁ Θεσσαλονικεύς οὐ συνήχετο τοῖς λόγοις τοῦ ἐναγομένου· καὶ ἀμειδίωτος οὖσα, ἀνῆγγε τὰ περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀντιγράφει ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Θεσσαλονικέα τὴν τοῦ νόμου τάξιν ἀνατραπῆναι ζητεῖς· ἐκεῖνος γάρ τὸν ἐνάγοντα βούλεται ἔπεσθαι τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου, οὐ μὴν τὸν ἐναγόμενον τῷ φόρῳ τοῦ ἐνάγοντος. Ταῦτα μὲν οὖν ὀφείλεις νοεῖν, ὅτε ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κατοικεῖ νῦν ὁ ἐναγόμενος, γέγονε καὶ τὸ συναλλάγμα· εἰ δὲ ἀλλοχοῦ μὲν εἶχεν ὁ Πέτρος, ὅτε ἐδανείσθη, τὴν κατοικίαν, οἷον ἐν τῇ πόλει, ἀλλοχοῦ δὲ νῦν καταμένει, τυχὸν ἐν τῇ Ῥαιδεστῇ, καὶ εὗρεται τυχαίως ὡς ἐμπαροδῶσαν τῇ Θεσσαλονικῇ, καὶ οὕτως ὁ Θεσσαλονικεύς ἢ εἰς τὴν πόλιν ὀφείλει ἀνέρχεσθαι καὶ κινεῖν κατὰ τοῦ Πέτρου, ἢ εἰς Ῥαιδεστόν.

(1) Καὶ κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον (Πολ. ἀρθ. 16 § 2, πῦθ § 2) ὅταν κινῇθῃ ἡ ἀγωγὴ (ἀγγραφή δηλαδὴ εἰς τὸ πινάκιον), δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ κατοικίαν καὶ ἐπομένως δωσιδικίαν ὁ ἐναγόμενος. Ἀλλ' ἕως τῆς ἀγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πινάκιον δύναται ὁ ἐναγόμενος μετα-

Μ. Ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον καὶ μετὰ ταῦτα ἐκστρατεύσας ἢ μετακλιθεὶς εἰς δικαστήριον δὲν δύναται νὰ ἐπικληθῇ περὶ τῆς αὐτῆς δίκης τὴν ἰδίαν δικαιοδικίαν.

Β. Θεσπίζομεν, τὸν ἐνάγοντα τὸ προαρχθὲν πρᾶγμα μέχρι περάτος τῆς δίκης ἐγγυμναζειν· εἰ δὲ ὑπερτίθεται, καλεῖσθαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ καὶ δις καὶ τρίς, ἐκάστης κλήσεως οὐκ ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν περικλειομένης· καὶ εἰ μὴδὲ οὕτω παραγένηται, ἢ ἐντολέα πέμψῃ, δίδωσθαι αὐτῷ ἑτέρου ἐνιαυτοῦ προθεσμίαν, ἢς ἐντὸς εἰ μὴ τῇ ἰδίᾳ ἐπεξέλθῃ ἐναγωγῇ, τὸν δικαστήν, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, τὰς τοῦ προεδρεύοντος δικαιολογίας ἐξετάζειν, καὶ τῆς ἀληθείας ἀκριβῶς ζητουμένης, νόμιμον προφέρειν ψῆφον. Εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ εἰρημένου ἐνιαυτοῦ παραγένηται, καὶ τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἐγγυμνάσαι βουληθῇ, πρὸ πάντων ἀπατεῖσθαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὰ δαπανήματα, ἅπερ διὰ τὴν δίκην ὁ ἐναχθεὶς προσεδρεύων τῷ δικαστηρίῳ ὑπέμεινε, καὶ τῷ αἰτιχθέντι ταῦτα παρασχεῖν, καὶ οὕτω τὸν ἐνάγοντα προσεβρῆσαι, μέχρις ὅτου τὸ πρᾶγμα περατωθῇ· εἰ δὲ μὴδὲ οὕτω προσεδρεύει, κελεύομεν αὐτὸν μετὰ τὰς εἰρημένας τῶν προγράμμάτων καὶ τοῦ ἐνιαυσιαίου χρόνου διαστήματος παρατηρήσεις πάσης ἀγωγῆς ἐκπιπτειν, ἣν ἀρμόζειν αὐτῷ κατὰ τοῦ ἐναχθέντος ὑπελάμβανεν. (1) (Νεαρά 112 κ.φ. 3 πρ. Βασ. VII. 4. 2).

Μ. Διετέθη ἵνα ὁ ἐνάγων ἐπιδικῶν τὴν ἀπαξ δι' ἀγωγῆς αὐτοῦ ἀρξαμένην διαφορὰν μέχρι τέλους τῆς δίκης· εἰ δὲ ἀναβάλλει, καλεῖται ὑπὸ τοῦ

βαλίων κατοικίαν νὰ καταστήσῃ ἀναμίδιον τὸ δικαστήριον, ἐκτὸς ἂν πράξῃ τοῦτο πρὸς καταδολίευσιν τοῦ νόμου. (1) (Ὁς Οἶκον. Πολ. Δικ. ἐκδ. 8' § 32 σημ. 8).

(1) Ἡ προκαταρξίς τῆς δίκης παρὰ Ῥωμαίοις διέφερε τῆς παρ' ἡμῖν διὰ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς προκατάρξεως, διότι παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς ἀγωγῆς ἔγγραφον παρέδιδεν ὁ ἐνάγων εἰς τὸ δικασθὲν δικαστήριον, ὅπου, εἰν ἔκρινε ταύτην παραδεκτὴν, διάτασσε τὴν κοινοποιήσιν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὤφειλεν ὁ ἐνάγων νὰ παράσχῃ ἐγγυητήν, ὅτι μέχρι πέρατος τῆς δίκης προσδρεύσει καὶ ὑπεχρεούτο νὰ γάγῃ εἰς πέρα τὴν ἀρξαμένην διαφορὰν (ἐξηρεύοντο δὲ τῆς παροχῆς ἐγγυητῶν εἰ συγκλητικοί). Παρ' ἡμῖν ὅμως νῦν 1) μόνον ὁ ἐνάγων ἡμεδαπὸν ἀλλοδαπὸς καὶ μὴ ἔχων ἱκανὰ ἀκίνητα ἐν Ἑλλάδι δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀσφάλειαν διὰ τὰς ἐνδεχομένας μόνον ἐκ τῆς δίκης ζητίας καὶ δαπάνας· 2) ὁ ἐνάγων δύναται ἐν πάσῃ ὥρᾳ τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος νὰ παραιτηθῇ τὴν δίκην, ὑποχρεούμενος μόνον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς δικαστικῆς δαπάνης τῷ ἀντιδίκῳ· 3) παρ' ἡμῖν, ἢ παρ' ὡρισμένον χρόνον ἐγκαταλείψει τῆς δίκης χορηγεῖ τοῖς ἀντιδίκοις τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῇ διαφορᾷ, δι' ἣς ἀντιρροπᾶται ἡ διαδικασία, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ δικαίωμα αὐτὸ καὶ ἐκτὸς τῆς ἀγωγῆς, ἐκτὸς ἂν ἐν τῷ μεταξύ διὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου παρεγράψῃ.

δικαστοῦ καὶ δις καὶ τρίς, ἡκόστη δὲ κλήσις περιλαμβάνει εἰς διάστημα οὐκ ἐλαττώτερον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν καὶ εἰάν μὴδὲ οὕτω ἐμφανισθῇ ἡ διαπίρσις τοῦλάχιστον ἐπιτρόπου. τῷ δίδεται ἄλλου ἐνὸς ἔτους προθεσμία, καὶ εἰάν ἐντὸς αὐτῆς δὲν ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, ὁ δικαστής, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, ἐξετάζει τὰς δικαιολογίας τοῦ προσελθόντος διδίκου, καὶ μετ' ἀκριβοῦς ζήτησιν τῆς ἀληθείας ἀπαγγέλλει νόμιμοι ἀπόφασιν. Ἐάν δὲ ἐντὸς τοῦ προλεχθέντος χρόνου ἐμφανισθῇ, καὶ ὅλην ἢ ὑποβάλλῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀγωγάς, πρὸ παντός ὁ δικαστής ἀπαιτεῖ τὰς διαπίψεις, ἅς διὰ τὴν δίκην ὑπέστη ὁ ἐναγόμενος ἐμφανισθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἀγγεῖριζαι ταύτας εἰς αὐτόν, καὶ οὕτως ἔπειτα ὁ ἐνάγων προσκλήνεται, μέχρις ἔτους περαιοθῇ ἡ διαφορά. Ἐάν ὁμοῦ μὴτε οὕτω προσέλθῃ, μετὰ τὰς προλεχθεῖσας παρατηρήσεις τῶν διαταγῶν τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ ἐπιτροπικοῦ διαστήματος, ἐκπίπτει πάσης ἀγωγῆς, τὴν ὅποιαν ὑπολαμβάνεν εἶναι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

4. Ἡ δὲ δ'. (*) Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος, τοὺς καταρηνυθέντας ἐκ τρίτου, καὶ μὴ ἀπαντήσαντας εἰς τὸ δικαστήριον, (οὔτε δι' ἑαυτῶν οὔτε δι' ἐτέρου προσώπου, καὶ μηδεμιᾶς εὐλόγου προφάσεως τὴν ἀπάντησιν κωλύουσας), εὐθύνεσθαι καὶ κατακρίνεσθαι κελεύει. (1)

Μ. Ἡ δὲ δ' νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος διατάσσει εἶναι ὅσοι ἐκλήθησαν ἐκ τρίτου καὶ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον (οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἄλλου προσώπου, ἐνῷ οὐδεμίᾳ εὐλογος πρόφασιν ἐκώλυε τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν), εὐθύνονται καὶ καταδικάζονται.

5. Ὁ διδόμενος χρόνος τοῖς ἐναγομένοις τοῦ εὐτρεπισμοῦ τριμηνιαῖός ἐστιν. (2) (Ν. 1 Κωδ. 3. 11 (de dilationibus). Βασίλ. VII. 17. 11).

Μ. Ὁ διδόμενος εἰς τοὺς ἐναγομένους πρὸς παρασκευὴν χρόνος εἶναι τριμηνος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ μακροτάτος βασιλεὺς Λέων νεαρὰς ἐκτέλειε πολλὰς οὐκ ἐκράτησαν δὲ εἰμὴ μόνον αὐτίνες, ἐτέρων νόμων μὴ ὑπόντων, ἐγρήψαν, ἢ εἰς προσθήκην τῶν παραλειφθέντων ταῖς νεαφαῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐγένοντο. Περὶ τοῦ, τοὺς κλπ. κατακρίνεσθαι.

(1) Δι' διατάξεις τῆς παραγράφου ταύτης καὶ τῆς ἐπομένης δὲν ἰσχύουσι τανῶν παρ' ἡμῖν ὡς δικονομικαί.

(2) Παρ' ἡμῖν δυνάμει τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας κοινοποιηθείσης τῆς ἀγωγῆς ἔχει δικαίωμα ὁ ἐναγόμενος ἢ εὐθὺς τότε νάπολογηθῇ δι' ἀπολογητηρίου, παρέχεται δὲ αὐτῷ δεκαπενθήμερος προθεσμία παρεκτεταμένη δικαιοῦμα ἀποστάσεως (ἀρθ. 540), ἢ ν' νάνεβάλῃ τὴν ἀπολογίαν διὰ τὴν ἐν τῷ ἀκριβοῦς διαδικασίᾳ (ἀρθ. 544, 566). Γενομένης δὲ ἀπολογίας χρησιμεύει τῷ ἐνάγοντι δεκαήμερος προθεσμία πρὸς ἀνταπολογίαν, ἣν ὁμοῦ δύναται νὰ παραλείψῃ, ἂν ὅλην, καὶ νὰ ἐγγράψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκειον.

6. Ὁ λέγων, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος δείκνυται, (1) (N. 2 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 2).

M. Ὁ λέγων ἀποδεικνύει καὶ οὐχὶ ὁ ἀρνούμενος.

7. Ὁ ἐναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐνάγων ἐστὶ καὶ ὑπόκειται ταῖς ἀποδείξεσιν, (2) (N. 1. Πανδ. 44. 1. (de exceptionibus). Βασ. λ. 1. 1).

M. Ὁ ἐναγόμενος ὡς πρὸς τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ ἐπέρχει θέσιν ἐνάγοντος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπόκειται εἰς τὰς ἀποδείξεις.

8. Ὁ γραφὴν κατηγορίας ἀποτιθέμενος ὀφείλει σαφηνίζειν καὶ τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡμαρτήθη τυχὲν ἢ μοιχείᾳ, καὶ μετὰ ποίου προσώπου τὴν ἡμέραν ὅτε ἢ τὴν ὥραν οὐκ ἀναγκάζεται λέγειν. (3)

(1) Δηλονότι ἕκαστος διαθέμενος ὀφείλει νάποδείξῃ τοὺς ἰδίους ἰσχυρισμούς. Ὅθεν εἰδικώτερον ὁ μὲν ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὰπαρτίζοντα μὲν τὸπραγματικὸν στοιχεῖον τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ γεγονότα, δηλονότι τὰ παραγωγικά τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος γεγονότα, (λ. χ. ὅτι ἐπώλησε τὸ δεῖνα πρᾶγμα ἐπὶ τῷ δεῖνᾳ τιμῇματι), ὁ δ' ἐναγόμενος τὰπαρτίζοντα τὸπραγματικὸν στοιχεῖον τῶν ἐνστάσεων αὐτοῦ, δηλαδή τὰ γεγονότα τὰ δικαιολύοντα τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ (λ. χ. ὅτι ὁ πωλητὴς ἦν ἀνήλικος ἢ παράφρων κτλ. ἢ τὸ πωληθὲν εἶναι ἐκτὸς συναλλαγῆς ἢ ὅτι τὸ ἐλάττωμα τοῦ πωληθέντος ἦν ὁρατὸν) ἢ καταλύοντα τὸ παραγμὸν ἢδὲ δικαίωμα (λ. χ. ὅτι παρεγράφη ἢ συνεψηφίσθη τὸ χρέος).

(2) Καὶ κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. (ἀρθ. 248) ὁ ἐναγόμενος, ὁρνούμενος μὲν μόνον τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ ἐνάγοντος, ἀπαλλάσσεται πάσης ἀποδείξεως, ἀντιτάσεων δ' ἐνστάσεις (παραγραφῶς) ὑποχρεοῦται νάποδείξῃ τὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν ἀναγκαῖα γεγονότα. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἡμετέρα δικονομία (ἀρθ. 582 ε.) δύο εἰδῶν ἐνστάσεις παραδέχεται τὰς ἀναβλήτους καὶ τὰς ἀνατρεπτικὰς, ἐν ταῖς τελευταίαις δὲ περιλαμβάνεται καὶ ἡ τῆς ἀκυρότητος τῆς διαδικασίας ἐνστάσις, καίπερ μὴ ἔχουσα κατὰ πάντα τὴν δυνάμιν ἀνατρεπτικῆς ἐνστάσεως (διότι λ. χ. δὲν ἐνεῖται ἡ αὐτῆς αὐτῆς μετὰ τῆς εὐρίκει τῆς ὑποθέσεως). Αἱ δὲ ἀντενστάσεις ἢ ἀντιπαραγραφαὶ παρ' ἡμῶν κίνηται εὐρυτέραν ἔννοιαν ἢ αἱ τῶν Ῥωμαίων καὶ Βυζαντινῶν, διότι περιλαμβάνουσι καὶ τὰ τοῦ ἐνάγοντος αὐτοτελῆ δικαιολογήματα, ἅπερ αὐτοδικαίως καταργοῦσι τὴν τοῦ ἐναγομένου ἐνστασιν. Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ἀντενστασις, δι' ἧς ἡ ἀγωγή λαμβάνει νέαν βάσιν.

(3) Πλείστοι κολάσιμοι πράξεις, εἰς ἃς νῦν παρ' ἡμῶν ἐπιβάλλεται δημοσία ποινὴ ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ποινικοῦ νόμου, ἐκολάζοντο ἐπὶ Ῥωμαίων διὰ ποινῆς ἰδιωτικῆς ἢ ἀστικῆς. Πᾶσαι αἱ πράξεις αὗται, τινὲν δικάζονται ὑπὸ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, χορηγοῦσι μόνον τῷ ἀδικηθέντι ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως, ἧς πρὸς ἔγκυρον καὶ ἀποτελεσματικὴν κατήρτισιν δέον νὰ τηρηθῶσι τὰ ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ περὶ τῆς συντάξεως τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν οὐριζόμενα.

Μ. Καθ' ὧσων προσώπων δὲν μαρτυρεῖ τις ἀκουσίως, κατὰ τούτων οὐδὲ ἰγγραφα ἢ συμφωνητικά ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἀναγκάζεται νὰ ἐμφανίσῃ.

20. Οὐδεὶς οὐδὲ χρηματικὴν δίκην κινεῖν, οὐδὲ ἐγκλημα γυμνάζειν κατὰ τινος ἀναγκάζεται μὴ βουλόμενος. (1) (Ν. μοναδ. Κωδ. 3. 7. (ut nemo invitatus agere). Βασ. VII. 49. 4).

Μ. Οὐδεὶς ἀναγκάζεται ἀκουσίως νὰ κινή κατὰ τινος χρηματικὴν δίκην, οὐδὲ νὰ ἐγκαλῇ δι' ἐγκλήμα.

21. Ὁ προπετῶς εἰς δίκην τινὰ καλῶν, καὶ τὰ τῆς ἐδοῦ καὶ τὰ τῆς δίκης δίδωσιν αὐτῷ δαπανήματα. (Ν. 79 προειρ. Πανδ. 5. 1 (de judiciis) Βασ. VII. 5. 72).

Μ. Ὁ προπετῶς ἐνάγων τινὰ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόδοσιν τῶν δαπανῶν καὶ τῆς πορείας καὶ τῆς δίκης.

22. Ὁ κατηγορηθεὶς ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται, πρὶν ἐλευθέρωθῃ. (Ν. 5. πρ. Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). Βασ. I.X. 39. 5.).

Μ. Ὁ κατηγορηθεὶς δὲν δύναται νὰ ἀντικατηγορῇ, πρὶν ἢ ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας.

23. Ἡ διάταξις κελεύει τὸν συγκαλητικὸν εἴτε ἐπὶ χρηματικῇ αἰτίᾳ εἴτε ἐπὶ ἐγκληματικῇ ἐναγόμενον ἐγγράφως μὴ ἀπαιτεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύεσθαι (2) (*) (Ν. 17. Κωδ. 12. 1 (de dignitatibus) (Βασ. VI. 1. 33).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ὁ συγκαλητικὸς, εἴτε διὰ χρηματικὴν εἴτε δι' ἐγκληματικὴν αἰτίαν ἐναγεται, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγύησιν, ἀλλὰ πιστεύεται διὰ μόνον ἐξωμοσίας.

24. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες, εἰ καὶ διὰ ἐντολέων ἀγωνίζονται, ὅμως οὐκ ἐνάγονται τῇ περὶ δόλου ἢ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἀτιμολοῦνται διὰ ἐντολέως ἀγω-

(1) Εἰς τοῦτο συνίστάται τὸ δικονομικὸν ἀξίωμα τοῦ μὴ δικάζειν αὐτεπαγγέλτως, καθιερωμένον καὶ ἐν τῇ πολ. ἡμῶν δίκῃ. (ἀρθ. 127. 154 ὁ. 170). Ἀπόρροια αὐτοῦ εἶναι, ὅτι ὁ δικαστὴς 1) μὲν δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ διαφορᾷ καὶ δικάσῃ πρὶν ἢ προσκληθῇ ὑπὸ τῶν διαφερομένων, 2) δὲ ὀφείλει νὰ περιορίζηται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, μὴ λαμβάνων ὑπ' ἑφει περιστατικά μὴ προταθέντα καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν δυναμένας νὰ στηρίχθωσιν ἀπαιτήσεις. Δὲν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου ὅτι χρεώσται ὁ δικαστὴς νὰ ἀνέχηται τὴν κοινὴν συμφωνίαν τῶν διαδίκων παραβιάσιν τῶν διατάξεων ἐκείνων ὅσαι εἰσὶ τῆς δημοσίας τάξεως.

(2) Ἴδε σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 8.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐξωμοσία δὲ λέγεται ἡ μετὰ ὅρκου παραίτησις καὶ ἐξινυμι τὸ μετὰ ὅρκου παραιτεῖσθαι καὶ αὐτὴς ἐξωμοσία λέγεται, ὅταν τις εἰσάγῃ, ἢ ὑπὲρ ἐαυτοῦ ἢ ὑπὲρ ἑτέρου ἐγκαλούμενος, μὴ δεῖν εἰσάγεσθαι δίκην· εἴτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐκ εἰσαγωγίμος ἡ δίκη· εἰ ἐδόκει κατὰ λόγον ἄξιον, ἐδίδοτο αὐτῷ ἐξωμοσίᾳ χρῆσθαι καὶ οὕτω διεγράψῃ ἡ δίκη.

νιζόμενοι, οὔτε τῇ περὶ ὕδρευς ἐνάγονται. (1) (*) (N. 2 πρ. § 1 Πανδ. 38. 15 (de obsequiis parentum)).

M. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πατέρωνες, εἰ καὶ ἀγωνίζονται δι' ἐπιτρόπων, δὲν κινεῖται ὅμως κατ' αὐτῶν ἡ περὶ δόλου ἢ ἡ περὶ ὕδρευς ἀγωγή· οὐδαμῶς δὲ οὗτοι ἀτιμούνται ἀγωνιζόμενοι δι' ἐπιτρόπου, οὔτε ὑπόκεινται εἰς τὴν περὶ ὕδρευς ἀγωγήν.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου καλεῖται (ἢ ἔλκεται) εἰς δικάστηριον· ἐκαστῷ γὰρ ὁ ἴδιος οἶκος ἀσφαλὲς ἐστὶ καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν βίαν ἐπιφέρει· εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διδῶσιν εἰσοδόν, ἢ θεωρεῖται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται. (N. 18 Πανδ. 2. 4 (de in jus vocando) Βασ. VII. 8. 18)).

M. Οὐδεὶς καλεῖται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκίας (ἢ σύρεται) εἰς τὸ δικάστηριον· διότι εἰς ἕκαστον ἡ οἰκία αὐτοῦ εἶναι ἀσφαλὲς καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν ἐπάγει βίαν· ἐὰν ὅμως ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσοδόν, ἢ ψαινηται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται.

26. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐσθ' ὅτε τις ἀπὸ τοῦ οἴκου καλεῖται, ὅμως οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἔλκεται. (N. 21. Πανδ. 2. 4 (de in jus vocando) Βασ. VII. 8. 21)).

M. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐνίοτε καλεῖται τις ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, οὐδεὶς ὅμως ἀποσπᾶται βιαίως ἐξ αὐτῆς.

27. Πρὸς μόνον ἀποδείξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, ἐν τε ταῖς κληρονομίαις, ἐν τε τοῖς ἄλλοις πράγμασιν. (N. 1 § 1 Πανδ. 11. 1 (de interrogationibus in iure faciendis) Βασιλ. XLII. 4. 1)).

M. Πρὸς ψιλὴν ἀπόδειξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, κατὰ τε τὰς κληρονομίας, καὶ τὰ ἄλλα πράγματα.

28. Ἐξεστὶ τῷ ἀποκρινόμενῳ μεταμέλεισθαι, εἰ μὴ ἐντεῦθεν ὁ ἐνάγων ζημιούται· καὶ μάλιστα, εἰ μετὰ ταῦτα τις ἔγνω ἐκ δικαιοπραγμάτων ἢ ἐπιστολῶν περὶ τοῦ ἰδίου δικαίου. (N. 11 § 12 Πανδ. 11. 1 (de interrog. in iure faciendis). Βασ. XLII. 4. 11)).

M. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἀποκρινόμενον νὰ μεταμειλῇται, ἐὰν ὁ ἐνάγων δὲν ζημιούται ἐκ τούτου· καὶ μάλιστα, ἐὰν μετὰ ταῦτα ἐπληροφρήσῃ ἐξ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἰδίως ἐγγράφων ἢ ἐπιστολῶν, περὶ τοῦ δικαίου αὐτοῦ.

29. Ὅπερ δίκαιόν τις ἦ εἴποι κατὰ τινος ἢ λεχθῆναι παρα-

(1) Ἡ δικταξίς αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, διότι δὲν ἔχομεν ἀτιμωτικὰς ἀγωγὰς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Χρηματικαὶ ὑποθέσεις εἰσὶν, ὅσαι ζημίαν χρημάτων τοῖς ἔχουσιν αὐτάς· προξενούσιν ἐγκληματικαὶ δὲ, ὅσαι βαρυτέραν ἔχουσι τιμωρίαν.

Ἐντολεὺς ἐστὶν ὁ ξένον ὑπόθεσιν ἀναλαμβάνόμενος καὶ κρίνόμενος.

πικεύσται, τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὑπόκειται. (*) (Τιτλ. Πανδ. 2. 2 (quod quisque juris in alterum) B. VII. 3. 23).

Μ. Εἰς ἕ, τι δικαίωμα κατ' ἄλλου τινὸς ἢ ᾗθελεν εἶπει τις ἢ ᾗθελε παρὰ τοὺς νόμους νὰ λεγέσθῃ, ὑπόκειται καὶ αὐτὸς οὗτος.

30. Ἐν τοῖς ἐγκληματικοῖς δικαστηρίοις οὔτε κατηγορεῖν, οὔτε κατηγορεῖσθαι διὰ ἐντολέως δυνατόν. (**) (N. 13 § 1 Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). Βασ. LX. 33. 13).

Μ. Εἰς τὰ ἐγκληματικά δικαστήρια οὔτε νὰ κατηγορῇ τις, οὔτε νὰ κατηγορηθῇ δι' ἐπιτρόπου ἐπιτρέπεται.

31. Σθέννυται τὰ ἐγκλήματα τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου, χωρὶς τοῦ περὶ καθοσιώσεως, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς προέσεως, καὶ τῆς κατὰ βασιλείας ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτων γὰρ εἰς μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν κληρονόμων, δημεύεται ἡ κληρονομία. (1) (Ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τῇ τελευτῇ σθέννυται τὸ ἐγκλημα) (N. 11 Πανδ. 48. 4 (ad legem Juliam majestatis). Βασ. LX. 36. 12).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος ἐκίνησέ τις κατὰ τινος προσωπικὴν ἀγωγὴν, ἥτις κλείεται λ'. χρόνων παρελθόντων τυχὼν περὶ θανείου καὶ τὸ θανεῖον γὰρ προσωπικὸν ἐστίν, ὡς τὸ πρόσωπον ἔχον τοῦ θανεισθέντος ἐνοχον καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀντίθετος, ὅτι ἐκλείσθη σοὶ ἡ ἀγωγὴ, ὡς ἀντίδικε, ὡς χρόνων παρελθόντων λ'. καὶ σοὺ μὴ λαλήσαντος καὶ ἦν ἡ παραγραφὴ ἰσχυρὰ καὶ τῷ νόμῳ δεκτὴ. Ἀλλ' ὁ ἐνάγων ἐπεισε τὸν δικαστὴν μὴ δεξιῶσαι τὴν παραγραφὴν καὶ ἀποφάνασθαι ὅτι καὶ τῆς τριακονταετίας διελευσεως οὐ βλάπτεται ὁ ἐνάγων, καὶ καταδίκασε τὸν ἐναγόμενον δοῦναι τὸ χρέος. Εἰ οὖν μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ δικαστὴς ἀνάγεται παρὰ τινος, ὡς θανεισμένος νομίσματα ρ'. τυχὼν, καὶ προβάλλεται τὴν τοιαύτην παραγραφὴν λέγων ὅτι διήλθεν ἡ τριακονταετία, καὶ οὐκ ἐκίνησας καὶ ἐκλείσθης, οὐκ εἰσάκουσθήσεται, καὶ ἐννόμου οὔσης τῆς δικαιολογίας, ἀλλὰ καταδικασθήσεται, εἰπόντος πρὸς αὐτὸν τοῦ δικάζοντος, ὅτι κἂν ἐννομὸς ἐστίν ἢν λέγεις παραγραφὴν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ὀρεῖσθαι δικάζεσθαι, διότι καὶ οὐ τοιαύτην δικάζων ὑπόθεσιν, τὴν τοιαύτην παραγραφὴν προτεθεῖσαν οὐ προσεδέξω καὶ ὁ ἐξέσας εἰπεῖν κατὰ τινος δικαίον, τούτῳ καὶ αὐτὸς ὀρεῖσθαι ὑποπέσειν. Τυμωρεῖται οὖν ὁ δικαστὴς τῇ ταῦτοπαθείᾳ, ὅτε ἐξηρίσαστο, οὐ μὴν ὅτε ἐβουλήθη, καὶ μεταμεληθεὶς οὐκ ἀπετήνατο· τότε γὰρ συγγνωμονεῖται, διότι οὐδὲ ἐδράψε τινα.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐγκληματικὸν δικαστήριον, ἐν ᾧ ἐγκλήματα τούτοις τε γίνονται, ἀντιστοιχοῦνται, κἀνδύοι, καὶ τὰ ὅμοια ἐγκαλοῦνται.

(1) Παρ' ἡμῖν τελευτήσαντος τοῦ κατηγορουμένου ἀεὶ ποτε παύει ἡ ποινικὴ διαδικασία, οἱ δὲ κληρονόμοι οὐδ' εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δικαστικῶν δαπανῶν ὑπόκεινται (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 5). Μόνον δι' ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ τοῦ παρανόμως ζημιωθέντος ἐκ τοῦ ἀδικήματος δύναται καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ κατηγορουμένου νὰ εἰσέλθῃ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 9).

M. Τὰ ἐγκλήματα ἐξαφανίζονται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ κατηγορουμένου. ἔκτος τῶν περὶ καθοσιώσεως, ἥτοι τῆς προδοσίας, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς κατὰ τοῦ βασιλέως· διότι ἐπὶ τούτων, εἰ μὴ καθαρισθῇ ὑπὸ τῶν κληρονόμων τὸ ἐγκλημα, δημεύεται ἡ κληρονομία. Πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐξαφανίζονται διὰ τοῦ θανάτου.

32. Ὁ κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς, εἴσω διετίας δεῖ-
λαι πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μὴ, εἰς τὸ τέταρτον
τῆς οὐσίας τιμωρεῖται, γινόμενος καὶ ἄτιμος. (N. 1-3 Kwδ.
9. 44 (ut intra certum tempus criminalis quaestio)
Bas. LX. 65. 1-3).

M. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς δεῖ εἰς διετίας νὰ ἀπο-
παρατώσῃ τὴν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μὴ, καταδικάζεται εἰς τὸ τέταρτον τῆς
περιοσίας, καὶ προσεῖτι ἄτιμοῦται.

33. Ἡ δὲ νγ'. Νεαρά (*) τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐγγράφε-
σθαι φησι τοὺς εἰσάγοντας δίκην ἐγκλήματος.

M. Ἡ δὲ νγ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι οἱ εἰσάγοντες ἐγκλη-
ματικὴν κατηγορίαν δεῖλοῦσι καὶ νὰ ἐγγράφωσιν.

34. Ὅτι ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ἀγωγῶν οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγ-
γραφὴν ὁ ταύτην κινῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐγκληματικῶν ἀπαιτεῖται.
(N. 3 Π. 47. 1 (de privatis delictis). Bas. LX. 41. 3).

M. Εἰς τὰς χρηματικὰς ἀγωγὰς ὁ ἐκείνων δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐγγράφηται·
εἰς δὲ τὰς ἐγκληματικὰς ἀπαιτεῖται.

35. Πυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλημα οὐ κινεῖ· πλὴν ἐπὶ ἀναίρεσιν
γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων,
καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται.
Κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθη-
κῶν τῶν πατρῶων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητριῶν. (N. 1 καὶ
2 Πανδ. 48. 2 (de accusationibus et inser.) Bas. LX. 54.
1 καὶ 2).

M. Πυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλημα δὲν κινεῖ, πλὴν μόνον ἐπὶ γόνιμῳ γονέων,
ἢ τέκνων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν,
καθ' ὧν ἄκουσα δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρῇ. Κινεῖ δὲ προσεῖτι καὶ δυνά-
μει τοῦ περὶ πλαστογραφίας νόμου, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ
μητρικῶν ἀπελευθέρων.

36. Δύναται ἡ γυνὴ κινῆσαι κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς ὀημέ-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Νεαρά Λέοντος περὶ τοῦ ἐγγράφεισθαι τοὺς εἰσάγοντας
δίκην ἐγκλήματος, ὥστε τοὺς πρὶν εἰς τοὺς λόγους εἰσεῖν τοῦ ζητήμα-
τος, περὶ τῆς οὐκείας προαιρέσεως ἐγγράφω διαβεβαιώσας πᾶσιν παρεχέιν
τῷ κριτῇ, ὅτι περ οὔτε δολοτικῇ παρενοχλοῦσι γνώμῃς, οὔτ' ἐπὶ προλα-
βοῦσιν καταδικασμένοι ἐξετάσει, οὐ μὴν οὔτε νῦν εἰδότες μὲν αὐτὸ τοῦτο,
μὴδεμίαν εἰς τὴν τοῦ δικαίου χώραν εἰσόδον ἔχειν τῷ ἀντικρινόμενῳ,
οὐδέ γε τὸ ἀληθὲς διαστρέφειν ψευδεῖ πειράουσιν.

σιον ἐγκλημα. (N. 14 Κωδ. 9. 1 (qui accusare non possunt) Βασ. LX. 34. 36).

Μ. Δύναται ἡ γυνὴ νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἰδίου τέκνου δημόσιον ἐγκλημα.

37. Χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια. Κωλύονται δὲ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἀνήρως· ἄλλοι, ὡς ἐνόπλιως στρατευόμενοι· ἄλλοι, ὡς ἄρχοντες· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Οὗτοι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον τῶν συγγενῶν ἐκδικεῖν δύνανται. (N. 8-11 Πανδ. 42. 2. (de accusationibus) Βασ. LX. 34. 8-11).

Μ. Ἐκτὸς τῶν κατὰ νόμον ἐμποδιζομένων οἱ ἄλλοι δύνανται νὰ κινῶσι τὰ δημόσια. Ἐμποδίζονται δὲ τινες μὲν διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἀνήρως· ἄλλοι δὲ ὡς ἐνόπλιως στρατευόμενοι· ἄλλοι, ὡς δικαστικοὶ ἄρχοντες· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Ὅλοι δὲ οὗτοι δύνανται νὰ καταγγέλλωσι μόνον ἐγκλήματα στρεφόμενα κατ' ἐαυτῶν καὶ φόνον τῶν συγγενῶν αὐτῶν.

38. Ἐάν τις λέγῃται κατέχειν πράγματα τοῦ δημοσίου, ὀφείλει ἐνάγεσθαι, καὶ ἐλεγγόμενος ἀποδιδόναι εἰς διπλοῦν τὸ κατεχόμενον. Πρὸ δὲ ἐλέγχων οὐ χρὴ τοῦτον στερεῖσθαι τῶν ἰδίων ἢ ἀποκλείεσθαι. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἄρχων, οἷος ἂν καὶ ὁ, δημεύεται καὶ περιορίζεται. (*) (N. 46 § 1 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 7 Κωδ. 10. 1 (de jure fisci).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παλαιὸν ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ βασιλεὺς τις γενονὺς ἀνδρεοτάτος, καὶ πάσης κρατήσεως γῆς διεῖλε τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς μὲν παρεκράτησεν ἑαυτῷ, τὰς δὲ ἀφώρισεν τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, ἐπὶ τῷ τὰ ἐκεῖθεν συναγόμενα καὶ ἀπαιτούμενα δαπανᾶν εἰς οἰκείας χρεῖας καὶ τέξεις. Ταῦτα δὲ τὰ ἀπορισθέντα τῷ Ῥωμαϊκῷ παντὶ δήμῳ ἔλέγοντο κυρίως καὶ κατὰ ἀκρίδειαν φισκάλια ἦτοι δημόσια, καὶ διέφερον τῷ δήμῳ δεσποτικῶς, καὶ ἐξεποιεῖντο περ' αὐτοῦ κατὰ πάντα τρόπον ἐκποιήσεως. Εἶγεν ὡσαύτως τὸ παλαιὸν καὶ ἐκάστη πόλις πράγματα ἴδια· οἷον θνήσκων τις κατέλειπε τῇ θεῖνι πόλει χίλια νομίσματα ἐφ' ᾧ κτισθῆναι βαλανεῖον, καὶ τὴν εἰσοδὸν τοῦτου εἶχειν τὴν πόλιν εἰς ἐξόδους οἰκείας, ἢ ἐδωρήσατο τῇ πόλει τις ἀγροὺς περιφανεῖς, καὶ εἶχον αὐτοὺς οἱ τῆς πόλεως κάτοικοι πάντες. Εἶχον καὶ δοῦλους ὁμοίως καταλειθέντας τῇ πόλει παρὰ τινος, καὶ οὗτοι οἱ δοῦλοι ἐκείτηντο καὶ πεκοῦλιον. Καὶ προχειρίζετο παρὰ τοῦ ἄρχοντος ὁ ὢν ἱκανὸς εἰς διοίκησιν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, καὶ ὠκονόμει οὗτος τὰ πολιτικά πράγματα, καὶ ἐξεποιεῖτο, ἐνῷ ἔδοξεν αὐτῷ, ὡς διαφέροντα δεσποτικῶς τῇ πόλει, καὶ πεφυκότα ἐκποιεῖσθαι καὶ ἐκαλοῦντο καὶ αὐτὰ δημόσια, πλὴν οὐ κυρίως, οὐδὲ κατὰ ἀκρίδειαν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· μόνον γὰρ δημόσια κυρίως, ἦτοι φισκάλια εἰσι τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου.—Δημοσίον λέγεται τὸ κοινὸν ἢ βασιλικόν· δημόσια γὰρ τὰ τοῦ δήμου. Δημεύεται τὸ ἀφαιρεῖσθαι οὐσίαν παρὰ τοῦ δήμου καὶ δημεύσις ἡ ἀρπαγὴ ἢ παρὰ τοῦ δήμου.

M. 'Εάν τις λέγῃται, ὅτι κατέχει πράγματα τοῦ δημοσίου, δεῖται νὰ ἐνάγῃται, καὶ ἐξελεγχόμενος ν' ἀποδίδῃ διπλάσια τὰ κατακρατούμενα· πρὸ τῆς ἀποδείξεως ὅμως δὲν πρέπει νὰ στερῇται οὗτος τῶν ἰδίων ἢ ν' ἀποκλείεται τῆς χρήσεως αὐτῶν. Ὁ δὲ παραβαίνων ταῦτα δικαστῆς, ἐπεὶ καὶ εἰν ἦναι, δημεύεται καὶ περιορίζεται.

39. Ὅτι τὰ ἐγκληματικά εἰκασαστῆς σθέννυνται. (N. 12 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis) Βασ. LX. 41. 47). (1)

M. Τὰ ἐγκλήματα παραγράφονται μετὰ εἰκασαστῆς.

40. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ κινήσας δημόσιον ἐγκλημα ἐξορίζεται. (2) (N. 13 Κωδ. 9. 1 (qui accusare non possunt) Βασ. LX. 34. 35).

M. Ἀδελφὸς κινήσας δημόσιον ἐγκλημα κατ' ἀδελφοῦ ὑπόκειται εἰς ἐξορίαν.

41. Ὁ διάγων ἐν οἴκῳ τινός, οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα κινήσαι· εἰ δὲ τι χρηματικὸν κεχρωστέται, καλῶς κινεῖ περὶ τούτου. (3) (N. 17 Κωδ. 9. 1 (qui accus. non possunt) Βασ. LX. 34. 39).

M. Ὁ διατρέων ἐν οἴκῳ τινός, δὲν δύναται νὰ καταγγείλῃ αὐτὸν ἐπ' ἐγκληματι· εἰ δὲ χρηματικὸν τι αὐτῷ χρωστέται ὅπ' αὐτοῦ, καλῶς κινεῖ περὶ τούτου.

42. Δύναται τις κινήσαι καὶ κατὰ ἀδελφῆς ἐλαφρὸν ἐγκλημα. (4) (N. 18 Κωδ. 9. 1 (qui accus. non possunt). Βασ. LX. 34. 40).

M. Δύναται τις νὰ καταγγείλῃ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἐλαφρῷ ἐγκλήματι.

43. Ἐάν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ, καὶ διεξέλθῃ ἐμποδισθῇ τῇ κατηγορίᾳ, ἀπαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐναγομένου ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται ἐξυπαρχῆς κατηγορῆσαι αὐτοῦ. (5) (N. 3 § 4 Πανθ. 48. 2 (de accusationibus) Βασ. LX. 34. 3).

M. Ἐάν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ ἢ καὶ ἐμποδισθῇ νὰ ἀκλήσῃ τὴν κατηγορίαν, ἐξαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῶν βιβλίων· ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτὸν ἐξ ὑπαρχῆς.

44. Ἐάν τῶν ἐγκλημάτων δημοσία ἀπόλυσις γέννηται, δι'

(1) Παρ' ἡμῶν ὁρίζεται ἡ ποσότης τῆς παραγραφῆς τῆς δημοσίας ποινῆς τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 120 τοῦ Ποιν. Νόμου. Ἀλλ' ἡ παραγραφή τῶν ἐκ τῶν ἀξιοποίνων πράξεων προκυπτουσῶν πολιτικῶν ἀπαιτήσεων κρίνεται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 10), ἐπομένως κατὰ τὰς ἐν Ἀρμεν. αὐτοκρατορικῆς διατάξεις.

(2-5) Αἱ διατάξεις τῆς παρούσης παραγράφου καὶ τῶν ἀμέσως ἐπομένων (41-48) προδήλως εἶναι ἀνίσχυροι παρ' ἡμῶν, ὡς δικονομικαὶ καὶ ποινικαί.

ἐπίσημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν ἱλαρίαν ἢ διὰ πρᾶγμα αἴσιον ἀπαντήσαν τῇ πόλει, τριάκοντα συναπταὶ ἡμέραι δίδονται τῷ κατηγόρῳ εἰς τὸ δύνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν, μετὰ τὴν περαίωσιν δηλ. τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, δι' ἃς ἡ ἄρεσις γέγονεν. (δ) (N. 12 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum) Bas. LX. 20, 1).

Μ. *Εάν γίνῃ δημοσία ἀπόλυσις τῶν ἐγκληματιῶν, δι' ἐπίσημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν χαρὰν, ἢ δι' εὐτυχίαν ἐπελθεῖσαν εἰς τὴν πόλιν, δίδονται εἰς τὸν κατήγορον τριάκοντα συναπταὶ ἡμέραι πρὸς ἀνανέωσιν τῆς κατηγορίας, μετὰ τὴν παρέλευσιν δηλαδή τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, διὰ τὰς οποίας ἐγένετο ἡ ἀπόλυσις.

45. *Εκαστος ἐνάγων ὀφείλει περιποιεῖν ἑαυτῷ τὴν νίκην ἐν τῶν προσόντων αὐτῷ· οἷον εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν εἶναι τῆς ἐμῆς δεσποτείας· οὐ μὴν ὀφείλει λέγειν, εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν μὴ εἶναι τῆς τοῦ ἀντιδίκου δεσποτείας· εἰ γὰρ οὕτως εἰσελθοὶ κινῶν, ἔρεϊ αὐτῷ ὁ ἀντιδικός· πρῶτον μὲν ἐμός ἐστιν ὁ ἀγρός· εἰ δὲ οὐκ ἐστιν ἐμός, ὥς σὺ λέγεις, οὐ παρὰ τοῦτο σός, ἀλλ' ἄλλου ἐστίν· σὺ γὰρ πάντως τὸ μὴ ἐμὸν ἤδη σὸν ἐστιν. Εἰ δὲ μήτε ἐμός, μήτε σός ἐστιν ὁ ἀγρός, ὀφείλω σε νικᾶν ἐν τῷ παρόντι δικαστηρίῳ κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. *Εὐν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείσσων ἢ αἰρεσις τοῦ νεομενομένου. (1) »

Μ. *Εκαστος ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἐπιζητῇ τὴν νίκην διὰ τῶν ἰδίων κατὰ δικαιομάτων· λ. γ. λεγὼν, ἐάν φαίνεται ὅτι ὁ ἀγρός οὗτος εἶναι τῆς κυριότητός μου· δὲν πρέπει ὅμως νὰ λέγῃ, ἐάν φαίνεται ὅτι ὁ ἀγρός οὗτος

(δ) - Ἰδε προηγούμενην σημείωσιν.

(1) Σημειωτέον, ὅτι τρεῖς ἀγωγαὶ προστατευτικαὶ τῆς ἰδιοκτησίας ὑπάρχουσιν, ἡ διεκδικητικὴ (vindicatio), ἡ ἀρνητικὴ (negatoria) καὶ ἡ πουδελικανή. (* Ἰδε κατωτέρω βιβλ. ε' τίτλ. α'). Διὰ τῆς διεκδικητικῆς δυνάται ὁ κύριος νὰ διεκδικήσῃ τὸ κατεχόμενον ὑπὸ ἄλλου πρᾶγμα, ἀποδεικνύων ὅτι ἐκτήσατο τὸ πρᾶγμα νομίμως οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ πάντες εἰ προκτῆτορες αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔχοντος πρωτότυπον κτήσιν· διὰ δὲ τῆς ἀρνητικῆς ἀγωγῆς ὁ ἰδιοκτήτης ὑποβάλλει εἰς τὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν τὴν ὑπαρξὴν ἢ μὴ δικαιοῦτος τοῦ ἐναγομένου. Ταῦτης δὲ γίνεται χρῆσις, ὅσκις ὁ ἐνάγων διατείνεται ὅτι, ἰδιοκτήτου ὄντος αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου διατήρησις περιστατικοῦ ἐπηρεάζοντος τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ. Συνήθως ἀρνητικὴ ἀγωγή χωρεῖ μόνον ὅσκις ἡ ἀποδιδουμένη τῷ ἐναγομένῳ πρᾶξις ἀποτελεῖ δουλείαν. Διὰ δὲ τῆς πουδελικανῆς ὁ καλὴ πίστις καὶ νομίμως τίτλω νομιθεὶς ἀξιοῖ τὴν νομὴν, ἥς ἐξέπεσιν· ἀρμυζεῖ δὲ ἐν οἷς θεμασί καὶ ἡ διεκδικητικὴ, ἀλλὰ δὲν ἔχει χώραν κατὰ τὰς πηγὰς ἐπὶ τῶν διὰ χρήσεως κυριευμένων, οἷον τῶν κλησιματιῶν, καὶ τῶν μὴ ἐκπειρομένων κατὰ νόμον, ὑποχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ἀνώτερον δικαίωμα τοῦ ἐναγομένου.

δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τοῦ ἀντιδίκου μου· διότι ἐὰν εὕτω κινήσῃ τὴν δίκην, ὁ ἀντίδικος θὰ τῷ εἴπῃ· πρῶτον μὲν ὁ ἀγρὸς εἶναι ἐμός· εἰ δέ, καθὼς σὺ λέγεις, δὲν εἶναι ἐμός, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σός, ἀλλ' ἄλλου· διότι εἴ τι δὲν εἶναι ἐμόν, τοῦτο δὲν εἶναι πάντως σόν. Εἰ δὲ ὁ ἀγρὸς δὲν εἶναι οὔτε ἐμός, οὔτε σός, σὲ νικῶ ἐν τῇ παρούσῃ δίκῃ κατὰ τὸν κανὼνα τὸν λέγοντα. Ἐν ἰσῇ αἰτία ἡ θέσις τοῦ νεμομένου εἶναι ἐπικρατεστέρα.

46. Ἐξοσι μίλια καθ' ἡμέραν λογίζεται τῷ ὀφείλοντι παραστῆναι, ὑπεξηρημένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὠμολόγησε, καὶ καθ' ἣν αὐτὸν παραστῆναι χρή. (1) (N. 4 Πανδ. 2. 11 (si quis cautionibus). Βασ. VII. 16. 1).

Μ. Εἰς τὴν ὀφείλοντα νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικαστηρίου εἵκοσι μίλια προσλογίζονται καθ' ἑκάστην, ἐξαιρουμένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὑπεσχέθη, καὶ καθ' ἣν καλεῖται νὰ ἐμφανισθῇ.

47. Πᾶς τῶν ἐναγόντων καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες πρὸ τῆς ὀρισμένης προθεσμίας τῶν χρεῶν ἐνάγοντες καὶ κατὰ τοῦτο τὸν ἐναγόμενον βλάπτοντες, ἄλλον τοσοῦτον περιμενέτωσαν χρόνον, μηδεὶνα τόκον ἐν τῷ μέσῳ λαμβάνοντες, ὅσον αὐτοὶ προφθάσαι τὴν προθεσμίαν ἐπεχειρήσαν. Καὶ τοῦ χρόνου δὲ τούτου παρατρέχοντος μὴ ἄλλως ἐναγέτωσαν, εἰ μὴ τὰ θαπανήματα τῆς πρώτης εισόδου, τὰ ὑπὲρ τῆς μεθοδεῖας συμφάντα, τῷ δικῷ καταβάλλουσι· φησὶ γάρ καὶ ὁ κανὼν «Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι· δύναται· πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τῇ φύσει· πρὸ τῶν πραγμάτων δύναται· κατὰ δὲ ἀλλεσθαι, οὐδὲ πρὶν ἢ παρέλθοι· ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὀρισθεὶς· καιρός.» (2) (N. 4 Κωδ. 3. 10 (de plus petitionibus). Βασ. VII. 6. 21).

Μ. Ὁ ἐνάγων, ἀνὴρ ἢ γυνή, ἐὰν κινήσῃ ἀγωγὴν πρὸ τῆς ὀρισμένης τῶν χρεῶν προθεσμίας καὶ διὰ τούτου βλάψῃ τὸν ἐναγόμενον, δεῖν νὰ περιμένῃ ἄλλον τόσον καιρὸν ὅσον αὐτὸς ἐπεχειρήσῃ νὰ προλάβῃ τὴν προθεσμίαν, οὐδεὶνα τόκον ἐν τῷ μεταξύ διαστήματι λαμβάνων. Καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐναγεῖ ἄλλως, ἐὰν μὴ καταβάλλῃ εἰς τὸν ἀντίδικον τὰς δαπάνας τῆς πρώτης προώρου ἀγωγῆς, ἃς ὑπέστη διὰ τὴν δίκην, διότι λέγει καὶ ὁ κανὼν. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν δύναται νὰ καταβάλληται κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ πρὶν ἢ παρέλθῃ ὁ πρὸς τὴν καταβολὴν ὀρισθεὶς καιρὸς.

(1-2) Δι' διατάξεις αὐτὰς ὡς δικονομικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῶν ἡ προθεσμία πρὸς ἐμφάνισιν αὐξάνεται, ὅσκις ἀπαιτεῖται· ἐδοιμὸς πρὸς ἐκτέλεσιν δικαστικῆς τινος πράξεως· καὶ ἄλλοτε μὲν (ἔως τοῦ 1894) προσετίθετο μία ἡμέρα εἰς τὴν νόμιμον προθεσμίαν ἐπὶ ἀποστάσεως τριακίων σκεῖνων (κατὰ τὸ γερμανικὸν καίμενον τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δίκην), ἐπὶ ἀποστάσεως ἑνὸς σκεῖνου (κατὰ τὸ ἑλλην. καίμενον) (Πολ. Δικ. ἀρθρον 195). Τὰν δὲ διέπονται τὰ περὶ τούτου κατὰ τὸν νόμον ΒΣΚΕ' τῆς 11 Φεβρουαρίου 1894.

48. Οἱ ἡμαρτηκότες καθοσιώσιν καὶ μετὰ τελευτὴν ἐνάγονται, καὶ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτῶν. (1) (N. 6 Κωδ. 9. 8. Βασ. LX. 36. 40).

M. Οἱ ἐναγόμενοι εἰς ἐγκλημα καθοσιώσεως καὶ μετὰ θάνατον εἰσάγονται εἰς δίκην καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν δημεύεται.

49. Ὁ προβαλλόμενος προστώτα ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν παρὰ τῶν συναλλαζάντων αὐτῇ· οὐκ ἐνάγει δὲ αὐτοῖς, εἰ μὴ δοῦλος αὐτοῦ ἐστὶν ὁ προστώτης τοῦ ἐργαστηρίου. (2) (N. 1 προοιμ. Πανδ. 14. 3 (de institoria actione). Βασ. XVIII. 1. 1.)

M. Ὁ καταστήσας ἐπιστάτην ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν ὑπὸ τῶν συναλλαντῶν πρὸς αὐτόν, δὲν ἐνάγει ὁμοῦς αὐτοῦς, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐπιστάτης τοῦ ἐργαστηρίου ᾖ καὶ δοῦλος αὐτοῦ.

50. Καὶ γυνή, ἐὰν προστήσῃ ἢ προσταθῇ, ἐνέχεται· καὶ ἄνδρος ὁμοίως, εἰ σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου. (3) (N. 7 § 1 καὶ N. 9 Πανδ. 14. 3 (de inst. actione). Βασ. XVIII. 1 καὶ 9).

M. Καὶ γυνή ἐὰν καταστήσῃ ἄλλον ἐπιστάτην ἢ κατασταθῇ αὐτῇ, ἐνέχεται καὶ ἄνδρος ὁμοίως, ἐὰν ἐπράξῃ τοῦτο τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου.

51. Ἀντὶ ἐλεγχθέντος ἐστὶν ὁ τὸν κατήγορον ὑποφείρας χωρὶς τῶν δι' αἵματος ἐχόντων καταδίκην. (N. 7 Πανδ. 47. 15 (de praevaricatoribus). Βασ. LX. 26. 7.)

M. Ὁ διαφείρας διὰ χρημάτων τὸν κατήγορον ὑπολαμβάνεται ὡς ἐλεγχθεὶς ἐνοχος, ἐκτὸς ἐν πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐπάγοντος ποινὴν θανάτου.

52. Ἡ ποινὴ τῶν μὴ πειθαρχούντων, εἴτε ἐνάγων εἴτε ἐναγόμενος, οὐκ εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἀρμόζει· ἢ δὲ ἀγωγή οὔτε μετ' ἐνιαυτόν, οὔτε κληρονόμοις δίδεται. (N. μοναδ. § 4 Πανδ. 2. 3 (si quis jus dicenti non obtemperaverit). Βασ. VII. 7. 1.)

M. Ἡ ποινὴ τῶν ἀπειθούντων εἰς δικαστικὴν κλῆσιν εἴτε ἐνάγων εἴτε ἐναγόμενος εἶναι, δὲν ἀρμόζει εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀληθὴ ποσότητα· ἢ δὲ ἀγωγή δὲν δίδεται οὔτε μετὰ ἔτος, οὔτε εἰς κληρονόμους.

53. Ἐὰν προσωπικὴ ἀγωγή κινήται, δίδεται μετὰ προκαταρξὶν τὰ πράγματα καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ληφθέντες καρποὶ καὶ ὁ τοκεὶς· οἷον γὰρ ἐν τῇ προκατάρξει τὸ πρᾶγμα ἦν, τοιοῦ-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, ῥητῶς ἀρξομένης τῆς ποιν. ἡμῶν δίκης. (ἀρθρον 5) ὅτι ἡ ποινικὴ διαδικασία συντελεστῇ τῷ κατηγορουμένῳ.

(2-3) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον ἰσχύουσι. Προστώτες δ' ἐργαστηρίων θεωροῦνται πάντες οἱ ἐμπορικοὶ καὶ βιομηχανικοὶ πράκτορες, ὅτι δὲ καὶ οἱ κατ' ἐντολὴν περιάγοντες πράγματα πρὸς πώλησιν, εἰτινες ἐν Βασιλικοῖς καλοῦνται περιάκται.

τον ὀφείλει διδοσθαι. (N. 2 Πανθ. 22. 1 (de usuris et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 2).

Μ. Ἐὰν κινήται προσωπικὴ ἀγωγή, δίδονται μετὰ τὴν προκατάρξιν τῆς δίκης τὰ πράγματα καὶ οἱ μετὰ ταῦτα συναχθέντες καρποὶ καὶ ἡ γονή· διότι ἔποιον ἦν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν προκατάρξιν, τοιοῦτον πρέπει νὰ δίδεται.

54. Δύο περὶ κέρδους ἀγωνιζομένων, χεῖρων ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνάγοντος αἵρεσις. (N. 33 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 33.) (*)

Μ. Ὅταν διαφέρωνται δύο περὶ κέρδους, ἡ τοῦ ἐνάγοντος θέσις εἶναι χεῖρων.

55. Διὰ τῆς προκατάρξεως ὡς ἐπίπαν κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται τοῦ ἐνάγοντος· λοιπὸν γὰρ ἀρμόζει κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (N. 86 Πανθ. 50. 17. (de regulis juris). Βασ. II. 3. 86.)

Μ. Διὰ τῆς προκατάρξεως ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος βελτιοῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον· διότι ἡ ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τε κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

56. Ἐν ἴσῳ ἀμαρτμήματι χεῖρων ἐστὶν ἡ αἵρεσις τοῦ ἐνάγοντος (**). (N. 154 πρ. Πανθ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3. 154).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ὡς ἐν ὑποδείγματι· δύο τινὲς εἰδενείσαντι τινι κεχωρισμένῳ τυχόν ἀνὰ δέκα χιλιάδας νομίσματα καὶ τόκους αὐτὸν ἐπηρώτησαν, οὓς ἡδουλήθησαν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα γινόντες εἰς ἀπορίαν συναλεύοντο τὴν χρεώστην αὐτῶν, σπουδάζοντες ἀπήτησαν τὰ κεφάλαια. Ὁ δὲ εἰς τούτων πλείον ἀγωνισάμενος, παντοιοτρόπως καὶ τοὺς τόκους ἀπήτησεν, οὓς ἐπηρώτησεν· ὁ δὲ ἕτερος δανειστής, μὴ δυνάμενος τοὺς τόκους λαβεῖν ἀπὸ τοῦ χρεώστου, ὡς ἀπορήσαντος, ἤλθε κινῶν κατὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ, ζητῶν συμμερίσασθαι καὶ αὐτόν, κατὰ ἀναλογίαν ὧν ἐπηρώτησε τόκων, τὸ παρὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ ἀπαιτηθὲν ποσόν, χάριν τῶν ἐποφειλομένων τόκων αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐναγόμενος ἀντετίθη, μὴ ὀφείλειν πρὸς τὸν ἐνάγοντα δοῦναί τι, τῷ παρόντι βοηθούμενος νόμῳ, λέγοντι· ὅταν περὶ κέρδους, τυχόν τόκων, δύο τινὲς διαμάχωνται, ὁ προσβύλας ἀπαιτησάι τι καὶ τοῦτο νειμόμενος, νικᾷ τὸν ἐνάγοντα. Καὶ ἄλλως δὲ εἰ βούλει, τοῦτο ὑμᾶτιον, καὶ εἶπέ· ὅτι ἀλλότριον ἄγρὸν κατεῖχον ἐγώ, καὶ τις ἀνεφύη κινῶν κατ' ἐμοῦ καὶ ζητῶν αὐτόν, σπεύδων ὡς ἀλλότριον κερῆσαι τοῦτον τυγχάνοντα· οὐκ εἰσακουσθήσεται οὖν λαβεῖν ἐξ ἐμοῦ τὸν ἄγρὸν· ἀμφοτέρων γὰρ συναγωνιζομένων τὸν ἀλλότριον κερῆσαι ἄγρὸν, ἐμοὶ τῷ νειμόμενῳ καὶ ἐναγομένῳ τὴν νικῶσαν ὁ νόμος χαρίζεται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον, λόγου χάριν ἄγρὸν κατεῖχον ἐγώ, καὶ τις ἀνεφύη κινῶν κατ' ἐμοῦ καὶ ζητῶν αὐτόν, δικαιολογούμενος ἀλλότριον εἶναι τὸν ἄγρὸν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ διαφέρειν ἐμοί. Ἀντετίθουν ἐγώ· τοῦτ' ἐστὶ τὸ δικαίωμα· ὅτι ἀλλότριος ὢν ὁ ἄγρὸς ὁ ζητούμενος παρὰ σοῦ, οὔτε σοὶ ἀνήκει, οὔτε ἐμοί· καὶ ἐμὸς δὲ μὴ ὢν, οὐκ ἔστι παρὰ σοῦ, οὔτε σοὶ ἀνήκει, οὔτε ἐμοί· καὶ ἐμὸς δὲ μὴ ὢν, οὐκ ἔστι παρὰ τοῦτο σός· ἐγὼ δὲ νειμόμενος τοῦ-

Μ. Ἐν ἴσῳ ἀμαρτήματι ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος εἶναι γέρων.

57. Θάλλονται μᾶλλον οἱ ἐναγόμενοι, ἢ περ οἱ ἐνάγοντες (*). (N. 125 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 125. N. 38 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re judicata). N. 47 Πανδ. 44. 7 (de obligationibus et actionibus) N. 5 πρ. Πανδ. 48. 19 (de poenis) N. 6 Κωδ. 2. 53 (de temporibus in integrum restitutionis).

Μ. Οἱ ἐναγόμενοι βοηθοῦνται πλεότερον ἢ οἱ ἐνάγοντες.

ΤΙΤΑ. Γ'. — Περί ἀγωγῶν καὶ χρόνων.

1. Αἱ ἀγωγαί (**) ἡγούνται κινήσεις τῶν ὑποθέσεων, οὐκ ἀθάνατοι· τούτεστιν οὐκ αἰεὶ καὶ μέχρι τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως κινεῖσθαι καὶ αὐταὶ δύνανται, ἀλλ' ἔχουσι τῆς κινήσεως ὀρισμένον καιρὸν, καὶ μετὰ τὴν τούτου παρέλευσιν οὐκέτι κινεῖνται. Ὀρίσται γοῦν χρόνος ταῖς ἀγωγαῖς, καὶ ὁ ὀρισμένος χρόνος τοιοῦτός ἐστιν. (1) N. 3 καὶ 6—9 Κωδ. 7. 29 (de pra-

τον, ἀπὸ τὸν κινεῖντα νικῶ. Διχόμενος οὖν ὁ νόμος τὰς ἐμὰς ἀντιθέσεις, φησὶν, ὅτι τοῦ φιλονεικουμένου πράγματος ἀλλοτρίου τυγχάνοντος καὶ μηδενὶ τῶν δικαζομένων ἀνήκοντος, ὁ τούτο νομόμενος καίτις ἐστὶ τοῦ ἐναγοντος καὶ ζητούντος αὐτὸ λαβεῖν. Καὶ ἄλλως δ' εἰ βούλει τοῦτο θεματίσῃ καὶ εἰπὲν ὅτι δεδοκὲ μοι τις τυχὸν δέκα χιλιάδας νομίσματα ὥστε ἔχειν αὐτὰ, εἰ κλέψω ἢ μοιχεύσω ἢ ἕτερον τι τοιοῦτον ἐργάσωμαι· ἐγὼ λαβὼν τὰ δέκα χιλ. νομ. καὶ καθεζόμενος ἐργάσασθαι το συμφωνήσεν, τοιοῦτον τι διεπραξάμην οὐδέν· ἐάν οὖν ἔλθῃ κινῶν κατ' ἐμοῦ ὁ τὰ δ. χ. νομ. δεδοκός, καὶ ζητῶν ἀναλαβεῖσθαι αὐτὰ ἐξ ἐμοῦ, ὥς μὴ τὰ ὑπεσχημένα ποιήσαντος, οὐδέν τι λήψεται ἀπ' ἐμοῦ, τοῦ παρόντος νόμου καλεῖντος· οἱ τῆς αἰτίας οὐσης καὶ τῷ δεδοκὲ καὶ τῷ λαβόντι ἐπ' ἴσης αἰχρᾶς, νικᾷ ὁ λαβὼν τὰ νομίσματα καὶ κατέχων αὐτὰ, ἐάν τῶν συμφωνηθέντων οὐδέν διαπείραχεν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὰ καὶ τοῦτο θεματίσαι δύνασαι καὶ εἰπὲν· ὅτι δύο τινῶν περὶ χρόνου τυχὸν ἀγωνιζομένων, νικᾷ ὁ ἐναγόμενος ὡς ὑπὸ τοῦ νόμου καλῶμενος. Καὶ ὅτι, ἐάν κεφαλικῶς μέλλῃ τιμωρεῖσθαι τις, καὶ ἐστὶν ἀσφαὶς τὸ τοῦ κεφαλικοῦ τιμωρήματος, τὴν ελαφροτέραν ποινὴν κατ' αὐτοῦ ὀφείλομεν διορίζεσθαι. Καὶ ὅτι, ἐάν ἐνάγηται τις παρὰ τινος ἐξ ἐπερωτήσεως, καὶ ἐστὶν ἡ ἐπερωτήσις ἀσφαὶς, ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου καὶ κατὰ τοῦ ἐναγοντος δεῖ αὐτὴν ἐρμηνεύεσθαι. Καὶ ἕτερα δὲ θέματα εὐρήσεις πολλὰ ἐν διαφοροῖς βιβλίοις, συμβαλλόμενα οἱ πρὸς τὸν τοῦ παρόντος κεφαλαίου θεματισμόν, ἥτοι ὀρισμὸν τοῦ πράγματος.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἀγωγαὶ καλοῦνται ἀπὸ τοῦ ἀγεῖν τοὺς ἀγνώμονας εἰς τὸ δικαστήριον.

(1) Ὅθεν ἡ κατὰ τὸν παρὰ τοῦ νόμου ὀρισμένον χρόνον παραμύλησις τῆς ἀνακινήσεως τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τοῦ παραγοντος ἀγωγῆς δικαιώματος, ἥτις καλεῖται παρὰ τοῖς νεωτέροις καὶ παρ' ἡμῖν παραγραφὴ.

descriptions XXX). πρ. Εἰσηγ. 4. 12 (de perpetuis et temporalibus actionibus).

Μ. ΑΙ. ἀγωγαί: ἔχουν αἱ κινήσεις τῶν ὑποθέσεων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δὲν εἶναι ἀθάνατοι· τούτους δὲν δύνανται νὰ κινῶνται πάντοτε καὶ ὡς ἔτσι ὑπάρχει ὁ κόσμος, ἀλλ' ἔχουσι κατὰ τὴν κινήσεως ὁρισμένον, καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τούτου δὲν κινεῖνται πλέον. Ὁρίσθη λοιπὸν χρόνος εἰς τὰς ἀγωγάς, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμένον μόνον χρόνον δύνανται νὰ κινῶνται αἱ ἀγωγαί.

Ν. Παραγραφὴ χωρεῖ, ἀρ' ἡς ἐγεννήθη ἡ ἀγωγή (Ν. 1 § 1 Κωδ. 7. 10). ὅθεν ἡ γενέσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι τὸ περιστατικὸν τὸ κινεῖν τὴν τῆς παραγραφῆς προθεσίαν. Α. Π. 404 τοῦ 1878, 273 τοῦ 1883· γεννῶνται δὲ αἱ ἀγωγαί (ἐν αἷς καὶ αἱ προσωπικαί) ἐξ οὗ ἀρμόσας νομίμως ἤρξαντο (ἐδ. Βασιλ. (50. 14), δηλονότι ἀρ' ἡς τὸ δικαίωμα κατέστη ἀπαιτητὸν, δηλονότι ἅμα τῇ ὑπάρξει τῶν κατὰ νόμον ἀναγκαίων πρὸς ἔφεσιν τῆς ἀγωγῆς περιστατικῶν. Α. Π. 382 τοῦ 1866, 108 τοῦ 1868, 59 τοῦ 1882, 113 τοῦ 1884. Ὅθεν ἔκτοτε ἀριθμαῖται ὁ χρόνος τῆς ἀρχίας αὐτοῦ, ἵνα εὐρεθῇ πότε ἐνεκεν αὐτῆς ἀπεσείσθη τούτο. Α. Π. 382 τοῦ 1866, 108 τοῦ 1868. Ὅθεν ἀνανεώσεως γενομένης (ὡς ὅτε ὁ δανειστής ἀνεδέξατο τὴν ὑπὸ ἄλλου πληρωμὴν ἐπὶ τῇ ἐπιφυλάξει, ἢ δὲν πληρωθῇ, νάποται κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου), ἡ παραγραφὴ ἀρχεται ἀρ' ἡς ἔθελε φανῇ ἡ ἀποτυχία τῆς πληρωμῆς ὑπὸ τοῦ ἐγκωρηθέντος ὀφειλέτου. Α. Π. 382 τοῦ 1866. Ἐπίσης ἐπὶ ἀγωγῆς κατὰ τοῦ δημοσίου περὶ ἐπιστροφῆς τῆς κατατεθείσης ἐνυπόθηκας ἡ παραγραφὴ ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀρσεως τοῦ λόγου τῆς ἐγγυοδοσίας καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ παραλαβόντος τὴν ἐγγύησιν δημοσίου ὑπαλλήλου ἀρνήσεως τῆς ἐπιστροφῆς. Α. Π. 59 τοῦ 1882, 118 τοῦ 1884. Ἐπὶ ἐταιρίας δὲ, τῆς ἀγωγῆς ἐταιροῦ κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὰ ἐταιρικά δικαίωματα συνεταίρου γεννωμένης μόνον ἀρ' ἡς ὁ συνεταίρος φρεσιποιήθη ἀποκλειστικῶς τὰ ἐταιρικά.

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ κανόνα ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς ἡ τριακονταετία ἐστίν. Κατ' ἐξαιρέσεις δὲ παραγράφονται 1) μετὰ τεσσαράκονταετίαν μὲν αἱ ἀπαιτήσεις ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν καταστημάτων, ἐστὶ δὲ αἱ ἐπίδομοι ἀπαιτήσεις κατὰ τὴν διατ. 9. Κωδ. 7. 39, (καὶ ὁ μὲν Καλλιγὰς ἐροεῖ ὅτι παρ' ἡμῶν κατηργήθη ἡ παραγραφὴ αὕτη διὰ τῶν περὶ ἀνατροπῆς διατάξεων τῆς πολιτικῆς διοικουίας, ἀντιγινώσκοντες δὲ ὁ Οἰκονομίδης δοξαζων, ὅτι ἡ ἀνατροπὴ εἶναι μέσον κατηργήσεως τῆς δίκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ δικαιοῦματος, ὅθεν οὐδαμῶς ἀντίκειται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Κωδ.)· 2) μετὰ χρόνον δὲ βραχύτερον τῆς τριακονταετίας ἄλλαι ἀπαιτήσεις, περὶ ὧν αἱ ἐπόμεναι παραγραφὴ τοῦ τίτλου τούτου. Ἰσητέον δ' ἐνταῦθα μόνον, ὅτι ἡ περὶ ἐνεχύρου ἀγωγὴ τοῦ δανειστοῦ κατὰ μὲν τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ μὴ κατέχοντος τὸ ἐνεχύρον νομίμως τρίτου παραγράφεται παρ' ἡμῶν μετὰ ἑξ ἑβδομάδας (πολ. δικον. ἀρθρον 1084), κατὰ δὲ τοῦ νομίμως κατέχοντος αὐτὸ τρίτου ἀργεῖ ὅλως (ἀρθρον 8 Νόμου ἐνεχ.), ἡ δὲ ὑποθηκικὴ ἀγωγή συμπαραγράφεται μετὰ τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (ἀρθ. 22 Νόμου περὶ ὑποθηκῶν). Σημειωτέον προσέτι ὅτι, ἀρ' ἡς ἡμέρας δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀγωγή τις, ἀρχεται καὶ ἡ κατ' αὐτῆς παραγραφὴ. Ὅθεν ἀγωγῆς, πηγαίουσης ἐξ ἀπαιτήσεως μὴ ἐξαρτωμένης ἀπὸ αἰρέσεως ἢ προθεσμίας, ἡ παραγραφὴ ἀρχεται ἀρ' ἡς ἡμέρας συνωμολογήθη ἡ ἐννομὸς αὕτη σχέση.

κὴν πράγμα ἢ τὰς ἀναιρέτως ἀπαίτησεις, ἔκτοτε ἄρχεται καὶ ἡ παραγραφή. Α. Π. 158 τοῦ 1868. Ἡ δὲ περὶ κλήρου ἀγωγή, ὥστε ἀρμύζει μόνον κατὰ τοῦ ὡς κληρονόμου ἢ τοῦ ἀνευ εἰδικοῦ τίτλου κατέχοντος καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἀπὸ τῆς τοιαύτης νομῆς τοῦ ἀναγομένου ὑφίσταται, ὑπόκειται εἰς παραγραφήν μόνον ἀπὸ τῆς νομῆς ταύτης καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ κληρονομούμενου. Α. Π. 105 τοῦ 1864. Προκειμένου δὲ περὶ συμβάσεως περὶ ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδου, ἄρχεται ὁ τῆς παραγραφῆς χρόνος οὐχὶ ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τῆς περὶ ἀνταλλαγῆς συμβάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ καθορισμοῦ τῶν πρὸς πραγματοποιήσασιν τῆς ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδων. Α. Π. 123 τοῦ 1890. Ἐπὶ δὲ ἀγωγῇ, δι' ἧς ὁ ἐναγων πρὸ παντός μὲν ζήτησας νὰ ἀναγνωρισθῇ κύριος τοῦ καταληφθέντος ἀκινήτου, ἐπιδοσθητικῶς δὲ νὰ ἀποζημιωθῇ διὰ τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἡ παραγραφή τῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς ἄρχεται ἀπ' ἧς ἡ δικαδικητικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀσκηθῇ, ὡς ἀπορρίψαισα λόγῳ τῆς δημοσίας ἀνάγκης, διότι μόνον ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐδύνατο ὁ κύριος τοῦ καταληφθέντος κτήματος νὰ ἀσκήσῃ ἐνεργῶς τὸ εἰς ἀποζημιώσιν δικαίωμα αὐτοῦ, μετουσιωθέντος τοῦ ὑφισταμένου ἐπὶ ἐμπραγμάτου δικαίου εἰς προσωπικὴν ἀπαίτησιν. Α. Π. 78 τοῦ 1898. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς παραγραφῆς εἶναι πραγματικὸν ἀντικείμενον ὑπεκφεύγον τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 24 τοῦ 1847, 505 τοῦ 1852.

2. Ὡσάν δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου σαφέστερα εἴη, οὕτω λεκτέον· ἐάν ἀπολέσῃ τις τὸ οἰκεῖον, καὶ γίνηται τοῦτο ὑπὸ δεσποτεῖαν ἄλλου καὶ κυριότητα, δύναται ὁ ἀπολέσας ἀνακαλεῖσθαι αὐτό, καὶ ἐνδίδεται τούτῳ τὴν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος κινεῖν ἀγωγήν· πλὴν οὐκ αἰεὶ ἔχει ἐνδεδομένον ἐγκალεῖν ὑπὲρ τοῦ πράγματος, ὃ ἀπώλεσε, καὶ ἀγωγὰς ὑπὲρ τούτου κινεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τινων μὲν πραγμάτων εἶδεται τούτῳ δεκαστία, ἵνα μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα χρόνων ἀνακαλέσῃται τὸ οἰκεῖον· ἐπὶ τινων δὲ καὶ ἕως εἴκοσι χρόνων ζητεῖν αὐτὸ οὐ κεκώλυται· ἐπὶ τινων δὲ καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα χρόνων ἡ συζήτησις ἐπεκτείνεται (Ν. μον. Κωδ. 7. 31 (de usucapione trans formanda). (Ν. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione) πρ. Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus). Νεαρὰ 119 κερ. 7 καὶ 8.)

Μ. ἵνα δὲ σαφηνισθῇ ἀκριβέστερον καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου, λέγομεν τὰ ἑξῆς. Ἐάν ἀπολέσῃ τις τὸ ἴδιον πρᾶγμα καὶ τοῦτο περιελθῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἄλλου, δύναται ὁ ἀπολέσας νὰ ἀναλέγῃ αὐτό, καὶ δίδεται εἰς αὐτὸν πρὸς τοῦτο τὸ δικαίωμα νὰ κινῇ ἀγωγήν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος· πλὴν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν πάντοτε νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ πράγματος, ὅπερ ἀπώλεσεν, καὶ νὰ κινῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγὰς διὰ παντός, ἀλλ' ἐπὶ τινων μὲν πραγμάτων χορηγεῖται αὐτῷ δεκαστὴς προθεσμία, ἵνα ἀνακαλέσῃ τὸ ἴδιον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν· ἐπὶ ἄλλων δὲ δὲν ἐμποδίζεται νὰ αἰτῇ τοῦτο καὶ μέχρις εἴκοσι ἐτῶν. Ἐπὶ ἄλλων δὲ πάλιν ἐπεκτείνεται ἡ ζήτησις καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα ἐτῶν.

Β. Καί τινες μὲν τὴν δεκαετίαν, τὴν εἰκοσαετίαν καὶ τὴν τριακονταετίαν ἐπὶ τῶν ἐνδημούντων καὶ τῶν ἀποδημούντων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ὑπολαμβάνουσι τάττεσθαι.

Μ. Καί τινες μὲν νομίζουσιν, ὅτι ἡ δεκαετία, ἡ εἰκοσαετία καὶ ἡ τριακονταετία τάττονται εἰς τοὺς ἐνδημούντας καὶ τοὺς ἀποδημούντας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους.

4. Ἐνδημούντας μὲν λέγοντες τοὺς ὄντας ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ μέλλουσιν ἐγκληθεῖν καὶ δέκα χρόνους διδόντες αὐτοῖς, ἵνα ἐντὸς τούτων ἐγκλητεύσῃσι, καὶ εὐρωσιν ὅπερ ἔχουσι δίκαιον. (N. 12 Κωδ. 7. 33 (de praescriptione longi temporis). Βασ. L. 11. 12).

Μ. Ἐνδημούντας μὲν λέγουσι τοὺς παρόντας ἐν τῷ τόπῳ εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ μέλλουσι νὰ ἐναγάγῃσι, καὶ χορηγοῦσιν εἰς αὐτοὺς δέκα ἔτη, ἵνα κινηθῇσι δικαστικῶς ἐντὸς αὐτῶν καὶ εὐρωσὶ τὸ δίκαιον αὐτῶν.

5. Ἀποδημούντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὸ πρᾶγμα ἐστὶ, καὶ τούτοις πάλιν διὰ τὴν ἀποδημίαν περισσότερον διδόντες καιρὸν, καὶ εἴκοσι τάττοντες χρόνους, ἐπὶ τῷ ἐντὸς αὐτῶν θύνασθαι τούτους ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ κέκτηνται δίκαιον.

Μ. Ἀποδημούντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν τοῦ τόπου, ἐνθα εὐρίσκεται τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς τούτους πάλιν δίδουσι περισσότερον καιρὸν διὰ τὴν ἀποδημίαν, καὶ τάττουσιν εἴκοσι ἔτη, ἐντὸς τῶν ἐποίων ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ διεκδικῶσι τὸ δίκαιον αὐτῶν.

6. Αἰχμαλώτους δὲ καλοῦντες τοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων κατασχεθέντας, εἰς καὶ διὰ τὴν τῆς τύχης μεταβολὴν, καὶ διὰ τὸ εἰς δουλείαν ὑπὸ ἀλλογενῶν παχθῆναι ἀνδρῶν, τριάκοντα χρόνους ἀποδίδασιν, ὥσάν δι' αὐτῶν, ἔχουν μέχρι τῆς αὐτῶν συμπληρώσεως, τὸ ἴδιον δίκαιον ἀνακαλεῖσθαι ἰσχύουσι. Καί τινες μὲν οὕτω τὴν δεκαετίαν, καὶ τὴν εἰκοσαετίαν, καὶ τὴν τριακονταετίαν ὠρισμένην εἶναι νομίζουσιν. (N. 24 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione) N. 6 Κωδ. 7 35 (quibus non obijciatur longi temporis praescriptio). N. 18 Κωδ. 8 51. (de postliminio reversis).

Μ. Αἰχμαλώτους δὲ θεωροῦσι τοὺς συλληφθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰς οὓς καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης καὶ διὰ τὴν ὑπὸ ἀλλογενῶν ὑποδουλωσιν δίδουσι τριάκοντα ἔτη, ὥστε νὰ θύνανται μέχρι τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν νὰ διεκδικῶσι τὸ δίκαιον αὐτῶν. Καί τινες μὲν νομίζουσιν, ὅτι τάσσονται κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ χρονικά διαστήματα, ἐντὸς τῶν ἐποίων ἐπιτρέπεται ἡ διεκδικησις τῶν ἰδίων.

7. Ἄλλοι δὲ πάλιν οὕτω λέγουσι περὶ τούτων· ὁ νερόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἐνδομεῖ καὶ διάγει ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ κατὰ δίκαιον λόγον ὀφείλων τοῦτο ἔχειν ἐστίν,

ἢ ἀποδημεῖ, καὶ μακρὰν ὥν κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ἄλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, ἢ καλῇ πίστει τοῦτο κατέχει· τουτέστιν οὐκ εἰδώς ὅτι ἄλλότριον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομιζὼν δικαίως κατέχειν αὐτό, ἢ κακῇ πίστει, τουτέστι ξένον εἶναι γινώσκων τὸ πρᾶγμα καὶ φανερώς ἀδικῶν τε καὶ βιαζόμενος.

Μ. Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσι περὶ τούτων τὰ ἑξῆς. Ὁ νεμόμενος ἄλλότριον πρᾶγμα ἢ ἐνδημεῖ καὶ διατρίβει εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ βραίων νὰ ἔχῃ τοῦτο κατὰ δίκαιον λόγον, ἢ ἀποδημεῖ, καὶ μακρὰν εὐρισκόμενος, κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ὁ νεμόμενος ἄλλότριον πρᾶγμα, ἢ κατέχει τοῦτο καλῇ πίστει, τουτέστιν ἀγνοῶν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἄλλότριον, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομιζὼν ὅτι δικαίως κατέχει αὐτό, ἢ κακῇ πίστει, τουτέστι γινώσκων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἄλλότριον καὶ ὅμως φανερώς ἀδικῶν καὶ καταδυναστεύων.

8. Ὅταν οὖν ὁ τὸ ἄλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, καὶ καλῇ πίστει νέμῃται τοῦτο, καὶ ἐνδημῇ, δέκα χρόνοι μόναι δίδονται τῷ βουλομένῳ ἀνακαλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατέχοντος· καὶ ὡς οὐ καίον μετὰγειν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ μέχρι μὲν τοῦ συμπληρωθῆναι τοὺς δέκα χρόνους ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς τούτου ζητεῖν αὐτό· μετὰ δὲ τὴν τούτων συμπλήρωσιν οὐκέτι δύναται ἀνακαλεῖσθαι αὐτό, οὐδὲ ἀγωγὴν τὴν περὶ τούτου κινεῖν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκβάλλεται τελείως τῆς δεσποτείας τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτὸ δεσπότης κύριος γίνεται, καὶ οὐκέτι ἐγκαλεῖσθαι φοβεῖται, καὶ εἰς δικαστήριον ἔλκεσθαι· καὶ τέτακται τοῦτο παρὰ τοῦ νόμου, διὰ τὸ καλῇ πίστει κατέχειν τὸν νεμόμενον ἄλλότριον, καὶ διὰ τὸ ἐνδημεῖν τοῦτον, καὶ δυνατόν εἶναι τῷ στερούμενῳ καὶ εὐχερὲς ἐγκλησθαι ποιεῖσθαι, καὶ εἰς τὸ οἰκεῖον ἀποκαθίστασθαι δίκαιον.

Μ. Ὅταν λοιπὸν ὁ νεμόμενος τὸ ἄλλότριον πρᾶγμα, καὶ νέμῃται αὐτὸ καλῇ πίστει καὶ ἐνδημῇ, δέκα μόνον ἔτη δίδονται εἰς τὸν βέλοντα νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ τοῦ κατέχου, καὶ ἀνακτήσῃ αὐτὸ ὡς ἴδιον, καὶ μέχρι μὲν τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς νὰ ἀπαίτῃ αὐτό· μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν δὲν δύναται πλέον νὰ διεκδικήσῃ αὐτό, νὰ κινή τὴν περὶ τούτου ἀγωγὴν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκπίπτει ἐντελῶς τῆς κυριότητος τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτὸ γίνεται τελείως κύριος, καὶ δὲν φοβεῖται πλέον νὰ ἐναγῇ καὶ συρθῇ εἰς δικαστήριον. Καὶ διατάχθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου, διότι ὁ νεμόμενος κατέχει τὸ ἄλλότριον κατὰ καλὴν πίστιν, καὶ διότι αὐτὸς ἐνδημεῖ, καὶ δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐναγάγῃ εὐκόλως καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ δίκαιον.

Ν. Ἡ καλῇ πίστις τοῦ κατέχοντος εἶναι ἀπαραίτητον προσὸν τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς· καλῇ δὲ πίστις ὑπάρχει, ὅσκις ὁ κατέχων ἴγνῳσι τὰ ἐπὶ τοῦ κτήματος δικαιώματα τρίτου. Δ. Π. 224 τοῦ 1861. Ὅθεν ὁ ἀγοράσας ἐν κακῇ πίστει παρὰ μὴ κυρίου (γινώσκων δηλονότι ὅτι τὸ ἀγοραζόμενον ἀνή-

κιν εἰς ἄλλον) δὲν παραγράφει διὰ δεκαετίας. Α. Π. 331 τοῦ 1860. 'Αλλ' ἡ ἐν ἀρχῇ ὑπάρχουσα καλὴ πίστις, κατὰ τὴν ἀγορὰν δηλονότι τοῦ κτήματος, διὰ μεταγενεστέρως γνώσεως δὲν βλάπτεται. Α. Π. 185 τοῦ 1856, 185 τοῦ 1861. Σημειωτέον, ὅτι ἡ καλὴ πίστις τεκμαίρεται ὑπάρχοντος νομίμου τίτλου μεταβιβαστικοῦ τῆς κυριότητος. Α. Π. 157 τοῦ 1848. 'Ὅθεν ἡ ὑπαρξίς τίτλου εἶναι οὐσιώδης στοιχεῖον τῆς δεκαετίας παραγραφῆς. Α. Π. 168 τοῦ 1858. Αὐτὸ δὲν ἡ ἀπόφασις νὰ βεβαιῶται ὅτι ὁ ἐπιτελούμενος τὴν δεκαετὴν παραγραφὴν εἰδικὴς διάδοχος κατέχει πρὸ δεκαετίας (ἢ εἰκοσαετίας) δυνάμει νομίμου τίτλου καὶ καλῇ τῇ πίστει. Α. Π. 235 τοῦ 1870. 'Ὅθεν ὁ τὴν χρησιμότητα ἐπιτελούμενος δεῖλται νάποδείξῃ τὸν τίτλον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀπόδειξιν δὲ τοῦτου ἔγκειται καὶ ἡ τῆς καλῆς πίστεως αὐτοῦ ἀπόδειξις· ἂν δὲ ἀντίδικος ἰσχυρίζεται ὅτι, καὶ τοῦ τίτλου ὑπάρχοντος, διετέλει ἐν κακῇ πίστει ὁ κτησάμενος, δεῖλται αὐτὸς νάποδείξῃ τοῦτο (Ν. 33 § 1 Πανδ. 41. 3), 30 Κωδ. (8. 45). Α. Π. 40 τοῦ 1864. 'Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς προῖκα δεόντων πραγμάτων τῆς χρησιμότητος ἀνεργουμένης ὅπου τοῦ ἀνδρός (Ν. 1 εἰς προῖκιον Πανδ. 41. 9), τοῦτου ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖται. Α. Π. 40 τοῦ 64. 'Ἀπαιτουμένου κατὰ τὰνωτέρω νομίμου τίτλου, ἡ στηριζομένη εἰς ἄκρον τίτλον ἀξίως παραγραφῆς ἐστὶν ἀνυπόστατος. Α. Π. 447 τοῦ 1859. 'Ὅθεν ἡ εἰκονικὴ πώλησις δὲν ὠφελεῖ ὡς μὴ ἀπαρτίζουσα νόμιμον τίτλον. Α. Π. 4 τοῦ 47, 177 τοῦ 48. 'Ὅσαύτως δὲν ὠφελεῖ πωλητήριον δι' ἰδίω-τικοῦ ἐγγράφου ὡς ἄκρον δυνάμει τοῦ ἀρθρου 42 τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου. Α. Π. 257 τοῦ 65. Σημειωτέον ὅτι, ὅταν ὁ καὶ' οὗ προτείνεται ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ κατοικῇ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ καὶ ὁ προτείνων αὐτὴν θεωρεῖται ὡς παρὼν, καὶ ἂν ᾖ τι σωματικῶς ἀπολιμπανητὴ αὐτὴν. Α. Π. 191 τοῦ 66. 'Ὅθεν καὶ ὅτε ἀποδημῇ μὲν ὁ διάδικος, ἀλλ' ἐπὶ προσωπῶς, ἔρμει ἡ δεκαετία πρὸς κτητικὴν παραγραφὴν καὶ δὲν ἀπαιτεῖται εἰκοσαετία, διότι ἡ μόνη τελεία ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἰς ἄλλον τόπον, ἢ ἐπιφύρουσα μεταβολὴν τῆς μονίμου κατοικίας (Ν. 12 § 1, 2 Κωδ. (7. 23), διπλασιάζει τὸν χρόνον. Α. Π. 216 τοῦ 59. 'Υπαρχούσης δὲ ἄλλης σήμερον δικηγητικῆς καὶ δικαστικῆς διαιρέσεως, ἐπαρχία θεωρητὶς ὁ νόμος, ὁ ὑπαγόμενος εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοῦ Πρωτοδικείου. 'Ἀπορ. 'Ἐφ. Νυμφίας τοῦ 58 καὶ 476 τοῦ 61. 'Ὅθεν ἔτε δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν δικαστηρίου ἡ κατοικία τοῦ τε διεδικιούντος κυρίου καὶ τοῦ χρησιμοποιούντος, δὲν ὑπάρχει παρούσα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Α. Π. 30 τοῦ 52. 'Ὅθεν ἡ ἀπουσία ἐν Αἰγίνῃ τοῦ ἐνὸς τῶν ἐν 'Αθήναις διαδίκων δὲν ἀποτελεῖ ἀπουσίαν, τῆς Αἰγίνης ἀνηκολούθησι εἰς τὴν αὐτὴν ταῖς 'Αθήναις πεμφτέραν. Α. Π. 28 τοῦ 48.—'Ἀλλὰ τὸ δημόσιον θεωρεῖται παρὼν ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑπικρατείας, ἀντιπροσωπευόμενον διὰ τῶν εἰκοσινομικῶν ἐφόρων κατὰ τὸ ἀρθρον 111 τοῦ Διατ. 16 Μαΐου 1845 περὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφόρων. Α. Π. 78 τοῦ 64.

9. 'Ὅταν δὲ πάλιν ὁ ἀλλοτρίου δεσπόζων πράγματος ἀποδημῇ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν στερούμενον κατὰ τοῦ ἀποδημοῦντος διεγκαλεῖν (εὐδαίς γὰρ κατὰ τοῦ ἀπόντος κινεῖ) διδόναι εἴκοσι χρόνους τῇ τὸ οἰκεῖον ἀπολέσαντι πράγματι· εἰκὸς γὰρ ἕως τοῦ πληρωθῆναι τοὺς εἴκοσι χρόνους ἐπιδημῆσαι· τῷ τόπῳ τὸν τὸ πρᾶγμα κατέχοντα καὶ δυνηθῆναι τὸν ἀφαιρεθέντα αὐτὸ ἀντι-κρίθῃναι τῇ ἀδικούντι, καὶ εἰς ἕπερ ἡδίκητο δικαιωθῆναι.

(ΠΕΡΙ ΛΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΩΝ)

Μ. Ὃταν δὲ πάλιν ὁ νεμεσίμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἀποδημῇ, ἐπειδὴ δὲν δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐνάγῃ τὸν ἀποδημοῦντα, ὡς μὴ κινουμένης ἀγωγῆς κατ' ἀπόντος, δίδονται εἰκοσιν ἔτη εἰς τὸν ἀπολέσαντα τὸ ἴδιον πρᾶγμα· διότι εἶναι πιθανὸν ὅτι, μίχαις οὐ συμπληρωθῶσι τὰ εἰκοσιν ἔτη, ὅα ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον ὁ κατέχων τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ στερούμενος θὰ δυνήθῃ νὰ ἀνταγωνισθῇ ἐν δικαστηρίῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα καὶ εἰς ἕ, τι ἡδικεῖτο νὰ δικαιωθῇ.

10. Ὃταν δὲ πάλιν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει νέμῃται τις, τριάκοντα δίδονται χρόνοι τῷ τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῇται τὸ ἴδιον δικαίον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, ἢ τὰ τῆς γνώμης ἀρπακτικὸν καὶ φιλάδικον. (Ν. 8 § 1 Κωδ. 7.39 (de praescriptione XXX). Νεαρά 119 κεφ. 7).

Μ. Ὃταν δὲ πάλιν νέμῃται τις τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει, δίδονται τριάκοντα ἔτη εἰς τὸν ὑποστάντα τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς τούτων διεκδικήσῃ τὸ δικαίον αὐτοῦ· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, καὶ διὰ τὴν ἀρπακτικὴν καὶ φιλάδικον αὐτοῦ προαίρεσιν.

11. Δεῖ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅταν χρόνοι δέκα, ἢ εἰκοσιν, ἢ τριάκοντα, ἢ πλείονες ἢ ἐλάττωες δοθῶσι τινι, ὡτὰν ἐντὸς τούτων ποιήσῃ τι, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τούτων οὐκέτι τὸ αὐτὸ ποιεῖν δύνῃται. τότε, εἴπερ ὁ τοὺς χρόνους λαβὼν βλέπει συμπληρωμένους ἤδη καὶ πρὸς τέλος ἐρχομένους αὐτοὺς, καὶ φοβεῖται μὴ παραλθόντων τῶν χρόνων ἀπολέσῃ τὸ ἑαυτοῦ δικαίον, ἔχει ἐπ' ἀδείας τῷ δικαστῇ ἢ τῷ τοῦ δημοσίου ἀρχοντι προσίεσθαι, ἢ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, ἢ τῷ ἐκκρίτῳ τῶν πολιτῶν, καὶ λέγειν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν περὶ τοῦ πράγματος οὐ κινεῖ, καὶ παριστᾶν φανερώς, ὅτι ἔτοιμος ἦν, ἐὰν μὴ ὑπὸ τινος εὐλόγου ἀφορμῆς ἐμποδισμὸν εὕρισκεν, ἐγκλητεῦσθαι, καὶ ἀποδεῖξθαι, ὅτι ὀδικεῖται εἰς τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ βούλεται ἐγκαλεῖν, διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦτο ἀφίησι. Καὶ γίνεται τὸ τοιοῦτο, ἐφ' οἷς ἂν εἴποι παρασημείωσις, καὶ ἄρχεται πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου τοὺς δεδομένους ἀριθμεῖν χρόνους, καὶ ἔξῃσι τοῦτο ἕως τρίτου ποιεῖν. (1) (Ν. 2 Κωδ. 7. 40 (de annali

(1) Εὐλόγος δὲ αἰτία τοιοῦτου εἶδους ἐπιφυλάξεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐγείρει ἀγωγὴν εἶναι κατὰ τὰς πηγὰς (ἐξ ὧν ἤρυστο ὁ Ἄρμεν. τὴν διάταξιν ταύτην) ἡ ἀπουσία, ἀνηδότης, παραρρομένη ἢ δυναστεία (δηλονότι μεγάλη κοινωνικὴ ὑπερχή) τοῦ ἐνακτίου προσώπου. (Ἰδὲ Ν. 2 Κωδ. 7. 40). Ν. 2 Βασιλ. (80. 15). Ν. 8 Βασιλ. (7. 4). Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ὀρεξούσης μὲν ἐξ ἑνὸς τῆς πολιτικῆς δικον. τὸν τρόπον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς εἰς τοὺς ἀπόντας, ὑποχρεούσης δὲ τοὺς δικ. κλητῆρας εἰς ἐπίδοσιν τῶν

exceptione). Βασίλ. Ν. 15. 2. Ν. 14 § 4 Κωδ. 1. 30 (de non numerata pecunia). Ν. 21 προσμ. § 1 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia).

Μ. Γνωστὸν δὲ ἔστω καὶ τοῦτο ὅτι, ὅταν δοθῶσιν εἰς τινα δέκα ἢ ἑκατὸν ἢ τριάκοντα ἢ πλείωτερα ἢ ὀλιγώτερα ἔτη, ἵνα ἐντός τούτων κινηθῇ, μεθ' ὧν τὴν συμπλήρωσιν δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο, τότε, εἰν ὁ λαθὼν τοὺς χρόνους βλέπῃ ὅτι τὰ ἔτη συμπληροῦνται ἤδη καὶ πλησιάζουσι πρὸς τὸ τέλος, καὶ φοβεῖται μήπως παρελθόντων τῶν χρόνων ἀπολήσῃ τὸ δικαίον του, ἔξεστιν αὐτῷ νὰ ἐμφανίζηται εἰς τὴν δικαστὴν ἢ τὴν ἀρχοντα τοῦ δημοσίου, ἢ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἢ τοὺς προκρίτους τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν δὲν ἔναγαι περὶ τοῦ πράγματος, καὶ νὰ παριστᾷ φανερώς ὅτι ἦν ἑτοιμος, εἰν δὲν ἐκωλύετο ὑπὸ τινος εὐλόγου ἀρρομῆς, νὰ ἐναγάγῃ καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀδικεῖται ὑπὸ τοῦ ἀντικαίου εἰς τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ θέλει νὰ δικασθῇ, διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἀναβάλλει αὐτό. Καὶ γίνεται σημείωσις περὶ ὧν ἂν εἴπῃ, καὶ ἀρχεται πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου νὰ ἀριθμῇ τὰ διδόμενα ἔτη· δύναται δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο ἕως τρίτου.

Ν. Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης τοῦ Ἄρμεν. προκύπτει, ὅτι ὁ νομοθέτης σκοποὺν κίριον προσέθετο νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰ περὶ τὴν ἐπίδιωξιν τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων παρεμπόπτοντα τυχόν προσκόμματα, ἰδίως ἐκ τῆς ἀπουσίας, ἡλικίας, μανίας ἢ δυναστείας τοῦ διαδίκου, καὶ παράσχῃ τοῖς βουλομένοις προνοῆσαι περὶ τῶν δικαίων αὐτῶν μέσον ἀσφαλὲς προστασίας αὐτῶν κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς παραγραφῆς. Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι ἡ ἐγκαίριος (ἔσω τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς), ἐπισήμως ἢ καὶ ἀναμφισβητήτως γινωμένη ὑπὸ τοῦ ἀνάγοντος δήλωσις, δηλονότι ἐξωδίκιος κοινοποίησις τοῦ περιέχοντος τὴν ἀξίωσιν τοῦ δικαίου ἐγγράφου, διακόπτει τὴν παραγραφὴν, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς διατάξεως εἰσὶ δευτερεύοντα καὶ μὴ ὁριστῶδη, δυνάμενα κατ' ἀκολουθίαν καὶ νὰ παραλειφθῶσι. Δ. II. 66 τοῦ 65, 165 τοῦ 67· ἀλλ' ἡ διακοπὴ ἐπιτρέπεται, ὅταν τὸ κώλυμα ὑπάρχῃ καθ' ὃν καιρὸν ἐγγίξει ἡ τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς συμπλήρωσις, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν τὸ κώλυμα ἦναι πρόσκαιρον, υπολείπεται δὲ ἱκανὸς χρόνος πρὸς ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς. Δ. II. 27 τοῦ 61. Κατὰ δὲ τὴν 39 τοῦ 63 διακόπτεται ἡ παραγρ. ἐν ἐλλείψει δικαστηρίου ἐνεργεῦντος καὶ δι' ἐγγράφου παρουσάζοντος ἐνώπιον ἐκκλησιαστικῆς ἢ διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ κατὰ τὰς Δ. II. 282 τοῦ 68, 79 καὶ 172 τοῦ 64 καὶ ἂν ὕποπτεθῇ, ὅτι ἡ διατάξις αὕτη ἐκτείνεται εἰς πᾶν γεγονός κωλύον νὰ κινηθῇ ἡ ἀγωγή, τὸ γεγονός αὐτὸ τότε μόνον δύναται νὰποτελήσῃ λόγον ῥήξεως τῆς παραγραφῆς, ὅσκις διὰ τὸ κώλυμα ἦν ἀδύνατον οὐ μόνον νὰ ἐνεργήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ νὰ κοινοποιηθῇ ἀγωγή εἰς τὰς νομιμομένους ἀρχὰς ἢ νὰ τοιχοκλήθῃ εἰς τὴν κατωκίαν τοῦ ἐναγομένου ἐνώπιον τριῶν μαρτύρων.

ἐγγράφων κτλ. (ἄρθ. 145 § 1), μὲν εὐλογος αἰτία τοιαύτου εἶδους διαμαρτυρίας διὰ τὴν ἑλλειψιν δυνάμεως περὶ τὸ ἐγείρει ἀγωγήν δύναται νὰ παρῇ ὅτι τὸ μὲν ἐνακτίον πρόσωπον τυγχάνει ἐν ἀνθρώπος ἢ παρῆρων, ἐστὶν ῥημένος ἐκ τυχαίας περιστάσεως ἐπιτρόπου, αἱ δὲ περιλειπούμεναι ἐμέρη δὲν ἐφαρκοῦσιν εἰς τὸν διορισμὸν προσωρινοῦ ἐπιτρόπου (κατὰ τὸ ἀρθ. 649 Πολ. Δικ.).

12. Καὶ καλεῖται ῥῆξις τοῦ χρόνου, ἡγουν τομὴ καὶ διακοπή· διὰ τὸ μὴ εἶναι ἀριθμεῖσθαι τοὺς χρόνους κατὰ συνέχειαν, καὶ εἰς τὴν ὁρισμένην συμπληροῦσθαι ποσότητα, ἀλλὰ τέμνειν καὶ διακόπτειν αὐτούς, δι' ἧς εἵπομεν προσελεύσεως, καὶ τῷ ἀριθμῷ τούτῳ διδόναι ἄλλην ἀρχήν.

Μ. Καὶ ὁνομάζεται ῥῆξις τοῦ χρόνου ἡγουν τομὴ καὶ διακοπή· διότι δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀριθμῶνται τὰ ἔτη κατὰ συνέχειαν καὶ νὰ συμπληροῦνται ἡ ὁρισμένη αὐτῶν ποσότης, ἀλλὰ διακοπνόνται διὰ τῆς προλεγεμένης ἀμεταβίβσεως, καὶ δίδονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτου ἄλλη ἀρχή.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν. Τινὰ δὲ τῶν κινήτων πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίσταται· ὅταν γὰρ καλῇ πίστει ὁ νερόμενος αὐτὸ νέμῃται, τρεῖς χρόνοι δίδονται· μόνοι τῷ κυρίῳ τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαλῇ καὶ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἀνακαλῇται. Εἰ δὲ κινήτῳ μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο κακῇ πίστει νέμεται, μέχρι τριακονταετίας ἡ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται. (Ν. μοναχ. Κωδ. 7. 31 (de usucapione transformanda) Βασ. L. 10. 4).

Μ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν, τινὰ δὲ τῶν κινήτων πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται· διότι, ὅταν ὁ νερόμενος αὐτὸ κατέχῃ καλῇ πίστει, τρεῖς μόνον ἔτη δίδονται εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, ἵνα ἐνταῦθα ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἴη κινήτῳ, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο νέμεται κακῇ πίστει, ἡ περὶ αὐτοῦ ἀγωγή ἐκτείνεται μέχρι τριακονταετίας.

14. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ πρᾶγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον διαμάχῃται, ἐνδέδοται κινεῖν τὰ τῆς ὑποθέσεως μέχρι καὶ τριάκοντα χρόνων καὶ τεσσαράκοντα· ἐὰν δὲ ἐκκλησία πρὸς ἐκκλησίαν ἑτέραν περὶ τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος διαμάχῃται, εἰς τριακονταετίαν μόνον ἡ κίνησις ταῖς ἐκκλησίαις ὀρίζεται· σήμερον δὲ καθολικῶς λέγῳ διὰ μ' χρόνων τὰ ἐκκλησιαστικὰ πάντα τέμνονται. (Νεαρχ. 131 κεφ. 6 Β. V. 3. 7).

Μ. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ πρᾶγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία διαφέρῃται πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐνάγῃ μέχρι τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἔτων. Ἢὰν δὲ ἐκκλησία διαφέρῃται πρὸς ἄλλην ἐκκλησίαν περὶ τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος, τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς περιορίζεται εἰς μόνον τριακονταετίαν· σήμερον ὁμοῦς εἶλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ γενικῶς ἀποφασίζονται διὰ τεσσαράκοντα ετίας.

15. Ἀφελίκων, τῶν καὶ ἀνγλικῶν παρὰ τοῖς κοινοῖς λεγομένων, κατέχεται μὲν τὰ πρᾶγματα πολλάκις παρ' ἑτέρων τινῶν· κατέχεται δὲ ποτὲ μὲν καλῇ πίστει, ποτὲ δὲ κακῇ. Καὶ δίδον-

ται τοῖς ἀφῆλιξι χρόνοι, ἵνα ἐντὺς τούτων τὰ οἰκεῖα δυνῆσθαι ἀνακαλέσασθαι.

Μ. Πολλὰκις κατέχονται ὑπὸ ἄλλων τινων καὶ ἀνηλίκων πράγματα, ποτὲ μὲν καλῇ πίστει, ποτὲ δὲ κακῇ πίστει. Καὶ δίδονται εἰς τοὺς ἀνηλίκους ἔτη ὅπως δυνήθωσιν ἐντὺς τούτων ἀναζητήσασθαι δικαστικῶς τὰ ἴδια πράγματα.

Ν. Κατὰ τοῦ ἀνήδου δὲν τρέχει ἡ τριακονταετής παραγραφή δυνάμει τῶν Ν. 3 § 1 καὶ 8 πρ. § 1 Κωδ. (7. 39) καὶ Βασίλ. (50. 14). Α. Π. 448 τοῦ 1852, 200 τοῦ 1868, 219 τοῦ 1877, 142 τοῦ 1886. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἐφῆδου δυνάμει τῶν αὐτῶν νόμων τρέχει. Α. Π. 448 τοῦ 1852, 219 τοῦ 1877, 319 τοῦ 1893. Αἱ διατάξεις δ' αὗται ἰσχύουσι καὶ νῦν, ὡς μὴ καταργηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου Α. Π. 219 τοῦ 1877, 319 τοῦ 1893.

16. Δίδονται δέ, ὅταν μὲν καλῇ πίστει νέμῃται ὁ κατέχων αὐτά, δέκα χρόνοι εἰς τὸ κινεῖν τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσιν· καὶ ψηφίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ χρόνου τῶν ἀφῆλικων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀφῆλικες, ἀπὸ εἰκοσιπέντε γένωνται χρόνων, ἕως οὗ διαδιδασθῶσιν ἕτεροι δέκα χρόνοι, ἐγκαλεῖν περὶ τῶν οἰκεῖων πραγμάτων, καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτά. (Ν. 3 Κωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur longi temporis praeser.) Ν. 5 Κωδ. 2. 41 (in quibus causis in integrum restitutio necessaria non est).)

Μ. Δίδονται δὲ ὅταν μὲν καλῇ πίστει νέμῃται ὁ κατέχων αὐτά, δέκα ἔτη πρὸς ἔγερσιν τῆς περὶ τῶν πραγμάτων ἀγωγῆς· καὶ λογίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου τῆς ἡλικίας τῶν ἀνηλίκων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀνηλίκαι, εἰκοσιπενταετείς γενόμενοι, ἕως οὗ παρέλθωσιν ἄλλα δέκα ἔτη, νὰ κινῶνται δικαστικῶς περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, καὶ νὰ ἀναλαμβάνωσιν αὐτά.

17. Ὅταν δὲ κακῇ πίστει τῶν ἀφῆλικων πρᾶγμα νέμῃται τις, δίδονται τοῖς ἀφῆλιξι χρόνοι λ' εἰς τὸ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκεῖον. Ψηφίζονται δὲ οἱ τριάκοντα χρόνοι, ἀπὸ ἐφῆδου γένωνται, ἤγουν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τεσσαρεσκαίδεκάτου χρόνου τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἔστ' ἂν ἕτεροι χρόνοι πληρωθῶσι τριάκοντα, καὶ τότε δύνανται κινεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκεῖον πρᾶγμα, κακῇ πίστει παρὰ τινος κατεχόμενον. (Ν. 3 Κωδ. 7. 30 (de praeser. XXX vel XL annorum). Βασ. L. 14. 5).

Μ. Ὅταν δὲ νέμῃται τις πρᾶγμα τῶν ἀνηλίκων κακῇ πίστει, δίδονται εἰς τοὺς ἀνηλίκους ἔτη τριάκοντα πρὸς διεκδίκησιν καὶ ἀνάληψιν αὐτοῦ. Λογίζονται δὲ τὰ τριάκοντα, ἀπὸ γένωσιν ἐφῆδου, ἤγουν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἕως ὅτου συμπληρωθῶσιν ἄλλα τριάκοντα ἔτη, καὶ τότε δύνανται νὰ κινῶσι τὴν ἀγωγὴν καὶ νὰ ἀναλάβωσιν τὸ ἴδιον πρᾶγμα, τὸ κακῇ πίστει ἀπὸ τινος κατεχόμενον.

18. Ὁ δὲ ἀφῆλιξ, εἰς πρᾶγμα τι περιγραφῇ, ἤγουν ἀπαγγεῖν καὶ ζημιωθῇ, ἐπὶ πωλήσει ἢ ἐξωνήσει ἢ ἀνταλλαγῇ τινος

πράγματος, (τὴν γὰρ ἐξ ἀπάτης ζημίαν τὴν ἐν τοῖς συναλλαγ-
μασι γινομένην ἢ περιγραφὴ παρὰ τῷ νόμῳ δηλοῦ), δύναται μετὰ
τὸ εἰκοσιπέντε χρόνων γενέσθαι, ἐπὶ ἄλλοις τέσσαρις χρόνοις
ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ ἐζημιώθη, καὶ περιποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ἀζη-
μιον. Μετὰ γὰρ καὶ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον ἕτεροι τέσ-
σαρες χρόνοι δίδονται τοῖς ἀφῆλίζιν, ἵνα ἑαυτοῖς ἐπιδιορθῶνται
εἴτι φθάσαντες ἔσφαλόν, καὶ ἀνακαλῶνται ἅπερ ἐπώλησαν οἱ
ἀφῆλικες. Ὅποταν δὲ πληρωθῶσι καὶ οἱ τέσσαρες χρόνοι, οὐ-
κέτι ἔχουσιν ἄδειαν κινεῖν περὶ τινος πράγματος, εἰς ὃ αὐτοὶ
συναλλάγμα πεποιήκασιν. (N. 5 προσμ. καὶ 7 Κωδ. 2. 53
(de temporibus in integrum restitutionis)).

Μ. Ὁ δὲ ἀνήλικος, εἰς εἰς πράγμα τι ἀπατηθῇ καὶ ζημιωθῇ κατὰ τὴν
πωλησιν ἢ ἀγοράν ἢ ἀνταλλαγὴν πράγματός τινος, δύναται, εἰκοσιπενταετὸς
γενόμενος, νὰ ἐπιζητή ἐπὶ ἄλλα τέσσαρα ἔτη τὴν ἀνέρθωσιν τῆς προσγενο-
μένης αὐτῷ ζημίας. Διότι καὶ μετὰ τὸ 25 ἔτος δίδονται ἄλλα τέσσαρα ἔτη
εἰς τοὺς ἀνήλικους, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκ σφάλματος ἐνεργηθέντων ὅπ'
αὐτῶν καὶ ἀνάκλησιν τῶν πωληθέντων. Ὅταν ὅμως συμπληρωθῶσι καὶ τὰ
τέσσαρα ἔτη, δὲν ἔχουσιν ἐφεξῆς ἄδειαν νὰ κινῶσιν ἀγωγὴν περὶ τινος πράγ-
ματος, περὶ οὗ αὐτοὶ συνηλλάγησαν.

19. Εἴπερ δὲ ὁ ἐλάττων τὸν ἐνήλικον διαδέχεται, οὐ πλέον
ἔκείνου προνόμιον ἔχει, ἀλλὰ μόνους τοὺς προσδοκῶντας τῇ
ἀπελθόντι χρόνους· καὶ ἀνεπιφωνήτων τῶν χρόνων τρεχόντων,
ἀποκλείεται τῆς κινήσεως, καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτέλες οὐδὲν
αὐτῷ συμβάλλεται. (N. 5 § 2 Κωδ. 2. 53 (de temporibus in
integrum restitutionis). Βασιλ. X. 34. 5).

Μ. Ἐάν δὲ ὁ ἀνήλικος κληρονομήσῃ τὸν ἐνήλικον, δὲν ἔχει πλεονέκτηρον
τούτου προνόμιον, ἀλλὰ μόνον τὰ ὑπολειπόμενα εἰς τὸν ἀποθανόντα ἔτη·
καὶ εἰς ταῦτα παρέλθουσιν ἐν αἰωπῇ, ἀποκλείεται τῆς ἀγωγῆς, καὶ πρὸς
δὲν ὠφελεῖ αὐτὸν ἡ ἀτέλεια τῆς ἡλικίας.

20. Αἱ ἀγωγαὶ κατὰ διαφόρους τρόπους γινόμεναι καὶ διαφό-
ρως ὀνομάζονται· τινὲς μὲν αὐτῶν καὶ περὶ ὑφαίρεσεως λέγον-
ται, ἕτεροι δὲ καὶ περὶ κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀπὸ τινος κρυ-
φίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα λαβὼν, ἀπλοῦν τε καὶ χωρὶς
προσθήκης τινὸς ἀποδιδόναι καὶ ἀντιστρέφειν ἀναγκάζεται, κα-
λεῖται τοῦτο περὶ ὑφαίρεσεως ἀγωγὴ. Ὅταν δὲ εἰς τὸ διπλά-
σιον ἀπαιτῆται, ὃ ἔλαβε, τότε καλοῦσι τοῦτο περὶ κλοπῆς ἀγω-
γὴν. (N. 1 καὶ 19 Πανδ. 25. 2 (de actione rerum amota-
rum) N. 2 Κωδ. 5. 24 (rerum amotarum)).

Μ. Αἱ ἀγωγαὶ, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν παραγόμεναι, καὶ διαφόρως ὀνομάζον-
ται· καὶ τινες μὲν αὐτῶν λέγονται ἀγωγαὶ περὶ ὑφαίρεσεως, τινὲς δὲ περὶ
κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀφαιρέσας κρυφίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα
ἀναγκάζεται νὰ ἀποδῇ αὐτὸ καὶ ἐπιστρέφῃ ἀπλοῦν καὶ ἀνευ προσθήκης

Μ. Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν εἶναι πραγματικά, αἱ δὲ προσωπικά. Καὶ πραγματικά μὲν λέγονται ὅσαι ἀπαιτοῦσιν ἴδιον πρᾶγμα, αἵτινες ἀνυπό-
 ζουσι πάντοτε κατὰ τοῦ νομῶς· προσωπικά δὲ ὅσαι κινεῦνται κατὰ τῶν
 υποχρεομένων νὰ πράξωσιν ἢ νὰ δώσωσι τι.

Ν. Πίστις προσωπικῆς ἀγωγῆς βάσις εἶναι τὸ προσωπικὸν δικαίωμα, ὃ
 ἔχει ὁ ἐνάγων κατὰ τρίτου, ὡς ἐνεχομένου πρὸς αὐτὸν δυνάμει συμβάσεως
 οἰονεὶ συμβάσεως, ἀδικήματος ἢ οἰονεὶ ἀδικήματος. *Ὅθεν ἡ ἀγωγή αὕτη
 δύναται νὰ ἐγερθῇ μόνον ὅταν ὑπάρχωσιν οἱ ὅροι οὔτοι τῆς ἐνοχῆς. Δ. Π.
 231 τοῦ 1838. *Ὅθεν προσωπικὸν χαρακτηρεῖται καὶ ἡ ἀγωγή, δι' ἣς δὲν
 διεξεδίκησεν ὁ ἐνάγων τὰς ἐκ τῆς ἀραιρεθείσης θύνης κατεσκευασθείσας
 σκηνάς, ἀλλὰ τὴν ἀξίαν τῆς θύνης αὐτοῦ. Δ. Π. 463 τοῦ 1878.

23. Καὶ πάλιν τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν τίκονται ἀπὸ συναλλάγ-
 ματος, αἱ δὲ ἀπὸ φάκτου, αἱ δὲ εἰσὶν ἐν ἀποτελέσματι. Πᾶσαι
 δὲ αἱ ἀγωγαὶ ἢ πολιτικά εἰσὶν ἢ πραιτωρία. (1) (Ν. 25 § 1

νὸς σχέσεως, ὅπως αὕτη χρησιμεύσῃ ὡς προπαρασκευαστικῇ ἄλλῃς δίκῃς,
 ὠνομάσθησαν καὶ πραγματικά· τοιαῦται δὲ εἰσὶν 1) αἱ περὶ προσω-
 πικῆς καταστάσεως, δηλονότι πατρότητος, συζυγικῆς σχέσεως κτλ. καὶ 2)
 αἱ περὶ ἀκυρώσεως ἀγωγαί, οἷον ἀγωγή περὶ τοῦ ἀκύρου τοῦ γενομένου πλει-
 στηριασμοῦ, 3) δὲ ἡ τοῦ ἀρθροῦ 77 τοῦ νόμου περὶ ὑποθηκῶν ἀγωγή, δι' ἣς
 ζητεῖται ἡ ἀναγνώρισις ὅτι τὸ τῆς ὑποθήκης δικαίωμα δὲν ὑπάρχει πλέον.
 *Ἐξέλιπε παρ' ἡμῶν καὶ ἡ ἀξία τῶν λεγομένων ποινικῶν ἢ ἐγκληματικῶν
 ἢ ἄλλως αὐξητικῶν ἀγωγῶν, αἵτις τοῦ ποινικοῦ μέρους αὐτῶν μετατραπέν-
 τος εἰς δημοσίαν ποινὴν κατὰ τοὺς ἔτους τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐφαρμοζομέ-
 νην. Αἱ δὲ κατὰ Ῥωμαίους δικονομικαὶ διακρίσεις τῶν ἀγωγῶν εἰς
 ordinarias (συνήθεις), extraordinarias (μὴ συνήθεις) καὶ interdicta
 (παραγγέλματα) καὶ εἰς ἀγωγὰς τοῦ αὐστηροῦ δικαίου καὶ ἀγωγὰς καλῆς
 πίστεως, καὶ αἱ κατὰ τὰς διακρίσεις ταύτας διαφεροὶ τῆς διαδικασίας δὲν
 ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν.

(1) *Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν ἀγωγῶν εὐδαμῶς ἔχει παρ' ἡμῶν ἔννοian ὡς
 συνδεομένη πρὸς τοὺς ἐπὶ Ῥωμαίων τόπους τῆς διαδικασίας. Αἱ κοιναὶ ἀγω-
 γαί, περὶ ὧν ὑπῆρχον ἐν τῷ Πραιτωρικῷ διατάγματι ἴδιαι τύποι, δὲν ἐπὶ
 κοινὴν πολλὰκις εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀναφρομένας ἀνάγκας, διὸ ὁ Πραιτωρ ἐπλη-
 ρώσῃ τὸ ἐκ τούτου χάσμα διὰ τῶν actiones in factum. *Ὅθεν αὗται
 συνίσταντο εἰς διάφορα θέματα διαμερρώσεως καὶ ἐπικτάσεως τοῦ δικαίου
 εἰσαχθέντα διὰ τῶν τύπων in factum μὴ εὐρισκομένων ἐν τῷ διατάγ-
 ματι καὶ παραχθέντων ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς δικαστικῆς προστασίας νῶν
 νομικῶν σχέσεων. Σημειωτέον, ὅτι τινὲς ταιούτου εἶδους ἀγωγὰς ἐκτῆ-
 σαντο διὰ τοῦ χρόνου καὶ ἴδιαι ἐνομοσίαι ἐπὶ μὲν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ
 τῷ πρῶτον εἰσαχθέντος αὐτὰς (οἷον Σερβιανὴ ἀγωγή τοῦ ἐνεχυροῦ καὶ
 ὑποθηκικοῦ δανειστοῦ), ἐπὶ δὲ ἐκ τοῦ λόγου τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν, (οἷον
 ἀγωγή τοῦ δόλου, τοῦ φόβου, τῆς ἀντιφωνήσεως)· ἀλλὰ τούτο συνέβαινε
 μόνον πρὸς εὐχερεστέρην διακρίσιν, ἀλλὰ πρᾶγματι ἦσαν καὶ διέμειναν αὐ-
 ται ἀγωγὰς in factum, δηλονότι περιέχουσαι formulas in factum
 conceptas (Παπαρ. Γενικαὶ Ἀρχαὶ τόμος δ' § 431).

καὶ 2 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus). Βασίλ. LII. 1. 24). (*)

Μ. Καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν γινώσκονται ἐκ συναλλαγμάτων, αἱ δὲ ἐκ γεγονότος, εἶναι δὲ εἰσὶν ἀγωγαὶ περὶ ἀποτελέσματος (in factum). *Οἷαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ εἶναι ἢ πολιτικαὶ ἢ πραιτωρίαι.

24. Αἱ ποινάξαιαι πᾶσαι μετὰ προκατάρξιν κατὰ κληρονόμων ποραπέμπονται. (1) (Ν. 26 Πανδ. 14 7 (de obligat. et actionibus). Βασίλ. XXII. 1. 25).

Μ. Πᾶσαι αἱ ποινικαὶ ἀγωγαὶ μετὰ τὴν προκατάρξιν τῆς δίκης παραπέμπονται καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πᾶς ἄνθρωπος ἢ πολιτικῶς χρεωστὴς ἢ πραιτωρίως πολιτικῶς μὲν ἀπὸ πάντων τῶν συναλλαγμάτων οἷον πράξεως, μισθώσεως, ἀνταλλαγῆς καὶ τῶν ὁμοίων πραιτωρίως δὲ ὁ ἀπὸ νόμου χρεωστῶν, εἰσπηθόντος παρὰ τοῦ πραιτωρίου, ὁποῖός ἐστιν ὁ ὁρίσας τινὰ, καὶ χρεωστῶν τὴν ἀποτίμησιν τῆς ὕψεως καὶ ἀρπάσας ἢ βίᾳ ἀφελόμενος πρᾶγμα εἰσδηποτε, καὶ χρεωστῶν τοῦτο ἀποκαταστήσαι ταῦτα γὰρ ὁ πραιτωρίως εἰσπηγῆσται.

(1) Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ Βυζαντιανὸν δίκαιον αἱ ἀγωγαὶ διδόνται κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσειν δὲν μεταδίδουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ 1) ἐπὶ Ῥωμαίων δημοτικαὶ ἀγωγαί, (ἅς τὰ Βασιλικά ἐνομαζοῦσι καὶ καθολικάς), δι' ὧν δηλονότι ἐπὶ παρανόμων τινῶν πράξεων, ἀπορριμμένων τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἐδόνατο εἰσδηποτε πολίτης νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς τελευθεύσης ἀδικίας (ὡς λ. γ. κατὰ τοῦ προξενήσαντος ζημίαν διὰ χύσεως ἢ βίβως πρᾶγματος εἰς δημοσίαν ὁδὸν κλ.). Σημειωτέον ὅτι δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν τοιούτου εἶδους ἀγωγαί, ὡς αὐτοπαγγελτικῶς παρεμβαίνουσας τῆς αὐτονομικῆς ἀρχῆς· 2) αἱ φιλοτιμίας προσωπικῆς ἱκανοποιητικαὶ ἀγωγαί. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἢ μέμψις διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἢ δι' ἀχαριστίαν ἀνέκλητος δωρεᾶς, ἢ τῆς ὕβρεως ἀγωγή, ἢ περὶ προσβολῆς μνήματος, ἢ κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ, ἢ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ τραυματιθέντος ἐκ τῆς χύσεως ἀγωγῆ, ἢ συκοφαντίας ἔνεκα, δηλονότι ἢ κατὰ τοῦ λαβόντος τι ἵνα κακοδούλως ἐγείρῃ ἢ μὴ ἐγείρῃ κατὰ τινος δίκην. (Σημειωτέον, ὅτι κατὰ Ῥωμαίους ἡ ἀγωγή χορηγεῖται ἐντὸς ἑτοῦς μὲν πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ τετραπλάσιου, εἴτα δὲ πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ ἀπλοῦ, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δὲν δύναται νάπαιτῇ ποτὲ τὸ τετραπλάσιον). Δὲν κινεῖνται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἢ ποινάξαιαι ἀγωγαί, οὐδὲ κιν αἱ χρηματικὴν ποινὴν διώκουσαι, ὁπορροῦνται δὲ μόνον οὗτοι κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν ποιν. δίκην. (ἄρθ. 548) εἰς καταβολὴν τῶν κατεψηφισμένων ἥδη κατὰ τοῦ θανόντος χρηματικῶν ποινῶν καὶ δικαστικῶν δαπανῶν. Ἀλλ' αἱ σκοποῦσαι τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐκ τῆς κολασίμου πράξεως ζημιῶν πολιτικαὶ ἀγωγαὶ κινεῖνται κατὰ μὲν τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐπ' ἔσον ὡφελήθησαν οὗτοι ἐκ τοῦ ἀδικήματος (ἀλλ' ἢ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται αἰετοῖς παρὶ τοῦ θίου), κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν ποιν. δικονομίαν (ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνθρώποις τῆς ἐλπίς ζημίας. Ἀλλὰ μετὰ τὴν προκατάρξιν κινεῖνται καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων πᾶσαι αἱ ποινικαὶ κατὰ τὴν διὰτ. ταύτην τοῦ Ἀρμεν.

Ν. Αἱ ἐξ ἀδικήματος ἐνοχαί, δι' ὧν ἐπιδιώκεται οὐχὶ ἡ ἀνθρώποις ὕλη καὶς ζημίας, ἀλλ' ἀπλῶς προσωπικῇ ἱκανοποίησιν, δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους. ὅθεν δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν καταδίωξιν τραύματος, ἐπ' ᾧ δὲν ἐγένετο ἔγκλησις ὑπὸ τοῦ τραυματισθέντος, ὅτε ἔζη. Α. Π. ποιν. 199 τοῦ 66. Οἱ κληρονόμοι ὡσαύτως δὲν ἐνέχονται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δημοσίων χρηματικῶν ποινῶν, ἃς ἐπέσυρε καθ' ἑαυτοῦ ὁ κληρονόμος, πλὴν ἐν ζῶντος τοῦ ἀδικήσαντος κατεγνώσθησαν τελεσιδικίως κατ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 548 § 5 καὶ Ποιν. Ν. ἀρθ. 118), ἀλλ' αἱ δικονομικαὶ χρηματικαὶ ποιναί, αἵτινες ἐπιβάλλονται οὐχὶ πρὸς τιμωρίαν ἀλλὰ λόγῳ ἀποζημιώσεως, ἀπαγγελλόμεναι ὑπὲρ τοῦ διαδίκου, βαρύνουσι καὶ τοὺς κληρονόμους. Α. Π. 20 τοῦ 65.

25. Ἐὰν δύο ἀγωγαὶ πρόκεινται, ἡ μὲν ποσότητα μείζονα ἔχουσα, ἡ δὲ ἀτιμοποιός, προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός· (1) εἰ δὲ δύο ἀτιμοποιοὶ εἴσι, καὶ διάφορον ἔχουσι ποσόν, ἴσαι νομίζονται. (Ν. 104 Πανδ. 50. 17. (de regulis juris). Βασίλ. II 3. 104).

Μ. Ἐὰν πρόκεινται δύο ἀγωγαί, ἡ μὲν μείζονος ποσότητος, ἡ δὲ ἀτιμωτική, προτιμᾶται ἡ ἀτιμωτική· εἰ δὲ εἶναι δύο ἀτιμωτικαί, καὶ εἰς ἓν διαφέρου ποσότητος, θεωροῦνται ἴσαι.

26. Πολλῶν ἀγωγῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ συντρέχουσιν τὴν μείζονα τις κινεῖν δεῖται. (2) (Ν. 43 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 43).

Μ. Ὅταν συντρέξωσι πολλαὶ ἀγωγαὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, δεῖται τις νὰ κινῇ τὴν μείζονα.

Ν. Συντρέχουσιν πολλῶν ἀγωγῶν πρὸς ἐπιδίωξιν τοῦ αὐτοῦ δικαίου, μὴ ἀποκλειουσῶν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ τῆς μιᾶς τὴν ἑτέραν, δύναται ἡ σύγ-

(1) Παρ' ἡμῶν δὲν ὑπάρχουσιν ἀτιμωτικαὶ ἀγωγαί.

(2) Ἀγωγαὶ συντρέχουσαι ἢ συζέρουσαι καλοῦνται αἱ συναπάρχουσαι καὶ τὸν αὐτὸν τελικὸν σκοπὸν καθέλου ἢ ἐν μέρει ἐπιδιώκουσαι ἀγωγαί, ἐξ ὧν μίαν κατὰ προτίμησιν δύναται νὰ κινήσῃ ὁ δικαιούμενος εἰς ἀγωγὴν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, ἄλλοτε δὲ ἐκ διαφόρων γεγονότων, παράγονται ἀγωγαὶ συντρέχουσαι. Οὕτω παρ' εἰπεῖν ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς κλοπῆς παραγεται ἡ πραγματικὴ ἀγωγὴ rei vindicatio, δι' ἧς διεκδικεῖ τις τὸ κλαπέν, καὶ ἡ προσωπικὴ condictio furtiva, δι' ἧς ζητεῖται παρὰ τοῦ κλέπτου ἡ ἀπέδοσις τοῦ κλαπέντος, ἀλλ' ἐπελθούσης τῆς καταστροφῆς τοῦ κλαπέντος, ὁ ἐνάγων ἔχει τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν condictio furtiva ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀκυρώσιου νόμου ἀγωγὴν (legis aquilae actio), δι' ἧς ζητεῖται ἡ καταδίκη τοῦ ἀναγομένου εἰς ὅσον ἦν τὸ κλαπέν πλείονος ἄξιον ἐν ταῖς πρὸ τῆς καταστροφῆς πληροῦσαι τρεῖς ἡμέραις. Ὅθεν εἰς ἐπιτυχίῃ καὶ καθ' ὅσον ἐπιτυχίῃ ὁ καινὸς σκοπὸς διὰ τῆς μιᾶς ἀγωγῆς, καταργεῖται ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συντρέχουσῶν· μόνον δὲ εἰς περιττὴν τι περιπλύνῃ ἡ ἑτέρα, ὀφίσταται κατὰ τοῦτο αὐτὴ καὶ δύναται τοῦτο νὰ αἰτηθῇ δι' αὐτῆς. — Προσθετοῦν, ὅτι τανύν πολλὰ θέματα συρροῆς ἀγωγῶν ἀρχοῦσι, οἷον τὰ τῶν ποινικῶν ἀγωγῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὰς μικτὰς καὶ διατηρητικὰς. (Ὅρα τὰ περὶ αὐτῶν ἐν Γενικαῖς ἀρχαῖς Παπαρηγ.).

χρονος καὶ κατὰ διαδοχὴν ἀσκησις αὐτῶν, καὶ μόνον ἡ πραγματικὴ ἱκανοποίησις τοῦ δικαιοῦχου στερεεῖ αὐτὸν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐνασχέσεως οἰσπολῆς ἄλλης ἐξ αὐτῶν, δηλονότι μόνον ἡ καταβολὴ ἀπαλλάσσει τὸν ἐφελάντῃ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐγέρσεως ἐτέρας ἀγωγῆς. Α. Π. 131 τοῦ 1890, 7 τοῦ 1887.

27. Ἡ κατὰ τῶν ὑπελομένων δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα καταδίκη, τούτῃστιν ὁ περιορισμὸς μετὰ πενταετίαν τοῦ ἀμαρτηθῆναι, οὐ κινεῖται. (N. 7 Πανδ. 48. 13 (ad legem Juliam peculatus). Βασ. LX. 45. 8).

Μ. Ἡ ποινή, τούτῃστιν ὁ περιορισμὸς ἐκείνων, οἵτινες ὑψήρεσαν δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα, δὲν κινεῖται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος.

28. Ὅτι ἐπὶ ἀρπαγῇ γυναικὸς καὶ ἐξωτικὸς κατηγορεῖται, καὶ οὐκ ἀντίκειται ἡ τῆς πενταετίας παραγραφή. (N. 5 § 2 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de vi publica). Βασίλ. LX. 18 5).

Μ. Αἱ ἀρπαγὴν γυναικὸς κατηγορεῖται καὶ ξένος (μὴ συγγενὴς) καὶ δὲν ἀντίκειται ἡ παραγραφή τῆς πενταετίας.

29. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή, ἐὰν ἕως συμπληρώσεως χρόνου σιωπηθῇ καὶ οὐ κινήθῃ, σβέννυται καὶ οὐκέτι δύναται κινεῖσθαι. (N. 5 Κωδ. 9. 35 (de injuriis). Βασίλ. LX. 21. 48).

Μ. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή, ἐὰν σιωπηθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ δὲν κινήθῃ, σβέννυται καὶ δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ κινήθῃ.

30. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή καὶ αἱ ἐξ ἀμαρτημάτων ἐνοχαὶ τῇ κεφαλῇ ἐπνύται. (N. 7 § 1 Πανδ. 4. 5 (de capite minutis). Βασ. XLII. 2. 6).

Μ. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή καὶ αἱ ἐξ ἐγκλήματος ἐνοχαὶ ἀκολουθοῦσι τὸ πρόσωπον.

31. Διακατοχή (*) ἐστὶ δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (N. 3 § 2 Πανδ. 37. 1 (de bonorum possessionibus). Βασίλ. XL. 1. 3).

Μ. Διακατοχὴ εἶναι δικαίωμα δυνάμει τοῦ ὁποίου παραλαμβάνει τις τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Κινεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ὑπὸ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἔτους.

32. Οὐ περικλείεται τῇ πενταετίᾳ ἡ κατὰ βίαν γινομένη φθορὰ ἀνδρὶ ἢ γυναικί· ἀπροδιορίστως γὰρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσία βία πλημμελεῖται. (N. 29 § 9 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασίλ. LX. 37. 30).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἡ διακατοχὴ ἐστίν, ὅταν καταλείψῃ τις τὴν κληρονομίαν, καὶ προσέρχεται τῷ πραιτορί, καὶ αἰτῶ περικεῖσθαι με εἰς τὴν διακατοχήν, τούτῃστι καταστήσασθαι με κληρονόμον, καὶ δεῦναι μοι τὰ πράγματα.

Μ. Ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθερά ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς δὲν περικλείεται ἐν τὴν πενταετίαν, ἀλλὰ κινεῖται ἀγωγὴ ἀορίστως, τῆς βίας διαπραττομένης δημοσίᾳ.

33. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρειν. (N. 14 § 1 καὶ 7 Πανδ. 4. 5 (quod metus dausa). Βασίλ. X. 2. 14).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρειν.

34. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ κινουμένη, εἰ μὴ ἀποδοθῇ τῇ τὴν βίαν ὑπομείναντι τὸ πρᾶγμα, τὸ τετραπλάσιον ἀπολήφεται, ἀναδιδούς δηλονότι τὸ τίμημα, ὅπερ ἔλαβε μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν δοθήσεται αὐτῷ. (N. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασ. X. 2. 27).

Μ. Ὅταν ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ κινήται ἐντὸς ἔτους, εἰ μὴ ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν βιασθέντα, λαμβάνει οὗτος τὸ τετραπλάσιον, λογιζομένου εἰς τοῦτο καὶ τοῦ τιμήματος, ὅπερ τυχὸν ἔλαβε μετὰ δὲ τὸ ἔτος δίδεται τὸ πρᾶγμα ἀπλοῦν.

35. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς χρόνου κινεῖσθαι δύναται. (N. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασίλ. X. 22. 27).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ἔτους δύναται νὰ κινήθῃ.

36. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖται. (§ 5 Εἰσηγ. 4. 1 (de obligationibus quae ex delicto nascuntur). N. 1 § 2. 3 Πανδ. 39. 4 (de publicanis).

Μ. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ τὸ διπλάσιον.

37. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγὴ διηγεκεῖς εἰσιν ἀρμύζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (N. 10 Πανδ. 16. 1 (ad. SC. Uelleianum). Βασ. XXVII. 7. 41).

Μ. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος (τοῦ καταστήσαντος προσώπου) ἀγωγὴ εἶναι διηγεκεῖς ἀρμύζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

38. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπὸ υπερθέσεως χρεωστέεται τόκος. (N. 32 § 1 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασίλ. XXIII. 3. 32. N. 13 § 20 Πανδ. 49. 1 (de actionibus empti). N. 5 Κωδ. 4. 59 (de actionibus empti). N. 2 Κωδ. 4. 32 (de usuris).

Μ. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν χρεωστέεται τόκος λόγῳ υπερθερίας.

Ν. Σημειώσιον. Ἐπὶ δ' ἐφελέτης δὲν καθίσταται ὑπερήμερος μηνυθεὶς δοῦναι· ἔχει εὐλογον αἰτίαν νάρηθῃ τὴν πληρωμὴν τῆς οφειλῆς αὐτοῦ. (N. 24 προοίμ. Πανδ. de usuris). Δ. II. 148 τοῦ 82.— Σημειώσιον προσέτι· ἔτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ ἀπαιτήσεως περὶ ἀποζημιώσεως

ἀπροσδιορίστου καὶ ἀνεκκαθαρίστου τόκος δὲν δεύεται εἰμὴ ἀφ' οὗ αὕτη ἐκκαθαρίσθῃ κατὰ τὸ πρὸν δι' ἀποδόσεως καὶ ἐρισθείσης τῆς ἀποδόσεως δ καταδικασθεὶς καταστῇ ὑπερήμερος. Α. Π. 122 τοῦ δδ.

39. "Οτι ἡ τὰ ἴδια ἐκδικουσα ἀγωγή οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ ἀλλότριον πεπρακότος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστής οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος κινήσαι κατὰ τοῦ πράτου τὴν τὰ ἴδια ἐκδικουσαν ἀγωγήν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ νεμόμενος, οὐχ ὁ πρᾶτης. (N. 1 Κωδ. 3. 19 (ubi in rem actio exerceri debeat). Βασίλ. VII. 5. 81).

Μ. Ἡ τῶν ἰδίων διεκδικητικὴ ἀγωγή δὲν κινεῖται κατὰ τοῦ πωλήσαντος τὸ ἀλλότριον, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστής δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς, ὥστε ὁ κύριος τοῦ πράγματος νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν διεκδικητικὴν τῶν ἰδίων ἀγωγήν· διότι αὐτὸς νέμεται τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐχὶ ὁ πωλητής.

Ν. Ἐκ τῆς § 39 τῆς "Εξεδίχλου βιβλίου α' τίτλου γ' καὶ ἰδίως τῶν Βασιλικῶν XV. 1. 9 προκύπτει ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἐπικαλεῖται ὁ διεκδικῶν νόμιμον τρόπον κτήσεως τῆς κυριότητος, οὐδαμῶς δ' εἶναι ἀπαραίτητον τοιχείον τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἡ καλὴ πίστις νομῆ τοῦ ἐναγοντος. Α. Π. 95 τοῦ 1898. (Βλέπε καὶ Νομολογίαν ὑπὸ ἀρθ. 583 Πολιτ. Δικον.).

40. Ἡ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή (1) οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σὸν διηγενέως ἀρμόζει. (N. 1 Κωδ. 4. 18 (de constituta pecunia). Βασίλ. XXVI. 3. 1).

Μ. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγή ἀρμόζει διηγενέως οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

41. "Οτι τὰ ἐγκλήματα εἰκοσαετία σθένυνται. (N. 12 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Βασίλ. LX. 41. 47).

Μ. Τὰ ἐγκλήματα παραγράφονται μετὰ εἰκοσαετίαν.

42. "Οτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ἔσχατος δανειστής ἀπολάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ [εὖ] γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὸν προλαβόντα. (N. 10 καὶ 52 προσίμ. § 1 Πανδ. 15. 1 (de peculio). N. 6 Πανδ. 14. 4 (de tributoria actione). N. 3 Πανδ. 14. 5 quod cum eo qui in aliena). N. 6 § 2 Πανδ. 42. 5 (de

(1) Ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή ὀνομάζεται ἡ ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως χρέους (συμβάσεως, καὶ) ἣν ἀναδέχεται τις νὰ ἐκπληρώσῃ προὔπαρχονταν ὑποχρέωσιν). Παρ' ἡμῶν ἡ πρακτικὴ σημασία τῆς συμβάσεως ταύτης εἶναι μὴ σπουδαία, διότι παρὰ Ῥωμαίους κυρίως ἐχρησίμευεν εἰς τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκπληρώσεως φυσικῆς ὑποχρέωσιν μὴ τικτούσης ἀγωγῆς, παρ' ἡμῶν δὲ πᾶσα σύμβασις παρέχει ἐνοχλὴν ἀγωγήν.

Μ. Ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθορά ἀνδρὲς ἢ γυναῖκες δὲν περικλείεται εἰς τὴν πενταετίαν, ἀλλὰ κινεῖται ἀγωγή ἀορίστως, τῆς βίας διαπραττομένης δημοσίᾳ.

33. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον. (Ν. 14 § 1 καὶ 7 Πανδ. 4. 5 (quod metus dausa). Βασίλ. Χ. 2. 14).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον.

34. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ κινουμένη, εἰάν μὴ ἀποδοθῇ τῷ τὴν βίαν ὑπομείναντι· τὸ πρᾶγμα, τὸ τετραπλάσιον ἀπολήφεται, ἀναδιδούς δηλονότι τὸ τίμημα, ὅπερ ἔλαβε· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν δοθήσεται αὐτῷ. (Ν. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασ. Χ. 2. 27).

Μ. Ὅταν ἡ περὶ βίας ἀγωγή κινήται ἐντὸς ἔτους, εἰν δὲν ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν βιασθέντα, λαμβάνει οὗτος τὸ τετραπλάσιον, λογιζομένου εἰς τοῦτο καὶ τοῦ τιμήματος, ὅπερ τυχὸν ἔλαβε· μετὰ δὲ τὸ ἔτος δίδεται τὸ πρᾶγμα ἀπλοῦν.

35. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς χρόνου κινεῖσθαι δύναται. (Ν. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασίλ. Χ. 22. 27).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ἔτους δύναται νὰ κινήθῃ.

36. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖται· (§ 5 Εἰσγ. 4. 1 (de obligationibus quae ex delicto nascuntur). Ν. 1 § 2. 3 Πανδ. 39. 4 (de publicanis).

Μ. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή ἀπαιτεῖ τὸ διπλάσιον.

37. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγή διηγεκεῖς εἰσιν ἀρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (Ν. 10 Πανδ. 16. 4 (ad. SC. Uelleianum). Βασ. XXVII. 7. 41).

Μ. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος (τοῦ καταστήσαντος προϊστά) ἀγωγή εἰναι διηγεκεῖς ἀρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

38. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπὸ ὑπερθέσεως χρεωστέεται τόκος. (Ν. 32 § 1 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασίλ. XXIII. 3. 32. Ν. 13 § 20 Πανδ. 19. 1 (de actionibus empti). Ν. 5 Κωδ. 4. 59 (de actionibus empti). Ν. 2 Κωδ. 4. 32 (de usuris).

Μ. Ἐπὶ τῶν καλῆς πίστει ἀγωγῶν χρεωστέεται τόκος λόγω ὑπερθέσεως.

Ν. Σημειώσιον, ὅτι ὁ ἀρειλόμενος δὲν καθίσταται ὑπερήμερος μὴνυμῶς ὅσους ἔχει εὐλογον αἰτίαν νάρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀρειλῆς αὐτοῦ. (Ν. 24 προσημ. Πανδ. de usuris). Α. II. 148 τοῦ 62.—Σημειώσιον προσέτι ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ ἀπαιτήσεως περὶ ἀποζημιώσεως

ἀπροσδιορίστου καὶ ἀνεκαθαρίστου τόκος δὲν δεῖται εἰμὴ ἀπ' αὐτῆς ἐκκαθαρισθῆ κατὰ τὸ ποσὸν δι' ἀποδόσεως καὶ ὀφειλῆς τῆς ἀποδόσεως ὁ καταδικασθεὶς καταστῇ ὑπερήμερος. Α. Π. 122 τοῦ 55.

39. "Οτι ἡ τὰ ἴδια ἐνδικουσα ἀγωγή οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ ἀλλοτρίων πεπρακτός, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστής οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τὴν δεσπότην τοῦ πράγματος κινῆσαι κατὰ τοῦ πράτου τὴν τὰ ἴδια ἐνδικουσαν ἀγωγήν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ νεμόμενος, οὐχ ὁ πράτης. (N. 1 Κωδ. 3. 19 (ubi in rem actio exerceri debeat). Βασιλ. VII. 5. 81).

Μ. Ἡ τῶν ἰδίων διεκδικητικὴ ἀγωγή δὲν κινεῖται κατὰ τοῦ πωλησίν-
τος τὸ ἀλλότριον, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμε-
νος δὲ ὁ ἀγοραστής δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς, ὥστε ὁ κύριος τοῦ πράγματος νὰ
κινήσῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν διεκδικητικὴν τῶν ἰδίων ἀγωγήν· διότι
αὐτὸς νέμεται τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐχὶ ὁ πωλητής.

Ν. Ἐκ τῆς § 39 τῆς Ἐξαιρέτου βιβλίου α' τίτλου γ' καὶ ἰδίως τῶν
Βασιλικῶν XV. 1. 9 προκύπτει ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἐπικαλεῖται ὁ διεκδικῶν
νόμιμον τρόπον κτήσεως τῆς κυριότητος, εὐδαμῶς δ' εἶναι ἀπαραίτητον
στοιχεῖον τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἡ καλῇ πίστει νομὴ τοῦ ἐναγόντος.
Α. Π. 95 τοῦ 1898. (Βλέπε καὶ Νομολογίαν ὑπὸ ἀρ. 583 Πολιτ. Δικον.).

40. Ἡ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή (1) οὐ μόνον κατὰ σοῦ,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σὺν διηγετικῶς ἀρμόζει. (N.
1 Κωδ. 4. 18 (de constituta pecunia). Βασιλ. XXVI. 3. 1).

Μ. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγή ἀρμόζει διηγετικῶς οὐ μόνον κατὰ σοῦ,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

41. "Οτι τὰ ἐγκλήματα εἰκοσαετία σθένυνται. (N. 12 Κωδ.
9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Βασιλ. LX. 41. 47).

Μ. Τὰ ἐγκλήματα παραγράφονται μετὰ εἰκοσαετίας.

42. "Οτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ἔσχατος δανει-
στὴς ἀπολάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ
[οὐ] γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὴν προ-
λαβόντα. (N. 10 καὶ 52 προόμ. § 1 Πανδ. 15. 1 (de peculio).
N. 6 Πανδ. 14. 4 (de tributaria actione). N. 3 Πανδ. 14.
5 quod cum eo qui in aliena). N. 6 § 2 Πανδ. 42. 5 (de

(1) Ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή ἐνομάζεται ἡ ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως
Χρέους (συμβάσεως, καὶ ὅν ἀναδέχεται τις νὰ ἐκπληρώσῃ προϋπαρχού-
σαν ὀφειλὴν). Παρ' ἡμῶν ἡ πρακτικὴ σημασία τῆς συμβάσεως ταύτης
εἶναι μὴ σπουδαία, διότι παρὰ Ῥωμαίους κυρίως ἐγχοσίμουν εἰς τὴν ἀνα-
λόγην τῆς ἐκπληρώσεως φυσικῆς ὀφειλῆς μὴ τιμητικῆς ἀγωγῆς, παρ'
ἡμῶν δὲ πᾶσα σύμβασις παράγει ἐνοχλὴν ἀγώγην.

rebus auctoritate iudicis). N. 6 § 9 Πανθ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum).

Μ. Εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς, ἐὰν ὁ τελευταῖος δανειστής ἀναλάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παρέλθῃ τριετία σιωπηρὰ, ἀγνοοῦντες τοῦτο τοῦ πρώτου δανειστοῦ, δὲν μετακινεῖ οὗτος τὸν προλαβόντα.

43. Ἡ διάταξις βούλεται τῇ περὶ τῶν ὅρων ζητήσῃ μῆτε τὴν τῆς τριετίας μῆτε τὴν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν ἀντίκεισθαι, ἀλλὰ μόνον τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν. (N. 6 Κωδ. 3. 30 (finium regundorum). Ῥοπαὶ κεφ. 40 § 1).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν εἰς τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν δὲν ἀντίκειται οὔτε τῆς τριετίας, οὔτε τῆς δεκαετίας ἡ παραγραφὴ, ἀλλὰ μόνον ἡ τῆς τριακονταετίας.

44. Ἐν ταῖς περὶ ὅρων ζητήσεσι δεῖ τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἢ τοῖς ὑπομνήμασιν ἢ τῇ δημοσίᾳ ἀπογραφῇ τῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως συστάσῃ· εἰ μὴ ἄρα τῇ ποικίλῃ τῶν κτητόρων διαδοχῇ καὶ τῇ κρίσει τῶν κατὰ καιροὺς νεομενέων ἀλλαγέντες εἰ ὅροι ἀποδειχθῶσι· τότε γὰρ τοῦτοις τοῖς ὅροις προσεκτέον, τοῖς ὑπὸ τῶν κτητόρων ὀρισθεῖσι, καὶ οὐχὶ τοῖς παλαιότεροις. (N. 11 Πανθ. 10. 1 (finium regundorum). N. 2 Κωδ. 3. 30 finium regundorum).

Μ. Εἰς τὰς περὶ συνόρων ζητήσεις ὁ δικαστὴς ἀκολουθεῖ ἢ τὰ ὑπομνήματα ἢ τὴν δημοσίαν ἀπογραφὴν τὴν γενεαμένην πρὸ τῆς προκατάρξεως· τῇ δίκῃ· ἐκτὸς ἐὰν εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν πολλῶν κτητόρων καὶ ἐκ προαιρέσεως τῶν κατὰ καιροὺς νεομενέων ἀποδειχθῇ ὅτι ἠλλάχθον τὰ σύνορα· διότι τότε ὁ δικαστὴς προσέχει εἰς τὰ σύνορα τὰ ὀρισθέντα ὑπὸ τῶν κτητόρων καὶ οὐχὶ εἰς τὰ παλαιότερα.

45. Πᾶσα ἀγωγή προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ (*), εἴτε προσωπικὴ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ νεομενέας βουλόμενος φιλοτιμηθῆσθαι καὶ δοῦναι μείζονα ταῖς ἐκκλησίαις βοήθειαν καὶ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις, διατίθετο πᾶσαν ἀγωγὴν ἀρμύζονταν αὐτοῖς, εἴτε ὑποθηκαρία ἐστὶν ἢ ἄλλῃ (οἷον ἐλάνισον ἐκκλησίᾳ προσώπῳ τινί, καὶ ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ δανεισμένου), εἴτε προσωπικὴ (ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θύματος δανίσσεσθαι, εἰς ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον, καὶ ἔχει ἔσχατον τὸν δανεισθέντα ἐν προσωπικῇ μόνῃ ἀγωγῇ, ἥτοι τῇ δανειακῇ κενδικτικῇ) τέσσαρακονταετῆ καὶ μὴν κλείεσθαι, καὶ τοι γὰρ ἐπὶ τῶν προσώπων πᾶσα ἀγωγή προσωπικὴ τῇ τριακονταετίᾳ ἀποκλείεται. Κινεῖσα δὲν ἐκκλησία ἢ εὐαγὴς οἶκος κατὰ τινος προσώπου, κατέχοντος τὸ ὑποτιθέμενον αὐτοῖς ἀκίνητον, ἢ ἄλλῃ ὑποθηκαρίαν, ἢ προσωπικὴν τινα ἀγωγὴν κατὰ προσώπου, οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφὴ δεκαετίας ἢ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας, ἀλλὰ τῇ τεσσαρακονταετίᾳ καὶ μόνῃ· ἀναγομένη δὲ κατὰ τινος προσώπου ἢ ἐκκλησίας ἢ εὐαγὸς οἴκου ἀντιπαιδεύει τὴν ἀνάγκην τὴν τῆς δεκαετίας καὶ εἰκοσαετίας καὶ τριακονταετίας παραγραφῆς, καὶ τὰς λοιπὰς προκαίρους παραγράφας. Ὡς περὶ γὰρ εὐαγέσιν αὐτοῖς τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις τὴν χρόνον τῶν ἀγωγῶν ἐξέπλεον.

εἴτε ὑποθηκαρία ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τῶν ἀρμολύουσῶν ἐκάστῃ τοιοῦτῳ εὐαγεῖ οἴκῳ προσκαίρων παραγραφῶν φυλαττουσῶν μέντοι γε τοὺς οἰκείους χρόνους.

Μ. Πᾶσα ἀγωγή ἀρμολύουσα εἰς ἱερὸν κατάστημα, εἴτε προσωπικῇ εἴτε ἐνυπόθηκος εἶναι, δὲν ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη· αἱ πρόσκαιροι δὲ παραγραφαὶ εἶναι ἀρμολύουσιν εἰς ἑκαστον τοιοῦτο κατάστημα φυλάττουσι τοὺς ἰδίους αὐτῶν χρόνους.

Ν. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι εἰς ἀγωγὴν ἔχουσαν ἀντικείμενον ἐκκλησιαστικὴν κτῆμα, ὅπερ καὶ διαλυθείσης ἐστὶ τῆς Μονῆς, εἰς τὸ τοῦτο ἀνήκει, διατηρεῖ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐκκλ. κτήματος. δύναται νῦν τιταχθῆ μόνον εὐσεπὴς παραγραφή. Α. Π. 206 τοῦ 55, Περιελθείσης δὲ τῆς περικοπῆς τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν εἰς τὸ Ἐκκλ. Ταμίον, ὡς καθολικὸν παρεσχόν, τοῦτο δικαιοῦται ἐπικαλέσασθαι καὶ πᾶσαν προνομιακὴν διάταξιν, ἀναγομένην εἰς προστασίαν αὐτῆς. Α. Π. 412 τοῦ 1894.

45x. Ὁ ἐνάγων τινὶ περὶ ἀκινήτου πράγματος, μὴ ἀπὸ δικαίας αἰτίας νεμηθέντος, καὶ μηδέπω ἀποκλεισθείς τῇ τριακονταετίᾳ, μηδὲ ἀπολέσας τὴν ἰδίαν ἐναγωγὴν, εἰς τὸ ἴδιον δίκαιον ἀποκαθίσταται. (Νεαρά 131 κατ. 6).

Μ. Ὁ ἐνάγων τινὶ περὶ ἀκινήτου πράγματος, ὅπερ ἀδικίᾳ ἐνεμήθη εὐσεπῶς, ἂν δὲν ἀποκλεισθῇ ἐπὶ ὑπὸ τῆς τριακονταετίας, καὶ δὲν ἀπόλεσεν εὐσεπῶς τὴν ἰδίαν ἀγωγὴν, ἀποκαθίσταται εἰς τὸ δίκαιον αὐτοῦ.

46. Ἡ μὴ τριακονταετίᾳ ἀναγερυμένη ἀγωγή τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σθέννυται. (Ν. 4 — 7 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Ν. 14 Κωδ. 11. 61 (de fundis patrimonialibus). Βασ. L. 14. 6).

νομισθέντος, ἵνα μὴ τῇ συστολῇ βλάπτονται καὶ ἀπώλῃσι τὰ προϊόντα αὐτοῦ, εὐσεπῶς ἀναγομένους συνίσταται τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς τοῦ κινήτου, ὡς καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῆς δεκαετίας ἢ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας, καὶ τῶν λοιπῶν πρόσκαιρων παραγραφῶν, ἀπώλῃσι τὸν ἐνάγοντα καὶ τὴν ἀγωγὴν ἐκβάλλουσι, καὶ ἔχουσιν ἀσφαλῶς τὰ κατεχόμενα παρ' αὐτῶν. Τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ ῥητὸν τὸ λέγον εὐσεπῶς τῶν ἀρμολύουσῶν ἐκάστῃ οἴκῳ τοιοῦτῳ εὐαγεῖ πρόσκαιρων παραγραφῶν, φυλαττουσῶν μέντοι γε τοὺς τοιοῦτους χρόνους. Οὕτω μὲν οὖν ἐρμηνεύουσιν τινες τὴν παρούσαν νεαράν, καὶ εἰμὶ καλῶς αὐτοὺς ἐξηγούμενος· ἄλλοι δὲ τῶν ῥημάτων ἐπιληρωθέντες πρόσκαιρων παραγραφῶν μνημονεύοντων λέγουσι πρόσκαιρους παραγραφὰς τὴν νεαράν λέγειν τὰς ἐντὶς τῆς δεκαετίας· εἰς τὴν ἀναγορίας, ἥτις ἐντὶς διατίας προτίθεται καὶ μίνης, τὴν τῆς εὐσεμικίας, ἥτις ἐντὶς τριτίας προβάλλεται, καὶ τὰς λοιπὰς τὰς ἑκατορίας, καὶ ἀνίστανται τὰς τοιαύτας παραγραφὰς, εἴτε παρὰ τῶν εὐγῶν οἴκων εἰσάγονται κατὰ τινων κινήτων κατ' αὐτῶν, εἴτε παρὰ προσώπων ἐλκομένων παρὰ τῶν εὐγῶν οἴκων ἀντιτίθενται τοῖς εὐαγίσιν οἴκοις, φυλάττειν τοὺς οἰκείους χρόνους, καὶ μὴ ἐκτείνεσθαι εἰς τεσσαρακονταετίαν. Καὶ εἰμὶ μὴ καλῶς αὐτοὺς λέγειν, δοκῶ ἐπὶ τοῖς ἐλκομένοις προσώποις παρὰ τῶν εὐγῶν οἴκων. Σὺ δὲ γίνωσκαι ὅτι ἀπὸ παντός ἢ ἐκκλησία ἢ ὁ εὐγῆς οἶκος, κατὰ ἐκκλησίαν κινούμενα ἢ κατὰ εὐγῆς οἶκον, ἐκβάλλεται τριακονταετία.

Μ. Ἡ ἀγωγή, ἡ μὴ ἀναιρουμένη ὑπὸ τῆς παρελεύσεως τριακονταετίας, ἐξαφανίζεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας.

47. Οὔτε περὶ καταστάσεως μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη τις ἐνάγεται. (N. 4 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione). XXX).

Μ. Μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη οὔτε περὶ καταστάσεως ἐνάγεται τις.

48. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἤτοι ὀπισθοτελείων οὐκ ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη. (N. 14 Κωδ. 11. 62 (de fundis patrimonialibus)).

Μ. Περὶ καθυστερούντων φόρων καὶ τελῶν δὲν ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

49. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημοσίον ἀποκλείει κανόνα, οὔτε τὴν περισσοπραξίαν βεβαίω. (N. 6 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Βασιλ. L. 14. 7).

Μ. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημοσίον κανόνα ἀποκλείει, οὔτε τὴν περισσοπραξίαν κυροῖ.

50. Ὁ μετὰ ἐναγωγὴν ἡσυχάσας τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι δύναται κινεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. (N. 9 Κωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). Βασιλ. L. 14. 10).

Μ. Ὁ μετὰ ἀγωγήν ἡσυχάσας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ ἀξιώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

51. Ἡ περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ προθέντος καὶ ἡ τοῦ χρέους ἀγωγή τῇ τριακονταετίᾳ ὀδύνονται. (N. 3 Κωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). N. 4 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione)).

Μ. Ἡ ἀγωγή περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πωληθέντος καὶ περὶ τοῦ χρέους ἐξαφανίζονται μετὰ τριακονταετίαν.

52. Ὅτι ἐπὶ τῶν λαμβανόντων δημοσία χρήματα ὁ χρόνος οὐ ὀδύνουσι τὴν ἀγωγήν· εἰ γὰρ παρακατάσχωσι τι τῶν δημοσίων, οὐκ ἔχουσι χρόνον βοηθόν, ἢ ἀποκλείουσι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐὰν τελευτήσωσιν, οἱ παῖδες τούτων, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐκέρθησαν ἢ εἰς κλῆρον ἔλαβον, κρατούμενοι ἀπολογεῖνται τοῖς ἐνάγουσιν. (N. 14 Πανθ. 48. 13 (ad legem Juliam peculatus). N. 2 Πανθ. 48. 11 (de lege Julia repetundarum). N. 20 Πανθ. 48. 2 (de accusationibus et inscr.). N. 15 § 3 Πανθ. 48. 17 ad SC. Tertullianum).

Μ. Κατὰ τῶν λαμβανόντων δημοσία χρήματα ὁ χρόνος δὲν ἐκλείπει τὴν ἀγωγήν. Ὅθεν, ἐὰν κατακρατήσωσι τι δημοσίον, ὁ χρόνος δὲν βοηθεῖ αὐτοῖς, οὐδὲ ἀποκλείουσιν οὗτοι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐὰν ἀποθάνωσι, τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐὰν οὗτοι οὐδὲν ἐκέρθησαν ἢ λόγῳ κληρονομίας ἔλαβον ἐξ αὐτῶν, ἀναγκάζονται νὰ ἀπολογηθῶσιν εἰς τοὺς ἐνάγοντας.

53. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγή, εἰ προσωπικῶς τὴν ἀρχὴν ᾗ

ματισθῇ, τῇ παραγραφῇ τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν σθέννυται. (N. 3 Kωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). N. 1 § 1 Kωδ. 7. 40 (de annali exceptione).

M. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγῆ, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ προσωπικῇ, ἐξαργυρίζεται διὰ τῆς τριακονταετούς παραγραφῆς.

54. Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγὴ τοῦ χρεώστου νεμομένου τὸ πρᾶγμα τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σθέννυται· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, τῇ τεσσαρακονταετίᾳ κινήσῃ, ἐφ' ὅσον ζῇ χρόνον ὁ χρεώστης· εἰ δὲ τελευτήσῃ, τότε ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, καὶ ἀποκλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ. (1) (N. 7 Kωδ. 7. 30 (de praescriptione XXX). Βασίλ. L. 14. 8).

M. Ἡ ὑποθηκικὴ ἀγωγὴ, ὅταν ὁ χρεώστης νέμῃται τὸ πρᾶγμα, ἐξαργυρίζεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας· ἐὰν δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, ποιῆται χρῆσιν τῆς τεσσαρακονταετίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ χρεώστης· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, τότε κινεῖ εἰς ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἀποκλείεται διὰ τῆς δεκαετίας καὶ εἰκοσαετίας.

55. Ὁ τὸν εἰσδηκόπου ἀγρὸν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἐτη δυνάμει ἐναγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δοῦναι τὸν κανόνα. (N. 6 Kωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Βασ. L. 14. 7).

M. Ὁ νεμηθεὶς εἰσδηκόπου ἀγρὸν τεσσαράκοντα ἐτη δὲν ἐνάγεται πλέον· εἰ μὴ ὅπως δώσῃ τὸν κανόνα εἰς τὸ δημόσιον.

56. Ἐὰν τις ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ μετὰ τὸ μετατεθῆναι τὸ κτῆμα ἀπ' αὐτοῦ καὶ παραδοθῇναι ἑτέρῳ, ἀναλαβάνων τὴν κτήσιν δεκαζέται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, μενύσῃ τῆς ἐπὶ νομῇ.

(1) Ὅθεν κατὰ τὸ P. Δ (ἀρα καὶ παρ' ἡμῶν) εἰ μὴ τὸ ἀνοπόθενον κτῆμα κατέχει ὁ ἐρείλιτος, εἰ κληρονόμος αὐτοῦ ἢ δανιστῆς ἀποδιστάσαν ἔχων ὑπόθεσιν, ἢ παραγραφὴ εἶναι τεσσαρακονταετίᾳ, εἰ δὲ τρίτος πρόσωπον, εἶναι ἢ τριακονταετίᾳ ἀποδιστικῇ ἢ ἢ τῆς χρησικτησίας. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου περὶ ὑποθηκῶν ἐτροποποιήθησαν κατὰ τοῦτο αἱ γενικαὶ περὶ παραγραφῶν διατάξεις, ὅτι ἡ παραγραφὴ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς διακρίνεται καὶ διὰ προσημειώσεως ἢ ἀγγραφῆς τῆς ὑπόθεσης (ἀρθ. 21 καὶ 25). τῆς δὲ πραγματικῆς ἀρχεται καὶ παρέρχεται ὅταν καὶ ἐκείνη (ἀρθ. 22 καὶ 27). Κατὰ ταῦτα ἐν ὅσῳ μὲν ὁ ἀνεχυριστὴς ἢ ὁ διαδόχος αὐτοῦ κατέχει τὸ ἀνοπόθενον κτῆμα, ὁ δὲ ἐρείλιτος καταβάλλει τακτικῶς τοῖς τόκοις τοῦ ἀνοπόθενον χρέους, τοῦτο αὐτῷ παραγραφῇ· ἐξίσταται, ἢ δὲ διακατοχῇ τῶν εἰρημνίων εἶναι ἀσκησις δικαιώματος, ἐκ τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου διαδομένου αὐτοῖς· μόνον δὲ ἐν ἢ δικαιτοχῇ περιέλθῃ εἰς τρίτον, ἐκβαλόντα τὸν ἀνεχυριστὴν ἢ τὸν διαδόχον αὐτοῦ, δύνανται καὶ ἐπὶ αὐτῇ παραγραφῇ τῆς ὑποθηκικῆς ἀγωγῆς, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς δικαιοδικτικῆς.

(ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΣΕΩΝ)

5

Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

παραδόσεως, ἐπὶ σχήματος δικάζεται. (1) (N. 8 § 3 Κωδ. 7 39 (de praescri. XXX). Βασ. 14. 9).

Μ. Ἐάν τις κινήσῃ ἀγωγὴν ἐντὸς ἔτους, ἀπὸ μετατεθῇ τὸ κτήμα ἀπ' αὐτοῦ καὶ παραθεῖται εἰς ἄλλον, ἀναλαμβάνει τὸ κτήμα καὶ δικάζεται περὶ τῶν δικαίων αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὸ ἔτος μένει ἀμετακινήτος ἡ τοιαύτη πρὸς νομὴν παράδοσις τοῦ κτήματος, καὶ αὐτὸς δικάζεται περὶ τοῦ δικαιώματος πρὸς ἀνάληψιν.

57. Τὸ κωλύσαι τινα τὸν δεσπότην ἐρχόμενον ἐπὶ ξύλα τοῦ ἰδίου ὄρους, ἅπαξ ἢ πολλάκις διακεκομμένα, οὐκ ἀφαιρεῖται τὴν νομὴν· ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τριακονταετία συναπτῇ τοῦτο ποιῆσαι· (N. 3 § 11 καὶ N. 44 § 2 N. 46 καὶ N. 47 Πανδ. 41 2 (de acquir. renda possessione). N. 1 § 25 Πανδ. 43. 16 (de vi et vi armata).

Μ. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ τὸν κύριον νὰ κόψῃ ξύλα ἐκ τοῦ ὄρους αὐτοῦ, ὅπου ἅπαξ ἢ πολλάκις ἐξέλευσεν, δὲν ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὴν νομὴν, ἐντὸς ἐάν ἐξακολουθήσῃ πράττειν τοῦτο ἐπὶ τριάκοντα συναπτὰ ἔτη.

58. Οἱ καρποὶ τῶν δοθέντων κτημάτων ἐπὶ νομῇ προστάξει δικαστοῦ οὐκ ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ ἐκεῖνος, ὅστις δι' ἀπειθειαν κληθεῖς εἰς δικὴν ἀφαιρέσειν τοῦ κτήματος ὑπέστη, παραδοθήσεται τῷ ἐγκαλοῦντι ἐπὶ νομῇ, καὶ ἀπολαμβάνων τὸ οἰκεῖον ἀγωνίζεται καὶ ἐπαναγκάζεται κινῶν δεικνύειν. Εἰ δὲ μετὰ ἐνιαυτὸν κινήσῃ, ἡ μὲν νομὴ αὐτῷ οὐκ ἀποκαθίσταται, ἐγγυμνάξει δὲ τοὺς οἰκεῖους ἀγῶνας. Περὶ δὲ χρόνου τοῦ μετασχηματίζοντος τὴν ἐπὶ νομῇ παράδοσιν εἰς δεσποτείαν, ὁ νόμος ῥητῶς οὐκ εἶπε. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγε φιλαγάθως, τὸν διηνεκὴ χρόνον ἀρκεῖν, τοῦτέστι τὴν τριακονταετίαν· πλὴν ἐάν δι' ὑπέρθεσιν ἢ ἐτέραν τινὰ αἰτίαν πεμφοθῇ τις εἰς νομὴν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀντιστρέφει, καὶ οὐδὲ τρέφεται ἐξ αὐτῶν. (N. 7 § 19 Πανδ. 41. 4 (quibus ex causis in possessionem) καὶ N. 8 § 3 Κωδ. 7. 39 (de praescri. XXX). N. 2 Κωδ. 3. 19 (ubi in rem actio).

Μ. Οἱ καρποὶ τῶν κατὰ προσταγὴν δικαστοῦ δοθέντων κτημάτων δὲν ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' ἐάν μὲν ἐντὸς ἔτους ἐναγάγῃ ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον καὶ στερηθεῖς τοῦ κτήματος αὐτοῦ, ὡς μὴ θελήσας νὰ ἐγκανισθῇ, παραδίδεται τοῦτο εἰς τὸν ἐνάγοντα πρὸς νομὴν, καὶ ἀναλαμβάνων τὸ ἴδιον αὐτὸ ἀγωνίζεται καὶ ἀναγκάζεται κινῶν νὰ ἀποδείκνῃ· ἐάν δὲ κινήσῃ ἀγωγὴ μετὰ παρέλευσιν ἔτους, ἡ μὲν νομὴ δὲν ἀποδίδεται εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ. Περὶ δὲ τοῦ χρόνου, ὅστις μετασχηματίζει τὸ

(1) Ἀλλ' ὁ κατὰ παράκλησιν κατέχων δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν τῆς ἐνιαυσίας παραγραφῆς. ἀλλ' οὐδὲ παρακρίτησιν διὰ τὰς ἐαυτοῦ δαπάνας. (Τὸ ἄρμεν. παραστ. τίτλου Β' Σχολίων).

πρὸς νομὴν παραδοσιν εἰς κυριότητα, ὁ νόμος δὲν διτάζει τι φητός. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγε φιλαγάθως, ὅτι ἀρκεῖ ὁ διηνεκὴς χρόνος, τούτεστιν ἢ τριακονταετία, ἀλλ' εἴαν δι' ὑπερμερίαν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν πεμψθῇ τις εἰς νομὴν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀποδίδωσι καὶ οὐδὲ τρέφεται ἐξ αὐτῶν.

59. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ ἐντὸς πάντε ἐνιαυτῶν κινεῖται. (N. 29 § 6 καὶ 7 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). N. 11 § 4 N. 31 Πανδ. αὐτίθι. N. 5 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis). N. 1 § 10 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum). *Ρωμαί κερ. 28 § 5).

Μ. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς πάντε ἐτῶν.

60. Τὸ συνεζευγμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον αὐ σθέννυται τῇ πενταετίᾳ. (1) (N. 39 § 5 Πανδ. 48. 5 (de adulteriis). Βασ. LX. 37. 39).

Μ. Ἡ συννηωμένη τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτος πράξις δὲν σθέννυται διὰ τῆς πενταετίας.

61. Εἴσω δύο ἐνιαυτῶν κινεῖται ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ. (*) (2) (N. 8 Κωδ. 2. 21 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 48).

Μ. Ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς δύο ἐτῶν.

62. Ἡ τοῦ δόλου παραγραφὴ διηνεκὴς ἐστὶ, καὶ οὐχ ὥς ἐπὶ τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς χρόνῳ περικλείεται. (N. 5 § 6 Πανδ. 44. 4 (de doli mali exceptione) Βασ. LI. 4. 6, § 9 Εἰσηγ. 4 13 (de exceptionibus).

Μ. Ἡ ἐνστάσις τοῦ δόλου εἶναι διηνεκὴς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον ὥς ἐπὶ τῆς τοῦ δόλου ἀγωγῆς.

N. Ἡ περὶ ἀπαξημιώσεως ἕνεκα δόλου ἀγωγὴ παραγράφεται μετὰ τριακονταετίαν. Διαφέρει δὲ αὕτη τῆς ἐν τῷ *Ρωμ. νόμῳ καλουμένης ἀγωγῆς τοῦ δόλου (actio doli) ἧτοι ἀτιμωτικῆς ἀγωγῆς κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν συνεπάγεται τὴν ἀτιμίαν καὶ κινεῖται μόνον ἐφ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος ὁ ἐναγόμενος ἐκ τῆς τοῦ ὑπεστάντος τὸν δόλον ζημίας. Α. II. 462 τοῦ

(1) *Ο χρόνος τῆς παραγραφῆς τῆς ποινῆς τοῦ ἀδικήματος τῆς μοιχείας ὁρίζεται τανῶν διὰ τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου (ἀρθρ. 120).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἡ περὶ δόλου τοιαύτη ἐστίν, ὅσον ἐδιδέσας τυχὸν μεθύσας μὲ, ἢ καὶ ἑτέρως πως ἀπατήσας, καὶ παρασκευάσας τὸ ἐμὸν παραδοῦναι σοι· τελευταῖον ἐγὼ ἀναλαβὼν ἐμαυτὸν καὶ συνεῖς τὸ γενόμενον, κινῶ κατὰ σοῦ τὴν περὶ δόλου, καὶ εἰ πρὸ καταδίκης ἀποκαταστήσης μοι τὸ πρᾶγμα, ἐκτρέφεις τὴν καταδίκην καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐπαγεμένην ζημίαν.

(2) Δόλος ἦτοι ἀπάτη καλεῖται 1) ἡ ἐπίτηδες καὶ ἐκ προθέσεως γινόμενη παραγωγὴ πλάνης παρὰ τινι καὶ 2) αὕτη ἡ χρῆσις τῆς πλάνης, ἐν ᾗ διατελεῖ τις (Ποιν. N. ἀρθρ. 396). Καὶ ὁ μὲν πρὸς ἀγαθὸν σκοπὸν χρησιμεύσας καλεῖται ἐν τοῖς ῥωμ. κειμένοις *dolus bonus*, ὁ δ' ἐναντίας *dolus malus*. *Ως δόλος κρίνεται ὑπὸ τῶν *Ρωμ. νόμων καὶ ἡ ἐπίτηδες δεδομένη ἐπιβλαβὴς συμβουλὴ.

1862, 353 τοῦ 1879.—Προκειμένης ἀγωγῆς, δι' ἧς ζητεῖται παρὰ τινος λόγῃ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν θύλων, ἅπερ ὁ ἐν αὐτῇ ἀπέστειλεν αὐτῷ πρὸς τοῦτο, πηγάζουσιν δηλονότι ἐκ τοῦ συναλλαγματοῦ τῆς ἐντολῆς (Κωδ. (4, 85) Ν. 6 § 1 Πανθ. βιβλ. 17 τίτλ. 1), δὲν δύνανται νὰ ἀφαιρηθῶσιν αἱ περὶ παραγραφῆς ἐνεκα δόλου διατ. τῶν νόμων καὶ 68 Ἄρμεν. βιβλ. 1 τίτλ. 2 καὶ Ν. 8 τοῦ Κωδ. de dolo malo καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκποιήσεως ἐδολιῶν ὁ ἐν τῷ λόγῳ τὰ τοῦ ἐντολῆς αὐτοῦ συμπερόντα. Δ. Π. 48 τοῦ 1847.—Δυνάμει τῆς διατάξεως τῆς § 61 βιβλ. 1 τίτλ. 8 Ἄρμεν. δέον νὰ κινήται ἡ περὶ ἀναιρέσεως τῆς πωλήσεως ἐνεκα δόλου ἀγωγή ἐντὸς διετίας ἀπὸ τῆς τελειώσεως τοῦ δόλου, μετ' ὃ παραγράφεται ἡ ἀγωγή αὕτη. Δ. Π. 7 τοῦ 1842.

63. Ἡ διάταξις κελεύει καὶ ἄρχεισθαι καὶ περαιοῦσθαι περὶ δόλου δικαστήριον εἰσὼ δύο συναπτῶν ἐνιαυτῶν, ἐξ ὧν γέγονεν ὁ δόλος, εἴτε πάρεστιν ὁ τὸν δόλον ὑπομείνας εἴτε ἄπεστιν. (Ν. 8 Κωδ. 2, 21 (de dolo malo). Βασ. Χ. 3. 48)

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ἡ περὶ δόλου δίκη ἄρχεται καὶ περατοῦται ἐντὸς δύο συναπτῶν ἐτῶν, ἀφ' οὗ διεπράχθη ὁ δόλος, εἴτε παρὼν εἴτε ἀπὼν εἶναι ὁ τὸν δόλον ὑποστάς.

64 Ἡ διάταξις κελεύει πᾶσαν ἀγωγὴν μὴ σθενυμένην τῇ τριακονταετίᾳ, ἀλλὰ παρερμηνευσμένην τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παρatreχόντων ἀπόλλυσθαι, μηδενὸς προσώπου ταύτης τῇ παραγραφῇ ὑπεξαίρουμένου, εἴτε ἰδιωτικοῦ εἴτε δημοσίου. ἄνευ μόντοι τῶν δημοσίων συντελειῶν, αἷς οὐδεμία χρόνου παραγραφὴ ἀντίκειται. (Ν. 4 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Βασ. Γ. 14. 6).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν πᾶσα ἀγωγή, ἥτις δὲν ὑποβάλλεται εἰς τριακονταετὴ παραγραφὴν ὡς ἀλλήλως ἢ κατὰ παρερμηνείαν τοῦ νόμου, ὑπόκειται εἰς τεσσαράκονταετὴ παραγραφὴν, καὶ οὐδὲν ἐξαιρεῖται τῆς παραγραφῆς ταύτης πρόσωπον, εἴτε ἰδιωτικὸν εἴτε δημοσίον. ἐκτὸς τῶν δημοσίων φόρων, τῶν οὓς οὐδεμία παραγραφὴ χρόνου δύναται νάνταταλῆν.

65. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαράκονταετίαν ἐν τοῦτοις μηδὲν ὠφελεῖσθαι τοὺς δυνατοὺς ἀδικούντας καὶ πλεονεκτούντας τοὺς πένητας τῇ τεσσαράκονταετίᾳ μηδὲ τοὺς πένητας ὑπὸ τούτῳ τῶν δυνατῶν ἀδικουμένους ἀποκλείεσθαι τῇ τεσσαράκονταετίᾳ. Μηδὲ ἰσχύειν τοὺς περιορισμούς, εἰ καὶ χρυσοδουλλίων ἐντὸς εἰσιν, ἀδικῶς καὶ πλεονεκτικῶς γεγεννημένους. Μηδὲ τὸ δημόσιον ἀποκλείεσθαι χρόνῳ, ἀλλὰ ἀνακαλεῖσθαι τὸ ἴδιον δικαίον ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ δικαιοῦσθαι περὶ τὴν τούτου ἀνάληψιν.

Μ. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαράκονταετίαν ἐπὶ τῶν ἐξῆς: τοὺς δυνατοὺς ὅσοι ἐπὶ

πλεονεξίας ἀδικοῦσι τοὺς πτωχοὺς δὲν ὠφελεῖ ἡ τεισαρκεντατία· οὐδὲ οἱ πτωχοὶ ἀδικούμενοι ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἀποκλείονται τῶν δικαίων αὐτῶν διὰ τῆς τεισαρκεντατίας. Δὲν ἰσχύουσιν οἱ περιορισμοί, καὶ τοὶ περιεχόμενοι εἰς χρυσόβουλλα, οἱ ἀδίκως καὶ πλεονεκτικῶς γινόμενοι. Οὐδὲ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἀποκλείεται διὰ χρόνου, ἀλλ' ἀναζητεῖ τὸ δικαίον αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀλγούστου Καίσαρος καὶ δικαιούται εἰς τὴν ἀναλήψιν αὐτοῦ.

Ν. Τὴν Νεαράν τοῦ Βασιλείου Παρφυρογεννήτου τὴν κηρύττουσαν ἀπαράγραπτα καὶ ἀίψῃα τὰ δίκαια τοῦ δημοσίου ἡμάρωσι· ὁ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμος (ἀρθ. 18 καὶ 21), ὑποβαλὼν ἀρίστως τὰς τοῦ δημοσίου πραγματικὰς ἀγωγὰς εἰς τὴν παραγραφήν τοῦ πολιτικοῦ νόμου. Τεταύτη δὲ διατάζει, κηρύττουσα ἀνεπίδεκτα χρησιμοποίησις τὰ ἀκίνητα κτήματα τοῦ δημοσίου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑποβάλλουσα ταῦτα εἰς τὴν τριακονταετῆ παραγραφήν, ὑπάρχει ἐν τοῖς βασιλικαῖς 50 (8. 9), ἣν δέον νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὰ ἀκίνητα τοῦ δημοσίου. Α. Π. 109 τοῦ 1868, 46 τοῦ 64, 53 τοῦ 1865, 440 τοῦ 1866, 55, 89 καὶ 122 τοῦ 1869, 4 τοῦ 1870. *Ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ Δημοσίου χωρεῖ ἡ συνήθης τριακονταετῆ ἀποθεστική παραγραφή. Α. Π. 12, 40 καὶ 288 τοῦ 1876.

66 Οὐκ ἀπρεπὲς καὶ τοῦτο ἔδοξεν ἡμῖν διορίσασθαι, ἵνα οἱ ἐπὶ ἐγκλήματι περιοριζόμενοι καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ μὴ περιγράφωνται χρόνῳ. (Ν. 2 Κωδ. 2. 54 (quibus ex causis majores). Ν. 9 καὶ 28 § 1 Πανδ. 4. 6 (quibus ex causis majores).

Μ. Εὐλόγως διατάχθη, ὅτι οἱ δι' ἐγκλημα περιοριζόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν οἰκίᾳ δὲν βλαπτοῦνται ὑπὸ τοῦ χρόνου (τοῦ περιορισμοῦ).

Ν. *Ἡ καταδίκη τινὸς εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν, ἐπάγουσαν τὴν νόμιμον ἀπαγόρευσιν, δὲν ἀποτελεῖ νόμιμον κώλυμα εἰς διακοπὴν τῆς παραγραφῆς, ὡς δυναμένου νὰ ἐνεργήσῃ πᾶσαν πράξιν διὰ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀντιπροσώπου. Α. Π. 224 τοῦ 1887.

67. Ἀλλὰ μὴδὲ τοὺς διὰ δουλείαν (*) βασιλικὴν ἀπολιμπα-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ Σαφὲς ὁ τοῦ παρόντος κεφαλαίου σκοπός· βούλεται γὰρ τὸν χρεὶν δημοσίας δουλείας ἀποδημοῦντα, τυχόν ὑπὲρ τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου πρεσβεύοντα, μὴ ζημιουῖσθαι, καὶ τὸ προσὲν αὐτῷ δικαίον ἀπολλεῖν· οὗτοι δὲ πάλιν τοὺς κατ' ἐκείνου ἔχοντας ἀγωγὰς, καὶ μὴ δυναμένους ταύτας κινεῖν κατ' αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ζημιουῖσθαι καὶ ἀπελλεῖν αὐτάς. Ἀλλ' ὅτε ὁ πρεσβευτὴς πρῆγμα κατέσχῃ ἄλλοτριον, καὶ τοῦτο νομόμενος ἀπὸ δημοσίου, οὐκ ἀπολείπει αὐτὸ ὁ ἀληθὴς δεσπότης αὐτοῦ, κἂν πολὺς παρέλθῃ καιρὸς, ὡς μὴ δυνάμενος τὸν κατασχόντα πρεσβευτὴν, ἀπὸ τῶν νόμων ἐξουσιουόμενον καὶ ἀπόντα, ἐλκεῖν εἰς δικαστήριον· εἴγε πάλιν ἀπόντος τοῦ πρεσβευτοῦ, κατέσχῃ τις τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐ κατὰ τι βλεψόμενος οὗτος ἀπὸν ἀλλὰ μετὰ τὴν τούτου ἐπάνοδον, ἀκέραια φυλαττόμενα καὶ τὰ προσόντα αὐτῷ δίκαια καθ' ἑτέρου, καὶ αὐτὸς ἐκείνοις κατ' αὐτοῦ, γυμνασθῇσονται καὶ λυθήσονται. Ἐκείνος δὲ λέγεται ἀπεῖναι διὰ πρᾶγμα δημόσιον ὃ παρεῖχε ἐπὶ πρεσβείαν, ἢ ἐπὶ τῷ κτίσῃ κἄστρον, ἢ ἐπὶ τοῖς δημοσίοις. Ὁ δὲ κριτὴς, οἱ δικαιοκταῖ, καὶ οἱ ἀνταρτηγοί, καὶ οἱ τῆς τοῦ δήμου ἐγκαχειρισμένοι δουλείας, οὐ δοκοῦναι ἀπεῖναι διὰ δημίσιον, οὐδὲ ὠφελοῦνται εἰς τὸ κηρυσθῆναι νομὴν ἢ ἀπελλεῖσθαι· διότι πάντες θέλοντες ταύτας τὰς ἀπηρεσίας ὑπεισέρχονται παρέχοντες καὶ τινα.

μένοις συμπληρωθῆναι χρόνος, ἐφ' ἔσον διαγρυσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς λειτουργίας, μέχρις ὅτου υποστρέψωσι· γῆσι γὰρ καὶ ὁ κανὼν. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπιζήμιος. (N. 2 καὶ N. Κωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur longi)).

M. Ἀλλ' οὐδ' εἰς τοὺς ἀπόντας δι' ὑπηρεσίαν βασιλικὴν λογίζεται χρόνος, ἐφόσον διατρέουσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ὑπηρεσίας, ὥς τῆς ἐπανόδου αὐτῶν· διότι καὶ ὁ κανὼν λέγει· ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος δὲν γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς τὸν ἄλλον.

68. Ὁ κωρὸς, ὁ ἀλαλός, ὁ μαινόμενος, ὁ ἄφρων, καὶ ὁ αἰχμάλωτος, οὐ περιγράφονται χρόνῳ. Τότε δὲ ὁ χρόνος αὐτοῖς ἄρχεται τρέχειν, ὅτε ὁ μὲν ἐπανεέλθῃ, εἰ δὲ τοῦ πάθους ἀπαλλαγῶσιν. (N. 23 § 3 Πανδ. 4. 6 (ex quibus causis majores). N. 14 καὶ 15 Προσβ. 41 Πανδ. αὐτόθι. N. 6 Κωδ. 7. 35 quibus non obijcitur longi temporis) § 5 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus).

M. Ὁ κωρὸς, ὁ ἀλαλός, ὁ ἐμμανής, ὁ ἄφρων καὶ ὁ αἰχμάλωτος δὲν ὑπὸν κενταὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ χρόνου παραγραφὴν. Τότε δὲ ὁ χρόνος ἄρχεται τρέχειν ὡς πρὸς αὐτούς, ὅταν ὁ μὲν αἰχμάλωτος ἐπανεέλθῃ, εἰ δὲ λοιπὸν ἀπαλλαγῶσι τοῦ πάθους.

N. Ἡ φρενοβλάβεια δὲν ἀνατρέπει τὴν τριακονταετὴ παραγραφὴν, ἅτε ῥητῶς τοῦτο διατίθεσθαι τοῦ νόμου (N. 3 Κωδ. 17. 39) N. 5 Βασιλ. (N. 14), τῆς ἐναντίας δὲ διατάξεως τῆς Ἐξαδέλφου μὴ ἰσχυρῆς ὡς ἐν εὐδειᾷ τῶν ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν συλλεγῶν περιεχομένης. A. Π. 276 τοῦ 1875. Ἀλλὰ κατὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ὡς μὴ δυναμένων νὰ ἐνεργήσωσιν εὐδειᾷ τρέχει παραγραφὴ δυνάμει τῶν N. 8 Κωδ. (7. 85), N. 19 καὶ 12 § 6 Πανδ. (49. 15). A. Π. 1 τοῦ 1848.

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως

1. Οὐ δύναται δικαστὴς εἶναι ὁ μὴτε δικαιοδοσίαν ἔχων, μὴτε ἀπὸ βασιλέως ἐξουσίαν λαβὼν, μὴτε δοθεὶς ἀπὸ τοῦ δυναμένου δοῦναι δικαστήν, μὴτε ἀπὸ νόμου βεβαιούμενος, μὴτε αἰρετὸς ὢν. (N. 81 Πανδ. 5. 1 (de judiciis). Βασ. VII 5. 74).

M. Δὲν δύναται νὰ ᾖναι δικαστὴς ὁ οὔτε δικαιοδοσίαν ἔχων, οὔτε παρὰ τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν λαβὼν, οὔτε δοθεὶς ἀπὸ τοῦ δυναμένου νὰ καταστήσῃ δικαστήν, οὔτε κυρούμενος ἀπὸ τοῦ νόμου, οὔτε ἀπὸ τῶν διαδίκων ἐκλεγθεὶς.

2. Μηδεὶς ἐαυτῷ δικάζέτω (*) ἢ δικαιοδοτεῖτω· τοῦτο γὰρ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἶον ὡς ἐπὶ θέματος· ἐκίνησα κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐξενίκων τὸν κατεχόμενον οἶκον παρ' ἐκείνου, ὡς ἐμοὶ διαφέροντα. Ἐτελεύτησεν ὁ Πέτρος μὴ πῶ τῆς ὑποθέσεως λυθείσης, καὶ ἔγραψε κληρονόμον τὴν δικαστήν, τὸν δικάζοντα τὴν ὑπόθεσιν. Παύεται τοῦ κρίναι τὴν δίκην περαιτέρω ὁ δικαστής· γέγονε γὰρ ἀντίδικός μου καὶ οὐκ ὀφείλει αὐτὸς ἐαυ-

δίκαν ἐστιν. (N. μον. Κωδ. 3. 5 (ne quis in sua causa). Βασ. VII. 3. 32).

M. Οὐδεὶς δικάζει ἐκ τῆν, οὐδὲ δικαιοῦται ἀπ' ἐκ τούτῳ διέτι τοῦτο εἶναι ἀδικον.

3. Ὁ ἡττων τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν οὐ δύναται δικάσαι. (1) (N. 41 Πανδ. 50. 2 (de decurionibus). N. 8 Πανδ. 50. 4 (de muneribus) καὶ N. 57 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). N. 41 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium) ἀλλὰ Βασιλικὰ διαφωνοῦσι (ἴδε Βασ. VII. 2. 41 καὶ IX. 3. 54).

M. Ὁ νεώτερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δὲν γίνεται δικαστὴς.

4. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους καὶ τῆς τρύγης οὐδεὶς ἀναγκάζεται δικάσασθαι. (2) (N. 4 πρ. Πανδ. 2. 42 (de feriis). Βασ. VII. 17. 1).

M. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους καὶ τοῦ τρυγητοῦ οὐδεὶς ἀναγκάζεται νὰ δικάζηται.

5. Ἐν τῇ κυριακῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες ἀργεῖτωσαν, (3) πλὴν τῶν γεωργῶν. (N. 3 Κωδ. 3. 42 (de feriis). Βασιλ. VII. 17. 19).

M. Τὴν κυριακὴν καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες εἰ πολεῖται, ἐκτός τῶν γεωργῶν, δὲν ἐργάζονται.

6. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος σχολάζειν κατὰ τὴν κυριακὴν καὶ τοὺς γεωργοὺς διορίζεται.

τὸν κρίνειν καὶ δίδοται ἕτερος καὶ δικάζει καὶ τὸν δικαστὴν τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ Μηδείας ἐκ τῆς δικαστικῆς. Τὸ δὲ μὴ δικαιοδοτεῖται, τοιοῦτον ὁ αὐτὸς δικαστὴς, ὁ κρίνων ἐμὲ καὶ τὸν Πέτρον, ἐγράφη κληρονομία παρὰ τοῦ Πέτρου τελευτήσαντος καὶ πρὶν ἢ εἰσελθῇ καὶ κατασχῇ τὴν νομὴν τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων, προελαβὲ τις καὶ κατέσχεν αὐτά, συγγενὴς τυχὸν τοῦ Πέτρου, οὐκ ὀφείλει ὁ δικαστὴς αὐτὸς δι' ἐκ τούτῳ ἐκβάλλειν ἐκ τῆς νομῆς τὸν κατέχοντα τὴν κληρονομίαν καὶ ἀντεισάγειν ἐκ τῆν, καὶ πέμπειν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν κληρονομιάων πραγμάτων. Οὐδεὶς γὰρ ἐκ τῆς δικαιοδοτεῖ τὸ γὰρ δίδοναι δικαιοδοσίαν, δικαιοδοσίας ἐστίν. Ὁφείλει γοῦν ἕτερον προσέρχεσθαι ἄρχοντι, καὶ παρ' ἐκείνῳ τῆς αἰτίας ζητουμένης, πέμπεσθαι εἰς δικαιοδοσίαν.

(1) Παρ' ἡμῖν ταυτὸν ὀρίζουσι τὰ προσόντα ἐν γένει τῶν δικαστῶν ὁ ὄργ. τῶν Δικ. καὶ οἱ περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων μεταγενέστεροι νόμοι, οὗς ἴδε ὑπὸ τὸ ἀρθ. 11 ὄργ. Δικαστ.

(2) Παρ' ἡμῖν ταυτὸν τὰ Πρωτοδικεῖα, τὰ Ἐφετεῖα καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος δικαιοδοτοῦσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἀπὸ 1 Ἰουλίου μέχρι 1 Σεπτεμβρίου δυνάμει τοῦ περὶ δικαστικῶν διακοπῶν νόμου, ἐν ἴδε ἐν Δ' τομ. Δικ. Νόμων ὑπὸ τὸ 282 ἀρθ. ὄργ.

(3) Παρ' ἡμῖν ταυτὸν ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὴν ἀργίαν τῶν δικαστηρίων τὰ περὶ ἑορτασίων ἡμερῶν Διατ. τῆς 22 Νοεμβρίου 1888 καὶ 4 Ἀπριλίου 1848, ἃ ἴδε ἐν Δ' τομ. Δικ. Νόμων ὑπὸ ἀρθ. 125 ὄργ.

Μ. Κατὰ δὲ τὴν νεαράν τοῦ Καίσαρος Λέοντος σχολάζουσι κατὰ τὴν κυριακὴν καὶ οἱ γεωργοί.

7. Ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ Πάσχα μηδεμίᾳ παντελῶς ἐγκληματικῇ δίκῃ γυμναζέσθω παρὰ μηδενὶ ἄρχοντι. (1) (N. 6 Κωδ. 3. 12 (de feriis). Βασίλ. VII. 17. 22).

Μ. Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα οὐδεμίᾳ παντελῶς ἐγκληματικῇ δίκῃ κινεῖται ἐν ὅπῳτιν εἰσυδήποτε δικαστηρίῳ.

8. Ἡ διάταξις βούλεται τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς ἱσαύρους καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ καὶ ἐν εἰσυδήποτε ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐξετάζεσθαι, καὶ βασάνοις ὑποβάλλεσθαι (2) (N. 10 Κωδ. 2. 1^α (de feriis). Βασ. VII. 17. 25).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, οἱ λησταὶ καὶ οἱ ἱσαυροὶ ἐξετάζονται καὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν καὶ καθ' ὅποιανδήποτε ἡμέραν τοῦ Πάσχα, καὶ εἰς βασάνους ὑποβάλλονται.

9. Τῇ πρώτῃ τῶν πασχαλίων ἡμερῶν, καὶ βασιλικῆς ἐπὶ τούτῳ μὴ καταλαβούσης κελεύσεως, πάντες οἱ ἐν φυλακῇ ἀπολυέσθωσαν εἰ μὴ ἄρα ἱερόσυλός τις ἐστίν, ἢ μοιχὸς, ἢ παρθένων ἄρπαξ, ἢ τυμβωρύχος, ἢ γόης, ἢ φαρμακὸς, ἢ φονεὺς, ἢ πατροκτόνος, ἢ κατὰ βασιλείως ἢ πόλεως εὐρέθῃ μηχανησάμενος (3) (N. 3 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia). Βασ. VII. 17. 26).

Μ. Τὴν πρώτην τῶν πασχαλίων ἡμέραν, καὶ ἄνευ βασιλικῆς ἐπιτήδευσης προσταγῆς, ἀπολύονται ὅλοι οἱ πεφυλακισμένοι ἐκτὸς εἰάν τύχῃ τις ἱερόσυλος, ἢ μοιχὸς, ἢ παρθένων ἄρπαξ, ἢ τυμβωρύχος, ἢ λαοπλάνος, ἢ φαρμακὸς, ἢ φονεὺς, ἢ πατροκτόνος, ἢ τοῦ βασιλέως ἐπίδουλος, ἢ τῶν καθεστώτων ἀνατροπεύς.

10. Πρὸ μιᾶς ἡμέρας δεφίλει προλέγειν ὁ μέλλων περὶ τινος ποιῆσαι ἐξέτασιν, ὅτι ἔσται ἐξέτασις, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ αἰφνιδίῳ εἰς ὁδὸν καὶ θέρυθεν ἐμβάλλωνται (4) (N. 48 § 2 Πανθ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασ. XL. 50. 17).

Μ. Ὁ δικαστὴς ὁ μέλλων νὰ ἐξετάσῃ περὶ τινος δεφίλει πρὸ μιᾶς ἡμέρας νὰ προλέγῃ ὅτι νὰ γίνῃ ἐξέτασις, ἵνα μὴ εὐρίθῃ καὶ ταράττῃ τοὺς κατηγορούμενους τὸ αἰφνιδίον τοῦ πραγματός.

11. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἔδικτον ἦτοι παράγγελμα ἄρχοντος προτιθεσθαι δεφίλει κατὰ τοῦ προπετῶς μετὰ προκάταρξιν ἀπολιμπανομένου ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὴν κώδικα Νεαρά τριά-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει πλὴν ὡς μὴ ἀστική καὶ ὡς δικονομική.

(2) Καὶ αὕτη ὡσαύτως δὲν ἰσχύει.

(3) Καὶ αὕτη ὡσαύτως. Οὐδὲως διακρίπτονται παρ' ἡμῖν αἱ ἡμέραι τῆς φυλακίσεως τῶν ἐπ' ἀδικήματι καταδικασμένων.

(4) Οὐδ' ἡ διάταξις αὕτη ἰσχύει νῦν.

κοντα ἡμέρας παρέχει ἐκάστῳ ἐδικτῷ ἥτοι παραγγέλματι ἕως τρίτου. (1) (N. 68—71 Πανδ. 5. 1 (de judiciis). N. 13 § 2 Κωδ. 3 1 (de judiciis). N. 8. Κωδ. 7. 43 (quomodo et quando iudex). Νεαρὰ 112 κεφ. 3 πρ.).

Μ. Τὸ ἐδικτον ἦτοι τὸ ἐντάλμα τοῦ δικαστοῦ κατὰ τοῦ προπετιῶς ἀπολυμένου μετὰ τὴν προκάταξιν τῆς δίκης προβάλλεται ἀνὰ δέκα ἡμέρας ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα νεαρὰ παρέχει εἰς ἕκαστον ἐντάλμα ἡμέρας τριάκοντα ἕως τρίτου.

12. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμέρας ἔχει προθεσμίαν. (N. 21 § 1 Πανδ. 13. 5 (de pecunia constituta). Βασ. XXXVI. 7. 21).

Μ. Ἡ ἀπρόθεσμος συνομολόγησις πληρωμῆς ἔχει τοῦλάχιστον δέκα ἡμερῶν προθεσμίαν, πρὸ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ὁ δανειστὴς νάξιωσθαι.

13. Πᾶσα δίκη προγυμναζομένη κατὰ τῶν διαδεχθέντων ἀρχόντων, εἴτε ἐγκληματικὴ, εἴτε χρηματικὴ, ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἐφείλει πληροῦσθαι, ἀφ' οὗ προκατήρξατο, εἰ δὲ ῥαθυμήσῃ ὁ ἀρχὼν τοῦ τεμαῖν αὐτήν, αὐτὸς μὲν ζημιούται, ἡ δὲ δίκη σθένυται (2) (N. μοναδ. § 4 Κωδ. 1. 49 (ut omnes iudices tam civiles). Βασίλ. VI. 3. 9. Ῥοπαί κεφ. 10 § 4).

Μ. Πᾶσα δίκη εἴτε ἐγκληματικὴ εἴτε χρηματικὴ, δικαζομένη ἐνώπιον τῶν διαδεχθέντων τοὺς προκατόχους αὐτῶν δικαστῶν, ἐφείλει νά περατοῦται ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς· ἐὰν δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ νά ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν, αὐτὸς μὲν ζημιούται, ἡ δὲ δίκη ἐξαφανίζεται.

14. Πᾶσα χρηματικὴ δίκη, ὑπεξαίρουμένων τῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν ἀνηκουσῶν, περαιτέρω τριῶν ἐτῶν οὐκ ἐφείλει μὴκύνεσθαι. (3) (N. 13 § 1 Κωδ. 3. 1 (de judiciis). Βασ. VII. 6 13. Ῥοπαί κεφ. 26 § 9. Βασίλ. VII. 6. 13).

Μ. Πᾶσα δίκη χρηματικὴ, ἐκτὸς τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ὑπόθεσιν ἐνδιαφέροντων τῶν δημοσίων συμφέρον, δὲν ἐκτείνεται περαιτέρω τῶν τριῶν ἐτῶν.

15. Ἀρχὼν δοὺς δικαστὴν τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐκδιδαζέτω (*). (N. 15 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re iudicata). Βασίλ. IX. 3 15).

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δικονομικὴ οὖσα δὲν ἰσχύει τανῦν.

(2) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν.

(3) Παρ' ἡμῶν δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη· ἀλλὰ μόνον ἀνατροπὴν τῆς δίκης κατὰ τὰ περὶ τούτου νομοθετημένα ἐν τῇ Πολιτικῇ ἡμῶν Δίκῃ. Δύνανται νά ἐπενέγκῃ τῶν διαδικίων ἡ ἀπραξία.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἶον, διδωκεν ὁ μέγας Δρουγγάριος, ἡ ἑτερὸς τις ἔχων δικαιδοσίαν καὶ ἀρχὴν, δικαστὴν ἐπὶ τῷ δικάσει δύο τινάς. Ἐκρίναν ὁ δικαστὴς καὶ δέδωκε καὶ ἀπόφασιν, καταδικάσας τὸ ἐν τῶν μερῶν, λόγου χάριν φ'. νομίματα. Τὸν ἐκδιδομένον ἦτοι τὴν ἀπαιτῆσιν τῶν τοιούτων νομίματων ὁ ἀρχὼν ἐφείλει ποιῆσαι, ὁ δοὺς τὸν δικαστὴν.

Μ. "Αρχων καταστήσας δικαστήν δεῖλται νά ἐκτελέῃ τήν ἀπόφασιν αὐτοῦ.

16. "Όσα παρὰ τῶν δικαζομένων ἢ τῶν συνηγῶρων παραλημπάνεται, ταῦτα παρὰ τῶν δικαζόντων ἀναπληρούσθωσαν (1) (*) (Ν. μον. Κωδ. 2. 11 (ut quae desunt advocati partium). Βασ. VIII. 3. 43).

Μ. "Όσα παραλείπονται ὑπό τῶν διαδίκων ἢ τῶν συνηγῶρων, ταῦτα ἀναπληρούσιν οἱ δικασταί.

17. Οὐ δεῖ τούς δικαστάς ἢ κωλύειν ἢ ὑδρίζεν τούς ἐκκαλούμενους· εἰ γάρ τι τοιοῦτον γένηται, προσέρχονται τῷ βασιλεῖ. (**) (2) (Ν. 25 Πανθ. 49. 1 (de appellationibus). Βασ. IX. 4. 24).

(1) *Εκ τῆς διατάξεως ταύτης καί τοῦ κατωτέρω σχολίου αὐτῆς προκύπτει, 1) μὲν βεῖ ὁ νομικός χαρακτηρισμός τῆς διαφορῆς καί ἡ ὑπαγωγή αὐτῆς εἰς τὰς νομικὰς διευκρινήσεις, ἔργον ὡν τοῦ δικαστοῦ, τελεῖται αὐτοπαγγέλτως ὑπ' αὐτοῦ, καί μὴ ὑποδεικνυόμενος δηλονότι ὑπὸ τοῦ διαδίκου. Οὕτως ἀγωγὴν μὴ στηριζομένην εἰς τὸν νόμον δεῖλται νάποδρίψῃ ὁ δικαστής ἔστω καί μὴ ἀμφισβητουμένου τοῦ νομικοῦ αὐτῆς μέρους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου· 2) δὲ ὅτι διευκρινῶν τὴν συζήτησιν καί κατ' ἀκολουσίαν δεῖλται νά προκαλῇ τὴν διευκρίνησιν τῶν προταθέντων περιστατικῶν δύναται καὶ ἄνευ αὐτῆς ὥς τις τῶν διαδίκων νάπευθύνῃ ἐρωτήσεις τοῖς διαδικοῖς, νά διατάσῃ ἐμφανίσεις αὐτῶν κτλ. (*Όρα καί Πολ. Δικ. ἀρθρα 104, 172, 283, 379 ἐ.).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σαφές ἐστὶ τὸ παρὸν νεκρὸν· κλεῖυει γάρ, ἵνα ὁ δικαστής ἀναπληροῖ τὰ ἐλλειπώματα τῶν ἀντιδίκων καί τῶν συνηγῶρων, καὶ εἰν παραλείψῃ τυχόν ἐν μέρει τῶν δικαζομένων νόμον τὸν βοηθῶντα αὐτοῦ, τὸν δικαστὴν κλεῖυει λέγειν τοῦτον, καὶ ἀναπληροῦν τὸ τοῦ δικαζομένου ἐλλειπώμα· φάκτον δὲ ἥτοι πράξιν οὐχί· οὐ γάρ ἀπαιτεῖται ὁ δικαστής γινώσκειν, ἀ καὶ ἐκ τούτοις εἰ δικαζόμενοι πράττουσι. Καί τυχόν, εἰν ὁ Πέτρος δικαζόμενος μετὰ τοῦ Παύλου παρὰ Μιχαὴ δικαστῆ περὶ βιβλίου διελεύσαντος εἰτα μετὰ καιρὸν ἐνήχη πάλιν ὁ αὐτὸς Πέτρος παρὰ τοῦ αὐτοῦ Παύλου περὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου παρὰ δικαστῆ Ἰωάννη, καί οὐκ ἀντέθηκεν ὁ Πέτρος τῷ Παύλῳ τὸν τῆς διελεύσεως λόγον, οὐκ ἀπαιτεῖται ὁ δικαστής ἀναπληρῶσαι τὰ ἐλλειπώματα τοῦ δικαζομένου, καί εἰπεῖν· ὅτι ἀλλὰ διεύλω, ὡ Παῦλε. Νόμους γάρ γινώσκειν, οὐ φάκτα ὁ δικαστής ἀναγκάζεται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παρὸν νόμιμον σαφές ἐστίν· ἐπιτάττει γάρ τῆς δικασταὶς δεῖχσθαι τὰς ἐκκλητίους πρῶτος καὶ ἄνευ τινὸς κωλύσεως, καί μὴ ὑδρίζειν τούς ἐκκαλουμένους· εἰ δὲ τι τοιοῦτον διαπραξοῖσι, δίδωσιν αἰετὸν τοῖς κωλυθεῖσι ζητῆσαι τὴν ἐκκλητίαν ἢ καὶ ὑδριοθεῖσι προσέρχεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναφέρειν τὰ περὶ τούτου· καὶ οὗτοι μανθάνων τὰ γενόμενα τιμωρεῖ τοὺς ταῦτα πλημμελήσαντας δικαστάς· ὑπόκεινται δὲ καὶ τῷ πρίναις δημοσίῳ ἐγκλήματι οἱ ὑδρίζοντες δικασταί τοὺς ἐκκαλουμένους· καὶ ἀφαιρούμενοι παρὰ τοῦ δημοσίου πᾶσαν, ἣν ἔχουσι περιουσίαν, ἀτιμούνται.

(2) Παρ' ἡμῖν ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει δικαστικὴν ἐξουσίαν, εἰ δὲ δικασταὶ ἀρνούμενοι νά δικάζωσιν, ὅτεν κατὰ νόμον δεῖλται, τιμωροῦνται ποινικῶς.

Μ. Δὲν πρέπει οἱ δικασταὶ νὰ ἐμποδίζωσιν ἢ νὰ ὑβρίζωσι τοὺς ἐκκαλούντας τὴν ἀποφασίσαι διότι, εἰς ἀντιθέσιν τοιούτων τι, προσέρχονται οὗτοι εἰς τὴν βουλὴν.

18. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζουσι τοῖς στρατιώταις ἐπὶ μόνων τῶν στρατιωτικῶν αἰτιῶν, ἤγουν τῶν στρατιωτικῶν υποθέσεων· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζητημάτων οἱ κατὰ τόπους τὰ τοῦ δημοσίου διενεργεῖντες, ἢ ἄλλως τινῶν τόπων ἄρχοντες καὶ τοῖς στρατιώταις δικάζουσιν. (1) (Ν. 1 καὶ 2 Κωδ. 1. 46 (de officio militarium judicium). Ν. 3 πρ. Πανδ. 48. 16 (de re militari).

Μ. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζουσι τοὺς στρατιώτας ἐπὶ μόνων τῶν στρατιωτικῶν υποθέσεων· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν υποθέσεων δικάζουσι καὶ τοῖς στρατιώταις οἱ κατὰ τόπους διαχειρίζοντες τὰ δημοσία, ἢ ἄλλως τόπων τινῶν ἄρχοντες.

19. Ὅτι καὶ πρὸ πέραςτος τῆς δίκης γρή τὰς καταδικὰς ἐκφέρεσθαι, ὅτε ἀποδιδράσκων τὴν δίκην ὁ ἐναγόμενος διατελεῖ. Μ. Καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς δίκης ἀνάγκη νὰ ἐπιφέρειται καταδίκη, εἴαν ὁ ἐναγόμενος ψυχοδίκη.

20. Οὐ μέντοιγε ἀπλῶς καταδικάζειν ὁ Μάγιστρος τὸν μὴ βουλόμενον ἐπελθεῖν μέχρι πέραςτος τῆς δίκης, ἀλλ' ἔρον ἐδίδου παραστάσεως, καθ' ὅν, εἰ μὴ ἀπῆντα, αὐτοτελῶς τὴν καταδικὴν ἐπῆνεγκεν· κρίνας γὰρ τινα, καὶ εἰς τέλος ἀγαγὼν τὴν αὐτοῦ δίκην, εἴτα τοῦ καταδικασθέντος ἀποχωροῦντος ἀσυντάκτως, ἐστημιώσατο οὕτως· δεδικαίωτο ὁ Πρωτοσπαθάριος Νικηφόρος κατὰ νομῆς λόγον ἀπολαβεῖν κτήμα τόδε. "Ἰνα δὲ τῇ τρέψει τοῦτω μαθὼν ὁ ἀντίδικος, ὥς οὐδὲν ὠνήσεν αὐτὸν ἡ ἀναχώρησις, ἀποχωρήσαντα τοῦ δικαστηρίου ἀσυντάκτως, ἢ ταχέως ἀπαντήσῃ, μεθ' ὧν ἔχει δικαιομάτων, μηνῶν ἄχρι τεσσάρων μετὰ τὴν ἐπὶ νομὴν παράδοσιν, καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τύχῃ δικασάμενος· ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀπειθείας μένων, καὶ ὅρους τεταγμένους ὑπερεκπίπτων, τελείαν δεῖξεται καταδίκην, κατὰ μίαν μαῖραν τῆς υποθέσεως δικαζομένης, ὥσπερ τοῖς περὶ τῶν τοιούτων διηγόρευται νόμοις. (Ν. 7 § 17 Πανδ. 42. 4 (quibus ex causis in possessionem eatur). Ν. 80 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). Ν. 1 Κωδ. 8. 6 (uti possidetis).

(1) Παρ' ἡμῖν τὰς κατὰ στρατιωτικῶν ἀστικὰς δίκας δικάζουσιν ὡς πάντας τὰς ἄλλας τὰ πολιτικὰ δικαστήρια· τὰς δὲ ποινικὰς δικάζουσι συνήθως μὲν τὰ εἰδικὰ στρατιωτικὰ δικαστήρια κατὰ τὰ ἄρθρα 87 καὶ 88 τῆς Πεν. Δικον. καὶ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ τὰ τακτικά ποινικά δικαστήρια. ("Ἰδε ἀνωτέρω ἄρθρα καὶ ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθρου 91).

Μ. Ὁ δὲ Μάγιστρος δὲν καταδικάζει ἀπλῶς τὸν μὴ θέλοντα νὰ παρῇ στὴ μίχρι τέλους τῆς δίκης, ἀλλ' ἐχορῆται πρὸς ἐμφάνισιν χρόνον, καθ' ὃν εἰν δὲν παρίστατο, καταδικάζει αὐτὸν τελείως· διὸ δικάσας τινὰ καὶ τελειώσας τὴν δίκην, ἔπειτα τοῦ καταδικασθέντος ἀναχωρήσαντος ἀσυντάκτως, ἀπειράσας τὰ ἔξῃ. Ἐδικαιώθη ὁ πρωτοπαθὴρ Νικηφόρος κατὰ λόγον νομῆς νὰ λάβῃ τὸ κτήμα τοῦτο. ἵνα μάθῃ οὕτως ὁ ἀντίδικος ὅτι δι' ὀφίλησιν αὐτὸν ἡ ἀναχώρησις, καταλιπόντα τὸ δικαστήριον ἀσυντάκτως καὶ ἡ ἐμφανισθὴ τῆς γένως πρεσβύτων ὅσας ἔχει ἀποδείξει, μέχρι τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν παράδοσιν πρὸς νομὴν, καὶ δικαζόμενος κατὰ τοὺς νόμους λάβῃ τὰ δίκαια αὐτοῦ, ἢ εἰν ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἀπειθείαν καὶ παραβαίῃ τὴν ὀρισμένην τοῦ χρόνου προθεσμίαν, νὰ καταδικασθῇ τελείως, δικαζόμενης τῆς ὑποθέσεως μονομερῶς, καθὼς διατάττουσιν οἱ περὶ τῶν τοιούτων νόμοι.

21. Ἀπὼν τις οὐ καταδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι, ἀλλὰ γίνεται ἀναζητούμενος διὰ γραμμάτων· ἀφ' οὗ δὲ γινῶ, τὸν ἐνιαυτὸν ἔχει πρὸς τὸ ἑαυτὸν καθάραι· καὶ εἰν εἴσω τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀσφαλισθῇ ἢ ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς κληρονόμοις ἁρμόζει. Εἰ δὲ εἴσω ἐνιαυτοῦ διαστήματος μὴ βουληθῇ παραγενέσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύεται, καὶ αὐτὸς εὐρεθεὶς αὐστηροτέρῳ ἀποσχέσει υποβάλλεται. Εἰ δὲ καὶ ἐλέγχῃς φανεροῖς καὶ ἀποδείξει διαυγῇ τὴν ἀθώωσιν τὴν ἰδίαν καθάραι σπουδάσει, μὴ δὲν ἦν αἱ ὑποστάσεις αὐτοῦ παρὰ τῷ δημοσίῳ μενέτωσαν. (N. 1 Πανδ. 48. 17 (de requirendis vel absentibus damnandis). Βασίλ. LX. 49. 1).

Μ. Ἀποδημῶν τις δὲν καταδικάζεται ἐπ' ἐγκλήματι ἐπάγοντι βαρεῖαν ποινὴν ἀλλ' ἀναζητεῖται διὰ γραμμάτων· ἀφ' οὗ δὲ μάθῃ τοῦτο, ἔχει ἔν ἔτος πρὸς ἀθώωσιν αὐτοῦ· καὶ εἰν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἔλθῃ, καὶ ἀσφαλισθῇ ἢ ἀποθάνῃ, δὲν δημεύεται ἡ περιουσία αὐτοῦ, ἀλλ' ἁρμόζει εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἐάν δὲ ἐντὸς ἔτους δὲν βελήσῃ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύονται, καὶ αὐτὸς συλληφθεὶς υποβάλλεται εἰς αὐστηροτέραν καταδίκην· καὶ εἰν δὲ δυνήθῃ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀθώωσιν αὐτοῦ διὰ φανερῶν τεκμηρίων καὶ σαφῶν ἀποδείξεων, οὐχ ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ περιέχονται εἰς τὸ δημοσίον.

22. Οὔτε ἐξ ὑπονομίας, οὔτε ἀπὼν τις καταδικάζεται, εἰμὴ ὁ μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προθέματα μὴ παραγενόμενος, καὶ αὐτὸς δὲ μέχρι χρηματικῆς ποινῆς, ἢ ἀτιμίας, ἢ ἐξορίας· ὁ δὲ κατηγορὸς ἀπὼν καταδικάζεται, καὶ πλέον ἐστ' ὅτε, ἢ περ ἀπαιτεῖ τὸ συκοφαντῶν δόγμα. (1) (N. 5 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασίλ. LX. 51. 5. N. 6 Κωδ. 9. 2 (de accusatio-

(1) Αἱ διατάξεις τῶν παραγράφων 19, 20, 21 καὶ 22 ὡς δικονομικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν. Ἄλλως τὰ κατὰ τὴν διαδικασίαν ὀρίσθησαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἡμῶν δικονομικῶν νόμων.

nibus). N. 15 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis et stupro).

Μ. Οὗτο εἰς ἀπλῆς ὑπονομίας, οὕτε ἀπὼν τις καταδικάζεται, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προσταγὰς τοῦ δικαστοῦ ἀπειθῇ ἔτι εἰς ἐμπάνειαν, ἀλλὰ καὶ τότε εἰς χρηματικὴν μόνον ποινὴν, ἀτιμίαν ἢ ἐξορίαν· ὁ δὲ κατηγοροῦν καταδικάζεται ἐνίοτε καὶ βαρύτερον ἢ ὅ,τι ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ συκοφαντῶν δόγμα.

23. Οὐ γὰρ τὸν ἄρχοντα ταῖς τῶν δημοτῶν ἐκδοήσεσι πείθεσθαι, ὅτι βούλονται ἢ τὸν ὑπεύθυνον ἀπολυθῆναι, ἢ τὸν ἀνεύθυνον τιμωρηθῆναι. (N. 12 § 1 Κωδ. 9. 47 (de poenis). Βασ. LX. 51. 49).

Μ. Ὁ δικαστὴς δὲν ὀρεῖται νὰ πείθεται εἰς τῶν δημοτῶν τὰς καταδοχάς, ἐὰν αὐτοὶ θέλωσιν ἢ ὁ ὑπεύθυνος νὰ ἀπολυθῇ ἢ ὁ ἀνεύθυνος νὰ τιμωρηθῇ.

24. Μὴ προχειρῶς ὁ ἄρχων κεραλικὴν τιμωρίαν φερέτω, εἰ μὴ πρότερον ὁ ἐναγόμενος διὰ τῆς οἰκείας ὁμολογίας, ἢ τῆς τῶν μαρτύρων ἐρωτήσεως, ἢ τῶν βασάνων οὕτως ἐλεγχθῇ, ὥστε σχεδὸν μὴδὲ ἑαυτῷ δύνασθαι ἐναντιοῦσθαι. (1) (N. 16 Κωδ. 9. 47 (de poenis). Βασ. LX. 51. 53).

Μ. Δὲν πρέπει ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ προχειρῶς κεραλικὴν ποινὴν, ἐὰν πρότερον ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐξελεγχθῇ ἑνοχος διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὁμολογίας, ἢ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων, ἢ τῶν βασάνων τοιοῦτοῦ τρόπου, ὥστε σχεδὸν μὴδὲ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν νὰ δύναται νὰ ἀντιεῖγῃ.

25. Ὁ ἀυθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἁμαρτήματος, οὐκ εὐχερῶς πιστεύεται· πολλάκις γὰρ ἢ διὰ φόβον ἢ δι' αἰτίαν ἄλλην τινὰ καθ' ἑαυτοῦ ψεύδεται. (N. 1 § 17 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασ. LX. 50. 1). (2)

Μ. Ὁ ἀυθαιρέτως ὁμολογήσας τὴν ἐνοχὴν ἑαυτοῦ ἐπ' ἐγκλήματι, δὲν πιστεύεται εὐχερῶς· διότι πολλάκις ψεύδεται καθ' ἑαυτοῦ διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

26. Ἡ διάταξις κελεύει ὥστε πάντα δικαστὴν ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ κελεῦσιν τὸν ἡττηθέντα διδόναι πάντα τὰ δαπανήματα τὰ ἐν τῇ δικαστηρίῳ γενόμενα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιῇ, ὁ δικαστὴς, αὐτὸς τὴν ζημίαν ταύτην ἀναγκάζεται θεραπεύσαι τῷ νενικηκότῃ μέρει. (3) (N. 5 Κωδ. 7. 51 (de fructibus et

(1) Τὰ τῆς ποινικῆς διαδικασίας παρ' ἡμῶν ὀρίζονται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς ποινικῆς δικονομίας· οὐκ ἢ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει. Παρατηρεῖται δὲ μόνον ὅτι αἱ βάσανοι παρ' ἡμῶν ἀπαγορεύονται ἀπολύτως ὑπὸ τοῦ ποινικῆς ἡμῶν νομοθεσίας καὶ τοῦ Συντάγματος.

(2) Καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν ἡ ὁμολογία μόνη τοῦ κατηγορουμένου δὲν ἀποτελεῖ ἀποδείξιν πλήρη περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ.

(3) Ἰδε τὴν κατωτέρω σημείωσιν.

78 ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤ. ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ
litium expensis). Βασίλ. IX. 3. 69. Ν. 13 § 6 Κωδ. 3.
(de judiciis).

Μ. Κατά τὴν διατάξιν ἕκαστος δικαστὴς διατάσσει διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ ὃ ἡττηθεὶς διάδικος πάντα τὰ δαπανήματα τῆς δίκης· ἐὰν δὲ ὁ δικαστὴς παραλίπη τοῦτο, ἀναγκάζεται νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας διὰ τὴν ζημίαν ταύτην τὸν νικήσαντα.

27. Ὡς ἐστὶ τῇ δικαστῇ τῇ ἡττωμένῳ ἐκ τῶν ἀντικρινόμενων μερῶν τὰ δαπανήματα, τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως καταβληθέντα ἐπιτιθέναι, καὶ αὐτὸν ἀναγκάζειν ἀποδιδόναι αὐτά, καὶ ὑπὲρ τὰ δαπανηθέντα δὲ καταβαρύνειν αὐτόν, ἕως καὶ τῆς δεκάτης μοίρας τῶν δαπανημάτων. (1) Ταῦτα δὲ τὰ ἐπέκεινα τῶν δαπανημάτων ἀποδίδονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῇ δημοσίῳ, σπανίως δὲ, εἴπερ ὁ δικαστὴς βούλοιτο, καὶ τῷ νικήσαντι μέρει, ἀνθ' ὧν κατετρίβη ἀδίκως, ἀπὸ τούτων δίδεται, πρὸς ὃ ἂν διακρίνοι ὁ δικαστὴς. (Νεαρά 142 κεφ. 2 πρ.).

Μ. Δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν ἡττηθέντα διάδικον πάσαις τὰς δικαστικὰς δαπάνας, ὑποχρεῶν εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν, καὶ προσεῖται νὰ καταβαρύνῃ αὐτὸν προσθέτως καὶ δι' ἑνὸς δεκάτου τῶν δαπανηθέντων. Αἱ δὲ ἐπέκεινα τῶν δαπανῶν ἀποδίδονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν δημοσίαν ταμίαν, σπανίως δὲ, ἐὰν ὁ δικαστὴς κρίνῃ εὐλογον, δίδεται δὲ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν νικήσαντα, ἐπὶ τῷ ὅτι ὑπῆσθη ἀδίκως δικαστικὸν ἀγῶνα, ὅσον μέρος ᾗθελε διατάξῃ.

28. Τὰ μεταξὺ ἄλλων κριθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρει τῷ μὴ παρόντι. Τοῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν. (2) (Ν. 2 Κωδ. 7. 56 (quibus res iudicata non nocet). Βασ. IX. 3. 92).

Μ. Τὰ μεταξὺ ἄλλων δικασθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρουσιν εἰς τὸν ἀπόντα· τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν.

Ν. Σημειωτέον ὅτι τὸ δεδικασμένον ἰσχύει καὶ κατὰ τῶν εἰδικῶν διαδίκων, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἐμπραγμάτων δικαιομάτων δυνάμει τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινικῶν νόμων. Α. Π. 325 τοῦ 1806.

(1) Καὶ κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δίκην. ἄρθρον 210 ε. ἡ δικαστικὴ δαπάνη βαρύνει κατὰ γενικὸν κανόνα τὸν ἡττηθέντα διάδικον, ἀλλὰ δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἐν ταῖς δίκαις ἀντιόντων, κατιόντων καὶ γνησίων ἀδελφῶν.

(2) Ὅθεν δικασθέντος καὶ καταδικασθέντος ἑνὸς ἐκ πολλῶν κληρονόμων ἢ πολλῶν συγκατόχων τοῦ αὐτοῦ πράγματος, εἰ λοιποὶ δὲν βλάπτονται. (*Ιδὲ καὶ Ν. 2 Κωδ. 7. 56. Ν. 60 Βασίλ. 9. 3). Ὡς τίτλος ἐμὸς δικαιομάτων ἀντιτάσσονται καὶ κατὰ τρίτων—ἀδιάφορον δὲ ἂν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου καὶ ἀντιπροσώπου ἐδικάσθησαν.

29. Ἐάν τις βούληται καταδικῆν ἀναψηλαφῆσαι (*) προφάσει ἀναλογισμοῦ, οὐ δύναται. (1) (Βασ. IX. 3. 72).

Μ. Ἐάν τις θέλῃ νά ἀναψηλαφήσῃ ἀπόφασιν ὑποχρεούσαν αὐτὸν ἐπὶ πρεσβύσει ἀναλογισμοῦ, δὲν εἰσακούεται.

30. Ἐπὶ προσχῆματι καινῶν συμβολαίων (*) μετὰ ταῦτα εὐρέ-
θόντων τὰς ἀποφάσεις ἀνανεοῦσθαι εἰς ὑπόδειγμα βαρύνει. (2)
(N. 4 Κωδ. 7. 52 (de rejudicata). Βασ. IX. 3. 74. N. 35
Πανθ. 42. 1 (de re judicata). N. 27 Πανθ. 44. 2 (de excep-
ptione rejudicatae). N. 19 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus).

Μ. Προφάσει νέων ἐγγράφων εὐρέθεντων μετὰ ταῦτα εἶναι βαρὺ παρά-
δειγμα νά ἀναθεωρῶνται αἱ ἀποφάσεις.

31. Ἐάν ὁ νικῆσας ἐν τῇ ἀπόφασί καὶ λαβὼν πράγματα, ὥς

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δικαστὴς τις δικάζων τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον λέγου
χάριν, καὶ κεφαλαίων διαφόρων προτεθέντων, δέδωκεν ἀπόφασιν, καὶ κεφα-
λαίον ἔν περὶ λίθων ἢ μαργαριτῶν περιττάμενον, εἰς δικτιμῶσιν νομισμά-
των δ' αὐτὸς διετιμῆσθε νομισμάτων ρ'. Καὶ βούλεται, μετὰ τὴν ἀπόφα-
σιν ἀναλογισάμενος ὅτι κακῶς εἰς τοσοῦτον ποσὸν ἀνήγαγε τὸ κεφάλαιον,
ἀναψηλαφῆσαι τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. Φησὶν οὖν ἡ διατάξις μὴ δύνασθαι τοῦτο
ποιεῖν τὸν δικαστὴν· εἰ γὰρ δοθῇ τοῦτο, οὐκ ἔσται ποτε πέρας τῶν δικίων,
τοῦ δικαστοῦ λέγειν δυναμένου ὅτι κακῶς ἀπεφηνάμην, καὶ θρεῖλω ἀναψη-
λαφῆσαι τὴν ἀπόφασίν μου. Ἡ οὕτως εἰπὲ ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἀπαιτούμενος
παρὰ τοῦ ἐνάγοντος νομίσματα ρ' καὶ χρεωστούμενος καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ
ἐνάγοντος ἰσόμετρον ποσότητα, οὐκ εἶπε καταδικαζόμενος, ὅτι χρεωστῆς
καὶ σὺ ἐμοὶ ρ' νομίσματα· καὶ λογίσαι ταῦτα, καὶ ἐλευθεροῦμαι τῆς ἐναγω-
γῆς· ἀλλ' ἐψησάμην καὶ καταδικάσθην· καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλογισάμενος ὅτι
ὑπερβῆναι εἰσαγγεῖν ἀντέλλογον, ἠδούλετο ἀναψηλαφῆσαι τὴν ἀπόφασιν, ἵνα
εἰσάγῃ τὸν ἀντέλλογον. Φησὶν οὖν ἡ διατάξις, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο δυνατόν,
ἵνα μὴ ἐντεῦθεν ἄλλα μὲν τὰ δικαστήρια. Ἀλλὰ δότω μὲν τὰ ρ' εἰς τὴν
καταδικάσθην κινήσάτω δὲ καὶ αὐτὶς μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἑκατὸν, ὧν
χρεωστῆται, καὶ τεύξεται τοῦ δικαίου.

(1-2) Ἡ Πολ. ἡμῶν Δικ. (ἄρθρα 785—804) ὥρισε τὰ κατὰ τὴν χρῆσιν
τοῦ ἐκτέκτου τῆς ἀναψηλαφήσεως ἐνδίκου μέσου καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς
τοῦτο ἐπιτρέπεται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος τις ἀνήγαγε κατὰ Μάρκου, ἐκνικῶν ἐξ αὐτοῦ εἴ-
λον, καὶ ἀπέδειξε τὸν οἶκον ἐν τῇ διαφόρῃ, καὶ ὁ δικαστὴς δέδωκεν ἀπό-
φασιν προσδικαίουσιν τὸν οἶκον τῷ Πέτρῳ· καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν εὗρεν ὁ
Μάρκος διάλυσιν τοῦ Πέτρου γεγεννημένην πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ δὴ τοῦ
Μάρκου, περὶ τοῦ τοιοῦτου οἴκου, καταπαύουσάν πῶν δίκαιον τῷ Πέτρῳ·
καὶ προκομίζων αὐτὴν ἡξίου διαπεσεῖν τὴν ἀπόφασιν· ἀννήνεχθη τὸ περὶ
τούτου εἰς βασιλικὰς ἀκοάς, καὶ ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὐκ ὀρεῖται ἡ
διάλυσις προσδεχθῆναι, οὔτε ἡ ἀπόφασις ἀνατραπῆναι, διὰ τὸ μετ' αὐτὴν
εὐρεθῆναι καινόν, ἥτοι νέον δικαίωμα· ὑπερ ἐν δλω τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ
οὐκ ἐνεφανίσθη· βαρὺ λογισάμενος, τὸ δοῦναι ἀφορμὴν τοῖς καταδικαζομέ-
νοις ἀνατρέπειν τὰς ἀποφάσεις, προφάσει καινῶν δικαιωμάτων εὐρέσεως.

ἐν τάξει ἐνεχύρου, μὴ εὐρίσκη ἀγοραστήν ἀπὸ σπουδῆς τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς ἐπὶ νομὴν τῶν πραγμάτων, ἵνα δεσπότη αὐτῶν. (*) (N. 15 § 3 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). Βασίλ. IX. 3 15. N. 3 Κωδ. 7. 53 (de executione rei judicatae).

Μ. Ἐάν ὁ νικήσας ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι καὶ παραλαβὼν πράγματα ἐνέχυρα, δὲν εὐρίσκη ἀγοραστήν ἐκ σκευωρίας τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς εἰς νομὴν τῶν πραγμάτων, ἵνα καταστή κύριος αὐτῶν.

32. Ὁ τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπολύσεως ἀφιστάμενος τιμωρεῖται· εἴα γὰρ ἂν ἐπενεχθῇ κατηγορία, τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, οὐ μὴν τῇ βουλήσει τοῦ κατηγοροῦ δεῖλῃ ἀπαλείφεσθαι (N. 4 § 7 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum). Βασίλ. LX. 1. 10).

Μ. Ὁ παραιτῶν ἦν εἰσῆγαγε κατηγορίαν πρὸ τῆς ἀπολύσεως τοῦ κατηγορουμένου τιμωρεῖται· διότι εἰδήποτε καὶ ἐν ἥναι· ἡ ἐπιφερομένη κατηγορία, δεῖλῃ νὰ ἐξαλείφῃται τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, καὶ οὐχὶ τῇ θέλῃ τοῦ κατηγοροῦ.

33. Ἡ διάταξις καλεῖται, μὴκέτι τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἐτέρᾳ ψήφῳ γεγεννημένῃ· ἀλλὰ σκοπεῖν τί κατὰ τοὺς νόμους ἀκολουθεῖν, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. (N. 13 Κωδ. 7. 45 (de sententiis et inrelocutionibus). Βασίλ. IX. 1. 79. N. 2 Κωδ. 1. 14 (de legibus et SC.) N. 12 Πανδ. 1. 18 (de officio praesidis).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὁ δικαστὴς δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ ἄλλην προγενομένην ἀπόφασιν· ἀλλὰ νὰ ἐξετάσῃ τί εἶναι σύμφωνα πρὸς τοὺς νόμους, καὶ οὕτω νὰ ἀποφασίσῃ.

34. Ἐάν ἀπόφασις λαχθῇ μόνον, μὴ μέντοι γραφεῖσα πρότερον ἀναγνωσθῇ, ἀνίσχυρος ἔστω. (N. 2 καὶ 3 Κωδ. 7. 44 (de sententiis ex periculo recitandis). Βασ. IX. 1. 65, 66. N. 8 Κωδ. 12. 22 (de principibus agentium in rebus). N. 6 § 5 Κωδ. 1. 54 (de modo multarum).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Γίνωσκε, ὅτι παντὶ καταδικαζομένῳ ζητοῦντι καιρὸν εἰς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης, δίδεται τετράμηνος, πολλάκις δὲ καὶ πλείων προθεσμία· καὶ εἰ, διελευσῆς τῆς προθεσμίας, ἀγνωμονεῖ καὶ ἔτι, καὶ οὐ δίδωσι τὰ ἀπὸ τῆς καταδίκης, ἀναλαμβάνονται ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐνέχυρα, τοῦ δικαστοῦ τῇ αὐθεντίᾳ καὶ παρέχονται τῷ νικήσαντι. Καὶ εἰ ἐντὸς δύο μηνῶν δραμόντων μετὰ τὴν τῶν ἐνεχύρων ἀνάληψιν οὐ δώσωσιν οἱ καταδικασθέντες τὰ τῆς καταδίκης, πιπράσκονται τὰ ἐνέχυρα, καὶ ἐκ τῆς τούτων τιμῆς πληροῦνται τὸ χρεὸς οἱ νικήσαντες. Ἐάν οὖν ὁ νικήσας καὶ λαβὼν τὰ ἐνέχυρα οὐχ εὐρίσκη ἀγοραστήν, ἐκ περιδρομῆς τοῦ καταδικασθέντος, ἴσως γὰρ οὗτος περιτρέχει πάντας, καὶ παρασκευάζει μὴ ἀγοράσαι τὰ ἐνέχυρα, φησὶν ἡ παρούσα διάταξις, ὅτι προσκυροῦσθωσαν τὰ ἐνέχυρα κατὰ δεσποτείαν τῷ νικήσαντι.

Μ. Αἱ ἀποφάσεις δεόν νά συντάσσωνται ἐγγράφως καί ἀναγινώσκωνται. Ἐάν ἀπόφασις ἀπαγγελοῖται μόνον προφορικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ μὴ γραφεῖσα πρῶτον, εἶναι ἀνίσχυρος.

35. Ἡ παρὰ τὸν τύπον τῶν δικαστηρίων ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις ἀνίσχυρος ἔστω. (1) (N. 4 Κωδ. 7. 45 (de sententiis et interlocutionibus). Βασ. IX. 1. 70, N. 7 Κωδ. αὐτοῦ).

Μ. Ἡ παρὰ τὸν καθιερωμένον τύπον τῶν δικαστηρίων καταρτιζομένη ἀπόφασις εἶναι ἀνίσχυρος.

36. Τὸ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας ἐκ τοῦ δικαστοῦ γινόμενον οὐκ ἔρρωται. (N. 170 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 170, N. 20 Πανδ. 2. 1 (de jurisdictione). Βασ. VII. 3. 20).

Μ. Ὅ,τι ὁ δικαστὴς πράττει ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς νομίμου αὐτοῦ δικαιοδοσίας, δὲν ἰσχύει.

37. Αἱ ἐφέσεις αἱ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων δύο μηνῶν ἔχουσι προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν. (Νεαρά 82 κεφ. 6 (de jure veli). N. 2 Κωδ. 7. 63 (de temporibus et reparationibus).

Μ. Αἱ τῶν ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἀπορρέουσῶν ἀποφάσεων ἐφέσεις ἔχουσι δύο μηνῶν προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν.

38. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ψήφος, ἐκκλήτου μὴ παρακλουθησῆς· εἰ μὴ φανερώς ἐστὶ παράνομος. (2) (Νεαρά 49 προσμ. § 1 κεφ. 1. Ῥοπαὶ κεφ. 25 § 17. N. 1 § 2 Πανδ. 42. 8 (quae sententiae sine appellatione). N. 2 Κωδ. 9. 64 (quundoprovocare non est necesse).

Μ. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ἀπόφασις, ἐάν δὲν ἐπέλθῃ, ἐφέσεις, ἐκτός τῶν προφανῶς παρανόμων.

39. Μετὰ ψήφον, ἡγουν ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν, οὐδεὶς παραδέχεται καινὰ τινα καὶ νέα πειρώμενος προσάλλεσθαι δικαιώματα, ὥς τότε μὲν οὐκ ἔχων τινα, ὕστερον δὲ ἐφευρών, ἀλλ' ὁ τοῦτο βουλόμενος ποιεῖν παντελῶς ἐστὶν ἀπρόσδεκτος· χωρὶς τῶν ἐπὶ δημοσίου πράγματος θελόντων τοῦτο ποιεῖν· τούτους γὰρ σπανίως ὁ νόμος κελεύει τοῖς

(1.2) Ἐκ τῆς 38 παραγράφου καὶ τῆς κατόπιν 37 προκύπτει, ὅτι κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον δὲν ἐλάμβανον ἰσχύιν δεδικασμένου πράγματος αἱ ἀκυροὶ ἀποφάσεις, ἀλλ' ἐδύναντο πάντοτε νά προσβληθῶσι καὶ τὸ δι' αὐτῶν δικασθῆν εἰς νέαν νά υποβληθῇ ἐξέτασιν. ("Ορα καὶ N. 19 Βασ. (9. 1). Παρ' ἡμῶν δὲ μὴ νῦν δὲν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ αὕτη· ὅθεν καὶ αἱ ἀκυροὶ ἀποφάσεις ἀποτελοῦσι δεδικασμένον, μὴ ἐγκαίρως προσβληθεῖσαι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων. Ἰσχύει ὅμως καὶ παρ' ἡμῶν, ῥητῶς καθιερωμένη ἐν τῷ 759 ἄρθρῳ τῆς Πολ. Δικ., ἡ τῆς § 35 διέταξις, ὅτι ἡ στερουμένη τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου ἀπόφασις ἐστὶν ἀνίσχυρος, μὴ παράγουσα τελεσιδικίαν.

(ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤ. ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΔΗΟΦ.)

6

Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βελούλου

δικασταῖς παραδέχεσθαι. (1) (N. 35 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). Βασ. IX. 3. 35).

Μ. Μετ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ κενά τινα καὶ νέα δικαίωματα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν εἶχ' μὲν αὐτὰ κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς δίκης, ἀλλ' εὗρεν αὐτὰ ἀκολουθῶς. Κατ' ἐξαιρέσειν δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο, ὅσῳκι πρόκειται περὶ δημοσίου πράγματος· διότι ὁ νόμος διατάσσει τοὺς δικαστάς σπανίως νὰ παραδεχῶνται τοὺς τοῦτους.

40. Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι οὐκ ἀπαιτοῦνται πᾶν ὅσον ἔχουσιν, ἵνα μὴ πτωχεύσωσιν. (2) (N. 173 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

Μ. Οἱ καταδικαζόμενοι μέχρις εὐπορίας δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν κατὰ ὅλην πάσας αὐτῶν τῆς περιουσίας, ἵνα μὴ πτωχεύσωσιν.

41. Ἐν τοῖς πολιτικαῖς λογοθεσίαις ἡ περὶ τὴν ψῆφον πλάνη⁴⁴ καλῶς ἀναψηλαφᾶται μετὰ δέκα καὶ εἰκοσιν ἐνιαυτοῦς. (3) (N. 8 πρ. Πανδ. 50. 8 (de administratione rerum ad civitates), N. 13 § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temporalibus). Βασ. LI. 3. 12).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀστικῶν λογαριασμῶν ἡ περὶ τὸν ἀριθμὸν πλάνη ἀναψηλαφᾶται καὶ μετὰ δέκα καὶ εἰκοσιν ἔτη.

42. Ὅτι κατὰ ψῆφον παντὸς δικαστοῦ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν

(1) Σημειωτέον μάλιστα ὅτι ἀπόφασις, ἥτις ἐν κυρίῳ δίκη ἐξήτασε καὶ ἔλυσε διαφορὰν τινα, ἀποτελεῖ δεδικασμένον καὶ ὡς πρὸς τὴν λυθεῖσαν διαφορὰν, ἀναφυσμένην ὡς παρεμπύπτον ζήτημα ἄλλης εἴτα δίκης, εἰάν ποτε τὴν ἀναγκασίαν αὐτῆς προὔβῃ οὐθεσιν. Ὅθεν ἀπόφασις ἀποδικάζουσα τὴν κυριότητα πράγματός τινος ἀποτελεῖ δεδικασμένον ἐν δίκῃ περὶ διανομῆς αὐτοῦ, περὶ ἀποδόσεως τῶν καρπῶν ἢ τοῦ προσαυξήματος αὐτοῦ· ἐπίσης ἀπόφασις ἀποφαινομένη ὅτι πρᾶγμα τι δὲν εἶναι κληρονομικόν, ἀποκλείει τὴν περὶ διανομῆς κλήρου ἀγωγὴν περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην ἀποτελοῦσι δεδικασμένον καὶ αὐτὰ τὰ παρεμπύπτεντως ἥτοι προκριματικῶς δικαζόμενα ζητήματα· οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἀποφασίς λύουσα τὸ ζήτημα τῆς συγγενείας, ἐν διαφορᾷ περὶ διατροφῆς ἢ κληρονομίας, ἀποτελεῖ δεδικασμένον καὶ ὡς πρὸς αὐτό. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντιθετοὶ.

(2) Δηλαδὴ ὀφειλέται τινὲς ἔχουσι τὸ τῆς εὐπορίας εὐεργέτημα, οὗ δυνάμει δικαιοῦνται νὰ κρατήσωσιν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν τοσοῦτον μέρος ὥστε ἀπολῇ ἀξ' αὐτοῦ. Καθιεροῦνται δὲ τοῦτο ἐν τισὶ μὲν θεμασίαις ὑπὸ τῶν ἀστικῶν βωμικήων νόμων μὴ μεταβληθέντων κατὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν, μέχρι δὲ τινὸς καὶ τῶν περὶ ἐκτελέσεως διατάξεων τῆς πολ. ἡμῶν δικον. ὀρίζουσιν τὰ ἐξηρημένα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως πράγματα τοῦ ὀφειλέτου· αἵτινες συμπίπτουσιν ἐν μέρει καὶ ταῖς βωμικήαις περὶ ἀκατασχέτου διατάξεσι, ἀλλ' ὅπου δὲν συμπίπτουσιν ὑπερισχύουσι.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν ὡς δικονομική.

ταύτης ἐκκλητος διδοται ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ δὲ ψήφου Βασιλέως ἡ συγκλήτου οὐ διδοται ἐκκλητος. (1) (De decendio appellationis ὅρα Νεαράν 23 κεφ. 1. Βασ. IX. 2. 2).

Μ. Κατὰ πάσης δικαστικῆς ἀποφάσεως μετὰ τὴν ἀναγνώσιν αὐτῆς χωρεῖ ἔφεσις ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ὅμως τοῦ βασιλέως ἢ τῆς συγκλήτου ἔφεσις δὲν ἐπιτρέπεται.

48 Οὐ δοκεῖ κατακεκρίσθαι ὁ ἐκκαλεσάμενος· οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δίκαιον καταδικάζειν. (2) (N. 2 § 2 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 2).

Μ. Ὁ ἐκκαλέσας δὲν λογίζεται διατελῶν ὑπὸ καταδίκην· ἐπίσης δὲν λογίζεται τοιοῦτος ὁ καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δικαίωμα νὰ δικάζῃ.

44 Ἐὰν ἐξενεχθῇ ἀπόφασις κατὰ τινος ἀπόντος, ὁ δὲ γινὺς μὴ ἐκκαλέσθαι, οὐκέτι δύναται προφάσει τῆς ἰδίας ἀπουσίας τὴν ἀπόφασιν ἀνατρέπειν. (3) (N. 3 Κωδ. 7. 43 (quomodo ei quando judex). Βασ. IX. 1. 57).

Μ. Ἐὰν ἐκδοθῇ ἀπόφασις κατὰ τινος ἀπόντος, μαθὼν δὲ οὗτος τὸ γεγονός δὲν ἐκκαλέσῃ αὐτήν, δὲν δύναται ἐρεξῆς ἐπὶ προφάσει τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀπόφασιν.

45. Θεσπίζομεν, μηδένα τῶν πολιτικῶν δικαστῶν μὴ ὑπὲρ οὐκαρῶν ποτῶν ἀφορμῆς τι λαμβάνειν, ἀλλὰ καθαράς ἔχειν τὰς χεῖρας, καὶ παντὸς χρυσίου ὑπερφορεῖν. (N. 6 § 2 Πανδ. 48 11 (de lege Julia repetundarum). Βασ. LX. 43. 6).

Μ. Κατὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν διάταξιν, οὐδενὶ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν ἐπιτρέπεται νὰ λαμβάνῃ τι δι' εὐανδρήποτε αἰτίαν, ἀλλ' ὀφείλει ἕκαστος αὐτῶν νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας καθάραι· καὶ νὰ ὑπερφορᾷ τὰ χρήματα.

46. Κελεύομεν τοὺς θεματικούς κριτάς (*) ἐφ' ἑκάστη τοῦ

- (1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει.
 (2) Βλέπε τὴν ὑπὸ τὴν § 35 ἡμετέραν σημείωσιν.
 (3) Παρ' ἡμῖν ὁρίζονται τὰ τῆς ἐρημοδικίας καὶ τῶν κατ' αὐτῆς ἐνδίκων μίσων ὑπὸ τῆς Πολ. Δίκου.
 (*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντες τοὺς ἐξ ἐπουδῆποτε δικαστηρίου οὐκ ὀφείλουσι συγχωρεῖν τι (λαμβάνειν) καθ' εὐανδρήποτε τρόπον, οὐδὲ ἐν ὀνόματι συνηθείας δωροδοκεῖσθαι τούτους ἐν λήμμασιν. Ἰστίον ὅτι τὸ βασιλικὸν καὶ αὐτοκρατορικὸν κριτήριον ἐκκλητῶ οὐχ ὑποβάλλεται, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ὑπὸ ἑτέρου, ἀλλ' ὅφ' αὐτοῦ δεῖ ἐπανακρίνεται· ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλητῶ οὐχ ὑπόκειται, οὐδ' ἀναψηλαφᾶται ὅφ' ἑτέρου, ὡς ἀρχὴ καὶ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων· ἐπανακρίνεται δὲ καὶ αὐτὸ ὅφ' αὐτοῦ πνευματικῶς· τὰ δὲ ἀρχοντικά κριτήρια ἐκκλητῶ ὑπόκειται, καὶ ἀναψηλαφῶνται ὑπὸ τε τοῦ βασιλέως, ὑπὸ τε τοῦ πατριάρχου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ τοῦ Κοιαιστωρὸς. Τὸ τοῦ Ἐπαρχοῦ μέντοι κριτήριον καὶ τοῦ Κοιαιστωρὸς ὑπὸ μόνου τοῦ βασιλέως ἀνακρίνεται, καὶ οὐχ ὅφ' ἑτέρου τινός.

χρυσίου λίτρας μὴ περαιτέρω τριῶν νομισμάτων λαμβάνειν, δηλονότι ἐπὶ τῶν εὐπορούντων, ὑπὲρ τε νοταρίων καὶ τῶν ὑπηρετούντων αὐτοῖς, καὶ μὴδὲν ἕτερον. Μὴ υπερβαίνειτω δὲ ἡ ἀπαιτήσις τῶν ἐκταγιαστικῶν τὰ ρ' νομίσματα, ὅση ἂν ἡ ἀπαιτηθεῖσα περιουσία τυγχάνοι, εἴγε καὶ ἑκατὸν λίτρων οὕσα τυγχάνει, καὶ περαιτέρω· εἰ μὴ καθ' ὅσον ὑπὲρ τροφῆς καὶ ἐδοιορίας ἐπιβουλεύμενος ὁ ἐκδιδαστής ἐδαπάνησεν. (1) (* Ἄλλως ἐν μέρει κατὰ Νεαράν 89 κεφ. 9).

Μ. Οἱ ἀπαρχιακοὶ δικασταὶ ἐφ' ἑκάστης λίτρας χρυσίου δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουσι πλεόντερον τῶν τριῶν νομισμάτων, καὶ τοῦτο παρὰ τῶν εὐπρόρων μόνον διὰ τοὺς μνημόνας καὶ ὑπηρετας αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. * Ἡ δὲ ἀπαιτήσις τῶν κατ' ἀνάθεσιν δικαστῶν δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνει τὰ ἑκατὸν νομίσματα, ὅση καὶ εἰς ἑκατὸν λίτρας καὶ ἐπέκεινα, ἐκτὸς τῶν δαπανηθέντων ὑπὸ τοῦ ἐδοιορουντος ἐκτελεστοῦ πρὸς τροφήν καὶ πορείαν.

47. Εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν ἡ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις, ἐμμένειν (*) αὐτῇ δεῖ. (2) (N. 27 § 2 Πανδ. 4, 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2, 27).

(1) Ἄλλη ἡ παρ' ἡμῖν δικαστικὴ διοργάνωσις. Οὕτε θεματικοὶ κριταὶ ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν, οὔτε λαμβάνουσι παρὰ τῶν διαδίκων χρήματα οἱ δικασταί, μισθοδοτούμενοι ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ ποιήσαντες αἵρετόν δικαστὴν ἀναγκάζονται ἐμμένειν τῇ τούτου διαγνώσει, κἂν δικαία ἔσθι κἂν ἄδικος· καὶ ὁ μὴ ἐμμένων ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, καὶ μεμφεσθῶ ἑαυτόν, διότι τοιοῦτον χρεῖστας λαβεῖν διαγνώμενα. Τοῦτο μὲν οὖν ὁφείλεις νοεῖν, ὅτε εἰς ἰδίᾳ ἀγνοίας ὁ αἵρετὸς δικαστὴς τὴν ἄδικον ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν, ἀπειροῦ ὢν νομῶν· εἰ γὰρ ἦδει νόμους καὶ πρὸς χάριν ἐνδὸς τῶν ἀντιδικῶν ἀποδλέπων, ἢ δώροις ὑποφθαρεί, ἐξήνεγκεν ἐν εἰδήσει τὴν ἀπόφασιν, ὁ καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἐμμένων οὖν ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, εἰ μὲν πρὸς χάριν σὴν, ἢ διὰ τὰ δῶρα κατεδικασθῇ τὰ σά.

(2) Διὰ περὶ διαιτησίας δικονομικαὶ διατάξεις τῶν Ῥωμαίων δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῖν, ὡς καταργησάσης αὐτάς τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας ἰσχύουσιν ὅμως αἱ ἐν Ἀρμενοπούλῃ διατάξεις τοῦ ἁπτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου περὶ τῶν ἐπιδικητικῶν διαιτησίας διαφορῶν. Ἐν συνόψει δὲ βλεπόν. Ἐν κατὰ κανόνα πᾶσα διαφορά συμβιβασμοῦ δικτικῇ δύναται νὰ διαλυθῇ διὰ διαιτησιῶν. Ἀνεπίδεκτοι δὲ συμβιβασμοῦ καὶ διαιτησίας τυγχάνουσι κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν δικονομίαν αἱ γαμικαὶ διαφοραὶ καὶ κατὰ Βασιλικὰ 11. 2. Ν. 8 αἱ περὶ τῆς ἐκ διαθήκης, κωδικέλλου ἢ διὰ δωρεᾶς εἰς τὴν θανάτου καταλειπομένης διαφορᾶς (ἴδε κατωτέρω § 68) ἀπαιτήσεις καὶ τὰ περὶ προσωπικῆς καταστάσεως ζητήματα. Ἡ ἐν Ἀρμενοπούλῃ ἀπαγόρευσις τῶν διαιτησίας ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐκ δημοσίων καὶ ἀτιμωτικῶν ἐγκλημάτων δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Προσθετέον ὅτι ὡς παρὰ Ῥωμαίους καὶ παρ' ἡμῖν ἀποτελοῦσι καὶ αὐταὶ διεδικαστέον, ὡς καὶ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων αἱ ἀποφασεῖς.

Μ. ἢτε δίκαια, ἢτε ἄδικοι εἶναι ἢ ἀποφασίς τοῦ δικαστοῦ, δὲν νά ἐνυλάττειται.

48. Οἱ αἰρετοὶς κριταῖς δικασθέντες μὴ ἐγκαλεῖσθωσαν. (1)
(N. 1 Κωδ. 2. 56 (de receptis arbitris). Βασ. VII. 3. 53).

Μ. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν δικαστῶν δὲν ἐπιτρέπεται ἔφεσις.

49. Κἂν πλανηθῇ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἐν τῇ ψηφίζεσθαι, οὐ διορθοῦται. (*) ψηφισάμενος γὰρ πέπαιται εἶναι δικαστὴς. (N. 20 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 20).

Μ. Καὶ ἐὰν πλανηθῇ ὁ δικαστὴς εἰς τὴν ἀπόφασιν, δὲν ἐπιδιορθοῖ αὐτὴν διότι μετὰ τὴν ἀπόφασιν παύει νά ἦναι δικαστὴς.

50. Ὁ καταλιπὼν τὸν αἰρετὸν καὶ ἐνάγων ἐνορδίνως ὑποπίπτει τῇ ποινῇ, τῆς δικῆς κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν παρὰ τῇ δικαστῇ κινουμένης. (**) (N. 30 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 30. Νεαρά 82 κερ. 11).

Μ. Ὁ καταλιπὼν τὸν αἰρετὸν κριτὴν καὶ προσφύγων εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια ὑποβάλλεται εἰς πρόστιμον, ἢ δὲ δικὴ κινεῖται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τάξιν εἰς τὸ δικαστήριον.

51. Αἰρετὸς δικαστὴς ἐστὶν ὁ δικαστοῦ τάξιν ἀνάδεξάμενος, καὶ ἐπαγγελιάμενος ψῆφῳ τεμεῖν τὸ φιλονεικούμενον· οὐ μὴν ὁ

(1) Πρόλ. § 62. Σημειωτέον, ὅτι τανῦν παρ' ἡμῖν συγχωρεῖται ἔφεσις κατὰ τῶν δικαιοδικῶν ἀποφάσεων, ἐὰν γινομένης τῆς συνεπισημείωσης δὲν συνεφωνήσῃ ἄλλο τι. (Πολ. ἄρθρ. 118).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, ἐὰν σφάθῃ δοῦναι ἀποφασίς, ἐπὶ τῇ μὲν χρεωστῶν Πέτρῳ τῷ Παύλῳ νομίσμῳ, καὶ δοῦναι ταῦτα ἀποφαίνεται τῷ Παύλῳ, οὐ δύναται ἔκτοτε τὴν οἰκίαν ψῆφον ἢ ἐναλλάξαι ἢ διορθῶσαι· κἂν ἴσως ἐπλανήθῃ καὶ μὴ ὀφείλων καταδικάζει τὸν Πέτρον, ἀλλὰ δικαιοῦσαι, κατέκρινε· δὲς ἅπαρ ἀπόφασιν, ἐπαύθη εἶναι δικαστὴς.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος καὶ Παῦλος ἀγωγὰς ἔχοντες κατ' ἀλλήλων, εἵλοντο αἰρετὸν δικαστὴν τὸν Μάρκον, καὶ συνεφώνησαν παρ' αὐτῷ προθεῖναι ταῦτας καὶ λύσαι, καὶ ἐπηρώτησαν ἀλλήλους καὶ πρόστιμον, ἐκ τοῦ μὴ ἐμμεῖναι τοῖς ψηφισθεῖσι παρὰ τοῦ Μάρκου, ἢ ἀθετῆσαι τι τῶν συμφωνημένων. Καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην αὐτῶν συμφωνίαν, προσήλθον τῷ Μάρκῳ, καὶ ᾤρεσαν παρ' αὐτοῦ δικάζεσθαι· καὶ μὴ πῶ λυθεῖσιν τῶν ἀμφιβολιῶν, ἐκ τούτων ὁ εἶς, ὁ Πέτρος, καταλιπὼν δικάζεσθαι παρὰ τῷ αἰρετῷ κριτῇ, ἐπὶ τούτων εἰς ἐνορδινὸν δικαστήριον, ᾗ γουν ἐμδόθησαν καὶ κύριον, τοχὸν εἰς τὸ τοῦ δικαιοδοτοῦ ἢ τὸ τοῦ ἀρωγαρίου, καὶ δέδωκεν ἐκεῖσε λίβελλον περὶ τῶν αὐτῶν ἀγωγῶν, περὶ ὧν καὶ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἐδικάζει. Ἀπαιτεῖται τοίνυν τὸ πρόστιμον, ὡς ἀθετῆσαι τὴν ἰδίαν συμφωνίαν, καὶ μὴ ἐμμεῖναι τῷ πρώτῳ δικαστῇ, ὡς λυθῆναι τὰς ἀμφιβολίας, καὶ πύεται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς τοῦ δικάζειν, ὡς ἤδη τοῦ πρόστιμου ἀπαιτηθέντος· καὶ τηροῦνται αἱ ἀποφάσεις παρὰ τοῦ ἐμδόθου δικαστοῦ, κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν, ᾗ γουν κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν νόμων, καὶ λύονται παντελῶς καὶ ἀπόφασιν νόμιμον δέχονται.

παρεμβαλὼν συμβουλῇ, ἐφ' ᾧ τὴν δίκην ἀπαλλάξαι. (1) (N. 18 § 2 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 13. N. 19 § 1 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Δικαιτῆς εἶναι ὁ ἀναδεχθεὶς τὰς δίκας δικαστοῦ καὶ ὑποχρεθεὶς νὰ διαλύσῃ τὴν διαφοράν διὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ· καὶ οὐχὶ ὁ μεσολαβῶν ὡς σύμ-βουλος πρὸς συμβιβασμὸν τῶν μερῶν.

52. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς καὶ δι' ἀγγέλου, ἤτοι τινὲς τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτῷ, καὶ δι' ἐπιστολῆς ἤτοι πιττακίου θύναται κελεῦειν τοὺς δικαζομένους, παρ' αὐτῷ κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν παραφυλάξαι, ἤτοι συνελθεῖν καὶ δικασθῆναι. (N. 49 § 1 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 49. N. 27 πρ. Πανδ. αὐτόθι Βασ. VII. 2. 27).

Μ. Ὁ δικαιτῆς δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰς τὴν εἰκίαν αὐτοῦ τοὺς διαφερομένους καθ' ἡμέραν τακτὴν διὰ κλητῆρος ἢ τινος τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, ἢ καὶ δι' ἐπιστολῆς, ἵνα δικασθῇ τὴν διαφοράν αὐτῶν.

53. Τὸ αἰρετὸν δικαστήριον ἐκκλητῶν οὐχ ὑπέκειται· οὐδ' ἀναψηλαφᾷται ὑφ' ἑτέρου, οὐδ' ἐπανακρίνεται ὑφ' ἑαυτοῦ· ψηφισάμενος γάρ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς πέπαυται τοῦ εἶναι δικαστῆς, καὶ οὐ διορθοῦται τὴν ψήφον, εἰ καὶ πλανήσῃ. ("Ἰδε ἀνωτέρω § 48 καὶ 49).

Μ. Ἡ δικαιοδικὴ ἀπόφασις δὲν ὑπέκειται εἰς ἔρεσιν, οὐδὲ ἀναψηλαφᾷται ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἢ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαιοδικὸν δικαστήριον, διότι ὁ δικαιτῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν παύει νὰ ᾖ δικαστῆς, καὶ ἐπομένως στερεῖται τῆς δυνάμεως καὶ νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἂν ἐτι ἐπλανήσῃ.

54. Τὸ αἰρετὸν δικαστήριον (*) ἔστω κυρίῳ δικαστηρίῳ, καὶ

(1) Οἱ δικαιοτῆται λεγόνται καὶ αἰρετοὶ δικασταὶ ἢ αἰρετοὶ κρί-ται, ἐνίοτε δὲ καὶ διαγνώμονες ἐν τοῖς Βασιλικαῖς, διαττέλλονται δὲ τοῦ ἀπλοῦ συμβιβαστοῦ, ὅστις καταγίνεται ἀπλῶς διὰ τῶν συμβι-βαστικῶν αὐτοῦ συμβουλῶν εἰς τὴν ἀποδόσθον δικαιοδικὸν ἀγῶνα. Σημειώ-τεον ὅτι μὴ ὄντων τῶν δικαιοτῶν ὑποχρέων εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀνατι-θεμένης ἐντολῆς ἀπαιτεῖται οὐ μόνον σύμφασις περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν διαφερομένων, ὀνομαζομένη συνυποσχετικὴν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα μεταξὺ τῶν διαφερομένων καὶ δικαιοτῶν, δι' ἧς ἀναδεχονται οὕτω τὴν ἐντολήν ταύτην, κατὰ δὲ τὸ ῥωμ. δίκαιον τὴν ἀναγκαίαν καὶ ἢ προσήκην ποινικῆς ῥήτρας. Σημειώτεον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ισχύοντα πρὸς ἐκτελέσειν τῆς δικαιοδικῆς ἀποφάσεως ἀπαιτεῖται ἡ περιδολιγὴ τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, συμμετεωμένου τοῦ τύπου καὶ χρίνου τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐπιτιθεμένης τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματικῶς καὶ τῆς σφραγίδος τοῦ δικαστηρίου. (Πολιτ. Δικον. ἀρθρ. 189).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ παρὼν τίτλος διδάσκει περὶ αἰρετῶν δικαστῶν. Αἰρε-τος δὲ ἔστι δικαστὴς ὁ μὴτε δικαστηρίου προκαθήμενος, μὴτε ἔχων δικαιο-

ἀνέχει πρὸς τὸ περατοῦσθαι τὰς δίκας· οὐχ ἄρμέζει δὲ εἰς αὐ-
τοῦ παραγραφή, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαίτησις. (N. 1 καὶ 2 Πανδ.
4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 1 καὶ 2).

M. Τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον ἐπάγει τὸπον κυρίου δικαστηρίου, καὶ
δικαιοῦται νὰ ἀποπερατοῖ τὰς δίκας· εἰς αὐτοῦ ἕως δὲν πηγαῖε ἐνστάσις
(τελεσιδικίας), ἀλλὰ ἀπαίτησις τῆς συμφωνηθείσης χρηματικῆς ποινῆς.

55. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ
πολυπραγμανεῖ τὴν ψῆφον ὁ πραιτωρ. (N. 19 Πανδ. 4. 8 (de
receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 19).

M. Ὁ διαιτητὴς αποφασίζει ὅπως αὐτῷ δοῖται, τὴν δὲ ἀπόφασιν αὐτοῦ
δὲν δικαιοῦται νὰ ἀναθεωρήσῃ ὁ πραιτωρ.

56. Ἡ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντι-
γραφῆς ἀναιρεῖται.

M. Ἡ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ δὲν ἀναιρεῖται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντι-
γραφῆς.

57. Ἡ προφανῶς γενομένη παράνομος ψῆφος ἦτοι ἀπόφασις
καὶ γὰρ ἐκκλητήτου ἄκυρός ἐστι· (1) καὶ ἐντὸς τρικκονταετίας
καὶ οὕτως εὐρισκομένη ἀκυροῦται καὶ οὐ κρατεῖ· ἡ δὲ τοῦ αἰ-
ρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐκ ἔχει ἐκκλητήτον, εἴτε δικαία εἴτε
ἄδικός ἐστιν, ἀλλ' ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ. (2) (N. 1 § 2 Πανδ. 49.
8 (quae sententiae sine appellatione). N. 19 Πανδ. 49. 1

δοσίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ὡν ιδιότης, ἢ καὶ συγκλητικὸς, ἢ καὶ εἰδὼς γράμ-
ματα. Διδάσκει καὶ περὶ μεσιτευσόντων· καὶ τινες μὲν λέγουσι μεσιτεύον-
τας τοὺς αἰρετοὺς δικαστάς, ἐκ τοῦ μεσάζειν καὶ εἰσερχέσθαι ἐν μέσῳ δύο
τινῶν ἐχόντων φιλονεικίας, ἢ καὶ πλειόνων, καὶ ὑπισχνουμένων λύσαι αὐ-
τὰς διὰ τῆς οἰκείας διαγνώσεως, καὶ ἐρμηνεύουσι τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως.
«περὶ δοκιμασίας μεσιτευσόντων, ἦτοι αἰρετῶν δικαστῶν»
τὸ καὶ ἀντὶ τοῦ «Πῶς ἐκλαμβάνονται». Τινὲς δὲ διαστίζουσιν αὐτούς, καὶ
λέγουσι μεσιτεύοντας τοὺς δοκιμαστάς· ὥς, ὅταν συμφωνήσωσι δύο τινὲς
ποιῆσαι κοινωνίαν ἢ κτίσαι οἶκον δοκιμασία τοῦ Πέτρου. Διαφέρουσι δὲ καὶ
ἀλλήλων οἱ δοκιμάζοντες· καὶ οἱ αἰρετοὶ δικασταί· τοῖς γὰρ παρὰ τῶν μεσι-
τευσόντων ἐπιζυγόμενοι ἀναγκαζόμεθα ἐμμένειν, ὅτε ὡς ἀνδρες ἀγαθοὶ δοκι-
μάσωσι· τοῖς δὲ παρὰ τῶν αἰρετῶν ἀδιαστίκτως ἔχουμεν ἀνάγκην ἐμμένειν,
εἰ μὴ βουλόμεθα δοῦναι τὸ πρόστιμον.

(1) Παρὰ Ῥωμαίοις αἱ ἄκυροι ἀποφ. ἐδύναντο πάντοτε νὰ προσδλη-
θῶσι καὶ τὸ δι' αὐτῶν δικασθὲν εἰς νέαν νὰ ὑποβληθῇ ἐξέτασιν. Παρ' ἡμῶν
δὲν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ αὕτη, διότι καὶ αἱ ἄκυροι ἀποφάσεις λαμβάνουσιν ἰσχὺν
δεδικασμένου, εἰ μὴ προσδληθῶσι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων, μόνον
δὲ αἱ τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου εστερημέναι ἀποφάσεις εἰσὶν ἐντελῶς ἀνίσχυροι
καὶ δύνανται πάντοτε καὶ ἐνώπιον παντὸς δικαστηρίου νὰ προσδληθῶσι.
(Πολιτ. Δικον. 759 § 2).

(2) Ὡς σημείωσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 35.

(de appellationibus). Ν. 2 Κωδ. 7. 64 (quando provocatio non est necesse). Βασ. ΙΧ. 4. 44).

Μ. Ἡ προφανὴς παρὰ νόμον ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος καὶ ἄνευ ἐφέσεως, διὰ καὶ ἐπὶ τριακονταετίαν δύναται νὰ ἀκυρωθῇ ὡς μὴ ἰσχύουσα· ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ οὐδ' ἔφασιν ἐπιδέχεται, εἴτε δίκαια εἴτε ἀδίκως εἶναι, ἀλλὰ δεῖον νὰ ἐκτελεσθῇ ὡς ἔχει.

58. Μὴ χρεῖαν ἔχεται ἐκκλήτου ἢ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ ἀπέφασις. (1) (Ν. 1 Κωδ. 2. 56 (de receptis arbitris). Βασίλ. VII. 2. 53).

Μ. Δὲν ἔχει ἀνάγκην δικαστηρίου, κατ' ἔφασιν δικάζοντες, ἡ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ, ἅτε μὴ ὑποκειμένη εἰς ἐφεσιν.

59. Ἐάν δύο ᾧσιν οἱ αἵρετοὶ δικασταὶ καὶ διχονοῶσιν, ἀναγκάζονται καὶ τρίτον τινα ἐπιλέξασθαι, καὶ τῇ αὐτοῦ ἐμμεῖναι δοκιμασίᾳ. Τριῶν ὄντων αἵρετῶν δικαστῶν, ἀρκεῦσιν οἱ δύο συναينوῦντες, εἴγε καὶ ὁ ἄλλος πάρεστιν· εἰ γὰρ ἄπαστι μακρὰν εἰπεῖν ὁ εἷς, οὐκ ἔρρωται τὸ παρὰ τῶν δύο ψηφιζόμενον· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐπὶ δικαστῶν ἐστὶ. Καὶ τότε τὸ παρὰ τοῦ πλείονος μέρους ψηφιζόμενον ἐπικρατεῖ, ὅτε πάντες ψηφίζονται. (2) (Ν. 17 § 4 καὶ 5 καὶ 7 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium). Ν. 18 Πανδ. αὐτέθι. Βασ. VII. 2. 17).

Μ. Ἐάν ᾧσι δύο οἱ διαιτηταὶ καὶ διχογνωμῶσιν, δεῖλουν νὰ ἐκλέξωσι καὶ τρίτον καὶ νὰ ἐξερτήσωσι τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τῆς γνώμης αὐτοῦ. Τριῶν ὄντων τῶν διαιτητῶν, ἀρκεῦσιν οἱ δύο ὁμογνωμονοῦντες, εἴαν καὶ ὁ ἄλλος ἦναι παρὼν· διότι, εἴαν ὁ εἷς ἀπουσιάσῃ, δὲν ἰσχύει ἡ ἀπόφασις τῶν δύο· τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν τακτικῶν δικαστῶν. Καὶ τότε ὑπερισχύει ἡ ἀπόφασις τῶν πλείονων, εἴαν ὅλοι συνδικάζωσι.

60. Εἰ μὴ ἐγκρίνεται ποινὴ τῷ αἵρετῷ δικαστηρίῳ, ὁμολογήσῃ δὲ τις ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐνάγεται ἀορίστως. (Ν. 27 § 7 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 27).

Μ. Ἐάν δὲν συμφωνήσῃ χρηματικὴ ποινὴ (δὲ ἐπερωτήσεως ἢ δι' ἄλλης ἐγκυρου συμβάσεως), ἀλλ' ὁμολογήσῃ τις ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν ἀπόφασιν, χωρεῖ ἀγωγή κατ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ζημίᾳ καὶ τῷ διαφέρειν.

61. Πληρέστατον δὲ ἐστὶ τὸ μνημονεῦον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλου. (Ν. 31 ἐν τέλει Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 3. 31).

Μ. Πληρέστατον συνυποσχετικὸν εἶναι τὸ μνημονεῦον τὴν βῆτταν τοῦ δόλου (clausulam doli).

(1) Ἴδε τὴν ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 48.

(2) Καὶ κατὰ τὴν Πολιτ. Δίκον. (ἀρθρ. 115) ἀπαφαίνονται ἐπὶ τῆς δικαστικῆς οἱ διαιτηταὶ κατὰ πλειονοψηφίαν, προσλαμβάνοντες ἐν διχοψηφίᾳ τὸν ἐπιδιαιτητὴν, μετ' οὗ συζητοῦσιν ἐκ νέου τὴν ὑπόθεσιν.

62. Οὐ γίνεται αἰρετὸς δικαστὴς μετὰ τῆς ἐξ ὄρκου ἀπαρ-
 λείας, ἀλλὰ μετὰ ποινῆς αὐτοῦ οἱ δικαζόμενοι ἐπιλεγέσθωσαν,
 καὶ ἀνάγκην ἐχέτωσαν ἢ ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἢ τὸ πρόστιμον
 διδόναι, ὅπως ἂν τὰ μέρη ἀμφοτέρω συμφωνήσωσι. (Νεαρά
 82 κεφ. 11).

Μ. Οὐδεὶς γίνεται ἐν τῷ μέλλοντι δικαστὴς ἐπὶ τῇ βάσει ὄρκου τῶν
 διαδίκων, ὅτι θέλουσι κύβει εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ δικάδιοι θέ-
 λουσιν ἐκλέγει ἐν τῷ μέλλοντι αὐτοὺς ἀνευ τοιοῦτου ὄρκου ἐπὶ τῇ συμφω-
 νίᾳ, ὅτι θέλουσι κύβει εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν (μὴ δικαιούμενοι ἐν τοι-
 αύτῃ περιπτώσει νὰ προσφύγωσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον) ἢ ἄλλως θέλει
 καταβάλλει ὁ ἡττηθησάμενος δικάδικος τὸ συμφωνηθὲν πρόστιμον, ὅτι καὶ
 μόνον καταβάλλον αὐτὸ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τακτικὸν δικαστήριον.

63. Κριτὴν αἰρετὸν ἐπὶ ἀτιμοποιῶ ἐξ ἀμαρτήματος μὴ ψη-
 φίζεσθαι ἀγωγῇ, ἢ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας.
 καὶ εἰ καὶ ἐκ περιουσίας περὶ ὁφρανικῆς ἀγωγῆς. (1) (Ν. 32
 § 6 καὶ 7 Πανθ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασίλ.
 VII. 2. 32).

Μ. Δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν ἐπὶ ἀτιμοποιᾶς δι' ἀδί-
 κημα ἀγωγῆς, ἢ ἐν δίκῃ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας καὶ ἐν
 δίκῃ περὶ ὁφρανικῆς περιουσίας.

64. Τοῖς εἰσάπαξ ἐκκληθεῖσι καὶ ἐν οἰωδήποτε ἐφετικῷ δι-
 καστηρίῳ ἄκυρος εἰς τὸ ἐξῆς παντὸς δικαστοῦ καὶ ἡ αὐτοῦ τοῦ
 αἰρετοῦ ψήφος. (Ν. μοναδ. Πανθ. 49. 7 (nil novari appel-
 latione interposita). Ἰουστινιανὸς ἐδικτον 8 κεφ. 1 § 1. Βασ.
 IX. 1. 43).

Μ. Ὅτε ἀπαξ ἐκκληθῇ ἡ ὑπόθεσις ἐνώπιον οἰωδήποτε δικαστηρίου Ἐρε-
 τῶν, ἡ ἀπόφασις παντὸς δικαστοῦ, καὶ τοῦ αἰρετοῦ αὐτοῦ συμπεριλαμβανο-
 μένου, εἶναι ἐρετῆς ἄκυρος.

65. Ἐσθ' ὅτε (¹) οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ψηφί-
 σαι.

(1) Ἰδὲ ἀνωτέρω σημείωσιν ὑπὸ § 47.

(¹) ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἴπομεν, ὅτι ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἀπαξ καταδεξιμένος
 καὶ ὑποχρεωμένος λύσαι διὰ τῆς οἰκείας διαγνώσεως τὸ μίσον τῶν μερῶν
 ἀμφιστοῦ, οὐ δύναται ἔτιτε μεταμέλῃσθαι, καὶ αἰτεῖν τὸ δικάσαι, ἀλλὰ
 καταναγκάζεται παρὰ τοῦ ἄρχοντος, ἥτοι τοῦ ἔχοντος δικαιοδοσίαν καὶ προ-
 καθημένου δικαστηρίου, κρίναι τὰ μέρη καὶ λύσαι τὰς ἀμφιστοίας. Ἐάν
 ἢ πολλάκις οἱ δικαζόμενοι ὑδρίσαν αὐτὸν ὑδρεὶς τραχείας, ἢ εἰς ἐξ αὐτῶν
 ἔσχε μετ' αὐτοῦ ἐχθρὰν κεφαλικὴν, (τυχὸν ἐκίνησε κατὰ τοῦ αἰρετοῦ δικα-
 στοῦ ἐγκλημα ἐπάγον δήμευσιν καὶ ἀτιμίαν, ἢ πολλάκις εἰς γῆρας συνη-
 λάθη ἢ εἰς ἀφώστίαν κατεκλήθη, ἢ ἐγκρατεῖ παρὰ τινος πλουσίου καὶ ἐνδο-
 ξου κληρονόμος, καὶ ἐνασχολεῖται εἰς διοίκησιν τῶν τῆς κληρονομίας πραγ-
 ματων, ἢ μέλλει ἀποδημῆσαι ἢ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πεμφθῆναι, ὥστε
 εἰς ἐξώνησιν αἰτοῦ λόγῳ διατροφῆς στρατιωτῶν), οὐκ ἀναγκάζεται ἐνασχολ-
 ῆσθαι τῇ λύσει τῶν ἀμφιστολιῶν, ἀλλὰ συγγινώσκεται.

σασθαι· τυχόν, ἐάν ἡτιμάσθῃ παρὰ τῶν δικαζομένων, ἢ ἐχθρὰ κεφαλικὴν ἔσχε πρὸς τινὰ αὐτῶν, ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ πράγματι οἰκείοις ἐνασχολεῖται, ἢ μέλλει ἀποδημεῖν ἢ δημοσίᾳ λειτουργεῖν. (1) (N. 15 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 15).

M. Ἐνίοτε δὲν ἀναγκάζεται ὁ δικαστὴς νὰ δικασῇ· ἐάν δηλαδὴ τυγῇ ἡτιμάσθῃ ὑπὸ τῶν διαφερομένων, ἢ ἔσχεν ἐχθρὰν κεφαλικὴν πρὸς τινὰ αὐτῶν, ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ ἀπασχολεῖται εἰς ἴδια αὐτοῦ πράγματα, ἢ μέλλει νὰ ἀποδημῇ, ἢ νὰ λάβῃ δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

66 Δυνατὸν καὶ χωρὶς ἀντεναγωγῆς (*) ἐπὶ μόνῃ ἐναγωγῇ αἵρετὸν δικαστήριον ποιεῖν. (N. 13 § 1 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 13).

M. Καὶ μὴ υποσπασμένης ἀντεναγωγῆς δύναται νὰ συσταθῇ αἵρετὸν δικαστήριον εἰς ἀπλὴν ἐκδίκασιν τῆς ἀγωγῆς.

67. Δύναται προστιμᾶν (**) τὸν κατὰ προπέτειαν ἀπολυφθέντα τῇ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ· εὐ μέντοι τὸν μὴ πειθαρχήσαντα

(1) Παρ' ἡμῖν οἱ δικασταί, ἀπαξ ἀναδιεξιμενοι, ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς διαφορᾶς, ὑποχρεοῦνται δὲ καὶ οἱ διαφερόμενοι νὰ ὑποταχθῶσι τῇ ἀποφάσει αὐτῶν. Ἐπιτρέπεται δὲ μόνον πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διατιθέας ἢ ἀνάκλησις αὐτῆς, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐξ αἵρεσις τῶν δικαστῶν, ἥτις συγχωρεῖται μὲν δι' οὓς λόγους καὶ ἡ τῶν τακτικῶν δικαστῶν, ἀλλ' εἰς δίκασιν μόνον οἱ μεταγενέστεροι τοῦ συνυποσχετικοῦ λόγοι· ἐξαίρετως, (δηλοῦναι λόγοι γενομένοι γνωστοὶ τῇ διαδίκῳ μετὰ τὸ συνυποσχετικόν), δικαζόμενοι ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος· εἶχον ἐγὼ κατὰ σοῦ περὶ δανείου ἀγωγὴν, καὶ σὺ κατ' ἐμοῦ περὶ παρακαταθήκης· δυνάμεθα ποιῆσαι σύμφωνον, ἵνα προσέλθωμεν τῇ Πέτρῳ, καὶ τηρήσῃ τὴν ἀπ' ἐμοῦ κατὰ σοῦ κινουμένην ἀγωγὴν περὶ τοῦ δανείου μόνην, καὶ πρόστιμον ἐπερωτηθῆναι, εἰ τοῦ μὴ ἐμμεῖναι τοῖς διαγνωσθησομένοις, καὶ ἔρρωται τὸ τοιοῦτον σύμφωνον· καὶ εἰ, τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ δικαιοῦσαντος με λαβεῖν τὸ δάνειον, οὐκ ἐμμενεῖς τῇ ἐκείνου διαγνώσει, ἀλλὰ φιλονεικεῖς καὶ εἰς δικαστήριον ἀπέρχῃ εὐδοκίμων, καὶ ζήτησις ἐξ ὑπαρχῆς δικασθῆναι, ἀπατηθῆσαι, πρόστιμον, καὶ οὐκ ἀρκέσει σοι εἰς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαιτήσεως, τὸ μὴ καὶ τὴν σὴν ἀντεναγωγὴν τὴν περὶ παρακαταθήκης κριθῆναι· δυνατόν γάρ καὶ ἐπὶ μόνῃ ἀγωγῇ συνίστασθαι αἵρετὸν δικαστήριον.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἄδεια δίδοται παρὰ τῶν νόμων τῷ αἵρετῷ δικαστῇ ἐπιτιθέναι πρόστιμον τῷ κατὰ προπέτειαν ἀπολυμπενομένῳ ἀπὸ τῶν ἀντιδίκων, καὶ μὴ συνερχομένῳ παρ' αὐτῷ καὶ δικαζομένῳ, καὶ ἀπαιτεῖν τοῦτο καὶ ἀποδίδομαι τῷ προσεδρεύοντι ἀντιδίκῳ. Τοῦτοι δὲ εἶπεν ὁ νομοθέτης ἵνα μὴ ὑπερβιάζωνται οἱ δικαζόμενοι κἀντεῦθεν ἐμποδίζονται ὁ αἵρετὸς δικαστὴς εἰς τὴν διάνωσιν. Εἰ μέντοι πολλάκις διεκλήσεν ὁ αἵρετὸς δικαστὴς, καὶ παρακλεύσασθαι τινι τῶν δικαζομένων, προκομίζοντι δικαίωμα εἰς σύστασιν τῆς οἰκείας ἐναγωγῆς, ἐκδοῦναι τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων τῶν ἐν αὐτῇ ὑπογραφάντων, κἀκεῖνος οὐχ ὑπήκουσε, διατηρηθῆναι αἴτησις.

αὐτῷ περὶ τὴν ἐκδοσιν τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων. (1) (N. 39 προσίμ. Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασίλ. VII. 2. 39).

Μ. Δύνανται ὁ διαιτητὴς νὰ καταδικάζῃ τὸν ἀναιτίως μὴ ἐμφανιζόμενον εἰς πρόστιμον πληρωτέον πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, εὐχὴ ὅμως καὶ τὸν ἀπειλοῦντα νὰ δηλώσῃ τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων.

68. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τῆς καταδικῆς ἱκανοδοσία παραχρῆμα μὲν τοῦ ψηφισθῆναι βεβαιοῦται, ἔχει δὲ πρὸς ὑπόδειγμα τοῦ ἐναγομένου τὴν τετράμηνον εἰς ὑπέρθεσιν, N. 1 Πανδ. 46. 7 (judicatum solvi). Βασ. IX. 10. 4).

Μ. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τοῦ ποσοῦ τῆς καταδικῆς συμφωνηθεῖσα ἱκανοδοσία βεβαιοῦται μὲν ἀμα τῇ ἀποφάσει, ἀλλ' ὁ καταδικασθεὶς ἐναγόμενος ἔχει τετράμηνον προθεσμίαν πρὸς καταβολήν, μετ' ἣν ἀρχεῖται ἡ ὑπέρθεσις.

69. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγε· τότε δεῖ διδόναι τῷ χρεώστῃ τὸ τετράμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἐστὶν εὐπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ κατεπειγόμενος πωλήσῃ, καὶ ἡ τυχὸν ἐνεχυρίασας, ἐπισωρεύσῃ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπόρων ἐστίν, οὐ γρήθ' ἵκασθαι τὸ τετράμηνον· εὐθερία γάρ οὔτε τῷ χρεώστῃ, οὔτε τῷ ἀφειλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβη, ὥς θαπαζώντος τοῦ ἀπαιτουμένου, ἅπερ νῦν ἔχει. Μικρὰν οὖν ἔλεγε χρῆναι δίδεσθαι τὴν προθεσμίαν, καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἐπ' ἀνοήτων γίνονται, καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλεόν ἐκτείνετο. (2) (N. Πανδ. 42. 4 (de re judiciali). Βασ. IX. 3. 2. N. 31 Πανδ. αὐτόθι Βασ. IX. 3. 31).

ὡς καταδικασθῇ εἰς πρόστιμον δοσὶν παρὰ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ, οὐκ ἀπαιτῆθήσεται τοῦτο· διότι οὐ καταναγκάζει τινὰ ὁ νόμος, ἡ τὸν χρόνον τῆς ποινῆς τῶν ἰδίων δικαιωμάτων· ἡ τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων ἐκδοῦναι, ἵνα μὴ ταῦτα μανθάνων ὁ ἀντίδικος, κακουργήσῃ τι· τυχὸν διακρίσῃ τοὺς μάρτυρας, ἡ ποιήσῃ μεταγενέστερον ἔγγραφον ἀνατρεπτικόν.

(1) Δύνανται καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν δίκην, εἰ διαιτητὰί νὰ παυτῇσιν τὴν ἐνώπιον αὐτῶν ἐμφάνισιν τῶν δικδίκων πρὸς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως ὁμοίως πρὸς τακτικούς δικαστάς, πρὸς δὲ νὰ ἐπιδαλώσιν ἐξαναγκαστικὰ μέτρα π. χ. προσωπικὴν κράτησιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. (Οἰκον. Δικον. δ' ἐκδ. § 224).

(2) Κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ἱσχύοντα πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτέλεσεως ὀφείλει ὁ δανειστὴς νὰ ποιῇ τῷ χρεώστῃ ἐπιταγήν, ἀλλοτῶν τὴν ἐμπροσθεν τοῦ χρέους ἐξόρλησιν· εἶναι δ' ἡ προθεσμία αὕτη κατὰ κανόνα μὲν ἑξαμήνη, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ βραχύτερα, (οἷον τριήμερος ἐπὶ τῶν εἰρηνοδικαίων, ἐμπορικῶν καὶ τῶν ἐν συνοπτικαῖς δίκαις ἐκδομένων ἀποφάσεων). (Πολιτ. Δικον. 866).

Μ. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι τότε πρέπει νὰ διδῇται εἰς τὸν χρεώστ. τετραμηνία πρὶς καταβολὴν τοῦ χρέους. ὅταν ἦναι εὐπορος εἰς κτήματα ἢ πράγματα, ἵνα πωλήσας αὐτὰ ἐν ἀνάσει καὶ οὐχὶ ἐν σπουδῇ, ἢ τυχὼν ἢ χυρίσας αὐτὰ, συλλέξῃ τὰ χρήματα. Ὅταν ὅμως ὁ χρεώστης ἦναι ἀπορρὴν δίδεται ἡ τετραμηνία· διότι οὐδεμία ὠφέλεια ἐπέρχεται οὔτε εἰς τὸν χρεώστην, οὔτε εἰς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ μάλλον βλάβη, ὡς δαπανῶντος τοῦ βασιλέως καὶ ὅσα ἕδη τυχὼν κεκτῇται. Μικρὰ λοιπὸν ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ χρησιγῇται προθεσμία, καὶ νὰ διαλύηται μετὰ τοῦτο ἀρροκτωὶ διαφορά, ἵνα μὴ συμβαίνωσι καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἀνωφελεῖς, καὶ τῆς δικῆς ἡ ὑπόθεσις ἐκτείνηται ἐπὶ πλέον.

70 Οἱ εἰς μέταλλον ἀποδιζόμενοι, εἰ καὶ κατὰ ἀπειρίαν τοῦ δικαστοῦ οὐχ ὥρισθη ὁ χρόνος ἐν αὐτοῖς, δέκα ἐνιαυτοὺς δοκῶσιν ἐρίζεσθαι τῇ καταδίκῃ αὐτῶν. (1) (N. 23 Πανθ. 48. 1 (de poenis). Βασ. LX. 54. 22).

Μ. Οἱ ἀποστελλόμενοι λόγιω ποινῇ εἰς τὰ μεταλλεῖα, εἴναι εἰ ἀπείρ. τοῦ δικαστοῦ δὲν ὥρισθη ἐν τῇ ἀπόφασί. ὁ τῆς εἰς αὐτὰ διατριβῆς χρόνος θεωροῦνται καταδικασμένοι ἐπὶ δέκα ἔτη.

71. Ἡ διάταξις (*) κελεύει καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν, τὸν πλῆθος τῆς τετραμηνίου ὑπερθέμενον, τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδίκης καταβαλεῖν· ψηφίζεσθαι δὲ τὴν τετραμηνίον μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἢ εἴναι ἐκκλητος ἐπεδόθη, μεθ' ὃ ἡ ἐκκλητος ἐβεβαιώθη. (2) (N. 2 Κωδ. 7. 54 (de usuris rei judicatae). Βασ. IX. 3. 87).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν καὶ ἐπὶ ἰδιωτῶν, ὁ ἀναβάλλων τὴν πληρωμὴν ἐπέκεινα τῆς τετραμηνίας καταβάλλει τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδικῆς· λογίζεται δὲ ἡ τετραμηνία ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἀποφάσεως.

72. Ὁ κατακριθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται μὲν πρὸ τῆς τετραμηνίου· (**) εἰ δὲ βούλεται, καὶ πρὸ ταύτης, ἐλευθεροῦται· ὑπερ

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, μὴ ἐπικυρώσεως παρ' ἡμῖν τῆς ποινῆς τῆς εἰς τὰ μεταλλεῖα ἀποστολῆς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἵνα μὴ τις ὑπελάβῃ, ὅτι τὸ ἀπαιτεῖσθαι μετὰ τῆς τετραμηνίου τῆς καταδίκης παρὰ τοῦ δημοσίου τόκον ἑκατοστιαῖον, ἦτοι νομίσματα, ὡς ἐδίδασκεν ὁ νομοθέτης, προνόμιόν ἐστι τοῦ δημοσίου καὶ μὴ τοῦ ἰδιοῦ, εὐθὺς ἐπῆγαγεν, ὅτι καὶ ὁ ἰδιώτης τὸν ἀντιδικὸν αὐτοῦ, ἐπιπλέον τοῦ τετραμηνίου ὑπερθέμενον, τὸν τοιοῦτον ἀπαιτεῖται τόκον. Σαφηνίζει δὲ καὶ ἀπ' αὐτοῦ καιροῦ ψηφίζεται ὁ δρόμος τῆς τετραμηνίου· καὶ φησὶν, ὅτι μετὰ τὴν τελείαν ἀπόφασιν, ἢ εἴναι ἐκκλητος ζητηθῇ, καὶ τοιοῦτετρόπως ἀναρτηθῇ ἢ ἀπόφασιν, μεθ' ὃ ἡ ἐκκλητος βεβαιώθῃ.

(2) Σημειωτέον, ὅτι ὁ καταβαλλόμενος τόκος εἶναι ὁ ἐν τῷ νόμῳ τ. 23 τοῦ 1862 (ὅν ἴδεν ἐν τρίτῳ τόμῳ Δικαστικῶν Νόμων) ὀριζόμενος, τριγών ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καταβαλλόμενος μετὰ τὴν τῇ σημειώσει ἡμῶν ὑπὸ τὴν § 69 προθεσμίαν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Παντὶ καταδικαζομένῳ δίδωσιν ὁ νόμος πρὸς περίθαλψιν τετραμηνίον εἰς ἀνακωχὴν καὶ ἀνάρτησιν τῆς ἀπαιτήσεως ὡσάν δια τὸ τοιοῦτου καιροῦ προτίσῃ καὶ εὐρήσῃ καὶ ἀποπληρώσῃ τὸ χρέος. Τοῦτο δ

αὐτοῦ γάρ ἐστιν ὁ χρόνος. (1) (N. 7 Πανδ. 42. 1 (de re judicata) Βασίλ. XI. 3. 7).

M. 'Ο καταδικασθεὶς δὲν ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ πρὸ τῆς παρελεύσεως τετραμηνίας· ἀλλ' εἰάν βελήσῃ, ἐλευθεροῦται τοῦ χρέους ἐξοφλῶν αὐτὸ καὶ πρὸ αὐτῆς· διότι ὁ χρόνος τάττεται ὑπὲρ αὐτοῦ.

73. Τὸν πρὸς καταβολὴν ὑπέρθεσιν ζητοῦντα, ἐφησυχάζειν τῇ (*) ἀποφάσει φανερώς ἀποδεικνύεται· ὥσπερ ἐκεῖνον ὅστις εὐφρόηποτε τρόπῳ τῇ ἀποφάσει ἐφησυχασεν, οὐδὲ γὰρ ἀναγκαινιζεσθαι τοῦ ἀποφανθέντα ἢ τῶν διατάξεων ἀνέχεται αὐθεντία. (N. 5 Κωδ. 7. 52 (de re judicata). Βασ. IX. 3. 15. N. 40 § 1 Πανδ. 2. 14 (de pactis) Βασ. XI. 1. 40).

M. 'Ο αἰτῶν προθεσίαν πρὸς καταβολὴν, καταδείκνυσσι φανερώς ὅτι ἀποδίδεται τὴν ἀπόφασιν ὡσαύτως καὶ ὁ καὶ* εὐφρόηποτε τρόπον ἐφησυχάσας εἰς τὴν ἀπόφασιν· διότι κατὰ τὰ νενομισμένα τὰ ἀπ᾽ ἀποφασισθέντα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακινῶνται.

ὑπὲρ τῶν καταδικαζομένων ἐπενοήθη, ἵνα μὴ κατῴκωνται ἀπεντεύθεν, καὶ ἀναγκάζονται δοῦναι τὰ τῆς καταδίκης, ζημιῶντας, πωλοῦντας τὰ ἄγια πολλῶν ὀλίγων. Εἰ δὲ πολλῶν ὁ καταδικασθεὶς εὐπορεῖ καὶ βρῦλεται καὶ προθυμεῖται δοῦναι τὸ χρέος, εἰς τὴν καταδικασθῆναι καὶ εἰσθῆναι τῆς τετραμηνίου, σπουδαίων ἀπαλλαγῆναι τοῦ χρέους, οὐ δύναται λαβεῖν ὁ νικήσας ὅτι οὐ λαμβάνει τὰ προσαγόμενα, εἰ μὴ διελθοῖ ἡ τετραμηνία· διότι τὸ τετράμηνον οὐχ ὑπὲρ τοῦ νικήσαντος ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος ἐπενοήθη, καὶ ἔξεστι παντὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσνεχθέντων καταφρονεῖν.

(1) *18c ἀνωτέρω σημείωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. *Ἐμαθόμεν ἐν διαφόροις κεφαλαίοις, ὅτι παντὶ τῷ δικαζομένῳ καὶ νομίζοντι ἀδικηθῆναι ἐκ τῆς ἀποφάσεως, ἔξεστι ζητεῖν ἐκκλητηνόν, καὶ δι' αὐτῆς ἀναρτῶν καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀπαίτησιν τῆς καταδίκης, εἴτε ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐξήτησε τὴν ἐκκλητηνόν. Φησὶν οὖν ἡ παρούσα διαταγή, ὅτι εἰάν τις καταδικασθεὶς οὐκ ἐξήτησεν ἐκκλητηνόν ἢ ἐξήτησεν μὲν, μετὰ δὲ ταῦτα ἐξήτησε τὴν δεδομένην τοῖς καταδικαζομένοις ὑπέρθεσιν, ἥτοι τὸ τετράμηνον εἰς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης, δοκεῖ στέργειν τῇ ἀποφάσει, καὶ μὴ ζητεῖν ἐκκλητηνόν, ἢ τὴν ταύτης δοκιμασίαν· καὶ ἐκ τούτου, ἡγουν μετὰ τὴν αἴτησιν τοῦ τετραμηνίου καὶ παραδρομὴν ἀπαιτεῖται τὰ ἀπὸ τῆς καταδίκης, καὶ οὐκ εἰσκακούται βουλήμενος τὴν ἐκκλητηνόν γυμνάσαι· ἔδοξε γὰρ καταδείχασθαι τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἡγεῖσθαι δικαίαν, δι' ὃν ἐξήτησε καιρὸν χάριν τῆς καταβολῆς. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν καταδικαζομένων καὶ διδόντων ἐνέχυρα, ἢ ἐγγυητάς, καὶ ὁμολογούντων δοῦναι τὰ ἀπὸ καταδίκης· ἀπαιτοῦνται γὰρ κἀκεῖνοι καὶ οὐ παραδέχονται καταφρονεῖν εἰς τὴν τῆς ἐκκλητῆς βοήθειαν, ὡς δόξαντες διὰ τῆς δόσεως τῶν ἐνεχύρων ἢ τῶν ἐγγυητῶν καταδεσθῆναι τὴν ἀπόφασιν ὡς δικαίαν· ἢ γούν διὰ τῆς καταδοχῆς τῆς αἰτήσεως τῆς τετραμηνίου, ἢ τῆς δόσεως τῶν ἐνεχύρων ἢ τῶν ἐγγυητῶν ἐκύρωσαν, ἀναγκαινίζουσιν καὶ ἀνατρέπειν οὐ παραδέχεται ἢ τῶν διατάξεων αὐθεντία.

δεικνύσασιν, ὅτι ἦσαν παρόντες εἰς τὴν καταβολήν, ἢ ὅτι ὁ δανειστής ὡμολόγησε τοῦτο ἐνώπιον αὐτῶν νόμιμος, ἀλλὰ προσετι ὅτι προσεκληθῆσαν ἐπ' αὐτῷ τοῦτω· ἀνάγκη δὲ πάντως νὰ ᾖναι πάντε τὸν ἀριθμὸν.

3. Ὅτε οἱ μάρτυρες ἢ ἑαυτοῖς ἐναντιοῦνται, ἢ ἀλλοις μάρτυσι, τότε δεχέσθω ὁ δικαστὴς τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀξιωτέρους, καὶ κολαζέτω τοὺς ὑπόπτους, εἴπερ ἐξ ἐπίτηδες φανεῖεν κακοῦργοῦντες. (1) (N. 24 § 3 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 20. Νεαρά 90 κεφ. 3).

M. Ὅταν οἱ μάρτυρες ἀντιφάσκωσιν ἢ εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς ἄλλους μάρτυρας, τότε ὁ δικαστὴς ἀποδέχεται τὴν ὁμολογίαν τῶν μᾶλλον ἀξιόπιστων· τιμωρεῖ δὲ προσετι τοὺς ὑπόπτους, εἰαν φανῶσιν ὅτι ἐπετίτηδες ψευδομαρτυροῦσι.

4. Δυνατὸν καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐκ διαλαλιᾶς ὁ δικαστὴς στείλαι τὰς μαρτυρίας· πραττομένων μέντοιγε κατὰ νόμους, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῇ ἄρχῃ, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς θείοις δικασταῖς. (2) (N. 18 Κωδ. 4. 51. (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 77. N. 16 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 40 Νεαρά 90 κεφ. 5).

M. Δυνατὸν ὁ δικαστὴς καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν νὰ στείλῃ τὰς μαρτυρίας κατ' ἐρωταποκρίσιν· γίνονται δὲ αὗται κατὰ νόμους, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐνώπιον τῶν βασιλικῶν δικαστῶν.

5. Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀνάγκη πάντως παραχθῆναι τοὺς μάρτυρας καὶ μὴ τὰς φωνὰς αὐτῶν. (3) (N. 16 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 40. N. 3 § 3 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3. Νεαρά 90 κεφ. 5).

M. Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀνάγκη ἐξάπαντος νὰ ἐμφανίζωνται προσωπικῶς οἱ μάρτυρες, οὐχὶ δὲ ναναγινώσκωνται μόνον αἱ καταθέσεις αὐτῶν.

6. Ἐπὶ τῶν μαρτυρῶν ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἔθνη καὶ ἡ στεννότης· διόπερ οὐκ ἀκούονται οἱ ἐναντιούμενοι τοῖς ἐν ἐκμαρτυρίῳ ὑφ' ἑαυτῶν εἰρημένους. (N. 2 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 2. N. 16 Πανδ. αὐτόθι. Νεαρά 90 κεφ. 3).

M. Ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἔθνη καὶ ἡ

(1) Παρ' ἡμῖν δὲν δύναται αὐτὸς οὗτος ὁ δικαστὴς, ὁ δικάζων τὴν καθ' ἑν ψευδομαρτυρεῖ ὁ μάρτυς δίκην, νὰ ἐπιβάλῃ ποινὴν εἰς τὸν μάρτυρα.

(2) Ἡ ἐπιχείρησις ἐξετάσεως μαρτύρων δύναται νανατελῆ καὶ κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν Πολιτ. Δικον. (ἀρθρ. 15) εἰς τοῦδαμα ἢ ὑποδεέστερα δικαστήρια.

(3) Τῶν παρ' ἡμῖν ἐξετάζονται ἐνέρκως ἐν τῇ προδικασίᾳ οἱ μάρτυρες, δόκιμοι ἢ ἐμφάνιστοι αὐτῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὴν ἐν ἀλλοδαπῇ διατριβὴν αὐτῶν κτλ. ἀναγινώσκειται δὲ ἡ μαρτυρία αὐτῶν αὐτῇ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ. (Ποιν. 124).

παθερότης· διὸ δὲν ἀκούονται οἱ ἀντιφάσκοντες πρὸς τὰς ὁμολόγησας τὰς ἐκμαρτύρων.

7. Ἐπὶ ἐκάστου μάρτυρος δεῖται ζητεῖσθαι, πότερον τίμιος καὶ ἀμεμπτός ἐστιν, ἢ ἄτιμος καὶ ἐπίφογος, εὖπορος ἢ ἐνδεής, ὥστε διὰ κέρδους τι πλημμελῆσαι, φίλος τοῦ παράγοντος ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ παράγεται· ὅταν γὰρ ὑποψίας ἐστέρηται, μαρτυρεῖ. Τὰ δὲ περὶ τούτου διακρίνει ὁ δικαστής, εἰ ἀπλῶς μαρτυροῦσιν, ἢ μίαν μεμελετημένην ὁμιλίαν προσφέρουσι, καὶ εἰ πρὸς τὰς πεύσεις πιθανῶς ἀποκρίνονται, καὶ ποῖα τεκμήρια δεῖται προσδέχεσθαι. (1) (N. 3 πρ. Πανθ. 22, 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4, 3. Νεαρὰ 90 κεφ. 1).

M. Περὶ ἐκάστου μάρτυρος ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται, εἰ ἔστιν τίμιος καὶ ἀμεμπτός, ἢ ἄτιμος καὶ μεμπτός, εὖπορος ἢ ἀπόρος, ὥστε νὰ ψευδομαρτυρήσῃ χάριν κέρδους, φίλος τοῦ προσάγοντος αὐτὸν ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ προσάγεται· διότι μαρτυρεῖ μόνον ὅταν ἦναι ἀνώτερος ὑποψίας. Τὰ δὲ τοιαῦτα διακρίνει ὁ δικαστής, εἰ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν ἀπλῶς, ἢ ἀπαγγίλλουσι λόγον προμελετημένον, καὶ εἰ ἀποκρίνονται πιθανῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ποῖα τεκμήρια εἶναι πρέπον νὰ ἀποδέχεται.

8. Ἐπὶ μὲν πράξεως καὶ ἀγορασίας καὶ λοιπῶν συμφώνων ἀγαθὴ πίστις συνισταμένων καὶ μελέτῃ ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπόληψις· καὶ ἐλεγχόμενων τῶν μαρτύρων ὡς μὴ δεκτῶν ἀσθενεῖ τὸ ἐγγράφον· ἐπὶ δὲ μαρτύρων ἐπὶ βίας μαρτυρούντων, ἢ ὁδρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστάτικῶν, ὡς ἐπίπαν οὐ ζητεῖται ὁ τρόπος τῶν μαρτύρων καὶ ὁ βίος, ὡς ὁ Μάγιστρος ἔλεγεν. (2) Νεαρὰ 73 κεφ. 1, 2. N. 20 Κωδ. 4, 20 (de fide instrumentorum).

M. Ἐπὶ μὲν πωλῆσεως καὶ ἀγορᾶς καὶ λοιπῶν συμφώνων τῶν συνισταμένων κατὰ καλὴν πίστιν καὶ μεμελετημένως ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπόληψις, καὶ τῶν μαρτύρων ἐλεγχόμενων ὡς μὴ δεκτῶν τὰ ἐγγράφα εἶναι ἀνίσχυρα. Ἐπὶ δὲ μαρτύρων μαρτυρούντων περὶ βίας, ἢ ὁδρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστάτικῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὸν Μάγιστρον, δὲν ζητεῖται τὸ ἥθος καὶ ὁ βίος τῶν μαρτύρων.

9. Οἱ μῆσοι καὶ οἱ θηριομάχοι καὶ οἱ δογῆται καὶ οἱ ἐπὶ τῆς

(1) Περὶ ἡμῖν ὁρίσθησαν τὰ τῶν ἐξαιρετικῶν μαρτύρων διὰ τῶν ἄρθρων 821 ἐπ. τῆς Πολιτ. Δικον. Ὅθεν αἱ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐξαιρέσεις τῶν φίλων ἢ ἐχθρῶν, ἀσέμων ἢ φαύλων κτλ. δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῖν, χραιομύδουσαι μόνον ὡς λόγοι ἀναξιοπιστίας πρὸς τὰς καταθέσεις αὐτῶν.

(2) Πότε παρ' ἡμῖν ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις καὶ πότε οὐ, πότε ἰδιωτικώτερον αὐτὴ εἶναι δεκτὴ κατὰ τοῦ περιεχομένου ἐγγράφου τινὸς καὶ τίνι τρόπῳ καταρτιζόμενα τὰ ἐγγράφα ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν ὁρίζεται ἐν τῇ Πολιτ. ἡμῶν δικονομίᾳ, ἀκυρώσασθαι τὰς περὶ τούτου διατάξεις τοῦ Ρ. Δ. (178 ἄρθρ. 300—305 καὶ 398 καὶ ἐπ.).

(ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΩΝ)

7

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βελούρας

θυμῆς ἀναστρέφονται καὶ οἱ κατακριθέντες ὡς συκοφανταί, ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ ἕτερον ἀτόπημα ἐργασάμενοι, καὶ οἱ πάνυ πένητες, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ οἱ ἄνηθοι ἀπείργονται μαρτυρεῖν· αἱ δὲ γυναῖκες μαρτυροῦσιν, ἐνθα ἡ τῶν ἀνδρῶν ὅσα ἀπείργεται. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα τινὰ πρόσωπα, ἃ ἔκουσίως μὲν δύνανται μαρτυρεῖν, ἄκουσίως δὲ οὐχ ἔλκονται, οἷον ὁ Πρωτοσπαθᾶριος καὶ οἱ ἐπάνω τούτου καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τῇ θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, οὔτε ἔχοντες, οὔτε ἄκοντες μαρτυροῦσιν, ἀλλ' εἴπερ δεηθεῖεν ὅπως τῆς αὐτῶν μαρτυρίας, προκειμένων τῶν θείων λογίων, οἴκοι ἐρωτῶνται. (1) (N. 3 § 5 Πανθ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3. N. 43 πρ. Πανθ. αὐτόθι).

M. Οἱ μῆμει καὶ οἱ θυριόμαχοι καὶ οἱ ὄρχησται καὶ οἱ σκηνικοὶ καὶ οἱ καταδικασθέντες ὡς συκοφάνται ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ αὐτουργοὶ ἄλλων ἀδικημάτων, καὶ οἱ παντελῶς πένητες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνηθοι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρίστανται ὡς μάρτυρες· ἀλλ' αἱ γυναῖκες χρησιμεύουσιν ὡς μάρτυρες ὅπου ἐμποδίζεται τῶν ἀνδρῶν ἡ παρουσία. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα πρόσωπα, ἅτινα ἔκουσίως μὲν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν, ἄκουσίως δὲ δὲν ἀναγκάζονται, καθὼς ὁ πρωτοσπαθᾶριος καὶ οἱ ἀνώτεροι τούτου κατὰ τὸν βαλμὸν, ὡσαύτως δὲ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς οὔτε ἔκουσίως, οὔτε ἄκουσίως μαρτυροῦσιν, ἀλλ' εἴν' ἀναπορεύκτως λαῶσι χρεῖαν τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, ἐξετάζονται κατ' οἶκον, προκειμένων τῶν θείων γραφῶν.

10. Αἰρετικὸς ἢ Ἑδραῖος κατὰ τοῦ ὁρθοδόξου οὐ μαρτυρεῖ κατ' ἀλλήλων δὲ μαρτυροῦσιν. (2) (N. 21 Κωδ. 1. 5 (de haereticis). Νεαρά 45 κεφ. 1).

M. Αἰρετικὸς ἢ Ἑδραῖος δὲν εἶναι δεκτὸς εἰς μαρτυρίαν κατ' ὁρθοδόξου κατ' ἀλλήλων ὅμως δύνανται οὗτοι νὰ μαρτυρήσωσι.

11. Ὁ μισθωτὸς εἰς μαρτυρίαν ἐρχόμενος τοῦ μισθωσαμένου ἀπέδληθη, καὶ ὁ δικαστὴς ἔφη, καθαρεύειν ὑποψίας τοὺς μάρτυρας δεῖ· ὁ φίλος δὲ, τὸ καθαρὸς ὑποψίας· μετὰς ἄρα ταύτης ὁ μισθωτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέδλητος· (3) (N. 11 § 1 Πανθ.

(1) Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἰσχύουσιν, ἀντικατασταθεῖσαι διὰ τοῦ άρθρου 321 Πολιτ. Δικον. (ἐξίζοντες τοὺς ἀνεπιτηθείους πρὸς μαρτυρίαν) καὶ τοῦ 324 (ἐξίζοντες τοὺς κατ' αἵτησιν τῶν διαδίκων ἀποβαλλομένους). Σημειώσκειν ὅτι δικτοὶ εἰσιν εἰς ἐξέτασιν καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὰ ἐν τῇ ἐνάτῃ παραγράφῃ ἐπαγγέλματα καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνηθοι· ἐξετάζονται δὲ μόνον οἱ ἄνηθοι καὶ οἱ ὑπὸ ἀνάγκην διατελοῦντες ἄνωμοι. (Πολιτ. Δικον. 321). Οἴκοι δὲ ἐξετάζονται καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἀρχιερεῖς (κατὰ τὸ ΚΔ' ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου).

(2) Τανὺν ἐξετάζονται ἐξ Ἰσοῦ οἱ μάρτυρες οἰουδὴποτε ὁρηναιώματος.

(3) Καὶ νῦν ἀποβάλλονται κατ' αἵτησιν τῶν διαδίκων οἱ λαβόντες ἀμοιβήν.

48. 10 (de poenis). N. 6 καὶ N. 24 Πανδ., 22. 5 (de testibus). N. 3 Κωδ. 4. 20 (de testibus).

M. "Ο μισθωτός, ἔλθων εἰς μαρτυρίαν τοῦ ἐκμισθωσάντος αὐτὸν ἀπεβλήθη, καὶ ὁ δικαστὴς εἶπεν, ὅτι οἱ μάρτυρες ἀνάγκη νὰ ὦσιν ἀνόπιοι, ἀλλ' ὁ φίλος δὲν εἶναι παντελῶς ἀνόπιος, ὑποπτότατος δ' ὁ μισθωτός, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέβλητος.

12. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ πρὸς βασιλέα
φερομένη καθορισίσει, τοῦ πράγματος ἀπαιτουμένου, βασανί-
ζονται καὶ οἱ ἥττονες τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ οἱ μείζο-
νες. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανθ. 48, 18 (de quaestionibus).
Bas. LX. 50, 40).

Μ. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν εἰς τὴν ἐπὶ καθοσίῳσσει κατὰ βασιλείᾳς κατηγορίαν, χρεῖας καλούσσης, βασανίζονται, οὔτε ἀνθρώποι καὶ ἔθνη.

13. Περὶ ὧν ζητήσεως καὶ καινοτομίας κτίσματος καὶ ἐξ
ἀποστ. μαρτυροῦντας δεχόμεθα μάρτυρας. (2) (N. 28 Πανδ. 22,
3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 28. N. 2 § 8 Πανδ.
30, 3 (de aqua et aquae pluviae).

M. Περὶ ζήτησεως συνόρων καὶ ἀνακαταστάσεως κτηρίων δεχομένων μάρτυρας καὶ ἐξ αὐτῶν μαρτυροῦντας.

14. Τοῖς μάρτυσι καὶ αὐτοῖς ἐκχαρτυρίοις πιστευτέον, αὐτο-
προσώπως γὰρ ἐρωτῶνται παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῶν ἐγκλη-

ἐὼς ὅπως μαρτυρήσωσι καὶ οἱ ἐλπίζοντες ἄμεσον ὥφελισιν ἢ βλάβην ἐκ τῆς
ἐκθέσεως τῆς διέκτες. (Πολιτ. ἀπορ. 324).

(1) Ὁ ἀποκριπταίος αὐτῇ διατάξει, ἀντιβαίνειν οὐκ ἐστὶ τοῦς νόμοις ἡμῶν καὶ τὸ Σύνταγμα, δὲν ἰσχύει εὐτυχῶς παρ' ἡμῶν.

(2) Καὶ κατὰ τὴν πολιτ. ἡμῶν δικον. (άρθρ. 882) συγχωροῦνται καὶ οἱ ἐξ ἀκούης μαρτυροῦντες, ὅταν μάρτυρες αὐτῆς οἱ ᾄται ἀδύνατον νὰ ὑπάρχωσι, ὡς λ. γ. ἐπὶ τῆς τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφὴν, ἀνγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ρ. Δ. ἐπὶ τῶν δημοτικῶν δόγμ., ἐπὶ τῶν διὰ τὰ ὄρυξια ὑδάτων ἔργων καὶ ἐπὶ τῶν ὑδραγωγείων, θεωρεῖται μὲν κατηργημένην ὁ Καλλιγὰς καὶ ὁ Παπαζοῦλῆς ἀπὸ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων περὶ οἰκοδομῶν καὶ ὁδοποιίας. Ἀλλ' ὁ Οἰκονομίδης φρονεῖ ὅτι καὶ μετὰ τὴν εἰσπαγωγὴν αὐτῶν 1) δύναται νὰ συμβῇ νὰ ὑπάρχῃ ὁδὸς τις εἴτε ἐν πόλει ἢ κώμῃ εἴτε καὶ ἐν ἀγροίς, ἥ ἀγνοεῖται ἢ πρώτη σύστασις, ἢ δὲ ταύτην κλείσωσιν οἱ παρόδιοι καὶ ἀπαρτίσωσι τῆς κοινῆς χρήσεως, διὰ τῶν δικαστηρίων μὲν καὶ οὐχὶ διὰ τῆς διοικητικῆς ὁδοῦ λυτέα ἢ εἰς (Πολιτ. Δικον. γ' ἐκδ. Οἰκον. § 214 σημ. β), δύναται δὲ νὰ παρουσιασθῇ χρεὶα τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου. 2) ἐν ἀναφυῇ εἰς περὶ τὴν κατάλυσιν κατασκευασμένη ἐν τινὶ κτήματι διακωλύοντος πρὸς ὅρους ἢ ζημίαν τοῦ γειτονικοῦ κτήματος τὴν ἔξω τῶν ὑδάτων, κατ' οὐδὲν δύναται νὰ βοηθῇ ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ καὶ τὸ ἀρθρον 18 τοῦ Διατ. ὁ Δεκ. 1845, οὐδ' ἀρκούσα δείκνυται πάντοτε τῆς τριακονταετίας ἢ ἀρωγῇ.

ματικῶν· καὶ ὁ μὴ θεινὺς τὸ παρ' αὐτοῦ προτεθὲν ἐξορίζε-
ται. (1) (N. 3 § 3 καὶ 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ.
XXI. 1. 3. Νεαρά 90 κεφ. 5 ἐν τέλει).

Μ. Οἱ μάρτυρες πιστεύονται καὶ οὐχὶ τὰ ἐκμαρτύρια διότι ἐπὶ τῶν
ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων ἐρωτῶνται αὐτοπροσώπως παρὰ τῶν δικαστῶν,
καὶ ὁ μὴ ἀποδεικνύων ὅσα προέτινεν, ἐξορίζεται.

15. Κήσους, ἤγευν ἢ ἐξέτασις τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλήθους, καὶ τὰ
δημόσια ὑπομνήματα, ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων εἰσίν. (N.
10 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 10).

Μ. Τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς ἀπογραφῆς τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ αἱ δη-
μόσιαι ἐκθέσεις εἶναι ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων.

16. Ἄλλη ἐστὶν ἡ αὐθεντία τῶν παρόντων μαρτύρων, καὶ
ἄλλη ἡ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ γοῦν θέλων ἐπι-
σχεῖν τοὺς μάρτυρας δαπάνας αὐτοῖς διδῶτω. (2) (N. 3 § 4
Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3).

Μ. Ἄλλο εἶναι τὸ κῶρος τῶν παρόντων μαρτύρων καὶ ἄλλο τὸ τῶν ἀνα-
γινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ κρατῇ τοὺς μάρτυρας, ἔνθα
ἔδραυται τὸ δικαστήριον, παρέχει αὐτοῖς τὰς εἰς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας.

17. Οἱ μάρτυρες δεκαπέντε μόνον ἡμέρας ἀναγκάζονται παρα-
μένειν τῷ δικαστηρίῳ ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις. (3) (N. 19
Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 43).

Μ. Οἱ μάρτυρες ἐπὶ τῶν χρηματικῶν δικῶν ἀναγκάζονται νὰ παραμένω-
σιν εἰς τὸ δικαστήριον δεκαπέντε μόνον ἡμέρας.

18. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξού-
σιοι, δύνανται μαρτυρεῖν ἐν πράγματι· οὐδὲν γὰρ βλάπτει ἐξ
ἐνὸς οἴκου πολλοὺς ἐν ἀλλοτρίῳ πράγματι μαρτυρεῖν. (4) (N.
17 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. Τόμος 2 ἐκδ. Heimbach
σ. 398. § 8 Εἰσγγ. 2. 10 (de testamentis ordinandis)).

Μ. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξούσιοι δύνανται
νὰ μαρτυρῶσι περὶ τίνος πράγματος, διότι κατ' οὐδὲν βλάπτει τὸ νὰ μαρ-
τυρῶσι πολλοὶ ἐξ ἐνὸς οἴκου περὶ ἀλλοτρίου πράγματος.

(1) Παρ' ἡμῖν εἶναι δεκτὰ ἐξ ἴσου καὶ τὰ ἐκμαρτύρια, κατὰ τὰ ἀρθρα
15 καὶ 809 τῆς Πολιτ. ἡμῶν Δικον., ἀλλ' ἐπιτρέπονται ἐκμαρτύρια μόνον
τῇ ρητῇ ἐντολῇ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ. Ἐν ποινικαῖς δίκαις ἀναγινώσκον-
ται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου αἱ ἐνορκοὶ καταθέσεις τῶν μαρτύρων μόνον ἐν
ὥρισμέναις τισὶ περιπτώσεσιν. Ποινὴ δὲ ἐξορίας παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, τῶν μαρτύρων λαμβανόντων
δαπάνας ὀδευπορίας καὶ τροφῆς κατὰ τὰ ἐν τῇ διατιμῇσει ὥρισμένα (ἢν ἴδε
ἀπὸ ἀρθρ. 817 Πολιτ. Δικον.).

(3) Ἐπίσης δὲν ἰσχύει καὶ αὕτη.

(4) Εἰς οὐδεμίαν ἀντικειμένην διάταξιν τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου
ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη.

19. 'Εάν τοιοῦτόν ἐστί τὸ πρᾶγμα, ὥστε δεῖξασθαι μαρτυροῦντα κυνηγὸν ἢ τοὺς ὁμοίους, χωρὶς βασάνων οὐ πιστεύονται. (1) (N. 21 § 2 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 20).

M. 'Εάν τὸ πρᾶγμα ᾔνοι τοιοῦτον ὥστε νὰ ᾔναι ἐξεταστέον ὡς μάρτυρες κυνηγὸς ἢ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ, οὗτοι χωρὶς βασάνων δὲν πιστεύονται.

20. 'Εάν πάντες οἱ μάρτυρες τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ὡσι, καὶ ἐναντιῶνται ἀλλήλοις, οὐ πάντως τὸ μείζον μέρος πιστεύεται, ἀλλὰ τὸ συμβαίνον τῇ φύσει τοῦ πράγματος, καὶ ὑπονοίας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐστερημένον, καὶ βεβαιούμενον ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ δικαστοῦ καὶ τεκμηρίων· οὔτε γὰρ τῇ πλήθει δεῖ πιστεύειν, ἀλλὰ τῇ πίστει καὶ τῇ ἀκεραιότητι τῶν μαρτύρων. (2) (N. 21 § 3 Πανδ. 22. 5 (de testibus) Βασ. XXI. 1. 20. Νεαρά 90 κεφ. 3).

M. 'Εάν ᾔνοι οἱ μάρτυρες ἐπολαύσει τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, καὶ ἀντιφάσκωσι πρὸς ἀλλήλους, δὲν πιστεύονται ὑπερχειντικῶς οἱ πλείονες τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῶν κατατιθεμένων συμφωνεῖ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καὶ δὲν φαίνεται ὅν ἀπόβροια ἔχθρας ἢ φιλίας, καὶ βεβαιούται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ δικαστοῦ καὶ τῶν τεκμηρίων, διότι δὲν πρέπει νὰ πιστεύῃ ὁ δικαστὴς εἰς τὸ πλήθος, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν μαρτύρων.

21. Δεῖ τοὺς μάρτυρας πρότερον ὁμνῦναι, πρὶν ἢ μαρτυρῆσαι. Δεῖ δὲ τοῖς τιμιωτέροις μᾶλλον πιστεύειν. 'Ενδὲς δὲ μαρτυρία οὐκ ἔστι δεκτὴ ἐν οἰαδήποτε δίκῃ, κἂν συγκλητικὸς εἴη. (3) (N. 9 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 33).

M. Οἱ μάρτυρες πρέπει πρὶν ἢ μαρτυρῆσαι νὰ ὁμώσωσιν. 'Αλλ' οὐχ ἥτιον δὲν μᾶλλον νὰ πιστεύωνται οἱ τιμιώτεροι. 'Ενδὲς δὲ καὶ μόνου μάρτυρος ἡ κατάθεσις εἶναι ἀπαράδεκτος ἐν οἰαδήποτε δίκῃ, καὶ ἂν εἴη ἡναι συγκλητικὸς.

22. 'Επὶ τριάκοντα χρυσίου λίτρας καὶ δύο ἀρκούσι πρὸς μαρτυρίαν, καὶ μέχρι δὲ πεντήκοντα τρεῖς ἀρκούσιν. (N. 12 Πανδ. 22. 5 (de testibus). N. 17 Κωδ. 4. 2 (si certum pe-latur). Νεαρά 73 κεφ. 2).

[1] Κατὰ τὰ προλαβόντως σημειωθέντα δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη.

[2] 'Επὶ τῇ βίσει τῆς διατάξεως ταύτης κατηρητίσθησαν καὶ τὰ ἀρθρὰ 268 καὶ 332 τῆς πολιτ. ἡμῶν δίκων. ἀνατιθέντα εἰς τὸν δικαστὴν τῆς τύσιος τὴν περὶ τοῦ ἀξιολογιστοῦ κρίσιν.

[3] Ὁ τοῦ P. Δ. κανὼν «εἰς μάρτυς οὐδεὶς μάρτυς», ἀποτελῶν οἰονεὶ ἐξίρεσιν τῆς διατάξεως τῆς 20ης παραγράφου, δὲν ἰσχύει πλέον παρ' ἡμῖν, ἀπὸ τῶν ἀρθρῶν 268 καὶ 332 τῆς Πολιτ. Δίκων. ἀνατιθέντων εἰς ὁλοκλήρου εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποδείξεων. 'Ωσαύτως δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις τῆς § 22 καὶ τῆς § 23, ὅτε μὴ τάσσοντες κανόνα τινὰ ἐκτιμήσεως τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου.

Μ. Ἐπὶ τριάκοντα ἡμερῶν χροσού δικῆς ἀκούσι καὶ δύο μόνον πρὸς μαρτυρίαν, ἐπὶ δὲ δικῆς μέχρι πεντήκοντα ἀκούσι τρεῖς.

23. Ἰστέον ὅτι ἀρκεῖ μόνος ὁ ταβελλιῶν ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ συγκρίσει τῶν προφερομένων συμβολαίων. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λόγων ἀρκεῖ ὁ γράψας, καίτοιγε εἰς νοεῖται· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἰς μόνος μάρτυς δεκτός ἐστιν. (N. 16 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 75. N. 21 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Νεαρά 73 κεφ. 7 προσόμιον).

Μ. Γνωστὸν ἔστω, ὅτι εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν προβαλλομένων συμβολαίων ἀρκεῖ πρὸς μαρτυρίαν μόνος ὁ ταβελλιῶν ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λογαριασμῶν ἀρκεῖ ὁ γράψας, καὶ εἰ ἐὰν λογίζηται. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἰς μόνος μάρτυς εἶναι δεκτός.

24. Ὁ προάγων μάρτυρας ἐν τινὶ δικῇ, ἐὰν ὕστερον ἐν ἐτέρῃ δικῇ κατ' αὐτοῦ φέροντο, μὴ ἐχέτω ἐξουσίαν παραιτήσασθαι αὐτούς, τυχὸν ὡς εὐτελεῖς, ἢ τι τοιοῦτον· εἰ μὲντοιγε δείκνυσιν ἐν τῇ μεταξὺ ἢ ἔχθραν γεγενημένην αὐτῷ δεκτὴν τοῖς νόμοις καὶ ποιεῦσαν ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐλεγχθῇ φανερώς ἐπὶ λήμματι γενομένην τὴν μαρτυρίαν, ἐξέστω αὐτῷ παραιτῆσθαι τοὺς μάρτυρας· εἰ δὲ καὶ δύναται ψευδῇ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα δεῖξαι, καὶ τοῦτο ποιεῖτω, (1) (N. 17 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 41. N. 3 § 5 Πανδ. 21. 3 (de testibus). N. 1 § 2 Πανδ. 48. 10 (de lege Cornelia de falsis). Νεαρά 90 κεφ. 9. N. 3 πρ. Πανδ. 22. 5 (de testibus). Νεαρά 90 κεφ. 7.

Μ. Ὁ προάγων μάρτυρας εἰς τινὰ δικήν, ἐὰν ὕστερον εἰς ἄλλην δικήν προσληθῶσιν εὐτοὶ κατ' αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ προτείνῃ τὴν ἐξαίρεσιν αὐτῶν ὡς δεθὲν εὐτελῶν ἢ ἄλλως ἐξαίρετέων. Ἐὰν ὅμως ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῇ μεταξὺ ἢ ἔχθρᾳ ἐπῆλθε τοῦ μάρτυρος δυναμὴν νὰ προταῖ κατὰ τοὺς νόμους καὶ καθισταῖσα ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐλεγχθῇ φανερώς ὅτι διαδοκῆναις ἐμαρτύρησε, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν μαρτύρων· εἰ δὲ καὶ ψευδῇ δύναται νὰ δείξῃ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα, καὶ τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ.

25. Ὁ τρίτον παραγαγὼν μάρτυρας, οὐκέτι προσφέρει μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν παραγραφῶν Ἐὰν δὲ μὴ ἐξέλαβε, μήτε ἐνέτυχε δι' ἑαυτοῦ ἢ διὰ τοῦ ἰδίου συνηγόρου ταῖς μαρτυρίαις, τότε δύναται πρὸ ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν καὶ μαρτυρίαν τετάρτην

(1) Αἱ διατίξεις αὗται οὐδὲν ὡς ἰσχύουσι νῦν, ὡς δικονομικαί.

προσαγαγεῖν, δυνάμει, ὅτι οὐ κατὰ θέλον ζῆτεῖ τὴν τῶν μαρτύρων παραγωγὴν. (1) (Νεαρά 90 κεφ. 4).

Μ. Ὁ προσαγαγὼν τὸ τρίτον μάρτυρα δὲν προβάλλει αὐτοὺς πλέον μετὰ τὰς κατὰ τῶν μαρτυριῶν ἐνοστάσεις. Ἐάν ὅμως δὲν ἐποιήσῃτο ἐνστάσιν, οὕτω παρευρέθη αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ συνήγορου εἰς τὰς μαρτυρίας, τότε δύναται νὰ προσαγγῇ καὶ τετάρτην μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἀμὰ νὰ ἀμύσῃ ὅτι δὲν ζῆτεῖ τὴν παραγωγὴν τῶν μαρτύρων, σαγηνεύσας ἐν τῇ μεταξὺ διὰ δόλου αὐτοῦ.

26. Τὰς ματαίας καὶ ἐκ τοῦ παρήκοντος γινόμενας μαρτυρίας μηδενὶ παντάπασι λόγῳ κρατεῖν βουλόμεθα· καὶ τοιαύτας τινὰς πλάττειν μαρτυρίας, ὡς δι' ἄλλην τινὰ χρεῖαν παρατρυγῶν ἀκούσῃ τοῦδε λέγοντος, εἰληφέναι παρὰ τοῦδε χροσίου, ἢ ὀφείλῃν τόδε· αὐταὶ γὰρ σαφῶς ὁρῶν ὑποπτοὶ καθιστῶσι, καὶ οὐδενὸς ἄξιαι λόγου. (2) (Νεαρά 90 κεφ. 2).

Μ. Δι' ὅμαιναι καὶ ἐν παρόδῳ γινόμεναι μαρτυρίαι κατ' οὐδὲν λόγον ἐγχύουσι, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιτρέπονται τοιαύται τινες μαρτυρίαι, ὅτι δηλαδὴ δι' ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν παρατρυγῶν ἤκουσέ τοῦ δεινὸς λέγοντος, ὅτι ἔλαβε χρεῖμα παρὰ τοῦ δεινός, ἢ χρεωστεῖ εἰς τοῦτον· διότι αὐταὶ καθίστανται προδήλως ὑποπτοὶ καὶ εἶναι οὐδενὸς λόγου ἄξιαι.

27. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ γεγονότος καὶ ὁ μὴ προσκεκλημένος ὢν μαρτυρεῖ· τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ συμφώνου φησὶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων καὶ περιστατικῶν. (3) (Ν. 11 Πανθ. 22, 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 10).

Μ. Εἰς ἀπόδειξιν γεγονότος τινὸς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ καὶ ὁ μὴ εἰδικῶς προσκληθεὶς μάρτυς· τοῦτο δὲ συμβαίνει οὐχὶ ἐπὶ συμφωνητικῶν, ἀλλ' ἐπὶ συμβεβηκότων καὶ περιστατικῶν.

28. Ὁ ἅπαξ ἢ δις παραγαγὼν μάρτυρας, ἐάν ἀποτάξῃται καὶ διασκεψῇται διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν τῶν μαρτύρων, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, οὐ δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἄλλους παράγειν μάρτυρας. (4) (Νεαρά 90 κεφ. 4 § 1).

Μ. Ὁ προσαγαγὼν ἅπαξ ἢ δις μάρτυρας, ἐάν διὰ τῆς ἀντιλογίας εἰς τὰς καταθέσεις αὐτῶν καὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἐνοστάσεων φωτισθῇ, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, δὲν δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νὰ προσαγγῇ ἄλλους μάρτυρας.

29. Ἐάν δι' ἀπειθεῖαν οὐ παραγένηται τις εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ ἀκοῇ τῶν μαρτύρων, καὶ μονομερῶς δέχονταί οἱ μάρτυρες, ὑστερον δὲ ἔχει πάσας τὰς παραγραφὰς ὡς ἐμελλέν ἔχειν κατ' αὐτῶν, εἰ παρὼν ἐτύγχανεν πρὸς τοῦτο δὲ μόνον ἡττάται τὸ μὴ ἀπαιτεῖν πάλιν ἐλθεῖν τοὺς μάρτυρας, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ μαρτυρεῖν. (5) (Νεαρά 90 κεφ. 9).

(1-5) *18^a ἀνωτέρω σημείωσιν ὑπὸ § 24.

Μ. Ἰδὼν δὲ ἀπειθεῖν δὲν ἐμμανισθῆ τις εἰς τὸ δικαστήριον ἵνα ἀκούσῃ τοὺς μάρτυρας, καὶ μονομερῶς γίνονται οὗτοι δεκτοί· διασώζει ἑμῶς ὁ νόμος πάντας τὰς ἐναστάσεις, ὅσας ἐμελλε νὰ ἔχῃ κατ' αὐτῶν, ἐάν ἦτο παρών· κατὰ τοῦτο δὲ μόνον ζημιούται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀπαιτῇ πάλιν τὴν πρὸ σέλευσιν τῶν μαρτύρων, ὅπως μαρτυρήσῃ καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ.

30. Ὁ μαρτυρῶν περὶ τίνος ὀφείλει προέχειν τοῦ πράγματος, εἰ μὲν ἐγκληματικὸν εἶη, εἰκοσι χρόνους, εἰ δὲ χρηματικόν, χρόνους δεκαοκτώ· οὐ γὰρ πιστευτέον τῷ μαρτυροῦντι ἐλάττω· ὄντι τῶν ὁρισμένων καιρῶν, ἀτελεῖ γὰρ ὄντι τὴν φρόνησιν, καὶ μηδὲ τῶν αὐτοῦ βραδύως τυχόν συνιέναι δυναμένῳ, μήτοιγε μὴ τῶν πύλας. (Ν. 20 Πανθ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 49).

Μ. Ὁ μαρτυρῶν περὶ τίνος πράγματος ὀφείλει πρὸ τῆς ἀντιδικίας, εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐγκληματικόν, νὰ ὑπερβαῖν τὰ εἴκοσιν ἔτη, εἰ δὲ χρηματικόν, τὰ δεκαοκτώ· διότι δὲν πιστεύεται ὁ μάρτυς ὁ νεώτερος τῶν ἐξηγμένων ἐτῶν, ὡς ἀτελεῖς τὴν φρόνησιν καὶ μὴ δυνάμενος ἴσως νὰ γινώσκῃ εὐκλῶς τὰ ἴδια αὐτοῦ, πολλῶ δὲ μᾶλλον τὰ ἀλλότρια.

31. Ὁ ἐγκληματικῶς τίνος κατηγορήσας οὐ δύναται αὐτῷ μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ· ὁ γὰρ χρηματικῶς τινὰ αἰτιασάμενος οὐ κωλύεται μὲν μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ, πλὴν ὑπόουσης εὐλόγου αἰτίας κωλύεται. (Νεαρά 90 κεφ. 7).

Μ. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς δὲν δύναται πάλιν νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐναγαγὼν τινὰ χρηματικῶς δὲν ἐμποδίζεται νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ, ἐκτὸς εἰν ὑπάρχῃ εὐλογος αἰτία.

32. Ὁ μεσάσας τισὶν ἐν πράγματι, οὐ μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει, δηλονότι παρ' ἄλλῳ δικαστῇ, εἰ μὴ ἄρα συναινέσουσι τὰ δύο μέρη τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ. (Νεαρά 90 κεφ. 8).

Μ. Ὁ μεσολαβήσας ὡς συμβιβαστῆς διαφερομένων δὲν μαρτυρεῖ περὶ αὐτῶν ἐν τῇ διαφορᾷ ταύτῃ, ἐνώπιον ἄλλου δηλονότι δικαστοῦ, ἐκτὸς εἰν καὶ τὰ δύο μέρη συναινέσωσιν εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ.

33. Οἱ πένητες οὐ μαρτυροῦσι· πένης δὲ ἐστὶν ὁ μὴ ἔχων πεντήκοντα νομισμάτων περιουσίαν. (1) (Ν. 3 πρ. Πανθ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3. Ν. 10 Πανθ. 48. 2 (de accusationibus). Βασ. LX. 34. 10).

Μ. Οἱ πτωχοὶ δὲν μαρτυροῦσι. Πτωχὸς δὲ εἶναι ὁ μὴ ἔχων πεντήκοντα νομισμάτων περιουσίαν.

34. Οὐ μαρτυρεῖ ἀπελεύθερος κατὰ πάτρωνος ἢ παίδων αὐτοῦ (2) (Ν. 3 § 5 καὶ Ν. 4 Πανθ. 22. 5 (de testibus). Ν. 12 Κωδ. 4. 20 (de testibus)).

(1) Ἀντίκειται ἡ νεώτερά ἡμῶν νομοθεσία.

(2) Ἡ διαταξὶς αὕτη οὐδεμίαν πρακτικὴν ἔννοian ἔχει νῦν.

Μ. Ὁ ἀπολεύθερος δὲν μαρτυρεῖ κατὰ τοῦ πάτρωνος ἢ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

35 Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατ' ἀλλήλων οὔτε βουλόμενοι θύναται μαρτυρῆσαι. (1) (Ν. 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 4. Ν. 9 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 8).

Μ. Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες οὔτε θέλοντες θύνανται νὰ μαρτυρήσωσι κατ' ἀλλήλων.

36. Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἥτων τῶν κ' ἐτῶν· οὔτε ὁ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἀποκαταστάς· ἢ ἐν δεσμῶσι ἢ ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθεὶς· οὔτε ὁ ἐλεγχθεὶς λαβεῖν χρήματα ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆσαι. (2) (Ν. 20 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 19. Ν. 3 § 5 Πανδ. αὐτόθι. Βασίλ. XXI. 1. 3).

Μ. Ὁ νεώτερος τῶν 20 ἐτῶν δὲν μαρτυρεῖ· οὐδὲ ὁ καταδικασθεὶς ὑπὸ δημοσίου δικαστηρίου καὶ μὴ ἀποκαταστάς ἢ βληθεὶς εἰς δεσμωτήριον ἢ φυλακὴν· οὐδὲ ὁ ἐλεγχθεὶς ὅτι ἔλαβε χρήματα ὅπως μαρτυρήσῃ ἢ ὅπως μὴ μαρτυρήσῃ.

37. Οὐκ ἔστιν ἀξιοπίστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι θυνάμενος ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι. (3) (Ν. 6 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 6).

Μ. Δὲν εἶναι ἀξιοπίστος μάρτυς ὁ θυνάμενος νὰ διαταχθῇ πρὸς μαρτυρίαν (ὡς ἐξαρτημένος).

38. Ὁ καταδικασθεὶς περὶ μοιχείας οὐ μαρτυρεῖ. (4) (Ν. 14 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 13).

Μ. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ δὲν μαρτυρεῖ.

39. Ἑρμαφρόδιτος (*), εἰ τὰ ἀρρένων ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ, μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ. (5) (Ν. 15 § 1 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 14).

(1) Δὲν ἐξετάζονται νῦν λόγῳ τοῦ ἀρθρ. 324 τῆς Πολιτ. Δικον. εἰ σύζυγοι, εἰ καὶ διευχυμένοι, εἰ μεμνηστευμένοι, εἰ ἀνιόντες καὶ κατιόντες συγγενεῖς καὶ κηδεσταὶ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς μέχρι τοῦ 4 βαθμοῦ.

(2) Ὁ τοῦ λαβόντος χρήματα μαρτυρία ἦν ἀπρόσδεκτος παρὰ Ῥωμαίοις ἐν πᾶσι δίκῃ, παρ' ἡμῖν δὲ (Πολιτ. ἀρθρ. 324) μόνον ἐν τῇ δίκῃ, δι' ἣν ἔλαβε τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ἐξαιροῦνται δὲ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἐπὶ κακοεργήματι ἢ τινι τῶν πλημμελημάτων τῶν ἐν τοῖς ἀρθροῖς 22 καὶ 23 τοῦ Ποιν. Νόμου καταδικασθέντες.

(3) Καὶ κατὰ τὴν πολιτ. ἡμῶν δικονομίαν οἱ ἔχοντες πρὸς τὸν ἀποδεικνύοντα ἰδιόχουσαν σχέσιν ὑπερεσίας ἢ ἐξαρτήσεως δὲν ἐξετάζονται.

(4) Ἰδὲ τὴν σημείωσιν ὑπὸ § 36.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἑρμαφρόδιτος ἐστὶν ὁ ἀμρότερος ἔχων τὰ μέτρια ἀρρένων καὶ θηλειῶν· ὁ αἰσχροῦς καὶ ποῖων καὶ πάσχων.

(5) Τίνας εἶναι τανῶν δεκτοὶ παρ' ἡμῖν ὡς μάρτυρες ἐν διαθήκαις ὁρίζει τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα, ὃ ἰδὲ ἐν Γ' τόμῳ Δικ. Νόμου.

Μ. Ἐμπροσθέντος, εἰς ἣναι ἐπικρατέστερα τὰ ἀνδρικά μέλη, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς διαθήκης.

40. Υἱὸς πατρί, ἢ πατὴρ υἱῷ, οὐ μαρτυρεῖ· οὔτε οἰοσθήσεται ἐν ἰδίῳ πράγματι. (Ν. 9 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Bas. XXI. 1. 8)

Μ. Δὲν μαρτυρεῖ υἱὸς ὑπὲρ πατρός ἢ πατὴρ ὑπὲρ υἱοῦ· οὔτε οἰοσθήσεται ἄλλος δι' ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα.

41. Δούλος οὐ μαρτυρεῖ. (1) (Ν. 7 Πανδ. 22. 5 (de testibus))

Μ. Δούλος δὲν μαρτυρεῖ.

42. Γυνή οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίαί νέμει, ἐν αἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται (2) (Ν. 20 § 6 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Bas. XXXV. 1. 21. Ν. 15 § 1 Πανδ. 22. 5 (de testibus). § 6 Εἰσηγ. 2. 40 (de testamentis ordinandis)).

Μ. Γυνὴ δὲν χρησιμεύει ὡς μάρτυς ἐν διαθήκῃ· μόνον δὲ εἰς ὅσα ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται, δύναται νὰ παρακαλῇ καὶ ἡ γυνὴ ὡς μάρτυς.

43. Αἱ γυναῖκες, κἂν ἐπὶ σεμνότητι καὶ εὐσεβείᾳ γνωρίζονται, ἐπὶ μὲν ἄλλοις κεφαλαίοις οὐ μαρτυροῦσιν, αἷς ἀπειρήται μὴδὲ διδάσκειν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀκρόωμένων τάξει καθεστάναι ἐπὶ μέντοιγε τοκετοῦ αἱ τὴν εἰρημένον τῆς σεμνότητος τρέπον φυλάττεται· δύνανται μαρτυρεῖν. Οἱ δὲ γε παλαιοὶ νόμοι τὰς γυναῖκας ἐν μὲν ταῖς συστατικαῖς μαρτυρίαῖς μὴ μαρτυρεῖν αὐτὰς ἀποφαίνονται, ἐν δὲ ταῖς ἀποδεικτικαῖς καλῶς μαρτυρεῖν συστατικὰς μὲν λέγοντες διαθήκην, κωδικοῦλλον, διωρεάν αἰτίᾳ θανάτου, ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς λοιπὰς. (3) ("Ἰδε ἀνωτέρω παρὰ πομπήν § 9 καὶ § 42).

Μ. Αἱ γυναῖκες, καὶ εἰς ἣναι γνωστὴ ἡ σεμνότης καὶ εὐσεβεία αὐτῶν, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ὑποθέσεων δὲν μαρτυροῦσιν, διότι οὐδὲ νὰ διδάσκουσιν ἐπιτρέπεται αὐταῖς, ἀλλὰ μόνον νὰ κῆνται εἰς τῶν ἀκροατῶν τὴν τάξιν· ἐπὶ τοκετοῦ ὅμως αἱ ἐπὶ σεμνότητι ἡθῶν διακρινόμεναι δύνανται νὰ μαρτυρῶσιν. Οἱ δὲ παλαιοὶ νόμοι ἀποφαίνονται ὅτι αἱ γυναῖκες εἰς μὲν τὰς συστατικὰς μαρτυρίας ἀποκλείονται τῶν μαρτυριῶν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀποδει-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχει παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπαρχόντων δούλων.

(2) Ἰδε τὴν ὑπὸ τὴν 39 παράγραφον σημείωσιν.

(3) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς δικονομικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν παρ' ἡμῖν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν δὲν χρησιμεύουσι μὲν ὡς μάρτυρες ἐν συμβολαίοις ἢ διαθήκαις (δηλονότι συστατικαῖς μαρτυρίαῖς) αἱ γυναῖκες· χρησιμεύουσιν ὅμως ἐν ἀποδεικτικαῖς μαρτυρίαῖς, δηλονότι ποινικαῖς ἢ ἀστικαῖς δίκαις. — Ἀποκλείονται δὲ τοῦ δικαιώματος τοῦ μαρτυρεῖν ἐν πάσῃ ποινικῇ δίκῃ αἱ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ κατηγορουμένου.

κτινὲς δύνανται νὰ μαρτυρῶσι, συστατικὰς μὲν λέγοντες τὴν διαθήκην, τὴν κωδικέλλον, τὴν δωρεάν αἰτίαν θανάτου, ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς λοιπὰς.

44. Ὅτι: ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως, καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναῖκα καὶ γυνὴ κατὰ ἀνδρὸς καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου καὶ υἱὸς κατὰ πατρός μαρτυρεῖ· καὶ ὁ τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα οὐ προσίσταται λόγος, ὅτι πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως κράτος οὐδὲν ἔστιν ἡ τῆς φιλίας πατὴρ· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπεξούσιοι τοῦτου συνυπεξούσιοι αὐτῷ εἰσιν (1) (N. 6 § 2 Kωδ. 9. 8 (ad legem Juliani majestatis). Bzo. LX. 36. 19).

M. Ἐπὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως μαρτυρεῖ καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναῖκα καὶ γυνὴ κατὰ ἀνδρὸς, καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου, καὶ υἱὸς κατὰ πατρός· καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα δὲν κρατεῖ, διότι ὡς πρὸς τοῦ βασιλέως τὸ κράτος ὁ γενάρχης λογίζεται μηδὲν καὶ οἱ τοῦτου ὑπεξούσιοι εἶναι συνυπεξούσιοι αὐτῷ.

45. Ὁ κατὰ τινος ἤδη μαρτυρήσας, εὐ μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ. (2) (N. 23 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Bzo. XXI. 1. 22).

M. Ὁ μαρτυρήσας ἤδη κατὰ τινος δὲν μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

46. Ὁ συνηγορήσας ἢ ἐκδιβάσας ἐν ὑποθέσει εὐ μαρτυρεῖ ἐν αὐτῇ. (3) (N. 25 Πανδ. 22. 4 (de testibus). Bzo. XXI. 1. 24).

M. Ὁ συνηγορὸς ἢ ἐκτελεστικὸς ὑποθέσεως τινος δὲν γίνεται δεκτὸς ὡς μάρτυς κατ' αὐτήν.

47. Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται καθ' ἑαυτοῦ μάρτυρας παραγαγεῖν· ἀλλὰ χρὴ τὸν ἐνάγοντα, ὡς βούλεται, συστήσαι τὰς ἰδίας δικαιολογίας. (N. 7 Kωδ. 4. 20 (de testibus). Bzo. XXI. 1. 31).

M. Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται νὰ προσάγῃ μάρτυρας καθ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει ὁ ἐνάγων νὰ ὑποστηρῇ κατὰ θέλησιν τὰς ἰδίας αὐτοῦ δικαιολογίας.

48. Δι' οἰκίαν καὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμαζόνται· εἰαν δηλονότι μέλλῃ τι κτεῖσθαι ὁ τὴν μαρτυρίαν προφέρων. (N. 20 πρ. § 1.3 Πανδ. 28. 1 qui testamenta facere possunt). Bzo. XXXV. 1. 20. N. 6 καὶ 24 Πανδ. 22. 5 (de testibus).

M. Διὸ ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες οἱ τῆς οἰκίας τινὸς (θεράποντες δηλαδὴ καὶ ἄλλοι ἐξαρτώμενοι), ὅσοις δηλονότι ὁ οἰκοδεσπότης, ὁ προσάγων τὴν μαρτυρίαν, μέλλει νὰ κερδήσῃ τι διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν.

49. Κωλύεται ἐν διαθήκῃ μαρτυρεῖν ὁ ἐν διαθήκῃ τινὸς ὑπεγράφας, καὶ μὴ ἀνασχόμενος μαρτυρῆσαι, ὅς οὐδὲ ἀναγκάζεται παρὰ τοῦ νόμου μαρτυρῆσαι· κωλύεται δὲ ἐν ἑτέρᾳ διαθήκῃ μαρτυρῆσαι, ἀλλὰ καὶ διαθεῖσθαι, καὶ ἐξ ἑτέρας διαθήκης κερ-

(1-2) Ἴδε ἀνωτέρω σημειώσιν.

(3) Καὶ κατὰ τὴν περ' ἡμῶν δικονομίαν οἱ βοηθοῦντες ἢ βοηθήσαντες τῷ δικαδίκῳ ἐν τῇ διαφορά περὶ ἧς πρόκειται διὰ τῶν νομικῶν αὐτῶν γνώσεων δὲν ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες.

ἄναι· οὐ μαρτυρεῖ ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ τῇ ποιῆσαι ταραχὴν φλυαρίαν. (1) (N. 18 § 1 καὶ N. 26 Πανθ. 28. 4 (qui testamenta facere possunt). N. 21 πρ. Πανθ. 20. 5 (de testibus)

M. Ἀπαγορεύεται νὰ γίνῃ μάρτυς ἐν διαθήκῃ ὁ υπογράφας διαθήκην, καὶ μὴ τοιμήσας νὰ μαρτυρήσῃ, διότι οὗτος ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ· ἐμποδίζεται δὲ νὰ γίνῃ μάρτυς εἰς ἄλλαν διαθήκην, προσέτι δὲ καὶ νὰ διαθήσῃ τὰ ἑαυτοῦ, καὶ νὰ κερδήσῃ εἰς ἄλλαν διαθήκην. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπίσης ὡς ποιήσας ταραχὴν φλυαρίαν δὲν μαρτυρεῖ.

50. Κοινωνὸς ὑπὲρ κοινωνοῦ μαρτυρῶν οὐκ ἐδέχθη, ἕως οὗ κοινοπραξία ἐλύθη. (2) (N. 3 πρ. Πανθ. 22. 5 (de testibus) καὶ 5 Κωδ. 4. 20 (de testibus). N. 63 πρ. Πανθ. 17. 2 (pro socio)

M. Ὁ σύντροφος (συνέταιρος ἢ συγκύριος) μαρτυρῶν ὑπὲρ συντρόφου εἶναι δεκτός, ἕως οὗ διαλυθῇ ἡ κοινοπραξία.

51. Κωλύεται μαρτυρεῖν ἄνηδος, καὶ κωφός, οἰκέτης, ἀλαλός, μαινόμενος, ἄσωτος, υἱὸς ὑπαξουσίου, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς ἄλλου γραφῇ κληρονόμος. (3) (N. 18 πρ. καὶ N. 20 § 4 Πανθ. 28. 4 (qui testamenta facere possunt).

M. Ἀπαγορεύεται νὰ μαρτυρῇ ἄνηδος καὶ κωφός, ὑπηρέτης, ἀλαλός, μαινόμενος, ἄσωτος, πρὸς δὲ καὶ υἱὸς ὑπαξουσίου, ὅτε πρὶν αὐτοῦ πρὸς ἄλλου γραφῇ κληρονόμος τὸν πατέρα αὐτοῦ κληρονόμος.

52. Καὶ ὁ συνυπαξούσιος ὑπὲρ τοῦ γραφέντος ἐν διαθήκῃ κληρονόμου. (4) (§ 10 Εἰσηγ. 2. 10 (de testamentis ordinandis)

M. Ὡσαύτως κωλύεται μαρτυρεῖν καὶ ὁ συνυπαξούσιος ὑπὲρ τοῦ γραφέντος ἐν διαθήκῃ κληρονόμου.

53. Καὶ ὁ συνυπαξούσιος διατιθεμένου τοῦ ὑπαξουσίου εἰς τὸ

[1] Τὸ περὶ τὸν χρόνον τοῦ ὑπὲρ τῶν διαθηκῶν ὁρίζει τίνες γίνονται δεκτοὶ ὡς μάρτυρες.

[2] Καὶ νῦν δὲν γίνονται δεκτοὶ ὡς μάρτυς ὁ ἀναμείνων ἄμασον ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς δίκης.

[3] Ἡ νεανικὴ ἢ προεθελουσία τοῦ μάρτυρος ἡλικία δὲν εἶναι παρ' ἡμᾶς λόγος ἀνικανότητος. Μόνον τοῦτο ὥρισεν ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος, ὅτι παῖδες ἥττονος τῶν 14 ἐτῶν ἐξετάζονται ἀνωμοτί (Πολιτ. Δικον. 381). μὴ ἔτι δὲ τίνος ἔτους κατωτέρω τῶν 14 ἐτῶν ὄντα νὰ καταβῇ ὁ δικαστὴς ἀρέθην εἰς αὐτὸν νὰ ἐξακριβώσῃ ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πνευματικῶν δυναμειῶν ἑκάστου μάρτυρος. Κωφοὶ δὲ καὶ τυφλοὶ ἐξετάζονται μὲν, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων μόνον ὧν ἐδύναντο ἀντιληφθῆσαι· δηλονότι κωφοὶ περὶ ἑρατῶν καὶ τυφλοὶ περὶ ἀκουστῶν. Ἐξετάζονται ἐπίσης οἱ ἄσωτοι· ἀλλ' ἀποβάλλονται ὡς ἀνίκανοι πρὸς μαρτυρίαν οἱ φρενεθλαθεῖς (ἤτοι μανιακοὶ, παρὰ φρονεῖς καὶ βλάκες), καὶ κατ' αἴτησιν τῶν διαδίκων καὶ οἱ κατ' ἐβουίαν συγγενεῖς ἢ ἀγχιστεῖς καὶ οἱ ἐκ πλαγίου μέχρι τοῦ 8° βαθμοῦ.—Ἄλλ' ὡς μάρτυρες ἐν συμβαλλείοις ἢ διαθηκῇ χρησιμεύουσι μόνον πολῖται· Ἕλληνας ἐν ἡλικίᾳ καὶ μὴ συγγενεῖς τῶν συμβαλλομένων καὶ τοῦ διαθέτου.

[4] Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

ιδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα. (1) (§ 9 Εισηγ. 2. 10 (de test. ord.) N. 20 § 2 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta facere).

M. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος, ὁσῶς δὲ ὑπεξούσιος διατίθεται τὰ ιδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα.

54. Δυνατὸς κατὰ πενήτων ἐξ ἀγράφου μαρτυρίας δεικνύειν εὐ συγχωρεῖται. (2)

M. Δυνατὸς δὲν συγχωρεῖται ν' ἀποδεικνύῃ κατὰ πτωχῶν ἐξ ἀγράφου μαρτυρίας.

55. Ἐάν τις ἐνὸς ἀνθρώπου κατάθεσιν ἐν ἐκσφραγίσματι προσφέρῃ, εὐκ ἔστι δεκτὴ ἡ τοιαύτη μαρτυρία. (3) (N. 9 § 1 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 33).

M. Ἐάν τις προσάγῃ ἐνὸς ἀνθρώπου κατάθεσιν ἐν ἐκσφραγίσματι, ἡ τοιαύτη μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ.

56. Τὸ ἀγραφὸν διὰ μαρτύρων γινόμενον, ἰσχύει ὥσπερ τὸ ἐγγράφον καὶ οὐδὲν δύναται ἤττον. (4) (N. 5 Πανδ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 33).

M. Τὸ ἀγραφὸν, τὸ βεβαιούμενον προσηκόντως ὑπὸ μαρτύρων, ἰσχύει ὡς τὸ ἐγγράφον καὶ κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται αὐτοῦ.

57. Ἀγραφὸς μαρτυρία κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἰσχύει· οὐ δύναται· τοῦτο δὲ νόει ἐπὶ συμβολαίου καὶ ἀγράφου μαρτυρίας. (5) (N. 1 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 25).

M. Ἀγραφὸς μαρτυρία δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ κατ' ἐγγράφου μαρτυρίας· τοῦτο δὲ συμβαίνειν προκειμένου συμφωνητικοῦ.

58. Ὅταν ἕτερον μὲν ἢ παράθεσις τῶν γραμμάτων εἴπῃ, ἕτερον δὲ αἱ μαρτυρίαι, τηνικαῦτα ἡμεῖς μὲν οἰόμεθα τὰ παρὰ ζώσης λεγόμενα φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκων, ταῦτα ἀξιοπιστοτέρα τῆς γραφῆς αὐτῆς καθ' αὐτὰ τυγχάνειν· πλην ἀλλὰ ἔστι τοῦτο τῆς τοῦ δικάζοντος ἀγχινοίας τε καὶ θεοφιλίας τὸ τοῖς ἀληθεῖσι μᾶλλον ἀντὶ τῶν ὑπόπτων πιστεῦσαι. (6) (Νεαρά 73 κεφ. 3).

M. Ὅταν ἄλλο μὲν λέγῃ ἢ παράθεσις τῶν ἐγγράφων, ἄλλο δὲ αἱ μαρτυρίαι, τότε ἡμεῖς μὲν νομίζομεν εἶναι τὰ λεγόμενα διὰ ζώσης φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκου εἶναι καθ' αὐτὰ ἀξιοπιστότερα παρὰ τὴν γραφὴν αὐτήν· πλην

(1) Ἴδε σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 51.

(2-3) Ὡς ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις παρ' ἡμῶν ἴδε ἄρθρα Πολιτ. Δικον. 800 δ.

(4-6) Παρ' ἡμῶν τὰ ἀποδεικτικά μέσα δὲν ἀποκλείουσιν ἀλλήλα, εὐδὲ διατάσσεται διαδοχικὴ τις αὐτῶν χρῆσις· ἀπόκειται δ' εἰς τὸν δικαστὴν νὰ μετρώσῃ κατὰ συνείδησιν τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ, ἐκτιμῶν κατὰ τὸ προσήκον τὴν ἀξίαν τῶν ἀποδείξεων. Ἀλλὰ τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἡ ἀνεγνωρισμένων ιδιωτικῶν ἡ δύναμις εἶναι κατὰ κανόνα ὑπερτέρα τῆς τῶν μαρτύρων.

ἀπόκειται εἰς τὴν ἀγγίνοιαν καὶ θεοφιλίαν τοῦ δικαστοῦ νὰ πιστεύσῃ ἂν ἄλλοθι μᾶλλον ἢ τὰ ὑποπτα.

59. Οἱ πλαστῶς ἢ ἐναντίως ἑαυτοῖς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν μαρτυρήσαντες ὑπὸ τῶν προσφόρων ἀρχόντων τιμωροῦνται. (16. Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 15).

M. Οἱ μαρτυρήσαντες πλαστῶς ἢ ἀντιφατικῶς πρὸς ἑαυτοὺς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν, τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δικαστῶν.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ὄρκου.

1. Ὁ ὄρκος ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπιφέρεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες οὐκ ἔχουσι δῆλῃν ἂν ἄλλοθεν τὴν ἀλήθειαν. (*) (1) (N. 3 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 45. N. 31 Πανδ. 12. 2 (de jure jurando). Βασ. XXII. 5. 31).

M. Ὁ ὄρκος ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐν ἐλλείψει ἀποδείξεων καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσιν ἄλλοθεν πρὸδῃλον τὴν ἀλήθειαν.

2. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις εἴωθεν ὁ δικαστὴς ὄρκον ἐπιφέρει, καὶ οὕτω ψηφίζεσθαι. (2) ἔαν οὖν ὁ καταδικασθεὶς εὐρημῶν λέγῃ μετὰ ταῦτα δικαιώματα, καὶ μένοις αὐτοῖς θέλῃ χρῆσασθαι, ἄνωθεν κινεῖ· εἰ δὲ ὁ ἀντίδικος ἐπαγάγοι τὸν ὄρκον, οὐκ ἄντι-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἐνδικὸς ὄρκος τοιοῦτός ἐστιν· ὅταν τις ἀπολείψῃ βιαίως ἀπαγὰν ποιησάμενος πραγμάτων, ἢ ἐπέλευσιν κατὰ οἰκίαν τινὴν ἢ ζημίαν ἄδικον, τότε ὁμῶς ὁ ἀντίδικος, ὅτι τόσα ἐζημιώθη καὶ ἀπολέσῃ ἐν τῇ γενομένῃ κατ' ἐμοῦ ἐπιθέσει, ἢ βία, ἢ κλοπῇ, ἢ ἀνασχόντῃ ζημίᾳ, καὶ ἀπολαμβάνει ταῦτα εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου. Πλὴν ἀδασανίστως πάντα ὅσα ὁμῶς, λαμβάνει, ἀλλὰ μετὰ ταξάτιονος, ἢ καὶ δικαίως διατιμήσεως· ὁρίζει γὰρ ὁ δικαστὴς, καὶ τυποῖ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐνάγοντος καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡ ἀπώλεια γίνεται καὶ κατ' ἐκεῖνο περίεστον τὸ ποσόν, καὶ τότε προτρέπει αὐτὸν ἐπαμύνασθαι ὅτι οὐχ ἥττονα τῶν τοσούτων ἀπώλεσεν.

(1) Ταῦτον παρ' ἡμῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 383 τῆς Πολιτ. ἡμῶν δικονομίας, ἔαν ὁ λόγος καὶ ἡ ὑπαρξίς ἀπαίτησώς τινος ἀποδειχθῇ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνέμφικτος ἢ ἐξακρίθωσις τοῦ μεγέθους αὐτῆς, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὄρκος εἰς τὴν ἔχοντα τὴν ἀπαίτησιν, τάσσοντος ἅμῃ τὸν ὄρκον τῶν ὄρκων, ὃν δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῇ ὁ ὁμῶς.

(2) Καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς τὸν ἀναγκαῖον λεγόμενον ὄρκον (ἀπαλλακτικὸν ἢ ἀναπληρωτικὸν) κατ' αἴτησιν ἢ αὐτεπαγγέλως πρὸς ἄρσιν τῶν ἀμφιδολίων αὐτοῦ περὶ τῶν ἀμφισθετουμένων πραγμάτων. Ἐπίσης δὲ ἐπιβάλλει τὸν ἐκτιμητικὸν λεγόμενον ὄρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα (ἢ ἀντενάγοντα), ἔαν ἀποδειχθῇ μὲν ἡ ἀπαίτησις, εἶναι δὲ ἀνέμφικτος ἢ ἐξακρίθωσις τοῦ μεγέθους αὐτῆς δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. (Πολ. Δικον. 383).

ψηλαφῶται ἢ ὑπόθεσις. Ν. 31 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 31. Ν. 3 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀμφισβώλων εἴθισται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ ὅρκον, καὶ μετὰ τοῦτο νάπορασίῃ· εἰν λαιπὸν ὁ καταδικασθεὶς λέγῃ, ὅτι εὗρηκε μετὰ ταῦτα ἄλλα ἀποδεικτικά μέσα, καὶ θέλῃ αὐτὰ μόνα νὰ μεταχειρισθῇ, κινεῖ τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἀρχῇ· εἰ δὲ ὁ ἀντιδίκος ἐπαγεί τὸν ὅρκον, ἢ ὑπόθεσις δὲν ἀναψηλαφᾶται.

Β. Ὁ ὅρκος ἐπιφερόμενος, εἴτε παρὰ τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε παρὰ τοῦ δικαστοῦ, τέμνει τὴν ἀμφισβόλησιν· εἰς γὰρ διαλύεται, καὶ μείζων ἐστὶ ψήφου. (1) (Ν. 1 καὶ Ν. 2 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXV. 2. 1 καὶ 2).

Μ. Ὁ ὅρκος ἐπαγόμενος, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, διαλύει τὴν ἀμφισβόλησιν διότι ὑποτάζει συμβιβασμῷ καὶ εἶναι ἀνωτέρως ἀποκρίσεις.

4. Ὁ εἰς ἐπιφορὰς ἐμῆς ὀμνύμενος ὅρκος οὐκ ἀναψηλαφᾶται, εἰ καὶ προφανὴς ἐπιπορκία δείκνυται, ὅτι ὁ ὅρκος λύσειν φυσικῆς ἐνοχῆς καὶ διαλύσειν μιμεῖται. (2) (Ν. 1 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 43).

Μ. Ὁ κατ' ἐπαγωγὴν τοῦ διαδίκου ὀμνύμενος ὅρκος δὲν ἀναθεωρεῖται, καὶ εἰν ἐπὶ ἀποδεικνύεται προφανὴς ἐπιπορκία, διότι ὁ ὅρκος ὑποτάζει λύσειν φυσικῆς ἐνοχῆς καὶ συμβιβασμῷ.

5. Ὁ μηδενὸς ἐπάγοντος ὀμνύς οὐκ ὠφελεῖται. (Ν. 3 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 3. Ν. 7 Πανδ. αὐτοῦ. § 4 Εἰσηγ. 4. 13 (de exceptionibus). § 11 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus).

Μ. Ὁ ὀμνύων οὐδενὸς ἐπάγοντος ὅρκον δὲν ὠφελεῖται.

6. Ἐπενεχθέντος τοῦ ὅρκου, ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ ὁμόσαι, ἢ καταβαλεῖν ἢ ἀντεπαγαγεῖν, (3) εἰ μὴ ἄρα ὁ ἐνάγων ἐμποδίσῃ, μὴ ἀναγόμενος αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον παρασχεῖν· χρὴ γὰρ πρότερον ἐπιφέροντα τὸν ὅρκον, αὐτὸν ὁμόσαι τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον, ὅτι οὐχ ὡς συκοφαντῶν σε βούλομαι λαβεῖν παρὰ σοῦ τὸν ὅρκον, ἀλλ' ὡς νομίζων δικαίως ἐνάγειν. (Ν. 9 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 54).

Μ. Μετὰ τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ ὅρκου ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ νὰ ὁμόσῃ, ἢ

(1) Ὁ, τε ἀπαρκεῖ καὶ ὁ ἀναγκαῖος ὅρκος, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ὁ ἐκτιμητικὸς, παρέχουσι πλήρη ἀπόδειξιν ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν.

(2) Συνάδει καὶ τὸ ἀρθρ. 375 Πολιτ. Δικον. καθ' ὃ ὁ δοθεὶς ὅρκος ἀποτελεῖ ἐν τῇ δίκῃ πλήρη ἀπόδειξιν, ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν, καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ψευδορκίας.

(3) Συνάδει καὶ ἡ ἡμετέρα Δικον. (ἀρθρ. 352). Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δὲν ὑποβάλλεται ὁ ἐνάγων ὅρκον εἰς τὸν τῆς συκοφαντίας ὅρκον.

να καταβάλῃ, ἢ νὰ ἀντεπαγάγῃ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐνάγων ἐμποδίζῃ, μὴ τοῖμα αὐτὸς νὰ δώσῃ τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον· διότι ὁ ἐπάγων τὸν ὅρκον ἐπὶ τῇ προτέρῳ νὰ ὁμῶσθαι αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον, ἐπὶ δὲ νὰ ἐλπίσῃ τὸν συκοφαντῶν νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐναγομένου τὸν ὅρκον, ἀλλ' ὡς νομίζον ἐπὶ ἐνάγει δικαίως.

7. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὁμῶσθαι μὴ δεδωκέναι ἢ ἐπαγγείλασθαι, εἰ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὸ προσενηχθῆναι τὴν ψῆφον ἀριθμουμένων δειχθῇ δεδομένον ἢ ὑποσχεθῆναι, τρεῖς πλοῦν ἀπαιτεῖται· μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας οὐκέτι τοιοῦτον τι ζητεῖται. (1) (Νεαρά 124 κεφ. 1. Βασ. VII. 4. 5).

Μ. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὁμῶσθαι ὅτι δὲν ἔδωκεν ἢ ὑποσχέσθαι, εἰ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν, λογιζομένων μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποδείξεως, δεῖξῃ, ὅτι ἔδωκεν ἢ ὑποσχέσθαι τι, ἀπαιτεῖται τὸ τριπλάσιον αὐτοῦ· παρὰ τῶν ἄλλων τῶν τεσσάρων μηνῶν, δὲν αἰτεῖται πλέον τὸ τοιοῦτον.

8. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον τινί, πρὶν ὁμοθῆναι τὸν ὅρκον, μεταμεληθεὶς μὴκέτι βουλευθεὶς δοθῆναι τὸν ὅρκον, ὡς εὐπορήσας ἑτέρων ἀποδείξεων, μὴκέτι ἐξέστω αὐτῷ ἐκ δευτέρου ἐπιφέρειν τὸν ὅρκον, ἐπειδὴ ἀπαξ ἀπηγόρευσε, καὶ οὐκ ἔστι δικαίον ἀποτυχίᾳ τῶν ἄλλων ἀποδείξεων πάλιν εἰς τὸν ὅρκον ὑποστρέφειν. (2) (Ν. 11 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 53).

Μ. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον, πρὶν ἢ εἶτι ὁμοθῇ οὗτος, μεταμεληθεὶς ἀνακαλέσῃ τὴν ἐπαγωγὴν, ὡς εὐρὼν ἄλλας ἀποδείξεις, δὲν δύναται πλέον ἐκ δευτέρου νὰ ἐπαγάγῃ τὸν ὅρκον, ἀφοῦ ἀπαξ ἀπέτρεψε αὐτόν, καὶ δὲν εἶναι δικαίον δι' ἀποτυχίαν τῶν ἄλλων ἀποδείξεων νὰ ἐπανερχῇ πάλιν εἰς τὸν ὅρκον.

9. Ὁ ἐπάγων πρῶτον ὀμνύσι τὸν περὶ συκοφαντίας· (3) (Ν. 34 § 4 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 34).

Μ. Ὁ ἐπάγων ὅρκον ὀμνύει πρῶτον τὸν περὶ συκοφαντίας.

10. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὀμνύς τὸν τῆς συκοφαντίας ἔοικε τῷ παραχωροῦντι τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς· (Ν. 37 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 37).

Μ. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὀμνύς τὸν τῆς συκοφαντίας φαίνεται οἰονεὶ ἀποσύρων τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.

11. Ἀνηθὺς παραχωρεῖν ὅρκον οὐ δύναται. (4) (Ν. 32 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 32).

(1) Οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη.

(2) Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 356 ἐδ. 1 Πολιτ. Δικον. δύναται ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον ἐλευθέρως ἀνακαλέσθαι τὸν ὅρκον μέχρι τῆς ἀποδοχῆς αὐτοῦ· ἀνακαλέσας δὲ τῆς ἀνακλήσεως δὲν συγχωρεῖται.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν.

(4) Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 351 Πολιτ. Δικον. μόνον οἱ ἔχοντες ἱκανότητα

M. Ὁ ἄνηθος δὲν δύναται νὰ ἀπαλλάτῃ τὸν ἀντίδικον τοῦ ὅρκου.

12. Ὁρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνήθῳ (1) οὔτε συνήγορος οὔτε διοικητὴς ἀναγκάζεται ὁμῶσαι. (N. 34 § 2 καὶ 3 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 34).

M. Ὁρκος δὲν ἐπάγεται εἰς ἄνηθον. Οὔτε συνήγορος οὔτε πραγμάτων διοικητὴς ἀναγκάζεται νὰ ὁμῶσῃ.

13. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ εἰσικότες αὐτῷ οὐκ ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι συμφωνεῖν ἢ καταβάλλειν ἢ δικάζεσθαι. (2) (N. 35 § 1 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασίλ. XXII. 5. 35).

M. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ δὲν ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι νὰ συμφωνῶσιν, ἢ νὰ καταβάλλωσιν, ἢ νὰ δικάζωνται.

14. Εἰ ἐξ εἰσδεήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως εἴη ὁ ὁμῶσας, ἐρῶνται· δοκεῖ δὲ μὴ ἐπιорκεῖν ὁ ἄνηθος· ἐπειδὴ ἐν εἰδήσει οὐ δοκεῖ ἀπατᾶν. (3) (N. 26 πρ. Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασίλ. XXII. 5. 26).

M. Οἰσδεήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως καὶ εἴαν ᾗναι ὁ ὁμῶσας, ἰσχύει ὁ ὅρκος· ὁ δὲ ἄνηθος δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐπιорκεῖ, διότι δὲν λογίζεται ὅτι ἀπατᾶ ἐν γνώσει.

15. Ἐάν ὁμῶσω χρεωστεῖσθαι ἐξ ἀγωγῆς διπλασιαζομένης τῇ ἁρνήσει, τὸ ἀπλοῦν μόνον ἐκ τοῦ ὅρκου ἀπαιτῶ. (N. 30 πρ. Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 30).

M. Ἐάν ὁμῶσω ὅτι μοὶ χρεωστεῖται ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ποσὸν δυνάμει ἀγωγῆς, καθ' ἣν ψευδὴς ἁρνήσις τοῦ χρέους ἐπαυξάνει τὴν καταδίκην εἰς τὸ διπλάσιον, τὸ ἀπλοῦν μόνον ἀπαιτῶ διὰ τοῦ ὅρκου.

16. Ὁ ὁμῶσας μὴ χρεωστεῖν, εἰ καταβάλλει, ἀναλαμβάνει. (N. 40 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 40).

M. Ὁ ὁμῶσας ὅτι δὲν χρεωστεῖ, εἴαν καταβάλλῃ, ἀναλαμβάνει.

17. Οὐδεὶς κατὰ Θεοῦ ὁμῶσας κινδυνεύει. Ἰκανῶς γὰρ ὁ ὅρκος ἔχει τιμωρὸν τὸ θεῖον, εἰ κατὰ τοῦ Θεοῦ γέγονεν· εἰ δὲ κατὰ

εἰς τὸ ἀνεφεῖν νομικὰς πράξεις ἢ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου δύναται νὰ ἐπαγαγῶσιν ὅρκον ἢ ἀνακαλῶσι τὸν ἐπαχθέντα, εἴθεν οὐχί οἱ ἄνηθοι ἢ οἱ ἄσωτοι.

(1) Κατὰ τὴν ἡμετέραν δίκον. (ἄρθρ. 361) ἀντὶ τοῦ ἀνηλίκου δύναται, συναινέσει τοῦ ἐπαγαγόντος τὸν ὅρκον, νὰ ὁρκισθῇ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ· ἀλλ' ἐξωδίκος ὅρκος (κατὰ τὰς ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ἰσχυροῦσας καὶ παρ' ἡμῶν) ἐπάγεται εἰς πάντας.

(2) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν 11 παράγραφον σημειώσιν.

(3) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν 12 παράγραφον σημειώσιν.

(ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ)

βασιλείως κατά τινα θερμότητα ὥρσέ τις, συγχωρεῖται. (1) (N. 2 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII 5. 44).

Μ. Οὐδείς ὁμῶς εἰς τὸν Θεὸν κινδυνεύει· διότι ἱκανῶς ὁ ἔρκος ἔχει τὸ μῶρον τὸν Θεόν, ἐὰν ἐγένετο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ κατά τινα ψιν ὥρσέ τις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, συγχωρεῖται.

18. Ὁ ἐπὶ χρήμασι κατὰ τοῦ βασιλέως ὁμῶς καὶ ἐπιорκί-
σας ῥοπαλίζεται. (2) (N. 13 § 6 Πανθ. 12. 2 (de jure ju-
rando). Βασ. XXII. 5. 13).

Μ. Ὁ ὁμῶς διὰ χρήματα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καὶ ἐπιорκί-
σας ῥοπαλίζεται.

19. Ὁ ἐν δικαστικῇ ψήφῳ, ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου ὁρκί-
ζον ἐπέχων ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἐραπτόμενος εὐαγ-
γελίων, ἐπιорκεῖν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθεὶς, γλώσσοκοπέσθω.
Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μαρτύρων. (3)

Μ. Ὁ κατ' ἀπόφασιν δικαστικὴν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀντιδίκου ὁρκί-
ζων ἐν ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς εἰς τὸ ἱερὸν εὐαγγελίον
ἐλεγχθεὶς μετὰ ταῦτα ὅτι ἐπιόρκητος γλώσσοκοπεῖται. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει
καὶ ἐπὶ μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ συμβολαίων.

1. Συμβόλαιόν ἐστὶν ὑπόμνημα ἥτοι καταγραφή τῶν συμφω-
νηθέντων καὶ στοιχηθέντων μεταξὺ ἐκατέρων τῶν συμφωνούντων
καὶ συμβαλλόντων. Τὸ γὰρ μίγμα τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν
συμβαλλόντων προσώπων συμβολὴ καλεῖται· καὶ τὸ ἀπὸ ταύ-
της ἔγγραφον σύνταγμα συμβόλαιον ὀνομάζεται. (4) (N. 1
Πανθ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 30).

Μ. Συμβόλαιον εἶναι ὑπόμνημα ἥτοι καταγραφή τῶν συμφωνηθέντων καὶ
συναυθέντων μεταξὺ δύο τινῶν συμφωνούντων καὶ συμβαλλομένων· διότι
ἡ σύμβασις τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν συμφωνούντων προσώπων καλεῖται
συμβολή, καὶ τὸ ἐν ᾧ διαλαμβάνεται αὕτη ἔγγραφον ὀνομάζεται συμβόλαιον.

2. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἢ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σκο-
πεῖσθω μᾶλλον, ἢ περὶ τὸ ἔγγραφον. (N. 1 Κωδ. 4. 22 (blu-
valere quod agitur). Βασ. XXII. 1. 81).

Μ. Ἐπὶ τῶν συναλλαγμάτων ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται μᾶλλον ἡ ἀλήθεια
τῶν πραγμάτων ἢ ὁ τρόπος τῆς ἐν τῷ ἔγγραφῳ ἐκφράσεως.

3. Τῷ συμβολαίῳ δεῖ καὶ μάρτυρας τρεῖς παρῆναι, ἵνα τὸ

(1-3) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ποινικαὶ οὐδαμῶς ἰσχύουσι νῦν.

(4) Δηλονότι συμβόλαια καλοῦνται ἐν Ἀρμεν. τὰ ἀποδεικτικὰ συμβάσεων
ἔγγραφα, δημόσια ἢ ἰδιωτικά.

πιστὸν ἔχῃ καὶ πάσης εἰς ἀντιλογίας ἐκτὸς καὶ διαβολῆς. (1) (Νεαρά 73 κεφ. 1).

Μ. Εἰς τὸ συμβόλαιον ἀνάγκη νὰ προσγέγραψανται καὶ τρεῖς μάρτυρες ἵνα ἔχῃ πίστιν, καὶ διατελῇ ἐκτὸς πάσης ἀντιλογίας καὶ διαβολῆς.

4. Ἐπὶ παντὸς συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις ἐκ τοῦ προσενεγκνόντος καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ λέγοντος πλάστον εἶναι τὸ συμβόλαιον. (2) (Ν. 24 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Βασ. LX. 41. 58).

Μ. Ἐπὶ παντὸς συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις παρὰ τοῦ προσαγόντος, καὶ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ισχυριζομένου ὅτι τὸ συμβόλαιον εἶναι πλάστον.

5. Εἴπερ τις ἐν τινι συμβολαίῳ ἐτέρου ποιήσεται μνήμην συμβολαίου, μὴδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς μνήμης ἀπαίτησιν γίνεσθαι· πλὴν εἰ μὴ καὶ τὸ ἕτερον συμβόλαιον, οὗτινος μνήμη κατὰ τὸ δεύτερον γέγονε, προκομισθεῖη, ἢ ἑτέρα παρασχεθεῖη κατὰ νόμους ἀπίδειξις, ὅτι περ καὶ ποσότης, ἥς μνήμη γέγονε, ταῖς ἀληθείαις ἐποφείλεται. (Νεαρά 119 κεφ. 3. Ν. 2 Πανθ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 4. 31).

Μ. Ἐάν τις ἐν συμβολαίῳ μνημονεύσῃ ἄλλο συμβόλαιον, οὐδεμία ἐκ τῆς μνείας ταύτης ἀπαίτησις δύναται νὰ πηγᾷ, ἐκτὸς ἐάν ἐμφανισθῇ καὶ τὸ ἄλλο συμβόλαιον, οὐ ἐγένετο μνεῖα ἐν τῷ δευτέρῳ, ἢ δοθῇ ἄλλη κατὰ νόμους ἀπίδειξις ὅτι καὶ ἡ μνημονευθεῖσα ποσότης τῷ ὄντι χραιστέται.

6. Ὁ ἐν ὑπομνήμασιν ὁμολογήσας μὴ κεχρησθαι συμβολαίῳ, οὐκέτι αὐτῷ χρῆται. (Ν. 3 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 4. 62).

Μ. Ὁ ὁμολογήσας ἐν ὑπομνήματι ὅτι δὲν θέλει μεταχειρισθῇ συμβόλαιον δὲν δύναται νὰ ποιήσῃται πλέον χρῆσιν αὐτοῦ.

7. Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐν ᾧ δυνατόν ἐστίν ἐτέρως δειχθῆναι τὸ ἀληθές. (3) (Ν. 1 Κωδ.

(1) Τὸν τύπον, καθ' ὃν νῦν συντασσόμενα τὰ ἔγγραφα, ἔχουσι κύρος, εἰς τὴν ἡ Πολιτ. Δικον. ἐν ἀρ. 884 καὶ ἀπ. καὶ ὁ Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων ἐν ἀρ. 178 καὶ ἀπ. Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι μάρτυρες δὲν περισταταὶ ἀναγκάτως κατὰ τὴν κατάρτισιν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων.

(2) Ἡ πολιτ. ἡμῶν δικον. διακρίνει τὰ ἰδιωτικά ἔγγραφα τῶν δημοσίων κατὰ τούτο, ὅτι τὰ μὲν δημοσία παρέχουσιν ἀπίδειξιν οὐ μόνον τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν, τὰ δὲ ἰδιωτικά μόνον τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀποδεικνύουσι, ἀλλ' ἡ γνησιότης αὐτῶν χρῆζει ἀποδείξεως, ἣν ἐπιβάλλει ὁ νόμος εἰς τὸν ἐπικαλούμενον αὐτά. (Πολ. 435 ε.).

(3) Καὶ ταῦν τὸ μὲν ἀνίσχυρον τῶν ἐγγράφων δὲν ἐπηρεάζει κατὰ γενικὸν κανόνα τὴν ἐν αὐτοῖς μαρτυρουμένην σύμβασιν. Ὅθεν δύναται αὕτη νὰ ποιεῖται ἄλλως (πάντοτε μὲν δι' ὅρκου καὶ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας,

4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 60. Ν. 1 καὶ 2 Κωδ. Γρηγ. 4. 2. Ν. 5 Κωδ. 4. 21 (de fide instrum.).

Μ. Ἡ ἀπώλεια τῶν συμβολαίων δὲν ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγάς, ὅτε δύναται νάποδειχθῇ ἄλλως ἢ ἀλήθεια.

Ν. Οἱ ἀνώνυμοι τίτλοι σωματοποιεῖσι μὲν οἶοναι τὴν ἐν αὐτοῖς ἐμφαινομένην ἐνοχλήν, μεταβιβαζομένην εἰς τὰ δεκτικὰ νομῆς καὶ κυριότητος σωματικά πράγματα, βεβαιοῦσι δ' ἐπερωθεν ὀφειλὴν ἔχουσιν πιστωτὴν ἀδελφον πρόσωπον, τὸν ἐκαστοτε κότεχον αὐτῶν, οὗ ἤττον ὑπάγονται εἰς τὴν διέπυσαν τὰ ἔγγραφα γενικὴν ἀρχὴν (Ἄρμεν. § 7 βιβλίου α' τίτλου η'), καθ' ἣν ἡ καταστροφή καὶ ἀπώλεια αὐτῶν διατελεῖ ἀνεξάρτητος τῆς ἰσχύος καὶ διαρκείας τῆς ἐν αὐτοῖς δηλουμένης ἐνοχικῆς σχέσεως. Ὅθεν ἡ τυχὸν καταστροφή τῶν ἀνώνυμων τίτλων δὲν συνεπάγει καὶ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐξ αὐτῶν ὀφειλῆς. Δ. II. 72 τοῦ 1896.

8. Οὐδαὶς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμβολαίων ἢ τῆς ἑαυτοῦ ὑπομνήσεως ἀξιόπιστον ποιεῖ τοῦ χρέους μαρτυρίαν. (Ν. 5 Κωδ. 4. 19 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 39).

Μ. Οὐδεὶς δύναται νά βεβαιώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀφειλὴν δι' ἰδίων αὐτοῦ ἐγγράφων ἢ ὑπομνημάτων.

9. Οὔτε ὁ δημόσιος, οὔτε ἰδιώτης ἐκ τῶν ἰδίων ὑποσημειώσεων δύναται ποιεῖσθαι χρέους ἀπόδειξιν κατὰ τινος, οἷον τὸ γράφαι ἐν δημοσίοις χάρταις, ὅτι ὁ δεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομίσματα ἢ ἀπὸ τοῦ τὸν ἰδιώτην ἐντάξαι ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις, ὅτι ὁ δεῖνά μοι χρεωστεῖ. (Ν. 7 Κωδ. 4. 19 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 41).

Μ. Οὔτε τὸ δημόσιον, οὔτε ἰδιώτης δύναται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σημειώσεων νάποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν χρέους κατὰ τινος· οὐδὲν σημαίνει λοιπὸν εἰν διαχειρίζων τὰ δημόσια γράψῃ ἐν τοῖς δημοσίοις βιβλίοις, ὅτι ὁ δεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομίσματα ἢ εἰν ὁ ἰδιώτης γράψῃ εἰς τὰ κατὰστιχα αὐτοῦ, ὅτι ὁ δεῖνα μοι χρεωστεῖ.

10. Ἐξ ἰδιοχειρῶν μηδεμίαν γίνεσθαι σύγκρισιν (εἰμὴ ἄρα τριῶν ὑπογραφῶν μαρτύρων ἔχουσι τὰ χειρόγραφα, καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες συνομολογήσουσιν, ὅτι ὑπέγραψαν ἢ ἀρνούμενοι περὶ τῆς ἰδίας χειρὸς, ἀπὸ συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων ἐλεγχθῶσιν), ἀλλ' ἐκ μόνων τῶν ἀγοραίων· εἰ δὲ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ τὸ ἐναντίον μέρος προκομίσῃ γραμματα, τότε μὴ

ἐνίστε δὲ καὶ διὰ μαρτύρων, (ὅτι δηλονότι ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν δικῶν. ἐμάρτυρος ἀπόδειξις ὡς ἐπὶ ἐμπειρικῶν ὑποθέσεων ἢ ἀπαιτήσεων κατωτέρων τῶν 50 δρ.). Καὶ δὲ τῆς τυχερᾶς ἀπωλείας τοῦ ἀποδεικνυμένου τὴν ἀπαιτήσιν ἐγγράφου, ἐπιτρέπεται αἰετοτε ἢ διὰ μαρτύρων ἀποδείξαι τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, προαποδεικνυμένης πρίτερον (διὰ παντός ἀποδύμεσου) τῆς ἐκ τυχαίου συμβεβηκότος ἀπωλείας τοῦ ἐγγράφου καὶ τοῦ κλέους αὐτοῦ.

διαβάλλεσθαι· ὧ γὰρ ὁ ἐναντίος πιστεύει, καὶ ὁ προκεκρίμενος, καὶ ἐξ οὗ τὰ οἰκεία ἐπιβρώννυσι, τοῦτο οὐκ ἂν διαβάλλοι. Καὶ τὸ ἐν τῶν δημοσίων προκομιζόμενον, καὶ δημοσίαν ἔχον μαρτυρίαν αὐτόχειρον, καὶ τοῦτο δεκτὸν εἶναι πρὸς τὰς συγκρίσεις τίθεμεν. (1) (Νεαρά 49 κεφ. 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἰδιοχείρων ἐγγράφων οὐδεμία γίνεται σύγκρισις (ἐκτός ἐάν τὰ χειρόγραφα ἔχωσι τριῶν μαρτύρων ὑπογραφὴν καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες συνομολογήσωσιν ὅτι ὑπέγραψαν· ἢ ἀρνούμενοι τὴν ὑπογραφὴν, ἐξελεγχθῶσι διὰ συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων), ἀλλὰ μόνων τῶν ἀγοραίων (δηλονότι τῶν ἐνώπιον μνήμονος συνταχθέντων). ἄλλ' ἐάν καὶ τὸ ἐναντίον μέρος ἐμφανίσῃ τῆς αὐτῆς χειρὸς γράμματα, τότε δὲν ἀποδοκιμάζονται· διότι ὅτι πιστεύει ὁ ἐναντίος καὶ ὅ,τι ἐμφανίζει, καὶ ἐξ οὗ ἐνισχύει τὰς ἰδίας αἰτιάσεις, τοῦτο δὲν δύναται νάποδοκιμαζῇ. Καὶ ὅ,τι ἐμφανίζεται ἐκ τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἔχει δημοσίαν αὐτόχειρον μαρτυρίαν, καὶ τοῦτο δὲν νά ᾖ δεκτὸν εἰς τὰς συγκρίσεις.

11. Ὅτι καὶ μὴ παρόντων μαρτύρων ἐξ ὅρκων πιστοῦται τὰ αὐτόχειρα. (2) (Νεαρά 73 κεφ. 4 καὶ κεφ. 7).

Μ. Ἐλλείπει μαρτύρων τὰ ἰδιοχειρα πιστεύονται δι' ὅρκου.

12. Ὅποσα ἂν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ φήσειεν ἢ γράψει ἐν διαθήκῃ, ταῦτα μηδὲν ὠφελεῖν αὐτόν, μήτε τοῖς θανέυσταῖς προκρίνειν, ἀλλ' ἔκτειναι αἴτια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ὅν ἂν βούλοιντο τρόπον. (Νεαρά 48 κεφ. 1 § 1. Ν. 114 § 14 Πανδ. 30 (de legalis I)).

Μ. Ὅσα ἂν εἰπῇ ἢ γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ διαθήκῃ, ταῦτα οὐδὲν ὠφελούσιν αὐτόν, οὔτε τοῖς θανέυσταῖς βλάπτουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὶ αἴτια νά ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὅν τρόπον ἤθελον ἐγκρίνειν.

13. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγράφων συναλλαγμαμάτων ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου δεχόμεθα πίστιν· τοῦ μὲν ἀναγόντος τοῖς μάρτυράς παράγοντος, τοῦ φεύγοντος δὲ θμύνοντος ἢ καὶ ἀντεπάγοντος, καθάπερ ἂν ὁ δικαστὴς τὴν ὑπόθεσιν τάξειεν. (3) (Νεαρά 73 κεφ. 8. Ν. 34 § 9 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando)).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀγράφων συναλλαγμαμάτων δεχόμεθα ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου πίστιν· καὶ ὁ μὲν ἀναγὼν φέρει τοὺς μάρτυρας, ὁ δὲ ἀναγόμενος θμύνει ἢ καὶ ἀντεπάγει τὸν ὅρκον, καθ' ὃ ἤθελε διατάξῃ ὁ δικαστής.

14. Ὁ τὴν ἰδίαν συγγραφὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην καταβολὴν ἀρνούμενος τὸ διπλάσιον μετ' ἐλέγχου καταθέσει· ὁ δὲ

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν καὶ ὅρκος καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα ἐπιτρέπονται ἀέριστα εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου· ἀλλὰ μάρτυρες παρίστανται μόνον ἐν τῇ καταρτίσει τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, ἅπερ τανῦν ἀνομάζονται παρ' ἡμῖν ἰδίως συμβόλαια, καὶ τοῦτο ὅσακις τὸ συμβόλαιον συντάσσεται παρ' ἐνὸς μόνου συμβολαιογράφου.

(2-3) Ἴδε ἀνωτέρω σημείωσιν.

παρ' αὐτὰ τοῦ ἀρνήσασθαι ἐξ ἐπιφορᾶς ὅρκου τὴν ἀλήθειαν φανερῶν, ἐκφεύξεται τὴν καταδίκην τοῦ διπλάσιον, βραδέως δὲ ὁμολογῶν καταθήσει τὰς δαπάνας τῆς δίκης ὅρκῳ τοῦ ἀντιδίκου. (1) (Νεαρά 18 κεφ. 8).

Μ. Ὁ ἀρνούμενος τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ ἢ ὁμολογῶν μὲν τὴν ὑπογραφὴν, ἀλλ' ἀρνούμενος τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην καταβολήν, ἐξελεγχόμενος καταβάλλει τὸ διπλάσιον· ὁ δὲ ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπαγωγῆς ὅρκου ὁμολογῶν τὴν ἀλήθειαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἄρνησιν, ἀποφεύγει τὴν καταδίκην τοῦ διπλάσιου, ἀλλὰ βραδέως ὁμολογῶν καταβάλλει τὰς δαπάνας τῆς δίκης καὶ τῇ βῆσει ὅρκου τοῦ ἀντιδίκου.

15. Ἐν ταῖς γυμναζομέναις δίκαις τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν ἢ τε πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων. (N. 15 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 74).

Μ. Ἐν ταῖς ἀμφισβητούμεναις ὑποθέσει τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι καὶ ἡ πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ συμφώνων.

1. Σύμφωνόν ἐστι δύο τινῶν ἢ καὶ περισσώτερον ἀρέσκεια, καὶ εἰς ταῦτ' οὐγκατάθεσις, ἐπὶ τῷ συστήναι ἡγούν γενέσθαι ἢ διαλυθῆναι τι. Εἰσὶ δὲ σύμφωνα καὶ ἴδια καὶ δημόσια. Ἰδια μὲν τὰ ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον ἄνθρωπον γινόμενα. Δημόσια δὲ τὰ παρὰ ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων ἐθνῶν, πρὸς εἰρήνην τυχόν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. (2) (N. 1 § 1 καὶ 2 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασίλ. XI. 1. 1. N. 5 Πανθ. αὐτέθι. Βασ. XI. 1. 5).

(1) Ἰδε ἀνωτέρω σημείωσιν ὑπὸ § 10.

(2) Αἱ συμβάσεις διηροῦντο παρὰ Ῥωμαίοις εἰς συναλλάγματα συναινέσι, πράγματι, ῥήμασι καὶ γράμμασι συνιστάμενα καὶ εἰς σύμφωνα ἀγωγήρια (πρόσθετα, πραιτωρικά καὶ νόμιμα) καὶ ψιλὰ μὴ ἀγωγήρια. Καὶ συναινέσει μὲν συνιστάμενα ἦσαν ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις ἡ ἐταιρία (περὶ ὧν πραγματεύεται ὁ Ἀρμεν. ἐν εἰδικοῖς τίτλοις τῆς παρ' ἡμῶν Ἐξαιρέτου) πράγματι, δὲ συνιστάμενα ἦσαν τὸ δάνειον, ἡ παρακαταθήκη (περὶ ὧν πραγματεύεται ὡσαύτως ἐν διαφόροις τίτλοις ὁ Ἀρμεν.) πρὸς δὲ πράγματι συνιστάμενα ἦσαν τὸ χρησιδάνειον καὶ τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα, περὶ ὧν κατωτέρω. (Περὶ δὲ τῶν ῥήμασι καὶ γράμμασι συνισταμένων συναλλαγμάτων, ἀπερ' ἀπετέλουν τύπους μάλλον συμβάσεων ἀρχήτους τανῶν, περιττὸν νῦν εἰπώμεν τι)· περὶ δὲ τοῦ χρησιδανείου καὶ τῶν ἀνώνμων συναλλαγμάτων ζητήον, ὅτι χρησιδάνειον ἐστὶν ἡ σύμβασις δι' ἧς παρέχεται ἡ χρῆσις πράγματος, ὅθεν πραγματεύμενος περὶ χρήσεως ὁ Ἀρμεν. ἐν ἰδίῳ τίτλῳ πραγματεύεται ἀναγκαίως καὶ περὶ χρησιδανείου. Ἀνώνυμα δὲ συναλλάγματα, περὶ ὧν ἡ Ἐξαιρέτος δὲν πραγματεύεται ἰδιαιτέρως, εἰσὶν ἰδίως ἢ ἀναλλαγὴ ἢ διατίμησις (παράγοντα τανῶν ἀνώνμων).

Μ. Σύμφωναν εἶναι δύο τινῶν ἢ καὶ περισσοτέρων ἀρέσματα καὶ εἰς τὸ αὐτὸ συγκατάθεσις ἵνα συσταθῇ, δηλονότι γένηται, ἢ διαλυθῇ τι. Εἶναι δὲ τὰ σύμφωνα καὶ ἰδιωτικά καὶ δημόσια. Ἰδιωτικά μὲν εἶναι τὰ γινόμενα μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν· δημόσια δὲ αἱ ὑπὸ ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων ἐθνῶν συναπτόμεναι συνθήκαι πρὸς εἰρήνην λ. γ. ἢ ἄλλο τι τοιούτον.

Ν. Μόνον μεταξὺ τῶν συναλλαξαμένων γεννῶνται ἐνοχικαὶ σχέσεις ἐκ τῶν συναλλαγμάτων, ὅθεν οὐδαμῶς δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσι δι' αὐτῶν τρίτοι. Α. Π. 92 τοῦ 1850, 212 τοῦ 1858.—Σημειωτέον ὅτι τανῦν αἱ τοῦ Ρ. Νόμου ἀρχαὶ περὶ τοῦ ἀνύρου τῶν συμβάσεων καὶ ὑποσχέσεων πρὸς ἀθλήα πρόσωπα καταργήθησαν ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑμπ. Νόμου καὶ τινῶν ἄλλων νεωτέρων νόμων, καθ' ὅς πολλὰ αὐτῶν εἶδη, ἀποτελοῦσιν ἰσχυρὰς συμβάσεις καὶ ὑποσχέσεις, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν τῶν Ἑθνικῶν δανείων, τῶν γραμματίων τῆς Ἑθν. Τραπεζίης καὶ τῶν μὴ ἐνοχικῶν μετοχῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν· ἀντικεινται δὲ ἐν γένει εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑμπ. Νόμου καὶ τὴν τανῦν τοῦ ἐμπορίου ἀνάπτυξιν ἢ ἀπόλυτος τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμῆτικῶν διατάξεων ἐφαρμογὴ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Α. Π. 278 τοῦ 1877, 97 τοῦ 1878.—Ἐάν συνομολογηθῇ κατὰ τινὰ σύμβασιν, ὅτι συνταχθήσεται περὶ αὐτῆς δημόσιον ἐγγράφον, ἢ σύμ-θεσις δὲν θεωρεῖται καταρτισθεῖσα πρὶν ἢ συνταχθῇ τὸ συνομολογηθὲν ἐγγράφον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδέτερος τῶν συμβαλλομένων δύναται νὰ παρῇ αὐτῆς ἐξ αὐτῆς δικαίωμα. Α. Π. 112 τοῦ 1850. Ὅθεν ὁ δανεισθεὶς, ὅστις ὑποσχέθῃ νὰ συντάξῃ δημοσίον περὶ τῆς συμβάσεως ταύτης ἐγγράφον, παρέχων ἀπογνώσων δι' ὑποθήκης ἀσφάλειαν ἄλλᾳ δὲν ἐτήρησεν ἢν ἀνέλαδεν ὑποχρέωσιν, δύναται μόνον νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀνεν νομίμου αἰτίας περιελθόντων εἰς χεῖρας αὐτοῦ χρημάτων μετὰ τῶν ὠφελειῶν, ὡς οὗτος ἠνέτησεν, δηλονότι τοῦ νομίμου τῶν χρημάτων τόκου. Α. Π. 118 τοῦ 1850.—Ἐξαρτωμένης τῆς ἰσχύος συμβολαίου τινὸς ἀμφοτεροπαροῦς ἐκ τῆς ἐγκρίσεως ἐνός τῶν συμβαλλομένων, ἐπεται, ὅτι μὴ ἐπιβεβύσης αὐ-τῆς, ἀποτέλει τοῦτο ἀπλήν πρότασιν, ἧς δύναται νὰ παύμασθῃ ὁ ἕτερος

γῆν ὡς πάντα τὰ ἄλλα συναλλάγματα καὶ σύμφωνα). Καὶ ἀνταλλαγῇ μὲν εἶναι ἢ ἐν τῇ νηπιῳδαί ἰδίως ἡλικίᾳ τῶν ἐθνῶν ἐπικρατοῦσα σύμβασις καὶ ἢν μεταδίδεται τις εἰς τὴν κυριότητα ἄλλου ἐνσώματον πρᾶγμα, λαμβά-νων ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον παρὰ τοῦ λήπτου· διατίμησις δὲ καθ' ἣν χρησθῇ τις ἄλλο ἐνσώματον πρᾶγμα ἐπὶ ὀρισμένην διατιμῆσαι πρὸς διαπώλησιν, ἀνα-λαμβάνοντι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πώδωσιν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦσιον ἢ παρῶσιν τὸ ἐπιούον τιμήμα. (περὶ ἧς ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ ἢ ἐν § 11 τίτλ. τρίτου βιβλίου δευτέρου διατάξις, καθ' ἣν τὸν κίνδυνον τοῦ πράγματος φέρει ὁ ὑπὸ διατίμησιν λαθὼν μόνον δοκιμὴς οὗτος πρὸς κάλυψιν τῆς συμφωνίας). Συμ-φωνα δὲ ἀγωγίμα ὡσαν τὰ προκίμα, περὶ ὑποθήκης, περὶ ἐγγυήσεως, περὶ τῆς παραλαβῆς τῶν οὐδεπῶρων, περὶ δωρεᾶς, κτλ. περὶ ὧν πραγματεύεται ἐν διαφόροις τίτλοις ὁ Ἀρειν. Ψιλά δὲ αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῇ κατωτέρᾳ ὑπὸ τὴν γ § ὑποσημασιῶσι. Ἀλλὰ τανῦν τὰ τα σύμφωνα καὶ τὰ συναλ-λάγματα παρῶσιν ἀξ ἰσοῦ ἀγωγίμ, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν ἐνεκαὶ ἔχου-σιν ἀμφότεραι αἱ λήξεις. Διὸ ἐν τῷ καίμηνῳ ὑπὸ τῶν πρώτων παρῶσιν καταχωρίζομεν καὶ τὴν σχετικὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου πρὸς τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα, περὶ ὧν οὐδαμῶς ἄλλαχθ' ἐν λεπτομερεῖς πραγ-ματεύεται ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἐξαιδίῳ.

τῶν συμβαλλομένων πρὸ τῆς τοῦ ἄλλου ἐγκρίσεως, διότι μόνον διὰ τὴν τελευταίαν κτάται τοῦτο ἰσχύον ὑποχρεωτικόν. Α. Π. 100 τοῦ 1855. Ὅσον ὅτε τις προτείνειν εἰς τὰ δημόσια, ὅτι ἀγοράζει τὸν ὑπὸ τοῦτου πωλούμενον σίτον ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ, τὸ δὲ δημόσιον ἀπήντησεν ὅτι δέχεται τὰς προτάσεις αὐτοῦ, ἂν δὲν γίνῃ ἀνωτέρα προσφορά, μὴ γενομένης δὲ τοιαύτης ἐζητήσε νὰ λάβῃ τὸν σίτον ὁ προτείνων, ὁρίσται τελεῖα σύμβασις ἀγροῦ πωλησίας. Α. Π. 108 τοῦ 1851. Ἀλλ' ὅτε προτείνῃ τις ἑτέρῳ τὴν ἀγορὰν πραγμάτων ὑπ' αὐτοῦ πωλουμένου, προσβλήθῃ δὲ αὐτῷ ὁσος, ὅν δὲν ἀπαλλάσσεται, συνάλλαγμα δὲν καθιερτίσθῃ. Α. Π. 304 τοῦ 1861.—Τὸ δὲ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὑποχρεοῦται ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων νὰ δώσῃ τῷ ἑτέρῳ ἐρείπιον ἀλευρομύλου καὶ τὸ ἄλλο ἀναγκαῖον ὕλικόν, ὅπως κατασκευαστῇ ὁ δαπανῶν αὐτοῦ τὸν ἀλευρομύλον, καὶ ἐπὶ χρόνον μὲν τινα ἀπολαμβάνῃ αὐτοῦ ὅλας αὐτοῦ τὰς προσόδους, μετὰ ταῦτα δὲ παραδώσῃ τοῦτον εἰς τὴν χρηστικὴν τοῦ χώρου καὶ τοῦ ὕλικου, μὴ δὲ συνάλλαγμα μισθώσεως (ἐπὶ μὴ προσφερομένου κατ' αὐτὸ μισθώματος), οὔτε ἐπιφανείας (ἀτε οὔτε κανόνος ὁρίζομένου, οὔτε πραγματικῶν δικαιωμάτων χρηθιζομένου), εἶναι πᾶσι φανὸς συνάλλαγμα ἀνώνυμον. Α. Π. 2 τοῦ 1849.—Σημειώσεται, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν συναλλαξαμένων δέον νὰ ᾖ ἀληθὴς καὶ σπουδαία. Ὅθεν περὶ ἀπόδειξιν τῆς εἰκονικότητος συμβάσεως εὐδόλως ἀναγκαῖον νὰ ποδειχθῇ ὁ δόλος, ὅστις ἔδωκεν ἀπορροήν εἰς τὴν εἰκονικὴν αὐτῆς κατάρτισιν, διότι ἀρκεῖ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι δὲν συνέθεσεν ἡ βέλτισις τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον συναλλαξαμένων. Α. Π. 9 τοῦ 1856 Ἀλλ' ἐσάκις διατάσσεται ἀπόδειξις περὶ τῆς εἰκονικότητος συμβολαίου, δέον αὐτῇ νὰ ὀρίξῃ τὰ ἀποδεικτικά γινόμενα, ἐξ ὧν συνάγεται ἡ ἔλλειψις τῆς σπουδαίας βελήσεως πρὸς συνέψιν αὐτοῦ. Α. Π. 62 τοῦ 1849, 285 τοῦ 1868 διό καὶ προσβαλλομένου ἐπὶ εἰκονικότητι τοῦ συμβολαίου, δέον νὰ ὀρίζεται τὸ εἶδος τῆς εἰκονικότητος ἐξ οὗ προκύπτει τὸ μὴ σπουδαῖον τοῦ συναλλάγματος, ἀποβιμπρομένης ὁλῶς τῆς περὶ εἰκονικότητος προτάσεως ὡς ἀόριστου. Α. Π. 285 τοῦ 1868.—Ἐπὶ ἀνώνυμων συναλλαξαμάτων, ἐξ ὧν παράγονται ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὑποχρεώσεις, ἡ τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαξαμένων παρεσχῇ εἶναι ὁ ὅρος τῆς παρεσχῆς τοῦ ἄλλου· ὅθεν ὁ μὴ ἐκπληρώσας τὸ κατ' αὐτὸν ἐντελὲς τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα ἢ μὴ δυνάμενος ἐρεῖξῃ νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὸ στερεῖται τοῦ δικαιώματος τοῦ ὑποχρεῶσαι τὸν ἕτερον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ. Ἄν δὲ οὗτος (ὁ τελευταῖος) ἐκπλήρωσεν ἤδη τὴν αὐτοῦ ἐνοχλήν, δικαιούται διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio causa data causa non secuta* νὰ παύσῃ παρὰ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀπόδοσιν τῶν τοχῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμβολαίου δοθέντων αὐτῷ δυνάμει τῶν νόμων L. 52 Π. (14. 6). L. 1 § 1 Π. (12. 6). L. 7 L. 3 § 2 Π. (19. 6). Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς ὁ λαβὼν τὸ ἕτερον τῶν εἰς ἀντάλλαγὴν ὀρισμένων γίνεται κύριος αὐτοῦ καὶ μὴ ἐκπληρώσας τὸ κατ' αὐτὸν τὴν ἰδίαν ὑποχρέωσιν ἐπὶ παραδόσει τοῦ ἄλλου πραγματος· ὅθεν ὁ λαβὼν γίνεται κύριος τοῦ πραγματος καὶ παραδεχόμενος αὐτῷ, καὶ ἂν οὗτος δὲν παρέδωκε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὑποχρεῶσιν, ὡς ἀμειβεσθούμενον παρὰ τρίτου. Α. Π. 24 τοῦ 1855. Ἀλλ' ἂν κατὰ τὴν ἀντάλλαγὴν ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων δὲν ᾖ τὸ κύριος τοῦ πρὸς ἀντάλλαγὴν τοῦ ἑτέρου δοθέντος, ὅπως ἄντικεν ἤδη εἰς τὴν ἀγοράσαντα καὶ παραλαβόντα αὐτό, δὲν ἔδυνάτο νὰ γίνῃ κύριος τοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων δοθέντος αὐτῷ. Α. Π. ἀπόφασις. Διότι δὲν ἔστιν ἄλλοτρίου, οὗ γίνεται ἀντάλλαγή, ὅθεν ὁ παραδόνς τὸ ἴδιον ἐγείρει ἀγωγὴν αὐτῇ περὶ τοῦ διαφ-

φοντος, εἴτε περὶ τῆς παραλήψεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δοθέντος. Α. Π. 62 τοῦ 1846. Σημειώτεον ὅτι μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνταλλαγῆς οἱ κίνδυνοι βαρύνουσι τὸν λαβόντα ἢ μέλλοντα νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα· ὅθεν ὁ κύριος τοῦ χρηγομένου εἰς ἀνταλλαγὴν πράγματος, εἰν αὐτὸ ἀπολεσθῇ ἐξ ἀνωτέρας δυνάμεως μετὰ τὴν παραδοσιν αὐτοῦ ἢ καὶ πρὸ τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ πρὶν ἢ καταστῇ οὗτος ὑπερήμερος, δὲν ἐνέχεται νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ληφθέν. Α. Π. 148 τοῦ 1868.—Εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπαιτεῖται νὰ κρίνῃ ἂν αἱ ἀνευ συμφωνίας ἀμοιῆς χρηγοῦμεναι πρὸς ἄλλον ὑπηρεσίαι ὑπάγωνται εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς ἐντολῆς καὶ οὐδὲν δικαίωμα ἀποζημιώσεως παρέχουσιν ἢ ἂν ἀποτελῶσιν ἀνώνυμον συνάλλαγμα, παρέχον τοιοῦτο δικαίωμα. Α. Π. 42 τοῦ 1847.—Ὁ ἐκπληρώσας ἦν διὰ συμβάσεως ἀνέλαθεν ὑποχρέωσιν δὲν δύναται κατὰ κανόνα νὰ λύσῃ μονομερῶς τὸ ἰσχυρὸν συνάλλαγμα, δηλονότι νὰ πειρήσῃ τὴν διάλυσιν τῆς συμβάσεως καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δοθέντος, διότι ὁ ἕτερος παρεβίβασε τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐναγάγῃ τὴν παραδοτὴν ἢ ἐπὶ ἐκπληρώσει αὐτῆς ἢ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ διαφέροντος. Α. Π. 96 τοῦ 1887, 7 τοῦ 1860. Ὁ ἄλλος ὁ μὴ ἐκπληρώσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ συμβαλλόμενος δὲν δύναται νὰ ἐναγάγῃ τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν συναρτῶν ὑποχρεώσεων, ὥς ὁ τελευταῖος ἀνέλαβε διὰ τῆς αὐτῆς ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως, ἀποκρουόμενος διὰ τῆς ἐνοστάσεως τοῦ δόλου, ἥτοι τῆς μὴ ἐκπληρωθείσης συμβάσεως. Α. Π. 48 τοῦ 1895.

2. Συμφωνὸν ἔστιν ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις· διάλυσίς δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός. (N. 1 Πανδ. 1. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 1).

Μ. Συμφωνὸν εἶναι ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις. Διάλυσις δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός.

3. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρών, καὶ διὰ ἐπιστολῆς καὶ δι' ἀγγέλου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδῇ τῷ χρεώστῃ τὸ γραμματεῖόν· ἔχει γὰρ ἐπὶ τῷ χρεῖ· τὴν παραγραφὴν. (N. 2 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 2).

Μ. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρών καὶ δι' ἐπιστολῇ καὶ διὰ τρίτου προσώπου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδῇ τὸ ἔγγραφον εἰς τὸν χρεώστην, διότι ἔχει τὴν ἐνοστάσιν τοῦ χρέους.

4. Δύναται συμφωνία καὶ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως συνιστάσθαι. (1) (N. 17 Κωδ. 2. 3 (de pactis) Βασ. XI. 1. 78).

(1) Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν κατὰ μὲν τὸν περὶ Χαρτ. Νόμον (παλατοῦ νόμου ἀριθ. 42, νέου νόμου ἀριθ. 48) αἱ τῆς πρεσβευτικῆς, τῆς μεταξὺ ζώντων δωρεᾶς, περὶ ὑποθήκης καὶ περὶ ἐξωδίκου διανομῆς τῆς περιουσίας καὶ πᾶσαι αἱ εἰς μεταβολὴν τῆς νομικῆς ἀκινήτων ἀφαιρούσαι συμβάσεις καταρτίζονται ἐπὶ πινυ, ἀκυρότητος διὰ συμβ. ἐγγράφου· κατὰ δὲ τὸν περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμον τῆς 18 Νοεμβ. 1861 καταρτίζονται τὰ ναυτικά δάνεια ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ πλοίου. Προσέτι δὲ ἐρρίχεται ἐντὺς μὲν τύπος· καὶ τὴν ἔγκληρον καταρτίσις τῶν συναλλαγματικῶν, τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, τῶν ναυτοδανείων καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν πράξεων ὑπὸ τοῦ Ἐμπ.

Μ. Συμφωνία συνάπτεται καὶ ἀγραφως καὶ ἐγγράφως.

Ν. (Ἰδε ἀνωτέρω § 1).

Β. Οὐ δυνατόν συμφωνεῖν οὕτως, ὥσταν ἀπὸ τῶν δύο μερῶν τῶν ποιοῦντων τῆς συμφωνίας τὸ μὲν μόνον τὸ κέρδος ἔχῃ, τὸ δὲ τὴν συμφωνίαν μόνην. (Ν. 29 § 2 Πανδ. 17 2 (pro socio) Βασ. XII. 1. 29).

Μ. Δὲν συγχωρεῖται συμφωνία καθ' ἣν ἐκ τῶν δύο συμφωνούντων μερῶν τὸ μὲν ἐν ἔχει μόνον τὸ κέρδος, τὸ δὲ ἄλλο μόνην τὴν ζημίαν.

Γ. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι πρόστιμα καὶ ἀνάγκην τοῦ πληροῦσθαι, ταῦτα κρατοῦσι καὶ ψηφίζεται ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ποιήσεως τοῦ συμφώνου· ὅσα δὲ οὐκ ἔχει πρόστιμον οὐδὲ ἀνάγκην τοῦ πληρωθῆναι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως ψηφίζεται. (Ν. 14 Κωδ. 2 3 (de pactis)).

Μ. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι ποινικὴν ρήτραν καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτελεσιν, ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ὁ χρόνος λογίζεται ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ συμφώνου· ὅσα δὲ ποινικὴν ρήτραν καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτελεσιν οὐκ ἔχουσι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς καταρτίσεως λογίζεται.

Δ. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν οὐ τέκτει, ἀλλὰ παρὰ γραφὴν. (1)

ἡμῶν Νόμου (ἄρθρ. 110, 187, 311, 312 καὶ 324), ὅπως δ' ὡσαύτως τῶν (ὁ τοῦ ἐγγράφου ἢ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου ἐγγράφου) διὰ τὴν κατάρτισιν ἐνὶ περὶ εἰσαγωγῆς ἢ καταργήσεως δικῆς συμβολαίων ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (ἄρθρ. 111, 98 καὶ 477).

(1) Τὸ ψιλὸν σύμφωνον παρήγεν ἐπὶ Ῥωμαίων φυσικὴν μόνον ἐνοχλὴν καὶ ἐποικνῶς ἔτικτε μόνον ἔνστασιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀγωγὴν, ἀλλὰ τανῦν καὶ σύμφωνον παράγει πλήρη ἐνοχλὴν, δηλονότι ἐνοχλὴν ἀγωγίμου. Οὐ μόνον αἱ σχέσεις, αἱ παράγουσαι ἐπὶ Ῥωμαίων φυσικὴν μόνον ἐνοχλὴν, ἐξελίχθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον τανῦν (οἷον αἱ μεταξὺ κυρίων καὶ δούλων, αἱ τῶν δούλων πρὸς τρίτους), ὡς ἐπίσης αἱ λοιπαὶ αἰτίαι (οἷον ἡ ἐλαττωσις τῆς προσωπικῆς καταστάσεως ἐπὶ τῆς υἱοθεσίας κτλ. αὐτοφθορίου), ἀλλ' οὐδ' ὁρίζομενοι τότε τύποι τῆς συνάψεως τῶν συμβάσεων, δι' ὧν πολλὰ σύμφωνα ἐπὶ Ῥωμαίων καθίσταντο παρὰ γραφὴν ἐνοχλῆς ἀγωγίμου ἰσχύουσι τανῦν ὅτε συνδεόμενοι πρὸς τὴν τότε δημοσίαν καὶ δικαστικὴν διοργανώσιν καὶ τὰς τότε δικονομικὰς διαρρυθμίσεις. Σημειωτέον δ' ὅτι, καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρινύμου τοῦ ἔτους 740, καὶ ἐν τῷ κατόπιν ἐκδοθέντι Προχείρῳ Νόμῳ καὶ ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τῶν αὐτοκρατόρων Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, οὐ μόνον οὐδεὶς εὐρεται ἔρισμός περὶ τῆς δι' ἐπικρατήσεως συνισταμένης ἐνοχλῆς, ἀλλ' οὐδὲ χρησιμότητος τῶν τεχνικῶν ὅρων *contractus* (συνελλάγματα) καὶ *pacta* (σύμφωνα). — Σημειωτέον ὅτι ψιλὰ σύμφωνα κατὰ τοὺς Ῥωμαίους εἶναι αἱ συμβάσεις, δι' ὧν συμφωνεῖται νὰ συμφωνηθῇ, ἑτέρα σύμβασις (*pacta de contrahendo*), αἵτινες παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα παραγοῦσιν ἀγωγὴν ἐπὶ ἐκπληρώσει ἢ ἀποζημιώσει, 2) αἱ τοῦ (ἐπὶ χρηματικῷ παίζοντος) παγνίου συμβάσεις. Περὶ τούτων ῥητέον ὅτι τὸ 888 ἄρθρον τοῦ ἡμετέρου ποιν. νόμου ἀπαγορεύει ἐπὶ ποινῇ τὰ τυχερὰ παίγνια, ἐν

ψιλὸν δὲ σύμφωνόν ἐστιν, ἥνικα μὴ προηγήσῃται δέσις, ἀλλὰ μένον συστῇ ἐπὶ δέσει· ἐν ἀρχῇ δὲ γινόμενον τυποῖ τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει δικαστηρίων· εἰ δὲ μετὰ χρόνον συμφωνήσῃ τι, τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται, τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίκεται παραγραφὴν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὁγδόη ναρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησί. Θεσπιζόμεν οὖν ἐν παντί συμφώνῳ, ἐν ᾧ ἂν τὸ ἐκ τῶν θεῶν συναντιλήψεων ἐχέγγυον πρὸς τὴν ἀξιοπιστίαν προσῇ, τὴν ἰσχὺν παρεῖναι κραταίαν τε καὶ αὐτοῦ, καὶ μηδεὶς λόγος προστιμήσεως συνεγέγραπτο. (N. 7 § 4 καὶ 5 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 7).

M. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν δὲν γεννᾷ, ἀλλ' ἐνστασιν· ψιλὸν δὲ σύμφωνον εἶναι, ὅταν δὲν προηγήσῃ δέσις, ἀλλὰ μένον συναφῇ πρὸς δέσιν. γινόμενον δὲ εἰς ἀρχῆς τοῦτο ἀπαρτίζει τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τῶν καλῆς πίστεως δικῶν· ἐὰν δὲ μετὰ καιρὸν συμφωνήσῃ τι, τὸν μὲν ἐνάγοντα δὲν ἀφελεῖ, εἰς δὲ τὸν ἐναγομένον χορηγεῖ ἐνστασιν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὁγδόη ναρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος λέγει ταῦτα. Διατάσσομεν ἵνα πᾶν σύμφωνον, ἔχον τὸ ἐχέγγυον τῆς ἀξιοπιστίας ἐκ τῆς βασιλικῆς συνδρομῆς, περιβάλλεται κύρος ἰσχυρὸν καὶ αὐτοῦ, καὶ ὅποτε οὐδεὶς λόγος προστίμου γράφεται· φησὶ.

N. Ἐπὶ παιγνίων ἐπιτρέπεται ἡ περιδosis, καθ' ὅσον τὰ παίγνια δὲν θεωροῦνται ὡς ἀθέμιτα· καὶ ἐπὶ ἑτέρων δ' ἀντικειμένων ὡσαύτως, καθ' ὅσον δὲν ἀντιβαίνουσιν εἰς τὰ χρηστά ἔθνη. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 18088 τοῦ 1855. Ὅθεν στοιχείμα γινόμενον μεταξὺ ὀνηκῶν οὐδετέρου Κράτους περὶ τῆς νίκης τούτου ἢ ἐκείνου τῶν διαμαχομένων ἐθνῶν παράγει ἀγωγὴν. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1038 τοῦ 1855. Δύναται δὲ νὰ κινηθῇ ἡ περὶ ἐκτελέσεως ἀγωγὴ κατὰ τὴν τοῦ θεματοφύλακος, παρ' ᾧ δηλονότι κατετέθησαν τὰ ἀντικείμενα τῆς περιδosis, ἔρπουμένου ἢ σφετεριζομένου αὐτά, καὶ κατὰ τοῦ συναλλατταμένου τοῦ ἀποτρέποντος τὸν θεματοφύλακα εἰς τὴν χορήγησιν τούτων. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 18038 τοῦ 1855. — Ὅσακις ὁ ἐπιτυχὼν ἐν τῇ περιδosis (στοιχείματι), ψιλῷ συμφώνῳ κατὰ Ῥωμαίους καὶ ἀγωγίμῳ παρ' ἡμῶν, παρέσσυρε τὸν ἡττηθέντα εἰς τὴν περιδosis ἐν γνώσει τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ καὶ προπαρεσκεύασε μάλιστα αὐτὴν διὰ δόλου, ἐλλείποντος τοῦ ἐν τῇ συμβάσει τῆς περιδosis ἀναγκαίου στοιχείου τῆς ἀδεαιότητος εἰς ἄμφω τῶν μερῶν, δὲν ἰσχύει ἡ περιδosis. Δ. II. 261 τοῦ 1805.

ταῦτα δὲν τίκτουσιν ἀγωγὴν παρ' ἡμῶν. Τὰ λοιπὰ ὅμως ἐπιτρέπονται. 3) ἡ συνήθεια (περιδosis), ἥτις συνήπτετο οὐ μόνον ὡς ψιλὸν σύμφωνον, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ τὸν τύπον τῶν ἐπαρωτήσεων καὶ ὡς ψιλὸν σύμφωνον. Παρ' ἡμῶν αὕτη τίκεται κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα ἀγωγὴν, ἐὰν δὲν συνδέσῃται πρὸς ἀπηγορευμένον παίγνιον, 4) αἱ ἀφωσσαι εἰς τὴν λύσιν ἰδιωτικῶν διαφορῶν, ὅποιαί εἰσιν 1) ἡ διάλυσις (συμβιβασμός), περὶ τῆς ἡ παρούσα Ἐξέδωτος πραγματεύεται ἐν ἰδίῳ τίτλῳ (τῷ τίτλῳ 10 βιβλ. Α'.), 2) τὸ συνποσχητικὸν (περὶ οὗ ὅρα ἀνωτέρω τίτλον 4 βιβλ. Α'.), 3) τὸ τοῦ ἐξωδίκου ἔρκου σύμφωνον, 6, παρὰ Ῥωμαίους συνήθης ἐν, παρ' ἡμῶν σπανιότατα ἀπαντᾷ. (Ἴδε περὶ αὐτοῦ τίτλ. 7 περὶ ἔρκου καὶ Πολιτ. Δικον. ἐφ. 349).

8. Μεταξύ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου συμφωνῶν οὐ συνίσταται. (Ν. 2 πρ. Πανθ. 18. 4 (de contrahenda emtione). Βασίλ. XIX. 1. 2).

Μ. Μεταξύ πατρός καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου συμφωνῶν δὲν συνίσταται.

9. Τὸ παρὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος, εἰ μὴ σύγχρονόν ἐστι, συμφωνούμενον οὐ συμβάλλεται τῷ ἐνάγοντι· τῷ δὲ ἐναγομένῳ τικτεῖ παραγραφὴν· ὅσα δὲ κατὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος πράγματος μὴ τυχόντος συμφωνεῖται, ταῦτα τῷ ἐνάγοντι καὶ τῷ ἐναγομένῳ ὡς ἐνόντα συμβάλλεται. (Ν. 7 § 5 Πανθ. 2. 14 (de pactis). (Βασ. XI. 4. 7).

Μ. Ὅ,τι συμφωνεῖται παρὰ τὴν φύσιν τοῦ (παρέχοντος ἀγωγὴν) συναλλάγματος, ἐάν δὲν ᾖναι σύγχρονον, δὲν ὠφελεῖ μὲν τὸν ἐνάγοντα, εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον παρέχει ἔνστασιν· ὅσα δὲ συμφωνοῦνται κατὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, καὶ πράγματος μὴ ὑπάρχοντος, ταῦτα ὠφελοῦσι τὸν ἐνάγοντα καὶ τὸν ἐναγόμενον ὡς εἰ τῷ ὄντι ἐνυπάρχον πράγματα.

10. Παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν, οὐδὲ λεγατέειν· καὶ ἐάν τις ὁμολογήσῃ ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις μὴ ἐνάγειν, οὐκ ἐρρώται· τοῦ δὲ συμφώνου παρανόμου ὄντος, οὔτε ἐπερώτησις γενομένη κρατεῖ. (Ν. 7 § 16 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 4. 7).

Μ. Συμφωνῶν ἡ κληροδοτήμα παρὰ τὸ κοινὸν δικαίον δὲν ἐπιτρέπεται· καὶ ἐάν τις ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν ἐνάγει περὶ τῶν τοιούτων, δὲν ἰσχύει. Ὅταν δὲ τὸ συμφωνῶν ᾖναι παράνομον, οὔτε ἡ ἐπερώτησις (ἡ διατετυπωμένη σύμβασις τοῦ ἰουστινιανείου δικαίου) δύναται νὰ ἰσχυροποιήσῃ αὐτό.

Ν. Ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ψευδὴς αἰτία δὲν καθίστησι τὸ συμβόλαιον ἄκυρον, εἰ ἢ ἀληθὴς δὲν ἀντιμάχεται πρὸς τὸν νόμον. Α. Π. 68 τοῦ 1861, 84 τοῦ 1868. Ὅθεν καὶ ἐάν ἡ ἀληθὴς αἰτία συμβολαίου ᾖναι ἡ συνυμολογημένη ἀντιμισθία πρὸς δικηγόρον, διὰ τούτου δὲ ὠμολογήθῃ ὀφειλὴ ἐκ δανείου ἢ ἄλλου λόγου, τὸ συμβόλαιον εἶναι ἔγκυρον, ἐκτός ἂν ἡ ἀντιμισθία ᾖναι ἄνωτέρα τῶν νομίμων δικηγορικῶν δικαιωμάτων. Α. Π. 69 τοῦ 1861. Ἐπίσης ἐάν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ὀφειλὴ ἐκ δανείου ὑποκρύπτεται ψευδὴς αἰτία χρέους ἐξ ἐνοικιαστικῆς, Α. Π. 84 τοῦ 1868. Ὅθεν καὶ ψευδοὺς οὖσης τῆς ἐν τῷ γραμματίῳ μνημονευομένης αἰτίας, ἡ ἀνοχὴ οὐκ ἔπτεον ἰσχύει, ἂν τὸ γραμματίον ἔχῃ ἄλλην νόμιμον αἰτίαν. Α. Π. 308 τοῦ 1891. Διὸ καὶ ἡ συμβασις, δι' ἣς ὑποσχενταί τις τὴν πληρωμὴν χρηματικῶν ποσῶν, εἶναι ἰσχυρὰ, καὶ ἂν ἐν τῇ τῆς συμβάσεως ἐγγράφῳ ἀναγίρηται αἰτία τῆς ἀνοχῆς ἄλλῃ, δίκερρος τῆς ἀληθοῦς. Α. Π. 68 τοῦ 1864. Ἀλλ' ἐάν συμβολαίον τὸ ἔχῃ αἰσχροὴν αἰτίαν ἢ ἀντιδικίαν εἰς ἀπαγορευτικὸν νόμον, εἶναι ἐξ ἐλοκλήτου ἄκυρον, μὴ δυνάμενον νὰ παραγάγῃ ἄλλο ἔγκυρον, διότι πᾶσα ἐναντίον ἀπαγορευτικοῦ νόμου τελομένη πράξις εἶναι κατὰ ταύτην ἄκυρος καὶ διὰ γεννᾷ δικαίωμα ἀγωγῆς. Α. Π. 193 τοῦ 1850, 291 τοῦ 1858. Ὅθεν ἄκυρόν ἢ μετὰ δικηγόρου ἢ δικαστικοῦ κλητῆρος συμφωνεῖν τοῦ διαδίκου περὶ ἀντιμισθίας δεῖται· αὐτοῖς (ἐκτός τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος), ἄκυρον μὲν καὶ ἀντεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς ἔχουσα αἰτίαν ἀθέτητον

καὶ ἀπαγορευμένην ὑπὸ τῶν ἀρθρ. 145 καὶ 165 Ὁσμ. Δικαστηρίων. Α. Π. 320 τοῦ 1868, 16 τοῦ 1854, 231 τοῦ 1878. Ἐπίσης ἀκυρον εἶναι συμβόλαιον στηριζόμενον εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς κατὰ συναίνεσιν διαλύσεως τοῦ γάμου. Α. Π. 198 τοῦ 1860, 171 τοῦ 1874, 56 τοῦ 1886, 136 τοῦ 1887, 193 τοῦ 1890. Ἐπίσης ἀκυρος ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ υἱὸς πωλεῖ εἰς ἄλλον τὴν ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μερίδα, ζῶντος τούτου καὶ ἀνεοϋντος. Α. Π. 255 τοῦ 1855, 179 τοῦ 1892. Ἐπίσης ὑπόσχεσις ἀμοιβῆς πρὸς ἀπομάκρυνσιν τινος ἐκ τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἵνα ζημιωθῇ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἐκπλειστηριαζομένου, παράνομος οὖσα (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 486), ἐπιφέρει τὸ ἀπαράδεικτον τῆς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην στηριζομένης ἀγωγῆς. Α. Π. 70 τοῦ 1851. Εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν ἡ ὑπόσχεσις τῆς ἀμοιβῆς ἐγένετο μετὰ τὸ πέρας τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅσκις προκείται περὶ τοῦ Δημάρχου, διότι ἀνώτεροι προσφοραὶ εἰσι κατὰ νόμων δεκταὶ καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐγκρίσεως, ὅθεν εἶναι ἀθέμιτος ἡ ὑπόσχεσις, ὡς ἀποσκοποῦσα τὴν παρεμπέδισιν τούτων. Α. Π. 458 τοῦ 1866. Ἐπίσης ἀκυρὸν ἐστὶ συμβόλαιον στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπὶ χρήμασι παρεκτροπὴν τῆς γυναικὸς. Ἀπ. Ἐφ. Ἀθ. 15742 τοῦ 1858. Δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ὁ ἀπαγορευτικὸς νόμος νὰ ὀρίσῃ ὅπως τὴν ἀκυρότητα τῆς πράξεως, ὅπως θεωρηθῇ ἀκυρον τὸ παρὰ τῆς διατάξεως αὐτοῦ συναρθρὸν συμβόλαιον. Α. Π. 291 τοῦ 1893. Ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐνοχῇ τις ἔχει ἀθέμιτον αἰτίαν ἀνάγκη νὰ περιχρησθῇ ἐν τῇ ἰσχυρᾷ τῆς ἀγωγῆς, διότι μετὰ ταῦτα προστιθέμενος μεταβάλλει τὴν βάσιν αὐτῆς. Α. Π. 66 τοῦ 1864. (*Ἴδε καὶ τὴν κατωτέρω παρὰ ἀρθρ. 12).

11. Διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον ὅκν ἐναλλάσσεται. (Ν. 38 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 38).

Μ. Δι' ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται.

12. Ὅσα σύμφωνα γέννηται ἡ ὑπεναντία νόμων ἢ ὑπεναντία τῶν καλῶν τρόπων, ταῦτα μηδεμίαν ἔχειν ἰσχὺν ἀναμφιβόλως νόμιμου ἐστίν. (Ν. 6 Κωδ. 2. 3 (de pactis) Βασ. XI. 1. 67).

Μ. Τὰ ἐναντίον τῶν νόμων ἢ τῶν χρηστῶν ἢ τῶν καταπιζόμενα σύμφωνα οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀναντιρρήτως ἰσχὺν.

Ν. Παντὸς ἐν τοῖς συναλλάγμασι συμφώνου ἢ ἔρου, μὴ ἀντικειμένου εἰς ἀπαγορευτικὸν τινὰ νόμον ἢ τὰ χρηστὰ ἔθνη, ἰσχύοντος ἀντὶ νόμου μεταξὺ τῶν διαδίκων, ἔπεται ὅτι ἰσχύουσι καὶ οἱ εἰς τὴν τῶν ἑῶν ἐκμίσθωσιν συνλημμένοι βρεὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν μετὰ χρόνον ὀρισμένον ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν τοῦ τιμήματος αὐτῶν, προσδιορισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῶν προτέρων. Α. Π. ἀπόφασις. — Ἀλλ' αἱ περὶ μελλούσης κληρονομίας ζῶντος τινος γινόμεναι συμφωνίαι εἰσὶν ἀνίσχυραι ὡς ἀντιβαίνουσαι εἰς τὰ χρηστὰ ἔθνη. Α. Π. 255 τοῦ 1855. Ἀλλ' ἡ ἀκυρότης αὐτῆς δίδει νὰ παραβῇ ἐνωπιον τῶν δικαστηρίων τῆς οὐσίας. Α. Π. 35 τοῦ 1886. Πρεδίκηται δὲ ὅντος ὅτι ἐκ τοῦ διὰ τὸ αἰσχρὸν τῆς αἰτίας ἀκύρου συμβολαίου δὲν δύναται νὰ παραχθῇ ἄλλο ἔγκυρον, ἔπεται ὅτι καὶ οἱ πρὸς ἀντιδόσιν παρασταθέντες δύναται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ταύτην, διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὗτοι ὡς θεωρεῖται καθὼς προσμαλογόμενοι δὲν δικαιούνται ἐν γένει νὰ προτείνωσιν ἰσχυρὰν τινα κατὰ τῆς κυρίας ἐνοχῆς, ἢ διωρὰ ὅπως τούτων, ἀφώρουν εἰς αἰσχρὴν αἰτίαν, εἶναι ἀκυροί, δικαιούνται ἐπομένως νὰ προτείνωσι τὴν ἰσχυρὰν τῆς ἀκυρότητος. Α. Π. 198 τοῦ 1860. Σημειωτέον ὅτι ὑπαρχού-

σης αἰτίας αἰσχρᾶς ὡς πρὸς ἅμω τοὺς συναλλοδαμένους δὲν ἀναζητεῖται τὸ δοθέν, ἐφαρμοζομένου τοῦ κανόνος, καθ' ὃν ἐν ἰσῇ αἰτία κρείσσων ὁ νυμμένος. Α. Π. 318 τοῦ 1879. (*18ε καὶ ἀνωτέρω § 19).

13. Οὐ δύναται τις πρόστιμον ἐπερωτᾶν ὑπὲρ τὴν τῶν νομίμων τόκων ποσότητα. (N. 15 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασιλ. XXIII. 3. 63).

Μ. Δὲν δύναται τις νὰ συνεμολογῇ πρόστιμον (ποινικὴν ῥήτραν) ὑπὲρ τὴν ποσότητα τῶν νομίμων τόκων.

14. Ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον οὐκ ἐναλλάσσεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατ' ἀρχὰς αἱ ἀγωγαὶ ἀπὸ συμφώνου ἐναλλάσσονται τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἢ διὰ παραγραφῆς. (*) (*18ε παραπομπὴν § 11).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐπεξηγήσεις. Σκοπὸς τῆς νομοθέτης τῆς κοινᾶς νομοθεσίας, τοῦτέστι τῆς κοινῆς καὶ χρησίμως παντὶ εἰσαχθείσας, μὴ ἀνατρεῖσθαι ἀπὸ ἰδιωτικῶν συμφώνων, τοῦτέστιν ἀπὸ τῶν ἀρεσκαιῶν τῶν κατ' ἕκαστον οἶόν τι λέγω. Κοινὸν νόμιμὸν ὅστις, τὸ ἕνα ἕκαστον, ὅτε τελευτῇ ἐξουσίαν ἔχειν, γράφειν ὃν βούλεται κληρονόμον, καὶ διατερεῖν τὴν κληρονομίαν ὡς βούλεται, καὶ ληγὰτα καταλιμπάνειν οἷς θέλει, καὶ τοῦτα πᾶσι συμφέρει· εἰ γοῦν μετὰ τινος ὅτε συμφωνῶν κατατίθεται, ἵνα ἐξάπαντος, ἐν τελευτῷ, γράψω σε κληρονόμον, καὶ ὅτι οὐχ ἔγω ἐπ' ἀδείας ἄλλον τῷ γράφειν κληρονόμον, εἰ μὴ σε, καὶ ἐάν σὺ γράψω σε κληρονόμον, ἵνα δίδωμι ἢτοι ὁ ἐμὲς κληρονόμος νομίσμ. τόσα, ἢ ἵνα γένηται τότε καὶ τελευτῷ οὐ κωλύεται ἀπὸ τοιοῦτου συμφώνου γράψαι ὃν βούλεται κληρονόμον, καὶ διατερεῖν τὰ αὐτοῦ, ὡς θέλει· καὶ ἐάν προσάλληται ὁ λαβὼν τὸ συμφωνῶν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ κληρονόμος ἀπὸ τοῦ συμφώνου, ἀκούσει ὅτι τὸ τοιοῦτον συμφωνῶν οὐ κρατεῖ· κοινὸν γὰρ νόμιμον καὶ κοινωτελὲς διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου οὐκ ἀνατρεῖται. Καὶ πάλιν λέγει ὁ νόμος, ὁ ἀνὴρ τῇ γυναίκῃ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ ἐν συνιστώτῃ τῷ γάμῳ δωρεῖσθαι οὐ δύναται· καὶ ὅτι τοῦτο κοινὸν καὶ πᾶσι χρήσιμον· εἰ γοῦν συμφωνήσῃ ἕτερος ἐκ τούτων δωρεῖσθαι τῷ ἑτέρῳ, εἰ δὲ μὴ δωρήσεται δοῦναι πρόστιμον, οὐδὲν ποιεῖ· τὸ τῷ τοιοῦτο συμφωνῶν, ὡς εἴρηται, ἀνίσχυρόν ἐστι, καὶ τὸ μὲν κοινὸν νόμιμον διὰ συμφώνου οὐκ ἐναλλάσσεται· αἱ δὲ ἀγωγαὶ ἐναλλάσσονται διὰ συμφώνων, καὶ τοῦ νόμου τὴν ἀγωγὴν αὐτὴν τοιάνδε λέγοντος, δύναται ἐν συναλλάσσοντες ἐναλλάσσειν αὐτὴν διὰ συμφώνου· οἶόν τι λέγω· λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐπὶ τῆς πράσεως ἀναγκαίως ἐπεται ἡ δούπλα, τοῦτέστι τὸ πωρεῖσθαι τὸν πωλοῦντα, ὅτι ἐάν ἐκνικηθῇ τὸ πρᾶγμα, ἵνα δώσω τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ διπλοῦν· εἰ γοῦν πωλῶ πρᾶγμα, δύναμαι ἐναλλάσσειν τὴν ἀγωγὴν κατ' ἀρχὰς καὶ λέγειν ἐν τῇ πράσει οὕτως, πωλῶ τὸ πρᾶγμα, ἵνα ἀπὸν τεύθῃν ἐμὶ ἀνένοχος, καὶ οὐκ ἀναγκασθήσομαι διεφενδεῖσθαι, ἢ ἐάν ἐκνικηθῇ τὸ πρᾶγμα, σὺ δώσω τὸ εἰσενεῖν, σὺ διπλοῦν οὐχ ἀπλοῦν· εἰ δὲ ἴσως τὸ νόμου λέγοντος, τοιῶς δε γίνεσθαι τὰς πράσεις καὶ ἀγωγὴν εἶναι ταύτας ἀναγκάζουσιν τὸν πρᾶτην διεφενδεῖσθαι καὶ ἐπερωτᾶσθαι τὴν δούπλαν, ἐν συμφωνῶν ἐνῆλλαξε ταῦτα καὶ κρατεῖ ἐνταῦθα ἡ μετατόπισσις, καὶ ἐνῆλλαξεν. Καλῶς δὲ εἶπε τὸ κεφάλαιον τὸ κατ' ἀρχὰς, οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ ἀρχὴ εἶναι· εἰ μὲν γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ τοπώσει τῆς ἀγωγῆς συμφωνήσῃ

Μ. Δι' ιδιωτικοῦ συμφωνίου τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται, εἰ καὶ ἐντέος τῶν ὁρίων τοῦ νόμου δύνανται κατ' αὐτὴν τὴν δημιουργίαν τοῦ συμφωνητικοῦ νὰ ἐναλλάγῃσιν αἱ ἀγωγαί, καταρτιζομένου δηλονότι τοῦ συμφωνητικοῦ οὕτως, ὥστε νὰ παραχθῇ ἄλλη ἀγωγή ἢ ἐνστασις, ἢ ἢν ἤθελε παραγάγει τὸ συμφωνον κατ' ἄλλον τύπον καταρτιζόμενον.

15. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ ἐπερωτῶν ἀσφαλίζειν ἐτέρῳ περιποιεῖ. (N. 72 § 4 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασιλ. II. 3. 73).

Μ. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ δι' ἐπερωτήσεως συνεμολογῶν ἀσφαλίζει ἄλλον.

16. Τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἀμφίβολον συμφωνον κατὰ τοῦ πράττου καὶ τοῦ μισθώσαντός ἐστίν· ἢ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγή τὸ πρῶγμα τοῦ

μετατυποῖ τὴν ἀγωγήν· οἷον ἐὰν πωλῇ τις πρᾶγμα ὡς εἶπον ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς φύσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀναγκάζεται ἐπερωτηθῆναι τὴν δοῦπλαν, οὐ μὴν καὶ ἐγγυητὴν διδόναι· εἰ δὲ ἐν ἀρχῇ θελήσῃ καὶ δώσῃ ἐγγυητὴν, κρατεῖ τὸ συμφωνον καὶ ἐνέχεται ὁ ἐγγυητής· τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ μόνῃς πράσεως, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ἀγωγῆς καλῇ πίστει· οἷον ἐὰν εἰς χρῆσιν δώσῃ τι πρᾶγμα, ἢ εἰς παρακαταθήκην, ὁ νόμος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ παρακαταθημαρίου ὀφλ. οὐκ ἀπαιτεῖ μεγάλην ἐπιμελείαν· οὐδὲ λέγει κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς τυχεροῖς τὸν χρησάμενον· ἀλλ' ἐὰν τῇ ἀρχῇ, ὅτε τὸ πρᾶγμα δίδωμι εἰς χρῆσιν, συμφωνήσῃ κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς τυχεροῖς κινδυνεύει· κρατεῖ γάρ τὸ συμφωνον, καὶ μετατυποῖ τὴν ἀγωγήν, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀρχῇ γενομένα σύμφωνα, ἐναλλάσσουν εἰς τὴν ἀγωγήν αὐτῇ τῷ δικαίῳ· τέλος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ νόμου γνωρίζοντος τὴν μετατύπωσιν, ὅπερ βωμαιοσὶ ἴρσο jure λέγεται· ὅτε δὲ ἐν ἀρχῇ σύμφωνα οὐ γίνονται, γίνονται δὲ μετὰ ταῦτα, τότε ἐναλλάσσει μὲν τὴν ἀγωγήν, πλὴν τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται, τῷ δὲ ἐναγομένῳ δίδωσι παραγραφὴν· οἷον νόμος ἐστὶ τὰ κινητὰ τῆς προικὸς διδοῖσθαι μετὰ ἐνιαυτὸν· εἰ γοῦν μετὰ τὸ λυθῆναι τὸν γάμον συμφωνήσῃ ἢ γυνὴ λαβεῖν τὰ κινητὰ ἀπεντευθῆν, οὐδὲν ὀφείλει αὐτὴν τοῦτο τὸ συμφωνον, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀρχῇ γενέσθαι τοῦ συναλλάγματος· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον συμφωνήσῃ ἢ γυνὴ τὰ ἀκίνητα μετ' ἐνιαυτὸν λαβεῖν, συμβάλλεται τοῦτο τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐναλλάσσει τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, ὡς ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθεῖσαν καὶ ἀμείψασαν τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος· πῶς γάρ ὁ καιρὸς τοῦ γάμου, ἀρχὴ τυγχάνει τοῦ συναλλάγματος; καὶ ἐὰν κινῇ ἢ γυνὴ καὶ κατὰ τὴν φύσιν τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, καὶ ἀπαίτῃ τὰ ἀκίνητα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἀπεντευθῆν, ἀπαιτούσα ἐκβληθήσεται, εἴπῃ γάρ· ἀλλ' εἰ μὴ συνεφωνήσας, ὡ γόναι, καὶ τὰ ἀκίνητα μετ' ἐνιαυτὸν ἀπαιτῆσαι· οὕτως οὖν ἐναλλάσσονται αἱ ἀγωγαί αὐτῇ τῷ δικαίῳ, ἢ διὰ παραγραφῆς, ταῦτά· εἰ μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος γίνονται ἢ ἐναλλαγῇ, ἐπιγινώσκαι ταῦτα ὁ Νόμος, καὶ συμβάλλεται καὶ τῷ ἐνάγοντι καὶ τῷ ἐναγομένῳ· ὡς αὐτῇ τῷ δικαίῳ ἦτοι ἴρσο jure ἐναλλάσσειν τῆς ἀγωγῆς, καὶ ὀφειλάσθαι καὶ ἀμειψέσθαι, εἰ δὲ μετὰ ταῦτα γίνονται τι μετὰ τὴν ἀρχὴν, τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται· τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίεται παραγραφὴν, καὶ ἐν τούτῳ ἐναλλάσσεται ἡ ἀγωγή διὰ παραγραφῆς.

ἐνάγοντος οὐ καταδίδασκε. (*) (N. 172 Πανδ. 50. 17 (de re-
gulis juris). Βασ. II. 3. 172).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰσθι ὡς ἐν προθεωρίᾳ ὅτι, ὅταν αἱ κέραιαι τῆς ἐκτὸς κατοικίας τοῦ σταλαγμοῦς κατὰ τῆς αὐλῆς τοῦ γείτονος πέμπωσιν ἢ παρὰ θυρον ἔχω ἐξάγουσαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γείτονος, δουλείαν λέγομαι εἶναι κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος· τοῦτο εἰδὼς ὅρα τὸ προκείμενον. Πέτρος τὸ εἶχε δύο οἰκίας, ὧν ἑκάστη κατὰ τῆς ἑτέρας ἦρχε τοὺς σταλαγμοὺς, καὶ παραθύρου εἶχε κατοπτρεύσας τὴν ἑτέραν, καὶ ἐν τῇ πράξει ἔγραψεν οὕτως· οἱ σταλαγμοὶ τῶν κεράμων καὶ αἱ παράθυροι ὡς εἰσι σήμερον ἔστωσαν. Παρέδωκέ μοι τὴν διαπραθείσαν, καὶ ἐπιχειρεῖ τὰς θυρίδας τῆς παραπρὸς σκευάσεως παρ' αὐτοῦ οἰκίας ἀνοίγειν καὶ κατοπτρεῖν με καὶ κωλύω τὸν τὸν ἐγὼ κινεῖ κατ' ἐμοῦ ὁ πωλήσας μοι, καὶ ζητεῖ παραγορηθῆναι παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ἀνοίγειν τὰς θυρίδας αὐτοῦ, χρώμενος εἰς βοηθειαν τοῦ ῥήμασι τῆς πράξεως, τοὶς λέγουσιν, ὡς εἰσι σήμερον αἱ παράθυροι καὶ οἱ σταλαγμοὶ τῶν κεράμων, ἔστωσαν· ἀντιμάχομαι ἐγὼ, καὶ λέγω, μᾶλλον ἀπὸ τῶν ῥημάτων τῆς πράξεως καταδικάζεσθαι τὸν πράτην, ὅντων ἀμφιδόλων, καὶ μὴ δελούντων περὶ ποίων παραθύρων καὶ σταλαγμῶν ταῦτα συνεφώνησεν· ἄρα περὶ τῶν παραθύρων τῆς κατασκευάσεως οἰκίας παρὰ τοῦ πράτου, ἢ περὶ τῶν παραθύρων τῆς διαπραθείσεως πρὸς ἐμὲ. Τῆς γοῦν ἐπιθέσεως οὕσης τοιαύτης καὶ τῶν ῥημάτων ἀμφιδόλων, ὁ νομοθέτης λύει τὸ ὅλον τῆμα, καὶ φησι κατὰ τοῦ πράτου νοεῖσθαι καὶ ἐρμηνεύεσθαι τὰ ἀμφιδόλα σύμφωνα καὶ καταναγκάζεται ἀπορᾶσαι τὰς ἰδίας θυρίδας, τῶν ἐμῶν μὲν ὡς ἰδιωτικῶν ἀπορᾶσθαι. Ἐξῆν γὰρ αὐτῷ, εἴπερ μὴ πρὸς ἀπάτην ἀφαιρᾶ τοῦ ἀφαιρουμένου, καθαρῶς συμφωνῆσαι καὶ εἰπεῖν ὅτι δεξιόσιν αὐτοῦ μένειν καὶ αἱ τὸ παρ' ἐμοῦ παρακατούμενης οἰκίας παράθυροι ἡνεργημένοι, κύριος γὰρ αὐτοῦ ἦν τοῦ μὴ ἀποκτήσασθαι τὴν διαφερούσαν αὐτῷ οἰκίαν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῷ πρώτῳ τὸ ἀσάφες σύμφωνον, κατ' ἐκείνου ἐρμηνεύεται, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ μισθωσαντος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγωγῆς, τὸ ἀνάπαλιν λέγομεν, ἀμφιδολία οὕσης, οἷον ἐπὶ θέματος· εἶχε τις δύο δούλους Πέτρον, τὸν μὲν ἱατρὸν, τὸν δὲ μὴ τινα τέχνην ἐπιστάμενον· ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ ζητῶν δούλον Πέτρον, καὶ καταδικάζειν αὐτὸν ἑμῶν, εἰς τὸν οὖν λαβεῖν τὸν ἱατρὸν, ὁ δὲ ἀναγόμενος εἰδὼς τὸν ἑτερον, καὶ ἦν μέσον ἡμῶν ἀμφιδολία, ἐμοῦ μὲν λέγοντος ὅτι περὶ τοῦ ἱατροῦ ἐκίνησα καὶ περὶ αὐτοῦ ἐνεθυρεόμην· τοῦ δὲ ἀναγομένου· τὰ ῥήματα τῆς ἀναγωγῆς προτεινομένου ἀπλᾶ συγχέοντα, καὶ μὴ μνημονεύοντα τοῦ ἱατροῦ. Λύει γοῦν ὁ νομοθέτης τὴν διαμάχην, καὶ φησι τὴν ἀμφιδόλον ἀναγωγὴν μὴ βλαπτειν τὸν ἀναγόμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνου νοεῖσθαι, καὶ οὕτως δικάσθαι καὶ τὸ δικαστήριον, ὥστε· καὶ παρ' ἐκείνου ἐρμηνεύεται· λέγει γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐξόδοις βιβλίῳ ῥητὴς οὕτως· ἡ ἀμφιδόλος ἀγωγὴ καὶ ἡ ἀφήγησις ὅτι τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐρμηνεύεται· τὴν δὲ ἀμφιδόλον ἀναγωγὴν δεξιόσιν ἐρμηνεύομένην παρὰ τοῦ ἐναγόντος εἰκότως, ἵνα μὴ τὸ δικαστήριον αὐτοῦ τὸν ἀποκρίνη· εἰ γὰρ τὸν ἀναγόμενον παρεδίδωκε εἰς τὸ ἐρμηνεύειν, πάντως οὕτως ἵνα μὴ καταδικασθῇ ἑμῶν λέγειν ὅτι οὐ περὶ αὐτοῦ ἐνεθυρεόμην· οὐ ζητεῖ δὲ ἀναγών· καὶ τοῦτου ἕτερον εἰσάγοντος παρ' ὁ δὲ ἀνάγων εἰς τὴν ἑμῶν ἀποτελευτᾶν εἰς οὐδὲν ἢ δίκην, ὥστε τοῦ ἐναγόντος μὴ λαμβάνοντος ὁ ἀναγόμενος δίδωσι, μηδὲ τοῦ ἀναγομένου παρεχόντος τὸ παρὰ τοῦ ἀναγόντος ἐπιζητούμενον.

M. Τὸ ἀσκήσει καὶ ἀμφίδουλον σύμφωνον ἐρμηνεύεται κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Ἡ δὲ ἀμφίδουλος ἀγωγή δὲν βλάπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος (δηλονότι αἱ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀμφίδουλοι ἐκγράσεις ἐρμηνεύονται ὅτις τοῦ ἐνάγοντος).

17. Ἐὰν ὑποβληθῇ τῇ συμφωνίᾳ ποινή, ἐπιλογὴν ἔχει· ὁ ἐπερωτήσας, ἢ τῇ ἐπερωτήσῃ χρῆσασθαι, ἢ τῇ παραγραφῇ, καὶ ποιῆσαι τῆς ποινῆς ἀποχὴν. (N. 10 § 1 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 10. N. 14 Κωδ. 2. 3 (de pactis). N. 12 § 2 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus).

M. Ἐὰν εἰς τὸ συμφωνητικὸν προσδιορισθῇ ποινή, ὁ συμφωνήσας (εἰ ἐπερωτήσας) δύναται κατ' ἐκλογὴν, ἢ τὴν συμφωνίαν νὰ μεταχειρισθῇ, ἢ τὴν ἐνασταίην καὶ νὰ ἀποστῇ τῆς ποινῆς.

18. Τὰ παράνομα σύμφωνα οὐκ ἔρρωται· (*) ὡς ὅταν ὁ ἀνηδὸς χωρὶς τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρῇ χρεὶς· οὔτε γὰρ αὐτῷ χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου καλῶς καταβάλλεται. [N. 28 προσίμ. Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1 28).

M. Τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν ἰσχύουσι· ὡς λ. γ. ὅταν ὁ ἀνηδὸς ἀνεῖ τῆς αὐτείας τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρήσῃ χρεὶς· διότι οὐδὲ εἰς αὐτὸν χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου γίνεται ἐγκύριος ἢ καταβολή.

19. Ἐὰν συμφωνήσωσι τινες, ὥστε τὸν προτελευταῖοντα τῶ ἐτέρῳ διδόναι τὴν οὐσίαν, ἄχρηστον τὸ γεγονός· κατὰ τῶν καλῶν τρόπων ὅν· οὔτε γὰρ σύμφωνον, οὔτε ἐπερωτήσις οὕτω γενομένη ἰσχύει. (N. 4 Κωδ. 8. 39 (de inutilibus stipulationibus). Βασ. λ. XLIII. 6. 4).

M. Ἐὰν συμφωνήσωσι τινες, ὁ προκατόνησκων ἐξ αὐτῶν νὰ καταλείπῃ εἰς τὴν ἄλλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τὸ τοιοῦτον σύμφωνον εἶναι ἀνίσχυρον ὡς γινόμενον ἐναντίον τῶν χρηστών ἡθῶν· διὸ οὔτε σύμφωνον, οὔτε ἐπιρωτήσις οὕτω γενομένη ἰσχύει.

20. Εἰ καὶ ἰδιωτῇ περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτία δωρεάν εἰσάγει τὸ συμφωνόν· στρατιῶται ὁμῶς ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσιν. (N. 30 Κωδ. 2. 3 (de pactis). N. 2. § 2 Πανδ. 28. 6 (de vulgari et pupillari). N. 1 § 21 Πανδ. 37. 6 (de collatione). N. 2 § 3 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). N. 29 § 2 N. 30 Πανδ. 39. 4 (de donationibus).

M. Εἰ καὶ ἰδιωτῇ δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσωσιν ἐγκύρως περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ τὸ τοιοῦτον σύμφωνον οὐδὲ δωρεάν αἰτία θανάτου δύναται ἐγκύρως νὰ ὀρίσῃ· στρατιῶται ὁμῶς ἐφερχόμενοι εἰς παράταξιν ἰσχυρῶς συμφωνοῦσι τὸ τοιοῦτον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι τὰ πτωχὰ καὶ εὐθεσμά καὶ μὴ κατὰ φύσιν σύμφωνα ὁ νόμος ἀκυροῖ· λέγων τὰ παράνομα σύμφωνα οὐκ ἔρρωται.

(ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΩΝ)

21. Ἐάν συμφωνηθῇ ἐξ ἀπαιδίας τὸν ἄνδρα κερδαίνει τὴν προίκα, καὶ ναυαγήσῃ ἡ γυνὴ μετὰ ἐνιαυσίου παιδίου, δοκεῖ προτελευτᾶν ὁ παῖς τῆς μητρός, καὶ κερδαίνει ὁ ἄνθρωπος· φησὶ γάρ ὁ νόμος· εἰ μὲν ἔφηθος ὑπῆρχεν ὁ παῖς, τὴν μητέρα νομίζειν προτελευτήσαντα· εἰ δὲ ἄνηθος, τὸν παῖδα κρίνειν πρὸ τῆς μητρός τελευτήσαντα· (1) (N. 26 πρ. Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 24).

M. Ἐάν συμφωνηθῇ νὰ κερδαίνει ὁ ἄνθρωπος ἀτεκνίαν τὴν προίκα, καὶ ναυαγήσῃ ἡ γυνὴ σὺν μονοτετῇ τέκνῳ, θεωρεῖται ὅτι τὸ τέκνον προαποθνήσκει τῆς μητρός, καὶ κερδαίνει ὁ ἄνθρωπος· διότι ὁ νόμος λέγει· εἰ μὲν ὁ υἱὸς ἦτον ἔφηθος, λογίζεται ὅτι ἡ μήτηρ προαπέθανεν· εἰ δὲ ἄνηθος, ὁ υἱὸς λογίζεται ὅτι προαποθνήσκει τῆς μητρός.

22. Ἐάν γυνὴ καθ' ἄψιμαχίαν λαβοῦσα τοὺς παῖδας ὑπαναχωρήσῃ τοῦ ἀνδρός· ὁ δὲ ὥσπερ ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ μὴ ἀπαίτησαι τὴν προίκα, εἴγε πρὸς αὐτὸν ὑποστρέψει, οὐκ ἐρρώται· τὸ σύμφωνον. (N. 27 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 24).

M. Ἐάν γυνὴ λαβοῦσα ἐν ὥρᾳ ἀψιμαχίας τὰ τέκνα αὐτῆς ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, οὗτος δὲ εἰσὶν ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ νὰ μὴ ἀξιώσῃ τὴν προίκα, ἐάν ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὸν, τὸ σύμφωνον δὲν ἰσχύει.

23. Ἐάν τις συνεφώνησε πρὸς τὸν πενθερόν, ἵνα, ἐάν συμβῇ αὐτὸν ἐν τῷ γάμῳ τελευτήσαι παίδων ὑπόντων, τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς μόνον ἀποδοθῇ, ἄχρηστόν ἐστι τὸ σύμφωνον. (N. 3 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασίλ. XXIX. 5. 33).

M. Ἐάν τις συνεφώνησε πρὸς τὸν πενθερόν, ὥστε, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἐάν συμβῇ ν' ἀποθάνῃ αὐτὸς καὶ ὑπάρχῃσι τέκνα, τὸ ἥμισυ μόνον τῆς προικὸς ν' ἀποδοθῇ, ἡ συμφωνία εἶναι ἀνίσχυρος.

24. Ἐάν ἄνθρωπος συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα τελευτήσαν αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον τοῦτο ἄχρηστόν ἐστι· οὐ γάρ δυνατόν διὰ συμφώνου τυποῦσθαι· τὰ περὶ τῆς ἡμετέρας κληρονομίας· ἐξωτικὸς γάρ ἄνθρωπος διαθήκης χωρὶς ἑτέρου οὐ δύναται κληρονομήσαι· ἡ γὰρ κληρονομία τοῖς ἐξωτικοῖς ἐν διαθήκῃ δίδεται. (N. 5 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασ. XXIX. 5. 35).

(1) Τὸ τεκμήριον τῆς προαποθνήσκουσας τοῦ ἐφήθου κτλ., εἶναι τεκμήριον νόμιμον ἐπιδεχόμενον ἀνταποδείξιν· ἐφαρμόζεται δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην ἐπὶ θανάτου ἐν γένει συγγενῶν τῆς εὐθείας γραμμῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ συμβεβηκότος προελθόντος.

Μ. Ἐάν ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα νὰ ταχθῇ κληρονόμος αὐτῆς μετὰ θάνατον, τὸ συμφωνόν τοῦτο εἶναι ἀνίσχυρον· διότι δὲν ἐπιτρέπεται αἱ κληρονομίαι νὰ ῥυθμίζωνται διὰ συμφώνου· καὶ ὁ ἐξωτικός δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἄλλον ἀνευ διαθήκης, ὡς τῆς κληρονομίας διδομένης εἰς τοὺς ἐξωτικούς μόνον διὰ διαθήκης.

25. Ἐάν γένηται συμφωνόν, ἵνα προτελευτώσῃ τῆς γυναικὸς ἢ προῖξ ἀπομείνῃ παρὰ τῷ ἀνδρί, ἐάν παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένη ἔσῃ ἢ προῖξ, ἐρῶνται τὸ συμφωνόν, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· δυνατόν γάρ βλάπτεσθαι ἀπὸ συμφώνου τὴν προῖκα, ὅτε μόνος ὁ πατήρ μέλλει περὶ αὐτῆς ἐνάγειν. (N. 6 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασ. XXIX. 5. 36).

Μ. Ἐάν διὰ συμφώνου συνομολογηθῇ νὰ ἀπομείνῃ μετὰ θάνατον ἢ προῖξ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, ἐάν μὲν ἢ προῖξ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἰσχύει τὸ συμφωνόν, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· διότι ἐπιτρέπεται νὰ βλάπτηται ἢ προῖξ διὰ τοιοῦτου συμφώνου, ὅπῃς μόνος ὁ πατήρ (ὡς μόνος ἐνδιαφερόμενος) μέλλει νὰ ἐναγάγῃ περὶ αὐτῆς.

ΤΙΤΛ. Ι'.—Περὶ διαλύσεως (ἥτοι συμβιβασμοῦ) (1).

1. Πᾶσα διάλυσις ἢ δοθῆναι τίποτε ζητεῖ τῷ διαλυσαμένῳ ἢ παρακατασχεθῆναι τίποτε παρ' αὐτοῦ ἢ ἐπαγγελθῆναι τίποτε αὐτῷ, καὶ εἰ μὴδὲν τούτων γένηται, οὐκ ἔστι διάλυσις· διάλυσις γάρ οὐδενὸς δοθέντος ἢ παρακατασχεθέντος ἢ ὁμολογηθέντος ἥτοι ἐπαγγελθέντος οὐδαμῶς προβαίνει. (N. 38 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 55).

Μ. Τοῦ συμβιβασμοῦ ἀντικείμενον εἶναι ἢ νὰ δοθῇ τι εἰς τὸν συμβιβασθέντα ἢ νὰ παρακρατηθῇ τι ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν δοθέντων ἢ νὰ ὑποσχεθῇ τι εἰς αὐτόν· ἐάν δὲ μὴδὲν τούτων συμβῇ, συμβιβασμὸς δὲν ὑπάρχει· διότι, ἐάν δὲν δοθῇ τι ἢ παρακρατηθῇ ἢ ὁμολογηθῇ ἥτοι δοθῇ ὑποσχέσις πράγματις τις, συμβιβασμὸς δὲν καθαρτίζεται.

Ν. Οἱ ἐκδόσεις συμβιβασμοῦ θεωρεῖται ὅτι ἀφαιρᾷ καὶ περιορίζεται εἰς μόνον τὰ ἀντικείμενα, περὶ ὧν τὰ μέρη συνέθεντο (N. 9. 21 Πανθ. (2. 15)· πᾶσα δὲ δι' αὐτοῦ παραίτησις ἀξιώσεων καὶ ἀπαιτήσεων ἀναφέρεται εἰς μόνον ἐκείνας ὅσαι εἶχον σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν δοῦσαν εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἀγοράην, μὴ δυναμένη νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ ἄλλοις καὶ ἀρχίτων αὐτῇ ἀντικειμένων. Ἀπ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 11540 τοῦ... καὶ 5532 τοῦ 1849.—Ἡ ὑπόγραφος βλάβη δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν συμβιβασμῶν (N. 78 § 16 Πανθ. (26. 1) N. 65 § 1 Πανθ. de crud. indel.). Δ. Π. 178 τοῦ 1852, 67 τοῦ 1874.—Τὴν ἐνστασιν τοῦ συμβιβασμοῦ δύνανται νὰ προτείνωσιν οὐ μόνον οἱ συναλλατταμένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ διαδόχοι αὐτῶν. (Nom. 148 καὶ 177 de reg. juris)· ὅθεν καὶ ὁ ἀγοράσις παρ' ἄλλου ὑποχρεῖται πρὸς ἐγγόχον. Δ. Π. 178 τοῦ 1857.

(1) Διάλυσις (ἥτοι συμβιβασμός, λατιν. transactio) λέγεται ἢ ἐπὶ ἐξισομένην παροχῇ παραίτησις ἀντιβαλλομένων ἀξιώσεων.

2. Καὶ ἐν ὑπομνήμασι καὶ χωρὶς ὑπομνημάτων καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως γενομένη διάλυσις βεβαία ἐστίν. (1) (N. 26 Κωδ. 2. 4 (de trans.). Βασ. XI. 2. 45).

M. Συμβιβασμός γεγόμενος καὶ δι' ὑπομνήματος καὶ χωρὶς ὑπομνήματος καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἰσχύει.

3. Εἰς μὲν τὰ δι' αἵματος ἐπιφέροντα τὴν τιμωρίαν καλῶς διαλυόμεθα, ὑπεξηρημένον τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος· ἔτα δὲ μὴ ἔχει δι' αἵματος τὴν τιμωρίαν, ἐπὶ τοῦτοις οὐκ ἐρρώται ἡ διάλυσις χωρὶς τοῦ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος. (2) (N. 18 Κωδ. 2. 4 (de trans.). Βασ. XI. 2. 35).

M. Ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιφερόντων αἵματος τιμωρίαν ἐγκλημάτων ἐγκλῶν συμβιβάζομεθα, ἐκτὸς τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας· ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ἐπιφερόντων τιμωρίαν αἵματος, ὁ συμβιβασμός δὲν ἰσχύει ἐκτὸς μόνον τοῦ ἐγκλήματος τῆς πλαστογραφίας.

4. Ὁ διαλυσάμενος τὸ ἰσχυρὸν αὐτόθεν ἔχει· εἰ οὖν διαλύσεται τις ἐγγράφως, ὅτι ἐπειπερ εἴχομεν ἀμφισβολίαν, διαλύομαι σήμερον καὶ ὁμολογῶ σοι χρεωστῆν ἑκατὸν νομ. καὶ γένηται διάλυσις· εἴτα μετὰ χρόνον γένηται καὶ ἑτέρα διάλυσις διεξιούσα ὁμοίως, καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ ἑκατὸν νομ. χρεωστῶ σοι· ἢ δευτέρα διάλυσις ἀντ' οὐδενὸς τῷ νόμῳ λελόγισται, ἀλλ' ἀνατρέπεται ἐρχομένη πρὸς δικαστήριον· ὅτι μετὰ ψῆρον ἐρρώμενην οὐκ ἰσχυρῶς τις διαλύεται, καὶ ὅτι ἡ διάλυσις ἀμφισβολομένου πράγματός ἐστι τομὴ καὶ μείζων ἐστὶ ψήρου, πῶς δύναται τις διαλυεσθαι μετὰ ψήρον ἐρρώμενην (*) καὶ βεβαίαν; (N. 40 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus)).

M. Ὁ συμβιβασθεὶς ἀσφαλίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συμβιβασμοῦ· ἂν δὲ ἐν τῷ συμβιβαστικῷ δηλώσῃ τις ἐγγράφως, ὅτι δι' ἀμφισβολίαν συμβιβάζεται

(1) Καὶ τανῦν δύναται νὰ καταρτισθῇ ἀγράφως ἢ ἐγγράφως ὁ συμβιβασμός· ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νάποδειχθῇ διὰ μαρτύρων ἢ κατάρτισις αὐτοῦ· εἰ πρόκειται περὶ ποσότητος ὑπερδαινώσεως τὰς 50 δραχμᾶς. (Πολ. Δικ. ἀφθ. 300 καὶ ἐπ.). Προσθετέον, ὅτι περὶ τοῦ συμβιβασμοῦ, τοῦ ἀναγκαστοῦ εἰς ἐπιδίκον ἀξιώσιν (πρὸς κατάργησιν ἐκκρεμῶς δικῆς), ἀνάγκη νὰ συντάσσεται δικαστικὴ ἐκθέσις ἢ πράξις συμβολαιογραφικὴ. (Πολιτ. Δικ. 477. 478).

(2) Συμβιβασμός ἐπιτρέπεται καὶ τανῦν ὡς πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἐγκλήματος πηλαζούσας ἰδιωτικὰς ἀπαιτήσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν δυνάμει τῶν ποιν. νόμου ἐπιβαλλομένην ποινὴν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ψῆρον ἐρρώμενην τὴν ἐκκλήτου δοκιμασθεῖσαν γρῶν, ἢ τὴν μὴ ἐκκλητευσμένην διὰ τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς ἐκκλήτου, τοῦτο ἐστὶ διετίαν τοιαύτην διάλυσιν μετὰ ψήρον ἐρρώμενην γενομένην ὁ Μάγιστρος ἀνέτειλε, καταδικάσας τὸν Μητροπολίτην Ἀγκύρας, ὅτι μετὰ ψήρον ἐρρώμενην διελύσατο ἐπὶ τινι ὑπόθεσιν.

σήμερον, καὶ ὁμολογεῖ ὅτι χρεωστὴ ἐκαστὸν νομίσματα, καὶ ἐπιτευχθῇ αὐτῷ συμβιβασμὸς, ἔπειτα δὲ μετὰ καιρὸν ἐπέλθῃ καὶ ἕτερος συμβιβασμὸς διαλυθάνων τὰ αὐτά, καθ' ὃν δὲν χρεωστὴ οὐδὲ τὰ ἐκαστὸν νομίσματα, ὁ δευτέρος συμβιβασμὸς οὐδὲλως ἰσχύει, ἀλλ' ἐμφανιζόμενος οὗτος εἰς δικαστήριον ἀναγέρεται· διότι μετὰ κεκυρωμένην ἀπόφασιν δὲν συμβιβάζεται τις ἰσχυρῶς, ὁ δὲ συμβιβασμὸς εἶναι ἀμφιβαλλομένου πράγματος διακανόνισις ἐπιφραστεύει καὶ ἀποφασίως. Καὶ πῶς δύναται τις νὰ συμβιβασθῇ μετ' ἀπόφασιν κεκυρωμένην καὶ ἰσχυράν;

5. Ὅτι καὶ μετὰ προστίμου καὶ χωρὶς προστίμου διὰ συμφώνου μόνου γίνεταί διαλύσις. (N. 15 καὶ 16 Πανδ. 2. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 15 καὶ 16).

Μ. Συμβιβασμὸς γίνεταί καὶ διὰ μόνου συμφώνου ἀνευ προστίμου οὐχ ἥτιον ἢ καὶ μετὰ προστίμου.

6. Οὔτε μετὰ διάλυσιν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν ἐξέσται τινὶ μεταβάλλειν τὴν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, εἰ καὶ κατ' ἀπάτην δηλονότι ψευδῶς τὴν ἀρχὴν ἐρθεας γενομένη. (N. 30 Κωδ. 2. 4 (de transact.). Βασ. XI. 2. 47).

Μ. Οὔτε μετὰ συμβιβασμὸν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν δύναται τις νὰ μεταβάλῃ τὴν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, καὶ ἂν ἔτι ἀπ' ἀρχῆς ἔτυχῃ νὰ γίνῃ κατ' ἀπάτην, δηλ. ψευδῶς.

7. Εἰ μετὰ ἐλευθέρων διαλύσεται τις ἐν τῷ εἶναι μεῖζων τῶν κατ' ἐνικυρίων ἐπὶ τῷ τινα λαβεῖν παρ' αὐτῶν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μὴπω δεβώκασιν οἱ διαλυσάμενοι τὰ ἐπαγγεληθέντα, ἀλλ' οὐδὲ νῦν ἐναγόμενοι προσφέρουσιν αὐτῇ ταῦτα, ὅμως καλῶς κέχρηται τῇ τοῦ συμφώνου παραγραφῇ τῇ ἀπὸ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ ἀρροσάσῃ. (N. 36 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 53).

Μ. Ἐάν συμβιβασθῇ τις μετὰ ἐλευθέρων ὡς ἐνήλικος ἵνα λάβῃ τινὰ παρ' αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι δὲν ἔδωκαν ἔτι τὰ ὑπογεθέντα, οὐδὲ κατὰ τὸ παρὲν ἐναγόμενοι προσφέρουσιν αὐτῇ ταῦτα, ἐγκυρῶς ὅμως μεταχειρίζονται τὴν τοῦ συμφώνου ἔνστασιν, τὴν ἐκ τοῦ συμβιβασμοῦ προερχομένην.

8. Ὁ ἐπὶ χρήμασι διαλυσάμενος ἐπὶ ὕβρεως ἀτιμοῦται· δοκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ συνειδέσθαι ἑαυτὴν ἁμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (N. 18 Κωδ. 2. 11 (ex quibus causis infamia inrogatur). Βασ. XXI. 3. 17).

Μ. Ὁ συμβιβασθεὶς διὰ χρημάτων ἐπὶ ἀγωγή ὕβρεως ἀτιμοῦται, διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔδωκε τὰ χρήματα ὡς συναισθάνουμένος ἑαυτὸν ἔνοχον.

9. Ὅτι τὸ διαλυσάσθαι γυναῖκα μετὰ ἀνδρὸς καὶ εἰπεῖν ὅτι ἐμοὶ χεύθῃ καὶ διὰ τοῦτο διαζεύγνυμι, οὐδὲν ἔστι τῷ νόμῳ.

Μ. Ὁ περὶ διαζυγίου συμβιβασμὸς γυναίκης μετ' ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐμοὶ χεύθῃ καὶ διὰ τοῦτο διαζεύγνυται οὗτος ἀπ' αὐτῆς, λογίζεται οὐδὲν κατὰ τὸν νόμον.

10. Τὰς ὑποθέσεις αὐτάς, ἥτοι τὰς δίκας τὰς διαλύσεις νομίμοις περαιωθεῖσας, οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεται ἡ κρίσις. (N. 16 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 33).

Μ. Αἱ ὑποθέσεις ἥτοι αἱ δίκαι, αἵτινες ἐπερατώθησαν διὰ νομίμων συμβιβασμῶν, δὲν ἀνατρέπονται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.

11. Ὅτι ὁ τὰ συμφωνία καὶ τὴν διάλυσιν ἀνατρέψειν πειρώμενος, εἴπερ ἐκουσίως πεποίθηκε, μὴ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀρμαζούσης αὐτῷ ἀγωγῆς ἀποστερεῖται, καὶ δίδωσι καὶ τὸ πρόστιμον ὅπερ ἐν τοῖς συμφωνοῖς ἢ ταῖς διαλύσεσιν ἐγκείμεναι, καὶ ἐκπίπτει καὶ τῆς δεσποτείας τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὅτινα προφάσει τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως ἐκέρδησε· τὸ δὲ ἕτερον μέρος ταῦτα κερδαίνει. (N. 41 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 58).

Μ. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ ἀνατρέπῃ τὰ συμφωνητικὰ καὶ τὸν συμβιβασμὸν, εἴ ἐθελουσίως ἐπράξε τοῦτο, οὐ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλ' ἀποστερεῖται καὶ πάσης εἰς αὐτὸν ἀρμαζούσης ἀγωγῆς, καὶ δίδει καὶ ὅ,τι πρόστιμον διαλαμβάνεται εἰς τὰ συμφωνητικὰ ἢ τοὺς συμβιβασμούς, καὶ ἐκπίπτει τῆς κυριότητος τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὅπερ ἐκέρδησε κατὰ λόγον τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως· κερδαίνει δὲ ταῦτα τὸ ἐναντίον μέρος.

12. Οὐκ ἀνατρέπει τις ἣν ἐποίησε διάλυσιν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν τὰ ἴδια δικαιώματα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ποιήσεως αὐτῆς, εἰ μὴ ἂρα ὁ ἀντιδικὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλος δι' ἐκείνου αὐτὰ παρεκράτησεν. (1) (N. 19 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 36).

Μ. Δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τις τὸν γενομένον συμβιβασμὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ δὲν εἶχε τὰ ἐγγράφα αὐτοῦ (ἅπερ μετέπειτα ἀνεκάλυψε), ἐκτός ἐὰν δολίως παρεκράτησεν αὐτὰ ὁ ἀντιδικὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλος δι' ἐκείνου, ἵνα κατορθώσῃ τὸν συμβιβασμὸν.

13. Οὐκ ἀνατρέπει τις τὴν ἐμπροσθεν φίλων γενομένην διάλυσιν διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν κατὰ βίαν ταύτην ποιῆσαι. Ὅτι ὅπου φιλία ἐστίν, οὐ βία τραχταίζεται. (N. 35 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 52).

Μ. Δὲν ἀνατρέπει τις τὸν ἐνώπιον φίλων τελεσθέντα συμβιβασμὸν, διατεινόμενος ὅτι προέβη εἰς τοῦτον βίαιος, διότι, ὅπου ὑπάρχει φιλία, βία δὲν ὀφίσταται.

14. Ὁ διαλυσάμενος ὥσαντι περὶ πράγματος ἀμφιβόλου καὶ δίκης δολήλου καὶ ἀπληρώτου διαλύεται· ὁ δὲ συμφωνῶν κατὰ

(1) Ἐννοεῖται, ὅτι ἄλλα δίκαια τοῦ ἑτέρου τῶν συμβιβασθέντων μὴ συμπεριληφθέντα εἰς τὸν συμβιβασμὸν καὶ προκύπτοντα ἐκ τῶν νεωστὶ εὐρεθέντων ἐγγράφων (δικαιωμάτων ἐν τῇ Βυζαντινῇ γλώσσῃ) διατηροῦνται ἀνέναντα. (Βασ. XI 2 § 3. 12).

δωρεάν, πρᾶγμα δῆλον καὶ ἀναμφίβολον συγχωρεῖ. (N. 1 Πανδ.
2. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 1).

M. Ὁ συμβιβασθεὶς ὡς περὶ πράγματος ἀμφιδύλου καὶ δίκης ἀδήλου καὶ εἰσέτι ἀτελειώτου συμβιβάζεται· ὁ δὲ συμφωνῶν λόγῳ δωρεᾶς, παραχωρεῖ πρᾶγμα δῆλον καὶ ἀναμφίβολον.

15. Ὅτι ὁ μείζων διαλυσάμενος, εἴ καὶ παραχρῆμα περὶ δόλου διαμαρτύρεται, εἰς ἀνατροπὴν αὐτῷ τῆς διαλύσεως ἢ περὶ δόλου διαμαρτυρία οὐκ ἐξαρκεῖ. (N. 22 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 39).

M. Ὁ ἐνῆλικος συμβιβασθεὶς, καὶ ἂν παραχρῆμα διαμαρτυρηθῇ περὶ δόλου, ἢ περὶ δόλου διαμαρτυρία δὲν ἐξαρκεῖ εἰς ἀνατροπὴν τοῦ συμβιβασμοῦ.

16. Εἴ καὶ τὰ μάλιστα ἐκείνον τὸν συμφωνήσαντα παραχρῆμα μετὰ μῆλος εἰσέλθοι, ὅμως ἢ διαλύσις ἀνασχεθῆναι καὶ ἢ δίκη ἀνανεωθῆναι οὐ δύναται. (N. 39 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 56. N. 5 Κωδ. 4. 10 (de obligat. et actionibus). N. 12 Κωδ. 4. 38 (de contrahenda emptione). N. 3 Κωδ. 4. 44 (de rescindenda venditione). N. 5 § 2 Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra).

M. Ὁ συμβιβασθεὶς καὶ εὐθὺς ἂν μετακληθῇ, ὁ συμβιβασμὸς δὲν ἀνατρέπεται καὶ ἡ δίκη δὲν ἀνανεοῦται.

17. Ὁ μείζων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν εἴτε διαλύεται πρὸς τινα, εἴτε τὰ χρεωστούμενα αὐτῷ δωρήσεται· εἴχα τινὸς αἰρέσεως, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα λέγειν, ὅτι ἐλπιδὶ τοῦ μέλλειν σε κληρονομεῖν διελυσάμην ἢ ἐδωρησάμην σοι. (N. 25 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 44).

M. Ὁ ἐνῆλικος εἴτε συμβιβάζεται πρὸς τινα, εἴτε τὰ χρεωστούμενα δωρεῖται ἀνεῷ τινὸς ὅρου, δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ μετὰ ταῦτα ὅτι συνετίεσθαι ἢ ἐδωρήσατο ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θὰ κληρονομήσῃ αὐτόν.

18. Ὁ περὶ μιᾶς αἰτίας ἐνάγων καὶ διαλυόμενος, εἴ καὶ ῥητῶς ἐπαγάγοι, μὴδὲν πλέον ἀπαιτεῖν, καὶ μὴδὲ προσθήσει τὸ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας, ὅμως ἐβρωμένους ἔχει τὰς ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἀρμοζούσας αὐτῷ κατ' ἐκείνου, πρὸς ἐν διελύσατο, ἀγωγὰς· τί γὰρ ὅτι περὶ παρακαταθήκης διελύσατο, εἴχε δὲ περὶ δανείου ἀγωγὴν; (N. 31 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 48).

M. Ὁ ἐνάγων περὶ ὑποθέσεως τινος καὶ συμβιβασόμενος, καὶ ῥητῶς ἐπιφέρειν, ὅτι οὐδὲν ἀπαιτεῖ πλέον, καὶ ἀνεῷ ἔτι τῆς προσθήκης, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ διὰ ταύτην μόνον τὴν ὑπόθεσιν, διατηρεῖ οὐχ ἥττον ἰσχυρὰς τὰς ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἀρμοζούσας εἰς αὐτὴν ἀγωγὰς κατ' ἐκείνου, πρὸς ἐν συνετίεσθαι. Καὶ τί κοινὸν τῷ ὄντι εἰς συνετίεσθαι περὶ παρακαταθήκης, εἴχε δὲ ἀγωγὴν περὶ δανείου;

ΤΙΤΛ. ΙΑ'.—Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.

1. Βία ἐστὶ μέγαλον πράγματος ἐπέλευσις, ἣν οὐ δύναται τις ἀπωθεῖσθαι, ἥγουν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποδιώκειν καὶ ἀποτρέπειν. (Ν. 2 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. Χ. 2. 2).

Μ. Βία εἶναι μέγαλον πράγματος ἐπέλευσις, τὴν ὁποῖαν δὲν δύναται τις νὰ ἀπωθήσῃ, ἥγουν νὰ ἀποδιώξῃ καὶ ἀποτρέψῃ ἀφ' ἑαυτοῦ.

2. Βία ἐστὶν οὐ μόνον τὸ στρεβλῶσαι καὶ ἐγκλεῖσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ γνῶμην τινά, ὅτε μάλιστα κύριος θελήματος οὐκ ἐστὶ διὰ τὸ ἀνήλικον, πρὸς συναλλάγμα προτρέψαι. (Ν. 2 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. Χ. 2. 2).

Μ. Βία εἶναι οὐ μόνον ἡ στρέβλωσις καὶ ἐγκλείσις, ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ γνῶμην πρὸς συναλλάγμα τινός, ὅταν μάλιστα διὰ τὸ ἀνήλικον δὲν ᾔνοιε οὗτος κύριος θελήματος.

3. Ὅτι τὸ βιά καὶ φόβῳ (1) γενόμενον οὐκ ἔρρωται. (Ν. 1 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. Χ. 2. 1).

Μ. Τὸ ἐκ βίας καὶ φόβου γενόμενον δὲν ἰσχύει.

Ν. Ἐκ τῶν περὶ βίας καὶ φόβου διατ. τοῦ νόμου (Ν. 3 § 1 καὶ 32 § 1 καὶ 3 Πανδ. (4. 2), 18 Κωδ. (3. 4) ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰς τῆς Ἐδαφ. δυν. περὶ βίας) προκύπτει, ὅτι ὁ φόβος δίδει νὰ ᾖ ῥάσιμος, δηλονότι τὸ ἀπειλούμενον κακὸν (παρὲν ἢ μέλλον) πιθανῶς ἐπενεχτόν, ἢ δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τὴν αὐτοῦ ἀντιστάσεως δυσκόλῃ· εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον δὲ κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίας ἀρτῆκεν ὁ νόμος τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐκαστοῦ προτεινόμενων περιστατικῶν περὶ τοιοῦτου ἀπειλούμενου κακοῦ. Α. Π. 40 τοῦ 1878. Ὅθεν ἐπιτρέπεται ἀχώρως συναλλάγματος (κατ' ἀκολουθίαν καὶ τοῦ γαμου), ἂν ἐγένετο δι' ἀπειλῶν οὐ μόνον κατὰ τέκνου ἐκ νομίμου γάμου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τέκνου φυσικοῦ καὶ προσέτι κατὰ κυοφορούμενου, εἴτε νομίμου γάμου καρπὸς ἐστὶ τούτου, εἴτε ἀπ' ἄλλης προερχεται σχέσεως. Α. Π. 40 τοῦ 1878.—Ὡσαύτως ἐκ τῶν διατ. τούτων προκύπτει ὅτι τότε μόνον εἶναι τις ὑπόχρεως εἰς ἀπεζημίωσιν διὰ τὴν μὴ εκπλήρωσιν ὑποχρεώσεως τινος ἐκ συμπαθείας προερχομένης, ὅτι αὕτη (ἢ μὴ εκπλήρωσις) προερχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀληθοῦς θελήσεως ἢ τῆς ἀμελείας τοῦ ὑποχρεωμένου, ὅτε δέποτε θυμῶς διὰ ἀκαταμάχητος καὶ παράνομος βία ἀπέτρεψε τὴν εκπλήρωσιν, εἴτε ἐπενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπὲρ οὗ συνεστάλη ἡ ὑποχρέωσις εἴτε καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τρίτων προσώπων. Α. Π. 104 τοῦ 1849. Καὶ οὐχὶ μόνον ἡ βία ἀπαλλάσσει τῆς εἰς ἀπεζημίωσιν ὑποχρεώσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος ὁ παρὰ τὴν (οὐχὶ δὲ ἐπιζόμενος) καὶ σπουδαῖος, ὅστις δηλονότι δύναται καταποθεῖσθαι καὶ τὴν σταθερώτερον ἄνδρα, οἷον ἀπειλὴ θανάτου, πληγῶν ἢ δουλείας. Α. Π. 245 τοῦ 1838. Δηλονότι στοιχεῖον τῆς ψυχολογικῆς βίας, τῆς ἐπαγοῦσης τὴν διαρρήξιν τῶν συμβάσεων, εἶναι φόβος ἐπικείμενος καὶ σπουδαῖος κακοῦ ἀπειλῶν περιγῶν. Α. Π. 172 τοῦ 1890. Ἀλλὰ δίδει ὁ διατ. τῆς ψυχολογικῆς βίας ἐμπαισόμενος φόβος νὰ ᾖ ἄδικος, ὅπως ἐπενέγκη

(1) Ὅρα καὶ Παρερτ. Ἀρμίν. τ. 1. Β' περὶ κατ' ἐνόμιμον δικαίων § 15 καὶ § 60.

τὴν ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως, τοιοῦτος δὲ δὲν εἶναι ὁ ἐξ ἀπειλῆς προσωποκρατήσεως δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐμποιούμενος, ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ δικαιουμένου νὰ προσωποκρατήσῃ αὐτόν· μόνος δ' ὁ δι' ἀπειλῆς περὶ προσωποκρατήσεως πρὸς ἐπίτευξιν κέρδους ἀνεξαρτήτου τῆς δικαίας αὐτοῦ ἀπαίτησεως ἐμποιοῦμενος φέρεται θεωρητικῶς ἄδικος (N. 7 § 1 καὶ N. 8 Πανδ. 4. 2). Α. Π. 7 τοῦ 1884. Πρόδηλον δ' ὅτι δὲν λογίζεται ὡς κακὸν, δυνάμει νὰ δικαιολογήσῃ τὸν φόνον, ἡ ἀπειλὴ ποινικῆς ἢ ἀστικῆς δίκης, καθότι τὰ δικαστήρια ἐπιλαμβάνόμενα οὐδὲν κακὸν θέλουσι πράξει. Α. Π. 197 τοῦ 1878. Κατὰ ταῦτα ἡ δι' ἀπλῶν φιλοφρονήσεων τινος καταπατεῖς τοῦ διαθέτου νὰ συντάξῃ ἐνδεχόμεν ὑπὲρ αὐτοῦ δὲν ἀποτελεῖ λόγον ἀκυρότητας, ἀπὸ οὐδενὸς νόμου ἀπαγορευόντος τὴν φιλοφρονήσιν. Α. Π. 185 τοῦ 1884. Ἀκυροῦται δ' ἡ διαθήκη λόγῳ βίας, ἐὰν συνέλθῃ ὕλη καὶ πράξις κατὰ τοῦ διαθέτου, ὑποτάσσουσα τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἡ ἀπειλὴ σπουδαίου κακοῦ, δυνάμει νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ Α. Π. 230 τοῦ 1888 — κατ' ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 232 τοῦ 1895 (κατὰ πλειονοψηφίαν) βιαίως λογίζεται ἐκδηλωθεῖς οὐ μόνον ὁ διὰ σωματικῆς βίας ἐξωθηθεὶς τῆς νομῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ εὐλόγου φόνου ἢ καὶ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀποχώρησις τοῦ κτήματος, ἔπερ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ κατέλαβεν ἄλλος, ὡς προκύπτει ἰδίως ἐκ τοῦ νόμου 3 § 6 καὶ 7 de vi (43. 18). Ἀλλὰ κατὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως μειονοψηφίαν τὸ παράγγελμα unde vi, ἥτοι ἡ πρὸς ἀνάγκησιν τῆς βιαιῶς ἀφαιρεθείσης νομῆς χρησιμεύουσα ἀγωγή, ἡριαν βάνιν ἔχει ἀπώλειαν νομῆς γενομένην διὰ σωματικῆς βίας ἢ διὰ φόνου ἐμποιοῦντος τῶ νευομένῳ, ὡς προκύπτει ἰδίως ἐκ τοῦ νόμου 1 § 28 Πανδ. (43. 16).

4. Ἐάν τις πρῶτ' αἰτία τινος διχα δικαστικῆς κατεύσεως βία ἀφέλῃται, ἐὰν μὲν δεσπότης ἐστί, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ ἄλλότριον ἦ, οὐ μόνον αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ τῇ τὴν ἀρπαγὴν ὑπερβαίναντι. (N. 7 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 55).

Μ. Ὅταν τις ἀφαιρῇ βιαιῶς πρῶτ' αἰτία τινος ἀνευ δικαστικῆς διατάξεως, εἰ μὲν εἶναι κύριος, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ τοῦτο εἶναι ἄλλότριον, οὐ μόνον αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἰς τὸν μεταστένα.

5. Ὁ ἀναρχίαν πληγμολήτας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κατακρινόμενος τὸ ἐπιτίμιον μόνον δίδωσιν, οὐ μὴν καὶ τοὺς καρπούς, καὶ χρέονι τινές ἀπὸ τῆς κινήσεως μέχρι τῆς καταδικῆς ἐράδωσιν.

Μ. Ὁ ἐξ ἀπειθείας μὴ ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς ἔτους, καταδικαζόμενος, δίδωσι μόνον τὸ ἐπιτίμιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς καρπούς, καὶ ἐὰν χρέονι τινές ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς καταδικῆς παρέλθωσιν.

6. Ὅτι ὁ βία καὶ ἀρπαγῇ τὴν ἀρχὴν λαβὼν τι, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐξωνήσεται· τοῦτο παρὰ τοῦ δεσπότη, ἢ ἐνδεῶς τρόπῳ ἢ ἀνταλλαγῇ λήγεται τοῦτο, οὐδὲν ὠφελεῖται, οὐδὲ ἡ πράξις ἐξίτωται· δοκεῖ γὰρ ὁ δεσπότης τοῦτου εἶναι βιάζεσθαι καὶ ἀποτιμῆσαι τοῦ ἰδίου πράγματος καὶ ἀτονίαν πρὸς τὸ συνάλλαγμα ἐρῆσθαι. (N. 5 Πανδ. 47. 8 (vi bonorum raptorum). N. 65

Πανδ. 47. 2 (de furtis). Ν. 1 § 25 Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra). Ν. 4 § 10 Πανδ. 41. 3 (de usurpationibus et usucap.). Ν. 2 καὶ 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metus vel

Μ. Ὁ ἀφαιρέσας τι ἐξ ἀρχῆς διὰ βίας καὶ ἀρπαγῆς, καὶ ἐν μετὰ ταῦτα ἀγοράσῃ, τοῦτο παρὰ τοῦ κυρίου, ἢ λάβῃ ὡς δωρεάν ἢ κατ' ἀνταλλαγῆς δὲν ὡφελεῖται ποσῶς, εὐδὲ ἡ πράξις ἰσχύει, διότι ὑποτίθεται, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ βιάζεται ἐπὶ καὶ συγκατατίθεται εἰς τὸ συνάλλαγμα ἐκ δυσπειθοσύνης καὶ ἀδυναμίας περὶ ἀναισθησίας τοῦ πράγματος αὐτοῦ.

Ν. Καταρτισθέντος ὁμοῦ τοῦ τῆς ἀνταλλαγῆς συναλλάγματος διὰ τι τῆς συναινεσίως καὶ τῆς ἐπειθοσύνης παραδόσεως, ἐκάτερος τῶν ἀνταλλαξάντων κατέστη κύριος τοῦ παραληφθέντος κτήματος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ ἐκ τῆς γῆς ἢ ἐξ ἀνωτέρας βίας ἀπώλεια ἀφορᾷ εἰς αὐτόν, καὶ ὅτι ἀκίνητος δὲν ἔχει λάβει τὴν κατοχὴν τοῦ κτήματος. Α. Π. 148 τοῦ 1863, 181 τοῦ 1881.

7. Καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας παρὰ τοῦ βιασαμένου ἢ κατὰ δωρεάν ἢ ληγᾶτον λαβὼν ἐνέχεται καὶ ὁ ποιήσας τὴν βίαν ἀναγκάζεται ἀποκαταστῆσαι, εἰ καὶ ἕτερος ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ τὸ ἀφαιρθεὶν βιαίως ἔχων ἀποκαθίστησι, καὶ ἕτερος τὴν φόβον ἐπήγαγε, καὶ τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται, τοῦτοστὶ μετὰ καρπῶν καὶ πάσης αἰτίας. (Ν. 14 § 5 καὶ 7 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. Χ 2. 14).

Μ. Καὶ ὁ ἀγοράσας καλῇ πίστει παρὰ τοῦ βιάσαντος ἢ κατὰ δωρεάν ἢ κληροδότημα λαβὼν ἐνέχεται καὶ ὁ βιάσας ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ ἄλλος ἔχει αὐτό καὶ ὁ κατέχων τὸ βιαίως ἀφαιρθεὶν ἀποκαθίστησιν αὐτὸ καὶ ἄλλος ἐν ἐπήνεγκε τὸν φόβον, καὶ τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖται τετραπλάσιον, τοῦτοστὶ μετὰ τῶν καρπῶν καὶ τῶν λοιπῶν παρακολουθημάτων.

Ν. Ἡ διάταξις τῆς ἐσδόμης παραγράφου, περιλαμβανομένη πλατότερον ἐν τοῖς Βασιλικαῖς 28 (10. 2), εἴρει, ὅτι καὶ ἐν ἄλλοις ἐπήνεγκε τὴν βίαν, ὁ κατακρατῶν τὸ ἀφαιρθεὶν βιαίως ἀποκαθίστησιν αὐτὸ, δὲν ἀφορᾷ δὲ αὐτὸ εἰς μόνον τὴν διὰ βίας κατάληψιν τῆς κατοχῆς, ἀλλὰ πᾶν συνάλλαγμα διὰ βίας γενόμενον. Α. Π. 75 τοῦ 1846. Ὡσαύτως κατὰ τὴν Α. Π. 105 τοῦ 1852, οἱ νόμοι 9 § 8 καὶ 14 § 8 καὶ 6 τῶν Πανδ. βιβλ. 4 τίτλ. 2 καὶ θεοσίν ἐν γένει τῶν βιασθέντων πρὸς τὸ δοῦναι ἢ πράξαι τι, εἴτε κατὰ τοῦ αὐτοῦ τοῦ τῆς βίας εἴτε κατ' ἄλλου εἰς ἐν ἐν γινώσκῃ ἢ ἀγνοίᾳ περιττῶς ἐπὶ πρὸν τῆς βίας. — Ἡ περὶ βίας πράξεις μὴ περιλαμβανόμενα τὰ γεγονότα, τὰ ἀπαρτιζόμενα τὴν βίαν, ἀπαρτίζονται ὅτι δυνάμει τοῦ 322 ἀφορ. τῶν πολ. δικ. ὡς στερομένην ἱστορικῆς αἰτίας. δὲν ἐπιτρέπεται δηλονότι ἢ ἀποδείξει αὐτῆς. Α. Π. 75 τοῦ 1846, 82 τοῦ 1849, 16 τοῦ 1850.

8. Ὁ βία ἐκβληθεὶς νομῇ, διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐν αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναλαμβάνει αὐτήν (1) κατὰ δὲ κληρονόμων οὐ κινεῖται.

(1) Βλ. ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ § 39 βιβλ. Β' τίτλου κ'. Σημειώσιν δὲ, ὅτι κατὰ τινὰς συγγραφάς (σημειωμένους εἰς τὴν Ν. 1 § 9 καὶ 33 Πανδ. 48. 16 καὶ Ν. 9 Πανδ. 6. 1), τὴν περὶ βίας ἀγωγὴν ἔχει καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ κτόχος (δηλονότι ὁ μισθωτής, ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ ἐπὶ χρησὶ δυνευστικός).

ται, εἰ μὴ μόνον εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτούς. (1) (N. 2 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 49).

M. Ὁ ἐξωσθεὶς διὰ βίας τῆς νομῆς ἀναλαμβάνει αὐτὴν ἐντὸς ἔτους διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς· κατὰ δὲ κληρονόμων δὲν κινεῖται, εἰ μὴ μόνον ὡς πρὸς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτούς.

N. Ὅταν ἀποδληθῶσι βιαίως εἰ μισθωταὶ κτήματα, τὸ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς νομῆς παραγγέλλεται ἔχει ὁ κύριος τοῦ κτήματος κατὰ τοῦ καταλαβόντος βιαίως αὐτό. Δ. Π. 331 τοῦ 1895 ("Ἴδε καὶ Νομολ. ὑπὸ § 3).

9. Οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς τὴν βιαίως ληρθεῖσαν παρ' αὐτοῦ νομὴν βεβαιοῖ τις. (N. 3 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασίλ. L. 3. 50).

M. Οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀσφαλίζει τις ἑαυτοῦ νομὴν, ἣν ἔλαβε βιαίως.

10. Ὅτι καὶ ὁ ἀπόντος πρῶγμα κατασχὼν τῷ περὶ βίας ἐνάγεται, εἰ μὴ τριακονταετία παρῆλθεν, ἐξ οὗ τῆς νομῆς ἐπελάβετο (N. 11 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 59).

M. Καὶ ὁ καταλαβὼν ἀθαιρέτως πρῶγμα, ἐν τῇ νομῇ ἀποδημοῦντος διακατέχου διατελοῦν, ἐνάγεται διὰ τοῦ παραγγέλματος περὶ βίας, ἐκτὸς ἐὰν παρῆλθε τριακονταετία ἀπ' οὗ ἐπελήφθη τῆς νομῆς.

11. Ὅτι ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινεῖται. (N. 14 § 1 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). N. 3 Πανδ. 47. 8 (bonorum vi raptorum). προσίμιον Εἰσηγ. 4. 2 (de vi bonorum raptorum). N. 2-5 Κωδ. 9. 33 (vi bonorum raptorum). N. 1 πρ. 39 Πανδ. 43. 16 (de vi). N. 2 Κωδ. 8. 4 (unde vi).

M. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κινεῖται ἐντὸς ἔτους.

12. Τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινουμένης, δίδεται ἡ ποινὴ ἥγουσιν εἰς τὸ διπλάσιον· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ πρῶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί. (1)

M. Ὅσκις ἡ περὶ βίας ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς ἔτους, ἡ ποινὴ δίδεται διπλάσια· μετὰ δὲ τὸ ἔτος τὸ πρῶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

13. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρειν (N. 14 § 7 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. X. 2. 14).

M. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ἀπαιτεῖ τετραπλοῦν τὸ διαφέρειν.

(1) Ὅθεν, ἐὰν οἱ κληρονόμοι ὡς πλείονες τοῦ ἐνός, ἕκαστος ἐνάγεται διὰ τὸ εἰς αὐτὸν περιελθόν. Ἡ κατὰ τῶν κληρονόμων δὲ ἀγωγή αὕτη ὡς εὖσα αὕτη αὕτη ἡ περὶ βίας ὑπάγεται φυσικῶς ὡσαύτως εἰς τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν.

(2) Δηλωτικόν, ὅτι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐγείρομένη ἡ ἀγωγή δὲν μετέχει τῶν δικονομικῶν πλεονεκτημάτων ἢ μειονεκτημάτων τῶν ἀφ' ὧν 629—633 τῆς πολ. δίκου.

14. Ὁ ποιήσας τὴν βίαν, ἢ τῷ περὶ βίας δημοσίας, ἢ περὶ βίας ἰδιωτικῆς ὑποπίπτει νόμῳ· ἐστὶ δὲ ἡ καταδίκη περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος ἢ διηνεκῆς εἰς μέταλλον ἐξορία. (1) (N. 152 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. 3. 152. § 8 Εἰσηγ. 4. 18 (de publicis judiciis). N. 12 § 2 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). N. 1 § 2 Πανδ. 43. 1 (de vi). N. 7 Πανδ. 48. 7 (ad legem Juliam de vi privata). N. 9. Κωδ. 8. 4 (unde vi).

Μ. Ὁ βιάσας ὑπόκειται εἰς τὸν περὶ δημοσίας βίας ἢ εἰς τὸν περὶ ἰδιωτικῆς βίας νόμον. Ἡ δὲ καταδίκη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος εἶναι ἡ εἰς μεταλλεῖον διηνεκῆς ἐξορία.

15. Ἐξεστὶ βία τὴν βίαν ἐξωθεῖν καὶ ἔπλα ὅπλοις (N. 1 27 Πανδ. 43. 16 (de vi). Βασ. LX. 17. 7).

Μ. Συγχωρεῖται ἡ βία νὰ ἀποκρούηται διὰ τῆς βίας καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἐπλων.

ΤΙΤΑ. ΙΑ'. — Περὶ ἀνθρώπων καὶ ἀφηνίλικων, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως. (2)

1. Οἱ ἄνθρωποι μέχρι τῶν δεκατεσσάρων χρόνων εἰσὶν ἐπ' ἀρρένων, ἐπὶ γὰρ τῶν θηλειῶν μέχρι τῶν 16' καὶ ἕως τότε ὑπὸ ἐπὶ τρέπους τελοῦσιν· οἱ δὲ ἀφηνίλικες ἀπὸ τότε μέχρι τῶν 18' χρόνων εἰσὶ, καὶ ἕως τότε τελοῦσιν ὑπὸ κυράτωρας, καὶ εἰ τὴν πράττουσιν ἐντὸς τούτων, ἄδειαν ἔχουσι μετὰ ταῦτα ἀνατρέπειν.

(1) Ἡ βία ἀποτελεῖ στοιχεῖον εὐσιώδους πολλῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐγκλήματα ταῦτα δικάζονται τανῦν κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον· ὅθεν ἡ περὶ ἐξορίας εἰς μέταλλον διάταξις δὲν ἰσχύει.

(2) Αἱ περὶ ἀποκαταστάσεως ὑπὸ τοῦ ἑωμ. νόμου ἀνεγνωρισμέναι αἰτίαι ἀποκαταστάσεως εἰσὶν ἀνηλικιότης, βία, ἀπάτη καὶ πλάνη καὶ ἀδυναμία ἐγκαιροῦ ἐνεργείας. Ἐκ τούτων δὲ ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἀνηλικιότης ἐκλιπούσα ὡς αἰτία ἀποκαταστάσεως κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δίκαιον (Νόμος περὶ ἐπιτρ. ἄρθρ. 78. Ὅρα καὶ Οἶκον. Ἀστ. Δίκαιον βιβλ. Α' σελ. 414. Παπαρρ. Γενικαὶ Ἀρχαὶ § 568. Καλλ. Α' 448). Ἄλλ. ὡς αὐτὸς εἰρηλίκης παρ' ἡμῖν ἢ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ἀπὸ τῶν ἡμετέρων αὐτῶν περιεχόντων ἀποκαταστάσεις ἐναντίον τοῦ δεδικασμένου, εἴ ὡν ἡ ἰσχύουσα δικονομία παρεδίδετο μόνον τὴν ἐκ νέου ἐκδικάσεως τῆς διαφοράς, ἐν ᾗ ἀπόφασις ἐστηρίχθη εἰς ψευδεῖς καταθέσεις δωροδοκούντων μαρτύρων (Οἶκον. § 240 σημ. 10). Ὡσαύτως ἀργεὶ παρ' ἡμῖν ἢ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις ἐν τοῖς ἄλλοις ἡμεῖς τῆς διὰ πλάνην ἀποκαταστάσεως ὡς δικονομικῆς, ἰσχύει δὲ μόνον αὕτη καὶ ὅσον χορηγεῖται ἀποκατάστασις τοῦ αἰτήσαντος τὸν χωρισμὸν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας δανεισταῖς τοῦ κληρονομούμενου. Σχεδὸν ἀργεὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἡ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαιροῦ ἐνεργείας. (Ἰδε καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 56 παρὲντος τίτλου).

καὶ πρὸς τὸ αὐτῶν συμφέρον μεταποιεῖν, καὶ δικὰς ἀνακαλεῖσθαι καὶ μοιρασίας καὶ πράξεις, καὶ ὅσα τούτοις παρέμοια. Τὸ αὐτὸ δὲ τούτοις ποιοῦσι, καὶ τὸ αὐτὸ προνόμιον ἔχουσι, καὶ ὅσοι κατὰ φόβον ἢ βίαν πράξουσιν τι, καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδημίαν πάθωσιν ἢ ἐργάσσονται τι.

Μ. Τὰ ἄρρενα εἶναι ἀνήθοι ἕως τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τὰ δὲ θήλεα ἕως τοῦ δωδεκάτου, καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ ἐπιτροπῆς· ἄρρενα τε δὲ καὶ θήλεα εἶναι ἀνήλικοι ἕκτοτε μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πεμπτοῦ ἔτους, καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ κηδεμόνας, καὶ ὅ,τι ἂν πράξωσιν ἐν τῷ μεταξὺ δύνανται νὰ ἀνατρέπωσιν αὐτὸ μετὰ ταῦτα, καὶ νὰ μεταστρέψωσι πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ δικὰς καὶ διαιρέμας καὶ πωλήσεις καὶ τὰ παρόμοια τούτων. Τὸ αὐτὸ δὲ τούτοις πράττουσι καὶ τὰ αὐτὸ προνόμιον ἔχουσι καὶ ὅσοι κατὰ φόβον ἢ βίαν πράξουσιν τι καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδημίαν πάθωσιν ἢ ἐνεργήσουσι τι.

2. Ὁ ἀνήθος κελεύων χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου οὐκ ἐνέχεται. (Ν. 1 § 7 Πανδ. 15. 4 (quod jussu) Βασ. XVIII. 8. 1).

Μ. Ὁ ἀνήθος παραγγέλλων ἄνευ ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου δὲν ἐνέχεται.

3. Ἐάν τις χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου διαικήσῃ τὰ τοῦ ἀνθρώπου πράγματα, ἐνοχῶν αὐτῷ τὸν ἀνήθον ποιεῖ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως εἰς ὅσον γέγονεν ἐκ τούτου πλουσιώτερος. (Ν. 6 πρ. Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Βασ. XVII. 1. 4, Ν. 34 καὶ 37 Πανδ. αὐτόθι. Ν. 2 Κωδ. 2. 19 (de negotiis gestis) καὶ Ν. 4 Κωδ. 4. 16 (de haereditariis actionibus). Ν. 21 § 1 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis)).

Μ. Ἐάν τις ἄνευ ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου διαικήσῃ τὰ πράγματα τοῦ ἀνθρώπου, υποχρεῖται τὸν ἀνήθον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως μόνον καὶ ὅσον κατέστη ἐκ τούτου πλουσιώτερος.

4. Ἐάν καταβληθῇ ἀνῆθῳ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου, καὶ ἔστιν ἐν καιρῷ προκατάρξεως πλουσιώτερος, ἐκδίδεται παραγραφή, κἂν ἀπέληται πρὸ τῆς προκατάρξεως τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἀναγκαιῶς ἠγόρασεν. (Ν. 47 Παιδ. 46. 3 (de solutionibus). Βασ. XXVI. 5. 47).

Μ. Ἐάν καταβληθῇ τι εἰς ἀνήθον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως ᾗναι πλουσιώτερος, ἢ κατ' αὐτοῦ ἐνστάσις ἀρμόδιως προβάλλεται, καὶ ἐάν τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἀναγκαιῶς ἠγόρασεν, ἀπολεσθῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως.

5. Ἐάν ἀνῆθῳ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου καταβληθῇ χρὴς, ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ παραγραφή, εἰς ὃ γέγονε πλουσιώτερος τὸ αὐτό, κἂν θανείσῃται, ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ ἐπὶ πάντων δὲ εἰς οὐκ ὀρθῶς καταβάλλεται, τὸ αὐτὸ κρατεῖ. (1) (Ν.

(1) Ὡσαύτως κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ἀνηλίκων καὶ περὶ ἐπιτροπείας ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται μὲν ἄνευ συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ

4 § 4 Πανδ. 44. 4 (de doli mali except.). Βασ. LI. 4. 4. N. 15 καὶ 47 πρ. Πανδ. 46. 3 (de solutionibus).

Μ. Ἐὰν καταδληθῇ χρεὸς εἰς ἀνθρώπου ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου, μὴ κατ' αὐτοῦ ἐνστάσις, καθ' ὅ,τι κατέστη πλουσιώτερος. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐὰν δανεισθῇ ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ ἐν γένει ἐπὶ πάντων εἰς τὴν κακῶς καταβάλλεται.

6. Ἐὰν ἄνθρωποι τὴν πατρίαν διελώνται κληρονομίαν συναίνουτος τοῦ ἐπιτρόπου, ἔρρωται, κὰν μὴ υπογράψῃ τῇ διανομῇ. (1) (N. 20 Πανδ. 26. 8 (de auctoritate et consensu) Βασ. XXXVIII. 8. 20).

Μ. Ἐὰν ἄνθρωποι διανεμῶσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν συναίνουτος τοῦ ἐπιτρόπου, ἰσχύει ἡ διανομή, καὶ ἐὰν μὴ υπογράψῃ, ἐτι αὐτήν.

7. Ὁ νέος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κουράτωρος καλῶς ἐνάγεται. (2) (N. 1 § 3 Πανδ. 26. 7 (de administratione). Βασ. XXXVIII. 7. 1).

Μ. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος καλῶς ἐνάγεται.

8. Ὁ νέος δανεισάμενος καὶ ἀπολέσας οὐκ ἐνάγεται. (N. 1 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 27).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δανεισθεὶς καὶ ἀπολέσας δὲν ἐνάγεται.

9. Οἱ ἄνθρωποι χωρὶς τῶν ἐπιτρόπων πράττοντες εὐδὲν δοκῶσι ζῦνασθαι ἢ γινώσκειν. (3) (N. 5 Πανδ. 28. 1 (qui testamentum)

ἐπιτρόπου νὰ συνομολογήσῃ υποχρέωσιν, ἀλλὰ πᾶσα εἰς αὐτὸν καταδολὴ ὑποχρεοῖ αὐτὸν εἰς ἀπότισιν τοῦ ληφθέντος ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ, καθ' ὅσον μόνον ἐκ τούτου εἶναι πλουσιώτερος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀναγωγῆς (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἀρθρ. 3). Ὁρθῶς δ' ἀπεφάνητο ὁ Ἄρειος Πάγος ὅτι ὑπὸ τὸν ὅρον καταβολῆς δὲν ὑπάγεται μόνον ἡ εἰς χρήματα καταβολή, ἀλλ' ἐν γένει πᾶσα ὠφέλεια προκέρπουσα ἐκ συνομολογηθείσης ὑπὸ τοῦ ἀνήλικου μετὰ τρίτου συμβάσεως, διότι καὶ οὕτως ὁ ἀνήλικος καθίσταται πλουσιώτερος, ὁ δὲ νόμος ἠθέλησε μὲν νὰ προστατεύσῃ αὐτὸν κατὰ πάσης ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πλουσιώτερον ἐπὶ τῇ μίᾳ τρίτου (Α. Π. 266 τοῦ 1873, 289 τοῦ 1883). Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ὅσα τοῦ ἀνήλικου συναφθέντα ὀφείλη κατὰ τὸν νόμον περὶ ἀνηλικίων καὶ τῶν ἐπιτροπειῶν (ἀρθρ. 5, 67 καὶ 78), ἐὰν μὲν δανείσῃ ὁ ἀνήλικος, ἀκούει τῆς πράξεως ἐὰν δὲ ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὁριζομένης διατυπώσεως ἢ πράξις ἔχει πλῆρες κύρος, ὡς εἰ ἐγένετο ὑπὸ ἀνήλικου.

(1-2) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον διατελεῖ ὑπὸ ἐπιτροπείαν μὴ πᾶς ἀνήλικος, μὴ διατελὼν ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ὑπὸ κηδεμονίας δὲ οἱ χειράρεται ἀνήλικοι, ἀνάγκην ἔχοντες τῆς συναίνεσεως κηδεμόνος πρὸς ἐπιχειρήσιν μόνον σπουδαίων πράξεων, δυναμένων νὰ ἐπενέγκωσι ἐλάττωσιν τοῦ κεφαλαίου τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὅσοις ἡ ἐκποίησης ἀπὸ νήτων ἢ ἡ ἐπέκεινα τῆς πενταετίας ἡ ἐξουσίας ἐκμίσθωσις τῶν ἀστικῶν ἢ ἀγροτικῶν αὐτῶν κτημάτων.

(3) Ταῦτα ὑπάγεται ὑπὸ ἐπίτροπον πᾶς ἀνήλικος μὴ χειραφετηθεὶς, οὐδὲ

N. 19 καὶ 20 πρ. Πανδ. αὐτόθι. § 1 Εἰσηγ. 2. 12 (quibus non est permissum). N. 1 § 8 Πανδ. 37. 11 (de bon. poss. secundum tabulas). N. 2 Κωδ. 7. 64 (quando provocare). N. 18 Κωδ. 6. 21 (de testamento militis).

M. Οἱ ἄνθρωποι ἐνεργούντες ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἐπιτρόπων ὑπολαμβάνεται ὅτι οὐδὲν δύνανται ἢ οὐδὲν γινώσκουσι.

10. "Οτι ὁ ἀφῆλιξ ἄρρην μετὰ τὸν τεσσαρεσκαίδέκατον ἐνιαυτὸν διαθήκην ποιεῖ, καὶ βεβαία ἐστὶ. Καὶ μετὰ τὸν δωδέκατον ἐνιαυτὸν ἐλευθεροῖ· καὶ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ ἐλευθερία· καὶ ἐὰν ἀφῆλιξ γάμον εἰς ἑαυτὸν ποιήσῃ καὶ περιγραφῇ, σκοπεῖται καὶ θεραπεύεται ἡ παρὰ τοῦ κουράτωρος ἐὰν εὐπορῇ, ἢ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀφῆλιξ τὸ ἱκανὸν λαμβάνει, ὁ δὲ γάμος οὐ διαρρήγνυται.

M. "Ο ἄρρην ἀνήλικος μετὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος συντάσσει ἔγκυρον διαθήκην. Καὶ πρὸ τούτου ἐστὶ μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐγκύριως ἀπελευθεροῖ δοῦλον, καὶ ἡ δοθεῖσα ἐλευθερία δὲν ἀνατρέπεται. Καὶ ἐὰν ἀνήλικος συναφῇ εἰς γάμον καὶ ἀπατηθῇ, ἡ μὲν ἀπάτη ἐξετάζεται καὶ θεραπεύεται ἡ παρὰ τοῦ κηδεμόνος ἐὰν εὐπορῇ, ἢ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀνήλικος λαμβάνει τὸ προσῆκον, ὁ δὲ γάμος δὲν διαλύεται.

11. "Οταν χωρὶς δεκρέτου τὰ τῶν ἀφῆλικῶν ἀκίνητα ἐκποιῶνται, οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἐγγυηταὶ εὐθύνονται, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀποκαταστατικοῦ δικαίου οἱ ἀφῆλικες βοηθοῦνται. (1) (N. 46 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus). Βασ. XXVI. 1. 46).

M. "Οταν ἐκποιῶνται τὰ ἀκίνητα τῶν ἀνηλικῶν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἐκποίησης εἶναι ἐντελῶς ἄκυρος, ὅθεν οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἐγγυηταὶ ὑπόκεινται εἰς εὐθύνην, ἀλλ' οἱ ἀνήλικοι βοηθοῦνται καὶ ἄνευ τοῦ δικαιοῦματος ἀποκαταστάσεως.

N. Τῆς διατ. ταύτης ἀρξικοῦς, ὅτι ἡ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως πώ-

ρῶν μόνον οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν οἱ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν τῶν ἄλλων ἀνηλικῶν, ὅτι οἱ πρῶτοι δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν γονέων αὐτῶν ἔτι κερδαίνουσι διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας ἢ ἐδόθη αὐτοῖς πρὸς χρῆσιν αὐτῶν. (N. περὶ ἐπιτρ. ἀρρ. 5). Δικαίωμα ὅμως δικαστικῆς παραστάσεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀπενεμήθη αὐτοῖς διὰ τῆς τοῦ ἀρρ. τούτου (N. περὶ Ἐπιτρ. ἀρρ. 5) διατάξεως, (ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Παύλος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 56 τοῦ 1891), διότι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς διαθέσεως δὲν περιλαμβάνεται καὶ ἡ πρὸς παραστάσιν ἱκανότης, ὅτι καὶ κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν (Πολ. Δεκ. ἀρρ. 75 καὶ N. περὶ Ἐπιτρ. ἀρρ. 58) γίνεται διὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου.

(1) Ἡ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐκποίησης τῶν ἀκινήτων ἀνηλικῶν δὲν ἔχει κῆρος.

λησις ἀκινήτων τῶν ἀνήλικων εἶναι ἄκυρος, ἔπεται, ὅτι εὐδαιμόνιον αὐτῶν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ζητήσωσιν ἀποκατάστασιν, μάλιστα δὲ ἡ ἀγωγή πρὸς ἀποκαταστάσεως δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὸν νόμον 16 § 3 τοῦ βιβλίου τίτλου 4 τῶν Πανθ. καὶ τὴν διατ. 4 τοῦ βιβλίου 2 τίτλ. 41, ὅσα καὶ τὸ συνάλλαγμα εἶναι ἄκυρον δι' ἄλλον λόγον. Α. Π. 116 τοῦ 1848, 217 τοῦ 1847 — 'Ἄλλ' ἡ διὰ πλειστηριασμοῦ δικαστικῆς ἐκποίησης, τηρηθεισῶν τῶν διατεταγμένων διατυπώσεων ὑπὸ τῆς Πολ. Δικ. πρὸς ἐγγύησιν τῆς νομιμότητος, καθίστησιν αὐτὴν ἀπρόσβλητον. Α. Π. 864 τοῦ 1864. 'Ἄλλ' οὐκ καὶ ἡ καθ' ἣν συνέβησαν παραλείψεις ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατασσόμεναι καίπερ τοῦ κηδεμόνος ἢ τοῦ ἐπιτρόπου ἀποδεξαμένου αὐτάς, ὅτε αὕτη εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος. Α. Π. 24 τοῦ 1860, 364 τοῦ 1864, διότι ἀπαλλοτριώσεις ἄκυρος ἐνεργηθεῖσαι μόνος ὁ ἀνὴρ δύναται ἐνηλικιωθεὶς νὰ κυρώσῃ ἐγκρίνων αὐτάς. Α. Π. 47 τοῦ 1865, 234 τοῦ 1862. — 'Ἀλλὰ καὶ ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως δύναται ὁ κηδεμὼν νὰ ἐκχωρήσῃ τὸ τοῦ ἐκείνου ἢ ἀναγκαστικῆς ἀπαίρεσως γαιῶν λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ἐκπηγάζον διὰ καίωμα περὶ ἀποζημιώσεως, ληψάνων τὸ ἀντάλλαγμα αὐτῆς, ὅτε καὶ ἄλλην διάταξιν (τεμ. 15 Πανθ. 26. 7 καὶ διατ. 8' Βασ. 87. 7) δύναται νὰ εἰσπράττῃ τὰς τοῦ ἐκείνου ἀπαιτήσεις, ὅταν ᾖναι πρόσθετος ἐλαττώσεως τῆς περιουσίας τῶν ὀφειλετῶν. Α. Π. 186 τοῦ 1863.

12. Τὸ τοῦ ἀνήλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πωλεῖται, διὰ ἰδικὸν αὐτοῦ χρέος ἢ διὰ πατρῶον ἢ δημοσίον, δηλονότι ἐμφανερᾶς κριτοῦ ἀποφάσεως. (1) (Ν. 5 § 9 καὶ 14 Πανθ. 27. 9 (de rebus eorum qui). Ν. 14 Πανθ. αὐτόθι: Ν. 12 Κωδ. 5. 71 (de praediis et aliis rebus).

Μ. Τὸ ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ ἀνήλικου καλῶς πωλεῖται, διὰ χρέος αὐτοῦ ἢ διὰ πατρικὸν ἢ δημοσίον, ἀλλὰ πάντοτε προηγουμένης φανεράς ἀποφάσεως δικαστοῦ.

13. Καλῶς ἀνατρέπουσιν οἱ ἥττονες ἅπερ κατὰ δόλον κακῶς ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν κηδεμόνες. (2) (Ν. 2 Κωδ. 2. 28 (adversus venditionem). Βασ. X. 10. 2).

Μ. Οἱ ἀνήλικοι δικαιοῦνται νὰ ἀνατρέψωσιν ὅσα κατὰ δόλον κακῶς ἐπώλησαν οἱ κηδεμόνες αὐτῶν.

14. Ὅτι ἐὰν ἀνήδου πρᾶγμα πωληθῇ, καὶ ὁ ἀφῆλξ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς παραδράμῃ καὶ μὴ μέμψῃται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἢ πρᾶσις ἰσχύει ἐὰν δὲ αὐτὸς δωρήσῃται τινὶ μὴ ἐρδῶσθαι τὴν δωρεάν, εἰ μὴ

(1) Καὶ τανῶν ἡ ἄδεια περὶ ἐκποιήσεως παρέχεται διὰ δικ. ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην γνώμην τοῦ συγγ. συμβουλίου μόνον λόγῳ ἀναγκῆς ἀφαιρέτου ἢ προφανοῦς ὠφελείας.

(2) Τανῶν κηδεμονεύονται μόνον οἱ χειράρετοι ἀνήλικοι: ὅπαρχος δ' ἀπλῶς ἀνάγκη τῆς συναινέσεως αὐτῶν πρὸς ἐκποίησιν ἢ πολυετὴ ἐκμίσθωσιν κτημάτων αὐτῶν ἢ ἐπιχείρησιν πράξεων δυναμένων νὰ ἐπενέγκωσι τὴν ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας αὐτῶν.

μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παρα-
δράμωσι, καὶ ζῶντος αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος. (N. 3 Kwδ. 5.
74 (si major factus alienationem). Βασ. X. 4. 66).

M. Ἐάν πωληθῇ πρᾶγμα ἀνήδου, καὶ ὁ ἀνήλικος μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν ἀπραγμάτῃ ἐπὶ πέντε ἔτη, δὲν ἐναγάγῃ δηλονότι ἡ αὐτὴς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἢ πώλῃσις ἰσχύει· ἐάν δὲ αὐτὸς δωρήσῃ εἰς τινα, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐάν μετὰ τὸ 20 ἔτος παρελθῇσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, καὶ τοῦτο εἴτε ζῶντος αὐτοῦ εἴτε ἀποθανόντος.

N. Ἄρα ἡ πενταετής παραγραφὴ ἰσχύει ἐπὶ πάσης ὁποσδήποτε καὶ ὅτ' οὐδὲν ποτε ἀδιακρίτως γενομένης πωλήσεως (ἐκέρου ἢ ἐγκέρου) πραγμάτων τοῦ ἀνηλίκου. Οὐδόλως δ' ἡ περὶ τῆς πρίκειται διατάξις δύναται νὰ θεωρηθῇ καταργημένη ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 187 τοῦ περὶ ἀνηλίκων καὶ ἐπιτροπείας νεωτέρου νόμου, ὁ κατήργησε μόνον τοὺς εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου φυμμιζόμενον δίκαιον ἀντιδαινόνας ὁρισμοὺς τοῦ Ῥωμ. καὶ Βυζ. δικαίου. Ἄπ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 736 τοῦ 1894, 1370 τοῦ 1895, Ἀρείου Πάγου ἀπόφ. 310 τοῦ 1896.

15. Ὁ ἥτις συνγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δύναται ἀνατρέ-
πειν, ὁ κακῶς ἐπώλησεν, εἴσω ἐνιαυτοῦ μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη
ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κακῶς ἡγόρασεν ἢ ἐνήλλαξε, δύναται καὶ
αὐτὸ ἀνατρέφαι, τὸ καταβληθὲν ἀναλαμβάνων τιμῆμα εἴσω τοῦ
εἰρημένου χρόνου. Τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον καὶ κληρονόμοις αὐ-
τοῦ παραπέμπεται (1).

M. Ὁ ἀνήλικος αἰτήσας συνγγνώμην ἡλικίας δύναται ἐντὸς ἑτοῦς ἀπὸ
τῆς ἐνηλικιώσεως νὰ ἀνατρέψῃ, τι κακῶς ἐπώλησεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ
εἰτι κακῶς ἡγόρασεν ἢ ἐνήλλαξε, ἀναλαμβάνων τὸ καταβληθὲν τιμῆμα ἐντὸς
τοῦ εἰρημένου χρόνου· τὸ προνόμιον δὲ τοῦτο μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κλη-
ρονόμους αὐτοῦ.

16. Ἐάν δὲ χαρίσῃται τι ἀφῆλιξ τινὶ πρᾶγμα αὐτοῦ, δύνα-
ται μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ εἰκοσιπέντε ἔτη ἐντὸς τετραετίας
ἀγωγὴν ποιῆσθαι, καὶ τὸ εἰσέειν ἀπολαμβάνειν πρᾶγμα (2).

M. Ἐάν ἀνήλικος χαρίσῃται εἰς τινα πρᾶγμα τι αὐτοῦ, δύναται μετὰ
τὴν ἐνηλικίωσιν νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν ἐντὸς τετραετίας καὶ νὰ ἀναλῇ αὐτό.

17. Ἐάν ἀφῆλιξ συνγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δωρήσῃται τινὶ,
τοῦ ἐξῆρωται ἢ δωρεά, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυ-
τοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παραδράμωσι. (3) (N. 3 Kwδ. 5.
74 (si major factus alienationem). Βασ. X. 4. 66).

M. Ἐάν ἀνήλικος αἰτήσας συνγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἰς τινα, ἡ δωρεὰ
δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐάν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν παρελθῇσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη.

18. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις τῆς συνγγνώμης τῆς ἡλικίας τοῖς
ἐάν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως εἰκοστοῦ πέμπτου· ταῖς

(1-3) Αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου περὶ συνγγνώμης ἡλικίας δὲν
ἐπὶ τῶν παρ' ἡμῶν.

δὲ θηλείαις ἀπὸ δεκάτου καὶ δεκάτου μέχρι τοῦ κα' χρόνου, αὐτὰν
 μὲν βασιλεῖα ἀπόσαςθαι τοὺς κουράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐτὰν
 μόνοι τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιεῖσθαι φροντίδα δυνάμενοι, ὑπὸ
 λήψεως ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμενοι· καὶ τήνκαυτα δὲ μετὰ
 τὴν αἵτησιν πράττουσι τὰ τῶν τελείων, οὐ μέντοιγε χωρὶς δι-
 κρέτου ἐκποιεῦνται τι τῶν αὐτοῖς προσήκοντων. (1) (N. 2 Κωδ.
 2. 45 (de his, qui veniam aetatis). Βασ. X. 27. 2 καὶ
 XXVIII. 2. 4).

M. Αἰτοῦσι δὲ τὴν συγγνώμην τῆς ἡλικίας οἱ μὲν ἄρρενες μετὰ τοῦ
 συμπλήρωσιν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους, αἱ δὲ θηλείαι μετὰ τὴν τοῦ δεκάτου
 ἔτους, παρακλύοντες τὸν βασιλεῖα νὰ ἀποπέμψῃ τοὺς κηδεμόνας αὐ-
 τῶν, ὡς δυνάμενοι αὐτοὶ μόνοι νὰ φροντίσωσι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων
 καὶ πρὸς πίστωσιν φέροντες τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν ὑπόληψιν· καὶ τότε μετὰ
 τὴν αἵτησιν ἐνεργεῦσιν ὡς ἐνήλικοι, δὲν δύνανται ὁμῶς νὰ ἐκποιήσωσι τὰ
 ὑπάρχοντα αὐτῶν ἄνευ ἀδείας δικαστικῆς.

19. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, οὐ μὴν ὕπατοι ἢ ἄρχοντες
 ἐπιτρέπει τοῖς ἀφήλιξι· τὰ ἴδια βιοικεῖν. (2) (N. 3 πρ. Παρ.
 4. 4 (de minoribus XXV). Βασ. X. 4. 3).

M. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, οὐχὶ δὲ οἱ ὕπατοι ἢ οἱ δικαιοδοτοῦντες
 ἄρχοντες, ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἀνήλικους νὰ διοικῶσι τὰ πράγματα αὐτῶν.

20. Ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν οὐ βοηθοῦνται οἱ ἀφήλικες, εἰ
 δόλον ποιοῦντες ἐν τῷ πράγματι ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν. (3) (N.
 9 § 2-4 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV) Βασ. X. 4. 9).

M. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων δὲν βοηθοῦνται οἱ ἀνήλικοι ἢ. χ. ποιοῦντες
 δόλον εἰς τὸ πρᾶγμα ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν.

21. Καὶ ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἰ μὴ ἐκ πονηρᾶς ψυχῆς καὶ
 προαιρέσεως γένηται τὸ ἁμάρτημα, βοηθοῦνται οἱ ἀφήλικες
 (N. 1 Κωδ. 2. 35 (si adversus delictum). Βασ. X. 17. 1).

(1-2) Ἴδε ἀνωτέρω σχηματῶσιν.

(3) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν περὶ ἐπιτρ. νόμον (ἄρθρ. 2) ὁ μὴ πληρῶν
 τὸ δεκάτον ἔτος δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἐξ αὐθαίρων πράξεων· εἰ
 δὲ τῶν πληρωσάντων μὲν αὐτὴ ἀλλὰ μὴ πληρωσάντων τὸ ἴσον ἔτος ὅσοι
 χρεοῦνται μόνον οἱ μετὰ διακρίσεως ἐναγγησάντες. Ἄλλῃ ὡς πρὸς τὴν ἐπί-
 νην ἐκ θεμιτῶν πράξεων διακριτικὸν τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ δεκάτον
 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τοῦ συμπληρώσαντος. Μὴ δυναμένου τοῦ ὅτι
 πατέρα ἢ μητέρα διατελοῦντος ἀνήλικου νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρεῖται
 ἐκποιήσῃ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, πάσης δὲ τυχόν τοιαύτης αὐτοῦ πράξεως
 οὐσῆς ἀκρόου, ἢ εἰς τὸν ἀνήλικον γενομένη καταβολὴ ἀναζητεῖται, καὶ
 τὸ καταβληθὲν δὲν ὑπάρχει αὐτοῦσιν, εἰ καὶ καθ' ὅσον ὁ ἀνήλικος κατὰ
 τὴν ἐκ τούτου πλουσιώτερος, ἐκτὸς ἂν ἐξ ἰδίου δόλου ἐματαιώσῃ τὴν ἀ-
 ξίαν τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Ἄλλῃ εὐθύνεται ὡς ἀνήλικος ὁ συμπληρώσας
 τὸ δεκάτον ἔτος τῆς ἡλικίας, εἰ ἐν τῇ τελείᾳ τῆς πράξεως ἐπὶ
 διὰ δόλου τὸν ἕτερον συμβαλλόμενον, ὅτι εἶναι ἐνήλικος.

M. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων βοηθοῦνται οἱ ἀνήλικοι, ἐὰν μὴ ἀμαρτήσωσιν ἐκ πονηροῦ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως.

22. Τὸ δωρηθὲν παρὰ πατρὸς αὐτεξουσίου ἀφήλικι οὐδὲ συναινεύοντος τοῦ ἀφήλικος δύναται ὁ πατήρ ἐτέρῳ δωρεῖσθαι. (N. 2 Κωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Βασ. X. 12. 2).

M. Τὸ δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς ἀνήλικον αὐτεξουσίου οὐδὲ συναινεύοντος τοῦ ἀνήλικου δύναται ὁ πατήρ νὰ δωρήσῃ εἴτα εἰς ἄλλον.

23. Ὁ χρόνος τοῖς ἐλάττωσιν οὐ τρέχει, εἰ μὴ πληρώσονται τὸν εἰκοστὴν πέμπτον χρόνον. (N. 5 καὶ 7 Κωδ. 2. 53. (de temporibus in integrum). Βασ. X. 34. 5 καὶ 7).

M. Ὁ χρόνος (δηλονότι παραγραφῇ) δὲν τρέχει διὰ τοὺς ἀνήλικους, ἐὰν δὲν συμπληρώσῃσι τὸ εἰκοστὴν πέμπτον ἔτος.

24. Ὁ ἦτιων τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν οὐχ ὑφίσταται ἐμδασκανον ζήτησιν. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 48. 10 (de quaestio-nibus), Βασ. LX. 50. 10).

M. Ὁ ἀνήλικος δὲν υποβάλλεται εἰς ἐμδασκανον ἐξέτασιν.

25. Ὁ ἀνήλικος παραχωρεῖν ὄρκον οὐ δύναται. (2) (N. 32 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5 32).

M. Ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ ἀπαλλάσῃ ὄρκου τὸν ἀντιδικόν.

26. Ὁρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνήλικῳ. (3) (N. 34 § 1 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 34).

M. Ὁρκος εἰς ἀνήλικον δὲν ἐπάγεται.

27. Ἀνήλικος συγχωρεῖται τὴν στέρησιν τοῦ διαπραθέντος πράγματος αὐτοῦ παρὰ δημοσίου ἀπαιτητοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλῃ τὸ τέλος. (N. 7 § 1 Πανδ. 30. 4 (de publicanis). N. 16 § 9 Πανδ. αὐτόθι. N. 9 § 5 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV)).

M. Ἀνήλικος συγχωρεῖται νὰ ἀναλάβῃ τὸ πωληθὲν ὑπὸ δημοσίου εἰσπράκτορος πρᾶγμα αὐτοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλῃ τὸν φόρον.

28. Εἴτε ἀνήλικος εἴτε ἀφήλικος ἢ κευρατωρευομένου ἢ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας πρᾶγμα ἐξεποιήθη, κἀκεῖνος ἐπὶ πολλὸν χρόνον εἰσιώπησε, βεβαιοῦται μὲν ἢ πρῶξις δηλονότι, ὀρίζει δὲ χρόνον ἢ διάταξις, ὃν σιωπήσας ὁ ἀφήλιξ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν βεβαιῶσ' τὴν πρᾶσιν ἥτοι τὴν ὑποθήκην· καλεῖται γὰρ ἵνα ἐὰν πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς τοὺς μετὰ κα' ἐνιαυτοὺς μὴ μέμνηται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἰσχύει· ἐπειδὴ δὲ δωρεῖσθαι οὐδὲ μετὰ ἀποφάσεως ἐξέσσι τοῖς ἐλάττωσιν, εἰ μὴ

(1) Τανῦν οὐδεὶς υποβάλλεται εἰς ἐμδασκανον ζήτησιν.

(2-3) Ὁρ. § 11 καὶ 12 βιβλ. Α' τίτλου ἐσθδοῦ.

ἄρα προγαμιαίαν δωρεάν νομοθετεῖ. Ἐάν ὁ ἐλάττων συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας ἤδη δωρήτηται τινι, μὴ ἐρρώσθαι τὴν δωρεάν, εἰ μὴ μετὰ τοὺς καὶ ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς διαδράμωσιν· εἰ δὲ ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἀφῆλις τελευτήσῃ, ζητῶμεν ἵνα τὸ λείπον τοῦ χρόνου διάστημα δράμῃ, τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ σιωπῶντος. (N. 3 Κωδ. 5. 74 (si major factus). Bas. X. 4. 68).

M. Εἴτε ἀνήδου εἴτε ἀνηλίκου ἢ κηδεμονευομένου ἢ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας ἐξεποιήθη πρᾶγμα, καὶ οὗτος ἐσιώπησε πολὺν καιρὸν, πρᾶξις κυροῦται μὲν, ἡ διάταξις ὅμως ὀρίζει χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἀνήλικος σιωπήσας μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν κυρόναι τὴν πώλησιν εἴτε τὴν ὑποθήκην διατάττουσα νὰ ἰσχύῃ αὕτη, ἐάν ἐπὶ πάντε συναπτά ἔσῃ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δὲν ἐναγάγῃ ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ῥητῶς δ' ὀρίζεται πρὸς τοῦτο ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἀνηλίκους καὶ μετ' ἀπόφασιν νὰ δωρῶσιν ἐκτὸς ἐάν πρόκειται περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς. Ἐάν ὁ ἀνήλικος αἰτήσας ἤδη συγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἰς τινά, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐὰν παρέλθωσι μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη· ἐάν δὲ ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἀνήλικος ἀποθάνῃ, ἀπαιτεῖται νὰ παρέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον χρονικὸν διάστημα, σιωπῶντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

29. Ἐπιτροπεύοντες καὶ κευρατωρευόμενοι ἀνήλικες καὶ αὐτοὶ ἐν οἷς περιγραφῶσιν, εἰ καὶ παρόντων τῶν ἐπιτρόπων καὶ κευρατόρων αὐτῶν ἐπραξάν, ἀποκαθίστανται. (N. 2 Κωδ. 25 (si tutor vel cur. intervenierit). Bas. X. 7. 2).

M. Ἐπιτροπεύοντες καὶ κηδεμονευόμενοι ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται αὐτοὶ ὡς πρὸς ὅσα ἡπατήθησαν, καὶ ἂν ἔτι συνηλλάγησαν ἐνώπιον τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν.

30. Ἐάν ὁ ἐλάττων πωλήσας ἀγρὸν λάβῃ τίμημα, καὶ ἐν περιγραφῇ αἰτήσῃ ἀποκατάστασιν καὶ λάβῃ τὸν ἀγρὸν, ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, εἰ μὴ ὠφελήθῃ ἐξ αὐτοῦ, ἢ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν διδὺς ἐψηφίσάτῃ τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰ πλουσιώτερος γέγονεν ὁ ἥτιον ἀπὸ τῆς πράξεως, ἀναδίδωσι τὴν ἀγοραστῇ. Καὶ ἐπὶ τοῦ χρέους ὁ δανεισας ἀναγκάζεται δεῖξαι τὸν νέον γενόμενον πλουσιώτερον. (1) (N. 24 § 3 Πανδ. 4. (de minoribus XXV). N. 47 § 1 Πανδ. αὐτόθι. N. 32 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.) N. μοναδ. Κωδ. 2. 48 (de re putationibus quae fiunt). N. 10 Κωδ. 5. 74 (de praedictis et aliis).

(1) Ἀλλὰ τανῦν ἐάν μὲν δανείσῃ ὁ ἀνήλικος χρήματα, ἀκούει τὸ δάνειον (N. περὶ ἐπιτρ. ἀφῆρ. 8 καὶ 88), ἐάν δὲ δανεισθῶσι τὰ χρήματα ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ τὰς νομοθετούσας διατυπώσεις (ἀφῆρ. 64), ἡ πράξις ἐστὶν πλήρως κύρος ὡς εἰ ἐτελέσθη ὑπὸ ἀνηλίκου.

Μ. Ἐάν ὁ ἀνήλικος πωλήσας ἀγρόν λαθῇ τὸ τίμημα, καὶ αἰτήσῃ ὡς ἀπατηθεὶς ἀποκατάστασιν καὶ ἀναλάβῃ τὸν ἀγρόν, δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, ἐκτός ἂν ὠφελήθῃ ἐκ τούτου, ἢ ὁ χορηγὼν τὴν ἀποκατάστασιν ἀπαραισέει τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ὁ ἀνήλικος κατέστη πλουσιώτερος ἐκ τῆς πωλήσεως, τούτο ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστήν. Καὶ ἐπὶ τοῦ χρέους ὁ δανειστής ἀναγκάζεται νάποδείξῃ ὅτι ὁ ἀνήλικος κατέστη πλουσιώτερος.

81. Ἐάν χωρὶς συναίνεσεως τοῦ κυράτωρος αὐτοῦ ὁ ἀφῆλιξ ἐκποιήσῃται, οὐδὲν δοκεῖ ποιεῖν ὥστε ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήρου ἐκποιησαμένου χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου χρεία πρὸς τὸ ἀποκλεισθῆναι τοῦτον καὶ μὴ εἰσακούεσθαι κινουῖν τὰ τριάκοντα ἐνιαυτῶν μετὰ τὴν ἡδὴν παραδραμόντων· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀφῆλικος τοῦ ἐκποιησαμένου χωρὶς συναίνεσεως τοῦ κυράτωρος αὐτοῦ τοσοῦτους χρόνους διελθεῖν σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκποιήσεως, εὐ μετὰ τὴν ἐντελῆ ἡλικίαν. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ διαλύσεως τούτων (1) (N. 3 Kωδ. 2. 22 (de in integrum rest.). Βασ. X. 4. 53. N. 3 Kωδ. 7 39 (de praescriptione XXX). Βασ. L. 14. 5. N. 5 Kωδ. 2. 41 (in quibus causis in integrum). Βασ. X. 23. 5).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνήλικος ἐκποιήσῃ ἄνευ συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, ἢ πρὶν λογιζέται οὐδέν. Ὅθεν ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήρου ἐκποιήσαντος ἄνευ τοῦ ἐπιτρόπου ἀνάγκη, ἵνα ἀποκλεισθῇ αὐτὸς καὶ μὴ εἰσακούηται ἐνάγων, νά παρέλθωσι τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἡδὴν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνῆλικου τοῦ ἐκποιήσαντος ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, νά παρέλθωσι τοσαῦτα ἔτη σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκποιήσεως, καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν. Τὰ αὐτὰ χωροῦσι καὶ ἐπὶ συμβέεσμου τούτων.

82. Ἐάν πατὴρ ἢ μήτηρ ἐκποιήσας τι ἔχων παῖδα καὶ τελευτήσῃ, εἰ μὲν ἀνήσος εἴη ὁ παῖς, ἔχει τριάκοντα χρόνους μετὰ τὴν ἡδὴν· εἰ δὲ οὐκ ἦν ἀνήσος, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον εἰς παρασκευὴν. Εἰς ταῦτα δὲ κινεῖ ὁ παῖς, ἐφ' οἷς διαφέρει αὐτῷ, τυχόν τῆς μητρὸς πωληστῆς τὸ πατρῶον τοῦ υἱοῦ, ἢ τοῦ πατρὸς πωλήσαντος τὸ μητρῶον. (N. 1 Kωδ. 6. 60 (de bonis maternis). Νεαρά 22 καρ. 24).

Μ. Ἐάν πατὴρ ἢ μήτηρ ἔχων τέκνα ἐκποιήσῃ τι καὶ ἀποθάνῃ, εἰ μὲν

(1) Τανῶν εἰς κηδεμένα ὑποβάλλεται μόνον ὁ χειράματος ἀνήλικος, εὐ ἀνάγκη τῆς συναίνεσεως οὐ μόνον πρὸς ἑαυτὸν ἐκποίησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποδοχὴν χρηματικῶν κεφαλαίων καὶ διάθεσιν αὐτῶν (N. περὶ ἐπιτρ. ἀρ. 106), εἰς ἐπίτροπον δὲ ὑποβάλλονται οἱ λοιποὶ ἀνήλικοι· οὗτοι δὲ δὲν ἡδυνεῖται ὡς ἐκποιήσαντες ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως στηριζομένης εἰς γνωμοδοτήσιν συγγεν. συμβουλίου· πᾶσα δὲ πρὸς τὰ νενομισμένα ἐκποιήσις εἶναι ἀνυρὸς.

τὸ τέκνον εἶναι ἀνηδον, ἔχει τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἡδον· εἰ δὲ δὲν εἴη ἀνηδον, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν εἰς παρασκώτη τῆς δίκης. Κινεῖ δὲ τὸ τέκνον δι' ἑσά ἀνήλικους αὐτῶ, εἰς δὲ ἢ μὴ ἐπώλησε τὸ πατρικὸν τοῦ υἱοῦ, ἢ ὁ πατήρ ἐπώλησε τὸ μητρικόν.

33. Ὁ ἥτιων τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν εἰς προντίδα οὐ καλεῖται (N. 5 Κωδ. 5. 30 (de legitima tutela). Βασ. XXXVII. 5. § 13 Εἰσηγ. 1. 25 (de excusationibus tut.). § μοναδ. Εἰσηγ. 1. 19 (de siq. tut.), ῥοπαὶ καφ. 28 § 1).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δὲν καλεῖται εἰς κηδεμονίαν.

34. Ὁ ἥτιων τῶν κα' ἐτῶν διοικῶν λόγους οὐκ ἀπαιτεῖται καὶ μετὰ τὸν κα' ἐνιαυτόν. (N. 111 πρ. Πανδ. 50 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 111).

Μ. Ὁ ἀνήλικος διοικῶν δὲν ὑποχρεοῦται εἰς λογαριασμούς οὐδὲ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν.

35. Ὁ πλησιάζων τῇ ἡδον καὶ κλοπῆς καὶ ὕβρεώς ἐστι βλαβερός. (1) (N. 189 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 189).

Μ. Ὁ πλησιάζων εἰς τὴν ἡδον ἀνέχεται καὶ διὰ κλοπῆν καὶ δι' ὕβριν.

36. Οὔτε θέλει οὔτε μὴ θέλει ὁ ἀνηδός ἀνεῦ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου πιστεύεται. (N. 4 Κωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Βασ. X. 12. 1)

Μ. Ὁ ἀνηδός ἀνεῦ τῆς τοῦ ἐπιτρόπου ἀδείας δὲν πιστεύεται οὔτε θέλει, οὔτε ὅτι δὲν θέλει.

37. Ἐάν τινα πράγματα πρὸ τῶν γάμων μετὰ τῆς προεποσῆς συμμετρίας ὁ ἐλάττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῇ καιρῷ τῆς μνηστείας, παρόντος αὐτῷ τοῦ κουράτωρος, τῇ μνηστῇ ἐδώρησατο, οὐκ ἀνακαλεῖται. (N. 1-3 Κωδ. 2. 37 (si adversus fiscum). Βασ. X. 10. 1-3).

Μ. Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ὁ ἀνήλικος ἐδώρησεν εἰς τὴν μνηστῇ, παρόντος τοῦ κηδεμόνου, πράγματα τινα κατὰ τὴν πρέπουσαν συμμετρίαν, δὲν δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτά.

38. Ὅτι καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου ἀποκαθίστανται εἰς ἀφῆλ κας. (2) (N. 1-5 Κωδ. 2. 27 (si adversus rem judicatum). Βασ. X. 9. 1).

Μ. Οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου.

39. Ὅτι καὶ κατὰ ἀποφάσεως δικαστοῦ ἀποκατάστασις τοῦ ἀφῆλιξι δίδεται. Ἐκ δευτέρου δὲ τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως δίδεται.

(1) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν § 20 σημείωσιν.

(2) Τανῶν ἀποκατάστασις λόγῳ ἀνηλικιότητος δὲν ἐπέρχεται.

κην μὴ πράττεσθαι, εἰ μὴ καινὰ προσφέρονται δικαιολογίαι. (1)

Μ. Ἀποκατάστασις δίδεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως. Ἐκ δευτέρου δὲ ἡ δίκη τῆς ἀποκατάστασεως δὲν κινεῖται, ἐκτός ἐάν προβάλλωνται νέαι δικαιολογίαι.

40. Ἀποκαθίστανται οἱ ἥττονες τῶν κα' ἐτῶν κατὰ τῶν προθέντων αὐτῶν ἐνεχύρων παρὰ τῶν ἰσίων δανειστών, εἰ μὴ ὅρα ὁ τούτων πατήρ τὰ ἐνεχύρα τοῖς δανεισταῖς ἔδωκε, καὶ οὐκ αὐτοί. (2) (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 29 (si adversus venditionem pignorum). Βασ. X. 41. 1).

Μ. Οἱ ἀνθρώποι ἀποκαθίστανται εἰς τὰ ἐνεχύρα τὰ ὑπὸ τῶν δανειστών αὐτῶν πωληθέντα, ἐκτός ἂν τὰ ἐνεχύρα ἔδωκεν εἰς τοὺς δανειστάς ὁ πατήρ αὐτῶν, καὶ οὐχὶ αὐτοί.

41. Καὶ εἰς διατίμησιν προικὸς περιγραφεῖς ἀρῆλιν βεβαιεῖται.

Μ. Καὶ εἰς ἐκτίμησιν προικὸς ἀπατηθεὶς ὁ ἀνθρώπος βεβαιεῖται.

42. Οὐκ ἐν πᾶσιν οἱ νέοι ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐν οἷς ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑφ' ἐτέρων περιεγράφησαν ἀπολείσαντες, ἢ μὴ κτητάμενοι ἢ ἐνοχοποιηθέντες. (3) (N. 44 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV). Βασ. X. 4. 44. N. 3 § 4 καὶ N. 11 § 3 Πανδ. αὐτέθι).

Μ. Οἱ ἀνθρώποι δὲν ἀποκαθίστανται ἐν πᾶσι, ἀλλ' ἐν οἷς ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑφ' ἄλλων ἀπατηθέντες ἀπώλεσαν ἢ δὲν ἀπέκτησαν ἢ ἐνοχοποιήθησαν.

43. Ἡ ἀρμόζουσα τινὶ ἀποκατάστασις παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους. (4) (N. 18 § 5 καὶ N. 19 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV. annis). Βασ. X. 4. 18).

Μ. Ἡ ἀρμόζουσα εἰς τινὰ ἀποκατάστασις μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

44. Ἐὰν εἴπῃ ἑαυτὸν μείζονα ὁ ἥττων κατὰ πλάνην, οὐδὲν ἥττον ἀποκαθίσταται. (5) (N. 1, 3 καὶ 4 Κωδ. 2. 43 (si minor se majorem). Βασ. X. 25. 1).

Μ. Ἐὰν ὁ ἀνθρώπος κατὰ πλάνην εἴπῃ ἑαυτὸν ἀνθρώπον, οὐδὲν ἥττον ἀποκαθίσταται.

45. Ὅτι ἐὰν διὰ τῆς εἰκείας θέας ἀρῆλιν ἡπάτηρέ τινα, μείζονα ἑαυτὸν διαδοξαιωτάμενος, οὐκ ἀποκαθίσταται ὥσαύτως καὶ ἐὰν σωματικῶς αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἐπομόσῃται μείζονα ἑαυ-

(1) Παρ' ἡμῖν ὅπερ τῶν ἀνθρώπων ὁρίσθη μόνον εἶναι ὅσακις δὲν εἶχον ἀντιπρόσωπον ἢ τὸν προσήκοντα ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ δίκῃ, δύναται νῦν ἀνατραπῇ ἢ κατ' αὐτῶν τοχὸν τελεσίδικος καταστάσῃ ἀπόφασις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου, ἐπαναλαμβάνομένης ἐκ νέου τῆς διαδικασίας. (Πολ. Δικ. 165).

(2-5) Παρ' ἡμῖν τανῶν ἀποκατάστασις λόγῳ ἀνθρωπικότητος δὲν ὑπάρχει.

τὸν εἶναι, οὐκ ἀποκαθίσταται. Ἐὰν δὲ ἐν συμβολαίῳ μείζονα ἑαυτὸν εἶναι μετὰ ὅρκου βεβαιώσῃται, καὶ οὕτως οὐκ ἀποκαθίσταται, εἰ μὴ φανερώς καὶ προδήλως δι' ἐγγράφων συμβολαίων παρ' αὐτοῦ φερομένων, οὐ μὴν διὰ μαρτύρων καταθέσεως ἑαυτὸν ἐλάττωτα εἶναι ἀποδείξῃ. (1) (N. 2 καὶ 3 Κωδ. 2. 43 (εἰ minor se maiorem). Βασ. X. 25. 2 καὶ 3).

M. Ἐὰν διὰ τῆς θέας αὐτοῦ ὁ ἀνήλικος ἠπάτησέ τινα, διαδεδοίωσάς δι' εἶναι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσταται. Ὡσαύτως καὶ ἐν σωματικῶς (δηλονότι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν) ὁμολῶν ὅτι εἶναι τὸν ὄντι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσταται. Ἐὰν δὲ εἰς συμβόλαιον βεβαιώσῃ μὲν ὅρκου ὅτι εἶναι ἐνήλικος, καὶ οὕτως δὲν ἀποκαθίσταται, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδείξῃ φανερώς καὶ προδήλως δι' ἐμφανιζομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐγγράφων, καὶ αὐτὸν διὰ καταθέσεως μαρτύρων, ὅτι εἶναι ἀνήλικος.

46. Οὐ μόνον ἐπὶ τῷ μὴ ζημιωθῆναι ὁ ἀφῆλιξ ἀποκαθίσταται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ μὴ δίκαιε καὶ δαπάναις σκύλλεσθαι. (2) (N. 6 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 6).

M. Ὁ ἀνήλικος ἀποκαθίσταται τὸ μόνον πρὸς ἀποτροπὴν ἐπιχειρουμένη αὐτῷ ἄλλης ζημίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῶν δικῶν καὶ τῶν δαπανῶν βλάβης.

47. Ἐὰν ἀφῆλιξ ἀφῆλικι παράσχη, καὶ ὁ λαδὼν ἀπολέσῃ κρείττων ἐστὶν ὁ λαδὼν. Εἰ δὲ δανείσῃ ἀφῆλιξ ὑπεξουσίων μείζονι παρὰ τὸ δόγμα, ἀποκαθίσταται. (3) (N. 11 § 6 καὶ Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 11).

M. Ἐὰν ἀνήλικος δώσῃ τι εἰς ἀνήλικον καὶ ὁ λαδὼν ἀπολέσῃ αὐτό,

(1-3) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(3) Ἀποκατάστασις παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει· ἀλλ' οὐδεμιᾶς πράξεως τοῦ ἀνήλικου ἐχούσης κύρος, εἰ δὲν ἐτηρηθῇσαν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις, καὶ ὁ δανειστής ὑπὸ ἀνήλικου χρημάτων πρὸς ἕτερον εἶναι ἄκυρος, δικαιούσης δὲ ὁ δανειστής νάνιαλσθαι τὸ καταβληθέν· ἀλλ' ἂν ὁ δανειστής ἦναι ὡσαύτως ἀνήλικος, ὑποχρεοῦται οὗτος μόνον καθ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος. Στὴν μειωτέον, ὅτι ἐπὶ Ῥωμαίων τὸ δόγμα, ὅπερ ἀπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸν νομοθέτου Μακεδονικὸν ἢ Μακεδονικόν, ἀπηγόρευε τὸν δανεισμὸν χρημάτων πρὸς ὑπεξουσίων οὐκ ὄντων, οὐ ἔνεκεν ἢ ἀπαίτησις δανείου ἐπὶ ἀπὸ δώσει χρηματικῷ δανείου δευτέρας ὑπεξουσίων ἀντρεπέτο δι' ἐνστάσεως τοῦ οἰοῦ καὶ τοῦ πατρός, προσέτι δὲ καὶ τοῦ ἐγγυητοῦ τοῦ οἰοῦ· ἐδόνατο δὲ ἡ ἐνστάσις νά προταθῇ καὶ κατὰ τὴν περὶ ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως δίκην· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο, μὴ περιλαμβανόμενον ἐν τῷ ἐν Ἄρμεν, ἰσχύει κατὰ πάντα νῦν, ἢ τελευταία διαταγὴ ἀργεῖ βεβαίως, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὸ 872 ἄρθρον τῆς πολιτ. δίκου. Προσθετέον νομίζομεν, ὅτι μετακιοῦται μὲν ἢ διὰ τῆς τοῦ Μακεδ. δόγματος ἐνστάσεως δικαστικῇ ἐπιζητήσεως τοῦ δανείου, ἀλλ' ἢ σύμφωνα περὶ δανείου δὲν ἀπαιτεῖται ἄκυρος ὅθεν ἔαν ἐκ συγγνωστῆς πλάνης ἀποδεῖθαι τὸ δάνειον, δὲν ἐδόναι νά ἀναζητηθῇ ὡς ἀγέμιστην. (*Ὁρκ καὶ Παιπαρ. Οἰκου. Δίκ. § 280).

λαδών προτιμάται. Ἐάν δ' ἀνήλικος δανείσῃ ὑπερβούσιον ἐνῆλικον παρὰ τὸ δόγμα, ἀποκαθίσταται.

48. Οὐ πάντα τὰ παρὰ τῶν νέων γινόμενα ἀνατρέπεται, ἀλλ' ὅτε δόλος ἐστὶ προφανὴς ἢ ῥαθυμία αὐτῶν μεγάλη. (N. 24 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 24. N. 11 § 3 καὶ 4. N. 44 Πανδ. αὐτίθι. N. 9 § 4 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando).

M. Δὲν ἀνατρέπονται ὅλα ὅσα οἱ ἀνήλικοι πράττουσιν, ἀλλὰ μόνον ὅταν ὁ δόλος ᾖναι προφανὴς ἢ ἡ ἀμέλεια αὐτῶν μεγάλη.

49. Παλαιὸς ἐστὶν ὁ τῆς διατάξεως ταύτης κανὼν λέγων, μὴ δοκεῖν τὸν ἐλάττονα περιγράφεσθαι ἐν ἐκείνοις, ἐν οἷς τῷ κοινῷ νομίμῳ κέχρηται. (N. 9 Κωδ. 2. 22 (de in integrum restitutione). Βασ. X. 4. 59).

M. Παλαιὸς εἶναι ὁ κανὼν τῆς διατάξεως ταύτης ὁ λέγων ὅτι ὁ ἀνήλικος δὲν ὑπολαμβάνεται ἀπατόμενος ἐν οἷς μεταχειρίζεται τὸ κοινὸν δίκαιον.

50. Τοῖς ἐλάττοσιν ἢ ἡλικίᾳ ἐν ταῖς ζημίαις συντρέχειν, οὐ μὴν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς αἰσίως διοικηθεῖσιν ἀντίκεισθαι εἰώθεν. (*) (N. 14 Κωδ. 2. 13 Βασ. VIII. 2. 88).

M. Ἡ ἡλικία βοηθεῖ τοὺς ἀνήλικους ὡς πρὸς τὰς ζημίας, ὡς πρὸς δὲ τὰ πράγματα τὰ διοικηθέντα εὐτυχῶς δὲν ἀντίκειται.

51. Τῶν ἀφῆλικῶν ἀποκαθισταμένων ἐνέχονταί οἱ αὐτοὺς ἐγγυησάμενοι. (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 24 (de fidejussoribus minorum). Βασ. X. 6. 1 καὶ 2).

M. Ὅτε οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται, οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶν ἐνέχονταί.

52. Κατὰ τῆς ἰδίας πράσεως, εἰ καὶ ὅρκον ἐπαγάγῃσιν, οἱ ἀφῆλικες ἀποκαθίστανται. (N. 9 § 4 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 9. N. 27 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus).

M. Κατὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν πωλήσεως, καὶ ὅρκον ἐάν ἐπαγάγῃσιν, οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται.

53. Οὐκ ἀποκαθίστανται οἱ ἀφῆλικες ἐάν ἐπιμελεῖς οἰκονομῶνται ἐγένοντο, καὶ μάλιστα ἐν δημοσίαις διοικήσεσιν, ἢ ἐάν κατὰ πατρός ἢ πατρωνος τὴν μέμψιν κινῶσι. (N. 1 καὶ N. 2 Κωδ. 2. 42 (qui et adversus quos). Βασ. X. 24. 1 καὶ 2. N. 27 § 4 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Νεαρά 155 κεφ. 1).

(1) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τουτέστι τῇ τάχει καὶ τοῖς ἐπισυμβαινέουσιν, οἷον θανάτῳ, ἐμπρησμοῖς, καταλύσεσιν· εἰ γὰρ ὁ ἐπίτροπος καλῶς γρήσεται πᾶσι τοῖς πράγμασι τοῦ ἀφῆλικος, ἐπισυμβῇ δὲ καὶ τι τυχρὸν περὶ ταῦτα, οὐκ ἐνέχεται ὁ ἐπίτροπος.

Μ. Δὲν ἀποκαθίστανται οἱ ἀνήλικοι, ἐὰν ὑπῆρξαν ἐπιμελεῖς οἰκοδεσπόται, καὶ μάλιστα εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ ἐὰν κινῶσι τὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πατρωνος αὐτῶν.

54. Καὶ διὰ ἐντολῆς δύναται ὁ νέος ἀποκατάστασιν αἰτεῖν. (Ν. μοναδ. Κωδ. 2. 49 (etiam per procuratorem). Βασίλ. Χ. 31. 1).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ αἰτῇ ἀποκατάστασιν καὶ δι' ἐπιτρόπου.

55. Ὁ κατὰ βίαν ἢ φόβον θανάτου τι πεποιηκὼς ἀποκαθίσταται, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνίσχυρόν ἐστιν. (1) (Ν. 4 Κωδ. 2. 20 (de his, quae vi metuve).

Μ. Ὁ πράξας τι ἐνεκα βίης ἢ φόβου θανάτου ἀποκαθίσταται, καὶ ἡ πρᾶξις μένει ἀνίσχυρος.

56. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν περιγραφῇ τις, βοηθεῖται, εἴτε διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς καταστάσεως, ἡγοῦν διὰ τὸ ἐξορισθῆναι ἢ περιορισθῆναι ἢ εἰς θέσιν ἐλθεῖν ἢ ἐξ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξουσίον γενέσθαι· λυθείσης γὰρ τῆς θέσεως ἀποκαθίσταται. Ἐπὶ βοηθεῖται καὶ ὁ περιγραφείς διὰ δικαίαν πλάνην ἢτοι τὴν περὶ φάκτου πλάνην. (2) (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. 4. 1 (de in integrum restitutione). Βασ. Χ. 1. 1 καὶ 2).

Μ. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν ἐὰν ἀπατηθῇ τις, βοηθεῖται· ὡσαύτως καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς καταστάσεως, ἡγοῦν ὡς ἐξορισθεὶς ἢ περιορισθεὶς ἢ υἰοθετηθεὶς ἢ ὡς γυνίμενος ἀπὸ αὐτεξουσίου ὑπεξουσίως· διότι εὐθὺς ὡς διαλυθῇ ἡ υἰοθεσία ἀποκαθίσταται. Προσέτι βοηθεῖται καὶ ὁ ἀπατηθεὶς διὰ δικαίαν πλάνην ἢτοι τὴν περὶ πράγματος πλάνην.

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη ἐπιξηγεῖ καὶ σαφηνίζει τὴν § 3 τοῦ τίτλου ἑβδόμου πρώτου.

(2) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης συνδυαζομένης πρὸς τὰς λοιπὰς παρὰ γράφους συνάγεται, ὅτι προκατατιμύμενα τῆς χρήσεως τοῦ ἀνδίκου μέσου τῶν ἀποκαταστάσεως εἰσὶν δύο, τοῦτέστι βλ' α' β' η' προσελθούσα ἐκ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀποκατάστασις περιστατικῇ καὶ α' β' γ' δ' δικαιολογητικῇ τῆς ἀποκαταστάσεως. Καὶ βλ' α' β' η' μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον ἢ ἐπιελθούσα θετικὴ ζημία, ἀλλὰ καὶ τὸ ματαιωθὲν κέρδος. ("Ἰδε κατωτέρω § 58). Α' β' γ' δ' δὲ δικαιολογητικῇ τῆς ἀποκαταστάσεως τανῦν εἶναι 1) μὲν ὁ φόβος ἢ βία, (Σημειωτέον ὅμως, ὅτι κατὰ τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας τελεσθεισῶν νομικῶν πράξεων ἔχει ἡ βία θετικὴ καὶ ἀγωγὴν ἢ ἔνστασιν), 2) ἡ πλάνη (ἥς ἐνεκα χορηγεῖται κατὰ τὰς πηγὰς ἀποκατάστασις μόνον τοῖς αἰτήσασιν τὸν χωρισμὲν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας δανεισταῖς τοῦ κληρονομούμενου), 3) ἡ δι' ἀπουσίαν ἢ ἐν βίαν ἢ περιορισμὸν ἀδυναμία ἐγκαιροῦ ἐναργείας. Ἡ ἀνηλικιότης δὲν εἶναι αἰτία ἀποκαταστάσεως τανῦν παρ' ἡμῖν. (Ν. περὶ ἐπιτρ. ἀρθρ. 78). Τὰ ἑνὸς ὀνόματος τῆς δι' ἀπάτην ἀποκαταστάσεως δικονομικὰ ὄντα ὡς περιέχοντα ἀποκαταστάσεις κατὰ τοῦ δεδικασμένου εἰσὶν ἀχρηστά τανῦν παρ' ἡμῖν.

57. 'Εάν δέ τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην παρὰ τινος αὐτῷ, ἢ ἀπειλουμένην γενήσασθαι, ἐξεποιήσῃ τι τῷ κατηγορῶν, ἢ ἐπηρεωτήθῃ αὐτῷ, οὐ δύναται ταῦτα ἀνατρέπειν ὡς εὐδῶ γενόμενα· ἀλλὰ καὶ ἀναίσχυτόν τι ποιεῖν δοκεῖ ταῦτα ἐπιχειρῶν ἀνατρέψαι. (N. 10 Κωδ. 2. 20 (de his, quae vi metuve). Βασίλ. X. 2, 33).

M. 'Εάν τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην κατ' αὐτοῦ παρὰ τινος, ἢ ἀπειλουμένην νὰ γίνῃ, ἐξεποιήσῃ τι πρὸς τὸν κατηγορῶν, ἢ ὑποσχεθῇ εἰς αὐτόν, δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ ταῦτα ὡς γενόμενα ἐκ εὐδου· ἀλλὰ καὶ ἐπιχειρῶν νὰ ἀνατρέψῃ αὐτὰ θεωρεῖται ὅτι ἀναίσχυνται.

58. Πάντες γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀπολιμπανόμενοι ἀποκαθίστανται· οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιούνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς οὐ κερδαίνουσιν. (N. 7 Πανδ. 4. 1 (de in integrum rest.). Βασ. X. 1. 7).

M. 'Ολοι γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀποδυνάμυντες ἀποκαθίστανται οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιούνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς δὲν κερδαίνουσιν.

59. 'Ο κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, ἐάν παραυτίκα προκαθήμενῳ τῷ ἄρχοντι προσέλθῃ, ἀποκαθίσταται· δοκεῖ γὰρ μὴ κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθῆναι ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τοῦ κήρυκος. (1) (N. 26 § 9, N. 27 Πανδ. 4. 6 (ex quibus causis majores). Βασ. X. 35. 26 καὶ 27).

M. 'Ο κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, ἐάν εὐθὺς ἐμφανισθῇ εἰς τὸν δικαστὴν προκαθήμενον, ἀποκαθίσταται· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι δὲν προσήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀπειθείας, ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τὸν κήρυκα.

60. 'Οτι ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῶν τῷ πατρὶ τὰ προσποριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα οὐκ ἀποκαθίσταται. Προσποριζόμενα δὲ εἰσὶ τὰ ἐξ ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς τυχόν προσγινόμενα τῷ υἱῷ.

M. 'Εάν ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῇ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὰ προσποριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα δὲν ἀποκαθίσταται. Προσποριζόμενα δὲ εἶναι ὅσα ἐκ περισσίας τυχόν τοῦ πατρὸς κτᾶται ὁ υἱός.

61. 'Επὶ τῶν καλῆς πίστεως συναλλαγμάτων καὶ τοὺς μείζονας βοηθεῖσθαι. (N. 3 Κωδ. 2. 54 (quibus ex causis majores). Βασ. X. 36. 3. N. 3 Κωδ. 3. 38 (communis utriusque iudicii). N. 6 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).

M. 'Επὶ τῶν καλῆς πίστεως συναλλαγμάτων βοηθοῦνται καὶ οἱ ἐνῆλικτοι.

62. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι κατὰ τινος πράγματος οὔτε ζημιούσθαι οὔτε κερδαίνειν ἐξ αὐτοῦ ὀφείλουσιν. (N. μοναχ. πρ. Κωδ. 2. 48 (de reputationibus quae fiunt). Βασ. X. 30. 1).

(1) 'Ἡ διάταξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει ταυτῶν.

Μ. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι εἰς τι πρᾶγμα οὕτε νὰ ζημιῶνται οὕτε νὰ καὶ δαίνωσιν ἐξ αὐτοῦ δύνανται.

63. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγή διηνεκεῖς εἰσιν ἀρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (N. 15 Πανδ. 14. 3 (de institoria actione). Βασίλ. XVIII. 1. 15)

Μ. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ καταστήσαντος προσεστώτῃ ἐργαστηρίου (actio institoria) εἶναι διηνεκεῖς ἀρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

64. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέχονται, κὰν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ. (N. 38 § 4 καὶ 5 Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 38. N. 173 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

Μ. Εἰς τὴν λέξιν «ἀποκατάστασις» περιέχονται καὶ οἱ καρποὶ, καὶ ἐν τούτῳ δὲν ῥητῶς.

65. Ἀποκαθιστᾶν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ σῶμα τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδοῦς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (N. 246 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.) Βασ. II. 2. 237. N. 35 καὶ 75 Πανδ. αὐτόθι. N. 38 § 4 Πανδ. 22. 1 (de usuris).

Μ. Θεωρεῖται ὅτι ἀποκαθιστᾷ ὁ προσφέρων οὐ μόνον τὸ αἰτούμενον σῶμα τοῦ πράγματος (δηλονότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν σώματι, κεφάλαιον χρηματικὸν ἐν ὄλῳ κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην (δηλονότι πάντα τὰ ἐξαρτήματα καὶ παρακολουθήματα, οἷον καρποὺς αὐτοῦ κτλ.), διότι πᾶσα ἀποκατάστασις δὲν εἶναι μόνον ἀποκατάστασις τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαιώματος.

66. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδοὺς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὥς ἐμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατάρξεως. (N. 35 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.). Βασ. II. 2. 33).

Μ. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὅστις ἀποδίδωσι τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν ἐνάγοντα, εἰς οἷαν στάσιν ἐμελλε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐν καιρῷ τῆς προκατάρξεως.

TIT. II. — Περὶ γυναικῶν.

1. Αἱ γυναῖκες πάντων τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δημοσίων ἀρξικίων κωλύονται καὶ οὐ δικάζουσιν, οὐκ ἀρχουσιν, οὐ συνήγουσιν, οὐ παρεμβάλλουσιν ὑπὲρ ἄλλων, οὐ γίνονται φρονεῖσται. (*) (N. 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 2).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὰς γυναῖκας ὡς ὀλισθηρὸν καὶ ἐπαπάκτεον ἔχουσαι φρονήματα ὁ νόμος πολιτικῶν καὶ δημοσίων ἐκωλύσκει, καὶ οὐ διὰ ταῦτα

Μ. Αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται ἄλλων τῶν ἀστικῶν καὶ δημοσίων ἀξιωμάτων θένειν οὕτε δικασταὶ γίνονται, οὕτε διοικηταί, οὕτε συνήγοροι, οὕτε ἐπίτροποι, οὕτε μεσολαβοῦσιν ὑπὲρ ἄλλων.

2. Γυνὴ οὐ δύναται κινεῖν ἐγκλήμα, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδίᾳ αἰτίᾳ (1) (N. 12 Kωδ. 9. 1 (de his, qui accusare non). Βασ. LX. 34. 34. N. 4 Kωδ. αὐτόθι. Βασ. LX, 34. 26. N. 3 Θεοδ. Kωδ. 9. 1 (de accusationibus). N. 1. N. 2 καὶ N. 8-11 πρ. Πανδ. 48. 2 (de accusat.) N. 5 καὶ 14 Kωδ. αὐτόθι. N. 6 Πανδ. 47. 23 (de pop. actionibus).

Μ. Γυνὴ δὲν δύναται νὰ καταγγέλλῃ ἐπ' ἐγκλήματι, εἰ μὴ δι' ἰδίαν αὐτῆς αἰτίαν.

3. Γυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλήμα οὐ κινεῖ, πλὴν ἐπὶ ἀναιρέσει γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται· κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρῶων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητρῶων. (2) (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 48. 2 (de accusat.) Βασ. LX. 34. 1 καὶ 2. N. 5 Kωδ. 9. 1 (de his, qui accusare non possunt). Βασ. LX. 34. 27).

μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνάξιον εἶναι τὰς γυναῖκας δημοσιεῦν καὶ δικαστηρίοις προσεδρεύειν καὶ ἀνδράσι συμμείγνυσθαι καὶ πράττειν τὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτε πολιτικὸν ὀφφίκιον ὥρισται αὐτὰς ἐνεργεῖν, οὕτε δημόσιον· πολιτικὸν δὲ ἐστὶν ὀφφίκιον τὸ δικάζειν· δημόσιον δὲ τὸ συνηγεῖν, καὶ τὰ ἕμια δοκὰ τὸ παρὼν ἀπαριθμεῖται νεαρόν· καὶ λοιπὸν οὐ δύναται αἱ γυναῖκες δικάζειν ὡς δικασταί, οὐ συνηγορεῖν ὡς συνήγοροι, οὐκ ἀρχὴν τινα ἀρξοῦσιν, ἤγουν οὐκ ἀντιφωνήσουσι τινα, χρεῖς εἰσυδῆται· ἐνεκεν ἢ ἄλλου τινός· οὕτε δὲ μαρτυρήσουσιν ἢ ἐπιτροπεύσουσιν· οὕτε δὲ τινα ἐναγομενον καὶ ἀπόντα διακρινεῦσάουσι, καὶ μετ' ἀσφαλείας τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν ὑποδείξονται καὶ γυμνάσουσι ἢ τὰ πράγματα αὐτῶν διοικήσουσιν, ὡς κευράτωρες ἢ ἐπίτροποι, καὶ δοκὰ ἐκεῖνος ὥρσιλε ποιεῖν παρὼν ἐν τοῖς οἰκείοις, καὶ αὐταὶ ποιήσουσι· ταῦτα γὰρ πάντα ἀνδράσιν ἐστὶν πρέποντα καὶ παρ' ἐκείνων εἴωθε πράττεσθαι· σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐστὶν ὅτε καὶ μαρτυροῦσι γυναῖκες· πότε δὲ, ἄκουσον· εἴαν ἐν βαλανείῳ λουμένων γυναικῶν τύχῃ τις γυνὴ καὶ εἶδεν ὀριζομένην γυναῖκα τινὰ παρ' ἐτέρας, τότε δύναται μαρτυρεῖν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνδρα τῷ τότε ἐκεῖ μαρτυρεῖν καὶ ἰδεῖν τὰ γινόμενα· ἐπιτροπεύουσι δὲ καὶ ποτε· εἰ γὰρ ἔχει παῖδας γυνὴ καὶ τελευτήσῃ ὁ παῖς ἀνὴρ, αὕτη ἐπιτροπεύει τῶν παίδων αὐτῆς, εἰ μὴ πρὸς δευτέρον ἔλθοι γαμεν· καὶ ἕτερα δὲ τινα ποιεῖ ἀνατρεπτικὰ τοῦ παρόντος κανόνος, ἅπερ μαθήσῃ ἐκ τῶν κατὰ μέρος κεφαλαιῶν· τὰς γὰρ νομικὰς κανὼν σαφὲς ἐστὶ διὰ τὸ εὐχερῶς ἀνατρέπεσθαι.

(1-3) Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἰσχύουσιν ὡς ἀντικείμενα εἰς τὴν ποινικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν.

Μ. Γυνή καταδίδωσιν ἐπὶ κεφαλῇ ἐγκλήματι δὲν δύναται νὰ προσκλήσῃ, ἐκτὸς διὰ τὸν γονέων, ἢ τέκνων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἐγγόνων καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἀκουσα δὲν ἀνagκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ. Ὡσαύτως δὲ ἐγκαλεῖ καὶ δύναται τοῦ περὶ πλαστογραφίας νόμου, καὶ δύναται τῶν περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ἀπελευθέρων διατάξεων.

4. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγηται ἡμαρτήσθαι, τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἁμαρτίαν, καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἁμαρτίας πταῖσμα τετελεσται. (1) (N. 1 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 46).

Μ. Τὴν περὶ μοιχείας ἀγωγὴν δὲν δύναται νὰ κινήσῃ γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ τελέσασα μετ' ἀνδρὸς ἄλλου τῆς μοιχείας τὸ ἀδίκημα ὁμολογῇ αὐτὴ μοιχαλίδα.

5. Δύναται ἡ γυνὴ καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς κινήσῃ ἐγκλήματι. (2) (N. 14 Κωδ. 9. 1 (de his, qui accusari non possunt). Βασ. LX. 34. 36).

Μ. Γυνὴ δύναται νὰ κινή ἀγωγὴν διὰ δημόσιον ἐγκλήμα καὶ κατὰ τὸν τέκνου αὐτῆς.

6. Αἱ θήλειαι ὑπεξουσίους οὐκ ἔχουσι. (N. 13 Πανδ. 38. 10 (de suis et legitimis haeredibus). Βασ. XLV. 1. 23. § 1 Εἰσηγ. 2. 10 (de test. ordinandis).

Μ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουσιν ὑπεξουσίους.

7. Γυνὴ ἐν διαθήκῃ οὐ μαρτυρεῖ, ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίαν νύκει, ἐν οἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται. (N. 20 § 6 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta facere possunt). Βασ. XXXV. 1. 21).

Μ. Γυνὴ δὲν εἶναι δεκτὴ ὡς μάρτυς εἰς διαθήκην. Ἐκ τούτου οὐ μαρτυρεῖ περὶ ὧν ὑποθέσεων ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται.

8. Οὐδεμίαν γυναῖκα ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας, δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς, ἢ ὑπὲρ ἐγκλήματος οἰουδὴποτε ἢ εἰς φρουρὰν ἐμβαλλέσθαι συγχωροῦμεν ἢ δι' ἀνδρῶν φυλάττεσθαι. (Νεαρά 181 κεφ. 9).

Μ. Οὐδεμίαν γυνὴ ἐπιτρέπεται νὰ φυλακίζηται ἐν φυλακῇ ἢ νὰ φυλακισθῇ ὑπὸ ἀνδρῶν δι' αἰτίαν χρηματικὴν, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ἢ δι' ἄλλοτε ἢ ἄποτε ἐγκλήμα.

9. Γυνὴ δυναμένη αἰσχροῦν ἔχειν ὑποψίαν οὐδὲ ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς διαθήκης δύναται τι λαβεῖν. (N. 41 § 1 Πανδ. 20. 1 (de testamento militis). Βασ. XXXV. 21. 34. N. 14 Πανδ. 34. 9 (de his quae ut indignis).

(1-2) Καὶ αἱ διατάξεις αὗται εἰσι νῦν ἀνίσχυροι, ὡς ἀντιτείνουσιν αἱ τὴν ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν.

M. Γυνή ὑποπτος ἐπὶ αἰσχρότητι δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι (λόγῳ κληρονομίας ἢ κληροδοσίας) οὐδὲ δυνάμει στρατιωτικῆς διαθήκης.

10. Οὐ κατέχεται ἡ γυνὴ ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς συναλλαγμάτων, κἂν ἐγγυήσῃται αὐτόν, ὡς ἐκ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοηθουμένη. (1) (N. 1 Κωδ. 4. 12 (ne uxor pro marito). Βασ. XXIII. 4. 1).

M. Ἡ γυνὴ δὲν ὑποχρεοῦται ὑπὸ τῶν συναλλαγμάτων τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἐὰν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος.

N. Ἐκ τῆς § 10 τοῦ βιβλίου A' τίτλου Γ' Ἀρμενοπούλου, συνδυαζομένης πρὸς N. 17 § 2 Πανδ. (16. 1), προκύπτει ὅτι γυνή, ἀλληλεγγώς δανεισθεῖσα, καθίσταται πρωτότατος δευτέρας μόνον κατὰ τὸ ἡμισυ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἡμισυ τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυητρία καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. A. Π. 65 τοῦ 1848.

Ἡ βοηθία τοῦ Βελλιανείου δόγματος συνίσταται, εἰ μὲν γυνὴ ἀνάγεται δυνάμει τῆς ἀναδοχῆς, εἰς ἐνστάσιν κατὰ τῆς ἀγωγῆς, ἀνατρέπουσα αὐτήν· εἰ δὲ ἡ ἀναδοχὴ συνίσταται εἰς ἐνεχυρίασιν ἢ ὑποθήκην κτήματος, ἐκποιήσαντος ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, εἰς ἀντένστασιν, ἀνατρέπουσαν τὴν ἐνστάσιν τοῦ διὰ τῆς διεκδικήσεως τοῦ πράγματος ἀναγομένου, ὅτι αὕτη ἡ ἐκδικήσασα γυνὴ ἐπεχείρησε διὰ τοῦ ἐνεχυροῦ ἢ ὑποθηκικοῦ δανειστοῦ τὴν ἐκποίησην. Ἡ ἐνστάσις αὕτη ἀναίρετ καὶ τὴν φυσικὴν ἐκ τῆς ἀναδοχῆς ἐνοχλήν· θεν καὶ ἂν δυνάμει αὐτῆς πληρώσῃ ἐκ συγγνωστῆς πλάνης ἡ γυνὴ, δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ πληρωθέν.—δύναται δὲ ἡ ἐνστάσις αὕτη νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, οὐχὶ ὁμως καὶ παρ' ἡμῶν ἐνεκα τοῦ 872 ἀρθροῦ τῆς Πολιτ. Δικον. μὴ ἐπιτρέποντος τῇ ἐνστάσει στήριζομένης εἰς τὴν ἀταξίαν τῆς δικαιοσύνης ἢ εἰς τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι ἐξετέλεσθαι ἡ ἀπόφασις. A. Π. 107 τοῦ 1866.—Ἡ μετὰ προηγουμένην ἀντιφώνησιν πωλοῦσα τὸν ἀγρὸν αὐτῆς γυνὴ πρὸς τὸν δανειστήν τοῦ ἀνδρὸς καὶ συμφωνοῦσα τὸ τίμημα πρὸς τὸ πρὸς τὸν δανειστήν χρεὸς τοῦ δευτέρας, βοηθεῖται, χωροῦντος τοῦ Βελλιανείου δόγματος. A. Π. 108 τοῦ 1870. (*18ε καὶ κατωτέρω ὑπὸ τὴν § 11 καὶ ὑπὸ τὴν § 14).

11. Ἡ πρωτότπως χρεωστοῦσα γυνὴ καὶ μὴ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ἐνοχος γινομένη οὐκ ἔχει τὴν τοῦ Βελλιανείου παραγραφὴν· ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ ἐνοχος γινομένη οὐκ ἔχει τὴν παραγραφὴν· τότε γὰρ μόνον χώρα τῷ δόγματι, ὅτι μὴδὲν χρεωστοῦσα ὑπὲρ ἀλλοτρίας ἐνοχλῆς ἑαυτήν· παρενέβαλε· τουτέστιν οὕτε κατὰ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ τὴν παραγραφὴν ἔχει, ὡς πρωτότπως αὐτῷ χρεωστήσασα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου, ὃ ἐδόθη ὡς ὑπὲρ δανειστοῦ δοθεῖσα. (N. 2 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασίλ. XXVI. 7. 66. N. 4 πρ. καὶ 11 καὶ 17 πρ. καὶ 24 πρ. καὶ 27 πρ. Πανδ. 16. 1 (ad

(1) *18ε καὶ βιβλίου γ' τίτλου ε' § 5—21, ἐνθα πλεονέκτερον ἀναπτύσσονται τὰ περὶ ἐγγυήσεως καὶ ἀντιφωνήσεως τῆς γυναίκης.

SC. Velleianum), N. 6 καὶ 10 καὶ 13 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum).

M. Ἡ πρωτοτύπως χρεωστοῦσα (ὡς πρωτοφειλέτις) καὶ μὴ υπόχρεως ἄλλον τινὰ γυνὴ δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν τοῦ Βελλιανείου δόγματος· ὁμοίως δὲ υποχρεωμένη ὑπὲρ τοῦ ἐκυτῆς δανειστοῦ πάλιν δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν, διότι τότε μόνον ἔχει χώραν τὸ δόγμα, ὅτε μὴδὲν χρεωστοῦσα ἐμεσολάβησεν (ὡς ἐγγυήτρια) δι' ἄλλοτριαν υποχρέωσιν· τοῦτέστιν οὔτε κατὰ τὸν ἰδίου αὐτῆς δανειστοῦ ἔχει τὴν ἐνστάσιν, ὡς πρωτοτύπως αὐτῷ χρεωστοῦσα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου εἰς ὃν ἔδωκεν ἐγγύησιν, ὡς δοθεῖσαν ὑπὲρ δανειστοῦ αὐτῆς.

N. Ἡ γυνὴ μὴ ἐγγυωμένη πρὸς δανειστάς ἑτέρου προσώπου, οὔτε ἀναδοχὴν χρεὸς αὐτοῦ, ἀλλ' υποχρεωμένη πρὸς τοὺς ἐγγυηθέντας διὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς χρεὸς, οὐ βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Δ. Π. 180 τοῦ 1864.—Ψαύτως ἡ γυνή, ἡ ἀντάλλαγμα λαβοῦσα διὰ τὴν ὑπὲρ ἄλλοτριαν χρεὸς ἀναδοχὴν αὐτῆς, δὲν βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος, διότι τότε θεωρεῖται ἐντελοδόχος τοῦ φειλέτου, ὑπὲρ οὗ παρεμβαίνει. Δ. Π. 181 τοῦ 1861. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει ἀπολύτως εἰς τὰς γυναῖκας νὰ δανείζωνται, οὐδὲ πᾶν δάνειον ὑπ' αὐτῶν συναπτόμενον εἶναι αὐτοδικαίον· ἄκυρον δυνάμει τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Δ. Π. 284 τοῦ 1860.—Αἱ γυναῖκες, αἱ μὴ υποστῆσαι ζημίαν ἐκ τῆς ἀναδοχῆς αὐτῶν, δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ Βελλιανεῖον δόγμα. Δ. Π. 222 τοῦ 1868.—Δὲν ἐπαρμόζειται τὸ Βελλιανεῖον δόγμα ὅταν ἡ καταβολὴ ᾖναι ἄμεσος. Ὅθεν, ἐὰν ἡ γυνὴ ἰσχυρισθῇ ὅτι δὲν ἔλαβε τὸ ἀντικειν αὐτῇ μέρος τιμήματος ἐκ τινος ἀγοραπωλησίας, συναμολογηθείσης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἐν τούτῳ συνεξηρίσθη ἀπέναντι χρεὸς τοῦ συζύγου αὐτῆς πρὸς τὸν ἀγοραστήν, ὑπ' οὐδενὸς βοηθεῖται νόμου εἰς ἀκύρωσιν τῆς ἀγοραπωλησίας, μὴ προκείμενον περὶ υποσχέσεως ἐκπληρωτέας ἐν τῷ μέλλοντι. Δ. Π. 103 τοῦ 1870. Ἀπορ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 411 τοῦ 1890 ("Ἰδε καὶ κατωτέρω ὑπὸ τὴν § 14).

12. Ὅτι γυνὴ χρυσίον λαβοῦσα παρὰ τινος ἐπὶ τῷ θούναί τευτο, ὥστε ἀπολυθῆναι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ οὐ βοηθεῖται, ἐγγύην προβαλλομένη ἢ ὑπεξουσιότητα. (N. 2 § 3. N. 30 πρ. Πανδ. 16. 1 (ad SC. Velleianum). N. 5 καὶ 18 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Vell.). N. 41. Kωδ. 8. 29 (de distr. pignorum).

M. Γυνὴ λαβοῦσα χρυσίον παρὰ τινος πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ δὲν βοηθεῖται, προτείνουσα ἐγγύησιν ἢ ὑπεξουσιότητα.

N. ("Ἰδε νομοθεσίαν προηγουμένης παραγράφου).

13. Ἡ γυνὴ, καὶν πολλάκις μετὰ οἰονδήποτε χρόνον ἐπαρωτηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

M. Γυνὴ, καὶ ἐὰν πολλάκις μετὰ οἰονδήποτε χρόνον ὑπασχέσθῃ ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὡς ἐγγυωμένη ὑπὲρ ἄλλου βοηθεῖται.

14. Εἴ τις γυνὴ ἐν δανειακῇ γραμματείᾳ συναίνεσαι τῇ ἰδίᾳ ἀνδρὶ ἢ υπογράψῃ, καὶ τὴν οἰκίαν περιουσίαν ἢ καὶ αὐτὴν ἐνοχλοποιήσῃ, οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ· εἴτε ἀπᾶς, εἴτε

πολλάκις τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται, εἴτε ιδιωτικόν, εἴτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος· ἀλλ' οὕτως εἶναι, ὥσάν εἰ μὴδὲ γεγραμμένον ἦν, εἰ μὴ φανερώς ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίαν αὐτῆς γυναικὸς χρήας ἐδανείσθησαν. (Νεαρά 184 κατ. 8).

Μ. Ἐάν γυνή τις ἐν δανειακῇ ὁμολογῇ συνοποχρεωθῇ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἢ ὑπογράψῃ, καὶ ὑποχρεώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτῆς ἢ καὶ ἐκὐτὴν, τὸ τοιοῦτον δὲν ἰσχύει καὶ πολλάκις ἀπαναληφθῆν, εἴτε ιδιωτικόν, εἴτε δημόσιον εἶναι τὸ χρέος· ἀλλὰ θεωρεῖται ὡς εἰ ἦν ἄγραφον, ἐκτὸς ἔάν ἀποδειχθῇ φανερώς ὅτι τὰ χρήματα ἐλήφθησαν δι' ἰδίαν τῆς γυναικὸς χρήας.

Ν. Κατὰ τὰς ἐπιτάξεις τῆς ΡΑΔ' Νεαρᾶς κατ. Η' ἡ ἀναδεχομένη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς γυνὴ δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἐνστασίαν τοῦ Βελλιανείου δόγματος καὶ τότε μόνον ἐκπίπτει τῆς ἐξ αὐτῆς βοηθείας, ὅτε προφανῶς ἤθελεν ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀναδοχῆς αὐτῆς ἐστράφη πρὸς ἴδιον ἐαυτῆς ἔργον. Α. Π. 360 καὶ 378 τοῦ 1849. (Ἄλλ' ἡ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐν τῷ δανειστικῷ ἐγγράφῳ ὁμολογία τῆς γυναικὸς δὲν ἰσχύει). Ἄλλ' ὁσάκις ἡ γυνὴ δὲν παρίσταται ὡς ἐγγουμένη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ πρωτοτύπως συνδανείζεται, γεννᾶται συνοφειλή, ἥς ἕνεκα ἕκαστος ἐνάγεται εἰς ἴσον ποσόν, ἐπομένως καθίσταται αὕτη πρωτότυπος ἀφελίτις μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ δανείου, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο θεωρεῖται ἀπλήττη ἑγγυήτρια καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Α. Π. 70 τοῦ 1847, 66 τοῦ 1848, 22 τοῦ 1849, 242 τοῦ 1868. Ἄλλ' κατὰ τὴν Α. Π. 318 τοῦ 1848 πᾶσα ἐγγράφος ἀναγνωρίσις ἐνοχλῆς ἢ ἐκτελούμενη χρεὺς πρὸς τρίτον περιεχί καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς αἰτίας, ἐρ' ἡ τοῦτο στηρίζεται, ὁσάκις δὲ ὁ νόμος ἀποφαίνεται ἄκυρον ἀποδοτικῶς τὴν ἐνοχλὴν ταύτην, ἡ ὁμολογία τοῦ ἀφελίτου ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν ταύτην εὐδὲν δύναται νὰ παραγάγῃ ἀποτέλεσμα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐνοχλῆς κατὰ τὴν δυνάμειν αὐτῆς τοῦ δικαίου εἰ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποχρεωθῇ εὐδὲ νὰ ὁμολογήσῃ δύναται (quod non potest obligari non potest confiteri). ὅθεν καὶ ἡ ὁμολογία γυναικὸς ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου, παρόντος καὶ συνοπγομένου καὶ τοῦ συζύγου τῆς, ὅτι συνδανείσθησαν παρὰ τινος, ὡς οὐσα ὑποχρεώσεις ἀντιβαίνουσα εἰς τὸ Βελλιανεῖον δόγμα. εὐδαιμῶν ἔχει ἰσχύον, ἐκτὸς μόνον ἔάν ἤθελεν ἀποδειχθῇ φανερώς, ὅτι τὸ ὁμολογούμενον δάνειον ἐχρησίμευσεν εἰς ἰδίαν αὐτῆς ἀνάγκαν. Α. Π. 218 τοῦ 1848. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 4 τοῦ 1874 ἡ ἐν δανειστικῷ ἐγγράφῳ ἀναδοχὴ τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε αὕτη παρεμβαίνει συναινεύουσα ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἢ συνοπογράφουσα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε ὑπογράφουσα μόνη καὶ ὑποχρεούσα ἐκὐτὴν ἢ τὴν περιουσίαν αὐτῆς, εἶναι ἄκυρος κατὰ τὸν ἐξ ὑπαρχῆς τεθέντα ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος γενικὸν κανόνα τὸν ἀφορῶντα ἐν γένει εἰς τὰς ἀναδοχὰς τῶν γυναικῶν ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρεὺς, ἢ δὲ ἀκυρότης αὕτη δὲν ἀνελκύεται κατὰ τὴν Νεαράν 184 τοῦ ἔτους 1860 εἴτε ἀπᾶς εἴτε πολλῶν καὶ ὁποίωνοῦν αὐτῇ τῆς γυναικὸς ἀπαναληφθῇ, ἐκλείπουσα μόνον εἰς τὸ δάνειον εἰς ἰδίαν τῆς γυναικὸς χρήας κατανεωλῶν κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 140 τοῦ 1876 ἡ ἀναδοχὴ τῆς συζύγου δὲν ἰσχύει, εἰμὴ φανερώς (ἦτοι ἐλλοθεν καὶ οὐχὶ ἐξ ὅσων ἡ γυνὴ ἐν τῷ περὶ ἀναδοχῆς συμβολαίῳ ὁμολογῇ) ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίαν αὐτῆς τῆς γυναικὸς χρήας ἐδανείσθησαν· ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ὁ δανειστής εἰς τὴν ἐν

(ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ)

τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ὁμολογίαν τῆς γυναικὸς, ὅτι τὰ δανεισθέντα πρὸς τὸν αὐτὸν ζυγον αὐτῆς χρήματα ἐδαπανήθησαν εἰς ἀνάγκας αὐτῆς, ἀλλ' ὀφείλει αὐτῇ τινὶ τρόπῳ ἀποδείξῃ τοῦτο. Α. Π. 149 τοῦ 1876.—Ἄλλα τοῦ ἐν 1849 νόμου ὑπὸ τῆς γυναικὸς συνασθέντος δανείου τότε μόνον δύναται νὰ πράττῃ κατὰ νόμον ἢ ἀκυρότης, ὡς καλύπτοντος ἀναδοχὴν, ὅσαςκις ᾔθελε γίνεαι ἐν γνώσει τοῦ δανειστοῦ, ἵνα δοθῇ κατόπιν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Α. Π. 14 τοῦ 1858. Ὅθεν ὅτε κύριος καὶ πρωτότυπος ὀφειλέτης τοῦ δανείου εἶναι πράγματι ἡ γυνή, ἡ δὲ σύζυγος αὐτῆς ἐγγυήθη ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ δανείου τοῦτο ἰσχύει. (Ἰδε καὶ τὴν Ν. ὑπὸ τὰς §§ 10 καὶ 11).

15. Ἐὰν γυνὴ διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐνοχλὴν παρενέβαλεν ἑαυτὴν τὴν ἐν τῇ δεσμῷ τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως τοῦτον ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχλῆς ἐμελέτησεν· εἰ μὲν ὑποσχεμένη μὴ κατέβαλεν, οὐδὲ καταβαλεῖν ἔτι ἀπαιτηθῆσεται· εἰ δὲ κατέβαλε, διεκδικεῖν τὸ καταβληθὲν οὐ δύναται. δηλονότι τῶν ἐντελῶν εὔστα. (Ν. 4 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 68).

Μ. Ἐὰν γυνὴ παρενέβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὸν δεσμὸν τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος διὰ τὴν ἐνοχλὴν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ διὰ τῆς περιουσίας αὐτῆς διενεχθῆναι νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως· εἰ μὲν ὑποσχεθεῖσα δὲν κατέβαλεν οὐδὲ ἀπαιτεῖται πλέον νὰ καταβάλῃ· εἰ δὲ κατέβαλε, δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ τὸ καταβληθὲν, ἐὰν ὅπλ. ᾔνοι ἐνῆλικος.

16. Εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ γνώμην τῆς ἰδίας γυναικὸς ὑπόβηται τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἔρρωται· ἡ ὑπόθηκῃ· ἐὰν δὲ συναινέσῃ αὐτῆς ὑπόβηται· πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐὰν ᾔδει ὁ πρὶν τὸν ἀνδρα συναλλάξας· εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἔρῳσα τὸν ἀνδρα τὰ ἰδία ὑποτιθέμενον ἐσιώπησεν ἐπίτηδες, ὡς ἀπατῆσαι βουλομένη τὸν συναλλάσσοντα τῷ ἀνδρὶ, τότε οὐ βοηθεῖται· ταῖς γὰρ ἀπατωμαῖς ναις γυναίξιν βοηθεῖ τὸ δόγμα, οὐ ταῖς πανούργοις. (Ν. 5 Κωδ. 4 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 69).

Μ. Ἐὰν μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ τὴν γνώμην τῆς συζύγου αὐτοῦ ὑποθηκώσῃ τὰ πράγματα αὐτῆς, ἡ ὑπόθηκῃ δὲν ἰσχύει. Ἐὰν δὲ συναινέσῃ τῆς γυναικὸς ὑποθηκώσῃ, πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐὰν ἐγίνωσκε τοῦτο ὁ συναλλάξας πρὸς τὸν ἀνδρα· εἰ δὲ ἡ γυνὴ βλῆπουσα ὅτι ὁ ἀνὴρ ὑποθηκώσῃ τὰ πράγματα αὐτῆς ἐπίτηδες ἐσιώπησεν, θέλουσα νὰ πατήσῃ τὸν συναλλάσσοντα πρὸς τὸν ἀνδρα, τότε δὲν βοηθεῖται, διότι τὸ δόγμα βοηθεῖ τὰς ἀπατωμαῖς ναις γυναίκας καὶ οὐχὶ τὰς πανούργους.

Ν. Αἱ ἀπατωμαὶς γυναῖκες δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ Βελλιανεῖον δόγμα, διότι οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου δύναται παραγαγεῖν ἀγωγὴν· τὸ δὲ δόγμα τοῦτο ἐφαρμόζεται εἰς τὰς ἐνοχάς, ἃς αἱ γυναῖκες ἀναδέχονται ἐπὶ τῆς ἐλευθέρου αὐτῶν διαχειρίσεως καὶ διαθέσεως, ὅπote ὁ νόμος ἐφύκειται αὐταῖς δουλευσμέναις τὴν ἐκ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοήθειαν· ἀλλ' ἐπὶ τῆς τῶν προικῶν πραγμάτων περιπτώσεως παρίσταται δόσ ἵτερα νὰ στοιχεῖται, 1) μὲν εἰ αἱ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς προικὸς ἐφύκεισιν ὑπὸ τῶν νόμων ἀτρέλεια· προτίθενται οὐ μόνον τὴν ἰδιωτικὴν τῶν γυναι-

κῶν ὠφείλειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον, 2) δέ, ὅτι ἡ ὑπανδρος γυνή
ὡς πρὸς τὴν προῖκα θεωρεῖται ὑποκείμενη οὐ μόνον εἰς τῆς ἰδίας κρίσεως
τὴν ἀσθένειαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιβροχὴν τοῦ συζύγου, 3) ὅθεν ἡ συναίνεσις τῆς
γυναικὸς κηρύσσεται ὡς μὴ οὐσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ συνδρομὴ αὐτῆς
εἰς τὴν ὁπωσδήποτε ἐκποίησην τῶν προικῶν θεωρεῖται ὡς συνδρομὴ παθη-
τικοῦ ὄργανου, καὶ ἐπομένως ὁ κοινὸς κατ' ἐπιφανείαν ὑπὸ τῶν συζύγων
τελούμενος δόλος θεωρεῖται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ συζύγου, μὴ
ἐπηρεάζων τὰ ἐπὶ τῆς προικὸς ἀπαρτίσματα δικαιώματα τῆς γυναικὸς.
"Ὅθεν καὶ ὅταν ἡ γυνὴ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς δηλώσῃ, ὅτι ἡ λόγω δανείου
ὑποθηκευθεῖσα οἰκία δὲν εἶναι προικὴ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ δανειστοῦ, καίπερ
οὕσα προικὴ, δὲν ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν ἐκεῖνος, κατ' ἀκολουθίαν δικαιού-
ται ἡ γυνὴ νὰ ζητήσῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὑποθήκης. Α. Π. 30
τοῦ 1847 (ἀναίρουσα ἀπόφασιν τῶν ἐν Ἀθήναις Ἑσπετῶν, ἀντιθέτως ἀποφα-
νομένην).—Ἐκ τῆς διατ. τῆς παρχρ. ταύτης καὶ τῆς § 14 βεδλίου γ'
τίτλου δ' συναγεται, ὅτι ὁσῶκις ἡ ἀναδεξαμένη ἔχει ἀποδεδειγμένως δολίαν
πρόθεσιν εἰς τὸ ἀπατήσῃ τὸν δανειστὴν, οὐχὶ δ' ἀπλῶς γινώσκει τῆς ἀπὸ
τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοηθείας, στερεῖται τῆς ἐνοστήσεως καὶ ὑπόκειται
εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν, ἀπλῇ δὲ γινώσκει τῆς ἐνεργείας τοῦ δόγματος
δὲν καθίστασιν αὐτὴν ὑπόχρεωτον. Α. Π. 278 τοῦ 1849.

17. Γυνὴ τὸ ἴδιον ἀγνοήσασα δικαίον βοηθεῖται, καὶ [οὐκ]
ἀποκαθίσταται εἰς αὐτὸ μὴδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινωσκο-
μένη διὰ τὸ μὴ γινώσκειν αὐτό. (N. 8 καὶ 9 πρ. Πανδ., 22. 6
(de juris et facti ignorantia), N. 11 καὶ 13 Κωδ., 1. 18
(de juris et facti ignorantia), N. 3 Θεοδ. Κωδ., 2. 16 (de
integri restitutionibus).

Μ. Γυνὴ ἀγνοήσασα τὸ δικαίωμα αὐτῆς βοηθεῖται καὶ ἀποκαθίσταται
εἰς αὐτὸ κατ' οὐδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινωσκομένη ὡς μὴ γινώ-
σκουσα αὐτό.

N. Ἐκ τῶν νόμων 4 Κωδ. (δ. 6) καὶ 57 § 1 Πανδ., (28. 2) συναγεται
προσέτι ὅτι ἡ γυνή, ἡ ἐρχομένη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κωλύματος εἰς γάμου κοι-
νωσίαν συγγινώσκεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ δὲ ἀγνοία αὕτη παρέχει εἰς τὴν
οὖν αὐτῆς κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος πα-
τρός του. Α. Π. 112 τοῦ 1862, 54 τοῦ 1870.

18. Ἐνθα φύσει καὶ νόμῳ μεμιστημένον ἁμαρτάνει τις, ὁμοίως
ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ τιμωρεῖται· εἰ δὲ τῷ νόμῳ μόνῳ κεκώλυται,
συγγινώσκεται ἡ γυνή· καὶ ὅτι ἐστὶ ὅτε καὶ οἱ ἄνδρες ἀθεμίτως
μιγνύμενοι· πρᾶότερον ἢ περὶ οἱ μοιχοὶ τιμωροῦνται. (N. 38 § 2
καὶ 3 Πανδ., 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ.
LX. 37. 39).

Μ. Ὅσῳκις διαπράττει ἔγκλημα ἀπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ
τοῦ νόμου, τιμωρεῖται καὶ ἡ γυνὴ ἐξ ἑσῶ τῷ ἀνδρὶ· εἰ δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπα-
γορεύεται μόνον ὑπὸ τοῦ νόμου, συγχωρεῖται ἡ γυνή. Ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ
ἄνδρες συγκαταβύοντες ἀθεμίτως τιμωροῦνται πρᾶότερον ἢ οἱ μοιχοί.

19. Γυνὴ προῖκα ἐπαγγελαμένη οὐ βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκά-

ζεται ἀποδιδόναι αὐτήν. (N. 12 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 76).

Μ. Γυνή ὑποσχεθεῖσα προῖκα δὲν βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ αὐτήν.

20. Ἐὰν ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ γυνή πωλήσῃ τι, κἂν σωματικὸς ὄρκος προῖκῃ, κἂν εἴτι γένηται, ἄκυρον τὸ πραχθὲν καὶ ἀναστρέφεται πάλιν τὸ πραθέν· εἰ δὲ βελτιώσεις τινὰς ἐν αὐτῇ ποιήσῃ, ὁ ἀγοραστὴς καταδικαζόμενος καὶ ἀντιστρέφων ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ τὴν ἀποτίμησιν τῆς βελτιώσεως ἀπολαβεῖν, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα, κατ' οὐδὲν ἐλαττῶν τὸ πρωτότυπον.

Μ. Ἐὰν τοῦ γάμου συνεστῶτος γυνή πωλήσῃ τι, καὶ σωματικὸς ὄρκος (τοῦτέστιν ὄρκος δι' ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τῶν ἁγίων Γραφῶν) ἐὰν ἐπινεχθῇ, ἢ ὅτι ἄλλο ἂν συμβῇ, ἢ πράξις εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνακαλεῖται τὸ πωληθέν. Ἐὰν δὲ ὁ ἀγοραστὴς ἐπενέγκῃ βελτιώσεις τινὰς εἰς αὐτὸ, καταδικαζόμενος, καὶ ἐπιστρέφων ἔχει τὸ δικαίωμα κατ' ἐκλογὴν ἢ τῆς βελτιώσεως τὸ τίμημα νὰ λάβῃ, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα, μηδὲν ἐλαττῶν τὸ (ἄκυρος πωληθέν αὐτῷ) πρωτότυπον.

21. Ὅσα παρακατάσχηται ἑαυτῇ ἡ γυνή, καὶ μὴ ἀπογράψῃται εἰς προῖκα, ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα, ἐκποιούμεενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδούας καὶ τῆς γυναικὸς καὶ συναινούσης ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνή μετὰ λύσειν τοῦ γάμου ἐπιζητήσαι· ἢ προβάλλεσθαι τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος δίκαιον. (N. 9 § 3 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 31 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donat.). N. 17 Kωδ. 5. 16 (de donat. inter virum).

Μ. Ὅσα κρατήσῃ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνή, καὶ δὲν ἀπογράψῃ αὐτὰ εἰς προῖκα, ἢ καὶ ὅσα προσκτᾶται συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ κατέχει αὐτὰ, ἐκποιούμεενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐν γνώσει καὶ συναινέσει τῆς γυναικὸς ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνή μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου νὰ τὰ ἀναζητήσῃ ἢ νὰ πρὸβάλλῃ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπεξουσιότητος.

22. Γυνή κατηγορίας ἀφισταμένη ἤγουν ἀφίστα τὴν κατηγορίαν μετὰ τὸ κινήσai αὐτήν ἢ ἀστοχοῦσα τοῦτέστι νικημένη εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ἐκίνησεν, οὐκ ἐνέχεται τῷ περὶ συκοφαντίας νόμῳ, οὐδὲ ταῖς τῆς συκοφαντίας ὑποπίπτει ποιναῖς· ἄνδρες δὲ καὶ ἀφιστάμενοι τῆς κατηγορίας καὶ ἀστοχοῦντες ὡς συκοφάνται καταδικάζονται (1) (N. 1 § 10 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum). Βασίλ. LX. 1. 10. N. 4 πρ. Πανδ. αὐτόθι. Βασίλ. LX. 1. 13).

Μ. Γυνή παραιτοῦσα τὴν κατηγορίαν ἣν ἐκίνησεν ἢ μὴ παραιτοῦσα μὴν

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, ὡς διαπομένοις ὑπὸ νέας ποινικῆς νομοθεσίας.

αὐτὴν ἀλλ' ἀποτυγχάνουσα τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ συκοφαντίας νόμον, οὐδὲ ὑποπίπτει εἰς τὰς ποινὰς τῆς συκοφαντίας. Ἄνδρες ἕως καὶ παραιτοῦντες τὴν κατηγορίαν ἢ ἀποτυγχάνοντες τοῦ σκοποῦ καταδικάζονται ὡς συκοφάνται.

23. Ταῖς δωρουμέναις γυναῖξιν οὐ βοηθεῖ τὸ Βελλιάνειον δόγμα, ἀλλὰ ταῖς γινόμεναις ἐνόχοις. (N. 4 § 1 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 35).

M. Τὸ Βελλιάνειον δόγμα δὲν βοηθεῖ τὰς δωρουμένας γυναῖκας, ἀλλὰ τὰς ἐνχομένους (τούτέστι τὰς ἀναλαμβάνουσας ὑποχρεώσεις).

24. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπροίκαις καὶ τοῖς ἄλλοις χωρὶς τῆς προικὸς δύναται καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζειν καὶ δωρεῖσθαι καὶ ἐᾶσθαι πάντα. (N. 8 Κωδ. 5. 14 (de pactis commentis). Βασ. XXIX. 5. 38).

M. Πᾶσα γυνὴ ὡς πρὸς τὰ ἐξωπροίκαια καὶ τὴν ἄλλην αὐτῆς περιουσίαν ἐκτὸς τῆς προικὸς δύναται καὶ νὰ συναλλάττῃ καὶ νὰ χαρίξῃ καὶ νὰ δωρεῖται ἐγκύριως.

25. Ἡ γυνὴ προτιμάσθω περὶ τὴν προῖκα τῶν προτέρων δανεισμάτων τοῦ ἀνδρός. (1) (N. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 147. N. 12 § 1 Κωδ. 8. 18 (qui potiores). Βασίλ. XXV. 5. 39. § 29 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Νεαρά 97 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 109 κεφ. 1 καὶ N. μοναχ. § 1 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae actione).

M. Ἡ γυνὴ προτιμάται ὡς πρὸς τὴν προῖκα αὐτῆς τῶν προτέρων δανεισμάτων τοῦ ἀνδρός.

26. Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος ἔλθῃ ὁ χρεώστης ἐπιγνωζόμενος τῇ γυναικί, ὡς ὁ ἀνὴρ χρεωστῇ, ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπόκειται· αὐτῷ, ἢ ἑτέραν ἐνοχλήν ἔχῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ποιῆσθαι ἐν γνώσει τοῦ πράγματος τοὺς συναλλάσσοντας, οὐκ ἔχουσιν ὕστερον τὸ δίκαιον τῆς προικὸς καὶ τοῦ προφωνησαμένου· ἐν γνώσει γὰρ γεγόνασι καὶ ἠδύναντο μὴ συναλλάσσειν. (N. 10 § 3 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). N. 17 Κωδ. 3. 23 (de rei vindicatione). N. 7 § 2 Πανδ. 14. 4 (de tributaria actione). N. 13 πρ. Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra).

M. Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ προικοσυμφώνου ἔλθῃ ὁ δανειστής καὶ εἴπῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅτι ὁ ἀνὴρ χρεωστῇ ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶναι ἐνυπόθηκος, ἢ ἄλλην ἐνοχλήν ἔχει κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰδοποιήσῃ τοὺς συναπτοντας τὴν

(1) Σημειωτέον ὅτι ἔχει καὶ τὸ δίκαιωμα τῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης ὑπὲρ τῆς προικὸς καὶ τῶν διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἐξωπροίκαιων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός. Τὴν ὑποθήκην δὲ ταύτην ἔχει ἡ γυνὴ εἴτε αὐτὴ ἔδωκε τὴν προῖκα εἴτε ἄλλος ὑπὲρ αὐτῆς.

γάμον, δὲν ἔχουσιν ὕστερον τὸ δικαίωμα τῆς προικὸς κατὰ τοῦ προειρη-
ποήσαντος· διότι διετίλειον ἐν γνώσει τοῦ πράγματος καὶ ἐδόναντο ἐπαι-
νος νὰ μὴ καταρτίσωσι τὸ συνοικέσιον.

27. Οὐ προτιμᾶται ἡ γυνὴ τῶν προτέρων δανειστῶν περὶ
τὴν πρὸ γάμου δωρεάν. (N. 12 § 2 Kωδ. 8. 18 (qui poliores)
Βασ. XXV. 5. 39. Θεοφ. § 29 Εἰς. 4. 6 (de actionibus).

M. Ἡ γυνὴ δὲν προτιμᾶται ὡς πρὸς τὴν πραγματιαν δωρεάν τῶν προ-
τέρων δανειστῶν.

28. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται περὶ τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους,
εἰ μὴ προγενέστερον ὑπῆρξεν. (N. 2 Kωδ. 7. 73 (de privile-
gio fisci). Βασ. IX. 9. 2).

M. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται ὡς πρὸς τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους ἐκείνη
ἐν ᾗτο προγενέστερον.

29. Ὅτι καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀντιφωνοῦσα γυνὴ κέχρηται τῇ
παραγραφῇ· προῖκα δὲ ἐπαγγειλαμένη οὐ βοηθεῖται. (N. 3 Kωδ.
4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 67).

M. Καὶ ὑπὲρ τοῦ τέκνου ἀντιφωνοῦσα γυνὴ δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσι
τῆς ἐνατάσεως (τοῦ Βελλιανείου δόγματος)· προῖκα δὲ ὑποσχεθεῖσα οὐ
βοηθεῖται.

30. Ἐάν γυνὴ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦνται τῇ
ἀνδρὶ ποιήσῃ ἀποχὴν (*) ἐνόματι προικὸς, ὅλον τὸ χρέος ἀπαί-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Διαφέρει ἀποχὴ ἀθώσεως, ὅτι ἡ μὲν ἀποχὴ οὐ καθαρὰ
ἔχει τὴν ἐλευθερίαν οὐδ' ἀδικιστάτον, ἡ δὲ ἀθώσις ἐξ ἀπαντος τρόπου καὶ
ἀδικιστάτως ἐλευθεροῖ. Καὶ πάλιν διαφέρει ἀθώσις ἀποχῆς, ὅτι ἡ μὲν
ἀθώσις πάντως ἐλευθεροῖ, ἡ δὲ ἀποχὴ οὐκ ἄλλως, εἰμὴ καταδολιχῶς τῶν
χρημάτων.

Ἐπίθεσις. Γυνὴ τις εἶχε διαφόρους δανειστάς· ἐχρεώσθητο καὶ αὐτὴ
παρὰ Πέτρου τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς νομισμ. ὡ'. βουλευθεῖσα οὖν περιγράψαι τοὺς
ἰδίους δανειστάς καὶ ἐλαττώσαι τὴν ἰδίαν περιουσίαν, καὶ προσθεῖναι τῇ
δανεισταίς καὶ ἑτέρον δανειστήν, ἀνεκάλυψε τὸ σκαιώρημα Πέτρου τῷ ἰδίῳ
χρεώστῃ καὶ συζύγῳ καὶ πεποίηκεν αὐτῷ ἀποχὴν ἥτοι ἐλευθερίαν τοῦ χρέους
τῶν τετρακοσίων νομ., γράψασα, ὅτι τὰ τετρακόσια νομ. ἃ μοι ἐχρεώσθητε
Πέτρε ἀπὸ δανείου, ἔχω λαβούσα ἀπὸ σοῦ· καὶ βούλομαι εἶναι ταῦτα παρὰ
σοὶ ὡς προῖκα· τοῦτο δὲ πεποίηκεν, ἵνα καὶ ὁ ἀνὴρ μὴκέτι ᾖσι χρεώσται
ἀλλὰ δανειστής καὶ χρεωστούμενος προῖκα, καὶ τὰ ὡ'. νομ. λαβὼν, λογιζέ-
ται ὡς χρέος διὰ τὴν προῖκα, καὶ κινούντων τῶν ἑτέρων, νικᾷ αὐτὸς καὶ ἐν-
δάλει ἐκείνους κενούς λέγων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ δανειστής εἰμι χρεω-
στούμενος προῖκα, καὶ νικᾷ ὑμᾶς ὡς ἐπαγγυησάσας καὶ λαβὼν τὸ ἰδίον
χρέος, καὶ ὡς δυνατώτερά ἔχων δίκαια· φησὶ οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπὶ
ἀνδρὶ ᾗδαι τὴν περιγραφὴν, καὶ συμμετέσχε τῇ γυνὴ τοῦ δόλου, οὐκ ὥφε-
ληθήσεται ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου, ἀλλὰ τῆς ἀποχῆς αὐτ' οὐδένος λογιζομένου·
καὶ τῆς προικὸς μὴ συνισταμένης διὰ τὴν περιγραφὴν καὶ τὸν δόλον (οὗτος
γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ τῶν δανειστῶν) ὁ ἀνὴρ ἐρεῖται πάλιν

τείται ὁ ἀνὴρ καὶ σθέννυται ἢ προῖξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστών. (N. 10 § 14 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 14).

Μ. Ἐάν γυνὴ πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν μεταβάλῃ τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος τοῦ ἀνδρὸς εἰς προῖκα, ὁ ἀνὴρ ἀπαιτεῖται ὑπὸ τῶν δανειστῶν ὅλον τὸ χρέος αὐτοῦ, καὶ σθέννυται ἢ προῖξ· διότι προῖξ δὲν συνίσταται πρὸς ἀπάτην δανειστών.

Ν. Συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται ἡ γυνὴ νὰ δώσῃ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς προῖκα, καὶ διατετιμημέναν ἔτι λόγῳ πωλήσεως· ἀλλ' ὅταν τοῦτο γίνηται εἰκονικῶς καὶ μόνον πρὸς περιγραφὴν τοῦ Νόμου ἐν γνώσει καὶ κατὰ πρότερον συνεννόησιν μετὰ τοῦ δανειστοῦ, πρὸς πληρωμὴν ἡδηλαδὲ χρεῶν τοῦ συζύγου, ἡ σύμβασις εἶναι ἄκυρος καὶ ἀπέναντι τοῦ δανειστοῦ ἀδιάφορον ἢ ἂν κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ εἰκονικοῦ τούτου συμβολαίου ὁ σύζυγος εἶχε καὶ ἄλλην περιουσίαν, ἀσφαλίζουσαν τὴν σύζυγον, διότι ἐνδέχεται νὰ μὴ ἔχῃ τοιαύτην κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως τῆς προικὸς, καὶ ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἀναδοχῆς τῆς γυναικὸς διάταξις εἶναι γεινική, μὴ ποιοῦσα τοιαύτην διάκρισιν.

31. Ταῖς γυναῖξιν εἰς τὸ διεκδικηθῆναι συντρέχουμεν, οὐ μὴν συκοφαντούσαις. (N. 110 § 4 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3. 110).

Μ. Συντρέχουμεν τὰς γυναῖκας πρὸς διεκδικήσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ συκοφαντούσαις.

32. Ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος, οὐκ αἰτοῦσα ἐπίτροπον τοῖς τέκνοις αὐτῆς, ἀτελὲς μήτηρ γίνεσθαι, τοῦτέστιν, οὐ δύναται ἔχειν τῶν μητέρων τὰ δίκαια. (N. 2 § 4 καὶ 2 Πανδ. 26. 6 (qui petant tutores). Βασ. XXXVII. 6. 2 N. 4 § 2 Πανδ. αὐτόθι. N. 2 § 23 καὶ 43 Πανδ. 38. 17. Βασ. XLV. 1. 28. N. 3 καὶ 6 Κωδ. 6. 56 (ad SC. Tertullianum). N. 2 Κωδ. 2. 35 (si adversus delictum). § 6 Εἰσγγ. 3. 3 (de SC. Tertulliano).

Μ. Ἡ γυνὴ, ἐάν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου αὐτῆς δὲν προκαλέσῃ τὸν ὁρισμὸν ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς, γίνεσθαι ἀτελὲς μήτηρ, τοῦτέστιν ἀποβάλλει τὰ μητρικὰ δικαιώματα.

33. Μὴ ἀπογραφασμένη γυνὴ, ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προικιμαίων εἰδῶν, ἧσιν ἀπαιτησὶν τούτων οὐκ ἔχει, καὶ οὐκ ἔστι νόμος περὶ τούτου διαλαμβάνων, ἀλλ' οὕτως ἐκράτησεν ἡ συνήθεια· εἰ μέντοι γυνὴ καταλειφθεῖσα ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ χειρίζουσα τοῖς πράγμασι τούτου καὶ κατασχέουσα ταῦτα

χρεώστικα, καὶ ἀπαιτηθῇσθαι ἔλα τὰ α'. νόμ., μὴ δυνάμενες λῆγειν, διεκδικῆσθαι εἰ μὴ καὶ χρεωστῶ προῖκα, καὶ ὀφείλω καταδικάζεσθαι μέχρις αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπαιτεῖσθαι εἰς ἐλκλῆρον.

μὴ ἀπογράψῃται, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ οἰκεία ᾗτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ ἀπαιτούμενη παρὰ τοῦ παιδὸς τὰ πατρῶα μὴδὲν ἔχειν λέγοι, ταύτην μὴ μόνον ἔχειν [οὐκ] ἀγωγήν ὁ Μάγιστρος ἔλεγε περὶ τῶν μὴ φαινομένων εἰδῶν τῶν προικιμαίων, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅρκον τοῦ υἱοῦ προτιμᾶσθαι· τὸν γὰρ υἱὸν ἔφρασκε χρῆναι ὁμνύειν, τί ἄρα ὁ πατὴρ ἐν τῇ τελευτῇ ἐκέκτετο, καὶ ταῦτα τὴν μητέρα ζημιουῖσθαι καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας προικὸς. (1)

Μ. Ἐάν ἡ γυνὴ δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προικῶν εἰδῶν, ἤγουν δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ταῦτα· καὶ περὶ τούτου νόμος μὲν ῥητὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὕτως ἐπακράτησεν ἡ συνήθεια· ἐάν τις γυνὴ ἀρεθείσῃ ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ διοικήσασα τὰ πράγματα αὐτοῦ καὶ κατέχουσα ταῦτα δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ ἑαυτῆς ᾗτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ, ὅταν τὸ τέκνον ἀπαιτῇ τὰ πατρικά, αὐτὴ διατείνῃται ὅτι οὐδὲν ἔχει, αὐτὴ δὲ μόνον δὲν ἔχει ἀγωγήν, ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος, περὶ τῶν μὴ φαινομένων εἰδῶν τῶν προικῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ ὁ ὅρκος προτιμᾶται· διότι ὁ υἱὸς δεύει νὰ ὁμνύῃ, βεβαίως ὅποια πράγματα εἶχεν ὁ πατὴρ κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ ἡ μητέρα ἀναπληροῖ ταῦτα ἐπὶ ἰδίᾳ ζημίᾳ καὶ ἐκ τῆς προικὸς αὐτοῦ.

Ν. Ἡ ἐν Ἀρμ. διάταξις περὶ μὴ συντάξεως ἀπογραφῆς δὲν εἶναι μὴ ποινικὴ, οὔτε καταργεῖται ὑπὸ τοῦ 187 άρθρου τοῦ Ν. τῆς 17 Ἀύγ. 1861 περὶ ἐπιτροπείας, ὡς μὴ προσοῦντες περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλ' ὅμως ὡς περιλαμβάνουσα δικονομικὴν διάταξιν περὶ ἀποδείξεως ὑπαρξάντων ἐκ τῶν τῇ συζύγῳ ἀνηκόντων δὲν ἔχει κῆρος, ἀπὸ ἀντικειμένη εἰς τὴν πολ. ἡμῶν δικονομίαν. Α. Π. 289 τοῦ 1866.

34. Καὶ ἡ ἑκατοστὴ δεκάτη νεκρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος περὶ γυναικὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τελευτήσαντός τῆς, ὡς αὐτὴν εἶπω τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν ποιῆσθαι (*) τῆς τε οἰκείας προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ τῆς ἄλλης πάσης ἀνδρῶς περιουσίας, καὶ τῇ προσενέξῃ τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖν, εἴ τινα λέγοι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ὑποστῆναι καινοτομίαν εἰς τὰ ἀνήκοντα.

(1) Ἴδε σημείωσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 20 βιβλ. 5 τίτλ. 11.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Γυνὴ, μήπω τὴν προικὰ ἱκανωθείσα μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, δι' ἀγνοίαν τοῦ προτιμᾶσθαι τῶν θανόντων, κατέβαλε τούτοις μετὰ τοῦτο αἰτούσῃ τὰ ἴδια δίδοται συγγνώμη· εἰ δὲ κέρδους ᾗν τὸ παρ' αὐτῆς μετὰ τὴν καταβολὴν ἀπαιτούμενον, τυχὲν δωρεᾶ ἢ ὑπόθελον, μὴ ἡττώμενον προγενεσίᾳ τοῦ θάνους, οὐ συγγνωσθήσεται· περὶ μὲν γὰρ ἰδίων πραγμάτων ἡ γυνὴ ἀγωνιζομένη, μὴ ποιήσασα τὴν ἀπογραφὴν ἐμπροσθιμῶς τὴν τοῦ νόμου ἀγνοίαν εἰς βοήθειαν ἔχει· γυνὴ γάρ, φησί, νόμον ἀγνοήσασα, συγγνώσκεται· περὶ κέρδους δὲ οὐδαμῶς· ὥστε καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν περὶ μὲν τῆς προικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς καταναλωθείσης μετὰ τὸν τῆς ἀποκρίσεως ὅρκον, δικαίον ἔστι πάντως· περὶ δὲ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, οὐκ εἶναι κέρδους γὰρ τούτο.

αὐτῇ χωρὶς δὲ ἀπογραφῆς εἴτε ἐναργοῦς ἀποδείξεως μὴδὲν ζητεῖν, μὴδὲ ζητοῦσαν ἀπολαμβάνειν. (1)

Μ. Καὶ ἡ ρι' (110) νεκρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει, ὅτι ἡ γυνὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς συντάσσει ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν τῆς προικὸς αὐτῆς, τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς καὶ ἑλλείψεως τῆς ἄλλης ἀνδρικῆς περιουσίας, καὶ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖ, οἷαν τυχὸν καινοτομίαν ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπέστη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰ ἀνήκοντα αὐτῇ· ἀνεὺ δὲ ἀπογραφῆς εἴτε ἐναργοῦς ἀποδείξεως οὐδὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ.

35. Ὅτι εἰ μὲν ἐντὸς πόλεως ἡ γυνὴ ἐστίν, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὀφείλει τὴν ἀπογραφὴν ποιεῖν καὶ τοὺς θανειστάς παραγράφειν· τοῦ ἀνδρὸς· εἰ δὲ ἐκτὸς ἐπὶ θέματος ἐντὸς δωδεκά μηνῶν, εἰ δὲ ἴνδεντον οὐ ποιήσῃ ἐμπροθέσμῳ, βοηθοῦνται οἱ θανεισταί. (2)

Μ. Ἡ γυνὴ, εἴ μὲν κατοικῇ ἐντὸς πόλεως, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ συντάξῃ ἀπογραφὴν, καὶ τότε δύναται νάντιτάξῃ εἰς τοὺς θανειστάς τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἔνστασιν· εἴ μὲν δὲ κατοικῇ ἐν ἐπαρχίᾳ, ἐντὸς δωδεκά μηνῶν· εἴ μὲν δὲ συντάξῃ ἀπογραφὴν ἐμπροθέσμῳ, βοηθοῦνται οἱ θανεισταί.

TITΛ. IΔ'. — Περὶ δοῦλῶν. (3)

1. Δοῦλος οὐκ ἐνέχεται, οὔτε ἐνγοχποιεῖται. (N. 22 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 22. N. 14 καὶ N. 43 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et act.). N. 3 § 9 καὶ N. 41 Πανδ. 15. 1 (de peculio).

Μ. Δοῦλος δὲν ἐνέχεται, οὐδὲ ὑποχρεοῦται.

2. Δοῦλος οὐκ ἐνάγεται οἰαδὴποτε ἀγωγῇ. (N. 107 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 107).

Μ. Δοῦλος δὲν ἐνάγεται δι' οἰαδὴποτε ἀγωγῆς.

3. Ὁ ἐν δουλείᾳ ὢν οὐ διὰ τοῦ χρησθαι δεσπόζει, ἐπειδὴ νέμεσθαι οὐ δοκεῖ. (N. 118 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris).

Μ. Ὁ διατελὼν δοῦλος οὐδέποτε κτᾶται κυριότητα διὰ τῆς χρήσεως, οὐτε δὲν ὑποτίθεται, ὅτι νέμεται.

4. Διὰ τῶν δοῦλῶν κρείττων ἢ αἵρεσις τῶν δεσποτῶν γίνεται, οὐ μὴν χειρίων. (N. 133 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 133).

Μ. Διὰ τῶν δοῦλῶν ἢ θέσις τῶν δεσποτῶν δύναται νὰ γίνῃ κρείττων, οὐχὶ ἔμῳ καὶ χειρίων.

5. Ἐπὶ τοῖς μὴ τραχέσιν ἢ μυσαρῶν ἀμαρτήμασι συγγινώ-

(1-2) *18c ἀνωτέρω σημειώσιν.

(3) Ἐδύνετον ὅτι ὁλόκληρος ὁ τίτλος οὔτε οὐδεμίαν ἔχει τινὲν περὶ ἡμῶν πρακτικὴν ἔννοιαν.

σκονται· οἱ δούλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δεσπόταις ἢ τοῖς ἐν αὐτοῖς δεσποτῶν, εἰὼν ἐπιτρόποις καὶ κουράτωρσιν. (N. 20 Πανδ. 46. 7. Βασ. LII. 1. 19. N. 157 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. jur.) Βασιλ. II. 3. 457).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων, τῶν μὴ ἐμφαινόντων ἀμώτητα ψυχῆς ἢ μὴ σαφὲς ἦθος, οἱ δούλοι ἀξιούνται συγγνώμης, πειθόμενοι εἰς τοὺς δεσποτὰς αὐτῶν ἢ εἰς τοὺς ἐπιέχοντας τέκον δεσποτῶν, εἰὼν ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας.

6. Ἡ δουλεία σχεδὸν ἔσικε θανάτῳ. (N. 209 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 209)

Μ. Ἡ δουλεία σχεδὸν ὁμοιάζει θανάτῳ.

7. Οἰκίτης μὴ δικαζέσθω, μηδὲ ἐρρώσθω κατ' αὐτοῦ δίκην. (N. 6 καὶ 7 Κωδ. 3. 1 (de iudiciis). Βασ. VII. 6. 6).

Μ. Δούλος δὲν δικάζεται, οὐδὲ ἰσχύει ἢ κατ' αὐτοῦ δίκην.

8. Δούλος εἴτε ἐπερωτήσῃ, εἴτε ἐπερωτηθῇ παράστασιν εἰς τῷ αὐτὸν δικάσασθαι, οὐ βεβαιεῦται, οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται· δούλος γάρ οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται. (N. 13 Πανδ. 2. 11 (si quis cautionibus). Βασ. VI. 16. 13).

Μ. Ὁ δούλος καὶ ἐν συμφωνήσῃ, ἢ ὑποσχέσῃ δι' ἐπερωτήσεως ἐμφανῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἵνα δικασθῇ, οὐδὲν ἔχει κύρος τὸ τοιοῦτον, οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται, διότι δούλος οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται.

9. Δούλος διοικῶν τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα οὐδὲ κινήσῃ οὐδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα τῆς τοῦ δεσπότου περιουσίας δύναται ἐκποιεῖν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου· εἰ δὲ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου τὸ τίμημα παρεχώρησεν, ἀποκαθίσταται τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ. (*) (N. 19 Κωδ. 2. 13 (de procuratoribus) Βασιλ. VIII. 2. 93).

Μ. Δούλος διοικῶν τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ οὔτε κινήτῳ οὔτε ἀκίνητῳ πρᾶγμα τῆς περιουσίας τοῦ δεσπότου παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ· εἰ δὲ κατεβλήθῃ τὸ τίμημα διὰ πρᾶγμα τοῦ δεσπότου, αὐτῷ δίδεται τὸ τίμημα εἰς τὸν ἀγοραστὴν.

10. Δούλος οὐ δύναται τῷ δεσπότῃ δικάσασθαι· οὔτε γὰρ τῷ νόμῳ ὀρίζεται· καλῶς δὲ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ κατηγορεῖται, λέγων αὐτὸν ἀποκρύβαι τὴν διαθήκην, ἐν ᾗ ἐλευθερία αὐτῷ κατελείβετο. (N. 7 Πανδ. 48. 10 (de lege Corn. de falsis) Βασ. LX. 41. 7).

Μ. Δούλος δὲν δύναται νὰ ἀνταγωνίζηται ἐν δικαστηρίῳ πρὸς τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ἅτε τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τὸ τοιοῦτον· ἀλλ' ἐγκύρως δύναται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δούλος ἐπερωτῶν μὲν προσπορίζει τὴν ἀγωγὴν τῷ δεσπότῃ, ἐπερωτῶμενος δὲ οὐ ποιεῖ ἔνοχον τὴν αὐτοῦ δεσπότην· κρεῖττον μὲν γὰρ δύναται ποιεῖν τὴν αἵρεσιν, χαίροντα δὲ οὐδαμῶς.

νά κατηγορήσῃ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, προτείνων, ὅτι οὗτος ἀπέκρυψε τὴν διαθήκην, δι' ἧς ἐχαρίσθη εἰς αὐτὸν ἡ ἐλευθερία.

11. Δοῦλος κατὰ τοῦ δεσπότου οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ μόνον ὅτι περὶ μοιχείας ἐστὶν ἡ ζήτησις καὶ περὶ καθοσιώσεως. (N. 1 Kωδ. 9. 41 (de quaestionibus). Βασ. LX. 50. 23).

M. Δοῦλος δὲν βασανίζεται ἵνα μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ δεσπότου, ἐκτὸς μόνον ἐὰν πρόκειται περὶ μοιχείας καὶ περὶ καθοσιώσεως.

12. Δοῦλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι. (N. 7 Kωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

M. Δοῦλος δὲν δύναται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν.

13. Δοῦλος κἂν αὐθαριέτως λέγῃ κατὰ δεσπότου, οὐ πιστεύεται. (N. 1 § 5 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασιλ. LX. 50. 1).

M. Δοῦλος καὶ ἐὰν αὐθαριέτως ἐκφρασθῇ κατὰ τοῦ δεσπότου, δὲν πιστεύεται.

14. Δοῦλος τὸν δεσπότην καταμηνύων εἰς ὑπόδειγμα πάντων τῶν διδομένων (1) αὐστηροτάτῃ ἀποφάσει τιμωρεῖσθω, κἂν ἀποδείξῃ, ὑπεξηρημένου τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως. (N. 6 Kωδ. 10. 11 (de delatoribus). Βασι. LVI. 7. 6).

M. Δοῦλος καταμηνύων τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ὑποβάλλεται εἰς αὐστηροτάτην καταδίκην πρὸς παράδειγμα πάντων τῶν προδοτῶν, καὶ ἂν ἔτι ἀποδείξῃ τὰ ἐν τῇ μνηύσει ἀναφερόμενα, ἐξαιρουμένου μόνον τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως.

15. Κατὰ νόμον οὔτε χρεωστεῖ δοῦλος, οὔτε χρεωστεῖται· τὰ τε γὰρ αὐτῷ χρεωστούμενα ὁ δεσπότης ἀπαιτεῖ· περὶ δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ χρεωστούμενων ἐνάγεται τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ, ἢ τῇ περὶ δαπανημάτων τῶν γενομένων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα. (N. 41 Πανδ. 15. 1 (de peculio). Βασιλ. XVIII. 5. 32).

M. Κατὰ νόμον ὁ δοῦλος οὔτε χρεωστεῖ, οὔτε χρεωστεῖται, διότι τὰ μὲν εἰς αὐτὸν χρεωστούμενα ἀπαιτεῖ ὁ δεσπότης, ὡς πρὸς ὅσα δὲ αὐτὸς χρεωστεῖ ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ χρηματίου ἀγωγῆς, ἢ διὰ τῆς περὶ τῶν δαπανῶν τῶν γενομένων εἰς τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου.

16. Ἀπὸ ἐγγύης τοῦ δούλου οὐκ ἐνάγεται ὁ δεσπότης, εἰ μὴ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ πεκουλίου ἐναγγυήσῃ. (N. 47 § 1 Πανδ. 15. 1 (de peculio). Βασ. XVIII. 5. 37).

M. Δι' ἐγγυήσιν τοῦ δούλου δὲν ἐνάγεται ὁ δεσπότης, ἐκτὸς ἐὰν ἐγγυήσῃ (ὁ δοῦλος) εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ χρηματίου.

(1) Τὴν λέξιν διδομένων πολλοὶ μεταλλάουσιν εἰς προδιδόμενων ἢ προδιδόντων.

17. Τὸν κληρωθέντα δούλον ἔξεστι τῷ δεσπότῃ εἰσὼ ἐνίαν τοῦ μόνου τὴν τύχην ἀποδεικνύναι, καὶ τοῦτον ἀναλαμβάνειν (Νεαρά 123 κεφ. 17. Ῥοπαί κεφ. 24 § 43).

Μ. Τὸν δούλον τὸν τυχόν γενόμενον κληρικὸν ὁ δεσπότης δύναται ἐκ τούτου μόνον νὰ ἀναλαμβάνῃ καταδεικνύων τὴν κατάστασιν αὐτοῦ.

18. Μετὰ τὸ προσκαρτερῆσαι τὸν δούλον ἐν τινι μοναστηρίῳ ἐφ' ᾧ γενέσθαι μοναχὸν ἐπὶ τριετίαν καὶ λαβεῖν τὸ ἅγιον σχῆμα μηκέτι δύνασθαι τὸν δεσπότην αὐτοῦ πρὸς δουλείαν αὐτὸν ἔλκειν, εἰ μήτοιγε πειρασθεῖν ὁ ἅπαξ μονάσας τὸ μοναστήριον καταλιπεῖν καὶ ἑτέρου βίου σχῆμα μεταδιώκειν. (Νεαρά 5 κεφ. 2 πρ. § 1. Νεαρά 123 κεφ. 35).

Μ. Ἀφοῦ ὁ δούλος προσκαρτερῆσεν εἰς μοναστήριον τρία ἔτη, ἵνα λαβὼν τὸ ἱερὸν σχῆμα τοῦ μοναχοῦ, δὲν δύναται πλέον ὁ δεσπότης αὐτοῦ νὰ ἐπιναρξῇ αὐτὸν εἰς δουλείαν, ἐκτός ἐάν αὐτός, καίπερ ἅπαξ μονάσας, πειρασθεῖται νὰ καταλίπῃ τὸ μοναστήριον καὶ ἐπιδοθῇ εἰς μὴ μοναχικὸν βίον.

19. Τὸν ἱερωθέντα δούλον ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου, εἰ καὶ ἐπίσκοπος γένοιτο, εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας ἀποκαθίστασθαι τάξιν, ἀπογυμνωθέντα τῆς ἐκεῖθεν λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν μονάζοντα δούλον ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου ἀποδύεσθαι εἰς τὸ σχῆμα καὶ ὑπὸ τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν αὐτὸν τάττεσθαι.

Μ. Ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου ἱερωθείς δούλος, καὶ ἐπίσκοπος ἐάν περιχρισθῇ, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας τάξιν, ἀφοῦ πρῶτον ἀπογυμνωθῇ τῆς ἐκ τῆς ἱερωσύνης λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου μονάσας δούλος ἀποδύεται εἰς τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ κατατάσσεται ἐκ νέου ὑπὸ τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν.

20. Ὁ ἀγοράζων δούλον αἰχμάλωτον, κἂν εἶδῃ τὴν αὐτοῦ κατάστασιν, γίνεται αὐτοῦ δεσπότης· διδοὺς δὲ ὁ πρῶτον αὐτοῦ δεσπότης τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτόν, εἰ μὴ ὅτε παρῆλθεν ὁ τῆς ἐν τῇ χορῇ τοῦ δεσποταῖας χρόνος· εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς αὐτὸν ἐλευθερώσῃ ἢ ἕτερος καλῇ πίστει παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας, οὐκέτι δύναται ὁ πρῶτον δεσπότης ἀναλαβεῖν αὐτόν. (Ν. 12 § 7 Πανδ. 49. 15 (de captivis et postliminio). Βασ. XXXIII. 4. 8).

Μ. Ὁ ἀγοράζων δούλον αἰχμάλωτον, καὶ ἐάν γινώσκῃ τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, γίνεται δεσπότης αὐτοῦ· ἀποδίδων δὲ ὁ πρῶτον δεσπότης αὐτοῦ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτόν, ἐκτός ἐάν παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς ἐκ τῆς χρήσεως κυριότητος. Ἐάν δὲ ἐλευθερώσῃ αὐτόν ὁ ἀγοραστὴς ἢ ἄλλος καλῇ πίστει ἀγοράσῃ, ὁ πρῶτον δεσπότης δὲν δύναται πλέον νὰ ἀναλάβῃ αὐτόν.

21. Ἐάν δούλος ἔχων συγγενῇ ἐλεύθερον, ἀδιάθετον τελευτήσαντα, καὶ κειτημένον πολλὴν ὑπαρξιν, ἐπιχειρῇ κληρονομεῖν τοῦτου, οὐκ ἀκούεται, κἂν ἀδελφὸς εἴη, ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, ἀλλ'

εὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει τινὰ ἀγωγήν κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου. (N. 1 § 2 καὶ N. 7 Πανδ. 38. 8 (unde cognati). N. 10 § 5 Πανδ. 38. 10 (de gradibus) πρ. Εἰσηγ. 3. 7 (de servili cognatione). § 6 Εἰσηγ. 1. 16 (de capitis minut.).

M. Ἐὰν δούλος ἔχων συγγενῇ ἐλευθέρου, ἀποθανόντα ἀδιάθετον καὶ κεκτημένον πολλὴν περιουσίαν, ἐπιχειρῇ νὰ κληρονομήσῃ αὐτόν, δὲν εἰσάκουσται, καὶ ἂν ἔτι ἦναι ἀδελφός ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει ἀγωγήν τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου.

22. Ὅτι εὐγενὴς γυνή, ὃ ἐστὶν ἐλευθέρη, οὐ δουλοῦται ἀνδρὶ δούλῳ συζευχθεῖσα εἴτε ἑκούσῃ, εἴτε ἄκουσῃ, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν τοῦ ἀνδρός τύχην εἴτε εἰδυῖα, ὡς ἡ διάταξις λέγει. (N. μοναδ. Κωδ. 7. 24 (de SC. Claudiano tollendo). Βασ. XLVIII. 25. 1. § 1 Εἰσηγ. 3. 13 (de successionibus sublatis).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, εὐγενὴς γυνή, ὃ ἐστὶν ἐλευθέρη, ὑπανδρευθεῖσα δούλον εἴτε ἑκούσῃ, εἴτε ἄκουσῃ, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν κατάστασιν αὐτοῦ εἴτε γινώσκουσα, δὲν δουλοῦται.

ΤΙΤΛ. IE'.—Περὶ ἀσάφους καὶ ἀμφιβόλου.

1. Ἐὰν ἀμφίβολος εὐρεθῇ φράσις ἐν ἐπερωτήσῃ, ἐκεῖνο δεχόμεθα, ὅπερ τὸ πρᾶγμα περὶ ὃ ἐστὶν ἡ ζήτησις ἀσφαλιζέται. (N. 80 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). Βασίλ. XLIII. 1. 77).

M. Ἐὰν εὐρεθῇ ἀμφίβολος φράσις ἐν ἐπερωτήσῃ (συμβάσει δηλονότι διατετυπωμένη τοῦ Ρ. Δ., καθ' ἣν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας ἀπηγορεύεται αὐτοπρῶπως τῶν συμβαλλομένων παρουσία, προφορικὸς λόγος καὶ ἐνότης τῆς πράξεως), ἐκεῖνο δεχόμεθα, ὅπερ ἀσφαλιζει τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ ζήτησις.

2. Τὴν ἀσάφειαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὲρ τοῦ ὁμολογήσαντος ἐρμηνεύομεν. (N. 99 Πανδ. 45. 1 (de verborum oblig.). Βασίλ. XLIII. 1. 96. N. 38 § 18 Πανδ. αὐτόθι. N. 26 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 47 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus).

M. Τὴν ἀσάφειαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐρμηνεύομεν ὑπὲρ τοῦ ὑποσχέντος.

3. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγή καὶ ἀφήγησις ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐρμηνεύομεν. (1) (*) (N. 66 Πανδ. 5. 1 (de judiciis).

(1) Ὅρα καὶ σχετικὴν παράγραφον 16 βιβλίου α' τίτλου 9 ταῦτά περίπου διαλαμβάνουσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐνέηγαμεν κατὰ τοῦ Πέτρου. εἰ φαίνεται καταβληθῆναι νομ. γ'. καταδικασόν, ὡ δίκαστά· καὶ ἐστὶν ἀμφίβολον, εἴτε αὐτὸς

Βασ. VII. 5 61. N. 83 § 1 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). N. 12 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 17 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris).

M. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ διήγησις ἐρμηνεύεται ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτήν.

4. Ἡ ἀμφίβολος ἐπερώτησις κατὰ τοῦ ἐπερωτήσαντός ἐστίν (N. 26 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). Βασ. XLIV. 18. 35).

M. Ἡ ἀμφίβολος ἐπερώτησις ἐρμηνεύεται κατὰ τοῦ ἐπερωτήσαντος.

5. Τὰ ἀσαφῶς γεγραμμένα, ὥς μὴ νοεῖσθαι τὴν ἔννοιαν αὐτῶν, ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἐστί, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύει. (N. Πανδ. 34. 8 (de his, quae pro non scriptis). Βασ. XLVI. 19. 38. N. 73 § 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 6 § 1 καὶ N. 9 § 9 Πανδ. 28. 5 (de heredibus instituendis). N. 4 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 16 Πανδ. 28. 7 (de conditionibus inst.).

M. Τὰ οὕτως ἀσαφῶς γεγραμμένα, ὥστε νὰ μὴ νοῆται ἡ ἔννοια αὐτῶν, λογίζονται ὡς ἀγραφα, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύουσιν.

6. Ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν τὸ ἥττον ἐπιλεγόμεθα. (N. 9 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 2. 9).

M. Ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν ἐκλέγουμεν τὸ ὀλιγώτερον βαρὺ.

7. Ἐπὶ τοῦ ἀσαφούς πράγματος κρεϊττόν ἐστίν εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτήσῃ ἢ περὶ τῷ ἐπεισάκτῳ κέρδει. (*) (N. 41 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 41).

κατέβαλον τῷ Πέτρῳ, εἴτ' ἐκεῖνος ἔμοι' ἀμφίβολου σὺν οὐσίᾳ τῆς ἀναγωγῆς ἐρεῖται μοι τῷ ἀνάγοντι ἐρμηνεύειν αὐτὴν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ λέγειν ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ἐνόουν τὴν ἀναγωγὴν μου, ὅτι αὐτὸς κατέβαλον τὰ ρ'. νομ. καὶ δικάζομαι με καὶ τὸ δικαστήριον. Ἡ πολλὰκις ἐν τῇ δικαστηρίῳ διήγησιν παύσας οὕτως εἶπον· πρὸ χρόνων τεσσάρων ὁ Πέτρος ἦλθε πρὸς με, καὶ ἐκινῆσε λόγος περὶ θανάτου, καὶ ἠρθίμυσamen τὰ διακόσια νομ. καὶ ἀνταῦθα τῷ ἀδελφῶν ἐστίν, εἴτε τῷ Πέτρῳ παρ' ἐμοῦ ἠρθίμυσσαν τὰ σ'. ὑπέρταρον, εἴτε ἐμοὶ παρ' ἐκείνου· καὶ ἐρμηνεύων τὴν ἀσπερὶ μου διήγησιν καὶ λέγων ὅτι αὐτὸς ἠρθίμυσεν τὰ νομ. τῷ Πέτρῳ, εἰσάκουσθήσεμαι διὰ τὸν πατέρα νόμον· καὶ εἰκότως. Ἐπει γὰρ προδήλως οὐκ εἶπον τι νοούμενον κατ' ἐμὸν, εἰμὶ παραδεκτικὸς εἰς τὸ σαφηνίζειν τὰ τῆς ψυχῆς διανοήματα· τὸ δὲ ἀσπερὶ συμφωνόν ἐστι κατὰ τοῦ πράτου καὶ τοῦ μισθώσαντος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐδάνεισά σοι νομ. ρ'. συμφωνήσας λαοῦν ταῦτα μετ' ἐνιαυτὸν, καὶ κατὰ τόκων τῶν συνδεσάντων, μὴ προσθέις καὶ τὰν τῶν τόκων ποσότητα μετ' ἐνιαυτὸν οὐ μὲν προσήγαγες τὰ ρ'. νομ. ἐγὼ δὲ οὐ ἀπύθου καὶ τόκον, προβαλλόμενος ὅτι καὶ τόκοι συνδεόξαν μίσον ἡμῶν δεῖσθαι. Ἀντιῆχον οὐ τῆς ἀσφαλείας τῆς συμφωνίας, καὶ προέβαλλον ἀνίσχρον εἶναι τὸ συμφωνόν, ὥς μὴ σαφηνίσαν καὶ τὸ ποσὸν τῶν τόκων· τῶν οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀσφαροῦς ταύτης συμφωνίας, τῆς περὶ τῶν

M. Ἐπὶ τοῦ ἀσφατοῦς πράγματος προτιμάται μᾶλλον ἢ ἀπαιτήσις παρὰ τὸ ἐπίσκατον κέρδος.

8. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις τὸ φιλάνθρωπον κρατεῖ. (*) (N. 56 Πανδ. 50, 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 56).

M. Ἐπὶ τῶν ἀμφιδόλων ὑποθέσεων δέον νὰ ὑπερισχύῃ ἡ φιλάνθρωπος εἰρα ἐρμηνεία.

9. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις διχῶς νοῆται, ἡ ἀρμόζουσα τῇ δι-

τίκων, κρεῖττον ἔστι τὸ εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτῇσι ἢ τοὶ τὸ βοηθεῖν καὶ διδόναι ἀγαγὴν ἐνδύναμον εἰς τὸ ἀπαιτηθῆναι τὸ δανεισθῆν ποσόν, παρ' δ' (παρὰ τὴ) βοηθεῖν εἰς τὸ ἀπαιτηθῆναι τὸ ἐπίσκατον κέρδος, ὅπερ ἔστιν ὁ τόκος· αὐτὸς γὰρ ἐξωθέν ἔστιν ἐπιγενόμενος. Ἡ καὶ ἄλλως· Πέτρος τις ἐχρεώσται μοι νομ. ρ'. ἀπὸ δανείου, ἐνοχος ὢν μοι προσωπικῇ μόνῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ δανείου· ὁ αὐτὸς χρεωστῶν ἦν καὶ Παύλῳ τινί, νομ. ν'. ἀπὸ τόκων· ἐχωρήσαμεν ἀμφότεροι κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐσπευδεν ὁ Παῦλος πρῶτος λαβεῖν τὰ ἀπὸ τόκων χρεωστούμενα, δικαιολογούμενος· ὅτι κἂν οὐκ ἔστι προτίμησις ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἀλλ' οὖν διότι ἐρύσσα πρῶτος ἐγὼ κινήσαι κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ δικαιότερός εἰμι παρὰ σέ, καὶ ὀφείλω πρῶτος λαβεῖν ἢ χρεωστοῦμαι διὰ τὸ μὴ βάλυμῃσαι, ἀλλὰ εὐθασίαι δικαιωθῆναι. Ἀντισημαίνω αὐτὸς καὶ ἀπηρνούμην τὴν τοῦ Παύλου προγενεστέραν δικαιοσίην· πρότερος δὲ αὐτὸς ἀπόφασις δικαστικῇ λόγου χάριν N. γ'. πρότερον καὶ αὐτὸς ἀπόφασις ἐπὶ τῇ χρείει, ὅ ἐξήλθον ἔχουσιν N. δ'. πρὸς δὲ καὶ τὸ ἔτος ζ'ΦΕ'. Ἐμαχόμεθα γοῦν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς προγενεσίας τῆς ἀποφάσεως καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἀπὸ τῆς N. ἐπειράτο κατασκευάζειν τὴν προγενεσίαν λέγων, ὡς ἡ γ'. προγενεστέρα τυγχάνει τῆς δ'. ἐγὼ δὲ ἐδρατίεμην τῆς ἀσφατείας καὶ διὰ τὸ προσκεῖσθαι τὸ ἔτος, ἔλεγον γ'. εἶναι N. τὴν μετὰ ταῦτα· ὁπόθεν δὲ τὸν αὐτὸν δικαστὴν καὶ κατὰ τὴν προγενεστέραν γ'. καὶ τὴν μετὰ ταῦτα πάλιν γ'. μένειν ἐκείνον δικαστὴν· ζητοῦν ὁ νομοθέτης, ἔτι, ἐπεὶ ἀσάφεια μεσολαβεῖ, καὶ ὁ μὲν ζητεῖ λαβεῖν ὅπερ ἔδωκε, καὶ ὁ δὲ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐξέποιήσατο· ὁ δὲ ἐπαγωνίζεται κέρδος λαβεῖν, κρεῖττον ἔστι βοηθεῖν τῇ ἀπαιτῇσι ἢ γοῦν τῇ χρείει, ἢ τῷ κέρδει. Κέρδος γὰρ ἐπίσκατον ὁ τόκος, ὡς ἐξωθεν ἐπιγενόμενος καὶ προτιμάται ἢ τὸ χρεὸς ζητῶν καὶ ἱκανοῦται, ὅσα ἔδανε· καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τοῦς τόκους ἀπαιτῶν ἀποπληροῦται, εἰ εὐπορεῖ ὁ ἐναγόμενος· εἰ δὲ μὴ ἀναμένει, ἕως οὗ εὐπορήσῃ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Διέθετό τις ἐγγράφως, καὶ ἐνεστήσατο κληρονόμους γ'. καὶ δ'. καταλιπὼν καὶ ληγὰτα διαφόροις προσώποις· μετὰ ταῦτα λυπηθεὶς καθ' ἑνὸς τῶν κληρονόμων, ἐχάραξε τὴν διαθήκην καὶ προσέγραψεν, ὅτι διὰ μέσης ἐνὸς τῶν κληρονόμων ἐχάραξα τὴν διαθήκην· εὐρέθη ἡ διαθήκη ἐσφραγισμένη, καὶ ἐλινετομύθη καὶ ἀνεσφραγίσθη, εἰ μὲν αὐτοῦ μόνου τοῦ κληρονόμου τὸ ὄνομα ἐχάραχθη, διδόνται καὶ τὰ ληγὰτα, καὶ ἔρρωνται καὶ αἱ ἐνστάσεις τῶν λοιπῶν κληρονόμων· εἰ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν κληρονόμων τὰ ὀνόματα εὐρήνται κατεχαραγμένα, τότε ζητεῖται, πότερον αὐτὸν ἐβόλησε ζημῶναι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῆς ἰδίας κληρονομίας ἢ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς λοιποὺς δι' αὐτόν, καὶ εἰ ἔστιν ἀμφίδολον, καὶ τὰ ληγὰτα ἔρρωνται καὶ αἱ ἐνστάσεις τῶν λοιπῶν διὰ τὸ φιλάνθρωπον· ἐν γὰρ τοῖς ἀμφιδόλοις τὸ φιλάνθρωπον ἐπικρατεῖ.

καίῳ καὶ κινουμένῳ πράγματι ἐπικρατεῖ. (N. 67 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 67).

M. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις νοῆται διττῶς, δεῖον νὰ αποδίδεται ἡ μᾶλλον ἀντιφάσκεισα εἰς τὸ πρᾶγμα κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου καὶ τῆς λογικῆς ἐννοια.

10. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις τὸ καλοθελὲς δεχόμεθα. (*Ἴδε παραπομπὴν παραγράφου ἐγδόης).

M. Ἐπὶ τῶν ἀμφιδόλων ἀποδεχόμεθα τὴν ἡπιωτέραν ἐξήγησιν.

11. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα. (*) (N. 85 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 85).

M. Ὅσακις ἡ ἐννοια εἶναι ἀμφίβολος, δεῖον νὰ ἐρμηνεύωμεν τὴν συμφωνίαν ὑπὲρ τῆς προικὸς (εὐνοϊκῶς πρὸς τὴν προίκαν).

N. Ἴδε Νομολ. ὑπὸ § 45 Παραρτ. τίτλου δευτέρου.

12. Ἐν ταῖς ἀμφιδόλοις ἀφηγήσεαι τῇ διανοίᾳ δεῖ προσέχειν τοῦ ἀφηγησαμένου. (N. 96. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασίλ. II. 3. 96. N. 249 Πανδ. 50. 16 (de verb. sign.). N. 9 Πανδ. 46. 5 (de praetoriis stipulat.). N. 52 πρ. Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). N. 44 καὶ N. 67 Πανδ. 32 (de legatis). N. 94 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus).

M. Πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἀμφιδόλων διηγήσεων πρέπει νὰ προσέχωμεν τὴν διάνοιαν τοῦ διηγουμένου.

13. Ἐν τοῖς ἀσφάσει τὸ πιθανὸν ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γινόμενον δεῖ σκοπεῖν. (N. 114 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris) Βασ. II. 3. 114).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὴν περὶ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς ὁ νομοθετὴς ποιεῖται τὴν πρόνοιαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν, πολλὰ εὐρήσεις κρατοῦντα ἐπὶ τῆς προικὸς, τοῦτο τῶν νόμων ῥητῶς λεγόντων· εἰ γὰρ συνίστανται προίκας, ἔσονται καὶ συνοικέσια· εἰ δὲ συνοικέσια, καὶ πλῆθος καὶ αὐξήσις ἀνθρώπων, ὅπου καὶ θελεῖ καὶ βούλεται ὁ νομοθετὴς. Σκοπεῖ δὲ τί εἴηαι τὸ ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις ὑπὲρ τοῖς προίκας ἀποκρινόμεθα. Ὅταν ἀμφιδόλον ἔσται τι μέσον προικὸς καὶ ἄλλου, ἢ προῖξ πρὸς τιμᾶται· οἷον ὡς ἐπὶ θέματος· γυνὴ τις ἐλάττων τῶν ἐδ'. ἐτῶν νομιζομένη ἢ μείζων, συνήρθη ἀνδρὶ καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ προίκαν· μετὰ ταῦτα ἡ πόρνησεν ὁ ἀνὴρ, εἶχε δὲ καὶ ἄλλους δανειστάς· καὶ ἡ μὲν κόρη ὡς προίκαν ἔχουσα ἐξήτει προτιμηθῆναι τῶν ἄλλων δανειστῶν· οὗτοι δὲ ἔλεγον· οὐκ ἔχεις προίκαν, διότι οὐδὲ γάμος συνέστη, σοῦ μὴ εὐσης ἔδ'. ἐτῶν, καὶ ἐν ἀμφιδόλον, πότερον προῖξ ἢ τὰ δεδόντα παρὰ τῆς γυναικὸς πράγματα ἢ οὐ· καὶ λέγει τὸ κεφ. ἀμφιδολίας εὐσης, ὑπὲρ τῆς προικὸς λέγομεν· καὶ λοιπὴν προτιμηθήσεται τῶν ἄλλων δανειστῶν, ὧν προτιμᾶται ἀμφιδολίας γὰρ εὐσης, εἰ ἔσται προῖξ ἢ μὴ, τὴν προίκαν λέγομεν εἶναι.

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀσφαρῶν πρέπει νὰ ἐξετάζηται τὸ πιθανόν ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γινόμενον.

14. Ἐν τοῖς ἀσφαρεῖσι τὸ φιλάγαθον ἐρμηνεύομεν. (1) (N. 168 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 168).

Μ. Τὸ ἀσφαρὴ ἐρμηνεύονται φιλαγάθως.

15. Τὸ ἀμφίδολον σύμφωνον κατὰ τοῦ πράτου ἐστίν. Ἡ δὲ ἀμφίδολος ἀγωγή τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος οὐ καταδράπτει. (2) (N. 172 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 172).

Μ. Τὸ ἀμφίδολον σύμφωνον δέον νὰ ἐρμηνεύηται κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Ἡ δὲ ἀμφίδολος ἀγωγή δὲν παραδράπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος.

TITΛ. ΙΣ'.— Περὶ στρατιωτῶν (3).

1. Ὁ τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι ἢ ἐτέρῳ δημοσίῳ καταδικασθεὶς οὐ δύναται στρατιώτης εἶναι. (N. 4 § 7 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 12).

Μ. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ ἢ ἄλλῳ δημοσίῳ ἐγκλήματι καταδικασθεὶς δὲν δύναται νὰ ᾖ στρατιώτης.

2. Παῖς, τοὺς γονεῖς εἰπὼν γόνιτας, ἀνάξιος εἶναι στρατείας κρίνεται. (N. 1 πρ. Πανδ. 37. 15 (de obsequiis parentum).

Μ. Ὡς δομάσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ γόνιτας θεωρεῖται ἀνάξιος νὰ ᾖ στρατιώτης.

3. Στρατιώτης οὐ δύναται γενέσθαι οὔτε μισθωτὴς οὔτε ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς μισθωτοῦ. (N. 31 Κωδ. 4. 65 (de locato et conducto). Βασ. XX. 1. 92. N. 35 Κωδ. αὐτόθι. N. 50 Πανδ. 49. 2 (locati conducti). N. 15 καὶ 16 Κωδ. 12. 36 (de re militari).

Μ. Στρατιώτης δὲν δύναται νὰ γίνῃ οὔτε πάροικος οὔτε ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς παροίκου.

4. Ἡ διάταξις βούλεται, μηδένα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν

(1) Ταῦτά περιλαμβάνει ἡ § 25 βιβλίου α' τίτλου 1.

(2) Ἡ § 15 εἶναι ἡ αὐτὴ περίπου τῇ § 16 βιβλ. α' τίτλου θ', καὶ τῇ § 3 παρόντος τίτλου.

(3) Οὔτε τοῦ διοικητικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ῥωμαίων παρ' ἡμῖν ἰσχύοντες νῦν, οὔτε τῶν ἐν τῇ Ἐξαβίδῳ ποινικῶν διατάξεων, εὐνομία σχεδὸν τοῦ προκειμένου τίτλου διάταξις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἡ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καταδίκη ἐπάγει τὴν ἀτέλειαν τῆς ἱκανότητος τοῦ ὑπηρετεῖν ἐν τῷ στρατῷ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 28 τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ὥσπερ δὲ καὶ νῦν ὁ κλεψὺς ἀλλοτρίων ἔπλων, ὁ λιποτακτὴς ἐν ὡρᾷ πολέμου, ὁ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους αὐθαγῶς προσηνεχθεὶς τιμωρεῖται ἐξ ἴσου βαρέως δυνάμει τῆς νέας ἡμῶν στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας.

ἔχειν δύο στρατείας ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ μὴ ἐξεῖναι διπλὴν στρατείαν μεταλθεῖν ἢ συμμιξαι τῇ στρατείᾳ ἀξίωμα· τοὺς δὲ θελήσαντας ἐπιχειρῆσαι δέκα λιτρῶν χρυσοῦ ποινήν καταβάλλειν μετὰ τοῦ μηδὲν ὠφελῆσθαι. (N. 5 Kωδ. 12. 34 (qui militare possunt). Βασ. LVII. 1. 42).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν οὐδεὶς ἔχει ταυτοχρόνως δύο στρατείας ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ δὲν δύναται νὰ μεταλθῃ διπλὴν στρατείαν ἢ νὰ ἐνώσῃ εἰς τὴν στρατείαν ἀξίωμα· οἱ δὲ θέλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι τοῦτο καταβάλλουσιν πρόστιμον δέκα λιτρῶν χρυσοῦ οὐδαμῶς ὠφελούμενοι ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως.

5. Οὐδὲ ἡ διὰ χρήσεως κυριότης προβαίνουσα, οὐδὲ ὁ τῆς τοῦ μικροῦ χρόνου παραγραφῆς περαιούμενος χρόνος βλάπτει τὴν στρατιώτην ἢ τὸν διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανόμενον, εἰς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὠρισμένου μετὰ τοῦ παύσασθαι τῆς ἐκδημίας ἐνάγχῃ περὶ αὐτοῦ. (N. 2 καὶ 3 Kωδ. 2. 51 (de restitutionibus militum). Βασ. X. 33. 2 καὶ 3).

M. Οὔτε ἡ διὰ χρησικτησίας κυριότης οὔτε ἡ διὰ τριακονταετίας παραγραφῆς συμπληρωθεῖσα βλάπτει τὸν στρατιώτην ἢ τὸν ἀποδημῶντα διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν, εἰς μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐνάγχῃ περὶ τοῦ πράγματι τούτου ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου ἔτους.

6. Εἰ καὶ ἰδιῶται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτία θεωρεῖν εἰσάγει· τὸ συμφωνόν, στρατιῶται ὁμῶς ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσι. (N. 19 Kωδ. 2. 3 (de pactis).

M. Εἰ καὶ ἰδιῶται ἀνισχύρως συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ οὐδὲ τὴν αἰτίαν θανάτου θεωρεῖν δύναται νὰ καθιερώσῃ τὸ συμφωνόν, στρατιῶται ὁμῶς ἐφερχόμενοι εἰς παράταξιν δύναται κατ' ἐξέρεσιν νὰ συμφωνήσωσι τὸ τοιοῦτον.

7. Θεοσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι τοῖς στρατιώταις τὰ ἐξ ὧν αἱ στρατείας ὑπηρετοῦνται κτήματα διαπωλεῖν· συντηρεῖσθαι δὲ εἰς ἑκάστην στρατείαν ἱππέων μὲν ἀκίνητον κτήριον τεσσαρῶν λιτρῶν ὑπαρξὶν ἀριθμεῖσθαι κελεύομεν.... (1) πλωίων δὲ λιτρῶν δύο.

M. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς στρατιώτας νὰ πωλῶσι τὰ κτήματα τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς στρατείας· ἀλλὰ διαφυλάττεται εἰς ἑκάστην στρατείαν ἱππέων μὲν ἀκίνητος κτήσις τεσσαρῶν λιτρῶν, ναυτικῶν δὲ λιτρῶν δύο.

8. Μηδὲ ἄλλως κυριεύεσθαι τὰ στρατιωτικὰ τοῖς ταῦτα εἰσφώνητες τρόπῳ κτωμένοις, εἰ μὴ ὁ τῆς τεσσαρακονταετίας ἀνεπίφώνητος διαρρέυσαι χρόνος· σχεδὸν γὰρ τοῖς κακῇ πίστει νενο-

(1) Τὸ προκείμενον χάσμα τῆς Ἐξεβίδου συνεπλήρωσεν ὁ Κουάντις ἐκ τῆς ἀκαὶ τοῦ ἐπὶ τὸν στόλον τεταγμένους πλωίμους τοῦ τι Δίγαίου πηλᾶγους καὶ τῆς Σάμου καὶ τῶν Κιβυρράκτων.

μένους ἡοίθμει τούτους καὶ πάλαι ἡ συνθήεια· πλὴν ὅσον οἱ μὲν ἐκ συναλλάγματος νεμηθέντες τὴν τῶν καρπῶν ζημίαν διέφυγον· οἱ δὲ πιστεῖ κακῇ νεμόμενοι καὶ καρποὺς καὶ προσόδους καὶ πᾶσαν βλάβην κατετίθεντο ὃ καὶ ἡμῖν ἀρέσκει.

Μ. Οὐδὲ ἄλλως κτῶνται τὴν κυριότητα τῶν στρατιωτικῶν κτημάτων οἱ κατ' ἐλονθήποτε πρόπον λαβάντες αὐτὰ, ἐάν δὲν παρέλθῃ ἀδιάκοπος ὁ χρόνος τῆς τεσσαρακονταετίας, διότι καὶ ἡ παλαιὰ συνθήεια τοῦτον σχεδὸν τὸν χρόνον ἡοίθμει διὰ τοὺς κακῆς πίστεως νομεῖς· ἐκτὸς μόνον ὅτι οἱ νεμνόντες ἐκ συναλλάγματος δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ζημίαν τῶν καρπῶν, οἱ δὲ κακῇ πίστει νεμόμενοι καταβάλλουσι καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προσόδους καὶ πᾶσαν βλάβην, ὅπερ καὶ ἡμεῖς νομίζομεν εὐλογον.

9. Εἰ τις στρατιώτην ἐν παροίκου λόγῳ (1) εὐρεθείη κατέχων, εἰ μὲν αὐτὸς ἐκεῖνος καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ στρατεία ὑπηρετεῖται, ἀρπάσας κτήματα ἔχει, λς' χρυσοῦ νόμισμα ποινῆς ἐνεκεν ὑποτίσσει, ἐξ ὧν ὁ στρατιώτης μὲν τὰ ἡμίση λήψεται, πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση λήψεται ὁ δημόσιος, ἧς χάριν ἐστερήθη δουλείας· εἰ δ' οὐχ ἀρπάσας, ἀλλ' ἀγοράσας εὐρεθῇ τὰ στρατιωτικά, πρὸς μὲν τὸν δημόσιον κς' χρυσοῦ νομ. καταθήσει, πρὸς δὲ τὸν στρατιώτην ἀγωγὴν ὑπὲρ τοῦ τιμήματος οὐχ ἔξει· εἰ δ' ἐτέρων αὐτοὺς ἐξελασάντων ἐκ τῶν οἰκειῶν ἢ αὐτῶν ἐκείνων ἐκστασίῳ χρησαμένων ἄλλοι τούτους κατοικτεῖραντες ἐδέξαντο, εἴτε παροικεῖν, εἴτε θητεύειν, ἀνεύθυνον ἐστῶσαν· ὅσοι δὲ στρατιώτας ἱκανοὺς εἰς ἰδίας ὑπηρεσίας κατετόλμησαν ἔχειν τῶν ζωσάτων τούτους ἀποστερήσαντες, εἰς ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ ἔξ νομίσματα ὁ ἐξκουσεύσας εἰσπραχθήσεται, καὶ ταῦτα ὁ δημόσιος οἰκειώσεται· εἰ μῆκου ἀπὸ στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τούτους ἐτοχον δεδεγμένοι, καὶ οὗτοι ἐκ τῶν ἀποτεταγμένων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων καθειστήκεισαν· εἰ γὰρ ἐκ τῶν ἐξωθεν καὶ τῆς κοινότητός εἰσιν, οὐκ ἀθιωθήσεται ὁ τούτους ἔχων, εἰ καὶ δεικνύειν ἐτοίμως ἔχει παρὰ τοῦ στρατηγοῦ ἢ ἀρχontos ἐπιτραπῆναι κεχρηθῆναι αὐτοῖς.

Μ. Ἐάν εὐρεθῇ τις κατέχων στρατιώτην ὡς παροικον ἐν τῷ ἰδιοκτητίᾳ αὐτοῦ κτήματι· εἰ μὲν αὐτὸς οὗτος καὶ τὰ κτήματα ἐξ ὧν ὑπηρετεῖται ἡ στρατεία, ἀρπάσας κατακρατεῖ, καταβάλλει λόγῳ ποινῆς 86 νομίσματα χρυσίου, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἡμίση λαμβάνει ὁ στρατιώτης πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον ταμίαν ἐνεκα τῆς ὁποίας ἐστερήθη ὑπηρεσίας· ἐάν δὲ εὐρεθῇ ὅτι δὲν ἦρπασεν, ἀλλ' ἡγόρασε τὰ στρατιωτικά, εἰς μὲν τὸ δημόσιον καταβάλλει 25 χρυσίου

(1) Παροίκος (colonus, incolae, adcola) καλεῖται ὁ ἐν ἀγρῷ ἰδιοκτήτου διατρίβων καὶ ἐργαζόμενος γεωργεῖ.

νομίματα, κατὰ δὲ τοῦ στρατιώτου δὲν ἔχει ἀγωγὴν διὰ τὸ τίμημα. Εἰ δὲ ἄλλοι ἐξωσαν αὐτοὺς ἐκ τῶν κτημάτων αὐτῶν ἢ αὐτοὶ οὗτοι παρεχόμεσαν ταῦτα ἐκούσιως καὶ τούτους ἐξ εὐσπλαγχνίας ὑπεδέχθησάν τινες, εἴτε τὰ παροικῶσιν εἴτε τὰ ἐργαζόμενοι ἐπὶ μισθῷ, εἶναι ἀνεύθυνοι· ὅσοι δὲ ἐπέλεξαν νὰ κρατήσωσιν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ὑπηρεσίας στρατιώτας ἑαυτοὺς νὰ ἀποφορῶσιν, ἀποστερήσαντες αὐτοὺς τῶν στρατοπέδων, δι' ἑαυτοὺς τούτων καταβάλλει ὁ κατακρατῶν ἐτησίως ἐξ νομίματα, καὶ ταῦτα ἀπολαμβάνει τὸ δημόσιον, ἐκτὸς ἐὰν ἔτυχον νὰ δεχθῶσιν αὐτοὺς παρὰ στρατηγῶν ἢ ἄλλων ἀρχόντων, καὶ οὗτοι ὑπῆρχον ἐκ τῶν τεταγμένων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων· διότι, ἐὰν ἦναι ἐξωτικὴ καὶ τῆς κοινότητος, δὲν ἀθροῦνται ὁ κατακρατῶν αὐτοὺς, καὶ ἂν δύναται εὐκόλως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ στρατηγὸς ἢ ὁ ἀρχὼν ἐπέτρεψε νὰ μεταχειρίζηται αὐτούς.

10. Ἐάν τινες μερίδας τινὰς ἀπὸ στρατιωτικῶν κατέχουσιν τόπων, εἰ μὲν καλῇ πίστει, τούτέστιν ἀγορασίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ ἀντιλήψεως τρόπῳ, ταύτας ἐκτίησαντο, καὶ οὐδέμίαν ἀπὸ τοῦ χρόνου βοήθειαν ἔχουσιν ἐκ τῶν τοιούτων, τούτων μὲν τόπους μόνους ἀφαιρεῖσθαι καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσι στρατιώταις ἀναργύρως ἀποδιδόναι, ζημίαν δὲ μηδεμίαν τῷ κατασχόντι προσφέρειν· εἰ δὲ ἐξ ἀρπαγῆς στρατιωτικοῦ τινες δεσπόζουσιν τόπους, τότε κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ κατεχομένου τόπου καὶ τὴν ζημίαν τῇ καθαρπάσαντι ἐπιφέρεισθαι.

Μ. Ἐάν τινες κατέχουσιν μερίδας τινὰς στρατιωτικῶν τόπων, εἰ μὲν ἐκτίησαντο ταύτας καλῇ πίστει, τούτέστιν ἐξ ἀγορᾶς ἢ δωρεᾶς ἢ ἀνταλλαγῆς καὶ ἀντιλήψεως καὶ δὲν ἔχουσιν βοήθειαν τινὰ παραγορῆς ἐκ τῶν τοιούτων, ἀποστεροῦνται μόνον τῆς κατοχῆς τῶν τόπων, δείλοντες νὰ ποδώσωσιν ἀναργύρως εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας στρατιώτας, ἀλλ' οὐδέμίαν ζημίαν ἐπιβάλλεται εἰς τὸν κατέχοντα. Εἰ δὲ κατέχουσιν τινες στρατιωτικὸν τόπον ἐξ ἀρπαγῆς, τότε ἀναλόγως τοῦ κατεχομένου τόπου ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ζημία εἰς τὸν ἀρπαγᾶ.

11. Ὁ στρατιώτης, ἐνθα στρατεύεται, οὐκ ἀγοράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῶον παρὰ τοῦ δημοσίου. (1) (Ν. 9 πρ. καὶ Ν. 13 πρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ LVII. 1. 18).

Μ. Ὁ στρατιώτης ἐνθα στρατεύεται δὲν ἀγοράζει ἐγκύριον τόπον, ἐκτὸς μόνον πατρικοῦ τόπου παρὰ τοῦ δημοσίου.

12. Ὁ υἱὸς στρατιώτου τελευτῶντος ὁ μείζων παραχρῆμα ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὰς αὐτῶν

(1) Ἡ διάταξις αὕτη, κατ' οὐδὲν ἀντικειμένη εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων ἡμῶν διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν νόμων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα.

(2) Τὰ τῆς κατατάξεως εἰς τὸν στρατὸν διέπει τανῶν ὁ περὶ στρατολογίας νεώτερος ἡμῶν νόμος· ὅθεν ἡ παρῶσα διάταξις δὲν ἰσχύει.

ἀγνῶνας λαμβάνει. (2) (N. 3 Kωδ. 12. 48 (de filiis officialium). Βασ. LVII. 7. 3).

M. Ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος στρατιώτου ὑπαισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ λαμβάνει τὰ αὐτὰ σιτηρέσια.

13. Ἐὰν στρατιώτης καταδικασθῇ, οὗ χρη' τὰς ἡνῶνας αὐτοῦ δοθῆναι τῷ ἐνάγοντι. (1) (N. 4 Kωδ. 7. 53 (de executione rei judicatae). Βασ. IX. 3. 80).

M. Ἐὰν στρατιώτης καταδικασθῇ, τὰ σιτηρέσια αὐτοῦ δὲν δίδονται εἰς τὸν κατήγορον.

14. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ἄρμα τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται. (2) (N. 3 § 17 καὶ 18 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. VLII. 1. 18).

M. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ὄπλον καθαιρεῖται τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ.

15. Ὁ τὸ χαράκιωμα παραξιών ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσιὼν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποστρατεύεται. (3)

M. Ὁ τὸ χαράκιωμα ὑπερπηδῶν ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰσερχόμενος εἰς φρούριον τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποπέμπεται τοῦ στρατοῦ.

16. Ὁ τραχεῖαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσιν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς μέμψεως ἢ στάσις ἐστί, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (4) (N. 3 § 19 καὶ 20 Πανδ. 49. 16 (de re militari Βασ. LVII. 1. 9).

M. Ὁ ὀρκινῶν σπουδαίαν τῶν στρατιωτῶν στάσιν τιμωρεῖται κεφαλικῶς· εἰ δὲ ἡ στάσις περιορίζεται μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς λογομαχίας, ἐκπίπτει μόνον τοῦ βαθμοῦ.

17. Ὁ ἀπόφυγος γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν, ἐναλλάσσει τὸν βαθμόν, πεζὸς δὲ γενόμενος, ἐκβάλλεται τῆς στρατείας. (5) (N. 5 § 1 Πανδ. 49. 16 (de re militari)

M. Ὁ ἐν καιρῷ πολέμου λιποτακτῆσας τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ, πεζὸς δὲ ἀποπέμπεται τῆς στρατείας.

18. Πᾶσα προπέτεια κατὰ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (6) (N. 6 § 1 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 14).

M. Πᾶσα τοῦ στρατιώτου αὐθαδεια κατὰ στρατάρχου ἢ ἄρχοντος ἐπάγει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

(1-6) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ποινικαὶ δὲν ἰσχύουσι. Ἀλλ' ἀντιστοίχους ποινὰς, βαρεῖας ἐξ ἴσου δηλονότι, ἐπάγει εἰς τοὺς στασιαστάς, λιποτάκτας καὶ κλέπτας καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος.

ΤΙΤΛ. ΙΖ'. — Περὶ λύσεως ὑπεξουσιότητος

1. Ἐγνώμεν, ὅτι τὴν ἐξουσίαν ἔχομεν κατὰ τῶν ἡμετέρων οἰκετῶν καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων παιδῶν, τοῦτο μὲν φυσικῶν· τοῦτο δὲ καὶ θετῶν· νῦν δὲ σκοπήσωμεν· τίνη διαλύεται τρέφῃ ἡ ὑπεξουσιότης; ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν οἰκετῶν μαθησόμεθα ἐν τῇ περὶ ἐλευθερίας τίτλῳ, περὶ δὲ τῶν παίδων ἐντεῦθεν. (τῇ Εἰσῃγ. 1. 12 (quemadmodum jus patriae)).

Μ. Εἶναι ἤδη ἡμῖν γνωστὸν, ὅτι ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἡμετέρων δούλων καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων τέκνων εἴτε φυσικῶν εἴτε θετῶν· νῦν δὲ ἐξεταστέον κατὰ τίνα τρόπον λύεται ἡ ὑπεξουσιότης. Καὶ περὶ μὲν τῶν δούλων δηλωθήσεται τοῦτο ἐν τῇ περὶ ἐλευθερίων τίτλῳ, περὶ δὲ τῶν τέκνων διαλαμβάνει ὁ παρῶν τίτλος.

Ν. Περὶ τῶν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας οὐδὲν διαλαμβάνοντος τοῦ νέου πρὸς ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας νόμου, ἔπεται ὅτι τηροῦνται ἐν ἰσχύϊ πάσαι αἱ τοῦ Βυζ. δικαίου διατάξεις αἱ περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς μητρικῆς τοῦ ὑπεξουσιῶντος υἱοῦ κληρονομικῆς ἀποτελοῦσης κατὰ τὸν Ρωμ. νόμον τὸ ἀπρόσπορον στὸν χρημᾶτιν. Ἄποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1013 τοῦ 1894.

2. Λύεται τῆς ὑπεξουσιότητος ὁ παῖς θανάτῳ τοῦ πατρὸς οὐκ αἰεὶ δὲ· εἰ μὲν γὰρ πατὴρ ἐστὶν ὁ τελευτήσας, ἀνάγκη εἶ παῖδες αὐτεξούσιοι γίνονται· τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς οὐ πάντως ἔκγονοι αὐτεξούσιοι γίνονται· δεῖ γὰρ σκοπεῖν τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τοῦτέστιν ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος, εἰ δὲ ἔκγονοι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ὑπεξούσιοι τῇ πατρί, καθ' ὃν τελευτᾷ, ἔσονται ὑπεξούσιοι τῇ πατρί τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς εἰ ἔκγονοι μεταπεσοῦνται· γὰρ εἰς τὴν τοῦ οἰκεῖου πατρὸς ὑπεξουσιότητα εἰ δὲ ὁ μέτος ἢ προτελευτήσας τοῦ πατρὸς ἢ τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ ἡλευθερώθῃ, τότε εἰ ἔκγονοι, ἐπειδὴ οὐ μεταπίπτουσιν εἰς ἑτέραν ὑπεξουσιότητα, αὐτεξούσιοι γίνονται. (1) (Γαίω Εἰσῃγ. 11 § 124 καὶ 126 καὶ 127, Οὐλπ. Ἄποφ. X 21)

Μ. Ἀπαλλοττοῦται ὁ υἱὸς τῆς ὑπεξουσιότητος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς (ἡλευθερῶνται τοῦ ἐξουσιῶντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀνιόντες), ἀλλ' οὐκ πάντοτε· διότι εἰ μὲν ὁ ἀπὸ νῦν εἶναι πατὴρ, ἀναιτιμὴν ὡς τὰ τέκνα γίνονται αὐτεξούσιοι· ἀποθανόντος δὲ τοῦ πατρὸς δὲν γίνονται· εἰ ἔκγονοι εἰς παντὸς αὐτεξούσιοι· διότι πρέπει νὰ ἐξετάζῃται ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς καὶ ἐάν μὲν εὐρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τοῦτέστιν ὁ υἱὸς ὑπεξουσιῶντος, εἰ δὲ ἔκγονοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου ὑπεξούσιοι τοῦ πατρὸς, εἰ ἔκγονοι γίνονται ὑπεξούσιοι τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, εἰ

(1) Κατὰ τὸ 98 ἄρθρον τοῦ αστικοῦ ἡμῶν νόμου λύεται ἡ ὑπεξουσιότης τῆς θυγατρὸς καὶ διὰ τοῦ γάμου αὐτῆς.

μεταπίπτοντες εἰς τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ ἰδίου αὐτῶν πατρὸς. Εἰ δὲ ὁ μέσος ἢ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς ἢ ἀπὸ ἀλλοῦ τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ, τότε οἱ ἔγγονοι, μὴ μεταπίπτοντες εἰς ἄλλην ὑπεξουσιότητα, γίνονται αὐτεξούσιοι.

3. Ἐὰν καταδικασθῇ τις θανάτῳ, ἀμὰ τῇ ἀποφάσει γίνονται οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτεξούσιοι. (§ 1 Εἰσηγ. 1. 12 (quidus modis jus). N. 7 Πανδ. 1. 6 (de his, qui sui).

M. Ἐὰν τις καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἀμὰ τῇ περὶ τούτου ἀποφάσει τὰ τέκνα αὐτοῦ γίνονται αὐτεξούσια.

4. Ἐὰν γένηται πατρίκιος ὁ ὑπεξούσιος, ἀμὰ τῇ δέξασθαι τοῦ κωδικέλλου τῆς πατρικιότητος τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάσσεται. (§ 5 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus patriae). (N. 5 Κωδ. 12. 3 (de consulibus) (Νεαρά 81 praeef.).

M. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος γίνῃ πατρίκιος, εὐθὺς ὡς δεχθῇ τὰ γράμματα τῆς πατρικιότητος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ πατρὸς.

5. Τὸν ἐμὸν πατέρα συνέδη γενέσθαι αἰχμαλώτον, ἐν τῷ μεταξύ ἀνηρημένα ἔσται τὰ τῆς ὑπεξουσιότητος· καὶ εἰ μὲν ὑποστρέψῃ ὁ πατήρ, ἔσομαι αὐτῷ ὑπεξούσιος, εἰ δὲ τελευτήσῃ, γενήσομαι αὐτεξούσιος. Ζητούμεν δὲ ἐκ ποίου χρόνου δοκῶ τῆς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάττεσθαι, ἐξ οὗ ἐλήφθη ὁ πατήρ ἢ ἐξ οὗ ἐτελεύτησε παρὰ τοῖς πολεμίοις· ἔστι γὰρ ὅλως τις διαφορά καὶ πάνυ γε. (§ 5 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus).

M. Ὅταν σὺ μὲν νῆ αἰχμαλωτισθῇ ὁ πατήρ μου, πρόδηλον ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἡ ὑπεξουσιότης ἀργεῖ· καὶ ἐὰν μὲν ὁ πατήρ ὑποστρέψῃ, γίνομαι ὑπεξούσιος αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, γίνομαι αὐτεξούσιος. Ἄλλ' εἶναι ζητήσιμον ἀπὸ τίνος χρόνου λογίζομαι ἐλεύθερος τῆς ὑπεξουσιότητος, ἀπ' οὗ σὺ συνέληφθῃς ὁ πατήρ ἢ ἀπ' οὗ ἀπέθανε μεταξύ τῶν πολεμίων· διότι μεταξύ τῆς μίας καὶ τῆς ἄλλης λύσεως ὑπάρχει διαφορά τις καὶ μάλιστα σπουδαία.

6. Ὑπέθευ γὰρ ἔχειν τινὰ δύο παῖδας καὶ δισχιλίων νομισμάτων περιουσίαν, ληρθῆναι τε ὑπὸ τῶν πολεμίων· τούτων ὁ μὲν ἦν σπουδαῖος καὶ λαβὼν νομ. δύο ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς περιουσίας, ἐξ οὐκείων καμάτων ἠδυνήθη χίλια νομίσματα ἐμπορευσάμενος κερδᾶναι· ὁ δὲ ἕτερος ῥαθυμὸς ὢν οὐδὲν προσεκτήρατο· μετὰ χρόνον τινὰ ἀπηγγέλθη, ὅτι παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐτελεύτησεν αὐτῶν ὁ πατήρ· ἐδοῦλοντο μερίσασθαι τὸν πατρῶον κλῆρον, καὶ ὁ μὲν ῥαθυμὸς ἔλεγε· νῦν, ὅτε τῇ ἀληθείᾳ ὁ πατήρ ἐτελεύτησε, γεγόναμεν αὐτεξούσιοι· οὐκοῦν ὅσα ἐκτήσω σὺ ὁ σπουδαῖος, τοῦ πατρὸς ἔστι καὶ δεῖ ἡμᾶς τὰ τρισχίλια μερίσασθαι, τούτεστι λαβεῖν ἀνά χιλίων πεντακοσίων· ὁ δὲ σπουδαῖος ἔλεγε· ἐξ ἐκείνου, ἐξ οὗ συνέδη ληρθῆναι τὸν πατέρα, γεγενῆσθαι ἡμᾶς αὐτεξουσίου· δοκεῖ γὰρ ὁ μὴ ὑποστρέψας κατ' ἐκείνον

τεθνήσκει τὸν καιρὸν οὐκοῦν ὡς αὐτεξούσιος, ὅσα ἂν ἐκτησάμην, ἐμαυτῷ καὶ οὐχ ἑτέρῳ προσεπόρισα. Καὶ μᾶλλον ταύτῃ πειθόμεθα τῇ γνώμῃ.

Μ. Ὑπόθεσις, ὅτι, ἔχων τις δύο υἱοὺς καὶ περιουσίαν δισχιλίων νομισμάτων, ἡγμαλωτίσθη. Τούτων τὸ ἓν ἦν ἐπιμελής καὶ λαβὼν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς δύο νομίσματα, ἡδυνήθη ἐμπορευόμενος νὰ κερδήσῃ διὰ τῶν κόπων αὐτοῦ χίλια νομίσματα· ὁ δὲ ἄλλος ὡς δυνήρς οὐδὲν προσapéκτιστο. Μετὰ τινα καιρὸν ἀνηγγέλλη ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ. Ἦθελον νὰ διανεύμωσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, καὶ ὁ μὲν δυνήρς οὐδὲν ἔλεγε· σήμερον, ὅτε πράγματι ἀπέθανεν ὁ πατὴρ, κατέστημεν αὐτεξούσιοι· λοιπὸν ὅσα ἀπέκτησας σὺ ἐπιμελής, εἶναι περιουσία τοῦ πατρὸς καὶ διόν νὰ μερισθῶμεν τὰ τρισχιλία, τούτέστι νὰ λάβῃ ἕκαστος ἀνὰ χίλια πεντακόσια. Ὁ δὲ ἐπιμελής ἔλεγεν· ἡμεῖς κατέστημεν αὐτεξούσιοι ἀφ' οὗ ἡγμαλωτίσθη ὁ πατὴρ· διότι ὁ μὴ ὑποστρέψας λογίζεται ὅτι ἀπέθανε κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ὡς αὐτεξούσιος λοιπὸν, ὅσα ἀπέκτησα, ἀνηκουσιν εἰς ἐμὴ καὶ οὐχί εἰς ἄλλον. Ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ἡμῖν ὀρθότερα.

Ζ. Ὁ μέλλων αὐτεξούσιον τὸν παῖδα αὐτοῦ ποιῆσαι, προσίτω τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, καὶ λεγέτω αὐτῷ, ὅτι τόνδε ποιῶ αὐτεξούσιον, καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ἀφίημι χειρὸς· ὥστε εἰ συμβῇ τὸν παῖδα ἀτεκνον ὄντα διαθέσθαι, ἐρῶσθαι τὴν ἐκείνου διαθήκην, φυλάττοντος δηλονότι τὴν νόμιμον μοῖραν τῷ πατρί. (1) (Θεοφ. παραφρ. Εἰσηγ. Ι. 42 § 5)

Μ. Ὁ μέλλων νὰ κα ἀστήσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ αὐτεξούσιον προσέρχεται εἰς τὸν ἀρμόδιον δικαστὴν, καὶ δηλοῖ ὅτι καθίστασθαι αὐτὸν αὐτεξούσιον καὶ χειραφετεῖ αὐτόν· ὥστε, εἴναι συμβῇ νὰ διαθέσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀτεκνος ὢν, ἰσχύει ἡ διαθήκη αὐτοῦ, φυλαττομένης εἰς τὸν πατέρα τῆς νομίμου μοίρας.

Σ. Ἡ δὲ ἰς^α Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησὶν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τρόποις καὶ οὕτως ἐδείκνυ τὸν παῖδα αὐτεξούσιον, εἶγε ὁ τὴν ἐπιτροπὴν ἐγκαχειρισμένος, εἴτε πατὴρ εἴτε προπάτωρ, τὸ ἀπόλυτον αὐτῷ οἰκείῳ στόματι ἐδωρεῖτο, ἡμεῖς

(1) Τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς χειραφεσίας μεταβλήθησαν ἐξ ολοκλήρου διὰ τοῦ νέου ἡμῶν νόμου περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ὁρίσαντος ἐξηκὼς, ὅτι ἡ χειραφεσία τελεῖται διὰ δηλώσεως τοῦ πατρὸς ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου. Σημειωτέον προσίτω ὅτι κατὰ τὸν νόμον τούτον χειραφεσία δὲν εἶναι μόνον πράξις, δι' ἧς ὁ αὐτεξούσιος καθίσταται αὐτεξούσιος, ἀπαλλασσόμενος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ὡς ἐν τῷ ῥωμ. δικαίῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ἧς ὁ ὀρφανὸς πατὴρ, εἰς κηδεμονίαν ὑποβαλλόμενος, κτάται ἐξουσίαν μερίζονα περὶ τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πατρὸς, ἢ τῆς μητρὸς ὡς ἐπιτρόπου, χειραφετεῖται ὁ ἀνήλικος μετὰ τὴν πληρώσιν τοῦ δεκάτου πμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ὑπὸ δὲ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (εἴναι ἔτε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀπέθανεν) μετὰ τὴν πληρώσιν τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

καὶ τοῦτο προσεπισυνάπτομεν· ὡς εἰ πρὸς διαγωγὴν ἰδιογνωμοῦ-
σαν ὁρθεῖν μόνον ὁ παῖς καταστάς ἂν τε γλῶσσα μὲν οὐ παρέ-
σχε τοῦτο, ἄλλως δὲ γνώμη σιωπῶσα· καὶ ἰδίως ρυθμιζομένων
τῷ παιδί· οὐκ ἐναντιουμένη, ἀλλὰ παραχωρήσασα καθ' ἑαυτὸν
διάγειν κἂν ἢ γαμικῆς ἡλικίας ἔξω, εἶναι καὶ αὐτῷ κεκυρωμέ-
νον τὸ ὑπεξούσιον. (N. 6 Kωδ. 8. 49 (de emancipationibus).
§ 6 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus potestatis).

M. Ἡ δὲ τς'. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει τὰ ἑξῆς: Ἐπειδὴ με-
ταξὺ τῶν ἄλλων τρόπων καθίστα τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον καὶ εὐτος, ἐάν δὴλ.
ὁ ἐπιτροπεύων, εἴτε πατήρ, εἴτε προπάτωρ, ἐχάριζε τὴν αὐτεξουσίτητα διὰ
τοῦ ἰδίου τῶν στόματος, ἡμεῖς προστιθεμεν καὶ τὸ ἀκούουσαν. Ἐάν ὁ νέος
φανῇ ὅτι πολιτεύεται ἰδιογνωμόνως καὶ ἂν βητικῶς δὲν ὁμολόγησε τοῦτο,
ἄλλως δὲ κατὰ σιωπῆρην συναίνεσιν δὲν φανερωθῇ εἰς τὴν ἰδιογνωμονοῦσαν
τοῦ νέου διαγωγὴν, ἀλλὰ παραχωρήσας νὰ πολιτευθῇ καθ' ἑαυτὸν καὶ ἂν
δὲν πρέσβη εἰς ἡλικίαν γάμου, κυροῦται καὶ εἰς αὐτὸν τὸ αὐτεξούσιον.

9. Δύναται τις τὸν μὲν υἱὸν ποιεῖν αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἔγκο-
νον κρατεῖν ὑπεξούσιον· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τὸν ἔκγονον ποιεῖν
αὐτεξούσιον, κατέχειν δὲ ὑπεξούσιον τὸν υἱόν· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ
προεγγόνων. (N. 28 Πανθ. 1. 7 (de adoptionibus). Γαίτου
Εἰσηγ. I. § 133. § 7 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus po-
testatis).

M. Δύναται τις τὸν μὲν υἱὸν νὰ καταστήσῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἔκγονον
νὰ διατηρῇ ὑπεξούσιον· καὶ τοῦναντίον, τὸν ἔκγονον νὰ καταστήσῃ αὐτε-
ξούσιον, τὸν δὲ υἱὸν νὰ διατηρῇ ὑπεξούσιον· τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ
προεγγόνων.

10. Εἴχῃ τις υἱὸν ὑπεξούσιον, ὃς εἴχῃ γαμετὴν ἐγκύμονα· τὸν
υἱὸν ἐπαίρησεν αὐτεξούσιον ἢ εἰς θέσιν αὐτὸν ἄλλῳ δέδωκεν.
Ἐτέχθη μετὰ ταῦτα ἔκγονος· λέγομεν αὐτὸν ὑπεξούσιον γενέ-
σθαι τοῦ πάππου, ἐπειδὴ σκόποῦμεν ἐπὶ τῶν ἐννόμων γάμων
τὸν καιρὸν τῆς συλλήψεως· ὅτε δὲ ἡ σύλληψις γέγονεν, ὑπεξού-
σιος ἦν ὁ υἱὸς ὁ τοῦτον σπείρας. (N. 14 Πανθ. 1. 7 (de ado-
ptionibus). § 9 Εἰσηγ. 2. 12 (quibus modis jus potestatis).

M. Εἴχῃ τις υἱὸν ὑπεξούσιον, τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος ἦτον ἔγκυος· κατέ-
σχεσεν τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἢ ἔδωκεν αὐτὸν ὡς θετὸν πρὸ ἄλλον. Ἐγεννήθη
μετὰ ταῦτα ἔκγονος· λέγομεν ὅτι αὐτὸς γίνεται ὑπεξούσιος τοῦ πάππου,
ὅτι κατὰ τὸν ἐννομον γάμον λαμβάνεται ὅπ' ἔφη ὁ καιρὸς τῆς συλλή-
ψεως ὅτε δὲ συνῆλθῃ ἡ σύλληψις, ὁ σπείρας αὐτὸν υἱὸς διστελεῖ ὑπεξούσιος.

11. Ἡ ἐμπρακτος ἐπαρχαιότης ἢ στρατηγία ἢ ἐπισκοπὴ λύει
τὴν ὑπεξουσιότητα. (Νεαρά 81 κεφ. 1).

M. Ἡ εἰς τὸν ὑπεξούσιον ἀπονομὴ τοῦ αξιώματος τοῦ ἐπάρχου ἢ τοῦ
στρατηγοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου καταργεῖ τὴν ὑπεξουσιότητα αὐτοῦ καὶ καθί-
στας ἐκπεφάνως αὐτεξούσιον.

ΤΙΤΛ. ΙΗ'. — Περὶ ἐλευθεριῶν.

1. Τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσις ἐστὶν αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσὶν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι. (1) (Γαίου Εἰσηγ. 1. 49. πρ. Εἰσηγ. 1. 3 (de jure personarum)).

Μ. Τῶν προσώπων ἀρχικὴ καὶ θεμελιώδης διαίρεσις εἶναι αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἶναι ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι.

2 Καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν, ἐξ ἧς ἡ τῶν ἐλευθέρων ἐπεναντιοῦται προσηγορία, οὕτως ὀρίζεσθαι χρὴ· ἐλευθερία ἐστὶν εὐχέρεια φυσικὴ ἐκάστῳ συγχωροῦσα πράττειν, ἃ βούλεται, εἰ μὴ νόμος ἢ βία κωλύσῃ· βία μὲν ἐπειδὴ βουλούμενόν με εἶθι' ὅτε τι πράξαι, ὃ τοῖς νόμοις οὐκ ἀπηγορεύεται, διακωλύει τις ἰσχυρὸς μετίζονι βιασάμενος· νόμος δέ, ὅτι τιμωριῶν ἀπειλαῖς εἰργασθαι πράττειν ἃ βούλομαι· οἰκέτη γὰρ ποιεῖν τι κατὰ γνώμην καὶ δεσπότης δέος ἐμποδίζει. (N. 4 πρ. Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Καὶ ἡ μὲν ἐλευθερία, ἐξ ἧς καὶ ἐπενόηθη ἡ ὀνομασία τῶν ἐλευθέρων, ὀρίζεται οὕτως. Ἡ ἐλευθερία εἶναι φυσικὴ εὐχέρεια συγχωροῦσα εἰς ἕκαστον νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ἕκτος ἂν ἐμποδίσῃ νόμος ἢ βία· βία μὲν, διότι κωλύοντα νὰ πράξῃ ἐνίοτε τι, τὸ ὅποιον δὲν ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι, μὲ ἐμποδίζει τις ἐπιφέρων βίαν ἰσχυροτέραν τῆς δυνάμεώς μου· νόμος δέ, διότι ἀπειλῇ τιμωριῶν ἐμποδίζομαι νὰ πράξω ὅ,τι θέλω· διότι τὸν δοῦλον καὶ μόνον τοῦ δεσπότης ὁ φόβος ἐμποδίζει νὰ ἐνεργήσῃ τι κατ' ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην.

3. Δουλεία ἐστὶν ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις, ἐξ ἧς τις ὑποβάλλεται τῇ ἐτέρου δεσποτείᾳ, ὑπεναντίον φυσικοῦ νόμου· ἡ γὰρ φύσις ἐλευθέρους πάντας προήγαγεν, ἡ δὲ τῶν πολεμίων ἐπίνοια τὴν δουλείαν ἐφεύρεν· ὁ γὰρ τοῦ πολέμου νόμος κτῆμα τῶν νικητῶν θέλει τοὺς νενικημένους εἶναι. (2) (N. 4 § 1 N. 5 § 1 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)). § 2 Εἰσηγ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Ἡ δουλεία εἶναι διατύπωσις τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, δι' ἧς ὑποβάλλεται τις εἰς τὴν δεσποτείαν ἄλλου, ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ δικαίου, διότι ἡ φύσις ἐπλάσεν ὅλους ἐλευθέρους, ἡ δὲ ἐπίνοια τῶν πολεμίων ἐφεύρε τὴν δουλείαν· διότι ἀξιώτις τοῦ πολεμικοῦ νόμου εἶναι οἱ νικῶμενοι νὰ καθίστανται κτῆμα τῶν νικητῶν.

(1) Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν προσώπων ἀπέρχεται ἀπὸ τῆς ἐπικρατοσύνης παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Βυζαντινοῖς δουλείας, θένει παρ' ἡμῶν οὐδεμίαν ἔχον σημασίαν.

(2) Οἱ τοῦ πολέμου νόμοι μεταβλήθησαν ἔκτοτε. Τανῦν οὐδαμῶς τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν ἀναγνωρίζεται ἡ δουλεία.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

4. Οἱ δοῦλοι ἢ τίκονται ἢ γίνονται· τίκονται οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἡμῖν προσγινόμενοι θεραπευνῶν· γίνονται οἱ ἐκ τῶν ἐθνικῶν νομίμων, τουτέστιν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. (N. 5 § 1 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum). § 4 Εἰσηγ. 1. 3 (de jure personarum)).

Μ. Οἱ δοῦλοι ἢ γεννῶνται ἢ γίνονται· καὶ γεννῶνται μὲν οἱ τοὺς ὁποίους προσκτώμεθα ἐκ τῶν ὑπ' ἡμᾶς δούλων γυναικῶν· γίνονται δὲ οἱ κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου καθιερωμένα αἰχμαλωτιζόμενοι.

5. Καὶ ἡ μὲν τῶν δούλων τύχη οὐδεμίαν ἐπιδέχεται διαίρεσιν· οὐ γάρ ἐστὶν εἰπεῖν ἐπ' αὐτῶν, μᾶλλον ἢ ἥττον δούλος· ἐστὶν οὖν ἄτομος ἡ δουλεία· ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὐρίσκομεν διαφοράς· ἡ γὰρ εὐγενεὺς εἰσιν ἢ ἀπελευθεροί. (§ 5 Εἰσηγ. 1. 3 (de jure personarum)).

Μ. Καὶ ἡ μὲν κατάστασις τῶν δούλων οὐδεμίαν ἐπιδέχεται διάκρισιν· ἥτις δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τίνος ἐξ αὐτῶν, ὅτι εἶναι πλεον ἢ ἁλίστον δούλος· ὅθεν ἡ δουλεία εἶναι ἀδιαίρετος· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὐρίσκομεν διαφοράς, διότι οὗτοι εἶναι ἢ εὐγενεῖς ἢ ἀπελευθεροί.

6. Οἱ ἐλευθεροὶ εἰς δύο διαιροῦνται, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθερούς· καὶ εὐγενής ἐστὶν ὁ εὐθέως ἅμα τῇ τεχνῇ καὶ ἐλευθερός ὢν καὶ μὴ πῶ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος, εἴτε ἐκ συνοικεσίου εὐγενῶν τεχθῇ, εἴτε ἐκ δύο ἀπελευθέρων· εἴτε τὸ ἐν πρόσωπόν ἐστὶν εὐγενές, τὸ δὲ ἕτερον ἀπελευθεροί. (πρ. Εἰσηγ. 1. 4 (de ingenuis)).

Μ. Οἱ ἐλεύθεροὶ διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθερούς. Καὶ εὐγενής μὲν εἶναι ὁ εὐθέως ἀπὸ γενετῆς ἐλευθερός ὢν καὶ μὴ γευθεὶς ποτὶ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, εἴτε ἀπορρίων ἀπὸ συνοικεσίου δύο εὐγενῶν· εἴτε ἀπὸ δύο ἀπελευθέρων, εἴτε καὶ ἀπὸ μικτοῦ συνοικεσίου ἑνὸς εὐγενοῦς καὶ ἑνὸς ἀπελευθεροῦ.

7. Εἰ δὲ καὶ τις ἐξ ἐλευθέρας τεχθῇ μητρός, δούλου δὲ πατρός, εὐγενής ὁμοίως ἐσται· ὥσπερ ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρός καὶ ἀδελφοῦ πατρός, τουτέστιν ἀπὸ πορνείας τεχθείς· οὐδὲ γὰρ βλάπτει τὴν τοῦ παιδὸς εὐγένειαν τὸ ἐκ πορνείας γενέσθαι τὴν συλλήψιν· ἀρκεῖ γὰρ ἐλευθέραν εἶναι τὴν μητέρα κατὰ τὸν χρόνον τοῦ τοκετοῦ, εἰ καὶ ὁ τῆς συλλήψεως καιρὸς οἶδεν αὐτὴν δούλην.

Μ. Ἐάν τις καὶ γεννηθῇ τις ὑπὸ μητρός ἀπελευθέρας, πατρός δὲ δούλου, εἶναι ὁμοίως εὐγενής, καθὼς καὶ ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρός καὶ ἀδελφοῦ πατρός γεννηθείς, τουτέστιν ἐκ πορνείας προσερχόμενος· διότι δὲν βλάπτει τὴν εὐγένειαν τοῦ τέκνου ἡ ἐκ πορνείας συλλήψις, διότι ἀρκεῖ κατὰ τὴν γεννησὶν νὰ ᾖ καὶ ἡ μήτηρ ἐλευθέρα, καὶ ἂν κατὰ τὴν συλλήψιν ᾖτο δούλη.

8. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἰ ἐλευθέρα συλλάβῃ, καταδουλώ-

θεῖσα δὲ κατὰ τινας αἰτίας νόμῳ ἐγνωσμένας τέττη, ἐλεύθερον ἔσται τὸ τεχθέν· ὁ γὰρ κυφορούμενος οὐ βλάπτεται ἐκ τῆς συμφορᾶς τῆς περιστάσεως τὴν μητέρα. (Γαίου Εἰσηγ. 1 § 90-92. Ν. 5 § 2 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Καὶ τοῦναντίον, ἐὰν ἐλευθέρᾳ συλλάβῃ, γεννήσῃ δὲ δουλωθεῖσα κατὰ τινας αἰτίας ὀριζομένας ὑπὸ τοῦ νόμου, τὸ γεννηθὲν εἶναι ἐλεύθερον διότι τὸ κυφορούμενον ἔμβρυον δὲν βλάπτεται ὑπὸ τῆς ἐπισυμβάσεως εἰς τὴν μητέρα συμφορᾶς.

9. Ἐάν τις δούλῃ οὔσα κατὰ τὸν καιρὸν συνέλαβε τῆς δουλείας καὶ ἡλευθερώθῃ, ὀλίγου δὲ χρόνου παραδραμόντος πάλιν κατεδουλώθῃ, εἴτα τέτοκε μετὰ τὴν καταδουλώσιν, κελεύομεν ἐλεύθερον εἶναι τὸ τιττόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῷ ὄντι ἐν τῇ γαστρὶ τὸ κατὰ τὸν μέσον καιρὸν ἐλεύθερον εἶναι τὴν μητέρα. (Πρ. Εἰσηγ. 1. 4 (de ingenuis). Ν. 5 § 3 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Ἐάν τις οὔσα δούλῃ συνέλαβε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δουλείας καὶ κατόπιν ἐγένετο ἐλευθέρᾳ, καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ὑπεδουλώθῃ, ἔπειτα μετὰ τὴν ὑποδουλώσιν ἐγέννησε, τὸ γεννηθὲν γεννᾶται ἐλεύθερον· διότι ἀρκεῖ εἰς τὸ κυφορούμενον ἔμβρυον νὰ ᾖναι ἡ μήτηρ ἐλευθέρᾳ κατὰ τὸν μέσον καιρὸν.

10. Δύναται τις ἐλευθεροῦν τὸν ἑαυτοῦ δούλον ἢ ἐν ταῖς ἀγνώ-
τάταις ἐκκλησίαις ἢ ἐπὶ ἄρχοντος ἢ ἐπὶ φίλων ἢ δι' ἐπιστολῆς
ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ ἐν οἰαζήποτε τελευταίᾳ βουλήσῃ. (§ 1 Εἰσηγ.
1. 5 (de libertinis)).

Μ. Δύναται τις νὰ ἀπελευθεροῖ τὸν δούλον αὐτοῦ ἢ ἐν ταῖς ἀγνώ-
τάταις ἐκκλησίαις ἢ ἐν ὧπτιον δικαστοῦ ἢ φίλων ἢ δι' ἐπιστολῆς ἢ διὰ διαθήκης
ἢ ὅπωςδήποτε διὰ τελευταίας βουλήσεως.

11. Ἡ ἐλευθερία πρῶγμ' ἔστιν ἀδιατίμητον. (*) (Ν. 106
Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II 3. 106)).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐὰν τὸν ἑμὸν δούλον τραυματίσῃ τις ἢ τελείως φε-
νύσῃ, ἀγωγή μοι δίδεται κατ' αὐτό, τοῦτέστιν ὁ Ἀκουσίλιος, καὶ κινῶν
αὐτὴν λαμβάνων τὴν τιμὴν τοῦ τραυματιοθέντος δούλου μου, ἔταν τὸ τραύμα
μέγα καὶ ἀνίατον ὑπάρχει· ὅτε δὲ τελείως ἀναιρεθῇ καὶ ἀπέληκται, τὴν
πᾶσαν αὐτοῦ διατίμησιν διατιμᾶται γὰρ ὡς δούλος, καὶ πᾶσα ἡ διατίμη-
σις αὐτοῦ δίδεται μοι· εἰ δὲ τις τραυματίσῃ τὸν ὑπεξουσίον μου οὖν, αὐτὸς
ἐνάγεται τῷ Ἀκουσίλιῳ, ὥσπερ ὁ τραυματίας τὸν δούλόν μου· ὁ γὰρ
Ἀκουσίλιος καὶ τοῦ πράγματος τὴν διατίμησιν ἀπαιτεῖ, καὶ πᾶν εἴτε ἐν-
μίσωμα ἕτερον ἐκ τῆς τοῦ πράγματος ἀπωλείας καὶ ἀναιρέσεως τῷ ζημιω-
θέντι προσέγονεν· ἐνέχεται δὲ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἰατρείας, καὶ δίδωσι
ταύτας, οὐχ ὡς τοῦ πράγματος διατίμησιν, ἀλλ' ὡς ποινὴν ἐκ νόμων ἐπι-
ταθεῖσαν αὐτῷ· ἡ γὰρ ἐλευθερία ἀδιατίμητον πρῶγμ' ἔστι, καὶ τιμὴν τού-
της ὀρίσασθαι οὐ δυνάμεθα, οὐ μόνον δὲ τὰς τῆς ἰατρείας δαπάνας ὁ τραυ-
ματίας μοι δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ ἕτερον διαφέρει μοι· ἴαν γὰρ ὁ ὑπεξουσίος

Μ. Ἡ ἐλευθερία εἶναι πρᾶγμα ἀνεκτίμητον (ὕπερβαῖνον δηλαδή πᾶσαν χρηματικὴν ἐκτίμησιν).

12. Πλεῖτον παντὸς πράγματος θάλλομεν τὴν ἐλευθερίαν. (Ν. 122 Πανδ. 50. 17 (de diversis regulis juris). Βασ. II. 3. 122).

Μ. Πλείοτερον παντὸς πράγματος δεόν νά τυγχάνωμεν εὐνοϊκώτερος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

13. Ἀδήλου τῆς γνώμης εὐτῆς τοῦ ἐλευθεροῦντος, ἡ ἐλευθερία θάλλεται. (Ν. 179 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 179).

Μ. Ὅσας τις πράξεις τῆς ἀπελευθερώσεως δούλου εἶναι ἐκπερασμένη σκοτεινὰς, μὴ δηλοῦσα ἀκριβῶς τὴν θέλησιν τοῦ χειραφετοῦντος, δεόν νά κηρυττώμεθα ὡς τῆς γνώμης τῆς ἀπελευθερώσεως.

14. Ἡ διάταξις κελεύει περὶ πάσης ἐλευθερίας, εἴτε παρὰ στρατιώτου, εἴτε παρὰ ἰδιώτου, εἴτε ζῶν ἐλευθερώσῃ τις τὸν ἐπίκοινον οἰκέτην, εἴτε τελευτῶν, εἴτε ἡμισυ, εἴτε τρίτον, εἴτε ὅσονδήποτε μέρος ἔχει τοῦ οἰκέτου, εἴτε δύο, εἴτε πλείονές εἰσι κοινωνοί, ἀνάγκη αὐτοὺς ἔχειν τὰ ἴδια μέρη πιπράσκειν, ἢ αὐτῷ τῷ βουλομένῳ κοινωνῷ ἐλευθερώσαι, ἢ τῇ κληρονομῇ αὐτοῦ. Ἐξέστω δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οἰκέτην σὺν ἐλευθερίᾳ γράφειν αὐτοῦ. Ἐξέστω δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οἰκέτην σὺν ἐλευθερίᾳ γράφειν αὐτοῦ. Ἐξέστω δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οἰκέτην σὺν ἐλευθερίᾳ γράφειν αὐτοῦ. Ἐξέστω δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οἰκέτην σὺν ἐλευθερίᾳ γράφειν αὐτοῦ. (Ν. 1 Κωδ. 7. 7 (de communi servo manumisso). Βασ. XLVII. 14. 4 καὶ 5).

Μ. Διατάσσεται περὶ πάσης ἐλευθερίας, εἴτε ὑπὸ στρατιώτου χορηγεῖται, εἴτε ὑπὸ ἰδιώτου, εἴτε ζῶν ἐλευθερώσῃ τις τὸν κοινὸν δούλον, εἴτε θνήσκων, εἴτε τὸ ἡμισυ, εἴτε τὸ τρίτον, εἴτε ὅσονδήποτε μέρος τοῦ δούλου ἔχει, εἴτε δύο, εἴτε πλείοτεροι κοινωνοὶ τοῦ δούλου εἶναι, ὅτι ἀναγκαζομένη οὗτοι νά πωλῶσι τὰς ἰδίας αὐτῶν μερίδας ἐπὶ τοῦ δούλου ἢ εἰς αὐτὸν τὸν κοινωνὸν τὸν θέλοντα νά ἐλευθερώσῃ ἢ εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ. Συγχωρεῖται δὲ καὶ τὸν δούλον αὐτὸν ὁ ἀπελευθερῶν αὐτὸν νά γράψῃ κληρονόμον, ἵνα ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ τίμημα αὐτοῦ.

15. Εἰ δὲ παραιτήσονται οἱ κοινωνοὶ πωλῆσαι τὸ ἴδιον μέρος καὶ λαβεῖν τὸ τίμημα, γενέσθω ἐκεῖνος ἐλεύθερος, μὴδὲ τοῦ τιμήματος διδομένου. (Ν. 1 Κωδ. 7. 7 (de com. servo manumisso). Βασ. XLVII. 14. 4 καὶ 5).

Μ. Ἐάν δὲ οἱ συγκύριοι ἀποποιηθῶσι νά πωλήσωσι τὸ ἴδιον αὐτῶν μέρος καὶ νά λαβῶσι τὸ τίμημα, γίνεται ὁ δούλος ἐλεύθερος, καὶ μὴδὲς τιμήματος διδομένου αὐτοῖς.

16. Τὸ δὲ πεκοῦλιον αὐτοῦ πάντες οἱ κοινωνοὶ ἐχέτωσαν κατὰ

μου οὗτος τέχνην τινὰ καθ' ἡμέραν τυχὸν μετήρχετο, καὶ ἐκ ταύτης προσέφερε μοι δέκα ἢ καὶ πλείονα νομ. διὰ δὲ τὸν τραυματισμὸν τούτων ἐπηρεῖσθαι ἐγώ, λήψομαι καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ αὐτὸν τραυματίσαντος, ψηφισμένων τῶν ἡμερῶν τῆς ἀργίας, καὶ ὧν καθ' ἡμέραν ὄφειλε λαμβάνειν ὡς πρὸς τοῦτο.

μέρος τῆς δεσποτείας, ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦ ἐλευθεροῦντος τὸ ἴδιον μέρος τοῦ πεκουλίου παραχωρῆσαι τῷ ἐλευθερουμένῳ, τῶν πατριωνικῶν δικαίων ἀρμοζόντων ἐκείνῳ μόνῳ τῷ ἐλευθερώσαντι· ἂν δὲ ὁ δοῦλος λογοθέσις ὑπόκειται, ὁ ἀρχὼν ἐρίζετω χρόνον, οὗτινος ἐντὸς καὶ τὰ λογοθέσια θρεῖται ὁ δοῦλος ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν, εἴ τι χρεωστεῖ, καὶ ἐλευθερωθῆναι. (N. 1 Kwδ. 7. 7 (de communi servo manumisso). Βασ. XLVII. 14. 4 καὶ 5).

M. Τὸ δὲ χρημάτιον αὐτοῦ κρατοῦσι πάντες οἱ σύντροφοι κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας ἐκάστου, ὁ δὲ ἐλευθερωτὴς ἔχει ἐξουσίαν νὰ παραχωρήσῃ τὸν ἄνθρωπον αὐτῷ μέρος τοῦ χρηματίου πρὸς τὸν ἐλευθερούμενον, τὰ δὲ πατριωνικά δικαιώματα ἀρμόζουσιν εἰς μόνον τὸν ἐλευθερωτὴν. Ἐὰν δὲ ὁ δοῦλος ἦνκε ὑπεύθυνος εἰς παραδοσὶν λογαριασμῶν, ὁ δικαστὴς ἐρίζει χρόνον ἐντὸς τοῦ οὗτου θρεῖται καὶ τὴν λογοδοσίαν ὁ δοῦλος νὰ ὑποστῇ καὶ νὰ παρασχῇ, εἴ τι χρεωστεῖ, καὶ οὕτως ἐλευθερωθῇ.

17. Ἐστω δὲ τὸ τίμημα τοῦ δούλου, εἰ μὲν ἀτέχνης ἐστίν, εἴκοσι νομισμάτων, ἂν ἢ ὑπὲρ τοὺς δώδεκα ἐνιαυτούς· εἰ δὲ ἐλάττω ἐστί, δέκα νομισμάτων· εἰ δὲ τέχνην ἐπίσταται χωρὶς νοταρίου καὶ ἱατροῦ, λ' νομισμάτων· ἂν δὲ νοτάριος (1) ἐστὶν ἢ ἱατρός, ὁ μὲν νοτάριος ἕως πεντήκοντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἱατρός ἕως ἑξήκοντα· ἂν δὲ εὐνοῦχοι ᾧσιν οἱ δοῦλοι μείζονας τῶν δέκα ἐνιαυτῶν χωρὶς τέχνης, πεντήκοντα νομισμάτων· ἂν δὲ τέχνην ἴσασιν, ἑβδομήκοντα· ἂν δὲ τῶν δέκα ἐνιαυτῶν ἦν τινὲς εἰσιν, λ' νομισμάτων. Εἰ δὲ οἱ κοινωνοὶ παραιτήσανται τὸ τίμημα λαβεῖν, λέγοντες ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερώσαι βούλονται, πάντες ἅμα ἐλευθερώσουσι, τοῦ πεκουλίου παρ' αὐτοῖς μένοντος κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας, τῶν δικαίων τῶν πατριωνικῶν πᾶσι τοῖς ἐλευθερωταῖς ὁμοίως ἀρμοζόντων. (N. 1 Kwδ. 7. 7. Βασίλ. XLVIII. 14. 4 καὶ 5).

M. Τὸ δὲ τίμημα τοῦ δούλου, εἰ μὲν ἀγνοεῖ τέχνην, λογίζεται, ὡς καὶ νομισμάτων, καὶ τοῦτο ἂν ὑπερβαίῃ τὰ δέκα ἔτη, ἂν δὲ ἦναι νεώτερον, δέκα μόνον νομισμάτων. Εἰ δὲ εἶναι τεχνίτης, ἐκτὸς συμβολαιογράφου καὶ ἱατροῦ, τριάκοντα νομισμάτων· εἰ δὲ συμβολαιογράφος ἢ ἱατρός, ὁ μὲν συμβολαιογράφος ἐκτιμᾶται ἕως πεντήκοντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἱατρός ἕως ἑξήκοντα· ἂν δὲ οἱ ὑπερβάντες τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν δούλων ᾧσιν εὐνοῦχοι, ἅμοροι μὲν τέχνης, ἐκτιμῶνται πεντήκοντα νομισμάτων· τεχνίται δὲ, ἑβδομήκοντα· οἱ δὲ νεώτεροι τῶν δέκα ἔτων, τριάκοντα νομισμάτων.

(1) Ὁ λιξὸς νοτάριος ἐνέειπεν ἀρχικῶς τὴν ταχυγράφον ἢ στενογράφον, μετέπειτα δ' εἴτα εἰς δῆλωσιν τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ἐκκληρουμένου καὶ ἡγόντος παρεμπερῇ πρὸς τὰ τῶν παρ' ἡμῖν συμβολαιογραφῶν, ὅτις ἄλλος καὶ ταδε ἁλλῶν ἐκαλεῖτο.

σμάτων. Ἐάν ἢ οἱ συγχόριοι ἀποπειρηθῶσι νὰ λάβωσι τὸ τίμημα, λέγοντες, ὅτι καὶ αὐτοὶ θέλουσι νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν δούλον, ἐλευθεροῦσιν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ καὶ κρατοῦσι τὸ χρημάτων κατὰ λόγον τῆς δεσποτείας, καὶ τὰ πατρωνικά δικαιώματα ἀρμυζουσιν εἰς ὅλους ἐξ ἴσου τοὺς ἐλευθερωτάς.

18. Ἐάν τις τελευτῶν ἀξιῶσθαι τὸν κληρονόμον ἕνα ἐκ τῶν παιδῶν τῆς δὲ τῆς δούλης ἐλευθερώσαι, ὃν ἂν ἐπιλέξῃται ἐκεῖνος, καὶ τελευτήσῃ μηδὲνα ἐπιλεξάμενος, πάντες ἅμα γίνονται ἐλεύθεροι. (N. 16 Κωδ. 7. 4 (de fideicommissariis liberalibus). Βασ. XLVIII. 13. 14).

Μ. Ἐάν τις ἀπονήσκειν ἀξιῶσθαι ἕνα ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐλευθερώσῃ ἓν τῶν τέκνων τῆς δούλης κατ' ἐκλογὴν ἰδίαν, καὶ ἀποθῇ πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὴν περὶ ἐλευθερώσεως παραγγελίαν, ἐλευθεροῦνται ὅλα συγχρόνως.

19. Ὁ ἄπαξ δούλον ἐλευθερώσας οὐ δύναται τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἀνατρέψαι, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας. (N. 20 Κωδ. 7. 16 (de liberali causa). Βασ. XLVIII. 20. 20. § 6 Εἰσηγ. 1. 6 (qui quibus ex causis). N. 1 Κωδ. 7. 1 (de vindicta libertate). N. 9 § 1 Πανδ. 40. 2 (de manumissis vindicta). N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 31 (si adversus libertatem).

Μ. Ὁ ἄπαξ ἐλευθερώσας δούλον δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν χορηγηθεῖσαν αὐτῷ ἐλευθερίαν, εἰμὴ δι' ἀχαριστίαν.

20. Ὅτι τοῖς διαθεμένοις νέοις καὶ τοῖς ἰδίους οἰκέτας ἐλευθεροῦν ἄδεια δίδεται τελευταίαις βουλῇσι, σχολάζοντος τοῦ νόμου τοῦ πρῶην κωλύοντος. (Νεαρά 119 κερ. 2. § 7 Εἰσηγ. 1. 6 (quibus ex causis).

Μ. Εἰς τοὺς ἀνῆλικους ἐπιτρέπεται νὰ ἐλευθερώσῃ διὰ διαθέκης καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν δούλους, καταργουμένου τοῦ ἀπαγορευόντος τοῦτοπράτερον νόμου.

21. Ἐκ τῶν ἐν δουλείᾳ συναλλαγματίων μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδεὶς κατέχεται· ἐκ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνάγεται. διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ πταίσματα τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ. (N. 4 Κωδ. 4. 14 (an servus pro suo facto). Βασίλ. XXV. 4. 4).

Μ. Ἐκ τῶν ἐν δουλείᾳ συναφθέντων συναλλαγματίων μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδεὶς ὑποχρεοῦται· ἀλλ' ἕνεκα τῶν ἀδικημάτων αὐτοῦ καταδικάζεται (ὁ πρῶην δούλος) κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ πταίσματα ἀκολουθοῦσι τῷ πρόσωπον.

22. Ἐπὶ τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἔχοντων καὶ [μὴ] παῖδας ἐλευθεροῦνται οἱ δούλοι· καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς ἔλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδεται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας, καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

Μ. Οἱ δούλοι τῶν μὴ καταλιμπανόντων τέκνα ἀλλὰ μόνον συγγενεῖς ἐκ πλαγίου, ἀποθησκόντων ἀδιαθετως, ἐλευθεροῦνται· καὶ δὲν δύναται ὁ ἀδιαθέτου κληρονόμος νὰ ἐπαναγαγῇ αὐτοὺς εἰς δουλείαν· δίδεται δὲ καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας κατὰ συνήθειαν εἰς ψυχικά, εἰς δὲ τὸ τρίτον λογικῶνται καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων.

23. Ὁ κλέψας ἄλλοτ' ἄλλα πράγματα, καὶ διὰ τῶν τοιούτων κλοπιμαίων πραγμάτων νομίσματα συναγαγών, καὶ δοὺς ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθερίας, ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ νομ. κλέψας οὐ δύναται δοῦναι ταῦτα καὶ ἐλευθερωθῆναι, ἀλλὰ δούλος μένει καὶ τούτων ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτοῦ, (N. 3 § 7 Πανθ. 40. 7 (de statu liberis). Βασ. XLVIII. 5. 4).

Μ. Ὁ κλέψας ἄλλοτ' ἄλλα πράγματα, καὶ διὰ τῆς ἐκποιήσεως τῶν τοιούτων κλοπιμαίων συναθροίσας νομίσματα καὶ δοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ κλέψας νομίσματα, δὲν δύναται δίδων ταῦτα, νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλὰ μένει δούλος ἀφαιρουμένων καὶ τούτων ἀπ' αὐτοῦ.

24. Ἡράσθη τις δούλης ἄλλοτριᾶς καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν δεσπότην αὐτῆς ἄλλο ἀνδράποδον ὑπὲρ αὐτῆς δοῦναι, ἐὰν ἐλευθερώσῃ αὐτήν, ἢ αὐτῷ παραχωρήσῃ αὐτήν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι παρ' αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς θεραπαινῆς ἢ ἡλευθέρωσεν αὐτήν, ἢ παρέδωκεν αὐτήν τῷ ἐρώντι αὐτῆς· λαβὼν δὲ ἐκεῖνος τὴν θεραπαινὴν καὶ συναρθείς αὐτῇ παῖδας ἔσχεν ἐξ αὐτῆς, οὐκ ἔδωκε δὲ εὐγνωμόνως τὸ ἀντὶ αὐτῆς ἀνδράποδον· ὅθεν προσήλθεν ὁ τῆς θεραπαινῆς αὐτῆς ποτε δεσπότης, καὶ ἀντιγέγραπται πρὸς αὐτὸν ἡ διάταξις λέγουσα, (N. 4 Κωδ. 2. 21 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 44).

Μ. Ἡράσθη τις ἄλλοτρίαν δούλην καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν δεσπότην αὐτῆς νὰ ᾤσῃ ἀντὶ αὐτῆς ἄλλον δούλον, ἐὰν ἐλευθερώσῃ αὐτήν ἢ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν πρὸς ἐλευθέρωσιν· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς δούλης ἢ ἡλευθέρωσεν αὐτήν, ἢ παρέδωκεν εἰς τὸν ἐρχομὸν αὐτῆς. Λαβὼν δὲ οὗτος τὴν δούλην καὶ νομμευθεὶς αὐτήν ἐτεκνοποίησεν ἐξ αὐτῆς, πλὴν δὲν ἀπέδωκεν εὐγνωμόνως τὸν ἀντὶ αὐτῆς δούλον· ὅθεν ἐνεφανίσθη ὁ ποτε δεσπότης τῆς δούλης πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἐξεδόθη πρὸς αὐτὸν ἡ ἑξῆς διάταξις.

25. Ὅποτε θεματίζεις μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνου, ὄντινα εἰς συνάφειαν τὴν θεραπαινὴν τὴν σὴν συζεύξαι ἑαυτῷ μνημονεύειν ἀρέσαι καὶ συμφωνῆσαι, ἵνα σοι ὑπὲρ αὐτῆς δώσῃ ἀνδράποδον· ὁφείλεις εἰδέναι, ὅτι ἐὰν ἡλευθέρωσας, ἢ ἐκείνῳ παρέδωκας καὶ αὐτὸς ἡλευθέρωσεν, ἀνακλητέας τῆς ἐλευθερίας ἐξουσίαν οὐκ ἔχεις· ἀλλὰ μόνον, εἰ μήπω παρῇλθεν ὁ ὥρισμένος τῆς παρὰ δόλου ἀγωγῆς χρόνος· τούτεστιν ἡ διατία, καὶ τὴν πίστιν τῶν συμφωνηθέντος ῥήγνυσιν, ἐπιζητῆσαι ὁφείλεις τὴν περὶ δόλου δοθῆναι σοι ἀγωγὴν. Ἐὰν δὲ παρὰ σοὶ ἡ δεσποτεία τῆς θεραπαι-

νης ταύτης ἀπέμεινε, προσελθὼν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων δόνασαι ἀναλαβεῖν αὐτήν, εἰ μή τις κινηθεῖ περὶ τῆς τύχης αὐτῆς ζήτησις. (N. 4 Kωδ. 2. 21 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 44).

Μ. Ὅποτε ἀναφέρεις ὅτι ἐθελουσίως συνεζώνησας πρὸς τὸν νυμφευθέντα τὴν δοῦλὴν σου, δηλονότι νὰ σοὶ δώσῃ ἅντ' αὐτῆς δούλον, θρεῖλεις νὰ γίνωσκῃς, ὅτι εἰάν ἡλευθέρωσας ἢ παρέδωκας εἰς αὐτὴν τὴν δοῦλὴν καὶ ἡλευθέρωσεν αὐτήν, δὲν δύνاسαι νὰ ἀνακαλέσῃς τὴν ἡλευθερίαν· ἀλλὰ μόνον, εἰν δὲν παρῆλθεν ἔτι ὁ ὥρισμένος τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς χρόνος, τουτέστιν ἡ διετία, καὶ αὐτὸς ἀθετήσῃ τὴν πίστιν τῶν συμφωνηθέντων, θρεῖλεις νὰ ἐπιζητήσῃς νὰ σοὶ δοθῇ ἡ περὶ δόλου ἀγωγή. Εἰ δὲ διετήρησας εἰς ἑαυτὸν τὴν δεσποτεῖαν τῆς δούλης, ἐμπανίζμενος εἰς τὸν δικαστὴν τῆς ἐπαρχίας, δύνاسαι νὰ ἀναλάβῃς αὐτὴν μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων, ἐκτὸς εἰν κινηθῇ ζήτησις τις περὶ τῆς τύχης αὐτῆς.

26. Ἐάν ἐξεδῶκεν ὡς ἡλευθέραν τὴν ἑαυτοῦ θεράπαιναν ὁ δεσπότης, ὁ δὲ ἡλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας τῷ διδόντι ταύτην ἑλασθέν, ἴσως καὶ προικῶν γινομένων συμβολαίων, ἢ μὴ γινομένων μὲν, τῆς δὲ αὐτοῦ γνώμης τὸ πρᾶγμα διοικησαμένης, οὐκ ἂν εἴη δίκαιον, τὸν τοιοῦτον μὴ συνεστάναι γάμον, ἀλλὰ σιωπηρὰν ἡλευθερίαν ἀκολουθεῖν, εἴτε τῷ ἀνδρί, εἴτε τῇ γυναικί· τοιοῦτου γένος παρὰ τοῦ δεσπότητος γεγονότος θεσπίζομεν ἀναρπάζεσθαι τὸν τοιοῦτον ἢ τὴν τοιαύτην εἰς εὐγένειαν καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐπὶ ἡλευθέροις τε καὶ εὐγενέσι κρίνεσθαι. (Νεαρὰ 22 κεφ. 11).

Μ. Ἐάν ὁ δεσπότης ἴδωκεν εἰς γάμον τὴν δοῦλὴν αὐτοῦ ὡς ἡλευθέραν, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἡλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας εἰς τὸν διδόντα ἔλασεν αὐτὴν εἰς γυναικα, γινομένου ἴσως καὶ προικοσυμφώνου, ἢ μὴ γινομένου μὲν, ἀλλ' αὐτοῦ ἡσανουμένου τὸ τοιοῦτο, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὴ θεωρῆται ἰσχύων ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλ' ἀκολουθεῖ εἴτε τὸν ἄνδρα εἴτε τὴν γυναῖκα σιωπηρὰν ἡλευθερίαν· εἰν εἰν ὁ δεσπότης ἔπραξέ τι τοιοῦτο, διατάσσομεν ὁ δεῦλος ἢ ἡ δοῦλη νὰ καθίσταται εὐγενὴς καὶ τὸ πρᾶγμα νὰ λογίζεται ὡς γενόμενον μετὰ ἡλευθέρων καὶ εὐγενῶν.

27. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ συναρμόσειε τὸν γάμον ὁ θατέρου τῶν προσώπων δεσπότης, εἰδείη δὲ τὸ γινόμενον καὶ ἐξεπίτηδες ἀποκρίπτοι, ἵνα ὑστερον πρᾶγμα ῥάψαιε τῶν συναφέντων θατέρων, τιμωρούμεθα τὴν τοιαύτην, εἴγε σαφῶς ἀποδειχθεῖη, κακουργίαν, καὶ ἀφαιρούμεθα τὴν δεσποτεῖαν παρὰ τῶν τοιοῦτων πονηρῶς βεβουλευμένων, καὶ ἔστω πάλιν τοῦτο γάμος, ὥσπερ ἂν εἰ συνήγαγεν ὁ κεκτημένος τὴν ἀρχήν· καὶ ὁ μὲν ἐκπιπτέτω τῆς δεσποτείας, αὐτὸς δὲ εἰς εὐγένειαν ἀναρπάξεσθω τὸ δούλον πρόσωπον· τοιοῦτου συμβαίνοντος αποτελέσματος, εἴπερ συνήγαγεν, ἢ εἴπερ ἀνακούργησεν ὁ κεκτημένος· πρόδηλον οὖν, ὡς καὶ οἱ παῖδες

ἐκ τῶν τοιούτων γάμων ἐλευθεροὶ τε καὶ εὐγενεῖς ἔσονται.
(Νεαρά 22 κερ. 11).

Μ. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ὁ δεσπότης τοῦ ἑνὸς τῶν προσώπων δὲν συνήρμασεν τὸν γάμον, γινώσκει ὅμως τὸ γεγονός καὶ σιωπῶν ἐξεπίτηδαι, ἵνα μὴ ὑπερὸν ἀγορεύῃ πρὸς βλάβην τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, τὴν τοιαύτην κακὴν γίαν, ἐὰν ἀποδειχθῇ σαφῶς, τιμωροῦμεν καὶ ἀφαιροῦμεν τὴν δεσποτιάν ἀπὸ τῶν τοιούτων κακοδούλων, καὶ ἐρίζομεν, ὅτι καὶ ὁ γάμος οὕτως εἶναι ἐπίσης νόμιμος γάμος, ὥς εἰ συγκατένευσεν ὁ δεσπότης ἀπ' ἀρχῆς καὶ ὁ μὲν ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας, τὸ δὲ δούλον πρόσωπον ἐλευθεροῦται. Τοιοῦτον γίνεται ἐὰν ὁ δεσπότης συνήρμασεν ἢ ἐκακούργησεν. ἔπεται δὲ ὅτι καὶ τὰ τέκνα τῶν τοιούτων εἶναι ἐλευθεροὶ καὶ εὐγενεῖς.

28. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι αὐτῷ τῷ γραφῆναι κληρονόμος ὁ δούλος, εἰ καὶ μὴ προστεθῇ αὐτῷ ἡ ἐλευθερία, σιωπηρῶς αὐτὴν ἔχει, εἰ μὲντοι ληγᾶτον ἢ φιδεῖνόμενον διχα ἐλευθερίας καταλειφθῇ, οὐ δοκεῖ σιωπηρῶς μετὰ τοῦ ληγᾶτου καὶ ἡ ἐλευθερία διδοσθαι τῷ οἰκέτῃ. (Ν. 5 πρ. Κωδ. 6. 27 (de necessariis servis heredibus). Βασ. XXXV. 13, 39).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, εὐθὺς ὡς ὁ δούλος ἐγγραφῇ κληρονόμος, καὶ ἐὰν δὲν ἐχορηγήθῃ αὐτῷ ῥητῶς ἡ ἐλευθερία, ἐλευθεροῦται σιωπηρῶς, ἐὰν δὲ μὴ χαρίζομένης αὐτῷ τῆς ἐλευθερίας ἀφελθῇ μόνον κληροδοτήματα ἢ καταπίστευμα, δὲν εἰκάζεται ὅτι σὺν τῷ κληροδοτήματι χορηγεῖται σιωπηρῶς εἰς τὸν δούλον καὶ ἡ ἐλευθερία.

29. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην εἰς θέτιν λαβεῖν βουληθῇ, ἢ μὲν θέσις οὐκ ἰσχύει, ἐλευθερία δὲ σιωπηρὰ τῷ οἰκέτῃ δίδεται ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς εἰσελθόντος τινὸς ἐν δικαστηρίῳ καὶ εἰπόντος ἐν ὑπομνήσει περὶ οἰκέτου, ὅτι οὗτος υἱὸς μου ἔστιν, ἐθέσπισεν ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων τὸν μὲν οἰκέτην υἱὸν μὴ γίνεσθαι, παύεσθαι δὲ τοῦ εἶναι δούλον. (§ 12 Εἰσηγ. 4. 11 (de adoptionibus)).

Μ. Ἐάν τις βελήσῃ νὰ υἱοθετήσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ, ἡ μὲν υἱοθεσία οὐκ ἰσχύει, δίδεται ὅμως σιωπηρῶς ἡ ἐλευθερία εἰς τὸν δούλον. Ἐκ τούτου καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς, ὅτι ἐνεφανίσθη τις εἰς δικαστήριον καὶ ἐν ὑπομνήματι εἶπε περὶ δούλου, ὅτι εἶναι υἱὸς αὐτοῦ, ἀπερήνατο ὅτι ὁ δούλος υἱὸς μὲν γίνεται, παύει ὅμως τοῦ νὰ ᾖ δούλος.

30. Θεοπίζομεν ὅσοι ἐν ἐκκλησίαις, ἢ ἐν ρύμαις, ἢ ἄλλοις τόποις ἀπορρίφοντες δειχθῶσι, τούτους πᾶσι τρόποις ἐλευθεροῦσθαι εἶναι παρακελευόμεθα καὶ εἰ ἀκριβῆς τις ἀπέδειξεν ὑπάρχειν τῷ ἐνάγοντι εἰς τὸ δεῖξαι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τῇ αὐτοῦ διαφέρον δεσποτιᾷ καὶ τοὺς νοσούντας οἰκέτας καὶ παρὰ τῶν διασποτῶν καταλειφθέντας, καὶ ὡς τῆς αὐτῶν ὑγείας ἀπελπιεσθαι εἰς τὸν ἐκ τῶν κεκλημένων ἐπιμελείας μὴ ἀγνοούμενους εἰς ἐλευθερίαν.

ρίαν ἀρπάζεσθαι. (N. 3 Kωδ. 8. 52 (de infantibus expositis). Νεαρά 153 κερ. 1).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὅσοι ᾔθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐξήρθησαν εἰς ἐκκλησία· ἢ εἰς δρόμους· ἢ εἰς ἄλλους τόπους, οὗτοι ἐξάπαντος λογίζονται ἐλεύθεροι καὶ ἐάν ἐτι ὁ ἐνάγων ἀποδείξῃ ἐναργῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον ἀνήκει εἰς τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ· καὶ οἱ ἀσθενοῦντες δοῦλοι, ἐάν ἐγκαταλείψωσιν ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, καὶ τῆς ὕγείας αὐτῶν ἀπελπισθείσης, δὲν ἀξιοῦνται τῆς ἀναγκαίας περιποιήσεως, ἐλευθεροῦνται.

31. Ὁ αἰχμάλωτος πέντε ἔτη δουλεύσας τῷ ἀναρρυσσαμένῳ ἐλευθεροῦται. (N. 20 Kωδ. 8. 50 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 18).

Μ. Ὁ αἰχμάλωτος μετὰ πενταετῇ ὑπὸ τὴν λυτρωτὴν αὐτοῦ δουλείαν ἐλευθεροῦται.

32. Δούλος στρατευόμενος εἰδῇται τοῦ οἰκείου δεσπότη ἐλευθεροῦται. (N. 6 καὶ 7 Kωδ. 12. 34 (qui militare possunt). Βασ. LVII. 43. 44).

Μ. Δούλος ἐκστρατεύων ἐν γνώσει τοῦ δεσπότη αὐτοῦ ἐλευθεροῦται.

33. Ὁ μὴνῶν τὸν φόνον τοῦ ἰδίου δεσπότη τὴν ἐλευθερίαν ἐξῆτω ἑπαθλόν. (N. 1 Kωδ. 7. 13 (pro quibus causis servi). Βασ. XLVIII. 18. 1).

Μ. Ὁ μὴνῶν τὸν φόνον τοῦ δεσπότη αὐτοῦ βραβεύεται διὰ τῆς ἐλευθερίας.

34. Ὁ ἀπρονόητος δούλος ἐλευθεροῦται. Ὁ ἀπρονόητος δὲ ἐστὶν ἢ ὁ μὴδὲνα τὸν προνοούμενον ἔχων αὐτοῦ ἢ ὁ μὴ δυνάμενος ἑαυτοῦ προνοεῖσθαι· ὅποτός ἐστιν ὁ παράφρων καὶ ὁ μαινώμενος. (N. 2 Πανδ. 40 8 (qui sine manumissione). Βασ. XLVIII. 6. 2).

Μ. Ὁ ἀπρονόητος δούλος ἐλευθεροῦται. Ἀπρονόητος δὲ εἶναι ἢ ὁ οὐδὲνα ἔχων περὶ αὐτοῦ προνοοῦντα ἢ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ προνοῇ περὶ ἑαυτοῦ· ὅποιος εἶναι ὁ παράφρων καὶ ὁ μανιακός.

35. Ἐάν τις εὐγενῇ γυναῖκα παρὰ τῶν πολέμιων ἀγοράσῃ καὶ συναφθῇ αὐτῇ ἐπὶ παιδοποιῖα, παραυτίκα τὸ ἐν αὐτῇ βίαιον τοῦ ἐνεχύρου λύει καὶ εὐγενεῖς τίκτει. (N. 13 Kωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 11).

Μ. Ἐάν τις ἀγοράσῃ παρὰ πολέμιων εὐγενῇ γυναῖκα καὶ συναφθῇ αὐτῇ πρὸς τεκνοποιάν, λύει παρεῖναι τὸ ἐπ' αὐτῆς διὰ τῆς ἀγορᾶς κτηθὲν δικαιώμα τοῦ ἐνεχύρου καὶ τεκνοποιεῖ εὐγενεῖς.

36. Ἡ ἀπὸ τῶν πολέμιων ἀγορασθεῖσα οὐκ ἔστι δούλη, ἀλλ' ἐνεχύρου λόγῳ κρατεῖται. (N. 2 Kωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 1).

Μ. Ἡ ἀγορασθεῖσα παρὰ τῶν πολέμιων δὲν εἶναι δούλη, ἀλλὰ κρατεῖται

λόγω ἐνεχόρου. (*Θεν, καταβαλλομένης τῆς τιμῆς εξαγορᾶς, ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς κατάστασιν, ὥστε οὐδέποτε εἶχεν ὑποκῶναι εἰς δουλείαν).

37. Ὁ ἀγοραστὴς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν εὐπορος εἴη, ἐκπλήρωσιν τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὰς· ἀπορῶν δὲ τριετίαν δουλεύετω τῷ ἀγοράσαντι καὶ οὕτως ἀπολύεσθω.

M. Ὁ ἀγοραστὴς αἰχμάλωτος, εἴ μὲν ᾖ εὐπορος, καταβάλλει τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ τίμημα· εἴ δὲ ᾖ ἀπορὸς, δουλεύει τρία ἔτη εἰς τὸν ἀγοραστὴν καὶ εἴτα ἀπολύεται.

38. Κελεύομεν, εἴ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῇ δοῦλος, αὐτίκα τοῦτω τὴν ἐλευθερίαν διδόναι, καὶ διὰ νόσον εὐνουχισθῇ. (Νεαρά 142 κεφ. 2. Βασ. LX. 51. 64).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, εἴν δοῦλος τις εὐνουχισθῇ, εὐθὺς λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, καὶ εἴ μὲν ᾖ ἐγένετο τοῦτο ἐξ αἰτίας ἀσθενείας.

39. Ἴσμεν ἤδη τινὰ τῶν παλαιῶν διατάξιν παρακλεινομένην, τὰς τῶν τελευτώντων ἀδιαθέτως περιουσίας, οἷς κατὰ νόμους οὐκ ὕπαστιν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοις, ἐπὶ τὸ θεῖον ἡμῶν εἶσκαμιζεσθαι ταμεῖον, ἐν ᾧ πολλάκις καὶ οἰκετικὰ πρόσωπα συναπενήνκται· ὥς ἐντεῦθεν ἀδιάλυτον τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν αὐτοῖς γνωρίζεσθαι. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἴλεω τε καὶ συμπαθεῖ ὄμματι ἀπὸ τοῦ δεῦρο παρακλεῖνται, πᾶν οἰκετικὸν πρόσωπον ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου τῷ θεῷ ἡμῶν ταμεῖω, ἐν πάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφίστασθαι τε καὶ ἀναγκάζεσθαι καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων κατὰ νόμους αὐτοὺς διαπραττεῖν ἐν ᾧ πᾶσι καὶ ἐν μόνοις οἰκετικαῖς προσώποις ἡ οὐσία πᾶσα καθειστέλει· ὥς εἴ τις γε τὴν τοιαύτην νομοθεσίαν παραβλάψῃ, μὴ τύχει ἐλευθερίας τῶν αὐτοῦ ἀμαρτημάτων.

M. Κατὰ τινὰ παλαιὰν διάταξιν αἱ περιουσίαι τῶν ἀποθνήσκοντων ἀδιαθέτως καὶ μὴ ἔχοντων κατὰ νόμους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοις, εἰσάγονται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, εἰς τὸ ὅποιον πολλάκις καὶ δουρικὰ πρόσωπα συναπλήθησαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας καθίσταται εἰς αὐτοὺς ἀδιάλυτος. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἐξ εὐμενείας καὶ συμπαθείας διατάττει, ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον πᾶν δουρικὸν πρόσωπον, ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸ βασιλικὸν ἡμῶν ταμεῖον, καθίσταται ἐλεύθερον καὶ ὅλον τὸ ἡμέτερον κράτος καὶ ἀναγκάτως πολιτεύεται εἰς ὅλα κατὰ νόμους ὡς Ῥωμαῖος, καὶ εἴ μὲν ᾖ εἰς δουρικὰ μίνα πρόσωπα συνίσταται ἡ ὅλη εἰσαγωγή εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον περιουσία· ὅστις δὲ τοιμήσῃ νὰ παραδίῃ τὴν τοιαύτην ἡμῶν διάταξιν, δὲν τυγχάνει ἀφίσεως τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ.

BIBΛION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ νομῆς καὶ δεσποτείας. (1)

1. Νομὴ ἐστὶ φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγείται δεσποτείας. Καὶ ἡ δεσποτεία ἐξ αὐτῆς ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ὅτι δὲ ἡ νομὴ πρώτη παρὰ τὴν δεσποτείαν ἐστὶ καὶ ὅτι τὸ δεσπόζειν τινὸς ἐκ τῆς νο-

(1) Σημειώτέον, ὅτι δεσποτεία ἡ κυριότης (ιδιοκτησία) καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπώμενα δικαιώματα (δουλείαι, ἐμφυτεύσεις κτλ.) ὀνομάζονται δικαιώματα πραγματικά ἢ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ πράγματος. (Ὁ ὅρος ἐμ. πράγματα δικαιώματα εἶναι ἀδόκιμος). — Λέγεται δὲ δεσποτεία ἡ κυριότης τὸ ἐπὶ τοῦ πράγματος δικαίωμα, ὅπερ παρέχει τῷ δικαιούχῳ πλήρη ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, ἐπομένως τοῦ διακατέχειν αὐτὸ, τοῦ χρῆσθαι αὐτῷ ἢ παραχωρεῖν εἰς ἄλλον τὴν χρῆσιν, τοῦ λαμβάνειν τοὺς καρποὺς καὶ πᾶν ἄλλο αὐτοῦ προὖν καὶ ἐπιχειρεῖν πᾶσαν δυνατὴν ἐπ' αὐτοῦ πράξιν, δηλονότι ἀλλοίωσιν εἰσαγγέλλουσαν, κατάχρησιν, καταστροφὴν, ἀπαλλοτριώσιν, ἐγκατάλειψιν. Σημειώτέον, ὅτι ἀντικείμενον κυριότητος δύναται νὰ καταστῶσι μόνον τὰ ἐπιδεκτικὰ τοιαύτης ἐνσώματα πράγματα, οὐχὶ δὲ καὶ ἀσώματα, ἥτοι δικαιώματα. Ἀνεπίδεκτα ιδιοκτησίας ἐκ φύσεως τυγχάνουσιν ὁ ἀήρ καὶ τὸ ῥέον ὕδωρ, ἐκ τούναντιον δεκτικὸν ιδιοκτησίας τὸ ἱστάμενον ὕδωρ οἷον τὸ ἐν δεξαμενῇ, ἐπίσης δὲ αἱ μικραὶ λίμναι. — Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι ἐπιβάλλονται ἐνίοτε τῷ κυρίῳ περιορισμοί. Οὕτως 1) ἐπὶ οἰκοδομῶν ἐπιβάλλονται τῷ κυρίῳ διάφοροι περιορισμοὶ περὶ τὴν ἐδαφικὴν αὐτῶν ἔκτασιν, τὸ ὕψος, τὸ σχῆμα, τὴν στερεότητα καὶ τὴν χρῆσιν ἐνίοτε αὐτῶν. (*Ἴδε ἀρθ. 12-15, 17-24 τοῦ διατ. 8 Ἀπρ. 1886 περὶ ὕψ. οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν, ἀρθ. 6-9 τοῦ Δ. 9 Ἀπρ. 1886, ἀρθ. 14, 15, 17 ἐ. τοῦ Δ. 13 Ν. 1886, ἀρθ. 1 καὶ 2 τοῦ Δ. 20 Νοεμβ. 1842, ἀρθ. 58 τοῦ Δ. 81 Δεκ. 1886, ἀρθ. 1 καὶ 4 τοῦ Ν. ΣΚΒ' τῆς 20 Ἀπρ. 1887 ἐν Παράρτ. λ. Οἰκοδομαί). Ἐπὶ δασῶν ἐπίσης ἐπιβάλλονται τῷ ιδιοκτῆτῃ περιορισμοί (Δ. 17 Ν. 1888 περὶ ιδιωτικῶν δασῶν, ἀρθ. 5 καὶ § 6 τοῦ Δ. 4 Δεκ. 1888 περὶ ὕλοτομίας). Ἐπίσης ἐπιβάλλονται τῷ ιδιοκτῆτῃ κτήματος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀρχαιότητες (ἀρθ. 91-109 τοῦ νόμου περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν). Ὡσαύτως περιορίζεται τὸ δικαίωμα τῶν ιδιοκτῆτῶν ἀγρῶν εἰς σπορὰν ὀρυζίου (*Ἴδε διατ. περὶ καλλιέργειας ὀρυζίου ἐν Β' τμήμ. Δικ. Νόμων ὑπὸ τὸ ἀρθ. 670 Ποινικοῦ νόμου, δευτέρως ἐκδ. σελ. 739). Ἐπίσης ἐπιβάλλονται περιορισμοὶ ὑπὸ τῶν περὶ μεταλλείων νόμων. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται ἡ ἀρσενία ἀλευθέρων τῶν ἐχθρῶν τῶν ποταμῶν, ἀπαγορευομένης τῆς ἐπ' αὐ-

μῆς γίνεται, δῆλον ἐντεῦθεν· ὅσα ἐκ τοῦ πολέμου λαμβάνομεν, ὅσα ἐν τῇ χέρσῳ εὐρίσκωμεν, ὅσους τόπους ἀοικήτους οἰκήσωμεν, ὅσας νήσους παρὰ μηδενὸς δεσποζόμενας κατὰσχωμεν, ὅσα τοιαῦτά τινα ποιήσωμεν, τὸν πρώτως δραξάμενον τῆς νομῆς τῶν πραγμάτων, ὡς νεμηθῇ, δεσπότην ἡγοῦμεθα. (Ν. 10 Κοθ. 7. 32 (de acquirenda et retinenda possessione). Βασίλ. L. 2. 64).

Μ. Νομὴ εἶναι φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγείται τῆς κυριότητος· καὶ ἡ κυριότης ἐκ τῆς νομῆς ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ὅτι δὲ ἡ νομὴ εἶναι ἀρχαιοτάτη τῆς κυριότητος καὶ ὅτι ἡ κυριότης προέρχεται ἐκ τῆς νομῆς, δηλοῦται προφανῶς ἐκ τῶν ἑξῆς· ὅσα λαμβάνομεν παρὰ τῶν ἐχθρῶν κατὰ τὸν πόλεμον, ὅσα εὐρίσκωμεν ἐπὶ τῆς θηρᾶς, ὅσους ἀκατοικήτους τόπους θέλομεν κατοικήσει, ὅσας νήσους ἀκυριεύτους θέλομεν καταλάβει, καὶ ὅσα τοιαῦτα θέλομεν πράξει, τῶν πραγμάτων τούτων κύριος ὑπολαμβάνεται ὁ πρῶτος ἐπιλαβόμενος τῆς νομῆς, ἵνα νεμηταὶ αὐτά.

2. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν καὶ καλεῖται μισθωτικὴ ἢ τοιαύτη νομὴ· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν δεσποτείαν, καὶ τότε λέγεται κατὰ ψυχὴν καὶ ψυχῇ νομὴ. καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα ψυχῇ νεμόμενος. Καὶ ὁ μὲν ψυχῇ νεμόμενος πολλάκις διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται δεσπότης τοῦ πράγματος· ὁ δὲ μισθωτικῶς νεμόμενος οὐδέποτε διὰ πολυχρονίου νομῆς δύναται δεσπόσαι τοῦ πράγματος. (1) Νομὴ ἐστὶ

τῶν κατασκευῆς ἔργου τὴν κοινὴν αὐτῶν χρῆσιν διακωλύοντος· ὅπου χρεοῦνται διελκοί παραποτάμιοι· ἰδιοκτηταί, ἐν ᾗ ὄχλη τουχάνη στενὴ, καὶ καταλιμπάνωσι κατὰ μῆκος αὐτῆς πλάτος τοῦλάχιστον 6 πήχειον πρὸς διαβάσιν πετῶν καὶ ἁμαξῶν. (Ἄστυν. Νόμου ἀρ. 29). τοῖς δὲ παραλίκοις ἐπιβάλλεται ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγέρσεως τῶν περιβάλλον καὶ αὐτῶν δομῶν αὐτῶν 2 τοῦλάχιστον πήχεις μακρὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ χεῖλους τῶν ταφῶν τῆς ὁδοῦ (Ν. ΣΞΓ' περὶ ὁδοπ. ἀρ. 37). Περὶ δὲ συνιδιοκτησίας δὲ τὴν ἑμμετέραν σημειώσιν ὑπὸ τὴν § 44 παρόντος τίτλου.—Σημειώσω τέον ἔτι, ὅτι ὑπὸ τῶν νεωτέρων καθιερώθη ὁ ὅρος χρηστικὴ εἰς τὴν χρηστικὴν δεσποτείαν (ὡ γράνται τανῦν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων) εἰς θήλωσιν τῆς διὰ πολυχρονίου νομῆς νεμώμενος κτηθείσης κτήσεως τῆς κυριότητος· καὶ τὰ χρηστικὴ μὲν καλεῖται ἡ φέρουσα τίτλον καὶ καλεῖται πίστιν ἁμα, ἔκτακτος δὲ ἡ φέρουσα μόνον καλὴν πίστιν.

(1) Καὶ ἐ μισθωτικῇ, ὡς καὶ ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ χρῆσιδανειὸν λαβὼν, κατέχει σωματικῶς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατέχει αὐτὸ ὡς ἀλλότριον καὶ οὐχ ὡς ἰδίον· ὅθεν δὲν εἶναι νομᾶς. Πρὸς κτήσιν νομῆς ἀπαιτοῦνται δύο ἐνταυτῇ στοιχεῖα, τὸ σωματικόν, περιλαμβάνον καθολικὴν τοῦ πράγματος καθυπόταξιν (δηλονότι κατοχὴν), ἀλλὰ καὶ τὸ πνευματικόν ἥτις ἐστὶ τῆς ἰδιοποιήσεως. Ὅπου τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἑλλείπουσι, οὐκ ἔστι νομὴ ὑπάρχει.—Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ὁ νόμος ἀποδίδωσι τὰ ὠφελήματα τῆς νομῆς ἐνίοτε εἰς στήσιν, ἐν ᾗ ὁ κατέχων τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὐλοῖσιν ἰδίον κτήτου, ἀλλ' ἀναγνωρίζει ἄλλον ἰδιοκτήτην. Τούτο συμβαίνει ἐπὶ τῇ κα-

ψυχῇ δεσπόζοντος κατοχή. (N. 25 Kωδ. 4. 65. N. 19 Πανδ. 41. 2 (de acq. possessione)).

Μ. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν, καὶ ἡ τοιαύτη νομὴ λέγεται μισθωτική· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν κυριότητα, καὶ τότε λέγεται κατὰ προαίρεσιν ἢ προαιρετικὴ νομὴ, καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα, κατὰ προαίρεσιν νομεύς. Καὶ ὁ μὲν κατὰ προαίρεσιν νομεύς διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται πολλῆς κύριος τοῦ πράγματος· ὁ δὲ κατὰ μίσθωσιν νεμόμενος διὰ πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναται ποτε νὰ κυριεύσῃ τὸ πρᾶγμα. Δηλονότι νομὴ εἶναι κατοχὴ πράγματος ἐπὶ προθέσει κυριεύσεως αὐτοῦ.

N. Ὁ μισθωτὴς δὲν ἔχει τὴν νομικὴν διακυτοχὴν (νομήν) τοῦ μισθίου πράγματος, ὅθεν αὐτὰ τὰ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς νομῆς χρησιμοποιούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου παραγγέλματα τοῦ κανόνος δὲ τούτου οὐδεὶς νόμος καθιερωτὶ ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν τοῦ δημοσίου Α. Π. 166, 167 καὶ 168 τοῦ 1853.

Β. Νεμεταί τις τὰ σωματικά. Δράττεται δὲ νομῆς ψυχῇ καὶ σώματι, οὐ μὴν θατέρῳ μόνῳ. (1) Ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν τοῦ ὅλου ἀγροῦ νομήν καὶ τὸ εἰς μέρος ἐπιβῆναι. Διαθέσει ἀπόλλυται νομὴ ἅμα θελήσει τις ἀποστῆναι τοῦ ἀγροῦ· ψυχῇ γὰρ μόνῃ ἀπόλλυμεν, οὐ μὴν κτώμεθα νομήν εἰ δὲ τὴν ἀγρόν, ὅν ἐγὼ ψυχῇ νέμομαι, οὐ κρατεῖς, ἐτι ἐγὼ νέμομαι. (*) (N. 3 πρ. § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione). Εασ. L. 2. 2).

Λογούμενη· ἀνωμαλίου νομῆς, εἷα ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνεχυροῦχου θανειστοῦ (ἀρ. 4 τοῦ περὶ ἐνεχ. νόμου), ἡ τοῦ λαδόντος παρακλητικῶς πρᾶγμα τι καὶ ἡ τοῦ μεσεγγυοῦχου. Σημειωτέον, ἐτι ἀνώμαλον νομήν ἔχουσι καὶ οἱ κατὰ τοὺς παλαιότερους νόμους 12 Μαρτίου 1648, 15 Σεπτεμβρίου 1848, παρὶν φορολογικὸν νόμον ΣΟΖ· καλλιεργηταὶ ἑθνικῶν γαιῶν, ἔχοντες ἀπ' ἑνὸς μὲν τὴν χρῆσιν τοῦ κτήματος, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἀποτινόντες δικαίωμα επικαρπίας, ἀλλ' ἡ τούτων ἀνώμαλος νομὴ ἀπέβαλε τὴν ἀξίαν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τῶν περὶ διαθέσεως τῆς ἑθνικῆς γῆς κτλ. ἐν εἰσι 1871 νομοθετηθέντων. — Προσθετέον ἐνταῦθα κρίνομεν, ἐτι σχολαία ἢ σχολάζουσα νομὴ καλεῖται ἡ ἐπ' ἧς οὐδεὶς ἕτερος ἀντιποιεῖται ἀξιώσεων, ἀλλὰ διατελεῖ παρὰ τῷ νεμομένῳ ἀδιαφιλονεικῆτος καὶ εἰρηναία. Σημειωτέον, ἐτι ὡς πρὸς τὴν κτῆσιν ἡ ἀπόλειαν τῆς νομῆς δὲν ἔχει βαρύντῃ τινα νομικὴν τὸ περιστατικὸν τοῦ ἀδιαφιλονεικῆτου ἢ μὴ τῆς νομῆς. Ὅθεν ἡ διαφορὰ συνίσταται εἰς τούτο μόνον, ἐτι ἡ διαφιλονεικούμενη νομὴ μεταβιβάζεται τοιαύτη καὶ εἰς τὸν διάδοχον, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ διαφιλονεικουμένης κυριότητος. Περὶ δὲ τῶν πρὸς διατήρησιν ἢ ἀνάκτησιν τῆς νομῆς παραγγέλματων ἔρα σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 50 παρόντος τίτλου.

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πάντα δὲ ἔσα κτώμεθα πρᾶγματα καὶ νεμόμενοι ταῦτα δεσπόζομεν, οὕτως ὁ νόμος ἐρρίχεται ἡμᾶς τούτων δρᾶσθαι, ὥστε παραλαμβάνειν ταῦτα καὶ σωματικῶς, καὶ γινώσκειν ψυχῇ, ὡς ἡμέτερα λαμβάνειν καὶ κατέχειν αὐτὰ· εἴν γὰρ ἡ σώματι μόνῃ ἢ μόνῃ ψυχῇ παραλάβω πρᾶγμα ἀπὸ τινος, τοχὸν αὐτὸ δωροδοκῶμαι, οὐ δύναμαι κτήσασθαι τὴν τοῦτου νομήν, καὶ δεσπόσαι αὐτοῦ. Τί γάρ, ἐτι ἰδιωχιστὸς μαι

Μ. Νέμεται τις τὰ σωματικά ἐπιλαμβάνεται δὲ τῆς νομῆς προαίρεσι
κῶς καὶ σωματικῶς, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν ἓνα μόνον τρόπον· ἀρκεῖ δὲ τῇ
τὴν νομὴν τοῦ ὅλου ἀγροῦ καὶ τὸ νὰ ἐπιβῇ τις εἰς μέρος. Ἡ νομὴ ἀπεί-
λνται κατὰ προαίρεσιν, εὐθὺς ὡς θελήσῃ τις νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τοῦ ἀγροῦ·
διότι κατὰ προαίρεσιν μόνον ἀποβάλλομεν τὴν νομὴν, ἀλλὰ δὲν ἀποκτῶμεν
αὐτὴν οὕτως. Εἰ δὲ τὸν ἀγρὸν, ὃν ἐγὼ κατὰ προαίρεσιν νέμωμαι, κρατῶ
σὺ, ἐγὼ νέμωμαι αὐτὸν ἀκόμη.

Ν. Τὴν νομὴν δύναται τις νὰ κτήσεται καὶ μόνῃ τῇ διανοίᾳ τοῦ κυ-
ρίου ἄνευ τῆς ἐπιχειρήσεως ἐξωτερικῆς πράξεως ἐμφανιούσης τὴν ἐπ' αὐτὴν
φυσικὴν ἐξουσίαν, ὅταν ὁ μέχρι τοῦδε νομεὺς, μεταβαλὼν τὴν διάνοιαν
τοῦ κυρίου εἰς διάνοιαν ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κατέχοντος, συναινέσῃ ἢ
κατέχῃ τὸ πρᾶγμα τοῦ λοιποῦ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ συλλαβόντος ὡς πρὶν
τοῦτο τὴν διάνοιαν τοῦ κυρίου. Α. Π. 297 τοῦ 1851. Πρὸς κτήσιν τῆς νο-
μῆς ἀπαιτεῖται σωματικὴ κατάληψις· ὅθεν δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον
πρὸς ὑπαρξίν αὐτῆς πράξεις καλλιιεργίας. Α. Π. 122 τοῦ 1865. Ἀπαίτου-
ται οὐχ ἥττον πράξεις, ἐμφανίσεσαι κατάληψιν, οἷαι καὶ ἡ σπορὰ τοῦ
ἀγροῦ δι' ἀγροληπτῶν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, καὶ ἡ καλλιιεργία ἐπομένως
αὐτοῦ. Α. Π. 122 τοῦ 1865. Ἐπομένως ἔστιν καλλιιεργία τις οἰκοπέδου,
διαχωρίσῃ διὰ χανδακός, καὶ φρουρῇ αὐτὸ κατὰ τῆς καταπατήσεως ἄλλου·
τελεῖ πράξεις, δι' ὧν ἐνεργουμένων διανοίᾳ κυρίου, ἀποκτᾶται ἡ νομὴ.
Α. Π. 38 τοῦ 1848. Ἀλλ' ἀπλὴ ἀδεια οἰκοδομῆς δὲν ἐμφανίζει κατοχὴν
τοῦ οἰκοπέδου, εἰς ὃ ἀφορᾷ ἡ ἀδεια. Α. Π. 186 τοῦ 1869. — Ἡ ἀπλή

τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν, οὐ παρέδωκέ μοι δὲ αὐτόν, ἀλλ' ἐκείνου νομομένου σω-
ματικῶς, λογισμῷ μόνῳ ψιλῷ εἶδον ἐγὼ ἔχειν τοῦτον καὶ νέμεσθαι,
διὰ τοῦτο οὐν οὐ δύναμαι κτήσασθαι τὴν νομὴν αὐτοῦ πώποτε καὶ δεσπό-
σαι αὐτοῦ, ὡς ψυχῇ μόνῃ καὶ μὴ σώματι τοῦτου δραξάμενος· καὶ τὸ ἀνι-
παλιν δὲ, ἐάν ἴδωσσί μοι τις πρᾶγμα τυχὸν κατὰ δωρεάν, ἐγὼ δὲ λαμβάνω
σωματικῶς αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ, ὑπολαμβάνων εἰς παρακαταθήκην δίδεσθαι μοι
αὐτὸ, οὐ δύνησμαι διὰ τοῦ νομομένου (νομίμου) κατὰ δεσπόσαι αὐτόν·
ὅτε γὰρ ἐλάμβανον τοῦτο σωματικῶς, οὐκ εἶχον ψυχῇ, ὥστε τὴν τοῦτον
νομὴν ἰδίῳ ὀνόματι κτήσασθαι· ἀλλὰ τὸ μὲν πρᾶγμα, ἐκ τοῦ δίδοντος μοι
παραλαμβάνων, ἡ δὲ ψυχὴ ἐμοῦ ἐκείνου εἶναι δεσπότην τοῦ παραδιδόμενου
ἐνόμιζεν, ἐμὲ δὲ φύλακα μόνον τοῦτου. Ὡς· εὖν εἰς τὸ δύνασθαι καὶ
κτῆσασθαι πρᾶγματα, δύο δι' συντρέχειν εἰς ἀρχῆς, τὴν τε σωματικὴν
αὐτῶν κατάσχισιν καὶ τὴν ψυχικὴν ὡς ἄνωθιν εἰπομεν. Καὶ τὴν μὲν κτῆ-
σιν αὐτοῦ, οὕτω δὲ ἔχειν ἡμᾶς· τὴν δὲ ἀπόκτησιν εὐκολωτέραν καὶ
ἀπλουστεράν ὁ νόμος ὁρίζεται· ἀπ' οὗτο γὰρ κτῆσεται τις φησὶν, ἐνδυνα-
μίνως μὲν τινος πρᾶγματος σώματι καὶ ψυχῇ, δύναται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
καὶ μόνῃ φυλάττειν ψυχῇ· τὰ γὰρ χειμερινὰ δάση ἢ τοὺς νομαδικούς τι-
πους τοὺς θεινοῦς, κἂν ἐν τοῖς καιροῖς καταλίπωμεν καὶ ὑποχωρή-
σωμεν, λογισμῷ μόνῳ νεμόμεθα· καὶ εἴπερ θελήσωμεν ἀποστῆναι τοῦτον
καὶ ἐκχωρήσαι τινι καὶ λογισμῷ μόνῳ, εὐθέως παύμεθα ἔχειν τὴν τοῦτον
νομὴν, καὶ ὁ παραχωρηθεὶς ἔχων αὐτὰ ἐξ ἡμῶν, ἀσφαλῶς κτῆσεται, καὶ
αὐτῷ ταῦτα σωματικῶς οὐ παραδίδωκεται. Καλῶς οὖν τὸ σχῆμα καὶ
ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος πρὶσκαίεται· ὅ γὰρ τρόπον, ὡς εἰρήκαμεν, δύναται
κτῆσθαι νομὴν τινος πρᾶγματος, οὐ πάντως ταύτην τοῦτον καὶ ἀπο-
κτῶμεθα.

δὲ ἐκλήσκει κλητήρας ἐγκατάστασις, ἥς ἐλασε γινώσιν καὶ ὁ νεώτερος, δὲν μεταδίδεται τὴν νομὴν, ἂν μὴ ἀποδειχθῇ, ὅτι καὶ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἐρησάσας μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἢ ἀπέσχε τῆς κατοχῆς. Α. Π. 313 τοῦ 1868, 318 τοῦ 1869.—Διὰ τῆς μεταγραφῆς (ἀντικαταστήσεως τὴν παρῶσιν) μεταδίδεται ἡ κυριότης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ νομὴ, ἥς πρὸς κτῆσιν ἀπαιτεῖται πράξις ὕλική τοῦ εἰς ὃν μεταδίδεται τὸ ἀκίνητον. Α. Π. 374 τοῦ 1880.—Ἡ νομὴ εἶναι ἀνεπίδεκτος διαδοχῆς. Α. Π. 917 τοῦ 1891, 128 τοῦ 1898. Ἐπὶ νομῆς δηλονότι δὲν χωρεῖ εἰς διὰ τὴν διαδοχὴν, ὅθεν ὁ κτώμενος αὐτὴν διὰ μεταδίδασκας δὲν συνεχίζει τὴν νομὴν τοῦ προῦντος κατόχου, ἀλλὰ κτᾶται νομὴν ἰδίαν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀρχομένην ὅθεν τὰ ἐλαττώματα τῆς νομῆς τοῦ πρώτου κατόχου δὲν εἶναι καὶ ἐλαττώματα τῆς νομῆς τοῦ δευτέρου κτήτορος αὐτῆς. Α. Π. 82 τοῦ 1891.—Ἡ ὑπὸ τινος τῶν συγγενικῶν κατοχῇ κοινού καὶ αὐθαίρετου πράγματος ἐν ὀνόματι καὶ τῶν ἄλλων θεωρεῖται ὡς κατοχὴ καὶ τῶν ἄλλων συγγενικῶν. Α. Π. 83 τοῦ 1846.—Ὁ νόμος δὲν τεκμαίρεται τὴν μεταρροπὴν τῶν νομῶν εἰς ἐντολεδύχον ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως αὐτοῦ τῆς σκοποῦσας τὴν μεταδίδασιν τῆς κυριότητος (Πανθ. (28. 6) 1 § 2 (41. 2) 38), ἐκτὸς ἂν ἡ πρόθεσις τοῦ νομῆος περὶ ἐξουσιοδότησεως τῆς φυσικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐν ὀνόματι ἄλλου, ὅπως περιποιήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν νομὴν, συνάγεται ἀναγκαιῶς ἐξ ἄλλων πράξεων τοῦ νομῆος. Α. Π. 264 τοῦ 1855.—Ἡ νομὴ (δηλονότι ἡ νομικὴ νομὴ) ἀπώλυνται, ὅταν ὁ πρότερος νομῆος συναινέσῃ ἀνεπιρρόδως εἰς τὸ νεμεσθαι τοῦ λοιποῦ τὸ κτῆμα ὡς μισθωτῆς. Ἀποφ. Ἐρ. Ναυπλίας 928 τοῦ 1840. Ἄλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ μισθωτοῦ ἀναβολὴ ἢ ἀποποίησης τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθώματος δὲν χορηγεῖ αὐτῷ αὐτὴ καὶ ἐκ αὐτὴν τὴν νομὴν τοῦ κτήματος. Α. Π. 118 τοῦ 1852. Ὡσαύτως δὲν ἀπώλυνται ἡ νομὴ διὰ τῆς περὶ διανομῆς δίκης καὶ ἀποφάσεως καὶ τῆς κληρώσεως τῶν κληρονομικῶν μερίδων, ἅτε τοῦ νόμου ἐρίζοντος μὲν, ὅτι κατὰ τὴν περὶ διανομῆς κοινού κλήρου δίκην περιέρχεται ἡ διαποτεία τοῦ ἐπιδικασθέντος εἰς τὸν ὃ ἐπιδικάσθη, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐρίζοντος ὅτι διὰ μόνου τῆς κληρώσεως ἀπώλυνται ὁ νεώτερος τὸ κληρονομικὸν πρᾶγμα τὴν νομὴν αὐτοῦ. Α. Π. 264 τοῦ 1851.—Δὲν χορηγεῖ τῷ κατόχῳ τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διαταρᾶσεως νομῆς ἀγωγὴν ἢ φιλὴ κατοχῇ. Α. Π. 124 τοῦ 1850, ἀλλὰ μόνον ἡ νομὴ ἣτοι ἡ διανομὴ κυρίου καὶ οὐχὶ ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κατοχῇ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 629 καὶ 630). Α. Π. 173 τοῦ 1850, 77 τοῦ 1852. Ὅθεν ἀπαιτεῖται φυσικὴ κατοχὴ καὶ προσετι διανομὴ κυρίου, ὡς καὶ ὅτι ὁ πωλῆσας εἰς τινα τὸ κτῆμα εἶχε τὴν νομικὴν νομὴν καὶ διὰ τοῦ ἔγγραφου τῆς ἀγοραπωλησίας μεταδίδειν αὐτῷ ταύτην μετὰ τῆς κυριότητος, ἀλλὰ δὲν ἐπισυνέσθαι γεγονέναι μαρτυροῦν τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ ἀγοραστοῦ, δὲν δύνανται οὗτοι νὰ κινήσῃ τὴν περὶ διαταρᾶσεως τῆς νομῆς ἀγωγὴν. Α. Π. 108 τοῦ 1851. Σημειώσθαι ὅτι ἡ ἀγωγὴ περὶ διαταρᾶσεως τῆς νομῆς δὲν δύναται νὰ συνοπέρῃ τὴν ἀγωγὴν περὶ ἀποβολῆς, ὅστις κατὰ τὸν νόμον τότε ἐρίζεται περὶ διαταρᾶσεως ἀγωγῇ, ὅταν κατὰ τὸν χρόνον αὐτῆς ὁ ἐνάγων κατέχῃ. Α. Π. 201 τοῦ 1863, 147 τοῦ 1855.—Δύνανται δὲ ὁ ζημιωθείς ἐκ τῆς διαταρᾶσεως τῆς κατοχῆς νὰ ζητήσῃ παρρημῶνως μετὰ τῆς δικτηρῆσεως τῆς νομῆς καὶ ἀποζημιώσιν. Α. Π. 163 τοῦ 1851. Ὅθεν τῆς διαταρᾶσεως τῆς κατοχῆς ἐπενεγκούσης καὶ μεταδίδειν εἰς τὴν κατῆστασιν τῶν πραγμάτων, δύναται νὰ αἰτηθῇ παρεκλούθηματικῶς καὶ ἡ ἐπανοδος εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατῆστασιν. Α. Π. 155 τοῦ

1861.—Ἡ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ διατηρουμένη τοῦ ἔνδεκα ἐν νόμῳ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐπέχει κατὰ νόμον τῶν φυσικῶν καὶ λιτικῶν παραδόσεων καὶ, γενομένης δηλώσεως ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἢ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ περὶ τῆς διατηρήσεως ταύτης ὑπὸ τινά ἔξον, ἔχει κατὰ τῶν τρίτων ἀναδρομικὴν δύναμιν ἕως ἐκπληρωθέντος τοῦ ὅρου. (N. 18 βέλ. 41 τίτλ. 2 καὶ E. 26 βέλ. 45 τίτλ. 3 Πανδ.). Δ. Π. 67 τοῦ 1847. Σημειώτεον ὅτι, τοῦ δημοτικοῦ ὕδατος, τοῦ προωρισμένου εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν, ἔντος ἀναπαλοτριώτου κατὰ τὸ ἀρθ. 2 τοῦ Δημοτικοῦ ἡμῶν Νόμου, δὲν δύναται νὰ κτήσῃται τις ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα ἀποκλειστικὸν νομῆς ἢ χρήσεως. Δ. Π. 222 τοῦ 1884, 3 τοῦ 1886. Ὡσαύτως ἀνεπίδεκτοι νομῆς εἰσὶν οἱ αἰγιαλοὶ ὡς δημόσια πράγματα προωρισμένα εἰς κοινὴν χρῆσιν (N. περὶ διακρ. κτημάτων ἀρθ. 15). Δ. Π. 286 τοῦ 1866, 248 τοῦ 1891, 197 τοῦ 1892, 425 τοῦ 1893. Ἀλλὰ τὶ προϋπάρχοντα τῆς θαλάσσης, ὅποια ἢ ἄμμος, τὰ φύκια καὶ ὅσα εἰσὼθεν εὐρίσκονται ἐν τῇ θαλάσσῃ, εἰς ν. λίθοι, ψαριδεῖς, κοράλλια κτλ. δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ δημόσιον, ὅθεν ἐξωθούμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης τίς τὸν αἰγιαλὸν, εἰς τὴν χρῆσιν, καίπερ ἀνήκοντες εἰς τὸ δημόσιον, εἶναι κοινῇ, καθίστανται κτήματα τοῦ προλαμβάνοντος (N. 3 § 1 καὶ 90 § 4 Πανδ. 41 1. Εἰσαγ. § 1 (2.1)). Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 498 τοῦ 1900. (Ὁμοφωνοῦσι Καλλικράτης Παπαρηγόπουλος, Οἰκονομίδης).

4. Ψυχὴ κτήσασθαι νομὴν εὐ δυνάμεθα, τὴν δὲ προσκτηθεῖσαν νομὴν δυνάμεθα ψυχῇ φυλάττειν. (N. 4 Κωδ. 7. 32 (de acquir. poss.). Βασ. L. 2. 55).

Μ. Διὰ μόνον τῆς προκρίσεως νὰ ἀποκτησωμεν νομὴν δὲν δυνάμεθα τὴν δὲ ἀποκτηθεῖσαν ἤδη δυνάμεθα διὰ τῆς προκρίσεως νὰ διατηρώμεν.

5. Ἐάν τις ἀναισχύντως ἄρξῃται νέμεσθαι τὸ ἀλλότριον, εὐ δύνάται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπάζειν. (N. 7 Κωδ. 7. 50 (de acquir. poss.). Βασ. L. 2. 57).

Μ. Ἐάν τις ἀρχίσῃ νὰ νέμῃται τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἀναισχύντως, διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναται νὰ κυριεύσῃ αὐτό.

Ν. Πρὸς κτήσιν τῆς κυριότητος διὰ χρονίας νομῆς ἀπαιτεῖται νόμιμος τίτλος, ἥτοι τίτλος φύσει μεταδιδοστικὸς τῆς κυριότητος καὶ στηρίζωνται εἰς ἰσχυρὸν συμβόλιον καὶ νομὴ τοῦ πραγματος ὡς ἰδίῳ καλῇ τῇ πίστει. Δ. Π. 4 τοῦ 1847. Ἡ δὲ παράδοσις, ἵνα ἐπιτέρῃ μεταδίδωσιν νόμιμον, δὲν ὥσπερ νὰ στηρίζεται εἰς νόμιμον αἰτίαν, ἥτοι προϋπάρχον ἰσχυρὸν συμβόλιον ἢ σπουδαίαν καὶ ἀληθῆ ἡλίκην τοῦ παραδόντος περὶ μεταδόσεως τῆς κυριότητος ἢ τῆς νομῆς. Δ. Π. 4 τοῦ 1847.—Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπὸ κτησιν δουλείας διὰ χρονίας νομῆς (χρησικτησίας) ἀπαιτεῖται 1) νομὴ διανοίᾳ κυρίου, 2) διάρκεια τῆς νομῆς ἀνέπληκτος δηλονότι ἀπυλλογμένη τῶν ἐλαττωμάτων βίβ. 2. 3. 4 καὶ κατὰ παράκλησιν. Δ. Π. 128 τοῦ 1861, 250 τοῦ 1863, 202 τοῦ 1884, 167 τοῦ 1898. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ κτηθῇ παραγραφῇ στηριζομένη εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν ἐξουσίαν τῆς ἐν τῇ δουλείᾳ ἐξουσίας ἐπὶ ἀλλοτρίου κτήματος. Δ. Π. 73 τοῦ 1869. Οὐδὲ εἰς τὴν πρόσκαιρον χρῆσιν διδίδου, διότι, ἀδιαβάτου καταστάσεως τῆς κοινῆς ὁδοῦ, ἐπιτρέπη κατ' ἀνάγκην ἢ διὰ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος. Δ. Π. 124 τοῦ 1862. Ἐπὶ δὲ ἀρνητικῶν (ἀπορατικῶν) δουλειῶν 3

ἀπραξία ἢ ἀνοχή τοῦ ἐνὸς δὲν εἶναι ἐνέργεια τοῦ ἑτέρου, ὃ δὲ χρόνος τῆς παραγραφῆς ἀρχεται ἀπ' ἧς ὁ γείτων ἐπιχειρήσας νὰ ἀνεγείρῃ εἰκοδομὴν ἢ κτισμὸν τὴν ὑπάρχουσαν ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ ἀξιούontos τοῦ τῆς δουλείας δικαιώματι. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν δουλείαν τῆς καταπτώσεως τῶν θυβρίων ὡδίων ἀπὸ τῆς γειτονικῆς στέγης στηριζομένην εἰς τὴν ἀνοχήν τοῦ γείτονος, ἢ παραγραφῇ χωρεῖ ἐξ ἀρχῆς, ἀπρακτοῦντος καὶ μὴ ἐνισταμένου αὐτοῦ. Α. Π. 127 τοῦ 1857. Ἡ δὲ δουλεία τῆς φωταγωγῆς θυρίδος κτάται διὰ τῆς ἀνευ βίας κωλύσεως τοῦ γείτονος νὰ ἐπικειδισμὸς ἐπὶ τοῦ μεσοτείχου ὑπὸ τοῦ ἀξιούontos δουλείαν φωτός ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς ἀνοχῆς τῆς κωλύσεως ταύτης ἐπὶ δεκαετίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Α. Π. 267 τοῦ 1868. Ὡσαύτως ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεως ὡς κοινού τοῦ τοίχου ὁ ἀνοίξας τὸ παράθυρον ἐφραυχάζοντος ἢ μὴ ἐναντιωμένου τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, κτάται τὴν οἰκεινὴν νομὴν τῆς δουλείας διὰ παραγραφῆς. Α. Π. 166 τοῦ 1855.

6. Ὁ τὸν ἀλλότριον οἶκον κακῇ πίστει νερμηθεὶς ἀποδίδωσι μὲν αὐτὸν μετὰ τῶν στεγασμοῦν καὶ παντὸς ἑτέρου· τὰ δὲ δαπανήματα δὲ λαμβάνει, εἰ μὴ ἄρα ἀναγκαῖα εἰσὶν· τὰ δὲ ἐπωφελεῖ δύναται μὴ βλάπτων τὴν ἀρχαίαν ὄψιν ἀφελῆσθαι. (1) (N. 5 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione). Βασ. XV. 1, 85. N. 17 Κωδ. αὐτέθι. N. 17 § 1 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). N. 19 πρ. § 1 N. 36 καὶ N. 38 § 13 Πανδ. 22. 1 (de usuris).

Μ. Ὁ κακῇ πίστει νερμηθεὶς τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀποδίδωσιν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐνοικίου καὶ παντὸς ἄλλου δικαιώματος· δὲν λαμβάνει δὲ τὰς αὐτὴν δαπάνας, ἐκτὸς ἂν ἦσαν ἀναγκαῖαι· δικαιούται δὲ νὰ ἀφαιρήσῃ καὶ τὰς ἐπωφελείας, εἰ δὲν βλάπτῃ διὰ τούτου τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῆς οἰκίας.

Ν. Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἰσὶν αἱ πρὸς ἀποτροπὴν τῆς καταστροφῆς ἢ ἐπὶ τὰ χεῖρω τροπῇ τοῦ κτήματος τελοῦμεναι. Α. Π. 67 τοῦ 1865. Αἱ δαπάναι δὲ αὗται καὶ εἰς τὸ ἐπιδίκον κτῆμα γίνονται ἀποδίδονται, διότι οὕτως δικαιούται νὰ καθίσταται πλουσιώτερος διὰ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου. Α. Π. 87 τοῦ 1865. Ἐπωφελείας δὲ δαπάναι εἰσὶν αἱ τὴν καρπὸν καὶ τὴν πρὸσθεον αὐξάνουσαι· ἔθεν ἔπεται, ὅτι ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος δικαιούται νὰ απαιτήσῃ μόνος τὰς δαπάνας, ἐξ ὧν τὸ κτῆμα κατέστη τιμωτέρον κατὰ τὴν τῆς ἀγωγῆς ἐπίδοσιν, ἀπ' ἧς ὀφείλει νὰ ποδωσῇ καὶ τοὺς ἐκ τοῦ κτήματος συλλεγθέντας καρποὺς κατὰ τὸ ἄρθρον 166 τῆς Πολ. Δικ. Α. Π. 316 τοῦ 1877. Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐπὶ τοῦ διεκδικουμένου κτήματος γινόμενα ἀναγκαστὰ καὶ ἐπωφελῆ δαπανήματα δὲν ἀποδίδονται εἰς τὴν καλῆς πίστεως νομέα, καθ' ὃν εἶχον ἀξίαν ὅτι ἐγένοντο· τοῦναντίον κατὰ γενικὴν κανόνα τὰ ἀμοιβαστὰ δικαιώματα τῶν διαδίκων μερῶν κρίνονται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς προκαταρκτικῆς τῆς δίκης, διότι εἰς αὐτὴν ἀνατρέχει καὶ ἡ καταψηφίσις τοῦ δικαστοῦ. (N. 40 πρ. Πανδ. 5. 3. N. 40 Βασ. Μ. Β. 1 καὶ N. 35 Πανδ. 50. 16 N. 33 Β. Β'. 2). Α. Π. 344 τοῦ 1879. Σημειωτέον, ὅτι τὰς κατὰ τὴν διαχείρισιν κοινού ἐκ κληρονομίας κτήματος δαπάνας,

(1) *168 καὶ βιβλ. 4 τίτλ. 10 § 64 περὶ ἀναγκαιῶν καὶ ἐπωφελῶν δαπανῶν.

νας δικαιούται νὰ ζητήσῃ πᾶσαις ὁ καλῇ τῇ πίστει καταβαλὼν αὐτάς ὡς κύριος, ὡς ἐκ τῆς ἐνοχῆς τῆς ἐκ τοῦ οἰανεῖ συναλλάγματος τῆς τοιαύτης κοινωνίας πηγαζούσης δύναται τῶν νόμων 18 § 4 τῶν Εἰσ. (3. 28) καὶ τοῦ ἀρθροῦ 304 τῆς Πολ. Δικ. Α. Π. 128 τοῦ 1864. Ἀλλὰ καὶ ὁ καλὸς πιστεύων νομὴς δύναται νὰ απαιτήσῃ ἐπὶ τῆς τῶν κληρονομαιῶν ἀποτίσεως τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, καθ' ὅσον ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια ὑφίσταται· χορηγεῖται δὲ αὐτῷ πρὸς τοῦτο καὶ τὸ τῆς ἐπισχίσσεως δικαίωμα. Α. Π. 125 τοῦ 1851. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω αἱ μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς τῶν σφεισῶν δαπάναις εἰς καλλιέργιαν κτήματος πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ καὶ εἰς συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀποδίδονται τῷ ἀναγομένῳ. Α. Π. 126 τοῦ 1847, 80 τοῦ 1851, 125 καὶ 219 τοῦ 1853, 120 τοῦ 1862, 37 τοῦ 1865. Ὅθεν λαμβάνει καὶ τὰς πρὸς ἀνοικοδομήσιν οἰκῶν περαιοθέντων. Α. Π. 87 τοῦ 1848, ἀλλὰ δὲν λαμβάνει τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, οἷα εἰσὶν αἱ πρὸς ἐκχέρσωσιν καὶ φυτεῖαν χέρσων. Α. Π. 125 τοῦ 1853. (Σημειοῦται ὅτι κατὰ τὴν Α. Π. 136 τοῦ 1847 αἱ μὲν ἀρχικαὶ πρὸς φυτεῖαν δαπάναις εἰσὶν ἐπιωφελεῖς, αἱ δὲ πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἀναγκαῖαι). Σημειοῦται ὅτι καὶ αἱ πρὸς νέαν ὅλως οἰκοδομήν δαπάναις εἰσὶν ἀναγκαῖαι κατὰ τὴν Α. Π. 161 τοῦ 1864. Ἀλλ' ὁ γινώσκων ὅτι οὐδὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῷ κτήματι ὡς ἀνήκοντος εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ αξιώσῃ οὐδὲ τὸ ὀλικόν τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐγερθείσης οἰκοδομῆς. Α. Π. 218 τοῦ 1853. Τοῦναντίον ὁ καλῇ πίστει οἰκοδομήσας ἐπὶ ἀλλοτρίου ἰσάρεος, δὲν δύναται μὲν νὰ αξιώσῃ τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, δύναται ὅμως νὰ συμπληρῇ αὐτὰς πρὸς τοὺς εἰσπραχθέντας καρπούς, ἔχει δὲ μάλιστα πρὸς ἀνάκλησιν τῶν δαπανῶν αὐτοῦ δικαίωμα ἐπισχίσσεως ἐπὶ τοῦ κτήματος αὐτοῦ καὶ τῶν παρεκολουθημάτων αὐτοῦ. Α. Π. 7 τοῦ 1846, 189 τοῦ 1861. Ὁφείλεται δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιμίσσεως δι' ἧς ἐτέλεσεν τις καλῇ τῇ πίστει δαπάνας, ἐὰν αὐταὶ κατισχύσαν αὐτὸ τιμιώτερον ἢ ἠύξησαν τὰς προσόδους αὐτοῦ. Α. Π. 85 τοῦ 1860. (*181 καὶ § 8).

7. Ἡ χρονία νομὴ συμβάλλεται τοῖς κακῇ πίστει νεμηθεῖσιν. (N. 2. Κωδ. 7. 32 (de praescriptione longi). Bas. L. 41. 2).

Μ. Ἡ πολυχρόνιος νομὴ ὠφελεῖ τοὺς νεμηθέντας κατὰ καλὴν πίστιν.

8. Ὁ καλῇ πίστει περὶ ὧν ἐδαπάνησεν ἀγωγὴν οὐκ ἔχει ἀλλὰ παρακατάσχεσιν, ἐφ' οἷς ὁ ἀγρὸς κρείττων ἐγένετο· ψηφισμένων τῶν πρὸ τῆς προκατάρξεως ληφθέντων καρπῶν. (N. 48 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.). Bas. XV. 1. 48. N. 27 καὶ 65 πρ. Πανδ. αὐτόθι. N. 46 Κωδ. 8. 45 (de evictionibus). N. 26 Πανδ. 44. 4 (de doli mali except.). N. 14 § 1 Πανδ. 10. 3 (communi dividundo). N. 33 Πανδ. 12. 6 (de coactione indebiti). Γαίου Εἰσαγγ. 11 § 76, § 36 Εἰσαγγ. 2. 4 (de rerum divisione). N. 7 § 12 Πανδ. 41. 4 (de acquiritendo rerum dominio). N. 1 καὶ 2 Γρηγ. Κωδ. 3. 2 (de rei vindicatione). N. 46 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione)).

Μ. Ὁ καλῆς πίστεως νομὴς ἀγωγὴν περὶ τῶν δαπανῶν αὐτοῦ δὲν ἔχει, ἀλλὰ δύναται νὰ παρακατάρξῃ ἐκεῖνα, καθ' ὅσα ὁ ἀγρὸς ἐγένετο βαλτιότερον ὑπολογισμένων οὐκ ἦσαν τῶν καρπῶν, ὡς ἔλαβε πρὸ τῆς προκατάρξεως.

N. Έκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι ὁ καλῇ πίστει κάτοχος δύναται νάντιτάξῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ κινήσιν ἀγωγὴν πρὸς παράδοσιν τοῦ κτήματος. Α. Π. 124 τοῦ 1850, 296 τοῦ 1854. "Ὅθεν καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας διεκδικούμενον κτῆμα δύναται νάποζημιωθῇ διὰ τὰς δαπάνας αὐτοῦ, ἔχων καὶ δικαίωμα ἐπισχέσεως. Α. Π. 538 τοῦ 1852. Ἄλλ' ὁφείλει νάποδείξῃ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ. Α. Π. 190 τοῦ 1868, 322 τοῦ 1867.—Ἡ διάταξις τοῦ ῥωμ. νόμου, καθ' ἣν ὁ καλῇ πίστει κάτοχος ἔχει δικαίωμα ἐπισχέσεως τοῦ κτήματος διὰ τὰς πρὸς βελτιώσιν αὐτοῦ δαπάνας καὶ οὐχὶ ἀγωγῆς, νοεῖ, ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα ἀγωγῆς μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ κτήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅτι, ἐναγόμενος πρὸς ἀπόδοσιν αὐτοῦ, δὲν δύναται νά ζητήσῃ ἀνταγωνικῶς τὰς δαπάνας ταύτας, ἐπιτρεπομένης αὐτῷ καὶ τῆς ἐπισχέσεως ἕως τῆς πληρωμῆς αὐτῶν. Ἦν ἐπιτρέπεται ἀνταγωγῇ. Α. Π. 51 τοῦ 1847. Κατὰ δὲ τὰς Α. Π. 8 τοῦ 1840, 180 τοῦ 1861 ὁ ἐπὶ ἀλλοτρίου ἐδάφους οἰκοδομήσας καλῇ τῇ πίστει δικαιοῦται οὐχὶ νά ζητήσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τὰς ἐπ' αὐτοῦ γενόμενας ὠφελίμους δαπάνας, ἀλλὰ μόνον νά συμπληρῇ τὰς πρὸς τοὺς πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς δίκης συλλεχθέντας καρπούς. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 238 τοῦ 1850 ἡ διάταξις, καθ' ἣν δὲν ἔχει τις δικαίωμα ἀγωγῆς πρὸς ἀπαίτησιν τῶν ἐπὶ ἀλλοτρίου κτήματος δαπανῶν, ἀλλὰ μόνον ἐνοστάσεως, ἀνεγχεταὶ πρὸς τὴν περὶ τοὺς διαδικαστικoὺς τύπους ἀκριβολογίαν τῆς ῥωμ. νομοθεσίας ἀνεγχεσθῶν παρ' ἡμῖν οὕσαν δύναμις τῶν περὶ διαδικασίας διατάξεων τῆς πρὸ ἡμῶν δικον. καὶ ἰδίως τοῦ 67 ἄρθρου αὐτῆς, καθ' ὃ ὁ προτείνων οἰκονομῶν δικαίωμα κερτιχόμενον δύναται νά παραστή ὡς ἐνάγων. Κατὰ δὲ τὴν 284 τοῦ 1850 ὁ βελτιώσας ἀλλότρια κτῆματα δύναται αὐτοῦ τοῦτο τοῦ ῥωμ. νόμου (N. 14 § 1 Πανδ. (10. 3) ἔχει ἐκτὸς τῆς παρακατασχέσεως καὶ ἀνεγχετῶν ἀγωγὴν, τὴν ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀλλοτρίων ὑποθέσεων. (Σημειώσιν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν Σέλλ ἔχει δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ ἀποδόσει τῶν δαπανῶν δύναμις τῆς ἀρχῆς, ἔτι οὐδαμῶς πλουτεῖ διὰ τῆς ζημίας ἐτίμης). Ὅπως δὲ ποτε ὁ ἐπὶ παραδόσει πράγματος ἐναγόμενος δικαιοῦται αἰετοῦσε νανρηθῇ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἐπ' ὅσον αἱ ἐπὶ ἀποδόσει τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ πρᾶγμα δαπανῶν ἀνταγωνικαὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις δὲν ἱκανοποιουται—τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο τῆς ἐπισχέσεως καὶ αἱ ἐπ' αὐτῷ στηρίζεται ἀπαιτήσεις τοῦ ἐναγόμενου κατ' ἐνστάσιν προτείνονται κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν περὶ ἀποδόσεως τοῦ πράγματος δίκην, εἴτε αὕτη εἴναι συνήθης εἴτε ἀνεπιτήμη. Α. Π. 85 τοῦ 1882. Ὅθεν δύναται νά ζητήσῃ καὶ δι' ἐνστάσεως τὰς πρὸς παραγωγὴν τῶν καρπῶν δαπάνας αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸν τίκον τοῦ κτήματος, ὁ πρὸς ἀγρὸν κατέβαλεν. Ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῶν διατ. 6 καὶ 9 καὶ λοιπῶν βιβλ. δ' τίτλου α' Ἐξῆδ. καὶ συνεπὲς πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου ὁ καλῆς πίστει νομῶς δικαιοῦται κατὰ τὰς περιστάσεις ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως τοῦ ὑπ' αὐτῷ ἐνείμω τίτλῳ ἀγορασθέντος κτήματος νάπαυθῇ οὐ μόνον τὰς ἀναγκαίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας. Α. Π. 15 τοῦ 1840. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἔξου, εἰς ἐν ἀνέβαινον οἱ ἐνστάμενοι διὰ τῆς ἀγωγῆς καρποί, οὗς ὡς καλῆς πίστει κάτοχος κατηνέλωσεν, δίδτε ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ λαμβάνει χώραν συμπληρώσεως καὶ ἀποδόσεως μόνον τὸ περιπλέον. Α. Π. 87 τοῦ 1880.

9. Βούλεται ἡ διάταξις, ὅτε τοῖς ἀγαθῇ πίστει νομῶς εἰς παρίχεται τίμημα βελτιώσεως, εἰ μὲν ἐλίγη τις ἀναλωτικῶς τοῦ κτῆματος τιμώμενον, ἀμπελῶνα ἢ ἐλαιῶνα ἢ τι ἄλλο κατέστησε,

μόνον δίδοσθαι τὸ ἀνάλωμα· ὅτε δὲ τις πολλὰ δεδαπανήσῃ ὀλίγα ἐδελτίωσῃ, τοῦ βελτιωθέντος βραχέος μόνον τὸ τίμημα δίδοσθαι· ἐγκαλεῖται γὰρ ἄγνοιαν ὁ καμὼν ὡς οὐ λελογισμένως καταναλώσας χρυσίον, ἐν γῇ τυχὸν λιτῇ καὶ ἀπόρῳ καὶ μὴ δυναμένῃ καλῶς φυλάττειν τὰ πιστευόμενα ταύτῃ. (N. 38 Πανδ. 6. 4 (de rei vindic.) Βασ. XV. 1. 38).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὁσάκις δίδεται βελτιώσεως τίμημα εἰς τοὺς νέοντας κατὰ καλὴν πίστιν, εἰ μὲν τις δι' ὀλίγων δαπανῶν κατεσκευάσῃ ἀμπελῶνα ἢ εἰλαιῶνα ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, πολλοῦ τιμήματος ἄξιον, δίδεται μόνον αἱ δαπάναι· εἰ δὲ διὰ πολλῶν δαπανῶν ἐδελτίωσεν ὀλίγον τὸ κατὰ δίδεται μόνον τὸ τίμημα τῆς μικρᾶς βελτιώσεως (οὐχὶ δὲ τὰ πλεονάζοντα δέοντος δαπανηθέντα), διότι ὁ κοπίαςας οὕτω κατακρίνεται ὡς ἀπειροὺς δαπανήσας χρήματα ἀλογίστως, εἰς γῆν ἴσως ξηρὰν καὶ ἀπορὸν καὶ μὴ δυναμένην νὰ διατηρῇ καλῶς (δηλονότι νὰ θάληῃ καὶ ἀναπτύσσῃ) τὰ ἐπιστευόμενα εἰς αὐτήν.

10. Ὡς περ τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ ἔριον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν θρεμμάτων καρπὸς αὐτῶν ἐστί, καὶ δεσπόζει αὐτῶν ὁ καλῇ πίστει νομεύς καὶ ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων· ὁ δὲ τοκετὸς τῆς δούλης οὐκ αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ διαφέρει· γὰρ ἄνθρωπος οὐκ ἐστί καρπός, ὡς τῆς φύσεως δι' αὐτὸν εὐταρπείας τῶν καρπῶν. (N. 28 πρ. § 2 Πανδ. 22. 1 (de fructibus). Βασ. XXIII. 3. 28).

M. Ὡς τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ μαλλίον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν ζώων εἶναι καρπὸς αὐτῶν, καὶ κυριεύει αὐτὰ ὁ καλῆς πίστεως νομεύς καὶ ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν. Ὁ δὲ γονὴ τῆς δούλης δὲν ἀνήκει εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' εἰς τὸν δεσπότην· διότι ὁ ἄνθρωπος, δι' ἣν τὴν φύσιν παρεσκευάσθη τοὺς καρποὺς, δὲν εἶναι καρπός.

11. Ὁ καλῇ πίστει νομεύς τοὺς καρποὺς λαμβάνων δεσπόζει αὐτῶν, κἂν ἄλλος αὐτοὺς ἐσπείρῃ· εἰσὶν γὰρ τοῖς ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ δούλου προσποριζομένοις, καὶ εἰ ὅπως οὖν ληφθέντες καρποὶ τοῦ καλῇ πίστει εἰσὶν. (N. 25 § 1 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 25).

M. Ὁ καλῆς πίστεως νομεύς, συνάγων τοὺς καρποὺς, γίνεται κύριος αὐτῶν, καὶ ἂν τυχὼν ἐσπείρῃ ἄλλος αὐτοὺς, διότι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ προσποριζόμενα ἐκ τῶν ἐργασιῶν τοῦ δούλου, καὶ εἰ καθ' ὁμοιότητα τῶν συλλεχθέντων καρπῶν εἶναι τοῦ καλῇ πίστει νομεύου.

12. Ἐὰν μετὰ τὸ σπεῖραι καὶ μὴ λαβεῖν τοὺς καρποὺς γινῇ ἄλλοτριον τὸν ἀγρὸν ὁ καλῇ πίστει νομεύς τῇ λήψῃ, δεσπόζει αὐτῶν ὅσον γὰρ ἦκεν εἰς τὴν λήψιν τῶν καρπῶν, ὥς οὐ ἔχον· κηθὲρ ὁ ἀγρός, καλῇ πίστει ἀγοραστής ἐστί. (N. 25 § 2 Πανδ. 22. 1 (de usuris) Βασ. XXXIII. 3. 25).

M. Ἐὰν ὁ καλῆς πίστεως νομεύς, μετὰ τὴν σπερὰν καὶ πρὸ τῆς συλλογῆς

μὴτε τῶν καρπῶν, γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἀγρὸς εἶναι ἀλλότριος, κυριεύει αὐτοῦ διὰ τῆς συλλογῆς αὐτῶν, διότι ὡς πρὸς αὐτήν, ἕως οὗ ἐκνικηθῇ ὁ ἀγρὸς, εἶναι καλῇ πίστει ἀγοραστῆς (καὶ ἐπομένως καλῇ πίστει νομεύς).

13. Ὁ κακῇ πίστει νομεύς οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα ἀποδίδωσι καὶ τοὺς καρποὺς εὖς ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ οὖς ἤδυνάτο λαβεῖν καρποὺς καὶ δίδωσι τοὺς μετὰ προκαταρξίν· ἐπὶ δὲ τῆς ἀπαιτήσεως τῆς κληρονομίας καὶ οἱ πρὸ τῆς προκαταρξέως καρποὶ καταφέρονται. (N. 2 Κώδ. 7. 51 (de fructibus et litium expensis). Βασ. IX. 3. 66).

M. Ὁ κακῆς πίστεως νομεύς δὲν ἀποδίδωσι μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ τοὺς συλλεγμένους καρποὺς, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἐδύνάτο νὰ συλλέξῃ· δίδωσι δὲ προαίτι καὶ τοὺς μετὰ τὴν προκαταρξίν. Κατὰ δὲ τῆς κληρονομίας τὴν ἀπαίτησιν καταβάλλονται καὶ οἱ πρὸ τῆς προκαταρξέως καρποὶ.

N. Ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος καὶ μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς τοὺς συλλεγμένους μόνον καρποὺς ἀποδίδωσι κατὰ τὸ ἀρθρον 156 § 4 τῆς Π.λ. δικ., ὅπερ καθήγγασε κατὰ τοῦτο τὸ Ῥωμ. Δίκαιον (καθ' ὃ ὁ ἐναγόμενος θέλει μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς νὰ ἀποδώσῃ καὶ τοὺς καρποὺς, οὗς ἐδύνάτο νὰ συλλέξῃ). Δ. Π. 167 τοῦ 1856, 76 τοῦ 1859, 217 τοῦ 1863, 106 καὶ 205 τοῦ 1867 κτλ. (Οἰκονομικῇ; συμφωνεῖ. Ἀντιδρῶν Παπαρρηγόπουλος).—Σημειώσιον, ὅτι κατὰ τὰς περὶ τόκου καὶ καρπῶν διατ. τοῦ Ν. 15 Π. (22. 1) ἐπὶ τῆς πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ τιμήματος καρπῶν ἐνοχλῆς δὲν χωροῦσι τέποτελέσματα ὑπερμερίας. Δ. Π. 405 τοῦ 1865. Ἡ δὲ καταψήφισις ἐπὶ καρπῶν περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ὅθεν δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ περὶ τόκου ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν αὐτῶν καρπῶν αἰτήσις τοῦ ἐναγόμενου. Δ. Π. 847 τοῦ 1865, διότι οἱ τόκοι τὰξιν καρπῶν ἐπέχουσιν. Δ. Π. 117 τοῦ 1853. Ὡσαύτως αἰτήσεις τῶν κληρονομῶν περὶ πληρωμῆς τῶν δὲν ἐπιτρέπεται, διότι κατὰ τὰ ἐδ. 15, 29 καὶ 34 Βασιλ. (43. 3) τόκος ἐστὶ τῶν καρπῶν ὡς παρακολούθημα τῆς περὶ νομῆς ἀγωγῆς δὲν δίδεται, μὴ θρῆλκοντος τοῦ ἀναγομένου νὰ πληρωσῇ καρπὸν καρποῦ. Δ. Π. 148 τοῦ 1877, 380 τοῦ 1894. Ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος δύναται νὰ υποχρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν μόνον τῶν εἰς χεῖρας τοῦ σωζομένων καρπῶν· οὐδεμία δὲ ἐξαιρετικὴ διάταξις τῆς γενικῆς ταύτης τοῦ νόμου ἀρχῆς ὑπάρχει ὡς πρὸς τοὺς καλῆς πίστεως νομεῖς τοὺς κληρονομοῦντας νομὴν κακῆς πίστεως καὶ ἐπιβάλλουσα διάφορον ὑποχρέωσιν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν ἐκείνου, ἢν γενικῶς ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὴν καλῆς πίστεως κάτοχον. Δ. Π. 13 τοῦ 1860.—Κατὰ τοὺς νόμους 48 καὶ 51 Πανδ. (5. 4) ὁ καλῆς πίστεως κάτοχος δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰς πρὸς βελτίωσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευαστοῦ κτήματος καταβληθείσας δαπάνας μόνον ἐκ' ὅσων ὑπερβαίνουσιν τοὺς πρὸ τῆς ἀγωγῆς τοῦ διεκδικουμένου τὸ κτῆμα συλλεγμένους καὶ μὴ σωζομένους καρποὺς, οἵτινες συμφηρίζονται πρὸς τὰς δαπάνας. Δ. Π. 350 τοῦ 1894.

14. Ὅταν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει νέμῃται τις ἢ ὡς ἀφελόμενος βίᾳ ἢ δυναστείᾳ χρητάμενος ἢ δόλον ποιήσας ἢ γινώσκων ἀλλότριον εἶναι καὶ ἀγοράσας ἢ ἄλλο τοιοῦτον διαπραγμαζόμενος, τριακοντα δίδονται χρόνοι τῷ τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῇται τὸ ἴδιον δι-

καίον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατεχόντος τὸ ἀλλότριον καὶ τὴν πονηρίαν τοῦτου καὶ τὴν σκαμπτηρία ἢ τὸ τῆς γνώμης ἀρπακτικὸν καὶ φιλάδικον. Καὶ τοῦτο μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινητῶν καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται, ὅταν καλῇ πίστει ὁ νομόμενος ταῦτα νέμῃται· εἰ δὲ κινητὸν μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὃ δὲ κατέχων κακῇ πίστει νέμῃται, μέχρι τριακονταετίας καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται.

Μ. Ὅταν τις κακῇ πίστει νέμῃται τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ὡς ἀπαρτίζον αὐτὸ βιαίως ἢ μετελθὼν δυναστεύειν ἢ δουλεύειν ἢ γινώσκων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον καὶ ὁμως ἀγοράσας αὐτὸ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πρᾶγμα, δίδονται τριάκοντα ἔτη εἰς τὸν ἀποστερηθέντα τοῦ πράγματος, ἵνα ἀνακαλέσῃ ἐντὸς αὐτῶν τὸ δίκαιον αὐτοῦ. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατεχόντος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν σκαμπτηρία καὶ τὴν ἀρπακτικὴν καὶ φιλάδικον προαίρεσιν αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν διατυπύεται περὶ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινητῶν ἀποκαθίστανται καὶ ἕως τριετίας, ὅταν ὁ νομόμενος ταῦτα καλῇ πίστει· εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι κινητὸν, ὃ δὲ κατέχων νέμῃται αὐτὸ κακῇ πίστει, ἡ περὶ τοῦτου ἀγωγὴ ἐκτείνεται μέχρι τριακονταετίας.

Ν. Κατὰ τοὺς νόμους 3 καὶ 4 Κωδ. (2. 39) πᾶσα διενδικητικὴ ἀγωγὴ ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τῆς παραγραφῆς μετὰ παρέλευσιν 30 ἢ 40 ἐτῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τοῦ χρόνου παραλείψεως τῆς ἐνασχέσεως αὐτῆς· ὅθεν ἀδιάφορος παντελῶς εἶναι ἡ εἴσθεσις τοῦ εἶδους τῆς κατοχῆς τοῦ προτείνοντος τὴν ἐνστάσιν ταύτην ἐναγομένου, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἐπιληψίμου ἢ μὴ τῆς παρὰ τοῦ προκτήτορος κτήσεως τῆς κατοχῆς καὶ ἐν γένει ἡ περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς πίστεως. Α. Π. 474 τοῦ 1866. Ἄλλῃ ἵνα παρασχῇ ἡ παρέλευσις τοῦ χρόνου τοῦτου τὴν τῆς παραγραφῆς ἐνστάσιν, δεόν νά συνεδεῇ ταύτην προεῖτι τριακονταετῆς συνεχῆ νομῇ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου τοῦ πράγματος. Α. Π. 98 τοῦ 1861, 281 τοῦ 1866. Ὅθεν ἀποκρούεται ἡ διενδικητικὴ ἀγωγὴ δι' ἐνστάσεως καὶ ὑπὸ τοῦ κακῇ πίστει καὶ ἄνευ νομίμου τίτλου κατεχόντος ἐπὶ τριακονταετίαν. Α. Π. 216 τοῦ 1864.

15. Εἴ τις κακῇ πίστει πράγματα νομόμενος ἢ κατὰ πρᾶσιν ἢ κατὰ δωρεάν ἢ ἄλλως ταῦτα ἐκποιήσῃ, ὃ δὲ νομίζων τὰ αὐτὰ πράγματα προσήκειν αὐτῷ τοῦτο γινώσκων ἐντὸς δέκα ἐνιαυτῶν, μετὰ τῶν παρόντων καὶ εἰκοσι τῶν ἀπόντων, μὴ διαμαρτυρηταί· κατὰ νόμους τὸν ἀγοραστήν ἢ τὸν δωρεάν δεχόμενον ἢ ἐκείνον, εἰς ὃν τὰ πράγματα ἄλλῳ οἰφδῆποτε τρόπῳ μετενεχθεῖν, τὸν τὰ τοιαῦτα πράγματα κομιζόμενον βεβαίως ταῦτα εἶχειν, μετὰ τὴν τῆς δεκαετίας δηλονότι· ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ τῆς εἰκοσαετίας ἐπὶ τῶν ἀπόντων παραθρομήν· εἰ δὲ ἀγνοεῖ ὁ ἀληθὴς τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων δεσπότης, ὅτι τὰ πράγματα αὐτῷ προσήκει, καὶ ὅτι γέγονεν ἐκποίησης, κελεύσμεν μὴ

ἄλλως τοῦτον ἀποκλείεσθαι, πλὴν εἰ μὴ διὰ τῆς παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας, μὴ δυναμένου λέγειν τοῦ τὰ πράγματα τοῦτω τῷ τρόπῳ νεμομένου, ὅτι αὐτὸς καλῇ πίστει νέμεται, ἐπότε παρὰ τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος ταῦτα ἐκμισῶται. (1) Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας ταῦτα διατυπῶσαι συνείδωμεν, ὥστε εἰποτέ τις ἐν τῇ εἰρημένῃ τῆς δεκαετίας χρονικῇ παραγραφῇ ἐπὶ τινος μὲν ἀπὼν, ἐπὶ τινος δὲ παρὼν εἴη, ἀλλοις τοιοῦτους αὐτῷ ἐνιαυτοὺς πρὸς τῇ δεκαετίᾳ προστεθῆναι, ὅσους ἐξ αὐτῆς τῆς δεκαετίας ἀπὼν γέγονε. (2) (Νεαρά 119 κεφ. 7).

Μ. Ἐάν τις νεμόμενος πράγματα κακῇ πίστει ἐκποιήσῃ αὐτά, πωλῶν ἢ δωροῦμενος ἢ ἄλλως πως, ὁ δὲ νομίζων ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα ἀνήκουσιν αὐτῷ, γινώσκων τὴν πρᾶξιν ταύτην, δὲν διαμαρτύρηται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ἐντὸς δέκα ἐτῶν, μεταξὺ παρόντων καὶ ἐντὸς εἴκοσι μεταξὺ ἀπόντων, κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ δεχομένου τὴν δωρεάν ἢ ἐκείνου, πρὸς ὃν μετεβιβάσθησαν τὰ πράγματα κατ' ἐξουσίαν ἄλλου τρόπου, ὁ παραλαβὼν τὰ τοιαῦτα πράγματα, μετὰ παρέλευσιν τῆς δεκαετίας ἐπὶ παρόντων καὶ εἰκοσαετίας ἐπὶ ἀπόντων, γίνεται κύριος αὐτῶν. Εἰ δὲ ὁ ἀιγιῆς κύριος τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων ἀγνοεῖ, ὅτι αὐτὰ ἀνήκουσιν αὐτῷ καὶ ὅτι ἐγένετο ἐκποίησης, οὗτος δὲν ἀποκλείεται ἄλλως, εἰμὴ διὰ παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας, ὁ δὲ νεμόμενος οὕτω τὰ πράγματα δὲν δύναται νὰ διατελῇ, ὅτι αὐτὸς νέμεται αὐτὰ καλῇ πίστει, ὅτε παρέλαβε ταῦτα παρὰ τοῦ νεμηθέντος κατὰ κακὴν πίσιν. Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας διατυπώμεν τὰ ἑξῆς· ἂν τις κατὰ τὴν εἰρημένην τῆς δεκαετίας παραγραφὴν τινὰ μὲν εἴη ἀπαδήμει, τινὰ δὲ ἀνεδήμει, προστεθῇ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὴν δεκαετίαν τοσαῦτα ἄλλα ἐτῆ, ὅσα κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπεδήμει.

Ν. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως κατόχου καλῇ πίστει ἀγοραζὼν καὶ διακτινῶν τὸ διεκδικούμενον ἀκίνητον δύναται διὰ τῆς τακτικῆς κτητικῆς παραγραφῆς νάποκροῦσιν τὴν περὶ διεκδικήσεως ἀγωγὴν τοῦ ἀληθοῦς κυρίου, ἂν οὗτος ἐγίνωσκε τὴν τοῦ κτήματος αὐτοῦ ἐκποίησιν ἢ παραχώρησιν. Α. Π. 187 τοῦ 1869. Ἀλλὰ δὲν δύναται νάντιταχθῇ ἢ παραγραφῇ κατὰ τοῦ κυρίου, ἂν οὗτος συγκατεῖχε καὶ συγκατεῖχε ἐξ ἀδιαίρετου μετὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, ὅπως ἂν οὗτος ἀποδείξῃ ὅτι ἐν γνώσει καὶ τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἐνάγοντος ἡγάγεσε καὶ παρέλαβε παρὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ πρότερον συνιδιοκτητοῦ οὐ μόνον τὴν ἀνήκουσιν αὐτῷ μερίδα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιδικον

(1) Δηλονέτε ἡ ἐφαρμογὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῆς τακτικῆς χρησιμότητος ἀπαιτεῖ πρὸς τῷ τίτλῳ καὶ τῇ καλῇ πίστει γνῶσιν τοῦ ιδιοκτήτου, ὅτι ἐκποιεῖται ἴδιον πρᾶγμα, ἀλλοιπούσης δὲ τῆς γνώσεως ταύτης ἐκποιεῖται ἢ ἑτακτος παραγραφῇ ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τοῦ πρώτου κτήτορος, οὗτος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ (κατὰ τὴν πρᾶξιν τῶν Βυζαντ. δικαστηρίων).

(2) Τοῦτοῦσι τὰ ἐτῆ τῆς ἀπουσίας πρέπει νὰ ᾖναι διπλάσια. Ἀλλ' ἂν ὁ τῆς ἀπουσίας χρόνος δὲν ἀποτελῇ πλήρους ἐνιαυτοῦ ἢ πλήρων ἐνιαυτῶν ὅλιστα; Φρονοῦμεν ὅτι καὶ ὁ μετὰ τὸν ἐνιαυτοῦ χρόνος διπλασιάζεται ἐντὶ.

μέρος τῆς τοῦ ἐναγόντος μερίδος, διότι ὁ κύριος διακατέχων σώματι καὶ ψυχῇ τὴν ἑλκην μερίδα αὐτοῦ ἐξ ἀδικιρέτου δὲν δύναται θεωρηθῆναι ὡς ἀποσπῶν τὴν νομὴν μέρος αὐτοῦ πρὶν ἢ συγκατατεθῇ εἰς τὸ νέμειναι ψυχῇ ἥττον μέρος τῆς μερίδος αὐτοῦ καὶ ὁ συνιδιοκτήτης ἐναγόμενος μὴ τὸν μέρος τῆς μερίδος αὐτοῦ. (N. 16 § 3 Π. (41. 2). N. 7 § 5 Π. (10. 8). A. Π. 220 τοῦ 1868.

16. Πάντα τὰ ἄγρια ζῷα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, καὶ τὰ ἐναέρια τῶν λαμβανόντων γίνονται μετὰ καὶ ὄν τίκτουσι· τὸ γὰρ μὴ ζῶν δὲν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (1) (N. 1 § 4 N. 2 N. 3 πρ. Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 4-3. N. 30 § 4 καὶ N. 44 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 1 § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquir. possessione). § 12 Εἰσγγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ὅλα τὰ ἄγρια ζῷα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέρια καὶ τὰ γινόμενα αὐτῶν γίνονται τῶν ἐπιλαμβάνοντων· διότι τὸ εἰς οὐδὲνα ἀνήκειν γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος.

17. Ἡ τῶν μελισσῶν φύσις ἄγρια ἐστίν· ἀμέλει τοι αἱ ἐν τῷ τῷ δένδρῳ καθισθεῖσαι μέλισσαι τῆς σῆς οὐ γίνονται δεσποτείας, πρὶν αὐτὰς τῆς σίμβολοις ἐναποκλείσῃς· ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὄρνεα, ὅτινα ἐν τῷ σῷ δένδρῳ νεοττιὰν κατεσκεύασε, πρὶν ἱξευθῇ, τῆς σῆς οὐκ εἰσι δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνονται· καὶ τὰς μελικηρίδας, εἴ τινας ὑπὸ τῶν μελισσῶν γενέσθαι συμβῇ, ὁ βουλόμενος ἐξελεῖσθαι δύναται, καὶ κατὰ τὸν σὲν ἀγρὸν αὐταὶ γεγόνασιν. (N. 5 § 2. 5 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Ἡ φύσις τῶν μελισσῶν εἶναι ἄγρια· ὅθεν ὅσα μέλισσαι ἐκτίθενται εἰς τὸ δένδρον σου δὲν γίνονται τῆς κυριότητός σου, πρὶν ἢ ἐγκλείσῃς αὐτὰς εἰς τὰ κορβίνα· ὡσαύτως οὐδὲ τὰ πτηνὰ, ὅσα κατεσκεύασαν φωλεὰν ἐν τῷ δένδρῳ σου, πρὶν ἢ κατὰσχῇς αὐτά, δὲν εἶναι τῆς κυριότητός σου, καὶ γίνονται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τὰς κηρήρας τοῦ μέλιτος, συμβῇ νὰ κατασκευασθῶσι τινες ὑπὸ τῶν μελισσῶν, δύναται νὰ παραλάβῃς ὁ βουλόμενος, καὶ εἰς τὸν ἀγρὸν σου εἶναι ἔχει.

(1) Ὅθεν ἐπὶ τῶν ἀγρίων ζῴων ἢ κτηνῶν τῆς νομῆς εἶναι ἐν ταῖς καὶ κτησίαις ἰδιοκτησίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ θηρία τὰ χερσαῖα καὶ ἐναέρια καὶ ἀλιεύειν τὰ θαλάσσια διακρίνεται παρ' ἡμῶν ἀπερίριστον. Ἄλλοτε δὲ ἢ θήρευσεν ἐγένετο ἐπὶ ἀλλοτρίαις ἰδιοκτησίαις, ἀνέκει μὲν εἰς τὸν ἐκ τῆς τῆς θήρας, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τοῦ κτήματος ἐστὶ καὶ τὸ ἐκ τῆς προερχόμενον, ἐπεται ὅτι δύναται ὁ κύριος νὰ στηρίξῃ ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως· κατὰ τοῦ ἀδικιρέτως εἰσελθόντος εἰς τὸ κτήμα αὐτοῦ τοῦ τοῦ (ἴδε καὶ N. 16 Πανδ. 3. 2). Προσθετέον μόνον ὅτι κατὰ τὸν ἡμῶν νομὸν (ἀρθρ. 448) τιμωρεῖται ποινικῶς ὁ ἀδικῶν ἐν ὕδατι, ἐν αἵματι ἄλλοις δικαίωμα ἀλλοις.

18. Ὁ τῶν μελισσῶν ἐσμὸς, ἐὰν τοὺς σοὺς σίμβλους κατὰ-
 λήπων ἀποπτῇ, μέχρι τοσούτου τῆς σῆς εἶναι νοεῖται δεσπο-
 τείας, ἄχρις οὗ τοῖς σοῖς ὑποπέπτωκεν ὀφθαλμοῖς, καὶ ἡ τοῦ-
 των κατάληψις οὐκ ἐστὶ δυσχερὴς· εἰ γὰρ δυσχερὴς ἐστὶν ἡ τοῦ-
 των κατάληψις, ἢ τὴν σὴν διέφυγε θέαν, τοῦ καταλαβόντος γί-
 νεται. Καὶ ἡ τῶν ταῶνων καὶ τῶν περιστερῶν φύσις ἀγρία
 ἐστὶ. (N. 5 § 2-5 Πανδ. 41. 1. Βασ. L. 1. 4).

M. Τὸ σῆμνος τῶν μελισσῶν, ἐὰν κατὰλήπῃ τὰ κορίνιά σου καὶ ἀποπτῇ,
 λογίζεται ἕως τότε ἀνήκον εἰς τὴν κυριότητά σου, ἕως ὅτε ὑποπίπτει εἰς
 τὴν θρασίν σου, καὶ ἡ ἐκ νέου κατάληψις αὐτῶν δὲν εἶναι δύσκολος· διότι,
 ἐὰν ᾖναι δύσκολον νὰ καταλάβῃς αὐτάς ἢ διέφυγον ᾤδῃ τὴν θρασίν σου,
 γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τῶν ταῶνων καὶ περιστερῶν ἡ
 φύσις εἶναι ἀγρία.

19. Τοιοῦτος δὲ ἡμῖν ἰσχυρότατος κανὼν παραδέδοται, οἷον
 ἐπὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταῶνων καὶ ἐλάφων· λέγομεν γὰρ
 μέχρι τοῦτου τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, ἕως οὗ λογισμὸν
 ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὑποστρέφειν· εἰ δὲ παύσονται τοιαύτην ἔχειν
 εἰάναι, παύσονται τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, καὶ τοῦ
 προκαταλαμβάνοντος γίνεται· δῆλη δὲ ἡ τοῦτων γίνεται διά-
 νεια ἐκ τῆς συνηθείας, ἣν ἔχουσι περὶ τὴν ὑποστροφὴν αὐτῶν.
 (Γαίου Εἰσηγ. II. § 68. § 15 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divi-
 sione) N. 8 § 1 Πανδ. 10. 2 (familiae erciscundae) N.
 47 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione). N. 4 καὶ N.
 5 § 5 Πανδ. 41. 4 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Περὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταῶνων καὶ ἐλάφων παρεδόθη ἡμῖν κα-
 νὼν ἰσχυρότατος· καὶ λέγομεν ὅτι ἕως τότε εἶναι τῆς κυριότητος ἡμῶν, ἕως
 οὗ προκατροῦνται νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς ἡμᾶς· ὅταν δὲ παύσωσι νὰ ἔχωσι τὴν
 τοιαύτην προαίρεσιν, παύουσι καὶ νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἡμᾶς, καὶ γίνονται τοῦ
 πρώτου καταλαμβάνοντος. Ὡς δὲ προαίρεσις αὐτῶν δηλοῦται ἐκ τῆς συνη-
 θείας, ἣν ἔχουσιν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν.

20. Τὰ ἡμέρα δρνίθια, εἰ ἐκ τινος τύχης ταραχθέντα ἀποπτῇ
 καὶ τὴν σὴν διαφύγῃ θέαν, ἐν οἰωδῇποτε εὐρεθέντα τόπῳ, τῆς
 σῆς οὐδὲν ἥττον εἰσι δεσποτείας. (N. 6 § 6 Πανδ. 41. 1 (de
 acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Τὰ ἡμέρα δρνίθια ἐὰν ταραχθέντα ἐκ τυχαίας τινὸς αἰτίας ἀποπτῶσι
 καὶ διαφύγῃσι τὴν θρασίν σου, εἰς οἰωδῇποτε τόπον καὶ ἐὰν εὐρεθῶσιν,
 ἀνήκουσιν οὐχ ἥττον εἰς τὴν κυριότητά σου.

21. Τὸ τρωθὲν παρὰ τινος ἄγριον ζῷον, καὶ διαφυγόν μὲν
 τὰς ἐκείνου χειρας, παρ' ἐτέρου δὲ μετὰ ταῦτα κατάληφθὲν οὐ
 γίνεται τῆς τοῦ τρώσαντος δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος·
 μὴ ἐτέρως γὰρ τὸν τρώσαντα γενέσθαι δεσπότην τοῦ θηρίου,

μέρος τῆς τοῦ ἀναγοντος μερίδος, ὅτι ὁ κύριος διακατέχων σώματι καὶ ψυχῇ τὴν ἑλὴν μερίδα αὐτοῦ ἐξ ἀδιαίρετου δὲν δύναται θεωρηθῆναι ὡς ἀποβαλὼν τὴν νομὴν μέρους αὐτοῦ πρὶν ἢ συγκατατεθῆ εἰς τὸ νέμεσθαι ψυχῇ ἥττον μέρος τῆς μερίδος αὐτοῦ καὶ ὁ συνιδιοκτήτης ἐναγόμενος μὲν μέρους τῆς μερίδος αὐτοῦ. (N. 16 § 3 Π. (41. 2). N. 7 § 5 Π. (10. 8). A. Π. 230 τοῦ 1868.

16. Πάντα τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, καὶ τὰ ἐναέρια τῶν λαμβανόντων γίνονται μετὰ καὶ ὧν τίκτους· τὸ γὰρ μηδενὸς ὅν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (1) (N. 1 § 4 N. 2 N. 3 πρ. Πανθ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 1-3. N. 30 § 4 καὶ N. 44 Πανθ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 1 § 1 Πανθ. 41. 2 (de acquir. possessione). § 12 Εἰσγγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ὅλα τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέρια καὶ ἡ γονὴ αὐτῶν γίνονται τῶν ἐπιλαμβάνοντων· διότι τὸ εἰς οὐδὲνα ἀνήκειν γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος.

17. Ἡ τῶν μελισσῶν φύσις ἄγρια ἐστίν· ἀρᾶται τοι αἱ ἐν τῇ τῷ δένδρῳ καθεσθεῖσαι μέλισσαι τῆς σῆς οὐ γίνονται δεσποτίας, πρὶν αὐτὰς τοῖς σίμβλοις ἐναποκλείσῃς· ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὄρνεα, ἅτινα ἐν τῇ σῇ δένδρῳ νισστικῶν κατεσκευάσῃ, πρὶν ἔξευθῇ, τῆς σῆς οὐκ εἰσὶ δεσποτίας, ἀλλὰ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνονται· καὶ τὰς μελικηρίδας, εἴ τινας ὑπὸ τῶν μελισσῶν γενέσθαι συμβῇ, ὁ βουλούμενος ἐξελέσθαι δύναται, εἰ καὶ κατὰ τὸν σὸν ἀγρὸν αὐταὶ γεγόνασιν. (N. 5 § 2-5 Πανθ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Ἡ φύσις τῶν μελισσῶν εἶναι ἄγρια· ὅθεν ὅσα μέλισσαι ἐκείνων εἰς τὸ δένδρον σου δὲν γίνονται τῆς κυριότητός σου, πρὶν ἢ ἐγκλείσῃς αὐτὰς εἰς τὰ κερήναι· ὡσαύτως οὐδὲ τὰ πτηνὰ, ὅσα κατεσκευάσαν φωλεὰν εἰς τὸ δένδρον σου, πρὶν ἢ κατάρχῃς αὐτὰ, δὲν εἶναι τῆς κυριότητός σου, ἀλλὰ γίνονται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τὰς κηρήθρας τοῦ μέλιτος, εἰ συμβῇ νὰ κατασκευασθῶσι τιναὶ ὑπὸ τῶν μελισσῶν, δύναται νὰ παραλάβῃ ὁ βουλούμενος, καὶ εἰς τὸν ἀγρὸν σου εἶναι ἔχειν.

(1) Ὅθεν ἐπὶ τῶν ἀγρίων ζῴων ἡ κτήσις τῆς νομῆς εἶναι ἐν ταῦτο καὶ κτήσις ἰδιοκτησίας. Σχηματικῶς δὲ ὅτι τὰ θηρεῖν τὰ χερσαῖα καὶ ἐναέρια καὶ ἀλείπειν τὰ θαλάσσια διακρίνεται παρ' ἡμῶν ἀπερίοριστον. Ἀλλ' ἂν ἡ θήρεσις ἐγένετο ἐπὶ ἀλλοτρίας ἰδιοκτησίας, ἀνήκει μὲν εἰς τὸν κυριότην τὸ θήρεμα, ἀλλ' ἔπειδ' ἡ πρόσδος τοῦ κτηνότητος ἐστὶ καὶ τὸ ἐκ τῆς πρόσδεως προερχόμενον, ἔπεται ὅτι δύναται ὁ κύριος νὰ στηρίξῃ ἀγωγὴν παρ' ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ αὐθιρετώως εἰσπλύνοντος εἰς τὸ κτήμα αὐτοῦ τοῦ πρώτου (ἴδε καὶ N. 16 Πανθ. 3. 3). Προσθετέον μέντοι ὅτι κατὰ τὸν ποινὴν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 448) τιμωρεῖται ποινικῶς ὁ ἀλείπων ἐν ὕδατι, ἐν οὗ ὅχι ἄλλοι· δικαίωμα ἀλείπειν.

18. Ὁ τῶν μελισσῶν ἐσμός, ἐὰν τοὺς σοὺς σίμβλους καταλίπων ἀποπτῇ, μέχρι τοσοῦτου τῆς σῆς εἶναι νοεῖται δεσποτείας, ὅχρις οὗ τοῖς σοῖς ὑποπέπτωκεν ὀφθαλμοῖς, καὶ ἡ τοῦτων κατάληψις οὐκ ἐστὶ δυσχερής· εἰ γὰρ δυσχερὴς ἐστὶν ἡ τοῦτων κατάληψις, ἡ τὴν σὴν διέφυγε θείαν, τοῦ καταλαβόντος γίνεται. Καὶ ἡ τῶν ταύωνων καὶ τῶν περιστερῶν φύσις ἀγρία ἐστὶ. (N. 5 § 2-5 Πανδ. 41. 1. Βασ. L. 1. 4).

M. Τὸ σμήνος τῶν μελισσῶν, ἐὰν κατὰλίπῃ τὰ κορίνιά σου καὶ ἀποπτῇ, λογίζεται ἕως τότε ἀνῆκον εἰς τὴν κυριότητά σου, ἕως ὅτου ὑποπίπτει εἰς τὴν θρασὺν σου, καὶ ἡ ἐκ νέου κατάληψις αὐτῶν δὲν εἶναι δύσκολος· διότι, ἐὰν ᾖναι δύσκολον νὰ καταλάβῃς αὐτάς ἢ διέφυγον ἤδη τὴν θρασὺν σου, γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τῶν ταύωνων καὶ περιστερῶν ἡ φύσις εἶναι ἀγρία.

19. Τοιοῦτος δὲ ἡμῖν ἰσχυρότατος κανὼν παραδίδεται, οἷον ἐπὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταύωνων καὶ ἐλάφων· λέγομεν γὰρ μέχρι τούτου τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, ἕως οὗ λογισμὸν ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὑποστρέφειν· εἰ δὲ παύσονται τοιαύτην ἔχειν εἰκόνα, παύσονται τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, καὶ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται· δῆλη δὲ ἡ τούτων γίνεται διάστασις ἐκ τῆς συνηθείας, ἣν ἔχουσι περὶ τὴν ὑποστροφὴν αὐτῶν. (Ραῖου Εἰσηγ. II. § 68. § 15 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione) N. 8 § 1 Πανδ. 10. 2 (familiae erciscundae) N. 47 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione). N. 4 καὶ N. 5 § 5 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Περὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταύωνων καὶ ἐλάφων παρεδόθη ἡμῖν κανὼν ἰσχυρότατος· καὶ λέγομεν ὅτι ἕως τότε εἶναι τῆς κυριότητος ἡμῶν, ἕως οὗ προαίρουσιν νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς ἡμᾶς· ὅταν δὲ παύσωσι νὰ ἔχωσι τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, παύουσι καὶ νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἡμᾶς, καὶ γίνονται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Ὡς δὲ προαίρεσις αὐτῶν δηλοῦται ἐκ τῆς συνηθείας, ἣν ἔχουσιν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν.

20. Τὰ ἡμέρα δρνίθια, εἰ ἐκ τινος τύχης ταραχθέντα ἀποπτῇ καὶ τὴν σὴν διαφύγῃ θείαν, ἐν οἷωδῇποτε εὐρεθέντα τόπω, τῆς σῆς οὐδὲν ἥττον εἰσι δεσποτείας. (N. 6 § 6 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

M. Τὰ ἡμέρα δρνίθια ἐὰν ταραχθέντα ἐκ τυχαίας τινὲς αἰτίας ἀποπτῶσι καὶ διαφύγῃσι τὴν θρασὺν σου, εἰς οἷωδῇποτε τόπον καὶ ἐὰν εὐρεθῶσιν, ἀνήκουσιν οὐκ ἥττον εἰς τὴν κυριότητα σου.

21. Τὸ τρωθὲν παρὰ τινος ἀγρίου ζῷον, καὶ διαφυγὸν μὲν τὰς ἐκείνου χεῖρας, παρ' ἑτέρου δὲ μετὰ ταῦτα κατάληφθὲν οὐ γίνεται τῆς τοῦ τρώσαντος δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος· μὴ ἑτέρωσε γὰρ τὸν τρώσαντα γενέσθαι δεσπότην τοῦ θηρίου.

εἰ μὴ καὶ τοῦτου θράζεται. Πολλὰ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ συμβῆναι δύναται, ἅτινα οὐκ εἴς τευτον τὸ εἰρημένον θηρᾶσαι ζῶον. Ν. § 1 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. 1. 1. 4. § 13 Εἰσηγ. 2. 1. (de rerum divisione). § 12 Εἰσηγ. 1. 1 (de rerum divisione).

Μ. Τὸ τραυματισθὲν ὑπὸ τινος ἄγριον ζῶον, ἂν διέφυγε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ κατελήφθη ἔπειτα ὑπὸ ἄλλου, δὲν γίνεται τῆς κυριότητος τοῦ τραυματίσαντος αὐτό, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος· διότι ὁ τραυματίας δὲν γίνεται ἄλλως κύριος τοῦ θηρίου, ἐκτὸς ἐάν καὶ συλλάβῃ αὐτό, διότι ἐνδεχόμενον νὰ συμβῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ πολλά, ἀποτρέποντα αὐτὸν νὰ κυνηγήσῃ τὸ ζῶον τεύτο.

22. Ὅταν ἐξ ἀλλοτριᾶς ὕλης εἰς εἶδος παρὰ τινος ἀμειψῇται, εἰ τὸ κατασκευασθὲν εἶδος ἀναλυθῆναι δύναται εἰς τὴν παλαιάν ὕλην, ἐξ ἧς γέγονεν, ὁ τῆς ὕλης δεσπότης καὶ τοῦ εἴδους ἔσται δεσπότης· εἰ δὲ τὸ εἶδος ἀναδραμεῖν εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην οὐ δύναται, τὸν κατασκευάσαντα τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινεμένου δεσπότην. Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος· ἀπὸ βώλου χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος δύναται χωνευθὲν τὴν ἀρχαίαν ἀποτελέσαι βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ· ὁ δὲ οἶνος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίαις ἢ στάχυας ὑποστρέφειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὐδὲ τὸ οἶνόμελι εἰς οἶνον καὶ μέλι διαλύεσθαι. (1) (§ 25 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione)).

Μ. Ὅταν τις ἐξ ἀλλοτριᾶς ὕλης μεταπλάσῃ τι εἰς νέον εἶδος, ἐάν τὸ κατασκευασθὲν εἶδος δύναται νὰ ἀναλυθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ἐξ ἧς ἐπλάσθη, ὁ κύριος τῆς ὕλης εἶναι καὶ τοῦ εἴδους· εἰ δὲ τὸ εἶδος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ὁ κατασκευάσας τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινεμένου κύριος. Οὕτω φερ' εἰπεῖν τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος ἐκ βώλου χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ δύναται νὰ χωνευθῇ καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν ἀρχαῖον βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ· ὁ δὲ οἶνος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίαις ἢ στάχυα, οὐδὲ τὸ οἶνόμελι νὰ διαλυθῇ εἰς οἶνον καὶ μέλι.

(1) Ἡ τοῦ πράγματος μετασκευὴ δι' ἧς τοῦτε λαμβάνει εἶδος καλεῖται εἰδοποίησις ἢ εἰδοποιΐα. Περὶ ταύτης ῥητέον, ὅτι ἐκ τῶν ἐν Ἀρμιν. διατάξεων προκύπτει, ὅτι ἐάν τὸ εἶδος παρήχθῃ ἐκ πόχνης ἢ συναινίσσῃ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν διαφόρων ὧλων, γίνεται κοινόν, δὲν ἀποτελεῖ οὖν νέον εἶδος ἢ ἀπλὴ χωματίσις τοῦ πράγματος· ἐσθλὴς δὲ ἄλλος ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ὕλης καὶ ἄλλος ὁ ἐργασάμενος αὐτὴν καὶ μεταποιήσας εἰς νέον εἶδος τότε ἡ εἰδοποίησις ἀποτελεῖ κτήσιν ἰδιοκτησίας, ὅτε ἡ μετασκευασθεῖσα ὕλη δὲν δύναται ἀναλυθῆναι νάνκτησῃ τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Ἐάν δὲ ὁ κατασκευαστὴς ἐχρήσατο τῷ ὧλικῷ δύο διαφόρων ἰδιοκτητῶν, εἰ μὴν δύναται τοῦτο νὰ χωρισθῇ, οὐδεμίαν πάσχουσι μεταβελὴν αἱ ἰδιοκτησίαι· ἄλλως τὸ ἀποτελεσθὲν εἶδος ἀνήκει τῷ κατασκευαστῇ. (Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστ. Δικαίου βιβλ. δευτέρου τεύχος πρῶτον σελ. 286).

23. Ταῦτα μὲν ἐν ᾧ πᾶσα ἡ ὕλη ἀλλοτρία ἦν. Εἰ δὲ ἐξ ἑμῆς καὶ σῆς ὕλης ἐποίησά τι εἶδος· οἶον ἐξ ἑμοῦ καὶ σοῦ οἶνον καὶ μέλιτος οἶνομέλι, ἢ ἐξ ἑμοῦ καὶ σοῦ ἐρίου ἐσθῆτα, ἀναμφίβολον ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων τοῦ κατασκευασθέντος εἶναι με δεσποτήν· ἐν γὰρ μόνον οἰκείαν ἐργασίαν ἐδαπάνησα περὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος παρέσχον τῆς ὕλης. Ἰστέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων εἰ μὲν καλῇ πίστει εἰς τι εἶδος ὕλη μετεσκευάσθη, δύναται· ζητεῖν ὁ κατασκευάσας τὰς δαπάνας· εἰ δὲ κακῇ πίστει, ζητεῖν ταύτας ἐν δύναται. (§ 25 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione)).

Μ. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν ὅπου ἡ ὕλη ὅλη ἦτον ἀλλοτρία· εἰ δὲ ἐξ ὕλης ἑμῆς καὶ ὕλης σῆς κατασκευάσῃ εἶδος τι, ὡς φερ' εἰπεῖν ἐξ οἶνον καὶ μέλιτος ἑμοῦ καὶ σοῦ οἶνομέλι, ἢ ἐξ ἑμοῦ καὶ σοῦ μαλλίου φέρεμα, ἀμφίβολον δὲν ἐπιδέχεται ὅτι ἐγὼ γίνομαι κύριος τοῦ κατασκευασθέντος εἴδους· ὅστις δὲν κατέβαλον μόνον τὴν ἰδίαν μου ἐργασίαν εἰς τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς ὕλης. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἂν ἡ ὕλη μετεπλάσθῃ εἰς εἶδος· τι καλῇ τῇ πίστει, ὁ κατασκευάσας δύναται νὰ αἰτῇ τὰς δαπάνας· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐγένετο κακῇ πίστει, δὲν δύναται νὰ αἰτῇ αὐτάς.

24. Εἰ δὲ δύο ὕλαι τινῶν κατὰ γνώμην ἐμίχθησαν τῶν δεσποτῶν, τὸ ἐκ τῆς μίξεως ἀποτελούμενον σῶμα ἐκατέρων ἔσται κοινόν. Εἰ δὲ ἐκ τύχης καὶ ἐν κατὰ προαίρεσιν τῶν δεσποτῶν συνεχέθησαν αἱ ὕλαι ἢ ἑτερογενεῖς ἢ ὁμογενεῖς, τὸ αὐτὸ γενήσεται. (N. 7 § 8 καὶ 9 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). N. 3 § 2 Πανδ. 6. 1 (de rei vind). N. 4 καὶ 5 πρ. Πανδ. αὐτόθι. § 27 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione)).

Μ. Καὶ εἰ μὲν δύο ὕλαι τινῶν συνεμίχθησαν τῇ γνώμῃ τῶν κυρίων, τὸ ἀποτελούμενον σῶμα ἐκ τῆς μίξεως εἶναι κοινὸν ἀμφοτέρων· εἰ δὲ αἱ ὕλαι συνεμίχθησαν ἐκ τύχης καὶ ἐν κατὰ γνώμην τῶν κυρίων, εἴτε ὁμογενεῖς εἴτε ἑτερογενεῖς εἶναι αὐταί, τὸ αὐτὸ γίνεται.

25. Ὅσα ἀπὸ τῶν πολεμίων εἰλήφαμεν, ἡμέτερα παραχρημὰ γίνονται. (1) (Γαίου Εἰσηγ. 11. 69. § 17 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum div.). N. 5 § 7 καὶ N. 7 πρ. καὶ N. 51 § 1 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 1 § 2 Πανδ. 41. 2 (de acquirento rerum dominio). N. 1 § 2 Πανδ. 41. 2 (de adq. rerum dominio). N. 12 πρ. Πανδ. 49. 15 (de captivis et postliminio reversis)).

Μ. Ὅσα ἐλάβομεν παρὰ τῶν πολεμίων, γίνονται εὖθις ἡμέτερα.

(1) Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνοῦς δικαίου ὁ πόλεμος θεωρεῖται γινόμενος μεταξὺ ἐπικρατειῶν καὶ οὐχὶ μεταξὺ ἰδιωτῶν· ὅθεν ἡ διαταγὴ αὕτη οὐδμίαν ἔχει τῶν ἰσχύων.

26. Ἐάν τις ἐν τῷ ἰδίῳ ἐδάφει οἶκον κατασκευάσῃ ἐξ ἀλλοτρίων ὕλων, δεσπότης γίνεται τοῦ κατασκευασθέντος· τὸ γὰρ ἐποικοδομηθὲν εἶναι τῷ ἐδάφει· ἐκείνου ὄντος δῆλόν, ὅτι ὁ τῆς ὕλης δεσπότης τῆς δεσποτείας οὐκ ἐκπίπτει τῆς ὕλης. (§ 29 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione). N. 7 § 10 καὶ 11 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). N. 23 § 6 καὶ 7. N. 59 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.). N. 15 πρ. Πανδ. 7. 1 (de usu fructu). N. 6 καὶ N. 7 πρ. Πανδ. 10. 4 (ad exhibendum). N. 63 Πανδ. 24. 1 (de donationibus inter virum). N. 93 § 8 Πανδ. 46. 3 (de solutionibus). Τίτλ. Πανδ. 47. 3 (de ligno juncto).

Μ. Ἐάν τις ἐξ ἀλλοτρίων ὕλων κατασκευάσῃ οἶκον ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γῆς, γίνεται κύριος τῆς οἰκίας· διότι τὸ ἐπικτισθὲν ὑπόκειται εἰς τὸ ἐδαφὸς ἀλλ' οὐχ ἥσεν ὁ κύριος τῆς ὕλης δὲν ἐκπίπτει τῆς κυριότητος αὐτοῦ.

27. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ τοῖς ἐμοῖς οἰκήμασιν ἀνώγει, ἐγὼ τούτων γίνεμαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἶναι τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις. Βί δὲ ἐν τῷ ἐμῷ ἐδάφει κτίσῃ τις δεσπότης γίνεμαι τοῦ οἰκήματος, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μένει τὸ οἶκον· ἐάν γὰρ καταλυθῇ, δύναται ὁ οἰκοδόμος μήτας ἐκδικῆσαι τὰς ὕλας, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ πίστει ὥκοδόμησεν. (N. 2 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 82).

Μ. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ εἰς τὰ οἰκήματά μου ἀνώγει, τούτων κύριος γίνεμαι ἐγὼ διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπικείμενα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκειμένα. Ἐάν δὲ τις κτίσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μου, γίνεμαι κύριος τοῦ οἰκήματος, ἐν ὅσῳ τὸ οἶκον διατηρεῖται ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει. Ἐάν δὲ καταλυθῇ αὐτό, δύναται ὁ οἰκοδόμος καὶ ἀναλῆξαι τὸ ὕλικόν, εἴτε καλῇ εἴτε κακῇ πίστει ὥκοδόμησεν.

28. Ὁ ἐν αἰγιαλῷ κτιζὼν δεσπόζει τοῦ κτισθέντος· ὁ δὲ ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ κτιζὼν οὐ δεσπόζει αὐτοῦ. Αἰγιαλὸς δὲ ἐστὶ τόπος μέχρις οὗ τὸ χειμέριον κύμα ἔξεισιν· ὥστε οὐκ ἔστι τῷ θέρει μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων τὸν αἰγιαλὸν ὀρίζομεθα. (1) (N. 14 πρ. N. 15 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 13 καὶ 14. N. 30 § 4 καὶ N. 50 Πανδ. αὐτόθι. N.

(1) Αἱ παράγραφοι 28, 29 καὶ 30 εὐρηνται αὐτολεξεί καὶ ἐν τίτλῳ 8^ο τοῦ παρόντος βιβλίου ὡς ἰδιαίτεροι ἐπίσης παράγραφοι ὑπ' ἀριθ. 136, 137 καὶ 134. Σημειωτέον δὲ, ὅτι αἱ περὶ τῆς ποταμίας νήσου καὶ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ διατάξεις αὗται τοῦ β. μ. δ. δικαίου ἐφαρμόζονται παρ' ἡμῶν μόνον ἐπὶ τῶν μὴ δημοσίων ποταμῶν, διότι τῶν δημοσίων ἡ κοίτη ἀνήκει κατὰ κυριότητα εἰς τὸ δημόσιον. Αἱ δὲ ἐν θαλάσῃ ἀναδυόμεναι νῆσοι περιέρχονται ἀείποτε νῦν εἰς τὸ δημόσιον, ἅτε μὴ χωροῦσθε κατὰ τὸν παρὰ διακρίσεως κτημάτων νεώτερον ἡμῶν νόμον καταλήψεως ἐπὶ ἀκινήτων.

6 πρ. καὶ N. 10 Πανδ. 1. 8 (de divisione rerum). N. 2 § 8 καὶ N. 3 § 1 Πανδ. 43. 8 (ne quid in loco publico).

M. Ὁ κτίζων εἰς αἰγιαλὸν κυριεύει τὸ κτισθὲν· ὁ δὲ κτίζων εἰς ὄχθην ποταμοῦ δὲν γίνεται κύριος τοῦ κτισίου. Αἰγιαλὸς δὲ εἶναι τόπος ὅπου ἐκτετατίζεται τὸ κύμα τοῦ χειμῶνος· ὅθεν καὶ κατὰ τὸ θέρος μέχρι τῶν τόπων τούτων ὀρίζεται ὁ αἰγιαλός.

29. Ἐάν τις ἐπαυδήσῃ διὰ προσχώσεως κτήσωνται γῆν, δεσπότης αὐτῆς γίνεται. (1) (N. 3 Κωδ. 7. 41 (de alluvionibus). Βασ. L. 16. 3. N. 7 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 12 πρ. N. 16. N. 56 πρ. N. 30 § 3 καὶ N. 38 Πανδ. αὐτόθι. N. 9 § 4 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Γαίω Εἰσηγ. 11 § 70. § 20 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ἐάν τις ἐπαυδήσῃ ἀποκτήσῃ γῆν ἐκ προσχώσεως, γίνεται κύριος αὐτῆς.

30. Νῆσος ἐν θαλάσῃ φυσικῶς τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμίας εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ οὖν, τοῖς ἐν ἑκατέρῃ ὄχθῃ κειμένοις κατὰ μέρος τῆς πλατύτητος διαιρεῖται· εἰ δὲ τῇ ἐνὶ πλησιάζει μέρος τοῦ πλησιασθέντος μέρους ἔσται. (2) N. 7 § 3 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 6. Νεαρά Θεοδ. 11 τίτλ. 20. § 22 Εἰσ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Νῆσος ἀνατιναμένη εἰς τὴν θάλασσαν γίνεται τοῦ πρώτου προκαταλαμβάνοντος. Νῆσος ποταμίας, ἐάν ἀναφανῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς παρακειμένους ἐπὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὄχθην, κατ' ἀναλογίαν τῆς πλατύτητος· εἰ δὲ πλησιάζει εἰς τὸ ἐν μέρος, γίνεται τοῦ πλησιεστέρου.

31. Ἐάν ποταμὸς μέσῳ δύο ἀγρῶν ῥέῃ τουτέστι τοῦ σοῦ καὶ ἐμοῦ, εἴτα κατὰ βραχὺ καὶ ἀνεπαισθητῶς προσθήται γῆν τῇ ἐμῇ γῇ, ὥς μὴ δύνασθαι τινα νοῆσαι πόσον, καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔσται δεσποτείας, τὸ προστιθέμενον τοῦτο ἐμὸν γίνεται· εἰ δὲ ἢ τοῦ ποταμοῦ βίᾳ καὶ ὀρμῇ μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ἀφείλετο καὶ τῇ ἐμῇ προσήγαγεν ἀγρῷ, ὁπλὸν ἔστι ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδὲ γὰρ ἀνεπαισθητῶς τοῦτο γέγονεν. (§ 20 καὶ 21 Εἰσ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ἐάν ἐν μέσῳ δύο ἀγρῶν τρέχῃ ποταμός, τοῦ εἰς τὴν κυριότητα μου λ. γ. ἀνέκοντος καὶ τοῦ εἰς τὴν κυριότητα σου, ἐπαίτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθητῶς προσθήσῃ χώμα εἰς τὴν γῆν μου, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις ἐννοῆσαι πόσον, καὶ κατὰ ποῖον χρόνον ὁπῆρχε τῆς κυριότητος ἡμῶν, τὸ προστιθέμενον τοῦτο γίνεται ἰδικόν μου. Ἐάν δὲ ἢ βίᾳ καὶ ὀρμῇ τοῦ ποταμοῦ ἀφαιρῇ μέρος τι ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου καὶ προσθήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν

(1-2) ὡς προηγουμένην σημείωσιν.

ἐμὸν ἀγρόν, εἶναι πρόδηλον ὅτι τὸ προστεθὲν τοῦτο μένει τῆς κυριότητος σου· διότι τοῦτο δὲν ἐγένετο ἀνεπαισθήτως.

32. Ἐμὰς μεμβράνας ἢ ἐμοὺς χάρτας λαθὼν τις ἐνέγραψεν ἐν αὐταῖς, καὶ βιβλίον κατασκευάσας, κἀνταῦθα κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους εἵκει τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις, εἰ τὰ μάλιστα χρυσᾷ ἐστὶ τὰ ἐπιτεθέντα γράμματα, καὶ γὼ γίνομαι τοῦ βιβλίου δεσπότης. Τουναντίον δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνης γίνεται· εἵκει γὰρ ἡ ξένη σάνις τῇ γραφῇ καὶ γίνεται καὶ τῆς ἀλλοτρίας σανίδος δεσπότης ὁ τὴν γραφὴν ἐν αὐτῇ κατασκευάσας (§ 33 καὶ 34 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione). Ν. 23 § 3 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic). Βασ. XV. 1. 23. Ν. 9 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).

Μ. Λαθὼν τις μεμβράνας ἢ χαρτίᾳ μου ἐγραψέ τι εἰς αὐτά, καὶ ἀπῆρ-
τισε βιβλίον· καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους τὰ
ἐπικείμενα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα, ὅθεν καὶ χρυσᾷ εἶναι τὰ ἐπι-
τεθέντα γράμματα, ἐγὼ γίνομαι κύριος τοῦ βιβλίου. Ἰκπὶ δὲ τῆς εἰκόνης
γίνεται τουναντίον· διότι ἡ ἀλλοτρία σάνις ὑπείκει εἰς τὴν ζωγραφίαν καὶ
ὁ ζωγράφος γίνεται κύριος καὶ τῆς ἀλλοτρίας σανίδος.

33. Ὅτι εἰ μὲν ἐκκλησιαστικὸν μέρος τι κατάσχω διὰ τρι-
σακονταετίας, δεσπάζω αὐτοῦ· (1) εἰ δὲ τὸ μοναστήριον σχώ-
ῃ ὅλον, οὐδέποτε δύναμαι κτήσασθαι, οὐδὲ βοηθεῖ μοι χρόνος ὡ-
δεῖς διὰ τὸ τὸν νόμον ῥητῶς ἀποφαίνεσθαι, τὰ ρεληγμένα καὶ τὰ
σάκρα (2) μὴ διὰ χρόνου δεσπάζεσθαι· εἰ μέντοι ἐπίσκοπος ἐκ-
κλησίαν ἢ μοναστήριον ἐτέρου ἐπισκόπου κατάσχοι, διὰ τρι-
σακονταετίας ἀναμφιβόλως τούτου δεσπόσει· ὥσαντι γὰρ ἀπὸ

(1) Ἐξαιροῦνται ἀπομένως τῆς τακτικῆς χρησιμεύσεις τὰ ἀκίνητα τῶν
ἐκκλησιῶν. Ἐξαιροῦνται ὡσαύτως τὰ κλοπιμαῖα (ἴδε § 87), τὰ ἐναντίον
ἀπαγορευτικῆς διατάξεως ἀπαλλοτριωθέντα (ἴδε παρῆρ. Γ' § 17). Κατὰ
Ν. 4—6 Βασ. (50. 13) ἐξαιροῦνται καὶ τὰ τοῦ βασιλέως πράγματα, ἀλλ'
ἡ διαταξὶς αὕτη, μὴ περιλαμβανομένη ἐν τῇ παρούσῃ Ἐξαιρίδι, δὲν
ισχύει παρ' ἡμῖν.

(2) Θεολογικὰ ἢ ἐνθροσκα (religiosa) εἰλέγοντο οἱ τόποι, ἐν εἰς ἰθα-
πτετο κενρὸς ἡ ὅλος ἡ ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ. Ἱερά δὲ (sacra) εἰλέγοντο τὰ ἐν
θεῷ καθιερωμένα, δηλονότι οἱ ναοί, τὰ μαρτόρια, τὰ εὐκτήρια κτλ. Ταῦτα
δεῖ, ὡς καὶ τὰ ἁγία ἢ σεπτά (sancta), δηλονότι τὰ τεῖχη καὶ αἱ πόλεις
τῶν πόλεων, ἥσαν ἐξηρημένα τῆς συναλλαγῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς
χρησιμεύσεως. Ἀλλὰ τανῦν τὰ μὲν σεπτά ἀποτελεῖσιν ἁπλῶς μέρος τῆς
δημοσίας κτήσεως (ἀρθ. 17 τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου), τὰ δὲ
κοιμητήρια ἀνήκουσι μὲν τανῦν εἰς τοὺς δήμους, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς δύναται
τις ἀποκτήσῃ τόπον πρὸς ἐνταφιασμὸν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ
(Διατ. 28 Μαρτίου 1884 ἀρθ. 9 καὶ 7)· οἱ δὲ ναοὶ ἀνήκουσιν ὡσαύτως
κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς δήμους.

ἱερέως εἰς ἱερέα μετήχθη τὸν θυγάμενον καὶ αὐτὸν ἱερεῶν.
(Nepos 131 κεφ. 6 Βασ. V. 3. 7. Ῥωμαί κεφ. 42 § 8).

Μ. Ἐάν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη νεμηθῶ μέρος τι ἐκκλησιαστικόν, γίνε-
μαι κύριος αὐτοῦ· ἐάν δὲ κατακρατήσω τὸ μοναστήριον δολικῆρον, δὲν δύ-
ναι ποτε νὰ καταστῶ αὐτοῦ κύριος, οὐδὲ μὲ βοηθεῖ εἰσοδήποτε χρόνος
πρὶν κτήσιν αὐτοῦ, διότι ὁ νόμος ἀποφαίνεται ῥητῶς, ὅτι τὰ θρησκευτικὰ
καὶ τὰ ἱερά δὲν κυριεύονται διὰ τοῦ χρόνου. Ἐάν δὲ ἐπίσκοπος κατακρα-
τήσῃ μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν ἄλλου ἐπισκόπου, γίνεται ἀναμειβόμενος κύ-
ριος αὐτοῦ διὰ τῆς τριακονταετίας· διότι εἰσνεύει μετέθε ἀπὸ ἱερέως εἰς ἱε-
ρέα, ὅστις δύναται καὶ αὐτὸς νὰ διοικῇ ταῦτα.

34. Ὁ κληρονόμος τοῦ κακῆ πίστει νεμηθέντος κἂν αὐτὸς
καλῆ πίστει νεμηθῇ, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπό-
ζειν· τὰ γὰρ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ
τὸν κληρονόμον. (1) (N. 11 Πανδ. 44. 3 (de diversis tem-
poralibus). Βασ. LI. 4 40. N. 3 Κωδ. 7. 30 (communia
de usucapionibus). Βασ. I. 6. 5. N. 11 Κωδ. 7. 32 (de
adquirenda possessione). N. 5 § 1 Θεδ. Κωδ. 4. 22 (unde vñ).

Μ. Ὁ κληρονόμος τοῦ νομίμως κακῆς πίστεως καὶ καλῆ τῇ πίστει νεμώ-
μενος, δὲν κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι τὰ ἐλαττώματα τῆς
νομῆς τοῦ ἀποθανόντος μεταβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον.

Ν. Ἡ καλῆ πίστις τοῦ κληρονόμου οὐδέλως ἄλλοις τὴν κακὴν πίστιν
τοῦ κληρονομούμενου, ὅτε μὴ δυναμένου νὰ κτήσῃται πλείονα περὶ παρα-
γραφῆς δικαιώματα ὧν ἔχει ὁ κληρονομούμενος. (Πανδ. βιβλ. 41, τίτλ. 8.
§§ 13, 14 καὶ 20 καὶ βιβλ. 50, τίτλ. 17, N. 59). Α. Π. 119 τοῦ 1860.
(1). εἰ καὶ ἡ κακὴ τοῦ κληρονόμου πίστις βλάπτει ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν
τῆς παραγραφῆς τὸν ἐν καλῇ πίστει κληρονόμον, δὲν ἔχει ὅμως οὕτω καὶ
ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, διότι δὲν θεωρεῖ τοῦτον ὁ νόμος κακῆς
πίστεως κάτοχον, καὶ δὲν ὑποχρεοῖ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν πρὸ τῆς ἀγωγῆς
καρπῶν εἰ μὴ καὶ ὅσον κατέστη πλουσιώτερος (Βασίλ. (49. 1) κεφ. 25 καὶ
39 τίτλ. 48 Πανδ. (de rei vindic.). Α. Π. 119 τοῦ 1860.—Ἡ χρησι-
μοποιεῖα (χρησικτησία) κτῆται μόνον διὰ τῆς ἀρξαμένης ἐν καλῇ πίστει
ἐκκατεῖς ἢ εἰκοσαετοῦς συνεχούς νομῆς τοῦ δυναμει νομίμου τίτλου κεντη-
μένου ἀκινήτου· καὶ ὅποτεν διάφοροι κτήτορες διαδέχονται ἀλλήλους εἰς
αὐτὴν τὴν ἐν καλῇ πίστει διακατεχόν, ὁ χρόνος τῆς νομῆς τῶν πρώτων
διακατέχων χρησιμεύει εἰς τοὺς δευτέρους πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ εἰρημένου
χρονικοῦ διαστήματος, ἀλλ' οὐδέποτε ἢ ἐν κακῇ πίστει ἀρξαμένη διακατεχὴ
δύναται νὰ γίνηται βάσις τῆς χρησιδιοποιεῖας εἰς τοὺς γενικοὺς ἢ εἰδικούς
διαδόχους, διότι οἱ τελευταῖοι δὲν δύναται νὰ ἔχωσιν, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπου-
σιν οἱ νόμοι δικαίωμα τοῖς δικαιοπαράχουσιν αὐτῶν. Α. Π. 87 τοῦ 1846.

(1) Ὅθεν ἡ περὶ τοῦ προκατόχου ἀρξαμένη χρησικτησία ἐξακολουθεῖ τὸν
χρόνον αὐτῆς καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ. (παρατεταμένη καὶ πρὶν ἢ εἰς λάθῃ
εἰς τὴν νομὴν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ὁ κληρονόμος)· ἀλλ' ἐάν ὁ κληρονομηθεὶς ἦτο
κακῆς πίστεως νομέας, δὲν τρέχει ὑπὲρ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ἀδύνα-
τον ὅπως ἡ καλὴ ἢ κακὴ πίστις τοῦ διαδόχου, ἥτις οὕτως ὡφελεῖ αὐτὸν
βλάπτει αὐτόν.

35. Ὁ κακῆ πίστει ξένον οἶκον κρατῶν καὶ νεμεθεῖς ἀπο-
δίδωσι τῷ κυρίῳ τούτου αὐτὸν μετὰ πάντων, ὧν εἰς βελτίωσιν
τοῦ οἴκου ποιήσῃ, τὰς δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐξόδους οὐ λαμβάνει. (N.
5 Kwd. 3. 32 (de rei vindicatione). Bas. XV. 1. 85).

Μ. Ὁ κακῇ πίστει κρατῶν καὶ νεμεθῆεις ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀποδίδωναι εἰς τὸν κύριον αὐτῆς μετὰ πασῶν τῶν ἐπινεχυθῆισων εἰς αὐτήν βελτιώσεων, δὲν λαμβάνει δὲ τὰ χάριν τῶν βελτιώσεων τούτων ὑπ' αὐτοῦ δαπανηθέντα.

36. "Οτι τότε κτάται τὴν νομὴν ὅτε μηδὲς αὐτῷ ἐνυγνόμενον. (N. 10 Kwδ. 7. 32 (de adquirenda poss.)). Bz. L. 2. 61).

Μ. Τότε ἀποκτᾷ τις τὴν νομὴν, ὅταν μαθεῖς ἐνοχλῆ αὐτὸν νεμεζόμενον.

37. Τὸ κλοπιμαῖον εὐθεσπύζεται διὰ τῆς χρήσεως. (1) (Γαλλ. Εἰς. 11 § 45 καὶ 49-51, § 2 Εἰσγγ. 2. 6 (de usucapionibus))

Μ. Τὸ κλοπιμαῖον διὰ τῆς χρήσεως ὄν καυρῖνεται.

38. Ὁ ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰδὼς μέρος αὐτοῦ ἀλλότριον
εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον, οὐδὲν κτάται τοῦ ἀγροῦ· εἰ δὲ εἶδῃ,
λοιπὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (2) (N. 4 Πανδ. 41,
(pro emptore). Βασ. L, 4, 3).

Μ. Ὁ ἀγέρσιος ἀγρόν καὶ γινώσκων ὅτι μέρος αὐτοῦ εἶναι ἀλλοτρίον
εἰ μὴν ἀγνοεῖ ποῖον εἶναι τοῦτο, οὐδὲν μέρος τοῦ ἀγροῦ κτᾶται, εἰ δὲ
νάπαλιν, τὰ λοιπὰ κυριαθεῖ διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς.

39. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ τὸν κληρονόμον, καὶ ἐπὶ κληρονομίας διὰ τὸ χρῆσθαι δεσποτικῶς οὐκ ἔστιν· οὐδὲ δύναται τις εἰπεῖν, ὡς τῆς κληρονομίας ὑπαρ-
χόν τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως ἐδέσποσεν· ἐπειδὴ δοκεῖ αὐτῷ καλῶς πιστεῖ νέμεσθαι. (3) (*182 § 34).

(1) Ἀλλὰ τῶν κλοπιμαίων οἱ καρποὶ οἱ παρὰ τοῦ καλλῆς πίστεως συλλεγόμενοι δὲν ὑπαγορεύονται εἰς τὴν ἐξαιρέσιν ταύτην κατὰ τὰ Βασιλικά, οὐδ' εὐλόγον εἶναι νὰ θεωρηθῶσιν ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἐξαιρέσιν.

(3) Κατοχή καλῆ πίστεως εἶναι ἡ κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ νομῆως ἀντιλήψεις κτηθεῖσα. Ὅθεν ἀποκλείει τὴν καλὴν πίστιν ἐν τῇ νομῇ ἡ ἕκτασις τοῦ νομῆως, ὅτι ὑπάρχει ἐλαττωματὶ καὶ περὶ τὴν κτῆσιν τῆς ιδιοκτησίας αὐτοῦ λ. χ. ὅτι ὁ μεταβιβάζων δὲν εἶναι ιδιοκτήτης τοῦ πράγματος ὁ μεταβιβάζει, ἡ δὲ ἡ μεταβιβαστικὴ πράξις φέρει ἐλαττωματὶ καὶ προσέχον μαν ἐκ τῆς περὶ τὴν μεταβίβασιν ἀνικανότητος (λ. χ. παραφροσύνης) τοῦ μεταβιβάζοντος, ὅτι δὲ μᾶλλον, ὅτι ἡ νομὴ αὐτοῦ ἐπ' αὐθενεὶ σφαιρικοῦ τίτλου, ἀλλ' ἀποκλείει τὴν καλὴν πίστιν καὶ ἡ μὴ δεδικαιολογημένη ἀσύγνωστος ἀγνοία τῶν περὶ τὴν κτῆσιν τῆς ιδιοκτησίας ἐλαττωμάτων.

(8) Ὅθεν εἶτι ὁ κληρονομικός δὲν δύναται νὰ δεσπύσῃ διὰ χρῆσεως οὐκ αὐτοῦ τοῦ κληρονομήματος, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κληρονόμου κατὰ τὴν ἐπιταγήν.

M. Τὰ ἐλαττωμάτα (τῆς νομῆς) τοῦ ἀποθανόντος μεταβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον, καὶ ἐπὶ κληρονομίας κυριότης διὰ τῆς χρήσεως (χρησιτικῆς) ἢν ὑπάρχει· οὕτε δύνανται τίς νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦν κληρονομικόν· καὶ ἐκυρίευσα αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως· διότι αὐτὸς ὑπολαμβάνεται ὅτι νέμεται αὐτὸ κακῇ πίστει.

40. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πραγμάτων οὐκ ἀναγκάζεται ὁ τὸ πρᾶγμα νεμόμενος δεικνύνειν, πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν τῆς νομῆς, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ τὸ πρᾶγμα ἀνακαλούμενος· ὅταν δὲ τις ἀνακαλῇται τι, ὡς κατὰ κληρονομίαν διακέρρον αὐτῷ, ἐπ' ἀδείας ἔχει ἀπαιτεῖν τὸν νεμόμενον, ἵνα δεῖξῃ τὴν τρόπον ἐνεμήθη αὐτό. (N. 11 Κωδ. 3. 31 (de petitione hereditatis). Βασ. XLII. 1, 69. N. 12 Θεοδ. Κωδ. 11. 39 (de fide testium). N. 2 καὶ N. 23 Κωδ. 4. 19 (de probat. iuribus). N. 25 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 73 πρ. Πανδ. 6. 1 (de rei vindic). N. 20 § 1 Πανδ. 11. 1 (de interu in jure fac).).

M. Ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων δὲν ἀναγκάζεται ὁ νομὸς νὰ δεικνύῃ, πόθεν ἔλαβε τῆς νομῆς τὴν ἀρχήν, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ ἀνακαλὼν τὸ πρᾶγμα. Ὅταν δὲ τις ἀνακαλῇ πρᾶγμα, ὡς ἀνήκον εἰς αὐτὸν κατὰ κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ νομῆως νὰ ἀποδείξῃ κατὰ τῖνα τρόπον ἔλαβε τὴν νομὴν αὐτοῦ.

41. Ὁ λαβὼν οὐ μὴν ὁ ὑπονοῶν δωρεὰν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (N. 1 πρ. Πανδ. 41. 6 (pro donato). Βασίλ. I. 3. 1).

M. Ὁ λαβὼν πρᾶγματι καὶ οὐχὶ ὁ ὑπονοῶν ὅτι ἔλαβε δωρεὰν κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς τῷ δωρηθέντι αὐτῷ.

42. Τὸ δωρηθέν μοι παρὰ τοῦ πατρὸς οὐδὲ τελευταίωντος διὰ τῆς χρονίου νομῆς δεσπόζω· οὐδὲ γὰρ ἐρρώται ἡ δωρεὰ διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα. (N. 2 § 2 Πανδ. 41. 5 (pro herede). Βασίλ. I. 5. 2).

M. Τὸ δωρηθέν πρὸς με ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητά μου διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει διὰ τὴν ὑπεξουσιότητά μου.

43. Ἡ διάταξις κελεύει πάντα τὰ πράγματα, εἰ μὲν κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα εἴψαν, διὰ τριετίας τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι·

μὴν, εἴν τις καταλάβῃ αὐτὰ νομίζων αὐτὸν κληρονόμον, δεσπόζονται διὰ χρησιτικῆς κατὰ τὸν νόμον 3 Πανδ. 44. 6 καὶ νόμον 39 § 1 Πανδ. 41. 3. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν χωρίων τούτων, μὴ περιλαμβανόμενων ἄλλως ἐν Ἀρμεν. καὶ μὴ ἰσχυόντων παρ' ἡμῖν, διαφωνοῦσι καὶ οἱ συγγραφεῖς (Vang. § 320 σημ. α'. Vindsheid § 179 σημ. 3), ἰδίως δ' ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὅματος συζητήσιμον τυγχάνει ἂν ἡ χρησιτικὴ ἀνεργῇ καὶ κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου.

εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ δέκα καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτούς· δέκα μὲν δὲ παύσιν ὁ δεσπότης, εἴκοσι δὲ ὅτε ἄπεστιν. (N. μον. Κωδ. 7. 34 (de usucapione transformanda). Βασ. L. 10. 4).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν ὅλα τὰ πράγματα, εἰ μὲν εἶναι κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα, κυριεύονται διὰ τῆς τριετοῦς νομῆς· εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ τῶν δέκα καὶ εἴκοσι ἐτῶν· δέκα μὲν ὅταν ἐνδημῇ ὁ κύριος· εἴκοσι δὲ ὅταν ἀποδημῇ.

44. Ἐάν τις ἐπίκοσινον πρᾶγμα ἔχων νεμηθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτούς, οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφὴν· τῇ τριακονταετίᾳ γὰρ μόνῃ κατακλείεται. (N. 3 Κωδ. 7. 34 (in quibus causis cessat loogi). Βασ. L. 12. 3).

M. Ἐάν τις κρατῶν κοινὸν πρᾶγμα νεμηθῇ αὐτὸ ἐξ ὁλοκλήρου διὰ εἴκοσιν ἐτῶν, δὲν ἔχει χρεῖαν τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς· διότι ἀποκλείεται διὰ μόνῃς τῆς τριακονταετίας.

N. Σημειώτεον, ὅτι ὁ συγκύριος καὶ συνδιακάτοχος κτήματος ἀπὸλλυται τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξ ἀδιαιρέτου νομὴν αὐτοῦ μόνον ἀφ' ἧς λαβὴ γίνωσιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συνδιακατόχου νομῆς τοῦ ὅλου κτήματος ἀπεκλειστικῶς δι' αὐτὸν. Δ. Π. 87 τοῦ 1877. Οὐδεμία δὲ τοῦ νόμου διάταξις εἰρίζει, ὅτι ὁ κατέχων τὸ κοινὸν πρᾶγμα συγκύριος κατέχει καὶ ἀναγκασίως ἐξ ἐνόμει τοῦ συνιδιοκτητοῦ αὐτοῦ. Ὁθεν καὶ ὅταν τις τῶν συνιδιοκτητῶν κατὰ ἀποκλειστικῶς τὸ κοινὸν πρᾶγμα διανοίᾳ κυρίου, δικαιούται καὶ κατὰ τὸ συνιδιοκτητοῦ αὐτοῦ νάπευθῇ τὸ περὶ διαταράξεως ἢ ἀποβολῆς ἐν τῇ κατοχῇ παραγγελίᾳ, ὡς καὶ διατάσσεται ἡ κατοχὴ αὐτοῦ ὅπῃ τοῦτο ἀποβάλλεται ἐξ αὐτῆς. Δ. Π. 128 τοῦ 1879.

45. Ὁ εἰδὼς σὺν ἑτέρῳ κοινὸν ἔχειν ἄγρὸν καὶ τοὺς καρποὺς ἄκοντας ἢ ἄγροῦντας τοῦ κοινωνοῦ λαμβάνων ἐν δεσπόξει αὐτῶν εἰ μὴ κατὰ τὸ ἀναλογεῖν αὐτῷ μέρος, ὅστις ἐθέλοι ἐσπεύρειν αὐτοῦς· εἰ γὰρ καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ, ἀλλὰ τῇ γῇ ἐπονται· καὶ ὁ κακῇ πίστει νομεὺς τῶν ὅπως οὖν σκαρέντων καρπῶν ἐν δεσπόξει. (1) (N. 25 πρ. Πανθ. 22. 1 (de usuris). Βασίλ.

(1) Ἐπὶ συνιδιοκτησίᾳ αἱ ἐπιχειρούμεναι ἐπὶ τοῦ πράγματος πράξεις δεόν νά τελῶνται τῇ κοινῇ τῶν κοινωνῶν συναίνεσιν (δὲν ἀρκεῖ δὲ κατὰ τὴν εὐλογιστέραν γνώμην πλειοψηφία τῶν συνιδιοκτητῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται παμπλησία). Ὁθεν δὲν δύναται αὐτοδούλως ὁ κοινωνὸς οὔτε νομικὰ πράξεις, ἀφωρῶσαι εἰς τὸ κοινὸν πρᾶγμα, νά ἐπιχειρήσῃ, οὔτε μεταβιβάσῃ τινά εἰς αὐτὸ νά ἐπενέγκῃ· ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δικαιούται ὁ κοινωνὸς ἀμελοῦντων ἢ δυστροποῦντων τῶν λοιπῶν, νά ἐπισκευάσῃ ἢ ἐναντιώσῃ καὶ μόνος τὸ ἐπισκευῇ ἢ ἐναντιώσας χρῆζον κοινὸν οἰκοδόμημα ἢ εἶναι ('Αρμεν. Β' 8' § 102), 2) δικαιούται ὁ κοινωνὸς μεσοτοῦχοι νά χρῆσθαι διὰ μικροσκοπίας καὶ ζωγραφίᾳ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐλπίπουσαν πλειραν αὐτοῦ κατὰ τὴν N. 18 πρ. § 1 Πανθ. 8. 2, 3) νά ἐπιχειρήσῃ ἀναγκαῖα ἐργα ἐπὶ τοῦ κοινῷ πράγματι, οὐδαμῶς προσβάλλοντα τὰ συμφέρον τῶν συνιδιοκτητῶν, (Ὁ μόνον δ' ὡς νόμος (N. 10 § 1 Πανθ. 3. 5. N. 24 Κωδ. 2. 19) εἰρίζει τοιοῦτό τι, ἀλλὰ καὶ ἡ πολ. δικον. ἀποκρούει τὴν ἀναι-

XXIII. 3. 25. N. 40 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).

Μ. Ὁ γινώσκων ὅτι ἔχει κοινὸν ἀγρὸν μετ' ἄλλου τινὸς καὶ λαμβάνων τοὺς καρποὺς παρὰ τὴν θέλησιν ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συγκυρίου δὲν γίνεται κύριος τούτων, εἰμὴ κατὰ τὸ ἀναλογεῖν εἰς αὐτὸν μέρος, ὅποιοσδήποτε καὶ ἂν ὑπάρξῃ αὐτοῦ· διότι οἱ καρποὶ δὲν ἀκολουθοῦσι τὸν σπόρον, ἀλλὰ τὴν γῆν καὶ ὁ κακῆς πίστεως νομὲς δὲν κυριεύει τοὺς καρποὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἐσπάρῃσαν.

46. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως νομείως ἀγοράσας καλῆς πίστεως δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόσαι. (Γαίου Εἰσηγ. 11 § 60. N. 36 πρ. Πανδ. 41. 3 (de usurpat. et usucap.). § 4 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus).

Μ. Ὁ ἀγοράσας καλῆς πίστεως παρὰ κακῆς πίστεως νομείως δύναται νὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς χρήσεως τὸ πρᾶγμα.

47. Ἐάν τις νεμνηθῇ πρᾶγμα δημόσιον ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτοῦς, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τὴν τῆς τετραετίας παραγραφὴν. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temporaliibus). (N. 6 § 7 Πανδ. 29. 4 (si quis omissa causa test.). N. 18 Πανδ. 41. 3 (de usurp. et usucapionibus). N. 1 § 2 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 1 Κωδ. 7. 37 (de quadriennii praeser.). Ροπαί κεφ. 27 § 3).

Μ. Ἐάν τις νεμνηθῇ ἐπὶ τέσσαρα ἐτη δημόσιον πρᾶγμα, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τῆς τετραετίας τὴν παραγραφὴν.

N. Ἡ ἐν τῇ § 47 διατ. ἐν ἣ ἂν λέξεσι αὐταὶ ἐκφράζουσιν εὐρεῖται ἐννεύει

προσδεδωκέντος συμφέροντος ἀγωγὴν). Σημειώσιον ὅτι, ἐάν κοινωνὸς ἐπιχειρήσῃ μονομερῶς πρᾶξιν, ἢ ἐξ αὐτῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν κοινωνῶν προκύπτουσα σχέσις διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ κοινωνίας ἢ τῶν περὶ δικαιοσύνης ἀλλοτριῶν διατάξεων (βλ. ἐν τούτοις Νομολ. Ἀρείου Πάγου ὑπὸ § 2 βιβλ. γ' τίτλου η'). Ἀλλ' οὐδαμῶς δύναται νὰπαλλοτριώσῃ ἢ ἐπιδαρῇ δι' ὑποθήκην ἢ ἄλλως τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἢ καὶ ὠρισμένον μέρος αὐτοῦ, δικαιούμενος μόνον νὰ ἐκποιήσῃ ἢ ἐπιδαρῇ τὸ ἰδιαιτὸν μέρος αὐτοῦ (τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο ἀποβέβη ἐκ τοῦ ἐν γένει ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων καὶ τῆς διατ. τῶν N. 1, 3 καὶ 4 Κωδ. 4. 32. N. 1 Κωδ. 8. 21). Σημειώσιον προσέτι, ὅτι τὰ ὀρίζοντα καὶ χωρίζοντα δύο γειτονικά κτήματα μεσότοιχα, διαπράγματα ἢ τάκροι λογίζονται κοινὰ κατὰ τεκμήριον τοῦ νόμου καὶ ὑποβάλλονται εἰς τὰς περὶ κοινωνίας διατάξεις· ὑπερχεῖνται δὲ οἱ συνιδιοκτῆται εἰς τὴν κατ' ἀναλογίαν καταβολὴν τῆς ἀναγκαίας δαπάνης εἰς ἐπισκευὴν τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος, καὶ εἰς τὴν ἐξ ἴσου παραχώρησιν τοῦ ἀναγκαίου χώρου πρὸς σύστασιν τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος (ἄρθρον 8 τοῦ Δ. 9 Ἀπρ. 1836), δύναται δὲ νάρθῃ ἢ συνιδιοκτητῆτα τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος μόνον διὰ κινήσεως πάντων τῶν ἰδιοκτητῶν συναινεσίως (N. 5 Πανδ. 1. 1. N. 19 § 1 Π. 10. 8).

(1) Ἴδε σημειώσιν ὑπὸ ἄρθρ. 52.

ἐπ' οὐδενὸς αὐτοκρατορικοῦ νόμου στηρίζεται· ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἡγεῖται ἐννοεῖται ἔχει καὶ τῶν Βασιλικῶν (50. 13) τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ἐπεὶ κατὰ τὸ σκόλιον, ἀδέσποτον θεωρεῖται τὸ πρᾶγμα καὶ μήπω ἔλθον ὑπὸ δεσποτείας τοῦ δημοσίου, δηλονότι προέβλεπε ἢν περιπτώσιν καὶ ἡ § 2 §, εἰ ἢ ἀναφέρονται οἱ τε τῶν Πανδ. νόμοι 10 προειμ. § 1 (44. 3), Ν. 8 § 1 (29. 4) καὶ τοῦ Κωδ. 11. 1 (7. 37) καὶ οἱ τῶν Βασιλ. κεφ. 17 (50. 3) κεφ. 1 (56. 2) κεφ. 9 (51. 3) τὴν τῶν ἀκληρονομήτων παραγραφὴν ὁρίζοντες. Α. Π. 85 τοῦ 1853.

48. Οὐ δύναται ὁ νομεὺς ἐκδικουμένου τοῦ ἀγροῦ, ἐν ἐγχεώρῃ γῆσι καὶ ἔσπειρε, τὸν σπέρρον ἐπᾶραι. (Ν. 25 πρ. Πανδ. 22. 1 (de usuris).

Μ. Ὅταν ὁ γεωργηθεὶς καὶ σπαρεὶς ἀγρὸς ἐκνομεῖται, δὲν δύναται ὁ νομεὺς αὐτοῦ νὰ λάσῃ τὸν σπέρρον.

49. Τὸ ἀπὸ ναυαγίου ἢ ἀποβολῆς διὰ χρονίας χρήσεως οὐ δεσπόζεται· οὐδὲ γάρ ἐστὶν ἀδέσποτον. (Ν. 21 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda poss.). Βασ. LIII. 3. 22).

Μ. Τὸ ἐκ ναυαγίου ἢ χύσεως πλοίου περιερχόμενον εἰς τινὰ πρᾶγμα εἰναι κυριεύεται διὰ χρονίας χρήσεως· διότι δὲν εἶναι ἀδέσποτον.

50. Ὁ ἐξ ἄλλου λαβὼν, κἂν βίᾳ ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει νικᾷ σε ἐνάγοντα· οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβε, παρὰ σοῦ γὰρ νέμεται· πρὸς ἄλλους δὲ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νέμεται, πλέον ἔχει τοῦ μὴ νεμομένου. (1) (Ν. 1 § 9. Ν. 2 Πανδ. 43. 17 (uti possidetis). Βασ. LVIII. 47. 1).

(1) Σημειωτέον ὅτι ὁ ρωμαϊκὸς νόμος καὶ ἡ πολ. ἡμῶν δικονομία πρὸς σταθεύουσιν οὐ μόνον τὴν ἰδιοκτησίαν ἀλλὰ καὶ τὴν νομὴν, ἀσφαλίζουσαι τὸν νεμομένον κατὰ πάσης αὐτοδυνάμεως παρενοχλήσεως τρίτων. Καὶ τὸ μὲν νεμομένῳ, οὐ διαταράχῃ ἀπλῶς ἢ νομῇ διὰ πράξεως ἐπηρεαζόμενῳ ἐπωδότησε τῆς νομῆς τὴν ἐλευθερίαν ἀσκήσιν, χορηγεῖται τὸ παραγγέλλμα uti possidetis, δι' οὐ ἀναγνωρίζεται ἡ νομὴ αὐτοῦ, ὑποχρεοῦται δ' εἰ ὁ ἐναγόμενος νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ γενόμενα (οἷον νὰ καταλύσῃ τὴν ἀνεγερθεὶν παράπηγμα κτλ.), νὰ παύσῃ ἐφεξῆς διαταράττων καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὴν κατὰ τὴν διατάραξιν προεξηρηθεῖσαν τῷ νεμομένῳ ζημίαν (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 21 καὶ 630)· δύναται δ' ὁ ἐναγόμενος νάντιτάξῃ τὴν ἐνστάσιν τῆς ἐνίκουσις παραγραφῆς ἢ τὴν τῆς πλημμελεὺς ἢ ἐπιληψίμου νομῆς (εἰ δὲ δὴλ. ὁ ἐναγὼν ἐκτίσαστο τὴν νομὴν παρὰ τοῦ ἐναγεμένου βίᾳ, λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν)· τῷ δὲ νεμομένῳ, οὐ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ἐλευθερίᾳ ἢ νομῇ διὰ βίας σωματικῆς ἢ ψυχικῆς, χορηγεῖται τὸ παραγγέλλμα unde vi, δι' οὐ ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἐνάγοντα εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀκινήτου, καὶ, ἂν τοχὸν ἀπώλεσεν αὐτὴν, νὰποδώσῃ τὴν αἴψαν αὐτῆς, δύναται δ' ὁ ἐναγόμενος νάντιτάξῃ τὴν ἐνστάσιν τῆς ἐνίκουσις παραγραφῆς ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς ἐπιληψίμου νομῆς· χορηγεῖται δὲ τὸ παραγγέλλμα de precario κατὰ τοῦ κατὰ παράκλησιν νομῆς, ὅστις ἔλαβε τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ἐπιστρέψῃ τὸ πρᾶγμα τῷ παραχωρήσαντι αὐτῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 630)· δὲν ἔχει δὲ οὗτοι οὗτε τὴν

Μ. 'Ο λαβὼν παρ' ἄλλου τινὸς πράγματα εἴτε διὰ τῆς βίας εἴτε κρούσεως εἴτε κατὰ παράκλησιν νικᾷ σε ἐναγόμεν· οὐχὶ θυμῶς καὶ ὡς λαβὼν τούτοις παρὰ σοῦ, διότι νέμεται τοῦτο ἕνεκα σοῦ. 'Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους δέ, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νέμεται, προτιμᾶται τοῦ μὴ νεμομένου.

Ν. 'Ο ἐναγόμενος δὲν ἔχει δικαίωμα παρακρατήσεως διὰ τὰς ἑαυτοῦ δαπάνας ἐπὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν κατεχομένου ὑπ' αὐτοῦ πράγματος, διότι οὕτως τοιοῦτο δικαίωμα καθιεροῖ τὸ Ρ. Δ., οὔτε δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ κατ' ἀναλογίαν ὁ περὶ χρησιδανείου πραγματευόμενος νόμος 1. Π. (18. 6), διότι δὲν ὑπάρχει ταυτότης τοῦ νομικοῦ λόγου ἐν ταῖς σχέσεσι τῆς κατὰ νομὴν παρακλήσεως καὶ τοῦ χρησιδανείου. Α. Π. 106 τοῦ 1876. 'Ὁρεῖται δὲ ὁ κατὰ παράκλησιν νομῆς, ἀλλὰ αἰτούμενος νάποδωσῇ τὸ πρᾶγμα, ἄλλως ἐγείρεται κατ' αὐτοῦ τὸ παράγγελμα de precario, ὅπερ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία κατατάσσει ἐν ταῖς περὶ δικαιοχρῆς δικαίαις (ἀρθρ. 689). 'Ὅθεν ὁ κατὰ παράκλησιν κάτοχος οὔτε τὴν περὶ κατοχῆς ἀγωγὴν οὔτε ἐνστάσιν ἀπορῶσιν εἰς τὸ τῆς παρακλήσεως ἀντικείμενον ἔχει κατὰ τοῦ ὄντος αὐτῷ κυρίου τοῦ πράγματος ἢ τοῦ δικαιοχρῆς αὐτοῦ. Α. Π. 247 τοῦ 1866, 221 τοῦ 1869, 101 τοῦ 1860, 218 τοῦ 1877. 'Ὡς τούναντις ὁ κύριος ἐν παντὶ καιρῷ δύναται νάναγκησῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ λαβὼν τὴν κατοχὴν δὲν δύναται νάποκρούσῃ τὸν κύριον, ὅπου ἀλλήν ἐπ' αὐτοῦ ἀξιώσιν δὲν ἔχῃ ἢ τὴν κατὰ παράκλησιν, δηλονότι τὴν ἐν ἐνόματι τοῦ κυρίου ὑπισταμένην. Α. Π. 8 τοῦ 1867, 365 τοῦ 1863. 'Ἀλλ' ὡς ἔχει τὴν νομὴν οὗτος (ὁ κατὰ παράκλησιν κάτοχος), ἔχει καὶ τὰ περὶ αὐτῆς παραγγέλματα, ὅθεν ἔχει κατὰ τῶν ἄλλων τὴν περὶ ἀποβολῆς ἐκ τῆς νομῆς ἀγωγὴν. Α. Π. 196 τοῦ 1862, 103 τοῦ 1869. 'Ἀλλ' ὁ καλλιεργῶν ἐθνικὸν κτῆμα, κάτοχος δηλονότι ὡς ἐθνικὸν κατὰ παράκλησιν τὸ κτῆμα, δὲν ἐνάγεται κατὰ τοῦ μὴ λαβόντος παρὰ τοῦ δημοσίου τὸ δικαίωμα τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς κατ' αὐτοῦ, εἰ δὲν ἤθελε παραλίπει ἑκουσίως τὴν νομὴν, ἢ δὲ παρὰ τοῦ δημοσίου γενομένη ἐγκατάστασις τινος εἰς τὴν κατοχὴν κτῆματος δὲν προσβίδωσιν αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ περὶ νομῆς παραγγέλματος, μὴ οὕτως σχολαίας, κατὰ τὴν Α. Π. 318 τοῦ 1860. 'Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 217 τοῦ 1867 ὁ κάτοχος ἐθνικῶν γαιῶν ἔχει τὸ περὶ δικαιοχρῆς παράγγελμα, ατε καταβάλλων τὸν τῆς ἐπικαρπίας φόρον καὶ διατελὼν ὡς νομῆς πρὸς τὰ δημοσίου εἰς σχέσιν σιωπηρῶς κατ' ἑῶς ἀνανεουμένης μισθώσεως δημοσίου ἀγροῦ ὡς πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ καρπούμενα κτῆματα.—'Π κατὰ παράκλησιν χρῆσις τῆς οἰκίας, ὑπερβαίνοντος τοῦ ἀντικείμενου αὐτῆς τῆς 60 δραχμῆς, δὲν δύναται νάποδειγθῇ διὰ μαρτύριον. Ἐκ τῆς κατὰ παράκλησιν μεταβιβάσεως τῆς χρήσεως οὕτως συνκλήματός καὶ οὐχὶ οἰονεὶ συνκλήματός. Α. Π. 48 τοῦ 1862. 'Ἐπίσης ἡ κατὰ παράκλησιν καλλιέργεια ἐπὶ γεωμῶρῃ. Α. Π. 361 τοῦ 1866. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ παράκλησιν ὁσὶς ἐστὶν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ λαμβάνοντος διαρεῖν παραχώρησις τῆς χρήσεως πράγματος, ἢ ὅσον δοκεῖ τῷ παραχωρούντι, ὅστις δύναται νὰ ἐπιβιῶσῃ τὴν ἀνάγκην αὐτῆς εἴτε διὰ τοῦ ὁμωνύμου παραγγέλματος εἴτε καὶ διὰ τῆς τῶν προαγγραμμένων συμφωνῶν ἀγωγῆς (Ν. 1 πρ. καὶ 2 πρ. καὶ 8 καὶ 2 Πανδ. (43. 26)). 'Ὅθεν ἐν τῇ εἰσῶσι τῆς κατὰ παράκλησιν δόσεως,

ἐνστάσιν τῆς ἐπιληψίμου νομῆς, οὔτε τῆς ἐκταύσεως παραγραφῆς (χωροῦται τῆς τριακονταετῆς παραγραφῆς). 'Ἐν τῷ καιρῷν εἰρησται ἡ σχετικὴ ἀναλογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

πράξεως κατ' ἐξοχὴν εὐπειρητικῆς, ἐγκρίσται τὸ μὴ δύνανθαι τὸν κατὰ τὴν κλησιν χρώμενον ἀποκρούσαι τὸν δόντα δικαιοῦχον μήτε διὰ τῆς περὶ ἀποχῆς ἀγωγῆς μήτε δι' ἐναστάσεως ἀπορώσεως εἰς τὸ τῆς παρακλήσεως ἀντικείμενον, πολλῶν δ' ἥσσαν δι' ἀνταγωγῆς (actio contraria), ὅτι ἡ εἰς μόνον τὰ τοῦ ἀστικῶς δικαίου σύμφωνα ἀρμύζει καὶ ὅπου ἡ εὐθετα ἀγωγὴ δίδεται, ἀλλὰ τοιαύτη δὲν δίδεται τῷ κατὰ παρακλήσιν κατέχοντι, ἐστὶ δαπανῶν θεωρεῖται, ὅτι πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον δαπανᾷ ὡς ἀπεικων τὴν χρήσεως. Α. Π. 240 τοῦ 1877. — Ὁ ἐπὶ δικταράζῃ κατοχῆς ἐναγόμενος δὲν δύναται συνωδᾷ πρὸς τὴν διὰ τῆς § 50 ἄρμ. καὶ τὸ ἄρθρον 899 § 1 Περλ. Δικον. νὰ προτείνῃ τὴν ἐναστασιν τοῦ ἀπαρδεύτου τῆς κατ' αὐτὴν ἀγωγῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ ἐναγόμενος εἶναι πλημμελής, ὡς ἀντικείμενος τῆς κυριότητος εἰς ἄλλον, διότι ἡ ἐναστασις αὕτη εἶναι ἐκ τῆς καὶ ὡς τρίτου. Α. Π. 76 τοῦ 1849. Ὡσαύτως δὲν δύναται ὁ διὰ τῆς περὶ ἀνακτήσεως βίᾳ ἀραιρεθείσης νομῆς ἐναγόμενος νὰ προσάλῃ τοιαύτην ἐναστασιν ἀλλ' ὁ δι' ἀγωγῆς περὶ κυριότητος ἐναγόμενος ὁ νεμεόμενος ὁ πρᾶγμα δύναται πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νομῆς αὐτοῦ νάρρηθῇ ἐν μίρῃ καθόλου τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 382 τοῦ 1855. Μόνος δὲ ὁ νεμεόμενος τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς νομῆς δύναται νὰ κινήσῃ τὴν περὶ ἀνακτήσεως τῆς νομῆς ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀποβαλόντος αὐτὸν, νάποβλητῇ δὲ τῷ νεμῶν δὲν δύναται ὁ μὴ νεμεόμενος ἀμίσως πρὸ τῆς ἀποβολῆς. (Πανδ. βιβλ. 48 τίτλ. 16 τερμ. 1 § 9 καὶ 23). Α. Π. 199 τοῦ 1848, 107 τοῦ 1850. Κατὰ τὸν ὡμαϊκὸν νόμον καὶ τὸ ἄρθρον 899 τῆς πολ. δικον. ἡ ἀποβολὴ αὐτοῦ τῆς κατοχῆς ὑποτίθεται ἢ τὴν διὰ σωματικῆς βίας ἀραίρεσιν ἢ τὴν ἰσχυροποιδαίαν καὶ εὐλόγου πρὸς παραίτησιν τῆς νομῆς. Α. Π. 194 τοῦ 1850, 179 τοῦ 1855. Κατὰ δὲ τὴν 204 τοῦ 1852 ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ σωματικὴν βίαν, διότι καὶ ἡ ἀνευ αὐτῆς παραίτησις τῆς νομῆς πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κρούσεως πρὸς τὸν ἀραιροῦντα αὐτὴν, καθ' ἣν ὁ μέρης τοῦδε νομῶν νεμεοῖται ὅτι θέλει ἡττηθῇ, ἀποτελεῖ οὐδὲν ἥττον τὴν βίαιαν ἀραίρεσιν τῆς νομῆς. — Ἐκ τοῦ Ν. 12 § 1, Ν. 35 (41. 2) Πανδ. καὶ τοῦ ἄρθρου 829 τῆς πολιτικῆς δικονομίας προκύπτει ὅτι, προκειμένου λόγου περὶ δικαιοκατοχῆς τὸ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ κρίνῃ περὶ κυριότητος. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ δικασθῶσι ταυτοχρόνως ἀγωγὴ περὶ κυριότητος καὶ ἀγωγὴ περὶ κατοχῆς, ἡ δὲ περὶ κυριότητος ἐν περιπτώσει ἐγέρσεως δύο ἀγωγῶν δικαζέται κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς περὶ κατοχῆς. Α. Π. 126 τοῦ 1849. Ἐν δὲ τῇ περὶ νομῆς δίκῃ οὐδὲν ἑξαιρέτως ἐξετάζεται τὸ τῆς κυριότητος ζήτημα Α. Π. τοῦ 1854 δὲν ἐπιτρέπεται ἑκπέντως τῷ ἐναγόμενῳ νὰ προτείνῃ κυριότητα τοῦ ζητήματος, ἰσχυρίζόμενος ὅτι εἶναι κύριος ἢ ὅτι εἶναι ἀσυρὶς εἰς τίτλ. τοῦ ἐναγόμενος. Α. Π. 338 τοῦ 1855. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος κωλύει τὸν δικαστὴν νὰ λάβῃ ὅπ' ὅφει ἐγγραφα, συνάγων ἐξ αὐτῶν τεκμήρια συντελοῦντα εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς δικταράξεως ἢ τῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς νομῆς. Α. Π. 217 τοῦ 1849, 202 τοῦ 1852, 222 τοῦ 1853, 240 τοῦ 1857. Ἀλλ' ἡ περὶ μὴ ἐνώσεως τῶν δύο ἀγωγῶν διατάξις δὲν συνδέεται πρὸς τὴν δημοσίαν τάξιν, θύεν δὲν ἐπέρχεται ἐπὶ τοιαύτῳ λόγῳ ἀναίρεσις Α. Π. 169 τοῦ 1854. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 181 τοῦ 1868 τοῦ ἄρθρου 536 τῆς πολ. δικον. ἀπαγορεύοντες τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐνωσιν ἀγωγῶν καὶ ὑπαγομένων εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς διαδικασίας, δηλονότι συνοπτικῆς καὶ συνήθους, τὸν δὲ ἄρθρου 587 τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐνωσιν ἀγωγῶν, ὅσας διετάχθη ζῆτως, ὅτι διὰ μόνου τῆς ἐκλογῆς τῆς μιᾶς ἀπαιτεῖται ἢ ἑτέρα, τοῦ

ἄρθρον 620 ἀπαγορεύοντος αὐστηρῶς τὴν παράστασιν τῆς περὶ κυριότητος ἀγωγῆς ἐφ' ὅσον ὁρίσταιται ἡ περὶ διακατοχῆς, ἀκυρωτέον ἐστὶν αἰτιότε τοῦ περιέχον τῆς τε κατοχῆς καὶ τῆς κυριότητος ἀπαίτησιν ἐγγράφον ἀγωγῆς. Καὶ τὴν περὶ παραγραφῆς τῆς περὶ νομῆς ἀγωγῆς ἔνστασιν δὲν δύναται νὰ ἐξετάσῃ τὸ δικαστήριον αὐτεπαγγέλτως, διότι καὶ αὕτη, ὡς πᾶσαι αἱ ἐνστάσεις, δεῖον κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον (Πολ. Δικον. ἄρθρον 620 § 1, 562, 160 καὶ 170) νὰ προτείνωνται ἐγκρίτως ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, ταύτας δὲ δύναται νὰ παραιτηθῇ οὗτος ῥητῶς τε καὶ σιωπηρῶς, ἀπέχων τοῦ προτείνειν αὐτάς (Πολ. Δικον. 486 καὶ 487).

51. Ἐάν ὁ γείτων τὸν σαθρωθέντα οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀπειλούμενα πτωσὶν μὴ ἀνανεοῖ, μηδὲ ἀσφαλιζέται με, τοῦ μὴ τινα κινετομίαν παθεῖν ἐξ αὐτοῦ, πέμπομαι εἰς νομὴν. (1) (N. 4 § 1, N. 7 πρ. N. 15 § 11 καὶ 29, N. 23, N. 38 § 1 Πανδ. 39. 2 (de damno infecto). N. 1 πρ. Πανδ. 42. 4 (quibus ex causis in possessionem).

M. Ἐάν ὁ γείτων δὲν ἀνακαινίσῃ τὴν σαθρὰν καὶ ἐταιμιμέρετον οἰκίαν αὐτοῦ, μήτε μὲ ἀσφαλίξῃ ὅτι δὲν θέλω ὑποστῆ ζημίαν ἐκ τῆς πτώσεως αὐτῆς, παραπέμπομαι ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ εἰς τὴν νομὴν τοῦ οἴκου.

52. Ὁ ἀκλήρονόμητα πράγματα νεμηθεῖς ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἔχει κατὰ δημοσίου παραγραφὴν. (2) (N. 1 § 2 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 6 § 7 Πανδ. 29. 4 (si quis omissa causa testamenti). N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temporalibus). N. 1 Κωδ. 7. 37 (de quadriennii praescriptione). Ῥωμαὶ κερ. 27 § 3).

M. Ὁ νεμηθεὶς ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἀκλήρονόμητα πράγματα ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφὴν.

53. Ὁ τὸν οἰονδήποτε ἀγρὸν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δοῦναι τὸν κανόνα. (N. 6 Κωδ. 7. 39 (de praescr. XXX). Βασ. L. 14. 7).

M. Ὁ νεμηθεὶς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ὅποιονδήποτε ἀγρὸν δὲν ἐνάγεται πλέον, εἰ μὴ ἵνα δώσῃ τὸν κανόνα.

54. Περὶ προθύρων θαλασσιῶν ἢ τριακοστῇ Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησὶν ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ παρακειμένου αὐτοῦ καὶ κύριον εἶναι τοῦ εἴ τινας βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαβεῖν ὠφελείας ἐκδιώκειν.

M. Περὶ θαλασσιῶν προθύρων ἢ τοῦ Καίσαρος Λέοντος λ'. νὰρὰ λίγαι,

[1] Ἡ διάταξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει τανῦν.

[2] Ἡ διάταξις αὕτη ἰσχύει καὶ νῦν, μηδαμῶς καταργηθεῖσα ὑπὸ τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου, ἀπὸ τούτου διὰ τῶν ἀρθρῶν 18 καὶ 21 ἀναφερομένου εἰς τὸν Πολιτικὸν νόμον, ἦτοι τὰς παρ' Ἀρμενιστοῦλες διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

ὅτι κυριεύει ἕκαστος τὸν παρακείμενον τόπον εἰς τὰ πρόθυρα αὐτοῦ· καὶ εἶναι κύριος νὰ ἀποδώσῃ τοὺς θέλοντας ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ νὰ ὠφελῶνται ἐξ αὐτῶν.

55. Ὁ κατὰ παράδοσιν λαδὼν παρὰ τοῦ δεσπότου, ἐξ ἐδλόγου αἰτίας, καὶ μὴ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πουδλικιανήν. (1) ὁ γὰρ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πολιτικὴν. (*) (N. Πανδ. 6. 2 (de publiciana in rem actione). Βασ. XV. 2. 1).

Μ. Ὁ ἐδλόγως λαδὼν κατὰ παράδοσιν παρὰ τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος καὶ μὴ κυριεύσας διὰ τῆς χρήσεως ἔχει τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν διότι ὁ κυριεύσας διὰ χρήσεως ἔχει τὴν πολιτικὴν.

Ν. Ἡ πουδλικιανὴ ἀγωγὴ προϋποτίθησιν ἀναγκαίως προηγουμένην νομὴν, καλὴν πίστιν καὶ νόμιμον τίτλον παρὰ τῷ ἐνάγοντι. Α. Π. 160 τοῦ 1850, 344 τοῦ 1860, 298 τοῦ 1862. Ὅθεν χωρεῖ, ὅτε ὁ ἐνάγων ἔλαβεν νομίμως διὰ παραδόσεως τὴν νομὴν καὶ ἐστερήθη αὐτῆς πρὸ τῆς συμπλήρωσεως τῆς χρησιδικτοῦς. Α. Π. 298 τοῦ 1862, 120 τοῦ 1861. Ἐπομένως ὁ μὴ κτησάμενος τὴν κατοχὴν τοῦ κτήματος δὲν δύναται νὰ κινήσῃ τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν. Α. Π. 107 τοῦ 1848. Ἄλλ' ὁ εἰς τὴν ἐπεδικασίαν κτήματι διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ παραλαβὴν ἀπ' αὐτὸ πρὸς αὐτὴν τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ κινήσῃ τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν. Α. Π. 10 τοῦ 1866. Δύναται δὲ νὰ κινήσῃ αὐτὴν καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ ἀρχικοῦ διακατόχου, ὁποχρεούμενος ὅμως εἰς ἀπόδειξιν τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ ιδιότητος, τυχὸν ἀμφισβητούμενης. Α. Π. 344 τοῦ 1860.—Ἡ διεκδικητικὴ καὶ ἡ πουδλικιανὴ ἀγωγὴ κατὰ τοῦτο διαφερούσιν, ὅτι ἡ παραδοχὴ τῆς πουδλικιανῆς ἀπαιτεῖ ὀλιγώτερα προσόντα· ὅθεν τὴν διεκδικητικὴν, πληροτέραν βάσιν ἔχουσιν, δύναται ὁ ἐνάγων νὰ μετατρέψῃ εἰς τὴν πουδλικιανήν. Α. Π. 118 τοῦ 1866.—Ὁ νόμος 96 Πανδ. 6. 2 ἀπαιτῶν ὡς εἴς τε

(1) Ὡς ἐνστάση ἡ ἀγωγὴ αὕτη πουδλικιανὴ ἔκ τοῦ ἐισπραγέντος τῶ πρώτου αὐτῆς ἐν τῷ πραιτωρικῷ διατάγματι πραιτορος Πουδλικίου. Προσταταίει δὲ αὕτη ὡς ἔκ τῶν ἐν Ἀρμεν. αὐτοκρατορικῶν διατάξεων προσταταίει τὸν νομῆντα καλὴν πίστιν καὶ νόμιμον τίτλον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἔκ τῶν προσόντων τῆς νομῆς πρὸ τῆς συμπλήρωσεως τῆς χρησιδικτοῦς. Ἐννοεῖται μάλιστα ὅδ' ἀπαιτεῖται νομὴ ἰδία τοῦ ἐνάγοντος, οἷον ἐπὶ κληρονομίας καὶ κληροδοσίας, ὅτε γίνεταί τις κύριος τοῦ κληρονομηθέντος ἢ κληροδοτηθέντος καὶ ἔχει τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν καὶ ἂν δὲν ἀπύκτουσιν τὴν νομὴν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἀληθὴς ιδιοκτήτης τοῦ πράγματος δύναται νάντιναι κατὰ τῆς πουδλικιανῆς ἀγωγῆς τὴν ἐνστάσιν τῆς νομίμου δεσποτείας, ἐκτὸς ἐν ἡ ιδιοκτησία αὐτοῦ στηρίζεται ἐπὶ χρησιδικτοῦς ἐπισημασθεῖς τὸν τίτλον ἢ ἔλαβεν ἤδη τὴν διατίμησιν τοῦ πράγματος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐξ ἀγορασίας, ἀπὸ ληγάτου, ἢ θανάτου αἰτίαι δεσποῦς, ἢ ἀπὸ προκίβης, ἀπὸ κρίσεως, ἀπὸ καταβολῆς ἔξω δικαστηρίου γινωμῆς, ἀπὸ νοθείας αἰτίας, ἔκ τῆς τοῦ ἀρχόντος παραδόσεως, ἀπὸ τοῦ πρσπραγαγεῖν τὴν τῆς δίκης διατίμησιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐξ ὧν αἰτιῶν ὁ δεσποτεία τοῦ πράγματος ἐπὶ τὸν λαδόντα παρεχόμενον μετατίθεται ἀπὸ τοῦ πρὶν δεσπότου. Εἰ δὲ μὴ ἦν ἐκεῖνος ὁ πρὶν κατέχων τὸ πρᾶγμα γινώσκων δεσποτῆς, ἐκπεσὼν τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, ὁ λαδὼν κινεῖ τὴν πουδλικιανήν.

τῶν ὅρων τῆς πωδελικιανῆς ἀγωγῆς· νὰ μὴ ἦναι τὰ ἀντικείμενα αὐτῆς πρᾶγμα εἰρηνημένον τῆς χρησικτησίας ἐννοεῖ τῆς τακτικῆς τῆς ἐκ τῆς δεκατοῦς νομῆς προερχομένης, ἐπ' οὗ ἡ ἀγωγή δίδεται εἰς τὸν λαβόντα τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦς ὅρους τῆς χρησικτησίας ταύτης καὶ μὴ αὐτὴ συμπληρώσασθαι αὐτήν. (N. 1 Πανδ. 6. 2). Ὅθεν ἡ ἀγωγή δὲν ἔχει χώραν προκειμένου περὶ πραγμάτων μὴ δεσποζομένων διὰ τῆς δεκατοῦς κτητικῆς παραγραφῆς· ὅθεν ἐπὶ κτημάτων, ἀνηκόντων εἰς Μονήν, ἢ ὑπόκεινται εἰς τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου τεσσαρακονταετῆ παραγραφὴν (N. 26 Κωδ. 1. 2), δὲν ἐφαρμόζεται ἡ πωδελικιανή, τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀνεφαρμύστον αὐτῆς δικαιοῦται πρὸς ἀναγόμενος νὰ ἐπιτιμωθῇ, ἅτε διὰ τῆς τοιαύτης ἀντιρρήσεως ἀμφισβητῶν τὸ στοιχεῖον τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς καὶ μὴ ἀντιτάσσων ἐνστάσεων, ὅπως ἐξετασθῇ ἐάν προτείνηται ἐκ δικαιοῦματος τρίτου. Α. Π. 222 τοῦ 1883. Ἐκ δὲ τοῦ N. 9 Πανδ. (6. 1) καὶ N. 8 Βασ. (15. 1) προκύπτει ὅτι ὁ ἀπωσθέντες νερόμενος (εἴτε δηλ. φυσικῶς εἴτε καὶ διανοίᾳ κυρίου) καὶ δυναμένος ἀποκαταστήσαι τὴν νομὴν καλῶς ἀνάγεται τῇ περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῇ. Ὅθεν καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν δοὺς ἀνάγεται δι' αὐτοῦ (καίτοι διατηρῶντος τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ κατὰ παράκλησιν λαβόντος), διότι καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν δοὺς δύναται ἀποκαταστήσαι τὴν νομὴν κακτεγμένης ταύτης νομῆς. Δὲν ἀντίκειται δὲ εἰς τοῦτο οὐτὲ τὰ ἄρθρα 88 καὶ 89 τῆς πελ. δίκης. καθ' ἃ ὁ ἀναγόμενος ἐπὶ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς καὶ ἐν ἐνόμῳ ἄλλου κατέχων δύναται νὰ προσεπικαλέσῃ τοῦτον εἰς τὴν δίκην, καί, μὴ εμφανισθέντος αὐτοῦ, θεωρεῖται πληρεξούσιος αὐτοῦ, οὐδὲ ἡ διαταγὴ τοῦ ἀρθροῦ 282 ἐδ. 2 τῆς πελ. δίκης. καὶ ἡ τοῦ νόμου 2 Κωδ. (8. 19), καθ' ἣν ὁ ἀνάγων δύναται νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν δίκην, ἢν κατὰ τοῦ φυσικοῦ κατόχου ἐκίνησεν, ἐκείνου οὐ ἐξ ἐνόμματος οὕτως κατέχει, καὶ μὴ εμφανισθέντος τούτου, διεξάγεται ἡ δίκη μετὰ τοῦ φυσικοῦ κατόχου, ὃ δὲ νόμος κατόχος δὲν δύναται κατὰ τὸ ἄρθρον 282 πελ. δίκης. νὰ προσβάλῃ πάλιν τὴν ἀπόφασιν, κατὰ δὲ τὸν μνησθέντα τοῦ Ρ. Α. νόμον ὑποχρεοῦται νὰ διεκδικήσῃ, ἐν ὃ ἀναγόμενος φυσικὸς κατόχος ἀπολείσῃ τὴν δίκην καὶ ἀπαρνηθῇ ἀποκαταστήσῃ τὴν νομὴν, διότι ἐκ τῶν ὁρισμῶν τοῦ νόμου περὶ τοῦ τί δύναται νὰ ἀπαρνηθῇ κατὰ τοῦ νόμου κατόχου, εὐαίς ἀνάγεται ὁ φυσικὸς κατόχος μόνον, εἴτε ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν δίκην ταύτην ἐναγόμενου, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀναγοντος, δὲν ἔπεται ὅτι ὁ νόμος κατόχος δὲν δύναται νὰ ἦναι καὶ οὗτος ἀναγόμενος κύριος κατὰ τὴν περὶ διεκδικήσεως ἀγωγὴν, ἐπ' οὗ καὶ οὗτος δύναται ἀποκαταστήσῃ τὴν νομὴν ὡς κακτεγμένης ταύτης. Α. Π. 253 τοῦ 1878. Σημειώτέον, ὅτι ὁ ἀναγόμενος διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς δύναται ἀείπειν ἀπαρνηθῆσθαι τὸ κύρος τοῦ τίτλου τοῦ ἀναγοντος. Α. Π. 409 τοῦ 1864. Δύναται δηλονότι οὐ μόνον ἀπαρνηθῆσθαι τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοδότη τοῦ ἀναγοντος, ἀλλὰ καὶ τὸ κύρος τῆς δικαιοσύνης τοῦ πλειστηριασμοῦ, δι' οὗ ὁ ἀνάγων ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐκτῆσται τὴν κυριότητα τοῦ κτήματος. Α. Π. 45 τοῦ 1868. Δύναται οὐχ ἔτιον νὰ προσβάλῃ καὶ ἑλλειψὶν παραδόσεως (ἀντικαταστάσεως διὰ τῆς μεταγραφῆς). Α. Π. 286 τοῦ 1859. Δύναται προσετι νάντιτάξῃ τὴν ἐνστάσιν περὶ τοῦ πωληθέντος καὶ ἀγορασθέντος πράγματος, ἐάν ἀλλῶς τῷ ἐγένετο πώλησις τοῦ διεκδικουμένου κτήματος καὶ προσετι ἐκτῆσται τοῦτο δι' ἰσχυροῦ συμβολαίου. Α. Π. 16 τοῦ 1864. Κατὰ τὴν Νεαράν 18 κατ. 10 ὁ ἀναγόμενος δύναται νάντιτάξῃ εἰς τὴν περὶ κυριότητος ἀγωγὴν πραγματικὰ δικαιώματα κυρίως παραχωρηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀναγοντος ἢ τοῦ δικαιοδότη αὐτοῦ,

ἀλλ' ἐν ἀρνηθείς τὸ πρῶτον τὴν τοῦ ἐνάγοντος κυριότητα ἀντιτείνον
μετὰ ταῦτα τὴν προσαχθεῖσαν ἀποδείξιν τῆς κυριότητος, ἐπιφέρει οὐδὲν
ἤττον νὰ μεταβιβάσῃ τῷ ἐνάγοντι τὴν νομὴν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ἔχον
νὰ ἐπιδιώκῃ μετὰ ταῦτα τὰ προτεινόμενα πραγματικά δικαιώματα. Ἀλλὰ
παρ' ἡμῖν ἡ διατάξις αὕτη δὲν ἰσχύει, ὅτι ἀντικειμένη εἰς τὰς διατάξεις
τῆς παλ. ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἃς αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἐνοστάσεις καὶ πᾶσι
ἐν γένει πρὸς ὑπεράσπισιν κατὰ τῆς ἀγωγῆς πρὸτασις προτείνονται τὸ βρα-
δυτέρον ἐν τῇ πρώτῃ συζητήσει. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ κύριος τοῦ κτήματος
δύναται νὰ προσβάλῃ τὸν τίτλον τοῦ ἐνάγοντος, Α. Π. 55 τοῦ 1847, 281
τοῦ 1851, 221 τοῦ 1852, 215 τοῦ 1853, 45 καὶ 108 τοῦ 1857, 104 καὶ 114
τοῦ 1860, 357 τοῦ 1861, 135 τοῦ 1862, 351 τοῦ 1864. Ὅθεν ὁ κατέχων
δικαικικουμένου γηπέδου, ἐφ' οὗ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνήγειρεν ὑδρομύλην, ἐπι-
λόγῃ δὲι ὁ ἐνάγων ἠγόρασεν αὐτὸ παρὰ τοῦ δημοσίου, δύναται νὰ νεντιτεῖ-
δῇ ἡ ἀγορὰ δὲν ἐκτείνεται εἰς τὸ γηπεδόν, Α. Π. 55 τοῦ 1847. Ὡσαύτως
δύναται ὁ ἐναγόμενος νὰ προτείνῃ τὴν μὴ ὑπαρξίν συμφοραίου ἐπιστήμης
περὶ πωλήσεως ἀκινήτου, Α. Π. 221 τοῦ 1852. Ὡσαύτως νὰ προσβάλῃ τὴν
ἀκύρωσιν τοῦ δωρητηρίου, δὲι ὁ μεταβιβάσθῃ τῷ ἐνάγοντι τὸ κτῆμα,
Α. Π. 215 τοῦ 1853. Ὡσαύτως νὰ νεντιτῇ τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ
ἐνάγοντος, Α. Π. 47 τοῦ 1867. Ἐν γένει δὲ κατὰ κανόνα ὁ περὶ κυριότη-
τος ἐνάγων ἐπιφέρει νὰ ποδείξῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τίτλον, ὅσακις ὁ ἐναγόμε-
νος προσβάλλει τὸ κύριον καὶ τὴν ἰσχὴν αὐτοῦ, Α. Π. 185 τοῦ 1869.
Ὅχι ἤττον πᾶς ἐπὶ δικδικήσῃ ἐνάγων δικαιούται διὰ τὴν περὶ τὴν ἀπο-
δείξιν δυσχερείαν νὰ ἐνώσῃ καὶ ἐπικαλέσθῃ κατὰ προτίμησιν τὴν πον-
θλικανὴν τῆς ἐπιδοθητικῆς εἰσαγομένης συγχρόνως δικδικητικῆς ἀγω-
γῆς, ὅτι οὐ τὰ κατὰ νόμον ἀπαιτούμενα στοιχεία τῆς πρώτης ἐνοπαρῶ-
σιν ἐν τῇ δευτέρᾳ, Α. Π. 308 τοῦ 1869. Κατὰ τὸν νόμον τὸ τῆς δικδι-
κήσεως δικαίωμα ἔχει κατὰ παντὸς μὲν κατέχων, πλὴν τοῦ δεσπότη, ὁ
δύναται νομίμου τίτλου καὶ καλῇ πίστει ἀγοράσας καὶ παραλαβὴν παρὰ
τοῦ μὴ ὄντος δεσπότη τοῦ πρᾶτον πρᾶγμα ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀλλοτριότητος
αὐτοῦ, κατὰ δὲ τοῦ κατέχοντος δεσπότης χωρὶ δικδικητικῆς, ἐν πρὸς ταῦτα
καὶ τὸ τῆς δεσποτείας δικαίωμα διὰ χρονίας νομῆς ἐκτέτακτο ὁ ἀγοραστής, ὁ
δὲ ἐν κυρίῳ τῆς πράξεως ἢ τῆς παραλαβῆς γινώσκων τὸ ἀλλότριον τοῦ
πράγματος δύναται ἐκπεῖσιν αὐτοῦ δικδικῆσαι κατὰ τοῦ κατέχοντος, εἰςδὲ
πιστε καὶ ἐν ἡ αὐτός, καὶ εἰ ἐπὶ δικαστίῳ ἢ εἰςδικαστίῳ ἐνέμετο, Α. Π.
206 τοῦ 1862. Ἀλλ' ὁ μὴ παραλαβὴν (ἢ κατὰ τὸν νέον νόμον μὴ μετα-
γράφας) τὸ ἀκίνητον ὡς μὴ κύριος δὲν ἔχει δικδικητικὴν ἀγωγὴν, Α. Π.
88 τοῦ 1862. Εἰρησθῶ δὲ, ὅτι ἡ δικδικητικὴ ἀγωγὴ χωρεῖ οὐ μόνον κατὰ
τοῦ διανοεῖ κυρίου κατέχοντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐνόματι
κατέχοντος, Α. Π. 91 τοῦ 1865, 45 τοῦ 1868.—Ὁ ἐνάγων ἐρίων, δὲι
παραλαβὴν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ μετὰ τὴν πώλησιν τὸ δικδικουμένου
κτῆμα, δὲν ὑποχρεοῦται καὶ νὰ ἐρίσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ τὴν χρεὶν, ὅτι οὐ κα-
τέχει αὐτὸ ὁ ἐναγόμενος, διότι τοῦτο, ἀποτελοῦν τὴν βίον τῆς περὶ παρα-
γραφῆς ἐνοστάσεως αὐτοῦ τοῦ ἐναγομένου, αὐτὸς οὖτος ἐπιφέρει νὰ ἐρίσῃ καὶ
ἀποδείξῃ, Α. Π. 98 τοῦ 1877.—Τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ 588 § 3 τῆς Πολ. Δικον. ἐπι-
φέροντος, ὅτι τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγωγῆς διεν πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ περιέχῃ καὶ
τὸ δικαίωμα, ὃ κέκεται ὁ ἐνάγων νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν, καὶ τὰ περι-
στατικά, ἐφ' ὧν στηρίζει οὗτος τὰ ἀξιώσεις αὐτοῦ, τοῦ δὲ Π. Ν. θεωροῦν-
τος συστατικὸν στοιχείον τῆς χρησιμότητος οὖν τῷ τίτλῳ καὶ τῇ ἐξ' αὐτοῦ

ορίαν χρόνον νομῇ, καὶ τὴν καλὴν πίστιν, ἥτις ἐνεκα τούτου ῥητῶς ἐν τῇ ἀγωγῇ δίδεν ἀναφέρεται, μηδὲν διὰ τεκμηρίου ἀναπληρουμένης τῆς τοιαύτης ἑλλείψεως, ἔπεται ὅτι ἀγωγὴ, ἐν ᾗ αὕτη δὲν ἀναφέρεται, εἶναι ἀκυρὸς. Δ. Π. 16 τοῦ 1881, 211 τοῦ 1884.

56. Τῷ κατ' εὐλόγον αἰτίαν λαβόντι πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντι δίδεται ἡ πoubλικιανή. (1) (*) (N. 3-6 Πανδ. 6. 2 (de Publiciana in rem actione). Βασ. XV. 2. 3. N. 13 πρ. Πανδ. 0. 2 (de Publiciana in rem actione). § 4 Εἰσγγ. 4. 6 (de actionibus).

Μ. Ἡ πoubλικιανὴ ἀγωγὴ δίδεται εἰς τὸν λαβόντα εὐλόγως πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντα τῆς νομῆς αὐτοῦ.

57. Ἐὰν ἀπὸ προικδς λάβῃ τις ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται αὐτὸ διὰ χρήσεως δεσπάζειν· ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν κινητῶν δηλονότι, ἐπειδήπερ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων οὐκ εὐχερῶς τὸ ἐλάττωμα διαδραμεῖται διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς κλοπὴν. (N. μον. Κωδ. 7. 28 (de usucapione pro dote). Βασ. L. 8. 3).

Μ. Ἐὰν λάβῃ τις ὡς προικὰ ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως· τοῦτο δὲ ἰσχύει ἐπὶ τῶν κινητῶν, διότι ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τὸ ἐλάττωμα (τῆς ἀλλοτριότητος) δὲν χωρεῖ εὐκόλως ὡς ἀναφέρεται εἰς τὴν κλοπὴν αὐτῶν.

58. Πoubλικιανὴ ἐστίν, ἡ ἀνακαλουμένη τὴν νομὴν τῷ μήπω διὰ κυριότητα δεσπόσαντι καλῇ πίστει νομῇ. (2) (Γαίου Εἰσγγ. IV. § 36. τιτλ. Πανδ. 6. 2 (de Publ. in rem. actione).

Μ. Πoubλικιανὴ ἀγωγὴ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἀνακαλεῖ τὴν νομὴν εἰς τὸν καλῶς πίστεως νομέα, τὸν μὴ ὄντα ἐπὶ διὰ τῆς χρήσεως τέλειον κύριον.

59. Ἡ πoubλικιανὴ μίμησιν ἔχει δεσποτείας καὶ οὐ φιλικῆς νομῆς. (3) (N. 7 § 6 Πανδ. 6. 2 (de Publ. in rem actione). Βασ. XV. 2. 7).

Μ. Ἡ πoubλικιανὴ ἀγωγὴ ἔχει μίμησιν κυριότητος καὶ οὐχὶ φιλικῆς νομῆς.

60. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκλήτορος συμψηφίζεται. (4) (N. 11 Κωδ. 7. 33 (de praeser. longi). Βασ. L. 11. 11).

(1-3) Ὡς ἀνωτέρω σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 55.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐπὶ τῆς παρούσης ἀγωγῆς, ἔπει οὐκ εἰς ἀρχῆς ἡ δεσποτεία ἐμπέμπηται τῇ νομῇ, ἀλλὰ διὰ χρόνου νομῆς περιγίνεται, ὅπου εἶναι ἀδιάκοπος ἡ νομὴ· εἰ γὰρ πρὸς ἡμέραν μὴ νομηθῇ, δοκεῖ ἡ νομὴ πρὸς τὸν ἀληθῆ δεσπότην ἐκτρέχειν καὶ τῇ διακοπῇ τὴν δεσποτείαν ἀναθεῖναι.

(4) Κατὰ ταῦτα ἡ χρησιμεύουσα ἐξακολουθεῖ τρέχουσα καὶ ὅπου τοῦ διαδόχου τοῦ νομῆως γενικοῦ ἢ εἰδικοῦ, δηλονότι ἐκ τῆς χρησιμεύουσας τοῦ προκατόχου χρόνος προστίθεται εἰς τὸν τοῦ διαδόχου. Καὶ ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ προκατόχου ἐρξαμένη χρησιμεύουσα ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον αὐτῆς καὶ μετὰ τὸν

Μ. Ἐν τῇ χρονίᾳ νομῇ προσλογίζεται καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτῆτορος.

Ν. Σημειώτέον, ὅτι ἐπὶ παραγώγου κτήσεως ὁ διεκδικῶν κατὰ τρεῖς ὑποχρεούται νάποδείξῃ τῶν προκτῆτορων τὴν κυριότητα, ἐπ' ὅσον αὐτὸν ἀποφασίζεται καὶ μέχρις ἐκείνου τοῦ προκτῆτορος, ἐν ᾧ διὰ τῆς προσθήκης τῆς νομῆς τοῦ διεκδικούντος συμπληροῦται ἡ χρησικτησία. ὅθεν κατὰ τὴν ἐπ' ἀρροατηρίου συζητήσιν, ἀμφισβητούμενης τυχὼν τῆς κτήσεως τῶν ἐκ καιοπαρόχων, δικαιοῦται ὁ διεκδικῶν, βελτιῶν τὴν ἀγωγὴν, νά ἐρίσῃ, καὶ τὸν τρόπον τῆς κτήσεως αὐτῶν, εὐδαμῶς ἐκ τούτου ἐπηρεαζομένου τοῦ κυρίου αὐτῆς. Α. Π. 214 τοῦ 84. (188 καὶ § 84 παρόντος τίτλου).

61. Οἱ τῶν ἱερῶν ναῶν τόποι, καὶ κατενεχθέντων τῶν ναῶν οὐδὲν ἥτιόν εἰσιν ἱεροὶ καὶ ἀδέσποτοι· ὁ γὰρ ἅπας γενόμενος ἱερὸς τόπος οὐδενὶ τρόπῳ παύεται τοῦ ἱεροῦ εἶναι. (1) (Ν. § 3 Πανδ. 1. 8 (de div. rerum). Βασ. XLVI. 3. 5).

Μ. Οἱ τόποι τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ναῶν μένουσιν οὐχ ἥτιον ἱεροὶ καὶ ἀκυρίευτοι· διότι ὁ γενόμενος ἅπας ἱερὸς τόπος καὶ οὐδὲν τρόπον παύει ὢν ἱερὸς.

62. Ἐπὶ τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομὴ τῷ μὴ ἔχοντι δικαίον. (2) (Ν. 4 Πανδ. 41. 8 (de mortuo inf.). Βασ. LIX. 2. 4).

Μ. Ἐπὶ τῶν τάφων ἡ χρονία νομὴ δὲν ὠφελεῖ τὸν μὴ ἔχοντα δικαίωμα.

63. Οὐκ ἔστι κακὴ πίστις νομεύς ὁ δεδωκὼς τὸ τίμημα (Ν. 126 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3 126).

Μ. Ὁ δοὺς τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεύς.

64. Ὁ κατὰ κέλευσιν ἀρχοντικὴν ἀγοράσας καλὴν πίστιν

νατοῦ αὐτοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ κληρονόμου, πλὴν ἂν ἐν τῷ μεταξὺ περιτῶν ἢ νομῇ εἰς τρίτον πρόσωπον ἢ ὁ κληρονόμος ἦτο κακῆς πίστεως, ὁ δὲ εἰδικὸς διάδοχος ὑπολογίζεται εἰς τὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ νομῆς οὐ μόνον τὸν τοῦ ἀμίστου προκατόχου αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τὸν περαιτέρω προκατόχου χρόνον. Διότι δὴλον ὅμως, ὅτι ἀπαίτεται ἀμφοτέρων ἡ νομὴ νά ᾖ τὴν προσόντα τῆς χρησικτησίας, δηλονότι νόμιμον τίτλον καὶ καλὴν πίστιν καὶ νά ᾖ καὶ ἄμιστος καὶ ἀδέσποτος ἢ μετάδοσις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον. Θεωρουμένου δὲ κατὰ τὰς πηγὰς (Ν. 19 Πανδ. 41. 8. Ν. 6 § 1 Πανδ. 44. 8. Ν. 18 § 2 Πανδ. 41. 2) εἰσὶν εἰδικοὶ διάδοχοι καὶ τοῦ ἐπὶ τῇ βίᾳ διαλυτικῆς αἰρέσεως ἢ ἀναστροφῆς ἀνακτῆσαντες τὸ πωλητὴν ὅτι αὐτοῦ πρᾶγμα, ὑπολογίζεται φυσικῶς καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν ὁ χρόνος τῆς νομῆς τοῦ ἀγοραστοῦ.

(1-2) Σημειώτέον, ὅτι κατὰ τὸ τανὺν ἰσχύον Διὰτ. 26 Ἀπρ. 1884 περὶ ἰδιοκτησιῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν οἱ ναοὶ λογίζονται τοῦ δημοσίου μέχρις οὗ ἰδιωτικῆς ἢ κοινότης ἀποδείξῃ, ὅτι ἀνήκει αὐτοῖς ὁ ναός. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐν τοῖς δήμοις ἡμῶν ναοὶ, ἐνοριακοὶ ὄντες, διακονοῦνται ὑπὸ ἐκκλ. συμβουλίων, ὑπὸ τοῖς οἰκείοις δήμοις ὑπαγομένῳ ἔπεται, ὅτι οἱ ναοὶ καὶ τὰ παρεπόμενα αὐτοῖς πρᾶγματα εἰσὶ τῶν δήμων. Κατὰ δὲ τὸ Δ. 28 Μαρτίου 1884 περὶ νεκροταφείων (ἐρθρ. 2) τὰ νεκροταφεῖα, διὰ δημοτικῆς δαπάνης κατασκευαζόμενα, ἀνήκουσιν τοῖς δήμοις.

μέγ' ἐστίν. (N. 137 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 137).

M. 'Ο ἀγοράσας δυνάμει δικαστικῆς ἀδείας εἶναι καλῆς πίστεως νομεύς.

65. 'Εν ἴσῃ αἰτία κρείσσων ἐστίν ὁ νεμόμενος. (1) (N. 128 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 128).

M. 'Εν ἴσῃ αἰτία προτιμᾶται ὁ νομεύς.

66. 'Ο δόλῳ παυσάμενος νέμεσθαι ὡς νεμόμενος καταδικάζεται. (2) (N. 131 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 131).

M. 'Ο δόλιως παύσας νά νέμηται καταδικάζεται ὡς νομεύς.

TITΛ. B'.—Περὶ ἀναγυρίας.

1. 'Αναγυρία λέγεται, ὅταν τις γράψας οἰκιοχειρῶς καὶ ὁμολογήσας λαβεῖν ἀργύριον ἢ νομίσματα ἢ οὐδὲ ὅλως ἔλαβεν, ἅπερ λαβεῖν ἐγγράφως καθωμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, οὐ μὴν τόσα, ὅσα λαβεῖν αὐτὸς διὰ ἰδίου γράμματος ὁμολόγησεν. (N. 1 καὶ N. 14 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). N. 1 Κωδ. 8. 33 (si pignoris conventionem). πρ. Εἰσηγ. 3. 21 (de litter. obligat). § 2 Εἰσηγ. 4. 13 (de exceptionibus).

M. 'Αναγυρία λέγεται, ὅσῃς γράψας τις ἰδιοχειρῶς καὶ ὁμολογήσας παραλαβὴν ἀργυρίου ἢ νομισμάτων ἢ δὲν ἔλαβε πᾶσιν, ὥσων τὴν παραλαβὴν ἐγγράφως ὁμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, ἀλλ' οὐχὶ ὅσα διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ ὁμολόγησεν ὅτι ἔλαβεν.

2. Οὐ μόνον ὁ μηδὲν λαβὼν ἐξ ὧν ἐχειρογράφησεν, ἀντιτιθῆσιν ἀναγυρίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ πλείονα, ὧν ἔλαβε, χειρογραφήσας. (3) (N. 2 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Βασ. XXIII. 1. 64. N. 9 Κωδ. αὐτέθ.).

(1) *Ὅθεν ἐπὶ πονδολικανῆς ἀγωγῆς, ἐάν τις ἐνάγων καὶ ὁ ἐναγόμενος ἔχωσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ προσόντα τῆς χρησικτησίως, προτιμᾶται ὁ ἔχων τὴν νομὴν ἐναγόμενος.

(2) *Ὅθεν ὁ ἐπίτηδες καὶ ἵνα διαρύῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐγενησομένην διεδικητικὴν ἀγωγὴν παυσάμενος νέμεσθαι (διὰ τῆς εἰς ἄλλον μεταβίβασως τοῦ πράγματος ἢ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ) λογίζεται ὡς νεμόμενος καὶ δεῖται νά ὑποστῇ τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα.

(3) *Ἡ ἐνστασις αὕτη, πηγάζουσα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ P. Δ., ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα δὲν ἀπεικινύουσι πρὶν ἢ παρῆλθῃ ὁρισμένος χρόνος τὴν βεβαιουμένην δι' αὐτῶν ἀρίθμησιν, ἐξηφανίσθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἣν τὰ ἐγγράφα ἀποδεικνύουσιν ἅμα τῇ ἐκδόσει αὐτῶν. (*Ὁρα καὶ Παπαρρόγγ. 'Ενεχ. Δ. § 374 σημ. 8. Καλλιγῶ *Ενεχ. Δικαίου α' ἐκδ. σελ. 148. Οἰκον. Πολιτ. Δικον. δ' ἐκδ. § 161 ὅπισθ.).

Μ. Οὐ μόνον ὁ μὴδὲν λαβὼν ἐξ ὧν ὁμολόγησεν ἰδιοχείρως ἔτι ἔλαβε καὶ καιοῦται νὰ προβάλλῃ τὴν ἀναγυρίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὁμολογήσας ἰδιοχείρως ἔτι ἔλαβε πλείονα τῶν πράγματι ληφθέντων.

3. Ὁ ἐπιγινούς τὴν τοῦ γραμματείου πίστιν καὶ ἀπαξ ἀρξάμενος καταβάλλειν δεκεῖ ἐπιγινώσκειν τὴν ἀπαριθμῆσιν καὶ οὐκ ἔχει τὴν τῆς ἀναγυρίας παραγραφὴν. (N. 4 Kωδ. 4. 30 Bas. XXIII. 1. 66).

Μ. Ὁ ἀναγνωρίσας τὴν πίστιν τῆς ὁμολογίας καὶ ἀρχίσας ἀπαξ καὶ καταβάλλῃ φαίνεται ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν παραλαβὴν τῶν νομισμάτων καὶ δὲν ἔχει ἐφεξῆς τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀναγυρίας.

4. Ὁ λέγων ὅτι οὐ γέγονεν ἀριθμῆσις, εἰ μὴ ἐντὸς διατίας ἢ ἐναγθῇ ἢ διαμαρτύρηται περὶ τούτου, οὐδεμίαν ἔχει δικαιοσύνην. (1) (N. 10 Kωδ. 4. 30 de non numerata pecunia) Bas. XXIII. 1. 72).

Μ. Ὁ διατεινόμενος, ὅτι δὲν ἐγένετο ἀριθμῆσις, μὴ ἐναγαγὼν ἐντὸς διατίας ἢ μὴ διαμαρτυρηθεὶς περὶ τούτου, δὲν ἔχει τινὰ δικαιοσύνην.

5. Ἐὰν ἐγράφη μὲν ἐν τῷ προικῷ συμβολαίῳ ποσότης προικὸς μὴ ἀπεδόθη δέ, ἔξεστι καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς πατρὶ, εἰ συνυπεδέξατο τὴν προῖκα, καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ ἀπλῶς παντὶ προσώπῳ τῇ προῖκα αἰτουμένῳ ἀντιτιθέναι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς αὐτῆς κληρονόμοις ἀναγυρίαν εἰς ὅσον ἐνιαυτοῦ, ἀριθμουμένου συναπτῶς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. (2) (N. 3 Kωδ. 5. 15 (de dote cauta non numerata). N. 14 § 4 Kωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Νεαρά 100 prael.).

Μ. Ἐὰν ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ ἐγράφη ποσότης προικὸς, ἀλλὰ δὲν ἐδόθη αὕτη, δύναται καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἀνδρὸς ἀν συνυπεδέξατο τὴν προῖκα, καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ἀπλῶς πᾶν προσώπον, ἀπαιτούμενον τὴν προῖκα, νὰ ἀντιτάσῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς ἐνστάσιν ἀναγυρίας ἐντὸς ἔτους· λογίζεται δὲ τὸ ἔτος συναπτῶς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.

6. Τῆς προικὸς μὴ ἐπιδοθείσης ἐν συναστῶτι τῷ γάμῳ, εἰ μὲν πρὸ τῆς τριετίας τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ, οὐδεμίαν μέμψιν ἔχει μὴ ἐπιζητήσας τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἐπέζησεν ἐν τῷ γάμῳ ἀνήλικος ὢν ἕως δεκαετίας, αὐτὸς ὑπόκειται ἐκ τῶν ἰδίων καὶ θέν δύναται πληροῦν τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἀνήλικος ᾗ ἐν συναστῶτι τῷ γάμῳ, μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα ἐχέτω δεκαετίαν· εἰ δὲ μὴδὲ τότε ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, πάλιν αὐτὸς ὑποκείσθω τῇ γυναικὶ. Εἰ δὲ μῆτε κατὰ δεκαετίαν ἀπαιτήσῃ, ἐν ὅλῃ συστάσει

(1-2) *Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 2.

τοῦ γάμου ἐνῆλικος ὡς ἡ μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα καὶ τὴν προσ-
 ὄχνην τῆς δεκαετίας μηδὲν ἀπαιτήσας τελευτήσῃ, πρὸς τοὺς
 κληρονόμους αὐτοῦ ἔστω ἡ ζημία· (1) εἰ δὲ ἑλλίπους τοῦ χρό-
 νου ὄντος τῆς δεκαετίας, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γάμου.
 ἐνῆλικου ὄντος, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἀνηλικιότητος προκείμενου
 εἰς τὸν ἐνῆλικον χρόνον, συμπληρούσθωσαν μετὰ θάνατον αὐτοῦ
 οἱ εἰρημένοι χρόνοι· καὶ τότε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐνῆ-
 λικοὶ εἴσιν, τριμήνου διάσκεψιν λαμβάνοντες, καταβάλλεωσαν
 τῇ γυναίκὶ τὴν προῖκα. Εἰ δὲ ἀνήλικοι ὑπάρχουσιν, τελειούμε-
 νοι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἐχέτωσαν πρὸς διάσκεψιν δι-
 ατίας χρόνον, καὶ εἴθ' οὕτω χρεώσται καὶ ὑποκείμενοι διδόναι
 τὴν προῖκα τῇ γυναίκὶ καταλογιζέσθωσαν. Ἐάν δὲ οὐ βούλων-
 ται τοὺς ὑποσχομένους τὴν προῖκα ἀπαιτεῖν, κάκειθεν ἀποκα-
 θίστῃν τὸ δίκαιον ταῖς χρεωστούμεναις, ἄρα ἔχουσιν ἐξουσίαν.
 (Νεαρά 100 κεφ. 1 καὶ 2).

Μ. Ὅταν τοῦ γάμου συνεστῶτος δὲν ἐπιδῶθῃ ἡ προῖξ, εἰ μὲν πρὸς τρι-
 ατίας ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, δὲν ἐνέχεται διὰ τὴν μὴ ἐπιζητήσιν τῆς προίκας· εἰ
 δὲ ἐνῆλικος ὡς ἐπέζησεν εἰς τὸν γάμον ἐπὶ δέκα ἔτη, αὐτὸς ὑποχρεούται
 νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προῖκα ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ
 εἴ μὴ δύναται· εἰ δὲ τοῦ γάμου συνεστῶτος ἦτο ἀνήλικος, ἔχει τὴν δεκα-
 ετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν· εἰ δὲ ὅμως οὐδὲ τότε ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα,
 ὑποχρεούται πάλιν αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα. Εἰ δὲ εἰς δόκληρον τοῦ γάμου
 τὸ διαστήμα εἶναι ἐνῆλικος, καὶ οὐδὲ κατὰ τὴν δεκαετίαν ἀπαιτήσῃ τὴν
 προῖκα ἢ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν καὶ τὴν προσόχνην τῆς δεκαετίας ἀποθάνῃ
 μηδὲν ἀπαιτήσας. Ζημιούνται οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ χρόνος τῆς
 δεκαετίας εἶναι ἑλλείψῃς, λογιζόμενος εἴτε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γάμου, ἔταν
 ὁ ἀνὴρ ἦναι ἐνῆλικος, εἴτε ἀπὸ μεταθ' ἀπὸ τῆς ἀνηλικιότητος εἰς τῆς ἐνη-
 λικιότητος τὸν χρόνον, τὰ προλεχθέντα ἔτη συμπληροῦνται μετὰ θάνατον
 αὐτοῦ· καὶ τότε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἰ μὴ ὡς ἐνῆλικοι, λαμβάνοντες τρι-
 μήνιον πρὸς διάσκεψιν, καταβάλλουσιν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προῖκα· εἰ δὲ
 εἶναι ἀνήλικοι, μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν ἔχουσι καὶ αὐτοὶ διατίας χρόνον πρὸς
 διάσκεψιν, καὶ μετὰ ταῦτα λογιζόμενοι χρεώσται καὶ ὑπόχρεοι νὰ καταβα-
 λωσι τὴν προῖκα εἰς τὴν γυναῖκα. Ἐάν ὅμως δὲν θέλωσι νὰ ἀπαιτήσωσι
 τοὺς ὑποσχεθέντας τὴν προῖκα, καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ ἀποδώσωσι τὸ δίκαιον εἰς
 τοὺς δικαιουμένους λαμβάνειν, ἔχουσιν ἀναμειβόμενος ἐξουσίαν τοῦ τοιοῦτου.

(1) Ὡς πρὸς τὴν μετὰ δεκαετὴ διάρκειαν τοῦ γάμου στήρῃσιν τοῦ δι-
 καιώματος τοῦ ἀνδρὸς τοῦ προτείνειν ὅτι δὲν παρέλαβε τὴν
 προῖκα ἢ διατίσῃ τοῦ Ρ. Δ. κατὰ τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα
 καὶ νῦν, ὅτι οὐδ' ἡ ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ἐπιτεπομένη ἀνταπί-
 δεῖς ἐπιτρέπεται τῷ συζύγῳ περὶ τῆς μὴ λήψως τῆς προίκας μετὰ
 δέκα ἔτη ἀπὸ τοῦ γάμου. Ἀλλ' ὅμως ἐπιτρέπεται αὐτῇ ἢ προσελθῇ τῆς
 πρώτης αὐτοῦ ἐγγράφου ἐμελογίας ὡς εἰκονικῆς ἢ ἐκ δόλου ἢ βίας προσ-
 λήψας.

7. Ἡ διαφορὰ τοῦ μὴδὲ ὅλως κινεῖσθαι τὴν περὶ προκί-
 ἀναργυρίαν μετὰ τὴν ἀποληπτικὴν ἀποδείξειν καὶ τοῦ ἐντὸς δύο
 ἐνιαυτῶν κινεῖσθαι, αὕτη ἐστίν· ὅτε μὲν γὰρ τὸ κατ' εἶδος τῆς
 προκίδης ῥητῶς ἐμφέρεται τῇ ἀποδείξει, παρευθὺς ἀποκλείεται
 τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ περὶ τῆς ἀναργυρίας
 παραγραφὴ· ὅτε δὲ καθ' ὁμάδα δηλοῦται ἐν ταύτῃ, ὡς τῇ
 προκίκα πᾶσαν εἶη λαβὼν, τὰς δέκα τυχὸν ἢ εἴκοσι λίτρας, τότε
 ἡ δεκαετία τοῦτοις εἰς παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας ἐρῇ πλωται.

Μ. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νὰ μὴ κινῆται πῶπως ἡ περὶ τῆς προκί-
 ἀναργυρία μετὰ τῆς παραλαβῆς τὴν ἀποδείξειν καὶ τοῦ νὰ κινῆται ἐντὸς δε-
 καετίας, εἶναι αὕτη. Ὅταν τὸ εἶδος τῆς προκίδης περιέχεται ῥητῶς εἰς τὴν
 ἀποδείξειν, ἀποκλείεται εὐθὺς εἰς τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ
 τῆς ἀναργυρίας ἡ ἐνστασις· ὅταν δὲ δηλοποιῇται εἰς αὐτὴν γενικῶς, ὅτι
 ἔλαβε τὴν προκίκα ὅλην, δέκα λ. ἢ εἴκοσι λίτρας, τότε δίδεται εἰς τὸν
 τοῦτος ἡ δεκαετία πρὸς ἐνστασιν τῆς ἀναργυρίας.

8. Ἡ διάταξις κελεύει ἐν τοῖς συναλλάγμασιν, ἐν οἷς γρῆ-
 ματα ἢ ἄλλα πράγματα ἀριθμηθέντα συνεγράφησαν, εἰσω δύο
 ἐνιαυτῶν συναπτῶν τὴν τῆς ἀναργυρίας ἀντιτιθέναί διαμαρτυ-
 ρίαν· ὅσοι δὲ πρότερον ἐξοηθῶντο διὰ τινὰς αἰτίας εἰδικῶς τοῖς
 νόμοις ἐκπεφωνημένας τῆς πενταετίας παραδραμούσης, τοῦτοι
 καὶ νῦν βούλεται βοηθεῖσθαι. Κελεύει δὲ κατὰ ὁμολογίας, ἐν ᾗ τίς
 κατέθετο παρακαταθήκην εἰληφέναι, ἢ ἀποδείξεως περὶ ὁμο-
 σίων γενομένης, ἢ κατὰ ὁμολογίας ἀποληπτικῆς ἐπὶ προκί-
 συντελεσθείσης, ἀναργυρίαν μὴ εἶναι· κατὰ δὲ πάσης ἄλλης
 ἀποδείξεως τὴν ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναί· ἐν οἷς δὲ οὐκ ἐστὶν
 ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναί· ἡ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν μένον ἀντι-
 τιθέναί, μὴδὲ ὅρκος ἐπιφερέσθω. (*) (N. 14 pr. § 1-3 Kωδ. 4.
 30 (de non numerata pecunia). Βασ. XXIII. 1. 76. πρ.
 Εἰςτῇ. 3. 21 (de litterarum obligatione).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ἐν οἷς συναλλάγμασι γράφεται, ὅτι ληρομήθη-
 σαν χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, τῆς ἀναργυρίας ἢ διαμαρτυρία ἀντιτιθε-
 ται ἐντὸς δύο συναπτῶν ἐτῶν. Ὅσοι δὲ πρότερον δι' αἰτίας τινὰς ὁρισμέ-
 νας εἰδικῶς ὑπὸ τῶν νόμων ἐξοηθῶντο καὶ μετὰ παρέλευσιν τῆς πενταε-
 τίας, οὗτοι βοηθεῖν καὶ νῦν. Κατὰ δὲ ὁμολογίας, ἐν ᾗ ἐγράφη ὅτι
 ἔλαβέ τις παρακαταθήκην, ἢ κατὰ ἀποδείξεως παραλαβῆς προκίδης, ἀναργυ-
 ρία δὲν προβάλλεται· κατὰ πάσης δὲ ἄλλης ἀποδείξεως ἀντιτιθεται ἡ ἀναρ-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημειῶσαι ὅτι, ὅτε μὲν ὁ ἐναγόμενος τὸ πᾶν ἀρνείται
 χρεὶς, τότε ὁ δανειστής δεῖται τὴν τοῦ χρεὶς ἀπαρίθμησιν· ὅτε δὲ
 μέρος λαβεῖν καὶ μέρος χρεωστῆσθαι λέγει τὸν δανειστήν, τότε αὐτὸς ὁ
 χρεωστής βαρύνεται τῇ ἀποδείξει καὶ πᾶν δικαίως, ἐπειδὴ προλήφει μά-
 χεται, ὡς ἥδη χειρογράφοις χρεωστῆν.

γυρία. Εἰς ὅσα ὁμοῦ ἀναγκυρία δὲν ἀντιτίθεται ἢ ἀντιτίθεται μόνον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, οὐδὲ ὅμοῦ ἐπιφέρεται.

9. Εἴσω μὲν διετίας τοῦ γάμου διαλυθέντος, εἴτε θανάτῳ εἴτε διαζυγίῳ, καὶ αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ τὰ τῆς ἀναγκυρίας ἔξεστι μέμψεσθαι, καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ εἴσω ἑτέρου ἐνιαυτοῦ. Εἰ δὲ ὑπὲρ διετίαν ἄχρι δέκα ἐνιαυτῶν ὁ γάμος ἐκταθείη, τῷ ἀνδρὶ δίδομεν τὴν μέμψιν καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ μηνῶν εἴσω τριῶν. Εἰ δὲ παραδράμῃ ἡ δεκαετία, οὐδὲ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ τὰ τῆς μέμψεως ἔσται, εἰ μὴ ἀφῆλξ ἦν ὁ ἀνὴρ· τότε γὰρ δωδεκαετία δίδεται αὐτῷ ἐκ τοῦ καιροῦ τῶν γάμων· καὶ εἰ συμβῇ τελευτῆσαι αὐτὸν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας, τοῖς κληρονόμοις ἔχειν τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὴν μέμψιν· εἰ δὲ καὶ οὗτοι ἀφῆλικές εἰσι, πενταετία αὐτοῖς δίδεται μετὰ τὴν λύσιν τῶν γάμων. (Νεαρά 100 κεφ. 2).

Μ. Ἐάν ἐντὸς διετίας διαλυθῇ ὁ γάμος, εἴτε διὰ τοῦ θανάτου, εἴτε ἔνεκα διαζυγίου, περὶ ἀναγκυρίας δύναται νὰ μέμψῃται καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐντὸς ἄλλου ἐνὸς ἔτους. Ἐάν δὲ ὁ γάμος ἐκταθῇ ὑπὲρ τὴν διετίαν μέχρι δέκα ἐτῶν, ἡ μέμψις δίδεται εἰς τὸν ἀνδρα καὶ εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν. Ἐάν δὲ παρέλθῃ ἡ διετία, δὲν δύναται νὰ μέμψῃται οὔτε ὁ ἀνὴρ, οὔτε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀνὴρ ἦτον ἀνῆλικος· διότι τότε δίδονται εἰς αὐτὸν δωδεκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ γάμου· καὶ ἐάν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτὸς, ἔχουσι τὸν χρόνον πρὸς μέμψιν οἱ κληρονόμοι· εἰ δὲ καὶ οὗτοι εἴναι ἀνῆλικοι, δίδεται εἰς αὐτοὺς πενταετία μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν.

10. Αἱ γινόμεναι ἀμεριμνίαι παρὰ τῶν δανειστῶν περὶ χρηρῶν καθολικαὶ ἢ ἐκ μέρους, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου ἢ ἀπὸ τοῦ τόκου ἢ ἄλλου οἰουδήποτε συναλλάγματος ἔνεκεν, ἐν ᾧ ἀρίθμησις χρημάτων ἢ ὁμοειδῶς ῥητῶν εἰδῶν γέγραπται, εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν μόνον μετὰ τὴν τῆς τοιαύτης ἀμεριμνίας ἔκθεσιν ἀριθμουμένων τὴν παραγραφὴν τῆς ἀναγκυρίας δύναται ἀντιτιθέναι· μετὰ γὰρ τὴν παραδρομὴν αὐτῶν πύεται τοιαύτη παραγραφὴ, καὶ οὐδὲ ὅμοῦ ἐν τοῦτοις μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον ἐπιφέρεται. (1) (N. 14 § 2 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Βασίλ. XXIII. 4. 66).

Μ. Οἱ δανεισταὶ οἱ συντάξαντες ἔσφαλῃσι περὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς χρηρῶν, γενικῶς ἢ μερικῶς (ἀφορώσας δηλονότι εἰς τὸ ὅλον ἢ τὰ μέρη τοῦ χρέους),

(1) Ἐγράφη καὶ ἀλλαγῇ τοῦ παρόντος βιβλίου ὅτι ἡ ἔνστασις ἀναγκυρίας παρ' ἡμῖν οὐδέποτε ἰσχύει, διότι ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικὸν, οὐχ ἡ τοῦ κατὰ τοῦ δημοσίου ἐγγράφου ἢ κατὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ μετὰ τὴν ἀναγκυρίαν αὐτοῦ δέχεται μόνον μίσην προσβολῇ· τὴν ἀπόδειξιν τῆς πλαστογραφίας ἢ νοθείας (ἀρθρα 408, 412, 436, 438).

ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον ἢ τὸν τόκον ἢ οἰουδήποτε ἄλλου συναλλάγματος ἔνεκεν ἐν ᾧ γράφεται ἀριθμηταὶ χρημάτων ἢ δόσεως ῥητῶν εἰδῶν, δύναται νὰ ἀντιτιπῶσι τῆς ἀναγυρίας τὴν ἐνστάσιν ἐντὸς τριάκοντα μόνον ἡμερῶν λογιζομένων μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς τοιαύτης ἐξοφλήσεως· διότι μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν ἀποσβέννυται ἡ τοιαύτη ἐνστάσις, καὶ οὐδὲ ὅμως ἐπιφέρεται εἰς αὐτοὺς μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον.

11. Οὐ δύναται ὁ δημοσιεύων ἀναγυρίαν ἀντιτιθέναι· κατὰ τῆς γενομένης παρ' αὐτοῦ ἀποδείξεως καὶ νῦν προφερομένης. (1) (N. 4 Κωδ. 10. 22 (de apochis publicis). Βασιλ. LVI. 8. 30).

Μ. Ὁ διαχειρίζων δημόσιον λειτούργημα δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ ἐνστάσιν ἀναγυρίας κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ δοθείσης καὶ νῦν προφερομένης ἀποδείξεως.

TITA. Γ'.—Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας.

1. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδεται, ἢ δι' αἰτίαν· (2) καὶ δι' αἰτίαν, ἢ σεμνήν, ἢ αἰσχροάν· καὶ ἡ αἰσχροτής ἢ τοῦ δίδοντος μόνον ἐστίν, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἑκατέρων. Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ σεμνῇ πράγματι· δοθέν τότε ἀναλαμβάνεται, ὅτε μὲ γένηται· οἷον δέδωκε τις τινι νομίσματα ἵνα ἐλευθερώσῃ δοῦλον ἴδιον, ἢ ἵνα παραιτήσῃται κληρονομίαν ἢ ληγγάτα· καὶ ἐὰν μὲν μὴ πληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ὃ ἔλαβεν· εἰ δὲ ἡ αἰσχροτής ἐστὶ τοῦ λαμβάνοντος, κἂν ἐποίησεν τὸ πρᾶγμα ἐφ' ᾧ ἔλαβεν, ἀποδίδωσιν· ὡς ἐνθα τις λάβοι ἐπὶ τῷ μὴ φονεῦσαι, ἢ ἱεροσυλῆσαι ἢ ἐπὶ τῷ δοῦναι παρακαταθήκην ἢ δικαίωμα· τότε γὰρ εἰ καὶ τάχα ἐποίησε, καθὰ συνεφώνησεν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὃ ἔλαβε διὰ τὸ ἐπ' ἀδίκῳ καὶ αἰσχροῦς τοῦτο λαβεῖν. Εἰ δὲ καὶ λήν δικὴν ἔχων παράσχῳ τῷ δικαστῇ ἐπὶ τῷ ὑπὲρ ἐμοῦ φηρῆσθαι, οὐκ ἀναλαμβάνω· ἔγκλημα γάρ πλημμελίῳ τὸν δικαστὴν ὑποφθείρων καὶ ἐκπίπτω τῆς δίκης. (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 12. 5 (de condictione ob turpem). Βασ. XXVI. 2. 1 καὶ 2).

Μ. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδεται, ἢ δι' αἰτίαν· καὶ τοῦτο αἰτίαν, ἢ σεμνήν, ἢ αἰσχροάν· ἡ δὲ αἰσχροτής εἶναι ἢ τοῦ δίδοντος, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἀμφοτέρων. Ὅ,τι λοιπὸν δίδεται διὰ σεμνὴν πράγματι μόνον ἀναλαμβάνεται, ὅταν αὐτὸ δὲν πραγματοποιηθῇ, λ. χ. ἐδόθησαν ἵνα τινι νομίσματα ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ δοῦλον, ἢ ἵνα παραιτήσῃ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίας· ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ὃ

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Εὐνόητον, ὅτι ἡ αἰτία αὕτη, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ῥητῶς ἐκπεφρασμένη, δεῖν νὰ ἐξαγῇται τοῦλάχιστον ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν.—Ὡς δοθέν δι' λογιζέται κατὰ τὰς πηγὰς καὶ ἡ γενομένη ἀπαλλαγὴ χρεῶς (ἐλευθερώσις liberatio), ἀλλ' οὐχὶ ἡ ὑπόσχεσις, ἥτις τὴν ἐκτέλεσιν ὡς μέλλουσαν δύνανται τις αἰετοῦ δι' ἐνστάσεως νάποσειν.

ἔλαβεν· εἰ δὲ ἡ αἰσχροτής εἶναι τοῦ λαμβάνοντος, ἀποδίδωσι τὰ ληφθέντα, καὶ ἂν ἐτέλεσε τὸ πρᾶγμα ἐφ' ᾧ ἔλαβεν αὐτὰ καθώς, ἐὰν λάσῃ τις ἵνα μὴ γινώσκῃ, ἢ μὴ κλέψῃ τὰ ἱερά, ἢ ἀποδώσῃ παρακαταθήκην ἢ ἐγγράφον· διότι καὶ ἂν ἐτέλεσε τὰ συμπανηθέντα, ὅμως ἀπαιτεῖται ἔτι ἔλαβεν, ὡς λαφὸν δι' ἁδίκον πράξιν καὶ αἰσχροῦς. Εἰ δὲ ἔχω δικαίαν δίκην καὶ προσωρμὴν χρήματα εἰς τὸν δικαστὴν ἵνα δικαιοσύνη ἐμὲ ἐν τῇ ἀποφάσει, ταῦτα δὲν ἀναλαμβάνω· διότι διαπράττω ἐγκλημα διαφθείρων τὸν δικαστὴν καὶ γίνομαι ἐκπτώτος τῶν δικαίων, περὶ ὧν ἡ δίκη.

N. Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ N. 1 Κωδ. 4. 5 τόκοι δὲν ἀπαιτοῦνται ἐπὶ ἀρρεωστήτου καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ διὰ μὴ εκπληρωθεῖσαν αἰτίαν ὀφειλόντος, εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν τὰ καταβληθέντα χρήματα ἤθελον παραγᾶναι τόκους. Α. Π. 925 τοῦ 1879.

2. Τὰ ὑπὲρ εὐσεβείας διδόμενα, καὶν κατὰ πλάνην δοθῇ, οὐ βεβαιτεύεται. (N. 32 § 2 Πανδ. 12. 6 (de conditione indebiti). XXIV. 6. 32. N. 14 § 7 Πανδ. 11 7 (de religiosis). § 7 Εἰσηγ. 3. 27 (de obligationibus quasi ex contractu).

M. Ὅσα δίδονται δι' εὐσεβείαν, καὶ κατὰ πλάνην ἐὰν δοῦναι, δὲν ἀναλαμβάνονται.

B. Ὁ δι' εὐσεβείαν ἀποθρέψας τὴν οἰκίαν ἀδελφοπαῖδα οὐκ ἔχει ἀπαιτήσιν (1) (N. 27 § 1 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Βασ. XVII. 1. 27).

M. Ὁ ἀναθρέψας τὴν ἐξ ἀδελφοῦ ἀνεψίαν αὐτοῦ δι' εὐσεβείαν δὲν ἔχει ἀπαιτήσιν.

N. Σημειωτέον ὅτι δὲν τεκμαίρεται ἡ δι' εὐσεβείαν καὶ ἐν γένει ἡ δωρεὰν διατροφή τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἀνεψίης, ὡς ἡ τῶν κατεργαζομένων ἢ συζύγου. Ὅθεν ὁ ὑπὸ ἀδελφοῦ διατροφὴς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπλήθειαν τῆς δαπάνης. Α. Π. 176 τοῦ 1857. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 17 τοῦ 1858 ὅταν ὁ ἐνάγων δὲν ἀποδείξῃ, ὅτι ἐδαπάνησεν εἰς τὴν διατροφήν τοῦ ἀνεψίου αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ ἀναλαβεῖν αὐτήν, εἰκάζεται ὅτι ὁμορρήματο τὴν δαπάνην. Ἀλλ' ὁ σύζυγος χρεωστεῖ νὰ παρεγγ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἣν προήγησε μεταδὸς εἰς ἄλλην οἰκίαν, πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐγκαταλεῖ ἀναλόγως τῶν μέσων καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 5490 τοῦ 1840. Ἐσαφύτως δὲ καὶ ὅτε δι' ἀπρεποὺς τρόπου ἐξηνάχα-σεν αὐτὴν νὰ καταλείπῃ τὸν συζυγικὸν οἶκον. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 6406 τοῦ 1851. Στερεῖται δὲ μόνον τοῦ δικαιώματος τούτου ἡ γυνή, ὅτε αὐθόρμητως καὶ ἑκουσίως κατέλειπε τὸν συζυγικὸν οἶκον. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 18462 τοῦ 1851. Ὅθεν καὶ ὅτε ἡ σύζυγος ἐγκατέλειπε μὲν τὸν συζυγικὸν οἶκον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀπειθείας πραγματικῆς, τοῦ συζύγου προτείνοντος μὲν αὐτῇ συμβασιῶν ἀλλ' οὐκ ὀπουδαιῶς ἐπὶ σκοπῷ ὑπεκφυγῆς τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται εἰς διατροφήν αὐτῆς. Α. Π. 55 τοῦ 1849. 140 τοῦ 1874. Ἀλλ' οὐδαμῶς ὀφείλει διατροφήν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος προηγουμένης ἀδείας τοῦ Ἱπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν συζευχθεὶς στρατιωτικῶς, ὡς ἀκόρεος ὄντος τοῦ γάμου αὐτοῦ. Α. Π. 237 τοῦ 1860. Ἐπίσης δὲν ὀφείλει διατροφήν ὁ τελείας γάμον ἄνθρωπος προηγουμένης ἐγγρά-

(1) Περὶ διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς πραγματεύονται καὶ αἱ παράγραφοι 77 καὶ 78 τοῦ βιβλίου γ' τίτλου 2.

πρὸ ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ὡς ἀκύρου ὄντος τοῦ γάμου αὐτῆς
 δύναμει τῆς ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1886 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ
 κυρωθεῖσα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ δημοσιευθεῖσα διὰ τῆς Ἐφημερίδος
 τῆς Κυβερνήσεως ἔχει ἰσχὺν νόμου. Α. Π. 242 τοῦ 1849, 216 τοῦ 1850.
 Ἄλλ' εἰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τελούμενοι γάμοι εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι τῆς προ-
 γουμένης ἀδείας τοῦ Ἐπισκόπου, ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἱερῶν καὶ
 ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμετέρου Ἐπισκόπου. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν
 1501 τοῦ 1894. Ὡσαύτως εὐδελία νομικῇ διατάξει ὑποχρεοῖται τοὺς κληρο-
 νόμους τοῦ θανόντος ἀτέκνου συζύγου εἰς τὴν κατὰ τὸ πένθιμον ἔσται δια-
 τροφήν τῆς συζύγου. Α. Π. 87 τοῦ 1859, 20 τοῦ 1860, 39 τοῦ 1861.
 Ἄλλ' ἐν Δίγῳ επικρατεῖ ἔθιμον, καθ' ὃ οὗτοι ὑποχρεοῦνται τὸ δι' ἑ-
 μόν τοῦτο μὴ ἀπῶδον εἰς τὰ χρηστά ἦθη κατισχύει τοῦ νόμου. Α. Π. 31
 τοῦ 1860. Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Αὐτοκράτορος Λεοντοῦ κα-
 ταργηθείσης τῆς παλλακείας ὡς νομίμου σχέσεως, καταργήθησαν καὶ
 ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου εὐνοίαι καὶ ὑπὲρ αὐτῆς διατάξεις, ὅθεν τὰ ἐκ
 παλλακείας τέκνα, ἐξισούμενα πρὸς τὰ πορνογενῆ, δὲν ἔχουσι δικαιοῦς
 διατροφῆς. Α. Π. 77 τοῦ 1849. Ἄλλ' οὐχ ἥτιον, οὐδενὸς νόμου ἀπαρ-
 ρεύντος τὴν ὑπὸ τοῦ γεννήσαντος διατροφὴν αὐτῶν, ἔπεται ὅτι δὲν εἶναι
 ἀκύρος ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑποχρεοῦται ὁ γεννήτωρ νὰ διατρέψῃ αὐτοὺς.
 Α. Π. 77 τοῦ 1849. Ἡ δ' ἐκ συμβάσεως πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ἐκ
 πληρωτέα συγγάνει ἀσχετῶς πρὸς τὸ ἂν δύναται ὁ ἀξίων τὴν διατροφήν
 διατρεφῆται ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ἐκ
 συμβάσεως πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ
 ὑποχρέου. Α. Π. 49 τοῦ 1879.

4. Ἡ ἀπαίτησις τῆς καταδίκης καὶ διηνεχῆς ἐστὶ καὶ πρᾶ-
 γματος ἀπαίτησιν ἔχει καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμους
 δίδεται. (*) (N. 6 § 3 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). Βασίλ.
 IX. 3. 6).

Μ. Ἡ ἐκ τῆς καταδίκης ἀπαίτησις (δηλονότι ἡ εἰς τελεσίδικον ἀπόφασιν
 στηριζομένη ἀπαίτησις) καὶ διηνεχῆς εἶναι (διαρκέουσα ἐπὶ τριακονταετίας)
 καὶ πρᾶγματος ἀπαίτησιν ἔχει καὶ μεταδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους
 καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων (δηλονότι εἰς τοὺς κληρονόμους τοὺς ἀπαρ-
 τούντας καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀπαίτησις).

5. Ὅτι ἡ μήτηρ εἴ τι μὲν πρὸς τροφήν τῶν παιδίων αὐτῆς
 ἀνάλωσεν, ἀπαιτεῖν οὐ συγχωρεῖται· εἴ τι δὲ εἰς τὰ πράγματα
 αὐτῶν χρησίμως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγω-
 γῆς ἀπαιτῆσαι δύναται. (N. 11 Κωδ. 2. 49 (de negotiis ge-
 stis) Βασ. XVII. 2. 14).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μετὰ καταδικασθῆ τις, γίνεται ἔνοχος τῇ ἀγωγῇ τῇ
 ἀπαιτούσῃ τὰ ἀπὸ καταδίκης· καὶ ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις οὐκ ἐστὶ πρὸς
 καιρὸς, ἀλλὰ διηνεχῆς, ἥτοι ἄχρι τριακονταετίας ἀρμόζουσα· οὐ γὰρ ἀπαι-
 τοιότην, ἀλλὰ πρᾶγμα ἐκδηληθὲν ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ νικῆσαντος καὶ ἔλατ-
 τῶσαν αὐτήν, αὐξήσαν δὲ τὴν οὐσίαν τοῦ καταδικασθέντος· καὶ διὰ τούτου
 δίδεται καὶ κληρονόμοις τοῦ νικῆσαντος καὶ ἀρμόζει καὶ κατὰ κληρονόμους
 τοῦ καταδικασθέντος.

Μ. Ἡ μήτηρ δὲν δικαιτοῦται νὰ ἀπαιτῇ ἔτι ἐδαπάνησε πρὸς τροφὴν τῶν τέκνων αὐτῆς· ἔτι ὅμως ἐδαπάνησε χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν, τοῦτο δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς περὶ διακίχσεως ἀγωγῆς.

6. Καὶ ὁ ἀνὴρ ἅτινα μὲν εἰς γαμετήν αὐτοῦ ἀνάλωσε νο-
τούσαν, οὐκ ἀπὸ τοῦ πενθεροῦ ἀπαιτεῖ ταῦτα· ὅσα δὲ εἰς ταφήν
αὐτῆς ἀνάλωσε, τὸν πατέρα, πρὸς ὃν ἡ προῖξ ἐπανήλθε, νομί-
μως μεθοδεύει. (N. 13 Κωδ. 2. 19 (de negotiis gestis) Βασ.
XVII 2. 13).

Μ. Καὶ ὁ ἀνὴρ, ὅσα ἐδαπάνησεν εἰς θεραπείαν τῆς συζύγου αὐτοῦ νο-
σήσεως, δὲν ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ πενθεροῦ· ὅσα δὲ ἐδαπάνησεν εἰς ἐνταφια-
σὴν αὐτῆς, αἰτεῖται νομίμως παρὰ τοῦ πατρὸς, πρὸς ὃν ἐπιστρέφεται ἡ
προῖξ.

7. Οὐ λαμβάνει ὁ ἀνὴρ εἴ τι ἐδαπάνησεν εἰς τοὺς τεχθέντας
ἐκ τῶν προικιμαίων δούλων ἢ ἐδῶκεν εἰς μάθησιν αὐτῶν ἢ εἰς
τροφάς· τῇ γὰρ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν κέχρηται. Τὸ δὲ δοθὲν ταῖς
τροφαῖς αὐτῶν λαμβάνει, ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ δοθὲν· ὃν τρόπον, εἰ
παρὰ ληστῶν τοὺς προικιμαίους ἀναβρύσῃται δούλους. (N. 28 § 1
Πανδ. 24. 1 (dedonationibus inter virum) Βασ. XXX. 1. 27).

Μ. Δὲν λαμβάνει ὁ ἀνὴρ ἔτι ἐδαπάνησεν ὑπὲρ τῶν τέκνων προικιμαίων
(λογῶ προικὸς δοθέντων αὐτῶν) δούλων, εἴτε ἐδῶκεν εἰς ἐκπαίδευσιν αὐτῶν
εἴτε εἰς τροφάς· διότι εἰς ἀντάλλαγμα τῶν δαπανῶν λαμβάνει τὴν ὑπηρε-
σίαν αὐτῶν· ἀλλ' ἔτι ἐδόθη εἰς τὰς τροφὰς αὐτῶν δύναται νὰ ἀναλάβῃ,
ὡς καταβλήθην πρὸς σωτηρίαν. Ὡσαύτως ἀναλαμβάνει τὰ δαπανηθέντα εἰς
ἀπελώτρωσιν τῶν προικιμαίων δούλων ἀπὸ ληστῶν.

8. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται διὰ τῆς
τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. (N. 7 Κωδ. 3. 31 (de peti-
tione haereditatis). Βασ. XLII. 1. 65).

Μ. Ἡ ἀπαίτησις τῆς κληρονομίας δὲν ἀναιρεῖται διὰ τῆς πολυχρονίου
παραγραφῆς.

9. Ἐπὶ παρανόμων γάμων οὐ τρακαίζεται ἀπαίτησις· οὐδὲ
ἐπὶ αἰσχρῶς τοῦ δεδωκότος αἰτίας. (N. 5 πρ. § 1 Πανδ. 12. 7
(de condictione sine causa). Βασ. XXVI. 8. 5).

Μ. Ἐπὶ παρανόμων γάμων ἀπαίτησις δὲν ἔχει χώραν, οὐδὲ ἐπὶ τῶν
δωθέντων δι' αἰσχρὴν αἰτίαν χωρεῖ ἀπαίτησις τοῦ δόντος.

10. Ὁ ἐνταλθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται, ὅπερ ἐλήστευθῃ ἡ ναυα-
γίῳ ἀπώλεσεν, ἢ περὶ τήν ἰδίαν ἢ τήν τῶν ἰδίων νόσον ἐδαπά-
νησεν· ταῦτα γὰρ κατὰ τύχην, οὐ μὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς συνέβη. (1)
(N. 29 § 6 Πανδ. 17. 1 (mandati) Βασ. XIV. 1. 26).

(1) Τῆς ἑξαδέκην χωρὶς, ἀναπεριμένα εἰς τὴν ἐντολήν, εἶναι ἀλέγιστα,
ὃν τὸ σπουδαιότερον τὸ παρὸν· διὸ ὑπ' αὐτὸ καταχωρίζομεν τὴν σχετικὴν
πρὸς τὸ συνάλλαγμα τῆς ἐντολῆς νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Μ. Ὁ ἐνταλθεὶς δὲν δύναται νὰ ἀπαίτησιν ὅσα ἐπιστρέψαν αὐτῷ ἢ σταὶ ἢ ἀπωλέσιν ἐν νουαγίῳ ἢ ἐδαπάνησιν εἰς ἴδιον αὐτοῦ ἢ τῶν εἰσέλθοντων αὐτοῦ· διότι ταῦτα εἶναι τυχερὰ καὶ δὲν προήλθον ἐκ τῆς ἐντολῆς.

Ν. Εἰ καὶ κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀμισθός, κατ' ἐξαιρέτην ὅμως χορηγεῖται ἀντιμισθία εἰς τὸν ἄπορον καὶ ἀπλευτον ἐντολοδόχον, ὅστις εἰργάσατο ἐπ' ἑκατὸν ὑπὲρ τῆς αἰσίας διεξαγωγῆς δικῶν ἑτέρου. Κατὰ δ' οὗτος νὰ ἐξίωσιν ταύτην δικαστικῶς. Α. Π. 202 τοῦ 1868. Αὐτῷ ὅπως συγχωρεῖται ὑπὸ τοῦ ρ. ν. καὶ ἀσυμψώνητος ἀντιμισθία εἰς τοὺς ἐπαγγέλματος ὑπερασπιζοντας ἄλλότρια δίκαια παρὰ τοῖς δικαστηρίοις. Α. Π. 58 τοῦ 1849. Τὸ δὲ ἄρθρον 145 τοῦ ἡμετέρου Ὁργ. Δικ. ἀπαρτίζει μόνον τοὺς δικηγόρους. Α. Π. 172 τοῦ 1858. Ἀντικείμεναι δὲ προφανῶς ἐπὶ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἡ συμφωνία, καθ' ἣν διάδικος χορηγεῖ ὑψηλοτέρην χρηματικὴν ἀμοιβὴν δικηγόρῳ πρὸς διεξαγωγὴν πολλῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων. Αὐτῷ Ε. Γ. ΔΘ. 17102 τοῦ 1859. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἡ εἰς τὸν δικηγόρον δωρεὰ παραχώρησις μέρους τῆς ἐπιδικασθείσης ἀπαιτήσεως μετὰ τὴν τελευταίαν δίκαν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως. Α. Π. 1 τοῦ 1854, 18 τοῦ 1858· ἀπαγορεύεται δὲ μόνον ἡ διὰ μίλλουσαν ὑπεράσπισιν. Α. Π. 6 τοῦ 1857. Ἐν γένει δὲ ὑπὸ τῶν βωμολικῶν νόμων (βουλευμένων ὡς πρὸς τὴν δικηγόρου καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁργ. Δικ.) ἀπαγορεύεται ἡ ἐπὶ ἀντιμισθίᾳ συμφωνία τῶν ἐργολάβων δικῶν, καὶ ὅτε ἐστὶ ὁ ἐργολάβος πρὸς τὴν χρηματικὴν κτασθεὶς προσφέρει καὶ ἐργασίας εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῆς δίκης, διότι ἐν αὐτῇ τῇ ἐργολαβίᾳ ἐγκτεῖται καὶ ἡ ἀνάγκη ἐργασιῶν. Ὅθεν καὶ εἶναι ἀκυροὶ μὴ παρὰ τὴν ἀγωγὴν. Α. Π. 76 καὶ 155 τοῦ 1856, 377 τοῦ 1861. Ὅθεν καὶ πᾶσα συμφωνία ποινικῆς ῥήτρας πληρωτικῆς ἔνεκα ἀλλοτρίου τοιαύτης ἀπαγορευομένης ἐργολαβίας οὐδεμίαν ἔχει νόμιμον ἰσχύν. Α. Π. 377 τοῦ 1862. Εἰς τοὺς ἐργολάβους δὲ τῶν δικῶν ὑπάντους καὶ οἱ ἀρτίζοντες ἀπαιτοῦνται ἡ ἀγωγὴν καὶ ἀρτῶντες τὴν ἀπὸ τῆς ἀγορασίας ταύτης ἀφελείαν ἢ ζημίαν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς δίκης. Α. Π. 115 τοῦ 1863. Οὐχὶ δὲ μόνον ἡ μετὰ τοῦ διαδίκου ἡρηγμένης τῆς δίκης συμφωνία τοῦ δικηγόρου περὶ ἀμοιβῆς μείζονος τῆς νομίμου εἶναι ἀκυρὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τρίτου, ὡς μὴ διακρινόντων τῶν Ῥωμικῶν νόμων μετὰ τοῦ διαδίκου καὶ τρίτου, κατὰ τὴν Α. Π. 169 τοῦ 1899. Τοῦναντίον κατὰ τὴν Α. Π. 97 τοῦ 1900 εἰς τοῦ Ῥωμ. νόμου διατάξεις μόνον τὴν συμφωνίαν τοῦ διαδίκου κηρύσσουσιν ἀκυρὰν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν πρὸς τρίτον γενεμένην. (Σημειωτέον, ὅτι αἱ ἀπαγορευτικαὶ περὶ ἐργολάβων δικῶν διατάξεις δὲν περιλαμβάνονται ἐν Ἀρμ. νόμῳ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν δὲν ἰσχύουσι). Ἄλλ' ἐν γένει δύναται νὰ χορηγηθῇ ἀντιμισθία εἰς παντὶ ἄλλον ἐντολοδόχον ἐπὶ τῇ βύρῃ συμφωνίας. Α. Π. 80 τοῦ 1842, 172 τοῦ 1868. Σημειωτέον ὅτι ἡ μετὰ τοῦ μεταρχόμενου ἐλευθέρου ἐπαγγέλματος, ὅποιον καὶ τὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος, συμφωνία περὶ παροχῆς ἐργασίας ἐπ' ἀμοιβῇ διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολῆς κανόνων, καθ' οὓς ἡ ἐντολὴ παύει ἀνακληθεῖσθαι (Ν. 12 § 16 Πανδ. 17. 1), δικαιούμενον τοῦ ἐντολοδόχου εἰς ἀποζημιώσεις ἐπὶ πᾶσι ἐκ τῆς ἀνακλήσεως προεγγνωμένην αὐτῷ ζημίαν. Α. Π. 108 τοῦ 1899.—Ἡ ἐντολὴ δύναται νὰ εἴη ἀντικείμενον πᾶσαν ἐν γένει πρᾶξιν μὴ οὖσαν ἐναντίαν τῶν χρηστέων νόμων. Α. Π. 155 τοῦ 1847, 90 τοῦ 1848. Ὅθεν καὶ τὴν ἀγορὰν παντὸς πρᾶξεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ πλείων, ὥς εἰδικαίως περὶ ἀγορᾶς πλείων ἐξαιρέτως περιλαμβανόμενης ἐν ταῖς περὶ ἐντολῆς καὶ παραγγελλίας διατάξεσι τοῦ τι ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. Α. Π. 99 τοῦ 1848. Δὲν

καλίστησι δὲ τὴν θεμιτὴν ἐντολὴν ἄκυρον ἢ χρῆσις ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου
 βλαίων καὶ ἐνόμων μισῶν, μὴ περιεχομένων ἐν τῇ ἐντολῇ, ἐν τῇ ἐκτε-
 λήσει αὐτῆς. Α. Π. 128 τοῦ 1850.—Ἡ κατὰ τὴν ἐγκρίσιν μὴ ἐντεταλμένης
 πράξεως ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐντολὴν Α. Π. 69 τοῦ 1846, 16 τοῦ 1856, 169
 τοῦ 1859· ἀνατρέπει δὲ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐτελέσθη ἡ πράξις. Α. Π.
 16 τοῦ 1858. Ὅθεν καὶ δὲν δικαιοῦται ὁ ἐγκρίνας ἀπαρ' αὐτῆς τινὰ νὰ
 προσβάλῃ αὐτὴν ὡς ἄκυρον. Α. Π. 129 τοῦ 1849.—Ὁ διαχειρίζων ἐν γένει
 τὰς ὑποθέσεις τινὸς ὡς ἐντολοδόχος αὐτοῦ δυνάμει γενικῆς ἐντολῆς δύναται
 νὰ ἐπιχειρῇ δίκας πρὸς ὑπερσπίσιν τῶν δικαιοκρίτων αὐτοῦ, καὶ νὰ πα-
 ριστῇ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἐν ταῖς ἀφορμαῖς εἰς
 τὴν διαχείρισιν τῶν ὑποθέσεων δίκαις. Α. Π. 308 τοῦ 1839 καὶ 129 τοῦ
 1849.—Δύναται δ' ὁ διαχειρίζων κατ' ἐντολὴν καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἐν
 ὀνόματι τοῦ ἐντολέως, διορίξῃ δὲ καὶ ἄλλους δικαστικούς πληρεξουσίους εἰς
 ὑποστήριξιν τῆς ἀγωγῆς ταύτης. Α. Π. 67 τοῦ 1869.—Ἐν τῇ πρὸς ἀπαλ-
 λωρίσιν ἐντολῇ ἀναγκαίως ἐνυπάρχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐντολοδόχου
 πρὸς παρέκτασιν τῆς περὶ ὑπερόγκου βλάβης ἀγωγῆς· ἀνευ εἰδικωτέρης περὶ
 τούτου ἐντολῆς δυνάμει τῶν νόμων Ν. 46 § 4, Ν. 46 καὶ Ν. 62 Πανδ.
 [17. 1], καθ' οὓς ἔξεσται τὸν ἐντολοδόχον ἐπιχειρεῖν καὶ τὰς πράξεις, τὰς μὴ
 ἴσους μὲν τῇ ἐντολῇ περιεχομένας, συναδούσας ὅμως τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς
 καὶ προσφύρους κρινομένας πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Α. Π. 340 τοῦ 1879.—
 Ὁ ἐντολοδόχος, μὴ εκπληρώσας τὴν ἐντολὴν ἢ ὑπερβὰς τὴν ἐντολὴν καὶ μὴ
 καταβάλων τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τοὺς τόκους τῶν
 κτημάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν παρέλαβε τὰ χρήματα καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς
 ἀγωγῆς. Α. Π. 8 τοῦ 1844, 17 τοῦ 1846. Εἰδικωτέρων δὲ κατὰ τὰς Α. Π.
 888 τοῦ 1852, 16 τοῦ 1858, 340 τοῦ 1859 τῆς περὶ τόκων ἀπαιτήσεως
 παραδούσας ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν μερῶν ἢ ἐκ τοῦ νόμου, ὁ ἐντολοδόχος
 ὀφείλει τόκους ἢ κατατίτας ὑπερήμερας περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων
 τοῦ ἐντολέως (ἂρα ἐπὶ μνηύσει ἦτοι ἀγωγῇ τοῦ ἐντολέως) ἢ ποιησάμενος
 χρῆσιν αὐτῶν πρὸς ἴδιον ὄφελος δυνάμει τοῦ τιμαρχίου 10 § 3 Πανδ. (17.
 1), καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 68 τοῦ 1867 ὀφείλει τόκους μόνον ἀπὸ τῆς ὑπερή-
 μερίας, ἐκτὸς ἂν ἐχρησάτο τοῖς χρήμασι τοῦ ἐντολέως ἰδιωτικῶς ἢ ὁ ἐντο-
 λέως καθίσταται συνήθεος γένημα τὰ χρήματα αὐτοῦ διὰ τοκισμοῦ ἢ ἄλλων ἐπι-
 χρήσεων.—Ὁ ἐν ὀνόματι τοῦ ἐντολέως συναλλαττόμενος ἐντολοδόχος,
 χρεώσων τοὺς ὄρους τῆς ἐντολῆς, ὑποχρεοῖ τὸν ἐντολὴν μόνον καθ' ἔσον
 αὐτοῦ ἀποδόξαστο τὰ γινόμενα. Α. Π. πολλαὶ ἀποφάσεις. Ἀλλ' ὅτε ὁ ἐν-
 τολοδόχος ἔχει γενικὴν καὶ εἰδικὴν πληρεξουσιότητα νὰ παριστῇ καὶ ἀντι-
 προσωπεύῃ τὸν ἐντολὴν καθ' ἑλκας αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις καὶ ληψοδοσίας καὶ
 νὰ δανείζηται χρήματα ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν κτημάτων αὐ-
 τοῦ, ὁ ἐντολέως ὑποχρεοῦται πρὸς τοὺς τρίτους, μεθ' ὧν συναλλάξατο ὁ
 ἐντολοδόχος, ὡς εἰ συναλλάσσεται ἀπ' αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. Ἀρίστου Πίχου
 179 τοῦ 1847. Οὐχ ἥτιον κατὰ τὴν 49 τοῦ 1849 εἰς τὴν πληρεξουσι-
 οτητα πρὸς τὸ δικαίον καὶ διαχειρίζειν τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιου-
 σίαν τινὸς δὲν περιλαμβάνεται καὶ ἡ εἰδικὴ πληρεξουσιότης τῆς παραι-
 τήσεως δικαιοῦματος ἀναγνωρισθέντος ἡδὴ, τελειοδίκως διὰ δικαστικῶν
 ἀποφάσεων.—Ὁ ἔχων τὴν ἐντολὴν νὰ δανείζῃ χρήματα δὲν ἔχει
 ἀναγκαίως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ παραλαμβάνειν καὶ χρήματα λόγῳ δα-
 νείων δοθέντα. Α. Π. 348 τοῦ 1856.—Ὁ ἐντολοδόχος δικαιοῦται μὲν
 νὰ παριστῇ παρὰ τοῦ ἐντολέως ὅ, τι ὑποχρεώθη νὰ καταβάλῃ πρὸς ἐκπληρώ-

(ΠΕΡΙ ΛΗΘΙΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΗΩΛΕΙΑΣ)

16

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν τῆς ἐντολῆς, ἀλλ' ἀπευθύνεται καὶ ἐπὶ πάσῃ τῆς ἐντολῆς ὑπερβαίνου-
 ῃς ἔνεκεν ἐπῆλθε τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ζημία. Α. Π. 278 τοῦ 1859, 94 τοῦ
 1845, 17 τοῦ 1846, 43 τοῦ 1847. Οὐχ ἦντον δὲ καὶ ἐπὶ ζημίας ἐπιβουλεύ-
 εις τὸν ἐντολέα ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐτοῦ. Α. Π. 392 τοῦ 1850. Ἄλλ' ἡ
 εὐθύνη τοῦ ἐντολοδόχου εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐντολέως ἀνατρέχεται διὰ τῆς
 ῥητῆς ἢ σιωπηρᾶς παρατηρήσεως τοῦ ἐντολέως τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν ἀφω-
 σιως. Α. Π. 154 τοῦ 1858.—Ὁ ἐντολέως εὐθύνεται ἐκ τοῦ δόλου τοῦ
 ἐντολοδόχου αὐτοῦ ἐφ' ὅσον ὠφελήθη· ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐκ τοῦ δόλου
 ἐπιβουλεύσεως ζημίας δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐκ τοῦ δόλου
 ὠφελείας τοῦ ἐντολέως. Α. Π. 282 τοῦ 1877.—Κατὰ νόμον (Ν. 28 Πανδ.
 (3. 5) Ν. 28 Β. (17. 1) ὁ ἐντολέως δὲν ἔχει κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου
 ἐντολοδόχου ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν, ἀλλ' ὁ ἀρχικὸς ἐντολοδόχος ὀφείλει νὰ
 ἐκχωρήσῃ πρὸς τὸν ἐντολέα αὐτοῦ τὴν κατ' ἐκείνου ἀγωγὴν, ἐάν ὁ ὑπο-
 καταστάτης παρέδωκε τὸν ἔρως τῆς ἐντολῆς. Α. Π. 212 τοῦ 1877.—Διὰ τῆς
 ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου καταβληθείσης δαπάνης ὀφείλεται τόκος ὑπὸ τοῦ ἐν-
 τολέως ἀπὸ τῆς καταβολῆς (Τεμ. 19 Πανδ. (3. 5). Τεμ. 37 Μ. (22. 1).
 Τεμ. 12 § 9 Πανδ. (17. 1). Διάτ. 8 Κωδ. (3. 19). Α. Π. 841 τοῦ 1860,
 275 τοῦ 1866. Εἰ δὲ κατέστη ὑπερήμερος περὶ τὴν καταβολὴν τῆς ὀφειλῆς
 πρὸ τῆς ἐκπτώσεως τῆς αἵτης τοῦ νομίσματος, ὀφείλει τῷ ἐντολοδόχῳ καὶ
 τὴν ἀνῆρθωσιν τῆς ἐπιβουλεύσεως τῷ ἐντολοδόχῳ ζημίας ἐκ τῆς ὑπερβίσεως
 Α. Π. 153 τοῦ 1858. Ἀλλὰ δὲν ὀφείλει ἀποζημίωσιν ἕνεκα τυχαίας ζη-
 μίας ἐπιβουλεύσεως τῷ ἐντολοδόχῳ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς. Τὰ
 αὐτὴ δὲ ζημία θεωρεῖται καὶ ἡ ὑπὸ ληστῶν αἰχμαλωσία ἐν δοκιμασίᾳ
 νομένη ἕνεκα τῆς ἐντολῆς καὶ ἡ εἰς αὐτοὺς καταβληθὲν λύτρων. Α. Π. 295
 τοῦ 1880. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐντολοδόχος εὐδὲ τὰ καταβληθέντα χρεὶν τῇ
 ἐντολῇ δικαιούται νὰ ἀπατήσῃ, ἐάν ῥητῶς εἶχεν ἀπαγορεύσει αὐτῇ τὴν
 καταβολὴν δαπανῶν ὁ ἐντολέως, τὸ μὲν διότι ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει νὰ
 περιορίζεται ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς ἐντολῆς, τὸ δὲ διότι ὁ ἐντολοδόχος δι-
 καίται νὰ ἀπατήσῃ μόνον τὰς καλῇ πίστει καταβληθείσας δαπάνας. (Ν.
 27 § 4 Πανδ. 17. 1). Α. Π. 31 τοῦ 1874.—Ὁ ἐντολέως καὶ ὁ ἐντολοδό-
 χος ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀπέναντι τῶν τρίτων. Α. Π.
 254 τοῦ 1855. Ὅθεν ὁ ἐντολέως εἶναι ὑπερβέβηκεν ὅτε ὁ ἐντολοδόχος ἐνέ-
 γησε συμφώνως τῇ ἐντολῇ. Α. Π. 157 τοῦ 1848, 179 τοῦ 1847.—Ἡ
 ἐντολὴ ἀνακαλεῖται δι' ἐπίρας ἐντολῆς, διατελοῦντων ἐπὶ τῶν πραγμάτων
 ἀκρεβίων. Α. Π. 27 τοῦ 1842· εὐδὲως δ' ἀναγκαῖον ἀπαγορεύεται τῷ
 ἐντολοδόχῳ ἡ ἀπαγίρευσις τῆς ἐνταλθείσης πράξεως, ἀλλ' ἀρκεῖ ἀνακλήσις
 ἀπλῆ τῆς ἐντολῆς. Α. Π. 207 τοῦ 1858. Ἀνακαλεῖται δὲ καὶ ἡ ἐντολὴ ἡ
 ἐπὶ παροχῇ δόματος ἢ ἀμοιβῆς, τοῦ ἐντολέως δικαιουμένου πάντοτε νὰ
 ἀνακληθῇ τὴν διαρκείαν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἀπλῶς δ' ἡ τοιαύτη ἐντολὴ
 παρέχει τῷ ἐντολοδόχῳ νὰ ἀπατήσῃ τὴν συννομολογηθεῖσαν ἀμοιβὴν μετὰ
 τὴν ἐκτίλασιν αὐτῆς. Α. Π. 295 τοῦ 1887. Ἀλλ' ἡ ἀνακλήσις δὲν
 νάπορρῃ ἀπὸ τοῦ ἐντολέως, εὐχὴ δὲ πλῆθος τινός. Α. Π. 189 τοῦ 1849.
 Ἀπὸ τῆς γνώσεως δι' τῆς ἀνακλήσεως ἐκλείπει ἡ ἐντολὴ· ἀλλ' ὅ,τι ἐγ-
 νητο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐντολῆς ἔχει κύρος· ἐπίσης ἔχουσι κύρος καὶ αἱ πρὸς
 τὸν ἐντολοδόχον συναλλαγαὶ τῶν ἐν καλῇ πίστει ἐνεργησάντων τρίτων.
 Α. Π. 1 τοῦ 1865. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐντολέως δύναται νὰ παρατηρήσῃ τὸ
 δικαίωμα τῆς αὐτοδούλου ἀνακλήσεως τῆς ἐντολῆς, ὅσκιμος αὕτη δίδεται
 καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου, διότι οὐδεὶς νόμος καθιερεῖ τὴν

ἀνίσχυρον τῆς τοιαύτης παρατιθήσεως. Α. Π. 199 τοῦ 1886. Ἀλλὰ διαφωνοῦν Α. Π. 295 τοῦ 1887, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη συμφωνία εἶναι ἀνίσχυρος, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐντολῆς, σχέσεως ἀπορροῦσης οὐσιωδῶς ἐκ τῆς πίστεως τοῦ ἐντολέως πρὸς τὸν ἐντολοδόχον, ἧς ἐκλιπούσης παύει καὶ ἡ ἐντολή, καὶ προσέτι εἰς τὴν πλήρη ἐξουσίαν τοῦ ἐντολέως περὶ τὴν ἀσκήσιν τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ δικαιωμάτων.—Ἡ ἐντολή ἐκλείπει κατὰ κανόνα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως, πλην τῆς δοθείσης ῥητῆς ἵνα ἴσχυρὴ καὶ μετὰ θάνατον. Α. Π. 149 τοῦ 1849, 1 τοῦ 1858, 191 τοῦ 1870. Ἐπίσης ἡ ἐντολή παύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολοδόχου, Α. Π. 39 τοῦ 1849. Σημειωτέον ὅτι λύει μὲν τὴν ἐντολὴν ὁ θάνατος τοῦ ἐντολέως (Πολιτ. Δικ. ἀρθ. 102 § 1), ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους 26 § 1 Πανδ. (17. 1), 19 § 3 Πανδ. (39. 5) καὶ § 10 Εἰσπ. (8. 26) Πολ. Δικον. ἀρθ. 463 § 3 αἱ μετὰ θάνατον τοῦ ἐντολέως πράξεις τοῦ τρίτου ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ ἐντολέως ἰσχύουσιν ὑπὲρ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου καλῇ τῇ πίστει ἐνεργησάντων. Ὅθεν πληρωμὴ τρίτου πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ θανόντος διαδίκου ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως εἶναι ἰσχυρὰ. Α. Π. 200 τοῦ 1855, 2 τοῦ 1879, 299 τοῦ 1876, 87 τοῦ 1886.—Ἐπὶ πλειόνων τοῦ ἐνός ἐντολοδόχων πρὸς ἑγκυρον ἐνέργειαν δικαιοπραγιῶν ἀρκεῖ κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐνός μόνου ἡ ἐνέργεια (Ν. 60 § 2) Πανδ. (17. 1) Α. Π. 286 τοῦ 1894. (*Δμοιοθετήσιμον ἂν ὁ παρατιθέμενος ἐν τῇ ἀπορ. νόμος ἐρίξη ἔτι ἡ ἀπόφ. παραδέχεται).—Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἐρμηνείας τῆς ἐντολῆς διατελεῖ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 2 τοῦ 1849. Ὅθεν δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπόκειται νάποραίνηται ἂν τὸ συνάλλαγμα ἦν χαρὰντῆρα ἐντολῆς. Α. Π. 80 τοῦ 1842, 94 τοῦ 1847.

11. Ἐὰν παράσχῃ σοι διατετιμημένον πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ ἡ αὐτὸ ἀγαγεῖν μοι ἡ τὸ τίμημα, καὶ ἀπόληται πρὶν ἢ πραθῇ, εἰ μὲν ἐγὼ σὲ παρεκάλεσα λαβεῖν, ἐμὸς ἐστὶν ὁ κίνδυνος· εἰ δὲ σὺ παρεκάλεσας, σός· εἰ δὲ μηδέτερος, δόλον καὶ ἀμελείαν χρεωστέε. (1) (Μ. 17 § 1 Πανδ. 19. 5 (de praescriptis verbis). Βασιλ. XX. 4 47. Ν. 11 πρ. Πανδ. 12. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXIII. 1. 14. Paulli sent. rec. II. 4. 4).

Μ. Ἐὰν σοὶ ἐγχειρίσω πρᾶγμα ἐκτετιμημένον, ἵνα μοι ἐπιστρέψῃς αὐτό, ἡ τὸ τίμημα αὐτοῦ πωλούμενον, καὶ ἀπολεσθῇ πρὶ τῆς πωλήσεως, εἰ μὲν σὺ παρεκάλεσα ἐγὼ ἵνα λάβῃς αὐτό, ὁ κίνδυνος εἶναι εἰς βάρος μου· εἰ δὲ σὺ παρεκάλεσας σὺ, εἰς βάρος σου. *Ἄν ὁμοῦ εὐθείς παρεκάλεσαν, εὐθύνονται σὺ μόνον διὰ δόλον καὶ ἀμελείαν.

12. Ἐὰν βουλομένου σοῦ σκεῦος ἀγοράσαι ὁ τεχνίτης ἀγαγὼν ἐάσῃ παρὰ σοὶ καὶ ἀπαρῆσθαις πέμψῃς διὰ δούλου σοῦ καὶ ἀπόληται ἄνευ ἀμελείας καὶ δόλου σου, ὁ τεχνίτης ζημιεύεται· καὶ αὐτοῦ γὰρ χάριν ἐπέμψθη. Ἐνέχῃ δὲ καὶ ἀπὸ ἀμελείας τῶν λαβόντων αὐτὸ παρὰ σοῦ φυλάξαι ἡ διακομίσαι. Ἀρμύζει

(1) Ἴδε καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 1 τίτλου Θ' βιβλίου Α' (σελ. 118—119).

γρῶν ἢ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή. (N. 20 § 2 Πανδ. 10. 5 (de praescriptis verbis). Βασ. XX. 4. 20).

Μ. Ἐὰν θελῃς νὰ ἀγοράσῃς ἀγγεῖον καὶ ὁ τεχνίτης κομίσῃ καὶ καταλίπῃ αὐτὸ εἰς τὴν οἰκίαν σου, σὺ δὲ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς αὐτὸ ἀποστείλῃς διὰ τοῦ δούλου σου καὶ ἀπολεσθῇ ἄνευ ἀμελείας καὶ δόλου σου. Τημιούται ὁ τεχνίτης, διότι χάριν αὐτοῦ ἐστάλη. Ἀλλ' ἐνέχεσαι (εἰς ἀποζημίωσιν) δι' ἀμείλιαν τῶν λαθόντων αὐτὸ παρὰ σοῦ ἵνα φυλάξωσιν ἢ μετακομίσωσιν αὐτό. Ἀρμύζει λοιπὸν ἡ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή.

13. Τὸν δακτύλιόν σου ἔλαβον ἐπὶ τῷ ἰδεῖν καὶ ἐξέπεσον ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐνέχομαι τῇ ἀγωγῇ (N. 23 Πανδ. 10. 5 (de praesc. verbis). Βασ. XX. 4. 23).

Μ. Ἐλαβον τὸ δακτυλίδιον σου ἵνα ἴδω αὐτὸ καὶ ἔπεσε (κατὰ λαλοῦν) εἰς τὸν ποταμὸν· ἐνέχομαι ἐν τιαύτῃ περιπτώσει εἰς τὴν περὶ πράγμα-
τος ἀγωγήν.

ΤΙΤΑ. Δ'.—Περὶ Καινοτομιῶν

1. Καινὸν πρᾶγμα ποιεῖ τις ἢ διὰ τὸ οἰκοδομεῖν ἢ διὰ τὸ καταλύειν τίποτε καὶ τὴν προτέραν ὄψιν ἐναλλάσσειν (N. 1 § 11 Πανδ. 39. 4 (de operis novi nunciat.).

Μ. Καινοτομεῖ τις ἡ οἰκοδομῶν ἢ καταδαφίζων κτίριον καὶ ἐναλλάττω τὴν προτέραν αὐτοῦ ὄψιν.

2. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτίζει τις, κωλύειν αὐτὸν ἐξέ-
στι· τὸ δὲ περὶ καινοτομίας παράγγελμα ἐπὶ ταῖς μέλλουσιν
ἔργοις ἀρμύζει. (1) (N. 1 πρ. Πανδ. 39. 4 (de op. novi nunciatatione). Βασ. LVIII. 10. 4).

Μ. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτίζει τις, ἐπιτρέπεται νὰ ἐμποδίζηται· ἀρμόζει δὲ τὸ περὶ καινοτομίας παράγγελμα εἰς ἐπιχειρούμενα καὶ μὴ περατωθέντα ἔργα.

Ν. Κατὰ μὲν τὸν Ν. 38 Πανδ. 10. 3 Ν. 28 Βασ. 12. 2 ἐπὶ κοινῷ πράγματι οὐδεὶς τῶν συγχωρίων δύναται νὰ ποιήσῃ τι ἄκοντος τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ὁ ἕτερος δικαιούται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ποιοῦντα, κατὰ δὲ τὸν Ν. 3 τοῦ τίτλου 1 βιβλ. 39 Πανδ (de operis novi nuntiatione) ἐπὶ καινοτομίας ἐπὶ κοινῷ πράγματι ἀντὶ τῆς ἐξωδίκου τῶν μερῶν ενεργείας

(1) Τὸ δικαίωμα τοῦ παραγγέλλειν τὴν καινοτομίαν ἄνευ δικαστικῆς παρεμβάσεως ἀργεῖ νῦν, ἅτε ἀντικείμενον εἰς τὸν δικαστικὸν ἡμῶν ὄργανον καὶ τὴν δικονομικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν. Ὅθεν τανῶν ἀνάγκη νὰ ἀποτεινῇται ὁ δικαιούχος εἰς τὸν δικαστὴν, δικαιούμενον μόνον νὰ διατάξῃ τὴν ἀναστολήν τοῦ ἔργου. Ἀρμόδιος δὲ εἶναι ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν ἐν καταπειρώσει περιστάσει· δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 634 τῆς πολ. δικονομ. αὐτοῦ προκειμένου περὶ προσωρινοῦ μέτρου, ἐν δὲ ταῖς περιπτώσεσι τοῦ ἀρθρ. 490 Πολ. Δικον. στοιχ. 5' καὶ 6' ἐπὶ τῆς διὰ καινοτομίας προστά-
λῃς τῆς χρήσεως δημοσίου κτήματος καὶ ὁ εἰρηνοδίκης. (Ἄλλ' ἴδε ἐν τῷ κειμένῳ καὶ νομολογίαν).

διὰ τῆς nuntiatio, ὁ πραιτωρ ἐδύνατο νὰ παρεμποδίσῃ προσηκόντως τὴν τοῦ ἔργου ἐξακολούθησιν ἐφ' ὅσον ἡ καινοτομία ἦν ἐπιζήμιος εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ συγκυρίου ἢ συγκατόχου, κατὰ δὲ τὸ εἰδ. 6 τοῦ άρθρου 190 τῆς Πολ. Δικον. εἰς τὸν εἰρηνοδίκην ἀνήκει ἡ κατὰ τὸ Ρ. Δ. τοικυτῇ ἐνέργεια τοῦ πραιτωρός, διότι τοῦτο ἐφαρμόζεται καὶ δοῦναι καινῶς κατοχυρόμενου τοῦ πραγματὸς διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως καινοτομίας, ἰδίως ἐπιτάλαους ἀκυρωμένης ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συγκατανοῶν, προσβάλλοντα τὰ τοῦ ἑτέρου κατοχῆς δικαιώματα. Α. Π. 289 τοῦ 1881.

3. Καὶ χωρὶς ἄρχοντος παραγγέλλει τις, καὶ οἰκείῳ ὀνόματι καὶ ἄλλοτρίῳ καὶ πάντοτε καὶ ἀποῦσι καὶ ἀγνοοῦσι καὶ ἀκουσιν. (1) (Ν. 1 § 2-5 Πανδ. 39. 2 (de operis novi). Βασ. LVIII. 10. 4).

Μ. Παραγγέλλει τις καὶ ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας (διαμαρτυρούμενος κατὰ τοῦ τελουμένου ἔργου) καὶ ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι καὶ ἐν ὀνόματι ἄλλου καὶ πάντοτε καὶ πρὸς πάντας καὶ ἀπόντας καὶ ἀγνοοῦντας καὶ ἀκουσιν.

4. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελλθεὶς κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομίμου παραγγελίας καταλύει τὸ ἔργον. (Ν. 1 § 6 καὶ 7 Πανδ. 39. 1 (de op. novi nunc.). Βασ. LVIII. 10. 1, Ν. 5 § 10 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελλθεὶς κτίσῃ ἄνευ ἀδείας, καταδικάζεται τὸ ἔργον διὰ νομίμου παραγγελίας.

5. Ἐνθα γίνεται τὸ ἔργον, δεῖται τις παραγγέλλειν, εἴτε τις οἰκοδομεῖ, εἴτε ἄρχεται, κἂν μὴ τῷ δεσπότῃ παραγγέλλῃ· παντὶ γὰρ ἐν τῷ ἔργῳ παρόντι καλῶς παραγγέλλεται, εἴτε διὰ τὸ ἔργον πάρεστιν, εἴτε διὰ τὴν δεσπότην· καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς καὶ ποίας αἰρέσεως ἐστὶν ὁ παραγγελλθεὶς εἰ δούλος ἢ γυνὴ ἢ παῖς ἢ κόρη. Πᾶσι γάρ τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς παραγγέλλεται, ἵνα μέντοι δύνηται ἀπαγγελθῆναι τῷ δεσπότῃ. Εἰ δὲ ἐξώθεν τοῦ ἔργου παραγγέλλῃ τις τῷ δεσπότῃ, οὐκ ἔρρωται· ἐν αὐτῷ γὰρ δεῖ τῷ ἔργῳ παραγγέλλειν, ἵνα εὐθέως ὁ παραγγελλθεὶς ἀναχωρήσῃ. Ἐπειτοίγῃ συμβαίνει, ἐν ᾧ ἔρχεται πρὸς τὸ ἔργον, τὸ κατὰ ἄγνωσιν αὐτοῦ γινόμενον παρὰ τὸ παράγγελμα γίνεσθαι. (Ν. 5 § 2-4 Πανδ. 39. 1 (de op. novi nuntiatione) Βασ. LVIII 10. 4).

Μ. Ὅπου γίνεται τὸ ἔργον, ἐκεῖ (ἐπιστοπικῶς δηλονότι παρὰ τῷ ἐγγειομίνῃ, μεταβαλλομένῃ ἢ κατεδαφιζομένῃ κατασκευάσματι) δεῖται τις νὰ παραγγέλλῃ, εἴτε προχωρεῖ τις ἐν τῷ κτίσειν, εἴτε ἐπιλαμβάνεται μόνον τοῦ κτίσαι, καὶ ἐὰν μὴ παραγγέλλῃ πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον, (ἀπὸ ἀπόντα), δεῖται καλῶς γίνεσθαι ἡ παραγγελία πρὸς ἕκαστον παρόντα εἰς τὸ ἔργον, εἴτε διὰ τὸ ἔργον εἶναι αὐτὸς παρών, εἴτε διὰ τὸν κύριον· καὶ δὲν ἐξετάζομεν, τίς καὶ ποίας κατασκευῆς εἶναι ὁ παραγγελλθεὶς, ἐὰν δηλαδὴ δούλος ἢ γυνὴ ἢ παιδίον ἢ κόρη· δεῖται καλῶς παραγγέλλεσθαι πρὸς ὅλους τοὺς παρόντας,

(1) Ὡς προηγουμένην σημείωσιν.

καθ' ὅσον ὁμοῦς εἶναι δυνατόν νά κατανοηθῇ ἡ δόλως τοῦ ἀπαγορεύοντος καὶ γνωρισθῇ εἰς τὸν κύριον. Εἰ δὲ παραγγέλλει τις τὸν κύριον μακρὰν τοῦ ἔργου, τοῦτο δὲν ἰσχύει· διότι δεῖται νά παραγγέλλῃ παρ' αὐτοῦ τῷ ἔργῳ· ἵνα ἀπαγορεύσῃ εὐθὺς ὁ παραγγελλθεὶς. Ἄλλως διατελεῖ ἀνεύθυνος, προχωρῶν εἰς τὸ ἔργον, ἅτε ἀγνοῶν τὸ παράγγελμα.

6. Ἐάν τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐποικοδομήσῃ, μὴ αὐτῆσας συγχώρησιν ἢ μὴ δεδωκώς ἱκανά, τὸ μετὰ τὴν παραγγελίαν γεγονός ἔργον καταλύει, κἂν εἶχε δίκαιον τοῦ κτίζειν. (N. 1 πρ. N. 20 πρ. § 3. N. 21 Πανδ. 39. 1 (de operis novi)).

M. Ἐάν τις καὶ μετὰ τὸ παράγγελμα ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον ἀνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ παροχῆς τῆς δεούσης ἀσφαλείας, ὀφρεῖται κατ' αἴτησιν τοῦ παραγγειλάντος εἰς τὴν κατεδάφισιν τοῦ κτισθέντος (καὶ ἐπαναγωγῇ τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἐν καιρῷ τῆς παραγγελίας κατάστασιν) καὶ διὰ καίωμα εἰς ἂν εἶχε νά κτίσῃ.

7. Ὁ κτίζων εἰ ἐγκαλεῖται καινοτομεῖν, εἰς τὰ τριῶν μηνῶν ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην· μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλίζεσθαι, ὅτι ἐὰν ὀφθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, καταστρέφει αὐτά, ἃ κτίζει, ἰδίους ἀναλώμασιν. (N. μοναδ. Κωδ. 8. 11 (de operis novi nunciatio)).

M. Ὁ κτίζων ἐάν ἐγκαλεῖται ὡς καινοτομῶν, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νά δικάζηται μετὰ δὲ ταῦτα ὀφείλει νά δώσῃ ἀσφάλειαν, ὅτι, ἐάν ἀποδειχθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, ἀναλαμβάνει τὴν δι' ἰδίων δαπανῶν κατεδάφισιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

8. Ἐάν ἡ τοῦ ἀπολιμπανομένου κατασκευασθεῖσα παρὰ διοικητοῦ οἰκία βλάβηται τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ διοικητὴς διὰ τετραμήνου καταμηνύειν καὶ παριστᾶν τὸ πρωτότυπον· εἰ δὲ καταμηνυθεὶς οὐ παρστή, τότε αὐτὸς ὁ φροντιστὴς δικαιολογούμενος, εἰ καταδικασθῇ, πᾶσαν καινοτομίαν εὐπορῶν ἀποδίδωσι, μὴ εὐπορῶν δὲ, ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος ἀπαιτεῖται. (1)

M. Ἐάν ἡ τοῦ ἀποδημούντος οἰκία κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ βλάβηται τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ διοικητὴς ἐν διαστήματι τεσσάρων μηνῶν νά γνωρίσῃ τῷ κυρίῳ καὶ νά παρστήσῃ τὸ πρωτότυπον πρόσωπον (δηλονότι νά ἀντιπροσωπεύσῃ τὸν κύριον)· ἐάν δὲ μετὰ τὴν γνωστοποίησιν ταύτην δὲν παρστή ὁ κύριος, τότε δικαιολογούμενος αὐτὸς ὁ φροντιστὴς (ἥτοι ὁ διοικητὴς), ἐάν καταδικασθῇ, εὐπορῶν μὴ ἀποκαθίστησιν ἐξ ἰδίων τὴν καινοτομίαν ὅλην, ἀπορῶν δὲ ἀπαιτεῖται ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος.

9. Ἐάν ὁ παραγγελλθεὶς πωλήσῃ τὸν οἶκον καὶ ὁ ἀγοράσας κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· οὐ γὰρ πρόσωπον, ἀλλὰ πράγματι γίνεται ἡ παραγγελία· διὸ παραγγελίας γενομένης, ὀνιμόμενος ἐνέχεται. (N. 23 Πανδ. 39. 1 (de operis novi nunc.). Bas. LVIII 10. 25).

(1) Ἡ δόξα αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν Βασιλικαῖς· ἀλλ' οὕτως ἄλλως δύναται νά ἰσχύῃ, ὡς μεταβληθέντος τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ, μὴ δικαιουμένου κατ' ἀκολουθίαν οἰουθήποτε ὑπαλλήλου νά ἀναπληροῖ τοῦ ἀποδημούντος πολίτας εἰς οἰκοδομὴν οἰκῶν.

Μ. Ἐὰν ὁ παραγγελλὺς πωλήσῃ τὴν οἰκίαν καὶ ὁ ἀγοράσας αὐτὴν κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· διότι ἡ παραγγελία δὲν γίνεται λόγῳ προσώπου, ἀλλὰ λόγῳ πράγματος. ὅθεν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐνέχεται ὁ νεμεύμενος.

10. Τῷ δούλῳ κτίζοντι καλῶς παραγγέλλει τις περὶ καινοτομίας· δούλος δὲ ἐτέρῳ κτίζοντι παραγγέλλειν οὐ δύναται. (1) (N. 5 § 2 Πανδ. 39. 1 (de operis novi nunc).

Μ. Τὸν κτίζοντα δούλον καλῶς παραγγέλλει τις περὶ καινοτομίας· ἀλλ' ὁ δούλος δὲν δύναται ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ νὰ παραγγέλλῃ ἄλλον κτίζοντα.

11. Ἐὰν πολλῶν τινῶν εἴῃ τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, εἰ καὶ ἐνὶ μόνῳ παραγγελθῇ, ὁρθῶς γίνεται ἡ παραγγελία, καὶ δοκεῖ πρὸς πάντας γεγονέναι τοὺς δεσπότας· εἰ δὲ εἰς ἓκ τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐποικοδομεῖ, οὐκ ἐνάγονται περὶ τούτου τοῦ ἔργου οἱ ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ χρὴ τὰ παρ' ἐτέρου γινόμενα καταβλάπτειν τοὺς μηδὲν πεποιηκότας. (N. 5 § Πανδ. 39. 1 (de operis novi nunciat.).

Μ. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, ἀνῆκῃ εἰς πολλοὺς, καὶ εἰς ἓνα μόνον ἐὰν παραγγελθῇ, καλῶς γίνεται ἡ παραγγελία, ἰσχύουσα ὡς εἰ ἐγένετο πρὸς ὅλους τοὺς ιδιοκτῆτας· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐπικτίσῃ εἰς τῶν ιδιοκτῆτῶν, περὶ τοῦ ἔργου τούτου δὲν ἐνάγονται οἱ ἄλλοι, διότι τὰ γινόμενα ὑπὸ ἄλλου δὲν εἶναι πρεπον νὰ βλάπτωσι τοὺς μηδὲν πράξαντας.

12. ΕΠΑΡΧΙΚΑ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΚΑΔΩΝΙΤΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΗΤΟΙ ΕΘΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῃ

Περὶ μέτρων. Ὅτι ὁ δάκτυλος πρῶτός ἐστιν ὥσπερ καὶ ἡ μονὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν — Ἡ παλαιστὴ ἔχει δακτύλους δ'. Ὁ πήχυς ἔχει πόδας αἳ" ἥτοι παλαιστὰς σ'. Τὸ βῆμα ἔχει πήχεις δ' ἥτοι πόδας γ' παλαιστὰς ιδ'. — Ἡ οὐργία ἔχει βήματα θ' ἥτοι πήχεις δ' ἥτοι πόδας σ' ἥγουν σπιθαμὰς θ' δακτ. σ' Ἡ ἀκaina ἔχει οὐργ. αἳ" ἥτοι πήχεις σ' ἥτοι πόδας θ' παλαιστὰς λγ'. Τὸ πλῆθρον ἔχει ἀκαίνας ι' ἥτοι οὐργίας ιε' ἥτοι βήματα λ' πήχεις ξ' καὶ πόδας ζ'. — Τὸ στάδιον ἔχει πλῆθρα σ' ἥτοι ἀκαίνας ξ' ἥτοι οὐργίας ρ' βήματα σμ' πήχεις υ' πόδας ζ'. — Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἑρατοσθένη καὶ Στράβωνα τοὺς γεωγράφους ἔχει σταδίους η' καὶ γ', ἥτοι οὐργίας ωλς'. κατὰ δὲ τὸ νῦν κρατοῦν

(1) Ἡ διάταξις τῆς παραγράφου ταύτης ἀργεῖ παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπαρχόντων τανῶν δούλων.

ἔθος στάδια μὲν ἔχει· ζ΄ ἤτοι οὐργίας ψν' ἤτοι βήματα αφ' ἧς χεῖς ε'—Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὡς τὸ νῦν μίλιον, ἤτοι τῶν ζ΄ σταδίων, οὐργίας μὲν γεωμετρικᾶς, ὡς ἔφημεν, ἔχει ψν', ἀπλᾶς δὲ ωμ', αἱ γὰρ ρ' οὐργίαι γεωμετρικαὶ ριβ' ἀποτελοῦσιν ἀπλᾶς οὐργίας. (1)

Μ. Ὁ δακτύλος εἶναι πρῶτος, ὡς καὶ ἡ μὲν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς.—Ἡ παλάμη ἔχει δακτύλους τέσσαρας. Ὁ πῆχυς ἔχει πόδας ἕνα ἡμίσειν, ἤτοι παλάμας ἕξ. Τὸ βῆμα ἔχει πῆχους δύο, ἤτοι πόδας τρεῖς, παλάμας δώδεκα.—Ἡ ὀργυιά ἔχει βήματα δύο, ἤτοι πῆχους τέσσαρας, ἤτοι πόδας ἕξ, ἤτοι σπιθαμὰς ἐννέα, δακτύλους ἐνενηκονταεξ. Ἡ ἀκίνα ἔχει ὀργυιᾶν μίαν καὶ ἡμίσειαν, ἤτοι πῆχους ἕξ, ἤτοι πόδας ἐννέα, παλάμας τριακονταεξ. Τὸ πλῆθρον ἔχει ἀκίνας δεκά, ἤτοι ὀργυιάς δεκαπέντε, ἤτοι βήματα τριακονταπῆχους ἐξήκοντα, πόδας ἐνενηκοντα.—Τὸ στάδιον ἔχει πλέθρα ἕξ, ἤτοι ἀκίνας ἐξήκοντα, ἤτοι ὀργυιάς ἑκατὸν, βήματα διακόσια τεσσαράκοντα, πῆχους τριακοσίας, πόδας ἑξακοσίους.—Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἑσπερίαν καὶ Σικελίαν τοὺς γεωγράφους ἔχει στάδια διατὰ καὶ τριτημέριον, ἤτοι ὀργυιάς ἑκατακοσίας τριακοντα, κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν σήμερον συνήθειαν ἔχει στάδια ἑπτὰ καὶ ἡμίση, ἤτοι ὀργυιάς ἑπτακοσίας πεντήκοντα, ἤτοι βήματα χίλια πεντακόσια, πῆχους χιλιάδας τρεῖς.—Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸ σήμερον μίλιον, ἤτοι τῶν ἑπτὰ καὶ ἡμίσιων σταδίων, ὀργυιάς γεωμετρικαί μὲν, ὡς προελέχθη, ἔχει ἑπτακοσίας πεντήκοντα, ἀπλᾶς δὲ ἑκατακοσίας τεσσαράκοντα· ὅτι αἱ ἑκατὸν γεωμετρικαὶ ὀργυιαὶ ἀποτελοῦσιν ἑκατὸν δώδεκα ἀπλᾶς ὀργυιάς.

13. Περὶ βαλανείου. Χρὴ τὸν ἐπιχειροῦντα κτιζέσθαι οὐδὲν τικὸν βαλανεῖον ἀριστὸν τοῦ γείτονος τὰς καμίνους· εἰ μὲν νοτιώτερον εἴη τὸ γινόμενον βαλανεῖον ἢ δυτικώτερον τοῦ γείτονος, ἔχοντος δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν καὶ θυρίδας ἀποδλεπούσας εἰς τὸ αὐτὸ βαλανεῖον, πῆχους κ'. χειμερινῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀνέμων οὐ συνεχῶς μὲν αἱ τοῦ γείτονος ἀνοιγθήσονται θυρίδες, διασκορπισθήσεται δὲ καὶ ἀναλωθήσεται ὑπὸ τοῦ ὕγρου ἀνέμου ἢ τοῦ πυρὸς ἀκμῇ. Εἰ δὲ βορειώτερον ἢ ἀνατολικώτερον εἴη τοῦ γείτονος τὸ πριβάτον, δευτέρως ἢ τρίτης θέσεως αὐτῆς τοῦ γειτνιώντος καὶ θυρίδων ὑπονεωγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ πριβάτον, τῆν καὶ αὐτὰ ἀριστὸν τὸν κτιζόντα τὸ εἰρημένον πριβάτον πῆχους οὐκ ἐλάττους τῶν λ'. Θερινῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῶν θυρίδων συνεχῶς ἀνοιγομένων, βλάβη τις προσγενήσεται τῇ τῆν οἰκίαν ἔχοντι φρακτῶν δὲ ὄντων τῶν τοίχων τῶν ἀποδλεπόντων πρὸς αὐτὸ τὸ πριβάτον, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ τρίτον διδοῦσθαι τῇ κτιζοντι· εἰ δὲ μονόστεγοι τοῦτέστιν ἐπίπεδοι εἰσιν αἱ οἰκαί,

(1) Δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν τανῦν τὸ σύστημα τοῦτο τῶν μέτρων, ὅτε ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου συστήματος μετρικοῦ, καθιερωθέντος διὰ τοῦ Δ. τοῦ 28 Σεπτεμβρίου 1896 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, ὅπερ ζῆτει ἐν Μέραι 3 Παραρτήματος Δικαστικῶν Νόμων.

θώρας ἢ θυρίδας ἔχοντες ἀποβλεπούσας, ὡς εἴρηται, τοῖς φρακτοῖς θεδόσθε. Εἰ δὲ φρακτοὶ εἰσιν οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων ἐπιπέδων, τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερώων μέτρων διδόσθε τὸ ἕκτον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει· ἐν δὲ χωρίοις τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ. (1)

Μ. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ κτίῃ ἰδιωτικὸν λουτρὸν, εἰ μὲν τὸ γινόμενον λουτρὸν εἶναι νοτικώτερον ἢ δυτικώτερον διωρίζου ἢ τριωρίζου οἰκίας γείτονος καὶ ἐχούσης παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς αὐτὴν, ὑπάρχει νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς καμίνους εἰκοσι πῆχεις τῆς γειτονικῆς οἰκίας, διότι, ἐπικρατούντων τῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος, δὲν θὰ ἀνοίγωνται μὲν συχνὰ τὰ παράθυρα τοῦ γείτονος, τοῦ δὲ πυρὸς ἢ ἀκμῇ θὰ διαλύηται καὶ θὰ φεικρῆται ὑπὸ τοῦ ὕψους αὐτοῦ. Εἰ δὲ τὸ λουτρὸν εἶναι βορειώτερον ἢ ἀνατολικώτερον διωρίζου ἢ τριωρίζου οἰκίας γείτονος καὶ παράθυρα ἐχούσης ἀνοίγόμενα κατ' ὄψιν αὐτοῦ, τότε τὸ κτιζόμενον λουτρὸν ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ πῆχεις οὐχὶ ἐλιγωτέρας τῶν τριάκοντα· διότι ἐκ τῶν θερμῶν ἀνέμων καὶ τοῦ συχνοῦ ἀνοίγματος τῶν παραθύρων βλάπτεται ὁ γείτων οἰκησιότητις. Ἐὰν ὅμως οἱ ἀποβλέποντες πρὸς τὸ λουτρὸν τοῖχοι ἦναι φρακτοί, δίδεται εἰς τὸν κτιζόντα τὸ τρίτον τῶν προλεχθέντων μέτρων. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἶναι μονώροφοι ἥτοι χαμηλαί, καὶ αἱ θύραι ἢ τὰ παράθυρα ἀποβλέπουσι πρὸς τὸ λουτρὸν, δίδεται τὸ αὐτὸ μέτρον πρὸς τὸ τῶν φρακτῶν τοίχων· εἰ δὲ οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων χαμηλῶν οἰκημάτων εἶναι φρακτοί, δίδεται τὸ ἕκτον τῶν μέτρων τῶν λογιζομένων διὰ τὰ πολυώροφα. Καὶ ταῦτα μὲν ἰσχύουσιν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν δὲ ταῖς χωρίοις λογίζεται μόνον τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

Ν. Οἱ ἐν Ἀρμεν. περιεχόμενοι περὶ ἀποστάσεως τῶν οἰκοδομῶν ἀπ' ἀλλήλων νόμοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐφαρμόζοντες εἰς τοὺς ἀστικοὺς νόμους καὶ ἐπομένως κατὰ τὸ Διατ. τῆς 23 Ἀπρ. 1835 δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν, διότι ἔχουσι χαρακτῆρα ἀστυνομικὸν συνηθῶς πρὸς τὰς τότε γειτονικὰς σχέσεις. Δ. Π. 67 τοῦ 1870. Συνεπὶ τῆς τῆν ἀπόφασιν ταύτην ἀποφαίνονται καὶ αἱ Δ. Π. 291 τοῦ 1849 καὶ 48 τοῦ 1850. (1) § 50) (ὑπάρχει τὴν γνώμην ταύτην εἰκότως Οἰκονομίδης).

14. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀρτοκοπείου. Τὸν ἐκ νέου κατασκευάζοντα ἀρτοκοπεῖον ἐν μὲν πόλει γρή ἄριστ' αὐ τοῦ γείτονος τὸν τοῦ φούρνου οἶκον εἰς ὑψηλὸν ὑπαίθρου τόπον πῆχεις 25, εἰ τοῦ γείτονος εἴη τὰ οἰκήματα ἐπίπεδα μένον. Αὕτη δὲ δίδεται ἢ τοῦ ὑπαίθρου τόπου ἀπόστασις διὰ τὰς γινόμενας

(1) Δι' ἐν τῷ Ἀρμεν. βιβλίῳ Β' τίτλῳ Δ' αὐτοκρατορικὴ διατάξις τῶν ἀρμεν. 13—24, 28, 33, 45—49, 51—56, 76—78, 87 καὶ 89, ἐρρίζουσι τὴν ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος τηρητέαν ἀπόστασιν περὶ τὴν ἀνέγερσιν οἰκοδομῶν ἢ ἄλλων θμῶν ἔργων, ἰσχύουσι μόνον καθ' ὅσον δὲν κατηργήθησαν ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὕγιεινῆς οἰκοδ. πόλεων καὶ χωρῶν καὶ τοῦ Ν. ΣΚΒ' τῆς 20 Ἀπρ. 1867 περὶ ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Ὅθεν ἐκάστη τῶν διατάξεων τούτων δεῖν νὰ παραβῇ· ληπτὴ ἐν δεδομένῳ θεματι πρὸς τὴν διάταξιν τῶν νεωτέρων νόμων, καὶ εἰ μὲν εὐρίσκονται ἀντιφασχοῦσαι ἰσχύει ἡ νεώτερά, ἄλλως συνοχέουσιν ἀφ' ἑαυτῶν.

ἀπὸ τῶν τοιούτων ταῖς οἰκίαις καύσεις. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τρίτην ἢ καὶ ἑτέρας θέσεις ἔχει ὁ γείτων, τηνικαυτα τὸν ἀρτοκοπιῶν ποιοῦντα ἀφιστῶν τὸν τοῦ κλιδάνου οἶκον τοῦ γείτονος τὸ μὲν αὐτὸ τοῦ ὑπαίθρου διάστημα τὸ εἰρημένον· ἕνακα δὲ τοῦ μὴ καπνίζεσθαι στοιχειώσαν τῇ διμοίρῳ μέρει τῶν ἐπὶ τοῖς πρὶν βάτοις εἰρημένων, ἢ μὲν γὰρ τοῦ πριβάτου συνεχῆς καὶ ἄπαστος καύσις, ἢ δὲ τοῦ κλιδάνου μερικὴ, ἥτις ἐστὶ τῷ πλείονι μέρει ἐν νυκτὶ γινομένη. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει, ἐν δὲ κώμῃς ἢ προαστείσις τῶν εἰρημένων τὸ ἥμισυ. (*)

Μ. Ὁ κατασκευάζων ἀρτοκοπιῶν ἐν πόλει, εἰ μὲν τοῦ γείτονος τὰ εἰκόματα εἶναι μόνον χαμηλά, δεῖλπει νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ κτίριον τοῦ φούρνου εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ ἀνοικτὸν, πῆχαις ἕξ πόρρω τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος. Δίδεται δὲ ἡ ἀπόστασις αὕτη τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου διὰ τὰς ἐπισυμβαίνουσας εἰς τὰς οἰκίας ἐκ τῶν τοιούτων πυρκαϊκῆς. Εἰ δὲ ὁ γείτων ἔχει διώροφον ἢ τριώροφον ἢ καὶ ὑψηλότεραν οἰκίαν, τότε ὁ κατασκευάζων ἀρτοκοπιῶν ἀπομακρύνει τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κλιδάνου τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου· πλὴν ἵνα μὴ καπνίζηται ἡ οἰκία λογίζεται τὸ ἥμισυ μέτρον τοῦ τεταγμένου διὰ τὰ λουτρά· διότι τοῦ λουτροῦ ἡ καύσις εἶναι συνεχῆς καὶ ἄπαστος, ἢ δὲ τοῦ κλιδάνου πρόσκαιρη καὶ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὴν νύκτα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει, ἐν δὲ κώμῃς ἢ προαστείσις λογίζεται τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

15 ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ φούρνου κεραμικοῦ. Τὸν κατασκευάζοντα ἐν κώμῃ φούρνον κεραμικὸν χρὴ ἀφιστῶν τὸν τοῦ γείτονος, εἴτε θέσις εἴη δευτέρα καὶ γ' ἢ περαιτέρω,

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἦγουν εἰ μὲν νοτιώτερον εἴη τὸ κτιζόμενον ἀρτοκοπιῶν ἢ δυτικώτερον τοῦ γείτονος ἔχοντος δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν καὶ θυρίδας ἀποδλεπούσας εἰς τὸ αὐτὸ ἀρτοκοπιῶν, πῆχαις ἀφιστῶν τοῦ γείτονος γ'. μόναι· εἰ δὲ βορειώτερον ἢ ανατολικώτερον εἴη τοῦ γείτονος τὸ ἀρτοκοπιῶν, δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως εὐθείας τοῦ γειτνιωτός, καὶ θυρίδων ἀποδλεπομένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀρτοκοπιῶν, τηνικαυτα ἀφιστῶν τὸν κτιζόντα τὸ εἰρημένον ἀρτοκοπιῶν πῆχαις οὐκ ἐλάττους τῶν κ'. Φρακτῶν δὲ ὄντων τῶν τοίχων καὶ ἀποδλεπόντων πρὸς αὐτὸ τὸ ἀρτοκοπιῶν, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ τρίτον διδόνται τῷ κτιζόντι. Εἰ δὲ μονόστιχοι, τούτοις ἐπιπέδοι εἰσὶν αἱ οἰκαί, θυρεὶ καὶ θυρίδας ἔχοντες ἀποδλεπούσας καθὼς εἴρηται, τὸ αὐτὸ τοῖς φρακτοῖς διδόνται· εἰ δὲ φρακτοὶ εἰσὶν αἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων ἐπιπέδων, τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερώων μέτρων διδόνται τὸ ἕκτον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει ψηφί, διὰ τὸ τὸν μὲν νότον ἀνεμὸν χειμερινὸν εἶναι, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι εὐ συνεχῶς αἱ τοῦ γείτονος θυρίδες ἀνοίγονται· τὸν δὲ βορρῆαν θερινόν, ἐν δὲ τῷ θέρει συνεχῶς αἱ τοῦ γείτονος θυρίδες ἀνοίγονται καὶ βλάβη τις ἀντιθέθεν γενήσεται τῷ τὴν οἰκίαν ἔχοντι· ἐν δὲ τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐπειδὴ τάναντία συμβαίνει, τὸν μὲν νότον θερινὸν ἀνεμὸν εἶναι, τὸν δὲ βορρῆαν χειμερινόν, εἰ καὶ τάναντία τούτοις ἐν ταύτῃ δοίημεν, ἔχουν τῷ μὲν νοτιωτέρῳ περισσotέραν ἀπὸ τοῦ γείτονος τὴν ἀπόστασιν, τῷ δὲ βορειωτέρῳ ἐλιγώτεραν, τὰς δὲ ἀνὸς ἀπεικάτως ποιοῦμεν.

καὶ εἰ μὲν βορειότερος εἴη ἢ ἀνατολικώτερος ὁ φούρνος τῆς οἰκῆσεως θύρας ἢ θυρίδας αὐτῆς ἐχούσης ἀποβλεπούσας πρὸς αὐτὸν τὸν φούρνον πῆχεις εἴκοσιν· ἢ γὰρ τῆς κεραμεικῆς χρεῖα καὶ ἐργασία ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν εἰρημένων ἀνέμων προσβολῆς γίνεται· εἰ δὲ νοτιώτερος ἢ δυτικώτερος εἴη ὁ φούρνος τῆς τοῦ γείτονος οἰκῆσεως καὶ αὐτῆς ἐχούσης θύρας ἢ θυρίδας, ἀριστὰν αὐτὸν πῆχεις δεκαδύω χειμερινῶν ὄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας τὸ τηνικαῦτα μὴ οὕσης· εἰ δὲ φρακταὶ ἢ ἐπίπεδοι εἴησαν οἱ οἴκοι, τότε ἀριστὰν αὐτὸν τῶν εἰρημένων πῆχεων τὸ τρίτεν. Προτέρας δὲ κεραμεικῆς οὕσης καὶ ἑτέρου γείτονος ἄλλην βουλομένου πρὸς αὐτὴν κατασκευάσαι, τῆς τοῦ γείτονος παλαιᾶς καλυδώσεως χρῆ αὐτὸν τὸν κατασκευάζοντα, εἰ μὲν ἀνατολικώτερα ἢ βορειότερα εἴη ἡ καλύδωσις, ἀριστὰν τοῖς φούρνοις πῆχεις ιε'. εἰ δὲ δυτικώτερα ἢ νοτιώτερα εἴη τῶν μελλόντων φούρων γίνεσθαι ἢ καλύδωσις, πῆχεις λ'. Τὰ αὐτὰ δὲ φυλαχθήτωσαν μέτρα τοῖς ἀνέμοις καὶ ἐπὶ τῶν ἁλωνίων.

Μ. Ὁ κατασκευάζων ἐν κώμῃ κεραμοψεῖτον ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦτο πῆχεις εἴκοσι διωρόφου, τριωρόφου καὶ ὑψηλότερας οἰκίας γείτονος, καὶ βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον ἐὰν ᾖ τὸ κεραμοψεῖτον, καὶ ἡ οἰκία ἔχῃ θύρας καὶ παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς αὐτό· διότι ἡ χρῆσις καὶ ἐργασία τῆς κεραμεικῆς γίνεται, ὅταν πυσῶσιν οἱ προλεχθέντες ἀνέμοι. Εἰ δὲ τὸ κεραμοψεῖτον εἴη νοτιώτερον ἢ δυτικώτερον τῆς τοῦ γείτονος δοᾶς καὶ αὐτὴ ᾖ θύρας ἢ παράθυρα, τότε αὐτὸς ἀπομακρύνει τὸ κτιζόμενον πῆχεις δώδεκα, ὡς ἐπικρατούντων τῶν χειμερινῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας μὴ γινόμενης τότε. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἴη φρακταὶ ἢ μονώροφοι, τότε ἀπομακρύνει αὐτὸς τὸ κτίριον τὸ τρίτον μόνον τῶν εἰρημένων πῆχεων. Εἰ δὲ προὔπῃχε κεραμοψεῖτον καὶ γείτων τις θέλῃ νὰ κατασκευάσῃ παραπλήρως ἄλλο, δεικνύει ὁ κτίων, ἐὰν ἡ παλαιὰ καλύδω τοῦ γείτονος ᾖ ἀνατολικώτερα ἢ βορειότερα, νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτῆς τὸ κεραμοψεῖτον πῆχεις δεκαπέντε· εἰ δὲ ἡ καλύδω εἴη δυτικώτερα ἢ νοτιώτερα τῶν μελλόντων γίνεσθαι κεραμοψείων, πῆχεις εἴκοσι. Τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἀνέμων φυλάττονται καὶ ἐπὶ τῶν ἁλωνίων.

16. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ γυψαρείου. Εἰ τις γυψαρεῖον ᾗτοι γυψοκαπεῖτον βουλησθῇ κατασκευάσαι ἐν κώμας ἢ ἐν πόλει, χρῆ αὐτὸν ἀριστὰν τοῦ γείτονος τὴν τοῦ γύψου κάρμινον· καὶ εἰ μὲν μονόστεγα εἴη τοῦ γείτονος καὶ θυρίδας ἀποβλεπούσας ἔχει εἰς τὸν τῆς καμίνου τόπον, ψιλοῦ ὄντος καὶ ἀστέγους τοῦ τῆς καμίνου τόπου· εἰ μὲν ἀνατολικώτερος ἢ βορειότερος εἴη οὗτος ὁ τόπος τῆς καμίνου, ἀριστὰν χρῆ πῆχεις κ'. εἰ δὲ δυτικώτερος ἢ νοτιώτερος, ἐπιπέδων ὄντων τῶν τοῦ γείτονος οἴκων καὶ θύρας ἔχόντων, πῆχεις δ'. Εἰ δὲ ὁ τῆς καμίνου τόπος ἐστέγα-σμένος εἴη, θυρίδων οὐδῶν τῷ γείτονι πρὸς αὐτῇ τῇ καμίνῳ, στοὰν μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ἐν ταύτῃ κατασκευάζειν πνιγμὸς γὰρ

γενήσεται ἀπὸ τῆς τοῦ καπνοῦ προσβολῆς διὰ τῶν θυρίδων τῶν γείτονι. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τρίτην ἢ καὶ περαιτέρω θέσιν ἔχει θυρίδων εὐσῶν βλεπουσῶν πρὸς αὐτὸ τὸ γυψαρτεῖον ἀριστῶν τῶν κἀμίνων ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος πῆχεις κδ'. φρακτοῦ δ' ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ μῆτε θυρίδων μῆτε θυρῶν εὐσῶν ἐν αὐτῷ, τότε ἐξεῖναι τῷ τῷ γυψαρτεῖον ἔχοντι ἀριστῶν τοῦ τοίχου πῆχεις δύο μόνους, τοῦτο δὲ ποιεῖν διὰ τὴν τῷ τοίχῳ ἀπὸ τοῦ πυρὸς γινομένην σάθρωσιν· κρούειν δὲ ἢ κόπτειν τὸν γύψον μὴ ἐξεῖναι πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, ἀλλ' ἀρίστασθαι ἐν ταῖς κοπῇ τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆχεις ε'. οἷδε γὰρ καὶ ἡ τῶν κοπῶν προσβολὴ τοῦς τοίχους διαλύειν.

Μ. Ἐάν τις θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ ἐν πόλει ἢ κώμῃ γυψοποιεῖον ὅπου νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν κἀμινον τοῦ γύψου τῆς γειτονικῆς οἰκίας· καὶ ἐὰν μὲν ἡ θέσις τῆς κἀμίνου εἴναι ἀνατολικωτέρα ἢ βόρειοτέρα, τὰ δὲ οἰκίματα τοῦ γείτονος μονόροφα καὶ ἔχοντα παράθυρα ἀνεκτὰ πρὸς φίλον καὶ ἀνιψοφον τὸν τόπον τῆς κἀμίνου, ἀπομακρύνει πῆχεις δκτω'. Εἰ δὲ ἡ θέσις εἴναι δυτικωτέρα ἢ νοτιωτέρα, καὶ τοῦ γείτονος αἱ οἰκίαι μονόροφα καὶ ἔχουσαι θύρας, πῆχεις τεσσαράς. Εἰ δὲ ὁ τόπος τῆς κἀμίνου εἴναι ἐσκιπασμένος, καὶ ὁ γείτων ἔχει παράθυρα πρὸς αὐτήν, δὲν συγχωρεῖται αὐτῷ νὰ κατασκευάσῃ θέλον ἐἰς αὐτήν· διότι ἡ προσβολὴ τοῦ καπνοῦ διὰ τῶν παραθύρων πρέσβευε εἰς τὸν γείτονα πνιγμὸν. Εἰ δὲ ὑπαρχεὶ διώροφος ἢ τριώροφος καὶ ὑψηλότερα οἰκία, καὶ παράθυρα ἀποδιδέοντα πρὸς τὸ γυψοποιεῖον ἀπομακρύνεται ἡ κἀμινος τοῦ γειτονικοῦ τοίχου πῆχεις εἰκοσιτέσσαρες. Εἰ δὲ ὁ τοίχος εἴναι φρακτός, καὶ δὲν ἔχει παράθυρα οὐδὲ θύρας, τότε δύναται ὁ κατασκευάσων τὸ γυψοποιεῖον νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸ τοῦ τοίχου μόνον ὡς πῆχεις, γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν εἰς τὸν τοῖχον σάθρωσιν ἐκ τοῦ πυρὸς· δὲν συγχωρεῖται ὅμως νὰ κρούῃ ἢ νὰ κόπτῃ τὸν γύψον πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος, ἀλλὰ κόπτων δίδω ἀπέχῃ αὐτοῦ πῆχεις εἴ· διότι καὶ τῶν κοπῶν ἡ προσβολὴ δύναται νὰ κατατρέξῃ τοῦς τοίχους.

17. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ φοῦρνου τῆς ἀσδεόστου. Τὸν ἐθέλοντα φοῦρνον τῆς ἀσδεόστου κατασκευάζειν χρὴ ἀρίστασθαι πάσης οἰκίᾳ δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως ἢ καὶ τῶν ἐφεξῆς περαιτέρω καὶ λοιπῶν, πῆχεις ἑκατὸν ἀπὸ παντὸς κλίμακος ἀνέμου· δριμυτέρα γὰρ καὶ λοιμώδης σφόδρα ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμίς· ἄλλως δὲ ἀρίστασθαι ταύτην τὴν κἀμινον πῆχεις ν'.

Μ. Ὁ θελων νὰ κατασκευάσῃ ἀσδεόστουργεῖον ὁφείλει νὰπομακρύνῃται παντὸς οἰκίματος διωρόφου ἢ τριωρόφου ἢ καὶ ὑψηλότερου καὶ λοιπῶν ἑκατὸν πῆχεις κατ' ἑκάστην κλίσιν ἀνέμου· διότι ὁ καπνὸς τῆς ἀσδεόστου εἴναι δριμύτης καὶ τὰ μάλιστα φθοροποιός. Ἐλθόντι δὲ ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ ἡ κἀμινος αὐτῇ πῆχεις πενήκοντα.

18. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ θερμοδρόχων καὶ βαφείων. Ἡ τῶν θερμοδρόχων καὶ βαφείων ἐργασία διὰ πυρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ συνεχῆς οὕτα τοῦς ἐπικειμένους οἴκους λυμαίνε-

ται· οὐ γρή σὺν, εἴπερ ἐπίπεδος ὁ ἐτέρου οἶκός ἐστιν ὁ ἐτέρου δὲ ἐπικειμένος, τὴν καὺτιν γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· καθὼς γὰρ εἴρηται, πολλή τε καὶ οὐσα ἡ καὺσις οὐ μόνον λογιμὴν τοῖς ἐπικειμένοις τίκεται, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἀπὸ τοῦ πυρὸς προστίθεται· γρή σὺν μὴ μόνον τούτους μὴ εἶναι ὑπὸ τοὺς ἀλλοτρίους οἴκους, ἀλλὰ καὶ τῶν παρ' ἐκάτερα ὑπερώων οἰκῶν ἀρίστασθαι· πῆχεις γ' καὶ διμοῖρον, διαχυθήσεται δὲ ὁ καπνὸς πρὸ τῶν γ' καὶ διμοῖρου πηγῶν.

Μ. Ἡ ἐργασία τῶν θερμωρόρων καὶ βαθέων, ὡς τελευμένη διὰ τοῦ πυρὸς καὶ ἀκαταπαύστως, βλέπεται τὰ ἐπικείμενα οἰκήματα· ὅθεν πρέπει, εἴν τοῦ ἐνός ἡ οἰκία ἵνα μινώρετος, τοῦ δὲ ἄλλου ἐπικηται, νὰ μὴ γίνηται ἡ καὺσις ὑποκίτων· διότι ἡ πολλὴ καὶ συνεχὴς καὺσις, κατὰ τὰ προελχέντα, δὲν φθίρει μόνον τὰ ἐπικείμενα, ἀλλ' ἐκ τοῦ πυρὸς κινδυνεύουσι καὶ τὰ οἰκήματα αὐτά. Ἀνάγκη λοιπὸν οὐ μόνον αὐτοὶ νὰ μὴ διατρέωσιν ὑπὸ τὰς ἀλλοτρίας οἰκίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπέχωσι τῶν πενταχόθεν πολυωρόρων οἰκῶν πῆχεις· ἔξ καὶ διμοῖρον (καὶ δύο τριτημῆρια τοῦ πῆχεως), ὡς τοῦ καπνοῦ διαλυομένου εἰς τὴν ἀπόστασιν ταύτην.

19. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ὑελουργῶν καὶ σιδηρουργῶν. Ὑελουργοὺς καὶ σιδηρουργοὺς τοὺς ἐργαζομένους τὰς ἀξίνας καὶ τὰς ἄμας καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ὄργανα, καὶ ἀνδριαντοπλάστας οὐ γρή ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι· τὰ τοιαῦτα ἐργαζέσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη τις γένηται τούτοις κατοικεῖν τὰς πόλεις καὶ τὰς τούτων ἐργασίας ἐν αὐταῖς γίνεσθαι, εἰς τοὺς ἀπωκισμένους καὶ ἰδιόζοντας τῶν πόλεων τόπους δεῖν ταύτας ἐργαζέσθαι· πολὺς γὰρ ὁ ἀπὸ τοῦ πυρὸς πέλων κίνδυνος τοῖς οἰκήμασι· καὶ τοῖς σώμασι συνεχὴς λογιμὸς γίνεται.

Μ. Οἱ ὑελουργοὶ καὶ σιδηρουργοὶ, οἱ ἐργαζόμενοι τὰς ἀξίνας καὶ τὰ δρεπνία καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ἐργαλεῖα, καὶ οἱ ἀνδριαντοποιοὶ δὲν πρέπει νὰ κατεργάζωνται τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τῶν πόλεων· ἀλλ' εἴν παρίσταται ἐπωδὴποτε ἀνάγκη νὰ παραμένωσιν ἐργαζόμενοι ἐν ταῖς πόλεσι, δὲν τοῦλάχιστον νὰ ἐργάζωνται ἐν ἀπωκισμένοις καὶ μεμονωμένοις τόποις· διότι εἶναι ἀληθὺς μέγας ὁ ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος διὰ τὰ οἰκήματα καὶ ἡ φθορὰ ἐκ τῶν σώματι συνεχῆς.

20. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀμμουδαρίων καὶ καπηλείων. Ὁ τῶν ἀμμουδαρίων καὶ ἡ τῶν καπηλείων τέχνη οὐ μόνον τὴν ἀπὸ πυρὸς ἔχει λύμην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου ἀτμὶς βλάβην ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ὅθεν γρή μὴ ὑποκεῖσθαι τούτους ἀλλοτρίαις οἰκίαις. Ἐν πόλει δὲ φημί ἵνα μὴ ἡ τούτων ἀτμὶς ταῖς ἐπικειμέναις προσβάλλουσα οἰκίαις τοῖς ἐνοικοῦσι τὰς εἰρημένους βλάβας παρέχῃ· καὶ τῶν παρ' ἐκάτερα δὲ παρακειμένων γρή ἀρίστανα· τὰς τούτων θύρας πῆχεις τρεῖς καὶ τρίτον.

Μ. Ἡ τέχνη τῶν ἀμοργέων καὶ ἐλαιωτριδῶν δὲν ἔχει μόνον τὴν ἐκ τῆς πυρὸς βλάβην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σώματα ἐπιφέρει φθοράν ὃ ἐξ ἐλαίου καὶ αὐτὸ ἀτμός· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ κῆνται τὰ ἐργαστήρια τούτων καὶ τῶν ἀλλωτριδῶν οἰκιῶν. Λέγω δὲ τοῦτο περὶ πόλεως, ἵνα μὴ ὁ ἀτμός τούτων προσβάλλων τὰς ἐπικειμένας οἰκίας προξενῇ εἰς τοὺς ἐνοίκους τὰς παρακαλεισάσας βλάβας. Ὅθεν ἀνάγκη αἱ θύραι τούτων νὰ ἀπέχωναι τῶν πανταχόθεν παρακειμένων οἰκημάτων πῆχεις τρεῖς καὶ τρίτον.

21. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλῦτων. Αἱ τῶν σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλῦτων τέχναι τοῖς πολλοῖς οὐδὲ νομιζονται λυμαινεσθαι· ἐστὶ δὲ ἀπὸ τούτων οὐκ ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· θυμῶσι γὰρ πολλάκις τὸ θεῖον, καὶ πρῶτον μὲν ἡ τούτων ὁδμή ἀηδὴς οὕσα πολλὴν δυσωδίαν τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχει· πολλάκις δὲ καὶ θυμῶντες ἐνοῦσιν ὑπὸ τῶν σχοίνους ἢ τὴν ἐρέαν τὸ πῦρ καὶ τὸ θεῖον, καὶ ἀπὸ τούτων συνελθὼν καυσὶς προσγίνεται τοῖς οἰκήμασι· τοῖς παρακειμένοις μάθησις δὲ τούτων ἡ πεῖρα· πολλάκις γὰρ καυσὶς ἐγένετο τοῖς τοιοῦτοις οἰκήμασιν· ὅθεν χρὴ μονάζειν τοὺς τοιοῦτους οἴκους καὶ μὴ ἑτέροις ἐπισυνάπτεσθαι. Εἰ δὲ ἀνάγκη τις γίνεται καὶ τούτους κατοικεῖσθαι καὶ ἐπισυνάπτεσθαι ἑτέροις οἰκίαις, χρὴ τὸν τούτων δεσπότην ἐγγράφως ποιεῖν τοῖς παρακειμένοις, ὥς οὐ θυμιάσει ἐμπύρῳ κέχρηται ἐν ταῖς ἔχουσιν οἰκίαις σχοίνους.

Μ. Τὰς τέχνας τῶν σχοινοπλόκων καὶ μαλλιοπλῦτων οἱ πολλοὶ δὲ θεωροῦσιν ἐπιβλαβεῖς· προέρχεται ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐκ ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· διότι πολλάκις οὗτοι μεταχειρίζονται τὸ κῆπισμα διὰ τοῦ θεῖου. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ οὐαὴ αὐτοῦ ὡς ἀηδὴς προξενεῖ μεγάλην δυσωδίαν εἰς τοὺς ἐνοίκους· συχνάκις δὲ καπνίζοντες ἐνοῦσιν ὑπὸ τὰ σχοινία ἢ τὰ μαλλία τὸ πῦρ καὶ τὸ θεῖον, καὶ ἐκ τούτου πολλάκις προέρχεται πυρκαϊὰ εἰς τὰς γειτονικὰς οἰκίας. Τούτου δὲ διδάσκαλος ἡ πεῖρα· διότι πολλάκις συνέβη καὶ κατὰ εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκήματα. Ὅθεν πρέπει τὰ τοιαῦτα καταστήματα ὥς μεμονωμένα καὶ νὰ μὴ συνέχωνται πρὸς ἄλλας οἰκίας· αἱ δὲ εἴτε ἀνάγκη νὰ εὐρίσκωνται καὶ ταῦτα μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ συνέχωνται πρὸς ἄλλα οἰκήματα, τούτων ὁ κύριος δεῖται νὰ συμφωνῇ ἐγγράφως πρὸς τοὺς γείτονας, ὅτι δὲν θὰ μεταχειρίζεται τὸν διὰ τοῦ πυρὸς καπνισμὸν εἰς τὰ ἔχοντα σχοινία οἰκήματα.

22. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί γαρειψῶν. Ἡ τέχνη τῶν γαρειψῶν καὶ ἡ τῶν τυροποιῶν οὐ τὴν τυχεύσαν ποιεῖ τοῖς παρακειμένοις βλάβην· πολλὴ γὰρ ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμὶς δυσωδὸς τε ἀμέτρως ἐστὶ καὶ ἐπιβλαβὴς ἐπὶ πολὺ διάστημα. Ὅθεν χρὴ τοὺς τοιοῦτους παντάπασιν μὲν πόλιν μὴ οἰκεῖν μηδὲ κώμην· εἰ δὲ χρεῖα τούτων εἴη πρὸς τὰς χρήσεις τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν, ἀφυστᾶναι στάδια τούτους δεῖ τρία. Εἰδέναι χρὴ ὡς ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα ἐπὶ τῶν ἐκ νέου κατασκευαζόντων εἶναι.

ται· εἰ δὲ χάρται· εἰς παλαιοὶ ἢ καὶ δουλεία τις προλαβοῦσα, κεχρησθαι δεῖ τοῖς ἐξ ἀρχῆς περὶ αὐτῶν συμπεφωνημένοις. (1)

Μ. Ἡ τέχνη τῶν γεωργῶν καὶ τυροποιῶν προξενεῖ μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· διότι ἡ πολλὴ ἐξ αὐτῆς ἀπογορὰ εἶναι ἀμέτρωτος δυσωδίας καὶ ἐπιβλαβῆς εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ὅθεν πρέπει οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ κατοικῶσι πούτῳ εἰς πόλιν μηδὲ εἰς κώμην· εἰ δὲ οὗτοι εἶναι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν χρῆσιν τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, δεῖλουν νὰ ἀπέχωσι τρία στάδια. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ὅλα τὰ προλεχθέντα ταῦτα ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς κατασκευάζοντας ἀπὸ καινουργίης τοιαῦτα καταστήματα· εἰ δὲ ὑπάρχουσι παλαιὰ συμφωνητικὰ ἔγγραφα ἢ καὶ προλαβοῦσα δουλεία, δεόν κατ' ἀνάγκην νὰ ἐφαρμόζωνται ἐπ' αὐτῶν τὰ ἐξ ἀρχῆς περὶ τούτων συμπεφωνημένα.

23. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ οἰκοδομῆς οἰκῶν. Τοὺς κατασκευάζοντας καὶ οἰκοδομούντας ἐκ νέου οἴκους ἐν μὲν ἐπιπέδοις ἐν ταῖς πόλεσι· χρὴ ἀφίστασθαι τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων πόδας δέκα καὶ ποιεῖν θυρίδας, ὥς ἂν βουληθῶσιν ἐν αὐταῖς· θυρίδας δὲ εἰ μὲν οἶκος εἴη ἀποθήκης, ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀνοίγειν, ὥς ἂν βουληθεῖεν· ἀπαξ γάρ καὶ οὐ συνεχῶς ὀχλήσουσιν, ὥς ἀποθήκης οὗτης τοῦ εἰρημένου οἴκου. (N. 10 Kwδ. 8 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII 11. 9).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες καὶ κτιζόντες ἐκ νέου οἰκίας ἐν ταῖς πόλεσιν δεῖλουν νὰ ἀφίστανται τῶν οἰκημάτων τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων δέκα πόδας διὰ τὰς μονωρούς καὶ δύνανται τότε νὰ κατασκευάσωσιν εἰς αὐτὰς παράθυρα κατ' ἰδίαν θέλησιν· παράθυρα δὲ, εἴν τὸ κτίριον ἦναι ἀποθήκη, δύνανται νὰ ἀνοίγωσιν αἰέποτε ὅσα καὶ ὅπως θέλουσι· διότι ἡ ἐνόχλησις γίνεται ἀπαξ καὶ οὐχὶ συνεχῶς.

24. Εἴ τις κτίζει ἐν στενωπῷ πλεῖστον ἔχοντι τῶν ἐβ' ποδῶν, μηδὲν ἐκείθεν ἀφαιρείσθω, ἵνα μὴ στενεῖ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιγραφῆς ἡ ἐδάφους ἄλλοτρίου ὁ νόμος οὐ διεσάφησεν, ἐκράτησεν ἔθως ἐν τῇ κοινῇ πτωρίῳ, ἀπὸ περιγραφῆς καὶ ἐξ ἀέρος τοῦ γείτονος ἀποφεύγειν τὸν μέλλοντα κτίζειν διάστημα ποδῶν ἑξ.

Μ. Ἐάν τις κτίξῃ εἰς στενωπὸν πλατύτερον τῶν δώδεκα ποδῶν, οὐδὲν δεκτικὸν νὰ ἀφαιρῇ ἐκ τοῦ διαστήματος τούτου ἵνα μὴ στενεύσῃ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιοχῆς (φράγμα-τος) ἡ ἄλλοτρίου τόπου ὁ νόμος δὲν διεσαφήνισεν, ἐπεκράτησε συνήθεια παρὰ τῇ ταμίῳ, ὅπως ὁ μέλλων κτίζειν ἀπέχῃ τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ γείτονος εἰς ἀπόστασιν ποδῶν ἑξ.

25. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ σταύλου. Εἰ δὲ σταῦλον εἴη

(1) Ὅθεν, προσδιοριζομένου συνήθως ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ ὕψους τῶν οἰκοδομῶν (Δ. 8 Ἀπρ. 1836 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν), ἡ παραχώρησις δικαιώματος τοῦ ἀνυψῶσαι οἰκίαν τινὰ πέραν τοῦ νενομοθετημένου μέτρου ἀποτελεῖ δουλείαν.

τὸ γινόμενον οἶκημα, ἐν παραλλαγῇ ἀνοίγειν τὴν θύραν τοῦ γείτονος θύρας καὶ μὴ καταντικρὺ καὶ ἀπ' εὐθείας αὐτῇ.
 Μ. Εἰ δὲ τὸ κτίριον εἶναι σταύλος, ἡ θύρα ἀνοίγεται κατὰ παραλλήλως τῆς θύρας τοῦ γείτονος καὶ οὐχὶ καταντικρὺ καὶ κατ' εὐθεῖαν αὐτῆς.

26. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ καπηλείου. Εἰ δὲ καπηλείον ἢ ἑτέρον τι τοιοῦτον εἴη ἐργαστήριον, ὁμοίως ἐν παραλλαγῇ ποιεῖσθαι τὴν τῆς θύρας κατασκευὴν· μὴ ἐξεῖναι δὲ τὸν τῶ οἶκον ποιοῦντα ἐκ νέου καλύδην ποιεῖν ἢ στιβάδας ἢ ψάλλα πρὸς τὸ τοῖς πίνειν ἐθέλουσι· διδόναι ἐν τῇ ῥύμῃ ἢ τῇ ἀγορᾷ ἀλλὰ μόνον ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ τὴν τοῦ καπηλείου χρῆσιν ποιεῖν. Μήτε μὴν ζῶον ἰσθῆν μήτε φάτνην κατασκευάζειν πρὸς τῷ τῷ νομένῳ ἐκ νέου οἶκῳ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων ἐπομένην ἀεὶ λαμβάνειν μὴν τοῖς παριοῦσιν· εἰ δὲ ὁ πρότερος τὴν οἰκίαν ἔχων τὰ προσηρμημένα αἷτια τοῦ σταύλου καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων ἐξ ἀρχῆς ἔχει, μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐκ νέου κατασκευάζοντος τοιαῦτα ποιεῖν, ἥδη καταδουλωθέντος τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων· εἰ δὲ παλαιαὶ μὲν εἰσι τῶν ἀμφοτέρων αἱ οἰκίαι, ὁ ἕτερος δὲ αὐτῶν πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν ἔσχε τοῦ τε σταύλου καὶ τῆς ἔξω φάτνης καὶ τῆς τῶν ζώων ἔξω στάσεως καὶ τῆς ἔξω τοῦ καπηλείου χρήσεως, τουτέστι καλύδης, τοῦ δι' ἐναντίας παρόντος καὶ μὴ παραγγελίᾳ χρηταμένου ἐπὶ δεκαετίᾳ ἢ καὶ κατὰ ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίᾳ· τῆνικαῦτα μὴ ἐξεῖναι τὸ θέλοντι ἐκ νέου ταῦτα ποιεῖν· ἥδη γὰρ καταδουλωθῇ τῷ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντι τὴν νομὴν ἐν τῷ τοιούτῳ διαστήματι, καὶ οὐ χρὴ δυο φάτνας ἢ στάσεις ζώων ἢ καπηλείᾳ γίνεσθαι.

Μ. Εἰ δὲ πρόκειται περὶ καπηλείου ἢ ἄλλου τοιοῦτου ἐργαστηρίου ἢ κατασκευῆς τῆς θύρας γίνεται ὡσαύτως κατὰ παραλλαγὴν· ὁ δὲ κατασκευάζων ἀπὸ καινουργῆς οἰκίαν περιλαμβάνουσαν καπηλείον δὲν συγχωρεῖται νὰ κτεῖται πρὸς τὸν δρόμον ἢ τὴν ἀγορὰν καλύδην ἢ νὰ παρασκευάζῃ χαμαιοκίτας (δολιχόντι στρώσεις ἀπὸ βάζδων καὶ χλωρῶν χόρτων καὶ φύλλων) ἢ ψάλλα στρώματα, ἵνα καθέζωνται οἱ θέλοντες νὰ οἰκοπετώσιν, ἀλλὰ τοῦ καπηλείου ἡ χρῆσις δέον νὰ γίνηται μόνον ἐντὸς τοῦ οἴκηματος. Οὕτε ζῶον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τοποθετῇται οὔτε φάτνη (παγὴ) νὰ κατασκευάζηται ἐν τῷ νοκτιστῷ οἴκῳ διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν πάντοτε ἐκ τῶν ζώων βλάβην εἰς τοὺς διαβαίνοντας. Εἰ δὲ ὁ παλαιὸς κύριος τοῦ οἴκηματος ἔχει ἐξ ἀρχῆς τὰ προλεχθέντα αἷτια τοῦ σταύλου καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων δὲν ἐμπροδίζεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κτιζόντος ἀπὸ καινουργῆς νὰ κατασκευάζῃ τοιαῦτα, ὡς ὀποκιμένου ἥδη τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων εἰς τὴν δουλείαν. Εἰ δὲ ἀμφοτέρων αἱ οἰκίαι εἶναι παλαιαί, ὁ δὲ εἰς αὐτῶν ἔλαβε πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν καὶ τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἔξω φάτνης καὶ τῆς ἔξω στάσεως τῶν ζώων (ψωστασίου) καὶ τῆς ἔξω χρήσεως τοῦ καπηλείου, τουτέστι τῆς καλύδης, ὁ δὲ ἐναντίας ἐνδημιῶν δὲν παρήγγειλεν ἐπὶ δίκᾳ εἶναι ἢ ἀποδιδόναι

ἐπὶ εἰκοσι· τότε δ' ὁ θελὼν δὲν συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσῃ ταῦτα ἀπὸ και-
νογενῆς· διότι ἐν τῷ τοιοῦτῳ δικαστήματι κατεδουλώθη ἡδὴ εἰς τὸν εἰς ἀ-
ρχὴν νομῆα, καὶ δὲν δύνανται νὰ γίνωσι δύο γέννηαι ἡ ζωοστασία ἡ καπηλεία.

27. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἐταίρειου. Ἐταίρειον δὲ μὴ
ἔξεῖναι ὁποτέρῳ αὐτῶν κατασκευάζειν διὰ τὴν τῆς ἐτέρας
οἰκίας ὕδριν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ ταῖς κώμαις
περὶ τε τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων χρήσονται ἰδίους ἀνα-
λόγοις· δεῖ γὰρ εἰ μὲν βοῶν στάσεις εἴησαν τηρικαῦτα ἀρίστα-
θαι τῶν προειρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ καπηλεία, τὸ
διπλάσιον οὐ μόνον διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸν τῶν παρόντων ἀπὸ τῶν ζώων κίνδυνον. Εἰδέναι μέντοι
χρὴ ὥς οὐδὲ ἐν στοαῖς δημοσίαις ἢ ἐν πλατείαις ἢ ἀγοραῖς φά-
την δεῖ κατασκευάζειν τῶν ζώων διὰ τὸν τῶν παριόντων κίν-
δυνον ἢ ἐν ἐπικοίνοις τῶν πόλεων παρόδοις.

Μ. Πορνοστάσιον δὲ εἰς οὐδὲνα τῶν γειτόνων ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευάῃ
διὰ τὴν ἐκ τούτου προξενουμένην ἀτιμίαν εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν. Καὶ
οὕτως μὲν κρατοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἐν δὲ ταῖς κώμαις κατ' ἀναλογίαν
ἐκτεροστέα τὰ ἐριζόμενα περὶ τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων· διότι
ἐν ἀρχῇ ἂν ὑπάρχωσι βουστάσια νὰ ἀπέχωσι τότε τὸ ἥμισυ τῶν προειρη-
μένων μέτρων, εἰ δὲ καπηλεία, τὸ διπλάσιον· τοῦτο δὲ οὐ μόνον διὰ τὰς
πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκ τῶν ζώων κίνδυνον τῶν δια-
βαινόντων. Γνωστὸν δὲ ὅτι, ὅτι φάτην ζώων δὲν κατασκευάζεται οὔτε ἐν
δημοσίαις στοαῖς ἢ πλατείαις ἢ ἀγοραῖς ἢ ἐν κοιναῖς δίοδοις τῶν πόλεων,
διὰ τὸν κίνδυνον τῶν διαβαινόντων.

28. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ὑψώματων οἰκίων. Εἰ δὲ δευ-
τέρας οὔσης στέγης ἐξ ἀρχαίου τῷ ἐνὶ καὶ ὁ ἕτερος δευτέραν ἐπι-
θεῖναι βουλευθεὶς στέγην τοῖς αὐτοῦ μὴ ἐξ ἀρχῆς ἔχων, ἐξεῖναι
αὐτῷ τὸ δεκαπόδον ἔδωκε τοῦτο ποιεῖν, εἴγε ἀνάλογοι ἀλλή-
λοις εἰσὶν αἱ οἰκίαι καὶ μὴ ὑπέρογκοι ἐξ ἀρχῆς ἦσαν· οὐ γὰρ
δίκαιον εὐτελοῦς γινομένης οἰκίας ἀξιόλογον βλάπτεσθαι οἰκίαν
ἐκ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς, ἀλλὰ τηρικαῦτα ἀρίστασθαι αὐ-
τὸν τοῦ δεκαπόδου τὸ διπλάσιον· καὶ οὕτω τὸν οἶκον κατασκευά-
ζειν καὶ θυρίδας ποιεῖν, εἴτε θυρίδας ἔχει εἴτε μὴ ὁ ἐξ ἀρχῆς
οἶκος, καταντικρὺ οὔσας τοῦ γινομένου οἴκου. Καὶ ταῦτα μὲν
ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ στέγῃ καὶ ταῖς ἐφεξῆς ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ
κώμαις στοιχῆσουσι τῷ δεκαπόδῳ μέτρῳ ἐπὶ πάσαις ταῖς θέσεσιν.

Μ. Εἰ δὲ ὁ εἰς οἰκίαν ἐξ ἀρχῆς διώροφον καὶ ὁ ἄλλος θελήσῃ νὰ
προσθήσῃ εἰς τὸ οἰκῆμα αὐτοῦ δεύτερον ὄροφον, ὃν δὲν εἴχον ἐξ ἀρχῆς, ἐπι-
τρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο καταλείπων ἐν τῷ μεταξὺ δίκῃ πεδῶν διά-
στημα, εἰάν αἱ οἰκίαι ἔχωσιν ἀναλογίαν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἡ μία ἐκ τού-
των δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς πολυτελεστίαν· διότι δὲν εἶναι δίκαιον δι' εὐτελὲς
κατεσκευασμένον οἰκῆμα νὰ βλάπτεται ἐκ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς ἀξιόλογος οἰ-
κία, ἀλλὰ τότε ἀρίσταται ὁ κτίζων κατὰ διάστημα διπλάσιον τῶν δέκα

ποδῶν καὶ οὕτω κατασκευάζει τὴν οἰκίαν καὶ παράθυρα, εἴτε εἶχεν ἐξ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ, εἴτε δὲν εἶχεν ἢ οἰκία παράθυρα, κατασκευάζει τοῦ νεοκτιστοῦ οἰκίαν τοιαύτην. Καὶ ταῦτα μὲν ἰσχυρόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπὶ ὁρόρου δευτέρου καὶ τρίτου καὶ λοιπῶν, ἐν δὲ ταῖς κώμαις φυλάττεται τὸ δεκάποδον μέτρον πᾶσαν οἰκίαν ἐξ ὁσωνδήποτε ὁρόρων.

29. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀνοιγομένης θύρας ἢ θυρίδος ἀλλοτρίου οἴκου ἐπικειμένου. Θύρας δὲ εὔσας ἐν οἴκῳ ἢ θυρίδος μικρᾶς καὶ ἐπικειμένου τοίχου ταύτης, βουλευθεῖν ὁ τὴν μικρὰν ἔχων θυρίδα ἢ θύραν ταύτας ὑπανοίξει ἢ μὴ κύναι, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν διὰ τὰ ἐπικείμενα τοῦ γείτονος βάρη· εἰ δὲ μικρᾶς οὔσης τῆς ὑποκειμένης ἢ φρακτοῦ ὄντος τοῦ τοίχου τοῦ ὑποκειμένου, ἐπικείται θύρα ἢ θυρίς, καὶ τῆνικαὐτα τὸν ὑποκειμενον βουλευθέντα ὑπανοίξει θύραν ἢ θυρίδα, οὐχ ὡς ἂν θέλῃ, τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ὑπανοίγειν μὲν πλὴν μὴ ποιεῖν τοσοῦτον πλάτος μὲν ἔχουσιν, ὅσον καὶ ἡ ἐπικειμένη· ἀλλ' ἔαν παρ' ἐκότερα τῆς ὑπανοιγομένης ἀντικρὺ τῆς ἐπικειμένης θύρας ἢ θυρίδος ἀνά δακτύλους 5'. Τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐγγράφως ἀσφαλιζόμενον πρὸς τὸν ἐπικείμενον, ὡς εἰ πᾶσι· τὸ δὲ τοίχος ἐν τῷ ὑπανοιγεσθαι μηνῶν ἐντὸς δύο, ὑποκείται αὐτῷ τῇ βλάβῃ ἱμαντωμάτων (1) μέχρι τοσοῦτων ἤτοι ὑπερβίων παρεχομένων παρὰ τοῦ ὑπανοίγοντος. Ὁ δὲ ἐν ἀλλοτρίῳ τοίχῳ ἀνοίξας θυρίδα οἰκίῳις δαπανήμασιν αὐτὴν ἀναφράττει.

Μ. Ὅταν ὑπάρχῃ θύρα ἢ μικρὴν παράθυρον εἰς οἰκίαν καὶ εἰς ταύτην ἐπικείται τοίχος, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἔχοντα τὸ μικρὸν παράθυρον ἢ τὴν θύραν νὰ ὑπανοίξῃ ἢ νὰ μὴκύνῃ αὐτὰ διὰ τὰ ἐπικείμενα βάρη τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὑποκείται μικρὸν παράθυρον ἢ ὁ ὑποκείμενος τοίχος εἶναι φρακτὸς ἐπικείται δὲ ἡ θύρα ἢ παράθυρον, τότε ὁ ὑποκείμενος δύναται νὰ ὑπανοίξῃ θύραν ἢ παράθυρον, ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ τοσοῦτον πλάτος, ὅσον ἔχει τὸ ἐπικείμενον, ὁρεῖται νὰ καταλήπῃ ἀνά 5' δακτύλους ἑατέραςθεν τοῦ ἀνοιγομένου κατ' εὐθείαν τῆς ἐπικειμένης θύρας ἢ τοῦ παραθύρου. Ὁφείλει δὲ νὰ ποιήσῃ τοῦτο ἐγγράφως πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἐπικειμένου, ὥστε, ἂν ὁ τοίχος ἀνοιγόμενος πᾶσι τι ἐντὸς δύο μηνῶν, ἀνέχεται αὐτὸς εἰς τὴν βλάβην. Καὶ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὁ ὑπανοίγων ὑποχρεοῦται εἰς τὴν παρεχὴν ἱμαντωμάτων. Ὁ δὲ ἀνοίξας παράθυρον εἰς ἀλλοτρίον τοίχον ἀποφράττει αὐτὸ ἰδίᾳ δαπάνῃ.

30. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἐναλλαγῆς πινσοῦ καὶ κίονος. Εἰ δὲ πινσοῦς εἴη τῷ ὑποκειμένῳ, φέρων τὰ βάρη τοῦ ἐπικειμένου, βουλευθῇ δὲ ὁ ὑποκείμενος καὶ τὸν πινσὸν ἔχων ἀντὶ τούτου κίονα στήται, δεδότην αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν παρέχοντ' αὐτῷ αὐτοῦ τὸν κίονα, οὗ ἡ διάμετρος ἔστω ἔχουσα ἡμιοῦ μέγος

(1) ἱμαντῶμα καλεῖται ἡ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν τοίχων ἐπιτιθεμένη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν οἰκοδόμων ζώνη ἐκ σταυρωτῶν ξύλων.

τοῦ πλάτους τοῦ καταλυομένου πινσοῦ· οἷον, εἰ ὁ πινσός ἔχει πλάτος δύο, ἐχέτω ἡ διάμετρος τοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἀνισταμένου κίονος πηγὺν ἓνα. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος πινσὸν ἔχει, βουλευθῇ δὲ ἀντὶ πινσοῦ ἐπιθεῖναι κίονα, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὑποτιθέντι τῷ κίονι ἡμάντωμα οὐκ ἔλαττον τὸ πάχος δακτύλων ἢ· τοῦτο γὰρ ἀσφαλές ἐστίν ἔργον.

Μ. Εἰ δὲ εἰς τὸ ὑποκείμενον οἶκημα ὑπάρχει πινσός, φέρων τῆς ἐπικείμενης οἰκίας τὰ βάρη, καὶ ὁ ὑποκείμενος τοῦ πινσοῦ κύριος θελήσει νὰ ἀντικαταστήσῃ κίονα, ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνεγείρων τὸν κίονα, τοῦτου δὲ ἡ διάμετρος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τὸ ἡμῖσι πλάτος τοῦ κρημνιζομένου πινσοῦ· ὅθεν, ἐὰν ὁ πινσός ἔχῃ δύο πῆχαις, ἡ διάμετρος τοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἀνισταμένου κίονος ἀνάγκη νὰ ᾖ ἐνὸς πῆχεως. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος ἔχει πινσόν, καὶ θελήσει ἀντ' αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ κίονα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ὑποβάλλων εἰς τὸν κίονα ἡμάντωμα ὅκτω δακτύλων πλάτους τοῦλάχιστον· διότι τοῦτο εἶναι ἀσφαλές ἔργον.

31. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί θύρας ἀνοικομένης ἐν ἐπικοίνῳ αὐλῇ. Θύρας δὲ οὗσης ἐν οἴκῳ βαλλεύσης εἰς μίαν αὐλήν, εἰ βουλευθῇ ὁ τοῦ τοιοῦτου οἴκου δεσπότης, διὰ ταύτης τῆς αὐλῆς πρὸς ἄλλην ἐπικοινωνοῦσαν αὐλήν, ἐν ᾗ θύραν ἔχει, ποιῆσαι καὶ ἑτέραν θύραν, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, πρότερον φράττοντι τὴν ἐξ ἀρχῆς· ὁμοίως καὶ ἀποθήκης οὗσης ἐν ἐπικοινωνοῦσῃ αὐλῇ καὶ μίαν ἐχούσης θύραν, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ, εἴτε ἐντὸς τῆς αὐλῆς, εἰ βουλευθῇ ἑτέραν ὑπανοῖξαι θύραν, ἐξεῖναι τοῦτο ποιεῖν φράττοντι πρότερον τὴν ἐξ ἀρχῆς· οὗ γὰρ δίκαιον, ἡ ἀπ' ἐτέρας αὐλῆς τῇ ἐτέρᾳ ἐπιβουλήν διὰ τῆς αὐτῆς γίνεσθαι οἰκίας, ἢ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ἢ τοῦ ἐργαστηρίου τῇ ἐπικοινωνοῦσῃ αὐλῇ ἐπιβουλήν γίνεσθαι διὰ τῆς ἐπανοικομένης θύρας. Ὁ ποιῶν τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάστασιν τὴν ἀρχαίαν φυλάττειν δεῖται. (Ν. 11 πρ. Πανθ. 8. 2 Βασ. LVIII. 2.11).

Μ. Ὅταν οἰκία ἔχῃ θύραν ἀγρυσαν εἰς αὐλήν, ἐὰν ὁ οἰκοδεσπότης διὰ τῆς αὐλῆς ταύτης θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ καὶ ἄλλην θύραν ἀγρυσαν εἰς ἄλλην κοινὴν αὐλήν, ὅπου ὑπάρχει θύρα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο φράττων τὴν προτέραν. Ὡσαύτως καὶ ὅταν ὑπάρχῃ ἀποθήκη εἰς κοινὴν αὐλήν καὶ ἔχῃ θύραν, εἴτε πρὸς τὴν ἀγοράν, εἴτε πρὸς τὰ ἔσω τῆς αὐλῆς, ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἀνοῖξῃ ἄλλην θύραν, φράττων τὴν προτέραν· διότι δὲν εἶναι δίκαιον, ἢ ἀπὸ τῆς μιᾶς αὐλῆς εἰς τὴν ἄλλην νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ διὰ τῆς αὐτῆς οἰκίας, ἢ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ἢ τοῦ ἐργαστηρίου νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ εἰς τὴν κοινὴν αὐλήν διὰ τῆς ἐπανοικομένης θύρας. Ὁ δὲ κατασκευάζων τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος δεῖται νὰ φυλάττῃ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν.

32. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἐξώστου. Εἰ δὲ ἐν πόλει τις ἔχει ἐκ παλαιῶν χρόνων πρὸς ἀγορᾶς πλατεῖαν ἢ ἀγορᾶς ἐκτός

ἐκπεπτασμένον ἐξώστην, βουλευθῇ δὲ καὶ ὁ γείτων ἐξώστην νέον ἐκπετάσαι, εἴγε θυρίδας ἐκαίνοσ ἔχει πρὸς τῷ γενομένῳ ἐξώστη παρακυπτικᾶς, τῆνικαῦτα ἐξεῖναι αὐτῷ τὸν ἐξώστη ποιεῖν, ἀρισταμένῳ τοῦ ἐτέρου τοῦ δεκαπόδου τὸ μέτρον. (Ν. 11 Κωδ. 8. 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII. 11. Ρ.)

Μ. Εἰ δὲ παλαιόθεν ἔχει τις εἰς πόλιν ἐξώστην ἐκπεπτασμένον πρὸς πλατεῖαν ἀγορᾶς ἢ ἔξω τῆς ἀγορᾶς, θελήσει δὲ καὶ ὁ γείτων νὰ ἐκπετάσῃ νέον ἐξώστην, ἐὰν οὗτος ἔχη παράθυρα παρακυπτικὰ πρὸς τὴν ὑπάρχοντα ἐξώστην, δύναται τότε νὰ κατασκευάσῃ αὐτόν, ἀρισταμένους τοῦ ἄλλου δισκὰς.

33. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ θυρίδων ἀνοίγομένων ἐν τυφλῇ τοίχῳ. Εἰ δὲ τυφλὸς εἴη τοῖχος καταντικρὺ ἐτέρου τοίχου θυρίδας ἔχοντος παρακυπτικᾶς, βουλευθεῖν δὲ καὶ ὁ τὸν τυφλὸν ἔχων θυρίδας ἀνοῖξαι φωταγωγούς, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, τοῦτέστι μετὰ πῆγεις τρεῖς καὶ ἡμισίαν τοῦ πατώματος τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου. Εἰ δὲ παρακυπτικᾶς βουλευθεῖν ὑπανοῖξαι, ἀρισταμένου τοῦ δι' ἐναντίας πόδας κ' τοῦτο ποιεῖται· οὕτω γὰρ ἔσται ἡ ἀπόστασις ἱκανὴ πρὸς τὸ μὴ ἀλλήλους διὰ λόγων ἐπιβουλεύειν καὶ ὑπονοθεύειν ἀλλήλων τοὺς ἐνοικοῦντας.

Μ. Εἰ δὲ ὑπάρχει τυφλὸς τοῖχος καταντικρὺ ἄλλου τοίχου, ἔχοντος παράθυρα παρακυπτικὰ, καὶ τοῦ τυφλοῦ τοίχου ὁ κύριος θελήσει νὰ ἀνοῖξῃ φωταγωγὰ παράθυρα, δύναται μὲν νὰ ἀνοῖξῃ αὐτὰ, τρεῖς βῆμα καὶ ἡμισίαν πῆγεις ὑψηλότερον τοῦ ὁρόφου τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἰκήματος. Ἐὰν δὲ θελήσῃ νὰ ἀνοῖξῃ παρακυπτικὰ παράθυρα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἀρισταμένους· εἰκοσι πόδας τῆς γειτονικῆς οἰκίας· διότι οὕτως ἡ ἀπόστασις εἶναι ἱκανὴ ὥστε νὰ ἀποφεύγῃ τὰς διὰ λόγων ἐπιβουλὰς πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ μὴ διαφθεύρῃσιν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τοὺς ἐνοικοῦς.

Ν. Ἦ ἐν Ἀρμενοπούλῃ διάταξις τῆς 33 παραγράφου καὶ λοιπῶν δι' ἰσχύει ὡς ἀφορῶσα εἰς μέτρον ἀστυνομικόν. Α. Π. 291 τοῦ 1849, 48 τοῦ 1850 ('Ἄλλ.' ἴδε ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 18). Σημειώσιν ἐστὶν τοῦ κυρίου δικαιουμένου νὰ χρῆται τῷ κτήματι αὐτοῦ ἀπεριόριστως, πλὴν ἐὰν κωλύηται ὑπὸ δικαιώματος δουλείας, ὃ ἐκτῆσατο καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ γείτων, ἔπεται ὅτι ἐκ τοῦ ὅτι τοῖχος τις δὲν εἶχε παράθυρον, βλάπων πρὸς τὸ εἰσέλθον τοῦ γείτονος, δὲν δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι καὶ ἐκτῆσατο οὗτος δικαίωμα δουλείας ἀποφατικῆς, κωλύον τὸν κύριον τοῦ τοίχου νὰ ἀνοῖξῃ παράθυρον ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τοίχου, ἅτε τῶν περιοριζουσῶν τὴν κυριότητα τοῦ γείτονος δουλειῶν μὴ ἀποκωπόμενων διὰ τεκμηρίων, ἀλλὰ διὰ συμφωνῶν ἢ διὰ παραγραφῆς (Ν. 9 Κωδ. 8. 3. Ν. 8 καὶ 9 Πανδ. 8. 84). Α. Π. 109 τοῦ 1807. Συμφωνία δὲ περὶ ἀνοίγματος παραθύρων, γενομένη μεταξὺ συνδικετητῶν κοινῶν κτήματος καὶ σιωπηρῶς διατηρηθεῖσα καὶ μετὰ τὴν διανομήν, δὲν ὑποχρεοῖ ἢ τὸν συμφωνήσαντα καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν ἐξ ἀγορᾶς εἰδικὸν διαδοχὸν αὐτῶν, διότι δὲν πρόκειται περὶ συστάσεως δικαιώματος δουλείας ἀλλὰ περὶ ἐνεργῆς προσωπικῆς. Α. Π. 143 τοῦ 1892. Τὴν δουλείαν δι' παραθύρων (servitutem luminum ἢ περὶ luminibus officiatur) ἀποτελεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνοίγειν παράθυρα ἐπὶ

τοῦ ἰδίου ἢ κοινοῦ τοίχου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὑπογεώσις τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος τοῦ ἀνέχεσθαι τὴν ἐπεμβασιν ταύτην εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ. Εἶναι δ' ἡ δουλεία αὕτη θετική, δυναμένη νὰ κτηθῇ καὶ διὰ χρησικτησίας· ἀρχεται δ' ἐπὶ τιαυτῆς δουλείας ἡ πρὸς χρησικτησίαν νομὴ ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ περιεχομένον αὐτῆς γεγενησ, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἀντίξεως τῶν παραθύρων ὑπὸ τοῦ ἀσχοῦντος τὴν νομὴν. Δ. Π. 167 τοῦ 1892.

34. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί οἰκημάτων πλησίον ἀλλοτρίου τοίχου ἐκ νέου γενομένων ἐν τόπῳ φιλῶ. Εἰ δὲ ἀλλή ἐξ ἀρχῆς εἴη, παράκειται δὲ καὶ συνήπται ἐτέρου τινὸς φίλος τόπος, βουληθῇ δὲ οὗτος ἐπισυνάψαι τῷ ἐξ ἀρχῆς τοίχῳ οἶκον ἐπίπεδον ἢ καὶ ὑπερῶν, εἴγε τυφλὸς εἴη ὁ ἐξ ἀρχῆς τοίχος, ἐξεῖναι τῷ τὸν φίλδν ἔχοντι τόπον ἐξ' ὅσον ἂν βούληται ὕψος ἀναγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα παρέχοντι, εἴπερ ἐπιθεῖη, τὸ ἥμισυ τοῦ τοίχου μέρος. Εἰ δὲ μὴ στέγην ἢ στέγας ἔχων ἢ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐπαρείσει μόνον, ὁ δὲ ἐξ ἀρχαίου κτίσας ἔχει τὰς στέγας, τηνικαῦτα τὸν φίλδν τόπον κεκτημένον παρέχειν τὸ τοῦ τοίχου τρίτον μέρος, ὡσάν τότε διατιμῇθῃ ὑπὸ τῶν εἰδημένων τὸ τούτου ἀνάλωμα.

Μ. Εἰ δὲ ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς ἀλλή, καὶ εἰς αὐτὴν παράκειται καὶ συνεχεται φίλος τόπος ἄλλου, οὗτος δὲ θελήσει νὰ ἐπισυνάψῃ εἰς τὸν ἐξ ἀρχῆς τοίχον οἰκίαν μνωρόρον ἢ καὶ πολυρόρον, ἔαν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοίχος ἦναι τυφλός, συγχωρεῖται εἰς τὸν κύριον τοῦ φίλου τόπου νὰ ὑψώσῃ τὰ οἰκήματα αὐτοῦ εἰς ὅσον θέλει, καταβάλλων τὸ ἥμισυ τίμημα τοῦ τοίχου, εἰς ἐν ἐπιθεῖται. Εἰ δὲ ὄρορον δὲν ἔχει εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ἐπιστηρίζῃ μόνον τὴν στέγην, τοὺς δὲ ὀρόρους ἔχει ὁ ἐξ ἀρχῆς κτίσας, τότε ὁ κύριος τοῦ φίλου τόπου καταβάλλει τὸ τρίτον μέρος τοῦ τοίχου, κατὰ τὴν τότε διατιμῇσιν ὑπὸ τῶν εἰδημένων τῆς ἀξίας αὐτῶν.

35. Εἰ δὲ τοξικὰς ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχει τοίχος, τῶν οἰκίων μηδαμῶς ἑτέρα ἐχόντων φῶτα καὶ τῶν τοξικῶν ἐχουσῶν δεκαετὴ χρόνον, τηνικαῦτα τὸν ἐθέλοντα ἐκ νέου οἰκοδομῆσαι ἀφίστασθαι τοῦ εἰρημένου πῆγαις τρεῖς καὶ τρίτον. Εἰ δὲ φῶτα ἔχοιεν τὰ οἰκήματα καὶ ἄνευ τῶν τοξικῶν ἐξ ἐτέρου μέρους τηνικαῦτα τὰς τοξικὰς νομὴν μὴ ἔχειν, ἀλλ' ἐπισυνάπτεσθαι τῷ οἰκίῳ τὴν τοῦτον φίλδν τόπον οἰκίαν ἔχοντος. (Ν. 1 Κωδ. 3, 34 (de servitutibus ei aqua).

Μ. Εἰ δὲ ὁ τοίχος ἔχει ἐξ ἀρχῆς τοξικά παράθυρα, τὰ δὲ οἰκήματα δὲν φωτίζονται ἄλλοθεν καὶ τὰ τοξικά ὑπάρχουσι πρὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν, τότε ὁ θέλων νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινοεργῆς ἀφίσταται τοῦ εἰρημένου κτερίου πῆγαις τρεῖς καὶ τρίτον. Εἰ δὲ τὰ οἰκήματα φωτίζονται ἄλλοθεν καὶ ἄνευ τῶν τοξικῶν παραθύρων, τότε αὐτὰ δὲν ἐπιδέχονται νομὴν δικαίωμα, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ φίλου τόπου προσκαλλᾷ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰς τὸν τοίχον.

36. Εἰ δὲ κρουνοὶ ἐξ ἀρχῆς ῥέουσιν εἰς τὸν εἰρημένον φίλδν τό-

πον, μήτε θυρίδας μήτε τοξικάς ἔχοντας τοῦ τοίχου, βουληθῇ ὁ τοῦ φίλου κύριος τόπου οἰκοδομῆσαι, ἐξεῖναι αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν ὑποδεχομένη τὰ ὕδατα κατὰ τῶν ἑαυτοῦ δικαίων, μηκυνομένων τῶν κρουνῶν διὰ τὴν τοῦ τοίχου βλάβην. (1) Εἰ δὲ θυρίδες ᾗσαν ἀποδλέπουσαι ἐξ ἀρχαίων εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον, τήν· καὺτα κεχρησθαι αὐτοὺς τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τῶν θυρίδων νόμοις.

Μ. Εἰ δὲ εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον ῥέουσιν ἐξ ἀρχῆς κρουνοὶ σταγόνων, οὔτε ἀπλᾶ οὔτε τοξικά παράθυρα ἔχοντας τοῦ τοίχου, ὁ κύριος τοῦ φίλου τόπου δύναται νὰ κτίσῃ, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ παραδεχθῇ τὰ ὕδατα εἰς τὴν σκέπην τῆς οἰκίας αὐτοῦ, μεγεθυνομένων τῶν κρουνῶν ὅπως μὴ βλάβῃ τὸν τοίχον. Εἰ δὲ ὄντην παράθυρα ἀποδλέποντα ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν ψιλὸν τόπον, τότε δεῖν νὰ ἀκολουθῶσιν οὗτοι τοῖς προειρημένους νόμοις περὶ παραθύρων.

Ν. Ἡ διαταξὶς τοῦ ἀρθ. 17 τοῦ περὶ προσθήκης εἰς τὸ σχέδιον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατ. τῆς 12 Νομβρίου 1886, δι' ἣ ἀπαγορεύεται εἰς τὰς ἰδιοκτησίας νὰ διευθύνωσι τὰ ἐπὶ τῆς στήλης τῶν οἰκιῶν αὐτῶν ὕμματα ὕδατα εἰς τὰ γειτονικά γήπεδα, ἰσχύει παντελῶς, Α. Π. 284 τοῦ 1881 κτλ. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν 284 τοῦ 1881 ἡ διαταξὶς αὕτη, πέρασα ἀστονομήτων χαρακτηρᾶ, εἶναι δημοσίας τάξεως· ὅθεν οὐ μόνον πᾶσα τυχὼν προϋπάρχουσα κατάστασις γειτονικῶν κτημάτων ὤφειλε κατὰ τοῦτο νὰ μεταβληθῇ, συμμετρούμενη τῇ διατάξει ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς οὐδὲν προσβῆναι δικαίωμα τῷ ἰδιοκτήτῃ, ὅθεν οὔτε διὰ παραγραφῆς νὰ κτηθῇ τοιοῦτον δικαίωμα δύναται, οὔτε διὰ συμφωνίας, καταργηθεῖσιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν δουλείαν σταλαγμῶν Ῥωμαϊκῶν διατάξεων. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφασίς 31 τοῦ 1879 καὶ 122 τοῦ 1885 δύναται νὰ κτηθῇ καὶ νῦν διὰ συμφωνίας ἢ διὰ χρησιμότητος δουλεία σταλαγμῶν, ὅτε τῆς διατ. τοῦ ἀρθρου 17 ἀφαιρέσῃ μόνον εἰς τὸ συμφέρον τοῦ γείτονος, μὴ οὕτως ἐπομένως δημοσίας τάξεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ καταργησάσης τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου περὶ δουλείας σταλαγμῶν.

37. Εἰ δὲ ὁ τοῦ φίλου τόπου δεσπότης ἐπιφύλαξαι τὰ τοῦ γείτονος δώματα ἐν τῇ οἰκοδομίᾳ καὶ ἐγγίσει αὐτοῖς, εἰ μὲν ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὰ οἰκήματα καθημερινὴν ἔχει ἐπὶ τὰ δώματα ἄντρον, τήν·καὺτα μὴ ἐξεῖναι τῷ ἐκ νέου οἰκοδομοῦντι καθημερι-

[1] Κατὰ τὰς Ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ἀπαγορευόσας τὰς εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ἐπιμβάσεις, καὶ ἔτι σφαιρότερον καὶ ῥητότερον τὰς τῆς νεωτέρης ἡμῶν νομοθεσίας (Δ. τῆς 12 Δεκεμβρίου 1886 ἀρθ. 17 καὶ Ν. ΣΚΒ' τοῦ 1867 ἀρθ. 4), αἱ στέγαι τῶν οἰκοδομῶν δεῖν νὰ κατασκευάζωνται οὕτως ὥστε τὰ ὕμματα ὕδατα νὰ μὴ πίπτωσιν εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀλλ' εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν εἴτε τὸ ἴδιον ἔδαφος, ἐξ οὗ ἴπεται ὅτι, εἰν ἔχουσιν κλίσιν πρὸς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀναγκαῖον ἢ νὰ καταλείπηται ἄκτιστος μικρὰ γῆς ταῖνία ἢ ἡ ὑδρορροή αὐτῶν νὰ ἄγῃ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην ἀναιρεῖ ἡ δουλεία σταλαγμῶν, ἡ δουλεία βληνόντι τοῦ ὑποχρεωτικῶς δεχέσθαι τὰ ὕμματα ὕδατα τοῦ ἡμετέρου οἰκοδομήματος, στήλῃν ἢ κρουνηδὸν καταπίπτοντα.

νὴν ποιεῖν ἄνοδον εἰς τὰ ἑαυτοῦ, διὰ τὴν εἰς ἀλλήλους ἐπιβου-
λὴν. Εἰ δὲ βουλευθῇ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ νέου κατασκευάζων ἄνο-
δον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιεῖν δώμασιν, ὑπερβαίνει τοῦ γείτονος πῆ-
χους θ' καὶ ἡμίσειαν ἱκανὸν γὰρ τὸ ὕψος πρὸς κάλυψιν τῆς
εἰς ἀλλήλους ἐπιβουλῆς.

Μ. Ἐὰν δὲ ὁ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου οἰκοδομῶν ἐπιβόσῃ τὰ δώματα
τοῦ γείτονος καὶ ἐγγίσῃ αὐτοῖς, εἰ μὲν ὁ ἀρχαῖος κύριος τῶν οἰκημάτων
ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα, τότε δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν οἰκο-
δομήν τε ἀπὸ καινουργίης νὰ ἀναβαῖν καὶ ἑκάστην εἰς τὰ δώματα διὰ τὴν
πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλήν. Ἐὰν δὲ βέλῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπὸ καινουργίης κτί-
ων νὰ ἀναβαῖν εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα, δεῖται νὰ ὑψώσῃ τὰ δώματα ὑπὲρ
τῶν γείτονος πῆχους τέσσαρας καὶ ἡμίσειαν· διότι τὸ ὕψος τοῦτο ἀρκεῖ
εἰς παρεμπόδισιν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλῆς.

38. Εἰ δὲ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὴν οἰκίαν μὴ ἔχει καθημερινὴν
εἰς τὰ δώματα ἄνοδον, ἐπισυνάψει δὲ ὁ τοῦ ψιλοῦ τόπου κύριος
ἐν τῷ οἰκοδομεῖν τοῖς τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντος δώμασιν, ἐξεῖναι
αὐτῷ καθημερινὴν ποιοῦντι αὐτοῦ ἄνοδον θωράκιον ἥτοι τειχίον
ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κατασκευάζειν τὸ ὕψος πῆχων τριῶν μεταξὺ
τῶν μερῶν διὰ τὴν τῶν τοῦ ἐτέρου δωματίων ἀνοχλήσιαν. Τη-
νικαῦτα δὲ ἐξεῖναι καὶ τῷ ἐτέρῳ εἰ βουλευθῇ καθημερινὴν εἰς
τὰ ἑαυτοῦ δώματα ποιεῖν ἄνοδον, παρέχοντι τῆς δαπάνης τοῦ
θωρακίου τὸ ἥμισυ μέρος.

Μ. Εἰ δὲ ὁ ἀρχαῖος κύριος τῆς οἰκίας δὲν ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ
δώματα, ὁ δὲ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου ἐπιβόσῃ εἰς τὴν οἰκοδομήν τε δώ-
ματα τοῦ ἀρχαίου, συγχωρεῖται αὐτῷ νὰ ἀναβαῖν καθ' ἑκάστην κτίων
μεσοπράγμα ἢ τοιχίσκον μεταξὺ τῶν δωματίων τρεῖς πῆχους τὸ ὕψος διὰ τὸ
ἀνερχόμενον τῶν δωματίων τοῦ ἄλλου. Τότε δὲ, εἰ βέλῃ, δύναται καὶ ὁ
ἄλλος νὰ ἀναβαῖν καθ' ἑκάστην εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα, καταβάλλων τὸ
ἥμισυ μέρος τῆς δαπάνης τοῦ μεσοπράγματος.

39. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ δωματουργίᾳ, καθὼς κέχρηται,
εἰ μὲν εἰς ἀπλώσιν μόνον ἱματίων καὶ ψύξιν ἄρτων, συνδιδοῦ-
σαν τῷ τοῦ δώματος δεσπότῃ τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀναλώματος·
εἰ δὲ ἐν καλύψαις ἢ καὶ ἐκτὸς καλυψῶν ἐν θέρει ἐν αὐτῷ καθεύ-
δουσι, τὸ ἥμισυ παρεχέτωσαν μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ
δωματικά εἰσι στέγαι τινὲς ὑποκειμένου, ἄλλος δὲ τὴν τούτων
χρῆσιν ἔχει, θυρίδων ἀνεωγμένων ἐπ' αὐτῷ τῇ δώματι, χρῆ τὸν
τὴν χρῆσιν τοῦ δώματος ἔχοντα τοῦ ἀναλώματος δύο παρέχειν
μοῖρας, τοῦ τὸν ὑποκείμενον ἔχοντος οἶκον τὴν λοιπὴν τρίτην
παρέχοντος μοῖραν ἐν ταῖς δωματουργίαις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν
τῇ τῆς σανίδος ἀλλαγῇ, τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὴν στέγην ἔχον-
τος τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπὰ παρέχοντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ τῷ
ἐπικειμένῳ καὶ μάλιστα ἐν χειμῶνι, βάρη ἐπιτιθέναι τινὰ πρὸς

λῶμην τῆς δοκίσεως. Εἰ δὲ ψήφωσις ἐν τῷ δωματικῷ τόπῳ γινέσθαι μέλλει, τηνικαῦτα τὸν ἐπικείμενον καὶ ψήφωσαι θέλοντα ἢ καὶ μαρμαρῶσαι ἀσφαλιζεσθαι τὰς δοκοὺς ἢ μιτριδίαις ἢ καὶ διατόνοις τισὶ καὶ οὕτως ἰδίῳις ἀναλώμασι τοῦτο ποιεῖν.

Μ. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν χρῆσιν ἀναλογοῦνται αἱ δαπάναι καὶ εἰς τὴν δωματουργίαν, καὶ εἰ μὲν αὕτη χρησιμεύει εἰς ἀπλῶσιν φορεμάτων καὶ ἔργων ἄρων, συγκαταβάλλουσιν εἰς τὸν κύριον τοῦ δώματος τὸ τρίτον μέρος τῶν δαπανηθέντων· εἰ δὲ τὸ θέρος κοιμῶνται εἰς τὸ δῶμα ἐντὸς καλυψάνῃς ἢ καὶ ἐκτὸς καλυψάνῃς, καταβάλλουσιν τὸ ἡμισυ μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι δωματικοὶ ὄροφοι τινὲς ἐνοικοῦντες εἰς τὰ κάτω, καὶ ἄλλοι ἔχει τὴν χρῆσιν αὐτῶν, εἰς ἀνοίγωνται πρὸς τὸ δῶμα παράθυρα, ὁ μιτρίαι χειριζόμενος τὸ δῶμα ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὰ δύο μέρη τῶν δαπανῶν· εἰς τὴν δωματουργίαν, ὁ δὲ ἐνοικῶν εἰς τὰ κάτω τὸ ἐπιλοιπον τρίτον. Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς σάνιδος, ὁ ἐνοικῶν εἰς τὰ κάτω καὶ ἔχων τὴν σκέπην καταβάλλει τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπὰ· ὁ δὲ ἐπικείμενος δύναται, καὶ μάλιστα τὸν χειμῶνα, νὰ ἐπιθέτῃ βάρη τινὰ πρὸς βλάβην τῶν δοκῶν. Εἰ δὲ εἰς τὸν δωματικὸν τόπον μέλλει νὰ γίνῃ πάτωσις, τότε ὁ ἐπικείμενος καὶ θέλων νὰ πατώσῃ δι' αἵμου ἢ μαρμαροῦ ἀσφαλίζει τὰς δοκοὺς διὰ δειμάτων ἢ καὶ κρίκων τινῶν, καὶ οὕτω ποιεῖ τοῦτο δι' ἰδίας δαπάνης.

40. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀνοικοδομῆς ἐπικοίνου αὐλῆς τοίχων καὶ ὅπως ἀναλίσκειν ἐν αὐτοῖς τοὺς ἐπικειμένους. Εἰ ἐπικείνος εἴη αὐλὴ διαφόρων ἀνδρῶν καὶ δεηθῇ τοίχος λύσεως καὶ οἰκοδομήσεως θέσεων διαφόρων δύο ἢ καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι τῶν θεμελίων ὅτε τῆς πρώτης καὶ τῶν ἐφεξῆς ἐπικοινωνεῖται· σὰν τῷ τοῦ θεμελίου ἀναλώματι ἀναλόγως τοῖς ὕψεσι τῶν θέσεων· ἐπισυναπτομένων γὰρ πάντων εὐρεθήσονται· οἱ τοῖχοι πήχεων κ' καὶ οὕτως ἀναλόγως παρέξουσιν, ὡς εἰ τὸ τῆς πρώτης θέσεως ὕψος εἴη πήχεων δ', τῆς δὲ δευτέρας πήχεων γ', τῆς δὲ τρίτης πήχεων ι', διδόναι χρὴ ἐν τῷ τῶν θεμελίων ἀναλώματι τὸ μὲν τῆς πρώτης τὸ πέμπτον μέρος ἐχούσης ὕψος πήχεις δ', τὸν δὲ τῆς δευτέρας ἐχούσης ὕψος πήχεις γ', μέρος τρίτον καὶ δέκατον, τὸν δὲ τῆς τρίτης θέσεως ἐχούσης ὕψος πήχεις ι'. μέρος τὸ ἡμισυ. Εἰ δὲ ἀντὶ χώματος ἔντος ἐν βάσει ὑπὸ γῆν εἴη ὁ τῆς πρώτης θέσεως τοίχος οἷα πολλάκις γίνεται ὑπεξαίρουμένου εἰς λόγον τῶν θεμελίων πήχεως ἐνδὲς ἡμίσεως αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐπικειμένοις, καθὼς προεῖρηται, τὸ λοιπὸν τὸν τῆς ἐπιπέδου θέσεως ποιεῖν, ἕκαστος δὲ ἄχρι τῶν δοκῶν τῶν ἐπικειμένων τῷ αὐτῷ ποιεῖται οἶκον καὶ οἰκοδομεῖτω, τοῦ ἐπικειμένου τὴν ἐπίσφιγξιν ποιοῦντος. Εἰ δὲ ὁ τῆς πρώτης δεηθῇ τοίχος λύσεως, αἱ δὲ ἐπικείμεναι ἄλλα θέσεις μὴ δεηθῶσι·

τηνικαῦτα χρή ἕκαστον τῶν ἐπικειμένων τὸν αὐτοῦ κρεμᾶν τοῖχον, τοῦ τῆς πρώτης θέσεως λύοντος καὶ οἰκοδομοῦντος πάλιν, ἄχρι τῆς δοκώσεως ἀπὸ τῆς πρώτης θέσεως, ἐπιγινώσκοντος τοῦ ἐπικειμένου τὸν τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς τῶν δοκῶν περισφίξεως. Εἰ δὲ ὁ πᾶς τοῖχος πασῶν τῶν θέσεων δεηβείη λύσεως, δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον στέγην ἀποκρεμᾶν.

Μ. Ἐάν ὑπάρχῃ κοινὴ αὐλὴ διαφόρων ἀνθρώπων καὶ ὁ τοῖχος λάσῃ ἀνάγκῃ καταλύσεως καὶ ἀνακτίσεως διαφόρων ὁρόφων δύο καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὰ θεμέλια καὶ τοῦ πρώτου ἐνοικοῦ καὶ οἱ τῶν λοιπῶν ὁρόφων συνεισφέρουσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ θεμελίου ἀναλόγως πρὸς τὰ ὕψη τῶν ὁρόφων· διότι εἰς τὴν συνυποχρέωσιν ὅλων τούτων, ἔάν οἱ τοῖχοι εὐρίσκωνται εἰκοσι πηγῶν, συνεισφέρουσι κατ' ἀναλογίαν, καθὼς ἂν τὸ ὕψος τοῦ μὲν πρώτου ὁρόφου ᾖται τεσσάρων πηγῶν, τοῦ δὲ δευτέρου ἑξ, καὶ τοῦ τρίτου δέκα, ἀνάγκη νὰ καταβάλλωσιν ἐν τῇ δαπάνῃ τῶν θεμελίων ὁ μὲν κύριος τοῦ πρώτου ὁρόφου ὕψηλός κατὰ πῆχους τεσσαρὰς τὸ πέμπτον μέρος, ὁ δὲ τοῦ δευτέρου ὕψηλός κατὰ πῆχους ἑξ τὸ πέμπτον καὶ ὀκτακτον, καὶ ὁ τοῦ τρίτου ὕψηλός κατὰ πῆχους δέκα τὸ ἡμίσιον μέρος. Εἰ δὲ ὁ τοῖχος τοῦ πρώτου ὁρόφου εἶναι καταχωρησμένος βαθείας εἰς τὴν γῆν, ὡς πολλὰκις συμβαίνει, εἰραιῶσι κατ' ἀναλογίαν τῶν θεμελίων πᾶσιν ἕνα καὶ ἡμίσιον αὐτὸς καὶ οἱ ἐπικείμενοι, ὡς προελέχθη, καὶ τὰ λοιπὰ κατασκευάζει ὁ ἐνοικος τοῦ ἐπιπέδου ὁρόφου, ἕκαστος δὲ κατασκευάζει καὶ κτίζει μέχρι τῶν δοκῶν τῶν ἐπικειμένων εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, καὶ τὴν ἐπίσφιγγιν ποιεῖ ὁ ἐπικείμενος. Εἰ δὲ τοῦ πρώτου ὁρόφου ὁ μὲν τοῖχος ἔχει χρεῖαν καταλύσεως, οἱ δὲ ἐπικείμενοι ὅροφοι δὲν ἔχον τούτου χρεῖαν, τότε ἕκαστος τῶν ἐπικειμένων δεῖται νὰ κρεμᾶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ, ἐνὸς ὁ ἐνοικος τοῦ πρώτου καταλύει καὶ ἀνακτίζει, μέχρι τῆς δοκώσεως ἀπὸ τοῦ πρώτου ὁρόφου, τὸν δὲ τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς περισφίξεως τῶν δοκῶν παρχωρεῖ ὁ ἐπικείμενος. Ἐάν δὲ λάσῃ χρεῖαν καταλύσεως ὁ τοῖχος τῶν ὁρόφων ὅλων, δεῖται ἕκαστος νὰ ἀνακρεμᾶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σινδῶμα.

41. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀνοικοδομῆς τοῖχου πυλῶνος. Οὐ δύναται τὸν κοινὸν τοῖχον ὁ εἰς τῶν κοινοῶν καταλύειν ἢ ἀνανοῦν· (1) εἰ δὲ πυλῶνος εἴῃ τοῖχος ἡ ἐπικειμένου παροδικοῦ, τηνικαῦτα χρή τὸν συνημμένον τῷ πυλῶνι οἶκον παρέχειν μέρος ἡμίσιον, παρέχειν δὲ καὶ τοὺς τῷ πυλῶνι κεχωρημένους κατὰ ἀναλογίαν τῶν τε ἐνοικίων καὶ τῆς τῶν οἰκῶν ὀχλήσεως. (Ν. 8 Πανθ. 8. 2. Βασ. LVIII. 2. 8).

Μ. Δὲν δύναται ὁ εἰς τῶν συνδιοικητῶν νὰ καταλύῃ ἢ νὰ ἀνακινῇ τὸν κοινὸν τοῖχον· εἰ δὲ εἶναι τοῖχος προκυλίου ἢ παρκειμένης διόδου, τότε ἡ συνεχομένη τῷ προκυλίῳ οἰκία συνεισφέρει τὸ ἡμίσιον μέρος, συνεισφέρουσι δὲ καὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὸ προκύλιον κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐνοικίων καὶ τῆς ἀνοχλήσεως τῶν οἰκίων.

(1) Ἀλλ' ἴδε καὶ § 102 πρῶτος τίτλος, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται ἡ ἀνακαίνισις κοινοῦ ἔξιδρου ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς τῶν κοινοῶν, ἀμελοῦντων ἢ διατροποῦντων τῶν λοιπῶν.

42. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ οἰκοδομῆς καὶ ἐποικισμοῦ
 μὴ ἐν ψιλῷ τόπῳ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἐπι-
 γῶν, ὅπως χρῆτ' ἂν ἀρχὴν γίνεσθαι καὶ διορθώ-
 σθαι. Εἰ ψιλοῦ ὄντος τοῦ ἐπικειμένου τόπου βουλευθεῖεν
 τοῦτου θεσπόμεναι οἰκοδομησαί τε καὶ ἐποικοδομησαί (οἶον
 τῆς κάτω θέσεως θεσπάζει τις, τῆς δὲ δευτέρας θέσεως ἑτέρας
 τῆς δὲ τρίτης θέσεως καὶ τῶν ἐφεξῆς ἄλλος) εἴτε ἀπὸ πτω-
 σεως, εἴτε οὕτως αὐτῶν ἀγορασάντων· χρῆ μὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ
 ἐξακολουθεῖν τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν στεγῶν εἰ μὲν
 (καθὼς εἴρηται) νεουργεῖς εἴησαν αἱ στέγαι καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς
 γενόμεναι, ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ στέγην ἄχρι τῆς χαραινῶσεως
 Εἰ δὲ συνισταμένων τῶν στεγῶν ἡ τῆς πρώτης θέσεως δευτέρου
 διορθώσεως, ἐν μὲν τῇ Καισαρείᾳ ἕθος τι διέδραμεν, ὥστε ποιεῖν
 ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ στέγην, καθὼς προεῖρηται, ἐν δὲ Ἀσκάλωνι
 ἐξ ἡμισείας μοίρας τὸν τε ἐπικείμενον καὶ τὸν ὑποκείμενον
 ποιεῖν· ἡμεῖς δὲ τὸ μέσον συνιδόντες καὶ τὸ ἀκόλουθον, τὸν μὲν
 ὑποκείμενον δύο μοίρας φανέν ἐν τῇ στέγῃ δεῖ παρέχειν, τὸν
 δὲ ἐπικείμενον μίαν ὥστε εἶναι διμοῖρον καὶ τρίτον· εἰ δὲ
 ἀνωτάτω δεηθεῖν στέγην ἢ πρὸς τοῖς δώμασι, δεῖ τὸν ὑπερκείμε-
 νον ποιεῖν τὴν στέγην, συνιδόντων αὐτῶ πάντων ὁμοῦ τῶν τοῦ
 δώμασι κεκρημένων ἐν τῇ πανίδι καὶ τῇ ταύτης καθολώσας
 κατ' ἀναλογίαν τῶν ἑαυτοῦ οἰκημάτων. Εἰ δὲ ἐν ταῖς στέγαις
 αἶνους ἢ δοπερια ἢ τι τοιοῦτον ἐν ὥρεσις ἀποτιθέασαι, τῆς δι-
 κώσεως διδόναι τοὺς ὑπερκειμένους τὸ διμοῖρον μέρος τοῦ ὑπο-
 κειμένου παρέχοντος τὸ λοιπὸν τρίτον· κεκρησθαι δὲ ἕκαστον
 ἐν τε δημοσίαις στοαῖς καὶ ἰδιωτικαῖς καὶ παραδρομῆσαι τὸ
 προβεβλημένον αὐτοῦ οἶκον ἄχρι τοῦ ἡμίσεως τῶν διοριζόντων
 τοίγων τὰ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γείτονος.

Μ. Ἐάν δ' ἐπικείμενος τόπος ᾗται ψιλὸς καὶ οἱ κύριοι οὗτοι θελήσωσι
 νὰ οἰκοδομήσωσι καὶ νὰ ἐποικοδομήσωσι, (ὡς πρὶν εἰπεῖν ἐάν τις τυγχάνῃ
 ὢν κύριος τοῦ κάτω ὄρους, τοῦ δὲ δευτέρου ἄλλος, καὶ τρίτου καὶ κατ' ἐξῆς
 ἄλλος) εἴτε ἐξ αἰτίας πτώσεως, εἴτε διότι οὕτως ἡτόρξαν αὐτόν, ὁφείλου-
 σιν εἰς μὲν τὴν οἰκοδομήσιν νὰ ἀκολουθῶσι τὰ δικαιώματα, ἅπερ κέκρη-
 νται ἐπὶ τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν ὀρέων, ἐάν οὗτοι ᾗται νεόκτιστοι καὶ
 δὲν ἐγένοντο ἀπ' ἀρχῆς, ἕκαστος κατασκευάζει τὸν ἴδιον αὐτοῦ ὄρεον με-
 χρι τῆς χαραινῶσεως. Ἐάν δὲ ὑπάρχωσι μὲν ἤδη οἱ ὄροφοι, παραστῇ δὲ
 ἀνάγκη διορθώσεως τοῦ πανιδώματος τοῦ πρώτου ὄρους, ἐν μὲν τῇ Καισα-
 ρείᾳ ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ κατασκευάζῃ ἕκαστος τὸ ἴδιον σπινδῶμα, ὡς
 προελέχθη, ἐν δὲ τῇ Ἀσκάλωνι νὰ κατασκευάζωσιν ὁ ἐπικείμενος καὶ ὁ
 ὑποκείμενος ἐξ ἡμισείας· ἡμεῖς δὲ ἐπιλεχόμενοι τὸ μέσον καὶ εὐλογον-
 ῶμεθα ὅτι ὁ μὲν ὑποκείμενος ἐπείλει νὰ συνεισφέρει διὰ τὴν ὄρεον

ἐν μέρει, ἡ δὲ ἐπικείμενος ἐν, ὥστε νὰ ᾔνοι διὰ τρεῖς καὶ τρίτον· ἐὰν δὲ λαὸν χρεῖται διορθώσεως ὁ ἀνωτάτω πρὸς τὰ δώματα (τὴν ἐσοφὴν τῆς οἰκίας) ἔρρεται, τὸ ἔλκον τοῦ ὁρόφου κατασκευάζει ὁ ὑπερκείμενος, καὶ συνεισφέρεισιν ἔλοι ὁμοῦ ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ δώματα ἔσον διὰ τὰς σκευὰς καὶ τὴν κερῶσιν αὐτῶν κατ' ἀναλογίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν οἰκημάτων. Εἰ δὲ ἀποθέτουσιν εἰς τοὺς ὁρόφους εἰνους ἢ ὁσπρια ἢ ἄλλο τοιοῦτο εἰς ἀποθήκην, ἢ ἐνκαθημένους οὗτοι ὑπερκείμενοι καταβάλλουσι τὰ δύο τρίτα τῆς δαπάνης καὶ ὁ ὑποκείμενος τὸ λοιπὸν τρίτον· μεταχειρίζεται δὲ ἕκαστος τὴν προβολὴν τῶν ἰδίων οἰκημάτων καὶ εἰς δημοσίας καὶ εἰς ἰδιωτικὰς τοὰς καὶ εἰς περιδρομίδας, ἕως τοῦ ἡμίσεως τῶν τοίχων, εἰς τινες χωρίους καὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ οἰκήματα τῶν τοῦ γείτονος.

48. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ διορθώσεως δημοσίων τοῶν, αἷς ἰδιωτικοῖς οἷς ἐπικείνται καὶ παράκεινται. Εἰ δὲ στοᾶς παράκεινται καὶ ἐπικείνται ἰδιωτικοῖς ἔλοι ἐπιπέδοι τε καὶ ὑπερῶοι, εἰ δεηθεῖν δημοσία στοὰ περιποιήσεως καὶ διορθώσεως, ἐπιγινώσκειν χρή ἐν μὲν τῇ προβολῇ καὶ τῇ τῶν κίωνων στάσει καὶ τῇ τοῦ ἐπιστολίου κατασκευῇ τὰ μὲν ἐργαστήρια τὰ ἐν τῇ στοᾷ μέρος ἡμῖς διὰ τὴν χρῆσιν, ἣν ἔχουσιν ἐν αὐτῇ· τὸ πολὺ γὰρ τῆς χρήσεως τὸ ἐργαστήριον ἔχει ἐν τῇ στοᾷ· τοὺς δὲ τῇ στοᾷ ἐπικειμένους μέρος ἡμῖς διὰ τὰ ἐπικείμενα τῇ στοᾷ βάρη. Ἀζήμιος δὲ ἔστω ὁ τοῖς ἐπιπέδοις ἐπικείμενος καὶ ἀφορῶν εἰς τὴν εἰρημένην στοὰν ὡς μηδεμιᾶς ἐλλήψεως παρ' αὐτοῦ ἢ ὠφελείας αὐτῷ γινομένης, ἀλλὰ μάλλον καὶ σκοτιζομένου αὐτοῦ ὑπὸ τῆς στοᾶς. Εἰ δὲ τὰ τῆς εἰρημένης στοᾶς στέγη διορθώσεως δεηθεῖν, τῆνικαὺτα χρή τὸ μὲν ἐργαστήριον ἐπιγινώσκειν τὸ ἡμῖς τοῦ ἀναλώματος μέρος, τὸν δὲ τούτῳ ὑποκείμενον καὶ εἰς στοὰν ἀφορῶντα μέρος ἔκτον· τὸν δὲ ἐπικείμενον ἢ τοὺς ἐπικειμένους τῇ στοᾷ τὸ λοιπὸν τρίτον μέρος. Ἡμῖς γὰρ μέρος ὁ τὸ ἐργαστήριον ἔχων διὰ τοῦτο ἐπιγινώσκει διὰ τὴν τῆς στοᾶς χρῆσιν· ὁ δὲ τούτῳ ὑποκείμενος ἔκτον μέρος διδῶσι διὰ τὸ ἄερον· ὁ δὲ τῇ στοᾷ ἐπικείμενος ἢ ἐπικείμενοι τὸ τρίτον μέρος παρέχουσι διὰ τὴν τῆς στοᾶς ἔλλησιν. Εἰδέναι μέντοι χρή ὡς εἰ πάθει κίων δημοσίας στοᾶς, ἢ κεφαλὴ ἢ βάσις, ἢ οἰκοδομὴ ἕως πινσῦ, ὁ δημόσιος δεσφίλει ταῦτα ποιεῖν.

Μ. Εἰ δὲ ἐπικείνται καὶ παράκεινται εἰς στοᾶς ἰδιωτικαὶ οἰκίαι μονώροποι καὶ πολυώροποι, ἐὰν δημοσία στοὰ λαβὴ ἀνάγκην ἀνακαινίσεως καὶ διορθώσεως, εἰς μὲν τὸ ἡμῖς μέρος τῶν δαπανῶν διὰ τὴν προβολὴν καὶ τὴν στάσιν τῶν κίωνων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιστολίου ὑποβάλλονται τὰ ὑπὸ τὴν στοὰν ἐργαστήρια διὰ τὴν εἰς αὐτὴν χρῆσιν αὐτῶν· διότι τὸ πολὺ τῆς χρήσεως ἐν τῇ στοᾷ ἔχει τὸ ἐργαστήριον· εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὑποβάλλονται· εἰ ἐνοικούντες τὰ ἀνώγεα τῆς στοᾶς διὰ τὰ ἐπικείμενα εἰς

ἢ καθήμενος ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ἀναγκαζόμενος παρατρέπειν ἐὰν τὸν εἰς πλάγιον, ἐφ' ᾧ ἴθαιν θάλασσαν· ἐὰν δὲ ἑκατὸν ποδῶν ἐν μέσῳ τῶν δύο οἰκῶν εἴη διάστημα, ἐξέστω ἀκωλύτως κτελεῖν τὴν βουλομένην καὶ τὴν ἐπὶ θάλασσαν ἀποψιν ἀφαιρεῖν τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ τις ἀπὸ μαγειρείου ἢ ἀπὸ ἀφειδρῶνος ἢ κλιμακῶνος ἢ ἀπὸ βαροστερνίων ἤγουν τῶν λεγομένων παρόδιων ἦτοι διαδοτῶν ἀποψιν ἔχει ἐπὶ θάλασσαν, τὴν τοιαύτην ἀποψιν καὶ ὁ ἑκατὸν ποδῶν ἐντὸς οἰκοδομῶν ἀκωλύτως ἀφαιρεῖται, εἰ μὲν δώδεκα πόδες εἰσὶ μεταξὺ τῶν οἰκῶν. Εἰ δὲ καὶ σύμφωνόν ἐστιν ἐπιτρέπον τινὶ τὴν οἰκοδομήν, κρατεῖτω τὸ σύμφωνόν, εἰ καὶ βλάπτει τὸν γείτονα περὶ θαλάσσης ἀποψιν, εἴτε αὐτὸς ὁ πῦν δεσπόζων τοῦ οἴκου συνεφώνησεν, εἴτε οἱ προκτιησάμενοι αὐτοῦ τὸν οἶκον· οὐδὲ γὰρ προσήκει τὰς ὑπαρχούσας τινὶ δουλείας διὰ τῶν γενικῶν νόμων ἀναιρεῖσθαι. Ἡ ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν εὖσα ἀποψὶς οὐ μόνον κατ' εὐθεΐαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου ὀφείλει εἶναι ἀκαινοτόμητος· τοῦτο γὰρ προστίθεται ὁ παρὼν τύπος φυλάττων τὴν Ζήνωνος διάταξιν καὶ τὴν νεαρὰν ἐρμηνεύων (N. 12 § 2 καὶ 4 Κωδ. 8. 10 (de aedil. priv.). Βασ. LVIII, 11. 10. Νεαρὰ 63 κεφ. 4).

M. Ἐν τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ πόλει, ἐὰν τις ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ γείτονος δώδεκα μόνον πόδας πρὸς ἀποψιν, δὲν κωλύεται νὰ βλέπῃ κατ' εὐθεΐαν τὴν θάλασσαν, ἰστάμενος ἢ καθήμενος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, μηδαμῶς ἀναγκαζόμενος νὰ στρέψῃ πρὸς τὰ πλάγια ἵνα βλέπῃ τὴν θάλασσαν· εἰ δὲ μεταξὺ τῶν δύο οἰκῶν ὑπάρχει ἑκατὸν ποδῶν διάστημα, κτελεῖ ἀνεμπόδιστος βουλομένης καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ἀποψιν τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ τις ἔχει ἀποψὶν εἰς θάλασσαν ἐκ μαγειρείου, ἢ ἀποπάτου, ἢ κλιμακῶς, ἢ παρόδου, τὴν τοιαύτην ἀποψιν ἀφαιρεῖ ἀνεμπόδιστως καὶ ὁ κτείζων ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν, ἐκτὸς ἐὰν μεσολαβῶσι μεταξὺ τῶν οἰκῶν δώδεκα πόδες. Εἰ δὲ ὑπάρχει καὶ συμφωνία ἐπιτρέπουσα εἰς τινα τὴν οἰκοδομήν, ἰσχύει ἡ συμφωνία, καὶ ἐν βλάβῃ τὸν γείτονα περὶ ἀποψιν θαλάσσης, εἴτε ὁ σήμερον κύριος τῆς οἰκίας κατεσκεύασεν αὐτήν, εἴτε οἱ προκτιήτορες αὐτοῦ, διότι οἱ προϋπαρχούσαι δουλείαι δὲν πρέπει νὰ ἀναιρῶνται ὑπὸ τῶν γενικῶν νόμων. Ἡ δὲ ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν ἀποψὶς πρὸς θάλασσαν οὐ μόνον κατ' εὐθεΐαν εὖσα, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου, δὲν δύναται νὰ καινοτομηθῇ· διότι τοῦτο προστίθεται ὁ παρὼν διατύπωσης φυλάττουσα τοῦ Ζήνωνος τὴν διάταξιν καὶ ἐρμηνεύουσα τὴν νεαρὰν.

47. Ἡ ὁρατικὴ δύναμις πασῶν τῶν αἰσθήσεων ὀξυτάτη εὖσα, ἀπὸ πλείστου διαστήματος τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ὅθεν οὐ γρη῏ ἀπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν περὶ ταύτης ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐνθύντας μέτρα τοῦτοις στοιχεῖν. Φασὶ μὲν γὰρ νόμους τρεῖς εἶναι ἀπόψεως, θαλάσσης, κήπων, γραφῆς δημοσίας· πάντας δὲ ἀορίστως τιθέντες τοῖς κτίσσοι . . . τίκτουσιν· ὁρᾶται μὲν γὰρ ἡ θά-

λαστα ἀπὸ μιλίων πολλάκις τεσσαράκοντα, καὶ παραιτέρω ἔρᾳται δὲ κήπος καὶ φυτὰ καὶ ἄλλα ἀπὸ μιλίων εἴκοσιν· ὁρᾶται δὲ καὶ δημοσία γραφὴ ἀπὸ πήχεων οὐχ ἥττον διακοσίων καὶ εἰ ταύταις ἐστοιχοῦμεν ταῖς ἀπόψεσιν, οὐκ ἂν οἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις ἐκτίζετο. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις οὐ κατ' εὐθεΐαν ὁρῶσαι, ἀλλὰ πλάγιοι καὶ βεδιασμένοι καὶ ταύτας ἀπόψεις οὐ φημί. Χρὴ οὖν τὴν θαλάσσης ἀπόψει ἐν τῇ οἰκοδομεῖν ἐπιπροσθεῖντα, κατ' εὐθεΐαν οὔση καὶ μὴ πλαγίαν ἐχούση τὴν θέσιν, ἀριστᾶναι τοῦ τὴν ἀποψιν κατ' εὐθεΐαν ἔχοντος καὶ μὴ πλαγίαν καὶ βεδιασμένην. Εἰ μὲν ὁρᾶ λιμένα καὶ αἰγιαλὸν καὶ ἀπλῶς τῇ κώμῃ, ἢ πόλει, ἢ στάσει τῶν πλοίων τέλειον μὴ ἐχούση λιμένα, τὸ παράπαν μὴ κωλύειν, μήτε ἀφαιρεῖν τὴν τοιαύτην ἀποψιν· ἱκανὴ γὰρ ἡ ἀπὸ τούτων φυγαγωγία τοῖς ὁρῶσιν. Εἰ δὲ ἀπωτέρω καὶ πελάγη ὁρᾶ, ταύτην οὐδεμίαν λογιζόμεθα ἀποψιν· καθὼς γὰρ εἴρηται, καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων τὸ τῆς θαλάσσης ὁρᾶται μέγεθος, καὶ οὐ δίκαιον ἀπὸ τοσούτου ἐμποδίζεσθαι τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας διαστήματος.

Μ. Ἡ δύναμις τῆς δράσεως, ὡς ὀφείλει πασῶν τῶν αἰσθήσεων, ἐνεργεῖ ἀπὸ μεγάλης ἀποστάσεως, θένει δὲν ἀποφαινόμεθα περὶ αὐτῆς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ τάττοντες ὅρια ὁρᾶν καὶ νὰ φυλαττωμεν αὐτὰ, διότι, ὡς λεγουσιν, ἀπόψεως νόμοι ὑπάρχουσι τρεῖς, θαλάσσης, κήπων καὶ δημοσίας ζωγραφίας· τάττοντες δὲ ἔλκουσιν ἀρίστως προσενούσι μεγάλας ἐνοχλήσεις εἰς τοὺς κτιζόντας· διότι ἡ μὲν θάλασσα φαίνεται πολλάκις ἀπὸ μιλίων τεσσαράκοντα καὶ ἑπικεινὰ· ὁ δὲ κήπος καὶ τὰ φυτὰ καὶ δάση φαίνονται ἀπὸ μιλίων εἴκοσιν· καὶ ἡ δημοσία ζωγραφία φαίνεται τὸ πολὺ ἀπὸ πήχεων διακοσίων, καὶ ἐάν ἡκολουθοῦμεν τὰς ἀπόψεις ταύτας, δὲν νὰ ἐκτίζοιτο οἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις μὴ ἀποβλεπουσαι κατ' εὐθεΐαν, ἀλλὰ πλάγιοι καὶ βεδιασμένοι καὶ ταύτας δὲν ἐνομάζω ἀπόψεις. Πρέπει λοιπὸν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὁ ἐπιπροσθεῖν θαλάσσης ἀποψιν, ἥτις πέπει κατ' εὐθεΐαν καὶ δὲν ἔχει τὴν θέσιν πλαγίαν, νὰ ἀπέχῃ ἑκατὸν πόδας τοῦ ἔχοντος τὴν ἀποψιν κατ' εὐθεΐαν, οὐχὶ διπλῶς καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτὴν πλαγίαν καὶ βεδιασμένην. Ἐάν τις βλέπῃ λιμένα καὶ αἰγιαλὸν εἴτε ἐν κώμῃ, εἴτε ἐν πόλει, εἴτε ἐν ναυστάθμῳ μὴ ἔχοντι τέλειον λιμένα, οὐδαμῶς ἐπιπροσθεῖν νὰ κωλύηται ἢ νὰ ἀφαιρῇται ἡ τοιαύτη ἀπόψις· διότι οἱ κωλύοντες φυγαγωγούνται ἱκανῶς ἀπὸ τούτων. Εἰ δὲ βλέπῃ ἀπωτέρω καὶ πελάγη, ταύτην δὲν λογιζόμεν προῶς ἀποψιν· διότι, ὡς προελέχθη, ἡ θάλασσα φαίνεται καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων ἀποστάσεως καὶ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοσούτου διαστήματος οἱ θέλοντες νὰ οἰκοδομήσωσι.

48. Καὶ τὸ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν χωρίον ἀπὸ τοῦ ρηθέντος ὁρᾶται διαστήματος καὶ οὐ πάντως ἀπὸ τοσούτου γρη τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας ἐμποδίζεσθαι· ἀλλὰ δεῖ τὴν ἀπὸ

ταύτης τῆς ἀπόψεως κωλύοντα κωλύειν οὐχ ἀπλῶς, οὐδ' ὡς ἐπὶ γέν, ἀλλ' ἀπὸ ποδῶν πεντήκοντα.

Μ. Καὶ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν ὁ τόπος φαίνεται ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας ἀποστόσεως καὶ ἀπὸ τοσαύτης δὲν συμβαλλεῖ βέβαια νὰ ἐμποδίζωνται εἰς τὸν λόντας νὰ κτίζουσιν· ὅθεν ὁ ἐμποδίζων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δὲν πρὸς νὰ ἐμποδίσῃ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἀπὸ πεντήκοντα ποδῶν.

49. Ἐπὶ τοσοῦτον ἀφροσύνῃ χρὴ τὸν κτίσαι βουλόμενον καὶ δημοσίας γραφῆς ἀποψιν ἀπὸ τοῦ γείτονος λαβεῖν ἐφ' ὅσον τι τῶν ἐγγεγραμμένων τῇ ἱστορίᾳ γινώσκον ὁρᾷται· εἰς τὴν αὐτὴν θεωρῶν τὴν γραφὴν ἐπιγινώσκει καὶ ὁρᾷ τοὺς ἐγγεγραμμένους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ οἰκίας Ἀχιλλεὺς ἢ Διάντα ἢ τοιοῦτον τινά· τότε γὰρ χρὴ αὐτὸν κωλύειν τὸν ἀφαιρεῖν βουλόμενον ταύτην τὴν γραφὴν τῆς ἀπόψεως· εἰ δὲ μήτε γινώσκον τι τῶν ἐγγεγραμμένων εἴη, μήτε μὴν αὐτὴν ὁρᾷ τὴν ἱστορίαν, τίς καὶ ποῖαν ἔχει ἀπὸ ταύτης τέρψιν ὁ τὸν εἰσδοκομεῖντα κωλύων;

Μ. Ἐπὶ τοσοῦτον δεῖται νὰ ἀπέχῃ ὁ θέλων νὰ κτίσῃ καὶ ἀπὸ τοῦ γείτονος νὰ ἀφαιρέσῃ δημοσίας ζωγραφίας ἀποψιν, καὶ ὅσον διακρίνεται τι ἐκ τῶν ἐξικονισμένων ἐν τῇ ζωγραφίᾳ· καθὼς ἐάν τις θεωρῶν τὴν ζωγραφίαν ταύτην διακρίνῃ καὶ βλέπῃ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐξωγραφημένον Ἀχιλλεὺς ἢ Διάντα ἢ τοιοῦτον τινά· τότε αὐτὸς ἐμποδίζει τὸν θέλοντα νὰ ἀφαιρῇ τῆς ζωγραφίας ταύτης τὴν ἀποψιν· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἐξωγραφημένων δὲν διακρίνεται τι οὐδὲ βλέπει τὴν ζωγραφίαν αὐτήν, ποῖαν τέρψιν ἔχει ἐξ αὐτῆς ὁ ἐμποδίζων τὸν κτίζοντα;

50. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ κατοπτείας. Τινὲς τῶν φίλων πραγμάτων καὶ φθονερῶν κωλύειν ἐπιχειροῦσι τοὺς οἴκους κατασκευάζοντας καὶ μέλλοντας κατοπτεῖαν ἀπὸ τούτου ποιεῖσθαι τοῖς γείτοσιν· οὔτε τοῖς νόμοις εἴρηται, οὔτε μὴν ἀπὸ τῶν παλαιῶν οἰκημάτων ὁρῶμεν, ὡς οἱ παλαιοὶ ταύτην ἀδικίαν ἐλογίζοντο· βλέπομεν γὰρ πάσας σχεδὸν εἰπεῖν τὰς οἰκίας ἀλλήλας κατοπτευσάσας, καὶ οὐδὲ εἰς φθόνος τοὺς παλαιούς κατεῖχεν· ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὴν τῆς κατοπτείας οὐ λογιζόμεθα βλάβην. Ἡκαστος οὖν τῶν νομιζόντων ταύτην εἶναι βλάβην, συγχωρεῖται μὲν τῷ κτίζοντι, αὐτὸς δὲ τὰ ἑαυτοῦ ἀσφαλιζέτω οἰκήματα, καὶ ἀθεώρητα φυλαττέτω, εἴτε διὰ τῶν ἀνοικτῶν καλουμένων κατήλων, εἴτε διὰ τῶν συρτῶν ἢ ὡσάν αὐτὸς βουλευθεῖν· οὐ γὰρ δίκαιον δι' ἐτέρου βλάβην τὰ ἑαυτοῦ τινα ἀσφαλιζεσθαι.

Μ. Φιλοπράγμονες τινες καὶ φθονεῖς ἐπιχειροῦσι νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς κατασκευάζοντας οἰκίας καὶ μέλλοντας ἐκ τούτων νὰ κατοπτεύωσι τοὺς γείτονάς· πλὴν οὔτε οἱ νόμοι διαλαμβάνουσιν τι τοιοῦτο, ἀλλ' οὔτε ἐκ τῶν παλαιῶν οἰκημάτων προκύπτει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ὑπελάμβανον τοῦτο ἀδικίαν· διότι βλέπομεν διὰ πάσαις σχεδὸν αἱ οἰκίαι κατοπτεύουσιν ἀλλήλας, καὶ τοῦτε οὐδὲν ἴσως ἐκείνη τὴν φθόνον τῶν ἀρχαίων· ὅθεν καὶ ἡμεῖς δὲν λογιζο-

μὴν τὴν κατοικήσαν βλάβην. Ὁ νομίζων λοιπὸν ὅτι αὕτη εἶνε βλάβη, ἀπει-
 λει νὰ συγχωρῇ μὲν εἰς τὸν κτίζοντα, αὐτὸς δὲ νὰ ἀσφαλίσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ
 εὐκλήματα, καὶ νὰ συλλάτῃ αὐτὰ ἀθεώρητα εἴτε διὰ τῶν λεγομένων ἀνοι-
 κτῶν κηκκλίδων, εἴτε διὰ τῶν συρτῶν, εἴτε ὅπως θέλει· διότι δὲν εἶναι
 δίκαιον διὰ βλάβην ἄλλου νὰ φράτῃ τις τὰ ἴδια αὐτοῦ παράθυρα.

51. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀπόψεως ὁρῶν. Τὴν ἐπὶ τὰ
 ὄρη ἀποψιν οὐ δύναται τις κωλύειν ὥς εἶπεν ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ
 τρίτῳ βιβλίῳ τῶν κοιαισιτιῶνων ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ τίτλου
 κοιαισιτιῶν. Ἡ δὲ διάταξις Ζήνωνος ἔχει ὅτι, ἐὰν ἑκατὸν πό-
 δας ἀπέχῃ ὁ γείτων, οὐ κωλύεται βουλούμενος οἰκοδομεῖν, διὰ
 τὸ ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἀποψιν τὴν ἐπὶ θάλασσαν· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ
 ἔρους ἔλκειν δυνάμεθα, ἐπειδὴ τερπνὴ τις ἡ θέα τοῦ ἔρους, ὥσπερ
 τῆς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια τέμνειν δεῖ· καὶ
 ταῦτα μὲν πάντα ὑπομνήσεως ἕνεκα συνήκται· εἰ δέ τι παρεμ-
 πτόι παρὰ τὰ εἰρημένα, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια σκοπεῖν.
 Βλάβας μὲντοι ὠμολογημένας καὶ μὴ κατὰ φθόνον μεμνηχανη-
 μένας δεῖ ἀναιρεῖν σκοποῦντας, εἰ δι' αὐτὸ βλάπτεται τι τὸ δι'
 ἐναντίας μέρος καὶ οὕτω κριθήσεται ταῦτα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις).
 (Ὁ Ζηζώνωνος νόμος ἐν Ν. 12 § 2 Κωδ. 8. 10 (de aed. privatis)).

Μ. Τὴν ἀποψιν εἰς τὰ βουνὰ δὲν δύναται τις νὰ ἐμποδίσῃ, ὥς εἶπεν ὁ
 Παπιανὸς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν ζητημάτων ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ τίτλου
 ζητημάτων. Κατὰ δὲ τοῦ Ζήνωνος τὴν διάταξιν, ἐὰν ὁ γείτων ἀπέχῃ ἑκατὸν
 πόδας, θέλων νὰ κτίσῃ δὲν ἐμποδίζεται, ὥς ἀπειρῶν τὴν ἀποψιν πρὸς τὴν
 θάλασσαν· τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ μεταφέρωμεν καὶ εἰς τὸ βουνόν, διότι ἡ
 θέα τοῦ βουνοῦ εἶναι εὐαρεστον, καθὼς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀνάγκη τὰ
 ὅμοια νὰ ῥῶνται ἐκ τῶν ὁμοίων. Καὶ ταῦτα πάντα προσετίθησαν πρὸς ὑπό-
 μνησιν· ἐὰν δὲ συμπῶσι τε παρὰ τὰ λεγόμενα, τὰ ὅμοια θεωροῦνται ἐκ τῶν
 ὁμοίων. Ὁρεῖλομεν δὲ νὰ ἀναιρῶμεν βλάβας ὠμολογημένας καὶ μὴ κατὰ
 φθόνον μεμνηχανημένας, ἐξετάζοντας, ἐὰν διὰ τοῦτο βλάπτηται κατὰ τι τὸ
 ἐναντίον μέρος· καὶ οὕτως ἀπορροῶνται ταῦτα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Ν. Στοιχεῖον τῆς τακτικῆς παραγραφῆς τῶν δουλειῶν εἶναι πρὸς τοῖς
 ἄλλοις καὶ ἡ οἰονεὶ κατοχὴ τοῦ δικαιώματος ἡ ὑπὸ τῆς προέσεως τοῦ πα-
 ραγράψαι συνωδευμένη, ἐπὶ δὲ ἀρνητικῆς δουλείας, οἷα εἶναι ἡ τοῦ μὴ ἐπι-
 σκεῖσθαι τὸ φῶς τῆς παρακαίμενης οἰκίας, ἡ ἀγκυματίζουσα τὴν οἰονεὶ κατο-
 χὴν ἐξωτερικὴ σχέση διὰ μόνον τῆς περιστάσεως, ὅτι ὁ κύριος
 τοῦ παρακαίμενου τῆς οἰκίας, ἥς περὶ τοῦ φωτὸς πρόκειται, γνησίου συν-
 πνεσε τυχαίως νὰ παρελθῇ ὅ,τι, ἂν ὑπάρτατο ἡ δουλεία, ὑπερχεῖτο νὰ
 μὴ ἐνεργήσῃ, ἀλλ' ἀπειτεῖται νὰ ὑποχωρῇ ὅποιόςποτε εἴτε δι' ὀλίγης
 εἴτε διὰ νομικῆς πράξεως εἰς τὴν παράλειψιν τῆς ἐνεργείας ταύτης, διότι
 τότε μόνον παύεται οὕσα τυχαία ἡ παράλειψις αὕτη καὶ γεννᾶται ἡ μετὰ
 προέσεως τοῦ παραγράψαι κατοχὴ τοῦ δικαιώματος. Ὅθεν ὁ ἀνεγείρας πρὸ
 40 ἐνιαυτῶν οἰκίαν ἐπὶ ἰδίου οἰκοπέδῳ καὶ ἀνοίξας παράθυρα βλέποντα εἰς
 τὸ ἄμεινωσ παρακαίμενον οἰκοπέδον τοῦ γείτονος ἐνήργησε μὲν τοῦτο δικαιο-
 μετῇ κυριότητος καὶ εἰς τοῦτο δὲν ἐδύνάτο νὰ παρεμβάλῃ πρόσκομμα ὁ
 γείτων, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι ἐκτῆσται καὶ δικαίωματα δουλείας

ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου. Ἡ δὲ διάταξις τοῦ Ζήνωνος ὡς ἀφορῶσα εἰς μέτρα ἀστυνομικά περὶ οἰκοδομῶν τῶν τότε χρόνων, ἐπομένως ἀναγόμεναι εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Δ. Π. 291 τοῦ 1849, τοῦ 1850. (Ἐσφαλμένη καὶ ἡμᾶς ἡ γνώμη περὶ τῆς μὴ ἰσχύος τῆς διατάξεως τοῦ Ζήνωνος). Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀσθητικὴ δουλεία κτᾶται διὰ τὴν νῆς τῆς συμμάχου, διότι, καὶ ἂν ὑποταθῇ ὅτι πρὸς κτῆσιν δουλεύει· γένει ἀπαιτεῖται παράδοσις ἢ ἄλλη ἰσοδύναμος πράξις, δὲν εἶναι ἐφικτὴ τιαυτῇ παράδοσις ἐπὶ τῆς ἀσθητικῆς δουλείας. Δ. Π. 61 τοῦ 1848.

52. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἡλιακοῦ ἤτοι ἐξώστου. Ἡλιακὸν τὸν παρὰ τινων ἐξώστην καλούμενον, ὅστις ἂν βουλευθῇ ποιῆσαι, εἰ μὲν ἔχει πλησίον ἰδιωτικά κτίσματα, ἀναγκάζεται ποιῆν τὸν ἡλιακὸν δέκα πόδας τῶν ἰδιωτικῶν κτισμάτων ἀπέχοντα· εἰ δὲ δημόσια τούτῳ πλησιάζουσι κτίσματα, εἰ πόδας ἀπέχεται τῶν κτισμάτων ὁ γινόμενος παρὰ τούτων ἡλιακός· [εἰ δὲ παραβαίνει τις, καὶ τὸ ἔργον καταλυθήσεται, καὶ ὁ οἶκος τῷ ἡμῶν τέρῳ ταμείῳ προσκυρωθήσεται].

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἡλιακόν, ἤτοι ἐξώστην, εἰς ἔχῃ πλησίον ἰδιωτικά κτίρια, δεῖται νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸν δέκα πόδας μακρὰν αὐτῶν· εἰ δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸν δημόσια κτίρια, ὁ κτιζόμενος ἡλιακὸς ἀνάγκη νὰ κατασκευάζηται μακρὰν αὐτῶν δεκαπέντε πόδας· [εἰ δὲ παραβαίνει τὰ ταῦτα, καὶ τὸ ἔργον καταλύεται, καὶ τὸ οἶκον προσκυροῦται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμείον].

53. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί φραγμῶν ἀμπελώνων, περιβολίων καὶ τοπίων ἀνέτων. Οἱ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων φραγμοὶ καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, ἐν εἰς οὗς εἰσιν οἰκίαι καὶ τὰ τῶν γειτόνων ἐξάερα, εἰς μόνον πόδας ἀπ' ἑαυτῶν τοὺς πλησίον κτιζέειν βουλευμένους ἀποδιώκουσιν.

Μ. Οἱ φραγμοὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, εἴνα δὲν ὑπάρχουσιν οἰκίαι, καὶ τῶν γειτόνων τὰ ἐξάερα (δηλοῦντι εἰ χωρεῖ οἱ ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν αἶρα) ἀπομακρύνουσιν ἑαυτῶν εἰς πόδας μόνον τοὺς θέλοντας νὰ κτιζοῖται πλησίον.

54. Ὅτε μέσου ὄντος στενωποῦ ἢ πλατείας οἰκοδομεῖ τις τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, εἰ καὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν τὸ τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μὴ ἀφαιρείσθω τὸ περιττὸν καὶ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ προστιθέσθω· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου τοὺς δώδεκα πόδας ὥρισεν ἡ διάταξις, ἀλλ' ὥστε μὴ στενώτερον τῶν δώδεκα ποδῶν εἶναι τὸν μεταξὺ τῶν οἰκῶν ἀέρα· ὅτε δὲ πλέον τὸ τῆς ῥύμης εὐρεθῇ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μηδὲν εἰς αὐτοῦ ἀφαιρείσθαι, ἀλλὰ τῇ πόλει σώζεσθαι τὰ οἰκία. (Ν. 42 § 3 Κωδ. 8. 40 (de aed. privatis). Βασ. LVIII. 7. 6.)

Μ. Ὅταν κτιζῇ τις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰς στενωπὸν ἢ πλατεῖαν, καὶ τὸ μέτρον αὐτῶν εἴη προσληγίζῃ πλειοτέρους τῶν δώδεκα ποδῶν, δὲν ἀφαιρεῖται

ἐν περισσεύον, εὐδὲ προστίθῃσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ οἰκίαν· διότι ἡ πλατεία δὲν ὥρισε τοὺς δώδεκα πόδας πρὸς βλάβην τοῦ δημοσίου, ἀλλ' ὥστε μὴ συστήλλῃται ὁ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν ἀήρ εἰς μέρος στενώτερον τῶν δώδεκα ποδῶν· ὅταν δὲ τὸ μέτρον τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας εὐρεθῇ πλατύτερον, εὐδὲν ἀφαιρεῖται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα διαφυλάττονται ἐν τῇ πόλει ὡς ἰδία αὐτῆς.

55. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ φωταγωγῶν θυρίδων γενομένων ἐν διαστήματι δέκα ποδῶν. Ἐάν δὲ παλαιῶν ὄντων τῶν οἰκιῶν εὐρεθῇ μεταξὺ αὐτῶν καθαρὸς ἀήρ στενώτερος ὢν τῶν δώδεκα ποδῶν, μηδενὶ αὐτῶν ἐξέστω παρὰ τὸ παλαιὸν σχῆμα ὕψους τὴν ἴδιον οἶκον ἢ θυρίδας ποιεῖν. Εἰ μέντοι δέκα πόδας εἴησαν ἐν μέσῳ καὶ μὴ ἐλάττωτες, τότε παρακυπτικὰς μὲν μὴ ἐξέστω τῇ κτιζόντι ποιεῖν, εἰ μὴ πρότερον εἶχεν αὐτάς, φωταγωγῶς δὲ ἐξέστω αὐτῷ ποιεῖν ἀπὸ ἐξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγόμενας· μηδενὸς δυναμένου ποιεῖν ψευδοπάτιον ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκῇ καὶ διὰ τοῦτο τὴν φωταγωγὸν θυρίδα παρασκευάζειν παρακυπτικὴν.

Μ. Ἐάν δὲ τὰ οἰκήματα ὥς παλαιὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρεθῇ διέσδος καθαρὸς ἀήρ στενωτέρα τῶν δώδεκα ποδῶν, εὐδὲς τῶν κυρίων δύναται νὰ παραλλάξῃ τὸ παλαιὸν σχῆμα τοῦ ὕψους τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκίας ἢ νὰ κατασκευάσῃ παράθυρα. Εἰ δὲ μισολευκὰς δέκα πιδες καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερας, τότε παρακυπτικὰ παράθυρα δὲν δύναται ὁ κτιζὼν νὰ κατασκευάσῃ, ἐπεὶ εἰς αὐτὰ καὶ πρότερον, κατασκευάζει ὅμως φωταγωγὰ ἀνοιγόμενα ἐξ οὐκίας ὑπὲρ τὸ δάπεδον (πάτωμα). Ψευδοπάτωμα δὲ εὐδὲς δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὡς μεταβάλλον διὰ τούτου τὴν φωταγωγὸν παράθυρον εἰς παρακυπτικόν.

Ν. Ἐν κοινῷ τοίχῳ φωταγωγῶς θυρίδας δύναται νὰ ἔχῃ μόνον ὁ κτηνόμενος συμφωνίᾳ ἢ παραγραφῇ τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσδέχεσθαι τὴν φῶς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐκ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου· κτᾶται δὲ ἡ τοιαύτη δουλεία ὡς μόνον διὰ τῆς τῶν θυρίδων ἀνοίξεως, ἀλλὰ καὶ διὰ πράξεων ἀντιθέτων πρὸς ἐκείνας, δι' ὧν ἀπόλλυται, ἥτοι διὰ τῆς ἀνευ βίας κωλύσεως τοῦ γειτονικοῦ νὰ ἐποικοδομηθῇ ἐπὶ τοῦ μισοτοίχου ὑπὸ τοῦ ἀξιοῦντος δουλείαν φωτὸς ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς ἀνοχῆς τῆς κωλύσεως ταύτης ἐπὶ δεκαετίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, ὡς ἀπόλλυται διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ μισοτοίχου καὶ τῆς ἀνοχῆς αὐτῆς παρὰ τοῦ κυρίου τοῦ δισπύζοντος κτήματος ἐπὶ δεκαετίαν ἕλιν. Α. Π. 287 τοῦ 1868.— Τῆς ἀποφατικῆς δουλείας, τῆς μὴ ἀνυψώσεως, διαφέρουσιν αἱ καταφατικαὶ δουλείαι παράθυρων καὶ ἐξώστου· διό, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς πρώτης ἡ πρὸς παραγραφὴν κατοχὴ ἀρχαίται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπαγορεύσεως, ἥτις τελεῖται ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δισπύζοντος κτήματος πρὸς τὴν τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἐπὶ κοινῇ ἀμειωσθέντῃ τοῦ δικ. τῆς δουλείας, ἐπὶ τῶν δευτέρων ἡ πρὸς παραγραφὴν κατοχὴ ἀρχαίται ἀπ' ἧς ὁ τοῦ δισπύζοντος κύριος ἤρξατο ἀσκήναι τὰς τοὺς ὅρους τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα τῆς δουλείας. Α. Π. 158 τοῦ 1868.— Δουλεία φωτός, παράθυρου καὶ ἀπόψεως δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ἐπὶ μισοτοίχου καθ' οὗς τρόπους συνιστῶνται αἱ δουλείαι, ἀρα καὶ διὰ χρηστικῆς (§ 60 Ἀρμ. Β' δ'). Δὲν ἀντίκειται δ' εἰς τοῦτο τὸ Δ. τῆς 9 Ἀπρ. 1880, καθ' ὃ τὸ μισοτοίχον «δὲν βέλει ἔχει θύραν ἢ ἄλλο τι ἐνικύμα»,

δίδει τούτο, κανονίσαν τὰ τῆς μεσοτοιχίας πρὸς τὸ συμφέρον τῶν γειτονικῶν κτημάτων (ἐκ συμφώνου καὶ πρὸς τὸ Ῥωμ. Δ.), δὲν εἶναι ἀντιστοιχίᾳ τὰς καὶ κατ' ἀκολουσίαν δύναται διὰ πάντων τῶν τρόπων, καθ' ὅς συνίσταται δουλεία, νὰ τροποποιηθῇ ὑπὸ τῶν ἐχόντων συμφέρον. Δ. Π. 81 τοῦ 1879, 167 τοῦ 1892, 275 τοῦ 1899. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1148 τοῦ 1890, 400 τοῦ 1896. Ἡ δουλεία παραθύρων (servitus luminum), συνιστάμενη εἰς τὸ ἔχειν παράθυρα ἐπὶ τοῦ ἰδίου τοίχου ἢ τοῦ κοινού ἢ ἀλλοτρίου, εἶναι δουλεία προφανῶς θετική (καταπρατική). Ὡς τοιαύτης δὲ ἡ διὰ τῆς παραγραφῆς κτήσεως αὐτῆς συντελεῖται ἀπ' ἧς ὁ ἄξιών τὴν δουλείαν ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν συστατικὴν αὐτῆς πράξιν, τουτέστι τὸ ἀνοιγμὰ τῶν θυρίδων. Δ. Π. 352 τοῦ 1894. Ἀλλ' ἡ δουλεία φωτὸς καὶ ἀπόψεως, συνιστάμενη εἰς τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν ἐν τῷ δουλεύοντι κτήματι μεταβολὰς ἐπηρεάζουσας ἐπωσθῆποτε τὸ φῶς ἢ τὴν ἀποψίν, ἐστὶν ἀρνητική (ἀποφατική). Ὅθεν πρὶν ἐναρξάν τῆς πρὸς χρησιμεύσαν οἰκονομικῆς τῆς δουλείας ταύτης ἀπαιτεῖται πράξις τὴν τῆς νομικῆς ταύτης διάνοιαν ἐμφαίνουσα, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ παρακώλυσις τοῦ γείτονος ἐπιχειρήσαντος ἔργον ἐπηρεάζον τὴν ἀποψίν ἢ τὸ φῶς. Δ. Π. 80 τοῦ 1896.

56. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ σωλαρίων ἡτοι ἐξωστῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ γινωσμένων. Εἰ δέκα ποδῶν ὁ στενωπὸς εἴη μέγαν, μηδεὶς ποιεῖτω σωλάρια· τὰ δὲ γινόμενα δεκαπέντε πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἐδάφους καὶ μὴ ἐχέτωσαν κίονας κάτωθεν λιθίνους ἢ ξυλίνους ἢ τοίχους, ὥστε ἡ τὸν ἀέρα ἀποφράττεσθαι ἢ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι· μήτε κλίμακες γινέσθωσαν εἰς τὸν στενωπὸν ἀνάγους ἐπὶ τὰ σωλάρια· ἐντεῦθεν γὰρ ἦττον ἐπικεῖσεται τοῦ πυρὸς ἢ συμφορά.

Μ. Ἐάν ὁ στενωπὸς ἔχῃ μόνον δέκα ποδῶν πλάτος, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευασθῇ τις εἰς αὐτὸν ἐξώστην ἐπὶ τῆς οἰκίας· ὅσοι δὲ ὑπάρχουσιν ἀνάγκη νὰ ὑψοῦνται πόδας δεκαπέντε ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, καὶ νὰ μὴ ἔχωσι κάτωθεν λιθίνους ἢ ξυλίνους κίονας ἢ τοίχους, ὥστε ἡ ὁ αἶρ νὰ ἀποφράττεται, ἢ ὁ δημοσίος δρόμος νὰ ἀδικηθῇ· εἰς τὸν στενωπὸν δὲν κατασκευάζονται οὐδὲ κλίμακες φέρουσαι εἰς τὸν ἐξώστην, διότι οὕτως ὀπότεκεται δεινότερον εἰς τῆς πυρκαϊᾶς τὸν κίνδυνον.

57. Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος ὑψῶσαι, εἰ μὴ ἄρα ἐδάφη τὸν αὐτὸν δουλαίᾳ τοῦ μὴ ὑψοῦν. (*) (Ν. 8. Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua). Βασ. LVIII. 7. 6).

Μ. Οὐδεὶς θέλων νὰ ὑψώσῃ ἱμποδίζεται, ἐκτὸς ἐάν ὑπόκειται εἰς τὴν δουλείαν τοῦ μὴ ὑψάνειν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τούτο ἐναντὶον δοκεῖ τοῦ ὀπισθεν νόμου τοῦ θεσπιζόντος ὁ ἀναγών οἰκίαν μὴ παρεῖσθαι τὸ ἀρχαῖον σχῆμα· πᾶς γὰρ κτίων εἶ· πόδας ἀπεχέτω, καὶ ὅσον βούλεται, κτιζέτω, καὶ θυρίδας ποιεῖτω· Ἐναντὶα δὲ εἰσι τὰ δύο ταῦτα κεφαλαια· διὸ εἰκάζω, τὸ μὲν Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος, περὶ στενωποῦ λέγεται, ἐνθα διακαλεῖται ὁ νόμος δέκα πόδας ἀπέχειν καὶ τότε ἀναγνῶναι τὸ δὲ ἦν, ὅτι δημοσία ὁδὸς ἐστὶ, πόδας ἀπέχειν εἶ· καὶ οὕτως συμπέδωνται τὰ ἐναντιοπαλόν.

Ν. Δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς, ὅτε τις, ὡπὼν τὸν μεσότοιχον, ἐπιφέρει ἐνόχλησιν εἰς τὸν γείτονα, διότι κατὰ νόμον ('Αρχμ. Β', δ', 57 καὶ 58) δικαιοῦται τις καὶ τὸν μετ' ἄλλου κοινὸν μεσότοιχον τῆς οἰκίας αὐτοῦ νὰ ὑψώσῃ, εἰ μὴ ἀποτρέπηται ὑπὸ δουλείας. Δ. Π. 214 τοῦ 1818. → Ἀληθῶς μὲν κατὰ τὸ 8 ἄρθρον τοῦ Δ. 9 'Απρ. 1836 περὶ τῆς κτ. τοῦ σχεδίου 'Αθηνῶν τὸ μεσότοιχον δὲν θέλει ἔχει ὕψος ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον, ἀλλ' ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης, μὴ οὕσης δημοσίας τάξεως καὶ διὰ τοῦτο χωρούσης μόνον, ὅσας ἐναντία συμφωνία περὶ δουλείας δὲν ὑφίσταται, δὲν ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ τοῦτο διὰ συμβάσεως ἢ ὅτι δὲν ἀποκτᾶται πρὸς τοῦτο δουλεία, ἀπ' οὗ μάλιστα κατὰ τὸν 'Ρωμ. Νόμον (Ν. 8 Κωδ. 9. 34) καὶ ἐπὶ ἀλλοτρίου τοίχου δύναται τις νὰ ἔχῃ ὑψίθας. Δ. Π. 31 τοῦ 1879, 167 τοῦ 1892.

58. Δουλείαν ἐπιτιθέναι τοῖς ἐπικοίνοις οἰκήμασιν ὃ εἰς τῶν κοινῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἑτέρου οὐ δύναται. (Ν. 2 Πανδ. 8. 1 (de servitutibus). LVIII. 1. 2. Ν. 41 καὶ Ν. 34 πρ. Πανδ. 8. 3 (de servit. praediorum rust.). Ν. 48 Πανδ. 8. 4 (communio praediorum).

Μ. Ὅ εἰς τῶν συνιδιοκτητῶν δὲν δύναται παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου νὰ ἐπιβάλλῃ δουλείαν εἰς κοινὰ οἰκήματα.

59. Κατὰ δένδρων μέντοι καὶ κήπων δουλεία ἀπόψεως οὐ φυλάττεται. (Ν. 42 § 2 ἐν τέλει Κωδ. 8. 10 (de aed. privatis) Βασ. LVIII. 10. 10).

Μ. Δουλεία ἀπόψεως ἐπὶ δένδρων καὶ κήπων δὲν φυλάττεται.

60. Ἀπὸ γυμνοῦ τόπου οὐκ ἔστι κώλυσις ὑψοῦν

Μ. Ἐπὶ ψιλοῦ τόπου οὐδεὶς ἐμποδίζεται νὰ ὑψώσῃ.

61. Ἐὰν περὶ οἶκον ἀνανεῶν βούληται ὑψῶσαι καὶ ἐμποδισθῇ τις τοῖς τοῦ γείτονος φασίν ἢ ἑτερόν τι ποιήσῃ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος, ἀναγκάζεται καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν πρώην οἰκημάτων καὶ τὸ παλαιὸν σχῆμα φυλάττειν. (Ν. 11 Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 11).

Μ. Ἐὰν τις ἀνακαινίζων περὶ οἶκον θέλῃ νὰ ὑψώσῃ καὶ σκεπῇ τὰ πρῶτα τοῦ γείτονος ἢ ποιῇ ἄλλο τι πρὸς βλάβην αὐτοῦ, ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν προτέρων οἰκημάτων καὶ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα.

62. Οὐκ ἔστιν ἐπὶ οἰκήματι δουλεία ὑπέρκειται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦτο ἔστιν ἐπ' ἀπειρον ταῦτα ὑψοῦν, ἐν ᾧ μέντοι τὰ ὑποκείμενα τοῦ γείτονος μὴ βαρύνειν δουλεία, παρ' ἣν φέρειν ὀφείλουσιν. (1) (Ν. 24 Πανδ. 8. 2. (de serv. praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 24).

(1) Ἡ δουλεία αὕτη (τοῦ μὴ οἰκοδομῆσαι διηκόντι ὑπεράνω ὁρισμένον τινὸς ὕψους) καλεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς *servitus altius non tollendi*.

Μ. Ἐκείναις, αὐτὰ οἰκήματα δὲν ὑπόκεινται εἰς τῆς δουλείας τὸ δικαίωμα ἔχει ἐξουσίαν νὰ ὑφεί αὐτὰ ἐπ' ἀπειρον, προσέχων μόνον μὴ καταβλήσῃ τὴν ὑποκειμένην οἰκίαν τοῦ γείτονος διὰ δουλείας βαρυτέρας ἐκείνης, ἢν δεῖται αὐτὴ νὰ δοῖται.

63. Οὐ καλῶς τις κωλύει τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλῶνα κατὰ τῆς δημοσίας ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων αὐτοῦ σταλαγμοῦ, ἐν ᾧ μὴ βλάπτει τὴν πάροδον. (N. 41 § 1 Πανδ. 8. 2 (de servitutibus praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 38).

Μ. Δὲν δικαιοῦται νὰ ἐμποδίσῃ τις τὸν γείτονα τοῦ νὰ ἀνοίξῃ πύλιν πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἐντὸς τοῦ διαστήματος τῶν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ καταπιπτόντων σταλαγμῶν, δοῦν δὲν βλάπτει τὴν πάροδον.

64. Τὰ ἰδιωτικά κτίσματα δέκα πέντε πόδας ἀπέχουσιν τῶν δημοσίων, ὥστε μὴτε τὸ δημόσιον κινδυνεύειν, μὴτε αὐτὰ εἶναι δεδιέναι τοῦ λοιποῦ. (N. 9 Κωδ. 8. 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII. 14. 7).

Μ. Τὰ ἰδιωτικά κτίρια δέον νὰ ἀπέχων τῶν δημοσίων πόδας δεκαπέντε, ὥστε μὴτε τὸ δημόσιον κτίριον κινδυνεύῃ, μὴτε τὰ ἰδιωτικά ἔχουσιν εἰς τὴν ἑξῆς ὁδόν.

65. Ὁ κτίσας ἐν τῇ δημοσίᾳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαλέτω αὐτὸ μὴ ἔχων χρόνου παραγραφὴν, μὴδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι. (N. 6 Κωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 6).

Μ. Ὁ κτίσας ἐν δημοσίᾳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαλεῖ τὸ κτίριον, εἰ δὲν ἔχῃ χρόνου παραγραφὴν, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἐν ἐπιτρέψει αὐτῷ νὰ κτίσῃ.

66. Ὁ μὴ ἔχων δίκαιον φωταγωγῶν θυρίδων οὐ δύναται τὴν γλῶσσαν τοῦ ἄλλου ἀνοίγειν καὶ ποιεῖν θυρίδας. (1) (N. 40 Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urd.). LVIII. 2. 37).

(1) Φωταγωγοὶ θυρίδες καλοῦνται αἱ ὑψηλότερον τοῦ ἀνθρώπου ἀναστήματος ἀνεωγμένα, οὗ ἕνεκα οἱ ἐνοικοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ θεωρῶνται δι' αὐτῶν τὰ ἐκτὸς ἀντικείμενα. Παρακυπτικαὶ δὲ αἱ χαμηλότερον κείμεναι καὶ καθιστῶσαι ἐπομένως καταφανῆ ταῦτα τοῖς ἐνοικοῖς. Σημειωτέον, ὅτι τὸ μὴ ἀνοίγειν θυρίδας πρὸς τὰς δημοσίας ὁδοὺς εἶναι ἀπεριόριστον, ἀλλ' ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων μὲν ἡμῶν νόμων (ἀρθ. 8 τοῦ Δ. 2 Ἰαν. 1838 καὶ ἀρθ. 4 τοῦ ΣΚΒ' Νόμου τοῦ 1867) τὸ ἀνοίγειν ὕψος ἢ θυρίδας ἢ εἰσδηπότας ἄλλο ἀνοιγμα ἐπὶ τῶν μεσοτοιχῶν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ ἰδίου οἴκου κτισμένων τοίχων ἐπιτρέπεται μόνον ὅταν ἐγείρουνται εἰς ὠρισμένην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ συνόρου (Ἰαν. § 15 παρίσταται τίτλος). Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι ἡ ἀνοίξις παραθύρων ἐν μεσοτοιχῇ ἢ ἐν ἰδιοκτησίᾳ μὲν ἀλλὰ καθ' ὑπερβάσιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου τεθειμένων ὅρων ἀποτελεῖ ἐπέμβασιν εἰς ἀλλοτρίαν ἰδιοκτησίαν, ἥτις, δοῦν στήριξιν ἐπὶ νομίμῳ βάσει, εἴρει πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς πραγματικῆς δουλείας.

Μ. Ὁ μὴ ἔχων δικαίωμα πωταγωγῶν παραθύρων δὲν δύναται νὰ ἀνοίγῃ τὸ πλὴν τοίχον καὶ νὰ κατασκευάσῃ, παράθυρα.
 Ν. (18^e § 55).

67. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ τοῖς ἐμαῖς οἰκήμασιν ἀνώγεα, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἴκειν τὰ ἐπικειμένα τοῖς ὑποκειμένοις. Εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐμῷ ἐδάφει κτίσῃ τις, δεσπότης γίνομαι τοῦ οἰκήματος, ἐρ' ὅσον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μένει τὸ οἶκμα· ἐὰν γὰρ καταλυθῇ, δύναται ὁ οἰκοδόμος ἐνδικῆσαι τὰς ὕλας, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ ὥκοδόμησεν (Ν. 2 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.) Βασ. XV. 1. 82).

Μ. Ἐάν κτίσῃ τις ἀνώγεα εἰς τὰ οἰκήματά μου, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπικειμένα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκειμένα. Ἐάν δὲ καὶ εἰς τὸ ἐδάφός μου κτίσῃ τις, γίνομαι κύριος τοῦ κτίριου, ἔως ὅτου αὐτὸ μένει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· διότι, ἐὰν καταλυθῇ, δύναται ὁ κτίσας νὰ διεκδικήσῃ τὸ ὕλικόν, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ ὥκοδόμησεν.

68. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα, τοῖς ἰδίοις ἐπικτιζεῖ ὅσον θέλει, μὴ βαρῶν μέντοι τὰ κατώγεα ὑπὲρ δύναμιν. (Ν. 24 Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urb. Βασ. LVIII. 2. 24)).

Μ. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα ἐπικτιζεῖ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ οἰκήματα κατ' ὅσον ὅφει θέλει, προσέχων μόνον μὴ βαρύνῃ τὰ κατώγεα ὑπὲρ δύναμιν.

69. Εἰ ὁ γείτων μου ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἤτοι ζωγραφίας ἔχει, καλῶς κινῶ, ἵνα ταῦτα ἀφέλῃται. (Ν. 13 § 1 Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urb.)).

Μ. Ἐάν ὁ γείτων ἔχῃ ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἤτοι ζωγραφίας, ἐγὼ κύριος ἀπαίτῶ νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτά.

70. Οὔτε φοῦρνον οὔτε ἐστίαν δύναται τις ἐν τῷ ἐπικοινωνοί τοίχῳ ποιεῖν, ἐν ᾧ τὸν ἐπικοινωνοῦν τοίχον τὸ πῦρ καταβλάπτει. (Ν. 13 πρ. Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urb. Βασ. LVIII. 2. 13)).

Μ. Οὔτε κλῖθανον οὔτε ἐστίαν δύναται τις νὰ κατασκευάσῃ εἰς κοινὸν τοίχον, εἰς ὅσην ἀπέστασιν τὸ πῦρ βλέπτει τὸν κοινὸν τοίχον.

71. Ἐάν τις ποιήσῃ τυρεψεῖον, ἐξ οὗ καπνὸς ἐκπεμπόμενος καταβλάπτει τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἰκοῦντας, δύναται κατὰ νόμους εἰ βλαπτόμενοι· κωλύειν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνὸν εἰ μὴ ἄρα τι δίκαιον παρεχώρησεν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν· (1) ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, εἰ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις στέγαις ὁδὼρ ῥίπτουσιν ἢ κόπρον καὶ βλάπτουσιν τοὺς ἐν τοῖς ὑψιστάτοις οἰκοῦντας, κωλύονται τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τοσοῦ-

(1) Τὸ δὲ δίκαιον τοῦτο τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνὸν ἀποτελεῖ τὴν ἐν ταῖς πηγαῖς καλουμένην servitutem fumi immittendi.

τόν γὰρ ἔχει· ποιεῖν τι ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ καταβλάπτεται· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ δυσωδίας (1) (N. 8 Πανδ. 8. 5 (si servitus vinbicetur). Βασ. LVIII. 5. 8.)

Μ. Ἐάν τις κατασκευάσῃ τυρεψέον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀφερχόμενος ὁ καπνὸς βλάπτει τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ ὑψηλότερα, δύνανται κατὰ νόμους εἰς βλαπτόμενοι νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτόν νὰ εἰσπέμπῃ τὸν καπνόν, ἐκτός ἂν παρέχωρῃσαν αὐτῷ εἰσπομπῆς δικαίωμα. Καὶ τάνάπαλιν, ἐάν οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὰ ὑψηλότερα χύνωσιν ὕδωρ ἢ περιττώματα καὶ βλάπτωσι τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ χαμηλότερα, ἐμποδίζονται νὰ πράττωσι τοῦτο· διότι ἐπὶ τοσούτον συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσωσι τι εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν οἰκήματα καὶ ὅσον δὲν βλάπτουσιν ἄλλον. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ δυσωδίας.

72. Ἐάν ὁ τοίχος σου κατὰ τοῦ οἴκου μου κλίνη ἤμισυ τοῦ πλάτους, ἀναγκάζω σε ἀνορθοῦν αὐτόν. (2) (N. 14 § 1. N. 17 Πανδ. 8. 5 (si servitus vindicetur).

Μ. Ἐάν ὁ τοίχος σου κλίνη πρὸς τὴν οἰκίαν μου ἤμισυ τοῦ πλάτους, σὲ ἀναγκάζω νὰ διορθώσῃς αὐτόν.

73. Ἐάν τις κατὰ ἀλλοτριῦ οἴκου κατὰ βίαν θυρίδα ποιήσῃ ἀναγκάζεται οἰκειοῖς ἀναλώμασι τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστήσαι σχῆμα. (N. 8 Κωδ. 334 (de servit. et aqua). Βασ. LVIII. 7. 8.)

Μ. Ἐάν τις κατασκευάσῃ διὰ τῆς βίας παράθυρον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα δι' ἰδίας δαπάνης.

74. Κλίμακα τοῦ κοινοῦ τοίχου πλησίον δύνανται στήσασθαι οὐδεμία γὰρ ἐντεῦθεν προσγίνεται βλάβη διὰ τὸ καὶ τὴν ἀφαιρέσιν αὐτοῦ εὐκόλως εἶναι· (N. 19 § 2 Πανδ. 8. 2 (de servit. praed. urban.) Βασ. LVIII. 2. 19).

(1) Καὶ ἐκ τῆς διατ. ταύτης Ἀρμεν. καὶ ἄλλων ἐν ἐπομέναις παραγράφαις καὶ τῶν διασαφουσῶν τὴν διατάξιν ταύτην ἄλλων διατ. τῶν Ῥωμ. Νόμων καὶ ἐκ τοῦ διατ. τῆς 12 Νοεμβρίου 1886 συνάγεται, ὅτι τὰς διὰ τῆς συνήθους χρήσεως τοῦ ἀκινήτου ἐν μικρᾷ ποσότητι καὶ οὐχ ὡς συνεχῶς ἐκπομπόμενας εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ὕλας (οἷον καπνόν, ὕδωρ, κονιορτόν, ἀσβόλην) δεῖται ὁ κύριος αὐτοῦ νάνεχθαι ὡς ἀναξίας λόγου ἀδικίας, ἀλλ' ἀπαγορεύεται ἡ συχνὴ ἢ κατὰ μεγάλας ποσότητας ἐκπομπὴ τοιούτων ὕλων (πρεσχυρόν συνήθως ἀπὸ βιομηχανικῶν καταστημάτων, οἷον ἀρτοποιείων, κρημείων, ἀπομύλων) ἢ λίθων (ἐκ λατομείων). οὐχ ἥτιον δὲ ἡ κατασκευὴ ἀπαταῖ ἢ ἄλλου ὕψους ὕλης περιεκτικοῦ ἔργου, διαδρόχον καθιστάντος τὸν τοῦ γείτονος τοίχον. (Ἰδε ἀρθ. 18 Δ. 12 Νοεμβρίου 1886 καὶ Ἀρμεν. § 75. Ὁσαύτως καὶ ἀρθ. 19 καὶ 22 τοῦ Δ. 8 Ἀπρ. 1886 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ χωριῶν).—Ἀλλὰ καὶ εἰ παύσῃ καὶ οἱ τινάγμοι πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπηγορευμένοι δυνάμει τοῦ ἀρθ. 23 τοῦ διατ.

(2) Ἐπιτρέπεται ἐπομένως ἢ ἐπὶ τὸ γειτονικὸν κτῆμα κύρτωσις τῆς οἰκοδομῆς ἡμῶν μέχρις ἡμισυς ποδός. Ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον 29 § 1 Πανδ. 9. 2 ἀπαγορεύεται τὸ νὰ ἔχῃ ἡ οἰκοδομὴ ἡμῶν ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος ἰσώστην ἢ ὑψέραν πρόβολόν.

Μ. Κλίμακα πλησίον τοῦ κοινοῦ τοίχου δύνανται νὰ στήσωσι διότι ἐκ τούτου εὐδαιμία προξενεῖται βλάβῃ, διότι καὶ ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς εἶναι εὐκόλος.

75. Νομὴ κρουνῶν νενόμισται ἐπὶ ὀμβρίων ὑδάτων, ἐξ ἀρχῆς ὧντων κρουνῶν καὶ εἰς ψιλὸν ἑτέρου τόπον τὰ ὕδατα χαλόντων, ὅχι πῆγειον τριῶν καὶ τρίτου· τοσαύτη γάρ νενόμισται ἡ τῶν κρουνῶν ἔκτασις· ἡ δὲ περὶ τοξικῆς καὶ θυρίδος εἴρηται. Εἰδέναι μέντοι χρῆ, ὥς οὐ δεσπόζει τοῦ τοιοῦτου τοιχισμού ὁ τοὺς κρουνοὺς ἢ τὰς θυρίδας ἢ τὰς τοξικὰς ἔχων, οὔτε χρῆ αὐτὸν εἰσέναι εἰς τὸν παρακείμενον ψιλὸν τόπον, εἰ μὴ μόνον τῷ κυρίῳ τῆς τοῦ τοίχου διορθώσεως, οὔτε μὴν τὸν τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότην χρῆ ἀρδεύειν πρὸς τῇ τοίχῳ ἢ καταρυτεύειν, ἀλλὰ στοιχεῖν τοῖς εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτροις εἰρημένα· ἡ δὲ τῶν ὑδάτων λύμη τοῖς γειτνιώσιν οὐκ ὀλίγην ἐπιφέρει βλάβην, ὅθεν καὶ περὶ τούτων ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ἐκ μέρους τὰ ἐμπύπτοντα εἰπεῖν. (1).

Μ. Ἐπὶ προκείμενων ὑδάτων, ὅταν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχωσι κρουνοὶ χόνοντες τὰ ὕδατα εἰς ψιλὸν τόπον ἄλλου, ἡ νομὴ τῶν κρουνῶν λογίζεται μέχρι πῆγειον τριῶν καὶ τρίτου· διότι τοιαύτη ἐνεμεθέτηθη ἡ ἀπόστασις τῶν κρουνῶν· περὶ δὲ τοξικῶν παραθύρων καὶ ἄλλων προσέλεγχθη. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸν τοιοῦτον τοιχισμόν δὲν κυριεύει ὁ ἔχων τοὺς κρουνοὺς ἢ τὰ τοξικὰ ἢ ἄλλα παράθυρα, οὐδὲ πρέπει νὰ εἰσέρχεται αὐτὸς εἰς τὸν παρακείμενον ψιλὸν τόπον, ἀλλὰ μόνον ὁ κύριος πρὸς διόρθωσιν τοῦ τοίχου, πλὴν εὐδὲ τοῦ ψιλοῦ τόπου ὁ κύριος δὲν πρέπει νὰ ποτίῃ ἢ νὰ φυτεύῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοίχου, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτρα· ὅστις τῶν ὑδάτων ἢ ἐνὸς ἡλικίᾳ ἐπιφέρει μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· ὅθεν ἐνομίσσαμεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ τούτων κατὰ μέρος ὅσα ἰσχύεται νὰ συμβῶσιν.

76. Τὸν ἐθέλοντα ὀλκὸν ἢ ἀγωγὸν ἢ εὐρίπον κήπου ἢ ἑτέρου τινὸς κατασκευάσαι χρῆ ἀποστάντα τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆχυν ἕνα τοῦτο ποιεῖν διὰ τὴν τῆς παραρροίας σῆψιν· εἰ δὲ μὴ τοίχος εἴη γειτνιῶν ἀλλὰ χωρίον, ἐξεῖναι αὐτῷ καθὼς βούλεται εἰς τὰ ἑαυτοῦ ποιεῖν.

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἐν κήπῳ ἢ ἄλλῳ τόπῳ ὁδραγωγεῖον ἢ αὐλάκα ἢ δεξαμενὴν ἀρτεῖται νὰ ποιῇσθαι τοῦτο ἀριστάμενος τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος ἕνα πῆχυν διὰ τὸν φόβον τῆς ἐκ τῆς παραρροίας τοῦ ὕδατος σῆψης· εἰ δὲ τοίχος γειτονικὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἄγρος, ἔστιν αὐτῷ νὰ κατασκευάσῃ δι' ἑαυτοῦ τούτων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γῇ κατὰ βούλησιν.

77. Ὁ θέλων λάκκον εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάσαι ἀποστάς τοῦ τοῦ γείτονος θεμελίου πῆχεις ἐξ καὶ δίμοιρον τοῦτο ποιεῖται· ἵκανὸν γάρ τὸ διάστημα πρὸς τὸ μὴ συγχωσθῆναι τὸ ὕδωρ καὶ κατενέχθῃν εἰς τὸν τοῦ γείτονος τοίχον.

(1) Ἡ δὲ καὶ ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τῶν § 30 παρόντος τίτλου.

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ λάκκον ἐν τῇ ἰδίᾳ γῇ δικαιούται νὰ ποιεῖ τούτο, ἀντιστάμενος τῶν γειτονικῶν θεμελιῶν πῆχεις ἑξ καὶ δύο τρίτα διότι τὸ διάστημα τούτο ἀρκεῖ, ὥπως μὴ καταποθῇ τὸ ὕδωρ καὶ καταναρῇ εἰς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος.

78. Τὸν κοπροδοχεῖον βουλόμενον ἢ λίμνην κατασκευάσαι ἐν νέῳ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, εἰ μὲν οἰκοδομητὴς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχείου τοῖχος ὁ προσεγγίζων τῷ γείτονι, γρὴ ἀφίστασθαι τοῦ τοῦ γείτονος τοῖχου πῆχεις τρεῖς καὶ οὕτως οἰκοδομεῖν τὸν τοῖχον, ἐγγώρηγον μέντοι καὶ οὐκ ἐλάττωνα τὸ πάχος πῆχεως ἐνὸς πλακοῦν δὲ ἢ χαλικοῦν τὸ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης τέλμα τὸ πρὸς αὐτὸ τῷ γενομένῳ τοίχῳ, ἄχρι τῆς ἡμισείας πῆχεως τὸ δὲ πλάτος τριῶν καὶ τρίτον, διὰ τὴν τῶν σκαπτόντων ὀρυξίν καὶ τὴν τοῦ ὕδατος παράρροιαν. Εἰ δὲ ὀρυκτὸς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης τόπος, τοῖχου μὴ γενομένου, τῆνικαῦτα χρὴ ἀφίστασθαι αὐτὸν τοῦ τοῦ γείτονος τοῖχου τὴν τοῦ κοπρῶνος πλευρὰν τὴν πρὸς τῷ γείτονι πῆχεις ἑξ καὶ διμοιρᾶν καὶ οὕτω τὴν ὀρυξίν ποιεῖν. Εἰ δὲ τῷ χρόνῳ ὑπορυσσομένης τῆς γῆς ἐπικαταλάβοι τῷ προειρημένῳ τῶν τριῶν πῆχεων καὶ τρίτου, τῆνικαῦτα καταναγκάζεσθαι αὐτὸν τὸν προειρημένον τοῖχον ποιεῖν καὶ ταῦτα μὲν ἐν εἰς παράκεινται οἰκήματα. Εἰ δὲ ψιλοὶ τόποι εἰσὶν οἱ τοῦ γείτονος, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ εἰ δὲ ἀμφοτέρων εἴησαν τῶν μερῶν κοπρῶνες ὀφειντές πῆχεις ἀλλήλων μεταξὺ δύο, τούτο ποιεῖτωσαν. (1) (Ν. § 2 Πανδ. 8. 5 (si servitus vindicetur). Βασ. LVIII. 5.18).

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἀπὸ καινουργίης ἐπὶ γῆς αὐτοῦ κοπροδοχεῖον ἢ λίμνην, εἰ μὲν ὁ προσεγγίζων εἰς τὸν γείτονα τοῖχος τοῦ κοπροδοχείου εἶναι κτιστός, δεῖται νὰ ἀπεστῇ τοῦ τοῖχου τοῦ γείτονος πῆχες τρεῖς καὶ οὕτω νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν τοῖχον, ἀποσταστικῶς ὅμως καὶ οὐχὶ ἐγγώτερον κατὰ ἓνα πῆχον τὸ πάχος, τὸ δὲ πρὸς τὸν ὑπάρχοντα τοῖχον τέλμα τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης πλακοῖν ἢ χαλικοῖν, ἕως ἐνὸς πῆχεως, τὸ δὲ πλάτος τριῶν πῆχεων καὶ τρίτου, διὰ τὴν ἔργασίαν τῶν σκαπτόντων καὶ τοῦ ὕδατος τὴν παράρροιαν. Εἰ δὲ ὁ τόπος τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης εἶναι σκαπίς καὶ ἀτοίχιστος, τότε δεῖται ὁ κατασκευάζων νὰ ἀπεμακρύνῃ τὴν πρὸς τὸν γείτονα πλευρὰν τοῦ κοπροδοχείου τοῦ γειτονικοῦ τοῖχου πῆχεις ἑξ καὶ δύο τρίτα καὶ οὕτω νὰ σκάψῃ τὰ θεμέλια. Εἰ δὲ τὸ χρόνον ὑποτρύγεται ἢ γῆ καὶ κατ' ἀκούουσαν συγκαταχώνονται εἰς τὸν προλεχθέν μέτρον τῶν τριῶν πῆχεων καὶ τρίτου, τότε ἀναγκάζεται αὐτὸς νὰ κατασκευάσῃ τὸν προλεχθέντα τοῖχον. Καὶ ταῦτα κρατεῖσιν ὅπου παρακίον

(1) Δὲ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς ἀποπλάτων διατάξεις ἀντικαταστήσαν διὰ τῶν περὶ οἰκοδομῶν ἐκδοθέντων ἀστυνομικῶν ἐπιστημῶν (Ἄστυν. Ν. ἀρ. 54. Δ. 8 Ἄπρ. 1835 ἀρ. 11 Δ. 9 Ἄπρ. 1836 περὶ τῆς ἀκ. σελ. πόλεως Ἀθηνῶν ἀρ. 6 Δ. 12 Νομβρίου 1836 ἀρ. 18).

το εὐαγγέλιον. Εἰ δὲ οἱ τόποι τοῦ γείτονος εἶναι φίλοι, φυλάττεται τῶν ἀπληθέντων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ ὑπάρχουσι καὶ τῶν δύο μερῶν κοινότης, καταλείπουσιν ἀναμίσει αὐτῶν δύο πῆχεις καὶ κατασκευάζουσιν.

79. Τὸν μὴ ἔχοντα ἐν τῇ αὐτῇ χοιστήρια, βουλόμενον δὲ κατασκευάσαι πρὸς τὸ ἐπικοίνῳ τοῦ γείτονος τοίχῳ, χρή ποιεῖν εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη τοῦ ἐπικοίνου τοίχου πρὸς τοῖς γινομένοις χοιστηρίοις τοίχον ἐγχώρηγον, οὗ τὸ πάχος οὐκ ἔλαττον πῆχους καὶ διμοίρου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπονόμων εἰρήσθω· οὗτω γὰρ ἄρθρος διαμενεῖ ὁ ἐπικοίνος τοίχος.

Μ. Ὁ μὴ ἔχων ἐν τῇ αὐτῇ νεοχότας, καὶ θέλων νὰ κατασκευάσῃ τοιοῦτον ἐν καινῷ αὐτοῦ καὶ τοῦ γείτονος τοίχῳ, δεῖλται νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ μέρη τοίχον ἀσβεστωτὸν πρὸς τοὺς κατασκευαζομένους νεοχότας τὸ πλάτος οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς πῆχεος καὶ δύο τρίτων. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ ὑπονόμων· διότι οὕτω διαμένει ὁ κοινὸς τοίχος ἄρθρος.

80. Χρή δὲ ἐν τῇ τῶν ὑπονόμων κατασκευῇ καὶ διορθώσῃ ἐκδοθῆναι τὴν κατασκευὴν ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰς αὐλάς εἰς τοὺς δίκους· οἷον εἰ ἀπὸ αὐλῆς ἐξίσαι ὑπόνομος, χρή τὸν ταύτης δεσποτὴν ἀποκαθιστᾶν καὶ ποιεῖν τὸ ἀνάλωμα, ἄχρις οὗ ἐπικαταλάσῃ ἐτέρως αὐλῆς ἄφαισι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς ἄχρι τοῦ δημοσίου ὁλκῶ. Εἰ δὲ ὁ δημοσίος ὁλκὸς πολὺ ἀφῆσται τῆς τελευταίας αὐλῆς, χρή αὐτὴν μὲν τὴν τελευταίαν αὐλὴν παρέχειν κατὰ ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· τὸ δὲ λοιπὸν μερίσθαι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἑαυτοῦ μεγέθους.

Μ. Εἰς δὲ τὴν κατασκευὴν καὶ διορθωτὴν τῶν ὑπονόμων ἀνάγκη νὰ παρῶνται τὴν ἐργασίαν ὁ εἰς ἀπὸ τοῦ ἄλλου εἰς τὰς αὐλάς καὶ τὰς εἰκίας· οὕτως, ἐὰν αἱ ὑπόνομοι διέρχονται δι' αὐλῆς, τούτως ὁ κύριος δεῖλται νὰ κατασκευάσῃ αὐτάς δι' ἰδίων δαπανῶν ὥς οὗ ἀποπερατωθῶσιν εἰς ἄλλην αὐλὴν καὶ ἐφεξῆς τὸ αὐτὸ γίνεται ὥς τοῦ δημοσίου ὁδραγωγείου. Εἰ δὲ τὸ δημοσίον ὁδραγωγεῖον ἀπέχῃ πολὺ τῆς τελευταίας αὐλῆς, συνιστᾶται αὐτῇ καὶ τὰς δαπάνας κατ' ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· ἡ δὲ ἐπιλειπὸς ἐργασία μερίσται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αὐλάς κατ' ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους.

81. Τοὺς ὑπονομιαίους κάραβους δεῖ καθαίρειν καὶ ἐπανορθοῦν ἀρχόμενος ἕκαστος ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων, μέχρις ἂν φθάσῃ εἰς τὸν δεσποτῶν τόπον. Εἰ δὲ κῆπον παρέρχεται ὁ αὐτὸς ὑπονομιαῖος κάραβος, τὸν κύριον τοῦ κήπου ὀρύσσειν τὴν ἀρθευμένην γῆν καὶ ἀνακαθάραι τοὺς νεμομένους, τῆς μωροποιήσεως ἰσχυροῦς γενέσθαι ἐκ τοῦ νεμομένου τὸν τοιοῦτον κῆπον, τῆς ταπρίας ῥιπτομένης ἐξω τοῦ τοιοῦτου κήπου. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐὰν τις γένηται χρεια ὑπαλλαγῆς ὁστράκων καὶ πωληναρίων τῶν καθεδρίων, ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἰδίου καθεδρίου ἀρχόμενος διορθοῦσθαι μέχρις ἂν φθάσῃ ἐτέρου γείτονος καθεδρίαν.

Μ. Τὰς δὲ ὑπόνομους ἐρείλει ἕκαστος νὰ καθαρίζῃ καὶ νὰ ἐπιδιορθώσῃ ὡς ᾔδειται ἀπὸ τῆς ἰδίας γῆς, ὥς οὗτος φθάσῃ εἰς τόπον ἄλλης κυριότητος· εἰ δὲ ἡ ὑπόνομος διαπερᾷ κήπον, ὁ κύριος αὐτοῦ παύσεται τὴν ποτιζομένην γῆν καὶ οἱ νομίαι ἀνακαθαρίζουσι τὴν ὑπόνομον, διότι ὁ νεμόμενος τὸν τοιοῦτον κήπον ἐρείλει νὰ ἐνεργήσῃ τὴν μωροποίησιν, ῥίπτων τὴν σαπρίαν ἐξω τοῦ κήπου. Ὡσαύτως καὶ εἰν ὑπάρξῃ ἀνάγκη νὰ ἀλλαχθῶσιν αἱ κέραυσι καὶ οἱ σωλῆνες τῶν ἐξεδρῶν, ἕκαστος ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐξεδρας διορθῶν ὡς οὗ φθάσῃ ἄλλου γείτονος ἐξεδραν.

82. Τὸν θέλοντα ἀπὸ ὑπερήρου χριστηρίου χαλαστὴν ὑπόνομον ἐπίπεδον ποιῆσαι, χρή μὲν εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάζειν καὶ μὴ ἐπικοινωνεῖν ἐτέροις τοίχοις· εἰ δὲ προκατάληψις γένηται καὶ δουλεία καὶ φθορὰ τῷ τοίχῳ τις ἀπὸ ταύτης συμῆς, τὴν καὶ αὐτὰ τὸν τῆς χαλαστῆς τὴν χρῆσιν ἔχοντα εἰς τὸ τοῦ τοίχου ἀνάλωμα ἐπιγνώσκει· τὸ διπλάσιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς τῶν εἰς λάκκους χαλῶντων ἐμβρία ὕδατα κατασκευῆς εἰρησθῶ. Ἐνὶ δὲ λόγῳ πᾶς κρουὸς ἡ χαλαστὴ ρυπαρῶν ὑδάτων μὴ χαλαστὴ ἀπὸ οἰκίας εἰς πλατεῖαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοὰν δημοσίαν ρύμην ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς κοινὴν ἀπόρρυσιν ἐν τε πόλει καὶ κώμῃ διὰ τῶν γενομένων ἀπὸ τούτων βλάβας τοῖς παριοῦσιν.

Μ. Ὁ θέλων εἰς ἀναγωγὴν νὰ κατασκευάσῃ ὁχετὸν νεροχότου φέροντα εἰς τὴν ἐξεδραν τῆς γῆς, ἐρείλει νὰ κατασκευάσῃ εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ τοίχους καὶ νὰ μὴ προσεγγίσῃ εἰς ἄλλοις τοίχους· εἰν δὲ τυχὼν προκατάληψις καὶ δουλεία καὶ ἐκ ταύτης συμῆς φθορὰ εἰς τὸν τοίχον, τότε ὁ χρεώμενος τῷ ὁχετῷ συνεισφέρει τὸ διπλάσιον εἰς τὴν ἀπάναν τοῦ τοίχου. Τὰ αὐτὰ βεβαίως καὶ περὶ κατασκευῆς τῶν καταβιβάζοντων τὰ βρύχια ὕδατα εἰς λάκκους. Ἐνὶ ἐνὶ δὲ λόγῳ πᾶς κρουὸς ἡ ἀκαθάρτων ὑδάτων σωλὴν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χύνεται ἀπὸ οἰκίας εἰς πλατεῖαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοὰν δημοσίαν ἢ ῥύμην ἢ ἀπλῶς εἰς κοινὴν ἀπόρρυσιν ἐν τε πόλει καὶ κώμῃ διὰ τῶν ἐπιφερομένων ἐκ τούτων βλάβας εἰς τοὺς διαβαίνοντας.

83. Τῷ ἐν χωρίῳ ἢ ψιλῷ τόπῳ ἢ ἐπαύλει τινὶ βουλομένῳ ὄρυγμα ἢ ἕτερον τι ποιεῖν πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, τὰ χάμματα ῥίπτειν οὐ δεῖ παρὰ τὸν τοίχον, ἵνα μὴ βλάβῃ τῷ τῆς οἰκίας ἔχοντι ἀπὸ τούτου συμῆς· λῆθρον γὰρ καὶ ἐπαναστήματος γενομένου εὐάλωτος ἔσται· ἡ τοῦ γείτονος οἰκία· ὁ γρότος δὲ οὗτος ἐν τῇ τοῦ ἐπαναστήματος γῇ ἢ καὶ ἐμβριμαίων ὑδάτων ἐπιγενομένων εὐθαρτος γενήσεται· ὁ τοῦ γείτονος τοίχος. Εἰ οὖν ἀνάγκη τις γένηται καὶ τῷ ὄρυγματι παραχωρηθῇ τοῦτο ποιῆται πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, μὴ εἶσθαι ἐκεῖ τὴν ἐκτὸς ὀρύξεως γῆν πρὸς καιρὸν πολὺν, ἀλλ' ἄχρις ἡμερῶν ἐλθόντων οὔτε γὰρ σῆμις ἀπὸ τῶν τοιοῦτων ἡμερῶν γενήσεται, φυλάττει δὲ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ γείτων ἐλθόντων οὕτων τῶν ἡμερῶν.

82. Ἐὰν λόφος τις εἰς βοήθειαν εἴη τοῦ τοίχου τὴν οἰκίαν ἔχοντος, μὴ ἐξεῖναι τῷ γείτονι τῷ τὸν ψιλὸν ἔχοντι τόπον ἀφαιρεῖν τοῦτον. (N. 19 πρ. Πανθ. 8. 2 (de serv. praed. urban.).

M. Ὁ θελὼν νὰ ποιήσῃ τάφρον ἢ ἄλλο τι πρὸς τὸν τοίχον τοῦ γείτονος ἢτε ἐν ἀγρῷ εἴτε ἐν ψιλῷ τόπῳ εἴτε ἐν ἐπαύλει, δὲν δικαιούται νὰ βίπτῃ τὰ χώματα πρὸς τὸν τοίχον, ἵνα μὴ συμβῇ ἐκ τούτου βλάβη εἰς τὸν κύριον τῆς οἰκίας· διότι γινομένου λόφου καὶ ὑψώματος ἢ τοῦ γείτονος οἰκία εὐλόγως πατεῖται· ἐάν δὲ εἰς τὸ χῶμα τοῦ ὑψώματος τύχῃ ὑγρότης ἢ καὶ ἄλλο, ὁ τοίχος τοῦ γείτονος ὑπόκειται εἰς φθοράν. Ἐάν λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης πετραπὴ εἰς τὸν σκάπτοντα νὰ βίψῃ χῶμα πρὸς τὸν τοίχον τοῦ γείτονος, ἡ καταρτίσθαι γῆ δὲν καταλιμπάνεται ἐκεῖ πολὺν καιρὸν, ἀλλ' ἡμέρας μόνον· ὅταν δὲ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις οὔτε σῆξῃς ἐπιέρχεται, οὔτε ὁ γείτων πάσῃ σφαλτῶν δι' ὀλίγας ἡμέρας τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· εἰ δὲ ὑπάρχει λόφος πρὸς στήριξιν τοῦ τοίχου τοῦ κυρίου τῆς οἰκίας, δὲν δύναται ὁ ἔχων τὸν ψιλὸν τόπον γείτων νὰ ἀφαιρέσῃ τοῦτον.

84. Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου ἔχειν, εἰ μὴ τοιαύτην δουλείαν ἔχει. (N. 17. § 2 Πανθ. 84 (si nervilus vindicetur). Βασ. LVIII. 5. 18).

M. Οὐδεὶς δύναται νὰ διατηρῇ κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου, ἐκτός ἐν ἔχῃ τοιαύτην δουλείαν.

85. Ὁρύττειν γῆν οὐ γῆν τινα ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος πρὸς τοὺς αὐτοῦ θεμελίους· ἀπὸ γὰρ τούτου οὐκ ὀλίγοι κίνδυνοι τοῖς ὀρύσσιντι τίκονται· ἀλλ' ἀποστάντα τὰ εἰρημμένα μέτρα ἐπὶ τῇ λακκῇ καὶ κοπροδοχείῳ καὶ λάκκῳ οὕτω ποιεῖν τὴν ὁρύξιν. Ἐὰν καὶ τῷ τοῦ γείτονος θεμελίῳ ἐπισυνάξῃ βουλχεθεῖν ἐκ αὐτοῦ ἕτερον θεμέλιον, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ὑπορύττειν πλέον τοῦ γείτονος θεμελίου· συγκατενεχθήσεται γὰρ ὁ παλαιὸς τῇ ὁρύξει. (N. 24 § 12 Πανθ. 39. 2 (de damno infecto)

M. Δὲν πρέπει νὰ ἀνορύττῃ τις γῆν πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος πλησίον τοῦ θεμελίου αὐτοῦ· διότι ἐκ τούτου προέχονται πολλοὶ κίνδυνοι εἰς τὰ θεμέλια· ἀλλ' ὁραῖται νὰ σκαπτῇ ἀριστάμενος κατὰ τὰ ὁρισμένα μέτρα λακκῶν καὶ κοπροδοχείων καὶ λάκκων. Ἐάν δὲ εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ γείτονος βλάβη νὰ συνάξῃ ἐκ νιῦ ἄλλο θεμέλιον, ἔνι ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ σκαπῇ βαθύτερον παρὰ τοῦ γείτονος τὸ θεμέλιον· διότι καταπίπτει ἡ παλαιὰ οἰκία εἰς τὴν τάφρον.

N. Ἀλλ' ἡ ἀνορύξις ἄλλως δὲν ἀπαγορεύεται. Ἐπειδὴ δὲ μάλιστα λέγει ἐν Ν. 1 § 2 Πανθ. (39. 2), ὅτι ὁ ἀνορύττων ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ καὶ τὴν γῆν τοῦ γείτονος παρατρέπων δὲν εὐθύνεται, ἐάν πρῶτον τοῦτο ἀποσκοπῇ εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀγροῦ· εὐθύνεται δὲ μόνον, ἐάν ἐπιδειχθῇ ὅτι ἐπράξῃ τοῦτο ἐκ κακίας. Ὅταν καὶ μεταλλοεὐρετικὴ ἔταιρία ἀνορύξῃ ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ παραχωρηθέντος αὐτῇ ἐρωχίου γράτου καὶ στοῦς, οὐ θίγεται ἡ περιουσία αὐτοῦ καὶ τοῦ γείτονος· εἰς ἀποκρίσιν, δὲν ἀπαγορεύεται εἰς ἀποκρίσιν. A. II. 317 τοῦ 1879.

86. Ἡ τῶν φυτῶν καταφύσεις, μὴ ἀναλόγως τοῖς μεγέθεσι τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἔχουσα, οὐ τὰς τοχούσας ταῖς οἰκίαις ἐπιφέρει βλάβας· ῥιζοβολοῦντα γὰρ τὰ φυτὰ ἢ καὶ πρὸς τὸ μεγεθυθῆναι ἀρδευόμενα καὶ ἐγγιζοντα τοῖς τοίχοις ἢ ταῖς οἰκίαις ἢ ταῖς θυρίσι καὶ μάλιστα ταῖς ληνοῖς ἢ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, βλάπτει τὰ μέγιστα· ἐκ θεμελίων γὰρ τοὺς τοίχους ὥθει, κλοπῆς δὲ αἰτία γίνεται διὰ τῶν θυρίδων, ἐπισκιάζει δὲ τοῖς ἐπιρρίπτειν βουλομένους ἑτέραν θέσιν, ῥήξεις δὲ καὶ ἐμπώτεις ἐργάζεται ταῖς ληνοῖς καὶ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, ὅθεν χρὴ τὸν θέλοντα καταφυτεύειν φυτὰ ἀφεστάναι τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας μέτρα ταῦτα. (N. 6 § 2 Πανδ. 47. 7 (arborum fartim caesarum). Βασ. LX. 16. 6. N. 1 Κωδ. 8. 4 (de interdictis).

M. Ἡ φύσεις τῶν φυτῶν, ὅσκις δὲν ἔχει τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ μεγέθη ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, προξενεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλας βλάβας· διὰ τὰ φυτὰ ῥιζοβολοῦντα ἢ καὶ ποτιζόμενα ἵνα αὐξήσῃσι καὶ ἐγγιζοντα εἰς τὸν τοίχους ἢ τὰς οἰκίας ἢ τὰ παραθύρα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ληνοὺς ἢ τοὺς δεκαμένους τοῦ κήπου, βλάπτουσι τὰ μέγιστα· διότι ἀνασταλέουσι τοὺς τοίχους ἐκ θεμελίων, γίνονται αἰτία κλοπῆς διὰ τῶν παραθύρων, ἐπισκιάζουσι τοὺς θέλοντας νὰ ὠφέλῃσιν ἑτέρον ἔσπον, ἀπεργάζονται ῥήξεις καὶ καταπτώσεις εἰς τοὺς ληνοὺς καὶ τὰς δεκαμένους τῶν κήπων, ὅθεν ὁ βουλομένης νὰ φυτεύῃ φυτὰ δεῖται νὰ ἀφίσταται τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος κατὰ τὰ ἑξῆς μέτρα.

87. Εἰ μὲν ἀμπέλον φυτεύσαι βουληθεῖν μὴ πρὶν ἔχων ἀφίστασθαι πῆχεις ἑξ καὶ διμοῖρον. Μηλίαν δὲ καὶ ροιάν καὶ τὰ τοῦτοις ἱσομεγέθη πῆχεις δέκα. Συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ αἰγείρον ἢ τὰ τοῦτοις ἱσομεγέθη πῆχεις κ'. Εἰ δὲ καὶ τούτων τῶν μέτρων τεθέντων οἱ τῶν φυτῶν κλάδοι κατὰ τῶν τοῦ γείτονος οἰκιῶν ἐπαρῶσι, καρποῦσθαι δεῖ τὸν τὰς οἰκίας ἔχοντα, ἄχρις οὗ ἀπὸ τῶν αὐτῶν οἰκημάτων ἢ δομάτων φθάσει. Τὰ δὲ θαμνώδη πῆχεις τρεῖς καὶ τρίτον. Τὰ λαχανώδη δὲ καὶ μὴ γειωργίας ἐπιδεόμενα ταυτίσθαι κινάρας ἢ πατροσέλινα ἢ ῥόδα ἢ τὰ τοιαῦτα (καθὼς εἴρηται) μὴ γεωργοῦμενα καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ τοίχῳ γενήσεται. (N. 1 § 2 Κωδ. 43. 27 (de arboribus caedendis).

M. Ἐάν τις νὰ φυτεύῃ ἀμπέλον, ἔπου δὲν ὁπῶρα πρῶτον, ἀφίσταται πῆχεις ἑξ καὶ δύο τρίτα· μηλίαν δὲ καὶ ροιάν καὶ τὰ ἱσομεγέθη αὐταῖς πῆχεις δέκα· συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ λεύκην καὶ τὰ ὅμοια ταῖς πῆχεις εἴκοσι. Ἐάν δὲ καὶ φυλαττομένων τῶν μέτρων τούτων οἱ κλάδοι τῶν δένδρων ὠφέλῃσι πρὸς τὰ οἰκίσματα τοῦ γείτονος, ὁ κύριος αὐτῶν σκαλεῖ πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τοὺς φθάνοντας· εἰς τὰ οἰκίσματα ἢ τὰ δομάτια αὐτοῦ. Τὰ δὲ θαμνώδη ἀνάγκη νὰ ἀφίστανται πῆχεις τρεῖς καὶ ἓν τρίτον· τὰ δὲ λαχανώδη καὶ μὴ ἔχοντα γεωργίας χρῆσαν, οἷα αἱ ἀγκινάραι, τὰ πατροσέλινα, ἢ τὰ ῥόδα, ἢ δὲ καὶ τοιαῦτα δὲν γεωργοῦνται, ὥς προσέλθῃσι, φυτεύονται καὶ πρὸς τὴν τοίχον αὐτῶν.

88. Ἀρτρεύειν δὲ καὶ ἀρτροτεύειν ἄχρις αὐτῶν τῶν τριῶν καὶ τριτοῦ πήχεων, ἐξεῖναι τῇ τῷ χωρίον ἔχοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν μὴ ἐξ ἀρχῆς ἐχόντων τὰ φυτά· φυτῶν δὲ ὄντων καὶ ψιλοῦ πότου, καὶ τοῦ τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότου ἐκ καινῆς ποιούντος τὰς οἰκοδομίας, ἀργὰ ἔσται τὰ δηλούμενα περὶ αὐτῶν μέτρα· αὐτὰς γὰρ καινοτομήσει· καὶ οὐ καινοτομηθήσεται καὶ ἑαυτῷ ἐπιγράψει τὰς ἀπὸ τῶν φυτῶν βλάβας.

Μ. Ὁ κόσμος τοῦ ἀγροῦ δύναται νὰ πετιῇ καὶ νὰ ἀποτριῇ ὥς τῶν τριῶν ἑσάτων πηχέων καὶ τρίτου. Καὶ ταῦτα ἐφαρμύσσονται εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας καὶ ἀρχῇ τὰ φυτὰ· εἰ δὲ ὑπῆρχον φυτὰ καὶ τόποι φιλοὶ, ὁ δὲ κόσμος τοῦ ἁγροῦ τέμπο κίττει ἀπὸ καινοτομῆς, τὰ διατασσόμενα περὶ τούτων μέτρα ἀρτῶσι· διότι αὐτὸς καινοτομεῖ καὶ δὲν καινοτομεῖται καὶ αὐτὸς θά ὑποστῇ καὶ ἐκ τῶν φυτῶν βλάβας.

89. α'. Ἐάν τις δημοσίαν ὁδὸν ἦτοι γῆν παρ' ἄλλοτριᾷ χώρᾳ ὀρύτῃ, τὸν ὅρον μὴ παραδαινέτω· ἐάν τοίχον, πόδα ἕνα ἀπολείπειν· ἐάν δὲ οἰκήμα, πόδας εἴς· ἐάν τάρον ἢ βόθρον ὀρύσῃ, ἔστω τὸ τοῦ βάθους εἶη, τοσοῦτον ἀπολείπειν· ἐάν δὲ φρέαρ, ἔστωιαν, εἰ μήπω φρέαρ προὔπαρχει τοῦ γείτονος καὶ διὰ τοῦ καινοῦ ἔργου βλάπτεται· ἐλαίαν δὲ καὶ συκὴν πόδας ἐννέα ἀπὸ τοῦ ἄλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ' ἄλλα δένδρα πόδας πέντε. (N. 13 Πανθ. 10. 1 (finium regundorum). Βασ. LVIII. 9. 13).

Μ. 'Εάν τις πλησίον ἀλλοτρίου ἀγρού σκαπτοῖ, θαμβώσιν τῶπον ἢ ὁρίων, ἢ ἐλπίς· νὰ μὴ παρεκβαίῃ τῶν ὁρίων· καὶ εἰ μὲν ὁρᾷται τοῖχον, νὰ ἀπο-
καταστήσῃ τὰ πόδια· εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, πόδας 15· εἰ δὲ τάφρον ἢ βόθρον, νὰ ἀπο-
καταστήσῃ τὰ πόδια· ὅσον εἶναι τὸ βάθος· εἰ δὲ πύργον, ὅσον εἶναι
τὸ πλάτος· ὅσον τὸ ῥυτίον· ἢ λαπτόμενον διὰ τοῦ νεύου ἔργου. Τὴν δὲ
οὐκ ἔστιν ἢ σκαπὴν ποιεῖται ἐνὶ ἐκείνῃ πόδας μακρὰν τοῦ ἀλλοτρίου ἀγροῦ· τὰ δὲ
ἄλλα διὰ τὰ πόδας πέντε.

89 Ε'. Ἐάν τις αἵμασιαν παρ' ἄλλοτρίῳ χωρίῳ ὁρύττῃ τὸν
ἐρὸν μὴ παραδαινέτω· ἔάν τοιγίχον, ἀπολιμπανέτω πόδα· ἔάν σῆ-
γμα, δύο· ἔάν τάφον ἢ βόθρον ὁρύττῃ, ἕσων ἂν τὸ βάθος ἤ,
ποσῶτον ἀπολιπέτω· ἔάν φρίαρ, ὀργυιάν· ἔάν ἐλαίαν καὶ πυλὴν,
ἐνία πόδας ἀπὸ τοῦ ἄλλοτρίου ρυτινέτω· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα
πέντε πόδας ἀπεχίτω. (N. 13 Πανθ. 10. 1 (finium regun-
dorum), Βασ. LVIII. 9. 13).

Μ. "Εάν τις πλεονέξων άλλωτρίων άγρού όρνυα, προκρινών, όφείλει να μη παραλείψει των όρνων· ει μόν σκεπτεί τοις όρνον, άνάγκη να άπολείπει ένα πίδα· ει δέ οίσκειται, ότε πίδα· ει δέ τάσσεν ή βύβρον, να άπολείπει τοσαύτην έκτασιν, όσον είναι τό βάθος ει ή ήρεια, όρνυόν. Τήν δέ έκτασιν ή εκείνη ποσότης μακρόν του άλλωτρίων άγρού άνωτα πίδα· τό δέ άλλα βενδρα πίδα· πέντι.

90. Ἐάν θένερον τοῦ γείτονος ἐν τῇ μέσῳλῃ καίμενον με-

γάλας ἐκτείναν ῥίζας τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς βλάβῃ οἰκίας, προνοίᾳ τοῦ ἀρχόντος ἀναγκάζεσθαι ὁ γείτων ἐκτέρμινει. (N. 1 Kwδ. 8. 1 (de interdictis).

M. Ἐάν δένδρον τοῦ γείτονος, κείμενον εἰς τὸ μεσαλίον, ἐξήλωσεν μεγάλας ῥίζας, βλάβῃ δὲ οὕτω τὰ θεμελία τῆς οἰκίας μου, κατὰ πρόνοιαν τοῦ δικαστοῦ ἀναγκάζεται ὁ γείτων νὰ κόψῃ αὐτό.

91. "Οτι τὸ βλάπτον δένδρον οἶκον ἀλλοτρίον ἐκ ῥίζης τήνεται· τὸ δὲ βλάπτον ἄγρὸν κλαδεύεται εἰ ὑπὲρ δεκαπέντε πόδας ὑψοῦται· (1) (N. 1 πρ. § 2, 7 καὶ 8 Πανδ. 43. 17 (de arboribus caedendis).

M. Τὸ δένδρον, τὸ βλάπτον ἀλλοτρίαν οἰκίαν, κόπτεται ἀπὸ ῥίζης· τὸ δὲ βλάπτον ἄγρὸν κλαδεύεται, ἐάν ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε πόδας.

92. Ἡ περὶ ὕδατος πλημμονῆς ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅτε τις ἔργον ἐν τῷ ἰδίῳ ἄγρῳ ποιήσῃ, καὶ δημόσιος αὐτὸν διαδέχεται· τόπος· εἰ δὲ τις ἐν δημοσίῳ ποιήσῃ τόπῳ, ἔργον ἀργεῖ καὶ ἑαυτῷ μεμφέσθαι μὴ προνοήσας ἑαυτοῦ διὰ τῆς περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀσφαλείας (2) (N. 3 § 3 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). LVIII. 13. 5).

M. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅταν τις ἐν τῷ ἰδίῳ ἄγρῳ κατασκευάσῃ ἔργον, καὶ ἂν διαδέχεται αὐτὸν δημόσιος τόπος· ἐάν δὲ τις κατασκευάσῃ ἔργον ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἀργεῖ καὶ ὀφείλει νὰ μέμνηται ἑαυτοῦ, διότι δὲν ἠσφαλίσῃ διὰ τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἐγγυήσεως.

93. Ὑδωρ εἰς τόπον τινὸς κατερχόμενον καὶ βλάπτον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ δεῖ ἔργον τινὸς κατέρχεσθαι κωλύθην, ἐάν ἐκ τοῦ κωλυθῆναι καταρῥέειν ὑπερβύσῃ καὶ βλάβῃ ἕτερον, ἀρίστα· εἰς τὴν προτέραν νομὴν καὶ φορὰν· καὶ ὁ τὸ ἔργον τὸ κωλύον αὐτὸ ποιήσας, ἀναγκάζεται καταλύειν τὸ ἔργον καὶ ἀρίσται· ῥεῖν τὸ ὕδωρ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τοῦ ὕδατος βλάπτοισι. (N. 4 § 1 καὶ 2 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Bas. LVIII. 13. 1)

(1) Ὅθεν τὸ ὑπεράνω τοῦ γειτονικοῦ κτήματος ἐκτεινόμενον δένδρον (περικυβερνομένων καὶ τῶν ἀμπελίνων κλημάτων) καὶ βλάβην προσενεῖν εἰς αὐτὸ ἐπὶ ἀντικῶν μὲν κτημάτων ἐκτείνονται, ἐπὶ ἀγροτικῶν δὲ κλαδεύεται κατὰ τὸ ὑπὲρ τοῦ 15 πόδας ὕψος αὐτοῦ. Ἡ ἐκκραισις τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὡς καὶ τοῦ κειμένου τῶν Πανδεκτῶν, ἀσφῆς οὐσα, καταλιμπάνει ἀμπελιαν πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ ἢ κλαδεύσῃ, ἂν δηλαδὴ καταθῇ τῶν 15 πόδων ἢ ὑπεράνω αὐτῶν, ἀλλ' ὡς προκύπτει ἐκ τῶν Βασιλικῶν (N. 18 § 7, 2 E. 17'), δηλοῦνται σαφῶς τὴν σκοπὴν τοῦ νόμου, διότι νὰ νοηθῇ ὡς ὑπὲρ τῶν 15 πόδων. (Σύμφωνα Οἰκονομίδης, Παπαζήνγ.).

(2) Δηλονότι ἀπαγορεύεται ἢ ἐν τῷ κτήματι ἡμῶν κατασκευῇ ἔργον μεταδιδόντων τὴν φυσικὴν ῥοήν τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταπιπτόντων ὕδατων καὶ καθιστάντας αὐτὰ εἴτε ἀφθονώτερα, εἴτε ταχύτερον καταρρέοντα.

Μ. Ὑδωρ κατερχόμενον εἰς τόπον τινός καὶ βλάπτει αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ τόπου δι' ἔργου ἐμποδιθὲν νὰ κατέρχεται, εἰς ἐκ τῆς παρεμποδίσεως ταύτης ἐκχειλίσσῃ καὶ βλάβῃ ἄλλον, ἀφίεται εἰς τὸ πρότερον ῥεῖθρον καὶ τὴν προτέραν πορὴν αὐτοῦ· καὶ ὁ κατασκευάσας τὸ ἔργον τῆς παρεμποδίσεως αὐτοῦ ἀναγκάζεται νὰ καταλύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ ὕδωρ τὴν πορῇ, καὶ τὰ μέγιστα εἰς βλάβηται ὑπ' αὐτοῦ.

94. Ὑδὼν ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ οὐ διὰ βλάβην σου ἀποστρέψω καὶ ἐκ τούτου βλάβῃ ὁ ἄγρός σου, οὐκ ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγὴν, οὔτε ὁ δεσπότης τοῦ δουλεύοντος ἄγρου εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τοῦ δεσπότη τοῦ δουλευομένου, εἰ μὴ ἀμέτρως ἐντεῦθεν βλάπτεται. (N. 289 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Ὑδὼν ἀποστρέψω ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ οὐχὶ πρὸς βλάβην σου καὶ ἐκ τούτου βλαβῇ ὁ ἄγρός σου, δὲν ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ πλημμέλειας ἀγωγὴν, αὐτὸς ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος ἄγρου εἰς ὑποδοχὴν τοῦ ὕδατος κατὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δουλείαν κυρίου, ἐκτός εἰς τούτου βλάπτεται ἀμέτρως.

95. Ὑδὼν τινα βλάβῃ τὸ ὄμβριμον ὕδωρ, διὰ τῆς ἐπὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγῆς ἀναστρέφεται· ὄμβριμον δὲ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατιόν, καὶ ἄλλω μίγνυται· αὕτη δὲ ἡ ἀγωγὴ ἀρμύζει, ὅτε χειροποιήτου ἔργου γενομένου μήπω τὸ ὕδωρ ἐξέλαψεν, ἀλλ' ἐλπίζεται· βλάπτειν. (1) Εἰ δὲ μὴ γέγονεν ἔργον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ῥέον τὸ ὕδωρ βλάψει, οὐχ ἀρμύζει. (N. 1 πρ. § 1 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Ὑδὼν τὸ βρόχινον ὕδωρ βλάβῃ τινα, δικαιούται οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀποστρέψαν αὐτοῦ διὰ τῆς περὶ πλημμέλειας ἀγωγῆς ὕδωρ δὲ βρόχινον εἶναι τὸ πίπτειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἰς συμμίγνυται ἄλλω ὕδατι. Ἡ δὲ ἀγωγὴ αὕτη ἀρμύζει, ὅσῳκις ἐγένετο ἔργον χειροποιήτου καὶ δὲν ἐξέλαψεν μὲν εἶτι, ἀλλ' ὑπάρχει φόβος μὴ βλάβῃ. Εἰ δὲ ἔργον δὲν ἐγένετο, ἀλλὰ εἶς τὸ ὕδωρ κατὰ φύσιν βλάπτει, δὲν ἀρμύζει αὕτη.

96. Ὑδὼν παρέλθῃ ὁ γείτων παλαιὸν ἔργον καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ τούτου φυσικῶς ῥέον (2) βλάβῃ τὸν ὑποκαίμενον ἄγρον, οὐ χωρὰ

(1) Ὡς προηγουμένην σημειώσιν.

(2) Τῆς ἐκτελέσεως οὐκ ὁμοιωμένης περὶ τοῦ δικαιώματος κυριότητος ἐπὶ τοῦ ῥέοντος ὕδατος, παρατηροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ ῥέοντος ὕδατος ἔχει μόνον ὁ κύριος τοῦ κτήματος, οὗ ἐντός ἡ πηγὴ τοῦ ὕδατος τούτου ἀναδύεται, δύναται τῆς ἀρχῆς εἶναι ὁ κύριος τοῦ ἰδάματος εἶναι καὶ κύριος πάντων τῶν ἐν αὐτῷ περικλειομένων καὶ αποτελούντων ἀναπύσσωντων αὐτοῦ μέρος, ἅρα καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐκπηγάζοντος ὕδατος, κατ' οὐδεμίαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ἀναγνωρίζει ὁ νόμος (ὅτι τὸ ρωμαϊκὸς καὶ οἱ νεώτεροι νόμοι τῆς 29 Αὐγ. 1894 καὶ 7 Μαΐου 1897) δικαίωμα κυριότητος ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον δικαίωμα χρήσεως ἢ δουλείας. Σύμφωνα ἀποφαίνεται καὶ Δ. Π. 307 τοῦ 1897.

(ΠΕΡΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ)

τῇ περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγῇ· αἰετὶ γὰρ τοῖς ὑποκειμένοις ἀγροῖς ἐπικείται δουλεία τὸ ὑποδέχασθαι τὸ φυσικῶς ῥέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων· ἐὰν δὲ διὰ τὸ περιαιρεθῆναι τὸ ἔργον σφοδρότερον ἄρξῃται· ῥεῖν ἢ ἀθροίζεσθαι χώραν ἔχει. (N. 4 § 22 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 1).

M. Ἐὰν ἀφαίρεσθαι ὁ γείτων τὸ παλαιὸν ἔργον καὶ ἐκ τούτου ῥέον τὸ ὕδωρ φυσικῶς βλάβῃ τὸν ὑποκειμένον ἀγρόν, ἢ περὶ πλημμύρας ἀγωγῇ δὲν ἔχει χώραν· διότι πάντοτε ἐπικείται δουλεία εἰς τοὺς ὑποκειμένους ἀγροὺς καὶ ὑποδέχωνται τὸ φυσικῶς ῥέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων· εἰ δὲ διὰ τοῦ ἔργου τὴν ἀφαίρεσιν ἄρξῃται σφοδρότερον ῥέον ἢ συνάθροίζομενον, ἔχει χώραν αὐτῇ.

97. Οὐκ ἔξεστι τοῖς γείτοσι ποιεῖν ἔργον, δι' οὗ αἱ λίμναι ἢ αὐξοῦσιν ἢ μειοῦνται. (N. 24 § 3 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 24).

M. Δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς γείτονας νὰ κατασκευάζωσιν ἔργον, δι' οὗ αὐξάνονται ἢ ἐλαττοῦνται αἱ λίμναι.

98. Ἡ ἀγωγὴ ἢ περὶ ὕδατος πλησμονῆς εἰσάγεται εἰς πάντα τὰ χειροποίητα ἔργα, εἰ μὴ διὰ γεωργίαν γίνεται. (N. 4 § 3, 8 καὶ 15 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Ἐν μέρει Βασ. LVIII. 13. 1).

M. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγὴ κινεῖται περὶ ὅλων τῶν χειροποιήτων ἔργων, ἐκτός ἐάν κατασκευάζωνται γεωργίας χάριν.

99. Οὐκ ἔξεστι διὰ χειροποίητου ἔργου μεταφέρειν τὸν ποταμόν· πλὴν ἔξεστι κατὰ τῆς ἰδίας ὁχθῆς ποιεῖν ἔργον, ὥστε μὴ βλάπτειν τὸν ποταμόν τοὺς ἀγροὺς. (N. 4 § Πανδ. 43. 12 (de fluminibus). Βασ. LVIII. 16. N. 4 § 15 Πανδ. αὐτόθι. N. 4 § 1 καὶ 3-5 Πανδ. 43. 13 (ne quid in flumine).

M. Δὲν συγχωρεῖται νὰ μεταφέρηται ὁ ποταμός διὰ χειροποίητου ἔργου· πρὸς δὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁχθὴν δύναται ἕκαστος νὰ κατασκευάζῃ ἔργον, ὅπως μὴ βλάπτῃ ὁ ποταμός τοὺς ἀγροὺς.

100. Ἐὰν ἡ πηγὴ ἀπ' ἧς ἔλκει τις ὕδωρ, ξηρανθῇ ἐπὶ τινος χρόνου, αὐτοῖς πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἐπανέλθῃ φλέδας καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ἄρξῃται φέρεσθαι, ἀνανεοῦται αὐτῇ ἢ δουλεία καὶ ἀποκαθίσταται ὁ τοῦ ὕδατος ἑλκυσμός, καθὼς ἦν τὸ πρότερον. (N. 34 § 1 καὶ N. 35 Πανδ. 8. 3 (de servit. praediorum rusticorum).

M. Ἐὰν ἡ πρῶσις, ἐξ ἧς λαμβάνει τις ὕδωρ, ξηρανθῇ ἐπὶ τινι ἔτη καὶ πάλιν ἐπιτετα ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ρεῖθρα αὐτῆς καὶ οὕτως ἐπαναλάβῃ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ φερόν τὸ ὕδωρ, ἀνανεοῦται ἡ δουλεία καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λαμβάνῃ ὕδωρ ἀποκαθίσταται, ὡς καὶ πρότερον.

101. Ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος ἐὰν οὕτω συστήῃ, ὥστε ἐν μόνῳ

τῷ θέρει κεχρησθαι αὐτῷ ἢ ἐν ἐνὶ μῆνι καὶ ὑπὲρ ἐνιαυτὸν ἢ ὑπὲρ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀχρησίας· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν ἢ ὑπὲρ ὥραν ἢ μόνην τὴν ἡμέραν ἢ μόνην τὴν νύκτα, νομίμῳ χρόνῳ φθείρεται· μία γὰρ ἐστὶν ἡ δουλεία. (1) (N. 7 Πανδ. 8. 8 (quemadmodum servitutis amitt.).

M. Ἐάν ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος συσταθῇ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μεταχειρίζεται αὐτὸ ὁ κύριος τοῦ δεσπόζοντος μόνον κατὰ τὸ θερος ἢ ἐπὶ ἓνα μῆνα καὶ κατ' ἐπαλλήλους ἔτη ἢ μῆνας, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀχρησίας· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ δρόμου· εἰ δὲ κατ' ἐπαλλήλους ἡμέρας ἢ ὥρας ἢ ἐπὶ μίαν ὥραν εἴτε μόνην τὴν ἡμέραν εἴτε μόνην τὴν νύκτα, ἀναιρεῖται διὰ τοῦ νομίμου χρόνου· διότι ἡ δουλεία εἶναι μία (δηλονότι συνεχής).

102. Ἐάν εἰς τὸ ἐπικοινωνον ρεῖθρον εἰς τῶν κοινωνῶν δαπάνησιν ἀνακαινίζων τοῦτο, ἔξει καὶ κατὰ τοῦ ἐτέρου τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ μόνου τοῦ ἐπικοινωνοῦ πράγματος ἀγωγὴν ἀπαιτῶν τὸ γινόμενον δαπάνημα, ἐφ' οἷς ἀνάλωσεν. (N. 52 § 12 Πανδ. 17. 2 pro socio). Βασ. XII. 1. 50).

M. Ἐάν εἰς τὸ κοινὸν ρεῖθρον τῆς αὐλακὸς δαπάνησιν εἰς τῶν συνιδιοκτητῶν, ἀνακαινίζων αὐτὸ, ἔξει καὶ κατὰ τοῦ ἄλλου τὴν ἀγωγὴν περὶ αὐτοῦ μόνου τοῦ κοινουῦ πράγματος ἀπαιτῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ δαπανηθέντα.

N. Δυνάμει τοῦ νόμου 52 § 10 Πανδ. (7. 2) Βασιλ. (12. 1) 50 ὁ ἀνακτιστὴς οἶκον, ἐάν μὴ πληρωθῇ ἐντὸς 4 μῶνων τὰ ἀναλώματα αὐτοῦ περὶ τοῦ συνιδιοκτητοῦ, γίνεται κύριος τοῦ ὅλου. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ ὑδρομύλου, ἅτε μὴ ὑπαγομένου εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς οἰκίας. Α. Π. 454 τοῦ 1895.

103. Ἐάν τις σοὶ παραχωρήσῃ δικαίον ἀντλήσεως εἰς τὸ διαφέρον αὐτῷ ὕδαρ, ἀναγκάζεται σοὶ καὶ ἄκων δουλείαν τῆς ὁδοῦ παραχωρῆσαι, εἴπερ ἄλλως μὴ δύνασαι χρῆσασθαι τῷ τῆς ἀντλήσεως δικαίῳ. (N. 3 § 3 Πανδ. 8. 3 (de servitutibus praed. rust.).

M. Ἐάν τις σοὶ παραχωρήσῃ δικαίωμα ἀντλήσεως εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὕδαρ, ἀναγκάζεται καὶ ἀκουσίως νὰ σοὶ παραχωρήσῃ δουλείαν τῆς ὁδοῦ, ἐάν ἄλλως δὲν δύνασαι νὰ ἀσκήσῃς τὸ (ῥωρηθὲν σοὶ) δικαίωμα τῆς ἀντλήσεως.

104. Οὐκ ἔξεστί τινι σωλῆνας προσπλάσαι ἤτοι συζευξάι τῷ ἐπικοινωνῷ τοίχῳ, ὥς δι' αὐτῶν ἔλκειν ὕδαρ. (N. 19 pr. Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urban.). Βασ. LVIII. 2. 19).

M. Εἰς τὸν κοινὸν τοίχον δὲν δύναται τις νὰ προσκολλήσῃ σωλῆνας, ἵνα λαμβάνῃ δι' αὐτῶν ὕδαρ.

(1) Ἐν γένει δηλ. ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς διπλασιάζεται εἰς 20ετίαν ἐπὶ τῶν δουλειῶν τῶν δυνάμει τοῦ συστατικοῦ αὐτῶν τίτλου κατὰ διαλείμματα ἀσκειμένων.

105. Ὁ ἔχων δουλείαν τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν ἐν τῷ ἀγρῷ σου θρέμματα δύναται κτᾶσθαι δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῷ ποιεῖν καλύδην. (N. 6 § 1 Πανδ. 8. 3 (de serv. praed. rust.) Βασιλ. LVIII. 3. 5).

M. Ὁ ἔχων δουλείαν νὰ ποτίῃ καὶ νὰ βόσκη εἰς τὸν ἀγρὸν σου ζῆα δύναται νὰ ἀποκτήσῃ δουλείαν καὶ τοῦ νὰ κατασκευάσῃ ἐν αὐτῷ καλύδην.

106. Ὁ δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἔλκων ὕδωρ εἰδότες τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ, κτᾶται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀγροῦ δουλείαν τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ τουτέστι τῷ τριετῇ. (1) ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ παρελθεῖν τοῦτον τὸν χρόνον κωλύσῃ αὐτὸν ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ ἐπάγειν τὸ ὕδωρ, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν αὐτὸν τὰ περὶ τὸν ὄγκον γινόμενα αὐτοῦ δαπανήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὄγκου δεσπότης γίνεται ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, ἕως ὅτε συνέστηκεν ὁ ὄγκος. διαλυσμένου γὰρ αὐτοῦ τὰς ὕλας ὁ πάλαι δεσπότης ἐκδικεῖ. (N. 2 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua). Βασ. LVIII. 7. 2).

M. Ὁ λαμβάνων ὕδωρ ἐξ ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἐν γνώσει τοῦ κυρίου, διὰ τοῦ ὁρισμένου χρόνου τουτέστι τῆς τριετίας ἀποκτᾶ ἐν τῷ ἀγρῷ δουλείαν ἐὰν δὲ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τούτου ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ λαμβάνῃ ὕδωρ, δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὰ δαπανήματα ἐν τῷ ὑδραγωγείῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον αὐτό, ἕως ὅτου διατηρεῖται, κυριεύει ὁ ἔχων τὴν τέπον· διότι μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὰς ὕλας ὁ πρῶτον αὐτῶν κύριος.

107. Ἐὰν ὁ προκτήτωρ εὐκ ἡδύνατο κωλύσαι τὴν τοῦ ὕδατος πάροδον, οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστής δύναται κωλύειν· μετὰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀγοράσαι δοκεῖ. (N. 3 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua).

M. Ἐὰν ὁ προκτήτωρ δὲν ἐδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πάροδον τοῦ ὕδατος οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστής δύναται νὰ ἐμποδίσῃ αὐτήν, διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἡγόρασε μετὰ τοῦ αὐτοῦ βάρους.

108. Οὐδὲ ὁ δημόσιος δύναται τὴν ἀπαξ κρατήσασαν δουλείαν ἀνατρέπειν. (2) (N. 7 Κωδ. 3. 34 (de serv. et aqua). Βασιλ. LVIII. 7. 5).

M. Οὐδὲ τὸ δημόσιον δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀπαξ κρατήσασαν δουλείαν.

109. Καλῶς σε κωλύω ἐν τῷ ἀγρῷ, θθεν ἔλκω τὸ ὕδωρ, ὀρύττειν, σπείρειν, ἐκτέμνειν, κτίζειν, κλαδεύειν, δι' ὧν μολύνεται τὸ ὕδωρ ἢ ἐλαττοῦται· ἢ φθειρεται ἢ χειρόν γίνεται. (3)

(1) Ἀλλὰ πρὸλ. τὴν κατωτέρω παράγραφον 117, καθ' ἣν βεβαιοῦνται αἱ δουλείαι διὰ συμφώνων ἢ διὰ δεκαετίας.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη συνδέεται πρὸς τὴν ἐξ ἐμνημονεύτων ἀρχαιότητα.

(3) Ἡ δουλεία ὑδραγωγείου παρέχει κατὰ κανόνα δικαίωμα ἀπλῆς διόδου τοῦ ὕδατος δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ, ἀλλὰ δύναται νὰ προστεθῇ καὶ τὸ δικαίωμα

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μ. Καλῶς σε ἐμποδίζω νὰ σκάπτῃς, νὰ σπείρῃς, νὰ κόπῃς, νὰ κλά-
βῃς, νὰ κτίζῃς εἰς τὸν ἀγρὸν, ἀπὸθεν λαμβάνω ὕδωρ διότι ἐκ τούτων τὸ
ὕδωρ μολύνεται, ἐλαττωταί, θείρεται, ἢ γίνεται χεῖρον.

Ν. Ἐπὶ δουλείων ἀγροτικῶν, εἴα καὶ ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος, ὁ κύριος
τοῦ δεσπόζοντος κτήματος δικαιούται νὰ λαμβάνῃ κατὰ προτίμησιν τὸ ἀνα-
καίον ὕδωρ εἰς τὴν ἐκ συμφωνίας ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως προορισθεῖσαν αὐτοῦ
χρῆσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ὑπερχρεώσεις τοῦ δουλεύοντος νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀκόλυ-
τον δι' αὐτοῦ διέλευσιν τοῦ ὕδατος εἰς τὸ δεσπύζον κτῆμα· πρὸς τοῦτο ὑπο-
χρεούται ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος κτήματος νὰπέχῃ τῆς τοῦ ὕδατος χρή-
σεως, καθ' ὅσον αὕτη περιλαμβάνει ποσὴν μείζον τοῦ εἰς αὐτὸ ἀναγκαζούν-
ται. Α. Π. 29 τοῦ 1887. Συμμεριωτέον ὅτι ἡ δουλεία, ἡ συνισταμένη εἰς τὸ
μὴ δικαιόσθαι τὸν κύριον τοῦ ὑπερκειμένου κτήματος νὰ μεταχειρίζεται
πρὸς ἄρδυσιν αὐτοῦ τὸ παραρρέον ὕδωρ, ἵνα μὴ ἐλαττωταί τὸ εἰς ἄρδυσιν
τοῦ κατωτέρου κτήματος χρήσιμον ὕδωρ, εἶναι δουλεία ἀποφατική, εὖεν ἡ
διὰ χρησιμοθηρίας ἀπώκτησις αὐτῆς γίνεται διὰ τῆς παρακολύσεως τοῦ γεί-
τονος τοῦ ἐπιχειρήσαι τὴν πράξιν, ἥς ἡ παράλειψις ἀποτελεῖ τὴν δουλείαν,
οἷτις ἡ οἰονεὶ νομὴ τοῦ δικαιώματος, εἰς ὃ συνίσταται ἡ ἀξιουμένη δουλεία,
ἀρτίζεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ὅν ὁ κύριος τοῦ δου-
λεύοντος κτήματος ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλουμένου νὰ τελέσῃ
πράξιν, ἀντικειμένην εἰς τὴν δουλείαν, ἣν ὁ τελευταῖος ἀξιοῖ. Α. Π. 108
τοῦ 1887.

110. Οἱ χθαμαλωτέραι τόποι τῶν ἀγρῶν σιωπηρὰν δουλείαν
τῶς ὑψηλοτέροις παρέχουσιν εἰς τὸ ὑποδέχασθαι τὰ ἴδια αὐτῶν
ὕδατα· κέρδος ἔχοντες ἀντὶ τούτου τοῦ βάρους, τὸ πᾶσαν τὴν
λιπαρότητα τῶν ὑψηλοτέρων πεδίων ὑποδέχασθαι. (Ν. 1 § 23
Πανδ. 39, 3 (de aqua et aquae pluviae) Βασ. LVIII, 13, 4).

Μ. Οἱ χαμηλωτέραι ἀγροὶ παρέχουσι σιωπηρὰν δουλείαν εἰς τοὺς ὑψηλο-
τέρους τοῦ νὰ ὑποδεχῶνται τὰ ὕδατα αὐτῶν καὶ ἀντὶ τοῦ βάρους τούτου
κέρδος ἔχουσι τὸ νὰ ὑποδεχῶνται ὅλην τὴν παχύτητα τῶν ὑψηλοτέρων τόπων.

111. Ὅτι τρία ἐστὶ καθ' ἃ ὁ κάτω ἀγρὸς δουλεύει τῇ ἄνω
ἀγρῷ, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια. (Ν. 2 πρ. Πανδ.
39, 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII 13, 4).

Μ. Τρία εἶναι ἐκεῖνα ὧν ἕνεκα ὁ κάτω ἀγρὸς ὑπόκειται εἰς δουλείαν
πρὸς τὴν ἄνω, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια.

112. Ἐὰν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ὑδραγωγίον ἔχω, παρέπε-
ται σιωπηρῶς τῇ τριαύτῃ δουλείᾳ ταῦτα· ἀνανεῶν τὸ ρεῖθρον,
καὶ τὸ ἐξιέναι καὶ εἰσιέναι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐμούς τεχνίτας ἐπὶ
ἀνανεώσει τοῦ ὀλκοῦ· χρεωστεῖς δέ μοι καὶ διαστήματα κατα-
λιμπάνειν, ὡς ἀν δι' αὐτοῦ καὶ ἐκ δεξιῶ καὶ ἐξ ἀριστεροῦ πο-
ρεύεσθαι· με ἐπὶ τὸ ρεῖθρον· καὶ ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτίθῃμι γῆν καὶ

τοῦ λαμβάνειν ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου ἀγροῦ· ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῆς §
109, ἐφαίλει ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δουλεύοντος κτήματος νὰπέχῃ πᾶσαν πρᾶ-
ξιν διακαλύψεως τὴν πλήρη ἀσκησιν τῆς δουλείας.

λίθους καὶ τὴν ὕλην τὴν ἐκ τοῦ ὀλκοῦ ἀναφερομένην καὶ ἀπέ-
στον καὶ ψάμμον πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ὑδραγωγείου (N. 11 § 1
Πανδ. 8. 4 (communis praediorum). Βασ. LVIII. 4. 11).

M. Ἐάν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ἔχω δικαίωμα ὑδραγωγείου, τὴν τει-
την δουλείαν παρακαλυπθούσι σιωπηρῶς τὰ ἐξήκ'· νὰ ἀνακαινίζω τὸ βεῖθρον,
καὶ νὰ εἰσέρχωμαι καὶ ἐξέρχωμαι ἐγὼ καὶ οἱ τεγνίται μου πρὸς ἀνακαι-
νίσιν τῆς τοῦ ὑδραγωγείου αὐλακός· χρεωστέες δὲ καὶ νὰ μοὶ καταλιμπάνω
διαστήματα, ἵνα πορεύωμαι πρὸς τὸ βεῖθρον ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν καὶ
ἀποθίτω εἰς αὐτὸ χῶμα καὶ λίθους καὶ τὴν ἐκφερομένην ἐκ τῆς αὐλακός
ὕλην καὶ ἀσβεστον καὶ ἄμμον πρὸς ἀνακαινίσιν αὐτοῦ.

113. Ἐάν πιπράσκων ἀγροῦ μέρος συμφωνήσω δι' αὐτοῦ ἔλ-
κειν ὕδωρ καὶ μὴπω ποιήσαντός μου τὸν ὀχετὸν ὁ νόμιμος πα-
ρέλθῃ χρόνος, σώζεται μοι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ ἐποιήσάμην μὲν, μὴ
ἐχρησάμην δέ, φθείρεται (N. 19 πρ. Πανδ. 8. 6 (quemadmo-
dum servit. amittantur). Βασ. LVIII. 6. 19).

M. Ἐάν πωλῶν μέρος ἀγροῦ συμφωνήσω νὰ λαμβάνω ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ καὶ
παρέλθῃ ὁ νόμιμος χρόνος πρὶν ἢ κατασκευάσω τὴν αὐλακα, διατηρῶ τὸ
δικαίωμα· εἰ δὲ καὶ κατασκευάσῃ μὲν αὐτό, ἀλλὰ δὲν ἐποιήσάμην χρῆσιν
τούτου, ἐξολοθρεύεται τὸ δικαίωμά μου.

114. Ἐάν ποταμὸς μέσον δύο ἀγρῶν ῥῇ, τούτέστι τοῦ σου
καὶ τοῦ ἐμοῦ, εἴτα κατὰ βραχὺ καὶ ἀναιπαισθήτως προσθήσῃ γῆν
τῇ ἐμῇ γῇ, ὥς μὴ δύνασθαι τινα νοῆσαι, πόσον καὶ ἐν ποίῳ
χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔσθῃ δεσποτείας τὸ προστιθέμενον, τούτο
ἐμὸν γίνεται. Εἰ δὲ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καὶ ὄρμη μέρους τι τοῦ
σου ἀγροῦ ἀφείλετο καὶ τῷ ἐμῷ προσήγαγεν ἀγρῷ, δῆλόν ἐστιν
ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδὲ γὰρ ἀναιπαισθή-
τως τούτο γέγονεν (1) (§ 20 καὶ 21 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum
divisione).

M. Ἐάν ῥῃ ποταμὸς ἀνά μέσον δύο ἀγρῶν, τούτέστι τοῦ σου καὶ τοῦ
ἐμοῦ, ἔπειτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀναιπαισθήτως προσθήσῃ χῶμα εἰς τὴν γῆν
μου, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ νοῆσῃ πόσον καὶ εἰς ποῖον χρόνον τὸ
προστιθέμενον μετέστη εἰς τῆς κυριότητός μου τὸ μέρος, τούτο γίνεται
ἐμὸν. Εἰ δὲ ἡ βία καὶ ὄρμη τοῦ ποταμοῦ ἀπέκοψε μέρος τοῦ ἀγροῦ σου
καὶ μετέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐμὴν ἀγρὸν, εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἡ προσθήκη
αὕτη μένει τῆς κυριότητός σου· διότι καὶ τούτο δὲν ἐγένετο ἀναιπαισθήτως.

115. Ἐάν ὕδωρ ἔλκοντός μου δι' ὑδραγωγίου φέρηται μὲν ἕως
τόπου τινός, μὴ δείκνυται δὲ δι' ἔλλου τοῦ ὀλκοῦ τὸ ὕδωρ φθα-
ρέντος τυχόν τοῦ ὑδραγωγίου, ἐν τῷ μέσῳ ἀβλαβὴς ἢ κατὰ παν-
τός τοῦ ὀλκοῦ δουλεία φυλάττεται.

M. Ἐάν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἄγω ὕδωρ διὰ σωλῆνος καὶ ἔρχεται τὸ

(1) Ἡ τῆς § ταύτης διάταξις εἶναι αὐτὴ αὕτη ἢ τῆς § 31 τίτλου Α'.

ὡς ὡς διαστομάτις τινος, ἀλλὰ δὲν ἐπιφάνηται καθ' ὅλον τὸ ὄραμα-
 γιν, ὡς φανερόντος ἴσως τοῦ σωλῆνος, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ διατηρεῖται
 ἐκείνη ὅπερ ἐμοῦ ἡ δουλεία δι' ὅλον τὸ ὄραμα γιν.

116. Ἐὰν παραχωρήσης μοι ἔλκειν ὕδωρ καὶ μὴ ἐρίσης τὸν
 τόπον, ὅλος ὁ ἀγρός δουλεύει. (1) (N. 21 Πανδ. 8. 3 (de ser-
 vi praed. rustie. Bas. LVIII. 3. 21)

M. Ἐὰν μοι παραχωρήσης τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνω ὕδωρ καὶ δὲν μοι
 προσδιορίσης τὸν τόπον, δουλεύει ὅλος ὁ ἀγρός.

117. Ἡ δουλεία γίνεται ἢ ἐν τῷ ἐδάφει ἢ ἐν τοῖς κτίσμα-
 σιν. (2) ὅταν γὰρ ἔχη τις ὁδὸν πλατεῖαν ἢ μονοπάτιον διέρχε-
 σθαι δι' ἀγροῦ ἀλλοτρίου ἢ ὕδωρ διαδιβάλλειν, δουλεία λέγεται
 ἐδαφικῇ· ὅτε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθήσῃ ξύλα ἢ
 ὕδατα κεράμων ἀπολύση ἢ βάρος θῇ λέγεται δουλεία ἐν τῷ
 κτίσματι. Βεβαιοῦνται δὲ αἱ δουλείαι ἢ διὰ συμφωνῶν ἢ διὰ χρο-
 νίας παρατάσεως ἡγουν δεκαετίας. Καὶ τὸ ἔλκειν ὕδωρ ἀπὸ πη-
 γῆς ἀλλοτρίας, δουλεία ἐστίν. (N. 3 Πανδ. 8. 4 (de servitu-
 tibus). Βασίλ. LVIII. 4. 3).

M. Ἡ δουλεία συνίσταται ἢ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἢ εἰς τὰς οἰκοδομὰς·
 διότι, ὅταν ἔχη τις πλατὺν ὁδὸν ἢ μονοπάτιον νὰ διέρχεται δι' ἀλλοτρίου
 ἀγροῦ ἢ νὰ μεταδιβάλλῃ ὕδωρ, τοῦτο λέγεται ἐδαφικὴ δουλεία· ὅταν δὲ εἰς
 τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθήσῃ ξύλα ἢ ἀπολύσῃ ὕδατα τῆς σκέπης ἢ
 προσθήσῃ βάρος, τοῦτο λέγεται δουλεία οἰκοδομικῇ. Καταρτίζονται δὲ αἱ
 δουλείαι ἢ διὰ συμφωνίας ἢ διὰ χρονίας παρατάσεως ἡγουν δεκαετίας. Καὶ
 τὸ νὰ λαμβάνῃ τις ὕδωρ ἐξ ἀλλοτρίας πηγῆς δουλεία εἶναι.

118. Οὐ συνίσταται τοιοῦτον εἶδος δουλείας, ὥστε μὴ ἐξεῖναι
 με ἐν τῷ οἴκῳ μου τὴν ἐστίαν ἄπτειν ἢ πυρὰν ἄπτειν καὶ κα-
 θεῖσθαι ἢ λούεσθαι· ὅθεν κἂν ταῦτα συμφωνηθῇ, ἀνίσχυρα κατὰ
 νόμους εἰσίν. (N. 8 § 6 Πανδ. 8. 5 (si servitus vindicetur)
 Bas. LVIII. 5. 6).

M. Δὲν συνίσταται τοιοῦτο δουλείας εἶδος, ὥστε νὰ μὴ μοι συγχωρῇ νὰ
 ἀνάπτω πῦρ εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ οἰκήματός μου καὶ νὰ κάθηναι ἢ νὰ λούω-
 μαι· ὅθεν καὶ ἐὰν συμφωνηθῶσι ταῦτα, εἶναι κατὰ νόμους ἀνίσχυρα.

(1) Ὅθεν κατὰ κανόνα ἡ δουλεία ἐκτείνεται ἐπ' ἅπαντος τοῦ δουλεύοντος
 κτήματος· ἐντεῦθεν προκύπτει, ὅτι ἰσχύει καὶ παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις τῶν
 Πανδ. (N. 9 Πανδ. 8. 1 καὶ N. 22 καὶ ε. Πανδ. 8. 3) καθ' ἣν ὀρίζεται ὁ
 δικαιοῦχος τῆς δουλείας καὶ τὴν τοποθέτησιν τοῦ ὀχετοῦ, ὅπερ τὸν ἔρον νὰ
 μὴ διεκλύβῃ αὐτὸν διὰ φυτειῶν ἢ κτιρίων.

(2) Ἐκ τῆς διαφορῆς ταύτης τῶν ἀκινήτων διακρίνονται ἐν τοῖς Ῥωμ.
 Νόμοις καὶ αἱ πραγματικαὶ δουλείαι εἰς ἀστικές καὶ ἀγροτικές· ἀλλ' αὗται
 εἶναι τινα πρακτικὴν ἔχει ἡ διάκρισις αὕτη, οὔτε ἀσφαλὲς εἶναι ἡ ἀκρι-
 βεία αὐτῆς, διότι ὅτε μὲν ἡ ὀνομασία λαμβάνεται ἐκ τοῦ διαπιστευμένου κτή-
 ματος, ὅτε δὲ ἐκ τοῦ δουλεύοντος, ἔστιν ὅτε δὲ ἡ αὐτὴ δουλεία χαρακτηρί-
 ζεται ὡς ἀστικὴ καὶ ὡς ἀγροτικὴ.

119. Ἐάν τις πιπράσκων οἶκον εἴπῃ τῷ ἀγροράστῃ γενικῶς ὅτι δουλεία βεδάρηται ὁ οἶκος, οὐκ ἀναγκάζεται δουλείας ἐλευθερον αὐτὸν παραδοῦναι· ὅθεν κὰν μὴ ἐδούλωσε, δύναται δουλείαν ἐπιτιθέναι, πρὸ μέντοι τῆς παραδόσεως, ἢ ἵνα οἶκῳ τοῦ πράτου δουλεύσῃ ἢ ἀλλοτρίῳ οἴκῳ. Εἰ δὲ ὅτε πιπράσκων ἰδικῶς εἴποι τῷ δεῖνι δουλεύει ὁ οἶκος καὶ παραχωρήσῃ ἐκείνῳ τὴν δουλείαν, ζήτησιν οὐκ ἔχει. (N. 6 § 3 Πανδ. 8. 4 (*communis praediorum*)).

M. Ἐάν τις πωλῶν οἰκίαν εἴπῃ εἰς τὸν ἀγροράστην γενικῶς, ὅτι ἡ οἰκία ὑπόκειται εἰς δουλείαν, δὲν ἀναγκάζεται νὰ παραδῶσῃ αὐτὴν ἐλευθέρῳ δουλείας· ὅθεν καὶ ἂν δὲν ἐδούλωσεν αὐτὴν δύναται νὰ ἐπιβάλῃ δουλείαν, πρὸ τῆς παραδόσεως ὅμως, ἵνα δουλεύῃ ἢ εἰς τοῦ πωλητοῦ ἢ εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν. Ἐάν δὲ ὁ πωλητὴς εἴπῃ ἰδικῶς ὅτι ἡ οἰκία δουλεύει εἰς τὸν δεῖναι καὶ παραχωρήσῃ εἰς ἐκεῖνον τὴν δουλείαν, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν.

120. Τὸ μὴ ἐξεῖναι τινι καπνὸν ἀπὸ δεψίου ἢ καπνοδόχου βαλανερίου ἐπιπέμπειν τῷ γείτονι ἢ κόπρον ἢ ὕδωρ ῥίπτειν εἰς δουλείας ἐστίν. (1) (N. 8 § 5 Πανδ. 8. 5 (*si serv. vindicetur*). Βασ. LVIII. 5. 8).

M. Τὸ νὰ μὴ δύναται τις νὰ εἰσπέμπῃ πρὸς τὸν γείτονα καπνὸν ἐκ τοῦ μαγειρείου ἢ τῆς καπνοδόχου τοῦ λουτροῦ ἢ νὰ ῥίπτῃ κοπρίαν ἢ ὕδωρ τοῦτο δουλείας εἶδος εἶναι.

121. Ἐάν χρεωστῶ σε· δουλείαν τοῦ μὴ κτίσαι καὶ κτίσω καὶ παρέλθῃ χρόνος, ἀναιρεῖται σοι ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία διὰ τὸν χρόνον. (N. 4 § 29 Πανδ. 41. 3 (*de usurpat. et usucap.*). Βασιλ. L. 3. 4).

M. Ἐάν σοι χρεωστῶ δουλείαν τοῦ νὰ μὴ οἰκοδομῶ καὶ ὅμως οἰκοδομήσω καὶ παρέλθῃ ὁ χρόνος, ἀναιρεῖται ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία σου διὰ τοῦ χρόνου.

122. Ἐάν χρεωστῆς μοι τοιαύτην δουλείαν, ὥστε μὴ ἐξεῖναι σε εἰς ὕψος αἶρειν τὴν σὴν οἰκίαν, ἵνα μὴ ἐμποδίσῃς τῷ φωτὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας, ὅπερ διὰ τῶν θυρίδων τῶν ἐμῶν ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ ἐχορηγεῖτό μοι, ἐγὼ δὲ ἐποφειλόμενος τὴν δουλείαν ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη ἥλωσα τὰς ἐμάς θυρίδας ἢ ἀνωκοδόμησα αὐτάς, τουτέστιν ἔφραξα καὶ ἔμεινε τοῦτο τὸ σχῆμα ἐπὶ τῶν εἰρημένων χρόνων, τῆνικαῦτα διαφθείρεται τὸ τῆς δουλείας δίκαιον, ἥνικα ὕψωσας σὺ τὴν σὴν οἰκίαν καὶ ἔμεινεν αὕτη εἰς

(1) Ὡς ὑπὸ τὴν § 71 ἐσημειώθη, καπνοῦ ἐλαφροῦ, οἷος τοῦ ἀπὸ ἐστίας, ἐπιτρέπεται ἐκπομπὴ εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα. Ὡς δ' ἀπαιτεῖται δουλεία πρὸς ἐκπομπὴν καπνοῦ πέραν τοῦ μέτρου, οὕτως εἰς ἄλλου ἀπαιτεῖται δουλεία (ἀντίθετος) πρὸς μὴ ἐκπομπὴν καὶ τοῦ ἀπὸ ἐστίας καπνοῦ.

ὡς ἀχθεῖσα χρόνον δεκαετῇ ἢ εἰκοσαετῇ. Ἰδοὺ γὰρ ἀνταῦθα, ἐγὼ τῇ δουλείᾳ οὐκ ἐχρησάμην, ἐν τῷ πεπραγμένῳ ἔχριν τὰς θυρίδας, καὶ σὺ σαυτῷ περιποιήσας τὴν ἐλευθερίαν τῷ ἀνυψώ-
σαι σε· διὸ ἀπώλετό μοι ἡ δουλεία. Εἰ μέντοιγε ἐμοῦ κεκλει-
σμένας ἔχοντος τὰς θυρίδας ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, οὐδὲν ὑπὸ σπύ-
ργοναι καὶνότερον, τούτεστιν οὐκ ἀνυψώσας τὸν σὸν οἶκον,
ἀεὶραις μοι ἔστιν ἡ δουλεία· καὶ ἐὰν ἀνοιξῶ τὰς θυρίδας μετὰ
δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις ἀνυψῶσαι, δύναιαί σε κω-
λύειν διὰ τὸ προσόν μοι δίκατον. (Ν. 6 πρ. Πανδ. 8. 2 (de
pign. praediorum urbanorum). Βασ. LVIII. 2. 6).

Μ. Ἐὰν μοι χρεωστῇς τοιαύτην δουλείαν, ὥστε νὰ μὴ δύνασαι νὰ ὤψοις
τὴν οἰκίαν σου, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίσῃς τὸ φῶς τῆς ἐμῆς οἰκίας, τὸ ἐμ-
βαίνειν εἰς αὐτὴν διὰ τῶν παραθύρων μου, ἐγὼ δὲ ἔχων τὴν δουλείαν ἐκέρ-
ρασα τὰ παράθυρά μου δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη ἢ ἀνωκοδόμησα αὐτά, τούτεστιν
ᾤκησα καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο διέμεινε κατὰ τὰ προεχθέντα ἔτη, τότε ἀναι-
ρήτοις τῆς δουλείας τὸ δικαίωμα, ὅτε σὺ ὤψωσας τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐμείναι
αὐτῇ ὤψωμένη δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη· διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἐγὼ δὲν
ἠτοίμασα χρῆσιν τῆς δουλείας, ὡς ἔχων τὰ παράθυρα πεπραγμένα, καὶ σὺ
διὰ τῆς ἀνυψώσεως ὠκειοποιήσῃς τὴν ἐλευθερίαν· διὸ ἀπώλεσα τὴν δουλείαν.
Εἰ δὲ ἐμοῦ ἔχοντος τὰ παράθυρα κεκλεισμένα ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, σὺ δὲν
ᾤκησάμενος, ἤτοι δὲν ὤψωσας τὴν οἰκίαν σου, ἡ δουλεία μου μένει ἀκεί-
ραι· καὶ ἐὰν ἀνοιξῶ τὰ παράθυρα μετὰ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις
νὰ ἀνυψώσῃς, δύναιαί νὰ σε ἐμποδίσω διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς ἐμὲ δικαίωμα.

Ν. Ἐπὶ τῶν ἀστικῶν δουλειῶν, ὅσον τῆς δουλείας τοῦ μὴ ἀνυψοῦν, τοῦ
μὴ βλέπειν τὸ φῶς, τοῦ ἐμβάλλειν δοκὸν, τὴν ἀπόσβεσιν δὲν ἐπιφέρει μόνη
ἡ ἐκ μέρους τοῦ δικαιοῦχου ἀπόφραξις τῶν παραθύρων ἢ τῆς δοκοῦ ἢ ἐκ-
βολῆς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ νάνοικοδόμησθαι τὸ δουλεύον κτῆμα ἢ νὰ φραγθῇ
ἢ ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῆς δοκοῦ. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγροτικῶν μόνη ἢ ἐπὶ τὸν ὠρι-
σμένον χρόνον ἀχρησία τῆς δουλείας καταργεῖ αὐτήν, μὴ ἀπαιτουμένης χρε-
ωτικῆς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτῆματος. Α. Π. 298
τοῦ 1868.—Ὁ τῆς παραγραφῆς χρόνος ἀρνητικῆς δουλείας ἀρχεται κατὰ
τὰς περὶ χρησιμτικῆς διατάξεις τοῦ Ῥωμ. Δικαίου ἐξ ὅτου, ἐπιχειρήσας
ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δουλεύοντος κτῆματος πράξιν τινα παρακωλυτικὴν τῆς
ἐλευθερίας τῆς δουλείας, ἀναγκασθῇ ὑπὸ τοῦ ἀξιοῦντος αὐτὴν γείτονος.
Α. Π. 362 τοῦ 1894. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ὅπως ἀποκτηθῇ δουλεία διὰ
χρησιμτικῆς, ἀνάγκη ὅπως αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν δουλείαν πράξεις γίνωνται
ἀνεπιλήπτως (ἤτοι οὔτε βία, οὔτε δόλη, οὔτε κατὰ πείρακλῆσιν). Α. Π.
124 τοῦ 1861, 282 τοῦ 1869, 167 τοῦ 1898.

123. Ἐὰν παραχωρήθῃ μοι δουλεία, ὥστε ἐξεῖναι μοι τὰς
ἐμὰς δοκοὺς τοῖς σοῖς ἐπιτιθέναί οἴκοις καὶ τὸν σὸν βαρύνειν
τοῖχον· εἴτα ἐπεθέμην τὸν σὸν τρυπήσας τοῖχον ἐκτὶ τὰς ἐμὰς
δοκοὺς, ἀφειλόμην δὲ μετὰ ταῦτα καὶ δεκαετίαν ἔμεινα μὴ ἀπο-
τιθέμενος ἐν ταῖς γενομέναις ὁπαῖς τὰς ἐμὰς δοκοὺς· εἰ μὲν
ἔμειναν αἱ ὁπαὶ οὕτως ἀνεωγμένα, ὥστερ καὶ ἦσαν, ὅτε ἐλάμ-

θανον τὰς ἐμὰς δοκοὺς, οὐδὲ εἰς σοι χρόνος περιποιήσῃ ἐλευθερίαν· εἰ δὲ ἐμοῦ τὰς δοκοὺς ἀρελομένου σὺ τὰς ὁπὰς ἐφραξῇ καὶ ἀνωκοδόμησας αὐτὰς καὶ μεθ' ὃ ἀνωκοδόμησας, δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη παρήλθον, προσεγένετό μοι ἡ ἐλευθερία· διὰ τῆς χρήσεως γὰρ ἔλαβε τὴν δεσποτείαν ταύτην, ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀνοικοδομηθείσας ἔχων τὰς ὁπὰς. Εἰ δὲ μηδὲν ἐποίησας κακινότερον, ἀλλ' εἰσας τὰς ἐπὶ σχήματι, σώζεται μοι διὰ παντός τὸ τῆς δουλείας δίκαιον· καὶ βουλευθέντι μοι τυχόν μετὰ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη πάλιν ἀποτίθεσθαι τὰς δοκοὺς κατὰ τὸν σὸν τοῖχον ἐν ταῖς αὐταῖς ὁπαῖς, οὐδὲν ἐναντιωθήσεται διὰ τὸ μηκτήσασθαι σε ἐλευθερίαν ἐκ τοῦ χρησθαι. (N. 6 § 1 Πανδ. 8. 2 (de servit. praediorum urbanorum). Βασ. LVIII. 2. 6).

M. Ἐάν μοι παραχωρηθῇ δουλεία τοῦ νὰ δύναμαι νὰ ἐπιβίωσω τὰς δοκοὺς μου εἰς τὰ οἰκήματά σου καὶ νὰ βαρύνω τὸν τοῖχόν σου· ἐπειτα τῆς πῆσας τὸν τοῖχόν σου ἐπέθηκα ἐκεῖ τὰς δοκοὺς μου, μετὰ δὲ ταῦτα ἀφῆκα αὐτὰς καὶ ἔμειναν δέκα ἔτη χωρὶς νὰ ἐπιβίωσω τὰς δοκοὺς μου εἰς τὰς ἀνοικυθείσας ὁπὰς· εἰ μὲν αἱ ὁπαὶ ἔμειναν οὕτως ἀνοικυμένας, ὥς ἦσαν, οὐδὲ ἀπέσφραξα τὰς δοκοὺς μου, οὐδεὶς χρόνος οὐ ἀπαλλάσσει τῆς δουλείας· εἰ δὲ ἄλλα ἀποσφράξαντος ἐμοῦ τὰς δοκοὺς, σὺ ἐφραξας καὶ ἔκτισας τὰς ὁπὰς καὶ μετὰ τὴν κτίσιν ταύτην παρήλθον δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, προσεπέντησας τὴν ἐλευθερίαν· διότι ἔλαβες τὴν κυριότητα ταύτην διὰ τῆς χρήσεως, ἔχων ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὰς ὁπὰς ἐκτισμένας. Εἰ δὲ οὐδὲν μετέβαλες, ἀλλ' ἀφῆκας αὐτὰς ὥς ἦσαν, διατηρῶ διὰ παντός τῆς δουλείας τὸ δίκαιόν μου· καὶ ἂν τυχόν βελήσω μετὰ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη νὰ ἐπιβίωσω τὰς δοκοὺς μου πρὸς τὸν τοῖχόν σου εἰς τὰς αὐτὰς ὁπὰς, οὐδὲν μοι ἐναντιοῦται· διότι σὺ δὲν ἀπέβαλες τῆς δουλείας διὰ τῆς χρήσεως.

124. Τῆς ἐπὶ τάφον ἀγοῦσης ὁδοῦ οὐδέποτε ἡ δουλεία τῇ τοῦ χρόνου παραδρομῇ ἐκ τοῦ μὴ χρησθαι φθείρεται. N. 4 Πανδ. 8. 6 (queminadmodum servitutis amitt.). Βασ. LVIII. 6. 4).

M. Τῆς εἰς τάφον φερούσης ὁδοῦ ἡ δουλεία οὐδέποτε ἀναιρεῖται παρέρχον- μένου τοῦ χρόνου διὰ τὴν μὴ χρῆσιν αὐτῆς.

N. Ἡ δουλεία οἰκήσεως ἢ καμάτου κτηνῶν καὶ ἡ δουλεία μονοπατίου εἰς τάφον εἰσιν ἀπαράγραπτοι. A. Π. 17 τοῦ 1861 καὶ ἔτεροι ἀποφάσεις. Προσθετίον μάλιστα, ὅτι ὁ νόμος 12 Πανδ. ἐν πρ. (11. 7) ἀποχρεῖ τὸν γείτονα νὰ χρημίσθωσιν παρόδον εἰς τὸν τάφον, μὴ ὑπαρχούσης τοιαύτης. Ἐπειδὴ δὲ οὗτ' ἐκ λόγων θεσπεσιαστικῶν ἐπῆλθαν, οὔτε ἐξαίρεσιν καθιέρωσεν ὑπὲρ τῶν τάφων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ μὴ ἀποβαίνωσι παντελῶς ἀχρηστοὶ τῶ κυρίῳ αὐτῶν τὰ ἀκίνητα διὰ τὴν ἐλλειψὶν εἰσόδου, ἡ ἐμμενῆς δὲ τῆς ἀνάγκης ὑπαγορεύει τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐπέκτασιν τοῦ νόμου τούτου καὶ εἰς ἄλλα διμοῖα ὑμέματα, ὥς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν νόμων 14 § 1 Πανδ. (8. 6), 10 Π. (8. 3) καὶ 16 § 1 (83. 2), ἐπεὶ οὕτως ἐπέκτεινεται ἡ διάταξις αὕτη καὶ εἰς ἄλλα διμοῖα ὑμέματα. A. Π. 17 τοῦ 1861.

125. Ὅστις χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς καταπεμφθείσης τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως πολλὰς ῥύμας ἢ μέρη τούτων τοῖς ἰδίοις

ἀναγράφει οἴκοις ἢ καταχρήσεται ταῖς στοαῖς εἰς οἰκίαν χρῆσιν ἀγέλων, ἀναμφισότητως τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδώσει· (N. 20 Κωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 19).

Μ. Ὅστις ἄνευ βασιλικῆς ἀδείας σταλείῃς πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῆς πόλεως περιγράψει εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ εἰκήματα πολλὰς στενωποὺς ἢ μέρη αὐτῶν ἢ καταχρησθῇ τὰς στοὰς λαμβάνων αὐτὰς εἰς ἴδιαν χρῆσιν, ἀδιαφιλονεικῶς ἐποδίδει τὰ ἀρχαῖα δικαιώματα εἰς τὴν πόλιν.

126. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἐπὶ τῶν μὴ κεχορηγμένων διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραδρομῆς ἐπὶ μὲν τῶν παρόντων δεκαετίᾳ, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπόντων εἰκοσαετία ἀπόλλυται. (N. 14 Κωδ. 3. 34 (de servitute et aqua). Βασ. LVIII. 7 10. N. 16 § 1 Κωδ. 3. 33 (de usufructu). Βασ. XVI. 8. 30. Ῥωμαῖ κεφ. 31 § 3. 8).

Μ. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἀπόλλυται διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τῆς ἀχρησίας ἐπὶ μὲν παρόντων μετὰ δεκαετίαν, ἐπὶ δὲ ἀπόντων μετὰ εἰκοσαετίαν.

N. *18e § 122.

127. Οὐκ ἔστι κακῇ πίστει νομεὺς ὁ δεδωκὼς τὸ τίμημα. (N. 126 πρ. Πανθ. 50. 47 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 126).

Μ. Ὁ καταδελὼν τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεύς.

128. Ὁ καλῇ πίστει μὲν ἀγοράσας, μετὰ δὲ τὸ γινῶναι τοῦτο εἶναι ἀλλότριον κτίσας ἐν αὐτῷ, τὰ μὲν δαπανήματα οὐκ ἀπαιτεῖ, συγχωρεῖται δὲ τοῦ ἐδάφους περιελεῖν τὸ οἰκοδόμημα δίχα ἡμέρας τοῦ δεσπότου τοῦ ἐδάφους. (*) (N. 37 Πανθ. 6. 1 (de rei vindicatione). Βασ. XV. 1. 37).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἐν εἰδήσει ἀγοράζων πρᾶγμα ἀλλότριον, κακῇ πίστει νομεύς κυρίως κατονομάζεται καὶ τοὺς καρποὺς πάντας, οὓς ἔτθασε λαβεῖν ἐκ τοῦ πράγματος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσους μὲν οὐκ ἔδυνάθη λαβεῖν, ὁ δὲ ἀληθὲς δεσπότης τοῦ πράγματος κερδήσαι ἠδύνατο, ἀπεκαθίσταται μετὰ τοῦ πράγματος τῷ ἀληθεῖ δεσπότη αὐτοῦ κινουντι καὶ ἐκνικουντι αὐτῷ· οὐ πάντοτε ὁ διδὼς τίμημα καὶ ὁ ἀγοράζων ἐν εἰδήσει ἀλλότριον, κακῇ πίστει νομεύς τελείως ἐστίν· ἐάν γάρ τις ἔχων πολλοὺς δανειστὰς καὶ βουλόμενος περιγράψαι αὐτοὺς, πωλήσῃ μοι τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, γινώσκοντι διὰ περιγραφῆς τῶν δανειστών αὐτοῦ τὴν τοῦ πράγματος διαπρασιν γίνεσθαι, οὐ λέγομαι τελείως κακῇ πίστει νομεύς, ἀλλὰ κατὰ τὴν μὲν ὥς τοιοῦτος νομεύς καταδελῃπτομαι, ἐν ἑτέροις δὲ ὁλλυπομαι. Εἰ δὲ ἔλθοιεν οἱ δανεισταὶ τοῦ τῷ πράγματι μοι πεπρακέντος καὶ ἀποσπῶσιν αὐτὸ ἐξ ἐμοῦ, οὐ πάντας τοὺς καρποὺς οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος ἔλαβον ἢ λαβεῖν ἐκείνους ἠδύνατο, σὺν τῷ πράγματι πρὸς αὐτοὺς ἀποκαταστήσαι ἀναγκασθήσομαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πράξεως ἡρτημένους (τυχὼν γὰρ τὸ πιπραγμένον ἀμπελὼν ἦν καὶ τοὺς καρποὺς κατ' ἐκείνον τὸν

Μ. Ὁ ἀγοράσας μὲν καλῇ πίστει ἄλλ' ἀγροῦ περιῆλθεν εἰς γυνῶν αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἀλλότριον κτίσας εἰς αὐτό, πᾶς μὲν δαπάνας δὲν ἀπαιτῆν ἐπιτρέπεται οὐχ ἥττον αὐτῷ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ εἰκοδομημα ἀπὸ τοῦ εἰδομένου ἀνευ ζημίας τοῦ κυρίου τοῦ τόπου.

129. Ἐὰν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀγνοῶν τις καλῇ πίστει ἀγοράσας σπείρῃ ἢ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, χρή τὸν δικαστὴν μὴ ὡς ἐτυχὴν ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας σκοπεῖν· τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ἐὰν ὁ ἀληθὴς δεσπότης τοῦ ἀγροῦ εὐποροῦν τὰ αὐτὰ ἐμελλε ποιεῖν καὶ εἰκοδομεῖν ἢ γεωργεῖν τὸν ἀγρὸν, καταδικάζειν αὐτὸν δοῦναι τὴν γενομένην δαπάνην καὶ αὐτῷ τὸν ἀγρὸν ἀναλαβεῖν· τούτέστιν εἰς εἴ τι βελτίων ἐγένετο ἑαγρῶς, εἰς τὸ δαπάνημα αὐτὸν καταδικάζειν· ταῦτα μὲν οὖν, εἰ εὐποροῦν ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἐμελλε ταῦτα ποιεῖν· εἰ δὲ τυχὴν πίνης ὦν οὐκ ἐδούλετο ταῦτα ποιεῖν, ἀρκεῖ τῷ καλῇ πίστει νομῶμένῳ τὸν ἀγρὸν διχα βλάβης τοῦ ἀγροῦ περιελεῖν πάντα ὅσα ἐποίησεν, εἰ μὴ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης ἐτοιμῶς ἔχει δοῦναι τῷ νομῶμένῳ ὅσα μέλλει λαμβάνειν μετὰ τὸ καταλυθῆναι τὸ εἰκοδομημα τὰς ὕλας πιπράσκων. Τὰς δὲ αἰτίας οὕτω χρή σκοπεῖν· τυχὴν εἰ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης πράσιμον αὐτὸν ἔχει, ὡς μέλλει πωλεῖν αὐτόν· τότε γὰρ οὐ συγχωρεῖται, κἂν ἄπορός ἐστιν, μόνῃ τὴν τῶν ὕλων παρέχειν διατίμησιν, ἀλλ' εἰς εἴ τι βελτίων γέγονεν ὁ ἀγρῶς, καταδικάζεται. (N. 38 Πανθ. β. 1 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 38).

Μ. Ἐὰν ἀγνοῶν τις ἀγοράσῃ καλῇ πίστει ἀλλότριον ἀγρὸν καὶ σπείρῃ ἢ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, ἀρκεῖ τῷ δικαστῇ νὰ μὴ ἀποφαίνηται, ἀλλὰ νὰ ἐρευνᾷ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας· καὶ τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ὥστε ἐὰν ὁ ἀληθὴς κύριος τοῦ ἀγροῦ, πλούσιος ὦν, ἐμελλε νὰ πράξῃ τὰ αὐτὰ, δηλονότι νὰ εἰκοδομήσῃ ἢ γεωργήσῃ τὸν ἀγρὸν, νὰ ἐπιτρέπῃ αὐτῷ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἀγρὸν, ἀλλὰ νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτόν εἰς ἀπένδοσιν τῆς γενομένης δαπάνης, τούτέστι νὰ καταδικάζῃ αὐτόν εἰς τὴν δαπάνην, καθ' ὅσον ὁ ἀγρῶς ἐβελτιώθη δι' αὐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν, ἂν ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ, πλούσιος ὦν, ἐμελλε νὰ ποιῇ τὰ αὐτὰ· ἂν δὲ, πτωχὸς ὦν, δὲν ἤθελε νὰ ποιῇ ταῦτα, ἀρκεῖ εἰς τὸν καλῇ πίστει νομῶμενον τὸν ἀγρὸν νὰ ἀφαιρέσῃ ὅλα ὅσα ἐποίησεν ἀνευ βλάβης τοῦ ἀγροῦ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ κύριος τοῦ

καιρὸν κρεμαμένους εἶχεν ἐν αὐτῷ) ἀποκαταστήσῃ καταδικασθῆσμαι· αὐτὸν μόνον δὲ τούτους, ἀλλὰ καὶ οὓς λαβεῖν ἔπρεπε μετὰ τὸ κατ' ἐμοῦ κινήσας τοὺς δανειστάς· περὶ τοῦ προθέντος μοι, τοὺς δὲ ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ κερδανῶν· ὥστε οὖν καὶ κακῇ πίστει νομᾶς εἰμὶ κἂν τὸ τιμῆμα δίδακα, καὶ καλῶς· καθὼς μὲν γὰρ ὁ πωλὼν μοι δεσπότης ἐτόγγχευε καὶ ἀλλότριον οὐκ ἦν μοι τελείως τὸ πιπρασκόμενον, δύναιμαι κερδαίνειν τοὺς ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ· καθὼς δὲ ἡπιστάμενη γίνεσθαι τὴν πρᾶσιν πρὸς περιγραφήν τῶν δανειστών τοῦ πωλοῦντός μοι, ὡς κακῇ πίστει νομᾶς κατακρίνομαι.

ἀγροῦ ἔχει ἔτοιμος νὰ δώσῃ εἰς τὸν νεμόμενον αὐτὸν ὅσα μέλλει νὰ λάβῃ κατὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ οἰκοδομήματος πωλῶν τὸ ὑλικόν. Τὰς δὲ αἰτίας ἐκείλαι νὰ ἐξετάζῃ οὕτως· ἐάν τοῦ ἀγροῦ ὁ κύριος προσρῖξῃ αὐτὸν εἰς πώλησιν, καὶ μέλλῃ νὰ πωλήσῃ αὐτόν· διότι τότε δὲν συγχωρεῖται, καὶ πτωχὸς ἐάν τύχῃ, νὰ δώσῃ μόνον τοῦ ὑλικοῦ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καταδικάζεται καθ' ὅσον ὁ ἀγρὸς ἐδελετώθη.

180. Ὁ βουλόμενος πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου οἰκοδομεῖν ἐν ᾧ καταβλάπτει τὸν τούτου δεσπότην, κωλύεται ἐξ αὐτοῦ (1) (N. 14 § 1 Κωδ. 3 34 (de servit.). Βασ. LVII. 7. 11).

M. Ὁ θείων νὰ κτίσῃ πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου, ἐνθα βλάπτει τὸν κύριον αὐτοῦ, ἐμποδίζεται.

181. Ἐάν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς μὴ χρησάμενος τῇ τοῦ ἀγροῦ μου δουλείᾳ πωλήσῃ αὐτὸν ἑτέρῳ, ψηφίζεται τὰ πέντε ἔτη τῷ ἀγοραστῇ, ἵνα ἐκεῖνος, ἐάν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς ἄλλους μὴ χρησῇ τῇ δουλείᾳ, ἐκπέσῃ αὐτῆς· εἰς μὲν γὰρ τὸ κτήσασθαι ἐλευθερίαν τῆς δουλείας τὸν αὐτὸν ἀπαιτούμεν εἶναι παρ' ὅλον τὸν νόμιμον καιρόν· εἰς δὲ τὸ ἀπολέσαι διὰ τῆς ἀχρησίας ἀρκούμεθα, τὸ μὴδὲ χρῆσασθαι καὶ μόνον παρ' ὅλον τὸν τοῦ νόμου καιρὸν καὶ οὐ περιεργαζόμεθα, εἴτε εἰς εἴτε εἰς πλείους εἰσὶν οἱ μὴ χρησάμενοι· (N. 2 § 20 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). N. 5 πρ. N. 14 § 1 N. 15 § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temp. praescrip.). N. 76 § 1 Πανδ. 18. 1 (de contrah. empt.). N. 18 § 1 Πανδ. 18. 6 (quemadmodum servitutes amitt.). N. 13 § 4 Πανδ. 41. 2 (de acquir. poss.). N. 14 § 1 Πανδ. 41. 3) de usurp. et usuc.). § 13 Εἰς. 2. 6 (de usucap.).

M. Ἐάν μὴ μεταχειρισθῇς πέντε ἔτη τοῦ ἀγροῦ μου τὴν δουλείαν πωλήσῃ αὐτὸν εἰς ἄλλον, τὰ πέντε ἔτη προσλογίζονται εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ὥστε ἐάν αὐτὸς δὲν μεταχειρισθῇ τὴν δουλείαν ἄλλα πέντε ἔτη, νὰ ἐκπίσῃ τοῦ δικαιώματος αὐτῆς· διότι εἰς κτήσιν μὲν ἐλευθερίας καὶ ἀπαλλαγῇ δουλείας ἀπαιτεῖται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον· εἰς ἀπώλειαν δὲ αὐτῆς δι' ἀχρησίας ἀρκεῖ καὶ τὸ νὰ μὴ γίνῃ καὶ μόνον χρῆσθαι καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον, καὶ δὲν περιεργαζόμεθα, εἴτε εἰς εἴτε πλείότεροι εἶναι οἱ μὴ μεταχειρισθέντες.

182. Ἐνῖνα δημοσία ὁδὸς ἢ σιαιομοῦ συμβεβηκτός ἢ ἐπικλύσαντος αὐτὴν ποταμοῦ ἀπόλλυται, ὁ πληριάζων δεσπότης ἀνγκιμάζεται παρίχεῖν τὴν δημοσίαν ὁδὸν διὰ τῶν ἰδίων τό-

[1] Ἡ διαταξὶς αὕτη ὑποθέτει ἀλώνιον πρὸ πολλῶν ἔτη ἐνιαυτῶν κατασκευασθὲν καὶ ἐργαζόμενον καὶ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ ἀνεμομύλων· ἀλλ' ἡ νῦν ἰσχὺς αὐτῆς ἀμφίβολος κατ' Οἰκονομίδην (Στοιχεῖα Ἰστορ. Δικαίου β' σελ. 128 σημ. 6).

πων. (1) (N. 14 § 1 Πανδ. 8. 6 (quemadmodum servitutes amittantur). Βασ. LVIII. 6. 15.

Μ. *Όταν δημοσία ἔδωκε ἀπολεσθῇ ἢ ἐκ σεισμοῦ ἢ διὰ τὴν ἐκκαίριον ποταμοῦ, ὁ πλησιέστερος κύριος ἀναγκάζεται νὰ παρέχῃ δίοδον διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τόπων, καθιστάς οὕτως αὐτὴν δημοσίαν ἔδωκε.

Ν. *Ότε ἡ δημοσία ἔδωκε ἀπώλετο ἐκ τυχαίου συμβάντος (οἷον σεισμοῦ κτλ.), ὁ γειτονεύων ἰδιοκτητὴς ἀναγκάζεται παρέχειν τὴν δημοσίαν ἔδωκε διὰ τῶν ἰδίων τόπων. Κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τάφου πανταχόθεν περικεκλεισμένου ὑπὸ ἀλλοτριῶν κτημάτων. Α. Π. 19 τοῦ 1880. ("18e καὶ § 121).

133. Πάντα τὰ γερσαῖα, τὰ θαλάττια, τὰ ἀναέρια ζῶα τῶν λαμβανόντων γίνεται μετὰ καὶ ὧν τίκτουσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (N. 1 § 1 N. 2 N. 3 πρ. Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 1-3. N. 30 § 4· N. 44 Πανδ. αὐτέθι. N. 1 § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione).

Μ. *Όλα τὰ γερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἀναέρια ζῶα, καὶ τὰ ὑπὸ τούτων γεννώμενα γίνονται τῶν πρώτων ἐπιλαμβάνοντων· διότι τὸ εἰς εὐδέναν ἀνέκον γίνεται ἀεὶποτε τοῦ πρώτου ἐπιλαμβάνοντος.

134. Νῆσος ἐν θαλάττῃ φεομένη τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμία, εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ φυῇ τοῖς ἐν ἑκατέρᾳ ὄχθῃ κειτημένοις κατὰ μέρος τῆς πλατύτητος διοίσει· εἰ δὲ τῷ

(1) *Η δίκη αὐτὴ Ἀρμενοπούλου ἰσχύει μὲν, ἀλλὰ δεῖον νὰ συναρῇ μετὰ πρὸς τὸ 17 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ δεῖον νὰ ποδευθῇ πρὸς τὸν κόντος ἢ ἀνάγκη καὶ νὰ ποζημιωθῇ πρῶτον ὁ ἰδιοκτητὴς. Σημειωτέον ὅτι παρ' ἡμῶν συχνότατα καταλαμβάνονται ἰδιοκτησίαι ἀνευ προτίτης ἀποζημιώσεως, εἰ δὲ κύριοι αὐτῶν προσφεύγουσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔστιν τοῦμιν ἀποζημιῶσιν μετὰ τοῦ διαφέροντος· καὶ δίκαιον μὲν τοῦτο, διότι δύνανται οὗτοι ἀποδεχόμενοι τὴν ἀφαίρεσιν ν' ἀξιῶσιν, ἢ* ὅσον καλοῦστέρεσιν ἢ κατεπὸλῃ, τὴν ἀπαίτησιν τοῦ διαφέροντος· ἀλλ' οὐκ ἔστιν δυνάμει διὰ τὸ ἀκυρον τῆς καταλήψεως καὶ νὰ αἰτήσων τὴν ἀνάντησιν τῇ νομῇ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν.— Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ Συντ. (ἀρθρ. 7) ὁρίσθη, ὅτι διὰ τὴν δημοσίαν ἀνάγκην δύναται νὰ στερηθῇ τις τῇ ἰδιοκτησίᾳ αὐτοῦ προηγουμένη ἀποζημιώσεως. Ἀνάγκη δὲ προφανὴς ἦν νὰ ψηφισθῇ νόμος ὁρίζων τότε ὑπάρχει δημοσία ἀνάγκη καὶ τίνι τρόπῳ ἀποδεικνύεται ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς· ἀλλ' ἔως τοῦ νῦν τοιοῦτος μὲν γενικὸς νόμος δὲν ἐψηφίσθη, ἐψηφίσθησαν δ' ὅμως ἑνιοὶ εἰδικοί νόμοι, ὁρίζοντες περιπτώσεις τινάς, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπώλωση τῆς ἰδιοκτησίας χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, οἷον ὁ Νόμος Α'ΧΙΒ' τοῦ 1887 περὶ ἀπώλ. κτημάτων πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων δημοσίας ἀφελείας, ὁ Νόμος Α'ΞΗ' τοῦ 1889 περὶ καταρτισμοῦ πεδίων πρὸς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καὶ ὁ Νόμος ΒΡΕΧ' τοῦ 1893 περὶ συντηρήσεως ἢ ἀνευρέσεως ἀρχαιοτήτων. ("18e καὶ *Εγχειρίδιόν μου Συνταγματικῆς Δικαίου δ' ἐκδ. σελ. 459).

πλησιάζει, αὐτοῦ ἔσται· (1) (N. 7 § 3 Πανδ. 41. 1 (de adquirendo rerum dominiū). Βασ. L. 1. 6).

Μ. Νῆσος ἀναφυομένη ἐν θαλάσσῃ γίνεται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Νῆσος ποταμία, εἴαν ἀναφυῇ ἐν τῇ μέσῃ, ἀνήκει εἰς τοὺς κτήτορας καὶ τῶν δύο ἔχων κατ' ἀναλογίαν τῆς πλατυότητος· εἰ δὲ πλησιάζει εἰς τὸν ἕνα αὐτῶν, ἐκ τὴν κυριότητα αὐτοῦ περιέρχεται.

135. Ὁ ἐν αἰγιαλῷ κτιζὼν δεσπόζει τοῦ κτισθέντος· ὁ δὲ ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ κτιζὼν οὐ δεσπόζει αὐτοῦ. Αἰγιαλὸς ἔστι τόπος μέχρις οὗ τὸ χειμέριον κύμα ἔξεισιν· ὥστε οὐκ ἂν τῇ θέρῃ μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων τὸν αἰγιαλὸν ὀρίζομεθα. (2) (N. 14 πρ. N. 15 Πανδ. 41. 1 (de adq. rerum dominiū). Βασ. L. 1. 13 καὶ 14. N. 30 § 4. N. 50 Πανδ. αὐτόθι. N. 6 πρ. N. 40 Πανδ. 1. 8 (de divisione rerum). N. 2 § 8. N. 3 § 4 Πανδ. 43.8 (ne quid in loco publico).

Μ. Ὁ κτιζὼν ἐν αἰγιαλῷ κυριεύει τὸ κτισθὲν· ὁ δὲ κτιζὼν ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ δὲν κυριεύει τὸ κτίριον. Αἰγιαλὸς δὲ εἶναι τόπος μέχρις οὗ ἐκχειλίζει τὸ κύμα τοῦ χειμῶνος· οὐκ ἂν κατὰ τὸ θέρος μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων προσδιορίζομεν τὸν αἰγιαλόν.

136. Ἐάν τινες ὁπουδῇποτε διὰ προσχώσεως προσκτήσωνται γῆν δεσπόται αὐτῆς γίνονται· (3) (N. 3 Κωδ. 7. 41 (de alluvionibus). Βασ. L. 16. 3).

Μ. Ἐάν τινες ὁπουδῇποτε προσαποκτήσωσι γῆν διὰ προσχώσεως, γίνονται κύριοι αὐτῆς.

137. Ὅριζομεν τοὺς ἐπὶ νοῦν βαλλομένους ἐν ἀροσίμοις τοποῖς καινῶν οἰκήσεων κατασκευήν, εἰ μὲν ἡ ἀρθονία παρέχει, ὅσοι τόξου βολῆς ἐκ τῶν γειτόνων ὀρίων μετρεῖσθαι τὸ διάστημα τῆς νέας κατασκευῆς. Εἰ δὲ οὐ χαρίζεται δι' ἐνδείαν ἀρθονίας τοσοῦτον μέτρον ἢ χώρα τῇ διαστάματι, μετρεῖσθαι καὶ μιᾷ τόξου βολῇ· ἐντὸς δὲ τοῦ ὁρισμένου ὀρίσματος οὐδεὶς παρέχεται ἄδεια τῆς τοιαύτης τῶν οἰκήσεων νεοσυργίας.

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὅσοι διανοοῦνται νὰ κατασκευάσωσι νέα οἰκήματα ἐν γεωργησίμοις τοποῖς, εἰ μὲν ἡ εὐρυχωρία συγχωρεῖ αὐτοῖς, μετρεῖσι τὴν ἀπόστασιν τοῦ νέου κτιρίου διὰ δύο βολῶν τόξου ἐκ τῶν τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὁ τόπος δι' ἑλλειψιν εὐρυχωρίας δὲν παρέχει τοσοῦτον μέτρον εἰς ἀπόστασιν, ἐπιτρέπεται νὰ μετρώσι καὶ διὰ μιᾶς βολῆς τόξου· ἐντὸς δὲ τῆς ὁρισμένης ἀποστάσεως οὐδεὶς ἔχει ἄδειαν νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινοσυργίης οἰκήματα.

(1) Ἡ παράγραφος 134 τοῦ παρόντος τίτλου εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ § 30 τοῦ τίτλου α'.

(2) Καὶ ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι αὐτὴ αὐτοτάτη ἡ § 28 τίτλου Δ' παρόντος βιβλίου.

(3) Ὁμοίως καὶ αὕτη ἡ παράγραφος εἶναι αὐτὴ ἡ § 29 τίτλου Δ'.

138. Ἀγρῶν ἀλλήλοις διαφόρου δεσποτείας παρακειμένων καὶ τοῦ μὲν ὑπερκειμένην ἔχοντος τὴν χώραν, τοῦ δὲ ὑποκειμένου ὄντος καὶ ἐν ἐπιπέδῳ ὀριζομένου, ἐὰν ὁ ὑπερκειμένος ἀγρὸς μέρει τινὶ συγκατασπασθεῖς ἢ σὺν φυτοῖς ἢ τούτων χωρίῳ τὸν ὑποκειμένον τὸ ῥῆγμα δεξάμενον ἐπικαλύψῃ, μὴ ἀπλῶς ἔχειν ἄδειαν μῆτε τὸν δεσπότην τοῦ υποδεηκότος ἀγροῦ ὡς ἰδίας ἀντιποιεῖσθαι τῆς κατασπασθείσης ὕλης, ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῖς ὀρίοις ἐπίκειται· μῆτε μὴν τὸν τοῦ ὑπερκειμένου κύριον καὶ τῇ ῥῆξιν πεπονθότα κάκεινον προσφιλονεικεῖν τῶν ὀρίων κυριεύειν ὥς τὸ ῥῆγμα τὸ ὑπεπιτωκὸς υποδέδεκται· ἀλλὰ τὸν τοῦ ὑποκειμένου ἀγροῦ κύριον παραχωρεῖν τῷ τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ κυρίῳ, εἰ βούλοιο τὴν κατασπασθεῖσαν ὕλην, εἴτε σύμφυτος εἴη εἴτε φυτῶν ἔρημος, ἀναλαβεῖν καὶ ἀνακομίζεσθαι· τὸν δὲ τῶν δύο αἰρεῖσθαι τὸ ἕτερον ἢ τὴν ὕλην λαβόντα, καθὼς ἐξ ἀρχῆς δεσπόζειν αὐτῆς κειμένης ἐν τοῖς ἰδίοις ὀρίοις, ἢ εἰ τοῦτο μὴ βούλοιο ἀπέχεσθαι παντελῶς αὐτὸν μετὰ τῆς ὕλης καὶ τῶν δεξαμένων ταύτην ὀρίων καὶ μὴ παρέχειν πράγματα τῷ τοῦ υποδεημένου ἀγροῦ τὰ συγκατασπασθέντα δεσπόζοντι. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ οἰκιῶν παρακειμένων ἀλλήλαις τῆς μὲν ὑπερκειμένης τῆς δὲ ὑποκειμένης. (1) (N 9 § 1 καὶ 2 Πανδ. 39. 2 (de damno infecto) N. 4 § 2 Πανδ. 42. 1 (de rebus creditis). N. 7 § 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 9 § 1 Πανδ. 10. 4 (ad exhibendum).

M. *Ὅταν ἀγροὶ διαφόρου κυριότητος γειτονεύωσι καὶ ὁ εἰς ἦναι εἰς τὸν ὑψηλότερον, ὁ δὲ ἄλλος εἰς χαμηλότερον καὶ ἐπιπέδον, ἐὰν μέρος τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ καταφυτὸν ἢ ἐσπερημένον φυτῶν ἀποκοπῇ καὶ καλύψῃ διὰ τοῦ ἀποκοπέντος μέρους τὸν ὑποκειμένον, ὁ κύριος τοῦ κάτω ἀγροῦ δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ οἰκιστοῖται τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν ὡς ἰδίαν, διότι εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν ὀρίων αὐτοῦ· οὐδὲ τοῦ ὑπερκειμένου καὶ ἀποκοπέντος ἀγροῦ ὁ κύριος νὰ φιλονεικῇ πρὸς κυριεύσιν τῶν συνόρων ὡς υποδεχθέντων τὸ καταπυσθὲν μέρος· ἀλλὰ τοῦ ἐπιπέδου ἀγροῦ ὁ κύριος ὀφείλει νὰ παραχωρῇ εἰς τὸν τοῦ ὑπερκειμένου νὰ ἀναλαβάνῃ, ἐὰν θέλῃ, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν, εἴτε σύμφυτος εἴναι, εἴτε ἀμοιρος φυτῶν· καὶ οὕτως ἐκλείπει ἐν τῶν δύο ἢ τὸ χῶμα νὰ λάβῃ καὶ νὰ γίνῃ κύριος αὐτῶν ὡς ἐστὶ ἐκείτοις εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ σύνορα, ἢ, ἐὰν δὲν θέλῃ τοῦτο, νὰ ἀπέχῃ παντελῶς τῆς γῆς καὶ τῶν υποδεχθέντων αὐτὴν ὀρίων καὶ νὰ μὴ παρενοχλῇ.

(1) *Ὅθεν ὁ ἰδιοκτήτης ὀφείλει νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπὸ τοῦ κτήματος αὐτοῦ ἀποκόμειν τῶν εἰς αὐτὸ περιελθέντων ξένων πραγμάτων. Ἀλλὰ δυνάμει τῶν γενικῶν ἀγρῶν τοῦ δικαίου καὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κτήματος ἐν ᾧ τὰ πράγματα εὐρίσκονται, ἔχει δικαίωμα παρακρατήσεως αὐτῶν δι' ἃς ὁρίσθη ζημίας.

τὸν κύριον τοῦ ὑποδεχθέντος τὴν ἀποκοπεῖσαν τοῦ ἀγροῦ γῆν. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ προκειμένου περὶ οἰκίων γειτονεουσῶν τῆς μιᾶς χειμῖνης εἰς ὑψηλοτέραν θέσιν καὶ τῆς ἄλλης εἰς χαμηλοτέραν.

**TITΛ. E'.—Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν
καὶ κομμερκίου (1)**

1. Τῶν λειτουργιῶν αἱ μὲν εἰς πρόσωπα τίθενται καὶ καλοῦνται προσωπικαί, ὥς ὅταν τις δι' ἑαυτοῦ ἀγγαρεῖαν ἢ ἐτέραν τινὰ δουλείαν τῇ δημοσίῳ ἀποδιδῷ· αἱ δὲ εἰς κτήσεις τινὰς καὶ οὐσίας καὶ καλοῦνται οὐσιακαί· εἰσι δὲ αὗται οὐσιακαὶ δηλονότι καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ εὐχερέστερον ἐναλλάσσονται· τῇ γὰρ τοῦ προσώπου μεταπτώσει ἢ τελείᾳ λείψει· καὶ αὗται συναπόλλυνται. (N. 18 πρ. § 4. N. 1 § 2 Πανδ. 50, 4 (de muneribus).

M. Τῶν ὑπηρεσιῶν τινὲς μὲν ἐπιβάλλονται εἰς πρόσωπα καὶ λέγονται προσωπικαί, ὥς ὅπότεν προσωπικῶς ἀποδίδῃ τις εἰς τὸ δημόσιον ἀγγαρεῖαν ἢ ἄλλην τινὰ ἐργασίαν· τινὲς δὲ εἰς κτήματά τινα καὶ ὑπάρχοντα καὶ λέγονται κτηματικαί. Καὶ αὗται μὲν εἶναι καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ μεταβάλλονται εὐκολώτερον· διότι διὰ τῆς μεταπτώσεως ἢ τῆς τελείας φθορᾶς τοῦ προσώπου συναπόλλυνται καὶ αὗται.

2. Οὐ δυνατόν ἀπαργυρίζεσθαι λειτουργίαν, τούτέστιν ἀντὶ τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἐργάζεσθαι αὐτὴν δίδοναι χρήματα· ὥς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ δημοσιακὴν δουλείαν πειράται· χρήματα ἀντὶ ταύτης δίδοναι καὶ ἀπολύεσθαι· τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν σωματικῇ, ἀλλ' οὐ χρηματικῇ λειτουργίᾳ τινὶ ἐπικείται. (N. 16 πρ. Πανδ. 50, 4 (de muneribus). Βασ. LVI. 4. 12).

M. Δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀπαργυρίζηται ἢ πρὸς τὸ δημόσιον προσωπικὴ ὑπηρεσία, τούτέστιν ἀντὶ τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῆς νὰ καταβάλλωνται χρήματα· καθὼς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὸν δημοσίαν ὑπηρεσίαν πειράται νὰ χορηγῇ ἀντ' αὐτῆς χρήματα καὶ νὰ ἀπαλλάττηται· γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἐπιβάλληται ὑπηρεσία σωματικὴ καὶ οὐχὶ χρηματικῇ.

3. Τῇ λειτουργίᾳ ἔχοντι ἐπικλᾶται ἤγουν ἐπιτίθεται καὶ τιμὴ, τῇ δὲ τιμῇ ἔχοντι οὐκ ἐπικλᾶται ἐνέργεια. (N. 10 Πανδ. 50, 4 (de muneribus). Βασ. LVI. 4 8).

M. Εἰς τὸν ἔχοντα ὑπηρεσίαν ἀπονέμεται καὶ τιμικτὸν ἀξίωμα, εἰς δὲ τὸν ἔχοντα τιμικτὸν ἀξίωμα ἐργασία δὲν ἐπιβάλλεται.

4. Ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐ λειτουργεῖ, εἰ μὴ εἰς ἀνανέωσιν γεφύρας καὶ ὁδοστρωσιῶν ὑπόκειται· δὲ καὶ ἀγγαρεῖαις καὶ παραγ-

(1) Πᾶσαι αἱ διατάξεις τοῦ τίτλου τούτου ὡς μὴ ἀποικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν.

γαρείαις ἐν καιρῷ στρατοπέδου, ἐν τούτοις δὲ καὶ ἀξία καὶ εἴκα ἀγγαρευέσθω καὶ παραγγαρευέσθω. (N. 4 Κωδ. 11. 74 (de privilegiis domus aug.). N. 6 Θεοδ. Κωδ. 45. 3 (de itinere muniendo). N. 5. N. 7. N. 11 Κωδ. 1. 2 (de sacrosanctis ecclesiis). N. 2 Κωδ. 10. 48 (quibus muneribus vel praestati). N. 21 Κωδ. 12. 51 (de cursu publico). Νεαρά 131 κεφ. 5).

Μ. Ἡ ἐκκλησία δὲν συνεισφέρει εἰς φόρους, ἐκτὸς μόνον εἰς ἀνακρίναν γεφύρας καὶ εἰς ὁδοστρώσια· ἀλλ' ἐν ὥρᾳ πολέμου ὑπὸκειται καὶ εἰς ἀγγαρείας καὶ παραγγαρείας διότι ἐν τούτῳ ὥρᾳ ἀπαγορεύεται καὶ παραγγαρεύεται οἷονδ' ὅποτε ἀξίωμα καὶ οἷονδ' ὅποτε οἰκία (δηλονότι καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλικῇ οἰκῇ ὑπηρετοῦντες).

5. Οἱ τῶν ἐπισκόπων κληρικοὶ ἀπὸ μὲν τῶν προσωπικῶν λειτουργιῶν ἐξκουστατεῦνται, ἀπὸ δὲ τῶν κτηματικῶν οὐ. (N. 2. N. 3 Κωδ. 1. 3 (de episcopis et clericis). Βασ. III. 3. 3 καὶ 4).

Μ. Οἱ κληρικοὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν μὲν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττονται, τῶν δὲ κτηματικῶν οὐχί.

6. Πᾶς εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγὸν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν συνεισφέρειτω ὑπηρεσίας ἐκ μηδεμιᾶς ἐξκουστατεῦμενος. (N. 7 Κωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 7. N. 4 Κωδ. 11. 74 (de privilegiis domus aug.). Βασ. LVI. 45. 21).

Μ. Ὅφειλται ἕκαστος νὰ συνεισφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγὸν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν, οὐδεμιᾶς τούτων ἀπαλλασσόμενος.

7. Ὁ ἔχων δεκαεὶ παῖδας πάντων λειτουργημάτων ἀπαλλάσσεται. (N. 5 § 2 Πανδ. 50. 6 (de jure immunitatis). Βασ. LIV. 6. 5).

Μ. Ὁ ἔχων δεκαεὶ τέκνα ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπηρεσίας.

8. Οἱ ἄρτοποιοὶ μηδεμιᾶ ὑποκείσθωσαν λειτουργίᾳ μήτε αὐτοὶ μήτε τὰ τούτων ζῶα, ὥσάν ἀπερικόπως τὸν ἄρτον ἐργάζονται. (N. 46 πρ. § 1 Πανδ. 27. 1 (de excusat.). Βασ. XXXIII. 4. 45).

Μ. Οἱ ἄρτοποιοὶ εἰς οὐδεμίαν ὑποκείνται ὑπηρεσίαν, οὔτε αὐτοὶ, οὔτε τὰ ζῶα τούτων, ὅπως καταγινώσκονται ἀπερικόπως εἰς τὴν ἄρτοποιίαν.

9. Οἱ ὀπλοποιοὶ, ἀρχίατροι, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδεύται τοῦ βάρους τῶν μετὰτων ἐλεύθεροι διατηρεῖσθωσαν. (N. 4. N. 8. Κωδ. 12. 41 (de metatatis). Βασ. LVII 5. 4 καὶ 8).

Μ. Οἱ ὀπλοποιοὶ, ἀρχίατροι, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδεύται διατελοῦσιν ἀπηλλαγμένοι τοῦ βάρους τῶν στρατιωτικῶν καταλυμάτων.

10. Ἡ προσώποις δεδομένη ἀτέλεια οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους· εἰ δὲ γένει ἢ ἀπογόνοις δοθῇ, οὐχ ἀρμόζει τοῖς ἀπὸ θηλυγονίας. Ἀρμόζει αὕτη καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας κατὰ τὴν νεα-

πάν. (N. 4 § 1. 2 Πανδ. 50. 6 (de jure immunitatis). Βασ. LIV. 6. 1).

Μ. Ἡ διδομένη εἰς πρόσωπα ἀτέλεια δὲν μεταδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν. ἡ δὲ δοθεῖσα εἰς γενεάν ἢ ἀπογόνους δὲν ἀρμόζει μόνον εἰς τοὺς ἐκ θυλουργίας καταγομένους, (ἀρμόζει δηλονότι εἰς μόνους τοὺς ἐξ ἡγγονογίας)· κατὰ δὲ τὴν νεαρὰν ἀρμόζει καὶ εἰς αὐτοὺς.

11. Τοῖς τέλεσιν οἱ ἀγροὶ οὐ μὴν τὰ πρόσωπα ἐνέχονται (N. 7 Πανδ. 39. 4 (de publicanis et vect.). Βασ. LVI. 1. 7).

Μ. Εἰς τοὺς φόρους ἐνέχονται οἱ ἀγροὶ καὶ οὐχὶ τὰ πρόσωπα.

12. Τὰ δημόσια τέλη οὐκ εἰσὶ κατὰ προσώπων, ἀλλὰ κατὰ πραγμάτων· καὶ δεῖ τὸν ἀρχοντα τῆς ἐπαρχίας σπουδάζειν, ἵνα μηδεὶς ὑπὲρ ὧν οὐ νέμεται συντελῇ. (N. 3 Κωδ. 10. 16 (de annonis et tributis). Βασ. LVI. 8. 3).

Μ. Οἱ δημόσιοι φόροι δὲν ἐπιβάλλονται εἰς τὰ πρόσωπα, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα· καὶ τῆς ἐπαρχίας ὁ διοικητὴς δεῖ εἰλεῖν νὰ ἐπιμελῇται, ἵνα μὴ συνισφέρῃ τις δι' ὅσα δὲν νέμεται.

13. Ἐάν τις λιθοὺς τινὲς εἰς ἰδιωτικὸν τόπον κόπτωσι, δέκατον τῷ δημοσίῳ καὶ δέκατον τῷ δεσπότῃ διδόντων καὶ τὸ λοιπὸν ἐχέτωσαν αὐτοὶ ὑπὲρ κόπου. (N. 3 Κωδ. 11. 6 (de metallariis). LVI. 12. 5).

Μ. Ἐάν τινες κόπτωσι λίθους εἰς ἰδιωτικὸν τόπον, δεῖλουν νὰ καταβάλλωσι δέκατον εἰς τὸν δημοσίον καὶ δέκατον εἰς τὸν κύριον τοῦ τόπου, τὸ δὲ ἐπιλοιπὸν δικαιούνται νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ διὰ τὸν κόπον αὐτῶν.

14. Ἐν ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ δεκαεπτὰ κεράτια (1) εἰς ἕκαστος ἄνθρωπος χρυσολέκτης (2) παρεχέτω οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς. (N. 5 Κωδ. 11. 6 (de metallariis). Βασ. LVI. 12. 6).

Μ. Ἐκαστος χρυσολέκτης οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως, καταβάλλει κατ' ἔτος ἀνά δεκαεπτὰ κεράτια.

15. Πῶς ὑποκείμενος τέλει οἰωδῆποτε ἀπαιτούμενος αὐτὸ, εἰ δείκνυσιν ἀποδείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτεῖ-

(1) Κεράτιον (siliqua) ἐκαλεῖτο νόμισμα ἔχον ἀξίαν φολῶν ἢ φόλων δώδεκα. (Τὴν λέξιν κεράτιον ἐρμηνεύει αὐτὸς ὁ Ἀρμενόπουλος ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς αὐτοῦ νόμοις, ἐν τῇ ἐξῆι περικοπῇ τίτλου δευτέρου § 1. «Ἐάν γεωργὸς κλέψῃ ἐν σάκῃ λίανον ἢ δίκυλλον. . . παρεχέτω ὑπὲρ αὐτοῦ ἡμερήσιον κεράτιον ἔν ἡγουν φόλας δώδεκα»).

(2) Ἡ λέξις χρυσολέκτης ἐμφαίνει τὸν συλλέγοντα χρυσὸν (ἤτοι μεταλλεύοντα χρυσορυχεῖον), ἰσοδυναμοῦσα τῇ λατινικῇ λέξει aurilegus ἢ aurilegulus. Παραδόξως δὲ ἐν τῇ γαλλικῇ μεταφράσει τοῦ ἀντιστοίχου χωρίου τοῦ Κωδικῆς (τοῦ Tissot) γενικεύεται ἡ ἔννοια τῆς λίξεως aurileguli μεθερμηνευομένης διὰ τῶν λίξεων ceux qui exploitent les mines.

σθω τῶν ὀπισθεν τούτων χρόνων ἐπιζητούμενων τελῶν. (N. 3 Κωδ. 10. 22 (de apochis publicis). Βασίλ. LVI. 8. 29. 'Ρομ. καὶ κεφ. 26 § 10).

Μ. Πᾶς ὑποκείμενος εἰς φόρον οἰονδήποτε, εἰς ἀπαιτούμενος αὐτὸν φόρον ἐξοφλητικὰ τριῶν παρελθόντων ἐτῶν, δὲν ἐνέχεται εἰς τὰ ἐπιζητούμενα λειψάνα τῶν φόρων προλαβόντων ἐτῶν.

16. Ὁ ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη στρατευσάμενος ἀπέχεται ῥυπαρῶν λειτουργιῶν. (N. 2 Κωδ. 12. 36 (de re militari). Βασ. LVI. 3. 2).

Μ. Ὁ ἐκστρατεύσας εἰκοσιν ἔτη ἀπαλλάσσεται ῥυπαρῶν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν.

17. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἤτοι ὀπισθοτελειῶν οὐκ ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη (1) (N. 14 Κωδ. 11. 62 (de fundis patrim.)).

Μ. Περὶ ὀπισθοτελειῶν ἤτοι καθυστερούντων φόρων δὲν ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

18. Ὅτι πάντες ὀφείλουσι κομμερκεύεσθαι. (N. 3 Κωδ. 4. 63 (de commerciis). Βασ. LVI. 1. 21).

Μ. Πάντες ὀφείλουσι νὰ καταβάλλωσι τελώνιον.

19. Ὅσα οἱ πρεσβεύται τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν ἐπιφερόμενοι παραγίνονται, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν πρὸς Ῥωμαίους ἤγαγον, τελωνεῖσθωσαν· εἰ δὲ ἀπὸ Ῥωμαίων ἐπὶ τὰ οἰκεία βαστάζουσιν, ἔστωσαν ἀτελώνητα. (N. 8 Κωδ. 4. 61 (de vectig. et commissis). Βασ. LVI. 4. 8).

Μ. Αἱ ὅσα οἱ πρεσβεῖς τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν φέρουσι μετ' αὐτῶν, εἰς ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν μετακομίζουσιν αὐτὰ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καταβάλλουσι τελώνιον· εἰ δὲ ἐξαγορεύουσιν αὐτὰ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, ταῦτα εἰσιν ἀτελώνητα.

20. Πενταετίας παραδραμούσης οὐκέτι ζητεῖ ὁ δημόσιος τὸ κλεπτοτελωνηθὲν τέλος ἤτοι τὸ κομμέρκιον, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πενταετίας, ἐν ᾧ μὴ φαίνεται τὸ πρᾶγμα μηδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλὰ ἀπώλετο τυχόν. (N. 2 Κωδ. 4. 64 (de vectigalibus et commissis). Βασίλ. LVI. 4. 2. 'Ρομ. καὶ κεφ. 28 § 14).

Μ. Μετὰ πάντα ἐτῶν παρέλευσιν τὸ δημόσιον ταμεῖον δὲν αἰτεῖ πλέον τὸ κλεπτοτελωνηθὲν τέλος, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πενταετίας, ὅπου δὲν φαίνεται τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλ' ἀπωλόθη κατὰ τύχην.

21. Ὁ κατὰ πλάνην καὶ οὐ κατ' ἀπάτην εἰς τὸ κλεπτοτελώνημα ἐμπροσθὼν διπλοῦν διδῶσι τὸ τέλος· ὁ δὲ κατὰ ἀπάτην ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος καὶ ἐλεγχοίς ἀπόλλυσι τὸ φορ-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη περιελήφθη αὐτολεξεί καὶ ἐν § 48 βιβλίου πρώτου τίτλου τρίτου.

τίον. (N. 16 § 12 Πανδ. 39. 4 (de publicanis et vectigalibus). Βασίλ. LVI. 1. 17).

Μ. Ὁ ὑποπεσὼν εἰς κλεπτοτελώνημα κατὰ πλάνην καὶ οὐχὶ ἐκ δόλου, καταβάλλει διπλοῦν τὸ τελώνιον· ὁ δὲ ἐκ δόλου κλεπτοτελωνήσας, ἵνα μὴ καταβάλῃ τὸ τελώνιον, καὶ ἐξελεγχθεὶς τοιοῦτος ἀπόλλυσι τὸ φορτίον.

22. Τὸ κλεπτοτελωνηθὲν δημεύεται. (N. 11 § 3. N. 14. N. 16 § 10 Πανδ. 39. 3 (de publicanis et commissis). N. 2 Κωδ. 4. 61 (de vectigalibus).

Μ. Τὸ κλεπτοτελωνηθὲν δημεύεται.

ΤΙΤΛ. Σ'.—Περὶ μεριδίων ἐν ᾧ καὶ περὶ εὐρύδεως
θησαυροῦ (τῶν ἐκ βυθοῦ ἐξαιρουμένων)

1. Ἐὰν χρυσίον ἢ ἀργυρὸς ἢ ἕτερόν τι ἐκ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ὀργυιῶν ὀκτώ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ· τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν καὶ εὕρισκομένων ἐπὶ πῆχυν ἕνα λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσωζομένων. (1) (Leges Rhodiae 47 Βασ. LIII. 8. 47).

Μ. Ἐὰν τις ἐκ βάθους ὀκτὼ ὀργυιῶν ἐκβάλῃ χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ἄλλο τι, ὁ οὕτως ἀποσώζων τοῦτο λαμβάνει τὸ ἥμισυ διὰ τοῦ βυθοῦ τὸν κίνδυνον· τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν γῆν καὶ εὕρισκομένων ὥς ἐντὶ πῆχεως, τὸ δέκατον μέρος λαμβάνει μόνον ὁ ἀποσώζων.

2. Λαμβανέτωσαν οἱ ὑποδέκται τοῦ μὲν σίτου τὴν πεντηκοστήν, οἶνου δὲ καὶ λάρδου εἰκοστήν, τῶν δὲ κριθῶν τὴν τεσσαρακοστήν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ὑποδέκται καὶ κριθῆς καὶ σίτου τεσσαρακοστήν λαμβανέτωσαν, οἶνου δὲ καὶ λάρδου πεντεκαίδεκάτην μοῖραν λαμβανέτωσαν. (N. 9 Κωδ. 10. 70 (de suscepto-ribus). Βασ. LVI. 11. 7).

Μ. Οἱ ἀποταμιευταὶ τοῦ μὲν σίτου λαμβάνουσι τὸ πεντηκοστόν, τοῦ δὲ οἶνου καὶ παστοῦ (ὀείου κρέατος) τὸ εἰκοστόν, καὶ τῆς κριθῆς τὸ τεσσαρακοστόν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἀποταμιευταὶ καὶ τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου λαμβάνουσι τὸ τεσσαρακοστόν, τοῦ δὲ οἶνου καὶ παστοῦ τὸ δέκατον πέμπτον.

3. Εἰ δούλος μου ἢ υἱὸς μου εὖροι θησαυρόν, εἰ μὲν ἐν ἀγρῷ ἐτέρου, μέρος, εἰ δὲ ἐν τῷ ἐμῷ, τὸ πᾶν προσπορίζει μοι. Εἰ ἐν τῷ ὑποτιθέντι μοι ἀγρῷ ἢ οἴκῳ εὖρω θησαυρόν, μέρος δίδωμι· τῷ χρεώστῃ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐδὲ ἐὰν λάθω τὸ χρέος ἀποκαθιστῶ. (2)

(1) Τὰ περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ἢ πρὸς ἀνακούρτιν βριπτόμενων εἰς θάλασσαν καὶ κατοπιν εὕρισκομένων βυθίζει τανύν ὁ ἐμπορικὸς νόμος καὶ ὁ νόμος περὶ ναυαγίων καὶ ναυαγιαγισμάτων.

(2) Σημειώσιον, ὅτι εὐρέτης εἶναι ὁ ἀνεργήσας τὴν ἀνακαλύψασαν τὸν θησαυρόν πράξιν συναινέσει τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐπ' οἰωδῆποτε σκοπῷ, οὐχὶ ἐπο-

(N. 63 πρ. § 4 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio) Βασ. L. 1. 59, N. μονάδ. Κωδ. 10. 15 (de thesauris). § 3⁹ Είσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

Μ. Ἐὰν δοῦλός μου ἢ υἱός μου εὕρῃ θησαυρόν, εἰ μὲν εἰς ἄλλου ἀγρόν προσπορίζει εἰς ἑμὲ μέρος αὐτοῦ, εἰ δὲ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρόν, μοι προσπορίζει τὸ ὅλον. Ἐὰν εἰς ἀγρόν ἢ οἰκίαν ὑποληκευθέντα εἰς ἑμὲ εὕρῃ θησαυρόν, ὁφείλω νὰ χορηγήσω μέρος εἰς τὸν χρεώστην· τὸ δὲ λοιπὸν, οὐδὲ εἰάν τις τὸ χρέος, ὁφείλω νὰ δώσω.

4. Ἐὰν δὲ δημοσίῳ τόπῳ ἢ βασιλικῇ ἢ ἀφωρισμένῳ εἰς τὰς γῆν ἢ μνημεῖον θησαυρὸς εὕρεθῇ, τὸ ἥμισυ τῷ δημοσίῳ διαφέρεται. Ὁ δὲ ἀποκρύπτων τὸ διαφέρειν τῷ δημοσίῳ μέρος, τὸν ὅλον θησαυρόν ἀποδίδωσιν. Οὐδεὶς δὲ μὴνύειν ἑαυτὸν εὕρηκέναι θησαυρόν ἀναγκάζεται, εἰ μὴ μέρος αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ διαφέρει. (1) (N. 3 § 10 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). Βασ. LVI. 2. 3).

Μ. Ἐὰν εἰς δημοσίον τόπον ἢ βασιλικὸν ἢ αφωρισμένον εἰς ἐνταφίσεων νεκρῶν ἢ εἰς μνημεῖον εὕρεθῇ θησαυρὸς, τὸ ἥμισυ μέρος ἀνήκει εἰς τὸν δημοσίον. Ὁ δὲ τυχὼν ἀποκρύπτων τὸ ἀνήκον εἰς τὸν δημοσίον ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπέδοσιν τοῦ ὅλου θησαυροῦ. Οὐδεὶς ὅμως ἀναγκάζεται νὰ κηρύξῃ εἰς εὐρὴν θησαυρόν, ἐκτὸς εἰάν τις μέρος αὐτοῦ ἀνήκῃ εἰς τὸν δημοσίον.

5. Οἱ κατὰ τῶν πολεμίων στήσαντες τρόπαιον σκύλων τινῶν ὥς εἰκόδες εὕρισκομένων, τοῦ ἔκτου μέρους μόνον ἀφαιρουμένου τῷ δημοσίῳ ἐξ ἴσης μοίρας αἱ τε ἀρχόντες καὶ αἱ ἀρχόμενοι τὸ ὑπόλοιπον ἅπαν μεριζέτωσαν· ἀρκεῖ γὰρ τοῖς ἀρχουσιν ἢ προσθήκη τῶν βογῶν αὐτῶν. Εἰ δὲ εὕρεθῶσί τινες ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων διαφερόντως ἀνδριστάμενοι, ὁ στρατηγὸς ἐκ τοῦ εἰρημένου μέρους τοῦ δημοσίου ἄδειαν ἐχέτω φιλοτιμησασθαι αὐτούς· κατὰ δὲ τὴν μερίδα τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ εὕρισκομένου καὶ ὁ ἐν τοῖς τοῦλοις φύλαξ καταλειπόμενος λήψεται. (2) (N. 36 § 1 Κωδ. 8. 54 (de donationibus).

Μ. Οἱ στήσαντες τρόπαιον κατὰ τῶν πολεμίων, μετὰ τὴν χάριν τοῦ δημοσίου ἀφαίρουν τοῦ ἔκτου μέρους τῶν εὕρισκομένων λαπύρων, ὅλον

μὲνως ὁ τὸν ὑπὸ ἄλλου ἀνακαλυφθέντα πρῶτος ἰδὼν ἢ δραξάμενος ἢ ὁ ῥῆ-
τὴν λαθὼν ἐντολὴν παρὰ τοῦ κυρίου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πράξιν ἐπὶ εὐρίσει
θησαυροῦ (δρα Οἶκον. στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου βιβλ. Β' σελ. 216). ἰδι-
οκτήτης δὲ ὁ τὴν κυριότητα τοῦ ἐν ᾧ εὕρεθῇ ὁ θησαυρὸς κτήματος κεκτημέ-
νος, οὐχὶ δ' οἱ ἄλλοι πραγματικὸν δικαίωμα κεκτημένοι, οἷον ὁ ἐπιμαρ-
πωτής, ἐμπυτευτής κτλ.

(1) Ἡ δὲ ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ τὴν § 3.

(2) Τανῶν ἄλλας ἀρχάς περὶ τῆς κυριότητος τῶν ἐχθρικών πραγμάτων ἀναγνωρίζει τὸ ἀλληλεπὲν δίκαιον. (Ὁρα Heffter Völkerrecht § 185. Διορ. Κυριακῶ § 185. Σαρπηλοῦ τὰ τῶν ἐθνῶν νόμιμα § 261).

τὰ λοιπὰ διανεμονται ἐξ ἴσου ἄρχοντες (τοῦ στρατοῦ) καὶ στρατευόμενοι· οἱ δὲ ἀρκεῖ εἰς τοὺς ἄρχοντας ἡ προσθήκη τῶν μισθῶν αὐτῶν. Εἰ δέ τις τῶν ἄρχόντων τούτων ἰδιαζάνται θύδραγάθῃσαν, ἔχει ἄδειαν ὁ στρατηγὸς καὶ φιλοδώρησθαι αὐτοὺς ἐκ τοῦ προλεχθέντος μέρους τοῦ δημοσίου ταμείου. Κατὰ δὲ τὸ μέρος τοῦ παρευρισκομένου εἰς τὴν μάχην μετέχει καὶ ὁ καταλειπόμενος φύλαξ τῆς ἀποσκευῆς.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ'.— Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ θιπτομένων καὶ δικαίου ὑποστροφῆς.

1 α'. Ἐάν δια τὸ κουφισθῆναι πλοῖον ἀποβληθῶσι φορτία πάντων συνεισαγόντων, ἀποφέρονται τὰ ῥιφθέντα πράγματα καὶ αὐτὰ γέμῃ τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν ὑπόκειται τῇ συνεισφορᾷ ἐξηρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρχίας. (1) (N. 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 4).

Μ. Ἐάν πρὸς ἀνακούρσιν πλοῖον ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν φορτία, εἰς τὸ τίμημα τῶν ῥιφθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροφίμων.

1 β'. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα πρὸς ὅπερ ἡγοράσθησαν ἀποτιμῶνται, εὐ μὴν πρὸς ὅπερ πρᾶθῃναι ἠδύναντο, τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πρᾶθῃναι, ἀποτιμῶνται. (2) (N. 2 § 4 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia). Βασ. LIII. 3. 3).

Μ. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν ῥιφθέντα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολεσθέντα ἐκτιμῶνται καὶ ὅσον ἡγοράσθησαν, καὶ εὐχὲ καὶ ὅσον ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι· τὰ δὲ σωθέντα κατ' ὅσον μόνον δύνανται νὰ πωληθῶσιν.

2 α'. Οἱ μεθ' ὅπλων ἡττηθέντες καὶ τοῖς πολέμοις ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες οὐκ ἔχουσι δικαίον ὑποστροφῆς. (N. 17 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 13.)

Μ. Οἱ νικηθέντες ἔνοπλοι καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς πολέμους δὲν ἔχουσι δικαίωμα ὑποστροφῆς.

2 β'. Ὑποστροφῆς δὲ δικαίον ἐστὶν ἐπανάληψις καὶ τῆς προτέρας καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων αὐτῶν. (N. 19 πρ. Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXVI. 1. 15.)

Μ. Ὑποστροφῆς δὲ δικαίωμα εἶναι ἡ ἐπανάληψις καὶ τῆς προτέρας τοῦ πολέμου καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων αὐτῶν.

Β. Καὶ ὁ αὐτόματος ἐλεύθερος ἀνὴρ τε καὶ γυνὴ τὸ δικαίον τῆς ὑποστροφῆς οὐκ ἔχει. (N. 19 § 4 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 15.)

(1-2) Αἱ παράγραφοι αὗται εἶναι αὐταὶ αἱ ἐν τῷ 1Α' τίτλῳ τοῦ παρίντος βιβλίου 16 καὶ 17 παράγραφοι, μὴ ἰσχύουσιν ταυτὺν, διότι τὰ περὶ χύσεως καὶ συνεισφορᾶς ἐκάνονισεν εἰδικὸν τμήμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου.

Μ. Καὶ ὁ αὐτόματος ἐλεύθερος ἀνὴρ οὐχ ἦττον ἢ ἡ γυνὴ δὲν ἔχει τῆς ὑποτροφῆς τὸ δικαίωμα.

4. Αὐτόματος ἐστὶν οὐ μόνον ὁ ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς ἕνα θρόνον ἀπελθὼν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν καιρῷ τῶν ἀνακωχῶν πρὸς ἕνα μὴ ἔχον πρὸς ἡμᾶς φιλίαν ἀπελθὼν ἦτοι ἀποφυγὼν. (N. 19 § 8 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 15).

Μ. Αὐτόματος εἶναι οὐ μόνον ὁ ἀπελθὼν πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἐν καιρῷ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπελθὼν πρὸς ἕνα μὴ συνδεόμενον πρὸς ἡμᾶς διὰ φιλικῶν σχέσεων ἐν καιρῷ τῶν ἀνακωχῶν.

5. Τὸ ἐν πολέμῳ λαμβανόμενον ἀνδράποδον ἐν πραιβᾷ ἐστίν, οὐ μὴν τῷ δικαίῳ τῆς ὑποτροφῆς ἐπανέρχεται. (N. 28 Πανδ. 49. 15 (de captivis et postliminio). Βασ. XXXIV. 1. 23).

Μ. Το ἐν πολέμῳ κυριευόμενον ἀνδράποδον εἶναι εἰσὶν λάφυρον καὶ δὲν ἐπανέρχεται κατὰ τῆς ὑποτροφῆς τὸ δικαίωμα.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ υἱοθεσίας (1)

1. Εὐνοῦχοι εἰς θέσιν τινα οὐ λαμβάνουσιν, ἐπειδὴ οὐδὲ παῖδες ποιοῦν δύνανται. (2) οἱ δὲ σπάδωνες λεγόμενοι εὐνοῦχοι ἦτοι οἱ ἐκ φύσεως εὐνοῦχοι ἢ διὰ τι πάθος λαμβάνουσιν· ἐπειδὴ τοὺς ἐλπίς τοῦ πάθους ἀπαλλαγέντας δύνασθαι παιδοποιεῖν. (§ 9 Εἰσηγ. 1. 11 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 51).

Μ. Εἰς τοὺς εὐνοῦχους δὲν ἐπιτρέπεται νὰ υἱοθετῶσι, διότι οὐδὲ νὰ τεκνοποιῶσι δύνανται· ἀλλ' εἰς τοὺς σπάδωνες, ἦτοι τοὺς ἐκ φύσεως ἢ διὰ πάθος τι εὐνοῦχοι, ἐπιτρέπεται νὰ υἱοθετήσωσι, διότι ἐλπίζομενον εἶναι ὅτι αὐτοὶ δύνανται ἀπαλασσύμενοι ἀκολουθῶν τοῦ πάθους αὐτῶν νὰ τεκνοποιήσωσι.

2. Τῶν γὰρ εὐνούχων οἱ μὲν καλοῦνται σπάδωνες, οἱ δὲ θλιβεῖαι, οἱ δὲ καστράτοι. Καὶ σπάδωνες μὲν εἰσὶν οἵτινες διὰ πάθος ἢ ψυχῇ ἐνοχλήσασαν τοῖς γονίμοις μορίοις παιδοποιεῖν κωλύονται. Θλιβεῖαι δὲ οἵτινες ὑπὸ τῆς τροφῆς ἢ τῆς μητρὸς τυχὼν ἐκθλίβιν τῶν διδύμων ὑπέστησαν. Καστράτοι δὲ οἱ ἐφ' ὧν γέγονεν ἐκτομή τῶν γεννητικῶν μορίων. (Θεοφ. εἰς § 9 Εἰσηγ. 1. 11 (de adoptionibus) Βασ. XXXIII. 1. 51).

(1) Ἡ υἱοθεσία αὐτοκρατορικοῦ ὀνομάζεται εἰδικώτερον παρὰ Ῥωμαίους *arrogatio* (ἑλλήν. εἰσποίησις), *adoptio* δὲ ἰδίως ἐλέγγοτο ἡ υἱοθεσία ὑπερσίου.

(2) Αἱ ἐκ τοῦ Ἰουστινιανέου δικαίου ληφθεὶσαι διατάξεις τῶν παραγράφων 1 καὶ 2, ἀντιτάσσουσιν πρὸς τὴν ἐν § 4 διατάξιν τῆς Νεαρᾶς μεταγενεστέραν χρονολογικῶς καὶ ἐπομένην προσέτι ἐν τῷ τίτλῳ, δέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἱστορικὴ ἀπλῶς ἀφήγησις τῶν πρὸ τῆς Νεαρᾶς ἰσχυόντων ὅθεν δὲν ἰσχύουσιν.

Μ. τῶν εὐνοῶνων τινὲς μὲν λέγονται σπάδωνες, τινὲς δὲ θλιβεῖαι, καὶ τινὲς τομῖαι. Καὶ σπάδωνες μὲν εἶναι οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ τεκνοποιῶσι διὰ πάθος τι ἢ ψύξει βλάβασαν τὰ γεννητικὰ αὐτῶν μέρη. Θλιβεῖαι δὲ οἱ τῶν ἐκείνων ἢ τροφῆς ἢ ἢ μήτηρ κατὰ τύχην ἐξέθλιψεν ἐν τῇ βρεφικῇ αὐτῶν ηλικίᾳ τοὺς ὄρχεις· τομῖαι δὲ τέλος οἱ τῶν ἐκείνων ἀπεκόπησαν τὰ γεννητικὰ μέρη.

Β. Γυνὴ οὐδὲ κατὰ βασιλικὴν αἵτησιν, οὐδὲ κατὰ ἀρχοντικὴν δύναται λαμβάνειν εἰς θέσιν τινά· (1) ἢ γὰρ θέσις διδῶσιν ἡμῖν τὴν κατὰ τοῦ παιδὸς ὑπεξουσιότητα· αὕτη δὲ τοὺς φυσικοὺς παῖδας ὑπεξουσίους οὐκ ἔχει· (2) δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τῇ φύσει· εὐλόγως ἄρα οὐ λήψεται εἰς θέσιν τινά, εἰ μὴ ἄρα ἐκ φιλοτιμίας βασιλέως πρὸς παραμυθίαν τῶν τελευτησάντων αὐτῆς παιδῶν βουλευθῇ λαβεῖν· ὥστε οὖν ἢ μὴ ἔχουσα παῖδας γυνὴ οὐδὲ διὰ βασιλέως ἀντιγραφῆς εἰς θέσιν λήψεται τινα. (§ 40 Εἰσηγ. 1. 41 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 52).

Μ. Γυνὴ δὲν δύναται νὰ υἱοθετῇ τινά οὔτε δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, οὔτε δυνάμει βασιλικῆς ἀδείας· διότι ἡ υἱοθεσία παρέχει τῷ υἱοθετοῦντι ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ υἱοθετουμένου, ἢ δὲ γυνὴ δὲν ἔχει ὑπεξουσία οὐδ' αὐτὰ τὰ φυσικὰ αὐτῆς τέκνα· ὁ δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τὴν φύσιν. Εὐλόγως λοιπὸν δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ τὸ υἱοθετεῖν· μόνον δὲ κατὰ βασιλικὴν συγκατάθεσιν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ πρὸς παραμυθίαν νὰ υἱοθετήσῃ, ἐάν, ἔχουσα πρότερον ἴδια τέκνα, ἀπώλεσεν αὐτά. Ὅθεν ἢ μὴ τεκνοποιήσασα γυνὴ οὐδὲ δυνάμει ἀντιγραφῆς βασιλέως δύναται νὰ υἱοθετήσῃ.

4. Ἡ δὲ :ζ' νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος φησὶ περὶ τοῦ ἐξεῖναι υἱοθετεῖσθαι καὶ εὐνούχους (2) καὶ γυναῖκας καὶ περὶ τοῦ ἐπίσης πάντας υἱοθετεῖσθαι καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας, εἴτε παῖδας ἔχοιεν, εἴτε μὴ, εἴτε καὶ παρθενεύειν εἴλοντο καὶ μὴ μόνον παρὰ βασιλέως τὸν υἱοθετεῖσθαι βουλόμενον, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντὸς τοῦ καθ' ἑκάστην χώραν τὸ ἄρχειν καὶ διέπειν λαχόντος τὴν ἐξουσίαν λαμβάνειν. (3)

(1) Ἡ ἀνωτέρω σημειῶσιν ὑπὸ τὴν § 1.

(2) Οἱ τομῖαι (καστράτοι) δύνανται νὰ υἱοθετῶσι· Ἐν Ἀρμενοπούλῳ (τιτλῷ κ' 2 ἄρθρῳ) περιλαμβάνονται καὶ οὗτοι εἰς τοὺς εὐνούχους, εἰς οὓς κατὰ τὸ 4 ἄρθρον ἐπιτραπῇ ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς τὸ υἱοθετεῖν. Ὅθεν ὁ Παπαρρῆγ. (Οἰκον. Δ. § 380) κακῶς διατείνεται, ὅτι ὁ τομῖαι δὲν δύναται νὰ υἱοθετήσῃ.

(3) Ἐπὶ τῇ βίβλῳ τῆς διατάξεως ταύτης τῶν ὑπὸν ἡ υἱοθεσία τελεῖται κατὰ τὰς περὶ τῆς ἐπ' ἀναγραφῇ διαδικασίας διατάξεις τῶν 840 καὶ ἐπ. ἄρθρων τῆς Πολ. Δικον. προκαλουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως, μετ' ἧς τὴν ἔκδοσιν ἐντός μηνὸς ἐγγράφεται αὕτη κατὰ τὸ ἄρθρον 88 τοῦ Ἀστ. Νόμου τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1866 εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ τοπου, ἐνθα κατοικεῖ ὁ υἱοθετῶν. Ἀρα ἀπαιτεῖται ἀνίποτε ἀπόφασις : πρὸς υἱοθεσίαν· δὲν ἐπιτρέπεται κατ' ἀκολουθίαν υἱοθεσία διὰ διαθήκης, ὡς τινες ἐξέλαβον.

Μ. Ἀλλ' ἡ τοῦ Καίσαρος Δέουτος 15. Νισαρά ῥητῶς ὀρίζει, ὅτι δύναται νὰ υἱοθετοῦσι καὶ εὐνοῦχοι καὶ γυναῖκες καὶ πάντες ἐπίσης ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἴτε πρότερον ἐτεκνοποίησαν, εἴτε οὐ, εἴτε καὶ προεἶλοντο τὸν πατρὸς γενικὸν βίον· ὁ δὲ θέλων νὰ υἱοθετήσῃ λαμβάνει τὴν περὶ τούτου ἀδειαν ἐν μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντὸς ἄλλου δικαιοδοτούντος ἀρχόντος ἐν ἐκαστῇ ἐπαρχίᾳ.

Ν. Ὁ παρὰ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς ἀναγκαῖος ἐστὶ κληρονόμος αὐτῆς κατὰ μένος ὡς τοιοῦτος τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρὸς ἀγωγὴν, ἂν δια τῆς διαθήκης αὐτῆς οὔτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὔτε δι' αἰτίαν τινὰ ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Νισαρᾶ 116 ὀριζομένων ἀπεκληρώθη, τὸ μὲν δισκὶ δ' Διοκλησιανὸς χορηγήσας διὰ τῆς διατ. 5 Κωδ. (8. 48) τῇ γυναίκὶ τὸ δικαίωμα τοῦ υἱοθετῆσαι πρὸς παρηγορίαν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν αὐτῆς τέκνων τὸν ἴδιον αὐτῆς προγόνον ῥητῶς ἀποφαίνεται, ὅτι οὗτος ὡς φυσικὸν νόμιμον τέκνον θεωρεῖται ὡσεὶ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς. ὁ δὲ Λέων διὰ τῆς Νισαρᾶς 27 χορηγήσας τὸ τοῦ υἱοθετεῖν δικαίωμα ἀπάσαις ταῖς γυναίξιν, εἰδικότερον ἂν εἶχον ἢ μὴ καὶ ἀπώλεσαν ἴδια τέκνα, οὐδένα ποιεῖται λόγον περὶ τῆς ἰδιότητος τοῦ υἱοθετουμένου, ἀναφερόμενος οὕτως εἰς τὴν προγενέστεραν διάταξιν, καθ' ἣν ὡς γνήσιον τέκνον λογίζεται, σκοπῶν ἀπλῶς νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ δικαίωμα τῆς υἱοθεσίας, ὅχι· δὲ καὶ νὰ βυθίσῃ τὰ ἐπισκολληθήματα τῆς υἱοθεσίας, περὶ ὧν εἶχε προνοήσει προγενέστερος νόμος, τὸ δὲ διότι λογισμένου τοῦ θετοῦ τέκνου ὡς φυσικοῦ νομίμου κατόντος, ἡ Νισαρά 116 κατ' ῥητῶς ἀποφαίνεται ἀκυρον τὴν τῆς μητρὸς διαθήκην, ἐν ἣ ἀμνημονεύουσα καταλείβῃ ὁ κατιῶν ἢ δὲν ἀπεκληρώθη διὰ νόμιμον τινὰ αἰτίαν, εἰδικότερον δὲ ὅτι ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς κέκτηται τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ ὡς ἀστέργον τὴν τοιαύτην διαθήκην τῆς μητρὸς, συνάγεται κατ' *argumentum ex contrario* καὶ ἐκ τοῦ Ν. 27 § 3 Πανδ. 5. 2, καθ' ὃν μόνον ὁ ἀνὴρ ἀδείας τοῦ ἡγεμόνος ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς στρέφεται τοῦ δικαιοῦματος τῆς προσβολῆς ὡς ἀστέργου τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρὸς, θύεν δ' δυναμὴ ἡγεμονικῆς ἀδείας υἱοθετηθεὶς κέκτηται. Δ. Π. 25 τοῦ 1879. Ὡσαύτως κατὰ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1126 τοῦ 1870, ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 691 τοῦ 1871 ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετούμενος εἶναι ἀναγκαῖος κληρονόμος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 968 τοῦ 1868 ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετούμενος δὲν εἶναι ἀναγκαῖος κληρονόμος τῆς υἱοθετησάσης. Κατὰ δὲ τὴν Δ. Π. 211 τοῦ 1869, οὐδενὸς τῶν Ῥωμ. Νόμων ἡτῶς καὶ σαφῶς ἀπονεύσαντες δικαιώματα νομίμου κληρονόμου εἰς τὸν ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετούμενον ἢ δικαιώματα μέμφως, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν ἀπόφασις, καθ' ἣν δὲν εἶναι οὗτος ἀναγκαῖος κληρονόμος, ὡς μὴ παραβιάσασα σαφῆ ὀρισμὸν τοῦ νόμου. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 44 τοῦ 1868 καὶ Δ. Π. 88 τοῦ 1869 ὁ θετός υἱὸς εἶναι ἐξ ἀδελφίτου κληρονόμος τῆς υἱοθετησάσης αὐτὴν γυναίκα. — Ἐπὶ εἰσποισίαις ἀνδρὸς ἢ ἐκθέρου, καθ' ἣν καὶ ἡ περιουσία τοῦ εἰσποισιμένου μεταβαίνει εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ εἰσποισούντος, ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσις πάντων τῶν ἐπιτρόπων ἢ κηδεμονῶν, ἀλλ' ἐπὶ υἱοθεσίας τινὸς ὑπὸ γυναικὸς δὲν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις ἢ γνωμοδότησις αὐτῶν, διότι κατ' αὐτὴν οὔτε ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου μεταβαίνει εἰς τὴν υἱοθετοῦσαν, ἐσπερημένῃν πάσης πολιτικῆς ἢ φυσικῆς πρὸς αὐτὸν συγγενείας, οὔτε αὐτὴ ἀναλαμβάνει πετρικὴν εἰσσοὶαν ἐπὶ τοῦ υἱοθετουμένου. Δ. Π. 86 τοῦ 1869. — Διὰ τῆς Νισαρᾶς τοῦ Λέοντος χορηγησάσης τὸ δικαίωμα ταῖς γυναίξιν τοῦ υἱοθετεῖν καὶ ἐκώπιον τοῦ ἀρμεδίου ἀρχόντος δὲν μετα-

ἐλθόντων τὰ κληρονομικά δικαιώματα, ἅπερ ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετούμενος δὲ Β. διατάγματος ἐκτάτο ὡς νόμιμον τέκνον ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτῆς ὀνομαζομένου τοῦ Ν. 5 Κ. 8. 48 καὶ § 10 Εἰσηγ. 1. 11. Α. Π. 86 τοῦ 1869.— Ἐκ τῆς ἐν νόμῳ 11 Πανδ. 8. 48 διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται τῷ θελοντι νὰ δώσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς υἱοθεσίαν φυσικῷ πατρί νὰ δηλώσῃ τοῦτο συντασσομένης περὶ τούτου δικ. πράξεως παρὰ τῷ ἀρμόδιῳ δικαστῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ υἱοθετοῦντος καὶ τοῦ υἱοθετουμένου μὴ ἀντιλόντος, συνάγεται, ὅτι ἀναγκαιῶς ὁ φυσικὸς πατὴρ δεῖον νὰ δηλώσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ δι' αὐτοπροσώπου παραστάσεως καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου. Α. Π. 194 τοῦ 1883. (Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν νομολογίαν (διαρκ. Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποφ. 30 τοῦ 1880) τῆς Νισιαῆς ἐπιζεύσεως ὅτι καὶ παρὰ παντὸς ἀρχόντος δύναται ὁ υἱοθετεῖσθαι βουλημένος λαμβάνειν τὴν υἱοθεσίαν, ἐπειτα ὅτι καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ αἱ κατὰ τὴν τοῦ Μητροπόλεως καὶ Ἐπισκοπῆς δύναται υἱοθετεῖν ἐν Τουρκίᾳ. Τελύεται δὲ ἡ υἱοθεσία ἐπ' ἀναφορᾷ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου (διαρκ. Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποφ. 28 τοῦ 1873). Τοῦτο δὲ ἀποφαίνεται μετὰ συμφωνίας δι' ἡμῶν τῆς βουλῆσεως τῶν υἱοθετοῦντων, τοῦ υἱοθετουμένου καὶ τῶν εἰς υἱοθεσίαν διδόντων (Δ. Μ. Σ. 185 καὶ 188 τοῦ 1882).

δ. Δεῖ τὸν λαμβάνοντα εἰς υἱοθεσίαν εἶναι μαιζονα τοῦ λαμβανομένου, ἐπειδὴ πρὸς μίμησιν τῆς φύσεως ἐπινενόηται ἀπαιτούσης πρεσβύτερον εἶναι τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα· δεῖ δὲ προηγεῖσθαι τὸν πατέρα δικτωκαίδεκα ἐνιαυτοῦς· ἡ γὰρ τοιαύτη ἡλικία ἐφηρότης λέγεται τελεία. (§ 4 Εἰσηγ. (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 50. Ν. 15 § 3. Ν. 16. Ν. 40 § 1 Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus).

Μ. Ὁ υἱοθετῶν δεῖον νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερος τοῦ υἱοθετουμένου, διότι φυσικὸν εἶναι ὁ πατὴρ νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερος τοῦ υἱοῦ καὶ εὐλογον εἶναι νὰ ἀκολουθεῖται τὸ φυσικὸν πρὸς εὐδωσίαν τῆς υἱοθεσίας. Ἀνάγκη δὲ νὰ ὑπερτερῇ ὁ πατὴρ κατὰ δεκαετῶς ἔτη, διότι ἡ τοιαύτη ἡλικία ἀποτελεῖ μόνον τελείαν ἐφηρότητα.

Ν. Διὰ τὸ κύρος τῆς ὑπὸ γυναικὸς υἱοθεσίας δεῖν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ πληρωμένον ἡ υἱοθετοῦσα τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, διότι μόνον περὶ ἐξουσιοθέσεως αὐτεξουσίᾳ ὑπὸ ἀνδρὸς ἀσκούντος πατρικὴν ἐξουσίαν ἀπαιτεῖται ἡ πληρωσις τοῦ 80ου ἔτους (Ν. 15 § 2 Πανδ. 1. 7). Α. Π. 86 τοῦ 1869. (Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀπαιτεῖται τανυν, ὅτε τοῦ περὶ τούτου νόμου μὴ περιλαμβανομένου ἐν Ἐξαδίῳ) Ὅθεν ὅπως ἐγκύτως υἱοθετήσῃ γυνή, ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερα τοῦ υἱοθετουμένου κατὰ 18 ἔτη. Α. Π. 86 τοῦ 1869. Ἄλλ' ὑπάρχει ἐν Μεγάροις ἰδιὸν καθ' ὃ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ᾖ ὁ υἱοθετῶν πρεσβύτερος κατὰ 18 ἔτη τοῦ υἱοθετουμένου. Α. Π. 86 τοῦ 1864.— Δὲν συγχωρεῖται τῷ κηδεμόνι νὰ υἱοθετήσῃ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κηδεμευόμενον αὐτεξουσίᾳ, μὴ ἔχοντα ἡλικίαν εἰκοσιπενταετῆ· ὅθεν, ἂν ὁ κηδεμὼν θέλῃ υἱοθετῆσαι τινα, δεῖον νὰ ἀντικαταστή ὑπὸ ἄλλου, ὅστις δεῖον νὰ συναινέσῃ εἰς τὴν υἱοθεσίαν· ἄλλως ἡ υἱοθεσία θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Α. Π. 174 τοῦ 1883.

6. Οὐδεὶς υἱοθετεῖσθαι τὸν ἀνχρόν δύναται εἰ μὴ συγγενῆς

αὐτοῦ ἢ χρηστὴν ἔχων πρὸς αὐτὸν διάθεσιν. (N. 17 § 1 Πανδ. 1)
7 (de adoptionibus). Βασ. XXXVI. 1. 13).

M. Οὐδεὶς δύναται νὰ υἱοθετῇ τὸν ἀνηθὺν, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἢ ἔχων πρὸς αὐτὸν εὐμενὴ διάθεσιν.

N. Οὐδεμία τοῦ νόμου διάταξις ἀπαιτεῖ ὡς οὐσιώδεις στοιχεῖον τοῦ νόμου τῆς υἱοθεσίας τὴν μετὰ τοῦ υἱοθετουμένου συνοίκησιν τοῦ υἱοθετουμένου.
A. II. 25 τοῦ 1879.

ΤΙΤΛ. Θ'.—Περὶ τῶν προσφευγόντων. (1)

1. Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ἔργων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφεύγοντες· ὅπλοις δὲ ἑαυτοὺς μὴ ἀσφαλιζέσθωσαν. Μεθ' ὅπλων οἰκίτης προσφυγῶν εὐθὺς ἐκβαλέσθω· ἀνθιστάμενος δὲ μαίζον· βιάζέσθω δυνάμει· κὰν μαχόμενος τελευτήσῃ, ἀνεύθυνος ἔστω ὁ ἐπελθὼν δεσπότης. (N. 3 Κωδ. 1. 12 (de his, qui ad ecclesias). Βασ. V. 1. 12. N. 4 καὶ 5 Θεοδ. Κωδ. IX. 45 (de his, qui ad ecclesias).

M. Οἱ πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν καταφεύγοντες μέχρι τῶν τῆς ἐκκλησίας ἔργων πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς ἀσφαλιζονται· δι' ὅπλων ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀσφαλιζῶνται. Ἀλλὰ δοῦλος καταφεύγων ἐνοπλῶς ἀποδιώκεται εὐθὺς· ὁ δὲ ἀνθιστάμενος βιάζεται διὰ μαίζονος δυνάμεως· καὶ ἐὰν φονεῖται μαχόμενος, ὁ κατ' αὐτοῦ ὀρμήσας δεσπότης διατελεῖ ἀνεύθυνος.

2. Οὔτε ἀνδροφόνους, οὔτε μοιχοὺς, οὔτε παρθένων ἄρπαξιν ἁμαρτάνουσι τὴν ἐκ τῶν ἔργων φυλάξεις ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ κείθεν ἐλκύσεις, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπάξεις· ὅτι ἡ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια οὐ τοῖς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δίδεται· παρὰ τοῦ νόμου. (Νεαρά 17 κεφ. 7 πρ.)

M. Ἡ ἐκ τῆς εἰς τὰ προλεχθέντα ἔργα ἀσφάλεια δὲν τηρεῖται οὔτε διὰ πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους, οὔτε ὡς πρὸς τοὺς μοιχοὺς, οὔτε ὡς πρὸς τοὺς ἄρπαγας παρθένων· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀποσύρονται καὶ βιαίως ἐκείθεν καὶ τιμωροῦνται· διότι τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλειαν δὲν παρέχει ὁ νόμος εἰς τοὺς ἀδικούντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδικουμένους.

B. Ὁ τὸν προσφεύγοντα εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ αὐθεντία ἀποσπάσας τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω. (N. 2 Κωδ. 9. 29 (de crimine sacrilegii). Βασ. LX. 45. 18).

(1) Αἱ διατάξεις τοῦ τίτλου τούτου περὶ τῶν καταφευγόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὡς εἰς ἀσυλον κτλ. δὲν ἰσχύουσι τανῦν, ὡς ἀντικείμεναι εἰς τὴν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν ἐργάνωσιν τῆς Πολιτείας ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. (ἄρθρ. 1006) δὲν συγχωρεῖται νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἐντολῆν πρὸς ἐνέργειαν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως λαβόντος κλητῆρος ὁ βριλέτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν διαρκεῖαν τελετῆς θρησκευτικῆς ἢ ἐν τῷ δικαστικῷ καταστήματι κατὰ τὰς δημοσίας συνεδριάσεις ἢ ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ νόκτωρ (καὶ ἐν ἡμέρᾳ δὲ μὴ παρίντος τοῦ εἰρηνοδίκου, δημάρχου ἢ δημορχικοῦ παρίδρου).

Μ. Ὁ αὐτογνομόνως ἀποσπᾶσας τὸν καταφυγόντα εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν τύπτεται, κείρεται καὶ ἐξορίζεται.

4. Ἡ διάταξις κελεύει τὸν μὲν προσφεύγοντα προσώποις δυνατοῖς εἰς προστασίαν δίκης ἕνεκεν ἐκπίπτειν τῆς δίκης· τὸν δὲ δεχόμενον εἰς προστασίαν τινά, κὰν συγλητικὸς ἔστιν, ἔξω τῶν διαταγαμένων τιμωρεῖσθαι. (N. 1 Κωδ. 2. 14 (ne liceat potentioribus). Βασ. VII. 9. 1).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ὁ καταφεύγων εἰς δυνατῶν προσώπων προστασίαν πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐν δικαστικῇ ὑποθέσει, ἐκπίπτει τῶν δικαίων αὐτοῦ, ὁ δὲ ὑποδεχόμενος τὸν ἔχοντα δίκην καὶ ἀναλαβὼν τὴν προστασίαν αὐτοῦ, καὶ συγλητικὸς εἰς τὴν τύχην αὐτῆς, τιμωρεῖται ἐξαιρετικῶς.

5. Ἐάν τις ἐν τῷ δανεῖζεν ἢ ἄλλως πῶς συναλλάγματα ποιεῖν παραιτεῖται μὲν τὸ εἰς οἰκεῖον ὄνομα λαβεῖν ἀσφάλειαν ἢτοι γραμματεῖον ἢ ἄλλο συμβόλαιον, εἰς ὄνομα δὲ δυνατοῦ προσώπου παρασκευάζει γενέσθαι τὸ γραμματεῖον, κελεύει ἡ διάταξις ἐκπίπτειν τοῦ τοιοῦτου χρέους τὸν τοῦτο πεποιηκότα. (N. 2 Κωδ. 2. 14 (ne liceat potentioribus). Βασ. VII. 6. 2).

Μ. Ἐάν τις, δανείζων ἢ ἄλλο τι συμφωνητικὸν συνάπτων, ἀποκρύπτῃ τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ συντασσομένου ἐπὶ τούτῳ ἐγγράφῳ ἢ ἄλλῃς ὁμολογίας, παρασκευάζῃ δὲ τὴν κατάρτισιν τοῦ ἐγγράφου εἰς δυνατοῦ ἄλλου προσώπου ὄνομα, κατὰ τὴν διάταξιν ἐκπίπτει τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς τελεσθείσης συμφωνίας χρέους.

ΤΙΤΛ. Ι' — Περὶ χρησέως. (1)

1. Τὰ εἰς χρῆσιν ἡγουν χρεῖαν τινὰ διδόμενα ἢ κινητὰ εἶσιν ἢ ἀκίνητα. Καὶ χρεωστῇ ὁ λαμβάνων μὴ ποιῆσαι ὅλον ἐν αὐτοῖς ἢ ἀμέλειαν· ὅσα δὲ μῆτε ἀμελοῦντος, μῆτε βολιευομέ-

(1) Ἐνταῦθα ἡ λέξις χρῆσις οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς χρήσεως ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς χρήσεως καρπῶν ἢτοι ἐπικαρπίας ἢ καρπείας (ususfructus) καλεῖται καὶ ἐπικαρπία μὲν ἡ χρῆσις καρπῶν (κατὰ Βυζαντινοὺς) καλεῖται ἡ ἐπὶ ἀλλετρίου πραγματος δουλεία, ἥς δύναται εἶναι τὴν τε χρῆσιν (συνισταμένην εἰς τὴν διὰ τοῦ πράγματος αὐτοῦ ἀμύσην θεραπείαν τῶν χρεῶν ἡμῶν), καὶ τὴν κέρπωσιν (συνισταμένην εἰς τὴν ἀπόλαυσιν πάντων τῶν προϊόντων τοῦ πραγματος), ἐπομένως ἐπὶ μὲν τῶν ἀγρῶν, πάντων τῶν εἰς αὐτῶν ἐκφυομένων πραγμάτων, εἰς δὲ δημητριακῶν καρπῶν, ὀσπρίων, γέτρων κτλ. καὶ τῶν καρπῶν τῶν ἐν αὐτοῖς δένδρων (σώκων, μήλων κτλ.), εἰς δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς ὑπαρχόντων ἀνοργάνων πραγμάτων (λίθων, ψαμμοῦ, κιμωλίας γῆς), ἐπὶ δὲ τῶν ζώων, τῶν νεογνῶν αὐτῶν, πρὸς τούτοις τοῦ γάλακτος, ἐρίων, τῆς κόπρου κτλ., χρῆσις δὲ ἡ καθ' ἣν εἶναι τις μόνον τὴν χρῆσιν, διανοόντι τὴν ἀμύσην δι' αὐτοῦ θεραπείαν τῶν αὐτοῦ χρεῶν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πρὸς χρῆσιν δανείου (τοῦ ἄλλως μονολεῖ χρεῖσι δανείου κληθέντος) πραγματεύεται ὁ παρὼν τίτλος ἐν ταῖς πρώταις αὐτοῦ παραγράφαις.

νου τούτου ἀπὸ τινος τύχης εἰς αὐτὰ γένηται ζημία, τὸν δεσπότην ἐρᾷ τούτεστιν εἰς τὸν δεσπότην αὐτὸν ἀνατρέχει, καὶ τὴν ζημίαν ὁ δεσπότης ὀρίσεται· καὶ οὐχ ὁ πρὸς τὴν χρῆσιν τὸ πρᾶγμα λαβὼν. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν συμφωνήσῃ καὶ εἴπῃ ῥητὴς ἵνα αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ τύχην συμβησμένοις ἐνέχῃται ἡ συμφωνία κρατεῖ καὶ ὁ συμφωνήσας ἐνέχεται. (N. 1 § 1 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra) Βασ. XIII. 1. 1 N. 5 § 2. 4 Πανδ. αὐτόθι· Βασ. XIII. 1. 5).

Μ. Τὰ διδόμενα εἰς τινὰ πρὸς χρῆσιν πράγματα ἢ κινητὰ εἶναι ἢ ἀκίνητα. Καὶ ὁ λαμβάνων ἀρτίζει νὰ μὴ προσενηχθῇ ἐν τῇ χρῇσει αὐτῶν ὀλίγως ἢ ἀμελῶς· ἐὰν δὲ, μηδαμῶς αὐτοῦ ἀμελοῦντος ἢ δολιευομένου, τὰ δοθέντα εἰς χρῆσιν βλαβῶσιν ἐκ τυχαίου τινὸς συμβεβηκότος, ἡ ζημία ἀναγεται εἰς τὸν κύριον, τούτεστι πίπτει εἰς βάρος αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐπομένως ὀρίσεται αὐτὴν καὶ οὐχ ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα πρὸς χρῆσιν. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν συμφωνήσῃ ῥητὴς νὰ ἐνέχῃται αὐτὸς καὶ εἰς ὅσα ἐνδύχεται νὰ συμβῶσιν ἐκ τύχης, ἡ συμφωνία ἰσχύει καὶ ἐνέχεται ὁ λαβὼν.

2. Ὁ χρησάμενος ἤγειν πρὸς χρεῖαν τινὰ ζητήσας ἄλλοτριόν τι πρᾶγμα καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος, ὅτι μέλλει χρῆσασθαι αὐτῷ ἐπὶ δουλείᾳ τινί, εἴτα οὐκ ἐπὶ ταύτῃ ἀλλ' ἐπὶ ἐτέρᾳ χρησάμενος καὶ ὡς κλέπτης λογιζεται καὶ ἐὰν συμβῇ ζημία τις εἰς τὸ διπλάσιον αὐτὴν ἀποδίδωσι. Τῇ αὐτῇ καταδίκῃ ἐνέχεται καὶ ὁ λαβὼν ἀλλότριον ζῶον, ὥστε ἐγγὺς ἀπελθεῖν καὶ ἀπελθὼν μακρότερον. (Γελλίου Νύκτες Ἀττικαὶ βιβ. 7 κεφ. 15. Βαλερίου Μαξιμου βιβλ. 8 κεφ. 2 § 4. N. 5 § 8 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra). Βασ. XIII. 1. 5.)

Μ. Ὁ χρησάμενος ἤγειν αἰτήσας ἄλλότριον πρᾶγμα πρὸς ὀρισμένον τινὰ χρεῖαν καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν κύριον τοῦ πράγματος ὅτι μέλλει νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ εἰς ὀρισμένην ὑπηρεσίαν, εἵπειτα δὲ μὴ μεταχειρισθεὶς αὐτὸ εἰς ταύτην, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινὰ, καὶ ὡς κλέπτης λογιζεται καὶ, ἐὰν συμβῇ ζημία τις, ἀποδίδωσιν αὐτὴν διπλάσιον. Εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐνέχεται καὶ ὁ λαβὼν ἀλλότριον ζῶον, ἵνα μεταβῇ εἰς πλησίον τι μέρος, καὶ παρὰ τὴν συμφωνίαν μεταβὰς εἰς μέρος ἀπώτερον.

3. Ὁ κεχρημένος ἵππῳ ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, τὸν δὲ ὀρισθέντα τόπον ὑπερβάς, τῆς ὥς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζημίον τοῦ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται. Ἐὰν μέντοι γε ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου βλάβῃ ἐπιγένῃται ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζημίος ὁ κεχρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας ἢ καὶ ἐπιβουλῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσεται πάθος. (N. 23 Πανδ. 13. 6 commodati vel contra). Βασ. XIII. 1. 23 N. 5 § 4 Πανδ. αὐτόθι· Βασ. XIII. 1. 5).

Μ. Ὁ λαβὼν πρὸς χρῆσιν ἵππον ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, ἐὰν ὑπερβῇ

τὸν τόπον τοῦτον, εὐθύνεται περὶ τῆς συμβάσεως εἰς τὸν ἵππον βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ ὑποχρεοῦται νάποζημιώσῃ τὸν κύριον τοῦ ἵππου. Ἐὰν δὲ βλάβῃ ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἵππος ἐντὸς τοῦ ἐρισθέντος τόπου, δὲν ἀποζημιώσῃ τὸν κύριον ὁ δανεισθεὶς αὐτὸν ἐπὶ χρήσει, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δυστύχημα τοῦτο συμβῇ εἰς τὸν ἵππον ἐξ ἀμελείας ἢ ἐπιδουλείας αὐτοῦ.

4. Ἀναγκάζεται ὁ τὴν χρῆσιν (1) ἔχων γεωργεῖν τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ γὰρ διαφέρει τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ θυνάμενα λαμβάνεσθαι. (N. 9 πρ. Πανδ. 7.1 (de usufructu). Bas. LVI. 1. 9).

M. Ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν ἀγροῦ ἀναγκάζεται νά καλλιεργῇ αὐτόν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκουσι τὰ ἐν αὐτῷ παραγόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ θυνάμενα λαμβάνεσθαι.

5. Ὅταν τις χρῆσιν μόνην ἔχῃ πραγμάτων, τὴν δὲ δεσποτείαν (2) ἐτέρῳ παραφυλάττῃ, ὅσα ἂν ἀπὸ τῆς χρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν κτήσασθαι δυνηθεῖ, μόνην τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς σύστασιν καὶ βελτιώσιν αὐτῶν ἀνελλιπῶς καταβάλλων, ἐξουσίαν ἔχει πρὸς οὓς βούλεται παραπέμπειν καὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν αὐτὸν περὶ τούτων οἱ τῶν πραγμάτων δεσπότες παρὰ τὴν οἰκείαν διαπράξασθαι. (N. 7 πρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). N. 12 § 2. N. 59 § 1 Πανδ. αὐτέθ).)

M. Ὅταν μόνον ἔχῃ τις τὴν ἐπικαρπίαν πραγμάτων, τῆς κυριότητος διατηρουμένης εἰς ἄλλον, ὅσα δυνηθῇ νά ἀποκτήσῃ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν, καταβάλλων ἀνελλιπῶς μόνην τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς σύστασιν καὶ βελτιώσιν αὐτῶν, ἔχει ἐξουσίαν νά ἀποστείλῃ πρὸς οἰουδὴποτε θέλει καὶ τῶν πραγμάτων οἱ κύριοι δὲν δύναται νά ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νά ἐνεργήσῃ τὰ κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ.

6. Ὁ ἔχων χρῆσιν καρπῶν δύναται πωλεῖν αὐτὴν καὶ ἄλλον τοῦ δεσπότης ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ. (N. 67 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Bas. XVI 1. 67).

M. Ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν πράγματος δύναται νά ἐκποιήσῃ αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

7. Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ γινομένων κελλαρικῶν ὁ τὴν χρῆ-

(1) Ἐν τῇ παρχγράφῳ ταύτῃ καὶ ἐν τισιν ἄλλαις παραγράφαις ἡ λέξις χρῆσις κεῖται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λατιν. λέξεως usufructus, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν σχετικῶν χωρίων τοῦ Ἰουστινιανίου δικαίου καὶ τῶν Βασιλικῶν.

(2) Σημειωτέον ὅτι ἡ δεσποτεία ἢ κυριότης, ἀπογυμνουμένη τῆς ἐπικαρπίας, καλεῖται ψελλή ἢ γυμνή, ὡς οὐδεμίαν προσπορίζουσα ἀπόλαυσιν εἰς τὸν κύριον. Οὐχ ἥτιον οἱ νόμοι διατιμῶσιν αὐτὴν ἐξ ἴσου τῇ κυριότητι (N. περὶ Χαρτ. ἀρθρ. 31).

σιν μόνην ἔχων τὸ πρὸς ἐνιαυτὸν ἀρκούν αὐτῷ λαμβανέτω, εἰ καὶ πάντα δαπανᾷται. (N. 15 Πανδ. 12. 8 (de usu et habitatione). Βασ. XVI. 8. 15).

M. Ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν μόνην τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ πρὸς βρώσιν καὶ πόσιν ἀποτεθειμένων πραγμάτων λαμβάνει ὅσα ἀρκούσιν αὐτῷ ἐνιαυσίως, καὶ ἂν ἔτι ὅλα καταναλίσκωνται.

8. Ὁ ἔχων χρῆσιν οἰκίας τὰ κατακέραμα ὀφείλει ποιεῖν τῆς οἰκίας ἀναλώμασιν οἰκείους· εἰ δέ τι περαιτέρω ἀνάλωσεν εἰς τὴν τῆς οἰκίας διόρθωσιν, τοῦτο λήψεται παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δεσποτείαν. (N. 7 Κωδ. 3. 33 (de usufructu). Βασ. XVI. 8. 15).

M. Ὁ ἔχων χρῆσιν οἰκίας μόνας τὰς κεράμους τῆς σκέπης ἐπιδιορθοῦ δι' ἰδίων δαπανῶν· εἰ δὲ ἐδαπάνησέ τι περαιτέρω πρὸς διόρθωσιν τῆς οἰκίας λαμβάνει τοῦτο παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν κυριότητα.

N. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι ὁ ἔχων μόνην τὴν χρῆσιν οἰκίας (οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐπικαρπίαν αὐτῆς) δικαιούται νὰ κατοικῇ αὐτὸς ἐν αὐτῇ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ λαμβάνῃ μίσθωμα. Α. Π. 9 τοῦ 1854. (Ἀλλὰ δύναται, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν N. 2 § 1, N. 3—7, N. 8 § 1 καὶ N. 9 Πανδ. (7. 8), νὰ κατοικῇ ἐν αὐτῇ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, ἔτι δὲ καὶ ξένους νὰ ὑποδέχεται).

9. Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως μετὰ ἑκατὸν ἔτη στέννυται ὥς ὁ μακροχρόνιος ἄνθρωπος. (N. 56 Πανδ. 7. 1 (de usu fructu). Βασ. XVI. 1. 56. N. 8 Πανδ. 33. 2 (de usu et usu fructu). Ῥωμαὶ κατ. 46 § 1).

M. Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως στέννυται μετὰ ἑκατὸν ἔτη, ὡς ὁ μακρόβιος ἄνθρωπος.

10. Ἐὰν προβάτων χρῆσις δοθῇ μοι, οὔτε τῷ γάλακτι, οὔτε τοῖς ἀρνίοις, οὔτε τῷ ἐξ αὐτῶν ἐρίῳ συγχωρεῖται κεχερῆσθαι, ἐπεὶ δὴ ταῦτα ἐν καρπῷ ἔστιν· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον συμβάλλεται μοι τὸ ἔχειν χρῆσιν προβάτων, ὥστε δύνασθαι ἄγειν αὐτὰ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν καὶ τοῦτον κοπρίζειν· ἢ δὲ τῶν προβάτων κῶπρος εὐθαλῇ καὶ γόνιμον ποιεῖ τὸν ἀγρὸν. (§ 4 Εἰσηγ. 2. 5 (de usu et habitatione). N. 12 § 2 Πανδ. 7. 8 (de usu et habitatione). Βασ. XVI. 8. 12).

M. Ἐὰν μοι δοθῇ προβάτων χρῆσις, δὲν μοι ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρισθῶ οὔτε τὸ γάλα, οὔτε τὰ ἀρνία, οὔτε τὸ ἐξ αὐτῶν ἐρίον, διότι ταῦτα λογίζονται καρπός· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον μοι συμβάλλει ἡ χρῆσις τῶν προβάτων, ὅτι δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὰ πρὸς κόπρωσιν τῶν ἀγρῶν μου, διότι τῶν προβάτων ἡ κόπρος καθίστησι τὸν ἀγρὸν λιπαρὸν καὶ εὐφρυν.

11. Ὁ τοκετὸς τῶν δούλων οὐκ ἀνήκει τῷ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι, οὐδ' ἔχει ἐπ' αὐτῷ χρῆσιν, εἰ μὴ ῥητῶς εἴπῃ ὁ διαθέμενος· ἢ δὲ γονὴ τῶν θρεμμάτων τῷ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι ἀνήκει. (N. 68 πρ. § 1 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Βασ. XVI. 1. 68).

Μ. Τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῶν δούλων τέκνα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἐπικαρπωτήν, οὐδὲ ἔχει αὐτὸς τὴν χρῆσιν τούτων, ἐκτός ἐάν ὁ διαθέσας εἴπῃ τούτο ῥητῶς· ἢ δὲ γονὴ τῶν ζώων ἀνήκει εἰς τὸν ἐπικαρπωτήν.

12. Ἐάν ἔχη τις χρῆσιν πράγματός τινος καὶ βουλευθῇ ὁ δεσπότης ἐκποιήσασθαι τὸ πρᾶγμα, ἐνέχεται παρασχεῖν τὸ τρίτον τῆς τιμῆς τῷ τῇ χρῆσιν ἔχοντι. Καὶ ἀγροῦ ἐκνικωλέντου, οὗ τὴν χρῆσιν ἕτερος ἔχει, τὴν δὲ δεσποτείαν ἕτερος, εἰ θελήσουσιν ἀμφοτέροι οὗτοι δεῦναι τὴν τιμὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἔχειν πάλιν αὐτόν, τότε ὁ μὲν τὴν χρῆσιν ἔχων δίδωσι τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ τὴν δεσποτείαν τὸ διμοῖρον· τούτο δὲ ὁ Μάγιστρος ἐπὶ τῶν αἰδίων τὴν χρῆσιν ἔχόντων οὕτως ἔλεγεν ὥσπερ ἐκκλησίᾳ καὶ ἱερὸς οἶκος· ἐπὶ δὲ τῶν πρόσκαιρον ἄλλως. (N. 2. N. 6. N. 11 Kωδ. 3. 33 (de usufructu). N. 4 Kωδ. 7. 40 (de his, quia non domino). N. 38 Πανδ. 33. 2 (de usu et usufructu).

Μ. Ἐάν καρποῦται τις πρᾶγμα καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ θελήσῃ νὰ ἐκποιήσῃ αὐτό, υποχρεοῦται νὰ δώσῃ τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος εἰς τὸν ἐπικαρπωτήν. Καὶ ἐπὶ ἐκνικᾶται ἀγρός, ἐάν θελήσωσιν ἀμφοτέροι νὰ δώσωσι τὸ τίμημα τοῦ ἀγροῦ καὶ νὰ ἔχωσιν αὐτεῖν πάλιν, τότε ὁ μὲν ἐπικαρπωτὴς καταβάλλει τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ κύριος τὰ δύο τρίτα. Καὶ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος, ὅτι κρατεῖ ἐπὶ τῶν διηνεκῶν καρπωτῶν, ὅποιοι εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ εἰ ἱερὸς οἶκος· ἐπὶ δὲ τῶν πρόσκαιρων ἄλλως.

13. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς χρήσεως ὁ τριακοστός ἐστίν· ἐάν γὰρ καταβληθῇ διατεῖ ἢ τριετὴ ἢ εἰκοστὸν ἑνατον ἄγοντι χρόνον, πρὸς τριάκοντα χρόνους ψηφίζεται ἡ χρῆσις· ὑπὲρ δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη ἐάν καταβληθῇ τινι χρῆσις, μέχρι τῶν ἐξήκοντα ψηφίζεται καὶ ὅσου ἂν εἴη χρόνου ὁ ἄνθρωπος, τὸ λείπον πρὸς ἡλμβάνει· τυχὸν εἰ εὐρεθῇ τεσσαράκοντα ὥν, λαμβάνει πρὸς εἴκοσι καὶ ἑφεξῆς ὁμοίως. Ἐάν δὲ ἐξηκοστῷ καταλειφθῇ χρῆσις, μόνον πέντε ἐνιαυτῶν οὗτος λαμβάνει. Ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ περὶ φαλκιδίου διήρει ὁ Πατρίκιος ἐνθα πλατύτερον τὰ τοιαῦτα κεῖται. (N. 68 πρ. Πανδ. 35. 2 (ad legem Falcidianam). XLI. 4. 67).

Μ. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς ἐπικαρπίας εἶναι ὁ τριακοστός· καὶ ἐάν ἡ ἐπικαρπία ἀφθῇ εἰς διατεῖ ἢ τριετὴς παιδίον ἢ εἰς ἄνδρα εἰκοσιεννέα ἐτῶν, ληφίζεται διὰ τριάκοντα ἔτη· ἐάν δὲ ἀφθῇ εἰς πρεσβύτερον τῶν τριάκοντα ἐτῶν, ἡ ἐπικαρπία λογίζεται μέχρι τοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους. Ὅσπνθόποτι δὲ ἑλικίαν καὶ ἐάν ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος, λαμβάνει τὸ τυχὸν ἄλλεῖπον μέχρι τῆς τριακοστοετίας· ἐάν λόγου χ. εὐρεθῇ τεσσαρακοστοετίας, λαμβάνει τὴν ἐπικαρπίαν διὰ τὰ ἐπιλοιπα εἰκοσι, καὶ ἑφεξῆς ὁσπύτως· ἐάν δὲ κληροδοτηθῇ ἐπικαρπία εἰς ἐξηκονταετῇ, οὗτος λαμβάνει αὐτὴν μόνον ἐπὶ πέντε ἔτη. Καὶ ταῦτα ἐξῆγεν ὁ Πατρίκιος ἐκ τοῦ φαλκιδίου νόμου, ἐνθα τὰ τοιαῦτα κεῖσθαι πλατύτερον.

14. Γυνὴ τις ἐδικαιώθη μὴ δευτερογαμήτῃσιν λαβεῖν κατὰ

(ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΕΩΣ)

21

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθῆκὴ Βεροῖας

χρήσιν τὸ ὑπόδολον, λίτρας κε' (1) μὴ ἔχουσα δὲ ἐγγύως (2) δοῦναι εἰς τὸ παραφυλάττειν τοῦτο τῷ υἱῷ, ἡρετίσαστο λαβεῖν τὴν ἀποτίμησιν τῆς χρήσεως τῶν κε' λιτρῶν καὶ ἐδέχθη. ἐπεὶ ῥ' ἐτῶν οὕτα εὐρέθη, ἔλαβε κατὰ νόμον τὸ τρίτον τῶν κε' λιτρῶν ἥτοι λίτρας ἡ νομίσματα κδ'. Τριάκοντα γὰρ ἐτῶν τις ἡμισυ τῆς τιμῆς τῆς πράξεως ὑπὲρ χρήσεως λαμβάνει· αὕτη δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν οὕτα, διὰ τὰ ὑπέρπλεα τῶν λ' ἐτῶν ἔτη δέκα ὑπεκρατήθη τὸ τρίτον ἥτοι λίτρας θ' νομ. ιδ' καὶ ἔλαβεν ὡς εἴρηται· λίτρας ἡ' νομίσματα κδ'. Καὶ πάλιν ἑτέρα πεντήκοντα ἐτῶν οὕτα λαβοῦσα χρήσιν θ' λιτρῶν ἡθέλησε τὴν ἀποτίμησιν τοῦτων λαβεῖν καὶ ἐδόθη αὕτῃ τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως ἡγουν τῶν δύο λιτρῶν διὰ τὸ εἶναι πεντήκοντα ἔτη νομ. μγ'· τοιούτοις χρήσις δέκα ἐτῶν. (Πανδ. 7. 9 (usufr. quemadmodum caveat). N. 4 Κωδ. 3. 33 (de usufructu).

Μ. Γυνή τις μὴ συναρτίσασα εἰς δεύτερον γάμον ἐδικαιώθη νὰ λάβῃ τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προγαμίας δωρεᾶς, λιτρῶν εἰκοσιπέντε· μὴ ἔχουσα δὲ νὰ δώσῃ ἐγγύησιν, ἐπὶ δὲ διατηρήσῃ τοῦτο εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς, προϋτίμηται νὰ λάβῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπικαρπίας τῶν εἰκοσιπέντε λιτρῶν, ὥπως καὶ ἐπραΐε· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ᾖ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἔλαβε κατὰ τὸν νόμον τὸ τρίτον τῶν εἰκοσιπέντε λιτρῶν, ἡγουν λίτρας δυτὼ καὶ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Διότι δὲ τριακονταετῆς λαμβάνει πρὸς ἐπικαρπίαν τὸ ἡμισυ τῆς τιμῆς τῆς πωλήσεως· αὕτη δὲ, ἐπειδὴ ἦτο τεσσαράκονταετής, διὰ τὰ παρελθόντα δέκα ἔτη τῆς τριακονταετίας ἐστερήθη τοῦ τρίτου, ἥτοι λίτρας τέσσαρας καὶ νομίσματα δώδεκα, καὶ ἔλαβεν, ὡς προελέχθη, λίτρας δυτὼ καὶ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Καὶ πάλιν ἄλλη πεντηκονταετής λαβοῦσα τὴν ἐπικαρπίαν λιτρῶν τεσσάρων, ἡθέλησε νὰ λάβῃ τὴν ἀξίαν τῶν

(1) Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς παρούσης παραγράφου, ἡ ἐπικαρπία γινώσκει ὡς μόνον ἐπὶ πραγμάτων ἐνσωμάτων καὶ μὴ ἀναλίσκοιμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀναλωτῶν καὶ ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ἐπὶ δὲ καὶ ἐνοχικῶν ἀπαιτήσεων. Ἐκλήθη δὲ εἰδικώτερον ἢ ἐπὶ τοιούτων πραγμάτων ἐπικαρπία εἰσέναι ἐπικαρπία. Ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῶν πηγῶν καὶ ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς οἰονομ. ἐπικαρπίας, ἡ ἐπικαρπωτής γίνεται τρόπον τινὰ ἰδιοκτήτης τοῦ πράγματος, ὁφείλων μόνον ἀποδόσθαι τῷ ἰδιοκτήτῃ ἄλλοις ἰσὺς ποσότητος καὶ ποιότητος πρᾶγμα ἢ, ἂν συμφωνήσῃ, τὴν διατίμησιν αὐτοῦ. (N. 7 Πανδ. 7. 5). Ἡ σχετικὴ νομολογία καταχωρίζεται ἐν τῇ κειμένῳ.

(2) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης προκύπτει, ἐπὶ δέον νὰ θεωρηθῶσι ἰσχυροῦσαι αἱ διατάξεις τῶν πηγῶν, καθ' ὥς δὲ ἐπικαρπωτής ὁφείλει νὰ ἀποδώσῃ δι' ἐγγυήσεως τὸν ἰδιοκτήτην περὶ τοῦ τῆς ἀγαθῆς μεταχειρίσεως τοῦ πράγματος καὶ περὶ τῆς κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας ἀποδόσεως αὐτοῦ (N. 1 πρ. § 6 καὶ N. 9 § 1 Πανδ. 7. 9. N. 4 Κωδ. 3. 33). πρὸ τῆς δόσεως δὲ τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης δικαιοῦται ὁ κύριος νὰ μὴ παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ παραδοῖν ἄλλῃ ἀνάλλογ αὐτὸ (N. 13 πρ. Πανδ. 7. 1. N. 7 πρ. καὶ N. 12 Πανδ. 7. 9).

των, καὶ διὰ τὴν πεντηκονταετίαν ἐδόθη αὐτῇ τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως, τῶν ἑξ ὀκτὼ λίτρων, ἥτοι νομίσματα τεσσαράκοντα ὀκτώ, τουτέστιν ἐπικαρπία ἑτῶν δέκα.

Ν. Ὁ καρπωτὴς ὀφείλει νὰ χρηρηθῇ ἀσφάλειαν εἰς τὸν ψιλὸν κύριον οὐ μόνον περὶ τῆς καλῆς χρήσεως τοῦ πραγματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀποδο-
σεως αὐτοῦ κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας (Ν. 1 καὶ 2 Βασίλ. (16, 9).
Τὸ δὲ πρὸς τῆς χρηρηγίας ἀσφαλείας καταλιμπάνει ὁ νόμος εἰς τὴν κρί-
σιν τοῦ δικαστοῦ, ἐκτιμῶντος συγκεκριμένως τὰ πράγματα, δυνάμενου δὲ
νὰ διατάξῃ ἀποδείξιν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῶν προσόδων τοῦ κτήματος, περι-
λαμβανούσων τὴν ἀξίαν αὐτοῦ κατὰ τὴν αἴτησιν τῆς ἐγγυήσεως. Α. Π. 303
τοῦ 1894, 97 τοῦ 1886. — Ὁ ἔχων δικαίωμα ἐπικαρπίας ἐπὶ χρηματικῆς
ἀπαιτήσεως εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ δικαιοῦχος τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης, ὑπο-
χρεώμενος μόνον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας νὰ ποδώσῃ ἴσην χρηματι-
κὴν ποσότητα, ὅθεν δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐξόφλησιν αὐτῆς,
καὶ οἱ δανεισταὶ αὐτοὶ νὰ κατάρχωσιν αὐτὴν πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἐπι-
καρπίας (Ν. 2 Εἰσηγ. 2. 4). Α. Π. 98 τοῦ 1866. — Ἡ ἀσφάλεια, ἣν ὀφεί-
λει νὰ δώσῃ, ὁ οἰονεὶ ἐπικαρπωτὴς, δὲν εἶναι πρὸς ἀναγκαῖον εἰς κτῆσιν
τοῦ τῆς ἐπικαρπίας δικαίου, οὐ ἄνευ δηλονότι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κτῆ-
σιν τοῦ δικαίωματος τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπικαρπωτοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς μέσον ἀσφα-
λιστικὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ προσώπου εἰς ὃ μέλλει νὰ μεταβιβασθῇ
μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς ἢ ἐπικαρπία (Ν. 5 § 1 Πανδ. 7. 5 καὶ Ν. 7 πρ.
Πανδ. 7. 9). Ἡ δὲ διαταξὶς τοῦ Κώδ. (3. 98) ὀρίζουσα ὅτι, καὶ ἀπαλλα-
γάντες τυχόν διὰ διαθήκης τοῦ οἰονεὶ ἐπικαρπωτοῦ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς
χρηρηγίας ἀσφαλείας, οὐχ ἥττον ὀφείλεται ἀσφάλεια, δὲν ἀναιρεῖ τὰ ἀνω-
τέρω. Α. Π. 239 τοῦ 1851.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ ναυτικῶν.

Ι. Τὰ ναυτικά πάντα καὶ ἔσα κατὰ θάλασσαν κρίνεται, ῥε-
δίῳ τέμνεται νόμῳ καὶ κατὰ τοὺς ῥοδίους διατάσσεται νόμοις,
ἔταν μὴ ἄλλος νόμος ἐναντιούμενος τῷ τῶν ῥοδίων νόμοις
εὐρίσκηται· εἰς γὰρ οἱ τῶν ῥοδίων νόμοι· τῶν ἄλλων ναυτι-
κῶν νόμων παλαιγενέστεροι. (1) (Ν. 9 Πανδ. 14. 2 (de lege
Rhodia de jactu). Περὶ τοῦ ῥοδίου ἐν γένει νόμου ὀκτὼ καὶ
Ν. 1 Πανδ. αὐτόθι. Βασ. LIII. 8).

Μ. Τὰ ναυτικά πάντα καὶ ἐν γένει τὰ κατὰ θάλασσαν δικασίμω κρίνεται
καὶ ἀποφασίζονται κατὰ τῶν ῥοδίων τὸ δίκαιον, ὅταντις ἄλλος νόμος δὲν
ἀντίκειται εἰς τοῦτο, διότι οἱ νόμοι τῶν ῥοδίων εἶναι ἀρχαιότεροι τῶν
λοιπῶν ναυτικῶν νόμων.

(1) Περὶ ἡμῶν τὰ τῆς ναυτικῆς ἐμπορίας ρυθμίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον
τῶν ὑπὸ τοῦ βιβλίου δευτέρου (περὶ ναυτικῆς ἐμπορίας) τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
Νόμου (ἀρθ. 190 — 196), τοῦ Δ. τῆς 14 Νομβρίου 1886 περὶ ἐμπορικῆς
ναυτείας, τοῦ Δ. τῆς 15 Δεκεμβρίου 1886 περὶ ἀπεναντίας τῆς ἐμπορικῆς
ναυτείας, καὶ τοῦ Νόμου περὶ ναυγίων καὶ ναυχηματιστῶν (ἐν ἴδῃ ἐν Γ'
τόμῳ Δικ. Νόμων σελ. 146 πρώτης ἐκδ. καὶ σελ. 164 δευτέρας ἐκδόσεως).

Βασ. LIII. 1. 15 N. 7 πρ. § 8 Πανδ. 4. 9 (nautae caupones), § 3 Εισηγ. 4. 5 (de oblig. quae quasi ex delicto).

Μ. Ὁ καταστήσας τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου, ἤγουν ὁ διορίσας καὶ ποιήσας αὐτὸν πιστικόν, ἐνέχεται εἰς τὰ πταίσματα τοῦ πιστικοῦ.

7. Πιστικὸς λέγεται, ὃ ἐμπιστεύονται τινὰ πράγματα καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου πιστικὸν λέγουσι τοῦ πλοίου. (1) (N. πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.), Βασιλ. II. 2. 54. Γαίου Εἰς. IV. § 71. § 2 Εἰς. 4. 7 quod cum eo, qui in aliena).

Μ. Πιστικὸς λέγεται πᾶς ὅστις ἤθελε κριθῆ ἀξίος πίστεως εἰς φύλαξιν πραγμάτων. ὅθεν καὶ ὁ νομισθεὶς πίστεως ἀξίος πρὸς φύλαξιν τοῦ πλοίου πιστικὸς τοῦ πλοίου λέγεται.

8. Ὅταν ναύκληρος γένηται παρὰ γυναικὸς, εἰς πάντα ὅσα πταίσει αὐτὸς ἐνέχεται καὶ οὐχ ἡ γυνή. (N. 4 Κωδ. 4. 25 (de institutoria). Βασ. XVIII. 1. 24).

Μ. Ὅταν γυνή καταστήσῃ ναύκληρον, εἰς ὅλα ὅσα πταίσει αὐτὸς ἐνέχεται καὶ οὐχ ἡ γυνή.

9. Ἡγέραςέ τις πλοῖον μετὰ τῆς ἐξαρτύσεως, ἦν καὶ ἑξαρτίαν ὁ νόμος καλεῖ, οὐ δικαιούται ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως καὶ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ σκάφην ἤγουν τὴν κοινῶς λεγομένην βάλκαν καὶ κουντελάδα λαβεῖν· οὐ γὰρ συναριθμεῖται καὶ αὕτη εἰς

τὸν κύριον τοῦ πλοίου ἀρτῶνται ἐκ τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, ἀλλὰ πρὸς ἐκποίησιν τοῦ μὴ ἀνίκανου πρὸς πλοῦν πλοίου ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἐντολή τοῦ κυρίου. Σημειωτέον ὅτι ἀντικαταστάτην ἑαυτοῦ ὁ πλοίαρχος δύναται νὰ διορίσῃ μόνον ὅτε, ἀδυνατῶν νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὸ πλοῖον, δὲν εὐκαιρεῖ νὰ γνωρίσῃ τοῦτο τῷ ἐφοπλιστῇ, ἵνα διορίσῃ εὖτος τὸν ἀντικαταστάτην. (Ἑμπ. N. 230 καὶ 238).—Ὡς πρὸς τὴν εὐθύνην τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι τοῦ πλοίαρχου παρατηρητέον, ὅτι κατὰ τὸν Ἑμπ. Νόμον ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν ἐὰν τὸ ἀδικημὰ ἀποτελῇ ἀξιοποινὴν πράξιν ἢ μὴ, καὶ ἐν μὲν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ἡ εὐθύνη τοῦ κυρίου εἶναι ἀπὸλυτος, ὁσάκις τὸ ἀδικημὰ τοῦ πλοίαρχου ἐν τοῖς μετὰ τρίτων συμβολαίοις ἀποτελεῖ δόλον, δι' οὗ αὐτοὶ παρεσβύθησαν εἰς τὰ συμβόλαια, ἢ ἄλλοις τὰ ἀποτελέσματα τῶν μετὰ τρίτων συνημμένων συμβολαίων, ἐν δὲ τῇ πρώτῃ παύει διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ὁ διορίσας τὸν πταίσαντα πλοίαρχον ἐφοπλιστὴς δὲν εἶναι καὶ ἰδιοκτῆτης τοῦ πλοίου, καὶ ἐν γίνῃ περὶ τῶν προκληθεῖσων ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 216 τοῦ Ἑμπ. N. ἀμφισβητήσεων βλ. Ἑμπ. Δίκαιον Γ. Ῥάλλη (τόμος 6' § 665 καὶ ἐπ.) καὶ Πραγματείαν περὶ Ναυτικοῦ Ἑμπ. Δικαίου Θεοδ. Φλογαίτου καὶ Πέτρου Χρυσανθοπούλου (σελ. 181 καὶ ἐπ.).

(1) Ὁ ὀρισμὸς οὗτος τῆς λέξεως πιστικὸς ἐπαναλαμβάνεται αὐτελεσθεῖς ἐν Παραρτ. τίτλῳ γ' § 18.

τῇ τοῦ πλοίου ἐξάρτισιν. (1) (N. 29 Πανδ. 33, 7 (de instru-
cio vel instrumento). Βασ. LIII. 2. 14).

Μ. Ἠγήρασε τις πλοῖον μετὰ τῆς ἐξαρτίσεως, ἣν καὶ ἐξαρτίαν ὀνομάζει
οἱ ῥωμαῖοι ἐκ τῆς τοιαύτης συμφωνίας δὲν δικαιοῦται νὰ λάβῃ καὶ τοῦ πλοίου
τὴν λέμβον (τὸ ἐφέλικιον), διότι αὕτη δὲν συναριθμεῖται εἰς τοῦ πλοίου
τὴν ἐξάρτισιν.

10. Ἐξεστὶ ναύταις, κυνηγοῖς, στρατιώταις εἰς βίαν ἐμπε-
σεῖν καὶ μὴ δυναμένοις ἄλλως ἀπολυθῆναι ἐτέρας νηὶς ἀγκύ-
ρας ἐντεμεῖν διὰ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ἢ ἄλλων κυνηγῶν ἔργα
καταλύσαι· χωρὶς δὲ βίας ὁ τοιοῦτος τι ποιήσας ἐνέχεται καὶ
ἀναγκάζεται τὴν ζημίαν ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀπο-
δεῖναι, ἐξ ἀρνήσεως δὲ εἰς τὸ διπλοῦν. (N. 29 § 3 Πανδ. 9. 2
(ad legem aquiliam). Βασ. ΓIII. 2. 5).

Μ. Συγχωρεῖται εἰς ναύτας εἰς κυνηγούς καὶ στρατιώτας, ὅταν ἐμπεσω-
σιν εἰς κινδύνον καὶ δὲν δύνανται ἄλλως νὰ σωθῶσιν, νὰ κόψωσι διὰ τὴν
ἑαυτῶν σωτηρίαν ἀγκύρας ἄλλου πλοίου ἢ νὰ καταλύσωσιν ἔργα ἄλλων
κυνηγῶν· ὁ δὲ πρῶτος τοιοῦτος τι ἀνευ ἀναπορεύτου ἀνάγκης ἐνέχεται
καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδῇ τὴν ζημίαν, ἀπλὴν μὲν, εἰάν ὁμολογῇ τὸ
πράγμα, διπλασίαν δὲ, εἰάν ἀρνήται αὐτό.

11. Κινδύνου ἐν πλοίῳ τινι γενομένου καὶ συνεισφορᾶς τελευ-
μένης τὰ μὲν ἀπολεσθέντα πράγματα ἀποτιμῶνται πρὸς ὃ ἡγο-
ράσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πρᾶσθαι· τοῦτο δὲ γί-
νεται· ἵνα καὶ ἡ ζημία ἐπ' ὀλίγον συσταλῇ καὶ τὸ κέρδος ἐπὶ
πλέον ἐκταθῇ καὶ οὕτω λυσιτελήσῃ καὶ τοῖς ἀποβαλοῦσι καὶ
τοῖς ἔχουσι τὰ οἰκεία πράγματα. (2) (N. 2 § 4 Πανδ. 14. 2
de lege Rhodia) Βασ. LIII. 3. 3).

(1) Τανῦν ἐν τῇ λέξει πλοῖον περιλαμβάνονται πάντα τὰ χρήσιμα εἰς
τὴν ναυτιλίαν παρακολουθήματα αὐτοῦ, τὰ μερικώτερον λεγόμενα ἄρματα
καὶ ἐξάρτια, ὅποια οἱ ἱστροί, αἱ καμίλοι, αἱ κώπαι, αἱ ἄγκυραι, ἔτι δὲ καὶ
οἱ λέμβοι, καὶ αὐτὰ τὰ τηλεβόλα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ πολεμικὰ, ὡς εὐδὲ
τὰ διὰ τὸν πλοῦν ἀναγκαῖα τρέφματα. (Φιλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου Νευ-
τικόν. Β. § 28).

(2) Ὁ τῶν Ῥωμίων νόμος περὶ χάσιως καὶ συνεισφορᾶς, ἐν υἱοθέτησαν
οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπραγματίετο περὶ τοῦ θέματος, καὶ ὃ ἐν κινδύνῳ ἦτοίεν
ῥηθῇ ἐκ τοῦ πλοίου πράγματα εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς ἀνακούρισιν αὐτοῦ,
εἰταθῇ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ εἰς τὰ ἀκάτια μεταγωγὴν πραγ-
μάτων ἀπολεσθέντων βραδύτερον, εἰς τὴν διὰ τῆς χάσιως βλάβην ἄλλων
πραγμάτων μὴ χυθέντων, εἰς τὴν πρὸς διάσωσιν τοῦ πλοίου θυσίαν τοῦ
επιπλοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἐξαγορὰν τοῦ πλοίου ἀπὸ τῶν πειρατῶν. Παρ'
ἡμῶν τανῦν ὁ Ῥόδιος νόμος δὲν ἰσχύει, διότι τὰ κατὰ τὴν χάσιν καὶ συνε-
ισφορὰν ὑφίστησαν δι' εἰδικοῦ τμήματος τοῦ ἡμ. ἡμῶν νόμου ἐυθιμίσαντες
ἀποτεμερῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτήν. (ἀρβ. 410-429). Ὅθεν οὕτε ἡ τῆς
§ 11, οὕτε αἱ τῶν κατόπιν παραγράφων 12, 13, 16, 17, 18 διατάξεις

Μ. Ἐάν συμβῇ κίνδυνος εἰς πλοῖον καὶ ἐπέλθῃ ἕνεκα τούτου γῆρας, εἴ τὴν συνεισφοράν τὰ μὲν ἀπολειπόμενα πράγματα ἐκτιμῶνται ἐν τῇ ἀξίᾳ ἧς ῥαίσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα ἐν τῇ δύνανται νὰ πωληθῶσι. Γίνεται δὲ τούτο καὶ πρὸς περιστολὴν τῆς ζημίας εἰς ὀλίγον καὶ πρὸς αὔξησιν τοῦ κέρους εἰς πλείοτερον· τούτο δὲ ἀποβαίνει λυσίτελὲς καὶ εἰς τοὺς ἀπολείσαντας καὶ εἰς τοὺς διασώσαντας τὰ ἴδια αὐτῶν πράγματα.

12. Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου τμηθέντος τοῦ ἰστού συνεισφορά τῶν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίων γίνεται. (1) (Ν. 5 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 12).

Μ. Ἐάν κοπῇ ὁ ἰστός διὰ τοῦ πλοίου τὴν σωτηρίαν, γίνεται συνεισφορά τῶν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίων.

13. Νέας ἐξαρτίας παρὰ τοῦ ναυκλήρου ἀγορασθείσης συνεισφορά οὐ γίνεται. (2) (Ν. 6 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 12).

Μ. Ἐάν ὁ ναύκληρος ἀγοράσῃ νέαν ἐξάρτιαν, συνεισφορά δὲν γίνεται.

14. Ναύτης πλήξας τινὰ καὶ κήλην αὐτῷ ποιήσας ἢ τοῦς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκβαλὼν, ἀποδίδωσι τὰ τῆς ἰατρείας δαπανήματα καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ζημιούται νομ. ιε', ἀντὶ δὲ τῆς κήλης νομ. ι'. (3) (Βασ. LIII. 8. 7).

Μ. Ναύτης πλήξας τινὰ καὶ ἐμποιήσας αὐτῷ οἰδήμα ἢ ἐξορύξας αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ὑποχρεούται μὲν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δαπανῶν τῆς ἰατρείας, καταβάλλει δὲ λίγη ἀποζημιώσεως ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ νομισματα δώδεκα, ἀντὶ δὲ τοῦ οἰδήματος, νομισματα δέκα.

15. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ πλοῖον καὶ συμβῇ ζημίαν τινὰ παθεῖν τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἢ ἐμπρησμῷ ἢ ἄλλῳ τοιοῦτῳ τινὶ περιπεσῇ, τὰς ζημίας ἀποδίδωσιν ὁ ποιήσας τὸν ἐμποδισμόν. (4) (Ν. μοναδ. Κωδ. 11. 4 (nequid operi publico). Βασ. LIII. 3. 28).

Μ. Ἐάν τις ἀποτρέψῃ πλοῖον ταξιδίου καὶ συμβῇ οἱ εἰς αὐτὸ εὐρίσκειν ἰσχύουσι, τροποποιηθεῖσαι εἰς ἐλοκλήρου διὰ τοῦ εἰρημένου τμήματος τοῦ ἐμπ. νόμου.

(1-3) Ἦδε προηγουμένην σημειώσιν.

(3) Τανῦν ὁ πλήξας τινὰ καὶ κήλην ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκβαλὼν τιμωρεῖται ποινικῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου, ἀλλ' εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν τῆς ἰατρείας δαπανημάτων καὶ εἰς ἀποζημιώσιν ἀστικήν ὑποχρεούται οὐ μόνον δυνάμει τῆς παρούσης διατάξεως ἀλλὰ καὶ δυνάμει τῶν γενικῶν περὶ ἀποζημιώσεως διατάξεων τοῦ τε β. νόμου καὶ τοῦ ἀρθρου Β τῆς ποιν. ἡμῶν δικονομίας.

(4) Ἡ διαταξὶς τοῦ ἐν τίτλῳ Δ' βιβλίου 11 τοῦ Κώδικος, εἰς ἧς, ὡς νομίζω, παρλήφθη ἡ ἐν § 15 διαταξὶς ἐπιβάλλει τὰς ἐν αὐτῇ ἀναφερομένας ζημίας εἰς τὸν ποιήσαντα τὸν ἐμποδισμόν δημοσίου πλοίου διὰ τῆς ἐξανγκνίσσεως τοῦ πλοιάρχου εἰς παραλαβὴν καὶ μετακομιδὴν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων. Ὅπως δὲ ποτε ἡ διαταξὶς αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν.

μὲν νὰ πάθωσι ζημίαν τινὰ ἢ εἰς πυρκαϊάν ἢ ἄλλο τειχέυτο νὰ περιπέσωσιν, εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ζημιῶν ὁ ἐμπειδίσας.

16. Ἐὰν διὰ τὸ κουφισθῆναι τὸ πλοῖον ἀποβληθῶσι φορτία πάντων συνεισαγόντων ἀποφέρονται τὰ ῥιφθέντα πράγματα· καὶ αὐτὸ γε μὴν τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ ὑπόκειται τῇ συνεισφορᾷ ἐξηρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρχείας. (N 2 § 2 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia). Βασ. LIII. 3. 4).

Μ. Ἐὰν πρὸς ἀνακούφισιν πλοίου ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν φορτία, εἰς τὸ τίμημα τῶν ῥιφθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροφίμων.

17. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα, πρὸς ὅπερ ἤγροσθησαν, ἀποτιμῶνται, οὐ μὴν πρὸς ὅπερ πραθῆναι ἠδύναντο· τὰ δὲ σωθέντα, πρὸς ὃ δύνανται πραθῆναι, ἀποτιμῶνται. (*Ides § 11).

Μ. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν ῥιφθέντα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκτιμῶνται ἐν τῇ ἀξίᾳ ἠγοράσθησαν, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι· τὰ δὲ σωθέντα ἐν τῇ ἀξίᾳ δύνανται νὰ πωληθῶσιν.

18. Ὅταν διὰ βίαν ῥίπτωνται ἐκ τοῦ πλοίου πράγματα καὶ ἄλλοι τινὲς διασώζωσι ταῦτα· εἰ μὲν ἀπὸ τῆς θαλάττης καὶ ὅσον ἐκτὼ ὀργυίων ἐκθάλλει· καὶ διασώζει ταῦτα, τὸ ἥμισυ λαμβάνει· ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὅσον πῆχυν, τὸ δέκατον λαμβάνει· ὁ διασώζων. (1) (Βασ. LIII. 8. 47).

Μ. Ὅταν ἐξ αἰτίας τρικυμίας ῥίπτωνται πράγματα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλοι σώσωσιν αὐτά, εἰ μὲν ὁ ἀποσώζων ἐκθάλλει ταῦτα ἐκ τῆς θαλάσσης· ἀπὸ βέλους ἐκτὼ ὀργυίων καὶ σώζει οὕτως αὐτά, λαμβάνει τὸ ἥμισυ μέρους.

(1) Ἡ εὐρεσις πραγμάτων ἀπολωλότες ἀπλῶς καὶ οὐχὶ ἐγκαταλειμμένου ὄν παρέχει κατὰ γενικὸν κανόνα δικαίωμα τι εἰς τὴν εὐρίτην κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Ῥωμ. Νόμων. Ἀλλ' οὐδὲν ἐρίζεται τί γίνεται τὸ εὐρημα μὴ ἐμφανιζομένου τοῦ ἰδιοκτῆτος πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ. Ἡ νεώτερα ἡμῶν νομοθεσία ὥρισε μόνον τί γίνονται τὰ ἐν τοῖς τελωνείοις ἀκαταξήτητα μένοντα πράγματα (*Ὁρα ἀρθρὰ 25-29 τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ ἐν παραρτήματι Δικ. νομικῶν) ὡς ἐπίσης τί γίνονται τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα θαλάσσια εὐρήματα (*Ὁρα ἀρθρὰ 2, 7, 20, 21, 25, 30, 35 ε, νόμου περὶ ναυαγίων καὶ ναυπηγείων ἐν Γ' τόμῳ Δικ. Νόμων ὑπὸ ἀρθ. 381 Ἐμπ. Νόμου.). Εἰρήσθη ἐν παρόδῳ εἶπε περὶ τῶν χειρῶν εὐρημάτων ὑπάρχει μόνον ἡ διάταξις παρ' ἡμῖν, ἐπὶ ὃ εὐρίτης δεῖται ἐπὶ ποινῇ προστίμου νάναγγελλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ εὐρημα ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο δημοσίως. (Ποιν. Ν. ἀρθ. 894). Δύναται ἐν τούτοις νὰ διακατέχη αὐτὸ διαχειρίζων κατὰ τὰς περὶ διαχειρίσεως ἀλλοτρίων διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐχει δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ φυσικῶς ἀπέναντι τοῦ κυρίου τοῦ ἀπολωλότες πραγματος τὴν τριακονταετὴ παραγραφήν, ἴσως δὲ κατ' ἀναλογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 40 τοῦ νόμου περὶ ναυαγίων.

εἰ δὲ μόνον ὥς ἐνὸς πύχους ἐκ τε τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, τὸ διασ-
τον λαμβάνει.

19. Ἐναυάγησέ τις ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐξέβαλεν ὅπερ εἶχε καὶ
ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν· οὐ γίνεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα διὰ
τὸ ριφθῆναι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀδέσποτον, ἀλλὰ μένει καὶ πάλιν
ὕπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ πρότερον αὐτὸ ἔχοντος· καὶ ἐὰν ἐκδηλῇ
ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ δεσπότης ἀνακα-
λεῖσθαι αὐτό. Εἰ δὲ πολλάκις τις φθάσας πρὸ τοῦ δεσπότου τὸ
τοιοῦτον πρᾶγμα ἐκτίησας, εἰ μὲν χωρὶς κινδύνου ἔλαβε τοῦτο,
ἄδεια τῇ δεσπότῃ ἐστὶν ἀνακαλεῖσθαι τὸ πρᾶγμα ἀποδίδοντι τὸ
ἀνῆκον τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ κοπιᾶσαντι ἢ καὶ τὸ τῆς δοθείσης ὑπὲρ
τῆς τοῦ πράγματος ἀγορᾶς τίμημα καταβάλλοντι· εἰ δ' ἵνα κτή-
σεται τὸ πρᾶγμα ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον ἔβαλεν ὁ κτησάμενος,
τότε δεσπότης τούτου κυρίως γίνεται, ὡς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας
τὴν τοῦ πράγματος σωτηρίαν ἀνταλλαζάμενος, καὶ ὁ πρότερον
τοῦ πράγματος δεσπότης τῆς δεσποτείας ἐκβάλλεται. (1) (N.
8 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia). N. 2 § 8 Πανδ. αὐτόθι. N.
9 § 8. N. 58 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).
N. 21 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 2 (de aquirenda possessione).
N. 43 § 11 Πανδ. 41. 2 (de furtis). N. 3 πρ. Πανδ. 47. 6
(de incendio ruina). N. 4 Κωδ. 11. 5 (de naufragiis). § 48
Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ναυαγῶν τις ἐν τῇ πελάγει ἔρριψεν ὃ, τι εἶχαν εἰς τὴν θάλασσαν· τὸ
τοιοῦτον πρᾶγμα ὡς ριφθὲν εἰς τὸ πέλαγος δὲν γίνεται ἀκυρίευτον, ἀλλὰ
μένει καὶ πάλιν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔχοντος αὐτὸ καὶ πρότερον· καὶ ἐὰν
ἐκρηθῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ κύριος αὐτοῦ νὰ ἀνακα-
λέσῃ αὐτό. Εἰ δὲ φθάσας τις κατὰ τύχην πρὸ τοῦ κυρίου ἐκτίησας τὸ τοιοῦ-
τον πρᾶγμα, εἰ μὲν ἔλαβεν αὐτὸ ἄνευ κινδύνου, ἔχει ἄδειαν ὁ κύριος νὰ
ἀναζητήσῃ τὸ πρᾶγμα, ἀπονέμωσιν τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν εἰς τὸν κο-
πιᾶσαντι δι' αὐτὸ ἢ καταβάλλον τὸ δεῖν τίμημα διὰ τὴν ἀγοράν τοῦ
πράγματος· εἰ δὲ ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα ἐκινδύνευσεν ἵνα κτησῇται αὐτό,
τότε γίνεται τελείος αὐτοῦ κύριος, ὡς ἀνταλλάξας τὴν σωτηρίαν τοῦ πράγ-
ματος πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ, καὶ ὁ πρότερον κύριος τοῦ πράγματος ἐκπί-
πτει τῆς κυριότητος αὐτοῦ.

20. Ἐὰν ναυαγῇσῃ τὸ πλοῖον διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην,
ἐνέχεται τοῖς ἐπιβάταις ὀναύκληρος. (2) (N. 43 § 2 Πανδ. 12. 2
(locati))

(1) Ἰδὲ προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸν ἐμπορικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθ. 221) τευχάνει
ὁπερὺνος ἐπὶ πάσης παραδρομῆς, διὰ καὶ πᾶν ἐπὶ δυστύχημα βεβύνηται αὐτὸν.
ἑσάκις δὲν προὐνόησεν ὃ, τι ἰδύνατο ἢ ἡμάρτιν ἐξ ἀπειρίας περὶ τὴν ναυτι-
κὴν τέχνην.

Μ. Ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον διὰ τὴν ἑλλειψιν κυβερνήτου, ἐνέχεται πρὸς τοὺς ἐπιβάτας ὁ ναύκληρος.

21. Τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος, ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσι τὰ ναῦλα (1) ἅπερ ἔλαχεν ἐν προχρείᾳ, (2) ὡς μὴ μετακομίσας. (N. 15 § 6 Πανδ. 19. 2 (locati)).

Μ. Μετὰ τὸ ναυάγιον τοῦ πλοίου ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσιν ὅσον ναῦλον ἔλαβε προκαταβολικῶς, ὡς μὴ μετακομίσας τὸ φορτίον.

22. Ἐὰν ναύκληρος μὴ δυνάμενος εἰσελθεῖν ἐν τῇ λιμένι μεταγάγῃ φορτία εἰς πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ σὸν, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος· καὶ ἐὰν παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τὰ φορτία μετήγαγεν ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον· εἰ δὲ μὴ ἐποίησε ῥαθυμίαν, οὐκ ἐνέχεται. (N. 13 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati)). N. 10 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu).

Μ. Ἐὰν ναύκληρος, μὴ δυνάμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα, μεταφέρῃ φορτία εἰς τὸ πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ ἐκ τούτου αὐτό, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος· καὶ ἐὰν μετήνεγκε τὰ φορτία παρὰ τὴν γνώμην τῶν κυρίων ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον· εἰ δὲ ἀμέλειαν δὲν εἶδει, δὲν ἐνέχεται.

(1) Ἐκ τῆς διατ. ταύτης, συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς πηγαῖς ἄλλας διατάξεις, προκύπτει ὅτι τὰ τυχερά κωλύματα τοῦ θρεῖλοντος ὑπηρέσαν ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνίας ἀπαλλοττουσιν αὐτὸν ἀποζημιώσεων, ἀλλ' ὑποχρεοῦσιν εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ματαίως ληφθέντος, διότι δὲν εἶναι ἢ καὶ οὐ νὰ καταβάλλῃ ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων τὰς ἀτομικὰς συμβολὰς τοῦ ἑτέρου (ἴδε Βασ. LIII. 3. 2). Ὅθεν καὶ ἂν τυχαίως ἐβλάβησαν πράγματα ἢ ἐργαλεῖα τοῦ ἐκτελοῦντος τὴν ὑπηρεσίαν ἢ τὸ ἔργον, εἰς αὐτὸν ἀφορᾷ ἡ ζημία.—Σημειωτέον, ὅτι τὴν ἐν τῇ § 21 ἀρχὴν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ναύλου καθιεροῖ ῥητῶς καὶ ὁ ἱμπ. ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 302).

(2) Τινὰ τῶν χειρογράφων χρῶνται τῇ λέξει *προχειρίᾳ*. Ἐὰν ὑποτεθῇ ὁρθὴ ἡ γραφὴ αὕτη, ἐν τῇ μεταφράσει δέον νάντικαταστῇ ἡ λέξις *προκαταβολικῶς* διὰ τῆς λέξεως *προχειρίως*.

BIBLION TRITON

ΠΕΡΙ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΣ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΙΤΛ. Α'—Περὶ δωρεῶν.

1. Δωρεᾶ ἐστὶ τὸ χωρὶς ἀνάγκης διδόμενον. (N. 82 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 82).

M. Δωρεᾶ εἶναι τὸ διδόμενον χωρὶς ἀνάγκης.

2. Τῶν δωρεῶν αἱ μὲν εἰσιν ἐν ζωῇ γινόμεναι καὶ πρὸς ζωὴν τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν γνωρίζουσαι καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσαι· αἱ δὲ ἐν αἰτίᾳ θανάτου γινόμεναι καὶ μετὰ τὸν ὡς εἰπεῖν αἴτιον ταύτης τῆς δωρεᾶς θάνατον τὴν περαιώσιν καὶ τὴν βεβαίωσιν ἔχουσαι· πρὶν γὰρ τοῦ τελευτῆσαι τὸν δωρησάμενον οὐδὲν ἔξει· ὁ τὴν δωρεὰν κατέχων ἐκ τοῦ δωρηθέντος κτήματος, διότι πρόσκειται τὸ μετὰ θάνατον. (N. 1 πρ. Πανδ. 39. 5 (de donat.). Βασ. LXVII. 1. 1).

M. Τῶν δωρεῶν αἱ μὲν γίνονται μεταξὺ ζώντων καὶ ἐνεκα τῆς ζωῆς ἀπονέμουσι τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσι· αἱ δὲ δι' αἰτίαν θανάτου καὶ μετὰ τὸν αἴτιον οὕτως εἰπεῖν τῆς δωρεᾶς ταύτης θάνατον λαμβάνουσι τὴν συμπλήρωσιν καὶ τὸ κύρος· διότι πρὶν ἢ ὁ δωρησὰς ἀποθάνῃ, ὁ κατέχων τὴν δωρεὰν οὐδὲν λαμβάνει ἐκ τοῦ δωρηθέντος πράγματος, διότι πρόσκειται εἰς τὴν δωρεὰν ταύτην τὸ νὰ ἰσχύῃ αὕτη μετὰ θάνατον.

N. Κατὰ τοὺς νόμους (28 καὶ 25 § 5) Κωδ. περὶ δωρεῶν ἡ παράδοσις ὑποτίθεται δυνάμει τοῦ νόμου γενομένη, ὅτε ὁ δωρητὴς δωρησάμενος τὸ κτῆμα διετήρησε τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ. Ἐπὶ ταιαύτῃ δὲ μόνον τεκμαρτῇ παραδόσει ἢ φυσικῇ, κτᾶται ὁ δωρολήπτης τὸ δωρηθὲν αἰτίᾳ θανάτου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· ἀλλ' εἰδὼς οὕτε φυσικῶς παρέδωκε τὸ πρᾶγμα, οὕτε διετήρησε τὴν ἐπικαρπίαν, ἐπιφυλάξας ἑαυτῷ τὴν ἰσχύον διαχείρισιν καὶ διάθεσιν τοῦ δωρηθέντος, ὁ δωρολήπτης δὲν κτᾶται τὸ δωρηθὲν, καὶ ἂν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ κατέλαθεν αὐτό. Α. Π. 268 τοῦ 1867. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 298 τοῦ 1866 ἡ ἀπαιτεῖται παράδοσις ἐν ᾧ εἶτι· ἢ ὁ δωρητὴς ἢ ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ δωροδοχοῦ· καὶ δύναται μὲν ἡ δωρεὰ αἰτίᾳ θανάτου νὰ ἰσχύσῃ καὶ ὡς κληροδότημα, ἀλλὰ πρὸς τοῦτε διὸν νὰ φέρῃ πάντας τοὺς διὰ τὰς πράξεις τῆς τελευταίας βουλήσεως ὀριζομένους ὑπὸ τοῦ νόμου τύπους. Α. Π. 298 τοῦ 1866. Ἀπλοῦς, ὅπως δωρεὰ τῆς ἰσχύος ὡς κληροδοσία, ἀνάγκη νὰ ᾖ συντεταγμένη κατὰ τύπον ἐμοίων πρὸς τὰς περὶ κληροδοσιῶν διατυπώσεις. Α. Π. 268 τοῦ 1867. Ἀρὰ ὁ δω-

εἶσθαι αἰτία θανάτου βουλόμενος δύναται νὰ τηρήσῃ ἢ τὸν τύπον τῶν μεταξὺ ζώντων δωρεῶν ἐν γένει ἢ τὸν τύπον τῶν κωδικελλῶν. Α. Π. 384 τοῦ 1806, 7 τοῦ 1857. Σημειώτεον ὅτι τῆς αἰτίας θανάτου δωρεᾶς ἐξομοιούμενης πρὸς κληροδότημα, ἔπεται ὅτι ὁ δωρεοδόχος, ὅστις ᾔθελεν ἀποδεῖχθῃ καταβήλως ὅτι εἰς ἀμελείας ἢ ἐκ πταίσματος συνετέλεσεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ, στερεῖται τῆς δωρεᾶς ὡς ἀνάξιος Α. Π. 155 τοῦ 1896. Σημειώτεον προσέτι ὅτι καὶ τῆς αἰτίας θανάτου δωρεᾶς οὐσῃ συναλλάγματος, ὡς πρὸς κατάρτισιν ἀνάγκῃ νὰ συνδράμῃ ἐκατέρου τῶν συναλλαξαμένων ἢ ὁλῆσει, ἀπαιτεῖται εἰς ἔγκυρον αὐτῆς κατάρτισιν προσφορά μὲν ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, ἀποδοχὴ δὲ ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου. Ὅθεν προκειμένου περὶ δωρεᾶς ἐκινήτου αἰτία θανάτου ἀπαιτεῖται ἢ τε προσφορά καὶ ἡ ἀποδοχὴ νὰ ἐκπληρωθῇ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου· καὶ δύναται μὲν περὶ τῆς ἀποδοχῆς νὰ συνταχθῇ μεταγενέστερον τοῦ τῆς προσφορᾶς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἐκπληρουμένης οὕτω τῆς διατάξεως τοῦ περὶ Χαρτοσήμου νόμου, ἀλλὰ τοῦτο ἐπ' ὅσον ἐν ὁδωρτηῇ, διότι ἄλλως λείπει ἡ ἐπὶ συναλλάγματος ἀπαιτουμένη τῶν θελήσεων τῶν μερῶν συνδρομῇ. Α. Π. 80 τοῦ 1876. Ὅθεν ἡ αἰτία θανάτου δωρεᾶς ματαιοῦται διὰ τοῦ ἐπελθόντος θανάτου τοῦ δωρητοῦ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου ἀποδοχῆς. Α. Π. 161 τοῦ 1874, 95 τοῦ 1880. Προσέτι ὅτι ἡ αἰτία θανάτου δωρεᾶς τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, αὐτοζυγμένη κληροδοτήματι, δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἀνακληθέντος τὸ δωρηθὲν καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ παραδοθὲν πρᾶγμα. Α. Π. 227 τοῦ 1862, 37 τοῦ 1873, 138 τοῦ 1880. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν ἀπορρίπτον 87 τοῦ 1873 δὲν συνάγεται σκοπὸς ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς ἐκ τῆς ἐγκυρίσεως ἢ ὑποθήκευσεως ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ τοῦ δωρηθέντος ἤδη πρὸς τὴν σύμψιν αὐτοῦ πράγματος, κατὰ δὲ τὰς ἀπορρ. 227 τοῦ 1862 καὶ 138 τοῦ 1880 ἡ ἀνακλήσις δύναται νὰ γίνῃ διὰ πάσης πράξεως, ἐμφαινομένης τὴν περὶ αὐτῆς θέλῃσιν τοῦ ἀνδρός, εἰς δι' ὑποθήκης τοῦ δωρηθέντος. (18ε καὶ § 17).

Β. Τῶν ἐν ζωῇ δωρεῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας καὶ τοῦ καιροῦ τὴν περαιώσιν δεχόμεναι καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη τὴν παράδοσιν ποιοῦμεναι καὶ τῆς δεσποτείας καὶ τῆς χρήσεως τοῦ δωρουμένου κτήματος ἢ Χρήματος, τουτέστι κινητοῦ ἢ ἐκινήτου πράγματος, μηδεὶς ἐξωθεν ἄλλου λογισμοῦ παρακολουθοῦντος ἢ προσκειμένου ἢ προσδιοριζομένου, ἀλλ' εὐθὺς τὰ πράγματα ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον μεταδίδοντα, ἡγοῦν ἀπὸ τοῦ τὴν δωρεάν ποιοῦντος εἰς τὸν τὴν δωρεάν δεχόμενον ἄνευ τῆς οἰαζοῦν προφάσεως ἢ αἰρέσεως· αἱ δὲ εἰσὶν ὑπὸ αἵρεσιν (1) διδόμεναι διαφόροις προσώποις καὶ χρόνοις ἰδιοποιούμεναι καὶ ὡσὰν ὁ δωρησάμενος ἐπέιπῃ καὶ προσδιορίσῃται. (Ν. 1 πρ. Πανθ. 30. 5 (de donat.). Βασ. XLVII. 1. 1)

Μ. Ἐκ τῶν μεταξὺ ζώντων δωρεῶν αἱ μὲν δίδονται τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆς τῆς στιγμῆς καὶ τοῦ καιροῦ τῆς δωρήσεως καὶ οὕτως εἰπεῖν πα-

(1) Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς λήξεως αἵρεσεως καὶ ἐν γένει περὶ αἵρεσεων βλέπε ἡμετέραν σημείωσιν ἐν βιβλίῳ Κ' κεφ. 11 § 4.

ραδίδουσιν ἀμέσως τὴν κυριότητα καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δωρουμένου κινήτου ἢ πράγματος, κινήτου δηλ. ἢ ἀκινήτου, χωρὶς νὰ παρακολουθῇ ἢ νὰ πρὶν κηται ἢ νὰ προσδιορίζηται ἄλλος ἐξωθεν λόγος, ἀλλὰ τὰ πράγματα μεταβαίνουν εὐθὺς ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, ἤγουν ἀπὸ τοῦ παράγοντος τὴν δωρεάν πρὸς τὸν δεχόμενον αὐτὴν ἄνευ ἄλλης τινὸς προέσεως ἢ αἰτίας· αἱ δὲ διδόμεναι ὑπὸ αἵρεσιν πρὸς διάφορα πρόσωπα καὶ κατὰ χρόνον τροποποιεῦνται οὕτως ἢ ἄλλως συνωδᾷ πρὸς τὴν ἐκφρασιν καὶ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ δωρητοῦ.

4. Μετὰ θάνατον δωρεὰ ἐστὶ, ὅτε τις ἑαυτὸν θέλει μᾶλλον ἔχειν ἢ τὸν λαμβάνοντα, τὸν δὲ λαμβάνοντα πλέον τοῦ ἰδίου κληρονόμου. (*) (N. 1 πρ Πανδ. 39. 6 de mortis causa donationibus). Βασ. XLVII. 3. 1).

M. Μετὰ θάνατον δωρεὰ ὑπάρχει, ὅταν θελῇ τις νὰ ἔχῃ αὐτὸς μᾶλλον ἢ ὁ λαμβάνων, καὶ πάλιν ὁ λαμβάνων μᾶλλον ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

5. Τρία ἐστὶν εἶδη τῶν ἐν αἰτίᾳ θανάτου δωρεῶν· ἓν μὲν ὅτε μηδενὸς ἐπηρεττημένου φόβου δωρεῖται διὰ μόνην ἐλπίδα φυσικοῦ θανάτου. Δεύτερον δὲ ὅτε τις διὰ τὸν ἐπηρεττημένον ἐξωθεν καὶ οὐκ ἐκ τοῦ λαμβάνοντος θάνατον δωρεῖται ἐφ' ᾧ παραγρῆμα δεσπόσαι τὸν λαβόντα. Τρίτον δὲ δι' ἀποδημίας κίνδυνον δίδεται, ἐφ' ᾧ τὸν λαβόντα μὴ δεσπόσαι, ἕως ἂν ὁ δωδωνὴς ἀποθάνῃ εἴον ὁ κίνδυνος ληστῶν ἢ πολεμίων ἢ ναυάγειν ἢ τοποῦς ἐπιβουλεωμένους εὐλαβούμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ νοσῶν καὶ ἄνδρα θνατὸν ἢ γῆρας εὐλαβούμενος· ταῦτα γὰρ πάντα κίνδυνον ἐνεστώτα σημαίνουσιν. (N. 2-6 Πανδ. 39. 6 (de mortis causa donationibus). Βασίλ. XLVII. 3. 1).

M. Τῶν δι' αἰτίαν θανάτου δωρεῶν ὑπάρχουσι τρία εἶδη· πρῶτον μὲν ὁσῆκτις μηδενὸς ἐπικαιρμένου φόβου δωρεῖται τις διὰ μόνην ὑπόνοιαν φυσικοῦ θανάτου. Δεύτερον δὲ ὁσῆκτις δωρεῖται φόβου θανάτου ἀπειλούμενου ἐξωθεν καὶ οὐχὶ ἀπὸ μέρους τοῦ λαμβάνοντος, ὥστε ὁ λαμβάνων νὰ γίνηται ἀμέσως κύριος τῆς δωρεᾶς. Καὶ τρίτον ὁσῆκτις δίδεται διὰ κίνδυνον ἀποδημίας ὥστε ὁ λαβὼν νὰ μὴ κυριεύσῃ τὸ δωρηθὲν, ἕως ὅτου ἀποθάνῃ ὁ δωρητὴς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὰκις δίδονται τινα πρὸς τινὰς καὶ εἰς τὰ διδόμενα δωρεὰ· πολλάκις δὲ δίδονται πράγματα τινα καὶ δωρεὰ οὐ λέγονται. Πόθεν δὲ ἔχομεν ταῦτα γινῶναι, τὸ παρὸν νειρὸν παρατίθησι λέγον. Γίνωσκε δὲ ἐκεῖνο ἐστὶ δωρεὰ ὅπερ ἑκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως τις δίδωσι, μὴ δυνάμενος ἀναγκάζεσθαι καὶ μὴ βουλούμενος εἰς τὸ ποιῆσαι τοῦτο· κἂν τῇ χρεωστῇ μοι νομ. ἑ. καὶ ἑκουσίως ἐλευθέρῳ σε τοῦ χρέους, δωροῦμαι σοι. Εἰ δὲ κατὰ βίαν ἢ φόβον ἢ δόλον δωρήσομαι σοι τὸ χρέος, οὐκ ἐστὶ δωρεὰ οὐ γὰρ χωρὶς βίας ἢ ἀνάγκης ἐδωρητάμην· καὶ μεγάλη ἡ διαφορά τοῦ εἶναι τὸ διδόμενον δωρεάν ἢ μὴ. Εἰ μὲν γὰρ δωρεὰ ἐστίν, ὁ δωρησάμενος μὴ ἐξ ἀπορίας καταδικάζεται· εἰ δὲ χρεὺς εἰς δόλοκληρον· καὶ ὁ μὲν δωρούμενος οὐχ ὑβρίζεται ἐπείλει παρὰ τοῦ λαβόντος τὴν δωρεάν· εἰ δὲ ὑβρισθῇ, ἀνατρέπει τὴν δωρεάν· ὁ δὲ χρεὺς λαμβάνων τοῦτων οὐ φροντίζει.

πολλοὶ δ' φοβούμενοι κίνδυνον ληστῶν ἢ πολεμίων ἢ ναυάγιον ἢ τίπους επιδουλομένους, προσέτι καὶ ὁ ἀσθενῶν καὶ ὁ φοβούμενος ἰσχυρὸν τινα ἢ τὸ ἐκτοῦ γῆρας, δίδτι πάντα ταῦτα σημαίνουσι κίνδυνον ἐνεστώτα.

Ν. *Ἡ αἰτία θανάτου δωρεὰ οὐδαμῶς προϋποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς κίνδυνον ἢ ἄλλην δεινὴν περίστασιν τοῦ δωρητοῦ, διότι δωρεῖται τις αἰτία θανάτου καὶ μὴ δὲν ὅς ἐπ' ἡρτημένον φόβον κατὰ τὴν § 5 βιβλίου γ' τίτλου α' τῆς *Καβαβλίου. Α. Π. 384 τοῦ 1855. Οὕσα δὲ καὶ ἡ αἰτία θανάτου δωρεὰ εἶδος δωρεᾶς (§ 2 βιβλίου γ' τίτλου α' Ἀρμεν.), ὑπόκειται εἰς τὰς τῶν δικαστῶν διατυπώσεις. *Ὅθεν καὶ ὑπερβαίνουσα τὰ 500 νομίσματα (ὡκτὸ χιλιάδας δραχμῶν περίπου), ἰσχύει ἐγγράτως γενομένη. Κατ' ἀκολουθίαν καὶ νῦν εἴτι ἢ περὶ κινητῶν αἰτία θανάτου δωρεὰ ἰσχύει καὶ ἂν γίνη δι' ἰδιωτικῶν ἐγγράφων. Α. Π. 384 τοῦ 1855.

6. *Ἐὰν δωρούμενος ἀποστείλω σοι πρᾶγμα καὶ πρὶν ἢ δοθῆναι ἀποθάνω, εὐ γίνεται σὲν. (Ν. 2 § 6 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 2).

Μ. *Ἐὰν προσφέρων σοι δωρεὰν πρᾶγμα ἀποστείλω αὐτὸ καὶ πρὶν ἢ σοι ἐνχειρισθῇ ἀποθάνω, δὲν περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητά σου.

7. *Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος κελεύσει ἢ βουλήσῃ πατρὸς δωρήσῃται, δοκεῖ αὐτὸς ὁ πατήρ δωρεῖσθαι καὶ ἔάν τις βουλήσῃ τῇ σῇ δωρήσῃται τινι, ὡς ἴδιον δοκεῖς τοῦτο εὐ δωρεῖσθαι. (Ν. 11 § 2 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 28).

Μ. *Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος δωρήσῃ κατὰ προσταγὴν ἢ θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὑπολαμβάνεται ὅτι δωρεῖται αὐτὸς ὁ πατήρ καὶ ἔάν τις τῇ θέλῃται σου δωρήσῃ πρὸς τινα πρᾶγμα ὡς ἴδιον ἐαυτοῦ, εὐ ὑπολαμβάνεται ὅτι δωρεῖται.

8. *Ὅτι τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος εὐ δέχεται, οὔτε τὰ κατὰ δόλον (1) εἴον ἔάν δωρήσωμαι σοι μέρος οὐσίας συγγενοῦς μου ὡς μέλλων κληρονομεῖν, εὐκ ἐρρώται ἢ δωρεὰ. (Ν. 29 § 2 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 28).

Μ. Τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος δὲν ἀποδέχεται, οὐδὲ τὰ τελούμενα κατὰ δόλον. οὔτως ἔάν σοι δωρήσω μέρος τῆς περιουσίας συγγενοῦς μου ὡς μέλλον νά κληρονομήσω αὐτόν, ἢ δωρεὰ δὲν ἰσχύει.

Ν. Πᾶσα ἐκποίησις γενομένη παρὰ τοῦ ἐντελῆτος πρὸς βλάβην τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ δύναται νά προσβληθῇ ὡς αὐτῶν, εἴην καὶ ἂν ᾖ καὶ δωρεὰ γενομένη ὑπὸ συζύγου λόγῳ θανάτου καὶ ἂν μὴ ὑπάρχῃ καὶ δόλος, ἐκ μέρους τοῦ λήπτου. Α. Π. 95 τοῦ 1850. *Ὅθεν καὶ δωρεὰ πρὸς τὴν συζύγον

(1) *Ὅθεν καὶ μεταδιδάσαντός τινος διὰ δωρεᾶς ἐτέρῳ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὅλην ἢ ὡρισμένην μὲν πρᾶγματα, ἐξαντλιζόμενα ὅμως ὡς ὅλοκληρον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ δολίῳ σκοπῷ τοῦ νά ζημιωθῶσιν οἱ δικαιώματά τοῦ δωρητοῦ, δύνανται οὔτε νά κινήσωσιν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρεοδόχου, ἀξιοῦντες ν' ἀποδώσῃ ὅσον μέρος τῆς δωρηθείσης αὐτῷ περιουσίας ἔφαρκε εἰς ἀπόπαισιν τῶν χρεῶν. *Ἡ ἀγωγή αὕτη καλεῖται εἰδικῶς ἐν ταῖς πηγαῖς τοῦ Ρ. Α. Παυλιανῆ.

πρὸς καταδολίευσιν τῶν δανειστῶν δὲν ἰσχύει καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συζύγου. Α. Π. 279 τοῦ 1860.—Ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ χωρεῖ ἐν γένει κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου ἀπαλλοτριωθέντος δι' ἀμφοτεροβαροῦς συμβολαίου κτήματος, εἴαν οὗτος ἐκτήσατο αὐτὸ ἐπὶ κακῇ πίστει. Ὅθεν ὅτε τις, καίπερ γινώσκων καὶ πρὸ τοῦ γάμου τὴν ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν κατάστασιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐδέξατο οὐχ ἥτιον ὡς προῖκα κτῆμα προωρισμένον εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν δανειστῶν, συμμετασχὼν οὕτω τοῦ δόλου τῆς συζύγου αὐτοῦ, χωρεῖ καὶ κατ' αὐτοῦ. Α. Π. 3 τοῦ 1860. Ἀλλ' οὐδόλως χωρεῖ κατὰ τοῦ προικολήπτου, ἂν διατέλει ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπεργουμένης τοῦ προικοδοτοῦ καὶ καταδολιεύσεως τῶν δανειστῶν, ὡς χωρεῖ κατὰ τοῦ δωρεολήπτου καίπερ ἀγνοούντος ταῦτα. Α. Π. 168 τοῦ 1866. Ἐν γένει ἐκ τῆς § 8 βιβλίου γ' τίτλου α' τοῦ Ἀρμεν. ἐπεταί, ὅτι πᾶς δανειστής, δυνάμενος καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου νὰ ἐκποιήσῃ πρὸς ἀπότισιν τοῦ δανείου, ἀρεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἢ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου πώλησις δὲν εἶναι σπουδαία, καὶ δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ ἐνταῦθα ἂν ἐγένετο πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν, ἐν γένει τοῦ μετὰ τοῦ ὀφειλέτου τοῦ πράγματος εἰκονικῶς συναλλαγμένου. Α. Π. 69 τοῦ 1860.

9. Ὁ ἀπαξ δωρησάμενος οὐ δύναται ἀνατρέπειν τὴν δωρεάν. (1) (N. 3 Κωδ. 7. 27 (de usucapione pro donato). Βασ. L. 6. 9).

Μ. Ὁ δωρησας ἀπαξ δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν δωρεάν.

10. Οὐδεὶς ἀγνοῶν ἢ ἄκων δωρεῖται· ὥστε σὺν κᾶν περιέχῃ τὸ ἔγγραφον ὅτι συνήνεσα, οὐδὲν βλάπτομαι, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει· (N. 10 Κωδ. 8. 54 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 43).

Μ. Οὐδεὶς δωρεῖται ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἢ ἀκουσίως· ὅθεν καὶ τὸ ἔγγραφον εἶναι περιέχῃ, ὅτι συγκατένευσα (εἰς τὴν παραχώρησιν πράγματος μου) κατ' οὐδὲν βλάπτομαι, διότι ἄλλως ἔχει ἡ ἀλήθεια.

11. Τῆς προικὸς ἐν τῷ γάμῳ ὁ ἀνὴρ κύριος· οὐκ οὖν ἡ γυνὴ οὐ δύναται αὐτὴν δωρεῖσθαι. (N. 21 Κωδ. 8. 54 (de donat.). Βασ. XLVII. 1. 54).

Μ. Τοῦ γάμου συνιστάτοτος κύριος τῆς προικὸς εἶναι ὁ ἀνὴρ· διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ δωρήσῃ αὐτήν.

Ν. Ἐκ τοῦ Ν. 28 Κωδ. jure dotium (5. 12), περιεχομένου καὶ ἐν τοῖς Βασιλ. (29. 1) καὶ τοῦ Ν. 21 Κωδ. (8. 54), περιεχομένου, καὶ ἐν Ἀρμενοπόλῃ (3. 1) § 11 προκύπτει ὅτι, συνιστάτοτος τοῦ γάμου, καὶ τῆς ἀδιατηρήτου προικὸς κύριος εἶναι ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μόνῳ τῷ περιορισμῷ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ αὐτήν· διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸς καὶ χρησιθεσπίζει· εἰς κατέχει ὡς προικιμαία καὶ τὰς ἀγωγὰς τοῦ κυρίου ἐξασκεῖ ὡς πρὸς ταῦτα καὶ προσκυτήματα κτᾶται ὡς ὅτι ἀποσδέννεται ἢ ἐπικαρπία ἐπὶ κτήματι οὐ ἢ ψιλὴ κυριότης ἐδόθη εἰς προῖκα. Α. Π. 31 τοῦ 70.

12. Τὴν καλῶς γενομένην δωρεάν οὐδὲ ἀπὸ βασιλέως ἀντι-

(1) Ἀλλ' ἴδε παρόντος βιβλίου τίτλον δεύτερον, προχρηματούμενον ἐν ἀπομαρτίᾳ περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

γραφῆς ἀνατρέπει τις. (N. 5 Κωδ. 8. 56 (de revocandis donat.) Βασ. XLVII. 2. 5).

Μ. Τὴν καλῶς γενομένην δωρεάν δὲν ἀνατρέπει τις οὐδὲ δι' ἀντιγραφῆς βασιλικῶς.

13. Ἐὰν δυσὶ τισιν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃται πρᾶγμα, ὁ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀκληρονόμητος τελευτήσῃ, τὸ μέρος αὐτοῦ τῷ ἑτέρῳ προστίθεται. (N. 1 Κωδ. 10. 14 (si liberalitatis). Βασ. LVI. 7. 12).

Μ. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃ πρᾶγμα πρὸς δύο τινάς, καὶ ὁ εἰς τούτων ἀποθάνῃ ἀκληρονόμητος, τὸ μέρος αὐτοῦ προστίθεται εἰς τὸν ἄλλον.

14. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς τῷ ἤδη τελευτήσαντι ὡς περιόντι δωρήσῃται, οὐκ ἐρῶνται μὲν, αὐτοῦ δὲ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς ἰδίας φιλοτιμίας διακρίνειν. (N. 191 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 191).

Μ. Ἐὰν εἰς τὸν ἤδη ἀποθάνοντα ὡς ἔτι ζῶντα δωρήσῃ ὁ βασιλεὺς, ἡ δωρεὰ μὲν δὲν ἰσχύει· ἀπέκτεται ὅμως εἰς αὐτὸν νὰ διατάξῃ τὰ περὶ τοῦ φιλοτιμίας τούτου.

15. Ὅτι ἀνεπιφώνητος (1) δωρεὰ οὐ γινώσκεται τινος. (N. 25 Κωδ. 8. 54 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 58).

Μ. Ἡ ἀνεπιφώνητος δωρεὰ εἰς οὐδέναν περιέρχεται.

16. Πᾶσα δωρεὰ ἀπλὴ εἴτε ἐν χρήμασι εἴη, εἴτε ἐν πράγμασι κινήτοις ἢ ἀκινήτοις, ἕως πεντακοσίων νομισμάτων οὔσα, ἰσχύει καὶ ἀνεμφάνιστος οὔσα· εἰ δὲ πλεόν, τὸ ὑπερπλεον μὴ ἰσχύει· ἐξηρημένων τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν εὐσεβείας λόγῳ γινόμενων καὶ τῶν εἰς μνηστὴν διδομένων. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις χρόνοις δωρεὰς ἐποίησατο πολλὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, πολλὰς δεῖ νοεῖν αὐτάς· οὐ μὴν συλλαμβάνειν πάσας καὶ λέγειν, ὅτι ἀνεμ-

(1) Ἐν ῥηθιρίῳ ἀπαντᾷ ἡ λέξις ἀνεπιφώνητος οὐ μόνον ἐν ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἀλλαγῇ ὅσον ἐν βιβλ. Α' τίτλῳ 16 § 3 καὶ ἐν βιβλ. Γ' τίτλῳ 8 § 108· ἀλλὰ μόνον ἐν ταύτῃ εἶναι πως δυσερμάνευτος. Ἐν βιβλίῳ Α' τίτλῳ 16 ἡ λέξις ἀνεπιφώνητος συνοδεύει τὴν λέξιν χρόνος (ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως παραγραφή) καὶ προδήλως ἐμφαίνει τὸν μηδαμῶς διακρινόμενον χρόνον (διὰ πράξεως δηλονότι, ὅτις ἐδύνάτο νὰ διακρίνῃ τὴν παραγραφήν). Ἐν δὲ § 108 τίτλου 3 παρόντος βιβλίου συνοδεύει τὴν λέξιν δεκαετία καὶ ἐμφαίνει ὁμοίως τὴν σιωπηρῶς παρελθούσαν δεκαετίαν (καθ' ἣν δηλονότι δὲν ἐτελέσθη πράξις τις). Ἀλλ' ἐν τῇ § ταύτῃ ἡ μὲν λατινικὴ μετάφρασις ἐρμηνεύει διὰ τοῦ Sine testatione facta (δηλονότι ἀμέτρητος)· ἄλλοι δὲ θεωροῦσι ταύτησιν τὴν λέξιν τῇ λέξει ἀνεμφάνιστος· ἄλλοι δὲ τέλος ἐκδίδεται ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἀνεπιφώνητος καλεῖται ἐν ταύτῃ ἡ δωρεὰ, ἐν ᾗ οὔτε ὄνομα, οὔτε δίκαιον δωρητοῦ, οὔτε πρᾶγμα διακηρύσσεται, ἰσοδυναμῇ δηλονότι πρὸς τὰς λέξεις ἀδελος, ἀγνώριστος.

φάνιτος οὐκ ἰσχύει ὡς μία οὔσα. (1) (N. 34 Kwē. 8. 54 (de donat). Bas. XLVII. 1. 66. § 2 Εἰσηγ. 2. 7 (de donationibus)

M. Πᾶσα δωρεὰ ἀπλῆ εἴτε εἰς χρήματα συνίσταται, εἴτε εἰς πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, εἰ μὲν ἀναβαίνει ἕως τοῦ ποσοῦ πεντακοσίων νομισμάτων ἰσχύει καὶ ἀνεμφάνιστος οὔσα (δηλονότι μὴ καταχωρισθεῖσα ἐν δημοσίοις βιβλίοις, ἤτοι βιβλίοις ταβελλίωτος), εἰ δὲ περαιτέρω τούτων, τὸ περιπλέον δὲν ἰσχύει· ἐκτὸς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν γενομένων ἐκ εὐσεβείας, καὶ τῶν διδομένων εἰς μνηστήν. Εἰ δὲ κατὰ διαφόρους χρόνους ἐποιήσῃ τις πολλὰς δωρεὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, αὐτὰ ἀνάγκη νὰ ἐνωθῶνται πολλά· καὶ νὰ μὴ συμπεριλαμβάνονται ἑλαι εἰς τὸ αὐτὸ, μὴ νὰ λέγεται, ὅτι ἀνεμφάνιστος δωρεὰ δὲν ἰσχύει ὡσεὶ ἥτο μία.

N. (1^η § 17).

17. Καὶ ἡ κθ' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ δωρεῶν φησιν ἵνα ἡ μέχρι τῶν πεντακοσίων νομισμάτων τιμωμένη δωρεὰ εἰ καὶ ἄγραφος εἴη, τρισὶ μάρτυσι κυρουμένη γένηται βέλαιον, ἡ δὲ ὑπὲρ τὰ φ' νομισ. τιμωμένη δωρεὰ, ἐγγράφος μὲν οὔσα ἀναθέστος διαμένη, ἐγγράφου δὲ συστάσεως ἐρήμη γνωρίζομένη ἀδέσταιος ἢ κατὰ τὸ ὑπερβαῖνον μέτρον τῶν φ' νομισμάτων, κἂν ὑπὸ μάρτυσιν ὁ τῆς δωρεᾶς ἀντιποιούμενος ταύτην ἀντιποιῇται· καὶ δεόν τοῦτω τῷ τόπῳ ἐξεταζομένης ἰσχύειν ἢ ἀκυροῦσθαι τὰς δωρεάς. (2)

M. Καὶ ἡ κθ' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ δωρεῶν λέγει ὅτι ἡ τιμωμένη ἕως πεντακοσίων νομισμάτων δωρεὰ, καὶ ἄγραφος οὔσα, ἐπικυρουμένη ὑπὸ τριῶν μαρτύρων, ἰσχύει· ἡ δὲ τιμωμένη ὑπὲρ τὰ πεντακόσια νομισματα, εἰ μὲν ἦναι ἐγγράφος, δὲν ἀνατρέπεται· εἰ δὲ ἄγραφος δὲν ἰσχύει κατὰ τὸν ὑπερβαίνοντα τὰ πεντακόσια νομισματα ἀριθμόν, καὶ εἰς τὴν ἀδίκωσιν μαρτύρων εἰς στηρίζεται ὁ ἀξιῶν αὐτήν. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσαι αἱ δωρεαὶ ἐξεταζομέναι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον νὰ κηρύσσονται ἰσχύουσαι ἢ νὰ ἀκυρώνται.

(1-2) Ἡ ἐν § 16 διάταξις, κείμενη πρὸ τῆς § 17 καὶ ἀποτελοῦσα ἱστορικὸν κὲν στοιχεῖον ἀπλῶς τῆς κατόπιν διατάξεως, δὲν ἰσχύει. Ἰσχύει ἐπομένως ἡ διάταξις τῆς § 17, συνδυαζομένης πρὸς τὸ ἄρθρον 43 τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου τοῦ 1836 (ἐντιστοιχοῦν εἰς τὸ 40 ἄρθ. τοῦ νέου περὶ Χαρτ. ΑΧΚΕ' νόμου τοῦ 1887). Ὁ Παπαρῆνγ. ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τούτων πρὸς τὸ 43 ἄρθρον (48 τοῦ νέου νόμου) συνάγει, ὅτι δωρεὰ μὲν ἀκινήτων μὴ καταρτισθεῖσα συμβολαιογραφικῶς εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος, ἀλλὰ τοῦ 42 ἄρθρου ἐπὶ τῆς δωρεᾶς κινήτων μὴ κηρύττοντος ἄκυρον τὸ τῆς δωρεᾶς συμβόλησιον (ἀλλὰ τὸ ἐγγράφον ἀπλῶς τῆς δωρεᾶς), δωρεὰ κινήτων μὴ ὑπερβαίνουσα τοῦς 500 χρυσοῦς, ἰσχύει καὶ τανῦν καὶ τίκτει ἀγωγὴν ἐπὶ ἀτελείῃ, εἰν δύναται νὰ ποδειχθῇ δι' ἄλλων μέσων (πλὴν τοῦ τῆς δωρεᾶς ἐγγράφου, καὶ τοῦ τῶν μαρτύρων, διότι τὸ μὲν ἐγγράφον εἶναι ἄκυρον δυνάμει τοῦ 43 ἄρθρου τοῦ Ν. περὶ Χαρτ., ἡ δὲ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος διάταξις περὶ τῆς διὰ τριῶν μαρτύρων ἀποδείξεως τῆς δωρεᾶς ἀντὶ τῆς ὑπὸ τῆς πολ. ἡμῶν δικονομίας).

Ν. Ἐπὶ δωρεῶν ἡ μὲν προαίρεσις τοῦ δωρῆσαι ἐκφράζεται δι' ἐγγράφου τοῦ δωρητοῦ, ὑπερέχουσα τῶν πεντακοσίων χρυσῶν, ἄλλως δὲ προφορικῶς παρόντων τριῶν μαρτύρων· ἡ δὲ ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς εἰς οὐδὲνα ὑποβάλλεται τύπον· ὅθεν ἀρκεῖ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι δὲν ἀπεποιήθη ὁ δωρεοδόχος τὴν προσηγορευθεῖσαν αὐτῇ δωρεάν. Α. Π. 347 τοῦ 1867. Κατ' ἰσχυρότερον λόγον ἀρκεῖ ἔτι παρελθεῖν αὐτήν· τὰ δὲ πραγματικά γεγονότα δύναται νάποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων, ἂν ἦναι ἀνέφικτος ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἀπέδειχθαι. Α. Π. 130 τοῦ 1863. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις 387 τοῦ 1862, 282 τοῦ 1870 δὲν δύναται νὰ ἀποδείχθῃ εἰμὴ διὰ συμβολαίου ἢ ἀποδοχῇ τῆς δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου καὶ δὴ οὕτε σιωπηρῶς διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς δωρεᾶς ὑπ' αὐτοῦ. Πρόδηλον δ' ὅτι ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς, γενομένη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ, εἰς οὐδὲν λογίζεται. Α. Π. 401 τοῦ 1880. (*18ε καὶ § 2).

18. Αἱ δωρεαὶ γινόμεναι παρὰ τῶν ἀνιόντων εἰς κατιόντας αὐτεξουσίους οὐκ ἀνατρέπονται, εἰ μὴ ἀχάριστοι περὶ αὐτοὺς γίνονται οἱ λαμβάνοντες. (1) (Ν. 9 Κωδ. 8. 56 (de revocandis donat.). Βασ. XLVII. 2. 9).

Μ. Αἱ παρὰ τῶν ἀνιόντων γινόμεναι δωρεαὶ πρὸς κατιόντας αὐτεξουσίους ἂν ἀνατρέπονται, ἐκτὸς ἂν οἱ λαμβάνοντες γανῶσιν ἀχάριστοι πρὸς αὐτοὺς.

19. Ἡ ἄσπεμος δωρεὰ ἐξέρχεται, εἶτον εἰς πόρνην. (Ν. 5 Πανδ. 39. 5 (de donat.). Βασ. XLVII. 1. 4).

Μ. Ἡ ἄσπεμος δωρεὰ ἰσχύει, οἷα λ. γ. ἢ πρὸς πόρνην.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

1. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἢ μέρος αὐτῆς ἰδίῳ ἀπελευθέρῳ δωρήσεται, σχῆ δὲ παῖδας μετὰ ταῦτα, πᾶσα ἀκυρεῖσθω ἡ δωρεὰ καὶ παλινδρομεῖτω πάντα πρὸς τὸν δωρητὰ μόνον ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν ὡς βούλεται διοικεῖν (Ν. 8 Κωδ. 8. 56 (de revoc. donationibus). Βασ. XLVII. 2. 8).

Μ. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν δωρήσεται ἑλὼν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἢ μέρος αὐτῆς εἰς ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα τεκνοποιήσῃ, ἀκυρεῖται ἡ δωρεὰ ἐλλοκληρῶς καὶ ἐπιστρέφουσι τὰ πάντα πρὸς τὸν δωρητὴν ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν νὰ διευθύνῃ αὐτὰ κατὰ βούλησιν.

2. Οὔτε ἄνηδος οὔτε ἄνους δύναται δωρεῖσθαι· ἐν οὐδενὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ βούλησις. (Ν. 23 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 22).

Μ. Οὔτε ἄνηδος, οὔτε ἄνους δύναται νὰ δωρῇ· διότι οὐδεὶς τούτων ἔχει βούλησιν.

3. Ἐάν ὁ τὴν δωρεάν εἰληφώς ἀχάριστος ἐφθῇ περὶ τὸν δωρητὰ μόνον καὶ αἰσχυρῆς κατὰ τούτου χρησάμενος ὕβρεσιν ἢ χαίρας ἀδίκους ἐπαγάγῃ ἢ ζημίαν μεγίστην προβάλλῃ ἐξ οἰκείας

(1) *18ε καὶ τίτλον Β' § 9.

ἐπιβουλῆς ἢ περὶ τὴν ζωὴν ἐπιβουλεύση ἢ τὰ ἐν τῇ δωρεᾷ πάντα εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μὴ γεγονότα πληρώσῃ, μία γὰρ ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν ἐὰν ἐν δικαστηρίῳ φανερώσῃ ἀποδειχθῇ ἀνατρεπέσθωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί. (1) (N. 10 Kwδ. 8. 56 (de revocandis donationibus). Βασ. LVII. 3. 10).

Μ. Ἐὰν ἐλαθὼν τὴν δωρεάν φανῇ ἀχάριστος πρὸς τὸν δωρητὴν καὶ ἐν στομίᾳ κατ' αὐτοῦ αἰσχρὰς ὕβρεις ἢ ἐπαγάγῃ χειρὰς ἀδίκους ἢ ἐξ ἰδίας αὐτοῦ ἐπιβουλῆς προεβήσῃ μεγίστην ζημίαν ἢ ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἢ δὲν ἐκπληρώσῃ ὅλα τὰ συμφωνηθέντα κατὰ τὴν δωρεάν ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, καὶ μία τῶν αἰτιῶν τούτων ἐὰν ἀποδειχθῇ φανερώς ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀνατρεπόμεναι αἱ γενόμεναι δωρεαί.

Ν. Ὡς μόνον ἡ ἀπλὴ δωρεά, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔνεκεν ὀφειλομένης ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ πρὸς τὸν δωρολήπτην εὐγνωμοσύνης ἀνταποδοτικὴ δωρεά δύναται νὰ ἀνακληθῇ. Ἡ δὲ διάταξις (N. 34 § 1 Πανθ. (39.5), καὶ ἢ μὲν αἰτίας ἀδικοῦσιν (μὴ ὑποκειμένην εἰς ἀνάκλησιν) ἢ πρὸς τὸν ἀπὸ ληστῶν ἢ πολέμιων βυβάμενον αὐτὸν δωρεά δύναται μὲν νὰ ἐκταθῇ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν ἐν εἰς τὸ αὐτὸ μέγεθος εὐγνωμοσύνης ἀπὸ μέρους τοῦ δωρητοῦ ὑπάρχει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ πασάν τὴν ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν. Α. Π. 125 τοῦ 1859. Ἄλλ' ὁδὸς ἐκ μεταξὺ ζώντων δωρεά ἀνακαλεῖται δι' ἀπλῆς τοῦ δωρητοῦ μεταμελείας, ἀλλ' ἀπαιτεῖται βῆξις λόγος ἀγνωμοσύνης τοῦ δωρολήπτου πρὸς τὸν δωρητὴν. Α. Π. 41 τοῦ 1858 ἢ ἡ μὴ ἐμπρόθεσμος ἐκπληρώσις τῶν ὑποχρεώσεων, ὡς ἀνέλαθεν ὁ δωρολήπτης. Α. Π. 44 τοῦ 1860, 267 τοῦ 1862. Ἀτέπος δὲ διαγωγή κατὰ τὸ δωροδοτεῖν, προελθούσα ἐξ ἐρεθισμοῦ στιγμιαίου, καθίστασιν ἀπαράδεκτον τὴν περὶ ἀνακλήσεως δωρεᾶς δι' ἀχαριστίαν ἀγωγὴν, ἥτις βῆξιν ἔχει ἐπιθεσιν ἀδίκων χειρῶν ἢ ὕβριν σκατάν. Α. Π. 13 τοῦ 1866, 132 τοῦ 1862. Ἡ δὲ ἀνάκλησις δωρεᾶς λέγῃ μὴ ἐκπληρώσεως τρόπου χρηρητὶ δικαίωμα μόνον εἰς προσωπικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρολήπτου, ὡς ἀποτέλεσμα δὲν ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν ὑπὸ τρίτων κτηθέντων δικαίων. Α. Π. 43 τοῦ 1864. Λόγῳ ἀχαριστίας δὲ χαρακτηρίζοντος τοῦ νόμου καὶ τὴν μὴ ἐκπληρώσιν τῶν συμφωνιών τῆς δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ δωρολήπτου, τὸ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν δικαίωμα εἶναι καθαρῶς προσωπικὸν τοῦ δωρητοῦ, ὥστε μόνος δικαιοῦται νὰ εἰσέλῃ τὴν ἀγωγὴν περὶ ἐκτελέσεως τῶν συμφωνηθέντων ἢ τὴν περὶ ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ. Α. Π. 267 τοῦ 1862. Ἄλλ' ἂν κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρολήπτου ἀπετήσαντος τὴν περὶ διατροφῆς τοῦ δωρητοῦ συμφωνίαν δύναται νὰ κινηθῇ ὁ δωρητὴς ὡς ἔχων ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ τὴν δικαστικὴν ἀγωγὴν. Α. Π. 112 τοῦ 1865. Ἄλλ' ἡ προεῖς ἢ ἀπὸ πατρὸς διδεται ὁ ἀπὸ ἐξωτικοῦ καὶ πᾶσα νομίμως γενομένη ὑπόσχεσις πρεσβὺς παράγει δι-

(1) Τῆς δευτερογάμου μητρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακαλεῖν τὰς εἰς τοὺς παῖδας αὐτῆς γεγεμένας δωρεὰς διὰ τὴν ἀχαριστίαν αὐτῶν περιώρισαν ὁ Ἱουστινιανὸς εἰς μόναν τὰς εἰσὶν τρεῖς περιπτώσεις: Εἰ ὁ παῖς περὶ τὴν ζωὴν αὐτὴν ἐπιβουλεύων τῇ μητρί, ἢ χειρὰς ἐπιβάλλων ἀποδίδῃ, ἢ περὶ τὴν τῆς οὐσίας ὅλης ἀφαιρίσιν πράττων τι κατ' αὐτῆς ἀποδεικνύοιτο. (Νεαρά 22 καρ. 85 κτλ.). Ἄλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος, μὴ περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Ἑξαβίβλῳ, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν.

καίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος. Ὅθεν ὁ ὑποσχεθεὶς προῖκα δεῖται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ καὶ δὲν δύναται ν' ἀνακαλέσῃ αὐτὴν λόγῳ ἀγαριστίας ὡς μὴ οὐσαν καθαρὰν δωρεάν ἀλλ' ὑπὸ τρεῖπον (sub modo) ἐκπληρωθέντα διὰ τοῦ ἐπελθόντος γάμου, τῶν τοιούτων δωρεῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς ἀνάκλησιν (N. 16 Κωδ. 8. 56). Α. Π. 186 τοῦ 1860. (Τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ εἴπῃ τις καὶ περὶ προγαμικίας δωρεῆς, τοῦ παρὰ Βυζαντινοῦ ὑποβίου, περὶ οὗ Ἀρμ. ἐν βιβλίῳ Δ' τίτλῳ Π'). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους 18 § 8 Πανδ. (39.5) καὶ 2 Κωδ. (8.45) ὁ δωρεοδόχος δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρητοῦ ἐν περιπτώσει ἐννικησεως τοῦ δωρηθέντος μόνον ἐὰν ὁ δωρητὴς ἐδοκιμάσῃ τὴν δωρεοδόχον ἢ συνεφωνήσῃ μετὰ αὐτῶν ἀρχικῶς νὰ ὑποχρεῶται ὁ δωρητὴς εἰς ἀποζημίωσιν ἐν περιπτώσει ἐννικησεως. Α. Π. 188 τοῦ 1849, 283 τοῦ 1855.

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ πράξεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾧ καὶ
περὶ προτιμύσεως.

1. Πρᾶσις καὶ ἀγορασία συνίσταται, ἥνικα περὶ τοῦ τιμήματος ἑκατέρα συνήνεσε τὰ μέρη καὶ ὁ μὲν τὴν καταβολὴν ποιήσῃται τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ παραδοίῃ τὸ πιπρασκόμενον. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τούτων ἢ τὴν καταβληθεῖσαν τιμήν (1) ἀναλάβῃ ἢ τὸ διαπραθὲν πρᾶγμα παραλάβῃ, ἐφ' ᾧ τὴν πρᾶσιν ἀδιάλυτον προέῃναι, καὶ οὕτω τὰ τῆς πράξεως ἐξῆρῶσθαι· τὸ γὰρ ἀρραβῶνος χάριν παρεχόμενον ἔλεγχός ἐστι καὶ ἀποδείξις πράξεως καὶ ἀγορασίας συστάσεως, οὐ μὴν αὐτὸ σύστασις· (2) ταῦτα δὲ περὶ πράξεως καὶ ἀγορασίας λέγομεν τῆς ἀγράφως γινομένης. (πρ. Εἰς. 3. 23 (de emptione venditione).

Μ. Πώλησις καὶ ἀγορὰ συνίσταται, ὅταν συμφωνήσωσι τὰ δύο μέρη περὶ τοῦ τιμήματος, ἔστω καὶ ἂν ὁ μὲν εἰς δὲν κατέβαλεν εἰσέτι τὸ τίμημα, ὁ δὲ ἄλλος δὲν παρέδωκε τὸ πωλούμενον. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ εἰς τῶν συναλλαζάντων ἢ τὸ καταβληθὲν τίμημα δὲν ἀναλάβῃ ἢ ἀρραβῶνα διὰ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν παραλάβῃ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ μὲν ἢ πώλησις ἀδιάλυτος, καὶ οὕτως ἢ πώλησις ἰσχύει· διότι τὸ διδόμενον πρὸς ἀρραβῶνα εἶναι ἔλεγχος καὶ ἀπίδειξις ὅτι συνέστη πώλησις καὶ ἀγορὰ, ἀλλ' ὅμως αὐτὸ δὲν λογίζεται καὶ σύστασις. Ταῦτα λέγομεν περὶ τῆς ἀγράφως γινομένης πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς.

Ν. Ἡ συμφωνία μετὰ δύο περὶ τῆς διὰ λογαριασμοῦ τοῦ ἐνὸς ἀγορᾶς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου πλοίου (συνεταχισμένου κατέπιν ἐν καιρῷ καταλλήλῳ τοῦ

(1) Φαίνεται ὅτι λείπει ὁ σύνδεσμος μὴ.

(2) Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ καταρτισθέντος τελειωτικῶς συναλλάγματος τῆς ἀγοραπωλησίας καταβάλλεται πολλῶς ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀλλ' ἐστὶν ἔτι καὶ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ μέρος τι τοῦ συνευλογηθέντος τιμήματος, καλούμενον ἀρραβῶν. Ἀλλ' ἀρραβῶν δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἐπεὶ τὸ συναλλάγμα ἐξαρτάται ἐκ προσδοκωμένης τινὲς αἰτίας ἢ τῆς μελλούσης συντάξεως περὶ αὐτοῦ ἰγνάρου συμβολαίου.

πωλητηρίου) ἀποτελεῖ ἐν τοῖς ἑνὶ καὶ οὐκ ἀγοραπωλησίαν. Προκειμένου δὲ περὶ ἐντολῆς περὶ ἐμπορικῆς πράξεως καὶ μεταξὺ ἐμπόρων (παραγγελίας ἐν τῷ ἐμπ. νόμῳ) ἐπιτρέπεται ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις, μὴ ἐφαρμοζομένου τοῦ ἀρθροῦ 195 τοῦ Ἑμπ. Ν. καὶ ὁ ἀπαγορεύεται αὕτη προκειμένου περὶ ἀγορᾶς πλοίου. Α. Π. 90 τοῦ 1848.—Ῥητῆς συμφωνίας γενομένης περὶ ἀρραβῶνος, ἐν περιπτώσει ἀθετήσεως συναλλαγματος ἀγοραπωλησίας, ἀποκλείεται πᾶσα ἄλλη λόγῳ ἀποζημιώσεως ἀπαίτησις, μὴ ἐκ τῆς συμφωνηθείσας. ἄλλ' ὁ ὀφειλὼν τὸν ἀρραβῶνα, καθιστάμενος ὑπερήμερον ὑπόκειται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν. Α. Π. 89 τοῦ 1838. Ἄλλ' ὁ ἀγοραστής, ὁ καρπούμενος τὸ ἀγορασθὲν καὶ καθυστερῶν ἀδικαιολογητῶς τὸ τίμημα, δὲν δικαιούται νάπαυτῇ τῆς ἐπὶ τοῦ δοθέντος ἀρραβῶνος. Α. Π. 248 τοῦ 1865.

2. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐγγράφου οὐχ ἑτέρως τὸ τέλειον προσηγνῆσθαι λέγομεν τῇ πράσει καὶ τῇ ἀγορασίᾳ, εἰ μὴ καὶ τὰ συμβόλαια τῆς πράξεως συγγραφῇ ἢ οἰκείᾳ χειρὶ τοῦ πιπράσκοντος ἢ ὑπὸ ἐτέρου μὲν γρατῇ, ὑπογράφῃ δὲ ὁ πιπράσκων. (N. 17 Kωδ. 4. 24 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 76. N. 15 Kωδ. 4. 38 (de contrahenda emptione). πρ. Εἰσηγ. 3. 23 (de emptione et venditione).

Μ. Περὶ δὲ τῆς ἐγγράφου λέγομεν ὅτι ἡ πώλησις καὶ ἡ ἀγορά δὲν γίνονται ἄλλως τελεία, ἂν μὴ καὶ τὰ συμφωνητικὰ τῆς πώλησεως γραφῶσι διὰ τῆς ἰδίας χειρὸς τοῦ πωλητοῦ ἢ γραφῶσι μὲν ὑπὸ ἄλλου, ὑπογράφῃ δὲ ὁ πωλητής.

Β. Εἰ δὲ διὰ ταβελλίων γένηται καὶ κόμπλα παρακολουθήσει, προσταχθείσης ὑπογραφῆς καὶ τοῦ συμβολαίου. Τὸ δὲ εἰ ἀρραβῶνος γινόμενον ἐν ὑστεροβουλίᾳ κείμενον, διαλυομένης τῆς πράξεως εἰ μὲν ἀγοραστής ἢ ὁ αὐτὸ διαλύων καὶ ἀποχωρῶν, ἀπέλλουσι τὸν ἀρραβῶνα, εἰ δὲ ὁ πράτης, τὸ διπλοῦν παρασχεῖν ἀναγκάζεται, ταυτέστιν αὐτὸ τὸ δοθὲν καὶ ἕτερον τοσούτον. (1) (*) (πρ. Εἰσηγ. 3. 23 (de emptione et vendit.).

Μ. Ἐάν δὲ τὸ συμφωνητικὸν συνταχθῇ ἐνώπιον συμβολαιογράφου καὶ προσηκόντως συμπληρωθῇ, ἡ πώλησις τελειοῦται μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἀπόθεσιν. Ἡ δὲ εἰ ἀρραβῶνος γινομένη πώλησις ἐπὶ μεταμείλει, διαλυο-

(1) Ταβελλίων (tabellio) καὶ Ταβουλάριος (tabularius) ἐκαλεῖτο ὁ παρὰ Ῥωμαίους ἐπιτετραμμένος τὴν σύνταξιν συμβολαίων καὶ παντὶς εἰδὸς νομικῶν πράξεων, πολλὴν ἔχων ἐμοιότητα πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις νεωτέροις ἔθνεσι συμβολαιογράφους ἢ μνημονας. Ταυτέστιν μὲν τῇ λήξει ταύτη κατέστη καὶ ἡ λέξις νοτάριος (notarius) ἀρχικῶς ἐμφανισα τὸν ταχυγράφον ἢ στυνογράφον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἡ ἀγορὰς πράσις συνίσταται ἢ ἂν μόνον τὸ τίμημα καταβληθῇ ἢ τὸ πᾶν παραδοθῇ ἢ ἱκανοδοσίᾳ δοθῇ ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας ὁ πράτης καταπιστεύσῃ τῷ ἀγοραστῇ ἢ δὲ ἐγγράφως πρᾶσις οὐ συνίσταται, εἰμὴ καὶ ἀπολυθῇ τὸ περὶ αὐτῆς συμβόλαιον ὥς φησι τὸ τρίτον βιβλίον τῶν Ἱουστινιανῶν ἐν τίτλῳ κγ'. περὶ ἀγορασίας καὶ πράσεως διαλαμβάνοντι.

μίσθης τῆς πωλήσεως, εἰ μὲν εἶναι ἀγοραστὴς ὁ διαλύων τὸ συνάλλαγμα καὶ ἀποχωρῶν, ἀπέλλουσι τὸν ἀρχαῖον, εἰ δὲ ὁ πωλητής, ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ διπλοῦν, τοῦτέστιν αὐτὸ τὸ δοθὲν καὶ ἴσον ἐστὶ ποσόν.

Ν. Ὁ ἀρχαῖος ἐν τοῖς νόμοις κυρίως ἀναφέρεται ὡς τύπος κατατίσεως ἢ ἐπιβρώσεως τοῦ συνάλλαγματος. (Εἰσηγ. 3, 72. Ν. 85 πρ. Πανδ. 18. 1 Βασίλ. 86. (10. Α').) δύναται δὲ κατὰ συμφωνίαν τῶν μερῶν νὰ ἔχῃ τὴν ἑννοιαν ποινικῆς ῥήτρας, ἥτις τεκμαίρεται οὕσα καὶ ἄνευ τῆς τῶν μερῶν συμφωνίας, ἐφ' ὅσον παρακολουθεῖ ἐπὶ ἀγοραπωλησίας τὴν *legem commissorialem* ἢ παρακολουθεῖ συμφωνίαν τῶν συμβαλλομένων, οἵτινες τὴν ὁριστικὴν κατάρτισιν ἐξήρτησαν ἐκ τηρητέας τινὸς διατυπώσεως, ἰδίως ἐκ συντακτέου ἐγγράφου. Α. Π. 856 τοῦ 1874.

4. Ἡ ἀγορασία τοῦ ἐθνικοῦ νόμου ἐστὶ, διδὼ καὶ συναίνεσις συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου καὶ διὰ γραμμάτων. (1) (Ν. 1 § 2 Πανδ. 48 1 (de contrahenda emptio). Βασ. XIX. 1, 1).

Μ. Ἡ ἀγορά εἶναι τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, ὅθεν καὶ κατὰ συναίνεσιν συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

Ν. Τὸ ἄρθρον 42 τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου τοῦ 1886, (ὁ ἀντικατέστησε τὸ ἄρθ. 48 τοῦ νέου περὶ χαρτοσήμου), ἀπαγορεύει μὲν νὰ τελεσθῇ ἢ πωλησὶς ἀκινήτου ἄλλως ἢ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ τοῦτο δὲν προσδιορίζει τίνι τρόπῳ τελειοποιεῖται ἡ τῆς ἀγοραπωλησίας σύμβασις· ὅθεν κατὰ τοῦτο ἰσχύουσιν οἱ ῥωμα. Νόμοι, καθ' οὓς, μὴ δηλώσαντες τινος αὐτοπροσώπως τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως τῆς πωλήσεως, ἀλλὰ μετέπειτα ἐγκρίναντος καὶ ἐπιδοκιμάσαντος διὰ νομίμου τρόπου ἢ ἐπισήμου συμβολαίου τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνεργηθείσας πράξεις τρίτου, ἢ ἔγκριστι καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία καθιστᾷσιν αὐτὰς ἰσχυράς, ἰσοδυναμοῦσαι ἐντελῇ δοθείᾳ τῇ διαχειρίσαντι τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ ἀνατρέχουσαι εἰς τὴν σύστασιν αὐτῇ τῆς συμβάσεως ὅπως μὴ προσβάλλωνται συμπερὶντα τρίτων κακτημένα ἐν τῷ μεσολαβοῦντι χρόνῳ. Α. Π. 120 τοῦ 1897.

5. Οἱ πωλεῦντες καὶ οἱ ἀγοράζοντες εἰάν διχονοῶσι περὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην, οὐκ ἔρρωται ἢ πρᾶξις· τυχὼν γὰρ ἐγὼ Πέτρον ἐνέμιζον πωλεῖν καὶ σὺ Παῦλον ἀγοράζειν, ἢ χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐπωλεῖτο (2) Ἡ δὲ περὶ τὴν προσηγορίαν

(1) Δηλονότι ἡ συναίνεσις μόνη ἀρκεῖ, ἥτις δύναται νὰ συναχθῇ καὶ ἄνευ ῥητῆς ἐκφράσεως ἐκ πράξεων ἐμπαινουσῶν αὐτὴν σιωπηρῶς. Ἀλλ' ἂν συναφωνήσῃ νὰ τελεσθῇ τὸ συνάλλαγμα δι' ἐγγράφων, δὲν ἰσχύει ἂν αὐτὰ τοῦτα ὑπογραφῶσι (§ 2. 3). Προσθετίον, ἐστὶ κατὰ τὸ 42 ἄρθρον τοῦ περὶ Χαρτ. νόμου τῆς 14 Ἀύγ. 1886 (ἄρθ. 48 τοῦ νέου περὶ Χαρτ. νόμου τοῦ 1887) τὰ ἀπόρρητα εἰς μεταβολὴν εἰς τὴν κατοχὴν ἀκινήτων συμβολαία εἶναι ἀκυρὰ μὴ συνταχθέντα συμβολαιογραφικῶς. Ἀλλ' εἶναι ἔγκυρα κατὰ τὴν δοθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Πάγου τὰ συνταχθέντα συμβολαιογραφικῶς, καὶ τὰς ἐγκρίσαντες ἐπὶ τοῦ μὴ προσήκοντος χαρτοσήμου (Α. Π. 108 τοῦ 1849).

(2) Ἐν γένει περὶ πλάνης λεκτέας τὰ ἑξῆς: Ἡ περὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως οὐσιώδης πλάνη (δηλονότι πλάνη στρεφόμενη περὶ τὴν ταυτότητα τῶν πραττόντων, ὁσάκις ἡ πράξις ἐπιχειρεῖται ἕνεκα καὶ χάριν τῶν προσώπων, εἰς ἃ ἀναφέρεται, ἢ περὶ τὴν ταυτότητα τοῦ

τοῦ πιπρασκομένου πλάνη, οὐ βλάπτει· τὸ συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ἕξος ἀπὸ οἴνου οὐ μὴν σκευαστὸν ἀντὶ οἴνου πρᾶθῃ, ἔρρωται ἢ πρᾶσις. Καὶ ἐάν ἤττον δοκιμὸς ἐστὶν ὁ χρυσὸς ἐπραθεῖς, παρ' ὃ ὁ ἀγοραστὴς ἤλπιζεν, ἔρρωται ἢ πρᾶσις. (N. 9 πρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. 18.1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 8).

Μ. Ἐάν οἱ πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες διαφωνῶσιν (ἐκ πλάνης) περὶ τὴν τιμὴν ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει, ὡς λόγου χάριν· ὅτε ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι πωλῶ τὸν Πέτρον καὶ σὺ ὅτι ἀγοράζεις τὸν Παῦλον, ἢ ὅτι ἐπωλείτο χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ. Ἡ δὲ πλάνη περὶ τοῦ πωλουμένου τὴν ἀνομασίαν δὲν βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. Ἐάν δὲ ἕξος ἀπὸ οἴνου καὶ οὐκ ἡ κατασκευαστὸν (ἀπ' ἀρχῆς δηλ. ὡς ἕξος κατασκευασθὲν) πωληθῇ ἀντὶ οἴνου, ἰσχύει ἡ πώλησις. Καὶ ἐάν τὸ πωληθὲν χρυσίον ᾖναι ὀλιγώτερον ὁρισμένον ἢ ὅσον ἤλπιζεν ὁ ἀγοραστὴς, ἰσχύει ἡ πώλησις.

Ν. Ἡ πλάνη περὶ εὐσιώδους ἰδιότητος τοῦ πράγματος ἐπιφέρει ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως, ἀμφοτεροδαρούς ἢ ἑτεροδαρούς. Α. Π. 458 τοῦ 1878.

6. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐγχειριζομένου ὀφφικίου ἀφαιρᾶν τι δύναται κινήτῳ ἢ ἀκινήτῳ ἢ δι' ἑτέρου ἢ δι' ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει καὶ τὸ δοθὲν τίμημα εὐκὶ ἀναλαρβάνει· ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ προκουράτωρος τοῦ βασιλέως, εἰ μὴ παρὰ δημοσίου πατρῶον· ὑπεξαίρουνται δὲ οἱ ῥητῶς ἐπιτετραμμένοι· τῷ δὲ διοικούντι οὐδὲ ἔξεστιν ἐν αὐτῇ κατασκευάζειν. (N. 46 Πανδ. 18.1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. I. 44).

Μ. Οὐδεὶς ἐκ τῆς διαχειριζομένης ὑπ' αὐτοῦ δημοσίας ὑπηρεσίας δύναται νὰ ἀγοράσῃ τι κινήτῳ ἢ ἀκινήτῳ, εἴτε δι' ἑαυτοῦ εἴτε καὶ ἀπ' εὐθείας· ἂν δὲ τυχόν πράξῃ τις τοῦτο, καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει καὶ τὸ δοθὲν τίμημα δὲν ἀναλαρβάνει. Τοῦτο ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς τὸν κατέχοντα τὸ αἷσιμα τοῦ προκουράτωρος τοῦ βασιλέως, ἐκτός ἐάν ἀγοράσῃ πατρικὸν κτήμα παρὰ τοῦ δημοσίου· ἐξαιρουνται δὲ μόνον ἐκεῖνοι, εἰς οὓς τὸ τοιοῦτον συγχωρεῖται ῥητῶς. Ὁ δὲ διοικῶν ἐπαρχίαν οὐδὲ πλοῖον νὰ κατασκευάσῃ ἐν αὐτῇ δύναται.

Ν. Ἡ ἀγορά κτήματος ἐν δημοπρασίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐνεργούντος αὐτὴν δημοσίου ὑπαλλήλου διὰ παρεμβολημένου προσώπου εἶναι ἄκυρος ἂν ἀντικει-

ἀντικειμένου ἢ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ὕλην αὐτοῦ στοιχείων) ἐνεργεῖ ἀκυρωτικῶς. Ἡ δὲ περὶ τὰ αἴτια πλάνη οὐδαμῶς ἐπηρεάζει τὸ κύρος τῆς πράξεως. Μόνον δὲ χαριστικαὶ πράξεις (ἐγκατάστασις κληρονομίου, κληροδοσία, δωρεὰ) ἀκυροῦνται, ἂν ἡ μόνη πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτῶν αἰτία ὑπῆρξεν παραστατικόν, ψευδὲς ἀκλούθως ἀπεδειχθὲν. Ταῦτα κατὰ τὰς πηγὰς. Ἀλλὰ καὶ νῦν φέρονται νὰ ὑποσηθῶσιν ἰσχύοντα, ἂν συνάδοντα πρὸς τὰς ἐν Ἀρμεν. διατάξεις (§ 5 παρόντος τίτλου, § 41 βιβλίου Α' τίτλου 1) καὶ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὅρος ἀναγκαστοῦ πάσης πράξεως ἐστὶν ἡ θέλησις τῶν πραττόντων, ἢ ἀπουσίας εἶναι αὕτη ἄκυρος, (εἴ τοι προέρχεται καὶ ὅτι εἰσὶν ἀνίκανοι εἰς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων οἱ παραρρηγες καὶ οἱ βλάπτες)· ἢ δὲ εὐσιώδης πλάνη ἀποκλείει τὴν θέλησιν.

μὴν εἰς τὴν ἐν § 6 βιβλίου γ' τίτλου γ' Ἀρμεν. διατάξιν καὶ διατάξιν
82 (10. 1) τῶν Βασιλικῶν, ἧτις ἰσχύει καὶ νῦν ὡς ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀστι-
κὸν ἰδίως δίκαιον, ἅτε προβλέπουσα τὴν ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ
ἐντελέως ἢ τοῦ κυρίου τῶν ὑποθέσεων, ὅπερ ἤθελον διατρέχει μέγαν κίνδυ-
νον, εἰ δ' ἐπιτετραμμένος τὴν πώλησιν αὐτοῦ ἐδύνατο νὰ γίνηται ἀμέσως ἢ
ἐμμέσως ἀγοραστὴς αὐτοῦ. Α. Π. 114 τοῦ 1855.

7. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος οὕτω
φησί· μηδὲνα μηκέτι τῶν περιβλέπτων Μαγίστρων ἢ Πατρικίων,
μήτε τῶν ἐν ἀρχαῖς ἢ ἐξουσίαις ἢ ὅλως βασιλικοῖς ἀξιώμασι
τετιμημένων ἢ πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἢ θεματικῶν ἀρχόν-
των ἢ ἀπαρχόντων εἴτε μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἡγου-
μένων ἢ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν προεστώτων ἢ τῶν ἄλλων κοσμικῆς
δξῆς τυχόντων, ἀγορασίᾳ ἢ δωρεᾷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ εἰσερ-
χεσθαι εἰς χωρίων ἢ ἀγρῶν κτήσεις· τοὺς γὰρ μετὰ τὴν παρού-
σαν διατάξιν τοιοῦτόν τι κατατολμῆσαι βουλευθέντας καὶ ἀναρ-
γῶως ἐκείθεν ἐξελαύνεσθαι κελεύομεν καὶ τῶν οἰκείων ἐμπο-
νημάτων καὶ καλλιεργημάτων ἀποστερεῖσθαι καὶ τῷ δημοσίῳ
περιφανεῖς μὲν ὄντας καὶ τὴν τοῦ ἐπικτήματος τιμὴν καταβαλ-
λομένους, τῶν εὐτελεστερῶν δὲ καὶ ἀναργῶως διωκομένων διὰ
τῆς προσήκουσας τιμωρίας σφραγισσόμενων· καὶ εἰ μὲν βούλον-
ται οἱ ἐκποιησάμενοι χωρεῖται ἀναλαμβάνεσθαι ταῦτα, ἔχουσι
τοῦτο ὑπ' ἀδείας· τούτων δὲ μὴ ὑπόντων ἢ μὴ βουλευμένων πρὸς
τοὺς συγχληρονόμους καὶ συγχωρίτας ἔρχονται ταῦτα. Εἰ δὲ
προφάσει μανάσαντος ἢ μενάζειν βουλομένου χωρίτου προσκυ-
ρωθῇ τι χωρικὸν εἰς τὸ Μοναστήριον, ἢ δικαίᾳ τιμῇ τοῦ κτή-
ματος παρέχεται εἰς τὸ Μοναστήριον παρὰ τῶν συγχωριτῶν,
τὸ δὲ κτήμα μένει παρ' αὐτοῖς. (1) Ἡ δὲ μ' νεαρά τοῦ Καίσα-
ρος Λέοντος καὶ ἀγοράζειν φησὶ τοὺς ἀρχοντας τοὺς ἐν τῇ πόλει
καὶ νεοσυγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐξω στρατηγοῦ πλήν.

Μ. Καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ Γέροντος νεαρά λέγει τὰ ἑξῆς·
Οὐδεὶς τῶν περιβλέπτων Μαγίστρων ἢ Πατρικίων, ἢ τῶν ἄλλων κατεχόν-
των τιμητικὰς ἀρχάς ἢ ἐξουσίας ἢ ἐν γένει βασιλικά ἀξιώματα εἴτε τῶν
πολιτικῶν εἴτε τῶν στρατιωτικῶν εἴτε τῶν θεματικῶν ἀρχόντων (δηλονότι
τῶν ἐν τοῖς θέμασι (τουριστὶν ἐπαρχίαις) δικαστικῶν ἀρχόντων) καὶ δικα-
στῶν ἢ πρώην δικαστῶν ἢ τῶν μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἡγουμέ-
νων ἢ προεστώτων ἱερῶν καταστημάτων ἢ τῶν ἀξιουμένων ἄλλης κοσμικῆς
τιμῆς, δὲν προσκίταται χωρὶς ἢ ἀγροῦς δι' ἀγορᾶς ἢ διὰ δωρεᾶς ἢ ἄλλως

(1) Ἡ Νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ θεωρεῖται τανὺν κατηγγεμένη ὑπὸ
Καλλιγᾶ (Ἐννεχικεῦ δικαίου α' ἐκδ. σελ. 281), ὡς μεταβληθεῖσων τανὺν
τῶν τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ ὀργανικῶν διατάξεων. Ἄλλ' ἀμυδρότερον
περὶ τῆς ἐρῶντος τῆς γνώμης αὐτοῦ.

πως· οὐ θελήσαντες μετὰ τὴν παρούσαν διατάξιν νὰ κατατολήσωσι τοὺς τὸν τι ἀποβάλλονται ἐξ αὐτῶν ἄνευ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων καὶ στερροῦνται τῶν κήπων καὶ τῶν καλλιεργημάτων αὐτῶν καὶ προσέτι καὶ εἰς τὸ δημόσιον, εἰς ὅσον ἐνδοξεῖ, καταβάλλουσι τὸ τίμημα τοῦ κτήματος· οἱ δὲ ἐπιτελειότεροι καὶ ἄνευ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων ἀποβάλλονται ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἀντικούσης ποινῆς σωφρονίζονται. Καὶ εἰ μὲν οἱ ἐκποιήσαντες ταῦτα χωρικοὶ θέλουσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐκ νέου αὐτά, ἔχουσι τὴν ἄδειαν· εἰ δὲ αὐτοὶ δὲν ὀκνεύουσι πλέον ἢ δὲν θέλουσι, ταῦτα μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς συγγενικοὺς καὶ συγχωρίτας αὐτῶν. Ἐὰν δὲ χωρικὸν κτῆμα προσκυρῶσιν εἰς μοναστήριον κατὰ πρόστασιν χωρικοῦ μονάσαντος ἢ θέλαντος νὰ μεταστῇ οἱ συγχωρίται διδούσιν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ δικαίον τίμημα καὶ κρατοῦσι τὸ κτῆμα. Κατὰ δὲ τὴν μ'. νεορὰν τοῦ Κλαύδου Αἰέντου καὶ ἑρμηνεύουσιν εἰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντες καὶ ἀνακατασκευάζουσιν ὁμοίως· δὲ καὶ εἰ ἐξω τῶν πόλεων ἐκτός τοῦ στρατηγοῦ.

8. Μετὰ τὸ πρᾶσθαι καὶ ἀγορασθῆναι τι κατὰ τοὺς ὁρισμένους χαρακτῆρας τῆς τι ἀγράφου καὶ ἐγγράφου πράξεως καὶ ἀγοραστίας ὁ κίνδυνος τοῦ πεπραμένου πράγματος εὐθὺς τὴν ἀγοραστήν ὄρᾳ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήπω τὸ πρᾶγμα παραδεδόται. Τοιγαροῦν εἴτε οἰκέτης ἐστὶν ὁ πεπραμένος καὶ τελευτήσῃ ἡ μέρος τι βλαβῇ τοῦ σώματος, χεῖρα ἢ πόδα ἢ δευτερεύον, ἢ οἰκία εὖσα ἢ πεπραμένη ἢ πᾶσα ἢ ἐκ μέρους πυρὶ καταπληθῇ, ἢ ἀγρὸς βῆν ποταμοῦ ὅλος ἢ ἐκ μέρους ἀπόλλυται, εἴτε τῇ πλημυρίᾳ τοῦ ὕδατος ἢ δένδρων ἐξ ἀνέμου καταπέσοντων πολλῶν ἡττων καὶ χείρων γένηται· ὁ ἀγρὸς, ἐπὶ τοῦτων πάντων ἢ ἑνὶ μίᾳ τὴν ἀγοραστήν ὄρᾳ· καθέλου γὰρ ἔσθαι, ὅτι δίχα δόλου ἢ βλαβῆς τοῦ πράτου εἰ συμβῇ τῷ πράγματι τι τοιοῦτον, εἴη τοῦ ἀμέριμνον ὁ πράτης. (Pauli sentent. recept. II. 17 § 7. N. 8 Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). N. 1-6 Kwδ. 4. 48 (de peric. et commodo).

Μ. Ἀπὸ πωληθῆ καὶ ἀγοραθῆ τι κατὰ τοὺς ὁρισμένους τύπους τῶν ἀγράφων καὶ ἐγγράφων πωλήσεως καὶ ἀγορῆς, ὁ κίνδυνος τοῦ πωληθέντος πράγματος ἀνάγεται εὐθὺς εἰς τὸν ἀγοραστήν, καὶ δοκιμῆς ἐστὶ τὸ πρᾶγμα δὲν περιδῶναι εἰστί. Ὅθεν εἴτε δοῦλος ἀνὴρ ἢ καὶ πωληθεὶς καὶ ἀποθνήσκῃ ἢ βλαβῇ, κατὰ τι μέρος τοῦ σώματος, χεῖρα ἢ πόδα ἢ δευτερεύον, εἴτε οἰκία εἴη ἢ πωληθεῖσα καὶ καταπληθῇ ὑπὸ πυρκαϊᾶς ὁλόκληρος ἢ μέρος, εἴτε ἀγρὸς καὶ παραπληρὴς ὁλόκληρος ἢ μέρος ἐκ τῆς ὁρυκτοῦ ποταμοῦ ἢ πλημυρίᾳ, εἴτε δένδρα πολλὰ καταπέσωσιν ἐξ ἀνέμου καὶ ὁ ἀγρὸς ἀπὸ καταιγίδος καὶ χείρων, ἐπὶ πάντων τούτων ἡ ζημία ἀνήκει εἰς τὸν ἀγοραστήν. Σημειωτέον ἐν γένει ἐστὶ, εἰς ἄνευ δόλου ἢ ἀμελείας τοῦ πωλητοῦ συμβῇ εἰς τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν τι (φέρ' εἰπεῖν ἐκ τυχῆς ἢ ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἰδιότητος), ὁ πωλητὴς δὲν εὐθύνεται.

Ν. Ἐπὶ ἀγοραπωλησίας καρπῶν ἑτοιμῶν πρὸς συλλογὴν οἱ κίνδυνοι ἀπέρχονται εἰς τὸν ἀγοραστήν· ὅθεν καὶ τοῦ πρὸς θερισμὸν ἑτοιμοῦ χέρτου. Δ. II. 484 τοῦ 1862.—Ὁμοίως νόμος περιορίζει τὰ συμβαλλόμενα μέρη νὰ συμφωνήσωσι περὶ τυχρῶν καὶ κινδύνου τοῦ ἀγοραζομένου πράγματος ἄλλως δὲ

ὡς ὁ νόμος ὁρίζει. Α. Π. 109 τοῦ 1856. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ πώλησις ἀκαταμετρῶν καρπῶν δὲν εἶναι ἀγοραπωλησία ἐπικαρπίας, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ καρποῦ, ὁριστέου διὰ τῆς συμφωνηθείσης συγίσεως. Α. Π. 42 τοῦ 1845.

9. Ὡςπερ ἡ ἐκ τύχης ἐλάττωσις καὶ ἡ ἀπώλεια τοῦ πεπραμένου πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀνατρέχει, οὕτω καὶ εἰ τι προσγέγονε κέρδος τῷ πεπραμένῳ πράγματι τὸν ἀγοραστήν ὠφελήσει· (1) ὅθεν εἰ καὶ διὰ προσκλύσεως ἢ προσχώσεως ποταμοῦ μειζὼν γέγονεν ὁ ἄγρὸς μετὰ τὸ συστήναι τὴν πρᾶσιν, τοῦ κέρδους ὁ ἀγοραστής ἀπολαύσει. (Ν. 7 πρ. Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). Ν. 1 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Ν. 12. Ν. 13 καὶ Ν. 16 Κωδ. 4. 49 (de actionibus empti). § 3 Εἰς. 3. 23 (de emptione et venditione).

Μ. Καθὼς ἡ ἀπὸ τύχης ἐλάττωσις καὶ ἀπώλεια τοῦ πωληθέντος πράγματος ἀνάγεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, οὕτω καὶ κέρδος, εἰν προσγενῆται εἰς τὸ πωληθὲν πρᾶγμα, τὸν ἀγοραστήν ὠφελεῖ. Ὅθεν καὶ διὰ προσχώσεως ποταμοῦ εἰν μεγεθυνθῇ ὁ ἄγρὸς μετὰ τὴν σύστασιν τῆς πώλησεως τοῦ κέρδους ἀπολαύει ὁ ἀγοραστής.

10. Ἡ πρᾶσις καὶ ἀπεντεῦθεν ἤδη ἤγουν εὐθέως καὶ πάραυτα χωρὶς τινος προσδιορισμοῦ ἢ αἰρέσεως καὶ χρόνου ἀναβολῆς τελειοῦσθαι δύναται, ὡς ὅταν δώσης τὸ σὸν ἐπὶ τῷ λαβεῖν τόδε· καὶ ὑπὸ αἵρεσιν γίνεται, οἷον ὁ δεῖνα οἰκέτης, εἴγε εἴσω μὲνδς ἀρέσει σοι, ἔστω σοι πεπραμένος νομίσματος δέκα. (Γαίου Εἰσηγ. III. § 146. § 4 Εἰσηγ. 3. 23. Ν. 20 πρ. Πανδ. 19. 2 (locati conducti))

Μ. Ἡ πώλησις καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς πώλησεως ἄνευ προσδιορισμοῦ τινος ἢ αἰρέσεως ἢ χρόνου ἀναβολῆς δύναται νὰ λογίζηται τέλεια, ὡς λ. χ. ὅταν δώσης τὸ σὸν, ἵνα λάβῃς τὸ δεῖνα· καὶ ὑπὸ αἵρεσιν, ὡς ὅταν συνομολογηθῇ, ὅτι ὁ δεῖνα δούλος, εἰν σοὶ ἀρέσῃ ἐντὸς μηνός, ἔστω πρὸς σὲ πεπωλημένος ἀντὶ νομισμάτων δέκα.

Ν. Ὅσα τις ἠγάρασεν οἰκίαν δυνάμει συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προσηγηθείσης διαιτητικῆς ἀποφάσεως καθ' ἣς τὴν ῥητὴν ἐλά-

(1) Ἀλλ' ὅτι ἡ πώλησις ἐγένετο ὑπὸ αἵρεσιν, διακρίτον τὸν χρόνον ἐν ᾧ ἐγένετο τὸ τύχαιον γεγονός, διότι εἰ μὲν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς αἵρεσεως, αὐτῆς ἀτονήσας, ἐπερχεται ματαίωσις τοῦ συναλλάγματος, ὅταν τὰ τόχα ἀφορῶσιν εἰς τὸν πωλητήν, αὐτῆς δὲ πληρωθείσης τὴν ἀγοραστήν, διότι, ἐξίστησις τῆς αἵρεσεως, τὸ συναλλάγμα θεωρεῖται ὡς ἄνευ ἔρου καταρτισθὲν, ἀλλ' εἰ ἐγένετο, μετῴρωρον εὐσης τῆς αἵρεσεως, διὰ μὲν τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ θεωρεῖται διαλελυμένον πᾶν συναλλάγμα, αἶτε τοῦ ἀντικείμενου αὐτοῦ ἐξαφανισθέντος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀπλῆς αὐτοῦ χειροτερεσεως τὸ τυχαῖον συμβάν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀγοραστήν, ὁφείλοντα ἀπεδοῦναι ὅταν τὴ τιμήμα. Ἀλλ' ἐπὶ πώλησις πραγμάτων ἀρρυθμιζόμενων, μετρούμενων καὶ σταθμιζόμενων ἡλῶν, ὅτι ὁ κίνδυνος εἰν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ἀγοραστήν, πρὶν ἢ ἀποχωρισθῶσι τὰ δοθησέμενα. (* Ἴδε παρκατ. τίτλου περὶ κανόνων § 85).

σιν ἡ εἰκία αὐτὴ εἰδῆθαι εἰς τὸν πωλητὴν, ἵνα νέμῃται αὐτὴν μὲν ἐν ζῇ, νὰ δικαιουται ὅμως καὶ νὰ ἐκποιῇ αὐτὴν ἐν τῇ περιπτώσει ὃ εἶναι μετὰ θάνατον ἐμελλε νὰ περιέλθῃ αὐτὴ δὲν ἤθελε καταβάλλει αὐτῇ ποσὶν ὁρισμένον κατὰ μῆνα, ἐγκύρως ἐκποιεῖ ταύτην, ἀτετηθέντος τοῦ ὅρου τοῦ τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως· οὐδεμία δὲ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀναγνωρίζουσας τὴν περίπτωσιν τοῦ ὅρου τούτου. Α. Π. 29 τοῦ 1854.—Μὴ ταχθείσης προθεσμίας ἐν τῇ ὥσειλα νὰ ἐκπληρωθῇ ὃ δὲν ὤφ' ἔν ἐγένετο πώλησις πράγματος, ἐπὶ ποινῇ διαλύσεως τῆς ἀγοραπωλείας, ἰσχύει αὐτὴ, ἐκπληρωθέντος ἐν οἰσθήποτε χρόνῳ τοῦ ὅρου. Α. Π. 10 τοῦ 1855.—Αἱ ὑπὸ αἵρεσιν πωλήσεις ὅταν μὴ συμφωνηθῇ τὸ ἀντίθετον πωλοῦνται ἐπὶ ὅταν ἡ αἵρεσις ἐκπληρωθῇ. Α. Π. 48 τοῦ 1862, 167 τοῦ 1868. Ὅθεν ἂν ἡ αἵρεσις μὴ ἐκπληρωθῇ ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας ἡ πώλησις διαλύεται. Α. Π. 48 τοῦ 1862. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ αἵρεσις εἴη ἡρηγμένη, ἡ κυριότης δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητὴν ἐξακολουθεῖ ὡς κύριος τοῦ πράγματος ἕως τῆς ἐκπληρώσεως τῆς αἵρεσεως. Α. Π. 167 τοῦ 1868. Σημειώτεον ὅτι γενομένης συμφωνίας μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ νὰ καταβάλλῃ πρῶτον τὸ ἀντίτιμον ὁ ἀγοραστής καὶ εἶτα νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα, δὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀρνήσιν τῆς καταβολῆς περιστατικὸν μεταγενέστερον. Α. Π. 142 τοῦ 1860· δύναται ὁ πωλητὴς καὶ νέρνηθῇ τὴν χορήγησιν ὧων τῶν πωληθέντων, ἐπὶ ἐκπληρωθῇ τὸ τίμημα τῶν χορηγηθέντων. Α. Π. 347 τοῦ 1867.

11. Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν πρᾶσιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη ἐπὶ τῷ πράγματι γενομένη εἰς κέρδος καὶ ζημίαν ἀνήκει τῷ ἀγοραστῇ· (1) εἰ μὴ ὑπέρθεσιν ἐποίησεν ὁ πρᾶτης ἐν τῇ παραδόσει. (N. 7 πρ. Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). N. 1 Κωδ. 4. 48 (de per. et commodo) Paulli sent. recept. II. 17 § 7. N. 12, 13 καὶ 16 Κωδ. 4. 49 (de actionibus empti et venditi). § 3 Εἰσῆγ. 3. 23 (de emptione venditione)

Μ. Μετὰ τῆς πωλήσεως τὴν αὐτᾶσιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη γεννᾶται εἰς τὸ πρᾶγμα ἀνάγεται εἰς ὄφελος καὶ ζημίαν τοῦ ἀγοραστοῦ· κατὰ ἂν ὁ πωλητὴς ἀνέβαλε τὴν παράδοσιν.

Ν. Ὁ ἐμπροσμίως τοῦ πωληθέντος πράγματος, ἐξ ἑτέρου καὶ εὐχὴ τοῦ πωλητοῦ γενόμενος, βαρύνει τὸν ἀγοραστήν καὶ πρὸ τῆς παραδόσεως ἐπὶ τοῦ πράγματος, ὅσας ἐνδεῖα ἀμέλεια περὶ τὴν φύλαξιν τοῦ πράγματος ἀποδίδεται τῷ πωλητῇ (N. 11 Π. (18. 6). N. 41 Π. (19. 2). B. (10. 2. 40). Α. Π. 199 τοῦ 1866.—Ἡ τῶν ὑποκειμένων εἰς στάθμησιν, ἀρθροῦσιν καὶ μέτρῳσιν πραγμάτων πωλήσεις, ἐὰν μὴ γίνονται κατ' ὁμάδα, λογίζονται τελείαι, ἅμα συμφωνηθέντες τοῦ τιμήματος, ἐὰν δὲ γίνονται ἐπὶ ἑκαστῷ τιμήματι ἐκαστοῦ σταθμοῦ, μέτρου κτλ. ἡ πώλησις αὐτῶν λογίζεται τελεία μόνον μετὰ τὴν στάθμησιν ἢ μέτρησιν αὐτῶν, καὶ ὁ κίνδυνος ἀπορρῖν ἐν τῇ μεταξὺ εἰς τὸν πωλητὴν. Α. Π. 42 τοῦ 1845, 46 τοῦ 1852.

12. Ὅτι· οὐκ ἀπὸ τοῦ συμφώνου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς παραδόσεως γίνεται βαρύνουσα ὁ ἀγοραστής. (N. 20 Κωδ. 2. 3 (de pactis). Βασίλ. XI. 1. 81. N. 2 πρ. § 1. N. 3 πρ. N. 41 § 2 καὶ 13

(1) Ἴδε προηγουμένον σημείωσιν.

Πανδ. 19. 4 de actionibus empti). N. 16 Πανδ. 12. 4 (de conditione causa data).

M. Ὁ ἀγοραστής δὲν γίνεται κύριος ἀπὸ τοῦ περὶ ἀγοραπωλησίας συμφώνου ἀλλ' ἀπὸ τῆς παραδόσεως.

N. Προκειμένου πλειστηριασμοῦ τὸ συναλλάγμα τῆς ἀγοραπωλησίας καρπὸν θεωρεῖται τέλειον ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως (N. 11 1 Πανδ. 20. 4).

Ὅταν ἡ ἐκτοτε ἐπελθοῦσα φθορὰ τοῦ καρποῦ τῶν ἐλαιοδένδρων βαρύνει τὸν ἀγοραστήν. A. Π. 249 τοῦ 1863.— Δι διατάξεις τοῦ νόμου, καθ' ἃς ἡ περὶ πωληθέντος πραγμάτων, μέρος κατ' ἀριθμὸν συνόλου τινὸς ἀποτελούντων, πράξις δὲν θεωρεῖται τέλειά ἕως τῆς ἐκ τοῦ συνόλου ἀποχωρίσεως τοῦ πωληθέντος μέρους, δὲν ἀποκλείουσι τὴν ἐναντίαν συμφωνίαν περὶ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος τοῦ πωληθέντος μέρους καὶ πρὸ τῆς ἐκ τοῦ συνόλου ἀποχωρίσεως αὐτοῦ, καθότι ἡ τοιαύτη συμφωνία, καθιστάσα τὸν ἀγοραστήν συγκύριον τῷ πωλητῇ ἄχρι τῆς παραδόσεως, δὲν ἔχει τι τὸ ἀνέμιτον. A. Π. 148 τοῦ 1864.

13. Ὁ θάνατος τῆς πραθείσης θεραπαίνης μετὰ τὴν πρᾶσιν συμβᾷ τῷ ἀγοραστῇ κινδυνεύεται· μόνον εἰ μὴ ἀπὸ τινος πάθους ἀρχαιότερου τῆς πράσεως ἐτελεύτησε. (N. 6 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 18).

M. Τῆς πωληθείσης δούλης ὁ θάνατος ἐπισυμβᾷ μετὰ τὴν πώλησιν ἐπιδράει τὸν ἀγοραστήν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἀπέθανεν ἐκ νοσήματός τινος ἀρχαιότερου τῆς πωλήσεως.

14. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας ἐπὶ ὄρῳ γινομένων, ὡς γινομένου ὑπερθεματισμοῦ ἤτοι ἐπαυξήσεως τοῦ τιμήματος ἔσω τοῦ συνδόξαντος ἐν τῷ συμφώνῳ τῆς πράσεως ὄρου ἀναλύεσθαι τὴν πρᾶσιν. (1) N. 2 πρ. N. 4 § 3 Πανδ. 18. 2 (de in diem additione). N. 41 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). N. 3 Πανδ. 20 6 (quibus modis pignus).

M. Ὅταν πώλησις καὶ ἀγορασία γίνηται ἐπὶ ὄρῳ προθεσμίας, ἂν συμβῇ ὑπερθεματισμὸς ἤτοι ἐπαύξις τοῦ τιμήματος ἐντὸς τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας τῆς πωλήσεως, διαλύεται ἡ πώλησις.

15. Ἐνθα ὑπέρθεσιν ὁ ἀγοραστής ποιήσῃ, λοιπὸν οὐκ ἀπὸ ἀμελείας, ἀλλ' ἀπὸ δόλου ὁ πρᾶτης ἐνέχεται· εἰ δὲ οἱ δύο ὑπέρθεσιν ποιήσουσι, τῇ ὑστέρᾳ προσέχομεν. (N. 17 Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 11).

M. Ὅταν ὁ ἀγοραστής καταστῇ ὑπέρθερος, ὁ πωλητής δὲν ἐνέχεται πλὴν ἐνεκὸν ἀμελείας, ἀλλὰ μόνον ἐνεκὰ δόλου· ἂν δὲ καταστῶσιν ὑπέρθεροι ἀμφοτέρω, προσέχομεν εἰς τὴν τοῦ τελευταίου ὑπέρθεσιν.

N. Ἐάν ὁ ἀγοραστής εἰς ἰδίαν αὐτοῦ ἀμελείαν βραδύνη νὰ παραλέῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ ἀμείλια βαρύνει αὐτὸν. A. Π. 362 τοῦ 1863.— Ὁρίζοντος τοῦ νόμου, (δίκτ. 3 τῶν Βασιλ. (53. 8), ὅτι ἂν ὀρθῶς γράναι τῇ μετρησίᾳ

(1) Περὶ ὑπερθεματισμοῦ ἴδε ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 96 παρόντος τίτλου.

τοῦ πωληθέντος οἴνου καὶ ἐμποδίζει ὁ ἀγοραστὴς αὐτὴν, ἔξοσι τῷ πωλῆτῃ ἐκχεῖν τὸν οἶνον, διαμαρτυρομένῳ μέντοι (ἢτοι ἀναγγέλλοντι) τοῦτο πρὸς τερὸν εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἔπεται ὅτι, ὅτε ἡ ἀγωγή στηρίζεται εἰς τὴν ἐκείνης τῆς ὑπερημερίας τοῦ ἀγοραστοῦ, (προσκληθέντος διὰ τὴν μέτρσιν τοῦ τοῖς βαρελίσιοις οἴνου κατὰ τὴν ὁρισμένην ἡμέραν καὶ μὴ ἐμφανισθέντος) γενομένην ἔκχυσιν τοῦτου ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, στηρίζεται εἰς τὸν νόμον. Δ. Π. 190 τοῦ 1865.—'Εάν ὁ ἀγοραστὴς δὲν παρέλαβεν ἐμπροσθίμως τὸ κτῆμα, καίπερ προσκληθεὶς, δύναται ὁ πωλητὴς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ συμφωνηθέντος κτήματος, εὐδαμῶς ὑποχρεούμενος πρὸς τὸν πωλῆτην τοῦ πράγματος μετὰ τὴν πάροδον τῆς προθεσμίας καὶ μηδαμῶς εὐνοόμενος ἐπὶ παντὶ κινδύνῳ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ πώλῃσιν ἄλλω αὐτὴν ἐπὶ ἐλάσσονι τιμῇ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ διατέρον. Δ. Π. 164 τοῦ 1875.

16. Ἡ διάταξις φησιν, εἰ μὴ πάντα συνδράμῃ, οὐκ ἐρῶνται ἡ πρῶσις.

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, εἰ δὲν συντρέξωσι πάντα, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει.

17. Ὅπερ ἐπώλησα οὐ γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰ μὴ δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία (1) ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας καταπιστεύσω τῷ ἀγοραστῇ. (2) (Ν. 19 Πανδ. 18 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 18.).

Μ. Τὸ πωληθὲν δὲν γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰ δὲν δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία (ἐγγυητοῦ ἢ πραγματικῆς ασφαλείας δόσις) ἢ ἀνευ ἱκανοδοσίας ἀρκούνθ' ὁ πωλητὴς τῇ τοῦ ἀγοραστοῦ πίστει.

Ν. Τοῦ πωλητοῦ πιστώσαντος τὸν ἀγοραστήν διὰ τὸ τίμημα, γίνεται αὐτὸς παραχρῆμα κύριος τοῦ ἀγορασθέντος πράγματος. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 9346 τοῦ 1890.—'Επὶ τῇ ἀγορᾷ ὁρισμένων πραγμάτων ὁ ἀγοραστής:

(1) Ἰκανοδοσία (satisfactio) καλεῖται ἰδίως ἡ δι' ἐγγυητοῦ ἀσφάλεια ἢ δι' ἐνέχυρου καλεῖται cautio pignoratitia. Ἀλλὰ κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ασφαλειῶν ἔχει ὁ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρεούμενος (Ν. 21 § 2 Πανδ. 18. 5). Σημειωτέον ὅτι, εἰν δ' εἰς ἀσφάλειαν ὑπόχρεως ἀδυνατῇ ἢ ἀρνήσῃ νὰ προσενέγκῃ αὐτὴν, ὅτ' αὐτὸς δὲν λαμβάνει τὸ δι' ὃ δεῖται ταύτην δίκαιον, ὡς ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως, ὅτ' αὐτὸς κατατίθεται παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ τὸ πρᾶγμα δι' ὃ ἡ ἀσφάλεια, ἐνίοτε δὲ ἐπιτρέπεται καὶ ἐγκατάστασις εἰς τὸ διαφέρον καὶ ἐγκατάστασις εἰς τὴν νομὴν. Ἀπαξ δὲ δευτέρως ἀσφαλείας δὲν δύναται νὰ μισθωθῇ ἀκολύθως τὸ ἀνεπαρκὲς αὐτῆς (Ν. 8 § 3 Πανδ. 38. 4), ἀλλ' ἐν καταστάσει κατόπιν ἀνεπαρκείας, δύναται νὰ ζητηθῇ καὶ δοθῇ ἄλλη (Ν. 8 § 3 καὶ Ν. 10 § 1 Πανδ. 2. 8), ἀποφανομένου περὶ τούτου τοῦ δικαστηρίου.

(2) Τὸ περιστατικόν, ὅτι ἡρέσθη ὁ πωλητὴς τῇ τοῦ ἀγοραστοῦ πίστει (τουτέστι τῇ μὴ ἀμίσῳ ἀλλὰ βραδυτέρᾳ τοῦ τιμήματος καταβολῇ) δεῖται νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ ἀποδείξῃ ὁ ἀγοραστής.—Σημειωτέον ὅτι μὴ καταβληθέντος τοῦ τιμήματος, μὴτε ασφαλισθέντος ἢ πιστωθέντος, ὁ μὲν πωλητὴς δύναται νὰ διεκδικήσῃ ἢ καὶ διὰ τῆς ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως ἀγωγῆς νὰ πωλῇ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ἀγοραστής κατὰ τρίτων μὲν ἔχει τὴν πούλικιαν ἀγωγήν, κατὰ τοῦ πωλητοῦ δὲ μόνον προσφορὰν τοῦ τιμήματος δύναται νὰ ζητήσῃ (Οἰκ. Δοτ. Δ. βιβλίον δεύτερον σελ. 170 σημ. 18).

ἐν ὑποχρεούται. ἐκτὸς ἐναντίας συνομολογήσεως, νὰ καταδῶλῃ τὸ συμφωνηθὲν τίμημα εἰμὴ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος. Α. Π. 207 τοῦ 1868. Ἰσχυρίζομένου δὲ τοῦ πωλητοῦ τὴν ὑπαρξίν ἐναντίας συμφωνίας, εἰς τούτον ἐπιβάλλεται τὸ χρέος τῆς ἀποδείξεως ταύτης. Α. Π. 207 τοῦ 1868.

18. Ἐάν κελυευθεῖς ὁ δοῦλός μου τοὺς ὄρους ὑποδείξει τοῦ πράγματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραφίου ἢ ἄλλου τινὸς πλεόν ὑποδείξει τοῦ πραθέντος κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν, οὐ καταδικάζει με· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ παραδόσεως νομῆς ἀργούσης. (N. 18 § 1 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 17).

Μ. Ἐάν προσταχθεῖς ὁ δοῦλός μου νὰ δείξῃ τὰ ἔρια τοῦ κτήματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραφίου ἢ ἄλλου τινὸς ὑποδείξῃ κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν πλεόν τοῦ πωληθέντος, τὸ τοιοῦτο δὲν με καθιστᾷ ὑπεύθυνον. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν πρὶνται παράδοσις νομῆς ἀργούσης.

19. Ὁ πρᾶτης ἐφ' οἷς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου, οὐκ ἐνέχεται εἰ μὴ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ ἀγοραστοῦ εἶπε· τότε γὰρ ἢ περὶ δόλου (1) ἀγωγὴ ἀρμόζει. (*) (2) (N. 37 Πανδ. 4. 3 (de dolo malo). Βασίλ. X. 3. 37. N. 43 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). N. 1 § 2. N. 19. 1 (de actionibus empti) N. 18. N. 19 πρ. Πανδ. 22. 1 (de aedilitio edicto).

Μ. Ὁ πωλητὴς δὲν ἐνέχεται εἰς ὅσα λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, ἐκτὸς ἂν εἶπεν αὐτὰ πρὸς ἀπάτην τοῦ ἀγοραστοῦ· διότι τότε ἀρμόζει ἢ περὶ δόλου ἀγωγὴ.

Ν. Ἡ τοῦ δόλου (ἀπάτης) ἀγωγὴ εἶναι προσωπικὴ, κινουμένη κατὰ τοῦ τοῦ δόλου χρησμένου καὶ οὐχὶ κατὰ τρίτου. Α. Π. 131 τοῦ 1865. Ὁ δὲ δόλος, ὅστις ἐδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὴν διαζήτησιν τῆς πωλήσεως οὐδὲν ἔχει ἀποτελεσμα κατ' ἐκείνου, ὅστις μὴ μετασχὼν τοῦ δόλου ἐκτήσατο ἤδη ἀπόλυτα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ κτήματος. Α. Π. 380 τοῦ 1865. (Ἴδε περὶ δόλου καὶ νομολογίαν ὑπὸ § 8 τίτλου δευτέρου Παραρτήματος καὶ ὑπὸ § 1 τίτλου πρώτου βιβλίου ἑκτοῦ).

20. Οὐχ ἔπεται τῇ πραθέντι δούλῳ τὸ πεκούλιον αὐτοῦ· ὅθεν ἐάν ὁ δοῦλος κλέψῃ τοῦ πεκουλίου τι καὶ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀγο-

(1) Ἴδε περὶ δόλου ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ § 45.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πωλὼν τις δοῦλον ἡμεῖς καὶ βουλόμενος ποιῆσαι με ἀγαπᾶν αὐτὸν ἔλεγον ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι καὶ πιστὸν καὶ πρὸς πᾶν τὸ προστατευμένον ἐπιτηδεῖον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐφάνη διαφθορά· οὐκ ἐνέχεται οὐδὲν διὰ τὰ πρὸς ἔπαινον τοῦ δούλου λεχθέντα παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς διὰ μόνον γὰρ τὸ ἀγαπηθῆναι τὸν δοῦλον παρ' ἡμῶν ταῦτα εἴρηκεν. Ἐάν δὲ τυχόντιν εἶναι αὐτὸν διεδωαιώσατο, μάγειρον τυχόν ἢ ῥάπτην ἢ ἑτερόν τι τοιοῦτον, γινώσκων τοιοῦτον εἶδελαι με ἐξωνήσασθαι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πράξεως ἠπάτησέ με καὶ πολλὴ διὰ ταῦτα ἔλαβε τίμημα, τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ εἰς τὸ διαφερόν ἐνέχεσθαι με δεύει· εἰ μὴ γὰρ τοιοῦτον τυχόντιν εἶναι αὐτὸν διεδωαιώσατο, ἄλλως αὐτὸν οὐκ ἠγόραζον.

(2) Περὶ τῆς προθεσμίας τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς ἴδε § 61 καὶ 62 βιβλίου Α' τίτλου τρίτου.

ραστήν, καὶ ὅσα μετὰ τὴν πρᾶσιν προστίθεται τῷ πεκουλίῳ ἀποδίδεται τῷ πρᾶτῃ, τυχὸν τοιαυτοὶ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἔργων καὶ ἐκ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου. (N. 29 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 27).

M. Τὸν πωληθέντα δούλον δὲν ἀκολουθεῖ τὸ χρηματικὸν αὐτοῦ. Ὅθεν ἐν ὁ δούλος κλέψῃ μέρος τοῦ χρηματικοῦ καὶ τοῦτο μεταδῇ εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀποδίδεται εἰς τὸν πωλητὴν αὐτὸ καὶ ὅσα μετὰ τὴν πώλησιν προστεθῶσιν εἰς τὸ χρηματικόν, καθὼς γονή καὶ ὅσα προσπορισθῶσιν ἐκ τῶν ἔργων καὶ τοῦ χρηματικοῦ τοῦ δούλου.

21. Ὁ ὑπεξούσιος ἐκ τοῦ καστρενσίου πωλῶν ἐνέχεται ὡς αὐτεξούσιος. (N. 6 § 7 Πανδ. 19. 1 (de act. empl) Βασ. XIX. 8. 6).

M. Ὁ ὑπεξούσιος πωλῶν ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ χρηματικοῦ ἐνέχεται ὡς αὐτεξούσιος.

22. Ὁ μὲν ἐν εἰδήσει τὸ ἀλλότριον ἀγοράσας οὐδέποτε αὐτοῦ γίνεται δεσπότης· ὁ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτὸς μὲν διὰ χρήσεως κυριεύει, λοιπὸν δὲ ὁ πεπρακὼς αὐτὸ κατέχεται τῷ δεσπότῃ. (N. 1 Κωδ. 4. 51 (de rebus alienis nonalienandis). Βασ. XIX. 8. 71. N. 2 § 13. N. 7 § 4 καὶ 6 Πανδ. 41. 4 (pro emptore).

M. Ὁ ἀγοράσας τὸ ἀλλότριον ἐν γνώσει δὲν γίνεται ποτε κύριος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, αὐτὸς κυριεύει αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως· ὁ δὲ πωλήσας τὸ πρᾶγμα, ἐνέχεται πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ.

N. Πώλησις ὀρισμένου ἀλλοτρίου πράγματος ἔγκυρος ἐστίν, ἐὰν ὁ πωλητὴς ἐκτίσασκε καὶ εἴη παρ' αὐτοῦ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα καὶ ἡδύνατο νὰ καταστήσῃ κύριον τὸν ἀγοραστήν κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν διὰ τοῦ συμφωνητικοῦ ἡμέραν. Α. Π. 178 τοῦ 1870.—Ὅτε ὁ πωλητὴς δὲν εἴη τὸ δικαίωμα τῆς πωλήσεως πράγματός τινος ὡς ἀλλοτρίου, ὁ κύριος ἔχει μὲν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ αὐτοῦ ἀγωγὴν διεκδικήσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποζημιώσεως, ἐπεὶ ἂν ἀποδείξῃ τὴν κακὴν αὐτοῦ πίστιν· τοῦτο συμβαίνει καὶ ὅτε τὸ πωληθὲν διατελεῖ ὑπὸ κατάσχεσιν. Α. Π. 40 τοῦ 1858, 64 τοῦ 1840.—Ἡ ἀγοραστὴν λησιὰ εἶναι ἀκυρὸς, ὁ δὲ πωλητὴς δὲν εἴη τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκποιῆσαι τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ἐὰν βραδύτερον ἐκλίπῃ τὸ ἐκ τῆς στήρσεως τοῦ δικαιώματος τοῦτου κώλυμα, κυρεῖται ἡ πώλησις καὶ μετατίθεται ἡ κυριότης χωρὶς ἀνάγκης νέας συμβάσεως καὶ νέας παραδόσεως (μεταγραφῆς). Ὅθεν ἀργεῖ ἐν τοιοῦτῳ θέματι ὁ Κατωικὸς κανὼν. Α. Π. 8 τοῦ 1858.—Κατὰ τὰ Βασιλικά βιβλ. 19 τίτλ. 8 ἀρθ. 78 καὶ 79 ἡ ὑπὸ τινος τῶν κοινῶν γενομένη πώλησις ἀδιαίρετου πράγματος δὲν εἶναι ἀκυρὴ, ἀλλὰ χορηγεῖται εἰς τὸν ἕτερον κοινῶν δικαίωμα διεκδικήσεως, ὅτε καὶ τὸ μέρος τοῦτου ἐπωλήθη. Α. Π. 836 τοῦ 1863. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 232 τοῦ 1845 ὁ συγκαίνωνος κοινὸν πρᾶγμα δὲν δύναται ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν συγκαίνωνων συναίνεσεως οὐδ' ὀλέκλῃρον τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ὀρισμένον αὐτοῦ μέρος νὰ διαθέσῃ, ἀλλὰ δύναται μόνον νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἰδανικὸν αὐτοῦ μέρος. Ὅθεν ἡ ὑπὸ τινος τῶν κοινῶν ἀπαλλοτριώσεως κοινὸν πρᾶγμα οὐδαμῶς βλάπτει τὸν συγκαίνωνόν, οὐ ἄνευ τῆς συναίνεσεως ἀπαλλοτριεῖται τὸ κοινὸν πρᾶγμα, ἀλλ' οὗτος δύναται νὰ καταδιώκῃ ἢ μόνον τὸν

ἀπαιτηθέντα κοινωνὸν διὰ πᾶσαν ζημίαν προελθούσαν ἐκ τῆς πωλῆ-
σεως ταύτης, ἀλλὰ διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς καὶ τὸν ἀγοράσαντα τὸ κοινὸν
πράγμα, ἐξαιτούμενος καὶ τὴν διανομὴν αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἀνήκον αὐτῷ
μέρος. Δ. Π. 232 τοῦ 1843.—Ὁ συμφωνήσας μετὰ ἄλλου ἵνα ἐκεῖνος μὲν
καταβάλλῃ χρηματικὸν τι ποσὸν πρὸς ἀγορὰν προβάτων, οὗτος δὲ φυλάττῃ
αὐτὰ μέχρις οὗ ἐξαχθῶσι τὰ κεφάλαια καὶ ἔπειτα διανεύωσι τὰ περισσεύ-
ματα, δύναται νὰ κινήσῃ δικαστικῶς ὡς συγγόριος αὐτῶν κατὰ τοῦ παρὰ
τοῦ ἑτέρου τῶν συγγυρίων ἀγοράσαντος αὐτὰ τρίτου (ἡ ἀγωγή δὲ αὐτοῦ ὡς
μὴ ἐξαρῶσα εἰς σχέσιν ἢ πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἀλλ' εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κυ-
ριότητος στηριζομένη ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πολιτικοῦ δικα-
στηρίου). Δ. Π. 24 τοῦ 1851.—Τῆς ἐνστάσεως τοῦ πωληθέντος καὶ παρα-
λλόλου πράγματος χωρούσης κατὰ τὸν Ν. 1 § Πανδ. (21. 8), ὅποτε ἡ
πώλησις δὲν εἶναι ἀπ' αὐτῆς ἄκυρος, ἔπεται ὅτι δὲν χωρεῖ δόσις τὸ
διεκδικούμενον εἶναι προκρινόν ἀκίνητον ἅτε τῆς πωλῆσεως αὐτοῦ οὕσης
ἄκυρου. Δ. Π. 112 τοῦ 1877.

23. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀφθανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι·
τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων, κουράτωρος καὶ πρακουράτωρος.
(Ν. 34 § 7 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασίλ.
XIX. 1. 32).

Μ. Ὀφθανικὸν πρᾶγμα δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ὁ ἐπίτροπος. Ὡσαύτως
δὲν δύναται ὁ κηδεμὼν καὶ ὁ διαχειριστὴς ἀλλοτρίων.

24. Ἐάν ἐν τῇ προθέντι οἴκῳ τὸ ἀποτιθέμενον ὑπὸ τινος
χρυσίον κατὰ πλάνην ἀπομείναν ἐν αὐτῷ εὐρεθῇ, μένει τοῦ
πάλαι δεσποζόντος. (Ν. 67 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione).
Βασ. XV. 1. 66).

Μ. Ἐάν τὸ ἀποτιθέμενον ὑπὸ τινος χρυσίον ἐν τῇ πωληθέντι οἴκῳ ἀπο-
μείναν ἐκεῖ κατὰ πλάνην εὐρεθῇ, μένει τοῦ πρώην κυρίου.

25. Βλέπων τις πιπρασκόμενον ὑπ' ἑτέρου ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα
καὶ μὴ ἀντιλέγων, (1) αὐτὸς δοκεῖ πιπράσκειν αὐτό. (Ν. 12
Πανδ. 24. 2 (de evictionibus). Βασ. XIX. 11. 12).

Μ. Βλέπων τις πωλούμενον ὑπὸ ἄλλου τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα καὶ μὴ
ἀντιλέγων, ὑπολαμβάνεται αὐτὸς ὅτι πωλεῖ τὸ πρᾶγμα.

26. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδιοκτῆτι πρᾶγματι
οὐ συνίσταται πρᾶσις. (Ν. 2 πρ. Πανδ. 18. 1 (de contra-
henda emptione).

Μ. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ πώλησις δὲν συνίσταται, εἰμὴ μόνον ἐπὶ
τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ υἱοῦ πραγμάτων (ἥτοι τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ στρα-
τιωτικὸν χρηματικόν).

(1) Ἡ ἀντιλογία αὕτη καλεῖται διαμαρτυρία. Σημειώσιον ὅτι ἡ
διαμαρτυρία χρησιμεύει οὐ μόνον ἐν οἷς ὁμασίαις ὀρίζει αὐτὴν ἔκτος ὁ νό-
μος, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ καὶ δόσις ἄλλως ἐκ τῶν περιστοιχι-
ζόντων πρᾶξιν τινὰ ἀλλοτρίων περιστατικῶν δύναται ἐκλότως νὰ συναγάγῃ
ἐκ τῆς αὐτοῦ πρᾶξιν τὴν μὴ διαμαρτυρομένην ὡς συναίνεσιν.

(ΠΕΡΙ ΠΡΑΣ, ΚΑΙ ΑΓΟΡ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜ.)

23

27. Καὶ ὅτι ἄνευ τιμήματος οὐκ ἔστι πρᾶσις. (N. 2 § 1 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 2).

M. Ἄνευ τιμήματος συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας δὲν δύναται νὰ καταρτισθῇ.

N. Ἄνευ τῆς συμφωνίας τιμήματος ἀγοραπωλησία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Δ. Π. 44 τοῦ 1872.

28. Εἰ μὲν εἰς τὸ παντελὲς γένηται πρᾶσις δωρεᾶς αἰτία, οὐκ ἐρῶνται· εἰ δὲ δωρεᾶς αἰτία πρᾶθῇ τι ἥττονος τιμήματος, ἰσχύει· μεταξὺ δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐδὲ τοῦτο ἐρῶνται, ἀλλ' ἄκυρος ἢ πρᾶσις. (N. 38 Πανδ. 18. 1 (de contr. empt.). Βασιλ. XIX 1. 36).

M. Ἐὰν μὲν πώλησις ἐνεργηθῇ ἐντελῶς ὡς δωρεὰ (μὴ καταβαλλομένη δηλαδὴ ποσὶς τιμήματος), δὲν ἰσχύει· ἐὰν δὲ λόγῳ δωρεᾶς πωληθῇ τι ἐπὶ μικροτέρῳ τιμήματι, ἰσχύει. Μεταξὺ δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐδὲ τοῦτο ἰσχύει, διό ἡ πώλησις εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἄκυρος.

N. Δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ διαταξέως τινος τοῦ νόμου τὸ νὰ γίνηται ἀγοραπωλησία μεταξὺ τῶν συζύγων, ἅτε ἀπαγορευομένης μόνον τῆς λόγῳ δωρεᾶς ἐπ' ὀλιγωτέρῳ τιμήματι πώλησεως. Δ. Π. 208 τοῦ 1861.

29. Ἡ κατὰ δωρεάν πρᾶσις ἀνυπόστατος ἔστιν· εἰ μέντοι ἥττονος ἢ γόρατας ἢ τὸ τίμημα μετὰ ταῦτα συνεχώρησας, ἐρῶνται ἢ δωρεά. (N. 3 καὶ 9 Κωδ. 4. 38 (de contr. empt.). N. 36 καὶ 38 Πανδ. 18. 1 (de contr. empt.).

M. Ἡ κατὰ δωρεάν πώλησις εἶναι ἀνυπόστατος· εἰ δὲ ἡ γόρατας ἐπὶ μικροτέρῳ τιμήματι ἢ παρεχώρησας τὸ τίμημα μετὰ ταῦτα, ἰσχύει ἡ δωρεά.

30. Ὅτι ἡ μὲν ἀπλὴ δωρεὰ ἀπηλλαγμένη ἐστὶ παντὸς τοῦ δοῦναι τι καὶ ποιῆσαι· ἡ δὲ μὴ τούτων ἀπηλλαγμένη ἀλλὰ πρὸς δόσιν χρυσοῦ ἢ πρὸς ποίησιν μετασχηματισθεῖσα πρᾶσις καθαρὰ ἐστίν. (1) (N. 1 πρ. Πανδ. 39. 5 (de donat.) καὶ N. 5 § 11 Πανδ. 5. 3 (de haered. petitione).

M. Ἡ ἀπλὴ δωρεὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης ὑποχρέωσως πρὸς δόσιν (χρημάτων) ἢ ἐνέργειαν (πράξεως τινος) ἐκ μέρους τοῦ λαβόντος· ἡ δὲ μὴ ἀπηλλαγμένη τούτων, ἀλλὰ λαβοῦσα μόνον τύπον δωρεᾶς καθ' ἣν ἀναλαμβάνει δ λαβὼν τὴν ὑποχρέωσιν εἰς δόσιν χρυσοῦ ἢ πράξιν τινα, εἶναι καθαρὰ πώλησις.

31. Ἡ πρᾶσις ἐκ τοῦ μὴ καταδληθῆναι τὸ τίμημα οὐκ ἀνατρέπεται, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀρχῆς κατὰ δωρεάν ἐγένετο. (N. 9 Κωδ. 4. 38 (de contrahenda emptione).

(1) Ἄλλ' ἂν χάριν φιλίας ἐγένετο μόνον ἡ πώλησις ἐπὶ εὐτελεσιτέρῳ τιμῇ (venditio gratiosa), δὲν ἀλλοιοῦται ὁ χαρακτὴρ τῆς πώλησεως, διότι κατὰ τὴν κατωτέρω § 34 οὐκ ἔστιν εἰκονικὴ πρᾶσις καταβαλλομένου τοῦ τιμήματος, ἀλλὰ μεταξὺ συζύγου καὶ ἡ τοιοῦτου εἶδους πώλησις δὲν ἔχει κύρος.

Μ. Ἐκ τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ τιμήματος ἢ πώλησις δὲν ἀνατρέπεται, ἔκτος ἂν ἐξ ἀρχῆς ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὴν πώλησιν δωρεά.

32. Καὶ ὅτι ἡ τῆς ἀγορασίας πίστις καὶ τῆς πράξεως χωρὶς ποσότητος οὐδεμία ἐστίν. Ἐκ δὲ τοῦ ἀρέσαντος τιμήματος μὴ ἀριθμηθέντος ἀλλὰ μόνως τῆς νομῆς αὐτῷ παραδοθείσης τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα οὐκ ἐστὶν ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοράσας κακῶς νέμεται, ὅτι μὴ κατεβλήθη ἡ ποσότης, ἣν δοθῆναι συνέφωνεν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δωρεᾶς (πράξεως) κτήματος γενομένης, εἰ παράδοσις παρακολυθῆται, ἀγωγῆς τοῦ τιμήματος μηδεμιᾶς ἀρμοζούσης περαιῶται ἡ δωρεά. (N. 9 Κωδ. 4. 38 (de contr. emptione).

Μ. Τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πώλησεως ἡ πίστις ἄνευ χρημάτων εἰς οὐδὲν λογίζεται· ἐν δὲ τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ συμφωνηθέντος τιμήματος, τῆς νομῆς παραδοθείσης εἰς τὸν ἀγοραστήν, τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα δὲν καθίσταται ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοραστής νέμεται αὐτὸ κακῶς, ὡς μὴ καταβλήσας τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος τοῦ τιμήματος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ πώλει κτήματος κατὰ δωρεάν, εἰν παρακολυθῆσιν παράδοσις, πληροῦται ἡ δωρεά ὡς οὐδεμιᾶς ἀγωγῆς ἀρμοζούσης περὶ τοῦ τιμήματος.

33. Εἰκονικὴ ἐστὶ πρῶσις ἡ ἐσχηματισμένη καὶ οὐ καλῶς γενομένη οἷον πεπρακὰ σοι τὸν ἄγρον μου εἰς τόσα νομίς. ἢ πικρασκω σοι τὸν οἶκόν μου εἰς τὸ μηδὲν λαβεῖν, ἢ ἀγράφως τοῦτο ἐποίησα, μηδὲν εἰληφώς παρὰ σοῦ. (*) (N. 54 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et act.). Βασ. LII. 1. 53).

Μ. Εἰκονικὴ πώλησις εἶναι ἡ πλαστὴ καὶ μὴ πραγματικῶς γενομένη. εἰν σοι ἐπώλησα (ἐγράφως) τὸν ἄγρον μου ἀντὶ τοσοῦτων νομισμάτων ἢ σοι πωλῶ τὴν οἰκίαν μου μηδὲν πράγματι λαβών, ἢ ἀγράφως ἐποίησα τοῦτο, μηδὲν λαβών.

34. Οὐκ ἐστὶν εἰκονικὴ πρῶσις καταβαλλομένου τοῦ τιμήματος. (N. 16 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 16).

Μ. Ἄν ὑπάρχει εἰκονικὴ πώλησις, ὅσκις καταβάλλεται τὸ τίμημα.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἰκονικὴ πρῶσις ἐκεῖνη λέγεται καὶ ἐστίν, ἥτις ἄλλου πραγματοποιομένου συνάλλαγματος κατὰ τὸ σπειρημένον προλαμβάνεται κατὰ τὸ φανερὸν, ὡς πρῶσις τις καὶ πρῶσχημα, οὐ πρῶσις· οἷον τί λέγω; συνίδεε μέσον ἐμοῦ καὶ Πέτρου γενέσθαι διάλυσιν καὶ συνῆλθον εἰς τοῦτο καὶ μέλλοντας καὶ τὸ ἔγγραφον ἀπαρτίσαι τῆς διαλύσεως, διαλυσιν μὲν οὐ συνεπράξαμεθα, πεποιθήκαμεν δὲ πρῶσιν καὶ τὰ συνδεδεγὰ δεδῆναι λόγῳ διαλύσεως κατεγγραφέμεθα ἐν τῇ πράξει καὶ συνεφωνήσαμεν καὶ τίμημα δοθῆναι τίσον σε, εἰκοσι λόγου χάριν νομισμάτων· τοῦτο δὲ ἔγγραφον εἰκονικὴ λέγεται πρῶσις, ἥτοι ἐσχηματισμένη καὶ οὐχ ἀρμυεῖ ἡ ἀπὸ τῆς πράξεως ἀγωγὴ ἐπὶ ἀπαιτήσεϊ τιμήματος· ὅτι διὰ τοιοῦτόν τι μέσον τῶν μερῶν οὐ συνδίδει, ἀλλ'· ἐξ ὁρῶν πρὸς τὴν πρῶσιν ἀπιδώσει καὶ ἔγγραφον ἐκβάνται πράξεως καὶ τίμημα συμφωνήσῃ καὶ ἐρίσῃ καὶ ἐκκολούθῃ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ τοῦ τιμήματος καταβολή, οὐκ ἐστὶν εἰκονικὴ πρῶσις, ἀλλ'· ἀληθής.

35. Εἰκονικὴ πρᾶσις οὐδὲν ἐστὶν οὔτε δοκεῖ ἐκποιεῖσθαι τὸ πρᾶγμα. (N. 55 Πανδ. 18 1 (de contrahenda emptio). Βασ. XIX. 1. 53).

Μ. Ἡ εἰκονικὴ πώλησις εἰς οὐδὲν λογίζεται, οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἀλλοτρίως ἐκποιεῖται τὸ πρᾶγμα.

36. Εἰ μὲν τῆς γυναικὸς ἀγοραζούσης καὶ αὐτῇ παραδίδωκεν τοῦ πράγματος ὁ ἀνὴρ μόνον τὸ τίμημα δέδωκε, δεσποινὴς μὲν ἐστὶ, δύναται δὲ κινῆσαι κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα, ὅπερ δέδωκεν εἰς τὸ διαφέρειν ἐκείνη συνάλλαγμα. Εἰ μὲντοι ὁ ἀνὴρ ἡγόρασε καὶ αὐτῷ τὸ πρᾶγμα παρεδόθη καὶ αὐτὸς τὸ τίμημα δέδωκεν, εἰκονικῶς δὲ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ὄνομα ἐτέθη, δεῖ προσέχειν ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ δεσπότης. (N. 6 Κωδ. 4. 50 (si quis alteri). Βασ. XIX. 15. 1).

Μ. Ἐάν γυνὴ ἀγοράξῃ καὶ εἰς αὐτὴν παραδίδεται τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ἀνὴρ μόνον τὸ τίμημα ἔδωκεν, ἡ γυνὴ εἶναι κυρία· δύναται δι' ὃ ἀνὴρ νὰ κινήσῃ κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα, ὅπερ κατέβαλε διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὴν συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ἡγόρασεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς αὐτὸν παρεδόθη τὸ πρᾶγμα καὶ αὐτὸς ἔδωκε τὸ τίμημα, εἰκονικῶς δὲ μόνον ἐγράφη τῆς γυναικὸς τὸ ὄνομα, ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος.

Ἰδε Νομολ. ὑπὸ τὴν § 10 βιβλίου δ' τίτλου ια'.

37. Ὁ παρὰ κακῇ πίστει νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόζειν. (N. 2 Κωδ. 7. 33 (de praeser. longi temporis). N. 3 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). πρ. καὶ § 7 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus).

Μ. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ κυριεύσῃ τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως.

38. Μηδεὶς λείψανα ἁγίων πιπρασκέτω. (1) (N. 3 Κωδ. 1. 2 (de sacrosanctis ecclesiis). Βασ. V. 1. 3).

Μ. Οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ πωλῇ ἁγίων λείψανα.

(1) Κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ πώλησις κτεθέντων νομισμάτων (Π. Ν. ἀρθ. 244 ε.), ἀπληκτριῶν (Π. Ν. ἀρθ. 661 ε.), σπλῶν (Π. Ν. ἀρθ. 620), χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κεκλινομένων μὴ φέροντων τὸ ὄνομα χρυσοῦ καὶ τινὸς ἢ ἀργυροῦ, ἢ ἄλλων πραγμάτων ὡς ἐκ τῶν εἰδῶν αὐτῶν, τῆς ποσότητος καὶ τῆς τιμῆς διαγεγνημένων ὑπόνοιαν παρανομίας διακατοχῆς (Π. Ν. 688), λυσικλειθρῶν ἀργασιῶν (Π. Ν. 689), χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν σκευῶν μὴ σεσημασμένων ἢ μὴ ἐχόντων τὴν κεκαυνομένην ἀξίαν (Π. Ν. 676), πορπῶν ἢ ἄλλων ὁμοίων σκευῶν ἐν σχήματι νομισμάτων (Π. Ν. 676).—Σημειωτέον ὅτι κατὰ διατάξιν τῶν βουλευτικῶν νόμων ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν ἐπιδόκων πραγμάτων, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη, μὴ περιλαμβανομένη ἐν Ἀρμενοπούλῳ, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν ἀντίκειται δ' ἄλλως κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην καὶ εἰς τὸ 186 ἀρθρον τῆς Πολ. Δίκων. (Ἰδε νομολογίαν Δ Π. ὑπὸ 168 ἀρθρον τῆς Πολ. Δίκων.). Ὁμοίως ἀναπαλλοτριωτὸς ἐστὶν ἡ πρὸς ἀμείστον ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν

39. Εἰς τὸ ἀπαιτεῖν καὶ ἐκδικεῖσθαι τὴν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰξιν ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τῷ πράτῃ. (N. 156 § 3 Πανδ. 50, 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 156).

M. Εἰς ἀπαίτησιν καὶ διεκδίκησιν τοῦ πράγματος ὁ ἀγοραστὴς ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὴν αὐτὴν τὰξιν πρὸς τὸν πωλητὴν.

40. Ὁ δόλος τοῦ πράτου τὸν πίστει ἀγαθῇ ἔγοράσαντα οὐδέποτε καταβάλλει. (N. 3 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 15).

M. Τοῦ πωλητοῦ ὁ δόλος οὐδέποτε βλάπτει τὸν καλῆς πίστεως ἀγοραστὴν.

41. Ἐὰν συμφωνήθῃ δοῦναι τὸν ἀγοραστὴν τὸ διπλοῦν, εἰ μὴ ἐντὸς προθεσμίας καταβάλλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον οὐκ ἐῤῥώται. (N. 13 § 26 Πανδ. 19. 1 (de actionibus empti et venditi). Βασ. XIX. 8. 13).

M. Ὅταν συμφωνήθῃ νὰ δώσῃ ὁ ἀγοραστὴς τὸ διπλοῦν, εἰ ἐντὸς τῆς προθεσμίας δὲν καταβάλλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὑπερβαῖον τυχὸν τὸν νόμιμον τόκον δὲν ἰσχύει.

42. Ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ κομισσορίου βρου (1) εἰ μέρος κατα-

ποσῶν προωρισμένη δημοτικὴ περιουσία (Δημ. Ν. ἀρθρ. 21)· εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην ὑπάγεται προδήλως κατὰ τὴν Α. Π. 222 τοῦ 1884 καὶ τὸ διὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν προωρισμένον δημοτικὸν ὕδωρ ὡς ἀπαραίτητον εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν.—Ἀνεπίδεκτα πωλησιῶς εἰσιν ἀναγκαιῶς καὶ τὰ ἀνεπίδεκτα ιδιωτικῆς κτήσεως πράγματα, εἰς τὰ σπεῖτε καὶ τὰ κοινὸνχρηστον πράγματα (ἀνήκοντα εἰς τὴν πολείαν κατ' ἀρθρ. 17 τοῦ νόμου περὶ διακρίσεως κτημάτων), ὅποια αἱ πόλεις, τὰ τείχη, αἱ τάφροι καὶ γενικῶς τὰ θυρώματα, ἐπίσης αἱ θύναι καὶ ἐπαρχιακαὶ ὁδοί, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ κώμας παρεκτάσεως αὐτῶν κτλ. Ἐκ δὲ τῶν παγκοινῶν πραγμάτων οἱ μὲν πλώμιοι ποταμοὶ εἰσι κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν δίκαιον τῆς κυριότητος τοῦ Κράτους, ἄλλα δημόκονοι, οἱ δὲ μὴ πλώμιοι, εἴτε χεῖμαρροι εἴτε ἀέντως ῥέοντες, καθίστανται ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας, ὅθεν ὑπόκεινται καὶ εἰς πώλησιν.

(1) Ἡ ἀκρίδης τοῦ τιμήματος καταβολὴ δύναται ἐν τῇ πωλήσει νὰ συνομολογηθῇ καὶ ὡς αἵρεσις ἀνακλητικὴ. ὅτε τὸ συναλλάγμα τελειοποιεῖται μόνον μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐκπλήρωσιν τῆς αἵρεσεως ἀλλὰ συνήθως ἡ αἵρεσις τῆς ἀμειψιότητος καταβολῆς ἰσχύει ὡς αἵρεσις διαλυτικὴ πρὸς ἔφεσιν τοῦ πωλητοῦ, ὅτε τὸ συναλλάγμα καθίσταται πάραυτα τέλειον, ἀνατρεπόμενον μόνον ἂν βέλῃσι ὁ ἀγοραστὴς διὰ τὴν ὑπερημερίαν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὁ δὲ πωλητὴς ἐνασκέῃ τὸ προκείμενον δικαίωμα ἢ ὑποχωροῖ τὸν ἀγοραστὴν εἰς καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Ἔχει δὲ ὁ πωλητὴς πρὸς ἀπόληψιν τοῦ τυχόν παραδοθέντος πράγματος ἀγωγὴν προσωπικὴν, οὐχὶ δὲ διεκδικητικὴν, εἰ δὲ βλιγώτερον κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου ἂν ἐξαιρηθῇ πρὸς τρίτον, καὶ εἰ ἂν ᾔθελε ῥητῶς συνομολογηθῇ ἢ ἐν τισὶν περιπτώσει ἐπ' ἀνέναντος τῆς κυριότητος, εἰ τῆς τριτοῦ συνομολογίας μὴ ἐχούσης ἀποτελέσματα ἐνέναντος τῆς πρὸς μεταδίδασιν τῆς κυριότητος ἀπαιτουμένης παραδόσεως. Ὅθεν εἰς τὴν συνομολογηθῇ ῥητῶς, εἰ ἐπιφέρει τὴν διαλύσιν τοῦ συναλλάγματος

βληθῇ τοῦ τιμήματος εἰ μὴ καὶ τὸ λείπον ἐντὸς τῆς ὀρισθεῖσης προθεσμίας καταβληθῇ, ἀπόλλυσι καὶ τὸ καταβληθὲν ὡς ἀγοραστής, ἀναλυομένης τῆς πράξεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἄνευ λόγου· ἀλλὰ διὰ τὸ κερδαίνειν τοὺς ἐν τῷ μέσῳ καρπούς. Εἰ δὲ μηδὲν ἔως ἐξ ἀρχῆς ὁ ἀγοραστής καταβάλῃ, ἀπαιτεῖται τοὺς καρπούς οὗς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξύ, καὶ οὐδὲν μένει ἐκ τοῦ πράγματος παρ' αὐτῷ μὴ ἐμπροθέσμως καταβάλλοντι τὸ τίμημα. Παρακρατεῖ δὲ ὁ πρᾶτης καὶ τὰ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ ἑτέρας αἰτίας δοθέντα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. (N. 4 πρ. § 1 Πανθ. 18. 3 (de lege commissoria). Βασ. XIX. 3. 4).

M. Ἐπὶ τοῦ κομισσορίου ὅρου (ὅρου δηλ. καθ' ὃν θεωρεῖται ἀναγόμενον τὸ πωληθὲν, ἢ μὴ καταβάλῃ ὁ ἀγοραστής ἐμπροθέσμως τὸ τίμημα), ἐὰν μὲν καταβληθῇ μέρος τοῦ τιμήματος, τὸ δὲ ἐλλείπον δὲν δολῇ ἐντὸς τῆς ὀρισθείσης προθεσμίας, διαλύεται ἡ πώλησις, ὁ δὲ ἀγοραστής ἀπόλλυσι καὶ τὸ καταβληθὲν· καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι κερδαίνει τοὺς εἰς τὸ μεταξύ καρπούς. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστής δὲν καταβάλῃ ὁλοτελῶς ἐξ ἀρχῆς, ἀπαιτεῖται τοὺς ληφθέντας εἰς τὸ μεταξύ καρπούς, καὶ οὐδὲν μένει παρ' αὐτῷ ἐκ τοῦ πράγματος, εἰ μὴ καταβάλῃ ἐμπροθέσμως τὸ τίμημα. Παρακρατεῖ δὲ ὁ πωλητής καὶ τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ ἄλλης αἰτίας.

43. Πλὴν καὶ τοῦτο ἴσθι, ὅτι τοῦ τιμήματος ἐμπροθέσμως μὴ καταβληθέντος εἰ μὲν βούλεται ὁ πρᾶτης, ἀποκίχρηται τῷ κομισσορίῳ ὅρῳ καὶ μένει ἀναγόμενος ὁ ἀγρός. Εἰ δ' οὐκ αὐτὸ τοῦτο μὲν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ ὢν ἐκὼν ἀπωθεῖται, ἀπαιτεῖ δὲ τὸ τίμημα, οὐ δύναται μετὰ τὸ προῆλθαι θάτερον τούτων ἐκ μεταμελείας μεταπίπτειν εἰς τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἀνήρηται αὐτοῦ τὸ ἅπαξ τὸ ἐν αἰρετισαμένου. Μάθε καὶ τοῦτο, ὅτι καὶ χωρὶς ὁμολογίας ἐνταῦθα δεῖται καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως ὁ ἀγοραστής· εἰ δὲ μὴ ἔσχε τι καὶ καταβαλεῖν, οὐχ ὑποπίπτει τῇ ποινῇ. (*) (N. 2 καὶ N. 3 Πανθ. 18. 3 (de lege commissoria)).

M. Γνωστὸν δὲ ἴστω, ὅτι δόκιμος ἐμπροθέσμως δὲν καταβάλλεται τὸ τί-

μη ἐμπροθέσμως καταβολὴ τοῦ τιμήματος, ἐπανερχομένου τοῦ πράγματος εἰς τὸν πωλητήν, ὑπάρχει ὁ λεγόμενος κομισσοριῶς ὅρος καθ' ὃν ὁ ἀγοραστής στερεῖται τοῦ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ τίς λογαριασμὸν τοῦ τιμήματος καταβληθέντος ποσού, ὃ κερδαίνει ὁ πωλητής ἐν εἰδὲ συνωμολογημένου προστίμου, ἀλλὰ κερδαίνει πάντας τοὺς ἐν ποσούτῳ παραχθέντας καρπούς οὗς ἄλλως θύελεν οὕτως ἀποδώσει.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι ὁ ὑπὸ προθεσμίας ὁμολογῶν οὐκ δεῖται ἀναμίνειν ὄχλησιν· ἐπεὶ δίδωσι τὴν ὁμολογημένην ποινήν. Μαθε κανονικῶς ὅτι οὐδεὶς τῶν ὑπὸ ἡμέραν τι δεξιόντων παραχεῖν συγγινώσκειται μὴ καταβάλων ἐάν λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο οὐ κατέβαλον, ἐπειδὴ μὴ ὑπεμνήσθην· ὁ γὰρ ὑπὸ ἡμέραν δεξιῶν ἑαυτὸν ὑπομνήσκειν δεῖται καὶ τὴν τοῦ κρεδितῶρος μὴ περιμένειν ὑπόμνησιν, ὡς ἔστι καὶ ἀλλαχόθεν πολλὰ τοῦ μαθεῖν.

μημα, εἰ μὲν ὁ πωλητὴς θέλει, μεταχειρίζεται τὸν κομισσόμενον ἔρον καὶ ὁ ἄλλος μὲν ἀναγοράσας· εἰ δὲ ἀκούσιως παραιτῇ τούτο ὡς ὑπάρχον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὸ τίμημα ἀπαιτεῖ, δὲν δύναται ἀπὸ τοῦ ἐν τούτων τελεσθῆναι νὰ μεταβάλῃ ἐκ μεταμελείας πρὸς τὸ ἄλλο, ἀλλ' ἀπὸ αὐτοῦ ἐκλέξαντος τὸ ἐν, ἀναιρεῖται τὸ ἄλλο. Μάθε δὲ καὶ τούτο, ὅτι καὶ χωρὶς ἐγγλήσεως ὀφείλει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἀγοραστὴς νὰ καταβάλῃ ἐμπροθέσμως· εἰ δὲ εἰς ποῖον νὰ καταβάλῃ, δὲν εἶχε, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

N. Ἐκ τοῦ τεμαχίου 5 τῶν Βασιλικῶν (23. 1) καὶ τῆς § 43 τοῦ τίτλου 8 βιβλ. 3 τῆς Ἑξαβίβλου προκύπτει, ὅτι ταχθεὶς δῆλως ἡμέρας πρὸς εκπλήρωσιν ἀναγκῆς, ἡ ὑπέρθεσις τοῦ ὀφειλέτου χωρεῖ ἀπ' ἧς οὗτος παραλείψῃ ὀφαιτίας κατὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τὴν καταβολὴν τοῦ ὀφειλομένου, μὴ εἴσας πρὸς τοῦτο ἀναγκαίως ἰδίως ἐγγλήσεως. Α. Π. 74 καὶ 90 τοῦ 1849, 838 τοῦ 1861. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 11 τοῦ 1845 τοῦ ἀρθροῦ 156 τῆς πολ. δικον. ὁρίζοντος, ὅτι ἡ ὑπερήμερις ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, ἔπεται, ὅτι ἔκτοτε ἀρχεται ἐν γένει ἡ ὑπερήμερία. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόφ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 1861 τοῦ 1839 καὶ ἀπλῇ ἐξώδικος μνήσεως καθίστασιν ὑπερήμερον τὴν ὀφειλέτην, ὡς αὐτὴς δὲ κατὰ τὴν Α. Π. 31 τοῦ 1843 ἀπλῇ ἐξώδικος διακηρυττά, ὅτι μὴ ἀπαγορευόμενον τούτο τοῦ ἀρθροῦ 156 τῆς πολ. δικον. καὶ τοῦ ἀρθροῦ 184 τοῦ Ἑμπ. Ν.—Ἀλλ' ἐριοθείας δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου δῆλως ἡμέρας πρὸς ἀγοραπωλησίαν ἀκινήτου (ἥτοι κατὰ τὴν συμβάσεως ἀμοτεροδοραύς, καθ' ἣν ἑκάτερος τῶν συμβαλλομένων ἀποβαίνει δανειστής ἕκαστα καὶ ὀφειλέτης), μὴ συμφωνηθέντες δὲ, ὅτι ὁ πωλητὴ δὲν νὰ καλέσῃ πρῶτος τὸν ἀγοραστήν, ὅπως συνάψωσι τὸ τῆς ἀγοραπωλησίας συμβόλαιον, δὲν καθίσταται ὑπερήμερος ὁ πωλητὴς ἐπὶ μόνῃ τῇ λόγῳ, ὅτι κατὰ τὴν λήξιν τῆς ταχθείσης προθεσμίας δὲν συνετάχθη τὸ τῆς ἀγοραπωλησίας ἐγγράφον. Α. Π. 198 τοῦ 1876.

44. Δόλος ἑτέρου τὸν καλῇ πίστει ἀγοράσαντα οὐ βλάπτει· ὁ δὲ τοῦ πρώτου δόλος οὐκ ὠφελεῖ αὐτόν. (*) (N. 37 Πανδ. 49. 1 (de actionibus empti). Βασ. XIX. 8 37).

M. Ἄλλου δόλος δὲν βλάπτει τὸν ἀγοράσαντα καλῇ πίστει· ὁ δὲ τοῦ πωλητοῦ δόλος δὲν ὠφελεῖ αὐτόν.

45. Ἡ ἀπαιτήσις τοῦ πράγματος καλῇ πίστει οὔσα δόλον οὐκ ἐπιδέχεται. (1) (N. 11 § 3 καὶ 5 Πανδ. 49. 1 (de acti.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἰκέτην ἐκτόκοτο Πρίμος· βαλεάσας Σκοῦνδος ἔλαβε τούτον παρ' αὐτοῦ· ἀγόρασα τούτον παρὰ Σκοῦνδου, βοναρίδε (καλῇ πίστει) τούτου νομίσας Σκοῦνδον εἶναι δεσπότην. Ἀνταμὶ τούτον οὐσοκατατεῦσαι διὰ τριετίας, οὐ βλαπτόμενος ὅπῃ τοῦ δόλου, ἐν ἤμαρτε Σκοῦνδος, ὁ τὸν οἰκέτην ἐμοὶ πωλήσας. Ὡς περ οὖν τούτο δίκαιον, οὕτω κἀκεῖνο νόμιμον. Ἐν γὰρ ἀρχαίως πρῶτα πωλήσῃ μοι Πρίμος ὡς ἴδιον, εἴτα βαλεάσῃ τὸν ἀρχαῖον καὶ συνοικνεῖται τούτον ποιήσῃ τῇ πράξει, οὐκ ὠφελήθησεται, ἀλλὰ δύναται χωρεῖν ὁ νέος κατ' ἐμοῦ· ὥστε οὖν ὡς περ οὐ βλάπτει με βοναρίδε οὕτω ἀγοραστήν· ὁ ἄλλοτριος δόλος, οὕτως οὐδὲ ἐνέργεται με ἡ τοῦ πρώτου κακουργία.

(1) Ὑχτιόν ἐν γένει περὶ δόλου, ὅτι τότε μόνον ὁ νόμος παρέχει κατὰ τοῦ ἀπατεώοντος ἐνδικὸν βοήθειαν προσδελῆς τῆς πράξεως, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ δόλου παραχθεῖσα πλάνη ἐστὶν ἀδολογὴ καθ' ἑαυτήν, ἥτις ὅτι στρεφεται περὶ

360 ΠΕΡΙ ΠΡΑΣ. ΚΑΙ ΑΓΟΡ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜ.
empti). N. 1 § 9 N. 4 § 4 Πανδ. 21. 1 (de aet. edicto). N.
23 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). N. 7 πρ. § 3. N. 9 Πανδ.
4. 3 (de dolo malo).

Μ. Ἡ ἀπαίτησις τοῦ πράγματος, γινομένη κατὰ καλὴν πίστιν, δίδεν
δὲν ἐπιδέχεται.

46. Ὅτι τυχὸν ἀγοράσας τις δοῦλον καὶ ἐναγχεῖς παρὰ τινος
ἐνεκεν τοῦ αὐτοῦ δούλου περὶ κλοπῆς, ἢ ἐτέρου ἀμαρτήματος
τοῦ δούλου, ἔξασιν αὐτῷ ἐκδιδόναι τὸν δούλον εἰς νόξαν καὶ
κινεῖ κατὰ τοῦ πράτου· ἐὰν δὲ μὴ ἐκδώσῃ εἰς νόξαν τὸν δούλον,
ἀλλὰ τὸ διαφέρειν ζωῇ τῆς ἐνοχῆς τοῦ δούλου, εἰτα κινεῖ κατὰ
τοῦ πράτου καὶ οὐ πλέον λαμβάνει τῆς τιμῆς δούλου. (N. 23
§ 8 Πανδ. 21. 1 (de aet. edicto). Βασ. XIX. 40. 20).

Μ. Ἀγοράσας τις δούλον καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἐναγχεῖς ὅπῃ τινος διὰ τὴν
ὕπὸ τοῦ δούλου τελεσθεῖσαν κλοπὴν ἢ ἄλλο ἀμάρτημα, δικαιεῖται νὰ παρα-
δώσῃ τούτον εἰς τιμωρίαν καὶ νὰ κινήθῃ, κατὰ τοῦ πωλητοῦ· ἐὰν δὲ μὴ
παραδώσῃ αὐτὸν εἰς τιμωρίαν, ἀλλὰ καταβάλῃ τὸ προσήκον διὰ τὴν ἐνοχίαν
τοῦ δούλου, ἔπειτα δὲ κινήθῃ, κατὰ τοῦ πωλητοῦ, δὲν λαμβάνει πλεονέκτημα
τοῦ τιμήματος τοῦ δούλου.

47. Ἐν τῇ περὶ νομῆς δικαστηρίῳ διδούς ὁ πράτης τὸ δι-
πλῶν οὐδὲν ἀπαιτεῖται· προσφάσει τῶν ἄλλων τῶν ἐξ ἔθους ἐν
τῇ πράσει συμφωνουμένων. (N. 11 § 14 Πανδ. 19. 1 (de aet.
empti). Βασ. XIX. 8. 11)

Μ. Κατὰ τὴν περὶ νομῆς δίκην καταβάλλων ὁ πωλητής τὸ διπλῶν
(ἐν περιπτώσει ἐνικηθείσης τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πωληθέντος) οὐδὲν ἄλλο δεῖται
νὰ καταβάλῃ λόγῳ τῶν λοιπῶν αἰτιῶν τῶν κατὰ συνθήκεν συμφωνουμένων
ἐν τῷ συναλλαγματι τῆς πωλήσεως. (ἀκλονότι ἀπαλλάσσεται τῆς τυχόν
συμφωνηθείσης ἐφ' αἰσθητοῦ λόγῳ ἀσφαλείας).

48. Ὁ πράτης κατὰ τοῦ αγοραστοῦ τὴν περὶ τοῦ τιμήματος
ἀγωγὴν κινεῖ· τὴν γὰρ περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγὴν μετὰ τὴν
τούτου παράδοσιν ἔχειν οὐ δύναται· (N. 1 Κωδ. 4. 49 (de aet.
empti). Βασ. XIX. 8. 56).

Μ. Ὁ πωλητής κινεῖ κατὰ τοῦ αγοραστοῦ τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγὴν
διότι τὴν περὶ τοῦ πράγματος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ.

τὰ αἰτία τῆς πράξεως καὶ τὰ ἐπουσιώδη αὐτῆς μέρη, διότι ἄλλως χωροῦσι
ταπεινώματα τῆς πλάνης ("Ἰδε σημείωσιν ὑπὸ § 5. "Ἐς δ' ἐκ τοῦ συνδ.
τῆς § ταύτης πρὸς τὰς παρατιθεμένας Ῥωμαϊκὰς πηγὰς προκύπτει, οὐδέτις
δόλος (οὐδ' αὐτὸς ὁ οὐσιώδης, οὐ ἂνεν ἡ ἀγοραπωλησία ἢ ἄλλη τις νομικὴ
πράξις δὲν ἤθελε καταρτισθῇ) φέρει κατ' αὐτὴν ἀκυρότητα τῆς πράξεως·
ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ οὐσιώδους δόλου (τοῦ παραγαγόντος δηλαδὴ τὴν νομικὴν
πράξιν) δύναται νὰ αἰτηθῇ ἀκύρωσις αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπουσιώδους
δόλου (τοῦ μὴ οὐσιώδους) δύναται νὰ αἰτηθῇ ἀποζημίωσις μόνον
(Wachter σελ. 766. Winds. § 78 σημ. 8. Vangerow § 605 σελ.
274. Οἶκον. Ἀστ. Δίκαιον § 42).

49. Ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος τόκους χρεωστεῖ τοῦ τιμήματος. (N. 5 Κωδ. 4. 49 (de act. empti). Βασίλ. XIX. 8. 60. N. 49 § 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). N. 13 § 50 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Paulli sent. rec. II. 17 § 9. N. 2 Κωδ. 4. 32 (de usuris). N. 19 Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo).

M. Ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος χρεωστεῖ τόκους τοῦ τιμήματος.

N. Ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος ὁ ἀγοραστής ὀφείλει τόκους τῶ πωλητῇ διὰ τὸ τίμημα (ἐκτὸς ἂν συμφωνηθῇ ῥητῶς τὸ ἐναντίον)· ἀδιάφορον ὅμως ἂν τὸ πρᾶγμα ᾖ ἢ μὴ προσοδοφόρον. Α. Π. 3 καὶ 110 τοῦ 1850, 109 τοῦ 1851, 208 καὶ 526 τοῦ 1852, 103 τοῦ 1864, 234 τοῦ 1870. Ἄν ὁ πιστωτὴς ὁ ἀγοραστής, ὀφείλει τόκους μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐρισθείσης προνομίας· δὲν ἀπαλλάσσεται δὲ αὐτὸς τῶν τόκων καὶ ἐνεκεν ἐνικησεως, διότι ἀσφάλειαν μόνον ἐνεκεν αὐτῆς δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πωλητοῦ. Α. Π. 115 τοῦ 1862. Ἄλλᾳ κατὰ μὲν τὴν Α. Π. 526 τοῦ 1852 δεόν πρὸς τοῦτο τὸ πρᾶγμα νὰ ᾖ διενεχθὲν ἐπιμελὲς γράμμα, ἀδιάφορον δὲ ἂν πραγματικῶς ὁ ἀγοραστής προσπορίσῃ καρποῦς, κατὰ δὲ τὰς 169 τοῦ 1861 καὶ 234 τοῦ 1870 ἢ μὴ πληρωμὴ τοῦ τιμήματος παράγει τοὺς τόκους καὶ οὐχὶ ἡ ἰδιότης ἢ ποιότης τοῦ πράγματος· ὅθεν αἰτίποτε ὀφείλονται τόκοι ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος, κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 3 τοῦ 1850 τῆς πωληθείσης βιβλιοθήκης μὴ οὕσης παραγωγικῆς καρπῶν ἐν τῇ νομικῇ ἐννοίᾳ ἀποζημιώσιν δύναται νὰ ζητήσῃ ὁ πωλητὴς καὶ οὐχὶ τόκον. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 341 τοῦ 1879 ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δι' ἀποράσεως τῆς ἀμοιβῆς ἡ κτητορικῆς ἐρισθέντος τιμήματος τῶν διὰ δημοσίαν ἀνάγκην καταληθέντων ὑπὸ τοῦ δημοσίου οἰκοπέδων ἀπὸ τῆς καταλήψεως μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Β. Δ. περὶ παραχωρήσεως ἑτέρων εἰς ἀνταλλαγὴν οἰκοπέδων, χρητομένων ἀντὶ τιμήματος, λογιστέος καὶ ἐπιδικαστέος τοῖς κυρίοις τῶν οἰκοπέδων εἶναι καὶ τόκος.

50. Ὁ ἀγοραστής ὑπέρβειν ποιήσας εἰς τὴν τοῦ τιμήματος καταβολὴν μόνον τόκους δίδωσι, καὶ οὐχ ὅσα ὁ πρῶτης εἰδύνατο διὰ τῶν τιμημάτων ἀπὸ πραγματείας ὡς εἰκὸς κερᾶναι. (N. 19 Πανδ. 18. 6 (de peric et commodo). Βασ. XIX. 6. 43).

M. Ὁ ἀγοραστής ὑστερήσας τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος, ὑποχρεοῦται μόνον εἰς τὴν παροχὴν τόκων, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσα τοχὴν ὁ πωλητὴς ἔδύνατο διὰ τοῦ τιμήματος (τοῦ πράγματος) νὰ κερδήσῃ ἐμπερευόμενος.

51. Εἰ καὶ μετὰ ὑπέρβειν καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, οὐκ ἀπαιτεῖται τόκος· οὗ γάρ ἐστιν ὑπὲρ ἐναχὴν. ἀλλ' ἀρξικίμ τοῦ δικαστοῦ εἰδεται. (N. 49 § 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Βασίλ. XIX. 8. 49).

M. Καὶ μετὰ ὑπέρβειν εἰς καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, δὲν ἀπαιτεῖται τόκος διότι μὴ συμφωνηθὲντος τόκου δὲν ὀφείλεται τοιοῦτος καθ' ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ δίδεται κατὰ δικαίωσιν τοῦ δικαστοῦ.

52. Ὁ πρῶτης μὴ παραδιδούς τὸ πρᾶγμα ἐνάγεται εἰς τὸ

διαφέρον τῷ αγοραστῇ, καὶ συμβαίνει τὸ διαφέρον ὑπερβαίνειν τὸ τιμήμα. (N. 1 πρ. Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Βασίλ. XIX. 8. 1, N. 21 § 3 Πανδ. αὐτῶν. N. 4. N. 10. N. 12 Κωδ. 4. 49 (de act. empti).

M. Ὁ πωλητὴς μὴ παραδίδου τὸ πρᾶγμα (καθιστάμενος δηλ. ὑπερήμερος) ἐνάγεται περὶ τοῦ διαφέροντος, καὶ ἂν αὐτὸ συμβῇ νὰ ὑπερβαίνειν τὸ τιμήμα (ὀφειλόμενον εἰς ἀποζημίωσιν δηλονότι οὐ μόνον ἕνεκα τῆς ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπισυνδράσσης ἐλαττώσεως τοῦ αγοραίου τιμήματος τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς στερήσεως τῶν ωφελειῶν, ἃς ἐδόνατο ὁ αγοραστής νὰ πορισθῇ, ὅθεν καὶ ὀφειλόμενος ἐνίοτε νὰ καταβάλῃ λόγῳ ἀποζημιώσεως καὶ πλέον τοῦ ληφθέντος τιμήματος).

N. Ἡ αγοραπωλησία δὲν ἀκυροῦται διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἐγκαίρως δὲν παρεδόθη τὸ πρᾶγμα, ὀφειλόμενον μόνον τοῦ πωλητοῦ νάνηθῃ πᾶσαν ἐκ τῆς τοιαύτης παραλείψεως προσγιγνομένην ζημίαν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἐκτὸς συνεφωνήθῃ ἡ τοιαύτη ἀκύρωσις. A. Π. 124 τοῦ 1877. Ὅθεν ὁ αγοραστής, μὴ παραδοθέντος αὐτῷ τοῦ πωληθέντος, δικαιούται νὰ παύσῃ τὸ διαφέρον, καὶ εἰ συμβαίνει τοῦτο ὑπερβαίνειν τὸ τιμήμα. A. Π. 241 τοῦ 1866, 48 τοῦ 1866. Ἀλλὰ δύναται τοῦ N. 1 Κωδ. (τ. 47) ἐπὶ τῆς αγοραπωλησίας καὶ τῆς μειώσεως τὸ διαφέρον δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνειν τὸ διπλάσιον τοῦ συναλλαχθέντος τιμήματος ἢ μισθώματος. Ἀπ. Ἐρ. Ἀθ. 959 τοῦ 1894. A. Π. 305 τοῦ 1895. Ὡς διαφέρει δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ καταβληθὲν τῷ πωλητῇ τιμήμα μετὰ τὸν χρόνον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς. A. Π. 341 τοῦ 1865. Ἡ ἀγωγή δὲ περὶ διαφέροντος διαφέρει τῆς περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πωληθέντος (actio rehibitoria) ἢ περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος (actio quanti minoris). A. Π. 48 τοῦ 1860. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἀποδοσιν τῶν καρπῶν, οὗς ὁ αγοραστής, κατέχων τὸ πρᾶγμα, ἐδόνατο νὰ συλλέξῃ, ἐνέχεται ὁ μὴ παραδούς τὸ πρᾶγμα πωλητῇ, ὡς λεπτομερέστερον συνάγεται ἐκ τοῦ N. 81 § 1 Πανδ. (19. 1), ἐνέχεται δὲ ὁ πωλητὴς εἴτε ἐγγίνωσκειν εἴτε οὐ τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ πωληθέντος πράγματος. A. Π. 432 τοῦ 1878. — Ἐκ τῆς διατ. τῆς παραγράφου ταύτης προκύπτει καὶ ὅτι, ὅτε τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ὑπῆρχεν ἢ ἀπώλετο, ὁ πωλητὴς ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ δι' αὐτὸ ληφθέντος, ὡς καὶ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ αγοραστοῦ δαπανῶν ὅπως μεταδῇ πρὸς παραλαβὴν τοῦ πράγματος. Τοῦτο δ' ἐπαρμόζεται καὶ ὅτι ὁ αγοραστής ἠγγράσειν αὐτὸ ἀπαισθητῶς βεβλαμμένον (ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅτε ἠγγράσειν αὐτὸ ἐν γνώσει παντελῶς βεβλαμμένον καὶ ὅπως ἀχρηστὸν) κατὰ τὰς §§ 51, 52. A. Π. 239 τοῦ 1869. Ἀλλ' ὅτε τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἢ ἑλάττωον μέρος, ἰσχύει μὲν ἡ πώλησις, γίνεται ὅμως ἀνάλογος ἐλάττωσις τοῦ τιμήματος κατὰ τὴν § 51. A. Π. 249 τοῦ 1864. — Ἐν τῇ αγοραπωλησίᾳ ἡ πρωτίστη ὀφειλόμενος τοῦ πωλητοῦ, ἐπιδικασμένη διὰ τῆς ἐκ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγῆς, εἶναι ἡ τοῦ πωληθέντος παραδοσις, παραδίδου δὲ ὁ πωλητὴς ἐπείκει νὰ καταστήσῃ κἀποχὸν κατὰ τὸν τῆς παραδόσεως χρόνον τὸν αγοραστήν, ἥτοι νὰ παραδῇ αὐτῷ νομὴν σχολαίαν κατὰ τοὺς νόμους 2 § 1 N. 8 καὶ N. 11 § 15 Πανδ. 19. 1 οὕτως ὥστε νὰ ἦ κατὰ τὴν ἐλθόντα χρόνον ὑπέρτερος πάντῳ τρίτου ἀξιούντος νομὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος· ἄλλως δὲν θεωρεῖται γενομένη ἡ παραδοσις· χωρεῖ δὲ ἡ ἐκ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγή πρὸς ἐκπλήρωσιν

τοῦ συναλλάγματος, ἥτοι πρὸς παράδοσιν τοῦ πράγματος, ἐλευθέρου πάσης τρίτου κατοχῆς ἢ ἀποζημιώσεως, διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν αὐτῷ ἐπιβαλλομένης ὑποχρεώσεως πρὸς παράδοσιν ἥτοι μεταβίβασιν τῆς νομῆς σχολαίας, ὡς ὡς ἀπαιτούμενου νὰ προκληθῇ δίκη πρὸς τρίτον ἀξιοῦντα κατοχὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος, καθ' ἣν καὶ νὰ ἡττηθῇ ὁ ἀγοραστής καὶ τότε μόνον νὰ στερηθῇ κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Α. Π. 52 τοῦ 1884. *Ὅθεν κατὰ τὴν Α. Π. 34 τοῦ 1889, ἂν μὴ λάβῃ ὁ ἀγοραστής τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ πράγματος, ὡς κατεχομένου ὑπὸ τρίτων, δεῖται νὰ εγείρῃ πρότερον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ περὶ παραδόσεως τῆς νομῆς τοῦ πράγματος, καὶ ἵνα νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ ζημίᾳ, ἣν ὑπέστη ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρως παραδόσεως, διότι ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ πωλητοῦ νὰ παραδοῦναι τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ πράγματος δὲν εἶναι λόγος διαβόλησιν τῆς συμβάσεως, οὗσης ἰσχυρᾶς καὶ ἐγκύρου. Α. Π. 84 τοῦ 1889. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 178 τοῦ 1892 τῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς προϋποτίθεται ὁ ἄλλοτε τοῦ δευτετέρου καὶ ἀρνήσιν αὐτοῦ πρὸς παράδοσιν, ὁ ἀγοραστής ἔχει τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν, ὅσκις ὁ πρῶτος ἀρνεῖται νὰ παραχωρήσῃ σχολαίαν τὴν νομὴν τοῦ πράγματος, ἥτοι ὅσκις οὗτος κατεστῇ ὑπερήμερος. Α. Π. 178 τοῦ 1892. Προδῆλον δ' ὅτι, εἰν ὁ πωλητής δὲν ἐκπλήρωσεν τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ νὰ παραδῶσιν τὴν νομὴν τοῦ ἐκποιήντος ὑπ' αὐτοῦ πράγματος, δικαιούται ὁ ἀγοραστής, ἐναγόμενος πρὸς κατοχὴν τοῦ τιμήματος, νὰ ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ἐνστάσιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος. Α. Π. 180 τοῦ 1889.

53. *Ὁ ἀγοραστής ἀδίκως ἀποσπασθέντος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος πρὸς αὐτὸν οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχει κατὰ τοῦ πρῶτου. (N. 17 Kωδ. 4. 40 (de act. empti). Bas. XIX. 8. 70).

M. *Ὁ ἀγοραστής, ὅταν ἀποσπασθῇ ἀδίκως ἀπ' αὐτοῦ τὸ πωληθέν πρᾶγμα, οὐδεμίαν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

54. *Εἰν ὁ ἀνὴρ πωλήσῃ πρᾶγμα τῇ γυναικὶ διαφέρον, καὶ τὰ μάλιστα κατὰ ἀπάτην ἢ γυνὴ συναινέσασα σφραγίσῃ τὸ τῆς ἀγορασίας συμβόλαιον, οὐδὲν ἐντεῦθεν ὑπομένει πρόκριμα· ἀλλὰ λοιπὸν δέεται ὁ ἀγοραστής ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ χρονίας παραγραφῆς. (N. 2 Kωδ. 4. 51 (de rebus alienis). Bas. XIX. 8. 72. *Ἀλλ' ἴδε καὶ N. 26 § 1 Πανδ. 20. 1 (de pignoris et hypoth.). N. 126 § 2 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus).

M. *Εἰν ὁ ἀνὴρ πωλήσῃ πρᾶγμα ἀνήκον εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ εἰν ὅτι ἔξαπατωμένη συναινέσῃ ἢ γυνὴ καὶ ἐπισφραγίσῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ συμβόλαιον, οὐδεμίαν ἐκ τούτου ὑφίσταται ζημίαν· ὁ ἀγοραστής ἔχει ἱκανῶς χρεῖαν ἐπωδῆσται ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ τῆς χρονίας παραγραφῆς.

55. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς προικὸς πράγματα οὐδὲ συναινέσεως τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται οὐδὲ ἐνεχυριάζεται, εἰ μὴ δευτέραν ποιήσῃται συναινέσιν αὐτοῖς ἢ γυνὴ μετὰ διετην, ἐνθα μέντοι γε δυνατόν ἐστι τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἐτέρων πραγμάτων. *Ὁ γὰρ παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν

ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ (Νεαρά 61 κεφ. 1 § 2 καὶ 3).

Μ. Τὰ πράγματα τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς οὐδὲ συναινέσεως τῆς γυναίκος ἐκποιούνται ἢ ἐνεχυριάζονται, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ τῆς συναινεσθῇ εἰς τοῦτο ἐκ δευτέρου ἢ γυνή, καὶ τοῦτο μόνον ἐνθα εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὐτὴ ἐξ ἄλλων πραγμάτων. Ὁ δὲ ἀγοράζων παρὰ τὴν βῆλειςαν παρατήρησιν τὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν βλέπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνέχεται πρὸς αὐτήν.

56. Ὅσα προκατάσχηται ἑαυτῇ ἡ γυνὴ καὶ μὴ καταγράψῃται εἰς προίκα ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γαμου καὶ παρακρατούμενα ἐκποιούμενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδύλας τῆς γυναικὸς καὶ συναινεύσεως ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνὴ μετὰ λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῆται ἢ προβάλλεσθαι τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος δίκαιον. (N. 2 Κωδ. 4. 3 (de rebus alienis non alienandis). N. 9 § 3 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 31 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). N. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). N. 8 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). N. 17 Κωδ. 516 (de donat. inter virum).

Μ. Ὅσα παραφύλαξ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνὴ καὶ δὲν καταγράψῃ αὐτὰ εἰς προίκα ἢ καὶ ὅσα περιέρχονται εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου καὶ παρακρατεῖ αὐτά, ἐὰν ἐν γνώσει τῆς γυναικὸς καὶ κατ' ἐγγράφον αὐτῆς συναινεσθῇ ἐκποιῆ ταῦτα ὁ ἀνὴρ, δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἐπιζητήσῃ μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν ἢ νὰ προβάλῃ τῆς ὑπεξουσιότητος τὸ δίκαιωμα.

57. Ὅτι ἡ μὲν τὸ πρᾶθὲν ἀναστρέφουσα ἀγωγή εἰσὼ 2² μηνῶν κινεῖται, ἡ δὲ μειοῦσα τὸ τίμημα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (N. 19 § 6. N. 28. N. 38 πρ. N. 55 Πανδ. 21 (de aed. edicto). N. 2 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus).

Μ. Ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς ἑξαμηνίας καὶ δὲ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος ἐντὸς ἑτους.

58. Ἀφ' οὗ δὲ γυνὴ τὸ πάθος ἢ ὀφείλει γινῶναι ὁ ἀγοραστὴς τρέχουσιν εἰς 2² μῆνες. (N. 55 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 50).

Μ. Ἡ ἑξαμηνία τρέχει, ἀφ' ἧς περιέλθῃ εἰς γινῶσιν τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ ὀφείλε νὰ περιέλθῃ εἰς γινῶσιν αὐτοῦ τὸ ἐλάττωμα (τοῦ πράγματος).

59. Μετὰ τὸ ἀπεμποληθῆναι τὸ ζῆλον εἰς αἰτίαν λαμβάνουσιν ἔχει, δι' ἑξαμηναίου κατὰ τὸν νόμον καιροῦ, ἀντιστρέφεσθαι εἰς δὲ καὶ οἱ 2² μῆνες παρέλθωσιν, μειοῦσθω τὸ τίμημα, εἰ μὴ στρατιώτης ἐστὶν ὁ ἀγορακὴς. (N. 38 πρ. N. 55 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Paulli sent. recept. II. 17 § 5. N. 2 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus). Βασ. XIX. 10. 61).

Μ. Μετὰ τοῦ ζῆλου τὴν πώλησιν ἂν εἶχε κρυπτόν ἐλάττωμα, ἐπιστρέφεται

αὐτὸ κατὰ τὸν νόμον ἐντὸς εξαμηνίας· εἴαν δὲ παρέλθῃ τὸ εξαμηνον, ἐλε-
τούται τὸ τίμημα, ἐκτὸς εἴαν ὁ ἀγοραστὴς ᾔναι στρατιώτης.

60. Εἰ πωλήσω σοι οἰκέτην ἐφ' ᾧ εἰ ἀπαρεσθῇ, ἀποστρέ-
ψεις μοι αὐτόν, (1) εἰ μὴ ἐκφωνήσω χρόνον, εἴσω ἐξήκοντα ἡμε-
ρῶν δύνασαι τοῦτο ποιεῖν, εἰ μὴ τι ἐμπόδιον εὐλογον παρένεπες·
τότε γὰρ καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας κινεῖς· τὰ αὐτὰ καὶ
ἐπὶ κτηνῶν· εἰ δὲ ζεύγος κτηνῶν πραθῇ, διὰ τὸ ἓν καὶ τὸ ἑτε-
ρον ἀντιστρέφεται. (2) (N. 34 § 22 Πανδ. 21. 4 (de aed. edicto).
N. 4 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus).

M. Ὅταν σὺ πωλήσω δούλον ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς αὐτόν,
εἴαν σοὶ ἀπαρεσθῇ, εἴαν μὲν δὲν ὀρίσω χρόνον, δύνασαι νὰ ποιήσῃς τοῦτο ἐν-
τὸς ἐξήκοντα ἡμερῶν, ἐκτὸς ἂν παρενέπουν εὐλογον κώλυμα, διότι τότε
κινεῖς καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πωλήσεως κτηνῶν·
εἴαν δὲ πωληθῇ ζεύγος ὑποζυγίων, ἕνεκεν τοῦ ἑνὸς ἐπιστρέφεται καὶ τὸ ἄλλο.

61. Ἐάν εὐρεθῇ τὸ πραθὲν ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές· εἴον δούλος
φυγὰς ἢ βρεμδὸς ἢ κλέπτης εἴτε ἄλογον ζῶον πνεύμονα ἔχον ἢ
κεχαρασμένον ὦμον ἢ ἕτερον αἷτιον· εἰ μὲν πρὸς ἔπαινον αὐτοῦ
εἴπῃ ὁ πρᾶτης καὶ συμφωνήσῃ τοῦτο ἀπαθές, ἔχει ὁ ἀγοραστὴς
ἐξουσίαν εἴσω ἐξαμήνου ἀντιστρέφειν τοῦτο· μετὰ δὲ τὸ ἐξαμή-
νον οὐχί· ἄλλ' ἕως πληρουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ κινεῖ τὴν μειοῦ-
σαν τὸ τίμημα ἀγωγὴν. Εἰ δὲ μὴδὲν εἴπῃ πρὸς ἔπαινον τοῦ πω-
λουμένου ὁ πρᾶτης, εἴσω μὲν δύο μηνῶν ἔχει τὴν ἀναστρέφου-
σαν τὸ πρᾶγμα ἀγωγὴν ὁ ἀγοραστὴς· μετὰ δὲ τοὺς δύο μῆνας ἀχρις
ἐξαμήνου τὴν μειοῦσαν τὸ τίμημα· ὀφείλει γὰρ ὁ πρᾶτης προλέ-
γειν τῷ ἀγοραστῇ τὰ πάθη καὶ τὰ αἷτια τοῦ πωλουμένου. (N.
38 πρ. N. 19 § 6. N. 55 Πανδ. 21. 4 (de aed. edicto).

M. Ἐάν τὸ πωληθὲν εὐρεθῇ ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές, εἴον δούλος δραπέτης ἢ
κλέπτης ἢ κλέπτης, εἴτε ἄλογον ζῶον δογματικὸν ἢ ἔχον ὦμον κεχαρασμέ-
νον, ἢ ἄλλο ἐλάττωμα· εἴαν μὲν ἐπαινέσῃ αὐτὸ ὁ πωλητὴς καὶ συμφωνήσῃ
αὐτὸ ἀπαθές (ἀποτηρημένον δηλονότι παθούς) ἔχει ὁ ἀγοραστὴς ἀδειαν νὰ ἐπι-
στρέψῃ αὐτὸ ἐντὸς ἐξαμήνου, ἄλλ' οὐχί καὶ μετὰ τὸ ἐξαμηνον, τὴν δὲ περὶ
ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ ἕως οὗ συμπληρωθῇ· ἴσως ἔστιν
δὲ ὁ πωλητὴς δὲν εἴπῃ εἰς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν
περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πράγματος ἀγωγὴν ἐντὸς δύο μηνῶν· μετὰ δὲ τὴν διμη-

(1) Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ ἀποδιδόναι ἐντὸς ὁρισμένου χρόνου τὸ πωλη-
θὲν καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ καταβληθὲν τίμημα ἢ ἀπαλλάττειν αὐτὸ τῆς πρὸς
καταβολὴν αὐτοῦ ὑποχρίσεως ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον σύμφωνον ἀπαρ-
εσθίας (pactum Displacentiae).

(2) Σημειωτέον ὅτι δὲτι ἀναφέρεται ἐν τῷ § ταύτῃ περὶ οἰκετῶν καὶ
κτηνῶν, ἐν Βασιλικαῖς (19. 10 κτ') ἀναφέρεται περὶ τῶν πωλουμένων ἐν
τῇναι πραγμάτων· ἐφαρμοστέον δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τυγχάνει εἰς πάντα τὰ
πωλούμενα πράγματα, διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου.

νίαν έως τῶν ἑξ μηνῶν τὴν περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος· διότι ὁ πωλὴς τῆς δεξιᾶς νὰ προλέγῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὰ ἐλαττώματα τοῦ πωλουμένου.

Ν. Ἐάν μετὰ τὴν πώλησιν εὐρεθῶσιν ἐλαττώματα εἰς τὸ ἀγορασθέν, διακιοῦνται ὁ ἀγοραστὴς νὰ ζητήσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀναστροφῆς τὸ τίμημα ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ πράγματος ἢ διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος τὴν κατὰ λόγον τῶν ἐλαττωμάτων ἐλαττωσὶν τοῦ τιμήματος· κατὰ δὲ τὰς παραγράφους 8 καὶ 9 τοῦ νόμου 13 Πανθ. de aedilio edicto γίνεται ἐκπτώσις τοῦ δικαίωματος τούτου ὁ ἀγοραστὴς, ὅτε ἐγίνωσκε τὰ ἐλαττώματα τοῦ πράγματος, καταφανῆ ὄντα ἢ δεκλῶθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ. Ἀπορ. Ἐφ. Ἀθηνῶν τῆς 30 Ἀπριλίου 1841. Δὲν χωρεῖ ἐπομένως ἀγωγή περὶ ἀναστροφῆς, ὅτε ὁ ἀγοραστὴς, ἔγνωσας ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα καὶ βεβαιωθείς περὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ, συνηνέσι νὰ λάβῃ αὐτό. Α. Π. 101 τοῦ 1866. Ἐμφαίνεται δὲ ἡ συναίνεσις δικαστικῆς παραλαβῆς πρᾶγματιαις ὁ ἀγοραστὴς ἀνευ ἀμέσου διακηρυχθείας καὶ βεβαιώσεως διὰ πρᾶγματογνώμονος τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ πράγματος. Ἀπόφασις Ἐφ. Ἀθ. 14979 τοῦ 1856.—Ὁ ἀγοραστὴς, ὁ τὸ πωληθέν παραλαμβάνων μετὰ διακηρυχθείας κατὰ πάσης ζημίας ἐκ τύχης προελθούσης πρὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ συναλλάγματος δὲν στερεῖται τῆς ἀγωγῆς περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος (Ν. 4 Πανθ. 20, 6), Α. Π. 137 τοῦ 1871.—Τὰ ἐλαττώματα δέον νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ χρόνῳ τῆς πώλησεως καὶ οὐχὶ νὰ παραχθῶσι κατῴπιν Α. Π. 143 τοῦ 1851, 23 τοῦ 1858· εἴαν τὸ ἐλαττωμα ἵππου πάσχοντος χρονίαν νεφρίτιδα ἢ ἐπισπερδρυσμὸν ἐν ᾧ ἐλαύνεται ὑπὸ τοῦ ἀναδάτου. Τότε διαλύεται ἡ ἀγορά κατ' αἴτησιν τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ἀποδίδονται αἱ πρὸς τροφήν τοῦ ἵππου δαπάναι, ἂν δὲ ἔχηται μείωσις εἰς ὀψιτέραν τινά, Α. Π. 23 τοῦ 1858.—Ἐπὶ ἐλαττωμάτων καὶ ἀλλεΐψεως ὑποσχεθειῶν ἰδιότητων τοῦ πωληθέντος κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δικαίον διὰ τῆς περὶ ἀγοραπωλησίας ἀγωγῆς μόνον τὸ διαφέρειν ἐκτετε καὶ τοῦτο μόνον ἐκ' ὅσον ὁ πωλητὴς ἐγίνωσκε τὰς ἐλλείψεις ἢ τὰ ἐλαττώματα τοῦ πωληθέντος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων ἐδόθη τὸ πρῶτον μὲν ἀγωγή περὶ διαρρήξεως τῆς ἀγοραπωλησίας ἢ ἀναστροφῆς ἢ ἀπειτέσεως τοῦ περιπλέον τῆς ἀξίας δοθέντος, ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ κεκρυμμένων ἐλαττωμάτων πωληθέντων ζῶων καὶ ὑποζυγίων μὴ δηλωθέντων ὑπὸ τῶν πωλητῶν. Εἴτα δὲ ἐξετέθησαν ἐπὶ ἀγοραπωλησίας παντὸς πράγματος, καὶ μετέπειτα ἐδόθησαν αἱ εἰρημίαι ἀγωγῆς καὶ δι' ἐλλείψεων τῶν ὑποσχεθειῶν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἰδιότητων τοῦ πράγματος. Οὕτω δὲ ἐδόνατο μὲν νὰ κινηθῇ ἡ περὶ ἀγοραπωλησίας ἀγωγή περὶ τοῦ διαφέροντος, ἐπὶ ἐλλείψεων ὑποσχεθειῶν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἰδιότητων τοῦ πράγματος, ἀλλὰ συνήρουν ἐκκλητικῶς μετ' αὐτῆς αἱ περὶ ἀναστροφῆς καὶ ἀποδόσεως τοῦ περιπλέον τῆς ἀξίας δοθέντος ἀγωγῆς. Α. Π. 813 τοῦ 1883.—Ὅταν ἡ ἀληθὴς ἐκτίμησις τοῦ πωληθέντος ἀκινήτου (ἀγροῦ, εἰκοπέδου κτλ.) ᾖ καὶ μικροτέρα τῆς συμφωνηθείσης, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν ἀναλόγως τῆς ἐλλειπούσης ἐκτίμησεως, δυνάμει τοῦ Ν. 4 § 1 Πανθ. (19. 1). Α. Π. 127 καὶ 130 τοῦ 1854, 288 τοῦ 1861. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 300 τοῦ 1896 κατὰ τὰς Ν. 4 § 1 καὶ 13 § 14 Πανθ. (19. 1) χωρεῖ ἀγωγή περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος μόνον ὅσας πρᾶταιται περὶ πώλησεως γενομένης κατὰ μέτρον καὶ οὐχὶ καθ' ὅριον. Α. Π. 300 τοῦ 1896. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἀγωγῆς περὶ ἀποζημιώσεως δύνανται νὰ ἐγείρῃ αὐτήν, διότι καὶ ἡ μείωσις τοῦ τιμήματος εἶναι εἶδος ἀποζημιώσεως, ἐπὶ

τίθεται δὲ ἡ περὶ αὐτῆς ἀπαίτησις κατὰ τὰς περὶ μειώσεως τοῦ τιμήμα-
τος διατάξεις τοῦ νόμου, διατασσομένων ἐν ἀνάγκῃ τῶν προσηκουσάν ἀπο-
δείξεων, ἐξ ὧν δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ τὸ πρὸς ἀποζημίωσιν ἀμειωθη-
μένου δικαίωμα καὶ τὸ ἀποδοτέον ποσόν. Δ. Π. 288 τοῦ 1861.—Ἡ δολία
ὥσις τοῦ πωληθέντος πράγματος δὲν ἀποτελεῖ κεκρυμμένον ἐλάττωμα
αὐτοῦ, οὐδὲ παρέχει λόγον εἰς διάλυσιν τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ μόνον εἰς
μείωσιν τοῦ καταδλητέου τιμήματος. Δ. Π. 102 τοῦ 1855.—Ἡ περὶ μειώ-
σεως τοῦ τιμήματος ἔνεκεν ἐλλείψεως συνομολογηθείσης ιδιότητος ἀγωγῇ,
ὡς καὶ ἡ περὶ ἀναστροφῆς τοῦ συναλλάγματος, ἀποσβέννυται ἅμα τῇ ὑπὸ
τοῦ ἀγοραστοῦ ἐκποιήσῃ τοῦ πωληθέντος (Ν. 47 Πανδ. 31. 1). Δ. Π. 242
τοῦ 1870.

62. Τὰς αἰτίας τῶν ζώων τὰς ἀπὸ φανεροῦ οὔσας λεγέτωσαν
οἱ ἀπεμπωλοῦντες, ὁμοίως καὶ τὰς ἐν κρυπτῷ καὶ εἰ εὐρεθώ-
σιν οἱ ἐξωνήσασθαι βουόμενοι καὶ μὴ ἐσφραγισμένην τὴν τιμὴν
παράσχωσι, μὴ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν ταῦτα ἀναστρέφειν· εἰ μὴ
μέχρι φόρου ἑνὸς ἀπαγγέλλοντες τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα ἀν-
έστρεψαν. Εἰ δὲ ἐσφραγισμένη ἡ τιμὴ δοθῇ κατὰ τὴν συμφωνίαν,
οὕτω καὶ γενέσθω. (Ν. 1 § 1. Ν. 38 πρ. Πανδ. 21. 1 (de aed.
edicto). Γελλίου Νύκτες Ἀττικαὶ βιβλ. 4 κεφ. 2).

Μ. Οἱ πωλοῦντες θερίζουσι νὰ δηλώσι τὰ φανερά τῶν ζώων ἐλαττώματα,
ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ κεκρυμμένα· καὶ ἐν εὐρεθῶσιν οἱ θέλοντες νὰ ἀγορά-
σωσιν αὐτὰ καὶ δὲν δώσωσι τὸ τίμημα ἐσφραγισμένον, δὲν δικαιούνται νὰ
ἐπιστρέψωσιν αὐτὰ, εἰ μὴ μόνον μέχρι τῆς τῶν ὀνίων ἀγορᾶς (δηλονότι
μέχρι ἑνάτης ἡμέρας), λέγοντες διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπιστρέφουσι ταῦτα. Ἐὰν
δὲ τὸ τίμημα δοθῇ ἐσφραγισμένον κατὰ τὴν συμφωνίαν, γίνεται κατὰ τὰ
παραπάνωθεν ἐν αὐτῇ.

63. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικὰ ὑποζύγια οὐκ εἰσὶν ἐμπαθῆ·
ψυχικὰ γάρ εἰσι τὰ αἰτία· Ἐὰν συνμόνον ψυχικόν ἐστὶ τὸ αἶτιον,
οὐκ ἔχει χώραν ἡ ἀναστρέφουσα τὸ πρᾶθὲν ἀγωγή, εἰ μὴ προεῖ-
πεν ὁ πράτης ἀπεινᾶν αὐτό· ἀρμόζει δὲ τὸ μειωθῆναι τὸ τίμημα.
Εἰ δὲ σωματικόν ἐστὶν ἡ κοινὸν ψυχῆς καὶ σώματος, χώρα τῷ
ἀναστρεφῆναι τὸ πρᾶθὲν. Οὐκ ἐπιζητοῦμεν ὀλέθριον εἶναι τὸ
πάθος· ἀλλὰ τὸ εἰσενδύεσθαι ἐμποδίζον τῷ πράγματι πάθος· οὐδὲ
διαφερόμεθα γάρ, ποιῶν πράγματι τὸ πάθος ἐναντιοῦται. (1) (Ν.
1 § 2-4 Πανδ. 21. 1 (de aed edicto). Βασ. XIX. 10. 4).

Μ. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικὰ ζῶα δὲν λογίζονται ἐμπαθῆ· διότι τὰ αἶ-
τια εἶναι ψυχικὰ. Ἐὰν λοιπὸν τὸ ἐλάττωμα ᾖ μόνον ψυχικόν, δὲν ἔχει
χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγή, ἐκτός ἂν ὁ πωλητὴς

(1) Ἡ ἐν τῇ § ταύτῃ διάκρισις, ὅτι τὰ μὲν σωματικὰ πάθη χορηγοῦσι
δικαίωμα εἰς τὴν περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πρᾶθόντος ἀγωγήν, τὰ δὲ ψυχικὰ
εἰς τὴν περὶ μειώσεως, ἀναφέρεται μὲν ἐν τῷ Νομοκάνονι τοῦ Φωτίου, ἐν
τῇ Ἐπαναγωγῇ καὶ τῇ Πείρᾳ, ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὰς πηγὰς
(καλλ. Ἐννοχ. Δίκαιον § 243).

προσέπεν ὅτι τὸ ζῶον δὲν ἔχει ἐλάττωμα· ἀρμόζει ὅμως ἡ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος. Εἰ δὲ τὸ ἐλάττωμα εἶναι σωματικὸν ἢ συγγενικὸν φυγικόν τε καὶ σωματικόν, ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος. Ἄν ἐπιζητούμεν δὲ εἶναι τὸ ἐλάττωμα ἡγεῖται φθοροποιόν, ἀλλ' εἰς περιχρῶσιν οἰονόησθε ἀμπόδιον εἰς τὸ πρᾶγμα (εἰς τὸν σκοπὸν τῆς χρήσεως αὐτοῦ) οὐδ' ἀνδιαφερόμεθα εἰς ποῖον πρᾶγμα τὸ ἐλάττωμα ἐναντιοῦται (κατὰ τὴν δηλαδὴ προσκόπτει ἢ χρῆσιν αὐτοῦ).

64. Ἐμπαθὴς ἐστὶ καὶ ἡ λακτιζούσα μούλα καὶ τὰ ἀνατιτῶν θορυβώμενα καὶ φεύγοντα ὑποζύγια. (N. 43 πρ. Πανθ. 21. 1. (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 38).

M. Ἐμπαθὴς εἶναι καὶ ἡ λακτιζούσα ἡμίονος καὶ τὰ ἀνατιτῶν παρασώμενα καὶ φεύγοντα ζῶα.

65. Σύννηθες ἐστὶ μὴ ἀρμόζειν τὴν περὶ ἀναστροφῆς ἀγωγὴν ἐπὶ τῶν ἀπλῶν πράσεων. (N. 48 § 8 Πανθ. 21. 1 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 43).

M. Τὸ σύννηθες εἶναι ὅτι ἀρμόζει ἡ περὶ ἐπιστροφῆς ἀγωγὴ ἐπὶ τῶν ἀπλῶν πωλήσεων.

66. Τὰ εἰς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου λεγόμενα παρὰ τοῦ πράτου, εἰ μὲν φαίνονται, οὐκ ἐνέχοποιουσιν αὐτόν· οἷον δεῖ εὐειδὴς ὁ δούλος ἢ καλῶς ὁ οἶκος ἐκτισταί· εἰ δὲ εἴποι γεγραμματοσημένον ἢ τεχνιτὴν εἶναι τοιοῦτον, διδωσιν ὡς πλείονος κατὰ τοῦτο πωλήσας. (N. 43 πρ. § 1 Πανθ. 18. 1 (de contrabenda emptione). N. 37 Πανθ. 4. 3 (de dolo malo). N. 19 πρ. Πανθ. 21. 1 (de aed. edicto).

M. Ὅσα ὁ πωλητὴς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, εἰ μὲν φαίνονται, δὲν ἐνέχοποιουσιν αὐτόν, οἷον ὅτι ὁ δούλος εἶναι εὐειδὴς ἢ τὸ οἶκον καλῶς ἐκτισμένον. Ἐάν δὲ εἴπῃ, ὅτι εἶναι κάτοχος γραμμάτων ἢ τεχνίτη τοιοῦτον ὁφείλει νὰ δίδῃ ὡς πωλήσας αὐτόν ἐνεκα τούτου ἐπὶ ἀνωτέρῳ τιμήματι.

67. Ὁ δεδεμένον πιπρασκῶν οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ φυγῆς ἀγωγῇ· μεῖζον γάρ ἐστὶ τοῦτο τοῦ εἰπεῖν ὡς ἐδόθη· ἀντιτίθεται γάρ τῃ ἀγοραστῇ παραγραφῇ γινώσκοντι περὶ τῆς φυγῆς τῶν δεσμῶν καὶ τῶν ὁμοίων. (N. 48 § 3 καὶ 4 Πανθ. 21. 1 (de aed. edicto).

M. Ὁ πωλὴν δούλον δεδεμένον δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ φυγῆς ἀγωγὴν διότι τοῦτο (τὸ πωλῆσαι δηλ. αὐτόν δεδεμένον) εἶναι περισσώτερον τοῦ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι ἐδόθη. Ἀντιτίθεται δὲ ἵστασις εἰς τὸν ἀγοραστὴν ὅτι ἔχοντες περὶ τῆς φυγῆς τοῦ δούλου ἢ τῶν δεσμῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοίων.

68. Ὁ κατὰ βίαν (1) πρᾶγμα πεπρακὸς δύναται ἀναδιδοῦν ὅπερ ἔλαβε τίμημα, τὴν κατὰ βίαν γενομένην πρᾶσιν ἀνατρέψας.

(1) "Ἰδε περὶ βίας βιβλίου Δ' τίτλου ια'.

πεν· καὶ οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. (N. 1 Kωδ. 4. 44 (de rescindenda venditione).

M. Ὁ πωλῆσας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας πρᾶγμα δύναται, ἀποδίδων τὸ καταβληθὲν τίμημα, νὰ ἀνατρέψῃ τὴν πώλησιν· καὶ τοῦτο δικαιοῦται νὰ πράξῃ οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

69. Ἐάν τις τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐλαχίστου τιμήματος πώλησιν, δύναται τὸ τίμημα ἀναδιδούς λαμβάνειν τὸ ἴδιον πρᾶγμα· ἐλαχίστον δὲ τίμημά ἐστὶ τὸ μηδὲ εἰς ἡμίσειαν διατίμησιν ἀναφύμενον. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστὴς ἐπιλέξῃται τὸ λεῖπον τῇ δικαίᾳ τιμήματι δοῦναι, ἔχειν αὐτὸν τὸ πεπραμένον πρᾶγμα. (1) Ἐὰν αὐτὸ δίκαιον καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῦ πράτου προβαίνειτω· ἢ δὲ περὶ τούτου ἀγωγή ἐντὸς τεσσάρων ἐνιαυτῶν κινεῖται. (N. 2. N. 8 Kωδ. 4. 44 (de resc. vend.). N. 1 Kωδ. 5. 74 (si major factus).

M. Ἐάν τις πώλῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἐντὶ ἐλαχίστου τιμήματος δύναται ἀποδίδων τὸ τίμημα νὰ ἀναλαβάνῃ τὸ πρᾶγμα. Ἐλάχιστον δὲ τίμημα εἶναι τὸ μὴ πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας ἀναλογεῖν. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστὴς προαίρεθ' νὰ προσθήῃ τὸ ἐλλείπον εἰς τὸ δίκαιον τίμημα, τότε κρατεῖ τὸ πωληθὲν αὐτῷ πρᾶγμα. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἐκτείνεται καὶ εἰς τοῦ πωλητοῦ τὰ τέκνα· ἢ δὲ περὶ τούτου ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

N. Κατὰ τὸν ἐν τῇ Ἑξαβιβλίῳ Ἀρμεν. περιεχόμενον νόμον 66 Βασιλ. (19. 10) ἡ ἀγοραπωλησία ἀνατρέπεται, ὅταν τις πώλῃ πρᾶγμα εἰς τίμημα ὑλαττον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ ὁ ἀγοραστὴς δὲν θέλῃ νὰ πληρώσῃ τὸ ἔξον τίμημα. A. Π. 242 τοῦ 1852. Ὅθεν μόνον δοῦναι τὸ τίμημα δὲν ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος πράγματος, ἢ πώλησις δύναται νὰνατραπῇ. A. Π. 38 τοῦ 1847. Ἡ δὲ λαεὶς πρᾶγμα κατὰ τὴν νομικὴν αὐτῆς σημασίαν περιλαμβάνει οὐ μόνον τὰ ἀκίνητα, ἀλλὰ καὶ τὰ κίνητα καὶ τὰ δικαιώματα (Βασιλ. (2. 2) N. 5 καὶ 21). A. Π. 242 τοῦ 1852.—Ὁ πωλητὴς δύναται ἐκ προοιμίων νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς περὶ ὑπερμέτρου βλάβης ἀγωγῆς (Ἀρμεν. τίτλ. 3 § 78). A. Π. 82 τοῦ 1852. (Σημειωτέον δὲ, ὅτι εἰς τὴν περὶ παραιτήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου κρίσιν τοῦ δικ. τῆς οὐσίας δὲν δύναται νὰ ἐπιμῇ ὁ ἄρειος Πάγος. A. Π. 82 τοῦ 1852).—Ὁ πρὸς πώλησιν ἐντολοδόχος δικαιοῦται νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς περὶ ὑπερμέτρου βλάβης καὶ ἀνευ εἰδικῆς περὶ τούτου ἐντολῆς, διότι ἔξαστι γενικῶς τῇ ἐντολῇ περιεχομένην, συναδούσας ὁμοῦς τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς καὶ προσηφύρας κρινόμενας πρὸς ἐπιτοχίαν αὐτῆς (N. 45 § 4, 46 καὶ 62 Πανθ. 17. 1). A. Π. 360 τοῦ 1879. Οὐδέλως δ' ἀληθεύει, ὅτι ἡ ἀπλὴ γνώσις τῆς ἀνωτέρας τιμῆς

(1) Ἀλλ' ἐπὶ πωλήσεων μεταξὺ ἐμπόρων δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ διαταξὶς αὕτη κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων, διότι, τοῦ ἐμπορίου ἔχοντες κερδοσκοπικὸν σκοπὸν, ἐπιτρέπεται τοῖς ἐμπόροις τὸ ἐπιδιώκειν πᾶσαν ἐκ τοῦ πωλουμένου πράγματος δυνατὴν ὀφίλειαν (Ῥάλλη Ἑμπ. Δίκαιον 6 ἐκδ. τόμος 1 § 489 ἐν τέλει σελ. 371-372).

ἐπὶ τῆς πωλήσεως ἀποκλείει τὴν ἀγωγὴν τῆς ὑπερέγκου βλάβης, διότι οὐδεὶς νόμος ὀρίζει τοιοῦτό τι. Α. Π. 210 τοῦ 1864.—Ἡ περὶ ὑπερεγκου βλάβης πρότασις ὡς νέα αἴτησις δὲν δύναται νὰ προταθῇ τὸ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου, διότι ἄλλως ἤθελε παραβιάζεσθαι ἡ θεμελιώδης καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν ἀφορώσα ἀρχὴ τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας. Α. Π. 26 τοῦ 1844· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἐπὶ ἀκρατηρίου συνεδρίασιν (ἔφ. 160 Πολ. Δικον.). Α. Π. 87 τοῦ 1859.—Ἡ ἐν τῇ Ἐξαβέβλῳ διατάξει, καὶ ἢν κινεῖται ἡ ἀγωγὴ ἐντὸς τεσσαρῶν ἐτῶν, δὲν περιλαμβάνεται μὲν ἐντὸς ἐν τοῖς Βασιλικαῖς, ἀλλ' ὑπῆρχε καθιερωμένη ὑπὸ τῆς Βυζαντινῆς νομολογίας καὶ περιείχετο ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τῶν Βυζαντινῶν νομοδασκάλων τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, παραληφθεῖσα ἐν ταῖς Ῥωμαῖς (Κεφ. ΧΖ' § 6) καὶ ἐν τῇ Συνόψει τῶν Βασιλικῶν (παράρτημα Βασιλικῶν) καὶ εἰς νόμων τάξιν ἐλθεύσα, ὡς σημειοῖ δὲ τῶν Ῥωμαίων ὑπομνηματιστής. Ὅθεν ἔχει καὶ παρ' ἡμῶν ἰσχὺν νόμου. Α. Π. 7 τοῦ 1842, 121 τοῦ 1847, 178 τοῦ 1855, 241 τοῦ 1858, 171 καὶ 180 τοῦ 1859, 172, 30, 31 τοῦ 1861 (Καλλιγὰς διαφωνεῖ).—Οὐ μόνον ἀκινήτου ἀλλὰ καὶ κινήτου ἡ πώλησις χορηγεῖ δικαίωμα τῷ πωλητῇ νάξωσιν τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἀγοραπωλησίας, ἂν δὲν προτιμᾷ ὁ ἀγοραστής νὰ συμπληρώσῃ τὸ τίμημα ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ πράγματος ἀξίας· πρὸς δὲ οὐ μόνον τῷ πωλητῇ ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγοραστῇ χορηγεῖται τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅσῳκις τὸ συμφωνηθὲν τίμημα ὑπερβαίνει τὸ διπλάσιον τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ πράγματος, διότι καὶ μὲν κατὰ τοὺς νόμους 2 καὶ 8 τοῦ Κώδ. de rescindenda venditione (4. 44) τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀρμόζει μόνον εἰς τὸν πωλητὴν ἀκινήτου κτήματος, ἀλλὰ τὴν διατάξιν ταύτην ἐξέτειναν οἱ νομοδιδάκταλοι διὰ τὴν ταῦτοσηπεί τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τῆς πωλήσεως κινήτων, πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγοραστοῦ τὴν ἐπείτασιν δὲ ταύτην τῶν νομοδιδασκάλων παρεδίδοντο τὰ Βασιλικά ἐξ ὧν παρελαβὲν αὐτὴν ὁ Ἀρμενόπουλος (§ 69 καὶ 72). Ἄποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 156 τοῦ 1848. Ἄποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 5018 τοῦ 1848. (Σύμφωνος καὶ ἡ νομολογία πρὸς τῶν ἐπικρατειῶν, ἐν αἷς ἰσχύει τὸ Ῥωμ. Δίκαιον).—Ἐπὶ τῶν δικαστικῶν πλειστηριασμῶν δὲν ἐφαρμόζεται ἡ περὶ ἀνατροπῆς τῆς ἀγοραπωλησίας διατάξις ἕνεκεν ὑπερέγκου βλάβης, ἀπὸ τοῦ μὲν συμφωνισμοῦ ὄντος μίσην ἀσφαλιστικῶν πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ πράγματος τῆς διὰ πραγματευομένων ἐκτιμήσεως, τῆς δὲ κατακρινόμενης κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικονομίαν καθιστάσεως ἀμετακλήτην τὴν πώλησιν, ἢν διετηρήθησαν αἱ περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως διατάξεις αὐτῆς. Α. Π. 95 τοῦ 1848, 197 τοῦ 1867.—Κατὰ τὸν νόμον 2 Κώδ. (4. 44) ἐν περιπτώσει ἀγοραπωλησίας, καὶ ἢν ὡς τίμημα τίθεται κατώτερον τοῦ τιμῆς τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος, δικαιούται ὁ πωλητὴς νὰ αἰτήσῃ τὴν διαρρήξιν τῆς πωλήσεως, διαρρήγνυμένης δ' αὐτῆς ὁ ἀγοραστής ἔχει τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς ἀποδόσεως τοῦ πωληθέντος ἢ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐπιλοίπου τῆς ἀξίας, περὶ τούτου δὲ δύναται ὁ ἀγοραστής νὰ πορρήγηται κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν. Α. Π. 58 τοῦ 1877.

70. Ἐπὶ τῆς πράσεως καὶ τῆς ἀγορασίας ἔξεστι κατὰ φύσιν ἀλλήλους ἐν τῷ τιμήματι περιγράφειν τοὺς συναλλάσσοντας. (*)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ μὲν τέλειτοι πωλοῦντες πρᾶγμα ἴδιον ἐν περιγραφῇ σιν εἰς τὴν τοῦτου τιμὴν μέχρι τοῦ ἡμίσεως καὶ τοῦτον τὸ ἐν ἄξιον εἶναι δώσωσι πενήτην ἀνατρέψαι τὴν πρᾶσιν οὐ δύναται ἐπιτετραμμένη

(N. 16 § 4 Πανθ. 4. 4 (de minoribus XXV). N. 22 § 3 Πανθ. 19. 2 (locati conducti). N. 8 Κωδ. 4. 44 (de resc. venditione).

Μ. Εἰς τὴν πώλησιν καὶ ἀγορὰν δύνανται εἰ συναλλάττοντες φυσικῶς καὶ ἀπατώσιν ἀλλήλους ὡς πρὸς τὸ τίμημα.

71. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος οὕτω τῆσιν· εἰ μὲν εὐρίσκονται οἱ ἐγκαλέσαντες μετὰ τὴν προῖσιν τὴν γενομένην παρ' αὐτῶν, εἴπερ καὶ μαρτυρηθῇ, ὅτι ἐγένετο ἔνδον τετραετοῦς χρόνου, κινήσαντες καὶ ἐπιμεμψάμενοι βοηθοῦνται· βοηθοῦνται δὲ οὐκ εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν βούλεται ὁ ἀγοραστὴς παρασχεῖν καὶ τὸ λοιπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, ἵνα δύνηται τοῦτο ποιεῖν· καὶ ποιῶν τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος καὶ τὴν καταβολὴν τῆς δικαίας ποσότητος, ἵνα ἔχῃ τὰ προάστεια· ἀναλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ ἐγκαλοῦντες τὸ δίκαιον τίμημα, καθόσον ἄξιόν· τὸ κτήμα. Εἰ δὲ μὴ βούλεται ὁ ἀγοραστὴς τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τιμήματος ποιήσασθαι, ἵνα ἀπολάβῃ μὲν παρὰ τῶν ἐγκαλοῦντων ὅπερ κατεβάλετο τίμημα καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ καὶ ἀναχωρῇ ἐκ τοῦ κτήματος· τὸ δὲ κτήμα αὐτοῦ ἀποδίδεται ταῖς πωλήσασιν.

Μ. Καὶ ἡ νεαρά Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ Γέροντος λέγει· Ὅταν τινὲς ἐνῶσι μετὰ τὴν παρ' αὐτῶν γενομένην πώλησιν, καὶ ἂν μαρτυρηθῇ, ὅτι αὕτη ἐτελείσθῃ ἐντὸς τεσσάρων ἔτων, κινήσαντες καὶ μεμψθέντες βοηθοῦνται. Βοηθοῦνται δὲ οὐχὶ ἵνα ἀναλάβωσι τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀγοραστὴς θέλει νὰ δώσῃ καὶ τὸ ἐλλειπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο· καὶ ἀναπληρῶν τὸ δίκαιον τίμημα καὶ καταβάλλων τὴν δικαίαν τῶν χρημάτων ποσότητα, ἔχει τὰ προάστεια· ἀναλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ ἐνῶντες τὸ δίκαιον τίμημα, καθ' ὅσον ἐκτιμάται τὸ πρᾶγμα. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς δὲν θέλει νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ τίμημα, ἀναλαμβάνει παρὰ τῶν ἐνῶντων τὸ καταβληθὲν τίμημα καὶ τὰς δαπάνας αὐτοῦ καὶ ἀποχωρεῖ ἐκ τοῦ κτήματος, τοῦτο δὲ ἀποδίδεται εἰς τοὺς πωλήσαντας.

72. Οἱ συναλλάσσοντες ἔχουσιν ἄδειαν περιγράφειν ἀλλή-

τὰς παρὰ τῶν νόμων ἱστίν, ἵνα χωρὶς δόλου τὸ δὲν εἶναι εἰς ν. νομ. πρᾶγμα, πενήτην ἀγορεύωμεν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀφελίκων τοῦτο οὐ γίνεται· οὗτοι γὰρ κἂν εἰς ἑλαττον τοῦ ἡμίσεως περιγραφῶσι, πρᾶγμα πωλοῦντες ἀκρίβητον, ἀποκαθίστασθαι δύνανται καὶ ἀνατρέπειν τὸ συναλλάγμα. Ἰστίν, εἰ μὲν ὁ ἥττονος ἀγοράσας, γνωσθεῖσης τῆς περιγραφῆς, ἀποσιῖναι βουλευθεῖν τοῦ κτήματος, ἵνα μὴ εὐθύνηται εἰς τοὺς καρπούς, ὥστε ἀποδοῦναι πρὸς τὸν πρᾶπτην καὶ καθαρὸς καρπὸς τοῦ περιττώος κατεχομένου παρ' αὐτοῦ μέρους τοῦ κτήματος· εἰ δὲ βουλευθεῖν ἐβρώμενην εἶναι τὴν πρᾶσιν καὶ καταβαλεῖν τὸ λοιπὸν τῷ δικαίῳ τιμήματι, τότε παρίχειν αὐτὸν καὶ τὴν τὸ κοινὸν τοῦ μὴ καταβληθέντος τιμήματος, ὡς ἐβρώμενης οὐσης τῆς πρᾶσεως· οὕτω γὰρ ὁ Μάγιστρος ἀπερήνατο καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι κριταῖς ἦσαν.

λους ἕως καὶ τοῦ ἡμίσεως τοῦ τιμήματος, οὐπὲρ ἔστι τὸ πρῶτον ὅπερ συναλλάσσουσιν ἄξιον. Ὁ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος περιγράφων ἔχουν τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλάσσοντα ζημιῶν ἢ ἀντιστρέφει τὸ περισσότερον τοῦ ἡμίσεως, ἢ ὅλη ἢ πρᾶσις ἀναλύεται καὶ ἀνατρέπεται. (N. 8 Κωδ. 4. 44 (de resc. venditione). Βασ. XIX. 2. 70).

M. Δύνανται οἱ συναλλαττοντες νὰ ἀπατώσιν ἀλλήλους μόνον μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ συναλλαττομένου πράγματος· ὁ δὲ ἀπατῶν ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος ἔχουν ὁ ζημιῶν τὸν συναλλάξαντα μετ' αὐτοῦ ἢ ἐπιστρέφει τὸ πλεόν τοῦ ἡμίσεως ἢ ὅλη ἢ πώλησις διαλύεται καὶ ἀνατρέπεται.

N. (18: § 89).

73. Οὐκ ἔστι δεδοκιμασμένη ἡ αἰτία, δι' ἣν ἀνατραπῆναι τῇ κατὰ συναίνεσιν γενομένην πρᾶσιν ἐπιζητεῖς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ διπλάσιον εἰσφέρεις τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ, ὅμως ἄκων εἰς τὸ ἀνατρέψαι τὴν πρᾶσιν οὐ συνωθεῖται. (N. 6 Κωδ. 4. 44 (de resc. venditione). Βασ. XIX. 10. 89.)

M. Δὲν εἶναι ἐπιδοκιμαστέα ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐπιζητεῖς νὰ ἀνατραπῇ ἡ κατὰ συναίνεσιν πώλησις (ἔγραψον οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς πρὸς τὸν Γρατιανόν). διότι καὶ διπλάσιον τίμημα εἰς προσφοράς εἰς τὸν ἀγοραστήν, πάλιν ἀκουσίως δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν πώλησιν.

N. (18: § 89).

74. Ἐὰν πωλῶν σοι ἄγρὸν ὑποδείξω σοι τοὺς ὅρους κατεῖπον εἶναι τὸν ἄγρὸν ρ' ζευγῶν ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ γῆ· εἴτα κινήσης κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἄγρου ἢ ποσότης τῶν ρ' ζευγῶν τῆς ἐργασίας εὗρεθῇ, οὐκ ἀποκλείεσαι εἰς τὸ ζητεῖν τὸ ἱκανὸν ἐκ τῶν ἐκνικηθέντων· τοῖς γὰρ ὅροις πλεόν ἐπίστευσας ἤπερ τῇ ποσότητι τῶν ἐργασιῶν· καὶ πρὸς τοὺς ὑποδειχθέντας ὅρους εὐθύνεται ὁ πρᾶτης. (N. 45 Πανθ. 21. 2 (de evictionibus). Βασ. XIX. 41. 45).

M. Ἐὰν πωλῶν σοι ἄγρὸν σοὶ δείξω τὰ ὅρια καὶ εἴπω ὅτι ὁ ἄγρος εἶναι ἑκατὸν ζευγαρίων ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ μέρος αὐτοῦ· ἔπειτα κινήσης κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἄγρου εὗρεθῇ ἡ ποσότης τῶν ἑκατὸν ζευγαρίων τῆς ἐργασίας, δὲν ἀποκλείεσαι νὰ αἰτήσῃς τὸ ἱκανὸν ἐκ τῶν ἐκνικηθέντων· διότι ἐπίστευσας μᾶλλον εἰς τὰ σύνερα παρὰ εἰς τὴν ποσότητα τῶν ἐργασιῶν· καὶ ὁ πωλητὴς καταδικάζεται μέχρι τῶν ὑποδειχθέντων ὁρίων.

N. Οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὴν ἐπὶ μιᾷ τιμῇ καθ' ὅρισμένα ὅρια πωλῶσιν οἰκοπέδου ἢ ἐν τῷ πωλητηρίῳ δηλώσει τοῦ πωλητοῦ περὶ τῆς κατὰ πᾶν ἐκτάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅσον, ὑποδειχθέντων καὶ τῶν ὁρίων αὐτοῦ, ὁ πωλητὴς θεωρεῖται εἰς ταῦτα κυρίως ἀποβλέψας. A. Π. 108 τοῦ 1848, 249 τοῦ 1868. Ἐν γίνῃ δὲ ἐπὶ ἐκτάσεως γῆς καθ' ὅρια καὶ ἐν ταύτῃ κατὰ μέτρον (πᾶν κ.τ.λ.) ὁρισθείσης, ὁ τῶν μέτρων προσδιορισμὸς θεωρεῖται τυ-

χαιος, υπερισχύοντος τοῦ καθ' ὅρα προσδιορισμοῦ. Α. Π. 229 τοῦ 1867, 319 τοῦ 1878.—Ὁ πωλῆσας ὠρισμένον γήπεδον ὡς περιέχον ὠρισμένον ἀριθμὸν μέτρων ἔχει μόνον τὸ δικαίωμα νὰ αἰτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τιμήματος τοῦ τυχόν ὑπερβάλλοντος τῶν πωληθέντων καὶ ἐντὸς τῶν ὁριζήσαντων ὁρίων περιεχομένων μέτρων, διεκδικήσεως δὲ τοῦ πλεονάσματος τῶν μέτρων δικαίωμα ἔχει μόνον ὁ ἀπλῶς κατὰ μέτρα πωλῆσας. Α. Π. 294 τοῦ 1881, 80 τοῦ 1872.—Ἄν τὸ κτῆμα ἐπωλήθῃ κατὰ ποσὸν μέτρων ἢ καθ' ὅρα, ἐστὶ πραγματικὸν ζήτημα, διαφεύγον τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 74 τοῦ 1858, 187 τοῦ 1860, 190 τοῦ 1881.—Ἐάν τις πωλήσῃ ἀγρὸν ὠρισμένον, ὁρίζων τὴν ἑκτασιν αὐτοῦ καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ κατὰ μέτρον, εὐρεθῇ δὲ συγκείμενος ἐκ πλείονων μέτρων ἢ ὅσων οἱ συναλλαζόμενοι εἶπον, θεωρεῖται τετελεσμένη ἡ ἀγοραπωλησία τοῦ ἀγροῦ μετὰ τῶν πλεονάζοντων μέτρων καὶ ἐπομένως ὑπεικόμενον τὸ τίμημα καὶ αὐτῶν τῶν πλεονάζοντων μέτρων κατὰ τὴν δι' ἑκάστον μέτρον τῆς διὰ τῆς ἀγοραπωλησίας ὁρισθείσης ἀπ' ἀρχῆς ἀξίας, ὅπερ τίμημα ἀποτελεῖ μέρος τοῦ τιμήματος τοῦ ὅλου ἀγροῦ. Α. Π. 61 τοῦ 1874, 263 τοῦ 1876.—Ἐκ τῆς ἐν § 74 διατάξεως προκύπτει ἀνεκδοκίμως, ὅτι ἐπὶ πωλήσεως κτήματος καθ' ὅρα ὠρισμένα ἢ τοῦ μέτρου δήλωσις θεωρεῖται τοχαία, γενομένη διὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ πωλουμένου. Ὅθεν τὸ δημόσιον μόνον ἀγωγὴν προσωπικὴν δύναται νὰ ἔχῃ κατὰ τῆς νεοφύτου διὰ τὸ κατὰ πλάνην παραχωρηθὲν αὐτῇ πλεονάζον τῆς νενομισμένης ἐκτάσεως κατ' ἀναλογίαν τοῦ Ν. 40 § 2 Πανδ. (18. 1) καὶ Ν. 16 Βασ. (10. 1), οὐχὶ δὲ καὶ ἀγωγὴν διεκδικητικὴν πρὸς ἀνάληψιν τοῦ πλεονάζοντος. Α. Π. 349 τοῦ 1878.

75. Εἴτε μέρος εἴτε ὁ πραθεὶς ἀγρὸς ὅλος ἐκνικηθῇ (1), ἐνάγεται ὁ πρᾶτης. (Ν. 1 πρ. Ν. 39 § 2. Ν. 45 Πανδ. 24. 2 (de evictionibus).

Μ. Εἴτε μέρος εἴτε ὅλος ὁ πωληθεὶς ἀγρὸς ἂν ἐκνικηθῇ, ἐνάγεται ὁ πωλητής.

Ν. Ἐκ τῶν §§ 75, 76 καὶ 77 τοῦ βιβλίου γ' τίτλου γ', συνδυασμένων καὶ πρὸς τὸν Ν. 38 Πανδ. (18. 1), συναγεται ὅτι δὲν εἶναι ἀκυρὸς ἡ πώλησις, εἰς ὃν πωλητής, μὴ ὡν κύριος, δὲν μεταδιδᾷ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὴν κυριότητα, διότι, ἐν ὅσῳ δὲν ἐπὶ αὐτῇ ἐκνικηθῇ, πληροῦται ὁ σκοπὸς τῆς συμβάσεως τοῦ εἶναι ἔχειν τὸ πρᾶγμα τὴν ἀγοραστήν. Α. Π. 431 τοῦ 1880. Ὅθεν εἶναι ἀκυρὸς ἡ πώλησις ἀλλοτρίου πραγματος, ὅτε τοῦ πωλητοῦ ἐρείζοντος νὰ καταστήσῃ τὸν ἀγοραστήν κύριον τοῦ πωληθέντος, ὅπερ ἔμα ἐξ εὐδότητος λόγῳ περιελθὲν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πωλητοῦ ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν ἀγοραστήν. Α. Π. 178 τοῦ 1879. Σημειωτέον ὅτι ὁ πωλητής ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως ὑποχρεῖται μόνον νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ζημίαν, ἢν ὅπισθεν ἐκ τῆς ἐκνικήσεως ὁ ἀγοραστής, αὐτὴ δὲ συνίσταται εἰς τοὺς καρποὺς τοῦ παραχωρητέου ἀντὶ τοῦ ἐκνικηθέντος κτήματος. Α. Π. 142 τοῦ 1890. Ἀλλ' ἐπὶ ἀπιδικασθῶσιν εἰσοδήματα εἰς τὸν στερηθέντα παρανόμως τοῦ πρᾶγματος (λόγῳ ἐκνικήσεως ἢ λόγῳ μὴ παραδίσεως αὐτοῦ), ἀνάγκη

(1) Ὁ πωλητής ὀφείλει νὰ καταστήσῃ οὐ μόνον φυσικῶς ἀλλὰ καὶ νομικῶς ἐπικτήν τὴν ἀνενὸχλητον νομὴν τοῦ ἀγοραστοῦ. Ὅθεν, ἂν ἀπιδικασθῇ τελεσιδικίως εἰς τρίτον πραγματικὸν δικαίωμα ἐπ' ὅλου ἢ μέρους τοῦ πωληθέντος πρᾶγματος, ὁ ἀγοραστής ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

νά εξακριβωθῇ εἰς τὴν καὶ κατὰ πόσον παρήχθησαν ἢ ἐδύναντο νὰ παραχθῶσι
 ταῦτα, οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται ἀντὶ τῶν εἰσοδημάτων νὰ ἐπιδικαζῶνται
 τῇ ἀγοραστῇ αὐτοδικαίως τόκoi ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος. Α. Π. 20
 τοῦ 1887, 212 τοῦ 1888. Ὁ δὲ παρὰ μὴ κυρίου ἀγοράσας ἔχει ἀγωγὴν ἀπο-
 ζημιώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ, οὐχὶ δὲ ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου
 περὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑπὸ ἄλλου καὶ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυρίου ἐγερθείσης
 εἰκοδομῆς. Α. Π. 64 τοῦ 1849. Ἄλλ' εἰς τὴν τῆς τοῦ τιμήματος καταβο-
 λῆς ἢ δεσποτεία τοῦ πρᾶξεντος ἀμειψομένης δικαστικῶς, δύναται ὁ ἀγορα-
 στὴς νὰ παρακρατῇ τὸ τίμημα ἕως τῆς ὀλοτελοῦς παρελεύσεως τοῦ κινδύνου
 τῆς ἐκνικῆσεως, εἰ μὴ λάθῃ περὶ τῆς ἐκνικῆσεως ἀξιοπίστους ἐγγυηταί.
 Α. Π. 226 τοῦ 1869, 177 τοῦ 1871, 192 τοῦ 1874. Ἀλλὰ ἀπαιτεῖται ὁ
 κίνδυνος τῆς ἐκνικῆσεως νὰ ᾖ σπουδαῖος κατὰ τὸν Ν. 24 Κωδ. (8. 46)
 καὶ Βασίλ. 10, 6, 12. Περὶ δὲ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ταιεῖτου κινδύνου
 κρίνεται κυριαρχικῶς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας Α. Π. 207 τοῦ 1899, 41
 τοῦ 1880. Ἄρα ἐκκρεμὸς οὖσης τῆς περὶ ἐκνικῆσεως ἀγωγῆς, τὸ κύρος τῆς
 πωλήσεως θεωρεῖται ὡς φιλονεικούμενον καὶ ὁ ἀγοραστὴς ὑποχρεοῦται
 καταβαλεῖν τὸ τίμημα. Α. Π. 418 τοῦ 1880. Δύναται ἐπίσης νὰ ζητήσῃ
 τὴν νομίμον ἀποζημίωσιν, καὶ πρὸ τῆς ἐκνικῆσεως, εἰ ὁ πωλητὴς ἐν γνώσει
 ἐπώλησεν αὐτῷ, ἀγνοοῦντι, ἄλλοτριον κτῆμα. Α. Π. 130 τοῦ 1860, 85 τοῦ
 1882.—Ἄλλ' ἐν ὅσῳ τρίτος τις δὲν ἀπαίρῃ τὸν ἀγοραστὴν τὴν νομὴν
 τοῦ κτῆματος ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἀπειλήσῃ σπουδαίως, ὅτι θέλει ἐκνικῆσαι
 αὐτό, ὁ πωλητὴς, ἐκπληρώσας τὸ καθ' ἑαυτὸν τὴν ἐκ τῆς πωλήσεως παρα-
 γομένην ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ παραδώσῃ τὸ πωληθέν, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς
 ἀποζημίωσιν ἢ διαζήτησιν τῆς περὶ πωλήσεως συμβέβαιος, εἰ μὴ ἀγοραστὴς
 δὲν ἐγένετο ἀμείως κύριος. Α. Π. 17 τοῦ 1860. Ἀλλὰ καὶ εἴταν ὁ ἀγορα-
 στὴς ἀπολλοῇ δικαστικῶς τὴν νομὴν μόνον τοῦ πράγματος δὲν ὑπαρχει ἐκ-
 νικῆσις, ὅθεν ἡ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως δὲν κρί-
 νεται κατὰ τὰς περὶ ἐκνικῆσεως ἀρχὰς τοῦ δικαίου, ὅθεν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα
 αὐτῆς προϋποθέσεις ἢ ἀνακοινώσεις τῆς δίκης εἰς τὸν πωλητὴν, ὡς ἀπαι-
 τεῖται ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτὸ ἐκνικῆσεων. Α. Π. 229 τοῦ 1860.—Ἄλλ' ὁ δω-
 ρολήτης δικαιοῦται νὰ ἀναγάγῃ τὸν δωρητὴν, μόνον ὅτε οὗτος ἐδόλοισεν
 αὐτὸν ἢ ῥητῶς συνεφωνήθη νὰ ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἐκνικωμένου
 τοῦ δωρηθέντος. Α. Π. 188 τοῦ 1849, 223 τοῦ 1860.—Ἡ ἐν μέρει ἐκνικῆ-
 σις τοῦ πωληθέντος χρηγεῖ μόνον δικαίωμα εἰς ἀπαίτησιν ἀναλόγου ποσού
 ἐκ τοῦ τιμήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διαζήτησιν τῆς ἀγοραπωλήσεως. Α. Π. 64
 τοῦ 1855.—Ὅσακις τις ὑποχρεώθῃ προσωπικῶς πρὸς ἄλλον εἰς ἀποζημιώ-
 σιν αὐτοῦ δι' ἐκνικῆσιν τοῦ πωληθέντος, δὲν ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἐκνικῆ-
 σεως διατάξεις, ἀλλ' ὑπερισχυόντες τῆς ῥητῆς συμφωνίας. Α. Π. 343 τοῦ
 1840.—Ὁ ἀγοραστὴς δὲν ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ
 εἰ μὴ ἐγίνωσκεν ἀσφαλῶς καὶ οὗτος, ὅτι τὸ πωληθέν ἦν ἄλλοτριον, κατὰ τὴν
 Α. Π. 87 τοῦ 1860, ἢ εἰ μὴ ἐγίνωσκεν ἀπλῶς τὸν κίνδυνον τῆς ἐκνικῆσεως
 κατὰ τὴν Α. Π. 181 τοῦ 1865.—Ὁ ἐνοπλόηκος δανειστής, ἀπεκτείνων τὸ ἐνο-
 πλόηκον κτῆμα, δὲν ὑπέκειται εἰς τὴν τῆς ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν τοῦ
 ὑποπνευματιστοῦ, ἂν τοῦτο ἐκνικῇ, διότι ἀληθὴς πωλητὴς δὲν εἶναι ὁ δα-
 νειστής, ὅστις ἐπισκοπεῖ ἀπλῶς τὸν πλειστηριασμόν, ὅσα λάθῃ τὰ ἐπει-
 λέμενα αὐτῷ, ἀλλ' ὁ ἐπειλέτης, οὗ ἐν ὀνόματι πωλεῖται τοῦτο. Α. Π. 287
 τοῦ 1860, 62 τοῦ 1863.—Ὁ ἀγοραστὴς, ἀναφανέντος λόγου ἐκνικῆσεως
 δύναται νὰ παρακρατῇ τὸ τίμημα ἕως οὗ ᾖ ῥηθὲν ὁ λόγος οὗτος ἢ ἕως

αὐτῷ ἀσφάλεια ἐνεκα τούτου Α. Π. 152 τοῦ 1855.—Ἡ ἐν ἀρχῇ κατὰ γένος ἐρισθεῖσα ὑποχρέωσις μετατραπέισα εἰς ἐνοχλὴν εἶδους, δηλονότι ἀτομικῶς ὁρισμένου πράγματος, δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ. Ὅθεν ὑποχρεωθέντος τοῦ ὁμησίου νὰ παραχωρήσῃ τινὶ γαίᾳ ἐθνικὰς, ἐκδόντος δὲ τούτου τὸ περὶ αὐτοῦ παραχωρητήριον καὶ ἐγκαταστήσαντος αὐτὸν ἐπὶ ὁρισμένων γαιῶν, ἔσται ἐριστικὸς ἡ παραχώρησις αὕτη μετὰ τὴν ἀπ᾽ γενομένην ἐκλογὴν, διότι, ἂν αἱ γαῖαι αὗται ἀφηρεύθησαν ὑπὸ τρίτου, νικῶσαντος τὸ δημόσιον ἐν δικαστικῷ ἀγῶνι, τὸ δημόσιον ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἀξίας τῶν γαιῶν, διότι ὁ μὴ δυνάμενος νὰ παραδώσῃ τὸ πωληθέν καὶ μὴ τυχερῶς ἀπολεσθὲν πρᾶγμα ἀποδίδωσι τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Α. Π. 266 τοῦ 1858.— Διδομένου πράγματος ἀντὶ καταβολῆς (*datio in solutum*), ἔστιν τὸ δοθὲν εἰς καταβολὴν ἐκνικηθῇ, ἔχει ὁ πιστωτὴς τὸ δικαίωμα νὰ επιδιώκῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀρχικῆς ἐνοχλῆς, θεωρουμένου ὡς ἀκόρου καὶ μὴ οὕτως τῆς δι' ἀλλοτρίου γενομένης καταβολῆς (Ν. 46 καὶ 98 Πανδ. 40. 3) ἢ νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν λόγῳ ἐκνικήσεως τοῦ εἰς καταβολὴν δοθέντος, ἐφαρμοζομένων εἰς ἀναλογίας τῶν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀγοραπωλησίας θεωρουμένων περὶ ἐκνικήσεως ἀρχῶν (Ν. 24 Πανδ. 18. καὶ Ν. 4 Κωδ. 8. 46). Α. Π. 148 τοῦ 1884.

76. Δι' μετὰ τὴν πρᾶσιν συμβαίνουσαι τῆς ἐκνικήσεως τυχεραὶ αἰτίαι πρὸς τὸν πρᾶτην οὐ φέρονται. (1) (Ν. 24 πρ. Πανδ. 21. 2 (de evict.). Βασ. XIX. 41. 20).

Μ. Δι' μετὰ τὴν πώλησιν συμβαίνουσαι τυχεραὶ αἰτίαι τῆς ἐκνικήσεως δὲν εὐθύνουσι τὸν πωλητήν. (Δηλονότι ὁ πωλητὴς ἐνέχεσται διὰ μόνας τὰς ἐν πραγματικῶν δικαιωμάτων πηγαζούσας ἀξιώσεις, ὥς οἱ τρίτοι ἐκτήσαντο τυχόν ἐπὶ τοῦ πράγματος πρὸ τῆς πώλησεως, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐκ μεταγενεστέρων συμβάντων στερῆσιν αὐτοῦ).

77. Ὅτι τοῦ πράγματος ἐκνικηθέντος τὸ ἅπλοῦν μόνον τίμημα διδῶσιν ὁ πρᾶτης τῷ ἀγοραστῇ, εἰ μὴ τι καὶ ἕτερον συνεφωνήθῃ, καὶ τὸ διαφέρειν· ὅθεν καὶ ἐὰν ἤττονος γέγονεν, ὁ ἀγοραστὴς ζημιούται. (2) (Ν. 70 Πανδ. 21. 2 (de evict.). Βασ. XIX. 41. 66).

Μ. Ὅταν τὸ πρᾶγμα ἐκνικηθῇ, ὁ πωλητὴς δίδει εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ ἅπλοῦν μόνον τίμημα, ἐκτὸς ἂν συνεφωνήθῃ καὶ ἄλλο τι, καὶ τὸ διαφέρειν· ὅθεν καὶ ἂν κατέστη ἄξιον ἐλιγωτέρου τιμήματος, ὁ ἀγοραστὴς ζημιούται.

Ν. Ὅριζοντες τοῦ νόμου (Ν. 1 Κωδ. 7. 47. Ν. 87 Βασ. Θ'. 8) εἰτι «ἐν πᾶσι τοῖς θεμασίῳ, ἅτινα ῥητῶν ἔχουσα ποσότητι ἡ ῥῆσις, τυχόν ἐν πρᾶσει, ἐν μισθώσεσιν, ἐν πᾶσι τοῖς συναλλάγμασι, τὸ διαφέρειν τὴν τοῦ διπλάσιον ποσότητι οὐδαμῶς ὑπερβαίνει», ἔπεται ὅτι καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐκνικήσεως ἀποδοτὴ ἀποζημιώσεως τῷ ἀγοραστῇ δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τὸ διπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ τιμήματος. Α. Π. 197 τοῦ 1879.

(1) Ὅθεν ὁ ἀγοραστὴς στερηθεὶς τοῦ πράγματος μετὰ τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ ἐνεκα τῆς αὐθαρέτου αὐτοῦ καταλήψεως ὑπὸ τρίτου ἢ τῆς ἐβλαύσεως παραιτήσιως τῆς κατοχῆς αὐτοῦ δὲν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

(2) Δηλονότι ἀποδίδεται τῷ ἀγοραστῇ ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκνικήσεως ἀξία τοῦ πράγματος καὶ ἡ αὐξήσασα τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐπιτελής δαπάνη, ὥς ἐπίσης ἡ δαπάνη, ἣν ὑπέστη ὁ ἀγοραστὴς ἡττηθεὶς ἐν τῇ κατὰ τοῦ δικαιοκύντος δίκῃ.

78. "Οτι ὁ παρὰ τοῦ μάλα φίδε νεμομένου ἀγρὸν βόνα φίδε ὠνούμενος κτᾶται αὐτὸν διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. (1) (N. 54 πρ. Πανδ. 21. (de evict). N. 19 N. 21 Κωδ. 8. 45 (de evict.).

M. "Ο καλῇ πίστει ἀγοράζων ἀγρὸν παρὰ κακῆς πίστεως νομῆως καθίσταται κύριος αὐτοῦ διὰ τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς.

79. "Ἡ ἐπὶ τῇ πράξει ἀγωγή μακροῦ χρόνου παραγραφῇ οὐκ ἐκδύλλεται. (N. 21 Κωδ. 8. 45 (de evict. Βασ. XIX. 19. 19).

M. "Ἡ περὶ πωλήσεως ἀγωγή δὲν ἀναιρεῖται διὰ πολυχρονίου παραγραφῆς.

80. "Εάν ἤττονος οὐπὲρ ἐνετειλάμην πραθῇ τὸ πρᾶγμα μου, οὐ δοκεῖ πεπράθαι. (N. 1 § 3 Πανδ. 21. 3 (de exceptione rei venditae).

M. "Εάν τὸ πρᾶγμα μου πωληθῇ ἐπὶ τιμῇματι ὑλιωτέρῳ ἢ ὅσον παρὴν γαῖα, δὲν λογίζεται πωληθέν.

81. Τότε τὰ παρὰ τοῦ δημοσίου πωλούμενα εἰσω πενταετίας ὁ δεσπότης δύναται αὐτῶν ἐκδικῆσαι, ὅτε μὴ ὡς θανειστής ὁ δημοσίος πωλεῖ. Εἰ γὰρ θανειστής ὢν ταῦτα πωλήσῃ, κατ' οὐδένα καιρὸν δύναται ὁ χρεώστης ταῦτα διεκδικῆσαι· ἐάν δὲ κατὰ συμπαίγνιαν καὶ ἀπάτην τοῦ καθολικοῦ ἢ καὶ πολλῶν ἤττονος τιμήματος γέγονεν ἡ πρᾶσις, δύναται ὁ χρεώστης προσφέρειν τὸ χρέος καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ ἴδιον. (§ 14 Εἰσαγγ. 2. 6 (de usucapionibus). N. 3 Κωδ. 2. 47 (si adversus fiscum). Βασ. X. 19. 3).

M. Τὰ πωλούμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου τότε δύναται ὁ κύριος αὐτῶν ἐκδικῆσαι ἐντὶς πενταετίας, ὅταν δὲν πωλῇ αὐτὰ τὸ δημοσίον ὡς θανειστής· διότι, ἐάν πωλήσῃ ταῦτα ἕνεκα χρέους πρὸς αὐτό, ὁ χρεώστης οὐδέποτε δύναται νὰ διεκδικῇ αὐτὰ· εἰ δὲ ἡ πώλησις ἐτελείσθῃ κατὰ συμπαίγνιαν καὶ δόλον τοῦ καθολικοῦ (τοῦτέστι τοῦ προκουράτωρος τοῦ "Ἡγεμονοῦ) ἢ καὶ διὰ πολὺ ὑλιωτέρον τίμημα, δύναται ὁ χρεώστης νὰ προσενεγκῇ τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ.

82. Εἰ καὶ μὴ παρεδόθῃ τῷ ἀγοραστῇ πρᾶγμα, ἐράζηται· ἐννομῆς αὐτοῦ ἀνευ αἰτίου, ἔχει κατὰ τοῦ πρώτου τὴν παραγρα-

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης, συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς ἐν βιβλίῳ Β' τίτλῳ πρώτῳ διατάξεις, προκύπτει, ὅτι οὐχὶ μόνον ὁ ἀγοράζων καλῇ πίστει, ἀλλ' ἐν γένει ὁ καλῆς πίστεως νομῆως ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν ἢ τεσσαρακονταετίαν νεμηθεὶς πρᾶγμα καὶ δυναμένος, ἐάν ἐναγθῇ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, νὰ προκύβῃ αὐτὴν ὡς παραγεγραμμένην, γίνεται κύριος τοῦ πραγματος δικαιούμενος κατ' ἀκολουθίαν νὰ διεκδικῇ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου, καὶ ἐν μὴ ἔχῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τίτλον τινα. Ἀπαιτεῖται δὲ τεσσαρακονταετίαν μόνον προκειμένου περὶ πρᾶγματος ἐκκλησίας ἢ ἐκκλησιαστικοῦ (δηλονότι μοναστηρίου, ἡρετοτροφείου, πτωχεοκομείου κτλ.).

ἔχει· εἰ μὴ εὐλογον αἰτίαν ὁ πράτης ἔχει, δι' ἣν ἐκδικεῖ τὸ πρᾶγμα. (N. 1 § 5 Πανδ. 21. 3 (de exc. rei venditae et traditae).

M. Καὶ ἂν δὲν παρεδόθη εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐπιληφθῇ αὐτὸς τῆς νομῆς αὐτοῦ κατὰ τρόπον μὴ ἐπιλήψιμον, ἔχει κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν ἐνστάσιν (τοῦ πωληθέντος καὶ παραδοθέντος πράγματος)· ἐκτὸς ἐὰν ὁ πωλητὴς ἔχῃ αἰτίαν εὐλογον πρὸς διεκδίκησιν τοῦ πράγματος.

83. "Οτι τὸ πρᾶθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου διὰ δημοσίον χρεὸς οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστής δύναται προσαγαγεῖν τὸ χρεὸς καὶ ἐκδικῆσαι· πάντων γὰρ προτιμότερός ἐστιν ὁ δημόσιος· ὡς δὲ ἡ τοῦ Μάρκου διάταξις καὶ Κορμόδου, εἴσω πέντε μόνον ἐνιαυτῶν ὁ δεσπότης δύναται ἐκδικεῖν. (N. 1 Κωδ. 4. 46 (si propter publicas). Βασίλ. XIX. 13. 1. N. 8 Κωδ. 8. 26 (de remissione pignoris).

M. Τὸ πωληθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου διὰ δημοσίον χρεὸς, οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστής δύναται νὰ διεκδικήσῃ, προσφέρων ἀκολεούτως τὸ χρεὸς· διότι τὸ δημόσιον προτιμᾶται πάντων κατὰ δὲ τοῦ Μάρκου καὶ Κορμόδου τὴν διάταξιν, ὁ κύριος δικαιούται νὰ διεκδικήσῃ τὸ πρᾶγμα ἐντὸς πέντε μόνον ἐτῶν.

84. 'Εὰν τοῦ δημοσίου πωλοῦντος τὸ ἐτέρῳ τινὶ ὑποκείμενον ἐφησυχάσῃ ὁ δανειστής, ἀπόλλυσι τὴν ἐπὶ τῇ ὑποθήκῃ ἀγωγὴν· οὐδὲ γὰρ αἱ γενόμεναι πράξεις παρὰ τοῦ δημοσίου εὐχερῶς ἀνατρέπονται (1) (N. 8 Κωδ. 26 (de remiss. pignoris). Βασ. XXV. 3. 18).

M. 'Εὰν τοῦ δημοσίου πωλοῦντος τὸ ὑπέχυσεν εἰς ἄλλον τινὰ πρᾶγμα ὁ δανειστής ἐφησυχάσῃ, ἀπόλλυσι τὴν περὶ τῆς ὑποθήκης ἀγωγὴν· διότι καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου πωλητῆς ἢ ἐν ἀνατρέπονται εὐκόλως.

85. 'Εὰν δύο τινὲς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κεχωρισμένως ἀγοράσωσιν ἐξ ἐλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λαβὼν ἔσται βελτίων, εἰ καὶ τὸ τίμημα οὐ κατέβαλε, κἂν τὰ μάλιστα μὴ ἔλαβε δικαιώματα τοῦ πράγματος· ὁμοίως καὶ δωρεᾶς. (N. 15 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione) Βασ. XV. 1. 94).

M. 'Εὰν δύο τινὲς ἀγοράσωσι κεχωρισμένως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐξ ἐλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λαβὼν προτιμᾶται, καὶ ἂν δὲν κατέβαλε τὸ τίμημα, καὶ τὰ ἀποδεικτικά ἐτι ἐγγράφα τοῦ πράγματος ἂν δὲν ἔλαβεν. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ δωρεᾶς.

86. 'Ο ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν οὐ διδῶσιν αὐτὸν τῷ δεσπότην, εἰ μὴ λάβοι τὰ χρήματα, ἅπερ δέδωκε τῷ ἐσχηκότι

(1) Τανὺν παρ' ἡμῖν οὐ μόνον τὰ τῶν ὑποθηκῶν ἐξουσιοδοτήσαν διὰ τοῦ νομοφύρου περὶ ὑποθηκῶν νόμου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις τῶν τε ἀγνητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων τῶν ἐπειλησίων ὡρίσθη ὑπὸ τῆς Πολυμήμων δικονομίας, καί, προκειμένου περὶ ἐπειλῶν εἰς τὸ δημόσιον, καὶ ὑπὸ τοῦ περὶ εἰσπραξίως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμου.

378 ΠΕΡΙ ΠΡΑΣ. ΚΑΙ ΔΓΟΡ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜ.
αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον (1) (N. 65 πρ. Πανθ. 6. 1 (de rei vindic.)
Βασ. XV. 1. 65).

M. Ὁ ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν δὲν ἀποδίδωσιν αὐτὸν πρὸς τὸν κύριον
αὐτοῦ, ἐὰν μὴ λάθῃ τὰ χρήματα τὰ καταβληθέντα πρὸς τὸν ἔχοντα αὐτὸν
ὡς ἐνέχυρον.

87. Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα διαφέρων τῇ
ταύτης παιδί, καλῶς ἐνάγεται τῇ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγῇ. Ἐάν δὲ
παῖς κληρονομῇ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον αὐτὴν ἐκληρονόμησεν,
ἀναγκάζεται ἐψηυχάζειν ἐκβαλλόμενος διὰ δόλου παραγραφῇ.
(N. 14 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.) Βασ. XV. 1. 94).

M. Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα ἀνήκον εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς
καλῶς ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγῆς. Εἰ δὲ ὁ υἱὸς κληρο-
νομῇ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον μέρος ἐκληρονόμησεν αὐτὴν, ἀναγκάζεται
ἐψηυχάζειν, ἀποβαλλόμενος διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου. (Διηγουμένη δύναται
νὰ ἀντιταχθῇ ἡ ἐνστάσις τοῦ δόλου εἰς τὸν υἱὸν διεκδικούντα τὸ πρᾶγμα
καθ' ὅσον μέρος ἐκληρονόμησεν αὐτὴν).

88. Εἴ τις διὰ πολλὴν πενίαν καὶ τῆς ἐνδείας τῆς τροφῆς
ἐνεκεν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα πώλῃσιν, ἐρῶνται ἢ πρῶσις ἐπὶ
τούτῳ δέμονον ἐρῶνται, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγοράσαντα μὴ ἄλλως ἀνα-
καλεσθαι ἀποδοῦναι ταῦτα τὰ πρόσωπα, ἐὰν μὴ ἢ τὸ τίμημα
λάβῃ ὅσῳ εἰσὶν ἄξια νῦν, ἢ ἀνδράποδον αὐτοῖς ὅμοιον. Ἐξέσται
γὰρ αὐτῇ τῷ πεπρακότι ἢ τῷ πραθέντι, ἢ εἴ τιτι δῆποτε ἐτέρῳ
εἰς τὴν ἰδίαν εὐγένειαν ἐπαναλαβεῖν αὐτόν, μόνον ἐὰν ἢ τὸ τί-
μημα προσφέρῃ, ὅσῳ νῦν ἄξιόν ἐστιν αὐξήθην καὶ μεῖζον γενέ-
σθαι τὸ πραθέν, ἢ ἀνδράποδον ὑπὲρ τούτου παράσχοι. (2) (N.
2 Κωδ. 4. 43 (de patribus qui filios). Βασ. XIX. 4. 87).

M. Ἐάν τις διὰ πολλὴν πενίαν καὶ δι' ἐνδειαν τῶν πρὸς τροφήν ἀνα-
γκῶν πώλῃσιν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα, ἢ πώλῃσις ἰσχύει· κατὰ τούτο
δὲ μόνον ἰσχύει, ὅτι ὁ ἀγοράσας δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ ἄλλως τὰ
πρόσωπα ταῦτα, ἐὰν δὲν λάθῃ ἢ τὸ τίμημα τῆς κατὰ τὸ παρὸν ἀξίας αὐ-
τῶν, ἢ δοῦλον ὅμοιον πρὸς αὐτόν. ἔχει δὲ ἀδελφὴν ὁ πωλῆσας αὐτὴν ἢ
πωληθεὶς ἢ οἰσομένης ἄλλος νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐγέν-
ειαν (νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν), ἐὰν μόνον ἢ προσφέρῃ τὸ τί-
μημα, ὅσῳ κατὰ τὸ παρὸν εἶναι ἀξίος διὰ τὴν ἐπιβουήσαν αὐτοῦ αὐξήσθαι
καὶ ἀνάπτυξιν (διὰ τῆς προόδου τῆς ἡλικίας) ἢ δώσῃ δοῦλον ἀντ' αὐτοῦ.

89. Ὁ ἀγοράσας κλοπιμαῖα καὶ ἀπαιτούμενος εἰπεῖν τῶν
πεπρακότα οὐκ ὀφείλῃν λέγειν ὅτι ἄγνωστος ἐστίν, παρεργόμενος.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη καθίσταται παρ' ἡμῖν ἀχρηστος ἐνεκα τῶν νεωτέ-
ρων ἡμῶν νόμων περὶ ὑποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη εὐδαιμονίαν πρακτικὴν ἀξίαν ἔχει παρ' ἡμῖν, ἀπαγο-
ρευομένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων ἡμῶν τῆς σωματικῆς ἐλευθερίας
καὶ τῆς δουλείας.

μένος γάρ τις πέπρακέ μοι αὐτὰ καὶ ὤδευσεν, ἀλλ' ὀφείλει λείπειν τὸν κλέπτην. (N. 5 Κωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 6. 22).

Μ. Ὁ ἀγοράσας κλοπιμαῖα πράγματα καὶ προκαλούμενος νὰ ἡμολογήσῃ τὴν πώλησάντα (αὐτῷ ταῦτα), δὲν δύναται νὰ διαταθῇ, ὅτι ἀγνοεῖ αὐτὸν, πρὸς αὐτὸν λ. γ. ὅτι διαβαίνειν τις ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν ταῦτα καὶ ἐξηκούσθαι τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ εἰπῇ τὸ ὄνομα τοῦ κλέπτου.

90. Τὸ προπετῶς ληφθὲν ἢ ἀτόπως κλαπὲν εἰ πραθείη, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματος. (N. 23 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 103).

Μ. Τὸ ληφθὲν αὐθάδως ἢ ἀτόπως κλαπὲν, ἐὰν πωληθῇ, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματος.

91. Ὁ ἀναδιδούς τὰ κλαπέντα οὐκ ἀπαιτεῖται, ὅπερ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν τιμήματα. (N. 2 Κωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 15. 19).

Μ. Ὁ ἀποδιδὼν τὰ κλαπέντα δὲν ἀπαιτεῖ τὸ τίμημα, ὅπερ ἔδωκε χάριν αὐτῶν.

92. Ἐὰν κλοπιμαίαν θεράπαιναν πῖσται καλῇ ἀγοράσῃ εἴγε αὐτῇ γεννήσῃ παρὰ σοί, δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν, εἰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς οὐσουκαπίονος χρόνῳ ἔμαθες κλοπιμαίαν εἶναι τὴν θεράπαιναν, καὶ οὕτω μὲν ἀδιαστίκτως ὁ Νεράτιος εἶπεν· ἐγὼ δὲ διαστίκζων λέγω, ἵνα εἰ μὲν ἠγγνόσας ὅλον τὸν καιρὸν τῆς οὐσουκαπίονος, τίνος ᾗ ἢ θεράπαινα, ἢ καὶ μαθὼν οὐκ ἠδύνασο ἀπαγγεῖλαι τῷ δεσπότῃ αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ δυνηθεὶς ἀπήγγειλας αὐτῷ, οὐσουκαπιτεύεις· εἰ δὲ εἰδὼς καὶ δυνάμενος ἀπαγγεῖλαι οὐκ ἀπήγγειλας, οὐ δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν τὴν τοκετόν, ἐπειδὴ λάθρα λοιπὸν ἐνέμου τὴν τεκοῦσαν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ πρὸ σοῦ (pro suo) νέμεσθαι τινα καὶ λαθραίως. (1) (N. 33 πρ. Πανδ. 41. 3 (de usurp et usuc). Βασ. L. 3. 31. N. 4 πρ. Πανδ. 41. 10 (pro suo). Βασ. L. 9. 4).

Μ. Ἐάν ἀγοράσῃ καλῇ πῖσται κλοπιμαίαν δοῦλην, αὕτη δὲ γεννήσῃ ἐν τῇ εἰκίᾳ σοῦ, δύνασαι διὰ τῆς χρήσεως νὰ καταστῇς κύριος τοῦ γεννηθέντος, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος χρόνῳ ἔμαθες, ὅτι ἡ δοῦλη εἶναι κλοπιμαία, καὶ τοῦτο ἀνευ δικαστικῆς ἐγνωμενότητος ὁ Νεράτιος· ἐγὼ δὲ διαστίκζων ἀποφαίνομαι, ὅτι εἰ μὲν ἠγγνόσας παρ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος τίνος ᾗ τὸν δοῦλη, ἢ καὶ μαθὼν δὲν εἰδὼς νὰ ἀπαγγεῖλῃς πρὸς τὸν κύριον αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ δυνηθεὶς ἀπήγγειλας αὐτῷ, κυριεύεις διὰ τῆς χρήσεως. Εἰ δὲ γινώσκων καὶ δυνάμενος νὰ ἀπαγγεῖλῃς δὲν ἀπήγγειλας, δὲν δύνασαι διὰ τῆς χρήσεως νὰ κυριεύσῃς τὸ γεννηθὲν· διότι ἐνέμωσιν τὴν μητέρα κρυφίως· καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ δι' αὐτὸν καὶ λαθραίως νὰ νέμῃται τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔννοιαν κέκτῃται τανύν.

93. Ὁ ἀπὸ μαινομένου ἀγοράσας ὡς ἀπὸ νήφοντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οὐκ ἔχει δὲ ἀγωγὴν περὶ ἐννικήσεως, οὐδὲ προσθήκη τῆς νομῆς αὐτοῦ κέχρηται. (*) (N. 2 § 16 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). Βασ. L. 4. 1. N. 13 § 1 Πανδ. 41. 3 (de usurp. et usuc.). N. 7 § 2 Πανδ. 6. 2 (de Publiciana in rem).

M. Ὁ ἀγοράσας παρὰ μανιακοῦ ὡς ἔμπρονος κυριεύει διὰ τῆς χρονίας νομῆς· ἀλλ' οὔτε ἀγωγὴν περὶ ἐννικήσεως ἔχει, οὐδὲ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς προσθήκης τῶν ἐτῶν τῆς ἰδίας αὐτοῦ νομῆς εἰς τὰ ἔτη τῆς νομῆς τοῦ ἐμπρονοῦ.

94. Ὁ διδοὺς τὴν τῆς δίκης διατίμησιν (1) ἀντὶ τοῦ ἀγοραστοῦ νέμεται καὶ ἐτι ὡς ἀγοραστής νέμεται· ὁ ἀγοράσας, οὐχ ὁ ὑπονοῶν ἀγοράσαι. (N. 1 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). Βασ. L. 4. 1.)

M. Ὁ καταβαλὼν τὸ τίμημα τῆς δίκης νέμεται ἀντὶ ἀγοραστοῦ. ὁ ἀγοραστής δὲ νέμεται ὁ ἀγοράσας, καὶ οὐχὶ ὁ ὑπολαμβάνων ὅτι ἀγοράσας.

95. Ἐξεστὶ τῷ πράτῃ, γινομένης τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ κριτε-
 τανος, προσκυροῦν δευτέρῳ· εἰ μὴ πλεόν ὁ πρῶτος ὑπερθεμα-
 τίζει, [οὐ πρῶτον ἔδωκε δηλαδὴ]. (**) (2) (N. 7 Πανδ. 18. 2 (de
 in diem addictione). Βασ. XIX. 2. 6).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐάν ἀπὸ μαινομένου ἀγοράσω, αὐτὸν νομιζῶν ὀφείλω οὔτε εἰς τοὺς τῆς νομῆς αὐτοῦ χρόνους βοηθῆναι, τοῦ συναριθμῆσαι τῶν-
 τους τῇ ἐμῇ νομῇ, οὔτε ἀναγκάζω αὐτὸν ἢ τὸ πρᾶγμα ἐκδικεῖν ἢ τὴν τι-
 μὴν αὐτοῦ στρέφειν· πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἡ πράσις οὐ συνίσταται διὰ τὴν
 μανίαν, ὅμως εἰ τὸν νενομισμένον καιρὸν τῆς δεκαετίας ἀνεγκλήτως κατα-
 σχῶ, κύριος τοῦ πράγματος καθίσταμαι.

(1) Ἐπιμένως καὶ οὕτως ἔχει τίτλον, δηλονότι περιστατικὸν παραγωγί-
 κόν κατὰ νομόν ἰδιοκτησίας· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ νομιζῶν ἐτι κατέβαλε.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ εἴπῃς, ἐτι πλεόν τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ ὀφείλει ὁ
 πρῶτος ὑπερθεματίζειν, εἰ βούλοιο ἀναπαίρετον εἶναι τὸ πρᾶγμα παρ' αὐ-
 τοῦ· τὸ γὰρ πλεόν οὐ τοῦτο σημαίνει, ἐτι τάχα πλεόν, ὡν προσέτεχεν ὁ
 δευτερός ἀγοραστής, ὀφείλει προσθεῖναι ὁ πρῶτος, ἀλλ' ἐτι τὸ πλεόν
 ὅπερ προσέτεχεν ὁ δευτερός ἀγοραστής, ὁ πρῶτος ὀφείλει κεχρησθῆαι, ταῦτα
 ἐστὶ τῷ αὐτῷ κεχρησθῆαι ὑπερθεματισμῷ, ὃ ἐχρησάτο ὁ δευτερός ἀγοραστής
 εἰ βούλοιο θεσάζειν εἶναι τὴν πρᾶσιν τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην.

(2) Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν
 κατόπιν παραγράφων προκύπτει, ἐτι ὁ πωλητὴς δύναται νὰ ἐπιφυλάξῃ
 ἑαυτῷ τὸ δικαίωμα νὰ διαλύσῃ τὴν πώλησιν, ἐάν εὖρη κρείττενα προσφο-
 ράν, εἰς ὃ συνίσταται ὁ ὑπερθεματισμός· ὅθεν ὑπερθεματισμός ὑπάρχει ὅσο-
 κίς προστίθεται οἰαδήποτε ὠφέλεια ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ διὰ τῆς ὑπὸ τρίτον
 προτεινομένης νέας ἀγοραπωλησίας· εἴτε προσφερομένου τιμημάτος ἀνωτέρου
 ἢ ἴσῃ πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ προθεσμία, εἴτε προτεινομένης πληρωμῆς ἐν
 βραχυτέρᾳ προθεσμίᾳ ἢ μαίζονος ἀσφαλείας τοῦ πιστωθέντος· ὀφειλομένου
 τιμημάτος ἢ ἀπαλλαγῆς αἰρέσεων ἐνοχλητικῶν διὰ τὴν πωλητὴν ἢ τὴν

Μ. Ἐπιτρέπεται τῷ πωλητῇ, τῆς καταστάσεως αὐτοῦ βελτιουμένης (γινόμενης δηλονότι εἰς αὐτὸν βελτίονος προσφοράς), νὰ προσκυροῖ εἰς ἕτερον πωλητὴν· ἐκτὸς ἐὰν ὁ πρῶτος ὑπερθεματίζῃ καταβάλλον πλέον ἢ ὁ, τι πλεονέκτημα πρῶτον.

96. Κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται καὶ ἐν πλείονι ποσῷ καὶ ἐν ταχυτέρᾳ καὶ εὐχερεστέᾳ καταβολῇ καὶ ἐν τόπῳ ἐπιτηδειοτέρῳ καὶ ἐν εὐπορωτέρῳ ἀγοραστῇ καὶ ἐν τῷ ἀγοράσαι ἐπὶ ἐλαφροτέρᾳ αἵρεσει καὶ ἐν τῇ μὴ ἀπαιτῆται τὸν πρᾶτην ἱκανοδοσίαν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν ἐν τῇ πράσει βαρέα, κἂν ἥττον τίμημα ἴσως· τὰ γὰρ λυσιτελοῦντα τῷ πρᾶτῃ κρείττονα ποιοῦσι τὴν αἵρεσιν. (N. 4 § 6 Πανδ. 18. 2 (de in diem additione). Βασ. XIX. 2. 3).

Μ. Βελτιοῦται ἡ κατάστασις τοῦ πωλητοῦ (θεωρεῖται δηλονότι βελτίων ἢ πρὸς αὐτὸν προσφορά) καὶ διὰ πλείοτερων χρημάτων ποσότητα καὶ διὰ ταχυτέρων καὶ εὐκολωτέραν καταβολὴν καὶ διὰ τόπον ἐπιτηδειότερον καὶ δι' εὐπορωτέρον ἀγοραστὴν καὶ δι' ἀγορὰν ἐπὶ ἐλαφροτέρᾳ συμφωνίᾳ καὶ διὰ τὴν μὴ ἀπαιτῆσιν παρὰ τοῦ πωλητοῦ ἱκανοδοσίας καὶ διὰ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἦν βαρέα εἰς τὴν πώλησιν, καὶ ὀλιγώτερον τίμημα εἰν παρεχεται· διότι τὰ λυσιτελοῦντα τὸν πωλητὴν βελτιοῦσι τὴν κατάστασιν τοῦ πωλητοῦ.

97. Ἐὰν ἐκ καινῆς πρᾶγμα προστεθῇ τῷ ὑπερθεματίζοντι ἄξιον ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκῃς, ἡ πρώτη πρᾶσις λύεται. (N. 15 § 1 Πανδ. 18. 2 (de in diem additione). Βασ. XIX. 2. 14).

Μ. Ἐὰν εἰς τὸν ὑπερθεματίζοντα προστεθῇ πρᾶγμα ἄξιον ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκῃς, ἡ πρώτη πώλησις δὲν διαλύεται.

98. Διαπράξεως γινομένης τοῦ μὲν ἐξωτικοῦ ὁ δανειστής ἢ ὁ συγγενὴς προτιμᾶται εἰς τὸ ἀγοράσαι, τοῦ δὲ συγγενοῦς ὁ δανειστής· ἐκ δὲ τῶν δανειστῶν ὁ τὸ πλέον χρεωστούμενος. (N. 60 Πανδ. 2. 14 (de pactis), Βασ. XI. 1. 59. N. 16 Πανδ. 42. 5 (de rebus auct. jud.). Βασ. IX. 7. 16. N. 2 Κωδ. 8. 23 (si in causa iudicati)).

Μ. Ὅποτεν τελεῖται πώλησις, προτιμᾶται ὁ δανειστής ἢ ὁ συγγενὴς τοῦ ἐξωτικοῦ εἰς τὸ ἀγοράσαι τὸ πρᾶγμα, καὶ πάλιν ὁ δανειστής τοῦ συγγενοῦς καὶ τῶν δανειστῶν ὁ εἰς ἐν ὑφείλονται τὰ πλείονα.

Ἐπικαιρῶς τῆς ἔνεκεν ἐλαττωμάτων ἢ ἐκνικήσεως ἐπικαιρμένης αὐτῷ ἐγγραφῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ὑπερθεματισμοῦ δύναται νὰ συμφωνηθῇ καὶ μὴ ἐπιβεβαιωθῇ τινὸς προθεσμίας· διὸν ὅμως αἰετοῦ νὰ ἐκτελεσθῇ ῥητῶς ἐν τῇ ἐγγράφῃ τῆς ἀγοραπωλησίας, διότι μόνον ἐπὶ πλειοψηφίας οἱ ὑπερθεματισμοὶ ἐπιτρέπονται ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ὥς τῆς στιγμῆς τῆς κατακυρώσεως. Δύναται δὲ ὁ ἐπιφυλαξαμένος τὸν ὑπερθεματισμὸν πωλητῆς νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ καὶ εἰς χεῖρας τρίτου, ἂν ἐν τῇ συνηγορηθείσῃ προθεσμίᾳ παρουσιασθῇ κρείττων προσφορά.

99. Εἰ πρὸς περιγραφὴν δανειστῶν μου ἐλάττωσας πωλήσω ἄγρὸν, ἀνατρέπεται τὸ πραθὲν, κὰν μὴ ἀναδοθῇ ἡ τιμὴ. (*) (N. 7 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 7).

M. Ἐὰν πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν μου πωλήσω τὸν ἄγρὸν ἐπὶ μικρῷ τέρῳ τιμήματι, ἀνατρέπεται ἡ πώλησις, καὶ τὸ τίμημα εἰς τὸν ἐπιστάτην.

N. Πᾶσα ἐκνίκησις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἐπειλείτου πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν αὐτοῦ δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπ' αὐτῶν, ὅθεν καὶ ἂν ᾖ ἡναι δωρεὰ γενομένη ὑπὸ συζύγου λόγῳ θανάτου καὶ ἂν μὴ ὑπάρχῃ καὶ δόλος ἐκ μέρους τοῦ ληπτου. A. II. 95 τοῦ 1850.

100. Εἰ ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πρῶτος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν καὶ ὁ πρῶτος τελευτήσας αὐτῷ κινδυνεύεται· εἰ δὲ καὶ ὁ ἕτερος τῇ ἀγοραστῇ· εἰ δὲ καὶ οἱ δύο τελευτήσουσιν ἐν μὲν ῥοπῇ, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστής τὸ τίμημα, εἰ μὴ ἐρθασεν αὐτὸς καταβαλεῖν. (N. 34 § 6 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 32. N. 95 πρ. § 1 Πανδ. 46. 3 (de solutionibus). N. 10 § 6 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 2 § 3 Πανδ. 13. 4 (de eo quod certo loco).

M. Ἐὰν ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πωλητὴς ἐκλίσγει (τὸν παρὰ δότιον τῷ ἀγοραστῇ) καὶ ἐπομένως οὐδὲν ποτε ἐκ τούτων τελευτησάντων πρῶτον αὐτὸς φέρει τὴν ζημίαν (διότι δεῖται νὰ δώσῃ τὸν ἕτερον), εἰ δὲ ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἄλλος, φέρει τὴν ζημίαν ὁ ἀγοραστής· εἰ δὲ ἀποθάνουσιν ἀμφότεροι ταυτοχρόνως, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστής τὸ τίμημα, εἰ μὴ καταβάλῃ προλαβόντως.

101. Οἱ οἰνέμποροι ὥς ἂν συμφωνήσωσι, πιπράσκουσιν· εὐδοκίᾳ γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρεσκόμενος τῇ μέτρῳ ἢ τῇ τιμῇματι, καὶ μάλιστα, εἰ μὴδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κλίματος. (N. 71 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione).

M. Οἱ οἰνοπῶλαι πωλοῦσι κατὰ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν. διότι εὐδοκίᾳ ἀναγκάζεται νὰ πωλῇ ἀπαρεσκόμενος εἰς τὸ μέτρον ἢ εἰς τὸ τίμημα, καὶ μάλιστα, εἰ μὴδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τῆς χώρας.

102. Ὁ ἐμψυευσάμενος, θέλων πωλῆσαι τὸ δίκαιον τῆς ἐμψυεύσεως, δεῖται διαμαρτυρίαν πέμπειν τῇ πρωτοτύπῳ δεσποτίᾳ καὶ ἐηλοῦν τὴν τιμὴν. καὶ εἰ μὴ θελήσῃ ἀγοράσαι, μετὰ δύο μῆνας πιπρασκέτω· καὶ ἀναγκάζεται ὁ δεσπότης ἀναδέξασθαι.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Θέλων περιγράψαι τοὺς δανειστὰς μου, ἤτοι σκοπὸν ἔχων ἐλάττωσαι τὴν περιουσίαν μου καὶ ποιῆσαι αὐτὴν ἐλαχίστην, ἵνα ζημιώσω τοὺς δανειστὰς μου, μὴ ἔχοντας ὅθεν ἀποπληρωθῶσι, πέπρακα πρὸς Πέτρον ἄγρὸν ἄξιον χιλίων νομισμάτων εἰς ὑ'. εἰδὼτα τὴν βουλὴν μου· διδοταί τοῖς δανεισταῖς ἡ ἰn factum, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν πρᾶσιν, κὰν μὴ διδῶσι τὸ τίμημα· τιμωρεῖ γὰρ ὁ νόμος τὸν δόλον τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ἀντιστρέφει κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸς ἐμελέτησε κατὰ τῶν δανειστῶν.

ἐν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας τῆς διαμαρτυρίας. (N. 3 Kwδ. 1. 68 (de jure emphyteutico). Βασ. XX. 2. 3).

Μ. Ὁ ἐμπυτεύσας θέλων νὰ πωλήσῃ τῇ ἐμπυτεύσεως τὸ δικαίωμα, πρέπει νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν πρωτότυπον κύριον, δηλ. αὐτῷ καὶ τῷ τίμημα· καὶ ἐὰν αὗτος δὲν θελήσῃ νὰ ἀγοράσῃ, μετὰ δύο μῆνας πωλεῖ· ἀναγκάζεται δὲ ὁ κύριος νὰ παραδεχθῇ τὸν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς δηλώσεως τοῦ ἐμπυτεύτου.

103. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ ἦς ἡ ἀρχὴ· Παλαιός ἐστὶν ὁ τῆς προτιμῆσεως νόμος. Εἴ τινας ἐπικοίνον οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ἕτερον τὸ οἰονοῦν ἀκίνητον ἔχοντες ἢ ἄλλως καὶ οὐχ ὡς ἐξ ἐπικοίνου τοῖς ἐγγίζουσιν κτήμασι κατὰ τι μέρος ἀναμεμιγμένοι ἢ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλως πλησιάζοντες βουλευθεῖεν ἐκποιῆσαι τὰ ἴδια κατὰ πρᾶσιν ἢ ἐμπυτεύουσιν ἢ μισθώσιν, μὴ πρότερον ἐτέρῳ τινὶ ταῦτα ἐκποιεῖτωσαν, εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους διαμαρτύρωνται, οὗς καλοῦμεν κατὰ τάξιν πρὸς τὴν προτίμησιν. (1)

Μ. Ἐὰν τινας ἔχοντες κοινὴν οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ὅποιονδήποτε ἄλλο ἀκίνητον ἢ ἀνεμιγμένοι ἄλλως καὶ οὐχ ὡς ἀπὸ κοινου πρὸς τὰ ἐγγίζοντα κατὰ τι μέρος κτήματα ἢ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλως πλησιάζοντες θελήσωσι νὰ ἐκποιήσωσι τὰ κτήματα αὐτῶν διὰ πωλήσεως ἢ ἐμπυτεύσεως ἢ μισθώσεως, δὲν δύνανται νὰ ἐκποιήσωσι ταῦτα πρότερον εἰς ἄλλον τινά, ἐὰν δὲν προσηνέωσι πρὸς ἐκείνους, οὗς καλοῦμεν κατὰ τάξιν πρὸς τὴν προτίμησιν.

104. Ἵνα πρῶτοι κληθῶσιν οἱ ἀναμιγνύμενοι συγγενεῖς ἢτοι οἱ ἔχοντες μεμιγμένην κοινότητα πρὸς τι πρᾶγμα ἢ οἶκον ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον· τοὺς τοιοῦτους γὰρ συγγενεῖς προτιμᾶται ὁ νόμος· ὅπου δὲ κοινότητα οἱ συγγενεῖς οὐκ ἔχουσι, προτιμῶνται οἱ ἔχοντες κοινότητα· μεθ' οὗς οἱ μόνον ἀναμεμιγμένοι, εἰ καὶ ξένοι πάντῃ τῇ ἐκχωροῦντι τυγχανοῦεν· ἔπειτα καὶ οἱ συμπεπλεγμένοι ὁμοτελεῖς· μετέπειτα οἱ ἀπλῶς ἐν τινὶ μέρει συναπτῶς ἡνωμένοι. Ὅμοτελεῖς δὲ φασὲν πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποτεταγμένον ἀναγραφόμενους, καὶ ἐν διαφόροις τόποις τὰ ἴδια τελέσματα καταβάλλωνται.

Μ. Πρῶτοι καλοῦνται οἱ κοινὴν μετὰ τοῦ ἐκποιεῦντος ἔχοντες τὴν κυριότητα συγγενεῖς, ἢτοι οἱ συγκύριοι κοινου πράγματος ἢ οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ

(1) Ἡ θεσμοθεσία αὕτη τῆς εἰς τὴν ἀγορασίαν προτιμῆσεως, (ἀναπτυχθεῖσα ἐν τῇ δεκάτῃ ἑκατοντατηρίδι ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τῶν Βασιλικῶν (11. 1. 60), ὑπὸ Ῥωμανοῦ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον), καθιερώθη ἐλλοκλήρως διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Νομβρίου 1850 νόμου περὶ μεταγραφῆς τῆς κυριότητος τῶν ἀκινήτων (ἄρθρον 10)· ἐπὶ αὐτῷ παρὰ τὸν 103 καὶ ἐπόμεναι ἔχουσι μόνον παρ' ἡμῶν ἑκτοτα ἑξατομικὴν ἀξίαν.

ἀμπελῶνες ἢ ἄλλου τοιοῦτου· διότι τοὺς τοιοῦτους συγγενεῖς προτιμῶν νόμος οἷον οἱ συγγενεῖς δὲν ἔχουσι κοινὸν τι, προτιμῶνται ἀπλῶς οἱ οὗτοι κύριοι, μετὰ τούτους δὲ οἱ μόνον ἀναμειγμένοι, καὶ πάντα ἐξωτικοὶ ἐν ταυγάτωσι πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα· ἔπειτα καὶ οἱ συμπαρακειμένοι ὅμοιοι λείψ· καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἀπλῶς γειτονεύοντες πρὸς μέρος τι· Ὅμοιοι δὲ λέγομεν τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποταταγμένον ἀναγραφόμενους ἤτοι εἰς τὴν αὐτὴν φορολογικὴν ὁμάδα ὑποκειμένους γείτονας, καὶ ἐὰν ἐν διαφόροις τοποῖς καταβάλλωσι τοὺς φόρους αὐτῶν.

105. Πολλῶν δὲ περίξ τοῦ ἐκχωρουμένου κτήματος ὁμορῶντων κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐκάστῃ ἢ προτίμησις τῆς διαμαρτυρίας τελείσθω· ἵνα τῶν προτιμωμένων ἴσως παραιτουμένων οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι εἴγε βούλοιντο συναλλάξαιεν· εἰ μέντοι πάντες ἐκ τῶν ἴσων ἔρχονται προνομίῳ, ὥστε κατὰ μηδὲν ἄλλῃ λων προκεκρίσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προσκλήσει, ἢ αὐτῇ πάλιν ὁμοίως γενέσθω προσφώνησις, ἵνα ἐντὸς λ' ἡμερῶν τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅπερ ἀρβραδιουργήτως ὁ ἀληθὴς δίδωσιν ἀγοραστή, αὐτοὶ ἀνυπερθέτως καταβάλλοντες ἀναλόγως ἀφ' ἐαυτῶν ἢ ἐν τινος ἀρχῆς τοῦτο ἐπιμερίσωνται.

Μ. Ὅταν δὲ γειτονεύωσι πολλοὶ περίξ τοῦ παραχωρουμένου κτήματος κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν στέλλεται εἰς ἕκαστον ἢ περὶ τῆς προτιμῆσεως προσφώνησις· ὥστε ἐὰν παραιτηθῶσιν οἱ προτιμώμενοι, νὰ συναλλάξωσιν οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι, ἐὰν οὐκ αἴωσι. Εἰ δὲ πάντες οἱ καλούμενοι ἔχουσι τὸ ἴσα προνόμια, καὶ δὲν προτιμᾶται ποσῶς ὁ εἰς τοῦ ἄλλου εἰς τὴν τοιαύτην κλήσιν, ἢ αὐτῇ πάλιν προσφώνησις γίνεται ὡσαύτως πρὸς πάντας, ὥστε ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλλοντες αὐτοὶ ἀνυπερθέτως τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅσον ὁ ἀληθὴς ἀγοραστή προσφέρει εἰλικρινῶς καὶ ἀδύλως, νὰ ἐπιμερίσωνται τοῦτο ἀναλόγως ἀφ' ἐαυτῶν ἢ κατὰ τινος ἀρχῆς ἀποδράσιν.

106. Ὅσοι δὲ μὴ ἐμπροθέσμως τὴν ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς παράσχοιεν ἀποτίμησιν, οὐκέτι δίκαιον ἔξουσι προτιμῆσεως, πλὴν εἰ μὴ τις αὐτῶν αἰχμάλωτός ἐστιν ἢ περιωρισμένος ἢ ἐξόριστος ἐν δημοσίαις ἢ ἐν ἰδίαις χρεῖαις ἀδύλως ἀπολιμπάνεται, ἢ οὕτω τὸν κε' χρόνον τῆς ἰδίας ἡνυσεν ἡλικίας· τούτων γὰρ οἱ τὴν διοίκησιν τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀναδεδεγμένοι ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τῶν συμπαρακειμένων νέων ἀγοραστῶν πρὸς ἀναλογαῶν συνέρχονται ἀναπληροῦντες αὐτοῖς τὸ ἀνῆκον τίμημα μετὰ τοῦ νομίμου τόκου καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀναλωμάτων· τοῦ δὲ ξένους ἀγοραστάς ἀπωθοῦνται τελείως, τὸ τίμημα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων τε καὶ δαπανημάτων ἀναδιδόντες αὐτοῖς.

Μ. Ὅσοι δὲ δὲν ἤθελον καταβάλλει ἐμπροθέσμως τὸ ἀναλογαῶν εἰς αὐτοῦς τίμημα, ἐκπίπτουσι πλεον τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμῆσεως, ἐκτὸς ἐὰν τις αὐτῶν τόχῃ αἰχμάλωτος ἢ περιωρισμένος ἢ ἐξόριστος ἢ ἀδύλως ἀποδημῇ διὰ δημοσίας ἢ ἰδίας χρεῖας ἢ δὲν διήνυσεν ἔτι τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· διότι οἱ διοικοῦντες τὰ πράγματα τούτων

πυρίζονται πρὸς τοὺς συμπαρακειμένους νέους ἀγοραστάς ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν καὶ ἀναπληροῦσι κατ' ἀναλογίαν εἰς τοὺς τὸ ἀνήκον τίμημα μετὰ τοῦ νομίμου τόκου καὶ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν τοὺς δὲ ἐξωτικούς ἀγοραστάς ἀποβάλλουσιν ὀλοτελῶς, ἀποδιδόντες αὐτοῖς τὸ τίμημα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων καὶ δαπανημάτων.

107. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ὁμάδος τῶν καλουμένων χωρίων ἢ ἀγριδίων πολλῶ μᾶλλον κρατεῖται (ὁμάδος μιᾶς εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου) ἵνα καὶ οἱ εἰσκήτορες αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους προτιμῶνται. Εἰδὲ πάντες παραιτήσονται, εἰς διδοται ἢ προτίμησις ἢ δεικνύνται αἵτιοι χρηματικῆς ζημίας ἢ σωματικῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἀτιμίας τραχείας τῇ ἐκποιούντι καὶ τῇ αὐτοῦ φαμίλιᾳ, οὐ κατὰ τύχην ἀλλ' ἐκ προνοίας δι' ἑαυτῶν ἢ τῶν προσχεόντων αὐτοῖς γεγονότες τοὺς τοιοῦτους ἄκοντος τοῦ πεπονθότος κατ' εὐθένα τρόπον εἰς τὴν ἐκείνου κτήσιν εἰσενεχθῆναι βουλέμεθα.

Μ. Καὶ εἰς τὴν κοινότητα δὲ τῶν λεγομένων χωρίων καὶ ἀγριδίων πολλῶ μᾶλλον κρατεῖ (μιᾶς δὲ κοινότητος εἶναι οἱ συγχωρεῖται τοῦ αὐτοῦ χωρίου) τὸ νὰ προτιμῶνται πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ κἀταίει αὐτῶν. Ἐὰν δὲ παραιτήσῃ πάντες οἱ προτιμωμένοι ἢ δεικνύοντες εἶναι δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν συγγενῶν αὐτῶν ἐγένοντο αἵτιοι χρηματικῆς ζημίας ἢ ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς ἢ βαρείας ἀτιμίας πρὸς τὸν ἐκποιούντα ἢ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐκ τύχης, ἀλλ' ἐκ προμελετῆς, οἱ τοιοῦτοι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ παύοντος δὲν εἰσάγονται κατ' εὐθένα τρόπον εἰς τὰ κτήματα αὐτοῦ.

108. Μετὰ μέντοι δεκαετίαν ἀνταπιφωνήτην κατὰ τῶν ὁπωσούν συναλλαξάντων ἢ δωρεὰς δεξαμένων ἢ ἐκ διαθήκης τι κτησαμένων οὐδεμία παρ' εὐθενὸς τῶν ἐντεῦθεν προτιμωμένων ἢ καὶ ὡς ἐκ τοῦ δημοσίου ζήτησις ἔσται. Κατὰ πρόφασιν μέντοι προικὸς ἢ προγαμίας δωρεὰς ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ διαλύσεως, καὶ οἰκείας καὶ ἐξωτικὰς ἅπαντες ἐκποιεῖτωσαν ἀνευ σκῆψεως δηλονότι καὶ δόλου.

Μ. Μετὰ δὲ σιωπηλῶς παρελθούσῃ δεκαετίᾳ κατὰ τῶν συναλλαξάντων κατ' ἐκποιονήσαντι τρόπον ἢ τῶν λαβόντων δωρεὰς ἢ τῶν κτησαμένων τι ἐκ διαθήκης οὐδεμία γίνεται ζήτησις παρ' εὐθενὸς τῶν αὐτῶν προτιμωμένων ἢ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου. Ἀλλὰ προφασί προικὸς ἢ προγαμίας δωρεὰς ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ συμβιβασμοῦ ἐκποιεῖται εἰς καὶ πρὸς συγγενεῖς καὶ πρὸς ἐξωτικούς, ἀνευ δηλονότι προσποιήσεως καὶ δόλου.

109. Εἰ δὲ γε οἱ ἐκποιούντες πρὸς περιγραφὴν τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας ἄλλο τι πρᾶξι τολμήσῃσι καὶ ἄλλο τι ἐκ τοῦ φανεροῦ προσποιήσωνται, εἰ μὲν μετὰ τὸν ὅρκον ἐλαγχθῶσιν αὐτοὶ τε καὶ οἱ εὐτῶ δολερῶς αὐτοῖς συναλλάξαντες, τάς τε τῆς ἐπιτοκίας ποινὰς ὑπέξουσιν καὶ οἱ μὲν τοῦ κτήματος, οἱ δὲ τοῦ λάθους καταδελχθέντος τιμήματος ἐκπεσεῦνται, καὶ ἀμφοτέρω τῇ δημοσίᾳ εἰσχομισθήσονται, ἵνα ἐκ τοῦ δημοσίου πρὸς τοὺς πλη-

σιάζοντας διαπραθῇ εἰ δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φωραθεῖεν τοιοῦτόν τι διαπραχθήμενοι, καὶ τὸ πραχθὲν ἄκυρον ἔσται καὶ τὸ κτήμα ὃ ἅπαξ πειραθεῖς κακῶς ἐκποιῆσαι καὶ ἄκων ἀπεμπολῆται ἀναγ'· κασθήσεται πρὸς ἐκείνους, εἰς δεδῶκαμεν τὴν προτιμήσιν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

Μ. Ἐάν δὲ οἱ ἐκποιούντες τοιμήσῃσι νὰ πράξωσι τι πρὸς καταδολίευσιν τῆς νομοθεσίας ἡμῶν καὶ φανερώς προσηγορευθῶσιν ἄλλο τι, εἰ μὲν ἐξαλεγχθῶσι μετὰ τὸν ὅρκον, αὐτοὶ καὶ οἱ οὕτω δολερῶς συναλλαξάντες πρὸς αὐτούς, καὶ εἰς τῆς ἐπιτορίας τὰς ποινὰς ὑποβάλλονται, καὶ θέλουσιν ἐκπεσεῖν οὗτοι μὲν τοῦ κτήματος, ἐκείνοι δὲ τοῦ κρυφίως καταδολιηέντος τιμήματος, ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα προσκυρωθήσονται εἰς τὸ δημόσιον, ἵνα πωληθῇ ἐκ τοῦ δημοσίου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας. Ἐάν δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φωραθῶσι διαπραχάντες τοιοῦτόν τι, καὶ ἡ πράξις εἶναι ἄκυρος καὶ τὸ κτήμα ὃ ἅπαξ πειραθεῖς νὰ ἐκποιῆσῃ κακῶς ἀναγκάζεται νὰ πωλήσῃ ἀκουσίως πρὸς τοὺς προτιμωμένους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων διατάσσονται.

110. Ἐπὶ τῆς προτιμήσεως τῆς περὶ ἀνακοινώσεως δεκαετία ὀφείλει ἀντιτιθεσθαι· οἷον εἶχες οἰκίαν, εἰς ἣν εἶχον ἐγὼ ἀνακοίνωσιν ἢ πλησιασμένῃ ἄλλο τι, ὅπερ προσεποιεῖ μοι τὴν προτιμήσιν· ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ περὶ τῆς ἐξωνήσεως προφωνητάρμενός μοι· ἡ δεκαετία μοι σώζεται εἰς τὸ κινεῖν τὴν περὶ προτιμήσεως ἀγωγὴν. Εἰ γὰρ εἴποις, ὅτι ἄλλ' ἐντὸς τετραμῆνου ὥφειλες κινεῖν κατὰ τὸν νόμον· ἄλλ' ὁ νόμος τοῦτο οὐκ ἀδιοριστως εἶπεν· εἰ γὰρ προσφωνήθην, τῇ τετραμῆνῳ ἀποκλείομαι· εἰ δὲ μὴ προσφωνήθην, ἡ δεκαετία φυλάττεται μοι. Τὸ δὲ λέγειν ἄλλὰ παρῆς, ὅτε ἐπιπράσκετο ὁ εἶκος, καὶ οὐκ ἀντάλεγες, τοῦτο οὐδὲν προσίσταται μοι· καὶ σὺ γὰρ ὁ ἀγοράζων ἐδελτες, ὅτι ἀνακοίνωσιν εἶχον ἢ πλησιασμένῃ ἢ ἄλλο τι δίκαιον, καὶ ὥφειλες προσφωνεῖσθαι· εἰ μὲν προσφωνήσω, ἡ τετραμῆνος ἐπικουρεῖ σοι, εἰ δὲ μὴ προσφωνήσω, ἡ δεκαετία μοι βοηθεῖ.

Μ. Ἐπὶ τῆς προτιμήσεως λόγῳ μετοχῆς (ἢ συνιδιοκτησίας) δεκαετία πρέπει νὰ ἀντιτίθεται· οἷον εἶχες οἰκίαν, εἰς ἣν εἶχον καὶ ἐγὼ μετοχὴν ἢ γειννίσαιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, ὅπερ μὲ ἐδινάει εἰς τὴν προτιμήσιν· ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ προσφωνήσας μοι περὶ τῆς ἀγορᾶς· ἐφ' ὃ δολοῦν δεκαετίαν δικαιοῦμαι νὰ κινήσω τὴν περὶ προτιμήσεως ἀγωγὴν. Διότι ἐάν εἴπῃς ὅτι ἐντὸς τετραμῆνης ὥφειλον νὰ κινήσω κατὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ τοῦτο ἀρίστως δὲν διέταξεν ὁ νόμος, ἀλλ' εἰ μὲν προσφωνήθην διὰ τῆς τετραμῆνης ἀποκλείομαι· εἰ δὲ μὴ, μοι χορηγεῖται ἡ δεκαετία. Τὸ δὲ προτιμῆναι εἰς τὴν πώλησιν τῆς οἰκίας ἐτύγχανεν παρῶν καὶ δὲν ἀντίλεγον τοῦτο οὐδαμῶς ἀντιτάσσεται εἰς ἐμέ, διότι καὶ σὺ ὁ ἀγοράζων ἐδελτες, ὅτι εἶχον μετοχὴν ἢ γειννίσαιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, καὶ ὥφειλες νὰ μοι προσφωνήσῃς καὶ εἰ μὲν προσφωνήσας, ἡ τετραμῆνός σε βοηθεῖ, εἰ δὲ μὴ, ἡ δεκαετία βοηθεῖ ἐμέ.

111. Καὶ ὁ Μάγιστρος ἐν σημειώμασιν αὐτοῦ οὕτω φησιν·

ἐπαίγει γὰρ ὁ νόμος ἐξάπαντος παρόντα τὸν προτιμώμενον διὰ τριακονθήμερου ἢ καταθεῖναι τὸ τίμημα ἢ τὴν προτίμησιν ἀπολύειν· τὸ δὲ τετράμηνον ἐπὶ τῶν ἀπόντων τίθεται, ὥστε διδοῦναι τῷ κυράτορσιν αὐτῶν καὶ διοικηταῖς·

Μ. Καὶ ὁ Μᾶγ στρος ἐν τοῖς σημειώμασιν οὗτου λέγει τὰ ἐξῆς: Ὁ νόμος ἀναγκάζει ἐξάπαντος τὸν προτιμώμενον, εἴν ἦναι παρών, ἢ τὸ τίμημα νὰ καταβάλῃ ἐντός τριακονθήμερων ἢ νὰ ἀπολεσθῇ τὴν προτίμησιν· τὴν δὲ τετράμηνίαν ταῦται ἐπὶ τῶν ἀπόντων, ὥστε νὰ διδῇται εἰς τοὺς κηδεμόνας αὐτῶν καὶ τοὺς πραγμάτων διοικητάς.

112. Ἡ νεαρά αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς μήτε κατὰ πρῶσιν μήτε κατὰ δωρεάν μήτε ἐκ διαθήκης λαμβάνειν τι παρὰ τῶν εὐτελεστέρων, εἰ μὴ ἄρα συγγενεῖς αὐτῶν εἶεν, ὅπερ ἡμῖν ὡς ἀργῆταν πάλαι παρεῖται. Δι' ἐκείνους σὺν τοῖς δυνατοῖς καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἐνταῦθα πρόκειται, τὸ ἢ δωρεᾶς δεξιμένων. ἢ ἐκ διαθήκης τι κτησαμένων. Τινὲς θέσφασι καὶ ὅλον τὸ τῆς δεκαετίας διὰ τοὺς δυνατοὺς μόνον εἰρηθῆναι· τῷ γὰρ ἄλλοις τὸ τετράμηνον καὶ μόνον εἰς διάσκεψιν διδοῦναι· τοῦτο δὲ παρ' ἡμῖν σὺ κρατεῖ, ἀλλ' ἡ δεκαετία καὶ τῷ ἄλλοις ἐπὶ τῇ προτίμῃ τῆς πράσεως δίδεται· ἡ γὰρ τῆς ἐμφυτεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως προτίμησις ἤρχησεν.

Μ. Ἡ νεαρά αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς νὰ λαμβάνωσι τι παρὰ τῶν εὐτελεστέρων εἴτε λόγῳ πωλήσεως, εἴτε λόγῳ δωρεᾶς, εἴτε ἐκ διαθήκης, ἐκτός εἴν ἦναι συγγενεῖς αὐτῶν, ὅπερ ὡς καταργηθὲν πρότερον ἐπιτρέπεται τανὺν ὅρ' ἡμῶν. Περὶ ἐκείνων λοιπὸν τῶν δυνατῶν, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐνταῦθα πρόκειται τὸ ἢ λαβόντων δωρεᾶς ἢ κτησαμένων τι ἐκ δεκαετίας. Κατὰ δὲ τινὰς καὶ ἡ δεκαετία ὅλη περὶ τῶν δυνατῶν μόνον λέγεται· διότι εἰς τοὺς ἄλλους τετράμηνία καὶ μὴν δίδεται πρὸς διάσκεψιν. Τοῦτο τανὺν παρ' ἡμῖν δὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἡ δεκαετία δίδεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὡς πρὸς τὴν προτίμησιν τῆς πωλήσεως· διότι τῆς ἐμφυτεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως ἡ προτίμησις κατεργήθη.

113. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μανουὴλ. Ὅτι προτιμότερος ὁ πλησιάζων εἰς τὴν τοῦ ἀκινήτου ἀντιχρήσιν (1) τοῦ ἄλλοτρίου. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μανουὴλ καὶ ταῦτα προστίθεται· φησὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιχρήσεως τὸ τῆς προτίμῃσεως εἰσάγεσθαι δίκαιον καὶ ἐπὶ τῇ ἀντιχρήσει ἐκείνα κρατεῖν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν δωρεῶν ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ Νεαρᾷ διωρίσθησαν,

(1) Ἀντιχρήσις καλεῖται ἡ σύμβασις καθ' ἣν λαμβάνονται ἐντὶ τόκῳ εἰς κερφοὶ τοῦ ἀνεχυρισθέντος. Σημειώτιον ὅτι διὰ τοῦ Ν. τῆς 18 Σεπτ. 1880 περὶ ἀντιχρήσεως (ὃν ἴδε ἐν I" τόμῳ Δικ. Νόμων 6' ἐκδ. σελ. 364) τὸ τῆς ἀντιχρήσεως παρὰ Ῥωμαιοὺς προνόμιον καταργεῖται· οὖν τανὺν θεωρεῖται ὡς ἀπλὸν συνάλλαγμα, μηδὲν παρεχόν εἰς τὸν ἐπὶ ἀντιχρήσει δανείζοντα προνόμιον.

καὶ τὸ τοῦ πληθυσμοῦ δίκαιον διδασθαι, κἂν τις μέρος μὲν πω-
λήσῃ ἀκίνητον, ἐφ' ᾧ ἕτερος προτιμῶται, μέρος δέ τι ἐλάχιστον
καταλείψῃ ἀδικπρατον, τὸ πλητίζον τυχὸν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γεί-
τονος ἢ τῷ ἄγρῳ, ἐν οἷς ὁ πλητισταρὺς θεωρεῖται· καὶ μὴ τὰς
τοιαύτας περιεργίας νικᾶν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἄπρακτον μένειν
τὸ περὶ τούτου νομοθετῆσαν διάταγμα τῇ περιεργίᾳ νικώμενον
καὶ περιγραφόμενον. Ὅτι ὁ πιπράσκων ἀκίνητον, εἰ καὶ τερμὼν
πωλήσῃ τὸ μὴ πλητίζον τῷ γείτονι, οὐ τῷ ἄλλοτρίῳ, ἀλλὰ
τῷ τὴν προτιμητὴν ἔχοντι, καὶ οὕτως αὐτὸ πωλήσει.

Μ. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μιχαήλ. Ὅτι ὁ γείτων εἶναι προτιμότερος τοῦ
ἐξωτικῆς εἰς τὴν ἀντίχρησιν τοῦ ἀκινήτου. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μα-
νουὴλ καὶ ταῦτα προστίθεται· καὶ εἰς τὴν ἀντίχρησιν εἰσάγεται τῆς προτι-
μῆσεως τὸ δικαίωμα, καὶ κρατοῦσιν εἰσεῖναι, ὅπου καὶ περὶ τῶν δωρεῶν
διατάχθησαν ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ Νεαρά, καὶ τῆς γειτνιασεως τὸ δι-
καίωμα δίδεται, καὶ μέρος μὲν εἰς πωλήσῃ τις ἀκίνητου, εἰς δὲ προτιμῶται
ἄλλος, μέρος δὲ μικρὸν καταλείψῃ ἀπώλητον, τὸ πλητίζον ἵσως εἰς τοῦ
γείτονος τὴν οἰκίαν ἢ τὸ ἄγρον, ὅπου θεωρεῖται ἡ γειτνιασις· καὶ αἱ τοιαύ-
ται μηχανουργίαι δὲν νικῶσι τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ τὸ περὶ τούτου διάταγμα
νικώμενον καὶ παρικρούμενον ὑπὸ τῆς μηχανουργίας μένει ἄπρακτον. Ὅτι
ὁ πωλὼν ἀκίνητον, καὶ εἰς ἀποκύβητος πωλήσῃ τὸ μὴ πλητίζον πρὸς τὸν
γείτονα μέρος (δηλονότι τὸ ἐπιλοιπον), δὲν πωλεῖ αὐτὸ πρὸς ἐξωτικόν,
ἀλλὰ πρὸς τὸν προτιμώμενον μόνον.

114. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου. Ὅτι μὴ προ-
τιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ ἀπεμπολούμενον κτῆμα τῶν δυνατῶν
μήτε ἐξ ἐμοτελείας, μήτε ἐξ ἀνακινώσεως, κἂν τε στρατιῶται
κἂν τε πολιτικοὶ ἐφευρίσκωνται, ἀλλὰ τὸ τούτων πάλιν διαδέ-
χεται ἀρχοντικὸν πρόσωπον τὸ πρὸς ἀνάπαυσιν δηλονότι καὶ
ὠφέλειαν τῶν συμπαρακειμένων ἐν τούτῳ πενήτων ἀναφαινόμε-
νον· καὶ τοὺς μὲν δυνατοὺς ἐκ δυνατῶν μόνον ποιεῖσθαι τὰς
ἐξωνήσεις βουλόμεθα· τοὺς δὲ στρατιώτας καὶ πένητας ἐκ τῶν
τὴν ἐμοσίαν τάξιν λαχόντων αὐτοῖς.

Μ. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου. Ὅτι λόγῳ ἐμοτελείας, οὔτε λόγῳ
συνιδεκτησίας προτιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ πωλούμενον κτῆμα τῶν δυ-
νατῶν στρατιωτικῶν εἴτε πολιτικῶν, ἀλλὰ τὸ κτῆμα τούτων τὸ προφανὲς
συμβάλλον εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ὠφέλειαν τῶν συμπαρακειμένων εἰς τοῦτο πε-
νήτων διαδέχεται πάλιν ἀρχοντικὸν πρόσωπον· καὶ οἱ μὲν δυνατοὶ περὶ
μόνον τῶν δυνατῶν ἀγοραῶσιν, οἱ δὲ στρατιῶται καὶ πτωχοὶ παρὰ τῶν
λαχόντων τὴν ἐμοσίαν πρὸς αὐτοὺς τάξιν.

115. Ὅτι εἰ τέσσαρες χρόνοι διέλθωσιν ἀνεπιφώνητοι μετὰ τὸ
ἀγοράσαι τινὰ κλασματικὴν γῆν ἢ γούρην ἐξαλειμματικὴν, οὐ δύνα-
ται τις περὶ προτιμῆσεως κινεῖν.

Μ. Ἐν τέσσαρσι ἔτη διέλθωσιν ἀνεκρενὲς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς γῆς
κλασματικῆς (ἐχούσης χάσματα) καὶ πλημμυρίζουσης ἐξ ὕδατων, δὲν δύνα-
ται τις νὰ κινήσῃ περὶ προτιμῆσεως.

116. Μερικῶς ἔχων τις ὡς ἐξ ἀνακρινώσεως οἰκῶν προτίμησιν οὐκ ἐβούλετο ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαι· καὶ ὁ δικαστὴς ἔκρινεν οὕτως. Ὁ πρὸς τὴν δλην πράσιν μὴ ὑποκύπτων παρῆται δηλονότι καὶ τὴν μερικὴν προτίμησιν· ὑπὲρ γὰρ τοῦ πράτου καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦτο κατὰ καινοτομίαν εἰσέχθη τὸ νόμιμον, καὶ δικαίως ἐπενοήθη, ὡς μὴ τὰ ἕτερα ἐναπομένοντα δηλονότι ἀναγόμενα μείνῃσι, διὰ τὴν τοῦ νόμου τῆς ἀνακρινώσεως βοήθειαν.

Μ. Ἐχων τις μερικὴν προτίμησιν ἐκ συνιδιοκτησίας οἰκῶν δὲν ᾔθελε νὰ ἀγοράσῃ τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον· καὶ ὁ δικαστὴς ἀπετήνατο οὕτως. Ὁ μὲ ἀποδεχόμενος τὴν δλην πωλήσιν ἀπόλλυσι καὶ τὴν μερικὴν προτίμησιν· διότι ὁ νόμος εἰσέχθη κατὰ καινοτομίαν ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ, καὶ ἐπεὶ οὐκ ἡ δρθῶς, ἵνα μὴ ἀπομένῃσι τὰ ἐπιλοιπα ἀναγόμενα ἐξ αἰτίας τοῦ νόμου τῆς συνιδιοκτησίας.

117. Ὁ ἔχων ἀνακρινώσιν ἐπὶ τινι προτιμᾶται· πλὴν ἐὰν ἐν οἰκῇ μεγάλῃ ἔχω ἀνακρινώσιν μικράν, εἰς τὸ ἀνακεκρινώμενον μόνον προτιμῶμαι καὶ ἀναγκάζομαι τὸν οἶκον ὅλον ὠνήσασθαι καὶ μὴ ἀγοράζων ἐκπίπτω τῆς ἀνακρινώσεως· πλὴν μὴ θέλοντος τοῦ πράτου ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαι οὐκ ἔχω δικαίον ἐκ τῆς μικρᾶς ἀνακρινώσεως ζητεῖν ὅλον.

Μ. Ὁ μετέχων εἰς τινὰ ιδιοκτησίαν προτιμᾶται· ἀλλ' ἐὰν εἰς μεγάλην οἰκίαν μετέχω μικρόν, προτιμῶμαι εἰς μόνον τὸ μετοχικὸν μέρος τῆς οἰκίας καὶ ἀναγκάζομαι νὰ ἀγοράσω τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον καὶ μὴ ἀγοράζων, ἐκπίπτω τῆς μετοχῆς· εἰ δὲ ὁ πωλητὴς δὲν θέλει νὰ ἀγοράσω τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον, ἐκ τῆς μικρᾶς μετοχῆς δὲν ἔχω δικαίωμα τοῦ νὰ αἰτῶ τὸ ὅλον.

118. Ἐφ' εἰς ἔχω προτίμησιν ἀνακρινώσεως, κἂν ἀγορασθῶσι παρὰ τινος ἡ δωρηθῶσι, κἂν πρὸς ἱερὸν οἶκον, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεάν καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

Μ. Εἰς ὅσα ἔχω μετεχῆς προτίμησιν, καὶ ἐὰν ὑπὸ τινος ἀγορασθῶσιν ἡ δωρηθῶσι πρὸς ἱερὸν κατὰστημα, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά. Καὶ τοῦτο ἀπετήνατο ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεάν καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

119. Ὅτι ἡ μὲν διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία ἀνεκλήλκτον τηρεῖ τὸν ἀγοραστήν· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότητος τουτέστιν ἡ τριετία τῆς μὲν ἀπαιτήσεως τῶν καρπῶν αὐτὸν ἐλευθεροῖ, οὐκέτι δὲ καὶ κύριον ἀσφαλῆ τῆς ὑποθήκης αὐτὸν καθίστησιν.

Μ. Ἡ διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία διατηρεῖ τὸν ἀγοραστήν ἀνεκλήλκτον· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότητος τουτέστιν ἡ τριετία τῆς μὲν ἀπαιτήσεως τῶν καρπῶν ἀπαλλάσσει αὐτόν, τῇ δὲ ὑποθήκης κύριον ἀσφαλῆ δὲν καθίστησιν αὐτόν.

120. Οἱ εὐαγεῖς τόποι μὴ εὐποροῦντες ἀλλαχέθεν πληροῦν τὰ

δημόσια καλῶς πωλοῦσι καὶ κτήσεις, δηλονότι ἐξεταζομένης τῆς ἐμποικίσεως παρὰ τῇ μητροπολίτῃ, συνόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν, προκειμένων τῶν θείων λογίων· καὶ εἰ μὴ δειχθῇ ἄλλος πόρος, ἐξ οὗ δοῦναι τὰ δημόσια θυνηθῶσι, βεβαιωθῶ τῶν ἀκινήτων ἢ πράσις ἐπὶ δεκρέτῳ καὶ δεδόσθω τῇ δημοσίῳ τὸ τίμημα τῶν προθέντων καὶ ἀποδείξεις τῶν καταβληθέντων. (1) (Νεαρά 46 κεφ. 1 Νεαρά 120 κεφ. 6 § 2, κεφ. 10).

Μ. Τὰ ἱερὰ καταστήματα μὴ εὐποροῦντα νὰ πληρώσωσιν ἄλλοθεν τοὺς δημοσίους φόρους ἐγκύρως πωλοῦσι τὰ κτήματα αὐτῶν· τὴν δὲ ἐμποικίαν τούτων ἐξετάζει πρῶτον ὁ μητροπολίτης, παρόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ προκειμένων τῶν θείων γραφῶν· καὶ εἰν δὲν φανῇ ἄλλος πόρος, ἐπὶδεν θὰ θυνηθῶσι νὰ καταβάλωσι τοὺς φόρους, κυροῦνται ἢ πωλοῦσι διὰ διατάγματος καὶ τῶν πωληθέντων τὸ τίμημα δίδεται εἰς τὸ δημόσιον καὶ λαμβάνεται τῆς καταβολῆς ἀποδεικτικόν.

Ν. Κατὰ τὴν Νεαράν 120 κεφ. 6 § 3 εἰ δανειτὰι εὐαγῶν οἶκον ἔχουσι κατ' αὐτὴν ἀγωγὴν, εἰν μὴ ἀποδείξωσιν, ἔτι τὰ δανεισθέντα χρήματα κατηνάλωθσαν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Α. Π. 87 τοῦ 1858. Ἄλλ' ὅσακις ἐπικριταὶ ἔθιμον, καθ' ὃ ἀμολογοῦν φέρον τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν πατέρων αὐτῆς, ἀμολογοῦντων ὅτι ἔλαβον δάνειον, καθίστησιν αὐτὸ ὑποχρεωτικὸν διὰ τὴν Μονήν, οὐδὲν προσεπαίτεται καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἔδαπανήθη τὸ δάνειον δι' ἀνάγκας τῆς Μονῆς. Α. Π. 186 τοῦ 1887. Σημειωτέον ὅτι καὶ κατ' ἔξοκον δύναιτο νὰ πριταίνῃ ὁ ἰνδιαφερόμενος τὸν ἰσχυρισμὸν, ὅτι τὸ πρὸς Μονὴν δάνειον ἐχρησίμευσεν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ἔτε καὶ εἰ ἐπαγγέλλματος ἐξεταζόμενον. Α. Π. 15 τοῦ 1883.

121. Ἐκεῖνο δὲ εἰ προσθεῖναι τῇ νομῇ δίκαιον φήθημεν, ἵνα ὁ πιπράσκων δοῦλον καὶ γινώσκων αὐτὸν ἢ κλέπτην ἢ μαϊνόμενον ἢ δαιμονῶντα προσφωνεῖτω περὶ τούτου τῇ ἀγοραστῇ· εἰ γάρ τοῦτο μὴ ποιήτῃ αὐτὸς μὲν λήψεται τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τίμημα διπλοῦν ἀντιστρέψει τῇ ἀγοραστῇ ἀπαιτούμενος καὶ εἴ τινα ἔγγραμνον εἰργάσατο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἡγορακότος. (Ν. 4 πρ. Ν. 13)

(1) Αἱ μόναι σχετικαὶ διατάξεις πρὸς Μονὰς καὶ εὐαγίς οἶκους ἐν τῇ Ἐξαδίῳ Ἀρμενοπούλου εἶναι ἡ τῆς § 24 βιβλ. 3 τίτλ. 8, καθ' ἣν αἱ καταλείποντες ἀειλὲς μοναστήριον ἀν διεθέσαν, τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ διατεταγμένα γίνονται τῆς ἐκκλησίας, ἡ τῆς § 28 παραρτ. τίτλ. 5, δι' ἣς ἀπαγορεύεται ἡ ἐμποικίη μοναστηριακῶν κτημάτων, ἡ τῆς § 28 βιβλ. 4 τίτλ. 5, δι' ἣς εἰ εὐαγίς οἶκος ὑποχρεοῦται εἰς καταβολὴν τίκου ἀπὸ τετάρτης ἑκατοστῆς, ἡ τῆς § 9 βιβλ. 7 τίτλ. 8, δι' ἣς ἀπαγορεύονται ἐμποικίαι καὶ μισθώσεις τοῖς ἱοικηταῖς τῶν εὐαγῶν οἶκων, καὶ ἡ παρούσα τῆς Νεαρᾶς 120 κεφ. 6 § 2 διατάξις καθ' ἣν αἱ Μοναὶ μὴ εὐποροῦσαι ἄλλοθεν καταβάλλειν τὰ δημόσια τέλη ἐγκύρως πωλοῦσι τὰς κτήσεις αὐτῶν. Διὰ τὴν σχετικὴν νομολογίαν πρὸς τὴν τῆς Νεαρᾶς 120 κεφ. 6 § 2 διατάξιν ἐθεώρησα ὑπὸ τὴν § 120 τοῦ παρόντος τίτλου καταχωριστῶν.

§ 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). N. 1 § 1, 2 καὶ 9. N. 4 § 3 καὶ 3 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). N. 16 § 2 Πανδ. 21. 1 (de evictionibus). N. 1 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus). Bar. XIX. 40. 60).

Μ. Δίκαιον ἐνομιζάμεν νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸν νόμον καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ πωλὼν δούλον καὶ γινώσκων αὐτὸν ἢ κλέπτῃν ἢ μανιακὸν ἢ δαιμονιζόμενον ὀφείλει πρῶτον νὰ ἀνακοινῇ τὸ ἑλαττωμα τοῦτο εἰς τὸν ἀγοραστὴν· ἴσως, ἐὰν δὲν πράξῃ τοῦτο, αὐτὸς μὲν ἀναλαμβάνει τὸν δούλον, τὸ δὲ τίμημα ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστὴν διπλάσιον ἀπαιτούμενος καὶ τὴν ζημίαν, ἢν τυχὸν προξένησεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγοραστοῦ.

ΤΙΤΛ. Δ'—Περὶ ἐμφυτεύσεως.

1. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσις ἐστὶν οὔτε ἐκποίησις, ἀλλὰ μέσον τῶν δύο τούτων καθίσταται, καὶ ἐκ μέρους μὲν μετέχει εἰς μίσθωσιν, ἐκ μέρους δὲ τῇ ἐκποιήτῃ ταυτίζεται, καὶ ἐστὶν ὥσπερ μίσθωσις ὁμοῦ καὶ ἐκποιήσις. Ἡ μὲν γὰρ μίσθωσις οὐκ ἐστὶν ἀεὶ οὐδὲ τὸ διηνεκὲς κέκτηται, ἀλλ' ἀπαξ γενιμένη τοῦ εἶναι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν παύεται· ἡ δὲ ἐμφύτευσις δύναται καὶ τὸ διηνεκὲς ἔχειν καὶ εἰς ἀεὶ διαμένειν οὐκ ἐμποδίζεται καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς μισθώσεως ἢ ἐμφύτευσις. (N. 1 Κωδ. 4. 66 (de jure emphyteutico). § 3 Εἰσαγγ. 3. 24 (de locatione conductione).)

Μ. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσις εἶναι οὔτε ἐκποίησις, ἀλλ' οἷον ἐκ μέρους τῶν δύο τούτων· καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν μετέχει τῆς μισθώσεως, ἐξ ἄλλου δὲ ταυτίζεται πρὸς τὴν ἐκποίησιν, καὶ εἶναι οὕτως εἰσὶν μίσθωσις ἐν αὐτῇ καὶ ἐκποίησις. Διότι ἡ μίσθωσις οὔτε διατελεῖ χρονίζουσα, οὔτε ἀπονέμει διηνεκὴ κατοχὴν, ἀλλ' ἀπαξ συμφωνηθεῖσα ἐκλείπει μετὰ τοῦ ὁρισμένου χρόνου τὴν συμπλήρωσιν· ἡ δὲ ἐμφύτευσις καὶ διηνεκὲς δύναται νὰ ᾖ καὶ νὰ διαμῇναι αἰετοῦ δὲν ἀπαγορεύεται· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ ἐμφύτευσις τῆς μισθώσεως.

2. Πάλιν δὲ ἡ ἐκποίησις τελεῖα πρῶταίς ἐστι καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος οὐκέτι καταβάλλεται τι ὁ ἀγοραστὴς οὐδὲ ἀναγκάζεται κατ' ἔτος διδόναι τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις καθ' ἕκαστον χρόνον γίνεται καὶ ἀπαιτεῖται ὥσπερ τέλος ἐτήσιον· καὶ κατὰ τοῦτο διαλλάττει πρὸς τὴν ἐκποίησιν ἢ ἐμφύτευσις. (πρόλ. N. 67 πρ Πανδ 50. 16 (de verborum signif.) καὶ N. 2 Κωδ. 4. 65 (de jure emphyteutico). § 3 Εἰσαγγ. 3. 24 (de locatione conductione). Νεαρά 7 κεφ. 3 § 1 καὶ 2. Νεαρά 120 κεφ. 1 πρ. κεφ. 8)

Μ. Ἡ δὲ ἐκποίησις πάλιν εἶναι τελεῖα πώλῃσι καὶ μετὰ τοῦ τιμήματος τὴν καταβολὴν ὁ ἀγοραστὴς δὲν καταβάλλει ἐφεξῆς, οὐδὲ κατ' ἔτος ἀναγκάζεται νὰ χορηγῇ τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις γίνεται καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ

ὡς φέρον ἐτήσιον ἀπαιτεῖ δόσιν τινά· καὶ κατὰ τοῦτο διακρίεται ἡ ἐμφύτεσις εἰς τῆς ἐκποίησεως.

3. Καὶ ὅτι ὁ μὲν λαβὼν κατ' ἐμφύτευσιν εὐκόλως, ἂν ὡς ἐπεὶ ἔλαβεν, οὐκ ἀποδιώκεται, οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καιρὸν τὸ δοθὲν αὐτῇ κέκτηται, οὐκ ἔστι μίσθωσις ἢ ἐμφύτευσις· ὅτι δὲ πάλιν τὸ ταχιστὸν κατ' ἔτος δίδωσιν, οὐδὲ ἐκποίησις ἔστιν ἢ γινώσκον τελεία πράξις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέσον μισθώσεως καὶ ἐκποίησεως· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ νόμιμα ταύτης εἰδικά ἐστι παρὰ τὰ νόμιμα, ἅπερ ἔχει ἡ μίσθωσις καὶ ἡ ἐκποίησις. (1) (N. 1 Kwδ. 4. 68) (Ab

(1) Ἡ ἐμφύτευσις ὀνομάζεται τὸ ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀκινήτου πραγματικὸν δικαίωμα, ὅπερ παρέχει τῷ ἐμψυτευτῇ εἰσφέρειν ἐξουσίαν κυρίου ἐπὶ ἐτησίᾳ καταβολῇ τελείματος (κανόνος) πρὸς τὸν κύριον. Δυνάμει τοῦ δικαιώματος τοῦτου ὁ ἐμψυτευτὴς δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ἐκ τοῦ κτήματος ὠφελειῶν χρήσεως ἢ καρπώσεως ἀνευ μάλιστα τῶν τῷ ἐπικαρποῦ τῷ τειμένῳ περιορισμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παραγῇ ἐπικαρπίαν ἐπ' αὐτοῦ ἢ ὑποθήκην, εὐχέσθων δὲ νὰ ἀποκτήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ δουλείας, νὰ ἐπιχειρῇ δὲ πᾶσαν μεταβολήν, ἐξ ἧς δύναται νὰ καθιστῇ εὐφρότερον. Εἶναι δὲ δικαίωμα κληρονομικὸν καὶ μεταδιδαστόν, διηγεκὲς δὲ κατὰ κανόνα, ἀλλὰ δύναται νὰ συμφωνηθῇ καὶ πρόσκαιρον· τὸ δὲ ποσὸν τοῦ τελείματος, συνιστάμενον εἰς χρήματα ἢ καὶ εἰς μέρος τῶν καρπῶν τοῦ κτήματος, δορίζει ἡ συστατικὴ τῆς ἐμψυτεύσεως σύμβασις. Σημειωτέον ὅτι παρ' ἡμῶν μόνον ἐν Ἑκτανήσῳ ὑπάρχουσι κτήματα ἀγροτικά ὑπὸ ἐμψυτεύσιν, οὐδαμοῦ δ' ἀλλοτρίου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ εἰσοδομῶν δυνατὴ ἐστὶν ἐμψυτεύσεως σύστασις. Ἐκτετατὴ δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο καθ' ὅς τρόπους καὶ αἱ δουλείαι, ἧται διὰ συμβάσεως ἢ τελευταία· βουλήσεως· συζητήσιμον δὲ μόνον εἶναι ἂν καὶ διὰ χρονίας νομῆς ἢ τοι χρησικτησίας δύναται νὰ κτηθῇ ὡς αἱ λοιπαὶ δουλείαι, διότι ῥητὸς περὶ τῆς διὰ χρησικτησίας κτήσεως τῆς ἐμψυτεύσεως δὲν ἀναφέρειται τι ἢ Ἐξαιδίδλος ἢ αἱ πηγαί. Σημειωτέον ὅτι πρὸς σύστασιν ἢ μεταδίδασιν ἐμψυτεύσεως ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῶν καὶ μεταγραφὴ (*Οὐρα ἀρτὸν 1 καὶ 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου καὶ 2 τοῦ περὶ ἐκτ. αὐτοῦ Διατ. ἐν Β' τόμῳ τῆς Γ' τόμου ἡμετέρων Διακτ. Νόμων)· καταργεῖται δ' ἐπίσης ἡ ἐμψυτεύσις ὡς αἱ λοιπαὶ δουλείαι (εἶον διὰ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ιδιοκτησίας, διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας ἢ τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως ἐπὶ τῶν ὑπὸ προθεσμίαν ἢ αἰρεσὶν συνεσταμένων ἐμψυτεύσεων), ἀλλὰ καὶ διὰ παράδοσιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐμψυτευτοῦ περὶ τὴν προσηκουσαν διακρίσιν τοῦ πράγματος, περὶ τὴν ἐμψυτεύσεως ἀπόσπιν τοῦ τελείματος ἢ τῶν δημοσίων τελῶν καὶ περὶ τὴν ἀπώλῃ τριῶσιν τῆς ἐμψυτεύσεως. Κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, μὴ ἀσχυρίζομένην ὅμως εἰς ῥητὴν διάταξιν, καὶ ἡ χρησικτησία εἴτε τῆς ιδιοκτησίας παρὰ τοῦ ἐμψυτευτοῦ εἴτε τῆς ἐμψυτεύσεως αὐτοῦ παρ' ἄλλου, καταργεῖ τὴν ἐμψυτεύσιν ταύτην.—Σημειωτέον ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ ἕτερον πραγματικὸν δικαίωμα, παρικερὲς τοῦ τῆς ἐμψυτεύσεως, περὶ οὗ ὁ Ἀρμεν. δὲν πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπερ ἀναγνωρίζει ὁ περὶ μεταγραφῆς νεώτερος ἡμῶν νόμος, ἡ λεγομένη ἐπιφάνεια, δι' ἧς χρησιγέται ὑπὸ τοῦ ιδιοκτήτου τῷ ἐπιφανιστοῦ ἐξουσία τοῦ ἔχειν εἰσοδομὴν ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀδάφους

jure emphyteutico). § 3 Είσγ. 3. 24 (de locatione et con-
ductione).

Μ. Καί ἐπειδὴ ὁ λαθὼν κατ' ἐμψυτεύειν δὲν ἀποδιώκεται εὐκόλως ἀπὸ τοῦ ληψάντος κτήματος, οὐδὲ κατεχει πρὸς καιρὸν μόνον τὸ δοθὲν εἰς αὐτὸν κτῆμα, ἡ ἐμψυτεύσις δὲν εἶναι μισθώσις· καὶ ἐπειδὴ πάλιν καταβάλλει κατ' ἑαυτοῦ τὸ ὥρισμένον (τέλεσμα), οὐδὲ ἐκποιήσις εἶναι, ἤγουν τελεία πώλησις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέτεον μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς εἶναι εἰδικοί διαφέροντες τῶν τῆς μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως νόμων.

Ν. Ἐκ τῆς ἐν τοῖς νόμοις 1-8 Κωδ. (4, 66) διατ. τοῦ Ζήνωνος, δι' ἧς ἀρεσεται τὸ τῆς ἐμψυτεύσεως δικαίωμα, δὲν συνάγεται εὐκρινῶς εἰν ἡ ὑπερχεσις τοῦ ἐμψυτευτοῦ εἰς καταβολὴν τοῦ ἐμψυτευτικοῦ κανόνος ἀποτέλη οὐσιώδες στοιχείον τῆς ἐμψυτεύσεως ἢ προϋπετίθησιν ἀπλῶς τὴν περὶ τούτου συμφωνίαν ὡς συνηθεσιέραν. Α. Π. 297 τοῦ 1895. (Σημειω-
τιὸν εἶναι κατὰ μὲν τὸν Arndts, ἄνευ ἐμψυτευτικοῦ κανόνος δὲν ὑπάρχει ἐμψυτεύσις, τάνάπαλιν δὲ κατὰ Windscheid καὶ ἄνευ κανόνος ὑπάρχει ἐμψυτεύσις).

4. Τὰς ἐμψυτεύσεις παρὰ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς βασιλιίδος πόλεως, καὶ τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ τῶν ξενώ-
νων καὶ τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν πτωχείων γίνεσθαι κελεύο-
μεν ἐπὶ τῇ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τοῦ λαθόντος καὶ ἄλλων δύο ἐφε-
δῆς κληρονόμων. (Νεαρά 7 κεφ. 3 πρ. Νεαρά 120 κεφ. 1 πρ.)

Μ. Αἱ ἐμψυτεύσεις παρὰ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς πρω-
τεύσεως καὶ παρὰ τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ τῶν ξηνοδοχείων καὶ τῶν νοσο-
κομείων καὶ τῶν πτωχοτροφείων διατάττονται νά γίνωνται εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ τοῦ λαμβάνοντος καὶ ἄλλων δύο ἐφεδῆς κληρονόμων.

5. Τὰ ἐρεπίτια τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ διη-
νεκῶς ἐμψυτευσθώσαν καὶ ἐπὶ τῇ τρίτῃ μοίρᾳ τῶν ἐρρωμένων
τῆς κτήσεως ἐνοικίων ἢ ἐπὶ τῇ ἡμισεί τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ
ἐμψυτευτοῦ γινομένην ἐπανάρθωσιν τῶν ἐνοικίων. (Νεαρά 120
κεφ. 1 καὶ 2. Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2)

Μ. Τὰ ἐρεπίτια τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ διηνεκῶς
ἐμψυτεύονται εἴτε ἐπὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἐνεστώτων ἐνοικίων τοῦ κτήματος,
εἴτε ἐπὶ τῇ ἡμισεί τῶν δεδομένων μετὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ ἐμψυτευ-
τοῦ ἐπιδιόρθωσιν.

6. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ ξενώ-
νων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τε ἐντὸς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν
ἐκτὸς ἐν εἰσδηποτε τόπῳ καὶ διηνεκῶς διδοται· τὰ ἐρεπίτια αὐ-
τῶν ἐμψυτευτικῇ δικαίῳ τοῖς βουλομένοις διδόναι, καὶ κρυφί-

οῦ μόνον ἀπολαύων πατρῶν τῶν ἐκ τῆς εἰκοδομῆς ὠφελειῶν, ἀλλὰ καὶ δι-
καιούμενος νά ἐπιδαρῇ αὐτὴν διὰ δουλειῶν καὶ νά μεταβάλῃ ριζικῶς, πρὸς
εἰ καὶ νά καταλύῃ αὐτήν, ἂν οἱ συστατικοὶ τῆς ἐπιφανείας θροὶ δὲν ἀντί-
κείνται.

σμών μὴ πλείονα γίνεσθαι τοῦ ἑκτοῦ μέρους τῆς προσόδου, ἣν ἔχει τὸ εἰς ἐμψυτεύσιν διδόμενον πρᾶγμα. (Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2. Νεαρά 120 κεφ. 6 § 1 καὶ 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν μοναστηρίων καὶ ξενοδοχείων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τε ἐντὸς τῆς Κωνσταντινῆς πόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς ἐν ὁποιοδήποτε τόπῳ κειμένων καὶ διηκεῶς δίδονται τὰ εἰσπράττα αὐτῶν ὡς ἐμψυτεύσιν πρὸς τοὺς θελοντας νὰ λαμβάνωσιν αὐτὰς καὶ ἀνακυφίσαι δὲν γίνεται πλείονα τοῦ ἑκτοῦ μέρους τοῦ εισοδήματος, ὅπερ ἔχει τὸ εἰς ἐμψυτεύσιν διδόμενον πρᾶγμα.

7. Τὰς μισθώσεις παρὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν γίνεσθαι κατὰ δύο τρόπους συγχωροῦμεν, ἡ μέχρι τοῦ τῆς ζωῆς χρόνου τοῦ ἐμψυτευταμένου, ἡ ὅσους ἂν τοῖς συναλλάττουσι συναρέσῃ, μὴ ὑπερβαίνουσας ὁδηγῶν τὸν τριακονταετη χρόνον, (Νεαρά 120 κεφ. 3).

Μ. Αἱ μισθώσεις παρὰ τῶν ἱερῶν καταστημάτων γίνονται κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ βίου τοῦ ἐμψυτευτοῦ ἡ ἐφ' ὅσα ἔτη συμφωνήσωσιν οἱ συναλλάττοντες, ἀλλὰ μὴ ὑπερβαίνουσιν τὴν τριακονταετίαν.

8. Ἐπὶ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν οἰκῶν, ἐὰν ἐπὶ διατίαν μὴ καταβάλλῃ ὁ ἐμψυτευτὴς τὸν συμφωνηθέντα κανόνα ἐκπίπτει τῆς ἐμψυτεύσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐὰν ἐπὶ τριετίαν. (Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2. Νεαρά 120 κεφ. 8. Ν. 2 Κωδ. 4. 66 (de jure emphyteutico). Ν. 32 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia)).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἱερῶν καταστημάτων ἐὰν ὁ ἐμψυτεύσας δὲν καταβάλλῃ ἐπὶ δύο ἔτη τὸν συμφωνηθέντα κανόνα, ἐκπίπτει τῆς ἐμψυτεύσεως· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐὰν δὲν καταβάλλῃ ἐπὶ τρία ἔτη.

Ν. Ὁ ἐμψυτευτὴς ἀποβάλλεται τῆς ἐμψυτεύσεως, διαβήτην τοῦ τῶν ἐμψυτεύσεως συναλλάγματος, ὅσκις ἐπὶ τριετίαν καθυστερεῖ τὸν ἐμψυτευτικὸν κανόνα. Α. Π. 5 τοῦ 61, 224 τοῦ 119· ἀδιόριστον δὲ εἶναι δὲν ἐγένετο ὁχλῶσι εἰς τὸν ἐμψυτευτὴν ἢ ἂν ὁ κύριος τῆς γῆς ἀρνήσῃ νὰ δεχθῇ τὸν κανόνα, ἔτι δυναμένου τοῦ ἐμψυτευτοῦ νὰ καταλίπῃ αὐτὸν ὅπου προσήκει. Α. Π. 224 τοῦ 1869.

9. Τοῖς οἰκονόμοις καὶ ὀρφανοτρόφοις καὶ τοῖς τῶν λοιπῶν οἰκῶν εὐαγῶν διοικηταῖς, ἔτι γε μὴν καὶ τοῖς πάντων χαρτυλαρίοις καὶ τοῖς τούτων γονεῦσι καὶ πατέρι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ γένος αὐτοῖς ἢ ἐκ γαμικοῦ δικαίου συναπτομένοις, ἀπαγορεύομεν ἐμψυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις ἡγουν ὑποθήκας πραγμάτων τοῖς αὐτοῖς εὐαγέσιν οἰκοῖς προστηκόντων ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου λαμβάνειν· γνωσκόντων, ὡς εἰ τοιοῦτον τι γένηται, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔσται, καὶ ἐκπίπτει μὲν τὸν ἐμψυτεύσασιν καὶ μισθώσασιν τοῦ ἐμψυτευθέντος πράγματος, ζημιουῦσιν δὲ καὶ τὴν καταβληθεῖσαν εἰς αὐτὸ τιμὴν· τοὺς δὲ τὴν τριακονταετη ἐμψυτεύσιν διαπραξαμένους οἰκονόμους καὶ

χαρτουλλαρίους καὶ διοικητὰς τοσοῦτον ἅμα ζημιεῖσθαι καὶ προσκυροῦσθαι τῷ οἴκῳ, ὅσῃν καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβληθείσης τιμῆς ὑπέστη ζημίαν. (Νεαρὰ 120 κεφ. 7 § 1).

Μ. Ἀπαγορεύομεν οἱ οἰκονόμοι καὶ τῶν ὀφφαινοτροφείων οἱ ἑσφοροὶ καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν καταστημάτων οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ χαρτοφύλακες ὅλων καὶ τούτων οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἐπιγάμιας συγγενεῖς νὰ λαμβάνωσι δι' αὐτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου ἐμφυτεύσεις καὶ μισθώσεις ἢ γονὺν ὑποθήκας πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ ἱερὰ καταστήματα. Ὁφείλουσι δὲ νὰ γινώσκωσιν ὅτι, ἐὰν συμβῇ τοιοῦτον τι, καὶ τούτο ἀνίσχυρον εἶναι, καὶ ὁ ἐμφυτεύσας καὶ μισθώσας ἐκπίπτει τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, καὶ τὸ καταβληθὲν δι' αὐτὸ τίμημα ζημιούται. Οἱ δὲ ἐνεργήσαντες τὴν τοιαύτην ἐμφύτευσιν οἰκονόμοι καὶ χαρτοφύλακες καὶ διοικηταὶ τοσοῦτον προσέτι ζημιούνται, καὶ προσκυροῦνται εἰς τὸ κατὰστημα, ὅσῃν ζημίαν τοῦ καταβληθέντος τιμήματος ἔπαθον οἱ ἐμφυτευταί.

10. Αἰρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα μὴ ἐπικτάσθωσαν, μήτε κατ' ἐμφύτευσιν, μήτε κατὰ μίσθωσιν· εἴ τις δὲ αἰρετικὸς ποιήσῃ τοιοῦτό τι, ὃ δέδωκεν ὑπὲρ τούτων ἀπόλλυσθαι. (1) Νεαρὰ 131 κεφ. 14. Ν. 10 Κωδ. 1. 5 (de haereticis et Manichaeis).

Μ. Αἰρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα δὲν δύνανται νὰ προσκτήνωται οὔτε κατ' ἐμφύτευσιν, οὔτε κατὰ μίσθωσιν· ἐὰν δὲ αἰρετικὸς ποιήσῃ τοιοῦτό τι, ἀπόλλυσθαι ὅ,τι ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Ε'.—Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον.

1. Τὸ χρέος καθολικώτερον ἐστὶ τοῦ δανείου· δάνειον μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ δόσεώς τινος καὶ καταβολῆς χρεωστούμενον, καὶ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο οὐκ ὀνομάζεται δάνειον· χρέος δὲ καὶ αὐτὸ τὸ δάνειον καὶ τὸ ἀπὸ ληγάτου καὶ τὸ ἀπὸ τιμήματος πραθέντος τινὸς πράγματος ὑπολιμπανόμενον καὶ τὸ ἀπὸ διαθήκης καὶ ἀπλῶς τὸ ἀπὸ αἰτίας ὁποιασοῦν ἐφειλόμενον. (Ν. 2 § 3 Πανδ. 12. 1 (de rebus creditis). Ν. 10-12 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.). Ν. 42 § 1. Ν. 54 καὶ Ν. 55 Πανδ. αὐτόθι. Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus).

Μ. Τὸ χρέος εἶναι γενικώτερον τοῦ δανείου· διότι δάνειον εἶναι τὸ χρεωτούμενον ἀπὸ δόσεώς τινος καὶ καταβολῆς καὶ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο δὲν λέγεται δάνειον. Χρέος δὲ εἶναι καὶ τὸ δάνειον αὐτὸ καὶ τὸ ἀπὸ κληροδο-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰς περὶ ἀνεξέθροπκίας ἀρχὰς τῶν παρόντων χρόνων, τὰς καθιερωμένας διὰ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νεωτέρων ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων, δὲν ἴσχυει νῦν.

τμήματος· καὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἀπὸ τμήματος πωληθέντος τινὸς πράγμα-
τος καὶ τὸ χρεωστούμενον ἐκ διαθήκης καὶ ἀπλῶς εἴς εἰσδημίαν αἰτίας.

Ν. Ὑσάνις ὁ λαβὼν δὲν δεῖται νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ κατα-
θέντα παρ' αὐτῷ ὑπὸ ἑτέρου χρήματα, ὧν ἀπετράπη αὐτῷ ἡ χρῆσις, ἀλλ' ἔτι
(ἴσης ποσότητος τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ ποιότητος), ὑπάρχει δ' ἀνείων καὶ
οὐχὶ παρακαταθήκη. Δ. Π. 303 τοῦ 1866, 20 τοῦ 1877 — Ἡ μετα-
δανειστοῦ καὶ δευτέρου συμφωνία, ὅπως νέμῃται ὁ πρῶτος τὴν οἰκίαν τοῦ
δευτέρου, ἀντὶ δὲ τῶν τόκων κατοικῇ ἐν αὐτῇ, εἶναι νόμιμος· ἀλλ' ἐάν ἐκ-
μισθώσῃ τὴν οἰκίαν ταύτην εἰς ἄλλον, δεῖται τὸ πλεονάζον τοῦ μισθώμα-
τος ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ νομίμου τόκου νὰ προσλογίσῃ τὸ κεφάλαιον τοῦ
δανείου. Δ. Π. 106 τοῦ 1869.

2. Οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἷς ἄρχουσι, κωλύονται
δανεῖζειν καὶ τοκίζειν καὶ πραγματεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον
ἐπὶ τόκῳ παρ' ἑτέρων δανεῖζονται· οἱ δὲ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοὺς τα-
ξεις καὶ δανεῖζουσι καὶ τοκίζουσιν. (Ν. 33 καὶ Ν. 34 πρ. § 1
Πανδ. 12, 1 (de rebus creditis). Βασ. XXIII. 1. 33 καὶ 34.
Ν. μον. πρ. § 1 Κωδ. 1. 53 (de contractibus iudicum). Ν.
3 Κωδ. 4. 2 (si certum petatur).

Μ. Εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐν αἷς ἐπαρχίαις ἄρχουσιν ἀπαγορεύεται νὰ δανεί-
ζωσι καὶ νὰ τοκίζωσι καὶ νὰ ἐμπερεῶνται· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον δύνανται νὰ
δανείζωνται παρ' ἄλλων ἐπὶ τόκῳ· οἱ δὲ κατώτεροι τούτων καὶ δανείζουσι
καὶ τοκίζουσι.

3. Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ
χρέος, καὶ ἐάν τιναὶ γένωνται· πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ
ἀγωγή, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνέχυρον· εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ
χρέους οἱ καρποί, ἀποδίδονται οἱ περιττεύοντες. (Ν. 1 Κωδ. 4.
24 (de pignoratitia actione). (1) Βασ. XXV. 1. 43).

Μ. Οἱ ληφθέντες ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ὑπολογίζονται εἰς τὸ χρέος, καὶ ἐάν
ἐξαρκέσωσι πρὸς τὸ ὅλον χρέος, διαλύεται ἡ ἀγωγή, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνέ-
χυρον· εἰ δὲ καὶ οἱ καρποὶ εἶναι πλείονες τοῦ χρέους, ἀποδίδονται οἱ πε-
ρισσεύοντες.

4. Τῆς δοῦλης οἱ κάματοι καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποτεθέντων
οἰκημάτων (2) εἰς τὸ χρέος ψηφίζονται· καὶ ἐάν πολὺ ᾖ τοῦ
συναγόμενου, λύεται ἡ ἀγωγή (Ν. 2 Κωδ. 4. 24 (de pigno-
ratitia actione). Βασ. XXV. 1. 44).

(1) Κατὰ τὴν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ἐνεχύρου τῆς 1 Δεκ. 1836 εἰς
ἐνέχυρον δίδεται μόνον κινητὸν πρᾶγμα, οὗτινος ἡ χρῆσις ἀπαγορεύεται εἰς
τὴν πτωχικήν, ἐκτὸς ῥητῆς ἐναντίας συνεμολογήσεως (ἄρθρα 1 καὶ 7). Δίδο-
νται ὅμως εἰς ἐνέχυρον καὶ τοκοφόρος πίστωσις, ὅτε ὁ πιστωτής καταλογί-
ζει τοὺς εἰς αὐτὴν τόκους εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸν δευλούμενους.

(2) Κατὰ τὴν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ὑποθηκῶν τῆς 11 Αὐγούστου
1836 δὲν ἔχει ὁ ὑποθηκὴν δανειστής τὴν χρῆσιν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ ἐνο-
πιήκου ἀκινήτου, ὁ ἐξακολουθεῖ νεμόμενος ὁ δευτέρας, ὅστις λαμβάνει καὶ
τὰ ἐνοίκια.

Μ. Οἱ κόποι τῆς δουλίας καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποθηκευθέντων οἰκημάτων ἐπιλογίζονται εἰς τὸ χρέος· καὶ ἐὰν τὸ συλλεγόμενον ᾖναι πλεον, διαλύεται ἡ ἀγωγή.

5. Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον ὡς ἔλαβεν ὁ δανειστής, ἀλλὰ καὶ οὗς ἤδυνάτο λαβεῖν· εἰ δὲ καὶ ἔλαψεν τὸν ἀγρόν, ἐνέχεται καὶ περὶ τούτου. (1) (N. 3 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 45).

Μ. Οἱ καρπὶ τοῦ ἀγροῦ λογίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐχὶ μόνον οἱ ληφθέντες ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἡδύνάτο νὰ λάβῃ· εἰ δὲ καὶ ἔλαψεν τὸν ἀγρόν ἐνέχεται καὶ περὶ τούτου.

6. Ὁ δανειστής καὶ λαδὼν εἰς ἐνέχυρον οἶκον, ἐφ' ᾧ καταμένειν ἐν αὐτῷ, εἰ καὶ πλείον ἐστὶ τὸ ἐνοίκιον τοῦ νομίμου τόκου, ὅμως οὐ δοκεῖ πλείονα τόκον ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἑλάττωσας τὸν οἶκον μισθοιοῦσθαι. Ἐὰν δὲ μισθώσας τὸν οἶκον λαμβάνῃ τὸ μίσθωμα, τότε εἴ τι ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον ἐνηθῇ λαβεῖν, τοῦτο εἰς κεφάλαιον λογίζεται· (2) (N. 14 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 62).

Μ. Ὁ δανειστής καὶ λαδὼν εἰς ἐνέχυρον οἰκίαν ἵνα ἐνοικῇ εἰς αὐτήν, καὶ τὴν τὸ ἐνοίκιον ᾖναι ἀνωτερον τοῦ νομίμου τόκου, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅμως ὅτι ἀπαιτεῖ πλείοντον τόκον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι τὴν οἰκίαν ἐπ' ἑλασσονι ποσῇ ἐνοικίασεν· εἰ δὲ ἐνοικίᾳς τὴν οἰκίαν λαμβάνει τὸ ἐνοίκιον, τότε εἴ τι ἐν δυνάμει νὰ λάβῃ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον, τοῦτο λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον.

7. Κυρίως ἐνέχυρον λέγεται τὸ παραδοθέν τῷ δανειστῇ τὸ δὲ μὴ παραδοθέν, ἀλλὰ συμφωνηθέν, ὑποθήκη ἐστίν. (3) (N. 9 § 2 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 9).

(1-2) "Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν."

(3) Κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν τὸ μὲν ἐνέχυρον ἔχει ἀντικείμενον ἐνυπόθηκτον κινήτων πράγματα, ἐνοικίαν ἀπαιτήσιν ἢ πραγματικὴν δικαίωμα ἐπὶ κινήτου, ἢ δὲ ὑποθήκην ἔχει ἀντικείμενον ἀκινήτων πράγματα ἢ πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ ἀκινήτ.υ. Διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο κυρίως παρ' ἡμῶν ἢ ὑποθήκη τοῦ ἐνεχύρου ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, ὅτι ὁ μὲν ἐνεχυρῶχος δανειστής οὐ μόνον δικαιούται ὡς ὁ ἐνυπόθηκος ὑπερήμερου καταστάντος τοῦ ὀφειλέτου περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσως αὐτοῦ νὰ ἐξαγκάσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτην διὰ πλειστηριασμοῦ τοῦ ὑπεγγόου πράγματος καὶ συμφηρισμοῦ τοῦ τιμήματος ἀπέναντι τοῦ χρέους, ἀλλὰ προσεῖτι ἔχει ἐπ' αὐτοῦ καὶ δικαίωμα διακατοχῆς· δύναται δὲ προσεῖτι νὰ λάβῃ χώραν ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀντὶ πλειστηριασμοῦ κατακρίσεως, δηλονότι δεσὶς τοῦ ἐνεχυράσματος ἀντὶ πληρωμῆς, διατασσόμενου παρὰ τοῦ δικαστηρίου, συναινούντος τοῦ ὀφειλέτου, τοῦ διὰ πραγματογνωμόνων προσηρισμοῦ τοῦ τιμήματος, καὶ ὃ ἐπιδικάζεται τῷ δανειστῇ τὸ ἐνέχυρον, ἀποδιδόμενον μὲν τῷ πλειονάσματος, συμπληρουμένου δὲ τοῦ ἐλλείμματος. — Σημειώτεον ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκποιήσεως τοῦ ὑπεγγόου πράγματος διὰ πλειστηριασμοῦ ἔχεισι τανὺν δυνάμει τοῦ 678 ἀρθρου τῆς πολ.

Μ. Κυρίως ἐνέχυρον εἶναι τὸ παραδοθὲν εἰς τὸν δανειστήν· τὸ δὲ μὴ παραδοθὲν, ἀλλὰ συμφωνηθὲν, λέγεται ὑποθήκη.

8. Ἐάν τις ἐνέχυρον λάβῃ καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὴν δόξαν κρατεῖται· εἰ δὲ μὴδὲν ἔδοξε καὶ διετίτα παρέλθοι μετὰ τὴν καταδίκην ἢ διαμαρτυρίαν, ἔξῃσι πιπράσκειν αὐτὸ (1) (N. 38 1 Kωδ. 8. 34 (de jure domini impetrandi). Βασ. XXV. 7. 59)

Μ. Ἐάν τις λάβῃ ἐνέχυρον καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὸ συμφωνημένον ἰσχύει· εἰ δὲ οὐδὲν συνεφωνήθῃ καὶ παρέλθοι δύο ἔτη μετὰ τὴν καταδίκην ἢ τὴν προφώνησιν, συγχωρεῖται νὰ πωλῇται αὐτό.

9. Ὁ δανειστής μέλλων πιπράσκειν τὸ ἐνέχυρον γνῶριμον τοῦτο ποιεῖται τῷ χρεώστῃ, εἰ εὐχέρειαν ἔχει, καὶ διαμαρτυρᾶσθαι αὐτόν· εἰ μὲντοι περιγραφὴν ποιήσῃ ἐν τῇ πράξει, τῇ προσφῶρῳ ἀγωγῇ εὐθυνέσθω. (2) (N. 4 Kωδ. 8. 28 (de distr. pignorum). Βασ. XXV. 7. 26).

Μ. Ὁ δανειστής μέλλων νὰ πωλῇ τὸ ἐνέχυρον, ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ τοῦτο εἰς τὸν χρεώστην, εἴναι εὐκλεον, καὶ νὰ ἀνακοινῇ αὐτῷ (διὰ διαμαρτυρίας)· εἴναι δὲ βολιευθῇ ἐν τῇ πωλήσει, ἐνάγεται διὰ τῆς ἀρμόδιας ἀγωγῆς.

10. Ὁ ἐνέχυρον κρατῶν οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ φυλακῇ νέμεται. (*) (N. 13 Πανδ. 42. 8 (puae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 13).

ἡμῶν δικον, πάντες οἱ πιστωταί, ἐνεχυροῦχοί τε καὶ ἐγχειρογραφοί, ἀλλ' ὁ ἐνεχυροῦχος δύναται ἀσκήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ καὶ κατὰ τρίτου κατὰ τοῦ πράγματος.—Σημειωτέον προσέτι· ὅτι κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν πρὸς κτήσιν ἐνεχυρικοῦ δικαίουματος ἀπαιτεῖται ἐπὶ ἐνεχυροῦ μὲν ἡ διακατοχὴ τοῦ ἐνεχυριασθέντος παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ δὲ ἡ ἐγγραφὴ αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν.

(1) Τανῦν ἔ πιστωτῆς δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ ἐνέχυρον, ἀλλὰ μόνον νὰ προκαλίσῃ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ νὰ ἔχῃ παρ' αὐτοῦ τὸ ἐνέχυρον ἀντὶ πληρωμῆς ἢ νὰ πωλήσῃ διὰ πλειστηριασμοῦ· δὲν ἰσχύει δὲ ἡ ἐναντία συμφωνία.

(2) Ἐν τῷ νῦν ἡ πώλησις τοῦ ἐνεχυροῦ ἢ οὐκ ἐνέχυρον πράγματος γίνεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ δικονομικοῦ νόμου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τίς ἔχων δανεισταί διαφόρους εἰληκόσθη παρ' ἐνός τοῦτων καὶ ἀπαιτεῖται τὸ χρεὸς καὶ μὴ ἔχων αὐτὸ δοῦναι δίδωκε τῷ δανειστῇ ἐνέχυρον· καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ἐνεχυροῦ ἐξήγησαν οἱ λοιποὶ δανεισταί πεμπθῆναι εἰς νομὴν τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, ὡς λαμβάνοντες καὶ μὴ ὑποδεχομένους τὸ δικαστήριον. Ἄρα δύναται οἱ πεμπθέντες δανεισταί ἐπὶ νομῇ λαμβάνειν τὸ ἐνέχυρον τὸ δοθὲν τῷ συνδανειστῇ· οὐχί· διότι ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον ἐπὶ ἰδίᾳ ἀσφαλείᾳ ἔλαβεν αὐτό, ὡς ἂν ἀκείθεν ἀποβλήσῃ, καὶ οὐχὶ ἀπο τῆς καθόλου νομῆς τῶν δανειστών, ἥτοι τῆς ῥέει σερεάνδας καὶ σαρ (rei servandae causa)· ὁ γὰρ ἐξ ἀκείνης νομῆς, ὡς ἐνόματι πάντων τῶν δανειστών νομῶν καὶ φυλάττων τὰ τοῦ χρεώστου πᾶσι τοῖς δανεισταῖς, εἰκότως ἐνάγεται παρ' ἀκείνων, ἵνα εἰσέλθῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ μέσον.

Μ. Ὁ κρατῶν ἐνέχυρον δὲν ἐνέχεται, διότι δὲν νέμεται πρὸς φύλαξιν.

11. Εἴτε ἐξ ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πράξεως τῶν ἐνέχυρων, εἴτε μηδὲν συμφωνηθῇ, καλῶς αὐτὰ πιπράσκει ὁ δανειστής καὶ ποιεῖ δεσπότην τὸν ἀγοραστήν· εἰ μὴ ῥητῶς συνεφωνήθῃ μὴ πιπράσκειν αὐτά· τότε γὰρ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ὁ πωλήτας αὐτὰ δανειστής. (N. 4 Πανδ. 13. 7 (de pignoratitia actione). Βασ. XXV. 1. 4).

Μ. Εἴτε ἀπ' ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν ἐνέχυρων, εἴτε μηδὲν συμφωνηθῇ, ὁ δανειστής καλῶς πωλεῖ αὐτὰ καὶ καθίσταται κύριον τὸν ἀγοραστήν· ἐκτὸς ἂν συνεφωνήσῃ ῥητῶς νὰ μὴ πωλήσῃ αὐτά· διότι τότε ὁ πωλήτας αὐτὰ δανειστής ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

12. Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστής ὅτι, εἰ μὴ καταβληθῇ μοι τὸ χρέος ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου, δεσπότης ἔσομαι τοῦ ἐνέχυρου, τοῦτο τὸ συμφωνὸν ἀνίσχυρον ἔστω. (N. 3 Κωδ. 8. 35 (de pactis pignorum). Βασ. XXV. 7. 62).

Μ. Ἐὰν εἴπῃ (διὰ τοῦ συμφωνητικοῦ) ὁ δανειστής ὅτι, ἐὰν ἐντὸς τοῦ παρόντος ἔτους δὲν μοι καταβληθῇ τὸ χρέος, γίνομαι κύριος τοῦ ἐνέχυρου, ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι ἀνίσχυρος.

13. Ἐὰν συμφωνηθῇ πιπράσκεισθαι τὸ ἐνέχυρον, οὐ μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ δαπανηθέντα, πιπράσκειται· τὸ γὰρ ἐνέχυρον τὸ ὑπὸ τὸ κεφάλαιον ὑποτεθὲν σιωπηρῶς καὶ ἐπὶ τῇς τόκοις ὑπόκειται. (N. 8 § 5 Πανδ. 13. 7 (de pignor. actione). Βασ. XXV. 1. 8).

Μ. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ πωλῇται τὸ ἐνέχυρον, οὐ μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ δαπανηθέντα, πωλεῖται αὐτὸ τὸ ἐνέχυρον τὸ υποβαλλόμενον διὰ τὸ κεφάλαιον σιωπηρῶς ὑπόκειται καὶ εἰς τοὺς τόκους.

14. Ὁ τὸ ἀλλότριον ἐνεχυριάζων ἑαυτὸν ποιεῖ ἐνοχόν· τὸ γὰρ ἐνεχυριασθὲν οὐ ποιεῖ ἐνοχόν τὸν κεκτημένον δηλονότι. (1) (N. 9 πρ. § 4. N. 16 § 1. N. 20 πρ. N. 22 § 2. N. 32. N. 38 § 1 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione). N. 6 Κωδ. 8. 16 (si aliena res).

Μ. Ὁ ἐνεχυριάζων τὸ ἀλλότριον ἐνοχοποιεῖται· διότι τὸ ἐνεχυριασθὲν δὲν ἐνοχοποιεῖ τὸν λαβόντα.

(1) Ἡ ἐνεχυρίασις ἀλλοτρίου πράγματος εἶναι ἰσχυρὰ παρὰ τοὺς Ῥωμαίους καὶ παρ' ἡμῖν, ἐὰν ἔχῃ συμφωνὸν τὴν θέλησιν τοῦ ἰδιοκτητοῦ ῥητὴν ἢ σιωπηρὰν (N. περὶ ὑποθ. ἀρ. 4, N. περὶ ἐνεχ. ἀρ. 1). Σιωπηρὰ δὲ ἔγκριστις λογίζεται ἡ ὁποιοδήποτε σύμπραξις τοῦ ἰδιοκτητοῦ εἰς τὴν πράξιν τῆς ἐνεχυρίασεως. Ὡσαύτως εἶναι ἰσχυρὰ, ἐὰν ἀγένητο ἐπὶ τῷ ἔρω τῆς ἐπικτεσίας τοῦ πράγματος ἢ ἐὰν τὸ ἐπικτηθὲν ἀφείλετο εἰς τὴν ἐνεχυρίασιν. (Ἰδὲ καὶ § 30).

15. Τὸ συμφωνηθῆναι τὴν χρεώστην ἐν τῷ τὴν προθεσμίαν αὐτοῦ τῆς καταβολῆς ὑπερβαίνειν διάπρασιν γίνεσθαι τοῦ ἐνεχύρου, οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν, ὅταν ἐλάττωτος πωλήτῃ ὁ δανειστής τῷ συμφώνῳ τῷ ἐν τῷ πλήθει ἐναχθῇ. (N. 3 § 5 Κωδ. 8. 34 (de jure dominii)).

M. Ἡ συμφωνία, ὅτι πωλεῖται ἐνεχύρον, εἰδὼς ὁ χρεώστης δὲν καταδίδει ἔμπροσθεν, δὲν ἀναιρεῖ τὴν περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν, ὅταν ὁ δανειστής πωλήσῃ ἐπὶ ὀλιγωτέρῳ τιμήματι ὅ,τι ὥφειλε νὰ πωλήσῃ κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν συνήθειαν.

16. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνεχύρον ἢ τάξις πιπρασκέτω· εἰ δὲ μηδεὶς εὔρεθῇ ὁ ἀγοραζων, εἴτε οὐκ ἦτονος εὔρεθῇ καὶ βουληθῇ ὁ νενικηκὼς ὑπερθεματίζων ἀγοράσῃ, ἔξεστιν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὥσπερ ἐξωτικῶ. (1) (N. 2 Κωδ. 8. 23 (si in causa judicati). Βασ. XXV. 7. 17).

M. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνεχύρον (δηλονότι τὸ ἐνεχύρον τὸ δυνάμει τοῦ δικαίου δικαστικῆς ἀποφάσεως ὑποκείμενον εἰς πώλησιν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ) πωλεῖ τὸ δικαστήριον· εἰ δὲ οὐδεὶς ἀγοραστὴς εὔρεται, εἴτε προσφέρει ὀλιγώτερον καὶ θελήσῃ ὁ νικῆσας νὰ ἀγοράσῃ πλειστηρίων, δύναται καὶ αὐτὸς ὡς ἐξωτικὸς νὰ πράξῃ τοῦτο.

17. Δύναται ὁ δανειστής κατέχων τινὸς χρεώστου ἐνεχύρον καὶ αὐτὸς ἐτέρῳ δανειστῇ διδόναι πάλιν αὐτὸ εἰς ἐνεχύρον· πλὴν ὑπὲρ τούτου τιμήματος, ὑπὲρ οὗ καὶ αὐτὸς κατέσχεν αὐτό. (2) (N. 1 Κωδ. 8. 24 (si pignus pignori). Βασ. XXV. 7. 19).

M. Δύναται ὁ δανειστής κατέχων χρεώστου τινὸς ἐνεχύρον νὰ διδῇ αὐτὸ καὶ αὐτὸς πάλιν εἰς ἐνεχύρον πρὸς ἄλλον δανειστήν· δι' ἣσαν ὁμοῦς τίμημα ἔλαβεν αὐτὸ καὶ αὐτός.

18. Τὰ συμβαίνοντα τυχηρὰ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ ἐπιβλαβῆ τε καὶ ἐπικερδῆ τὸν χρεώστην ἔρῃ. (N. 21 § 2 Πανδ. 20. 1 (de pignoris). Βασ. XXV. 2. 21).

M. Τὰ συμβαίνοντα τυχηρὰ εἰς τὸ ἐνεχύρον ἐπιβλαβῆ τε καὶ ἐπικερδῆ ἀνάγονται εἰς τὸν χρεώστην.

19. Ἐδανείσατό τις ἀπ' ἐμοῦ νομ. φ' δεδωκώς μοι ἐνεχύρον σκευὴ ἀργυρᾶ· γενόμενος δὲ αὐτῶν ἐν χρήσει ἐζήτησε τοῦ λα-

(1) Τανῦν τὰ τῆς πωλήσεως τοῦ ἐνεχύρου διέπει ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, συνδυασμένη πρὸς τὸν περὶ ἐνεχύρου νεώτερον ἡμῶν νόμον.

(2) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, διότι κατὰ τὸν περὶ ἐνεχύρου νεώτερον ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 4) τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος (πρὸς σύστασιν ἐνεχύρου οὐσιωδῶς ἀναγκαίαν), δὲν δύναται ὁ πιστωτὴς νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τρίτον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ὀφειλέτου, ἄρα οὐδ' εἰς τὸν πιστωτὴν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ὑποθήκη δύναται νὰ ὑποθηκευθῇ, οὐδεμιᾶς διατάξεως ἀντικειμένης εἰς τοῦτο (Οἶκον. Στοιχ. τὰ Ἀστ. Δ. βιβλ. 6^η σελ. 419).

εἶν αὐτά, καὶ μετὰ καιρὸν ῥητήσατο ἵνα πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐπέτρεψα αὐτῶν τὴν διάπρασιν· εἴτα ἀγοράσαι (1) βούλομαι αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀγοράσαντος ἀγοραστοῦ· καὶ φησιν ὁ νόμος, μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν, ὅτι ἅπαξ ἐπέτρεψα τὴν διάπρασιν καὶ ἐξέπεσον οὐ εἶχον ἐνεχύρου δικαίου. "Εἴξει οὖν αὐτὰ ἀσφαλῶς ὁ ἀγοραστής, ἐγὼ δὲ κατὰ τοῦ χρεώστου ἔχω τὴν ἀγωγὴν. (N. 4 § 1. N. 7 πρ. N. 8 § 6 Πανδ. 20. 6 (quibus modis pignus). N. 2. N. 4. N. 14 Κωδ. 8. 26 (de remissione pignoris).

Μ. Δανεισθεὶς τις παρ' ἐμοῦ νομίσματα πεντακίσσια, μοὶ ἔδωκεν εἰς ἐνεχύρον ἀκεὶν ἀργυρᾶ· λαθὼν δὲ ἀνάγκην αὐτῶν μὲ παρεκάλει νὰ δώσω αὐτὰ καὶ μετὰ καιρὸν εἰήτησε νὰ πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐπέτρεψα νὰ ἐκποιτῶνται. ἔπειτα θέλω νὰ διεκδικήσω αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀγοράσαντος. Ὁ νόμος λέγει, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ πράξω τοῦτο, ἐπέτρεψα ἅπαξ νὰ πωληθῶσι καὶ ἀπώλεια τὸ ἐπ' αὐτῶν δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου. Κρατεῖ λοιπὸν αὐτὰ ἀσφαλῶς ὁ ἀγοραστής, ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν κατὰ τοῦ χρεώστου ἀγωγὴν.

20. Τὰ κατὰ τύχην τοῖς ἐνεχύροις ἐπισυμβαίνοντα τὸν χρεώστην ὁρᾷ· καὶ ἐάν τις δανείσας τινὶ λάβοι παρὰ τοῦ χρεωφειλέτου ἐνέχυρον, εἴτα συμβῇ ἀπολεσθῆναι τὸ ἐνέχυρον κατὰ τύχην, ὁ δανειστής οὐ μόνον οὐδὲν ζημιούται ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος ὀλόκληρον μετὰ τῆς αὐτοῦ ὥφελιας δύναται ἀπαιτεῖν· ὀφείλει δὲ ὁ δανειστής μῆτε ἀμέλειαν, μῆτε δόλον εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐπιδείξασθαι, μῆτε χρήσασθαι αὐτῷ εἰς ἄλλο τι παρ' ὃ ὁ δούς αὐτὸ συγκατέθετο. (2) (N. 9 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 51.)

Μ. Τὰ ἐπισυμβαίνοντα τυχερὰ εἰς τὰ ἐνέχυρα βαρύνουσι τὸν χρεώστην καὶ ἐάν τις δανείσας τινὶ λάβῃ παρὰ τοῦ χρεώστου ἐνέχυρον, ἔπειτα συμβῇ ἐκ τύχης νὰ ἀπωλεσθῇ αὐτό, ὁ δανειστής οὐ μόνον οὐδὲν ζημιούται ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος ὀλόκληρον σὺν τῇ ὥφελίᾳ αὐτοῦ δύναται νὰ ἀπαιτῇ. Ὁφείλει διὸς ὁ δανειστής νὰ μὴ δεῖξῃ εἰς τὸ ἐνέχυρον οὔτε ἀμέλειαν, οὔτε δόλον, οὔτε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ πρὸς ἄλλο τι ἢ ὅ, τι συγκατένευσεν ὁ δώσας αὐτό.

21. Ὅσπερ τὰ τυχερὰ ὁ δανειστής οὐκ ἐπιγινώσκει τοῦ ἐνεχύρου, οὕτω δόλον καὶ βραθυμίαν καὶ φυλακὴν παρέχει ἐπ' αὐτῷ. (N. 19 Κωδ. 8. 14 (de pignoris). Βασ. XXV. 2. 56).

(1) Ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι φέρεται ἐκδικῆσαι ἀντὶ ἀγοράσαι· ἀλλ' ἡ ἔννοια εἶναι ὁπωσδήποτε ἡ αὐτή.

(2) Ὁ δανειστής ὀφείλει μὲν νὰ μεταχειρίζηται καὶ νῦν κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς § 20 καὶ τῆς § 21 καὶ ἄρθρον 8 τοῦ νέου ἡμῶν νόμου περὶ ἐνεχύρου τὰ ἐνεχυριασθέντα αὐτῷ ὡς ἀγαθὸς οἰκονομικὸς, εὐθυνόμενος διὰ πάντων ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας προσγενομένην αὐτῷ βλάβην, ἀλλ' ὀφείλει προσίτι κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον (N. περὶ ἐνεχ. ἄρθρον 7) νὰ δεῖξῃ λόγον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐνεχυριασθέντος πραγματος περιελθόντων αὐτῷ τυχόν ὥφελιμάτων, καθὼς μὴ ἔχον δικαίωμα χρήσεως καὶ καρπώσεως αὐτοῦ.

(ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.) 26

Μ. 'Ὡς τὰ τυχηρά τοῦ ἐνεχύρου δὲν ἀναδέχεται ὁ δανειστής, οὕτως ἐρεῖται ἐπιμέλειαν εἰς φύλαξιν αὐτοῦ εὐθυνόμενος λόγῳ δόλου καὶ ἀμελείας.

22. 'Ἐὰν ὁ δανειστής μὴ παρ' ἰδίαν αἰτίαν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἐγκαλεῖται, χρή δὲ αὐτὸν ἀποδείξαι· ὅτι ἀπώλεσεν τὰ γὰρ τυχηρά οὐ κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ ἀλλὰ δύναται κατὰ τύχην ἀπολέσας τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖν τὸ αὐτὸ κεχρεωσθημένον· ἔαν δὲ μεταξὺ τῶν συναλλασσότων ἤρρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων ἐλευθερώσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύον ἔχει. (Ν. 5 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 47).

Μ. 'Ἐὰν ὁ δανειστής δὲν ἀπολέσῃ ἐξ αἰτίας ἑαυτοῦ (ἀμελείας δηλονότι ἢ δόλου) τὸ ἐνέχυρον, δὲν ἀνάγεται· ὀφείλει ὅμως αὐτὸς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀπώλεσεν αὐτό, διότι τὰ τυχηρά δὲν πίπτουσιν εἰς βέρος τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ δύναται, ἔαν ἀπολέσῃ κατὰ τύχην τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ χρεωστούμενον εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ συμφωνήθῃ μεταξὺ τῶν συναλλαττότων, ὥστε ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων νὰ ἀπαλλάσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύει.

23. Εἴ τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον χρήσεται τοῦτω εἰς πρᾶγμα μὴ δοκοῦν τῷ χρεώστῃ, καὶ συμβῇ τῷ ἐνεχύρῳ βλάβη τις ἐντεῦθεν ἢ καὶ παντελὴς ἀπώλεια, εἰς τὸν δανειστήν τὸ ἐπί συμβᾶν καὶ οὐκ εἰς τὸν χρεώστην ἀνάγεται. (1) (Ν. 27 § 3 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione) Ν. 7 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione)).

Μ. 'Ἐὰν τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον μεταχειρισθῇ αὐτὸ εἰς πρᾶγμα ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ χρεώστου, καὶ ἐκ τοῦτου συμβῇ βλάβη εἰς τὸ ἐνέχυρον ἢ καὶ παντελὴς ἀπώλεια, τὸ ἐπί συμβᾶν ἀνάγεται εἰς τὸν δανειστήν καὶ οὐχὶ εἰς τὸν χρεώστην.

24. 'Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀνάδοσις οὐκ εἰσάγει τοῦ χρέους συγχώρησιν, εἰ μὴ τοῦτο εἰδικῶς συνέδοξε. (Ν. 3 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 3).

Μ. 'Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀπόδοσις δὲν ἐπιφέρει τοῦ χρέους συγχώρησιν, ἐὰν ἂν τοῦτο συμφωνήθῃ εἰδικῶς.

25. 'Ὁ πολλὰ πράγματα λαβὼν εἰς ὑποθήκην, εἰ μὴ πληρωθῇ τὸ χρέος, οὐκ ἀναγκάζεται τὸ ἐν ἐλευθερώσαι. (Ν. 19 Πανδ. 20. 1 (de pign. et hypothecis). Βασ. XXV. 19).

Μ. 'Ὁ λαβὼν εἰς ὑποθήκην πολλὰ πράγματα, ἔαν δὲν πληρωθῇ τὸ χρέος δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ ἐν.

26. 'Υποθήκη μὲν ἐστὶ τὸ παραμένον μὲν τῷ χρεώστῃ, ὑποτιθέμενον δὲ τῷ δανειστῇ εἰς τὸ γραμματεῖον ἐνεκεν τῆς τοῦ χρέους ἱκανώσεως· ἐνέχυρον δὲ τὸ ἐν χειρὶ διδόμενον τῷ δανει-

(1) 'Ἐὰν ὁ πιστωτής ποιῇται χρῆσιν τοῦ ἐνεχύρου ἀνευ τῆς συναίνεσως τοῦ ὀφειλέτου ἢ παρὰ τὰ συμφωνημένα, δικαιούται οὗτος νὰ αἰτήσῃ δικαστικῶς νὰ παραδοθῇ τὸ ἐνέχυρον εἰς τρίτον κατὰ τὸν νεώτερον παρ' ἐνεχύρου νόμον (ἀρθρ. 7 καὶ 10).

στῇ Κοινῇ δὲ ἐνόματι καὶ τὸ διδόμενον καὶ τὸ ὑποτιθέμενον ἐνέχυρον λέγεται. (N. 9 § 2 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione). Bas. XXV. 1. 9. N. 238 § 2 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif). § 7 Εἰσγγ. 4. 6 (de act.)).

Μ. Ὑποθήκη εἶναι τὸ παραμένον μὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ χρεώστου, ὑποτιθέμενον δὲ εἰς τὸν δανειστὴν διὰ χρεωστικῆς ἐνδεότητος πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ χρέους· ἐνέχυρον δὲ τὸ διδόμενον εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ. Κοινῶς δὲ καὶ τὸ ὑποθηκευόμενον καὶ τὸ διδόμενον ἐνέχυρον λέγεται (ἐν τῇ πλατωνικῇ ἐκδογῇ τῆς λεξικῆς ἐν ἐνέχυρον).

27. Ὁ δανειστής, ὅστις ἀγροὺς ἢ οἴκους εἰς ὑποθήκην ἔλαβε, τὴν ζημίαν τὴν ἐν τοῖς τεμνομένοις δένδροις καὶ τοῖς καταλυομένοις οἰκοῖς ἐξ αὐτοῦ γενομένην εἰς λόγον ἐνεγκεῖν ἀναγκασθῆσεται· καὶ ἐὰν κατὰ δόλον ἢ πταίσμα τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποτεθέν χεῖρον ἐποίησε, καὶ τούτου ἕνεκεν τῇ ἀγωγῇ ἐνάγεται· ἵνα τοιοῦτον ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅποιον ἦν ἐν τῇ καιρῷ τῆς ὑποθήκης. Ὁ δανειστής τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἅπερ ἐποίησε περὶ τὸ ὑποτεθέν πρᾶγμα, ἀπαιτεῖν οὐ κωλύεται. (1) (N. 7 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Bas. XXV. 1. 49).

Μ. Ὁ δανειστής, ὅστις ἔλαβεν ἀγροὺς ἢ οἰκίας εἰς ὑποθήκην, ἀναγκάζεται νὰ ἀναγράψῃ εἰς ἴδιον λογαριασμὸν τὴν γενομένην ἀπὸ μέρους αὐτοῦ ζημίαν εἰς δένδρα κοπέντα καὶ οἰκίας κρημνισθείσας. Καὶ ἐκ δόλου ἢ πταίσματος ἐν δὲν κατέστησε χεῖρον τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα, ἐνάγεται ὅμως καὶ περὶ τούτου διὰ τῆς περὶ ὑποθήκης ἀγωγῆς, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον, ὅποιον ἦν ἐν τῇ καιρῷ τῆς ὑποθήκης. Ὁ δὲ δανειστής δὲν ἐμπορεῖται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἅπερ ἐτέλεσεν εἰς τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα.

28. Τὰ ὑποτεθέντα πράγματα εἰς ἐνέχυρον προσωπικῶς ζητοῦσιν οἱ χρεώσται· οὐδὲ γὰρ ἔξεστι τῷ δανειστῇ χωρὶς συμφώνου καὶ ἀρχικῆς κελεύσεως ἀφαιρεῖσθαι τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου, τούτεστι διαπιπράσκειν τὰ εἰς αἰτίαν ἐνεχύρου κατεχόμενα πράγματα· (2) (N. 11 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Bas. XXV. 1. 53. N. 1 Κωδ. 8. 23).

(1) Δυνάμει τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου τῆς 11 Αὐγ. 1836 ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων παραχωρεῖται μόνον δικαίωμα ὑποθήκης, αποκτώμενον δι' ἐγγραφῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν, ὃ δὲ δανειστής δὲν ἔχει τὴν διαχείρισιν τῶν ὑποθηκευθέντων αὐτῷ ἀκινήτων, ἀ ἐξακολουθεῖ καρπούμενος ἐ ἐφελκτῆς.

(2) Καὶ τανῦν δυνάμει τοῦ περὶ ἐνεχύρου νόμου τῆς 1 Δεκεμβρ. 1836 ὁ πιστωτής δὲν δύναται νὰ διαβῇ τὸ ἐνέχυρον· δύναται δὲ νὰ προκαλέσῃ δικαστικὴν διαταγὴν, παρέχουσαν αὐτῷ τὴν ἀδειαν νὰ διατηρήσῃ τὸ ἐνέχυρον ἐντὶ πληρωμῆς ἢ νὰ πλειστηριάσῃ αὐτὸ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς π.λ. δικονομίας.

Μ. Τὰ ἐνεχυριασθέντα πράγματα ἀπαιτοῦσιν οἱ χρεώσται διὰ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς, διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν δανειστήν ἄνευ συμφωνίας καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως νὰ ἀφαιρῇ τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου, τοῦτο σὶ νὰ κριτῇ τὰ παρακρατούμενα λόγῳ ἐνεχύρου.

29. Ἐὰν ὁ ὑποθεθεὶς οἶκος καυθῇ, καὶ τις ἀγοράσας τὸ ἔδαφος κτίσῃ, καὶ τὸ κτισθὲν ὑπόκειται· ὁ δὲ καλῇ πίστει νομεὺς οὐκ ἀποκαθίστησι, εἰ μὴ λάβοι τὰς δαπάνας, εἰς ὅσον τὸ πρᾶγμα γίνεται τιμιώτερον. (Ν. 29 § 2 Πανδ. 20. 1 de pignoris et hypothecis). Βασ. XXV. 2. 29).

Μ. Ἐὰν ἡ ὑποθηκευθεῖσα οἰκία κατ' ἀγοράσας τις τὸ ἔδαφος κτίσῃ, καὶ τὸ κτισθὲν καθίσταται ὑπέγγυον· ἀλλ' ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς δὲν ἀποκαθίστησι (δηλονότι δὲν ἐπιστρέφει τὴν ἐγερθεῖσαν οἰκοδομήν), εἰ μὴ λάβῃ τὰς δαπάνας, καθ' ὅσον (δι' αὐτῶν) τὸ πρᾶγμα κατέσθι πολυτιμότερον.

30. Ἐὰν πρᾶγμα ἀλλότριον ὑπέθετό τις, εἴτα δεσπόσῃ αὐτοῦ μετὰ ταῦτα, οὐδὲν ἥττον ἰσχυρῶς ἔδοξεν ὑποτίθεσθαι αὐτὸ εἰς ἀποτελέσματος. (Ν. 5 Κωδ. 8 16 (si aliena res). Βασ. XXV. 4. 9).

Μ. Ἐὰν τις ὑποθήκυσεν ἀλλότριον πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα κατέσθι κύριος αὐτοῦ, ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπέθηκευσεν αὐτὸ ἐπίσης ἰσχυρῶς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος.

31. Προτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονόμος (1) (Ν. 10 Πανδ. 20. 1 de pign. et hypoth.). Βασ. XXV. 2. 10).

Μ. Προτιμᾶται τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονόμος.

32. Τοῦ Μελίου χρεωστήσαντος καὶ ἀφαιρεθέντος κτήματος, εἴτα κινήσαντος ὡς κακῶς ἐτιμήθησαν τὰ κτήματα, ἀπερήνατο ὁ Μαγιστρος, δεῦναι τοῦτον τὸ χρέος καὶ ἀπολαβεῖν τὰ κτήματα· καὶ αὐτὸς ἤτησε προθεσίαν, καὶ ἔδοθη αὐτῷ μετὰ τὴν ποίησιν τῆς σημειώσεως καιρὸς μῆνες ἑξ· καὶ εἰ ὑπερεκπέσοι καὶ τοῦτον τὸν ὅρον, ἐδικαιώθη ὁ ἀντιδικὸς δεσποῖεν τῶν κτημάτων. (2)

Μ. Ὁ Μέλιος χρεωστῶν καὶ στερηθεὶς ἕνεκα τούτου τῶν κτημάτων αὐτοῦ, ἤξιωσε δικαστικῶς ὅτι κακῶς ἐτιμήθησαν αὐτά, καὶ ὁ Μαγιστρος διέταξε νὰ δώσῃ αὐτὸς τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὰ κτήματα· αὐτὸς δὲ ἤτησε προθεσίαν, καὶ ἔδοθη αὐτῷ μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς σημειώσεως χρόνος μῆνες ἑξ, ἂν δὲ ὑπερβῇ τὴν προθεσίαν ταύτην, ἐδικαιώθη ὁ ἀντιδικὸς νὰ κυριεύῃ τὰ κτήματα.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ἐπαναλαμβάνεται αὐτολελεῖ ἐν § 52.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν οὐ μόνον ὡς μὴ περιλαμβανομένη ἐν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς καὶ Βυζαντιακαῖς πηγαῖς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰς περὶ ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας τῶν ἐφελκτῶν διατάξεις τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας.

33. Ἡ χρονία νομή οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον. (N. 7 Κωδ. 8. 14 (de pign. et hyp.). Βασ. XXV. 2. 44).

M. Ἡ χρονία νομή δὲν ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον.

34. Ὁ δανειστής καὶ ὁ τοῦτου κληρονόμος οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφὴν εἰς τὸ μὴ ἀποδοῦναι τὸ ἐνέχυρον μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ χρέος τουτέστι τῇ τριακονταετίᾳ. (N. 12 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 54).

M. Ὁ δανειστής καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δὲν ἔχει τὴν μακροῦ χρόνου παραγραφὴν τουτέστι τὴν παραγραφὴν τῆς τριακονταετίας εἰς τὴν μὴ ἀποδοῦναι τοῦ ἐνεχύρου (δηλονότι τὴν κτήσιν τοῦ ἐνεχύρου) μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους.

35. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐνέχυρα καὶ ὑποθήκαι σιωπηρῶς συναλλασσόμενα· ὁ γὰρ δανειζων εἰς ἀνανέωσιν οἴκου ἢ κατὰ ἐντολὴν τοῦ δεσπότη τοῦ χορηγοῦντος τὴν ἔξοδον τοῦ κτίσματος ἔχει τὸν οἶκον ὑποκείμενον καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστάς, βουλόμενος τὸν οἶκον λαβεῖν εἰς ἱκανώσιν. (1) (N. 1 Πανδ. 20. 2 (in quibus causis pignus). Βασ. XXV. 3. 4).

M. Συναλλάττονται καὶ σιωπηρῶς ἐνέχυρα καὶ ὑποθήκαι· διότι ὁ δανειζων εἰς ἀνακαινίσιν οἰκίας ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ κυρίου καταβάλλων τὴν δαπάνην τοῦ κτιρίου ἔχει τὴν οἰκίαν εἰς ὑποθήκην καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστάς, θέλων νὰ λάβῃ τὴν τοιαύτην οἰκίαν εἰς ἱκανοποίησιν.

36. Ἐὰν δυοὶ τὸ αὐτὸ πράγμα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑποθεθῇ. αἱ ὥραι αἱ προλαμβάνουσαι καὶ ὑστερίζουσαι οὐ ποιοῦσι τινὶ αὐτῶν προτιμήσιν, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτοῖς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους. (2) (N. 16 § 8 Πανδ. 20. 4 (de pign.). Βασ. XXV. 2. 16).

M. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὑποθηκευθῇ εἰς δύο, αἱ προλαμβάνουσαι καὶ ἐπόμεναι ὥραι εἰς οὐδὲνα χορηγοῦσι προτιμήσιν, ἀλλὰ τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα ὑπόκειται αὐτοῖς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους.

37. Ἐὰν δανείσῃ τις τινι, εἴτα δανείσω καὶ ἐγὼ αὐτὸ ἐπὶ τῇ ἐξελθεῖν καὶ πραγματεῦσασθαι εἰς τήνδε τὴν πανήγυριν, καὶ ἐξελθὼν ὁ δανεισάμενος εἰς τὴν πανήγυριν τελευτήσῃ, νικᾷ ἐγὼ τὸν προγενέστερον δανειστήν εἰς τὸν ἀγορασθέντα ἀπὸ τῆς πανηγύρεως φόρτον, ὡς ἐπὶ τούτῳ δανείσας. (3) (N. 5 καὶ N. 6 πρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore)).

(1) Ἡ διατάξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰς διατάξεις τῶν νεωτέρων νόμων περὶ ὑποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

(2) Καὶ τὰν ὑποθήκην τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγγεγραμμένα εἰσὶν ἰσοδύναμοι, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ αἱ σύγχρονοι ἐνεχυριάσεις κινήτου, διότι κατ' αὐτάς προτιμάται ὁ λαβὼν τὴν διακατοχὴν τοῦ πράγματος.

(3) Παρ' ἡμῖν ἡ διατάξις αὕτη δὲν ἰσχύει. Κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. ὁ ἐπισπεύδων τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκποίησιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου

Μ. Ἐάν τις δανείσῃ τινά, ἔπειτα τὸν αὐτὸν δανείσω καὶ ἐγώ, ἵνα πορευθεὶς ἔμπορευθῇ εἰς ῥητὴν πανήγυριν, καὶ ἐξελεῖσθαι δὲ δανεισθεὶς εἰς τὴν πανήγυριν ἀποδάνῃ, νικῶ ἐγὼ τὸν προγενέστερον δανειστὴν ὡς πρὸς τὰς ἀγορασθείσας κατὰ τὴν πανήγυριν πραγματείας, ὡς δανείσας ἐπὶ τούτῳ.

38. Γίνωσκε καθόλου ὅτι πᾶς δανειστής ἢ προσωπικὸς ἐστὶν ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς μὲν ἐστὶν ὁ δανεῖζων τινὶ ἄνθρωπῳ ἐνεχύρων ἢ ὑποθήκης, καὶ ἔχει μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισμένου ἐνοχον τῷ δανείῳ, οὐ μὴν καὶ τὴν περιουσίαν· ἐνυπόθηκος δὲ ὅστις ἔλαβεν ὑποθήκην ἢ οἶκον ἢ κτῆμα· καὶ ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἔχων καὶ τὰ ὑποτεθέντα πράγματα ἐνοχα. (Ν. 2 Κωδ. 8. 34 (de luitione pignoris). Ν. 3 καὶ Ν. 7 Κωδ. 7. 39 (de praescr. XXX).

Μ. Γανικῶς γίνωσκε, ὅτι πᾶς δανειστής ἢ προσωπικὸς εἶναι ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς μὲν εἶναι ὁ δανεῖζων τινά ἄνθρωπον ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης καὶ ἔχει ὑπόχρεων εἰς τὸ δανεῖον μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισθέντος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν περιουσίαν. Ἐνυπόθηκος δὲ ὁ λαβὼν ὑποθήκην ἢ οἶκον ἢ κτῆμα· καὶ οὗτος εἶναι ἐπικρατέστερος τοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἔχων ὑπόχρεον καὶ τὰ ὑποθηκευθέντα πράγματα.

39. Ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐάν ἐσχατος δανειστής ἀπολάβῃ τὸ δάνειον καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὸν λαβόντα. (1)

Μ. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐάν ὁ τελευταῖος δανειστής ἀναλάβῃ τὸ δάνειον καὶ παρέλθῃ σιωπηρὰ τριετία καὶ γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, δὲν μετακινεῖ τὸν λαβόντα.

40. Ὁ τὸ ἴδιον χρεὸς λαβὼν ἀποκλείει τὸν προγενέστερον, διότι ἐρραβύμηνεν· οἱ γὰρ νόμοι τῶν ἀγρυπνούντων εἰσὶν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν βαρέως κοιμωμένων. (Ν. 24 Πανδ. 42. 8 (quae in frandem creditorum). Βασ. IX. 1. 24).

Μ. Ὁ λαβὼν τὸ πρὸς αὐτὸν χρεὸς ἀποκλείει τὸν προγενέστερον δανειστὴν, ὡς ἀμνηστῶντα (μὴ δυνάμενος ἐπομένως νὰ ζητήσῃ μετοχὴν εἰς τὰ δεθέντα τῷ ἑτέρῳ δανειστῇ). διότι οἱ νόμοι ὑπὲρ τῶν ἀγρυπνούντων κείμενοι καὶ οὐχὶ τῶν βαρέως κοιμωμένων.

41. Ὅτι ἐάν παρὰ τινος τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποτεθῇ πρῶτον

αὐτοῦ δανειστής (ὅποτεθῇ ποτε καὶ ἂν εἰδανείσας) εὐδενὸς ἐκ τῆς προτεραιότητος τοῦ δανείου ἢ τῆς ἐπιστεύσεως ἀπολαύει πλεονεκτημάτων ἀπέναντι τῶν λοιπῶν δανειστῶν, ἀλλὰ δύνανται καὶ οὗτοι νὰ προσέλθωσιν, ἔξαιτούμενοι μετοχὴν ἐκ τοῦ ἐκπληστηριασμοῦ· μὴ ἐφαρκούντος δὲ τυχὲν αὐτοῦ εἰς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν προσελθόντων δανειστῶν, ἀναγκαῖα γίνεται ἡ κατάταξις, ἣν διενθύνει αὐτὸς ὁ τὸν πλειστηριασμὸν τελείας ὑπάλληλος· συμβαίνει δὲ κατάταξις ἐπὶ τοῖς ἀναγκαστικῶν καὶ τῶν ἐκουσίων πλειστηριασμῶν (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 986, 987, 988, 1081), οὐχὶ ἥττον δὲ ἐπὶ κατασχίσεως χρημάτων (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 937).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει.

μὲν δανειστῇ, εἴτα δημοσίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα προικί, προτιμᾶται ἡ προίξ καὶ τοῦ δημοσίου· διὰ τὸ προτιμᾶσθαι ταύτην τῶν προτέρων δανειστῶν, οἵτινές εἰσι προτιμότεροι καὶ τοῦ δημοσίου. (1) (N. 2 Κωδ. 7. 73 (de privilegis fisci). N. 8 Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore). N. 3 Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pignore). N. 3 Κωδ. 8. 28 (de remissione pignoris). N. 12 Κωδ. 8. 28 (de distr. pignorum).

M. Ἐάν τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποθηκεύσῃ κατ' ἀρχάς μὲν εἰς δανειστὴν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν δημοσίον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς προίκαν, προτιμᾶται ἡ προίξ καὶ τοῦ δημοσίου· διότι αὕτη προτιμᾶται τῶν προτέρων δανειστῶν, οἵτινές εἰσι προτιμότεροι καὶ τοῦ δημοσίου.

42. Ὅτι οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται τῆς προικός, ἣν ἐπηγγεिलाτό τις δώσειν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. (2) (N. μον. § 1 Κωδ. 5. 15 (de rei uxoriae).

M. Οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται τῆς προικός τὴν ὅποιαν ὑποσχέσθαι τις νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.

43. Ὅτι ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τῇ προτιμῇ αὐτῶν οὐ προσέχουμεν τῷ χρόνῳ τῶν καταβολῶν, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος. (N. 1 § 13 καὶ 30 Πανδ. 16. 3 (depositi) N. 12 Πανδ. 14. 6 (de SC. Maced). N. 8 πρ. Πανδ. 17. 1 (mandati). N. 58 § 2 Πανδ. 17. 2 (pro socio). N. 15 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). N. 35 § 1. N. 41 § 1 καὶ 2. N. 78 πρ. N. 83 § 5. N. 103 καὶ N. 137 § 6 Πανδ. 45. 1 (de verb. obligat.). N. 7 § 16 Πανδ. 2. 14 (de pactis). N. 1 § 9 καὶ 10 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et act.). N. 6 πρ. N. 34 § 2. N. 62 § 1. N. 70 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione).

M. Ἐπὶ τῶν συναλλαγμάτων καὶ τῆς προτιμῆσεως αὐτῶν δὲν προσέχουμεν εἰς τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος.

44. Ἐφ' ὧν θεμάτων ὁ τὴν ὑποθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει πληρῶσαι τὸ συναλλάγμα, ὡς ἐπὶ τῆς προικός, ἐπὶ τούτων οὐ προσέχουμεν τῇ ἀριθμῇ· ἀλλὰ φαιμέν βέβαιον εἶναι τὸ συναλλάγμα εἴ ἄρχῃς ὅτε καὶ γέγονεν· ἐφ' ὧν δὲ θεμάτων ἐν γνώμῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος κεῖται πληρωθῆναι τὸ συναλλάγμα

(1) Τανῶν παρ' ἡμῖν ἡ ὑποθήκη ἀποκτᾶται μόνον διὰ τακτικῆς ἐγγράφῃς εἰς τὸ βιβλίον τῶν ὑποθηκῶν δικαίωμα δὲ πρὸς κτήσιν ὑποθήκης εἶναι δύναμει τοῦ νόμου εἰ ἐν τῷ 11 άρθρῳ τοῦ περὶ ὑποθήκης νόμου ἀναγραφόμενοι πιστωταί, ἐν οἷς τὸ δημοσίον διὰ καθυστερήσαντος φόρου, τὰ ὀφειλόμενα καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ οἱ δήμοι, ἡ σύζυγος ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός. κτλ.

(2) Ἡδε προηγουμένην σημείωσιν.

408 ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.
ἢ τοῦναντίον, ἐπὶ τούτων τῇ ἀριθμῇσει προσέχονεν, καὶ οὐ
τῇ ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος. (N. 4 Πανδ. 20. 3 (quae res pri-
giori). Βασ. XXV. 4. 4).

Μ. Ἐν αἷς περιστάσεσιν ὁ λαδὼν τὴν ὑποθήκην ἀναγκάζεται νὰ ἐκπλη-
ρωσῇ τὸ συναλλάγμα, ὡς ἐπὶ τῆς προικοῦ, ἐν ταύταις δὲν προσέχονεν εἰς
τὴν ἀρίθμωσιν, ἀλλὰ λέγομεν ὅτι τὸ συναλλάγμα εἶναι ἰσχυρὸν ἀπ' ἀρχῆς,
ἀπ' οὗ καὶ ἐγένετο. Ἐν αἷς δὲ περιστάσεσιν μένει εἰς τὴν προαίρεσιν
αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ συναλλάγμα ἢ τοῦναντίον,
ἐν ταύταις προσέχονεν εἰς τὴν ἀρίθμωσιν, καὶ οὐχὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλ-
λάγματος.

45. Ὁ προγενέστερος δανειστής ὑποθήκην ἔχων γενικὴν καλ-
λίων ἐστὶ τοῦ εἰδικῆν μετ' αὐτὸν ὑποθήκην λαδόντος. ὥστε σὺν
ὁ ἀγοράζων παρὰ τοῦ προτέρου οὐκ ὀχληθήσεται τούτου χάριν
παρὰ τοῦ μεταγενεστέρου. (1) (N. 6 Κωδ. 8. 18 (qui potiores)
Βασ. XXV. 5. 33).

Μ. Ὁ προγενέστερος δανειστής ἔχων γενικὴν ὑποθήκην εἶναι προτιμώ-
τερος τοῦ λαδόντος μετ' αὐτὸν εἰδικῆν ὑποθήκην. ὅθεν ὁ ἀγοράζων παρὰ τοῦ
προτέρου δὲν παρενοχλεῖται διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου.

Ν. Ἐπὶ πολλῶν πιστωτῶν σημειωτέον ἐστὶ, ἰὰν ὁ ὀφειλέτης πωλῇσιν εἰς
τρίτον τὸ ἐνυπόθηκον κτήμα καὶ διὰ τοῦ τιμήματος ἱκανοποιηθῇ προγενέ-
στερος πιστωτής, ὁ ἀγοράσας αὐτὸ τρίτος ὑπεισέρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ
πιστωτοῦ καὶ οὕτως ὁ ἀγοραστής, γενόμενος κύριος τοῦ ἐνυποθήκου, γί-
νεται ἐν ταύτῃ καὶ κρείττων πιστωτής, λαμβάνων ἀπέναντι τῶν ἄλλων
πιστωτῶν τὴν θέσιν τοῦ ἱκανοποιηθέντος. Δηλονότι δὲν χωρεῖ ἐν τῷ προ-
κειμένῳ θεματι σύγχυσις (confusio) ἕνεκα τῆς ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ ἐνω-
σεως τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος καὶ τοῦ ὑποθηκικοῦ δικαίου. Α. Π. 224
τοῦ 1896.

46. Εἰ δὲ καὶ πολλοῖς δανεισταῖς τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ἐν δια-
φόροις χρόνοις ὑπετέθη, ὅμως εἰ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνὸς αὐτῶν
ἀπηγορεύσθαι ἀγρὸς καὶ ὑπετέθη αὐτῷ εἰδικῶς, καλλίων οὗτος
πάντων ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ. (2) (N. 7 Κωδ. 8. 18 (qui po-
tiores) XXV. 5. 34).

Μ. Ἐὰν δὲ τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ὑπεθηκεύθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς
πολλοὺς δανειστάς, ἀλλ' ἐκ τῶν χρημάτων ἐνὸς αὐτῶν ἀγορεύσθαι ἀγρὸς καὶ
εἰδικῶς ὑπεθηκεύθη εἰς αὐτόν, οὗτος εἶναι προτιμώτερος πάντων τῶν ἔχον-
των ὑποθήκην ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ.

47. Ἐὰν τις χρεωστῶν δανεισταῖς ἀπορῇ καὶ περιελθοῦσαν
αὐτῷ κληρονομίαν ἢ ληγᾶτον μὴ βούληται λαβεῖν, οὐκ ἐνέχε-
ται τοῖς δανεισταῖς ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν, οὐ γὰρ ἀποκτᾶται τι

(1) Οἱ ὑποθηκικοὶ δανεισταὶ προτιμῶνται τανὺν ἀλλήλων κατὰ τὴν χρο-
νολογικὴν τάξιν τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης αὐτῶν (N. περὶ ὑποθ. ἀρ. 44).

(2) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἀντίκειται εἰς τοὺς νεωτέρους ἡμῶν νόμους
περὶ ὑποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

τῶν αὐτοῦ· ἐκεῖνος γὰρ ἐνέχεται ὁ ἔχων τι καὶ χρεωστῶν καὶ ἀποκτινόμενος ὁ ἔχει· ἡ δὲ κληρονομία καὶ τὸ ληγάτον οὐ τῆς τοῦ χρεώστου περιουσίας ἐστίν, ἀλλ' ἐκ φιλοτιμίας περιῆλθον αὐτῷ· καὶ εἰ ἐπιλαμβάνει αὐτὰ ὁ χρεώστης, ἀναγκάζεται· πάλιν παρεχειν τοῖς δανεισταῖς. Βιότως οὖν ὁ νόμος οὐκ ἀναγκάζει αὐτὸν μὴ βουλόμενον δέχεσθαι τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ ληγάτον· κρεῖττον γὰρ ἡγεῖται, τὸν ἄρ' οὐ ἡ χάρις αὐτῷ μέλλει προσγίνεσθαι, κερδῆσαι ταῦτα, ἥπερ τοὺς δανειστάς ταῦτα λαβεῖν, μηδεμίαν ὠφέλειαν ἐντεῦθεν τοῦ πρὸς ὃν ἡ δωρεὰ ἔχοντος. (N. 6 § 2-4 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem cred.). Βασ. IX. 8. 6. N. 1 § 6 Πανδ. 38. 5 (si quid in fraudem patroni) N. 68 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). N. 5 § 13 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). N. 1 § 23 Πανδ. 37. 6 (de collatione). N. 134 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris).

Μ. Ἐάν τις χρεωστῶν εἰς δανειστάς ἀπορῇ καὶ δὲν θέλῃ νὰ δεχθῇ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίαν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν, δὲν ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστάς ὡς μὴ λαβὼν· διότι δὲν ἀπαλλοτριῶι τι ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων· ἐνέχεται δὲ ὁ ἔχων τι καὶ ἀπαλλοτριῶν τοῦτο ἐν ᾧ χρεωστῇ. Ἡ κληρονομία ἡμῶς καὶ ἡ κληροδοσία δὲν εἶναι τῆς περιουσίας τοῦ χρεώστου, ἀλλὰ περιεχόμεναι ἐκ φιλοδοξίας ἑτέρου, καὶ εἰν ὁ χρεώστης ἀποδεχεται αὐτὰ, ἀναγκάζεται πάλιν νὰ δώσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς δανειστάς. Εὐλόγως λοιπὸν ὁ νόμος δὲν ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ δέχεται ἀκουσίως τὴν κληρονομίαν ἢ τὴν κληροδοσίαν· διότι νομίζει κάλλιον νὰ κερδῇ ἢ αὐτὰ ἐκεῖνος, παρ' οὗ μέλλει νὰ δεχθῇ τὴν χάριν, ἢ νὰ λάβωσιν αὐτὰ οἱ δανεισταί, χωρὶς ποσὺς νὰ ὠφελῶνται ἐκ τούτου ὁ πρὸς ὃν ἡ δωρεὰ.

48. Ἐάν τὸ ἐνέχυρον ἐπώλησεν ὁ πρῶτος δανειστής, τῷ δευτέρῳ οὐδὲν ὑπαστίν· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς ἐν προτιμῇσιν δέδωκεν αὐτῷ ἢ ἐπώλησεν, ὁ δεύτερος δύναται λαμβάνειν αὐτὸ προσφέρον μόντοι τὸ χρέος. (N. 1 Κωδ. 8. 20 (si antiquior creditor). Βασ. XXV. 4. 17).

Μ. Ἐάν ὁ πρῶτος δανειστής ἐπώλησεν τὸ ἐνέχυρον, εἰς τὸν δεύτερον οὐδὲν μίνει· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς κατὰ προτιμῆσιν ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ἢ ἐπώλησεν αὐτὸ, ὁ δεύτερος δύναται νὰ λαμβάνῃ αὐτὸ, καταβίβλων ἡμῶς τὸ χρέος πρὸς τὸν πρῶτον.

49. Ὁ δανειστής εἰς ἐπανόρθωσιν οἴκου προτιμᾶται. (1) (*) (N. 1 Πανδ. 42. 3 (de cessione bonorum). Βασ. IX. 5. 1).

(1) Αἱ πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος δαπάναι ἀπολαμβάνουσι προνομίον καὶ κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ διὰ τοιαύτας δαπάνας δανείον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημειώσαις ὅτι τῶν προσωπικῶν δανειστῶν ἐστὶ διαφορά· οἱ μὲν γὰρ εἰσι προνομίον ἔχοντες, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες καὶ οἱ ἔχοντες

Μ. Ὁ δανείσας πρὸς ἐπιδιόρθωσιν οἰκίας προτιμᾶται.

50. Ἐάν ὑπόθωμαι σοι τὰ ἐσόμενά μοι καὶ ἑτέρω τὸν τῷ Πέτρου ἀγρόν, εἰ ἔμῃς γένοιτο, οὕτω τε κτήσασμαι αὐτόν, οἱ δύο συντρέχετε, ἐάν ἐξ ἐμῶν χρημάτων ἡγορασθῇ, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς γενικῆς ὑποθήκης, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς εἰδικῆς· καὶ οὐδὲν ποιεῖ πρόκριμα τὸ ἀγορασθῆναι τὸν ἀγρόν ἐκ τῶν νούμμων τῶν ὑποκειμένων τῇ προτέρῳ δανειστῇ, ἐπειδὴ περ πραγμάτων μῆτιρ κτηθέντων ἐστὶν ὑποθήκη γενικῇ. (1) (N. 7 § 1 Πανδ. 20. 4 (qui potiores). Βασ. XXV, 5, 5).

Μ. Ἐάν ὑποθήκωσιν εἰς σὲ τὰ κτήματα, ὧν θέλω καταστῆ κύριος, καὶ εἰς ἄλλον τοῦ Πέτρου τὸν ἀγρόν ἐάν περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητά μου, καὶ οἱ δύο συντρέχετε, ἐάν ἀγορασθῇ ἐκ τῶν ἐμῶν χρημάτων ὁ μὲν εἰς ἀπὸ τῆς γενικῆς ὑποθήκης, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τῆς εἰδικῆς· καὶ δὲν βλάπτει ἂν ὁ ἀγρὸς ἀγορασθῇ ἐκ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν πρότερον δανειστὴν νομιματων, διότι πρὶν ἀκόμῃ ἀποκτηθῶσι πράγματα ἢ ὑποθήκη εἶναι γενικῇ.

51. Εἰ καταγράψω ὑπὲρ θυγατρὸς μου προῖκα ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν, ἀπαιτεῖται· ἢ θυγάτηρ ἐκχωρῆσαι τὴν τῆς προικὸς ἀγωγὴν. (*) (N. 14 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditum). Βασ. IX. 8. 14. N. 2 Κωδ. 7. 75 (de revocandis his quae). N. 13 Κωδ. 5. 3 (de donationibus ante nuptias). N. 6 Κωδ. 7. 73 (de privilegio fisci).

τὸ προνόμιον τῶν μὲν ἐνοποθηκῶν τὰ δευτέρα φέρουσι, τοὺς δὲ ἀνοποθηκῶν νικῶσιν. Εἰσὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὸ προνόμιον καὶ ἄλλοι μὲν τινες, τέως δὲ καὶ ὁ δανείσας εἰς ἐπανόρθωσιν οἴκου· οἷον ὡς ἐπὶ θεματος· εἶχεν ὁ Πέτρος οἶκον καταπίπτοντα, καὶ συνέτυχε τῷ Παύλῳ περὶ δανείου, καὶ πεισθεὶς ὁ Παῦλος ἐδάνεισε τῷ Πέτρῳ ἐπὶ τοιαύτῃ αἰρέσει καὶ συμφωνίᾳ, ἥγουν ἐπὶ τῷ τὰ δανεισθέντα κατακλεισθῆναι εἰς ἀνθρώπων τοῦ καταπίπτοντος οἴκου, ὃ καὶ γέγονεν· ἐκίνησε μετὰ ταῦτα κατὰ τοῦ Πέτρου ὁ Παῦλος ζητῶν τὸ δάνειον· συνεκίνησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἑτέροι δανεισταὶ προσωπικοὶ μόνον δανείσαντες ἀπλῶς καὶ μὴ ἔχοντες προνόμιον. Προτιμηθῆσεται ὁ Παῦλος καὶ ἱκανωθῆσεται πρῶτος τὰ χρεᾶ· καὶ τότε οἱ ἑτέροι προσωπικοὶ δανεισταὶ ἀποκληρωθήσονται, εἰ γὰρ καὶ τύρισκονσι περιουσίαν.

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη προακροῖται εἰς τὸν περὶ ὑποθήκης ἡμῶν νόμον σφριζόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς εἰδικότητος καὶ τῆς δημοσιότητος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος ἔχων δανειστὰς διαφόρους καὶ βουλόμενος περιγράψαι τοὺτους τὴν ἰδίαν θυγατέρα τυγχάνουσιν αὐτεξούσιον ἐξέδοτο πρὸς ἄνδρα, καὶ δίδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα τῷ γαμβρῷ ἀγνοοῦντι τὸν δόλον· κέντερον ἡλάντωσε τὴν ἰδίαν περιουσίαν· ἔχουσιν οἱ δανεισταὶ κατὰ τῆς θυγατρὸς τὴν in factum καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτὴν ἐκχωρῆσαι αὐτοῖς τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, ἣν ἐκτήσατο αὕτη· καὶ λαβόντες αὐτὴν κινεῖσαι καὶ ἀπαιτεῖσαι τὴν προῖκα, λυθέντος τοῦ γάμου· θεμάτων δὲ τὸν πατέρα ἐν τῇ ἐπιδόσει τῆς προικὸς μὴ ἐπερωτῆσαι τὴν ἀντιστροφὴν τῆς προικὸς, ἀλλὰ μόνον δοῦναι αὐτήν.

Μ. Ἐάν καταγράψω ὑπὲρ θυγατρὸς μου προῖκα ἐπὶ καταβολῇ τῶν δανεισμάτων μου, ὑποχρεοῦται ἡ θυγάτηρ ἢ ἐκχωρήσῃ τὴν τῆς προικὸς ἀγωγὴν.

52. Προτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονόμος. (1) (N. 10 Πανδ. 20. 1 (de pign. et hypoth.). Βασ. XXV. 2. 10).

Μ. Προτιμᾶται τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονόμος.

53. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι κἂν εἰς προῖκά τις ἔδωκεν ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα ἐπὶ περιγραφῇ δανεισμάτων, δύνανται ἐνάγεσθαι οἱ λαβόντες. (2) (N. 2 Κωδ. 7. 75 (de revocandis his, quae). Βασιλ. IX. 8. 27).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, καὶ εἰς προῖκα ἂν ἔδωκε τις ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα ἐπὶ καταβολῇ τῶν δανεισμάτων, οἱ λαβόντες αὐτὸ (τὸ λόγος προικὸς δούλην) δύνανται νὰ ἐναγῶνται.

Ν. Ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ χωρεῖ κατὰ τρίτου κατόχου τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος δι' ἀμφοτεροδαρὸς συμβάσεως κτήματος, εἰ οὗτος ἐκτήσατο αὐτὸ κατὰ τὴν πίστιν, εἴην εἰ ἐγένεσκε πρὸ τοῦ γάμου αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν τὰ χρήματα τοῦ προικοδότη καὶ ἐν τούτοις ἐδέξατο ὡς προικῶν τὸ κτήμα, στερεῖ τοὺς δανειστὰς μόνον τῆς ἱκανοποιήσεως αὐτῶν. Α. Π. 3 τοῦ 1860. Δηλονότι ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ δὲν χωρεῖ κατὰ τοῦ προικολήπτου, εἴαν οὗτος δὴν μετέσχε τοῦ δόλου, ἀγνοῶν δηλονότι τὸ ἀφερέγγυον τοῦ προικοδότη καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ δανειστοῦ, χωρεῖ δὲ τῶναντίον κατὰ τοῦ δωρολήπτου, καὶ ἀγνοοῦντος ταῦτα. (Βασιλ. 26 § 1. (9. 8.) Α. Π. 168 τοῦ 1868).

54. Ἐάν οἱ δανεισταὶ μέρος ἐκ τῶν πραγμάτων ἐτοιμῶς ἔχωσι λαβεῖν, προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς εὐποροὶ ὄντες. (N. 60 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 59).

Μ. Ἐάν οἱ δανεισταὶ ὥσιν ἐτοιμαὶ νὰ λάβωσι μέρος μόνον τοῦ πρὸς αὐτοὺς χρεώσε, προσφερομένου ὑπὸ τρίτου (ἀναλαβόντος οὕτω τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ), προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς εὐποροὶ ὄντες.

55. Ἐν ταῖς προσωπικαῖς οἱ δανεισάντες ἐφ' ᾧ τοῖς πρώτοις τοῖς ἑσπέραις δανεισταῖς, εἰς τὸν τόπον αὐτῶν εἰσέρχονται. (N. 2 Πανδ. 42. 3 (de cessione honorum). Βασ. IX. 5. 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν (ἀγωγῶν) οἱ δανεισάντες ἵνα δοθῇ (τὸ θεῖον αὐτῶν καταβληθὲν ποσόν) εἰς τοὺς προτέρους δανειστὰς καταλαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν.

(1) Τὰ τῆς προτιμήσεως τῶν διαφόρων δανεισμάτων κανονίζει τανῦν ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, ἀνατρέψασα τὴν διάταξιν ταύτην.

(2) Ἡ ἀγωγὴ αὕτη εἶναι ἢ αὐτὴ τῇ ἀγωγῇ, ἢν δύνανται νὰ κινήσωσιν οἱ δανεισταὶ κατὰ παντὸς δωρεοδόχου, εἰς ὃν ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῶν ἐδωρήσατο μέρος ἢ ἔλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· καλεῖται δὲ ἐν ταῖς πηγαῖς Πανυλικῇ. Διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς κατὰ τοῦ προικολήπτου καὶ τῆς κατὰ τοῦ δωρεοδόχου ἀγωγῆς, ἢ ἐν τῇ ὑπὸ τὴν § 53 νομολογίᾳ ἐμφανιζομένη.

56. Ἐὰν βουλῇσαι τοῦ πρώτου ὑποτεθῇ ἄλλω, προτιμᾶται ὁ δεύτερος. (N. 12 § 4 Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore), Βασ. XXV. 5. 10).

M. Ἐὰν κατὰ θέλησιν τοῦ πρώτου ὑποθηκευθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς ἄλλον προτιμᾶται ὁ δεύτερος.

57. Δανειστής ἐστὶν ὁ ἐξ οἰασαὺν αἰτίας χωρὶς παραγραφῆς διηνεκοὺς χρεωστούμενος πολιτικῶς ἢ πραιτωρίως, οὐ μὴν φυσικῶς κεχρεωστημένος. (1) (N. 10 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif). Βασ. II. 2. 10). (*)

(1) Ἡ ἐνοχὴ συνίσταται εἰς τὸ δυνατόν τῆς ἐξαναγκάσεως τοῦ δευτέρου, ὅθεν οὐδὲν δὲν χωρεῖ ἐξαναγκασμὸς δὲν ὑπάρχει ἀληθῆς ἐνοχῆς ἐπομένως οὐδὲ ἀληθῆς δανειστής ἢ ἀληθῆς ὀφειλέτης. Ἐπὶ γὰρ ὅμως καὶ ἡ φυσικὴ ἐνοχὴ 1) τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναζητήσεως τοῦ καταδληθέντος, 2) τὸν συμψηρισμὸν, 3) τὸ ἔγκυρον τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ἐνεχυρώσεως κτλ. Αἱ τοιαύτου δὲ εἴδους ἐνοχαὶ φυσικαὶ (καὶ μὴ πολιτικαὶ) παρ' ἡμῖν σχεδὸν ἐξέλιπον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ δανειστής καὶ χρεώστης ὄνομα ἢ συνθετὰ καὶ ἢ τῶν πολλῶν γλῶττα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν δανειζόντων καὶ δανειζομένων παραλαμβάνει καὶ λέγει. Τοῦτο οὖν εἰδὼς ὁ νομοθέτης, διδάσκει καὶ λέγει· ὅτι γινώσκοντα πᾶς ὁ νόμος γινώσκων, ὅτι οὐ μόνον οἱ δανείσαντες δανείσται λέγονται, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος χρεωστούμενος ἐξ οἰαζήπου αἰτίας (οἷον ἀπὸ πρῶσεως τίμῃμα· ἀπὸ μισθώσεως μισθώμα· ἀπὸ ἐπερωτήσεως καὶ ὁμολογίας τινὲς ἀνθρώπου τι· καὶ ἀπὸ ποινῆς τυχὼν ἀπὸ ὀδρεῶν ἀπὸ κλοπῆς τὴν ὀρισμένην ὑπὸ νόμων ποινὴν) δανειστής καὶ οὗτος λέγεται· καὶ ὁ χρεωστὴν αὐτῷ ὀπωσθήποτε καὶ ἐξ οἰασαὺν αἰτίας χρεώστης ὀνομάζεται. Πλὴν προστίθεται, ὅτι ἐκεῖνός ἐστι τε καὶ λέγεται δανειστής ὁ χρεωστούμενος χωρὶς παραγραφῆς, τοῦτέστιν ὁ μὴ δυνάμενος ἐκβάλλεσθαι διὰ παραγραφῆς. Τί δὲ ἐστὶ παραγραφὴ; ἄκουσον· ἡ τριακονταετία ἐστὶν ἀναμειδῶς· ὅταν οὖν δανείσω τινὶ νομ. καὶ παρέλθῃ ἡ τριακονταετία καὶ οὕτε ὀχλήσω τὸν χρεώστην περὶ αὐτῶν καὶ οὕτε τόκον λάβω (ὁ τόκος γὰρ παροκόπεται τὸν χρόνον) οὕτε ἄλλο τι ποιήσω δηλωτικὸν τοῦ ἐπὶ ὧχῃ, ἀλλ' ἐρησυχάσω τελείως ἐφ' ὅλην τριακονταετίαν, εἰ μετὰ ταύτην κινῶ, οὐδὲν δύναμαι ἀπειτεῖν· ἐκβάλλει μὲν γὰρ ὁ χρεωστὴν παραγραφῇ λέγων· ἐνίκησά σε ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ οὐδὲν σοὶ ἀπὸ τοῦ νῦν χρεώτω διὰ τὸ παρελθεῖν ὅλην τριακονταετίαν, καὶ λέγει καλῶς.

Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ δανείου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐπερωτήσεως καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων πρῶτων προσωπικῶν ἀγωγῶν χώραν ἔχει ἡ διηνεκὴ παραγραφὴ ἥτοι ἡ τριακονταετία· εἰ γὰρ ἐπερωτήσω τινὰ δοῦναι μοι δέκα νομ., ἢ προῖκα ἢ ἄλλο τι πρᾶγμα, καὶ μετὰ τὸ ἐπερωτησά με παρέλθῃ τριακονταετία, καὶ οὐδὲν εἶπω ἢ ὀχλήσω, ἐκβάλλομαι παραγραφῇ ταύτῃ τῇ διηνεκῇ· καὶ ὁ μὲν νομοθέτης εἰπὼν χωρὶς διηνεκοὺς παραγραφῆς, ἥτοι τριακονταετίας, ἐδήλωσεν ἐκείνους τοὺς δανειστάς τοὺς ἐκβαλλομένους διὰ ταύτης, ἥτοι τοὺς ἀπὸ δανείου, τοὺς ἀπὸ ἐπερωτήσεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀγωγῶν τῶν κλειομένων πῇ τριακονταετίᾳ.

Σὺ δὲ καλῶς νοῶν μὴ μέχρι τῆς διηνεκῆς παραγραφῆς καὶ μόνως, ἀλλ'

Μ. Δανειστής εἶναι ὁ δικαιούμενος λαμβάνειν δυνάμει τοῦ ἀστικοῦ ἢ πραιτωρίου δικαίου ἐξ οἰσθήποτε αἰτίας· ἀνευ διηνηκεὺς ἐνατάσεως καὶ οὐχὶ ἐκίνους, εἰς ὃν φυσικῶς χρεωστεῖται τι.

58. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέ-

ρῶτα καθόλου λέγει, ὅτι δανειστής, ἔστιν ὁ ἐξ οἰσθύν αἰτίας χωρὶς οἰσθήποτε παραγραφῆς χρεωστούμενος· εἰσὶ γὰρ πολλοὶ δανεισταὶ καὶ δι' ἄλλων παραγραφῶν ἐκβάλλόμενοι· οἷον ὁ χρεωστούμενος ἀπὸ ὕβρεως κλείεται ἡσυχία καὶ ὁ συγχωρήσας τὸ χρέος ἐκβάλλεται τῇ τοῦ συμφωνοῦ παραγραφῇ καὶ ἄλλοι ἄλλαις, αἵτινες οὐκ εἰσὶ τριακονταετείς. Εἰ δὲ θέλεις συνδραμεῖν τοῖς ῥήμασι τοῦ νομοθέτου, ἵνα ἐλκύσῃς ταῦτα καλῶς ἐπὶ παντὶ δανειστῷ, διηνηκεὶ παραγραφὴν εἰπὶ, μὴ τὴν τριακονταετίαν, ἀλλὰ πάσαν παραγραφὴν διηνηκεὺς παύσαν τον ἀντίδικον, καὶ τὴν δίκην ἐκβάλλουσιν τελείως, καὶ μὴ πρὸς καιρὸν· οἷον, ἐάν χρεωστῇ μοί τις, καὶ συμφωνήσω λαβεῖν τὸ χρέος μετὰ δύο μῆνας· ἢ ἐάν τοδε γενήται, παραγραφὴ ἐκβάλλομαι προκαίρων· ἀλλ' οὐχὶ διηνηκεὶ, ἥτοι πρὸς καιρὸν ἐκβάλλομαι μὴ κινεῖν μετὰ γὰρ τὸ παρελθεῖν τοὺς δύο μῆνας ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ συμφωνηθὲν γενέσθαι, καλῶς κινῶ καὶ δικαίως πρὸ τούτου εἰμὶ δανειστής. *Ἐκείνος δὲ οὐκ ἔστι δανειστής ὁ χρεωστούμενος· μέν, ἐκβάλλόμενος δὲ διηνηκεὶ παραγραφῇ· οἷον τῇ τοῦ χρόνου, τῇ τῆς συγχωρήσεως, τῇ τῆς διαλύσεως καὶ ταῖς ὁμοίαις.

Πολιτικῶς φησιν ἡ πραιτωρίως· πᾶς ἀνθρώπος ἢ πολιτικῶς χρεωστεῖται ἢ πραιτωρίως· πολιτικῶς μὲν ἀπὸ πάντων τῶν συναλλαγμάτων, οἷον πράξεως, μισθώσεως, ἀνταλλαγῆς, καὶ τῶν ὁμοίων, καὶ πάντων τῶν ἄλλων εἴτινα εἰσηγήσατο ὁ νόμος ὁ διαδικαδέλτος, ὅστις καὶ παρὰ πάσῃ πολιτείᾳ κρατεῖ καὶ πολιτικῶς νομαζέται· πραιτωρίως δὲ χρεωστεῖται ὁ ἀπὸ νόμου χρεωστῶν εἰσηγηθέντος παρὰ τοῦ πραιτωρίου· ὁποῖός ἐστιν ὁ ὕβρεως τινὰ καὶ χρεωστῶν τὴν ἀποτίμησιν τῆς ὕβρεως καὶ ὁ ἀρπαξίων ἢ ἡρπασθέντων πρᾶγμα οἰσθήποτε καὶ χρεωστῶν τοῦτο ἀποκαταστήσαι· ταῦτα γὰρ ὁ πραιτωρίως εἰσηγήσατο. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶς χρεωστῶν ἢ πολιτικῶς ἢ πραιτωρίως χρεωστεῖται· τοῦτο ἐστὶν ἀπὸ νόμου εἰσηγηθέντος παρὰ τοῦ διαδικαδέλτου, ὅστις, ὡς εἶπον, πολιτικῶς λεγεται· ἢ πραιτωρίως ἀπὸ νόμου δηλ. εἰσηγηθέντος παρὰ τῶν κατὰ μέρος πραιτῶρων, ἥτοι ἀρχόντων· ὁ δὲ φυσικῶς χρεωστούμενος οὐκ ἔστι δανειστής· ὥσπερ γὰρ ὁ διὰ παραγραφῆς ἐκβάλλόμενος οἰσθήτινος, καλῶς εἶπομεν, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν τὸ χρέος, οὕτως οὐδὲ ὁ φυσικῶς χρεωστούμενος· τις δὲ ἐστὶ φυσικῶς χρεωστούμενος; ἄκουσον· ὁ μὲν δανειζὼν τινὶ τελείῳ καὶ φρονίμῳ, καὶ ὃν ὁ νόμος ἐπιγινώσκει, χρεωστεῖται καὶ φυσικῶς, καθὼ δίδωκε νομ., καὶ εἶδεν ἡ φύσις, ὅτι ὡς δεῦς χρεωστεῖται· χρεωστεῖται δὲ καὶ νομίμως, καθὼ ὁ νόμος ἐπιγινώσκει· ἔσθ' ὅταν τὸν δανειζόμενον· ὁ δὲ δανειζὼν τινὶ, ᾧ τινὶ ὁ νόμος κωλύει δανεῖζειν, οἷον ὑπερβουσίῳ ἢ ἀνήθῳ ἢ μαινεμένῳ, νομίμως μὲν οὐδὲν χρεωστεῖται, διότι καὶ ἐναντίος τοῖς, οὐδὲ ἀπαιτεῖν δύναται ἢ ὑπὸ τοῦ νόμου παραχωρεῖται· ὁ γὰρ δανειζὼν τοῖς ῥήθῃσι προσώποις οὐδεμίαν δύναται κινεῖν ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν καὶ ἀπαιτεῖν ὁ δίδωκε φυσικῶς δὲ χρεωστεῖται μόνον, ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ ἀλήθεια γινώσκει, ὅτι δίδωκεν.

*Ὅσπερ οὖν οὐκ ἔστι δανειστής ὁ διὰ παραγραφῆς ἐκβάλλόμενος καὶ μὴ δυνάμενος ἀπαιτεῖν, ὁ χρεωστεῖται, οὕτως οὐδὲ ὁ φυσικῶς χρεωστούμενος· οὐδὲ οὕτως γὰρ τὸ χρέος ἀπαιτεῖν δύναται διὰ τὸν νόμον.

414 ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.
ρων δανειστών, καὶ ἀναλωθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ
παῖδα μὴ ποιήσῃ. Ταῦτα ἐπὶ προικός, οὐ μὴν πρὸ γάμου θα-
ρεᾶς φασκέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐξετάζεται·
ἄλλως ζημιουμέναις, οὐ μὴν κερδαινούσαις βοηθοῦμεν ταῖς γυ-
ναιξίν. (1) (N. 12 § 1 ἐπ. Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pri-
hore). XXV. 5. 39).

Μ. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέρων δανειστών,
καὶ ἂν δαπανηθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ ἂν αὕτη μὴ τεκνοποιήσῃ.
Ταῦτα δὲ λέγομεν περὶ προικός, καὶ οὐχὶ περὶ προγαμίας δωρεᾶς, διότι
αὕτη (δὲν προτιμᾶται ἀλλ') ἐξετάζεται κατὰ τὸν χρόνον τῆς συστάσεως
αὐτῆς. Ἄλλως αἱ γυναῖκες βοηθοῦνται ζημιούμεναι, οὐχὶ δὲ καὶ κερδαί-
νουσαι.

59. Ἐὰν χιωθῇ τὸ γραμματεῖον, ὁ χρεώστης ἡλευθέρωται κατὰ
πρόληψιν, εἰ μὴ δεῖξῃ ὁ δανειστής ἐτιχρεωτεῖσθαι. (2) (N. 24
Πανθ. 22. 3 (de probat et praesumpt.). Βασ. XXII. 1. 24).

Μ. Ἐὰν χιασθῇ ἡ ὁμολογία, ὁ χρεώστης ἡλευθεροῦται κατὰ πρόληψιν,
ἐκτὸς ἐὰν ὁ δανειστής ἀποδείξῃ ἄλλως ὅτι δικαιούται ἐτι λαμβάνειν.

60. Ἐὰν ἀρνήσῃται τις μὴ δανείσασθαι, εἴτα ἐλεγχθῇ δανει-
σάμενος, καὶ προκομίσῃ ἀποδείξιν μερικῶν καταβολῶν, οὐδὲν αὐ-
τὸν δυνήσει, ἀλλὰ τὸ πᾶν χρέος ἀπαιτηθήσεται (Νεαρά 18 κεφ. 8).

Μ. Ἐὰν ἀρνήθῃ τις τὸ δάνειον, ἔπειτα ἐξελεγχθεὶς ὅτι ἐδανείσθη, ἔμπα-
νισή ἀποδείξιν μερικῶν καταβολῶν, τοῦτο δὲν ὠφελεῖ αὐτὸν ποσῶς, ἀλλ'
ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον τοῦ χρέους.

61. Ὁ παραχωρηθεὶς μέρους χρέους συγχώρησιν καὶ συμφω-
νήσας τὸ λοιπὸν εἰς ὥν προθεσμίας καταβαλεῖν ἢ ἐπίδοῦναι τὸ
πᾶν ὑπερήμερος γενόμενος, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. (N. 41 Πανθ.
2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 41).

Μ. Ἐκείνος, εἰς ὃν παραχωρήθῃ συγχώρησις μέρους χρέους ἐπὶ τῇ συμφω-
νίᾳ νὰ καταβάλῃ τὸ ἐπίλοιπον ἐντὸς προθεσμίας ἢ ἐὰν καταστή ὑπερή-
μερος νὰ δώσῃ τὸ ὅλον, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον.

62. Ἐὰν δανείσω σοι δέκα νομ. ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναί μοι θ',
εἰς μόνα τὰ ἐννέα ἐνέχει· εἰ δὲ ἐπὶ τῷ δοῦναι ια', τὰ δέκα μόνα

(1) Τὴν ἐν Ἀρμεν. διάταξιν, καθ' ἣν κέκτηται ἡ γυνὴ δυνάμει τοῦ νόμου
ἀνευ εἰσαθηποῦ πράξεως αὐτῆς πρὸς τοῦτο προνομιοῦχον ὑπόθηκην ἐπὶ
τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, καθήγγησε κατὰ τοῦτο ὁ νεώτερος ἡμῶν πρὸς
ὑποθηκῶν νόμος, ὅτι χορηγεῖ μὲν τῇ γυναικὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς
ὑποθήκης ἐπὶ τῶν τοῦ ἀνδρός ἀκινήτων, ἀλλ' ἀνευ ἐγγραφῆς οὐδὲν δικαίωμα
αὕτη κτάται. (Βλ. Νόμου περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 11 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 16).

(2) Ἀπλᾶς ἡ διάταξις αὕτη καθιστοῖ τὸ νόμιμον τεκμήριον, ὅτι ἡ δια-
γραφὴ τῆς χρεωστικῆς ὁμολογίας σημαίνει ἐξόφλησιν τοῦ χρέους, καθ' οὗ
ὅμως ἐπιτρέπει ἀναποδείξιν. Τὸ τεκμήριον τοῦτο ἀνεγρόθη ρητῶς καὶ ἐν
ἀρθρῳ 388 τῆς Πολ. Δικονομίας.

ἀπαιτῶ. (N. 14 § 1 Πανδ. 12. 1 (de rebus creditis). Βασίλ. XXIII. 1. 11).

M. 'Εάν σοι δανείσω δέκα νομίσματα ἵνα μοι ἀποδώσῃς ἑννέα, εἰς τὰ ἑννέα μόνον ἐνέχεσαι· εἰ δὲ ἵνα μοι ἀποδώσῃς ἑνδεκά, τὰ δέκα μόνον ἀπαιτῶ.

63. 'Εάν τις δανείσῃται χρήματα, εἰ καὶ εἰς ἀλλότρια πράγματα ἐδανείσατο, αὐτὸς ἐνέχεται, μὴ περιεργαζομένων ἡμῶν τὴν αἰτίαν. (N. 13 Κωδ. 4. 2 (si certum petatur). Βασίλ. XXIII. 1. 52).

M. 'Εάν τις δανεισθῇ χρήματα, καὶ ἂν δι' ἀλλότρια πράγματα ἐδανείσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· διότι δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ περιεργαζώμεθα τὴν αἰτίαν.

64. 'Ο χωρὶς ἄρχοντος ἐπιβάς προπετῶς τοῖς πράγμασι τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει· τοῦ χρέους καὶ δημεύεται εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας καὶ ἀτιμοῦται· (1) (N. 7 καὶ 8 Πανδ. 48. 7 (ad legem juliam de vi privata) Βασ. LX. 18. 18).

M. 'Ο ἐπιβαλὼν χεῖρα εἰς τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου αὐθάδως ἄνευ αἰτίας τοῦ δικαστοῦ ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ δημεύεται προσέτι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ καὶ ἀτιμοῦται.

65. Οὐκ ἀναγκάζονται οἱ ἄποροι χρεῶσται δουλεύειν τοῖς ἰδιοῖς δανεισταῖς. (N. 12 Κωδ. 4 10 (de oblig. et act.). Βασ. XXIV. 3. 16).

M. Οἱ ἄποροι χρεῶσται δὲν ἀναγκάζονται νὰ δουλεύουσιν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν δανειστάς.

66. 'Ο δανειστής μισθώσας ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν λαβὼν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ τὴν ὁμοίαν τῷ χρέει ποσότητα τῷ κρατηθέντι παιδί ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ καταβαλεῖν ἀναγκάζεται πρὸς τῇ καὶ σωματικῶς αὐτὸν τιμωροῦναι. (2) (Νεαρά 134 κεφ. 7).

M. 'Ο δανειστής ἐκμισθώσας ἢ λαβὼν εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ ἴσην ποσότητα πρὸς τὸ χρέος ἀναγκάζεται νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ κρατηθὲν παιδίον ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, πρὸς δὲ καὶ σωματικῶς τιμωρεῖται.

67. Θεσπίζομεν, εἰ τις ἐκείνου περιόντος ἔτι τοῦ νομιζομένου χρεωστῆν αὐτῷ καταλάβοι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἐνοχλοῖη περιόντα τὸν ἄνθρωπον καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, γαρμὴν φαμέν καὶ παῖδας καὶ οἶκον ὅλον, ἢ καὶ σήμαντρα κατ' οἰκίαν ἐξουσίαν ἐπιτιθέναί τολμῶν, μὴ πρότερον ψῆφου καὶ τάξεως νομικῆς μετὰ τὴν τοῦ λεγομένου χρεωστῆν τελευταίην φυλαχθείσης.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

416 ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.
τῆς μὲν ἀγωγῆς πάντως, εἴτε δικαίαν ἔχει ταύτην, εἴτε καὶ
μὴ ἐκπιπτέτω. Ὅποσον δὲ ἐφείλεσθαι λέγει, τοσοῦτον ἕτερον προ-
σαπαίτεισθω καὶ διδόντω τοῖς τοῦ περιυδρισμένου κληρονόμοις
δήμευσιν δὲ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας ὕφιστάσθω. Εἰ δὲ καὶ τε-
λευτήσαντές τινος περὶ τὴν ταφὴν ἀμάρτοι τις τοῦ τελευτή-
σαντος καὶ τὴν ἐκφορὰν κωλύοι, τοῖς αὐτοῖς ὑποκείσθω. (1)
(Νεαρά 60 κεφ. 4).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἂν ζῶντος ἐστὶ τοῦ νομιζομένου χρεώστου κατα-
λάβῃ τις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ παρενοχλῇ αὐτὸν ζῶντα καὶ τοὺς οἰκείους
αὐτοῦ, σύζυγον, λόγῳ, καὶ τέκνα καὶ τὴν οἰκογένειαν ὁλόκληρον, ἢ καὶ
αὐτογνωμόνως τολμᾷ νὰ ἐπιθέτῃ σφραγίδας, χωρὶς πρότερον νὰ ἐκδοθῇ ἀπί-
στας ἢ νὰ φυλαχθῇ ἡ νομικὴ τάξις μετὰ τοῦ νομιζομένου χρεώστου τὸν
θάνατον, ἐκπίπτει ἀναμφιδόλως τοῦ δικαιώματος τῆς ἀγωγῆς, εἴτε δικαίαν
ἔχει εἴτε οὐ. Προσαπαίτεται δὲ καὶ ἄλλο τὸσον, ἔσον λέγει ἐστὶ χρεωστει-
ται αὐτῷ, καὶ καταβάλλει αὐτὸ εἰς τοῦ ὑδρισμένου τοὺς κληρονόμους, καὶ
τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ δημεύεται. Ἐὰν δὲ ἀποθάνοντες τινὲς
παύσῃ τις περὶ τὸν ἐνιαφισμὸν τούτου καὶ παρεμποδίσῃ τὴν ἐκφορὰν,
εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπόκειται.

68. Ὅταν τις μὴ χρεωστὼν τινὶ τι καταβάλῃ, εἰ μὲν ἀγνοεῖ
ὅτι οὐ χρεωστεῖ, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ οὐκ ἀγνοεῖ, οὐκ ἀναλαμ-
βάνει· δοκεῖ γὰρ ὅτι οἰκείσθελως ἐδωρήσατο. (2) (Βασ. II. 3. 53).

Μ. Ὅταν τις μὴ χρεωστὼν εἰς τινα καταβάλῃ τι, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ὅτι
δὲν χρεωστεῖ, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ γινώσκει, ὅτι δὲν χρεωστεῖ, δὲν ἀναλαμ-
βάνει· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐδωρήσατο οἰκείσθελως.

Ν. Ἡ περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴ ἀπιτρέπεται ὁσάκις ἐκ πλάνης κατα-
βάλλει τις μὴ δευλιζόμενον, ἢ ἀγνοεῖ δὲ τῆς δευλιζῆς, προερχομένη ἐκ
πραγματικῶν γεγονότων, δὲν βλάπτει τὸν ἀχρεωστήτως καταβάλοντα, ἀλλ'
ὁσάκις ἡ καταβολὴ δὲν ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἀλλ' ἐν γνώσει ὅτι δὲν ὤφει-
λετο, δὲν χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴ. Α. Π. 279 τοῦ 1862. Δηλο-
νέτι ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴ ὑποτίθῃσιν, ὅτι ἡ γνο-
μένη παρὰ τοῦ ἀνάγοντος πληρωμὴ ἀνάγεται εἰς χρεὸς ἀχρεώστητον καὶ
ἐγένετο ἐκ πραγματικῆς πλάνης, ἢ ὅτι ὁ δανιστὴς ἐχρήσατο δόλῳ. Ὅθεν
ὁ ἐν γνώσει τοῦ γενομένου συμβιβασμοῦ καταβάλων ποσόν, ὃ δὲ αὐτοῦ
εἶχε μειωθῇ, δὲν ἔχει τὴν περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴν. Α. Π. 8 τοῦ 1869.
αὐτοῖς δὲ ἐν γνώσει δὲν δευρίζει καταβάλλον οσοῦτι προδήλως νὰ δωρήσῃ.
Ὅσακις ἔμως δωρεὰ δὲν χωρεῖ, αἵτε ἀποκλείοντο· αὐτὴν τοῦ νόμου, δοὺν
δὲν ὕφισταται τὸ τεκμήριον τῆς δωρεᾶς, χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴ.
Ὅθεν τὸ Δημόσιον δικαιοῦται νὰ ἐπιζητήσῃ ὅτι ἀχρεωστήτως καταβλήθη
εἰς τινα, αἵτε τοῦ Ἰπουργοῦ μὴ δικαιουμένου νὰ δωρήται περιουσίαν τοῦ
δημοσίου. Α. Π. 101 τοῦ 1894, 32 τοῦ 1896.—Ὁ καταβάλλων ἀλλοτρίαν
δευλὴν ὡς θεωρῶν αὐτὴν ἐκ πλάνης ἰδίαν δὲν ἀπαλλάττει τὸν δευλιζήτην
ἀλλὰ δύναται νὰ ζητήσῃ ὡς ἀχρεώστητον τὸ καταβλήθην. Μὴ ἀπαλλάσσων

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

(2) Ἴδε περὶ ἀχρεωστήτου καὶ §§ 11 καὶ 12 τίτλου Ζ' παρόντος βιβλίου.

ὁ δὲ δρεϊλιότην δὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἀντίθεσιν ἐκ τῆς διαχειρίσεως
ἀποστρίαν ἀγωγῆν πρὸς ἀπλότησιν τῶν καταδληθέντων. Α. Π. 58 τοῦ 1894.
—Ὁρθόλητον ὅτι καταδληθέντων ἐκ πλάνης ἀχρεωσθέντων τόκων, δικαιοῦται
ἀντιθέσεως ἢ εἰσαδηποτε διαθέσεως αὐτῶν ἔχει μόνον ὁ καταδλῶν ἢ ὁ
ἀντικῶς ἢ εἰδικῶς διαδοχος αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τρίτος τις. Α. Π. 32 τοῦ
1890. — Ἐπὶ ἀναλήψεως ἀνοφλήτου τόκοι δὲν διδονται· ὅθεν οὗτοι δρεϊλονται
μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὸν ἐν τῷ ἀρθρῷ 156 § 2 τῆς
ἀλλ. Δικον. γενικὴν κανόνα. Α. Π. 255 τοῦ 1875. ("Ἰδε καὶ § 11 καὶ 12
τοῦ βιβλίου Ζ' τοῦ βιβλίου τοῦδε). — Ἡ περὶ ἀχρεωσθέντος ἀγωγῆς, στηριζομένη
ἐν μόνῃ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐντολῆς, ἥς δυνάμει ὁ ἐναγόμενος τρίτος εἰσέ-
λκεται παρ' αὐτοῦ τὸ πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ δρεϊλόμενον ποσόν, ἰσχυρι-
σάμενος, ὅτι ἔνεκεν αὐτῆς ἠναγκάσθη νὰ καταδλῇ αὐτῶς τὸ αὐτὸ ποσόν, δια-
κρίνεται προδήλως τὴν ἐμπορικὴν ἀρμολιότητα, ἀπὸ μηδὲνα ἔχουσα ἐμπρι-
στον χαρακτῆρα. Α. Π. 214 τοῦ 1864. — Ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς ἀχρεωσθέντος ἐπι-
τρέπεται ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις τῶν ἀπορρῶντων εἰς τὴν πλάνην γεγε-
νην. Α. Π. 66 τοῦ 1853.

69. Ἐάν τις λέγῃ μὴ χρεωστῶν ποιῆσαι γραμματεῖον καὶ
 ἴσῃ ἀσπῆς, ὁλαθῶν ἀποδείκνυσιν χρεωστούμενον· εἰ δὲ ῥητῶς
 ὡς αἰτίας εἴποι, δι' ἃς συνέγραψε τὸ χρέος, στοιχεῖν ἀναγκά-
 ζεται εἰ μὴ προφανῶς δι' ἐγγράφων δεῖξη, μὴ χρεωστῶν ὁμο-
 λογεῖσθαι. (1) (N. 25 § 4 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ.
 XXII. 1. 25).

Μ. Ἐάν τις ἰσχυρίζεται ὅτι, καίπερ μὴ χρεωστῶν, ἔγραψε δανειστικὸν ὁμολόγημα καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον, ὁ λαὸς (τὸ δανειστικὸν ὁμολόγημα) δεύει· καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἔχρωσται (αὐτῷ τὸ ποσόν). ἂν δὲ βῇ αὐτὸς εἰπὴ διὰ ποίας αἰτίας ὑπέγραψε τὸ χρέος, ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ· ἐκτὸς ἂν δι' ἀγγράφων ἀποδείξῃ καταδῆλως, ὅτι ἔχρωσται μὴ χρεωστῶν.

Ν. Έκ τοῦ Ν. 25 καὶ σχολίου Β (22, 1), περιλαμβανομένου καὶ ἐν ἑκείνῳ § 69 (Γ'. ε'), προκύπτει ὅτι ὁ βρεϊτέλτης ὁμαλὺς νὰ ἀποδείξῃ οὐχὶ ἔλαττος τὸ ψευδὲς τῆς δηλωθείσης αἰτίας, ἀλλὰ τὸ ἀχρεώστητον, ἥτοι τὴν ἀνύπαρξον, ἣς ὁπὸ τὸ κράτος ὁμολόγησεν ἑαυτὸν βρεϊτέλτην. Α. Π. 66 τοῦ 1896. (18α καὶ Ἀρμ. § 16 βεβλίου Δ' τίτλ. Θ').

70. Οἱ λόγοι τοῦ τελευταίου, ἐν οἷς κατέγραφεν ἑαυτὸν
 (ὡραυτοῦσθαι, πρὸς ἀπόδειξιν οὐκ ἀρκοῦσιν· ἀλλ' εὐδὲ τὸ ἐν
 καθήκῃ εἰπεῖν αὐτοῦ τινα περὶ χρεῶν ἰδίῳν ἱκανόν ἐστι πρὸς
 ἀπόδειξιν ἀληθείας. (N. 6 Kωδ. 4. 19 (de probationibus).
 Basil. XXII. 1. 40).

Μ. Τοῦ ἀποθανόντος οἱ λογαριασμοί, εἰς τοὺς θποιούς κατέγραψεν ὡρί-
ματα ποτὰ ὧς ὀφειλόμενα αὐτοῦ, δὲν ἀρκεῖσι πρὸς ἀπόδοσιν οὐδὲ ἂν
ἐκλογίσθῃ τις ἐν διαθήκῃ περὶ ἰδίων αὐτοῦ χρητῶν εἶναι τοῦτο ἐπαρκὲς εἰς
ἀπόδοσιν τῆς ἀληθείας.

(1) Ταῦν δ' ἀπογράψας τὸ θαναστικὸν ἔγγραφον εἶναι ὑπόχρεως εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἰκτὸς ἂν προσδῶλὴ τὸ ἔγγραφον ἐπὶ εἰκονικότητι ἢ τοιαύτῃ.

(ΠΕΡΙ ΔΔΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.) 27

71. Ἐξεστὶ τοῖς δανεισταῖς τοῦ χρεωστοῦντος αὐτοῖς, ἐν τῇ τελευτῇ περὶ τῆς ἰδίας περιουσίας ὁμοσάντος ἢ ἄλλως ἀσφαλισαμένου τὴν ταύτης ποσότητα, καὶ ἐπὶ περὶ ταύτης ἀνερευνῶν καὶ ζητεῖν. (Νεαρά 48).

Μ. Οἱ δανεισταὶ τοῦ χρεωστοῦντος πρὸς αὐτούς, καὶ ὅποτε οὗτος ἀποθνήσκων ὡμοσε περὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἢ ἄλλως ὑσφάλισε τὴν ποσότητα αὐτῆς, δύνανται οὐχ ἥττον καὶ νὰ ἐρευνῶσιν ἐπὶ καὶ νὰ ἀναζητῶσι περὶ αὐτῆς.

72. Ὅποσα ἂν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ γράψῃ διαθήκην ταῦτα μὴδὲν ὠφελεῖν αὐτόν, μῆτε τοῖς δανεισταῖς προκρίνειν· ἀλλ' ἐκεῖνοις ἄδεια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ὅν ἂν βούλωνται τρόπον. (1) (N. 114 § 14 Πανδ. 30 (de legatis I). N. 1 Κωδ. 8. 20) (debitorem venditionem pignoris).

Μ. Ὅσα ἂν γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς ἰδίαν τοῦ διαθήκην, ταῦτα δὲν ὠφελούσιν αὐτόν ποσῶς, οὐδὲ τοῖς δανεισταῖς βλάπτουσιν· ἀλλ' ἔχουσιν οὗτοι ἄδειαν νὰ ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὃν τρόπον θέλουσιν.

73. Ὁ ἀνὴρ τὰ κεχρεωστημένα τῇ γυναικὶ ἀφήλκε· οὕτῃ λαβὼν οὐ ποιεῖ αὐτῇ πρόκριμα, εἰ μὴ τελεία γενομένη ἀπεδέξατο τὸ πραχθέν. (N. 11 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis). Βαθ. XXIX. 5. 40).

Μ. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν ὅσα χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἀνήλικον γυναῖκα αὐτοῦ δὲν βλάπτει αὐτήν (δικαιουμένην νὰ ζητήσῃ αὐτά), ἐκτός εἰν αὐτῇ ἀποδειχθῇ τὴν πράξιν γενομένην ἐν ἡλικίᾳ.

74. Ἐάν προκομισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοῦσα ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατό τις, ὃ μὲν χρόνος τῆς ποιήσεως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστάς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἐκ καταθέσεως χρόνος, τούτεστι τὸ λέγειν, ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατο, ὀφείλει ἀληθῶς δεῖκνυσθαι καὶ οὐκ ἔχει ἰσχύν, εἰ μὴ δεῖχθῇ κατὰ τῶν προτέρων δανειστών. (N. 32 Πανδ. 42. 5 (de rebus auctoritate) N. 11 πρ. N. 12 πρ. Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore). N. 26 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). N. 12 § 1 Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pignore). Νεαρά 91 κεφ. 1).

Μ. Ἐάν ἐμφανισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοῦσα ὅτι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἐδανείσθη τις, ὃ χρόνος τῆς συνταξέως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστάς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἀπὸ τῆς καταθέσεως χρόνος, τούτεστιν ὃ ἰσχυρισμὸς ὅτι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἐδανείσθη, ὀφείλει νὰ ἀποδεικνύεται ἀληθῶς καὶ δὲν ἔχει ἰσχύν, εἰν δὲν ἀποδειχθῇ κατὰ τῶν προγεγενησμένων δανειστών.

(1) Ἡ παρούσα παράγραφος εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ § 12 τίτλου π' τοῦ βιβλίου α'.

76. Ἐὰν ἀνήσας κληρονομήσῃ τινά, ὀφείλει τὰ κληρονομιαῖα χρεὴ καταβαλεῖν. (N. 4 Κωδ. 4. 16 (de hered. actionibus). Βασ. XXIV. 7. 4).

Μ. Ἐὰν ἀνήσας κληρονομήσῃ τινά, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὰ κληρονομιαῖα χρεὴ.

76. Περί χρεῶν οἱ κληρονόμοι κατέχονται, οὐχ οἱ ληγατάριοι. (N. 7 Κωδ. 4. 16 (de hered. actionibus) Βασ. XXIV. 7. 4)

Μ. Εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν τοῦ ἀποθανόντος οἱ κληρονόμοι ἐνέχονται, καὶ οὐχ οἱ κληροδοτηθέντες (κληροδόχοι).

Ν. Οἱ κληρονόμοι ἐνέχονται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν τοῦ κληρονομηθέντος χρεῶν κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος. Δ. Π. 125 τοῦ 1861. Ἐν γένει δὲ ὁ κληρονόμος, ὡς ἀντιπροσωπεύων τὸν ὕπ' αὐτοῦ κληρονομούμενον, ἐνέχεται εἰς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, πλην ὑποχρεώσεων τινῶν ἑλῶς προσωπικῶν. Ὅθεν, ὅταν ὁ δανειστής κληρονομήσῃ τὸν ὀφειλέτην, τὰ χρεὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν κληρονόμον δανειστήν συγχέονται. Δ. Π. 78 τοῦ 1864.

Ἐκποιήσις δὲ γενομένη ὑπὸ τινος κληρονόμου εἰς πληρωμὴν χρεῶς κληρονομικοῦ δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ μετὰ ταῦτα προσελθόντος αἵλου εἰς τὴν κληρονομίαν ἐπὶ λόγῳ, ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐκποιήσεως. Δ. Π. 19 τοῦ 1849. Ὁ δὲ παραιτηθεὶς τὴν κληρονομίαν καθίσταται ὑποχρεωὸς εἰς πληρωμὴν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν μόνον ὅποτε ἐστὶν ἀναγκαῖος κληρονόμος δηλονότι ὑπεχούσιος υἱὸς τοῦ κληρονομούμενου καὶ ἀνεκάλωσεν ἔργῳ ἢ λόγῳ τὴν παρτίτησιν αὐτοῦ· ὁ δὲ αὐτεχούσιος καὶ ἑλῶν δὲν δύναται ἀνακαλέσασθαι αὐτὴν, ἐνεχόμενος διὰ τοῦτο μόνον εἰς ἀπέδοσιν τοῦ ληφθέντος μέρους τῆς κληρονομίας. Δ. Π. 48 τοῦ 1867.

77. Ὅτι πάντες οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες πενόμενοι ἀλλήλους ἀναγκάζονται τρέφειν. (N. 5 πρ. 1—8, 13, 15 καὶ 16 καὶ N. 8 Πανδ. 25. 3 (de alendis et agnoscendis). N. 1-4 Κωδ. 5. 25 (de alendis liberis). N. 8 § 5 Κωδ. 6. 61 (de bonis quae liberis). Νεαρῶ. 117 κεφ. 7).

Μ. Πάντες οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες, πτωχοὶ καταστάντες, ἀναγκάζονται νὰ διατρέφωσιν ἀλλήλους.

Ν. Ἐκ τῆς Νεαρῆς 89 κεφ. 12 καὶ 13, ἐνισχυομένης καὶ ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (κολάζοντος τὴν σχέσιν τῆς παλλικίας), πηγάζει ὅτι τὰ ἐκ παλλικίας τέκνα δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσωσι δικαστικῶς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν διατροφήν· ἀλλ' οὕτως νόμος ἀπαγορεύει τῷ πατρὶ νὰ διατρέφῃ αὐτά. Δ. Π. 77 τοῦ 1849. (Ἀρμενοστῆσιμος ἡ ἐρῶδης τῆς ἀποράσεως ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μέρος, ἀπὸ ὑπαρχούσης βετῆς ἀντιθέτου διατάξεως ἐν Ἐκθεσίᾳ βιβλ. γ' τίτλ. § 77 καὶ 78).—Π' ἐκ τῆς ἀποστερήσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ συζύγου ἡλικίᾳ ζημία δὲν εἶναι δεκτικὴ ἐκτιμῆσεως, διότι κατὰ τὸν Ν. 3 Πανδ. (9. 1.) καὶ Ν. 8 Βασ. (Σ. 2) «σῶμα ἐλεύθερον οὐκ ἀποτιμᾶται». Ἐπιδίδασκεται ὅμως τοῖς ἐκ τούτου στερηθεῖσι τῆς διατροφῆς, ἢν οὕτως ὀφείλοιν καὶ ἔμελλεν νὰ παρέχῃ αὐτοῖς, ἀποζημιώσεις. Δ. Π. 100 τοῦ 1877, ποιν. 101 τοῦ 1898. Οὕτως δὲ κωλύει τὴν ἐπιδίκασιν τῆς τοιαύτης ἀποζημιώσεως ὅτι, ἂν δὲν ἐφονεύετο ὁ πατὴρ ἢ ὁ σύζυγος τῶν στερηθέντων τῆς διατροφῆς, ἢν ἐνεχόμενον νὰ ὑποστώσιν οὗτοι τὴν αὐτὴν στέρησιν, διότι, τῆς ζημίας

ἀπαξ χωρησάσης, ἢ ἐπιδόκιαις τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποζημιώσεως δὲν ἀυλόμεται, εἰν δ' ζημιωθείς ὑπέστη τὴν αὐτὴν ζημίαν διὰ μεταγενέστερου γεγονότος (N. 7 § 4 Πανδ. (43, 24). Α. Π. 427 τοῦ 1891.—Κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν νόμους χρηματικὴ ἀπαιτήσις διὰ τὰς ἀλγυδὰς δὲν χωρεῖ (N. 7 ἐν τέλει Πανδ. 9, 3.), ἢ δὲ ἀναγραφόμενῃ ἐκνοποίησις διὰ χρημάτων ἐν § 10 Εἰσηγ. (4. 4) εἶναι ἰδιωτικὴ ποινὴ τοῦ Ρ. Δ. (ἐνασκουμένη διὰ πολιτικῆς ἀγωγῆς), ὡς τοιαυτὴ δὲ κατηργήθη ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου. *Ο ἐν ἡδὴ ἀγωγῇ ἀποζημιώσεως χορηγεῖται μόνον διὰ ζημίαν θετικὴν, ἣν ὑπέστη ὁ παθὼν ἐκ τῆς ἀδικου πράξεως. Διὸ οἱ ἀποροὶ γονεῖς δικαιούμενοι νὰ ἀπαιτήσωσι διατροφὴν παρὰ τοῦ εὐπορουμένου υἱοῦ καὶ ἐπὶ τῇ διὰ φόρου στερήσει τοῦ υἱοῦ αὐτῶν δικαιούντων νὰπαιτήσωσιν ἀποζημιώσιν παρὰ τοῦ αὐτοεργοῦ τοῦ φόρου ὡς ὑπαίτιου τῆς στερήσεως τῆς διατροφῆς, ἣν ἤθελε παρέχει ὁ φρονευνθεὶς εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ. Α. Π. ποιν. 101 τοῦ 1882, 99 τοῦ 1884, 71 τοῦ 1885. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ διατροφῇ εἰσπρακεῖται πλὴν τῆς τροφῆς καὶ ἡ κατοικία, ὁ ἱματισμὸς καὶ ἡ θερμανσις. *Απορ. Πατριαρχικοῦ Μ. Σ. 128 τοῦ 1889. (*18ε καὶ § 78).

78. Οἱ παῖδες τρέφειν τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀναγκάζονται περὶ νομένους, ὡς περ καὶ αὐτοὶ ἐκείνους, οὐ μὴν δὲ καὶ χρέος ὑπὲρ αὐτῶν ἀναγκάζονται διδόναι. (N. 5 § 1. N. 8 Πανδ. 25, 3 (de alendis et agnoscendis). Ν. μον. § 5 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae actione). N. 8 § 5 Κωδ. 6. 61 (de bonis, quae liberis). Νεαρὰ 117 κεφ. 7).

Μ. Τὰ τέκνα ἀναγκάζονται νὰ τρέψωσι τοὺς ἰδίους γονεῖς, πτωχοὺς ὄντας, ὡς καὶ οὗτοι ἐκεῖνα· δὲν ἀναγκάζονται ὁμοῦ νὰ καταβάλωσι καὶ χρεὶν ὑπὲρ αὐτῶν.

Ν. Τὰ τέκνα ὀφείλουσι νὰ διατρέψωσι τὴν ἀπορον αὐτῶν μητέρα, πατέρα καὶ τὰς πρὸς συντήρησιν αὐτῆς δαπάνας ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς τάξεως. N. 5 Πανδ. (25. 3). ἀλλ' ὅτε ἡ μήτηρ ἔχει ἀποχωρῶσαν περιουσίαν πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς τάξεως, δὲν ἀναγκάζονται. Α. Π. 91 τοῦ 1858.—*Ρητῶς ὁρίζοντων τῶν νόμων ὅτι οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα ὀφείλουσιν ἀμοιβαίαν διατροφὴν, ἐπεται ὅτι ἐπὶ τῶν ἀπωτέρων συγγενῶν (ὁποῖοι καὶ οἱ ἀδελφοί), εἰς αὐς δὲν ἐπίκειται ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις, δὲν εἰσάγεται ἡ τῆς δωρεᾶς πρόθεσις. Α. Π. 176 τοῦ 1857. (*Ὅθεν θεωρεῖται οὐχὶ ὀλιγώτερον ὑποχρέωσις καὶ ἡ μήτηρ εἰς διατροφὴν τῶν τέκνων, ἂν μάλιστα ὁ πατὴρ ἀπορῇ. Διὸ καὶ οἱ συγγενεῖς εἰκότως φρονεοῦσιν ὅτι, καὶ τοχὲν τοῦ πατρὸς εὐπορουμένου κατόπιν, ἡ μήτηρ δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὰ ὑπ' αὐτῆς δαπανηθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς. *18ε Windscheid, Arndts, Dernburg) (*18ε καὶ § παρόντος μὲν βιβλίου καὶ τίτλου 17, βιβλίου δὲ 6· τίτλου γ' § 3).

79. Παράδοξον λέγει νόμιμον ἢ διατάξις, ὅτι οἱ παῖδες, εἰ καὶ μὴ κληρονομήσωσι τὸν πατέρα, κατέχονται εἰς μόνον τὸ πριμιπίλου (δημόσιον), ὅπερ ὁ πατὴρ ἐχρεώσθη. Καὶ καλῶς εἶπεν, ἀπὸ μόνου τοῦ πριμιπίλου κατέχονται· οὐδεμίᾳ γὰρ ἀγωγῇ ἐνάγονται ἀπὸ τῶν πατρῶν δαναισίων οἱ τὸν πατέρα μὴ κληρονομήσαντες, εἰ μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ πριμιπίλου. (N. 4 Κωδ. 12. 63 (de primopilo). Βασ. LVI. 17. 64).

Μ. Παράδοξόν τι νομοθετεῖ ἡ διάταξις, ὅτι τὰ τέκνα, καὶ τὸν πατέρα μὴ κληρονομήσαντα, ἐνέχονται ὡς πρὸς μόνον τὸν χρεωστούμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ δημόσιον διὰ στρατιωτικᾶς διατροφᾶς. Καὶ καλῶς εἶπεν ὅτι διαμένει τὰς στρατιωτικὰς διατροφὰς ἐνέχονται· διότι οἱ μὴ κληρονομήσαντες τὸν πατέρα δι' οὐδεμιᾶς ἀγωγῆς ἐνέχονται ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ πατρὸς, εἰ μὴ μόνον διὰ στρατιωτικᾶς διατροφᾶς.

80. Ἐὰν γυνὴ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦντι τῇ ἀνδρὶ ποιήσῃ ἀποχὴν ὀνόματι προικῶς, ὅλον τὸ χρέος ἀπαιτεῖται ἐκ τῆς ἀνδρὸς καὶ σθένεται ἡ προίξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προίξ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν. (1) Ν. 10 § 14 Πανθ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 14).

Μ. Ἐὰν γυνὴ πρὸς καταδολίευσιν τῶν δανειστῶν ποιήσῃ εἰς ὄνομα προικῶς ἀποχὴν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς χρεωστοῦντα, οὗτος ἀπαιτεῖται ὅλον τὸ χρέος καὶ ἡ προίξ σθένεται· διότι πρὸς ἀπάτην δανειστῶν οὐδὲ προίξ συνίσταται.

81. Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστής λογιζέσθαι εἰς κεφάλαιον καὶ τόκους τὸ καταβληθὲν πρῶτον εἰς τόκους λογιζέται καὶ τότε τὸ περισσὸν εἰς κεφάλαιον· οὔτε γὰρ τῇ τάξει τῆς γραφῆς προσέχουμεν. (Ν. 5 § 3. Ν. 6 Πανθ. 46. 3 de solut. et liberal.). Βασ. XXVI. 5. 5).

Μ. Ἐὰν ὁ δανειστής εἴπῃ, ὅτι τὸ καταβληθὲν λογιζέται εἰς κεφάλαιον καὶ τόκους, πρῶτον εἰς τοὺς τόκους λογιζέται καὶ εἴτα τὸ περισσὸν εἰς τὸ κεφάλαιον· διότι τῆς γραφῆς ἡ τάξις δὲν παρατηρεῖται.

Ν. Καταβαλόντος τινὸς πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κεφαλαίου ποσὸν τι ἀπέναντι τόκων μὴ δευλομένων ἐκ συμφωνίας, ὑπολογίζεται τοῦτο εἰς τὸ κεφάλαιον, διότι ὥς Ν. 26 Πανθ. de cond. ind. ὁ περιεχόμενος ἐν τῇ § 9 βιβλίου Γ' τίτλου 7 τῆς Ἑξαβόλου ὡς προγενέστερος τῆς διατάξεως 18 Κωδ. (4. 42), καὶ ἡ διατ. 8 τοῦ Κωδ. αὐτόθι δὲν κατισχύουσι. Α. Π. 32 τοῦ 1848. Ἀλλὰ προερχομένης τῆς ἀπαιτήσεως ἐκ κεφαλαίου καὶ τόκου, κατὰ τὸν Ν. 5 § 2, Ν. 48, Ν. 42, Ν. 99 Βασίλ. (26. 6) αἱ πρὸς ἐξίτησιν αὐτοῦ πληρωμαί, μὴ ἀποδειχθείσης ἐναντίας συμφωνίας, λογιζονται πρῶτον εἰς τοὺς τόκους καὶ τὸ περισσὸν εἰς τὸ κεφάλαιον. Α. Π. 294 τοῦ 1854, 229 τοῦ 1855. Ὅθεν μὴ ὑπαρχούσης ἐναντίας συμφωνίας, αἱ καταβολαὶ τοῦ δευλομένου ἀφαιροῦνται πρῶτον μὲν ἐκ τῶν τόκων, ὑπολογίζονται δὲ τὰ ὑπολειπόμενα ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου. Ὅθεν ἡ ἀφαίρεσις ἐκαστοῦ ποσοῦ τῶν εἰσπραξέων (ἐντιστοιχοῦσα πρὸς καταβολὴν) γίνεται πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ τόκου, τὰ ἐπικείμενα δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου, ἂν δὲν ὑπαρξῇ ἀντίθετος συμφωνία. Τοῦτο καθ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ ἀπαιτήσεων καὶ ἀνταπαίτησεων συναντωσῶν ἑαυτῆς, ὅτε ἐφαρμόζεται ἡ ἐπὶ συμφωνισμοῦ ἀρχή, ὅτι ἡ ἀνταπαίτησις λογιζέται ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀπαιτήσεως καὶ μόνον, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπορροφᾷ τοῦτο, ἐκκαλοῦνται τοιζόμενα τὰ ὑπόλοιπον τοῦ κεφαλαίου. Α. Π. 47 τοῦ 1879. Ὑφαιστούμενων δὲ πλείονων ἐντόκων κεφαλαίων, ἡ πληρωμὴ λογιζέται πρὸ πάντων εἰς τοὺς τόκους ὅλων τῶν κεφαλαίων καὶ εἴτα εἰς τὸ ἐπαχέστερον τῶν κεφαλαίων, ἐκτὸς

(1) Ἡ § αὕτη εἶναι ἐπὶ τῇ ἐπανάκλησιν τῆς 39 βιβλίου Α' τίτλου 18.

ἐν ἄλλως ὀρίσθη μεταξύ τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἐν καιρῷ τῇ πληρωμῇ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 11894 τοῦ 1854. Ὅθεν ὅτε ὁ ὀφειλέτης διαφόρων χρεῶν καταβάλλων τὴν ποσότητα τῷ δανειστῇ, προσδιορίζει οὕτως καὶ τὸ χρέος, ὅπερ προτίθεται νὰ ἐξοφλήσῃ, τότε ἡ πληρωμὴ λογίζεται κατὰ τὸν προσδιορισμὸν αὐτοῦ. Δ. Π. 42 τοῦ 1842. Σημειώσαντες δὲ, ὅτι ὁ δανειστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ ποσὴν ἐλαττωμένην τοῦ χρέους, θύει ἐκ τοιαύτης προσφοράς δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς ὑπερημερίας. Δ. Π. 5 τοῦ 1867. Ἀλλὰ λαμβάνων πρῶτος εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους ἐτήσιον τοῦ ὀφειλέτου εἰσόδημα ὑπερβαῖνον τοὺς ἐτησίους τόκους, ἐπείκει νὰ συμπληρῇ τὸ ὑπερβάλλον τῷ κεφαλαίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ μειουμένου ἐκαστοτε ποσὸν νὰ λογίξῃ τόκον καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου. Δ. Π. 30 τοῦ 1862.

82. Οἱ ἐγγράφως ὁμολογήσαντες χρεωστέιν οὐκ εὐχερῶς ἀκούονται λέγοντες ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ καταβέβηκεναι ἀγράφως ἐπὶ μάρτυσιν. Ἐὰν οὖν μὴ πέντε μάρτυρες ἀξιόπιστοι παρῶσιν ἐν τῇ ἀγράφῳ καταβολῇ καὶ ἐνωμότως καταβῶνται, ὥς παρόντων αὐτῶν καταβέβηκεν τὸ χρέος ἢ κατάθεσις καταβολῆς παρὰ τοῦ δανειστοῦ γέγονεν, οὐκ ἄλλως τις ἐστὶν εὐπρόσδεκτος καταβολὴν ἀγραφὴν γεγενῆσθαι λέγων. (1) (N. 18 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 42. Νεαρὰ 90 κεφ. 2).

Μ. Οἱ ὁμολογήσαντες ἀγράφως ἔτι ἐπείλυνται, δὲν εἰσακούονται εὐλόγως διατεινόμενοι ὅτι κατέβαλον δῆθεν ἀγράφως (ἀνευ δηλονότι ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως) ἐνώπιον μαρτύρων ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ πέντε δὲν ᾖναι παρόντες εἰς τὴν ἀγραφὴν καταβολὴν πέντε ἀξιόπιστοι μάρτυρες καὶ δὲν καταθέσωσιν ἐνέγκως, ὅτι ἐνώπιον αὐτῶν καταβέβηκεν τὸ χρέος ἢ καταβολὴ ἐγένετο ὅπ' αὐτοῦ τοῦ δανειστοῦ, δὲν εἶναι τις εὐπρόσδεκτος λέγων ὅτι ἐγένετο ἀγράφως καταβολή.

83. Ἐὰν μετὰθεσις γένηται τοῦ χρέους, ἀφανίζεται τελείως ἢ προτέρᾳ ἐνοχῇ. (N. 1 πρ. Πανδ. 46. 2 (de novationibus).

Μ. Ἐὰν γίνῃ τοῦ χρέους μετὰθεσις, ἀφανίζεται ἡ τοῦ προτέρου χρέους ἐνοχή.

84. Τότε γίνεται μετὰθεσις χρέους, ὅτε ῥητῶς συμφωνήσῃ τις ἀφήναι τὸν πρότερον τῆς ἐνοχῆς καὶ λαμβάνω σέ. Ἐὰν δὲ μὴ ἐμφέρηται ῥητῶς τὸ ἀφήναι τὸν πρῶτον χρεώστην, ἀλλ' ὅτι τὸ γέν ἐπεὶ ἐκεῖνος ἀπῆν καὶ εὐθύνετο ἢ ἐκεῖνου παρουσία, ὅπῃ αἰθῶν ἐγὼ ἵνα ἀποδώσω τὸ χρέος, τότε ἔχει τοὺς δύο ἐνόχους ὁ δανειστής καὶ πρῶτον μὲν, εἰ εὐπορεῖ ὁ ἐπεμβαλὼν ἑαυτόν, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπορεῖ, κρατεῖται ὁ πρωτότυπος καὶ οὐκ ἔχει παραγραφήν. (N. 8 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). Βασ. XXVI. 4. 42. § 3 Εἰσφ. 3. 29 (quibus modis obligatio).

(1) Ἡ τανὺν παρ' ἡμῶν ἰσχύουσα πολιτικὴ δικαιονομία περιεφίλει τὴν μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν εἰς μέγας τὰς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰς 50 δραχμὰς ἀπαιτήσεις (ἀρθρ. 300), ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν εἰς μόνον τὰ ἐτήσιος ὀφδ τοῦ νόμου ὀρίσθαινα θήματα (ἀρθρ. 304).

Μ. Χρίστους μεταθέσει γίνεται, ὅταν ῥητῶς συμπεφωνήσῃ τις. Ὁ ἀπαλλάσσων τὴν υποχρέωσιν τὸν πρότερον χρεώστην καὶ λαμβάνει σί. Ἐάν ὅμως δὴν περιέχεται ῥητῶς τὸ ἀπαλλάσσω τὸν πρῶτον χρεώστην, ἀλλ' ἐπιδέῃ ὁ δὲν λ. χ. ἀπαθῆναι καὶ εὐθύνετο ἡ περιουσία αὐτοῦ, ἀναδεχομαι ἐγὼ καὶ ἀποδώσω τὸ χρεὸς, τότε ὁ δανειστής ἔχει καὶ τοὺς δύο ὑποχρέους· καὶ πρῶτον μὲν ἐνέχεται ὁ μισολαβήσας, ἐάν εὐπορή· εἰ δὲ ἀπορεῖ ἐνάγεται ὁ πτωχότερος καὶ δὲν ἔχει ἐξαιρέσειν.

Ν. Ἐνα ὑπόσχεσις ἀνανέωσις, ἀπαιτεῖται ἀποδοθεῖσθαι ἡ πρώτη ἐνοχὴ καὶ ἐν ὑπάρχῃ ῥητῇ πρὸς τοῦτο δῆλωσις τῶν μερῶν. Α. Π. 85 τοῦ 1846, 94 τοῦ 1848. Ὅθεν ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσης δέον νὰ προκύπτῃ σαφῶς ἐκ τοῦ τῶν ἀνανέωσιν βεβαιούντος ἐγγράφου. Α. Π. 84 τοῦ 1882. Δύναται ὅμως ἡ τελευτὴ δῆλωσις νὰ ποδείχθῃ καὶ δι' ἐπιστολῆς. Α. Π. 102 τοῦ 1845. Ὡς ἐκείνηται ἡ ἀνανέωσις τεκμαίρεται. Α. Π. 356 τοῦ 1887, 189 τοῦ 1881. Ἡ δὲ ἐκτίμησις τῆς περὶ τοῦτου κρίσεως διαφέρει τὸν εἰσῆχον τοῦ ἄρ. Πάγου. Α. Π. 356 τοῦ 1887. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 328 τοῦ 1880 ἡ περὶ ἀνανέωσης διάνοια τῶν συμβαλλομένων δύναται μὲν καὶ ἐκ τεκμηρίων νὰ συναχθῇ, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀνάγκη νὰ προκύπτῃ σαφῶς καὶ ἀνεκδοκίμως ἐκ τῆς συμβάσεως· καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 168 τοῦ 1878 ἡ ἐκδήλωσις τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνανέωσης δέον νὰ τελεῖται δι' ἐκφράσεων σαφῶν μὲν ἀλλ' οὐχί παντηγυρίων ἐν τῷ μεταγ. συμβολαίῳ, καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 242 τοῦ 1863 κατὰ τῆς περὶ ἀνανέωσης ἀρχῆς ἀνανέωσις τελεῖται καὶ διὰ τῆς ἀπλῆς ἀντικαταστάσεως τῆς παλαιᾶς ἀπαιτήσεως διὰ νέας ἄλλης τοιαύτης δὲ ἀπαιτήσιν ἀποτελεῖ κατὰ τὸν νόμον καὶ ἡ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ἀρχικοῦ χρεὸς ἐπὶ τοῦ δανειστοῦ λήψις συναλλαγματικῆς, ὅσαςκις τοῦτο τελεῖται ἐπὶ σκοπῇ ἀνανέωσης, ἥτοι καταργήσεως τῆς προτέρας ἐνοχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἐκ τῶν συναλλαγματικῶν, αἰτίνες ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἰς διαταγὴν ἐκδεδωμέναι, καὶ ὡς ἀπλοὶ ὑποσχέσεις δι' ὑποβολὴν τόπου ἂν θεωρηθῶσιν, οὐχ ἄλλοι ἰσχύουσι καὶ δύνανται νὰ κυκλοφορῶνται παρέχουσαι οὕτω πλείονας ἔγγυθις τῷ δανειστῇ· καὶ κατὰ τὰς Α. Π. 130 τοῦ 1855 καὶ 43 τοῦ 1891 δύναται νὰ συναχθῇ ἡ ἀνανέωσις ἐκ διαφόρων γεγονότων καὶ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐκφράζηται ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 148 τοῦ 1871 ἐάν τὸ δικαστήριον τῆς εὐσεύς συναγῇ ὅτι ἀπλῶς ἐξεδόθησαν νέα γραμμάτια εἰς ἀντικατάστασιν τῶν πρώτων, παραταθείς ἀπλῶς διὰ τοῦτον τῆς πρὸς ἀπίστιν προθεσμίας, δὲν ὑπάρχει ἀνανέωσις, ὅτω καὶ ἂν ὁ δανειστής, οἷτινός τις ἀπλοὶ ἐγγυηταί, μεταβλήθησαν κατὰ τὴν ἐκδόσιν τῶν δευτέρων γραμματίων, ἅτε τῆς ἀνανέωσης συναγομένης μόνον ἐκ τῆς προθέσεως τῶν συμβαλλομένων κατὰ τὴν Ν. 8 Κωδ. (8. 42). Α. Π. 148 τοῦ 1871, καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 146 τοῦ 1888 ἐπέρχεται ἀνανέωσις διὰ τῆς εἰς ἕτερον μεταθέσεως τῆς ὀφειλῆς τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, τῇ συναίνεσει τοῦ δανειστοῦ, ἥτοι τῆς ἀντιδόσεως, ὅσαςκις ὁ σκοπὸς αὐτῆς συναγεται ἀνεκδοκίμως εἰς ἄλλης τῆς συμβάσεως.—Ἀνανέωσις ὑπάρχει οὐ μόνον διὰ τῆς συνομολογήσεως νέου χρεὸς ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ (ἥτοι καταργήσεως τῆς ἐν τῇ ἐνοχικῇ σχέσει ἀπαιτήσεως καὶ ἀντικαταστάσεως δι' ἄλλης), ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπὶ σκοπῇ ἀνανέωσης μεταβίβης τῶν προσώπων, ἥτοι τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ δανειστοῦ, τοῦ μὲν ὀφειλέτου καὶ ἀντὶ συγκαταθέσεως τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, τοῦ δὲ δανειστοῦ τῇ συγκαταθέσει τοῦ τι ἀρχικοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς ὅτι τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ παραποιηθῇ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ εἰς ἕτερον δανειστήν, ὃν καὶ μίσην ὡς τοιοῦτον ἀνα-

γνωρίζει ὁ δρεϊλέτης, δι' ὃ οὐδεμίαν τῶν κατὰ τὸ ἀρχικὸν δανειστοῦ ἐνστάσεων δύναται, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκχωρήσεως, νάντιτιζῃ ὁ δρεϊλέτης κατὰ τὸν νέον δανειστοῦ. Δ. Π. 102 τοῦ 1845, 989 τοῦ 1888. Ὅθεν ἀνανέωσις δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ὅτε νέος δανειστής ὑπαιστέργεται εἰς τὴν ὅλαν τὴν παλαιὰν, παραχωροῦντος τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον, μετ' οὗ ὁ δρεϊλέτης συνάπτει νέαν ἐνοχλήν. Δ. Π. 136 τοῦ 1855. — Οὐδεὶς νόμος κοινῇ τὴν δι' ἀνανέωσιν μεταβολὴν τῆς ἀρχικῆς δρεϊλῆς εἰς ἐνέχλην ἐπέχει ἀπαιτήσεως λ. χ. τοὺς τίκους ἀπαιτήσεως εἰς ναυτοδάνειον. Δ. Π. 171 τοῦ 1864. Ἄλλ' ἢ κατὰσχέσις εἰς χεῖρας τρίτου καὶ ἢ ἐπικύρωσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δὲν καταργεῖ τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ ἐνεργήσαντος κατὰσχέσειν δανειστοῦ οὐδὲ ἀνανέωσιν ἐπάγειται, ἀλλὰ προσπορίζει ἀπὸ τοῦ δανειστῆ νέον ἀντικείμενον ἐκτελέσεως κατὰ τὰ άρθρα 878 καὶ 985 § 2 τῆς πολ. δικον. συνδιατάξεως. Δ. Π. 348 τοῦ 1859. Ὁσαύτως ἀνανέωσις δὲν γίνεται, γενομένης εἰς χεῖρας τοῦ δρεϊλέτου κατασχέσεως μετ' ἐπίταγην καὶ ἂν ἐπληρώθῃ μέρος τοῦ χρέους, ὅθεν οὐδ' ἀνάγκη νὰ γένηται νέα ἐπίταγὴ μετὰ ἐλάσσην μερικὴν καταβολὴν τοῦ ὅλου χρέους. Δ. Π. 286 τοῦ 1866. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Δ. Π. 71 τοῦ 1849 ὅτε ἐπληρώθῃ ὁ ἐτήσιος τόκος καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου γίνεται ἀνανέωσις τοῦ χρέους, ὅθεν πρὸς νέαν κατασχέσιν ἀπαιτεῖται νέα ἐπίταγὴ. Δ. Π. 71 τοῦ 1849. — Δὲν ἀπαιτεῖται ἢ τοῦ παραχωρουμένου δρεϊλέτου συγκατάθεσις πρὸς ἐκχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως· ἀπαιτεῖται ὅμως ἡ συγκατάθεσις τοῦ δανειστοῦ ὅπως δεχθῇ αὐτὸν τὸν προφερόμενον ὑπὸ τοῦ δρεϊλέτου ὡς δρεϊλέτην κατ' αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ ἀντίδοσιν (delegationem) ἢ προσομολόγησιν (expromissionem). Δ. Π. 89 τοῦ 1865. — Ἐκ τῆς § 84 προκύπτει, ὅτι, ἂν τις ἀναλάβῃ, ὡς δρεϊλέτης χρέος ἄλλου, καθίσταται προσωπικῶς ὑπεχρεωτὴς πρὸς τὸν δανειστὴν, μὴ δικαιούμενος νὰ επικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν διατάξεις τοῦ νόμου, διότι ἅμα ἀναδιέγραμμεν τὴν ὅλαν τοῦ δρεϊλέτου ἑπαυσαν ὡν ἐγγυητῆς.

85. Ὁ ἀρνησάμενος χρεωστῆν οὐ κωλύεται καὶ ἑτέραν δικαιολογίαν χρήσασθαι, εἰ μὴ ὁ νόμος ἐμποδίζει. (*) (N. 43 πρ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐκίνησέ τις κατὰ τινος λέγων, ὅτι χρεωστεῖται τυχὼν εἴ' ν.μ. ὁ δὲ ἐναγόμενος ἀρνησάμενος ἀπητήθη ὁ ἐνάγων ὅτι χρεωστεῖται διότι καὶ ἀπέδειξεν, ὅτι χρεωστεῖται· μετὰ τὰς τοῦ ἐναγόντος ἀποδείξεις οὕτως ἀπαιτεῖται τὸ χρέος τὸ ἀποδειχθὲν ὁ ἐναγόμενος, ἀλλὰ δύναται καὶ ἑτέρη δικαιολογία χρήσασθαι καὶ εἰπεῖν· ὅτι κἂν ἀποδείχῃ τὸ χρέος, οὐκ ὀφείλω αὐτὸ δοῦναι, διότι ἐπεὶ ἔδανυσά μιν, ἀφῆλξ ἤμην, καὶ κακῶς τοῦτο ἔδανυσά μιν καὶ βοηθεῖ μοι ὁ νόμος λέγων, ὅτι ὁ δανείζων ἀφῆλξ μὲλλοντι κακῶς δαπανῶν, ἀπέλλοι τὸ χρέος. Καὶ ἄλλην δὲ δικαιολογίαν δύναται λέγειν, ὅτι τριακονταετία παρήλθε· κἂν ἀπέδειξας ὅτι χρεωστῶς. Ἄλλ' ἐκίνησέν σε καὶ ἡλευθερώσῃ τὸ χρέος. Καὶ πάλιν λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐάν χρεωστῶ τινι δέκα νομ. καὶ ἔχει θανάσιμον ἐκείνος ἐνὰ εἴ' νομ. ἀντελογίζετο ταῦτα σιωπηρῶς. Εἰκοῦν κινήσει τις κατὰ τινος, ὅστις ἔχει νομ. καὶ μετὰ τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐναγόντος ἀρνησάμενος τοῦ ἐναγόμενου, δύναται λέγειν ὁ ἐναγόμενος, ὅτι κἂν ἀπέδειξας ὅτι χρεωστῶς, οὐδὲν σοι δώσω, ἔχεις γὰρ ἐμὰ νομ. καὶ ἐκείθεν ἀντιλόγησαι. Καὶ ἐν πᾶσι τούτοις εἰ τις εἴπει, καὶ ὡρεῖται

Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 43. Ν. 5 καὶ Ν. 8 Πανδ. 44. 1 (de exceptionibus).

Μ. Ὁ ἀρνηθεὶς τὸ χρέος δὲν ἀπαγορεύεται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἄλλην δικαιολογίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ νόμος ἐμποδίζῃ.

86. Ὁ δικαίαν ἔχων παραγραφὴν οὐκ ἔστι χρεώστης. (Ν. 68 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 66).

Μ. Ὁ ἔχων νόμιμον ἐνστάσιν δὲν εἶναι χρεώστης.

87. Ἐὰν ἰδιώτῃ χρεωστῇται παρὰ τινος ἐκκλησίας, ἀναγκάζεται λαβεῖν καὶ ἀντὶ τοῦ χρέους ἀκίνητα πράγματα. (Νεαρά 120 κεφ. 6 § 2).

Μ. Ἐὰν ἐκκλησία τις ὀφείλει πρὸς ἰδιώτην, ἀναγκάζεται οὗτος νὰ λαβῇ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ τοῦ χρέους.

88. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγε, τότε γρὴ διδόναι τῇ χρεώστῃ τὸ τετράμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἐστὶν εὐπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ κατεπειγόμενος πωλήσῃ ἢ καὶ τυχὸν ἐνεχυριάσας ἐπισωρεύσῃ τὸ χρυσίον. ὅτε δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπέρων ἐστίν, οὐ γρὴ διδοῦναι τὴν τετράμηνον· οὐδεμία γὰρ γίνεται οὔτε τῇ χρεώστῃ οὔτε τῇ ὀφειλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβη, καὶ δαπανῶνται ἀπαιτούμενω, ἅπερ νῦν ἔχει· μικρὰν οὖν, ἔλεγε, γρὴ διδοῦναι τὴν προθεσμίαν καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικία· ἐπ' ἀνοήτοις γίγνοιτο καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλέον ἐκτείνοντο. (Ν. 2 καὶ Ν. 31 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). Γαίου Εἰρηγ. III. § 78 καὶ 79. Ν. 2 καὶ Ν. 3 Κωδ. 7. 54 (de usuris rei judicatae)).

Μ. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι πέπει νὰ χορηγῇται εἰς τὸν χρεώστην προθεσμία τετράμηνος πρὸς καταβολὴν χρέους, ὅταν ᾖ εὐπορος εἰς κτήματα καὶ πράγματα, ἵνα πωλῇ αὐτὰ ἐν ἀνάσσει καὶ οὐχὶ κατεπειγόμενος ἢ

λεν ὁ ἐναγόμενος ἐν ἀρχῇ εἰπεῖν ὅτι χρεωστῶ μὲν, τευτέστιν ὅλας τὰς ἀλλὰ ἔχω ἀποκατάστασιν, ἢ ὅτι τῷ χρόνῳ ἡλευθερώθην, καὶ τὰλλα· ἐπεὶ δὲ ἡρνήσατο, νῦν ταῦτα λέγειν οὐ δύναται· ἀκούσει, ὅτι καλῶς λέγει, ὅτι οὐ χρεωστῶ, ὁ λαθὼν μὲν, ἔχων δὲ ἀποκατάστασιν διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ τῷ χρόνῳ ἡλευθερωθεὶς ἢ ἀντίλογον (ἀντίλληγον) ἔχων, ὅστις ἀντίλογος οἰωτήρως αὐτῷ τῷ νόμῳ τέμνει τὸ χρέος, καὶ ἡλευθεροῖ τὸν χρεωστοῦντα. δύναται οὖν ὁ εἰπὼν μὴ χρεωστῆν χρῆσασθαι καὶ ἑτέροις τοιαύταις δικαιολογίαις, τοιούτοις καλῶς εἰσαγομέναις καὶ χωματισμομέναις· εἰ δὲ προδήλως ὁ νόμος ἐμποδίζει τὴν δικαιολογίαν εἰσαγεσθαι, οὐ δύναται λήγεσθαι. Οἷόν τι λέγω· λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐὰν ἐναγῇ τις ὡς χρεωστῶν καὶ εἴπῃ μὴ χρεωστῆν, οὐ δύναται μετὰ τὰς τοῦ ἐναγοντος ἀποδείξεις λέγειν, ὅτι κατέβαλον τὸ χρέος· πῶς γὰρ προσδεχθήσεται λέγων καταβαλεῖν ὁ εἰπὼν μὴδὲν χρεωστῆν;

καὶ ἐνταυτοῖσιν τυχόν αὐτὰ πρὸς εὐρεσιν τῶν χρημάτων· ὅταν δὲ ὁ χρεώστης ᾖ ἀπορος, δὲν πρέπει νὰ δίδηται ἡ τετραμηνία, διότι οὐδεμία ἐπιχειρᾷ ὠφέλεια οὔτε εἰς τὸν δανειστήν, οὔτε εἰς τὸν χρεώστην, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάβη ὡς δαπανώμενος εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ ἀπαιτουμένου, ὅσα νῦν ἔχει. Μικρὰ λοιπὸν ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ χορηγῇται ἡ προθεσμία καὶ νὰ διαλύηται ἡ διαφορά, ἵνα μὴ γίνωνται καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἀνωφελεῖς καὶ ἐκτείνωνται ἐπὶ πλεον ἢ ὑπόθεσις τῆς δίκης.

89. Μηδεὶς ἐκ τῶν δημοσίων ὁθσαυρῶν δανειζέσθω· εἰ δὲ τις ἐκ τοῦ θεοῦ ταμείου λαθραίως ἢ φανερώς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μετ' ἐγγυῶν δανείσῃται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ὁθ' μευέσθω καὶ περιοριζέσθω· καὶ ὁ δανείσας δὲ ἐκ τῶν θεῶν ὁθ' σαυρῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω. (1) (N. 2 Κωδ. 10. 6 (de his qui ex publicis rationibus). Βασ. LVI. 6. 12).

Μ. Οὐδεὶς δανεῖζεται ἐκ τῶν δημοσίων ὁθσαυρῶν· εἰ δὲ ἄνευ βασιλικῆς διαταγῆς δανείσῃ τις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου κρυφίως ἢ φανερώς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μετ' ἐγγυήσεων, δημεύεται καὶ περιορίζεται· καὶ ὁ δανείσας δὲ ἐκ τῶν βασιλικῶν ὁθσαυρῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

90. Ἡ περὶ τοῦ δανείου ἀγωγή εἰ μὲν προσοπιστικῶς χρηματισθῇ τὴν ἀρχήν, τῇ παραγραφῇ τῶν λ' ἐνιαυτῶν σβέννυται· ἢ δὲ ὑπόθηκα εἰς τεσσαράκοντα ἐκτείνεται. (N. 3 Κωδ. 7. 39 (de praescr. XXX). N. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annati excoptione). Ρορὰ κεφ. 40 § 2).

Μ. Ἡ περὶ δανείου, ἀγωγή, εἰν αὐτὸ συμφωνηθῇ ἐπ' ἀρχῆς προσωπικόν, ἐπαρκεῖται διὰ τῆς παραγραφῆς τῶν τεσσάρων ἐτῶν· ἢ δὲ ὑπόθηκα ἀγωγή ἐκτείνεται μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν.

91. Εἰ τις δανείσει χροσίον τῇ τοῦ δανεισμένου περιουσίᾳ πιστεύων, ὁ δὲ εἰς ἑκτίσιν χροσίου μὲν οὐκ εὐποροίη, περιουσίαν δὲ ἀκίνητον ἔχει, ὁ δανειστής δὲ ἐπικέειτο καὶ χροσίον πάντως ἐπιζητοίη, τὸ δὲ οὐκ εἴη πρόχειρον οὐδέ τις κινητὴ περιουσία διδομένη τῷ δανειστῇ βουλομένῳ καὶ ἀκίνητα πράγματα λαβεῖν ἀντὶ χροσίου. Ἀλλ' οὐδέ τις οὐνομένου τὰ αὐτοῦ ἀκίνητα πράγματα, παρόντος τοῦ δανειστοῦ πολλάκις καὶ θυλλοῦντος, ὡς ὑπόκειται· τὰ τοῦ δανεισμένου πράγματα, καὶ ταύτη φοβούμενος τοὺς προσιέναι βουλομένους ταῖς ἀγορασίαις· (2) την· καὶ ταῖς ἐπὶ μὲν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως οἱ ἐνδοξότατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἄρχοντες κατὰ τὴν ἐκάστην τεταγμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἡμῶν δικαιοδοσίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἱ τῶν θεμάτων ἡγούμενοι παρασκευαζέτωσαν, ἀκριβοῦς διατιμή-

(1) Ἡ διαταγὴ αὕτη ὡς ποινικὴ ἀργεῖ νῦν.

(2) Τοιοῦτον φόβον δὲν ἔδιδαντο νῦν· ἔχωσι τανῦν οἱ βουλομένοι νάγορῶσιν τὰ ἀκίνητα διὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ νέου ἡμῶν νόμου περὶ ὑποθηκῶν δημοσιότητα καὶ εἰδικότητα.

αὐτὸς γινομένης τῶν πραγμάτων τοῦ χρεωστοῦντος, διδοσθαι πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτήσιν ἀκίνητον τοῖς δανεισταῖς μετὰ τοιαύτης ἀσφαλείας, καθ' ἣς ἂν ὁ χρεώστης δοῦναι δύνηται τῶν μέντοι διδομένων ἀκινήτων ἡ ἐπιλογή τῷ δανειστῇ ἴσται· καὶ γὰρ οὐκ ἂν εἴη δίκαιον τὸν δόντα μὲν χρυσίον, λαβεῖν δὲ χρυσίον μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον δεῖξασθαι κτήσιν ἀκίνητον, μὴ καὶ τὴν καλλίονα τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, καὶ ἣν ἐκεῖνος αἰρεῖται λαβεῖν, καὶ ταύτην γοῦν ἔχειν παραφυγὴν, ὅτι περ εἰ χρυσίον οὐκ εἴληφεν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου τὸ αἰρεθὲν αὐτῷ κατεκτήσατο. (1) (Νεαρά 4 κεφ. 3).

Μ. Ἐάν τις δώσῃ χρήματα λόγῳ δανείου πιστεύων εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ δανεισθέντος, οὗτος δὲ ἀπορῇ χρημάτων εἰς ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, ἀλλ' ἔχῃ ἀκίνητον περιουσίαν, ὃ δὲ δανειστής στενοχωρῇ αὐτὸν καὶ ἐπιζητῇ ἐπιπρόσθετα τὰ χρήματα, καὶ αὐτὰ πρόχειρα ἢ ἂν ἦναι οὐδὲ περιουσία τις κινήτη, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δανειστήν, ἔαν θέλῃ, νὰ λάβῃ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ χρημάτων. Ἀλλ' εἰν δὲν ἀγοράζῃ τις τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ πράγματα, διότι ἴσως ὁ δανειστής παρίσταται καὶ κηρύττει, ὅτι τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα εἶναι ἐνοπλόηκα, καὶ διὰ τούτου φοβεῖται τοὺς βουλομένους νὰ ἀγοράσωσιν αὐτά, τότε ἐν μὲν τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ πᾶσι οἱ ὑποδύονται τῆς ἡμετέρας πολιτείας δικασταὶ κατὰ τὴν εἰς ἕκαστον τεταγμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἡμῶν δικαιοδοσίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἱ δικασταὶ τῶν πραγμάτων παρασκευάζουσιν, ὥστε μετὰ τὴν ἀκριθεῖς ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων τοῦ δανεισθέντος νὰ δοθῇ εἰς τοὺς δανειστάς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτήσις ἀκίνητος, περιχρῶσαν τὴν ἀσφάλειαν ὅτε οὐ δύνηται ὁ χρεώστης νὰ δώσῃ· ὃ δὲ δανειστής ἐκλέγει ἐκ τῶν διδομένων ἀκινήτων, διότι ἢν εἶναι δίκαιον ὁ δοὺς χρήματα, καὶ ἀδυνατῶν νὰ ἀναλάβῃ αὐτά, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος νὰ λήγῃται κτήματα ἀκίνητα, νὰ μὴ λάβῃ καὶ τὰ κρείττονα τῶν πραγμάτων τοῦ χρεώστου καὶ ὅποια αὐτὸς προαίρεται, ἵνα ἔχῃ τοῦλάχιστον τὴν παραφυγὴν ταύτην, ὅτι, εἰ καὶ δὲν ἔλαβε χρήματα, ἐκτίμαται ὅμως τοῦλάχιστον ἀντ' αὐτῶν τὸ ἀρῶσκον εἰς αὐτὸν κτήμα.

92. Ὁ δεσπότης προστησάμενος τὸν οἰκέτην αὐτοῦ πραγματείας τινὸς τότε κατέχεται δανειζομένου αὐτοῦ, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ δανείζεσθαι· εἰ δὲ μὴ δείκνυται ἐπιτρέψας, τότε ζητοῦμεν περὶ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου, καὶ πληρουμένου κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότης πληρεῖται κατὰ δεῦτερον λόγον καὶ ὁ δανειστής. (2) (N. 1 Κωδ. 4. 25 (de inst.). Βασ. XVIII. 1. 21).

(1) Ὁ θεσμός οὗτος, καθ' ὃν δηλαδὴ δικαιοῦται ὁ δανειστής νὰ παλλήγῃ τοῦ χρέους, προσφέρων τὰ τιμιώτερα αὐτοῦ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐφαλῆς κατ' ἐκτίμησιν ἐνεργουμένην ἐπιμελείᾳ τῆς ἀρχῆς, ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην ἀντὶ πληρωμῆς δόσιν (solutum in solutum). Ἀλλ' ἀργεῖ τανῦν παρ' ἡμῖν, ἔτε ἀντιστρατιωτικῇ εἰς τὸν παρ' ἡμῖν δικονομικὸν νόμον, δρίζοντα διὰ τῶν ἔσθρων 854—1024 τὴν ἐκτέλεισιν.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν ἰσχύν, ὥς μὴ ὑπαρχόντων παρ' ἡμῖν δούλων.

Μ. Ὁ δεσπότης καταστήσας τὸν δούλον αὐτοῦ προστώτα ἐμπορίου τινὸς τότε ἐνέχεται εἰς ὃ δανείζεται οὗτος χρήματα, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ ναυανέιξαι· εἰ δὲ δὴν φαίνεται χορηγήσας αὐτῷ τοιαύτην ἄδειαν, τότε ζήτοῦμεν περὶ τοῦ χρηματίου τοῦ δούλου, καὶ ἱκανοποιημένου κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότης ἱκανοποιεῖται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ὁ δανειστής.

ΤΙΤΛ. Σ'.—Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.

1. Εἴ τις δανείσσει καὶ ἐγγυητὴν ἢ μανδάτωρα ἢ ἀντιφωνητὴν προσλάβοι, οὗτος μὴ τὴν πρώτην εὐθὺς κατὰ τοῦ μανδατώρος ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ ἀντιφωνήσαντος χωρεῖτω, μηδὲ ἀμελήσας τοῦ δανεισαμένου τὰς παρενθήκας διανοχλείτω· ἀλλὰ χωρεῖτω πρῶτον ἐπὶ τὸν τὸ χρυσίον εἰληφότα καὶ τὸ δάνεισμα πράξαντα καὶ εἰ μὲν ἐκεῖθεν ἀπολάβοι, τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω· εἰ δὲ οὐκ ἴσχυει παρὰ τοῦ δανεισαμένου λαβεῖν ἢ εἰς μέρος ἢ εἰς ὁλόκληρον, καθόσον ἂν παρ' αὐτοῦ μὴ δυναθῇ λαβεῖν, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα χωρεῖτω καὶ παρ' ἐκείνου τὸ ὑπολειπόμενον κομιζέσθω. Καὶ εἰ μὲν παρόντες αὐτῷ τύχοιεν καὶ ἀμφοτέροι ὅτε πρωτότυπος ὅτε ἐγγυησάμενος ἢ μανδατωρεύσας ἢ ἀντιφωνήσας τὰ προειρημένα ἐκ παντὸς φυλαττέσθω τρόπου. Εἰ δὲ ὁ ἐγγυητὴς ἢ ὁ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητὴς παρείη, τὸν δὲ πρωτότυπον ἀπειναι συμβαίη, δεικνύτω ὁ δανειστής τὸν ἐγγυητὴν ἢ ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα· καὶ εἴγε τῷ πράγματι καθήμενος δικαστὴς δίδωτω καιρὸν τῷ ἐγγυητῇ ταῦτ' ὅτ' εἰπὲν ἀντιφωνητῇ καὶ μανδατῶρι, βουλομένοις τὸν πρωτότυπον ἀγαγεῖν ἐφ' ᾧτε ἐκεῖνον πρότερον ὑπομείναι· τὴν ἐναγωγὴν, οὕτω τε αὐτοὺς ἐν καταλαίπῳ πεφυλάχθαι βοηθεία καὶ ἀμυνάτω γε τῷ ἐγγυητῇ καὶ ἀντιφωνητῇ καὶ μανδατῶρι εἰς τὴν τοῦ ἐγγυηθέντος παράστασιν, ὥστε αὐτὸν ἀχθέντα τῆς ἐν τῷ τῶς ἐναγωγῆς ἀπαλλάξαι τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ διανοχλουμένους. Εἰ δὲ ὁ χρόνος ὁ ἐπὶ τούτῳ ταχθεὶς ἐξήκοι, τῆνικαῦτα ὁ ἐγγυητὴς ἢ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητὴς ἀγωνιζέσθω τὴν δίκην καὶ τὸ χρέος ἐκτινύτω ὑπὲρ τοῦ ἐγγυηθέντος, ἢ ὑπὲρ οὗ τὰς ἐντολάς ἐγράψεν ἢ τὴν ἀντιφωνητὴν ὑπεσῆλθε, παρὰ τοῦ δανεισάντος ἐκχωρούμενος ἀγωγάς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐπὶ τὰ πράγματα τοῦ δανεισαμένου· εἰ παρ' ἐτέρου κατέχοιτο, χωρήσει πρότερον, πρὶν ἂν διέλθοι τὴν ἐπὶ ταῖς προσωπικαῖς ἀγωγαῖς ὁδὸν κατὰ τε μανδατῶρων καὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν· οὕτω τε ἐπὶ τὰ πράγματα ἐλθὼν τοῦ πρωτοτύπου, εἴγε παρ' ἐτέρου κατέχοιτο, καὶ τοὺς ἐπειλημμένους αὐτῶν ἐνοχλήσας, εἰ μὴ ἐκεῖθεν σχοίῃ τὸ ἱκανόν, τῆνικαῦτα χωρεῖτω κατὰ τῶν πραγμάτων τῶν ἐγγυητῶν καὶ μαν-

ἐκτὼριον καὶ ἀντιφωνητῶν· ταῦτ' οὖν ἐστὶν εἰπεῖν, εἴ τις ἀγ-
 ρὸς ἔχῃεν, ἀπασὶ τοῖς αὐτοῖς φημί καὶ τοῖς ὑπευθύνοις καὶ ταῖς
 ὑποθηκαρίαις ἀγωγᾷς ἐνέχεσθαι δυναμένοις· κατὰ μέντοι τοῦ
 πρωτοτύπου καὶ τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ πραγμάτων, εἴτε ταῖς
 προσωπικαῖς εἴτε ὑποθηκαρίαις εὐθὺς, εἴτε ἀμφοτέραις χρήτα-
 σθαι βουλευθεῖη, πᾶσαν αὐτῷ δίδομεν ἄδειαν, τὴν ἐμπροσθεν εἰρη-
 μένῃ ἐξδὸν καὶ τάξιν ἐπὶ τῶν ἄλλων προσώπων τε καὶ θεμάτων
 νομοθετήσαντες. Καὶ οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐπὶ δανειστῶν φαμέν,
 ἀλλὰ καὶ εἴ τις ὠνήσατό τι παρὰ τινος. (Νεαρά 4 κεφ. 1 καὶ 2).

Μ. Ἐὰν τις δανείσῃ καὶ προσλάβῃ ἑγγυητὴν ἢ ἐντολοδόχον ἢ ἀντιφωνη-
 τήν, οὗτος δὲν κινεῖται εὐθὺς κατὰ πρῶτον κατὰ τοῦ ἑγγυητοῦ ἢ τοῦ ἐντο-
 λοδόχου ἢ τοῦ ἀντιφωνητοῦ, οὐδὲ οὐδεὶς νὰ παρενοχλῇ τοὺς μεσολαβήσαν-
 τας καταλιμπάνων τὸν δανεισθέντα· ἀλλὰ πρῶτον ἀνάγει τὸν λαβόντα τὰ
 χρήματα καὶ τελειοῦντα τὸ δανεισθῆναι καὶ εἰ μὲν ἀναλάβῃ παρ' ἐκείνου
 ἀπὸ τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἡ μέρος ἢ τὸ ὅλον νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ δανεισθέντος
 εἴτε εἰς τὸν ἑγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν
 εἰς τὸν λαβόντα, ἀνάγει τὸν ἑγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν
 καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνει τὸ ὑπόλοιπον, ὅσον δηλονότι δὲν εἴδονθ' ἵνα λάβῃ
 παρὰ τοῦ ἀρχικοῦ χρηστού. Καὶ εἰ μὲν εἶναι παρόντες ἀμφότεροι καὶ ὁ
 πρωτίτευος καὶ ὁ ἑγγυητής ἢ ὁ ἐντεταλμένος ἢ ὁ ἀντιφωνήσας, φυλάττον-
 ται κατὰ πάντα τρόπον τὰ προειρημένα. Ἐάν δὲ ὁ ἑγγυητὴς ἢ ὁ ἐντολοδό-
 χος ἢ ὁ ἀντιφωνητής ἦναι παρών, ὁ δὲ πρωτίτευος συμβῇ νὰ ἀπέδημῇ, ὁ
 δανειστής οὐδεὶς νὰ δεικνύῃ τὸν ἑγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον καὶ ὁ προ-
 τίτευος εἰς τὴν ὑπόθεσιν δικαστῆς χορηγεῖ κατὰ τὸν ἑγγυητὴν,
 καθὼς καὶ εἰς τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν, ὅταν θέλῃσι νὰ ἀγά-
 γωσι τὸν πρωτίτευον, ἵνα ἀναχθῇ πρότερον ἐκεῖνος, καὶ οὕτως αὐτοὶ νὰ
 φυλάττονται διὰ τὴν καταλοίπον βοήθειαν καὶ προστασίαν τὸν ἑγγυητὴν
 καὶ τὸν ἐντολοδόχον καὶ τὸν ἀντιφωνητὴν νὰ παριστάνωσι τὸν ἑγγυημένον
 καὶ τὸν ἐντολοδόχον, ὥστε ἀναχθεῖς αὐτὸς νὰ ἀπολυτρώσῃ τῆς ἑως τότε ἀναγωγῆς ταῖς
 παρενοχλούμενους ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐάν δὲ ὁ πρὸς τοῦτο ὀρθοῖς χρόνος πα-
 ρέλθῃ, τότε ἀγωνίζεται ὁ ἑγγυητὴς ἢ ὁ ἐντολοδόχος ἢ ὁ ἀντιφωνητής καὶ
 καταβάλλει τὸ χρέος ὑπὲρ τοῦ ἑγγυημένου ἢ ὑπὲρ οὗτινος ἔγραψεν τὰς ἐντο-
 λὰς ἢ ἀνεδέχθη τὴν ἀντιφωνήσιν, ὁ δὲ δανειστής ἐκχωρεῖ εἰς τοῦτον τὰς
 ἀγωγὰς. Πλὴν οὐδὲ εἰς τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα, εἴναι ἄλλος κατέχῃ
 αὐτὰ, δὲν χωρεῖ πρότερον, πρὶν ἐπεβῇ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν τὴν
 ἐξδὸν κατὰ τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν ἑγγυητῶν καὶ τῶν ἀντιφωνητῶν καὶ
 οὕτω χορηγῇ πρότερον εἰς τοῦ πρωτοτύπου τὰ πράγματα, εἴναι ἄλλος κατέχῃ
 αὐτὰ καὶ παρενοχλῇ τοὺς κατακρατοῦντας αὐτὰ, εἴναι δὲν ἱκανοποιηθῇ
 ἐπὶ τούτων, τότε μεταδίδει εἰς τὸν ἑγγυητὴν καὶ τὸν ἐντολοδόχον καὶ
 τὸν ἀντιφωνητὴν τὰ πράγματα· εἴναι δὲ αὐτοὶ ἔχουσιν ἐγγυήσεις τινάς,
 καὶ εἰς αὐτοὺς αὐτοὺς λέγω καὶ εἰς τοὺς ὑποχρεοῦς καὶ τοὺς δυναμένους νὰ
 εἰσχωρῶνται εἰς ἐνυποθήκους ἀγωγὰς. Κατὰ δὲ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν
 ἐπικρατούντων πραγμάτων αὐτοῦ, εἴτε τὰς προσωπικὰς, εἴτε τὰς ὑποθηκικὰς,
 εἴτε ἀμφοτέρους τὰς ἀγωγὰς, θέλῃσιν νὰ μεταχειρισθῇ, παρέχεται αὐτῷ πᾶσα
 ἄδεια, ἢ δὲ παρεχόμενα ἔσθ'· καὶ τάς νομοθετεῖται καὶ περὶ τῶν ἄλλων
 προσώπων καὶ τῶν περιούτων. Καὶ τοῦτο λέγεται οὐ μόνον περὶ δανει-
 στῶν, ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἐγύρασε πρᾶγμα παρὰ τινος.

Ν. 'Εκ τού τίτλου γ' προκύπτει ὅτι ἡ ἐγγυήσις εἶναι πράξις μονομερής, ἀτε μόνου τοῦ ἐγγυητοῦ ἀναλαμβάνοντος ὑποχρέωσιν, ὅθεν πρὸς ἐγκρίσιν ἐγγυήσιν ἀρκεῖ νὰ συνάγῃται ἀπλῶς ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς ἡ συναίνεσις τοῦ πιστωτοῦ. Δ. Π. 50 τοῦ 1868. Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνηται ἐπὶ κείμενα τοῦ ὅριου τῆς ἐγγυήσεως, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ν. 58 Βασιλ. (20, 1), 58 Βασιλ. (26, 1) ἐν ἡ δοθείσα ἐγγυήσις δὲν εἶναι περιορισμένη, ἐκτείνεται καὶ εἰς ὅλα τὰ παρακωλυομένηματα τοῦ χρέους. Α. Π. 258 τοῦ 1858. ('Ἄλλ.' ἴδε κατωτέρω καὶ § 34).—'Ἐνα πρὸς δανειστής κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ, ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τὸ δάνειον παρὰ τοῦ ἀφαιλέτου, θεωρεῖται δὲ ὅτι δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ δάνειον, εἰ μόνον ὅταν ὁ ἀφαιλέτης στερῇται περιουσίας, ἀλλὰ καὶ ὅταν κρύπῃ, κλέψῃ καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ παρ' αὐτοῦ ὁ δανειστής, καίτοι μὴ ἀπορροῦντος. Δ. Π. 41 τοῦ 1865.—Κατὰ τὴν Νεαράν 4 τοῦ 'Ιουστινιανοῦ κεφ. α' ὁ δανειστής τότε μόνον δύναται νὰ καταδιώξῃ τὴν ἐγγυητὴν πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιλούμενων, ὅταν δὲν ἰσχύσῃ νὰ λάβῃ ταῦτα εἰς μέρος ἢ εἰς ὀλόκληρον παρὰ τοῦ δανεισμένου· ἐκ τούτου δὲ συνάγεται ὅτι, ἐάν τις ἰδίῳ πταίσματι ὑπαίτιος γέννηται τῆς μὴ ἀποτίσεως τῆς ἀφαιλῆς παρὰ τοῦ πρωταφαιλέτου, δικαιούται ὁ ἐγγυητὴς ὁ καταδικωζόμενος νάντιον κατ' αὐτοῦ τὸ πταίσμα, κατὰ τὸν κανόνα, ὅτι ὁ αἰεὶ εἰσείκει ἀμαρτήματα ζημιούμενος οὐ δεκτὸν ζημιοῦσθαι» (Ν. 208 Πανθ. 50. 17). Α. Π. 218 τοῦ 1882.—Οἱ εἰς ὀλόκληρον συνυπόχρεοι ἔχουσι τὸ εὐεργέτημα τῆς διαίρεσιν, ἢ δὲ διατ. τῶν βασιλικῶν 15 (26, 1) ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τοὺς συνυποχρεοὺς εἰς ὀλόκληρον, δηλαδὴ συνυφαιλέτας ἀλληλογγύους, ἀλλὰ τοὺς συνεγγυητάς. Α. Π. 122 τοῦ 1866. *Ὅταν δὲ ἐκ διαφόρων συγγεγγυητῶν εἰς μόνον ἀναχθῇ διὰ τὸ ὅλον, ἔχει τὸ δικαίωμα νάπαίτησιν τὴν μεταξὺ ὄλων κατὰ κοινὰς διαίρεσιν τοῦ χρέους, ἤτοι τὸ εὐεργέτημα τῆς διαίρεσεως, ἀλλ' εἰ μὴ συναναχόμενοι ἐγγυηταὶ δύναν νὰ ὦσιν ἄποροι, ὅπως γέννηται δεκτὴ ἡ ἔνστασις αὐτῶν. Α. Π. 319 τοῦ 1864, 198 τοῦ 1888.—'Ὁ ἀλληλέγγυος συνυφαιλέτης, ἐάν καταβάλῃ τὸν δανειστῇ τὸ ὅλον χρέος, ἔχει ἀγωγήν κατὰ τῶν συνυφαιλέτων διὰ τὴν ἀνέκδοσιν αὐτοῖς μερίδας· ὁ ἀπὸ τῶν δὲ τόπον ἐγγυητοῦ ἔχει ἀγωγήν διὰ τὸ ὅλον κατὰ τοῦ κυρίως ἀφαιλέτου. Οὐδόλως δ' ἐστὶν ποσέποιος τὰς διατάξεις ταύτας τὸ ἀρθρ. 140 τοῦ 'Εμπ. Νόμου, ὡς ἀπλῶς καθιεροῦν τὴν ἀλληλογγίαν μεταξὺ τῶν συνυπογραψάντων τὴν συναλλαγματικὴν. Α. Π. 456 τοῦ 1895.—Τοῦ νόμου ἐρρίζοντος, ὅτι ὁ ἐγγυητὴς κατὰ ὅλων τὸ χρέος ἔχει ἀναγωγήν κατὰ τοῦ ἀφαιλέτου, ἐπεται ὅτι, δοσῆς εἰ διὰ γραμματικῶν ἐξοφληθέντων βεβαιούμενον χρέος ἐξοφλήθῃ ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ ἔχει ἐντεῦθεν δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ἀφαιλέτου, ὅπερ δὲν ἀναίρει ἢ τοχρὸν ἐλλειψίς διαμαρτυρίας τῶν γραμματικῶν τούτων, διότι ὁ ἐκδότης τῶν γραμματικῶν ἀφαιλέτης ἐστὶν ὑπεύθυνος εἰς τὴν πληρωμὴν καὶ δὲ δὲν ἐγένετο διαμαρτυρικόν. Α. Π. 170 τοῦ 1883.—Κατὰ γενικὸν κανόνα τοῦ δικαίου αἱ συμβάσεις ἰσχύουσιν μόνον διὰ τοὺς συμβαλλομένους καὶ δὲν ἐκτείνονται εἰς ἄλλα πρόσωπα. *Ἐπομένως ὁ ἐγγυητής, ὅστις ἠγνοεῖ τὴν κατόπιν τῆς ἐγγυήσεως αὐτοῦ δοθείσαν ὑποθήκην ὑπὸ τοῦ ἀφαιλέτου πρὸς μείζονα ἀπάρκειαν τοῦ δανειστοῦ, οὐτε δικαίωμα τι ἐν τούτῳ κτάται, οὐτε ὑποχρέωσις ἀναλαμβάνει. *Ὅθεν ὁ κτησθεὶς τὴν ὑποθήκην δανειστής οὐ δεκτὸς ὑποχρεοῦται νὰ φυλάττῃ αὐτήν, ἕνα ἐκχωρήσῃ πρὸς τὸν ἐγγυητὴν. Α. Π. 117 τοῦ 1878.—Κατὰ τὴν Νεαράν 4 τοῦ 'Ιουστινιανοῦ κεφ. α' τὸ τῆς διζήσεως εὐεργέτημα, χωρὺν ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν, δὲν ἐπιτρέπεται ὡς

πρός τοὺς συναφελετάς. Α. Π. 845 τοῦ 1890. Δὲν χωρεῖ δὲ ποσὺς τὸ τῆς διζήσεως εὐεργέτημα ἐπὶ ἀλληλεγγύου ἐγγυήσεως (Νεαρχ. 4 κεφ. α' καὶ Νεαρχ. 29) Α. Π. 845 τοῦ 1875. Σημειωτέον ὅτι ἐγγυήσις δοθεῖσα δυνάμει συμβάσεως, μὴ προηγηθείσης δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ μὴ τηρηθέντων τῶν τύπων τοῦ ἀρθ. 840 τῆς Πολ. Δικ., δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ δικαστικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ δόξ τοιαύτην ἐγγυήσιν δὲν στερεῖται τῆς ἐνατάτης τῆς διζήσεως. Α. Π. 226 τοῦ 1850.

2. Ὁ χρέος ἄλλου ἀναδεξάμενος, ἐὰν ὁμολογήσῃ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρέος, καλῶς ἀπαιτεῖται. (N. 7 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). XXVI. 4. 41).

Μ. Ὁ ἀναδεχθεὶς χρέος ἄλλου, ἐὰν ὁμολογήσῃ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρέος, καλῶς ἀπαιτεῖται.

3. Ὁ ὑπὲρ ἄλλου ἐπερωτηθεὶς ὀφείλει τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἐὰν αὐτὸς μὴ ἔλαβεν. (*) (N. 5 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). Βασ. XXVI. 4. 39.)

Μ. Ὁ ἐγγυηθεὶς (δι' ἐπερωτήσεως) ὑπὲρ ἄλλου ὀφείλει νὰ ἱκανοποιήσῃ, καὶ αὐτὸς ἐὰν δὲν ἔλαβε.

4. Ἐὰν ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρέους ἑαυτὸν καταβάλῃ ἀντεφώνησας, ἢ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει σου ἀγωγή οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σῶν διηνεκῶς ἀρμόζει. (N. 1 Κωδ. 4. 18 (de const. pecunia) XXVI. 3. 1).

Μ. Ἐὰν ἀντεφώνησας νὰ καταβάλῃ σὺ ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρέους, ἢ περὶ τῆς ἀντιφωνήσεώς σου ἀγωγή ἀρμόζει διηνεκῶς οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

5. Ἐγγυάς γυνὴ οὐ διδῶσι πρὸς τινά, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν δώσῃ, ἐνέχεται. (1) Τότε δὲ μόνον ἐνέχεται εἰς ἐγγύην ἢ γυνή, ὅταν λάβῃ τι δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγγυήσασθαι· ἢ γὰρ ὑπὲρ τῆς ἐγγυῆς ὥρεα ποιεῖ αὐτὴν ὑπόκεισθαι τῇ ἐνοχῇ. Ἐνέχεται δὲ καὶ τότε, ὅτε εἴποι ῥητῶς, ὅτι ἀποβάλλεται τὸ ἴδιον δίκαιον καὶ τὸν νόμον, ὅστις βεβηθεὶ αὐτῇ εἰς τὸ μὴ ἐνέχασθαι εἰς ἐγγύην· ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος ἀπὸ τοῦ εὐρόντος αὐτὸν Βελλιάνειος ὀνομάζεται. (N. 1 πρ. § 1. N. 16 § 1 Πανδ. 50. 1 (ad SC. Vellejanum). N. 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 4 καὶ N. 14 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Θεμάτισον, ὅτι μέλλων τις παρὰ τινος δανείσασθαι παρεστήσατο πρὸ δανειστῇ ἑτερόν τινα ἐγγυώμενον καὶ ὑποβάλλοντο ἑαυτὸν τῇ καταβολῇ τοῦ χρέους, εἶγε μὴ καταβάλῃ ὁ πρωτότυπος αὐτοῦ· ὁ γὰρ ἐγγυητὴς οὗτος ἐνοχος αὐτῷ τῇ ἀποδόσει τοῦ χρέους γέγονε, καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐνοχον τὸν ἐγγυηθέντα.

(1) Περὶ γυναικὸς ἐγγυωμένης καὶ ἀντιφωνούσης ἴδε καὶ βιβλίον Α' τίτλου ΙΓ' §§ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 29, 30, 31.

Μ. Ἐγγυήσις ἡ γυνή δὲν παρέχει πρὸς τίνα, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν δώσῃ, ἐνέχεται. Τότε δὲ μόνον εἰς ἐγγυήσιν ἐνέχεται ἡ γυνή, ὅταν λάβῃ τι ἕνα ἐγγυητῇ (ὠφελουμένη οὕτως ἐκ τῆς ἐγγυήσεως), διότι ἡ ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως δωρεὰ καλλιστησὶν αὐτὴν ὑπόχρεων. Ἐνέχεται δὲ καὶ ὅταν εἰπῇ ῥητῶς, δεῖ παραιτεῖ τὸ δικαίωμα αὐτῆς καὶ τὸν βοηθοῦντα αὐτὴν νόμον εἰς τὸ νὰ μὴ ἐνέχῃται ἐκ τῆς ἐγγυήσεως. Ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος λέγεται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ εὐρετοῦ Βελλιανείου δόγμα.

Ν. Παραιτουμένη ῥητῶς ἡ γυνή τὴν ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόματος χρηρουμένην ἐνστασιν, ἐνέχεται, ὅτε τῆς ἐν Ἀρμενοπούλῃ διατάξεως οὐ μόνον μνημονευομένης καὶ ὑπὸ ἄλλων Βυζαντινῶν (οἷον Μιχαὴλ Ἀταλάντου), ἀλλὰ καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ ἄλλων διατάξεων τοῦ Ῥωμ. Δικαίου, οἷον τῆς ἐν Νεαρχῇ 118 κεφ. ε', καὶ ἥν ἡ γυνή, ἀναλαμβάνουσα τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἰδίων τέκνων, παραιτεῖται τὴν ὠφελίαν τοῦ δόγματος. Δ. Π. 82 τοῦ 1846, 272 τοῦ 1849, 284 τοῦ 1860, 8 τοῦ 1681. (Ἰδε καὶ Καλ. Ἐνοχ. Δίκαιον § 364).—Δὲν ἀπαιτεῖται ζητῇ (δεῖ ὠρισμένον λείξεων) τοῦ Βελλιανείου δόγματος παραίτησις, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἐξέλγῃται ἀπὸ χρόνως τοιοῦτη παραίτησις. Δ. Π. 132 τοῦ 1874.

6. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπὲρ τινος οὐκ ἀναλαμβάνει. (Ν. 5 καὶ Ν. 8 § 5 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Ν. 1 καὶ Ν. 4 καὶ Ν. 9 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum)).

Μ. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπὲρ τινος δὲν ἀναλαμβάνει.

7. Ὅτι οὐδὲ κληρικὸς ἐγγύας διδῶσιν, ὡς ὁ κ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν φησὶ· διδοὺς γὰρ καθαιρεῖται. (1)

Μ. Οὐδὲ ὁ κληρικὸς ἐγγυᾶται κατὰ τὸν κ' κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, διότι ἐγγυώμενος καθαιρεῖται.

8. Ἐὰν μέλλουσα γυνὴ ἀντιφωνεῖν καταβάλλῃ ἢ δώσῃ ἑνὶ αὐτῆς ἑτερον χρεώστην, χώραν οὐκ ἔχει τὸ δόγμα· αἱ γὰρ ἔνοχοι γενόμεναι βοηθοῦνται, οὐ μὴν αἱ τὰ ἴδια μειώσασαι. (2) (Ν. 8 § 5 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). XXVI. 7. 39).

Μ. Ἐὰν γυνὴ μέλλουσα νὰ ἀντιφωνήσῃ καταβάλλῃ ἢ δώσῃ ἑνὶ αὐτῆς ἄλλον χρεώστην, τὸ δόγμα δὲν ἔχει χώραν· διότι αἱ ὑποχρεούμεναι βοηθοῦνται, οὐχὶ δὲ αἱ μειῶσαι τὴν ἰδίαν αὐτῶν περιουσίαν.

9. Γυνὴ καταβαλλούσα ὑπὲρ τινος οὐκ ἀντιφωνεῖ. (Ν. 4 § 1. Ν. 5 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Βασ. XXVI 7. 48).

Μ. Γυνὴ καταβάλλουσα ὑπὲρ τινος δὲν ἀντιφωνεῖ.

10. Καὶ ἀλληλεγγύως δανειζομένη μετὰ τινος γυνὴ βοηθεῖται. (Ν. 17 § 2 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Βασ. XXVI. 7. 48. Ν. 48 πρ. Πανδ. 46. 1 (de fildejussoribus). Ν. 8 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum)).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ εὐλόγως ἰσχύουσα καὶ ταῦν.

(2) Ὅθεν ἐνέχεται ἡ δανεισθεῖσα, ἕνα δωρεῶν.

Μ. Καὶ ἀλληλεγγύως μετὰ ἄλλου δανειζομένη ἡ γυνὴ βοηθεῖται.

Ν. Ἐκ τῆς § 10 βιβλίου γ' τίτλου ε' προκύπτει ὅτι γυνὴ ἀλληλεγγύως δανεισθεῖσα καθίσταται ὑπεχρεωμένη κατὰ τὸ ἥμισυ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυήτρια καὶ κατ' ἀκολουθίαν βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλεϊανείου δόγματος. Δ. Π. 65 τοῦ 1848.

11. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ἐν ᾗ μὴ ἰντερκεδεύουσιν· ἤγουν ἰδίῳ ὀνόματι ἢ κέρδει ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ὑπὲρ ἄλλοτρίου δὲ ἀντιφωνοῦσαι βοηθοῦνται· (Ν. 1 § Πανδ. 13, 5 (de pecunia constituta)· Βασ. XXVI. 7. 1).

Μ. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ὅποτε δὲν μεσιτεύουσιν (ὑπὲρ ἄλλου)· ἤγουν εἰς τὸ ἴδιον μὲν αὐτῶν ὄνομα καὶ πρὸς κέρδος (ἐαυτῶν) ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ἀντιφωνοῦσαι δὲ ὑπὲρ ἄλλου βοηθοῦνται.

12. Αἱ ἀπατώμεναι, οὐ μὴν αἱ ἀπατώσαι, βοηθοῦνται ἐν ἐκαστῇ ἐνοχῇ, καὶ ὅτε ἄλλον διεκδικοῦσιν. Οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται γυνὴ διεκδικεῖν οὔτε τὸν ἴδιον ἄνδρα, οὔτε τὸν υἱόν, οὔτε τὸν πατέρα· εἰ δὲ ἐκδικεῖ ἐκείνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται χωρεῖν κατ' αὐτῆς, οὐ δοκεῖ ἀντιφωνεῖν (Ν. 2 § 3. Ν. 17 § 1. Ν. 30 πρ. Πανδ. 16 1 (ad SC Vellejanum). Ν. 5. Ν. 18 Κωδ. 4. 29 (ad SC Vellejanum)).

Μ. Αἱ ἀπατώμεναι, καὶ οὐχὶ αἱ ἀπατώσαι, βοηθοῦνται ἐν ταῖς ὑπεχρεώσεσιν, ὅς ἀναλαμβάνουσι, καὶ ὅταν εἴη ὑπερασπίσωσιν ἄλλον (προσέρχωνται ἐπίκουροι ἄλλου). Διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ὑπάρξῃ οὔτε τὸν σύζυγον αὐτῆς, οὔτε τὸν υἱόν, οὔτε τὸν πατέρα (παρεμβάλλουσα ἐαυτῇ)· εἰ δὲ ὑπερασπίζει ἐκείνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται νὰ κινηθῇ κατ' αὐτῆς, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀντιφωνεῖ.

13. Ἡ διάταξις βούλεται, τὴν γυναῖκα λαβοῦσάν τινα καὶ ἀντιφωνήσασαν μὴκέτι βοηθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ δόγματος, εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν. (Ν. 23 πρ. § 1 Κωδ. 4. 29 (ad SC Vellejanum). Βασ. XXVI. 7 87).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἡ γυνὴ λαβοῦσα τινα καὶ ἀντιφωνήσασα δὲν βοηθεῖται πλέον ὑπὸ τοῦ δόγματος, εἴτε ἐγγράφως, εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν.

14. Ἐὰν ἀπατώσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα μὴ ἐνέχεσθαι ἀντιφωνήτῃ, οὐ βοηθεῖται. (1) (Ν. 13 πρ. Πανδ. 16. 1 (ad SC Vellejanum). Βασ. XXVI. 7 61).

Μ. Ἐὰν ἀπατώσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα ὅτι ἐνέχεται ἀντιφωνήτῃ, ἢν βοηθεῖται.

Ν. Ὅσῳκις ἡ ἀναδεξαμένη ἔχει ἀποδεδειγμένως δολίαν πρόθεσιν εἰς τὸ

(1) Ἐκ τῶν περὶ τῆς ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ διατάξεως χωρίων τῶν παλαιῶν συναγεται ὅτι ἡ ἐννοία τῆς παραγράφου ταύτης εἴ-αι, ὅτι οὐ βοηθεῖται ἡ ἐκ δόλου παραγαγούσα ἢ ἐνισχυούσα τὴν πλάνην τοῦ δανειστοῦ περὶ τὴν ἀληθῆ ἐκδίκτην τοῦ συμβολαίου, ὅπερ, συναπτει μετ' αὐτῆς (Παπαρ. Ἐνοχικὸν Δίκαιον Οὐτέλλειανειον δόγμα σὺμ. 88).

(ΠΕΡΙ ΕΓΓΙΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΩΝ)

28

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπατήσῃ τὸν δανειστήν, οὐχὶ δ' ἀπλῶς γινώσιν τῆς ἀπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοηθείας, στερεῖται τῆς ἐνστάσεως τοῦ Βελλιανείου δόγματος καὶ ὑποκειται εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν, ἀπλῆ δὲ γνῶσις τῆς ἐνεργείας τοῦ δόγματος δὲν καθίστησιν αὐτὴν ὑπόχρεω. Δ. Π. 278 τοῦ 1849.

15. Καὶ ὁ κατὰ μανθᾶτον τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται. (N. 30 § 1 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Βασίλ. XXVI. 7. 61).

Μ. Καὶ ὁ κατ' ἐντολὴν τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται.

16. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἀγγέλῃ· ἐγγυησῇται, εἰ μὲν εὐπόρος ἐστὶν ὁ χρεώστης, οὐκ ἐνάγεται ἡ γυνή· εἰ δὲ ἄπορος, ἐνάγεται. (N. 12 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 12).

Μ. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἐγγυηθῇ ὑπὲρ ἀνηλικίου, εἰ μὲν ὁ χρεώστης εἶναι εὐπόρος, δὲν ἐνάγεται ἡ γυνή· εἰ δὲ ἄπορος, ἐνάγεται.

17. Ἡ γυνὴ κἂν πολλάκις μετὰ εἰσινδήποτε χρόνον ἐπερωτηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται. (Νεαρά 134 κεφ. 8).

Μ. Ἡ γυνὴ καὶ πολλάκις μετὰ εἰσινδήποτε χρόνον εἰς συνομιλοῦσαν ἀποχρέωσιν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

Ν. Ἡ ἀναδεγμένη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς γυνὴ δύναται νὰ ἐπικαλέσῃται τὴν ἐνοστασίαν τοῦ Βελλιανείου δόγματος, στερεῖται δὲ μόνον τοῦ δικαίου τούτου ὅτε ἤθελεν ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ ποσὸν περὶ οὗ ἀπεδέξατο ἐστράφη πρὸς ἴδιον ὄφελος. Δ. Π. 278 τοῦ 1849.

18. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀντιφωνήσεως εἰς δεύτερον ἐπερωτηθῇ, ἤγουν ἐγγυητὴν παράσχω, οὐ βοηθεῖται. (N. 22 Κωδ. 4. 29 (de SC. Vellejano). Βασ. XXVI. 7. 80).

Μ. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀντιφωνήσεως ἐγγυητὴν τὴν δεύτερον, ἤγουν διώσῃ ἐγγυητὴν, δὲν βοηθεῖται.

19. Οὐ μόνον γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ ταύτης ἐγγυησάμενος· κἂν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀντιφωνήσῃ γυνή, βοηθεῖται. (N. 14 Κωδ. 4. 29 (ad Vellejanum). Βασ. XXVI. 7. 78).

Μ. Οὐ μόνον ἡ γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγυηθεὶς ὑπὲρ αὐτῆς· καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰς ἀντιφωνήσῃ ἡ γυνή, βοηθεῖται.

20. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ὑπὲρ πατρός ἐγγυᾶται· καὶ γινόμενος γὰρ αὐτεξούσιος εἰς ὅσον ἐποίησεν ὑπεξούσιος ἐνάγεται· καὶ ὑπεξούσιος ὢν καταδικάζεται. (N. 10 § 2 Πανδ. 46. 1 (de iudicijussoribus). Βασ. XXVI. 4. 10).

Μ. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ἐγγυᾶται ὑπὲρ τοῦ πατρὸς· διότι καὶ αὐτεξούσιος γινόμενος, ἐνάγεται εἰς ὅσα ἐνήργησεν ὡς ὑπεξούσιος· καὶ ὑπεξούσιος ὢν καταδικάζεται.

21. Ἐὰν ἐγὼ καὶ γυνὴ ἐγγυησώμεθα εἰς ἐλόκληρον, ἐγὼ μόνος ἐνέχομαι· εἰ δὲ μετὰ ἀγγέλῃς ἐγγυησώμεθα καὶ ἀποκα-

τασῇ, τότε εἰς ὁλόκληρον ἐνέχομαι, ὅτε πρώτως ἐνεγγυητάμην, εἰ μὴ κατὰ δόλον τοῦ δανειστοῦ προσελήθην (N. 48 πρ. § 1 Πανδ. 46. 1 de fidejussoribus). Βασ. XXVI. 1. 48).

Μ. Ἐάν ἐγγυηθῶμεν ἐγὼ καὶ γυνή εἰς ὁλόκληρον, ἐγὼ μόνος ἐνέχομαι· καὶ δὲ συνεγγυηθῶ μετ' ἀνελίκου καὶ ἀποκατασταθῇ, τότε ἐνέχομαι εἰς τὸ ὅλον, ὅτε πρώτος ἐγγυήθην, ἐκτὸς ἂν προσελήθην κατὰ δόλον δανειστοῦ.

22. Ἐκ πολλῶν ἐγγυητῶν ἐάν ὁ εἰς ὑπὲρ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος καταβάλῃ οὐκ ἀναλαμβάνει· αὐτὸ γὰρ ἔστι μὴ χρεωστοῦμενον. (N. 49 § 1 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus). Βασ. XXVI).

Μ. Ἐάν ὁ εἰς ἐκ πολλῶν ἐγγυητῶν καταβάλῃ ὑπὲρ τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτοῦ μέρος, δὲν ἀναλαμβάνει αὐτό, διότι δὲν εἶναι ἀχρεώστητον.

23. Ἐάν ἐγγυησῇται τις, ὅτι παρίσταιν ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου τόνδε, ἐπεῖτοι γὰρ δίδωσι πρόστιμον, φασὲν ὅτι, καὶ μὴ παραστήσῃ ἐντὸς τῶν ἐξ μηνῶν, δίδεται αὐτῷ ἕτερος τοσοῦτος χρόνος· εἰ δὲ πλείων εἴη ὁ ἐξ ἀρχῆς, ἐξάμηνος μόνον εἰς ὑπέρθεσιν αὐτῷ δίδεται. (N. 26 Κωδ. 8.41 (de fidejussoribus). Βασίλ. XXVI. 1.90).

Μ. Ἐάν ἐγγυηθῇ τις ὅτι ἐντὸς τοῦ παρόντος ἔτους παρίσταιν τὸν δεῖνα, ἄλλως δίδει πρόστιμον, λεγόμεν ὅτι, καὶ ἐάν μὴ παραστήσῃ αὐτὸν ἐντὸς ἑξαμηνίας, χορηγεῖται αὐτῷ ἰσόχρονος προθεσμία· εἰ δὲ ἡ ἐξ ἀρχῆς προθεσμία εἶναι ἀνωτέρα, χορηγεῖται αὐτῷ μόνον ἑξαμηνία πρὸς ὑπέρθεσιν.

24. Ἐπὶ τόκοις ἐγγυητῆς οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ τοιοῦνδε τι συμφωνηθῇ. (N. 68 § 1 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus) XXVI. 1. 68).

Μ. Εἰς τόκους ἐγγυητῆς δὲν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἂν συμφωνηθῇ τοιοῦτό τι.

25. Οἱ ἐγγυώμενοι ἀρήλικα, ἀξισταμένου αὐτοῦ τοῦ ἀρήλιτος καὶ μὴ ποιοῦντος εἰς τὸ αὐτὸν ἐγγυήσαντο, βοηθοῦνται. (N. 89 Πανδ. 29. 2 (de acquirenda vel omit. haered.). Βασίλ. XXXV. 14. 80).

Μ. Οἱ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἀνηλίκου, ἐάν αὐτὸς ἀπέχῃ, καὶ δὲν ἐκτελῇ ταῦτα, δι' ὃ ἐγγυήσαν, βοηθοῦνται.

26. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν. (1) (N. 21 § 1 Πανδ. 43. 5 (de const. decennia). Βασ. XXVI. 7. 21. Ῥωμαὶ κεφ. 8 § 2).

Μ. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν.

27. Ὁ ἐπὶ ταβουλαρίου, ὡς ἐν καταθέσει τινά ἐγγυώμενος ἐπὶ ἰδιωτικῇ αἰτίᾳ ἐντὸς μόνον ὄσος μηνῶν κατέχεται, εἰ μὴ ἄρα ρητῶς ἐνεγγυήσατο εἰς πλείονα χρόνον· εἰ δὲ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτίᾳ

(1) Ἡ § 26 εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ § 12 τίτλου Δ' τοῦ βιβλίου Α'.

ἐνεγγυήσατο, δοκεῖ ἐγγράφως ἐγγυασθαι. (*) (N. 27 Κωδ. 8. 41 (de fidejussoribus) Βασ. XXIV. 1. 91)).

Μ. Ὁ ἐγγυώμενος ὑπὲρ τινος ἑνώπιον συμβολαιογράφου ἐν ἰδιωτικῇ ὁπαιθεσίᾳ εἶναι εἰς ἐπιβεβαίωσιν καὶ ἐπιμαρτυρίαν ἐντὸς μόνων δύο μηνῶν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἂν ἐγγυήσῃ ῥητῶς διὰ πλείοτερον χρόνον εἰ δὲ ἐγγυήσῃ ἐν δημοσίᾳ ὑποβίσει, ὑπολαμβάνεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι ἐγγυάται ἐγγράφως.

28. Ἐὰν νομίσματα δανείσω, εὐ δύναμαι λαβεῖν ἐγγυητὴν, ἐφ' ᾧ δευναί μοι ὑπὲρ αὐτῶν σῖτον· εἰ μὴ γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ δανεισθὲν εὐ προσλαμβάνεται ἐγγυητής. Τὰ μὲν γὰρ φορτία καλῶς εἰς νόμ. ἀποτιμῶνται· τὰ δὲ νομίσματα οὐκ ἀποτιμῶνται εἰς φορτία. (1) (N. 42 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus). Βασίλ. XXVI. 1. 42).

Μ. Ἐὰν δανείσω νομίσματα, δὲν δύναμαι νὰ λάβω ἐγγυητὴν, διὰ νὰ μοι δώσῃ ἀντ' αὐτῶν σῖτον· ὡς ἐγγυητοῦ μὴ προσλαμβανομένου, ἔάν δὲν ᾔδει διὰ τὸ δανεισθὲν αὐτό. Διότι αἱ μὲν πραγματείας καλῶς ἐκτιμῶνται εἰς νομίσματα· τὰ δὲ νομίσματα δὲν ἐκτιμῶνται εἰς πραγματείας.

ΤΙΤΛ. Ζ' — Περὶ τόκου.

1. Τόκος ἀνεπερώτητος οὐκ ἀντιστρέφεται, (N. 3 Κωδ. 4. (de usuris). Βασ. XXII. 3. 52).

Μ. Τόκος ἀνεπερώτητος δὲν ἀποδίδεται.

Ν. Ὡς τῆς διατ. ταύτης προκύπτει, ὅτι ὁ συμφωνηθεὶς τόκος ἀρεῖλεται. Ἀλλ' ἡ ἐντοκὸς ἀπαίτησις (ἢ μετὰ τοκοῦ συμφωνημένου δηλονότι) καθίσταται αὐτοδικαίως ἄτοκος ἀπ' ἧς ἐκτέλεστο ὁ ἀρεῖλετος ἀνταπαιτήσιν ἑαυτοῦ ποσὺ κατὰ τοῦ δανεισθέντος αὐτοῦ, καὶ ἐάν ὁ συμφωνηθεὶς αἰτηθῇ περὶ ὑστερον. Α. Π. 3 τοῦ 1873. Ὁ δὲ συμφωνηθεὶς καὶ ὁ τῆς ὑπὲρ μερίδος τόκος ἀπαίτεται καὶ μετὰ τὸ κεφάλαιον, διότι αἱ διατάξεις 18 καὶ 4 τοῦ βιβλίου 4 τίτλου 32 καὶ 34 τοῦ κωδικος, καθ' ὅς μία μὲν καὶ εἰδικὴ ὁρισμένη ἀγωγή ὑπῆρχε διὰ τὴν κυρίαν ἀπαίτησιν καὶ τὰ παρεπόμενα αὐτῇ, ἐπομένως ἐάν κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς κυρίας ἀγωγῆς δὲν εἰζητοῦντο καὶ τόκοι, ὡς παρακολούθημα αὐτῆς ἢ δὲν ἐγένετο λόγος περὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἀποφασί, ἐθεωροῦντο σιωπηρῶς ἀπολεδικασμένοι, ἀντικεινται εἰς τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας, καθ' ὅς, ὅσῳκις ἔχει τις κεκτημένον δικαίωμα ἀπαίτησεως, ἔχει καὶ ἀγωγήν καὶ τελεσιδικίαν σιωπηρῶς οὐκ ἐρρισταται, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ῥητῇ περὶ αὐτῆς πρότασις καὶ ἀπόβρασις. Α. Π. 6 τοῦ 1852. Διότι τανῶν οὐχὶ τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' αἱ ὑπὸ τῶν διατάξεων ὑποβληθεῖσαι προτάσεις κανονίζουσι τὴν ἔκτασιν τῆς ἐξουσίας τοῦ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημείωσαι οὖν, ὅτι ὁ ἀγράφως ἐγγυώμενος ἐντὸς δύο μηνῶν ἐνέχεται κατὰ πρόληψιν.

(1) Ἡ τελευταία περίοδος τῆς παραγράφου ταύτης νοεῖ προδήλως, ὅτι δυνατόν εἶναι, ἐὰν ἡ κυρία ἀρεῖλὴ ἀναφερθῇ εἰς ἐμπορεύματα, ἢ ἔνθεν αὐτῆς ἐγγυήσῃ νὰ ἀποθῇ εἰς χρηματικὴν ἀρεῖλὴν, ὡς τέρ' εἰπεῖν ὁ ὅταν πρωτοτελείηται, παραβὰς τὴν ὑποχρεωσιν αὐτοῦ ἐπ' ἀποχρῆσιν τῶν ἐμπορευμάτων, καταστῇ ὑποχρεωσὶς εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν.

δικαστηρίου καὶ τὸ δεικατημένον (Π.λ. Δικον. ἄρθρ. 136, 158, 170 καὶ 218).
Α. Π. 152 τοῦ 1852. Ὅθεν καὶ αἱ περὶ παρακολουθημάτων κυρίας ἀπειτή-
σεως ἀξιώσεις δυνάμει νὰ ἐπιδιωχθῶσι δι' ἰδίας ἀγωγῆς. ἔαν δὲν συναγῇ
ταὶ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐκ τῶν πράξεων τοῦ δικαιοῦχου, ὅτι
αὗτος ἐπιδιώξας ἢ ἀποδεξαμένος τὸ κριεὶν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἀντικεί-
μενον παρητήσῃ τὰς παρεπομένας αὐτῷ ἀξιώσεις. Α. Π. 160 τοῦ 1857.
Ὅθεν διὰ τὴν ἀπαιτήσιν τῶν τόκων τανῦν ὑπάρχει ἀνεξάρτητος ἀγωγή.
Α. Π. 530 τοῦ 1859.

2. Ὅτι καὶ ἄγραφος ἐπερώτησις ἐπὶ τόκων γένηται, ἔρρω-
ται (N. 1 Kwδ 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 50).

Μ Καὶ ἄγραφος συμφωνία ἔαν συναφῇ περὶ τόκων, ἰσχύει.

3. Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνται τινες, προτιμᾶται ὁ περὶ
τὸ κέρδος τῷ χρόνῳ πρωτεύων. (1) (*) (N. 98 Πανδ. 50. 17.
Βασ. II. 3. 18).

Μ. Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνται τινες, προτιμᾶται ὁ κατὰ τὸν χρό-
νον πρωτεύων εἰς τὸ κέρδος.

4. Τόκου τόκος οὐκ ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀναπερώ-
τητος, τουτέστι περὶ οὗ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὑποθέσεως μὴ γέγονεν
ἐπερώτησις ἤγουν συμφωνία. (N. 2 § 5 Πανδ. 50. 8 (de adm.
rerum). N. 29 Πανδ. 22. 1 (de usuris). N. 26 § 1 Πανδ.
12. 6 (de conditione indebiti). N. 27 Πανδ. 42. 1 (de re
judicata).

Μ. Τόκου τόκος δὲν ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀσυμφώνητος τουτέστι
περὶ οὗτενος ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος δὲν ἐγένετο συμφωνία.

(1) Ἡ χιάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν, τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικον. ἀρ-
θροῦς, ὅτι μὴ ἀκούσας τυχόν τοῦ διανεμητοῦ ποσοῦ εἰς τελείαν ἐξέφλη-
σιν τῶν ἀναγγελαμένων δανεισμάτων, ἐπέρχεται ἡ περὶ τὴν κατάταξιν δια-
δικασία, καθ' ἣν προτιμῶνται ἀλλήλων εἶναι ἀπαιτήσεις, ἀλλὰ κατὰ κα-
νὺν διανέμεται εἰς πάντας τοὺς ἀναγγελαμένους δανειστάς συμπλήρως τὸ
ἐκπλειστήρισμα (ἄρθρ. 944).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅταν, φησί, τινες δύο ἀγωνίζωνται λαβεῖν κέρδος,
προτιμᾶται ὁ πρώτως χρεωσθηθεὶς τὸ ποιοῦντεν χρεὸς· εἴαν τί λέγω; εἰδ-
νισα ἐγὼ Πέτρον εἰ νομ. συμφωνήσας λαμβάνειν τόκον, τυχόν καὶ ἕκαστον
μῆνα νομ. ἔν' μετὰ ἐνιαυτὸν ἓνα ἢ δύο τῷ αὐτῷ εἰδανισας οὐ ἕτερα εἰ.
νομ. καὶ συνεφωνήσας λαμβάνειν τόκον καὶ ἕκαστον μῆνα νομ. ἐν· πα-
ρῆλλῃ δὲ καιρὸς ἑκατὸς καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον ἐλάβομεν καὶ οἱ δύο, ἔχουσ-
τοίμεθα δὲ καὶ ἀμφω τοὺς τόκους, οἱ τινὲς εἰσι κέρδος καὶ εὐρήντας τινὰ
περιουσίαν τοῦ χρεώστου (ὅς γὰρ ἀπορῆσαι αὐτὸν) ἡγωνιζόμεθα, ποῖος ἐξ
ἡμῶν τὴν εὐρεθείσαν ἀλίγην περιουσίαν εἰς τοὺς χρεωστούμενους αὐτῷ τό-
κους λήψεται; ὑπόθευ γὰρ μὴ ἐφαρκεῖν ἴσως τὴν ἀλίγην περιουσίαν ἐκείνην
πρὸς ἀποκλήρευσιν τοῦ το ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ τόκου· καὶ λέγει ὁ νόμος,
ὅτι ἐκεῖνος λήψεται τὰ εὐρεθέντα ὁ πρώτος δανείσας καὶ πρωτεύων τῷ
χρόνῳ περὶ τοὺς τόκους, ἥτοι ὅστις πρώτος τοὺς τόκους ἐπρωήτησε καὶ
χρεωστῆται.

ἴσως ἰσχυρὸν καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Ἀρμενοπουλείου συγγραφῆς, (καὶ) ὅσον δὲν ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ νεωτέρων ἐθιμῶν) καὶ ἐπομένως τόκοι ἐπιτρέπονται μόνον μέχρι διπλασιασμοῦ. Ὅθεν κατὰ τὰς Α. Π. 76 τοῦ 1846, 48 καὶ 49 τοῦ 1847, 124 τοῦ 1847, 220 τοῦ 1848, 452 τοῦ 1852, 352 τοῦ 1854, ἡ περὶ διπλασιαμοῦ διάταξις ἐφαρμόζεται εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, καὶ ὅς ἐφείλονται τόκοι, καὶ κατ' ἀκλόουρίαν οὐ μόνον ἐστὶ ὁ λόγος τῶν τόκων εἶναι προκαταρκτικῶς ἢ ὑπερῆμερία, ἀλλὰ καὶ διεπύλιν ἐπὶ τῇ ὑπερῆμερίᾳ ἐν περιπτώσει τόκων ἐξ ἄλλου λόγου ἐπειλομένων, τὴν δὲ διατάξιν ταύτην οὐδαμῶς ἐτροποποίησε τὸ 186 ἀρθρον τῆς Πολ. Δικ., ὅπερ ὀρίζει μόνον ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς ἀρχονται αἱ ἐπὶ ὑπερῆμερίας τόκοι, οὐδαμῶν ἔχον σχεσιν πρὸς τὸν περιορισμὸν τοῦ καθυστερουμένου τόκου μέχρι τοῦ διπλασιασμοῦ τοῦ κεφαλαίου. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω παρ' ἡμῖν ἐπιτρέπεται ὁ ἀνατοκισμὸς, ἀτε μὴ ἰσχυροῦσθε τῆς ἀπαγορευτικῆς διατ. τοῦ Ῥωμ. Δικαίου, κατὰ τὰς Α. Π. 191 τοῦ 1859, 398 τοῦ 1861, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ καίπερ μὴ ἰσχυροῦσθε αὐτῆς, ἀτε μὴ καθιερωμέντος ἐθίμου περὶ ἀνατοκισμοῦ, κατὰ τὴν Α. Π. 103 τοῦ 1849, δὲν ἐπιτρέπεται ὡς ἰσχυροῦσθαι καὶ τῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν διατάξεων κατ' ἄλλην ἀπόφασιν· κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 39 τοῦ 1846 αἱ περὶ ἀνατοκισμοῦ διατάξεις δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ ἐμπορικῶν διαφορῶν, διότι κατὰ τὴν παραδεδεγμένην ἐν τῇ ἐμπορίᾳ συνήθειαν ἕκαστον κατὰ πιστογρῶσιν κοινῶν ἐπιφέρει ἑαυτοῦν τόκον κατὰ τοῦ πιστωτοῦ καὶ κατὰ τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους κλείεται ὁ ἑτήσιος ἰσολογισμὸς τῆς ἀμειβαίας ταύτης πιστογρῶσεως, τοῦ τε κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων, τὸ δὲ προκύπτει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰσολογισμοῦ ἐπιφέρει πάλιν τόκον διὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ καὶ οὕτω καθεστῆς. Συμμοιωτέον ὅτι, ὅτε ὁ δανειστής οὕτε διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν οὕτε δι' ἄλλης μεταγενεστέρως πράξεως ἠτήσατο ῥητῶς παρὰ τοῦ ὀφειλέτου τόκους ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς ἐπιταγῆς καθυστερουμένων τόκων τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ὀφειλέτης ὑπερῆμερος πρὸς πληρωμὴν τειλούτων τόκων, ἀτε μὴ ὑπαρχούσης μηνύσεως. Α. Π. 247 τοῦ 1869. (Προσθετέον ὅτι καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Ἑθνικὸν Συμβούλιον ἀπεφάνηται ἀλληπαλῶς ὅτι αἱ περὶ ἐπιτοκίου διατάξεις θεωρηταί μὴ ἰσχυροῦσαι νῦν, ὡς ἀνεφαρμοσταί εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν (Ἀποφ. 39 τοῦ 1868, 70 τοῦ 1868 κτλ.), ἀλλ' οὐχ ἥττον ὅτι, εἰταν διπλασιάσῃ τὸ κεφάλαιον αἱ τόκοι, ὁ τόκος παύεται! Ἀποφ. 24 τοῦ 1868, 58 τοῦ 1865, 25 τοῦ 1872).

5. Τῶν τόκων τὸ κεφάλαιον διπλασιαζέντων, ὁ τόκος παύεται. (Ν. 26 § 1 Πανθ. 12. 6 (de cond. indebiti). Βασιλ. XXVI, 6. 26).

Μ. Ὅταν οἱ τόκοι διπλασιαῶσι τὰ κεφάλαια, ὁ τόκος παύει.

Ν. (Ἰδε § προηγουμένην).

6. Πολλή ἐστὶ διαφορὰ ἐπερωτήσεως ἐπὶ τόκων καὶ συμφωνίας· εἰ μὲν γὰρ περιέχεται τῇ ἐμολόγῳ, ἐμολογεῖς παρέχειν μοι καὶ τοὺς τόκους· τοῦτο ἰσχυρόν ἐστι πρὸς ἀπαίτησιν· εἰ δὲ οὕτως ἀπλῶς γέγραπται, ἐδανεισάμην ἀπὸ σοῦ τόδε, καὶ συναφώνησα δεῦναί σοι καὶ τοὺς τόκους, τοῦτο οὐ πᾶν ἰσχυρόν ἐστι

πρὸς ἀπαίτησιν τῶν τόκων. (1) (N. 34 Πανδ. 22, 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 34).

Μ. Προκειμένου περὶ τόκων ὑπάρχει πολλή διαφορά μεταξὺ ἐπερωτήσεως καὶ συμφωνίας· διότι, εἰ μὲν περιέχεται ἐν τῷ ὁμολόγῳ ἡ ἐρώτησις, δυνάμει ναί μιν δώσης καὶ τοὺς τόκους· τοῦτο εἶναι ἐπαρκὲς εἰς ἀπαίτησιν· εἰ δὲ γράφεται οὕτως ἀπλῶς, ἐδανείσθην παρὰ σοῦ τοῦτο καὶ συνεφέρωνα ναί σοι δώσω καὶ τοὺς τόκους, τὸ τοιοῦτο δὲν εἶναι λίαν ἱσχυρὸν εἰς ἀπαίτησιν τῶν τόκων.

7. Τὸ χωρὶς ὁλήτης ποσότητος ἐπερωτῆσαι τοὺς ἀρμόζοντας τόκους οὐδὲν ἔστιν. (*1) (δε παραπομπὴν προηγουμένης §).

Μ. Ἐάν ἄνευ φανερᾶς χρημάτων ποσότητος συμφωνηθῶσιν οἱ ἀρμόδιοι τόκοι, τοῦτο ὡς οὐδὲν λογίζεται.

8. Ὁ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον μὴ ἀπαιτήσας τόκους οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τοὺς προλαβόντας. (N. 17 § 1 Πανδ. 22, 1 (de usuris) Βασ. XXIII. 3. 17).

Μ. Ὁ διὰ φιλοτιμίαν μὴ ἀπαιτήσας τόκους ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς τοὺς προλαβόντας.

9. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον τόκους μὴ κεχρεωστημένους καταβάλλῃ, οὐκ ἀναλαμβάνει· ὁ δὲ τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον καταβαλὼν οὐκ ἀναλαμβάνει μὲν, καταλογίζεται δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς τὸ κεφάλαιον μὴ χρεωστῶν, εἰ κατέβαλεν, ἀναλαμβάνει· εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα εἴτε ἅμα ἑκάτερον. (2) (N. 26 πρ. Πανδ. 12, 6 (de cond. indebiti). Βασ. XXVI. 6. 26).

Μ. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον καταβίλῃ τόκους ἀχρεωστήτους, δὲν ἀναλαμβάνει αὐτούς· ὁ δὲ καταβαλὼν τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον ποσὸν δὲν ἀναλαμβάνει αὐτούς, ἀλλὰ καταλογίζει αὐτούς εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς μὴ χρεωστῶν αὐτό, ἂν κατέβαλε, ἀναλαμβάνει αὐτούς, εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα, εἴτε συγχρόνως ἁμοστέρα.

(1) Παρ' ἡμῖν ἐάν καθ' αἰσινδήποτε τρόπον συνασθῇ συμφωνία περὶ πλῆθους τόκων, ἱσχύει αὕτη.

(2) Αἱ §§ 9 καὶ 11 συνδέονται πρὸς τὰς διατάξεις περὶ πλάνης καὶ ἀγνοίας (*Ἀρμ. βιβ. 1 τίτλ. 1 § 40 καὶ ἐπ.) Ὡς ἐξ αὐτῶν προκύπτει, συνδυαζομένων μάλιστα πρὸς τὰς πηγὰς, ὅταν γινώσκει τῆς μὴ ὀφειλῆς αὐτοῦ καταβάλλον θεωρεῖται δωρούμενος, ὅταν δὲν ἐπίδεχεται ἀνάκλησιν τὸ ἂν γινώσκει τοῦ ἀχρεωστήτου δοθέν. Κατ' ἀκολουσίαν ὁ μὲν καταβάλλων κατὰ πλάνην πέραν τοῦ νομομισμένου τόκους ἀπαιτεῖ αὐτούς, ἀλλ' ὁ καταβαλὼν ἀχρεωστήτους τόκους ὀφειλομένου κεφαλαίου ἂν εἰδῇσιν δὲν ἀπαιτεῖ αὐτούς. ἐξ ἄλλου δ' ὁ καταβαλὼν ἀχρεωστήτου κεφαλαίου τόκους, καίπερ θεωρῶν αὐτὸ ἄτοκον, ἀπαιτεῖ αὐτούς, διότι ἄνευ κεφαλαίου δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι τόκοι.

Ν. Ἡ περὶ ἀχρεωστικῆς ἀγωγῆς ἐπιτρέπεται ὁσάκις ἐκ πλάνης καταβάλλει τις ἀχρεώστητον· ἀλλ' ὁσάκις, καίπερ γινώσκων τις τὸ ἀχρεώστητον, καταβάλλει, δὲν ἐπιτρέπεται. Α. Π. 279 τοῦ 1852. 8 τοῦ 1862. Ἀλλ' ἀπαίτεται, ὅπως στερηθῇ τῆς ἀγωγῆς, ἐκουσία καὶ οὐχὶ διὰ καταναγκασμοῦ καταβολή. Α. Π. 120 τοῦ 1854. Ἐπιτρέπεται δὲ δύναμις τῆς ἀγωγῆς ταύτης ὅ,τι καταβλήθῃ ἀχρεωστικῶς, ὅθεν καὶ οἱ παρανόμως καταβληθέντες τόκοι. Α. Π. 94 τοῦ 1848 — Ἡ τοῦ ἀχρεωστικῆς ἀγωγῆς δὲν χωρεῖ κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου τοῦ παραδόντος εἰς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ τὸ ληφθέν. Α. Π. 280 τοῦ 1855. (Ἰδε καὶ Ν. ὑπὸ § 48 βιβλίου γ' τίτλου 5).

10. Ὅτι ὁ ὀφρανικὸς τόκος ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς ἐστίν, ἦγουν νομίσματα δ'. (Ν. 54 Πανδ. 26. 7 (de admin.). Ν. 7 § 4 καὶ 10 Πανδ. αὐτόθι. Ν. 38 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Ν. 3 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). Ν. 1 Κωδ. 5. 56 (de usuris pupillaribus).

Μ. Ὁ ὀφρανικὸς τόκος συνίσταται εἰς τρίτην ἑκατοστὴν, ἦγουν νομίσματα τέσσαρα.

11. Ὁ μὴ κεχρεωστημένος τόκος εἰ μὲν πρὸ τοῦ κεφαλαίου καταβλήθῃ, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον καταβλήθῃ, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει λοιπὸν εἰς τι καταβληθῆναι, ἀναλαμβάνεται. (1) (Ν. 18 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 66).

Μ. Ὁ ἀχρεώστητος τόκος εἰ μὲν καταβλήθῃ πρὸ τοῦ κεφαλαίου, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλέον πρὸς τίνα νὰ καταβληθῇ, ἀναλαμβάνεται.

12. Εἴτε τόκον τις ὑπὲρ μέτρον, εἴτε τόκων τόκους ἐπαρωτίσῃ, τὸ παράνομον ἀφαιρεῖται καὶ τὸ λοιπὸν ἀπαίτεται. (Ν. 29 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3 29).

Μ. Εἴτε τόκον ὑπὲρ μέτρον, εἴτε τόκους τόκων ἂν συμφωνήσῃ τις, ἀφαιρεῖται τὸ παράνομον καὶ ἀπαίτεται τὸ ἐπίλοιπον.

Ν. Κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου τὰ ἔθιμα δὲν ἰσχύουσι πρὸς ἀκύρωσιν ἐκτὸς συμφωνίας (Ν. 6 Κωδ. de pactis βιβλ. 2 τίτλ. 8), ἀλλὰ κατὰ τὰς αὐτὰς τοῦ δικαίου ἀρχὰς ἵνα θεωρηθῶσιν ὑποχρεωτικαὶ αἱ περὶ τόκων συμφωνίαι, δέον νὰ ὑπάρχῃ προσδιορισμὸς τὸ ποσὸν καὶ νὰ μὴ ὑπερβῇ τὸ νομίμον μέτρον (Πανδ. βιβλ. 22 τίτλ. α' Ν. 9, 29, 44. Κωδ. Ν. 15 de usuris), ὁ δὲ θανατιστὴς δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ τὸ ἀρχικὸν ποσὸν τοῦ δανείου αὐτοῦ καὶ τὸν τόκον, ὃν κοινῶς παρεδέξατο ἢ συνήθεα ὡς νόμιμον (Ν. 19 καὶ 20 Πανδ. βιβλ. 22 τίτλ. α')· ὅθεν νομίμου τόκου παρ' ἑμὶν θεωρουμένου δύναμις ἐθίμου τοῦ ἑκατοστιαίου (12 τοῖς 100), πᾶσα ὑπερβάσις τοῦ θροῦ τούτου καθίσταται τὴν περὶ τούτου συμφωνίαν ἀνίσχυρον. Θεωρουμένην ἄλλως ὡς τοκογλυπτικὴν, δηλονότι αἰσχροκερδῆ, καὶ ἐπομένως εἰ μὲν ἀθέμιτον ἀλλὰ καὶ κολάσιμον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου. Α. Π. 94 τοῦ 1848. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 272 τοῦ 1850 ἔθιμον, καὶ ὁ ὑπὲρ τὰ 12 τοῖς 0/0 τόκος θεωρεῖται παράνομος, ἀποδεικνυόμενος,

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

φέρει χαρακτήρα τῶν ἀπολύτων ἐπιτακτικῶν διατάξεων, αἵτινες ἀναγκάζουσι βυβλίζουσιν ἐνεκα λόγων δημοσίας τάξεως τὰς νομικὰς σχέσεις, μὴ δύνασθαι μὲντας νὰ βυβλίσωσιν ἄλλως διὰ τῆς θελήσεως τῶν συναπτόντων αὐτῶν ιδιωτῶν. Ἔθεν φέρον τὴν χαρακτῆρα τῶν πρὸ τῆς Νεορᾶς τοῦ Βασιλείου τῶν τόκων ἰσχυόντων περιρριψμῶν, δεόν τοῦτο νὰ βυβλίσῃ τὴν νομικὴν ταύτην σχέσιν, καίτοι ὑπαρχούσης περὶ αὐτῆς ἐναντίας συνομολογήσεως τῶν δικῶν. Α. Π. 372 τοῦ 1860. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται καὶ συμφωνία περὶ τῶν ἀνωτέρου τῶν 12 τοῖς 100, εἴαν ὑπάρχῃ ἔθιμον ἐπιτρέπον αὐτόν. Α. Π. 228 τοῦ 1854, 135 τοῦ 1861. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 212 τοῦ 1856 τῶν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συνομολογήσεως παρὶνόμων τόκων, στηριζομένων εἰς τοὺς ὅρισμούς τοῦ Ρ. Ν., οἵτινες κατηργήθησαν μετ' ἀπάσης τῆς τῶν τῶν θεσμοθεσίας ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, περιληφθέντες ἐν τῇ ἐκδόσει ἀπλῶς ὡς στοιχεῖα τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς προκειμένης θεσμοθεσίας, ἐπιτρέπεται ἡ συνομολογήσις τόκου ἀνωτέρου τοῦ κατ' ἔθιμον τεταγμένου ὄρου καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 228 τοῦ 1861 δὲν συγχωρεῖται μετὰ τῷ δικαστῇ τὸ καταδικάζειν εἰς τόκον ἄνωτερον τοῦ νομίμου ἢ τόκον τοῦ προφασί νομικῆς συνθησίας, ἀλλὰ τὸ διατ. τῆς 23 Φεβρ. 1885 ἀποφαίνεται ἄνευ διακρίσεως τινος, ὅτι τὰ εἴδη, ὅπου ἐπεκρατήσαν, ὑπερισχύουσι τοῖς Βυζαντιναῖς διατάξεων. Ὑπὸν ἰσχυρισθέντος τοῦ διαδίκου, ὅτι κατ' ἔθιμον πολυχρόνιον καὶ ἀδιακοπον, ἰσχύον κατ' ἔθλιν τὸν δῆμον ἐν ᾧ συνήθη τὸ δανεῖον, εἶναι συγκεχωρημένον νὰ λαμβάνηται τόκος 15 τοῖς ἑκατὸν εἰσσίως, πρέπει νὰ διατασσῇται ἀπόδειξις. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 212 τοῦ 1856 εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπόκειται νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ πόσον ἡ παροχὴ τόκου, ὑπερβαίνοντος τὸ πόσον τῶν 12 τοῖς ἑκατὸν εἰσσίως διαχωρῶν ἀντίκειται εἰς τὸ χρηστὰ ἤη κατὰ τὴν κοινὴν συνείδησιν καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν περὶ τῆς τοιαύτης παροχῆς δικαιοπραξίαν. (Ἰδε καὶ Νόμολ. ὑπὸ § 4)

13. Οἱ ἀπὸ συμφωνίας τόκοι καταβληθέντες οὐ δύνανται ἀναλαμβάνεσθαι, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες δὲ οὐκ ἀπαιτοῦνται. (Ν. 3 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 52).

Μ. Οἱ λόγῳ συμφωνίας καταβληθέντες τόκοι δὲν δύνανται νὰ ἀναλαμβάνωνται, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες ὅμως δὲν ἀπαιτοῦνται.

14. Ὁ δανειστής ὀφείλει δεικνύειν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν τῶν τόκων ἐπερώτησιν· τὸ γὰρ ἐπὶ τίνα χρόνον ἀπὸ συναινέσεως τῶν κοῦς λαβεῖν οὐ ποιεῖ πρόκριμα τῷ χρεώστῃ. (Ν. 7 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 56).

Μ. Ὁ δανειστής ὀφείλει νὰ ἀποδεικνύῃ καὶ τὸ χρέος καὶ τῶν τόκων τὴν συμφωνίαν· διότι ἂν πρὸς καιρὸν ἔλαβε κατὰ συναινέσιν τῶν κοῦς, τοῦτο δὲν ὀφθαλμὸν τὸν χρεώστην.

15. Ἐὰν χρεωστῶμαι παρὰ τινος ἄνευ τόκου, εἴτα μὴ ἀπολαμβάνων τὸ χρέος κινήσω εἰς δικαστήριον καὶ ἐναχθῇ ὁ χρεώστης, ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου γίνεται τὸ χρέος ἐντοκον, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος. (Ν. 35 Πανθ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 35).

Μ. Ἐάν τις μοι χρεωστῇ ἀτόκως, ἔπειτα μὴ ἀναλαβάνων τὸ χρέος, κινήσω (ἀγωγήν) εἰς δικαστήριον καὶ ἐναγῇ ὁ χρεώστης, ἀπὸ τοῦ καιροῦ οὗτος γίνεται τὸ χρέος ἑνεκεν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος.

Ν. Ἐπὶ ἀτόκων δανείων ἀπὸ τῆς πρὸς πληρωμὴν ἐπιταγῆς ἀρχονται οἱ τῆς ὑπερμερίας τόκοι, ἐάν μετὰ τὴν ἐπιταγὴν ἐπαγῇ κατάσχες, ἀπὸ τῆς μετὰ τῇ ἐπιταγῇ κατασχέσεως προκαλούσης νεαν δίκην, ἢ ἐπακο-
λούημα οἱ ἑνεκεν ὑπερμερίας τόκοι. Α. Π. 78 τοῦ 1847, 107 τοῦ 1864.
Ἄλλα κατὰ τὰς Α. Π. 265 τοῦ 1850, 308 τοῦ 1852 κατὰ τὸν νόμον ὑπερ-
μερίας ὑπάρχει, ὅτε ὁ ἀφειλέτης μηνυθεὶς ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ νὰ καταβάλῃ τὸ
ἀφειλούμενον, ἀναβάλλει τὴν καταβολήν. (Βασίλ. (23. 3) 92 Πανθ. (45. 1)
§ 8) ὅθεν καὶ ἡ ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν, ἂν ἀδικαιολογήτως ὁ ἐπι-
τασσόμενος δὲν καταβάλῃ, καθίστησιν αὐτὸν ὑπερήμερον οὐ μόνον ἐπαχθεύ-
ον ἀφειλούμενος κατασχέσεως, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπαχθεύον. Ἡ δὲ διατ. Ἄρμεν.
(3. 7) 15 καὶ ἡ τοῦ ἀγρίου 156 τῆς Πολ. Δικ. αἱ ἐρρίζουσιν, ὅτι ἀπὸ τῆς
ἐπίδοσης τῆς ἀγωγῆς ἀρχονται οἱ τόκοι, ἐφαρμόζουσιν ἀπλῶς τὴν γενικὴν
ἀρχὴν εἰς τὴν διὰ τῆς ἀγωγῆς μὴνυσιν τοῦ ἀφειλέτου, οὐδαμῶς ποιερί-
ζονται αὐτὴν εἰς μὲνην τὴν περίπτωσιν τῆς δικαστικῆς μὴνύσεως.

16. Μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον εἴτε
εἴτε ἰδιωτικὸν χρέος, ἑκατοστιαῖος τόκος δίδεται. (1) (Ν. 1-3
Κωδ. 7. 54 (de usuris rei judicatae). Βασ. IX. 3. 86 ἐπ.).

Μ. Μετὰ τὴν τετράμηνίαν τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον, εἴτε ἰδιωτι-
κὸν εἶναι τὸ χρέος, δίδεται ἑκατοστιαῖος τόκος.

17. Ἐκατοστιαῖος τόκος ἐστὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νομισμασι
νομ. ὑπὲρ ὅλου δίδεσθαι ἑνατοῦ διὰ τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν καθ'
ἑκατομ. μῆνα δίδεσθαι νομ. ἐν, ὅπερ πρὸς ὅλα ταῦτα τὰ ἑκα-
τὸν θεωρούμενον ἑκατοστὴν πάντως ἐστὶν εἰκότως οὖν καὶ ὁ
ποιοῦτος τόκος ἑκατοστιαῖος προσαγορεύεται κατὰ ταῦτα δὲ
νοητέον καὶ τὸ ἄχρι τετάρτης ἑκατοστῆς καὶ τὸ ἄχρι τρίτης
καὶ ἄχρις ἡμίσεως καὶ ἄχρι διμίσρου. (') (Σχόλια Ν. 23 Κωδ.
4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 4. 84).

(1) Ἡ περὶ τετράμηνον διαταγὴ ἀρκεῖ τανῦν, καταργηθεῖσα ὑπὸ τῆς
Πολιτικῆς ἡμῶν Διονομίας, ἣς δύναμις ἐκτελεῖται μὲν ἡ ἀπόφασις συνεισ-
πραττομένων τοῦ τε κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων ἡμέρας τινὰς ἀπὸ τῆς κοι-
νοποιήσεως ἐπιταγῆς (κατὰ τὰ εἰδικώτερον ὁρίζοντα ἐν τῇ Πολιτικῇ Δι-
ονομίᾳ) ὁ δὲ νόμιμος καὶ ὁ τῆς ὑπερμερίας τόκος ἀφείσθη ὑπὸ τοῦ νόμου
τῆς 22 Μαΐου 1882 εἰς ὅτῳ μὲν τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως ἐπὶ τῶν ἀστι-
κῶν χρεῶν, εἰς ἑνὲς δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν.

(') ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ μὲν ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς τὸ ἐπὶ ἑκάστη λίτρᾳ
νομ. δ'. δηλοῖ τὸ δὲ ἄχρις ἡμίσεως ἑκατοστῆς τὸ ἐπὶ ἑκάστη λίτρᾳ ὑπὲρ
ποσ. γ'. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ ἐπὶ δ'. ἑκατοστῆς, τὸ ἐπὶ ἑκάστη λίτρᾳ
δηλοῖ νομ. γ' ὁ μόντος ἑκατοστιαῖος τόκος 15'. νομ. εἰσὶν εἰς τὴν λίτραν
ἔσως δὲ καλοῦνται οἱ τόκοι ἑκατοστιαῖοι, τῆς λίτρας μὴ ποσομένης εἰς
νομ. β'. ἀλλ' εἰς 50'. ἐντεῦθεν μαθήσῃ, σημαίνει γὰρ ἡ ἑκατοστὴ τὴν εἰς
50'. τινὰ περίστωμένην ποσότητα ἑκατοστὴ δὲ τὰ 15'. λέγεται, διότι ἐν

Μ. Ἐκατοστιαῖος τόκος εἶναι ἐὰν δι' ὅλον τὸ ἔτος δίδονται ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν δώδεκα νομίσματα, ὡς διδομένου ἐνὲς νομίσματος κατὰ μῆνα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν, τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ὡς πρὸς διὰ ταῦτα τὰ ἑκατὸν εἶναι ἀναμφιδόλως τὸ ἑκατοστὸν. Εὐλόγως λοιπὸν καὶ ὁ τοιοῦτος τόκος ἑκατοστιαῖός λέγεται. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ν. α. καὶ τὸ ἕως τετάρτης ἑκατοστῆς καὶ τὸ ἕως τρίτης καὶ ἕως ἡμίσεως καὶ ἕως διμορίου.

18. Ὁ διαπόντια χρήματα καὶ καρπὸς δανείζων τελείαν ἑκατοστὴν λαβεῖν δύναται. (1) (N. 26 Κωδ. 4. 32 (de usuris) Βασ. XXIII. 3. 74).

Μ. Ὁ δανείζων χρήματα διαπόντια καὶ καρπὸς δύναται νὰ λαμβάνῃ τελείαν ἑκατοστὴν.

19. Ὁ μὴ κινδυνεύων δανειστῆς ἐπὶ τῇ πλοισμῶ τῆς θαλάσσης μείζονα τόκον οὐ λαμβάνει. (2) (N. 2 Κωδ. 4. 33 (de nautico foenore). Βασ. LIII. 5. 18).

Μ. Ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς τῆς θαλασσοπλοίας τοῦ κινδύνου δανειστῆς πλείοτερον τόκον δὲν λαμβάνει.

20. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται. (3) (N. 20 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 19).

Μ. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται.

21. Καρπῶν δανειζομένων δύναται καὶ ὁ ἀπὸ συμφώνου τόκος ἀπαιτεῖσθαι. (4) (N. 12 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 53).

Μ. Ὅταν δανείζονται καρποί, δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ καὶ ὁ ἐκ συμφωνίας τόκος.

22. Ἐπὶ καρπῶν δανειζομένων ἔξεστι καὶ πλείονα τόκον ἐπερωτᾶν διὰ τὸ ἀδύλον τῶν καρπῶν. (5) (N. 23 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 71).

Μ. Ἐπὶ δανειζομένων καρπῶν συγχωρεῖται καὶ πλείοτερος τόκος νὰ συμφωνῇται διὰ τὸ ἀδύλον τῆς καρποφορίας.

23. Ἡ διάταξις ὀρίζει καὶ ποσότητα ῥητὴν τοῖς τόκοις, ἵνα οἱ μὲν ἀπὸ ἱλλουστρίων καὶ ἀνωτέρω ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς

τοῖς ἀνέκτιστον χρόνους ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν πράγμασι 16', πρὸς τὸ κοινὸν δὲ αὐτῶν οἱ ἔχοντες κατεβάλλοντο καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς παλαιοῖς οὕτως εὐρήνται· ἡμεῖς δὲ καθάπερ νῦν ὅρῳμεν γινόμενον οὕτω δῆπου καὶ λέγομεν.

(1-2) Παρ' ἡμῶν τιμωρεῖται μὲν ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ τοκογλυφία, ἀλλ' οὐδεμία διάταξις νεωτέρα ὀρίζει τὸν ἀνώτατον τοῦ τόκου ὅρον· ὁ δὲ νόμος Γ'ΞΒ' τῆς 22 Μαΐου 1882 ὀρίζει μόνον τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ νομίμου τόκου καὶ τοῦ τόκου τῆς ὑπερφημερίας.

(3) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, ὅτε μὴ ἐπικρατούσης ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν νομοθεσίᾳ τῆς ἀτιμώσεως.

(4-5) Ἰδὲ σημείωσιν ὑπὸ § 18 καὶ 19.

μόνον δανείζωσιν. ἀργυροπράται δὲ καὶ ἔμποροι ἄχρι διμοίρου ἑκατοστῆς· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄχρις ἡμίσεως ἑκατοστῆς. Εἰ δὲ πρὸς εἶκον εὐαγγὴ δάνειον εἴη, τότε πάντες οἱ εἰρημένοι μόνον τὸν ἀπὸ τετάρτης ἑκατοστῆς τόκον λαμβανέτωσαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ναυτικῶν δανείων καὶ ἐπὶ τῶν δανειζομένων εἰδῶν, ἐφ' ὧν τὸ παλαιὸν ἐξῆν πλείονα τόκον λαμβάνειν, μόνον μέντοι ἕως ἑκατοστῆς καὶ μὴ περαιτέρω· μὴ βουλόμενῃ μηδὲ διὰ παρακατασχέσεως (1) ἐνεχύρων μείζονα τόκον λαμβάνεσθαι, μήτε τοὺς δικαστὰς ποτε καταδικάζειν εἰς πλείονα τόκον προσάσει τῆς τῶν τόπων συνηθείας. Εἰ δὲ τις πλείονα τόκον λάβοι, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸν λογιζέσθαι, κὰν ὅπωσδήποτε λάβῃ ἢ τι ἕτερον κατ' εἰσινδήτινα τρόπον. Μηδὲ ὑπὲρ τοῦ τόκου τῶν ἤδη παρέλκοντων χρόνων δύνασθαι κατὰ μηδὲνα τρόπον τόκον ἐπερωτηθῆναι, μηδὲ εἰ κατὰ τὸ σγῆμα τὸ τοῖς παλαιεῖς γνωριζόμενον γένηται· καὶ οἱ κατὰ μικρὸν καταβαλλόμενοι τὸ διπλοῦν τοῦ χρέους οὐχ ὑπερβαίνουσιν. (N. 26 Kwδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIΠ. 3. 74).

M. Ἡ διάταξις ὀρίζει καὶ ποσότητα φητὴν εἰς τοὺς τόκους, ὥστε οἱ ἐμποροὶ καὶ οἱ ἀνωτέρω ταύτων δανεζοὺσι μόνον μέχρι τρίτης ἑκατοστῆς· οἱ δὲ ἀργυροπῶλαι καὶ οἱ ἔμποροι μέχρι τῶν δύο τρίτων ἑκατοστῆς· οἱ δὲ λοιποὶ εἰσι μέχρι τοῦ ἡμίσεως ἑκατοστῆς. Εἰ δὲ ὑπάρχει δάνειον πρὸς ἑτέρον κατὰστημα, τότε οἱ λεγόμενοι εἰσι λαμβάνουσιν μόνον τὸν ἀπὸ τετάρτης ἑκατοστῆς τόκον. Εἰς δὲ τὰ ναυτικὰ δάνεια καὶ τὰ δανειζόμενα εἴη, εἰς τὰ ὅποια τὸ παλαιὸν ἐπιτρέπετο νὰ λαμβάνηται πλείονος τόκος, ἐξίσταται μόνον ἕως ἑκατοστῆς, καὶ οὐχὶ ἐπέκεινα. Πλείονος τόκος δὲν λαμβάνεται οὐδὲ διὰ παρακατασχέσεως ἐνεχύρων, οὐδὲ οἱ δικασταὶ καταδικάζουσι ποτὲ εἰς πλείοντον τόκον, κατὰ κρίσιν τῆς συνηθείας τῶν τόπων· ἂν δὲ τις λάβῃ πλείοντον τόκον, καταλογίζει αὐτὸν εἰς τὸ τίμημα.

(1) Ἡ παρακατάσχεσις (παρακρατήσις καὶ ἐπίσχεσις ἄλλως λεγομένη) συνίσταται εἰς τὴν μὴ ἀποδοσιν τοῦ ἀντικειμένου της ὀφειλῆς ἕως τῆς ἐκπληρώσεως ληξιπροθέσμων ἀνταπαιτήσεων τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ P. N. παρακατασχέσιν 1) μὲν εἰς τὸν ὑπεχρεωμένον διὰ τινὰ αἰτίαν νὰ παρασχῇ πρᾶγμα τι διὰ τὰς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀνταπαιτήσεις αὐτοῦ. Οὕτως ὁ ἐντολοδόχος διὰ τὰς ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀνταπαιτήσεις αὐτοῦ, ὁ ἐνεχυροχὸς δανιστῆς καὶ ὡς πρὸς τὸ τυχὲν ἀνίσχυρον ἐνεχυρον διὰ τὸ χρησιμοῦσθαι τῷ ὀφειλέτῃ αὐτοῦ δανείον, (ἀλλ' οὗτος καὶ ὡς πρὸς πᾶν ἐνεχυρον δι' ἄλλας ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου). 2) δὲ εἰς τὸν δικαιοῦμενον ἀνταπαιτήσιν τὴν ἀπόδοσιν δαπανῶν, ἃς κατέβαλεν ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πράγματι ἢ ἡτοῦ αὐτοῦ, οὕτω γὰρ εἰπεῖν εἰς πρώτην, σποράν ἢ καλλιέργειαν κτῆματος. Ἐνισχυγέται δὲ ἡ παρακατάσχεσις ἢ προβλλομένη τῆς ἀνταπαιτήσεως ἀνισχυρικῶς ἢ τῆς προηγέται διλονότι ἐν τῇ ἐκτέλει (εἰ) ἢ ἀποκρουσμένης τῆς ἀγωγῆς διὰ τῆς ἐνστάσεως τῆς παρακατασχέσεως ἢ καὶ ἀντιτασσόμενης αὐτῇ ὡς συμφητισμοῦ.

κεφάλαιον, ὅπως καὶ ἂν λάβῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλο τι καὶ ὁιονδήποτε τρόπον ἂν δύναται κατ' οὐδέναν τρόπον νὰ συμφωνήσῃ τόκος οὔτε διὰ τὸν τόκον τοῦ μέλλοντος χρόνου, οὔτε διὰ τὸν τόκον τῶν ἤδη παρέλθοντων ἐτῶν, οὐδ' ἂν κατὰ τὸν νενομισμένον παρὰ τοῖς παλαιοῖς τύπον γίνῃ τὸ τοιοῦτο. Καὶ οἱ κατ' ὀλίγον καταβαλλόμενοι τόκοι δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τὸ διπλοῦν τοῦ χρέους.

24. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος τὸν τόκον ἀπαγορεύουσα. Εἰ καὶ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἐδόξε δεκτέαν εἶναι τὴν τῶν τόκων ἔκτισιν, ἴσως διὰ τὴν τῶν θανόντων δυσκλήριαν τε καὶ ὠμότητα, ἀλλ' οὖν ὡς ἀναξίαν τῆς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πολιτείας ἀπευκαταίαν εἶναι κεκρικται. ἂν παρὰ τῆς θείας νομοθεσίας κεκωλυμένην. Διὸ κελεύει ἡ ἡμετέρα γαληνότης μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι ἐν μηδεμίᾳ ὑποθέσει τόκον εἰληφέναι, ἵνα μὴ τῷ νόμον φυλάττειν νόμον Θεοῦ παραβαίνωμεν· ἀλλὰ κἂν εἴ τις ὁσονδήποτε λάβοι, εἰς τὸ χρέος λογισθήσεται. (1)

Μ. Εἰ καὶ πολλοὶ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν ἀπεδέχθησαν τὸν τόκον τὴν καταβολὴν διὰ τῶν θανόντων ἴσως τὴν σκληρότητα καὶ ὠμότητα, ἀλλ' εἰς ἀναξίαν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν καὶ ἀπαγορευομένην ὑπὸ τῶν ἡμῶν νόμων ἐκρίναμεν αὐτὴν ἀπευκαταίαν. Ὅθεν ἡ ἡμετέρα γαληνότης διατάσσει εἰς οὐδέναν οὐδαμῶς νὰ συγχωρῇται νὰ λαμβάνῃ τόκον δι' οἷονδήποτε αἵτιαν ἵνα μὴ τηροῦντες ἀνθρώπινον νόμον παραβαίνωμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὅσον τόκον καὶ ἂν λάβῃ τις, εἰς τὸ χρέος ὀφείλει νὰ λογίζηται.

Ν. Ἡ ἐν Ἀρμεν. διατάξις τοῦ Βασιλείου, δι' ἧς ἀπαγορεύεται πᾶς τόκος εἶναι προγενεστέρη τῆς 88 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, τῆς καταργήσεως τῆς Νεαρᾶς τοῦ Βασιλείου καὶ ἐπανορθώσεως τὴν περὶ τόκου νομοθεσίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ δὲ διατ. τοῦ Βασιλείου κεῖται ἐν τῇ Ἐξαβδύλῳ ὡς νόμος ἱστορικὴν μόνον ἔχων ἀξίαν. Ἡ δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ περὶ τόκου νομοθεσία ὡς νομοθεσία ἀναξίτητος ἐπὶ Λέοντος καὶ ἐν πλήρει ἰσχύϊ οὖσα, περιέχεται ὀλίκλητος ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, ἀπερ εἶναι νεώτεροι νόμοι τῆς Νεαρᾶς τοῦ Βασιλείου. Ὅθεν διὰ τῆς 88 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος οἱ περὶ τόκου θεσμοὶ ἀνέλασεν τὴν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἰσχύϊ αὐτῶν. Α. Π. 88 τοῦ 1889.

25. Ὅτι ἱερωμένος τόκους ὅλως οὐ συγχωρεῖται λαμβάνειν

(1) Ἡ ἀπαγορευτικὴ αὕτη τῶν τόκων Νεαρά ἀντὶ τοῦ οὐχὶ εἰς τὸν αὐτὸν κράτερα Λέοντα, ὡς ἐπαρμένως ἀναφέρεται ἐν τῇ § ταύτῃ κατὰ παραδοξομῆν τῶν ἀντιγραφένων, ἀλλ' εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ Βασιλεῖον Μακεδόνα. Ὁ Λέων ἐν τούταντίῳ διὰ τῆς Νεαρᾶς 88 ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν τόκον, καταργήσας κατὰ τοῦτο τὴν Νεαράν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ μέχρι τρίτης ἐκδοσεως (4 τοῖς ἑκατόν). Ἀλλ' ἡ διατάξις τοῦ Λέοντος, μὴ περιλαμβανομένη ἐν Ἀρμενοπούλῳ, οὐδέποτε ἐθεωρήθη ἑλλείψως ἰσχύσασα παρ' ἡμῖν. Ἐθεωρήθη ὁμοῦς ὁ τόκος ὡς ἐπανελθὼν παρ' ἡμῖν διὰ τῆς συνηθείας. Διὰ τοῦ νόμου τέλος τῆς 23 Μαΐου 1882 ὁρίσθη ὁ νόμιμος καὶ ὁ τῆς ὑπερμερίας τόκος εἰς ὅκτω μὲν τοῖς ἑκατόν ἐπὶ τῶν ἀστικῶν χρεῶν, εἰς ἑννέα δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν.

ἀλλաχοῦ δὲ εὐρηται, καὶ ὡς καθαιρεῖται γὰρ τοῦτο ποιῶν, ὡς ὁ ἐξ' κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμένηκῃς Συνόδου φησὶ καὶ ὁ ἐ' τῆς ἐν Τρούλλῳ, τῆς καὶ σ' λεγομένης· πῶς γὰρ; ὅς οὐδὲ πράγματα ἔχειν συγχωρεῖται, ἢ βιωτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν ἐνασχολεῖσθαι.

Μ. Ἰερωμένος δὲν συγχωρεῖται παρῶς νὰ λαμβάνῃ τόκους. Ἀλλαχοῦ δὲ εὐρίσκαται, δεῖ καὶ καθαιρεῖται ἐάν πρὶν τοῦτο, ὡς διατάττει ὁ ἐξ' κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένηκῃς συνόδου καὶ ὁ ἐ' τῆς ἐν Τρούλλῳ, τῆς λεγομένης ἐκτῆς. Καὶ πῶς; ὅταν αὐτοὶ μὴδὲ ὑπάρχοντα νὰ ἔχῃ δὲν συγχωρεῖται, μὴδὲ εἰς βιωτικά ἢ ἐκκλησιαστικά πράγματα νὰ ἐνασχολῇται.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ μισθώσεως, ἐν ᾧ περὶ ἐργοζάδων
ἐκ τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον (προχείρου).

1. Μισθωσις ἐστὶν ὅταν τις οἶκον ἢ ἴδιον ἀγρὸν πακτεύσῃ πρὸς τινα, ἐξ' ᾧ λαμβάνειν ἐτήσιον πάκτον· ἢ ὅταν ζωτῇ ὕλην, χαλκὸν τινα ἢ χρυσὸν ἢ ἀργυρον τεχνίτῃ ἐπὶ τῷ κατασκευάσαι αὐτὸ ἔργον ἐπὶ μισθῷ· καὶ ὡσαύτως ἐπὶ κατασκευῇ οἴκου καὶ λοιπῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ μισθῷ γινομένης μισθωσις ὀρίζεται.

Μ. Μισθωσις ὑπάρχει ὅταν τις παραχωρήσῃ εἰς ἕτερον ἴδιον αὐτοῦ οἶκον ἢ ἀγρὸν, λαμβάνων εἰς ἀντάλλαγμα τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἐτήσιον μίσθωμα· ἢ ὅταν παρέχῃ εἰς τεχνίτην ὕλην, χαλκὸν ἢ χρυσὸν ἢ ἀργύριον, ἵνα κατασκευάσῃ αὐτὸς εἶδος τι λαμβάνων ἐπὶ τούτῳ μισθῷ. Ὡσαύτως μισθωσις λέγεται καὶ τὸ γινόμενον ἐπὶ μισθῷ εἰς οἰκοδομὴν οἴκου καὶ τὴν τιλεσιν πάσης ἄλλης ὑπηρεσίας.

Ν. Κατὰ τὸν νόμον (Εἰσπ. 8, 26, Πανδ. 19, 2) συστατικά τῆς μισθώσεως εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ὁ μισθός. Ὅθεν καὶ ἀν' ἀπαιτήται καλλιέργεια πρὸς ἀπολαυσιν τῆς χρήσεως, ἡ σύμβασις ἀποτελεῖ μισθωσιν, ὅσκις ἐκ τῆς διαπραγματεύσεως συμφωνίας προκύπτει ὅτι πρόκειται περὶ χρεώσεως καὶ μισθώματος. Α. Π. 206 τοῦ 1860. Μισθωσις δ' ὑπάρχει καὶ ὅσκις παραχωρεῖται ἑτέρῳ ἐξ' ὀρισμένην χρηματικὴν ἀντιτίμω ἡ χρῆσις οὐ μόνον πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ δικαίων, εἰς τῆς ἐπικαρπίας καὶ εὐκρίσεως. Α. Π. 100 τοῦ 1861, 30 τοῦ 1866. Ἀλλὰ τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ τὸ δημόσιον παρεχωρήσεν εἰς τὸν ἀντιδικὸν αὐτοῦ ἐπὶ δημοπρασίας τὰ δικαιώματα αὐτοῦ περὶ φορολογίας τῶν προσόδων, εἶναι συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας καὶ οὐχὶ μισθώσεως. Α. Π. 202 τοῦ 1849, 192 τοῦ 1870. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 298 τοῦ 1899 ἡ ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐκχώρησις εἰς τινα τοῦ δικαιώματος τῆς εἰσπράξεως φόρων χαρακτηρίζεται μισθωσις ὑπὸ τῶν νόμων (Ν. 9 § 1-3 Πανδ. 894, Ν. 16 § 4 Πανδ. 19, 2). Ὅθεν αὕτη διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ μισθώσεως κανόνων, καθ' οὓς, ἐάν ὁ μισθωτὴς εἰς ἀνωτέρας βίας δὲν ἐπείχετο χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος, γίνεται ἀνάλογος μείωσις τοῦ τιμήματος ἢ πλήρης ἀρυσὶς αὐτοῦ.—Ἡ δὲ σχέσις τοῦ ἐπιμύρτου ἀγρολήπτου δὲν εἶναι σχέσις ἐκμισθώσεως, ἀλλ' ἑταιρίας, καθ' ἣν ὁ μὲν κύριος κατατίθῃ τὴν γῆν, ἐνίστη δὲ καὶ κεφάλαια, ὁ δὲ ἀγρολήπτης τὴν ἐργασίαν, ὑπὸ δὲ τὸ κράτος τῆς ἑταιρίας ταύτης ἀποζημιούται ἑκάτερος ἐκ τῆς προσόδου κατὰ τὸν συμφωνηθέντα διαιρισμὸν αὐτῆς· ὅθεν διεπομένης ταύτης ὑπὸ

τῶν ἀρχῶν τῆς ἐταιρίας, δύναται ὁ κύριος καὶ κάτοχος, ὁ θεωρῶν διαλύσει
ἢ διαλυθεῖσαν τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ καλλιεργητοῦ σχεσιν, νὰ κινήσῃ
τὴν εἰς ἐταιρίας ἀγωγὴν περὶ διαλύσεως αὐτῆς καὶ κατ' ἀπολυσίαν κατὰ
τὴν διάλυσιν τὴν ἐκ τοῦ κτήματος ἀποδελὴν τοῦ καλλιεργητοῦ, οὐδὲν
δὲ προσωρινὰ μέτρα, διότι προσωρινὰ μέτρα χωροῦσιν ἐπὶ ἐρίδων περὶ κα-
τοχῆς, ἥτοι ἀν ἀμφισβητήται μεταξὺ τῶν μερῶν ἢ διανοία κυρίου κατοχῆς
ὠρισμένου κτήματος, τοῦ ἐνδὲς μὲν ἀμφισβητούντος τὴν τοῦ ἔλου κατοχὴν
ἢ αὐτοῦ ἀξιοῦντος, δεῖ εἶναι τὴν διανοίαν κυρίου κατοχῆν (ἐπ' ὧν ἀποφασι-
ταί προσωρινῶς ὁ εἰρηνοδίκης κατὰ τὸ ἀρθ. 490 ἐδ. 6 τῆς Πολ. Δικ.). Α. Π.
118 τοῦ 1864 Ὑπὸ τῆς δε, δεῖ ὁ διανοίαν κυρίου νομῆς εἶναι μὲν κατὰ τὸν
μισθωτοῦ τὰ παραγγελλόμενα κατὰ τοὺς νόμους 25 Πανθ. 19. 3 καὶ 98
Πανθ. 43. 12. Ἀλλ' οἱ νόμοι αὗτοι, καὶ ἂν θεωρηθῶσιν ἐφαρμοζόμενοι καὶ
ἐπὶ τῆς ἐπιμέλειαν καλλιεργίας, προσδίδουσιν περιστάσεις κατ' ἃς ὁ μισθω-
τὴς παρεκβαίνων τῶν διὰ τοῦ συναλλάγματος συμφωνηθέντων ἐνερ-
γείας ἐπὶ τοῦ κτήματος παρακωλυούσας τὴν διανοίαν κυρίου νομῆς νὰ
ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἕτι λόγῳ τῆς νομῆς αὐτοῦ δικαιοῦται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ
ἀποτελούσας οὕτω διαταραξὴν τῆς κατοχῆς. Α. Π. 118 τοῦ 1864 (ἀλλὰ κατὰ
τὴν μειονοψηφίαν ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι αἰτέσις κατὰ τοῦ μισθωτοῦ τὸ πρὸς
διατήρησιν τῆς νομῆς αὐτοῦ παράγγελμα). Ἀλλ' ἡ τῶν σιδηροκατα-
σκευῶν κτηνῶν σύμβασις (τὸ συναλλάγμα τῆς κτηνοληψίας), κατ' ἣν ὁ
παραλήπτης τῶν κτηνῶν λαμβάνει ταῦτα σιδηροκατασκευὰς, ὑποχρεοῦμε-
νός νὰ παραδῶσιν εἰς τὸν ἀρχικόν κύριον κατὰ τὸν συμφωνηθέντα χρόνον
ἔσον ἀρτιὰ κτηνῶν, ὁρμῶν κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἀξίαν, δὲν ἀποτε-
λεῖ μισθωσίαν, ὡς εὐδ' ἀγοραπωλησίαν, ἀλλὰ διέσεται ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν
συμβαλλομένων τιθέντων ἔρων Α. Π. 217 τοῦ 1887, 224 τοῦ 1888, 41 τοῦ
1889, 19 τοῦ 1892 — Κατὰ τὰς περὶ μισθώσεως ὑπηρεσιῶν διατάξεις (περὶ
25 § 7 Π (19. 3), διατ. 30 § 1, 18 καὶ 47 Βασίλ. (2. 25) ὁ ἀναδεχόμενος
τὴν ἐκτέλεσιν ἐργασίας ἐφείλει νὰ ἀγάγῃ αὐτὴν εἰς πέρας κατὰ τὰ συμφωνη-
θέντα, μὴ ἀπαλλασσόμενος τοῦ τριτοῦτου χρόνου αὐτοῦ ἂν τύχαιεν τι και-
λύμα κατέστησε δυσχεροῦσιν αὐτὴν. Α. Π. 75 τοῦ 1883. — Π παραγγελλο-
πρὸς κατασκευὴν πραγμάτων τινος (οἶον πλοίου) δι' ὕλικόν τοῦ παραγγελ-
λομένου (ναυπηγοῦ) ἐπὶ ὅσῃ χρημάτων ἀποτελεῖ ἀγοραπωλησίαν, τότε δὲ
μόνον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ μισθώσις ὑπηρεσίας, δεῖ ὁ παραγγελλο-
τὴν ἐργασίαν ἐχορήγησεν καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐπ' αὐτὸ προσέμετο νὰ ἐκτελε-
σθῇ ἡ ἐργασία. Α. Π. 246 τοῦ 1883, 246 τοῦ 1892. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π.
198 τοῦ 1869 συμφωνία περὶ ναυπηγήσεως πλοίου εἰς ὕλης ἀγοραπωλησί-
αν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου οὐτε δεσπότην καθίσταται τὸν ἐργεδοτὴν τοῦ ναυπη-
γηθέντος τυχόν πλοίου, οὐτε ἀπαρτίζει τελείαν πρᾶσιν αὐτοῦ (διότι πρᾶσις
χωρὶς ὠρισμένου κατ' εἶδος πράγματος οὐ συνίσταται), ἀλλὰ παρίκει τῷ
ἐργεδοτῇ ἀπαιτήσιν τῆς ἀξίας τοῦ συμφωνηθέντος πλοίου καὶ ἀποζημιώ-
σεως διὰ τὴν ἀτίθησιν τῆς συμφωνίας, εἰ μὴ σίτην ὁ τεχνίτης νὰ παρα-
δώσῃ τὸ πλοῖον, ὡς μείζον τοῦ συμφωνηθέντος. Α. Π. 198 τοῦ 1869. —
Σημειωτέον δὲ, δεῖ κατὰ τοὺς νόμους 94 καὶ 37 τοῦ βιβλίου 23 τίτλου 1
καὶ τὴν Ν. 18 τοῦ βιβλ. 33 τίτλ. 1 τῶν Πανθ. τὸ μίσθωμα καρπῶν ἐστὶν
τόκος δι' ἐπὶ τῶν καρπῶν οὐ δίδεται, διότι οἱ τῶν ἀπαιτήσεων ταξὶν καρ-
πῶν. Α. Π. 181 τοῦ 1864, 117 καὶ 178 τοῦ 1863. Ὅθεν ὁ ὑπερβιαστικ-
οῦς, ἀποδίδου τὰ ἐνοίκια τοῦ ἀναπλειστικαῖς αὐτοῦ ακινήτου, δὲν ἐφείλει
καὶ τόκους αὐτῶν, ἐν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλος τις νόμιμος λόγος. Α. Π. 117 καὶ

128 τοῦ 1853, ἡ ἀλλὰ δι' αὐτὴν εἰσέπαιζεν ὡς συγγενικῶς παρὰ τῶν μισθωτῶν ἐνοίκια, δεῖται τοῖς συγγενικῶς αὐτοῖς καὶ τόκοις, διότι κατὰ τὸν νόμον 60 βιβλ. 17 τίτλ. 2 Πανδ. ὁ κοινὸν δὲ δεῖται τόκοις τῶν ὑπὸ αὐτοῦ ἐπιχειρουμένων τοῖς συγγενικῶς οὐ μόνον ἀπ' ἧς κατέστη ὑπὸ ρήματος, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐχρησάτο αὐτοῖς εἰς ἰδίαν ὠφελειαν, Α. Π. 128 τοῦ 1853. ἡ ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς μηνύσεως δεῖται τόκος καὶ ἐπὶ τοῦ μισθώματος ὑπὸ τοῦ μισθωτοῦ, καθισταμένου ὑπερήμερου, δυνάμει τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων καὶ τοῦ ἀγρίου 158 τῆς Πολ. Δικον Α. Π. 301 τοῦ 1847, 288 τοῦ 1857, 73 τοῦ 1859. — Ἡ μεταξὺ τοῦ καταστηματοῦ καὶ τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ ἐν τῇ συναλ. ἀγματι τῆς μισθώσεως ὑπηρεσίας συμφωνία τοῦ μὴ δευτέρου τὸν τελευταῖον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐκείνως ἐργασίας ὁμοίας ταῖς τοῦ καταστηματοῦ ἐστὶν ἀκυρὰς, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπομένως εἰς τὰ χρηστὰ τῆς ἡλικίας ὡς ἀπαγορεύσει περιορίζεται εἰς ὁρισμένον τόπον ἢ ὁρισμένον χρόνον, ἰσχύει, ὡς μὴ ἀποστερουσα αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 3074 τοῦ 1898 (Σύμψαφα ἀποφαίνεται καὶ Savigny, ὡς καὶ Dalloz ἐν λέξει Industrie n° 215).

2. Ἡ μισθωσις ὑπὸ τὴν κατὰ συναίνεσιν ἀγωγὴν ἐνάγεται καὶ αὐτὴ καὶ πάντα ὅσα τις ποιῶν λαμβάνει τὸν ἐπὶ τούτοις μισθόν, ἐπὶ μισθώσει γίνεται λέγεται, καὶ ὅλον τοῦτο τὸ ἔργον μισθωσις ὀνομάζεται. Μισθωσις δὲ ἐστὶ καὶ τὸ τὸν ἴδιον εἶλον ἢ ἀγρὸν ἐπὶ πακτῷ πρὸς τινα δοῦναι· εἰσὶ γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ τοῖς πραττεμένοις ἐπὶ μισθῷ· τὲ δὲ πακτὸν δηλοῖ συμφωνίαν καὶ τὸ ἀπὸ συμφωνίας παρὰ τινος δεξιόμενον πρὸς ἄλλον τινὰ καταβάλλεσθαι. (1) (Γαίτου Εἰσηγ. III § 133. Ν. 35 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligat.). Ν. 2 πρ. Ν. 48 Πανδ. 14 7 de obligat. et actionibus). Ν. 4 Πανδ. 19. 2 (locati cond.). πρ. Εἰσ. 3. 22 (de consensu obligatione).

Μ. Ἡ μισθωσις ὑπαγεται εἰς τὴν κατὰ συναίνεσιν ἀγωγὴν καὶ αὐτὴ καὶ ὅλα ἐκείνα πρὸς κατασκευὴν τῶν ὁμοίων λαμβάνεται μισθός, λέγεται ὅτι γίνονται κατὰ μισθωσιν, καὶ ὅλον τὸ ἔργον τοῦτο μισθωσις ὀνομάζεται. Μισθωσις δὲ εἶναι καὶ ἔαν τις ἐπὶ συμφωνίᾳ μισθοῦ δώσῃ εἰς τινα τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρὸν· διότι καὶ τοῦτο ὁμοιάζει τρόπον τινὰ πρὸς τὰ τελοῦμενα ἐπὶ μισθῷ. Μισθός δὲ λέγεται τὸ κατὰ συμφωνίαν δεξιόμενον νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τινος πρὸς ἄλλον.

Ν. Κατ' ἐξουσίαν τοῦ νόμου διάταξιν παρέχεται εἰς τὸν κοινὸν ἀπεριόριστον δικαίωμα νὰ ἐκμισθῇ τὸ κοινὸν πρᾶγμα αὐτοδουλίας καὶ ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῶν συγγενικῶν, πλὴν ἔαν ἀδυνατῇ νὰ διοικήσῃ κατ' ἴδιαν τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος ἢ συντρέχουσιν αἱ προϋποθέσεις τῆς διαχει-

(1) Οὐ μόνον ὁ ἄρμεν, ἀλλὰ καὶ αἱ πηγαὶ οἰκῶσι περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ θανάτου εἰς τὴν μισθωσιν ὑπηρεσίας ἢ ἔργου. Ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ συναλλήγματος τῆς μισθώσεως καὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου πηγάζει, ὅτι, ἔαν τὸ συνάλλαγμα συνεδέσθαι πρὸς τὸ πρόσωπον ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων, παύει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

(ΠΕΡΙ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ)

29

ρίσεως τῶν ἀλλοτρίων. Α. Π. 116 τοῦ 1898. Ὡς δύνανται ὁμοῦς ὁ κοινὸν ἀνεῖς τῆς συναινέσεως τοῦ συνιδιοκτῆτου ἐπὶ κοινοῦ καὶ ἀδιαίρετως κατεχομένου κτήματος νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἱκανικὸν ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ, δύνανται καὶ νὰ παραχωρήσῃ πρὸς τρίτον ὡς καὶ πρὸς τὸν συνιδιοκτήτην δυνάμει μισθώσεως, ὃ δὲ συκοινωνὸς τοῦ ἐκμισθωθέντος δὲν διακαίεται νὰ περιορίσῃ τὴν χρῆσιν ταύτην, οὐδὲ ν' ἀποβάλῃ τὸν μισθωτὴν ἐκ τῆς κατοχῆς τοῦ κοινοῦ κτήματος, ὡς δὲν δύνανται ν' ἀποβάλῃ τὸν μισθωσέντα συνιδιοκτήτην, διότι κατὰ τούτου μόνον τὸ περὶ διανομῆς δικαίωμα ἔχει. Α. Π. 74 τοῦ 1858, 1869 τοῦ 1861, 115 τοῦ 1898. Ὅθεν δύνανται νὰ μισθώσῃ καὶ τὸ ἐν τῷ κοινῷ κτήματι ὕδωρ (κατὰ τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον μέρος). Α. Π. 13 τοῦ 1879.—Δύνανται ὁ μὴ μετασχὼν τῆς ἐκμισθώσεως κοινὸν κτήματος συκοινωνὸς νὰ αἰτήσῃται τὸ ἀνήκον αὐτῷ ὡς συγκεντρίον μέρος τοῦ μισθώματος, ἂν τοῦτο δὲν κατεβλήθη εἰσέτι ὁλοσχερῶς εἰς τὸν μισθωσέντα κοινῶν, ἢ νὰ προσβάλῃ τὸ συνάλλαγμα ὡς ἐκ δόλου γενόμενον, παρὰ δὲ τοῦ μισθώσαντος νὰ ζητήσῃ ὅ,τι τῷ ἀναλογεῖ ἢ ἀποζημιώσειν κατὰ τὰς περὶ διαχειρίσεως διατάξεις. Α. Π. 89 τοῦ 1876. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 136 τοῦ 1878, ἂν ὁ συνιδιοκτήτης ἐκμισθώσῃ τὸ κοινὸν κτῆμα πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν αὐτοῦ συμφέρον, ὑφίσταται τὴν ἐντεῦθεν προξενήσιον ζημίαν, εἰς δ' ἐπιχειρήσῃ τὴν μισθώσιν ταύτην ἐν ὀνόματι τῶν συκοινωνῶν, οὔτε νὰ ὠφελῇ, οὔτε νὰ ζημιωθῇ ἐντεῦθεν πρέπει. Ἐπομένως δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ συγκεντρίον ἐκμισθώσαντος τὸ κοινὸν κτῆμα διὰ κοινὸν λογαριασμόν, ἐκτὸς ἂν ἐνήργησεν πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν συμφέρον ἐαυτοῦ.—Διὰ τὸν καταρτισμένον ἐγκύριον συμβάσεως περὶ μισθώσεως ἀκινήτου δὲν ἀπαιτεῖται πάντως καὶ σύνταξις ἐγγράφου συμβολαίου. Α. Π. 176 τοῦ 1881.—Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἐπὶ παντὶς συναλλάγματος ἡ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐξ ὑποκειμένου ἀδυναμία πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δι' αὐτοῦ ἀποδεχθείσης ὑποχρεώσεως δίδωσιν εἰς τὸν πρὸς τὴν παροχὴν ταύτην δικαιούμενον δικαίωμα ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἀσχετῶς πρὸς τὴν καλὴν ἢ κακὴν πίστιν τοῦ πρὸς παροχὴν ὑποχρέου, οὕτω καὶ ἐπὶ μισθώσεως, καθ' ἣν ὁ ἐκμισθωτὴς ὀφείλει νὰ παρασχῇ τῷ μισθωσαμένῳ τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος κτήματος, ἂν ὁ ἐκμισθωτὴς ἀδυνατῇ νὰ παρασχῇ τὸ μισθωθὲν ἢ διατηρήσῃ τὸν μισθωτάμενον εἰς τὴν τοῦ μισθωθέντος χρῆσιν ἀτε μὴ ἔχων τὸ ἀπαιτούμενον ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, ὀφείλει ἀποζημιώσειν, εἴτε ἐγίνωσκεν εἴτε οὐ τὴν πρὸς παροχὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ δὲν χωρεῖ ἀπλῶς τοῦ τιμῆματος μείωσις· ἢ δὲ μεταξὺ καλῆς ἢ κακῆς πίστεως διάκρισις γίνεται μόνον ἐπὶ τῆς ἐπερχομένης ἀδυναμίας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος, ὅτε χωρεῖ ἀποζημιώσεις μὲν ἐπὶ ἀδυναμίας, ἥς ὑπάκει ὁ μισθωτὴς διὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ πίστιν, ἄλλως δὲ μείωσις μόνον τοῦ τιμῆματος (Ν. 7 καὶ 8. Ν. 6 πρ. § 1. Ν. 16 § 8. Ν. 86 πρ. Πανθ. (12. 2). Ν. 12 Κωδ. (4. 65). Α. Π. 296 τοῦ 1877, 43 τοῦ 1880. Ἀλλ' ὡσαύτως ἢ μὴ ἀπόδοσις τοῦ μισθοῦ πράγματος εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν τίκται ὑποχρεώσιν πρὸς ἀποζημιώσιν, ἀλλὰ δὲν ἔχει σχέσηιν πρὸς τὴν ὀφειλὴν τοῦ μισθώματος, ὅπου δὲν ὀφείλεται ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς λύσεως τῆς μισθώσεως. Δὲν ταυτίζεται δὲ τὸ μίσθωμα πρὸς τὴν ἀποζημιώσιν, διότι ἄλλη ἔβασις τῆς ὀφειλῆς τοῦ μισθώματος καὶ ἄλλη ἢ τῆς ἀποζημιώσεως τῆς παραγόμενης ἐξ ὑπακεινότητος τοῦ μισθωτοῦ διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρημένης αἰτίας προκύψασαν ζημίαν. Α. Π. 286 τοῦ 1898.—Ὡσαύτως ὁ μισθωτὴς ἀπαλλάσσεται τῆς τοῦ μισθώματος πληρωμῆς, εἰ ὁ ἐκμισθωτὴς συνέλεξε τοὺς καρπούς τοῦ

μισθωθέντος πράγματος παρά την συμφωνίαν ἀπαλλάσσεται δὲ καὶ ἀνευ
 ἄλλας ἀγωγῆς περὶ λύσεως τῆς συμφωνίας διὰ τῆς ἐνστάσεως περὶ μὴ ἐκ-
 πληρώσεως τῆς συμφωνίας. Α. Π. 319 τοῦ 1867.—Προσθετὸν ὅτι ἡ μισθω-
 τὴ παρέχει τῷ μισθωτῇ μόνον προσωπικὸν δικαίωμα πρὸς χρῆσιν καὶ καρ-
 πωσιν τοῦ πράγματος, διατηροῦντος τοῦ ἐκμισθωτοῦ τὴν κυριότητα καὶ
 τὴν νομὴν αὐτοῦ· ὅθεν μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ
 τῷ ἐκμισθωτῇ τὸ πρᾶγμα. Α. Π. 341 τοῦ 1867. *Ρητέον ἐπίσης ὅτι οἱ
 μισθωταὶ εἰσι κατὰ παράκλησιν κατοχοί, ὅθεν δὲν ἔχουσι τὴν νομικὴν
 ἐκκατοχὴν τοῦ μισθωθέντος πράγματος καὶ κατ' ἀκολουσίαν οὐδὲ τὰ πρὸς
 ὑπεράρτισιν τῆς νομῆς παραγγέλματα. Α. Π. 108 τοῦ 1862. *Ἄλλα δύναν-
 ται νὰ κινήσωσιν ἀγωγὴν κατὰ παντὸς ὅστις ἐστέρησεν αὐτοὺς τῆς ἐλευ-
 θρίας αὐτοῦ χρήσεως καὶ νὰ ζητήσωσι προστίε ἀποζημιώσεις. *Ἀποφ. *Εφ.
 Ἀθηνῶν 5440 τοῦ 1849, πρὸς δὲ νὰ καταδιώξωσι παντὰ τρίτον, ὅστις
 ἤθελε προξενήσῃ αὐτοῖς ζημίαν. *Ἀρεῖον Πάγου ποιν. 84 τοῦ 1846. Δύ-
 νεται δὲ καὶ ὁ μισθωτὴς νὰ ἐκμισθώσῃ, ἔτι δὲ καὶ ἄλλος τοῦ ἄλλο-
 τρον πρᾶγμα, ἀλλ' ὅπως ἔχῃ κύρος ἢ ὑπὸ ἄλλου ἐκμισθωτοῦ δέον νὰ
 ᾖ ἡ ἐγγραφὸς τοῦ ἰδιοκτῆτου ἢ μισθωτοῦ συγκατάθεσις πρὸ τῆς ἐγέρ-
 σεως τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 98 τοῦ 1870.—*Ἡ τοῦ ἐκμισθωτοῦ πρὸς πληρὴ
 ἀπεζημιώσιν τοῦ μισθωτοῦ εὐθύνῃ λόγῳ ἐκνικήσεως τοῦ μισθωτοῦ ὑπάρχει
 εἴτε ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι καλῆς πίστεως εἴτε κακῆς πίστεως. Α. Π. 67 τοῦ
 1879, 142 τοῦ 1881. Δὲν καθιεροῦσι δὲ τὸ ἐναντίον οἱ νόμοι Παρδ. 86 (21.
 2) καὶ 7 (19. 2) (οἱ ἀντιστοιχοῦντες εἰς τὸν νόμον τῶν Βασιλ. 20 § 7),
 οἵτις ὁ μὲν πρῶτος, καθιερωὺν τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πρὸς ἐκνικήσιν εὐθύνῃ ἀρ-
 χεται ἀπὸ τῆς ματαιώσεως τῆς ἐλπίδος τοῦ ἔχειν τὸ πρᾶγμα, νοεῖ προδή-
 λως, ὡς ἐκ τοῦ συνδ. αὐτοῦ πρὸς τὸν νόμον 24 Κωδ. 8. 46 προκύπτει, ὅτι
 ἔκτοτε ὁ δικαιοῦμενος δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἀσφαλιστικὰ μέτρα παρὰ τοῦ
 ἐκμισθωτοῦ, ὁ δὲ δεύτερος προτίθεται νὰ καθιερώσῃ τὴν ἔκτασιν τῆς πρὸς
 ἀποζημιώσιν εὐθύνῃς τοῦ μισθωσαντος ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως, ἐπὶ τῇ
 ἀρτιούποσιν ὅτι τὴν ἐν αὐτῇ ὀριζομένην ζημίαν ὑπέστη πρᾶγματι ὁ μι-
 σθωτὴς. Α. Π. 67 τοῦ 1879.—*Ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι ὑπόχρεως νὰ χορηγήσῃ
 τῷ μισθωτῇ τὴν ἀπόλυτον τοῦ μισθωθέντος χρῆσιν καὶ καρπῶσιν, καὶ νὰ
 παραδώσῃ αὐτὸ εἰς τοῦτον. Α. Π. 129 τοῦ 1861, 26 τοῦ 1878. *Ἐγγυᾶται
 δὲ κατὰ πίστιν παρενοχλήσεως ὑπὸ τρίτου, ἔχοντος τυχὲν ἐπὶ τοῦ πράγμα-
 τος ἀξιώσεις, τοῦ μισθωτοῦ ὑποχρεωμένου μόνον νὰ νῦν ἀγγεῖλῃ ἔγκαιρος τὴν
 παρενόχλησιν τῷ ἰδιοκτῆτῃ, ὅπως οὗτος προκαλῇ τὴν κατάπαυσιν τῆς
 παρενοχλήσεως, ἀποζημιώσιν ἄλλως τὸν μισθωτὴν δι' ὅσον χρόνον ἤθελε στα-
 βρῆθαι τῆς τοῦ μισθωθέντος χρήσεως, ἐκτὸς ἂν συνεφωνήθῃ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ
 μισθωτὴς προτιμήσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἐκμισθωτοῦ
 κατὰ τῶν τρίτων, ὅπερ ὅμως εἶναι δικαίωμα καὶ οὐχὶ ὑποχρέωσις τοῦ μι-
 σθωτοῦ. Α. Π. 129 τοῦ 1861. Καὶ εἰν μὲν ὁ μισθωτὴς κωλύσῃ εἰς τὴν
 νομὴν αὐτοῦ παρ' ἄλλου, ὃν εἰδύνκατο κωλύσαι ὁ ἐκμισθωτὴς, ἐνέχεται οὕτως
 εἰς τὸ διαφέρειν ἄλλως ἀποδίδωσι μόνον τὸ μίσθωμα. Α. Π. 93 τοῦ 1867.
 *Ἄρα δικαιολογητικὴ τῆς καρπώσεως μέρος τῶν ἐκμισθωθέντων ἐλαιοδένδρων,
 μὴ σπεύσαντες δὲ τοῦ ἐκμισθωτοῦ νὰ ἀρῇ πᾶν κώλυμα, δικαιούται ὁ μι-
 σθωτὴς νὰ ἀξιώσῃ παρὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ τὸ διαφέρειν. Α. Π. 229 τοῦ 1898.
 *Ὁ δὲ ἐκμισθωτὴς μὲν ἀλλότριον κτῆμα καὶ μὴ παρασχὼν τὴν χρῆσιν τοῦ
 μισθωθέντος ὑπέκειται οὐ μόνον εἰς ἔκπτωσιν τοῦ μισθώματος, ἀλλὰ καὶ
 εἰς ἀπεζημιώσιν διὰ τὸ διαφέρειν, εἴτε ἐν καλῇ εἴτε ἐν κακῇ πίστει διετί-

λπ. Α. Π. 296 τοῦ 1877, 253 τοῦ 1878 Ὁρεῖται δὲ ὁ ἐκμισθωτὴς ἐν ἐπιστροφῇ τὸ καταβληθὲν μισθωμα, ἔαν τὸ μισθωθὲν ἐκπορπηλῇ ὑπὸ τοῦ καταχόντος αὐτῷ ὡς κυρίου δῶθεν. Α. Π. 163 τοῦ 1865 Ἐν γένει τὴ τυχερά, ἐξ ὧν περιορίζεται αὐτὴ ἡ χρῆσις τοῦ μισθωθέντος, ἐπιγιγνώσκον πάντοτε ὁ διαποτὴς, τοῦτοστιν ὁ ἐκμισθωτὴς, δι' ἀναλόγου μειώσεως τῆ τιμῆματος. Α. Π. 26 τοῦ 1878 Καὶ γενικῶς, ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι ὁποῦ ὅμως εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ μισθωτοῦ, ὅταν οὗτος ἐξ αἰτίας ἐκείνου, διαρκούσης τῆς μισθώσεως, δὲν ἀπο αὐτῇ καθ' ἑαυτοῦ ἢ ἐν μερεὶ τῆς συμφωνίας θεήσεως χητέσεως καὶ καρπώσεως ἢ καὶ ἕταν πρὸ τοῦ ὁρισμένου χρόνου τῆς μισθώσεως διαλυθῇ αὐτὴ ἕνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκμισθωτοῦ παραβάσεως τῶν συμφωνηθέντων. Α. Π. 151 τοῦ 1853. Ὅθεν τοῦ ἐκμισθωτοῦ ὀρεῖται νὰ παραδῶσθαι τὸ μισθωθὲν ἐπιτήθειον πρὸς τὴν συμπεφωνημένην χρῆσιν καὶ εὐθυνομένου οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ἑλλείψει τῶν συμφωνηθέντων ἐξαιρέσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν συνήθων καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν χρησίμων ἐξαιρέσεων, ἃς ἐπομένως εὐλόγως ἐξέλαβεν ὁ μισθωτὴς ὡς ὑπαρχούσας, ἔπειτα εἶτι καὶ ἡ γνώσις τοῦ μισθωτοῦ, εἰτι ἰδιότης τῆς τοῦ μισθωθέντος, πρὸν ἐπ' αὐτοῦ εἶναι τῇ μισθωθῆναι καὶ ἀναγκαίουσα πρὸς τὴν μισθωθεῖσαν χρῆσιν, μάλ' ἐν ποτὶ νὰ ἐκλίπῃ, οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς καὶ τοῦ πραγματος, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας αἰτίας ἢ ἐκ πράξεω τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἢ τρίτου, δὲν στερῇ τὸν μισθωτὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποζημιώσεως ἢ τῆς μειώσεως τοῦ τιμῆματος κατὰ τοὺς νόμους: 26 § 2 καὶ 83 Πανδ. 19. 2 καὶ 15 § 6 Πανδ. 29. 2. Α. Π. 283 τοῦ 1879. Ἀλλὰ δὲν ὀρεῖται ἀποζημιῶσιν εἰτι ὁ μισθωτὴς ἀνεδίετο τὴν μισθωσιν τῶν μισθωθεῖσαν γαιῶν, εἰ καὶ μέρος αὐτῶν ἦν κατακεκλιμένον ἐν τῇ χρήσιν τῆς μισθώσεως. Α. Π. 246 τοῦ 1855. Ἀλλ' οὐδὲν ὁ ἐκμισθωτὴς ὀρεῖται ἀποζημιῶσιν ἕνεκα τῶν διαφόρων: διὰ τὰς τοῦ ἐκμισθωθέντος πράγματος πλημμελείας, τὰς γινώστας εἰς τὸν μισθωτὴν κατὰ τὴν τελευτὴν τοῦ περὶ μισθώσεως συναλλαγματος. Α. Π. 22 τοῦ 1853. Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ ἐκμισθωτὴς πρὸς τὸν μισθωτὴν οὐ μόνον νὰ παραχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διατηρήσῃ ἀκαλλείπτως τὴν χρῆσιν καὶ τὴν κάρπωσιν αὐτοῦ: διὸ εἰν ἐξ ἀνωτέρας βίας ὁ μισθωτὴς δὲν δύνηται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος, εὐθύεται ὁ ἐκμισθωτὴς. Α. Π. 274 τοῦ 1865. Διὸ καὶ διακεκομμένης τῆς χρήσεως τοῦ μισθωτοῦ πράγματος ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπισκευῇ, οὐ μόνον ὁ μισθωτὴς ἀπώλλασσεται τῆς καταβολῆς μισθώματος καθ' ἡ δικαιοσύνη διήρκεσαν αἱ ἐπισκευαί, ἀλλὰ καὶ δικαιούται νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπο οὐκ ὡς τῆς συμβάσεως. Α. Π. 118 τοῦ 1900, 289 τοῦ 1868. Ἀλλ' εἰν πάντα μὲν αἱ μισθωθεῖσαι γαῖαι παραδίδονται, μόνον δὲ τοῦ λιθιδίου τῆς χρήσεως ἐπὶ τέρησε βριδύτερον τὴν μισθωτὴν ὁ ἐκμισθωτὴς, ὑποχρεοῦται μὲν οὗτος εἰς ἀποζημιῶσιν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ὁ μισθωτὴς οὐδὲν δικαιούται νὰ καθυστερήσῃ διὰ τοῦτον τὸ τιμῆμα. Α. Π. 278 τοῦ 1866 Σημειώσαντες ὅμως εἰτι δὲν ἀπαρτίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου συμφωνία, ἀπαλλοττούσα τὸν ἐκμισθωτὴν πάσης ὑποχρεώσεως πρὸς τὸν μισθωτὴν ἐν περιπτώσει στερήσεως τῆς χρήσεως. Α. Π. 18 τοῦ 1883. Τῆς πωλήσεως κατὰ τοὺς νόμους 25 § 1 καὶ 32 Πανδ. 19. 2 καὶ τοὺς ἀντιστοιχοῦς τῶν βασιλικῶν διαλυούσης τὴν μισθωσιν, ἀπώλλασσεται ὁ μισθωτὴς τῆς πρὸς καταβολὴν ὑποχρεώσεως, ἔαν ὁ ἀγοραστής δηλώσῃ τὴν περὶ διαλύσεως τῆς μισθώσεως θέλησιν αὐτοῦ Ἀλλ' ὡς τὸ μισθωμα ὀρεῖται τῇ τῷ ἐκμισθωτῇ, τῆς πωλήσεως τοῦ μισθωτοῦ πραγματος μὴ καταργούσης τὴν μεταξὺ ἐκμισθωτοῦ καὶ μισθωτοῦ προσωπικὴν ἐνοχλήν. Α. Π. 25 τοῦ 1868. (186 καὶ § 4, ὅφ' ἦν ἡ νομολογία περὶ ἀμοιβῆς τοῦ ὑπηρετούντος).

3. Παρὰ τῷ νόμῳ τὸ εἶπεῖν οὕτως ὁ μισθώσας τὸν διδόντα τὸν μισθὸν δηλοῖ· τὸ δὲ εἶπεῖν ὁ μισθωσάμενος τὸν λαμβάνοντα τὸν μισθὸν παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ὁ μισθώσας οὐ πᾶν εὐχρηστον· τὸ δὲ μισθωσάμενος δὲ τὸν μισθὸν διδόντα δηλοῖ.

Μ. Ἐν τοῖς νόμοις μισθώσας λέγεται ὁ παρέχων τὸν μισθόν, μισθωσάμενος δὲ ὁ λαμβάνων τὸν μισθόν. Παρὰ τοῖς ἄλλοις ἡ λ' ἔξ μισθώσας δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐχρηστος· μισθωσάμενος δὲ λέγεται ὁ παρέχων τὸν μισθόν.

4. Μισθωμα παρὰ τῷ νόμῳ πάντῃ μὲν ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ καταβαλέσθαι καὶ ἀποδοῦναι· ποτὲ δὲ καὶ ἐπ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ διδόμενον ὡς μισθός.

Μ. Ἡ λ' ἔξ μισθωμα πανταχοῦ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς νόμοις σημαίνει· ὅ,τι ὁ λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ νὰ καταβάλῃ ἢ νὰ ἀποδῇ ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ ἐνίοτε δὲ ὀλιγάκις καὶ αὐτὸ τὸ διδόμενον ὡς μισθός.

Ν. Ἐπὶ τῇ προσερχθείσῃ ὑπηρεσίᾳ δικαιούται ὁ ὑπηρετῶν νὰ λάβῃ τὴν ὑποχρεωθεῖσαν ἀμοιβήν, καίτοι μὴ προσεγγίσειας συμφωνίας περὶ μισθώσεως. Δ. Π. 288 τοῦ 1849, 149 τοῦ 1855. Δύναται δὲ καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ὀρίσῃ τὸ δικαστήριον τὴν ἀμοιβήν Δ. Π. 221 τοῦ 1849. Ἐν γένει δὲ ὀφείλεται ἀμοιβή, δοάκις ἢ ὑπηρεσία δὲν ἐχρηγήθη δωρεάν. Δ. Π. 816 τοῦ 1867.— Ὁδοάκις ἐξηκολούθησεν ἡ ὑπηρεσία τινὸς ἀναυ νέας συμφωνίας μετὰ τὴν λ' ἐπὶ τῆς πρώτης· τεκμαίρεται ὅτι ἀνενώθη ἡ μίσθωσις ἐπὶ τῷ αὐτῷ μισθῷ. Δ. Π. 184 τοῦ 1869. (ἴδὲ καὶ § 3).

5. Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσαν βίαν, ἥτινι οὐ δυνατόν ἀντιστῆναι, ὁ δεσπότης ἐπιγινώσκει· εἶον τὴν ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ πολεμίων βλάβην καὶ τῶν ὁμοίων. (Ν. 15 § 2 Πανθ. 19. 2 (locati conducti). Βασ. XX. 1. 15).

Μ. Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσα βία, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἀποκρουσθῇ, εὐθύνει τὸν κύριον ὡς φέρ' εἶπεῖν ἡ ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πολεμίων βλάβη καὶ τὰ ὅμοια.

Ν. Ἐκ τῆς διατ. ταύτης προκύπτει ὅτι ἡ εἰς ἀνωτέρας βίας ζημία βαρύνει τὸν κύριον καὶ ἐπὶ μισθώσεως. Δ. Π. 11 τοῦ 1835. Ὅθεν ἐνεκα βίας ὑγκαταληπτῶν τὸ μισθωθὲν δὲ μισθωτῆς δὲν ὀφείλει τὸ μίσθωμα. Ἀλλὰ βία ἐξομαρτύνει πᾶς εὐ. ογος φόδος, προερχόμενος ἐξ ἀποτελεσματικῆς ἀπαιτήσεως κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς περιουσίας τοῦ μισθωτοῦ. Ἀπαλλασσόμενος ὅμως τούτου, δικαιούται ὁ κύριος προδήλως νὰ αἰτήσῃται ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ ὑπαίτιου τοῦ φόδου ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ μισθωτοῦ. Δ. Π. 3 τοῦ 1836.— Ἀποδόσης ἀτελεῖς τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου πράγματι, ὁ μισθωτῆς καταβάλλει τὸ μίσθωμα μόνον κατὰ λόγον τῆς ἀπώλειας χρήσεως, ἴδως δὲ δύναται ἀξιώσῃ ἀφαίρεσιν τοῦ μισθώματος διὰ τὴν ἀνέκδοσιν τοῖς ἀνυχομίστοις καρποῖς ἀμετρον βλάβην ἐκ θεομηνίας. Δ. Π. 395 τοῦ 1861. Εἰς δὲ τὸ δικαστήριον ἀπέκτεται νὰ κρίνῃ ποτὲ ἡ ζημία εἶναι ἀμετρος. Δ. Π. 289 τοῦ 1873. Κατὰ ταῦτα ὁ μισθωτῆς δικαιούται νὰ ζητήσῃ κατ' ἀναλογίαν τῆς διαρκείας τῆς μισθώσεως ἢ τὴν ἔσπιν τοῦ μὴ ἀποτιθέμενος ἢ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἤδη ἀποτιθέμενος μισθώματος (εἰραρουμενῆς πάντοτε τῆς ἀξίας τοῦ σπόρου), οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ διαφέρον.

Α. Π. 28 τοῦ 1847. "Ἄρα καὶ ἐπὶ βλάβης ἐμποιηθείσῃ ὑπὸ τρίτου ὁ κύριος ὑποχρεοῦται μόνον εἰς μείωσιν τοῦ μισθώματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς ἀποζημίωσιν ἄλλων ὀφελειῶν. Α. Π. 187 τοῦ 1848. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ἐνέχεται καὶ εἰς τὸ διαφέρειν, ἐὰν ἡδύνατο νὰ ἀποτρέψῃ τὴν βίαν καὶ δὲν ᾔθελητε. Α. Π. 32 τοῦ 1867. Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑπὸ στρατοῦ κατάληψις τοῦ μισθωθέντος πράγματος, ἀναγκάσασα τὸν μισθωτὴν νὰ καταλείπῃ τὸ μίσθιον κτῆμα, λογίζεται ἀνωτέρα βία, βαρύνουσα τὸ πρᾶγμα καὶ οὐχὶ τὸ πρόσωπον τοῦ μισθωτοῦ. Α. Π. 198 τοῦ 1869, 336 τοῦ 1893. "Ὁ δ' ἐν μέρει μόνον οὐχὶ καθ' ἅπαντα τὸν συμφωνηθέντα χρόνον χρητάμενος τῷ μισθωθέντι δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθώματος. ἀλλὰ μόνον τοῦ μέρους τοῦ ἀντιστοιχοῦντος εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν δὲν ἐπετρέπη αὐτῷ νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ μισθωθέντος. Α. Π. 86 τοῦ 1858. ("Ἰδὲ καὶ νομολογίαν ὑπὸ § 2).

6. Ἡ διάταξις βούλεται τὴν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ γινομένην ἀφορίαν μὴ τῇ μισθωτῷ ἐγκινδυνεύεσθαι· ἀλλὰ τῇ δεσπότῃ· εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συμπεφώνηται, ἢ τὸ ἦθος τοῦ κλίματος τοῦτο βεβούλεται. Χρὴ μέντοι πρὸς τὰς γενομένας ἤδη εὐφορίας τὴν συμβαίνουσαν ἀφορίαν ἀναλογισθῆναι καὶ οὕτως ἐπικουρισθῆναι τὸν μισθωτὸν μετὰ τὰς εὐφορίας τὴν ἀπομένουσαν βλάβην. (Ν. 8 Κωδ. 4. 65 (de locato). Βασ. XX. 1. 70).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, τοὺς κινδύνους τῆς ἐξ οὐρανοῦ ἀφορίας ὀρίσται· οὐχὶ ὁ μισθωτὴς, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ· ἐκτὸς ἂν συμφωνήσῃ τούτων, ἢ τοῦ τόπου ἢ συνήθεια ἀπαγορεύει τοῦτο. Ἀνάγκη ὅμως ἢ συμβαίνουσα ἀφορία νὰ ἀναλογίζεται πρὸς τὰς προλαβούσας ἤδη εὐφορίας καὶ οὕτω νὰ λατφρῇται ὁ μισθωτὴς εἰς τὴν ὑπολειπομένην μετὰ τὰς ἀφορίας βλάβην.

Ν. Ἐκ τῆς διατ. ταύτης προκύπτει ὅτι, ἐὰν μετὰ τὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας ἐπελθούσαν εἰς τὸν μισθωτὴν ζημίαν συμβῇ εὐφορία εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν κτῆμα, ὁ μισθωτὴς δὲν ἀνακουρίζεται τοῦ μισθώματος. Α. Π. 57 τοῦ 1857. "Ὅτεν ὅταν ὁ τῆς μισθώσεως χρόνος περιλαμβάνῃ πολλὰς περιόδους καρποφορίας, ἡ ἀφορία τῆς μιᾶς περιόδου συμβῇ πρὸς τὴν εὐφορίαν τῆς ἐτίρας. Α. Π. 235 τοῦ 1870. "Ἄρα ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παραβάλῃ ἐπὶ πολυετοῦς μισθώσεως τὰ ἔτη τῆς εὐφορίας πρὸς τὰ τῆς ἀφορίας, ἵνα ἀποφανθῇ ἂν ὁ μισθωτὴς ᾖναι ἀνακουριστός· ἀλλ' ὁπάταν καὶ κατὰ τὰ εὐφορικά ἔτη ἡ εὐφορία μικρὰ οὖσα δὲν καλύπτει ἅπαντα τὰ ἔτη τῆς ἀφορίας, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ περιορίσῃ αὐτὴν εἰς τινα μόνον ἔτη. Α. Π. 119 τοῦ 1869.

7. Ὁ ἐπὶ χρήμασι μισθωσάμενος τὴν συμβαίνουσαν τοῖς καρποῖς ἄμετρον βλάβην ἐκ τῆς λεγομένης θεομηνίας οὐκ ἐπιγινώσκει, ἀλλὰ τὴν μετρίαν. Ὁ δὲ τοὺς καρποὺς μεριζόμενος ὥς μισθωσάμενος ὡρὰν δικαίαν κοινωνίας καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν συμμερίζεται τῇ δεσπότῃ. (Ν. 25 § 6 Πανθ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

Μ. Ὁ μισθώσας ἐπὶ χρήμασι δὲν ἀναδέχεται εἰς βάρος αὐτοῦ τὴν ἄμετρον βλάβην τὴν συμβαίνουσαν εἰς τοὺς καρποὺς ἐκ θεομηνίας, ἀλλὰ τὴν μετρίαν. Ὁ δὲ μερίζων μετὰ τοῦ κυρίου τοὺς καρποὺς εἰσινεὶ συνέταρος αὐ-

τῷ ἀγρολήπτηι κατὰ τὰ περί εταιρίας θεσπισμένα μερίζεται μετὰ τοῦ κυρίου τοῦ ἀγροῦ καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν.

N. (18^e § 5 καὶ § 6).

8. Ὁ τὴν ὠφέλειαν ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχειν δεύει. (1) (*) (N. 10 Πανδ. 50. 16 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 10).

M. Ὁ ἔχων τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος δεύει νὰ ὑφίσταται καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

9. Ἐάν τις ἐνιαυτὸν συγχωρήσῃ τῷ μισθωτῷ διὰ τὴν ἀφορίαν καὶ εὐφορία ἐν τοῖς ἐξῆς ἐνιαυτοῖς γένηται, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· εἰ δὲ ἐν τῷ ὑστερῷ ἐνιαυτῷ γέγονεν ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις, τῶν πρώτων εὐφορησάντων, ἔαν εἴδεν ὁ μισθώσας, [οὗ] συλλογίζεται. N. 15 §§ 4 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 15).

M. Ἐάν τις διὰ τὴν ἀφορίαν συγχωρήσῃ εἰς τὸν μισθωτὸν (γεωργόν) ἔντες καὶ ἐν τοῖς ἐπ' ἔρχομένοις ἔτεσιν ἐπέλθῃ εὐφορία, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· ἔαν δὲ ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις συμβῇ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος, ἐν ᾧ τὰ πρώτα εὐφόρησαν, ἔαν γινώσκῃ ὁ ἐκμισθώσας, δὲν ἐπιλογίζεται ταῦτα.

10. Ὅτι τὸν ἐπὶ τριακονταετία ἐπιμεινάντα τῷ ἀγρῷ μισθωτὸν ἀναγκάζω καὶ ἄκοντα γεωργεῖν τοῦτον καὶ οὐ δύναμαι κωλύειν ἢ ἐκδιώκειν αὐτόν. (2) (N. 23 § 1 Κωδ. 11. 47 (de agricolis).

M. Τὸν μισθωτὸν (γεωργόν), ὅστις ἐπέμεινεν εἰς τὸν ἀγρὸν ἐπὶ τριάκοντα

(1) Ὁ Η § 8 ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν Παραρτ. τίτλου δευτέρου § 16.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅσον ἔαν συστῇ τελεία πράσις μεταξύ δύο τινῶν καὶ τυχὼν ὁ πεπραμένος ἀγρὸς προσήκῃν τινα καὶ αὐτέῃσιν διέχεται τί γάρ ὅτι πλησιάζων αὐτῷ ποταμὸς ἀπὸ τοῦ γειτονούντος ἀγροῦ γῆν ἀποσπάσας τινὰ ἀναισθητῶς καὶ κατὰ βραχὺ τοῖς γηδίοις αὐτοῦ τοῦ πεπραμένου προσέθηκεν· ἡ τοιαύτη ὠφέλεια καὶ μὴ παραλαβόντα τὸν πεπραμένον ἀγρὸν τὸν ἀγοραστὴν ὀφείλει, καὶ ἐπεὶ τὴν ὠφέλειαν ἔχει αὐτοῦ, ἀναγκάζεται ἐπιγινώσκειν καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ. Καὶ ἔαν τυχὼν τὸ ἐναντίον ποιήσῃ ὁ ποταμὸς καὶ ἀπὸ τοῦ πεπραμένου μᾶλλον ἀγροῦ μέρος τι ἀποσπάσας κατὰ μικρὸν καὶ ἀναισθητῶς ἑτέρῳ γεινιάζοντι προσήκῃ ἀγρῷ, ἡ τοιαύτη ζημία ἐπιπλασθήσεται τῷ ἀγοραστῇ, καὶ ὁ πρῆτης παραδίδους αὐτὸν ἡκρωτεριασμένον οὐ κατὰ τι ζημιωθήσεται· ὥστε γὰρ ἡ πρὸ τῆς παραδόσεως προσήκῃ εἰς ὠφέλειαν ἐγένετο τοῦ ἀγοραστοῦ, οὕτω καὶ ἡ ζημία γενήσεται καὶ οἷος δὲ ἔαν πρᾶτῃ καὶ πρὸ παραδόσεως κατὰ τι βλάβῃ, τὴν βλάβην προφανεῖ τῷ ἀγοραστῇ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἔαν τιμιώτερος γένηται, εἰς ὠφελίαν ἔστι τοῦ ἀγοραστοῦ.

(2) Ὁ Η διάταξις, καλ' ἦν ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν ἐπιμεινὼς τῷ ἀγρῷ μισθωτὸς ἀναγκάζεται καὶ ἄκων γεωργεῖν τοῦτον, ἀντιστρατευομένη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δημοσίου ἡμῶν δικαίου περί ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας, μὴ λαμβανομένη ἄλλως ἐν τοῖς Βασιλικαῖς, δὲν ἰσχύει τανῦν.

ἔτι, ἀναγκάζω νὰ γεωργῇ αὐτὸν καὶ ἀκουσίως καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσω
ἢ νὰ ἀποδιώξω αὐτόν.

11. Ἐὰν παριόντων τῶν στρατιωτῶν παραχωρήσῃ ὁ μισθω-
σάμενος, καὶ οἱ στρατιῶται τὰς θυρίδας ἢ ἕτερόν τι ἀφέλαιν-
ται, ἐνέχεται, εἴγε μὴ δυνάμενος οὐκ ἀπήγγειλε τῷ δεσπότῃ,
ἢ δυνάμενος οὐκ ἀντέστη τοῖς στρατιώταις (N. 13 § 7 Πανδ.
19. 2 (locati) Βασ. 1. 13).

M. Στρατιωτῶν διαβαίνοντων, εἴαν ἀναχωρήσῃ ὁ μισθωτής, καὶ οἱ στρα-
τιῶται ἀφαιρέσωσι τὰ παράθυρα ἢ ἄλλο τι, ἐνέχεται, εἴαν μὴ δυνάμενος δὲν
εἰδοποῖσεν τὸν κύριον, ἢ δυνάμενος δὲν ἀντέστη εἰς τοὺς στρατιώτας.

N. Ὁ ὑπὸ φόβου εὐλόγου, μὴ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἢ ἡ περιουσία κινδυνεύει
πλήθους στρατιωτῶν παραγενομένου, καταλιπὼν τὸ μισθωθὲν κτῆμα δὲν
ὑφίεται τὸ μίσθωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διὰ τὸν φόβον ἔμεινε μακρὰν τοῦ
κτῆματος, ἀλλὰ τὴν ἐκεῖθεν ζημίαν ὑφίσταται ὁ δεσπότης. Α. Π. 108 τοῦ
1869, 236 τοῦ 1893.

12. Ἡ ἀμέλεια τοῦ μισθωτοῦ ἐστίν, ἂν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ
δένδρον. Αὐτὸς μέντοι ἐκκόπτων ὑπόκειται πρὸς
τῇ ἐπὶ μισθῶται ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ τῶν δένδρων τῶν κλοπι-
μαίως ἐκτεμνομένων ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ βίας ἢ λάθρα. (N. 25
§ 4 καὶ 5 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1 25).

M. Τοῦ μισθωτοῦ εἶναι ἡ ἀμέλεια, εἴαν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ
δένδρον· ἐκκόπτων δὲ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ μισθώσεως ἀγωγὴν, ἢ
εἰς τὴν περὶ δένδρων τῶν ἐκκοπτομένων κλοπιμαίως καὶ εἰς τὴν περὶ βίας
ἢ λάθρα.

13. Ἐὰν συμφωνηθῇ συμφωνηθῆναι τοὺς μισθωσαμένους οἶκον
ἀδελφὰς ἔχειν τὸ πῦρ καὶ τυχερὰ γένηται καυσις, οὐκ ἐνέχε-
ται ὁ μισθωσάμενος· εἰ δὲ κατὰ βουλήν αὐτοῦ συνέδη, ἐνέχε-
ται. (1) (N. § 3 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 9).

M. Ἐὰν συμφωνηθῇ ῥητῶς, ὅτι οἱ ἐνοικιασταὶ τῆς οἰκίας θέλουσι δια-
τηρεῖν τὸ πῦρ ἀδελφὰς καὶ ἐπὶ τῇ τυχερᾷ πυρκαϊᾷ, ὁ ἐνοικιαστής δὲν ἐνέ-
χεται· εἰ δὲ συνέδη εἰς ἀμέλειαν αὐτοῦ, ἐνέχεται.

N. Συμφωνὰ πρὸς τοὺς νόμους 11 βιβλ. 10 τίτλ. 6 καὶ 3 § 1 βιβλ. 1
τίτλ. 15 Πανδ. δόκιμος τὸ πῦρ διαδίδεται ἑσθ' ὅταν οἰκίας τινός, ὑπάρχει νό-
μιμον τεκμήριον, ὅτι προέρχεται ἐκ σφάλματος τοῦ ἐνοικίου. Ὅταν ὁ ἐνοί-
κας ὑφίεται νὰ ἀποδείξῃ τὸ τόχατον τοῦ ἐμπρησμοῦ (ἔτι δηλαδὴ ἀνεῖ
πταίσματος αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ ἐξέρεγγα τὸ πῦρ ἐν τῇ οἰκίᾳ).
κατὰ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 3111 τοῦ 1844 καὶ 18118 τοῦ 1860 καὶ
ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 301 τοῦ 1880 καὶ τὰς Α. Π. 77 τοῦ 1862 καὶ 244
τοῦ 1863, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 12907 τοῦ 1854 καὶ τὰς
Α. Π. 94 τοῦ 1864 καὶ 306 τοῦ 1866 οἱ νόμοι οὗτοι, ἄλλαι περιπτώσεις
προβλέποντες, δὲν καθιεροῦσι τοιοῦτον τεκμήριον, ὅθεν τὸ ἐναντικτὸν ὁ ἐνοί-
κωντής ὑφίεται νὰ ποδείξῃ τὴν ἀμέλειαν τοῦ μισθωτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν ἀποφ.

(1) Ὡς καὶ σχετικὰς παρὰγράφους 38 καὶ 39.

Α. Π. 4 του 1884 δὲν εἶναι σαφὲς ἂν διὰ τοῦ Νόμου 3 § 1 Πανδ. (1. 15) καθίσταται νόμιμον τεκμήριον ὑπατιότητος τοῦ ἐνοικοῦ (ὅθεν ἀνάγκη νὰ παρῇ παρ' αὐτοῦ ἡ ἀποδείξις ὅτι ἐξεργάσθαι τυχαίως ἢ πυρκαϊὰ) ἢ ἀναφέρεται ἀπλῶς τὸ συνήθως ἐν τῷ βίῳ συμβαῖνον. Α. Π. 4 του 1884. Σημειώσεων δέ, ὅτι ὁ ἐνοικος μισθωτῆς δὲν εὐθύνεται, ὅτε κατεδάσει μὲν τὴν τοῦ ἐπιμελούς καὶ προνοητικοῦ ἀνθρώπου πρόνοιαν περὶ τὴν διατήρησιν καὶ φύλαξιν τοῦ μισθωθέντος, ἀλλ' ὁ ἐμπρησμὸς προήλθεν ἐκ τυχαίων περιστάσεων μὴ δυναμένων νὰ προνοηθῇ καὶ νὰ προληφθῇ. Α. Π. 244 του 1868, ἀποφ. 'Εφ. 'Αθηνῶν 2016 του 1898, διότι ὁ μισθωτῆς ὀφείλει μετὰ τὸ τέλος τῆς μισθώσεως νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν ὡς ἔλαβεν αὐτὸ ἢ νὰ πόζημιώσῃ αὐτὴν διὰ πᾶσαν βλάβην ἢ φθοράν τοῦ πράγματος, ἡτέρας ἂν αὕτη προήλθεν ἐκ τυχαίου συμβαμάτων. (Πανδ. Ν. 9 § 3 καὶ 4 καὶ Ν. 11 § 2 καὶ 3, Ν. 15 § 2, Ν. 25 § 6, Ν. 40 (11. 2), Ν. 36 Κμδ. (4. 65). Α. Π. 77 του 1862 Σημειώσεων δὲ ὁ ἰσχυρισμὸς δὲ ὅτι οὗτου ἕνεκα ἀσχετοῦ πρὸς τὸν ἐναγόμενον ἐπορρολήθη ἡ οἰκία ἀποτελεῖ τυχαίον συμβάν τῆς πυρκαϊᾶς, ὅπερ παραλύει τὴν εὐθύνην τοῦ ἐναγομένου, διὰ ὃ ἐναγὼν ὀφείλει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἔλαβεν κατεδάσει τὴν τοῦ προνοητικοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελίαν περὶ τὴν διατήρησιν καὶ φύλαξιν τῆς μισθωθείσης οἰκίας. 'Αποφ. 'Εφ. 'Αθηνῶν 2016 του 1898. 'Ωστόσο κατὰ τὴν Α. Π. 61 του 1854 ὀρίζοντος τοῦ νόμου (Βασίλ. (19. 6) 5), ὅτι δὲν ἐπιβαρύνεται ὁ κύριος, ἂν δι' ἀμελείαν τοῦ ὑπάρχοντος αὐτοῦ ἐμπρησθῇ ὁ οἶκος, τότε μόνον ἐνέχεται εἰς ἀποζημιώσιν, ὅτε δύνανται νὰ ἐκδοθῇ αὐτῷ ἀμείλια περὶ τὴν παραλαβὴν τῶν ὑπάρχοντων αὐτοῦ. Κατὰ τὴν Α. Π. 70 του 1858 ἡ κυρία τῆς κυριότητος οἰκίας, ἀμείλησασα νὰ πρᾶξῃ τὸ ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς πυρκαϊᾶς, ὅτε ἔλαβεν ὅτι ἐξ ἀμελείας τοῦ ὑπάρχοντος αὐτῆς ἔπρεπον ἀνθρακὲς ἀνημμένοι, ὀφείλει νὰ πόζημιώσῃ τὸν γείτονα ἐπὶ τῷ ἐκ τῆς μεσότητος τοῦ πυρὸς ἐμπρησμῷ τῆς γειτονικῆς οἰκίας. Α. Π. 78 του 1854. — Τὸ δὲ δημόσιον, ὅν πολιτικῶς ὑπεύθυνον ἐπὶ ταῖς σχετικαῖς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν παραλείψει τῶν ὑπάρχοντων αὐτοῦ ἐκλεγόμενων ἀπαλλήλων, εἶναι ὑπεύθυνον καὶ διὰ τὴν ἐξ ἀμελείας τῶν ἐνοικούντων στρατιωτῶν πυρκαϊάν τῆς ἰδιωτικῆς οἰκίας τῆς χρησιμεύουσας ὡς στρατώνας ἐπὶ μισθώματι. Α. Π. 9 του 1858. 99 του 1868. 'Αλλ' ὅτε ὁ ἀπάλληλος ἐμισθώσεν ἐν ἰδίῳ ἑνὶ ὀνόματι καὶ δι' ἰδίαν λογαριασμὸν οἰκίαν, καίπερ λαμβάνων παρα τοῦ δημοσίου τὸ μίσθωμα, δὲν εὐθύνεται τὸ δημόσιον ἐπὶ τῷ ἐμπρησμῷ αὐτῆς. Α. Π. 306 του 1856.

14. Ὁ μισθωτάμενος ἀγέλην οὐκ ἐνέχεται, ἐὰν δευχθῇ, ὅτι χωρὶς ἀπάτης αὐτοῦ ληστὰ αὐτὴν ἀφείλοντο· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς μισθοὺς, οὓς ὑπὲρ τοῦ λειπομένου χρόνου δέδωκεν. (Ν. 9 § 4 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 9)

Μ. Ὁ μισθωτῆς ἀγέλη δὲν ἐνέχεται, ἐὰν δευχθῇ, ὅτι ληστὰ ἄρπαξαν αὐτὴν ἀνεῖ τοῦ δόλου αὐτοῦ· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς δειδωκέντας διὰ τὸν ἐπὶ λειπομένον χρόνον μισθοὺς.

15. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ κναφεὺς ἀπὸ ῥαθυμίας καὶ ἀμελείας ἢ ἀπειρίας ἐνέχονται. (Ν. 4 § 5 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). Βασ. XX. 1. 9).

Μ. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ λευκαντὴς ἐνέχονται δι' ἀμελίαν καὶ ἐνέχον ἢ ἀπειρίαν αὐτῶν.

16. Ἐάν συμφωνηθῇ μὴ ἔχειν πῦρ, καὶ σχῆ, ἐνέχεται, εἰ καὶ κατὰ τύχην ἐμπρησμὸς γέγονεν. (N. 11 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 11).

M. Ἐάν συμφωνηθῇ νὰ μὴ ἀνάπτη πῦρ ὁ ἐνοικιαστής, καὶ ὁμοίως ἀνάπτη ἐνέχεται, καὶ ἐάν κατὰ τύχην ἐξερράγη πυρκαϊά.

17. Ἐάν συνεφώνησεν ὁ μισθωσάμενος μὴ ἔχειν ἐν τῷ οἴκῳ χόρτον καὶ σχῆ, εἴτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος εἰσαγάγῃ πῦρ καὶ καύσῃ, ἐνέχεται. (N. 11 § 1. N. 12 Πανδ. 16. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 11 ἐπ.).

M. Ἐάν ὁ ἐνοικιαστής συνεφώνησε νὰ μὴ ἀποθέσῃ ἐν τῷ οἴκῳ χόρτον καὶ παρὰ τὴν συμφωνίαν ἀποθέσῃ, ἔπειτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος βάλῃ πῦρ καὶ καύσῃ τὸ κτίριον, ἐνέχεται.

17 α'. Ἐάν ναύκληρος μὴ δυνάμενος εἰσελθεῖν ἐν τῷ λιμένι μεταγάγῃ φορτία εἰς πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ σόν, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος, ἐάν παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τὰ φορτία μετήγαγεν ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον, εἰδὲ μὴ ἐποίησε ῥαθυμίαν οὐκ ἐνέχεται. (1) (N. 13 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). N. 10 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu).

M. Ἐάν ναύκληρος ἀδυνατῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα μετακομίσῃ τὰ φορτία εἰς τὸ πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ αὐτό, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος, ἐάν παρὰ τὴν γνώμην τῶν κυρίων μετακόμισε τὰ φορτία παρακαίρως ἢ εἰς πλοῖον ἀνεπιτήδειον (πρὸς μεταφορὰν αὐτῶν)· ἀλλ' ἐάν δὲν ἐπέβηκε ῥαθυμίαν, δὲν ἐνέχεται.

17 β'. Ἐάν ναυαγήσῃ πλοῖον διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην, ἐνέχεται τοῖς ἐπιβάταις ὁ ναύκληρος. (2) (N. 13 § 2 Πανδ. 19. 2 (locati).

M. Ἐάν ναυαγήσῃ πλοῖον διὰ τὴν ἑλλειψίν κυβερνήτου, ἐνέχεται πρὸς τοὺς ἐπιβάτας ὁ ναύκληρος.

17 γ'. Τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος, ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσι τὰ ναῦλα, ὅπερ ἔλαβεν ἐν προχρείᾳ ὡς μὴ μετακομίσας. (N. 15 § 6 Πανδ. 19. 2 (3) (locati).

M. Ἐάν τὸ πλοῖον ναυαγήσῃ, ὁ ναύκληρος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τοῦ ναύλου, ὃν ἔλαβε προκαταβολικῶς, ὡς μὴ μετακομίσας.

18. Ἐάν λάθῃ τις ἐπὶ τῷ ἐγκλειῖσαι ἢ ἐγγλύψαι λιθέαν καὶ κλασθῇ, εἰ μὲν ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπὸ αἰτίας τῆς ὕλης, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ κίνδυνον ἀνεδέξατο. (N. 13 § 5 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 13).

(1-3) Αἱ παράγραφοι αὗται εἶναι αὗται αὗται αἱ §§ 20, 21 καὶ 22 τοῦ βιβλίου δευτέρου τίτλου ἐνδεκάτου.

Μ. Ἐὰν λάβῃ τις λίθον, ὅπως δέσῃ ἢ γλύψῃ αὐτόν, καὶ συντριβῇ, εἰ μὲν ἡ ἀπειρία τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· ἐὰν δὲ συντριβῇ ἐξ αἰτίας τῆς ὕλης, οὐκ ἐνέχεται, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς ἀνεδέξατο τὸν κίνδυνον.

19. Ἐὰν μυῶδρωτον γένηται τῷ δοθὲν τῷ κναφεῖ, ἐνέχεται· καὶ ἐὰν ἐτέρῳ τὸ ἐτέρῳ παράσχη, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ. (Ν. 13 § 6 Πανδ. 19. 2 (locati) Βασ. XX. 1. 13. Ν. 60 § 2 Πανδ. αὐτόθι. Ν. 2 Πανδ. 12. 7 (de cond sine causa). Ν. 5 πρ. Πανδ. 4. 9 (paupae caupones).

Μ. Ἐὰν μὴ καταράσῃ τὸ δοθὲν εἰς τὸν λευκαντήν, ἐνέχεται οὗτος· προσεῖ καὶ κατὰ λάθος ἐὰν δώσῃ τὸ πρᾶγμα τινος πρὸς ἄλλον.

20. Ἐὰν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως συναινεύοντος ἑκατέρου μέρους ὁ μισθωτὸς ἐπιμείνῃ, ἀνανεοῦται εἰς ἐκεῖνον μόνον τὸν ἐνιαυτὸν ἢ μίσθωσις, οὐ μὴν καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν λειπόμενον χρόνον, εἰ πανταετία τυχὸν ἦν ἢ πέρα μίσθωσις, ὅπερ καὶ ἐπὶ πολιτικῶν ἐστὶ μισθώσεων. Εἰ δὲ καὶ τὸν δεῦτερον ἐπιμείνῃ, ἐνέχεται εἰς αὐτόν καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς ὁμοίως. (1) (Ν. 13 § 41 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 13).

Μ. Ἐὰν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χρόνου τῆς μισθώσεως ὁ μισθωτὸς ἐπιμείνῃ κατὰ συναίνεσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀνανεοῦται ἡ μίσθωσις δι' ἐκεῖνον μόνον τὸ ἔτος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον, ἂν ἢ προτέρα μίσθωσις ἦτο διὰ πέντε τυχὸν ἔτη· τοῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων μισθώσεων. Ἐὰν δὲ ὁ μισθωτὸς ἐπιμείνῃ καὶ τὸ δεῦτερον ἔτος, ἐνέχεται ἐκ τούτου καὶ διὰ τὰ ἐξῆς ἐπίσης.

Ν. Κατὰ τὸν Νόμον 13 βιβλ. 20 τίτλ. 1 τῶν Βασιλικῶν, ἐξ οὗ ἡρανήθη ὁ Ἀρμ. τὴν § 20 τοῦ τίτλου 8 βιβλ. 3, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ συμφωνημένου χρόνου τῆς μισθώσεως τοῦ κτήματος (ἀγροτικοῦ ἢ ἀστικοῦ) ἐπέρχεται σιωπηρὰ ἀναμίσθωσις, διαρκούσα ἕρ' ὅσον χρόνον συνωμολεγήθη ἐγγραφῆς ἢ πρώτης μίσθωσις. Α. Π. 38 τοῦ 1846, 25 καὶ 166 τοῦ 1850, 251 τοῦ 1895. Ἀλλὰ μισθωθέντος κτήματος τινος εἰς δύο, καὶ ἀποσπρηνθέντος τοῦ ἐνὸς μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως, δὲν ἐπέρχεται σιωπηρὰ ἀναμίσθωσις ὡς πρὸς τὸν μείναντα, διότι, οὕσα ἐπανῆλθης τῆς πρώτης μισθώσεως, ἀπαιτεῖ ἀναγκαιῶς τὴν συναίνεσιν πάντων τῶν τῆς πρώτης μισθώσεως μετασπρηνθέντων Α. Π. 360 τοῦ 1861. Δὲν ἐπέρχεται δ' ἀναμίσθωσις, ἐὰν ὁ μισθωτὸς εἰδοποιήσῃ τὸν ἐκμισθωτὴν ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν μισθώσιν ἐπέκεινα τῆς προθεσμίας, καὶ ἂν μὴ ἐγκαταλίπῃ τὸ μίσθιον κατὰ τὸ πέρας τῆς μισθώσεως, διότι ἵνα ἐπιβῇ ἀναμίσθωσις ἀναγκαῖον ὅπως συναινέοντος ἑκατέρου ὁ μισθωτὸς ἐπιμείνῃ Α. Π. 312 τοῦ 1871. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 2 τοῦ 1870 εἰ μὲν οὐδὲν συμφωνήθῃ περὶ ἀνανεώσεως τῆς μισθώσεως οἴκου, ὁ ἑνοικίος ἐνέχεται ἕρ' ὅσον παραμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ· εἰ δὲ συμφωνήθῃ περὶ ἀνανεώσεως, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὀρίζονται αἱ πρὸς

(1) Ὁ Ἀρμενόπουλος δὲν περιέλαβεν ἐλέκκληρον τὴν διάταξιν τῶν Βασιλικῶν, περιέλαβεν τὸ περὶ σιωπηρᾶς τῶν οἰκῶν ἀναμίσθωσεως χωρίον. Ὅθεν τοῦτο δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν καὶ κακῶς ἐπομένως ἡ νομολογία ἐφήμερος τοῦτο.

ἀνανέωσιν τῆς μισθώσεως ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων καὶ ἡ διάρκειά αὐτῆς. Ἀλλὰ κοινοποιήθεισας προσκλήσεως τῇ μισθωτῇ περὶ ἐκκενώσεως τοῦ κτήματος κατὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως μετὰ δηλώσεως ὅτι εἰν ἄλλως πράξῃ θεωρεῖ ὁ κύριος αὐτὸν ὡς μισθωτὴν δι' ἐν εἰσέτι ἔτος ἐπὶ μισθώματι ὀρισμένου χρηματικῷ ποσῷ (εἶλον δρ. 600), τοῦ δὲ μισθωτοῦ μηδενὸς ἀπαντήσαντος, ἀλλ' ἐξακολουθοῦντος νὰ ποιῇται αὐτοῦ χρῆσιν, ὑπάρχει ἀμισθωσις Α. Π. 152 τοῦ 1878. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 184 τοῦ 1879 καὶ θιγάκις ἐξακολουθήσεν ἡ ὑπηρεσία τινὲς ἀνευ νῆας συμφωνίας μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρώτης, τεκμαίρεται, ὅτι ἀνανεώθη ἡ μισθωσις ἐπὶ τῇ αὐτῇ μισθῷ.

21. Εἰ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μισθώσω πῖθους κεκλασμένους καὶ ἐκχυθῇ ὁ αἶνος, εἰς τὸ διαφέρειν ἐνέχομαι. (Ν. 19 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 19).

Μ. Καὶ κατ' ἀγνοίαν εἰν ἐκμισθώσω πῖθους κεκλασμένους καὶ χυθῇ ὁ αἶνος, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρειν.

22. Εἰ δὲ καὶ τόπον εἰς βοσκὴν μισθώσω, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ κακῶν βοτανῶν βλαβῶσι ἢ φθορῶσι τὰ θρέμματα· εἰ μὲν ἤδειν, εἰς τὸ διαφέρειν ἐνέχομαι· εἰ δὲ ἠγγένουν οὐκ ἀπαιτῶ τὸν μισθόν. (Ν. 19 § 1 Πανδ. 19. 2. Βασ. XXI. 1. 19).

Μ. Ἐάν δὲ καὶ ἐκμισθώσω τόπον πρὸς βοσκὴν καὶ ἐκ τῶν κακῶν ἐν αὐτῷ βοτάνων βλαβῶσι ἢ ἀποθάνωσι τὰ ζῷα, εἰ μὲν διετέλουν ἐν γνώσει τοῦ ἐπιτολαέως τῶν βοτάνων, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρειν· εἰ δὲ ἠγγένουν οὐκ ἀπαιτῶ τὸν μισθόν.

23. Ἐάν δίκαιταν εἰς ἐνιαυτὸν μισθωσάμενος ὅλον παράσχω τὸν μισθόν καὶ πέσῃ ἢ καυθῇ τῷ ἔκτω μηνί, ἀναλαμβάνω τὸ λοιπόν. (Ν. 19 § 6 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 19).

Μ. Ἐάν λάβω εἰς μισθώσιν κατοικίαν δι' ἔτος καὶ δώσω ὅλον τὸ ἐνιαυτὸν, τὸν δὲ ἔκτον μῆνα πύση ἢ καῖ, ἀναλαμβάνω τὸ ἐπιλοιπόν.

Ν. Ἦ ἐν γένει ἀπώλεια ἡ καταστροφὴ τοῦ μισθωθέντος· ἐπιφέρει τὴν διαλυσιν τῆς μισθώσεως. Α. Π. 376 τοῦ 1859· ἀπομένως ἀπαλλάσσεται ἔκτοσι ὁ μισθωτὴς τοῦ χρέους τῆς καταβολῆς μισθώματος Α. Π. 261 τοῦ 1861, δὲν ὀφείλει δὲ νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἐπελθούσης καταστροφῆς τοῦ μισθίου πράγματος τὸν ἰδιοκτήτην, ὡς μὴ προκειμένου περὶ ἐπουσιώδους ἐπισκευῆς, ἢ ἀρνούμ. νου τούτου ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ. Α. Π. 251 τοῦ 1861. Ἀλλὰ καὶ εἰν μόνον τὸ ἐκμισθωθὲν κτίριον καταστῇ ἀνευ πταίσματος τοῦ ἐνοίκου ἀνεπιτήδειον εἰς τὴν χρῆσιν πρὸς ἣν ἐξερμισθῇ, ὁ ἐνοίκος δύναται νὰ ἐγκαταλείπῃ αὐτὸ, μηδενὸς ὑποχρεώμενος εἰς τὴν περαιτέρω πληρωμὴν αὐτοῦ δὲν απαιτεῖται δὲ νὰ προηγηθῇ τῆς ἐγκαταλείψεως δικαστικὴ ἀπόφασις, ἀπορρινομένη ὅτι τὸ κτίριον εἶναι ἀνεπιτήδειον εἰς ἐνοικίαν καὶ λύουσα τὴν μισθώσιν, ἅτε τῆς πρὸς πληρωμὴν ὑποχρεώσεως παυμένης ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καὶ ἣν ἤθελεν ἀποδεχθῆναι, ὅτι ἔνεκα τοῦ ἀνωτέρω λόγου ἐγκαταλείφθη ἡ οἰκία, Α. Π. 187 τοῦ 1855.

24. Ὅσακις ἐπὶ τῷ γενέσθαι τι δίδεται, μισθωσίς ἐστίν. (Ν. 22 § 1 Πανδ. 19. 2. Βασ. XX. 1. 22).

Μ. Ὅσακις δίδεται (χρηματικὴν ποσὴν) ἕνα τελισθῇ τι, ὑπάρχει μισθωσις.

52. Ἐάν συνεφωνήθῃ κυρωθῆναι τὸ ἔργον δοκιμασίᾳ τοῦ δικαστοῦ, ἀνδρὲς ἀγαθοὶ δοκιμασίαν ἐπιζητοῦμεν. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν δοκιμασίαν ἐτέρου τὸ ἔργον ἀγάγωμεν· οὐκ ἔχει δὲ ἄδειαν ὁ τοιοῦτος τὸν χρόνον ἐκτείνειν, ἐν ᾧ τὸ ἔργον μόνον δοκιμαζέιν. (N. 24 πρ. Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 24).

M. Ἐόν συνεφωνήθῃ νὰ κυρωθῇ τὸ ἔργον κατὰ δοκιμασίαν τοῦ κυρίου, ἀνθρώπου τιμίου δοκιμασίαν ἐπιζητοῦμεν. (Ἀπλοῦντι ἡ περὶ ἐγκρίσεως τοῦ ἔργου, ὑπὸ τοῦ κυρίου συμφωνία δὲν ἰσχύει· ἀλλ' ἐν περιπτώσει τοιαύτης συμφωνίας ὑποβάλλεται τὸ ἔργον εἰς τὴν δοκιμασίαν ἀνθρώπου τιμίου) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐάν συμφωνήσωμεν νὰ ὑποβάλωμεν τὸ ἔργον εἰς τὴν δοκιμασίαν ἄλλου. Ὁ δὲ τοιοῦτος δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐκτείνῃ τὸν χρόνον, οὐδέποτε συνεφωνήθῃ νὰ τελεσθῇ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἔργον μόνον νὰ δοκιμαζέται.

26. Ἐάν τις ἐπὶ τῷ κομίσει μισθώσῃται κίονα καὶ κλασθῇ ἐν τῷ κουφίζεσθαι ἢ βυστάζεσθαι ἢ ἀποτιθεσθαι, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ ἀπὸ ῥαθυμίας οἰκείας καὶ τῶν ὑπουργουσιν αὐτῷ· ἐστέρηται δὲ ῥαθυμίας, εἰ πάντα γέγονεν ὥστε ἐπιμελέστατος τις ἔπραττε τὸ καὶ ἐπὶ πύλων καὶ ξύλων καὶ ἄλλων πραγμάτων. (N. 25 § 7 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

M. Ἐάν τις μισθωθῇ νὰ μεταφέρῃ κίονα καὶ οὗτος συντρίβῃ, ἀνασκημένο-
μενος ἢ βυστάζομενος ἢ ἀποτιθέμενος, δὲν ἐνέχεται, ἐκτός ἐάν τοῦτο συμβῇ ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ· ἀπαλλάσσεται δὲ τῆς ἐξ ἀμελείας ἐνοχῆς αὐτοῦ, ἂν ἐγένοντο βλαβὰς ἢ ἀνῆργει ἐπιμελέστατος ἀνὴρ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἂν πρόκηται περὶ πύλων καὶ ξύλων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

27. Ὁ μισθωσάμενος ζῶον ἐπὶ τῷ βαστάσαι τι θῆλον καὶ βαρύτερον ἐπιθείς βλαπτέμενον αὐτοῦ ἐνέχεται, ὅστις δὴποτε ἐβλάψεν. (N. 30 § 2 Πανδ. 19. 2. Βασ. XX. 1. 30).

M. Ὁ λαβὼν εἰς μίσθωσιν ζῶον πρὸς μετακλίσειν βέρεος φανεροῦ, ἐάν ἐπιπύσῃ βαρύτερον καὶ βλαψῇ τὸ ζῶον, ἐνέχεται, ὅποιος δὴποτε καὶ ἂν ἐβλάψεν αὐτό.

28. Ὁ λαβὼν μισθὸν ἐπὶ φυλακῇ πράγματος ἐγκινδυνεύει περὶ τὴν αὐτοῦ φυλακὴν χωρὶς τῆς ἐξ ἐτέρου γινομένης εἰς αὐτὸ βλάβης, εἰ μὴ ἄρα ἠδύνατο φυλαχθῆναι εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ φύλαξ βλάβῃ αὐτό, ἐνέχεται. (N. 40 καὶ 41 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 39 καὶ 40).

M. Ὁ μισθωθεὶς πρὸς φυλάξιν πράγματος ἀναδέχεται τοὺς πρὸς φυλάξιν κινδύνους, ἐκτός τῆς παρ' ἄλλου ἐπερχόμενης εἰς αὐτὸ βλάβης, πλην πάλιν ἂν ἠδύνατο νὰ φυλαχθῇ. Ἐάν δὲ καὶ βλάβῃ αὐτὸς αὐτὸς ὁ φύλαξ, ἐνέχεται.

29. Ὁ κλέπτων τὸν μισθωθέντα δοῦλον αὐτῷ ἐνέχεται ὡς κλέπτης. (N. 42 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 49).

M. Ὁ κλέπτων τὸν ἐμισθωθέντα εἰς αὐτὸν δούλον ἐνέχεται ὡς κλέπτης.

30. Ἐάν ὁ μισθώσας ὁμολογήσῃ ποινὴν διδόναι τῷ μισθω-
σαμένῳ εἴπερ αὐτὸν ἐξέωσται πρὸ συμπληρώσεως τῆς πενταε-

τίας ἀζημίως αὐτὸν ἐξεῶται, μὴ καταβάλλοντα τὸν μισθὸν ἐμπροθέσμως ἢ μὴ γεωργεῦντα χρησίμως. (N. 54 § 1 Πανδ. 49. 2. Βασ. XX. 1. 53).

M. Ἐὰν ὁ ἐκμισθώσας ὁμολογήσῃ, ὅτι θέλει καταβάλλει εἰς τὸν μισθωτὴν ποσὸν χρηματικὸν λόγῳ προστίμου, εἰάν ἐξώσῃ αὐτὸν πρὸ τῆς συμπλήρωσεως τῆς πενταετίας, δύναται νὰ ἐξώσῃ αὐτὸν ἀζημίως, ὅταν ἐκεῖνος δὴν καταβάλλῃ ἐμπροθέσμως τὸν μισθὸν ἢ δὲν γεωργῇ χρησίμως.

31. Οἱ μισθωσάμενοι πρῶγμα καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως οὐκ ἀποδιδόντες εὐγνωμόνως τὸ πρῶγμα, ἀλλὰ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος εἰς κρίσεις καὶ ὀχλήσεις εἰσάγοντες, μετὰ τὴν καταδίκην οὐ τὸ πρῶγμα μόνον, ἀλλὰ σὺν τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν, ὅσης τὸ πρῶγμά ἐστίν ἄξιον ἀποδιδόναι καταναγκάζονται, ἵνα διπλῇ ζημιούμενοι παιδεύωνται διὰ τῆς ζημίας μὴ εἶναι ἀγνώμονες. (1) (N. 34 Κωδ. 4. 65 (de locato). Βασ. XX. 1. 94).

M. Οἱ μισθωταὶ πράγματος, εἰάν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως δὴν ἀποδίδωσιν αὐτὸ εὐγνωμόνως, ἀλλ' ὥσῳσι τὸν κύριον τοῦ πράγματος εἰς δίκας καὶ ὀχλήσεις, μετὰ τὴν καταδίκην ἀναγκάζονται νὰ ἀποδίδωσιν οὐ μόνον τὸ πρῶγμα, ἀλλὰ πρὸς αὐτῷ καὶ τὸ ἴσχιον τῷ πράγματι τιμῆς, ὥστε καταδικαζόμενοι εἰς τὸ διπλάσιον νὰ διδάσκωνται ὑπὲρ τῆς ζημίας καὶ μὴ ἀγνομεύωνται.

32. Ἐὰν χωρὶς αἰτίας καταλίπῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωσάμενος πρὸ συμπληρώσεως τοῦ χρόνου, ἀναδίδωσιν ὅλου τοῦ χρόνου τὸν μισθὸν. (N. 55 § 2 Πανδ. 49. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 54. N. 38 πρ. § 1. N. 61 § 1 Πανδ. αὐτόθι).

M. Ἐὰν ἀνατίως καταλίπῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωτὴς πρὸ τῆς συμπλήρωσεως τοῦ χρόνου, ἀποδίδει τὸν μισθὸν τοῦ ὅλου χρόνου.

N. Ἐνεκεν εὐλόγου αἰτίας ἐπιτρέπεται τῷ μισθωτῇ ἡ λύσις τῆς μισθώσεως. Οὕτως ἔνεκεν κινδύνου ἐκ τοῦ μισθωθέντος πράγματος ἐμποιοῦνται εὐλογον φόρον, εἰς κινδύνου πυρκαϊᾶς ἐκ τῆς καπνοδόχου τοῦ μισθωθέντος κλιθεῖν, δύναται νὰ διαλυθῇ ἡ μισθώσις. Α. Π. 284 τοῦ 1855. Ὡστόσος ὁ μισθωτὴς δύναται μονομερῶς νὰ λύσῃ τὴν μισθώσιν, εἰάν πάσῃ οὐσίᾳ ἔλθειν τὸ μισθωθὲν πρῶγμα, ἧς ἡ θεραπεία δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐν βραχεῖ. (Βασίλ. 36 (π. 1) 49 Κωδ. (4. 5) 4). Α. Π. 289 τοῦ 1863. Δὲν απαιτεῖται δὲ νὰ προηγηθῇ τῆς ἐγκαταλείψεως δικ. ἀπόφασις ἀπορρινωμένη, ὅτι τὸ κτίριον εἶναι ἀνεπίδεκτον οἰκήσεως, ἀπὸ τῆς εἰς καταβολὴν τοῦ μισθώματος ὑποχρεώσεως παυομένης ἅμα τῇ ἀποδείξει, ὅτι ἐγκαταλείρηται.

(1) Ἡ διάταξις περὶ καταδίκης τοῦ μισθωσάμενου εἰς τὴν καταβολὴν τῆς αἰτίας τοῦ πράγματος πρὸς ποινὴν τῆς ἀγνωμοσύνης αὐτοῦ ἀργεί παρ' ἡμῶν, ὡς ὁρθῶς παρετήρησεν ὁ Παπαρρηγόπουλος, οὐ μόνον διότι δύναται ἐλλογῶς καὶ θεωρηθῇ ὡς ποινικὴ, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία (ἀρ. 880 καὶ 999) ὁρίζει ἀκριβῶς εἰς τί καταδικάζεται ὁ θρῆλων τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦσι τοῦ πράγματος καὶ ἰδίως πῶς ἐκτελεῖται ἡ διατάσσουσα τὴν ἀπόδοσιν κινήτου ἢ ἀκινήτου ἀπὸφασις.

διὰ τὰς οὐσιώδεις αὐτοῦ ἐλλείψεις. Α. Π. 137 τοῦ 1865. *Ὅθεν καὶ ἐπεὶ ἡ ἐπισκευὴ ἀπαιτεῖ μακρὰν διακοπὴν τῆς χρήσεως τοῦ μισθωθέντος ἰχθυοτροφείου. Α. Π. 289 τοῦ 1863, 118 τοῦ 1900. *Ἄλλ' ἡ ἀσήμενος καὶ μικρὰ παραμπιπίσις τῆς ἐλευθέρως χρήσεως τῆς εἰσόδου εἰς τὸ μισθιον κτήμα ἐπιφέρει μόνον τὴν μείωσιν τοῦ μισθώματος. Α. Π. 190 τοῦ 1878.—Τοῦ νόμου τοῦ § 3 Πανθ. βιβλ. 19 τίτλ. 2 συγχωροῦντος ῥητῶς τὴν διάλυσιν τῆς μισθώσεως ἐάν δια τῆς γειτονικῆς οἰκοδομῆς ἤθελε σκοτισθῇ τὸ φῶς τῆς μισθωτέας οἰκίας ἢ ὁ κύριος αὐτῆς δὲν ἤθελεν ἀνακαινίσαι τὰς φθορίας τῆς καὶ παραθύρα, οὐ εἰς ἐπικουρίαν ἔρχεται καὶ ἡ § 32 'Ἀρμεν., ἐπεὶ καὶ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ὕδατος τοῦ μισθωθέντος μύλου, ἀπειλεῖται κατὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ μισθωτοῦ, καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ δασοῦς τοῦ εἰς κατασκευὴν πυρρίδος χρησιμεύοντος κατὰ τὸ τῆς μισθώσεως συνάλλαγμα, ἐπιφέρουσι τὴν διάλυσιν αὐτοῦ. Α. Π. 2 τοῦ 1849.

33. Τῶν ἐνοικίων ἐπὶ πολλὸν χρόνον τούτέστιν ἐπὶ διετίαν μὴ φαινόμενων μῆτε τὸ στεγονόμιον κατατιθέντων ἔξιστιν εἰς διαφέρει ἀνοίγειν, καὶ παρουσίᾳ δημοσίων προσώπων ἀπογράφεσθαι τὰ ἐκεῖ ὄντα (N. 56 Πανθ. 19. 2 (locali). Βασ. XX. 1. 55).

Μ. *Ἐάν ἐπὶ πολὺ, τούτέστιν εἰς δύο ἔτων διάστημα, δὲν φαίνωνται εἰ ἐνοικιαστὰς οὐδὲ τὸ ἐνοίκιον καταβαλλῶσι, συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἔχοντας συμμέρον νὰ ἀνοίγωσι τὰ οἰκήματα καὶ ἐνώπιον δημοσίων προσώπων νὰ ἀπογραφῶνται τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα.

Ν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη τανύν νὰ καθυστερῇ ἐπὶ διετίαν τὸ μισθῶμα τῆς οἰκίας ὁ μισθωτής, ἵνα διαταχθῇ ἡ ἀξίωσις αὐτοῦ, ἀτε μὴ ἰσχυρόσης ἐφεῖς τῆς σχετικῆς διατάξεως τοῦ 'Ἀρμενοπούλου, καὶ ἀρκεῖ ἀπλῶς εἰσαδήποτε παρὰ τοῦ μισθωτοῦ καθυστέρησις τοῦ μισθώματος πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου ΓΑΖ' τῆς 9 'Ιουνίου 1871. Α. Π. 335 τοῦ 1877. (Σημειωτέον ὅτι τὸν νόμον ΓΑΖ' ἀντικατέστησεν ὁ νόμος ΒΧΗ' τῆς 8 'Ιουλίου 1899, καὶ ἐν ὅμοις ἐπίσης χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ ἕνεκεν καθυστέρησεως τοῦ μισθώματος).

34. *Ὡραῖον λέγει ἡ διατάξις, ὅτι ὁ ἐνοικος, ἐφ' ὅσον διδῶσι τὸ μισθῶμα, οὐκ ἐκβάλλεται παρὰ τοῦ δεσπότου· εἰ μὴ ἄρα εἰς ἰδίαν χρειαὴν ἀναγκαιάν ὁδεῖται τοῦ οἴκου ἢ ἐπισκευάσαι βούλεται, ἢ ὁ ἐνοικος κακῶς αὐτῷ κέχρηται. (N. 3 Κωδ. 4. 65 (de locato et conducto). Βασ. XX. 1. 65).

Μ. *Ἄξιον παρατηρήσεως λέγει ἡ διατάξις, ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ ἐνοικος διδῶσι τὸ ἐνοίκιον, δὲν ἀποπέμπεται ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐκτός ἐάν ἔχῃ ἀνάγκην τῆς οἰκίας πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἀναγκαιάν χρειαὴν ἢ θέλῃ νὰ ἐπιδιορθώσῃ αὐτὴν ἢ ὁ ἐνοικος μεταχειρίζεται αὐτὴν κακῶς.

Ν. *Ἐκ τῶν Βασιλ. 71 (20. 1) καὶ Ν. 9 Κωδ. (4. 65) προκύπτει ὅτι καὶ ἡ πώλησις ἀνατρέπει τὴν μίσθωσιν, ἄρα πᾶσα πώλησις (εἴτε ἀναγκαστικῇ, εἴτε ἐκούσῃ). Α. Π. 29 τοῦ 1855. *Ἀλλὰ προέβλεπον ὅτι ἡ ἀποστέρησις τῆς ὠφελείας, ἣν ἤθελεν ἔχει ὁ μισθωτής ἐκ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἐπουμένου ἔτους τῆς μισθώσεως, ἥς χάριν προκατέβαλε τὰς δαπάνας τῆς καλλιέργειας, παραγῇ ἀγωγήν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ διαλύσαντος τὴν μίσθωσιν. Α. Π. 47 τοῦ 1869.

35. *Ἐάν τὸ γενόμενον ἔργον ἀπὸ σεισμοῦ παρασάλευθῇ, τοῦ

464 ΠΕΡΙ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ
μισθώσαντός ἐστὶν ὁ κίνδυνος. (N. 59 Πανδ. 19. 2 (locati)
Βασ. XX. 1.59).

M. Ἐάν τὸ γενόμενον ἔργον παρασταλεῖται ὑπὸ σεισμοῦ, ὁ κίνδυνος πίπτει
εἰς βέρος τοῦ μισθώσαντος.

36. Ἐάν πρὶ δοκιμασίας πέσῃ τὸ ρεῖθρον, εἰ μὲν ἀπὸ αἰτίας τοῦ
ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιούται, εἰ δὲ ἐξ ἐλαττώματος τοῦ ἔργου,
ὁ μισθωσάμενος. (N. 62 Πανδ. 19. 2. (locati) Βασ. XX. 1. 62).

M. Ἐάν τὸ ὑδραγωγεῖον καταστραφῇ πρὸ τῆς δοκιμασίας, εἰ μὲν ἐξ αἰ-
τίας τοῦ ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιούται, εἰ δὲ ἐξ ἐλαττώματος τοῦ ἔργου
ὁ μισθωθείς.

37. Ἐάν τις πωλήσῃ ἄγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ μισθωτόν, οὗ
ἀναγκάζεται ὁ ἀγοραστής συγχωρῆσαι τῷ μισθωτῷ μένειν ἐν
τῷ ἄγρῳ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τοιοῦτῳ συμφώνῳ ἡγόρασεν, (N. 25 §
1 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

M. Ἐάν τις πωλήσῃ ἄγρὸν ἔχων εἰς αὐτὸν μισθωτόν (γεωργόν), ὁ ἀγο-
ραστής δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν μισθωτόν νὰ μὲνῃ ἐν τῷ
ἄγρῳ, ἐκτὸς ἂν ἡγόρασεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ.

38. Ἐάν ὁ φουρνάριος δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ καυθῇ ὁ οἶκος
χώρᾳ τῇ μισθώσῃ, ἂν ἀμελῶς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐπελεξάτο.
εἰ δὲ ἄλλος ὑπεβάλετο πῦρ, ἐκάτερος ἐνέχεται. (N. 27 §
1 Πανδ. 92 (ad legem Aquiliam). Βασ. LX. 3. 27).

M. Ἐάν ἀρτοποιεῖται δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ κατὰ τὸ οἶκον, ἔχει χῶρον
ἢ τῆς μισθώσεως ἀγωγή, ἐὰν οἱ ὑπέρκειται ἐξελεγχθῇσαν ἀμελῶς· εἰ δὲ ὑπε-
βάλε τὸ πῦρ ἄλλος, ἐνέχονται καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος.

39. Ἐάν δοῦλος τοῦ μισθωτοῦ καύσῃ τὸ ἐπὶ οἶκον, χῶρᾳ τῇ
μισθώσῃ καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ, καὶ τῆς μιᾶς κινουμένης ἀργεῖ ἢ
ἄλλῃ. Ἐξέσται δὲ καὶ τῷ μισθωτῷ δοῦναι ὑπὲρ θεραπείας τῆς
ζημίας τὸν καύσαντα, ἂν αὐτὸς ἐστέρηται ῥαθυμίας· ἐπεὶ τοιγὰρ
ἐγκαλεῖται κακοῖς δούλοις χρώμενος· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐνοίκων
φαμέν. (N. 27 § 11 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam). Βασίλ.
LX. 3. 27).

M. Ἐάν τοῦ μισθωτοῦ (γεωργοῦ) ὁ δοῦλος καύσῃ τι ἐκ τῶν εὐρισκο-
μένων ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔχει χῶρον ἢ περὶ μισθώσεως ἀγωγή καὶ ἡ ἐκ τοῦ
Ἀκουιλίου νόμου, καὶ ὅσκις ἢ μία κινεῖται, ἀργεῖ ἢ ἄλλῃ. Δύναται δὲ
καὶ ὁ μισθωτὸς νὰ δώσῃ πρὶς θεραπείαν τῆς ζημίας τὸν καύσαντα· δοῦλον.
ἂν αὐτὸς δὲν ἀπέδειξεν ἀμελείαν, διότι ἄλλως ἐναγέται ὡς μεταχειρισμέ-
νος κακοῖς δούλοις. Τὰ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ ἐνοίκων.

40. Οἱ χειροτέχναι εἴτε λεπτοὺργοι καὶ μαρμάρια γυψο-
πλάστοι τε καὶ οἱ λοιποὶ ἐν ᾧ δ' ἂν ἔργῳ στοιχείημα ποιήσῃσι
καὶ ἀρραβῶνας λάβωσι, μὴ καταλιμπανέντως τούτο καὶ εἰς
ἕτερον ἐπεμβαίνέντως, εἰ μὴ τελείως τούτο ἐργάσαιντο· ἂν
δὲ ἀπορία ὕλης ἢ κακία τοῦ ἐργοδοτήσαντος ὑπέρθεσις γένηται,

μὴ χορηγοῦμένων τῶν ἀρμοζόντων τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὴν τοῦ ἔργου περαιώσιν, τότε ὁ τεχνίτης, ὁποίας ἀν εἴη τέχνης, μετὰ προσηνέσεως εἴτε διαματυρίας προσημαίνεται τῷ ἐργοδότη· τούτου δὲ ὑπερτιθεμένου ἐγκαλεῖσθαι δεῖ τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε μετὰ διαγνώσεως ἀπτεσθαι ἔργου. (Πρόλ. Ν. 39 § 1 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.). Ν. 7 § 3 Πανδ. 11. 6 (si mensor falsum). Ν. 29. Ν. 51 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati)).

Μ. Οἱ χειροτέχναι, οἱ λεπτοὶ καὶ μαρμαρογλύπται καὶ γυψοπλάται καὶ οἱ λοιποὶ δὲν παραιτοῦσι τὸ ἔργον, περὶ τοῦ ὁποίου συνεφώνησαν καὶ ἔλαβον ἀξιώσας πρὸς ἑναρξιν ἄλλου ἔργου, εἰ δὲν ἀποπεραιώσωσιν αὐτὸ· εἰ δὲ γίνῃ ὑπέρθεσι δι' ἑλλείψιν ὕλης ἢ διὰ κακίαν τοῦ ἐργοδότη, ἐπιβὰς εἰς τὸν τεχνίτην δὲν προσημαίνονται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἀποπεραίωσιν τοῦ ἔργου, οὗτος, ὁποίας τέχνης καὶ ἀν ἦναι, δεύει νὰ προσηνῇ ἢ νὰ διαματῇται κατὰ τοῦ ἐργοδότη· καὶ εἰ δὲ ἐργοδότης ὑπερθέτῃ, καταγγέλλεται· πρὸς τὸν ἑπαρχὸν καὶ τότε μετὰ τῆς αἰτίας τὴν διάγνωσιν ἐπιλαμβάνεται ἄλλου ἔργου.

Ν. Ὁ ἐπὶ ἐργολαβῇ ἀναλαβὼν ἔργον τι ἀπαιτεῖ τὸ μίσθωμα μόνον μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου, ἀν μὴ συνεφώνησιν ὅτι θέλει λαμβάνει ὑπομινον πρὸς κατ' ὅριστον μόνον μέτρον τοῦ ἔργου. Α. Π. 20 τοῦ 1865. Ἀλλ' εἰ ἀναγόμενος ἐπὶ μὴ ἐγκαίρῳ παραδῶσι τοῦ ἔργου προτείνῃ ἐνστασιν ἀπαρδέκτου τῆς ἀγωγῆς ὥς μὴ ἐκπληρώσαντος τοῦ ἐνέγοντος τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, δηλονότι μὴ ἐγκαίρως καταβαλόντος τὰς συν-μολογηθείσας δόσεις τῆς ἀξίας τῆς εὐκοδομῆς, τὸ δικαστήριον δεύει νὰ ἐκτασῇ τὸν εὐσιώδη τούτον ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ. Α. Π. 114 τοῦ 1876. Παραποδίζων δ' ὁ ἐργοδότης αὐθαίρετως τὸν ἐργολήπτην τῆς περαιτέρω ἐκπολεμῆσεως τοῦ ἔργου, ὑποχρεῖται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐργολήπτη ἐκακοῦσθαι αὐτοῦ εἰς προμήθειαν ὕλης κτλ., εἰ δὲ δι' ἄς ὥφελείας ἰδόντες νὰ ἔχῃ. Α. Π. 340 τοῦ 1874.

41. Ὅταν ἀπληστία ἢ κακουργία οἱ εἰρημένοι ἐργολάδοι τὸ ἔργον καταλιπόντες, ὁ ἐξελάβοντο, ἐτέρου ἔργου ἐφάψωνται, ἐξέστω τῷ ἐργοδοτήσαντι προμαρτύρασθαι τούτοις, ἐνώπιον ἀρεατῶν ὑπομνήσκοντι καὶ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐγγραφὴν συμφωνίαν ἢ διὰ λόγου προδῶσαν καὶ εἰ ἀμελήσειεν τοῦ πληρῶσαι τὴν τοιαύτην μίσθωσιν, ἐγκαλεῖσθωσαν τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε ἕτερον ὁ ἐργοδοτῆς προσλαμβάνετω· οἱ δὲ ἀθετήσαντες ἐργολάδοι διὰ δαρμοῦ καὶ κουρᾶς καὶ ἐξορίας σιωρονηζέσθωσαν ἀπαιτούμενοι καὶ τὸν μισθὸν ὅσον ἔλαβον παρεχόμενον τῷ ἐργοδοτήσαντι ἀμισθὶ δηλονότι τούτων τοῦ ἔργου ἀπωθευμένων. Εἰ δὲ ἐνδεὴς ὕλης ὁ ἐργοδότης τυγχάνει, μετὰ προτροπῆς αὐτοῦ ἐτέρων ἐφάψασθωσαν ἔργων, ὥς μὴ ἀργαί ὄντες οἱ τεχνίται· ἐν ἀπορίᾳ τροφῆς γένωνται. (1) (*Ἰδε παραπομπὴν προηγ. §).

(1) Αἱ εἰς τοὺς ἐργολάδους τατιόμεναι σωματικαὶ ποιναὶ πρὶν δὲ εἶναι ἀργαῖαι παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' οἱ διατάξεις τῆς ἑξαιρέτου περὶ διαρκείας τῆς

42. Οἷος δ' ἂν τεχνίτης πολλῶν ἔργων ἀριέμενος, ὡς ἂν παρὰ πάντων κατατύρῃται, ποτὲ μὲν τοῦτον δελεάζει, ποτὲ δὲ ἕτερον παρακρούεται, ἐστὶ δὲ καὶ ὅτε παραπείθων τῇ στωμυλίᾳ καὶ σκαιότητι τῶν λόγων αὖξει τοὺς μισθοὺς, ὡσανεὶ ἐπὶ κακῷ στοιχήματι γενομένους, εἰ μὲν τῇ ἀληθείᾳ ὀρισμῶ τοῦ ἐπάρχου εὐρεθῇ τὸ ἔργον πλέον ἀνοίξαν καὶ εἰς ζημίαν τῷ τεχνίτῃ γινόμενον, εἴτε καὶ ἄλλως στοιχθὲν καὶ πάλιν ἑτέρως δόξαν τῷ μισθωσαμένῳ γενέσθαι τοῦτο, εἴτε βέλτιον εἴτε ἔλαττον εἴτε ἐν ἀδόλῳ ἢ ἐμφάνεια τοῦ ἔργου τυγχάνει, τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀποτιμάσθω μετὰ διαγνώσεως τοῦ ἐπάρχου παρ' ἐμπειρῶν τεχνιτῶν, εἴτε τὸ ἀμειψθὲν εἴτε τὸ ἐξ ἀφανοῦς γεγονὸς. Καὶ οἷον ἐπὶ ταῖς πράξεσι καὶ ἀγορασίαις ἐστὶ τῷ νόμῳ, τοῦτο καὶ ἐν τοῖς στοιχήμασι· καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ αὐτὸ στοιχθὲν καὶ ὡς ἐστοιχῇται γινόμενον, εἰ μὲν ἑλάττων τοῦ ἡμίσεως ὁ μισθὸς ὑπάρχει, ἀναλύεσθαι τὸ σύμφωνον καὶ ἀποτιμάσθαι τὸ ἔργον· εἰ δὲ πλεῖον τοῦ ἡμίσεως, διδόνθωσαν οἱ μισθοὶ ὡς ἐστοιχῇται· εἰ δὲ προσθήκη γέγονεν ἢ ἀμοιβὴ τοῦ ἔργου, ἢ προσθήκη ἀποτιμάσθω ἢ ἡ ἀμειψίς. (1) (Πρὸλ. Ν. 2 καὶ Ν. 8 Κωδ. 4. 41 καὶ Ν. 16 § 4 Πανδ. 4. 4 (de minor.) καὶ Ν. 22 § 3 Πανδ. 19. 2 (locati conducti)).

Μ. Ὁ δὲ τεχνίτης ὅστις ἐπιχειρῶν πολλὰ ἔργα, ἵνα παρὰ πάντων καταζητῇται, ὅτε μὲν δελεάζει τοῦτον, ὅτε δὲ ἀρεσκείᾳ ἄλλον, καὶ ἐνίοτε παραπείθων διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς σκαιότητος τῶν λόγων αὖξαναι τοὺς μισθοὺς, ὡς συμφωνηθέντας πρὸς ζημίαν αὐτοῦ, ἐάν κατὰ γνώμην τοῦ ἐπάρχου εὐρεθῇ ὅτι τὸ ἔργον τῷ ὄντι ἡνοίχθη πλείοντερον καὶ ἐστράφη εἰς ζη-

μιάν, τῶν ἐργολάβων ἰσχύουσι καὶ τανῦν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι κατὰ τὴν λαϊκὰ αἱ ἀμοιβαὶ ὑποχρεώσεις τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἐργολάβων δημοσίων ἔργων ἐρρυθμίσθησαν παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ Δ. τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1850, ἀντικαταστήσαντος εἴτε διὰ τοῦ Δ. τῆς 20 Μαρτίου 1884 (οὗ ὅμως τὰ ἀρθρα 2,3,5,6,7,10,14,32,33,42,44 ἐτροποποιήθησαν ἀκολουθῶς διὰ τοῦ Δ. τῆς 16 Δεκεμ. 1891). Κατὰ δὲ τὸν δ' ὅτι ἡ ἐρμηνεία τοῦ δικτύματος τοῦτου, ὀρίζοντος μόνον τὸν τρόπον καὶ τοὺς ὅρους καθ' οὓς ἡ ἀρμοδιὰ ἀρχῇ δικαιοῦται νὰ δώσῃ εἰς ἐργολάβον τὰ δημόσια ἔργα καὶ καθ' οὓς ἐπομένως ἀναδέχονται τὴν ἐργολαβίαν διὰ συμβάσεως ὁ ἐργολάβος καὶ ὁ ἑγγυητὴς αὐτοῦ, διαφεύγει τὸν ἑλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐκτὸς ἂν προσβάλῃ καὶ νόμος τοῦ δικαίου.

(1) Ἡ διάταξις, καθ' ἣν καὶ ὁ ἐργολάβος δικαιοῦται νὰ διαλύσῃ τὴν συμφωνίαν, ὅπταν ἡ συμφωνηθεῖσα τιμὴ ᾖναι ἐλάσσων τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ αξίας, δὲν φέρεται ἐν τοῖς Βασιλικαῖς ἢ ἐν ἄλλῃ συλλογῇ τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων. Ὅθεν φαίνεται, ὅτι καθιερώθη ἐν τῇ νομολογίᾳ τῶν Βυζαντινῶν δικαστηρίων, κατ' ἀναλογίαν τῶν περὶ ὑπερόγκου βλάβης διατάξεων.

μὲν τοῦ τεχνίτου, εἴτε καὶ ἄλλως συνεφωνήθη καὶ πάλιν ἄλλως ἐκρίναν ὁ μισθοδότης νὰ κατασκευάσῃ αὐτό, εἴτε καλλίτερον εἴτε χειρότερον εἴτε ἄλλως εἶναι τοῦ ἔργου ἡ δεξις, τὸ τοιοῦτο ἔργον κατὰ γνώμην τοῦ ἐπαρχοῦ ἐκτιμᾶται ὑπὸ ἐμπειρῶν τεχνιτῶν, εἴτε εἰς τὸ ἀλλαχθὲν εἴτε εἰς τὸ ἀφανὲς γινόμενον. Ὅ,τι δὲ κατὰ τὸν νόμον φυλάττεται κατὰ τὰς πωλητικὰς καὶ ἀγοράς, τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν συμφωνιῶν. Καὶ ἐὰν εὐρεθῇ ὅτι συνεφωνήθη καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ἐγένετο, εἰ μὲν ὁ μισθὸς εἶναι ὅλος, ὡς τοῦ ἡμίσεως, διαλύεται ἡ συμφωνία καὶ ἐκτιμᾶται τὸ ἔργον· εἰ δὲ μίῳ τοῦ ἡμίσεως, δίδονται οἱ μισθοὶ κατὰ τὴν σύμφωνίαν. Εἰ δὲ ἐγένετο προσθήκη ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἔργου, ἢ προσθήκη ἢ ἡ ἀλλαγὴ ἐκτιμᾶται.

48. Οἱ τοίχους ἐργαζόμενοι καὶ θόλους ἐγχորήγγους ἢ καμαράς ἐχέτωσαν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπειρίαν, ἵνα μὴ ὁ θεμέλιος σαθρὸς γένηται ἢ τὸ κτιζόμενον λοξὸν ἢ καὶ ἀνίσον· εἰ γὰρ ἐνδοθεν τοῦ δεκάτου ἐνιαυτοῦ γένηται πτώσις ἀνευ θεομηνίας, ὑποκείσθω ὁ κτιζὼν ταῦτα ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων ποιεῖν. Καὶ εἰ μὲν μέγα ἐστὶ τὸ ἔργον ὑπερβαῖνον τὴν τοῦ χρυσίου λίτραν, ὁ μὲν ἐργολάβος ὁ κτίσας τοῦτο ἀμισθὶ κτιζέτω μετὰ τῶν συγκτισάντων αὐτῷ· ὁ δὲ ἐργοδότης παρεχέτω τὰς ὕλας· τὰ δὲ ἐμπηλα φυλαττέσθωσαν χρόνους ἑξ καὶ εἰ ἐντὸς τῶν ἑξ χρόνων συμπτωθῇ τὸ ἔργον ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἀμισθὶ καὶ αὐθις ὁ κτίσας ἀνανεούτω τοῦτο. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐργολάβοις ἔστω οὕτως. Εἰ δὲ τινες εὐρεθῶσι παρὰ τὰ διατεταγμένα διαπραττόμενοι, τυπτόμενοι καὶ κoureύμενοι ἐξορίζεσθωσαν. (1) (Πρβλ. Ν. 24 Θεοδ. Κωδ. 15. 1 (de operibus publicis). Ν. 8 Κωδ. 8. 12 (de op. publicis).

Μ. Οἱ κτιζόντες τοίχους καὶ θόλους ἀσπελτωτοὺς ἢ καμαράς δεῖν εἶναι νὰ ἔχωσι πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπειρίαν, ἵνα μὴ τὸ θεμέλιον κατασκευασθῇ σαθρὸν ἢ τὸ κτίριον λοξόν ἢ καὶ ἀνίσον· δεῖται, ἐὰν ἀνευ θεομηνίας πύση πρὸς τῆς παρελθούσης δέκα ἐτῶν, ἐνέχεται ὁ κτίστης τούτων νὰ ἀνακτίσῃ αὐτὰ δι' ἰδίας δαπάνης· καὶ ἐὰν μὲν τὸ ἔργον ᾖναι μέγα ὑπερβαῖνον τὴν λίτραν τοῦ χρυσίου, ὁ κτίσας αὐτὸ ἐργολάβος ἀνακτίζει αὐτὸ σὺν τοῖς συνεργείοις αὐτοῦ ἀμισθὶ, ὁ δὲ ἐργοδότης προμηθεύει τὴν ὕλην. Τὰ δὲ ἐμπηλα ἔργα παραφυλάττονται ἐπὶ ἑξ ἔτη καὶ ἐὰν δι' ἀπειρίαν τοῦ τεχνίτου πύση

(1) Κατὰ τὰ Βασιλικά (LVIII. 12. 7) ἐνέχονται ἐπὶ 15 ἔτη οἱ τε ἐργολάβοι καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν διὰ πᾶσαν ἀτέλειαν τῆς οἰκοδομῆς καὶ δεῖν εἶναι ἰδίαις δαπάναις ἀνανεώσασαι τὸ πεπτωκός, ὄντες μόνον ἀπηλλαγμένοι τῶν τυχρῶν συμβάντων. Ζήτημα γινώσκειται ἤδη, ἐὰν ἢ ἐν Ἀρμεν. διατάξεις ἀπορρίψῃ ἀπὸ αὐτοκρατορικῆς διατάξεως καὶ ἐπομένως ἰσχύῃ παρ' ἡμῶν ὡς ἀναφέρεται ἐν Ἀρμενοπούλῳ. Ὁ Καλλιγῆς ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι ἀπέδειξε τραχὺ, ὅτι ἢ ἐν Ἀρμεν. τροπολογία ἀπορρίπτει ἀπὸ ἀπολοδοκίας αὐτοκρατορικῆς διατάξεως καὶ ἐπομένως ἰσχύει καὶ τανῦν παρ' ἡμῶν, εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς κούρειας καὶ τῆς ἐξορίας, γνώρισμα τῶν τότε αὐτοκρατορικῶν διατάξεων· ἀλλ' ἀκριβῶς ἡ ποινὴ αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν.

τὸ ἔργον ἐντὸς ἑξ ἑτῶν ὁ κτίσας τοῦτο ὡσαύτως ἀμισθί ἀνακαινίζει αὐτὴν. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσιν ὡς πρὸς θεοὺς τοὺς ἐργολάβους. *Εάν δὲ εὐρεθῶσι τινεὶ ἐνεργούντες παρὰ τὰ διατεταγμένα, διαίρονται, κουρεῖνται καὶ ἐξορίζονται.

Ν. *Ὅταν ὁ κτιζόμενος τοῖχος ἢ θόλος καὶ τὸ ἔργον ἐνεργῇται ἐν γένει ὑπὸ τῆς ὁδηγίας τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ αὐτό, ὁ ἐργολάβος εἶναι ἀνεύθυνος περὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Α. Π. 201 τοῦ 1878.

ΤΙΤΑ. Θ'.—Περὶ παρακαταθήκης.

1. Παρακαταθήκη ἐστὶ τὸ ἐπὶ παραφυλακῇ τινὶ διδόμενον. (Ν. 1 πρ. Πανθ. 16, 3 (depositi). Βασ. ΧΙΠ. 2, 4).

Μ. Παρακαταθήκη, εἶναι τὸ διδόμενον εἰς τινὰ πρὸς φύλαξιν.

Ν. *Ὅταν ἐπιτρέπηται τινὶ ἢ χρῆσις τῶν κατατιθεμένων χρημάτων, δὲν ὑπάρχει παρακαταθήκη ἀλλὰ δάνειον. *Ὅθεν ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν λαβόντα τὰ χρήματα. Α. Π. 303 τοῦ 1866.—*Ἀλλ' ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν λαβόντα καὶ κατὰ τὰς ὑποχρεωτικὰς παρακαταθήκας. Οὕτω κατὰ τὸ 1 ἄρθρον τοῦ Α. Π. 16 ὅκτ. τοῦ 1886 περὶ δικαστικῶν παρακαταθηκῶν τὰ ταμεία τοῦ κράτους εἰσὶν ὑπόχρεα εἰς παραδοχὴν δικαστικῶν παρακαταθηκῶν, ἀρα εἰσὶν ὑπόχρεα καὶ εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν· ἀδιάφορον δ' ὧς ἂν δι' ἑλλείψιν τοῦ διευθύνοντος τὸ ταμεῖον ὑπαλλήλου ἤθελε προκύβει ἐκ τούτου ζημία τοῦ δημοσίου, αἵ τῶν παρακαταθηκῶν τελουμένων ὑπὸ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ δημοσίου, καὶ οὐχὶ τῆς προσωπικῆς τοῦ ὑπαλλήλου πίστεως. Α. Π. 67 τοῦ 1849.—*Ὅπως χαρακτηρισθῇ ἡ κατάθεσις χρημάτων ὡς παρακαταθήκη, ἀναγκαῖον ἢ καταβολὴ αὐτῇ νὰ γίνηται αὐτοσχεῖ (Ν. 1 Βασίλ. 13, 2). Α. Π. 124 τοῦ 1878.

2. *Ὁ διδὼν παρακαταθήκην εἴπερ βούλεται τελείαν εἶναι ἀσφάλειαν, λαμβανέντω μὲν καὶ γράμματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, πρὸς ὃν τὴν παρακαταθήκην διδόναι βούλεται· μὴ ἀρκείσθω δὲ μόνον τῷ γράμματι, ἀλλὰ καὶ μάρτυρας προσκαλείσθω στυμνοὺς καὶ ἀξιοπίστους (†) (Νεαρά 73 Πρ. κεφ. 1).

Μ. *Ὁ παρακαταθέτων, εἴαν θελῇ νὰ ᾖ πάντῃ ἀσφαλὴς, λαμβάνει καὶ ἀπόδειξιν ἐκείνου, πρὸς ὃν βούλεται νὰ δώσῃ παρακαταθήκην, καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς μὴν τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ προσκαλεῖ καὶ μάρτυρας τιμίους καὶ ἀξιοπίστους.

Ν. *Ἡ ἀπλὴ παρακαταθήκη, ὑπερβαίνουσα τὸ ποσὸν τῶν 50 δραχμῶν, δέον νὰ ποδεικνύηται τανῦν μόνον δι' ἐγγράφου, δι' ἔρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας. Α. Π. 88 τοῦ 1854. ποιν. 80 τοῦ 1855. Διαφωνεῖ Α. Π. 380 τοῦ 1861, καθ' ἣν δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐπιτρέπεται ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει τῆς κατ' ἀνάγκην παρακαταθήκης, ὅτε δυνάμει τοῦ 304 τῆς πολ. δικον. ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἀρνήσῃ αὐτὴν, ἀπαγορεύεται δ' ἐπὶ πάσῃ ἐκουσίᾳ παρακαταθήκης, διότι τὸ αὐτὸ ἄρθρον χρηθεὶς κατωτέρω τῇ γενικῇ ἐκφράσει, ὅτι ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις ἐπιτρέ-

(†) Τανῦν τὰ τῶν μέσων τῆς ἀποδείξεως ἐν γένει καὶ ἐπομένως καὶ τῆς παρακαταθήκης ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου ἐνάτου τοῦ α' τμήματος τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας.

πεται ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει, καθ' ἣν ἦν ἀδύνατον ἀποδεδειγμένως νὰ προκηθεύῃ τις ἔγγραφον.

3. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή τῶν καλῇ πίστει ἐστίν, ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. (N. 1 § 23 καὶ 24 Πανδ. 16, 3. (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.).

M. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή εἶναι ἐκ τῶν τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγῶν. ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ.

4. Εἴτε τόκον ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν ἐκ τῶν παρατεθέντων αὐτῷ λάβει εἴτε αὐτὸς συγχρήζεται τοῖς παρατεθείσιν, δίδωσι τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν. (N. 28 Πανδ. 16, 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 28).

M. Εἴτε τόκον ἤθελε λάβει ὁ δεξάμενος τὴν παρακαταθήκην ἐκ τῶν παρακατατεθέντων παρ' αὐτῷ πραγμάτων εἴτε αὐτὸς οὗτος ποιεῖται χρῆσιν τῶν παρακατατεθέντων, καταβάλλει τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγὰς.

5. Ἐπὶ τῶν ἀπὸ θορύβου ἢ ἐμπρησμοῦ ἢ συμπτώσεως ἢ ναυαγίου παρατεθειμένων κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος εἰς τὸ διπλοῦν ἢ ἀγωγή ἀρμόζει, κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων ἀπὸ μὲν δόλου τοῦ διατεθειμένου εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἀπὸ δὲ οἰκείου εἰς τὸ διπλοῦν, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν παρακαταθηκῶν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἢ ἀγωγή δίδεται. (N. 1 § 1-4 Πανδ. 16, 3 (depositi vel contra) Βασ. XIII. 2. 1.).

M. Ἐπὶ τῶν παρακατατεθειμένων ἐξ αἰτίας θορύβου ἢ πυρκαϊᾶς ἢ κρημνισμοῦ ἢ ναυαγίου κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος ἢ ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τὸ διπλάσιον, κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων, εἰ μὲν ὁ διαθέτης μετεχειρίσθη δόλον, εἰς τὸ ἀπλοῦν, εἰ δὲ οἱ κληρονόμοι εἰς τὸ διπλάσιον, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν παρακαταθηκῶν ἢ ἀγωγή δίδεται εἰς τὸ ἀπλοῦν.

6. Εἴτε ὁ τὴν παρακαταθήκην δεξάμενος, εἴτε ὁ κληρονόμος ἐναχθῇ καὶ φυσικῶς τὸ πρᾶγμα πρὸ ψήρου φθαρῇ (τυχὸν γὰρ δούλος ἦν καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· εἴγε καὶ παρὰ τῷ ἐνάγοντι ἀποκαταστάν ἀπόλλοιτο. (N. 14 § 1 Πανδ. 16, 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 14.).

M. Εἴτε τῆς παρακαταθήκης ὁ δέκτης εἴτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐναχθῇ καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως φυσικῶς φθαρῇ τὸ πρᾶγμα (διότι ἦν δούλος λ. χ. καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· καὶ εἰς τοῦ ἐνάγοντος τὰς χεῖρας ἂν ἀπωλείσθη αὐτὸ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν.

7. Τῆς παρακαταθήκης καὶ οἱ καρποὶ καὶ οἱ τοκετοὶ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖται. (N. 1 § 24 Πανδ. 16, 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1. N. 38 § 10 Πανδ. 22, 1 (de usuris et fructibus) N. 2 Κωδ. 4, 34 (depositi)).

Μ. Τῆς παρακαταθήκης καὶ εἰ καρποὶ καὶ ἡ γονὴ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαί-
τεῖται.

8 Ὁ παραθέμενος δύναται παραχρῆμα κινήσai τὴν περὶ
παρακαταθήκης ἀγωγὴν· καὶ μὴ ἀποδίδους ὁ δεξάμενος δόλον
ποιεῖ εἰ μὴ ἀλλάχοῦ ἐστὶν ἢ ἀποκλείεται· ἐν τούτῳ τέως ἀνοι-
γῆναι μὴ δυναμένῳ ἢ οὐκ ἐξηλθεν ἢ αἵρεσις τῆς παρακαταθή-
κης. (N. 1 § 22 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Ὁ παρακαταθέσας δύναται ἀμέσως νὰ κινήσῃ τὴν περὶ παρακα-
θήκης ἀγωγὴν· καὶ ἐὰν ὁ δέκτης δὲν ἀποδίδῃ αὐτήν, πράττει δόλον, ἐκτὸς
ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ᾖται παρὸν ἢ ἀπεκλείσθῃ εἰς τόπον μὴ δυνατόν νὰ
ἀνοιχθῇ εἰς τὸ μεταξὺ ἢ τῆς παρακαταθήκης ἢ αἵρεσις δὲν ἐξετελέσθῃ.

N. Κατὰ νόμον εὐδὲς ὡς ὁ καταθέσας πρᾶγμα τι αὐτοπροσώπως ἢ δι'
ἄλλου ζητήσῃ παρὰ τοῦ θεματοφύλακος τὸ κατατεθὲν, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς
ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἂνευ ἀναβολῆς, μηδαμῶς ἐπιτρεπομένου αὐτῷ νάντιτάξῃ τίς
τὸν παρακαταθέτην, ὅτι δὲν εἶναι κύριος τοῦ πράγματος ἢ νὰ προτείνῃ κατ'
αὐτοῦ ἰστάσεις συμφηρισμοῦ ἢ ἄλλας ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀπαιτήσεις.
(N. 1 § 22, 29, 46, 46 de pos. (16. 3) Βασίλ. (13. 2), N. 11 Cod.
de pos. (4. 34). Α. Π. 20 τοῦ 1869. — Αἰτουμένης ἀποζημιώσεως διὰ
τὴν ἐν χεীরει καταστάσει ἀπόδοσιν τῆς παρακαταθήκης ἢ διὰ τὴν μὴ
ἀπόδοσιν αὐτῆς, βάσις τῆς ἀγωγῆς δὲν εἶναι ἡ ὑπαιτιότης τοῦ δει-
λόντος τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' ἡ ἐνοχικὴ ἀπλῶς σχέσις τῆς παρακαταθή-
κης καὶ ἡ προγεννηθεῖσα ζημία, ἀπαλλασσομένου τοῦ ἐναγομένου μόνον
ἐὰν ἐπῆλθε τυχερὰ ἀπώλεια, ἣν ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ. Α. Π. 169 τοῦ
1896. — Παρακατατεθέντων πραγμάτων διατρέσεως ἀνεπιδέκτων πᾶς κλη-
ρονόμος τοῦ παρακαταθέτου δύναται κατὰ τὸν νόμον 36 Πανδ. (16. 3) νὰ
ἐξίσωσῃ τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τῆς ὅλης παρακαταθήκης, παρέχων τῷ
θεματοφύλακι ἐγγύησιν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τὴν οἰκείαν μοῖραν. Α. Π. 214
τοῦ 1891, 147 τοῦ 1892. (*Ἀμφιβαλλομένη περὶ τοῦ ὅρου τῶν ἀποφάσεων
τούτων τὸ μὲν διότι δὲν περιλαμβάνεται ὁ νόμος οὗτος τῶν Πανδεκτῶν ἐν
*Ἀρμενοπόλῳ, τὸ δὲ διότι τὰ τῆς δικαστικῆς διανομῆς διέπονται νῦν ὅπῃ
τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας).

9. Κἂν ὁ δούλος μου κἂν ὁ καλῇ πίστει δουλεύων μοι παρά-
θηται τὸ ἀνῆκόν μοι, ἔχω τὴν ἀγωγὴν τὴν περὶ παρακαταθή-
κης. (N. 1 § 27 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.)

Μ. Εἴτε ὁ δούλος μου, εἴτε ὁ κατὰ καλὴν πίστιν δουλεύων ἐν τῇ οἰκίᾳ
μου παρακαταθήσῃ, τι μοι ἀνήκει. ἔχω τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν.

10. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος ζητεῖ τὴν πα-
ρακαταθήκην (N. 1. § 29 Πανδ. 16. 3 Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην.

11. Εἴτε περίεστιν ὁ παραθέμενος δούλος, εἴτε ἀπέθανεν ἢ
ἡλευθερώθῃ ἢ ἐξεποιήθῃ, ὁ δεσπότης ζητεῖ τὴν παρακαταθή-
κην· οὐ μὴν αὐτὸς ὁ ἐλευθερωθεὶς οὔτε ὁ νέος αὐτοῦ δεσπότης·
τῇ γὰρ ἀρχῇ προσεκτέον τοῦ συναλλάγματος. (N. 1 § 30 Πανδ.
16. 3 Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Εἴτε ζῇ ὁ παρακαταθέσας δούλος εἴτε ἀπέθανεν ἡ ἡλευθερώθη ἡ ἐξ-
 πείσθη, ὁ κύριος αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην· καὶ οὐχὶ αὐτὸς ὁ ἐλευθερωθεὶς,
 ἀλλ' ὁ νέος αὐτοῦ κύριος· διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος προσέχομεν.

12. Δούλος σου παρέθετό μοι χρήματα ἐπὶ τῷ δοῦναί σοι
 ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερώσαι αὐτόν· εἰ μὲν διδοὺς ἐποίησά σε τῶν πα-
 ρακολουσάντων ἐν εἰδῇσει, οὐκ ἐνέχομαι· εἰ δὲ ὡς ἴδια δέδωκα,
 ὑπόκειμαι διδόναι ὡς παρακαταθήκην· ὁ γὰρ ὡς ἴδια διδοὺς
 οὐκ ἀποδοῦναι δοκεῖ τὴν παρακαταθήκην· (Ν. 1 § 33 Πανδ. 16.
 3 Βασ. XIII. 2. 1).

Μ. Δούλος σου παρακατέθηκε μοι χρήματα ἵνα σοι δώσω αὐτὰ πρὸς ἀπε-
 λευθέρωσιν αὐτοῦ· εἰ μὲν διδοὺς αὐτὰ σοὶ ἐγνωστοποίησα τὰ τρέχοντα, δὲν
 ἐνέχομαι· εἰ δὲ σοὶ ἔδωκα αὐτὰ ὡς ἴδιά μου, ὑπογρεσόμεαι νὰ σοὶ δώσω
 αὐτὰ ὡς παρακαταθήκην· διότι ὁ διδοὺς ὡς ἴδια αὐτοῦ δὲν ὑπολαμβάνεται,
 ὅτι ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην.

13. Ἡ τυχερὰ περίστασις οὐ κινδυνεύει τῷ λαβόντι τὴν πα-
 ρακαταθήκην· μόνον γὰρ δόλον καὶ μεγάλην ἀπαιτεῖται ἀμέ-
 λειαν, ἐν ᾧ μὴδὲν εἰδικώτερον συνεφωνήθη. (1) (Ν. 1 Κωδ.
 4.34 (depositi) Βασ. XIII. 2.35).

Μ. Τῆς τυχερᾶς περιστάσεως ὁ κίνδυνος δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ λαβόν-
 τος τὴν παρακαταθήκην· διότι ἂν δὲν συνεφωνήθη τι εἰδικώτερον, μόνον
 πρὸς δόλου καὶ μεγάλης ἀμελείας εὐθύνεται.

14. Ὁ μὴ τῆς παρακαταθήκης ὡς τῶν ἰδίων ἐπιμελούμενος
 δόλον ποιεῖ (Ν. 32 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2.32)

Μ. Ὁ μὴ ἐπιμελούμενος τὴν παρακαταθήκην ὡς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγ-
 ματα διαπράττει δόλον.

Ν. Ὁ θεματοφύλαξ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ εἰς τὴν φύλαξιν τῆς παρακα-
 ταθήκης τὴν ἐπιμέλειαν καὶ εἰς τὴν τῶν ἰδίων. Α. Π. 74 τοῦ 1862, 78 τοῦ
 1862. ἂν δὲ συμβῇ βλάβη ἢ ἀφαιρέσις, εὐθύνεται μόνον ἐνεκα δόλου ἢ ἀπυ-
 γνώστου ἀμελείας. Α. Π. 66 τοῦ 1836, 78 τοῦ 1862, 65 τοῦ 1894, εἶναι
 δὲ παντάπασιν ἀδιάφορον ἂν τὰ παρακατατεθέντα χρήματα ἦσαν ἀσφαγι-
 σμένα ἢ ἀσφαγίστα. Α. Π. 78 τοῦ 1862. Ὅθεν δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπό-
 δοσιν παρακαταθήκης, ἀφαιρέσεως δι' ἄνωτέρας καὶ ἀκαταμαχῆτου βίας.
 Α. Π. 36 τοῦ 1881. Ἄλλ' οἱ εἰς παρακαταθήκην δεχόμενοι ἀσφαγίστα

(1) Κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολ. δικ. (ἄρθ. 919 καὶ ἐπ.) δύναται πᾶς τις
 νὰ ἐνεργήσῃ κατασχέσιν εἰς χεῖρας τοῦ θεματοφύλακος, ὡς εἰς χεῖρας τρίτου.
 ἀπείργων τὴν ἀπόδοσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει βεβαίως πᾶν τυχερὸν συμ-
 βεβηλὸς βαρύνει τὸν ἐνεργήσαντα τὴν κατάσχασιν. Ἀλλὰ τίνας αἱ τοῦ θε-
 ματοφύλακος ὑποχρεώσεις; Ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους κατα-
 σχέσεως ἀγωγῇ· ὁ θεματοφύλαξ δὲν δύναται νὰ πωδῶσῃ τὸ τρέχον εἶπε νὰ
 προτείνῃ συμφηρισμὸν, ἀλλ' εἶναι ὑπεύθυνος περὶ τῆς προσηκούσης φυλά-
 κειας κατὰ τῆς Πολ. Δικον. τὸ ἄρθρον 927. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κατασχέσεως
 ὡς τῆς κοινοποιήσεως φυσικῶς ὁ θεματοφύλαξ ἔχει τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις,
 αἰρομένως ἂν μὴ ἐπέλη ἡ προσήκουσα κοινοποίησις. (Βλέπε καὶ Καλλιγᾶ
 Ἐν. Δικαιον α' ἐκδ. § 174).

χρήματα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποδόσεως ἰσοῦ ποσού αὐτῶν καὶ ἐνεκα τούτου γινόμενοι κύριοι αὐτῶν, ἅτε μὴ θρεῖλλοντες αὐτὰ ταῦτα ἀλλ' ἰσοῦ ποσόν τοῦ γένους αὐτῶν, εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν ὡς δὴ ποτε συμβῆντα. (N. 80 τῶν Πανδ. Locati conducti καὶ 25 § 1 depositi vel contra). A. Π. 285 καὶ 288 τοῦ 1850, 903 τοῦ 1868.

15. Ἐάν ἐξ ἐπιδρομῆς ληττῶν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν ἀπώλεσε τὰ παρακατατεθέντα αὐτῷ, οὐ κινδυνεύεται τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια· ὁ γὰρ παρακαταθήκην λαμβάνων δόλον μόνον καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν ἀπαιτεῖται· εἰ μὴ ῥητῶς καὶ ἕτερόν τι συνεφωνήθῃ. (N. 1 Kωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 35.)

M. Ἐάν τῆς παρακαταθήκης ὁ δέκτης ἐκ ληστῶν ἐπιδρομῆς ἀπώλεσε τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτόν, ἡ ἀπώλεια δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ· διότι ὁ λαμβάνων παρακαταθήκην θρεῖλει εὐθύνῃν δόλου μόνον καὶ ἀμελείας καὶ ἐνοχῆς· ἐκτὸς δὲν ῥητῶς συνεφωνήθῃ καὶ ἄλλο τι.

16. Οὐ δοκεῖ πρᾶγμα ἀπολαῖν ὁ μὴ ὢν αὐτοῦ δεσπότης (*). (N. 83 Πανδ. 50 17 (de regulis juris) Βασ. 11. 3.83).

M. Δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπολλοῦσι πρᾶγμα ἐκείνους, ὅστις δὲν εἶναι κύριος αὐτοῦ.

17. Ἐάν δὲ ἀποκεχρημένος τῇ προφάσει τῆς αἰτίας ἢ ἄλλης τυχερᾶς περιστάσεως καὶ ἔχων τὰ παρατεθέντα πρᾶγματα ὁ κληρονόμος ἢ κατὰ δόλον παυσάμενος ἔχειν αὐτὰ μὴ ἀποκαθίστην, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῆς παρακαταθήκης. (N. 1 Kωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 35).

M. Ἐάν ὁ κληρονόμος ποιῇται κακὴν χρῆσιν τῆς προφάσεως τῆς ληστείας ἢ ἄλλης τυχερᾶς περιστάσεως καὶ παρακρατῇ τὰ ἐμπιστευθέντα πρᾶγματα ἢ δολίως ἐπαύσατο ἔχων αὐτὰ καὶ δὲν ἀποκαθίστῃ ταῦτα, ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν.

18. Ὁ ἐγγυητάμενος τὸν λαβόντα παρακαταθήκην ἐνέχεται, καὶν δόλον μὲν ὁ λαβὼν οὐκ ἐποίησεν, ἔχῃ δὲ τὸ πρᾶγμα· τί γὰρ ὅτι μαίνεται ἢ ὀρφανὸς ἢ ἀνηδὸς ἐστὶν ἢ ἀδιαδεχὸς ἐτε-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐπὶ θέματος· ἔδανευσάμην ἀπὸ τίνος ρ'. νομ. δέδοκα αὐτῷ ἐνέχυρον, κατέλξε τὸ ἐνέχυρον ὁ δανειστής· καὶν δὲ ὁ δανειστής κρατῇ τὸ ἐνέχυρον, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ εἰμὶ τούτου δεσπότης· συνῆθ' ἀπολοῦσθαι τὸ τοιοῦτον ἐνέχυρον, ἐμπρησάμην τυχὸν ἢ κλοπῇ ἢ θανάτῳ· τί γὰρ ἐγὼ ἢ δοῦλοι ἦσαν τὸ ἐνέχυρον; ἢ ἄλλο τινὶ φθορᾷ φυσικῇ; ἐζητεῖ ὁ δανειστής τὸ χρεὶς ἐξ ἐμοῦ, ἐγὼ ἔσθον· ὅς μοι τὸ ἐνέχυρον, καὶ δώσω σοι τὸ χρεὶς· καλῶς· ὁ δανειστής ἀντιθῆσθαι μοι τὸ παρὸν νόμιμον λέγων, ἐγὼ τοῦ ἐνεχύρου δεσπότης οὐκ ἦμην, καὶ οὐδὲ δοκῶ ἀπώλειν αὐτό, σὺ δὲ διαπίπτεις ἐν αὐτοῦ ἐπιγνώσει καὶ τὸν κίνδυνον· ἐρεῖ μοι τούτο καλῶς, καὶ ἀπαιτήσῃ με καὶ τὸ χρεὶς καὶ οὐδὲ τὸ ἐνέχυρον ἀπαιτηθήσεται· πλὴν εἰμὶ κατὰ δόλον αὐτοῦ ἀπώλετο· τότε γὰρ ζημιούται αὐτὸς τοῦτο καὶ τὸν τοῦτου κίνδυνον ἐπιγινώσκει, καὶν μὴ ἐστὶ δεσπότης.

λεύτηται; καὶ ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ὅσα λόγῳ παρακαταθήκης ὁ ἐγγυητὴς εἴωθε διδοσθαι. (N. 1 § 14 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.)

M. 'Ο ἐγγυηθεὶς ὑπὲρ τοῦ λαβόντος παρακαταθήκην ἐνέχεται, καὶ δόλον ἢ δὲν ἔπραξεν ὁ λαβὼν αὐτήν, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα (καὶ τί, ἐὰν ᾖναι μαινομένου ἢ ὀρφανὸς ἢ ἀνηδός ἢ ἀπέθανεν ἀδιάθετος;) καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ, ὅσα λόγῳ παρακαταθήκης συνειθίζει νὰ δίδῃ ὁ ἐγγυητής.

19. 'Ο παρ' ἐκατέρου μέρους ἡ διαλύσεως συμβόλαια ἢ ἄλλα τινὰ δικαιώματα κατὰ παρακαταθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει φυλάττειν τὰ συμφωνα, ἐρ' οἷς τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν. (N. 6 Κωδ. 4 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 39.)

M. 'Ο λαβὼν καὶ παρὰ τῶν δύο μερῶν εἰς παρακαταθήκην ἡ συμβιβασμοῦ ἔγγραφα ἢ ἄλλα τινὰ ἀποδεικτικά ἀναγκάζεται νὰ τηρῇ τὰς συμφωνίας, καὶ ἂν ἔλαβε τὴν παρακαταθήκην.

20. 'Ο λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παρακαταθέμενος αὐτὸ ἐγγράφως ἐτέρῳ τινι οὐ καλῶς παραιτεῖται ἀποκαταστήσαι, ἅπερ ἔλαβεν, ἐν τῷ προσφέρειν τὸν χάρτην εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐτέρῳ ταῦτα παρέθετο. (N. 7 Κωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 40.)

M. 'Ο λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παρακαταθέσας αὐτὸ ἐγγράφως πρὸς ἄλλον τινὰ δὲν παραιτεῖται καλῶς τοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ ὅσα ἔλαβε, προσέλλων τὸ γράμμα εἰς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς ἄλλον παρακαταθέσεως.

21. 'Ο ἀντέλλογος ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων γίνεται, χωρὶς μόνως τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· ὅταν γὰρ παρακαταθήκην τις ἀπαιτῇ καὶ ἐγκαλῇ κατὰ τοῦ δεξαμένου αὐτὴν οὐκ ἔχει χώραν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν κινεῖν τὸν ἀντέλλογον· ἀλλ' εἰ καὶ βούλεται κινῆσαι, ὁ δικαστὴς αὐτὸν οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοιοτρόπως τὴν παρακαταθήκην ἀποδιδόναι· (θαυμασιῶς δὲ καὶ καλῶς ἡ διάταξις ταῦτα παρακελεύεται, τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν παρακαταθήκας λαμβανόντων παρὰ τινων ἀναστέλλουσα). (1) (N. 11 Κωδ. 4.34 (depositi) XIII. 2. 44.)

M. 'Ο συμφηρισμὸς γίνεται ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων ἐκτός μόνον τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· διότι ὅταν τις ἀπαιτῇ παρακαταθήκην καὶ ἐνάγῃ τὸν δεκτὴν αὐτῆς, ὁ λαβὼν τὴν παρακαταθήκην δὲν δύναται νὰ κινῇ τὸν συμφηρισμόν· ἀλλὰ καὶ ἐὰν θέλῃ νὰ κινήσῃ, ὁ δικαστὴς

(1) Ἐπεται ἐκ τῆς § ταύτης, ὅτι οὔτε διὰ τὰ ἀναγκαῖα τῆς παρακαταθήκης ἀναλώματα εἶναι παρεκτετός ὁ ἀντέλλογος. (Ὁρα Heimbach Recht. II p. 789).— Προσθετόν, ὅτι συμφηρισμὸς κατὰ τὸν περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προταθῇ καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου (ἀρθ. 50)

δὲν παραδέχεται αὐτόν, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοειδῶς νὰ ποδώξῃ τὴν παρακαταθήκην. (Καλῶς δὲ καὶ θαυμασίως διατυπεῖ ταῦτα ἡ διατάξις, καὶ ἀναστέλλει τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν δεχομένων παρακαταθήκας παρὰ τινος).

Ν. Σκοπὸς τοῦ ἀντελλήγου (συμφητισμοῦ) εἶναι νὰ ποσδεσθῶσιν αἱ ἀμοιβαὶ τοῦ τε δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσεσι ἢ νὰ μειωθῇ ἡ τῆς πρώτου ἀπαιτήσις ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνωτέρα τῆς συμφητιστέας ποσότητος καὶ ἄνευ ἄλλης τινος πράξεως καταβολῆς. Ὅθεν καταστάσεως τελεσιδίκου ἀποφάσεως δικαστικῆς, δι' ἧς κηρύττεται κύρος ἔχουσα ἡ ἐνεργηθεῖσα εἰς τὴν ρασι τινὸς κατάσχεσις ἐπὶ ποσού, ὅπερ οὗτος ὤφειλεν εἰς ἄλλον, καὶ διατίθεται νὰ συμφηρισθῇ πρὸς ἴσον ποσὸν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλλοῦ τούτου ἐπιλογιζομένων εἰς τὸν πρώτον, ἔκτοτε δέον νὰ θεωρηθῇ ἀποσβεσθεῖσα ἡ διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπαιτήσις τοῦ εἰς τὸν ὤφειλεν ὁ πρῶτος. Α. Π. 416 τοῦ 1880. — Ὅπως ἐπιβλῇ συμφητισμὸς ἀνάγκη νὰ ὦσιν ὁμοειδεῖς αἱ συμφητιστέαι ἀπαιτήσεις (N. 1 Πανδ. 16. 2 N. 22 Πανδ. 16. 2. N. 4 Κωδ. 4. 91). Ὅθεν δὲν εἶναι συμφητιστέαι αἱ ὑπὸ τινος προταθεῖσαι εἰς συμφητισμὸν χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις πρὸς τὸν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς τρίτου κατασχέοντα συντηρητικῶς ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ οἶτον. Α. Π. 348 τοῦ 1902. — Ὅ συμφητισμὸς δὲν ἐνεργεῖ ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ἀλλὰ μόνον ἐάν ἐπικαλεσθῇ αὐτὸν ὁ ἔχων τὴν ἀπαιτήσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπικλήσιν αὐτοῦ θεωρεῖται καθηρημέναι αἱ ἀμοιβαῖαι ἀπαιτήσεις εὐθὺς ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ἐν ᾗ ἔλαβεν ὑπαρξίν ἡ πρὸς συμφητισμὸν προταθεῖσα ἀπαιτήσις. Α. Π. 196 τοῦ 1858. Ὅθεν πρέπει νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ διαδίκου. ἐλευθέρου ὄντος νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὸν ἢ νὰ ἐπιδιώξῃ δι' ἰδίας ἀγωγῆς τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ κατ' ἀκολουθίαν, ἑκατέρω τῶν ἀπαιτήσεων δύναται σιωπῶντος τοῦ ἐνδικορρομένου νὰ ποσδεσθῇ μενύσης ἀκεραίας τῆς ἑτέρας. Α. Π. 239 τοῦ 1868. — Ἡ συμφητισμὸς ἐνέργει εὐθὺς ὡς ὑπάρξῃσι τὰ προσόντα αὐτοῦ. (Βασίλ. (24. 10) 11. 28 καὶ 29). Α. Π. 301 τοῦ 1857. Ὅθεν ἐφ' οὗ χρόνου συνῆλθε καὶ οὐχὶ ἐφ' οὗ χρόνου δικαστικῶς ἐκκαθαρισθῶσι. Α. Π. 163 τοῦ 1866. — Ὅτε ἡ πρὸς συμφητισμὸν προταθεῖσα ἀπαιτήσις δὲν εἴται ἐκ ἀκριβομένης, δὲν δύναται νὰ συμφηρισθῇ πρὸς τὴν ὀρισμένην καὶ ἀναμειβθεῖσιν τὸν ἀπαιτήσιν, καθ' ἧς προτείνεται. Α. Π. 168 τοῦ 1858. Ὅθεν ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον νὰ ᾖται ἐκκαθαρισμένη ἡ συμφητιστέα ἀπαιτήσις καὶ οὐχὶ ἢ καθ' ἧς προτείνεται. Α. Π. 196 τοῦ 1858. Ἀλλ' ὁσάκις δὲν πρόκειται ἐν τῇ δίκῃ περὶ ἐκτελέσεως ἀποφάσεως ἡ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ περὶ αὐτοτελοῦς ἀγωγῆς, καθ' ἧς ὁ ἐναγόμενος ἔχει δικαίωμα ἐκ τοῦ νόμου νὰ ἀνταπλῇ πρὸς τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ, καὶ αὐτὴν κατ' ἀκολουθίαν τὴν τῆς συμφητισμοῦ πρὸς κατάργησιν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀπαιτήσεων τοῦ ἐναγόντος, τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ δικάσῃ κατ' αὐτὴν τὴν περὶ συμφητισμοῦ ἐνστάσιν τοῦ ἐναγομένου καί, χρεῖας κατέστη, νὰ διατάξῃ ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Α. Π. 342 τοῦ 1857, 198 τοῦ 1872. — Μὴ ὑπαρχούσης ταυτότητος εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, δὲν χωρεῖ συμφητισμὸς ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων. Α. Π. 259 τοῦ 1865. Ὅθεν ὁσάκις, ὅτε ἐγενοντο ἀπαιτῆται αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἐναγόντος ὁ ἐναγόμενος δὲν ᾔτο πλέον κύριος τῶν κατὰ τοῦ ἐναγόντος ἀπαιτήσεων αὐτοῦ, ὥς εἶχεν ἤδη παραχωρήσει ἑτέρῳ, ὅστις διὰ τῆς ἐκχωρήσεως ἔλαβεν δανειστοῦ καὶ κύριος κατέστη τῶν παραχωρηθέντων δανείων, δὲν χωρεῖ συμφητισμὸς, τοῦτο δὲ καὶ ὅτε ἡ ἐκχώρησις δὲν ἐκτελεσθῇ τῷ ἐκχωρηθέντι ὀφειλέτῃ, διότι ἡ κοινοποίησις δὲν ἀπαιτεῖται ἵνα καταστῇ δικαιο

ζῆς τῆς ἐγκωρυθείσης ἀπαιτήσεως ὁ ἐκδοχὺς, ἀλλ' ἵνα μὴ δύνῃται ὁ δει-
 λῆτης νὰ ἐξοφλήσῃ ἐφεξῆς τὸ χρέος πρὸς τὴν πρῶτον δανειστὴν. Α. Π. 208
 τοῦ 1864. Ἡ ἐπίσης δὲν δικαιούται τὸ δημόσιον νὰ ἀντιτάξῃ πρὸς συμψη-
 φισμὸν ἀπαιτήσιν τοῦ Ἐκκλ. ταμείου, ἅτε τοῦτου ὄντος διόλου διακεκρι-
 μένου τοῦ δημοσίου καὶ ἀσχετοῦ αὐτοῦ. Α. Π. 128 καὶ 374 τοῦ 1864.—Ἡ
 πρῶτος ἴσῃ χρηματικῇ ἀνταπαιτήσεως ἐπὶ σκοπῷ ἀπορρίψεως τῆς ἀγω-
 γῆς, ἀποτελοῦσα τὴν τοῦ συμψηφισμοῦ ἔνστασιν, δύναται νὰ προταθῇ οὐχί
 μόνον δι' ἀνταγωγῆς ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐγγραφῶν προτάσεων, πρὸς δὲ καὶ
 ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν τὸ πρῶτον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἀρ. 747 τῆς
 Πολ. Δικ. Α. Π. 180 τοῦ 1847, 186 τοῦ 1851, 241 τοῦ 1853, 16 τοῦ 1858.
 Οὐδεμία δ' ἀνάγκη νὰ ᾔναι ἐκκεκαθαρισμένη ἡ πρὸς συμψηφισμὸν ἀντα-
 πείτῃς. Α. Π. 114 τοῦ 1894. Ὅθεν δικάζοντος τοῦ Ἐφετερίου τὴν περὶ
 τῶν δαπανῶν αἵτησιν διαδίδου τινός, δύναται νὰ προταθῇ λόγῳ συμψηφί-
 σμου καὶ ἡ περὶ τῶν καρπῶν, διότι ἄλλως κατὰ τὸν Ν. 36 § 5 βουλ. 5
 αὐτοῦ 8 Μαρτ. αἱ ὑπερβαίνονσαι τοὺς καρποὺς δαπάναι ἀποδίδονται, ὅθεν
 τὴν τῶν δαπανῶν ἀπόδοσιν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τῶν καρπῶν ἀφαίρεσις. Α. Π.
 180 τοῦ 1847, 159 τοῦ 1853. Ὅθεν προτείνεται τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον
 τοῦ Ἐφετερίου. Α. Π. 357 τοῦ 1858. Ἐν γένει δὲ δύναται καὶ παρεμπε-
 τίστως νὰ προταθῇ κατὰ πάσαν στάσιν τῆς κυρίας δίκης καὶ νὰ ἐξετασθῇ
 ὅπῃ τοῦ δικαστηρίου ὡς συναρτῆς πρὸς αὐτήν. Α. Π. 187 τοῦ 1886. Ἀλλὰ
 καὶ κατὰ τὴν ἔκτελεσιν ἐπὶ δύναται τὸ πρῶτον νὰ προταθῇ, ὅσῳκις ἡ πρὸς
 συμψηφισμὸν ἀπαιτήσις εἶναι σαφὴς καὶ ἀναμφισβήτητος οὐ μόνον δυνάμει
 τῶν βωμαϊκῶν καὶ βυζαντινικῶν διατάξεων (Βασίλ. XXIV. 10. 26), ἀλλὰ
 καὶ δυνάμει τῶν ῥητῶν ἀρθρῶν 892 καὶ 910 τῆς Πολ. Δικον. Α. Π. 162
 τοῦ 1850, 208 τοῦ 1854, 357 τοῦ 1853, 352 τοῦ 1857, 137 τοῦ 1867. Δὲν
 ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ὑποβάλληται ἡ ἔνστασις τοῦ συμψηφισμοῦ καὶ ἐκκεκαθα-
 ρισμένη, ὅθεν καὶ κατ' ἀπαιτήσεως ἐκκεκαθαρισμένη χωρὶ συμψηφισμοῦ
 ἀπαιτήσεως ἀνεκκαθαρίστου. Μόνον δὲ ὅπῃ ταν ἡ μὲν κυρία ἀπαιτήσις ᾔναι
 ἱερὸς, ἡ δὲ πρὸς συμψηφισμὸν ἀντιτασσόμενη χρήσις μακρὰς διαδικασίας,
 παραπέμπεται ἡ τελευταία εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Α. Π. 128 τοῦ 1873,
 183 τοῦ 1884. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 417 τοῦ 1886 τῶν δικονομικῶν δια-
 τάξεων τοῦ ρ. 8. μὴ ἐγκυρουσῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πολιτικῆς δικον.
 δὲν δύναται νὰ προταθῇ ἡ περὶ συμψηφισμοῦ ἔνστασις κατὰ πρῶτον ἐνώ-
 πιον τῶν Ἐφετῶν. Ὡσαύτως κατὰ τὴν 162 τοῦ 1883 δὲν δύναται νὰ προταθῇ
 ὡς περιέχουσα βᾶσιν ἰδίας ἀπαιτήσεως.— Κατὰ τὸ ἀρθρον 11 τοῦ Διατ. τῆς
 7 Φεβρ. 1856 περὶ καταδικάζεως τῶν καθυστέρούντων δὲν συγχωρεῖται εἰς
 τὸν δειλίτην τοῦ δημοσίου νὰ προσάλλῃ συμψηφισμὸν τῶν ἐκ δημοσίων δι-
 κασιμμάτων ἀπαιτήσεων τοῦ δημοσίου πρὸς χρῆν αὐτοῦ ὅσῳ καὶ στερηζο-
 μένα εἰς τελεσίδικον ἀπόφασιν ἀνευ πρᾶξεως τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρ-
 χῆς ἐγκρινούσης τὸν συμψηφισμὸν. Α. Π. 184 τοῦ 1859, 305 καὶ 485 τοῦ
 1865, (Ἄλλ. ἔδῃ τὸ ἀρθρον 11 τοῦ Διατ. ἀντικαθίστη διὰ τοῦ 50 ἀρθρου
 τοῦ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμου τῆς 29 Μαΐου 1871, ἐν
 ᾧ καὶ ἐν Α' Μέρει Πάραρτ. Δικαστικῶν Νόμων ἐν λίξει Εἰσπραξις
 δημοσίων. ἀπόδων).—Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ συμψηφισμὸς κατὰ τοῦ βεχ-
 νομένου ὅπῃ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας. Α. Π. 93 τοῦ 1848.—Ὁὐδέ-
 ποτε προσάλλεται ὅπῃ τοῦ θεματοφύλακος συμψηφισμὸς ἡ ἄλλαι ἐπὶ τοῦ
 πράγματος ἀπαιτήσεις εἰς τὸν παρακαταθέντα, αἰτούντα τὸ ἴδιον αὐτοῦ
 πρᾶγμα. Α. Π. 20 τοῦ 1859.

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ κοινωνίας. (1)

1. Συνίσταται κοινωνία ἡ ἕως οὗ ζῶσιν οἱ κοινωνοῦντες πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ αἵρεσι. (N. 1 πρ. Πανδ. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 1).

M. Ἐταιρία συνίσταται ἡ ἕως οὗ ζῶσιν οἱ ἑταῖροι ἢ πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ αἵρεσιν.

N. Τῆς συμφωνίας τῶν συνεταίρων συνισταμένης εἰς τὴν καταβολὴν μὲν ὑπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν ἀναγκαίων χρημάτων πρὸς ἀγορὰν τῶν καπνῶν, τὴν φροντίδα δὲ περὶ τῆς προδότησεως τῶν καπνῶν τοῦ ἑτέρου ὡς εἰδημονία περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ πρόδωξιν τῶν καπνῶν, δὲν δικαιούται ὁ πρῶτος καὶ αἰτήσῃ τόκους τῶν καταδεληθέντων κεφαλαίων, ἅτε λαβὼν ἀντὶ τῶν χρημάτων αὐτοῦ τὰς ἐκ τῆς ἑταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ὠφελείας, ἀλλ' οὐδὲ ἀντιμισθίαν νάξιωσιν ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν πώλησιν αὐτοῦ καταδεληθεῖσι κύποις τοιαύτης οὐσης τῆς συμφωνίας. A. Π. 168 τοῦ 1865. — Οὐδαὶς νόμος ὅτιν' ἔχει τὸν μετὰ τὴν διάλυσιν ἑταιρείας ἑταῖρον εἰς τὴν ἀπίδοσιν τόνου τοῦ ὀφειλομένου τυχόν κεφαλαίου, ἐκτός ἂν ὁ ὀφειλέτης ποιήσῃται χρήσιν τοῦ ὀφειλομένου ἢ καταστῇ ὑπερήμερος. Ὁ δὲ N. 60 τοῦ βιβλίου 17 τίτλου 3 καὶ ὁ N. 1 § 1 τοῦ βιβλ. 32 τίτλ. 1. Πανδ. προδίδουσι περιπτώσει καὶ ὡς ἡ ἑταιρία ὑφίσταται καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ὁ ἑταῖρος λαμβάνει ἐκ τῶν ἑταιρικῶν κεφαλαίων ἢ τῶν κερδῶν αὐτῆς. A. Π. 491 τοῦ 1863. Ἀλλ' ὀφείλει τόκους ἀείποτε ὁ συνεταῖρος ἂν ἐποιήσῃται χρήσιν πρὸς ἰδίαν ὠφελειαν τῶν χρημάτων τῆς ἑταιρείας. A. Π. 128 καὶ 371 τοῦ 1863. Ἀπίσῃς ὀφείλει τόκον διὰ τὰ εἰσπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἀπ' ἧς κατέστη ὑπερήμερος. A. Π. 128 τοῦ 1863. — Κατὰ τὸν N. 17 βιβλ. 17 τίτλ. 8 Πανδ. καὶ § 1 Εἰσπ. βιβλ. 8 τίτλ. 35 ὄντων ἀντίων τῶν κεφαλαίων τῶν συνεταίρων καὶ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης συμφωνίας περὶ τοῦ μέρους κέρδους ἢ ζημίας, ὅπου ἕκαστος αὐτῶν ἐπιγνώσεται, ἐξ ἑσῶ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας ἐπιγνώσονται, οἱ δὲ νόμοι οὗτοι ἐπιτιμῶνται γενικῶς εἰς πάσας τὰς ἑταιρείας. A. Π. 322 τοῦ 62. — Ὁ ὑπὸ τῶν ἑταίρων διορισθεὶς πρὸς εἰσπράξιν ἐντολοδόχος θεωρεῖται ὡς ἐντολοδόχος αὐτῶν. ὅθεν πᾶσα ἀμέλεια ἢ δόλος αὐτοῦ ἐπιβαρύνει πάντας τοὺς συνεταίρους, οὐχὶ δὲ ἀπολειστικῶς τὸν ἐκλῆξαντα αὐτὸν ἑταῖρον, ἐκτός ἂν ἀποδοθῇ αὐτῷ ἀμέλεια περὶ τὴν ἐκλογὴν. A. Π. 194 τοῦ 60. — Ἡ ἀτομικῶς καὶ δι' ἴδιον λογαριασμὸν ὑπὸ τινος τελουμένη ἀγορὰ ἀκινήτων, δι' ἣν συνέστη πρότερον ἑταιρία μετὰ αὐτοῦ καὶ ἄλλων, κατέστησε μὲν κύριον αὐτῶν τὸν ἀγοράσαντα, πλὴν οὗτος ἀνινδουσίως ὀποχρεούται διὰ τῆς ἐκ τῆς ἑταιρείας ἀγωγῆς νὰ καταστήσῃ κοινὰ τὰ κατὰ παράθεσιν τῆς συμφωνίας ἢ καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀτομικῶς ἀγορασθέντα. A. Π. 820 τοῦ 1679.

2. Ἐν τῇ συστάσει τῆς κοινωνίας οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως συμφωνεῖν· κατὰ φύσιν γὰρ τῆς κοινωνίας ὁ παρὰ καιρὸν ἀπαγορεύσας ἐνίχεται. (N. 17 § 2 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 17).

M. Εἰς τῆς ἑταιρείας τὴν σύστασιν οὐδὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συμφωνῇται περὶ

(1) Ὁρα καὶ Παράρτ. τίτλου 6' περὶ κανόνων διαφόρων § 37.

τῆς παραιτήσεως (ἐταιροῦ)· διότι ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐταιρίας ἐπεται, ὅτι ὁ παραιτούμενος παρακαίρως ἐνέχεται.

8. "Ὅτε μὲν ἀπὸ συναίνεσεως γένηται κοινωνία, χώρα τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ ὅτε δὲ χωρὶς συναίνεσεως, κοινοπραξία ἐστίν. (N. 32 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 32).

Μ. "Ὅταν κατὰ συναίνεσιν συσταθῇ ἐταιρεία, ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐταιρίας ἀγωγῇ· ὅταν δὲ ἄνευ συναίνεσεως, ὑπάρχει κοινοπραξία.

4. Θανάτῳ λύεται ἡ κοινωνία καὶ οὐχ ἐφεῖται συμφωνεῖν διαβαίνειν εἰς τοὺς κληρονόμους· εἰμὴ ἐπὶ δημοσίων χρεῶν. (1) (N. 59 πρ. Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 57).

Μ. Ἡ ἐταιρεία διαλύεται ἐνεκα θανάτου τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ δὲν συμφωνεῖται κἂν νὰ συμφωνῶσιν οἱ ἐταῖροι νὰ μεταβαίνῃ αὕτη εἰς τοὺς κληρονόμους· ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ δημοσίων χρεῶν.

N. Θανόντος τινὸς τῶν συνεταίρων ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λοιπῶν, αἱ ἀρξάμεναι πράξεις διαρκούσης τῆς ἐταιρίας πρὸ τῆς τελευταίας τοῦ συνεταίρου καὶ ἐξιστάμεναι ἐκκρεμεῖς, ἐκτελούμεναι μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κρίνονται ὡς ἰσχύοντες ὡς πρὸς αὐτὰς ἡ ἐταιρεία κατὰ τὰς περὶ αὐτῆς διατάξεις.

Ἄν δὲ ὁ θάνατος ᾗναι γνωστός, ἡ ἐταιρεία ἀπὸ τῆς γνώσεως αὐτοῦ εἶναι διαλυμένη, ἐφαρμοζομένων καὶ ἐπὶ ἐταιριῶν τῶν περὶ ἐντολῆς ὀριζομένων. (N. 65 § 10 Πανδ. (17. 2). Βασίλ. 63 § 10 (12. 1). N. 26 πρ. καὶ § 1 Πανδ. (17. 1). Βασ. 26 § 1 καὶ 3 (14. 1). Δ. II. 122 τοῦ 1879.

5. Ἐὰν ἀδελφοὶ κοινωνίαν συστήσωσιν, καὶ τὰ ἀπὸ στρατίας προσκινόμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινοποιεῦνται. (N. 52 § 8 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ἐὰν ἀδελφοὶ συνεταίρωσιν, καὶ τὰ ἐκ στρατίας προσποκτώμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινὰ γίνονται.

6. Ἐὰν ῥητῶς πάντων τῶν πραγμάτων γένηται κοινωνία, καὶ κληρονομία καὶ ληγγάτα καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος τῇ κοινότητι προσπορίζεται. (N. 3 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 3).

Μ. Ἐὰν ῥητῶς συσταθῇ ἐταιρεία ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ κοινότητος ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ κληρονομία καὶ κληροδοτήματα καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος γίνονται κοινὸν κτῆμα τῆς ἐταιρίας.

N. Καὶ ἐπὶ συστάσεως καθολικῆς ἐταιρίας καθίστανται μὲν κοινὰ ἀμέσως ἄνευ παραδόσεως κατὰ τὸν νόμον πάντα τὰ τότε ὑπάρχοντα ἐκαστοῦ ἐταίρου κτῆματα· ἀλλ' ὅτι ἂν συνέταίρος τις μετὰ τὴν σύστασιν τοιαύτης ἐταιρίας κτῆσεται ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, τοῦτο δὲν γίνεται κοινὸν ἀμέσως, ἀλλ' ὑποχρεούται ὁ κτησάμενος αὐτὸ διὰ τῆς περὶ ἐταιρίας ἀγωγῆς νὰ καταστήσῃ αὐτὸ κοινὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων αὐτοῦ, δηλονότι ἀπαιτεῖται ἀναγκάτως νόμιμος πρᾶξις τοῦ συνεταίρου, δαλούσα τὴν θέλησιν τῆς

(1) Ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ ἐνοικιάσεως δημοσίων τελῶν ἐταιρεία, ἡ συμφωνηθεῖσα καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους, διαλύεται, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ μόνος δυνάμενος νὰ διεκικήσῃ αὐτὴν κατὰ Βασ. XII 1. § 67. 61.

μεταδόσεως τῆς συγκαταστάσεως εἰς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ. Α. Π. 299 τοῦ 1866.
— Ἐκ τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἑταιρίας καὶ τῆς ἐν ἡμῶν
(Παραρτ. τίτλ. Β' § 37) διατάξεως προκύπτει ὅτι ὁ συνεταιρὸς τοῦ συν-
ταίρου δὲν εἶναι καὶ μέλος τῆς ἑταιρίας. Ὅθεν συντάταιροι δὲν ἀντιστοι-
πεύονται ὑπὸ τοῦ συνεταιροῦ αὐτῶν ὡς νομίμου ἐντολοδόχου αὐτῶν εἰς τὴν
ἐνέργησιν πράξεων ὡς μέλος ἄλλης ἑταιρίας. Α. Π. 81 τοῦ 1848, 37 τοῦ 1860.

7. Ἐάν συμφωνήσωμεν κοινήν εἶναι τὴν ὡς εἶκός ἐρχομένην
εἰς ἓνα ἡμῶν δικαίαν κληρονομίαν, οὐ περὶ τῆς ἐκ διαθήκης
δοκοῦμεν λέγειν, ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου. (Ν. 3 § 2 Πανδ. 17.
(pro socio). Βασ. XII. 1. 3).

Μ. Ἐάν συμφωνήσωμεν νὰ ᾖ κοινὴ ἡ ἐπερχομένη εἰς ἓνα ἐξ ἡμῶν
δικαία κληρονομία, δὲν ὑπολαμβάνομεθα ὅτι λέγομεν περὶ τῆς ἐκ διαθήκης
ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου.

8. Συνίσταται κοινωνία πράγματι καὶ ῥήματι καὶ δι' ἀγγί-
λου καὶ διαλύεται ἀπαγορεύσει, θανάτῳ, καταστάσεως ἐναλ-
λαγῇ καὶ ἀπορίᾳ. Συνίσταται καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασι καὶ
ἐπὶ τέλει καὶ ἐρ' ἐνὶ πράγματι καὶ μεταξὺ τῶν ἄνισον οὐσίαν
ἐχόντων· ὁ γὰρ πενέστατος ὡς ἐπίπαν τὸ λεῖπον ἐν χρήματι
διὰ τῆς σπουδῆς ἀντεϊτάγει. (1) (Ν. 4 καὶ Ν. 5 Πανδ. 17.
(pro socio). Βασ. XIII. 1. 4).

Μ. Ἑταιρεία συνίσταται διὰ πράγματος καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τρι-
του προσώπου διαλύεται δὲ διὰ παραίτησιν, θάνατον, καταστάσεως ἄλλο-
τῆν καὶ ἀπορίαν. Συνίσταται δὲ καὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ πράγματα καὶ ὡς
πρὸς φόρους καὶ ὡς πρὸς ἓν πρᾶγμα καὶ μεταξὺ τῶν ἐχόντων ἄνισον περιου-
σίαν· διότι ὁ πάντῃ πτωχὸς τὸ ἑλλεῖπον εἰς χρήματα προσφέρει διὰ τὴν
ἐπιμελείαν αὐτοῦ.

Ν. Ἡ ἑταιρεία, μὴ οὖσα φίλῶν σύμφωνον, ἀλλὰ συμβόλαιον, λαμβάνει
ισχύος διὰ μόνους τῆς συναιρέσεως τῶν μερῶν (Γαίου Β Κίο. 135 καὶ 136.
Ν. 2 προειρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. Oblig. et act.). Ὅθεν καὶ ἰδιωτικὸν ἔγ-
γραφον, εἰ οὐ προκύπτει ὅτι συνήνεσαν οἱ συμβαλλόμενοι νὰ λογισθῶσιν
ὡς πρὸς τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας συμμετοχοὶ εἰς ἴσους εἰς τὸν ἀνοικτισθέντα
ὅπ' αὐτῶν ἀμπελῶνα, ἀποτελεῖ ἑταιρικὸν συμβόλαιον. Α. Π. 194 τοῦ 1868.
— Τὸ συναλλάγμα τῆς ἑταιρίας δὲν ἀκυροῦται, καὶ μὴ ὀρισθεῖσιν τῶν περὶ
συμμετοχῆς τῶν συνεταιρῶν ἀναλογιών, ὡς καὶ μὴ καταβαλόντος τινὸς τῶν
ἑταίρων τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ, διότι ἕνεκα μὲν τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ ἐπι-

(1) Αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσι καὶ παρ' ἡμῶν, ἀπεγορευμένης μόνον
τῆς διὰ μαρτύρων ἀπόδειξης τῆς συστάσεως, τῶν ἐπιχειρήσεων κτλ. τῆς
ἑταιρίας, εἰ πρόκειται περὶ ποσότητος ὑπερβαίνουσας τὰς 50 δραχμὰς. Ἀλλ'
ἐκ τῶν ἑταιρειῶν αἱ ἐμπορικαὶ ὑπεβάλλονται τανὺν εἰς τὰς ἐν τῷ ἐμπ-
νόμῳ (ἀρ. 18-50) ἐπιζυγόμεναι διατυπώσεις. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι τῶν
μὲν δημοσίων, ἑτεροζυγῶν καὶ ἀνωνύμων ἡ σύστασις τελεῖται δι' ἐγ-
γραφου καταστατικοῦ (τῶν ἀνωνύμων μάλιστα διὰ δημοσίου ἑγγράφου),
τῶν δὲ μετοχικῶν δύναται νὰ ποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων, ἂν τὸ δικαστή-
ριον κρίνῃ δεκτὴν τὴν διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν.

ἔλλεντος τῷ μὴ καταβαλόντι ἑταίρῳ ὀφείλονται τόκοι ἢ ἀποζημίωσις, καθ' ὅσον προέκυψε ζημία (N. 60 Πανδ. 17. 2. N. 1 § 1 Πανδ. 22. 1), εἰν δὲ μὴ λεχθῇ τι περὶ τῶν μερίδων, τὰ μέρη εἰσιν ἴσα (N. 29 πρ. Πανδ. 17. 3). Δ. Π. 320 τοῦ 1879.

9. Ἐὰν ἀπλῶς γένηται κοινωνία καὶ μὴ λεχθῇ ἐπὶ τίνε δοκεῖ συνίστασθαι, ἐπὶ τῷ περιγινόμενῳ πόρῳ καὶ κέρδει ἀπὸ πράσεως καὶ ἀγορασίας καὶ μισθώσεως καὶ ἐκλήψεως συνίσταται πόρος γὰρ ἔστιν ὁ ἀπὸ καμᾶτου τινὲ περιγινόμενος κληρονομία δὲ καὶ ληγγάτα καὶ δωρεαὶ οὐ περιέχονται· αἱ γὰρ δωρεαὶ ὡς μισθὸς τινος ἡγήσαμένου περιγίνονται ἡμῖν (N. 7 καὶ N. 8 καὶ N. 9 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 7-9).

Μ. Ἐὰν ἀπλῶς συσταθῇ ἑταιρεία καὶ δὲν ὁρισθῇ εἰς τί, ὑπολαμβάνεται ὅτι συνίσταται εἰς τὸν περιγινόμενον ἡμῖν πόρον καὶ κέρδος ἐκ πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς καὶ μισθώσεως καὶ ἐργολαβίας· διότι πόρος εἶναι εἴ τι περιέρχεται εἰς τινὰ διὰ τῶν πόνων αὐτοῦ. Κληρονομία δὲ καὶ κληροδοτήματα καὶ δωρεαὶ δὲν περιέχονται· διότι αἱ δωρεαὶ περιέρχονται ἡμῖν ὡς ἀμοιβὴ προηγμένης τινός (ὕπηρεσίας τινός ἡμῶν προηγουμένης ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας).

10. Τοῦ κέρδους ὁ κοινωνὸς αὐτὸ διδῶσι τόκον, εἰ μὴ ἀπὸ ὑπερθέσεως καὶ συγχρήσεως. (N. 60 πρ. Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 58).

Μ. Ὁ ἑταῖρος τόκον τοῦ κέρδους δὲν χορηγεῖ, εἰμὴ μόνον ἕνεκεν ὑπερθέσεως καὶ χρήσεως (αὐτοῦ ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφελείᾳ).

11. Ὁ κοινωνὸς ἀπὸ ἀμέλειας καὶ ῥαθυμίας ἐνέχεται· οὐ χρεώτεϊ δὲ μεγάλῃν ἐπιμέλειαν, ἀλλ' εἴαν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασι (N. 72 Πανδ. 17. 2 (pro socio), Βασ. XII. 1. 70).

Μ. Ὁ ἑταῖρος ἐνέχεται δι' ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν· δὲν ἐπείλει ὅμως εὐθύνην μεγάλῃς ἐπιμελείας, ἀλλ' ἐκείνης, ἣν καταβάλλει διὰ τὰ ἰδία αὐτοῦ πράγματα.

12. Τοῦ κοινωνοῦ βλάψαντος τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατὰ κληρονόμων οὐχ ἀρμόζει ὁ Ἀκούλιος. (N. 10 πρ. Πανδ. 10. 3 (communī dividundo). Βασ. XII. 2. 10).

Μ. Ὁταν ὁ ἑταῖρος βλάβῃ τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται κατ' ἑξαιρέσιν, καίτοι κατὰ κανόνα δὲν ἀρμόζει κατὰ τῶν κληρονόμων ἢ ἀγωγῇ τοῦ ἀκούλιου νόμου.

Περὶ διαιρέσεως κοινῶν.

13. Εἰ μὴ δύνανται διαιρεθῆναι τὰ πράγματα, καθ' ὑπερθεματισμὸν ἐνὶ προσκυρούτωσαν· ἐάν δὲ ὁ εἰς τῶν δικαζομένων πένης ὧν μὴ δύνηται ὑπερθεματίσαι, φερέσθω καὶ ἐξωτικὸς ὀφεί-

λων ὑπερθεματισμὸν ἐπὶ τῷ πράγματι ποιήσασθαι. (1) (N. Κωδ. 3. 37 (communī dividundo). Βασ. XII. 2 32).

Μ. Ἐάν τὰ πράγματα δὲν δύνανται νὰ διαιρεθῶσι, προσκυροῦνται εἰς διὰ πλειστηριασμοῦ· εἰ δὲ ὁ εἰς τῶν δικαζομένων ὡς πτωχὸς δὲν δύναται νὰ πλειοδοτήσῃ, προσλαμβάνεται καὶ ἐξωτικὸς, ὁφείλων νὰ πλειοδοτήσῃ τὸ πρᾶγμα.

Ν. Ἐπὶ τῆς περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος ἀγωγῆς, παρεχομένης τοῦ νόμου καὶ εἰς τὸν νομέα (τὸν μὴ κατέχοντα βίαν, λάθρα ἢ κατὰ πρὸς κλησιν), ἡ δικαία αἰτία τῆς νομῆς τοῦ ἐναγοντος δὲν ἀποτελεῖ τὴν κατὰ ἀρθ. 538 τῆς Πολ. Δικ. ἀναγκασίαν προϋπόθεσιν τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος ἢ εὐσιώδους τῆς ἀγωγῆς ταύτης στοιχεῖον, ὅταν δὲν εἴναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπιτίθεται ἐν τῇ ἀγωγῇ. Α. Π. 314 τοῦ 1896. Σημειωτέον ὅτι, τῆς διοικητικῆς διατηρουμένης, ὡς συγκαίνωνος πράγματός τινος ἡ δικαίωσις καταναλίσκειται νὰ ἐνασκήσῃ τὸ ἰδιωτικὸν ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τοῦ ὅπ' αὐτοῦ ἐξασκουμένου δικαιώματος τοῦ συγκαίνωνου μὴ δικαιουμένου ν' ἀποκρούσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ τρίτου κατ' ἀκολουθίαν τῆς τοιαύτης μεταβιβάσεως γενομένην ἐξασκῆσιν τοῦ μεταβιβασθέντος αὐτῷ δικαιού, ἀλλὰ μόνον δικαιουμένου νὰ ζητήσῃ τὴν διανομὴν. Α. Π. 18 τοῦ 1879. Δύναται ἐπίσης ὁ ἐξ ἀδικαιρέτου συγκύριος νὰ ἀσκήσῃ τὴν δικηδικητικὴν ἀγωγὴν διὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ μέρος (N. 6 Πανθ. 6. 1). Α. Π. 39 τοῦ 1896. (ἴδτε καὶ τίτλον 8 § 3).

14. Ἐάν ἡ γενομένη μεταξὺ ἡμῶν τελείων ὄντων ἐπὶ τοῖς ἐπικοινωνίαις πράγμασι διαιρέσις, καταλειφθεῖσῃς ἢ μετενεχθεῖσῃς τῆς νομῆς, πέρας ἐδέξατο, ἀναγεῖναι τὰ τῇ ἀμοιβαίᾳ πίστει περαιωθέντα οὐ δύνανται. (N. 8 Κωδ. 3. 38 (communī utriusque iudicii). Βασ. XII. 3. 8).

Μ. Ἐάν ἡμεῖς ἐνήλικοι ὄντες διανείμωμεν ἀλλήλοις τὰ κοινὰ πράγματα ἢ δὲ νομῇ αὐτῶν ἐναπομείνῃ ἢ μετατεθῇ, τὰ ἀποφασισθέντα τῇ ἀμοιβαίᾳ ἡμῶν πίστει δὲν δύνανται νὰ ἀνανεωθῶσι.

15. Ἀπαγόρευσις πολλάκις παρὰ τῷ νόμῳ καλεῖται ἡ τῇ κοινωνίας διάλυσις. (N. 16 πρ. N. 17 § 1. N. 65 § 3-8 Πανθ. 18. 2 (pro socio)).

Μ. Ἀπαγόρευσιν πολλάκις ὀνομάζει ὁ νόμος τῆς ἑταιρείας τὴν διάλυσιν.

16. Εἰ καὶ συνεφωνήθῃ εἴσω ὀφλοῦ καιροῦ μὴ λυθῆναι τὴν κοινωνίαν, ἐξ εὐλόγου αἰτίας λύεται (2). Τί γάρ ὅτι ἡ ἀῖρεσις ἐφ' ἣ συνέστη οὐκ ἐγένετο ἢ ὑβριστῆς καὶ ἐπιζήμιος ἐστὶν ὁ κοινωνὸς ἢ οὐκ ἐστὶ καρπιζέσθαι τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ συνέστηκεν

(1) Τὰ τῆς δικαστικῆς διανομῆς ὥρισθησαν παρ' ἡμῶν διὰ τῆς Πολιτ. Διοικονομίας (ἄρθρα 1091 ἑκ.).

(2) Ὅθεν δύναται νὰ διαλυθῇ ἡ ἑταιρεία, ὅσας κατ' ἐστὶν ἀδύνατος ἐνὰ δικαστικῆς ἢ σύμπραξις τῶν ἑταίρων οὐ ἔνεκα κινδυνεύουσι τὰ ἑταιρικὰ συμφέροντα (Βασ. 12. 1 § 18'), ἢ τις τῶν ἑταίρων δὲν ἐκπληροῖ τὸν συνυπολογισθέντα εἶδος τοῦ συναλλάγματος, ἀκουσίως ἢ ἐκούσιως, ὡς ὅπως θείσ λ. γ. εἰς μακρὰν ἀποδημίαν (Βασ. 12. 1 § 18').

ἡ κοινωνία; (N. 14 § 1. N. 15 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 14 καὶ 15).

Μ. Καὶ ἂν συνεφωνήσῃ ἐντὸς ῥητοῦ καιροῦ νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ εταιρία, ἐνταῦθα εὐλόγου ὁμοῦ αἰτίας διαλύεται. Καὶ τί ἂν ἡ αἴρεσις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν συνέστη, δὲν ἐξέτελλεσθῇ ἡ ὁ εταιρία ἦναι ὁδριστη καὶ ἐπιζήμιος ἢ δὲν δύναται νὰ καρπωθῇ ἡ εταιρία τὸ πρᾶγμα δι' ὃ συνεστάθη;

17. Τὰ περὶ τὴν κοινωνίαν εὐ τὰ διὰ τὴν κοινωνίαν δαπανηθέντα κοινά. (N. 60 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 58).

Μ. Κοινὰ εἶναι οὐχὶ τὰ δαπανηθέντα χάριν τῆς εταιρίας, ἀλλὰ τὰ δαπανηθέντα περὶ τὴν εταιρίαν (δηλονότι περὶ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς εταιρίας).

18. Ἐὰν ἀπαγορεύσω τῷ ἀπολιμπανομένῳ μου κοινωνῶν, ὅσα μὲν κητῶμαι ἕως εὐ μάθῃ, κοινὰ γίνονται· ἡ δὲ ζημία μόνον ἐμὲ ἔρῃ· τὸ δὲ κέρδος τοῦ κοινωνοῦ μόνου αὐτοῦ ἐστὶ καὶ ἡ ζημία κοινή. (N. 17 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 17).

Μ. Ἐὰν πρὸς τὸν συνεταῖρόν μου ἀπόντα στείλω τὴν παραίτησίν μου, ὅσα μὲν ἀποκτήσω ἕως ὅτου μάθῃ τὴν παραίτησίν μου κοινὰ γίνονται· ἡ δὲ ζημία πίπτει εἰς βέρος μόνον ἐμοῦ, τοῦ δὲ συνεταίρου τὸ κέρδος εἶναι μόνου αὐτοῦ καὶ ἡ ζημία κοινή.

19. Τὰ ἐξ οἰκείας ἀμελείας συμβαίνοντα ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνὸς καὶ ἐν πολλοῖς ἐτέροις ὠφέλησε. N. 26 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 26).

Μ. Εἰς βέρος τοῦ συνεταίρου πίπτουσι τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ, καὶ ἂν τυχὸν ὠφέλησεν εἰς ἄλλα πολλὰ.

20. Τὰ συστάνα χρεῖα τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ κοινοῦ διδόνται· καὶ ἂν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (ἕως γὰρ αἰρετικόν (1) ἐστὶν) ἡ κοινωνία λυθῇ, περὶ τῆς καταβολῆς ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. (N. 25 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 27).

Μ. Ὅσα χρεῖα συνήρθον ἐν τῷ καιρῷ τῆς εταιρίας, ἀποδίδονται ἐκ κοινοῦ· καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (διότι ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἀποαίρεσιν) ἂν διαλυθῇ ἡ εταιρία, οἱ ἑταῖροι ἀσφαλίζουσιν ἀλλήλους περὶ τῆς καταβολῆς.

21. Ἐὰν χρήματα συνεισάγωμεν ἐπὶ κοινῇ πραγματείᾳ καὶ ἀπώλονται τὰ ἐμὰ, τῇ κοινότητι ἀπώλονται, εἴγε οὐκ ἀπώλονται, εἰ μὴ συνέδῃ ἡ κοινωνία· εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀφορίσαι με καὶ μήπω συναγαγεῖν ἀπώλονται, μένος ζημιῶμαι. (N. 58 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 56).

Μ. Ἐὰν συνεισφέρωμεν χρήματα πρὸς κοινὴν ἐμπόριαν καὶ ἀπολεσθῶσι

(1) Αἰρετικόν λέγεται τὸ ὑπὸ αἵρεσιν· τί δὲ ἐστὶν αἵρεσις ἰδὲ ἐν σημειώσει ὑπὸ βιβλίον 5 τίτλ. 11 § 4.

τά ἐμὰ, διὰ τὴν κοινότητα θεωροῦνται ἀπωλεσθέντα, ἐὰν δὲν ᾔθελον ἀπωλεσθῆναι, μὴ συνισταμένης τῆς ἐταιρίας· εἰ δὲ ἀπωλεσθήσαν ἀποῦ μὲν προσωποποιῶντα αὐτὰ ἀλλὰ πρὶν ἢ συνεσφῆρω αὐτά, μὴ εἰς ζημιούμαι.

22. Ὁ κοινωνός μου ἐπὶ τῷ κοινῷ πράγματι καὶ τῇ κλοπῇ ἀγωγῇ ἐνέχεται μοι, καὶ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ἑτέραν ἢ ἑτέρα. (N. 45 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 45).

M. Ὁ συνέταιρός μου διὰ τὰ κοινὰ πρᾶγμα ἐνέχεται πρὸς με καὶ διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, καὶ δὲν ἀναιρεῖ τὴν μίαν ἀγωγὴν ἢ ἄλλη.

23. Τὰ τυχερὰ ὁ κοινωνός οὐκ ἐπιγινώσκει. Ὅθεν τὰ διατετιμημένα θρέμματα εἰ μὲν ὑπὸ ληστῶν ἀφαιρεθῶσι, κοινὴ γίνεσθαι ἡ ζημία· εἰ δὲ κλαπῶσι, μόνος ὁ ἐσχηκώς αὐτὰ ζημιούται· χρεωστῇ γὰρ ἀκριβεστάτην ἀσφάλειαν ὁ δεξιόμενος τὰ διατετιμημένα· καὶ ἀρμόζει ἡ περὶ κοινωνίας ἀγωγὴ, ἐὰν ἐπὶ κοινωσίᾳ ἐδόθησαν βύσκεισθαι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἦν διατετιμημένα. (N. 52 § 3 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

M. Τὰ τυχερὰ δὲν πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ συνεταίρου. Ὅθεν τὰ ἐκτετιμημένα ὥρα ἐὰν μὲν ἀφαιρεθῶσιν ὑπὸ ληστῶν, ἡ ζημία καθίσταται κοινὴ· ἐὰν δὲ κλαπῶσι, ζημιούται μόνος ὁ ἔχων αὐτά· διότι ὁ παραλαβὼν τὰ ἐκτετιμημένα ὀφείλει νὰ φυλάττῃ αὐτὰ ἀκριβεστάτα· ἀρμόζει δὲ ἡ περὶ ἐταιρίας ἀγωγὴ, ἂν παρεδόθησαν νὰ βύσκωνται ὑπὲρ τῆς ἐταιρείας, καὶ ἐκτετιμημένα μάλιστα ἂν ᾖσαν.

24. Ἐὰν κοινωνός ἐπὶ κοινῇ ἀποδημίᾳ ἐμπορίᾳ περιέπεσεν λησταίᾳ καὶ ἀπώλεσεν ἴδια χρήματα ἢ πρᾶγματα, αἵτινα εἰ μὴ διὰ τὴν ἐμπορίαν, οὐκ ἐλάμβανε, τὸ μέρος τῆς ζημίας ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνός καὶ τῶν περὶ τὴν ἰατρειάν δαπανῶν. Τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἐὰν πλοῖον μετὰ τῆς πραγματείας ἐναυάγησεν καὶ ἐζημιώθῃ, ὅτε χωρὶς θαλάσσης οὐκ εἰδῶται ἡ πραγματεία φερεσθαι. (N. 52 § 4 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

M. Ἐὰν συνέταιρος ἐταξείδευσε πρὸς κοινὴν ἐμπορίαν καὶ περιέπεσεν εἰς ληστὰς καὶ ἀπώλεσεν τὰ ἴδια αὐτοῦ χρήματα ἢ πρᾶγματα, ἅπερ χάριν τῆς ἐμπορίας καὶ μόνον παρέλαβε, τὸ μέρος τῆς ζημίας ἀποδέχεται ὁ συνέταιρός καθὼς καὶ τῆς ἰατρείας τὴν δαπάνην. Τὸ αὐτὸ καὶ ἂν πλοῖον ἐναυάγησεν σὺν τῷ φορτίῳ καὶ ἐπῆλθε ζημία, ὅτε τὸ φορτίον δὲν ἠδύνατο νὰ μετακομισθῇ διὰ τῆρας.

25. Ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν ἀργυροπρατῶν οὐ κοινοποιεῖ τὰ ἔξωθεν τῆς τραπεζῆς αὐτῷ περιποιηθέντα. (N. 52 § 5 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

M. Οὐδέ τις τῶν ἐταίρων τραπεζιτῶν συνεσφέρει ὑπὲρ τῆς ἐταιρείας τὰ περιληφόντα εἰς αὐτὸν κέρδη ἔξωθεν τῆς τραπεζῆς (τῆς χρηματικῆς δηλονότι τραπεζῆς τῆς ἐταιρείας).

26. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ κοινωσίᾳ τὰς τῶν γονέων οὐ διείλοντο κληρονομίας, οὐ κοινοποιοῦσι τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς κτηθέντα. (N. 52 § 6 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ σκοπῷ ἑταιρείας δὲν διένειμαν ἀλλήλοις τὴν ἀληθινὰν τῶν γονέων, δὲν καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς ἑταιρείας τὰ ἐξωθεν ἐπὶ αὐτῶν προσποκτώμενα.

27. Ὁ κοινωνὸς ὑπερτιθεμένων τῶν ἄλλων ἐὰν ἀνανεώσῃ τὸν κοινὸν οἶκον, ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τῶν εἰσῶν τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνανέωσιν, καὶ ἔχει περὶ τὴν ἀπαίτησιν προνόμιον, ἢ καὶ τὸν οἶκον εἰς δεσποτείαν μετὰ τὴν τετράμηνον ἢ μᾶλλον διὰ τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς λαβεῖν τὸ διαφέρον· ἴσως γὰρ βούλεται σχεῖν τὸν οἶκον· (1) Διὰ τοῦτο δὲ τετραμήνῳ περιωρίσθη [ὁ τόκος], ἐπειδὴ μετ' αὐτὴν ὁ νόμος τὴν δεσποτείαν διδῶσι τῷ ἀνανεώσαντι. (Ν. 52 § 10 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ἐὰν ὁ συνιδιοκτήτης, ὅταν οἱ λοιποὶ ἀναβάλῃσι τὸ πρᾶγμα, ἀνακαίνισῃ τὴν κοινὴν οἰκίαν, δικαιούται νὰ ἐκλέξῃ, ἢ τὰς δαπάνας αὐτοῦ μετὰ τῶν τόκων νὰ λάβῃ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν, καὶ ἔχει προνόμιον περὶ τὴν ἀπαίτησιν, ἢ καὶ μετὰ τὴν τετραμηνίαν νὰ λάβῃ τὴν οἰκίαν εἰς κυριότητα ἢ μᾶλλον τὸ διαφέρον νὰ αἰτήσῃ διὰ τῆς περὶ ἑταιρείας ἀγωγῆς, ἂν τυχὸν δὲν θέλῃ νὰ λάβῃ τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ τόκος περιεκλείσθη εἰς διάστημα τετράμηνον, διότι μετ' αὐτὸ ὁ νόμος παρέχει τὴν κυριότητα εἰς τὸν ἀνακαίνισαντα.

28. Ὁ ἀποδημήσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνος τὰς εἰς αὐτὴν γινομένας δαπάνας λογίζεται τῇ κοινότητι. (Ν. 52 § 15 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ὁ ταξειδεύσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνος τὰ χάριν αὐτῆς δαπανηθέντα δύναται νὰ ζήσῃ παρὰ τῆς ἑταιρείας.

29. Ἐὰν ἐπὶ πράξει ἢ μισθώσει συστῇ κοινωνία, καὶ ἢ μετὰ θάνατον τοῦ ἐνὸς γένεσθαι ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινόν ἐστίν. (Ν. 65 § 2 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 63).

Μ. Ἐὰν συσταθῇ ἑταιρεία πρὸς πώλησιν ἢ μίσθωσιν καὶ ἢ μετὰ θάνατον τοῦ ἐνὸς γενομένη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινὰ εἶναι.

30. Ὁ κοινὸς πυλεὼν δύο οἰκῶν ἄκοντος τοῦ ἐνὸς τῶν δεσποτῶν διαιρεῖται, ἐν ᾧ μὴ ἐστὶν ἐτέρωθεν εἰσόδος. (Ν. 19 § 1 Πανδ. 10. 3 (communis dividundo). Βασ. XII. 2. 19).

Μ. Τὸ κοινὸν προκύλιον δύο οἰκῶν καὶ ἀκούσιος τοῦ ἐνὸς τῶν κυρίων μερίζεται, ὅταν ἄλλοθεν εἰσόδος δὲν ὑπάρχῃ.

(1) -18ε περὶ συνιδιοκτησίας καὶ § 45 βιβλίου Β' τίτλου Δ' (ὅφ' ἦν καὶ ἡμετέρα σημεῖωσις) καὶ § 103 βιβλίου Β' τίτλου Δ'. Προσθετέον ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολιτικὴν Δικονομίαν ὁ δαπανήσας πρὸς ἐπισκευὴν καὶ προφύλαξιν πράγματος (ἀπομεινός καὶ οἴκου κοινοῦ) ἔχει προνόμιον ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου.

ΤΙΤΑ. ΙΑ' — Περί λύσεως κοινωνίας.

1. Λύεται ἡ κοινωνία φθιρσμένων τῶν προσώπων ἢ τοῦ πράγματος ἢ τῆς γνώμης ἢ τῆς ἀγωγῆς. Προσώπου μὲν ἦν καὶ καταδικασθῇ θανάτῳ ἢ ἐξορία ἢ δημεύσει εἰς τῶν κοινωνῶν, ἢ καὶ τελευτήσῃ κοινῷ θανάτῳ. (1) Φθείρεται δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅταν ἡ παντελῶς σὺχ' ὑπέστη ἢ τὴν κατὰ ττασιν ἐνῆλλαξεν ἰερωθὲν ἢ δημευθὲν. Γνώμη δὲ λύεται ὅταν ἀπαγορεύσῃ καὶ ἰδιαζόντως ἕκαστος αὐτῶν ἄρξῃται πραγματεύεσθαι. Ἀγωγὴ δὲ λύεται, ὅταν δι' ἐπερωτήσεως ἢ δικαστηρίου ἐναλλαγῇ ἢ τῆς κοινωνίας αἰτία· καὶ γὰρ ἐπὶ διαλύσει τῆς κοινωνίας ἐνάγων ἀπαγορεύει αὐτήν. (N. 63 § 10 Πανδ. 17.2 (pro socio). Bas. XII. 1. 61)

Μ. Διαλύεται ἡ ἐταιρία διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν (μετεχόντων τῆς ἐταιρίας) προσώπων ἢ τοῦ ἐταιρικοῦ πράγματος ἢ διὰ τῆς θελήσεως (τῶν ἐταίρων) ἢ ἐπὶ τῇ βάσει ἀγωγῆς. Καὶ τὸ μὲν πρόσωπον ἀπόλλυται ὅταν ὁ εἰς τῶν ἐταίρων καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἐξορίαν ἢ δημευσῇ ἢ καὶ ἐκ κοινοῦ θανάτου ἀποθάνῃ. Τὸ δὲ πρᾶγμα, ὅποτε ἡ ποσὺς δὲν ὑπῆρξεν ἢ μετέλλαξε κατὰ ττασιν γενόμενον ἰερίν ἢ δημόσιον. Τῇ θελήσει δὲ διαλύεται, ὅταν παραιτηθῶσι καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἄρξῃται ἐμπορεύμενος ἰδιαιτέρως. Καὶ κατ' ἀγωγὴν, ὅταν τῆς ἐταιρίας ἢ αἰτία μεταλλαγῇ διὰ συμφωνίας (κατὰ τὸν τύπον τῶν ἐπερωτήσεων) ἢ δι' ἀποφάσεως δικαστηρίου· διότι παραιτεῖ τις τὴν ἐταιρίαν, ὅταν ἐνάγῃ πρὸς διάλυσιν αὐτῆς.

(1) Τὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρείας ἐπιφέρει καὶ ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις τοῦ ἐταίρου, ἢ ἐπιφέρει ἢ εἰς εἰρκτὴν ἢ ἀνωτέραν ποινὴν καταδίκην. (Π. Ν. 25).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΜΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ συναινέσεως μνηστείας.

1. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γενέσθαι γάμων ὑπό-
φθεσις· τὸ γὰρ προοικονομεῖν καὶ κατασκευάζειν τὸ μετὰ ταῦτα
μέλλον γενήσεσθαι καὶ τὸ ἔλκειν καὶ φέρειν τινὰ τι πρᾶγμα
εἰς ἑαυτὸν μνηστεύσθαι λέγουσιν· ἐμφαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα
τῆς μνηστείας μνήμην τοῦ ἐπαγγέλματος. (N. 1 Πανδ. 23. 1
(de sponsalibus) Βασ. XXVIII. 1. 1).

Μ. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μελλοντος νὰ τελεσθῇ γάμου· διότι
τὸ νὰ προοικονομῇ τις καὶ νὰ προετοιμάζῃ τὸ μέλλον νὰ τελεσθῇ μετέ-
πειτα καὶ τὸ νὰ ἔλκῃ καὶ φέρῃ πρὸς ἑαυτὸν πρᾶγμα τι, λέγεται μνηστεία·
καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τῆς μνηστείας σημαίνει ἐνθυμίσιν τῆς ὑποσχέσεως.

2. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γάμων ἐπαγγελία· καὶ
ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία λέγεται συνίστασθαι· (N. 7 πρ.
Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXIII. 1. 5).

Μ. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μελλοντος γάμου· καὶ ἐγγράφως
καὶ ἀγράφως ὀρίζεται ὅτι συνίσταται ἡ μνηστεία.

Ν. Ἡ συναινέσις εἰς μνηστείαν οὐδὲν ἀναγκάζον νὰ ἐκδηλωθῇ δι' ἐγ-
γράφου, ἀλλὰ καὶ μόνον προφορικῶς καὶ διὰ πράξεων, ὡς φέρ' εἰπεῖν δι'
ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν μνηστὴν διαφόρων πραγμάτων λόγῳ ἀλλοθύνου. Α. II.
79 τοῦ 1846. (Σημειώτεον ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως διὰ
μὲν τῆς ἀποφ. αὐτῆς 82 τοῦ 1885 ἀπεφάνηκε ὅτι κατὰ τὸν νόμον μνη-
στεία λογίζεται καὶ ἡ διὰ ψιλῶν συμφωνιών συναπτομένη, τῆς ὁμοῦς ἡ σύ-
ναψις δύναται νὰ ἀποδειχθῇ· τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ συναπτομένη ἐνώπιον τοῦ
ἐκτελεστικῶς προϊσταμένου τῆς συνοικίας, εὐχὴ δὲ ψιλοὶ λόγοι ἀναπιδεικτοί· διὰ
δὲ τῆς ἀποφ. 61 τοῦ 1886 8-1 δύναται νὰ συσταθῇ μνηστεία καὶ μεταξὺ
ἀπόντων δι' ἐπιστολῆς· τὸ δὲ Μικτὸν Συμβούλιον διὰ τῆς Ἀποφ. 20 τοῦ
1888 ὥρισεν ὅτι, τῆς μνηστείας οὕτως οὐχὶ μυστηρίου ἀλλὰ συμφωνίας πρὸς
ἐκτελεσθῆναι μυστηρίου, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἐκλογὴ ὡς ἀπαραίτητον στοι-
χεῖον μνηστείας. Ὡσαύτως δ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κωνστ. εἶπε διὰ τῆς ἀποφ.
26 τοῦ 1891 ὅτι ἐγκύρως συνάπτεται ἄντι ἐκείνης.).

Β. Οἱ συναινούντες τῷ γάμῳ καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινέουσιν· ἀεὶ
δὲ συναινέειν δοκεῖ ὁ πατὴρ τῇ θυγατρὶ εἰ μὴ ῥητῶς ἐναντιοῦται.
(N. 7 § 1 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXIII. 1. 5).

Μ. Οἱ συναινέοντες εἰς τὸν γάμον συναινέουσι καὶ εἰς τὴν μνηστείαν πάντοτε δὲ ὁ πατὴρ θεωρεῖται ὅτι παρέχει τὴν συναίνεσιν εἰς τὴν θυγατέρα, μὴ ῥητῶς ἐναντιούμενος.

4. Παρὰ γνώμην τῆς ὀρφανῆς ὁ ἐπίτροπος οὐ συνίστησιν αὐτῇ μνηστείαν οὔτε διαλύει τὴν γενομένην. (Ν. 6 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXIII. 1. 4).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος παρὰ τὴν θέλησιν τῆς ὀρφανῆς οὔτε μνηστείαν δίδει αὐτὴν συνάπτει οὔτε τὴν ὑπάρχουσαν διαλύει.

5. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν, οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας. (Ν. 10 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 8).

Μ. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας μόνον δύναται νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς αὐτεξουσίας.

6. Ὡς ἐπὶ τῶν γάμων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας οἱ συναπτόμενοι συναινέουσιν· δεῖ οὖν καὶ τὴν ὑπεξουσίαν συναίνεσθαι. Δοκεῖ δὲ τῷ πατρὶ συναινέειν ἢ μὴ ἀντιλέγουσα. Τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύναται, ὅτε τοῖς τρόποις ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν αὐτῇ μνηστεύεται. (Ν. 11 καὶ Ν. 12 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασίλ. XXVIII. 1. 9).

Μ. Ὡς ἐπὶ τοῦ γάμου, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας οἱ συναπτόμενοι ἐπείγουσι νὰ συναινέωσι· πρέπει λοιπὸν νὰ συναίνῃ καὶ ἡ ὑπεξουσία. Λογίζεται ὅτι συναινέει τῷ πατρὶ ἢ μὴ ἀντιλέγουσα. Τότε δὲ μόνον δύναται νὰ ἀντιλέγῃ, ὅταν μνηστεύῃ αὐτὴν πρὸς ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν τοῖς τρόποις.

7. Διχονοσῶντος τοῦ ὑπεξουσίᾳ οὐ γίνεται μνηστεία ὀνόματι αὐτοῦ. (Ν. 13 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασίλ. XXVIII. 1. 11).

Μ. Ὅταν ὁ ὑπεξουσίᾳ διχονοῇ, μνηστεία ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ δὲν γίνεται.

8. Ἡ μνηστευομένη ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ γαμῃθεῖσα ἀτιμοῦται. (1) (Ν. 13 § 3 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 13).

Μ. Ἡ ἄλλον μνηστευομένη καὶ ἄλλον ὑπανδρευομένη ἀτιμοῦται.

9. Ἡ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσα ἀπαγορεύεται τὴν μνηστείαν καὶ ἑτέρῳ γαμῃθῆναι οὐ κεκώλυται, γενομένου ζηλευδῶς ῥεπουδίου ἢ τοῦ διαζυγίου. (Ν. 1 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασίλ. XXVIII. 1. 15).

Μ. Ἡ ἄλλον μνηστευθεῖσα δὲν ἐμποδίζεται νὰ παραιτηθῇ τῆς μνηστείας καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον, μετὰ τὴν διὰ διαζυγίου διάλυσιν τῆς μνηστείας.

10. Ὁ τὸ γινόμενον νόον καλῶς μνηστεύεται, τούτέστιν ὁ

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν, ὡς μὴ ἐπικρατούσης παρ' ἡμῶν τῆς ἀτιμώσεως.

μή ὧν ἤτις τῶν ἐπτά ἐτῶν. (N. 14 Πανδ. 23. 1 (de sponsa-
bus). XXVIII. 1. 12).

M. 'Ο ἐννοῶν τὸ γινόμενον, τοῦτέστιν ὁ μὴ μικρότερος τῶν ἐπτά ἐτῶν,
ἐγκυρῶς μνηστεύεται.

11. Καὶ ἡ νσ' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω
φησι. Καὶ ἡμεῖς θεσπίζομεν μηδαμῶς συνίστασθαι μνηστείαν ἐπὶ
χρόνοις ἑλαττοσι τῶν ἐπτά· μήτε μὴν ἱεροτελεστίαις βεβαιου-
σθαι τὴν μνηστείαν, τοῦ τρισκαίδεκάτου ἔτους ἐνδεύσης τῆς
νυμφῆς, τοῦ δὲ νυμφίου τὸν τεσσαρσκαίδεκάτον μὴ διαμετροῦν-
τος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγόρευται πρὸς τὴν κοινὴν καὶ δημο-
σίαν τοῦ πολιτεύματος χρῆσιν· εἰ δὲ βασιλεὺς (εἰα πολλά συμ-
βαίνει) πράττων οἰκονομίαν τινα καὶ μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ
ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευμένοις ἔνδον τῶν διρι-
σθέντων ἐτῶν ἐπιψηφιεῖται, τοῦτο πρὸς τὸν νόμον οὐδὲν ἀντι-
κειται· ἔξεστι γάρ τοις ἐκ θεοῦ τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν
ἐγκυρῶς ποιεῖν· ὅς ἀγεί τοὺς ὑπηκόους.

M. Καὶ ἡ πεντηκοστὴ ἑκτὴ νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει. Καὶ
ἡμεῖς διατάττομεν ποσῶς νὰ μὴ γίνηται μνηστεία εἰς ἡλικίαν μικρότεραν
τῶν ἐπτά ἐτῶν· ἀλλ' οὔτε δι' ἱεροτελεστίας νὰ βεβαιούται ἡ μνηστεία,
ὅταν ἡ νύμφη ᾖναι μικρότερα τῶν δεκατριῶν ἐτῶν, ὁ δὲ νυμφίος δὲν συμ-
πληρώσῃ τὰ δεκατέσσαρα ἔτη. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγορεύθη πρὸς τὴν κοι-
νὴν καὶ δημοσίαν χρῆσιν· ἐὰν ὅμως ὁ βασιλεὺς (καθὼς πολλάκις συμβαίνει),
πράττων οἰκονομίαν τινα καὶ μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας ἔννοσιν τῶν
μνηστευμένων ἐπιτρέψῃ εἰς χρόνον ὀλιγώτερον τῶν διρισθέντων ἐτῶν, τοῦτο
οὐδὲν ἀντικεῖται εἰς τὸν νόμον· διότι εἰ ἀπὸ θεοῦ προκυρεῖται τὴν
οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τι ὑπὲρ τὸν
νόμον, ὅστις διέπει τοὺς ὑπηκόους.

12. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκεῖνας
φησι κυρίως μνηστείας καὶ ἀτεχνῶς ἰσοδυναμοῦσας γάμῳ, ὅσαι
καὶ τὸν χρόνον, ὃν ἡ τοῦ βασιλέως Καίσαρος Λέοντος θεσμοθεσία
ᾤριζατο, ἀκέραιον ἐσχον παρ' ἑαυταῖς καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν
ἐπακολουθοῦσαν ἐγνώρισαν. (1) Εἰ δὲ μνηστεύαι τινες κατὰ τὴν

(1) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 11 ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 7 Φεβρ. 1884 ἡ Ἱερὰ Σύ-
νδος ἀπηγόρευσε τὸ πρῶτον τὸν δι' ἱερολογίας ἀρραβῶνα, δηλώσας φητικῶς
προσέει, ὅτι θελεῖ κηρύττει τὸν γινόμενον τυχὸν τοιοῦτον ἀρραβῶνα ὡς
μηδὲν δι' ἱερολογίας γεγεννημένον. Διὰ δὲ τῆς ὑπ' ἀριθ. 28 ἐγκυκλίου
τῆς 28 Ἀπριλίου 1885 θέλουσα νὰ περικύψῃ πᾶσαν περὶ τὸν ἀρραβῶνα κατὰ-
χρησιν, ἀπηγόρευσεν ἐκ νέου οὐ μόνον τὴν κατ' αὐτὸν ἱερολογίαν, ἀλλὰ καὶ
πᾶσαν καὶ οἰανδήποτε ἱερὰν τελετὴν ἐπ' αὐτοῦ, μηδαμῶς ἐπιτρέψασα εἰς
τὸν προσῶτον, τὸν τυχὸν προκαλούμενον εἰς ἀρραβῶνα, οὔτε ἐπιτρέχου-
σιον νὰ φορέσῃ, οὔτε εὐχὴν τινα νὰ ἀναγνώσῃ, ἀπλῶς δὲ μόνον ἐχορήγησε

τοῖς πολλοῖς συνήθη ἀκολουθίαν ἤδη γεγονόσι καὶ συμβόλαια μὲν ἐξετέθησαν, οὕτω δὲ ὁ τακτὸς ἐπέστη καιρὸς, καθ' ἣν τοῖς χριστιανοῖς ὀφειλομένη εὐλογία εἴωθε γίνεσθαι, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθειαι ἐπὶ τοῖς μνηστευσαμένοις εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐξερωνήθησαν, ταύτας μνηστείας μὲν ἀκριβεῖς ἔσον κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν μηδὲ εἶναι· μηδὲ ὀνομάζεσθαι· ὡς ἀπλῶς δὲ ἀρεσκείας ἀνθρώπων δι' ἐπερωτήσεως κατησαλλισμένους τὸ ἐνεργὸν ἐπιφέρεισθαι. (*)

Μ. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκεῖναι λέγει, ὅτι εἶναι κυρίως μνηστεία καὶ ἀληθῶς ἰσοδυναμεῖσαι γάμῳ, ἔσαι καὶ τὸν γάμον τὸν ἐρισθέντα ὑπὲρ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Λέοντος διαφυλάττουσι· ἀκέραιον καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν μετὰ ταῦτα ἔλαβον. Ἐάν δὲ μνηστεία τινες ἐγένοντο ἤδη κατὰ τὸν συνήθη εἰς τοὺς πολλοὺς τρόπους καὶ προκομίσματα μὲν ἐγράψοντο, δὲν ἄρκετο δὲ ἔτι ὁ ὀρισμένος καιρὸς, καθ' ὃν συνεπιβίβεται νὰ γίνηται ἢ εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὀφειλομένη εὐλογία, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθειαι εἰς τοὺς μνηστευθέντας εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐγένοντο, οὐταὶ μνηστεία ἀκριβεῖς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν, οὐδὲ εἶναι οὐδὲ ὀνομάζεσθαι· ἀπλῶς δὲ θεωρητέον αὐτὰς ὡς ἀρεσκείας ἀνθρώπων αὐταὶ ἡσυχασήσαντο διὰ τῆς συμφωνίας.

Ν. Αἱ νεαρὰ τοῦ Αυτοκράτορος Ἀλεξίου κηρύττουσι τὴν δι' ἱερολογίας μνηστείαν ἀδιάλυτον νοοῦσι· προφανῶς τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτροπόμενῃ, ἀλλ' αὐταὶ εἰς ἀπραξίαν περιελθούσαι ἀρ' ὅτου ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία διὰ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ 1884 καὶ τοῦ Ἀπριλίου 1885 ἐκδοθείσας ἐγκρίσει μὲν τῆς Κυβερνήσεως, ἀκούσης τότε νομοθετικῆν ἐκουσίαν, συμφώνως δὲ πρὸς τὸ 18 ἄρθρον τοῦ περὶ τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκκλησίας καὶ συστάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπ' αὐτῆς 23 Ἰουνίου 1883) ἀπηγόρευσε τὴν ἐπὶ μνηστείας ἱερολογίαν, οὐδὲ ὡς κυρωθεῖσαι διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρ. 1885 α. δύνανται νὰ θεωρηθῶσι Α. Π. 44 τοῦ 1888.

13. Ὅτι· ἐάν τις ἀτελής γέννηται μνηστεία καὶ οὕτω δεκτὴ γάμου, παράνομος ἐστὶν καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογίζεται. (Ν. 15 καὶ 16 Πανθ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 13).

Μ. Ἐάν συμβῇ ἀτελής μνηστεία καὶ γάμου εἰσέτι ἀνεπίδεκτος, ἡ μνηστεία εἶναι παράνομος καὶ εἰς οὐδὲν λογίζεται.

τὴν ἄδειαν αὐτῷ νὰ εὐλογήσῃ τὰ δακτυλίδια, ὡς εὐλογεῖ καὶ τὴν τράπεζαν, χωρὶς τινος ἄλλης τελετῆς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐνεργεῖν δὲ τὸν παλαιὸν νόμον τὸν ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ ἐκφωνηθέντα ἐν τοῖς κεκωλυμένοις πρόσωποις μόνον ἐπὶ τῇ ἀποξυγχείσῃ μνηστῇ διὰ τὸ περὶ τῆς παρὰ χριστιανοῖς ἐμπολιτευομένης καταστάσεως· εἰ γάρ καὶ μὴ μνηστεία ἐστὶ κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἐντελής τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν ἔχειν μνηστείας δοκεῖ καὶ θεμέλιος γάμου ἐντεῦθεν προκατεβάλλεται καλῶς ἂν ἔχοι τὰ κεκωλυμένα τῷ νόμῳ πρόσωπα καὶ αὐτοὶ κομίσασθαι καὶ μηδὲν εἰς γυναῖκα λαμβάνειν, ἣν ὁ παλαιὸς νόμος μνηστὴν τινος γενομένην καὶ τῆς μνηστείας λυομένης οὐκ ἀφῆκεν ἑτέρῳ κατὰ γάμον συνεργεσθαι.

14. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· ἐπιγενομένη δὲ οὐ
λύει τὴν συστάσαν. (1) (N. 8 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus).
Βασ.λ. XXVIII. 1. 6).

M. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· μετὰ ταῦτα δ' ἐπελθοῦσα δὲν
λύει τὴν συσταθείσαν.

15. Ἡ δὲ ρία' νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος καὶ ριβ' τοῦ
αὐτοῦ καὶ μανίας ἐπιγενομένης τῇ μνηστεία λύεσθαι τὸν γάμον
διορίζονται· πλὴν εἰ μὲν πρὸ τοῦ γάμου ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ
γάμου ἢ μανία ἐνὶ τῶν μνηστήριον ἐπιγένηται, αὐτίκα, φασί.
καὶ ἡ διάλυσις τοῦ γάμου γενήσεται· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἰ
μὲν ἡ μνηστὴρ εἰς μανίαν περιπέσοι μὴ κατ' ἐπιβουλήν τοῦ αἰ-
κέου ἀνδρὸς μήτε μὴν συνειδότος αὐτοῦ τὴν πανευροχίαν, ἀλλ'
ἐκείνου τοῦ πάθους ἐπισυμβάντος, μέχρι τρίτου ἔτους φέρειν
τὴν δυστυχίαν τὸν ἄνδρα καὶ τῆς κατηρείας ἀπολαβεῖν· καὶ
εἴγε μὴ ἐν χρόνῳ τοσοῦτω λύσις εἴη τοῦ κακοῦ μηδὲ πρὸς τὰς
οἰκείας ἐπανέλθαι φρένας ἢ τὴν μανίαν νοσοῦσα, τῆνικαῦτα δια-
σπᾶσθαι τὴν κοινωνίαν καὶ τῆς ἀνυποίστου συμφορᾶς ἐλευθε-
ροῦσθαι τὸν ἄνδρα. Εἰ δὲ ὁ μνηστὴρ εἰς μανίαν περιπέσοι, ἐφ'
ὅλοις ἔτεσι πέντε τοὺς συναπτομένους μὴ διαζεύγνυσθαι· εἰ δὲ
μετὰ τὴν τοσοῦτου χρόνου περίοδον μὴ γένηται τις ἀπαλλαγὴ
τῆς δυστυχίας μηδὲ πρὸς ἀναφρόνησιν ὁ μεμηνώς κατασταίῃ,
τῆνικαῦτα διατέμενυσθαι τὴν γαμήλιον κοινωνίαν, μηδεμιᾶς μη-
δετέρῳ μέρει προτγινομένης καινοτομίας.

M. Ἡ δὲ (111) ρία' Νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος καὶ ἡ (112) ριβ' τοῦ
αὐτοῦ διατάττουσι νὰ διαλύται ὁ γάμος καὶ μετὰ τὴν μνηστείαν εἴαν
ἐπισυμβῇ μανία· πλὴν εἴαν μὲν ἐπισυμβῇ εἰς ἓνα τῶν μνηστήρων πρὸ τοῦ
γάμου ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου, ἀμέσως λέγουσι, γίνεται καὶ τοῦ
γάμου ἡ διάλυσις· εἴαν δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἴαν μὲν ὑποπίσῃ εἰς παρρησιό-
νην ἢ γυνὴ ἀνευ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ μηδαμῶς γινώσκοντος
αὐτοῦ τὸν δόλον, ἀλλ' ἄλλοθεν ἐπέλθῃ τὸ πάθος, ὀρίσεται ὁ ἀνὴρ τὴν δυ-
συχίαν μέχρι τρίτου ἔτους ὑπομένων τὴν ἐπ' αὐτῇ ὀλῆψιν· καὶ εἴαν ἐπὶ
τοσοῦτον χρόνον δὲν ἔξαρτισθῇ τὸ κακὸν μηδὲ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς φρένας
αὐτῆς ἢ εἰς μανίαν ὑποπεσοῦσα, τότε διαλύεται τὸ συνοικεσίον καὶ ὁ ἀνὴρ
ἀπαλλάσσεται τῆς ἀφροσύνης συμφορᾶς. Ἐάν δὲ ὁ μνηστὴρ ὑποπίσῃ εἰς μα-
νίαν, ἐπὶ πέντε ὀλοκληρᾷ ἔτη δὲν χωρίζονται οἱ συναπτόμενοι· εἴαν δὲ μετὰ
τὴν περίοδον τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐπέλθῃ ἀπαλλαγὴ τῆς δυστυχίας μηδὲ
ἀναλῶν ὁ πατέρων, τότε διαλύεται τὸ συνοικεσίον ἀνευ βλάβης τῶν μερῶν.

16. Ὁ πατήρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται πέμπειν διαζύγιον καὶ
λύειν τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν αὐτεξουσία γέ-

(1) Ἡ διατάξις τῆς παραγράφου ταύτης δὲν ἰσχύει, ὅτε ἀναρρεθῆσα ὑπὸ
τῆς ἐν τῇ ἀμέσως κατωτέρῳ παραγράφῳ διατάξεως τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος.

γονεν ἡ θυγάτηρ, οὐ δύναται λοιπὸν ὁ πατὴρ τὴν ἤδη γενομένην καταλύειν μνηστείαν· ἔθεν καὶ τινὰ λόγῳ προικὸς ἐπέδωκεν ἐν τῇ τοιαύτῃ μνηστείᾳ, οὐδὲ ταῦτα ἀναλαμβάνεσθαι δύναται, αὐτεξουσίας ὡς εἴρηται γενομένης τῆς κόρης. (N. 10 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 8).

M. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται νὰ στέλλῃ διαζύγιον καὶ νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν ἐγένετο αὐτεξουσία ἡ θυγάτηρ, δὲν δύναται πλέον ὁ πατὴρ νὰ διαλύσῃ τὴν ἤδη συσταθεῖσαν μνηστείαν· ἔθεν καὶ ἐὰν λόγῳ προικὸς ἔδωκε τι εἰς τὴν τοιαύτην μνηστείαν, οὐδὲ τοῦτο δύναται νὰ ἀναλάβῃ, τῆς κόρης γενομένης αὐτεξουσίας.

17. Ὁ μνηστευσάμενος κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ ὀφείλει ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διαγίγῃ, εἰσὼ διετίας γαρμῖν· εἰ δὲ ἐν ἀπουσίᾳ εἰσὼ τριετίας· εἰ δὲ ὑπέρθηται, δύναται ἡ κόρη ἐτέρῳ συνάπτεσθαι. (N. 2 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 16).

M. Ὁ μνηστευθεὶς κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας κατὰ τὴν μνηστείαν τὸν χρόνον τοῦ γαμου, ὀφείλει, εἰ μὲν διατρίβει ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ἐντὸς διετίας· εἰ δὲ ἀπεδημῇ ἀλλοχέῳ, ἐντὸς τριετίας· εἰ δὲ ἀναβῇ, δύναται ἡ κόρη νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον.

18. Ἐξ εὐλόγου αἰτίας καὶ περαιτέρω τετραετίας ὑπερτίθεται ἡ μνηστεία, τυχὸν διὰ νόσον τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικά ἐγκλήματα ἢ μακρὰς ἀποδημίας ἐξ ἀνάγκης γινόμενας. (N. 17 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 17).

M. Δι' εὐλογον αἰτίαν καὶ περαιτέρω τετραετίας ἀναβάλλεται ἡ μνηστεία, δι' ἀσθένειαν τυχὸν τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικά ἐγκλήματα ἢ μακρὰς ἐξ ἀνάγκης ἀποδημίας.

N. Ἐκ τῆς διαζύξεως ταύτης, συνδυασμένης μάλιστα καὶ πρὸς τὴν διαταξὴν τῆς § 8 βιβλ. 8^{ου} τίτλου 6^{ου} (καθ' ἣν ἡ ἀζημία διὰ λύσεις τῆς μνηστείας ἐπιτρέπεται διὰ πᾶσαν αἰτίαν κρινομένην εὐλογον ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ), προκύπτει ὅτι καὶ ἡ χρονία καὶ κατὰ τὴν κοινὴν πείραν ἀνίατος ἀσθένεια, εἴον τὸ ἐξ ὀργανικῆς παθήσεως φρενὸς ἐλάττωμα (ὁποῖον καὶ ἡ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῆς ῥινὸς δυσσομία), ἀποτελεῖ εὐλογον αἰτίαν ἀζημίου διαζύξεως τῆς μνηστείας. Α. Π. 47 τοῦ 1886, 320 τοῦ 1891.

19. Μνηστεύεται τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου καὶ δι' ἐπιστολῆς. (N. 18 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus).

M. Μνηστεύεται τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

20. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν μέντοι δέξονται τὸ πραχθέν. (N. 4 § 1 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 2).

M. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν ὅμως δεχθῶσι (δηλ. ἐπιδοκιμάσωσι) τὸ γεγόμενον.

21. Τὸ πένθος τοῦ ἀνδρὸς οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστευθῆναι. (N. 10 § 1 Πανδ. 3. 2 (de his qui notantur inf.). Bas. XXI. 2. 10).

M. Τὸ διὰ τὸν ἀνδρα πένθος δὲν ἐμποδίζει τὴν γυναῖκα νὰ μνηστευθῇ.

22. Οἱ τῶν μαινομένων παῖδες, κὰν ὑπεξούσιοι ᾖσιν, οὐ δύνανται τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν συναινέσεως, γάμῳ συναλλάσσοντες δηλονότι καὶ μνηστεία· ἀλλ' ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει κρίσει τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κρίσει τοῦ ἀρχοντος ἢ τοῦ ἐπισκόπου παρουσία τοῦ κουράτωρος τοῦ ἰδίου πατρὸς τὸν γάμον ἐπιτελοῦσι. (N. 25 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Bas. XXXIII. 4. 37).

M. Τὰ τέκνα τῶν μαινομένων καὶ ἂν ᾖναι ὑπεξούσια δὲν ἔχουσι χρεῖαν τῆς συναινέσεως τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅταν δηλ. συνομολογῶσι γάμον ἢ μνηστείαν· ἀλλ' ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει νυμφεύονται κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἐπὶ παρουσία τοῦ κηδεμόνος τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

23. Μετὰ τὸ συστήναι τὴν μνηστείαν οὐ δύνανται εἰ τῆς κόρης γεννητόρες ἀναγκάζειν τὸν μνηστῆρα παρέχειν ἐγγυητὴν καὶ λαμβάνειν τὴν προίκα δαπανηρὴν ὄντα πολλὰκις ἢ μὴ διδόντος διαλύειν τὴν μνηστείαν. ἀλλ' ἐκ παντὸς μὲν τελεῖται ὁ γάμος, παρέχεται δὲ ἡ προίξ καὶ ἐν συνεστώτῃ τῇ γάμῳ εἰ βλέπει ἡ γυνὴ δαπανωμένην τὴν προίκα, τότε δύνανται κινεῖν. (N. μοναδ. Θεοδ. Κωδ. 3. 15 (de fidejussoribus dotium). N. 1 καὶ 2 Κωδ. 5. 20 (de fidejussoribus). N. 7 πρ. Πανδ. 4. 1 (de exceptionibus).

M. Μετὰ τὴν σύστασιν τῆς μνηστείας οἱ γονεῖς τῆς κόρης δὲν δύνανται νὰ ἀναγκάζωσι τὸν μνηστῆρα νὰ παρέχῃ ἐγγυητὴν καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν προίκα, ἅτε ὄντα πολλὰκις πολυδαπανον, καὶ μὴ τυχόν παρόντος αὐτοῦ ἐγγυητὴν νὰ διαλύωσι τὴν μνηστείαν· ἀλλ' ὁ μὲν γάμος ἐξαπαντος τελεῖται, ἢ δὲ προίξ παραδίδεται, καὶ τὴν συνεστώτος τοῦ γάμου ἡ γυνὴ βλέπῃ ὅτι δαπανᾷται ἡ προίξ, τότε δύνανται νὰ κινῇ (νὰ λαμβάνῃ δηλονότι τὰ προσήκοντα δικαστικὰ μέτρα εἰς διάτωσιν τῆς προίξ αὐτῆς).

24. Περὶ τοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὸ γαμικὸν πρόστιμον ἢ δεκάτῃ νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησιν. Οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κελύσματος νόμου τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας βεβαιωθὲν καὶ κρατεῖται καὶ διαιτάτω, καθάπερ ἄχρι τοῦ παρόντος καὶ πρόστιμου εἰσπραξίῃ τὴν μνηστείαν ἀνατρέπων ζημιούσθω.

M. Περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ γαμικοῦ πρόστιμου ἢ δεκάτῃ νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἂς ἐσχύῃ καὶ ἂς κρατῇ ὡς νόμου διάταξις τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας καθιερωθὲν, καθὼς μέχρι τοῦ παρόντος, καὶ ὁ ἀνατρέπων τὴν μνηστείαν ἂς τιμωρῇται διὰ πρόστιμου καταβολῆς. N. Σύμβουσις, δι' ἧς συνεφωνήθη νὰ δώσῃ τις τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν

οὐδὲν ἄλλου, ἐν περιπτώσει δὲ μεταμελείας νὰ πληρῶν ὅστις ἐξ αὐτῶν ᾔθελε γίνεαι παρτίτιος τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας ὁρισμένον ποσὸν παρτίτικῆς ῥήτρας, εἶναι ἰσχυρὰ, ὅτε στηριζομένη εἰς τὴν ἐν Ἀρμενιστοῦ δυνάστην Νεαράν τοῦ Λέοντος. Α. Π. 18 τοῦ 1878. Μικτὸ Συμβ. 12 τοῦ 1880. — Ἐν τῇ Ἐξαδίδῳ νεαρά τοῦ Λέοντος δὲν ἔπαυσεν ἰσχύουσα καὶ μετὰ τὰς Νε ράς τοῦ Ἀλεξίου, τὰς ἐν τῇ § 12 παρόντος τίτλου. Ὅθεν ἐγγράφ. ἐπὶ πάσης μνηστείας καὶ νῦν. Α. Π. 44 τοῦ 1868. Καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 320 τοῦ 1891 κατηργήθησαν μὲν αἱ περὶ γαμικῶν προστίμων συμφωνίαι ὑπὲρ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Κομνηνοῦ, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν μετ' ἱερολογίας συνταγομένων μνηστειῶν· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, αἵτινες καὶ μετ' αὐτὴν ἐπιτρέπεται νὰ ἀσφαλίζωνται καὶ διὰ συνομολογήσεως προστίμων. Α. Π. 320 τοῦ 1891. Ἐκ τῆς 10 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος προκύπτει ὅτι μόνον ἐν περιπτώσει συμβάσεως μεταξὺ τῶν μνηστευομένων δύναται νὰ καταβληθῇ τὸ συνομολογηθὲν πρόστιμον ἀσχετῶς πρὸς τὴν προγενομένην εἰς τὸν ἕτερον ζυμίαν. Α. Π. 208 τοῦ 1887 (Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ ἀπόφασιν τοῦ Μ. Σ. Κωνσταντινουπόλεως τὸ κατὰ τὴν μνηστείαν προικοσύμφωνον θεωρεῖται ὡς ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἵρεσιν γινόμενον, ἀπαιτητὸν καθιστῶμενον διὰ τῆς τελεσεως τοῦ γαμου. Ὅθεν ἐφαρμυστέα καὶ ἐν τῇ προκειμένῳ ἡ διάταξις, καὶ ἦν ὅποτε ἡ ἐκπλήρωσις αἰρεσίως τινος, ἐξ ἧς τῆς ἐκδόσεως ἤρτηται· τὸ κυρὸς τῆς συμβάσεως, ἐμποδίζεται ὑπ' ἐκείνου τοῦ συμβαλλομένου, ὅστις ὠφείλεται ἐκ τῆς μεταπτώσεως αὐτῆς, ὑποτίθεσθαι ὅτι ἡ αἵρεσις ἐπληρώθη). (18ε καὶ Ν. ὑπὸ § 5 βιβλ. Δ' τίτλου ε').

25. Λύεται ἡ μνηστεία καὶ εἰ ἐξ ἄλλοτρίων σπερμάτων ἐγγαστριος ἡ γυνὴ παρώραται. Καὶ διὰ καινότητάς τινος ὁρῶσιν αἱ ἀγνοηθεῖσαν καὶ δογματικῶν διαφορὰν καὶ διὰ τρόπων ἀλογότητάς τινος ἡ τύχης ἐναλλαγὴν ἢ δι' ἀπόκαρσιν ἀληθῆ καὶ τὴν πρὸς τὸν μνηστῆρα μεταβάσιν ἢ διὰ τὸ ὑποκεῖσθαι τὴν εὐρίαν αὐτῆς ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἐνοχον εὐρεθῆναι. (Ν. 2 καὶ Ν. 5 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Ν. 16 Κωδ. 1. 4. (de episcopali audientia).

Μ Διαλύεται ἡ μνηστεία καὶ εἰ ἐν τῇ γυνὴ φανερῶς ἔγνωσεν ἐξ ἄλλοτρίων σπερμάτων. Καὶ διὰ κρυφίαν λατρίαν νεωτέρας ὁρῶσιν αἱ ἀγνοηθεῖσαν καὶ δογματικῶν διαφορὰν καὶ δι' ἀλογότητα τρόπων ἢ καταστάσεως ἀλλαγὴν ἢ δι' ἀληθῆ κουράν καὶ πρὸς τὸν μοναχικὸν βίαν μεταβῆσιν ἢ διότι ἀνεκάλυφθη ἡ παρουσία αὐτῆς ὑπέρβως ἢ εὐρέθῃ ενοχομένη εἰς ἄλλο δημόσιον καθήκον, διαλύεται ἡ μνηστεία.

28. Οἱ τῶν αἰρετικῶν παῖδες, εἰς γένωνται χριστιανοί, ἀναγκάζουσιν τοὺς ἰδίους γονεῖς τρέφειν αὐτοὺς καὶ ἐνδύειν καὶ προῖκα ἢ πρὸ γάμου ζωρεὰν ὑπὲρ αὐτῶν δοῦναι κατὰ τὸ μέτρον τῆς εὐρίας αὐτῶν. (Ν. 19 Κωδ. 1. 5 (de haereticis).

Μ. Ἐάν τὰ τέκνα τῶν αἰρετικῶν καταστῶσι Χριστιανοί, ἀναγκάζουσιν τοὺς γονεῖς αὐτῶν νὰ τρέψωσι καὶ ἐνδύσωσι αὐτὰ καὶ προῖκα νὰ ἐκδώσωσι ὑπὲρ αὐτῶν προῖκα ἢ πραγματικὰν δωρεάν ἀνάλογον τῆς περιουσίας αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀρραβωνίων μνηστείας.

1. Ὁ ἀρραβὼν φύσιν ἔχει τοιαύτην, ἵνα ὁ μὲν λαβὼν τὸν

Δημόσιον Κεντρικὴν Βιβλιοθήκην Βέροιας

ἀρραβῶνα, εἰ παραιτήσεται, διπλάσιον ὅπερ ἔλαβεν, ἀποδοῖ· εἰ δὲ ὁ δεδωκώς, ἵνα ἐκπέσῃ τῶν ἀρραβῶνων. (1) (N. 17 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 76).

Μ. Ὁ ἀρραβῶν ταυτὴν ἔχει φύσιν, ὥστε ὁ μὲν λαβὼν τὸν ἀρραβῶνα, εἰ παραιτηθῇ, ἀποδίδει διπλάσιον τὸ ληφθέν· ὁ δὲ δώσας, ἀπέλλουσι τοὺς ἀρραβῶνας.

2. Ἀρραβῶνων δὲ ἐπ' ὀνόματι μνηστείας δοθέντων, εἰ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή τελευτήσῃ πρὸ τοῦ τὸν γάμον γενέσθαι τὰ δοθέντα χάριν ἀρραβῶνος κελεύομεν ἀποκαταστήναι, εἰ μὴ ἄρα αἰτίαν εἰς τὸ μὴ ἐπιτελεσθῆναι τοὺς γάμους τὸ τελευτήσαν πρόσωπον ἤδη παρέσχεν. (N. 3 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 2. 2).

Μ. Ὅταν δὲ δώσιν ἀρραβῶνες ἐπ' ὀνόματι μνηστείας, εἰ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή ἀποθάνῃ πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ γάμου, τὰ δοθέντα ἀρραβῶν διατίσσομεν νὰ ἀποδίδωνται, ἐκτὸς εἰ ἐν τῷ ἀποθάνοντι ἤδη πρόσωπον εἶδωκεν αἰτίαν εἰς τὸ νὰ μὴ τελεσθῇ ὁ γάμος.

3. Πολλὰκις πατήρ ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς δεξάμενος ἀρραβῶνα τελευτᾷ, μηδέπω γενομένων τῶν γάμων· εἴτα μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἢ ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ παρασκευάζει λυθῆναι τὴν μνηστείαν· λέγει εὖν ἡ διατάξις· ὅτι οὐ γὰρ τὰ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ πατρὸς δοκιμασθέντα καὶ συναρέσαντα παραχαράττεσθαι. (N. 4 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 18).

Μ. Πολλὰκις πατὴρ δεχθεὶς ἀρραβῶνα ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς ἀποθνήσκει πρὶν ἢ εἰς τὴν τελευτὴν ὁ γάμος· ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἢ ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ παρασκευάζει νὰ διαλυθῇ ἡ μνηστεία· λέγει λοιπὸν ἡ διατάξις, ὅτι εἰς τὸν πρέπει νὰ παραβιάζωνται τὰ ζῶντες τοῦ πατρὸς συμφωνηθέντα καὶ ἀρέσαντα.

4. Οἱ ἑτερόδοξοι ἐν ἀγνοίᾳ εἰ ποιοῦμενοι πρὸς ἑαυτοὺς μνηστείαν δώσουσιν ἀρραβῶνας, δύνανται ἀναλαβεῖν, εἰ τι δεδωκῶσι, λύοντες τὴν μνηστείαν· εἰ γὰρ ἤδεισαν τὸ ἄλλότριον τῆς πίστεως καὶ εἶδωκαν ἀρραβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιούται ὃ εἶδωκεν, ἢ δὲ γυνὴ δίδωσιν ἐν διπλῷ ὃ εἰδέξατο. (N. 16. Κωδ. 1. 4 (episc. aud.). N. 5. Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus)).

Μ. Οἱ ἑτερόδοξοι εἰς ἀγνοοῦντες τὴν διαφορὰν τοῦ δόγματος μνηστεύουσι πρὸς ἀλλήλους, δύνανται νὰ ἀναλάβωσιν ὅ, τι εἶδωκαν, διαλύοντες τὴν μνηστείαν· εἰ δὲ ὁμῶς ἐγνώριζον τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας καὶ εἶδωκαν ἀρραβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιούται ὅσα εἶδωκεν, ἢ δὲ γυνὴ ἀποδίδει διπλάσια ὅσα ἔλαβεν.

(1) Σημειωτέον ὅτι συνωδᾷ τῇ διατάξει ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ Ἰουλίον τοῦ 1808 ἐκδοθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος ἀπαγορεύει τὴν ἀνταλλαγὴν δωρεῶν μεταξὺ τῶν μνηστήρων, ὀρίζουσα ὅτι ὁ ἀρραβῶν δίδονταί μόνον δακτύλιοι ἀμοιβαίως, μόνον δ' ὁ ἀρραβῶν ὅσους ἐπιστρέφεται διπλάσιος ἐν διαλύσει τῆς μνηστείας.

5. Ἐάν γυνή αὐτεξουσία τελείαν ἄγρουσα ἡλικίαν ἀρραβῶνας δεξαμένη παραιτῆται τὸν γάμον, διπλοῦς ἀναδιδότω αὐτοῦς· εἰ δὲ ἐλάττων οὕτα συγγνώμην ἡλικίας ἤτησε καὶ ἀρραβῶνας ἔλαβε, πάλιν τὸ διπλάσιον ἀναδιδότω. Ἐάν δ' ἀφῆλιξ ἐστὶ καὶ αὕτη συγγνώμην ἡλικίας οὐκ ἤτησε, (1) αὐτὸ τὸ ἀπλοῦν περ ἔλαβεν, ἀποκαταστήσει, φαινόμενον εἶναι παρ' αὐτῇ· οὐ δὲ γὰρ αὐτὴν κερδᾶναι ἐξ ἐτέρου ζημίας, κἂν ἀφῆλιξ ἐστὶν· εἰ δ' ἐδαπανήθη τὸ πρῶγμα, οὐ ζημιωθήσεται ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ γυνή (N. 5 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus)).

M. Ἐάν γυνή αὐτεξουσία ἐνῆλικος δεχθῇ ἀρραβῶνας καὶ παραιτήσῃ τὸν γάμον, ἀποδίδωσιν αὐτοῦς διπλοῦς· ἐάν δὲ ἀνῆλικος οὕσα ἐζητήσῃ συγγνώμην ἡλικίας καὶ ἔλαβεν ἀρραβῶνας, πάλιν ἀποδίδωσι τὸ διπλάσιον· ἐάν δὲ ᾖ ἀνῆλικος καὶ δὲν ἐζητήσῃ συγγνώμην ἡλικίας, ἀποδίδει ἀπλοῦν αὐτῇ τὸ ληφθὲν, τὸ ὅποιον φαίνεται ὅτι αὕτη ἔχει· διότι δὲν πρέπει αὕτη τὴν κερδήσῃ ἐπὶ ζημίᾳ ἄλλου, καὶ ἐάν ᾖ ἀνῆλικος· εἰ δὲ τὸ πρῶγμα ἐδαπανήθῃ, δὲν ζημιούται δι' αὐτὸ ἡ γυνή.

N. Ἐκ τῶν διατ. τῆς §. 5 Ἀρμ. βιβλ. 8' τίτλου 6' καὶ τοῦ N. 10 Κωδ. (5. 3) προκύπτει ὅτι ὁ μνηστὴρ ὁ ὑπαίτιος τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας ἐρείλει εἰς ἀποζημίωσιν τὸ διπλάσιον τοῦ ληφθέντος ἀρραβῶνας καὶ τὴν ἐπιστροφήν τῶν ἄλλων δωρεῶν. A. Π. 95 τοῦ 1871. Ἡ προσημασμένη θεῖσα ἐπὶ μνηστείας ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ γάμου χρηματικὴ ποινὴ τίπται κατὰ τοῦ ἀνευ λόγου ἀποποιουμένου τὸν γάμον ὡς ἀποζημίωσις οὕτως εἰπεῖν ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένη. A. Π. 50 τοῦ 1866.

6. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις τῆς συγγνώμης τῆς ἡλικίας τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως κα', ταῖς δὲ θηλείαις ἀπὸ ὀκτώ καὶ δεκάτου μέχρι τοῦ κα' χρόνου· αἰτούμενοι βασιλεῦσα ἀπώσασθαι τοὺς κουράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ μόνοι τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιεῖσθαι φροντίδα θυνάμενοι, ὑπολήψεις ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμενοι· καὶ τῆνικαῦτα δὲ μετὰ τὴν αἴτησιν πράττουσι τὰ τῶν τελείων, οὐ μέντοιγε χωρὶς δεκρέτου ἐκποιεῦνται τι τῶν αὐτοῖς προσηκόντων. (2) (N. 2 Κωδ. 2. 45 (de his, qui veniam aetatis). Βασ. X. 27. 2).

M. Τὴν δὲ συγγνώμην τῆς ἡλικίας ζητοῦσιν οἱ μὲν ἄνδρες ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἕως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, αἱ δὲ γυναῖκες ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἑξήκτου ἕως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, παρακαλοῦντες τὸν βασιλεῦσα νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς τῶν κηδεμόνων αὐτῶν, ὡς θυνάμενοι μόνοι νὰ ἐπιμελῶνται τὰ ἰδίων πράγματα, μαρτυρίαν εἰς τοῦτο φέροντες τὴν ἀγαθὴν αἰτῶν ὑπόληψιν· καὶ τότε μετὰ τὴν αἴτησιν ἐνεργοῦσιν ὡς ἐνῆλικοι, ἀνευ δυνάμεως δὲν ἐκποιεῖσι τι ἐκ τῶν ὑπερχόντων αὐτῶν.

7. Εἰ δὲ καὶ πατὴρ κόρης ἡ μήτηρ ἀρραβῶνας ἔλαβεν ἡ πάπ-

(1-2) Πρόδελον ὅτι αἱ διατάξεις περὶ ἀνῆλικου αἰτησάμενου συγγνώμης ἡλικίας δὲν χωροῦσι τανὺν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νέου περὶ ἀνῆλικων νόμου.

τος ὑπὲρ ἐγγόνης τελείας οὔσης ἡλικίας, καὶ αὐτοὶ διπλάσιον παρεχέσθωσαν, εἴπερ δυνάμενοι προσῆναι τοὺς γάμους παραιτοῦνται ποιῆσαι. Εἰ δὲ ἀνυπόστατος ὁ γάμος μέλλει εἶναι, αὐτοὶ οἱ ἄρραβῶνες ἀναδίδουσιν ἅπλοῦ· εἰ δὲ καὶ μὴ ᾖ ἀνυπόστατος ὁ γάμος, δι' εὐλογον δὲ αἰτίαν παραιτοῦνται, εἰ μὴν ἤβρισαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας τὴν αἰτίαν, ἑαυτοὺς ἐγκαλεῖωσαν διὰ τὴν τοιοῦτον ἐμνηστεύσαντο· εἰ δὲ ἠγνόουν ἢ κατὰ ἑλπίδα ἢ αἰτία μετὰ τὴν μνηστείαν συμβῇ, τὸ ἅπλοῦν ἀποδίδουσιν. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ μνηστῆρος λέγομεν τοῦ τὴν μνηστείαν παραιτηθέντος. (N. 5 Kωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Bas. XXVIII. 2. 3).

Μ. Ἐάν δὲ καὶ πατὴρ ἢ μήτηρ κόρης ἢ πάππος ὑπὲρ ἐγγόνης ἐνηλικίου ᾖ καὶ ἄρραβῶνας, καὶ αὐτοὶ ἀποδίδουσι τὸ διπλάσιον, εἴπερ δυνάμενοι νὰ παραιτοῦνται τοὺς γάμους, ἀποποιῶνται. Ἐάν δὲ ὁ γάμος δὲν δύναται νὰ συσταθῇ, αὐτοὶ οἱ ἄρραβῶνες ἀποδίδονται ἅπλοῦ· εἴπερ δὲ ὁ γάμος ᾖ μὴν συστατός, παραιτοῦσιν ὅπως αὐτὸν δι' εὐλογον αἰτίαν, εἰ μὴν ἐγίνωσκον τὴν αἰτίαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας, ὥς μέμψονται ἑαυτοὺς, διότι ἐμνηστεύσαν τὴν τοιοῦτον· εἴπερ δὲ ἠγνόουν τὴν αἰτίαν ἢ συμβῇ κατὰ ἑλπίδα ἢ αἰτία (τῆς ἐμνήστεως) μετὰ τὴν μνηστείαν, ἀποδίδεται τὸ ἅπλοῦν. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ μνηστῆρος παραιτηθέντος τὴν μνηστείαν.

8. Εἰ καὶ νόμοις ἀπηγορευμένοι οὐκ εἰσιν οἱ ἐλπισθέντες γάμοι, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας ἐπὶ μνηστῆρος ἄρραβῶνας ἢ μνηστὴ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχράν αὐτοῦ ἢ αἰσχρὴν ἀνατροφήν ἢ τὴν τῆς θρησκείας ἢ τοῦ δόγματος διαφοράν παραιτεῖται, ἢ διὰ τοῦτο ὅτι ὡς ἀνὴρ συνάφειαν, ἐξ ἧς ἑλπίς γονῆς τίκεται, ποιεῖν οὐ δύναται, ἢ δι' ἄλλην εὐλογον παραιτήσεως αἰτίαν· εἰ μὴν ἀποδειχθῇ, πρὸ τοῦ δοθῆναι τοὺς αὐτοὺς ἄρραβῶνας τοῦτο αὐτὸ τὴν γυναῖκα ἢ τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐγινώσκοναι, ἑαυτοὺς ὀφείλουσιν ἐγκαλεῖν· εἴπερ δὲ ταῦτα ἀγνοοῦντες τοὺς ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ ἄρραβῶνας ἐδέξαντο ἢ μετὰ τοὺς δοθέντας ἄρραβῶνας αἰτία τις εὐλογος μεταμελείας παρενετέθη, αὐτῶν μόνων ἀποδιδόμενων, περὶ τῆς ἄλλου ἅπλου τιμωρίας ἐλεύθεροι φυλαττέσθωσαν. (N. 5 Kωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Bas. XXVIII. 2. 3).

Μ. Ἐάν ὁ ἐλπισθεὶς γάμος δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν νόμων, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας πρὸς μνηστείαν ἄρραβῶνας ἢ μνηστὴ παραιτήσῃ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχράν ἢ αἰσχρὴν αὐτοῦ ἀνατροφήν ἢ διὰ τὴν διαφοράν τῆς θρησκείας ἢ τῶν δόγμάτων ἢ διὰ τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνδρός πρὸς τεκνοποιίαν ἢ δι' ἄλλην εὐλογον αἰτίαν, εἴπερ μὴ ἀποδειχθῇ ὅτι πρὶν ἢ δοθῶσιν οἱ ἄρραβῶνες ἐγίνωσκον τοῦτο ἢ γονεῖς αὐτῆς, ὀφείλουσι νὰ αἰτιῶνται ἑαυτοὺς· εἴπερ δὲ ταῦτα ἀγνοοῦντες ἐδέχθησαν τοὺς αὐτοὺς μόνους ἀποδιδόμενους, ἀπαλλάττονται τοῦ προστίμου.

9. Οὐ χρή τοὺς ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρ-
χουσι, μνηστεύεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεστι τῇ κόρῃ
καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῖς ἢ ἐπιτρόποις ἢ κουράτορι· παραιτεῖ-
σθαι τὸν γάμον καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀρραβῶνας. Τοῦ αὐτοῦ κρα-
τοῦντος καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ δομοσι-
κῶν καὶ συγκαθεδρῶν καὶ ἐπὶ πάντων τῶν οἰκείων αὐτῶν, εἴν
κατὰ σπουδὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύσαντο. Εἰ μὲντοιγε μετὰ
τὴν ἀρχὴν βούλεται ἡ κόρη συναφθῆναι αὐτῇ, ἐρῶνται ὁ γάμος.
Σημειῶσαι δὲ ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα, ὅτε ὁ τὸ ὄφρ-
κιον χειρίζων, (ἤγουν ἐνέργειαν τινα καὶ ἀρχὴν μεταχειριζό-
μενος), δύναται φοδερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης· ὡς εἴγε
ἄρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκανὸς κωλύσαι τοὺς τῆς κόρης γο-
νεῖς, οὐ κωλύεται ἡ μνηστεία. (N. μον. Κωδ. 5. 3 (si rectior
provinciae). Βασίλ. XXVIII. 2. 20).

M. Οἱ ἄρχοντες δὲν πρέπει νὰ μνηστεύωνται κόρην ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἣν
διοικοῦσιν· ἐὰν δὲ πράξωσι τοῦτο, δύναται ἡ κόρη καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἢ
ἐπιτροποι ἢ κηδεμόνες νὰ παραιτῶνται τὸν γάμον καὶ νὰ κερδαίνωσι τοὺς
ἀρραβῶνας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ
οἰκείων καὶ συγκαθεδρῶν καὶ ἐπ' ὅλων τῶν οἰκείων αὐτῶν, εἴν κατὰ σπου-
δὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύσαν. Ἐὰν ὅμως θέλει ἡ κόρη νὰ συναφῇ
πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ἰσχύει ὁ γάμος. Σημειώ-
τεον δὲ ὅτι τότε ἀπαγορεύεται, ὅταν ὁ διαχειρίζων τὸ ἀξίωμα, ἦτοί ὁ
μεταχειριζόμενος ἐξουσίαν τινα καὶ ἀρχὴν, δύναται (διὰ τοῦ ἀξιώματος
αὐτοῦ) νὰ φοβίξῃ τοὺς γονεῖς τῆς κόρης· ὅθεν εἰ μὲν ἦτον ἄρχων, δὲν ἔδω-
ντο δὲ νὰ βιάσῃ τοὺς γυνεῖς τῆς κόρης, ἡ μνηστεία δὲν ἀπαγορεύεται.

10. Καὶ ἡ δεκάτη καὶ ε' νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω
φησὶ θεοσπίζομεν, ὥσπερ τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρρῶνας
συγγενεῖς καὶ οἰκείους, οὕτω καὶ θυγατέρας καὶ τὰ ἄλλα τοῦ
θῆλεις μέρους πρόσωπα τῶν ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ διαλαχόντων
ἄρχων εἰς μνηστείαν διδόναι κωλύεσθαι. (N. 56 πρ. Κωδ. 1. 3
(de episcopis et clericis). Νεαρὰ 123 κεφ. 39).

M. Καὶ ἡ δεκάτη πεμπτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει· δι-
τάττομεν ὅτι, ὡς οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρρῶνες συγγενεῖς καὶ οἰκείοι, οὕτω
καὶ αἱ θυγατέρες καὶ τὰ ἄλλα τοῦ θῆλεις φύλου πρόσωπα ἀπαγορεύεται νὰ
μνηστεύωνται τοῖς κληθέντας νὰ ἄρχωσιν ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ.

11. Ἐὰν μνηστὴρ ἢ καὶ μνηστὴ μετὰ τὸ λαβεῖν ἀρραβῶνας
ἢ καὶ δοῦναι τὸν μονήρη βίον ἀγαπήσῃ, ὁ μὲν μνηστὴρ ἀνα-
λαμβάνει· οὗς δέδωκεν ἀρραβῶνας· ἡ δὲ μνηστὴ οὗς ἔλαβεν ἀνα-
δίδωσι μόνον καὶ οὐ τὸ διπλοῦν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, τῇ
ποινῇς (1) ἐκατέρου μέρους συγχωρουμένης. (Προχ. 2. 9).

(1) Δι' ἐκ τῆς μνηστείας ὑποχρεώσεις· δύνανται νὰ κρατυθῶσι ἥτοι δι'

Μ. Ἐάν μνηστὴρ ἢ καὶ μνηστὴ μετὰ παραλαβὴν ἢ ὅσιν ἀρραβωνίων ἐπέστη, τὸν μοναχικὸν βίον, ὃ μὲν μνηστὴρ ἀναλαμβάνει εὖς ἔδωκεν ἀρραβωνίας, ἢ δὲ μνηστὴ ἀπέδιδωκε μόνον ὅσους ἔλαβε καὶ δὲν ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ διπλάσιον, ἐκάστου τῶν δύο μερῶν ἀπαλλασσόμενου τοῦ πριστιμου.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ δωρεῶν μνηστείας.

1. Ἐάν ὁ ἀνὴρ μὴ ὑποδεξάμενος προίκα βούληται τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ γινόμενον προίκα ποιῆσαι τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ μελλούσῃ αὐτῷ γαμεῖσθαι· εἰ μὲν δωρήσεται αὐτῇ πράγματα εἰδικῶς καὶ μετὰ ταῦτα δεῖξεται, αὐτὰ παρ' αὐτῆς εἰς προίκα, καὶ ἡ δωρεὰ τελεῖται ἔστιν, ὡς πρὸ τοῦ γάμου γενομένη, καὶ ἡ προίξ συνίσταται, ὡς ἐπιδόσεως προελεύσεως. Ἐάν δὲ γράψῃ μόνον, ὅτι ὑπεδέξατο προίκα μὴδὲν ὑποδεξάμενος, οὐδεμίαν ἔστιν ἀπαιτήσιν τῶν μὴ ἐπιδοθέντων αὐτῷ πραγμάτων. (N. 1 Kωδ. 5. 3 (de donat. ante nuptias). XXVIII. 3. 1).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ μὴ λαβὼν προίκα θέλῃ κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν συνηθειάν τὰ προίξῃ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ μελλούσαν νὰ συνάψῃ πρὸς αὐτὸν γάμον· καὶ μὲν δωρήσῃ εἰς αὐτὴν πράγματα εἰδικῶς καὶ ὑπερὸν λαβὴν αὐτὰ παρ' αὐτῆς εἰς προίκα, καὶ ἡ δωρεὰ εἶναι τελεῖται, ὡς γενομένη πρὸ τοῦ γάμου, καὶ ἡ προίξ συνίσταται ὡς προσηγηθείσης τῆς παραδόσεως. Ἐάν δὲ γράψῃ μόνον ὅτι παρέλαβε προίκα, καίτοι μὴδὲν λαβὼν, οὐδεμίαν γίνεται ἀπαιτήσιν τῶν μὴ παραδοθέντων εἰς αὐτὴν πραγμάτων.

2. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν αἱ δεσποτεῖται δεφίλουσιν ἐντεῦθεν ἤδη συνιστάσθαι, ὑπὸ αἵρεσιν δὲ ἀνατρέπεσθαι, ἐάν μὴ προδώσιν εἰ γάμοι. (1) (N. 2 καὶ 4 Kωδ. 5. 3 (de donationibus ante nuptias). XXVIII. 3. 2).

Μ. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν ἡ κυριότης δεφίλει πρὸ τοῦ γάμου ὅδη νὰ συνιστάται (νὰ μετασφραγίσθαι δηλονότι εἰς τὴν γυναῖκα), ν' ἀνατρέπηται δὲ ὑπὸ αἵρεσιν ἐάν μὴ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι.

3. Ἐάν τις δωρήσεται τῇ μνηστῇ πράγματα ἐπὶ τούτῳ τῷ ὄρω, ἵνα ὅτε προδῇ ὁ γάμος, τότε γένηται αὐτῶν δεσποτὴν, ἀχρηστὸς ἔστιν ἡ τοιαύτη δωρεὰ καὶ ὁ λογισμὸς δῆλος· εἰς καιρὸν γὰρ ἀναφέρεται γάμου, ἐν ᾧ μετὰ τῶν συνοικούντων οὐστᾶσιν αὐ δέχεται δωρεὰ. Καὶ εἰκότως· συνισταμένου γὰρ τοῦ

ὄρου ἢ διὰ ποινικῆς ῥήτρας (ποινῆς ἢ πριστιμου, ἥτις λατίν. καλεῖται *poena conventionalis*).

(1) Ἡ δικτατὴς αὕτη κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Μικτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συμβουλίου 8 τοῦ 1677 κατὰ πλὴν περιλήφθη ἐν τῇ Ἐξαπόλει, καίπερ κατηρημένῃ, ὡς ἐφαίνεται ἐκ τῆς ἐπομένης ὑπ' ἀριθ. 3 δικτατῆως, καὶ ἴν, εἰν ἢ πρὸς μνηστὴν δωρεὰ γένηται ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ νὰ ἰσχύῃ ἐάν τελεσθῶσιν οἱ γάμοι, ἢ δωρεὰ ἀχρηστὸς ἔστι.

γάμου εὐ δύναται ὁ ἀνὴρ δεσπότης γενέσθαι πράγματος ἀνηκόντος τῷ ἀνδρί. Εἰ μὲν γὰρ ὡς μνηστῇ ὁ ἀνὴρ ἐδώρησато, ἔρρωται ἡ δωρεά· ἐπεὶ δ' ὡς γυναικὶ ἐδώρησато, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ, ὅτε προῆν ὁ γάμος), ἀνίσχυρός ἐστιν ἡ τοιαύτη κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ οὐκ ἔρρωται, (N. 3 Kωδ. 5. 3 (de don. ante nuptias). Βασ. XXVIII. 3. 4).

M. Ἐάν τις δωρήσῃ εἰς τὴν μνηστὴν πράγματα ὑπὸ τῆν αἰρεσιν τότε νὰ καταστῇ κυρία αὐτῶν, ὅταν τελεσθῇ ὁ γάμος, ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι ἀνωφελὴς καὶ ὁ λόγος πρόδηλος· διότι ἀναρέεται εἰς καιρὸν γάμου, καὶ ἐν μεταξὺ τῶν συζύγων δωρεὴ δὲν συνίσταται. Καὶ εὐλόγως· διότι ὑπαρχόντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ καταστῇ κύριος πράγματος ἀνήκοντος εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ νὰ κυριεύσῃ πράγματος ἀνήκοντος εἰς τὸν ἀνδρα. Διότι εἰ μὲν εἰς αὐτὴν ὡς μνηστὴν ἐδώρησεν ὁ ἀνὴρ, ἡ δωρεὰ ἰσχύει· ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐδώρησεν εἰς αὐτὴν ὡς συζυγον (διότι τοῦτο σημαίνει διὰν τελεσθῇ ὁ γάμος), ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι ἀνίσχυρος, κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ δὲν ἰσχύει.

4. Ὅτι ἔάν δωρεάν τινα πραγμάτων μετὰ τῆς προεπούσης συμμετρίας ὁ ἐλάττω τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ποιήσῃται, οὐκ ἀνακαλεῖται αὐτὴν τῷ προκαλύμματι τῆς ἡλικίας. (1) (*) (N. 1 Kωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Βασ. X. 12. 1).

M. Ἐάν ὁ μικρότερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δωρήσῃ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας πράγματά τινα μετὰ τῆς προεπούσης συμμετρίας, δὲν ἀνακαλεῖ τὰ δωρηθέντα προῖασι τῆς ἡλικίας.

5. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖται τοῖς γονεῦσι τῆς μνηστῆς ἐπὶ τῷ γενέσθαι τοῦ γάμου, ταῦτα μὴ γενομένων τῶν γάμων ἀναδίδονται αὐτῷ. (N. 2 Kωδ. 5. 3 (de donat. ante nuptias). Βασίλ. XXVIII. 3. 2).

M. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖ εἰς τοὺς γονεῖς τῆς μνηστῆς ἕνα τελεσθῇ ὁ γάμος, ταῦτα ἀποδίδονται πρὸς αὐτὸν μὴ γενομένου τοῦ γάμου.

6. Γυνὴ τις μάλιστα γαμεῖσθαι βόλον ἐποίησε τῷ ἀνδρί περὶ τὴν προίκα μὴδὲν ῥητῶς ἐπαγγεῖλαμένη, ἀπατήσασα δὲ αὐτὸν ἐλπιδι μεγάλης προίκος· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπηγγεῖλατο φιλῶς ἢ καὶ ἐπηρεωτήθη, λόγῳ μνήστριων δοθῆναι τῇ γυναικὶ

(1) Ταῦτον καθίσταται ἐνὶ ἡλικίᾳ τις ἂν συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ὅθεν τὰ περὶ τοῦ ἐλάττωτος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δέον νὰ θεωρηθῶσι νῦν ἐφαρμοζόμενα εἰς τὸν ἐλάττω τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐάν μὴ εἰδικῶς τεκτεταύσῃ τις, τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ, ἢ ἐδώρησато αὐτῇ, καὶν ἀμολογήσῃ ἔχειν αὐτὰ ἐν προίκῃ, οὐδὲν ἀπαιτεῖται· τοῦτο νόμιμον ἐστὶ μνηστῆς, ἐπ' ἧς καὶ ἐλέγχῃ· εἰ γὰρ γυναικὶ τις ἐχαρίσαστο καὶν ἐδώρησато αὐτῇ τὰ δωρηθέντα, ἀρεῖται ἐπιμείναι τῇ αὐτῇ βουλήσας.

ποσότητα φανεράν, τυχόν διακοσίων νομ. καὶ συνέστη ὁ γάμος ἐπὶ τούτοις· εἴτα ἐτελεύτησεν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ ἀδελφῶ κληρονόμῳ· ἡ γυνὴ τοίνυν ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ κληρονόμου τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτοῦσα αὐτὸν τὰ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἤχουν ἐπερωτήσεως. Ἀντιγράφει οὖν ἡ διάταξις οὕτω πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὴν γὰρ ἐπαγγελίαν ἀπὸ τοῦ ποτέ σου ἀδελφοῦ μνηστριων ἔνεκεν γενόμενῃ τὴν καὶ εἰς ἐπερώτησιν κατενεχθεῖσαν ἐπιζητεῖ ἡ γυνή, διὰ τοῦτο οὐκ ὀφείλει παρασχεθῆναι· αὐτῇ, ἐπειδὴ ἐν τῇ προκλ. τὸν ἄνδρα ἠπάτησεν· (N. 3 Κωδ. 5. 3 (de bon. ante nuptias). Βασ. XXVIII. 3. 3).

Μ. Γολὴ τις μέλλουσα νά ὑπανδρευθῇ ἐξηπάτησε τὸν ἄνδρα περὶ τὴν προκλ. μηδὲν ῥητικῶς ὑποσχέσασα, δελεάσασα δὲ αὐτὸν διὰ τῆς ἐλπίδος μετὰ τῆς προκλ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ὑποσχέθη φιλικῶς ἡ καὶ συνεζῶναι δι' ἐπερωτήσεως νά δοθῇ εἰς τὴν γυναῖκα λόγῳ ἀρραβάνων ὀρισμένη ποσότης, διακόσια λ. γ. νομισμάτα καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν ὁ γάμος· ἔπειτα δὲ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ καταλιπὼν ἀδελφὸν κληρονόμον. Ὁ γυνὴ λοιπὸν ἐπηγάγετο τὸν ἀδελφὸν καὶ κληρονόμον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπαιτοῦσα τὰ ὑποσχέσασα ἡ συμφωνηθέντα. Διὰ βασιλικῆς λοιπὸν ἀντιγραφῆς διατάσσονται τὰ ἔκτε πρὸς τὸν ἀδελφόν· ἡ γυνὴ ἐπιζητεῖ ὅσα ὁ ποτέ σου ἀδελφός ὑποσχέθη ἀρραβάνων καὶ συνεζῶντος, οὐδὲν ἐξείλεαι διὰ τοῦτο νά δώσῃς εἰς αὐτήν, διότι ἠπάτησε τὸν ἄνδρα κατὰ τὴν προκλ.

7. Ἐπειδὴ τῇ μὲν μνηστῇ δυνατόν θωρεῖσθαι, οὐκέτι δὲ καὶ τῇ γαμετῇ, ἐζητεῖτο ἄρα ἐὰν γένηται θωρεὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῶν γάμων, ὡς πρὸς τὴν μνηστῇ γενομένη ἐρῶνται, ἡ ὡς πρὸς γαμετῇ ἀνυπόστατος ἐστίν· Λέγει τοίνυν ἡ διάταξις, ὅτι ἐν τῇ ποσούτῃ ἀθλίᾳ δεῖ ζῆτεῖν, καὶ τῆς γυναικὸς οὗσης ἡ θωρεὰ γέγονεν· ἵνα εἰ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ ᾗν τῷ ἰδίῳ δόξῃ πρὸς μνηστῇ ἡ θωρεὰ γεγονέναι, διδὲ καὶ ἐρῶνται· εἰ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς γαμετῇ· (ἔκτοτε γὰρ γαμετῇ καὶ οὐ μνηστῇ δοκεῖ εἶναι ἡ γυνή). (N. 6 Κωδ. 5. 3 (de bon. ante nupt.) Βασ. XXVIII. 3. 6).

Μ. Ἐπειδὴ εἰς τὴν μνηστῇ ἐπιτρέπεται νά δοθῇ τις, οὐχὶ ἑμὸς καὶ εἰς τὴν σύζυγον, ἐζητεῖτο, ἐὰν γίνῃ θωρεὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων, ἀρὰ γε λαμβάνει ὡς γενομένη πρὸς μνηστῇ, ἡ εἶναι ἀνίσχυρος ὡς γενομένη πρὸς σύζυγον. Λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις ὅτι ἐν τῇ ποσούτῃ ἀμειβομένην νά ἐξετάσῃται καὶ ἥτοι ἡ γυνὴ δεῖ ἐτελεύτησεν ἡ θωρεὰ, καὶ εἰ μὲν διέμενεν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς, θεωρεῖται ὅτι ἡ θωρεὰ ἐγένετο πρὸς μνηστῇ, διδὲ καὶ ἐρῶνται· εἰ δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο πρὸς σύζυγον, διότι ἔκτοτε ἡ γυνὴ θεωρεῖται ὅτι εἶναι σύζυγος καὶ οὐχὶ μνηστῇ.

8. Ὁ γενομένη παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἡ τῆς πενθερᾶς πρὸς τὴν νύμφην ἡ τὸν γαμβρὸν θωρεὰ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς ἀναιρεῖται, τοῦ γάμου δηλονότι λυομένου· (οὐ δεῖ γὰρ τῷ Βασιλεῖ εἰς βλά-

ἐπὶ τῶν κενὰς χάριτας διδόναι). (N. 9 Kωδ. 5. 3 (de don. ante nuptias). Βασ. XXVIII. 3 9).

M. Ἡ δωρεὰ ἢ γενόμενη παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς πρὸς τὴν νύμφην ἢ τὸν γαμβρὸν οὕτε δια βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεται, μετὰ τὴν διάλυσιν δηλονότι τοῦ γάμου, διότι δὲν ἀρμοῖει εἰς τὸν βασιλεῖα να παρέχῃ κενὰς χάριτας πρὸς βλάστην ἄλλων.

9. Ἐὰν ἐφίλησεν ὁ μνηστὴρ τὴν μνηστὴν ἐν τῇ τῆς μνηστείας καιρῷ καὶ μετὰ τοῦτο ἓνα τῶν ἀμφοτέρων τελευτήσῃ συνῆθῃ τὸ ἡμῖς τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἥμισυ ἔχει ὁ ζῶν. Φιλῆματος δὲ μὴ γενομένου, εἴτε ὁ μνηστὴρ τελευτήσῃ εἴτε ἡ μνηστὴ, πᾶσι τροποῖς ἀναδίδεται ἡ δωρεὰ. Ἐὰν δὲ ἡ μνηστὴ ἐδώρησται τῷ μνηστῇ, καὶ συνῆθῃ ἓνα τούτων τελευτήσῃ, ἀναδίδεται πάντως ἡ δωρεὰ εἴτε γέγονεν εἴτε μὴ γέγονε φιλῆμα. (N. 16 Kωδ. 5. 3 (de bon. ante nupt.). Βασ. XXVIII. 3. 16).

M. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας ἐφίλησεν τὴν μνηστὴν καὶ μετὰ τοῦτο συνῆθῃ ὁ εἰς τῶν δύο να ἀπέβαν, τὸ ἡμῖς τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἡμῖς κρατεῖ ὁ ζῶν. Ἐὰν ὅμως δὲν χωρήσῃ φιλῆμα, οἰοσθῆποτε καὶ ἂν ἀποβαν, εἴτε ἀπὸ τῆς μνηστῆς εἴτε ἡ μνηστὴ, ἡ δωρεὰ ἐξαπαντος ἀποδίδεται. Εἰ δὲ ἡ μνηστὴ ἐδώρησεν εἰς τὸν μνηστῆρα, καὶ συνῆθῃ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπέβαν, ἀποδίδεται ἐξαπαντος ἡ δωρεὰ, εἴτε ἐμπεσλαῖσεν εἴτε οὐ φιλῆμα.

10. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσῃται τινὰ τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ καὶ ὁ πενθερὸς ἀντιδωρήσῃται αὐτῇ τινὰ, μὴ γενομένου δὲ τῶν γάμων ὁ μνηστὴρ ἀφείληται ὥστε ἐδώρησται, οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς τὴν ἰδίαν δωρεάν ἀνατρέπει, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει τὰ ἀρκούντα παρὰ τοῦ μνηστῆρος ἐπιζητεῖν. (N. 10 Kωδ. 5. 3 (de donat. ante nupt.). Βασ. XXVIII. 3. 10).

M. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ καὶ ὁ πενθερὸς ἀντιδωρήσῃ τι εἰς αὐτόν, τ.ο. δὲ γάμου μὴ τελεσθέντος ὁ μνηστὴρ ἀφείληται τὰ δωρήντα ὅπ* αὐτοῦ, ὁ πενθρὸς δὲν δύναται νάνατρέψῃ ἐγκύριως τὴν δωρεάν αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει νὰ ἐπιζητήσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος ἀρκούντα.

11. Οἱ δανεισταὶ εἰ προγενέστεροι τοῦ ἀνδρός, εἰ μὴ ὑποθήκας ἔχουσιν, οὐ δύναται τὰ τῇ μνηστῇ δωρηθέντα παρ' αὐτοῦ πράγματα ἀποσπᾶν, εἰ μὴ περ εἰδικῶς αὐτοῖς ταῦτα ὑπέκτιστο (*). (N. 13 Kωδ. 5. 3 (de don. ante nupt.). XXVIII. 3. 13).

M. Οἱ προγενέστεροι τοῦ ἀνδρός δανεισταὶ, ἂν μὴ ἔχωσιν ὑποθήκας, δὲν δύναται νὰ ἀποσπᾶσιν τὰ εἰς τὴν μνηστὴν δωρηθέντα παρ' αὐτοῦ πράγματα, ἐκτός ἐαν ταῦτα ἦσαν εἰδικῶς εἰς αὐτοὺς ὑπέκτισται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ νομίσης, ὅτι ἡ γυνὴ ἐπὶ ταῖς ἐνταύθα τρεπταῖς τομῇς δωρεαῖς οἰωπρᾶς ἔχει ὑποθήκας, διότι αὐταὶ ἐπὶ τῇ πρὸ γάμου δωρεᾷ ἦναι τῷ ὑπεδῶνι ἐδόθησαν.

12. Ἡ διάταξις βούλεται τὸν προξενούοντα γάμον μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν· εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ συνεφώνησε μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μίτρην τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπιζητεῖν. (1) (N. 6 Kwδ. 5. 1 (de sponsualibus). Βασ. LVI. 15. 4).

Μ. Ἡ διάταξις αἰσιόι οὐδὲν νὰ λαμβάνη ὁ προξενητὴς γάμου· ἐὰν ὅμως ἐπιμένῃ ὁπωσδήποτε νὰ λάβῃ τε, εἰ μὲν δὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, οὐδὲν λαμβάνει· εἰ δὲ καὶ συνεφώνησε, δὲν δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ ὑπὲρ τὸ εἰκοστὸν μέρος τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

N. Ὅθεν, ἐὰν γραμμاتیον τι ἔχῃ ὡς αἰτίαν ἀμοιβῆν ὑπερτέραν τοῦ νομίμου μέτρου, ἢ αἰτ. αὕτη ὡς παράνομος δύναται νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ ἐν γνώσει τούτου διατελοῦντος κομιστοῦ. Α. Π 355 τοῦ 1878.

ΤΙΤΑ. Δ'. — Περὶ ὄρου καὶ διαθεσέως γάμου.

1. Γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγχλήρωσις πάσης ζωῆς, ὅτε τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία. (N. Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 1).

Μ. Γάμος εἶναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγχλήρωσις πάσης ζωῆς, ὅτε τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία.

2. Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι Ῥωμαῖοι, ἥλικα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάττωσι. Δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἄρρεας ἐφήρους εἶναι, τὰς δὲ ὀηλείας ἀνδρὸς δεκτικὰς, ταυτέστι τοὺς μὲν ὑπερβαίνειν τὸν τεσσαρκακιδέκατον χρόνον, τὰς δὲ μείζονας εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοι εἴτε ὑπεξούσιοι εἰσιν οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι. (πρ. Εἰσαγγ. 4. 10 (de nuptiis).

Μ. Ἐννόμους δὲ γάμους συνιστῶσι μεταξὺ ἀλλήλων οἱ Ῥωμαῖοι, ὅταν τηρήσωσι τὰ ὑπὸ τῶν νόμων περὶ γάμου διατεταγμένα. Πρέπει δὲ οἱ μὲν ἄρρεας νὰ ὦσιν ἐφήσοι, αἱ δὲ ὀηλείαι ἀνδρὸς δεκτικαί, ταυτέστιν ἔκτειναι μὲν νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, αὐταὶ δὲ νὰ ᾖναι πρεσβύτεραι τῶν δώδεκα ἐτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοι εἴτε ὑπεξούσιοι εἶναι οἱ συναπτόμενοι εἰς γάμον.

3. Οὐ γίνεται γάμος, εἰ μὴ συναινέσωσιν οἱ συναπτόμενοι καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίου· ὁ δὲ χωρὶς συναινέσεως τῶν

(1) Καὶ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Ἀρμενοπούλου, συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν νόμων 1 καὶ 3 τῶν Πανδ. (50 14), καθ' ὅς ἐν γένει οἱ προξενηταὶ ἢ μεσιταὶ (οἱ περιχόντες δηλονότι τὴν μετολέθησιν αὐτῶν πρὸς ἀναφῆν ὀρισμένης θεμιτῆς δικαιοπραξίας) δύναται καὶ συνομολογήσασθαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀμοιβῆς προκύπτειν εἰς τοιαύτην δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ, ἐὰν συμφωνηθῇ τοιαύτη, εἴτε ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένη, εἴτε βραδύτερον ὀρισθησομένη κατὰ τὸ εὖλογον μέτρον.

γονέων γενόμενος γάμος ανίσχυρός ἐστίν. (1) (N. 2 Πανδ. 23, 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4, 2).

Μ. Δὲν γίνεται γάμος, εἰς δὲν συναινέσωσιν οἱ συναπτόμενοι καὶ εἰ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίου· ὁ δὲ γάμος ὁ τελεσθεὶς ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν γονέων εἶναι ανίσχυρος.

Ν. Ἐγκυρὸς ἐστίν ὁ γάμος ὑπεξουσίου καὶ διὰ σιωπηρᾶς συναινέσεως τοῦ ἀσκούντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν (N. 5 Κωδ. (5. 4). Α. Π. 225 τοῦ 1879. Ἐκ τῆς § 3 τοῦ τίτλου δ' βιολίου δ' καὶ ἄλλων τῆς ἐκθέσεως διατάξεων προκύπτει ὅτι ἐγκυρὸς συναπτὴ γάμον ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς πατρικὴν ἐξουσίαν ἑξῆδες καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ διατάξις αὕτη κατὰ μὲν τὴν Α. Π. 200 τοῦ 1898 δὲν ἰσχύει νυν, ὡς κατισχύοντων τῶν ἀρθ. 3, 68, 114 καὶ 187 τοῦ περὶ ἀντλίκων νόμου, εἰς ὃν προκύπτει ὅτι τῶν ἀπαιτεῖται συναινέσεις τοῦ ἐπιτρόπου, κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 198 τοῦ 1899 καὶ τὴν Α. Π. 3 τοῦ 1900 (τῆς Ὀλομελείας) ἰσχύει καὶ νυν, ὡς τῶν εἰρημένων ἀρθρῶν οὐδὲν ἐμφαινόντων περὶ ἀνάγκης τῆς συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου.

4. Ἡ ἡττων τῶν 15' ἐτῶν γαμῆθεῖσα τότε γίνεται νόμιμος γαμετὴ, ὅτε παρὰ τῷ ἀνδρὶ πληρώσῃ τὰ 15' ἔτη. (N. 4 Πανδ. 23, 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4, 3).

Μ. Ἡ ἐν μικροτέρᾳ ἡλικίᾳ τῶν δωδεκά ἐτῶν ἐλθούσα εἰς γάμον τότε γίνεται νόμιμος σύζυγος, εἴταν συμπληρώσῃ τὸ δωδέκατον ἔτος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ συζύγου αὐτῆς.

5. Ἀπὼν ὁ ἀνὴρ δύναται διὰ μέσου ἢ δι' ἐπιστολῆς γαμεῖν τῆς γυναικὸς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀνιούσης. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἀπολιμπάνεται, αὐτὸ δύναται τότε γενέσθαι· δεῖ γὰρ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς ἀνελθεῖν τὴν γυναῖκα. Καὶ εἰ ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ, πενθεῖται παρὰ τῆς γυναικὸς (μέχρις ἐνιαυτοῦ). (N. 5 καὶ N. 6 Πανδ. 23, 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4, 4).

Μ. Ὁ ἀνὴρ ἀπὼν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον διὰ μέσου ἄλλου ἢ δι' ἐπιστολῆς, εἴταν ἡ γυνὴ συγκατατεθῇ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Κεῖ δὲ ἡ γυνὴ δὲν προσίρχεται, δὲν δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο· διότι πρέπει ἡ γυνὴ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς. Καὶ εἰ ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ, ἡ γυνὴ πενθεῖ αὐτὸν μέχρις ἑνὸς ἔτους.

(1) Ὅθεν τὰ γεγονότα, τὰ ἀποκλειόμενα κατ' οὐσίαν τὴν ἀληθῆ σύμφωνον θέλησιν τῶν συμβαλλομένων, δηλονότι ἡ πλάνη, ἡ βία καὶ ὁ δόλος, ἐπαινετοὺς καὶ εἰς τὸ κύρος τοῦ γάμου. Κατ' ἀκολουθίαν ἐπιφέρει τὴν διάκρισιν τοῦ γάμου ἢ δικαίως ἐμπνεύσασα φέρον βία, εἰς ἣς προεκλήθη εἰκονικὴ συναινέσις εἰς γάμον· ἐπίσης ἡ πλάνη περὶ τὴν φυσικὴν ταύτητά τοῦ πρός ὃ συνδίδεται τις διὰ τοῦ γάμου προσώπου, (εὐχῆ ἦτον δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν γνώμην καὶ ἡ περὶ τὴν ἄστικὴν, ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ταύτητά τοῦ προσώπου πλάνη) συντελεσθῇ δὲ εἰς τὴν περὶ τὴν ταύτητά πλάνην καὶ μάλιστα τὴν ἄστικὴν καὶ κοινωνικὴν ταύτητά τοῦ προσώπου αἱ ψευδεῖς αὐτοῦ παραστάσεις.

6. Καὶ συμβαίνει παρθένον ἔχειν προίκα καὶ περὶ προικὸς ἀγωγὴν (ἴσως γὰρ δι' ἐπιστολῆς ἢ προῖξ συνέστη) ἔτι καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν ἦτοι τὸ ὑπόδολον (τοῦτο γὰρ καὶ περὶ προικὸς ἀγωγὴν). Ἔτερον ἐστὶν ἐνθα τεύναντίον ἢ γυνὴ δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἀγγέλου τὸν ἄνδρα προτρέπεται· τεύτω γὰρ τῷ τρόπῳ ἡγουν δι' ἐπιστολῆς τῆς γυναικὸς συστήναι γάμον ἀδύνατον· πρὸς γὰρ τὸν γάμον κατὰ τοῦτον συστήναι τὸν τρόπον δεῖ τὴν γυναῖκα κατελθεῖν εἰς τὸν τοῦ ἀνδρὸς οἶκον, οὐ μὴν εἰς τὸν τῆς γυναικὸς οἶκον τὸν ἄνδρα. Ἀμα γὰρ εἰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς πεισθεῖσα τοῖς γράμμασιν, ὡς εἶπον, ἢ τῷ ἀγγέλῳ, συνίσταται γάμος καὶ μήπω τῆς τοῦ ἔργου συναφείας ἐπακολουθήσας. (N. 7 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 6).

M. Καὶ συμβαίνει παρθένος νὰ ἔχῃ προίκα καὶ περὶ προικὸς ἀγωγὴν (διότι ἴσως ἢ προῖξ συνέστη δι' ἐπιστολῆς), προσίτι καὶ τὴν πραγματικὴν δωρεάν ἦτοι τὸ ὑπόδολον. Ἄλλο εἶναι ὅταν τεύναντίον ἢ γυνὴ δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἄλλου παραινῇ τὸν ἄνδρα· διότι τοιοῦτοτρόπως ἦτοι δι' ἐπιστολῆς τῆς γυναικὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ συσταθῇ γάμος, διότι πρὸς σύστασιν γάμου κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει ἢ γυνὴ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ οὐχὶ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς. Διότι ἀμα ἂν μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς πεισθεῖσα εἰς τὰ γράμματα αὐτοῦ, ὡς εἶπον, ἢ εἰς τὸ μεσελαδοῦν πρόσωπον, συνάπτεται γάμος, καίπερ μὴ ἐπακολουθήσας εἰς συνουσίαν.

7. Ἐάν ὁ πάππος μαινῆται, ὁ πατήρ συναινεῖ· εἰ δὲ ὁ πατήρ, ἀρκεῖ ὁ πάππος συναινῶν, εἰ σωφρονεῖ. (N. 9 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum)).

M. Ἐάν ὁ πάππος ἦναι μανικὸς, συναινεῖ ὁ πατήρ· εἰ δὲ ὁ πατήρ, ἀρκεῖ ἡ συναινέσις τοῦ σωφρονούντος πάπου.

8. Εἴσω τριετίας τοῦ αἰχμαλώτου μὴ ὑποστρέφοντος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ δύναται γαμεῖν. (N. 9 § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum)).

M. Ἐάν ὁ αἰχμαλῶτος δὲν ὑποστρέψῃ ἐντὶς τριετίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ δύναται νὰ νυμφευθῇ.

9. Ἐάν ὁ πατήρ ἐπὶ τριετίαν ἡγνόηται τοῦ διαγχεῖ καὶ εἰς περιεσσι, δύνανται οἱ ἑκατέρως φύσεως αὐτοῦ παῖδες νυμφίμως γαμεῖν. Εἰ δὲ πρὸ τῆς τριετίας οἱ παῖδες τοῦ αἰχμαλώτου ἢ τοῦ ἀπόντος γαμήσουσι καὶ δεῖλόν ἐστι μὴ ἀπαρέσκειν τῷ πατρί τὸ πρόσωπον, ἔρρωται ὁ γάμος. (N. 10 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 7).

M. Ἐάν ἐπὶ τριετίαν ἀγνόηται ποῦ ὁ πατήρ διαμίνει καὶ εἰν ὑπάρχει, δύνανται τὰ εἰσδεχόμενα φύλου τέκνα αὐτοῦ νυμφίμως νὰ νυμφευθῶσιν· εἰν δὲ καὶ πρὸ τριετίας μὲν τὰ τέκνα τοῦ αἰχμαλώτου ἢ τοῦ ἀπόντος νυμφευ-

θῶσι ἀλλ' ἦναι δῆλον ὅτι ὁ πατὴρ δὲν ἀπαρεσκεταί εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ γὰρ
μας ἰσχύει.

10. Ὁ ἀδίκως κωλύων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι τοὺς ἰδίους ὑπε-
ξουσίους ἢ μὴ διδοὺς προίκα, διὰ τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζεται
ἐκγαμίζειν καὶ προικίζειν· κωλύειν δὲ δεσχεῖ ὁ μὴ ζητῶν
μνηστεῖαν. (N. 19 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 11).

M. Ὁ ἀδίκως ἐμποδίζων τὰ ὑπεξούσια αὐτοῦ τέκνα νὰ νυμφεύωνται ἢ
μὴ δίδων προίκα, ἀναγκάζεται δικαστικῶς νὰ νυμφεύῃ καὶ νὰ προικίσῃ
αὐτά. Θεωρεῖται δὲ ὅτι ἐμποδίζει ὁ μὴ ζητῶν μνηστεῖαν (ὁ μὴ ἐργαζόμε-
νος δηλαδὴ νὰ προκαλέσῃ τὴν μνηστεῖαν καὶ ἐπομένως τὸν γάμον τῶν
τέκνων αὐτοῦ).

11. Οἰκεία γνώμη γαμεῖν ἢ ὀρφανὴ δύναται· ἡ γὰρ τῶν πραγ-
μάτων διοικήσις πρὸς τὸ ὀφείκειον τοῦ κουράτωρος φέρεται. Οὐ
μὴν ὁ γάμος αὐτῆς (ὥστε δεῖσθαι τῆς συναινέσεως αὐτοῦ τὴν
διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἀφῆλικος δηλονότι, καὶ ὀφείλει
προικίζειν καὶ τὴν τοῦ γάμου δαπάνην ποιεῖν). (N. 20 Πανδ.
23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 4. 12).

M. Ἡ ὀρφανὴ δύναται νὰ ὑπανδρεύηται αὐτογνημόνως· δίδει εἰς τὴν
ἐξουσίαν τοῦ κληθεμένου ἀνήκει ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων, καὶ οὐχ ὁ
γάμος αὐτῆς· ὥστε λοιπὴν ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τῆς ἀφῆλικος ἔχει
χρεῖαν μόνον τῆς συναινέσεως αὐτοῦ, καὶ ὀφείλει νὰ προικίσῃ καὶ νὰ κατα-
βάλλῃ τὴν δαπάνην τοῦ γάμου.

12. Ὁ αὐτεξούσιος τελείαν ἄγων ἡλικίαν καὶ χωρὶς συναινέ-
σεως τοῦ πατρὸς γαμεῖν δύναται. (N. 25 Πανδ. 23. 2 (de ri-
tu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 14).

M. Ὁ ἐνήλικος αὐτεξούσιος δύναται νὰ νυμφεύηται καὶ ἄνευ τῆς συναι-
νέσεως τοῦ πατρὸς.

13. Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων οὐκ ἐμποδίζει τοῖς γάμοις τῶν
πενθούντων. (N. 11 πρ. Πανδ. 3. 2 (de his. qui notantur
infamia). Βασ. XXI. 2. 11).

M. Τὰ πένθη διὰ τοὺς ἀνιόντας δὲν ἐμποδίζουν τὸν γάμον τῶν πεν-
θούντων.

14. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικῶν συμβολαίων συνίσταται,
δηλονότι παραφυλαττομένης τῆς τοῦ νόμου παρατηρήσεως. (N.
13 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Βασ. XXVIII. 4. 21).

M. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικοσυμπτάνου συνίσταται, ἀρκεῖ νὰ φυλαχθῇ
ἡ διατύπωσις τοῦ νόμου.

15. Δεῖ τοὺς ἐν ἀξιώματι μέχρι καὶ τοῦ πρωτοσπαθάρχου
γάμους μὴ συναλλάσσειν, εἰ καὶ μὴ προικῶς συγγράψαιεν συμ-
βόλαια. Οἱ δὲ λοιποὶ ἄνευ γραμμάτων συμβολαίων γάμους συ-
ναλλάττεσθωσαν. (Νεσρά 117 κερ. 4).

Μ. Οἱ ἐν αἰσώματι διατελοῦντες, μηδὲ τοῦ πωροτοπαθείου ἐκτιροῦμαι-
νοι, ἂν συνάπτουσι γάμον, ἐάν δὲν συντάξωσι καὶ προικοσύμφωνον· οἱ δὲ
λητοὶ καὶ χωρὶς προικοσυμφώνου νομφεύονται.

16. Ἡ διατάξις βούλεται, μηδένα πραγματεύεσθαι γάμον
αὐτῷ διὰ βασιλικῆς ἀντιφωνήσεως, ἐπειδὴ φησι καὶ δημεύεσθαι
καὶ μηδὲ παῖδες ἑστῶσαν οἱ τεκτόμενοι, κὰν συγχώρησιν πορί-
σται περὶ αὐτῶν (N. 1 Κωδ. 5. 8 (si nuptiae ex rescri-
pto). Βασ. XXVIII, 5. 40).

Μ. Ἡ διατάξις ἐρίκει, ὅτι εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ πραγματεύεται
ἐν αὐτῷ γάμον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς (αἰρούσης τὰ καλύματα). Ἐάν
τοῦ γένους συνάψῃ τις αὐτὸν γάμον καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ δημεύεται καὶ τὰ
γονάμενα δὲν εἶναι τέκνα γνήσια, καὶ ἐάν ἐτι λάβῃ συγχώρησιν περὶ αὐτῶν.

17. Ἡ αὐταξουσία τελείαν ἄγουσα ἡλικίαν καὶ ἄκοντος τοῦ
πατρὸς νομίμως συνάπτεται ἀνδρὶ. (Πρεβλ. N. 18 καὶ 20 Κωδ.
5. 4. (de nuptiis). Νεαρά 115 κεφ. 3 § 11).

Μ. Ἡ ἐνῆλικος αὐταξουσία καὶ μὴ θελοντος τοῦ πατρὸς νομίμως ὑπαν-
τάσσεται.

18. Ἐάν ὁρραὴν πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν
καὶ ἕτερον ἕνα χρόνον καὶ δώσῃ τοὺς λόγους ὁ ἐπίτροπος, εὖτις
δύναται ταύτην γαμεῖν. (N. 6 Κωδ. 5. 6 (de interdicto ma-
trimi.). Βασ. XXVIII, 4. 43).

Μ. Ἐάν ὁρραὴν συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος καὶ παρέλθῃ
ἄλλο ἕν, καὶ ὁ ἐπίτροπος δώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς (τῆς ἐπιτροπικῆς αὐτοῦ
διαχειρίσεως), δύναται τότε νὰ νομφεῖται αὐτήν.

19. Τὸν γάμον οὗ τὸ συγκαθευδῆται ἀλλήλοισι τὸν ἄνδρα καὶ
τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἢ γαμικῇ συναίνεσιν. (*) (1) (N.
30 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 30).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὴν οὐσασιν τοῦ γάμου οὐ τὸ συγκαταμεῖναι τὸν ἄνδρα
τῇ γυναίκῃ ποιεῖ, ἀλλ' ἐάν συμφωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους περὶ γάμου οἱ μέλ-
λοντες συνευνοῦσθαι καὶ φιλήναι εἰ ποιήσονται τὴν συναίνεσιν, ὁ γάμος
συνίσταται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παλαιὸν τὸ παρὲν διδάσκει κέλευ-
σμα· σήμερον δὲ οὐ φιλήναι συναίνεσις ὁ γάμος συνίσταται, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ
ἱερολόγος προῖν, εὖτις γάμος συνίσταται, εὖτις καλύπτονται οἱ συναλλάσσον-
τες ἀπ' ἀλλήλων χωρίζεσθαι. Καὶ τοῦτο διατυπώσατο διὰ νεαρᾶς ἐν βασι-
λεῦσιν ἀείδιμος Καίσαρ Λέων ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ τρισμακάριστος βασιλεὺς
Καίσαρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός· καὶ τῆς ἱερολογίας τελευτήσης, κὰν μὴ ὁ γά-
μος προῖν καὶ σύμμιξις τῶν συμφωνησάντων, γάμος εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ
συναλλάγμα αὐτοῦν εἰς τί δὲ τὸ παρὲν κέλευσμα συμβαλεῖται σοι, ἀκού-
σον· ἐάν τις τελευτῶν εἴπῃ, δότω ὁ κληρονόμος μου τῇ ἀντιφᾷ μου τῇ δεξιᾷ
ἐ, νομ. ὅτι γάμον ποιήσῃ, φῶσθαι δὲ ἡ τριεὶς γυνὴ περὶ γάμου συμφω-
νίαν ποιήσασθαι πρὸς τινά, κὰν μὴ συγκαταμεῖναι τῷ ταύτης ἀνδρὶ, λήφεται
ἐν νομ. τὴν λόγῳ ληγᾶτον καταλειφέντα αὐτῇ· οὐ γὰρ τὸ συγκαταμεῖναι,
ἀλλ' ἢ τῶν συναλλαττόντων συναίνεσις καὶ ἀρέσκεια τὸν γάμον ἀποτελεῖ.

(1) Προσθετίον ὅμως, ὅτι ἡ ἱερολογία δὲν καλύπτει τὰς ἀκυρότητας τοῦ

Μ. Τὸν γάμον δὲν συνιστᾷ ἢ μετ' ἀλλήλων συνοίκησις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἀλλ' ἢ πρὸς γάμον συναίνεσις.

Ν. Συμφῶς πρὸς τὴν 89 Νεαράν τοῦ Λέοντος ('Αρμεν. διατ. 19 σελίδων) ἔνευ ἱεροτελεστίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ παρ' ἡμῖν γάμος. Α. Π. 242 τοῦ 1849, 256 καὶ 509 τοῦ 1852. ποιν. ρυγ' τοῦ 1838. Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς § 19 (Σχολίου), συνδυαζομένης πρὸς τὸν περὶ μικτῶν γάμων νόμον τῆς 11^{ης} Ὀκτ. 1851, καθ' ἕν ἐπιτρέπεται τοῖς Ὁρθόδοξοις Χριστιανοῖς νὰ συμπύσωσι γάμον μετὰ Χριστιανῶν ἀλλοδόξων ἐπὶ τῷ ὄρει τῆς τυχόντος τῶν τεθεσπισμένων ὑπὸ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας προκύπτει ὅτι, ὅπως ἐχρ. κυρ. οὗτος γάμος Ὁρθόδοξον Χριστιανὸν μετ' ἀλλοδόξου, απαιτεῖται νὰ τελεσθῇ ἢ ἱερολογία ὑπὸ ἱερέως ὀρθόδοξου μετὰ προηγούμενην ἀδείαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ὀρθόδοξου ἐπισκόπου. Α. Π. 273 τοῦ 1893. (Καὶ εἰ ἐν ἀλλοδαπῇ τελοῦμεν γάμοι τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς ἱεροτελεστίας, θεωροῦμενοι ἄλλως ἄκυροι).

20. Ὅτε περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνῆδου καὶ ὀρφανῆς κόρης ἀμφιβάλλουσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, ὀφείλει ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὰ περὶ τούτου διακρίνειν. (Ν. 1 Κωδ. 5, 4. (de nuptiis). Βασ. XXVIII. 4. 25).

Μ. Ὅταν περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνῆδου καὶ ὀρφανῆς κόρης διαφωνῶσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, ὀφείλει ὁ δικαστὴς νὰ ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τούτου.

21. Ὁ πρὸς ἐλευθέραν μὴ ποιησαμένην πέρον ἐκ τοῦ σώματος ἔχων συνῆθειαν εὐπαλλακὴν ἀλλὰ γαμετὴν αὐτὴν ἔχον δοκεῖ. (Ν. 24 Πανθ. 23. 2 (re ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII.

Μ. Ὁ συμβῶν μετὰ γυναίκος ἐλευθέρως μὴ ἐμπορευομένης τὸ σῶμα αὐτῆς θεωρεῖται ὅτι δὲν ἔχει αὐτὴν παλλακὴν ἀλλὰ σύζυγον.

22. Οὐ δύνανται εἰ παῖδας διαλύειν τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν γάμους εἰς βλάβην καὶ ζημίαν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προεῖκας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεὰς ἐπιθεδωκότων. (Νεαρά 22 κεφ. 19. Πρὸλ. καὶ Βασίλ. XXVIII. 7. 20).

Μ. Δὲν δύνανται τὰ τέκνα νὰ διαλύσωσι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν γάμον πρὸς βλάβην καὶ ζημίαν ἐκείνων, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προεῖκας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεάς.

23. Καὶ κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ἄρτίως εὐσεβῶς νόμοθετηθέντα ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἱδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιος ἔσται. (Πρὸλ. Ν. 21, 23 καὶ 28 Πανθ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Ν. 12 καὶ 14 Κωδ. 5, 4 (de nuptiis). Νεαρά 115 κεφ. 3 § 11).

γάμου, θαν δέον νὰ προηγήται αὐτῆς ἢ περὶ τῆς τυχόν ὑπάρξεως κωλυμάτων πρὸς γάμον ἔρουν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐξιδόχη ἐγκυκλίου ἰσχύουσα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἧς ἀπηγορεύθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἢ ἱεροτελεστία ἔνευ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐπισκόπου. (Ἰδε Ἐγκ. Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τόμῳ Γ' δικ. Νομῶν 6^{ος} ἐκδ. σελ. 307 καὶ Ν. Κατσ. Ἱερᾶς Συνόδου § 15 ἐν Α' Μέρει Παραρτήματος ἐν λ. Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος).

Μ. Κατὰ τὰ πρό τινας παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς νομοθετη¹έντα ὁ σωφρόνως ζῶν
δὲν ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νὰ νυμφευθῇ, καὶ εἰν ἵναι ὑπεξούσιος.

24. Υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος μὴ παραιτεῖσθαι
γάμον. (Προχ. 4. 17).

Μ. Υἱὸς ὑπεξούσιος δικιτούμενος ἀσώτως δὲν δύναται νὰ ἀποστῇ τοῦ γάμου.

25. Καὶ τοῖς πρό ἡμῶν νομοθέταις γέγραπται νόμος, ὡς ἡ
ὑπερβᾶσα τὸν πέμπτον καὶ εἰκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας δύναται
ἐπιρρίπτειν ἑαυτὴν ᾧ τινι βούλεται, μηδὲ μὴ ἐκ ταύτης τῆς
αἰτίας δυναμένου τοῦ πατρὸς γράφειν ταύτην ἀπόκληρον· διὰ
τοῦτο θεωροῦμεν, ἵνα εἰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς περὶ τὸν γάμον
αὐτῆς ἐβράχθυμῃ, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ, ᾧ τινι βούλεται, ἑαυτὴν
ἐπιρρίπτειν, ἀλλὰ μηνυέτω ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει τῷ
ἐπαρχῷ ἢ τῷ κοιναίστωρι, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τῷ κατὰ τόπον
ἀρχόντι καὶ αὐτοὶ ἀναγκαζέτωσαν τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐκγαμί-
ζειν καὶ προικίζειν κατὰ τὴν τῆς περιουσίας αὐτῶν δύναμιν.
(Νεαρά 115 κεφ. 3 § 11. Ν. 19 Πανδ. 23, 2 (de ritu nuptia-
rum). Ν. 7 Κωδ. 5. 41 (de dotis promissione). Ν. 6 Πανδ.
37. 6 (de collat.).

Μ. Καὶ εἰ πρὸ ἡμῶν ἠνομοθέτησαν ὅτι ἡ ὑπερβᾶσα τὸ εἰκοστὸν πέμ-
πτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ ἐκλεγῇ σύζυγον οἰονδήποτε θέλει, μηδὲ
μὴς διὰ τοῦτο δυναμένου τοῦ πατρὸς αὐτῆς νὰ ἀποκληρώσῃ αὐτήν. Ἡμεῖς
δὲ διατάττομεν, ὅτι καὶ ἂν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἡμέλει νὰ δώσῃ αὐτὴν εἰς
γάμον, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν νὰ ἐκλεγῇ αὐτὴ οἰονδήποτε θέλει, ἀλλ'
ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐπαρχόν ἢ τὸν ταμίαν,
ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τὸν κατὰ τόπον δικαστικὸν ἀρχόντα· οὗτοι δὲ
ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ νυμφεύσωσι καὶ προικίσωσι αὐτὴν κατὰ
τὴν δύναμιν τῆς περιουσίας αὐτῶν.

26. Μηδεὶς μυστικῶς στεφανεύσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειό-
νων, ὁ γὰρ τοῦτο κατατολμῆρας ἐργάσασθαι σωφρονιζέσθω τι-
μωρούμενος, δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως, ὡς τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυ-
τὸν ἐμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου κατὰ τὴν
τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν. (Προχ. 4. 27).

Μ. Οὐδεὶς τιλαῖ τοὺς γάμους αὐτοῦ μυστικῶς, ἀλλὰ παρόντων πολλῶν
ὁ δὲ ἀποτολμῆρας νὰ στεφῇ μυστικῶς σωφρονίζεται διὰ τιμωρίας, ὁ δὲ
ἱερεὺς, ὡς ἀναμνηθεὶς εἰς ἀρετὴν πρᾶξιν, ὑπεβάλλεται εἰς τὰς προσηκούσας
εὐθύνas κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων.

ΤΙΤΛ. Ε'.—Περὶ ἀκριδείας γάμων.

1. Τοῖς κληρικῶς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν τὰς γυναῖκας.
(Ν. 42 § 1. Ν. 45 Κωδ. 1. 3 (de episcopis). Νεαρά 6 κεφ. 5.
Νεαρά 22 κεφ. 42. Νεαρά 123 κεφ. 1 κεφ. 42 καὶ κεφ. 14).

Μ. Εἰς τοὺς κληρικοὺς ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωσι νομίμους γυναῖκας.

2. Οἱ ψάλται καὶ ἀναγνώσται δύνανται νομίμως γαμεῖν. Οἱ δὲ ὑποδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι καθάπαξ κεκώλυνται. "Θθεν εἰ παρὰ ταῦτα γάμῳ κοινωνήσουσιν, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερουσύνης καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν γυμνοῦνται. (1) (Νεαρά 123 κερ. 14).

Μ. Οἱ ψάλται καὶ ἀναγνώσται δύνανται νομίμως νὰ νυμφεύωνται· εἰ δὲ ὑποδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι ἐμποδίζονται ἐντελῶς· ὅθεν, ἐὰν παρὰ ταῦτα συναρῶσιν εἰς γάμον, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερουσύνης καὶ ἀπεκδύονται ἐν ἀξίῳ αὐτῶν.

3. Ἡ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς γάμῳ συναλλάξασα δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἐπιμένειν τῇ γάμῳ καὶ οὐ δοκεῖ προσκροῦσαι ὡς εὐλογον αἰτίαν παρέχουσα. (N 18 Κωδ. 3, 28 (de inofficioso testamento) Βασ. XXXIX. 1. 46).

Μ. Ἡ κατὰ γνώμην πατρὸς συμφωνήσασα γάμῳ δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὸν γάμον· καὶ δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀμαρτάνει ὡς παρέχουσα εὐλογον αἰτίαν (ἀντιστάσεως εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς).

4. Ὁ αἰχμάλωτον ἀγοράσας καὶ ταύτῃ μιγείῃ ὡς γυναῖκα ὡς προλήψῃ δοκῶν αὐτῇ συγχωρεῖν τὸ τίμημα, εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν αὐτὴν ἀνατρέχειν συγχωρεῖ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς τικτομένους παῖδας νομίμους ἔχειν. (N. 13 Κωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXIV. 2 11).

Μ. Ὁ ἀγοράσας αἰχμάλωτον καὶ νυμφευθεὶς αὐτὴν θεωρεῖται κατὰ πρόληψιν, ὅτι χαρίζεται αὐτῇ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς καταδεδωκένον τίμημα καὶ ἐπιτρέπεται ἐπομένως εἰς αὐτὴν νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν καὶ ἐπομένως τὰ ἐξ αὐτῆς γεννώμενα τέκνα ὑπολαμβάνονται νόμιμα αὐτοῦ τέκνα.

ΤΙΤΛ. 5'.—Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (2).

1. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομῶντες τοὺς γονεῖς οἱ παῖδες ἐχέτωσαν, ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἰσχυρὸς ἐστίν· ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενόν τι κέρδος ἰδιώτης παντάπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται. (Νεαρά 22 κερ. 20 § 2 κερ. 26 § 1).

(1) Ἀπερχλλόχτως ἀποφαίνονται ὁ Κς' ἀποστολικὸς Κανὼν καὶ ὁ ε' τῆς ε' ἀγίας Οἰκουμένης Σύνοδος. Σημειωτέον ἐντούτοις ὅτι κατ' ἐκκλησιαστικὴν συγκατάθεσιν ἀπετρέπη ποτὶ ὅπλ. τῆς Ἐκκλησίας, ὁποιούσης εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ χαλεπότητα τῶν καιρῶν ἢ εἰς ἄλλους οἰκονομίας λόγους· εἰς ἱερεῖς ἀφαιρέσθαι ἢ καὶ καταλιπόντας τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερουσύνης· καὶ ἔλθωσιν εἰς γάμου κοινωνίαν (Πρακτικὴν Ἱεράς Συνόδου Κωνστ. τῆς 1 Φεβρουαρίου 1870 καὶ τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1884).

(2) Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (ἥτις ἄλλως καλεῖται καὶ ὑπόδωλον) πρᾶξι κατεῖχεται τοῦ παρόντος βιβλίου καὶ ὁ τίτλος II'.

Μ. Τὰ τέκνα ἔχουσι τὰ τοῦ γάμου κέρδη καὶ ἐὰν δὲν κληρονομήσῃ τοὺς γονεῖς, διότι ὁ νόμος εἶναι ἰσχυρότερος τῆς θελήσεως τῶν ιδιωτῶν· θὲν τὸ τοῦ νόμου εἰς τινὰ παρεχόμενον κέρδος οὐδολως δύναται ιδιώτης να ἀραιέσθαι.

2. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῇ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμνησθήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστᾶναι συνοικεσίῳ, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ κατὰ δεσποτεϊάν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκείμενον. (Νεαρά 39 κεφ. 2 § 1).

Μ. Ἐὰν γυνὴ τεκνοποιήσῃ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε να ᾖναι ἀμνησθήτητον ὅτι τὸ γεννητὸν δὲν προσῆλθεν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, διατάττομεν να στερεῖται αὕτη παντελῶς τῆς τε κυριότητος καὶ τῆς ἐπικαρτίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

Β. Τὴν προτὶκα μὴ εἰσνεγακαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρός εἰκεῖσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμου ἐπέδους δωρεάν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικός, εἰ μὴ ἡ οὐκοῦσα αὐτῇ δωρήσασθαι τι ἢ καταλεῖσθαι βουληθῇ. (Νεαρά 2 κεφ. 5).

Μ. Ἡ μὴ χορηγήσας προτὶκα δὲν δύναται να ἀξιοῖ τι ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνδρός διὰ προγαμιαίαν δωρεάν, καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δούς τὴν διὰ γάμον δωρεάν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικός, ἐκτὸς ἐὰν ἡ μετ' αὐτοῦ συγκατοικοῦσα θελήσῃ να δωρήσῃ ἢ να καταλεῖπῃ τι εἰς αὐτόν.

ΤΙΤΑ. Ζ'.—Περὶ γάμων κεκωλυμένων.

1. Ἡ συγγένειά ἐστὶν ὄνομα γενικόν. Διαίρεται δὲ εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἰσὶν οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες· ὁποῖοι πατὴρ, μήτηρ, πάππος καὶ μάμη καὶ οἱ τούτων ἀνώτεροι. Κατιόντες δὲ οἱ ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, οἷον υἱάτηρ, ἐγγονος, ἐγγόνη καὶ οἱ ἔτι τούτων κατώτεροι. Τὰ πλαγίου δὲ οἱ μᾶτε ἡμᾶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, τῆς δὲ αὐτῆς γονῆς καὶ ρίτης ἡμῖν κεκοινωνηκότες· οἷον ἀδελφός, ἀδελφή, βετός, θεία, ἀνεψιός, ἀνεψιά, ἐξάδελφος, ἐξαδέλφη καὶ οἱ ἐκ τούτων καταγόμενοι. (1) (N. 1 πρ. § 1 ἐπ. Πανθ. 38. 10 (de gradibus et affinibus)).

(1) Τὸ σύνολον τοῦ συγγενικοῦ συμπλέγματος καλεῖται στέμμα, ὅπερ δι' ὀριζοντίου γραμμῆς διακρινόμενον χωρίζει τοὺς συγγενεῖς εἰς δύο, καὶ τούτων οἱ μὲν ὑπερᾶνω τῆς γραμμῆς εἰσὶν οἱ ἀνιόντες, οἱ δὲ ὀρεστώτεροι εἰσὶν οἱ κατιόντες.

Ἐνταῦθα θεωροῦμεν κατ'ἰσχυριστὶ καὶ τὰς πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ἐπικρατίαν ἀρχιερεῖς Συνεδρίας ἐδηγίας τῆς 18 Μαΐου 1877, δι' ὧν ἀναπύσσονται πλατότερον τὰ περὶ βαθμῶν συγγενείας κρατούντα παρ' ἡμῖν.

Μ. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς· εἰς ἀνιόν-
τας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἶναι οἱ γεννέ-

Συνοδικαὶ ὁδηγίαι περὶ βαθμῶν συγγενείας
ὡς πρὸς τὸν γάμον.

Ἡ ὡς πρὸς τὸν γάμον θεωρουμένη συγγένεια εἶναι Α') ἐξ αἵματος Β')
ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας Γ') ἐκ τριγενείας καὶ Δ') ἐκ τοῦ ἀγίου ραπί-
σματος. Μιᾶς ἐκάστης τῶν συγγενικῶν τούτων σχέσεων ἐκτίθεται ἰδίᾳ
κατωτέρω ἢ τε βαθμολογία μετὰ τῶν ἀναγκαίων πρὸς κατανήσιν παρ-
δειγματικῶν καὶ αἱ κατὰ μέρος περιπτώσεις, καθ' ἃς κολύεται ὁ γάμος με-
ταξὺ τῶν διαφόρων βαθμῶν.

Α') Ἐξ αἵματος συγγένεια.

1 Ἐξ αἵματος συγγενῆ εἶναι, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, πάντα τὰ πρό-
σωπα, ἄρρενα καὶ θήλεια, ὅσα ἢ α') ἐγεννήθησαν τὸ ἓν ἐκ τοῦ ἄλλου, ἀμεί-
σως ἢ ἐμείσως, ἢ δ') ἔχουσι κοινόν γεννήτορα, ἀμεσον ἢ ἐμμεσον. Κατὰ
τὸ α') ἀμείσως μὲν ἐγεννήθη ὁ υἱὸς καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ
τῆς μητρός· ἐμείσως δὲ ὁ ἐγγονὸς καὶ ἡ ἐγγόνη ἐκ τοῦ παπποῦ καὶ τῆς
μάμμης, τῶν τε πρὸς πατρός καὶ τῶν πρὸς μητρός, ὁ προεγγονὸς καὶ ἡ
προεγγόνη ἐκ τοῦ προπαπποῦ καὶ τῆς προμᾶμμης ὁμοῦς, ὁ δισεγγονὸς
καὶ ἡ δισεγγόνη ἐκ τοῦ διπαπποῦ καὶ τῆς διμᾶμμης, ὁ τρισεγγονὸς καὶ ἡ
τρισεγγόνη ἐκ τοῦ τριπαπποῦ καὶ τῆς τριμᾶμμης κτλ. Κατὰ τὸ δ') κοινόν
γεννήτορα ἀμεσον μὲν ἔχουσι τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα οἱ ἀδελφοὶ καὶ
αἱ ἀδελφαί· ἐμμεσον δὲ οἱ ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ ἐξαδελφαί, πρῶτοι, δευτεροὶ
καὶ τρίτοι πρὸς ἀλλήλους, τὸν κοινόν ἐκατέρωθεν παππον, προπαππον, διπαπ-
πον κτλ. καὶ τὴν κοινὴν ὁμοῦς μᾶμμη, προμᾶμμη, διμᾶμμη κτλ. ἔτι
δὲ οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες παντὸς βαθμοῦ πρὸς τοὺς ἀνεψιούς καὶ ἀνεψίας παν-
τὸς βαθμοῦ.

2. Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια διακρίνεται εἰς εὐθείαν ἢ κατὰ βάθος
καὶ εἰς πλαγίαν. Καὶ ὁ ὅτι α' μὲν εἶναι, ὅταν τὰ πρόσωπα καταγίνονται
κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τὸ ἓν ἐκ τοῦ ἄλλου, ἢ ἀμείσως ὡς ὁ υἱὸς καὶ ἡ θυ-
γάτηρ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τῆς μητρός, ἢ ἐμείσως ὡς ὁ ἐγγονὸς ἐκ τοῦ
παπποῦ καὶ τῆς μάμμης, ὁ προεγγονὸς ἐκ τοῦ προπαπποῦ καὶ τῆς προ-
μᾶμμης κτλ. Πλὴν γ' α' δὲ εἶναι ὅταν καταγίνονται ἐκ τοῦ κοινοῦ γεννήτο-
ρος, ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, οἱ ἐξαδελφοὶ ἐκ τοῦ παπ-
ποῦ καὶ τῆς μάμμης, οἱ υἱοὶ καὶ αἱ ἀνεψιοὶ κτλ. Ἡ εὐθεία συγγένεια
διαστέλλεται εἰς τὴν τῶν ἀνιόντων καὶ εἰς τὴν τῶν κατιόντων.
Καὶ ἀνιόντες μὲν τινος λέγονται οἱ ἀμεσοὶ ἢ ἐμμεσοὶ αὐτοῦ γεννήτο-
ρες κατ' εὐθεῖαν, ἢ οὗτος ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὁ παππὸς καὶ ἡ
μάμμη, ὁ προπαππὸς, ὁ διπαππὸς, ὁ τριπαππὸς καὶ οἱ λοιποί, καθ' ὅσον
ἀνιόντες εἰς τὴν αὐτὴν γενεάν· κατὰ δ' αὐτοὺς δὲ αὐτοὶ οἱ κατ' εὐθεῖαν ἐξ
αὐτοῦ γραμμὴν καταγόμενοι οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες, οἱ ἐγγονοὶ καὶ οἱ
ἐγγόναι, οἱ προεγγονοὶ, οἱ δισεγγονοὶ, οἱ τρισεγγονοὶ κτλ. καθ' ὅσον προ-
δίδουσι αἱ γενεαί.

3. Ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας, τῆς τε εὐθείας καὶ τῆς πλαγίας, ὁρίζεται
ματρουμένῳ τῶν γεννήσεων, ὅσαι μεσολαβοῦσι μεταξὺ τῶν προσώπων τῶν

πάντες ἡμᾶς, ὅποιος ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ὁ πάππος καὶ ἡ μάμμη καὶ οἱ ἀνι-
τήρω τούτων. Κατιόντες δὲ οἱ παρ' ἡμῶν γεννώμενοι, ὅποιος ὁ υἱός, ἡ θυ-

γάτην πρόκειται νὰ ὀριοθῇ ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας· ἡ ἀριθμουμένη των
προσώπων, δι' ὧν συνεχίζεται τὸ γένος, ἐπὶ μὲν εὐθείας ἀπὸ τοῦ ἀνιόντος
μέχρι τοῦ κατιόντος, ὧν πρόκειται νὰ ὀριοθῇ ὁ βαθμὸς, συναριθμουμένου
μὲν τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο τούτων, ἐπὶ δὲ πλάγιας, ἀφροισμένῳ των
βαθμῶν ἑκατέρου των πλάγιων συγγενῶν μέχρι τοῦ ἀμέσου κοινού γεννή-
τορος αὐτῶν. Οὕτω χάριν παραδείγματος ἐπ' εὐθείας συγγενείας ὁ υἱὸς ἡ
ἡ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα εἶναι πρώτου βαθμοῦ κατ' εὐ-
θείαν ἢ αἵματος συγγενεῖς, διότι μία γέννησις μεσολαθεῖ μεταξύ γενέας
καὶ τέκνου· ὁ ἔγγονος δὲ ἡ ἡ ἐγγόνη πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην εἶναι
δευτέρου βαθμοῦ κατ' εὐθείαν συγγενεῖς, διότι μεσολαθεῖσι δύο γεννήσεις
μεταξὺ αὐτῶν, δηλαδὴ ἡ γέννησις τοῦ ἐγγόνου ἢ τῆς ἐγγόνης ἐκ τοῦ πα-
τρός ἢ τῆς μητρός, καὶ ἡ γέννησις τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός ἐκ τοῦ πά-
που ἢ τῆς μάμμης, ἡ διότι τρεῖς πρόσωπα συνεχίζουσι τὸ γένος ἀπὸ πάπου
ἢ μάμμης ἕως ἐγγόνου ἢ ἐγγόνης, δηλαδὴ ὁ πάππος, ὁ πατήρ καὶ ὁ ἐγγό-
νος, ἢ ὡν κατὰ τὸν ἀνω τεθειμένον κανὼνα τὸ ἕν ἄκρον δὲν ὑπολογίζεται,
λαμβάνομενον ὡς βάσις ἢ ὡς ἄρξ τοῦ ὑπολογισμοῦ, διότι δὲν συναριθμεῖ-
ται καὶ ἡ γέννησις αὐτοῦ. Οὕτω δὲ κατὰ σπειρὰν ὁ προέγγονος (δηλαδὴ ὁ
κοινῶς λεγόμενος διεγγόνος) καὶ ὁ προεγγόνη πρὸς τὸν προπάππον καὶ τὴν
προμάμμην εἶναι βαθμοῦ τρίτου, ὁ διεγγόνος (δηλαδὴ ὁ κοινῶς λεγόμενος
τριεγγόνος) πρὸς τὸν διπάππον (τὸν κοινῶς λεγόμενον τριπάππον) εἶναι
βαθμοῦ τετάρτου, ὁ τριεγγόνος πρὸς τὸν τριπάππον εἶναι βαθμοῦ πέμπτου,
καὶ οὕτω καθεστῆς, ἐπ' ἑσὸν ἀναβαίνουσιν ἡ καταβαίνουσιν αἱ γενεαί, προστί-
νεται δι' ἑκάστην εἰς ἓτι βαθμὸς.—Ἐπὶ πλάγιας δὲ συγγενείας οἱ ἀδελφοὶ
καὶ αἱ ἀδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ δευτέρου πλάγιοι συγγενεῖς,
ἵνατι ἑκάτερος πρὸς τὸν ἀμέσον κοινὸν γεννήτορά των, ἦτοι τὸν πατέρα καὶ
τὴν μητέρα, εἶναι βαθμοῦ πρώτου, τὸ δὲ ἄθροισμα τῶν δύο βαθμῶν εἶναι
δύο· οἱ πρώτοι ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ πρώται ἐξαδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους
βαθμοῦ τετάρτου πλάγιοι συγγενεῖς· διότι ἑκάτερος πρὸς τὸν ἀμέσον κοινὸν
γεννήτορα των, δηλαδὴ πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην, εἶναι βαθμοῦ δευ-
τέρου, τὸ δὲ ἄθροισμα εἶναι τέσσαρα. αἱ δευτέραι ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ δευτέραι
ἐξαδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ ἑκτου, διότι ἑκάτερος πρὸς τὸν ἀμέ-
σον κοινὸν γεννήτορα, ἦτοι τὸν προπάππον ἢ τὴν προμάμμην εἶναι βαθμοῦ
τρίτου, τὸ δὲ ἄθροισμα εἶναι ἑξή. Ὁ ἀπλοῦς υἱὸς ἡ ἀπλή υἱία, ἦτοι ὁ ἀδελ-
φός ἡ ἀδελφὴ τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός, εἶναι πρὸς τὸν ἀπλοῦν ἀνεψιὸν ἢ
τὴν ἀπλὴν ἀνεψιάν, ἦτοι πρὸς τὸ τέκνον τοῦ ἀδελφοῦ, βαθμοῦ τρίτου πλά-
γιοι συγγενεῖς, διότι πρὸς τὸν ἀμέσον κοινὸν γεννήτορα ἦτοι τὸν πάππον
μὲν τοῦ ἀνεψιοῦ ἢ τῆς ἀνεψιάς, πατέρα δὲ τοῦ υἱοῦ ἢ τῆς υἱίας, ὁ μὲν
υἱὸς ἢ ἡ υἱία εἶναι πρώτου βαθμοῦ, ὁ δὲ ἀνεψιός ἢ ἡ ἀνεψία εἶναι δευτέ-
ρου, καὶ τὸ ἄθροισμα τρία. Ὁ μέγας υἱὸς ἢ ἡ μεγάλη υἱία, ἦτοι τοῦ
πάπου ἢ τῆς μάμμης οἱ ἀδελφοί, εἶναι πρὸς τὸν μέγαν ἀνεψιὸν (τὸν ἐξ-
ανψιὸν καλούμενον παρὰ βιζαντίους) καὶ τὴν μεγάλην ἀνεψιάν, ἦτοι πρὸ
τοῦ ἀδελφοῦ των τοῦ ἐγγόνους βαθμοῦ τετάρτου· διότι ὁ μὲν μέγας υἱὸς
πρὸς τὸν ἀμέσον κοινὸν γεννήτορα εἶναι βαθμοῦ πρώτου, ὁ δὲ μέγας ἀνε-
ψιός εἶναι βαθμοῦ τρίτου, καὶ τὸ ἄθροισμα τέσσαρα. Ὁμοίως ὁ αὐτὸς μέγας
υἱὸς πρὸς τὰ τέκνα τῶν μεγάλων τοῦ ἀνεψιῶν εἶναι βαθμοῦ πέμπτου καὶ

γάμος, ὁ ἔγγονος, ἡ ἐγγύνη καὶ οἱ κατωτέρω τούτων. Ἐκ πλαγίου δὲ ἢ οὕτω ἡμᾶς γεννήσαντες, οὕτω παρ' ἡμῶν γεννηθέντες, μεταρχοῦντες δὲ τῶν

οὕτω καλεσθῆς. Ὁ μικρὸς θεὸς ἢ ἡ μικρὰ θεία, ἦτοι οἱ πρῶτοι ἐξάδελφοι τῶν γεννῶν, εἶναι πρὸς τοὺς μικροὺς ἀνεψίους καὶ τὰς μικρὰς ἀνεψίας ἦτοι πρὸς τῶν πρῶτων ἐξαδελφῶν τῶν τὰ τέκνα, βαθμοῦ πέμπτου πλεονάζοντες. διότι οἱ μὲν μικροὶ θεοὶ εἶναι πρὸς τὸν ἀμεσον καὶ τὸν γεννητορὰ βαθμῶν δέουσι οἱ δὲ μικροὶ ἀνεψιοὶ βαθμοῦ τρίτου, καὶ τὸ ἄριστον εἶναι πέντε· ὁμοίως οἱ μικροὶ θεοὶ πρὸς τὰ τέκνα τῶν μικρῶν ἀνεψιῶν εἶναι πλαγιοὶ συγγενεῖς βαθμοῦ ἔκτου, καὶ οὕτω καλεσθῆς, προστίθενται μὲντος ἑνὸς βαθμοῦ, ἔρ' ὅσον προστίθεται μία γενεὰ εἰς τὴν ἢ ἄλλο μέρη. Τοιαυτὴ εἶναι ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια ἢ τε εὐθεία καὶ ἡ πλαγία, καὶ οὕτω τὸν εὐθείαν ὁ βαθμὸς τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν.

ε. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνας εὐκόλως δύναται ἕκαστος νὰ εὐρίσκη τὴν συγγένειαν βαθμὴν μέχρι τοῦ ἔκτου, εἰς κατ' εὐθείαν εἴτε ἐκ πλαγίου, ἕως τοῦ ὁποίου, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ, κωλύεται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ κατὰ τὴν συνοδικὴν ἐγκύκλιον ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν. Ἀλλ' ὅμως χάριν πλείονος σαφηνείας καὶ ἀκριβοῦς καταλογισμοῦ ἐνταῦθα καὶ ἐνομαστικῶς ἅπαντα τὰ ἐξ αἵματος συγγενῶν πρόσωπα, ὧν κωλύεται κανονικῶς ἡ πρὸς ἀλλήλα συνάφεια γάμου. Μεταξὺ ἐνόντων καὶ κατιόντων κωλύεται ὁ γάμος οἱς πάντα βαθμοὶν περιλήθη δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τούτων ἀπαγορευσις εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν, διότι δὲν θεωρεῖται φυσικῶς δυνατὴ τηλικαύτη μακροδυστοχία ἀνθρώπων, ὥστε νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ κατιόντος αὐτοῦ πέρα τοῦ ἔκτου. — Ἐκ πλαγίου δὲ συγγενῶν κωλύεται ὁ γάμος α') μεταξὺ ἀδελφῶν, ἀμφιπλάνων ἢ ἑτεροπλάνων, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ δευτέρου, β') μεταξὺ ἀπλῶν θεῶν καὶ ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ τρίτου, γ') μεταξὺ πρῶτων ἐξάδελφων, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ τέταρτου, δ') μεταξὺ μεγάλων θεῶν καὶ μεγάλων ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ πέμπτου, ε') μεταξὺ μικρῶν θεῶν καὶ μικρῶν ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ πέμπτου, ς') μεταξὺ δευτέρων ἐξάδελφων, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ ἔκτου· η') μεταξὺ μικρῶν θεῶν καὶ τέκνων μικρῶν ἀνεψιῶν, διότι εἶναι βαθμοῦ ἔκτου.

δ. Εἶδη συγγένειας πνευματικῆς εἶναι καὶ ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ μνηστεισία.

δ. Ἐπὶ υἱοθεσίας, ἔστιται αὕτη τελήτης δι' ἱερολογίας, ὁ θεὸς υἱὸς ἢ θετὴ κόρη καλεῖσθαι νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ τῶν θεῶν αὐτῶν συγγενῶν κατ' εὐθείαν τε καὶ, κατὰ μητρίαν, ἐκ πλαγίου ἐπὶ τῶν αὐτῶν βαθμῶν, ἔρ' ὧν καὶ ὁ ἐξ αἵματος υἱὸς καὶ ἡ ἐξ αἵματος κόρη. Μὴ τινεμπούνης ὅμως τῇ υἱοθεσίας δι' εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἀποστολικοῦ νόμου, ἱσχύουσι τὰ κατὰ τὸν νόμον τούτον κωλύματα. Κωλύεται δὲ κατ' αὐτὸν ἡ συνάφεια γάμου τοῦ θεοῦ τέκνου πρὸς ἄλλους μὲν ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ θεοῦ πατρός ἐν ὅτ' διαρκεῖ ἡ υἱοθεσία, πρὸς ὅτις δὲ καὶ μετὰ τὴν παύσιν αὐτῆς. Καὶ διαρκουσι μὲν τῆς υἱοθεσίας κωλύεται ὁ γάμος τοῦ θεοῦ τέκνου πρὸς τοὺς ἐξ ἀφρογονίας συγγενεῖς τοῦ θεοῦ πατρός, ὅσοι α') πρὸς πάντας τοὺς ἀνιόντας τούτου· β') πρὸς τοὺς ἐκ πλαγίου, ἦτοι τοὺς ὁμοπατέρας· ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, τοὺς πρὸς πάππου καὶ διπάππου καὶ καλεσθῆς θεῖου καὶ θείας· γ') πρὸς τοὺς κατιόντας τοῦ θεοῦ πατρός ἦτοι πρὸς τὰ τέκνα, τοὺς ἐγγόνους, προεγγόνους κτλ. Κωλύεται δὲ

αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς γένους καὶ ῥίζης· ὅποῖος δ' ἀδελφός, ἡ ἀδελφή, ὁ υἱός, ἡ κόρη, ὁ ἀνεψιός, ἡ ἀνεψιά, ὁ ἐξαδελφός, ἡ ἐξαδέλφη καὶ οἱ ἐκ τούτων κατα-
ρχημένοι.

κασιμότητος χάριν καὶ πρὸς τινὰς ἐκ θηλυγονίας συγγενεῖς τοῦ θεοῦ πα-
τρός· ὁ γάμος τοῦ θεοῦ τέκνου, ὡς δ' πρὸς τὴν μητέρα τοῦ θεοῦ πατρός ἡ
πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὴν λύσιν τῆς υἰοθεσίας κωλύεται ἡ
συνάφεια γάμου τοῦ μὲν θεοῦ τέκνου πρὸς τὸν θεὸν ἀνιόντα αὐτοῦ, πρὸς
τὴν σύζυγον τοῦ θεοῦ τέκνου πρὸς τὸν θεὸν ἀνιόντα αὐτοῦ, πρὸς τὴν σύ-
ζυγον τοῦ θεοῦ ἀνιόντος καὶ πρὸς τὰ φυσικὰ αὐτῶν τέκνα, τοῦ δὲ θεοῦ
πατρός μετὰ τῆς συζύγου τοῦ θεοῦ υἱοῦ, ἐγγόνου κτλ.

7. Ἐπὶ μνηστείας, ἥτοι ἐπὶ τοῦ ἀβραμῶνος, ἀπαγορευθείσης ἤδη συνοδι-
αίης τῆς δι' ἱερολογίας τελείσεως αὐτοῦ, κωλύματα γάμου ὑπάρχουσι μόνον
τὰ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον, ἥτοι μεταξὺ πατρός καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς
τοῦ υἱοῦ, μεταξὺ υἱοῦ καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ πατρός, μεταξὺ τοῦ ποτὲ
μνηστῆρος καὶ τῆς μητρός τῆς ποτὲ μνηστῆς· τὸν δὲ γάμον μετὰ τῆς ποτὲ
μνηστῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἐπέτρεψεν ὁ ἱερός Βασιλεὺς.

Β') Ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας.

8. Ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας ὀνομάζεται ἡ συγγένεια, ἣν συνάπτων
τὸ γάμον λαμβάνει πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῶν
τὸ γένος τοῦ ἐνὸς συζύγου πρὸς τὸ γένος τοῦ ἄλλου, ἥτοι ἡ κοινῶς λεγο-
μένη συμπεθερία.

9. Κατὰ τὴν ἀγχιστείαν ἐκότερος μὲν τῶν συζύγων εἶναι ἀγχιστεύς,
ἥτοι συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας, τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου τοῦ
κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, καθ' ὃν οὗτος εἶναι συγγενὴς αὐτῶν ἐξ αἵματος·
χάριν παραδείγματος ὁ γαμβρός ἢ ἡ νόμχη εἶναι πρὸς τὸν πενθερὸν ἢ τὴν
πενθεράν τοῦ συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας πρώτου βαθμοῦ, διότι ἡ σύζυγος αὐ-
τοῦ ἢ ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶναι πρώτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος συγγενὴς πρὸς
τοὺς γονεῖς αὐτοῦ. Ὁμοίως πρὸς τὸν παππὸν καὶ τὴν μᾶμμην τῆς γυναί-
κος τοῦ εἶναι τὴν δευτέρου βαθμοῦ ἀγχιστεύς, διότι ἡ γυνὴ τοῦ εἶναι πρὸς
αὐτοὺς δευτέρου βαθμοῦ, ἐξ αἵματος· πρὸς τὸν πρόπαππον εἶναι τρίτου
βαθμοῦ, πρὸς τὸν χίπαππον τετάρτου καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς τοῦ συζύγου εἶναι ὁ ἕτερος σύζυγος δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας ἢ
διγενείας· πρὸς τοὺς ἀπλοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἀπλοὺς ἀνεψιούς βαθμοῦ τρίτου,
πρὸς τοὺς πρώτους ἐξαδέλφους καὶ τοὺς μεγάλους υἱοὺς βαθμοῦ τετάρτου,
καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς οὕτω καθ' ἑξῆς, ἥτοι πρὸς ὅλους τοὺς ἐξ αἵματος συγ-
γενεῖς τοῦ συζύγου τοῦ εἶναι τὸν αὐτὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν ὁ ἕτερος σύζυ-
γος, ὃν εἶναι ὁ ἄλλος πρὸς αὐτοὺς ἐξ αἵματος.

10. Ὁ δὲ βαθμὸς τῆς ἀγχιστείας τῶν συγγενῶν τοῦ ἐνὸς συζύγου πρὸς τοὺς
συγγενεῖς τοῦ ἄλλου ὀρίζεται ἀθροισμένῳ τῶν βαθμῶν τῆς ἐξ αἵματος συγ-
γενείας, ἣν ἔχει ἕκαστος πρὸς τὸν ἓνα τῶν συζύγων. Εὐρίσκεται δηλαδὴ
ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ βαθμὸς ἀγχιστείας ὡς εὐρίσκεται ὁ ἐξ αἵματος πλά-
γιος βαθμὸς, θεωρουμένου ὡς κοινὸν συγγενεῖας δεσμοῦ τοῦ ἀμείωτος συνάφον-
τος τὸν γάμον προσώπου.—Χάριν παραδείγματος ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ
τῶν εἶναι πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ τὴν πενθεράν τοῦ υἱοῦ τῶν δευτέρου
βαθμοῦ ἀγχιστεῖς, διότι ἕκαστος εἶναι πρὸς αὐτὸν πρώτου βαθμοῦ, οἱ μὲν
γονεῖς ἐξ αἵματος, οἱ δὲ πενθεροὶ ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τὸ ἀθροισμα εἶναι δύο.

2. Ἐκείστη δὲ τάξις συγγενείας ποικίλους ἔχει καὶ διαφόρους βαθμούς. Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων

ὁ γυναικάδελφος καὶ ἡ γυναικάδελφη τινὸς εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τοῦ γαμβροῦ τῶν ἀγχιστεῖς βαθμοῦ τρίτου, διότι οἱ μὲν γυναικάδελφοι πρὸς τὸν γαμβρὸν εἶναι ἀγχιστεῖς δευτέρου βαθμοῦ, οὗτοι δὲ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ εἶναι πρώτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, καὶ τὸ ἄλλοισμα εἶναι τρία. Ὁ πρώτος ἐξαδελφος τῆς γυναικὸς τινὸς εἶναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀγχιστεῖς βαθμοῦ ἑκτου, διότι ὁ μὲν πρώτος ἐξαδελφος τῆς γυναικὸς εἶναι ἀγχιστεῖς αὐτοῦ τεταρτου βαθμοῦ, ὁ δὲ ἀδελφος τοῦ δευτέρου ἐξ αἵματος, καὶ τὸ ἄλλοισμα εἶναι ἑξ. Ὁμοίως καὶ ὁ ἀπλοῦς υἱὸς καὶ ἡ ἀπλή υἱία τῆς ἐξ υἱὸς νόμφης τινὸς εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀγχιστεῖς τεταρτου βαθμοῦ, ὁ μὲν υἱὸς καὶ ἡ μεγάλη υἱία αὐτῆς εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀγχιστεῖς πέμπτου βαθμοῦ, μικρὸς υἱὸς καὶ ἡ μικρὰ υἱία εἶναι ἑκτου βαθμοῦ. Ὁ πρώτος ἐξαδελφος τοῦ συζύγου εἶναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν τῆς συζύγου βαθμοῦ ἑκτου ἀγχιστεῖς πρὸς δὲ τὸν ἀπλοῦν υἱὸν αὐτῆς βαθμοῦ ἑβδομου, καὶ πρὸς τὸν πρώτον ἐξαδελφον αὐτῆς βαθμοῦ ὀγδοῦ ἀγχιστεῖς. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνι καὶ τὰ παραδείγματα δύναται ἑκαστος νὰ ῥύσῃ τὸν βαθμὸν τῆς ἀγχιστεῖς καὶ μεταξὺ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν συζύγων καὶ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τοῦ ἄλλου, καὶ μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ἑκατέρου συζύγου.

11. Κωλυόμενου δὲ κανονικῶς τοῦ γάμου μεταξὺ συγγενῶν ἐξ ἀγχιστείας ἡ διγενεῖα μέχρι τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, εὐκόλῳ εἶναι νὰ εὐρησθῇ πῶς κωλύεται καὶ ποτὲ συγχωρεῖται ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν. Οὐχ ἥτιον χάριν πλείονος ἀκριθείας καὶ σαφηνείας, ὥς ἐστὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, καταλαμβάνεται καὶ ἐνσταθῆς ὁνομασίη τὰ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῇ πρόσωπα, ὧν μεταξὺ κωλύεται ὁ γάμος. Κωλύεται λοιπὸν ὁ γάμος τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν ὡς ἑξῆς: α') Δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος τινὸς μετὰ τῶν ἐξ ἀγχιστείας κατιόντων αὐτοῦ, ἥτοι μετὰ τῆς νόμφης τοῦ, μετὰ τῆς νόμφης τοῦ υἱοῦ τοῦ ἢ τῆς νόμφης τῆς θυγατρὸς τοῦ, τῆς νόμφης τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. διότι πρὸς ἑκάστην τούτων ἔχει τὸν αὐτὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν συγγενείας, ὃν πρὸς τὸν συζύγον αὐτῆς ἐξ αἵματος, ἥτοι εἶναι ἀγχιστεῖς πρώτου βαθμοῦ, δευτέρου, τρίτου, τεταρτου κτλ. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ ἀντίστροφον, δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος γυναικὸς τινὸς μετὰ τῶν ἐξ ἀγχιστείας κατιόντων αὐτῆς, ἥτοι μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς, μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς θυγατρὸς ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς ἐγγόνης ἢ τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. β') Δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος μετὰ τῶν ἐξ ἄλλου συζύγου κατιόντων τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἥτοι τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἥτοι τῆς προγόνης τοῦ, τῆς ἐγγόνης, τῆς προεγγόνης κτλ. διότι εἶναι πρὸς αὐτὰς συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, καθ' ὃν ἐξ αἵματος εἶναι πρὸς αὐτὰς ἡ σύζυγός τοῦ ἥτοι κατὰ πρῶτον, κατὰ δευτερον, κατὰ τρίτον κτλ. Ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ὁ γάμος γυναικὸς μετὰ τῶν ἐξ ἄλλης γυναικὸς κατιόντων τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἥτοι μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. διότι εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἐξ ἀγχιστείας συγγενὴς πρώτου βαθμοῦ, δευτέρου, τρίτου κτλ. γ') Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσιν εἰς γάμον μητέρα καὶ θυγατέρα, διότι ἡ θυγατὴρ τῆς μητρὸς γίνεται δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἐπιπατορὸς (τοῦ μητρυιῶ) θεωρουμένη ὡς ἀπλή, ὁ δὲ πατὴρ πρὸς τὴν πενθεράν τοῦ υἱοῦ τοῦ εἶναι ὁμοίως δευτέρου βαθμοῦ ἐξ

ἀπλουστέρα τις καὶ εὐχερής ἢ κατάληψις τῶν βαθμῶν· ἕκαστον γὰρ τούτων τῶν προσώπων βαθμῶν ἀποτελεῖ· καὶ ἀπλῶς δεῖται

ἀρχιτείας. δ) Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσι μάμμην καὶ ἐγγόνην, διότι ἕκαστος ἕκαστρά ἐστιν ἀρχιτείας βαθμοῦ τρίτου, οὐδὲ προμμάμην καὶ προεγγόνην, διότι εἶναι βαθμοῦ τετάρτου, οὐδὲ δικαμμὴν καὶ δισεγγόνην, διότι εἶναι βαθμοῦ πέμπτου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ε') Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς· διότι ἕκαστος ἕκαστρά ἐστιν ἀρχιτείας· οὐδὲ ἀπλὴν θείαν καὶ ἀπλὴν ἀνεψίαν, διότι εἶναι βαθμοῦ πέμπτου· οὐδὲ δύο πρώτας ἐξαδελφάς, διότι εἶναι πεμπτοῦ βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ς') Παππὸς καὶ ἴγγονος δὲν λαμβάνουσι μάμμην καὶ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρός ἐγγόνην τῆς, διότι εἶναι τετάρτου βαθμοῦ ἐξ ἀρχιτείας ἕκαστος ἕκαστρά· οὐδὲ δύο ἀδελφάς, διότι εἶναι ὁμοίως ἕκαστος ἕκαστρά βαθμοῦ τετάρτου· οὐδὲ προμμάμην καὶ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρός προεγγόνην αὐτῆς, διότι ἕκαστος ἕκαστρά ἐστιν πέμπτου βαθμοῦ· οὐδὲ θείαν ἀπλὴν καὶ ἀνεψίαν ἀπλὴν, διότι εἶναι ἐπίσης πέμπτου βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ζ') Προπαππὸς καὶ προεγγόνος δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, διότι εἶναι ἕκαστος ἕκαστρά βαθμοῦ πέμπτου. η') Δὲν συγγιγρεῖται ὁ γάμος τινὸς κατὰ διαδοχὴν μετὰ δύο ἀδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς τὴν γυναῖκα ἀδελφῆς τοῦ ἀρχιτείας δευτέρου βαθμοῦ· οὐδὲ ἀπλῆς θείας καὶ ἀνεψιάς, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ τρίτου· οὐδὲ δύο πρώτων ἐξαδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ τετάρτου, οὐδὲ μεγάλης θείας καὶ μεγάλης ἀνεψιάς, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ τετάρτου· οὐδὲ μικρᾶς θείας καὶ μικρᾶς ἀνεψιάς, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ πέμπτου· οὐδὲ μεγάλης θείας καὶ τῆς θείας τῆς μεγάλης ἀνεψιάς αὐτῆς, διότι εἶναι ὁμοίως πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ πέμπτου ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. θ') Δύο ἀδελφοὶ δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, διότι ἕκαστος ἕκαστρά ἐστιν ἀρχιτείας βαθμοῦ τετάρτου. οὐδὲ θείαν ἀπλὴν καὶ ἀνεψίαν ἀπλὴν, διότι ἕκαστος ἕκαστρά ἐστιν βαθμοῦ πέμπτου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ι') Δὲν δύναται τις νὰ συζυγῇ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν δευτέρου βαθμοῦ· οὐδὲ τὴν γυναῖκα τοῦ θείου τοῦ, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ· οὐδὲ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρός θυγατέρα τῆς μητρικῆς τοῦ, διότι ἔχει δεύτερον βαθμὸν πρὸς αὐτὴν.

Γ') Ἐκ Τριγενείας.

Ι. Ἡ συγγένεια, ἣν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους δύο γέννη, συνδεόμενα ἕκαστον δι' ἀρχιτείας πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τρίτον γένος, ἐνομάζεται τριγενεία, διότι πρὸς ὑπαρξίν αὐτῆς ἀπαιτεῖται ἡ συνάρτησις τριῶν διαφόρων γενῶν.

II. Εἶναι λοιπὸν ἔκ τριγενείας συγγενεῖς. α') Ἐκαστος σύζυγος πρὸς τὸν σύζυγον τοῦ ἐξ αἵματος συγγενούς τοῦ ἑαυτοῦ σύζυγου. II. γ. ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τινὸς πρὸς τὸν σύζυγον ἢ τὴν σύζυγον τούτων, καὶ τὸ ἀντίστροφον ἢ ἐπ' ἀδελφῇ νόμῳ τινὸς πρὸς τὸν σύζυγον ἢ τὴν σύζυγον αὐτοῦ· οἱ σύγγαμβροι πρὸς ἀλλήλους, καὶ αἱ γυναῖκες δύο ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀπωτέρων ἐξ αἵματος πλαγίων συγγενῶν, οἱ σύζυγοι τούτων εἶναι πρὸς τοὺς σύζυγους τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν αὐτῶν συγγενεῖς ἔκ τριγενείας, οἷον οἱ σύζυγοι τῶν ἐξ αἵματος θεῶν πρὸς τοὺς σύζυγους τῶν ἐξ αἵματος ἀνεψίων, οἱ σύζυγοι τῶν ἐξ αἵματος ἐξαδελφῶν

γεννήσεις τοσοῦτοι καὶ βαθμοί. Δυσχερεστέρα δὲ καὶ οὖν εἶναι τάληπτός ἐστιν ἢ τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν εὐρεσις· διὸ γὰρ

πρὸς τοὺς συζύγους τῶν ἐξαδελφῶν αὐτῶν κτλ. δ'). Ἐκ τριγενείας συγγενεὶς εἶναι ἔτι καὶ οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ κατὰ τὸ α') τριγενούς πρὸς τοὺς τριγενεῖς αὐτοῦ· π. χ. ὁ γονεὺς, τὸ τέκνον, ὁ ἀδελφός, οἱ θεῖοι, ὁ ἐξαδελφός τοῦ συγγαμβροῦ τινός, ἡ τῆς γυναικὸς τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ, εἶναι καὶ αὐτὸς ἐκ τριγενείας συγγενὴς αὐτοῦ· ὁ γονεὺς, τὸ τέκνον, ὁ ἀδελφός, ὁ θεῖος, ὁ ἐξαδελφός τῆς γυναικὸς τοῦ ἀνδραδέλφου ἢ τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀνδραδέλφου, εἶναι ὁμοίως ἐκ τριγενείας συγγενὴς τοῦ γ'). Τριγενεῖς πρὸς ἀλλήλους εἶναι ἔτι καὶ οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς δύο προσώπων ἑτερογενῶν, ὅτενα συνῆλθον κατὰ διαδοχὴν γάμον μὴ ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἄλλου γένους· π. χ. ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ὁ ἀδελφός, τὰ ἑτεροβαλῆ τέκνα κτλ. τοῦ νομφευθέντος γυναικᾶ μετ' ἄλλου πρότερον συνεζευγμένην εἶναι ἐκ τριγενείας συγγενεῖς πρὸς τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τὸν ἀδελφόν, καὶ τὰ ἑτεροβαλῆ τέκνα τοῦ πρότερου ἀνδρὸς τῆς γυναικὸς ταύτης, καὶ τὰ ἀντίστροφα.

16. Ἐπὶ τριγενείας ὁ βαθμὸς ὁρίζεται ὡς ἑξῆς· Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ βαθμὸς συμπίπτει πρὸς τὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν, ὃν ἔχει ὁ ἕτερος τῶν συζύγων πρὸς τὸν ἐξ αἵματος συγγενὴ τοῦ συζύγου αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁμοίου συναπτᾶται πρὸς τὸ τρίτον γένος· π. χ. ὁ σύγγαμβρός τις εἶναι ἐκ τριγενείας συγγενὴς τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, διότι εἶναι δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας πρὸς τὴν γυναικαδέλφην τοῦ, δι' ἧς συνδέεται πρὸς αὐτὸν ἢ ἐκ' ἀδελφῷ νόμφη τινὲς εἶναι πρὸς τὴν σύζυγόν τοῦ τριγενὸς δευτέρου βαθμοῦ, διότι καὶ αὐτὸς εἶναι πρὸς ἐκείνην δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας· ἡ σύζυγός τοῦ ἀπλοῦ θεῖου τινὲς εἶναι πρὸς ἐκείνην τρίτου ἐξ ἀγχιστείας καὶ οὕτω καθέξῃς· Τὸ αὐτὸ δὲ ὑπάρχει καὶ ἀντιστροφόμενων τῶν φύλων, ὅτε τινα μένων ἐν τοῖς παρεκείμεσι γυναικῶν ἀντὶ ἀνδρῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ὁ βαθμὸς τῆς τριγενείας συναπτᾶται διὰ τοῦ ἀθροίσματος τοῦ ἐξ αἵματος βαθμοῦ, ὃν ἔχει ὁ εἰς ἐν τῶν κατὰ τὸ α') τριγενῶν πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ ἐξ αἵματος συγγενή, καὶ τοῦ κατὰ τριγενεῖαν βαθμοῦ, ὃν ἔχει πρὸς τὸν τριγενὴ αὐτοῦ· π. χ. ὁ σύγγαμβρός τις πρὸς τὸν πατέρα τοῦ συγγαμβροῦ τοῦ τριγενὸς τρίτου βαθμοῦ, διότι αὐτὸς πρὸς μὲν τὸν πατέρα τοῦ εἶναι πρώτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, πρὸς δὲ τὸν σύγγαμβρον τοῦ δευτέρου ἐκ τριγενείας, καὶ τὸ ἀθροισμ. εἶναι τρίτ' πρὸς τὸν ἀδελφόν τοῦ συγγαμβροῦ τοῦ εἶναι τετάρτου ἐκ τριγενείας, διότι προστεθὴ εἰς ἔτι βαθμὸς ἐξ αἵματος πρὸς τὸν πρώτον ἐξαδελφόν τοῦ εἶναι ἑαυτοῦ καὶ οὕτω καθέξῃς. Ὁμοίως δὲ καὶ ἀντιστροφόμενων τῶν φύλων. Κατὰ τὴν τρίτην περίπτωσιν ὁ τῆς τριγενείας βαθμὸς συναπτᾶται διὰ τοῦ ἀθροίσματος τοῦ ἐξ ἀγχιστείας βαθμοῦ ἑκατέρου τριγενούς πρὸς τὸ συναπτὸν τὰ δύο ἄλλα γινῆ προσώπων π. χ. ὁ γονεὺς τῆς προτέρας συζύγου τινὲς εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τῆς δευτέρας αὐτοῦ συζύγου συγγενὴς ἐκ τριγενείας δευτέρου βαθμοῦ, διότι ὁ συναπτὸς αὐτοῦς γαμβρός ἑκατέρου ὑπάρχει πρώτου βαθμοῦ ἀγχιστείας ἑκατέρου, καὶ τὸ ἀθροισμ. παρέχει δύο ὁ αὐτὸς γονεὺς πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς συζύγου τοῦ πρώτου γαμβροῦ τοῦ ἢ τὸ ἀντίστροφα εἶναι τριγενὴς τρίτου βαθμοῦ, διότι προστεθὴ εἰς ἔτι ἀγχιστείας βαθμὸς, πρὸς τὸν ἀπλοῦν θεῖον εἶναι τετάρτου πρὸς τὸν πρώτον ἐξαδελφόν πίμππτει καὶ οὕτω καθέξῃς. Τὰ ἐξ ἄλλου γάμου τέκνα τῆς γυναικὸς τινὸς εἶναι πρὸς τὰ ἐξ ἄλλου γάμου τέκνα τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τριγενεῖς δευτέρου βαθμοῦ, διότι εἶναι πρὸς τὸν κοινόν ἐπι-

ἡμῶς οὐκ εὐθὺς τρέχειν ἐπὶ τὸ ἐκ πλαγίου πρόσωπον, ἀλλὰ πρότερον ποιῆσθαι τὴν ἀνάβασιν ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὗ

παιτέρα (μητρὶν) πρώτου ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τὸ ἀδελφεὶσμά εἶναι δύο· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον, καὶ οὕτω καθέξῃς.

14. Κωλυόμενον τοῦ γάμου ἐπὶ τριγενείας μέχρι τοῦ τρίτου βαθμοῦ, καὶ τοῦτου συμπεριλαμβανομένου, εὐκλεον εἶναι νὰ εἰρήσῃ ἕκαστος πότε κωλύεται καὶ πότε συγχωρεῖται κανονικῶς ὁ γάμος· οὐχ ἥτιον καὶ ἐνταῦθα ἔχον πλείονες ἀκριβεῖας καὶ σατηνεῖας καταλέγονται ὀνομαστὶ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς κωλύεται. Κωλύεται λοιπὸν ὁ γάμος ἐπὶ τριγενείας κατὰ μὲν τὴν πρώτην τῶν τριῶν εἰρημένων περιπτώσεων ἐπὶ τῶν ἐξῆς· α') Δὲν δύναται τις νὰ συζυγῇ μετὰ τῆς ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζύγου τοῦ πενθεροῦ του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι ἡ σύζυγός του εἶναι πρὸς αὐτὴν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον δὲν λαμβάνει ἡ νόμῃ τὸν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζυγον τῆς πενθερᾶς της· β') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται τις νὰ συζυγῇ μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου τέκνου γάμου τῆς συζύγου του, ἥτοι ὁ ἐπιπαῖων (ἡ μητρὶς) μετὰ τῆς συζύγου τοῦ πατρὸς του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι ἡ σύζυγός του εἶναι πρὸς αὐτὴν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ σύζυγός δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς προγενῆς της· γ') Δὲν δύναται νὰ συζυγῇ τις τὴν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζυγον τοῦ πατρὸς τῆς γυναίκος του, ὡς ὢν μετ' αὐτῆς βαθμοῦ δευτέρου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ συμπευθῇ τὸν ἐν δευτέρῳ γάμῳ ἄνδρα τῆς μάμμης τοῦ συζύγου της· δ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται νὰ συμπευθῇ τις μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου γάμου ἐγγόνου τῆς συζύγου του, ἥτοι τοῦ υἱοῦ τοῦ προγονοῦ τοῦ ὡς ὢν μετ' αὐτῆς δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον· ε') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι καὶ ἡ σύζυγός του εἶναι πρὸς αὐτὴν δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ νόμῃ δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικαδέλφης· ς') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀπλοῦ θείου τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι καὶ ἡ σύζυγός αὐτοῦ εἶναι πρὸς αὐτὴν τρίτου ἐξ ἀγχιστείας· Ἥκονταίτι δὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον· ζ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀπλοῦ ἀνεψιῦ τῆς γυναικὸς του, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν βαθμοῦ τρίτου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς ἀπλῆς ἀνεψίας τοῦ συζύγου της· η') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζυγον τοῦ προπάππου τῆς συζύγου του, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον δὲν λαμβάνει ἡ γυνὴ τὸν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζυγον τῆς προμάμμης τοῦ ἄνδρος της· θ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν λαμβάνει τις τὴν σύζυγον τοῦ ἐγγόνου τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγενῆς του· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς ἐγγόνης τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγενῆς αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περιπτῶσιν δὲν νομιμεῖται τις α') τὴν κῆρυγόν τῆς ἐν ἄλλῳ γάμῳ συζύγου τοῦ πενθεροῦ του, ἢ τὴν ἐξ ὁμοίου γάμου πενθερὰν τοῦτου, διότι πρὸς ἑκατέραν αὐτῶν εἶναι τριγενὴς δευτέρου βαθμοῦ, διότι καὶ ἡ σύζυγός του εἶναι πρὸς αὐτὰς δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως

ἐπιστώμεν τῷ αἰτίῳ ἐκείνῳ τῆς γεννήσεως τοῦ ἐκ πλαγίου
εἶτα τοῦτο εὑρόντας κατιέναι ἐπὶ τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ

δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') τὴν προγονὴν τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγονῆς αὐ-
τοῦ ἢ τὴν πενθερὰν ἑκατέρου, διότι καὶ πρὸς τὴν μίαν καὶ πρὸς τὴν ἄλλαν
εἶναι δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας συγγενῆς, ἐπειδὴ ἡ μὲν προγονὴ τοῦ
προγονοῦ τοῦ εἶναι κατ' ἐπίνοιαν ἐγγύς ἢ τῆς συζύγου του, ἡ δὲ πενθερὰ
τοῦ εἶναι δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῆς τῆς ὁμοίως καὶ τὸ ἀντί-
στροφον· γ') τὴν μητέρα ἢ τὴν θυγατέρα τῶν ὡς ἀνωτέρω δευτέρου βαθμοῦ
τριγενῶν του, διότι ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ μόνον εἶναι ἐξ αἵματος συγ-
γενεῖς αὐτῶν πρώτου βαθμοῦ, ὥστε προστιθέμενος εἰς τὸν δεύτερον παράγει
τρίτον ἐκ τριγενείας βαθμὸν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') τὴν μη-
τέρα ἢ τὴν ἐξ ἄλλου γάμου κόρην τῆς συζύγου τοῦ γυναικαδέλφου του, διότι
εἴ-παι ποῖς αὐτὰς βαθμοῦ τρίτου τριγενῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ συζυγὴς τοῦ εἶναι
πρὸς ἑκατέρῃν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον·
καὶ ε') τὴν μητέρα ἢ τὴν ἐξ ἄλλου γάμου κόρην τῆς συζύγου τοῦ πατρὸς
τῆς γυναικὸς του ἢ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου ἀδρὸς ἐγγόνου αὐτῆς, διότι
πρὸς ἑκατέραν εἶναι βαθμοῦ τρίτου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστρο-
φον· Κατὰ τὴν τρίτην περιπτώσειν α') ἀνὴρ δύναται τις νὰ νυμφευθῇ τὴν
πρόην πενθερὰν ἢ τὴν προγονὴν τῆς συζύγου του, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν
πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') Οὐδὲ τὴν
μητέρα τῆς πρόην πενθερᾶς ἢ τὴν κόρην τῆς προγονῆς τῆς συζύγου του, ἢ
τὴν πρόην ἀνδραδέλφην αὐτῆς, διότι εἶναι πρὸς ἑκάστην δευτέρου βαθμοῦ
ἐκ τριγενείας· ὁμοίως τὸ ἀντίστροφον· γ') Οὐδὲ τὴν μάμμην τῆς πρόην
πενθερᾶς ἢ τὴν ἐγγόνην τῆς προγονῆς τῆς συζύγου ἢ τὴν ἐξ ἀγχιστείας
ἀπλὴν θεῖαν καὶ ἀπλὴν ἀνεψιάν τῆς, διότι πρὸς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν εἶναι
τρίτου ἐκ τριγενείας βαθμὸν· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') Πατὴρ καὶ
υἱὸς δὴν λαμβάνουσι πενθερὰν καὶ νύμφην ἢ μητρίαν καὶ προγονὴν, διότι
ἑκάτερος ἑκατέρῃ θὲ ἔχει δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ
ἀντίστροφον· Οὐδὲ μάμμη καὶ ἐγγόνην ἢ ἀνδραδέλφην καὶ νύμφην, διότι
ἑκάτερος πρὸς ἑκατέραν γίνεται τρίτου βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ ἀναπαλιν· ε')
Δύο ἀδελφοὶ δὴν λαμβάνουσι μητρίαν καὶ προγονὴν, διότι γίνονται ἑκάτε-
ρος ἑκατέρῃ τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. (*Ἄλλ'
ἔρα περὶ κωλυμάτων ἐκ τριγενείας καὶ σφαιραίων ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 16
παρόντος τίτλου).

Δ') Ἐκ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

10. Ἡ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγένεια λαμβάνει ὑπόστασιν μεταξὺ
τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου καὶ τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτικῆς. Ὑπονο-
μένου τοῦ ἀναδόχου ὡς πνευματικοῦ πατρὸς ἥτοι ὡς ἀνιόντος τοῦ ἀναδε-
κτοῦ, καὶ ἀπομένως ἐξομοιούμενης τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πνευμα-
τικῆς συγγενείας πρὸς τὴν ἐξ αἵματος φυσικῆς. Ἡ πνευματικὴ αὕτη συγ-
γένεια ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοὺς πλησιεστέρους ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἐπιγαμίας
συγγενεῖς ἑκατέρου, δηλαδὴ τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ ἀναδεκτοῦ, καὶ ἐν τρί-
τῳ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας δύο προσώπων. Οὗτοι χάριν παρ-
δείγματος ἢ μὲν σύζυγος τοῦ ἀναδόχου ὑποτίθεται πνευματικὴ μήτηρ τοῦ
ἀναδεκτοῦ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ πνευματικὸς πάππος καὶ ἡ μήτηρ του πνευμα-
τικὴ μάμμη, ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ ἐκείνου πνευματικὸν ἀδελφὸν τέκετο, ὁ

ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω ποιήσαντας ἀριθμεῖν τὰς γεννήσεις τὰς συναγομένας, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς ἀνέδου, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς καθόδου· ἕκαστην γὰρ γεννήσιν ἐν ἰδιάζοντι τάττων βαθμῶποιον τὸν ἀριθμὸν (N. 1. N. 3 καὶ N. 10 Πανδ. 38. 10 (de gradibus et affinibus)).

Μ Ἐκαστη δὲ τάξις συγγενείας ἔχει ποικίλους καὶ διαφορὰς βαθμούς. Ἄλλ' ὥς πρὸς μὲν τοὺς ἀνιόντας καὶ κατιόντας ἡ κατανόησις τῶν βαθμῶν εἶναι ἀπλουστερα πῶς καὶ εὐκολος· διότι ἕκαστον τῶν προσώπων τούτων

ἐγγενεὶ ἐκείνου πνευματικοὶ ἀνεψιοὶ τούτου, οἱ ἀδελφοὶ ἐκείνου καὶ αἱ ἀδελφαὶ πνευματικοὶ θετοὶ τούτου κτλ. Ὁμοίως καὶ ἡ μὲν σύζυγος τοῦ ἀναδεκτοῦ θεωρεῖται πνευματικὴ θυγάτηρ τοῦ ἀναδόχου καὶ πνευματικὴ προσηνὴ τῆς συζύγου του, οἱ δὲ τοῦ ἀναδεκτοῦ γυνεῖς πνευματικοὶ ἀγχιστεῖς δευτέρου βαθμοῦ πρὸς τούτον, τὰ δὲ τέκνα τούτου πρὸς τὰ τέκνα ἐκείνου πνευματικοὶ ἀνεψιοὶ κτλ.

16. Εἶδος συγγενείας πνευματικῆς· ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀναδόχου βαπτισθέντων, αἵτινες τούτου ἐνεκα καὶ κωλύονται (κατὰ τινὰς) νὰ εὐθισω· εἰς γάμον, (κατ' ἄλλους ὅμως, εἶεν κατὰ τοὺς Πατριάρχας Ἱερμίου καὶ Νεόφυτον δὲν κωλύονται).

17. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευματικῶν συγγενῶν συνάφεια γάμου κωλύεται κανονικῶς μέχρι τρίτου βαθμοῦ, ἥτοι μόνον ἐπὶ τῶν κατ' εὐθείαν ἢ κατὰ βάθος συγγενῶν τοῦ ἀναδόχου μετὰ τοῦ ἀναδεκτοῦ καὶ μετὰ τῶν κατ' εὐθείαν ἡμίσεων συγγενῶν τούτου, καὶ τὸ ἀντίστροφον· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου μέχρις ἀδελφῶν. Τοῦτο ἔε, διότι ὁ βαθμὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μετρίται ὥς καὶ ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας.

18. Κωλυόμενοι λοιπὸν τοῦ γάμου ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας μέχρι τρίτου βαθμοῦ, καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου, καταλείγονται κατωτέρω ὀνομασι αἱ περιπτώσεις κατ' αἷμα οὕτως κωλύεται. Δὲν δύναται νὰ λαβῇ εἰς γάμον α') ὁ ἀναδόχος τὴν ἀναδεκτὴν αὐτοῦ ἢ τὴν σύζυγον τοῦ ἀναδεκτοῦ αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ πρώτου ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· ὁμοίως τὸ ἀντίστροφον. ἢ ἀναδόχος δὲν λαμβάνει τὸν ἀναδεκτὴν αὐτῆς, οὐτὲ τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς β') ὁ ἀναδόχος δὲν λαμβάνει οὐδὲ τὴν μητέρα ἢ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ δευτέρου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἢ ἀναδεκτὴ δὲν λαμβάνει τὴν πατέρα ἢ τὸν υἱὸν τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου αὐτῆς, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν βαθμοῦ δευτέρου· γ') οἱ γυνεῖς ἢ τὰ τέκνα τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου δὲν λαμβάνουσιν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀναδεκτοῦ, διότι καὶ πρὸς αὐτὴν εἶναι τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ· οὐδὲ τοὺς γυνεῖς ἢ τὰ τέκνα τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς, διότι εἶναι ἕκαστος πρὸς ἑκατὴν βαθμοῦ τρίτου· δ') ὁ ἀναδεκτὴς καὶ ἡ ἀναδεκτὴ τοῦ ἀναδόχου δὲν ἔρχονται εἰς γάμον, ὥς ἀδελφοὶ πνευματικοί, καὶ ἑπομένως δευτέρου βαθμοῦ πρὸς ἀλλήλους· οὐδὲ πρὸς τοὺς συζύγους ἀλλήλων, διότι εἶναι τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ καὶ πρὸς αὐτάς· ε') ὁ ἀναδεκτὴς τοῦ ἀνδρὸς δὲν λαμβάνει τὴν ἀναδεκτὴν τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ ἀντίστροφον, διότι λογίζονται πνευματικοὶ ἀδελφοί· οὐδὲ ὁ γαμβρὸς λαμβάνει τὴν ἀναδεκτὴν τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς του, καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι ἡ νόμφη τὸν ἀναδεκτὴν τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς.

αποτελεῖ βαθμὴν· καὶ ἀπλῶς δοσεῖν εἶναι αἱ γεννήσεις, τοσοῦτοι καὶ οἱ βαθμοί. Δυσχερέρτερα δὲ καὶ δυσκατεληπτοί· εἶναι ἡ εὐρεσις τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν· διότι δὲν πρέπει νὰ τρεχῶμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἐκ πλαγίου συγγενέον πρόσωπον, ἀλλὰ νὰ ἀναβαίνωμεν πρότερον πρὸς τοὺς ἀνιόντας μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ πρόσωπον τὸ αἷτιον τῆς συγγενείας τοῦ ἐκ πλαγίου· ἐπειτα τοῦτο εὐρόντες νὰ καταβαίνωμεν εἰς τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω πρῶτον νὰ ἀριθμῶμεν τὰς συναγομένους γεννήσεις εἰς τὴν ἀνάσταν καὶ καταβᾶσιν. Διὸ ἐκάστην γεννήσιν κατατάττωμεν εἰς ἰδιαιτέρον βαθμὴν σύμφωνα (διὰ προσθέσεως τοῦ ἐνὸς βαθμοῦ εἰς τὸν ἕτερον) τὸν ἀριθμὸν.

3. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κατιόντων εὐχερὲς τοῦτο· εἶεν ὁ υἱὸς μου κόστου μοι ἐστὶ βαθμοῦ; ἐγὼ ἔτεκον, ἰδοὺ μία γεννήσις ἓνα βαθμὴν ἀπετέλεσεν· οὐκοῦν πρώτου μοῦ ἐστὶ βαθμοῦ. Ὁ ἔκγονος κόστου; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν, καὶ οὗτος τὸν ἔκγονον, ἰδοὺ, δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν ὁ ἔκγονος δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ προεγγόνου ἐρεῖξῃ καὶ ἀπεγγόνου. Ὅμοιος καὶ ἐπὶ τῶν ἀνιόντων· ὁ πατὴρ κόστου ἐστὶ βαθμοῦ; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ· ἰδοὺ μία γεννήσις ἓνα βαθμὴν ἀπετέλεσεν· ὥστε οὖν πρώτου μοῦ ἐστὶ βαθμοῦ. Ὁ παππὸς κόστου ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ἔστιν οὖν ὁ πάππος δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ μᾶμης καὶ πάντων τῶν ἀνιόντων ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν. (*Ἴδε παραπομπὴ προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς κατιόντας τοῦτο εἶναι εὐκόλον· εἶεν ὁ υἱὸς μου τίνος βαθμοῦ συγγενὴς μοι εἶναι; ἐγὼ ἐγέννησα αὐτόν, ἰδοὺ, μία γεννήσις ἀπετέλεσε βαθμὴν ἓνα· λοιπὸν μοι εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ ἔκγονος τίνος; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἔκγονον, ἰδοὺ δύο γεννήσεις ἀπέτελσαν δύο βαθμοὺς· λοιπὸν ὁ ἔκγονος εἶναι βαθμὸς δευτέρου· τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐρεῖξῃ καὶ ἐπὶ προεγγόνου καὶ ἀπεγγόνου. Ὅμοιος καὶ πρὸς τοὺς ἀνιόντας· ὁ πατὴρ τίνος βαθμοῦ συγγενὴς μοι εἶναι; ὁ πατήρ ἐγέννησεν ἐμὲ· ἰδοὺ μία γεννήσις ἀπέτελεσεν ἓνα βαθμὸν· ὥστε λοιπὸν μοι εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ πάππος τίνος; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο ἀπέτελεσαν βαθμοὺς δύο· ὁ πάππος λοιπὸν μοι εἶναι συγγενὴς δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν μᾶμην καὶ πάντας τοὺς ἀνιόντας ἀρρένας καὶ θηλείας.

4. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ὡς εἴρηται, δεῖ ἀνιέναι ἐπὶ τὸ τῆς συγγενείας αἷτιον πρόσωπον τὰς γεννήσεις ἀριθμοῦντα καὶ πάλιν κατιέναι ψηφίζοντα τὰς γεννήσεις μέχρις οὗ ἔλθωσιν εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ἡ ζήτησις. Εἰ γὰρ τίς σε ἐρωτήτῃ, ὁ ἀδελφὸς σου κόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε δευτέρου. Ἀνέρχου πρὸς τὸν πατέρα· ἰδοὺ, μία γεννήσις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Εἰτα, ἐπειδὴ εὐρὲς τὸ αἷτιον τῆς γεννή-

ως πρόσωπον, κάτελθε πρὸς τὸν θάλαφεν προστιθεὶς ἐνταῦθα δευτέραν γεννήσιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκ οὐκ καλῶς εἴρηται ὡς ὁ ἀδελφὸς δευτέρου βαθμοῦ ἐστὶ. Πάλιν ἂν τίς σε ἐρωτήσῃ· ὁ θεὸς σου πόσους ἐστὶ βαθμοὺς; λέγε τρίτου· ἀνάγκη γὰρ σε ἀνιέναι ἐπὶ τὸν σὶν πατέρα καὶ λέγειν, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ, δύο γεννήσεις· ὁ αὐτὸς πάππος τὸν ἐμὸν θεῖον, ἰδοὺ τρεῖς γεννήσεις τρεῖς βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ὥστε τρίτου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ ὁ θεός. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς τῇ αὐτῇ προσέχων κανόνι δύναται καταλαβεῖν τοὺς βαθμοὺς (*13ε παραπομπὴν 2 §).

Μ. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐκ πλαγίου, ὡς προειπομένον, ἀνάγκη νὰ ἀναδείξῃ τις εἰς τὰ αἴτια τῆς συγγενείας πρόσωπον, ἀριθμῶν τὰς γεννήσεις, καὶ πάλιν νὰ καταδείκῃ ὑπολογίζων τὰς γεννήσεις, ὥς οὗ ἔλθῃ εἰς τὸ πρόσωπον, ποῖ οὗ ἡ ζήτησις. Διότι ἐν τις σὲ ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφὸς σου τίνος βαθμοῦ συγγενὴς σοὶ εἶναι; λέγε δευτέρου· ἀνάστα εἰς τὸν πατέρα· ἰδοὺ μία γεννήσις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Ἐπειτα, ἐπειδὴ εὗρες τὸ αἶμα τῆς γεννήσεως πρότωπον, καταβα πρὸς τὸν ἀδελφόν, προσθέτων ἐνταῦθα δευτέραν γεννήσιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις ἀπετέλεσαν δύο βαθμοὺς καλῶς λοιπὸν ἐλέγχῃ, ὅτι ὁ ἀδελφὸς εἶναι δευτέρου βαθμοῦ. Πάλιν ἂν σὲ ἐρωτήσῃ τίς, ὁ θεός σου τίνα βαθμὸν συγγενείας ἔχει πρὸς σὲ; λέγε τρίτου· ὁμοίαν ἀνάγκη νὰ ἀναδείκῃς πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ νὰ λέγῃς, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο· ὁ αὐτὸς πάππος τὸν ἐμὸν πατέρα, ἰδοὺ γεννήσεις τρεῖς ἀπετέλεσαν· τρεῖς· οὕτως ὁ θεός μοι εἶναι συγγενὴς τρίτου βαθμοῦ. Οὕτω καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐπεξῆς προσέχων τίς τὸν αὐτὸν κανόνα δύναται νὰ κατανοήσῃ τοὺς βαθμοὺς.

5. Ἀθέμιτος γάμος ἐστὶν ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων. Ἐπὶ δὲ τῶν κεκωλυμένων ὁ ἐκ πλαγίου καὶ ἀγχιστείας. (Γαίου Εἰσαγγ. I. § 59 καὶ 64. Ν. 39. Ν. 52. Ν. 56 καὶ Ν. 68 Πανθ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Ν. 3 Θεοδ. Κωδ. 3. 12 (de incestis nuptiis). Ν. 6 καὶ Ν. 6 Κωδ. 5. 5 (de incestis et inutilibus nuptiis. Σύνοψις XXVIII. 1.34).

Μ. Ἀθέμιτος γάμος εἶναι ὁ συναπτόμενος μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων· ἀπηγορεύμενος δὲ οἱ (παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου) συναπτόμενοι μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου καὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν.

6. Ὁ ἀθέμιτος γάμος ποιήσας θφαριεῖται τὴν ἀξίαν καὶ θημεύεται καὶ ἐξορίζεται· εἰ δὲ εὐτελής ἐστὶ, καὶ τὸ σῶμα μαστιγίζεται. (1) (Νεαρά 12 κεφ. 1).

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη ὡς ποινικὴ ἀργεὶ τανῦν· ἀλλ' οὐχ ἦσαν οἱ ἀθέμιτου γάμου συνάψαντες δὲν δύνανται νὰ κληρονομήσωσιν ἀλλήλους ἐξ ἀδικημάτων, ὡς μὴ νόμιμοι σύζυγοι, τὰ δὲ ἐξ ἀθέμιτου γάμου τέκνα κληρονομῶσι μόνον τὴν μητέρα καὶ τοὺς πρὸς μητρός συγγενεῖς ὡς νόμιμα (*Ἀρμεν. Βεβλ. I' τίτλ. II' § 68, 70 καὶ 71). Προσθετέον δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον

Μ. Ὁ συνάψας ἀθεμίτων γάμον ἀφαιρεῖται τὸ ἀξίωμα καὶ δημεύεται καὶ ἐφορίζεται· ἐάν δὲ τυχρὴ εὐτελής, καὶ μαστιγούται.

7. Ἐπὶ τῶν ἀθεμίτιων γάμων καὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς πράγματα καὶ τὰ διδόμενα τούτῳ εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται παρὰ τοῦ δημοσίου, καὶ εἰ μὲν ἔχει παῖδας ἐκ προτέρων ἐννόμων γάμων, δίδονται· εἰ δὲ δημόσια γίνονται. (1) (Νεαρά 12 κεφ. 1).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ διδόμενα πρὸς αὐτὸν εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται ὑπὸ τοῦ δημοσίου· καὶ εἰ μὲν ἔχει τέκνα ἐκ προτέρου νομίμου γάμου, δίδονται εἰς αὐτὰ· ἄλλως, γίνονται δημόσια.

8. Οἱ ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παῖδες οὐδὲ τῆς τῶν νόθων ἀξιοῦνται προσηγορίας οὐδὲ διαδέχονται κατὰ τὴν τῶν πατέρων. (Νεαρά 74 κεφ. 6. Νεαρά 89 κεφ. 15 πρ.).

Μ. Τὰ ἐξ ἀπηγορευμένων γάμων γεννηθέντα τέκνα οὐδὲ τῆς ὀνομασίας τῶν νόθων ἀξιοῦνται οὐδὲ κληρονομοῦσι κατὰ τὴν τῶν πατέρων αὐτῶν.

9. Τοὺς κεκωλυμένους γάμους ἐρίζομεν οὕτως· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνιόντων εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κεκώλυται, κἂν μὴ ἐξ ἐννόμων ὥςτι γάμων· οὐ δύναται γὰρ τις λαμβάνειν τὴν ἰδίαν μάμμην οὐδὲ τὴν ἐκγόνην, εἴτε φυσικαί· εἰσιν· εἴτε θεταί· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐλύθη ἡ θέσις τῇ τρόπῳ τῆς αὐτεξουσιότητος· ἀσχυνέσθω γὰρ τῇ νῦν ἡ πάλα· τοῦ πάππου προσηγορία. (Παραβλ. Γαίου Εἰσαγγ. I § 58 καὶ 59. Οὐλπ. Ἀποσπ. V. 6).

Μ. Τοὺς ἀπηγορευμένους γάμους ἐρίζομεν ὡς ἔξῃ· μεταξὺ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἀπαγορεύεται ὁ γάμος εἰς ἀπέραντον, καὶ ἐάν τις δὲν προτέρῳ οὔτοι ἀπὸ νομίμων γάμων καθύσων δὲν δύναται· τὴν νυμφεῦσιν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μάμμην οὐδὲ τὴν ἐκγόνην, εἴτε φυσικαί· εἰσιν· εἴτε θεταί· καὶ ἐν ἑστὶ ἡ υἱοθεσία ἐλύθη κατὰ τῆς αὐτεξουσιότητος τὸν τρόπον· διότι ὀρεῖται νὰ εἰδῇται τὴν παλαιάν τοῦ πάππου ὀνομασίαν.

10. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου προσώπων ἔστι τις κώλυσις· τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελτῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τούτων ἐκγόνην, κἂν τετάρτου ἐστὶ βαθμοῦ, δύναται λαμβάνειν εἰς γάμον· ἐμοίως (οὐδὲ) τὴν θυγατέρα τῆς θείας ἢ τοῦ θείου, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐκγόνην αὐτῶν εἴτινες λέγονται δισεξάδελφοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατρός ἢ μητρός

ποιν. νόμον (ἀρβρ. 358) ὁ ἄνθρωπος πράξειως ἐπιπηρεζούσης τὴν οἰκογενετικὴν τάξιν ἄλλου στερεῖται τῶν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν συγγενείας νομίμων ὠφελειῶν, θύον καὶ τῆς ἐξ ἀδιαλείπτου κληρονομίας.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει νῦν. Προσθετοῖον, ὅτι ἡ γυνικὴ δήμευσις τῆς περιουσίας ἀντικατεῖται καὶ εἰς ῥῆθην· διάταξιν τοῦ Συντάγματος (ἀρβρ. 18).

θείαν, εἰ καὶ εἰσι θεαί, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἐπέχουσι. (1)
(Παραβλ. Γαίκο Εἰσηγ. I. § 62. Οὐλπ. Ἀποσκ. V. § 6 N. 1
καὶ N. 3 Θεοδ. Κωδ. 3. 12. N. 17 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis).

Μ. Καὶ μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου ὑπάρχει ἀπαγόρευσις τις· διότι δὲν συγ-
χωρεῖται νὰ λαμβάνω εἰς γάμον τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελφῆς μου τὴν
θυγάτρε· ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐγγόνην τούτων, καὶ τοι τετάρτου βαθμοῦ, εὖσαν,
δύναμαι νὰ λαμβάνω εἰς γάμον· ὁμοίως οὐδὲ τῆς θείας ἢ τοῦ θείου τὴν
θυγάτρε, τούτεστι τὴν ἐξιδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐγγόνην
αὐτῶν, εἴτινες λέγονται διατεταγμένοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατρός ἢ μη-
τρός θείαν, καὶ εἰς τὴν εἶναι θεαί, ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξιν.

11 Καὶ πῶς συμβαίνει εἶναι θετὴν θείαν; ὅσον ὁ πάππος μου
ὁ πρὸς πατρός ἔχων υἱὸν τὸν ἐμὲν πατέρα ἔλαβε κόρην τινὰ
εἰς θέσιν καὶ ὁ μὲν ἐμὲς πατὴρ ἐκάλει αὐτὴν ἀδελφὴν θετὴν,
ἐγὼ δὲ θείαν· ὥσαύτως οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν δύναμαι
λαβεῖν, τούτεστι τὴν τοῦ πάππου μου ἀδελφὴν, εἰ καὶ θετὴ ἐσ-
τιν, ἐπειδὴ μᾶμμη τάξιν ἐπέχει. (Προχ. 7. 5-6 Πρὸλ. N. 17
§ 2 N. 55 § 1 Πανθ. 23. 2 (de ripta nuptiarum) § 5 Εἰς.
1. 60 (de nuptiis).

Μ. Καὶ πῶς συμβαίνει νὰ εἶναι θετὴ θεία; ὁ πρὸς πατρός πάππος μου
ἢ γ. ἔχων υἱὸν τὸν πατέρα μου υἱοθέτης κόρην τινὰ καὶ ὁ μὲν πατὴρ μου
ὠνομαζεν αὐτὴν ὡς τὴν ἀδελφὴν, ἐγὼ δὲ θείαν· ὥσαύτως δὲν δύναμαι νὰ
λάβω οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν, τούτεστι τοῦ πάππου μου τὴν ἀδελφὴν,
καὶ θετὴ εἶναι, ἐπειδὴ ἐπέχει τάξιν μᾶμμης.

12 Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οὐ διὰ δευτέρου συγγενείας, διὰ δὲ
ἀγχιστείας οὐ προβαίνοντες· ἀγχιστεία δὲ ἐστὶν οἰκειότης προ-
σώπων ἐκ γάμων ἡμῶν συνημμένη συγγενείας ἐκτός. Οἷον οὐ δύ-
ναμαι λαβεῖν τὴν ἐμὴν προγόννην ἢ νόμφνην· καὶ προγόννη μὲν
ἐστὶν ἢ ἄλλου θυγάτηρ καὶ ἐγκόνη καὶ προεγκόνη τῆς γαμέ-

(1) Ὡς παρετήρησα καὶ ἄλλοτε, ὁ δὲ κανὼν τῆς Πενθέτης Συνόδου
ἀπαγγέλλει τὴν ἀκυρότητα γάμου ἐξαδελφῶν, δηλονότι πρώτων εξα-
δελφῶν. Μὴ ὑπάρχοντος ἐπομένως ἐκκλησιαστικοῦ νόμου, ἀπαγγέλλοντος
τὴν ἀκυρότητα γάμου δευτέρων ἐξαδελφῶν, ἐπιστὰς ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀκυ-
ρωθῇ ὁ μετὰ δευτέρων ἐξαδελφῶν τελεσθεὶς γάμος. Σημειωτέον ὅτι καὶ
διὰ τοῦτο Πατριάρχου τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ὁρίσθη ὅτι καλεῖται ὁ
γάμος καὶ μετὰ συγγενῶν ἐξοικειωθῆναι, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν πρα-
κτικῶν Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 28 Νομβρίου 1874.
Ἄλλ' οὐχ ἥτις ὑπάρχει γάμος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινίου τῆς 6
Ἀπριλίου 1882, καὶ ὁ δόγματις ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὸν γάμον
συγγενῶν ἐκτοῦ βαθμοῦ, ὡς ἐπίσης πρακτικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταν-
τινουπόλεως τῆς 12 Ἰουνίου 1878, καὶ ὁ ἐπιτρέπεται κατ' οἰκονομίαν ἡ
ὁμοῦ ἀλλοτρίως συγκρίτησις τούτου συνοικισμοῦ, ὅπως μὴ ἀπολεσθῶσι
δύο ψυχαί, καὶ τῆς 1 Αὐγ. 1885 καὶ ὁ, συζώντων γὰρ τῶν δευτέρων
ἐξαδελφῶν, ἐγκρίνεται κατὰ συγκατάθεσιν ἢ ἀδελφὸν γάμου.

τῆς μου. Νύμφη δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ καὶ ἐκγόνου καὶ προσκγόνου γὰρ μετῇ. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀποξευχθείσης μοι γυναίκας τὴν μὲν μετὰ τὴν ἀπόξευξιν τευχθεῖσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. Οὐδὲ τὴν πενθεράν μου ἢ τὴν μητρίαν μου. ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἐπέχουσιν. Οὐδὲ τὴν τοῦ πατρὸς μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μνηστῆν, κἂν γαμεταὶ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· ἡ μὲν γὰρ μητριῶς, ἡ δὲ νύμφῃ τάξιν ἐπέχει. (Προχ. 7. 7. Προβλ. Ν. 4 § 3 Πανδ. 38. 10 (1° gradibus). Γαίτου Εἰς. I § 59 καὶ 63 Ν. 14 πρ. § 1 καὶ 4 Ν. 15 καὶ Ν. 40 Πανδ. 23. 4. Ν. 12 § 3 Πανδ. 23. 2. Ν. 12 § 1 καὶ 2 Πανδ. 23. 2. Ν. 2 καὶ Ν. 4 Θεοδ. Κωδ. 3 12).

Μ. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς γάμοι, οἵτινες δὲν τελούνται οὐχὶ ἐκ αὐτοῦ συγγενικοῦ δεσμοῦ, ἀλλὰ δι' ἀγχιστείας· ἀγχιστεία δὲ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ γάμου συγγενῶν ἑμὴν προσώπων συνάπτουσα ἡμᾶς οἰκειότης πρὸς πρόσωπα μὴ συγγενικά ἡμῖν. Δὲν δύναμαι λ. χ. νὰ λέσω τὴν προγόνον ἢ νόμφην μου· καὶ προγόνῃ μὲν εἶναι ἡ ἐξ ἄλλου συζύγου θυγάτηρ καὶ ἐγγόνῃ καὶ προεγγόνῃ τῆς συζύγου μου. Νύμφῃ δὲ ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ καὶ ἐγγόνου καὶ προεγγόνου μου. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς διαξευχθείσης ἀπ' ἐμοῦ γυναίκῃ μου τὴν γεννηθεῖσαν μετὰ τὸ διαζύγιον ἐξ ἄλλου συζύγου. Οὐδὲ τὴν πενθεράν μου ἢ τὴν μητρίαν μου. ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξιν. Οὐδὲ τὴν μνηστῆν τοῦ πατρὸς μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐὰν δὲν ἐγένοντο ἐκ τοῦ ζυγοῦ αὐτῶν· διότι ἡ μία ἐπέχει μητριῶς, ἡ δὲ ἄλλη νόμφνης τάξιν.

Ν. Τὴν διακρίσιν τοῦ ρυζαντιακοῦ δικαίου μεταξὺ συγγενείας καὶ ἀγχιστείας παρεδείχθη καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικαιοσύνη ἐν ἀρθροῖς 36, 37 καὶ 38 καὶ 39 Ὁργ. δικαστ. ἐν ἀρθροῖς 177 καὶ 179. Α. Π. 28 τοῦ 1800, 19 τοῦ 1867. Ὅθεν τὸ ἀρθρον 558 τῆς Πολ. Δικον. ὁρίζον ἐστὶ ἡ ἀπαρίσθις δύναται νὰ αἰτήσῃ ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ τοῦ συζύγου τοῦ νοσούντος δὲν περιλαμβάνει ἐν τοῖς δυνάμενοις ζητῆσαι αὐτὴν καὶ τοὺς ἀγχιστείας αὐτοῦ. Α. Π. 28 τοῦ 1860. Σημειωτέον ἐστὶ διὰ τῆς διαδοχῆς τοῦ γάμου λύεται καὶ ἡ ἐξ ἀγχιστείας συγγενεῖα μεταξὺ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἄλλου, μόνον δὲ καὶ μὴ ὑστιστάται μεταξὺ τοῦ ἐπιζώντος ἢ διαξευχθέντος συζύγου πρὸς ὥρισμένα πρόσωπα ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ ἑτέρου συζύγου. Α. Π. 191 τοῦ 1870.

Νεοπαῖ τῶν Πατριαρχῶν Ἰσιδόριου καὶ Σιφιλίνου.

13. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀποθανούσης λαβεῖν εἰς γυναῖκα δύναμαι, εἰ μόνον ἐπταετῆς ἦν ἐκείνη καὶ ἐπέλεινα, ὅποτε καὶ κατὰ συναίνεσιν ἢ μέσον ἡμῶν προσέβη μνηστεία. Εἰ δὲ ἐλάττων οὕτω ἐτύγχανε τῶν ἐπτὰ ἐτῶν (ἐν τῇ τοιαύτῃ γὰρ ἡλικίᾳ οὐδὲ διὰ μόνης συναίνεσεως μνηστεία ὅλως συνισταμένη ἐπιγινώσκειται), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως αὐτῇ συζευθῆσμαι. Ἀλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστῆν ἢ τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν ἐκείνης εἰς γυναῖκα λαβεῖν δύναμαι· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν.

ἔσα ἐπὶ τῶν γάμων, τοσαῦτα καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας ὁ συνοδίζων ἐθέσπισε τόμος τοῦ Πατριάρχου Σισινίου καὶ Σιφιλίνου (1).

Μ. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀπειθανόσης δύναμαι νὰ λαβῶ τὴν γυναῖκα, εἴαν αὐτὴ ᾖ ἐπαιτής καὶ ἐπικείνη, ὅτε κατὰ συναινεσιν συνήχθην πρὸς ἀλλήλους τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ ᾖ μικροτέρα τῶν ἐπὶ τῶν (οἷοι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡλικίᾳ ἢ διὰ συναινεσεως μόνης συνισταμένη μνηστεία δὲ γίνεται ἀποδεκτή), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως δύναμαι νὰ κυμαυθῶ αὐτήν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν μνηστὴν ἢ τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν ἐκείνης δύναμαι νὰ λαβῶ εἰς γυναῖκα· καὶ συντόμως, ὅσα περὶ τοῦ γάμου, τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς μνηστείας διέταξεν ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις τῶν Πατριαρχῶν Σισινίου καὶ Σιφιλίνου.

14. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου ἐπὶ μὲν τῶν μνηστευομένων, κατὰ τὸν 15' χρόνον ἐπὶ ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν κατὰ τὸν 15' μετὰ ἱερᾶς εὐλογίας ἤγγουν τῶν συνήθων εὐχῶν, αἱ τοῖς μνηστευομένοις διὰ τοῦ ἱερέως ἐκφωνοῦνται, κρατεῖν τὸν συνοδικὸν τοῦτον νόμον ἐθέσπισεν· ἐπὶ δὲ τῶν μνηστευομένων κάτω τῶν τοιοῦτων ἐνιαυτῶν καὶ ἱερᾶς εὐλογίας ἄνευ αὐθαριῶς· ἀλλὰ τὰ τοῦ νόμου μόνον κρατεῖν, τὸ μὴ δύνασθαι τίνα λαβεῖν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μνηστὴν.

Μ. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου εἰς μὲν τοὺς μνηστευομένους, ἀνδρας μὲν κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, γυναῖκας δὲ κατὰ τὸ δώδεκατον, μετὰ ἱερᾶς εὐλογίας ᾗτοι τῶν συνήθων εὐχῶν, ὅς ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς εἰς τοὺς μνηστευομένους, διέταξε νὰ ἰσχύῃ ἡ συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις· ποσῶς δὲ εἰς τοὺς μνηστευομένους κάτω τῶν τοιοῦτων ἐτῶν καὶ ἄνευ ἱερᾶς εὐλογίας· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἰσχύει μόνον ὁ νόμος, καὶ ἂν ᾖ δυνάτεις οἱς νὰ λάβῃ τὴν μνηστὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

14. Ὁ θετός υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γεγόμενος οὐ δύναται τὴν γενομένην τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν λαμβάνειν πρὸς γάμον, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ γαμετὴν ὁ αὐτεξούσιος αὐτὸν ποιήσας θετός πατήρ, εἰ καὶ ἡ θέσις ἐλύθη καὶ μὴ ἀπτήται τοῦ γένους αὐτῶν· ἡ μὲν γὰρ μητρικός, ἡ δὲ νόμης τάξις ἐπέχει· Καὶ ὁ φυσικὸς πατήρ οὐ λαμβάνει τὴν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· τὸ φύσει γὰρ δίκαιον καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν τοῖς γάμοις σκοπεῖται. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ δομικῆς ἀγχιστείας φυλάττειν γρή. (Ν. 14 πρ. § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Ρασ. XXVIII. 5. 2.)

Μ. Ὁ θετός υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γεγόμενος δὲν δύναται νὰ λαμβάνῃ εἰς γάμον τὴν διατελισσάν σύζυγον τοῦ θετοῦ πατρὸς, ὥς οὐδὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ ὁ θετός πατήρ ὁ ποιήσας αὐτὸν αὐτεξούσιον, καὶ εἴαν ἡ θέσις ἐλύθη καὶ δὲν ἐνοῦται πρὸς τὸ γένος αὐτῶν· διότι ἡ μὲν ἐπέχει μητρικός, ἡ δὲ νόμης τάξις. Καὶ ὁ φυσικὸς πατήρ δὲν λαμβάνει τὴν πορ-

(1) Συνδυασεν τὴν διατάξιν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῇ κατωτέρῳ §.

νογενῇ αὐτοῦ θυγατέρα· διότι εἰς τὸν γάμον λαμβάνεται ὅπ' ἔχει τὸ φύλον δικαίον καὶ τὸ εὐπρεπές. Τὰ αὐτὰ πρέπει νὰ τηρῶνται καὶ ἐπὶ δουλείας ἀγχιστείας.

16. Οὐ μόνον ἡ τοῦ πατρὸς μου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου γαμετὴ μητριὰ λέγεται καὶ κωλύσθαι λαβεῖν αὐτάς· καὶ πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Πενθερά ἐστὶν ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη τῆς γαμετῆς μου καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μητρίδος γέγονε γάρ καθαρά. Οὐτε τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου. Οὐτε ἡ μητριὰ λαμβάνει τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγκόνην τῆς ἀδελφῆς μου γαμεῖν οὐ δύναμαι· γονέως γὰρ ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν. Οὐτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπὶ τετραμμένον ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν. (1) (N. 14 S. 4 N. 15 Πανθ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 5. 2).

M. Μητριὰ λέγεται οὐχὶ μόνον ἡ τοῦ πατρὸς μου ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου μου συζυγος καὶ κωλύσθαι νὰ λάβω αὐτάς· καὶ πολλὰς εἰς εἶχε λάβει ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω εἰς γάμον. Πενθερά εἶναι ἡ μήτηρ καὶ μάμμη τῆς συζύγου μου καὶ οὐδεμίαν λαμβάνω ἐξ αὐτῶν. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μητρίδος· διότι ἐγένετο αὐτὴ πενθερά. Οὐτε τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου. Οὐτε ἡ μητριὰ λαμβάνει τὸν διατελεισάντα ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγκόνην τῆς ἀδελφῆς μου δὲν δύναμαι νὰ συζευθῶ· διότι ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν γονέως. Οὐτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Ἐν τῷ γάμῳ ζητοῦμεν οὐ μόνον τὸ ἐπιτερούμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές.

17. Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία τὴν αὐτὴν καὶ ἕνα δευτέρως ἑστῶς δέλφας λαμβάνειν, οὐ γὰρ ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας, ὡς εἰσιν αἱ τινες, συνάγεται βαθμός, ἀλλ' ἔκτος διὰ τὸ ἐνὸς βαθμοῦ λογισθῆναι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικὸς· τοῦτο γὰρ ζητηθὲν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Προέβη δὲ καὶ θέσπισμα τοῦ βασιλέως Καίσαρος Μανουὴλ μὴ γίνεσθαι ποτε τοῦτο διοριζόμενον.

M. Κωλύει ἡ ἐκκλησία εἰς καὶ ὁ αὐτὸς νὰ λαμβάνῃ δευτέρως ἑταδελφεὴν διότι δὲν συνάγεται, ὡς νομίζουσι τινες, ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας βαθμός, ἀλλ' ἔκτος ὡς λογιζομένου ἐνὸς βαθμοῦ τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς. Τοῦτο ζητηθὲν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας.

(1) Τοῦ τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἐκκλ. νόμου ἀπαγορευόντος λόγῳ εὐπρεπείας μόνον τὸν γάμον τοῦ πατριοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ προγονοῦ καὶ τῆς μητριοῦ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆς προγονῆς. ἔπεται ὅτι μόνον τὰ κωλύματα ταῦτα ὀριζάνται τῶν ἐν τῇ ἐκ τριγενείας συγγενείᾳ. Το Πηδάλιον ἔχει καὶ τὴν τρίτον βαθμὸν, ἀλλὰ στηρίζεται εἰς ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ Βλαστάρη. (*Ὁρα καὶ § 5 τίτλου κ').

πας. Ἐξεδόθη δὲ καὶ διατάξεις τοῦ βασιλέως Μανουὴλ διατάττονται νὰ μὴ γίνονται ποτε τοῦτο.

18. Τὸ τοῦ Πατριάρχου Στυπῆ ψῆφισμα καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου δύο ἀδελφοὺς νόμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφην ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν.

Μ. Τὸ ψῆφισμα τοῦ πατριάρχου Στύπη καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου θεωροῦσιν ἐπιτετραμμένον τὸ νὰ λάβωσι δύο ἀδελφοὶ νόμφην καὶ ἀνδραδέλφην.

19. Καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν καὶ τὴν ἀνεψιάν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπει συζευθῆναι, ἣν ἐξ ἑτέρας ἔσχαε δ' Ἰωάννης γυναικὸς δηλῶσι.

Μ. Καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ ἐπιτρέπει νὰ συνάπτωνται πρὸς δύο ἀδελφοὺς ἢ θυγατέρα ἢ χ. τοῦ Ἰωάννου καὶ ἡ ἀνεψία τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἣν δηλῶσι ἐξ ἄλλης γυναικὸς δ' Ἰωάννης ἔσχαε.

20. Ἐν ταῖς γάμοις οὐ μόνον τὴν ἀκριδεῖαν τοῦ νόμου σκοπεῖται· χρεῶν, ἀλλ' εἰ καὶ σεμνόν ἐστι τὸ πραττόμενον· φησὶ γὰρ τὸ ρθ' κέλευσμα τοῦ γ' τίτλου τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν Βασιλικῶν· οὐ πᾶν ὅπερ ἔξεστιν ἡδὴ καὶ εὐπρεπὲς ἐστίν (1) (N. 197 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 42 πρ. Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum).

Μ. Ἐπὶ τῶν γάμων δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται μόνον ὅπ' ὅψει ἡ ἀκριδεῖα τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γινόμενον ἦναι εὐπρεπές· διότι ἡ ρθ' διαταξὶς τοῦ γ'. Τίτλου τοῦ Β'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν λέγει· πᾶν ὅ, τι συγχωρεῖται δὲν εἶναι ἐπίσης καὶ εὐπρεπές.

21. Τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν οὐδεὶς λαμβάνει. Οὔτε ὁ θετός πατὴρ τὴν τοῦ θετοῦ υἱοῦ μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην. (N. 54 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 5. 7).

Μ. Οὐδεὶς λαμβάνει εἰς γάμον τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν· οὔτε ὁ θετός πατὴρ τὴν μητέρα τοῦ θετοῦ υἱοῦ ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην.

22. Οὐκ εὐπρεπὲς ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου πατρωνος γαμεῖται ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ. (2) (N. 62 § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 5. 6).

Μ. Ἡ γυνὴ τοῦ πατρωνος δὲν ὑπανδρεύεται εὐπρεπῶς τὸν ἀπελευθέρων αὐτοῦ.

23. Κἂν ἀποδῇ τοὺς λόγους ὁ ἐπίτροπος τῷ κουράτιωρι, τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ οὐ δύναται λαβεῖν, ὥς οὐ γένηται

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη εἶναι κατ' ἐννοιαν ἢ αὐτὴ τῇ διατάξει τῆς § 10.

(2) Ἡ διαταξὶς αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὴν ἐννοιαν.

εἰκοσιπέντε ἐτῶν καὶ ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως τετραετῆς χρόνος παραδράμῃ, καὶ τὰ μάλιστα πρὸς γάμον ἐτέρῳ αὐτῇ συναφθεῖσα παιδὶς ἐσχεν. (N. 62 § 2 Πανδ. 23. 2. Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Καὶ τοὺς λογαριασμοὺς εἰν ἀποδῶσθαι ὁ ἐπιτρόπος πρὸς τὸν κηδεμόνα δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἐπιτροπηνεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, ὥς ὅτε γίνῃ εἰκοσιπενταετής καὶ παρελθῇ ὁ τετραετής τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος, καὶ ἂν ἀκόμη συζευχθεῖσα πρὸς ἄλλον ἐτεκνοποιήσῃ.

24. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται γαμεῖν τὴν ὄρφανήν, οὔδ' ὁ υἱὸς ἢ ὁ ἐγγονὸς αὐτοῦ. (N. 67 § 2 Πανδ. 23. 2. Βασ. Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν ὄρφανήν, οὔδ' ὁ υἱὸς ἢ ὁ ἐγγονὸς αὐτοῦ.

25. Δύναται ὁ κουράτωρ συνάψαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα τοῦ κουρατωρευομένης ὑπ' αὐτοῦ τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κουρατωρευομένην, οὐ δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ἐπεὶ ἀτιμῶνται. (N. 5 Κωδ. 5. 6 (de interd. matrim.). Βασ. XXVIII. 4. 42).

M. Δύναται ὁ κηδεμὼν νὰ συζεύξῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς τὸν κηδεμονιούμενον ὑπ' αὐτοῦ τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ μετὰ τῆς κηδεμονιουμένης δὲν δύναται ἀνευ βασιλικῆς ἀδείας, διότι ἄλλως ἀτιμῶνται.

26. Καὶ ὁ κουράτωρ τῆς γαστρός καὶ τῆς οὐσίας ὑπόκειται τῇ κωλύσει· χρεωστῇ γὰρ ἀποδύναι τοὺς λόγους καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολὺν τις διώκησῃ χρόνον εἴτε ὀλίγον. (N. 67 § 4 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Καὶ ὁ κηδεμὼν τῆς γαστρὸς (δηλονότι τοῦ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διατελοῦντος) καὶ τῆς περιουσίας κωλύεται ὡσαύτως, διότι δεῖται νὰ ἀποδώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολὺν εἴτε ὀλίγον καὶ ἔνδον διώκησῃ τὴν περιουσίαν.

27. Ὁ θετὸς υἱὸς οὐ δύναται τὴν γαμετὴν τοῦ πατρὸς γαμεῖν, εἰ καὶ μὴ ἄπτεται τοῦ γένους αὐτοῦ. (N. 14 πρ. Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). XXVIII. 5. 2).

M. Ὁ θετὸς υἱὸς δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν σύζυγον τοῦ πατρὸς, καὶ εἰν μὴ συνάπτεται εἰς πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ.

28. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγαγέσθαι. (*) (N. 13 Πανδ. 34. 9 (de hiis quae ut indignis) Βασ. LX. 42. 13).

M. Ὁ κατηγορηθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς δὲν δύναται νὰ λάβῃ αὐτήν εἰς γάμον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον, ὅτι ἡ κατηγορηθεῖσα γυνή, εἰ μὲν εἰς μοιχείαν καταδικασθῇ, ἐμβάλλεται ἐν Μοναστηρίῳ· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἄλλων αἰτίων καταδικασθῇ χωρὶς ταύτης τῆς αἰτίας, οὐκ ἀποκλείεται· ἀλλὰ λύεται μὲν ὁ γάμος, δοθέντι δὲ τῶν πάντε ἐνιαυτῶν οὐ δύναται ἡ γυνή πρὸς δεύτερον γάμον ἰλθεῖν.

Ν. Ὁ δυτικὴ ἐκκλησία ἔθεν θεωρεῖ κώλυμα εἰς γάμον μεταξὺ τῶν καταδικασθέντων καὶ χωρὶς τινος ἐπιβουλῆς ἢ προσυμφωνίας περὶ γάμου πραγματοποιηθέν δια μοιχείας παραδίαιτον τοῦ γάμου (C. 6 C. 7 X de eo qui duxit in matrimonium, quam prius polluit per adulterium (IV. 7). Δ. II. 54 τοῦ 1870. Προσέτερον δὲ κατὰ πράξιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως τῆς 26 Ἰουλίου 1889 καὶ οἱ παρηνόμως τελεσθέντες δευτέρου γάμοι, συνεστώτων τῶν πρώτων, ἀκυροὶ εἰσι καὶ ἀσφάτοι καὶ κατ' ἐκείτους, οἱ οὕτως δὲ παρηνόμως ἐλλόντες εἰς γάμου κοινωνίαν καὶ μετὰ τὴν γενεμένην διάλυσιν τῶν πρώτων γάμων αὐτῶν δὲν δύναται νὰ νυμφευθῶσι τοὺς δευτέρους αὐτῶν γάμους, κατ' ὅσον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων, πρὸς αἱ συμφωνεῖ καὶ ἡ προκειμένη διάταξις Ἀρμενοπούλου, ὁ ἐπὶ μοιχεία γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν ἄλλοις εἶναι.

29. Ὁ γάμος τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐκγλήματι· οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν. (N. 1 § 2 Πανθ. 25. 8 (de concubinis). Βασ. LX. 37. 1).

Μ. Ὁ νυμφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ἔχων αὐτήν ὡς παλλακίδα.

30. Ἐάν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγῃ αὐτήν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴν κατεδικάσθῃ, οὕτως ὁ γάμος ἐρῶται· ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψῃ, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία. (N. 13 Πανθ. 34. 9 (de his quae ut indignis). Βασ. LX. 42. 13).

Μ. Ἐάν καταδικασθεὶς ὡς μοιχὸς γυναικὸς νυμφευθῇ αὐτήν, ἔστω καὶ ἐάν αὐτὴ ἔν κατεδικάσθῃ, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμον ἐάν γράψῃ αὐτήν, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

Ν. Ἀλλὰ γάμος μοιχαλίδος μετὰ τοῦ μοιχοῦ ἐπαγεται δικαιώματα κληρονομικὰ, ἂν ἡ γυνὴ, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐκ τοῦ νόμου κωλύματος διατελούσα, συναμείλῃται τὸν γάμον, διότι νομὸς κρατεῖ καὶ ποινὴς μετεχόντες ὡς ποινικῇ καταδίκῃ παρεπόμενοι, εἰσὶ τίσις οἱ περὶ κωλύματων γάμου νόμοι, οἱ ὧν καὶ ἀνέριθμους ἔλας παῖδες τιμωροῦνται, πρῶτος δὲ οὗτος ἐννοεῖται καὶ φιλαγάγως νὰ ἱερμηνεύονται πρὸς τὸ Δ. II. 54 τοῦ 1870· ὅτε τοῦ ἀκύρου κατ' ἐκείτον γάμου δοσὶς ἢ σύζυγος ἡγνὸς τε πρὸς γάμον κώλυμα ἔχοντος κατὰ τὸν νόμον ὡς πρὸς τὸ εἶς αὐτοῦ γενόμενον τέκνον τὰτελεστώματα νομίμου γάμου, εὖ ἔνεκα δύναται τοῦτο νὰ διεκδικήσῃ ὡς τέκνον νόμιμον τῆς πατρικῆς κληρονομίας Δ. II. 112 τοῦ 1863.

31. Αἱ τῶν πενθουμένων καὶ αἱ τῶν μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν γαμεταὶ κωλύονται ἐπὶ τῷ πενθίμῳ καιρῷ γαμεῖσθαι. (N. 8-14 § 1 Πανθ. 3. 2 (de his, qui nolantur iuf.). Βασ. XXI. 2. 8).

Μ. Αἱ σύζυγοι τῶν τε πενθουμένων καὶ τῶν μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν (δ. λανότι τῶν τε ἀξίων πενθους καὶ τῶν μὴ ἀξίων πένθους) ἀπαγορεύεται νὰ συναμείλῃται νέον γάμον ἐν τῷ διαστήματι τοῦ πενθίμου χρόνου.

32. Ἡ ἐν τῷ πενθίῳ τὸν ἄνδρα γεννήσασα ἐπὶ κωλύεται γάμῳ προσελθεῖν. (1) Ἡ δὲ τεκῶσα ἐν τῷ πενθίμῳ παραχρῆμα

(1) Ἰδε καὶ τίτλου Θ' § 1.

δύναται γαμεῖν· (1) τὸ μὲν ἐν περὶ ἀνδρὸς ἀξίου πενθεῖσθαι· τὸ δὲ ἕτερον περὶ τοῦ μὴ ἀξίου πενθεῖσθαι· (*) (N. 11 § 2 Πανθ. 3. 2 (de his, qui uotantur infamia). Βασ. XXVIII. 5 12 καὶ XXI. 2. 11).

M. Ἡ γεννήσασα ἐντὸς τοῦ διὰ τὸν ἄνδρα ὀρισμένου πένθους κωλύεται εἶναι νὰ προσέλθῃ εἰς γάμον· ἡ δὲ γεννήσασα ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ δύναται ἀμέσως νὰ ὑπανδρευθῇ· διότι πένθος μὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ἀξίον πένθους ἄνδρα· ἡ δὲ πένθιμος χρόνος διὰ τὸν ἀνάξιον πένθους.

33. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκοι γυναῖκὴ πρὸς τῇ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστᾶναι συνοικεσίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην· (Νεαρὰ 39 κεφ. 2 πρ. § 1).

M. Ἐάν πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου γεννήσῃ γυναῖκὴ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ὥστε νὰ ἦναι ἀναμφισβήτητον εἶναι ἡ γονὴ δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, διατάσσομεν νὰ στερεῖται αὐτὴ ὁλοτελῶς τῆς τε κυριότητος καὶ τῆς ἐπιταρπίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

34. Ὁ παρθένον ἢ χήραν ἀρπάσας, εἰ καὶ μνηστήν, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινεύοντος τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ συγχωροῦντος τὸ ἐγκλημα· τιμωρεῖται δὲ καὶ μετὰ τῶν συνδραμόντων αὐτῷ. Εἰ δὲ ἡ ἀρπαγεῖσα κόρη εἰς γάμον τάχιστα συναφθῆναι θελήσῃ, μετὰ θάνατον τούτου καὶ παῖδας ἐξ αὐτοῦ σχῆ, καὶ ἐκεῖνος τελευτῶν διατάσσεται, οὐ διαδέχεται τούτον (ἐάν δὲ μὴ συναφθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ), ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν

(1) Ἰδὲ καὶ τίτλου Θ' § 2 5'.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰατρίαν δὲ, ὅτι κατὰ δύο αἰτίαι ὁ πένθιμος ἐτυπώθη χρόνος, διὰ τὸ μὴ σύγχυσιν γίνεσθαι τῆς γονῆς καὶ διὰ τὴν ἐπιτελούμενην εἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρὶ. Αἱ οὖν γυναῖκες τῶν μὴ ἀξίων πενθεῖσθαι διὰ τὸ εἰς δημόσια τοῦτον περιπεσεῖν ἐγκλήματα, μετὰ τὸν τόκον οὐ κωλύονται καὶ ἐν τῷ πενθίμῳ γαμεῖσθαι· αἱ δὲ τῶν ἀξίων πενθεῖσθαι γαμεταὶ καὶ μετὰ τὸν τόκον γαμεῖσθαι ἐν τῷ πένθει κωλύονται διὰ τὴν ἐπιτελούμενην εἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρὶ, εἰμὴ κατὰ κέλουςιν βασιλέως τοῦτο ποιήσῃ. Ἐπὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐντίμων ἀνδρῶν ἡ τεκοῦσα ἐν πένθει κωλύεται γαμεῖν τὸ μὲν γὰρ πένθος ἐπὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐντίμων ἀνδρῶν λέγεται, ὁ δὲ πένθιμος ἐπὶ τῶν ἀτίμων· ἡ μὲν οὖν γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀτίμου, ἐπ' ἧς ὁ πένθιμος χρόνος λέγεται, μετὰ τὸ τεκεῖν οὐ κωλύεται γαμεῖσθαι· οὐ γὰρ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ τετελευτηκότος πρὸ τοῦ γεννήσαι ἐκωλύετο αὐτὴ γαμεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς γονῆς σύγχυσιν· ἡ δὲ τοῦ ἐντίμου γυνή, ἐπ' ἧς τὸ πένθος λέγεται, καὶ τέκῃ· ἀλλ' οὖν τὸν χρόνον ἐρεῖλει φυλάξαι· ἐπὶ οὐ διὰ μόνην τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς κωλύεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ τετελευτηκότος.

τοῦ πατρὸς πράγματα πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλιμ-
πάνεται, τὰ δὲ τοῦ ἄρπαγος εἰς τὸ δημόσιον εἰσκομίζεται.
Βυρῆσεις δὲ τὰ περὶ τούτων πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ποινῶν
βιβλίῳ εἰς τὸν περὶ ἄρπαζόντων τίτλον. (1) (N. μον. πρ. § 4
Kwδ. 9. 13 (de rapta virginum). Νεαρά 143 καὶ Νεαρά 150.
Βασ. LX. 58. 1 καὶ 3-6)

Μ. Ὁ ἄρπάτας παρθένον ἢ χήραν, εἰ καὶ μνηστὴν, δὲν δύναται νὰ νυμ-
φεύῃ αὐτὴν οὐδὲ ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τῇ συναίνεσει καὶ συγχωρήσει τοῦ
ἐκκλημάτος, ἀλλὰ τιμωρεῖται μετὰ τῶν συνδραμόντων αὐτόν. Ἐάν δὲ ἡ
ἄρπαγίσα κόρη θελήσῃ νὰ συναφῇ εἰς γάμον μετὰ θάνατον τούτου καὶ
ἐάν ἐτι τεκνοποιήσῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐάν ἐκεῖνος ἀποθνήσκῃ διατάξῃ, δὲν
κληρονομεῖ αὐτόν, (ἐάν δὲ δὲν ὑπανδρευθῇ αὐτόν, λαμβάνει τὴν περιουσίαν
αὐτοῦ), ἀλλ' οὐδ' ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν
πράγματα τοῦ πατρὸς καταλείπονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ
τοῦ ἄρπαγος περιέρχονται εἰς τὸ δημόσιον. Τὰ δὲ περὶ τούτου θέλει εὔρει
πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ἄρπαζόντων τίτλῳ τοῦ περὶ ποινῶν βιβλίου.

Ν. Ἀληθῶς μὲν κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν Νόμον ἡ ἀπαγωγή εἶναι κώλυμα
πρὸς γάμον μετὰ τοῦ ἀπαγαγόντος καὶ τῆς ἀπαχθείσης, ἀλλ' ἵνα ἀπα-
γῇ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου, δεόν νὰ ἔχῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 881 τοῦ
ποιν. νόμου ἐριζώμενα στοιχεῖα. Δ. Π. 265 τοῦ 1872.

35. Ὁ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τινα δεξιόμενος οὐ δύ-
ναι αὐτὴν ὑστερον πρὸς γάμον ἀγαγεῖν ὡς δῆθεν θυγατέρα
αὐτοῦ γενομένην, οὐδὲ ταύτης μητέρα ἢ θυγατέρα, ἀλλ' οὐδὲ ὁ
υἱὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο δύναται συναγαγεῖν πατρικὴν
διάθεσιν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμόν,
δι' οὗ Θεοῦ μεσάζοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται. (N. 26
Kwδ. 5. 4 (de nuptiis)· Βασ. XXVIII. 4. 38).

Μ. Ὁ ἀναδεχθεὶς τινα ἐκ τῆς κολυμβήθρας κατὰ τὴν βάπτισιν αὐτῆς δὲν
δύναται ὑστερον νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ὡς γενομένην τροπον τινα θυγατέρα
αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν μητέρα ἢ θυγατέρα ταύτης· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· διότι
οὐδὲν ἄλλο δύναται οὕτω νὰ συνενώσῃ πατρικὴν διάθεσιν καὶ δικαίαν γάμου
παραμπόδισιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμόν, δι' οὗ Θεοῦ μεσολαβοῦντος συνά-
πτονται αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ δυναθείας γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας.

1. Πενταχῶς ἡ συγγένεια λέγεται: ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχι-
στείας, ἐκ τριγενείας, ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἰοθε-
σίας. Δεῖ σὺν τοῖς μὲν ἐξ αἵματος ἀπὸ τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ καὶ
ἐπέκεινα γαμικῶς συνάπτεσθαι. (2) Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ βαθμοὶ

(1) Ἰδε βιβλίον ε' τίτλου Ζ' § 1.

(2) Παράβαλε τὴν διάταξιν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῇ κατωτέρῳ § 9.

εὐτως. Ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα πρῶτον ἐστὶ βαθμοῦ ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ βαθμὸν οὐκ εἰσάγουσιν, ἀλλ' ὡς ἓν εἰς πρόσωπον ὁ ἐκγονος ἢ ἡ ἐκγόνη πρὸς τὸν παππὸν ἢ τὴν μαμμὴν δευτέρου· ὁ δισεγγονος ἢ ἡ δισειγγόνη πρὸς τὸν πρόπαππον ἢ τὴν προμαμμὴν τρίτου καὶ καθεστῆς ὁμοίως. Οἱ ἀδελφοὶ ὅσοι ἀρα καὶ ἐὰν ᾖσι, δευτέρου βαθμοῦ εἰς πρὸς ἀλλήλους· οἱ πρωτεῖς ἀδελφοὶ τετάρτου· οἱ δὲ δισεξάδελφοι ἔκτου· οἱ τριτεῖς ἀδελφοὶ ὀγδόου, εὖς καὶ συναπτέον εἰς γάμον ἀκωλύτως.

Μ. Ἡ συγγενεὶα λέγεται πενταπλῶς· ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας, ἐκ τριγενείας, ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἰεθείας. Πρέπει λοιπὸν οἱ μὲν ἐξ αἵματος· νὰ συναπτῶνται εἰς γάμον ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ βαθμοῦ καὶ πρην. Ἀνεμῶνται δὲ οἱ βαθμοὶ οὕτως. Ὁ υἱὸς ἢ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα εἶναι πρῶτου βαθμοῦ διότι ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δὲν εἰσάγουσι βαθμόν, ἀλλ' εἶναι τρεπὸν τινὰ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον· ὁ ἐγγονος ἢ ἡ εγγόνη πρὸς τὸν παππὸν ἢ τὴν μαμμὴν εἶναι δευτέρου· ὁ δισεγγονος ἢ ἡ δισειγγόνη πρὸς τὸν προπαππὸν ἢ τὴν προμαμμὴν τρίτου καὶ οὕτω καθ' ἑκάστην. Οἱ ἀδελφοὶ, ὅσοι καὶ ἐὰν ᾖσι, εἶναι πρὸς ἀλλήλους δευτέρου βαθμοῦ· οἱ πρωτεῖς ἀδελφοὶ τετάρτου· οἱ δευτεροὶ ἀδελφοὶ ἔκτου· οἱ τοιοῦτοι ἀδελφοὶ ὀγδόου, οἵτινες καὶ ἀκωλύτως δύνανται νὰ συναπτῶνται εἰς γάμον.

Β. Τὸ δὲ θεῖος ὄνομα τρισσῶς λέγεται· ἢ γὰρ θεῖος ἀπλῶς, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἀδελφός, ὃς καὶ τρίτου βαθμοῦ ἐστὶ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν ἀνεψίαν αὐτοῦ· ἢ μέγα θεῖος, ὡς ὁ τοῦ παπποῦ ἢ τῆς μαμμῆς ἀδελφός, ὃς καὶ τετάρτου βαθμοῦ ἐστὶ πρὸς τὸν ἐξανεψιὸν ἢ τὴν ἐξανεψίαν αὐτοῦ. οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἀνεψιῶν παῖδες καλεῦνται· ἢ μικρὸς θεῖος, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς πρωτεῖς ἀδελφός, ὃς καὶ πέμπτου βαθμοῦ ἐστὶ πρὸς τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν μικρὰν ἀνεψίαν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἐξαδελφῶν παῖδες καλεῦνται· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῆς θείας λέγομεν. (*)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τῶν βασιλέων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς βίβλου τῆς πειράς, ὅτι δύναται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγχιστευόντων βαθμοῦς λεγέσθαι. Ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γαμετὴ δευτέρου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ ἰσχυρᾶς ἐπινοίας διὰ τὴν ἐντολὴν ἡγουμένην· ἢ δὲ ἀδελφὴ τῆς νόμφης τετάρτου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ, καὶ ἡ υἷα τῆς νόμφης πρὸς μὲν τὴν νόμφην τρίτου ἐπὶ βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἐπὶ πέμπτου. Καὶ ἡ ἐξαδελφὴ τῆς νόμφης πρὸς τὴν νόμφην τετάρτου ἐστὶ βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἐπὶ ἔκτου. Ἐκ τούτων τῶν τριῶν εὐδαιμονοῦν δύναμαι γαμῆν ἀκωλύτως. ... διότι πρὸς μὲν τὴν νόμφην μου ἦσαν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου γαμετὴν αὕτη βαθμοῦ ἐστὶν ἔκτου, πρὸς δὲ ἐπὶ ὁδοῦ. Οὕτω πάντες ἀνθρώπων τὰς γεννήσεις πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὁδοῦ περιτυγχάνων βαθμῶν οὐκ ὀκλεῖται τοῦτο πρὸς γάμον συναφθῆναι. Καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν συνοικιστῶν οὕτε τοῖς νόμοις, οὕτε τῇ ἐξ ἑφ' κανόνι ἐπιτιμᾶται καθυποβάλλεται· καὶ οὐ-

Μ. Τὸ δὲ ὄνομα θεῖος τριτῶς λέγεται· διότι ἡ θεῖος ἀπλῶς εἶναι, οἷος ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅς τις πρὸς τὴν ἀνεψιάν ἢ τὴν ἀνεψιάν αὐτοῦ εἶναι καὶ συγγενὲς βαθμοῦ τρίτου· ἢ μέγας θεῖος, ὁπῶς ὁ ἀδελφὸς τοῦ πάππου ἢ τῆς μάμμης, ὅστις πρὸς τὴν ἐξανεψιὸν ἢ τὴν ἐξανεψιάν αὐτοῦ εἶναι συγγενὲς βαθμοῦ τετάρτου, διότι τὰ τέκνα τῶν ἀνεψιῶν οὕτως ὀνομάζονται· ἢ μικρὸς θεῖος, οἷος ὁ πρωτεξαδέλφος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅστις πρὸς τὴν μικρὰν ἀνεψιὴν ἢ τὴν μικρὰν ἀνεψιάν αὐτοῦ εἶναι συγγενὲς βαθμοῦ πεμπτοῦ, διότι τὰ τέκνα τῶν ἐξαδελφῶν οὕτως ὀνομάζονται. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς θείας.

Β. Τοὺς δὲ ἐξ ἀγχιστείας γαμικῶς συναπτέον, ἐὰν μῆτε τοῦ ἔκτου βαθμοῦ ἐλλείπωσι, μῆτε τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα συγχέωσι. Τοὺς γὰρ ταῦτα συγχέοντας καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξ ὁδοῦ κωλυτέον βαθμοῦ. Συγχέουσι δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἔκτου βαθμοῦ, ὡς ὅταν δύο πρωτεξαδέλφοι δύο ἀδελφὰς λάβωσιν ἢ τοῦναντίον δύο ἀδελφοὶ δύο πρωτεξαδέλφους (γίνονται γὰρ ἐντὶ ἀδελφῶν ἢ πρωτεξαδέλφων σύγγαμβροι) ἢ ὅταν θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἀνεψιάν καὶ θείαν λάβωσιν ἢ γυνὴ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν (γίνονται γὰρ ἐντεῦθεν ὁ μὲν θεῖος ἀνεψιός, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος, ὅπερ ἐστὶ σύγγαμβρος). Ἐὰν δὲ ὁ μὲν θεῖος τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν λάβωσιν, οὐδεμία σύγχυσις γίνεται καὶ διὰ τοῦτο πρὸς γάμον ἀκώλυτοι· θεοὶ γὰρ οὕτω καὶ ἀνεψιοὶ πρὸς ἀλλήλους σὺζουσι τόπον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως.

Μ. Οἱ δὲ ἀγχιστεῖς συνάπτονται εἰς γάμον, ἐὰν ἐξ ἑνὸς μὲν ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας αὐτῶν δὲν ᾖ καὶ πλησιέστερος τοῦ ἔκτου βαθμοῦ, ἐξ ἄλλου δὲ δὴν συγχέωσι τὰ ὀνόματα τῆς συγγενείας, διότι εἰ συγχέονται· αὐτὰ ὑποβιβάζονται καὶ κατὰ τὸν ἐξ ὁδοῦ βαθμόν. Συγχέουσι δὲ ἐν μὲν τῷ ἔκτῳ βαθμῷ,

τὰς ἀναπλεομένης ἢ τῆς συγγενείας σφιδά τῷ τετάρτῳ καὶ ἔκτῳ βαθμῷ· λήγεται πρὸς τὴν τῆς ἐξαδέλφου· ἀνδραδέλφον, ἢ ἐξαδέλφον τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός· οὐ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων, ὡς περὶ τὸν ἄνδρα, οὕτω δὴ καὶ τὸν τοῦτου ἀδελφὸν τυπῶσαι σάρκα μίαν μετὰ τῆς νόμης, καὶ δι' ἐπινοίας ἐπινοίαν συνάψαι καὶ ταῦτα μνηστῆν κατὰ τὸ συναγόμενον. Εἰ γὰρ ὁ ἀδελφὸς δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ, πῶς οὐδενὸς ἀποστήσεται βαθμοῦ τῆς νόμης ὁ διὰ μέσου τοῦ ἀδελφοῦ ταύτῃ προσχωρημένος, ἀλλ' εἰς μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἄρξεται τὴν συγγένειαν φέρειν παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν· τοῦτο οὖν ἔστιν. Οἱ ἐκ πλαγίου πρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ δευτέρου ἔρχονται· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξαδέλφου λέγειν ἀκόλουθον· ὁ γὰρ ἐξαδέλφος τίσασθαι ἀποδιστάς τοῦ ἐξαδέλφου γαμικτὴν διέσταναι καὶ τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς, ὡς τεταρτοῦ βαθμοῦ, ἀσφαλὲς δεῖσθαι εἰς τὸν ὀγδόον ἀποχωρησμένην τόπον. Ἐπεὶ γὰρ τοῖς αὐτῆς γένεος καὶ βίβης ἀλλήλοις κοινωμνικαίς προσώποις ἔχουσιν τοῖς πατοῖ τῶν διεξαδελφῶν, καὶ τὸ ἀπασχαινομένον τοῦ ὀγδοῦ βαθμοῦ ὁ γάμος οὐκ ἀπηνάγρεται, τίς ἂν ὁρθῶς εἴποι τὴν ἐξ ἀγχιστείας συγγενὴ οικειότερον τοῦ αἵματος εἶναι καὶ πρὸς τοὺς πορρωτέρω ἀπεκλυνέσθαι θροῦς;

ὡς ἔταν δύο πρωτεξαδέλφαι λάδωσι δύο ἀδελφάς ἢ τοῦναντίον δύο ἀδελφὰς δύο πρωτεξαδέλφας (διότι γίνονται ἀντί ἀδελφῶν ἢ πρωτεξαδέλφων ἀντὶ γαμβροί) ἢ ἑταί. θεῖος καὶ ἀνεψιὸς λάδωσι θείαν καὶ ἀνεψιάν ἢ γαμ. δ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν (διότι γίνονται ἀντεῦθεν δ μὲν θεῖος ἀνεψιός, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος, ὅπερ εἶναι σύγχυσις). Ἐὰν ὁμοῦ δ μὲν θεῖος λάδῃ τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν, οὐδεμία γίνεται σύγχυσις καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζεται ὁ γάμος· διότι διατηροῦσιν οὕτω πρὸς ἀλλήλους τὸν ὅρον θεῖου καὶ ἀνεψιῦ· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Ν. Οὐ κωλύεται ἡ γυνὴ λαβεῖν εἰς δεύτερον γάμον τὸν υἱὸν τοῦ πρώτου ἐξαδέλφου τοῦ θανόντος συζύγου αὐτῆς, διότι ἐκώλυσε μὲν ὁ νόμος τοῦ πατρὸς Σισινίου ἐν ἔτει 997 τοὺς γάμους τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν μέχρι τοῦ πέμπτου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑκτοῦ βαθμοῦ, ἀλλ' αὐτὸς δ αὐτοκράτωρ Κομνηνός (ἴδε Ζαχαρίου συλλογὴν σ. 501) ἀνεκήρυξε διὰ Νεαρᾶς αὐτοῦ τὴν τοιοῦτον γάμον ὡς μὴ ἀντιβαίνοντα εἰς ἀστικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὴν νόμον. Δ. Π. 187 τοῦ 1670. (*Αντιθέτως ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ 29 Νοεμβρίου 1887 θεωρεῖ ἀπαγορευμένους τοὺς γάμους τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν μέχρι τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ. Ἐπίσης Πατριαρχικαὶ ἐγκύκλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦναντίον ῥητῶς ἐπιτρέπη διὰ νόμου συνοδικοῦ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ἐκδοθέντος, κατ' ὃν ἐπιτρέπεται ἀείποτε τὸ συναικέσιον δύο ἀδελφῶν μετὰ δύο πρώτων ἐξαδέλφων).

4. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ συγγέουσιν, ὡς ὅταν ὁ πατήρ καὶ δισέγγονος δύο πρωτεξαδέλφας λάδωσιν, ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο διςεξαδέλφας (σύγγαμβροι γὰρ λογισθήσονται). Πατήρ δὲ καὶ ἐγγονος θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψιάν λαβεῖν οὐ κωλύονται· σύγχυσις γὰρ ἐντεῦθεν οὐ γίνεται· ἐπεὶ καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἢ μάρμην προσαγορεύουσι. Τοσοῦτο δὲ ἔστι τὸ ἀσύγχυτον ἐπὶ τῆς συγγενείας μάλιστα ταύτης ἰσχύον, ὅτι καὶ παλαιοὶ τοῦτο μόνον ἐξήτουν ἐπὶ ταύτης, βαθμὸν δὲ οὐδαμῶς.

Μ. Ἐν δὲ τῷ ἐβδόμῳ βαθμῷ συγγέουσιν, καθὼς ὅταν ὁ πάππος καὶ δισέγγονος λάδωσι δύο πρωτεξαδέλφας ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο διςεξαδέλφας (διότι καὶ λογισθῶσι σύγγαμβροι). Πάππος καὶ ἐγγονος δὲν ἐμποδίζονται νὰ λάδωσι θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψιάν· διότι ἐκ τούτου δὲν γίνεται σύγχυσις· καθόσον καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἢ μάρμην ὀνομάζουσι. Τὸ δὲ ἀσύγχυτον ἐπὶ τῆς συγγενείας μάλιστα ταύτης εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρόν, ὥστε καὶ οἱ παλαιοὶ τοῦτο μόνον ἐξήταζον κατ' αὐτὴν τὸν δὲ βε' μὲν ποσῶς.

Ν. Ἰδε προηγουμένην παράγραφον.

5. Τοὺς δὲ ἐκ τριγενείας εἰς γάμον συνάπτειν ἀνάγκη τοὺς ἀπὸ τοῦ τετάτου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα, εἰ καὶ ὁ νόμος δύο μόνον ῥητῶς ἀπαγορεύει, τὸ μὴ λαβεῖν τινὰ τὴν ποτε γυναῖκα τοῦ προγονοῦ αὐτοῦ ἢ τὴν μητριαν τὸν ἄνδρα τῆς ποτε προγοντῆς.

αὐτῆς, τὰλλα παρασιωπήσας. (1) Λήψεται τις ἄρα τὴν γυναῖκα ἀδελφὴν τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ τετάρτου γὰρ εἰσι πρὸ ἁλλήλους βαθμοῦ ἐν τρισὶ γένεσι θεωρούμενοι.

Μ. Οἱ δὲ ἐκ τριγενείας συγγενεῖς ἀνάγκη νὰ συνάπτωνται εἰς γάμον ἀπὸ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα, εἰ καὶ ὁ νόμος δύο μόνα ρητῶς ἀπαγορεύει, τὸ νὰ μὴ λάβῃ τις τὴν ποτε γυναῖκα τοῦ προγόνου αὐτοῦ ἢ τὴν μητρὶν τὸν ἄνδρα τῆς ἀποθανούσης προγόνου τῆς, τὰ δὲ ἄλλα παρεσιώπησεν. Λαμβάνει τις λοιπὸν τὴν γυναικαδέλφην τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ· διότι ἀνέκοντες εἰς τρεῖς οἰκογενεῖας εἶναι τετάρτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας.

Β. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἐξ υἱοθεσίας συγγενείας τὸν αὐτὸν ζητητέον βαθμὸν, ὃν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος διὰ τὸ λέγειν τὸν πεντηκιστὸν τρίτον κανὼνα τῆς ἐν τῇ Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου, μείζονα εἶναι τὴν πνευματικὴν οἰκειότητα τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, εἰ καὶ ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ταύτην κεκώλυκεν, ἤγουν τὸ μὴ λαβεῖν τινα ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ὕπ' αὐτοῦ ἀναδεχθέντος ἢ υἱοθετηθέντος. (*)

Μ. Ἐπὶ δὲ τῆς συγγενείας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἐκ τῆς υἱοθεσίας ζητεῖται ὁ αὐτὸς βαθμὸς ὅστις καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος, διότι ὁ πεντηκιστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας Συνόδου λέγει ὅτι ἡ πνευματικὴ συγγένεια εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς συναφείας τῶν σωμάτων· ἀλλ' ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ἀπαγόρευσε ταύτην, ἤγουν τὸ νὰ μὴ λάβῃ τις ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν ἐκείνου ὅστις ἀναδεχθῇ ἢ υἱοθετήσῃ ὕπ' αὐτοῦ.

Γ. Ἡ δὲ ἀδελφοποιία ὡς μὴ γεγονὸς λογίζεται καὶ ἐστὶ πρὸς γάμον ἀκώλυτον, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, οὗτοις δὲ γέννησά ἑαυτῷ ἀδελφόν. (N. 7 Κωδ. 6. 24 (de heredibus inst.).

Μ. Ἡ δὲ ἀδελφοποιία θεωρεῖται ὡς μηδὲν καὶ ἐπομένως δὲν ἐμποδίζει τὸν γάμον· διότι ἡ μὲν υἱοθεσία μιμεῖται τὴν φύσιν, ἀδελφὸν ὅμως οὐδέ τις γέννησά εἰς ἑαυτὸν.

(1) Σημειώσιον ὅτι κατὰ Πρακτικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 15 Μαΐου 1876 ἀπαγορεύεται μὲν ἡ συγκρότησις συνοικισίου μεταξὺ συγγενῶν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἂν ὅμως ὑπάρχῃ ἀνάγκη μεγάλη καὶ κίνδυνος ἰθικῆς καὶ ψυχικῆς ἀπωλείας τῆς νέας, εὐνοεῖται ὁ ἀρχιερεὺς νὰ προσεγγίσῃ ὡς ἤθελεν ἀπαγορεύσει αὐτῷ ἡ ποιμαντικὴ πρόνοιαι. *Οἷα καὶ σημειώσιν ἡμετεῖραν ὑπὸ τὴν § 16 τίτλου Ζ' παρόντος βιβλίου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστίον δὲ, ὡς ἄλλως ἐπὶ τούτων ἢ ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος οἱ βαθμοὶ καταριθμοῦνται· εἴον ὁ μὲν ἀναδεχόμενός τινα ἢ υἱοθετήσας, πρὸς μὲν αὐτὸν ἐν ἀνέδεικτο ἢ υἱοθετήσας, πρώτου βαθμοῦ ἐστὶ· πρὸς δὲ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, δευτέρου, πρὸς δὲ τοὺς αὐταδέλφους αὐτοῦ, τρίτου· οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ, πρὸς μὲν τὸν ἀναδεχθέντα, ἢ υἱοθετησάντα, δευτέρου βαθμοῦ εἰσὶ· διὰ τὸ ὡς ἀδελφὸν αὐτὸν ἔχειν, πρὸς δὲ τοὺς αὐταδέλφους αὐτοῦ, τετάρτου.

8. Κωλύονται καὶ οὗτοι ῥητῶς, ὁ κατηγορηθεὶς μοιχὸς, εἰ καὶ μὴ φανερώς ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται λαβεῖν ὁμῶς εἰς γυναῖκα δι' ἣν κατηγορήθη, ἵνα μὴ τὴν προλαβοῦσαν βεβαιώσῃ κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρωνοῦ αὐτοῦ ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὑποψίαν παράσχη, ὡς ἐμοίχευσε αὐτήν. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὁρφανὴν πρὸ τοῦ ἐπιλυθῆναι τὴν ἐπιτροπὴν. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παιγνιώτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγγλητικοῦ· δεῖ γάρ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν τούτοις ζητεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν νόμων συνήκται, καὶ κατ' ἐπιτομήν· εἴρηται καὶ οὕτως εἶσιν ἐνεργούμενα. (N. 13 Πανδ. 34. 9 καὶ N. 11 § 13 Πανδ. 48. 5 (ad legem juliam de adult.). N. 17 Κωδ. 9. 9 (ad legem juliam de adult.). N. 24 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Νεαρὰ 134 κεφ. 12 N. 62 § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). N. 44 πρ, Πανδ. αὐτέθι. N. 8 Πανδ. 1. 9 (de senatoribus).

Μ. Ἐμποδίζονται ῥητῶς καὶ οἱ ἐξῆς· ὁ κατηγορηθεὶς ὡς μοιχὸς, εἰ καὶ φανερώς δὲ ἐξηλέγχθη, δὲν δύναται ὁμῶς νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα ἐκείνην δι' ἣν κατηγορήθη, ἵνα μὴ βεβαιώσῃ τὴν προλαβοῦσαν κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρωνοῦ αὐτοῦ, ἵνα μὴ παράσχη καὶ αὐτὸς τὴν ὑπόψιν ὅτι ἐμοίχευσε αὐτήν. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὁρφανὴν πρὶν ἢ ἐκλύειν τὴν ἐπιτροπὴν. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παίκτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγγλητικοῦ· διότι ἐπὶ τούτων ζητεῖται καὶ τὸ εὐπρεπὲς. Ταῦτα λοιπὸν συνελέχθησαν ἐκ τῶν νόμων, καὶ ἐν συντόμῳ ἐξετέθησαν καὶ οὕτως ἐνεργοῦνται.

9. Ὁ δὲ ζ' βαθμὸς ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος παρὰ μὲν τοῦ νόμου κεκώλυται· παρὰ δὲ τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε συνόδου κεκώλυται μὲν πρὸ τοῦ προεῖναι καὶ τελεῖσθαι, μετὰ δὲ τὸ προεῖναι οὐ διαχωρίζονται μὲν οἱ συναπτόμενοι, καθυποβάλλονται δὲ ἐπιτιμίῳ κατὰ τὴν συνοδικὴν αὐτὴν οἰκονομίαν. Ἐκκωλύθη δὲ ὕστερον παντελῶς ὁ τοιοῦτος ζ' βαθμὸς δι' ὑπερνήματος συνόδου τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Λουκᾶ ἐπικυρωθέντος διὰ προσταγματος τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. (1).

(1) Σημειωτέον ὅτι μετὰ τὴν ἄλυσιν τοῦ Βουλαντίου ἐν ἔτει 1611 Νεόφυτος ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀρχιερέων ἀπεφάνησαν συνοδικῶς, ὅτι τυγχάνει ἐγκυρὸς ὧν δ' μετὰ τὴν συγγενῶν ἀδελφίου βαθμοῦ ἐξ αἵματος γάμος, ἢ δὲ συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις ἐρημιζέτο ἔκτοτε ὡς ἰσχύων νόμος, ὡς ἐξέγεται ἐκ τοῦ περὶ συνεισιτίων ἐγχειριδίου Ἀλεξίου τοῦ Σπανοῦ. Προσθετέον, ὅτι συναφῶς τούτοις καὶ ἡ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος τῆς 29 Νοεμβρίου 1837 (ἧς πρὸς ἀρμενιαν ἐξεδόθησαν αἱ Συνοδικαὶ ἀδηγίαι τῆς 18 Μαΐου 1877, ἃς ἀδημοσιεύσαμεν ἐν σελ. 509 ἀπὸ τῆς § 1

Μ. Ὁ δὲ ὀδὸμος βαθμὸς ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀπαγορεύεται· ὑπὸ δὲ τοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε συνεδίου ἐμποδίζεται μὲν ὁ γάμος πρὸ τῆς τελεσεως αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν τελεσιν οἱ συναρθέοντες δὲν διαχωρίζονται μὲν, καθυποβάλλονται ὅμως εἰς ἀπεριτοκίαν κατὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην οἰκονομίαν. Ἔστιρον δὲ ἀπηγορεύεται ἐντέλως ὁ τοιοῦτος Γ' βαθμὸς διὰ συνοδικοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκά ἐπικυρωθέντος διὰ διαταγῆς τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

Ν. Ἡ ἐν τῇ Ἐξαδίῳ διατάξει τῆς § 9 τίτλου 8 βιβλίου Δ' μὴ οὖσα ἀπλῶς πατριαρχική, ὡς κυρωθεῖσα διὰ βασιλικῶν προτάγματα, ἰσχύει καὶ τῶν ὡς ἀπτική διατάξεις. Α. Π. 339 τοῦ 18 3, 26 τοῦ 1887. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 19 τοῦ 1845 ἡ διαταξὶς αὕτη, καὶ περ κυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ Κομνηνοῦ, δὲν εἶναι ἀπτική νόμου διαταξίς, ἀλλὰ πατριαρχική. Ἐπίσης κατὰ τὴν Α. Π. 80 τοῦ 1885 ἐκ τῆς ἑλπίδος ὅτις τῆς § ταύτης προκύπτει ὅτι ὡς ἱστορικὴ μόνον ἀτήγησις, οὐχὶ δ' ὡς νόμος, ἡ περὶ κωλύματος τοῦ γάμου μεταξὺ συγγενῶν ὀδὸμου βαθμοῦ διαταξίς ἀνατίθεται, ἀλλὰ γάμος μεταξὺ αὐτῶν ἐπιτρέπεται.

10. Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ μνηστεία ἐλάττων ἐστὶ τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγματίων οὐ πολυπραγμονεῖται, ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ ἐν ἐλάττω· βαθμῶν συναλλαγμα γαμικῶν γίνεται, μνηστείας μόνον ἡγησαμένης ἐν ἀγχιστείᾳ. (1)

Μ. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ἡ μνηστεία εἶναι κατωτέρα τοῦ γάμου (ἐν τῇ αἰσχιστείᾳ συγγενείᾳ), καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγματίων δὲν πολυπραγμονεῖται ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ εἰς κατώτερον βαθμὸν γίνεται γαμικὸν συναλλαγμα, ἂν μόνον μνηστεία προηγήται ἐν ἀγχιστείᾳ (ἴαν δηλονότι ἡ ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια προέρχεται ἐκ προηγουμένης μνηστείας καὶ οὐχὶ γάμου).

11. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων κεκωλυμένων· τί διαφέρει Ἰνκεστος, δαμνάτος καὶ νεφάριος; Ἰνκεστος, μὲν ἐστὶν ὁ ἐξ αἵματος τὴν οὐστασιν ἔχων· εἶον εἰς ἀνεψιάν, θείαν, ἐξαδέλφην. (2) Δαμνάτος ὁ κεκωλυμένος· εἶον ἐπίτροπος πρὸς ἐπιτροπευμένην καὶ ἀπελεύθερος πρὸς πατρώνισσαν. Νεφάριος δὲ ὁ παρὰ

τίτλου Ζ' ἀπαγορεύει τὸν γάμον μεταξὺ συγγενῶν ἐξ αἵματος ἔκτου βαθμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ὀδὸμου.

(1) Ἀπαγορευθεῖσης ἤδη συνοδικῶς τῆς δι' ἱερολογίας τελεσεως τῆς μνηστείας, κωλύεται ὁ γάμος μόνον μεταξὺ πατρὸς καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ υἱοῦ, μεταξὺ υἱοῦ καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ πατρὸς, μεταξὺ τοῦ ποτὲ μνηστῆρος καὶ τῆς μητρός τῆς ποτὲ μνηστῆς, κατὰ τὰς Συνοδικὰς ἐδηγίας τῆς 18 Μαΐου 1877.

(2) Ἐκ τῆς ἐν § 11 ἀπαριθμήσεως τῶν ἀθεμίτων γάμων μέχρι πρώτης ἐξαδέλφης, οὐχὶ δὲ καὶ πέρα τοῦ τετάρτου βαθμοῦ, δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι μόνον οἱ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν ἐξ αἵματος γάμοι ἀθεμούνται καὶ κατὰ τὸ Βυζ. δίκαιον κυρίως εἰπεῖν ἀθεμίται.

νομος· εἶον πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν, ἥ καὶ τὴν ἐξ ἀρπαγῆς. (Γαίου Εἰσηγ. I. § 59 καὶ 64 Οὐλπ. Ἀποσπ. V. 7. N. 39. N. 52, N. 56 N. 68 Πανδ. 23. 2. N. 6. N. 9 Κωδ. 5. 6 (de incestis et inutilibus nuptiis). N. 45 Κωδ. 1. 3 (de ep. et clericis). § 1 Εἰσηγ. 1. 10 (de nuptiis). Νεαρά 12 κεφ. 1. N. 89 κεφ. 15 πρ. Γαίου Εἰσηγ. I. 59 καὶ 64).

M. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων ἀπηγορευμένων· τί διαφέρει Ἰνεστος (δὴλον ὅτι οὐ μόνον ἀπηγορευμένος, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀσελγής), δαμνάτος (καταδικασμένος) καὶ νεφάριος· Ἰνεστος μὲν εἶναι ὁ πρὸς συγγενῇ αἵματος συναπτόμενος, οἷον πρὸς ἀνεψιάν, θείαν, ἐξαδέλφην· δαμνάτος δὲ ὁ ἀπηγορευμένος· εἶον ὁ γάμος ἐπιτρόπου πρὸς ἐπιτροπευομένην καὶ ἀπελευθέρου πρὸς πατρωνίσσαν· νεφάριος δὲ ὁ παράνομος, οἷον ὁ πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν ἢ καὶ τὴν ἀρπαγίσαν.

TIT. Θ'. — Περὶ δευτερογαμοῦντων.

1. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει ἐνιαυτὸν πενθεῖν τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ μὴ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἢ γυνὴ τὰς αἰτίας τῆς λύσεως παράσχει διχα δύο θεμάτων, οὐ δύναται ἄλλω γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως πενταετίας· τὰ δύο δὲ θέματα ταῦτα ἐστίν, ὅτε ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορηθῇ καὶ ὅτε ἀλόγως ἀποστάσιον πέμψῃ τῷ ἄνδρι· (1) τότε γὰρ εἰς μοναστήριον βάλλεται. Ἡ δὲ τῆς ἀλόγου πομπῆς τοῦ ἀποστασίου κοινὴ ἐστὶ καὶ ἐπὶ ἄνδρὶ νοσημένη. (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 5. 0 (de secundis nuptiis). N. 1 Θεοδ. Κωδ. 3. 8. N. 2 πρ. Θεοδ. Κωδ. 3. 16 (de repudiis). N. 8 § 4. N. 9 Κωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρά 22 κεφ. 15 § 3. Ροκαί κεφ. 28 § 3).

M. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει νὰ πενθῇ τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐπὶ ἔν πλήρει ἔτει· μὴ συναπτοῦσα κατ' αὐτὸ δεύτερον γάμον· εἴν δὲ καὶ αὐτὴ ἢ γυνὴ ἴδωκε τὰς ἀπορρίμεις τῆς διαλύσεως ἐκτὸς δύο περιπτώσεων, δὲν δύναται νὰ συζευθῇ ἄλλον ἐπὶ πενταετίαν ἐλόκληρον. Αἱ δύο δὲ περιπτώσεις εἶναι αἱ ἐξῆς, ὅταν κατηγορηθῇ ὡς μοιχαλὶς καὶ ὅταν ἀλόγως σταίλῃ πρὸς τὸν ἄνδρα διαζύγιον· διότι τότε ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον. Ἡ δὲ ποινὴ τῆς ἀλόγου ἀποστολῆς τοῦ διαζυγίου εἶναι κοινὴ, ἐφαρμοζομένη ὅλον ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄνδρα.

2. Εἰ μὲν εὐλόγως ὁ ἄνθρωπος τῆς γυναικὸς χωρισθεῖ διαζυγίῳ, καὶ εἰς πενταετίαν ὅλην πρὸς δεύτερον ἔλθεῖν γάμον κεκώλυται ἢ γυνὴ· εἰ δὲ μὴ γε, οὐκ ἐστὶν ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος κληθήσεται. Εἰ δὲ ἢ γυνὴ τοῦ ἄνδρος εὐλόγως χωρισθεῖ, πρὶν ἐνιαυτὸν ἐξῆκειν εἰς δεύτερον ἔλθεῖν γάμον οὐκ ἐπιτρέ-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῶν πρακτικὸν κύρος, ὅτε πρὸς διαζυγιὸν ἀπαιτοῦμένη· δικαστικῆς ἀποφάσεως.

πεται διὰ τὴν τῆς γονῆς σύγχυσιν· τῷ δὲ ἀνδρὶ καὶ παραχρῆμα γαμεῖν ἐξεστὶ διὰ τὸ μηδεμίαν ἐντεῦθεν περὶ τὴν γονὴν γίνεσθαι σύγχυσιν. (N. 8 § 4 N. 9 Kωδ. 5. 17 (de repudiis) Νεαρὰ 22 κεφ. 15 § 3 κεφ. 16 καὶ 18 Βασ. XXVIII. 7. 2).

M. Ἐάν μὲν ὁ ἀνὴρ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, αὕτη ἠμποδίζεται νὰ συναφθῇ εἰς δευτέρον γάμον ἐπὶ πενταετιαν ὄλην· εἰ δὲ μὴ, δὲν εἶναι ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος λέγεται. Ἐάν δὲ ἡ γυνὴ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, δὲν συγχωρεῖται νὰ συναφθῇ εἰς δευτέρον γάμον ἐπὶ ἓν ἔτος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγχύσεως τῆς γονῆς· εἰς δὲ τὸν ἀνδρα ἐπιτρέπεται καὶ εὐθὺς νὰ νυμφευθῇ, διότι ἐκ τούτου οὐδεμία γίνεται σύγχυσις τῆς γονῆς.

25'. Ἡ τεκοῦσα ἐν τῇ πενθίμῳ παραχρῆμα δύναται γαμεῖν. (N. 11 § 2 Πανδ. 3. 2 (de his, qui not. infamia). Νεαρὰ 22 κεφ. 16).

M. Ἡ γεννήσασα κατὰ τὸ πένθιμον ἔτος δύναται εὐθὺς νὰ ὑπανδρευθῇ.

3. Μήτηρ ἐθέλουσα καὶ προτεινομένη ἀναγέτω τοὺς ἰδίους παῖδας, μὴ δευτερογαμοῦσα μέντοιγε. (1) (N. 1 Kωδ. 5. 49 ubi pupillus educari). Βασ. XXXVIII. 2. 7).

M. Μήτηρ θέλουσα καὶ προτεινοῦσα ἀνατρέφει (ἦτοι ἐπιτροπεύει) τὰ τέκνα αὐτῆς, μὴ ἐρχομένη εἰς δευτέρον γάμον.

4. Εἰ ὁ ἀνὴρ πέρβρῳ ὧν τελευτήσῃ καὶ ὁράμῃ ὁ πένθιμος χρόνος καὶ εἰς ἐσχάτην ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ μάθῃ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρός ἢ γυνῆς, δύναται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ ἀποτίθεσθαι τὰ πένθιμα καὶ γαμεῖν. (*) (N. 8 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 8).

M. Ἐάν ὁ ἀνὴρ ἀποδημῶν ἀπεθάνῃ καὶ παρέλθῃ ὁ πένθιμος χρόνος καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μάθῃ ἢ γυνὴ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, δύναται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ νὰ ἀποτίθῃ τὰ πένθιμα καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ.

5. Ὁ ἀνὴρ οὐ πενθεῖ τὴν γαμετὴν οὔτε ἢ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα. (N. 9 πρ. Πανδ. 3. 2 (de his qui not. infamia). N. 8 § 4 Kωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρὰ 22 κεφ. 16 πρ. κεφ. 21).

M. Ὁ ἀνὴρ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πενθήσῃ τὴν σύζυγον, οὔτε ἢ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα.

(1) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον ἡ ἐπιτροπεύει τῶν τέκνων (ὧν ὁ πατὴρ ἀπέθανεν ἢ ἄλλως ἐστερήθη τῆς ἐπιτροπείας) ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα, ἥτις ὁμῶς ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νεοῦ ἐπιτρόπου, ἂν θελῇ νὰ συναφῇ νέον γάμον (ἀρθρα 10 καὶ 18).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο νόει, εἰς τελευτῇ ἐλθούτῃ ὁ γάμος· εἰ γὰρ ῥεπουδίῳ ἐλθούτῃ ὁ γάμος, τότε παρὰ τῷ μὴ δεδωκοτι τὴν αἰτίαν τῆς λύσεως οἱ παῖδες μένουσι κατὰ τὴν ριζ'. νεαράν.

6. Κατὰ κέλυσιν βασιλέως δύναται ἡ γυνὴ ἐν τῷ πενήμῳ χρόνῳ γαμεῖν. (N. 10 Πανδ. 3, 2 (de his, qui pot. inf.), Βασ. XXI, 2, 10).

M. Βασιλικὴ ἀδεία δύναται ἡ γυνὴ νὰ ὑπανδρευθῇ καὶ κατὰ τὸν πένθμον χρόνον.

7. Καὶ ἡ μὴ συναφθεῖσα ἀνδρί, ἀλλ' ἔτι παρθένος εὖτα πένθειν χρεωστὰτ' τὸν ἄνδρα (*) (N. 6 Πανδ. 23, 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4 5).

M. Καὶ ἡ σύζυγος ἡ μὴ συναφθεῖσα πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ παρθένος ἔτι διατελουσα, ὀφείλει νὰ πενθῇ τὸν ἄνδρα.

8. Ἡ ἐπιτροπεύουσα τῶν παιδῶν γυνὴ ὡς ἀνήθιων, εἰ πρὸς δεύτερον ἔλθοι γάμον, μὴ πρότερον ἐπιτροπὴν τε αἰτήσασα καὶ τοὺς λογισμὰς παρασχομένη καὶ καταβαλεῖσα πᾶν, ὅτιον ἐμπροσθεν ὀφείλει, τὴν τε εὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ γήμαντος ὑποτίθῃσι τοῖς παισὶ καὶ ἀνέθου τοῦ παιδὸς τελευτήσαντος εὐ διαδέχεται, εἰ καὶ ὁ πατὴρ εἴποι τοῦτο· καὶ πρὸς τοῦτοις ταῖς ποιναῖς ὑπόκειται ταῖς αὐταῖς, αἷς καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενήμου χρόνου δευτερογαμήσασα. (1) (Νεαρά 22 κεφ. 40. Βασ. XXVIII, 14).

M. Ἡ γυνὴ ἐπιτροπεύουσα τὰ τέκνα αὐτῆς ὡς ἀνῆθα, ἐὰν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ἂν μὴ ζητήσῃ πρότερον ἐπιτροπὴν καὶ δώσῃ τοὺς λογισμοὺς καὶ καταβάλῃ πᾶν ὅ,τι ἀπὸ προγενεστέρου χρόνου ὀφείλει, καθιστῇ ὑπεγγυὸν πρὸς τὰ τέκνα τὴν τε περιουσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ νέου συζύγου· ἐὰν δὲ το τεκνὸν ἀποθάνῃ ἀνῆθον δὲν κληρονομεῖ αὐτὸ καὶ ἐὰν ἔτι ὁ πατὴρ ζήτατ' τοῦτο· καὶ πρὸς τοῦτοις ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτάς ποινὰς, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἡ δευτεροῦ πανδρευθεῖσα πρὸ τοῦ πενήμου χρόνου.

9. Ἡ ἐλάχιστων τῶν κε' ἐνιαυτῶν αὐτεξουσία μέλλουσα δευτερογαμεῖν γνῶμη τοῦ πατρὸς γαμεῖσθω· εἰ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ, γνῶμη τοῦ πατρὸς γαμεῖσθω· εἰ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ γνῶμη τῶν συγγενῶν. Ἡ δὲ τελεία εὐδ' ἐπὶ τῷ δευτέρῳ γάμῳ δεῖται τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως. Εἰ δὲ ἐναντιοῦται καὶ ταῖς συγγενέσιν, ὁ ἄρχων κρίνεται τὴν βελτίονα γνῶμην, ἵνα ἐὰν ἴσῃ ὥτι γένει καὶ τρόποις εἰ δύο μνηστῆρες, οὗ οἱ συγγενεῖς βεβύλονται, καὶ ὃν ἡ γυνὴ ἐπιλέγεται προτιμᾶται ἡ τῆς

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ νοήσον, ὡς ἐν γάμῳ εἶναι τὴν γυναῖκα καὶ οὐχὶ ἐν μνηστείᾳ.

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη δέον νὰ θεωρηθῇ ἀργαῖα ταυῦν, οὐ μόνον διότι διὰ τοῦ νέου περὶ ἐπιτροπείας ἡμῶν νόμου πάντες οἱ σχετικοὶ πρὸς τὸ τῆς ἐπιτροπείας θέμα προϊσχύοντες νόμοι καταργήθησαν, ἀλλὰ καὶ ὥρισθησαν βεβαιῶς τὰ ἐπακολουθήματα τοῦ δευτέρου γάμου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν τέκνων αὐτῆς διὰ τοῦ Ν. περὶ Ἐπιτρ. (ἀριθμῶν 187 καὶ 14). Ἀλλ' ἀντιδοεῖ Παπαρρητῆ- ἄν Κληρονομικῇ αὐτοῦ Δικαίῳ § 685.

γυναικὸς κρίσις. (1) (N. 18 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Βασ. XXVIII. 4. 34. N. 1. N. 8 καὶ N. 20 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Νεαρά 115 κεφ. 3 § 11).

M. *Ἡ μικροτέρα τῶν 25 ἐτῶν αὐτεξουσία, θέλουσα νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον, δύναται νὰ πράξῃ, τούτῳ τῇ συναίνεσει τοῦ πατρὸς· εἰ δὲ ἀπεθάνῃ ὁ πατήρ, τῇ συναίνεσει τῶν συγγενῶν. *Ἡ δὲ ἐνῆλικος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς οὐδὲ διὰ τὸν δευτέρον γάμον. Εἰ δὲ ἐναντιοῦται καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται περὶ τῆς κοίτιτος γνώμης, ὥστε εἴναι ἴσοι κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὰ ἔτη οἱ δύο μνηστῆρες, ὁ τὸν ὁποῖον οἱ συγγενεῖς θέλουσι καὶ ὁ τὸν ὁποῖον ἡ γυνὴ ἐκλέγει, προτιμᾶται ἡ γνώμη τῆς γυναικὸς.

10. Τῆς μητρὸς ἀπαξ εἰς δευτέρους γάμους ἐλθούσης, κέρδος εὐθὺς ἀπάντων τῶν παιδῶν τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς γίνεσθαι, καὶ οὐδεμίαν ἄδειαν εἶναι τῇ μητρὶ τοὺς μὲν τῶν παιδῶν ἐπιλέγεσθαι, τοὺς δὲ ἀτιμάζειν διότι παντας ὁμοῦ τοῖς δευτέροις βέρισε γάμοις· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ δεσποτεία τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ὅλη πρὸς τὴν παῖδα παραγίνεται, τῆς χρήσεως παρὰ τῇ μητρὶ μέχρι περίεσσι φυλαττομένης. Καὶ εἰ μὲν ἡ μήτηρ προαπελθοῖ, τῇ παιδί τῆς ὅλης προγαμιαίας δωρεᾶς ἀρμοζούσης. Εἰ δὲ ἡ παῖς, μένειν μὲν παρὰ τῇ μητρὶ τὸ ἐκ τῆς ἀπαιδίας συμφώνου κέρδος, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς παιδὸς εἶναι καὶ τελευτώσαν τοῦτο παραπέμπειν εἰς τοὺς αὐτῆς κληρονόμους, εἴ τινες ἐκ τοῦ νόμου καλεῖντο. (N. 3 Κωδ. 5. 9 (de secundis nuptiis). N. 9 Κωδ. 5. 9 (de sec. nupt.). Νεαρά 2 κεφ. 1 καὶ 2 Νεαρά 22 κεφ. 23-26).

M. *Ἐάν ἡ μήτηρ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον, εἴα τὰ τέκνα κερδαίνουσιν εὐθὺς τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἡ μήτηρ οὐδεμίαν ἔχει ἄδειαν τινὰ μὲν τέκνα νὰ προτιμᾷ, τινὰ δὲ νὰ ἀτιμάζῃ, διότι διὰ τοῦ

(1) Κατὰ τὸ ἀρῆρον 114 τοῦ περὶ *Ἐπιτροπείας κτλ. νεωτέρου ἡμῶν νόμου (τῆς 17 Δύγ. 1801) ὁ ἐνῆλικος ἔχει τὴν ἱκανότητα εἰς ἐπιχειρήσειν πάσης πράξεως τοῦ ἀστικοῦ δικαίου· ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν πρὸς γάμον ἱκανότητα· *Ἡ δικταξίς περὶ τῆς ἀνάγκης συναίνεσεως τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ὁρῶμενος, εἰδικὴ οὖσα, δύναται νὰ θεωρηθῇ κατηγορημένη· *Ἐν τῇ πρακτικῇ ἀπεκράτισεν ὁρθῶς ἡ ἀπορατικὴ λύσις. *Ὅθεν τὰ μὲν ἄρβυρα τέκνα, οἰκονομικῶς τὸν αὐτεξουσία γένοντα, συνάπτουσι γάμον καὶ παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ ὀφείλα, καὶ αὐτεξουσία γένοντα, ὑποβάλλονται εἰς τοὺς περιορισμοὺς τῶν διατάξεων τοῦ Βυζαντιτικοῦ δικαίου· ὅθεν αὐτεξουσία μὲν καὶ ἐνῆλικος εὖσα ἡ θυγάτηρ χρῆται τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς καὶ, τούτου τελευτήσαντος, τῆς συναίνεσεως τῶν συγγενῶν, κατὰ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ παραγράφῳ καὶ ταῖς §§ 8, 11, 12 καὶ 17 βιβλίου δ' τ. 1/ου δ' ὁρίζοντα· αὐτεξουσία δὲ καὶ ἐνῆλικος εὐδαμῶς χρῆται αὐτῆς. (Βλ. καὶ ἐγγράφον Ὑπ. *Ἐκκλ. τῆς 8 Δύγ. 1870 καὶ *Ἐγκ. τῆς 11/ης Συνόδου τῆς 26 Δύγ. 1870).

δευτέρου γάμου ὑδρίσεν ὅλα ὁμοῦ· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅλη ἡ κυριότης τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς μεταβαίνει εἰς τὴν κόρην, ἡ δὲ μήτηρ διατηρεῖ τὴν ἐπικαρπίαν ἐν ὧσιν ἔσῃ. Καὶ εἰ μὲν ἡ μήτηρ προαποθάνῃ, ὁλόκληρος ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἀνήκει εἰς τὴν θυγατέρα. Ἐάν δὲ προαποθάνῃ ἡ θυγατήρ, μένει μὲν εἰς τὴν μητέρα τὸ κέρδος τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς ἐν τῇ περιπτώσει τῆς μὴ ὑπάρξεως τέκνων συμφωνίας, τὸ δὲ ἐπίλοιπον εἶναι τῆς κόρης, καὶ ἀποθνήσκουσα παραπέμπει τοῦτο εἰς τοὺς ἰδίους κληρονόμους· εἰναι τινες καλῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου.

11. Εἰ γὰρ οὐ παιδί τυχόν, ἀλλὰ τινι τῶν ἔξωθεν ἡ μήτηρ, ἔτι δευτέρων ἄπειρος οὕτω γάμων, μεῖραν τινὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ τινὰ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐξ αὐτῆς ἢ πᾶσαν δωρήσεται ἢ κατ' ἄλλον τυχόν ἐκποιήσεται τρόπον, εἴτα εἰς ἀνδρὸς φοιτήτῃ δευτέρου γάμον, πρόδηλον ὡς τῷ ἐπιγενομένῳ δευτέρῳ γάμῳ τὸ τῆς ἐκποιήσεως ἀνατραπήσεται· καὶ οὐδὲ αὐτὸ πᾶσι τρόποις, ἀλλ' ἐν μετεώρῳ καὶ τὰ τῆς ἐκποιήσεως καὶ τὰ τῆς ἀνατροπῆς μένει· εἰ μὲν γὰρ μείναιεν περιόντες παῖδες, ἀνατραπήσεται καθ' ὅπασιν τὸ γεγόμενον, τοῦ νόμου τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τοὺς παῖδας ἄγοντος καὶ οὐδὲν ἐπιστρεφόμενου τῆς γυναικὸς εἴτι πράξειεν ἐπὶ βλάβῃ τῶν παιδῶν· εἰ δὲ προτελευτήσκειν ἅπαντες τῆς μητρὸς, μένειν τὸ συναλλάγμα βέβαιον, οὐκ εἰς ὁλόκληρον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐξ ἀπαιδίας συμφωνον· καὶ κατὰ τινὰ μὲν μεῖραν ἔσται τὸ συναλλάγμα βέβαιον, κατὰ τινὰ δὲ ἄκυρον ἀποφανθήσεται· τοῦτέστι κατὰ μὲν τὸ μένον παρὰ τῇ μητρὶ προσάσσει τοῦ ἐξ ἀπαιδίας συμφωνίου κρατήσῃ, κατὰ δὲ τὸ παραπεμπόμενον εἰς τοὺς τοῦ παιδὸς διαδόχους ἄκυρον ἔσται· ὡς εἶχε ἡ μήτηρ μόνῃ τῇ παιδί διάδοχος εὐρεθείη, τὸ πᾶν αὐτῇ κύριον ἔσται. (Νεαρὰ 2 κεφ. 2 § 1. Νεαρὰ 22 κεφ. 26 πρ.)

Μ. Ἐάν δὲ ἡ μήτηρ, πρὶν ἢ εἰς ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, δωρήσῃ οὐχὶ εἰς τέκνον ἀλλ' εἰς ἑξωτικὸν τινὰ μέρος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ πράξῃ κατὰ τινὰ ἐξ αὐτῆς ἢ ὁλόκληρον ἢ κατ' ἄλλον τυχόν τρόπον ἐκποιήσῃ ταύτην, ἔπειτα ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, εἶναι πρόδηλον, ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν δευτέρου γάμου ἀνατρέπει τὴν ἐκποιήσιν καὶ οὐδὲ τοῦτο γίνεται κατὰ πάντα τρόπον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκποιήσις καὶ ἡ ἀνατροπὴ μένουσιν ἐν μετεώρῳ· διότι εἰ μὲν ὑπάρχουσι τέκνα, ἡ πράξις ἀνατρέπεται ἀφ' ὧς, τοῦ νόμου μεταδίδοντας τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τὰ τέκνα καὶ μηδὲν ἐπιστρεφόμενον εἰς τὴν γυναῖκα, εἰν αὕτη ἔπραξεν τι πρὸς βλάβην τῶν τέκνων· εἰ δὲ ὅλα πρὸς τῆς μητρὸς ἀποθάνωσι, τὸ συναλλάγμα ἰσχύει οὐχὶ ὁλοσχερῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπὶ ἀτεκνίας συμφωνίαν. Καὶ κατὰ τι μὲν μέρος ἰσχύει τὸ συναλλάγμα, κατὰ τι δὲ εἶναι ἄκυρον· ὥστε, εἰν μόνῃ ἡ μήτηρ κέρσῃ κληρονόμος τοῦ τέκνου, τὸ ὅλον πάλιν ἰσχύει.

12. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομοῦντες τοὺς γονεῖς οἱ παῖδες ἐχέτωσαν· ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἰσχύει

ρότερός ἐστιν, ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενόν τινα κέρδος ἰδιώτης παντάπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται. (*) Νεαρά 22 κεφ. 21 § 1).

Μ. Τὰ γαμικὰ κέρδη λαμβάνουσι τὰ τέκνα καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τοὺς γονεῖς, διότι ὁ νόμος ἐστὶν ἰσχυρότερος τῆς βελήσεως τῶν ἰδιωτῶν, ὅθεν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου διδόμενον πρὸς τινα κέρδος ἰδιώτης δὲν δύναται ποσῶς νὰ ἀφαιρῇται.

13. Τὴν προίκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρός οἰκικοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδοὺς δωρεάν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας γυναικός, εἰ μὴ ἡ συναικοῦσα αὐτῇ δωρήσασθαι· ἢ καταλείψαι βουληθεῖη. (Νεαρά 2 κεφ. 5, Νεαρά 53 κεφ. 6 § 2, Νεαρά 91 κεφ. 2).

Μ. Γυνὴ μὴ εἰσενεγκούσα προίκα δὲν δύναται διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νὰ οἰκικοποιῇται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δοὺς προγαμιαίαν δωρεάν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικός, ἐκτός ἐὰν ἡ σύζυγος αὐτοῦ βελήσῃ νὰ δωρήσῃ ἢ νὰ καταλίπῃ αὐτῷ τι.

14. Θεσπίζομεν τὰ ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν εἰς τοὺς παῖδας ἀφικνύμενα, εἰ μὲν ὁ παῖς ἄρρεν ἢ θῆλυ τυχὸν διάδοιτο, κατὰ τὸν νόμον χωρεῖν ἐπὶ τοὺς γεγραμμένους κληρονόμους· ἐνταῦθα τῆς μητρὸς οὐ κωλυομένης γράψεσθαι παρὰ τοῦ παιδὸς κληρονόμου, ἄλλα καὶ τῶν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτῇ διδομένων δικαιῶν, εἴγε ὁ παῖς αὐτὴν παραλείψειεν ἢ καὶ ἀλόγως ἀπὸ κληρονόμων ποιήσεται, φυλαττομένων· εἰ δὲ ἀδιαθετός τελευτήσῃ, τῆς ἐκείνου μοίρας, εἰ μὲν ἔχει παῖδας ἰδίους, ἐπὶ τοὺς τοὺς παῖδας ἀφικνουμένης. εἰ δὲ οὐκ ἔχοι μὲν παῖδας ἰδίους, εἴη δὲ τῶν ἀδελφῶν * κλητῆς καὶ τῆς μητρὸς ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἐπὶ τὸν κληρὸν ἐρχομένης, καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς ἐχούσης εἴτε δευτέρους ὁμίλησε γάμοις, εἴτε καὶ μὴ. (Νεαρά 2 κεφ. 3, Ν. 3 § 1 Κωδ. 5. 9 (de secundis nuptiis). Ν. 5 Κωδ. 6. 56 (ad. SC. Tertullianum). Νεαρά 42 κεφ. 46).

Μ. Διατάσσομεν τὰ ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν εἰς τὰ τέκνα περιελθόντα, ἐὰν μὲν τὸ τέκνον ἄρρεν ἢ θῆλυ τυχὸν συντάξῃ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐξ ἀπαιδίας μέρος τοιοῦτόν ἐστιν ἐπὶ τῶν γαμικῶν κερδῶν εἰρημένον· συμφωνήσῃ ἀπαιδὸς τελευτῶντος τοῦ ἀνδρός κερδᾶναι τὴν γυναικα τὸ ἥμισυ τῆς προγαμίου δωρεᾶς· εὐρίθη δὲ τὰ γαμικὰ κέρδη φ'. νομ. ποσότης, εἰσὶ παῖδες πέντε, ἐκάστῳ τούτων ἀρμύζει νομ. σ'. ἔστιν οὖν τὸ ἐξ ἀπαιδίας ἐφ' ἐκάστῳ αὐτῶν νομ. ρ'. τὸ γὰρ ἥμισυ τῶν σ'. ρ'. ἀπεθόμενα δὲ συμφωνηθῆναι κερδᾶναι τὴν μητέρα ἐξ ἀπαιδίας τὸ ἥμισυ· τούτων ἐστὶ καὶ τρίτον ἢ δ' ἢ ἄλλο τι συμφωνηθῇ· ὁμοίως δὲ ταῦτα νόει, καὶ τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τῆς γυναικείας προίκας συμφωνεῖσθαι καὶ γίνεσθαι.

διαθήκην, νά μεταβαίνουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τοὺς γεγραμμένους κληρονόμους· ἐνταῦθα δὲν ἐμποδίζεται ἡ μήτηρ νά γραφῇται ὑπὸ τοῦ τέκνου κληρονόμος, ἀλλὰ καὶ τὰ δεδομένα εἰς αὐτὴν δικαιώματα κατὰ τῆς διαθήκης φυλάττονται, ἐὰν τὸ τέκνον παρλείψῃ καὶ ἀλόγως ἀποκληρώσῃ αὐτὴν· ἴαν δὲ ἀπολήνῃ ἀδιάνετον, τὸ μέρος τοῦ ο, ἐὰν μὲν ἔχῃ ἴδια τέκνα, μεταβαίνει εἰς αὐτὰ· ἐὰν δὲ ἴδια τέκνα δὲν ἔχῃ, καλεῖται καὶ ἡ μήτηρ εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀπολαύει αὐτῆς ἰσχυρῶς εἴτε ἄλλαν εἰς πῦν-τερον γάμον, εἴτε καὶ μὴ.

15. Τῆς δὲ προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς δευτέρον ἐλθοῦσα συνιστᾷ κέσιον, μὴδὲ καθίστον κληρονομίᾳ τοῦ παιδός, ἀπολαύει· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῶν παιδίων ἔστω κέρδος μόνον αὐτοῖς παρὰ τοῦ νόμου δεδομένον, καὶ μὴ δοκοῦν εἶναι μέρος τοῦ κλήρου τοῦ παιδός· ἀλλ' τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὐκ ἀποβαλλόν τὴν φύσιν. (N. 2 κεφ. 3 § 1 N. 22 κεφ. 46 § 2 καὶ N. 6 § 1 Kwb. 5. 9 (de sec. nuptiis)).

M. Ἡ ἐλθοῦσα εἰς δευτέρον γάμον δὲν ἀπολαύει τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὐδὲ καθίστον κληρονομίᾳ τὸ τέκνον αὐτῆς· ἀλλὰ τοῦτο κερδίζοντος μόνον τὰ τέκνα καὶ εἰς αὐτὰ δίδεται ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ ἐὰν δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι μέρος τῆς κληρονομίας τοῦ τέκνου, ἀλλὰ δὲν ἀπωλεσεν εἰς τὴν φύσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

16. Ὡς περ ἡ μήτηρ ἔχει τὴν χρῆσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐνός παιδός μίαν κατὰ δεσποτείαν, εἴγε μὴ δευτέρου προγαμῆτος μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ τελευτηράσης τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἔχει καὶ πέν, εἰ λάβῃ τὴν ἀπὸ τελευτῆς κάσσαν. Ὡς μόνον δὲ εἰ πατὴρ εἴη τις τῶν παιδίων ἡ μήτηρ ταῦτα κρατῇ, ἀλλὰ καὶ εἰ πάππος εἴη ἢ μάμμη, εἴα τῶν παιδίων αὐτῶν ἐπὶ παισὶ τελευτῶντων καὶ ἀποθανόντος τῆς μάμμης ἢ τοῦ πάππου τὰ κατακληθέντα μέρη λαβόν τὰ ἀπὸ τελευτῆς κάσσαν, τὴν μὲν χρῆσιν αὐτῶν νεμηθήσεται, τὴν δὲ δεσποτείαν τοῖς ἐγγόνις αὐτοῦ φυλάξει· ὥς, εἰ καὶ παῖδας εἴχε, ποιεῖν ἐρελλε· παρσκρατῇται δὲ καὶ δεσποτείαν μέρους ἐνός παιδός, εἰ μὴ δευτερογαμῆται· εἰ δὲ μὴ ὕπαισι παῖδες ἢ ἐγγονοί, ἀπάντων δεσπόσει τῶν ἀπὸ τελευτῆς κάσσαν. (Neorā 127 κεφ. 3. Neorā 98 κεφ. 1).

M. Ὡς ἡ μήτηρ ἔχει τὴν ἐπικρατίαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τὴν κυριότητα μεριδίου ἐνός τέκνου, ἐὰν δὲν ὑπανδρευθῇ ἐκ δευτέρου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ ἀποθανόντος τῆς γυναικὸς ἔχει τὴν ἐπικρατίαν ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἐὰν δικαιούται ἄλλως νά λάβῃ τοῦτο· ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ θανάτου (ὁπλοῦσι λόγῳ κληρονομικῇ). Καὶ οὕτως μόνον, ἐὰν ᾖ τις πατὴρ ἢ μήτηρ τῶν τέκνων, ἰσχυροῦσι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πάππος ἢ μάμμη, ἐπειδὴ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπ' ἐνηνηκοντα ἀφ' ἑκατον τέκνα καὶ ἡ μάμμη ἢ ὁ πάππος ἐὰν ἀποθάνῃ, ὁ ἐπιζήσας λαμβάνει τὰ λόγῳ θανάτου ἀφ' ἑκατοντα αὐτοῖς κέρδη· καὶ ταῦτα μὲν καρποῦται, τὴν δὲ κυριότητα φυλάττει.

τι εἰς τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ, ὡς θὰ ἔπραττε, καὶ τέκνα ἐὰν εἴχῃ παρακρα-
τῇ δὲ καὶ μερίδιον ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα, ἐὰν μὴ ἔλθῃ εἰς δευτέρον
γάμον· εἰ δὲ τέκνα ἢ ἐγγονοὶ δὲν ὑπάρχουσι, γίνεται κύριος ὧν τῶν ἐκ
θανάτου κερδῶν.

17. Ἡ δευτερογαμήσασα μήτηρ, παιδὸς αὐτῆς ἀδιαθέτου καὶ
ἀπαιδοῦς τελευτήσαντος, εἴ τι μὲν ἀνῆκεν αὐτῷ ἀπὸ τῆς προ-
γαμίας δωρεᾶς ἢ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας αὐτῷ περιῆλθε, τού-
του τὴν χρῆσιν αὐτῇ μόνῃ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τὴν δεσπο-
τείαν τῆς ἀδελφῆς ἢ ταῖς ἀδελφαῖς ἐκείνου φυλάττουσα· τὰ δὲ
ἐτέρωθεν αὐτῷ περιελθόντα, καὶ τὴν δεσποτείαν τούτων κλη-
ρονομεῖ· ἐκ διαθήκης δὲ εἴ τι ἄρα αὐτῇ παρὰ τοῦ παιδὸς κα-
ταλειφθεῖν, καὶ κατὰ δεσποτείαν ἔχει. (Νεαρά 22 κεφ. 46 § 1
καὶ ἐπ. Νεαρά 2 κεφ. 3).

Μ. Ἡ ἐκ δευτέρου ὑπανδρευθεῖσα μήτηρ, ἐὰν ἀποθάνῃ, τέκνον αὐτῆς ἀτε-
κνον καὶ ἀδιαθέτον καὶ ἀνῆκεν τι εἰς αὐτὸ ἐκ τῆς προγαμίας δωρεᾶς ἢ ἀπέ-
κτησεν ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας, τούτου τὴν ἐπικαρπίαν κληρονομεῖ
μόνῃ αὐτῇ ἐξ ἀδιαθέτου, τὴν δὲ κυριότητα διατηρεῖ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
ἐκείνου· ὅσα δὲ περιῆλθον εἰς αὐτὸ ἄλλοθεν, κληρονομεῖ καὶ τὴν κυριότητα
αὐτῶν· ἐὰν δὲ καταλίπῃ τι εἰς αὐτὴν τὸ τέκνον αὐτῆς διὰ διαθήκης, τού-
του ἔχει καὶ τὴν κυριότητα.

Ν. Ἐκ τῆς ἐν τῇ § 17 ἁρμ. περιλαμβανομένης 22 Νεαρᾶς κεφ. 46
πρόκύπτει ὅτι ἡ κληρονομήσασα ἐξ ἀδιαθέτου τέκνον ἐκ τοῦ πρώτου γάμου
καὶ ἄλλοῦσα εἰς δευτέρον γάμον γυνὴ στερεῖται τῆς κυριότητος ἐκείνου τοῦ
μέρους, ὃ περιῆλθεν εἰς τὸ τέκνον τοῦτο ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας, ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν αὐτοῦ, διατηροῦσα μόνον ὡς πρὸς αὐτὸ τὴν ἐπικαρπίαν. Α. Π. 86
τοῦ 1866, 190 τοῦ 1872.

18. Ὅτι ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα, ἅτινα τοῖς παισὶ παράσχοι,
οὐ δύναται ἀπαιτεῖν· εἴ τι δὲ εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν χρησί-
μως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς δύναται
ἀπαιτεῖν. (Ν. 34 Πανδ. 3.5 (de negotiis). Βασ. XVII. 1, 38.
Ν. 14 Κωδ. 2, 19 (de neg. gestis). XVII. 2, 11).

Μ. Ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα ὅσα ἔδωκεν εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς δὲν δύνα-
ται νὰ ἀπαιτήσῃ· ἐὰν δὲ ἐδαπάνησέ τι χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν,
τοῦτο δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς.

19. Ἡ διάταξις κελεύει, ὅτι οἱ πατέρες τὴν χρῆσιν τῶν
μητρώων πραγμάτων, εἴ καὶ εἰς δευτέρους μετέβησαν γάμους,
ἀναμφιβόλως ἔχειν ὀφείλουσι καὶ οὐδεμίαν τοῖς παισὶν ἢ τοῖς
εἰτιδῆποτε ἐκ προσώπου αὐτῶν κατὰ τῶν πατέρων ἀναίσχυντον
φωνὴν ἢ αἰτίαςιν τινα δύνασθαι ἀρμόζειν. (*) (Ν. 4 Κωδ. 6. 60
(de bonis maternis). Βασ. XLV. 4. 4).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον, ὅτι ὑποθεσίων ὄντων τῶν παιδῶν τοῦτο γί-
νεται, σπειρίτω, ἐὰν ὦρην αὐτεξούσιοι, μίαν μόνην μοῖραν ἐκ τῶν μητρί-
(ΠΕΡΙ ΔΕΥΤΕΡΟΓΑΜΟΥΝΤΩΝ)

Μ. Ἡ διάταξις προστάττει, ὅτι οἱ πατέρες δεύουσιν ἀναμφισβητῶς νὰ ἔχωσι τὴν χρῆσιν τῶν μητρικῶν πραγμάτων, καὶ εἰς ἄλλον εἰς δευτέρου γάμον, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἢ εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλον ἐκ προσώπου αὐτῶν οὐδεμία δύναται νὰ ἀρμύξῃ ἀναιδὲς φωνὴ ἢ μείψις κατὰ τῶν πατέρων.

20. Εἰ δὲ τινες τοῖς ἐμπροσθεν οὐκ ἀρκεσθέντες γάμοις καὶ πρὸς δευτέρους ἔλθοιεν, εἰ μὲν ἄπαιδες μένοιεν ἐκ τῶν προτέρων ἢ καὶ ἀμφοτέρων γάμων, οὐδεμία πολυπραγμοσύνη περὶ τὰ δευτέρα, ἀλλ' ἄνδρες μὲν ἀπολεύονται παντοίως πάσης παρατηρήσεως ἐλεύθεροι· γυναῖξί δὲ μόνον ἐπικεῖται διέος, τὴν μὴ πρὸ τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου πρὸς δευτέρον συνελθεῖν συνοικέσιον ἢ γινώσκειν, ὥς εἴ τι τοιοῦτον πράξαιεν καὶ αἰῶρους συναλλάξαιεν γάμους, ὑπέξουσι ποινάς· ἄλλας μὲν εἴπερ ἄπαιδες ἐκ τῶν προτέρων ὥτι συνοικεσίων, μείζους δὲ, εἰ καὶ παῖδες ὑπείναι· εἰ μὲν γάρ οὐκ ὑπεστί γονή, τὸ τῆς ἀτιμίας εὐθὺς ἀκολουθεῖ (1) καὶ ἔσται παντοίως ἡ γυνὴ διὰ τὴν τῶν γάμων σπουδὴν ἡτιμωμένη καὶ οὐ λήψεται τι τῶν παρὰ τοῦ προτέρου καταλειμμένων ἀπὸ τῆς συνοικεσίας οὔτε ἀπολαύσει τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὔτε τῇ συνοικούντι κατὰ δευτέρου γάμον περαιτέρω τῆς τρίτης τῆς οικείας περιουσίας ἐπιδίδωται μίρας. (Νεαρά 22 καὶ 23 πρ.).

21. Ἐάν δὲ τινες μὴ ἀκούμενοι εἰς τὸν πρότερον γάμον καὶ εἰς δευτέρου γάμον ἔλθουσιν, εἰ μὲν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ἢ καὶ ἐκ τῶν δύο μὴ οὐκ ἄτεκνοι, οὐδὲν ἀναζητεῖται περὶ τοῦ δευτέρου, ἀλλ' οἱ μὲν ἄνδρες ἀποκροῖσιν θλῆος ἀπηλλαγμένοι πάσης παρατηρήσεως· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας μάλιστα μόνον, μήπως ἔλθουσιν εἰς δευτέρου γάμον πρὸ τοῦ ἐτεσίου χρόνου ἢ δεύουσιν νὰ γυναικίσωσι, ὅτι εἰαν πράξωσι τοιοῦτό τι καὶ συνάψωσι πρότερον γάμον ὑπόκεινται εἰς ποινάς· ἄλλας μὲν, εἰαν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου ἔμειναν ἄτεκνοι, βραυτέρως δὲ, εἰαν ἔχωσι καὶ τέκνα· διότι εἰ μὴ γονὴ δὲν ὑπάρχει, ἀκολουθεῖ εὐθὺς ἀτιμία καὶ διὰ τὴν ταχύτητα πρὸς τὸν μὴ ἀτιμῶνται διαφορετικῶς ἢ γυνὴ καὶ δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῶν καταλειφθέντων εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, οὔτε ἀπολαύει τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὔτε εἰς τὸν δευτέρου σύζυγον χορηγεῖ περαιτέρω τοῦ πρώτου τοῦ μίρους τῆς περιουσίας αὐτῆς.

22. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ἐξωθεν αἰσθῆσεται φιλοτιμίας οὐδὲ λήψεται τι παντελῶς παρ' οὐθενὸς τῶν ἐξωθεν οὐ κληρὸν οὐδὲ ληγάτον, οὐ τὴν μετὰ θάνατον δωρεάν, ἀλλὰ ταῦτα ἐλεύσεσθαι

κτλ. πραγμάτων τῶν οικείων τέκνων ὁ πατὴρ κατὰ χρῆσιν λαμβάνει, οὐδὲ οὐ γὰρ τὴν δεσποτείαν μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον πρὸς τοὺς υἱοὺς παραμένει, καθάπερ ἐν τῇ περὶ κληρονόμων κείμενῃ πλατύτερον, ἐν τῇ λέγοντι· εἴ τις τις γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ ἐξῆς.

(1) Περὶ ἡμῶν ἀργεῖ ἀνακρίσεως καὶ περὶ ἀτιμώσεως διάταξις, ἀλλ' ἀμφισβόλος ἢ ἰσχυρὸς καὶ τῶν λοιπῶν.

ἡ μενεῖ παρὰ τοῖς κληρονόμοις τοῦ τελευτήσαντος ἢ συγκληρονόμοις αὐτῆς, εἴγε ἡδύνατο κληρονομεῖν ὅλως, εἴα ταύτης εὖ ὅτιον ὄφελος ἐχούσης. Ἀλλ' εἰ γεγραμμένοι καὶ ἕτεροι τύχοιεν κληρονόμοι, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου καλοῖντο, πρὸς ἐκείνους ἐλευσεται τὰ τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ καταλειπόμενα· οὐ γὰρ τὸ δημόσιον αὐτὰ οἰκειώσεται, μὴ ποτε δέξωμεν τὰ τοιαῦτα σωφρονίζοντες τῆς τοῦ δημοσίου προνοεῖν ὠφελείας. (Νεαρά 22 κεφ. 22 πρ.).

Μ. Οὐδὲ τὰς ἐξωθεν χάριτας κερδαίνει οὐδὲ λαμβάνει ἐλαττωδῶς παρ' ἐξωτερικοῦ οὔτε κληρονομίαν οὔτε κληροδότημα, οὔτε τὴν μετὰ θάνατον δωρεάν, ἀλλὰ ταῦτα μεταδίδουσιν ἡ μενοῦσιν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ συγκληρονόμους αὐτῆς, ἐὰν κατὰ τινὰ τρόπον ἡδύνατο νὰ κληρονομή, διότι αὐτὴ δὲν ἔχει τὸ ἐλάχιστον ὄφελος. Ἀλλ' ἐὰν τύχῃσι γεγραμμένοι καὶ ἄλλοι κληρονόμοι, εἴτε καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καλοῦνται, εἰς τούτους μεταδίδουσιν τὰ εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην καταλειπόμενα· διότι δὲν οἰκειοποιεῖται ταῦτα τὸ δημόσιον, μήποτε φανώμεν δεῖ κανονίζομεν τὰ τοιαῦτα ἐκ προμελέτης πρὸς ὠφελίαν τοῦ ταμείου.

22. Ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἐξωθεν αὐτῇ καταλειπόμενα πρὸς ἑτέρους χωρήσει, τὰ δὲ γε παρὰ τοῦ πρώτου συνοικηράντος ἀφίξεται παρ' αὐτῆς ἀφαιρούμενα πρὸς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς τοῦ καταλιπόντος ἀνδρὸς συγγενείας, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου μέχρι δ' βαθμοῦ, τῶν βαθμῶν ἐπὶ τῆς οἰκείας φυλαττομένων τάξεως, ὧν εὐχ ὑπεστώτων ἐπὶ τὸ ταμεῖον ἐλευσεται. Ἀλλ' οὐδὲ περαιτέρω κληρονομίαν ἐξ ἀδιαθέτου τῶν οἰκείων αὐτῆς ὑπελεύσεται συγγενῶν, ἀλλὰ μέχρι τρίτου βαθμοῦ θεωρουμένου πανταχόθεν στήσεται μένον τὰ τῆς διαδοχῆς αὐτῇ, εἰ περαιτέρω δὲ ὄντες ἑτέρους ἔξουσιν κληρονόμους· (1) εἰ δὲ παῖδες εἴεν, ἔξασσι μὲν αὐτῇ βασιλέως ὑπὲρ τῆς ἀτιμίας δεῖσθαι, εὐ μὴν ὄφελός τι τῶν ἀντιγραφισμένων ἔχει. (Νεαρά 22 κεφ. 22 πρ.).

Μ. Ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἐξωτερικῶν καταλειπόμενα εἰς αὐτὴν μεταδίδουσιν εἰς ἄλλους, τὰ δὲ παρὰ τοῦ πρώτου συζύγου ἀφαιρούμενα ἀπ' αὐτῆς μεταδίδουσιν εἰς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς συγγενείας τοῦ καταλιπόντος αὐτὰ ἀνδρὸς, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ πλαγίους μέχρι τοῦ δεύτερου βαθμοῦ (δηλονότι ἀδελφούς), οἱ δὲ βαθμοὶ φυλάττουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν τάξιν, καὶ ἐὰν τις ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπάρχῃ περιέρχονται εἰς τὸ δημόσιον. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἰδίους αὐτῆς συγγενεὶς κληρονομεῖ ἐξ ἀδιαθέτου περαιτέρω, ἀλλὰ τὸ κληρονομικὸν αὐτῆς δικαίωμα σταματᾷ εἰς τὸν τρίτον μόνον βαθμὸν, πανταχόθεν θεωρουμένου (δηλονότι θάναται νὰ κληρονομήσῃ

(1) Μὴ ἰσχυροσῶν παρ' ἡμῖν τῶν ἐν τῇ Ἐξεδίωλῃ ποινικῶν διατάξεων, ἐν ἰσχύει καὶ ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς εἰς τὸ κληρονομεῖν ἱκανότητος τῆς παραδότης τὸ πένθιμον ἔτος χήρας, ἐν θεωρηθῇ, ὡς ποινῇ.

μόνον τοῦς μέχρι τρίτου βαθμοῦ συγγενεῖς αὐτῆς, ἀνιόντας, κατιόντας ἐκ πλάγιου), οἱ δὲ περὶτέρω ἔχουσιν ἄλλους κληρονόμους· εἰ δὲ ἔχει τέκνα, ἐπιτρέπεται μὲν αὐτῇ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ βασιλεως τῆς ἀτιμίας συνχωρήσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀντιγραφομένων οὐδὲν αὐτῇ δύναται νὰ προσπορίσῃ κέρδος.

23. Πλὴν εἰ μὴ βούλεται τὴν ἐκ τῆς βασιλείας ἔχειν ὥρλειαν καὶ τῶν ἄλλων ἀπαλλαγῆναι ποινῶν, τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου παισὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς οἰκείας περιουσίας δωρεῶν μὲν μοῖραν καθαρῶς αἰρέσεως πάσης χωρὶς καὶ οὐδὲ τὴν ἡμίσειαν παρακατέχουσα, ἀλλὰ πάσης τῆς εὐσίας τῆς ὅτε πρὸς τοὺς δευτέρους ἐφοῖτα γάμους, κατὰ τὴν ἡμίσειαν, καθάπερ ἐφημεν, ἐξισταμένη μοῖραν τοῖς ἐμπροσθεν γινομένοις παισὶ καὶ διαρρήσονται τοῦτο οἱ παῖδες ἅπαντες ἐξίσσης· καὶ παῖδες μὲν ἔχοντες εἰς τοὺς ἑαυτῶν παραπέμψουσι παῖδας· εἰ δὲ οὐκ ἔχοιεν, τὰ τοῦ τελευτήσαντος ἢ τῶν τελευτησάντων μέρη λήφονται πάντως ἀναλόγως οἱ τούτων ἀδελφοί· εἰ δὲ πάντες προαπέλθισιν, ἐχέτω παρὰ ψυχὴν τῆς ἑαυτῆς δυσκληρίας ἡ μήτηρ τὸ ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖν. Καὶ ταῦτα φασκέν, εἴπερ ἀδιάθετοι τελευτήσουσιν οἱ παῖδες· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁπαλῶν γενομένοις ὑπ' αὐτῶν εἰρησόμεν αὐτοὺς διαθήκας γράφειν, ἢ περιόντας, ὧν βούλονται ταῦτα διατιθέναι τρόπον. (Νεαρά 22 κεφ. 22 § 1. N. 4 Κωδ. β. 26 (ad SC. Tertullianum).

M. Εἰ δὲν θέλει νὰ ὥρλησῃ ἐκ τῆς βασιλικῆς συγχωρήσεως καὶ νάπαιλαγῇ τῶν ἄλλων ποινῶν, δωρεῖται εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα τὴν ἡμίσειαν μέρει τῆς περιουσίας αὐτῆς καθαρῶς ἀνευ τινὸς ὄρου καὶ οὐδὲ τὴν ἐπικαρπίαν παρακρατεῖ, ἀλλὰ παραχωρεῖ ὡς εἶπομεν εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα αὐτῆς τὸ ἡμίσειον μέρος τῆς βίης περιουσίας, ἢ εἴχεν δευτέρον γάμον· εἰ δὲ οὐκ ἔχει, εἰς δευτέρον γάμον· καὶ τοῦτο μερίζονται ὅλα τὰ τέκνα ἐξ ἴσου· καὶ εἰ μὲν ἔχουσι τέκνα, εἰς ταῦτα παραπέμψουσι· εἰ δὲ μὴ, τὰ μερίδια τοῖς ἀποθνήσκοντι ἢ τῶν ἀποθνήσκοντων λαμβάνουσιν ἀναλόγως οἱ τούτων ἀδελφοί· ἐάν δὲ προαποθάνωσιν ὅλα, ἀναλαμβάνει ταῦτα πάλιν ἡ μήτηρ πρὸς παρὰ γορίαν τῆς δυσκληρίας αὐτῆς. Καὶ ταῦτα λέγομεν, ἐάν τὰ τέκνα ἀποθάνωσιν ἀδιάθετα· διότι δὲν ἐμποδίζομεν αὐτὰ νὰ διαθετώσιν ὅσα ἁπαλῶν ἐγένοντο ἐκ αὐτῶν, ἢ ζῶντα νὰ διαθετώσιν αὐτὰ καθ' ὅν τρόπον θέλωσι.

24. Εἰ δὲ καὶ ἀναμένει τὸν χρόνον ἡ γυνὴ καὶ αὐτὴ διαρρῶσι τὰς εἰρημένας ποινάς, ἐπὶ δευτέρον δὲ ἀφίκοιτο συνοικέσιον, τῶν προτέρων ἀμελήσασα γάμων, εἰ μὲν οὐκ ἔχει παῖδας (εἰρηρῶ γὰρ καὶ αὐθίς), ἀκίνδυνον ἅπαν τὸ ἐντεῦθεν· εἰ δὲ ὑπὲρ γονὴ καὶ παῖδας ὁ νόμος ἐντεῦθεν ἀτιμασθέντας ἴδοι, τῆνικαὶ πάσης φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθούσης κατὰ τὸ τῆς δεσποτείας ἀφαιρεῖται μέρος, μόνην αὐτῇ καταλιπὼν τὴν χρηρὴν τε καὶ ἐπικαρπίαν· καὶ ταῦτα νενομοθετήσθω καὶ ἐπὶ

τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐπὶ πάσης ἐτέρως φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθοῦσης, εἴτε ἐν ζωῇ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ τῆς μετὰ θάνατον δωρεᾶς, εἴτε ἐνστάσεως εἴη μέρος εἴτε πρεσβεῖον· καὶ οἱ παῖδες αὐτὰ λήψονται κατὰ δεσποτείαν κατὰ τὸν καιρὸν εὐθὺς καθ' ὃν ἡ μητὴρ συνήκχησεν ἄλλω. (Νεαρά 22 κεφ. 23. Ν. 2 Θεοδ. Κωδ. 3 de nupliis). Ν. 3 πρ. Ν. 4 Κωδ. 5. 9 (de secundis nupliis). Νεαρά 2 κεφ. 1).

Μ. Ἐάν δὲ καὶ ἀναμένη ἡ γυνὴ τὸν χρόνον καὶ αὐτὴ ἀποφύγῃ τὰς εἰρημίας ποινάς, ἔλθῃ δὲ εἰς δεύτερον γάμον, ἀμελήσασα τὸν πρῶτον γάμον, ἐάν μὲν δὲν ἔχῃ τέκνα (διότι ἀνάγκη νὰ λεχθῇ καὶ πάλιν), τὸ τοιοῦτον οὐδὲν φέρει κίνδυνον· ἐάν δὲ ὑπάρχῃ γυνὴ καὶ ἐκ τοῦτου ὁ νόμος ἴδῃ ὅτι ἀπειράζονται τὰ τέκνα, τότε ἀφαιρεῖ πᾶσαν πρὸς αὐτὴν χάριν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν κυριότητα, ἐγκαταλιπὼν εἰς αὐτὴν μόνην τὴν γυναικὴ καὶ ἐπικαρπίαν. Καὶ ταῦτα νομοθετοῦνται καὶ περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ περὶ πάσης ἄλλης πρὸς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς προελθοῦσης δωρεᾶς, εἴτε ἐν ζωῇ εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ τῆς μετὰ θάνατον δωρεᾶς, εἴτε τυγχάνει οὐσα μέρος ἐγκαταστάσεως εἴτε κληροδότημα· καὶ τὰ τέκνα λαμβάνουσιν αὐτὰ ὡς κύριοι εὐθὺς ὡς ἡ μητὴρ ἤμελε συζαυθῇ εἰς γάμον πρὸς ἄλλον.

25. Καὶ ταῦτα κοινὰ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς ἐπιτίμια κείσθω, τοῦ μὲν ἐπὶ τῇ προικί, τῆς δὲ ἐπὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ὅτι περ οὐδὲ ἐκπαίγῃ οὐδεμίαν ἐφίησι τοῖς γονεῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις οὐδὲ υποθήκῃ· ἀλλὰ κἂν εἴτι πράξαιεν οἱ γονεῖς, εὐθὺς τὴν αὐτῶν υποτιθέασιν αὐτοῖς περιουσίαν, οὐχ ὥστε κωλύειν ἐπ' αὐτοῖς τι πράττειν ὧν βούλονται· αἰσχύνεται γὰρ ὁ νόμος σωφρονιστὰς τοὺς παῖδας τοῖς γεννήσασιν ἐπιστῆσαι, ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐρυθρίῃ, διαπειλεῖ δὲ τοῖς λαμβάνουσιν ὡς οὐδὲν αὐτοὺς τὸ ληφθὲν ὀνήσει. Ἰστώσαν γὰρ ἐκ τοῦδε ἡμῶν τοῦ νόμου, ὡς κἂν εἴ τινα παρὰ τῶν τοιοῦτων γονέων ἀγορασίαν ποιήταιντο, κἂν εἰ λάβοιεν δωρεάν, κἂν εἴτι τῶν ἀπάντων πράξαιεν, ἐν ἴσῳ τοῖς μῆτε γεγραμμένοις μῆτε πεπραγμένοις ἔσται τὸ γεγόμενον· ἐκδικηθήσεται γὰρ παρὰ τῶν παιδῶν καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν καὶ τῶν διαδόχων· ἐκδικήσουσι γὰρ αὐτὰ πάντως οἱ παῖδες, κληρονόμοι τε αὐτῶν καὶ διάδοχοι παρὰ κληρονόμων ἐκείνων καὶ διαδόχων, οὐκ ἄλλως ἀποκλειόμενοι, εἰ μὴ τριακονταετῆς παρέλθοι χρόνος καὶ ἡ κατοχὴ κυρίου τοὺς λαβόντας καταστήσει· ἀρχομένου τοῖς παισὶ τοῦ χρόνου τρέχειν, ἐξ οὐπερ αὐτεξούσιοι φανείεν ὄντες ἢ γεγόμενοι, πλην εἰ μῆτις ἀνδρὸς ἡλικία προσβοηθήσαιεν ἐτι. (Νεαρά 22 κεφ. 24 καὶ Νεαρά 2 κεφ. 2 § 1).

M. Καὶ ταῦτα κείνται κοινὰ ἐπιτίμια γυναῖκες καὶ ἀνδρὲς, τοῦτο δὲ διὰ τὴν προίκα, ἐκείνης δὲ διὰ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, διότι οὐδὲ ἀποκρίσεις ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταῦτα οὐδ' ὑποθήκη· ἀλλ' ὅ,τι καὶ εἰς τὴν πρῶτον οἱ γονεῖς εὐθὺς ὑποθηκεύουσιν εἰς αὐτὰ τὴν περιουσίαν αὐτῶν, οὐχὶ ἵνα ἐμποδίσῃ νὰ πράττωσιν εἰς ταῦτα ὅ,τι θέλουσι· διότι ἐντρέπεται ὁ νόμος νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα σφραγιστάς τῶν γονέων, ἀλλ' ἐκείνους μὲν περιστέλλει διὰ τῆς ἐντροπῆς, τοὺς δὲ λαμβάνοντας ἐπαπειλεῖ ὅτι εἰ ληφθέν δὲν θέλει ὠρελῆσαι αὐτούς. *Εἰς δὲ τοῦ νόμου τοῦτου μανθάνουσι, ὅτι καὶ εἰς ἀγροτάσις τι παρὰ τῶν τοιούτων γονέων καὶ εἰς δωρεάν ληφθῶσι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο πράξωσι, τὸ γινόμενον ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀγροτάσις καὶ ἀπρακτον· διότι τὰ τέκνα, οἱ κληρονόμοι αὐτῶν καὶ διάδοχοι ἵκωνται διακδικῆσαι ἀσυνεπῶς ταῦτα παρὰ τῶν κληρονόμων ἐκείνων καὶ τῶν δωρεάν, χωρὶς ἄλλως νὰ ἀποκλείωνται, ἐκτὸς εἰς περιλήψιν, τριακονταετηρίαν καὶ ἡ κατοχὴ καταστήσῃ τοῦ λαβόντος κυρίου· ὁ δὲ χρόνος ἀρχαῖος τρέφων διὰ τὰ τέκνα, ἀπ' οὗ φανώσιν ὅτι εἶναι ἡ ἐγγένεια αὐτοῦτον· ἐκτὸς εἰς ἀνγκιστρίαν τις τὰ προσθενήσῃ πλείοτον.

26. Ἐλεύσεται δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν κερδῶν εἰς τοὺς παῖδας ἅπαντας τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου· οὐ γὰρ ἀρίστην τοῖς γονεῖς τὴν οὐκ ὀρθῶς ἐπειτηγμένην ἐπιλογὴν εἰς αὐτοὺς ἐνδείκνυσθαι· οὐδὲ τῷ μὲν τῶν παιδῶν διδόναι, τὸν δὲ ἀτιμάζειν· ἅπαντας γὰρ ὁμοίως τοῖς δευτέροις ἡτιμασθήσαν γάμοις. (Νεαρὰ 22 κεφ. N 3 καὶ N. 5 Κωδ. 5. 9 (de sec. nupt.). Νεαρὰ 2. κεφ. 1)

M. Μαριτάνουσι δὲ τὰ τοιαῦτα κερδῆ εἰς πάντα τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνα· οὐδὲ ἐπιτρέπομεν εἰς τοὺς γονεῖς νὰ δεικνύωσιν εἰς αὐτὰ τὴν ἀλλοτρίαν εἰσαγγελίαν ἐκλογὴν, οὐδὲ εἰς τὸ μὲν ἐν τέκνῳ νὰ διδῶσι, τὸ δὲ ἄλλῳ νὰ ἀτιμάζωσι· διότι ὅλα ἐξ Ἰσοῦ ἡτιμασθήσαν ὑπὸ τοῦ δευτέρου γάμου.

27. Ὅτι εἰ χρήσιν μόνην πραγμάτων ἡ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναίκι ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ κατὰ τελευταίαν δοίη βούλησιν, μένει ταῦτα παρ' αὐτῶν καὶ δευτερογαμοῦντι βεβλημέθα, μέχρι περιέσθιν· εἰ μὴ ῥητῶς ὁ τὴν δωρεάν πεποιτημένος ἢ ὁ ταύτην καταλιπὼν εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ εἴρει βεβλησθαι πρὸς δευτέρου ἀρικνουμένου γάμου τοῦ τὴν χρῆσιν λαβόντος λύεσθαι αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν ἀναστρέφειν δεσποτεῖαν. (Νεαρὰ 22 κεφ. 32. N. μον. Κωδ. 5. 10 (si secundo nupserit mulier).)

M. Ἐάν κατὰ τὴν τελευταίαν βούλησιν ἡ ὁ ἀνὴρ δώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρὰ ἐπικαρπίαν μόνον πραγμάτων, ταῦτα παραγγέλλομεν νὰ μείνωσι παρ' αὐτῶν καὶ ἡ θύνη εἰς δευτέρου γάμου, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει· ἐκτὸς εἰς ῥητῶς ὁ δωρεάν ἢ ἀφῆσας τὴν δωρεάν ἀνὴρ ἢ γυνὴ εἴρει ὅτι θέλει, εἰς λαβὼν τὴν ἐπικαρπίαν συναγῆ εἰς δευτέρου γάμου, νὰ δώσῃ αὐτῇ καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν οἰκίαν κυριότητα.

28. Ὅτι καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ πενθίμου πλημμελήσασα μοιχεύει καὶ γενομένη ἐγκυος στερεῖται καὶ αὐτὴ τοῦ ὑποβέβη, ἀρικνουμένου καὶ τοῦτου εἰς τοὺς κατὰ γένος τῷ ἀνδρὶ ταύτης προσήκοντας. (Νεαρὰ 39 κεφ. 2. Βασ. XXVIII. 15. 2).

Μ. Ἡ διαπράξα μοιχείαν ἐντὸς τοῦ πενήμιου ἔτους καὶ καταστῶσα ἴσως στερεῖται καὶ αὐτὴ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἥτις μεταδίδει εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνδρός.

29 Ὅτι ὁ νόμος τὰς δευτερογαμύτας κωλύων πάσης ἀπολαβεῖν φιλοτιμίας τοῦ ἀνδρός τὰς μοιχεύσας οὐκ ἐκώλυσεν. (Πεῖρα 25. 25).

Μ. Ὁ νόμος ἀπαγορεύων τὰς συναπτούσας δεύτερον γάμον νὰ ἀπολαύσῃ πάσης πρὸς αὐτὴν χάριτος τοῦ ἀνδρός δὲν ἐμποδίζει τὰς μοιχευομένας.

30. Ὅτι ἡ δευτερογαμήσασα γυνὴ τῆς μὲν τοῦ ὑπεβόλου δεσποτίας ἐκπίπτει παίδων ὄντων αὐτῇ, τοῦ θεωρήτρου δὲ οὐδαμῶς. (1) (39 κεφ. 2. Βασ. XXVIII. 15. 2).

Μ. Ἡ συνῆλκτα δεύτερον γάμον γυνὴ τῆς μὲν τοῦ ὑπεβόλου (προγαμιαίας δωρεᾶς) κυριότητος ἐκπίπτει, ἐὰν ἔχῃ τέκνα, τῆς δὲ τοῦ θεωρήτρου οὐδαμῶς.

31. Εἰ πρὸς τοῦ πενήμιου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε ἀναμφισβήτητον εἶναι τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστάναι συνοικεσίου, πανταίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην. (Πρόλ. Νεαρά 2 κεφ. 3. Νεαρά 74 κεφ. 4 πρ.).

Μ. Ἐὰν πρὸς τοῦ πενήμιου χρόνου γεννήσῃ ἡ γυνὴ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ᾖ ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ γονὴ δὲν συνελήφθη ἐκ τοῦ προτέρου γάμου, διαπιστωμένη νὰ στερεῖται αὐτὴ ἐξάπαντος τῆς τε κυριότητος καὶ τῆς ἐπικαρπίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

32 Ὅτι περὶ τρίτου γάμου τόμος συνοδικὸς ἐκαλλιγραφήθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ πενθεροῦ αὐτοῦ Ῥωμανοῦ κατησφαλισμένους καὶ τῇ συνήθει τοῦ βασιλέως ὑπογραφῇ, πῇ μὲν εἶναι λέγων συγχωρητέον αὐτόν, πῇ δὲ ἀσυγχώρητον· τοὺς γὰρ πληρώσαντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος

(1) Τὸ θεωρήτρον ἀποτελεῖ δῶρον πρὸς τὴν παρθένον νομπευσμένην, συνοικεσίου εἰς τὸ 1/12 τῆς προικὸς περιερχόμενον εἰς τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς κυριότητα. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Παπαρήγόπουλος (Οἰκον. Δίκαιον § 144 ἀγγεῖ παρ' ἡμῶν ἡ συνήθεια τοῦ θεωρήτρου. Οὐχ ἦν τὸν δ' ἀγγεῖ καὶ παρὰ τοῖς ἐν Τουρκίᾳ Ἕλλησι. εὐ ἕνεκα καὶ τὸ Μικτὸν Σουλ. ἀπεφάνετο διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 17 τοῦ 1879 ὅτι δὲν ἰσχύει καὶ ἐκεῖ ἡ διαταγὴ τῆς Ῥεβιζόλου. Ἐνταῦθα κρίνομεν σημειώτεον, ὅτι πολλοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπικρατεῖ ἕως τοῦ νῦν ἄλλο ὄψιμον, καθ' ὃ ἡ χήρα νομπευομένη νέον ἀγαθὸν ἕως τότε δωρεῖται αὐτῇ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου τὸ λεγόμενον Παλληκαριὰς· ἐπεὶ δὲ συνιστάμενον εἰς κλητὴν ἢ αἰώνιον, περὶ παρῆναι εἰς τὴν πλήρη αὐτοῦ ἰδιοκτησίαν καὶ μετὰ τὴν διαζεύξιν. (Περὶ τοῦ παλληκαριτικοῦ τούτου εἰσὶν ἐκδοθέντες καὶ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀναγνωρίζουσαι αὐτό, εἰαί ἡ 7 τοῦ 1848 καὶ 246 τοῦ 1852).

διγαμήσαντας ἄπαιδας ὄντας συναλλάττειν καὶ τρίτον γάμον, διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ἀπαιδίας· τοὺς δὲ τριακονταετῆς ὄντας, καὶ παῖδας ἔχουσι, τρίτον καὶ αὐτοὺς συναλλάττειν γάμον διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀσθένειαν· πλὴν καὶ τοὺς κακείνους μετὰ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων· τοῖς δὲ τὸν μ' χρόνον ὑπερναβῶσι ἐξ οὐδενὸς τρόπου τὸν τρίτον γάμον εἶναι συγχωρητέον.

Μ. Περὶ τρίτου γάμου καθιερώθη συνδικὴ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ῥωμανοῦ, ἐπὶ κεκυρωμένη καὶ διὰ τῆς συνήθους τοῦ βασιλεως ὑπογραφῆς, καὶ μὲν λέγουσι ὅτι εἶναι συγχωρητός, καὶ διὰ ἀποχωρήσεως· διότι οἱ μὲν πληρώσαντες τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος, ἐάν δὲν ἐτεκνοποιήσαν ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου, συνάπτονται καὶ εἰς τρίτον γάμον πρὸς θεραπείαν τῆς ἀτεκνίας· οἱ δὲ τριακονταετῆς καὶ ἐάν ἔχουσι τέκνα, συνάπτονται καὶ αὐτοὶ εἰς τρίτον γάμον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως· πλὴν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μετὰ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων· εἰς δὲ τοὺς ὑπερβάντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος κατ' οὐδέν· τῶν συγχωρεῖται ὁ τρίτος γάμος.

33 Ἡδὴ μὲν οὖν τοῖς ἀρχαίοις γέγραπται νόμος καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ κεκύρωται, δι' οὗ καὶ μέχρι τοῦ γάμου παρεκτείνεται τὰ συνοικέσια· ἴσως καταστοχαζομένου ὡς τοῖς πολλοῖς εἰκὸς τοῦτο συμβαίνειν, τὸ ταχέως τὸ συνοικοῦν πρόσωπον αὐτοῖς ἀπεβάλλεσθαι ἢ καὶ νέοις ἔτι παθεῖν καὶ οὐδὲν ἀνίστασθαι πρὸς τὰς τῆς φύσεως ἐρμᾶς, ὥστε τούτους συμβαίνειν τῶν σωφρόνων γάμων μὲν ἀποτρέπεσθαι, φριτᾶν δὲ εἰς τινὰς μίξεις ἀπηγορευμένας· ἐχρῆν δὲ καὶ ἡμᾶς, ὡς τῇ αὐτῆς φύσεως τε καὶ ἀσθενείας κακοινωνηκότας ἐν τούτῳ ταῖς παλαιαῖς ἐμμεῖναι νόμοις· ἀλλ' ὁρῶμεν θεῖον νόμον ἡμᾶς εἰργοντα. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ταῖς ἀναιμέναις τῶν ἐρώτων ἐπιθυμίαις ἐπιθεῖναι γαληνὴν βουλομένη τοσοῦτον ἀπαγορεύει τὸ πρὸς τέταρτον συνοικέσιον ἀφικέσθαι τινά, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον ἐλθόντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς παραπέμπειν κανόσιν· ὥστε οὖν τὰ αὐτὰ δίκαια προβαίνειν καὶ ἐπὶ τοῦ γ' συνοικεσίου ὅσα καὶ ἐπὶ τοῦ β'. Ἐστὼ τοίνυν πᾶσι κατάδηλον, ὡς εἴ τις τολμήσει πρὸς τέταρτον γάμον τὸν οὐ γάμον ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀντ' οὐδενὸς ὁ νομιζόμενος γάμος λογισθήσεται οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι λογισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ταῖς ποιναῖς τῶν μεμολυσμένων τοῖς τῆς πορνείας βυπάσμασι καθυποβληθήσεται, ἀπ' ἀλλήλων δηλονότι τῶν τοιούτων προσώπων διίσταμένων. (Νεαρά 74 καφ. 5 πρ.).

Μ. Παλαιὸς ἦδη ὑπάρχει νόμος, ἐπικεκυρωμένος καὶ ὑπὸ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανου, κατ' ὃν τὰ συνοικέσια ἐκτείνονται καὶ μέχρι τέταρτου γάμου· ἴσως διότι ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν, ὅτι συμβαίνει ὡς εἰκὸς εἰς τοὺς πολλοὺς νὰ ἀποθνήσκῃ ταχέως· τὸ συνοικοῦν αὐτοῖς πρόσωπον ἢ καὶ νὰ πα-

ὡς τοῦτο ἔτι νέοι ἀδυνατοῦντες διὰ τοῦτο νὰ ἀνθίστανται εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς φύσεως, ὥστε συμβαίνει αὐτοὶ τῶν μὲν σωφρονῶν γάμων νὰ ἀποτρέπωνται, νὰ περιπίπτωσι δὲ εἰς μίξεις τινὰς ἀπηγορευμένας ἔπρεπε λοιπὸν καὶ μαζὶ ὡς συμμετέχοντες τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἀσθενείας νὰ ἐμμένωμεν κατὰ τοῦτο εἰς τοὺς παλαιούς νόμους· ἀλλὰ βλέπομεν ἐμποδίζοντα ἡμᾶς τοὺς νόμους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα γαληνότης, θέλουσα νὰ χαλινώσῃ τὰς ἀρετὰς ἐπιθυμίας τῶν ἐρώτων, τοσοῦτον ἀπαγορεύει νὰ συάπτηται τις εἰς τέταρτον γάμον, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον γάμον ἐλθόντας παραπέμπει εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου συνοικεσίου τοιούτοις τὰ αὐτὰ δίκαια ὅσα καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου. Ἔστω λοιπὸν εἰς πάντας κατάδηλον ὅτι, ἐὰν τις τολμήσῃ νὰ συναρθῇ εἰς τέταρτον γάμον, ὅστις δὲν εἶναι γάμος, οὐ μόνον εἰς οὐδὲν λογίζεται ὁ νομιζόμενος γάμος οὐδὲ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα ἀναγνωρίζονται ὡς γνήσια, ἀλλὰ καθυποβάλλεται καὶ εἰς τὰς ποινὰς τῶν μεμολυσμένων ὑπὲρ τῶν ῥύπων τῆς πορνείας, δηλονότι χωρίζονται τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἀπ' ἀλλήλων.

34. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ τοῖς παλαιαῖς ἀνειμένῃν εὖρομεν τὴν κοινωνίαν τοῖς παλλακῆς πρὸς τὸν βεβλόμενον αὐτῇ κοινωνεῖν, οὐκ ἔδεξεν ἡμῖν ἀμνημόνευτον εἶσαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν· ἵνα μὴ καταχραίνεται ἡμῶν ἡ πολιτεία γάμοις οὐκ εὐπροπέσειν· ὅθεν κελεύομεν ἀπὸ τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξόν ὑπάρχειν παλλακὴν ἐν τῷ ἴδιῳ οἴκῳ κατέχειν· (1) μικρὸν γὰρ ἢ οὐδὲν διαφέρει τῆς πορνείας νομιζομεν· ἀλλ' εἰ βεβλήσῃ αὐτῇ κοινωνεῖν, γαμικὸν ποιεῖτω πρὸς αὐτὴν συνάλλαγμα, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. Εἰ μέντοι ἀναξίαν αὐτοῦ ταύτην κρίνοιτο γυναῖκα ἔνομον κακῆσθαι, μηδεμίαν πρὸς ταύτην ἐχέτω κατὰ συνουσίαν κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιωκέτω καὶ λήψεται ἥν αὐτῇ κρίνοι· λυσitelές· εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἰρεῖται, εὐκταῖον ἡμῖν τοῦτο. (Προχ. 4. 24).

Μ. Ἐπειδὴ εὖρομεν τὴν παλλακεῖαν εἰς τὸν θέλοντα νὰ συνοικῇ παλλακῇ ἐπιτροπομένην ὑπὸ τῶν πλαιῶν, δὲν ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ἀφίσωμεν τὴν νομοθεσίαν ταύτην ἀμνημόνευτον, ἵνα μὴ καταμολύνηται ἡ πολιτεία ἡμῶν ὑπὸ ἀπρεπῶν συνοικεσίων· ὅθεν διατάττομεν ἀπὸ τοῦδε εἰς οὐδένα νὰ ἐπιτρέπηται νὰ διατηρῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ παλλακὴν· διότι νομιζομεν ὅτι λίγον ἢ κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς πορνείας· ἀλλ' ἐὰν θέλῃ τις νὰ συγκοινωνῇ πρὸς αὐτὴν δέον νὰ συνάπτῃ αὐτῇ γάμον κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου. Εἰ δὲ κρίνει αὐτὴν ἀνάξιαν νὰ ἐνομάζηται νάμμος αὐτοῦ γυνή, εὐδομίαν πρέπει νὰ ἔχῃ πρὸς αὐτὴν ἐπιμίσθιν, ἀλλ' ὅφρ' αὐτὴ νὰ ἀποδιώκῃ αὐτὴν καὶ λαμβάνῃ εἰς γάμον ἣν εἴθελα κρίνει κατάλληλον· εἰ δὲ προαιρεῖται νὰ ζῇ σωφρόνως, τοῦτο εἶναι εὐκταῖον.

35. Ὁ ἐν τάξει γαμετῆς ἀγαγόμενος γυναῖκα μετὰ ὁρκου

(1) Ἀποκρυψθεῖσι· δ' α' τῆς ἐνταῦθα παρατεθεμένης διατάξεως τοῦ Ἀ' ὅπου τῆς σχέσεως τῆς παλλακείας, συγκατηρήθη κατὰ τοὺς συγγραφικὰς καὶ τὸ πρὸς αὐτὴν συνδεδεμένον κληρονομικὸν δικαίωμα. (Vangerow II § 418. Καλλιγὰ Κλ. Δ. § 107).

δότειος προικός μὴ παρακολουθήσας· ἂν ἀλόγως αὐτὴν ἐξώσῃ διδοῦν αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας, εἴα δὴ αἰτία ῥεπουδίου διδύς· ὃν τρόπον καὶ τελευτῶν ἀναγκάζεται αὐτῇ καταλιμπάνειν τὸ αὐτὸ δ' πρὸς τῷ καὶ ἔχειν γνησίους παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς τεχθέντας. Τοῦτο νόει, ἂν τρεῖς μένους παῖδας ἔχῃ ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

Μ. Ὁ λαθὼν πρὸς γάμον γυναῖκα μετὰ δότειος ἔρκου προικός μὴ παρακολουθήσας, ἂν ἀποβάλῃ αὐτὴν ἀλόγως, διδῶσιν εἰς αὐτὴν τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας, ὡς δοῦς αἰτίαν διαζυγίου· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἀπονήσκων ἀναγκάζεται νὰ καταλιμπάνῃ εἰς αὐτὴν τὸ αὐτὸ τέταρτον αὐτῶν ἔχων τὰ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα γνήσια. Τοῦτο νόει, ἂν τρία μὲν τέκνα ἔχῃ ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

ΤΙΤΛ. Ι'. — Περὶ δικαίου προικός.

1. Ἡ διατετιμημένη πρεῖξ τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται, καὶ ἀποθάνῃ τὰ ζῶα καὶ ἡ γυνὴ τὴν ἐσθῆτα κατατριψῇ, τὴν ἀποτίμῃσιν αὐτῶν διδῶσι· τῆς δὲ ἀδιατιμῆτου καὶ ἡ αὐξήσις καὶ ἡ μείωσις τὴν γυναῖκα ἔρξ, καὶ ἡ αὐτὴ λαμβάνει τὸν τοκετὸν τῶν δεύλων· τοὺς δὲ καρπούς καὶ τὴν γονὴν τῶν θρεμμάτων ὁ ἀνὴρ λαμβάνει· πρότερον μέντοι πληρῶν τὰ πρωτότυπα, καὶ ὑπεβάλλων ἀντὶ τῶν τελευτώντων ἐκ τῶν ἐπιγενεσμένων. Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ γάμου τελευτήσῃ τινὰ τῶν διατετιμημένων, ἡ γυνὴ ζημιούται μετὰ γὰρ τὸν γάμον ἀληθὴς ἔστι πρᾶσις, πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὲρ αἵρεσιν καὶ ἡρημένῃς τῆς αἵρέσεως ἂν συμφῇ τελευτῇ, σθένυνται ἡ πρᾶσις. (*) (Ν. 51 Πανδ. 24. 3 (solutio matrim)). Ν. 10 πρ. Ν. 18 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Ν. 10 κωδ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δύοσιν ἐνταῦθα τῆς προικός καὶ μείωσιν τὴν ἐκ φύσεως λέγει. τοῦτοσιν ἵνα γένηται προσήκη τόπων, ὡς ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἢ νήσων ἢ ἐὰν ὁ νόρξ αὐξήσῃσιν ἢ καὶ ἄλλα τινὰ τυχερά γίνωνται· εἰ δὲ παρὰ τοῦ ἀνδρός γινόμεναι ἐπὶ τοῖς ἀδιατιμήτοις βελτιώσεσι παρ' αὐτοῦ ἀναλαμβάνονται· ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ παραλάβῃ εἰς προκάειον ἢ προστείον, εἰ μὲν κατὰ διατίμησιν αὐτὸ παρέλαβε, χρεώσται τὴν τιμὴν, καὶ τὴν ἐδελτίωσεν, αὐτὸς κερδαίνει, καὶ τὴν ἐμείωσιν. αὐτὸς κινδυνεύει καὶ ὑπόκειται· ἐὰν δὲ παραλάβῃ κτήμα ἀπὸ συμφώνου τυχερὸν εἰς λίτρης τρεῖς, εἴτα μέλλων ἀντεπαραδιδόναι ἐνάγκηται. τριῶν λιτρῶν ἀναγκάζεται δοῦναι κτήμα, καὶ εὐ τὴν τιμὴν λέγει γὰρ οὐκ ἀποτιμησάμενος παρελαβὼν εἰς προίκα τοῦτο· ἀλλ' ἀπὸ συμφώνου· εἰ μὲν ἐμείωσεν τὸ κτήμα, ὑπόκειται εἰς τὴν ζημίαν· εἰ δὲ μὴ ἐδελτίωσεν ἀλλ' ἐδελτίωσεν, δύναται τὰς βελτιώσεσι λογιζεσθαι ἢ λαμβάνειν, μὴ πλεον χεῖρον τὸ ὑποκείμενον· εἰ δὲ μὴ ἐδελτίωσεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ὄψεως ἐφύλαξεν, ἀποδιδῶσιν αὐτὸ, καὶ εἰς τὴν ποσότητα τῶν τριῶν λιτρῶν εὐθύνεται· εἰ γὰρ ἐκὼν ἐδολάφεν, ὑπόκειται εἰς τὴν μείωσιν.

5. 12 (de jure dotium). Ν. μον. § 9 Κωδ. 5 13 (de rei uxoriae actione). Ν. 10 § 1-3 Πανθ. 23. 3 Βασ. ΧΧΙΧ. 1. 6).

Μ Τῆς διατετιμημένης προικὸς φέρει τὸν κίνδυνον ὁ ἀνὴρ· καὶ ἐν ἀποθνήσκῃ τὰ ἴσα καὶ ἐν ἡ γυνὴ κατατρίψῃ τὸ σῶμα, παρέχει τὴν ἀξίαν αὐτῶν. τῆς δὲ ἀδιατετιμητοῦ καὶ ἡ ἀύξησις καὶ ἡ ἐλάττωσις ἀποδίδεται τῇ γυναικί, καὶ αὐτὴ λαμβάνει τὴν γονὴν τῶν δούλων· τοὺς δὲ καρπούς καὶ τὴν γονὴν τῶν ζώων λαμβάνει ὁ ἀνὴρ· ἀντιπληρῶν διμῶς πρότερον τὰ πρωτότοκα καὶ ὑπεβάλλον ἀντὶ τῶν ἀποθησκόκτων ἐκ τῶν γεννηθέντων. Ἐάν δὲ πρὸ τοῦ γάμου ἀποθάνωσι τίνα ἐκ τῶν διατετιμημένων, ἡ γυνὴ ζημιούται· δίδει μετὰ τὸν γάμον εἶναι ἀληθὲς πώλησις πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὸ θρόν. καὶ ἐν πρὶν πληρωθῇ ὁ θρόνος συμβῇ νὰ ἀπελευθώσῃ, σθένεται ἡ πώλησις.

Ν Ὁ τῷ ἀνδρὶ διδομένη περιουσία ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἡ ἑτέρον τινὲς ἐν ἐνόμῳ αὐτῆς καλεῖται προίξ καὶ μετὰ τὸν ἀνδρὸς καὶ προικοδότης χωρεῖ ἡ περὶ συστάσεως προικὸς συμφωνία, τὸ δὲ περὶ αὐτῆς προικοσύμφωνον δέον κατὰ τὴν περὶ Χαρτοσήμου νόμον νὰ γίνῃται συμβολαιογραφικῶς. Ἀλλ' ἡ ἐπὶ μελλούσῃ, ἀπλῶς συστάσει προικὸς ἐπὶ τῷ ἐνδεχομένῳ γάμῳ αὐτῆς ὑποτάσσεται, μὴ εὖσα πράξει συστατικῇ προικὸς, δύναται νὰ τελεσθῇ καὶ δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Α. Π. 62 τοῦ 1871.— Προίξ δύναται νὰ συνομολογηθῇ ὑπὸ τοῦ ἄλλων συγγενικῶν προσώπων καὶ ὅπ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἀνδρα εὐ μόνον πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ σ. νεώτερος τοῦ γάμου. (Ν. 12 § 3 καὶ Ν. 41 § 2 (20. 8). Α. Π. 81 τοῦ 1848, 20 τοῦ 1851, 250 τοῦ 1860, 120 τοῦ 1890. Δυναμένη δ' ἡ σύζυγος νὰ διομολογήσῃ προίκα καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἰσχυρῶς ἀναγνωρίζει καὶ τὴν ὑπὸ ἄλλου γενομένην πρὸς αὐτὴν προίκα σιν περιουσίας αὐτῆς· ἔξωται δ' ἐπίσης καὶ ἡ ἀλλοτριῶν πράγματος· προικοδότησις κατὰ παντὶς τρίτου, μόνον δ' ὁ κύριος αὐτοῦ δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν προίκισιν. Α. Π. 62 τοῦ 1869. Ἀπεδείξεως δὲ τῆς συζύγου τὴν συστάσιν τῆς προικὸς διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, εἰς τὴν προβαλλόντα τυχὸν τὴν εἰσινικότητα αὐτοῦ ἐπικρατεῖ ἡ ἀπόδειξις αὐτῆς. Α. Π. 309 τοῦ 1865, 250 τοῦ 1860. Ἀλλὰ κατὰ τὴν 385 τοῦ 1867 τῆς ἐρείξεως (καὶ λέγει προικὸς) τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον ἀμφοτέρωθεν καὶ ὑπὸ τοῦ θανόντος τοῦ συζύγου, δὲν ἰσχύει ἡ ἀμολογία τοῦ συζύγου εἰς ἀποδείξιν αὐτῆς ὡς μὴ ἔχουσα ὑποχρεωτικὴν ἰσχύον, ἀλλ' ἐρείκει ἡ γυνὴ νὰ πεδείξῃ αὐτὴν δι' ἄλλων μέσων.— Ἐξ ἐνὲς ἡ προίξ συνίσταται πρὸς ἀνακρίσειν τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, θέν δὲν δύναται ὡς ποῖς τὴν σύζυγον νὰ λαβῇ τὴν χαρακτηριστὴν πράξεως ἐλευθεριότητος, ἥτοι δωρεᾶς ὑπεκαμένης εἰς ἀνακρίσειν δι' ἀχαριστίαν. καὶ ἐν εἰς συνίστη ἐπὶ ἀντιπαροχῇ διατετιμῆς πρὸς τὸν προικοδότην· ἐξ ἄλλου δὲ ἡ γυνὴ διαρκούντος τοῦ γάμου μόνον τὴν ψιλὴν καὶ ἀργεῦσαν κυριότητα τῶν προικῶν ἔχει· ἐν εἰςται εἰς, καὶ περὶ ἡ τοιαύτη πράξις ὑπὸ ἐξωτικῶν προσώπων ἐπὶ ἀντιπαροχῇ διατετιμῆς συσταθεῖσα. δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δωρεᾶ, καὶ ἐπεμείνας ἀγωγή κατὰ τῆς συζύγου περὶ ἀνακρίσεως δι' ἀχαριστίαν διαρκούντος τοῦ γάμου δὲν χωρεῖ. Α. Π. 169 τοῦ 1872. Ὅθεν καὶ ἡ νομίμως εἰς γενομένη ὑπόσχεσις παράγουσα δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχθέντος δὲν ἀνακαλεῖται ὡς μὴ εὖσα καθαρὰ δωρεᾶ, ἀλλ' ὑπὸ τῷ ῥήτῳ (sub modo) ἐκπληρωθέντα διὰ τοῦ ἐπελευθέντος γάμου. Α. Π. 168 τοῦ 1860.— Δὲν ἀπαιτεῖται, ὅπως θεωρηθῇ ἡ προίξ ὡς διατετιμημένη, νὰ διαλυθῇ, ἥτις τὸ προικοσύμφωνον, εἰς ἀδύνατον ἢ προίξ διατετιμημένη λέγει πώλησις, ἀλλ' ἀρκεῖ

ἡ βεβαίωσις, ὅτι εἶναι διατετιμημένη, εἰκάζεται δ' ὁ σκοπός. Α. Π. 20 τοῦ 1863, 28 τοῦ 1869. Λογίζεται δὲ δηλονότι λόγῳ πωλήσεως γενομένη ἡ διατίμησις, ἢ δὲν προκύπτῃ σαφῶς ἄλλοθεν ἢ ἀναντία διάνοια. Α. Π. 26 τοῦ 1869, 62 τοῦ 1888. Οὐδέλως δὲ τὸ τεκμήριον τοῦτο ἀντεγρήθη διὰ τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου, διότι οἱ συμβαλλόμενοι εἰσιν ἐλεύθεροι νὰ δηλώσωσιν, ὅτι ἡ διατίμησις ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς πληρωμῆς τοῦ τέλους. Α. Π. 21 τοῦ 1875. Ἀλλ' ὅτε τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπεφάνηται, ὅτι τὸ ἀκίνητον εἶδεν ὡς ἀδιατίμητος προϊξ, ἐκτιμηθὲν ἀπλῶς διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ χρητοσήμου (οὐχὶ λόγῳ πωλήσεως), ὁ Ἄρειος Πάγος δὲν ἐπιβαίνει. Α. Π. 39 καὶ 426 τοῦ 1866, 242 τοῦ 1868, 28 τοῦ 1869 καὶ 21 τοῦ 1872. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον 12 § 1 Πανθ. de jure dotium ἡ γυνὴ δικαιούται, ἰὰν ἐκ τῆς διατίμησεως ἐζημιώθῃ, νὰ ἀπαιτήσῃ μετὰ τὴν διαλυσιν τοῦ γάμου διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διατετιμηθέντων καὶ σωζομένων ὅτι παρὰ τῷ ἀνδρὶ προικῶων. Α. Π. 106 τοῦ 1900. — Οὐδεμία διάταξις τοῦ νόμου ἀπαγορεύει τὴν ὑπὸ ὅρον συστασιν προικὸς, δοῦναι δ' οὐκ ἔστιν ἀντικείμενον εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς. Ὅθεν ἀπόφασις, κατ' ἦν, εἰ καὶ τὰ δοθέντα ποσὰ φητὶς ὠρίσθη ἐν τῷ συμβολαίῳ ὅτι ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, δὲν ἀποδέχεται αὐτὰ ὡς λόγῳ προικὸς δοθέντα ἔνακεν ἔρου τινός, ἀναιρετῶς καθίσταται, ὡς προσβάλλουσα κινδύνα τοῦ δικαίου. Α. Π. 159 τοῦ 1864. Ὅθεν δυνατόν νὰ δοθῶσι λόγῳ προικὸς κτήματα καὶ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν νὰ καρπώται αὐτὰ ὁ προικοδοτῶν ἐν ὅρῳ ζῇ καὶ νὰ ὑποχρεώται ὁ προικοδοτούμενος νὰ ἐξοικονομῇ τὴν προικοδοτούμενα. Ἀποφ. Ἐκρ. Ἀθ. 3534 τοῦ 1845. Ἀλλὰ διὰ συμβολαίου δύνανται οἱ συζῆγοι νὰ ὀρίσωσι τὰ τῆς ἀποδόσεως τῆς προικὸς ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου, ὅτε ἀπαγορευομένης μόνον ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς συνάψεως συμβολαίων, ἀντιδικαινόντων εἰς τὰ χρηστά ἦ/η, τοῦ συμβολαίου δὲ περὶ ἀποδόσεως προικὸς καὶ οὐχὶ περὶ διαλύσεως γάμου μὴ ἀντιδικαινόντων εἰς τὰ χρηστά ἦ/η. Α. Π. 347 τοῦ 1860. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν συζύγων ἡ μεταξὺ τῶν συναλλαξαμένων ἐν τῇ περὶ προικὸς συμβάσει δύναται νὰ συμφωνηθῇ αἵρεσις, κατ' ἣν ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν διατετιμημένων λόγῳ πωλήσεως προικῶων ἀκινήτων ἀπαγορεύεται ἂνευ τῆς συναίνεσεως καὶ συμφάσεως τῆς συζύγου. Ἀποφ. Ἐκρ. Ἀθ. 2398 τοῦ 1893.

2. Ἐὰν μὲν διατιμηθῶσι τὰ ζῶα καὶ διαδοσθῶσιν ἐν τῇ ποσότητι τῆς προικὸς, ἐνέχεσθαι λέγουσι τὸν ἄνδρα εἰς τὴν τοῦτων ἀντιστροφὴν καὶ ἀπόδοσιν ἢ τῶν ζώων αὐτῶν, ἢ τῆς τῶν ζώων τιμῆς· ἐὰν δὲ μὴ διατιμηθῶσιν, ἀλλὰ δοθῶσιν ἀτίμητα, τοῦτο μόνον χρεωστῇ ὁ ἀνὴρ ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ ἀμελήσῃ μηδὲ ποιήσῃ τινὰ δολιότητα εἰς αὐτά· εἰ τι δὲ ἄλλο συμβῇ, ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐνέχεται· (N. 17 § 1. N. 69 § 7 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). N. 66 § 3 Πανθ. 24. 3 (solutio matrimonio)).

Μ. Ἐὰν μὲν διατιμηθῶσι τὰ ζῶα καὶ μεταδοσθῶσιν εἰς τῆς προικὸς τὴν ποσότητα, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐνέχεται εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν καὶ ἀπόδοσιν ἢ αὐτῶν τῶν ζώων, ἢ τῆς τιμῆς τῶν ζώων· ἰὰν ἔμωι δὲν διατιμηθῶσιν, ἀλλὰ δοθῶσιν ἀδιατίμητα, τοῦτο μόνον χρεωστῇ ὁ ἀνὴρ ὡς πρὸς αὐτά· νὰ μὴ ἀμελήσῃ μηδὲ πράξῃ δολιότητά τινα εἰς αὐτά· ὅτι δὲ ἄλλο ἂν συμβῇ, ὁ ἀνὴρ δὲν ἐνέχεται.

N. Ὁρίζοντος τοῦ νόμου, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀνεκτιμητοῦ προικὸς ἦ, τε αὐξήσις καὶ ἡ μειωσις ἀφορῶσιν εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ ἀνὴρ ἐνέχεται μόνον ἐνεκα αὐτοῦ, ἐξουσίας ἢ ἀμελείας, ἔπεται ὅτι ἡ διὰ φθορᾶς ἢ τυχαίου συμβαδματος προενηνέτοια ζημία εἶναι εἰς βάρος τῆς γυναίκης καὶ οὐχὶ τοῦ ἀνδρός. Α. Π. 60 τοῦ 1848.

8. Τῶν γάμων μὴ γενομένων, οὗ τὴν διατίμησιν τῶν δοθέντων διατετιμημένων ἀλλὰ τὰ πράγματα ἡ γυνὴ ἀπολαμβάνει. (N. 17 § 1 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 13.

N. 10 § 4 καὶ 5 Πανδ. αὐτόθι).

M. Ἐάν δὲν τελεσθῇ ὁ γάμος, ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει οὐχὶ τὸ τίμημα τῶν δοθέντων διατετιμημένων, ἀλλὰ τὰ πράγματα.

4. Ὁ ἀνὴρ διατετιμημένην προῖκα λαβὼν τὴν διατίμησιν πιστεύεται ἔχειν ἐν τῇ προικί, καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυομένου τοῦ γάμου, δύναται μὴ τὰ πράγματα αὐτά, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν αὐτῶν ἀποδιδόναι. (1) (N. 5 Κωδ. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 92).

M. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν διατετιμημένην, προῖκα πιστεύεται ὅτι ἔχει ἐν τῇ προικί τὴν διατίμησιν, καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυομένου τοῦ γάμου δύναται νὰ ἀποδῇ οὐχὶ τὰ πράγματα αὐτά, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν αὐτῶν.

5. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δυνατόν συμφωνεῖν τὴν διατετιμημένην προῖκα γενέσθαι ἀδιατίμητον καὶ τῇ γυναικὶ κινδυνεύειν· εἰ δὲ βλάβῃ τοὺς ἀγρούς ὁ ἀνὴρ, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ προικὸς. (N. 29 πρ. Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 27).

M. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται νὰ συμφωνηθῇ ἡ διατετιμημένη προῖκα νὰ γίνῃ ἀδιατίμητος καὶ νὰ φέρῃ ἐπομένως τὸν κίνδυνον ἡ γυνὴ· εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ βλάβῃ τοὺς ἀγρούς, ἐνέχεται διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

N. Ἐπιτρέπεται, συνεστῶτος τοῦ γάμου, νὰ ἐπέρχεται μεταβολὴ εἰς τὴν ἀρχικὴν συμφωνίαν, μεταβαλλομένης τῆς διατετιμημένης προικὸς εἰς ἀδιατίμητον καὶ πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν μεταβολὴν ὡφελῇ τὴν γυναῖκα. Α. Π. 41 τοῦ 1850, 251 τοῦ 1850, 161 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη κατὰ μὲν τὴν Α. Π. 41 τοῦ 1850 ὡς πρᾶξις ἀπαλλοτριώσεως τῶν προικῶν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ὑπὸ μόνου τοῦ ἀνδρός καὶ κατ' ἐκολουσίαν ἡ σύμφραξις τῆς γυναίκης κατ' αὐτὴν ὡς πάντῃ περιττὴ δὲν ἀπαιτεῖται· κατὰ δὲ τὰς Α. Π. 251 τοῦ 1850, 161 τοῦ 1865, 169 τοῦ 1869 δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ αὕτη ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῆς γυναίκης συνωδᾷ πρὸς τοὺς Ν. 7 τίτλ. 2 βιβλ. 28 Π. de pactis dotalibus N. 29 καὶ 40 τίτλ. 3 βιβλ. 24 Πανδ.

(1) Σημειωτέον ὅτι, εἰάν κατὰ τὴν διατίμησιν ἐκ δολοῦ ὀβλάθῃ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ, βοηθεῖται ὁ παλιὸν, ἀνατρεπομένης τῆς τοιαύτης διατίμησεως καὶ ἀποδομένης τῆς ἀληθοῦς ἀξίας.—Τὸ δὲ κατὰ τὸν Ῥωμ. νόμον δικαίωμα τῆς γυναίκης τοῦ διεκδικῆσαι αὐτοῦσια καὶ τὰ διατετιμημένα προικῶς, ἀνὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἀνδρός κινδυνεύει νὰ μὴ λάβῃ δόλοκληρον τὴν ἀποτίμησιν, ἀντὶ τῆς προδότησεως ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 12 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου.

Sol. matrimonio. Γίνεται δ' ἡ μεταβολὴ αὕτη μόνον ἐν ἡ ἀντικατάστασις ἀποδοῖν ὡρελίκιος τῇ συζύγῃ, ἀδιαφόρως ἂν τὸ προικῶν ᾖναι διατεταμημένον ἢ ἀδιατετακτον. Δ. Π. 299 τοῦ 1861, ἂν ᾖναι κινητὸν ἢ ἀκίνητον Δ. Π. 855 τοῦ 1866, 466 τοῦ 1866. Οὐδῶς δὲ περιερίζεται ἡ εἰσφορά τοῦ μεταβάλλειν τὴν προῖκα ἀπὸ πραγμάτων εἰς χρήματα καὶ ἀπὸ χρημάτων εἰς πράγματα εἰς μόνον τὴν περιπτώσιν, καὶ ἢ ἡ ἀνταλλαγὴ γίνεται πρὸς τρίτους. Δ. Π. 288 τοῦ 1866. Ἀλλ' ἐν τῷ εἰς ἀνταλλαγὴν δοῦν ὅπῃ τῆς συζύγου ἢν ἀλάσσοις ἀξίας, οὐ ἔνεκα ἀσύμφορος ἡ ἀνταλλαγὴ, κηρύσσεται ἄκυρος, κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ πώλησις τοῦ προικῶν, εἴτε κατὰ τὰ Βασιλικὰ τῆς ἀνταλλαγῆς ἐπιτροπομένης ἐν συμφέρῃ τῇ γυναικί. Δ. Π. 412 τοῦ 1866, 152 τοῦ 1870. Ἐκ τῶν νόμων 26 καὶ 27 Πανδ. (23. 8), περιχομένων καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, προκύπτει ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ προικῶν κτήματος συμφωνία ἐπιτρέπεται ἐὰν συμφέρῃ τῇ γυναικί. Δ. Π. 3 τοῦ 1861, 152 τοῦ 1870, 114 τοῦ 1878. Ὅσον δὲ ζητῶν τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἀνταλλαγῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη εἶναι ἐπιβλαβὴς τῇ γυναικί ὀφείλει νὰ κομίσῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν, κατὰ τὴν Δ. Π. 8 τοῦ 1861. Κατὰ δὲ τὰς Δ. Π. 152 τοῦ 1870 καὶ 114 τοῦ 1878 πρὸς ἐξακριβωσιν τοῦ ὡρελίκου εἰς τὴν γυναῖκα ἀνταλλαγῆς δίδον νὰ λάβῃ ὅπ' ὅφει τὴν ἀξίαν ἀμφοτέρων τῶν ἀνταλλασσμένων κτημάτων. Κατὰ δὲ τὰς Δ. Π. 63 τοῦ 1869 καὶ 412 τοῦ 1866 καὶ μόνον ὅτι τὸ προικῶν ὅπ' ὅφει πολλὰ τὴν τοῦ εἰς ἀνταλλαγὴν δοθέντος καταδείκνυσι τὸ ἐπιβλαβὲς τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ καθίστησιν αὐτὴν ἄκυρον. Ἀλλὰ δικαστικὴ ἀδεια δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς ἀντικατάστασιν προικῶν κτηματος, εἴτε τοῦ νόμου μὴ ἐπιτάσσοντες δικαστικὴν ἀδειαν. Δ. Π. 8 τοῦ 1866, 367 τοῦ 1867. — Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀντικατάστασις προικῶν ἀκινήτου ἐξέρχεται γινομένη τῇ συναίνεσι ἀμφοτέρων τῶν συζύγων καὶ διδομένου τῷ ἀνδρὶ ὡς κυρίῳ τῆς προικὸς τοῦ εἰς ἀνταλλαγὴν ληφθέντος, ἀλλ' ὅσῳκις ἐγένετο ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπὶ σκοπῷ ἐκποιήσεως παρὰ τῆς συζύγου, τὸ ληφθὲν ἀνταλλαγμα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ προικῶν καὶ ὡς τοιοῦτον ἀναπαλειστέον. Δ. Π. 161 τοῦ 1865 — Οὐδεὶς νόμος ὁρίζει, ὅτι ἐπὶ ἀνταλλαγῆς τῆς προικὸς πρὸς ἄλλα πράγματα τοῦ ἀνδρός, ἐὰν μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου σωζῶνται αὐτοὶ καὶ τὰ ἀρχικῶς προικῶν καὶ τὰ διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς ἀντικατασταθέντα ἐν τῇ ἕσει αὐτῶν, δύναται ὁ εἰς ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς ὑπόχρεως νὰ δώσῃ κατ' ἐκλογὴν ἢ τὰ πρῶτα ἢ τὰ δεύτερα. Δ. Π. 169 τοῦ 1865.

6. Δύναται τὰ συμβόλαια τῆς προικὸς καὶ συνεστῶτων ἐστὶ τῶν γάμων ἐναλλάσσεσθαι, τοῦ πατρὸς τῆς κόρης τεῦτο κελεύσαντες ἐν διαθήκῃ καὶ αὐξάνεσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαι δύναται ἢ προῖξ συνεστῶτων τῶν γάμων. (N. 21 καὶ N. 29 πρ. Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). N. 7 Πανδ. 26. 5 (de int. et cur.), καὶ N. 31 § 4 Πανδ. 24. 3 (solutio matrimonio). N. 10 § 1 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 19 Κωδ. 5. 3 (de doli ante nuptias). N. μον. § 6 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae). § 3 Εἰς. 3. 7 (de donat.). Νεαρά 97 κεφ. 2).

Μ. Τὸ προικοσύμφωνον δύναται καὶ συνεστῶτος ἀκόμη τοῦ γάμου νὰ ἀλλάσσεται, ἐὰν διατεῖς τοῦτο ἐν διαθήκῃ ὁ πατὴρ τῆς κόρης καὶ νὰ αὐξάνηται καὶ νὰ ἐλαττοῦται δύναται ἢ προῖξ, τοῦ γάμου συνεστῶτος.

N. (1de § 5).

7. Ὁ ἀνὴρ, οὐχὶ ἡ κόρη ἀπαιτεῖ τὴν προίκα ἀπὸ παντὸς ἐπαγγειλαμένου, τοῦ γάμου συνεστῶτος.

M. Ὁ ἀνὴρ, οὐχὶ δὲ ἡ κόρη, συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαιτεῖ τὴν προίκα παρὰ παντὸς ὑποσχθέντος.

N. Τὸ τῶν καρπῶν τῶν προικῶν κτημάτων δικαίωμα ἀνήκει, διαρκούν-
τος τοῦ γάμου, εἰς τὸν σύζυγον, δυνάμενον νὰ παραχωρήσῃ καὶ διαθέσῃ
αὐτὸ πρὸς ὅρεος αὐτοῦ. Ὅταν εἰς τοῦτον ἀνήκει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διεκ-
δικήσεως τῶν καρπῶν παρὰ τοῦ ἐπαγγειλαμένου τὴν προίκα. Δ. Π. 152
τῷ 1870. Δὲν δικαιούται ὅμως νὰ ζητήσῃ τόκους τῆς προίκης ἀπὸ τῆς κα-
θυστερήσεως αὐτῆς ὁ σύζυγος παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ, εἴαν ἐν
τῷ διαστήματι τῆς καθυστέρήσεως συντηρῆται διὰ χρημάτων αὐτοῦ, συνωδὰ
πρὸς τὸν N. 42 § 2 Πανδ. 24. 3. Δ. Π. 391 τοῦ 1865.

8. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προίκα ἐγγύας οὐκ ἀπαιτεῖ-
ται ἐγγυητῆς γὰρ οὐ δίδεται ἐπὶ τῇ γυναικείᾳ προικί, εἰ μὴ
πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν μνηστείαν τοῦτο συνεφωνή(η) (*). (N. 1
καὶ 2 Κωδ. 5. 20 (ne fidejussores). Βασίλ. XXVIII. 9. 2.
N. 7 πρ. Πανδ. 44. 1 (de except.). N. μιν. Θεοδ. Κωδ. 3. 15
(de fidej dotium).

M. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προίκα δὲν ὑπόκειται εἰς ἐγγυήσεις διότι
διὰ τὴν προίκα τῆς γυναικὸς δὲν δίδεται ἐγγυητῆς, ἅντις ἂν συνεφωνή(η)
τοῦτο πρὶν ἢ τελεσθῇ ἡ μνηστεία.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παρὸν σχόλιον τοῦ ρηδ' κεφαλαίου τὸ λέγον. «Τὰ
προσωποὶς ὑπάρχοντα προνόμια ὁδεύονται αὐτοῖς τοῖς προσώποις· τὰ δὲ
προσόντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντα μετερχεται» ἐτέθη καὶ παρ' ἡμῶν
ἐντελὴ ἀποδείγματος χάριν. Προνόμιον δίδωκεν ὁ νόμος τῷ ἀνδρὶ, εἴαν ἐνα-
γῆται παρὰ τοῦ μέρους τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἵνα ἀποδῇ τὴν προίκα ἣν περ-
εῖλετο, μετρίως εὐπορίας καταδικάζουσαι· τί δὲ ἐστὶ τὸ μετρίως εὐπορίας
καταδικάζουσαι, μετρίως πολλὰ. Τοῦτο γοῦν τὸ προνόμιον μετὰ τε-
λευτῇ τοῦ ἀνδρὸς ἕτερος ἔχειν οὐ δύναται κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐστὶν
υἱὸς αὐτοῦ· ὅτε δὲ ὁ κληρονόμος τοῦ τελευτήσαντος ἀνδρὸς οὐκ ἔστιν υἱὸς
αὐτοῦ ἀλλ' ἐξωτικὸς, τότε οὐ μετρίως εὐπορίας καταδικαζομένηται, ἀλλ' εἰς
ἅπαν τὸ ποτὴν τῆς προίκης· τοῦτο γὰρ τὸ προνόμιον καὶ ἡ ἀπὸ νόμου αὐτῇ
φιλοτιμία μὲν τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις υἱοῖς αὐτοῦ χαρίζεσθαι εἴω-
θεν, οὐ μὴν ἐξωτικοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς. Εἴαι δὲ τίνα προνό-
μια, αἵτινα τοῖς πράγμασιν, οἷς ἂν ἐμπαγῶσιν, αἱ συνεπαγόμεναι καὶ συμ-
μεταφέρονται· εἴαν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ γεινιαιέντος
αὐτοῦ ὕδαρ ἀνέλκῃ, ἥγουν ἑτέρου ἀγροῦ ἐπὶ τριετίαν, ὀρώντος καὶ ἀνεξι-
καθεύοντος μετὰ καὶ κτήσεται δικαίον τοῦ ἀντελεῖν, οὐκέτι αὐτὸ ἀπόλλυσι,
καὶ εἰς δευτερείας μετελθὼν πολλὰς πωλούμενος καὶ ἀγοραζόμενος· τὸ γὰρ
ἀναξ' ἐμπεπηγὸς αὐτῷ δικαίον αἰετὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἰδίῳσι τοῖς κλητε-
μένοις αὐτόν· οὐ γὰρ ἐστὶ προσωποικόν, ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἵνα τῇ τοῦ προ-
σώπου τελευτῇ καὶ αὐτὸ ὁδεσθῇ· διὰ γὰρ τὴν θείαν καὶ τὴν αἰδῶ του
ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπὸ τοῦ νόμου δεδώρηται· τὸ δὲ ἐπικτηθέν δικαίον τῷ ἀγρῷ τοῦ
ἐκτελεσμοῦ διηκτικῶς αὐτῷ τῷ ἀγρῷ συμπαρεκτείνεται καὶ συμμεταφέρεται.

9. Ὡς ὑποσχέται προικὸς καὶ ἀπὸ φιλοῦ ῥήματος ἡ συμφωνία ἐνέχεται τις. (1) (N 6 Kωδ. 5. 11 (de dotis promissione). Βατ. XXIX. 1. 86).

Μ. Εἰς ὑπόσχεσιν προικὸς ἐνέχεται τις καὶ ἐκ φιλοῦ λόγου ἡ συμφωνία.
 Ν. Ὁ προικὴς ἡ ὑπὸ πατρὸς διδεται ἡ ὑπὸ ἐξωτικῶν, πᾶσα δὲ νομιμὴ γενομένη ὑπόσχεσις προικὸς παράγει δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ἐπιφύθοντος. ὅθεν ὁ ὑποσχεθεὶς προικὰ, εἰ καὶ ἐξωτικὸς, δεῖται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, ἕτε τῆς ὑποσχέσεως προικὸς μὴ εὐσεῖς καθαρὰς δοῖται, ἀλλ' ὑπὸ τὸν τρόπον (sub modo) ἐκπληρωθέντα διὰ τοῦ ἐπιφύθοντος γάμου, μὴ δυναμένης ἐπομένως νὰ ἀνακληθῇ. Α. Π. 186 τοῦ 1860. Δὲν ὑπόκειται ὅμως ἡ προίξ, ἔστω καὶ ὑπὸ ἐξωτικῶν διδομένη, εἰς ἀνακλήσιν δι' ἀχαριστίαν, καὶ ἂν εἴη συνέστη ἐπὶ ἀντιπαροχῇ διατροφῆς πρὸς τὴν προικοδότῃν. Α. Π. 189 τοῦ 1872. (Ἀπαρριπτικὰς ἀπεφάναντο καὶ τὰ Πατριαρχικὰ δικαστήρια Κωνσταντινουπόλεως).—Τῆς πατρικῆς προικὸς συνισταμένης κατὰ τὴν § 10 βιβλ. δ' εἰτλου ε' οὐ μόνον διὰ παροδοσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποσχέσεως, τῆς προικὸς δὲ κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ νόμου (N. AB' Βασίλ. 41. 7) συνεισφερομένης ὑπὸ τῆς θέλειαι νὰ μετέσχη τῆς πατρικῆς κληρονομίας θυγατρὸς, ἔπεται ὅτι θεωρεῖται αὕτη προικοθεσία ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προικὸς, δικαιομένη ἐπομένως νὰ συνιστῇ αὕτην, Α. Π. 175 τοῦ 1868.—Τῶν περὶ προικὸς διατάξεων αὐτῶν δημοσίας τάξεως (N. 2 Πανδ. 38. 5. N 1 Πανδ. 24 8. N. 18 Πανδ. 42. 5 κτλ.), ἐπ' οὐδεμιᾷ δὲ περὶ τούτων ἐπιτροπομένης τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλ. δικαστηρίων ἐφαρμογῆς ἄλλοθεν ὄντων νόμων, ἀντιδικονόντων εἰς νόμους ἡμεδαπῶν τῆς δημοσίας τάξεως (Ἀστικῶν νόμου τοῦ ἔτους 1866 ἀρθ. 8), ἔπεται ὅτι μόνον διὰ συμβολαιογραφικῆς ἐπισήμου πράξεως ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδειχθῇ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συναφθεῖσα σύμβασις περὶ προικὸς. Α. Π. 278 τοῦ 1900 (Σημειώται ὅτι κατὰ τὴν ὑπ' ἀρθ. 20 τοῦ 1886 ὁρθὴν ἀπέφρασιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κωνσταντινουπόλεως οὐ δύναται μὲν ἡ μήτηρ ἀκούσα ὑποχρεωθῆναι εἰς προικοσίν τῆς ἐκτῆς θυγατρὸς, ἀλλ' ἀπαξ αὐτῆς ὑποσχεθείσης κατὰ τὴν μνηστειάν προικὰ, χωρὶ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ πρὸς καταβολὴν τῆς προικὸς μετὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου).—Περὰ τὸν γενικὸν κανόνα, καθ' ὃν οὐδεμιᾷ ὑπὲρ τρίτου προσώπου συμφωνία, μὴ μετασχόντος τῆς συνυμολογήσεως αὐτῆς, γορηγοῖ εἰς τοῦτο δικαίωμα τι ἀπαιτήσεως, ἡ γυνὴ κτᾶται δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς μεταξὺ ἄλλων συνυμολογηθείσης προικὸς, ἀπαγορευμένης προσέτι καὶ μετὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου μεταβολῆς τῶν προικῶν συμφωνιῶν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῆς ἀπαξ προικοθεθείσης γυναικὸς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τῆς συναίνεσεως ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἐκποιήσεως τῶν προικῶν ἀκινήτων. Α. Π. 2 τοῦ 1847.

(1) Ἀλλ' ὅρα 48 ἀρθρον τοῦ Νόμου φΧΚΕ' περὶ Χαρτ. (ἀντιγραφῶν ἐκ τοῦ ἀρθρου 42 τοῦ παλαιοῦ περὶ Χαρτοσήμου νόμου), καθ' ὃ τὰ μὴ γινόμενα συμβολαιογραφικῶς προικοσύμφωνα εἰσὶν ἄκυρα (εἴς τὸ προκύπτει ὅτι, εἴτε διὰ συμβάσεως καταρτιζομένης, εἴτε καὶ δι' ἐπαγγελίας, τῆς προικὸς ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τοῦ συμβολαιογραφικοῦ τύπου ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος), καὶ ἀρθρα 1 καὶ 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς Νόμου, καθ' ὃ πρὸς μεταβολὴν τῆς κυριότητος καὶ τῶν προικῶν ἀκινήτων ἀνάγκη νὰ μεταγραφῇ τὸ προικοσύμφωνον εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ βιβλία τῶν ὑποθηκευλάκων.

10. Ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας χρεωστῇ ὁ πατὴρ προῖκα. ("Ἴδε παραπεμπὴν προηγ. §).

M. Ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως χρεωστῇ ὁ πατὴρ προῖκα.

11. Τὴν προῖκα ἢ ἀριθμησίς, εὐχὴ ἢ γραφὴ τοῦ προικῶς συμφώνου ποιεῖ. (1) (N. 1 Kw3. 5. 15 (de dote cauta). Bas. ΧΧΙΧ. 5. 41. Νεαρά 100).

M. Τὴν προῖκα συνιστᾷ ἡ μέτρησις καὶ οὐχὶ ἡ γραφὴ τοῦ προικοσυμφώνου.

12. Ἐάν τις ὑπόδεξάμενος προῖκα περὶ πλειόνων ἔγραψεν ἐν τῷ προικῶι συμβεβληῖ ὡς δεθέντων αὐτῷ, εἰ μὲν μὴ κατὰ βούλησιν τοῦ προικίζοντος, οὐδὲν αὐτῷ πρόκριμα ποιεῖ ἔάν δὲ βουλευμένου αὐτοῦ ἔδοξε συμφωνῶν γενέσθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὡς καὶ ταῦτα αὐτῷ δεθῆναι λόγῳ προικὸς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας ἀπαιτήσιν αἱ προίκες ἔχουσιν, δύναται ταῦτα ἀπαιτεῖν. (2) ("Ἴδε παραπεμπὴν προηγ. §).

M. Ἐάν τις παραλαβὼν προῖκα ἔγραψεν ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ ὅτι ἐδόθησαν αὐτῷ πλειότερα, εἰ μὲν παρὰ βούλησιν τοῦ προικίζοντος, πῶς δὲν βλάπτει αὐτόν ἔάν δὲ κατὰ βούλησιν αὐτοῦ ἐκρίθη εὐλογον να γίνῃ συμφωνία καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὅτι καὶ ταῦτα διδόνται αὐτῷ λόγῳ προικὸς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως ἀπαιτοῦνται αἱ προίκες, δύναται να ἀπαιτῇ ταῦτα.

N. Τὰ προικοσύμφωνα δύναται να προσβληθῶσιν ὡς εἰκονικά, διότι ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν ἐπὶ εἰκονικότητι ἔνστασιν κατὰ τῶν προσπεποιημένων συναλλαγμάτων ἐν γένει, οὐδὲν δὲ δ. α. ταξίς ἐξήρει τὰ προίκων. ἔθεν δὲ τὰν κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς περιληφθῆ εἰκονικὴ τις συμφωνία περὶ προικοδοτήσεως κτήματος (συμφωνία συγκληρωμένη), ἐπιτρέπεται τῷ προικοδοτῶντι καὶ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ ἢ τοῦ εἰκονικοῦ ἔνστασις κατὰ τῆς σχετικῆς ταύτης συμφωνίας, ἅμα ἐν βελήτῃ τις να πιθόσται χρεῖσιν αὐτῶν. Ἐκ δὲ τοῦ τεμ. 1 Πανδ. (24. 3) καὶ τεμ. 3 Π. (23. 3) ψιφίζοντων, ὅτι ἡ γυνὴ κτᾶται δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς μεταξὺ ἄλλων συνεμολογήσεως προικὸς, τεμ. 45 Π. (24. 3) καὶ ἐκ τῶν νόμων τῶν ἀπαγορευόντων τὴν μετὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς μεταβολὴν τῶν προικῶν συμφωνιών ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῆς ἑκατὶ προικοθεσίσεως γυναικὸς (τεμ. 7, 201 Π. (20. 4) 29 καὶ 40 Π. (21. 3) δὲν συναγεται ὁ αποκλεισμός τοῦ

(1) Οἱ ὅρισμοί τοῦ Ρώμ. Ν., καθ' οὓς ὁ ἀνὴρ δύναται νάρνηθῇ τὸ δι' ἡγήρατον αὐτοῦ ὁμολογίας βεβαιούμενον γεγονός τῆς παραλαβῆς τῆς προικὸς, ἀντήρτησαν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἣν τὸ κατὰ τις νομῖμος διατυπώσεως συντεταγμένον ἔγγραφον ἀποτελεῖ κατὰ τοῦ ὑπαγρῶντος αὐτὸ πλήρη ἀπόδειξιν, δικαιουμένου μόνον να προσβῇ αὐτὸς ὡς ἰσοῦς κὼν ἢ ἐκ δόλου ἢ βίβας γινόμενον ἢ μεταποιηθὲν ἀλλ' ὑπαγομένου νάποδίσῃ τοῖς ἰσχυρισμοῖς αὐτοῦ. Προσθετέον, ὅτι κατὰ τὸ 28 άρθρον τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου τὸ μὴ συνταχθὲν συμβολαιογραφικῶς προικοσύμφωνον εἶναι ἄκυρον.

(2) Ἄλλ' ἔρα σημειώσιν ὑπὸ § 9 καὶ § 11.

(ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΙΚΟΣ)

δικαιώματος τῆς ἐπὶ εἰκονικότητι προσέλιθς τῶν προικοσυμφώνων, ἀλλ' ἡ περιορισμὸς μόνον τοῦ δικαιώματος τούτου ὡς πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰ σποινὰ χεῖρα τῆς τοῦ εἰκονικοῦ ἀντικειμένου ἀποδείξεως. Α. Π. 4 τοῦ 1847, 4 τοῦ 1848.

13. Ὁ γαμβρὸς γράψας ἐν τῷ γαμηλίῳ συμφώνῳ πλείονα τῶν θεθέντων εἰς προῖκα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ προικίζοντος ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα. (1) (N. 4 Κωδ. 5. 11 (de dotis promissione). Βασίλ. XXIX. 1. 84. N. 6 Κωδ. 5. 11 (de dotis prom.). N. 25 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum).

Μ. Ἐὰν ὁ γαμβρὸς γράψῃ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ πλείονα τῶν δοθέντων αὐτῷ εἰς προῖκα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ προικίζοντος (σιωπήσαντος ὁμοῦ καὶ παραδεχθέντος τὸ γράψεν), ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα.

14. Καὶ ἀγράφως δυνατόν ἐπιδοθῆναι προῖκα, καὶ ἐὰν ἐγγράφως ἐπεδόθῃ καὶ ἀπώλυντο τὰ συμβόλαια, οὐδὲν ἦτον ἀπαιτεῖται ἢ προῖξ, ἐὰν ὅλως ἀποδείκνυται ὅτι παρεσχέθη. (2) (N. 15 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 102. N. 1 Κωδ. 5. 15 (de dote cauta).

Μ. Καὶ ἀγράφως δύναται νὰ δοθῇ προῖξ· καὶ ἐὰν δ' ἐγγράφως ἐδόθη καὶ ἀπωλέσθησαν τὰ ἐγγράφα, οὐδὲν ἦτον ἀπαιτεῖται ἢ προῖξ, ἐὰν ἐντελέσθῃ ἀποδεικνύεται ὅτι παρεδόθη.

15. Ἡ παρὰ ἐξωτικοῦ ὁμολογηθεῖσα προῖξ τῇ γυναικὶ ἐγγίνεθαι δύναται· εἰ δὲ τόκον ἀναλάβοι ὁ ἀνὴρ, λοιπὸν αὐτῷ κινδυνεύει. N. 71 Πανδ. 23. 3 (de ritu nupt.). Βασ. XXIX. 1. 67).

Μ. Ἡ ὑπὸ ἐξωτικοῦ ὑποσχεθεῖσα προῖξ κινδυνεύει εἰς βάρος τῆς γυναίκος· ἐὰν δὲ λάσῃ τόκον ὁ ἀνὴρ, ἔκτοτε φέρει τὸν κίνδυνον αὐτῆς.

16. Ἐὰν ἐξωτικὸς ἐπαγγελλόμενος προῖκα ἀπορήσῃ, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήτας ἐγκινδυνεύει, εἰ μὴ ἄρα κατὰ ζωρεάν ἐπηγγεῖλατο· τότε γὰρ τοῦ ἀνδρὸς φειδόμεθα μὴ καταρρηκνίσαντος πρὸς καταβολὴν τὸν δωρητὰ μένον· ἐπειδὴ καὶ οἱ ζωρούμενοι μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται. (N. 33 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 29. N. 53 καὶ 56 πρ. Πανδ. αὐτῆς).

Μ. Ἐὰν ἐξωτικὸς ὑποσχεθεῖς προῖκα περιέλθῃ εἰς ἐνδεῖαν, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήτας ἐγκινδυνεύει τὸν κίνδυνον, ἐκτὸς ἐὰν ὑποσχέθῃ κατὰ ζωρεάν· διὰ τὸτε φειδόμεθα τοῦ ἀνδρὸς μὴ βιάσαντος τὸν δωρητὴν πρὶς καταβολὴν· ἐπειδὴ καὶ οἱ δωρηταὶ μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται.

17. Ἐὰν ἐμολογήσῃ τις εἰς αὐτὸν ἐνίαυτοῦ διδόναι προῖκα, ὁ ἐνίαυτος οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκπερωτήσεως, ἀλλὰ τῶν γάμων ἀριθμεῖται. (N. 48 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 44. N. 4 § 2 Πανδ. 2. 14 (de pactis). N. 21. N. 41 § 1 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).

(1-3) ἴδου προηγούμενας σημειώσεις ὑπὸ παράγραφον 11.

Μ. Ἐάν ὑποσχεθῇ τις νὰ δώσῃ προῖκα ἐντὸς ἔτους, τὸ ἔτος φριθμεῖται ὥχι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συμφωνίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γάμου.

18. Ἐάν ὁ κουράτωρ ὁμολογήσῃ ρ' νομ. ὑπὲρ προικὸς τῆς κουρατωρευμένης καὶ χρέους ἀναφανέντος εὔρεθῇ μὴ ἔχουσα τσαῦτα ἢ οὐσία, οὗ βοηθεῖται. (N. 43 § 1 Πανθ. 26. 7 (de admin.). Βασ. XXXVII. 7. 42)

Μ. Ἐάν κηδεμὼν ὑποσχεθῇ 100 νομίσματα πρὸς προῖκα τῆς κηδεμνομένης καὶ χρέους ἀναφανέντος εὔρεθῇ μὴ ἔχουσα τσαῦτα ἢ περιουσία, οὗ βοηθεῖται.

19. Γενικῶς θεσπίζομεν, ἵνα εἴ τις τῶν κα' ἐτῶν εἴτε ἄρρην εἴτε θήλειαν προῖκα ἐπαγγεῖλατο ἢ δέδωκεν ὑπὲρ εἰσοδήποτε γυναικὸς, εἴθ' α νόμιμος γάμος ἐστί, παντὶ τρόπῳ ἀναγκάζεται τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν πληρῶσαι, εἰ καὶ δι' ἀνάγκην ἴσως τοῦτο πεποιήκεν. (N. 25 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum). Βασίλ. XXVI. 7. 89).

Μ. Γενικῶς διατάσσομεν, ὅτι, ἐάν τις εἰκοσιπενταετῆς εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ὑποσχεθῇ προῖκα ἢ ἔδωκεν ὑπὲρ εἰσοδήποτε γυναικὸς, συναψάσης νόμιμον γάμον, ἀναγκάζεται διὰ παντὸς μέσου νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, καὶ ἂν ἴσως ἐπράξῃ τοῦτο κατ' ἀνάγκην.

20. Ὁ κατὰ πλάνην νομίτας χρεωστεῖν εἰς γυναικὰ καὶ διὰ τοῦτο προῖκα ὑπὲρ αὐτῆς ἐπερωτηθεῖς, προβαινόντων τῶν γάμων, ἀπαιτεῖται αὐτὴν ἰσχυρῶς. (N. 32 § 1 Πανθ. 12. 6 (de cond. indebiti). N. 43 § 1 Πανθ. 26. 7 (de administr.).

Μ. Ὁ κατὰ πλάνην νομίτας εἰς χρεωστεῖ εἰς γυναικὰ καὶ διὰ τοῦτο συναμολογήσας ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, τοῦ γάμου τελεσθέντος, ἐξαναγκάζεται εἰς καταβολὴν αὐτῆς.

21. Ὅτι εἰ ἦ-τονας προῖκα ἐπαγγεῖλάμενοι θάλλονται. (N. 0 § 1 Πανθ. 4. 4 (de minoribus XXV). Βασίλ. X. 4. 9. N. 25 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum).

Μ. Οἱ ἀνήλικοι ὑποσχεθέντες προῖκα βοηθεῦνται.

22. Ὁ ἐπαγγεῖλάμενος προῖκα μετὰ διετίαν τοῦ γάμου δίδωσι τόκος ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς. (1) (N. 31 § 2 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 118).

Μ. Ὁ ὑποσχόμενος προῖκα μετὰ διετίαν ἀπὸ τοῦ γάμου καταβάλλει τόκον ἐπ' αὐτῆς τρία τοῖς ἑκατὸν.

23. Ἐάν γνώμῃ τῆς αὐτεξουσίας μου θυγατὶς ἐπιδῶ τὰ δωρεμένα αὐτῇ παρ' ἐμοῦ, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' αὐτὴ δεδωκέναι δοκεῖ. (N. 51 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 47).

(1) Ἀλλὰ κατὰ τὸν Νόμον 1832 τῆς 22 Μαΐου 1882 ὁ τῆς ὑπερημερίας τόκος ὀρίζεται εἰς ὀκτώ τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ παντὸς ἀστικοῦ χρέους.

Μ. Ἐάν τῇ συναίνεσει τῆς αὐτεξουσίας μου θυγατρὶς ἐξ δώσω ὡς προῖκα ἕξ πράγματα ἐδωρήσαμην εἰς αὐτὴν (χειραφετῶν αὐτήν), εὐχὴ ἐγὼ αὐτὴν ἀὐτῇ θεωρεῖται ὅτι ἐδωκεν αὐτά (ἢ οὕτω συστ.θεῖσα προῖξ θεωρεῖται διότι νοτὶ ἀπορρέουσά ἀπ' αὐτῆς).

21. Ἐάν ἐν συνεστώτῳ τῷ γάμῳ δανείσθῃται ὁ ἀνὴρ παρὰ τινος ἐπὶ τῷ ἀγοράσαι οἰκήματα καὶ γραφῇ τοῦτο ἐν τῇ ὥνῃ καὶ ἐν τῇ ἐμολογίᾳ, ἐπιζητήσῃ δὲ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τὴν γυνὴ τὴν προῖκα, νικᾷ τὴν δανειστὴν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ εἰρημὰ· εἰ γὰρ καὶ περιέχεται τῇ ὥνῃ, ὅτι ἐκ τῶν τοῦ δεινῶν νομισμάτων ἡγοράσθησαν τὰ κτήματα, ἀλλ' ὅγε νόμος τοῦτο προσίσταται, διὰ τὰς κακουργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐάν δὲ συνεστώτος τοῦ γάμου βουλεύμενος ὁ ἀνὴρ ὥνῃσασθαι τι προσέλθῃ τινὶ περὶ δανείου, ὅτε φοβούμενος τὴν προῖκα τὰ μὲν νομίσματα μὴ παράσχωι τῷ ἀνδρὶ, τῷ δὲ πράττει πράξεως γενομένης ἐπιδῶται μὲν τὰ νομίσματα ἐπὶ μαρτύρων, εἰς πρόσωπον δὲ τοῦ ἀνδρός ταύτην γενέσθαι παρασκευάσῃ, τότε ἡττᾶται ἢ προῖξ ἐπὶ τῆς οἰκῆμασιν. (Νεαρά 97 κεφ. 3. Ν. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 12 πρ. § 1 Κωδ. 8. 18 (quī potiores in pignore). Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ. Ἐάν συνεστώτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δανείσθῃ παρὰ τινος, ἵνα ἀγοράσῃ οἰκήματα, καὶ γραφῇ τοῦτο ἐν τῇ ἐγγράφῳ τῆς ἀγοραπωλησίας, μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἐπιζητήσῃ ἡ γυνὴ τὴν προῖκα, νικᾷ τὴν δανειστὴν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ οἰκήματα· διότι καὶ εἰ περιέχεται εἰς τὴν ἐγγράφον τῆς ἀγορᾶς ὅτι τα κτήματα ἡγοράσθησαν ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ δεινῶς, τοῦτο ὁ νόμος δὲν ἀποδέχεται διὰ τὰς κακουργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐάν δὲ συνεστώτος τοῦ γάμου, θέλων ὁ ἀνὴρ νὰ ἀγοράσῃ τι, παράσχωι εἰς τινὰ ζητῶν δανειον, οὗτος δὲ φοβούμενος τὴν προῖκα δὲν παραδῶσῃ τα νομίσματα εἰς τὸν ἀνδρα, ἀλλ' ἐγχειρίσῃ αὐτὰ εἰς τὸν πωλητὴν ἐνώπιον μαρτύρων μετὰ τὴν πώλησιν καὶ φροντίσῃ νὰ γίνῃ αὐτὴ εἰς πρόσωπον τοῦ ἀνδρός, τότε νικᾶται ἢ προῖξ ὡς πρὸς τα οἰκήματα.

24. Τα ἐκ τῶν προικτικῶν χρημάτων ἀγορασθέντα προίκονται αὐτοῖς. (1) (*) (Ν. 54 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium) (Βασ. XXIX. 1. 50).

(1) Ὡς παρατηρεῖ καὶ τὸ ἀμέσως κατωτέρω ἀρχαῖον σχόλιον, ἡ ἐν § 20 διαταγὴ ἀντιτίσκει μεχρὶ τὴν ἐν § 38 (ἐληκμένην ἐκ τῆς διατ. 12 τοῦ Κωδικῶς (δ. 12)). Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ διαταγὴ 12 τοῦ Κωδικῶς ὡς νεωτέρα κατοχυροῖ τῆς ἐν τῷ Πανδ. διατάξεως, καὶ ἐν Ἀρμεν. τοποθετεῖται ἡ § 38 μετὰ τὴν § 25, δεόν νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐν § 38 διαταγὴ ὡς κατοχυροῦσα. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, διὰ ρητῆς διατάξεως τοῦ ἀρμεν. 12 τοῦ Ν. περὶ μεταγραφῆς ἀκινήτων τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1906 καταργήθη τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν πρὸς διεκδίκησιν τῶν διὰ προικτικῶν χρημάτων ἐπὶ τοῦ συζύγου ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι κτηθέντων πραγμάτων.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δοκεῖ πως τοῦτε τὸ κεφάλαιον ἐναντίον εἶναι τῷ ἐν τῷ

Μ. Τὰ ἀγορασθέντα ἐκ προικῶν χρημάτων εἶναι προικῶν.

Ν. Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ἐν § 26 καὶ ἐν § 38 διατάξων τοῦ Ἀρμενο-
ποῦλου προκύπτει, ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ὡς προικῶν τὸ διαρκούντος
τοῦ γάμου κτήν ἢ κτήμα, εἴαν ἐκ προικῶν χρημάτων καταβλήῃ τὸ τί-
μημα καὶ διὰ ἐκτὸς θελήσεως ἢ συμφωνίας χαρακτηρισθῇ ὡς προικῶν. Δ.

Δ'. τοῦ Κώδικος ὑπὸ Θαλαλαίου λεγομένου, ὅτι τὸ ἐκ προικιμαίων νομισμά-
των ἀγορασμένον οὐκ ἔστι τῆς δεσποτείας τῆς γυναίκος. Καὶ φησὶν, ὅτι
τοῦτο μὲν, ἐνίκη ὁ ἀνὴρ εὐπορεῖ. χρεωστὴν γὰρ τὰ νομίσματα δίδωσιν
αὐτὰ καὶ αὐτὸ ἐκ τούτων ἀγορασθέν· τὸ δὲ ἕτερον, ἐνίκη παντελῶς ἀπο-
ρῆν, ὁ ἀνὴρ, θεματίζεται· μὴ γὰρ εὐπορῶν ἀναδύναι τὰ χρήματα, ὑπὸ
τῆς τῆς γυναίκος δεσποτείας, εἴα ἐξ αὐτῶν ἐξαγορασθῶν, καταλιμπάναι.

Ἦτοι ὁ ἀγρὸς, ἐν ᾧ ἀνὴρ ἐκ τῶν δοταλίων ἀγοράσῃ χρημάτων, οὐ προτιπο-
ρεῖται τῇ γυναικὶ· οὐτε γὰρ ἡδύνατο τὴν ἐξ ἑμ π το προσπερίσαι αὐτῇ,
ἀλλὰ τὸ λοιπαζόμενον ἀπὸ τῆς προικὸς δίδωσιν αὐτῇ, εἰ μὴ διελύσκετο
καίτοι φησὶν ὁ Στέφανος, ἑτέραν ἐπάγων διατίξιν, καθ' ἣ ἀπέρου εὐρισκο-
μένου τοῦ ἀνδρός, τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων ἀγορασθέντα εἰς τὴν προίκα κατὰ
προτίμωσιν τῶν ἄλλων δανεισμάτων δίδονται· ὅπερ οὐ κατὰ λόγους· καὶ χω-
ρὶς γὰρ ταύτης τῆς νομοθεσίας ἡ γυνὴ σιωπηρὰν ὑποθήκην ἔχει κατὰ τῆς
τοῦ ἀνδρός ὑποστασεως. Καίτοι φησὶ διγ. μγ'. ὅτι εἴαν δοθῇ τὰ πούδερε
νομίμω μενσοῦρ ἐν προικί, τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται· ἐπὶ τούτῳ γὰρ δίδο-
ται, ἐπ' ᾧ παρὰ τοῦ ἀνδρός ὡς θέλει πρᾶτθῃναι, καὶ λυομένου τοῦ γάμου,
τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος ἀποδεύθῃναι ἕτερα. Εἰσὶ δὲ τὰ
πούδερε ἀργυροί, τὰ νομίμω ἀργύρια, τὰ μενσοῦρα σίτος, οἶνος, ἑλαιον.
Τοῦτο νόστον, μὴ ὥστε τὸν ἀνδρα εὐπορον μέντοι εἶναι καὶ δυνάμενον,
καὶ ἔλαβε χρήματα, τῇ γυναικὶ ἀποδοῦναι, μετὰ τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν
ἀναγκάσειναι τὰ ἀγορασθέντα πράγματα, διαλυομένου, καθάπερ εἶπον, τοῦ
γάμου, ταῦτα δίδοναι· εἶδας γὰρ μαθῶν, ἐξ ὧν ὁ Γάιος ἐν τῇ μδ'. διγ.
φησὶν, ὅτι πράγματα τοῖς πούδερε νομίμω μενσοῦρ λόγῳ προικὸς ῥαδῶν
ὁ ἀνὴρ οὐκ αὐτὰ, ἀπὸ ἑλαδῆ, χρεωστῇ, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοῦ αὐτοῦ γένους
καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος· ἀλλὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων
χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαία εἶναι δοκεῖ, πρὸς τοῦτο ἔρμ'. ἵνα διαλυο-
μένου τοῦ γάμου, καὶ ἀπέρου ὄντος τοῦ ἀνδρός καὶ μὴ εὐπερουτος τὴν ἐπι-
δοῦσιν αὐτῶν τῶν χρημάτων ποσότητα τῇ γυναικὶ ἀποδοῦναι, δυναθῇ τὴν
ἐν ῥμ. ἡ γυνὴ κατὰ τῶν ἀγορασθέντων πραγμάτων κινεῖν, ὡς καὶ αὐτῶν
προικιμαίων εἶναι νομιζομένων· κατὰ γὰρ τῶν προικιμαίων πραγμάτων και-
νομένων μέντοι δύναται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός ἀπέρου τογχανόντος κινεῖν τὴν
δοῦσαν ἐν ῥμ, διαλυθέντος ἡ καὶ εἰ συνισταμένου τοῦ γάμου, καὶ προ-
τιμάται πάντες δανειστοὶ. Βλέπε, πῶς εἶπον τὴν διέκταν ἐν ῥμ'. τὴν γὰρ
ὑποθήκην ἐν ῥμ. οὐ μόνον κατὰ τῶν προικιμαίων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ
κατὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῦ ἀνδρός δύναται κινεῖν ἡ γυνὴ καὶ προτι-
μάται καὶ ἐπὶ τούτοις πάντες δανειστοὶ τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ τούτῳ ἀνένη-
κε βιβλίῳ ὁδοῦ τοῦ Κώδικος. Φησὶ δὲ καὶ Οὐλπιανός, ὅτι εἴαν ἡ γυνὴ
συναρπῇ δούλῳ νομίσματα αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι καὶ ἐπιθῇ αὐτῷ πράγματα
λόγῳ προικὸς καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότης προτιμάται ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῖς
ἐπιδοθείσι λόγῳ προικὸς καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀγορασθείσιν, ὥσπερ καὶ αὐτῶν
προικιμαίων εἰ.αι δοκούντων· ὥστε καὶ κατὰ τούτον τὸν θεματισμὸν προ-
βαίνει παραδεχόμενα τὸ νόμιμον.

Π. 196 τοῦ 1858. Ὅθεν ἀπατεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ ἀγοράζοντος τοῦ κατὰ στήσαι προικῶν τὸ διὰ προινῶν χρημάτων ἀγοράζομενον. Ἀπατεῖται δὲ τῆς τοιαύτης πρόθεσεως, δὲν ἀρκεῖ νὰ συνομολογήθῃ ὑπὸ τῶν συζύγων, δεῖ ἐν περιπτώσει πωλήσεως προικῶν κτημάτων τὸ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ ἀγροσφισόμενον ὑπὸ τοῦ συζύγου κτήμα θελεῖ καταστῇ προικὴν. ἴδαν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ ὁ σύζυγος δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν ταύτην. Δ. Π. 167 τοῦ 1851. Ὅντος δὲ τοῦ ζητήματος: ἂν ὁ σκοπὸς τῶν συζύγων ᾖ νὰ τιμακαταστήσωσι διὰ τοῦ ἀγροσφισθέντος πράγματος τὰ προῖκα χρημάτων πτωματικῶν, ἐπιτεταί ὅτι διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Δ. Π. 401 τοῦ 1865. Σημειώτεον ὅμως ὅτι διὰ τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1866 καθιερώθη παντελῶς τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν εἰς δικαιοσύνην τῶν διὰ προικῶν χρημάτων ὑπὸ τοῦ συζύγου ἐκινήτων ἐν ἐξουσίᾳ αὐτοῦ πραγμάτων. Δ. Π. 426 τοῦ 1866.

26. Ὅπου τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ καὶ ἡ προίξ ὀφείλει εἶναι· παραγρῆμα δὲ τοῦ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα τῷ υἱῷ ἐπικύπτει ὥσπερ καὶ εἰ παῖδες καὶ ἡ γυνή. (N. 56 § 1 καὶ 2 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 25).

M. Ὅπου ὑπάρχουσι τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ᾖ καὶ ἡ προίξ· ἐκτὸς δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀκολουθοῦσι τὸν υἱόν, καὶ τὰ τέκνα καὶ ἡ γυνή.

27. Ὁ ἀνὴρ τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς λαμβάνει διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· εἰ μὲντοι πρὸ τοῦ γάμου ληφθέντες καρποὶ τῆς προικὸς γίνονται, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συμφωνήθῃ. (N. 7 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 3).

M. Ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· εἰ πρὸ τοῦ γάμου ὅμως ληφθέντες καρποὶ γίνονται τῆς προικὸς, ἐκτὸς δὲ συμφωνήθῃ τὸ ἐναντίον.

28. Ἐάν τοὺς καρποὺς τῶν προικιμακίων πραγμάτων ἔλαβεν ἡ γυνή, εἰ μὲν ἐξαπανήσεν αὐτοὺς, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ πλευσιώτερα γέγονεν ἐξ αὐτῶν, ἀποκαθίσταται τῷ ἀνδρὶ. (N. 20 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 107. N. 4. N. 28 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus).

M. Ἐάν γυνὴ ἔλαβε τοὺς καρποὺς τῶν προικιμακίων πραγμάτων, εἰ μὲν ἐξαπανήσεν αὐτοὺς, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ ἐξ αὐτῶν κατίστη πλευσιώτερα, ἀποδοῖσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀνδρα.

29. Ὁ πατὴρ προίκα ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ παιδῶν ἐπερωτώμενος δοκεῖ ἐκ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ταύτης ποιῆσθαι· ὅθεν εἰ πράγματα ἔχει ὁ παῖς ἀπροσπόριστα, μένουσι σώα, μὴ δυναμένου τοῦ πατρὸς μετὰ ταῦτα λέγειν, ὡς ἐκ τῶν τῶν τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἐποιήσαμην· ἐγρῆν γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως ταῦτα προσιπεῖν. (N. 7 Κωδ. 5. 11 (de doli prom.). Βασ. XXIX. 1. 87).

M. Ὅταν ὁ πατὴρ ὑποσχηθῇ δι' ἐπερωτήσεως προίκα ἢ πραγματικὰ δωρεὰν ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ θεωρεῖται ὅτι ποιῆται ταύτην ἐκ τῆς ἰδίας

αὐτοῦ περιουσίας· ἔθεν ἐάν τὸ τέκνον ἔχῃ πράγματα ἀνήκοντα ἀτομικῶς εἰς αὐτὸ, ὡς ἀπροσπρίστα, μένουσι σὺα, διότι δὲν δύναται ὁ πατήρ νὰ λήγῃ μετὰ ταῦτα ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐποιήσατο τὴν πραγμαγμαίαν δωρεάν· διότι ἔπειτα νὰ προέλθῃ ταῦτα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως.

30. Καὶ ἡ 19^η Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ φυλάττεσθαι τὴν ἐπαγγελίαν τῇ προικῇ, ἢ ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς περιουσίας φησιν. Θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τοῦ γονέως λόγους οὕτω προβαίνειν καὶ τὴν τῶν λόγων ἐκπλήρωσιν· καὶ μόνον μὲν ἀπαιτεῖσθαι τὴν ὑπόσχεσιν, ἐπειδὴν μόνος ὑπόσχηται παρασχεῖν· σὺν τῷ παιδί δέ, ἐπειδὴν σὺν ἐκείνῳ, εἴτε δι' ἴσου τῶν μερῶν λαμβανόμενων, ὅτι μὴ καὶ αὐτὰ προσδιορισθῇ, εἴτε ἀνίσως, ὅτε μὴ ἀπροσδιόριστα ᾖ.

Μ. Καὶ ἡ 18^η Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ φυλάξεως τῆς περὶ προικὸς ἐπισχίσεως ἢ ἐκ πατρικῆς ἢ ἐκ μητρικῆς περιουσίας ὀρίζει τὰ ἑξῆς. Διατάσσομεν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ γονέως νὰ προβῇν καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν λόγων αὐτοῦ· καὶ παρὰ μόνου αὐτοῦ νὰ ἀπαιτῇται μὲν ἡ ὑπόσχεσις, ἔταν μόνος ὑπέσχητο νὰ δώσῃ· σὺν τῷ υἱῷ δέ, ὅταν σὺν ἐκείνῳ, εἴτε ἐξ ἴσου λαμβάνονται τὰ μερίδια, ὅταν καὶ ταῦτα δὲν προσδιορισθῶσιν, εἴτε ἀνίσως, ὅταν δὲν ᾖναι ἀπροσδιόριστα.

31. Ἡ γυνὴ εὐ μόνον ἂ εἶχεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ γάμου, ὑποκείμενα ἔχει, ἀλλὰ καὶ εἴ τι μετὰ σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρθανε τυχὸν ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου· μὴ ἀναγκαζέσθης αὐτῆς τὸν ἄνδρα μὴ βουλόμενον ὑπεισελθεῖν κληρονομία ἢ ἄλλω τινὶ κέρδει· εὐ γὰρ εἰδῶσιν αὐτῇ ὁ νόμος ἄδειαν, ἐφ' οἷς εὐ βούλεται ὁ ἀνὴρ κερδαίνειν, ἐνοχοποιεῖν τοῦτον. (1) (Πρόβλ. Ν. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 1 § 1 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae). Ν. 12 πρ. § 1 Κωδ. 8. 18. Νεαρά 97 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ. Ἡ γυνὴ ἔχει ὑπόχρεα οὐ μόνον ὅσα κτήματα ὁ ἀνὴρ εἶχε πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ὅ, τι μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρθανε λ. χ. ἐκ κληρονομίας ἢ κληροδοτήματος· ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἄνδρα νὰ ἀποδέχῃται ἀκουσίως κληρονομίαν ἢ ἄλλο τι κέρδος· διότι ὁ νόμος δὲν παρέχει αὐτῇ τὴν ἄδειαν εἰς ὅσα δὲν θέλει ὁ ἀνὴρ νὰ κερδαίνῃ νὰ ἐνοχοποιᾷ αὐτόν.

32. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἢ γυνῆ, ἐφ' οὗ ἄρξῃται μὴ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ποσὸν αὐτῆς ἢ οὐσία τοῦ ἀνδρός· (2) (Ν. 24 πρ. Πανδ. 24. 3 (solutio matrim.). Βασ.

(1) Τανῶν δικαίωμα ἔχει ἡ γυνὴ εἰς ἐγγραφὴν ὑποθήκην ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός πρὸς ἀρράλειαν τῆς προικὸς, ἀλλ' ἂντι ἐγγραφῆς οὐδὲν κτήμα αὐτοῦ ὑπόκειται.

(2) Ἡ πρὸς τοῦτο διαδικασία δοῖται τανῶν παρ' ἡμῶν διὰ τῶν ἄρθρων 876 καὶ 877 τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

XXVIII 8. 24. N. 29 καὶ 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium).
Νεκρά 97 κερ. 6).

Μ. Καὶ συνεπὶ τῶτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἡ γυνὴ ἀπ' ἧς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ἀρξεται μὴ ἐξαρκούσα πρὸς τὸ ποσὸν τῆς προικὸς αὐτῆς.

33 Τὸ ἀπὸ προικιμαζίων νομ. ἀγοραζόμενον οὐκ ἔστι τῆς δεσποτείας τῆς γυναικὸς· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἐπανάλαβεν ἡ γυνή, μὴ ὡς ἐπὶ διαλύσει, δύναται περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικὸς ἐνάγειν· τὴν γὰρ δεσποτείαν τούτων τῶν πραγμάτων οὐκ ὀφείλει διεκδικῆται, ἀλλὰ μόνον τὴν τιμὴν. (1) (N. 12 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 4. 99.

Μ. Τὸ ἀγοραζόμενον διὰ προικῶν νομιμαζίων δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τῆς γυναικὸς· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἀνέλαβεν ἡ γυνή, οὐκ εἰς ἐπὶ συμβίωσιν, δύναται νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικὸς· διότι δὲν ὀφείλει νὰ διεκδικήσῃ τὴν κυριότητα τῶν πραγμάτων τούτων, ἀλλὰ μόνον τὸ τίμημα αὐτῶν.

Ν. ("Idem § 25 παρὼντος τίτλου).

34. Γυνὴ καὶ συνισταμένων ἔτι τῶν γάμων, ἐὰν ἄπορον ᾖ τὸν ἄνδρα, δύναται ὑπὲρ προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς καὶ ἑξωπροικῶν διακρατῆται τὴν αὐτοῦ εὐσίαν, ὡς ἀπὸ ὑποθήκης· καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει παραγραφὴν, εἴτε ἐνάγῃ, νικᾷ καὶ οὐκ ἀντίκειται· αὐτῇ τὸ μήπω διαλυθῆναι τὸν γάμον· ἀλλὰ τέως μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα οὕτως, ὥσταν εἰ διελύθη ὁ γάμος καὶ ἤρμοσεν αὐτῇ ἡ περὶ προικὸς ἀπαιτήσις. Λοιπὸν δὲ οἱ θανέυσται εἴ τινας νομιζοῦσιν ἔχειν ἀγωγὰς, ταύτας ὀφείλουσι κινῆται κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἥτοι τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ὅσα ἂν ἐπικτήσῃται. Ἡ γυνὴ δὲ οὐδὲν δύναται ἐκποιεῖν ἐν τῇ μεταξὺ ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς· δι' οὐδὲν γὰρ ἕτερον λαμβάνει τὰ πράγματα ἢ τὴν γυνή, εἰ μὴ μόνον ἵνα καρπῶται καὶ τρέφῃ ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς κοινούς αὐτῶν παῖδας. (2) (N. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 4. 116).

Μ. Γυνὴ καὶ συνεπὶ τῶτος ἔτι τοῦ γάμου, ἐὰν βλέπῃ ἔτι ὁ ἀνὴρ περιελαβεῖν εἰς ἀπορίαν, δύναται λόγῳ ὑποθήκης νὰ κρατήσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰς ἐξισφάλισιν τῆς προικὸς, τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῶν ἑξωπροικῶν· καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει ἐνστάσιν, εἴτε ἐνάγῃ, νικᾷ καὶ δὲν δύναται ἀνεντιταχθῆναι εἰς αὐτὴν ἔτι δὲν διελύθη ἔτι ὁ γάμος· ἀλλὰ πρὸς ὥραν μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα, ὥσταν διελύθη ὁ γάμος, καὶ ἤρμοσεν αὐτῇ.

(1) "Idem τὴν ὑπὸ τὴν § 25 σημείωσιν.

(2) Ἡ γυνὴ δικαιούται δηλοῦναι νὰ ζητήσῃ, ἐλαττωθείσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, τὸν χωρισμὸν τῆς προικὸς αὐτῆς περιουσίας, ἵνα λάβῃ αὐτὴ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν αὐτῆς· ἀλλ' οὐκ ἦτον δὲν δικαιούται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ ἀποτελούμενα αὐτὴν πράγματα.

πρὸς προικὸς ἀπαίτησις. Εἰς δὲ τὸ ἐξῆς οἱ δανεῖσται ἐν νομίζουσιν ὅτι ἔχουσιν ἀγωγὰς τινὰς, ταύτας ὀφείλουσι νὰ κινήσωσι κατὰ τοῦ ἀνδρός, ἥτοι τῶν πραγμάτων ὅσα ἂν προσποκίχηται. Ὁ δὲ γυνὴ οὐδὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ ἀνὴρ διότι ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει δι' ἄλλο τι τὰ πρᾶγματα, εἰ μὴ μόνον ἕνα καρπούται αὐτὰ καὶ τρεῖς αὐτὴν καὶ τὸν ἀνδρα καὶ τὰ κοινὰ αὐτῶν τέκνα.

35. Ὅτι ἡ γυνὴ ἐν τούτῳ ἀκίνητα μὲν οὐ δύναται ἐκποιεῖν, κινήτᾳ δὲ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἐνδειαν ἐκποιεῖ. Ἐὰν μέντοι ἡ γυνὴ ἀκίνητον ἐκποιήσῃ, δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ· μετὰ δὲ τὴν ἀποδίσωσιν αὐτοῦ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ πρᾶσις παρὰ τῆς γυναικὸς (N. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 116).

Μ. Ὁ γυνὴ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀκίνητα μὲν δὲν δύναται νὰ ἐκποιή, κινήτᾳ δὲ ἐκποιεῖ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἐνδειαν. Ἐὰν ὅμως ἡ γυνὴ ἐκποιήσῃ ἀκίνητον, δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ ἀναγάγῃ τὸν ἀγοραστὴν· μετὰ δὲ τὴν θανάτον αὐτοῦ δὲν ἀνατρέπεται ἡ πώλησις ὑπὸ τῆς γυναικὸς.

36. Πᾶσα γρόνου παραγραφή ἀντικειμένη τῇ γυναικί ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ αὐτοῦ ψηφίζεσθαι αὐτῇ. ἐξ οὗ ἡ δύνατο κινήσῃ· εἰ μὲν εὐπορὸς ἔστιν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς γάμου διαλύσεως· εἰ δὲ ἄπορος ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς ἀπορίας. (N. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 117).

Μ. Πᾶσα γρόνου παραγραφή ἀντικειμένη εἰς τὴν γυναῖκα λονίζεται ἀπὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἔδυνάτο νὰ ἀναγᾷ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ εἶναι εὐπορος, ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου· εἰ δὲ ἄπορος, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἀπορίας.

N. (1^η § 9 τίτλου ΙΑ').

37. Οὐκ ὀφείλει προσηκουῖσθαι τῇ γυναικί ἡ τοῦ ἀνδρός οὐσία ἀντὶ τῆς προικὸς, ἐὰν ἐπὶ κληρονόμοις ἐτελεύτησεν εἰ δὲ ἀκληρονόμητος ἐτελεύτησεν, τότε κατὰ τοὺς νόμους γενέσθω τὸ ἀξίμιον τῇ γυναικί πρὸς τὸ ἐγγίμορον. (N. 1 Κωδ. 5. 22 (pro dote mulieris). Βασ. XXVII. 11. 34).

Μ. Δὲν ὀφείλει νὰ προσηκουῖται εἰς τὴν γυναῖκα ἀντὶ τῆς προικὸς ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, ἐὰν ἀπέθανε καταλιπὼν κληρονόμους· εἰ δὲ ἀπέθανε μὴ καταλιπὼν κληρονόμους, τότε κατὰ τοὺς νόμους γίνεται ὅσον τὸ δυνατόν τὸ ἀξίμιον εἰς τὴν γυναῖκα.

38. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται προῖξ τῶν προγενεστερῶν δανειστῶν, καὶ ἀναλωθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς, καὶ πῶτ' ἂν μὴ ποιήσῃ. ἐξηρημίνης προτέρας προικὸς· ἐνταῦθα γὰρ ἡ προτέρα προτιμᾶται. Ταῦτα ἐπὶ προικὸς, οὐ μὴν πρὸ γάμου διωρεῖς φαμέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκτιροὺς χρόνους ἐξετάζεται· ἄλλως τε ζημιουμέναις, οὐ μὴν κερδαινούταις βοηθοῦμεν ταῖς γυναιξίν. (1). (N. 12 πρ. § 1 καὶ 2 Κωδ. 8. 18 (qui

(1) Ὁ τῆς παρούσης παραγράφου διάταξις δὲν λαμβάνει, ὅτε ἀντικειμένη

poliores in pignore). Βασιλ. XXV. 5. 39. N. 30 Κωδ. 5. 49 (de jure dotium). Νεαρά 97 κεφ. 2 καὶ κεφ. 6. Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ προγενεστέρων δανεισθῆναι καὶ εἰς δαπανηθῆναι τὰ πράγματα τῆς γυναίκης καὶ δὲν τεκνοποιήσῃ, ἐκτὸς τῆς προτέρας προίκος· διότι τότε προτιμᾶται ἡ προτέρα. Ταῦτα λεγόμενα περὶ προίκος, καὶ οὐχὶ περὶ προγυμνασίης δωρεᾶς· διότι ἐκείνη ἐξετάζεται κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῆς χρόνους· ἄλλως αἱ γυναῖκες βοηθοῦνται ζημιούμεναι, καὶ οὐχὶ κερδαίνουσαι.

39. Ἐάν ἐπαγγεῖλατο ἡ γυνὴ προῖκα διδόναι, μὴ εἴποι εἰς ποσότητα ἢ πρᾶγμα ῥητόν, ἀχρηστὸς ἐστὶν ἡ τῆς προίκος ἐπαγγελία, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς εὐτελέστατον τι παρασχέσθαι· πατὴρ δὲ ἐπαγγεῖλάμενος προῖκα ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς καὶ μὴ εἴπη ποσότητα, ἐρβώται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ πατὴρ οὕτω λέγων οὐχ ὅσῃ θέλει διδωσι προῖκα, ἀλλ' ὅσῃ εὐπορεῖ· (N. 1 Κωδ. 5 41 (de dotis promissione). Βατ. XXIX. 4. 81. N. 69 § 4 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 4. 65).

Μ. Ἐάν ἡ γυνὴ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ προῖκα, δὲν ὥρισεν δὲ ποσότητα πρᾶγμα ῥητόν, ἡ ὑπόσχεσις τῆς προίκος εἶναι ἀνωτελὴς, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς νὰ δώσῃ τι εὐτελέστατον· εἰς δὲ ὁ πατὴρ ὑπεσχέθη προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ εἰς μὴ ὅσῃ ποσότητα, ἡ ὑπόσχεσις ἰσχύει· διότι ὁ πατὴρ λέγων οὕτω δὲν χρηθεῖ ὅσῃ προῖκα θέλει, ἀλλ' ὅσῃ εὐπορεῖ.

40. Ἐάν υἱὸς ἔχων γονεῖς ἀγάγηται γαμετὴν καὶ μὴ λάθῃ κληρὸν καὶ τελευταίῃ ἔχων παῖδας, εὐθὺς αὐτοῦ ἀπαιτεῖν καὶ ζητεῖν τὸν κληρὸν τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῶν γονέων, εἴπερ πολλάκις ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα κατεσπατάλησεν, ἀλλ' εἰ παῖδες ἐκείνου. (*)

Μ. Ἐάν υἱὸς ἔχων γονεῖς συμφυεῖς καὶ δὲν λάθῃ κληρονομίαν καὶ ἀπὸ θανάτου ἔχων τέκνα, εἰς δὲ αὐτοῦ ἀπαιτεῖν καὶ νὰ ζητῇ τὸν κληρονομίαν τοῦ ἀνδρὸς παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀπὸ πολλὰκις ὁ ἀνὴρ κατεσπατάλησεν τὴν προῖκα, ἀλλὰ τὰ τέκνα ἐκείνου.

41. Πατὴρ καὶ μήτηρ προικίζοντες παῖδα ὅσα ἐξ αὐτῶν ζῶσιν, εἰ καὶ δαπανηθῶσι παρὰ τοῦ λαβόντος, εἰς ταῦτα οὐκ εὐθύνονται παρὰ τοῦ παιδὸς· ὅσα δὲ τυχὸν ζῶσιν μὴ ἀφ' αὐτῶν, ἀλλὰ τυχὸν πατὴρ ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἐξ ἄλλων, ἐπὶ ταῦτοις ὀφείλονται ποιεῖν πρόνοιαν, ἵνα περισώζωνται.

εἰς τὸν περὶ ὑποθηκῶν νεώτερον ἡμῶν νόμον, στηριζόμενον εἰς τὰς ἀρχαίας τῆς δημοσιότητος καὶ εἰδικότητος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ Σημειώσεται, δὲ, ὅτι ἐνταῦθα οὐτε πατέρες συνήνεον, οὐτε προῖξ ὑπεσχέθη παρ' αὐτῶν, οὐτε κληρονομία ἐτυπώθη παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐν τῇ καιρῷ τοῦ γάμου τῇ υἱῷ, καὶ διὰ τοῦτο τῆς γυναικὸς ἐστὶν ἐνταῦθα φροντίς, ἵνα κινήσῃ περὶ τοῦ ὑποδολεῦ.

ται τῷ παιδί· ἐπεὶ πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν τούτων ἀπόδοσιν· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

Μ. Πατὴρ καὶ μήτηρ προικίζοντες τέκνον ὡς πρὸς ὅσα ἀπ' αὐτῶν ἴωσιν, καὶ ἐὰν δαπανήσῃ αὐτὰ ὁ λαβὼν, δὲν εὐθύνονται ἀπέναντι τοῦ τέκνου· ὅσα δὲ τυχὸν δώσωσιν οὐχὶ ἀπ' αὐτῶν, ἀλλὰ πατὴρ τυχὸν ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἄλλοθεν ποθεν περὶ τούτων ἐφαίλουσι νὰ ποιῶσι ὅπως διατηρῶνται εἰς τὸ τέκνον· διότι πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

42. Ἡ διάταξις κελεύει ἀπὸ πάσης ὁμολογίας ἀπαιτήσιν ἔχειν τὴν προίκα, εἰ μὴ προηγῆσάτο ἡ ἐπερώτης. (N. 6 Kωδ. 5. 11 (de dotis promissione). Βασ. XXIX. 1. 86. N. 4 Θεοδ. Kωδ. 3. 13 (de dotibus). N. 25 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum). N. 3 Kωδ. 5. 15 (de dote cantu). N. 1 Kωδ. 5. 12 (de jure dotium),

Μ. Ἡ διάταξις παραγγέλλει ἵνα ἡ προίτῃ ἀπαιτῆται ἐξ οἰαδήποτε ὁμολογίας περὶ προικὸς ἀπορρέουσα, ἐὰν δὲν προηγῇ ἐπερώτης.

43. Εἴπεν ἀπλοῦστερον ὁ πατὴρ ὅτι διδῶμι προίκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν, πάντως οἴκοθεν διδῶσι μὴ ἀπτόμενος παντελῶς τῶν τοῦ παιδὸς πραγμάτων· εἰ μὲν ἄπορός ἐστιν αὐτὸς παντελῶς, ἀπὸ τῶν τοῦ παιδὸς παρεχέτω· εἰ δὲ ἔχει εὐσίαν ἀρκοῦσαν, τὸ ὅλον ἐκ τῶν οἰκείων διδῶτω. Ἐβει γὰρ αὐτόν, εἰ μὲν ἐβούλετο ἐκ τῶν δύο εὐσιῶν γενέσθαι τὴν τῆς προικὸς ἐπίδοσιν ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, αὐτὸν μὲν ἄπερ ἐβούλετο οἴκοθεν ἐπιδιδόναι, συναινέσαι δὲ τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ παρεχομένης τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐκ τῶν διαφερόντων αὐτοῖς πραγμάτων, ἥτινα βουλευθῶσι, μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν εὐσίαν ἣν ἔχουσι, τῇ πατρὶ φιλότητι ὑπὲρ προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς συνάψαι· ἵνα τῇ ἀληθείᾳ δευχθῇ τί αὐτὸς βούλεται δοῦναι καὶ τί ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῶν παίδων ἐξέρχεται. (N. 7 Kωδ. 5. 11 (de dotis promissione). Βασ. XXIX. 1. 87).

Μ. Ἐάν εἴπεν ὁ πατὴρ ἀπλοῦστερον ὅτι χορηγῇ προίκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν ἐξέπαντος ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων διδῶσιν αὐτήν, πιστῶς μὴ ἐγγίζων τὰ πράγματα τοῦ τέκνου, εἰ δὲ ἔχει ἀρκοῦσαν περιουσίαν, παρέχει τὸ ὅλον ἐκ τῶν ἰδίων· διότι ἔπρεπεν ἂν ᾗθελε νὰ δοῇ ἡ προίτῃ ἢ ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἐκ τῶν δύο περιουσιῶν, αὐτὸς μὲν νὰ δώσῃ ἐξ ἰδίων ὅσα ᾗθελε, νὰ συναινέσῃ δὲ ὅταν ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ χορηγῶσι τὴν προίκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, εἰς τὸ νὰ συνενώσωσιν ὅποιαν θελήσωσι μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν περιουσίαν ἣν ἔχουσιν εἰς τὴν πατρικὴν φιλοδορίαν ὑπὲρ τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἵνα φανῇ ἀληθὲς τί αὐτὸς θέλει νὰ δώσῃ, καὶ τί προέχεται ἐκ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων.

44. Οὐ μόνον οὐκ ἀναγκάζεται ἡ μήτηρ προικίσαι τὴν θυ-

γατέρα αὐτῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῆς μὴ θελωμένης. (*) (N. 14 Kωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασιλ. XXIX. 1. 101).

Μ. Οὐ μόνον ἡ μήτηρ δὲν ἀναγκάζεται νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτῆς ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς συζύγου ἂν αὕτη δὲν θελήσῃ.

Ν. Κατὰ τὴν ἐν Βασιλ. (29. 1) 101 διατάξιν, ἐξ ἧς ἡ προκειμένη διαταξίς τοῦ Ἀρμενοπούλου, τῆς μητρὸς μὴ ἀναγκαζομένης ἐπιδικᾶναι προίκα «εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης ἢ νόμου εἰδικῶς εἰρημένης αἰτίας», ἐπεταί ὅτι ἀποκείται εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας ἡ ἐκτίμησις τῆς μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης αἰτίας. Α. Π. 315 τοῦ 1852. (Σημειώτεον ὅμως ὅτι ἡ ἐν τοῖς Βασιλικκοῖς τελευταία περίοδος «εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης αἰτίας κτλ.» δὲν περιλαμβάνεται ἐν Ἀρμενοπούλῳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἶναι ἀμυνοδότησιμον ἂν ἔχῃ ἰσχὺν παρ' ἡμῖν). — Σημειώτεον ὅτι ἡ μητέρα, ἡ μήτηρ καὶ πᾶς συγγενὴς τῆς ὀρφανῆς προικίζουσα ἐν Ἀργεῖ κατ' ἔθιμον ἰσχυρῶς τὴν ὀρφανὴν ἐκ περιουσίας αὐτῆς πατρικῆς ἢ μητρικῆς. Ἀπ. Ἐφ. Νικηλίας 971 τοῦ 1855. Ἐν δὲ τῇ Λαμία ὑπαρχὼν ἔθιμον πολυχρόνιον καὶ ἀδικόπον, καθ' ὃ αἱ γυναῖκες δύνανται νὰ προικίσωσι τὰ ἐνήλικα αὐτῶν τέκνα διὰ περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου αὐτοῦ. Ἀπ. Ἐφ. Ἀθ. 12998 τοῦ 1855.

45. Ὅτι γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προίκα εὐθὺς γίνεται εἰς τὸ ἡμισυ καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος. (N. μον. δ. 7 Kωδ. 5. 13 (de rei uxoriae). Βασ. XXIX. 1. 119).

Μ. Γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προίκα εὐθὺς γίνεται ὡς πρὸς τὸ ἡμισυ καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

46. Ἐπειδὴ ἡ μὲν τὴν προίκα ἀπαιτοῦσα ἀγωγή παραχρῆμα ἀπαιτεῖ πᾶσαν τὴν προίκα, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προίκος ἀγωγή τὰ σταθμώμενα, ὁρῶμενα, μετρούμενα διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν ἀπαιτεῖ, καὶ οὐδὲ εἰς ἐλόκληρον ἐκινεῖτο, ἀλλ' εἰς ὅσον εὐκορεῖ καὶ ἡ τὴν προίκα ἀπαιτοῦσα ἀγωγή σήμερον εἰς τοσοῦτον κινεῖσθω, εἰς ὅσον ὁ ἀνὴρ εὐκορεῖ, ἐκτιθέσθω δὲ ἀσφάλειαν γυναικί, ὡς εἰ ἐπικτήτηται, καταβάλλῃ αὐτῇ (1) ἡ δὲ ἀπαιτήσις μῆτε διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν γενέσθω, ὡς ἐπὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προίκος, μῆτε παραχρῆμα, ἀλλὰ δι' ἐνιαυτοῦ καταβαλλέσθω τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμώμενα ἢ μετρούμενα τὰ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ μόνον δεῖται ἐπὶ μητρὸς, οὐκέτι μὲν καὶ ἐπὶ πατρὸς ἀναγκάζεται γὰρ ὁ πατὴρ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ προικίσαι, ὅς καὶ ἂν ἔσκατο προίκα τῇ θυγατρὶ ἀναλαβὼν ὀφείλει φυλάξαι αὐτὴν εἰς δευτέρους γάμους.

(1) Ὁ μηχανιστὴς Παπαρρηγόπουλος εἰδικῶς ἐκρίνει ὅτι, ἀναρθεύτως ἐν τῷ Ρ. Α. ἐπὶ Ἰουστινιανου τοῦ δόγματος, ὅτι αἱ ἀγωγαὶ ἀναλίσκονται διὰ τῆς εἰς δίκην κατάλειψιν αὐτῶν, ἐπεταί ὅτι ὁ δανειστής δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ καὶ βραδύτερον τὸ ὑπόλειπον τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ὅταν ὁ δανειστὴς κινήσῃται νὰ ἀποδοῖς τὴν περιουσίαν καὶ ἂν αὐτὸς ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ διαλαμβάνομένης ἀγγυήσεως. (*Ενοχ. Δίκαιον § 450).

μένοντα λοιπὰ πράγματα παραχρῆμα καταβαλλέσθωσαν. Εἰ δὲ ἀναβάλλεται ὁ ἀνὴρ καταβαλεῖν παραχρῆμα ἢ μετὰ ἐνιαυτοῦ παραῤρομὴν τὰ ὀφειλόντα καταβληθῆναι, καὶ ὑπὲρ τῶν κινήτων τόκους ἀπαιτεῖται καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἀκινήτων ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς λύσεως τῶν γάμων καὶ τὰ ἐνοίκια καὶ τὰ ναῦλα καὶ πάντα ἕτερον καρπὸν. (1) (Σύνοψις XXIX. § 117).

Μ. Ἐπεὶ δὴ ἡ μὲν ἀπαιτούσα τὴν προικὰ ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ ἀμέσως ὅλην τὴν προικὰ, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ εἰς τὸ διαστήμα τῶν τριῶν ἐτῶν τὰ σταθμώμενα, ἀριθμώμενα, μετρούμενα, καὶ οὐδὲ ἐκινεῖτο εἰς ὁλόκληρον, ἀλλ' εἰς ὅσον εὐπορεῖ σήμερον καὶ ἡ ἀπαιτούσα τὴν προικὰ ἀγωγὴ εἰς τοσοῦτον κινεῖται, εἰς ὅσον εὐπορεῖ ὁ ἀνὴρ, ἀποτρίβει ὅμως τὴν γυναῖκα ὅτι τὰ καταβάλλῃ αὐτῇ, ὅτι ἤθελε προσπαθεῖν· ἡ δὲ ἀπαιτήσις οὔτε εἰς τρεῖς ἔτη γίνεται, καθὼς εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς προικὸς, οὔτε ἀμέσως, ἀλλὰ τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμώμενα ἢ μετρούμενα καταβαλλόνται ἐντὸς ἑτοῦς· τὰ δὲ λοιπὰ πράγματα καταβαλλόνται ἀμέσως. Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ ἀναβάλλει νὰ πληρώσῃ ἀμέσως μετὰ παρήλευσιν τοῦ ἑτοῦς ὅσα ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, ὑπερχρεῖται καὶ διὰ τὰ κινήτα εἰς τόκους, καὶ διὰ τὰ ἀκίνητα εἰς τοὺς καρποὺς ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου, καὶ εἰς τὰ ἐνοίκια καὶ εἰς τοὺς ναυλοὺς καὶ εἰς πάντα ἄλλον καρπὸν.

Ν. Ὁ τόκος τῆς ἀποδοτέας ἐνεκα τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς προικὸς καὶ πραγματικαίαις δωρεῶς ἃ ἔχεται μετὰ τὴν πάρεδον ἐνὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ συζύγου. Α. Π. 296 τοῦ 1858, 2 του 1869. Ὅθεν δὲν καταβάλλονται τόκοι ἀμέσως ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου. Α. Π. 185 τοῦ 1890. Τόκος δὲ ὀφείλεται ὁ ἀνεγνωρισμένος τῆς συνηθείας τόκος τῶν 12 τοῖς % Α. Π. 101 τοῦ 1867, 136 τοῦ 1868. (Ἀλλ' ὡς γνωστὸν διὰ τοῦ νόμου 211 τῆς 22 Μαΐου 1882 ὁ νόμιμος τόκος ὠρίσθη εἰς 8 τοῖς ἑκατὸν). Σημειώτεον ὅτι ὀφείλεται τόκος καὶ ἐπὶ τῆς ἀδιατιμῆτου κινήτης προικὸς, ἔτε τοῦ νόμου οὐδεμίαν ποιούμενου διακρίσιν μεταξὺ διατετιμημένης καὶ ἀδιατιμῆτου. Α. Π. 186 τοῦ 1868.— Πρὶν δὲν αἱ διατάξεις τῆς § 46 ἄρμην, δὲν ταυτίζουσιν ἐφαρμογῆς, ὅσακις ζητεῖται ἡ ἀπόληψις τῆς προικὸς πρὸς ἐξασφαλίσιν αὐτῆς δυνάμει τῶν περὶ χωρισμοῦ κτημάτων διατάξεων τῆς Πολ. Δικονομίας. Α. Π. 347 τοῦ 1860.

47. Δεῖ εἰδέναι, ὅτι, ὅταν ἀντιστρέφηται προῖξ, εἰ μὲν ἔστιν οὐτεξουσία ἢ κόρη, πρὸς αὐτὴν ἢ προῖξ ἀποδίδεται· εἰ δὲ ἡ κόρη ὑπεξουσία ἔστί καὶ ἡ προῖξ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐδόθη αὐτῇ, γίνεται κοινὴ αὐτῆς τε καὶ τοῦ πατρὸς. Ὅταν δὲ πατὴρ προικίσῃ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ τελευταίαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἢ διαζυγίου γενεμένον θελήσῃ ἢ θυγάτηρ εἰς δευτερον γά-

(1) Περὶ τῶν ἀποδοτέων καρπῶν καὶ τόκων ἡ διαταξὶς τῆς § 7 Κωδ. (δ. 13) ὤριζεν, ὅτι τὰ κινήτα, αὐτοκίνητα καὶ ἀσώματα τῆς προικὸς ἀποδίδονται ἐντὸς ἑτοῦς, μεθ' οὗ τὴν πάρεδον καταβάλλεται τόκος 4 τοῖς % ὁ ἀλλὰ διὰ τοῦ Νόμου τῆς 22 Μαΐου 1882 περὶ τόκου ὑπερχρείας (ἀρ. 1ον 1) ὤρισθη ῥητῶς, ὅτι ἐπὶ πάντεσσι ἀστικαῖς χρήσεσι ὁ τόκος συνίσταται εἰς ὅκτω τοῖς ἑκατὸν, ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδοτέως τῆς προικὸς.

μεν ἔλθεῖν, οὐ δύναται ὁ πατήρ ἐλαττώσαι τὴν προίκα καὶ δοῦναι τῇ θυγατρὶ ὀλιγώτερον, παρ' ὃ εἰς τὴν προτέραν προίκαν δίδωκε ταύτην· εἰ μὴ ἀπορία τοῦτον ἐπισυμβῶσα πιέζει. (Ν. 2 § 1 Πανδ. 24. 3 (solutio matrimonio). Βασ. XXVIII. 8. 2).

Μ. Γνωστὸν ἔστω ὅτι, ἐπιστρεφομένης τῆς προικὸς, εἰ μὲν ἡ κόρη εἴναι αὐτεξουσία, εἰς αὐτὴν ἀποδίδεται ἡ προίξ· εἰ δὲ ὑπεξουσία, καὶ ἡ προίξ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, γίνεται κοινὴ αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς. Ὅταν δὲ πατήρ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ μετὰ ταῦτα ἡ θυγατὴρ ἢ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἢ ἐπῆλθε διαζύγιον θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, ὁ πατήρ δὲν δύναται νὰ ἐλαττώσῃ τὴν προίκαν καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα ὀλιγώτερον τοῦ δόξαντος αὐτῇ εἰς τὴν προτέραν προίκαν, ἐκτὸς ἐὰν πιέξῃ αὐτὸν δυστυχία ἐπισυμβῶσα.

48. Τῆς θυγατρὸς ἀποθανούσης ἀποδίδεται τῷ πατρὶ ἡ παρ' αὐτοῦ δεχόμενα προίξ. (Ν. 6 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 2).

Μ. Μετὰ θάνατον τῆς θυγατρὸς ἀποδίδεται πρὸς τὸν πατέρα ἡ παρ' αὐτοῦ δεχόμενα προίξ.

Ν. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι ἡ προίξ, ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς ἀτέκνου, ἐπανέρχεται εἰς τὸν προικοδοτὴν πατέρα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐπίτῳ συζυγος οὐδὲν δικαίωμα ἐπ' αὐτῇ· ἔχει. Α. Π. 81 τοῦ 1886. Δηλονότι ἡ προικισθεῖσα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ, ὡς ἴδιον παρυσίαν τὴν προίκαν, ἂν μὴ καταστῇ κυρία αὐτῆς. Α. Π. 105 τοῦ 1888. ὅθεν οὐδ' ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἄτε κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόμενην μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς εἰς τὸν προικοδοτήσαντα πατέρα αὐτῆς. Α. Π. 9 τοῦ 1889. Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν βωμαικῶν νόμων ἀπορρίνεται βεβαίως ὅτι ἡ πατρὶα προίξ περιέρχεται εἰς τὸν πατέρα καὶ ὅτε ἡ θανούσα θυγατὴρ κατέλειπε τινὰ ἐξ ἐναντίας μάλιστα τὸ ἐν τῷ ἀδ. 68 τοῦ βιβλίου 28 τίτλ. 8 τῶν Βασιλικῶν σχόλιον τοῦ νομοδιδασκάλου Θεοδώρου, ἔχον οὕτω· «Ἐὰν ὑπεξουσία κόρη τελευταίῃ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, ἀναλαβάνει· ὁ πατήρ αὐτῆς, ἢν ἐπέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς προίκαν, τοῦτο δὲ καὶ ἐν αὐτεξουσίᾳ ἔστιν, δηλονότι ἐὰν τὴν αὐτὴν οὐ κατέλειψεν οὐδὲ πᾶντος προίξ, ὥστε κατὰ τὴν ἐν τῇ περιὲν πρόσωπον πατὸς προτελευταίαν τινος ὑποδείκνυσιν. ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δίκαιον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ προίξ δὲν περιέρχεται εἰς τὸν πατέρα. Α. Π. 264 τοῦ 1880.—Ἡ κυριότης τῆς προικὸς ἀργεῖσα συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀναστῇ μετὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς συζύγου· κατ' ἀκολουθίαν θανούσης αὐτῆς ἡ προίξ περιέρχεται εἰς τοὺς νομίμους αὐτῆς κληρονόμους. Α. Π. 98 τοῦ 1874.

49. Καὶ εἰ μείζους τῶν κατ' ἐτῶν ἐὰν ἀλλήλους περιγράφωσιν ἐν τῇ δόσει τῆς προικὸς, βοηθοῦνται· εὐ συνάξει γὰρ τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ δίκαιῳ τινὰ κερδαίνειν ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας ἢ ζημιωσθαι κερδαίνοντος ἐτέρου. (Ν. 6 § 2 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 2).

Μ. Καὶ αἱ ἀνωτέρω τῶν κατ' ἐτῶν ἐὰν εἰς τὴν δόσιν τῆς προικὸς ἀπαιτήσωσιν ἀλλήλους, βοηθοῦνται· διότι ἀντίκειται εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ δίκαιον νὰ κερδαίῃ τις ἐκ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου ἢ νὰ ζημιούται ἄλλου κερδαίνοντος.

50. Εἰ καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀνδρός ἐστιν ἡ προίξ, ὅμως τῆς γυναικὸς ἐστίν· (1) ὅθεν ἐκδικουμένου προικιμαίου ἀγροῦ ἡ γυνὴ κινεῖ περὶ ἐκδικήσεως· αὐτῇ γὰρ διαφέρει. Ἐὰν γὰρ μὴ ἐκδικῇται, παύεται αὐτὸν ἔχειν ἐν προικί· ἐνέσω δὲ παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἐστίν ἡ γυνή, τὸ κέρδος αὐτοῦ ἔχει ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη. (N. 75 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXI. 1. 74. N. 71 Πανδ. 21. 2 (de evict.). N. 4 Πανδ. 37. 6 de collat.). N. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium).

Μ. Καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνδρὸς τὴν προίκα, ὅμως εἶναι τῆς γυναικὸς, ὅθεν διεδικουμένου προικίου ἀγροῦ ἡ γυνὴ κινεῖ ἀγωγὴν περὶ διεδικήσεως, ὡς αὐτὴ ἐνδιαφερομένη, διότι εἰς τὴν ἐνικήσιν παύεται ἔχουσα αὐτὸν εἰς προίκα· ἐνέσω δὲ ἡ γυνὴ συνεικεί τῷ ἀνδρὶ, τὸ κέρδος τοῦ ἀγροῦ ἔχει ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη (τοῦ γάμου).

N. Ὁ § 50 διατάζει ἀγορᾶ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν κατὰ τοῦ ἐγγυηθέντος τῇ γυναικὶ κτήμα, ὅπερ ἔδωκεν αὐτῇ εἰς προίκα, διεδικουμένου ὑπὸ τρίτου. Ἀπ. Ἐφ. Ναυπλίας 1293 τοῦ 1841. Ἀλλὰ τὰ δοθέντα εἰς προίκα πράγματα ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ διεδικῇ, συνωθεὶς πρὸς τὸ 167 ἀρθεὶν τῆς πολ. δίκης. ἅτε τῆς κυριότητος τούτων συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀνηκούσας εἰς τὴν σύζυγον, Α. Π. 310 τοῦ 1848, 3 τοῦ 1850, 155 τοῦ 1862, μόνον δὲ μετὰ θάνατον τοῦ συζύγου δύναται νὰ διεδικῇται αὐτά, κτησαμένη τὴν κυριότητα ταύτην. Α. Π. 344 τοῦ 1810. Ἀλλ' ἂν τοχὸν ἦγε γεν ἀγωγὴν περὶ διεδικήσεως τῶν προικίων ἡ σύζυγος, ἐπέβη δὲ ὁ θάνατος τοῦ συζύγου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης, ἡ ἀκυρότης τῆς διαδικασίας καλύπτεται μὲν κατὰ τὴν Α. Π. 358 τοῦ 1878 καὶ τινα ἄλλην μεταγενεστέραν, ἢ καλύπτεται δὲ κατὰ τὰς Α. Π. 944 τοῦ 1840 καὶ 188 τοῦ 1876. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ γυνὴ δὲν δύναται καὶ εἰς τὴν διεδικητικὴν προίκου ἀγωγὴν τοῦ συζύγου νὰ συμπράξῃ, Α. Π. 3 τοῦ 1850, 155 τοῦ 1862. Διὸ δὲν ὑπάρχει καὶ δεσμὸς ἐνεργητικῆς ὁμοδικίας μεταξὺ τῶν συζύγων διεδικούντων ἀπὸ κοινού προικίων, ἅτε τῆς συζύγου μὴ κοινωνούσας τοῦ προικίου δικαιώματος τοῦ συζύγου αὐτῆς. Α. Π. 155 τοῦ 1862.

51. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, ὅπερ ἔχουσιν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀπαιτῇ τῆς προίκος, εἰς κληρονόμους αὐτῶν οὐ διαβαίνει πλὴν παίδων. (*) (N. μόν. Κωδ. 7. 74 (de priv. dotis). Βασ. IX. 1. 8. Σύνοψις IX. 7. 18).

(1) Ὁ § αὕτη θεὸν νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὴν § 2 τοῦ κατέστιν τίτλου ΙΑ' ὅπως κατενοήθη ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτῆς ἡ ἐννοία τῶν λέξεων «ὅμως τῆς γυναικὸς ἐστίν».

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· τὸ ἀπαιτεῖν τὴν γυναῖκα τὸ τρίτον τῆς οἰκίας προικίς ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρός, τὸ προτιμᾶσθαι περὶ τὴν προίκα τῶν προτέρων θανόντων καὶ τὸ διεδικεῖν τὸ πράξιν, παρὰ τοῦ ἀνδρός προικιμαίου αὐτῆς συναινούσης εἰς κληρονόμους αὐτῆς ἄλλους οὐ διαβαίνει πλὴν παίδων μετὰ τὸν τοῦ ἀνδρός θάνατον καὶ αὐτῆς ἀποθανούσας. Καὶ εἰκότως εἰς ἄλλους τοῦτο κληρονόμους τῆς γυναικὸς καὶ ἀνέναντος αὐτῆς ἀπὸ κληρίου πλὴν παίδων οὐ διαβαίνει. Τὸ μὲν γὰρ τρίτον τῆς

Μ. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, ὃ κέκτηνται αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀπαιτήσει ἡ προίκα, δὲν μεταδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν ἐκτὸς τῶν τέκνων.

52. Τὸ λεγόμενον ὅτι τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα τῇ δικαίῳ μισοῖ τὴν προίκα, τοῦτο δηλαδὴ ὥστε τὸν ἄνδρα παρὰ κρατεῖν τὴν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ, ἕως οὗ λάβῃ τὴν δαπάνην εἰ δὲ κατὰ μέρος εἰς τὸν ἀγρὸν ἐδαπανήσῃ, ὅσου ἢ ὅτι παύεται εἶναι προικιμαῖος, εἰ μὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ παράσχοι τὰς δαπάνας. Εἰ δὲ ἦσαν σὺν τῷ ἀγρῷ καὶ χρήματα ἐν προίκα, τὰ χρήματα μισοῦται· καταδολούσης δὲ τῆς γυναικὸς τὰς δαπάνας, ὑποστρέφει ἀγρὸς εἰς τὴν προίκα· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ κενώλυνται ἢ ἐκποιήσῃ αὐτοῦ. (N. 56 § 2 Πανδ. 23. 3 (de jure doliūm). Βασιλ. XXIX. 1. 52. N. 1 § 2. N. 5 πρ. Πανδ. 23. 4 (de impensis in res dot.). N. 1 § 4 Πανδ. 33. 4 (de dote praelegata). N. 61. Πανδ. 23. 2 (de rita nupt.).

Μ. Τὸ λεγόμενον ὅτι αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἐλαττοῦσι τὴν προίκα κατωματικῶς σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρκρατεῖ τὸν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ ἕως οὗ λάβῃ τὰς δαπάνας· εἰ δὲ ἐδαπανήσῃ εἰς τὸν ἀγρὸν κατὰ μέρος ὅσον εἶναι ἢ ἀξία αὐτοῦ, παύεται ὢν προικικός, ἐὰν ἐντὸς ἔτους διὴν καταβάλῃ τὰς δαπάνας. Εἰ δὲ σὺν τῷ ἀγρῷ ἢ προίᾳ περιεῖχε καὶ χρήματα, ταῦτα ἐλαττοῦνται· ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ καταβάλλῃ τὰς δαπάνας, ἐπιστρέφει ἀγρὸς εἰς τὴν προίκα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἐμποδίζεται ἡ πώλησις αὐτοῦ.

Ν. Αἰ ἐπὶ τοῦ προικικοῦ ἀκινήτου διὰ καταβολῆς χρημάτων δαπάναι τοῦ συζύγου, ἐὰν ὥτιν ἀναγκαῖαι, μισοῦσι τὴν προίκα ἥτοι χρηγοῦσι τῇ συζύγῃ τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ ἐκ τῆς προικίφας περιουσίας τὰς δαπάνας ταύτας.

προικός, γαμικὸν κέρδος ὃν, ἀποπὸν ἐστὶν εἰ παρ' ἐτέρων, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου φυτευομένων παίδων ἀπαιτεῖτο, τῆς γυναικὸς μετὰ τὸν τοῦ ἀνδρὸς θάνατον ἀπαιδὸς ἀποθανούσης καὶ μηδὲν ἀπαιτησάσης αὐτῆς. Τὸ δὲ προτιμᾶσθαι τὴν προίκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῖς ἀδελφοῖς ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ζώσης μὲν τῆς γυναικὸς ἢ παίδων ὄντων αὐτῆς ἀποθανούσης, εὐλόγον, ἵνα μὴ περὶ τὸ κεφάλαιον ζημιωθῶσιν, ἐνῴκα μὴδὲν αὐτοῖς ἐπλημμύλησαν ἢ ἡμελησαν· εἰς δὲ τοὺς γονεῖς τῆς γυναικὸς τοῦτο διαδίδεται οὐκ εὐλόγον· εἰκότως γὰρ ἄλλοις δανεισταῖς ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῆς προικίφας, καὶ εἴπερ αὐτῶν εὐρεθῶσιν ἄλλοι προγενέστεροι δανεισταί, ἥττωνται ἐξηρημένων τῶν γνωρίμων τῆς προικίφας, ὡς ἡμελησαντες ἢ κατακρίνονται. Ἐκεῖ γὰρ πάντως γονεῖς ὄντες τὴν προίκα διδόντες ἐξετάσαι καὶ εὐρεῖν, εἰ μὴ ἡ οὐσία τοῦ κηδεστοῦ δανεισταῖς προτέροις ὑπόκειται. Πῶς δὲ καὶ διεκδικήσουσιν αἱ γονεῖς προικιμαῖον τὸ πρᾶλιν συναίνουσης τῆς γυναικὸς, ἐπότε πιπρασκόμενον ἔσλεπον αὐτὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ οὐκ ἀντίτενον· ταῦτα δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας οὐ προκριματίζει διὰ τὴν ἀπέχουσιότητα ἢ τὴν ἀφελικιότητα τοῖς μέντοι λοιποῖς ἐκ πλαγίου κληρονόμοις ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενοις εἰς τὴν ἀπαιτήσιν ταύτης τῆς προικίφας τίς ἔλας γρεῖα πολυπραγματεῖν, τὰ τοιαῦτα περ' ἐλπίδα κερθαίνουσιν, ἄλλως τε καὶ ὅτι καὶ ὅπερ δικαίον τοῖς ἐγγύς· οὗσι γονεῦσιν οὐ δίδεται, πῶς τοῖς πόρρω δοθήσεται συγγενεῖς;

καὶ νὰ ἐκποιήσῃ πρὸς τοῦτο τὸ προικῶν ἀκίνητον. Δ. II. 225 τοῦ 1856.
(Ὡς καὶ § 26).

53. Τότε τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα μειοῦσι τὴν προίκα, ὅτε ἔσθωεν τῆς ἀναγκαιᾶς φυλακῆς τῆς προικὸς εἰς αὐτὴν δαπανῇ· φυλάττειν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὀφείλει τὴν προίκα δαπανήμασιν εἰσείσιν, ὥσπερ καὶ τὸ τρέφειν τοὺς προικιμαίους δούλους, καὶ μέτρια δαπανᾶν εἰς ἀνανέωσιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν· οὐχ ὥστε μέντοι περὶ ταῦτα δαπανῆσαι πᾶσαν τὴν πρόσδοτον. Ἐκ τῆς ποιότητος οὖν καὶ τῆς ποσότητος ἐκάστη δαπάνη σκοπεῖται καὶ ὀφείλει τῆς προικὸς ὑπεξαίρεθῆναι. (N. 15 Πανδ. 25. 1 (de impensis in res dot.). Βασ. XXVIII. 10. 15).

Δ. Τότε αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἐλαττοῦσι τὴν προίκα, ὅταν δαπανηθῶσιν εἰς αὐτὴν ἐκτὸς τῆς ἀναγκαιᾶς φυλάξεως τῆς προικὸς· διότι ὀφείλει ὁ ἀνὴρ νὰ φυλάττῃ τὴν προίκα δι' ἰδίων δαπανῶν, καθὼς καὶ νὰ τρέφῃ τοὺς προικίους δούλους, καὶ νὰ δαπανᾷ μετρίως εἰς ἀνακαινίσιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν, οὐχὶ ὥστε νὰ δαπανᾷ περὶ ταῦτα ὅλον τὸ εἰσόδημα. Ἐκαστὴ λεπὴν δαπάνη ἐξετάζεται ἐκ τῆς ποιότητος καὶ ποσότητος καὶ ὀφείλει νὰ ἐκπληθῇ ἐκ τῆς προικὸς.

54. Ἀναγκαῖα δαπανήματα ἐστὶν, ὧν μὴ γενομένων ἡ προίξ μειοῦται· οἷον χαρακώματα ποιῆσαι, ποταμοὺς ἀποστρέψαι, αἶκον ὑπορθῶσαι καὶ ἀνανεῶσαι, ἀντὶ τῶν ἀποθανόντων δένδρων ὑποθαλεῖν ἑτέρα· (1) τὸ εἰσαγαγεῖν θρέμματα πρὸς τὸ κοπρῖναι τὸν ἀγρὸν. Πρὸς τέρψιν δὲ ἐστὶ τὸ ποιῆσαι βαλανεῖον. (N. 1 § 1 N. 10 καὶ N. 14 Πανδ. 25. 1 de impensis in res dot.). Βασίλ. XXVIII. 10. 14).

Μ. Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἶναι ἐκείναι αἱ δαπάναι, ὧν ἂντι ἔμελλε νὰ ἐλαττωθῇ ἡ προίξ· λ. χ. νὰ κατασκευασθῶσι χαρακώματα, ν' ἀποστραφῶσι ποταμοί, νὰ διορθωθῇ καὶ ἀνανεωθῇ αἶκτα, νὰ τεθῶσιν ἄλλα δένδρα εἰς τὸν τόπον τῶν πεσόντων· νὰ εἰσαχθῶσι ζῶα πρὸς κῆρυξιν τοῦ ἀγροῦ. Πρὸς τέρψιν δὲ εἶναι ἡ δαπάνη π. χ. πρὸς κατασκευὴν λουτροῦ.

55. Κἂν γνώμῃ τῆς γυναικὸς γεγόνῃσι τὰ πρὸς τέρψιν δαπανήματα, οὐκ ἀπαιτοῦνται. (N. 9 καὶ 10 καὶ 11 πρ. Πανδ. 25. 1 (de impensis in res dot.). Βασ. XXVIII. 10. 11)

Δ. Αἱ πρὸς τέρψιν δαπάναι, καὶ τῇ συναινέσει τῆς γυναικὸς γινόμεναι, εἰς ἀπαιτοῦνται.

56. Τότε ὑπεξαίρουνται τὰ ἐπωφελῆ, ὅτε κατὰ γνώμην γίνονται τῆς γυναικὸς· ἄδικον γὰρ ἐστὶ μὴ ἔχουσαν ἐτέρωθεν δοῦναι καταναγκασθῆναι πωλῆσαι τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γέγονεν ἡ

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἐν Βασιλικαῖς μεταξὺ τῆς λέξεως ἑτέρα καὶ τῶν λέξεων τὸ εἰσαγαγεῖν θρέμματα ὑπάρχουσιν αἱ λέξεις ἐπωφελῆ καὶ αἰτίνες, ὡς φαίνεται, παρελείφθησαν ἐκ παραδρομῆς.

M. Τότε εξαίρουνται αἱ ἐπιβαλλόμεναι δαπάναι, ὅταν τελεσθῶσι κατὰ γνώμην τῆς γυναίκης· διότι εἶναι ἀδίκον, ἐάν δὲν ἔχῃ ἄλλοθεν νὰ δώσῃ, νὰ ἀναγκασθῇ νὰ πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ ἐγένετο ἡ δαπάνη.

N. Αἱ ὑπὲρ τοῦ σύζυγου τελεσθεῖσαι ἐπὶ προικῶν οἰκοπέδου οἰκοδομαὶ ὡς μὴ ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, εἰσὶν ἐπιβαλλόμεναι ὡς τοιαῦται καὶ χορηγοῦσιν εἰς τὸν σύζυγον μόνον δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοὺς νόμους 5 § 3, 8 καὶ 7 § 1 Πανδ. 25. 1. Α. Π. 139 τοῦ 1861. Ἀνλονέτι ἄνῃρ δικαιοῦται νάπαιτησιν τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐπὶ τῶν ἀποδοτέων προικῶν πραγμάτων τελεσθεῖσης ὑπ' αὐτοῦ δαπάνης καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην δαπάνην δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διαχειρίσεως ἀλλοτρίων ἀγωγὴν, καθ' ἣν εἰ τόκοι ὀφείλονται ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῶν δαπανῶν (52. Βασ. 30. 3). Α. Π. 237 τοῦ 1861. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιχορήγησης τοῦ προικῶν ἀκινήτου δὲν ἔχει καὶ τὸ τῆς ἐκποιήσεως ὡς ἀπαγορευμένης ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ὡς χορηγούσης μόνον ἀγωγῆς κατὰ τῆς γυναίκης μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἐπὶ καταβολῇ τῶν ὀφειλόμενων δαπανῶν (N. μιν. § 5 Κωδ. 5. 13). Α. Π. 63 τοῦ 1869. Ὅθεν καὶ ὁ δανειστής τῆς σύζυγου δὲν δύναται νὰ κατάρχῃ προικῶν κτῆμα ἐπὶ ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δαπάναις αὐτοῦ, δικαιοῦται δὲ μόνον νὰ πρεβάλῃ κατ' αὐτῆς ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως, ὡς δικαιοῦται καὶ ὁ σύζυγος. Α. Π. 148 τοῦ 1860.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.

1. Συνεστῶτος τοῦ γάμου τῇ μὴ ἀπολλυούσῃ γαμετῇ δύναται ἡ προίξ ἐκ τούτων καταβάλλεσθαι τῶν αἰτίων· εἰς τὴν ἑαυτὴν καὶ τοὺς ἰδίους θρέψῃ, ἵνα ἀγρὸν ἐπιτήδειον ἀγοράσῃ, ἵνα καταβάλλῃ δανεισταῖς αὐτῆς, ἵνα τὸν ἐξόριστον πατέρα θρέψῃ ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς πενομένους. (N. 73 § 1. N. 35 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 69. N. 20 καὶ N. 24 πρ. Πανδ. 24. 3 (solutio matrimonio). N. 24 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Νεαρά 22 κεφ. 39).

M. Συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ προίξ δύναται νὰ καταβάλληται εἰς τὴν σύζυγον ἥτις δὲν ἀπώλεσεν αὐτὴν διὰ τὰ βῆθ' αἰτία· ἥτοι ὅπως θρέψῃ ἑαυτὴν καὶ τοὺς οἰκείους αὐτῆς, ὅπως ἀγοράσῃ ἀγρὸν ἐπιτήδειον, ὅπως καταβάλλῃ εἰς τοὺς δανειστάς αὐτῆς, ὅπως θρέψῃ τὸν ἐξόριστον πατέρα ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς δυστυχοῦντας.

N. Ἐκ τῆς § 1 τοῦ τίτλου ΙΔ', συνδυαζομένης μάλιστα καὶ πρὸς τὸν N. 31 Πανδ. (24. 3), συνάγεται ὅτι ἡ μὴ ἀπολλυούσα γαμετὴ δύναται κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένους περιπτώσεις καὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ μέρος τῆς προικὸς, διότι ἄλλως ἢ πρὸς τὴν σύζυγον καταβολὴ τῶν λαν ἀποβαίνει ματαία, ὁσάκις διὰ τῆς ἀπλῆς διαχειρίσεως τῆς προικὸς δὲν ἐδύνατο νὰ πληρωθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου. Α. Π. 20 τοῦ 1848. Ἄρα καὶ νὰ ὑποθηκεύσῃ τὸ προικῶν κτῆμα, διότι ἡ ὑπόθηξις τοῦ κτήματος εἶναι τὸ

πλασιν παρὰ τὴν ἐκποίησην. Α. Π. 267 τοῦ 1871.—Ἐν τοῖς βασιλικαῖς προσιτάται καὶ ἡ φράσις «προνοήσασθαι παῖδων ἐξ ἑτέρου γάμου», ἡ λείπει δ' αὐτὴν προνοήσασθαι ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς μόνην τὴν διατροφὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀντίληψιν αὐτῶν· ἐκ τοῦ σκοποῦ δὲ τῆς διατάξεως ταύτης καὶ ἐκ τῆς ἐρητῆς διατάξεως τῶν βασιλ. (28. 21) προκύπτει, ὅτι ἡ νομοθεσία καὶ μὴ ἄσωτος σύζυγος δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἕλκον ἢ μέρος τῆς προικὸς ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ. Α. Π. 21 τοῦ 1865. Ὅθεν ἐστὶ μᾶλλον πρὸς ὑπερβίαν τῆς κοινῆς θυγατρὸς, ὁσάκις μάλιστα κινδυνεύει ἄλλως νὰ διαλυθῇ προϋπάρχουσα αὐτῆς μνηστεία. Α. Π. 230 τοῦ 1858. Ὅθεν ἡ μεταρρύθμιση ἐπιμελούσως τῆς οὐσάσεως προικὸς ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς δι' ὑποθηκεύσεως προικῶν αὐτῆς κτήματος δὲν δύναται νὰ μισοποιήσῃ τὸ ἔγκυρον καὶ ὑποχρεωτικὸν αὐτῆς, διότι κατὰ τὸν νόμον καλῶς τῇ γυναικὶ καταλλέλειται ἡ προίξ αὐτῆς ἐπὶ τῷ παρασχεῖν βοήθειαν ἰδίους τέκνους. Α. Π. 180 τοῦ 1878. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κοινοῦ τέκνου διὰ τινος ἐπαγγέλματος, ὅτε ἄλλως δὲν εἶναι ἐπιτρεχὴν τοιαύτη ἀποκατάστασις. Α. Π. 255 τοῦ 1856. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον εἴαν ὁ σύζυγος ἐγχειρήσῃ τὸ προικῶν εἰς τὴν σύζυγον, διαπνέσῃ δὲ τοῦτο αὐτὴ μὲν ἐπὶ τινι τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν, ἢ συμπράξῃ μετὰ τῆς συζύγου καὶ ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν τοιαύτην διάθεσιν τοῦ προικῶν, ὅθεν καὶ ἡ συμπράξις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τινὰ τῶν ἐκτεθέντων σκοπῶν ἐκποιήσις εἶναι ἔγκυρος καὶ δὲν δύναται νὰ προσεληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς μηδαμῶς εὐθινομένου, οὐδ' ἀπειτεῖται, ἵνα θεωρηθῇ ἔγκυρος ὡς πρὸς τὸν παρὰ τῆς γυναικὸς τυχὸν κτησάμενον τὸ προικῶν τρίτου ἢ ἐκποιήσις, νὰ διαπνέσῃ ἀληθῶς ἡ ἀξία αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνωτέρω σκοπόν, ἀλλ' ἂν παραλειθῇ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ἀξίας, ἔχει κατ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ τὴν ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ δεθέντος σχετικὴν ἀγωγὴν, εἴαν δ' εἰς τὴν παραλειψὶν συντελέσῃ καὶ ὁ ἀνὴρ σὺνδριμῶν ἐκ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ ταύτης κατὰ τοῦ τρίτου δύναται νὰ παραγαγῇ ἀφέλειαν. Α. Π. 230 τοῦ 1853. Καταδήλως ὅμως ἡ συνεισφορά τοῦ γάμου ἐπιστροφὴ τῆς προικὸς ἐπὶ τῷ προνοήσασθαι παῖδων κτλ. προϋποτίθεται τὴν παντελῆ ἀπορίαν τῶν περιττῶν ἢ διατάξεις αὐτῆς καὶ τὴν ἔλλειψιν ἄλλων πρὸς περιθάλψιν αὐτῶν μέσων. Α. Π. 112 τοῦ 1893. Ἀλλὰ καταδήλως ἐστὶ σὺνδριμῶς ὑποχρεοῖ ἡ προκειμένη διάταξις τὴν γυναῖκα νὰ πωλήσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὰ προικῶν αὐτῆς, ὅπως ἀπαλλαγῇ ὁ σύζυγος τῆς προσωποκρατήσεως. Α. Π. 226 τοῦ 1870. Τελευταίον κατὰ τὴν Α. Π. 384 τοῦ 1880 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρον τὸ δι' ὑποθηκεύσεως τοῦ προικῶν ἀκινήτου συναρθῆν ὑπὸ τῆς συζύγου δανειον, ὅπως χρησιμεύσωσι τὰ ληφθέντα χρήματα εἰς διατροφὴν πνευμένου συζύγου καὶ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς διαμονῆς. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ Α. Π. 225 τοῦ 1881.

2. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ὢν πᾶσαν χρεωστῇ τὴν προίκα. (N. Κωδ. 5. 18 (solutio matrim.). Βασ. XXVIII. 8. 72. N. 63 § 4 Πανδ. 17. 2 (pro socio). N. μον. § 7 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae).

M. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ὢν χρεωστῇ ὅλην τὴν προίκα.

3. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων τινὶ βοηθῆναι τὴν προίκα αὐτὸς πιστεύεται αὐτὴν εἰληφέναι. (N. 22 § 12 Πανδ. 24. 3 (solutio matr.). Βασ. XXVIII. 8. 22).

Μ. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων νά δοθῇ ἡ προίξ πρὸς τινα θεωρεῖται ὅτι ἔλαβε αὐτὴν αὐτός.

4. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου μὴ διδόντω τῇ γυναίκὶ τὴν προίκα χωρὶς εὐλόγου αἰτίας· τοῦτο γὰρ ποιῶν δοκεῖ δωρεῖσθαι αὐτῇ καὶ ἀπαιτεῖται τὴν προίκα αὐτὴς μετὰ καὶ τῶν ἐν μέσῳ καρπῶν. (Ν. μον. Κωδ. 5. 19 (si dos constante). Βασ. XXVIII. 6. 4).

Μ. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν χορηγεῖ τὴν προίκα εἰς τὴν γυναῖκα ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· διότι πράττων τοῦτο θεωρεῖται ὅτι δωρεῖται αὐτὴν καὶ δύνата νάπαιτηθῇ πάλιν τὴν προίκα μετὰ τῶν ἐν τῷ μεταρ. καρπῶν.

5. Ὁ πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτούμενη ἢ ἐπηρεωτήθησαν προίκα πρὸς τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν οὐσίας καταδικάζονται. (1) (Ν. 17 πρ. § 1 Πανδ. 24. 3 (soluta matr.). Βασ. XXVIII. 8. 47).

Μ. Ἐάν ὁ πενθερὸς παρὰ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτῶνται τὴν συνομολογηθεῖσαν προίκα, καταδικάζονται κατὰ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας αὐτῶν.

Ν. Καὶ ἡ πενθερά δυνάμει τοῦ νόμου ἀπολαβεῖ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, ὡς ἐπέχουσα τόπον μητρὸς. Δ. Π. 92 τοῦ 1848.

6. Ὁ ἐπηρεωτηθεὶς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ προίκα, καὶ ληγᾶτον εἶναι αὐτὴν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, οὐ ποιεῖ τοῖς δυσὶν ἐνοχον τὸν ἴδιον κληρονόμον· ἀλλ' εἰς μόνος ἀπαιτεῖ, ὅς ἂν συναρέσῃ αὐτοῖς. (Ν. § 9 Πανδ. 33. 4 (de dote praelegata)).

Μ. Ὁ ὑποσχθεὶς εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ προίκα καὶ διαθήσας προσέτι αὐτὴν ὡς κληροδότημα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, δὲν καθιστᾷ ὑπόχρεον τὸν κληρονόμον αὐτοῦ πρὸς ἑκαστον ἐκ τῶν δύο· ἀλλὰ δικαιούται νάπαιτησθαι αὐτὴν εἰς μόνος, ὅστις ἤθελεν ὑποδεχθῆ ὑπ' αὐτῶν κατ' ἀφ' ἑαυτοῦ κοινῇ.

7. Δύνата ὁ ἀνὴρ μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆσαι τὴν ὁμολογηθεῖσαν αὐτῷ προίκα, δηλονότι· ἐντὸς μόνον ἐτῶν δέκα. (Νεαρά 100 κεφ. 1 § 1, κεφ. 2. Ῥοπαλ κεφ. 32 § 7).

Μ. Καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἔτι τῆς γυναικὸς δύνата ὁ ἀνὴρ νά ἀπαιτήσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰς αὐτὸν προίκα, ἐντὸς δηλονότι δέκα μόνον ἐτῶν (ἀπὸ τοῦ γάμου).

8. Γυνὴ ἐπίζητήσασα ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ προίκα καὶ εὐροῦσα διαπεπραμένον κτῆμα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀποκατέστη παρὰ τοῦ δικαστοῦ τῷ ἀπεμπωλημένῳ κτήματι, καταδικασθέντος τοῦ ἀγοραστοῦ, οὐ μόνον εἰς τὴν τοῦ τιμήματος ἔκπτωσιν ἀλλὰ

(1) Ἐκ χωρίου ἰδίως τοῦ Παύλου προκύπτει, ὅτι ὁ πενθερὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀναγόμενος ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐφ' οἰσδήποτε ἀπαιτήσῃ «εἰς ὅσον εὐπορεῖ ἀπαιτεῖται». Ὅθεν οὐχὶ μόνον ἀπαιτούμενος τὴν προίκα ἀπολαβεῖ τοῦ εὐεργετήματος τοῦτου κατὰ τὰς πηγάς.

καὶ εἰς τὴν τῆς μαιώσεως ἔκτισιν. (Γαίου Εἰσηγ. II. § 63. N. 16 Πανδ. 29. 4 (de dest. milit.). N. μον. § 15 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae Πείρα 24. 9).

Μ. Γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπιζητήσασα τὴν προίκα καὶ εὐρύσασα ἐπὶ ἀνδρὶ ἐπώλησε κτῆμα ἀποκατίστη ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ εἰς τὸ πωληθὲν κτῆμα, ὃ δὲ ἀγοραστὴς κατεδικασθῆναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἐπώλειαν τοῦ τιμη-
ματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐλαττώσεως.

9 Τὰ ἐν προίκῳ ἐπιδοθέντα οὐ δύνανται ἡ γυνὴ διεκδικεῖν ἐπὶ τοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἡ τοῦτων δεσποτεία. (1) (N. 9 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 89. N. 17 καὶ 22 Κωδ. 5. 12 (de iure dotium) *Ἴδε καὶ N. 30 Κωδ. αὐτόθι. Νεαρὰ 91 κεφ. 1).

Μ. Τὰ δοθέντα εἰς προίκα δὲν δύνανται νὰ διεκδικῇ ἡ γυνὴ διότι ἡ κυριότης αὐτῶν εἶναι τοῦ ἀνδρός.

N. Συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἡ κατοχὴ καὶ κυριότης τῶν προικῶν ἀνήκει εἰς τὸν σύζυγον. λυθέντος δ' αὐτοῦ, ἡ νομὴ αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τὴν σύζυγον, ἥτις δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου καρπῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρός. Δ. II. 148 τοῦ 1877.

*Ἄρα συνεστῶτος τοῦ γάμου μόνος ὁ σύζυγος δικάζεται περὶ τῆς προίκης. Δ. II. 94 τοῦ 1845, 267 τοῦ 1869. *Ὅθεν ἡ γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν δύνανται νὰ παραστή ἐπὶ δικαστηρίου διεκδικήσασα προικῶν πράγματα.

Δ. II. 8 τοῦ 1850. *Ἄλλ' οὕτε νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν διεκδικητικὴν προίκα πράγματος ἀγωγὴν τοῦ συζύγου. Δ. II. 155 τοῦ 1862 (*Ἴδε καὶ νομοθεσίαν ὑπὸ § 50 τίτλου I'). *Ἐκ τῶν εἰρημένων προκύπτει, ὅτι ὁ σύζυγος ἴδιον ὀνόματι ἑνασκει τὰς περὶ προίκης ἀγωγὰς Δ. II. 221 τοῦ 1867, 122 τοῦ 1871, 194 τοῦ 1878. *Ὅθεν καὶ τὴν περὶ διεκδικήσεως προικῶν ἀι-
νήτου. Δ. II. 271 τοῦ 1878. *Ἐπίσης κινεῖ καὶ τὴν ἀγωγὴν περὶ ἐξαλεί-
ψεως τῆς βεβαρυνούσης τὸ προικῶν ὑποθήκης. Δ. II. 221 τοῦ 1867, ὡς καὶ

πᾶσαν ἄλλην περὶ τῆς προίκης ἀγωγὴν καὶ ἐπομένως καὶ τὴν κατὰ τῶν κληρονόμων τῆς συζύγου περὶ λογοδοσίας καὶ περὶ ἀποδόσεως παντὸς ὀφειλομένου αὐτῇ λόγῳ τῆς διαχειρίσεως τῆς κληρονομικῆς αὐτῆς μερίδος, ἣν ὁ σύζυγος ἔλαβεν ὡς προίκα. Δ. II. 122 τοῦ 1871. *Ἄλλ' ἀπὸρου τυχὼν κατα-
στάντος τοῦ συζύγου αὐτῆς δύνανται καὶ ἡ σύζυγος συμφῶς πρὸς τὴν ἐν §

35 τίτλου 10 διάταξιν νὰ προστατεύσῃ δικαστικῶς τὴν ἐαυτῆς προίκα.

*Ἐπεὶ δὲ μᾶλλον κινδύνου ἐπικειμένου δικαιοῦται νὰ παρίσταται μετὰ τὴν περὶ χωρισμοῦ μάλιστα τῆς προίκης ἀγωγὴν (ἀρθ. 680 καὶ 71 Πολ. Δικ.). Δ. II. 62 τοῦ 1869. *Ἀληθῶς μὲν συνεστῶτος τοῦ γάμου μόνος ὁ ἀνὴρ δι-
κάζεται περὶ τῶν προικῶν, ἀλλ' οὕτε πρὸ τῆς ἐνώπιον τῶν πρωτοδικῶν

πρώτης συζητήσεως τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς περὶ διεκδικήσεως προικῶν ἀπέναντι ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἔγκυρος εἶναι ἡ ἀγωγὴ αὐτῆς, διότι κατὰ μὲν τὴν *Ρωμ. Νόμον ἐπὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν τὸ βέστιμον ἢ μὴ τῆς ἀγωγῆς

κρίνεται κατὰ τὴν κρίσιν τῆς προκατάβρωσος τῆς δίκης (N. 80 Πανδ. (15. 1), N. 31 Πανδ. (5. 8), κατὰ δὲ τὴν π.λ. ἡμῶν δίκον. τὰ μὲν ἐπακολουθῶ-
μετα τῆς προκατάβρωσος ἀποδίδονται καὶ εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἐναγομένου,

ἡ κυρία δὲ διεκδικασία εἶναι ἡ ἐπὶ ἀπορακτηρίου, ἐν ᾗ ἐπιτρέπονται καὶ

(1) Παρῶλ. τὴν διάταξιν ταύτην πρὸς τὴν § 50 τίτλου I'.

βελτιώσεις της αγωγής (άρθ. 158), δὲν δύναται καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ τροπώσῃ καὶ συμπλήρωσιν τὴν αγωγὴν αὐτοῦ ἐπιβαλοῦμενος νὰ γεγονόσῃ ὡς ἐνεκα ἐκτίσαστο τὸ πρὸς αγωγὴν δικαίωμα. Δ. Π. 966 τοῦ 1878 (δωτέρου τμήματος), 151 τοῦ 1880 (τῆς ἀλουελείας) Διαφωνοῦσιν Δ. Π. πρὸς τοῦ 1840 καὶ 138 τοῦ 1876, καθ' ἣν ἀνακοπὴ διεκδικήσεως προικῆος τῆς νύμφου ἐγερθεῖσα ὑπὸ τῆς συζύγου εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ἂν διαρκέσας τῇ δίκῃ ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ μεταγενεστέρου τούτου γεγονότος μὴ καλύπτοντες τὴν ἀρχικῶς ὑπάρξασαν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας. (181 καὶ § 50 τίτλου 1').

10. Ἐὰν ἔχῃ τινὰ ἡ γυνὴ καὶ οὐ δύναται δεῖξαι, πόθεν ἔσχεν αὐτὰ ταῦτα καὶ χωρὶς ἐτέρας τινὸς ἀποδείξεως ἐκ τοῦ ἀνδρὸς δοκεῖ ἔχειν καὶ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνδρὸς λογίζονται πράγματα. (1) (N. 51 Πανδ. 24 1. (de don inter virum). N. 6 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum).

M. Ἐὰν ἔχῃ ἡ γυνὴ πράγματα καὶ δὲν δύναται νὰ δεῖξῃ πόθεν ἔσχεν αὐτὰ, ταῦτα καὶ χωρὶς ἄλλης ἀποδείξεως θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῦ καὶ λογίζονται ἐπομένως πράγματα τοῦ ἀνδρὸς.

N. Ὅθεν ταῦτα ὡς ὅπ' αὐτοῦ δεθέντα τῇ γυναικὶ δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ὁ σύζυγος. Δ. Π. 182 τοῦ 1855. Δυνάμει τοῦ Μουσικιανοῦ τεκμηρίου συνεστῶτος τοῦ γάμου πᾶν ὅ, τι ἐκτίθη ὑπὸ τῆς συζύγου θεωρεῖται ὡς διὰ χρημάτων τοῦ ἀνδρὸς κτηθὲν, ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον. Δ. Π. 210 τοῦ 1871. Δηλώνει κατὰ τοῦ Μουσικιανοῦ τεκμηρίου συγχωρεῖται τῇ συζύγῳ ἐναντίᾳ ἀπόδειξις. Δ. Π. 292 τοῦ 1855, 296 τοῦ 1857, 91 τοῦ 1863, 51 τοῦ 1864, 302 τοῦ 1865, 210 τοῦ 1871. Σημειωτέον ὅτι διακατεῖται μὲν ὁ σύζυγος νὰ θεωρῇ τὸ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγορασθὲν καὶ παραδοθὲν αὐτῷ πρᾶγμα ὡς κτηθὲν διὰ χρημάτων αὐτοῦ μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, δὲν καθίσταται ὅμως διὰ τοῦτο κύριος τοῦ πρὸς αὐτὸς, ἀλλ' ἔτι μόνον προσωπικῶς κατὰ τῆς συζύγου περὶ ἀποδόσεως τοῦ τμήματος ἀπαιτήσιν. Δ. Π. 302 τοῦ 1865.—Τὰ συνεστῶτες τοῦ γάμου πρεῖοντα τῆς ἐργασίας γυναικὸς τινος εἶναι ἰδικτηρία αὐτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Δ. Π. 107 τοῦ 1852.—Σημειωτέον ὅτι τοῦ άρθρου 258 τῆς πολ. δικονομίας, ὅτι ὅπ' εὐδενος νομικοῦ κανόνος δεσμεύονται τὰ δικαστήρια, ἐπεὶ ὅτι δεξιόσιν νὰ παραινῶνται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν πεποιθήσιν, δὲν δὲν παραδίδεται τὸ Μουσικιανὸν τεκμήριον, ἐὰν τὸ δικαστήριον σχηματισθῇ πεποιθήσιν ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν ἀποδείξεων, ἔτι ὁ σύζυγος εἶναι ἀκτῆμων καὶ πᾶσα ἡ ἐν τῇ συζυγικῇ οἰκίᾳ περιουσία ἀνήκει εἰς τὴν συζύγον. Δ. Π. 458 τοῦ 1866. (Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἀποφ. 70 τῶν 1866 καὶ 94 τοῦ 1876 τοῦ Πατριαρχικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἐὰν μὴ ἀποδείξῃ ἡ γυνὴ ὅτι τὰ κτηνὰ ἦσαν προικῆα ἢ ἐκκληρονομήσασιν ἄλλως αὐτὰ ἢ τὰ δι' ὧν ἡγοράσθησαν χρήματα, θεωροῦνται ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν σύζυγον).

(1) Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι ὁ καλούμενος Μουσικιανὸν ἢ Μουσικιανὸν τεκμήριον, ὀνομασθεὶς οὕτως ἀπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸν νομοδιδασκάλου Μουσίου Σκαθίλα. Τινὲς ἐξέφρασαν δισταγμοὺς περὶ τῆς παρ' ἡμῶν ἐσχότος τοῦ κανόνος τούτου, ἀλλ' οἱ λόγοι τῶν δισταγμῶν αὐτῶν εἶναι ἀστερημένοι σπουδαιότητος. (182 καὶ Παπαρρ. Οἶκον. Δίκαιον § 103).

11. Ὅτι διὰ πέντε αἰτίας μόνον δημεύεται ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσίωσιν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν (1) (N. 3 Πανδ. 48. 20 (de bonis damnatorum). Βασ. LX. 52. 3. N. 4 Πανδ. αὐτόθι. Νεαρά 134 κεφ. 13).

Μ. Διὰ πέντε μόνον αἰτίας δημεύεται ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσίωσιν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν.

12. Εἰ συναφθεῖεν τινὲς ἀλλήλοις ἐπὶ προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς συμβολαίοις, εἴτα φανῇ παρ' ἕλον τὸν τοῦ γάμου καιρὸν ἡ προῖξ μὴ ἀποδοθεῖσα τῷ συνοικῆσαντι, ἀλλ' ἀνασχόμενος ἐκεῖνος τῶν τοῦ γάμου βαρῶν καὶ ὁ γάμος θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς διαλυθεῖη, οὐκ ἂν εἴη δικαῖα παντελῶς ἡ γυνὴ προῖκα μὴ δοῦσα τῷ συνοικῆσαντι τὴν προγαμίαν λαβεῖν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ μὴ εἰς ὁλόκληρον εἰρήναι καὶ αὐτὴ κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται τὴν δωρεάν, καθ' ὅσον ἐπιδείη τὴν προῖκα· ἰσότητος γάρ ἔσμεν καὶ δικαιοσύνης ἔρασταί καὶ αὐτὴν ἐν ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ πρὸς γε τοῖς συνοικεσίοις βουλόμεθα κρατεῖν· ὥστε ἡ μηδιστοῦν ἐπιδοῦσα μηδιστοῦν λαμβανέτω. (Νεαρά 2 κεφ. 5. Νεαρά 91 κεφ. 2. Πρωχ. 9. 12).

Μ. Ἐάν τινες συναφθῶσιν ἀλλήλοις συμβολαία περὶ προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς, ἔπειτα φανῇ ὅτι καθ' ἕλον τὸν καιρὸν τοῦ γάμου δὲν ἐδόθη ἡ προῖξ εἰς τὸν σύζυγον, ἀλλ' ἐκεῖνος ὤφισται τὰ μέρη τοῦ γάμου καὶ ὁ γάμος διελύθη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς, πῶς δὲν δικαιούται ἡ γυνὴ μὴ δοῦσα προῖκα εἰς τὸν σύζυγον νὰ λάβῃ τὴν προγαμίαν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔδωκεν ὁλόκληρον τὴν προῖκα καὶ αὐτὴ κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖ τὴν δωρεάν, καθ' ὅσον ἔδωκε προῖκα· διότι ἀγαπῶμεν τὴν ἰσότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ταύτην ἐπιθυμοῦμεν εἰς ὅλα τὰ ἄλλα καὶ εἰς τὰ συνοικεσία νὰ ἐπικρατῇ· ὥστε ἡ οὐδὲν δοῦσα οὐδὲ λαμβάνει τι.

13. Εἰ δὲ ἡ μὲν δοῦναι βουλευθῇ τὴν προῖκα ἢ ὁ ὑπὲρ ταύτης παρεχόμενος αὐτήν, ὅστις ποτ' ἂν εἴη, ὁ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ ταύτης πατὴρ τυχὸν ἢ ὁ πάππος ὑποδέξασθαι αὐτήν μὴ βουλευθῇ, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς ἐκμαρτύρεται μέρος καὶ ἐτοιμῶς ἔχει ταύτην καταβαλεῖν, ἢ καὶ τι μείζον πράξει καὶ προσαγάγει τυχόν· καὶ εἴγε κινητὴ καθεστῆκει καὶ σφαγιῆδας ἐπιθείη καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀπόθνηται, ἢ καὶ κατὰ μίαν μοῖραν εἰσβαλὼν εἰς δικαστήριον ἄξιοι ταύτην γενέσθαι, καὶ διαβάντες ἐκ τοῦ δικαστηρίου τινὲς ἀπήγγειλαν ταῦτα πρὸς τὸ τοῦ ἀνδρὸς μέρος, ἐπι-

(1) Ἡ περὶ δημεύσεως διάταξις ἀργαῖ παρ' ἡμῖν ὡς ποινικὴ καὶ ἀντικειμένη εἰς τὸ Σύνταγμα.

μένει δὲ καὶ οὕτως ἀναβαλλόμενον, μὴ δύνασθαι διαλυθέντος τοῦ γάμου τὴν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἔκτισιν ἐκκλίνειν, ὥς δὴ προικὸς οὐκ ἐπιδοθείσης· ὁ γὰρ δοῦναι βουλευθεὶς ἐντὶ τὴν λῆψιν ὁ λαμβάνειν ἤξιωμένος παραιτεῖται, παραπλήσιος ἐστὶ τῷ δεδωκότι. (Νεαρά 91 κεφ. 2 Νεαρά 2 κεφ. 5).

Μ. Ἐάν δὲ αὕτη ἡ δ' ὑποσχέσις δι' αὐτὴν, ὅστις δὴποτε καὶ ἐάν τις διέλθῃ νά λάβῃ τὴν προίκα, ἡ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τυχόν ἢ ὁ πατήρ δὲν διέλθῃ νά παρὼσῃ αὐτὴν, εἰ δὲ ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς ἐπιδοθείσας τοῦτο διὰ μαρτύρων, καὶ εἶναι ἑτοιμοὶ νά καταδικάσωσιν αὐτὴν ἢ καὶ ποιήσωσι τι πλείονον καὶ τὴν προσφέρωσι τυχόν καὶ ἐάν τυχὼ κινητὴ καὶ σφραγίσωσιν αὐτὴν καὶ ἀποπέσωσι κατὰ νόμον, ἢ καὶ μονομάρτυροι ἐμφανιζόμενοι εἰς δικαστήριον ἀξιοῦσι νά γίνῃ τοῦτο, καὶ τινες διαδέντοι ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἀνγγαίαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀνδρός, οὗτος δ' οὐκ ἔτιον ἐπιμένει ἀναβάλλον, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου δὲν δύναται νά ἀπορύγῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ὥς μὴ παραδοίσης τῇ προικὸς· διότι ὁ διελθὼς νά δώσῃ ὅπου ὁ ἀξιούμενος νά λάβῃ παραιτεῖται τὴν λῆψιν, ὁμοιάζει πρὸς τὸν δώσαντα.

14. Ἐάν ὁ πατὴρ κατὰ φιλοτιμίαν ἐπιδοῖ ἐνὶ τῶν παίδων εἰς χρῆσιν ἢ εἰς προίκα πράγματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐκδικουσίην αὐτὰ οἱ ἄλλοι καὶ μειοῦται ἢ προίξῃ· ὅτι τὰ μητρῶα οἱ παῖδες ἐπίσης μερίζονται. (Ν. 34 Πανδ. 23.3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 30).

Μ. Ἐάν ὁ πατὴρ χάριν φιλοδωρήματος δώσῃ εἰς ἓν τῶν τέκνων πρᾶγματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν ἢ εἰς προίκα, τὰ ἄλλα τέκνα δικαίως ἀποδοῦναι αὐτὰ, καὶ ἐλαττοῦται ἢ προίξῃ, διότι τὰ τέκνα ἑῷ ἴσῳ μερίζονται τὰ μητρικά.

15. Τὴν προίκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρός οἰκιοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδόου δωρεάν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς· εἰ μὴ ἡ συνοικουσα δωρήσθαι τι ἢ καταλείψαι βουληθείη. (Νεαρά 2 κεφ. 5. Νεαρά 53 κεφ. 6 § 2. Νεαρά 91 κεφ. 2).

Μ. Γυνὴ μὴ εἰσενεγκούσα προίκα, δὲν δύναται διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νά οἰκιοποιήται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δοῦς τὴν προγαμιαίαν δωρεάν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς, ἐκτὸς ἐάν ἡ σύζυγος αὐτοῦ διέλθῃ νά διωρῇ ἢ καταλίπῃ τι εἰς αὐτόν.

16. Ἐάν γυνὴ ἄπροικος ἅμα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὑπόσχηται τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ προίκα καὶ παράσχῳσιν, εἴτα τελευτῶντος τοῦ ἀνδρός ἐν ἀπορίᾳ μηδὲν κερδάνῃ ἢ γυνὴ ἔξ αὐτοῦ, δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ υἱοῦ ἢ τῆς θυγατρὸς εἰς τὸ λαβεῖν καὶ αὕτη μοῖραν παιδός· ἢ γὰρ γυνὴ ἄπροικος οὖσα, ἐάν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ ταύτης ἐν ἀπορίᾳ καταλείψας παῖδας, τοσοῦτον λαμβάνει ἐκ

τῆς ἀνδρίας περιουσίας, ὅσον εἰς τῶν παίδων ἔλαβεν. (1) (N. 11 § 1 Κωδ. 5. 17 (de repudiis) Νεαρά 22 κεφ. 18 Νεαρά 53 κεφ. 6 Πρ. § 2 Νεαρά 75 κεφ. 5 πρ. Νεαρά 117 κεφ. 5 Νεαρά 134 κεφ. 13 Πεῖρα 25. 10).

Μ. Ἐάν γυνή ἀποικος ὀποσχεθῇ σὺν τῷ συζύγῳ αὐτῆς εἰς υἱὸν ἢ θυγατέρα προικα καὶ δώσωσιν αὐτήν, ἔπειτα ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἀπορος καὶ μηδὲν κληθήσῃ ἐξ αὐτοῦ ἡ γυνή, δύναται νὰ ἐναγάγῃ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἐν λίσῃ καὶ αὐτὴ μερίδιον τέκνου διότι ἡ ἀποικος γυνή, ἐάν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπορος καὶ καταλίπῃ τέκνα, λαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ὅσον ἔλαβεν ἐν τῶν τέκνων.

17. Ὅτι ἐάν πατὴρ προικίσῃ τὴν ἰδίαν θυγατέρα, εἴτα καταναλώσας τὴν ἰδίαν ὑπαρξίν ἐν ἀπορίᾳ τελευτήσῃ καὶ προίλῃ φθῇ ἡ γυνή αὐτοῦ χρεωστούμενη, δικαιούται αὐτὴ καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα εἰς τὸ δευθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ οὐ βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς εἰδυῖα τὴν δόσιν· ἐπὶ γὰρ μόνους τοὺς παρ' αὐτῆς δολεῖται τῇ θυγατρὶ ἡγουν τοῖς μητρῷοις ἡττῶνται. (N. 4 Πανδ. 23. 3. N. 7 Κωδ. 5. 18. N. 5 Κωδ. 6. 20. Πεῖρα 24. 4).

Μ. Ἐάν πατὴρ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἔπειτα καταναλώσας τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀποθάνῃ ἀπορος καὶ μείνῃ ἡ γυνή αὐτοῦ ὑπέχρεως, δικαιούται αὐτὴ καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα, εἰς ἣν ὁ πατὴρ ἔδωκεν αὐτῇ καὶ οὐ βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς γινώσκουσα τὴν δόσιν· διότι ὡς πρὸς μὲνα δὲ αὐτὴ ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα ἡγουν ὡς πρὸς τὰ μητρικὰ νικᾷται.

18. Ὅτι διηνεκῆς ἐστὶν ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις καὶ χρόνῳ οὐ περικλείεται. Καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις μαίξων ἐστὶ τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς. ἥτις τῇ τεσσαράκονταετίᾳ μόνῃ σθέννυται. (Ρωμαϊκὰ 25. 72. Πρβλ. N. 3 § 1. N. 12 πρ. N. 13 § 3 Πανδ. 23. 5 (de fundo dotati)).

Μ. Ἡ ἀπαίτησις τῆς προικὸς εἶναι διηνεκῆς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον. Καὶ εὐλόγως διότι ἡ ἀπαίτησις τῆς προικὸς εἶναι ἐπικρατεστέρα τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς, ἥτις μετὰ τεσσαράκοντα μόνον ἔτη σθέννυται.

18 β'. Ὅτι οὐ χρόνῳ περικλείεται γυνὴ ἀπαιτούσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πραθὲν κτήμα αὐτῆς. (2) (Ἴδε προηγ. παραπομπόν).

(1) Περὶ τῆς κληρονομικῆς μερίδος τῆς ἀπορικοῦ γυναικὸς ἴδε καὶ § 81 βιβλ. Ε' τίτλ. π'.

(2) Ἀλλὰ προικίφου ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἀκινήτου τὴν ἀπαλλοτριώσιν δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτὸς ὁ ἐκποιήσας ἀνὴρ; Ἄν μὲν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, λυτέον τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς, ἅτε τοῦ συζύγου (εἰς δὲν λ. χ. περὶ γάμου ἡ προίξ ἢ ἡ προγαμιαία δωρεά) ἀποκρουσμένον διὰ τῆς ἐνοστάσεως τοῦ πωληθέντος καὶ παραδοθέντος πράγματος (N. 40 Βασ. 59. 3). Τὸ αὐτὸ φατέον καὶ ἐν τὴν ἀπαλλοτριώσιν προσβάλλουσιν οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀνδρός, ὅθεν καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγος ὡς κληρονόμος αὐτοῦ. Ἀλλὰ συνειστώτος τοῦ γάμου δὲν ἔχει ὁ ἀγοραστής τὴν ἐνοστασιν ταύτην, διότι ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνδρὸς

Μ. Γυνή ἀπαίτουσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πωληθὲν κτήμα αὐτῆς δὲν περι-
κλείεται εἰς χρόνον.

Ν. Ἀλλ' ἡ γυνή, ἥς ἐπωλήθη τὸ προικὸν ἀκίνητον, ἐὰν ἱκανοποιηθῇ
ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, λαβοῦσα τὸ ἰσάζιον τοῦ πωληθέντος, ἀπο-
κρίνεται διὰ τῆς ἐστάσεως τοῦ δόλου, διεκδικοῦσα αὐτὸ ὡς κύριος ἀπαί-
λοτριωθὲν, διότι ἡ ἀπαλλοτριώσις αὐτοῦ διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς γυναι-
κὸς καθίσταται ἔγκυρος. (Ν. 77 § 1 Πανδ. de legatis καὶ 18 Πανδ. 28,
6). Α. Π. 380 τοῦ 1894.

19. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς προικὸς πράγματα
οὐδὲ συναινέσεως τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται· εἰ μὴ δευτέραν ποιη-
σῆται συναινέσιν αὐτοῖς ἡ γυνή μετὰ διετίαν, ἐνθα μὲντοιγε δυ-
νατὸν ἐστὶ τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἑτέρων πραγμάτων· ὁ γὰρ
παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγ-
ματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ. (*) (1)
(Νεαρά 91 κεφ. 1 § 1 καὶ 2. Ν. 22 Κωδ. 4. 29 (ad. SC.
vellejaniū) Πρὸχ. 9. 13).

Μ. Τὰ πράγματα τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς οὐδὲ συναι-
νέσεως τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖνται· ἐκτὸς ἐὰν μετὰ διετίαν συναινέσῃ καὶ
πάλιν ἡ γυνή, ὅπου ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὐτὴ δι' ἄλλων
πραγμάτων· διότι ὁ ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγματα παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν
διατύπωσιν δὲν βλάπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνεχεται πρὸς αὐτήν.

20. Δύο προικῶν ὑπὸ τινος χρεωστουμένων, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν
φαίνόμενα πράγματα ἐκδικεῖται ὑπὸ τῶν τεχθέντων ἀπὸ τοῦ αὐ-
τοῦ γάμου· εἰς δὲ τὰ μὴ φαίνόμενα ἔχει προγενεσίαν ἡ πρώτη
προίξ, ἀπαίτουμένη ὑπὸ τε τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὸ τῶν κατείν-
των αὐτῆς ἐκατέρως φύσεως· (Νεαρά 91 κεφ. 1. Ν. 12 § 1
Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pignore)).

περὶ ἀποδόσεως τοῦ ἀκινήτου εἶναι βέβαιος· ἀλλ' ἔχει ἀναμφιδέλωτος δι-
καίωμα ὁ ἀγοραστὴς νὰ αἰτήσῃ ἀνταγωνικῶς παρὰ τοῦ συζύγου ἀποζημιώ-
σιν, ἂν ἡγνῷσι ὅτι ἦτο προικῶν τὸ ἐκποιούμενον ἀκίνητον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ δέξῃς, ὅτι ἄλογος ὁ χρόνος τῆς διετίας· εἰς ὑπο-
δείγματος γὰρ τῆς ἀναργυρίας εἰσῆλθῃ, ἕνα ὥσπερ ἐπ' αὐτῆς ἡ τῆς κτερίας
παραδρομὴ βεβαίως τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνοπίστατον ἀγωγὴν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα
εἰ τελείας ἡλικίας ἐστὶν ἡ γυνή· ἀρῆλξ γὰρ οὕσα καὶ οὕτω βοηθεῖται.

(1) Κατὰ Παπαρρηγόπουλον (Οἶκος. Α. βιβλ. 8' κεφ. γ' § 181) ἡ παρὰ-
γραφὸς αὕτη τῆς Ἐξαβδόλου δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τὰ προικὰ πράγματα, ἀπὸ
μὴ περιλαμβανούσα ἀληθῆς αυτοκρατορικὴν διάταξιν, ἀποβέβασα δὲ ἀπὸ
ἀπλῆς παρερμηνείας τῆς 61 Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν Βασιλικῶν
(ΚΘ'. 7), δι' ὧν, ἀπαγορευομένης τῆς ἐκποιήσεως τῶν εἰς προγαμίας
δωρεῶν δοθέντων ἀκινήτων, ὥριζετο ἅμα ὅτι ἡ ἐκποίησις αὐτῶν, καὶ συναι-
νέσεως τῆς γυναικὸς, δὲν ἔχει κύρος, πλὴν ἐν ἐπαναλήθῃ μὲν τὴν συναι-
νέσιν αὐτῆς μετὰ δύο ἔτη, ἔχῃ δὲ ὁ σύζυγος ἀποκρῶσαν περιουσίαν, ὅπως
ἀποζημιωθῇ ἡ γυνή διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκποιηθέντος ἀκινήτου τῆς προ-
γαμίας δωρεᾶς.

Μ. Ἐάν τις χρεωστῇ δύο προίκας (καθὸ λαβὼν καὶ δευτέραν σύζυγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης ἢ τὴν ἀπὸ τῆς πρώτης διαζεύξιν), τὰ μὲν φανερά αὐτῶν πράγματα (δηλονότι τὰ σωζόμενα αὐτοῦσια) διακδικαῖσι τὰ γιννηθέντα ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου τέκνα· εἰς δὲ τὰ ἀφανῆ ἔχει προτεραιότητα ἡ πρώτη προίξ, εἴαν ἀπαιτῆται ὑπὸ τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων αὐτῆς ἀφράνων ἢ καὶ ἡλιάν.

21. Ἐπηγγεῖλατό τις τῇ θυγατρὶ προίκα δοῦναι καὶ οὐκ ἔδωκεν· εἴτα ἔλαβεν ἐκεῖνος γυναῖκα καὶ ἐδέξατο προίκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποῖα προτιμηθῆσεται; ἡ πρώτη ἐπαγγελία τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή, ἣν ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν κατεβάλετο; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· εἰ γὰρ τοὺς προγενεστέρους θανειστάς ἢ προῖξ νικᾷ, πολλῶ μᾶλλον περιέσται τῆς ἐπαγγελίας. (Ἰδε Ν. μον. § 1 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae)

Μ. Ἐπασχέθη τις νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα προίκα καὶ δὲν ἔδωκεν· ἔπειτα ἐνομφεῦθη ἐκεῖνος καὶ ἔλαβε προίκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποῖα πᾶ προτιμηθῇ; ἡ πρώτη ὑπόσχσις τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· διότι, εἴαν ἡ προῖξ νικᾷ τοὺς προγενεστέρους θανειστάς, πολλῶ μᾶλλον ὑπερτερεῖ τῆς ὑποσχέσεως.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐξωπροίκων.

1. Τὰ ἐξώπροικα οὐ γίνονται τοῦ ἀνδρὸς, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ δοθῶσιν αὐτῷ· καὶ λυομένου τοῦ γάμου κατὰ τοὺς νόμους οὐκ ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐ διὰ τῆς ἐπὶ προικί ἀγωγῆς. (Ν. 9 § 3 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 5. Ν. 31 Πανδ. 39. 5 (de donat.). Ν. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 17 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum). Ν. 5. Ν. 8 καὶ Ν. 14 Κωδ. 5. 14 (de pactis dotalibus).

Μ. Τὰ ἐξώπροικα δὲν γίνονται τοῦ ἀνδρὸς, ἐκτὸς εἴαν δοθῶσιν ἐπίτηδες· καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου κατὰ νόμους δὲν ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

2. Ἐάν τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ θανατήσῃ, εἰ μὲν θωρησαμένης ἐκείνης, οὐκ ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ μόνον εἰς ὁ γέγονε πλουσιώτερος. εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτῆς, τέλεια πάντα τὰ ἐξώπροικα ἀναγκάζεται ἀποκαταστήσαι, ἐπειδὴ ἔχει καὶ ἐπὶ τούτοις ὑποθήκην ἡ γυνή, ὥσπερ ἐπὶ τῇ προικί. (1) (Ν. 17 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum) Βασ. XXX 1. 80).

(1) Κατὰ τὸν νῦν ἰσχύοντα νόμον ἔχει μόνον ἡ γυνὴ νόμιμον τίτλον πρὸς ἰγγραφήν ὑποθήκης ἕνεκα τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῆς λόγῳ τῆς ἐπιτελείας αὐτῇ διαχειρίσεως τῶν ἐξωπροίκων. (Ν. περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 11. 4).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ ὀκνηνῇ τὰ ἐξώπρεια τῆς γυναικὸς, εἰ μὴ κατὰ θέλαιν αὐτῆς, δὲν ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ κατ' ὅσον κατεστὰς πλουσιώτερος· εἰ δὲ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ ἢ διεκλήρῃ τὰ ἐξώπρεια, διότι ἡ γυνὴ ἔχει καὶ ὡς πρὸς ταῦτα, καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὴν προίκαν, ὑποθήκην.

Β. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπρικοῖς καὶ τοῖς ληγάτοις χωρὶς τῆς προικὸς δύναται καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζειν καὶ δωρεῖσθαι· καὶ ἔρρωται πάντα. (N. 8 Κωδ. 5. 14 (de pactis conjugalis), Βασ. XXIX. 5. 38 N. καὶ 44 Κωδ. 5. 14).

Μ. Πᾶσα γυνὴ ὡς πρὸς τὰ ἐξώπρεια καὶ τὰ κληροδοτήματα ἐκτὸς τῆς προικὸς δύναται καὶ νὰ συναλλάσσεται καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ νὰ δωρεῇ· καὶ πάντα ἰσχύουσι.

Ν. Ἡ γυνὴ, ἔχουσα ἀποκλειστικὴν καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα ἐπὶ τῶν ἐξωπρικῶν αὐτῆς, τῶν τε κινητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων, δύναται ἐκποιεῖν· δωρεῖσθαι αὐτὰ ἄνευ ἀδείας τοῦ συζύγου. Α. Π. 38 τοῦ 1845. Ὅθεν ὁ σύζυγος μόνον τῶν προικῶν κτημάτων ἔχει τὴν κάρπωσιν καὶ ἐγείρει τὴν περὶ διεκδικήσεως καὶ δικαιοσύνης αὐτῶν ἀγωγὰς, τῶν δὲ ἐξωπρικῶν κυρία κατὰ πάντα ἐστὶν ἡ γυνὴ, καρπομένη καὶ συναλλάσσουσα αὐτὰ καὶ ἐγείρουσα τὰς περὶ αὐτῶν ἀγωγὰς καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ συμβίου αὐτῆς. Α. Π. 210 τοῦ 1848. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξόφλησιν· δανείου, δοθέντος ὑπὲρ τῆς συμβίου αὐτοῦ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ἂν δὲν ἔχῃ πληρεξουσιότητα περὶ αὐτοῦ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ ἐγκώρησιν αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς. Α. Π. 201 τοῦ 1860. Κυρία δὲ παντελῶς ἐστὶν ἡ γυνὴ τοῦ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ δι' αὐτὴν τῷ ὄντι ἀγορασθέντος καὶ παραληφθέντος πράγματος τοῦ συζύγου δικαιοκείμενον μόνον λαβεῖν τὰ ἐξ ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων καταβληθέντα διὰ τὸ τίμημα τοῦ πράγματος. Α. Π. 56 τοῦ 1860.

4. Ἐπὶ μὲν τῇ προικὶ ὁ ἀνὴρ μέχρις εὐπορίας, ὡς εἴρηται, καταδικάζεται· οὐ γὰρ ἀφίεται πένεσθαι ὁ ποτὲ κύριος τῆς γυναικὸς χρηματίσας· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξωπρικοῖς εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται. (1) (N. 12 καὶ 17 § 2 Πανθ. 24. 3 (sol matr.). N. 21, N. 23 καὶ N. 24 § 1 Πανθ. 42. 1 (de re judicata).

Μ. Ὁ ἀνὴρ καταδικάζεται διὰ τὴν προίκαν, ὡς ἐλέχθη, μέχρις εὐπορίας· διότι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πένηται ὁ διατελὼς ποτὲ κύριος τῆς γυναικὸς· ἐπὶ δὲ τῶν ἐξωπρικῶν καταδικάζεται διὰ τὸ ὅλον.

Β. Τὰ ἐξώπρεια τῆς γυναικὸς οὐχ ὑπόκειται ταῖς τοῦ ἀνδρὸς λειτουργίαις, ἀλλ'· οὐδὲ αἱ μητέρες ὑπὲρ τούτων ἐνάγονται. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὑπὲρ τῶν τῆς γυναικὸς συναλλαγμάτων οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῶν τοῦ υἱοῦ λειτουργιῶν ἢ συναλλαγμάτων ἢ υἱὸς ὑπὲρ τῶν τοῦ πατρὸς ἢ ἀπελεύθερος ὑπὲρ τῶν τοῦ πατρωνοῦ. (N. 3 Κωδ. 4. 12 (ne uxor pro marito), Βασ. XXVI. 4. 3).

(1) Ἐκ τῆς § 40 τίτλου ι' καὶ τῆς § 4 τίτλου ιγ' προκύπτει ὅτι τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας ἰσχύει μετὰ τὸν συζύγον ζώντων, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐτέρου αὐτῶν, ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνετο καὶ τὸ ἐν Κωνσταντ. Μ. Σ. διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 87 τοῦ 1885.

Μ. Τὰ ἐξωπρεϊκὰ τῆς γυναίκος δὲν ὑπόκεινται λόγῳ τῶν ἐκ τῶν δημοσίων ἢ δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνδρὸς ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ αἱ μητρίαι ἐνάγονται περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὑποχρεοῦται διὰ τὰ συναλλαγματα τῆς γυναίκος οὐδὲ ὁ πατὴρ διὰ τὰ ἐκ τῶν δημοσίων ἢ δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ υἱοῦ χρεὴ ἢ τὰ συναλλαγματα αὐτοῦ ἢ ὁ υἱὸς διὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἢ ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὰ τοῦ πατρωνος.

ΤΙΤΑ. ΙΓ'. — Περὶ ὑποδόλου.

1. Ὑπόβολον καλοῦσι τὸ ἐπὶ τῇ ποσότητι τῆς προικὸς, δταν ἀποθανούσης τῆς γυναίκος ἢ προίξ ἀπαιτῆται, παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ταύτης ὑποβαλλόμενον ἢ γινου ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς πλέον ποσὴν ἀναδιβαζομένης προικὸς, ὡς ὀλιγώτερον παρὰ ταύτην τιθέμενον. Τὰ γὰρ ὑποβάλλειν μετὰ τῶν ἄλλων δηλοῦ καὶ τὸ τιθέναι ὑπὸ τινι ἰσχυροτέρῳ καὶ πλείονι ἄλλο τι καὶ ασθενέστερον καὶ βραχύτερον· ἐκ τούτου γινῶν καὶ τὸ τῆς προικὸς ὑπόβολον ὀνομάζεται. Ὅταν γοῦν γέννηται γάμος καὶ συμφωνίαν τὰ δύο μέρη περὶ ὑποδόλου ποιήσωσιν, ἵνα εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς προστεθῇ καὶ τόσον ὑπόβολον, κατὰ τὴν συμφωνίαν ἀποδίδεται τὸ ὑπόβολον. Ὅταν δὲ ἀφῇσιν τοῦτο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτοῦ συμφωνήσωσι, ἀπαιτεῖται ὁ τὴν προίκα ἀποδίδους, ἐπιδιδόναι καὶ χάριν ὑποδόλου καὶ τρίτον τῆς ποσότητος ἑλῆς, εἰς ἣν ἡ προίξ περιίσταται· εἶον ἐὰν μία λίτρα ὑπάρῃ ἡ προίξ, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, ὅπερ ἐστὶν νομ. κδ'. Καὶ τοῦτο μὲν παρὰ τοῖς νέοις ἕως ἄρτι κρατεῖ, παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς τὸ ὑπόβολον ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς προικὸς ἐψηφίζετο. Βλ. δὲ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, οὐκ ἔχει χώραν ἡ τοῦ ὑποδόλου ἀπαιτήσις. (1) (Νεαρὰ Λέοντος 20 καὶ 22. Σχολ. Ἐπαναγωγῆς 19. 9).

(1) Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐν διαφόροις τίτλοις τῆς Ἐξαδίβλου τοῦ Ἀρμεν. διατάξεων περὶ ὑποδόλου προκύπτει, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ κ. Ἀντ. Μομφεράτος ἐν τῇ εἰδικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ πραγ. δωρεῶς, ὅτι ἡ πραγματεία δωρεᾶ (ὑπόβολον κατὰ τὸ νεώτερον Βυζαντιανὸν δίκαιον) παρηκολούθει σιωπηρῶς τὴν προίκα καὶ ἀνέκυπτε λυομένου τοῦ γάμου ὑπὲρ τῆς ἐπιδόσεως προικισθείσης γυναίκος, ἥς χάριν καθιερώθη παλαιότερον μὲν καὶ ὑπολογίζετο κατὰ ποσὴν ἴσον πρὸς τὸ ἡμισυ, νεώτερον δὲ πρὸς τὸ τρίτον τῆς ἐπιδοθείσης προικὸς. Ὅθεν ὑπόβολον (πραγματεία δωρεᾶ) εἶναι ἡ περιουσία, ἣν ὀρίζει ὁ μνηστὴρ ἢ ὁ σύζυγος ἢ ἐξωτικὸς ἢ (κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον νεώτερον Βυζαντιανὸν δίκαιον) καὶ αὐτὸς ὁ νόμος πρὸς ὑποψήφειν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου καὶ χάριν τῆς προικὸς ἢ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν γαμικοῦ κέρους ὑπὲρ τῆς γυναίκος ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου· διὰ τῆς τελευταίας τοῦ συζύγου, μέλιστα δὲ δταν συμφωνηθῇ τοιοῦτον ἐκ τῆς προικὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς. Σημειωτέον, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ συγγρα-

Μ. Ὑπόβολου ὀνομαζοῦσι τὸ εἶς τῆς προικὸς τὴν ποσότητα. ὅταν ἀποβούσης τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆται ἡ προίξ, ὑποβαλλόμενον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἡγοῦν ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς περισσώτερον ποσὸν ἀνερχόμεναι προικὸς, ὡς ὀλιγώτερον παρὰ τὰς τὴν τίθειμενον. Διότι ἡ λέξις ὑπόβολου πρὸς τοὺς ἄλλους σημαίνει καὶ τὸ τίθημι ὅπερ δυνατότερον τι καὶ πλείονον ἄλλο τι καὶ ἀδυνατώτερον καὶ ὀλιγώτερον· ἐκ τούτου λοιπὸν ὀνομαζέται καὶ τὸ ὑπόβολου τῆς προικὸς. Ὅταν λοιπὸν τελεσθῇ ὁ γάμος καὶ τὰ δύο μέρη συμφωνήσωσι περὶ ὑποβόλου, ἵνα προστεθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς καὶ τόσον ὑπόβολου, τὸ ὑπόβολου ἀποδίδεται κατὰ τὴν συμφωνίαν. Ὅταν δὲ καταλείπωσι τοῦτο καὶ δὲν συμφωνήσωσι τι περὶ αὐτοῦ, ὁ ἀπὸ διδοῦς τὴν προίκαν ἀπαιτεῖται νὰ προσθῇ κατὰ λόγον ὑποβόλου καὶ τρίτον τῆς ὅλης ποσότητος, εἰς ἣν συμπεσοῦται ἡ προίξ· λ. χ. ἐάν ἡ προίξ ὑπάρχῃ μία λίτρα, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, ὅπως εἶναι νομίσματα κδ'. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἕως τῆς σήμερον, παρὰ δὲ τοῖς πα-

τερί, στήριζόμενοι εἰς τὴν κατὰ νόμον τελείαν διαιρέτητα τῆς προικὸς πρὸς τὸ ὑπόβολου, γινωσκέουσιν, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ πρὸς πατὴρὸς πάππος, ὡς ἔστιν ὑπόχρεως εἰς προικοδοσίαν ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ὑπόχρεός ἐστιν εἰς προγαμιᾶν δωρεὰν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅθεν δύναται καὶ δι' ἀγωγῆς νὰ ὑποχρεωθῇ. (Μομφεράτου Πραγματεία σελ. 126 ἐπ.). Ὅθεν καὶ δὲν ἀνακαλεῖται λόγῳ ἀχαριστίας, ὡς δὲν ἀνακαλεῖται ἡ προίξ. Ἀλλ' ἀναγνίσκωμεν, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὑπὲρ τοῦ ἀχαρίστου υἱοῦ (Πρὸς. Ἀρμεν. βιβλ. Γ' τίτλ. ε' § 8 καὶ τίτλ. α' § 18), ὑπὲρ τοῦ λαβόντος ἀτιμὸν οὐκ ἔστιν ὅθεν καὶ ἐν γένει ὑπὲρ ἐκείνου, ἐν δύνανται νομίμως νὰ ποκληρώσῃ. Ὅς δὲ εἰς προίκαν, καὶ εἰς προγαμιᾶν δωρεὰν δύναται νὰ δοθῇ καὶ ὑπὲρ πραγμάτων, καὶ καρποὶ εἰσι καὶ ἡ ἐπιμερία καὶ ἡ ψυχὴ κυριότης ἐπὶ τοῖς ἀλλότρια πράγματι (ἐπ' ὧν ἔμως δὲν χωρεῖ χρηοιδεσποτεία διαρκεῖναι τοῦ γάμου, διότι ὁ διδοῦς τὴν δωρεὰν ἀνὴρ διατηρεῖ τὴν νομὴν, ὅθεν ὁ εἰς ἐν προερίσθησαν διὰ τὴν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον δὲν εἶναι νεμεύς) ὡς δὲ οὐδεμία ἄλλη δουλεῖα προσωπικῇ ἢ πραγματικῇ χρησιμότητι ὡς ἀντικείμενον προικὸς, οὕτω καὶ ὡς ἀντικείμενον προγαμιᾶς δωρεὰς. Ὅρθως δὲ νομίζομεν δύνανται καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποβόλου νὰ ἐφαρμοσθῇ κατ' ἀναλογίαν καὶ αἱ ἐν § 1 τίτλου ια' περὶ προικὸς διατάξεις, καθ' ὅς ἡ προίξ καταβάλλεται τῇ γυναικὶ πρὸς συντήρησιν αὐτῆς, τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων καὶ διατροφὴν τοῦ πατρὸς ἢ τῶν ἀδελφῶν πανομένων, οὐ μόνον διότι τῆς προγαμιᾶς δωρεᾶς ἐξισουμένης κατὰ τὰλλα τῇ προικὶ, ἀποκρίνεται νὰ ὑπολαβώμεν, ὅτι μόνον αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐφαρμόζονται, ἐν ᾧ βεβαίως παντάπασιν σικληρὸν εἶναι, λιμοκτενοῦμένων τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἀδελφῶν τοῦ συζύγου, νὰ θεωρηθῇ οὗτος μὴ δικαιοῦμενος νὰ διαθέτῃ τὰ προσήκοντα ὑπὲρ τῆς διατροφῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ ὑποβόλου, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ περιλαμβανόμενος τὰς περὶ προικὸς εἰρημίνους διατάξεις τίτλος τῶν βασιλικῶν φέρει τὴν γενικὴν ἐπιγραφὴν «περὶ δικαίου προικὸς καὶ προγαμίου δωρεᾶς. Σημειώ- τειν μόνον εἶτι ἡ διατάξις Ἀρμεν. καθ' ἣν μὴ συμφωνηθέντος ὑποβόλου ἡ γυνὴ δικαιεῖται νὰ παιτῇσθαι ὑπόβολου ἕως πρὸς τὸ 1/10 τῆς προικὸς, κα- πὶς μὴ συνταχθέντος ἀγγράφου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα ταύτην, διότι κατὰ τὸ ἀρθρον 48 τοῦ περὶ Χαρτ. νόμου τὰ μὴ συμβολαιογραφικῶς καταρτιζόμενα προικοσύμφωνα, ἀγγράφα δωρήσεως μεταβῆ ζώντων κτλ., εἶναι ἀκύρα.

καίτοι τὸ ὑπόθελον ἐλογίζετο ὡς τοῦ ἡμίσεως τῆς προικὸς. Ἐάν δὲ ἀπο-
νῇ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, δὲν ἔχει χώραν ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑποδόλου.

Ν. Διὰ τῆς 20 Νεαρῆς τοῦ Λέοντος (Ἄρμ. βιβλίον Δ' τίτλ. ΙΓ') κατὰ
παρόντον μόνον ἐτροποποιήθησαν αἱ περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς διατάξεις,
καθ' ὅσον ἐν ᾧ πρότερον καθιερούτο ἰσότης τῆς προικὸς πρὸς τὴν προκειμέ-
νην δωρεάν, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν περὶ τῶν δωρεῶν τούτων
μεταξὺ τῶν συζύγων συμφωνῶν (Νεαρὰ 97 κεφ. 1 καὶ 2, Νεαρὰ 22 κεφ.
20, Βασίλ. 29, 2), δὲν ἀπαιτεῖται πλέον τοιαύτη ἰσότης, ἀλλὰ κατὰ βού-
λησιν αἱ σύζυγοι δύνανται συμφωνήσασθαι τὰ περὶ τούτου· ἀλλ' οὐδαμῶς
ἐτροποποιήθη ἡ διὰ τὸ κύρος τοιαύτης δωρεᾶς ἀναγκαία προϋπόθεσις τῆς
ἐπιτάξεως προικὸς. Α. Π. 348 τοῦ 1875.—Κατὰ τὰς ἐν Ἄρμ. διατάξεις
τοῦ μόνον προακυροῦται τῇ γυναικὶ ἡ τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς ἡ προγα-
μιαία δωρεά, ὅταν προαποθάνῃ ὁ σύζυγος, ἡ δὲ τυχὼν δευτερογαμία αὐτοῦ
οὐδαμῶς μεταβάλλει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο· ὅταν ζῶντος τοῦ συζύγου δὲν
δύνανται νὰ διεκδικήσωσι τὴν προγαμιαίαν δωρεάν οἱ κληρονόμοι τῆς θά-
νουσας συζύγου αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 538 τοῦ 1873.—Ὅσακις ὑπάρ-
χουσι τέκνα, ἡ σύζυγος λαμβάνει κατὰ κυριότητα παιδὸς μίραν ἐπὶ τῆς
προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τὴν ἐπικαρπλίαν ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου. Ἐχρυσά 85
τὴν ἐπικαρπλίαν δύναται νὰ παρασταθῇ καὶ ἐξακολουθήσῃ, θανόντος τοῦ συ-
ζύγου αὐτῆς, τὴν δίκην, ἣν αὐτὸς ὡς καρπούμενος καὶ διαχειρίζων τὴν
προγαμιαίαν δωρεάν διαρκούντος τοῦ γάμου ἐκίνησε. Α. Π. 147 τοῦ 1878.

2. Ὅτι τὸ ὑπόθελον οὐ μετὰ τὸν γάμον αὐτίκα κυροῦται,
ἀλλὰ δεῖ τὸν ἄνδρα θανάτῳ προαποθῆναι τῆς γυναικὸς καὶ
οὕτω τοῦτο λαβεῖν ὑπόστασιν. (1)

Μ. Τὸ ὑπόθελον δὲν κυροῦται εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον, ἀλλ' ἀνάγκη ν'
αποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος πρὸ τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τοῦτο ὑπόστασιν.

Ν. Ἐκ τῆς § 2 βιβλ. 8' τίτλου ιγ' προκύπτει ὅτι ἡ προγαμιαία δωρεά
τοῦ μόνον προακυροῦται τῇ γυναικὶ ἡ τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς, ὅταν προ-
αποθάνῃ ὁ σύζυγος καὶ δὲν ὑπάρχωσι τέκνα, ἡ δὲ τυχὼν δευτερογαμία τῆς γυ-
ναικὸς οὐδαμῶς μεταβάλλει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Ἀποφ. Πρωτοδ. Πατρῶν
970 τοῦ 1900. (Contra μειονοψ. τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, καθ' ἣν ἰσχυροῦσάν
καὶ νῦν τῶν Νεαρῶν 98 καὶ 127 κεφ. γ', ὡς ἐπανελθουσάν εἰς ἰσχρὴν διὰ
τῆς Νεαρῆς 20 τοῦ Λέοντος, λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς,
παιδῶν μὴ ὑπόντων, οὐδὲν ἀποκρδαίνει ἡ γυνή ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς).

(1) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης συνάγεται ὅτι διαρκούντος τοῦ γάμου ὁ
σύζυγος δὲν ἀπεκδύεται ποσῶς τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ ὑπο-
θέτου ὑποδόλου, ἀλλὰ περιορίζεται μόνον τοῦτο δι' εἰδικὴν ἀπαγορευ-
τικῶν διατάξεων ὡς πρὸς τὰ ἐκίνητα κτήματα (οἷον διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως
τῆς ἐκποιήσεως ἢ ὑποθηκείσεως αὐτῶν). ἔχει δὲ κατὰ τὰ ἄλλα τὴν τε
διαχείρισιν αὐτοῦ, (ὀφείλων μόνον νὰ καταβάλῃ εἰς ἐπιμύλειαν καὶ εἰς
τὰ ἴδια, ὡς ἐπὶ τῆς προικὸς, καὶ εὐθυνόμενος διὰ δόλον καὶ βλάβην) καὶ
τὴν νομὴν καὶ ἐπικαρπλίαν αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα οὐδόλως δύναται ἡ γυνή νὰ
ἐγγράφῃ ὑποθήκην πρὸς ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Παρατηρητέον,
ὅτι οὐδὲ ἐκ τοῦ νωτέρου ἡμῶν περὶ ὑποθηκῶν νόμου (ἀρθρ. 11 καὶ 4) δύ-
νεται νὰ συναχθῇ, ὅτι ἡ γυνή ἔχει νόμιμον τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης
ἐνῷ τοῦ ὑποδόλου.

Β. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθε-
νίας· ἡ δὲ χήρα οὐκ ἔχει αὐτό, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολου
καὶ τὸν ἀρραβῶνα. (1) (Νεαρά Πορφυρογ. Ζαχαρίου Σουλ-
Νεαρῶν 11).

Μ. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθε-
νίας· ἡ δὲ χήρα δὲν ἔχει αὐτό, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολου καὶ τὸν ἀρραβῶνα.

Δ. Ἡ γυναικὶς πρὸ τοῦ ἀνδρὸς τελευτησάσης, οὐκ ἔχει χώ-
ραν ἢ τοῦ ὑπόβολου ἀπαίτησις, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον διδο-
ται παρθένω οὔτῃ· (2) ταῖς γὰρ δευτερογαμούσαις οὐ δίδεται.
Ἔστι δὲ τὸ θεώρητρον ἐπὶ ἐκάστη λίτρᾳ τῆς προικὸς νομ. ἔξ.
(Ἰδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Ἐὰν ἡ γυνὴ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑπόβολου δὲν
ἔχει χώραν, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον δίδεται αὐτῇ ἂν ᾗτο παρθένος· διὰ
εἰς τὰς δευτερογάμους δὲν δίδεται. Τὸ δὲ θεώρητρον εἶναι ἐφ' ἐκάστης λίτρης
προικὸς νομίσματα ἔξ.

Β. Ἐπειδὴ περ ἀπαξ κράτειν ἔδοξε μὴ ἐξ ἴσου τὰς ἐν τῇ πο-
στάσει τῶν γάμων γίνεσθαι συντελείας, ἀλλ' εἶναι τοῦ ὑπόβ-
λου ἐπὶ πλεόν τὴν προίκα, τοῦτο ἔστω πολιτευόμενον θανάτου
φέροντος λύσειν τῷ γάμῳ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἄτεκνος ἄπιοι καὶ
σύμφωνον μὴ παρῇ, ἀνακομιζέτω ἡ γυνὴ τὴν τε προίκα καὶ τὸ
ὑπόβολου, καὶ τὸ μὴδὲν ἔτι πλεόν· εἰ δὲ τὴν γυναῖκα ὁ θάνατος
διασπάσῃ, τῆς μὲν οἱ κληρονόμοι τὴν προίκα λαμβανέτωσαν·
τῷ ἀνδρὶ δὲ μὴ γινέσθαι τῶν ἰδίων ἢ στέρησις, μὴδὲ τὰ ἐκεί-
νου ἕτεροι, ἀλλ' αὐτὸς ἔχέτω. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τοὺς μὲν
ἀλλοτρίους ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων καρδαίνειν, αὐτὸν δὲ πρὸς
τῇ ἀποστερήσει τῆς συζύγου καὶ τῶν οἰκείων ἦτοι τοῦ ὑπόβ-
λου στερεῖσθαι; (3) (Νεαρά Λέοντος 20).

(1) Ἰδε καὶ § 30 τίτλου Θ' βιβλίου Δ'.

(2) Τὸ θεώρητρον ἡ θεωρετρον διδόμενον πρὸ τοῦ γάμου διὰ τὴν τιμὴν
τῆς παρθενίας διέφερε πολὺ τοῦ ὑπόβολου, αὐτὴ τῆς τοῦ θεωρήτρου κυριότη-
τος μεταδαινούσης ἀπολύτως εἰς τὴν γυναῖκα, δυναμένην νὰ διαθέσῃ αὐτὴν
καὶ ἐν τῷ γάμῳ καὶ μετὰ τὸν γάμον κατὰ βούλησιν (Πεῖρα XXV μ.^ο).
Παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀλλοχού τοῦ παρόντος βιβλίου παρετηρήσαμεν, δὲν κρα-
τεῖ τὸ ἔθιμον τοῦ θεωρήτρου· κρατεῖ ἔμως πολλοχού τὸ λεγόμενον παλ-
λῃ καριάτικον, περὶ οὗ αἰ Α. Π. 7 τοῦ 1848 καὶ 348 τοῦ 1862.

(3) Παρατηρητέον, ὅτι ἐκ τῶν ἐν Ἀρμενοπόλει διατάξεων τῆς § 4 καὶ
§ 5, παραβαλλομένων καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς πηγαῖς αὐτῶν διατάξεις, δύνα-
ται νὰ συναχθῇ τὸ πόρισμα, ὅτι τανὺν ἐπὶ τῆς διὰ θανάτου λύσεως τοῦ
γάμου ἡ μὲν μὴ καταλιπούσα τέκνα γυνὴ λαμβάνει τὴν προίκα αὐτῆς καὶ
τέταρτον τῆς τοῦ ἀνδρὸς ὑποστάσεως, ὁ δὲ ἀποθάνων ἄτεκνος ἀνὴρ τὸ ὑπό-
βολου καὶ τέταρτον τῆς προικὸς, τέκνων δ' ὑπαρχόντων εἰς τὴν ἐν τῇ χη-
ρείᾳ μένουσαν μητέρα περιέρχεται πᾶσα ἡ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία καὶ ὑπ'

Μ. Ἐπειδὴ ἀπαξ ἐπικράτησεν ὥστε αἱ συνεισφοραί πρὸς σύστασιν γάμου νὰ μὴ γίνωνται ἐξ ἡσού, ἀλλ' ἡ προίτ νὰ ᾖναι ἐνωτέρα τοῦ ὑποδύλου, τοῦτο ἐφαίλει νὰ ἰσχύῃ εἰς τὸν θάνατον διαλύσιν τὴν γάμον· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἀποβιβάσκει ἄτεκνον καὶ συμπίονία δὲν ὑπάρχει, ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ τὴν προίτα καὶ τὸ ὑπόδolon, καὶ εὐδὲν περιπλέον· ἐάν δὲ ἀποθάνῃ ἡ γυνή, οἱ κληρονόμοι αὐτῆς ἀναλαμβάνουσι τὴν προίκα, ὁ δὲ ἀνὴρ δὲν στερεῖται τῶν ἰδίων, εὐδὲ ἀλλοὶ λαμβάνουσι τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἔχει ταῦτα. Αἰεὶ πῶς δὲν εἶναι ἄτοπον εἰ μὲν ἐξωτικοὶ νὰ καρδαίνωσι τὰ πράγματα αὐτοῦ, εὐτος δὲ ἐκτὸς τῆς στερήσεως τῆς συζύγου νὰ στερεῖται καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ὅτοι τοῦ ὑποδύλου;

6. Ταύτην οὖν τὴν συνθήκαιν ἐπειδήπερ οὐ λυπηρὰν ἐρῶμεν τοῖς πραγμασιν ὡς περ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐδικαιώσαμεν, νόμου τιμῶμεν ἀξιόματι, καὶ ἔστω γε ἀπὸ τοῦ νῦν νόμου ἰσχύον, ἀλλ' οὐ συνθήκαιν κεκτημένη. Εἰ μέντοι γε ἐν μόνῳ τῷ ὑποδύλῳ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀριθμεῖται ὑπόστασις, μετὰ τῶν παίδων τούτου πάντως συναποληφεται δεσποτεῖαν, τοῦ δ' ἄλλου τὴν γρηῃν ἔξει· εἰ δὲ μὴ ἔσται πρὸς σύστασιν τοῦ ὑποδύλου ἡ περιουσία, τὴν μετ' αὐτὴν ἡ γυνὴ λήφεται, οὐ κατὰ τὴν εὐρισκομένην τοῦ μειωθέντος ὑποδύλου ποσότητα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔχουσα, ὅσον ἂν ἔσχηεν, εἰ μὴ δὲν ἐλαττούμενον, ἀλλὰ πλεονεξ καὶ τὸ ὑπόδolon ἐγνωρίζετο· ταύτης οὖν διδομένης τῇ γυναικὶ μερίδος, τὰ παραλειπόμενα ἔστω τῶν

αὐτῆς διοικεῖται, μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν τέκνων, συνάπτουσα δὲ δευτέρον γάμον λαμβάνει μόνον τὴν προίκα καὶ τὴν ἀποχρησθεῖσαν αὐτῇ ἐν ἐκπαίδεσσι τῆς προικῆς δωρεάν. (Μομφερράτου πραγματεία περὶ πραγ. δωρεᾶς § 5). Ἀλλ' ἐφαίλει αὕτη καταλιμπάνουσα τέκνα νὰ ἀπογραφῇ ἐντὸς τριῶν μηνῶν τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν, ἀποβάλλουσα ἄλλως τὸ δικαίωμα νάπαιτήσῃ τὴν καταναλωθεῖσαν προίκα ἢ προγαμειῖαν ἡμετέραν ἢ ἐξωπροικον περιουσίαν καὶ ὑποκειμένη ἐν γένει εἰς τὰς ἐπιβαλλομένας τοῖς μὴ ἀπογράψασιν ἐπιτρόποις ποινάς. (Σημειώσιον ὅτι τὰ ἀπακολουθήματα ταῦτα τῆς παραλείψεως τῆς ἀπογραφῆς ἀπέρχονται κατὰ τὴν ἐν Ἀρμεν. βιβλίῳ Δ' τίτλῳ 18 § 34 ἑκατοστὴν δεκάτην Νεαράν τοῦ Λέοντος, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν ἐν Ἀρμεν. βιβλ. Α' τίτλῳ 13 § 38 περικοπὴν ἐκ τῆς Πείρας τοῦ Εὐσταθίου, καθ' ἣν ἡ μὴ ἀπογραφομένη γυνὴ ἐκπίπτει ἐκ τῶν τῶν μὴ φαινόμενων προικιμίων εἰδῶν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐν τῷ § 38 καὶ τῷ § 34 ἀντιφατικουσῶν διατάξεων θεωροῦμεν ἰσχυροτέραν τὴν ἐν § 34, ὅτι τῆς ἐν § 38 στηριζομένης εἰς τὴν συνθήκαιν καὶ μὴ ἀποβεβύσης ἀπὸ αὐτοκρατορικῆς διατάξεως). Ἐπὶ δὲ τῆς διὰ διαζεύξεως λύσεως τοῦ γάμου ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ τίτλου 15 βιβλίου 4, καθ' ἃς ἐπὶ παραλόγου ἢ ἐκ πταίσματος τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων εὐλόγου διαζεύξεως ὁ ὑπαίτιος εἴτε τῆς παραλόγου εἴτε τῆς ἐκ νομίμου αἰτίας διαζεύξεως ἀποβάλλει, ἡ μὲν γυνὴ τὴν προίκα, ὁ δὲ ἀνὴρ τὸ ὑπόδolon, διαφυλαττομένης τῆς κυριότητος αὐτῶν εἰς τὰ ἐκ τοῦ γάμου τοχὸν ὑπάρχοντα τέκνα. Ἀλλ' ὁ ἐνοχος ὥρισμένων ἀδικημάτων, παρεχόντων εὐλογον αἰτίαν διαζεύξεως, ἐκπίπτει καὶ εἰς στέρησιν ὥρισμένου μέρους τῆς ἐπιλοίπου περιουσίας (ὅσον τὸ 1/2 τῆς προικῆς καὶ τοῦ ὑποδύλου).

(ΠΕΡΙ ΓΗΘΟΒΟΛΟΥ)

παιδων· εἰ δὲ μηδὲν ὑπολείπεται, ὥς κληρὸν τὴν ἀκληρίαν ἀπο-
 σονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ γυναικός· ἀνὴρ δὲ ἅπαις μὲν ὧν
 καθάπερ ἐν ἄλλοις διατέτακται, οὐδὲν οὔτε λήψεται οὔτε ζη-
 μιουθήσεται· παῖδων δὲ πατὴρ γαγονῶς καὶ μὴ δευτέρους γάμοις
 τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα πόθον μαράνας καὶ αὐτὸς λήψεται μοῖραν
 παιδὸς τεκνοτροφίας τε ἔνεκεν καὶ τῆς διασσεσωμένης αὐτοῦ
 πρὸς τὸν πρῶτον γάμον αἰδοῦς καὶ τιμῆς. (Νεαρά Λέοντος 84).

M. Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν συγῆθειαν, ἐπειδὴ δὲν θεωροῦμεν λυπηρὰν εἰς
 τὰ πράγματα τῶν ἀποθανόντων, καθὼς καὶ ὡς πρὸς ἄλλα ἐδικαιώσαμεν,
 ἀπενεμομένῃ αἰὲν νόμου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἔχει νόμου καὶ οὐχὶ συνήθους
 ἰσχύν. Καὶ εἰ ἡ μὲν περιουσία τοῦ ἀνδρὸς συνίσταται εἰς μόνον τὸ ὑπόδο-
 λον μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ συναπολαύει ἐξάπαντος τῆς κυριότητος, τοῦ
 δὲ ἐπιλοίπου ἔχει τὴν ἐπιχαρτίαν· εἰ δὲ δὲν ἐφαρκεῖ πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ
 ὑπόδολου, λαμβάνει ἡ γυνὴ τὸ μέρος οὐχὶ κατὰ τὴν εὐρισκομένην τοῦ ἐλατ-
 τωθέντος ὑπόδολου ποσότητα, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἡ ἐλαμβάνειν ἂν δὲν ἡλατ-
 τοῦτο ποσῶς, ἀλλὰ διεσώζετο πλήρες καὶ τὸ ὑπόδολον· ἐὰν λοιπὸν διδεται
 εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μερίδιον τοῦτο, τὰ ὑπόλοιπα εἶναι τῶν τέκνων· τὰν δὲ
 μηδὲν δὲν ἀπομένῃ, φέρουσιν ὡς κληρὸν τὴν ἀκληρίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 περὶ γυναικός· ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ ἦναι ἀτεκνος, ὡς ἀλλαχρὺ διεταχθῇ, οὔτε λαμ-
 βάνει, οὔτε ζημιούται τι· ἐὰν δὲ ἐγένετο πατὴρ τέκνων καὶ τὸν πόθον πρὸς
 τὴν γυναῖκα δὲν ἐμάρανε διὰ δευτέρου γάμου καὶ αὐτὸς λαμβάνει τὸν
 μερίδιον διὰ τεκνοτροφίαν καὶ διὰ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν, ἀπὸρ διαφύλαξι
 πρὸς τὸν πρῶτον γάμον.

N. (*186 § 1).

Γ. Ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν λογισμῷ ὁ ἀνὴρ ὑποβαλλέσθω,
 καὶ μὲν φαίνοιτο ἐπ' ἴσον φθάνουσα τῷ ὑπόδολῳ ἢ ὑπερεκτείνε-
 μένῃ, ἐφαρκεῖσθαι ἐπὶ ταύτῃ τὸν λαμβάνοντα διὰ τὸ πάντως ἢ
 κερδαίνειν ἢ μηδεμίαν ζημίαν ὑφίστασθαι· εἰ δ' οὐκ ἐξικνεῖται ἢ
 μοῖρα, ἀλλ' ἐνδεὲς τοῦ ὑπόδολου, μήτε τῶν οἰκείων ὁ ἀνὴρ ζιζότω,
 μήτε τῶν τῆς γυναικὸς ὑπάρξεων λαμβανέτω. (Νεαρά Λέοντος 85).

M. Τὸ δὲ μερίδιον τοῦτο ὑποβάλλει ὁ ἀνὴρ εἰς σκεψίν, καὶ εἰ μὲν φαί-
 νεται εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ὑπόδολον ἢ μεῖζον, ἐλαμβάνων ἐφαρκεῖται εἰς
 τοῦτο, διότι ἡ κερδαίνει ἀναμριδύλως ἢ ποσῶς δὲν ζημιούται· εἰ δὲ τὸ με-
 ρίδιον δὲν ἐφαρκεῖ, ἀλλ' ὑπολείπεται τοῦ ὑπόδολου, οὔτε ἐκ τῶν ἰδίων
 δίδωσιν ὁ ἀνὴρ οὔτε ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῆς γυναικὸς λαμβάνει.

ΤΙΤΑ. ΙΔ'. — Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

1 Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐκ ἔρρωται δωρεὰ διὰ τὸν
 ἔρωτα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς διαζυγίου πρόσφασιν ἐκ τοῦ
 μὴ δωρεῖσθαι· καὶ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸν εὐπορον ἄπορον καὶ
 τὸν ἄπορον εὐπορον. (N. 1 Πανδ. 24. 1 (de donat. inter vi-
 rum), Βασ. XXX. 1. 1. N. 2. N. 3. N. 31 § 7 Πανδ. αὐτόθι).

4. Μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν δωρεὰ δὲν ἰσχύει διὰ τὴν ἀμοιβαιὴν αὐτῶν καὶ ἵνα μὴ ἔχῃσι πρίσκειν διαζυγίου ἐκ τοῦ ὅτι ὁ εἰς δὲν ἐδωρήσατο τῇ ἑτέρῃ καὶ ἵνα μὴ γίνηται ὁ μὲν εὐπορὸς ἄπορος, ὁ δὲ ἄπορος εὐπορὸς.

5. Ἡ μεταξὺ συζύγων δωρεὰ διαρρευσντος τοῦ γάμου ἀπαγορεύεται· ἐπομένως εἶναι ἄκυρος. Α. Π. 227 τοῦ 1882. Ὅθεν καὶ τὰ ὑποκρύπτοντα αὐτὴν συναλλάγματα τῶν συζύγων. Α. Π. 822 τοῦ 1883, 98 τοῦ 1886. Ἄλλ' ὅτε ἡ δωρεὰ ἐγένετο πρὸς διατροφήν τοῦ συζύγου ἢ ἀνταποδοσιν σφαιροποιήσεως περιουσίας, ἰσχύει· ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει δύναται νὰ ἀνακληθῇ ἡ δωρεὰ, εἴτε ῥητῶς εἴτε καὶ δι' ὑποθηκεύσεως τοῦ δωρηθέντος. Α. Π. 227 τοῦ 1882. Ἀλλ' ἀνακαλῶν τὴν δωρεάν ὁ σύζυγος δὲν δικαιούται ἀντίσκησιν τόκους, εἰς τινες ἐπιδικάζονται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 267 τοῦ 1882.

6. Ἡ ἄκυρος ὁμοίως δωρεὰ λαμβάνει κύρος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου, καὶ μὴ ἀνακληθῇ. Α. Π. 116 τοῦ 1884, ἐκτὸς ἂν ἐγένετο εἰκονικῶς πρὸς προσβολήν των δικαιωμάτων των δανειστών. Α. Π. 101 τοῦ 1884, 92 τοῦ 1889. Σημειώτιον ὅτι τὸ συμβόλαιον δωρεᾶς τοῦ συζύγου πρὸς τὴν συζυγον δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ συζύγου καὶ ῥῶντος εἰς τοῦ συζύγου ὡς ἄκυρον, ἀπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ συζύγου δικαιουμένων νὰ ἐνασκήσῃσι τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου των, καὶ δικαιουμένου νὰ ἀνακληθῇ τὴν δωρεάν. Α. Π. 235 τοῦ 1887. Δὲν ἀπαγορεύεται ὁμοίως ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ γίνῃ ἀγοραπωλησία μεταξὺ συζύγων, ἀπαγορευμένης μόνον τῆς λόγφω δωρεᾶς ἐπὶ ἐλάσσονι τιμῇματι πωλήσεως. Α. Π. 208 τοῦ 1881. Παρατηρητικόν δὲ ὅτι καὶ ἀληθὲς ἂν ὑποτεθῇ ἡ διαφορά τῆς ἀξίας τοῦ εἰς ἀντικατάστασιν δεθέντος ὑπὸ τοῦ συζύγου πρὸς τὸ ἀντικατασταθὲν προικῶν, τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας τοῦ δεθέντος ἀποτελεῖ δωρεάν, ἥτις διὰ τῆς τελευταίας τοῦ συζύγου καθίσταται ἔγκυρος καὶ βεβαία. Α. Π. 101 τοῦ 1884.

7. Εἰς Ν. Ναυπλίας 424 τοῦ 1885. Ἀλλ' ἀ κατὰ τὰς Α. Π. 101 τοῦ 1884, 92 τοῦ 1889, 269 τοῦ 1886, 37 τοῦ 1818 δωρεὰ ὑπάρχει, ὅταν ἐν γνώσει τις καὶ ἀνεὺ ὑποχρεώσεως ποιῇ ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μεταδίδων αὐτὴν ἑτέρῳ ὅθεν, ἂν μὴ ὁ σύζυγος προὔτιθτο νὰ δωρηθῇται τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας, προσπέρων κτήμα μείζονος ἀξίας εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ προικῶν, δωρεὰ δὲν ὑπάρχει. — Καὶ ὁμολογήσαντος τοῦ συζύγου συμβολαίω ῥητικῶς τὴν λήψιν τοῦ τιμήματος κτήματος ἐκ πωλήσεως προικῶν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τῇ γυναικὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τῶν προικῶν, ὅσάκις ἡ ὁμολογία τοῦ συζύγου δὲν ἐθωρήθη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου σπουδαία. Α. Π. 27 τοῦ 1848· τὸ δὲ μεταξὺ συζύγων συμβόλαιον ἀποδεικνύει μὲν ἀπέναντι τῶν τρίτων τὸ γεγονός τῆς συμφωνίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ σπουδαίον αὐτῆς· ὅθεν δικαιεῖται τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ ἀποδείξεις περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς συμφωνίας (συνηδὴ πρὸς τὸ 408 ἀρ' ὅν τῆς Πολ. Δικ. περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς δυνάμεως τῶν δημοσίων ἐγγράφων καὶ τὴν διατάξιν Ἀρμεν., καθ' ἣν τὰ τῆς συζύγου πράγματα θεωροῦνται ὡς ἀνήκοντα τῷ συζύγῳ, ἐκτὸς ἂν ἀποδείξῃ αὐτὴ πῶθεν ἐκτήσατο αὐτά). Α. Π. 268 τοῦ 1882. Ἡ δὲ ὁμολογία τοῦ ἀνδρὸς ποτὶ ὀφειλῇ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἀμφισβητουμένη ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρὸς, δὲν ἐφαρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν ταύτης (διότι κατὰ τὸ τεμ. 48 τῶν Βασιλ. (30, 1) εἰσάζεται δωρεάν) καὶ ἐπομένως ὀφείλει ἡ γυνὴ νὰ προσαγάγῃ δι' ἄλλων νομίμων μέσων τὴν ἀπόδειξιν. Α. Π. 235 τοῦ 1887. Ἀλλ' ὁμοίως δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ νόμος τεκμαίρεται εἰκονικὸν πᾶν μεταξὺ συζύγων συμβόλαιον. Α. Π. 269 τοῦ 1886.

2. Οὐ μόνον ἐπὶ τῶν συνεστώτων γάμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων ἀνίσχυροί εἰσιν αἱ δωρεαί, (N. 3 § 1 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 3. N. 32 § 28 Πανδ. αὐτόθι. N. 7 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum). ·

M. Αἱ δωρεαὶ εἶναι ἀνίσχυροι οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν γάμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπηγoreυμένων.

3. Γαμετῇ μὲν δωρεῖσθαι κεκώλυται· παλλακῇ δὲ δωρεῖσθαι οὐ κεκώλυται. (N. 31 πρ. Πανδ. 39. 5 (de donation.). Βασιλ. XLVII. 1. 30).

M. Ἡ πρὸς τὸν σύζυγον δωρεὰ ἀπαγορεύεται· δὲν ἀπαγορεύεται ὁμοί ἢ πρὸς τὴν παλλακὴν δωρεὰ.

4. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρησάμενος τῇ γυναικὶ τελευτήσῃ ἐφηστῶν γάσας τῇ δωρεᾷ, βεβαιεῖται ἡ δωρεὰ καὶ παρ' οὐθενὸς ἀνατρέπεται. (N. 32 § 1 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασιλ. XXX. 1. 32. N. 32 N. 1. N. 14. N. 18. καὶ N. 25 Κωδ. 5. 16).

M. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσας εἰς τὴν γυναῖκα ἀποθάνῃ, ἀνευ ἀνακλησίως τῆς δωρεᾶς, ἡ δωρεὰ κυρεῖται καὶ ὑπ' οὐθενὸς ἀνατρέπεται.

N. (18a § 1).

5. Τὰ τῷ ἀνδρὶ παρὰ τῆς γυναικὸς δωρούμενα διὰ τὸ τυχεῖν αὐτὸν ἀξίας ἐρῶνται μέχρι τοῦ προχωρεῦντος ποσοῦ. (N. 40 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασιλ. XXX. 1. 38. N. 41 καὶ 42 Πανδ. αὐτόθι. N. 21 Κωδ. 5. 16).

M. Τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἀνδρα δωρούμενα, ἵνα τύχη ἀξιώματος, ἰσχύουσι μόνον μέχρι τῆς πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ καταναλωθείσης ποσότητος.

6. Ἐὰν γυνὴ ἐν συνισταμένῳ τῷ γάμῳ δωρησῇ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ, ἐρῶνται ἡ δωρεὰ. (N. 19 Κωδ. 5. 16 de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 82. N. 34 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). N. 5 § 9 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).

M. Ἐὰν γυνὴ συνεστώτος τοῦ γάμου δωρήσῃ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτῆς ἰσχύει ἡ δωρεὰ.

7. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖται τῷ ἀνδρὶ οὔτε ὁ πενθερὸς τῷ γαμβρῷ οὔτε τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτῶν ἢ τοῖς ἔχουσιν αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ μὴ ἔστιν ὁ πενθερὸς συνυπεξούσιος τῷ ἀνδρὶ ἢ μὴ ἔχει αὐτὸν ὑπεξούσιον, οὐ κωλύεται δωρεῖσθαι τῷ πενθερῷ καὶ τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτοῦ καὶ τῷ ὑπεξούσιον αὐτὸν ἔχοντι. (N. 3 § 8 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 3. N. 3 § 2 καὶ 5 N. 5 § 2. N. 32 § 16. N. 53 πρ. Πανδ. αὐτόθι).

M. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖται εἰς τὸν ἀνδρα, οὔτε ὁ πενθερὸς εἰς τὸν γαμβρὸν οὔτε εἰς τοὺς ὑπεξουσίους αὐτῶν ἢ εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ ὁ πενθερὸς δὲν εἶναι συνυπεξούσιος τῷ ἀνδρὶ ἢ δὲν ἔχει αὐτὸν ὑπεξού-

νυν, δὲν ἀπαγορεύεται νά γίνωνται δωρεαὶ πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ πρὸς τοὺς ὑπεξούσιους αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὸν ὑπεξούσιον.

8. Οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς δωρεῖται τῇ νόμφῃ ἢ τῷ γαμβρῷ ἀνάτου αἰτία· κἄν γὰρ ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ μένει τὸ συνεικέσιον καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τὸν υἱὸν εἴτε τὴν θυγατέρα ἀπόκληρον ἐποίησε· διαζυγίου δὲ χάριν καλῶς δωρεῖται. (N. 53 πρ. Πανδ. 24, 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 50. N. 3 § 2. N. 5 N. 6 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Ὁ πενθερὸς δὲν δωρεῖται ἐγκόρως εἰς τὴν νόμφην ἢ τὸν γαμβρὸν δι' αἰτίαν θανάτου· διότι καὶ εἰάν ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ, διατηρεῖται οὐχ ἥτεον τὸ συνεικέσιον (δηλονότι τοῦ πενθεροῦ ὁ θάνατος δὲν διαλύει τὸ συνεικέσιον)· καὶ εἶναι ἀδιάφορον εἰάν ἀποθνήσκων ἀπεκλήρωσεν οὗτος τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν θυγατέρα· χάριν δὲ διαζυγίου ἐγκόρως δωρεῖται.

9. Καὶ εἰ συνυπεξούσιοι τῶν γεγαμημένων ἐλεύθεροί τε καὶ δούλοι κωλύονται δωρεῖσθαι καὶ εἰ ὑπεξούσιοι τοῖς ὑπεξουσίαις. Ὅθεν ἡ γυνὴ μου τῷ ὑπεξουσίῳ μου υἱῷ οὐκ ἐξῆρωμενως δωρεῖται, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ κάστρα ἀπιδόντι· ἰδιοκτήτην γὰρ αὐτοῦ γίνεται. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου πεκουλίῳ (1) καλῶς δωρεῖται τῇ γαμετῇ μου. Ὁ σὺν ἔχων υἱὸν ὑπεξούσιον (2) καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ καὶ τῇ νόμφῃ δωρεῖσθαι κεκώλυται. (N. 3 § 3 B Πανδ. 24, 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 3. N. 5 § 2. N. 32 § 16 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Καὶ οἱ συνυπεξούσιοι τῶν συζύγων ἐλεύθεροί καὶ δούλοι ἐμποδίζονται νά δωρῶσι καὶ οἱ ὑπεξούσιοι πρὸς τοὺς ὑπεξουσίους. Ὅθεν ἡ γυνὴ μου δὲν δωρεῖ ἰσχυρῶς πρὸς τὸν ὑπεξούσιόν μου υἱόν, ὅπως εἰάν ἀπερχεται εἰς τὸ στρατοπέδον· διότι γίνεται ἴδιον αὐτοῦ. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου ἐγκόρως δωρεῖ εἰς τὴν σύζυγόν μου ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου χρηματίου. Ὁ ἔχων λοιπὸν υἱὸν ὑπεξούσιον ἀπαγορεύεται νά δωρῇ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύζυγον καὶ εἰς τὸν νόμφην.

10. Ἡ πενθερά τῇ νόμφῃ καὶ ἡ νόμφη τῇ πενθερᾷ δωρεῖται, οὐ γὰρ ὑπεσσι λόγος ὑπεξουσιότητος. (N. 5 § 7 Πανδ. 24, 1 (de don. inter virum). Πρσγ. 10, 4 Σύνεψις XXX. 1. 2).

Μ. Ἡ πενθερά εἰς τὴν νόμφην καὶ ἡ νόμφη εἰς τὴν πενθεράν δωρεῖται ἐγκόρως, διότι δὲν ὑπάρχει λόγος ὑπεξουσιότητος.

11. Εἰ μὲν μὴ ἔχων πρόθεσιν ὁ ἀνὴρ πωλῆται πέπρακε τῇ γυναικὶ διὰ τὸ δωρεῖσθαι αὐτῇ, ἄκυρος ἡ πρόθεσις· εἰ δὲ πωλῆσαι βουλόμενος ὀλίγον πέπρακεν, εἰς ὃ γέγονεν ἡ γυνὴ πλουσιωτέρα, ἄκυροῦται· τυχὼν γὰρ δούλον ἢ νομ. ἄξιον ἐπώληται εἰς πάντε νομ. καὶ νῦν ἄξιός ἐστι δέκα νομ., διδῶσιν ἐν ᾧ νῦν

(1) Ὅρα περὶ πεκουλίου βιβλ. Ε' τίτλ. 2.

(2) Ἐν ἄλλοις χειρογράφοις φέρεται ἡ λέξις αὐτεξούσιον.

598 ΠΕΡΙ ΔΩΡ. ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ
ἐστὶν εὐπορώτερα. (N. 5 § 5 Πανδ. 24. 1 (de don. inter vi-
rum). Βασίλ. XXX. 1. 5. N. 31 § 3. N. 52 πρ. Πανδ. αὐτῶν.
N. 12 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 38 Πανδ. 18. 1
(de contrahenda emptione).

Μ. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴ ἔχων πρόθεσιν νὰ πωλῇσιν ἐπώλησεν εἰς τὴν σύζυγον
ἵνα δωρῇσιν πρὸς αὐτήν, ἡ πώλησις εἶναι ἀκυρὸς· ἐὰν δὲ θέλων νὰ πωλῇσιν
ἐπώλησεν ἐπ' ὀλιγωτέρῳ τοῦ δέοντος τιμήματι, ἀκυροῦται εἰς 8, τι ἡ γυνὴ
ἐγένετο πλουσιωτέρα· διότι ἐπώλησε τοχὸν δοῦλον ἀξίον δεκαπέντε νομί-
σμάτων ἀντὶ πέντε καὶ σήμερον ἔχει ἀξίαν δέκα διδωσὶν ἐκεῖνο καὶ 8 ὅτι
εἶναι πλουσιωτέρα.

12. Ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα
ἐκδικεῖται· εἰ δὲ δεδαπάνηται, ἀπαιτεῖται ὁ δεξάμενος, μέγχις
οὐ γένηται εὐπορώτερος. (N. 5 § 18 Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). Βασ. XXX. 1. 5).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀπηγορευμένων δωρεῶν εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα
διεκδικοῦνται· εἰ δὲ ἔδαπανήθησαν, ὁ δεχθεὶς ἀπαιτεῖται καὶ 8, τι μόνον
ἐγένετο πλουσιωτέρος.

13. Καλῶς ἀλλήλοις θανάτου αἰτίᾳ δωροῦνται· εἰς καιρὸν
γὰρ ἀναφέρεται, ἐν ᾧ ὁ γάμος παύεται καὶ τῇ θανάτῳ τοῦ δω-
ρηταμένου γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐν δὲ τῇ μεταξὺ τοῦ δωρησα-
μένου ἐστί. (N. 9 § 2. N. 10. 11 Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). Βασ. XXX. 1. 9-11).

Μ. Οἱ σύζυγοι καλῶς δωροῦσι πρὸς ἀλλήλους δι' αἰτίαν θανάτου· διότι ἡ
δωρεὰ ἀναφέρεται εἰς καιρὸν καὶ ἐν ᾧ ὁ γάμος παύει καὶ διὰ τοῦ θανάτου
τοῦ δωρητοῦ γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐν δὲ τῇ μεταξὺ εἶναι τοῦ δωρητοῦ.

14. Πᾶσα δὲ δωρεὰ θανάτου αἰτίᾳ μεταξὺ τῶν συνοικούντων
ἐρῶνται. Διαζυγίου γινομένου, ἡ θανάτου αἰτίᾳ δωρεὰ εὐκ ἐρ-
ῶνται, ἀλλ' ἀκυροῦται. (Προχ. 10. 7 καὶ 8 Σύνοψις XXX. 1. 8
Πρόλ. N. 9 § 2. N. 41 πρ. Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). N. 43 Πανδ. 39. 6 (de mortis causa don.). N. 76
Πανδ. 28. 5 (de heredibus instituendis).

Μ. Πᾶσα δωρεὰ μεταξὺ τῶν συζυγῶν δι' αἰτίαν θανάτου ἰσχύει. Ἐὰν δὲ
γίνῃ διαζύγιον, ἡ δωρεὰ δι' αἰτίαν θανάτου δὴν ἰσχύει, ἀλλ' ἀκυροῦται.

15. Καλῶς δωροῦμαι τῇ γαμετῇ μου τὸ ἀρκοῦν πρὸς ἀνανέω-
σιν τοῦ καυθέντος αὐτῆς σῆκου. (N. 14 Πανδ. 24. 1. Βασ. XXX.
1. 14).

Μ. Καλῶς δωρῶ εἰς τὴν σύζυγόν μου ὅσον ἀρκεῖ πρὸς ἀνανέωσιν τῆς
καυθείσης οἰκίας αὐτῆς.

16. Δι' πρὸ τοῦ γάμου δωρεὰ ἰσχύουσι, καὶ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
γαμηθῶσιν. (N. 27 Πανδ. 24. 1. Βασ. XXX. 1. 26).

Μ. Δι' προγαμιαίας δωρεὰ ἰσχύουσι καὶ ἐὰν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς δω-
ρήσεως νυμφευθῶσιν.

17. 'Εάν ἦτις τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἀγαγόμενός τις δωρή-
σεται αὐτῇ, εἰ μὲν προῖν ἢ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς μνη-
στῆν ἢ δωρεὰ ἔρρωται· εἰ δὲ μὴ προῖν μνηστεία, ἄκυρος ἡ δω-
ρεὰ· οὐ γὰρ πρὸς ἐξωτικὴν, ἀλλ' ὡς πρὸς γαμετὴν ἐγένετο.
(N. 32 § 27 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX.
1. 30. N. 4 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). N. 17 § 1. N. 18.
N. 19 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re judi cata).

M. 'Εάν τις νομφευθεὶς μικροτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν σύζυγον ποιήσεται
πρὸς αὐτὴν δωρεάν, εἰ μὲν προῦπῆρχεν ἡ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς τὴν
μνηστῆν ἰσχύει ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μνηστεία δὲν προῦπῆρχεν, ἡ δωρεὰ εἶναι
ἄκυρος· διότι δὲν ἐγένετο πρὸς ἐξωτικὴν ἀλλ' ἐγένετο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς
σύζυγον.

18. 'Εάν δὲ δωρεὰς ἐν γάμῳ γενομένης συμβῇ συναποθανεῖν
τὴν ἀνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, οὐχ ἕτερος ἐνάγει· ἐπειδὴ οὐδεὶς
αὐτῶν ἐπέζησε τῷ ἑτέρῳ. (N. 32 § 14 Πανδ. 24. 1 (de don.
inter virum). Βασ. XXX. 1. 30. N. 8 Πανδ. 34. 5 (de re-
bus dubiis). N. 6 καὶ N. 18 καὶ N. 20 Κωδ. 5. 16 (de don.
inter virum).

M. 'Εάν δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου τελεσθῇ δωρεὰ καὶ συμβῇ νὰ ἀποθά-
νουν ὁ μὲν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, ἄλλος δὲν ἐνάγει· διότι οὐδεὶς αὐτῶν
ἐπέζησε τῷ ἄλλῳ.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. — Περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτοῦ. (1)

1. 'Επειδὴ πολλὰς ἐν ταῖς παλαιαῖς νόμοις εὑρομεν αἰτίας, ἐξ ὧν εὐχερῶς αἱ τῶν γάμων διαλύσεις γίνονται, τούτου ἕνεκα
συνειδόμεν ἐκ τούτων περιελθεῖν τινὰς, αἵ περ ἡμῖν ἀνάξιαί πρὸς
τὸ διαλύειν τοὺς γάμους ἐφάνησαν, καὶ ταύτας μόνον ὀνομαστὶ
τῷ παρόντι ἐντάξαι νόμῳ, ὑπὲρ ὧν εὐλόγως τοὺς γάμους δίχα
ποινῆς ἐξεστὶ διαλύειν. (Νεαρὰ 117 κεφ. 8).

M. 'Επειδὴ ἐν τοῖς παλαιαῖς νόμοις εὑρομεν πολλὰς αἰτίας, ὧν ἕνεκα
διαλύεται εὐκόλως ὁ γάμος, ἐφάνηκεν εὐλογον νὰ καταργήσωμεν τινὰς ἐξ
αὐτῶν, αἵτινες ἐφάνησαν ἡμῖν ἀνάξιαί πρὸς διαλύειν τοῦ γάμου, καὶ ταύ-
τας μόνον ὀνομαστὶ νὰ κατατάξωμεν εἰς τὸν παρόντα νόμον, ἐν αἷς εὐλόγως
ἐπιτρέπεται νὰ διαλύηται ὁ γάμος ἄνευ ποινῆς.

(1) Παρατηρητέον ἐν γένει ὅτι ὁ τίτλος οὗτος ἀντεγράφη σχεδὸν ὁλοσχε-
ρῶς ἐκ τοῦ 11 τίτλου τοῦ Προχείρου (προσταθεισῶν ὅμως καὶ 1) τῆς περὶ
καταργήσεως τοῦ λόγου τῆς αἰχμαλωσίας ὡς αἰτίας λύσεως γάμου διατά-
ξεως τῆς Νεαρᾶς 20 τοῦ Λέοντος, 2) τῆς διατάξεως τῆς 31 Νεαρᾶς τοῦ
Λέοντος, καθ' ἣν ὁ σύζυγος δύναται διασπᾶν τὴν μετὰ τῆς ἀμειλικούσης
τὴν σφερὰν αὐτοῦ γυναικὸς γάμον).

2. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν τε καὶ οὐκ ἄλογον, ὅταν τις οὐχ οἷός τε εἴη συνιέναι τῇ γυναικὶ καὶ τὰ παρὰ τῆς φύσεως ἀνδράσι διδομένα πράττειν, ἀλλὰ τριετία μὲν παραδράμῃ ἐκ τοῦ τῶν γάμων καιροῦ, ὃ δὲ ὅτι ταῖς ἀληθείαις ἐστὶν ἀνὴρ, οὐ δεικνύει· πάρεστι γὰρ τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς γε αὐτῆς πατράτι διαζευγνύσθαι τὸ συνοικέσιον καὶ στείλαι διάλυσιν, κἂν εἰ μὴ βούλοιοτο τοῦτο ὁ συνοικῶν. (1) Κάνταθα ἡ μὲν προῖξ ἣτις ἐστὶν ὅλως ἐπιθεδομένη, ἀκολουθῆσαι τῇ γυναικὶ, καὶ ἀποδώσει ταύτην ὁ ἀνὴρ, εἴγε τύχοι λαβὼν· ἡ δὲ διὰ τὸν γάμον ἦτοι ἢ πρὸ τοῦ γάμου δωρεὰ μένει παρὰ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲν οἰκοθεν ζημιουμένη. (Νσαρὰ 2^α κεφ. 6).

Μ. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν καὶ ἄλογον, ὅταν ἦναι τις ἀνίκανος νὰ συνευρίσκηται πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ νὰ ἐκπληρῇ τὰ φυσικὰ καθήκοντα τῶν ἀνδρῶν, καὶ τριετία μὲν παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ γάμου, αὐτὸς δὲ δὲν ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀληθῶς ἀνὴρ· διότι συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα ἢ τοῖς γονεῖς αὐτῆς νὰ διαλύσῃ τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ στείλῃσιν διαζύγιον καὶ εἰς τὴν θύλῃ τοῦτο ὁ σύζυγος. Καὶ ἐνταῦθα ἡ μὲν προῖξ ἣτις παραδότην εἰς ὁλοκλήρου, ἀκολουθεῖ τὴν γυναῖκα, καὶ ἀποδίδωσιν ὁ ἀνὴρ, ἂν ἔλαβεν αὐτήν, ἡ δὲ πραγματεία δωρεὰ μένει εἰς τὸν ἀνδρα, ὅστις οὐδὲν ζημιούται ἐκ τῶν ἰδίων.

Ν. Τὴν ἐπὶ τριῖς ἔτη διαρκέσασαν ἀνικανότητα τοῦ ἀνδρὸς θεωρεῖ ὁ νόμος ὡς ἀποχωρῶντα λόγον πρὸς διαζεύξιν, μὴ ποιοῦμενος διακρίσιν ἐν αὐτῇ ἦναι προσωκαίρος ἢ διαρκῆς, ἅτε τὴν τοσοῦτον χρόνον ἀνικανότητα τεκμαιρόμενος ὡς διαρκῆ καὶ ἀπύλυτον. Α. Π. 18^α τοῦ 1866. Ἄλλ' ὁ σεληνιασμὸς τοῦ ἀνδρὸς τῶν συζύγων δὲν εἶναι λόγος διαζυγίου, ἅτε μὴ καταστατούσης αὐτὸν τῆς Ἐξαιρέτου ἐν τοῖς λόγοις διαζυγίου. Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 185 τοῦ 1840. (Ἀντιθέτως ἀπεφάνητο διὰ πρακτικῶν αὐτῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως περὶ γυναικίς ἀποκρυψάσης τὸ πάθος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς· μαινάκης δ' ἀθεραπεύτου ἐπὶ τριετίαν). Ἐπίσης δὲν ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου ἡ εἰς τὴν σύζυγον μετὰδοσις ἀπορροιστικῶν νοσημάτων ὡς μὴ περιλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ νόμου ἐν ταῖς αἰτίαις διαζυγίου. Α. Π. 288 τοῦ 1866. Κατὰ δὲ πρακτικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως 1^α Φεβρ. 1874 τὸ ἱερὸν δικαστήριον δικαιούται προῖξαι εἰς διαζεύξιν, ὅπότεν ὁ ἄνθρωπος τῶν συζύγων ὑπὸκνῃται εἰς ὄψιν μετὰ προηγουμένην ἀπέπειραν θεραπείας καὶ ἱατρικῆν γνωμοδότησιν περὶ τοῦ ἀνίατου τῆς ὁψίνος. Ἄλλ' ἀντιθέτως ἀπεφάνητο διὰ τῆς ἀποφ. 43 τοῦ 1886.

3. Θεσπίζομεν καὶ τὸν ἐν αἰγματομυσίᾳ διαλύεσθαι τοῦ γάμου

(1) Ἡ τῆς γυναικὸς ἀνικανότης, μὴ συμπεριλαμβανομένη ἐν τοῖς λόγοις τῆς διαζεύξεως, δὲν ἐπαγεῖ προφανῶς διαζεύξιν. (Ἱδρ. καὶ Παπαρρ. Οἰκογ. Δίκαιον § 24). Σημειωτέον ὅτι κατὰ πρᾶξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως τῆς 30 Σεπτ. 1876 ἡ ἑλλητικὴ τῆς ἐμμήνου ῥύσεως, φυσικὴ εὐσα ἀτέλεια, ἐξαμολίσκουσα τὴν σπορὰν τοῦ ἀνδρὸς, ἀποτελεῖ λόγον διαζεύξεως. — Προσθετέον, ὅτι πρὸς διαζεύξιν ἀπαιτεῖται τῶν ἀντίποτε δικαστικῆ ἀπόφασις.

οὐκ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἕως μὲν ἔστι φανερόν περιεῖ-
ναι ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γαμετὴν, μένειν ἅλута τὰ συνοικέσια συγ-
χωροῦμεν, καὶ οὐκ ἐλεύσεται πρὸς δευτέρους γάμους οὔτε γυνή
οὔτε ἀνὴρ, εἰ μὴ βούλοιοτο δοκεῖν κατὰ προπέτειαν τοῦτο πρᾶ-
ξει καὶ ὑποπασεῖν ταῖς ποιναῖς· ὁ μὲν τῇ τῆς προγάμου δω-
ρεῖας φαμέν ἐκτίσει, ἡ δὲ τῇ τῆς προικός. Εἰ δὲ ἄσῃλον καθει-
σθήκει, πότερον περίεστιν ἢ μὴ τὸ εἰς πολέμιους ἀφικνούμενον
πρόσωπον, τῆνικαῦτα πενταετίαν μενετέον, εἴτε τῷ ἀνδρὶ εἴτε
τῇ γυναικί, μεθ' ἣν εἴτε σαφῇ γένοιτο τὰ τῆς τελευταῖας, εἴτε
ἄσῃλα μένει, γαμεῖν ἐξεστὶν ἀκινδύνως· καὶ οὐδεὶς ἐνταῦθα
κερδαίνει οὔτε ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα οὔτε ἡ γυνὴ τὴν προγαμικίαν
δωρεάν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπὶ τῶν οἰκείων μένει. (Νεαρά 22 κεφ.
1. Νεαρά 117 κεφ. 12. Προχ. 11. 3).

Μ. Διατάττειται, ὅτι καὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος ὁ γάμος διαλύεται οὐκ
ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀλλ' ἐν ὅσῳ μὲν εἶναι φανερόν ὅτι ἢ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ
γυνή, συγχωροῦμεν τὸ συνοικέσιον νὰ μένῃ ἀδιάλυτον, καὶ δὲν ἔρχεται εἰς
καύτερον γάμον οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε ἡ γυνή, εἰ μὴ δὲν θέλῃ νὰ νομιμῇ ὅτι
ἔπραξε τοῦτο κατὰ προπέτειαν καὶ νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὰς ποινάς· ὁ μὲν ἀνὴρ
εἰς τῆς προγαμικίας δωρεῆς τὴν καταβολήν, ἡ δὲ γυνὴ εἰς τὴν ἀπώλειαν
τῆς προικός· ἀλλ' εἰ μὴ ἄσῃλον εἴναι τὸ περιττόν εἰς τοὺς πολέμιους
πρόσωπον ἢ ὁ αὐτὸς, τότε εἴτε ὁ ἀνὴρ εἴτε ἡ γυνὴ περιμένει πέντε ἔτη·
μετὰ ταῦτα δύναται νὰ νομιμῇ ἀκινδύνως, εἰ μὴ τε γίνῃ γνωστὸς ὁ θάνατος,
εἰ μὴ τε μένῃ ἄσῃλος· καὶ ἐκ τούτου οὔτε ὁ ἀνὴρ κερδαίνει τὴν προῖκα, οὔτε
ἡ γυνὴ τὴν προγαμικίαν δωρεάν, ἀλλ' ἕκαστος διατηρεῖ τὰ ἴδια.

4. Νεαρά τοῦ Κυροῦ Λέοντος. Ἡ δὲ κ' νεαρά αὕτη
περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τὰς τῶν αἰχμαλώτων γυναῖκας φησὶν ἐπὶ
πολλοὺς συνάπτεσθαι, ἀλλ' ὅσοις ἀνδράποδοι χρόνοις ἐν αἰχμαλωσίᾳ
ἢ τὸ ἐκτὶ ταλαιπωρούμενον, περιμένειν τὸ ἕτερον πρόσωπον,
κἂν μὴτε ἔγγραφος δῆλωσις, μὴτε ἄγραφος ἐκείθεν καταλαμ-
βάνῃ. (Νεαρά Λέοντος 33).

Μ. Ἡ δὲ κ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὰς
γυναῖκας τῶν αἰχμαλώτων νὰ συνάπτονται πρὸς ἄλλους, ἀλλ' ἐφ' ὅσῳ
πολλοὶ ἔτη εἶναι εἰς αἰχμαλωσίαν τὸ ταλαιπωρούμενον πρόσωπον, τὸ ἄλλο
πρόσωπον δεῖται νὰ περιμένῃ, καὶ ὅτι οὐδεμία εἰδησις ἔγγραφος ἢ ἄγραφος
ἔρχεται ἀπ' αὐτοῦ.

5. Ὅτι καὶ μανίας ἐπιγενομένης ἐν τῶν συνοικούντων ὁ
γάμος διαλύεται, ὡς ἐν τῇ περὶ συναινέσεως μνηστείας τίτλῳ
δηλοῦται· πλατύτερον. (N. 22 § 7 Πανδ. 24. 3 (solutio matr.).
N. 16 § 2 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). N. 4 Πανδ. 24. 2 (de
divortiis). N. 8 πρ. Πανδ. 1. 6 (de his qui sui)).

Μ. Καὶ περὶ τὴν ἐπισυμῆν ἐν ἑνὶ τῶν συζύγων, ὁ γάμος δια-
λύεται, ὡς ἐν τῇ περὶ συναινέσεως μνηστείας τίτλῳ πλατύτερον δηλοῦται.

N. Τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου μανίαν, ἥτις ἐστὶ πάθος ἐξάλλον τῶν φρονῶν εἰς πράξεις ἀφορήτους κινεῖν τὸν μαινόμενον, ἐκτεταται, ὅτι ἢ ἐκ τινος λύπης ἢ ἄλλου δυσαρίστου ἐν τῇ βίῳ συμβεβηκότι συνεχεῖς μελαγχολία δὲν χορηγᾷ ἀφορμὴν εἰς διάλυσιν. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. νῦν 11407 τοῦ 1858.

6. Ἡ Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος ἄδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διατρεῖν τὸν μετὰ τῆς γυναίκας αὐτοῦ γάμον ἐξεπίτηδες ἀμέλει- σκούσης τὴν ἐκείνου σποράν. (Νεαρά Λέοντος 31. Πρὸλ. N. 11 § 2 Κωδ. 5. 17 (de repudiis).

M. Ἡ νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος ἐπιτοίπει εἰς τὸν ἄνδρα νὰ διαλύῃ τὸν γάμον μετὰ τῆς γυναίκας αὐτοῦ, τῆς ἐξεπίτηδες ἐαυτοῦς τὰ ἐκ τῆς σποράς αὐτοῦ τυροῦ.

7. Ὁ δὲ ἐστὶ κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ὁ δαίμωνισ- σαν ἔχων φησὶ γυναῖκα εἰς ἄλλην λήψεται μοιχᾶται.

M. Ὁ δὲ ἐστὶ κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας λέγει, ὅτι ὁ ἔχων γυ- ναῖκα δαιμονισμένην, εἰς ἄλλην λήψεται μοιχᾶται.

8. Ἐλεγχθέντος τινός, ὡς ἀπεκάρη καὶ τὸ ἕτερον ἀποθέμε- νος σχῆμα εἰς γάμον ἦλθε, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ τοῦτον συνα- νέσαντες καὶ τὸν γάμον συνειδότες ἐτιμωρήθησαν. (Πεῖρα 25. 3^α).

M. Ἐλεγχθέντος τινός, ὅτι ἀπεκάρη καὶ ἀποθέσας εἰς τὸ ἱερὸν σχῆμα ἦλθεν εἰς γάμον, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ συνανέσαντες καὶ γινώσκοντες τὸν γάμον ἐτιμωρήθησαν.

9. Ὅταν ἀσκητὴν θάτερον ἔλθῃ τῶν μερῶν πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβαίνον ὁδὸν καὶ τὸν ἐν ἀγνείᾳ βίον αἰρούμενον, τηνικαῦτα κελεύσμεν παρρησίαν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πρὸς τὰ καλλίω μετισταμένῳ, διαλύειν τὸ συνοικέσιον καὶ ἀνα- χωρεῖν μετὰ τινος βραχείας ὑπολειμμένης τῇ καταλειμ- μένῳ παραμυθίας, ὅπερ ἂν συμφωνήσαιεν οἱ συμβάλλοντες ἀπὸ τελευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλειμμένον παρὰ θατέρου εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ καθεισθήκει· διότι καὶ εὖ- τος τόγε ἐπὶ τῇ συνοικῆσαντι δοκεῖ τελευτᾶν ἑτέραν ἀνθ' ἑτέρας βίου πορείαν ἐλόμενος· (Νεαρά 22 κεφ. 5. N. 53 § 3. N. 50 πρ. Κωδ. 1. 3 (de ep clericis). Νεαρά 117 κεφ. 12. Νεαρά 128 κεφ. 40).

M. Ὅταν ὁ εἰς τῶν συζύγων προτιμῆται ἀσκητεῖαν μεταβαίνων πρὸς τὴν εἰς τὰ κρεῖττω ἀγούσαν ὁδὸν καὶ ἐκλείγων κατὰ προτίμησιν τὸν σὺν- φρονά βίον, τότε διατάσσομεν νὰ ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὁδεῦν πρὸς τὰ ἀγνότερα νὰ διαλύῃ τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ ἀναχωρῇ καταλείπων μικρὰν παρηγορίαν πρὸς τὸν καταλειπόμενον, ὅτι, εἰ κέρως ἦνελον συμ- φωνήσαι οἱ συμπληθέντες νὰ ἐπέλθῃ μετὰ θάνατον, τοῦτο δέον νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ ἄλλου ὁ ἐγκαταλείπμενος εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ εἶναι· διότι καὶ οὗτος ὡς πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον θεωρεῖται ὅτι θυγᾷται προτιμῆσας ἄλλον ἀντ' ἄλλης ὁδὸν βίου.

10. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου διαπεπαρθενευμένην εὖρη, ἢ ὡς παρθένον ὁ ἀνὴρ ταύτης ἡγάγετο, καὶ δεῖξῃ τοῦτο παραιτικά δι' ἐναργοῦς ἀποδείξεως, διαλύεσθαι καὶ τοῦτον τὸν γάμον ὁ Πατρίκιος ἔλεγε, μὴ κατακρινομένης τῆς γυναικὸς ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὸ πρὸ τοῦ γάμου πεπλημμεληκέναι τὸ ἁμάρτημα. (Παῖρα 49. 5).

Μ. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ εὖρη ἐκπεπαρθενευμένην ἢ ἔλαβεν εἰς γάμον ὡς παρθένον, καὶ δεῖξῃ τοῦτο εὐθὺς δι' ἐναργοῦς ἀποδείξεως, ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν δεῖν καὶ ὁ γάμος εὖτος διαλύεσθαι, μηδαμῶς τῆς γυναικὸς καταδικαζομένης ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὴν πρὸ τοῦ γάμου τέλειαν τοῦ ἁμαρτήματος.

Ν. Εἰ καὶ ἡ ἐν τῇ παραγρ. ταύτῃ διατάξις δὲν φαίνεται ὑποστηριζομένην ὑπὸ αυτοκρατορικῆς τινοῦ διατάξεως, οὐχ ἥττον δεῖν νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα, ἐφαρμοζομένης κατ' ἀναλογίαν τῆς Νεαρᾶς 98 τοῦ Λέοντος, καθ' ἣν ἡ ἀληθινῶν σπέρματων ὑποκλόπιος φωθεῖσα γυνὴ οὐ μόνον εἰς μνηστείας διαλύει αἰτίαν δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν γαμικὴν ὁμόνοιαν καὶ στοργὴν καταλύει, διαστάσεως ἀφορμὴ καθισταμένη καὶ μίσους ὑπόθεσις καὶ ἀλλοτριότητος, διὰ τοῦ νομικοῦ λογισμοῦ τὴν ταύτοτητα, οὐ ἔνεκα καὶ τὰ δικαστήρια τῶν Βυζαντινῶν ἐξ ἀναλογίας ἐφήρμοσαν αὐτήν. Ἄπ. Ἐφ. Ἀθ. 8998 καὶ 16298 τοῦ 1849 ('Ἀλλὰ κατὰ Καλλιγᾶν (τόμ. Δ' § 148) καὶ Παπαζῆ. (τόμ. Γ' § 186), μὴ ὑπαρχούσης αυτοκρατορικῆς τινοῦ διατάξεως περὶ τῆς λόγῃ εὐρέσεως διαπεπαρθενευμένης τῆς συζύγου διαλύσεως, ἀπλῶς δὲ τοιαύτης εὐρέσεως τῆς νομολογίας τοῦ ἐν τῷ ἱσχυομένῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνωτέρου δικαστηρίου κατὰ Πατρίκιον, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν ἡ ἐν διατάξει αὐτῇ).

11. Εἰ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη εἰς μοναστήριον εἰσέλθοι, διαλύεσθαι ὁ γάμος δίχα διαζυγίου, μεθ' ὧν μὲντοι τὸ πρόσωπον τὸ εἰσερχόμενον εἰς μοναστήριον τὸ τῆμα λάβοι· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ τὸν μοναχικὸν ἐπιλέξῃται βίον, ἀποκαθιστάτω τῇ γυναικὶ καὶ τὴν προῖκα καὶ ὅτι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς ἔλαβε, καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς τοσοῦτον, ὅσον μέρος ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ ἀνδρὸς ἤρμοζε τῇ γυναικὶ κατὰ τὸ συμφωνόν τὸ τοῖς προικαίοις συμβολαίοις ἐμφερόμενον· εἰ δὲ γυνὴ εἴη ἢ εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθοῦσα, τὸν ὅμοιον τρόπον παρακρατεῖτω ὁ ἀνὴρ τὴν γαμικὴν δωρεάν καὶ τὸν κάσον τῆς προικὸς τὸν ἀπὸ τῆς τελευταίας τῆς γυναικὸς συμφωνηθέντα καὶ τὸ λοιπὸν τῆς προικὸς ἀποκαθιστᾶν παρακελεύομεθα καὶ εἴτε ἄλλο ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς παρ' αὐτῇ εὐρεθῇ. Ἀμφοτέρων δὲ τὸν μοναχικὸν βίον ἐπανηρημένων, κελεύομεν ἀρχούτων τῶν προικιμαίων συμφώνων τὸν ἀνδρὰ παρακρατεῖν τὴν γαμικὴν δωρεάν καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἰδίαν λαμβάνειν προῖκα καὶ εἴτε ἄλλο τῷ ἀνδρὶ δεδωκέναι δεῖχθῇ, ἵνα εἰς ἕκα-

στος δίχα ζημίας τῶν ἰδίων ἀπολαύσῃ πραγμάτων· εἰ μὴ, ὡς εἶκός, ὁ μνηστὴρ τῇ μνηστῇ ἢ τῇ μνηστῇ τῷ μνηστῆρι ἢ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ δωρῆσασθαι τι ἢ συγχωρῆσαι βουληθεῖν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ συναίνεσιν ἢ κατὰ σωροσύνην ἐλύετο ὁ γάμος, θεσπίζομεν μὴ ἄλλως πῶς ἢ παρὲν τὰ ἐκότερα μέρη προσέρχεσθαι τῷ μονῆρι βίῳ ἀζημιῶν δηλονότι φυλαττομένων αὐτῶν. (Νεαρά 123 κεφ. 40. Πρσγ. 11. 4).

Μ. Ἐάν συνεστώτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, ὁ γάμος διαλύεται ἀνευ διαζυγίου, ἀλλ' ἀπ' οὗ τὸ πρόσωπον τὸ μεταβάν εἰς μοναστήριον λαβὴ τὸ μοναχικὸν σχῆμα· καὶ ἴαν μὲν ὁ ἀνὴρ ἐκλίῃ τὸν μοναχικὸν βίον, ἀποδίδωσιν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὴν προίκα καὶ ὅ, τι ἄλλο ἔλαβε παρ' αὐτῆς, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς προγαμίας δωρεᾶς τοσοῦτον μέρος ὅσον ἤρμοζεν εἰς τὴν γυναῖκα ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός κατὰ τὴν ἐμφαινομένην ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ συμφωνίαν· ἴαν δὲ ἡ γυνὴ ἦναι ἢ εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθούσα, καθ' ὅμοιον τρόπον ὁ ἀνὴρ κρατεῖ τὴν προγαμίαν δωρεάν καὶ τὸ ἐπιβάλλον κέρδος τῆς προίκας τὸ συμφωνηθὲν ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς προίκας διατάσσομεν ἀποδιδῆναι εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ὅ, τι ἄλλο ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς εὐρεθῇ εἰς αὐτόν. Ἐάν δὲ ἀμφότεροι ἐκλίξωσι τὸν μοναχικὸν βίον, διατάσσομεν ἀναγγεῖν τὸ προικοσύμφωνον καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ κρατεῖ τὴν προγαμίαν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ λαμβάνει τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκα καὶ ὅ, τι ἄλλο διεγρήθῃ ἐτι ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα, ἵνα ἀπολαύσῃ ἕκαστος ἀζημιῶς τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων· ἐκτὸς ἴαν, ὡς ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὁ μνηστὴρ δωρῇ ἢ θελήσῃ νὰ συγχωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστῆν ἢ ἡ μνηστὴ εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος διελύετο καὶ κατὰ συναίνεσιν ἢ ἐκ σωροσύνης, διατάττομεν παρὰ τοῦ οἱ σύζυγοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸν μονῆρ βίον, ἐπότε καὶ μένουσιν ἀζημίωι.

12. Ἡ ὕστερον ἐπιφανεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ διαζεύγνυσιν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσανεὶ τελευταίως ἐπακολουθήσας. (Ν. 11 Πανθ. 24. 2 (de divortiiis). Βασ. XXVIII. 7. 8).

Μ. Ἡ ὕστερον ἀποκαλυφθεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ χωρίζει τοὺς συζύγους ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἴαν ἐπηκολούθησεν θάνατος.

13. Τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ὁ ἀνὴρ χωριζόμενος τὴν προίκα τῆς γυναικὸς ἀποκερδαίνειν δύναται, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ δεσποτείας τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παῖσιν, ἢ παίδων οὐκ ὄντων ἀπολαύειν αὐτὸν καὶ τῆς δεσποτείας, ταύτας εἶναι διατυπούμεν. Εἰ κατὰ τῆς βασιλείας βυυλομένοις πρὸς σύνοιδεν ἡ γυνὴ, καὶ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ μὴ φανερώτῃ· εἰ δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦτο παρὰ τῆς γυναικὸς παραγγελοῦσιν σιωπήσῃ, ἔξιστι τῇ γυναικὶ δι' αἰουθήποτε προσώπου τοῦτο παραγγέλλειν τῇ βασιλείᾳ, ὥστε τὸν ἄνδρα μηδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας λύσεως γάμου εὐρεῖν πρό-

φασιν. Εἰ περὶ μαιχείας ὁ ἀνὴρ νομίση δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ
 γυναῖκα ἐλεγχθῆναι, προσήκει τὸν ἄνδρα πρότερον ἐγγράψασθαι
 τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία
 ἀληθὴς ἀποδειχθῇ, τῆνικαὐτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν
 ἄνδρα πρὸς τῇ προγάμῳ δωρεᾷ καὶ τὴν προίκα· καὶ πρὸς τού-
 τοις εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς
 γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προικὸς τὸ τρίτον μέρος εἶναι
 τινώσκειται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτείᾳ καὶ τὴν προίκα καὶ τὴν
 παρ' ἡμῶν ὀρισθεῖσαν ποινὴν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας
 ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συναικεσίου, κελεύομεν καὶ τὴν προίκα καὶ
 τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἐμπροσθεν ὀρι-
 σμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι· καὶ εὖτω τὸν μοιχόν
 νόμιμως ἐλεγχόμενον ὅρα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν
 ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαμβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προίκα καὶ
 τὴν διὰ τοῦ γάμου δωρεάν· ὥστε εἰ παῖδας ἔχοιεν, μόνῃς τὴν
 γυναῖκα τῆς χρήσεως ἀπολαβεῖν τῆς δωρεᾶς, τῆς δεσποτείας
 κατὰ τοὺς νόμους τοῖς παισὶ φυλαττομένης· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ
 ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρούμεθα· παῖδων δὲ μὴ
 ὄντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δεσποτείαν τῇ γυ-
 ναικὶ διαφέρειν θεσπιζόμεν, τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς πᾶσαν πε-
 ριουσίαν τῷ φίλῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς προσκυροῦσθαι νέμευς.
 Ἐὰν οἰωδῇποτε τρόπῳ ἢ γυνὴ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ
 ἢ ἄλλοις τοῦτο ποιοῦσι συνειδυῖα τῷ ἀνδρὶ μὴ φανερώσῃ. Ἐὰν
 ἀνδράσι μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς ἔξω τοῦ οἴκου μείνῃ, εἰ
 μήτοιγε τυχόν παρὰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσιν. Ἐὰν ἱππικαῖς ἢ θεά-
 τροις ἢ κυνηγίοις παραγένηται ἐπὶ τῷ θεωρῆσαι, ἀγνοοῦντες ἢ
 κωλύοντες τοῦ ἀνδρὸς. Ἐὰν δὲ συμβῇ τινα διχα μίᾳς τῶν
 προειρημένων αἰτιῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τοῦ ἰδίου οἴκου ἔξω-
 ῶσθαι, ὥστε ἐκείνην μὴ ἔχουσιν γονεῖς πρὸς οὗς δύναται μένειν,
 ἔξ' ἀνάγκης ἔξω τὴν νύκτα διάγειν, κελεύομεν μηδεμίαν εἶναι
 τῷ ἀνδρὶ ἄδεια διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν χωρισθῆναι τῆς γυναι-
 κὸς, διότι περ αὐτὸς τοῦτου αἰτίας γέγονε· (Νεαρά 117 κεφ. 8.
 Ν. 8 § 5. Ν. 11 § 2 Κωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρά 22
 κεφ. 15 § 2 καὶ κεφ. 16 § 1. Προχ. 11. 6-10).

Μ. Αἱ αἰτίαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων χωριζόμενος ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ κερδαίνει
 τὴν προίκα τῆς γυναικὸς, ἐν ᾧ ἢ ἐπ' αὐτῆς κυριότητι φυλάττεται εἰς τὰ γεν-
 νήματα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου τέκνα ἢ ἄλλως (μὴ ὑπαρχόντων δηλαδὴ τέ-
 κνων) ἀπολαβεῖ αὐτὸς καὶ τῆς κυριότητος, ὀρίζομεν ὅτι εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἐὰν
 ἡ γυνὴ γινώσκῃ ὅτι ἐπιβουλεύουσι τινες τὴν βασιλείαν καὶ δὲν φανερώσῃ
 αὐτὴ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ σιωπήσῃ τοῦτο ἀναγγελλόν·

αὐτῶ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ κοινοποιῇ τὸν δι' αἰουθόποτε προσώπου πρὸς τὸν βασιλέα, ὥστε διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ μὴ εὐρίσκη ὁ ἀνὴρ εἰκονήποτε πρόσβασιν πρὸς διαλύσιν γάμου. Ἐάν δ' ἀπὸ νομίσῃ ὅτι δύναται ἡ γυνὴ αὐτοῦ νὰ ἐξελεγχθῇ ὡς μοιχαλὶς, δεῖται ὁ ἀνὴρ πρῶτον νὰ ἐγκαλέσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ ἐάν ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀποδειχθῇ ἀληθής, τότε μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν πραγματῖαν δωρεάν καὶ τὴν προίκα· καὶ προστίθεν δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τῆς γυναικὸς τοσούτον ὅσον ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προίκας, ὥστε νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἀειμνήσια παινὴ. Διότι, ἐάν ἔχῃ τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικισίου, διατάσσεται καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία νὰ φυλάττεται εἰς τὰ τέκνα κατὰ τοὺς ἐμπροσθεν ὀρισμένους νόμους· καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς νομίζετο ἐξελεγχόμενος νὰ τιμωρῆται μετὰ τῆς γυναικὸς· καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς ἔχῃ γυναῖκα, νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκα καὶ τὴν πραγματῖαν δωρεάν· ὥστε, ἐάν ἔχῃαι τέκνα, ἡ γυνὴ νὰ ἀπολαύῃ μόνον τῆς ἐπικαρπίας τῆς δωρεᾶς, ἡ δὲ κυριότης νὰ φυλάττεται κατὰ τοὺς νόμους εἰς τὰ τέκνα· τὴν δὲ ἄλλην περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· ἐάν δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχωσι, διατάσσεται ἡ μὲν κυριότης τῆς πραγματῖας δωρεᾶς νὰ μεταβῇ εἰς τὴν γυναῖκα, ὅλη δὲ ἡ ἄλλη περιουσία νὰ προσκυροῦται κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους εἰς τὸ δημόσιον. Ἐάν καθ' εἰκονήποτε τρόπον ἡ γυνὴ ἐπιβουλὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρὸς ἢ γινώσκουσα ὅτι ἄλλοι πράττουσι τοιαῦτα τι δὲν φανερώσῃ αὐτὰ εἰς τὸν ἀνδρα, Ἐάν παρὰ τὴν βέλῃσιν τοῦ ἀνδρὸς συμποσάτῃ, ἢ συλλοῦσθαι πρὸς ἀνδρας ἐξωτικούς. Ἐάν παρὰ τὴν βέλῃσιν τοῦ ἀνδρὸς μείνῃ ἔξω τῆς οἰκίας, ἐκτὸς ἂν τυχὼν διαμείνῃ παρὰ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς. Ἐάν ἀγνοοῦντος ἢ ἐμποδίζοντος τοῦ ἀνδρὸς ἀπέλθῃ ἐν θεωρήσει ἱππικούς ἀγῶνας ἢ θέατρον ἢ κυνήγια. Ἐάν δὲ συμβῇ ἀνευ εὐδομίας τῶν ἐξημένων αἰτιῶν νὰ ἀποδῇ τις ἐκ τῆς οἰκίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὥστε μὴ ἔχουσα αὐτὴ γονεῖς, παρ' οἷς δύναται νὰ μείνῃ, εἰ ἀνάγκη διατρέψῃ ἔξω τὴν νύκτα, διατάσσεται ὅτι δὲν ἔχει ὁ ἀνὴρ ἀδικεῖν νὰ χωρισθῇ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, διότι αὐτὸς ἐγένετο αἰτία τοῦτου.

Ν. Συστατικὰ τῆς παραβάσεως τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως εἶναι α') γάμος ἤδη πραγματικῶς ὀριστάμενος καὶ β') πολιτικῶς ἀνεγνωρισμένος ἤρκυρος γάμος. Ὅθεν δεῖν πρὸς βεβαίωσιν τῆς παραβάσεως τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως νὰποδειχθῇ οὐ μόνον ὅτι εἶχε τελεσθῇ γάμος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐτελέσθη κατὰ τὰς ἰσχυρούς διατάξεις. Α. Π. 179 τοῦ 1865.— Ποινικὴ ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικῶσις καὶ καταδικὴ δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν ἀναγκαῖα ἐπὶ πρόκλησιν διαζυγίου, οὐ μόνον διότι ἡ ἐν Ἀρμεν. ἐριζομένη ἐγκληματικὴ κατηγορία κατηργήθη ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 686 τῆς πολ. δικον., οὐδεμία δὲ ὑπάρχει δικονομικὴ διαταξὶς ἐπιβάλλουσα αὐτήν, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ μὲν ἀρθρον 682 καὶ ἐπ. τῆς πολ. δικον. παρέχουσι τοῖς συζύγοις τὸ δικαίωμα ἀνευ διαστολῆς ἢ περιορισμοῦ τοῦ ζητεῖν δι' ἀστικῆς ἀποστάσεως τὴν διαζευξιν, τὸ δὲ 286 τοῦ Ποιν. Νόμου ὀρίζει ὅτι ἡ παραβάσις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως τιμωρεῖται κατ' αἰτήσιν τοῦ ὀφισθέντος, ὅθεν δύναται οὕτως ὡς ὀφισθὲν νὰ προκαλέσῃ μὲν, ἂν ἐγκρίνῃ, τὴν ποινικὴν καταδικῶσιν τῆς συζύγου τοῦ ἢ, παραλείπων αὐτήν, νὰ αἰτήσῃται τὴν διαζευξιν ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου, ἀποδεικνύς παρεμπιπτόντως τὴν με-

χίαν, Α. Π. 22 τοῦ 1842, 108 τοῦ 1847.—Κατὰ τὴν Νεαράν 117 καρ. 71 § 7 εἴαν ὁ ἀνὴρ, ἐκτίς τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ σημειουμένων περιπτώσεων, ἐξωθήσῃ ἀπὸ τοῦ ἰδίου οἴκου τὴν γυναῖκα, ὥστε ἐκείνη, μὴ ἔχουσα γονεῖς, παρ' οἷς δύναται μέναι, ἐξ ἀνάγκης ἔξω τὴν νύκτα διαγίεν, εἰς δικαιοῦται νά ζητήσῃ ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου διαζύγιον, διότι παραίτησις τούτου αὐτὸς γίνεται. Α. Π. 49 τοῦ 1886, 169 τοῦ 1878, 'Ιερὰς Συνόδου τῆς Κωνστ. ἀποφ. 81 τοῦ 1889, 107 τοῦ 1902.—Κατὰ τὸν Νόμον 3 § 3 β' β' β' 48 τίτλ. 5 Πανθ. καὶ τὴν 11 διατ. Κωδ. β' β' β' 9 τίτλ. 9 ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νά κατηγορήσῃ ὡς μοιχαλίδας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἐπομένως οὐτὶς νά ζητήσῃ ἔνεκα τούτου λόγου διαζύγιον, εἴαν μετὰ τὴν μοιχείαν οὐκ ᾔσκησεν δεχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὡς σύζυγον τὴν γυναῖκα αὐτήν. Α. Π. 42 τοῦ 1860.—Ὅριζοντες τοῦ νόμου ὅτι δικαιοῦται ὁ ἀνὴρ νά αἰτησῇ διαζύγιον, εἴαν ἐπικλοῖς ἢ θεάτροις παραγένηται ἡ γυνὴ ἐπὶ τῷ θεωρηθῆσαι, ἐπεταὶ ὅτι ἐπιτρέπεται διαζύγιον καὶ ἂν ἀπέλθῃ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ συζύγου εἰς χοροὺς καὶ συναυλίας, ἅτε πολλὰ μάλιστα καταδικαστὰς οὕσης τῆς μετοχῆς εἰς συναυλίαν καὶ χορὸν δημοσίᾳ δοθέντα (Πρακτικὸν 'Ιερ. Συνόδου τῆς Κωνστ. τῆς 30 Σεπτ. 1876). Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι οὐδαμῶς ἀποτελεῖ αἰτίαν διαζυγίου ἡ μετοχὴ τῆς γυναικὸς εἰς χορὸν ἐν στενῇ οἰκογενειακῇ κύκλῳ τελεσθέντα ('Ιερ. Συνόδου τῆς Κωνστ. ἀποφ. 191 τοῦ 1898).

14. Τὰς αἰτίας δι' ὧν εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς χωρισθῆναι καὶ ἐξ ὧν δύναται τὴν προῖκα λαμβάνειν καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους ἀπαιτεῖν ὁμωρεάν, ὁμοίως τοῖς παισὶ διαφυλαχθῶσιν τῆς ἐπὶ τῇ ὁμωρεᾷ δεσποτείας, ἢ παιδίων μὴ ὄντων ἔχειν καὶ τὴν ταύτης δεσποτείαν, ταύτας εἶναι διατυποῦμεν. Ἐάν κατὰ τῆς βασιλείας ἡ αὐτὸς βούληται τι, ἢ τοῦτό τις βουλευόμενος συνειδὼς μὴ φανερῶς τῇ βασιλείᾳ ἢ δι' αὐτοῦ ἢ οὐκ ἐθέποτε πρόσωπον. Ἐάν οὐκ ἐθέποτε τρόπον ὁ ἀνὴρ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλων τοῦτο βουλευμένων εἰδὼς μὴ φανερῶς τῇ γυναικὶ καὶ σπουδᾷ κατὰ τοὺς νόμους ἐκδικῆσαι τὴν κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιβουλήν. Ἐάν ὁ ἀνὴρ τῇ τῆς γυναικὸς σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύων ἄλλοις ταύτην εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήσῃ προδοῦναι. Ἐάν ὁ ἀνὴρ περὶ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐγγράψῃται καὶ τὴν μοιχείαν μὴ ἀποδείξῃ ἐξεῖναι τῇ γυναικὶ βουλευμένη καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας χωρίζεσθαι τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀπολαμβάνειν μὲν τὴν ἰδίαν προῖκα, κομίζεσθαι δὲ καὶ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τὴν προγαμμίαν ὁμωρεάν καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς συκοφαντίας εἰ παῖδας μὴ ἔχοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, τοσοῦτον λαμβάνειν αὐτὴν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς περιτετούσης, μετὰ τὴν ἰκάνωσιν τῆς τε προικὸς αὐτῆς καὶ τῆς προγάμου ὁμωρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προγαμμίας ὁμωρεᾶς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκονται· εἰ γὰρ παῖδας ἔχει, κτελούμεν πᾶσαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιου-

σίαν τοῖς παισὶ φύλάττεσθαι, βεβήκων μενόντων τῶν περὶ τῇ
 πραγμαθείας ζωρεᾶς, τῶν τοῖς ἄλλοις περιεχομένων νόμοι
 οὕτω μέντοιγε ὥστε διὰ τὴν ἐπαχθεῖσαν τῆς μοιχείας κατήγο-
 ρίαν καὶ μὴ ἀποδείχθεῖσαν κἀκείναις τὸν ἄνδρα ταῖς τιμωρίαις
 ὑποβληθῆναι αἷς ἐμελλεν ὑπομένειν ἢ γυνή, εἴπερ ἂν ἡ τοιαύτη
 ἀποδείχθῃ κατηγορία. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, καθὼς
 μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συνοικεῖ, περιφρονῶν αὐτὴν μετ' ἐτι-
 ρας εὗρισκῆται ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ μένων ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν πό-
 λιν διάγων ἐν ἑτέρῳ οἴκῳ μετὰ ἄλλης γυναικὸς συνεχῶς μέ-
 νων ἐλεγχῆται, καὶ ἀπαξ καὶ δις ἐγκληθεῖς ἢ διὰ τῶν ἑαυτοῦ
 γονέων ἢ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ἢ δι' ἑτέρων τινῶν ἀξιόπιστων
 μαρτύρων τῆς τοιαύτης ἀτελελείας μὴ ἀπότχηται, ἐξεῖναι τῇ
 γυναικὶ καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας διαλύειν τὸν γάμον καὶ
 ἀναλαμβάνειν τὴν δεδομένην προίκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν
 καὶ ὑπὲρ ταύτην τῆς ὕδρευς τρίτον μέρος τῆς διατιμῆσεως, ἢ
 ἢ πρὸ γάμου δωρεὰ ποιεῖ, ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας λαμ-
 βάνειν· οὕτω μέντοιγε ὥστε, εἰ παῖδας ἔχει, τῆς χρήσεως μὲ-
 νης ἀπολαύειν τὴν γυναῖκα τῶν πραγμάτων, ἅπερ ἐκ τῆς προ-
 γαμιαίας ζωρεᾶς καὶ τῆς ποινῆς τοῦ τρίτου μέρους τῆς τοῦ
 ἀνδρὸς περιουσίας ἀπολάβοι, τῆς δεσποτείας τῆς κοινῆς παιδὶ
 φυλαττομένης· εἰ γὰρ παῖδας μὴ ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεῖσθαι
 ἔχειν αὐτὴν τῶν τοιαύτων πραγμάτων καὶ τὴν δεσποτείαν κα-
 λεύομεν. (Προγ. 11. 13-18).

Μ. Δὲ αἰτία, δι' ἣς εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ συ-
 ζύγου καὶ δι' ἣς εὐλόγως δύναται νὰ λαμβάνῃ τὴν προίκα καὶ νὰ ἀπαί-
 τῃ τὴν πραγματικὴν δωρεάν, ἐνῷ ὁμοίως ἡ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς κυριότης φυλάσσεται
 εἰς τὰ τέκνα ἢ, εἰ δὲν ὑπάρχωσι τέκνα, καὶ ταύτης τὴν κυριότητα νὰ ἔχῃ
 ἡ γυνή, διατάσσομεν νὰ ᾖναι αἱ ἑξῆς. Ἐὰν ἡ αὐτὴ ἐπιβουλεύῃ τι κατὰ
 τῆς βασιλείας ἢ γινώσκων ὅτι ἄλλοι τινὲς ἐπιβουλεύουσι δὲν δηλώσῃ ταύτην
 εἰς τὸν βασιλεῖα ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' οἰομένηποτε ἄλλου προσώπου. Ἐὰν καὶ
 οἰομένηποτε τῶντον ὁ ἄνθρωπος ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν τῆς γυναικὸς ἢ γινώσκων
 ὅτι ἄλλοι ἐπιβουλεύουσιν αὐτὴν δὲν φανερῶσθαι τοῦτο εἰς τὴν γυναῖκα καὶ
 δὲν προθυμοποιηθῇ κατὰ τοὺς νόμους νὰ διεκδικήσῃ τὴν κατὰ τῆς γυναικὸς
 αὐτοῦ ἐπιβουλήν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβουλεύων τὴν σωτηρίαν τῆς γυναικὸς
 ἐπιχειρήσῃ νὰ παραδῶσθαι ταύτην εἰς ἄλλους πρὸς μοιχείαν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος
 ἐγκαλέσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπὶ μοιχείᾳ καὶ δὲν ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν,
 συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, εἰάν θέλῃ, νὰ χω-
 ρίσθαι τοῦ ἀνδρὸς καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν προίκα αὐτῆς, νὰ λαμβάνῃ
 καὶ ἐκ πάσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τὴν πραγματικὴν δω-
 ρεάν· καὶ διὰ τὴν συκοφαντίαν ταύτην, εἰάν μὴ ἔχῃ τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 συνοικεῖσθαι, μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς προίκης καὶ τῆς πραγματικῆς δω-
 ρεᾶς νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς τοσούτον ὅσον γυμνι-
 ζεῖται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς· διότι, εἰάν ἔχῃ

τέκνα, διατάσσομεν νά διατηρῆται διὰ τὰ τέκνα ὅλη ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, παρόντων ἀκριαίαν τὴν ἰσχύον αὐτῶν τῶν περὶ τῆς προγαμίας δωρεᾶς ἐν τοῖς ἄλλοις νόμοις διαλαμβάνομένων τοιοῦτοτρόπως ὥστε διὰ τὴν προσησῆσαν κατηγορίαν τῆς μοιχείας καὶ μὴ ἀποδεδειχθεῖσαν νά ὑποβάλληται ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς ἐκείνας τὰς τιμωρίας, ὅς ἐμελλε νά ὑπομείνῃ ἡ γυνή, ἂν ἀποδεικνύτο ἡ τοιαύτη κατηγορία. Ἐάν ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, εἴθις συγκαταῖ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, περιφρονῶν αὐτὴν συνουρίσκηται μετ' ἄλλης μένων εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, ἢ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διατρίβων ἐλεγχῆται μένων συνεχῶς ἐν ἄλλῃ οἰκίᾳ μετ' ἄλλης γυναικὸς, καὶ ἀπαξ καὶ δις ἐπιπληχθεῖ ἢ διὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἢ διὰ τῶν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ δι' ἄλλων ἀξιοπιστῶν μαρτύρων ἢν ἀπέχῃ τῆς τοιαύτης ἀσλγείας, συχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νά διαλύῃ τὸν γάμον καὶ νά ἀναλαβάνῃ τὴν δολίαν προίκα καὶ τὴν προγαμίαν δωρεάν καὶ διὰ τὴν ὕβριν ταύτην νά λαμβάνῃ ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τοῦ ἀνδρός τὸ τρίτον μέρος τῆς αξίας τῆς προγαμίας δωρεᾶς εἰς τρόπον ὅμοιον ὥστε, εἴν ἔχῃ τέκνα, νά ἀπλεῖσθῃ ἡ γυνὴ μόνῃς τῆς ἐπικαρπίας τῶν πραγμάτων, ἀπὲρ ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῆς ποινῆς τοῦ τρίτου μέρους τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἢ δὲ κυριότης νά φυλάττεται διὰ τὰ κοινὰ τέκνα· οἷοι, εἴν δὲν ἔχῃ τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνουρισμοῦ, διατάσσομεν νά ἔχῃ αὐτὴ καὶ τὴν κυριότητα τῶν τοιούτων πραγμάτων.

N. Α' ἐν τῇ Ἐκπύλῳ διατάξεις περὶ τῆς τύχης τῆς προίκης μετὰ τὴν διὰ λόγον μοιχείας διάλυσιν τοῦ γάμου φέρουσι χαρακτηριστικὰ ποινικόν, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τῆς συμπαραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὰ ἀνάλογα τοῦ Κωδικὸς N. 8 § 4 καὶ N. 11 § 1 καὶ 2 βιβλ. Ε' τίτλ. ΙΖ' καὶ τῶν Νεαρῶν ΚΒ' καὶ 15 § 8 καὶ κατ. 18 § 1. ΡΙΖ' κατ. 8, καὶ ΡΑΔ' κατ. 10 χωρία, ἐν εἰς ἡ ἑνὴς μοιχείας περιουσιακὴ ζημίωσις τῆς γυναικὸς καλεῖται ποινὴ, καὶ ἐκ τοῦ συνόλου τῶν λοιπῶν περὶ μοιχείας βωμολοικῶν διατάξεων, ὧν ὁ ποινικὸς χαρακτὴρ τοσούτον καταφανέστερος ἀποδάνει, ὅσον οἱ μνησθέντες νόμοι ἐπιτέλλουσιν αὐτὴν ὡς ἐπακολουθήμα ποινικῆς καταδικῆς καὶ καταδικῆς ἂν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Λέων θεσπίσας ἐκ νεοῦ διὰ τῆς 18' Νεαρᾶς αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός ἀπώλειαν τῆς προίκης τῆς γυναικὸς, ἦν εἶχε προκαταγγίσει ἡ ΡΑΔ' Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀναφέρει ὅτι ἀπονέμει τῷ ἀνδρὶ τὴν προίκα τῆς μοιχαλίδος πρὸς παραμυθίαν αὐτοῦ, τούτο δὲν ἐμφανίζει αὐτὴ δὲν φέρει ποινικὸν χαρακτὴρα, διότι διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτάξεως εἰς τὴν ἀλούσιν μοιχαλίδας νῆαι σωματικαὶ ποιναί, εἰσάγεται διὰ τῶν ὡς προσαυθέματα τῶν ποινῶν τούτων ἡ περὶ ἀποδόσεως τῆς προίκης εἰς τὸν ἀνδρα διάταξις τῶν προτέρων νόμων. Τὸ ἀδιαιρέτον διὰ τούτων περὶ μοιχείας ποινικῶν διατάξεων ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντος τανὺν ποινικοῦ συστήματος, καὶ ὁ δρῶντες τοῦ ποινικοῦ νόμου διὰ τοῦ 258 ἀρθροῦ ἔν μόνον ποινῆς εἶδος εἰς τὴν μοιχείαν, το τῆς φυλάξεως, πᾶσαι αἱ τῶν προγενεστέρων νόμων θεωροῦνται καταργημέναι διὰ τοῦ 700 ἀρθροῦ αὐτοῦ. Α. Π. 110 τοῦ 1847, 5 τοῦ 1869 (Ὁμοδοξία Καλλιγῆς). Ἀλλὰ κατὰ τὰς Α. Π. 384 τοῦ 1840, 283 τοῦ 1850, 20 τοῦ 1851, 48 τοῦ 1858 αἱ διατάξεις τῶν αὐτοκρατορικῶν νόμων αὗται δὲν δύναται νά θεωρηθῶσι ποινικαί, ἅτε τῆς εἰς τὸν ἀνδρα πρὸςκυρώσεως τῆς προίκης καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, τῆς παρακολουθοῦσης τὴν διάλυσιν, ἥτις ἀποφαίνεται μόνον κατ' αἰτίαν τοῦ ἀνδρός, διάταχθεῖσης πρὸς ἀπλὴν αὐτοῦ παραμυθίαν καὶ περιβελίψιν τῶν κοινῶν τέκνων, εὐχὴ δὲ ὡς ποινῆς τῆς μοι-

γαλίδος. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 7 τοῦ 1868 κατὰ τὴν Νεαράν 117 κατ' 8 § 2 λυομένου τοῦ γάμου διὰ μοιχείαν τῆς γυναίκος, ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν τοῦ γάμου δωρεὰ καὶ τὴν προικί, λαμβάνει πρὸς ποινὴν τῆς μοιχαλίδος γυναίκος ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς ὅσον εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προικί· ἄρα ὡς ποινὴ τῆς μοιχαλίδος ὀρίζεται μόνον τὸ ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς ἀφαιρούμενον μέρος καὶ λαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἢ δὲ προῖξ μῆνι εἰς αὐτὸν ὡς κύριον ὅπως ἦτο συνεστῶτος τοῦ γάμου, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν ἀμαρτήσαν σύζυγον νὰ κησῇται αὐτὴν, διαλυομένου τοῦ γάμου ἐξ αἰτίας αὐτῆς, ποιοῦσαν ἐκτὸς ὁράλειαν ἐξ οἰκείου ἀμαρτήματος· ἢ δὲ Νεαρά 134 κατ' 10 ἢ διατάσσουσιν τὸ ἐμπαλλεῖσθαι τὴν μοιχαλίδα εἰς μοναστήριον δὲν ὀρίζεται λαμβάνει ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα ὡς ἀμείσον ἀποτέλεσμα τῆς ποινῆς τῆς καθεύξεως τῆς γυναίκος· ἔθεν δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ προῖξ προσκυροῦται τῷ ἀνδρὶ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ποινῆς τῆς καθεύξεως, ὡς ἐξελαδόν τινα· καὶ κατὰ τὰς Α. Π. 168 τοῦ 1871, 281 τοῦ 1873, 145 τοῦ 1878 ἡ μοιχαλὶς ἀπώλλυσι τὴν προῖκα αὐτῆς κερδαίνοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τέκνα ἐκ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου ἀνδρός, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῆς δεσποτείας τοῦ πατρός, κατὰ τὴν Νεαράν 117 κατ. 8 περιεχομένην ἐν Ἀρμενοπούλῳ Ἀρμέν. Ν° ἢ Νεαρά μόνον ἔσαν οὗτος ἦναι ἀπαρτ. (Ὁμοδοῖσι Παπαβλαχόπουλος). Ὡσαύτως κατὰ τὴν Α. Π. 295 τοῦ 1900 ἡ τοῦ νομοθέτου πρόθεσις σκοπεῖ κυρίως τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀφύου συζύγου. Ὁρίζων ὁ νομοθέτης τὰς τῷ ὑπαίτιῳ συζύγῳ ἐπιβαλλομένας ἀπωλείας καὶ στέρησας περιουσίας, θέλει οὐχὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑπαίτιον, ἀλλὰ νὰ ἀσφαλίσῃ τὸν ἀφύον συζυγον· ἐντεῦθεν ὁ ὅρισμός τοῦ ποσού τῆς ἀποζημιώσεως, ὃ δικαιούται αὐτός νὰ λάβῃ διὰ τὴν ἐκ τῆς λύσεως τοῦ γάμου ἐπενεχθεῖσαν ζημίαν. Ἐκ τοῦ ὅτι δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποκαλεῖ τὰς ἐν ταῖς Νεαραῖς, εἰς τὴν ἡ προκειμένην ἐν Ἀρμ. διατάξει, μνημονευόμενας ἀποζημιώσεις καὶ στέρησας ποινάς, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ πράγματι εἶναι ποιναὶ κατὰ τοὺς θίους τῶν ποινικοῦ δικαίου. Σημειωτέον ὅτι διαλαμβάνουσι τῆς ἐν Ἀρμέν. διατάξεως ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀποκρεθάνει τὴν προικί, ἔταν ἐπιβλήθῃ διαζύγιον, ἔπεται ὅτι μὴ ἐπιβλήντος διαζυγίου, ὅτι δὲ μᾶλλον μὴ κινηθείσῃ ἀγωγῇ περὶ διαζυγίου συνεστῶτος τοῦ γάμου, οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀνδρός δὲν δύνανται ἐκ κρατήσεως τὴν προικί τῆς γυναίκος λόγω τῆς κακοποιότητος αὐτῆς. Α. Π. 139 τοῦ 1860 — Ἡ § 14 δὲν περιορίζει τὸ δικαίωμα τῆς συζύγου εἰς αἰτήσιν διαζυγίου ἐντός τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, καθ' ὃ διαρκοῦσιν αἱ προκαλοῦσαι τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν νόμιμοι σφραγίδες. Α. Π. 186 τοῦ 1869. — Ὁ γάμος δὲν λύεται λόγω σχέσεων τοῦ ἀνδρός μετ' ἄλλης γυναίκος ἂν μὴ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ σύζυγος ἡλεγχθῇ συνεχῶς συνδιατρίβων μετ' αὐτῆς ἐπὶ σκοπῇ ἀσελείας. Α. Π. 225 τοῦ 1868. — Ἡ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ζωῆς τῆς γυναίκος εἶναι λόγος διαζευξίσεως. Α. Π. 24 καὶ 49 τοῦ 1847, 70 τοῦ 1856, 189 τοῦ 1867. Ἀλλὰ τότε ὑπάρχει ἐπιβουλὴ εἰναι πραγματικὴν γεγονόσιν ἐπιβλόντων εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίης. Α. Π. 70 τοῦ 1856, 189 τοῦ 1867. Δὲν θεωρεῖται ὅμως ἐπιβουλὴ ἐλαδῆποτε κάκωσις τοῦ ἀνδρός κατὰ τῆς γυναίκος, εἰς βραχυὸν ψυχικῆς ὁρμῆς ἢ εἰς καταστάσιν μίσητος, ἀλλ' ἢ ἐκ βολῆς προβλεψῆς καὶ ἐκ προμελέτης ἐπὶ σκοπῇ στέρησεως τῆς γυναίκος τῆς ζωῆς πράξις. Α. Π. 24 καὶ 1849 τοῦ 1847 (Ὁμοίως ἀπ' αὐτὸν νατο καὶ Ἱερά Σύνοδος Κωνσταντ. διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς 126 τοῦ 1893). — Ἐπιτρέπων ὁ νόμος εἰς τὴν γυναῖκα τὴν διαζεύξιν, ἂν κατηγορήσας αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ μὴ ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, ὑπονοεῖ κατηγορίαν

αποποιῶσαν τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου καὶ τὴν τιμωρίαν τῆς μοιχαλίδος τὴν γινόμενῃ ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, οὐχὶ δὲ δυσφήμῳσι ἐπὶ αὐτῆς ὡς μοιχαλίδος. Α. Π. 110 τοῦ 1887, 320 τοῦ 1840, 51 τοῦ 1843, 6 τοῦ 1841. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν 320 τοῦ 1840 καὶ ἡ πράξις τῆς ἀγγραφῆς κατ' αὐτὴν, δηλονότι τῆς δι' ἰδιωτικῆς κατηγορίας καταγγελίας, δὲν ἔχει ἐπιρροήν, εἰμὲν ἂν ἐμφανισθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ καὶ εἰδοποιήσῃς περὶ τῶν ἐπεκολουθησάντων τῆς κατηγορίας ἐπιμενῇ εἰς αὐτὴν, διεξαγών αὐτοποσώπως (ὡς ἰδιώτης κατήγορος)· κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 6 τοῦ 1841 καὶ μόνον ἐγκληθῆσα ἡ σύζυγος ἐπὶ μοιχαλίδι ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, καίπερ μὴ παροιστάμενος ὡς ἰδιώτου κατήγορου, δύναται ἀθροισμένη νὰ αἰτήσῃ διαζεῦσιν κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 53 τοῦ 1848 δικαιούται νὰ αἰτήσῃ διαζεῦσιν ἐὰν δ' ἂν ἀγγραφῇ ὡς κατήγορος καὶ μὴ ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν· δὲν ἀπαιτεῖται δὲ καὶ νάποδειχθῇ προσέτι ὡς συκοφαντίας ὁ κατήγορος ὡς σύζυγος, ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ταυτοπαθείας τῶν συκοφαντῶν ἐφαρμόζεται μόνον κατὰ τοὺς νόμους Β καὶ 6 τοῦ 16 τίτλου τοῦ 9 βιβλίου τοῦ Κώδικος εἰς τὰς κυρίως ποινάς, περὶ ὧν προβλέπει ὁ νόμος 14 τῆς Ἐκτελέσεως τοῦ Ἀρμενοπούλου παρακαπνίων· κατὰ δὲ τὰς 55 καὶ 193 τοῦ 1884 (Τμ. Β') δικαιούται ἡ γυνὴ νὰ αἰτήσῃ τὴν διαζεῦσιν αὐτῆς μόνον ἐὰν ὁ σύζυγος καταγγείλῃ αὐτὴν πρὸς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν ἐπὶ μοιχείᾳ, μὴ δυνήθῃ δὲ νάποδείξῃ τὴν μοιχείαν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου ποινικοῦ δικαστηρίου (κατὰ τὴν πλειονοψηρίαν), δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν διαζεῦσιν αὐτῆς καὶ ἐὰν μὴ καταγγείλῃ ποινικῶς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὁ σύζυγος, ἀλλ' ἀπλῶς αἰτήσῃ διαζεῦσιν ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τῇ λόγῳ εἶτι ἐτέλεσεν ἡ σύζυγος αὐτοῦ μοιχείαν, διότι τὸ πρὸς διαζεῦσιν δικαίωμα τῆς γυναίκας κυρίως καὶ κατ' οὐσίαν σφριάζεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχῆς δυσφήμῳσιν αὐτῆς δι' ἀνυπόστατον ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίαν, ὁ δὲ λόγος, οἱ δ' ἂν ἀπαιτῆται τότε ἡ ὑπὸ ποινικοῦ δικαστηρίου καταδίκη, πρὸς τὸ τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε συστήματος, καθ' ὃ ἡ διαζεῦσις ἐπύρχεται ἀπὸ δικαστικῆς δικτῆς καὶ κατ' ἀπερροίαν ἀναγκαῖον τὴν ἀφελόντως νὰ προηγηθῇ ποινικὴ δική, ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν δικονομικοῦ δικαίου, καθ' ὃ ἡ τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἀθωωτικὴ ἀποφάσις καὶ ἡ λόγῳ παραγραφῆς ἀπὸ ἀλλαγῇ τῶν κατηγορουμένων δὲν κωλύει τὴν ἐπιδιώξιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον τοῦ πολ. δικαστηρίου (κατὰ τὴν μειονοψηρίαν).—Σημειώσμεν, ὅτι καὶ ὅποτεν ἡ διάλυσις τοῦ γάμου προέβη ἐξ ἀπαιτιότητος τοῦ ἀνδρός, δὲν σφριάζεται ὡς τῆς πραγματικῆς ὁμορφῆς, ἀπὸ τοῦ μὲν βωμ. νόμου ἐπιβάλλοντος ἐξ ἐνδὲ αὐτὴν ὅπως τῷ ἀνδρὶ ὡς ποινὴν διὰ τὴν μὴ ἀποδείχθεισαν τῆς μοιχείας κατηγορίαν, τῶν ποινῶν δὲ τοῦ βωμ. νόμου μὴ ἰσχυροῦσιν νυν, εἰς ἀλλοῦ δὲ καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν τοῦ ἀνδρός περιορίαν τοῖς παῖσι φυλάττεσθαι, ἐπομένως οὐδαμῶς ἀρμολογῶν τῇ γυναικὶ ὑπερχόντων τέκνων τῆς ἀπαιτήσεως αὐτῆς, ὡς εἰς τὸν πατέρα ἐπικειμένου τοῦ βωμ. νόμου τῆς τῶν τέκνων διατροφῆς καὶ μετὰ τὸ διαζύγιον. Α. Π. 278 τοῦ 1871.

15. Εἰ δὲ τις τὴν ἰδίαν γαμετὴν μᾶστιξιν ἢ ξύλοις τυπτήσῃ χωρὶς τινος τῶν αἰτιῶν, αἱ κατὰ τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀρκεῖν παρεκελευσάμεθα, γάμου μὲν διάλυσιν ἐκ τούτου γίνεσθαι οὐ βουλόμεθα, τὸν δὲ ἄνδρα τὸν δεικνύμενον χωρὶς τῆς τοιαύτης αἰτίας μᾶστιξιν ἢ ξύλοις τυπτήσθαι τὴν αὐτοῦ γαμετὴν τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὁδῶς ἐκ τῆς ἀλ-

λης αὐτοῦ περιουσίας, τῆς μετὰ τὴν ὑπεξίρεσιν δηλονότι πρὸς
 κῆς τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, διδόναι τῇ γυναικὶ καὶ συνεστῶτος τοῦ
 γάμου, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγάμου [ἤτοι τοῦ ὑποδόλου] ποιῆ-
 ῶντος. (Νεαρά 117 κερ. 14, Νεαρά 22 κερ. 15 § 1, Βασίλ.
 XXVIII. 7. 7. Σύνοψις XXIX. 2).

Μ. Ἐάν δέ τις διὰ βύλων ἢ μαστίγων τῷ τῇ σύζυγον αὐτοῦ ἀν-
 τινὸς τῶν αἰτιῶν, αἰτίνες διατάσσουσιν εἰς ἀρκούσι κατὰ τῶν γυναικῶν
 πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου, ἐκ τούτου ὁ μὲν γάμος δὲν διαλύεται, ὁ δὲ ἀνὴρ
 ὁ φεραῖς εἰς χωρὶς τῆς αἰτίας ταύτης ἔτυψε διὰ βύλων ἢ μαστίγων τὴν
 σύζυγον αὐτοῦ διὰ τὴν τοιαύτην ὕβριν συνεστῶτος τοῦ γάμου διδωσὶν εἰς
 τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τοσούτον μετὰ τὴν ἐξαιρέσει δηλαδὴ
 τῆς προκίς τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὅσον συμποσοῖ τὸ τρίτον τῆς προ-γαμικίας
 δωρεᾶς ἤτοι τοῦ ὑποδόλου.

Ν. Ἐὰν τοῦ ὅτι ὁ Νόμος (Νεαρά 117 κερ. 14) τὰς διὰ μαστίγων καὶ βύ-
 λων τῷ τῇ ἀνδρὶ κατὰ τῆς γυναικὸς δὲν θεωρεῖ αἰτίαν ἑπαρκῆ εἰς
 διάλυσιν τοῦ γάμου δὲν ἔπεται, εἰς ὑπερβολὴν τὴν γυναικα νὰ ὑφίσταται
 ταῦτα συμβαδύσας τῷ οὕτω προσφερομένῳ ἀνδρὶ, διότι τὰ περιστατικά ταῦτα
 δύνανται νὰ δικαιώσωσι κατὰ πάντα τὴν ἀποχώρησιν αὐτῆς ἐκ τοῦ συζυγίου
 οἴκου, ἢ δὲ περὶ τοῦ εὐλόγου ἢ μὴ ταύτης· κρίσις ἀνήκει εἰς τὴν δικαστήριον
 τῆς οὐσίας, διαφεύγουσα τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 159 τοῦ
 1878. Οὐδὲ πᾶν τῷ συζύγῳ δικαίωμα εἰς ἐκείνην ἐπὶ τῷ λόγῳ τῇ
 διὰ τοιαῦτα αἰτία ἀποχωρήσεως τῆς γυναικός. Α. Π. 159 τοῦ 1878.

16. Εἴτε στρατιῶται εἴεν, εἴτε φοιδερᾶτοι [ἤγουν ὑπόσπονδοι]
 εἴτε σχολάριοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς ὅρ' ἑτέραν εἰσενεὺν στρατείας
 ἐνοπλον καταλειγόμενοι, κελεύσμεν, ὅσους δὴποτε ἐν αὐτοῖς εἰς
 ἐξπείδω μείνωσιν [ἤγουν ἐν δημοτελεῖ κατασκευάσματι], περι-
 μένειν τὰς τούτων γαμετὰς, κἂν μὴ γράμματα ἢ ἀπόκρισιν τινὰ
 παρὰ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν δέξωνται. Εἰ δέ τις ἐκ τῶν τοιούτων
 γυναικῶν τὸν ἴδιον ἄνδρα ἀκούσῃ τε τελευτηκέναι, εὐθὺς τότε εἰς
 ἑτέρας ἐλθεῖν γάμους κελεύομεν, εἰ μὴ πρότερον παραγένηται
 ἢ γυνὴ ἢ δι' ἑαυτῆς ἢ διὰ τῶν ἰδίων γονέων ἢ δι' ἄλλου εἰσε-
 νήποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτευλλαρίους καὶ ληγάτους καὶ
 τριδύτους τοῦ ἀριθμοῦ, ἐν ᾧ ταύτης ὁ ἀνὴρ ἐστρατεύετο, καὶ
 ἐρωτήσῃ εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐτελεύτησεν ὁ αὐτῇ συνεικνῆσας
 ὥστε ἐκείνους τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων ἐπὶ πράξεως
 ὑπομνημάτων καταθεσθᾶι, εἰ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ τετε-
 λεύτηκεν αὐτῆς, καὶ μετ' ὅ ταῦτα πράξῃ καὶ ἐπὶ ὑπομνημάτων
 ἀναληθέντων ἢ γυνὴ ὑπὲρ τῆς ἰδίας μαρτυρίας ἐκλάβῃ, μετὰ
 ταῦτα κελεύομεν μένειν αὐτὴν ἐνὸς ἐν αὐτοῦ διαστήλα· ὥστε
 μετὰ τὴν αὐτοῦ παραδρομὴν ἐξεῖναι τῇ αὐτῇ νομίμως συναλλάτ-
 τειν γάμον. Εἰ δὲ παρὰ ταύτην τὴν παρατήρησιν ἢ γυνὴ τελε-
 μήσῃ εἰς ἕτερον ἐλθεῖν γάμον, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἀγόμενος αὐτὴν

ὡς μοιχοὶ τιμωρεῖσθωσαν. Εἰ δὲ οἱ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων μεθ' ὅρκου καταθέμενοι μετὰ ταῦτα εὗρεθῇεν πλαστῶς καταθέμενοι, αὐτοὶ μὲν τῆς στρατείας γυμνούμενοι δέκα χρυσίου λιτρῶν ποινὴν συνελαθήντων καταβαλεῖν ἐπ' ἐκεῖνον, ὃν ἐψεύσαντο τετελευτηκέντι· αὐτὸς δὲ ἄδειαν ἐχέτω, εἰ βουληθεῖ, τὴν ἰδίαν γαμετὴν ἀναλαμβάνειν. (Νεαρά 117 κεφ. 11. Προχ. 11, 19).

Μ. Εἴτε στρατιῶται, εἴτε ὑπόσπονδοι, εἴτε ἀπόμαχοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς συγκαταριθμούμενοι εἰς αἰλὴν εὐανδρήποτε ἐνοπλον στρατείαν, διατάσσομεν εὐανδρήποτε εἶη καὶ εἰάν μείνωσιν εἰς ἐκστρατείαν νὰ περιμένωσιν αἱ σύζυγοι αὐτῶν, καὶ εἰάν μὴ λάβωσι παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν γραμματα ἢ ἀπάκρισιν τινε. Ἐὰν δὲ γυνὴ τις τῶν τοιούτων ἀκούσῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπέθανεν, διατάσσομεν οὐδὲ τότε νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, εἰάν προτερον δὲν ὑπαγῇ ἢ γυνὴ ἢ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τῶν γονέων αὐτῆς ἢ δι' ἄλλου εὐανδρήποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτοκύλακας καὶ ὑπάρχους (ὑποστρατήγους) καὶ χιλιάρχους τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐστρατεύετο καὶ ἐρωτήσῃ ἂν τῶν ὄντι ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὥστε ἐκεῖνοι προκειμένου τοῦ ἱεροῦ εὐαγγέλιου νὰ βεβαιώσωσι διὰ δημοσίας πράξεως, εἰάν τῶ ὄντι ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀποῦ πράξῃ ταῦτα καὶ παραλάβῃ πρὸς ἰδίαν αὐτῆς μαρτυρίαν ἢ γυνὴ τὴν συνταχθεῖσαν ἐπίσημον πράξιν, μετὰ ταῦτα διατάσσομεν νὰ περιμένῃ αὐτὴ ἐπὶ ἐνὸς ἔτους διάστημα εἴ καὶ μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ δύναται νὰ καταρτίξῃ νόμιμον γάμον. Ἐὰν δὲ παρὰ τὴν διατάπωσιν ταύτην ἢ γυνὴ τελευτήσῃ νὰ συναφῇ εἰς ἕτερον γάμον, καὶ αὕτη καὶ ὁ νυμφεύων αὐτὴν τιμωροῦνται ὡς μοιχοί. Ἐὰν δὲ οἱ καταθέντες ἐνὸρκως ὅν πράξῃ δημοσίᾳ εὖρεθῇ μετὰ ταῦτα ὅτι πλαστῶς κατέθηκαν, αὐτοὶ μὲν καταβαλεῖσθωσαν πρὸς ἐκεῖνον, περὶ οὗ ἐψεύσθησαν ὅτι ἀπέθανεν· οὗτος δὲ εἰς ἄδειαν, εἰάν θελή, νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ἰδίαν σύζυγον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ διαθήκης αὐτεξουδιῶν.

1. Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις, ὧν τις ἐθέλει μετὰ θάνατον αὐτοῦ γενέσθαι. (1) (N. 1 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 1).

M. Διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις περὶ ἐκείνων, ἅπερ θέλει τις νὰ συμβῶσι μετὰ θάνατον αὐτοῦ.

2. Ὁ διατιθέμενος ὀφείλει τὸν νοῦν, οὐ μὴν τὸ σῶμα ἐρρῶσθαι. (N. 2 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 2).

M. Ὁ συντάσσων διαθήκην ὀφείλει νὰ ὑγιαίνῃ τὸν νοῦν καὶ οὐχὶ τὸ σῶμα.

3. Ὁ ἄρρῃν πληρώσας τὰ ἐδ' ἐτη διατίθεται· ἡ δὲ ὀφλεια τὰ ἐβ'. (N. 5 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 6).

(1) Ἐκ τοῦ ἐν τῇ § ταύτῃ ὁρισμοῦ τῆς διαθήκης καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν διατάξεων προκύπτει, ὅτι δύνатаί καὶ αὕτη νὰ διαλαμβάνῃ οὐ μόνον διερσμένον κληρονόμου, ἀλλὰ καὶ ἄλλου εἰδους διατάξεις, οἷον κληροδοσίας, διερσισμούς ἐπιτροπῶν, παραγγελίας περὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, ἀλλ' αἱ τοιαῦται διατάξεις δὲν εἶναι σπουδαῖα τῆς διαθήκης στοιχεῖα, ἐνῶς ἡ ἐγκυρότητα κληρονόμου ἀποτελεῖ σπουδαῖον αὐτῆς στοιχεῖον. Οὐδαμοῦ βεβαιῶς τῆς Ἐξαβίβλου ἐμφαίνεται, ὅτι ἡ μὴ ἐγκυρότητας κληρονόμου ἐπιφέρει ἀκυρότητα τῆς διαθήκης, πλην ἂν θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦν μέρος τῆς Ἐξαβίβλου τὸ ὑπὸ τὴν 46 § παρόντος τίτλου Σχόλιον. Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἡ τῶν βυζαντινῶν δικαστηρίων νομολογία δὲν ἐθεώρει τὴν παράλειψιν τῆς ἐγκυρότητας κληρονόμου ὡς ἐπαγούσαν ἀκυρότητα. Ἀλλὰ τὰ ἡμετέρα δικαστήρια ἀκολουθοῦσιν ἐν τῷ πρῶτῳ αὐτῆς τίτλου νομολογίαν, παρασυρμένα ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, "Ἄξιον προσθήκης θεωρῶ μόνον, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν νομολογίαν νὰ γίνηται ἡ ἐγκυρότητας κληρονόμου δι' ὁρισμένων λέξεων ἢ φράσεων, ἀλλ' ἀρκεῖ ὅπωςδήποτε νὰ δηλωθῇ αὕτη ἐκ τῆς διαθήκης. Σημειωτέον δὲ καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Συμβούλιον ἀπεφάνητο ὅτι ἐσάκις προφανῶς ἐκ τῆς διαθήκης συνάγεται ὅτι ὁ διαθέτης ἐβούλετο συντάξαι διαθήκην καὶ καταλιπεῖν εἰς τοὺς τοὺς ἢ ἐκείνους τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἢ διαθήκην εἶναι ἐγκυρὸς. (Ἀποφ. τοῦ Μικτοῦ Συμβ. 29 τοῦ 1867, 277 τοῦ 1896).

Μ. Ὁ ἄρθρον συμπληρώσας τὰ δεκατέσσαρα ἔτη δύναται νὰ διαθῇ, ἢ δὲ ἠλείψῃ τὰ ὅσδεκα.

4. Αἱ διαθήκαι ἐκ τριῶν νομιμῶν τὴν σύστασιν ἔχουσιν· ἐκ τοῦ πολιτικοῦ, ἐκ τῶν διατάξεων, ἐκ τοῦ πραιτωρος. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πολιτικοῦ κατέχεται τὸ παρόντων μαρτύρων μιᾷ ὅψῃ συναπτῶς τὴν διαθήκην πληροῦσθαι. Ἐκ δὲ τῶν διατάξεων αἱ τοῦ διατιθεμένου καὶ τῶν μαρτύρων υπογράφαι. Ἐκ δὲ τοῦ πραιτωρος αἱ σφραγίδες καὶ ὁ τῶν μαρτύρων ἀριθμὸς. Πᾶσα δὲ ἡ τοιαύτη παραφυλακὴ διὰ τὸ κακουργίας πάσης ἀπηλλάχθαι τὴν τῶν διαθηκῶν ποιήσιν καὶ παντὸς αὐτὰς καθαρεύειν δόλου προστίθεται· ὥστε τὸν διατιθέμενον οἰκείᾳ χειρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα δηλῶσαι γράφοντα, ὅτι τόνδε ἐνεστησάμην κληρονόμον· τοῦτο δὲ αὐτοῦ μὴ ποιήσαντος ἀνάγκη τοῖς μάρτυσι λέγεσθαι τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα δηλῶσαι γράφοντα, ὅτι τόνδε ἐνεστησάμην κληρονόμον· τοῦτο δὲ αὐτοῦ μὴ ποιήσαντος ἀνάγκη τοῖς μάρτυσι λέγεσθαι τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα. Ἐπεὶ δὲ εἰρήκαμεν τοὺς μάρτυρας χρῆναι σφραγίδας δὴ ἐπιτιθέσθαι, δεῖλεις εἶδέναι ὅτι ἐνὶ δακτυλίῳ δύνανται σφραγίσειν τὴν διαθήκην. (1)

(§ 3 Εἰσηγ. 2. 10 (de test. ordinandis).

Μ. Αἱ διαθήκαι συνίστανται ἐκ τριῶν δικαίων, τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ τῶν διατάξεων, καὶ τοῦ πραιτωρικοῦ· καὶ ἐκ μὲν τοῦ πολιτικοῦ συνάγεται, ὅτι ἡ διαθήκη συμπληροῦται ἐνώπιον μαρτύρων ἐν μιᾷ ὅψῃ συναπτῶς· ἐκ δὲ τῶν διατάξεων αἱ υπογραφαὶ τοῦ διατίτου καὶ τῶν μαρτύρων· ἐκ δὲ τοῦ πραιτωρικοῦ αἱ σφραγίδες καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων. Ὅλη δὲ ἡ τοιαύτη προφυλαξὶς λαμβάνεται ἵνα ἡ κατάρσις τῶν διαθηκῶν ἀπαλλάσσεται πάσης κακουργίας καὶ καθαρεύσιν αὐταὶ παντὸς δόλου· διὸ δέον ἐ διαθήκης νὰ σημειώσῃ ἰδιόχειρος τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου γράφων ὅτι τοῦτον ἐγκατατίθω κληρονόμον· εἰ δὲ αὐτὸς δὲν πράξῃ τοῦτο, ἀνάγκη νὰ λέγηται τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου εἰς τοὺς μάρτυρας. Ἰππεῖδῃ δὲ εἶπομεν ὅτι οἱ μάρτυρες γρεῖα νὰ ἐπιτιθῶσι σφραγίδας, γνωστὸν ἔστω ὅτι δύναται νὰ σφραγίσωσι τὴν διαθήκην δι' ἐνὸς δακτυλιδίου.

5. Καὶ ἐν νοκτὶ σφραγίζεται καὶ υπογράφεται διαθήκη (2)

(N 22 § 6 Πανδ. 28 1 (qui testamenta). Bas. XXXV. 1. 23).

Μ. Ἡ διαθήκη σφραγίζεται καὶ υπογράφεται καὶ ἐν ὥρᾳ νοκτὸς.

6. Ἡ δὲ κζ' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος εὖτω φησὶν. Ὡς εἶπερ μόνον οἱ μαρτυροῦντες φαῖεν οἰκείαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν διαθήκην, εὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖσθαι αὐτήν, ἀλλὰ βεβαίαν εἶναι καὶ

(1) ὁ τύπος τῶν διαθηκῶν διέπεται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ψηφίσματος περὶ διαθηκῶν τῆς 11 Φεβρ. 1880· ἰσχυμένως αἱ ἐν ταῖς παραγραφαῖς 4—9 διατάξεις δὲν ἰσχύουσιν.

(2) ἴδε σημείωσιν ὑπὸ § 4.

μὴ μόνον, εἰ αἱ σφραγίδες ἐναδέχτηαν ἐπικεῖσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων ἐλλείπουσι. (1) (Νεαρά Λέοντος 42).

Μ. Ἡ γ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος ἔχει αὐτῶ. Ὅτι ἐὰν οἱ μάρτυρες δηλώσωσι μόνον ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι οἰκεία τοῦ ἀνθρώπου (ἀνήκει δηλ. τῷ ὄντι εἰς τὸν διαθέτην), οὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖ αὐτῇ. ἀλλ' ἰσχύει καὶ ἐν μόνον, ἐὰν αἱ σφραγίδες δὲν ἐπετέθησαν, ἀλλὰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων ἐὰν ἐλλείπωσι.

7. Καὶ ἡ λθ' Νεαρά τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης παρὰ τοῦ ἄρχοντος φησιν, ὥστε καὶ ἐκ μόνης τῆς ἐκ μαρτύρων ὑπογραφῆς μὴ στερίσκεσθαι πίστεως. (2) (Νεαρά Λέοντος 82).

Μ. Καὶ ἡ λθ' νεαρά τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ λέγει, ὅτι καὶ ἐκ μόνης τῶν μαρτύρων τῆς ὑπογραφῆς ἀξιοῦται πίστεως.

8. Ὁ γραφεὺς τῆς διαθήκης καλῶς ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ. (3) (Ν. Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 28).

Μ. Ὁ γραφεὺς τὴν διαθήκην ἐγκύτως χρησιμεύει καὶ ὡς μάρτυς εἰς αὐτήν.

9. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ καὶ ἐὰν ἐν διαθήκῃ ὑπογράψῃ, ἄκυρος ἐστὶν ἡ διαθήκη. (4) (Ν. 44 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 13).

Μ. Ὁ καταδικασθεὶς ὡς μοιχεὺς δὲν μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ καὶ ἐὰν ἐν διαθήκῃ ὑπογράψῃ, ἡ διαθήκη εἶναι ἄκυρος.

10. Ὁ ἐν ἀσθενείᾳ σώματος παραφρονήσας οὐ διατίθεται ἐν τῇ παραφρονήσῃ, ἐν τοῖς διαλείμμασι δέ. (5) (Ν. 47 Πανδ. 28. 1 (qui test). Βασ. XXXV. 1. 18).

Μ. Ὁ παραφρονήσας ἐν καιρῷ σωματικῆς ἀσθενείας δὲν διαθέτει κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς παραφροσύνης, ἀλλὰ κατὰ τὰ διαλείμματα.

11. Ἐὰν τις πολλὰ εἰπών, βουλόμενος δὲ καὶ ἕτερα εἰπών,

(1 4) ἴδε σημειώσιν ὑπὸ § 4.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν ἐγνωσμένως οὗτος ᾔν, ὅτε ὑπὲρ γράψαν, ἐπὶ ταύτῃ τῇ καταδικῇ καὶ μὴ λανθάνων, εἰ δὲ λανθάνων οὐκ ἄκυροί τὴν διαθήκην.

(5) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀπόφασος περὶ τῆς ἀπχερεύσεως ἢ τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπ- ορος λόγῳ παραφροσύνης, μανίας ἢ βλακειας, πᾶσα νομικὴ πράξις αὐτοῦ τελεσθεῖσα ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος εἶναι ἄκυρος (ἀρθρ. 121 νόμου περὶ ἀπαγ. 68 νόμον περὶ ἐπιτ.). Ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους πράξις εἶναι καὶ ἡ σύνταξις διαθήκης; Δύναται; νά θεωρηθῇ κατηγορημένη διὰ τῶν γενικῶν δικτάξεων τῶν νεωτέρων νόμων ἢ εἰδικῇ αὐτῇ ἐν Ἀρμεν. διατάξει; Ὁ Παπαζήνγπουλος φρονεῖ εἰκότως ὅτι δὲν δύναται νά θεωρηθῇ κατηγορημένη ἡ διαταξὶς αὐτῆς, ἄκυροί δὲ τυγχάνουσι μένον αἱ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπχερουμένου καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἀναγόμεναι πράξεις. (Ἐκθρον. Δίκαιον § 696).

διακοπῇ τὴν φωνήν, οὐδὲ τὰ προεκπερνηθέντα ἐνεργά εἰσιν. (1)
(N. 25 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 26. N. 24 πρ.
Κωδ. 6. 23 (de testamentis).

Μ. Ἐάν τις εἰπὼν πολὺν, θέλων δὲ νὰ προσθήσῃ καὶ ἄλλα, διακοπῇ τὴν φωνήν, οὐδὲ τὰ προλεχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἰσχύουσιν.

12. Ὁ κωρὸς καὶ ἄλλος οὐκ ἀεὶ διατίθεται· ἡ δὲ προγενομένη ἔρρωται. (2) (*) (N. 6 § 1 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 7. N. 7 καὶ 16 πρ. Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Ὁ κωρὸς καὶ ἄλλος δὲν διαθέτουν· πάντοτε ἡ δὲ προγενομένη διατίθεται ἰσχύει.

13. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφιζήλλοντες περὶ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν οὐ διατίθενται. (N. 15 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 15. N. 14 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφιζήλλοντες περὶ τῆς ἑαυτῶν καταστάσεως (2) δηλ. ὡς αὐτεξουσίαι ἢ ὑπεκτούσι) δὲν διαθέτουν.

14. Ὁ περιορισθεὶς οὐ διατίθεται, οὔτε ἡ προγενομένη ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλιζομένων καὶ τῶν ξίφει ἢ θυρίδι ὑπεβλήθησαν καταδικασμένων. Τοῦ δὲ ἐξορίστου καὶ τοῦ ἐν φυλακῇ πρὸ τῆς καταδίκης τελευτήσαντος καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἔρρωται ἡ διαθήκη (3) (N. 8 § 2-4 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 9).

Μ. Ὁ περιορισθεὶς δὲν διαθέτει, οὐδὲ ἡ προὑπάρχουσα (αὐτοῦ διαθήκη) ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστελλομένων εἰς μεταλλεῖα καὶ καταδικασμένων νὰ ὑπεβληθῶσιν εἰς ξίφος ἢ θυρίδα. Τοῦ δὲ ἐξορίστου καὶ τοῦ ἀποθάνοντος εἰς φυλακὴν πρὸ τῆς καταδίκης καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἡ διαθήκη ἰσχύει.

(1) * (ἴσχυα ἀρ. 12—15 (ἰδίως τὸ τελευταῖον) ψηφ. Διαθηκῶν, τροποποιούσα κατὰ τι τὴν περίγραφον ταύτην.

(2) Ἀλλὰ κατὰ τὸ 19 ἀρ. τοῦ ψηφίσματος περὶ Διαθ. ὁ κωρὸς δύναται νὰ διαθέτῃ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Λέγομεν δὲ περὶ κωροῦ τοῦ παντελῶς μὴ ἐξακούοντος, οὐ μὴν του βραδῆως ἀκούοντος, αὐτὸς γὰρ διατίθεται καὶ ἄλλαν πάλιν φημέν, οὐ τὸν βραδῆως λαλοῦντα, ἀλλὰ τὸν παντελῶς μὴ λαλοῦντα. Τὸ δὲ οὐκ ἀεὶ πρὶν λέγεται, ὅτι πολλάκις τις εἰδὼς γράμματα καὶ πεπιεσμένους συμφορὰς ἐπιγενομένης, τῆς ἀσθεῖς ἢ τῆς γλώττης ἐπιτερόνῃ δύναται δὲ οὐν αὐτὸς διαθεσθῆναι· εἰ δὲ τις διαθέμενος νόσου συμβάτης ἢ ἐκ τιμωρίας ἀρχοντικῆς ἢ ἐξ ἄλλης εἰσαδηποτε περιττάτους ἄλλος καὶ κωρὸς γέγονεν, ἡ προγενομένη διαθήκη τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἔχει.

(3) Αἱ ἐν τῇ § ταύτῃ ἀνικανότητες ἀρκοῦσι παρ' ἡμῶν, ὅτε ἀπορρέουσιν ἀπὸ ποινικῶν καταδικῶν, ἀντικείμεναι δὲ εἰς τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον, μὴ κατατάσσοντα τὴν ἀνικανότητα τοῦ συντάσσειν διαθήκην ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι τῆς καταδίκης. (Π. Ν. ἀρ. 21 ἐκ. Πρὸλ. καὶ Καλλιγὰ § 126).

15. Ὁ ἄσωτος οὐ διατίθεται οὔτε μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ, οὔτε δὲ διὰ φλυαρίαν καταδικασθεῖς (1) (N. 18 πρ. § 1 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 49). (*)

M. Ὁ ἄσωτος δὲν διατίθεται οὔτε μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην. οὔτε δὲ καταδικασθεῖς διὰ σίλλον (σατυρικὸν ποίημα κατὰ τῆς τιμῆς ἄλλου).

16. Ἡ ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενομένη διαθήκη οὐκ ἐρῶνται, καὶ ὑποστρέψῃ ὁ αἰχμαλώτος. (**) (2) (N. 8 πρ. Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 9. N. 13 πρ. Πανδ. 28. 1)

M. Ἡ γενομένη ἐν αἰχμαλωσίᾳ διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἐὰν ὁ αἰχμαλώτος ὑποστρέψῃ.

17. Ἡ τοῦ αἰχμαλώτου διαθήκη, ὥσαντι μὴ γέγονεν αἰχμαλώτος, ἐρῶνται. (N. 12 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 13).

M. Ἡ (πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας) διαθήκη τοῦ αἰχμαλώτου ἰσχύει, ὥς ἐὰν δὲν κατέστη αἰχμαλώτος.

18. Τῶν αἰχμαλώτων αἱ διαθήκαι εἰ καὶ γίνονται ἄχυροι, ὅμως εἴτε ὑποστρέψουσιν, βεβαιεῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑπό-

(1) Συζητήσιμον ἂν ἡ διάταξις περὶ ἄσωτου ἰσχύῃ καὶ νῦν. Τοῦ μὲν ἄλλοι. 185 περὶ ἀντιλήπτορος ἄσωτου ἐρίζοντος εἰδικῶς τὰς πράξεις. ὥς ἂν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐγκύρως ὁ ἄσωτος ἄντι τῆς συνκινήσεως τοῦ ἀντιλήπτορος, μὴ περιλαμβανόντες δὲ τὴν πρᾶξιν τοῦ διατιθέναι, τοῦ δὲ ἄλλοι. 671 Πολ. Δικ. πρὸ τούτου εἴτι καταργήσαντος τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν ἄσωτων, εἰς οὗς ἐδόθη κηδεμονίαν, οἱ Καλλιγὰς καὶ Πικαζήγγουλος φρονοῦσιν ὅτι ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν. Ἀναμφισβήτητον δὲ εἴτι ἡ περὶ τοῦ διὰ φλυαρίαν (σίλλον) καταδικασθέντος δὲν ἰσχύει νῦν ὡς ποινικῇ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὡς γὰρ τῶν οἰκείων πραγμάτων ἡ διοίκησις ἀπαγορεύεται, οὐδαμῶς ὁ νόμος συγχωρεῖ διατίθεσθαι, πλὴν εἰ μὴπω ἐπιστάντος αὐτῷ τοῦ θανάτου ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τινὰ γενέσθαι διαρπάξαι ἐπ' ἐκείνῃ γὰρ καὶ κίνησιν τὴν βούλησιν αὐτοῦ ἰσχύον ἔχειν θεοπτικῶς. ἡ δὲ πρὸ τῆς ἄσωτίας γενομένη, τοῦτοισι πρὶν ἢ διοίκησις αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἀπαγορευθῇ, βέβαια μένει· εἰ μὲντοιγε ἐπὶ μετάνοιαν ἔλθοι καὶ κατανύσσῃν τοῦ ἄσωτου βίου, καὶ οὕτω διατίθεται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ δὲ φασὶ τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια, τοῦτο ἔστιν· ὁ παρὰ τοῖς πολεμίοις ὢν οὐ καλῶς ἐν αὐτοῖς διατίθεται, καὶ εἰ σ-μῶς τοῦτον εἰς τὴν ἡμετέραν ἔλθειν πολιτείαν· τὴν δὲ γε παρ' ἡμῖν γενομένην διαθήκην ἐρῶσθαι, καὶ ὁ διαθέμενος μετὰ ταῦτα γένηται αἰχμαλώτος· εἴτε γὰρ ὑποστρέψῃ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰχμαλωσίας, ἢ τοιαύτη διαθήκη τὸ βεβαίον ἔχει· εἴτε παρὰ τοῖς πολεμίοις τελευτήσῃ.

(2) Τοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει, ἅτε τοῦ αἰχμαλώτου σπερμαίνου τῆς βρωματικῆς ὠλεγονείας καὶ γινόμενου ἀλλοδαποῦ. Νῦν ὅμως ἐξελίπεται ἡ ἀνικανότης τῶν ἀλλοδαπῶν, ἀπολαρόντων ἐν ἡλλάδι πάντων τῶν ἀστικῶν δικαιοματιῶν τῶν ἡμεδαπῶν, ἐκτὸς τῶν διὰ νομῶν ῥητῶς ἀπονέμε-
μένων κατ' ἐξαιρέσιν εἰς μόνους τοὺς ἡμεδαποὺς.

στρεψῆς, εἴτε τελευτήσουσιν ἐκεῖ, διὰ τοῦ νόμου βεβαιοῦνται.
(N. 8 § 12 Πανθ. 28. 3 (de injusto). Βασ. XXXIX. 2. 5).

Μ. Τῶν αἰχμαλώτων αἱ διαθήκαι, καίπερ ἀκύρως καταρτιζόμεναι, οὐχ ἦτιον καὶ ἐάν ὑποστρίψωσι, κυροῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑποστρεψῆς, καὶ ἐάν ἀποβάνωσιν ἐκεῖ, κυροῦνται διὰ τοῦ νόμου.

19. Καὶ ἡ κε' Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ ἐξεῖναι ἦν· τοὺς αἰχμαλώτους διατίθεσθαι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως, παρουσίᾳ ε' ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ στέργειν τὰ παρ' αὐτῶν διατιθέμενα· εἰ μὴ τις τὰ αὐτοῦ πράγματα ἐκὼν ἢ ἄκων βιασθεῖς πρὸς τοὺς πολεμίους χωρεῖν διάβοιτο· τότε γὰρ οὐδαμῶς τὰ βεβωγμένα βέβαια ἔσται.

Μ. Καὶ ἡ κε' νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει, ὅτι δύνανται οἱ αἰχμαλωτοὶ νὰ διατίθωσι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐνώπιον πέντε ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ στέργονται· ὅσα διατίθωσι· ἐκτὸς ἐάν τις βιασθεῖς διαθήσῃ ἑκουσίως ἢ ἄκουσίως νὰ μεταβιβάσῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους· δίδει τότε τὰ διαταχθέντα οὐδαμῶς ἰσχύουσιν.

20. Ἀδειαν ἐχέτω ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς ἢ ἀπὸ νόσου ἄγραφον διαθήκην ποιεῖν, ἐπὶ τὰ ἢ ε' μάρτυρας συγκαλῶν καὶ λέγων τὸν κληρονόμον μετὰ σημείων διὰ τὸ μὴ πλανηθῆναι. (1)
(N. 8 Κωδ. 6. 22 (qui test.). Βασ. XXXV. 3. 8).

Μ. Ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς εἴτε ἐκ νόσου κατὸ πῖν ἀπελευθέρωσις δύναται νὰ καταρτίξῃ ἄγραφον διαθήκην, συγκαλῶν ἐπὶ τὰ ἢ πέντε μάρτυρας καὶ ὀρίων τὸν κληρονόμον διὰ σημείων ἵνα μὴ πλανηθῇ.

21. Διαθήκη μυστικὴ οὐ στέργεται, εἰ μὴ δι' οἰκείας ὑπογραφῆς βεβαιώσῃ ταύτην ὁ διαταξάμενος· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι μυστικῶς διατάσσονται. (*) (2)

Μ. Διαθήκη μυστικὴ δὲν στέργεται, ἐκτὸς ἐάν ὁ διαθέτης κυρώσῃ αὐτὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι διατίθουσιν μυστικῶς.

22. Ἡ δὲ λε' Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ διατίθε-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη, συνδυασμένη πρὸς τὸν νῦν κατηργημένον βυζαντιανὸν τύπον τῶν διαθηκῶν, δὲν ἰσχύει. Τὸ V. περὶ διαθ. ὀρίζει ὅτι, τοῦ διαθέτου ὄντος τυφλοῦ, ἀπαιτεῖται διπλὸς ἀριθμὸς μαρτύρων (ἀριθ. 19), καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ συντάξῃ μυστικὴν διαθήκην (ἀριθ. 28). Εἰς τίνος δὲ ἐπιτρέπεται προφορικὴ διαθήκη ὀρίζει τὸ 36 ἀριθρον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὡς κινεῖ ὁ νόμος ἐνταῦθα τῷ παλαιῷ ἔθει ἀκολουθεῖν, καὶ ὁ οὐδεμιᾶς γυναικὶ ἐνδεδομένον ἦν ἐν γράμμασιν ὑπογράφειν, καὶ οὕς βούλονται χάριτας δι' ὑπογραφῶν βεβαιοῦν.

(2) Τανῦν τὰ τῶν μυστικῶν διαθηκῶν ὀρίζει τὸ ψηφ. περὶ διαθηκῶν, ὃ δὲν ἀρνεῖται τὸ δικαίωμα τῆς καταρτίσεως διαθήκης μυστικῆς εἰς τὰς γυναῖκας· ἐπομένως οὔτε ἡ 21 οὔτε ἡ ἀνακίρουσα ἐν μέρει αὐτὴν 22 παράγραφος ἰσχύουσι.

σθαι τυφλοῖς ἐξείναι· καὶ ἀγρχιμάτοισ καὶ γυναῖξιν οὕτω φησὶ ταῖς μυστικαῖς διατυπώτεσθιν, ἅν τε τυφλῶν ἅν τε ἐτέρων ὡς πρωτόπων, προτείνει θεσπιζομέν σύστασιν καὶ τοῦτο προσεπιθεσπιζόντες, ὥς πρὸς τῶν μαρτύρων ἐνδύκτιον ἐγκείσθαι ὑπογραφήν καὶ τῶν δικτάξεις γραφόντων, ὡς εἴησαν ἀληθῶς ἐκεῖνα γράψαντες, ὅπερ ἀληθέσταν αὐτῆς ἐκείνης ὑποφθεγγαμένης τῆς τοῦ διατιθεμένου γλώττης. (1) (Νεαρχὰ Λέοντος 63).

Μ. Ἡ δὲ λέ' νεαρχὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος, ἥτις ἐπιτρέπει εἰς τοὺς τυφλοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀγρχιμάτους καὶ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ διαθέτωσι, λέγει οὕτω διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσιν αἱ μυστικαὶ διαθήκαι, εἴτε τυφλῶν εἴτε ἄλλων προσώπων ἀρκεῖ νὰ πρῶσκηται εἰς ταύτας μετ' ὅρου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν γραφόντων τὰς διαθήκας ἢ ὑπογραφή, ὅτι ἀληθῶς ἔγραψαν ἐκεῖνα, ὅσα ἤκουσαν ἐκφωνούμενα ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος τοῦ διαθετοῦ.

23. Ἐὰν διαθέθῃται ὑπεξούσιος ἢ ἀνῆθος ἢ δεύλος, οὐκ ἐξέρχεται, κἂν ὁ μὲν αὐτεξούσιος ἀποθάνῃ, ὁ δὲ ἐνῆθος, ὁ δὲ ἐλεύθερος. (2) (Ν. 19 Πανδ 28 1 (qui test.). Βατ. XXXV. 1. 20).

Μ. Ἐὰν διαθέτῃ ὑπεξούσιος ἢ ἀνῆθος ἢ δεύλος, δὲν ἰσχύει, καὶ εἰάν ὁ μὲν ἀποθάνῃ αὐτεξούσιος, ὁ δὲ ἐνῆθος, ὁ δὲ ἐλεύθερος.

24. Εἰ καὶ κοινὰ ἔχουσι τὰ πράγματα εἰ ἀδελφοί, ὅμως αὐτοῖς αὐτῶν κωλύεται διατίθεσθαι, εἰς ὃν βούλεται· αὐτὲ ἐμποδίζονται διὰ τὸ ἀδιαίρετα εἶναι τὰ πράγματα. (Ν. 1 Κωδ. δ. 22 (qui test.). Βασ. 3. 1).

Μ. Καὶ κοινὰ εἰν ἔχουσιν οἱ ἀδελφοί τὰ πράγματα, αὐτοῖς ὅμως αὐτῶν ἀπαγορεύεται νὰ διαθέσθῃ ὑπὲρ οἰουδὴποτε· θέλει· οὐδὲ ἐμποδίζονται διὰ τὰ πράγματα εἶναι ἀδιαίρετα.

25. Εἴ τις γράμματα ἐπιστάμενος μεταξὺ τῶν ἐαυτῶν παίδων βούλοιστο ποιῆσαι διατύπωσιν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς προγράψειν τὸν χρόνον, εἶτα καὶ τὰ τῶν παιδῶν ὀνόματα οἰκείᾳ χεὶρὶ καὶ πρὸς γε τοὺς εὐγκιασμούς, εἰς οὓς γράφει κληρονόμους αὐτοὺς μὴ τοῖς συμβόλοις τὸν ἀριθμὸν σημειωμένους, ἀλλὰ δι' ὅλων γραμμάτων δηλούμενους, ὥστε πανταχόθεν σαφεῖς τε καὶ ἀναμνησθητέους καθεστάναι. Καὶ εἴγε καὶ πραγμάτων βούλοιστο ποιήσασθαι διαίρεσιν ἢ τοῖς πράγμασι ῥητοῖς ἢ πάσας ἢ τινὰς τῶν ἐνστάσεων περιστῆσαι, καὶ τὰ τούτων ἐγγραφεῖτω γνωρίσματα, ὥστε τοῖς αὐτοῦ γράμμασι πάντα δηλούμενα μετρίαν εἴη φιλονεικίαν τοῖς παισὶ καταλιμπάνειν. Εἰ μάλιστα ἢ τῇ

(1) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. ὡσπιν ὑπὸ § 21.

(2) Οἱ ὅπ' ἐξούσιαι δύνανται νὰ διαίσωσι περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἰνοῖ στρατιωτικοῦ αὐτῶν χρηματίου κατὰ τὰς περιεγρ. 2, 3 καὶ 4 τοῦ 2 τίτλου τοῦ παρόντος βιβλίου. Περί ἀνῆθων ἐπὶ πραγματεῖα καὶ ἀνωτέρω.

γαμετῇ ἢ ἐξωτικαῖς προσώποις βούλεται καταλιμπάνειν λη-
γαν, ἢ φιδείκομισσα ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα οἰκεία χειρὶ
γραφόμενα λεγόμενά τε παρὰ τῶν διατιθεμένων ἐπὶ τῶν μαρτύ-
ρων ὡς ἅπαντα ἐρεξῆς τὰ ἐν διατυπώτει κείμενα αὐτοῖ καὶ
ἔγραψαν καὶ βούλονται κρατεῖν, ἔτιω ἰσχυρά· μηδὲν ἐλαττού-
μενα ἐκ τοῦ δοκεῖν ἐν χάριτι ἐγγράφεσθαι τὴν λοιπὴν παρατή-
ρησιν τῶν διαθηκῶν μὴ δεξιόμενα· ἀλλὰ μόνον διαταττέτω τὸ
τὴν αὐτοῦ δεξιάν τε καὶ γλωτταν ἔχειν τὴν ἅπασαν ἰσχύ· τῷ
χάρτι παρεχομένην. (1) (Νεαρά 107 κεφ. 1 καὶ 2 καὶ 3. Νεαρά
18 κεφ. 7).

Μ. *Εάν τις γνωρίζων γράμματα θέλῃ νὰ διαθέσῃ μεταξὺ τῶν τέκνων
αὐτοῦ, πρῶτον μὲν πρέπει νὰ γράψῃ τὸν χρόνον, ἔπειτα καὶ τῶν τέκνων
τὰ ὀνόματα ἰδιωχείως καὶ προσέτι τῶν εὐγκίων εἰς ἃς γράφει αὐτὰ κληρο-
νόμους νὰ μὴ σημειῶνται οἱ ἀριθμοὶ διὰ σημείων, ἀλλὰ νὰ ᾖναι ὀλόγραφοι,
ὥστε πανταχοῦ ἐν νὰ καθίστανται σαφεῖς καὶ ἀδιαφιλονεικτοί. Καὶ ἐάν
θέλῃ, καὶ πράγματα νὰ διανεῖμῃ ἢ ὡς πρὸς ῥητά τινα πράγματα ἢ εἰς
τινὰ τῶν ἐγκαταστάσεων νὰ προσδιορίσῃ, ἐγγράφει καὶ τὰ γνωρίσματα
τούτων, ὥστε πᾶς τα σαφηνιζόμενα διὰ τῶν αὐτοῦ γραμμάτων νὰ μὴ κατα-
λιπῶσι φιλονεικίαν τινὰ εἰς τὰ τέκνα. *Εάν ὅμως θέλῃ ἢ εἰς τὴν συζυγον
ἢ εἰς ἐξωτικά πρόσωπα νὰ καταλίπῃ κληροδοτήματα ἢ καταπιστεύματα
ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα ἰδιωχείως γραφόμενα καὶ ὁμολογούμενα ὑπὸ
τῶν διαθετῶν ἐνώπιον τῶν μαρτύρων, ἔτι εἰς ἐρεξῆς τὰ περιεχόμενα εἰς
τὴν διαθήκην αὐτοὶ καὶ ἔγραψαν καὶ θέλουσι νὰ ἔχωσι κύρις ἰσχύουσι
χωρὶς πεσῶς νὰ ἐλαττωταὶ τὸ κύρος αὐτῶν διότι φαίνονται γραφέντα ἐπὶ
χαρτί μὴ λαβόντες τὰς λοιπὰς τῶν διαθηκῶν διατυπώσεις· ἀλλὰ τοῦτο
μόνον διατάσσεται εἰς μόνῃ ἢ δεξιᾷ αὐτοῦ καὶ ἢ γλώσσῃ διδουσιν εἰς τὸν
ἑαυτὴν τὴν ὅλην ἰσχύ (ἐπιστήμην διαθήκης).

Ν. *18c § 28.

26 Καὶ εἴπερ μέχρι τελευτῆς μέντοι τοῦτο τὸ σχῆμα, οὐδεὶς
ὕστερον παρίσχει μαρτυρίας, ὡς βουληθέντι τυχὲν τὴν τοιαύτην
γνώμην ἀμείψαι ἢ ἐναλλάξαι ἢ τι τοιοῦτον ποιῆσαι, ὥγε ἐξῆν
διαρρήξαι τὸ γενόμενον καὶ ἑτέραν ποιήσασθαι βούλησιν, δηλοῦ-
σαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἣν προσήκει κρατεῖν· τοῦτο
γὰρ ἀρίμεν αὐτῷ πράττειν, αὐτὸ τοῦτο ῥητῶς ἐπισχηματιζόμενον
ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων ἑπτὰ ἢ ε', ὡς πεποιήται τὴν τοιαύτην
βούλησιν, οὐ μὴν κρατεῖν αὐτὴν ἐτι βούλεται, ἀλλ' ἑτέραν ποιή-
σασθαι· καὶ ταῦτα μὲν ἢ ἐν τελείᾳ διαθήκῃ ποιεῖτω, πάντα τὰ

(1) *Η διατίξεις τῶν παραγρ. 25 καὶ 26 δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ κατὰ
ὑπαρξίαν, ἰσχύουσα, διότι τὸν τύπον τῶν διαθηκῶν ὁρίζει παρ' ἡμῶν τὸ ψή-
φισμα περὶ Διαθηκῶν. *ἀλλ' ἢ τῆς § 28 ἄλλογον νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα,
διότι δὲν πρόκειται περὶ διαθήκης, ἀλλὰ περὶ διανομῆς ἀπλῶς τῆς περιου-
σίας τῶν γονέων μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῶν.

τῶν διαθηκῶν ἐχούσῃ σύμβολα, ἢ ἐν ἀγράφῳ τελείᾳ βουλήσει· ὥστε ἐπ' ἐγγράφῳ βουλήσει ἢ ἀγράφῳ δοκεῖν αὐτὴν τελευτῆσαι· τῶν προτέρων ἀκύρων ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην ἢ βούλησιν διατυπώσεως γινομένων. (1) (*) (ἴδε παραπομπὴν § 25).

Μ. Καὶ εἰς τὸ σῆμα τοῦτο μείνῃ μέχρι τοῦ θανάτου, οὐδεὶς παρὶν ὑστερον πίστιν μαρτυρῶν, εἰ θέλῃσι τυχὸν νὰ ἀλλοιῇ τὴν τοιαύτην γνώμην ἢ νὰ μεταβάλῃ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον νὰ πράξῃ ἐκεῖνος, ὅστις θδύνατο νὰ σχίσῃ, εἰ ἐγράψῃ καὶ νὰ γράψῃ ἄλλην διαθήκην δεικνύουσαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἥτις πρέπει νὰ ἔχῃ κύρος· διότι ἐπιτρέπομεν εἰς αὐτὴν νὰ πράξῃ τούτο, εἰς δὲ θέλωσιν αὐτὸ τοῦτο ἐνώπιον ἐπὶ τὰ πάντα μαρτυροῦν, εἰ κατήρτισε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ βούλησιν, δὲν θέλει ὁμοῦ νὰ ἔχῃ αὐτὴ πλὴν κύρος, ἀλλὰ διατάττει ἄλλην· καὶ ταῦτα πράττει ἢ ἐν τελείᾳ διαθήκῃ, ἐχούσῃ πάντα τὰ τῶν διαθηκῶν γνωρίσματα, ἢ ἐν ἀγράφῳ τελείᾳ βουλήσει· ὥστε νὰ φαίνεται, εἰ ἀπίθανον καταλιπὼν ἐγγράφον ἢ ἀγραφὸν διαθήκην, αἱ δὲ προγενέστεραι γίνονται ἀκύροι ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην, ἢ κατὰ ἀγραφὸν βούλησιν διαθέσεως.

27. Ἐάν τις διαθήκην γράψας καταλίπῃ τινὰ κληρονόμον καὶ γράψῃ ἔχειν πράγματα τόσα καὶ τόσα, τινὰ δὲ καταλείψῃ ἄμνημονεута, καὶ τῶν ἀμνημονεύτων ἀντιποιεῖται ὁ κληρονόμος· εἰ δὲ διαθήκην γράφων τις ἐπίτροπον ἐνστήσῃ καὶ γράψῃ ἔχειν τὰδε καὶ τὰδε ἀρεῖς τινὰ ἀμνημόνευτα, τῶν ἀμνημονεύτων οἱ εἰς ἀδιαθέτου συγγενεῖς κληρονομῶσιν· εἰ μὴ γε προσθήσῃ ἐν τῷ τέλει τῆς διαθήκης, εἰς δὲ τίς μοι εὔρεθῇ ἀμνημόνευτος ὑπαρξίς· βούλομαι καὶ ταύτην διοικεῖν τὸν ἐμὸν ἐπίτροπον. (N. 1 § 4 Πανδ. 28. 5 (de hered. inst.). N. 41 § 8 Πανδ. 28. 6 (de vulgari et pupillari). N. 9 § Πανδ. αὐτόθι. § 5 Εἰσηγ. 2. 14 (de her. inst.).

Μ. Ἐάν τις γράψας διαθήκην καταλίπῃ τινὰ κληρονόμον καὶ ὀρίσῃ νὰ ἔχῃ τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα πράγματα, τινὰ δὲ παραιτήσῃ ἀμνημόνευτα, καὶ τὰ ἀμνημόνευτα οἰκαιοποιεῖται ὁ κληρονόμος. Ἐάν δὲ τις γράφων διαθήκην καταστήσῃ ἐπίτροπον καὶ ὀρίσῃ νὰ ἔχῃ τὰδε καὶ τὰδε, παραιτήσας τινὰ ἀμνημόνευτα, ταῦτα κληρονομῶσιν οἱ εἰς ἀδιαθέτου συγγενεῖς· ἐκτός εἰς προσέως εἰς τὸ τέλος τῆς διαθήκης, εἰς δὲ μοι εὔρεθῇ παρουσία τις ἀμνημόνευτος, θέλω καὶ ταύτην νὰ διοικῇ ὁ ἐπίτροπός μου.

28. Πατὴρ μερίζων ἐν διαθήκῃ τὰ πράγματα τοῖς πατέρι αὐτοῦ τιθέτω τὰς μερίδας ἢ ποιεῖτω εἰδικὰς διανεμήσεις καὶ

(1) ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ· Φιλελευθέριστον λεγόμενον ἐστίν, ὅταν ὁ διαθέμενος ἀπὸ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων, πικρὴν τυχὸν παρακαλῶ σε, ὦ παῖ, ὅς τῳ δεῖν νόμῳ· τῶν καὶ φιλελευθέρια ελευθερία, τὰ εἰπεῖν τὸν διαθέμενον τῷ κληρονόμῳ· παρακαλῶ σε, ποιήσων τὸν δι' ελευθερον.

υπογράφουτο ἐν αὐταῖς ἢ ποιεῖτω τοὺς παῖδας ὑποσημαίνεισθαι τὴν διανομήν· ἐπεὶ οὐδένα τῶν παιδῶν προκριματίζει. (1) (Νεαρά 18 κ.φ. 7 Νεαρά 107 κ.φ. 3. Πρὸλ. καὶ Ν. 16. Ν. 21 καὶ Ν. 26 Κωδ. 3. 36 (familiae heredisundae).

Μ Πατὴρ διανέμων ἐν διαθήκῃ τὰ πράγματα εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, ὁρᾷ να δώσει τὰ μερίδια ἢ νὰ ποιῇ εἰδικὰς διανομὰς καὶ νὰ ὑπογράφῃται εἰς αὐτάς ἢ νὰ θετῇ τὰ τέκνα νὰ ὑποσημαίνωνται εἰς τὴν διανομήν, ὡς μὴ τῶν τέκνων προτιμῶν.

Ν. Ὁ νόμος ὁ καθιερωὺν τὴν τῶν γονέων ἐξουσίαν τοῦ διανέμειν δι' ἐγ- γρῶφον δη. συνεινῆς θελήσεως ἀνευ ἄλλης διατυπώσεως τὰ πράγματα αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἰδίων τέκνων δὲν περιορίζει τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἰς μόνην τὴν περίπτωσηιν, καὶ ἢν ὑπάρχουσιν διενεχθεῖς τῶν τέκνων περὶ διανομῆς κοινῆς κληρονομικῆς περιουσίας. Δ. Π. 203 τοῦ 1851. Ἐάν ὁ πατὴρ ἐπιθή- κωτο νέμῃσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, κατέλιπε δι- εἰς ἐνα εἰς αὐτῶν καὶ πράγμα τι ὠρισμένον ὡς ἐξαιρετικόν, οἱ συγκληρονόμοι ἀνεχονται εἰς ἀποζημιώσεις, ἐκδικωμένου τοῦ ἐξαιρετικοῦ. Δ. Π. 259 τοῦ 1878.

29 Εἴ τις ποιήσας πρώτην διαθήκην δευτέραν ποιῆσαι βου- λήσῃ, μὴ ἄλλως ἀφανίζεσθαι ἢ προτέρα, εἰ μὴ γε πρότερον νο- μιμῶς ἢ δευτέρα γένηται διαθήκη, εἰ μὴ ἄρα ἐν τῇ προτέρᾳ διαθήκῃ γραφέντων τούτων, εἴτινες εἰς ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν ἤτοι διαδοχὴν ἔλθεῖν οὐκ ἠδύνατο, ἐν τῇ δευτέρᾳ βουλήσῃ ὁ διαθέλων γράψαι ὥρισεν, εἴτινες εἰς ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν καλοῦνται· ἐν τούτῳ γὰρ τῷ θέματι, εἰ καὶ ἀτελὲς δοκεῖ ἡ δευτέρα γραφή, ἀπονοούσης τῆς πρώτης διαθήκης, τὴν δευτέραν βούλησιν οὐχ ὡς διαθήκην, ἀλλ' ὡς βούλησιν ἀδιαθέτου ἰσχύειν θεωρεῖσθαι, ἐν ᾗ βουλήσῃ πάντε μαρτύρων ἐπομνημένων καταθέσεις ἀρκού- σιν· οὗτινος μὴ γενομένου, ἰσχύειν τὴν πρώτην διαθήκην, εἰ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ γεγραμμένοι δοκοῦσιν ἐξωτικοί. (Ν. 21 § 3 Κωδ. β. 23 (de test.) Βασ. XXXV. 2. 16).

Μ. Ἐάν τις συντάξας πρώτην διαθήκην θελήσῃ νὰ συντάξῃ δευτέραν, δὲν πρέπει νὰ ἐξηφανίζηται ἄλλως ἢ πρώτη, ἐάν πρότερον ἢ δευτέρα δια- θήκη δὲν καταρτισθῇ νομιμῶς. Ἐπεὶ ἐάν εἰς μὴν τὴν προτέραν διαθήκην ἐγγράψαν ἐκείνοι εἴτινες εἰς ἀδιαθέτου δὲν ἠδύνατο νὰ κληρονομήσωσι τὴν διαθήκην, εἰς δὲ τὴν δευτέραν βούλησιν ὥρισεν νὰ γραφῶσιν ὅσοι καλοῦνται εἰς ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ διαθέτου· διότι εἰς τὴν περιστασιν ταύτην καὶ ἀτελὲς ἐν γαίνεται ἡ δευτέρα γραφή, ἀπονοούσης τῆς πρώτης διαθήκης, διακρίνομεν ἡ δευτέρα βούλησις νὰ ἰσχύῃ οὐχὶ ὡς διαθήκη, ἀλλ' ὡς ἀδιαθέτου βούλησις, εἰς τὴν ὁποίαν πάντε ἀνθρώπων μαρτύρων καταθέσεις ἀρκούσι· τούτου μὴ γενομένου, ἰσχύει ἡ πρώτη διαθήκη, καὶ ἐν αὐτῇ εἰς αὐτὴν γεγραμμένοι φαινῶνται ἐξωτικοί.

(1) 18ῃ προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ § 35.

30. Ἐάν τις ἐν ὑγείᾳ διαθέμενος ὑστερον ἀπεχρήσατο ταύτην οὐ συνειδήσει πταισματοῦς τινος ἀλλ' ἢ ὡς τὴν ζωὴν ἀποστρέφόμενος ἢ ὑπὲρ μανίας ἢ λύπης ἢ πολυημέρου νόσου κατεχόμενος ἐρῶνται ἢ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ τῇ τῆς μελλούσης τιμωρίας φόβῳ τῷ ἐκουσίῳ θανάτῳ τὴν κλῆσιν προανέτρεψε, βεβαίαν τὴν βούλησιν αὐτοῦ φυλάττεσθαι εἰ νόμοι κωλύουσιν. (N. 2 Kωδ. 6. 22 (qui test.). Βασ. XXXV. 3. 3. N. 3 § 8 Πανθ. 48 21 (de bonis eorum).

M. Ἐάν τις ὑγιαίνων διατίσῃ καὶ ἔπειτα ὑποκτόνησεν εὐχὴ ἐκ συνουσιᾶς πταισματοῦς τινος, ἀλλ' ἢ ἀποστρέψας τῆς ζωῆς ἢ ὑπὲρ μανίας ἢ λύπης ἢ πολυημέρου ἀσθενείας κατεχόμενος, ἰσχύει ἢ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ ἐκ τοῦ φόβου μελλούσης τιμωρίας προανέτρεψε τὴν τιμωρίαν δι' ἐκουσίον θανάτου, εἰ νόμοι ἀπαγορεύουσι νὰ ἰσχύῃ ἢ βούλησις αὐτοῦ.

31. Ὁ κωλύσας γενέσθαι ἢ ἀλλάγηται διαθήκην, ὡς ἐξ ἀθέτου καλεούμενος ἢ ἐν τῇ προτέρᾳ γεγραμμένος, ἐκπίπτει τοῦ κλήρου καὶ δημεύεται ὁ κλῆρος ἐκλονότι· (N. 1 πρ. Πανθ. 29 6 (si quis aliquem). Βασ. XXXV. 4. 1).

M. Ὁ ἐμποδίσας νὰ συνταχθῇ ἢ νὰ μεταβληθῇ διαθήκη, ὡς καλούμενος ἐξ ἀδιαθέτου ἢ γεγραμμένος ἐν τῇ προτέρᾳ, ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας καὶ ὁ κλῆρος αὐτοῦ δημεύεται.

32. Οὐ μόνον χρηματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς ἐνάγεται ὁ ἀναγκάζων τινὰ γράφαι αὐτὸν κληρονόμον· ὡς γὰρ φησιν ἡ δ' διατάξις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ τεῦτο ποιῶν ἐξερρίπτει καὶ τὸ ζῆξιμον ποιεῖ τῷ μέλλοντι γροφῆναι κληρονόμῳ. (1) (N. 1 Kωδ. 6. 34 (si quis aliquem testari). Βασιλ. XXXV. 4. 4. Νεσρὰ 134 κεφ. 3).

M. Ὁ ἀναγκάζων τινὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτὸν κληρονόμον ἐνάγεται εἰ μόνον χρηματικῶς ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς· διότι, καθὼς λέγεται ἡ τετάρτη διατάξις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ πράττων τοῦτο ἐξορίζεται καὶ τὸν μέλλοντα νὰ γραφῇ κληρονόμον ὁρτίζει νὰ ποζημιώσῃ.

33. Ἐάν ἀποδειχθῇ βουληθέντα τὸν διατιθέμενον πλείονας εἰπεῖν κληρονόμους φημιθῆναι, εὐδὲ εἰ παρ' αὐτεῦ λεγθέντες κληρονομεῦσιν· (N. 25 Πανθ. 28. 1 (qui test.). Βασιλ. XXXV. 4. 26. N. 21 πρ. Kωδ. 6. 23 (de testamentis).

(1) Ἀλλ' ἢ βίᾳ συσταθεῖσα διαθήκη εἶναι ἄκυρος· Ὁ νόμος οἰωπεῖ· οἱ μὲν φρονεοῦσιν, δεῖ ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης συναγεται ἀναγκαιῶς καὶ ἡ ἀκυρότης τῆς διαθήκης, οἱ δὲ δεῖ ὁ διὰ τῆς βίας γραφεὶς κληρονόμος ἀνάστος δὲν δύναται κληρονομηθῆναι καὶ ἀντ' αὐτοῦ κληρονομεῖ τὸ δημοσίον, ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ὁ μεταβλὼν τὴν β' ἀν' ἐνάγεται ἐπὶ ἀποζημιώσει χρηματικῇ ὑπὸ τοῦ βλαπθέντος συγχωρεῖται δὲ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείστον καὶ ἡ περὶ βίας ἀγωγή ἢ εἰς ἀκρίριον ἀποκατάστασις κατὰ τὰς γενικάς περὶ τῶν ἐνδίκων τούτων μέσων διατάξεις.

Μ. Ἐάν ἀποδειχθῇ ὅτι θέλων ὁ διαθέτης νά ἐνορκίσῃ πλείονας κληρονόμους ἐφικώθη, δὲν κληρονομοῦσι οὐδὲ οἱ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντες.

34. Βασιλέα γράψας τις κληρονόμον ἐν διαθήκῃ ἐξουσίαν ἔχει τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην ἐναλλάσσειν καὶ ἀντὶ βασιλέως ἄλλον κληρονόμον γράφειν. (N. 6 Κωδ. 6. 22 (qui test. facere). Βασ. XXXV. 3. 6).

Μ. Καὶ τὸν βασιλέα γράψας τις ἐν διαθήκῃ κληρονόμον, ἔχει ἐξουσίαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην νά μεταβάλλῃ καὶ νά γράφῃ ἀντὶ τοῦ βασιλέως ἄλλον κληρονόμον.

35. Ἐάν ὁ διατιθέμενος μὴ βούληται γινῶναι τὰ γεγραμμένα τοῖς μάρτυρας, εἰληθεῖσαν τῶν γεγραμμένων ἢ καὶ σφαγιθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ προσφερέτω τοῖς μάρτυσιν, ἵνα ὑπογράψωσι, καὶ λεγέτω τοῖς μαρτυσιν ἰδίαν εἶναι τὴν διαθήκην· λοιπὸν δὲ ἐν ἐνὶ καιρῷ ὑπογραφέτωσαν καὶ σφαγιζέτωσαν αὐτὴν καὶ κρατεῖτω ἰσχυρῶς. Οὐ μόνον δὲ ἑπτὰ, ἀλλὰ καὶ πέντε παραλαμβάνόμενοι μάρτυρες ἐν τε ἐγγράφῳ καὶ ἀγράφῳ πάσῃ διαθήκῃ βεβαίαν αὐτὴν παριστῶσιν. (1) (N. 21 πρ. Κωδ. 6. 23 de testamentis). Βασ. XXXV. 4. 16).

Μ. Ἐάν ὁ διαθέτης δὲν θέλῃ νά γινώσκωσιν οἱ μάρτυρες τὰ γεγραμμένα, προσφέρει εἰς αὐτοὺς τετυλιγμένην ἕως τῶν γραμμάτων ἢ καὶ σφαγισμένην παρ' αὐτοῦ, ἵνα ὑπογράψωσι, καὶ λέγει πρὸς τοὺς μάρτυρας ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι ἰδίᾳ αὐτοῦ. Τότε ὑπογράφουσι συγχρόνως καὶ σφαγιζοῦσιν αὐτὴν καὶ ἰσχύει· οὐχὶ δὲ μόνον ἑπτὰ ἀλλὰ καὶ πέντε μάρτυρες παραλαμβάνόμενοι καὶ πᾶσαν ἐγγράφον καὶ ἀγράφον διαθήκην ἀσφαλίζουσι τὸ κύρος αὐτῆς.

36. Ὁ μέντοιγε ἐν πολέμῳ πληγείς καὶ ἐν ὁδῷ περιπατῶν καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίτας ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον ἐπὶ τριῶν δύναται διαθήκην ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ δύο μόνον παρευρισκόμενα πρόσωπα διὰ τὴν συμβᾶσαν περιστάσιν δύνανται τὴν ἐκείνου διαθήκην βεβαίαν παριστάναι. (2)

Μ. Ὁ τραυματισθεὶς ὅμως ἐν πολέμῳ καὶ περιπατῶν ἐν ὁδῷ καὶ ἐγγίτας πρὸς τὸν θάνατον δύναται νά διαθέσῃ οὐ μόνον ἐνώπιον τριῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν συμβᾶσαν περιστάσιν καὶ δύο μόνον πρόσωπα εἴαν παρευρισκῶνται δύναται νά καταστήσῃσιν ἰσχυρὰν τὴν διαθήκην αὐτοῦ.

37. Οἱ στρατιῶται ἐν στρατοπέδῳ διάγοντες τὰς τῆς τελευταίας βουλήσεως διαθέσεις οἰωδῆποτε τρόπῳ δύνανται καὶ βούλονται, διατιθέσθωσαν καὶ πρὸς εὖς βούλονται. Ὡς τις αὐτῶν

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν, ἀπὸ τὸν νῦν τόπον τῶν διαθηκῶν φερόντος παρ' ἡμῖν τοῦ ψηφ. περὶ Διαθηκῶν.

(2) Παρ' ἡμῖν ὁ μὲν ἐν πολέμῳ τραυματισθεὶς δύναται νά διαθέσῃ κατὰ τὸ ἄρθρ. 44 τοῦ ψηφ. περὶ Διαθ., πᾶς δὲ ἐπικινδύνως ἀσθενῶν ἐκ νοσήματος αἰωνιδίου κατὰ τὸ ἄρθρ. 36 αὐτοῦ.

ἐν τῇ ξιφοθήκῃ ἢ τῇ ἀσπίδι γράμμασι τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐρυθραίνονμένοις σημειώσεται εἴτε εἰς τὸν κονιορτὸν τουτέστιν εἰς τὴν γῆν ἐγγράψῃ τῷ ξίφει ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἐν τῷ πολέμῳ τῆς ζωῆς τὸν κληρὸν καταλιμπάνει, τὴν τοιαύτην ἰσχυρὰν εἶναι προσήκει. (1) (N. 15 Κωδ. 6. 24 (de test. militis). Βασ. XXXV. 24. 51).

M. Οἱ στρατιῶται διακρίνοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ δικαιούνται νὰ ἐπιγίῃσι τὴν τελευταίαν αὐτῶν βούλησιν κατ' οἰονόηποτε τρόπον δύναται καὶ θέλουσι καὶ πρὸς θεοὺς θέλουσι. Καὶ ἐάν τις αὐτῶν σημειώσῃ διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος εἰς τὴν ξιφοθήκην ἢ τὴν ἀσπίδα ἢ εἰς τὸν κονιορτὸν τουτέστι κατὰ γῆς γράψῃ διὰ τοῦ ξίφους, κατ' ἐν καιρῷ ἀποθνήσκει ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ τοιαύτη βούλησις δέον νὰ ἰσχύῃ.

38. Καὶ ἡ ἀτελής τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἐρῶται. (2) (N. 3 πρ. καὶ N. 35 Πανδ. 29. 1 (de test. militis).

M. Καὶ ἡ ἀτελής τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἰσχύει.

39. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστερᾶς τελείας οὔσης, καὶ ἐστὶν ἡ πρώτη ἐγγράφος. (Γαίτ. Εἰς. II. § 144. N. 2 Πανδ. 28. 3 (de insto). N. 24 § 1 Πανδ. 28. 1 (qui test.). N. 22 Πανδ. 34. 4 (de adimentis legatis). N. 12 Πανδ. 34. 9 § 2 καὶ 7 Εἰσηγ. 2. 17 (quibus modis testamenta).

M. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστερᾶς τελείας οὔσης, καὶ ἐάν ἡ πρώτη ᾖ ἐγγράφος.

40. Ἐάν τις ἀνὴρ ὢν διαλεχθῇ τῇ γυναικὶ καὶ πείσῃ αὐτὴν γράφαι αὐτὸν κληρονόμον, οὐ δοκεῖ ἀνάγκην ἐπιτιθεῖναι. (N. 3 Κωδ. 6. 34 (si quis aliquem). Βασ. XXXV. 4. 6. N. 70 Πανδ. 28. 5 (de heredibus inst.). N. 3 Πανδ. 29. 6 (si quis aliquem testari).

M. Ἐάν σύζυγός τις συνδιαλεχθῇ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ πείσῃ αὐτὴν νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτὸν κληρονόμον, δὲν θεωρεῖται ὅτι ἐπιτίθεται αὐτῇ βίαν.

41. Ἐάν συμδῇ γυναῖκα ἐγκύμονα λουομένην ἐν τῷ βαλανεῖῳ, ἀποθνήσκουσαν ἄγραφον ποιῆσαι διαθήκην παρουσίᾳ τῶν ἰσως εὐρεθεισῶν ἐκαῖσε ἑννέα γυναικῶν, ἐρῶται δεχθῆσθαι γὰρ αὐταὶ εἰς μαρτυρίαν τῶν παρὰ τῆς τελευτώσεως ὀρισθέντων. (3) (N. 20 § 6 Πανδ. 28. 1 (qui test.).

M. Ἐάν συμδῇ γυνὴ ἔγκυος ἐν τῷ ὥρᾳ λούεται ἐν τῷ λουτρῷ ἀποθνήσκουσα νὰ καταρτίσῃ διαθήκην ἄγραφον ἐνώπιον ἑννέα γυναικῶν παρευρεθεισῶν

(1-2) Καὶ τὰς διατάξεις τῶν παραγρ. τούτων ἀνέγραψαν τὰ ἀρθρα 48-49 τοῦ περὶ Διαθ. ψηφίσματος.

(3) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ἀφορῶσα εἰς τύπον διαθήκης.

πάλιν ἐκεῖ ἰσχύει διότι αὐταὶ θέλουσι χρησιμεύσαι ὡς μάρτυρες εἰς ἐπιμείνωσιν τῶν διαταχθέντων ὑπὸ τῆς ἀποθηκοῦσης.

42. Ὁ κληρονόμος οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ὁ δὲ ληγατάριος καὶ ὁ ἐπίτροπος διδόμενος δύναται. (1) (N. 20 πρ' Πανδ. 28. 4 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 21).

M. Ὁ κληρονόμος δὲν μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ὁ δὲ λαμβάνων κληροδότημα καὶ ὁ διδόμενος ἐπίτροπος δύναται.

43. Μὴ ἀνατρεῖσθω τῇ τῆς δεκαετίας παραγραφῇ ἡ διαθήκη. (N. 27 Κωδ. 6. 23 (de test.). Βασίλ. XXXV. 2. 22. Ροπαῖ κεφ. 31 § 6).

M. Ἡ διαθήκη δὲν ἀνατρέπεται διὰ τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς.

44. Οὐδεὶς δύναται γράψας διαθήκην ἑαυτῷ προσγράψαι ληγᾶτον. (2) N. 3 Κωδ. 9. 23 (de his qui sibi adscripunt). Βασίλ. LX. 41. 61).

M. Οὐδεὶς γράψας διαθήκην δύναται νὰ προσγράψῃ εἰς ἑαυτὸν κληροδότημα.

45. Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκατάστασιν ποιεῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδί τὸ νόμιμον μέρος, οὐ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπληρωθῶσιν πενίαν αὐτοῦ πολλὰ καταγόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως ἢ τὸ ἡμισυ κατὰ τὸν τῶν παίδων ἀριθμὸν· ἔπειτα καὶ εἰς τὸ λοιπόμενον τῆς οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἄρκει τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προῖκας ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημόνως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρουμένης, ἐξαίρεσθαι καὶ αὐτὸ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προστιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν ποιεῖ. (Νεαρά 39 κεφ. 1).

M. Ἡ διάταξις ὁρίζει θεῖ, ἂν τις εἰς τὸ εἰς ἀποκαταστάσιν (δηλονότι διατίττω) τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα, πρῶτον μὲν δεῖται νὰ φυλάττῃ διὰ τὸ τέταρτον αὐτοῦ τὸ νόμιμον μέρος, οὐχὶ τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο ἐπληρωθῶσιν ὡς λίαν πενιχρόν), ἀλλὰ τὸ τρίτον ἐξάπαντος ἢ τὸ ἡμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων· ἔπειτα καὶ ὡς πρὸς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας ὅπου δὲν ἄρκει τὸ νόμιμον μέρος πρὸς εὐσχημον προσφορὰν προῖκος ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς, μετρουμένης κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν προσώπων, ἐξαίρεται καὶ τοῦτο τῆς ἀποκαταστάσεως (τουτέστι τῆς κατὰ βούλησιν διατάξεως τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων), καθόσον προστιθέμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

46. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ μὴ νοούμενα ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἔστιν. (3) (*) (N. 73 § 2 Πανδ. 50 17 (de reg. juris). Βασίλ.

(1) Τανὺν οὐδ' ὁ ληγατάριος εἶναι δεκτὸς ὡς μάρτυς (*Ὁρα τὸ κάτωθεν τοῦ περὶ Διαθ. ψηφίσματος παράρτημα).

(2) Σύμφωνα τὸ 16 ἀρθ. τοῦ ψηφ. περὶ διαθηκῶν.

(3) *Ὁρα καὶ βιβλ. Δ' τίτλ. 16 § 5.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὰ συνιστῶντα τὴν διαθήκην πολλὰ εἰσὶν ἔστι δὲ ὁ

Π. 3. 73. Ν. 62 § 1 Πανδ. 28. 5 (de her. instit.). Ν. 2 Πανδ. 34. 8 (de his, quae pro non scriptis).

Μ. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀκατάληπτα θεωροῦνται ὡς ἄγραφα.

47. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀλλήλοις ἐναντιούμενα οὐκ ἔρρωται. (Ν. 188 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. Π. 3. 188).

Μ. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀντιφάσκοντα ἀλλήλοις δὲν ἰσχύουσι.

48. Τότε τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀποτελέσματα λαμβάνουσιν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπίσογον ἐσχήκασιν. (Ν. 201 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 201)

Μ. Τότε τὰ περιεχόμενα ἐν τῇ διαθήκῃ ἔχουσιν ἀποτέλεσμα, εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνεπίσογον.

ΤΙΤΛ. Β' — Περὶ διαθήκης ὑπεξουσιῶν.

1. Τὸ πεκοῦλιον ἐν ταῖς ὑπεξουσίαις δρᾷται. Ὅθεν τῶν πεκουλίων τὰ μὲν εἰσιν ἰδιόκτητα, τὰ δὲ παγανικά. Καὶ ἰδιόκτητα μὲν εἰσιν ὅσα εἰδικῶς τις ἢ ἐξ ἰδίου ἐπιτηδεύματος ἢ στρατείας ἢ βαθμοῦ τοῦ οἰουδὴποτε ἢ κλήρου κέκτηται. Παγανικά δὲ ἅπερ τῶν γονέων αὐτοῖς ὑπηρεσίας λόγῳ καὶ χρεώσεως ἔδοθησαν ἢ καὶ ἐκ τῶν δοθέντων ἐπεκτήθησαν. (1) (Ν. 4 πρ.

τῶν ἑπτὰ ἢ ε' μαρτύρων ἀριθμός, ὃν ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει ἔχειν ἡ διαθήκη καὶ σφραγίδες τὰ τῶν ἑπτὰ ἢ ε' καὶ ἕτερα ἅπαντα, καὶ πρὸ πάντων ἡ τοῦ ἐν αὐτῇ γραφεμένου κληρονόμου ἑνστάσις· καὶ εὐρὴν δὲ διαθήκην πάντα τὰ ἐκβλητὰ παρατηρήματα ἔχουσα, οὐχ εὐρίσκεται δὲ κληρονόμος τις γραφόμενος ἐν αὐτῇ, ἀνίσχυρος καὶ πίπτουσα διὰ τοῦτο ἐστὶν τὸ γούν παρὸν κληρονομία τοῦτο διδάσκει ἡμεῖς, ὅτι εἰς εὐρὴν διαθήκην ἔχουσα τὴν ῥῆμα προσκαίμενον ἐν αὐτῇ μὴ δυνάμενον νοηθῆναι, ἀντὶ μηδὲ γεγραμμένου ὅπως τὸ τοιοῦτον ὀφείλει λογίζεσθαι· θεμάτισον δὲ τοῦτο οὕτως· εἶχον ἐγὼ Πέτρον φίλον πολλοῦ καὶ τελευτῶν διαθήκην ἐποίησάν μου, καὶ ἐν αὐτῇ οὕτως ἔγραψα· ἐνίστημι κληρονόμον Πέτρον τὸν φίλον μου· πολλῶν οὖν ὄντων αὐτῶν, καὶ μὴ ῥητῶς δηλουμένου τοῦ κληρονομήσαι ὀφείλοντος, ἀνίσχυρος ἐστὶν ἡ τοιαύτη γραφὴ καὶ λογισμένη οὐδὲν καὶ οὐδεὶς ἐκ ταύτης κληρονόμος γενήσεται· κληρονόμου δὲ μὴ ὄντος ἅπασι ἀπλῶς, ἀσώστατος ἐστὶν ἡ διαθήκη καὶ πίπτουσα.

(1) Πεκουλίου (ἐλληνιστὶ χρηματίον) λέγεται ὅ,τι ἀνήκει εἰς ὑπεξουσίαν· διαιροῦνται δὲ τὰ χρηματία ταῦτα εἰς καστρένσιον ἢ στρατιωτικόν (λατίν. castrense ἢ militare), οἷον ἐστρατιωτικόν (λατίν. quasi castrense ἢ quasi militare), χορηγικόν ἢ παγανικόν (ἅπερ ἄλλως καὶ πατρικόν καλεῖται), καὶ ἀπροσπόριστον (λατίν. adventitium). Τὸ στρατιωτικόν καὶ οἷον ἐστρατιωτικόν χρηματίον ὡς καὶ τὸ ἀπροσπόριστον καλοῦνται καὶ ἰδιόκτητα, αἵ τοις ὑπεξουσίῳ ὄντι ἀπολύτου κυρίου τῶν δύο πρώτων καὶ δυνάμενον νὰ διαθέσῃ ταῦτα κατὰ τὸ δοκοῦν μεταξὺ ζώντων καὶ δι' αἰτίαν θανάτου, κυρίου δὲ καὶ τοῦ τρίτου, δυνάμενον ἐνίοτε καὶ ἄνευ συναίνεσώς τοῦ πατρὸς νὰ διαθέσῃ αὐτό.

§ 2. N. 5 § 3 καὶ 4. N. 7 § 1 καὶ 3 καὶ N. 39 Πανδ. 15. 1 (de peculio). Σχόλια εἰς Βασ. XI. 1. 30. Προχ. 22. 1).

M. Τὸ χρηματικὸν ἀπορᾶ εἰς τοὺς ὑπεξουσίους· ὅθεν τῶν χρηματικῶν τὰ μὲν εἶναι ἰδιόκτητα, τὰ δὲ χορηγικά. Καὶ ἰδιόκτητὰ μὲν εἶναι ὅσα ἰδιαίτερος ἐκείνου τις ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου ἐπαγγέλματος ἢ στρατείας ἢ βαβυροῦ εἰσδηλοῦται ἢ κληρονομίας. Χορηγικά δὲ ὅσα ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ χρήσεως ἢ καὶ ἐκ τῶν δοθέντων ἀπεκτήθησαν.

2. Πολλοὶ δὲ διαφορὰ παγανικοῦ καὶ ἰδιόκτητου πεκούλιου. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι εἰς μὲν τὸ ἰδιόκτητον πεκούλιον ὁ ὑπεξούσιος διατίθεται, εἰς δὲ τὸ παγανικὸν οὐ δύναται, οὐδὲ εἰ πατὴρ τοῦτο κελεύει. Δευτέρα δὲ διαφορὰ, ἀγανακτήσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν παγανικὸν ἀφαιρεῖσθαι δύναται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐκέτι. Τρίτη διαφορὰ, ἐὰν πολλοῖς ἐποφείλων τις ὑποστῇ διάπρασιν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ δανειστών, τὸ μὲν παγανικὸν τοῦ παιδὸς συνδιαπράσσεται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐδαμῶς. Ἔτι καὶ τετάρτη διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν ὄντων τῶν παιδῶν ὁ πατὴρ τελευτήσῃ, συμβῇ δὲ ἐξ αὐτῶν ἓνα παγανικὸν ἔχειν πεκούλιον καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μὲν παγανικὸν κοινὸν ἔσται πάντων τῶν ποτε παιδῶν ὑπεξουσίῶν, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνου τοῦ κτησαμένου. (Θεοφ. πρ. Βίσηγ. 2. 12 (quibus non est permissum). Προχ. 22. 2 ἔ.).

M. Πολλοὶ δὲ διαφορὰ ὑπάρχουσι μεταξὺ τοῦ ἰδιόκτητου καὶ χορηγικοῦ χρηματικοῦ. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι τὸ μὲν ἰδιόκτητον χρηματικὸν διαθέτῃ ὁ ὑπεξούσιος, τὸ δὲ χορηγικὸν δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ, οὐδὲ ὁ πατὴρ ἐὰν διατάτῃ τοῦτο. Δευτέρα δὲ διαφορὰ ὅτι ἀγανακτήσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν χορηγικὸν χρηματικὸν δύναται νὰ ἀφαιρῇ, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐχί. Τρίτη διαφορὰ ἐὰν χρεωστούντος τινος εἰς πολλοὺς οἱ δανεισταὶ πωλῶσιν αὐτὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, τὸ μὲν χορηγικὸν τοῦ τέκνου χρηματικὸν συμπωλεῖται, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐχί. Καὶ τετάρτη ἔτι διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν τέκνων ὑπάρχοντων ὁ πατὴρ ἀποθάνῃ, εἰς δὲ τῶν ἀδελφῶν συμβῇ νὰ ἔχῃ χορηγικὸν χρηματικὸν καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μὲν χορηγικὸν εἶναι κοινὸν πάντων τῶν ποτε ὑπεξουσίῶν τέκνων, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνον τοῦ ἀποκτείναντος.

N. Αἱ ἐν τοῖς Βασιλ. τεμ. 4. (7. 5) καὶ τεμ. 11 (45. 4) διατάξεις, καὶ ὡς ὁ πατὴρ δὲν ἔχει κατὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπεξουσίῶν τέκνων ἀγωγὴν ἢ μόνον ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ εἰσὶν ἐκ στρατιωτικοῦ χρηματικοῦ ὡς ἐπιδόματα οὐχί οὐδὲ μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ὑπεξουσίῶν αὐτοῦ τέκνων καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς εὐνοίας οὐδὲ ἀντὶ τῆς ἀντιθέσεως ὑπὸ τῶν ποτε τῆς ἐκτέλεσεως δικαστικῆς παραστάσεως διατάξεων τῆς πολ. δικον. Α. Π. 3 τοῦ 1869.

B. Τὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ καυσώδους ἀδιοπορίας, τουτέστιν ἀπὸ ταξιδίων, ἐπιγινόμενα πεκούλια τῶν ὑπεξουσίῶν ἰδιόκτητὰ εἰσι καὶ δύναται ἐν τούτοις διατί-

θεσθαι· εἰ γὰρ κατέβαλον ὑπὲρ αὐτῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν τι, τότε ὀφειλέται εἶσιν οἱ ὑπεξούσιοι τὸ ἱκανὸν ἀντιδοῦναι αὐτοῖς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν δικαίθεσθαι. Ὅμοίως καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καὶ συνηγορίας καὶ πάσης ἀξίας καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος αὐτοῖς ἐπικτηθέντα, ἰδιόκτητά εἰσιν. (Προχ. 22. 6).

Μ. Ὅσα χρημᾶτια ἀποκτῶσιν οἱ ὑπεξούσιοι ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ καυσώδους ὁδοπορίας, ἥτοι ἐκ ταξιδίων, εἶναι ἰδιόκτητα καὶ δύνανται νὰ διαθέσῃσι ταῦτα· διότι ἐν κατέβαλλον τι δι' αὐτοὺς τὸ γονεῖς αὐτῶν, τότε οἱ ὑπεξούσιοι ὀφείλουσι νὰ ἀποδώσῃσι πρὸς αὐτοὺς τὸ ἱκανόν (νὰ ἱκανοποιήσῃσι δηλ. αὐτούς), τὸ δὲ ἐπίλοιπον διαθέτουσιν. Ὅμοίως καὶ ὅσα ἀπέκτησαν ἐκ συνεδρίας καὶ συνηγορίας καὶ παντὸς ἀξιώματος καὶ παντὸς ἐπαγγέλματος εἶναι ἰδιόκτητα.

4. Τὰ πεκοῦλια τετραχῶς (εἰσιν)· ἀπροσπόριστα, παγανικά, καστρένσια καὶ ὡσανεὶ καστρένσια. (1) Καὶ ἀπροσπόριστα μὲν ἔστιν, ὅσα ἐκ μητρικῆς κληρονομίας καὶ πάππων καὶ προπάπων καὶ ἄλλων συγγενῶν μητρόθεν, καὶ τούτων τὴν μὲν χεῖρ ἔχει ὁ πατήρ, τὴν δὲ δεσποτείαν οἱ παῖδες· τούτοις ὅμοια καὶ τὰ ἀπὸ φιλοτιμίας τυγάν καὶ καμάτων ἰδίων κτώμενα τέττοις παισι, καὶ ἀπὸ γαμικῆς αἰτίας, ἐν αἷς οὐκ ἔστι τῷ παιδί ἐν πεξουσιότητι ἄδεια διατίθεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ τῷ πατρὶ προτελευτῶντι· τὴν γὰρ χρῆσιν τούτων ἔχει ὁ πατήρ, τὴν δεσποτείαν δὲ οἱ παῖδες. (2)

5. Τὰ δὲ παγανικά εἰσιν, ἃ καὶ προσπορίζονται, ὅσα ἐξ αἰτιῶν καὶ πραγμάτων τοῦ πατρὸς προσέλθοι τῷ παιδί· ἅπαντα γὰρ ταῦτα τοῦ πατρὸς εἰσιν· ἔχει δὲ τούτων καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν δεσποτείαν ὁ πατήρ καὶ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις ἄδεια τῷ υἱῷ διατίθεσθαι, ἀλλὰ τῷ πατρὶ προτελευτῶντι. (Ν. 2. Ν. 6 πρ. καὶ Ν. 8 πρ. Κωδ. 6. 61 (de bonis quae liberis). πρ. Εἰσ. 2. 9 καὶ Ν. 37 § 1 Πανδ. 41. 4 (de acquirendo rerum dominio).

6. Τὰ δὲ καστρένσια εἰσι τὰ ἰδιόκτητα, ἥτοι ἐκ σιδήρου καὶ ὀπλῶν περιελθόντα τῷ παιδί, ὧν ἡ χρῆσις καὶ ἡ δεσποτεία τῷ παιδί ἀρμόζει, καὶ ἄδεια ἔστιν ἐπὶ τούτοις τῷ παιδί διατίθεσθαι καὶ ἐν ὑπεξουσιότητι ὄντι. (Ν. 11 Πανδ. 49. 17 (de castrensi peculio). Ν. 1 Κωδ. 12. 37 (de cast. peculio) πρ. Εἰσηγ. 2. 12 (quibus non est permissum).

(1) Ὅδε προηγουμένην σημειώσιν ὑπὸ § 1.

(2) Ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσιν εἶναι συνεπτυγμέναι εἰς μίαν αἱ τέσσαρες παράγραφοι.

αυτοδικαίως τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀναργητικῶς καὶ παθητικῶς δυνάμει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας· δὲν εἶναι δὲ ἀναγκασίον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ ἀναφέρηται ἡ ἰδιότης αὕτη, ἐὰν ἄλλως προκύπτῃ. ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 407 τοῦ 1808. — Κατὰ τὸν νόμον § 4 καὶ 5 Κωδ. β. 81 ὁ πατὴρ δικαιοῦται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὰ εἰς τὸ ἀπροσπόριστον χρηματίου τοῦ ὑπεξουσίου ἀνήκοντα πράγματα, ὡς αἰεὶ πρόκειται νὰ πληρωθῶσι κληρονομικά χρέη ἢ κληροδοτήματα καὶ ὡς αἰεὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν εἶναι ἐπιζήμιος. Κατὰ δὲ τὸν νόμον 7 Κωδ. β. 11 θεωρεῖται ἰσχυρὰ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προίκις τῆς ὑπεξουσίας θυγατρὸς διὰ τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου αὐτῆς καὶ δὴ διὰ περιουσίας ἀνηκόου αὐτῇ ἐκ μητρικῆς κληρονομίας. Ἡ διατάξις δὲ αὕτη κατὰ τοῦτο οἰοῦναι ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῆς 21 Νεαρᾶς τοῦ Ἀέοντος, ὅτι, ἐὰν ὁ πατὴρ ὑποσχῇ νὰ παράσχῃ προίκα ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἐκ τῶν τῆς θυγατρὸς πραγμάτων, ὁλλοὶ δίδει ἐξ ἑκατέρας περιουσίας τὸ ἥμισυ. Α. Π. 278 τοῦ 1898. — Καὶ νῦν ἰσχύουσιν αἱ περὶ πατρικῆς ἐξουσίας καὶ ἀπροσπορίστου χρηματίου διατάξεις τοῦ Ρ. Δ. ὡς μηδαμῶς κατηργηθεῖσαι ἢ τροποποιηθεῖσαι ὑπὸ μεταγενεστέρου τινὸς νόμου, πλὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 114 τοῦ περὶ ἀνηλίκων καὶ ἐπιτροπείας νόμου ἀπενεχθείσης παύσεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα τοῦ ὑπεξουσίου, ἃτε κατασταθίσαντος ἀσυμμετέστου πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρθ. τούτου ἀπονεμομένην τῇ ἀνηλικίᾳ ἱκανότητα διὰ πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ ἀστικού δικαίου. Α. Π. 304 τοῦ 1900.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων. (1)

1. Ἀπελευθέρως λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὕστερον δὲ ἐλεύθερος· ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτῆς πατρὼν λέγεται. (Ν. 3 § 1 Πανθ. 38, 17 (de suis et legitimis). πρ. Εἰσηγ. 4, 5 (de libertinis).

Μ. Ἀπελευθέρως λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὕστερον δὲ ἐλεύθερος· ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτῆς ὀνομάζεται πατὼν.

2. Ἡ συγγένεια ὀνομάζεται γενικὴν· διαίρεται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αὗται μὲν αἱ τρεῖς συγγένειαι ἐπὶ εὐγενῶν σκοποῦνται· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπελευθέρων ἀνιόντας οὐκ ἴσασιν οἱ ἀρχαῖοι· πῶς γάρ; ὅποτε ἐν δουλείᾳ ἐτέχθησαν· οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τοὺς ἀνιόντας οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου κέκτηται· ἐξ ἐκείνων γὰρ οὔτοι καταλαμβάνονται· μόνον δὲ ἔχουσι τῶν κατιόντων συγγένειαν τούτου· τῶν συλλαβθέντων καὶ τεχθέντων αὐτοῖς παίδων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐφεξῆς. (πρ. Εἰσηγ. 3, 7 (de successione libertorum).

Μ. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικὴν· διαίρεται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αἱ τρεῖς αὗται συγγένειαι ἐξετάζονται ἐπὶ εὐγενῶν (δηλαδὴ καταγομένων ἀξ ἐλευθέρων)· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπελευθέρων

(1) Ὁλόκληρος ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν ποικτικὴν ἰσχύν, ἅτε μὴ ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας, ἐπομένως οὔτε δούλων οὔτε ἀπελευθέρων ὑπαρχόντων παρ' ἡμῖν.

οὐκ ἔργαται ἀνόντας δὲν ἀναγνωρίζουσι· καὶ ἐλλόγως, διότι ἐγεννήθησαν ἐν πλαγίῳ· οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου· διότι ὁ στερούμενος ἀνόντων, οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου ἔχει συγγενεῖς, διότι ἐξ ἐκείνων (τῶν ἀνόντων δηλαδὴ) γνωρίζονται οὗτοι· μόνον δὲ συγγενεῖαν ἔχουσι τὴν τῶν κατιόντων, τοῦτέστι τῶν συλληφέντων καὶ γεννηθέντων ὑπ' αὐτῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐρεβῆς.

Β. Ὅθεν εἴαν ἀπελευθερος ἀδιάθετος τελευτήσῃ, εἰ μὲν ὑπᾶσιν αὐτῷ παῖς συλληφθεὶς ἢ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἢ πρὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ συνελευθερωθεὶς αὐτῷ ἢ προελευθερωθεὶς οὗτος κληθήσεται πρὸς τὸν κλῆρον· τοῦτο δὲ μὴ ὑπόντος, τὸν πατέρα καὶ νόμος ἐπενόησεν. Εἰ δὲ διαθέμενος μηδὲν καταλιπὼν τῷ πατρὶνι ἅπαις ὧν ἢ ἔχων παῖδας ἢ καὶ ἐγγόνους, ἀποκλήρους δὲ αὐτοὺς ποιήσας ἐτελεύτησῃ καὶ μὴ δυνηθέντες οὗτοι οἱ παῖδες ἀνατρέψαι τὴν διαθήκην, τότε ὁ πατρὶν τὸ τρίτον μέρος λήφεται, ὥστε ληγᾶτον ἐκ τούτου μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν καταλείπειν. (Ν. 4 § 9 ἐπ. Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de successione libertorum). Προχ. 23. 1).

Μ. Ὅθεν εἴαν ἀπελευθερος ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, εἰ μὲν ἔχῃ τέκνον συλληφέν ἢ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἢ πρὸ τῆς ἀπελευθέρωσως καὶ συνελευθερωθὲν αὐτῷ ἢ προελευθερωθὲν, καλεῖται τοῦτο εἰς τὴν κληρονομίαν· εἰ δὲ τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει, ὁ νόμος ἐπενόησεν τὸν πατέρα, Εἰ δὲ διαθέσας οὐδὲν ἀπέλιπεν εἰς τὸν πατέρα ἀτεκνὸς ὧν ἢ ἔχων τέκνα ἢ καὶ ἐγγόνους, ἀποκλήρους δὲ αὐτοὺς ἀπέθανε καὶ δὲν δυνηθῶσι τὰ τέκνα ταῦτα νὰ ἀνατρέψωσι τὴν διαθήκην, τότε ὁ πατρὶν λαμβάνει τὸ τρίτον μέρος, μηδαμῶς ἀναγκάζομενος ἐκ τούτου νὰ καταβάλῃ κληροδοτήματα.

4. Οὐ μόνον δὲ ὁ πατρὶν καὶ ἡ πατρωνίσσα καὶ οἱ τούτων κατιόντες κατὰ νόμους καλοῦνται ἐπὶ τὴν τοῦ ἀπελευθέρου κατὰ τὰ εἰρημμένα κληρονομίαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου αὐτῶν, μέγας ε' βαθμοῦ. Εἰ δὲ τοῦ πατρωνος ἢ τῆς πατρωνίσσης ἢ δύο πατρωνίων ἢ πατρωνισσῶν ἢ καὶ πλείονων ὕπαισι παῖδες, ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ εἰς τὰ τοῦ ἀπελευθέρου κληθήσεται πράγματα· εἰ δὲ ἐνδὲς πατρωνός εἰσι δύο παῖδες, ἄλλου δὲ τρεῖς, εἰς πάντα μερισθήσεται ἡ κληρονομία· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου. (Ν. 4 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de succes. libertorum). Προχ. 23. 2).

Μ. Οὐχὶ μόνον δὲ ὁ πατρὶν καὶ ἡ πατρωνίσσα καὶ οἱ κατιόντες τούτων καλοῦνται κατὰ νόμους κατὰ τὰ εἰρημμένα εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀπελευθέρου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου αὐτῶν μέχρι πέμπτου βαθμοῦ. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ πατρὶν ἢ ἡ πατρωνίσσα ἢ δύο πατρωνες ἢ πατρωνίσσαι ἢ καὶ πλείονες ἔχουσι τέκνα, ὁ πλησιέστερος τὸν βαθμὸν καλεῖται εἰς τοῦ ἀπελευθέρου πράγματα· εἰ δὲ ὁ εἰς πατρὶν ἔχει δύο τέκνα, ὁ δὲ ἄλλος τρία, ἡ κληρονομία διανέμεται εἰς πάντα· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου.

Β. Ἀπελευθέρου τελευτῶντος, οἱ κατιόντες πρῶτον καλοῦν-

ται καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐλευθεροὶ ὄντες· τούτων δὲ μὴ ὑπόντων, οἱ πατρωνες εἴτε ἔχοντες ἡλευθερώθησαν εἴτε δι' ἀποκαταστάσεως. (§ 10 Εἰσηγ. 3. 6 (de gradibus cognat.) καὶ Ν. 3 πρ. Πανδ. 38. 17 (de suis et legitimis). Ν. 17 Πανδ. 38. 2 (de bonis libertorum). Πρσγ. 23. 4).

Μ. Ἐὰν ἀποθάνῃ ἀπελευθερός, πρῶτον καλοῦνται οἱ κατιόντες καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐὰν ὡς ἐλευθεροὶ ᾖ· δὲ οὗτοι δὲν ὑπάρχωσιν, οἱ πατρωνες εἴτε ἑκουσίως ἡλευθερώθησαν εἴτε κατὰ πιστεύματος.

6. Ἀπελευθερός, τελευτῶν ἄπαις, ἐπὶ τοῖς οἰκείοις διατιθέμενος πράγμασι χρεώσται τῷ πατρωνί ἢ τῷ μέρει αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ. (Ν. 4 § 16-18 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). § 3 Εἰσηγ. (de succ. libertorum).

Μ. Ἀπελευθερός ἀποθήσκων ἄτεκνος καὶ διαθέτων τὰ ἴδια πράγματα δρεῖται εἰς τὸν πατρωνα ἢ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

7. Εἰ μὲν ἐλάττωνα τῶν ρ' νομ. ἔχοιεν περιουσίαν οἱ ἀπελευθεροὶ, οὐ περιεργάζονται, ἀλλὰ διατιθενται ὡς ἐν βουλή· εἰ δὲ ὑπὲρ τὰ ρ' νομ. περιουσίαν ἔχοιεν καὶ διαθέωνται ἄπαιδες ὄντες οἱ ἀπελευθεροί, ἀνάγκη ἐχέτωσαν τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῶν καταλιμπάνειν τοῖς πατρωνί· καλοῦνται δὲ πρῶτον μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἱ τε κατιόντες τοῦ πατρωνοῦ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου, δηλονότι κατιόντων μὴ ὄντων, μέχρι ε' βαθμοῦ· πρὸς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὸ τρίτον μόνον οἱ πατρωνες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι ὥς ε' βαθμοῦ μόνον· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου οὐκ ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τρίτον, ἐξωτικῶν γραφομένων. (Ν. 4 § 14 καὶ 15 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum) § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de succ. libertorum). Σύνοψις XLIX. 1. 30).

Μ. Οἱ ἀπελευθεροὶ εἰ μὲν ἔχουσι περιουσίαν ὀλιγωτέραν τῶν ἐλαττῶν νομισμάτων δὲν ἐρυνῶνται, ἀλλὰ διαθέτουσι κατὰ θέλησιν· εἰ δὲ ἔχουσι περιουσίαν ὑπὲρ τὰ ἐλαττῶν νομίσματα καὶ ἄτεκνοι ὄντες διαθέτουσιν, ὑποχρεοῦνται νὰ καταλιμπάνωσι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῶν εἰς τοὺς πατρωνας· καλοῦνται δὲ εἰς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἱ κατιόντες τοῦ πατρωνοῦ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου, κατιόντων δηλ. μὴ ὑπαρχόντων, μέχρι ε' βαθμοῦ· εἰς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης ἵνα λάβωσι τὸ τρίτον μόνον οἱ πατρωνες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι μέχρι ε' βαθμοῦ μόνον· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου δὲν ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης ἵνα λάβωσι τρίτον, εἰς ἐγγράφωσαν ἐξωτικῶν.

8. Οἱ τῆς πατρωνίσσης παῖδες καὶ πορνογενεῖς ὄντες ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

εν, οί δὲ τοῦ πατρωνοῦ νόμιμοι ὄντες. (N. 18 Πανθ. 38. 2 (de bonis libertorum) Βασ. XLIX). 4. 16).

Μ. Τὰ τέκνα τῆς πατρωνίσσης, καὶ πορναγενῇ ἔαν ὦσι, ἔχουσιν κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, τὰ δὲ τοῦ πατρωνοῦ ἔαν ὦσι νόμιμα.

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν. (1)

1 Ὅσα ἔσχεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, διαρεῖται καὶ ἐκποιεῖται ὡς θέλει· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διατίθεται εἰς αὐτά.

(1) Σημειωτέον ὅτι κληρονόμου τῆς περιουσίας τοῦ μοναχοῦ ὄντος τοῦ μοναστηρίου, ἐν ᾧ ἐγκαταβίοι, δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ τι ἀστικοῦ νόμου καὶ τῶν ἐκκλ. κανόνων, ἡ μὲν Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 28 Σεπτεμβ. 1887 ὥρισεν ὅτι, θανάτος τινὸς μοναχοῦ, ὁ ἑχόμενος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν σύμβουλοι, παρόντων τοῦλάχιστον τῶν πλειοτέρων μοναχῶν τοῦ μοναστηρίου, δεύουσι καταγράψαι ἀκριβῶς πᾶσαν τὴν εὐρεθείσαν αὐτοῦ περιουσίαν ἐν καταλόγῳ, ὃν κατὰ τὴν ἐγγραφὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς κώδικι τοῦ μοναστηρίου ἀποστέλλουσιν διὰ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκόπων εἰς τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχήν· τὸ δὲ Ἐγουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς ἐγκ. αὐτοῦ τῆς 25 Ἰανουαρίου 1887 διεσάφησεν ὅτι περιουσία, ἣν ἐκτέτατο μοναχός, πενήχρως μὲν εἰσελθὼν εἰς Μονὴν καὶ εἰτα προκῆψας ἐν αὐτῇ, ἡ ἀποκρήψας κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ, δὲν ἐδήλωσεν ἐν τῇ κειρῇ τῆς ἀποκρήψεως αὐτοῦ, ἀνήκει ἀδιακλονεικῶς εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ, εἴη καὶ τα δοθέντα εἰς διαφόρους λόγῳ δανείου χρήματα ἐν ὄνοματι αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ἀποδείξῃ, ὅτι ταῦτα περιήλθον εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν κανονικὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς γονέων, ἀδελφῶν ἢ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ εἰμὴ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Ἱ. Νεκρᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος (τῆς περιεχομένης ἐν βιβλ. Ἱ. τίτλ. Δ' § 8 τῆς Ἐξαιδέλου) δι' ἐγγράφου δὲ πρὸς τὸ Ἰ.π. τῶν Βωμ-τερικῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 1850, ὃ ἀνεκρινώθη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νουάρ-χας, τῆς μὲν ἰσχύος τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλ. κυρωθείσης διὰ τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος (ὡν δ' ε' τῆς πρωτοδευτέρας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Συνόδου ὥρισεν ὅτι πάντα τὰ τῶν μοναχῶν προσκυρεῖνται τῷ μοναστηρίῳ), σύμφωνα δὲ διατάσσοντος καὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου (Ἄρμ.ν. Ἐξαιδέλος βιβλ. Β' τίτλ. 2 § 2 καὶ 4), ἔπεται ὅτι ἐκαστοῦ μοναχοῦ ἀνακριστέητος κληρονόμος εἶναι ἡ μονὴ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, καὶ οὐδεμία τῶν ἀρχῶν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀπογραφὴν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ ἐπι-θέσῃ σφραγίδας ἐπ' αὐτῆς, πλὴν ἔαν ἤθελε τυχὼν προσκληθῇ ὑπὸ τοῦ ἡγε-μένου καὶ τῶν συμβούλων, ὅτε ὁ νόμος (ἄρθρα 1060—1063 τῆς Πολ. Δικον.) ὁρίζει τὰ κατ' αὐτήν. Ἔστι δὲ εἰδικώτερον καὶ λεπτομέρεσιον πραγμα-τεύονται τὰ περὶ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν αἱ ὑπουργικαὶ ἀδηγίαι τῆς 4 Μαρτίου 1859, αἱ ἐρμηνεύουσαι τὸ περὶ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων Δ. τῆς 28 Ἰουλίου 1858, ἐξ ὧν ἄξιον κρίνουμεν νὰ μεταγράψωμεν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν πρὸς τὰ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν μέρος, ἔχον ὡς ἔπεται :

ὅσα δὲ ἐκτῆσατο μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν, τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ διαφέρει, καὶ οὐδὲ διατίθεται εἰς αὐτά, εἰ μὴ ἄρα ἀπὸ γονέων ἢ

Περὶ τῆς περιουσίας τῶν Μοναχῶν.

Ὁ 5^{ος} Κανὼν τῆς ΑΒ' ἁγίας Συνόδου, ἀποστείλει καταχωρισθεῖς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ΙΖ' ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων, αἶρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ μονὴ τῆς μετανείας ἐκάστου μοναχοῦ α') κατατὰ τὴν κυριότητα τῶν κατὰ τὴν ἀπόκτασιν προσφερομένων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ κτημάτων· καὶ β') καθίσταται νόμιμος κληρονόμος τῆς περιουσίας τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἀφαιρουμένων τῶν κατωτέρω ἐπιτηθευμένων πρὸς τῆς ἐξουσίας μοναχοῦ εἰς τὸ διαθεῖναι τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων καὶ περὶ τοῦ δικαιώματος αὐτῶν εἰς τὸ κληρονομεῖν ἐξ ἀδιαίτητου τὸν οἰκεῖον γονεα τὸν μετὰ τὴν κοῦράν ἀποβιώσαντα.— Αὐτῷ τῷ Κανόνι στοιχοῦσι καὶ αἱ ἐν τῇ 'Εξαδίδλῳ τοῦ 'Αρμενοπούλου (βιβλ. Κ'. τίτλ. Δ'.) 2 καὶ 4 διατάξεις· ὧν ἡ μὲν 2 εἶναι αὐτὸ τὸ κεῖμενον τοῦ Κεφ. Β' τῆς Ε' 'Ιουστινιανείου Νεαράς, ἡ δὲ 4 εἶναι περίληψις αὐτοῦ τοῦτου τοῦ Κανόνος τῆς ΑΒ' Συνόδου.— Σύμφωνοι πρὸς ταῦτα διατάξεις κινεῖται παρ' ἡμῖν ἐκ τοῦ ἔτους 1834 καὶ ἐφεξῆς, ὡς γίνεται ἄλλοι ἐκ τῶν δημοσιευμένων ἐγγράφων 'Υπουργικῶν τε καὶ Συνοδικῶν, 8 'Ιανουαρίου 1834, ἀριθ. 2113—14 Φεβρουαρίου 1834, ἀριθ. 363—11 Μαΐου 1834, ἀριθ. 8615—28 'Απριλίου 1836, ἀριθ. 6287—6, Μαΐου 1837, ἀριθ. 11090—12474—ἔτι δὲ, καὶ ἐκ τοῦ ἐν εἰδικῇ τινι περιστάσει ἐκδοθέντος τῇ 16 'Απριλίου 1838 Βασιλικοῦ Διαταγματος.—'Εντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπογραφῆς τῶν πραγμάτων, ἅτινα προαίρεται νὰ προσφέρῃ τῇ μονῇ ὁ εἰς αὐτὴν ὡς δοκιμὸς εἰσερχόμενος.—'Η ἀπογραφή κατατίθεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ μοναστηρίου καὶ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Κανόνων δριζυμένου χρόνου τῆς δοκιμασίας καὶ τὴν παραδοχὴν τοῦ δοκίμου εἰς τὴν χορείαν τῶν μοναχῶν, συντάσσεται περὶ τῆς τῇ μονῇ γινομένης προσφοράς κινήτων ἢ ἀκινήτων συμβολαιογραφικὸν ἐγγράφον κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ 42 ἄρθρου τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου. 'Η πράξις αὕτη, ἔσθ' σκοπὴ τὴν εἰς τὴν μονὴν μεταθεῖν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ τοῦ ἀπὸ 29 'Οκτωβρίου 1806 7^{ης} (περὶ μεταγραφῆς) νόμου ἀναφερομένων δικαιωμάτων, μεταγράφεται εἰς τὰ βιβλία τῆς μεταγραφῆς· τὰ δὲ προσφερόμενα κινητὰ ἢ ἀκίνητα σημειοῦνται ἀπαλλακτικῶς εἰς τὸ κτηματολόγιον τοῦ μοναστηρίου, εἰς ὃ ἀνήκουσιν ὡς περιουσία αὐτοῦ ἀναφαιρέτως.—'Εὰν ἡ περιουσία, ἣν ὁ μονάσι βουλούμενος πρετίθεται νὰ εἰσφέρῃ εἰς τὸ μοναστήριον, εἶναι μεδαρημένη μὲ ὑποθήκας ἢ ἄλλα πραγματικὰ (ἀπόλυτα) δικαιώματα, ἢ ἐὰν ὁ εἰσφύων αὐτὴν ἔχῃ χρῆν, δεῖται οὗτος νὰ δηλώσῃ ταῦτα πάντα ἐν τῇ κατὰ τὰ προειρημένα συντασσομένῃ ἀπογραφῇ· τὸ δὲ 'Υπουργεῖον, σταθμίζον τὰ βάρη ταῦτα καὶ τὰ χρῆν (ὧν τὴν πληρωμὴν ὁ μονάσι βουλούμενος θέλει νὰ ἐπιβαλῇ εἰς τὴν μονὴν) πρὸς τὴν εἰσφερομένην θετικὴν περιουσίαν, ἀποφαίνεται περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀποποιήσεως αὐτῆς. 'Αν δὲ ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν ἀπέρριψε τὰς ὑποθήκας ἢ τὰ ἄλλα τοῖς εἰσφερομένοις κτήμασιν ἐπικείμενα πραγματικὰ δικαιώματα, ἐντεῦθεν ἡ μὲν κατὰ τὸν νόμον ἰσχὺς καὶ ἔκτασις τῶν τοιούτων δικαιωμάτων κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται· ὁ δὲ μοναχὸς ἐπιτιμᾶται προσηκόντως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου ὡς καταφυσκόμενος. 'Αν δὲ ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν ἀπέρριψε τὰ χρῆν εἰς εἶναι μεδαρημένους, ἐπι-

ορίων ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν περιῆλθον. (Νεαρὰ 131 κερ.
13. N. 42 § 2 Kωδ. 1. 3 (de ep. et clericis). Πρωχ. 24. 1.).

τιμᾶται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ὡς ἐμβαλλῶν
εἰς πράγματα καὶ πειρασμοὺς τὸ μοναστήριον διὰ τῆς ἀποσιωπῆσεως τῆς
ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς περιουσίας του. Ἡ δὲ μονή, ζῶντος μὲν τοῦ μονα-
χοῦ καὶ προσεγγικόντος αὐτῇ ἄπασαν τὴν ὑετικὴν αὐτοῦ περιουσίαν,
ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν μέχρι μόνου τοῦ ποσοῦ τῆς περιου-
σίας ταύτης, οὐδὲν πλέον δείλουσα· εἰσενεγκόντος δὲ τοῦ μοναχοῦ κατ'
εἰδος μόνον ὁρισμένα πράγματα, οὐδόλως ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν
τῶν χρεῶν, καθὼς εἰδικῶς ὁρισμένων πραγμάτων δωρεῶδες. Μετὰ δὲ τὸν
θάνατον τοῦ μοναχοῦ, εἴαν ἡ μονὴ ᾖ καὶ ὁ μόνος κληρονόμος αὐτοῦ, ἀποδε-
δομένη ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς τότε γενομένης τὴν κληρονομίαν, ἐνέχεται
εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν ὡς πᾶς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος, τουτέστι
μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, εἰς οὐδὲν δὲ περαι-
τέρω. Ἄν δὲ ἐκκληρονόμησεν τὸν μοναχὸν μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐνέχεται
εἰς τὰ ἀνωτέρω χρῆσι κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῆς μερίδος. Ἄν δὲ
τῆς λαδοῦσα κατ' εἰδος ὁρισμένα πράγματα λόγῳ δωρεᾶς ἐν τῷ καιρῷ
τῆς κοινῆς τοῦ τοιοῦτου μοναχοῦ, οὐδόλως ἐκκληρονόμησιν αὐτὸν, κληρονο-
μήντα παρ' ἄλλων, εἰς οὐδὲν ἐνέχεται ἐνεκα τῶν ἐγγειρογραφῶν (τουτέ-
στι τῶν μὴ ἐνοποιηθῶν ἢ ἐνεχυρούχων) κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεων.

Περὶ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ διατίθεσθαι ἀνικα-
νότητος αὐτῶν προκειμένου τοῦ λόγου, ἐπ' ἀνάγκῃ χρῆνομεν νὰ διαλαβώμεν
ὥδε περὶ τῶν ἐξῆς τσοπάρων περιπτώσεων πρὸς ὁδηγίαν, ἂν ποτε τοιαῦται
συμβῶσι παρ' ἡμῖν. Αἱ περιπτώσεις δὲ αὗται εἰσιν αἱ ἐξῆς. Α'. Ἐάν ἀνὴρ
ἢ γυνὴ μονάσῃ, ἂν μὲν ὡς αἱ παιδεις, τὰ πράγματα αὐτοῦ τῇ αὐτῆς ἀνθ-
ρωπῇ, ὡς προειπομένη, εἰς τὸ ἐν ᾧ αἰτήθητ' ἐκκληρονόμησιν. Ἐάν ὅμως οὗτος
ἢ ἐκείνη ἔχῃ τέκνα, καὶ πρὸ τῆς εἰς τὴν μονὴν εἰσβολέως δὲν διέταξῃ τι
περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει δύναται νὰ διαλάβῃ
τὰ εἰκότα μετὰ τῶν τέκνων καὶ τοῦ μοναστηρίου οὕτως, ὥστε οὔτε ταῦτα
οὔτε ἐκεῖνα νὰ ἀδικηθῶσιν. Ἐάν δὲ θελῇ νὰ διαλάβῃ τὸ ἕλρον τῆς περιου-
σίας ὑπὲρ τῶν τέκνων κατ' ἰσομοίρῳ, τότε δεῖται συναριθμῶν ἐκεῖν ἢ
ἐκεῖν μετὰ τῶν τέκνων, νὰ κρατήσῃ ἐν μερίδιον, τὸ ὅποιον μένει εἰς τὸ
μοναστήριον. Β'. Ἐάν, συνέστῳτος τοῦ γάμου, ὁ εἰς τῶν συζύγων θελήσῃ
νὰ γίνῃ μοναχὸς καὶ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, εἰ μὲν εἶναι ὁ ἀνὴρ, δεῖται
νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν σύζυγον τοῦ τὴν προῖκα καὶ εἴ τι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς
ἔλαβε, καὶ πρὸς τοῦτοισι τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς, ὅσον ἐκ
τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς τῇ ἀνῆκῃ κατὰ τὰ μετὰ τῶν αὐτῶν ἐν τῇ προικίῳ
συμβολαίῳ κατὰ νόμον συμπροσημμένα. Κί δὲ γυνὴ εἶναι ἡ μέλλουσα νὰ
μονάσῃ, ὁ σύζυγος, ἀπὸ κρατήσῃ τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἀποδίδει εἰς τὴν
γυναῖκα τὸ λοιπὸν τῆς προικὸς καὶ εἴ τι ἄλλο παρ' αὐτῷ ὑπάρχει ἐκ τῶν
πραγμάτων τῆς. Ἐάν δὲ ἀμφοτέρω οἱ σύζυγοι θελωσι νὰ μονάσωσιν ὁ μὲν
εἰς ἀνδρῶν ἢ δὲ εἰς γυναικείον μοναστήριον, τότε, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται
ὅπ' ὅψιν τὰ διὰ προικίων συμβολαίων συμφωνηθέντα, ὁ μὲν ἀνὴρ κρατεῖ
τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν προῖκα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀποδεδειγμένως
ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα, ἐκτὸς μόνον ἂν ὁ εἰς θελήσῃ νὰ δωρήσῃ πλεον τὴν εἰς
τὸν ἕτερον. Γ'. Ἐάν μοναχὸς μετὰ τὴν κανονικὴν ἀπόκασιν τοῦ ἀποκτήσῃ

Μ. Ὅσα ὁ ἐπίσκοπος ἐκτίθεσθε πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, δορεῖ καὶ ἐκποιεῖ κατὰ θέλησιν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ διαθετεῖ ταῦτα· ὅσα δὲ ἐκτίθενται μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐπισκοπικῶν καθηκόντων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ οὐδὲ δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτά, ἐκτὸς εἰν περιήλθον αὐτὸν ἐκ τῶν γονίων ἢ υἱῶν ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ.

Ν. Ἡ Νεαρά 131 κεφ. 18 (ἐξ ἧς ἡ § 1 τοῦ λ. τοῦ Ἀρμεν.) ἀναφέρει εἰς πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα καθ' εἰσδησίαν τῶν περιελθόντων εἰς τὸν ἐπίσκοπον μετὰ τὴν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἀνάβυσιν αὐτοῦ, ἐπαιμένως καὶ τὰ περιελθόντα μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. Α. Π. 15 τοῦ 1858. — Ἀπαγορεύεται τοῖς ἐπισκόποις νὰ μεταβιβάσωσιν οἰκόμενα τῶν ἐκκλησιῶν εἰς ἄλλα πρόσωπα ὅσα πράγματα κτῶνται ἐκ ἐπισκοπῆς· μόνον ὅτι ἐπιτρέπεται αὐτοῖς εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας διαπαντ, εἰ δὲ τι μείνῃ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν μεταβάλει εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἐκκλησιῶν, ὧν τὴν ἐκφωσάνην εἶχον. Α. Π. 15 τοῦ 1858. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νόσον Τήνον, Νάξον καὶ Ἀνδρῶν ὑπάρχει συνήθεια, καθ' ἣν οἱ ἀρχιερεῖς κληρονομοῦνται μὲν ἐξ ἀδιατάτου ὑπὸ τῶν ἐγγυτέρων αὐτῶν συγγενῶν, ἀποθανόντων· δὲ ἐγκύριως νὰ διαθέτωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ διαθέσει· διὸ διακρίνεται δὲ τὸ θέμιον τοῦτο μεταξὺ τῆς ἐκ κληρονομίας περιελθούσης αὐτοῖς περιουσίας ἢ τῆς κληθείσης ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐπισκόπων ἢ πρῶτον. Α. Π. 10 τοῦ 1843. — Ὁ μοναχὸς προχειρίζομενος ἐπίσκοπος ἐξέρχεται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τοῦ μοναχικοῦ βίου ὡς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Περὶ δὲ τῆς κληρονομίας ἐπισκόπου ἐρίζονται εἰδικαί διατάξεις· καθ' ἃς κληρονομαῖ τούτου ἡ διευθυνομένη ὑπ' αὐτοῦ Ἐκκλησία, ἐν τελευταίᾳ ἡγεσίᾳ ἀνευ νομίμων διαδόχων, παρέχει δ' αὐτῷ ὁ νόμος δικαίωμα διαθέσεως μόνον ἐπ' ὅσων πρὸ τῆς λήψεως τῆς ἐπισκοπῆς ἐκτετακτοῦ ἢ ἀπὸ συγγενῶν αὐτοῦ μέχρι τετακτοῦ βαθμοῦ ἐκκληρονόμησε, περὶ δικαιώματος δὲ τινος τῆς Μονῆς, εἰς ἣν πρῶτον ἀνῆκεν, οὐδὲν λαλεῖ. Ὅθεν Μοναὶ οὐδὲν δικαιώματα κληρονομίας κτήνται ἐπὶ τῆς περιουσίας ἐπισκόπων, πρῶτον μονασάντων ἐν αὐταῖς Α. Π. 318 τοῦ 1861.

2. Ὁ μὲλλον εἰσεῖναι εἰς μοναστήριον διατιθέσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· ἐπεὶ προσκυροῦται τῷ μοναστηρίῳ πάντα τὰ αὐτοῦ, κἂν μὴ ῥητῶς φήσειεν εἰσαγαγεῖν αὐτά, καὶ οὐκέτι ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν. (Νεαρά 5 κεφ. 2 Προχ. 24, 2).

Μ Ὁ μὲλλον νὰ εἰσελθῇ εἰς μοναστήριον δεῖται νὰ διαθέτῃ, τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰς αὐτὸ εἰσόδου αὐτοῦ· διότι προσκυροῦνται εἰς τὸ μονα-

περιουσίαν ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεῆς γονέων, ἀδελφῶν, υἱῶν ἢ ἄλλων, ἔχει μὲν οὗτος κατὰ τὴν 10^{ην} Νεαράν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος ἀδίστατον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην νὰ διαθέτῃ ὅπως βούλεται τὰ οὕτως εἰς αὐτὸν περιελθόντα, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν, ὅτε προεῖλετο νὰ μονάσῃ, ἀπείρῃται εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας του. Ἀν ὅμως μὴδὲν κατ' ἀρχὰς τῷ μοναστηρίῳ προσέφερε, τότε τὰ δύο τρίτημόρια δύναται νὰ διαθέσῃ, τὸ δὲ ἄλλο τρίτημόριον προσκληροῦται εἰς τὴν μονήν. Δ'. Ἐν ἀποβιώσει μοναχοῦ, δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς δημοτικὴν ἢ διοικητικὴν ἀρχὴν νὰ ἀπέρχεται εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας τοῦ ἀποβιώσαντος πρὸς ἀπογραφήν τῶν πραγμάτων του ἢ πρὸς ἐπίθεσιν σφραγίδων.

στέφανον ελα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ἔαν δὲν εἴπῃ ῥητῶς ὅτι προσφέρει αὐτῷ, καὶ δὲν εἶναι πλέον κατ' οὐδὲνα τρόπον κύριος αὐτῶν.

3. Ἡ δὲ πρώτη Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος οὕτω φησὶν· εἰ μὲν ὤρῃ κατὰ τὸν καιρὸν ὅτε τὸν μοναστὴν εἴλετο βίον ὁ ἄνθρωπος ἀφιερωσάμενός τι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶναι αὐτῷ περὶ τῶν ὑστερὸν κλητῶν ἀδίστατον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην, καθὼς ἂν προαιροῖτο, πάντα διοικεῖν, εἰ δὲ μηδὲν ὅλως κατ' ἀρχὰς τῷ μοναστηρίῳ προσενήνκεται, τότε διπλῇ τὴν ὑπαρξίν τέμνεσθαι τῶν μερίδων τῆς μὲν διμοιρίας συγκεφαλαιουμένης, τῆς δὲ τρίτῃ μέρει· καὶ διατίθεσθαι μὲν ὡς ποτε θέξει αὐτῷ περὶ τοῦ ἐκμέρου τμήματος τὸν μονάζοντα, τὸ τρίτον δὲ προσκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. (Νεαρά Λέοντος 5).

Μ. Ἡ δὲ πρώτη νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει οὕτω· ἔαν μὲν καθ' ὃν καιρὸν ἐξελέχτο τὸν μοναχικὸν βίον φανῇ ὅτι ἀφίρωσέ τι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, περὶ τῶν ὑστερὸν κληθέντων ἔχει ἀδίστατον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην· ἢ διπλῇ εἰς κατὰ θέλησιν, ἔαν δὲ καταργᾷ οὐδὲν προσέφερεν εἰς τὸ μοναστήριον, τότε ἡ περιουσία αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ τὸ ἓν τῶν μερίδων συγκεφαλαιούεται εἰς διμοίρον, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τρίτον· καὶ τὸ μὲν διμοίρον (τὰ δύο τρίτα) διαβιβᾷ ὁ μονάσας ὅπως κρίναι εὐλογον, τὸ δὲ τρίτον μεταδίδει εἰς τὸ μοναστήριον.

Ν. Ἡ ἐν § 3 Ἀρμ. Νεαρά ἰσχύει καὶ νῦν, ὅτε μὴ καταργηθεῖσα ὑπὸ νεώτερου νόμου, καθ' ὅσον τὸ Διαιτ. τοῦ 1881 αὐτὸν μόνον δὲν ἀντίκειται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν διαιτ. μάλιστα τῶν ἄρθρων 3, 6 καὶ 9 τοῦ Δ. τοῦτου προκύπτει, ὅτι ὁ Ν. κανὼν τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου, ὁ ἀπαγορεύων τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ μοναχοῦ μετὰ τὸ μονάσαι καὶ καθιερῶν τὴν ἐν μοναστηρίῳ προσκύρωσιν τῆς περιουσίας αὐτῶν, κατηργήθη, ἀναγνωρισθέντων ἀποκλειστικῶν δικαιωμάτων τῶν ἀπὸ τῶν διαλυθέντων εἰς τὰ διατηρούμενα μοναστήρια μεταδιδόντων μοναχῶν ἐπὶ τῶν τοῦ τῆς ἄγχοι τοῦδε διαμνησθέντων μοναστηρίων κτημάτων, ἅπερ εἶχον πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτῶν ἢ ἡγήσαντο εἰς ἰδίαν, τὸ δὲ τῆς 8 Ἰουλίου 1868 περὶ κανονισμοῦ μοναστηρίων ὡς διάταγμα δὲν δύναται νὰ κατισχύσῃ τῆς Νεαρᾶς. Α. Π. 28 τοῦ 1878.—Σημειωτέον ὅτι τὸ ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1881 Διαιτ. κανονίζει τὰ περὶ ἰδιοκτησίας τῶν μοναχῶν τῶν διαλελυμένων μοναστηρίων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν μοναχῶν τῶν διατηρουμένων Μονῶν. Α. Π. 10 τοῦ 1883, 284 τοῦ 1885· προβλέπει δὲ περὶ τῆς περιουσίας ἣν εἶχον οὗτοι ὅτε ἐμὸνάζον, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς κατόπιν κληθείσης ὑπ' αὐτῶν περιουσίας. ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 4068 τοῦ 1846.—Ἐκ τῶν ἐν Ἀρμ. διατάξεων προκύπτει ὅτι αἱ μοναί, ἐν αἷς ἀπέθανον οἱ ἐν αὐταῖς διατεταμένοι μοναχοί, κληρονομοῦσιν αὐτοὺς ἀποθανόντας ἀδιαθέτους καὶ ἄνευ γνησίων τέκνων ὡς μοναχοὶ αὐτῶν κληρονόμοι καὶ ὅτι μόνον, ὅταν οἱ θανόντες μοναχοὶ καταλίπωσι τέκνα, συγγληρονομοῦσι καὶ ταῦτα μετὰ τῶν Μονῶν. Α. Π. 109 τοῦ 1887.—Πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν κληθείσα περιουσία, ἔαν δὲν διετέλῃ προηγουμενῶς, δὲν περιέρχεται εἰς αὐτὴν κληρονομικῶς διακίωματι, ἀλλὰ προσκυροῦται εἰς αὐτήν. Ὅθεν δὲν ἐνέχεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μοναχοῦ. Μόνον δὲ μετὰ τὴν ἀφίρωσιν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον κληθεῖσα ἢ ὁπωσδήποτε περιελθούσα εἰς τὸν μοναχὸν περιουσία περιέρ-

χεται τῇ μονῇ ἐλόκληρος ἢ ἐν μέρει κατὰ τὰς διακρίσεις τῆς § 3 ἄρμην.
κληρονομικῷ δικαίωματι. Α. Π. 804 τοῦ 1887, 48 τοῦ 1890.— Μοναχοὶ ἐν-
τός μονῆς μονάζοντες καὶ κτώμενοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μοναστικοῦ
βίου περιορισίαν δύνανται κατ' ἐθίμον νὰ διαθέσωσιν αὐτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν
ὕπὲρ συγγενῶν καὶ ἄλλων ἐκτὸς τῆς μονῆς· ὁρεῖται δὲ ὁ ἐπικαλούμενος
τὸ ἔθιμον νάποδεῖξῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ. Α. Π. 9 τοῦ 1856.

4. Καὶ ὁ 5^{ος} κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου· ὁ μονά-
σαι βουλόμενος περὶ τῶν ἑαυτοῦ πρότερον διατιθέσθω· μετὰ γὰρ
τὸ μονάσαι τῶν αὐτοῦ πάντων κυριεύσει τὸ μοναστήριον· εἰ δὲ
τις μοναχὸς φωραθῇ τῶν αὐτοῦ παρικοκρατήσας, αὐτὸς μὲν
προσηκόντως ἐπιτιμᾶσθω, ἐκεῖνο δὲ παρὰ τοῦ προεστώτος ἢ
τοῦ ἐπισκόπου πιπρασκόμενον πτωχοῦ καὶ ἀπόροις διανεμέσθω.

Μ. Καὶ ὁ 5^{ος} κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας Συνόδου ὁρίζει, ὅτι ὁ θέλων
νὰ μονάσῃ, διαθέτει· πρῶτον περὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ· διότι κατὰ ταῦτα
ὅλα τὰ ὑπαρξόντα αὐτοῦ ἀποκτᾷ τὸ μοναστήριον· ἐὰν δὲ μοναχὸς τίς φω-
ραθῇ παρακρατήσας τι τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, αὐτὸς μὲν προσηκόντως ἐπι-
τιμᾶται, ἐκεῖνο δὲ ὑπὸ τοῦ προεστώτος ἢ τοῦ ἐπισκόπου πωλούμενον δια-
νέμεται εἰς πτωχοὺς καὶ ἀπόρους.

5. Ὅτι εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐπιλεξήται τὴν μοναχικὴν κατῃ-
στασιν καὶ εἰσελθοὶ εἰς μοναστήριον μὴ πρὸ τῆς εἰσελεύσεως πει-
ήσας διαθήκη καὶ διατυπώσας περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἀπον-
τεῦθεν τῆς δεσποταίας τοῦ μοναστηρίου γίνονται τὰ πράγματα·
παιδῶν μὴ ὑπόντων ὁληνόντι τῇ ἀποκαρῇ· εἰ γὰρ ὑπείσι παι-
δες, δίδονται αὐτῇ ἄδεια καὶ μετὰ τὴν ἀποκαρπὴν διαθήκη καὶ
ποιεῖν καὶ τοῖς παισὶ τὰ ἴδια καταλιμπάνειν πλὴν οὐχὶ πάντα·
ἀλλὰ συναριθμοῦντι τὸ ἴδιον πρόσωπον ἐν αὐτῇ μέρος παρα-
κρατεῖν, ὁφείλον τῷ μοναστηρίῳ διαφέρειν καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ φη-
σιν ὁ νόμος. (Νεαρά 123 κεφ. 38).

Μ. Εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐκλεξή τὸν μοναστικὸν βίον καὶ εἰσέλθῃ εἰς
μοναστήριον χωρὶς πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ νὰ διαθέτῃ καὶ διατάξῃ περὶ τῶν
ἰδίων πραγμάτων, ἔκτοτε τὰ πράγματα γίνονται τῆς κυριότητος τοῦ μονα-
στηρίου, ἐὰν ὁ ἀποκαρῇ δὴν ἔχῃ τέκνα· διότι, ἐὰν ἔχῃ τέκνα, τῷ δίδεται
ἄδεια νὰ διαθέτῃ καὶ μετὰ τὴν ἀποκαρπὴν καὶ νὰ καταλίπῃ εἰς τὰ τέκνα τὰ
πράγματα αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως ὅλα· ἀλλὰ συναριθμῶν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν
τοῖς τέκνοις παρακρατεῖ δι' ἑαυτὸν. Ἐν μέρει, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης ἀνήκει εἰς
τὸ μοναστήριον, καὶ τὰ λοιπὰ διαθέτει κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Ν. 15^{ος} Ν. ὑπὸ § 3.

6. Ὁ ἐπὶ παισὶ μονάσας δύνανται καὶ μετὰ τὸ μονάσαι διελθεῖν
τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς ἰδίαις παισὶ φυλάττων ἑαυτῇ μέρος, ὃ καὶ
τῷ μοναστηρίῳ ἀρμύζει. Ἐὰν δὲ ἀδιάθετος τελευτήσῃ, τότε οἱ
παῖδες αὐτοῦ λήφονται· τὸ ἐξ ἀδιαθέτου, τουτέστι τὸ φαλικίδιον,
καὶ τὸ λοιπὸν δίδεται τῷ μοναστηρίῳ (Νεαρά 123 κεφ. 38
Προχ. 24. 3).

N. 18: N. υπό § 5.

M. 'Ο εχών τέκνα καὶ μονάσας δύναται καὶ μετὰ ταῦτα νὰ διανοίμῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἴδια τέκνα, φυλάττων δι' ἑαυτὸν μερίδιον ὅπου καὶ εἰς τὸ μοναστήριον ἀνήκει. Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, τότε τὰ μὲν τέκνα αὐτοῦ λαμβάνουσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου, τουτέστι τὸ πατρικίδιον, τὸ δὲ ἐκκλησίαν δίδεται εἰς τὸ μοναστήριον.

7. 'Ο ἀπὸ μοναστηρίου μετιὼν εἰς μοναστήριον ἄλλο ἐκπίπτει τῶν ἰδίων πραγμάτων μηδὲ προσδεχθεὶς. (Νεαρά 123 κεφ. 42 καὶ Νεαρά 5 κεφ. Προχ. 24. 4).

M. 'Ο ἀπὸ μοναστηρίου εἰς ἄλλο μοναστήριον μεταβαίνων ἐκπίπτει τῆς κυριότητος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ καὶ εἰν τότε δὲν γίνετο δεκτός.

ΤΙΤΑ. Ε'.—Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.

1. Ταῖς διαθήκαις τρία πάθη παρενοχλεῖ· εἰς ῥῆξις, ἀκυρώσια καὶ ἀτέλεια. Ἄλλ' αἱ μὲν ῥηγνύμεναι ἡ καθόλου ῥηγνύνται ἢ ἐκ μέρους· Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἑξ τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν τις μετὰ τὴν ποιήσιν τῆς διαθήκης εἰς υἱοθεσίαν τινὰ λάβῃ καθ' εἰσὸνδήτινα τρόπον τῆς υἱοθεσίας. Δεύτερος ὅταν μετὰ τὴν ποιήσιν τῆς διαθήκης ἡ τὸν θάνατον τοῦ διαθεμένου υἱὸς τελοῖ ἢ ἐξ ὑπεξουσίᾳ υἱοῦ θανόντος ἐκγονος, καὶ μετὰ τοῦ ἐρισθέντος κληρονόμου πρόκειται ἐν τῇ διαθήκῃ οὕτως, ὥστε τὸν ἀπόκληρον εἰ μὴ ὅρα ληγατευθῇ ἢ ἐκτρώσῃ ἢ τέκνους. Τρίτος, ὅταν ὁ θετὸς υἱὸς ὑπεξουσίᾳ ὧν τὸ μνημονευθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ. Τέταρτος, ὅταν δευτέρα γένηται διαθήκη κατὰ νόμους· εἴτε γέγονέ τις ἐν αὐτῇ κληρονόμος εἴτε μὴ γέγονε τῶν πεφυκότων κληρονόμων. Πέμπτος, ὅταν δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμους γενομένη κληρονόμον ἕτερον εἰς ὁρισμένα πράγματα καταστήσῃ μὴ βεβαιούσα τὰ τῆς πρώτης διαθήκης. Ἐκτος ὅταν στρατιώτου υἱὸς ἐγκυμονούμενος παρ' αὐτῷ ἐν τῇ ποιήσει τῆς διαθήκης ἠγνοῖται· εἰ γὰρ γινὼς αὐτὸν ἐσιώπησεν αὐτὸν ῥηγνύται ἡ διαθήκη· (Προχ. 25. 1. Περδ. Γαίου Εἰς. II. § 138. N. 8 πρ. καὶ N. 18 Πανδ. 28. 3 (de injusto). § 1 Εἰς. 2. 17 (quibus modis test.) καὶ Γαίου Εἰς. II § 130, 131 καὶ 132. N. 1. N. 3. N. 6 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto). N. 1. N. 3 Κωδ. 6. 29 (de postumis heredibus) § 2 Εἰς. 2. 13 (de exhered. liberorum) N. 2 Κωδ. 6. 29 (de post. heredibus) § 1 Εἰς. 2. 13 (de exher. liberorum) καὶ Γαίου Εἰς. 44 § 123 καὶ 137. N. 1. N. 3 πρ. § 3. N. 17 Πανδ. 27. 3 (de injusto rupto). N. 7. N. 30. N. 31 Πανδ. 28. 2 (de liber. et postumis) καὶ Γαίου Εἰς. 11 § 144.

(ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ)

41

N. 1. N. 2 N. 16 Πανδ. 28. 3 (de injusto). N. 54 Πανδ. 28. 5 (de hered. inst.). N. 12 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Νεαρά 107 κεφ. 2 καὶ N. 12 § 1 Πανδ. 28. 3 (de injusto). N. 19 πρ. Πανδ. 29 1 (de testamento militis). § 6 Εἰς. 2. 13 (de exher. liberorum) N. 29 Πανδ. 39. 1 ad SC. Trebellianum). § 3 Εἰς. 2. 17 (quibus modis test.).

M. Τὰς διαθήκας παρενοχλοῦσι τρία πάθη· εἶον ῥῆξις, ἀκύρωσις καὶ ἀνελίξις. Ἄλλ' αἱ μὲν διαρρηγνύμεναι ἢ καθόλου διαρρηγνύονται ἢ μερικῶς. Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἑξ τρόπους. Καὶ πρῶτος μὲν τρόπος εἶναι, ὅταν τὴν μετὰ τὴν καθάρτισιν τῆς διαθήκης υἱοθετήσῃ τινὰ κατ' οὐνοδήπου τρόπον υἱοθεσίας. Δεύτερος, ὅταν μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης ἢ τὴν θανάτου τοῦ διαθέτου γεννηθῇ υἱὸς ἢ ἔγγενος ἑξ ὑπερσυνίου υἱοῦ ἀποθανόντος, καὶ εἰν μετὰ τοὺς ὀρισθέντας κληρονόμους γράψῃται εἰς τὴν διαθήκην οὕτως ἀποκληροῦνται· ἐκτὸς βέβαια εἰν κληροδοτηθῇ ἢ ἀποδόλῃ ἢ γεννηθῇ. Τρίτος, ὅταν ὁ θετός υἱὸς ὢν ὑπερσυνίου δὲν μνημονευθῇ εἰς τὴν διαθήκην. Τέταρτος, ὅταν καθάρτισθῇ δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμου· εἴτε ἐγγραψῇ τὴν εἰς αὐτὴν κληρονόμος, εἴτε μὴ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ κληρονομήσῃ. Πμπτον, ὅταν δευτέρα διαθήκη γενομένη κατὰ νόμους καταστήσῃ κληρονόμον ἄλλον ἐπὶ ὀρισμένων πραγμάτων χωρὶς νὰ ἐπικυρῇ τὰς διατάξεις τῆς πρώτης διαθήκης. Ἐκτος ὅταν υἱὸς στρατιώτου ἐγκυμονοῦμενος ἡγνηθῇ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης· διότι, εἰν γνωρίζων αὐτὸν ἐσιώπησεν, δὲν ἐγνωσται ἡ διαθήκη.

N. Πρὸς τὸν ὅτι ἡ ἀκύρωσις διαθήκης ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ περιόρ· χεσθαι τὴν περιουσίαν τοῦ διαθέτου εἰς τοὺς ἑξ ἀδιαθέτου κληρονόμους αὐτοῦ. A. Π. 384 τοῦ 1853, ἡ ἀκύρωσις δὲ δευτέρα διαθήκης τὸ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρεῖται ἰσχυρὰ ἢ πρώτη. A. Π. 26 τοῦ 1858. Ῥήγνυνται δὲ διὰ μεταγενεστέρης διαθήκης ἢ προγενεστέρης, ἐκτὸς μόνον ὅταν ἀναλαμβάνηται ἢ μεταγενεστέρῃ ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἀποκαταστή ἢ ἰσχύς τῆς προγενεστέρης. A. Π. 114 τοῦ 1890. Σημειωτέον ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἀκύρωσις διαθήκης, ὁσάκις γένηται τὴν ὑπογραφήν τοῦ διαθέτου, ἀποτελεῖ ἀρχὴν ἐγγράφου ἀποδείξεως περὶ τῆς ἐν αὐτῇ περιεχομένης ὁμολογίας χρέους. A. Π. 14 τοῦ 1843. Ἡ δὲ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης δὲν ἐπάγει καὶ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐνικῆς θανάτου διαθήκης, καθότι κατὰ τὸν N. 4 βιβλ. 8 τίτλ. 37 τοῦ Κωδ. ἐν ταῖς τοιαύταις διατάξεσι δὲν ἀπαιτοῦνται αἱ διατεταγμέναι διὰ τῆς διαθήκης διατυπώσεις. A. Π. 138 τοῦ 1853.—Τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασίας σπριζομένης κατὰ τὸ ἄρθρον 138 § 1 τῆς πολ. δικον. εἰς τὴν ἐγγραφὴν προδικασίαν ἐπιτροπομένης δὲ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς ὑποδόλης νέων προτάσεων μόνον εἰν αὗται περιέχοντο σιωπηλῶς ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἵτησιν, ἔπεται ὅτι νέος ἰσχυρισμὸς περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης, σπριζομένος εἰς τὴν συγγένειαν μάρτυρος τῆς διαθήκης, ὁστις μὴ περιεχόμενος σιωπηλῶς ἢ ἐμμέσως εἰς τὸ ἐγγραφοῦ τῆς ἀγωγῆς, ἀποτελεῖ νέαν βῆσιν τῆς ἀγωγῆς, δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὸς ἀκολουθῶς. A. Π. 326 τοῦ 1884.

2. Ἐκ μέρους δὲ κατὰ τρόπους δύο. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν ἐν τῇ α' βέβαια μόνειν διαγορεύῃ, ἔτερον δὲ κληρονόμον εἰς ὀρισμένα πράγματα κατὰ στήσεν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τὰ λαθόντα, εἰ καὶ μὴ ποιῇ τὴν φασίαν.

κβιον. Δεύτερος δταν θυγατέρα υπεξουσίαν ἔχη ἢ ἔκγονον ἢ ἑγγόνην, οὐκ ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἢ μὲν διαθήκη οὐ ῥήγνυται τέλεον, αὐτοὶ δὲ τῇ κληρονομίᾳ υπεισέρχονται· καὶ εἰ μὲν ἐστὶ γραφεῖσα ἢ κληρονομία εἰς ἐξωτικούς, τούτεστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, τὸ ἡμῖς οἱ οἰκεῖοι λαμβάνουσιν· εἰ δὲ εἰς οἰκείους ἐπίσης πάντες. (*Ἰδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Μερικῶς δὲ κατὰ δύο τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος εἶναι, δταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν εἰς τὴν πρώτην επικυρώσῃ, ἄλλον δὲ κληρονόμον εἰς μερικοῖνα πράγματα ἐγκατέστησῃ· διότι ἀρκεῖται αὐτῇ τὰ ἀφελεντα καὶ ἂν εἴη ἀνακληρώσι τὸν βασιλίδιον. Δεύτερος, δταν ἔχη θυγατέρα υπεξουσίαν ἢ ἑγγόνην, δὲν ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἢ μὲν διαθήκη δὲν ῥήγνυται ἐντελῶς, αὐτοὶ δὲ εἰσέρχονται εἰς τὴν κληρονομίαν· καὶ εἰ μὲν κληρονομία γραφῇ εἰς ἐξωτικούς, τούτεστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, οἱ συγγενεῖς λαμβάνουσι τὸ ἡμῖς· εἰ δὲ εἰς οἰκείους, ὅλοι ἐξίσου.

Β. Δὲ δὲ ἀκυροῦμεναι κατὰ δ' τρόπους γίνονται. Καὶ α' τρόπος, δταν ὁ διαθεόμενος θανάτῳ καταδικασθῇ ἢ ἐξορισθῇ ἢ αὐτεξούσιος ὢν ἑαυτὸν εἰς υἱοθεσίαν ἐτέρῳ παράσχῃ ἢ υπεξούσιος ὢν αὐτεξούσιος γέγονε· ὁ δταν δευτέρας ἐννόμου γραφείσης διαθήκης, τότε ἢ μὲν α' ῥήγνυται, ἢ δὲ ε' ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν περιφύτων κληρονομεῖν· τούτεστιν δταν ἀποτάξωνται τὴν κληρονομίαν ἢ δταν προτελευτήσωσι τοῦ διατεθειμένου ἢ δταν μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διατεθειμένου πρὸ τοῦ λαθεῖν τὴν κληρονομίαν τελευτήσωσιν ἢ δταν ὑπὸ αἵρεσιν ἐγγράφηται καὶ ἡ αἵρεσις ἡτόνηται. Τρίτος δὲ τρόπος ἐστίν, δταν τις δικὴν ἔχων πρὸς τινὰ τὸν βασιλέα κληρονόμον ποιήσῃ ἢ ἐγγράφῃ, εἰ μὴ ἄλλως πῶς κατὰ νόμους κληρονομεῖ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· εἰ γὰρ καὶ νόμοις οἱ βασιλεῖς οὐκ ὑπόκεινται, ἀλλὰ κατὰ νόμους πολιτεύονται. Τέταρτος δὲ τρόπος ἐστίν, δταν ἀποσφραγίσας τὴν διαθήκην εἶασεν αὐτὴν οὕτως, ἢ εἶπεν δι' οὐκ ἰσχύειν αὐτὴν βαύλομαι· τὰ γὰρ κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως ἀνατρέπεσθαι δεῖ (*Ἰδε προηγουμένην παραπομπὴν).

Μ. Ἀκυροῦται δὲ ἡ διαθήκη κατὰ τέσσαρας τρόπους. Καὶ α' μὲν τρόπος, δταν ὁ διαθετής καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἐξορισθῇ ἢ ἀπὸ αὐτεξουσίου καταστή ἢ ἐκτὸς υἱὸς ἄλλου ἢ ἀπὸ υπεξουσίου καταστή αὐτεξούσιος. Β' δὲ, δταν δευτέρας ἐννόμου διαθήκης γραφείσης, τότε ἢ μὲν α' ῥήγνυται, ἢ δὲ ε' ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν ἐπικληρῶν, τούτεστιν δταν παραιτήσωσι τὴν κληρονομίαν ἢ δταν προτελευτήσωσι τοῦ διαθετοῦ ἢ δταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθετοῦ ἀποθάνωσι πρὶν λαθεῖν τὴν κληρονομίαν ἢ δταν ἐγγράφησαν ὑπὸ αἵρεσιν (ἔρον) καὶ ἡ αἵρεσις ἡτόνηται. Τρίτος δὲ τρόπος εἶναι, δταν ἔχων τις πρὸς τινὰ δικὴν καταστήσῃ τὸν βασιλέα κληρονόμον ἢ ἐγγράφῃ ἢ ἐγγράφῃ, ἕκτος δὲ ἂν ἄλλως πῶς κληρονομή αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατὰ νόμους· διότι,

εἰ καὶ οἱ βασιλεῖς δὲν ὑποκείνται εἰς τοὺς νόμους, οὐχ ἥττον κατὰ τοὺς νόμους πολιτεύονται (ἐφαρμόζονται δηλ. εἰ νόμοι ἐπὶ τῶν ἀστικῶν αὐτῶν ὑπέσταντο). Τέταρτος δὲ τρόπος εἶναι, ὅταν ἀποσφραγίσαι τὴν διαθήκην κατέλιπεν αὐτὴν οὕτως ἢ εἶπεν ὅτι δὲν θέλω νὰ ἰσχύῃ αὕτη· διότι κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως πρέπει νὰ ἀνατρέπωνται.

4. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ε' τρόπους γίνονται. Καὶ α' μὲν τρόπος ἐστίν, ὅταν μὴ παρόντων ἐπὶ τῇ ε' μαρτύρων κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα γένηται ἡ διαθήκη. Δεύτερος δέ, ὅταν παρόντων οὐ πάντες ὑπέγραψαν. Τρίτος, ὅταν πάντες μὲν ὑπέγραψαν, οὐκ ἐσφράγισαν δὲ πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθεόμενος οὐκ εἰς χεῖρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα μὴ γράψας οὐκ ἐμνημόνευσεν ἐπὶ τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν αὐτεξούσιος ἢ ὑπεξούσιος ἢ ἐκγόνους ἐξ ὑπεξουσίων παίδων τελευταίαντων ἔχων τις τούτους οὕτε κληρονόμους οὕτε ἀποκληρονόμους ἔγραψε, καὶ τυχὼν αὐτοὺς προτελευταίῃται· διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν διαθήκαις ἀνυπόστατα ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιγινομένων ἰσχύον λαμβάνειν οὐ δύναται· (*128 προηγουμένην παραπομπήν).

Μ. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ε' τρόπους γίνονται. Καὶ πρῶτος μὲν τρόπος εἶναι ὅταν κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα δὲν συνταχῇ ἡ διαθήκη ἐνὸς πιν ἐπὶ τῇ ἢ πέντε μαρτύρων. Δεύτερος δέ, ὅταν εἰ καὶ παρόντες δὲν ὑπέγραψαν ὅλοι. Τρίτος, ὅταν πάντες μὲν ὑπέγραψαν, δὲν ἐσφράγισαν ὅμοι πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθετὴς μὴ γράψας ἐν χεῖρὶ τοῦ ὄνομα τοῦ κληρονόμου δὲν ἐμνημόνευσεν αὐτὸ ἐνὸς πιν τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν ἔχων τις αὐτεξουσίος ἢ ὑπεξουσίος υἱὸς ἢ ἐγγόνους καὶ τέκνα ὑπεξουσίων ἀποθανόντων τούτους οὕτε κληρονόμους οὕτε ἀποκληρονόμους ἔγραψεν, καὶ εἴαν τυχὼν αὐτοὶ νὰ προτεθῶσι· διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν διαθήκαις ἀνυπόστατα δὲν δύναται νὰ λαμβάνωσιν ἰσχύον ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα γινομένων.

5. Ἐν ἀτελεῖ διαθήκῃ εἴπερ σὺν τοῖς πατρὶ καὶ ἐξωτικῶν πρῶτον διὰ μνήμης γένηται, ὅσον μὲν εἰς τοὺς παῖδας ἐρῶνται ἡ διαθήκη, ὅσον δὲ εἰς τὸν ἐξωτικόν οὐκ ἐρῶνται. (Ν. 21 § 1 Κωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV). 2. 16. Νερά (107 κεφ. 1).

Μ. Ἐάν ἐν ἀτελεῖ διαθήκῃ μνημονεύῃ μετὰ τῶν τέκνων καὶ ἐξωτικῶν πρῶτον, ὥς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχύει ἡ διαθήκη, ὥς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικόν οὐκ ἰσχύει.

6. Ἐάν υἱὸς ἀμνημόνευτος ἐαθῇ, οὐκ ἐρῶνται ἡ διαθήκη, καὶ πρὸ τοῦ πατρὸς ἀποθάνῃ, οὕτε ῥήγνυται ἡ προγενομένη ἔχουσα τυχὼν αὐτὸν κληρονόμον· (Ν. 7 Πανδ. 28. 2 (de lib. et postumis). Βασ. XXXV. 8. 7. Ν. 30 καὶ Ν. 31 Πανδ. αὐτόθι. Ν. 16 § 1 Πανδ. 28. 6 (de vulgari et pupillari). Ν. 1 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto).

M. 'Εάν υἱὸς δὲν μνημονευθῇ, ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἂν ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ πατρὸς· οὔτε ἡ προϋπάρχουσα διαβρῆγνύεται ἂν τυχὸν ἔχῃ αὐτὸν ἀλτρινύμεν.

7. 'Ο τικτόμενος ὑπεξούσιος εἰ καὶ ἀτελής ᾗ, ἀναπνέων μέντοι, καὶ ὁ ἐξ ἀνατομῆς ῥήτσει τὴν διαθήκην· (N. 12 πρ. § 1 Πανδ. 28. 2 (de lib. et post.). Βασ. XXXV. 8. 11).

M. 'Ο γεννώμενος ὑπεξούσιος καὶ ἂν ᾖ ἀτελής, ἀναπνέων ὅμως, καὶ ὅτι ἐγχειρίσεως χειρουργικῆς ἐξαγομένος διαβρῆγνύει τὴν διαθήκην.

8. 'Εάν ὑπεξούσιος κυσφορούμενος ἀμνημόνευτος ἐαθεῖς ἐν διαθήκῃ τεχθῇ μὲν, φωνὴν δὲ μὴ ἀφήσῃ ἢ ὅλως τέλειος γεννηθῇ ζῶν καὶ ἄμα τῷ πεσεῖν ἐν τῷ ἐδάφει· ἐτελεύτησεν ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἡγερτίνης, ῥήγνυσιν τὴν διαθήκην. Κυσφορούμενος δὲ ἔστιν ὁ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς τεχθεῖς. (N. 3 Κωδ. 6 29 (de post. hereditibus). Βασίλ. XXXV. 8. 34. N. 2 Κωδ. αὐτοῦ, N. 129 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). § 1 Εἰσηγ. 2. 13 (de exhaer. liberorum)).

M. 'Εάν ὁ κυσφορούμενος ὑπεξούσιος, μὴ μνημονευθεὶς ἐν τῇ διαθήκῃ γεννηθῇ μὲν, δὲν ἀφήσῃ ὅμως φωνήν, ἢ γεννηθῇ ζῶν ἐντελῶς τέλειος καὶ ἀποθάνῃ ἄμα τῇ πτώσει αὐτοῦ εἰς τὸ ἐδαφος ἢ εἰς τὰς χεῖρας τῆς μητρὸς, διαβρῆγνύει τὴν διαθήκην. Κυσφορούμενος δὲ εἶναι ὁ γεννηθεὶς μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς.

9. Τοὺς κυσφορούμενους δεῖ ἐν οἰκωδῆποτε τόπῳ ἢ βαθμῷ ἀπεκλήρου ποιεῖν· ἵνα μὴ ἀποδαίνοντες ῥήξωσι τὴν διαθήκην. (N. 9 πρ. Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto). Βασ. XXXIX. 2. 3).

M. Οἱ κυσφορούμενοι ἀνάγκη καθ' οἰκωδῆποτε τόπον ἢ βαθμὸν νὰ ἀποκλήρῳται, ἵνα μὴ διαβρῆξωσιν ἐπερχόμενοι τὴν διαθήκην.

10. Οἱ ἐν αἰγμαλωσίᾳ ὑπεξούσιοι ἀμνημόνευτοι ἐαθέντες οὐ φῆσσουσιν τὴν διαθήκην. (N. 31 Πανδ. 28. 2 (de lib. et post.). Βασ. XXXV. 8. 27 καὶ 28).

M. Οἱ ἐν αἰγμαλωσίᾳ ὑπεξούσιοι, καὶ ἐάν δὲν μνημονευθῶσι, δὲν διαβρῆγνύουσιν τὴν διαθήκην.

11. 'Η ἀτελής διαθήκη τὴν πρώτην οὐ ῥήσσει, εἰ μὴ στρατιωτικὴ ἔστιν ἢ τις ἐν αὐτῇ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου γέγραπται. (N. 2 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto). Βασ. XXXIX. 2. 2).

M. 'Η ἀτελής διαθήκη δὲν διαβρῆγνύει τὴν πρώτην, ἐκτὸς ἐάν ᾖ στρατιωτικὴ ἢ ἐγγραπτή τις ἐν αὐτῇ ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου.

12. 'Η παράνομος αἵρεσις ἐπικλασθεῖσα οὐδ' ἄκυροί τὴν διαθήκην, ὥς μὴ οὕσα ἐξουσιαστική. (N. 15 Πανδ. 28. 7 (de cond. inst.). Βασ. XXXV. 12. 15).

M. 'Η παράνομος αἵρεσις ἐάν ἐπιβληθῇ εἰς υἱὸν ἄκυροί τὴν διαθήκην τοῦ

πατρός ως μη ούσα εξουσιαστική (ὡς μη εξαρτωμένης ῥηλ. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς, ἅτε ἀντικειμένης εἰς τὸν νόμον).

13. Ἄκυρος γίνεται ἡ διαθήκη, ὅταν τὴν ἐλευθερίαν ὁ διαθέμενος ἀπολέσῃ, αἰχμαλωτὸς γενόμενος ἢ κεφαλικῶς κατακριθείς· ἅμα γὰρ τῇ ψῆφῳ ἄκυρος αὐτοῦ ἡ διαθήκη γίνεται. Τοῖς δὲ στρατιώταις καταδικαζομένοις ἀπὸ στρατιωτικοῦ ἐγκλήματος ἐπιτρέπεται στρατιωτικῶς διατιθεσθαι, καὶ εἰν βουληθῶσιν, ἔρρωται ἢ προγενομένη. Τοῦ περιοριζομένου ἐν παραχρῆμα γίνεται ἄκυρος· ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς τὸ γεγονός ἀποδέξηται· τότε γὰρ ὑφίσταται τὴν τῆς καταστάσεως ἐνάλαιγόν. (N. 6 § 5-7 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto). Βασ. XXXIX. 2. 6).

M. Ἡ διαθήκη ἄκυροῦται, ὅταν ὁ διαθέτης ἀπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν αἰχμαλωτισθεὶς ἢ καταδικασθεὶς κεφαλικῶς· διότι ἅμα τῇ (κατ' αὐτοῦ) ἀποφασίᾳ ἡ διαθήκη αὐτοῦ καθίσταται ἄκυρος. Οἱ δὲ στρατιῶται καὶ καταδικαζόμενοι ἐπὶ στρατιωτικῷ ἐγκλήματι ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτῃ στρατιωτικῶς, καί, εἰν θελήσωσιν, ἰσχύει ἡ προϋπάρχουσα. Τοῦ δὲ περιοριζομένου (ἴσῃ τοῦ καταδικαζομένου εἰς περιορισμὸν) δὲν γίνεται οὕτως ἄκυρος· ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποδεχθῇ τὸ γεγονός· διότι τότε μεταβάλλει κατὰ στρατὸν (ὑφίσταται δηλ. ἐλαττώσιν καταστάσεως).

ΤΙΤΛ. 5'.—Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης

1. Γονεῖς καὶ παῖδες καὶ ἀδελφοὶ κινεῖσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, εὐ μὴν καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ὡς πλαστήν δὲ καὶ οὗτοι διαβάλλουσιν. (N. 1 Πανδ. 5. 2 (de inoff. testamento). Βασιλ. XXXIX. 4. 48. N. 27 Κωδ. 3. 28 (de inoff. test.).

M. Γονεῖς καὶ τέκνα καὶ ἀδελφοὶ κινεῖσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ἀλλ' ὡς πλαστήν καὶ οὗτοι δύνανται νὰ μεμψώσιν αὐτήν.

N. Οἱ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ ἀναγκαῖοι κληρονόμοι δύνανται νὰ προσβάλωσι τὴν ἄκυρον τελευταίαν βούλησιν τοῦ θανόντος καὶ νάναντρέψωσιν αὐτήν, ἀλλὰ δύνανται καὶ νὰ παρατηρήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀναγνωρίζοντες αὐτήν ὡς ἱκανον. Τοιαύτην δὲ ἀναγνώρισιν ἐμφαίνει καὶ ἡ ἐν γνώσει τῆς ἀκυρότητος τῆς διαθήκης ἐκτέλεσις αὐτῆς, εἴτε διὰ τῆς πληρωμῆς τῶν εἰς αὐτὴν ἐπιβληθέντων, εἴτε δι' ἀποχῆς τῶν καταλειφθέντων αὐτῇ κληροδοτήματων. A. II. 192 καὶ 167 τοῦ 1848. Μόνη δὲ ἡ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀκυρότητος τῆς διαθήκης ἀποδοχὴ τοῦ δι' αὐτῆς καταλειφθέντος κληροδοτήματος, μὴ ἐμφαινουσα παρατήρησιν τοῦ ἀγνώστου δικαιώματος τῆς ἐπὶ ἀκυρότητι προσεπιβληθείσης, δὲν ἀποστρεφεί τὸν ἔχοντα συμφέρον τοῦ δικαιώματος τούτου. A. II. 192 καὶ 167 τοῦ 1848. Ἀλλὰ κατὰ τὰς A. II. 6 καὶ 180 τοῦ 1861 καὶ 295 τοῦ 1869 ἡ γνώσις τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης συνεπάγει καὶ τὴν γνώσιν τῶν ἀκυροτήτων αὐτῆς, διότι ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀγνοίαν τῶν ἑρισμῶν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὴν A. II. 227 τοῦ 1861 ἡ τῶν ἀκυροτήτων

διαθήκης κατὰ τὰ ἄλλα γνωστῆς ἀγνοία εἶναι ἀσύγγνωστος, ἐκτὸς ἂν προ-
 τήρ γεγενῆς τι καθιστάν αὐτὴν συγγνωστὴν, τοιοῦτο δὲ δὲν εἶναι ἡ ἰδιό-
 της τοῦ ἀγαπημένου, μηδ' ὡς ἀπαλλοττούσα αὐτὸν τῶν ἐπιζημιῶν ἀπα-
 κολουημάτων τῆς περὶ τὸ δίκαιον πλάνης. Ἐντεῦθεν κατὰ τὴν Δ. Π. 296
 τοῦ 1859 προκύπτει, ὅτι πρέπει νὰ γίνηται ῥητὴ μνεία ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς
 ὑπὸ τοῦ προσβάλλοντος τὴν διαθήκην γνώσεως τῶν διατάξεων αὐτῆς· διότι
 ὁ κληρονόμος τότε μόνον θεωρεῖται παραιτηθεὶς τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ
 τὴν διαθήκην, εἰς ἥς τῆς ἀκυρώσεως προσδοκᾷ ὠφέλειαν, ὅταν γινώσκῃ τὰς
 διατάξεις αὐτῆς. — Ὁ ἐν ἀγνοίᾳ ὢν τῶν ἐλαττωμάτων τῆς διαθήκης δύναται
 νὰ προσβάλῃ τὴν διαθήκην, καὶ ἂν ἀπεδέξατο ἢ ἀπέδωκε τὴν κληρονομίαν
 ἢ τὸ κληροδότημα κατὰ τὴν ἀρχήν, ὅτι μόνος ὁ περαιτησάμενος τὸ ἔνδικον
 μέσεν τῆς προσβολῆς συμβολαίου ὡς ἀκύρου δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτο
 καὶ ὅτι ἡ ἀγνοία τῆς ἀκυρότητος ἀποκλείει τὴν παραιτίσιν ταύτην. Δ. Π. 187
 τοῦ 1848. — Κατὰ τὸν νόμον 8 § 5 Πανδ. (5 2) καὶ τεμ. 8. εἰδ. 6 Β.
 (89. 1) ἡ μήτηρ τοῦ ἀνδρός ἢ κυεττορουμενῶν, ὅσαίς ὁ πατὴρ αὐτὸ μὲν
 ἐγκατεστήσῃ κληρονόμος, ὑποκατεστήσῃ δὲ ἄλλον, δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ
 τὴν διαθήκην λογιζομένη ὅτι δὲν ἐγκατεστήσῃ αὐτὴ κληρονόμος τοῦ ἀνδρός ἢ τοῦ
 κυεττορουμενῶν, καθότι ὁ πατὴρ δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἐγκαταστήσῃ καὶ τοὺς
 ἀναγκαίους κληρονόμους τοῦ τέκνου αὐτοῦ. Δ. Π. 104 τοῦ 1861. ("Ἰδὲ καὶ
 τὴν κατωτέρω παραγραφὴν).

2. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατὰ παντὸς προσώπου
 κινουσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν ἀπόκληροι γενόμενοι ἢ
 μὴ τὸ νόμιμον ἔχοντες μέρος, εἰ μήπως ἀχάριστοι πρὸς τὸν
 διαθέμενον ὠφθήσαν· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου, ἢ νικα μόνον αἰσχροὺς
 ἐπέχουσιν οἱ γεγραμμένοι κληρονόμοι πρόσωπον, ἢ νιοχοὶ τυχόν
 ὄντες ἢ μίμοι ἢ κυνηγοὶ ἢ ἀπὸ αἰσχροῦς μίξεως ἐγνωσμένοι. (1)
 (§ 1 Εἰς. 2. 18. Ν. 6 καὶ 27 Κωδ. 328.

Μ. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κινουσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμ-
 ψιν κατὰ παντὸς προσώπου ἀποκληρωθέντες ἢ μὴ λαβόντες τὴν νόμιμον
 μερίδα, ἐκτὸς ἐὰν ἐφανήσαν ἀχάριστοι πρὸς τὸν διαθέτην· οἱ δὲ ἐκ πλα-
 γίου, ὅταν οἱ γραφέντες κληρονόμοι ἐπέχουσιν αἰσχροὺς πρόσωπον, ὄντες τυ-
 χόν ἢ νιοχοὶ ἢ μίμοι ἢ κυνηγοὶ (ὕπριομαχοι) ἢ καταγόμενοι εἰς αἰσχροῦς
 μίξεως.

Ν. "Ἴνα ἔχῃ κύρος κατὰ τὴν ριᾶ Νεαρὰν ἡ, τε τῶν ἀνιόντων καὶ ἡ τῶν
 κατιόντων διαθήκη (αὐτεξουσίαν καὶ ὑπεξουσίαν), ἀπαιτεῖται νὰ περιέχῃ
 τακτικὴν ἐγκαταστάσιν ἢ ἀποκλήρωσιν τῶν ἀναγκαίων κληρονόμων, (οἱοὶ
 εἶναι ὡς πρὸς τοὺς κατιόντας οἱ ἀνιόντες), καὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀφείθῃ τι ἀ-

(1) Ἡ δευτέρα περίοδος τῆς 2 παραγράφου παρῆλλ' αὐτῇ ἐν μέρει ἐν Ἀρμεν. δι-
 τίς κατὰ τὸ Ρ. Δ. (Ν. 27 Κωδ. 3. 28. Βασ. Α' 1. 66) οὐχὶ οἱ ἐκ
 πλαγίου συγγενεῖς, ἀλλ' οἱ ὁμοπατέριοι ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ τίς μεριδοῦχοι.
 Ὅσον ἐφαρμοστέα ἡ διατάξις ὡς ἔχει ἐν ταῖς πηγαῖς, ἂν θεωρηθῇ ἰσχύουσα
 νῦν. Συζητήσιμον ὅμως τοῦτο, διότι οὐδ' ἀπαγγελά τι θεωρεῖται παρ'
 ἡμῶν νῦν αἰσχροὺς (πλὴν ἰσως τοῦ τῶν θημίων, μιστραπῶν καὶ πορνῶν).
 οὐδ' δικαιουται τις νὰ ὀνομάσῃ οἰονδήποτε αἰσχροὺς, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ
 ἄεθροισιν, ἐφ' ἣ δύναται καὶ νὰ καταδιωχθῇ ποινικῶς.

τοῖς ἐν τῇ διαθήκῃ, ἕνα μὲν, αὕτη ἀπρόσκλητος· ἡ δὲ Νασαφ αὕτη, περιλαμβανομένη ἐν τοῖς Βασιλικοῖς (ἀπερ ἔχουσιν ἰσχύον νόμον ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐν Ἑπιδαύρῳ πρώτης Ἑθνικῆς Συνελεύσεως (πολιτεύματος ἀρ. 91), καὶ μὴ ἀντικειμένη πρὸς τὴν δευτέραν παραγραφὸν τοῦ τίτλ. 6 βιβλ. ε' τοῦ Ἀρμ., ἰσχύει καὶ νῦν. Δ. Π. 44 τοῦ 1840, 17 τοῦ 1863. (Ἄλλῃ κατὰ τὸ Διὰτ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 μόνον αἱ ἐν Ἀρμεν. αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις ἰσχύουσι, οὐχὶ δ' αἱ παραλειφθεῖσαι, αἵτινες μόνον πρὸς ἀντιτάξεις καὶ ἐρμηνεῖαν δυσερμηνεύτων χωρίων καὶ ἐν ἰσχυτῇ ἀνάγκῃ καὶ πληρῶσιν κανὼν μὴ ἄλλως πληρουμένων δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι). Κατὰ ταῦτα τὴν ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης, ἐν ᾗ μνεία τῶν γονέων δὲν γίνεται, δύναται νὰ ζητήσωσιν οὐ μόνον οἱ ἀμνημονευτοὶ γονεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντες εἰ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι, ἀπεκέρου καὶ μὴ οὕτως ἐξ ὑπαρχῆς. Ὅθεν δὲν καθίστασιν ἐγκυρον τὴν διαθήκην καὶ ὁ πρὸ τοῦ διαθέτου συμβὰς ἰκανὸς τῆς παραλειφθείσης ἐν τῇ διαθήκῃ μητρὸς αὐτοῦ. Δ. Π. 305 τοῦ 1866, 10 τοῦ 1867. — Αἱ παρὰ τοῦ κληρονομοῦμένου γινόμεναι ἐν ζωῇ δωρεαὶ δύναται νὰ προσελθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναγκαιῶν κληρονόμων μόνον εἰς τὴν προσάλλῃται δι' αὐτῶν ἡ νόμιμος μερίς. Δ. Π. 118 τοῦ 1885. Ὅθεν ὁ ἀναγκαῖος κληρονόμος δὲν δικαιούται νὰ προσάλλῃ ὡς ἀποργον τὴν ὑπὸ τοῦ διαθέτου γινομένην δωρεάν, εἰς ἀξίαν αὐτῶν ἡ νόμιμος μερίς, ἀδιαφορῶν δ' ἕως εἰς δὲν ἔλαβεν ἐτι τὸ αὐτῷ καταλειφθὲν ἡ δὲ ἀπεξήχεται τὴν δι' ἧς κατέλειπε πάντο διαθήκην. Δ. Π. 116 τοῦ 1885. — Ἡ δὲ μέμψις τῆς ἀποργου διαθήκης ἀδελφοῦ ἐγείρεται ἐπιτυχῶς, ὅσακις ἡ προτίμησις τοῦ γράσαντος κληρονόμου λόγῳ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἰδιότητος προσάλλῃται ἰδίως τὴν παραλειφθέντα ἀδελφόν· ἀλλ' ἡ περὶ τούτου κρίσις ἀνατίθεται εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας, τοῦ νόμου μὴ χαρακτηρίζοντος ὠρισμένως τὰ στοιχεῖα τῆς ἀισχύρητος. Δ. Π. 250 τοῦ 1870. — (Ἰδε καὶ τὴν παραγραφὸν πρώτην).

3. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ ἡττηθεὶς ἐκπίπτει τοῦ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῷ καταλειφθέντος· δημεύεται γάρ (N. 8 § 14 Πανδ. 5. 2 (de inoff. testamento). Βασ. XXXIX. 1. 8. N. 13 § 9 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci).

Μ. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ νικηθεὶς ἀπέλλυται τὸ ἀρθεὶν πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ διαθήκῃ, διότι δημεύεται.

4. Ὁ παρὰ γυναῖκός υἱοθετηθεὶς καὶ παραμεληθεὶς οὐ κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· γυνὴ γάρ παρὰ κέλευσιν βασιλέως οὐχ υἱοθετεῖ. (1) (N. 29 § 3 Πανδ. 5. 2 de inoff. test.). Βασ. XXXIX. 1. 25).

Μ. Ὁ ὑπὸ γυναῖκός υἱοθετηθεὶς καὶ παραμεληθεὶς δὲν κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· διότι γυνὴ ἀνευ βασιλικῆς διαταγῆς δὲν υἱοθετεῖ.

5. Ὅτι πενταετηρὰ ἀνατρεῖται ἡ κατὰ τῆς διαθήκης μέμψις, εὖα ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ διατιθεμένου χρόνου τρέχοντος, ἀλλ' ἐξ οὗ ὁ κληρονόμος ὑπεισηλθε τῇ κληρονομίᾳ. (N. 8 § 17. N. 9 Πανδ. 5. 2 (de inoff. test.). N. 2 Κωδ. 2. 41 (in quibus

(1) Ἄλλ' ἴδε καὶ § 4 βιβλίου δευτέρου τίτλου ὀγδόου.

causis in integrum), N. 36 § 2 Kωδ. 3. 28 (de inoff. test.).
'Ρωμαί. κεφ. 28 § 1).

Μ. Ἡ κατὰ τὴν διαθήκης μέμφει ἀναιρεῖται μετὰ πέντε ἔτη, ὁ δὲ χρόνος δὲν τρέχει ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου, ἀλλ' ἀπ' ἧς ὁ κληρονόμος προῆλθεν εἰς τὴν κληρονομίαν.

6. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἐκπίπτει τῶν ἀγγατευθέντων αὐτῷ καὶ τῶν θανάτου αἰτία θωρηθέντων· εἴτε αὐτῷ ταῦτα κατελείφθη εἴτε τινὶ τῶν προσποριζόντων αὐτῷ.
(N. 18 § 1 Πανδ. 37. 4 (pe bon. poss. contra tabulas). Βασ. XL. 3. 17).

Μ. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἀπώλλυσι τὰ εἰς αὐτὸν κληροδοτηθέντα καὶ τὰ δι' αἰτίαν θανάτου θωρηθέντα, εἴτε πρὸς αὐτὸν (προσωπικῶς) ἀρέθησαν εἴτε πρὸς τινὰ ἐκ τῶν προσποριζόντων εἰς αὐτὸν (εἴτε πρὸς ἄλλον δηλ. ἐξ οὗ νομίμως περιέρχονται εἰς αὐτόν).

7. Διακατοχὴ ἐστὶ δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. (1) Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ρ' ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· (N. 3 § 2 Πανδ. 37. 1 (de bon. poss). Βασίλ. XL. 1. 3. N. 4 § 8-10 § 12-16 Πανδ. 38. 9 (de succ. edic-
τω). N. 3 Πανδ. 38. 8 (unde cognati). N. 2. N. 4 Kωδ. 6. 9 (qui admitti) § 4 Εἰσαγγ. 3. 9 (de pou. poss.). 'Ρωμαί. κεφ. 16 § 1).

Μ. Διακατοχὴ εἶναι δικαίωμα, οὗ δύναται παραλαμβάνει τις τὴν περιουσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Κινεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ὑπὸ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἔτους.

TITAI. Z'. — Περὶ κωδικέλλων.

1. Ἐὰν ποιῇ τις διαθήκην καὶ παραλίπη τινὰ ἀπερ ᾔθελεν ἐν αὐτῇ γράψαι καὶ ὑστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε γράφει χαρτὶν ἄλλο διαλαμβάνον περὶ ὧν ἐπελάθετο ἐν τῇ διαθήκῃ εἰπεῖν, καὶ λέγεται τοῦτο κωδικέλλος, ἥγεον μικρὸν χαρτόπουλον ἢ

[1] Ἡ διακατοχὴ, σημαντικωτάτη ἐπὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ῥωμαϊκοῦ δικαίου, μετὰ τὴν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μεταβολὴν τῆς νομοθεσίας, εἶχε πρακτικὴν ἀρραμογὴν μὴν ἀμφισπῶντουμένης τῆς γνησιότητος τοῦ κληρονόμου, ἐπὶ ἐγκυμοσύνης καὶ χάριν παράφρονος. Ἐν Βασιλικῇ ἡ σημασία τῆς διακατοχῆς ἐντελῶς ἐξέλιπε, ταύτισθαις τῆς σημασίας τῶν ἑξῶν κληρονόμος καὶ διακατοχὴς, αποκτωμένης δὲ τῆς διακατοχῆς οὐχὶ δι' αἰτήσεως, ἀλλὰ δι' ὑποειλεύσεως, ἡ δὲ ἐκ τῆς διακατοχῆς ἀγωγὴ ὀνομάζεται ἐκδίκησις κληρονομίας ὡς συνώνυμος τοῦ παραγγέλματος (quorum bonorum) καὶ τῆς περὶ κλήρου. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ἡ διακατοχὴ ἀπ' εὐθείας ἀγωγῇ, δηλοῦσα μόνην τὴν ἐπιδιώξιν τοῦ κληρονομικοῦ δικαίωματος.

βιβλίδιον· ὡς τοῦ μὲν κώδικος τὸ ὁλόκληρον βιβλίον δηλοῦνται καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, τοῦ κωδικέλλου σημαίνοντος τὸ μικρότερον. (πρ. Εἰς. 2. 25 (de codicillis)).

Μ. Ἐάν συντάξῃ τις διαθήκην καὶ λησμονήσῃ τινὰ ἐξ ὧν ἤθελε νὰ γράψῃ ἐν αὐτῇ καὶ ὑστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε συντάσσει ἑγγραφοὺς ἄλλοι διαλαμβάνον ὅσα ἐλησμονήσῃ νὰ σημειώσῃ ἐν τῇ διαθήκῃ καὶ λέγεται τοῦτο κωδικέλλος, ἥτοι μικρὸν χαρτίον ἢ βιβλίδιον· διότι ὁ μὲν κωδικὸς σημαίνει τὸ ὁλόκληρον βιβλίον καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, ὁ δὲ κωδικέλλος τὸ μικρότερον.

Ν. Διαθήκη δημοσία, οὕσα ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρος ἐνεκα τῆς ἀλλοψύχου οὐσιωδῶν τύπων, δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ οὐδὲ ὡς κωδικέλλος· ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς κωδικέλλους ἰσχύουσιν αἱ ἐν Ἀρμεν. διατάξεις θεσπεῖαι δὲ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς κωδικέλλους ἰσχύουσιν αἱ ἐν Ἀρμεν. διατάξεις τοῦ Ρ. Δ., ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει ὡς κωδικέλλος ἀν μὴ συνέπραξαν αἱ ὑπὸ τῶν διατάξεων τούτων ἐρριζόμενοι μάρτυρες. Ἀπ. Ἐφ. Ναυπλίας Β10 τοῦ 1846.—Ἰνα θεωρηθῇ ἡ γενομένη διαθήκη ἐν περιπτώσει ἀτελείας ὡς κωδικέλλος, δέον νὰ ἀφρασθῇ τοῦτο ἐν τῇ διαθήκῃ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαθετοῦ Ἀπ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 2667.—Ἐγγραφοὶ συμμοταγογραφικὸν ἐπιγραφόμενον διαθήκῃ καὶ ὡς τοιαύτη ἀναγνωρίζομενον ὑπὸ τοῦ διαθεσάμενος, περιέχον διὰ προσέτι ἐγκατάστασιν κληρονόμου (ἥτις ἀποτελεῖ τὸν κύριον χαρακτήρα τῆς διαθήκης), δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κωδικέλλος, διότι κατὰ τὴν νόμον ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ διὰ κωδικέλλου. Δ. II. 44 τοῦ 1842.

2. Γίνεται πολλάκις καὶ χωρὶς τοῦ ποιῆσαι διαθήκην κωδικέλλος· ὁπόταν γὰρ διὰ τινὰ αἰτίαν τυχὸν καιρὸν ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδὴν, οὐ θέλει ἢ οὐ δύναται τις τελείαν διαθήκην ποιῆσαι καὶ περὶ τῶν προσότων αὐτῷ καθολικῶς διατάξασθαι, περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰδικῶς γράφει, καὶ καλεῖται καὶ τοῦτο κωδικέλλος. (1) (Ν. 3 πρ. Πανθ. 29. 7 (de jure codicillorum). § 1 Εἰς. 2. 25 (de codicillis). § 40 Εἰς. 2. 23 (de fideicommissis)).

(1) Κατὰ Παπαζήγαν, τὸ περὶ διαθηκῶν ψήρισμα, μὴ ἀναφέρειν τι εἰδικῶς περὶ κωδικέλλων, κατήργησε μὲν τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ ὁρισμοὺς περὶ τῶν ἐξωτερικῶν διατυπώσεων τῶν διαθηκῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς περὶ κωδικέλλων διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατέρων, ἰσχυοῦσας ἐπομένως κατὰ πάντα. Κατὰ δὲ Καλλιγὰν τερηθειῶν μὲν τῶν διατυπώσεων τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος, ἡ ἐστερημένη διατάξις κληρονόμου πᾶσι τελευταίαις βουλῆσεως ἰσχύει ὡς κωδικέλλος, ὑπαρχούσης κωδικελλικῆς ἐξουσίας ἢ συνυπαρχούσης διαθήκης· ἀλλ' οὐδέποτε ἰσχύει κωδικέλλος, μὴ συνταχθεὶς κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ψηφίσματος, ἀλλὰ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ἐξαβίδου, αἱ οὐ μόνον μὴ ἐρίζοντες τοῦ ψηφίσματος, ἐπὶ αἱ διατυπώσεις αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπιτεθῶσι προκειμένου περὶ κωδικέλλου, ἀλλὰ καὶ ῥητικῶς ἐρίζοντες διὰ τοῦ ἀρθροῦ αὐτοῦ 68, ἐπὶ πᾶσα προσθήκῃ εἰς τὴν διαθήκην μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς, μὴ τελευτήσῃ κατὰ τὴν αὐτὴν τρόπον, εἶναι ἄκυρος.

Μ. Γίνεται πολλάκις κωδικέλλος καὶ ἀνευ τῆς συντάξεως διαθήκης διότι ἔσαν δια τινὰ αἰτίαν, καιρὸν λ. χ. ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδὴν, δὴν θέλει ἢ δὴν δύναται τις νὰ καταρτίσῃ τελείαν διαθήκην καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ γενικῶς νὰ διατάξῃ, γράφει εἰδικῶς περὶ τῶν ἀναγκαίων, καὶ ὀνομαζέται καὶ τοῦτο κωδικέλλος.

Β. Κωδικέλλος ἐστὶν ἐλλιποὺς ἐν διαθήκῃ γνώμης τοῦ διατιθεμένου ἀναπλήρωσις. Διαφορὰ δὲ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ἐστὶ ἐν τῇ διαθήκῃ μὲν καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρονόμον ἔξεστι γράφειν καὶ ληγγάτα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐνστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὕτε κληρονόμον οὕτε ἀποκληρονόμον. Ἐνστάσις ἐστὶν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τούτῃστιν ὁ φύσει πρῶτος βαθμὸς τοῦ κληρονόμου. Ὑποκατάστασις δὲ ἡ ἐξ ἀποτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐπὶ ἕτερον τῆς κληρονομίας μετάθεσις ἐκ διορισμοῦ τοῦ κληροδοτούντος, εἶον ὡς εἰ τις εἴποι· ἔστω μοι ὁ δεῖνα κληρονόμος, εἰ δὲ μὴ, ἔστω ὁ δεῖνα. (Θεοφ. πρ. Εἰς, 2. 25 (de cod.). Ν. 2 § 3. Ν. 10. Ν. 13. § 1 Πανδ. 29. 7 (de jure codic.). Ν. 76 Πανδ. 36 i ad SC. Tr.). Ν. 10 πρ. Ν. 27 § 1 Πανδ. 28. 7 (de cond. inst.).

Μ. Κωδικέλλος εἶναι ἀναπλήρωσις ἐλλιποὺς ἐν διαθήκῃ θελήσεως τοῦ διαθέτου. Διαφορὰ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ἐστὶ ἐν τῇ διαθήκῃ συγχωρεῖται νὰ γράφῃ καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρον καὶ κληροδοτήματα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐγκαταστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὕτε κληρονόμον οὕτε ἀποκληρον. Ἐγκατάστασις εἶναι ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τούτῃστιν ὁ κατὰ φύσιν πρῶτος βαθμὸς τοῦ κληρονόμου. Ὑποκατάστασις δὲ ἡ μετάθεσις τῆς κληρονομίας εἰς ἄλλον δι' ἀποτυχίαν τοῦ πρώτου κληρονόμου κατὰ ῥητὴν ὁρίσιν τοῦ κληροδοτοῦ, καθὼς εἰπερ τι-
 ἔστω μοι κληρονόμος ὁ δεῖνα, εἰ δὲ μὴ ἔστω ὁ δεῖνα.

Ν. Κύριος χαρακτὴρ τῆς διαθήκης εἶναι ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου, ἥτις δὴν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ διὰ κωδικέλλου. Δ. Π. 44 τοῦ 1843.—Ἀλλὰ δὴν απαιτεῖται ἡ δι' ὀριζομένων λήσεων ἢ πράξεων ἐγκατάστασις τοῦ κληρονόμου· ἀλλ' ἀρκεῖ ὅπως ὁποῦτε νὰ δηλοῦται αὕτη ἐν τῇ διαθήκῃ, ἀπόκειται δὲ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς εὐσίας ἡ περὶ τούτου ἐκτίμησις Δ. Π. 119 τοῦ 1838, 343 τοῦ 1884.

4. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδικέλλοι οὐκ ἰσχύουσιν, εἰ μὴ βεβαιωθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ μεταγενεστέρῳ κωδικέλλῳ ἢ ἄλλως ἀποδειχθῇ ὁ διαθέμενος βουληθεὶς αὐτοὺς ἐρῶσθαι. (Ν. 5 Πανδ. 29. 7 (de jure codic.). Βασ. XXXVI. 1. 6).

Μ. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδικέλλοι δὴν ἰσχύουσιν, ἐκτός τῶν βεβαιωθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ ἐν μεταγενεστέρῳ κωδικέλλῳ ἢ ἄλλως ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ διαθέτης θέλησε νὰ ἰσχύουσιν αὐτοί.

5. Τῷ κωδικέλλῳ ἀρκεῖσι μαρτυρεὶς πέντε, εἰ κατὰ τύχην ἦλθον· μόνον ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ τῶν μελλόντων γράφειν· προσκαλείσθωσαν εἰς ἀκρόασιν καὶ τὰ ἐν τῷ κωδικέλλῳ

γραφόμενα ἀκούεωσαν. (N. 8 § Κωδ. 6. 36 (de codicil.). Βασίλ. XXXVI. 1. 24).

Μ. Διὰ τὸν κωδικέλλον ἀκούσι πέντε μαρτυρες, ἐὰν ᾔλθον κατὰ τύχην· θεὸν ὅμως νὰ προσκαλῶνται ὁμοχρόνως εἰς ἀκρίασιν, τῶν γραφισμένων καὶ νὰ ἀκούωσι τὰ ἐν τῷ κωδικέλλῳ γραφόμενα.

6. Κυρορρομένου ἐπιτικτομένου αἱ διαθήκαι ῥήγνυνται, οὐ μὴν οἱ κωδικέλλοι· (N. 3 § 1. N. 16 Πανδ. 29. 7 (de jure codicillorum)).

Μ. Ἐὰν ἐπιγεννηθῇ κυρορούμενος, αἱ διαθήκαι διαρρηγνύονται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ κωδικέλλοι.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ κληρονόμων.

1. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἐνστατοὶ ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. Ἡ δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἀπλή ἔστιν, ὡς τὸ εἰπεῖν ἐὰν μὴ κληρονομήσῃ ὁ θεῖνα, ἔστω ὁ θεῖνα κληρονόμος· ἢ διπλή, εἴον εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ θεῖνα ἀνηξὸς ἀποθάνῃ, ἔστω κληρονόμος ὁ θεῖνα. (N. 1 Πανδ. 28. 6 (de vulg. et pupillari). Βασ. XXXV. 10. 1).

Μ. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἐγκατάστατοι ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. Ἡ δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἀπλή εἶναι, ὡς ὅταν εἰπῇ, τις πᾶν δὲν κληρονομήσῃ ὁ θεῖνα, ἔστω ὁ θεῖνα κληρονόμος· ἢ διπλή, λ. χ. «εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ θεῖνα ἀποθάνῃ ἀνηξὸς, ἔστω κληρονόμος ὁ θεῖνα».

2. Ὁ κληρονόμος ἢ κληρονόμος οὕτω κατονομαζεται ἢ φιλοσοφιστάριος λέγεται· εἴον εἴπερ τις, κληρονομείτω με ὁ Γεώργιος, πλην οὐχ ἵνα αὐτὸς ἕως τέλους τὸν βίον μου κληρονομήσῃ, ἀλλ' ἵνα κυβερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ αὐτὸν ὡς γνησίῳ μου κληρονόμῳ τῷ Θεοδώρῳ, τότε γοῦν ὁ μὲν Θεόδωρος φιλοσοφιστάριος λέγεται καὶ τὸ ὀμοίρον τῆς καταλειφθείσης οὐσίας κληρονομεῖ· ὁ δὲ Γεώργιος κληρονόμος καλεῖται καὶ τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας λαμβάνει. (§ 6 καὶ 7 Εἰσηγ. 2. 23 (de fideicom. hered.)).

Μ. Ὁ κληρονόμος ἢ ἀπλῶς κληρονόμος λέγεται ἢ καταπιστευματοδόχος· λ. χ. εἴπερ τις, ἔστω μοι κληρονόμος ὁ Γεώργιος, πλην οὐχ ἵνα κληρονομήσῃ αὐτὸς ἕως τέλους τὰ ὑπάρχοντά μου, ἀλλ' ἵνα κυβερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ αὐτὰ εἰς τὸν Θεόδωρον ὡς γνησίῳ μου κληρονόμον, τότε λοιπὸν ὁ μὲν Θεόδωρος λέγεται καταπιστευματοδόχος καὶ κληρονομεῖ τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῆς ἀφειθείσης περιουσίας· ὁ δὲ Γεώργιος ὀνομαζεται κληρονόμος καὶ λαμβάνει τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας.

3. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δυνατόν ποιεῖν, καὶ ὑπερὸν δοῦλον ἀναγκαῖον καὶ αὐτοὺς ἀλλήλοις καὶ ἐκάστῳ ἓνα καὶ πολλοὺς ἐνὶ καὶ ἓνα πολλοῖς. (N. 36 Πανδ. 28. 6 (de vulg. et pupillari) XXXV. 10. 34).

Μ. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δύναται νὰ ἔρῃ, ὁ διαβόλις καὶ τὸ βασταὶν (ὡς ἐσχάτην δηλ. καταφυγὴν) δύναται νὰ ἐγκαταστήσῃ δούλον, αἱ ἀναγκαῖον ἔντα κληρονόμον, καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑποκαταστάτους πρὸς ἀλλήλους καὶ ἕνα εἰς ἕκαστον καὶ πολλοὺς εἰς ἕνα καὶ ἕνα εἰς πολλοὺς.

4. Αἱ χάριν ἀμειβόμεναι ἐνστάσεις οὐκ ἔρῃονται· (1) εἶον Πέτρος εἰς ὅσῳ μέρους γράψῃ με κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος. Αἱ δὲ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον συγκαίμεναι ἐνστάσεις· εἶον εἰς ὅσῳ μέρους ἔγραψέ με Πέτρος κληρονόμον, ἐκ τούτου ἔστω μου Παῦλος κληρονόμος. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διατιθεμένου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕτερον γίνεται ἡ χάριν ἀμειβόμενη ἐνστάσις· εἶον ἔαν Πέτρος γράψῃ Παῦλον κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος. (Ν. 70 καὶ 71 πρ. Πανθ. 28, 5 (de her. inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 64).

Μ. Αἱ χάριν ἀμειβόμεναι ἐγκαταστάσεις δὲν ἰσχύουσι. λ. χ. ὁ Πέτρος εἰς ὅσον μέρος με γράψῃ κληρονόμον, κατὰ τοσοῦτον ἔστω κληρονόμος μου. Αἱ δὲ ἐγκαταστάσεις αἱ συνιστάμεναι εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον ἰσχύουσι· λ. χ. εἰς ὅσον μέρος με ἔγραψεν ὁ Πέτρος κληρονόμον, εἰς τόσον ἔστω ὁ Παῦλος κληρονόμος μου. Ἡ δὲ χάριν ἀμειβόμενη ἐγκατάστασις γίνεται οὐ μόνον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλο· λ. χ. ἔαν ὁ Πέτρος γράψῃ τὸν Παῦλον κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος.

5. Οἱ κατιόντες, κὰν ἄρῃνες κὰν θήλειαι ὥτι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου. Ἐὰν εἰς τῶν παιδῶν κληρονομίᾳ τοῦ ἰδίου γονέως, προσπορίζῃ τῷ ἑαυτοῦ πάππῳ τὴν χρῆσιν τῶν πορισθέντων. Ἐὰν πάππος τελευτήσῃ ἐπὶ υἱῷ καὶ ἐγγόνις ἀπὸ ἄλλου παιδός, οἱ ἐγγονοὶ ὑπεισέρχονται τὸ πρῶτον τοῦ ἰδίου γονέως καὶ ἄρα τῷ υἱῷ τουτέστι τῷ ἰδίῳ θεῷ κληρονομοῦσιν αὐτὸν, λαμβάνοντες εἴ τι ἐμέλλε λαμβάνειν, εἴ περιῆν ὁ πατὴρ αὐτῶν, κὰν ἄρῃνες κὰν θήλειαι ὥτιν, εἴτε ὑπεξούσιοι εἴσιν εἴτε αὐτεξούσιοι. (Νεαρά 118 κεφ. 1).

Μ. Οἱ κατιόντες, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου. Ἐὰν ἐν τῶν τέκνων κληρονομίᾳ τὸν γονεῖα αὐτοῦ, προσπορίζῃ εἰς τὸν πάππον τὴν χρῆσιν τῶν κτηθέντων. Ἐὰν ὁ πάππος ἀπεθάνῃ ἀφήσας υἱὸν καὶ ἐγγόνους ἐξ ἄλλου τέκνου, οἱ ἐγγονοὶ ὑπεισέρχονται τὸ πρῶτον τοῦ ἰδίου αὐτῶν γονέως καὶ κληρονομοῦσιν αὐτὸν ἀπὸ κεινοῦ μετὰ τοῦ υἱοῦ τουτέστι τοῦ ἰδίου αὐτῶν θεοῦ· λαμβάνοντες δὲ, ἐμέλλε νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἔαν εἴη, εἴτε ἄνδρες εἶναι, εἴτε γυναῖκες, εἴτε ὑπεξούσιοι εἴτε αὐτεξούσιοι.

6. Κατιόντων μὴ ὑπόντων, προκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες τῶν ἐκ

(1) Ἐκ τῆς ἐν Ἀρμεν. διατ. ταύτης τοῦ Ρ. Δ. συνήγαγον πολλοὶ τῶν νεωτέρων τὸν κανόνα ὅτι εἶναι ἄκυρος ἐν γένει ἡ διαθήκη ἢ ἀποφθεύσασα ἀπὸ δολίας σαγηνεύσεως ἢ εἰσηγήσεως ἄλλου. (*Ορα Καλλ. Κληρ. Δίκαιον § 148).

πλαγίου πάντων χωρὶς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύτων ἀδελφῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ τοῦ μὴ πλησιάζοντος, καὶ ὁ ἅλιος πρόσωπον εἶη. Εἰ γὰρ εἰσι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἑμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ ἑξίσχῃ αὐτοῖς ἡ κληρονομία δοθήσεται· ὥστε τὸ μὲν ἡμῖς λαμβάνειν πάντας τοὺς πρὸς πατρὸς ἀνιόντας, ὅσοιδήποτε ἂν ᾧσι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἡμῖς τοὺς πρὸς μητρὸς ἀνιόντας, ὅσοιδήποτε ἂν αὐτοὺς εὑρεθῇναι συμβαίνει. (Νεαρά 118 κεφ. 2).

M. Ἐάν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες, καλοῦνται οἱ ἀνιόντες προτιμώμενοι ἔκ τῶν ἐκ πλαγίου ἑκτὸς τῶν γεννηθέντων ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀδελφῶν. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ πλησιέστερος κατὰ τὴν βαθμὴν τοῦ ἀπωτέρω, καὶ γυνὴ ἂν ᾖναι. Διότι ἂν ᾖναι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, καλοῦνται ἑμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ δίδονται εἰς αὐτοὺς ἡ κληρονομία ἐξ ἴσου· ὥστε τὸ μὲν ἡμῖς νὰ λαμβάνωσιν οἱ πρὸς πατρὸς ἀνιόντες, ὅσοιδήποτε καὶ ἂν ᾖναι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἡμῖς οἱ πρὸς μητρὸς ἀνιόντες, ὅσοιδήποτε καὶ τὴν συμβῇ νὰ εὑρεθῶσιν αὐτοί.

7. Μητρὸς τελευτησάσης ἐπὶ ἀνδρὸς θυγατρί εἰ ἀποθάνῃ μετὰ δεκάτῃ ἡμέρας ἢ ἐλάττω· ἢ καὶ πλείονας ἢ κόρη, παραπέμπεται ἐπὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς τὸ τῆς διασκέψεως δικαίον. (Νεαρά 158 πρ. κεφ. 1).

M. Ἐάν ἀποθάνῃ μήτηρ καταλιπούσα ἀνδρὸς θυγατέρα καὶ μετὰ δέκα ἢ ἡμέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἢ καὶ πλείονας ἀποθάνῃ καὶ ἡ κόρη, τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς.

8. Ἐν τῷ δικαστῇ ἔστιν ὀρίσασθαι τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως· ὥστε μέντοι μὴ ἐλαττώσῃ τὰς ἐκατὸν ἡμέρας. ἔσθ' ὅτε δὲ μὴ ἀρκούντος τοῦ πρώτου χρόνου δίδεται καὶ ἕτερος· τοῦτο δὲ ἀπὸ μεγάλης αἰτίας. (1) (N. 1 § 1 ἔ. N. 3 καὶ N. 4 Πανθ. 28. 8 (de jure deliperandi)).

(1) Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑξαβίβλῳ περιχρονται μὲν πολλαὶ διατάξεις περὶ κτήσεως κληρονομίας, περὶ διασκέψεως, περὶ ἀποχῆς, περὶ ἀπογραφῆς καὶ ἄλλ' ἄνευ τινὸς ἐπιστημονικοῦ ρυθμοῦ καὶ οἶονεῖ σποραδικῶς, νομιζόμεν πρῆπον νὰ συγκεντρώσωμεν ἐνταῦθα ἐν συνόψει τὰ κατὰ τὴν κτῆσιν τῆς κληρονομίας ἐπιζόμενα ὑπὸ τῶν βωμαϊκῶν νόμων. Καὶ πρῶτον ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας χωρεῖ ἢ αὐτοδικαίως, ἄνευ δηλονότι δηλώσεως τῆς τοῦ κτῆσασθαι βουλῆσεως τοῦ κληρονόμου, ἢ δυνάμει δηλώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἄνευ μὲν δηλώσεως κτῶνται τὴν κληρονομίαν οἱ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου ὑπεκχέοντες αὐτοῦ κατιόντες, οἵτινες καὶ καλοῦνται ἀναγκαῖοι κληρονόμοι (necessarii heredes) ἢ καὶ οἰκτοὶ κληρονόμοι (sui heredes)· ἄλλ' ἂν δὲν ὁλωσι νὰ κτῶσιν αὐτὴν δύνανται δυνάμει τοῦ δικαιοῦτος τῆς ἀποχῆς (διὰ τοῦ ἀβστικινάτεον) κατὰ τὴν Βυζαντικὴν ἑκφρασιν) νὰ ἀποσχῶσι τῆς κληρονομίας, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀποχῆς αὐτῶν εἶναι, ὅτι ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας δὲν ἔχει ὡς πρὸς τοὺς ἀποσχόντας περαιτέρω ἐπακολουθήματα πρὸς ἑταλὸς ἢ πρὸς

Μ. ὁ δικαστὴς προσδιορίζει τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως ἄλλ' ἀνευ ἐλαττωσεως τῶν ἑκατὸν ἡμερῶν· ἀπειδὴ δὲ ἐνίστη ὁ πρῶτος χρόνος δὲν ἀρκεῖ, διδόνται καὶ ἄλλοι· ἄλλ' ἔνεκα μόνον μεγάλης αἰτίας.

Ν. Κατὰ τὴν ἐννοίαν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων, ἰδίως δὲ κατὰ τὸν Ν. 8 Κωδ. de jure deliberandi ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Ν. 7 Κωδ. de rei. haerud. ὁ κληρονόμος δύναται μὲν νὰ ὤρληθῃ ἐκ τοῦ δικαίωματος τῆς διασκέψεως καὶ μέχρι τριακοταετίας, ἀλλὰ μόνον ἔταν ἄγνοη τὴν εἰς αὐτὸν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας ἢ δὲν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις τῶν δανειστῶν αὐτῆς· δοῦναι ὅμως ὑπάρχουσι τοιαῦτα, τότε πρέπει νὰ ἐπαρ-

χλαθῇ αὐτῶν. Ὅθεν οὕτῃ εἰ κληρονομικοὶ δανεισται, οὕτῃ εἰ κληροδόχοι δύναται νὰ ἐναγάωσι τὸν ἀποσχόντα ἐπὶ καταβολῇ τῶν χρηρῶν ἢ τῶν κληροδοτημάτων, οὕτῃ οὗτος δύναται νὰ σκῇ δικαίωμα ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, ἢ δὲ κληρονομία περιέρχεται εἰς τὸν ὑποκατάστατον ἢ εἰς τὸν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμον. Ἀλλὰ τοῦ τῆς ἀποχῆς δικαίωματος δὲν δύναται νὰ παύσῃται ὡς οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ κληρονομίᾳ ἢ ἐν ἀφῇ τι εἰς αὐτῆς. διὰ δηλώσεως δὲ περὶ ἀποδοχῆς κτῶνται τὴν κληρονομίαν οἱ μὴ ὑπακούοντες κληρονόμοι, οὔτινες διὰ τοῦτο καὶ καλοῦνται ἐκώσσιοι κληρονόμοι (heredes voluntarii) ἢ ἐξωτικοὶ κληρονόμοι (extranei heredes). Πρὸς δηλώσιν δὲ τῆς βουλῆσεως αὐτῶν περὶ ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας δύναται κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὁ δικαστὴς νὰ ὀρίσῃ χρόνον διασκέψεως, περὶ οὗ ἡ παρούσα παράγραφος. Ἀλλ' ὠρίσθη προσέτι διὰ διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτι ὁ βέλων νὰ ἀποδείξηται ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ὅστις νὰ πράξῃ τοῦτο ἐντὸς ἐνιαυτοῦ (*Armen. § 61 παρὸν τοῦ τίτλου). Ἀλλὰ προσέτι ἐχορηγήθη τοῖς κληρονόμοις τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς, οὗ δυνάμει δύναται νὰ κτήσῃται τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος ἀνυπόνομος μέχρι τῆς ἐν τῇ κληρονομίᾳ περιεχομένης ποσότητος, ἐὰν παρῇ τοῖς δανεισταῖς τῆς κληρονομίας τὴν ἀσφάλειαν, ὅτι πάντα τὰ κληρονομικὰ πράγματα χρησιμεύουσιν εἰς πληρωμὴν αὐτῶν διὰ τῆς συντάξεως ἀπογραφῆς, ὁλοκλήρως ἐκθέτως τοῦ κῆδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων, ἀπερὶ ὁ τελευτήσας εἶχεν ἐν τῷ κειρῷ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἐνέργου βελούσεως, ὅτι ὁ κληρονόμος οὐδὲν τούτων ἀπέκρυπεν ἢ ἀποκρύψει· δέον δὲ πρὸς τοῦτο νὰ εἴηται ἢ μὲν τῆς ἀπογραφῆς πάντα εἰς ἐν ἡμέραις τριάκοντα, ἢ δὲ παρά τω αὐτῷ ἐν ἑτέροις ἐξήκοντα ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἐναρξέως, — δηλωματικὸν ὅτι ἐπῆλθεν ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, δι' ἧς ὠρίσθη, ὅτι πᾶς κληρονόμος δικαιοῦται νὰ παραιτήσῃ προθεσμίαν τεσσαρῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς κληρονομίας, ἵνα συντάξῃ ἀπογραφὴν καὶ ἐκφράσῃ περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας. (Πολ. Δικον. ἀρθρα 580, 756 καὶ 1074). Ἐντεῦθεν δὲ γινώσκται τὸ ζήτημα, ἐν ἰσχύει ἐν γένει καὶ ἐν αἰ ἐκταθεῖσαι ἤδη τοῦ Ρ. Δ. διατάξεις περὶ κτήσεως τῆς κληρονομίας (διὰ δηλώσεως μὲν τῶν ἐκουσίων κληρονόμων, αὐτοδικαίως δὲ τῶν ἀναγκάων), ἀποχῆς, διασκέψεως, τροποποιεῖσθαι μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐτάχθη ὑπὸ τῆς Πολ. Δικον. τετραμνησος προθεσμία διασκέψεως καὶ ἀπογραφῆς διὰ μόνους τοὺς ἀναγκάτους κληρονόμους (ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ πᾶς κληρονόμος σημαίνει πᾶς ἀναγκαῖος κληρονόμος), ἢ ἐὰν κατοργήθησαν πᾶσαι ἐν γένει αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμ. δικαίου διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τῆς πολ. δικον. Ἐν τῷ κειμένῳ καταχωρίζεται πᾶσα ἡ σχετικὴ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

πλαγίου πάντων χωρίς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γενέων φύντων ἀδελφῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ ἐγγύτερος τῇ βαθμῇ τοῦ μὴ πλησιάζοντος. καὶ ἠθλὺ πρόσωπον εἴη. Εἰ γὰρ εἰσι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἕκαστος καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ ἐξίστης αὐτοῖς ἡ κληρονομία δοθήσεται ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ λαμβάνειν πάντας τοὺς πρὸς πατρὸς ἀνιόντας, ὅσοι δὴ ποτε ἂν ᾧσι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἥμισυ τοὺς πρὸς μητρὸς ἀνιόντας, ὅσοι δὴ ποτε ἂν αὐτοὺς εὑρεθῇναι συμβαίνειν. (Νεαρά 118 κεφ. 2).

Μ. Ἐάν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες, καλοῦνται οἱ ἀνιόντες προτιμώμενοι πᾶν τῶν ἐκ πλαγίου ἐκτὸς τῶν γεννηθέντων ὑπὸ τῶν αὐτῶν γενέων ἀδελφῶν. Γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ πλησιέστερος κατὰ τὴν βαθμὴν τοῦ ἀπωτέρω, καὶ γυνὴ ἂν ᾖναι. Διότι ἂν ᾖναι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, καλοῦνται ὁμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ διδεται εἰς αὐτοὺς ἡ κληρονομία εἰς ἴσους ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ νὰ λαμβάνωσιν οἱ πρὸς πατρί· ἀνιόντες, ὅσοι δὴ ποτε καὶ ἂν ᾖναι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἥμισυ οἱ πρὸς μητρί· ἀνιόντες, ὅσοι δὴ ποτε καὶ ἂν συμβῇ νὰ εὑρεθῶσιν αὐτοῖς.

7. Μητὴρ τελευτησάσης ἐπὶ ἀνῆλῳ θυγατρὶ εἰ ἀπεθάνῃ μετὰ δεκαεὶς ἡμέρας ἢ ἐλάττως ἢ καὶ πλείονας ἢ κόρη, παραπέμπεται ἐπὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς τὸ τῆς διασκέψεως δικαίον. (Νεαρά 158 πρ. κεφ. 1).

Μ. Ἐάν ἀποθάνῃ μήτηρ καταλιπούσα ἀνῆλῳ θυγατέρα καὶ μετὰ δεκαεὶς ἡμέρας ἢ ἐλάττως ἢ καὶ πλείονας ἀποθάνῃ καὶ ἡ κόρη, τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς.

8. Ἐν τῇ δικαστῇ ἐστὶν ὀρίσασθαι τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως ὥστε μέντοι μὴ ἐλαττωθῇ τὰς ἐκατὸν ἡμέρας. ἐὰν δὲ μὴ ἀρκοῦντος τοῦ πρώτου χρόνου διδοται καὶ ἕτερος· τοῦτο δὲ ἀπὸ μεγάλης αἰτίας. (1) (Ν. 1 § 1 ἔ. Ν. 3 καὶ Ν. 4 Πανθ. 28. 8 (de jure deliperandi)).

(1) Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑξαβίβλῳ περιέχονται μὲν πολλαὶ διατάξεις περὶ κτήσεως κληρονομίας, περὶ διασκέψεως, περὶ ἀποχῆς, περὶ ἀπογραφῆς κτλ. ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἐπιστημονικοῦ ῥυθμοῦ καὶ οἷον ἐσποραδικῶς, νομίζομεν πρὸς νὰ συγκεντρώσωμεν ἐνταῦθα ἐν συνόψει τὰ κατὰ τὴν κτῆσιν τῆς κληρονομίας ἐπιζόμενα ὑπὸ τῶν βωμαϊκῶν νόμων. Καὶ πρῶτον ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας χωρὶς ἢ αὐτοδικαίως, ἄνευ δηλονότι δηλώσεως τῆς τοῦ κτήσεσθαι βουλήσεως τοῦ κληρονόμου, ἢ δυνάμει δηλώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἄνευ μὲν δηλώσεως κτῶνται τὴν κληρονομίαν οἱ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου ὑπεκτάστοι αὐτοῦ κατιόντες, οἵτινες καὶ καλοῦνται ἀναγ' καὶ οἱ κληρονόμοι (necessarii heredes) ἢ καὶ οἰκτεῖροι κληρονόμοι (sui heredes)· ἀλλ' ἂν δὲν θέλωσι νὰ κτῶσιν αὐτὴν δύνανται καὶ δυνάμει τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποχῆς (διὰ τοῦ ἀστειναγεύειν κατὰ τὴν Βυζαντιανὴν ἑκφρασιν) νὰ ἀπόσχῃ τῆς κληρονομίας, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀποχῆς αὐτῶν εἶναι, ὅτι ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας δὲν ἔχει πρὸς τοὺς ἀποσχόντας περαιτέρω ἐπακολουθήματα πρὸς ἕτερον ἢ πρὸς

Μ. Ὁ δικαστὴς προσδιορίζει τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως ἄλλ' ἀνευ ἐλαττωσεως τῶν ἑκατὸν ἡμερῶν· ἀπειδὴ δὲ ἐνίστε ὁ πρῶτος χρόνος δὲν ἀρκεῖ, δίδεται καὶ ἄλλος· ἄλλ' ἕνεκα μόνον μεγάλης αἰτίας.

Ν. Κατὰ τὴν ἐννοίαν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων, ἰδίως δὲ κατὰ τὸν Ν. 8 *de jure deliberandi* ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Ν. 7 *Κωδ. de rei. hered.* ὁ κληρονόμος δύναται μὲν νὰ ἀρελθῇ ἐκ τοῦ δικαίωματος τῆς διασκέψεως καὶ μέχρι τριακονταετίας, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἀγνοῇ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας ἢ δὲν ὑπάρχωσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις τῶν δανειστῶν αὐτῆς· ὁσῶκις ὁμοῦς ὑπάρχουσι τοιαῦτα, τότε πρέπει νὰ ἐφαρ-

θῇ ἐπὶ αὐτῶν. Ὅθεν οὕτ' εἰ κληρονομικαὶ δανεισταὶ, οὕτ' εἰ κληροδόχοι δύναται νὰ ἐναγάωσι τὸν ἀποσχόντα ἐπὶ καταβολῇ τῶν χρητῶν ἢ τῶν κληρονομμάτων, οὕτ' οὗτος δύναται νὰ σκῇ τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, ἢ δὲ κληρονομία περιέρχεται εἰς τὸν ὑποκατάστατον ἢ εἰς τὸν ἐξ ἀδελφείου κληρονόμον. Ἀλλὰ τοῦ τῆς ἀποχῆς δικαίωματος δὲν δύναται νὰ παύσῃται ὁ χρόνος, εἰς ἀναμειχρῇ εἰς τὴν κληρονομίαν ἢ εἰς ἀρῆλθ' αὐτῆς. Διὰ δηλώσεως δὲ περὶ ἀποδοχῆς κτῶνται τὴν κληρονομίαν εἰ μὴ ὑπάρχουσιν κληρονόμοι, οὔτινες διὰ τοῦτο καὶ καλοῦνται ἐκράτοι κληρονόμοι (*heredes voluntarii*) ἢ ἐξωτικοὶ κληρονόμοι (*extranei heredes*). Πρὸς δηλοῦσιν δὲ τῆς βουλήσεως αὐτῶν περὶ ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας δύναται κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὁ δικαστὴς νὰ ἐρίσῃ χρόνον διασκέψεως, περὶ οὗ ἡ παρούσα παραγράφος. Ἀλλ' ὠρίσθη πρῶσι διὰ διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτι ὁ βέβαιον νὰ ἀποδείξηται ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ὁρεῖται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐντὸς ἐνιαυτοῦ (*Ἀρμεν. § 61 παρὶντος τίτλου*). Ἀλλὰ πρῶσι ἐχορηγήθη τοῖς κληρονόμοις τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς, οὗ δυναμὴ δύναται νὰ κτήσῃται τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος εὐνόμενος μέχρι τῆς ἐν τῇ κληρονομίᾳ περιεχομένης ποσότητος, εἰς παρὰ τὴν τοῖς δανεισταῖς τῆς κληρονομίας τὴν ἀντίστοιχον, ὅτι πάντα τὰ κληρονομικὰ πράγματα χρησιμεύουσιν εἰς πληρωμὴν αὐτῶν διὰ τῆς συντάξεως ἀπογραφῆς, ὅλονται ἐκθίσεως τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων, ἅπερ ὁ τελευταῖος εἶχεν ἐν τῷ χειρὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἐνὸρκου βεβαιώσεως, ὅτι ὁ κληρονόμος οὐδὲν τούτων ἀπέκρυπεν ἢ ἀποκρύψει· ἵκαν δὲ πρὸς τοῦτο νάσκηται ἢ μὲν τῆς ἀπογραφῆς ἀνταξίαι ἐν ἡμέραις τριάκοντα, ἢ δὲ παρὰ τῶν αὐτῶν ἐν ἑτέροις ἐξήκοντα ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως. — Σημειωτέον ὅτι ἐπλήθυν ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, ἥ' ἡς ὠρίσθη, ὅτι πᾶς κληρονόμος δικαιούται νὰ παρὶ τὴν προθεσμίαν τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας, ἵνα συντάξῃ ἀπογραφὴν καὶ ἐκφράσῃ περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας. (Πολ. Δικον. ἀρθρα 560, 756 καὶ 1074). Ἐντεῦθεν δὲ γυνάται τὸ ζήτημα, ἐν ἰσχύουσιν ἐν γένει καὶ πᾶσι ἐκτεθεῖσαι τῇ τοῦ Ρ. Δ. διατάξει περὶ κτήσεως τῆς κληρονομίας (διὰ δηλώσεως μὲν τῶν ἐκουσίων κληρονόμων, αὐτοδικαίως δὲ τῶν ἀναγκάτων), ἀποχῆς, διασκέψεως, τροποποιηθεῖσαι μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐτάχθη ὑπὸ τῆς Πολ. Δικον. τετραμηνος προθεσμία διασκέψεως καὶ ἀπογραφῆς διὰ μόνους τοὺς ἀναγκάτους κληρονόμους (ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ πᾶς κληρονόμος σημαίνει πᾶς ἀναγκαῖος κληρονόμος), ἢ εἰς κληρονομίαν πᾶσι ἐν γένει αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμ. δικαίου διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τῆς πολ. δικον. Ἐν τῷ καιμένῳ καταχωρίζεται πᾶς ἡ σχετικὴ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

μοσθώσιν αἱ διατάξεις τῶν Νόμων 19 τοῦ Κωδ. βέλ. 5 τίτλ. 80, Ν. 27 § 13 αὐτοῦ καὶ Ν. 69 Πανδ. 29, 2 καὶ ὅς ὁ κληρονόμος χρειώσται ἐν πρώτῃ προθεσμίᾳ νὰ δηλώσῃ τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποδότης τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ, ἄλλως δὲ θεωρεῖται ὡς ἀποδεξαμένος τὴν κληρονομίαν. Ὅφειλε δὲ ὁ κληρονόμος καὶ οὐχὶ ὁ δανειστής νὰ ζητήσῃ τὴν πρὸς διασκεψὶν προθεσμίαν. Κατὰ δὲ τοὺς νόμους 19 Κωδ. βέλ. 8 τίτλ. 80, Ν. 22 § 13 αὐτοῦ καὶ Ν. 69 Π. (29, 2) ὁποῦς ὁ κληρονόμος δὲν δηλώσῃ ἐμπροσθέντως τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποδότης τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἀποδεξαμένος τὴν κληρονομίαν. Α. Π. 2 τοῦ 1844, 92 τῶ 1845. Ἡ δὲ περιεχομένη ἐν 22 Κωδ. *de jure deliberandi* (6, 30) αὐτοκρατορικῇ διατάξει καθήργησεν ὡς περιττὴν τὴν προεπιφερισμένην διὰ τῆς ἐν § 19 τοῦ αὐτοῦ τίτλου διατάξιν περὶ τῆς αὐτοδικαιῶς ἀντινομίας παντὶ κληρονόμῳ ἐναυσίου διασκέψεως. Ὅθεν ἡ διαταξὶς αὕτη δὲν ἐσχέτω εἰρήν ὡς πρὸς τὴν εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ κληρονόμου παραπομπὴν τοῦ τῆς διασκέψεως δικαιώματος, ῥητῶς μάλιστα περιορισθεῖσα ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν εἰς τὰ πρόσωπα μόνον τῶν διαδοχῶν. Ἐπέτρεψε δὲ ἡ ἐν 22 Κωδ. προαναμενουμένη διαταξὶς συγκαταβατικῶς εἰς τοὺς μὴ θέλοντας νὰ χρήσωσιν τῷ δι' αὐτῆς ψηφισθέντι εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς, προκρινόντες ἢ μᾶλλον νὰ διασκεψώσιν, ἄδικαν διασκέψεως μόνον ἐν ῥητῇ αὐτῶν αἰτήσῃ, καὶ ἐναυσίου μὲν δετίας ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ἐναεμῆνου δὲ ὑπὸ τῶν διαστών ἐπὶ τῷ ῥητῷ ἀποτελεσμάτι τοῦ νὰ λογιζώμεθα εἰ τὴν διαταξὴν ταύτην αἰτησάμενοι ὡς ὑπεύθυνοι κληρονόμοι, ἐάν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διασκέψεως οὕτῃ ῥητῶς ἀπέδειξαντο οὕτῃ ῥητῶς ἀπέβαλον τὴν κληρονομίαν, ἐνφ' ἐπὶ τῆς καταργηθείσης νομίμου ἐναυσίου διασκέψεως τὸ ἀποτελεσμα τῆς σιωπῆς ἢ ἀπραξίας τοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καλουμένου ἦν ὅπως ἐναντίον ἦτοί ὁ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἀποκλειστικὸς αὐτοῦ. Κατὰ τὴν διακηρυχθεῖσαν δὲ περίπτωσιν τῆς κατ' αἰτήσιν χρησιμοποιήσεως διασκέψεως οὐδεμίαν ἄλλην ψηφίζει ἡ διαταξὶς 22 διατάξιν, ὡς αὐτοδικαιῶς ὑπαρχούσαν, διότι ἡ τῆς § 11 ἔκφρασις, ἥτις ἀναγεται εἰς τὴν μὴ παρινόχλησιν τοῦ κατ' ἀπογραφὴν κληρονόμου ὑπὸ τῶν δανειστών ἐν τοῖς τρισὶ πρὸς σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς μηνὶ δὲν ἐνεκῇ, ὅτι τὸ τρίμηνον διάστημα παραχωρεῖται πρὸς διασκέψιν, ἀλλ' ὡς τὰ βασιλικά διασκηρύνουσιν (ῥί'. 3) ἐδ. 10 (30, 14) ἀντὶ διασκέψεως, οὕτε προδικρίζει τὴν τρίμηνον αὐτὴν ἢ ἄλλην τινὰ προθεσμίαν, ἢ καὶ ἐν αὐτῇ ὁ μὴ αἰτησάμενος τὴν διάσκεψιν καὶ μὴ θέλων νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς δηλώσῃ ῥητῶς, ὅτι ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν, ὥστε παρελθόντος τοῦ χρόνου ἐν σιωπῇ νὰ ἐκλαμβάνηται ἀναγκαιῶς ὡς μὴ ἀποδεξαμένος, ἀλλ' ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας οὐδὲν περὶ προθεσμίας λαλεῖ, ὡς πρὸς δὲ τὴν παραιτησὶν μίαν μόνον διατάξιν ἔχει (§ 1) ἐπιτακτικὴν. (σφωρὶς διαταγμένη ἐν Βασιλ. (ῥί'. 1 καὶ 2 (35, 14), ἐξ ἧς συνάγεται, ὅτι ὁ αὐτὸς ταλαντευόμενος καὶ διὰ τοῦτο μὴ αἰτούμενος τὴν πρὸς διασκέψιν προθεσμίαν ἀλλὰ νομίζων παραδεκτὴν τὴν κληρονομίαν ὁφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ ποδάρξῃ αὐτήν, καὶ τότε ἀπαλλετριούται αὐτῆς, μὴ πρὸς δὲ τοῦτε εἰκάζεται ὡς μὴ παραιτούμενος αὐτήν. Α. Π. 77 τοῦ 1846.—Ἐκ τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 580 § 2, 583 § 3 καὶ 753 § 3 τῆς πολ. δικ. προκύπτει ἐριδῆλως ὅτι ἡ διὰ τοῦ ἀρθρου 580 ὀριζομένη τετραμηνος προθεσμία, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας, δὲν διατρέχει αὐτοδικαιῶς κατὰ τοῦ ἀναγοχλήτου κληρονόμου, ἀλλ' ἀφερῆ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν.

καὶ ἂν εἴτε ὑπάρχει δίκη ἐκπεφυγμένη μεταξὺ δανειστών τοῦ θανόντος καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ἢ προσκαλοῦνται εἰ τελευταῖοι ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου ὑπὸ τῶν δανειστών ἢ ἄλλων, ὧν τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀρτᾶται ἐκ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῶν ἐπιδόξων κληρονόμων, νὰ ἐκφρασθῇ περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας, διότι τὸ μὲν ἀρθρον 558 τίσσει τὴν περὶ συνταξέως ἀπογραφῆς αἰτησιν τοῦ κληρονόμου μεταξὺ τῶν ἀναβλητικῶν ἐναστάσεων καὶ ἰσομένως ὑποτίθῃσι δίκην ἐκπεφυγμένην, τὸ δὲ 560 ὁρίζει ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τῆς ἀπογραφῆς ἀρτᾶται ἡ τῆς ἀπαντήσεως, δηλονότι προϋποτίθῃσι δίκην δικασθεῖσαν πρωτοδικίως, ἐντεῦθεν δὲ προφανῶς συνάγεται, ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡ δήλωσις περὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἡ συνταξίς αὐτῆς ἐντός τετραμήνου προθεσμίας εἶναι δικαίωμα μὲν τοῦ ἀνενόχλητου κληρονόμου, ὑποχρεώσις δ' αὐτοῦ ὅποτε μόνον προσκαλούμενος βούληται ἐπικαλεσθῆναι τὸ εὐεργετήμα τοῦτο. ἔτι δὲ σαφέστερον συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης, ὅτι κατὰ τὸ 1074 ἀρθρ. τῆς Πολ. Δικον. τὰ ἐπακολουθήματα τῆς περὶ δικαστέως δηλώσεως κρίνονται κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον, καὶ ὃ δὲ κληρονόμος δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ τῆς δικαστέως δικαιοῦματος καὶ μέχρι τριμηνιαστέως, ὅσαςκις ἀγνοεῖ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας, ἂν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις καὶ δὲν ἀνυμίσχῃ εἰς αὐτὴν ὡς κληρονόμος (N. 8 καὶ 22 § 2 Κωδ. de jure deliberandi N. 7. Κωδ. de reb. herod.) καὶ τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ ἐν βρετῇ προθεσμίᾳ τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ, ὅτι ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (N. 22 βιβλ. 6 τίτλ. 30 τοῦ Κωδ. N. 69 βιβλ. 29 τίτλ. 2 Πανδ.), τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἀπογραφῆς κληρονόμος δύναται νὰ ποδάλῃ τὴν κληρονομίαν καὶ ἂν εἰδέατο αὐτὴν ἐπὶ τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς. (N. 22 § 13 βιβλ. 6 τίτλ. 30 Κωδ.)· ὅθεν μὴ ὄντος τοῦ εὐεργετήματος τούτου ἡ ἀπλῆς τροπολογία τοῦ τῆς δικαστέως, ὑποχρέωντων ἀμφοτέρων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κληρονόμου ἐπιδόξων τῆς κληρονομικῆς περιουσίας κληρονομικῶν χρεῶν, ἐπιτεταί, ὅτι, μὴ ὑποχρεούμενος ὁ ἀνενόχλητος κληρονόμος νὰ ἐκφρασθῇ ἐν ὀρισμένῃ προθεσμίᾳ περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας ἢ μετὰ βρετῆν προσκληθῇ αὐτοῦ, ὅτι μάλλον δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐκφρασθῇ ὡς πρὸς τὴν ἀπογραφῆς εὐεργετήμα πριν ἢ προσκληθῇ. Α. Π. 88 τοῦ 1847, 97 τοῦ 1875. Προσθετέον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἀρθρον 560 τῆς πολ. δικ. καὶ ὃ πᾶς κληρονόμος δύναται νὰ παύσῃ τετράμηνον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας προθεσμίαν πρὸς ἀπογραφὴν καὶ δικαστέην εὐδόκως τροποποιῆσαι τοὺς νόμους II καὶ 13 τῶν Πανδ. (29, 3) ἐπιτρέποντας καὶ αὐτοῖς ὅτι τοῖς ἀναγκαίοις κληρονόμοις νὰ ῥέστησαν, ἂν εἰσὶν δὲν ἀνυμίσχῃσαν εἰς αὐτὴν. Α. Π. 158 τοῦ 1866. Δὲν ἀπαλλάσσεται δὲ ὁ εἰς ἀπογραφῆς κληρονόμος τῆς πρὸς συνταξίν ἀπογραφῆς ὑποχρεώσεως, μὴ κατέχων αὐτὸς τὴν ἀπογραφτικὴν περιουσίαν, διότι καὶ τότε δύναται, παραλαμβάνων τὸν ἀρμόδιον ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσῃ αὐτὴν. Α. Π. 77 τοῦ 1855.— Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπογραφὴ δὲν νὰ περιεχρῇ ἀκριδῇ καταγραφὴν πώσης τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ θανόντος. (N. 22 § 10 Κωδ. β. 30). Α. Π. 30 τοῦ 1848.— Οἱ ἀναγκαῖοι κληρονόμοι εἰσὶ καὶ ἀνευ ἀναμίξεως κληρονόμοι, ἐνεχόμενοι εἰς τὴν κρίσιν τοῦ θανόντος, ἐκτός ἂν ἀποστῶσι τῆς κληρονομίας, ἐπερ δικαιούνται νὰ πράξωσι. Α. Π. 52 τοῦ 1858. Δικαιοῦνται δὲ νὰ ἀποστῶσι, ἐν ὅσῳ δὲν ἀναμιχθῶσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· οὐδεὶς δὲ νόμος ὑποχρεοῖ αὐτοὺς

κα δηλώσῃ τὴν ἀποχὴν αὐτῶν ἐν ὁρισμένῃ προθεσμίᾳ, διότι οἱ μὲν ἐν Κώδικι σχετικοὶ νόμοι ἀφορῶσιν εἰς τὸ τῆς διακοφῆς δικαίωμα, ἢ διὰ τῷ ἀρθρῷ 680 τετραμηνος προθεσμία ἀναφέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν μὴ καὶ ἢν ὁ κληρονόμος ἐνάγεται εἰς τὸ δικαστήριον. Δ. Π. 261 τοῦ 1860, 377 τοῦ 1896. Ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ τῆς καταλήψεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων δὲν ἐμφαίνει ἀναγκάως τὴν παραίτησιν τοῦ κληρονόμου. Δ. Π. 46 τοῦ 1856.—Τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀποχῆς τῶν ἀναγκάων κληρονόμων διὰ καθήρησιν τὴν ἀρχὴν ἐστὶ οὗτοι αὐτοδικαίως καὶ ἄνευ δηλώσεως γίνονται κληρονόμοι· ἀλλ' ὅμως καὶ χρόμενοι τοῦτω δὲν παύονται ὄντες κληρονόμοι, γενόμενοι ἤδη τοιούτοι· κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας δὲν ὑπόκεινται ὅμως εἰς τὰς ἐκ τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεις τοῦ τοιούτου. ὅμως δικαίωμα τῆς ἀποχῆς δὲν δύναται νὰ ποιήσονται χρεῖσιν ἅμα ἀναμιχθέντες εἰς τὴν κληρονομίαν, ἢ δὲ ἀνάμιξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποπέλευσις εἰς τὴν κληρονομίαν, ἥτοι ἀποδοχὴ τῆς κληρονομίας, ὅπερ τοῦ ἀναμιχθέντος, γενόμενου ἤδη κατὰ τὰ ρηθέντα αὐτοδικαίως κληρονόμου καὶ διατελοῦντος πάντοτε τοιούτου κατὰ τὸν κανόνα «ὁ ἀπαξ κληρονόμος πάντοτε κληρονόμος», θεωρητέα ὅμως ὡς ἐξασκήσις τοῦ ἅμα τῇ ἀποδοχῇ κτηθέντος κληρονομικοῦ δικαίωματος. Ἐκ τούτων πρόδηλον καθίσταται, ὅτι τὸ ἄρθρον 78 τοῦ περὶ ἐπιτροπ. νόμου, καὶ ὁ δ' ἐπίτροπος δὲν δύναται ἄνευ γνωμοθ. τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἄδειας τοῦ δικαστηρίου νὰ δεχθῇ ἢ νάποποιήσῃ κληρονομίαν, ἢ δὲ ἀποδοχὴ γίνεται ἐπ' ὤφελός ἀπαγραφή, μὴ δυνατῆς εἶσθαι τῆς ἀποδοχῆς ἐπὶ ἀναγκάων κληρονόμων, προτιθεταί ἐξ ἑνὸς μὲν τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ ἀποδεχθῆναι κληρονομίαν οὐχὶ ὅταν τοιαύτη μεταβῇ ἀπὸ τῶν ἀνιόντων εἰς ὑπέρβουλον κατιόντας, διότι οἱ κατιόντες ἀνήλικοι εἶναι αὐτοδικαίως κληρονόμοι τῶν πεπόντων ἀνιόντων, ὡς ἦσαν καὶ πρὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου, ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ ἀνάγκη δηλώσεως ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, δηλονότι ἐπὶ ἐκνομίῳ κληρονόμῳ, ἐξ ἑλλείψης δὲ τὴν ἐξανάγκασιν αὐτοῦ θέλοντος νάποποιήσῃ ἐν γένει κληρονομίαν ἐπαγεῖσθαι ἐθανδήσῃ νὰ προκαλῇ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου. Δ. Π. 96 τοῦ 1860, 100 τοῦ 1871, 27 τοῦ 1872, 104 τοῦ 1878, 800 τοῦ 1879, 288 τοῦ 1884.—Δίον νὰ ἡ καταπάνος, ὅτι ἡ ἀνάμιξις εἰς τὴν κληρονομίαν ἐνηργήθη ἐπὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ κληρονόμου. Δ. Π. 468 τοῦ 1866. Ἀλλ' ἐπὶ κατέχει τὸ κτῆμα πατρικὴν δυνάμει τίτλου παραχωρήσεως, ἐν ᾧ δανειστής τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προσβάλλει ὡς δόλιον καὶ εἰκονικόν, ἔπεται, ὅτι ἀποδειχθέντος τῷ ὄντι τοιούτου τοῦ τίτλου, μὴ ὑπάρχοντος ἐπομένως τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγομένου εἰδικοῦ τίτλου, ἵναργῶς καταπαίνεται ὅτι ὡς κληρονόμος ἀναμιχθήσεται. Δ. Π. 56 τοῦ 1862.—Ἀλλὰ τὸ ζήτημα, εἰ ὁρισμέναι πράξεις ἐμφαίνουσιν ὅτι τὴν ἀνάμειξιν εἰς τὴν κληρονομίαν, πραγματικὴν ἐν, διαφεύγει τῆς ἐλαφροῦ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Δ. Π. 340 τοῦ 1862, 140 τοῦ 1867.

9. Ἡ δὲ Νεαρχὰ τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου εἰσὶν, ἵνα ἀκυρωθῇ ὁ διοριζόμενος νόμος τῇ ἀπελθούτῃ ἐπὶ παιδί· γυναίκα ἢ ἀνδρὶ· εἴτα καὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος, κληροδοθῇ τῷ ζῶντι τῷ τοῦ παιδὸς πάντα, πατρῴα εἰ τύχοι ἢ μητρῴα καὶ τοῖς ταλατωροῖς γονεῦσι τοῦ τεθνεώτος πρὸς τῇ ἀποβολῇ τοῦ φιλάτου καὶ τὴν περιουσίαν οὐκ ὀρθῇ διακρίσει· στερίσκεσθαι· ἀλλὰ τῇ

ὅλα· θρεῖται τὸ τρίτον αὐτῆς τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποικομένου καὶ ταῖς γονεῦσι τὸ τρίτον καὶ τῷ μνηστῆρι τὸ τρίτον ἢ τῇ μνηστῇ.

Μ. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ κυρεῦ Ἀθανασίου λέγει, ὅτι ἀκυρωτός ὁ νόμος ὁ ὡς ἔστι, ἐὰν ἀποθάνῃ γυνὴ ἢ ἀνὴρ ἀρῆσας τέκνον, ἔπειτα δὲ ἀποθάνῃ καὶ τοῦτο, κληρονομίᾳ ὁ ἐπιζήσας ὅλα τὰ πράγματα τοῦ τέκνου, πατρικὰ καὶ τὸν ἢ μητρικά, οἱ δὲ ταλαίπωροι γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος πρὸς τὴν ἀπαλειπὴν τοῦ φιλτάτου αὐτῶν στεροῦνται κατὰ μὴ ὀρθὴν διακρίσιν καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἀλλὰ δεῖον νὰ τηρῇται μὲν τὸ τρίτον αὐτῆς τῇ προικῇ εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος, τὸ τρίτον δὲ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τὸ ἕτερον τρίτον εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ τὴν μνηστῆν.

10. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται· ἐξίσης, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσι τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν εἰ ἀδελφοὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρμόσαντος αὐτοῖς μέρους ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἴδιου ἀδελφοῦ, κὰν ὑπεξούσιος ᾦν κὰν αὐτεξούσιος. (Νεαρά 118 κεφ. 2).

Μ. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ οἱ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται· ἐξίσης, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσιν οἱ ἀδελφοὶ εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρμόσαντος εἰς αὐτοὺς μέρους ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ τῶν, εἴτε ὑπεξούσιος εἴτε αὐτεξούσιος εἴναι.

11. Ἀνιόντων ὑπόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ ἀδελφῶν γνησίων καὶ καίδων ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προτελευτήσαντος, πάντες καλοῦνται· εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν, κὰν ἄρρενες ὡς κὰν θῆλειαι· οἱ γὰρ ἀδελφόπαιδες ὑπεισέρχονται· τὸ τοῦ ἴδιου πατρὸς πρόσωπον καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι ἐμέλλε λαμβάνειν, εἴ περιῆν ὁ πατὴρ αὐτῶν. (1) (Νεαρά 118 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 127 κεφ. 1).

Μ. Ἐὰν ὁ ἀποθάνων ἔχῃ ἀνιόντας καὶ ἀδελφοὺς γνησίους καὶ τέκνα ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προτελευτήσαντος, ὅλοι καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἴτε ἄρρενες εἴτε θῆλειαι· ἐὰν ᾖναι διότι τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ ὑπεισέρχονται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι οὗτος (ὁ πατὴρ αὐτῶν δηλαδὴ) ἐμέλλε νὰ λάβῃ, ἐὰν ἔχῃ.

12. Οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντες ἀδελφοὶ πρώτην ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομησά· τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἄλλων ἀδελφῶν προκειμένων, μὴ ὄντων ἀμφιθαλῶν· πλὴν εἴ μὴ ὑπείσι παῖδες ἑτέρου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρὶδος, καλεῖται ὁμοῦ καλοῦνται, τούτεστιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὰ τοῦ τελευτῶντος, αὐτῶν μὲν ἀδελφοῦ, ἐκείνων δὲ θείου· εἴ δὲ μὴ ὑπείσιν ἀδελφοὶ ἢ παῖδες ἀδελφῶν

(1) Ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχωσι μόνον ἀνιόντες καὶ ἀδελφόπαιδες, οὐχὶ δὲ καὶ ἀδελφοὶ, καλοῦνται καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες· Οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦσι. (*Ὁρμ. Καλλιγὰ Κληρον. Δίκαιον ἐκδ. τοῦ 1876 σελ. 148).

τοιούτων, δηλονότι τότε οί ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοί κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν. (Νεαρά 118 κεφ. 2 καὶ 3).

Μ. Οἱ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθέντες ἀδελφοί ἔχουσι πρώτην ταξίν εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ὅταν ὑπάρχωσιν ἄλλοι ἀδελφοί μὴ ἀμφιβαλεῖς ἐκτός ἐάν ὑπάρχωσι τέκνα ἄλλου ἀδελφοῦ δημομητρίου καὶ δημοπατρίου, ὅτε ἐμοῦ καλοῦνται, τοῦτέστιν οἱ ἀδελφοί καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀμφιβαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος, ἀδελφοῦ μὲν αὐτῶν, θεοῦ δὲ ἐκείνων· ἐάν δὲ ἀδελφοί ἢ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν (ἀμφιβαλῶν) δὲν ὑπάρχωσι, τότε κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοί.

13. Ἐάν τις τελευτήσῃ ἐπ' ἀδελφῷ ἐκ διαφόρων γονέων ὑπάρχοντι καὶ ἐπὶ υἱοῖς δημομητρίου καὶ δημοπατρίου ἀδελφοῦ, οἱ τέκνα ἀδελφοί προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ· καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων θεοὶ προτιμῶνται τῶν ἐκ διαφόρων ὄντων γονέων ἀδελφοπαίδων. (*) Ἰστέον δὲ ὅτι ἀδελφῶν ἀμφιβαλῶν καὶ παίδων τοιούτων ἀδελφῶν μὴ ὑπόντων, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοί κληρονομοῦσι τοῦ ἐξ ἑνὸς γονέως ὄντα ἀδελφόν αὐτῶν. (Νεαρά 118 κεφ. 3 πρ. Πρὸχ. 30. 9).

Μ. Ἐάν ἀποθάνῃ τις καταλιπὼν ἀδελφὸν ἐκ διαφόρων γονέων καὶ τέκνα δημομητρίου καὶ δημοπατρίου ἀδελφοῦ, τὰ τέκνα ταῦτα προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· διότι καὶ οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων θεοὶ προτιμῶνται παρὰ τῶν ἑτεροβαλῶν ἀδελφῶν τὰ τέκνα ἤτοι τὰ τέκνα τῶν ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφῶν. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἀμφιβαλεῖς ἀδελφοί καὶ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοί κληρονομοῦσι τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γονέως ἀδελφὸν τῶν.

14. Ἀδελφοῦ μὴ ὑπόντος μήτε ἀδελφόπαιδος, οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς καλοῦνται οἱ τῇ βαθμῇ μέντοι ὄντες ἐγγύτεροι· ἂν εὐρεθῶσι πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ὑπάρχοντες, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν. (Νεαρά 118 κεφ. 3 § 1 Πρὸχ. 30. 10).

Μ. Ἐάν δὲν ὑπάρχῃ ἀδελφὸς οὔτε τέκνον ἀδελφοῦ, καλοῦνται οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, οἱ ἐγγύτεροι ὅμως κατὰ τὸν βαθμὸν· καὶ ἐάν εὐρεθῶσι πολλοὶ ὑπάρχοντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν.

15. Ὅτι εἴπερ οὐκ εἰσὶν ἀδελφοί τῷ τελευτήσαντι, ἀλλὰ ἀδελφόπαιδες μόνον, προτελευτησάντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν, κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν αὐτῶν γίνεται ἡ κληρονομία, τοῦτέστιν ὅσοι εἰσὶν, ἐξ ἴσου εἰς τὴν κληρονομίαν καλοῦνται. (Νεαρά 118 κεφ. 3 πρ. Νεαρά 127 πρ. κεφ. 1. Πεῖρα 48. 3).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅπου συμβαίνει ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων εἰς τὴν κληρονομίαν, τοῦτε καὶ ἐπὶ ἐγγόνων καὶ προεγγόνων, ὥς ἐν Ἰουδαίοις εὑρεται· εἰ γὰρ τις τελευτήσῃ ἐγγονὸν ἀπὸ υἱοῦ προτελευτήσαντος καταλιπὼν καὶ ἑτέρου ἐγγόνου καὶ αὐτοῦ προτελευτήσαντος προεγγόνου, ὁ ἐγγόνος καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ προεγγόνος ἀπὸ τοῦ ἐγγόνου ἅμα κληρονομοῦσι.

Μ. Ἐάν δὲν ὑπάρχωσιν ἀδελφοὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλὰ μόνον τέκνα ἀδελφῶν, προαποθανόντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν, ἡ κληρονομία γίνεται κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν, τούτεστιν ἅπαντες ἐξ ἰσοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν.

16. Ἀδιαθέτου τινὸς τελευτήσαντος καὶ ἔχοντος ἀπὸ πατρὸς πρῶτας ἐξαδέλφους δύο καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν οὕτως· ἐκ τριῶν οὖν θείων τοῦ ἀπελθόντος τέσσαρες ἐκφυσῆσαι γυναῖκες, ὥς ἡ συνθήχεια ἐξαδέλφους κατονομάζει, οὐχὶ κατὰ σειρὰν εἰς τὴν κληρονομίαν ἤχθησαν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν. (*) (Νεαρά 118 κεφ. 3 § 1. Πεῖρα 48. 11).

Μ. Ἐάν τις ἀπέθανεν ἀδιάθετος, ἔχων ἐκ πατρὸς δύο πρῶτας ἐξαδέλφους καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν οὕτως· αἱ ἐκ τριῶν θείων τοῦ ἀποθανόντος γεννηθεῖσαι τέσσαρες γυναῖκες, ὥς ἡ συνθήχεια ὀνομάζει ἐξαδέλφους, δὲν ἐκλήθησαν εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ σειρὰν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν.

17. Ὅτι καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς μὴ ὄντων πληροιστέων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸν λέγοντα νόμον καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς, κἂν μὴ ὑπείσέλθῃ τὴν κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ νόμου βοήθειαν. (Ν. 6 πρ. Πανδ. 38. 8 (unde cognati). Βασ. XLV. 2. 14).

Μ. Καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς μὴ ὑπαρχόντων πληροιστέων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸν νόμον λέγοντα· καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς, καὶ ἂν δὲν ὑπείσέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν, βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου.

18. Ψυχῇ τις ἐγγχειρίζει τὴν κληρονομίαν, κἂν μὴ ᾔσκηται κληρονομιαίου πράγματος, ὅθεν ἂν ἐνέχυρα ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὄντα ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα ὡς κληρονομιαῖον κατὰσχῃ, ἐγγχειρί-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐτελεύτησέ τις ἔχων ἀνεψίους ἐξ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς. Ὁ πολιτικὸς νόμος παλαιὸς ὦν καὶ εὐδοκίμων ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ ἀνεψίου ἐκάλεε πρὸς τὴν τοῦ θείου κληρονομίαν, ὡς ἐξ ἀρρενογονίας συναπτομένους τῷ τελευτήσαντι· καὶ ὄντας ἀθάνατους (ἢ ἀθάνατους)· τοὺς δὲ ἐκ τῆς ἀδελφῆς διωθεῖτο, ὡς κοινάτους, ἥτοι ἐκ ὁμηγορίας ὄντας ἐκείνῃ συγγενεῖ. Καθόλου γὰρ γίνωσκε, ὡς ὅλῳ πρόσωπον παρεμπεσὼν διακόπτει τὴν ἀθανατιότητα ἥτοι τὴν ἐξ ἀρρενογονίας συγγένειαν ὅλῳ δὲ πρόσωπον κένταθα τῆς ἀδελφῆς μεσολαβῆσαν, διέκοψε τὴν ἀθανατικὴν συγγένειαν, μὴ συγχωρῆσαν αὐτὴν διόλου παραφυλαχθῆναι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐνομοθετεῖ καὶ διορίζεται ὁ πολιτικὸς νόμος· ἐλλοίων δὲ μετὰ ταῦτα ὁ πραιτωριεὺς καὶ αὐτῶν τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν τοιαῦτα παρακλεισμένην ἐκρίναν ἀδικον τοὺς ἐκ ὁμηγορίας τοῦ κέρδους τῆς διαδοχῆς ἀποπέμπεσθαι, καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς συγγενείας τῷ τελευτήσαντι κοινωνούντας, καὶ ἐκάλεσε καὶ τούτους· ὡς γὰρ μαθήσει πλεονέκτερον ἐν τοῖς προσφάτοις βιβλίοις εἰς τὴν τῶν τελευτησάντων ἀδιαθέτων συγγενῶν διαδοχὴν.

ζειν τὴν κληρονομίαν δοκεῖ. (1) (N. 88 Πανδ. 29. 2 (de acquirenda vel omittenda haeredit.). Βασ. XXXV. 14. 79).

Μ. Κατὰ προαίρεσιν ἀποδέχεται τις τὴν κληρονομίαν, καὶ ἐὰν δὲν ἐγγίσῃ τὸ κληρονομικὸν πρᾶγμα· ἔθεν ἐὰν ἐν τῇ κληρονομίᾳ περιλαμβάνηται ἐνέχυρον ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ ὡς κληρονομικὸν καταλάβῃ αὐτό, θεωρεῖται ὅτι ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν.

19. Ὁ μείζων τοῦ κα' ἐτῶν ἅπαξ καταδεξάμενος τὴν τοῦ πατρὸς κληρονομίαν οὐδὲ παραιτεῖσθαι δύναται οὐδὲ φεύγειν τὰς τῶν δανειστῶν ἐναγωγὰς ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ βίαν ποιεῖ καὶ ἀρπάζει τὸ μέρος αὐτοῦ ἥτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας. (N. 10 Κωδ. 6. 30 (de jure deliberandi). Σύνοψις XXXV. 14. 79).

Μ. Ὁ πρεσβύτερος τῶν κα' ἐτῶν ἅπαξ ἀποδεχθεὶς τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς οὐδὲ νὰ παραιτηθῇ δύναται, οὐδὲ ν' ἀποφύγῃ τὰς ἀγωγὰς τῶν δανειστῶν, προσάλλων ὅτι ἐπήγαγεν εἰς αὐτὸν βίαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἔρπασε τὸ μέρος αὐτοῦ ἥτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας.

20. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος ἐὰν συμπαιξᾷς τῷ κληρονόμῳ μόνος ἐξ ἀδιαθέτου νέμῃται, δίδωσι τὰ ληγᾶτα. (N. 27 § 2 Πανδ. 29. 4 (si quis omissa caussa). Βασ. XXXV. 15. 22).

Μ. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος, ἐὰν ἀπατήσας τοὺς κληρονόμους νέμῃται μόνος ἐξ ἀδιαθέτου, δίδει τὰ κληροδοτήματα.

21. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαιῶς τελευτήσαντος κληροδότου ἀποδίδουσι τὰ πρᾶγματα καὶ τοὺς καρπούς, πλὴν εἰ μὴ ἀφήλικές εἰσιν. (2) (N. 1 Κωδ. 6. 35 (de his, quibus ut indignis). Σύνοψις XXXV. 16. 28).

Μ. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαιῶς ἀποθανόντος κληροδότου ἀποδίδουσι τὰ πρᾶγματα καὶ τοὺς καρπούς, ἔκτος ἐὰν ᾖναι ἀνήλικοι.

22. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προῖκα· ἐπειδὴ πάντας τοὺς κληρονόμους καὶ τοὺς ἐν τάξει κληρονόμων καθήκοντας ἐτοιμούς εἶναι δεῖ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ τελευτήσαντος. (3) (N. 20 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Σύνοψις LX. 42. 20).

(1) Ὅθεν πρᾶξιν κληρονόμου ἐνεργεῖ ὁ ἐπιλαμβανόμενος τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἢ καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν, ὡς ἐκμισθῶν κτήματα, εἰσπραττῶν δάνεια, καταβάλλων χρήν. Ἀλλ' ὁ προνοῶν ἀπλῶς περὶ φυλάξεως αὐτῶν ἀνευ προαίρεσεως κυριότητος ἐξ ἀπλῆς εὐσεβείας πρὸς τὸν τελευτήσαντα δὲν λογίζεται ἀναμιχθεὶς.

(2-3) Σοφιστήσιμον εἶναι ἂν ἰσχύωσι τανῦν αἱ διατάξεις αὗται, διότι ἔχει ἤδη τὸ καθήκον ἡ πολιτεία νὰ καταδιώκῃ ἀνευ ἰδιωτικῆς ἐγκλήσεως τοὺς αὐτουργοὺς τῶν ἀνθρωποκτονικῶν καὶ λοιπῶν ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικασμένων ἐγκλημάτων.

Μ. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναίκος ἀφαιρεῖται τὴν προίκα· διότι πάντες οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ τὰξιν κληρονόμων ἐπάρχοντες πρέπει νὰ ὦσιν ἑτοίμοι πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀποθανόντος.

23. Εἰ πατὴρ προικίζων τὴν αὐτοῦ θυγατέρα συναρῶνῃσεν ἀρκεῖσθαι αὐτὴν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτοῖς προικὶ καὶ μὴ ἐπάρχειν μέρος ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας, οὐκ ἐρρώται τὸ συμφωνεῖν τοῦτο, οὐδὲ κωλύεται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευτῶντα ἢ θυγάτηρ τοῖς μείνασιν ὑπεξουσίοις ἀδελφοῖς συνεισφέρουσα τὴν προίκα. (N. 3 Κωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 21).

Μ. Ἐάν πατὴρ προικίζων τὴν θυγατέρα αὐτοῦ συναρῶνῃσεν νὰ ἀρκεσθῇ αὐτὴ εἰς τὴν δοθείσαν πρὸς αὐτὴν προίκα καὶ νὰ μὴ ἀξιοῖ μετεχῆν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἢ συμφωνία αὐτὴ δὲν ἰσχύει, οὐδὲ ἐμποδίζεται ἡ θυγάτηρ νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸν ἀδιάθετον ἀποθάνοντα ἐάν συνεισφέρῃ τὴν προίκα πρὸς τοὺς ἀπομείναντας ὑπεξουσίους ἀδελφούς.

24. Τὴν προγάμου δωρεάν ὥσπερ τὴν προίκα δεῖ συνεισφέρεισθαι, ἀδιάθετου τελευτῶντος τοῦ ταύτην ἐπιδεδωκότος, εἴτε μήτηρ ἐστὶν εἴτε πατὴρ ἢ τις τῶν ἀνιόντων ἢ πρὸς πατὴρ ἢ πρὸς μητρός. (N. 17 Κωδ. 6. 20 (de collationibus) Βασίλ. XLI. 7. 32).

Μ. Ἡ προγαμία δωρεὰ πρέπει νὰ συνεισφέρηται καθὼς καὶ ἡ προίκα, ἐάν ὁ δὲ αὐτὴν ἀπέθην ἀδιάθετος, εἴτε μήτηρ εἴναι εἴτε πατὴρ ἢ τῶν ἀνιόντων τις ἢ πρὸς πατὴρ ἢ πρὸς μητρός.

25. Ὅτι ἐξ ἀδιάθετου συγκληρονομοῦντες εἰ αὐτεξούσιοι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ὑπεξουσίοις συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων γονικῶν περιελθόντα αὐτοῖς καὶ τὴν χρῆσιν, οὐ μὴν δὲ τὰ ἀπροσπόριστα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πεκοῦλλον. (N. 9. Κωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 24).

Μ. Οἱ αὐτεξούσιοι συγκληρονομοῦντες ἐξ ἀδιάθετου μετὰ τῶν ὑπεξουσίων ἀδελφῶν συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ ὅσα περιήλθον εἰς αὐτοὺς ἐκ πραγμάτων τῶν γονίων αὐτῶν καὶ τὴν ἐπικαρπίαν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ ἀπροσπόριστα, καθὼς οὐδὲ τὸ χρηματικόν.

26. Οἱ αὐτεξούσιοι παῖδες ἐκείνα συνεισφέρουσι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἰδίοις, ὅσα εἶχον ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ ἰδίου πατρός· εἰ τι δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεκτήσαντο, οὐ συνεισφέρουσιν· ὑπεξαιρούμεν δὲ καὶ ἐκ τούτων τῶν πραγμάτων τῶν ἔντων ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός, ὅσα ἐχρεώστων· τὴν γὰρ καθαρὰν εὐσίαν αὐτῶν συνεισφέρουσιν. (N. 6 Κωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 23).

Μ. Τὰ αὐτεξούσια τέκνα συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν ἐκείνα ὅσα εἶχον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός αὐτῶν. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκτήσαντό τι, δὲν συνεισφέρουσιν· ἐξαιρούμεν δὲ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων τὰ εὐρισκόμενα ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός, ὅσα ἐχρεώστων· διότι συνεισφέρουσι τὴν καθαρὰν περιουσίαν.

27. Ὁ αὐτεξούσιος καὶ αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντίωσιν οὐ συνεισάγει τὴν προίκα, ἣν ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἐπέδωκε θυγατρὸς· αὐτῆς γὰρ ἡ οὐσία καὶ οὐ τοῦ ἐπιδεδωκότος (N. 4 Πανδ. 37. 6 (de collatione). Βασ. XLI. 7. 4).

M. Ὁ αὐτεξούσιος, καὶ εἰν αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντίωσιν, δὲν συνεισφέρει τὴν προίκα, ἣν ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς οἰκείας οὐσίας· διότι ἡ περιουσία εἶναι αὐτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ δώσαντος.

28. Ἐδωκέ τις προίκα τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, ὁ ἀνὴρ ταύτης ἀπορῶν ἔδαπάνησε τὴν προίκα· ὕστερον βούλεται· ἡ θυγάτηρ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν εἰσελθεῖν, ἀπαιτεῖται· παρὰ τῶν ἀδελφῶν, τὴν δοθεῖσαν προίκα συνεισβαλεῖν ἥγουν ἀγαγεῖν καὶ οὕτως ἐπίσης τοῦτοις τὰ πατρικὰ μερίσασθαι πράγματα· ἡ δὲ οὐκ ἔχει, μόνην δὲ συνεισφέρει τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν· τί γοῦν δεῖ ἐπὶ τοῦτοις γενέσθαι; ὁ νόμος ὀρίζει ὥς εἰ μὲν αὐτὴ ἡ θυγάτηρ καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία ἐγένετο, ἐπεὶ τὸν ἀνδρὰ ἔδλεπε τὰ οἰκεία καταναλίσκοντα καὶ οὐδὲν ἔλαγεν, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ἑαυτῇ ὀφείλει ἐπιμέμεσθαι καὶ οὕτως τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἐξάγεσθαι. Εἰ δὲ ὑπὲρ τὸν πατέρα ἦν ὥς ἐτι· ὑπεξουσία ἢ καὶ ἄλλως μὲν διῆγε καθ' ἑαυτὴν, ἡδύνατο δὲ τῷ πατρὶ ἀνενεγκεῖν καὶ ἀνήνεγκε καὶ παρεκίνησεν αὐτόν, ἵνα ἀντιλάβηται· αὐτῆς καὶ βοηθήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁ δὲ πατήρ οὐκ ἔδοξθησε ταύτῃ, τότε ἵνα εἰσέρχεται· καὶ αὐτὴ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν οὕτως, ὥσπερ εἰν εἶχε τὴν προίκα σωζομένην καὶ συνεισφέρειν αὐτήν, ὥς τῆς αἰτίας ἀπάσης ἀγομένης εἰς τὸν πατέρα τὸν μὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴν ἐκδικήσαντα (Νεαρά 97 κεφ. 6).

M. Ἐδωκέ τις προίκα εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπορῶν κατανόησε τὴν προίκα· ἐπαιτα θέλει ἡ θυγάτηρ νὰ μετέσχη τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν ἀδελφῶν νὰ συνεισφέρῃ τὴν δοθεῖσαν προίκα καὶ οὕτω νὰ διανεμηθῇ ἕξ ἰσῶς πρὸς αὐτοὺς τὰ πατρικὰ· αὕτη δὲ μὴ δὲν ἔχει, συνεισφέρει δὲ μόνην τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν· τί λοιπὸν δεόν γενέσθαι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει· ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι, εἰ μὲν ἡ θυγάτηρ αὕτη ἐγένετο καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία, ἐπεὶ δὲ ἔδλεπε τὸν ἀνδρὰ καταναλίσκοντα τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ οὐδὲν ἔλαγε, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ὀφείλει νὰ μεμενηται ἑαυτὴν καὶ οὕτως ἀποκλείεται τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Εἰ δὲ ἦτο ὑπὲρ τὸν πατέρα ὥς ὑπεξουσία ἦν ἢ καὶ ἄλλως διέτριβε μὲν καθ' ἑαυτὴν, ἡδύνατο δὲ ν' ἀναφέρῃ εἰς τὸν πατέρα καὶ ἀνέφερε καὶ παρεκίνησεν αὐτόν ἵνα συμβουλευσῇ αὐτὴν καὶ βοηθήσῃ κατὰ τὸν ἀνδρὰ, ὁ δὲ πατὴρ δὲν ἔδοξθησεν αὐτήν, τότε δικαιούται ἵνα εἰέλθῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ὥς εἰν εἶχε τὴν προίκα σωάν καὶ συνεισφέρειν αὐτήν, καθότι ἡ αἰτία ἔλα ἀνάγεται εἰς τὸν πατέρα ὅστις δὲν διεξεδίκησεν αὐτὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς.

N. Ἡ 30 Νεαρά τοῦ αὐτοῦ. Ἰωάννης Κομνηνός, καθ' ἣν ἀποκλείονται.

τῆς πατρικῆς κληρονομίας αἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προικισθεῖσαι θυγατέρες δὲν ἴσχυται, ἀπὲρ μὴ περιεχομένη ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ, ἀλλ' οὐδὲ γνωστὴ καὶ οὕτω τῷ νομοθετῇ ἡμῶν ἐν ἔτει 1885, ἀνακαλυφθεῖσα δὲ βραδύτερον καὶ δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1882 ὑπὸ Ζηχαρίου. Α. Π. 58 τοῦ 1885 (*18ε καὶ § 29).

29. Τὰ μὲν ὑπολειφθέντα παρὰ τῶν γονέων ἐξ ἴσου μερίζονται, ἂν οὐ διεθέτο· εἰ δὲ διαθήκη ἐποίησε, λαμβάνει εἰς ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς τὸ διευτύπωσεν ὁ πατήρ· ἂν δὲν ἔχουσιν ἢ ἐν προικῇ ἢ ἐν ἄλλῃ δωρεᾷ προγαμιαία συνεισφέρουσιν, ἂν οἱ λοιποὶ αὐτῶν ἀδελφοὶ οὐκ ἔχουσιν ὅπωςδὴποτε ἐν αὐτοῖς τὸ νόμιμον μέρος παρὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν γονέως· τότε γὰρ οἱ ἔχοντες ἀναπληροῦσι τοὺς μὴ ἔχοντας τὸ ἴσον μέρος, ἐξ ὧν ἔχουσιν ἐξωθέν. (Ν. 11 Κωδ. 3. 36 (familiae herciscundae) Βασ. ΧΙ.Π. 3. 67).

Μ. Τὰ μὲν καταλειφθέντα ὑπὸ τῶν γονέων ἐξ ἴσου μερίζονται, ἂν ἀπέθανον ἀδιάθετοι (ἂν δηλ. δὲν ἀφῆκαν διαθήκην)· εἰ δὲ ἀφῆκεν ὁ γονεὺς διαθήκην, λαμβάνει ἐν ἕκαστον τέκνον ὅ,τι δι' αὐτῆς ὥρισεν οὗτος νὰ λάβῃ· ὅσα δὲ τυχὼν ἔλαβεν πρότερον εἴτε λόγῳ προικῆς εἴτε ἄλλῃ προγαμιαίας δωρεᾶς συνεισφέρουσιν, ἂν οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν δὲν ἔλαβον ὅπωςδὴποτε τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτοὺς νόμιμον μερίδα παρὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν γονέως· διότι τότε οἱ πρότερον λαβόντες ἀναπληροῦσιν εἰς τοὺς μὴ λαβόντας τὸ ἴσον μέρος, ἐξ ὧν αὐτοὶ προσεπορίσαντο ἄλλωθεν.

Ν. *Ὅτε ἡ περὶ διανομῆς δίκῃ περιστρέφεται εἰς τὴν μητρικὴν περιουσίαν τῶν διαδίκων, δὲν διατάσσεται καὶ ἡ συνεισφορά τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς δωρεῆς λίγῳ προικῆς περιουσίας. Καὶ ἂν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς δωρεῆσαν προίκῃ περιελήφθησαν καὶ πράγματα τῆς μητρὸς, πάλιν ἡ συνεισφορά αὐτῶν δὲν διατάσσεται, καθότι τὰ δωθέντα ὑπὸ τοῦ κληρονομουμένου συνεισφέρονται, τὰ δὲ προικοδοτηθέντα ἄλλότρια πράγματα δύναται νὰ διεκδικήσῃ ὁ εἰς τὴν ἀνήκουσι ταῦτα. Α. Π. 12 τοῦ 1849.

30. Τὰ δωρηθέντα τοῖς παισὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐ συνεισφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατήρ ἐδωρήσατο αὐτοῖς, συνεισφέρονται, εἰ μὴ ἄρα ῥητῶς ἐκέλευσεν αὐτὰ μὴ συνεισφέρεισθαι. (Ν. 13 Κωδ. 6. (de collationibus) Βασ. ΧΙ. 7. 28).

Μ. Τὰ δωρηθέντα εἰς τὰ τέκνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτῶν δὲν συνεισφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατήρ ἐδωρήσατο εἰς αὐτὰ, συνεισφέρονται, ἐκτὸς ἐάν ῥητῶς διέταξε νὰ μὴ συνεισφέρωνται ταῦτα.

31. Ἡ δὲ συνεισφορά γίνεται οὕτως· ἐπροικοδοτήθησάν τινες παῖδες καὶ τὴν ἀνήκουσαν αὐτοῖς κληρονομίαν λαβόντες ἢ τὴν προίκῃ ἐπέσθη οἱ γονεῖς ἔδωκαν τούτοις, δεξάμενοι ἐγένοντο αὐτεξούσιοι· μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ ἢ μηδὲν ἄλλως διαθήκην ποιήσας ἢ ποιήσας μὲν διαθήκην, αὐτῶν δὲ μνημονεύσας· οὐ δέχονται τοῦτο οἱ τοιοῦτοι παῖδες, ἀλλὰ θελοῦσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, οἷς

πρότερον οἱ γονεῖς οὐκ ἔδωκάν τι, καὶ ζητοῦσι τὴν πατρικὴν οὐσίαν ἐπίσης τοῖς ἀδελφοῖς συμμερίσασθαι, καὶ κινεῖται περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀγωγή. Τότε οὖν ὁ νόμος κελεύει, ἵνα συνεισφέρωσι κἀκεῖνοι, ὃ πρότερον ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ κοινώσωσι τοῦτο τοῖς ἑτέροις πατρικοῖς πράγμασι καὶ μετὰ ταῦτα μερισμοῦ γενομένου λάβωσι κἀκεῖνοι, εἴ τι ἀνήκει καὶ τούτοις ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν πατρικῶν, ἐπίσης μερισθέντων τοῖς ἀδελφοῖς· καὶ τοῦτο καλεῖται παρὰ τῷ νόμῳ συνεισφορά. Καὶ ὅστις ἀπὸ τῶν παίδων ἢ προῖκα λάβει ἢ τὴν ἀνήκουσαν κληρονομίαν καὶ ἀπεκδληθῇ, οὐ δύναται ἄλλως μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ λαβόντων κληρονομίαν ἢ προῖκα τὴν πατρικὴν μερίξαι κληρονομίαν, εἰ μὴ τὴν ἣν εἶπομεν ποιήσῃ συνεισφοράν. (Πρόλ. Ν. 1 § 3 καὶ § 10-12 καὶ 24 Πανδ. 37. 6 (de collatione). Ν. 8 Κωδ. 6. 20 (de collatione).)

Μ. Ἡ δὲ συνεισφορά γίνεται οὕτως: ἐπικηρύχθησαν τέκνα τινὰ καὶ λαβόντα τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὰ κληρονομίαν ἢ δεχθέντα τὴν παρὰ τῶν γονέων δοθείσαν προῖκα, κατέστησαν αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ πατήρ ἢ μὴ διαθήσας ὁλοτελῶς ἢ διαθήσας μὲν, ἀλλὰ μὴ μνημονεύσας αὐτὰ· τὰ τοιαῦτα τέκνα δὲν δέχονται τοῦτο ἀλλὰ θέλουσι νὰ εἰσιλθῶσι εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ γονεῖς δὲν ἔδωκαν πρότερον τι, καὶ ζητοῦσι νὰ διανεμῶσι τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἐξ ἴσου πρὸς τοὺς ἀδελφούς, καὶ κινεῖται περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀγωγή. Τότε λοιπὸν ὁ νόμος διατάττει νὰ συνεισφέρωσι καὶ ὁ πρότερον ἐδόθη αὐτοῖς καὶ νὰ ἐνώσωσι τοῦτο τοῖς ἄλλοις πατρικοῖς πράγμασι καὶ μετὰ ταῦτα γενομένου μερισμοῦ λάβωσι καὶ οὗτοι ὅ,τι ἀνήκει καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν πατρικῶν πραγμάτων, ἐξ ἴσου μερισθέντων εἰς τοὺς ἀδελφούς· καὶ τοῦτο ὀνομάζει ὁ νόμος συνεισφοράν. Καὶ εἰς οὐδὲποτε ἐκ τῶν τέκνων ἢ προῖκα λάβῃ ἢ τὴν ἀνήκουσαν κληρονομίαν καὶ ἀποκλῇ, δὲν δύναται ἄλλως νὰ μερίξῃ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ λαβόντων κληρονομίαν ἢ προῖκα, ἔαν δὲν ποιήσῃ τὴν ἰουθεσίαν συνεισφοράν.

32. Οὐ συνεισφέρουσι τοῖς ἀδελφοῖς οἱ ἀξιώματικοί. (Ν. 1 § 16 Πανδ. 37. 6 (de collatione).)

Μ. Οἱ ἐν ἀξιώμασι διατελοῦντες δὲν συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς.

33. Ὁ κυφορούμενος, πρὶν ἢ τεθῇ, οὐ συνεισφέρει, οὔτε ὁ ἀδελφὸς οὔτε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ. (Ν. 12 Πανδ. 37. 6 (de collatione). Βασ. ΧLI. 7. 11).

Μ. Ὁ κυφορούμενος πρὶν ἢ γεννηθῇ δὲν συνεισφέρει, οὔτε ὁ ἀδελφὸς οὔτε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ.

34. Ἡ ἐκ διαθήκης κληρονομοῦσα τῆς μητέρος οὐκ ἀναγκάζεται συνεισφέρειν τὴν προῖκα αὐτῆς.

Μ. Ἡ κληρονομοῦσα ἐκ διαθήκης τῆς μητρός δὲν ἀναγκάζεται νὰ συνεισφέρει τὴν προῖκα αὐτῆς.

35. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκδιάλλεται τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ, ἀλλὰ τῇ τριακονταετηρίδι ἀποκλείεται. (N. 4 Kωδ. 7. 34 (in quibus caussis cessat). Βασ. I. 12. 4).

M. Ἡ ἀπαίτησις τῆς κληρονομίας δὲν παραγράφεται διὰ τῆς μακροχρόνου παραγραφῆς, ἀλλ' ἀποκλείεται διὰ τῆς τριακονταετίας.
N. (18e § 87).

36. Ὅτι ὁ τῆς τριακονταετίας χρόνος ἐπὶ τῇ κληρονομίᾳ καὶ τοῖς ληγάτοις ἀρμόζει. (Πρὸς. N. 3 Kωδ. 7. 39 (de praeser. XXX). N. 1 § 1 Kωδ. 7. 40 (de annali exceptione). N. 5 Kωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur).

M. Ὁ χρόνος τῆς τριακονταετίας ἀρμόζει καὶ εἰς κληρονομίαν καὶ εἰς κληροδοτήματα.

37. Ἡ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ ἀγαθὴν διακατοχὴν νεμομένων, οὐκ ἀντίκειται δὲ αὐτῇ ἡ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσιν ἐνιαυτῶν παραγραφὴ· ἐπειδὴ ἀναμειγμένα· εἰσὶν αὐτῇ καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαί, αἵτινες οὐκ ἀναιροῦνται τῇ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσιν ἐνιαυτῶν παραγραφῇ. Οἱ δὲ μῆτε ὡς κληρονόμοι μῆτε ὡς ἄρπαγες νεμόμενοι οὐ κατέχοντα τῇ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησιν, ἀλλὰ τῇ περὶ τῶν καθ' ἑκάστα κινουμένη ἀγωγῇ, εἰ μῆτε διὰ χρήσεως ἐδέσποσαν μῆτε μακροῦ χρόνου παραγραφὴν ἐκτήσαντο. (N. 7 Kωδ. 3. 31 (de hered. petitione) Βασ. XLII. 1. 65.)

M. Ἡ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ καλῇ πίστει νεμομένων, δὲν ἀντίκειται δὲ εἰς αὐτὴν ἡ παραγραφὴ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν· διότι ἀναμειγνύονται εἰς αὐτὴν καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαί, αἵτινες δὲν ἀναιροῦνται διὰ τῆς παραγραφῆς τῶν δέκα ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Οἱ δὲ μὴ νεμόμενοι οὔτε ὡς κληρονόμοι οὔτε ὡς ἄρπαγες δὲν ἐνέχονται εἰς τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλ' εἰς τὴν εἰδικὴν περὶ ἑκάστου ἀγωγὴν, ἐὰν οὔτε διὰ χρήσεως ἐκτελέσαν οὔτε μακροχρόνιον παραγραφὴν ἐκτήσαντο.

N. Πᾶς ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος ἢ γενικὸς καταπιστευματοδόχος, εἰ ἀναλογίας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀγροστὴς τῆς κληρονομίας, δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ δικαίωμα δι' ἀπολύτου ἀγωγῆς (τῆς τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησεως, λατιν. καλουμένης hereditatis petitio) κατὰ παντὸς κατέχοντος τὴν κληρονομικὴν οὐσίαν. Ὅθεν καὶ ὁ εἰς ἀδιαθέτου καλούμενος εἰς τὴν κληρονομίαν δύναται νὰ κινήσῃ τὴν ἐκ κληρονομίας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κατέχοντος ὡς κληρονόμου τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν, καίτοι δυνάμει διαθήκης ἀγνώστου εἰς τὸν ἐνάγοντα. Α. II. 107 τοῦ 1808.—Ἡ τῆς κληρονομίας διεκδικητικὴ ἀγωγὴ κινεῖται καὶ κατὰ τοῦ ὡς ἄρπαγος νεμομένου, καὶ τοιοῦτος θεωρεῖται τῷ ὄντι πᾶς μὴ προτείνων αἰτίαν τινὰ κατοχῆς δικαιολογούσαν τὴν νομὴν αὐτοῦ. N. 18 II. 6. 3 καὶ Βασίλ. (42. 1) 13. Ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἄρπα-

γας οἱ ἰσχυρίζεσθαι ὅτι κατέχουσιν ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι. Α. Π. 6 τοῦ 1869. Ὡσαύτως κατὰ τὴν Α. Π. 114 τοῦ 1865 ὁ καταλαμβάνων αὐθαίρετως πράγματα, μέρους ἀποτελοῦντα κληρονομίας, πρὶν ἢ ὁ κληρονόμος καταλάβῃ αὐτὰ, τῇ περὶ κληρονομίας ἀγωγῇ ἐνάγεται καὶ ὑποχρεοῦται ἀποδοῦναι τὰ καταληφθέντα τῷ κληρονόμῳ, εἰ μὴ μόνον ἡ αὐθαίρετος καταληψὶς καὶ νομὴ τοῦ κληρονομούμενου ἀποδειχθῶσιν, οὐδεμίαν δ' ἐπιβρῆσθ' δύνανται νὰ ἔχουσιν αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἐναγομένου, ἅς νομίμως δύναται ταχὺν νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, διότι, ὡς περ ζῶντος τοῦ κληρονομούμενου, δὲν ἴδυνάτο αὐθαίρετως νὰ καταλάβῃ τὰ πράγματα, ἀλλ' ὡρεῖται δικαστικῶς νὰ ἐπιδιώξῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ, οὕτω καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὡρεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν νόμιμον ὁδόν. Α. Π. 114 τοῦ 1865.—Ὁ τὴν περὶ κληρονομίας ἀγωγὴν κινῶν ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τὰ πράγματα, ἅπερ αἰτεῖται, εὐρίσκονται ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ κληρονομούμενου, οὐδαμῶς δ' ἀναγκαῖον νὰποδείξῃ καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ ἐπὶ τούτων. Τοῦτο δὲ ὡς ἀπλοῦν γεγονός δύναται νὰ ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων. Α. Π. 17 τοῦ 1868. Οὐδ' ἐξετάζεται ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ παραδόσεως τῶν κληρονομιῶν εἰς τὰ δι' αὐτῆς διεκδικούμενα ἀνήκοντι κατὰ κυριότητα εἰς τὸν κληρονομούμενον, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον ἂν κατεῖχοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ θανάτου του. Α. Π. 281 τοῦ 1883.—Εἰς τὴν περὶ κλήρου ἀγωγὴν περιλαμβάνονται καὶ τὰ προσαυξήματα τῆς κληρονομίας τὰ ἐκ χρημάτων τοῦ θανόντος μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ προσαυξήματα (Βασ. 42, 1, 20 § 3). Κατεχόμενον δὲ ταχὺν τοιούτον προσαυξήμα ὑπὸ τρίτου, δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἀπὸ τῆς συντάξεως καὶ μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου τῆς μεταδόσεως. Α. Π. 114 τοῦ 1865. Ἐπίσης κατάδηλον ὅτι περιλαμβάνονται καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου ἐν τῇ νομῇ αὐτοῦ εὐρεθέντα, καὶ ἂν ἀνήκωσιν εἰς τρίτους. Α. Π. 185 τοῦ 1871.—Ὁ δια τῆς περὶ κλήρου ἀγωγῆς ἐναγόμενος θεωρεῖται κατὰ τὸν Ν. 20 § 1 Πανδ. (6, 8) κακῆς πίστεως κάτοχος ἀπ' ὅτου περιέλθῃ ἀποσπῶντι εἰς γινώσκιν αὐτοῦ ἢ ἔγερσιν τῆς περὶ κλήρου ἀγωγῆς. Α. Π. 488 τοῦ 1893.—Ἐπὶ τῆς τῶν κληρονομιῶν ἀπαιτήσεως ὁ κακῆς πίστεως νομὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ καὶ ἀποφελῇ δαπάνηματα, καθ' ὅσον ἡ ἐξ αὐτῶν ὡφέλεια ὑφίσταται. Α. Π. 126 τοῦ 1861.—Ὁ ἐνάγων, οὗ ἀπερρίφθη ἡ τῶν κληρονομιῶν ἀγωγὴ, ἂν ἀπένκτησιν κληρονομικὰ χρήτ' ἐξ ἰδίων, δύναται νὰπαιτήσῃ αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου. Ἀπ. Ἐφ. Ναυπλίας παλαιά.—Δὲν δύναται νὰ τέρῃ βλάβην διὰ τῆς χρονίας νομῆς εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου ὁ νομίζων ἑαυτὸν ἐκ πλάνης κληρονόμον. Α. Π. 210 τοῦ 1869.—Ἡ δέκασις τῆς παραγραφῆς ἀποκλείεται μόνον ἐπὶ τοῦ ὡς κληρονόμου ἢ ὡς ἀρπαγῆς κατακρατοῦντος τὸ διεκδικούμενον κτῆμα, ἄρα πρὸς τὸν διεκδικοῦντα διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ κλήρου τὸ κτῆμα, καθὼς ἀγοραστὴν αὐτοῦ, ἀντιτάσσεται ἢ δικαστικῆς παραγραφῆς. Α. Π. 165 τοῦ 1861.

38. Καὶ ὁ κωρὸς καὶ ὁ ἀλλος καλῶς ἐνίστανται κληρονόμοι (Ν. 1 § 2 Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 1).

Μ. Καὶ ὁ κωρὸς καὶ ὁ ἀλλος καλῶς ἐγκαθίστανται κληρονόμοι.

39. Τὰ ἐν τῷ μέσῳ συμβαίνοντα τῷ κληρονόμῳ οὐ βλάπτει οἷον εἰάν περιορισθῇ ἢ ἐξορισθῇ καὶ πάλιν ἀποκαταστῇ. (Ν. 6 § 2 Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 8).

Μ. Τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν κληρονόμον κατὰ τὸν μέσον χρόνον (τὸν μεταρῶν δὲν ἀπλοῦντι τῆς διαθήκης καὶ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου) δὲν βλάπτουσι.
 Ζ. εἰν περιορισθῇ ἡ ἐξορισθῇ καὶ πάλιν ἀποκατασταθῇ.

40. Ἐρῶνται ἡ ἐνστάσις, εἰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου μὴ λεχθῇ, ἀλλ' ὁμολογούμενον γινώρισμα. (N. 9 § 8 Πανδ. 28. 5 de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9).

Μ. Ἰσχύει ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἂν δὲν λεχθῇ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, διατρανωθῇ ὅμως δι' ἄλλου χαρακτηριστικοῦ αὐτοῦ γινώρισματος ἀναμνηστικότητος.

41. Οἱ κληρονόμοι δικαίου εἰσὶ διάδοχοι· καὶ εἰ μὴ διέλῃ εἰς αὐτοὺς ὁ διαθέμενος, ἐξ ἴσου καλοῦνται. (N. 6 § 12 Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9.).

Μ. Οἱ κληρονόμοι εἶναι διάδοχοι δικαιώματος· καί, ἂν ὁ διαθέτης δὲν προκαλέσῃ τὴν εἰς αὐτοὺς διανομήν, ἐξ ἴσου καλοῦνται.

42. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστροφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δούλος αὐτοῦ· καὶ εἰ μὴ ὑποτρέψῃ, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν. (N. 23 § 1 Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9.).

Μ. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστροφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δούλος αὐτοῦ· καί, εἰ μὴ ὑποτρέψῃ, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν.

43. Ἐγραψά σε κληρονόμον· εἴτα φήμης γενομένης ὡς ἐτελεύτησας, δευτέραν ἔγραψα διαθήκην οὕτως εἰπὼν· ἐπειδὴ ὃν ἤθελον οὐκ ἤδυνήθην σχεῖν κληρονόμον, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· διὰ τοῦν τὴν γνώμην μου σὺ ὁ πρότερος γίνῃ κληρονόμος καὶ δίδως τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ λεγόμενα ὡσανεὶ ἐν αὐτῇ ἔγραψαι. (N. 92 Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 86).

Μ. Σὲ ἔγραψα κληρονόμον· ἐπεὶ διαδοθέντος δὲ ἀπέθανες, ἔγραψα δευτέραν διαθήκην εἰπὼν ταῦτα· Ἐπειδὴ ἐκεῖνον, ὃν ἤθελον, δὲν ἤδυνήθην νὰ ἔχω κληρονόμον, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα. Λοιπὸν διὰ τὴν πρόθεσίν μου σὺ ὁ πρότερος γίνεσαι κληρονόμος καὶ χορηγεῖς τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ κληροδοτήματα ὡσανεὶ ἔγραψαι ἐν αὐτῇ.

44. Ἦνίκα τελευτήσῃ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάθετοι, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἐννομον ἢ φυσικὸν σχεῖσαν διάδοχον, τότε ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι ἐξ ἐλοκλήρου κληρονομίαν καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἀνδρα διαδεχέσθαι. Καὶ γὰρ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη δυνατωτέρως τῆς γυναικὸς τίθεται τοὺς ἀδελφούς· τότε γὰρ μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ὅταν πᾶσα ἡ συγγενὼν ἀπορία συγχάνῃ. (N. μοναδ. Κωδ. 6. 18. (unde vir. et uxor.). § 4. Εἰσκηγ. 3. 9 (de honorum possessione). Βασ. XLV. 5. 2).

Μ. Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάρητοι, μηδὲνα ἔχοντες νόμιμα ἢ φυσικὸν κληρονόμον ἐκ τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίων τότε ὁ ἀνὴρ καλεῖται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς γυναικὸς καὶ ἡ γυνὴ κληρονομεῖ τὸν ἀνδρα. Διότι καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη θεωρεῖ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπικρατεστέρους τῆς γυναικὸς, τότε δὲ μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, εἴταν ὑπάρχῃ παντελὴς ἑλλειψίς συγγενῶν.

45. Δύο μῆσι συνοικήσας τις γυναικὶ κληρονομεῖ αὐτῆς. (N. 19 Κωδ. 6. 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 44).

Μ. Καὶ δύο μόνον μῆνας εἰς συνώκησά τις πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, κληρονομεῖ αὐτήν.

46. Γράφειν δυναμέθα κληρονόμους τοῦτο μὲν ἐλευθέρου τοῦτο δὲ οἰκέτας, καὶ οἰκέτας ἡμετέρους, εἴτι δὲ καὶ ἀλλοτρίους· ἀλλὰ καὶ δίχα ἐλευθερίας ἢ τοῦ οἰκέτου ἐνστασις ἔρρωται, ἥτις χωρὶς ἐλευθερίας γραφέντας αὐτοὺς ἀκυλῶτως ἐπὶ τὴν κληρονομίαν καλεῖ. (N. 31 πρ. Πανδ. 28 5 (de haered. instit.). Βασ. XXXV. 6. 27 Πρωχ. 30. 20).

Μ. Δυναμέθα νὰ γραφῶμεν κληρονόμους οὐχ ἥτιον ἐλευθέρους ἢ δοῦλους, δοῦλους δὲ ἡμῶν τε καὶ ἄλλων· ἀλλὰ καὶ ἀνευ ἐλευθερίας ἰσχύει ἡ ἐνστάσις τοῦ δούλου, διότι καὶ ἀνευ ἐλευθερίας εἰς γραφῶσι κληρονόμοι καλεῖ αὐτοὺς ἀνεμποδίστως εἰς τὴν κληρονομίαν.

47. Τοὺς δούλους τῶν δυναμένων γραφῆσθαι κληρονόμων δυναμέθα γράφειν κληρονόμους· ὁ γὰρ δούλος ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἔχει διαθήκης προνόμιον. (N. 31 πρ. Πανδ. 28. 5 (de haered. inst.). Βασ. XXXV. 30. 21).

Μ. Δυναμέθα νὰ γραφῶμεν κληρονόμους τοὺς δούλους τῶν δυναμένων νὰ γραφῶνται κληρονόμοι· διότι ὁ δούλος λαμβάνει τὸ διαθήκης προνόμιον ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

48. Οὐκ αἰεὶ τις τὸν ἴδιον δούλον ἐνστατον γράφει κληρονόμον ἰσχυρῶς, ἀλλ' αὐτὸς μετ' ἐλευθερίας, ὡς ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου θέματος. Ἀπέθετό τις ἀνὴρ κατηγορίαν κατὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς λέγων αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δούλου μοιχεύεσθαι· μήπω περαιωθέντος τοῦ δικαστηρίου ἡ εἰρημένη γυνὴ τελευτῶσα τὸν εἰρημένον δούλον μετὰ ἐλευθερίας ἐνεστήσατο κληρονόμον μετὰ τὴν ἐκείνης τελευτὴν ζήτησις γέγονεν, εἰ ἄρα ἔρρωται τὰ τῆς ἐνστάσεως· καὶ οἱ νομικοὶ ἀντεγραψαν, τὸν οἰκέτην ἐνοχον εἶναι τῇ μοιχείᾳ οὐκ ἰσχυρῶς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλευθεροῦσθαι πρὸ τοῦ περάτος τοῦ δικαστηρίου ὑπ' ἐκείνης αὐτοῦ τῆς δεσποίνης, ἥτις ὡς ὑποπεσούσα τῇ αὐτῇ ἐγκλήματι κατηγορεῖται· ὥστε οὖν ἡ ἐνστάσις ἢ ἐπὶ τῇ τοιοῦτῃ γενομένη δούλῳ πάσης ἐστὶν ἰσχυρὸς ἐκτός· (1) (N. 48 § 2. Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασιλ. XXXV. 9. 42. Πρωχ. 30. 22).

(1) Παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν ἔννοιαν.

Μ. Δὲν γράφει τις πάντοτε τὸν δούλον αὐτοῦ ἰσχυρῶς ἐγκατάστατον κληρονομόν, ἀλλ' οὐδὲ μετὰ ἐλευθερίας, ὡς ἐν τῇ ἐφεξῆς περιπτώσει. Ἄνθρωπος κατέγγειλε τὴν σύμβιον αὐτοῦ λέγων, ὅτι αὕτη συνέδεσεν ἀθεμίτους σχέσεις πρὸς τὸν δούλον αὐτῆς· καὶ πρὶν ἢ ἔτι ἡ δίκη περαιωθῇ, ἡ εἰρημένη γυνὴ ἀποβλήσασα ἐγκατέστησε κληρονομόν μετὰ ἐλευθερίας τὸν δούλον τούτον· μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐζητήθη, εἰ ἐν ἰσχύϊ ἡ ἐγκατάστασις αὐτῆς καὶ οἱ νομικοὶ ἀπεφάνησαν, ὅτι ὁ δούλος καθὼς ἔνοχος τῆς μοιχείας δὲν ἐλευθεροῦται ἰσχυρῶς διὰ τῆς διαθήκης πρὸ τοῦ πέρας τῆς δίκης ὑπὸ τῆς δεσποίνης αὐτοῦ ἐκείνης. ἥτις κατηγορεῖται ὅτι ὑπέπεσεν εἰς τὸ αὐτὴ ἐγκλημα· ὅθεν ἡ τοιοῦτου δούλου ἐγκατάστασις εἶναι ἐσπερημένη πάσης ἰσχύος (εἰν δηλονότι ἡ μοιχεία ἀποδειχθῇ).

49. Οἱ γνησίως τινὰ κληρονομεῖν ὀφείλοντες, εἰν ὁ μέλλων παρὰ τούτων κληρονομεῖσθαι ἐνόρκως ἢ ἄλλως ἀσφαλισάμενος τὴν ἑαυτοῦ παραστήσῃ περιουσίαν, οὔτε ζητεῖν ἐτι περὶ ταύτης ὀφείλουσιν, οὔτε κατ' ἀλλήλων κινεῖν· εἰ δὲ μὴ, ὁ τοῦτο τολμῶν τῆς ἀνηκούσης αὐτῇ κληρονομίας ἐξάγεται καὶ ἀνάξιος κληρονομήσαι τι τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος κρίνεται. Εἰ δὲ μὴ κατὰ λόγον κληρονομίας, ἀλλὰ διὰ τι προηγησάμενον δάνειον τὴν περιουσίαν τοῦ τελευτήσαντος ζητοῦσιν, ἔξοσι μετὰ τὴν ἐνορκον ἐκείνου ἀσφάλειαν περὶ ταύτης ζητεῖν. (I Νεαρά 48 κεφ. 1).

Μ. Οἱ ὀφείλοντες νὰ κληρονομήσῃ τινὰ νομίμως, εἰν ὁ μέλλων νὰ κληρονομήται ὑπ' αὐτῶν ἐνόρκως ἢ ἄλλως, βεβαιώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὔτε νὰ ἀμφισβητήσῃ αὐτὴν ἐφεξῆς δύναται, οὔτε νὰ ἐνάγῃσιν ἀλλήλους· εἰ δὲ μὴ, ὁ τολμῶν τοῦτο ἀποπέμπεται τῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτὸν κληρονομίας, λογιζόμενος ἀνάξιος νὰ κληρονομήσῃ τι ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποβάντος. Εἰ δὲ ζητοῦσι τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποβάντος οὐχὶ λόγῳ κληρονομίας, ἀλλὰ διὰ προηγηθῆναι τι δάνειον, ἐπιτρέπεται καὶ μετὰ τὴν ἐνορκον αὐτοῦ βεβαιώσῃν νὰ ἀμφισβητήσῃ περὶ αὐτῆς.

50. Μήτηρ ψευδῶς ἀκούσασα τὸν στρατιώτην υἱὸν αὐτῆς τελευτῆσαι, κληρονομόν ἄλλον ἐγραψέ· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ διδῶσι τὰ ληγῆτα καὶ τὰς ἐλευθερίας. (N. 28 Πανθ. 5. 2 (de inofficioso testamento). Βασ. XXXIX. 1. 28. Πρωχ. 30. 23).

Μ. Μήτηρ, ψευδῶς ἀκούσασα ὅτι ἀπέθανεν ὁ στρατιώτης υἱὸς αὐτῆς, ἐγραψεν ἄλλον κληρονομόν· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ χορηγεῖ τὰ κληροδοτήματα καὶ τὰς ἐλευθερίας.

(1) *Ορα καὶ Ἄρμεν. βιβλ. Γ' τίτλ. Ε' § 70—73. *Ὅθεν εἰ δανεισθῇ δὲν δεσμεύονται ἐκ τῆς ἐνόρκου δι' ἀπογραφῆς βεβαιώσεως τῆς περιουσίας, δυνάμενοι νὰ ποδείξωσι τὴν ἀληθῆ τῆς περιουσίας κατάστασιν. Ἄλλ' οἱ δικαιούμενοι εἰς νόμιμον ποστημέριον ἀναγκαῖοι κληρονομοὶ δύνανται νὰ δεσμευθῶσι. (*Ορα Παπαζῆ. Κλ. Δ. § 337 ὑποσ. 1 καὶ Καλλιγῆ § 371).

51. Ὁ βουλούμενος ὑπεισελθεῖν ἢ παραιτήσασθαι τὴν κληρονομίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει τοῦτο ποιεῖν καὶ πληροῦν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν γνώμην τοῦ τελευτήσαντος· εἰ γὰρ τις ἐκ ψήρου δικαστικῆς ὑπομνηθεὶς ἐνιαυτὸν ὅλον ἐλκύσῃ μὴ πράττων τοῦτο ὃ προσετάχθη, εἰ μὲν τις ἐκείνων εἴη τῶν ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ νόμου τι λαμβανόντων, εἰς πλεόν δὲ ἢ καθόσον ὁ νόμος αὐτῷ δίδωσι γέγραπται κληρονόμος, τοσοῦτον αὐτὸν λαμβάνειν μόνον, ὅπόσον αὐτῷ ὁ νόμος δίδωσι κατὰ τὴν τρίτην τῶν ἐξ ἀδιαθέτου μοῖραν συγχωροῦμεν, τὸ δὲ σύμπαν ἀφαιρεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ εἴη τοιοῦτο πρόσωπον καὶ τὸ προστεταγμένον εἰσὼ τοῦ ῥηθέντος οὐ πληρώσει χρόνου, οὐδ' ὅπως οὐν λήψεται τῶν καταλειμμένων αὐτῷ. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ, φησί, δίδομεν τὴν ἐκ δικαστικῆς ὑπόμνησιν ψήρου. Ἀνήδους δὲ καὶ ἐλάττωσιν οὐδὲν ὁ παρὼν προκρίνει νόμος. (Νεαρά 1 κεφ. 1 ἐπ. κεφ. 4 πρ. § 1. Σύνοψις XLIV. 4. 6.)

Μ. Ὁ θέλων νὰ δεχθῇ ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο ἐντὸς ἔτους καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ κατὰ πάντα τρόπον τὴν θέλησιν τοῦ ἀποθανόντος· ἐάν δὲ τις ἀναμνηθεὶς διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως δὲν ἐκτελέσῃ τὸ προσταθὲν ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον, εἰ μὲν εἶναι τις ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐξ ἀνάγκης λαμβάνουσι τι ἐκ τοῦ νόμου, ἐγγράφῃ δὲ εἰς πλειότερον ἢ ὅσον ὁ νόμος χρησιμεύει αὐτῷ, τοσοῦτον μόνον συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ὅσον ὁ νόμος δίδει εἰς αὐτὸν κατὰ τρίτην μοῖραν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου· τὸ δὲ ἄλλο ὅλον ἀφαιρεῖται. Εἰ δὲ τοιοῦτο πρόσωπον δὲν εἶναι καὶ τὸ προσταθὲν δὲν ἐκπληρώσῃ ἐντὸς τοῦ ῥηθέντος χρόνου (τοῦ ἐνιαυσίου διαστήματος) δὲν λαμβάνει τὸ ἐλάχιστον τῶν ἀφενέντων εἰς αὐτόν. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἔτους λίγει, δίδομεν ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως. Τοῦ δὲ ἀνήδους καὶ ἀνηλίκους δὲν βλάπτει ποσὸς ὁ παρὼν νόμος.

52. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων οὐκ εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθὸν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται. (Ν. 38 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 38. Σύνοψις II. 3).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων οὐκ εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθὸν ἐνέχεται ὁ κληρονόμος (δηλονότι δὲν ὀρίσεται μὲν τὴν ποινὴν ὁ κληρονόμος, ἀλλ' ὑποχρεῖται νὰ ποδώσῃ ὅτι περιῆλθεν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀδικήματος).

53. Τότε εἰς τὸ περιελθὸν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται, ὅτε οὐκ ἐξ οἰκείου δόλου, ἀλλὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐνέχεται. (Ν. 44 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 44. Σύνοψις II. 3. 44).

Μ. Εἰς τὸ περιελθὸν τότε ἐνέχεται ὁ κληρονόμος (καὶ οὐκ εἰς τὴν ποινὴν), δόκιμος δὲν ἐγκαλεῖται ὡς αὐτὸς οὗτος δολίως ἐνεργήσας, ἀλλ' ὡς ὠφεληθεὶς ἐκ δόλου τοῦ ἀποθανόντος.

54. Ὁ κληρονόμος τὸ αὐτὸ δίκαιον ἔχει, ὅπερ ὁ τελευτή-

ας. (1) (*) (N. 54 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 59).

Μ. Ὁ κληρονόμος ἔχει οἷα δικαιώματα καὶ ὁ ἀποθανών.

55. Κληρονομία ἐστὶν ἡ εἰς ὀλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπου ὁ διαθέμενος εἶχεν. (2) (**) (N. 62 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 62).

(1) Ἐκ τῶν διατάξεων τούτων προκύπτει, ὅτι ἡ διαδοχὴ ἀνατρέχει ἀέριστα μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἐτελεύτησεν ὁ κληρονομούμενος· ὅθεν, μὴ τυχὼν ἐπαρκείας τῆς κληρονομίας πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν αὐτῆς, ὁ κληρονόμος ἐνέχεται εἰς ἰδίαν· αἱ δὲ τυχὼν προϋπάρχουσαι ἐνοχαὶ μεταξὺ κληρονόμου καὶ κληρονομούμενου ἀποσθένυνται αὐτοδικαίως διὰ συγχύσεως, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο δικαίωμα· μόνον δὲ τὰ προσωπικὰ δικαιώματα (οἷον ἐπι-καρπία κτλ.) δὲν μεταβαίνουν εἰς τοὺς κληρονόμους.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἔχων οὐσούρουκτον ἀγροῦ ἡ εἰκευ δικαίον λέγεται ἔχειν καὶ δικαίον οὐ πραγματικόν, ἀλλὰ προσωπικόν, καὶ ὥς οὗ τοῖς ὡσι συναριθμεῖται, ἀπολαύει τῆς χρήσεως τῶν καρπῶν (οὐσούρουκτος γὰρ κατὰ Ῥωμαίους ἡ χρῆσις λέγεται) καὶ ἀποκερδαίνει αὐτὴν· τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, σθένυνται ἡ χρῆσις καὶ εἰς κληρονόμους οὐ διαβαίνει· διατί; διότι προσωπικὸν ἦν τὸ δικαίον καὶ συνεσθέρη τῷ προσώπῳ τοῦ τελευτή-σαντος. Εἰ δ' ὁ τελευτήσας ἐχρεωστεῖτο παρὰ τινος ρ'. νομ. ἡ εἶχεν ἀγω-γὴν περὶ κτήματος διαφέροντος αὐτῷ δεσποτικῶς, ἔχει ταῦτα καὶ ὁ κληρο-νόμος, διότι οὐκ εἰσὶ προσωπικὰ, ἀλλὰ τῆς οὐσίας· ὥσαύτως καὶ ὁ κοινο-νός εἰ χρεωστεῖ τῷ κοινῶν καὶ ὁ ἀνὴρ εἰ χρεωστεῖ τῇ γυναίκί τὴν προίκα αὐτῆς διαβιβάζει· ὅπ' αὐτοῦ, καταδικάζονται καὶ ἀπαιτοῦνται εὐχ ὀλο-κληρὰ τὰ χρεῖ, ἀλλὰ μέχρις εὐπορίας, καταλιπαρομένων αὐτοῖς τῶν ἐπαρ-κούτων εἰς ἀποτροπὴν· ἀλλὰ τούτο τὸ προνόμιον καὶ τὸ δικαίον ὡς προ-σωπικόν οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους, ἀλλὰ τελευτήσαντος τοῦ κοινοῦ ὁ τούτου κληρονόμος ὀλόκληρον ἀπαιτεῖται τὸ χρεὸς· ὥσαύτως καὶ ὁ τοῦ ἀνδρός κληρονόμος ὀλόκληρον ἀπαιτεῖται τὴν προίκα, μὴ παρωμένον αὐτῷ τῶν πρὸς διατροπὴν ἀρκούντων, εἰμήπου παῖς ἐστὶ κοινὸς τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκος τῆς ἀπαιτούσης τὴν προίκα· τότε γὰρ καὶ οὗτος μέχρις εὐπο-ρίας ἀπαιτεῖται, πλὴν οὐ τῷ δικαίῳ τῆς κληρονομίας, ἀλλὰ τῷ προνομίῳ τῆς υἱότητος· καὶ ὁ υἱὸς γὰρ μέχρις εὐπορίας ἀπαιτεῖται καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ· γίνωσκαι δὲ ὅτι τὰ ἀρμόζοντά τινα δίκαια ἡ προσωπικὰ εἰσὶ καὶ τῇ τελευτῇ τοῦ προσώπου σθένυνμένα, ἡ πραγματικὰ καὶ τῆς οὐσίας καὶ διαβαίνουσι καὶ εἰς κληρονόμους.

(2) Ὅδε προηγουμένην σημαίνεισιν ὑπὸ παρὰγραφον δι.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ τῆς διαδοχῆς ὄνομα πολυσήμαντόν ἐστιν· λέγεται γὰρ διαδοχὸς καὶ ἀπὸ δωρεᾶς Πέτρου ἢ πράξεως, ἀπὸ ἀνταλλαγῆς ἢ ἀπὸ λη-γάντου λαβεῖν πρᾶγμα τοῦ Πέτρου· ἀλλ' οὕτοι εἰ καὶ διαδοχοὶ λέγονται, ἀλλ' οὐ λέγονται δικαίου διαδοχοί, ἀλλὰ πράγματος, καὶ ὅλην ἐκ τούτου. Ὁ Πέτρος ἔχων ἀγρὸν τὸν Γρηγοριανὸν ὠμελόγησε διδόναι τῷ ἀγρῷ τοῦ ὁμορουντος κατ' ἔτος ρ'. μεδίους σίτου ἐκ τοῦ ἀγροῦ τοῦ Γρηγοριανοῦ· εἴτα πέπρακε τὸν Γρηγοριανὸν ἀγρὸν πρὸς τὸν Παῦλον· ὁ Παῦλος οὐκ ἀπαιτηθῆ-σται τοὺς ἐκατὸν μεδίους τοῦ σίτου τοῦ ἔχοντος τὸν ἀγρὸν τὸν ὁμορουντα,

(ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ)

Μ. Κληρονομία εἶναι ἡ εἰς ἀλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπερ εἶχεν ὁ διαθέτης.

56. Ὅπου ἡ κληρονομία ἐκατ' καὶ ἡ ἐπιτροπὴ χωρὶς γυναικός. (*) (N. 73 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 73. Συνοψις II. 3. 73).

διότι πράγματος γέγονε διάδοχος, ἦρουν τοῦ ἀγροῦ, οὐ μὴν καὶ τῆς ἐπερωτήσεως ἥτοι τῆς ὁμολογίας, ἥτις ἐστὶν ἀσώματον δίκαιον καὶ τῷ προσώπῳ τοῦ ὁμολογήσαντος ἐμπηγνόμενον. Λέγεται διάδοχος καὶ ὁ κληρονόμος, εἴτε ἀπὸ διαθήκης ἐστὶν εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου· καὶ διάδοχος οὐχὶ πράγματος ἐνὸς ἡ δικαίου ἐνὸς τυχὸν ἀγωγῆς μιᾶς, ἀλλὰ παντὸς δικαίου, ὅπερ ὁ τελευτήσας εἶχεν, οἷον ὡς ἐπὶ θεματος τοῦ ἀνωτέρου· ἐτελεύτησεν δὲ Πέτρος ὁ τὸν Γρηγοριανὸν ἔχων ἐκληρονομήθη παρὰ τοῦ Παύλου· ὁ Παῦλος ἀπαιτηθήσεται τοὺς ρ'. οἴτου μοδίους ἰσχυρῶς· γέγονε γὰρ διάδοχος παντὸς τοῦ δικαίου τοῦ Πέτρου, ἄλλος γάρ ἐστι διαθέμενος ὁ κληρονόμος, καὶ θσας ἀγωγὰς εἶχεν ὁ τελευτήσας, εἴτε προσωπικὰς εἴτε πραγματικὰς, ἔχει ταύτας καὶ αὐτός· καὶ θσας ὑπέκειτο ὁ τελευτήσας καὶ ἦν ἔνοχος, ὑπέκειται καὶ ὁ κληρονόμος, μόνον εἰσὶν αἱ οὐσιακαὶ ἀγωγαὶ καὶ τὰ προνόμια· εἰδὲν τί λίγα ἐπιτηρώθη ὁ τελευτήσας δοῦναι Πέτρος ρ'. νομ. ἀναγκάζεται καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δοῦναι ταῦτα· ἡγάρασεν ὁ τελευτήσας ἀπὸ τίνος κτῆμα, καὶ οὐκ ἐφύλαξε παραλαβεῖν αὐτό, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δύναται καταναγκάζει τὸν πωλῆσαντα ποιῆσαι τὴν παραδοσὶν πρὸς αὐτόν· εἶχεν ὁ τελευτήσας κατὰ τινος πραγματικὴν ἀγωγὴν κρατοῦντος κτῆμα ἢ οἰκίαν διαφέρουσαν αὐτῷ, ἔχει ταύτην καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ὡσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν εἰ ὁ τελευτήσας κατεῖχεν ἀλλότριον κτῆμα ἢ οἰκίαν, ἐναχθήσεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ περὶ αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἀγωγὰς εἶχεν ὁ διαθέμενος ἢ ὑπέκειτο ἀγωγῇ μὴ φερομέναις πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐκδικασιν τοῦ ἰδίου προσώπου, ἢ τὸ ἀνάπαλιν πρὸς τιμωρίαν, αὗται οὐ διαβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, τοὺς διαδόχους παντὸς τοῦ δικαίου, εἰ μὴ που παρὰ δικαστηρίους ἐκινήθησαν, οἷον ὁ Πέτρος ἐπὶ τῶν ὑβρισθῆ παρὰ τοῦ Παύλου καὶ ἤρυσεν αὐτῷ κατὰ τοῦ Παύλου ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγὴ, ἥτις οὐκ ἀνακαλεῖται ἢ ἀπαιτᾶται πραγματικῶς ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἐκδικεῖ τὴν τιμὴν τῶν ὑβρισθεντος· ἢ τὸ ἀνάπαλιν ὑβρίσῃ τινα καὶ ὑπέπεσε τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ, αὗται οὐ διαβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, οὔτε κατὰ κληρονόμων δίδονται· οὐ γὰρ εἶσι μέρος τῆς οὐσίας, ἀλλὰ οὐκ ἐννοῦνται τῇ τελευτῇ τῶν ἀμαρτησάντων, εἰ μὴ πολλακίς ἐκινήθησαν ἐν δικαστηρίῳ ἐπὶ ζώντων τῶν ἀμαρτησάντων· τότε γὰρ ἀρμολοῦσι καὶ κληρονόμοις καὶ δίδονται καὶ κατὰ κληρονόμους.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐπιτροπεύειν καὶ πάλαι καὶ νῦν βάρος ἦν καὶ εἰδοτὸ τοῖς ἀνθρώποις κατ' εἴδαν καὶ οὐχ ὡς ἔτυχεν. Οἷον ἐὰν ἐτελεύτησεν τις τυχὸν ἀδιαθέτος, καταλιπὼν ἕνα ἢ δύο παῖδας ἀνήλικους ἥτοι ἀλλόττους τῶν εἰδ'. ἐτῶν, οἱ τοιοῦτοι παῖδες δέονται ἐπιτροπῆς· καὶ ζητεῖ ὁ ἀρχὼν τυχὸν ἢ ὁ δικαστὴς, τίνα δώσει ἐπιτροπὴν; καὶ μὲνθανε παρὰ τοῦ νόμου, ἥτις τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι ἐκεῖνον ποίησαν ἐπιτροπὴν τῶν παίδων, τὸν καὶ προτιμώμενον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Τέλος ὅστις προτιμᾶται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν, ἐὰν τελευτήσῃ, ἐκεῖνος καὶ τὸ βάρος ὑποδέξασθαι τῆς ἐπιτροπῆς· θεοῦ γὰρ φησὶν ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ· οἷον ἔχουσιν οἱ παῖδες ἀδελφὸν προδοικηθέντα παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς.

Μ. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπεία, ἐκτὸς τῆς γυναικὸς (ἢτε δηλαδὴ καὶ κληρονόμος εὖσα δὲν δικαιοῦται νὰ ἐπιτροπεύῃ).

57. Οὐδεὶς πλέον οὐ ἔχει τῷ ἰδίῳ παραπέμπει κληρονόμῳ. (N. 120 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 120. Σύνοψις II. 3. 118).

Μ. Οὐδεὶς παραπέμπει εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ πλειότερον ἢ ὅ,τι ἔχει.

58. Ὅτε ἀπὸ δόλου τοῦ τελευτήσαντος εἰς τὸ περιελθὼν ὁ κληρονόμος ἐνάγεται, ἀρκεῖ πρὸς ῥοπήν περιελθεῖν εἰς αὐτόν. (N. 127 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 127. Σύνοψις II. 3. 124).

Μ. Ὅσκις ὁ κληρονόμος ἐνάγεται εἰς ἀπόδοσιν τοῦ περιελθόντος εἰς αὐτόν ἐκ δόλου τοῦ ἀποθανόντος, ἀρκεῖ καὶ ἡ ἐπὶ στιγμήν περιέλευσις αὐτοῦ εἰς αὐτόν (ὅποχρεοῦται δηλαδὴ ὁ κληρονόμος καὶ ἐάν ἐπὶ στιγμήν μόνον κατέλαβε τὸ ἐκ τοῦ δόλου τοῦ θανόντος περιελθὼν εἰς αὐτόν).

59. Ἀντὶ μὴ γεγραμμένον ἐστὶ τὸ καταλειπόμενον ἐν διαθήκῃ τοῖς ὑπευθύνοις τιμωρίαις. (1) (N. 17 πρ. Πανδ. 48. 19 (de poenis) Βασ. LX. 51. 16).

Μ. Ὡς ἄραρον λογίζεται τὸ καταλειπόμενον ἐν διαθήκῃ πρὸς τοὺς τιμωρῶντας λόγῳ ἐγκλήματος (τοὺς ὑποστάντας μεγίστην καὶ μέσην ἀλλοίωσιν τῆς καταστάσεως αὐτῶν λόγῳ ἐγκληματικῆς ποινῆς).

60. Ἐάν τις παρὰ νόμῳ ἀγάγηται τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν παρ' αὐτοῦ, λαβεῖν μὲν αὐτὸς ἐκ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὐ δύναται· αὐτὴ δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ λαμβάνει. (N. 1 § 1 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Βασ. LX. 42. 2).

Μ. Ἐάν τις παρὰ νόμῳ νυμφευθῇ τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ὅπ' αὐτοῦ, οὗτος μὲν ἐκ διαθήκης αὐτῆς δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι, ἐκείνη δὲ λαμβάνει ἐκ διαθήκης αὐτοῦ.

61. Ὁ προδοὺς τὸ ἅγιον βάπτισμα οὐ μαρτυρεῖ, οὐ διατί-

ῆσιν καὶ θεῖους, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν ἐπιτροπεύσει, διότι καὶ προτιμᾶται τῶν ἄλλων πάντων εἰς τὴν κληρονομίαν. Ταῦτα δὲ γίνεται πλὴν γυναικὸς· εἰ γὰρ καὶ προτιμᾶται γυνὴ εἰς κληρονομίαν, ἀλλ' οὐν εἰς ἐπιτροπὴν οὐ καλεῖται· διότι λέγει ὁ νόμος, γυνὴ πολιτικὸν ὁρρίκιον οὐ μετέρχεται, καὶ ἡ ἐπιτροπὴ μᾶλλον ἐστὶ πολιτικὸν ὁρρίκιον. Οἷον ἐάν οἱ παῖδες ἔχωσι τελευτῶν ἀδελφὴν καὶ προδικωθῇ, ἔχωσι δὲ καὶ θεῖους πρὸς πατέρα ἢ μητέρα, εἰς μὲν τὴν κληρονομίαν ἡ ἀδελφὴ προτιμᾶται, εἰς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν οὐκ ἀναγκάζεται ὑποισταθῆναι. Γίνωσκε δὲ ὅτι ἐπὶ ἀνὸς θέματος ἐπιτροπεύει γυνὴ, οἷον ἐάν μήτηρ ἔχῃ παῖδας ἀνήδους, καὶ ἀποτάξῃται τῇ δευτερογαμίᾳ, ἐπιτροπεύει αὐτῶν.

(1) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη ὡς συνδεομένη πρὸς τὴν ἐπὶ Ῥωμαίων ποινικῇ διαδικασίαν δὲν ἰσχύει παντὺν. Παρ' ἡμῶν παντὺν μόνον οἱ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καταδικασθέντες ὑπόκεινται εἰς ἀνικανότητα κτήσεως (*18c Π. Ν. ἀρθ. 25 καὶ ψήφισμα 81 Ὀκτ. 1862 περὶ καταργήσεως τοῦ πολιτικοῦ θανάτου).

θεταί, οὔτε ἄλλον διαδέχεται· διαδεχέσθωσαν δὲ αὐτὸν ἐξ ἀδικοῦ
θέτου χριστιανοὶ συγγενεῖς. (1) (N. 3 καὶ 4 Kωδ. 1. 7 (de
apostatis). Bas. LX. 54. 24 καὶ 25. Σύνοψις LX. 54. 20 καὶ 28).

Μ. Ὁ προδίδας τὸ ἅγιον βάπτισμα (δηλονότι ἐξομώσας τὸν Χριστιανισμόν) οὔτε νὰ μαρτυρήσῃ, οὔτε νὰ διαθέσῃ δύναται, οὔτε ἄλλον νὰ διαδέχῃ (ὡς κληρονόμος)· κληρονόμοι δὲ αὐτὸν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου χριστιανοὶ συγγενεῖς.

62. Ἐνοητάμενος Πέτρον καὶ τοὺς ἀδελφοπαίδας μου, εἰ μὲν εἶπω ἐξ ἴσων μερῶν, ἐξ ἴσου πάντες κληρονόμοισιν· εἰ δὲ μὴ εἶπω, Πέτρος τὸ ἥμισυ λαμβάνει καὶ οἱ ἀδελφοπαῖδες τὸ ἥμισυ. (N. 13 πρ. Πανδ. 28. 5 (de haeredibus instib.). Σύνοψις XXXV. 9. 13).

Μ. Ἐγκαταστήσας τὸν Πέτρον καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ μου, εἴαν μὲν εἶπω εἰς ἴσα μέρη, ὅλοι κληρονόμοισιν ἐξ ἴσου· εἴαν δὲ δὴν εἶπω, ὁ Πέτρος λαμβάνει τὸ ἥμισυ καὶ τὸ ἥμισυ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ.

63. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας οἱ καρποὶ οὐ φέρονται, εἰ μὴ ὑπέρθεσις γέγονεν ἢ ῥητῶς αὐτοὺς ἐπιτραπῇ ἀποκαταστήσασθαι· λογίζεται δὲ εἰς παλιδίον· ὁ γὰρ ἀξίων ἀποκαταστήσασθαι κληρονομίαν, ἐκεῖνο δοκεῖ λέγειν ὑπερῷαρχος τῆς κληρονομίας· οἱ δὲ καρποὶ οὐ τῇ κληρονομίᾳ ἀλλὰ τοῖς πράγμασι λογίζονται (N. 18 πρ. Πανδ. 36. 1 (ad SC. Trebell.). Βασίλ. XXXV. 11. 18. Σύνοψις XXXV. 11. 14).

Μ. Ἐν τῇ δυνάμει καταπιστεύματος (φιδελχομίσσου) ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας οἱ καρποὶ (οὓς ἔλαβεν ὁ κληρονόμος) δὴν συγκαταλέγονται, πλην εἴαν κατέστη ὑπερήμερος ἢ ῥητῶς παρηγγέλλῃ νὰ ἀποκαταστήσῃ· λογίζεται δὲ εἰς παλιδίον· διότι ὁ ἀξίων τὴν ἀποκατάστασιν κληρονομίας ὑπολαμβάνεται ἀξίων τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν κληρονομίαν· οἱ δὲ καρποὶ δὴν θεωροῦνται ἀνήκοντες εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα.

64. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνείκια ὡς καρποὶ καταφέρονται καὶ οὐ διαφέρουσι τῶν λοιπῶν χρεῶν τῶν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ μῆνα κεχρεωσθημένων. Καὶ οὗς μὲν ἔλαβεν ὁ κληρονόμος μὴ ποιήσας περὶ τῇ ἀποκατάστασιν ὑπέρθεσιν, οὐκ ἀπαιτεῖται. Εἰ δὲ εἴα νῦν ἐστὶν ἡ κληρονομία, ἐπιζητεῖ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν ἀξιωθεὶς ἀποκαταστήσασθαι, δεῖται εἰσακούεσθαι· καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὗν ὁ διαθέμενος ἐπρωτότητος τόκων ἢ ἀγροῦς ἐγεώργησεν· εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεώργησεν, ἐπειδὴ ἰδίῳ κινδύνῳ δανείζει καὶ δαπανᾷ περὶ τὴν γεωργίαν, οὐδὲν τοῦτων ἀποκαθί-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὴν ἰσχύει νῦν ὡς ἀπώδουσα εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀντι-εὐθρηστικῆς· ἀλλὰ καὶ νῦν ὁ ἀλλόθρησκος δὴν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς εἰς διαθήκην χριστιανοῦ (ἡγήσματος περὶ διαθηκῶν παράρτημα).

στην τῷ φιδεικνομισσαρίῳ μὴ ποιήσας ὑπέρθεσιν. (N. 44 § 1 Πανδ. 39. 4 (ad SC. Trebellianum). Βασ. XXXV. 11. 41. Σύνοψις XXXV. 11. 35).

Μ. Ἐν τῇ ἀποκατάστασι τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνοίκια λογίζονται ὡς καρπεῖ καὶ δὲν διαφέρουσι τῶν λοιπῶν χρεῶν τῶν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ κατ' ἔτος ἢ μῆνα δρειλομένων. Καὶ ὅσους μὲν ἔλαβεν ὁ μὴ ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀποκατάστασιν κληρονόμος, δὲν δρείλει νάποδωσῃ. Εἰ δὲ ὁ ἀφωλεῖς τὴν ἀποκατάστασιν ἐπιζητεῖ νά ἀποκαταστῇ ὅποια νῦν διατελεῖ ἡ κληρονομία, δρείλει νά εἰσκαούηται· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ διαθέτου συμφωνηθέντων τόκων ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεωργηθέντων ἀγρῶν· δεῖται ἂν αὐτὸς ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεώργησεν, ἐπειδὴ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἐδάνεισε καὶ περὶ τὴν γεωργίαν ἐδαπάνησε, οὐδὲν τούτων ἀπακαύσθηται πρὸς τὸν καταπίστευματοδόχον μὴ καταστάς ὑπερήμερος.

65. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἵρέσεις περαιοῦνται τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ληγάτων καὶ χωρὶς αἵρέσεως ταῦτα παρέχονται· (N. 14 Πανδ. 28. 7 (de conditionibus instit.). Βασίλ. XXXV. 12. 14. Σύνοψις XXXV. 12. 14).

Μ. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἵρέσεις ἀφαιροῦνται ἐκ τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ κληροδοτημάτων (θεωροῦνται μὴ ὑπάρχουσαι) καὶ δίδονται ταῦτα ἄνευ αἵρέσεως.

66. Εἰ παῖδας ἔχει τις νομίμους μὴ δύνασθαι αὐτὸν τοῖς φυσικοῖς παισὶ μήτε τοῖς ἐκ παλλακικῆς περαιτέρω μιᾶς οὐγγίας αὐτοῖς καὶ τῇ μητρὶ αὐτῶν καταλιμπάνειν· (1) εἰ δὲ παλλακὴ μόνῃ εἴη, ταύτῃ τὸ ἥμισυ οὐγγίας καταλιμπάνεσθαι ἢ ζωρεῖσθαι. Εἰ μέντοι παῖδας οὐκ ἔχει γνησίους, ἢ τίνα τῶν ἀνιόντων, εἰς ἀνάγκη νόμου καταλιμπάνειν μέρος τῆς οἰκείας περιουσίας προσήκει τοὺς διατιθεμένους, ἅδεια ἔστω καὶ εἰς τὰς ἐβ' οὐγγίας γράφειν τοὺς φυσικοὺς παῖδας κληρονόμους. Εἰ δὲ ἔχοιεν τίνας τῶν ἀνιόντων, τὴν νόμιμον αὐτοῖς καταλιμπανέτωσαν μοῖραν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τοὺς φυσικοὺς παῖδας παραπέμπειν ἅδεια ἐχέτωσαν. Ἀδιαθέτων δὲ τελευτώντων τῶν τοὺς φυσικοὺς παῖδας ἔχοντων, δύο μόνας οὐγγίαν τοὺς παῖδας ἅμα τῇ μητρὶ μεριζομένας· ὥστε ἐνὸς παιδὸς μερίδα καὶ τὴν μητέρα λαμβάνειν, εἴπερ γνήσιοι παῖδες οὐκ εἰσιν· εἰ δὲ γνήσιοι παῖδες εἴσι, μηδὲν τοὺς νόθους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, ἀποστρέφεται δὲ μόνον παρὰ τῶν γνησίων κατὰ τὸ πρέπον καὶ πρὸς τὸ

(1) Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς παλλακείας ('Αρμ. Δ' τίτλ. Θ' § 34) ὁ περιορισμὸς οὗτος ὡς εἰδικὴ ἐξέλιπε, μὴ δυνάμενος ἐξ ἀναλογίας νά ἐπεκταθῇ εἰς τὰ νόμιμα τέκνα, οὔτε εἰς τὰ κατὰ τὸν νεώτερον ἀστικὸν ἥμῶν νόμον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνωρισθέντα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων.

τῆς οὐσίας μέτρον (*) (Νεαρά 89 κεφ. 12 § 2-4. Σύνοψις XXXII, 2. 4).

Μ. Ὁ ἔχων τέκνα νόμιμα δὲν δύναται εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα ὡς καὶ εἰς τὰ ἐκ παλλακῆς τέκνα νὰ καταλίπη πραιτέρω μιᾶς οὐγγίας εἰς αὐτὰ τὰ καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν· εἰ δὲ ὑπάρχει παλλακὴ μόνη, εἰς ταύτην καταλείπεται ἢ δωρεῖται τὸ ἡμισυ τῆς οὐγγίας. Ὁ δὲ μὴ ἔχων τέκνα νόμιμα ἢ τίνα τῶν ἀνιόντων, εἰς τοὺς ὁποίους κατ' ἀνάγκην νόμου δέον εἰ διαθεῖται νὰ καταλείπωσι μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν, συγχωρεῖται νὰ γράψῃ κληρονόμους καὶ εἰς τὰς δώδεκα οὐγγίας τὰ φυσικὰ τέκνα. Εἰ δὲ ἔχουσιν ἀνιόντας τινάς, εἰς τούτους καταλείπουσι τὴν νόμιμον μοῖραν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον συγχωρεῖται νὰ παραπέμπωσιν εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα. Ἀποθνήσκόντων δὲ ἀδιαθέτων τῶν ἔχόντων τὰ φυσικὰ τέκνα, τὰ τέκνα ἔχουσι δύο μόνον οὐγγίας διανεμομένας μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν· ὥστε νὰ λαμβάνῃ καὶ ἡ μήτηρ ἑνὸς τέκνου μερίδιον, τέκνων γνησίων μὴ ὑπαρχόντων· εἰ δὲ ὑπάρχουσι γνήσια τέκνα, τὰ νῦνα οὐδὲν κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου, μόνον δὲ τρέφονται ὑπὸ τῶν γνησίων κατὰ τὸ πρέπον καὶ ἀναλόγως τῆς περιουσίας.

67. Νόθος παῖς γενόμενος γνήσιος μόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γίνεται γνήσιος· οὐκέτι δὲ καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ οὐδὲ κληρονομεῖται ἐξ αὐτῶν χωρὶς διαθήκης. (Νεαρά 89 κεφ. 4).

Μ. Νόθον τέκνον νομιμοποιηθὲν, τέκνον μόνου τοῦ πατρὸς γίνεται γνήσιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτούς, οὐδὲ κληρονομεῖται ὅτι αὐτῶν ἄνευ διαθήκης.

68. Συγκλητικὸν γυνή καὶ ἐπάνω οὐ δύναται τοῖς σπουδαίοις αὐτῆς παισὶν οὔτε ζῶσα οὔτε μετὰ θάνατον δωρεῖσθαι ἢ ἐν διαθήκῃ συνεισάγειν αὐτοὺς μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς παιδίων καὶ κληρονόμους. (1) Ἡ μέντοι εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρη, ἐὰν ἔχῃ σπούριον υἱόν, δύναται αὐτὸν κληρονόμον καταλιμπάνειν· ἐπεὶ καὶ κληρονομεῖ τοῦτον ἢ τὴν μητέρα, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀθεμιτογαμίης ἦν, τοῦτέστιν ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων. (N. 5 Κωδ. 6, 57 (ad SC. orfitianum). Βασ. XLV. 1. 42).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐκ πορνείας οὐκ ἔχει ἅπαν ὄνομα ἐν, ἀλλ' ὑποδιαιρεῖται καὶ τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς συνοικουσῆς τινὶ φανερῶς καὶ δι' ὄλου γέγονε παῖς, φυσικὸς οὗτος ὀνομάζεται καὶ ἔχει δευτέραν τάξιν ὡς πρὸς τὸ φύσει νόμιμον, καὶ προτιμᾶται εἰς κληρονομίαν καὶ τῶν ἀνιόντων, οὐχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίου. Εἰ δὲ φανερὸς μὲν ἐστὶ φυσικὸς παῖς, ὁ μὲντοι ἐκ συνοικουσῆς τῷ ἀνδρὶ γυναικὸς, ὀνομάζεται νόθος· εἰ δὲ παντάλως ἀφανὴς, λέγεται σκιδτιος.

(1) Ἡ περὶ ἐξαιρέσεως τῆς γυναικὸς συγκλητικὸν διέταξις δὲν ἐφαρμόζεται, ἅτε μὴ ὑφιστάμενων παρ' ἡμῶν τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων τοῖς Βυζαντινῶν.

Μ. Συγκλητικῷ γυνή καὶ ἀνωτέρου τὸν βαθμὸν δὲν δύναται εὖτε ζῶσα εὖτε μετὰ θάνατον νὰ δωρῇ εἰς τὰ μοιχογενήντα αὐτῆς τέκνα ἢ νὰ συνεισάγῃ αὐτὰ εἰς διαθήκην μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς τέκνων καὶ κληρονόμων κληρονόμους. Ἡ δὲ εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρη, ἐὰν ἔχῃ μοιχογενήντον υἱόν, δύναται νὰ καταλιμπάνῃ αὐτὸν κληρονόμον, διότι καὶ ἡ μήτηρ κληρονομεῖ αὐτόν, ἐκτὸς ἐὰν προέρχεται ἐξ ἀθεμιτογαμίας, ἥτοι ἀπηγορευμένου γάμου.

69. Οἱ ἐκ διαφόρων παλλακῶν γεννώμενοι παῖδες οὐ κληρονομοῦσι τὸν ἴδιον πατέρα, ὑπόντων γνησίων παιδῶν ἢ γαμετῆς ἄλλων διαδόχων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτρέφονται ἐκ τῶν κληρονομούντων τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐνθα μέντοιγε μὴ διέθετο. (Νεαρά 89 κεφ. 12 § 5).

Μ. Τὰ ὑπὸ διαφόρων παλλακῶν γεγεννημένα τέκνα δὲν κληρονομοῦσι τὸν πατέρα αὐτῶν, ὑπαρχόντων γνησίων ἢ συζύγων ἢ ἄλλων κληρονόμων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον διατρέφονται ὑπὸ τῶν κληρονομούντων τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐὰν δὲν διέθεσε.

Ν. Καταργηθείσης διὰ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος (*Δρμ. βιβλ. Δ' τίτλ. 3 § 34) τῆς παλλακίας ὡς νομίμου σχέσεως, χαρακτηριζομένης δι' ἐκτοσὺς σχέσεως ἀθεμίτου, δὲν ἰσχύει ἡ περὶ ὑποχρεώσεως τοῦ πατρὸς εἰς διατροφήν τῶν ἐκ παλλακίας τέκνων αὐτοῦ διάταξις. Ἄλλ' αὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει τῷ πατρὶ νὰ διατρέφῃ αὐτὰ. Δ. Π. 77 τοῦ 1849. (*Ἀμνηστῆσιμος καὶ) ἡμᾶς ἡ ὁρθότης τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἀπεράσεως, ὅτι τοῦ ἀξιώματος «*cessante ratione legis, cessat lex ipsa*» μὴ ἰσχύοντος. Σημειώσιον ἐστὶ ὁμοίως πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀρμενὸν Πάγον ἀπεσφάγιο καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Συμβούλιον διὰ τῆς ἀπερ. αὐτοῦ 5 τοῦ 1864).

70. Τοῦ σπουρίου ἡ κληρονομία οὐκ ἀνήκει τοῖς κατὰ πατέρα συγγενέσιν, οὐ γὰρ ἔχει πατέρα· τῇ μητρὶ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῖς μητρῷοις ἀδελφοῖς δίδεται ἡ συγγενικὴ βοήθεια. (Ν. 4 Πανθ. 38 8 (unde cognati) Βασ. XLV. 2. 9).

Μ. Ἡ κληρονομία μοιχογενήτου δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκ πατρὸς συγγενεῖς, διότι δὲν ἔχει πατέρα· ἡ δὲ συγγενικὴ βοήθεια δίδεται εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐκ μητρὸς ἀδελφούς.

71. Οἱ πορνογενεῖς καὶ τὴν κατὰ μητέρα μάμμην ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχονται. (Ν. 8 Πανθ. 38. 8 (unde cognati). Βασ. XLV. 2. 13).

Μ. Τὰ πορνογενῆ κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου καὶ τὴν ἐκ μητρὸς μάμμην.

72. Ἐὰν τις τελευτήσῃ ἀδιάθετος ἐπὶ παισὶ φυσικοῖς καὶ παιδὶ θετῷ, ὁμοίως κληρονομοῦσιν. (Ν. 5 Κωδ. 6. 55 (de suis et legitimis). Βασ. XLV. 2. 19).

Μ. Ἐὰν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος καταλιπὼν τέκνα φυσικὰ καὶ τέκνον θετὸν, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν ὅλοι.

73. Ὅσα φυλάττεται μητρὸς ὑποῦσης καὶ ἀδελφῶν ὁμοπατριῶν τῷ τελευτήσαντι φυσικῶν, τσαῦτα κρατεῖ καὶ θετῶν ὑπόντων. (Ν. 7 Πανθ. 38. 17 (ad. SC. Tertullianum). Βασίλ. XLV. 1. 32).

Μ. Ὅσα φυλάττονται ὑπαρχούσης μητρὸς καὶ φυσικῶν ἀδελφῶν ὁμοπαιτρῶν τοῦ ἀποθανόντος, τοσαῦτα ἰσχύουσι καὶ θετῶν ὑπαρχόντων.

74. Ὁ λαβὼν νέον εἰς θέσιν τὰ σωτηριώδη αὐτοῦ πάντα σκοπεῖ καὶ ἀναγκάζεται τὸ τέταρτον μέρος τῶν οἰκείων πραγμάτων καταλεῖψαι τῷ υἱοθετουμένῳ (1) (Πρὸλ. Ν. 22 πρ. Πανδ. 1. 7 (de adopt.). Ν. 13 Πανδ. 48. 5 (ne quid in fraudem). Ν. 1 § 21 Πανδ. 37. 6 (de collatione) Ν. 2 Κωδ. 8. 48 (de adoptionibus).

Μ. Ὁ υἱοθετήσας νέον ὀφείλει νὰ προνοῇ ὅλα τὰ δι' αὐτὸν σωτήρια (νὰ μεριμνᾷ δηλαδὴ περὶ τῆς ἡθικῆς καὶ ὁλικῆς αὐτοῦ σωτηρίας) καὶ ἀναγκάζεται νὰ καταλεῖψῃ εἰς τὸν υἱοθετηθέντα τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

75. Ὁ θετὸς παῖς ἐξ ἀδιαθέτου δύναται παραγενέσθαι εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ καλουμένου θετοῦ πατρός, ἐπείτοιγε διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ γενομένης οὐ δύναται τι ἐκ τῆς τούτου κληρονομίας ἀποσπᾶσθαι οὔτε περὶ ἐναντιώσεως οὔτε περὶ μέμψεως τῆς διαθήκης αἰτεῖν διὰ τὸ μὴ ἀνάγκην ἔχειν τὸν θετὸν πατέρα ἢ γράφειν αὐτὸν κληρονόμον ἢ ἀπόκληρον ποιεῖν εἰς τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ τέταρτον. (Ν. 10 § 1 Κωδ. 8. 48 (de adoptionibus). Βασίλ. XXXIII. 1. 48 Θεοφ. § 14 Εἰσηγ. 3. 1 (de haeredip. quae ab intestato).

Μ. Τὸ θετὸν τέκνον δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου τὸν λεγόμενον θετὸν πατέρα, διότι διαθήκης τυχὼν ὑπ' αὐτοῦ (δηλονότι τοῦ θετοῦ πατρὸς) γενομένης δὲν δύναται νὰ προσπορισθῇ τι ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ οὔτε νὰ προκαλίσῃ αἰτησὶν περὶ ἐναντιώσεως ἢ περὶ μέμψεως τῆς διαθήκης, διότι ὁ θετός πατήρ δὲν ἀναγκάζεται ἢ νὰ γράψῃ αὐτὸν κληρονόμον ἢ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀπόκληρον ὥς πρὸς τὸ ὀφειλόμενον εἰς αὐτὸν τέταρτον.

76. Ἐὰν θετὸν υἱὸν αὐτεξούσιον ποιήσω, οὐ μόνον ἀδιαθετὸν με τελευτῶντα οὐ διαδέχεται, ἀλλ' οὐδὲ ἀμνημονευθεὶς ἐν τῇ διαθήκῃ τῇ ἐμῇ λήψεται κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· ἐπαύσατο γὰρ τοῖς ἐμοῖς ἀριθμεῖσθαι πασιν. (Θεοφ. § 12 Εἰσηγ. 3. 1 (de haered. quae ab intestato).

Μ. Ἐὰν θετὸν υἱὸν καταστήσω αὐτεξούσιον, οὐ μόνον ἐὰν ἀποθάνω ἀδίαθετος δὲν μὴ κληρονομή, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὴν διαθήκην μου μὴ μνημονευθεὶς ἔχει κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· διότι ἐπαύσατο νὰ συναριθμῆται εἰς τὰ τέκνα μου.

Ν. Διὰ τοῦ γάμου χειραφετεῖται ἀληθῶς ὁ υἱοθετούμενος κατὰ τὴν ἐν Ἄρμεν. Αὐτοκρατορικὴν διάταξιν (βιβλίου Α' τίτλου ΙΖ' § 8), ὁ δὲ χειραφετούμενος κατὰ τὴν προκειμένην διάταξιν (Ἄρμεν. βιβλ. 6 τίτλ. 8 § 76) δὲν ἔχει δικαίωμα κληρονομικοῦ ἐξ ἀδιαθέτου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ θετοῦ

(1) Τὸ ὅπερ τοῦ εἰσποιηθέντος ἀνῆδου καθιερωθὲν τοῦτο δικαίωμα εἰς τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ εἰσποιήσαντος, ἀπονεμηθὲν ὑπὸ Ἀντωνίνου Πίου, καλεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς quarta di vi Pii.

γενέως· ἀλλ' ἡ διάταξις αὐτὴ σχετικὴ εὔσα πρὸς τὴν ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας χειραφεσίαν δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς ὑπὸ γυναικῶν υἱοθετούμενους, καὶ τούτων μὴ ἐξακουσῶν πατρικὴν ἐξουσίαν. Δ. Π. 86 τοῦ 1869. "Ὅθεν ἡ παρὰ γυναικὸς υἱοθετήσις εἶναι ἀναγκαῖος αὐτῆς κληρονόμος κληρονομία· καὶ τοιοῦτος τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρὸς ἀγωγὴν, ἢ διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὕτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὔτε δι' αἰτίαν τινὰ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐριζομένων ἀπεκκληρώθη. Δ. Π. 25 τοῦ 1879. "Ἀλλὰ κατὰ τὴν Δ. Π. 211 τοῦ 1869 δεκτικὸν ἀμειβομένης εἶναι εἰάν ὁ παρὰ γυναικὸς υἱοθετούμενος ἐν τῇ διαθήκῃ τῆς θετῆς αὐτοῦ μητρὸς ἔχῃ τὴν περὶ μεμψέως ἀγωγὴν δύναμιν τῆς ἐν βιβλ. 2 τίτλῳ 8 § 1 Ἀρμεν. Νεαρῶν τοῦ Λέοντος.

77. Ἐάν εἴπω ἐν τῷ προικῶν τῆς θυγατρὸς μου, μηδὲν αὐτὴν πλεόν ἐλπίζει τῆς κληρονομίας μου, οὐκ ἐρῶται· τὰ γὰρ ἰδιωτικὰ συμβόλαια οὐ προκρίνουσι τῷ κοινῷ νομίμῳ. (N. 3 Κωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLII. 7. 21).

M. Ἐάν εἴπω ἐν τῷ προικοσυμμένῳ τῆς θυγατρὸς μου, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἐν ἐλπίσιν αὐτὴ πλεόν ἐκ τῆς κληρονομίας μου, δὲν ἰσχύει· διότι τὰ ἰδιωτικὰ σύμβολα δὲν ἀνατρέπουσι τὰς διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου.

78. Τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐχόντων καὶ μὴ παῖδας ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι, καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς ἔλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδεται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας· καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθέρων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον. (1) (Πεῖρα 48. 1).

M. Ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι τῶν ἀδιαθέτως ἀποθησκόντων καὶ μὴ ἐχόντων τέκνα ἀλλὰ μόνον συγγενεῖς ἐκ πλαγίου, καὶ ὁ κληρονόμος ἢ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς δὲν δύναται νὰ ἀγάγῃ αὐτοὺς εἰς δουλείαν· καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας δίδεται κατὰ συνηθειαν εἰς ψυχικόν· καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δοῦλων λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

79. Ἡ μήτηρ μὴ αἰτήσασα ἐπίτροπον τῷ παιδί οὐ κληρονομεῖ αὐτοῦ, εἰ δὲ ἔφηρος γενόμενος τελευτῇ, καλῶς αὐτὸν κληρονομεῖ. (N. 3 Κωδ. 6. 56 (ad SC. Tertullianum). Βασ. XLV. 1. 36. N. 10 Κωδ. 6. 58 (de legitimis haeredibus). Βασ. XLV. 1. 40 Θεοδ. II. Νεαρὰ κτλ. (de tutoribus const. μον. § 1).

M. Ἡ μήτηρ μὴ ζητήσασα ἐπίτροπον διὰ τὸ τέκνον δὲν κληρονομεῖ αὐτό, εἰν ἀποθάνῃ ἄνηδον· εἰν δὲ γενόμενος ἔφηδον ἀποθάνῃ, κληρονομεῖ αὐτό.

N. Ἡ ἐν § 79 Ἀρμεν. διάταξις τῆς Νεαρῆς 22 καρ. 22 καὶ 94 καρ. 2 καταργήθη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου περὶ Ἐπιτρ. νόμου, ὅτι συνεχόμενη μετὰ τοῦ περὶ Ἐπιτρ. τῶν ἀνηλίκων βωμολοχικοῦ θεσμοῦ, ἀντικαταστήσαντος ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου κατ' οὐ τὸ ἀφθρον 137 καταργοῦνται πάντες εἰς τὸ θέμα τῆς ἐπιτροπείας ἀναγόμενοι νόμοι. Ἰπποστηρίζεται δ' ἡ καταργησις τῆς

(1) Παρ' ἡμῶν οὐδεμίαν πρακτικὴν ἐννοίαν ἔχει ἡ διάταξις αὕτη.

διατάξεις ταύτης ἰσχυρῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ περὶ ἐπιτρ. νόμου συμπερι-
λήψεως διατάξεως καθ' ἣν ἐπιτρέπεται καὶ νὰ διατηρῇται ὑπὸ τοῦ δικαστη-
ρίου ἡ μητρὶς εἰς τὴν ἐπιτροπείαν. Α. Π. 29 τοῦ 1878.

80. Οὐ δύνανται οὕτε εἰς τὴν μητριαν οἱ πατέρες, οὕτε εἰς
τὸν πατρῶν αἱ μητέρες, κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τὴν οἰανοῦν
ποιεῖσθαι φιλοτιμίαν ἢ ἐν τῇ τελευτῇ καταλιμπάνειν, πλὴν ἢ
τοσοῦτον, ὅσον εἰς παῖς ἔξει. Εἰ δὲ παῖδες εἰσι πολλοί, καὶ ἕκα-
στος ἴσον ἔχει μέρος, οὐ πλεόν τοῦ εἰς ἕκαστον ἀφικνουμένου ἢ
ὁ πατρὼς ἢ ἡ μητριὰ παραλήψεται· εἰ δὲ ἄνισα τὰ καταλε-
λειμμένα τυγχάνουσι, τοσοῦτον ἀνάγκη μέρος εἰς τὸν πατρῶν
ἢ εἰς τὴν μητριαν περιέρχεσθαι ἐξ οἰασθήποτε τοῦ γονέως
φιλοτιμίας, ὅσον ὁ τὸ ἔλαττον ἔχων παῖς ἐκ τῆς ἐκείνου περιου-
σίας λαμβάνει, ἢ ἀπὸ τελευταίας βουλήσεως καταλειφθὲν ἢ ἐν
ζωῇ δεδομένον κατὰ φιλοτιμίαν. (1) (Ν. 6 πρ. Κωδ. 5. 9 (de
secundis nuptiis). Νεαρά 22 κεφ. 27. Σύνοψις XXVIII. 14. 4).

Μ. Οὕτε οἱ πατέρες δύνανται νὰ φιλοδωρῶσι τι εἰς τὴν μητριαν οὕ-
τε αἱ μητέρες εἰς τὸν πατρῶν ἐνὸς αἰῶνος ἢ ἀποθνήσκοντες νὰ ἀφήσωσι τι
πλὴν τοσοῦτου ὅσον λαμβάνει ἕν τέκνον. Εἰ δὲ εἶναι πολλὰ τέκνα, καὶ ἕκα-
στος ἴσον μέρος, ὁ πατὴρ ἢ ἡ μητριὰ δὲν λαμβάνει πλεόντερον ἢ
ἔτι εἰς ἕκαστον ἀνάκει· εἰ δὲ τὰ καταλειπόμενα εἶναι ἄνισα, τοσοῦτον
μέρος ἀνάγκη νὰ μεταβαίνει εἰς τὸν πατρῶν ἢ εἰς τὴν μητριαν ἐξ οἰα-
σθήποτε τοῦ γονέως φιλοδοξίας, ὅσον λαμβάνει τὸ τέκνον τὸ ἔχον τὸ ἐλατ-
τερον ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἴτε ἀφθὲν ἐκ τελευταίας βουλήσεως εἴτε
κατὰ χάριν δωρηθὲν αὐτῷ ἐν ζωῇ.

81. Εἴ τις ἄπορον γυναῖκα κατὰ τὴν τοῦ νόμου παρατήρη-
σιν λάβῃ καὶ ταύτης προτελευτήτῃ, εἰ μὲν ἄχρι τριῶν παίδων
ἔχει ὁ ταύτης ἀνὴρ εἴτε ἐξ ἐτέρου συνοικισίου, τὸ τέταρτον
μέρος τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρὸς λαμβάνει, τῶν τοῦ ἀνδρὸς χρεῶν
πρότερον παρεχομένων ἀπὸ τῆς ἐκείνου περιουσίας· οὕτω μὲν-
τοιγε ὥστε μὴ ὑπερβαίνειν τὴν τῶν ἑκατὸν τοῦ χρυσοῦ λίτρων
ποσότητα. Εἰ δὲ πλείονες εἴησαν οἱ παῖδες, τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ
τοιούτου θέματος λαμβάνειν κελεύμεν τῇ γυναίκα, ὅσον ἐνὶ
τῶν παίδων ἀρμόζει, οὕτω δηλαδή ὥστε χρῆσιν μόνον ἐπὶ τοῖς
τοιούτοις πράγμασι τὴν γυναῖκα ἔχειν, τὴν δεσποτείαν δὲ ἐκεί-
νοις τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, οὕς ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου ἔσχεν. Εἰ
δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ παῖδας ἐξ αὐτοῦ μὴ ἔχοι, κελεύμεν καὶ δε-
σποτείας δικαίῳ ἔχειν αὐτὴν τὰ πράγματα, ὅπερ ἐκ τῆς τοῦ
ἀνδρὸς οὐσίας εἰς αὐτὴν ἐληλύθασιν. Εἰ μὲντοιγε προσέβη

(1) Ὅθεν τὸ περιπλέον διανέμεται μεταξὺ τῶν τέκνων εἰς ἴσα μέρη
ἐκτὸς τοῦ ἀποκληρωθέντος δι' ἀχαριστίαν.

καταλίποι αὐτῇ ὁ ἀνὴρ ἔλαττον τῆς διορισθείσης μοίρας, ἀναπληροῦσθαι τοῦτο. Εἰ δέ τινα ἴδια ἢ γυνὴ πράγματα κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀλλαγῶς ἀποκείμενα ἔχει, τούτων τὴν εἰσπραξιν καὶ παρακατάχρυσιν ἐχέτω πᾶσι τρόποις ἀμειψόμενος. Ταῦτα δὲ φάμεν, εἴπερ ἡ γυνὴ προῖκα μὴ ποιησαμένη ἀπορὸς ἐστίν, ὥστε τὸν μὲν ἀνδρα τελευτῶντα εὐπορον εἶναι, τὴν δὲ περιούσαν πένεσθαι· ἐπεὶ τοιγα ἴσως ἀλλαγῶθεν εἰ εὐποροίη, τὴν οὖν εἰσενεγκοῦσαν προῖκα οὖν ἂν εἴη δίκαιον βαρύνειν τοὺς παῖδας τῇ διαδοχῇ τοῦ συνοικήσαντος. Τοῦτο δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς (1) ἔδνα μὴ ὁμολογήσαντος· ἀπορῶν γὰρ λήψεται τὸ δ' ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν νγ' νεαράν. (Νεαρά 53 κεφ. 6 πρ. Νεαρά 22 κεφ. 18. Νεαρά 147 κεφ. 3).

Μ. Ἐάν τις λάθῃ ἀπορον γυναῖκα κατὰ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ νόμου καὶ ἀπολὴν πρὸ αὐτῆς, εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔχει τέκνα εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλου συνοικισίου μέχρι τριῶν, λαμβάνει τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, ἀποῦ πρότερον πληρωθῶσι τὰ χρεῖα αὐτοῦ ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, οὕτως ὅμως ὥστε νὰ μὴ υπερβαίνῃ τὸ ποσὸν τῶν ἐκτὸν χρεώσας αὐτῶν. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι πλείοτερα τέκνα, ἡ γυνὴ εἰς τοιαύτην περιουσίαν διατάττομεν νὰ λαμβάνῃ ὅσον ἀρμόζει εἰς τὴν τῶν τέκνων, οὕτω δηλαδὴ, ὥστε τὴν ἐπικαρπίαν μόνον νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἡ δὲ κυριότης αὐτῶν νὰ φυλάττηται διὰ τὰ τέκνα ὅσα ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου. Εἰ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ δὲν ἔχει τέκνα ἐξ αὐτοῦ, δεκτάσομεν νὰ ἔχῃ καὶ κατὰ κυριότητος δικαίωμα τὰ πράγματα ὅσα παρέλαβεν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς. Ἐάν δὲ ὁ ἀνὴρ καταλίπῃ αὐτῇ κληροδότημα μικρότερον τοῦ ὀρισθέντος μεριδίου, ἀναπληροῦται τοῦτο. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἔχει ἀποτεταμιευμένα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀλλαγῶς ἴδια τινα πράγματα αὐτῆς, ταῦτα παραλαμβάνει ἢ κατακρατεῖ ἐπιπροσδύποτε ἀπαρμεινῶτα. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴν ἡ γυνὴ μὴ ἔχουσα προῖκα ἀπορῇ, ὥστε ὁ μὲν ἀνὴρ ἀποθνήσκων νὰ ἦναι εὐπορος, αὐτὴ δὲ ἐπιζῶσα νὰ πένεται· διότι, ἂν ἀλλαγῶθεν εὐπορῇ, ἡ μὴ φέρουσα προῖκα δὲν θά ἦτο δίκαιον νὰ βαρύνῃ τὰ τέκνα κληρονομοῦσα τὸν σύζυγον. Τοῦτο δὲ ἰσχύει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς μὴ ὑποσχεθέντος προγαμιαίαν ὁρεάν, διότι ἀπορίαν λαμβάνει κατὰ τὴν νγ' νεαράν τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς.

Ν. Ἡ ἀπορὸς καὶ ἀπορὸς γυνὴ ἔχει τὸ δικαίωμα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου αὐτῆς νὰ πατήσῃ τὴν νόμιμον ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ μερίδα· ἂν δὲ ὁ σύζυγος διὰ διαθήκης ἤθελε καταλίπει αὐτῇ κληροδότημα ἔλαττον τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ, δύναται ἡ σύζυγος, καίπερ λαβοῦσα τὸ κληροδότημα, νὰ ἀπατήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μερίδος. Α. Π. 69 τοῦ 1869. Ἄλλ' ἂν αὕτη ἔχῃ ἴδια τέκνα, ἀνήκει αὐτῇ μόνον ἡ ἰαδία ἐπικαρπία τῆς κληρονομικῆς αὐτῆς μερίδος. Α. Π. 187 τοῦ 1867, 212 τοῦ 1876. Ἄν δὲ αὕτη ἔχουσα παῖδας ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, οἱ παῖδες μετὰ

(1) Ἡ τελευταία περικοπὴ δὲν ὑπάρχει ἐν πολλοῖς χειρογράφοις· ἀλλ' ἐπιπροσδύποτε οὐδὲν σημαίνει πρακτικῶς, διότι ἀναφέρεται εἰς τὸν πρῶτον νόμον, δηλονότι τὸν μὴ ἰσχύοντα ἀναίρεθέντα.

τὴν θάνατον αὐτῆς γίνονται κύριοι τῆς μερίδος, ἢν αὕτη ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Α. Π. 307 τοῦ 1855. Ἄρα ἐν ὅσῳ ἔζη ἡ μήτηρ ἔχει αὐτὴ ἐν νομῇ τὴν κληρονομικὴν αὐτῆς μερίδα καὶ πορίζεται τὰς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας. Α. Π. 84 τοῦ 1862. Σημειώτέον ὅτι τὴν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἀπόρου γήρας ἀπορῶσαν νομοθεσίαν ἐτροποποίησεν ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ τοῦ κεφ. 5 τῆς Νεαρᾶς ρ'· κατὰ τὰ δύο μόνον ταῦτα, ὅτι ἡ γήρα λαμβάνει οὐχὶ παντοῦ τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ ὅτι, εἰν ἔχῃ τέκνα ἐξ αὐτοῦ, λαμβάνει τοῦτο δικαίωματι ἐπικαρπίας· ὅθεν κατὰ τὰλλα ἰσχύει ἡ προτέρα νομοθεσία, καθ' ἣν τὸ διδόμενον τῇ γήρᾳ τέταρτον δὲν δόναται νᾶ ὑπερβῇ τὰς ἑκατὸν χουσοῦ λίτρας. Α. Π. 84 τοῦ 1862, 144 τοῦ 1868.—Τὸ τέταρτον λαμβάνει ἡ ἀπορος καὶ ἀπρόικος γήρα οὐχὶ ὡς κληρονόμος ἀλλ' ὡς νόμιμος κληροδόχος, διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ Νεαρᾷ 58 κεφ. § 1 ἀπαντᾷ, ὅτι τὰ τῆς γυναίκος πράγματα ὑπόκεινται «τοῖς τοῦ ἀνδρὸς θανείσμασι, καθ' ὅσον τῶν ἐκείνου δικαίων ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου συγκληρονομεῖ», πλὴν εἰς τὴν ἐξέφρασιν τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς ἐκφράσεως ταύτης συμβάλλει τὸ κεφ. 5 τῆς 117 Νεαρᾶς, ἢ τελευταίον ἐξήρῳμισεν τὸ δικαίωμα τῆς ἀπόρου γήρας· κατ' αὐτὴν δὲ οὐχ ἥττον ἐπὶ τῆς λόγῳ ἐναντίου ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα διαζυγίου λύσεως τοῦ γάμου ἢ ἐπὶ τῆς λόγῳ προτελευταίᾳ τοῦ συζύγου ἡ ἀπορος γήρα λαμβάνει τὸ τέταρτον τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας ἢ κεφαλικὴν μερίδα· ὅθεν δὲν πρόκειται προφανῶς περὶ κληρονομικῆς μερίδος, διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ διαζυγίου, ὅτε κληρονομία δὲν ὑπάρτεται, λαμβάνει ὡσαύτως τὸ τέταρτον. Τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην ὁμοιωτὶς ἀναιρεῖ ἡ ὑποχρέωσις τῆς συμμετοχῆς τῆς γήρας εἰς τὰ τῆς κληρονομίας χρεῖ, διότι τὸ ἀπονεμόμενον αὐτῇ ἐν ἀπορίᾳ διατελούσῃ ποσοστὸν ἐξευρεθήσεται μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν, ἅπερ ἐκ τῆς κληρονομίας καταβάλλονται, τῆς γήρας ἐνεχομένης πρὸς ἐξόφλησιν, ἐπ' ὅσον ἐπαρκεῖ ἡ κληρονομία, αὕτη δὲ μόνον μετὰ τὴν τῶν χρεῶν ἀφαίρεσιν δικαιούται νᾶ λάβῃ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καταλειπόμενον αὐτῇ. Α. Π. 109 τοῦ 1885. Contra μετανομφηρία τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως καὶ Ἐκτετατοῦ Ἀθηνῶν ἀποφ. 1961 τοῦ 1899 πλεονομφηρία, ὡς ἐπίσης Α. Π. 299 τοῦ 1900, καθ' ἣς ἡ ἀπορος καὶ ἀπρόικος γήρα λαμβάνει τὸ 1/4 τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου τῆς ὡς κληρονόμος κατὰ τὴν ἐρῶν ἐννοίαν τῆς ὑπομίσσεως τὸ δικαίωμα τοῦτο Νεαρᾶς 58 κεφ. ς' § 1. δὲν ἀντρέθη δ' ἡ κληρονομικὴ αὐτῆς ιδιότης διὰ τῆς μεταγενεστέρως Νεαρᾶς 117, δι' ἣς ἐξήρῳμισθη μόνον πληρύτερον τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀπόρου καὶ ἀπρόικου γήρας.—Μὴ ὑπάρχοντος κανόνος εἰς ὅρισμόν τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῆς ἀπόρου γήρας, ἔπεται ὅτι ἀποκρίνεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας ἢ κατὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς θεσιν καὶ λοιπὰς περιστάσεις ἐκτίμησις τοῦ πράγματος, διαφεύγουσα τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 313 τοῦ 1875. Ἀλλ' ἡ εἰσενγκούσα πρὸς τὴν γήρα ἔστω καὶ αὐτελῆ δὲν ἔχει δικαίωμα κληρονομίας. Ἀποφ. Ἐκτ. Ἀθηνῶν 21307 τοῦ 1863 (ἢς ὁ Ἀρείος Πάγος ἀπέρριψε τὴν αἰτησὶν ἀναιρέσεως διὰ τῆς ἀποφ. 285 τοῦ 1868, ἀπορηνάμενος, ὅτι ἡ πτανὴ ἐπαρμότη τῶν περὶ κληρον. διατάξεων τοῦ νόμου δὲν παρέχει λαθὴν ἀναιρέσιως συνωδὰ πρὸς τὸ ἀρθ. 810 Πολ. Δικον. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ ἡ Ἀρείος Πάγου 264 τοῦ 1864).

82. Ἡ δὲ νδ' νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λεοντός φησιν. Καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἡ βουλὴ αἰμῶν ἐπανορθομένη θεσπίζει, ἀναφαίρετον ἔχειν τὴν κυριότητα τὴν γυναῖκα τοῦ τοιοῦτου μέμφου

καὶ ὅρον ἐπὶ τούτῳ ἐκφέρειν, ὃν ἂν αὐτῇ βόξῃ μὴδενὸς ἄλλου
 τοῖς παισὶν ὀφειλομένου, πλὴν τοῦ κατὰ τὸν Φαλκίδιον αὐτοῖς
 ἐπιτυχάνοντος· δηλονότι μὴ τῶν προτέρων γάμων ἐπιλελησμέ-
 νης τῆς μητρός, μηδ' ἐπεισαγωγῇ δευτέρου ἀνδρὸς τοῦ πρώτου
 κοίτην οὐκ ἐν τιμῇ τιθεμένης· ὡς εἶγε τοῦτο συμβαίῃ, πάντως
 ἐκπεσεῖται τῆς παρ' ἡμῶν διδομένης ἐξουσίας καὶ οἱ παῖδες τῆς
 ζωῆς ἤδη τῇ μητρὶ διαλυθείσης τῶν πραγμάτων ἐξουσιάσουσιν.
 (Νεαρά Λέοντος 106).

Μ. Ἡ δὲ νδ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει. Καὶ τὴν νομοθεσίαν ταύ-
 την ἐπιδιορθοῦσα ἡ βασιλεία ἡμῶν διατάττει ἡ γυνὴ νὰ ἔχῃ ἀναφαίρετον
 τὴν κυριότητα τοῦ τοιοῦτου μέρους καὶ νὰ διαθέτῃ αὐτὸ καθ' οἰονδήποτε
 τρόπον κρίνει εὐλογον χωρὶς οὐδὲν ἄλλο νὰ ὀφείλῃ εἰς τὰ τέκνα ἢ τὸ ἀρμό-
 λον εἰς αὐτὰ κατὰ τὸν Φαλκίδιον· τοῦτο δέ, ἐὰν ἡ μήτηρ δὲν λησμονήσῃ
 τὸν πρότερον γάμον, μηδὲ διὰ δευτερογαμίας ἀτιμάσῃ τὸ πρῶτον συνοικέ-
 σιον· διότι ἐὰν συμβῇ τοῦτο, ἐκπίπτει ἐξάπαντος τῆς παρ' ἡμῶν διδομένης
 ἐξουσίας καὶ τὰ τέκνα ἀποθανούσης τῆς μητρὸς ἐξουσιάζουσι τὰ πράγματα.

88. Ὅτι καὶ οἱ ἐξ ἀπρόικου γυναικὸς τεχθέντες παῖδες ἐξ
 ἀδιαθέτου ἐξ ἴσου κληρονομοῦσι τοῖς τεχθεῖσιν ἐκ μητρός προῖκα
 ἔχουσιν καὶ οὐδεμία τούτοις τε κἀκαίνοις εἰς τοῦτο διαφορά.
 (Νεαρά 117 κεφ. 3).

Μ. Καὶ τὰ ἐξ ἀπρόικου γυναικὸς γεννηθέντα τέκνα κληρονομοῦσιν ἐξ
 ἀδιαθέτου ἐξ ἴσου πρὸς τὰ γεννηθέντα ὑπὸ μητρός προικισθείσης καὶ κατὰ
 τοῦτο οὐδεμία ὑπάρχει μεταξύ τούτων καὶ ἐκείνων διαφορά.

84. Ἐὰν ὁ δημόσιός ἐστι χρεωστούμενος, ἡ μὲν προσωπικὴ
 ἀγωγὴ κατὰ πάντων τῶν κληρονόμων ἀρμόζει τοῦ χρεώστου· ἡ
 δὲ ὑποθηκαρία κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα· (Ν. 2 Κωδ. 4.
 16 (de hered. actione). Βασ. XXIV 2, 7. Σύνοψις XXVI 7, 2).

Μ. Ἐὰν δικαιούται λαμβάνειν τὰ δημόσια, ἡ μὲν προσωπικὴ ἀγωγὴ
 ἀρμόζει κατὰ πάντων τῶν κληρονόμων τοῦ χρεώστου· ἡ δὲ ὑποθηκαία κατὰ
 τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα.

85. Εἴ τις οὖν ἡ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρου ἔχων γυναικός,
 μετ' ἧς γάμειν συνίστασθαι δύναται, εἴποι ἐν συμβολαίῳ εἴτε
 ἀγοραίῳ, εἴτε ἰδίᾳ χειρὶ γεγραμμένῳ, καὶ ἔχοντι ὑπογράφας
 τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, εἴτε ἐν διαθήκῃ εἴτε ἐπὶ πράξεως
 ὑπομνημάτων τοῦτον ἢ ταύτην οὐδὲν αὐτοῦ εἶναι ἡ θυγατέρα καὶ
 μὴ προσθῇ καὶ φυσικὸν ἢ φυσικὴν, τοὺς τοιούτους παῖδας γνη-
 σίους εἶναι καὶ πάντων ἀπολαβεῖν αὐτοὺς τῶν δικαίων, ὅσα τοῖς
 γνησίοις παισὶν οἱ ἡμέτεροι παρέχουσι νόμοι. Ἐντεῦθεν γάρ
 καὶ μετὰ τῆς αὐτῶν μητρός δείκνυται νόμιμον ἐσχηκέναι γά-
 μον. Εἰ δέ τις καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς τοιούτους ἔχων παῖ-
 δας ἐνὶ ἐξ αὐτῶν τοιαύτην μαρτυρίαν παρ᾽ ἑαυτοῦ, ἀρκεῖν καὶ τοῖς

ἄλλοις πρὸς τὰ τῶν νομίμων δίκαια τὴν ἐν διδομένην παρὰ τοῦ πατρὸς μαρτυρίαν. (Νεαρά 117 κερ. 2. Σύνοψις XXVIII. 4. 57).

Μ. Ἐάν τις, ἔχων υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρου γυναικὸς, καθ' ἣς ἐπιτρέπεται ἡ σύναψις γάμου, ἐμολογήσῃ ἐν συμφωνητικῇ εἰτε ἀγοραίῳ (δηλ. συμβολαιογραφικῇ) εἰτε ἰδιοχειρῇ καὶ φέροντι ὑπογραφὰς τριῶν αξιοπιστῶν μαρτύρων, εἰτε ἐν διαθήκῃ εἰτε ἐν δημοσίαις ὑπομνήμασιν ὅτι οὗτος ἡ αὕτη εἶναι υἱὸς ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ, μὴ προσθέτων τὴν λέξιν φυσικὸς ἢ φυσική, τὰ τοιαῦτα τέκνα εἶναι γνήσια καὶ ἀπολαύουσιν ὅλων τῶν δικαιωμάτων, ὅσα εἰ ἡμεῖς τοι νομοὶ χορηγοῦσιν εἰς τὰ γνήσια τέκνα. αἰετὶ ἐντεῦθεν δεῖκνυται ὅτι καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν ἀνυμφεύθη νομίμως. Εἰ δέ τις ἔχων πολλὰ τέκνα ἐκ τῆς αὐτῆς γυναικὸς εἰς ἓν τούτων δώσῃ τοιαύτην μαρτυρίαν, ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς διδομένη ὡς πρὸς ἓν μαρτυρία ἀρκεῖ καὶ ὡς πρὸς τὰλλα δια τὰ δικαιώματα τῆς γνησιότητος.

Ν. Ἡ ἐν τῷ ἀρθρῷ 86 παρεχομένη Νεαρά 117 ἀπαλλάσσει τὰ ἐξ ἐλευθέρου γυναικὸς καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τινι τῶν ἐν τῇ αὐτῇ νεαρᾷ ἀναφερόμενων ἐγγράφων κληθέντα ἴδια τέκνα πάσης ἄλλης ἀποδείξεως περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν δι' ἃν αὐτῇ, πάλιν ἡ Νεαρά ἀναφέρει λόγον, ὅτι ἐκ τούτου δεῖκνυται μετὰ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἐσχηκέναι γάμον· ἀρα ἡ Νεαρά αὕτη δὲν καθιεροῖ νέον τινὰ τρόπον νομιμοποιήσεως παίδων ἀνεγνώρισμένων προκαταρκτικῶς ὡς φυσικῶν, ἀλλ' ἀπλῶς παραδέχεται ὡς νόμιμον τεκμήριον τῆς γνησιότητος τῶν τέκνων τὴν οὕτως μαρτυρίαν τοῦ πατρὸς· ἀλλὰ κατὰ τοῦ τεκμηρίου τούτου ἐπιτρέπεται ἀνταποδείξεις, ὡς προκύπτει οὐ μόνον ἐξ αὐτῆς ταυτῆς τῆς Νεαρᾶς μὴ ἀποκλειούσης ῥητῆς τὴν ἀνταπόδειξιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συνδ. τῶν ἀρθρῶν 278 καὶ 275 τῆς πολιτικῆς δικον. δι' ὧν ὁρίζονται ἐνομοτατί τὰ καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις νόμιμα τεκμήρια καὶ ῥητῆς ὑποπίπτει, ὅτι τὰ λοιπὰ δὲν ἀποκλείουσι τὴν ἀνταπόδειξιν. Α. Π. 95 τοῦ 1848 (Συμφωνεὶ Παπαζῆγοπουλος. Ἀντιδρῶει Καλλιγῆς). Σημειώσιον ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 219 1900 τοῦ Ἐφ. Δαρίσιος οὐδενὸς ἐν τῷ νόμῳ γινομένου λόγου περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνώρισεως ὡς ἀναγκαίου ὅρου τῆς νομιμοποιήσεως (ἥτις χωρεῖ αὐτοδικαίως ἐκ μόνου τοῦ γάμου), ἔπεται ὅτι ἐπὶ τῆς τοιαύτης νομιμοποιήσεως, προϋποτιθέσης ἀναμνησθέντων τὴν πατρότητα καὶ ἐπαρχομένης ἀπ' αὐτῆς αἰετοῦ, ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνώρισεως τοῦ τέκνου δύναται μὲν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς ἀμνησθητουμένης τοχρὴν γνησιότητος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπαραίτητος τῆς νομιμότητος προϋπόθεσις, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ἡ ἀναγνώρισις ἐνέχει σημασίαν μόνον, καθ' ὅσον δι' αὐτῆς ἀναπληροῦται ἡ ἀπόδειξις περὶ τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς γέννησεως τοῦ τέκνου. Ἀλλ' ἀναμνησθέντως το συνεστῶτος τοῦ γάμου γεννηθέν παῖδιον ἔχει πατέρα τὸν ἄνδρα, καὶ οὗτος μόνον δικαιοῦται κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιζοιμένας περιπτώσεις νάποκηρύξῃ αὐτό, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀποκηρύξεως ταύτης ἀπαιτεῖται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν καὶ νὰ ἐπιβῇ ἀμετάκλητος ἀπόφασις ἵνα θεωρηταί τοῦτο ἀποκακηρυγμένον. Α. Π. 46 τοῦ 1868 — Διὰ τοῦ γάμου νομιμοποιεῖται τὸ πρὸ τοῦ γάμου γεννηθέν τέκνον. Α. Π. 54 τοῦ 1870, ἀλλὰ θεωρεῖται γνήσιον αὐτοῦ τέκνον, οὐδαμῶς ἔχον ἀνάγκην νομιμοποιήσεως, τὸ συλληφθὲν μὲν ἐκτὸς τοῦ γάμου ἀλλὰ γεννηθὲν μετὰ τὸν γάμον. Α. Π. 211 τοῦ 1848. Καὶ ὁ παῖς δὲ ὁ γεννηθεὶς μετὰ τὸν δέκατον μῆνα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου συζύγου τῆς χρευδεύσης γυναικὸς γίνεται νό-

μικρον τέκνον του πατρὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ γάμου, ἐν μετὰ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν γέννησιν συνήρθη ὁ γάμος. Σημειωτέον, ὅτι παρὰ Ῥωμαίους ἡ πρό τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου ἔτους γάμος ἐπὶ νυμφεύσειν ἀτιμίαν, ἀλλ' ἡ περὶ ἀτιμίας διάταξις ὡς ποινικὴ ἀρχαί παρ' ἡμῖν. Δ. Π. 64 τοῦ 1870. — Κατὰ γενικὴν τοῦ δικαίου ἀρχὴν πᾶς τις δύναται διὰ τελευταίας βουλήσεως νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τρίτου, ἐκτὸς ἐν τῷ νόμῳ περιορίζῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ταύτην (εἴτε ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ διαθέτου εἴτε ὡς πρὸς τὸ τοῦ κληρονόμου). ἐκ δὲ τοῦ συνδ. τῶν Νεαρῶν 12 κεφ. 4, 74 κεφ. 1, 2 καὶ 6, 89 κεφ. 12 καὶ 15, 78 κεφ. 3 καὶ 4, 117 κεφ. 2 καὶ Ἀρμεν. βιβλ. ε' τίτλ. η' § 85 προκύπτει, ὅτι ὁ ἔχων ἐν νομίμῳ γάμῳ τέκνον καὶ ἕτερον ἐξ ἀγάμου γυναικὸς δὲν ἐμποδίζεται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὐδὲ κωλύει τὸ περιστατικόν, ὅτι τὸ τέκνον τοῦτο ἐγεννήθη ὑφισταμένου ἐπὶ τοῦ γάμου τοῦ διαθέτου, ὅτε περιορισμῶν ἐπαγομένων μόνον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου ὡς πρὸς τὰ ἐκ παλλακίας καὶ ἐξ ἀθεμίτων ἢ κατακεκριμένων γάμων προερχόμενα τέκνα. Δ. Π. 64 τοῦ 1861.

86. Ἡ μὴ δευτερογαμήσασα μήτηρ καὶ πᾶς ἀνίων καὶ μὴ δευτερογαμίων λαμβάνει πρὸς τῇ χρήσει τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος κατὰ δεσποτείαν ἐνὸς παιδὸς· τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν τελευταίῃ καὶ οὐ διαζυγίῳ λυομένων γάμων. Τοῖς δὲ παισὶν ἀνήκει πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οἰασθήτινος λύσεως κατὰ δεσποτείαν, καὶ μὴ δευτερογαμήσωσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν, οἵτινες τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων κερδῶν ἔχουσι τρέφοντες τοὺς αὐτῶν παῖδας. (*) (1)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐναντιώτατον αὐτῷ· εἰ γὰρ τὸν ἔτι μὴ δευτερογαμίσασα ἡ μήτηρ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀνίων καὶ μὴ δευτερογαμίων λαμβάνει πρὸς τῇ χρήσει τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος τι κατὰ δεσποτείαν ἐνὸς παιδὸς, ἐπὶ τῶν τελευταίῃ καὶ οὐ διαζυγίῳ λυομένων γάμων, πᾶς ἀρμόζει πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οἰασθήποτε λύσεως, καὶ μὴ δευτερογαμήσωσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν, τοῖς παισὶ καὶ γὰρ κυρίως τῶν γάμων διαλύσει, ἢν ἀπαρτίζεται θάνατος. Εἰ μὲν οὖν τὴν ἀπὸ τελευταίας διαλύσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων διαίρων διαλύσωσιν, τὸ ἐξ οἰασθήποτε διαλύσεως εἴρηκαν, ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνης μὲν οἱ μὴ δευτερογαμοῦντες γονεῖς τι μέρος κατὰ δεσποτείαν τῶν γαμικῶν κερδῶν ἔχωσιν, ἐπὶ τούτων δὲ τοιοῦτον μέρος μὴ ἔχωσιν, ἴδου προσθεῖναι τὸ ἐξ ἄλλης οἰασθήποτε λύσεως καὶ ταχ' ἂν οὕτω τὸ ὅλον ἰσώτετο, εἰ ἄλλο τι μὴ διεκώλυον· ἀλλ' οἴμαι, τὰς δύο νεαρὰς τὴν τε 98 καὶ τὴν 127 ἐναντίας οὖσας αὐταῖς εἰς ταῦτ' συναγαγὼν ἡγήσασθαι· τὸ μὲν γὰρ ἀρμόζει πᾶν γαμικὸν κέρδος τοῖς παισὶ τῆς 98 ἐστί, τὸ δὲ λαμβάνειν μέρος τι τοὺς μὴ δευτερογαμοῦντας γονεῖς τῆς 127. Εἰ οὖν ἀναιρεῖ αὕτη τὴν πρὸ αὐτῆς, ὅτι· ἐκείνη ἀνυπαρξίῃ.

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη ἀντεγγραφή ἐκ τοῦ κεφ. 1 τίτλ. ἑαυτοῦ τοῦ Πρωτοτύπου (ὅπερ ἑλλῶς ἀνέκαθεν οἱ σχολιασταὶ ἀνεκήρυσαν ἀντιφάσκον αὐτῇ). ὅθεν καὶ ὅσον ἡ παράγραφος αὕτη συγκρούεται πρὸς τὰς ἐν τίτλῳ ΙΓ' τοῦ βιβλίου Δ' § 4 καὶ 5 διατάξεις, ἀπορρέουσας ἐκ τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν 20 καὶ 22 τοῦ Λέοντος, δὲν δύναται νὰ ἰσχύῃ.

(Νεαρά 127 κεφ. 3. Νεαρά 98 κεφ. 1 Πρόχειρος Νόμος κεφ. 1 τίτλος ἕκτος).

Μ. Ἡ μὴ ἐλθοῦσα εἰς δεῦτερον γάμον μήτηρ καὶ πᾶς ἀνιὼν καὶ μὴ συναφθεὶς εἰς δεῦτερον γάμον λαμβάνει οὐ μόνον τὴν ἐπικαρπίαν τῶν γαμικῶν κερδῶν ἀλλὰ καὶ μέρος ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὡς πρὸς τοὺς γάμους τοὺς διαλυομένους ὑπὸ τοῦ θανάτου θατέρου τῶν συζύγων καὶ οὐχὶ διαζυγίου. Εἰς δὲ τὰ τέκνα ἀνήκει κατὰ κυριότητα πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οἰαομένης διαλύσεως, καὶ ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῶν δὲν ἔλθωσιν εἰς δεῦτερον γάμον, οἵτινες ἔχουσι τὴν ἐπικαρπίαν τῶν τελευτῶν κερδῶν τρέφοντες τὰ τέκνα αὐτῶν.

87. Εἴχῃ τις γυναῖκα καὶ παῖδας· ἔτι ζωῆς τῆς γυναικὸς αὐτεξουσίου τοὺς παῖδας ἐποίησε· μετὰ ταῦτα τέθνηκεν ἡ γυνὴ· ἔξεστι τῷ πατρὶ μίαν μοῖραν ἐκ τῶν μητρικῶν πραγμάτων τῶν οἰκειῶν τέκνων λαβεῖν κατὰ χρῆσιν, ἕως οὗ ζῇ, τὴν δὲ δεσποτείαν παραπέμπει πάλιν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν πρὸς τοὺς υἱοὺς. Τῶν δὲ παίδων ὄντων ὑπεξουσίων, κὰν εἰς δεῦτερον γάμον ὁ πατὴρ ἔλθῃ, πάντων τῶν μητρικῶν πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ζωῆς τῆς μητρὸς ἔτι, ἀλλὰ μετὰ θάνατον ταύτης ὁ πατὴρ ποιήσῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἔξεστι τῷ πατρὶ τοῦ μὲν ἡμίσεως τῶν μητρικῶν πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχειν, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεως ἀφιέναι τὴν χρῆσιν τῷ υἱῷ. Εἰ δὲ οὐχ εἰς υἱὸς εἴη, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ πάντες αὐτεξούσιοι γένωνται παρὰ τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὁ πατὴρ οὐκέτι τὸ ἡμισυ πρὸς χρῆσιν ἔχει, ἀλλὰ προσεπιβάλλει τῷ υἱῷ τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἡμίσεως, ὅποσον ἂν εἴεν οἱ παῖδες πλείονες· ἡγοῦν, εἰ μὲν δύο, τὸ τοῦ ἡμίσεως ἡμισυ· εἰ δὲ τρεῖς, τὸ διμοῖρον τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τέσσαρες ἢ ἐπέκεινα, τότε πάλιν μίαν μοῖραν μόνην ἑνὸς τῶν παίδων λαβὼν ὁ πατὴρ πρὸς χρῆσιν, τὸ μητρικὸν ἄλλο πρᾶγμα ἅπαν διδῶσι τοῖς παισίν, εἰ μὴ οἰκειοθελῶς οἱ παῖδες παραχωρήσουσι τούτῳ ἄλλο τι διαπράξασθαι. (Ν. 3 Κωδ. 6. 60 (de bonis maternis). Βασίλ. XLV. 4. 3. Ν. 6 § 3 Κωδ. 6. 61 (de bonis, quae liberis). Βασ. XLV. 4. 9).

Μ. Εἴχῃ τις γυναῖκα καὶ τέκνα· ζωῆς ἀκόμη τῆς γυναικὸς κατέστησε τὰ τέκνα αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἡ γυνή· συγχωρεῖται ὁ πατὴρ τὰ καρπούται ἑνὸς ζῇ ἢ ἐν μέρος τῶν μητρικῶν πραγμάτων τῶν τέκνων αὐτοῦ, τὴν δὲ κυριότητα παραπέμπει πάλιν εἰς τὰ τέκνα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Εἰ δὲ τὰ τέκνα εἶναι ὑπεξούσια, καὶ ἐὰν ὁ πατὴρ ἐκ δευτέρου νομφεῖται, ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν ὅλων τῶν μητρικῶν πραγμάτων. Ἐὰν δὲ τῆς μητρὸς μὴ ζωῆς πλέον, ἀλλὰ μετὰ θάνατον αὐτῆς ὁ πατὴρ καταστήσῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, συγχωρεῖται νὰ καρπούται ὁ πατὴρ τὸ ἡμισυ τῶν μητρικῶν πραγμάτων, τοῦ δὲ ἐπιλείπου ἡμίσεως νὰ καταλείπῃ τὴν ἐπικαρπίαν εἰς τὸν υἱόν. Ἐὰν δὲ δὲν ἦναι εἰς υἱόν, ἀλλὰ πολλοί, καὶ ὁ πατὴρ μετὰ τὸν

θάνατον τῆς μητρὸς καταστήσῃ πάντας αὐτεξουσίους, δὲν λαμβάνει πλέον τὸ ἥμισυ πρὸς ἐπικαρπίαν, ἀλλὰ προστίθῃσιν εἰς τὸν υἱὸν τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἥμισυ, ὅσον πλείότερα εἶναι τὰ τέκνα· ἢ γούν, εἰ μὲν εἶναι δύο, τὸ ἥμισυ τοῦ ἥμισυ· εἰ δὲ τρία, τὰ δύο τρίτα τοῦ ἥμισυ· εἰ δὲ τέσσαρα ἢ ἐπε-
κτα, τότε πάλιν ὁ πατὴρ λαμβάνει πρὸς ἐπικαρπίαν ἓν μόνον μερίδιον ἐκ τῶν τέκνων, ὅλον δὲ τὸ ἄλλο μητρικὸν πρᾶγμα χρησγῇ εἰς τὰ τέκνα, ἵνα εἴαν τὰ τέκνα οἰκιοθελῶς παραχωρήσωσιν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα ἄλλο τι.

88. Εἴ τις ἀποβαλλομένη τὸν ἄνδρα ἐτέρων ἀπόσχοιτο γάμων, ἔχειν μὲν αὐτὴν τὴν χρῆσιν τῆς προγάμου δωρεᾶς, καθὰ καὶ πρότερον ἐθεσπίσαμεν, ἔχειν δὲ αὐτὴν καὶ δεσποτείας τοσοῦτον, ὅσον ἡ πρὸς τοὺς παῖδας ἀναλογία ποιεῖ, ἵνα κατὰ τὸν τῆς δεσποτείας λόγον ἓνός καὶ αὐτὴ παιδὸς πρόσωπον ἔχειν δοκῇ. Ταῦτα δὲ ἐπὶ πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν εἰς δευτέρους γάμους οὐκ ἐρχομένων κρατεῖν βουλόμεθα. Καὶ ἔσονται ταῦτα αὐτοῖς οἰκεῖα, οὐδὲν σχεδὸν τῆς ἄλλης αὐτῶν διαφέροντα κτήσεως, καὶ πᾶσαν ἄδειαν ἔξουσιν εἰς τὸ ἐκποιεῖν ταῦτα, καὶ εἰ περιόντας καὶ τελευτῶντας, καθ' ὃν ἂν βουλευθεῖεν τρόπον. Εἰ μὲντοιγε ἀνεκποίητα ταῦτα καταλίποιν τελευτῶντας, καὶ μὴ ῥητῶς ἢ πάντα ἢ τινα τούτων πρὸς τινος παραπέμψωσιν, λαμβάνειν αὐτὰ τοὺς παῖδας ἐξίστης, καὶ εἰ μὴ κληρονομεῖεν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, καὶ εἰ τινες μὲν κληρονομεῖεν αὐτῶν, τινὲς δὲ οὐχί· εἰ μὴ τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανείη τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας ἐκπέσοι. (Νεαρά 117 κεφ. 5. Νεαρά 22 κεφ. 20 § 1 καὶ 2),

Μ. Ἐάν γυνὴ τις ἀπολέσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐπέχῃ ἄλλου γάμου, αὕτη μὲν ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προγαμίας δωρεᾶς, ὡς καὶ πρότερον διατάξαμεν, ἔχει δὲ καὶ κατὰ κυριότητα τοσοῦτον, ὅσον ἀναλογεῖ πρὸς τὰ τέκνα, ἵνα κατὰ λόγον κυριότητος φαίνεται καὶ αὕτη εἶτι ἔχει ἓνός τέκνου πρόσωπον. Ταῦτα δὲ θέλομεν νὰ ἐσχύωσιν ἐπὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν μὴ ἐρχομένων εἰς δευτέρον γάμον. Καὶ ταῦτα περιέχονται εἰς τὴν κυριότητα αὐτῶν οὐδὲν σχεδὸν διαφέροντα τῆς ἄλλης αὐτῶν ιδιοκτησίας, καὶ ἔχουσι πᾶσαν ἄδειαν νὰ ἐκποιῶσιν αὐτὰ κατ' ἰδίαν θέλησιν ἐν ζωῇ ἢ καὶ μετὰ θάνατον (διὰ διαθήκης δηλαδὴ ἢ αἰτίᾳ θανάτου). Ἐάν δὲ ἀποθνήσκοντες καταλίπωσι ταῦτα ἀνεκποίητα καὶ δὲν παραπέμψωσι ῥητῶς πρὸς τινος ἢ πάντα ταῦτα ἢ τινα τούτων, θέλομεν νὰ λαμβάνωσιν αὐτὰ ἐξ ἑαυτοῦ τὰ τέκνα, καὶ εἴαν δὲν κληρονομήσωσι τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα, καὶ εἴαν τινες μὲν αὐτῶν κληρονομήσωσι, τινὲς δὲ οὐχί· ἐκτὸς εἴαν τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανείη ἐκπέσῃ τῆς τοιαύτης φιλοδωρίας.

89. Θεσπιζόμεν τοὺς ἐπὶ ἐγκληματι κατηγορουμένους, ἐφ' ὧν οἱ νόμοι δήμευσιν ἢ θάνατον δρίζουσιν, εἴαν ἐλεγχθῶσιν ἢ κατακριθῶσι, τὰς αὐτῶν περιουσίας μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἀρχουσιν ἢ ταῖς αὐτῶν τάξεσιν· ἀλλὰ μὴδὲ κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους τῷ δημοσίῳ αὐτάς προσκυροῦσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοιεν κα-

τιόντας, αὐτοὺς ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, χωρὶς τῶν διὰ τοῦ τοιοῦτου ἁμαρτήματος αὐτῷ προσγενομένων (1) εἰ δὲ μὴ ὑπείσι κατιόντες ἀλλ' ἀνιόντες, ἄχρι τρίτου βαθμοῦ αὐτοὺς ἔχειν. Εἰ δὲ γαμειτὰς ἔχουσιν οἱ οὕτω κατακριθέντες, πᾶσι τρόποις κελεύομεν αὐτὰς καὶ τὴν προίκα καὶ τὴν γαμικὴν δωρεάν λαμβάνειν. Εἰ δὲ δίχα προικός τοῖς τοιοῦτοις προσώποις συνήκησαν, τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὀρισθεῖσαν μοῖραν ἐκ τῆς ὅλης τοῦ κατακριθέντος οὐσίας αὐτὰς λαμβάνειν, εἴτε τέκνα ἔχουσιν εἴτε καὶ μὴ. Εἰ δὲ μηδένα τῶν προειρημένων ἔχει ὁ πλημμελής, τῇ δημοσίᾳ τότε προσκυροῦσθαι τὴν ἐκείνου περιουσίαν βεβυλίμεθα. Ἐπὶ μὲντοι τοῖς καθοσιώσει κατακρινόμενοις τοὺς παλαιούς νόμους φυλάττεσθαι κελεύομεν. (2) (Νεαρά 134 κεφ. 13. Σύνοψις VI. 19. 12).

Μ. Διατάσσομεν οἱ κατηγορούμενοι ἐπ' ἐγκλήματι, εἰς ὃ εἰ νόμοι ἐπιβάλλουσι δήμευσιν ἢ θάνατον, ἐάν ἐξελεγχθῶσιν ἢ καταδικασθῶσι, νὰ μὴ κερδαίνωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν οἱ δικασταὶ ἢ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν· ἀλλ' οὐδὲ νὰ προσκυροῦνται αὐταὶ κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους εἰς τὸ δημόσιον· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχουσι κατιόντας, νὰ λαμβάνωσιν οὗτοι τὴν περιουσίαν, ἐκτὸς τῶν προαποκτωμένων ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος, εἰ δὲ κατιόντες δὲν ὑπάρχουσιν ἀλλ' ἀνιόντες, νὰ λαμβάνωσιν αὐτὴν οὗτοι ἕως τρίτου. Εἰ δὲ εἰ οὕτω καταδικασθέντες ἔχουσι συζύγους, διατάσσομεν νὰ λαμβάνωσιν αὐτὰ ἐξαπαντος καὶ τὴν προίκα καὶ τὴν προγαμικίαν δωρεάν. Εἰ δὲ συνήκησαν πρὸς τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἄνευ προικός, νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς ὅλης τοῦ καταδικασθέντος περιουσίας τὸ προσδιορισθὲν ὑπὸ τῶν νόμων μέρος· εἴτε ἔχουσι τέκνα εἴτε καὶ μὴ. Εἰ δὲ ὁ πλημμελής οὐδένα ἔχει τῶν εἰρημένων, τότε ἡ περιουσία αὐτοῦ θέλομεν νὰ προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον· ὡς πρὸς τοὺς καταδικαζομένους ὁμοίως ἐπὶ καθοσιώσει διατάσσομεν νὰ φυλάττωσιν οἱ παλαιοὶ νόμοι.

90 Ἀπὸ ἀτελοῦς διαθήκης μὴδὲ βασιλεὺς κληρονομεῖται. (N. 3 Κωδ. β. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV. 2. 3).

Μ. Ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδὲ ὁ βασιλεὺς κληρονομεῖ.

(1) Παρ' ἡμῶν τανῦν ἡ μὲν ποινὴ τῆς δημεύσεως ἀργεῖ, ἀπαγορευούσῃ αὐτὴν τοῦ Συντάγματος. Ἐπικρατεῖ δὲ μόνον ἡ θανατικὴ, ἐπιβαλλομένη κατὰ τοὺς ὀρισμούς τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου. Ὅθεν ἡ διατάξις περὶ περιουσιοῦ τοῦ εἰς κληρονομίαν αὐτῶν δικαιώματος τῶν κληρονόμων αὐτῶν δὲν ἰσχύει. Κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1862 ἡ εἰς θάνατον καταδικασθεῖσα ἐπιφέρει μόνον τὴν νόμιμον ἀπαγόρευσιν τοῦ καταδικασθέντος.

(2) Τανῦν ἡ ἐπ' ἐγκλήματι καθοσιώσεως εἰς θάνατον καταδίκη εἶναι ἰσοδύναμος ὡς πρὸς τὰποτελέσματα πᾶσιν ἄλλῃ καταδίκῃ. Σημειωτέον δὲ, εἰ κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθ. 18) ποινὴ θανάτου ἐπιβάλλεται εἰς μίαν τὴν μιστὰ μετὰ κοινῶν ἀδικημάτων, ἐπισυρόντων τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, πολιτικὰ ἀδικήματα· τὰ δὲ ἄλλα πολιτικὰ ἀδικήματα δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

91. Ἡ διάταξις φησιν, ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδεὶς δύναται κληρονομεῖν, εἰ μὴ ἄρα οἱ κατιόντες τοὺς ἐκατέρας φύσεως ἀνιόντας. Εἰ δὲ τοῖς παισὶν ἐξωτικὸν συμμέμικται πρόσωπον, ὅσον μὲν εἰς τοὺς παῖδας, ἔρρωται ἢ διαθήκη, ὅσον δὲ εἰς τὸ ἐξωτικόν, ἀνυπόστατός ἐστιν. (N. 21 § 1 Kωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV. 2. 21).

M. Ἡ διάταξις λέγει ὅτι ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδεὶς δύναται νὰ κληρονομή, εἰμὴ μόνον οἱ κατιόντες τοὺς ἀνιόντας καὶ τῶν δύο γενῶν. Εἰ δὲ συνειμίχθῃ πρὸς τὰ τέκνα ἐξωτικὸν πρόσωπον, ὡς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχύει ἡ διαθήκη, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικόν, εἶναι ἀνίσχυρος.

92. Μηδὲ παρὰ ξένοις τοῖς ἐξω Ῥώμης οἰκοῦσι διὰ θέσεως ἀδελφότητος συνιστάσθω· καὶ τις ὡς ἀδελφὸς προληφθεὶς κληρονόμος γραφῇ, ἐκπιπτέτω τῆς κληρονομίας. (N. 7 Kωδ. 6. 24 (de hered. inst.). Σύνοψις XXXV. 13. 15).

M. Μηδὲ παρὰ τοῖς ξένοις τοῖς κατοικοῦσιν ἔξω τῆς Ῥώμης συνίσταται θετὴ ἀδελφότης (ἀδελφοποιία)· καὶ ἐάν τις ἀναγνωρισθεὶς πρότερον ὡς θετὸς ἀδελφὸς γραφῇ κληρονόμος, ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας.

93. Ἐάν εὐτελὲς τελευτήσῃ ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, ἐξ ἀδιάθετου ἐκ τῶν ἄλλων εὐτελῶν κληρονομεῖται. (N. 3 Kωδ. 6. 62 (de haered. decurionum). Βασ. XLV. 1. 56).

M. Ἐάν ἀποθάνῃ συλλεχίτης ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, κληρονομεῖται ἐξ ἀδιάθετου ὑπὸ τῶν ἄλλων συλλεχίτων.

94. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος. Πρὸς τοὺς καταλιπόντας ἀτελεῖς μοναστήριον ἐκείνο ἡμῖν θεσπίζεται, ὡς διατυπώσεως προελθούσης τὰ ἐν ταύτῃ διωρισμένα ἔσται τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ (ὅποια πολλὰ φέρει τὸ ἀδῆλον) πρὸ τῆς τῶν οἰκειῶν ἀναρτασθεῖν διατυπώσεως, παιδῶν μὲν ὑπόντων ἄχρι τριῶν, δ' ἄλλοις τῆς ὑπάρξεως οἰκειώσεται ἢ μονή· ἐπέκεινα δὲ τοῦ τῶν τριῶν ὀρίθμου προϊόντος τοῦ τῆς γονῆς πλήθους, συγκαταλέξεται τὸ μοναστήριον τοῖς παισὶ καὶ τὰ ἴσα ἐνὶ τούτων ἐκάστῳ λήψεται ἐκ πάσης περιουσίας, ἧς εὐχᾷ πτεται χρέα, τοῦ τεθνηκότος. Ἀπαιδὸς δὲ ὑπάρξαντος, ἐπὶ γονεῦσι δὲ τὸν βίον λιπόντος, διχῇ τῶν προσόντων διαιρουμένων, ἡ μὲν τοῖς γονεῦσιν, ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῷ μοναστηρίῳ παρασχεθήσεται. Εἰ δὲ ἄρῃμος εἴη κληρονόμων ἀνιόντων καὶ κατιόντων, τοὺς ἐκ πλαγίου εἰσιόντας ὁ κληρὸς προσίσταται· αὐτοὶ μὲν ὅσοι ἄρα καὶ ἐάν ᾧσι, τὸ τρίτον μέρος διανεμηθήσεται, τὸ διμοῖρον δὲ προσχωρήσει τῇ ἐκκλησίᾳ. (Νεαρὰ Λέοντος 10),

M. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος. Ὅριζομεν περὶ τῶν καταλιπόντων ἀτελεῖς μοναστήριον ὅτι διαθήκης συνταχθείσης τὰ ἐν αὐτῇ διατεταγμένα γίνονται τῆς ἐκκλησίας. Ἐάν δὲ (ὅποια πολλὰ φέρει τὸ ἀδῆλον)

ἀποθάνῃ τις πρὸ τῆς διαθέσεως τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, ὑπαρχόντων μὲν παίδων μέχρι τριῶν, ἢ μονὴ οἰκαιοποιεῖται τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπαρχόντων δὲ ἐπέκεινα τῶν τριῶν τέκνων, συναριθμεῖται τὸ μοναστήριον εἰς τὰ τέκνα καὶ ἐκ τῆς ὅλης ἀχρεώτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος λαμβάνει ἴσον μέρος πρὸς ἓν τούτων. Ἐτέκνου δὲ ὑπαρχόντος, καταλιπόντος ὅμως γονεῖς μετὰ θάνατον, ἡ περιουσία αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ τὸ μὲν ἓν μέρος μεταβαίνει εἰς τοὺς γονεῖς, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰ δὲ εἶναι ἔρημος κληρονόμων ἀνιόντων καὶ κατιόντων, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τοὺς ἐκ πλαγίου· αὐτοὶ μὲν λοιπὸν ὅσοι καὶ ἂν ᾖναι μερίζονται τὸ τρίτον μέρος, τὸ δὲ δίμοιρον μεταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

95. Νεαρὰ τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου. Κελεύμεν τοὺς ἀτέκνους χηρεύσαντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας μὴ ἀρπαγὴν ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων, μῆτε παρὰ τῶν τὰ δημόσια διανεργούντων, μῆτε τῶν εἰς παροικίαν τούτους ἐχόντων· ἀλλὰ τὸ γ' τῆς οὐσίας ἐκείνων τὴν δεσποτείαν ἀπολαμβάνειν, τὸ γ' εἰς μνημόσυνον τοῦ ἀπελθόντος ἀναλίσκασθαι, καὶ τὸ ζῶν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ἕτερον. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐπιζήταν ἐπέλθοι μέρος, τοὺς τούτῳ προσήκοντας τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν. Ἐν δὲ μὴ δεῖς συγγενὲς προσῇ τῷ ἀποικομένῳ, τῷ δημοσίῳ εἶναι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς ἐκείνου μνημοσύνοις τὸ ἥμισυ. (1)

Μ Νεαρὰ τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου. Διατάσσομεν νὰ μὴ ἀρπάζωνται τὰ ὑπαρχόντα τῶν ἀτέκνων χηρευσάντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μῆτε ὑπὸ τῶν διοικούντων τὰ δημόσια μῆτε ὑπὸ τῶν ἐχόντων αὐτοὺς παροίκους· ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας νὰ λαμβάνωσιν ἐκεῖνοι, τὸ τρίτον νὰ δαπανᾷται εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τὸ ἄλλο νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐπιζῶν. Ἐάν δὲ καὶ ὁ ἐπιζήσας ἀποθάνῃ, οἱ συγγενεῖς τούτου κληρονομοῦσι τὸ κατὰ τὸν νόμον. Εἰ δὲ οὐδεὶς ὑπάρχει συγγενὲς τοῦ ἀποθανόντος, τὸ ἥμισυ γίνεται τοῦ δημοσίου καὶ τὸ ἥμισυ προερίζεται εἰς μνημόσυνα αὐτοῦ.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Φαλκιδίου.

1. Φαλκιδίος λέγεται παρὰ τῷ νόμῳ ὅταν ἐκ κοινοῦ τινος πράγματος, εἰς ὃ μετέχουσι πολλοί, μέρος τι τούτων ἐκάστῳ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὸ διδῶται. Καὶ ἔστι Φαλκιδίος, ὃν συνήθειαν ἔχουσιν οἱ κοινοὶ μερίδα καλεῖν· γράφεται δὲ ἀρσενικῶς ὁ Φαλκιδίος καὶ ρυδατέρως τὸ Φαλκιδιον, ὡς εἰ τις εἴποι

(1) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῶν πρακτικὴν ἰσχύν, ὡς ἀναφερομένη εἰς τοὺς δουλοπαροίκους. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν 18 τοῦ 1876 τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κωνστ. αὕτη ἐπέχεται εἰς ἐπεξήγησιν τῆς 44 διατάξεως τοῦ τίτλου Η' βιβλίου ε', καθ' ἣν θανόντος πατέρος τῶν συζύγων ἀδιαθέτου, τότε κληρονομοῦσιν οἱ συζυγοὶ ἀλλήλους, ὅτε πᾶσα συγγενὴν ἀπορία τυγχάνει.

μερίδιον· ἔστι δὲ ἡ λέξις ῥωμαϊκὴ, καὶ δοκεῖ τισιν ἀπὸ τοῦ φάλλου, ὃ δηλοῖ τὴν δρεπάνην καὶ τὴν τομήν τὴν ἀπὸ τῆς δρεπάνης, παράγεσθαι· ὡς τῶν μεριζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ τεμνομένων, ὥσπερ τινὶ δρεπάνῃ τῷ μερισμῷ.

Μ. Φαλκίδιος λέγεται ἐν τῷ νόμῳ, ὅσακις ἐκ κοινοῦ πράγματος, εἰς ὃ μετέχουσι πολλοί, δίδεται μέρος τι τούτων εἰς ἕκαστον τῶν μετεχόντων εἰς αὐτό. Καὶ εἶναι Φαλκίδιος ἔτι οἱ πολλοὶ συνειθίζουσι νῦν καλῶσι μερίδιον· γράφεται δὲ ἀρσενικῶς ὁ Φαλκίδιος καὶ οὐδετέρως τὸ Φαλκίδιον, ὡς εἰπερ τις τὸ μερίδιον· ἡ δὲ λέξις εἶναι ῥωμαϊκὴ καὶ νομίζουσι τινεὶ ὅτι παράγεται ἐκ τῆς λέξεως φαλx (ἑλλ. φάλλος), ἐμφαινόνσης τὸ δρεπάνον καὶ τὴν ἐκ τούτου τμήσιν· ἅτε τῶν μεριζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ κοπτομένων, ὡς μερίζεται τι διὰ δρεπάνου.

2. Φαλκίδιος ἐστὶν ἄχρι μὲν τεσσάρων παίδων τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς υποστάσεως, πλειόνων δὲ ὄντων τῶν παίδων τὸ ἥμισυ. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ εἰρημένῳ τρίτῳ ἢ ἡμίσει μέρος ὑπεισέρχονται, ὅσοι ἀνέρισθωσι πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὸν τὴν λοιπὴν ὑπόστασιν κατὰ τελευταίαν διάταξιν κληρονομοῦντα. (*) (Νεαρὰ 18 κεφ. 1 Νεαρὰ 39 κεφ. 1. Νεαρὰ 89 κεφ. 12 § 3).

Μ. Φαλκίδιος εἶναι μέχρι μὲν τεσσάρων τέκνων τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς περιουσίας, ἐπὶ πλειόνων δὲ τὸ ἥμισυ. Εἰς τὸ λεχθὲν λοιπὸν τούτου τρίτον ἢ ἥμισυ μέρος εἰσέρχονται ὅσοι ἤθελον ἐρισθῇ πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὸν κληρονομοῦντα τὴν λοιπὴν περιουσίαν κατὰ τελευταίαν διάταξιν.

3. Ἐξεστὶ ληγατεύειν μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου· τὸ τετραούγγιον, τουτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, τῷ κληρονόμῳ φυλαττέτω. (**) (Προχ. 32. 2. Ν. 1 Πανθ. 35. 2 (ad legem

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οὗτος οὖν ὁ Φαλκίδιος, ὅταν ἔχῃ τις παῖδας οὐ περισσότερους τῶν δ', ἀλλὰ δ' ἢ ὀλιγωτέρους, τὸ γ' τῆς πατρικῆς περιουσίας ἐστίν, ὡς αὐτοῦ τοῦ τρίτου μέρους διδομένου τοῖς παισὶν εἰς κληρονομίαν καὶ μεριζομένου ἐπίσης· ὅταν δὲ ἔχῃ τις πλείονας τῶν δ', τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας αὐτοῦ φαλκίδιον γίνεται, καὶ ἀναγκάζεται ὁ πατὴρ τὴν ἡμίσειαν περιουσίαν αὐτοῦ τοῖς παισὶ διδόναι εἰς μερισμόν, ἢ γούν ἵνα ἐπίσης πάντες οἱ παῖδες πρὸς ἀλλήλους ταύτην διαμερίσωνται. Δεῖ γούν τὸν πατέρα πρῶτον ἀποτιθεῖναι καὶ φυλάττειν λόγῳ τῶν παίδων τὸ γ' ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ βίου αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῶν προσόντων αὐτῷ πραγμάτων, ὡς βούλεται, διαπραττέσθαι. Τοῦτο ἀρίστως παρὰ τοῦ νόμου καὶ ἐπαινετῶς ἔργον τέτακται· εἰς γὰρ ἡ φύσις ὀκείωσι, τούτους πρῶτως θεραπευτέον, καὶ τὸ αὐτοῖς ἀνῆκον πρῶτον ἀποδοτέον, εἴτα καὶ πρὸς τοὺς ἕξω τραπτέον καὶ ποιητέον κατὰ τὴν βούλησιν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τοιοῦτόν ἐστι τῆς τῶν εἴς' ποσότητος εἶναι πάντες τὸν βίον ὁ νόμος παρακλείεται, καὶ ἐκάστου τὴν πᾶσαν περιουσίαν εἰς εἴς' περίσθησι· τὰ γούν δώδεκα ποσοῦνται ἐκ τοῦ τρις τέσσαρες, τρις γὰρ τὰ τέσσαρα εἴς'. Ἐπεὶ οὖν τὸ γ' δεῖ τῷ κληρονόμῳ φυλαττέσθαι, τὸ δὲ διμοῖρον ἐπ' ἑξουσίᾳ τοῦ δεσπότου κεῖται ποιεῖν ἐπ' αὐτῷ, ὅπως

Falcidiam). N. 47 πρ. N. 73 § 5 Πανθ. αὐτόθι. Γαίου Εἰσηγ. II. § 227 Οὐλπ. ἀποστ. 24 § 33. Ἰσιδώρου Origines βιβλ. 8 κεφ. 15).

Μ. Συγχωρεῖται νὰ κληροδοτῇ τις μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου (τουτέστι τῶν δύο τρίτων τῆς περιουσίας αὐτοῦ)· διότι τὸ τετραούγγιον, τουτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, φυλάττεται διὰ τὸν κληρονόμον.

4. Ἐπὶ τοῦ φαλκιδίου δεῖ ἐξαίρεθῆναι τὰ ἐποφληθέντα ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος καὶ τὴν περὶ τὴν κηδεῖαν δαπάνην, καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον σκεπεῖν ὅπόσον ἐστὶ· τοῦτο γὰρ νομιζέται εἶναι καθαρὰ οὐσία καὶ ταύτης τὸ τρίτον μέρος παρακατεχέτω. (§ 3 Εἰσ. 3 22 (de lege Falcidia). Πρоч. 32. 2).

Μ. Ἐπὶ τοῦ φαλκιδίου πρέπει νὰ ἐξαίρεθῶσι τὰ χρεωστούμενα ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος, καὶ αἱ δαπάναι τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων καὶ τὸ ὑπόλοιπον νὰ ἐξετάζηται πόσον εἶναι· διότι τοῦτο νομιζέται ὅτι εἶναι καθαρὰ περιουσία καὶ ταύτης τὸ γ' μέρος παρακρατεῖται.

5. Ἰστέον ὅτι ἐπὶ ἐξωτικοῦ κληρονόμου ὁ φαλκιδιούμενος υἱὸς σῶον τὸ γ' τῆς καθαρᾶς οὐσίας λαμβάνει· ἐπὶ δὲ υἱοῦ τοῦ φαλκιδίου ἐπίσης μερίζουσιν 3, τε κληρονομῶν καὶ ὁ φαλκιδιούμενος· τὴν γὰρ λοιπὴν οὐσίαν ὡς ἰδίαν φιλοτιμίαν ἡγεῖται, ἐπὶ καὶ ἐξωτικῇ ἡδύνατο ὁ πατὴρ αὐτὴν καταλιπεῖν τυχόν. (*) (Φαίνεται ἀντικειμένη Νεαρά 1 κεφ. 1 § καὶ 2).

Μ. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ἐπὶ ἐξωτικοῦ κληρονόμου ὁ ὑπὸ τοῦ φαλκιδίου βοηθούμενος υἱὸς λαμβάνει πλῆρες τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς περιουσίας· ἐπὶ δὲ υἱοῦ διανέμουσιν ἐξ ἴσου τὸν φαλκιδίου καὶ κληρονομῶν καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ φαλκιδίου· διότι τὴν λοιπὴν περιουσίαν θεωρεῖ ὡς ἰδίαν φιλοτιμίαν, ἀφοῦ καὶ εἰς ἐξωτικὴν ἡδύνατο τυχόν ὁ πατὴρ νὰ ἀφήσῃ.

6. Ὅτε τις καταλείψει τινὲ κληρονομίαν εἰπών, θέλω πράττειν· ὅθνη· τὸν οἶκόν μου καὶ τόδε, καὶ ἐξ ἀπάσης τῆς ὑποστάσεώς

βούλεται, φησὶν ὁ νόμος, ὅτι ἔξεστι ληγατεύειν, μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου. ἦτοι τῆς τοῦ διμοίρου ποσότητος· τὸ γὰρ τετραούγγιον, ἦτοι τὸ γ' τῆς περιουσίας, τῷ κληρονόμῳ φυλάττεται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὡς ἐπὶ θέματος εἶχον τρεῖς υἱούς, Πέτρον, Παῦλον καὶ Ἰωάννην· δίδωκα τῷ Πέτρῳ λίτρας ι' καὶ τῷ Παύλῳ ε'· τελευτῶν δὲ καὶ τῶν υἱῶν Πέτρον κληρονόμον, γράψας δοθῆναι τῷ Ἰωάννῃ λίτραν α'. Ἐπειδὴ τὸν φαλκιδίου, συμφηρίζονται πάντα, καὶ αἱ ι' λίτραι, καὶ αἱ ε' καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία· ὑπὸθεν δὲ αὐτὴν εἶναι λίτρας η' καὶ ὁμοῦ συνάγουσιν τὰς πάσας λίτρας κδ'· ὑπεξαίρουνται αἱ ι' καὶ ε' λαμβάνουσι ταύτας, τὴν μὲν ι' ὁ Πέτρος, τὰς δὲ ε' ὁ Παῦλος, τὰς δὲ λοιπὰς η' λίτρας ἐπιμερίζονται οἱ γ' ἦτοι τὸ γ' τῆς ὁλότητος τῶν κδ' λιτρῶν· ὁ γὰρ φαλκιδίος ἀφ' οὗ παιδὼν τὸ γ' ἐστὶ τῆς καθαρᾶς οὐσίας· αἱ δὲ πλείονες τῶν δ' εἶναι αἱ καὶ δεῖ, τὸ ἥμισυ.

δοθῆναι τὰ χρέη τοῖς δανεισταῖς μου καὶ τῷ υἱῷ μου τὸ νόμιμον μέρος· εὐ μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τῶν χρεῶν δίδεται· τῷ υἱῷ τὸ γ' ἦτοι τὸ νόμιμον, ἀλλὰ πρὸ τούτων ὁ υἱὸς λαμβάνει τὸ φαλκίδιον καὶ τότε ἐκ τῆς ἄλλης ὑποστάσεως τοῖς δανεισταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ ἱκανὸν γίνεται. (N. 8 § 9 Πανδ. 5. 2 (de inofficioso testamento)).

M. *Όταν τις ἀφῇσιν εἰς τινα κληρονομίαν, εἰπὼν ὅτι θέλει νὰ πωλήσῃ ἢ οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τοῦτο, καὶ ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς περιουσίας νὰ δοθῶσι τὰ χρέη πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ νόμιμον μερίδιον, δὲν δίδεται πρὸς τὸν υἱὸν τὸ τρίτον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν χρεῶν, ἀλλὰ πρὸ τούτων λαμβάνει ὁ υἱὸς τὸν φαλκίδιον καὶ τότε ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας ἱκανοποιούνται οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ λοιποί.

7. Οὐ δύναται δίδεσθαι φαλκίδιος ἐν ζωῇ τῶν γονέων· ὅσα γὰρ λάβει ὁ παῖς μετὰ θάνατον τῶν πατέρων πάλιν δύναται κινεῖν κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν καὶ συμφωνῶν τυχὸν προέβη καὶ ἐπερώτησις μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ τοῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ λαθὼν τι ὁ υἱὸς παρὰ τῶν κληρονόμων διαλύσεται, καὶ μὴ προστεθῇ τῷ συμφώνῳ ὅτι διαλύομαι καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων μου, κἄν τε πλεῖον κἄν τε ἑλάττω ἤρμοστέ μοι, δύναται πάλιν κινεῖν περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ οὐκ ἀποκλείεται τῇ συμφώνῳ. (N. 35 § 1 Κωδ. 3. 28 (de inoff. testam.). Βασ. XXXIX 1. 57).

M. Ζώντων τῶν γονέων δὲν δύναται νὰ δοθῇ φαλκίδιος (κληῖρος)· διότι ὅσα ἂν λάβῃ τὸ τέκνον, πάλιν μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων δύναται νὰ κινή κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, καὶ ἂν ἔτι ἐγένετο συνομολόγησις καὶ συμφωνία μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τοῦ υἱοῦ. *Εἰ δὲ λαθὼν τι ὁ υἱὸς παρὰ τῶν κληρονόμων συμβέβηκεν, καὶ δὲν προστεθῇ εἰς τὸ συμφωνητικόν, ὅτι συμβέβηκεν καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων αὐτοῦ, εἴτε πλεῖστον εἴτε ὀλιγώτερον ἤρμοζεν αὐτῷ, δύναται πάλιν νὰ κινή περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ δὲν ἀποκλείεται ὑπὸ τοῦ συμφωνητικοῦ.

8. Εἰ καὶ μετὰ τελευτὴν ὁ φαλκίδιος δίδεται, ἀλλ' εἴπερ ὑπόσχεται πατὴρ προῖκα καὶ μὴ εἴποι πόσον, ἀναγκάζεται τέως ὅσον ποιῇ ὁ φαλκίδιος, δοῦναι ὑπὲρ προικὸς καὶ ἐν ζωῇ. (Πρὸλ. N. 29 Κωδ. 3. 28 (de inoff. testamento), N. 69 § 4 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium)).

M. Εἰ καὶ ὁ φαλκίδιος δίδεται μετὰ θάνατον, ἀλλ' εἰν πατὴρ ὑποσχέθῃ προῖκα καὶ δὲν ὀρίσῃ πόσον, ἀναγκάζεται ζῶν νὰ δώσῃ λόγον προικὸς ὅσον ἀποτελεῖ ὁ φαλκίδιος.

9. Καὶ γυναικὸς διαζευχθείσης τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀποκαρείσης, καὶ τὸ ἱκανὸν τῆς προικὸς αἰτουμένης, ὁ Μάγιστρος εὐρών ταύτην ἔχουσαν παῖδα ἀφώρισε φαλκίδιον ὑπὲρ τοῦ παιδός, δηλονότι τὸ γ' τῆς πάσης προικὸς αὐτῆς. (Νεαρά 123 κεφ. 38).

M. Καὶ γυνὴ εἰν διαζευχθεῖσα ἀπὸ τοῦ συζύγου καὶ ἀποκαρῇ καὶ ἀπειτῇ τὸ

ικανόν τῆς προικῆς, ὁ Μάγιστρος εὐρών ὅτι αὕτη εἶχε τέκνον (ὁῦλον) ὥριον φαλκίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ τρίτον δηλονότι τῆς ὅλης προικῆς αὐτῆς.

10. Ὅτι ἀναγκαιῶς καὶ ὁ παῖς ἀπαις ἀποθνήσκων φαλκίδιον δεῖται τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ γ' τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν. Οὗτος γὰρ δικαιώσας πατέρα ἐκ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεμένης παρὰ τὸ σύμφωνον τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας διὰ περιστάσεων λαβεῖν μετὰ καθαρῶν καρπῶν τοῦτον ἐτύπωσε· γράψας οὕτως, ὅτε δὴποτε χώραν ἔχει ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθεμένου χρεωστοῦνται τῇ κληρονομίᾳ. (Πεῖρα 25. 75. Πρὸλ. Ν. 14 καὶ 15 Πανδ. 5. 2 (de inoff. test.). πρ. § 6 Εἰσηγ. 2. 18 (de inoff. testamento). Νεαρὰ 1 πρ. § 2. Νεαρὰ 18 κεφ. 1. Νεαρὰ 89 κεφ. 12 § 3).

Μ. Ἀναγκαιῶς καὶ ὁ υἱὸς ἀποθνήσκων ἀτέκνος δεῖται φαλκίδιον εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ γ' τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν. Διότι οὗτος· δικαιώσας πατέρα κατὰ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεμένης παρὰ τὸ συμφωνητικὸν διέταξε νὰ λάβῃ οὗτος δι' ἀπορίαν τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας μετὰ καθαρῶν καρπῶν, γράψας οὕτως· ὅσακις ἔχει χώραν ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου χρεωστοῦνται πρὸς τὸν κληρονομὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου.

11. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου τελευταίας ἐπὶ διαθήκῃ καὶ ἀμφισβολίας γενομένης περὶ τὸ σύμφωνον, ὁ Μάγιστρος διὰ τὸ συμπαθὲς ἔκρινεν ἵνα λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον οὗ τῆς προικῆς, ἀλλὰ τῆς πάσης περιουσίας τῆς θυγατρὸς. Εὐρήρεις δὲ ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸν περὶ γυναικῶν τίτλον ἐν τῇ τοῦ Μάγιστρου βιβλίῳ. (Πεῖρα 25. 64).

Μ. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου θανοῦσης ἐνδιαθέτου καὶ συμπεσούσης ἀμφισβολίας περὶ τοῦ συμφωνητικῆς, ὁ Μάγιστρος κατὰ συμπέθεκα ἀπεφασίετο νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον οὐχὶ τῆς προικῆς, ἀλλὰ τῆς ὅλης περιουσίας τῆς θυγατρὸς. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Μάγιστρου ἐν τῇ περὶ γυναικῶν τίτλῳ.

12. Ἐν δὲ τῇ περὶ κληρονομίας ἀριθμητικῇ τοῦτο φησὶ διὰ τοὺς νόθους· ἀνιόντας δὲ ἔχων ὁ διατιθέμενος ἢ ἑτέρους, οἷς ὁ νόμος τὸ τρίτον ἀναγκάζει καταλιμπάνειν τῆς ἰδίας περιουσίας, εἰς τὸ διμοῖρον τῆς ὑπάρξεως γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους. (Πεῖρα 48. 4).

Μ. Ἐν δὲ τῇ περὶ κληρονομίας τίτλῳ φανερώς τοῦτο λέγει ὁ Μάγιστρος περὶ νόθων· ἔχων δὲ ὁ διατίτης ἀνιόντας ἢ ἄλλους, εἰς τοὺς ὁ νόμος ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ καταλείπῃ τὸ τρίτον τῆς ἰδίας περιουσίας, γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους εἰς τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῶν ὑπαρχόντων.

13. Καὶ ἐν τῇ περὶ διαθηκῶν υἱὸς τελευταῖων καὶ διαθήκην γράφων δι' εὐτελοῦς ληγάτου τῶν γονέων ἐμνήσθη καὶ τὴν αἰ-

τιαν τοῦ μὴ πλείονων τούτους ἀξιῶσαι ἀπέδωκε τὸ μηδὲν παρ' αὐτῶν ἀπενέγκασθαι πώποτε, καὶ τὸ πολλὰ πάνυ τούτοις περιών χορηγήσαι· ἀλλὰ τὸ ἡμαρτημένον ἐκείνῳ δικαστικὸν τοῦ Μαγίστρου διωρθώσατο ψήρισμα, τὸ γ' τῆς πάσης περιουσίας τουτου τὸν γε πατέρα καὶ τὴν μητέρα νομικαῖς ἐπιταγαῖς ἀπολαβεῖν βεβαιώσαν. (Πεῖρα 14. 9. Πρὸλ. N. 30 πρ. N. 31. N. 32. N. 36 πρ. Κωδ. 3. 28 (de inoff. test.). § 3 Εἰς. 2, 18 de inoff. testamento). Νεαρά 115 κεφ. 5 πρ.).

M. Καὶ ἐν τῷ περὶ διαθηκῶν τίτλῳ τὰ ἐξῆς· υἱὸς ἀποθνήσκων καὶ διαθηκῶν ἐμνημόνευσε τοὺς γονεῖς εἰς εὐτελεῖς κληροδοτήματα καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν δὲν ἀξίωσεν αὐτοὺς πλείονων ἀπέδωκεν εἰς τὸ ὅτι παρ' αὐτῶν δὲν ἔλαβε ποτέ τι καὶ ἔων ἐχορήγησε πολλά· ἀλλὰ τὸ σφάλμα ἐκείνου διωρθώσε δικαστικῇ τοῦ Μαγίστρου ἀπόφασις, βεβαιώσασα ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ λαμβάνουσι κατὰ τὰς νομικὰς διατάξεις τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας τουτου.

14. Καὶ Ἰουστινιανοῦ διάταξις, ὀφείλειν τὸν ἐμαγκίπατον υἱὸν ἦτοι τὸν αὐτεξούσιον τελευτῶντα καὶ διατιθέμενον καταλιμπάνειν τῷ πατρὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ περιουσίας· κἂν τε τοῦτο ὁ πατὴρ συμφωνήσῃ ποιῶν αὐτὸν αὐτεξούσιον, κἂν τε μὴ. (N. 14 καὶ 15 πρ. Πανδ. 5. 2 (de inoff. test.). N. 4 § 25 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). Νεαρά 1 πρ. § 2. Νεαρά 18 κεφαλ. 1. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 3).

M. Καὶ διάταξις τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὀρίζει, ὅτι ὀφείλει ὁ χειραφετηθεὶς υἱὸς ἦτοι ὁ αὐτεξούσιος ἀποθνήσκων καὶ διαθέτων νὰ καταλείπῃ εἰς τὸν πατέρα τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας του· ἐάν τε συμφωνήσῃ τοῦτο ὁ πατὴρ καθιστὰς αὐτὸν αὐτεξούσιον, ἐάν τε μὴ.

15. Ὅτι καὶ οἱ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσιν ἐξ ἀνάγκης χρεωστοῦσι φαλκίδιον. (1) (N. 4 § 15-18 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de successione libertorum). Νεαρά 1 πρ. § 2).

M. Καὶ οἱ ἀπελεύθεροι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν εἰς τοὺς πάτρωνας αὐτῶν φαλκίδιον.

16. Ὅτι οἱ πορνογενεῖς ἐπὶ τοῖς πατράσιν οὐκ ἔχουσι προνόμιον τι, οὐδὲ οἱ πατέρες ἐν αὐτοῖς. (Πλουτ. Ῥωμ. ζητ. 103. N. 23 καὶ 24 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum). N. 25 Πανδ. 49. 15 (de captivis)).

M. Οἱ πορνογενεῖς οὐδὲν ἔχουσι προνόμιον ἐπὶ τῶν πατέρων (δηλ. τῆς περιουσίας, τοῦ ἐνόμματος, τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν πατέρων αὐτῶν), οὐδὲ οἱ πατέρες ἐπ' αὐτῶν.

17. Εἴ τις δωρεὰν ἄμετρον εἰς τινα ἢ τινας τῶν παιδῶν

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὴν ἐννοίαν.

ποιήσαιο, ἀνάγκη ἔχει ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλήρου τοσοῦτον ἑκάστῳ τῶν παιδῶν φυλάττειν τὸ ἐκ τοῦ νόμου μέρος, ὅσον ἦν πρὶν τὴν δωρεάν ὁ πατήρ εἰς τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας τοῦς ταύτῃ τετιμημένους ποιήσαιο· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐγκαλοῦσιν, ἔχοντες μὲν ἐπὶ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς τὸ ἀπὸ τῶν νόμων, κατὰ τοσοῦτον δὲ αὐξομένου τοῦ μέτρου, καθόσον καὶ τὰ πράγματα εἶχον τοῦ πατρὸς, πρὶν ταῖς δωρεαῖς ἐξαντληθεῖν οὐ δυναμένων τῶν ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς τετιμημένων παιδῶν φάσκειν, ἀρκεῖσθαι μὲν ταῖς ἀμέτροις ταύταις δωρεαῖς, δοκεῖν δὲ ἀφίστασθαι τοῦ πατρῷου κλήρου, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαζομένων μὲν, εἰ ἀρκούνται ταῖς δωρεαῖς, καταδέχεσθαι τὸν κλῆρον, ἀνάγκη δὲ ἐχόντων πᾶσι τρόποις ἐπανισοῦν τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἐντεῦθεν διαφέρον, καθόσον εἰρήκαμεν μέτρον· ὥστε μὴ ἐλαττονέχειν αὐτοὺς τὸ ἐκ νόμων αὐτοῖς ὀφειλόμενον διὰ τὴν γενομένην ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς ἀμετρίαν· ὅπου γε τῷ πατρὶ ἔξεστι μέτρια φρονήσαντι περὶ τὴν πᾶσαν γονὴν καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ μᾶλλον ἀγαπωμένοις χαρίσασθαι τι πλεον καὶ μὴ τοὺς λοιποὺς παῖδας διὰ τῆς εἰς ἐκείνους γενομένης ἀμετρίας βλάψαι, καὶ τὸν ἡμέτερον παραδῆναι σκοπόν. Ταῦτα μέντοι φασὲν περὶ παιδῶν κεχαρισμένων αὐτοῖς· οὐ μὴν περὶ τῶν ἀγνωμόνων καὶ οἷς ὁ πατήρ δικαίαν τε καὶ νόμιμον ἀχαριστίαν ἐπάγει· εἰ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχον φανείη καὶ ἀποδειχθεῖσαν αἱ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι, ἔστω τὰ τῶν νόμων τῶν ἐπὶ τῆς ἀχαριστίας κειμένων κύρια καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς δὲ ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ἐλαττούμενα. (*) (Νεαρά 92 κεφ. 1 πρ. § 1 Προχ. 32. 4. Σύνοψις ΧLI. 5. 1).

Μ. Ἐάν τις ποιῇσῃ δωρεάν ἀμετρον εἰς ἓν ἢ πλείοτερα τέκνα, εἰς τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ δι' ἑκάστον τῶν τέκνων τοσοῦτον ἐκ τῆς νομίμου μερίδος, ὅσον ἦτο πρὶν ἢ ὁ πατήρ δωρήσῃ εἰς τὸ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτον τὸν νόμον οὕτως ἐρμήνευσεν ὁ Μάξιμος· ἐάν δωρήσῃται πατήρ δυοὶ παισὶν αὐτοῦ λόγου χάριν λίτρας λ' καὶ γράψῃ μετὰ ταῦτα διαθήκην καὶ διανέμῃ ἑτέροις δυοῖς παισὶ κλῆρον, μὴ δύνηται ἀρῶμεν μὲν τὴν παρ' αὐτῷ τυγχάνουσαν ὑπαρξίν, τυχόν οὖσαν ἑτέρων λίτρων λ' ἀλλὰ συμβάλλῃ τοῖς τοῖς καὶ τὴν διὰ τῶν δωρεῶν προεκπερησέσαν ποσότητα, καὶ οὕτω τυποῖ τὸν Φαλκιδίου· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἐνούσης αὐτῇ περιουσίας ἀφαιρῇ τὰ νόμιμον, ὀλίγος ἔσται τοῖς παισὶ κλῆρος· εἰ δὲ κατὰ τὸ νόμου βούλημα ὀρέσῃ, μῖζον οἱ παῖδες μέρος λήφονται· καὶ ὁ συντεμὼν τὰς νικᾶς περὶ τῶν ἀμέτρων δωρεῶν οὕτω φησὶν οὐδὲ διὰ τῆς γενομένης εἰς τινὰ τῶν παιδῶν ἀμέτρου δωρεᾶς παρὰ τοῦ γονέως αὐτοῦ μειοῦται ὁ Φαλκιδίος τοῖς λοιποῖς παισὶν, εἰ μὴ ἄρα ἀχαριστοὶ εἴσιν· ὀφείλει γὰρ ἐαθῆναι αὐτοῖς τὸ νόμιμον μέρος πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῷ τελευτήσαντι γονεῖ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

τέκνον ἢ τὰ τέκνα τὰ τιμηθέντα διὰ ταύτης· διότι οὕτως οὐδὲν ἐπιζητοῦσι πλέον λαβόντες μὲν τὴν νόμιμον μερίδα ἐκ τῆς ὅλης περιουσίας τοῦ πατρὸς, κατὰ τοσοῦτον δὲ ἀναγομένου τοῦ μέτρου, καθ' ὅσον ἐξετείνοντο καὶ τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς, πρὶν ἢ ἐξαντληθῶσιν ἐκ τῶν δωρεῶν· τὰ δὲ τιμηθέντα διὰ τῶν δωρεῶν τέκνα δὲν δύνανται νὰ λέγωσιν, ὅτι ἀρκοῦνται εἰς τὰς ἀμέτρους ταύτας δωρεάς, καὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἀπέχωσι τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ δὲν ἀναγκάζονται μὲν, ἐὰν ἀρκῶνται εἰς τὰς δωρεάς, νὰ ἀποδέχωνται τὴν κληρονομίαν, ἀναγκάζονται ὅμως ἐξάπαντος νὰ ἐφισπῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ἐκ τούτου ἀρμόζει αὐτοῖς κατὰ τὸ εἰρημὸν μέτρον· ὥστε νὰ μὴ λαμβάνωσιν αὐτοὶ ὀλιγώτερον τοῦ νομίμως ὀφειλόμενου πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν γενομένην εἰς τὰς δωρεάς ἀμετρίαν· ὅθεν συγχωρεῖται εἰς τὸν πατέρα συμμιδάζοντα τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν τέκνων καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἡγαπημένους ὑπ' αὐτοῦ νὰ χάριση τι πλεόντερον καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα νὰ μὴ βλάβῃ διὰ τῆς γενομένης πρὸς ἐκείνους ἀμετρίας καὶ τὴν ἡμέτερον σκοπὸν νὰ παραβῇ. Καὶ ταῦτα λέγομεν περὶ τῶν ἀγαπωμένων ὑπ' αὐτῶν τέκνων καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἀγνωμόνων ἐκείνων, εἰς ἃ ὁ πατήρ ἐπιφέρει δικαίαν καὶ νόμιμον ἀχαριστίαν· διότι, ἐὰν τοῦτο φανῇ οὕτως ἔχειν καὶ ἀποδειχθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας, ἰσχύουσιν οἱ περὶ ἀχαριστίας νόμοι, ὧν τὸ κύρος οὐδαμῶς ἐλαττωῦται ὑπὸ τῆς παρουσίας διατάξεως.

18. *Ἐὰν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ εἰς γάμον ἐκδώσῃ παῖδα ὁγλήσαν ἢ ἄρρενα καὶ συμβῇ τελευτᾶν τὸν παῖδα, οὐκ ἔχει ἐξουσίαν διαθεῖσθαι, εἴτε προῖξ ἐστὶν εἴτε ὑπόθελον, εἴτε τῶν γονέων περιόντων· εἰ δὲ ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν ἐτελεύτησεν, εἰς τὸ τοῦ θανόντος διατίθεται.

Μ. *Ἐὰν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ νυμφεύωσι θῆλυ ἢ ἄρρεν τέκνον καὶ συμβῇ νὰ ἀποθῇ τὸ τέκνον, δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ διαθέσῃ τὴν δοθείσαν αὐτῷ προίκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν πρὸ τοῦ θανάτου τῶν γονέων αὐτοῦ. (*Ὅθεν, ἂν διαθέσῃ αὐτὴν ζώντων ἐστὶ αὐτῶν, δὲν ἔχει κύρος ἡ τοιαύτη διάταξις αὐτῆς)· εἰ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπέθανε, δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ μέρος τοῦ θανόντος.

19. *Ἐχὼν τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα ἀπέβαλε τὴν συνοίκητιν· εἴτα μετὰ χρόνον πολὺν δευτέραν ἔλαβε γαμετήν καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς παιδίον· τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς ὁ δεύτερος παῖς ἀνέστη ἐπιζητῶν προίκα ἥτοι κλῆρον ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ἥτις ἐξ ἑτέρας ἐτέχθη μητρὸς καὶ πρὸ τοῦ αὐτὸν γεννηθῆναι ἔλαβε κλῆρον καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος, ἵνα καὶ ἄκουσα δῶσθαι αὐτῇ τῷ ἑτεροθαλεῖ ἀδελφεῷ τὸν φαλκιδιον· ὁ γὰρ αὐτὸς πατήρ ὁμοτέρως ἐγέννησεν, καὶ εἰ τὴν μὲν πρῶτον, τὸν δ' ὕστερον· πρὸς γὰρ τὸν φαλκιδιον οὐδεὶς λόγος βοηθήσει αὐτῇ. (Πεῖρα 25. 60).

Μ. *Ἐχὼν τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα, ἀπέβαλε τὴν σύζυγον· εἴτα μετὰ καιρὸν πολὺν ἔλαβε δευτέραν σύζυγον καὶ ἐξ αὐτῆς ἐτεκνοποίησε· τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος, τὸ δεύτερον τέκνον

ἐγέρθη ἐπιζητοῦν προίκα ἢ κληρονομίαν παρὰ τῆς (ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ) ἀδελφῆς, ἥτις ἐγεννήθη ὑπὸ ἄλλης μητρὸς καὶ πρὶν ἢ αὐτὸς γεννηθῇ ἔλαβε κληρονομίαν καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ὁ Μάγιστρος ἀπεφάνετο ὅτι ὀφειλοῦνται νὰ δώσῃ αὐτὴ καὶ ἄκουσα πρὸς τὸν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν τὸν Φαλκιδίον· διότι ὁ αὐτὸς πατὴρ ἐγέννησεν ἀμφοτέρους, ἂν καὶ τὴν μὲν πρώτον τὸν δὲ ὑστερον· διότι οὐδεὶς λόγος συνηγορεῖ ὑπὲρ αὐτῆς ὡς πρὸς τὸν Φαλκιδίον (οὐδεὶς δηλ. νόμος ἀπαλλάσσει αὐτὴν τῆς χορηγήσεως τοῦ Φαλκιδίου).

20. Δύνασθαι τὸν παῖδα τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἢ τῆς δωρεᾶς μέμνιν κινεῖν, εἰ μὴ τὸ καταλειμμένον αὐτῷ διὰ πάντων ἀρκεῖ αὐτῷ πρὸς τὸ γ' ἢ ἐπέγνω τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν, ἢ πέντε ἔτη παρέδραμε καὶ μειζὼν ἐστὶ τῶν κε' ἐνιαυτῶν· καὶ ἔτι χώρα τῇ μέμψει καὶ κατὰ τῶν μητρῶων δωρεῶν εἰ μὴ ἡ θυγάτηρ ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον. (N. 8 Kwδ. 3. 28 (de inoff. testamento). Σύνοψις XLI. 4. 8).

M. Δύνεται τὸ τέκνον νὰ κινή τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἢ τῆς δωρεᾶς τοῦ πατρὸς μέμψιν, ἐκτὸς ἂν τὸ καταλειπθὲν εἰς αὐτὸ ἂν συνάλλω ἀρκεῖ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τρίτου ἢ ἐπαδοκίμασε τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς ἢ πέντε ἔτη παρῆλθον καὶ εἶναι προσηύτερος τῶν κε' ἐτῶν· καὶ προσέτι ἡ μέμψις ἔχει χώραν καὶ κατὰ τῶν μητρικῶν δωρεῶν, ἂν ἡ θυγάτηρ δὲν ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον.

21. Ἡ διάταξις βούλεται, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκατάστασιν ποιεῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδί τὸ νόμιμον μέρος, οὗ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπηγορεύωσθαμεν, πενίαν αὐτοῦ πολλὴν καταγνόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν τῶν παίδων ἀριθμὸν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸ λειπόμενον οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προίκας, ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημάτως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρουμένης, ἐξηγήσθαι καὶ αὐτὸ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προτιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προίκα ἢ τὴν πρὸ γάμου ποιεῖ δωρεάν. (1) (Νεαρά 39 κεφ. 1. Νεαρά 18 κεφ. 1. Νεαρά 22 κεφ. 48 πρ. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 3. Σύνοψις XXXVIII. 15. 11).

M. Ἡ διάταξις θέλει, ἵνα, ἂν τις εἰς τὸ ἐξῆς ἀποκαθίστῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ, πρῶτον μὲν φυλάττῃ διὰ τὸ τέκνον τὸ νόμιμον μέρος, οὗ τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο διαρῶσαμεν ὡς λίαν πενιχρὸν), ἀλλ' ἐξάπαρτος τὸ τρίτον, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας, ὅπου δὲν ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς ἀμύλουσαν προσφορὰν προίκας ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς μετρουμένης κατὰ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων, ἐξαιρεῖται καὶ τοῦτο τῆς ἀποκαταστάσεως, καθό-

(1) Ἡ ἐν τῇ § 21 διάταξις εἶναι ἀντολεξαί αὐτὴ αὐτὴ ἢ ἐν τῇ § 46 τοῦ τίτλου 1.

ἔσεν προστιθέμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

22. Ὅτι τὰ περὶ φαλκιδίου οὐκ ἐπὶ πατὴρς μόνου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρός καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν παρευγεμένων ἐκάστῳ θηλέων προσώπων, μάμμης φάμεν καὶ προμάμμης, εἴτε πρὸς πατὴρς εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν· καὶ ὅτι οὐ τοῖς ἐξ ἀρρενογονίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνους καὶ προεγγόνους παρὰ τῶν ἀνιόντων ὁ φαλκιδίος ὀφείλεται ἀναγκαίως· τοσοῦτον τοῖς ἐγγόνους καὶ προεγγόνους ἀπὸ τούτων λαμβάνουσιν, ὅσον ἐμελλεν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ αὐτῶν λαμβάνειν εἰ περιῆν. Καὶ ὅτι καὶ τοῖς ἐξ ἀπροίκου γαμετῆς γνησίως τεχθεῖσιν ὁ φαλκιδίος ὀφείλεται· καὶ ὅτι ταῦτα κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ μεταγενεστέρως διαθέσεως μετὰ προικίων γενομένων γνησίων. (Νεαρά 18 κεφ. 1. Νεαρά 118 κεφ. 1. Σύνοψις XLI. 4 1).

Μ. Τὰ περὶ φαλκιδίου ἰσχύουσιν οὐ μόνον ἐπὶ πατὴρς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν συναπτομένων πρὸς ἕκαστον τούτων θηλυκῶν προσώπων, μάμμης δηλ. καὶ προμάμμης εἴτε πρὸς πατὴρς εἴτε πρὸς μητρὸς εἶναι· καὶ οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνους καὶ προεγγόνους ὀφείλεται ἐξ ἀνάγκης ὁ φαλκιδίος ὑπὸ τῶν ἀνιόντων· τοσοῦτον λαμβάνουσι παρὰ τούτων οἱ ἔγγονοι, ὅσον ἐμελλεν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ νὰ λάβῃ ἐὰν εἴη. Ὀφείλεται δὲ ὁ φαλκιδίος καὶ εἰς τὰ γεννηθέντα γνησίως ἐξ ἀπροίκου συζόγου· καὶ ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ἂν ἐκ μεταγενεστέρως διαθέσεως καὶ μετὰ προικοσυμφώνου κατεστήσαν γνήσια τέκνα.

23. Εἰ μὴ ποιήσῃ καταγραφὴν ὁ κληρονόμος, οὐ παρακαθῆξει φαλκιδίον, ἀλλὰ πληρώσει τοὺς ληγαταρίους, κἂν εἰ τὸ τῆς καθαρᾶς οὐσίας τοῦ τελευτήσαντος ὑπερβαίνει μέτρον ἢ τῶν ληγάτων δόσις. (Νεαρά 1 κεφ. 2 πρ. § 1 καὶ 2 Σύνοψις XLI 4. 3).

Μ. Ἐὰν ὁ κληρονόμος δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν, δὲν παρακρατεῖ φαλκιδίον, ἀλλ' ἱκανοποιεῖ τοὺς κληροδοτηθέντας, καὶ ἐὰν τὸ κληροδότημα ὑπερβαίῃ τὸ μέτρον τῆς καθαρᾶς τοῦ ἀποθανόντος περιουσίας.

24. Τὰ εἰς ταρὴν δαπανήματα ὡς χρεὸς ὑπεξαίρουνται· οὐ μὴν τὰ εἰς ποιήσιν μνημείου· ταῦτα γὰρ καὶ ὑπόκειται τῇ φαλκιδίῳ καὶ ᾧ τινι ληγατευθῶσι, οὐ συγχωρεῖται δαπανᾶν πλέον τοῦ συμμέτρου τοῦ μνημείου. (Ν. 1 § 19 Πανθ. 35. 2 (ad legem Falcidiam) Βασ. XLI. 4. 1).

Μ. Αἱ πρὸς ἐνταφιασμὸν δαπάναι ἐξαίρουνται ὡς χρεὸς (ἐπληροῦνται ἀφαιρούμεναι ἐκ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας ὡς χρεὸς πρὸ τῆς ἐκτιμῆσεως αὐτῆς διὰ τὴν ὑπολογισμὸν τοῦ φαλκιδίου), οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ πρὸς κατασκευὴν μνημείου· διότι αὗται καὶ εἰς τὸν φαλκιδίον ὑπόκεινται καὶ εἰς ὅτινα κληροδοτηθῶσιν ὑπὸ τοῦ διαθέτου δὲν συγχωρεῖται νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ τὴν συμμετρίαν τοῦ μνημείου.

25. Ἐὰν θανάτου αἰτία συγχωρητικὸν σύμφωνον ποιήσω τῷ χρεώστῃ μου, χώρα τῷ φαλκιδίῳ. (N. 15 πρ. Πανδ. 35. 2 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI 1. 15).

M. Ἐὰν αἰτία θανάτου καταρτίσω συγχωρητικὸν συμφωνητικὸν ὑπὲρ τοῦ χρεώστου μου, ἔχει χώραν ὁ φαλκιδίος.

26. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου ἐκ πάντων τῶν ληγαταρίων πρὸς ἀναλογία καταέχεται. (N. 2 Κωδ. 6. 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 1. 96).

M. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου παρακρατεῖται κατ' ἀναλογίαν ἐκ πάντων τῶν κληροδόχων.

27. Ἐὰν ὁ κληρονόμος τὸ πρᾶγμα ἀγνοήσας οὐκ ἐχρήσατο τῷ φαλκιδίῳ καὶ διὰ τοῦτο πλεον κατέβαλε, δύναται ἀναλαμβάνειν ἔαν δὲ τὸν νόμον ἡγνόησεν, οὐκέτι συγγινώσκεται. (N. 9 Κωδ. 6. 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 1. 103).

M. Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος δὲν ἐποίησατο χρῆσιν τοῦ φαλκιδίου καὶ διὰ τοῦτο κατέβαλε περισσότερον, δύναται νὰ ἀναλάβῃ αὐτόν· ἔαν δὲ ἡγνόησεν τὸν νόμον, δὲν συγχωρεῖται αὐτῷ πλεον νανᾶ λαβεῖν αὐτόν.

28. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσῃται τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, τελευτῇ τοῦ δωρηταμένου βεβαιούται ἡ δωρεά· ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται ἀποκατάστασιν, χώρα τῷ φαλκιδίῳ. (N. Κωδ. 6. 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 1. 106).

M. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρα, ὁ δωρεὰ ἰσχυροποιεῖται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται τὸ καταπίστευμα, ἔχει χώραν ὁ φαλκιδίος.

29. Εἴ ποτε τις διαθήται καὶ τι πρᾶγμα ἀκίνητον τῇ ἰδίᾳ φαρμακίᾳ ἢ ἐτέρῳ τινὶ προσώπῳ ὀνόματι ληγάτου καταλείψῃ καὶ εἰδικῶς εἴπῃ, μὴ ἐνὶ χρόνῳ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐκποιεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ τοῖς κληρονόμοις ἢ διαδόχοις ἐκείνου, ἢ τινι κατελείφθῃ διαμένειν· ἐπὶ τούτῳ τοῦ ληγάτου κελεύομεν τὸν φαλκιδίον νόμον χώραν παντελῶς μὴ ἔχειν· ἐπειδὴ τὴν ἐκποίησην τούτου αὐτὸς ἐκώλυεν ὁ διαθέμενος. (Νεαρά 119 κεφ. 11).

M. Ἐάν ποτε τις διαθήσῃ καὶ ἀφήσῃ πρᾶγμα τι ἀκίνητον εἰς τὴν οἰκὴν γένειαν αὐτοῦ ἢ εἰς ἄλλο τι πρόσωπον ὀνόματι κληροδοτήματος καὶ εἰδικῶς εἴρῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, οὐδέποτε δέον τοῦτο νὰ ἐκποιῇται, ἀλλὰ διαμένει εἰς τοὺς κληρονόμους ἢ διαδόχους ἐκείνου εἰς ὃν ἀφῆκε· ἐπὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου διατάσσομεν ὁ φαλκιδίος νόμος νὰ μὴ ἔχῃ παντελῶς χώραν, ὥστε τὴν ἐκποίησιν τούτου ἀπέτρεψιν αὐτὸς ὁ διαθετής.

30. Ἐὰν τελευτῶν χωρὶς αἰρέσεως δωρήσωμαι σοι, οὐ καλῶς οἱ κληρονόμοι παρακρατῆται φαλκιδίον ἐπιζητοῦσιν· ὁ γὰρ φαλκιδίος οὐκ ἐπὶ τῶν ἀπλῶν δωρεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν θανάτου αἰτίας

χώραν ἔχει. (N. 42 § 1 Πανδ. 39, 6 (de mortis causa donationibus). Βασ. XLVII. 3, 42).

Μ. Ἐάν ἀποθνήσκων σοὶ δωρήσω ἄνευ αἰρέσεως, οἱ κληρονόμοι δὲν διακαίνονται νὰ παρακρατήσωσι φαλκίδιον διότι ὁ φαλκίδιος δὲν ἔχει χώραν ἐπὶ τῶν ἀπλῶν δωρεῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν δωρεῶν αἰτίας θανάτου.

ΤΙΤΑ. I'.—Περὶ ἀποκλήρων.

I. Α. Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι παντελῶς πατρὶ ἢ μητρὶ ἢ πάππῳ ἢ μάμμῃ ἢ προπάππῳ ἢ προμάμμῃ τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τοὺς λοιποὺς παῖδας ἀμνημονεύτους καταλιμπάνειν ἢ ἀποκληρονόμους ἐν τῇ ἰδίᾳ ποιεῖσθαι διαθήκῃ, εἰ μὴ ὀνομαστικὰ τὰς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας ἐγγράψαιεν. Αἱ δὲ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι αὗται εἰσιν. Εἴ τις τοῖς ἰδίοις γονεῦσι χεῖρας ἐπιβάλλῃ. Ἡ βαρεῖαν καὶ ἀπρεπὴ ὕβριν αὐτοῖς ἐπάγῃ. Ἡ ἐπὶ ἐγκληματικῆς αἰτίας αὐτοὺς κατηγορήσῃ τῆς μὴ εὐσεύς κατὰ βασιλείως ἢ πολιτείας. Ἡ μετὰ φαρμακῶν φαρμακὸς ἀναστρέφεται. Ἡ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας ἢ ἄλλοτρόπως ἐπιδουλεῦσαι πειραθεῖν, τὸν τοιοῦτον ἀπόκληρον εἶναι θεσπίζομεν. (Νεαρά 115 κεφ. 3).

Μ. Διατάσσομεν, ὅτι δὲν συγχωρεῖται παντελῶς εἰς πατέρα ἢ μητέρα ἢ πάππον ἢ μάμμη ἢ προπάππον ἢ προμάμμη νὰ καταλείπωσιν ἀμνημονεύτους τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τὰ λοιπὰ τέκνα ἢ νὰ ἀποκληρώσιν αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαθήκῃ, ἐκτός ἐάν γράψωσι ῥητῶς τὰς αἰτίας τῆς ἀχαριστίας. Αἱ δὲ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἐάν τις ἐπιβάλλῃ χεῖρας εἰς τοὺς ἰδίους γονεῖς. Ἡ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖαν καὶ ἀπρεπὴ ὕβριν. Ἡ κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ' ἐγκλήματι πλὴν τῆς μνηύσεως ἐπὶ ἐγκλήματι κατὰ τοῦ βασιλείως ἢ τῆς πολιτείας. Ἡ ὡς φαρμακὸς συναναστρέφεται μετὰ φαρμακῶν (ἥτοι μετὰ τῶν μηχανευομένων δηλητηριάσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκεπῇ). Ἡ ἀποπειραθῇ νὰ ἐπιδουλεύῃ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας ἢ κατ' ἄλλον τρόπον.

Β. Εἰ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ ἢ τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ (1) ὁ υἱὸς συμμίσξῃ ἑαυτὸν. Εἰ συκοφάντης γένηται κατὰ τῶν ἰδίων γονέων καὶ διὰ τῆς ἰδίας καταμνηύσεως βαρείας αὐτοὺς ζημίας ὑπομείναι παρασκευάσῃ. Εἰ ἐν ἀσθενείᾳ χρονίᾳ κατακειμένων αὐτῶν ἢ ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ καταστάντων αὐτῶν ἀμελήσουσι τῆς αὐτῶν φροντίδος οἱ παῖδες καὶ καλούμενοι παρὰ τῶν γονέων μὴ

(1) Μὴ ἀναγνωρίζομενης τανῦν ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς παλλακείας, ἡ περίπτωσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ νῦν ἀγνοῦσα. Σημειωτέον, ὅτι τινὲς συγγραφεῖς (οἷον ὁ Krancke) φρονέουσιν, ὅτι ἐπεκτείνεται ὁ λόγος τῆς τῇ μητρὶ συμμίσξεως τοῦ υἱοῦ καὶ ἐπὶ τῆς θυγατρὸς συμμιχθείσης μετὰ τοῦ πατρὸς, ἑτέροι δὲ (οἷον ὁ Vangerow), ὅτι ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ συμμιχθέντος μετὰ τῆς φυσικῆς μητρός.

βουληθεῖεν αὐτοὺς ἐπιμελείας ἀξιῶσαι. Εἰ συμβῇ τινα τῶν εἰρη-
μένων γονέων ἐγκεκληῖσθαι, οἱ δὲ παῖδες οἱ δυνάμενοι ἐξ ἀδι-
θέτου εἰς τὴν τούτων διαδοχὴν ἔλθειν (1) αἰτηθέντες, ἢ εἰς
αὐτῶν μὴ βουληθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐγγύην τοῦτον ὑποδεξασθαι,
ἢ ὑπὲρ προσώπου ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ αἰτού-
μενος ἀποδείκνυται· ταῦτο μέντοιγε ὅπερ ἐπὶ τῆς ἐγγύης ἐθεσπι-
σαμεν, εἰς τοὺς ἄρρενας καὶ μόνον ἀνήκειν παῖδας βουλόμεθα.
(¹ Ἰδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως εἰν ὁ υἱὸς συνευρεθῇ πρὸς τὴν μητριάν αὐτοῦ ἢ τὴν παλ-
λακὴν τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς. Ἐάν καταστῇ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων αὐ-
τοῦ καὶ διὰ τῆς κατακλήσεως αὐτοῦ προκαλέσῃ βαρεῖαν αὐτῶν ζημίαν.
Ἐάν εἰς χρονίαν ἀσθένειαν ὑποπεσόντων ἢ εἰς ἀπορίαν καὶ ἀδυναμίαν
περιελθόντων τῶν γονέων, τὰ τέκνα ἀμελήσωσι νὰ φροντίσωσι περὶ αὐτῶν
καὶ προσκαλούμενα ὑπὸ τῶν γονέων δὲν θελήσωσι νὰ ἀξιώσωσιν αὐτοὺς
ἐπιμελείας. Ἐάν συμβῇ νὰ φυλακισθῇ τις τῶν εἰρημίων γονέων, τὰ δὲ
τέκνα τὰ δυνάμενα νὰ κληρονομήσωσιν αὐτοὺς ἐξ ἀδιαθέτου προσκληθέντες,
ἢ ἐν ἐξ αὐτῶν δὲν θελήσῃ νὰ χρηγήσῃ τὴν ἐγγύησιν αὐτοῦ, ἢ ὑπὲρ τοῦ
προσώπου αὐτοῦ ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται ὅτι εἶναι
ἱκανός· τοῦτο ὅμως ὅπερ διετάξαμεν ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως, θέλομεν νὰ ἰσχύῃ
μόνον ὡς πρὸς τὰ ἀρσενικά τέκνα.

Γ. Εἰ ἐλεγχθεῖν τις τῶν παιδῶν, ὅτι ἐκώλυε τοὺς ἰδίους
γονεῖς ποιήσασθαι διαθήκην, ὥστε εἰ μὲν μετὰ ταῦτα διαθήκην
ποιήσασθαι δυνηθεῖεν, ἄδειαν αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῆς τοιαύτης
αἰτίας τὸν παῖδα ἀπόκληρον ποιεῖν. Εἰ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ κωλύσει
δίχα διαθήκης τῶν γονέων τελευτήσῃ τις καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ
ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν ἢ μετὰ τοῦ
παιδὸς τοῦ τὴν διαθήκην γενέσθαι κωλύσαντος, ἢ οἱ μετ' αὐτὸν
καλούμενοι εἴτε οὕς κληρονόμοις ἢ ληγταταρίους ἔχειν ἡδύ-
λοντο εἴτε οἱ βλάβην τινὰ ἐκ τῆς κωλύσεως τῆς διαθήκης ὑπο-
μείναντες τοῦτο αὐτὸ ἀποδείξαιεν καὶ οὕτως ἀπόκληρον αὐτὸν
γενέσθαι. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ εἰ παρὰ γνώμην τῶν γονέων
κυνηγῶς ἢ μίμοις ὁ υἱὸς ἑαυτὸν ἐγκαταλέξῃ καὶ ἐν τούτῳ τῷ
ἐπιτηδεύματι διαμείνῃ· εἰ μὴ τυχὸν καὶ οἱ γονεῖς τῆς τοιαύτης
ἐπιτηδεύσεως γεγόνασιν. (¹ Ἰδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως εἰν τέκνον τι ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσε τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
νὰ συντάξωσι διαθήκην, ὥστε, ἐάν μὲν δυνηθῶσιν οὗτοι μετὰ ταῦτα νὰ δια-
θίσωσιν, ἔχουσιν ἄδειαν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν νὰ ἀποκληρώσωσι τὸ τι-
κνον. Ἐάν δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ἐμποδισμὸν ἀποβῇ τις τῶν γονέων ἀνὰ
διαθήκην καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος

(1) Ἐκ τοῦ γράμματος τῆς διατάξεως συνάγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ὅτι
συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ μὴ ἀμείως καλούμενοι ἐξ ἀδιαθέτου τότε, ὅτι
ὤφειλον νὰ παρασχῶσι βοήθειαν, οἷον οἱ ἔγγενοι.

καλούμενοι ἢ μετὰ τοῦ τέκνου τοῦ ἐμποδίσαντος νὰ συνταχῇ διαθήκη ἢ ἐν μετ' αὐτὸ καλούμενοι εἴτε ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ᾔθελον νὰ ἔχωσι κληρονόμους ἢ κληροδόχους εἴτε οἱ ὑπομείναντες βλάβην τινὰ ἐκ τῆς κωλύσεως τῆς διαθήκης ἀποδείξωσιν αὐτὸ τοῦτο καὶ οὕτως ἀποκληροῦνται τὸ τέκνον. Ἀλλὰ καὶ εἰν παρὰ γνώμην τῶν γονέων ὁ υἱὸς συγκαταλεχθῇ μεταξὺ κυνηγῶν (δηλονότι θηριομάχων) ἢ μίμων καὶ εἰς τὸ ἐπιτηδεῦμα τοῦτο ἐπιμένη, ἐκτὸς εἰν καὶ οἱ γονεῖς μετήρχοντο τὸ αὐτὸ ἐπιτηδεῦμα.

Δ. Εἴ τινας ἐκ τῶν εἰρημένων βουλομένῳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἢ ἐκγόνῳ ἄνδρα δοῦναι καὶ προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπὲρ αὐτῆς παρασχεῖν, μὴ συναρέσῃ ἀλλ' ἀσχρόν βίον διάγειν ἐπιλέξῃ. (1) Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων μανῇ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἢ τινες ἐξ αὐτῶν, ἢ παιδῶν αὐτοῦ μὴ ὑπόντων οἱ ἄλλοι αὐτοῦ σέγγενεῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸν αὐτοῦ κλῆρον καλούμενοι ὑπηρεσίαν καὶ φροντίδα προσήκουσαν αὐτῷ μὴ παρασχοιεν· εἰ μὲν τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῇ νόσου, ἔσται αὐτῷ ἄδεια, πότερον βούλεται, τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας ἢ συγγεγεῖς τοὺς ἡμεληκότας ἀχάριστον ἢ ἀχάριστους ἐν τῇ ἰδίᾳ διαθήκῃ γράψαι. Εἰ δὲ ἐν τῇ νόσῳ τῆς μανίας αὐτὸν κατεχόμενον ἐξωτικός τις ἴδοι ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀμελούμενον παιδῶν ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων κληρονόμων, διὰ συμπαθείαν δὲ βουληθεὶ αὐτοῦ φροντισαί, δίδομεν αὐτῷ ἄδειαν διαμαρτυρίαν ταῖς ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἀπὸ διαθήκης ἤδη γινομένης εἰς τὸν τοῦ μεμνηνότες κλῆρον καλουμένοις ἔγγραφον στέλλειν, ὥστε σπουδάζειν αὐτοὺς τοὺτους φροντίζειν· εἰ δὲ γε καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην διαμαρτυρίαν ἀμελήσῃ καὶ ἐξωτικῶς ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ τὸν μεμνηνὸτα ὑποδεξάμενος δαπανήμασιν οἰκειοῖς ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ φροντίσας δευχθεῖν, τὸν τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῷ μεμνηνῷ παρασχόμενον, κἂν τὰ μάλιστα ἐξωτικῶς εἴη, εἰς τὴν τοῦτου διαδοχὴν ἐρχεσθαι θεοπιζομένην ἀνατρεπομένης καὶ τῆς αὐτῶν ἐνστάσεως, ὅτε δὴ ἀναξίων ὄντων τῷ μεμνηνῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν, φροντίδα παρασχεῖν ἀμελησάντων, οὕτω μέντορ γε, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια ἐν τῇ ἰδίᾳ μένειν ἰσχύει. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως εἰν εἰς τινα ἐκ τῶν θνητῶν γονέων θέλοντα νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα ἢ ἐγγόνην αὐτοῦ καὶ νὰ δώσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, αὕτη δὲν συγκατανεύσῃ, ἀλλὰ προτιμήσῃ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς βίον αἰσχρὸν. Ἐάν τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων παραρρο-

(1) Κατὰ τὴν Νεαράν 115 κεφ. ιγ', ἐξ ἧς παρελήφθησαν αἱ διατάξεις τοῦ Ἀρμανοπούλου, ἂν οἱ γονεῖς ἡμέλησαν μέχρι τοῦ 25 ἔτους νὰ συνάψωσιν αὐτὴν εἰς γάμον καὶ ἴσως ἐκ τούτου ἡμάρτεν εἰς τὸ ἐκείνης σῶμα ἢ ἐνομήσθῃ παρὰ γνώμην τῶν γονέων, δὲν ὑπάρχει λόγος πρὸς ἀποκλήρωσιν.

νῆσιν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἢ τίνα ἐξ αὐτῶν, ἢ ἐὰν αὐτὸς δὲν ἔχῃ τέκνα ἢ ἄλλοι αὐτοῦ συγγενεῖς οἱ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ δὲν παράσχουσιν αὐτῷ τὴν προσήκουσαν ὑπηρεσίαν καὶ φροντίδα, ἐὰν μὲν ἀπαλλαγῇ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας, ἔχει ἀδειαν νὰ γράψῃ εἰς τὴν διαθήκην οἰονδήποτε θέλει, τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα ἢ τοὺς ἀμελήσαντας αὐτὸν συγγενεῖς (ἀχαρίστον ἢ ἀχαρίστους). Ἐὰν δὲ ἐξωτικός τις, κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς μανίας ἴδῃ αὐτὸν ἀμελούμενον ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων γραφέντων ὑπ' αὐτοῦ κληρονόμων, διὰ συμπάθειαν δι' ἐλπίδα νὰ περιποιηθῇ αὐτόν, ἐπιτρέπομεν τῷ ἐπιμεληθέντι νὰ ἀποστείλῃ ἑγγράφον εἰδοποιήσιν εἰς τοὺς καλούμενους ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἐκ διαθήκης κληρονόμους αὐτοῦ, καὶ ἢ τὴν κληρονομίαν τοῦ μανιακοῦ θέλει περιέλθῃ εἰς αὐτόν, ἀφαιρουμένη ἀπὸ τῶν ἀναισθητησάντων ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ἐπιμεληθῶσι τοῦ πάσχοντος μανιακοῦ. ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην εἰδοποίησιν ἀμελήσωσι καὶ ἐξωτικός ὑποδεχθῇ τὸν μαινόμενον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ φανῇ ὅτι ἐπιμελήθη αὐτόν δι' ἰδίαν δαπάνην μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὁ χορηγήσας εἰς τὸν παρὰφρονά τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ἐὰν ἔτι ἦναι ἐξωτικός, διατάσσομεν νὰ ἐρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἀνατρεπομένης καὶ τῆς ἐγκαταστασασαί αὐτῶν, ὡς ἀναζήτην βέβαια πρὸς τὸν παρὰφρονήσαντα, καλῶς προεῖποναι, ἀμελησάντων νὰ περιποιηθῶσιν αὐτόν, οὕτως ὅμως, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια διατηροῦσι τὴν ἰσχύον αὐτῶν.

Β. Καὶ ἐὰν ἓνα τῶν προλεχθέντων γονέων ἐν αἰγμάλωσιν χρτεῖσθαι συμβῇ καὶ τούτου παῖδες εἴτε εἰς μὴ σπουδάζαιεν τούτον ἀναρβύσασθαι, εἰ μὲν δυνήθῃ οὗτος τὴν τῆς αἰγμάλωσις συμφορὰν ἐκφυγεῖν, ἐν τῇ αὐτοῦ εἶναι ἐξουσίᾳ, πότερον ταύτην ἀχαριστίας αἰτίαν τῇ ἰδίᾳ βούλοιο ἐγγράψαι διαθήκῃ ἢ καὶ μὴ. Εἰ δὲ διὰ τῆς τῶν παίδων ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως μὴ ἐλευθερωθεῖη, ἀλλ' ἐν αἰγμάλωσιν τελευτήσῃ, ἐκείνου εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν ἐλθεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα, οὔτινες οὐκ ἐσπούδασαν τῆς ἀναρβύσεως αὐτοῦ φροντίσαι· ἀλλὰ πάντων τῶν παίδων ἐπὶ τούτῳ ἀμελησάντων, πάντα τὰ πράγματα τὰ παρ' αὐτοῦ καταλειπανάμενα τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὥρμητο, προσκυροῦσθαι· καταγραφῆς δηλονότι ἐπὶ δημοσίου ἐκμαρτυρίου γινομένης, ὥστε μηδὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας παρατελέσθαι, ἐφ' ᾧ πᾶν, ὅπερ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν περιέλθοι, εἰς αἰγμάλωσιον ἀναρβύσιν προελθεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅσον ἐπὶ τοῖς προσώποις εἰρηται, ὅπερ ἀποκληρονόμους ποιεῖν οὐκ ἔξεστιν, εἰ μὴ τὰς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας γραφῆναι καὶ ἀπαδειχθῆναι συμβαίη. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Καὶ ἐὰν εἰς τῶν εἰρημίων γονέων συμβῇ νὰ κρατῇται αἰγμάλωσις καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἴτε ἐν μόνον δὲν σπουδάζωσι νὰ ἀπολυτρώσωσιν αὐτόν· ἐὰν μὲν δυνήθῃ οὗτος νὰ ἀπορύγῃ τὴν συμφορὰν τῆς αἰγμάλωσις, εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ κεῖται νὰ γράψῃ ἢ καὶ μὴ εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην αἰτίαν ἀχαριστίας. Ἐὰν δὲ ἐκ τῆς ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως

τῶν τέκνων δὲν ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἀποθάνῃ αἰχμαλώτος, δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἐπιβώσιν ἐκεῖνοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, οἵτινες δὲν ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἐὰν εἰς τοῦτο πάντα τὰ τέκνα ἡμελῆσαν, ὅλα τὰ πράγματα τὰ καταλιμπανόμενα ὑπ' αὐτοῦ προσκυροῦνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὥρματο· ἀφοῦ δηλονότι συνταχθῇ καταγραφή μετὰ δημοσίας πιστοποιήσεως, ὥστε νὰ μὴ ἀπολεσθῇ τι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, πᾶν δὲ ὅ,τι ἐκ τούτου περιέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ δαπανᾶται εἰς ἀπολυτρώσιν αἰχμαλώτων. Ἀλλὰ ταῦτα λέγονται ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα ἅπερ ἐν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκληρωθῶσιν, ἐκτὸς ἐὰν συμβῇ νὰ γραφῶσι καὶ ἀποκληρωθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας.

Ζ. Εἰ δὲ ἐκεῖνος ὁ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ληρθεὶς παῖδας μὴ ἔχει καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου ἀναρρῦσασθαι αὐτὸν μὴ σπουδαζόντων ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, μηδένα δὲ τῶν ἀμελησάντων εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν ἐρχεσθαι, εἰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας διαθήκη τυχόν παρ' αὐτοῦ ἐγεγόνει καὶ τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα ἔγραψε κληρονόμους· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων ἐν τῇ ἰδίᾳ μενόντων ἰσχύϊ, αἱ περιουσίαι τῶν τοιούτων προσώπων κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῶν πόλεων, ἐξ ὧν ὥρμητο, προσκυρούσθωσαν, καὶ μὴ ἐν ἄλλαις οἰαίσωσιν αἰτίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρῦσεσι δαπανᾶσθαι· ὥστε ὅθεν ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν ἰδίων οὐκ ἀνερρῦσθησαν, τὰς ἄλλων ἀναρρῦσεις φροντίζεσθαι καὶ τὰς ἐκείνων ὁμοίως ψυχὰς ἐκ ταύτης τῆς εὐλαβοῦς πράξεως ἐπικουρίζεσθαι. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Α. Εἰ δὲ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς δὲν ἔχει τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι οἱ καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἐξ ἀδιαθέτου δὲν ἐσπούδασαν νὰ ἀπολυτρώσωσιν αὐτὸν καὶ ἀποθάνῃ αἰχμαλώτος, οὐδεὶς τῶν ἀμελησάντων ἐρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἐὰν αὐτὸς πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνέταξε διαθήκην καὶ ἔγραψε κληρονόμους τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων μενόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ, αἱ περιουσίαι τοιούτων προσώπων προσκυροῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων, ἐξ ὧν ὥρμησαν, καὶ δὲν δαπανῶνται εἰς ἄλλας οἰαζόμεναι αἰτίας, ἀλλὰ μένουσιν ἀπολυτρώσιν αἰχμαλώτων· ὥστε ὅθεν ἐκεῖνοι δὲν ἀπολυτρώθησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, νὰ φροντίζωνται αἱ ἀπολυτρώσεις τῶν ἄλλων, καὶ ἐκ τῆς εὐλαβοῦς ταύτης πράξεως νὰ ἀνακουρίζωνται ὁμοίως αἱ ψυχαὶ ἐκείνων.

Η. Τούτου αὐτοῦ παραφυλαττομένου, κἂν εἰ ἄλλο βεβαιὸν πρόσωπον πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας γράψῃ κληρονόμον, κακεῖνος εἰδὼς αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου γεγράφθαι κληρονόμον, ἀναρρῦσασθαι τούτον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀμελήσῃ. Ταύτην δὲ τὴν ποινὴν κατ' ἐκείνων κρατεῖν θεσπίζομεν, οἵτινες τὸν ὀκτωκαιδέκατον

τῆς ἐαυτῶν ἡλικίας ἐπλήρωσαν ἐνιαυτόν. Ἐν δὲ τοῖς τοιαύταις αἰτίαις, ἥνικα ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων ἀναγκαῖόν ἐστι χρήματα δοθῆναι, εἴ τις χρήματα ἴδια μὴ ἔχει, ἄδειαν ἔχέτω, εἴπερ τῆς εἰρημένης ὑπάρχει ἡλικίας, δανειῶσθαι χρήματα καὶ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ὑποτίθεσθαι, εἴτε ἴδια ἔχει εἴτε τὰ τοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατουμένου· ἐπειδὴ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι τοῖς ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων διδόνθαι ἢ ἀναλίσκασθαι δεικνυμένοις τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα, ὡς παρὰ προσώπου αὐτεξουσίου καὶ τελείας ἡλικίας ὄντος γινόμενα, βέβαια εἶναι παρακελευόμεθα, μηδενὸς τοῖς μετὰ τῶν τοιούτων προσώπων ἐπὶ ταῖς μνημονευθεῖσαις αἰτίαις, καθάπερ εἴρηται, συναλλάττουσι προκρίματος γινόμενου, ἀνάγκην δηλαδὴ ἔχοντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐπανερχομένου τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα βέβαια ἡγεῖσθαι καὶ τοῖς ὡς ἰδίοις ὀφλήμασιν ἐνέχεσθαι. (Ἰδὲ προηγ. παραπ.).

Μ. Αὐτὸ τοῦτο φυλάττεται, καὶ ἐὰν ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον γράψῃ πρὸς τῆς αἰχμαλωσίας κληρονόμον, καὶ τοῦτο γινώσκον, ὅτι ἐγράψῃ ὅτι ἐκείνου κληρονόμος, ἀμείλῃσιν νὰ ἀπολύτρωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἡ δὲ ποινὴ αὕτη διατάσσεται νὰ ἰσχύῃ κατ' ἐκείνων, αἵτινες συνεπλήρωσαν τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Εἰς δὲ τὰς τοιαύτας αἰτίας, ὅταν ᾖ ἀνάγκη νὰ δοθῶσι χρήματα πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, ἐὰν τίς δὲν ἔχῃ ἴδια χρήματα, συγχωρεῖται, ἐὰν ᾖ τῆς εἰρημένης ἡλικίας, νὰ δανείζηται καὶ νὰ ὑποθηκεύῃ πράγματα κινητὰ, εἴτε ἴδια εἴτε τὰ τοῦ κρατουμένου εἰς αἰχμαλωσίαν· διότι ἐν πάσι τοῖς λαμβέουσιν ὅσα ἀποδεικνύεται, εἴτι δίδονται ἢ δαπανῶνται πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα διατάσσεται νὰ ἰσχύωσιν ὡς γινόμενα ὅτι προσώπου αὐτεξουσίου καὶ ἐνηλίκου, μηδεμίαν ἐπερχομένην ζημίαν εἰς τοὺς συναλλάττοντας πρὸς τοιαῦτα πρόσωπα διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, ἀνεγκαζομένου δὲ τοῦ ὑποστρέφοντος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ θεωρῇ τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα ἰσχυρὰ καὶ νὰ ἐνέχῃται εἰς ταῦτα ὡς εἰς ἴδια χρή.

Θ. Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γενέων ὁρθόδοξος ὑπάρχων αἰσθηταὶ τὸν ἴδιον παῖδα ἢ παῖδας μὴ εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν, ἐν ᾗ πάντες οἱ μακαριώτατοι Πατριάρχαι· μὴ συμποσίᾳ καὶ ὁμονοσίᾳ τὴν ὁρθοδοξοτάτην πίστιν κηρύττουσι καὶ τὰς ἀγίας ἐκτὰ συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ α', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β', τὴν ἐν Ἐφέσῳ γ', τὴν ἐν Χαλκηδόνι δ', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ε', τὴν ἐν αὐτῇ ς', ὡσαύτως καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ'. περιπτώσεσθαι ἡγούν ἀναφέρειν γινώσκονται καὶ διαμένουσιν οἱ τοιοῦτοι παῖδες ἐν τῇ αὐτῇ ἀπιστίᾳ, δίδομεν τοῖς γονεῦσιν ἄδειαν ὑπὲρ ταύτης μάλιστα τῆς αἰτίας ἀχαρίστους αὐτοὺς καὶ ἀπο-

κλήρους ἐν τῇ ἰδίᾳ γράφειν διαθήκη. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀχαριστίας τὰ αἴτια διευτυπώσαμεν (1) (ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ἐάν τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὀρθόδοξος ᾖν αἰσθανθῇ, ὅτι τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ δὲν εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ κοινωνῶσιν εἰς τὴν ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν, εἰς ἣν πάντες οἱ μακαριώτατοι πατριάρχαι μὲν συμπνοία καὶ ὁμονοία κηρύττουσι τὴν ὀρθοδοξοτάτην πίστιν καὶ δεικνύνται ἀποδεχόμενοι καὶ ὑπερασπίζοντες τὰς ἀγίας ἐπτὰ συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ α', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β', τὴν ἐν Ἐφέσῳ γ', τὴν ἐν Χαλκηδόνι δ', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ε', τὴν ἐν αὐτῇ ς', ὡσαύτως καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ' καὶ τὰ τοιαῦτα τέκνα ἐπιμένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀπίστιαν, δίδωμεν ἄδειαν εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταύτην μάλιστα τὴν αἰτίαν νὰ γράψωσιν αὐτοὺς ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῶν ἀχαρίστους καὶ ἀποκλήρους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀχαριστίας τὰ αἴτια διευτυπώσαμεν.

1. Γενικὴν δὲ πρόνοιαν τοῖς παισὶ τοῖς ὀρθοδόξοις παρέχοντες κελεύομεν, σώων φυλατομένων τῶν νόμων, τῶν ἡδὴ περὶ τῶν αἵρετικῶν προεναχθέντων καὶ περὶ τοὺς Νεστοριανούς καὶ τοὺς Ἀνεράλους, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Μονοθελήτας καὶ Βίκονομάχους καὶ ὅσαι ἄλλαι αἵρέσεις εἰσὶ παρὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυσσόμεναι καὶ ταῦταις φωραθεῖν τινες ἐνεχόμενοι, τὰ αὐτὰ περὶ τούτους ἅπαντας ἀπαραβάτως φυλάττεσθαι ὥστε, εἴποτε γονεῖς εὐρεθεῖν, μὲν τῶν ἀπηριθμημένων αἵρέσεων ἢ καὶ ἑτέρας τινὲς τούτων παραπλησίᾳ κατεχόμενοι καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς κεχωρισμένοι, μὴ ἐξεῖναι αὐτοὺς ἄλλους κληρονόμους ἑαυτοῖς ἐνιστᾶν, εἰ μὴ παῖδας ὀρθόδοξους καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντας ἢ παιδῶν μὴ ὀνόντων τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας συγγενεῖς, ὀρθόδοξους ὁπλοδὴ τυγχάνοντας. (2) Κ. Εἰ δὲ, ὡς εἶκας, ἐκ τῶν παίδων τινὲς μὲν εἰσιν ὀρθόδοξοι καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντες, ἄλλοι δὲ ἐκ ταύτης κεχωρισμένοι, πᾶσαν τὴν γονέων παρουσίαν εἰς τοὺς παῖδας καὶ μόνον τοὺς ὀρθοδόξους περιέρχεσθαι θεσπίζομεν, εἰ καὶ τελευταίας βουλήσεις τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ποιήσαιντο παρὰ τὴν δύναμιν ταύτης ἡμῶν τῆς διατάξεως διατυπούσας. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα οἱ ἀδελφοὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας κεχωρισμένοι ἐπὶ ταύτην ἀναστρέψωσι, τὸ ἄρ-

(1-2) Δι' διατάξεις ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Θ καὶ Ι δὲν ἰσχύουσι τανῦν, ἀντιστρατεύμεναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνεξιθρησκίας καὶ τῆς ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότητος, ἣν καθιεροῖ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα. Σημειωτέον ὅτι καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Συμβούλιον ἀπεφάνητο ὅτι ὁ συζητούμενος μετ' ἑτεροδόξου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἑομόσας, ὅθεν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπόκληρος ἢ συζευχθεῖσα μετὰ ἑτεροδόξου.

μόττον αὐτοῖς μέρος ἐν τῷ σχήματι, ἐν ᾧ εὐρεθῇ κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἀποδίδεται, τοῦτοις παρέχεσθαι, ὡς μηδεμίαν περὶ τῶν καρπῶν ἢ τῆς διοικήσεως τοῦ μέσου χρόνου ὀχλήσιν ἢ ἐπάχθειαν τοὺς ὀρθοδόξους ὑπομένειν, τοὺς πρῶτον τὰ μνημονεύθεντα πράγματα διακρατήσαντας· ἐπειδὴ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἅτινα ἐκ τῆς μοίρας τῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ κοινωνούντων οἱ ὀρθοδόξοι ἐκτίσαντο, ὥσπερ τὴν ἐκπαίησιν κωλύομεν, οὕτω καὶ τῶν παρελθόντων χρόνων τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διοίκησιν οὐδαμοῦ παρὰ τούτων, ὑφ' ὧν ἐκρατήθη, εἰσπράττεσθαι καὶ ἀναψηλαφᾶσθαι κελεύομεν. Α. Εἰ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἰδίας ζωῆς ἐν τῇ αὐτῇ πλάνῃ οἱ μὴ κοινωνοῦντες διαμενοῖεν, τότε τοὺς ὀρθοδόξους ἀδελφοὺς ἢ κληρονόμους αὐτῶν πληρεστατῶν δεσποτείας δικαίῳ τὰ αὐτὰ πράγματα κεκτῆσθαι θεοπίζομεν. Εἰ δὲ οἱ παῖδες διεστραμμένοι μὲν πάντες καὶ τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀλλότριοι εὐρεθῇεν, ἄλλοι δὲ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐξ ἀββενογονίας ἢ θηλυγονίας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τημῶντες καὶ κοινοὶ εἶναι ἀποδειχθεῖεν, τοὺς τῶν παίδων τῶν αἰρετικῶν προτιμᾶσθαι καὶ τὴν αὐτῶν διαδέχεσθαι κληρονομίαν. Εἰ δὲ καὶ οἱ παῖδες καὶ οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ξένοι τυγχάνοιεν, τῆνικαῦτα, εἰ μὲν σχῆμα κληρικῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχοιεν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως ὅπου τὴν οἰκῆσιν εἶχον, τὰ αὐτὰ πράγματα βουλόμεθα διαφέρειν, οὕτω μέντοι ὥστε οἱ ἐκκλησιαστικοὶ εἰ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ προθεσμίας τὰ τῶν τοιούτων προσώπων πράγματα διεκδικῆσαι ἀμελήσειεν, τὴν αὐτῶν δεσποτείαν τῇ ἡμετέρῳ ταμεῖῳ ἐκδικεῖσθαι· (M) εἰ δὲ λαϊκοὶ ᾧσι, δίχα τινὸς διακρίσεως τὰς αὐτῶν περιουσίας εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν εἰδικὸν ὁμοίως περιέρχεσθαι· ἅτινα κρατεῖν θεοπίζομεν καὶ εἰ χωρὶς διαθήκης τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τελευτήσῃ· πάντων τῶν κατὰ τῶν λοιπῶν αἰρετικῶν ἐν ταῖς ἄλλαις διατάξεσι διατυπωθέντων καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν Ἀρεσάλων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν μὴ κοινωνούντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ αὖ προλεχθεῖσαι ἄγιοι ἐπτὰ σύνοδοι καὶ πατριάρχαι ἀναφέρονται καὶ κατὰ τῶν αὐτῶν κληρονόμων ὁμοίως φυλαττομένων. Εἰ γὰρ ὑπὲρ κοσμικῶν αἰτίων μεριμνῶμεν, πόσω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας προνοητικωτάτην φροντίδα δεῖ συνεισφέρειν; Εἰ τοίνυν πάσας τὰς εἰρημένας τῆς ἀχαριστίας αἰτίας εἴτε τινὸς φανεράς ἐξ αὐτῶν εἴτε μίαν οἰανδήποτε οἱ γονεῖς τῇ ἰδίᾳ ἐγγράψαιεν διαθήκῃ, καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι τὰς δυνα-

θείας αἰτίας ἢ μίαν ἐξ αὐτῶν ἀληθῆ εἶναι δεῖξαιεν, τὴν δια-
 θήκην τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἔχειν παρακελευόμεθα· (Ν) εἰ δὲ ταῦτα
 μὴ παραφυλαχθεῖν, μὴ ἐγγίνεσθαι πρόκριμα τοῖς ἀποκληρονό-
 μοις γραφεῖται παισὶν, ἀλλ' ὅσον εἰς τὴν ἐνστασιν τῶν κληρο-
 νύμων ἀνήκει, τῆς διαθήκης ἀκυρουμένης, εἰς τὴν τῶν γονέων
 κληρονομίαν τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου ἐξ ἴσης μοίρας ἔρχε-
 σθαι, ὥστε μὴ τοὺς παῖδας πεπλασμέναις κατηγορίαις κατα-
 κρίνεσθαι, μήτε τινὰ περιγραφὴν ἐν ταῖς τῶν γονέων περιου-
 σίαις ὑπομένειν. Εἰ μέντοιγε συμβαίῃ ἐν τισὶ τοιαύταις διαθή-
 κας ἢ ληγγάτα ἢ καὶ τὰ πίστει τινὶ παρατεθέντα ἢ ἐλευθερίας
 ἢ ἐπιτρόπων τινὰς δόσεις καταλειφθῆναι ἢ ἄλλα εἰσαδήποτε
 κεφάλαια τοῖς νόμοις ἐγγεγραμμένα, ταῦτα πάντα κελεύομεν
 πληροῦσθαι καὶ διδοῦσθαι ἐκείνοις, οἷς κατελήφθη, ὡς ἡ κατὰ
 τοῦτο τὸ μέρος ἀνατραπεῖσα διαθήκη ἐκράτει. Καὶ ταῦτα μὲν
 περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων διευκυνώσαμεν· δίκαιον δὲ εἶναι
 συνεῖδμεν, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν παίδων
 τὰ αὐτὰ μετὰ τινος διαστίξεως διατυπῶσαι. (Νεαρά 126
 κεφ. 3).

Μ. Γενικῶς δὲ προσοῦντες περὶ τῶν ὁρθόδοξων τέκνων διατάττομεν,
 φυλάττομένων σώων τῶν νόμων τῶν ἡδὴ ἐκτεθέντων περὶ τῶν αἰρετικῶν,
 τὰ αὐτὰ νὰ φυλάττωνται ἀπαράθετως καὶ εἰς τοὺς Νεστοριανούς καὶ τοὺς
 Ἀκιστάλους, ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Μονοθελίτας καὶ Εἰ-
 κονομάχους καὶ εἰς τοὺς ὁπαδοὺς πασῶν τῶν ἄλλων αἱρέσεων, ὅσαι ἀποκη-
 ρύσσονται ὑπὸ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἂν τινες φωρα-
 θῶσιν ἐνεχόμεναι εἰς ταύτας, ὥστε, ἂν ποτε εὐρεθῶσι γονεῖς κατεχόμενοι
 ὑπὸ μιᾶς τῶν ἀπεριθνηθείσων αἱρέσεων ἢ καὶ ἄλλης τινὸς παρομοίας πρὸς
 ταύτας καὶ διὰ τοῦτο κεχωρισμένοι τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας,
 ἂν συγχωρεῖται νὰ ἐγκαθίστασιν οὗτοι ἄλλοις κληρονόμους, εἰ μὴ τέκνα
 ὁρθόδοξα καὶ κοινωνοῦντα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἢ, ἂν δὲν ἔχωσι
 τέκνα, τοὺς ἐξ ἀφρογονίας καὶ ὑψηλογονίας συγγενεῖς, ὅταν δὴλ. ᾖναι ὁρθό-
 δοχοί. Εἰ δέ, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ μὲν τῶν τέκνων εἶναι ὁρθόδοξα καὶ κοινω-
 νοῦντα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἄλλα δὲ κεχωρισμένα ταύτης, δια-
 τάττομεν ὅλη ἡ περιουσία τῶν γονέων νὰ μεταβῇ εἰς μόνον τὰ ὁρθόδοξα
 τέκνα, καὶ ἂν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τὰς τελευταίας αὐτῶν βουλήσεις δια-
 τυπώσωσιν ἀντιθέτως πρὸς τὴν παρούσαν διάταξιν. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα εἰ
 κεχωρισμένοι τῆς ἐκκλησίας ἀδελφοὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς ταύτην, νὰ χορηγῇται
 αὐτοῖς τὸ ἀνήκον εἰς αὐτοὺς μέρος, εἰς ὅποιον θέσιν εὐρίσκεται, καθ' ὃν
 χρόνον ἀποδίδεται, χωρὶς εἰ ὁρθόδοχοι εἰ κρατήσαντες τὰ προλεχθέντα πράγ-
 ματα νὰ ὑποσώσωσιν ἐνόχλησιν τινὰ ἢ βάρος διὰ τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διοί-
 κησιν τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνου· διότι καθὼς ἐμποδίζομεν τὴν ἐκποίησιν
 τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἅτινα ἀπέκτησαν οἱ ὁρθόδοχοι ἐκ τοῦ περιθίου
 τῶν μὴ ὁρθόδοξων ἀδελφῶν, οὕτω διατάττομεν νὰ μὴ εἰσπράττονται ποσὺς
 παρὰ τῶν κρατησάντων οἱ καρποὶ τῶν παρελθόντων ἐτῶν μηδὲ νὰ ἀναψη-
 λαζῇται ἡ διοίκησις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ εἰ μὴ κοινωνοῦντες ἐπιμένωσιν εἰς τὴν

αὐτὴν πλάνην μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτῶν, τότε διατάσσομεν ἵνα οἱ ὁρθόδοξοι ἀδελφοὶ ἢ κληρονόμοι αὐτῶν ἀποκτώσι τὰ αὐτὰ πράγματα κατὰ πληρέστατον κυριότητος δικαίωμα. Ἐάν δὲ τὰ τέκνα εὐθελῶς ἐλα δι-
στραμμένα καὶ ἕξανα τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἄλλοι δὲ πλῆ-
οιέστατοι συγγενεῖς ἐξ ἀφρογονίας ἢ ὑπλυγονίας ἀποδειχθῶσιν ὅτι τιμῶσι
τὴν ὁρθόδοξον πίστιν καὶ εἶναι κοινωνοὶ ταύτης, οὗτοι προτιμῶνται τῶν
αιρετικῶν τέκνων καὶ διαδίδονται τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ τὰ
τέκνα καὶ οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς εἶναι ἕξενος τῆς κοινωνίας τῆς ὁρθόδο-
ξου πίστεως, τότε, εἰ μὲν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχουσι σὺν ἡμῶν κληρικόν, τὰ
πράγματα αὐτῶν ἀρμόζουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως ὅπου κατοικοῦν,
οὕτως ὅμως ὥστε, εἴναι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐντὸς προθεσμίας ἑτους ἀπελθ-
ῶσι νὰ διεκδικήσωσι τὰ πράγματα τῶν τοιούτων προσώπων, ἢ κυρίᾳ
αὐτῶν προσκυροῦνται εἰς τὸ ἡμέτερον ταμεῖον. Εἰ δὲ εἶναι λαϊκοί, ἄνευ τι-
νὸς διακρίσεως αἱ περιουσίαι αὐτῶν μεταβαίνουσιν ὁμοίως εἰς τὸ βασιλικὸν
ἡμῶν ταμεῖον· ταῦτα διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσι καὶ εἴναι τὰ τοιαῦτα πρόσωπα
ἀποθανῶσιν ἄνευ διαθήκης· καὶ ὅλα τὰ νενομισθέντα ἐν ταῖς ἄλλαις δια-
τάξεσι κατὰ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν
ἄλλων ὅλων τῶν μὴ κοινωνούντων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὅποιαν
ἀναφέρονται αἱ προλεχθεῖσαι ἐπὶ αἱγια σύνοδοι καὶ οἱ πατριάρχαι, καὶ
κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν ὁμοίως φυλάττονται. Ὅτι εἴναι φροντιστικὴν
ὕπερ κοσμητικῶν πραγμάτων, πόσω μάλλον πρέπει νὰ φροντιστικὴν ὕπερ τῆς
σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Ἐάν λοιπὸν οἱ γονεῖς γράψωσιν εἰς τὴν διαθήκην
αὐτῶν ὅλας τὰς προλεχθείσας αἰτίας τῆς ἀχαριστίας, εἴτε τινὰς ἐξ αὐτῶν
φανερὰς, εἴτε μίαν οὐκ ἀνῆλθε καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι δεῖξωσιν ὅτι
αἱ ἐνομασθεῖσαι αἰτίαι ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἀληθεύουσι, διατάσσομεν ἢ διαθήκην
νὰ ἔχῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἰσχύον. Ἐάν δὲ ταῦτα δὴν φυλαγῶσιν, δὴν βλα-
πίουσι τὰ ἐγγράφως ἀποκληρωθέντα τέκνα, ἀλλ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκα-
τάστασιν τῶν κληρονόμων, τῆς διαθήκης ἀκρουσμένης, τὰ τέκνα ἐργάζονται
ἐξ ἀδελπεύου κατ' ἴσον μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, ἵνα μὴ
κατακρίνωνται τὰ τέκνα διὰ πλεονῶν κατηγορίων, μηδὲ ὑποβάλλωνται εἰς
βλάβην τινὰ ὡς πρὸς τὰς περιουσίας τῶν γονέων τῶν. Ἐάν ὅμως συμβῇ
ἐν τισι τοιαύταις διαθήκαις νὰ ἀρεθῶσιν ἢ κληροδοτήματα ἢ καὶ τὰ πρὸς
τινα καταπιστευθέντα ἢ ἀλευθερίαι ἢ δόσεις τινὰς ἐπιτροπῶν ἢ ἄλλα οἰο-
μένη κατὰ τὰς γεγραμμένας ἐν τοῖς νόμοις, ταῦτα πάντα διατάττομεν νὰ
ἐκπληρῶνται καὶ νὰ δίδωνται πρὸς θεοὺς κατελείψθησαν, ὡς εἴναι ἰσχυρὴ ἡ
ἐντολατικὴ διαθήκη κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. Καὶ ταῦτα μὲν διατάττομεν περὶ
τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων ἐνομίσμεν δὲ ὅτι εἶναι δίκαιον καὶ ἐκ τῆς
ἐναντίας περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν τέκνων νὰ διατυπώσωμεν τὰ αὐτὰ κατὰ
τινὸς διαστολῆς.

2. Α. Θεσπίζομεν τοίνυν, μὴ ἐξεῖναι τοῖς παῖσι τοῖς ἰδίους
γονεῖς ἀποκληρῶν καταλιμπάνειν ἢ καθ' οὐκ ἀνῆλθενα τρόπον τῶν
ἰδίων πραγμάτων, ἐν οἷς διατίθεσθαι ἀξιοσύνην ἔχουσι, ταύτους
παντελῶς ἀλλοτρίους ποιεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς αἰτίας, ὥς ἀριθμού-
μεν, ἐν ταῖς ἰδίαις ἰδίως ἐγγράφαιεν διαθήκαις· ταύτας δὲ εἶναι
κατεύομεν. Εἰ οἱ γονεῖς εἰς ἀναίρεσιν ζωῆς τοῖς ἰδίους παῖδας
παραδοῖεν, διχα μέντοιγε αἰτίας εἰς καθυστάσιν ἀναφερομένης.
Εἰ φαρμακείαις ἢ γοητείαις ἢ ἄλλῳ τρόπῳ οἱ γονεῖς τῇ τῶν

παιδων ζωῇ ἐπιδουλεύσαντες δειχθεῖν. Εἰ δὲ πατὴρ τῇ ἰδίᾳ νόμῳ ἢ τῇ παλλακῇ τοῦ ἰδίου παιδὸς συμμιγῇ. Εἰ οἱ γονεῖς τοὺς ἰδίους παῖδας διαθήκας ποιήσασθαι κωλύσαιεν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν οἷς ἔχουσιν ἄδειαν τοῦ διατίθεσθαι, πάντων δηλαδὴ τῶν ἐπὶ τῇ κωλύσει τῶν τοιοῦτων διαθηκῶν φυλαττομένων, ὥστε ἐπὶ τῷ τῶν γονέων διευτυπώσαμεν προσώπῳ. (Νεαρά 115 κεφ. 4).

M. Ὅριζομεν λοιπὸν ὅτι δὲν δύνανται τὰ τέκνα νὰ ἀποκληρώσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἢ καθ' ὁσονδήποτε τρόπον νὰ ἀπαλλοτριώσι παντελῶς τοὺς τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, ἅτινα ἔχουσιν ἐξουσίαν νὰ διαθέτωσι, ἐὰν ἐν ταῖς ἰδίαις διαθήκαις δὲν γράψωσι εἰδικῶς τὰς αἰτίας, ὥς ἀπαριθμουμέν. διατάσσομεν δὲ νὰ ἴηαι αἱ ἐξῆς. Ἐὰν οἱ γονεῖς παραδώσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς θάνατον, ἐκτὸς ὅμως τῆς εἰς καθοσίωσιν ἀναφερομένης αἰτίας. Ἐὰν οἱ γονεῖς χειρῶσιν ἐπιδουλεύσαντες τὴν ζωὴν τῶν τέκνων διὰ φαρμακείων ἢ γοητειῶν ἢ ἄλλου τρόπου. Ἐὰν δὲ πατὴρ συνευρεθῇ πρὸς τὴν νόμῳ αὐτοῦ ἢ τῇ παλλακῇ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἐὰν οἱ γονεῖς ἐμποδίσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ συντάξωσι διαθήκας περὶ τῶν πραγμάτων, ὥστε ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτωσι, φυλαττομένων δὲ, εἰς τὴν ἐμποδισμὸν τῶν τοιοῦτων διαθηκῶν ὅλων, ὅσα διευτυπώσαμεν περὶ τῶν γονέων.

B. Εἰ συμβαίῃ τὸν ἄνδρα τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ ἢ εἰς ἀναίρεσιν ἢ εἰς ἔκστασιν τῆς διανοίας δοῦναι φάρμακον, ἢ τὴν γαμετὴν τῷ ἄνδρὶ ἢ ἄλλῳ τρόπῳ τὸν ἕτερον τῇ τοῦ ἑτέρου ζωῇ ἐπιδουλεύσαι, τὸ μὲν τοιοῦτον ἐγκλήμα πούδλικον ὑπάρχον κατὰ τοὺς νόμους ἐξετάζεσθαι καὶ νομίμης ἐκδικήσεως ἀξιοῦσθαι θεωπίζεμεν. Τοῖς δὲ παισὶν ἄδειαν εἶναι ταῖς ἰδίαις διαθήκαις μὴ ἐν ἐκ τῶν ἰδίων περιουσιῶν ἐκείνῳ τῷ προσώπῳ καταλιμπάνειν τῷ τὸ τοιοῦτον μῦθος πεπραχέναι γινωσκομένῳ. Εἰ τῶν παιδων ἢ καὶ ἐνδὲς τούτων ἐν μανίᾳ τυγχανόντων, οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀμελήταιεν, πάντα καὶ ἐνταῦθα παραφυλάττεσθαι προστάττομεν, ἅτινα περὶ τῶν μαινομένων γονέων ἀνωτέρω ἐθεοπίσαμεν. (*1δε προηγ. παραπ.).

M. Ἐὰν συμβῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ δώσῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἢ ἢ τὴν γυνὴν εἰς τὸν ἄνδρα φάρμακον πρὸς φόνον ἢ πρὸς παραφρόνησιν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπιδουλεύσῃ, ὁ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου, τὸ μὲν τοιοῦτον ἐγκλήμα ὡς δημόσιον διατάσσομεν νὰ ἐξετάζηται κατὰ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἀφίσταται νομίμου τιμωρίας. Τὰ δὲ τέκνα ἔχουσιν ἄδειαν οὐδὲν νὰ ἀφήσωσι εἰς τὰς διαθήκας αὐτῶν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦτο ὅπου γινώσκεται ὅτι ἔπρεξε τοιοῦτο κακούργημα. Ἐὰν τὰ τέκνα ἢ ἐν τούτων περιπέσωσι εἰς παραφρόνησιν, οἱ δὲ γονεῖς αὐτῶν ἀμελήσωσι, διατάττομεν καὶ ἐνταῦθα νὰ φυλάττωνται ὅλα, ὅσα ἀνωτέρω διευτυπώσαμεν περὶ τῶν παραφρονησάντων γονέων.

D. Τοῦτοις τοῖς θέμασι καὶ τὴν τῆς αἰγματομαλίας συμφορὰν προστίθεμεν, ἐν ᾗ εἰ τοὺς παῖδας κρατεῖσθαι συμβαίῃ καὶ διὰ τῆς τῶν γονέων καταφρόνησεως ἢ ἀμελείας μὴ ἀναρρυσθέντας

τελευτῆσαι συμβαίη, μηδαμῶς τοὺς τοιοῦτους γονεῖς εἰς τὰς περιουσίας ἔρχεσθαι τῶν παιδῶν, ἐφ' αἷς διατίθεσθαι. οἱ παῖδες ἡδύναντο, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ φυλάττεσθαι, ἅπερ καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὰ τῶν τοιούτων προσώπων δίκαια καλουμένων ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων ἀνωτέρω διευτυώσαμεν. Εἴ τις ἐκ τῶν μνημόνευθέντων παιδῶν ὀρθόδοξος τυγχάνων αἰσθῆται τὸν ἴδιον γονέα ἢ γονεῖς μὴ ὀρθόδοξοὺς εἶναι, ταῦτα καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν προσώπων κρατεῖν, ἅπερ ἀνωτέρω περὶ τῶν γονέων διευτυώσαμεν. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Εἰς τὰς αἰτίας ταύτας προστίθεμεν καὶ τὴν συμφορὴν τῆς αἰχμαλωσίας, καθ' ἣν ἐὰν συμβῇ νὰ κρατῶνται τὰ τέκνα καὶ διὰ τὴν καταρρόνησιν ἢ ἀμελείαν τῶν γονέων μὴ ἀπολυτρωθέντα συμβῇ νὰ ἀπειθάνουσιν, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς δὲν ἔρχονται ποσὺς ὡς κληρονόμοι εἰς τὰς περιουσίας τῶν τέκνων, τὰς ὁποίας τὰ τέκνα ἡδύναντο νὰ διαβεσώσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο φυλάττονται θλασὰ ἀνωτέρω διευτάξαμεν καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τῶν τοιούτων προσώπων τὰ δικαιώματα ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων. *Εάν τι ἐκ τῶν προλεχθέντων τέκνων ὀρθόδοξον τυγχάνον αἰσθάνηται ὅτι ὁ γονεὺς ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ δὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, δακ ἀνωτέρω διευτάξαμεν περὶ τῶν γονέων ταῦτα κρατοῦσι καὶ περὶ τῶν προσώπων τούτων.

Δ. Εἰς τὰς τοιαύτας τοίνυν αἰτίας ἢ φανεράς ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἰδίαις ἐγγράψαιεν διαθήκαις καὶ οἱ γραφομένοι παρ' αὐτῶν κληρονόμοι ἢ πάσας φανεράς ἢ μίαν ἐκ τούτων ἀποδεικνύαιεν ἀληθῆ, τὴν διαθήκην ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ διαμένειν προστάττομεν. Εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθεῖη, μηδεμίαν δύναμιν τὴν τοιαύτην διαθήκην τότε εἰς τὴν ἐνστάσιν τῶν κληρονόμων ἔχειν θεωροῦμεν· ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν καλουμένοις τὰ ἐκείνου πράγματα διδοῦσθαι τυποῦμεν· τῶν ληγμάτων δηλονότι καὶ τῶν πίστει παρ' αὐτοῦ διδομένων ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δόσεων τῶν ἐπιτρεπτικῶν καὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, καθάπερ ἀνωτέρω εἴρηται, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύον. Εἴ τι δὲ περὶ ληγμάτων, ἢ πίστει τινὶ αὐτοῦ δοθέντος ἢ ἐλευθεριῶν ἢ ἄλλων οἰωνδῆποτε κεφαλαίων ἄλλοις νόμοις εὐρεσθῇ ταύτῃ τῇ διατάξει ἐναντίον, τοῦτο κρατεῖν κατ' οὐδένα τρόπον βουλόμεθα. Καὶ αὗται μὲν τῶν ἀποκληρῶν αἱ ποιναὶ τόγος εἰς τὴν τῆς ἀχαριστίας αἰτίαν κατὰ τῶν εἰρημένων προσώπων διατυπώθησαν· εἴ τινες δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς ἐγκλήματα ἀναφέρονται τοὺς τούτων πράκτορας καὶ τὰς ἄλλας ὑπομένειν ποινὰς τὰς τοῖς νόμοις διωρισμένας. (Νεαρὰ 115 κεφ. 4).

Μ. Ἐάν λοιπὸν τὰ τέκνα γράψωσιν ἐν ταῖς ἰδίαις διαθήκαις τὰς τοιαύτας αἰτίας ἢ φανεράς τινας ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν καὶ οἱ γραφόμενοι ὑπ' αὐτῶν κληρονόμοι ἀποδείξωσιν ὅτι ἔστι ἢ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀληθεῖς, διατάσσονται ἢ διαθήκη νὰ διατηρῇ τὴν ἰσχύϊν αὐτῆς. Ἐάν δὲ ταῦτα δὲν φυλαχθῶσι, διατάσσονται ἢ τοιαύτη διαθήκη νὰ μὴ ἔχῃ τότε τὴν ἐλάχιστην ἰσχύϊν ὡς πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν κληρονόμων, ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης παραγγέλλομεν νὰ δίδωνται τὰ πράγματα ἐκείνου πρὸς τοὺς καλουμένους ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος· τὰ δὲ κληροδοτήματα καὶ τὰ καταπιστευθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ αἱ ἐλευθερίαι καὶ αἱ δόσεις τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ ἄλλα κεφάλαια φυλάττουσι καθ' ὃ προελέχθη τὴν ἰσχύϊν αὐτῶν. Ἐάν δὲ εὗρεθῇ τι περὶ κληροδοτήματος ἢ καταπιστευθέντος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τινὰ ἢ ἐλευθερίων ἢ ἄλλων οἰωνδήποτε κεφαλαίων ἀντικείμενον εἰς τὴν διατάξιν ταύτην, τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον ἡλεομεν νὰ ἰσχύῃ. Καὶ αὗται μὲν αἱ ποιναὶ τῶν ἀποκλήρων διατάχθησαν κατὰ τῶν εἰρημνίων προσώπων ἢς τὴν αἰτίαν τῆς ἀχαριστίας· εἰν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἀναφερόνται εἰς ἐγκλήματα, οἱ αὐτοὶ γὰρ τούτων ὑπόκεινται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ποινὰς τὰς ἐπιτιμώμενας ὑπὸ τῶν νόμων.

Ν. Οὐ μόνον τῶν ἀνιόντων ἀλλὰ καὶ τῶν κατιόντων ἢ διαθήκη, ἵνα ἢ ἰσχυρά, ἀπαιτεῖται νὰ περιέχῃ τακτικὴν ἐγκατάστασιν ἢ ἀποκλήρωσιν τῶν ἀναγκαίων κληρονόμων, οἱοὶ ὡς πρὸς τοὺς κατιόντας οἱ ἀνιόντες. Δὲν ἀρκεῖ δὲ νὰ φεθῇ τι αὐτοῖς ἀπλῶς διὰ τῆς διαθήκης, διότι κατὰ τὸ κεφ. ε' τῆς Νεαρᾶς ρίε' (ἐξ ἧς ἡ σχετικὴ παράγραφος τῆς Ἐξαδ'όλου) ἢ διαθήκη τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων δὲν ἀνατρέπεται μόνον δοῦναις ἐγκαταλειμμέναις τὸ προσήκον τῷ κληρονόμῳ δι' ἐγκαταστάσεως. Δ. Π. 17 τοῦ 1868. Τὴν δ' ἀκρόωσιν τῆς διαθήκης, ἐν ἣ μναία τῶν γονέων δὲν γίνεται, ὡς ἀπολύτως ἀέθρου, δύνανται νὰ ζητήσωσιν οὐ μόνον οἱ ἀμνημόνευτοι γονεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι Δ. Π. 365 τοῦ 1865, 16 τοῦ 1867. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπ. Ἱερ. Αὐ. 692 τοῦ 1865 τὴν διαθήκην δύνανται νὰ προσβάλλωσιν ὡς ἄκυρον μόνον οἱ μὴ μνημονευόμενοι ἐν αὐτῇ γονεῖς, (δηλονότι ἢ διαθήκη ἀκυροῦται μόνον δοῦναις κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου ὑπάρχει κληρονόμος, μὴ προσκινόντως ἀποκλεισθεῖς). Ὡσαύτως κατὰ τὰς Δ. Π. 67 τοῦ 1867, 204 τοῦ 1888, 181 καὶ 162 τοῦ 1889, 28 τοῦ 1890, 369 τοῦ 1894 ἐκ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς 116 Νεαρᾶς συνάγεται ὅτι μόνον οἱ παραλειφθέντες κατιόντες ἢ ἀνιόντες δικαιούνται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀμνησίαν τῆς διαθήκης, ὅπως, ἀνατρεπομένης τῆς ἐγκαταστάσεως, κληθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸ μέρος αὐτῶν.

Β. Τοῦτο δὲ διευκυνώσαμεν, ἵνα καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς παῖδας ἀπὸ τῆς τῶν διαθηκῶν ὕβρεως ἐλευθερώσωμεν. Εἰ δὲ τινες κληρονόμοι ὀνομασθεῖεν, κὰν εἰ ῥητοῖς πράγμασιν ἀρκεσθῆναι προσαχθεῖεν, ἐν τούτῳ τὴν μὲν διαθήκην μὴ ἀνατρέπεσθαι προστάττομεν· ὅπερ δὲ ἂν ἔλαττον αὐτοῖς τῆς ἐκ τῶν νόμων μοίρας καταλειφθεῖν, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους παρὰ τῶν κληρονόμων ἀποκληροῦσθαι· μία γὰρ ἐστὶ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος φροντίς τὸ τὴν ὕβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν παίδων ἀνελεῖν· σκοπεῖν γὰρ ὀρεῖσθαι οἱ γονεῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ παῖδες γεγόνاسι καὶ τὰ αὐτὰ

παρά τῶν οἰκείων γονέων ἐσχήκασιν καὶ παραπληρώσας οἱ νῦν ὄντες υἱοὶ σπουδάξουσιν τοὺς τῶν γονέων λογισμοὺς θεραπεύειν ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ γονεῖς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐχονται τιμηθῆναι παίδων. (Νεαρά 115 κεφ. 5).

Μ. Τοῦτο δὲ διετάξαμεν ἵνα ἀπαλλάξωμεν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα τῆς ὕβρεως τῶν διαθηκῶν. Ἐάν δὲ τινες ὀνομασθῶσι κληρονόμοι, καὶ εἴ ποτε προσταθῶσι νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ῥητὰ πράγματα, κατὰ τοῦτο προστάγματι ἢ μὲν διαθήκη νὰ μὴ ἀνατρέπηται, ὅτι δὲ ἤθελεν ἐλλείπει ἐκ τῆς δοθείσης εἰς αὐτοὺς νομίμου μερίδος, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους νὰ ἀναπληρωταὶ ὑπὸ τῶν κληρονόμων, διότι ἡ φροντίς ἡμῶν εἶναι μόνον νὰ ἀναρρώσῃ τὴν ὕβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων· οἱ δὲ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ σκέπτονται, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν τέκνα καὶ τὰ αὐτὰ ἔλαβον παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν· καὶ ὁμοίως τὰ νῦν ὄντα τέκνα νὰ σπουδάξωσιν ὁμοίως νὰ θεραπεύωσι τοὺς λογισμοὺς τῶν γονέων, διότι καὶ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ καταστῶσι γονεῖς καὶ εὐχονται νὰ τιμηθῶσιν ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν.

4. Μονάζοντες πατέρες ἢ παῖδες οὐκ ἐκβάλλονται τῆς κληρονομίας δι' αἰτίαν γενομένην πρὸ τοῦ καρθῆναι τούτους εἰς μοναχούς. (Νεαρά 123 κεφ. 41).

Μ. Πατέρες ἢ τέκνα, τραπέντες εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, δὲν ἀποβάλλονται τῆς κληρονομίας δι' αἰτίαν γενομένην πρὶν ἢ οὗτοι ἀποκαρθῶσιν ὡς μοναχοί.

5. Ὅτι ἐκεῖνος μόνον τῶν ἀδελφῶν γενομένος ἀχαρίστος μετέχει τοῦ κέρδους τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν οὐ συγγαίρεται, ὅς ἂν ἡ θάνατον ἐπιβουλεύσει τῷ ἀδελφῷ ἢ ἐγκληματικὴν ἐπενέγκῃ κατ' αὐτοῦ γραφὴν ἢ τῆς οὐσίας αὐτοῦ σπύση ἐπαγαγεῖν ἀφαιρέσιν· τὸ γὰρ ἐκεῖνος μέρος εἰς τὸν λοιπὸν ἀδελφὸν καὶ ἀδελφόπαιδας καὶ τὴν μητέρα ἐρχεσθαι. (Νεαρά 22 κεφ. 47).

Μ. Ἐκεῖνος μόνον ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν ἀχαρίστησιν δὲν συγγαίρεται νὰ μετέχῃ τοῦ κέρδους τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν, ὅστις ἢ βουλεύσῃ ἢ θανατώσῃ τὸν ἀδελφόν ἢ ἐπιφέρῃ κατ' αὐτοῦ ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ἢ σπύσῃ νὰ ἀφαιρῇ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· τὸ δὲ μερίδιον ἐκεῖνου μεταβαίνει εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν μητέρα.

6. Καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐδόξεν εὐσεβὲς τε ἅμα καὶ χαρίεν, ἵνα ὁ τελείαν ἄγων ἡλικίαν μὴ δύνηται τὸν συγγενὴ αὐτοῦ εἰς ἀδικήματα κληρονομεῖν, παρ' οὗ προσκληθεὶς ἐπὶ ἐκδικήσῃ ἰδίῳ πράγματι κατημέλησε χωρὶς εὐλόγου προφάσεως. (Ν. 6 καὶ Ν. 9 Κωδ. 6. 35 (de his, quae ut indignis)).

Μ. Καὶ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐσεβὲς καὶ χάρτιον, ἵνα ὁ ἐνῆλικος μὴ δύνηται νὰ κληρονομήσῃ εἰς ἀδικήματα τὸν συγγενὴ αὐτοῦ, ὅς ἂν προσκληθεὶς ἐπὶ ἐκδικήσῃ ἰδίῳ πράγματι, ἡμέλησεν ἄνευ εὐλόγου προφάσεως.

7. Ὁ ἐνῆλικος ἀνῆλικῳ συζῶν οὐ δύναται τοῦτον εἰς ἀδικήματα

αὐτοῦ κληρονομεῖν μὴ ἐκδικῶν τὰ αὐτοῦ πράγματα. (Προχ. 33. 30).

Μ. Ὁ ἐνῆλικος συζῶν μετ' ἀνῆλικου δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ τοῦτον εἰς ἀδικήματα μὴ ἐκδικῶν τὰ πράγματα αὐτοῦ (ἐπ' ὠφελειᾷ δηλ. τοῦ κληρονομούμενου νὰ πολεμήσῃ αὐτὰ ἀνῆλικου).

8. Ὁ συγγενὴς ἔχων ἢ κωφὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄφρονα ἢ μαινόμενον εἰ μὴ προμηθεύμενος διεκδικεῖ τὰ αὐτοῦ πράγματα, οὐ δύναται τοῦτον κληρονομεῖν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων. (Προχ. 33. 31).

Μ. Ὁ ἔχων συγγενὴ ἢ κωφὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄφρονα ἢ μαινόμενον, εἰς προμνησίαν περὶ αὐτοῦ δὲν διεκδικεῖ τὰ πράγματα αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ αὐτόν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Ληγάτου.

1. Ληγάτον ἅπαν πρᾶγμα ἐστὶν ὃ τελευταῖον τις καταλείπει ἐνὶ οὐ κατὰ λόγον κληρονομίας ἀφίεις τοῦτο, ἀλλ' εἰς ἀνέκδοτον ἀγάπης, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν αὐτὸ ἀνάμνησιν ἔχῃ τοῦ τελευτήσαντος. (Ν. 36 Πανδ. 31 (de legatis II). § 1 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis I). Οὐλπ. ἀποσπ. 24. 1. Ν. 116 πρ. Πανδ. 30 (de legatis I). Ν. 80 καὶ Ν. 20 Πανδ. 50. 16 (de verborum signific.).

Μ. Κληροδόμημα εἶναι πᾶν πρᾶγμα, ὅπερ ἀπονήσκει τις καταλείπει πρὸς τινὰ ἀφίεις τοῦτο οὐχὶ λόγῳ κληρονομίας, ἀλλ' εἰς ἐνδοξὴν ἀγάπην, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν ἔχῃ αὐτὸ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀποθανόντος.

2. Ληγάτον ἐστὶ θωρεὰ ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖσα ἢ κατ' ἄλλου κληρονομίας μερίσσις. (Ν. 36 Πανδ. 31 (de legatis II). § 1 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis I) καὶ Ν. 116 πρ. Πανδ. 30 (de legatis I)).

Μ. Κληροδόμημα εἶναι θωρεὰ καταλειφθεῖσα ἐν διαθήκῃ ἢ κατ' ἄλλου κληρονομίας τῆς κληρονομίας (πρὸς χάριν τοῦ εἰς ὃν παρέχεται).

Ν. Κληροδόμημα ἀποστέλλει ἡ διάταξις τελευταίας βουλήσεως, δι' ἧς ἀποστέλλεται εἰς τινὰ ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ διαθέτου μέρους περιουσίας οὐχὶ δι' ἀμείσου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ὡς κληρονόμου, ἀλλ' ἐμείσεως διὰ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ κληροδοτήματος βαρυνόμενου κληρονόμου. Α. Π. 273 τοῦ 1894. — Ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου καὶ ἐκ ἐκτῆς δικτ. τοῦ Κώδικος προκύπτει ὅτι εἰς πάντα κληροδοτὸν χρησιμεύει ἀγωγή οὐ μόνον πραγματική, ἀλλὰ καὶ πραγματική (in rem), καθ' ὅσον τὸ κληροδοτήμα πρᾶγμα εἶναι δικτικὸν τῆς διαπραγματικῆς ἀγωγῆς προσαρτάται. Α. Π. 291 τοῦ 1896. Λαμβάνει δ' ὁ κληροδόχος ἀμείσεως τὴν κυριότητα τοῦ κληροδοτήματος πρᾶγματος, δυνάμενος καὶ νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὶ κατὰ τὸν καὶ νὰ ἀσκήσῃ πάσας ἐν γένει τὰς ἀγωγὰς τὰς πραγματικὰς, τὰς πληρωσὰς εἰς αὐτοῦ ἄλλ' ἀνάγκη τὸ κληροδοτήμα νὰ περιεχῆται ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ διαθέτου κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Α. Π. 68 τοῦ 1896.

Β. Ὁ ληγάτα ταῖς θυγατράσι διδούς αὐ δοκεῖ διὰ τῶν θυγατέρων καὶ τοὺς υἱοὺς συμπαραδελοῦν· οὐδὲ ἐν τῷ λέγειν ἢ γράφειν τῶν θυγατέρων τὸ ὄνομα σημαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· ἀλλὰ τούναντιον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν καὶ αἱ θυγατέρες δηλοῦνται· καὶ ὁ εἰπὼν τοῖς ἐμοῖς υἱοῖς ἀφήμι τόδε, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ οὐκ εἶπε, δηλοῖ καὶ ἀπλῶς πάντας τοὺς παῖδας οὓς ἔχει, οὐ μόνον ἐπὶ ληγάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλου οἰουδῆποτε πράγματος· τὸ γὰρ προτιμότερον ὄνομα τὸ υἱὸς συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ τῶν θυγατέρων, ὡς ἔλαττον. (N. 46 πρ. Πανδ. 31 (de legatis II). N. 81 πρ. Πανδ. 32 (de legatis III). N. 16 πρ. Πανδ. 26. 2 (de testamentaria tutela). N. 84. N. 116 καὶ N. 201 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.).

Μ. Ὁ διδούς κληροδότημα εἰς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ δὲν θεωρεῖται ὅτι διὰ τῶν θυγατέρων (τῆς λέξεως δηλαδή θυγατέρων) συνεμαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· οὐδὲ λεγὼν ἢ γράφων τὸ ὄνομα τῶν θυγατέρων σημαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· ἀλλὰ τούναντιον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν δηλοῦνται καὶ αἱ θυγατέρες· καὶ ὁ εἰπὼν «καταλείπω τοῦτο εἰς τοὺς υἱοὺς μου,» καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν δὲν εἶπε, δηλοῖ καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ ἀπλῶς ἔλα τὰ τέκνα οὓς ἔχει, οὐ μόνον ἐπὶ κληροδοτημάτων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οἰουδῆποτε ἄλλου πράγματος· διότι τὸ ἀνώτερον (περιληπτικώτερον) ὄνομα υἱὸς συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ ὄνομα τῶν θυγατέρων, ὡς μικρότερον.

4. Τὰ ὑπὸ αἵρεσιν (1) ληγάτα, ἃ καὶ αἰρετικὰ λέγεται, τότε

(1) Αἵρεσις λέγεται ἡ ἐξάρτησις τοῦ διὰ τινος νομικῆς πράξεως παραγόμενου δικανικοῦ αποτελέσματος ἀπὸ τινος ἀδεσίου καὶ μέλλοντος περιστατικοῦ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ περιστατικὸν εἴς οὐ ἐξάρτηται ἢ ὑπαρξίς ἢ ἡ ἐνέργεια τῆς νομικῆς πράξεως αἵρεσις λέγεται. Ὅθεν στοιχεῖα πάσης αἵρετικῆς εἰσι 1) περιστατικόν τι, 2) μέλλον, 3) ἀδεσίον, 4) εἴς οὐ παρέχεται ἢ καταργεῖται ἡ τῆς νομικῆς πράξεως σκοπούμενη ἔννομος σχέσις καί, καθ' ὅσον μὲν τὸ τὴν αἵρεσιν ἀποτελοῦν περιστατικὸν ἐξάρτηται ἢ δὲν ἐξάρτηται ἀπὸ τῆς βουλῆσεως τοῦ δικαιουμένου προσώπου, ἡ αἵρεσις καλεῖται δυνάμικη (ἐάν ἐξάρτηται ὅλως ἀπὸ τῆς βουλῆσεως αὐτοῦ), τυγχρά (ἐάν ἐξάρτηται ὅλως ἀπὸ τῆς τύχης, ὅθεν καὶ ἐάν ἐξάρτηται ἐκ τῆς βουλῆσεως ἄλλου καὶ οὐχι τοῦ δικαιουμένου) ἢ μικτὴ (ἐάν ἐξάρτηται ἐν μέρει ἀπὸ τῆς τύχης καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τῆς βουλῆσεως τοῦ δικαιουμένου). Καθ' ὅσον δὲ τὸ περιστατικὸν τοῦτο δὲν δύναται ἢ δὲν πρέπει νὰ λάβῃ χώραν ἢ ἐκ τούναντιον ἐξάπαντος ὅτι λάβῃ χώραν, καλεῖται ἀδύνατος, ἀδύκιμος ἢ ἀναγκαῖα. Καθ' ὅσον δὲ τοῦτο εἶναι θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ πράξις (παράλειψις), ἡ αἵρεσις καλεῖται καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ. Καθ' ὅσον δὲ τοῦτο ἀναβάλλει τὴν γίνεσιν τοῦ δικαιώματος ἢ τὴν κατάλυσιν αὐτοῦ, καλεῖται ἀναβλητικὴ ἢ διαλυτικὴ. Οἱ νωότεροι ὀνομάζουσιν αἵρεσις τοῦ δικαίου (conditiones juris) τὰς αἵρεσις, καθ' ἃς τὸ ἀποτελοῦν αὐτὰς περιστατικὸν εὐνοκαθεύεται ὡς ἀπ' αὐτοῦ ἐννοούμενον ἢ μέλλον ὑπάρχει ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τῆς πράξεως φύσιν. (Οἰκονομικὴς ἀπεκάλεισεν αὐτὰς αὐτοθρόους). Τολούτη

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρεωτούνται, ὅτε ὁ ληγατάριος πληρώσῃ τὴν αἵρεσιν· πρὸ δὲ τοῦ πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν οὔτε ζητοῦνται οὔτε διδόνται οὔτε

αἵρεσις ἐστὶ λ. χ. ὁ κληρονόμος δότω ὅ,τι ἐκ τῆς Ἀρεθούσης (δοῦλης) γεννηθῇ (διότι ἐξυπακούεται τὸ περιστατικὸν «ἐὰν γεννηθῇ»). Διαφέρουσι δὲ τούτων πάλιν αἱ σιωπηρῶς ἐκπεφρασμέναι. Οὕτω τὸ μὲν αἰρέσιμον κληροδοτήμα, ἂν ὑπὸ αἵρεσιν ἀφαιρεθῇ, λογίζεται ὡς δεδομένον ὑπὸ τὴν ἐναντίαν αἵρεσιν. (N. 107 Πανδ. 95. 1. Οἰκονομίδου Ἀστ. Δίκαιον § 36). Σημειωτέον, ὅτι ἡρητημένης τῆς αἰρέσεως ἐστὶν ἀθέβαιος καὶ ἐνδεχομένη ἀπλῶς ἐπὶ ἀναβλητικῶν μὲν αἰρέσεων ἢ ὑπαρξί, ἐπὶ διαλυτικῶν δὲ ἢ ἀνυπαρξία τοῦ διὰ τῆς νομικῆς πράξεως σκοπούμενου ἀποτελέσματος, δηλονότι ἐπὶ ἀναβλητικῆς μὲν αἰρέσεως ὑπάρχει ἑλπίς νὰ παραχθῇ ἀλλὰ καὶ φόβος νὰ μὴ παραχθῇ τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα· ἐπὶ διαλυτικῆς δὲ αἰρέσεως ὑπάρχει ἑλπίς διαρκῆς νὰ καταστῇ, ἀλλὰ καὶ φόβος νάναιρεθῇ τὸ παραχθὲν ἤδη ἀποτέλεσμα. Ὅθεν ἐπὶ ἀναβλητικῶν αἰρέσεων τὸ ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως παραχθισόμενον δικαίωμα καὶ ἡ ἀντίστοιχος αὐτοῦ ὑποχρέωσις ὑπάρχουσι μὲν, ἀλλ' ὡς ἐλπιδόμενα ἀπλῶς. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἐν ζωῇ πράξεων εἶναι μεταδιδαστὴ καὶ κληρονομητὴ ἡ σχέσις αὕτη (N. 17 καὶ 19 Πανδ. 18. 4. § 4 Εἰς. 3. 16), τὰ δὲ μέρη δὲν δύνανται νὰ ποστώσιν αὐτῇ ἀθάνατος, μηδὲ νὰ διακυλώσωσιν ἀζημίως τὴν νόμιμον τῆς αἰρέσεως πορείαν (N. 85 § 7 Πανδ. 45. 1. N. 59 Πανδ. 18. 1). Πλὴν μὴ παραχθέντος ἐπὶ τοῦ δικαίουματος ὁ μὲν πιστωτὴς δὲν ἔχει κατὰ γενικὸν κανόνα ἀγωγήν, ἀλλ' ἀσφαλιστικὰ μόνον μέτρα δικαιούται νὰ λάβῃ, ὁ δὲ ὀφειλέτης ἀναλαμβάνει ὅ,τι ἐκ πλάνης κατέβηκε (N. 16 Ἠρ. καὶ ν. 18. 48 Πανδ. 12. 6), προτίτι οἱ κίνδυνοι ἀφορῶσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην (N. 8 πρ. 18. 6). Ἐπὶ διαλυτικῶν δὲ τὸ ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως παραχθὲν δικαίωμα ὑπάρχει μὲν, ἀλλ' ἐνδέχεται νάναιραπῇ. Ὅθεν δὲν ἔχει βεβαίαν τὴν βάσιν (N. 2 § 1 καὶ N. 4 § 3 Πανδ. 18. 2). Πληρωθείσης δὲ τῆς αἰρέσεως, εἰ μὲν αὕτη εἶναι ἀναβλητικὴ, παραγονταί πάντα τὰ ἀποτελέσματα, ἵνα ἴθιλον παραχθῇ ἂν ἡ νομικὴ πράξις συνομολογεῖτο ἀπ' ἀρχῆς ἀνευ αἰρέσεως. Οὕτως ἡ ὑπὸ αἵρεσιν ἐγκαταστατὴς κληρονόμος ἢ κληροδότις παρέχει τῷ κληρονόμῳ ἢ κληροδότῳ τὸ δικαίωμα πρὸς κτῆσιν τῆς κληρονομίας ἢ κληροδοσίας. Εἰ δὲ εἶναι διαλυτικὴ, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις μετὰ πάντων αὐτῆς τῶν ἀποτελεσμάτων ὡς εἰ οὐδέποτε ἐγένετο· καὶ ἀντιθέτως καταστροφῆς τῆς αἰρέσεως, εἰ μὲν εἶναι ἀναβλητικὴ, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις ὡς εἰ μηδέποτε ἐγένετο, εἰ δὲ διαλυτικὴ θεωρεῖται ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἀνευ αἰρέσεως συνομολογηθείσα. Σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ ἀναβλητικῶν αἰρέσεων μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ἡρητημένης αἰρέσεως ἐπέρχονται καὶ τὰ ἐξ ἀπακολουθήματα 1) τὰ περὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐν μέρει δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἀπαίτουμένα προσόντα τοῦ κύρους τῶν νομικῶν πράξεων διὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ αἵρεσις πληροῦται. Ὅθεν εἶναι ἔγκυρος ἡ πράξις, εἰ καὶ τὸ ἐξ ἀντικειμένου προσὸν δὲν ὑπῆρξε κατὰ τὴν συνομολογήσιν αὐτῆς· τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν κληροδοτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ζωῇ πράξεων (N. 3 καὶ 4 Πανδ. 31. 7. N. 41 § 3 Πανδ. 30)· ἐξ ἄλλου δὲ εἶναι ἔγκυρος ἡ πράξις, ἂν τὸ προσὸν τοῦτο ἐλλείπῃ κατὰ τὴν πλήρωσιν τῆς αἰρέσεως, π. χ. τὸ πωληθὲν πρᾶγμα καταστράφη ἡρητημένης τῆς αἰρέσεως (N. 8 πρ. Πανδ. 18. 6), 2) ἀπαίτησις ἀνυπόβητος ὑπὸ αἵρεσιν προηγείται τῶν μετ' αὐτὴν συνομολογηθεισῶν ἀνευ αἰρέσεως, καίτοι τῆς αἰρέσεως πλη-

οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς εὖπω κεχρεωστημένα γενόμενα. (N. 41 Πανδ. 35. 1 (de conditionibus et demonstrationibus).

M. Τὰ ὑπὸ αἵρεσιν (ἔρον) κληροδοτήματα, τὰ ὅποια λέγονται καὶ αἰρετικά, τότε χρεωστοῦνται, ἔταν ὁ κληροδοτήτης ἐκπληρώσῃ τὴν αἶρεσιν, πρὶν ἢ δὲ αὐτὴ ἐκπληρωθῇ, οὔτε ζητοῦνται οὔτε δίδονται οὔτε οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς μὴ ὀφειλόμενα ἔτι.

N. Ὁ νόμος 31 Πανδ. (35. 1) ἐν συνδ. πρὸς τὸν λ' νόμον Βασιλ. (40. 19) ὁρίζει, ὅτι δοαίς καταλείπεται εἰς δύο (ἄνδρα καὶ γυναῖκα) κληροδοτήμα ὑπὸ τὸν ἔρον νά συναφθῶσιν ἀλλήλοισι εἰς γάμον, καὶ ὁ μὲν αὐτῶν παραιτεῖται συναφθῆναι, ὁ δ' ἕτερος ἑτοιμός ἐστι, μόνον τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀπονεῖ. Α. Π. 170 τοῦ 1854. — Ὁ ὀφειλὼν νά καταβάλῃ κληροδοτήμα ὑπὸ τὸν ἔρον τοῦ τρόπου καταλείφθην δύναται νά αἰτήσῃ πρὸ τῆς καταβολῆς αὐτοῦ ἀσφάλειαν παρὰ τοῦ κληροδοχοῦ, ὅτι θέλει ἐκτελέσει τὴν συντηρητέην τῷ κληροδοτήματι ἐπιβάρυνσιν. Ἀλλ' ἡ αἴτησις αὕτη δέον νά προτείνεται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας. Α. Π. 86 τοῦ 1863. — Ἐάν τὸ κληροδοτήμα κατελείφῃ ὑπὸ αἵρεσιν ἐξουσιαστικὴν ἐκ μὲ-

ρουμένης μεταγενεστέρως (N. 11 § 1 Πανδ. 30. 4), 3) ἀνατρέπεται ἡ ἐκποίησις ἢ ἐνεχυρίασις τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν ὀφειλομένου, ἐάν πληρωθῇ ἡ αἶρεσις (N. 3 § 8 Κωδ. 6. 43. N. 105 Πανδ. 35. 1), 4) ἡ ἐπὶ μεταβίβσει κυριότητος παράδοσις πραγματος ὑπὸ αἵρεσιν καθίσταται μὲν πληρωθεῖσας τῇ αἰρέσει κύριον τὸν παραλαβόντα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πληρώσεως. Ὅθεν τῆς τῆς αὐτῆς κύριος διατελεῖ ὁ παραδούς, ὅστις, ἔχων τὴν δικαιοδικτικὴν ἀγωγὴν, δύναται καὶ ὑποθήκην νά παραχωρήσῃ ἀπ' αὐτοῦ ἢ ἄλλο δικαίωμα (ἀνατρεπόμενον, ἐννοεῖται, ἐξίωσιν τῆς αἰρέσεως). Ἐξ ἄλλου ταῦτα δικαιώματα παρὰ τοῦ λαβόντος τὸ πρᾶγμα παραχωρηθέντα λογίζονται προσωρινῶς ὡς ἐνέχυρα (N. 11 § 9 Πανδ. 24. 1) ἐπὶ δὲ διαλυτικῶν ἐπανέρχονται τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν. Ἐπομένως ἐν ἡ νομικῇ πρᾶξι δὲν ἐξετελέσθη ἕως τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως δὲν ἐκτελεῖται ἄλλως δὲ ἀποκαθίστανται τὰ γενόμενα (N. 6 § 1 Πανδ. 18. 1. N. 4 Πανδ. 18. 3. N. 16 Πανδ. 18. 2), ἀποδίδονται δ' οἱ ἐν τῷ μεταξὺ ληφθέντες καρποὶ καὶ οἱ τόκοι τοῦ τμήματος (N. 4 Πρ. καὶ N. 5 Πανδ. 18. 3. N. 16 Πανδ. 18. 2). Ῥητίον ἔτι, ὅτι αἱ μὲν ἀναγκαῖαι αἰρέσεις θεωροῦνται μὴ ὑπάρχουσαι (N. 50 § 1 Πανδ. 28. 5), αἱ δὲ ἀδύνατοι καὶ ἀδοκιμοί, ὡς διαλυτικαὶ μὲν λογίζονται ὡσαύτως μὴ γεγραμμένοι, ὡς ἀναδοκιμικαὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἐν ζωῇ πράξεων ἐπάγονται ἀκυρότητα τῆς πράξεως (N. 1 § 11 καὶ N. 31 Πανδ. 44. 7), ἐπὶ δὲ τῶν τελευταίας βουλήσεως λογίζονται ὡς μὴ γεγραμμένοι (§ 10 Εἰσῆγ. 2. 14). Παρατηροῦμεν τέλος ταῦτον, ὅτι ἐν τῇ Ῥωσίδῳ, πλην τοῦ χωρίου τούτου περὶ αἰρέσεων ἐπὶ κληροδοτήματι, δύο—τρία μόνον ἄλλα χωρία (ἐν ἐν Παραρτ. τίτλῳ δευτέρῳ § 2 καὶ δύο ἐν Παραρτ. τίτλῳ τρίτῳ § 36 καὶ 37) διαλαμβάνουσιν εἰδικῶς περὶ αἰρέσεων. Ἀλλ' ἐκ τῶν χωρίων τούτων, συνδυαζομένων πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὰς μνημονευθείσας διατάξεις τῶν πηγῶν καὶ τὰς ὑπαγερούσας τῆς λογικῆς, προδήλως πηγάζουσι πᾶσαι αἱ ἐκτεθεῖσαι περὶ αἰρέσεων ἀρχαὶ ἐν τῇ παρούσῃ σημειώσει. — Τὴν σχετικὴν νομολογίαν ἴδε ὑπὸ τῆς § 2 Παραρτ. τίτλου δευτέρου.

της τῆς θελήσεως τοῦ κληρονόμου ἐξαρτωμένων, τὸ κληροδόχημα εἶναι ἀκαρ-
 ρον καὶ οὐδεμίαν ἐξ αὐτοῦ παράγεται ἔννομος ὑποχρέωσις. Δ. Π. 248 τοῦ
 1894. Ἀλλὰ κατὰ τὰς Δ. Π. 118 τοῦ 1894 καὶ 137 τοῦ 1895, ἡ κατάλοι-
 ψις τοῦ κληροδοτήματος ὑπὸ τὴν αἵρεσιν εἰς ἐγκρίνῃ δ κληρονό-
 μος δὲν ἐξαρτᾷ ἀπὸ τῆς ἀπολύτου θελήσεως τοῦ κληρονόμου τὴν χορή-
 γησιν τοῦ κληροδοτήματος, ὅθεν δὲν ἀποτελεῖ ἐξουσιαστικὴν αἵρεσιν.—Ἐκ
 τῆς § 4 συνάγεται ὅτι τὰ μὴ ἀρτῶμενα ἀπὸ αἵρέσεως καὶ μὴ καταλιμπαν-
 ῶμενα ὑπὸ προθεσμίαν ἐπάγονται ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ διαθέτου, ὃ δὲ ἐπι-
 σμῆδες μετὰ τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῶν θάνατος τοῦ κληροδόχου δὲν κωλύει τὴν
 εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ παραπομπὴν τοῦ κληροδοτήματος. Δ. Π. 119
 τοῦ 1890.

5. Ὁ ληγατάριος οὐ δύναται μέρος καταδέχεσθαι καὶ μέρος
 παραιτεῖσθαι. (1) (N. 38 πρ. Πανθ. 30 (de legatij et fideic.).
 Σύνοψις XLIV. 1 34 Πρόχ. 35. 1).

M. Ὁ κληροδόχος δὲν δύναται μέρος τοῦ κληροδοτήματος νὰ παραδέχη-
 ται καὶ μέρος νὰ παραιτῇ.

N. Ἐκ τῆς διατ. Πανθ. (7. 2) τεμ. B. καὶ ἦν, ἀφιεμένης ὡς κληροδο-
 τήματος τῆς ἐπικαρπίας πράγματός τινος εἰς δύο ἅμα κληροδόχους, λαμβάνει
 χωρὶν τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα καὶ ἡ σχολάζουσα μερίς προστίθεται
 εἰς τὴν τοῦ ἄλλου κληροδόχου, συνάγεται ὅτι, ὅσῳκις ὁ διαθέτης κατέλειπε
 τοῖς δύο αὐτοῦ ἀνεψιοῖς τὴν ἐπικαρπίαν ὠρισμένων ματοχῶν καὶ κτημάτων
 μέχρι τῆς ἐντελούς αὐτῶν ἐκπαιδεύσεως, δέον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν
 σπουδῶν τοῦ ἐνὸς νὰ χορηγῇ τῷ ἑτέρῳ σπουδάζοντι ἑπὶ πάντα τὰ ἐνοίκια
 καὶ τόκους τῶν κληροδοτηθέντων. Δ. Π. 149 τοῦ 1870.

6. Ἀγέλης ληγατευσμένης καὶ τὰ προστεθέντα λαμβάνει ὁ

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται, ὅτι οἱ περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως
 τῆς κληρονομίας ἔρισμοι τοῦ δικαίου ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν ἢ
 τὴν ἀποποίησιν τῆς κληροδοσίας· ἐπομένως ἡ ἀποδοχὴ μέρους τῆς κληροδο-
 σίας εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου. Ὅθεν ἀναγκαίως ἐφαρμόζεται καὶ τὸ τῆς ἐπὶ
 κληρονόμων προσαυξήσεως δικαίωμα, ὅτε εἰς πλείους ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα
 ἐκληροδοτήθη· χωρεῖ δὲ κατὰ τὰ Ῥωμικὰ καὶ τὰ Βυζαντινὰ κείμενα
 ἢ προσαυξήσις εἴτε ἐκληροδοτήθη εἰς αὐτοὺς ἡνωμένως (διὰ τῆς αὐτῆς προ-
 τήσεως) εἴτε διχρημένως (εἰς ἑκάστον κατ' ἰδίαν). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ
 τὰ κείμενα ἐπὶ τῆς κληροδοτηθείσης ἐπικαρπίας τὸ τῆς προσαυξήσεως δι-
 καίωμα παραλλάσσει κατὰ τὰ ἑξῆς: 1) ὅτι, ἂν ἐκληροδοτήθη τινὶ ἢ ψελῇ
 κυριότης (τῆς ἐπικαρπίας διαμεινέσης παρὰ τοῖς κληρονόμοις), δὲν χωρεῖ
 προσαυξήσις παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκλιπόντος τινὸς ἐξ αὐτῶν ἢ ἐπὶ τῆς ἐπι-
 καρπίας μερὶς αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, 2) ὅτι, ἂν ἐκληροδο-
 τήνῃ εἰς τινὰ μὲν ἡ κυριότης, ἑτέρῳ δὲ ἡ ἐπικαρπία, ἑκάστος κτάται τὸ
 ἕμισυ τῆς ἐπικαρπίας· ἐκλιπόντος δὲ τοῦ ἑτέρου, προσαυξάνει ἡ μερίς αὐ-
 τοῦ τῷ ἄλλῳ, 3) προκειμένης κληροδοσίας ἐπικαρπίας ἢ προσαυξήσεως χωρεῖ,
 οὐ μόνον ἂν ὁ κληροδόχος ἐκλίπῃ πρὸ τῆς κτήσεως τῆς κληροδοσίας, ἀλλὰ
 καὶ ἂν αὐτός, κτησάμενος τὴν ἐπικαρπίαν, ἀπολίῃ εἴτε αὐτήν, 4) ὅτι ἡ
 προσαυξήσις χωρεῖ καὶ ὑπὲρ τοῦ συγκληροδόχου τοῦ ἀπολίσαντος ὅλην τὴν
 ἐπὶ τῆς κληροδοτηθείσης ἐπικαρπίας μερίδα αὐτοῦ (Βλέπε καὶ Παραρτήρ.
 Κληρον. Δίκαιον § 542 ε.).

ληγατάριος· εἰ δὲ μειωθῇ, καὶ εἰς ἓνα βοῦν περιστῇ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ ληγατάριος, εἰ καὶ ἐπαύσατο εἶναι ἀγέλη. (N. 21 καὶ 22 Πανδ. 31 (de legatis 1). Προχ. 35. 2.)

M. Ἀγέλης κληροδοτηθείσης, ὁ κληροδόχος λαμβάνει καὶ τὰ προστεθέντα εἰς τὴν ἀγέλην, καὶ εἰς ἓνα μόνον βοῦν καταντήσῃ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ κληροδόχος, εἰ καὶ ἐπαυσεν οὐσα ἀγέλη.

7. Καὶ οἴκου ληγατευομένου καὶ καιομένου λαμβάνει τὸ ἔδαφος. (N. 22 Πανδ. 30 (de legatis 1). Βασ. XLIV. 1. 22).

M. Καὶ οἰκία εἰς κληροδοτηθῇ καὶ κατῷ, λαμβάνει τὸ ἔδαφος.

8. Ἐάν τις κτῆμα κατ' ἐξαίρετον (1) τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ὡς ληγάτον καταλιπὼν μετὰ ταῦτα ἄλλῳ τινὶ τὸ αὐτὸ κτῆμα ληγατεύσῃ, πάντες ἅμα συνιόντες οἱ ληγατάριοι τὸ κτῆμα λαμβάνουσιν. (N. 7 πρ. Κωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 32).

M. Ἐάν τις ἀφῇσας κτῆμα κατ' ἐξαίρετον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ὡς κληροδοτήματα μετὰ ταῦτα κληροδοτήσῃ τὸ αὐτὸ κτῆμα εἰς ἄλλον τινά, οἱ οἱ κληροδοχοὶ συνερχόμενοι λαμβάνουσι τὸ κτῆμα.

9. Ἐληγάτευσά σοι τὸν ἐμὸν οἰκέτην μετὰ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ· ἐπιζήσας τῇ ποιήσῃ τῆς διαθήκης ἡλευθέρωσα τὸν οἰκέτην ἢ ἐξεποίησα αὐτὸν ἢ συνέβη αὐτὸν τελευτῆσαι· οὐ μόνον ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ πεκουλίῳ ἐξασθενεῖ τὸ ληγάτον· τῶν γὰρ πρωτοτύπων μὴ σωζομένων, ὕψιστάναί οὐ δύναται τὰ παρακολουθήματα (2) (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 33. 8 (de peculio legato) Βασ. XLIV. 11. 1 καὶ 2).

M. Σὺ ἐκληροδότησα τὸν δοῦλόν μου μετὰ τοῦ χρηματίου αὐτοῦ· ἐπιζήσας εἰς τὴν ἀνταξίαν τῆς διαθήκης, ἡλευθέρωσα τὸν δοῦλον ἢ ἐπάληψα αὐτὸν ἢ συνέβη νὰ ἀποθάνῃ· τὸ κληροδοτήμα ἐξασθενεῖ οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ χρημάτιον· διότι, δοῦλός τις δὲν σώζεται τὰ πρωτότυπα, τὰ παρακολουθήματα δὲν δύναται νὰ ὑφίστανται.

10. Τὸν ληγατευθέντα δοῦλον μὴ παραδοθέντα ληγατάριῳ, ἀλλὰ φυγόντα ἢ ἄλλως μακρὰν ἀποδημήσαντα ὁ κληρονόμος ἰδίῳις δαπανήμασιν ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται, καὶ ἄγειν καὶ κομίζειν καὶ δίδοναι τῷ ληγατάριῳ. (3) (N. 39 πρ. Πανδ. 30 (de legatis 1). Βασ. XLIV. 1. 48).

M. Ἐάν ὁ κληροδοτηθεὶς δοῦλος δὲν παραδοθῇ εἰς τὸν κληροδόχον, ἀλλὰ φύγῃ ἢ ἄλλως ἀποδημήσῃ μακρὰν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ ἀναζητῇ αὐτὸν δι' ἰδίας δαπάνης καὶ νὰ φέρῃ καὶ παραδίδῃ αὐτὸν εἰς τὸν κληροδόχον.

(1) Ἐξαίρετον καλεῖται κυρίως ἐν ταῖς πηγαῖς ἡ εἰς κληρονόμον τοῦ δεσπότου ἐκ τῆς ὅλης κληρονομίας καταλειπομένη κληροδοσία, δι' ἧς ὁ δεσπότης βαρεῖται αὐτή, ἀρὰ καὶ ἡ τῷ κληροδόχῳ ἀνήκουσα κληρονομικὴ μερίς.

(2) Δι' ἐπὶ κληροδοτήσεως δοῦλων διατάξεις οὐδεμίαν ἔχουσι παρ' ἡμῶν ἐννοιαν, ὡς μὴ ἀναγνωριζομένου τανῦν τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας.

(3) Ἴδε σημείωσιν ὑπὸ § 9.

11. Τοῦ ληγατευθέντος δούλου φυγόντος, ἐτι ζῶντος τοῦ διαθεμένου, ὁ ληγατάριος ᾧ τινι ὁ φυγὼν δούλος ἀφέθῃ ληγάτον, ἀλλ' οὐχ ὁ κληρονόμος ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται. (1) (N. 108 πρ. Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1 103).

M. Ἐάν ὁ κληροδοτήτης δούλος φύγῃ, ζῶντος ἀκόμη τοῦ διαθεμένου, ὁ κληροδόχος εἰς τὸν ὁ φυγὼν δούλος κατελείβεθαι ὡς κληροδότημα, καὶ οὐχὶ ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ ἀναζητῇ αὐτόν.

12. Δούλῳ ἀπὸ ἰδίου δεσπότου οὐκ ἀφίεται ληγάτον, εἰ μὴ αὐτῷ ἐλευθερία χορηγηθῇ· κἂν ἀφεθῇ οὐ δίδεται, εἰ καὶ πολ- λάκις ὕστερον ἐλευθερωθῇ (2). (N. 4 Κωδ. 6. 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 29).

M. Εἰς δούλον δὲν καταλείπεται κληροδότημα ὑπὲρ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐάν ἐλευθερωθῇ· καὶ ἐάν καταλειφθῇ δὲν δίδεται τοῦτο, καὶ πολλάκις ὕστερον ἂν ἐλευθερωθῇ.

13. Ἀνθρώπου μὲν εἰς ληγάτον καταλειφθέντος, ἔξῃσι τῷ κληρονόμῳ, εἰ βούλεται, δίδοναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν τοῦ ἀνθρώπου τιμὴν καὶ ἔχειν αὐτόν· (3) ἀλλ' οὐδὲ σκεύους ἢ εἰδους καταλειφθέντος οὐκ ἔξῃστιν, ἀλλ' ἀναγκάζεται αὐτὸ τὸ καταληφθέν τῷ ληγαταρίῳ δίδοναι. (N. 71 § 3 καὶ 4 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 67).

M. Ἐάν ἀφεθῇ ἄνθρωπος ὡς κληροδότημα, ὁ κληρονόμος δύναται, ἐάν βέλῃ, νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ τίμημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ κρατήσῃ αὐτόν· ἐάν δὲ ἀφεθῇ ἄλλο ἀγγεῖον ἢ εἶδος δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ ἀφέν.

14. Εἰ ὁ ἐληγάτευσά σοι ἐκποιήσω καὶ πάλιν κτήσομαι, οὐκ ἀπαιτεῖς τοῦτο, εἰ μὴ δείξῃς τοιαύτην διάθεσιν. (N. 15 Πανδ. 34. 4 (de adimendis vel transf. legatis). Βασ. XLIV. 17. 14).

M. Ἐάν ἐκποιήσω ὅ,τι σοι ἐκληροδότησα καὶ πάλιν ἀποκτήσω αὐτό, δὲν ἀπαιτεῖς τοῦτο, ἐκτὸς ἐάν δείξῃς τοιαύτην διάθεσιν.

15. Ἐάν ληγατεύσῃ τις τινι ἀλλότριον πρᾶγμα, εἰδὼς ὅτι ἀλλότριόν ἐστίν, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ ἀγοράσαι τοῦτο καὶ δοῦναι πρὸς αὐτόν ἢ τὸ τίμημα πρὸς αὐτόν δοῦναι· εἰ δὲ ἡγνῷε ὁ διαθέμενος ἀλλότριον εἶναι τοῦτο, ἀνυπόστατον τὸ ληγάτον. (§ 4 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis)).

M. Ἐάν τις κληροδοτήσῃ πρὸς τινι ἀλλότριον πρᾶγμα, γινώσκων ὅτι εἶναι ξένον, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ νὰ ἀγοράσῃ τοῦτο καὶ δώσῃ πρὸς αὐτόν ἢ νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ τὸ τίμημα· εἰ δὲ ὁ διαθέτης ἡγνῷε, ὅτι αὐτὸ εἶναι ξένον, τὸ κληροδότημα εἶναι ἀνυπόστατον.

(1-2) 18^α σημειώσιν ὑπὸ § 2.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὴν ἔννοιαν, ἐπεὶ τοῦ ἀνθρώπου μηδέποτε καθισταμένου τανῶν ἀντικειμένου ἰδιότητος.

16. Τελευτήσαντος τοῦ ληγατευθέντος βοός, οὐ δίδεται τῷ ληγαταρίῳ οὔτε κρέα οὔτε βύρσα· τελευτήσας γὰρ οὐκέτι ἐστὶ βοός· ἐτι δὲ ζῶντα καὶ τελευτῶντα τὸν βοὺν οὐ δύναται ἀπαίτεῖν καὶ λαμβάνειν ὁ ληγατάριος. (N. 49 πρ. Πανδ. 31 (de legatis fidei-commissis II). Βασ. XLIV. 2. 47).

M. Ἐάν ἀποθάνῃ ὁ κληροδοτηθεὶς βοός, δὲν δίδονται εἰς τὸν κληροδόχον οὔτε τὸ κρέας οὔτε τὸ δέρμα αὐτοῦ, διότι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει βοός, προσέτι δέ, καὶ ζῶντα καὶ ἀποθανόντα τὸν βοὺν δὲν δύναται ταύτῳ ὁ κληροδόχος νὰ ἀπαιτῇ καὶ νὰ λαμβάνῃ.

17. Τέθριππου ληγατευθέντος καὶ τοῦ ἐνὸς τῶν δ' ἔππου τελευτήσαντος, ὁ κληρονόμος οὐκ ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· εἰ δὲ ζῶν ὁ διαθέμενος ἀναπληρώσει τὸ τέθριππον, δίδεται τῷ ληγαταρίῳ· τέθριππον γάρ ἐστιν. (N. 65 § 1 Πανδ. 31 (de legatis II). XLIV. 2. 63).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ τέθριππον καὶ ὁ εἰς τῶν τεσσάρων ἔππων ἀποθάνῃ, ὁ κληρονόμος δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· ἐάν δὲ ζῶν ὁ διαθέτης ἀναπληρώσῃ τὸ τέθριππον, δίδεται εἰς τὸν κληροδόχον, διότι εἶναι τέθριππον.

18. Ἐληγατεύθησάν τινι ζῶα καὶ παρακατεσχέθησαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων· καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν, ἀπολαβεῖν τὸ ληγατόν μετὰ καὶ τῆς ἐπιγονῆς, οὐχ ὑπερβαινούσης τὴν τῶν πρώτων τύπων σωμάτων ποσότητα. (N. 8 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 40).

M. Ἐκκληροδοτήθησαν εἰς τινὰ ζῶα καὶ οἱ ἐπιτροπεὶ παρεκράτησαν αὐτὰ· ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν, ὅτι δεῖον νὰ ἀναλάβῃ τὸ κληροδότημα μετὰ καὶ τῆς ἐπιγονῆς (ἥτοι τῶν γεννημάτων τῶν ζῶων), ἐάν ταῦτα δὲν ὑπερβαίνουσιν τὴν ποσότητα τῶν πρωτοτύπων πραγμάτων.

19. Ἐάν τινι μέρος τῆς οὐσίας ληγατευθῇ καὶ ὑρέλῃται τῇ κληρονομίᾳ πράγματα, ἐκπίπτει τῆς ἀρμοζούσης αὐτῷ τῶν ληγάτων ἀπαιτήσεως, ἐφ' οἷς παρακατέσχε πράγματα· τούτων γὰρ τὸ μέρος ἀπαιτεῖν οὐ δύναται. (N. 5 Κωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 30).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ εἰς τινὰ μέρος τῆς περιουσίας καὶ ἀραιρέσῃ πράγματα ἐκ τῆς κληρονομίας, ἐκπίπτει τῆς ἀρμοζούσης εἰς αὐτὸν ἀπαιτήσεως τῶν κληροδοτημάτων, δι' ἧ παρεκράτησεν πράγματα, διότι δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ μέρος τούτων.

20. Ἐάν μέρος οὐσίας ληγατευθῇ, ἐπιλογὴν ὁ κληρονόμος ἔχει· ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων δοῦναι ἢ τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν· τῶν μέντοι ἀδιαιρέτων πάντως τὸ τίμημα δίδωσιν. (N. 26 § 2 Πανδ. 30 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 26).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ μέρος περιουσίας, ὁ κληρονόμος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων νὰ δώσῃ ἢ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν· τῶν ἀδιαιρέτων δὲ δίδωσιν ἐξάπαντος τὸ τίμημα.

21. Ἐάν πολλά καὶ διάφορα πράγματα ἔχων ληγατεύσω σοι ἐν ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ πλείω καὶ μὴ δηλώσω ποῖον ἐξ αὐτῶν, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἐφ' ᾧ μέντοι μὴ τὸ χειρόν ἐπιδοῦναι τῷ ληγατευθέντι, ἀλλὰ τὸ μέσης ὑπάρχον ποιότητος. (N. 37 πρ. § 1 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV 1. 30).

M. Ἐάν ἔχων πολλά καὶ διάφορα πράγματα σοὶ κληροδοτήσῃ ἐν αὐτῶν ἢ καὶ πλείω καὶ δὲν καταστήσῃ δῆλον ποῖον ἐξ αὐτῶν, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει ὅμως νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν κληροδοχὸν τὸ χειρόν, ἀλλὰ τὸ μέσης ποιότητος.

N. Ἡ προκειμένη διάταξις τοῦ Ἀρμ., καθ' ἣν ἐπὶ κληροδοσίας πραγμάτων κατὰ γένος μόνον ὀρισθέντων ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἀναφέρεται προδήλως εἰς τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀρχαιότερου P. A. ὀρισταμένην διάκρισιν μεταξὺ κληροδοτημάτων ἐκ δικῆς καὶ ἐκ κωῶν (per vindicationem) καὶ κατὰ δικαστικῶν (per damnationem) ἐκλιπούσης ὅμως τῆς διακρίσεως ταύτης, δὲν δύναται νὰ κατισχύσῃ τῶν διατάξεων τῶν Πανδίκτων (N. 37 πρ. Πανδ. 30. N. 20 Πανδ. αὐτόθι, N. 32 Πανδ. αὐτόθι), καθ' ἃς γενικῶς κληροδοτηθέντων ἀντικειμένων τῆς κληρονομίας ἀνευ εἰδικωτέρου προσδιορισμοῦ αὐτῶν, τὸ πρὸς ἐπιλογὴν δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληροδοχόν. A. Π. 119 τοῦ 1890. (Ἄλλὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἱσχυρὸν δίκαιον δὲν εἶναι οἱ Πανδίκται, ἀλλ' αἱ ἐν Ἀρμ. διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων).

22. Τῶν κινητῶν ληγατευθέντων, ὁ χρυσοῦς ἢ ὁ ἄργυρος οὐ περιέχεται, ἀλλ' εἰδικῶς ταῦτα μνημονεύεται, ὡς μὴ ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· πρόληψις γάρ ἐστίν ἐκ νόμων, ὡς ὁ διαθέμενος μετὰ τῶν οἰωνόηποτε κινητῶν τὰ τιμιώτερα οὐ γενικῶς, ἀλλ' εἰδικῶς αὐτῶν μέμνηται. (Πρβλ. N. 79 § 1 Πανδ. 32 (de legatis III). Νεαρά 2 κεφ. 4. Νεαρά 22 κεφ. 45 § 2).

M. Ἐάν κληροδοτήσῃ (γενικῶς) τὰ κινητά, ὁ χρυσοῦς ἢ ὁ ἄργυρος δὲν περιλαμβάνεται ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῦτα μνημονεύονται εἰδικῶς, ὡς οὐχὶ ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· διότι ὑπάρχει νομικὴ πρόληψις, ὅτι ὁ διαθεὶς τὰ κινητὰ αὐτοῦ πράγματα δὲν μνημονεύει ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ ἐκφράσει τὰ πολυτιμώτερα, ἀλλ' εἰδικῶς μνημονεύει αὐτά.

23. Καὶ ἐν ἐπιστολῇ καὶ ἐν οἰωνόηποτε λιβελλῷ καὶ ἀγράφῳ καὶ νεύματι ληγάτον καταλιμπάνεται. (N. 22 Κωδ. 6 42 de fideicommissis). Βασ. XLIV. 1. 142).

M. Κληροδοτήμα καταλείπεται καὶ δι' ἐπιστολῆς καὶ δι' οἰωνόηποτε ἡγγραφῆς καὶ ἀγράφως καὶ διὰ νεύματος.

24. Ἡ πλαστή ἀπαρίθμησις οὐδέποτε βλάπτει τὰ ληγάτα· ὅθεν καὶ εἰ τις ληγατεύων εἴποι, δίδωμι τῷ δεῖνι τοσάδε νομ. ὁ χρεωστῶ αὐτῇ, κἂν μὴ χρεωστῇ ἀλλὰ ψευδῶς εἴπεν, ἔρρωται τὸ ληγάτον. (N. 2 Κωδ. 6. 44 (de falsa causa). Βασ. XLIV. 16. 32).

M. Ἡ πλαστή ἀπαρίθμησις οὐδέποτε βλάπτει τὰ κληροδοτήματα· ὅθεν καὶ ἐάν τις κληροδοτῶν εἴπῃ, δίδω εἰς τὸν δεῖνα τοσαῦτα νομίσματα, ἅπερ

ἔργῳ αὐτῷ, καὶ ἂν δὲν χρεωστῇ ἀλλὰ ψευδῶς εἴπῃ, τὸ κληροδότημα ἰσχύει.

25. Μετὰ τριακονταετίαν τὸ ληγάτον οὐκ ἀπαιτεῖται. (Ν. Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Ν. 1 § 1 Κωδ. 7. 41 (de annali exceptione).)

Μ. Μετὰ τριακονταετίαν δὲν ἀπαιτεῖται τὸ κληροδότημα (ἐπερχόμενον παραγραφῆς).

Ν. Ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ἀρθ. 89 τοῦ λογ. νόμου διατάξεως, ὁρίζοντο εἰ παραγράφεται ἐντὸς πενταετίας πᾶν χρέος δημόσιον, προκύπτει ὅτι καὶ εἰ χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις τῶν κληροδόχων κατὰ τοῦ δημοσίου, ὁσάκις αὐτὰ ἐγκαθίσταται ἢ γίνεται κληρονόμος, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δημοσίων χρεῶν καὶ ἐπομένως ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν πενταετὴ παραγραφὴν τοῦ λογιστικοῦ νόμου, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ τὸ κληροδότημα χρέος ἐστὶ δημόσιον καὶ ἐπιδιώκεται κατὰ νόμον διὰ προσωπικῆς κατὰ τὸν κληρονόμου δημοσίου ἀγωγῆς. Ὡς τοιοῦτο δὲ δύναται καταχωρισθῆναι καὶ τὸ εἰκόθεν κεφάλαιον τοῦ προὔπολογισμοῦ, ὡς καὶ τὰ γνωστὰ ἀνεγγραφομένα δημόσια χρεῖα, ὧν πρὸς πληρωμὴν ἀπαιτεῖται πίστωσις, διότι περιελθούσα τῷ δημοσίῳ κληρονομίᾳ, συγχεομένη μετὰ τοῦ δημοσίου ὑπαρκτοῦ, ἀποτελεῖ ἐφεξῆς μέρος τῆς ἐθνικῆς περιουσίας. Α. Π. 307 τοῦ 1879.

26. Ἀφῆκέ τις καθ' οἰονδήποτε τρόπον πρᾶγμα τινὶ συνέχευε μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ, πρὸς ὃν ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα ἔμελλε καὶ ὃ τὴν τελείαν δεσποτείαν ὁ ληγγατέυσας ἀνέθετο. ἢ δὲ ἐστὶ ὁ μέλλων διακομίζειν καὶ ἀποδιδόναι αὐτῷ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα· κερδαίνει, ὅστις ἐφθασε καὶ ἔλαβε τοῦτο ἵνα φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἕτερον· καὶ οὐ δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος λαμβάνειν τὸ πρᾶγμα ζητεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτό, εἰ μὴ πολλάκις ὁ πρῶτος τοῦ πράγματος κύριος, ὅστις ἀφῆκε τοῦτο, ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διατάξαι. (Μινρ. Ν. 1α').

Μ. Ἀφῆκε τις καθ' οἰονδήποτε τρόπον πρᾶγμα εἰς τινὰ μετὰ ταῦτα συνέχευε καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν ἔμελλε νὰ παραδοθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς ὃν ὁ κληροδοτήσας ἀνέθεκε τὴν τελείαν κυριότητα, ἢ δὲ ἐστὶ ὁ μέλλων νὰ μετενέγκῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα· κερδαίνει τότε αὐτὸς ὅστις προέφθασε καὶ ἔλαβε τοῦτο ἵνα φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἕτερον· καὶ δὲν δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ ζητῇ καὶ ἀνακαλῇ αὐτό, ἐκτός εἰς τὸν ἀφῆκας τὸ πρᾶγμα πρῶτος κύριος αὐτοῦ ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διατάξῃ.

27. Τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ καταλειφθέντα τότε ὀφείλουσιν ἐκπληροῦσθαι, ὅτε ἐξ ἀδιαθέτου τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ παρὰ τινων γένωνται. Ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον. Ἀτελής διαθήκη οὐ στέργεται. Οἱ ἐξ ἀδιαθέτου δὲ κληρονόμοι καὶ ἀπὸ τῆς ἀτελεῖς διαθήκης κληρονομοῦσιν, οὐ διὰ τὴν διαθήκην, ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικῶς πρὸς αὐτοὺς δίκαιον. Ὅταν οὖν αἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρο-

νομούντες τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ φυλάξωσι, τότε καὶ ληγάτα ἀποδίδοναι καταναγκάζονται· ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὰλλα τὴν διαθήκην οὐκ ἀθετοῦσιν, οὐ δύνανται οὐδὲ τοῖς ληγάτοις αὐτὴν ἀθετεῖν. (N. 21 § 1 Kωδ. 6. 23 (de testamentis); Βασ. XLXV. 2. 16).

M. Τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ καταλειφθέντα τότε ὑπείλουσιν νὰ ἐκπληρωθῶνται, ὅταν τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης ἐκτελέσωσι τινες ἐξ ἀδιαθέτου. Τοῦτο δὲ εἶναι τοιοῦτον. Ἀτελής διαθήκη δὲν στέργεται. Οἱ δὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι κληρονομοῦσι καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀτελοῦς διαθήκης, οὐχὶ διὰ τὴν διαθήκην ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικὸν αὐτῶν δικαίωμα. Ὅταν λοιπὸν εἰ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομοῦντες φυλάξωσι τὰ εἰς τὴν ἀτελεῖ διαθήκην, τότε ἀναγκάζονται νὰ ἀποδίδωσι καὶ τὰ κληροδοτήματα· διότι, μὴ ἀθετοῦντες κατὰ τὰλλα τὴν διαθήκην, δὲν δύνανται οὐδὲ ὡς πρὸς τὰ κληροδοτήματα νὰ ἀθετήσωσιν αὐτήν.

28. Ἐὰν ληγατευθῇ ἐμοὶ καὶ κυροφουμένῳ, μὴ τικτομένου τοῦ κυροφουμένου τὸ πᾶν λαμβάνω, εἰ καὶ εἶπεν ὁ διαθέμενος ἀναλογοῦντα μέρη ἡμᾶς λαμβάνειν. (N. 16 § 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 16).

M. Ἐὰν κληροδοτηθῇ τι πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς κυροφούμενον ἐν ταύτῳ, τοῦτο μὴ γεννηθέντος, λαμβάνω τὸ ὅλον, καὶ ἂν ὁ διαθέτης εἶπε νὰ λαβώμεν ἀνάλογα μερίδια.

29. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα πολλάκις μοι ἐν τῇ διαθήκῃ ληγατευθῇ, ἅπαξ μόνον ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀποτίμησιν λαμβάνω. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις διαθήκαις, ἀπὸ μὲν τῆς μιᾶς τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τίμημα λαμβάνω. (N. 34 § 1 καὶ 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 33).

M. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μοι κληροδοτηθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ πολλάκις, ἅπαξ μόνον λαμβάνω ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀξίαν· εἰ δὲ ἐν διαφόροις διαθήκαις, ἐκ μὲν τῆς μιᾶς λαμβάνω τὸ πρᾶγμα, ἐκ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τίμημα.

30. Ἐὰν κατὰ μέρος ὁ ληγατευθεὶς οἶκος ἀνανεωθῇ, ὡς μὴ δὲν ὑπεῖναι τῆς προτέρας ὕλης, ἔρρωται· τὸ ληγάτον· εἰ δὲ καταγάγῃ αὐτὸν ὁ διαθέμενος καὶ ἄλλον ἀντ' ἄλλου κτίσει, ἔσβεσται, εἰ μὴ ἕτερον ἀνανέωσεν. (N. 65 § 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 63).

M. Ἐὰν ἡ κληροδοτηθεῖσα οἰκία ἀνανεωθῇ κατὰ μέρος, ὥστε οὐδὲν νὰ ὑπάρχῃ ἐκ τῆς προτέρας ὕλης, τὸ κληροδοτήμα ἰσχύει· εἰ δὲ ὁ διαθέτης καταδάσῃ αὐτήν καὶ κτίσῃ ἄλλην ἀντ' ἄλλης, σβέννεται, εἰ δὲν ἀνανέωσεν ἄλλην.

31. Ὅτε διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς τὸ ληγάτον ἀπαιτεῖται, οἱ μετὰ προκάταρξιν καρποὶ καὶ τοκετοὶ καὶ τὰ προσποριζόμενα τῷ ληγατευθέντι δούλιῳ ἀποκαθίστανται τῷ ληγαταρίῳ. (N. 91 § 7 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 87).

Μ. Ὅταν ἀπαιτῆται τὸ κληροδότημα διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς, εἰ μετὰ τὴν προκαταρτὴν καρποὶ καὶ αἱ γοναὶ καὶ τὰ προσπορισθέντα εἰς τὸν κληροδοτηθέντα δοῦλον ἀποκαθίστανται εἰς τὸν κληροδόχον.

32. Ἐὰν κτήματα ὑποκείμενα ληγατευσθῶσιν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται ἀναρβύσασθαι· εἰ δὲ ἐπράθησαν ἤδη παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται δοῦναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν διατίμησιν αὐτῶν. (N. 6 Kωδ. 6. 42 (de fideicommissis). Βασίλ. XLIV. 4 127).

Μ. Ἐὰν κληροδοτηθῶσιν ἐνυπόθηκα κτήματα, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ ἐλυθερώσῃ αὐτά· εἰ δὲ ἐπωλήθησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

33. Ἐὰν γράψῃς πρὸς με ἐπιστολὴν, ἐφ' ᾧ μετὰ θανάτου σου ἀνοιγῆναι, ἔχουσιν οὕτως· εἰδέναι σε βούλομαι, ὅτι ἐδωρῆσάμην σοι ρ' νομ., ἐρῶται τὸ ληγάτον· εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸν κληρονόμον ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ διελέχθης. (N. 75 πρ. Πανδ. 31 (de legatis II). Βασ. XLIV. 2 71).

Μ. Ἐὰν γράψῃς πρὸς με ἐπιστολὴν, ἀποσπραγιστίαν μετὰ τὸν θάνατόν σου, ἔχουσιν οὕτως· θελω νὰ γινώσκῃς, ὅτι σοὶ ἐδωρῆσα ἑκατὸν νομίματα, τὸ κληροδότημα ἰσχύει· καὶ ἂν ἔτι δὲν ἀπετάβῃς πρὸς τὸν κληρονόμον, ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ.

34. Ἐὰν ληγατάριος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ μετὰ ταῦτα φανῇ, τὸ ληγάτον ἐκείνου μὲν ἀφαιρείσθω, μενέτω δὲ παρὰ τῷ κληρονόμῳ, ὡς μὴ γεγραμμένον (1) N. 25 Kωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 50).

Μ. Ἐὰν ὁ κληροδόχος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ φανερωθῇ μετὰ ταῦτα, τὸ κληροδότημα ἀφαιρείται μὲν ἀπ' αὐτοῦ, μένει δὲ εἰς χεῖρας τοῦ κληρονόμου, ὡς εἰ δὲν εἶχε γραφῇ.

35. Οἶνου ληγατευομένου καὶ τὰ ἀγγεῖα αὐτοῦ περιέχοντα· οἷον κέραροι καὶ κάδοι, οὐ μὴν οἱ κεχωρισμένοι πίθοι οὔτε οἱ ἀσκοί· καὶ ἀπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα τῷ ληγάτῳ τοῦ οἶνου περιέχονται, ὅσα διὰ τὴν παρούσαν χρῆσιν αὐτὸν ἔχουσιν. (N. 3 § 1 Πανδ. 33. 6 (de tritico vino). Βασ. XLIV. 9. 3).

Μ. Κληροδοτουμένου οἶνου, περιέχονται εἰς τὸ κληροδότημα καὶ τὰ ἀγγεῖα, οἷον στάμναι καὶ κάδοι, ἀλλ' οὐχὶ οἱ κεχωρισμένοι πίθοι, οὔτε οἱ ἀσκοί· καὶ ἀπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα περιέχονται εἰς τὸ κληροδότημα τοῦ οἶνου, ὅσα ἔχουσιν αὐτὸν διὰ τὴν παρούσαν χρῆσιν.

(1) Διανοῦντι ὁ κληροδόχος ἀπέλλυσι τὸ κληροδότημα. Κατὰ τοὺς νόμους 3 § 11, 31 § 2 Πανδ. (34. 4) καὶ τὴν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς αὐτοὺς διάταξιν τῶν Βασιλικῶν τὸ κληροδότημα λογίζεται σιωπηρῶς ἀνακληθὲν καὶ δοστικόν μετὰ τὴν διαθήκην ἐπὶ τῇ μεταξὺ διαθέτου καὶ κληροδόχου ἔχθρᾳ ἀπροκαλυπτος ἢ ὁ κληροδόχος ἐξήνεγκεν ἀπροκαλύπτως ὕδρευς δεινὰς κατὰ τὸν διαθέτου. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ. Οὗλ. ἤτοι ἐθεωρήθη ἰσχύουσα ὑπὸ τῆς νομολογίας (Α. Π. 9 τοῦ 1898).

86. Οίνου ληγατευσμένου, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογὴν, καὶ ὄξος εἰ βούλεται, λαμβάνει· ὁ ληγατάριος· εἰ δὲ μὴ κατ' ἐπιλογὴν, εἰ μὴ πάρεστιν οἶνος, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἀγοράσαι καὶ δοῦναι οἶνον οὐ μὴν ὄξος, ὅπερ εἶχεν ὁ ληγατεύσας ἐν ἀριθμῷ οἴνου. (N. 1 καὶ N. 3 Πανδ. 33. 6 (de tritico vino). Βασίλ. XLIV. 9. 1 καὶ 3).

M. *Ὅταν κληροδοτῇται οἶνος, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογὴν, καὶ ὄξος εἴαν θελῃ, λαμβάνει ὁ κληροδόχος· εἰ δὲ χωρὶς ἐπιλογῆς, μὴ ὑπάρχοντος οἴνου, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος νὰ ἀγοράσῃ καὶ νὰ δώσῃ οἶνον καὶ οὐχὶ ὄξος, ὅπερ ὁ κληροδότης ὑπελάμβανεν οἶνον.

87. *Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ ληγατεύσῃ τινὲ τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηόμενον οἶνον τοσόνδε, προσθεῖς ῥητῶς καὶ τοῦ οἴνου ποσόν, ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελῶν οὐ ποιήσῃ τόσον οἶνον, ὅσον ὁ διαθέμενός εἴποι, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ ληγατάριος οὐκ ἔχει ἄδειαν ἐξ ὁλοκλήρου ζητεῖν τὴν ληγατευθεῖσαν αὐτῷ τοῦ οἴνου ποσότητα, ἀλλ' ἀναγκάζεται ἀρκεσθῆναι εἰς ὅσον ὁ ἀμπελῶν, ἐξ οὐτάχθῃ τὸν οἶνον λαβεῖν, κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐκαρποφόρησεν. (N. 5 Πανδ. 33. 6 (de tritico, vino). Βασ. XLIV. 4. 5).

M. *Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ κληροδοτήσῃ πρὸς τινὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ παραχρησόμενον οἶνον τοσούτον, προσθεῖας δηλ. ῥητῶς καὶ τὸ ποσὸν τοῦ οἴνου, ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελῶν δὲν δώσῃ ὅσον οἶνον εἴπῃ ὁ διαθετής, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ κληροδόχος δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ζητῇ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν κληροδοτηθεῖσαν εἰς αὐτὸν ποσότητα τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ ἀρκεσθῇ εἰς ὅσον ὁ ἀμπελῶν ἐκαρποφόρησεν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος, ἐξ οὗ ὠρίσθη νὰ λάβῃ τὸν οἶνον.

88. *Ἐάν ληγατεύσω σοι ἄγρὸν μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ πωλήσω τὸν ἄγρὸν, οὐ δύνασαι διεκδικεῖν τὸν ἐξοπλισμόν· εἰ δὲ οὕτω ληγατεύσω ἄγρὸν καὶ τὸν ἐξοπλισμόν, ἢ ἄγρὸν παρεσκευασμένον, δύνασαι τοῦ ἄγρου ἐκποιουμένου ἀπαιτεῖν ταῦτα. (1) (N. 5 Πανδ. 33. 7 (de instructio). Βασ. XLIV. 40. 5).

M. *Ἐάν σοι κληροδοτήσω ἄγρὸν μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ πωλήσω τὸν ἄγρὸν, δὲν δύνασαι νὰ διεκδικῇς τὸν ἐξοπλισμόν· εἴαν δὲ κληροδοτήσω οὕτως ἄγρὸν παρεσκευασμένον, δύνασαι, εἴαν ἐκποιήθῃ ὁ ἄγρος, νὰ ἀπαιτῇς τὸν ἐξοπλισμόν.

89. Τῷ ἐξοπλισμῷ τοῦ ἄγρου περιέχονται, ὅσα ἐπὶ τῇ γενέσθαι καὶ συλλεχθῆναι καὶ φυλαχθῆναι τοὺς καρποὺς παρεσκευασταί, οἷον γεωργοὶ βόες, τὰ διὰ τὸ κοπρίζειν θρέμματα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἔτι δὲ

(1) Σημειώτέον, ὅτι κατὰ τὸ 11 ἄρθρον τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου ἡ δωρεὰ εἰκίης μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ περιλαμβανέντων πάντων τὰ ἐν αὐτῇ κινητὰ πλὴν τῶν χρημάτων καὶ ὀμολογιῶν.

καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν. (N. 8 πρ. Πανθ. 33. 7 (de instructo vel instr.). Βασ. XLIV. 10. 8).

M. Εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ ἀγροῦ περιέχονται, ὅσα παρεσκευάσθησι ὅπως παραχθῶσι καὶ συλλεχθῶσι καὶ ἀποτεθῶσι πρὸς φύλαξιν οἱ καρποὶ οἷον γεωργικοὶ βόες, τὰ πρὸς κοπρισμὸν ζῶα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ συλλογὴ τῶν καρπῶν, προσέτι δὲ καὶ τὰ πρὸς φύλαξιν αὐτῶν.

40. Εἴχῃ τις ἀγροὺς δύο καὶ βόας δύο ἐν τῷ ἐνὶ μὲν ἀγρῷ μένοντας, ἐν τῷ λοιπῷ δὲ ἐργαζομένους· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε ληγάτα τοὺς τοιούτους ἀγροὺς τινὶ μὲν τὸν ἓνα, ἄλλῳ δὲ τὸν ἕτερον, τοὺς δὲ βόας οὐκ ἀφῆκε τινὶ· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ καὶ τὸν ἀγρὸν λαβὼν ἐν ᾧ εἰργάζοντο, ἐπὶ καὶ εἰς τοῦτον, ἀλλ' οὐκ εἰς ἐκείνον συμβάλλονται· οὐ γὰρ ἔπονται κατὰ νόμον τῷ ἀγρῷ, ἐν ᾧ ἔμενον, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ ἐν ᾧ εἰργάζοντο. (N. 4 Πανθ. 33. 7 (de instructo vel instrumento). Βασ. XLIV. 10. 4).

M. Εἴχῃ τις δύο ἀγροὺς καὶ δύο βόας ἐν τῷ ἐνὶ μὲν ἀγρῷ μένοντας ἄλλ' ἐν τῷ ἄλλῳ ἐργαζομένους· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε κληροδοτήματα τοὺς τοιούτους ἀγροὺς εἰς τινα μὲν τὸν ἓνα, εἰς ἄλλον δὲ τὸν δεύτερον, τοὺς δὲ βόας εἰς οὐδένα ἀφῆκε· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ λαβὼν καὶ τὸν ἀγρὸν ἐν ᾧ εἰργάζοντο, ὡς εἰς τοῦτον συμβάλλοντας καὶ οὐχὶ εἰς ἐκείνον· διότι κατὰ νόμον δὲν παρακολουθοῦσι τὸν ἀγρὸν ἐν ᾧ ἔμενον ἀλλὰ τὸν ἄλλον ἐν ᾧ εἰργάζοντο.

41. Εἴχῃ τις ἀγρὸν καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔχοντος τὸν ἀγρὸν ἡξιώθη ἄλλος ὡς ληγατάριος λαβεῖν τὸν ἀγρὸν ὅλον, πλὴν οὕτως, εἰ δώσει διὰ τὴν τοῦ ἀγροῦ κτήσιν ἰ' νομ. Ὁ δὲ μὴ δυνάμενος τὰ ἰ' ἀποδοῦναι νομ. ζητεῖ δοῦναι τὰ ε' καὶ λαβεῖν τὸ ἡμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος δρίζει μὴ εἰσακούεσθαι τούτου τῇ ζήτησιν, ἀλλὰ καθ' ὅλοκληρίαν τοῦ ἀγροῦ στερεῖσθαι αὐτόν. (N. 55 Πανθ. 35. 1 (de conditionibus et demonstr.). Βασ. XLIV. 19. 55).

M. Εἴχῃ τις ἀγρὸν καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ κυρίου τοῦ ἀγροῦ ἡξιώθη ἄλλος ὡς κληροδόχος νὰ λάβῃ τὸν ἀγρὸν ὅλον, πλὴν ὑπὸ ἔρον, ἐάν ᾄσῃ διὰ τὴν ἀπὸκτησιν τοῦ ἀγροῦ δέκα νομίσματα. Οὗτος δὲ μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ τὰ δέκα νομίσματα ζητεῖ νὰ δώσῃ τὰ πέντε καὶ νὰ λάβῃ τὸ ἡμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος δρίζει ἔτι δὲν εἰσακούεται ἡ αἴτησις αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ στερεῖται καθ' ὅλοκληρίαν τοῦ ἀγροῦ.

42. Τοῦ ληγατευθέντος ἡ πραθέντος οἴκου ἐστὶν ἄτινα ἢ ὡς μέρος αὐτοῦ ἐστὶν ἢ δι' αὐτὸν γέγονεν, ὡς τὸ τοῦ φρέατος σκάπασμα καὶ αἱ θεξαμεναὶ καὶ οἱ λουτήρες καὶ οἱ ἠνωμένοι τοῖς ἀναβρυτοῖς σωληνες, εἰ καὶ πόρρω τῆς οἰκίας ἐκτείνονται, καὶ οἱ κἀναλοι· οἱ δὲ ἐν ταῖς πισκίαις ἰχθύες οὐκ εἰσὶ τοῦ οἴκου, οὐδὲ τοῦ ἀγροῦ, ὥσπερ οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, οὐκ εἰσὶ τῇ

οἰκοσκευῆς, οὐδὲ λογίζονται πρὸς τὴν τοῦ οἴκου σύστασιν συμβαλλόμενα, ὅσα πρὸς τέρψιν, ἀλλ' οὐ πρὸς χρῆσιν εἰσιν. (N. 13 § 31. N. 14. N. 15. N. 16. N. 17 πρ. Πανδ. 19. 1 (de actionibus empti et venditi) Βασ. XIX. 8. 13).

M. Τῆς κληροδοτηθείσης ἢ πωληθείσης οἰκίας ἴδια εἶναι ὅσα ἢ ὡς μέρος αὐτῆς ἢ δι' αὐτὴν ἐγένοντο, ὅποια τὸ σκέπασμα τοῦ φρέατος καὶ αἱ δεξαμεναὶ καὶ οἱ λουτῆρες καὶ οἱ ἡνωμένοι πρὸς τοὺς κρουνοὺς (τὰ ἀναβλύζοντα ὕδατα) σωλῆνες, καίπερ ἐκτεινόμενοι μακρὰν τῆς οἰκίας, καὶ τὰ ὁδοαγωγεῖα· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἰχθυοτροφείοις ἰχθύες δὲν εἶναι τῆς οἰκίας οὐδὲ τοῦ ἀγροῦ, καθὼς οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, διότι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκοσκευὴν, οὐδὲ λογίζονται συντελοῦντα εἰς τὴν σύστασιν τῆς οἰκίας ὅσα ὑπάρχουσι πρὸς τέρψιν καὶ οὐχὶ πρὸς χρῆσιν.

43. Ἐὰν Πέτρῳ καὶ Μαρίᾳ ληγατεύσω ρ' νομ., εἰ συναφθῶσιν ἀλλήλοις πρὸς γάμον, καὶ συμβῇ τὸν ἕνα πρὸ τῆς ἀνοίξεως τῆς διαθήκης ἀποθανεῖν, ἀπονεῖ τῶν δύο τὸ ληγάτον, εἰ δὲ περίεσι καὶ ὁ μὲν εἰς παραιτεῖται συναφθῆναι, ὁ δὲ ἄλλος ἐτοιμὸς ἐστί, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀσθενεῖ. (N. 31 Πανδ. 35. 1 (de cond. et demonstr.). Βασ. XLIV. 19. 30).

M. Ἐὰν κληροδοτήσω εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὴν Μαρίαν ἑκατὸν νομίσματα, ὑπὸ τὴν αἵρεσιν νὰ συναφθῶσι πρὸς ἀλλήλους εἰς γάμον, καὶ συμβῇ ὁ εἰς πρὸ τῆς ἀνοίξεως τῆς διαθήκης νὰ ἀποθάνῃ, ἀπονεῖ καὶ τῶν δύο τὸ κληροδότημα, ἂν δὲ ζῶσι καὶ ὁ μὲν εἰς παραιτεῖται νὰ συναφθῇ, ὁ δὲ ἄλλος εἶναι πρῶτος, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μερίδιον ἀσθενεῖ.

44. Ἐὰν μετὰ ψῆρον καὶ τὴν τετράμηνον ὑπέρθεσιν ποιῇσιν ὁ κληρονόμος περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ ληγάτου, τὰ μέχρι ψήρου κέρδη δίδωσι τῷ ληγαταρίῳ. (N. 3 πρ. Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 3).

M. Ἐὰν μετὰ τὴν ἀπόφασιν ὁ κληρονόμος καθοστερήσῃ τέσσαρας μῆνας περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ κληροδοτήματος, τὰ μέχρι τῆς ἀποφάσεως κέρδη ἀποδίδωσιν εἰς τὸν κληροδόχον.

N. Τῆς διαθήκης ἢ γνώσεως ὑπὸ τοῦ κληρονόμου δὲν περιλαμβάνει τὴν ὑπέρθεσιν, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ῥητῆς αἰτήσεως τοῦ κληροδόχου· θύει ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς ἀποδίδονται καὶ οἱ καρποί, ἕκτος ἂν ἄλλως κατίστη ὁ κληρονόμος ἐν ὑπέρθεσιν πρὸς παράδοσιν τοῦ κληροδοτήματος. Ἀλλὰ τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ αἰτιολογῇ τὴν ὑπέρθεσιν. Δ. Π. 220 τοῦ 1859, 323 τοῦ 1874.

45. Ὁ ὑπερθέμενος τὸ εὐσεβὲς καταλιπεῖν ληγάτον εἰς μῆνας ἀπὸ τῆς ἐμφανείας τῆς διαθήκης καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἰδιοχείρου ἐκείνου, ὅστις ἡσφαλίσατο δοῦναι τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, καὶ καρπὸν καὶ τόκους ἀπαιτεῖται. (Νεαρά 131 κεφ. 12. Ποπαὶ κεφ. 19 § 7).

M. Ὁ ἀναβαλὼν νὰ καταβάλῃ τὸ εὐσεβὲς κληροδότημα εἰς μῆνας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς διαθήκης καὶ τῆς ἐσφαλίσεως τοῦ ἰδιοχείρου ὀφείλει

που ἐκείνου, ὅστις ὑπεσχέθη, νὰ δώσῃ τι εἰς οὐσεῖς αἰτίαι, ἀπαιτεῖται καὶ καρπὸν καὶ τόκους.

46. Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰ μὴ δοθῇ τὸ καταλειφθὲν εὐάγει οἶκῳ, διπλοῦν ἀπαιτεῖται. (πρὸλ. Ν. 46 πρ § 1 καὶ 7 Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis). § 19 καὶ 26 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Ῥωμαὶ κερ. 24 § 41).

Μ. Ἐὰν τὸ ἀφεθῇ (λόγῳ κληροδοτήματος) εἰς εὐαγὲς κατάστημα δὲν δοθῇ ἐντὸς ἑτοῦς, ἀπαιτεῖται διπλάσιον.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐπιτρόπων, κουρατόρων καὶ διοικητῶν.

1. Ἐπιτροπὴ ἐστὶ δίκαιόν τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρας κεφαλῆς διδομένη καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινουμένη ἢ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελεῖς ἢ διὰ τὸ τῆς εὐπραγίας ἄηθες ἐπιτετραμμένη. (Ν. 1 πρ. Πανδ. 26 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII

Μ. Ἐπιτροπεία εἶναι δικαίωμα καὶ ἐξουσία διδομένη ἐπὶ ἐλευθέρας κεφαλῆς καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινουμένη ἢ διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἡλικίας ἢ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων ἐπιτετραμμένη.

2. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως ἀρχόντων δοθείς ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ εἴωθε ταῦτα ἐπιζητεῖσθαι, εἰ εὐπόρος ἐστίν, εἰ σῶφρων τὸν βίον, εἰ ἔχει ἐνέχυρα βίου, τουτέστι παῖδας· ὁ γὰρ παῖδας ἔχων οἶδεν, ὅπως δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς ὀρφανῶς, ὅτι εἰς τὰς αὐτῶν δίδεται πατὴρ, καὶ εἰ στοργὴν ἔχει πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην. (Θεοφ. πρ. Εἰσ. 1. 24 (de salisdatiōne tutorum).

Μ. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως τῶν δικαστῶν δοθείς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν εἴωθε νὰ ἐρευνᾷται, ἂν ᾖ καὶ εὐπόρος, ἂν ᾖ καὶ σῶφρων τὸν βίον καὶ ἂν ἔχῃ ἐνέχυρα ζωῆς, τουτέστι τέκνα, διότι ὁ ἔχων τέκνα γινώσκει πῶς διόν νὰ προσφέρηται πρὸς τὰ ὀρφανὰ, ὡς διδόμενος πρὸς αὐτὰ ἀντὶ πατρός, καὶ προσεῖται ἂν ἔχῃ στοργὴν πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ.

3. Ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδεται καὶ διδεται τότε, ὅταν τελευτήσωσιν οἱ γονεῖς καὶ ἀφήσωσιν ἀνηλίκους παῖδας καὶ ἐπιτρόπους τούτοις οὐκ ἐπιστήσωσι· καὶ λέγεται ὁ παρὰ τοῦ δικαστοῦ διδόμενος, ὡς ἐδηλώθη, ἐπίτροπος Λεγιτῖμος, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τοῦ νόμου δοθείς ἡγουν τῶν κατὰ νόμους δικαζόντων κριτῶν (λέγας γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς νόμους κατονομάζουσιν). Ἡγουν παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδεται ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ εἰς τοὺς γνησίους υἱοὺς ὡς κυρίως ἐξουσιαστής ὑπάρχων αὐτῶν δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκληρονόμους γράφων τοὺς παῖδας ἐπιτρόπους τούτων ποιεῖν· ἢ δὲ μήτηρ ὅτε μὲν κληρονομίαν ἀφίησι τοῖς υἱοῖς, τότε μόνον ἄδειαν ἔχει ἀφίεναι τού-

τοῖς καὶ ἐπιτρόπους, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἀπλῶς, εἰ μὴ ὁ δικαστὴς ἐξετάσῃ τοῦτο καὶ στέρξῃ. (1) (N. 4 καὶ N. 10 § 2 καὶ N. 27 πρ. Πανδ. 26. 2 (de test. tutela). N. 13 § 5 Πανδ. 27 1 (de excus.). N. 9 Κωδ. 5 34 (qui dare tutores). N. 9 Κωδ. 5. 31 (qui petant tutores). N. 4 Κωδ. 5. 36 (in quibus casibus tutorem). Μικρὸν Ε. λγ'. λθ').

Μ. Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δίδεται τότε, ὅταν ἀποθάνωσιν εἰ γονεῖς καταλιπόντες ἀνήλικα τέκνα καὶ δὲν διορίσωσιν ἐπιτρόπους αὐτῶν, λέγεται δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διοριζόμενος, ὡς ἐδηλώθη, νόμιμος ἐπίτροπος, δηλονότι ὑπὸ τοῦ νόμου δοθεὶς ἥτοι τῶν κατὰ τοὺς νόμους διακρινόντων δικαστῶν. Ὁ ἐπίτροπος λοιπὸν δίδεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ ὡς κυρίως ἐξουσιαστὴς τῶν γνησίων τέκνων ὑπάρχων δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκλήρους γράφων τὰ τέκνα νὰ καθιστᾷ ἐπιτρόπους αὐτῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ὅταν καταλιμπάνῃ κληρονομίαν εἰς τὰ τέκνα, τότε μόνον ἔχει ἄδειαν νὰ ὀρίξῃ καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει ἀνάγκη ὁ δικαστὴς νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τοῦτο.

4. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς καταλιμπάνει ἡ μήτηρ ἐπιτροπον τῷ κοινῷ τέκνῳ (2) (N. 1 Κωδ. 8. 47 (de patria potestate)).

Μ. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς ἡ μήτηρ διορίζει ἐπιτροπον εἰς τὸ κοινὸν τέκνον.

5. Κωφὸς καὶ ἄλαλος οὐκ ἐπιτροπεύει. (3) (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 1).

Μ. Κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν ἐπιτροπεύει.

(1-2) Καὶ κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτροπείας νόμον (ἀρθρ. 10—22) ἡ ἐπιτροπεία πηγαίνει 1) ἐκ τοῦ νόμου (ἢ τῆς μητρός καὶ τῶν ἀνιόντων), 2) ἐκ τῆς βουλῆσεως τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, 3) ἐκ τοῦ δικαστικοῦ διορισμοῦ. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν ἡ μήτηρ μετέχει κατὰ τι καὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας α') ὡς νόμιμος ἀναπληρωτὴς τοῦ πατρὸς κωλυομένου νὰ ἀσκήσῃ αὐτήν (λόγῳ πρεσβυταρίας ἢ νοσήσεως ἀπαγορεύσεως), β') ὡς δυνάμει τοῦ νόμου ἐπιμελουμένη τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁρανοῦ πατρὸς τέκνου αὐτῆς, γ') ὡς δικαιουμένη νὰ χειραφετήσῃ τὸ ὁρανὸν πατρὸς τέκνον. Χωρεῖ δὲ δυνάμει μὲν τοῦ νόμου ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, θανόντος τοῦ πατρὸς ἢ ἀπολείσαντος τὴν ἐξουσίαν. Διορισμὸς δὲ ἐπιτρόπου δύναται νῦν νὰ γίνῃ οὐ μόνον ἐκ διαθήκης, ἀλλὰ καὶ ἐκ δηλώσεως τῆς βουλῆσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου (ἀρθρ. 17). Προσθετέον δὲ ὅτι τὴν νόμιμον τῆς μητρός ἐπιτροπείαν δὲν δύναται νὰ ἀναιρήσῃ ὁ πατὴρ, διορίζων ἄλλον ἐπιτροπον. Ἡ δὲ μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ἐπιτροπον μόνον βεῖ ἐνασχεῖ καὶ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἀναπληροῖ κατὰ τοῦτο τὸν πατέρα.

(3) Περὶ τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς παραιτήσεως προνοεῖ ὁ νέος ἡμῶν νόμος περὶ ἐπιτροπείας (ἀρθρ. 34—48). Ἐν τοῖς λόγοις δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς περιλαμβάνεται καὶ τὸ χρόνιον νόσημα, εἴον καὶ ἡ κώφωσις.

6. Προσώπῳ ἢ ἐπιτροπῇ καὶ οὐ πράγματι δίδεται. (N. 14 Πανδ. 2 26. (de testam. tutela). XXXVII. 2. 13).

M. Ἡ ἐπιτροπεία δίδεται εἰς πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς πρᾶγμα.

7. Ὅτι ἡ ἐπιτροπῇ εἰς κληρονόμους οὐ παραπέμπεται. (*) (N. 16 § 1 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 17).

M. Ἡ ἐπιτροπεία δὲν παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους.

8. Δῆλῳ πράγματι ἡ αἰτία ἐπιτροπὸς ἐν διαθήκῃ οὐ δίδεται, οὔτε ὑπεξηρημένων πραγμάτων· ἀλλ' εἰ καὶ οὕτω δοθῇ, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται· προσώπῳ γάρ καὶ οὐ πράγματι ἡ αἰτία δίδεται ὁ ἐπιτροπὸς. (**) (N. 12 N. 13 καὶ N. 14. Πανδ. 26. 2 de test. tutelaj. Βασ. XXXII. 2. 11-13).

M. Ἐπιτροπὸς διὰ διαθήκης δὲν δίδεται ἐπὶ ὠρισμένου πράγματος ἢ αἰτίας (δηλονότι δὲν δίδεται ἐπιτροπὸς δι' εἰδικὴν διαχείρισιν ἢ αἰτίαν), οὔτε ἐξαίρουμένων τινῶν πραγμάτων. Ἐάν δὲ δοθῇ οὕτω, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται (θεωρεῖται δηλαδὴ ἄκυρος ὁ οὕτω γινόμενος διορισμὸς ἐπιτροπῆς)· διότι ὁ ἐπιτροπὸς εἰς πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς πρᾶγμα ἢ αἰτίαν δίδεται.

9. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι εἰς δεφενδεύειν ἤτοι ἐκδικεῖν ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἡλικίαν μὴ θυνάμενοι. (N. 1. πρ. Πανδ. 26. 1 (de tutelis). § 1 Εἰσαγγ. 1. 13 (de tutelis). Γελλίου Ἀττικῶν Νυκτῶν βιβλ. ε' κεφ. 19. N. 30

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον οὕτως ὁ Βασίτης ἡρμήνευσεν· τὴν μὲν ἐπιτροπὴν τὴν ἔχουσαν ὀφθαλοὺς καὶ ὑποκαταστάτους κληρονόμους μὴ παραπέμπεται μετὰ τὸν τοῦ ἐπιτρόπου θάνατον εἰς κληρονόμους· ἀλλ' ἡ εἰς συνεπιτροπὸν αὐτοῦ εἰς περίσιν ἢ παρὰ τοῦ Κοιταίστορος κουράτωρ τοῦ ὀφθαλοῦ δυνάσκειται. Τὴν δὲ ἐπιτροπὴν τὴν μόνον ψυχικὴν διανομήν καὶ ἐλευθερίαν ἔχουσαν καὶ ληγὰτα ταύτην καὶ εἰς κληρονόμους παραπέμπεται, ὥστ' ἐκπληρωθῆναι παρ' αὐτῶν τὰ ἐνδίοστα.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον οὕτως ἡρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος· ὅτι πάντα τὰ νόμιμα τὰ περὶ ἐπιτρόπων περὶ ἐκείνων πλεῖν, οἵτινες ἐπιτροπὸι ἀνθρώποις δίδονται· καὶ οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἐν καὶ μόνον νόμιμον μὴ διαλαβάνον καὶ περὶ ἀνθρώπου· καὶ ὅτε ἔστι καὶ ὑπόκειται ἀνθρώπος, οὐ δύναται δοθῆναι τοῦτ' ἐπιτροπὸς ἐπὶ αἰτίᾳ· οἷον ἔστω ὁ δεῖνα ἐπιτροπὸς τοῦ παιδὸς μου, ἵνα μόνον διδάξῃ αὐτὸν γράμματα καὶ ἐπὶ τῆδε ἢ τῆδε τῇ δίκῃ ἢ δικαίᾳ πράγματι· οἷον ἔστω ὁ δεῖνα ἐπιτροπὸς τοῦ υἱοῦ μου ἐπὶ τοῖς κινήτοις ἢ ἀκινήτοις πράγμασι· ταῦτα γὰρ οὐ κρατοῦσι γινόμενα, ὅτε ὑπόκειται ἀνθρώπος· προσώπῳ γὰρ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ οὐ πράγματι δίδεται· οἷον τῷ ἀνθρώπῳ δίδεται ἐπιτροπὸς, ὥστε διοικεῖν πάντα τὰ τοῦτου καλῶς, οὐχὶ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ δίδεται ἐπιτροπὸς, ὥστε τὰ μὲν ἔχειν ἐξουσίαν διοικεῖν αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀνθρώπου μὴ φροντίζειν. Ἐνθα δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος ἐν διαθήκῃ· οἱ διδόμενοι ἐπιτροπῇ, κἂν τε μερικοὶ ὡς κἂν τε καλῶς, διοικοῦσι, καθὼς προσταγῶσιν· οὐ γὰρ πρόσωπον ὑπόκειται ἐνταῦθα, ἵνα κρατήσῃ τὸ λέγον νόμιμον· προσώπῳ δὲ καὶ οὐ πράγματι δίδεται ἡ ἐπιτροπὴ.

Πανδ. 26. 7 (de admin.) § 6 Είσηγ. 1. 20 (de atiliano tutore).

Μ. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὴν πολιτικὸν νόμον οἱ ἐλεύθεροι, αἵτινες δὲν δύνανται διὰ τὴν ἡλικίαν νὰ ὑπερασπίσων ἑαυτοὺς.

10. Ἐὰν ἔχῃ δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον ὁ ὀρφανός, ἀναγκάζεται αἰτεῖν ἑαυτῷ κουράτωρα. (1) (N. 3 § 2 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασίλ. XXXVII. 1. 3. N. 5 Κωδ. 5. 44 (de in litem dando). § 3 Είσηγ. 1 21 (de auctoritate tutorum).

Μ. Ἐὰν ὁ ὀρφανὸς ἔχῃ δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον, ἀναγκάζεται νὰ αἰτῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ κηδεμόνα.

11. Καὶ τῷ ἀλάλῳ δίδεται ἐπίτροπος. (N. 6 πρ. Πανδ. 26. 1 (de tutelis). N. 8 § 2 Πανδ. 26. 5 (de tut. et curat). Προχ. 36. 3).

Μ. Ἐπίτροπος δίδεται καὶ εἰς τὸν ἄλαλον.

12. Τῷ υἱῷ τοῦ αἰχμαλώτου ἐπίτροπος οὐ δίδεται, ἀλλὰ τῇ εὐσίᾳ κουράτωρ· ὑποστρέφοντος γὰρ τοῦ πατρὸς, γίνεται αὐτοῦ ὑπεξούσιος, ὡς εἰ μὴδέποτε ἡχμαλωτίσθη. (2) (N. 12 § 4 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 6).

Μ. Ἐπίτροπος δὲν δίδεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ αἰχμαλώτου, ἀλλὰ κηδεμὼν διὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, διότι, ὑποστρέφοντος τοῦ πατρὸς, γίνεται ὑπεξούσιος αὐτοῦ, ὡς εἰ οὐδέποτε ἡχμαλωτίσθη.

13. Καὶ τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσεύοντα ἢ γέροντα δίδεται κουράτωρ ἢ ἐξ αἰτήσεως δηλαδὴ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀνέχου, ὅστις κουράτωρ διοικητὴς πραγμάτων ἐστὶ μᾶλλον· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς κινδύνῳ τῶν ἐπιτρόπων διὰ τοῦ ἀρχοντος προχειρίζεται. (3) (N. 13 πρ. Πανδ. 26 I (de tut.). Βασ. XXXVII. 1. 10).

(1) Κατὰ τὸν νεώτερον περὶ ἐπιτροπείας νόμον παρὰ παντὶ ἐπιτρόπῳ διορίζεται παρεπίτροπος, οὗ ἔργον καὶ ἡ ἀναπλήρωσις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν πράξεων, καθ' ἃς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλίκου συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου (ἀρθ. 23).

(2) Παρ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἀρθρον 10 τοῦ νόμου περὶ ἐπιτρ. εἰν ὁ πατὴρ ἀπολέσας τὴν ἐξουσίαν ἢ κηρυχθὲς ἄφαντος, ἀναλαμβάνει αὐτοδικαίως τὴν ἐπιτροπείαν ἢ μήτηρ· εἰν δὲ κωλύεται προσκαιρῶς ὁ πατὴρ νὰ ἀσκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀναπληροῖ αὐτὴν ἐντελῶς ἢ μήτηρ.

(3) Κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτρ. νόμον ἐπιτηρεῖ μὲν τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀναπληροῖ αὐτὴν ἐν αἰς ὑποθέσεσι συγκρούονται τὰ τοῦ ἀνηλίκου συμφέροντα πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου ὁ παρεπίτροπος (ἀρθ. 23)· ἀλλ' οὕτω δύνανται νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ ἐπιτρόπου προκαλεῖ δὲ τὸν διορισμὸν νέου δριστικοῦ ἐπιτρόπου, εἰν ὁ ἐπίτροπος καταστῇ ἄφαντος, ἀναχωρήσῃ ἢ καταστῇ ἀνίκανος, ἢ καὶ προσωρινῶς ἐν ἀνάγκῃ.

Μ. Καὶ εἰς τὸν ἔχοντα ἐπίτροπον ἀσθενῇ ἢ γέροντα δίδεται κηδεμὼν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνήδου, ὅστις κηδεμὼν εἶναι μᾶλλον διοικητὴς πραγμάτων· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς ἐν καιρῷ κιν' δύνου τῶν ἐπιτρόπων ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ προχειρίζεται.

14. Ἰστέον ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀνήθοις μόνον δίδεται, οὐδαμῶς δὲ καὶ ἐφήθοις· ὁ δὲ κουράτωρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἐφήθοις, ἔστι δὲ ποτὶς καὶ ἀνήθοις. (1) (N. 1 πρ. Πανδ. 26. 4 (de tutelis). πρ. Εἰσηγ. 1. 13 (de tutelis). § 6 Εἰσηγ. 1. 20 (de Atiliano tutore) καὶ N. 15. N. 16 καὶ N. 25 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). N. 9 § 9 Πανδ. 26. 7 (de administratione). N. 9 Πανδ. 26. 10 (de suspectis tutoribus). N. 14 § 3 Πανδ. 46. 3 (de solutionibus).

Μ. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ὁ ἐπίτροπος δίδεται μόνον εἰς ἀνήθους, οὐδέποτε δὲ εἰς ἐφήθους· ὁ δὲ κηδεμὼν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν εἰς ἐφήθους, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἀνήθους.

15. Δίδεται κουράτωρ καὶ καθολικῶς χωρὶς τινος προσδιορισμοῦ καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τινι ὑποθέσει· ὡς ὅταν ἀνῆλιξ ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος κουράτωρα λάβῃ τινὰ ἐπὶ τῷ ἀντιλαβέσθαι καὶ βοηθῆσαι αὐτῷ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὥσπερ ἀντ' αὐτοῦ κριθῆναι μετὰ τοῦ ἀντιδίκου. (N. 8 Πανδ. 46. 6 (rem pupilli). N. 7 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). § 2 Εἰσηγ. 1. 23).

Μ. Δίδεται κηδεμὼν καὶ γενικῶς ἀνευ τινὸς προσδιορισμοῦ καὶ εἰδικῶς διὰ τινος ὑπόθεσιν· καθὼς ὅταν ἀνῆλικος ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος λάβῃ τινὰ κηδεμὼνα, ἵνα συνεργήσῃ καὶ βοηθήσῃ αὐτῷ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὥσπερ αὐτῷ κριθῇ ἀντ' αὐτοῦ (ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ) μετὰ τοῦ ἀντιδίκου.

16. Ὁ ἑπαρχὸς καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτραπέζιος ἐπαρχίας διοίκεσιν, ἕως τοῦ ἄρχοντος ἀποθανόντος, ἐπιτρόπους δύνανται διδέναι. (2) N. 1 πρ. Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). Βασ. XXXVII. 5.) 1.

Ἀλλ' ἐπὶ πράξεων, καθ' ὅς τὰ συμφέροντα οὐχὶ ἐπιτρόπου ἀλλὰ τοῦ πατρὸς συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ ὑπερσίου ἀνῆλικου τέκνου, διορίζεται προσωρινὸς εἰδικὸς ἐπίτροπος πρὸς ἀντιπροσώπουσιν τοῦ ὀρφανοῦ (ἄρθ. 9).

(1) Τανῶν πάντες οἱ ἀνῆλικοι ὑποβάλλονται εἰς ἐπιτροπείαν, εἰς κηδεμονίαν δὲ ὑποβάλλονται οἱ χειραρτηθέντες ἀνῆλικοι.

(2) Παρ' ἡμῶν τὸ δικαστήριον τῶν Πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας τοῦ ἀνῆλικου διορίζει μόνον ἐπίτροπον, ἐπιμελεῖς τῶν συγγενῶν, τῶν ἔχοντων συμφέρον, ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Παλ. ἄρθρ. 641 ἐπ.), οὐδέποτε δὲ ἄλλη τις ἀρχή. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν ὁ παρὲς μήτηρ ἢ ἐπίτροπος ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἢ ἐκ τοῦ νόμου ἢ ὁ ὑπάρχων ἀπηλλέγκη, παρητήθῃ ἢ ἐπαύθῃ.

M. Ὁ ἑπαρχὸς καὶ ὁ δικαστὴς καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτροπεὶς διοίκησιν ἑπαρχίας, ἀποθανόντος τυχὸν τοῦ δικαστοῦ, δύνανται νὰ δίδωσιν ἐπιτρόπους.

17. Οἱ στρατηγοὶ πάντες ἐπιτρόπους διδῶσιν, ἀλλὰ μόνον τοὺς ὄντας ἐν τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτὰς ἀγρῶν. (1) (N. 3 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). Βασ. XXXVII. 5. 3).

M. Πάντες οἱ πρεσβύτεροι δίδουσιν ἐπιτρόπους, ἀλλὰ μόνους τοὺς ὄντας ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτὰς τόπων.

18. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπή, πλὴν γυναικός. (2) (N. 73 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 73).

M. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπεία, ἐκτὸς τῆς γυναικὸς (ἥτις δὲν δύναται δηλαδὴ νὰ διατελέσῃ ἐπίτροπος, καίτοι ἔχουσα κληρονομικὰ δικαιώματα).

19. Προτιμῶνται τῶν θηλειῶν οἱ ἄρρενες πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰ μὴ ἄρα μήτηρ ἢ μάμμη πρόσκειται· αὗται γὰρ προσκαλοῦνται εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν προτιμώμεναι παντὸς ἐπιτροπεύειν ὀφείλοντος, ἐξηρημένων μόνων τῶν κατὰ διαθήκην ἐαθέντων. Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενῆς ἐπιτροπεύει· εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι βαθμὸν, ὁμοῦ πάντες ἐπιτροπεύουσιν. (3) (Νεαρά 118 κεφ. 5. Προχ. 36. 8).

M. Οἱ ἄρρενες ἐν ἡλικίᾳ προτιμῶνται τῶν θηλειῶν εἰς τὰς ἐπιτροπείας, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ μήτηρ ἢ μάμμη· διότι αὗται καλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν προτιμώμεναι παντὸς ὀφείλοντος νὰ ἐπιτροπεύῃ, ἐξαίρεσι μόνον τῶν καταλειφθέντων διὰ διαθήκης. Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενῆς ἐπιτροπεύει· εἰ δὲ πολλοὶ ἔχουσι τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὅλοι ἐπιτροπεύουσιν ὁμοῦ.

20. Ἀδεῖα ἔσται ταῖς μητράσιν ἐπιτροπεύειν τῶν παιδῶν, οὐν ἀκριδεῖα δὲ καὶ αὐτὰς ποιεῖν ἀπογραφὴν, παρόντος καὶ παρίστα ὧ ἢ ἐπὶ τούτων φροντίς ἐπιτέτραπται. (4) (Νεαρά 94

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Ὁ παράγραφος αὕτη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ § 55 τοῦ τίτλου α' τοῦ παρόντος βιβλίου.

(3) Καὶ κατὰ τὸν νέον νόμον (ἀρθρ. 19—21) ἐν ἐλλείψει τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός ἢ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἡ ἐπιτροπεία περιέρχεται εἰς τὸν πάππον (προτιμώμενον τοῦ πρὸς πατρός) καὶ ἐν ἐλλείψει πάππου εἰς τὴν μάμμη, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἀνιόντας. Ἀλλ' οὕτε διὰ διαθήκης, οὕτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δύναται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος ἄλλη γυνή.

(4) Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νέον νόμον (τροποποιήσαντα ἐν πολλοῖς τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμ. Νόμου) ἐδόθη πολλῶν μετῶν ἐξουσία εἰς τὴν μητέρα, διότι α') μὲν ὁσάκις ὁ πατὴρ ἀδυνατεῖ νὰ ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ὡς παθὼν τὰς φρένας ἢ ὡς νομίμως ἀπαγορευθεὶς, ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιτροπείαν ἢ μήτηρ, ἀναπληροῦσα αὐτὸν ἕως τῆς ἰσότητος αὐτοῦ ἢ τῆς

(ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡ. ΚΟΥΡΑΤΟΥ. ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ)

47

Μ. Ἐχουσιν ἄδειαν αἱ μητέρες νὰ ἐπιτροπεύωσι τὰ τέκνα, καὶ αὐταὶ
δὲ νὰ συντάττωσιν ἀπογραφὴν μετ' ἀκριβείας, παρόντος καὶ γραφῶς ἐπι-
τετραμμένου τῆν ἐπὶ τούτων φροντίδα.

21. Ὅτι ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος παρὰ
τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κληρονόμου εἰσὼ τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν τε-
λευτὴν ὀφείλει γίνεσθαι. (1) (Ν. 7 πρ. Πανδ. 26. 7 (de admi-
nistratiōne). Ν. 27 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia). Ν. 13 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). Ν. 7 § 6 Κωδ. 5. 70
(de curatore furiosi). Ν. 24 Κωδ. 5. 37 (de admin. tu-
torum). Ν. 6 Θεοδ. Κωδ. 3. 30 (de adm. et periculo).

Μ. Ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ
τοῦ κληρονόμου δεόν νὰ γίνηται ἐντὸς τριῶν μηνῶν μετὰ τὸν θάνατον.

22. Ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ οὐ συγχωροῦνται κατὰ
τίνα τρόπον ἐπιτροπὴ ἢ κουράτωρες γίνεσθαι. (2) (Νεαρά 123
κερ. 5).

Μ. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ δὲν συγχωρεῖται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ
γίνωνται ἐπιτροπὴ ἢ κηδεμόνες.

23. Ἡ δὲ λδ' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐπιτροπεύειν τοὺς
μοναχοὺς καὶ κληρικούς φησιν, ἀπειργεσθαι δὲ οἰκονομίας καὶ
προστασίας ὀρφανῶν· φησὶ γὰρ τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους
ἢ μοναχοὺς ἐπιτρόπους ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐξεταστάς ἢ
κουράτωρας οἰκουμένης προσώπου δι' ἑαυτῶν γίνεσθαι οὐ συγχω-
ροῦμεν· ἐπιτροπεύειν δὲ τῶν ὑπὲρ ψυχῆς ὀφειλόντων διδοσθαι

ἄρσει· τῆς ἀπαγορεύσεως ἀναλαμβάνει δὲ διαρκῶς αὐτὴν, δόκιμος ἀπέθανε
ἢ ἀπώλεσεν δριττικῶς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ὡς π. γ. δύναμις καταδικῆς
ἔσκεν αἰμομιξίας ἢ ἐκτρύχθη ἄραντος· δ') δὲ δύναται μὲν ὁ πατὴρ πρὸ
τοῦ θανάτου αὐτοῦ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς μητρὸς ὡς μελλούσης
ἐπιτρόπου διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιο-
γράφου, ὀρίζων τὰς πράξεις, καθ' ἃς ἡ μήτηρ χρῆζει τῆς συναίνεσεως συμ-
βούλου καὶ διορίζει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδέποτε νὰ στερήσῃ αὐτὴν τῆς ἐπιτρο-
πείας. (Ἰδὲ ἄρθρα 10—16 νόμου περὶ ἐπιτρ. ἐν σελ. 311 δ' ἐκδόσεως Γ'
τόμου Δ' κ. Νόμων). Σημειωτέον προσέτι ὅτι καὶ τανῦν ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει
κατὰ πρῶτον νὰ ἀπογράψῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, θανόντος τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ. (Ν. περὶ ἐπιτρ. ἄρθρ. 59 Πολ. Δικον. ἄρθρα 1050 ἐπ.). Ἄλλ' αἱ
τοῦ Βυζ. νόμου διατυπώσεις τῆς ἀπογραφῆς ἀρροῦσι παρ' ἡμῶν, ὅτε περὶ
αὐτῶν περιέχοντος ἰδίους ὁρισμοὺς τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ.
1071 ἐπ.).

(1) Ὁ νῦν νόμος δὲν ὀρίζει προθεσμίαν.

(2) Αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσιν ὡς συνάδουσαι καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλη-
σιαστικὰς κανόνας καὶ τὴν νεώτερον περὶ ἐπιτροπείας νόμον.

καὶ διοικεῖν προσκαλουμένους οὐ κωλύομεν· καὶ γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι μᾶλλον ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων ἱλασμός ἀφιέρωται. (1) (N. 7 Kωδ. 5. 54 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

Μ. Ἡ δὲ λδ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει, ὅτι καὶ οἱ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ ἐπιτροπεύουσιν, ἀποτρέπονται ὁμῶς τῆς διοικήσεως καὶ προστασίας τῶν ὀρφανῶν· διότι λέγει ὅτι δὲν συγχωροῦμεν οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἢ μοναχοὶ νὰ γίνωνται ἀπ' ἐαυτῶν ἐπίτροποι ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐξετάσται ἡ κηδεμὼν οἰουμένη ποτε προσώπου· δὲν ἐμποδίζομεν ὁμῶς προσκαλούμενοι νὰ ἐπιτροπεύωσιν εἰς ὅσα ὀρεῖλυσαι νὰ δίδωνται ὑπὲρ ψυχῆς καὶ νὰ διοικῶσι ταῦτα· διότι εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς μᾶλλον ἀφιέρωθῃ ἢ ἐκκλησίαις ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων.

23. α'. Ὅτι ἐκ συνηθείας ἐπὶ τετραετίαν ἔχουσιν ἀνάγκη εἰ ἐπίτροποι παρακατέχειν τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος διὰ τὰς ἴσως ἀναφυσμένας ἐνοχάς. (2) (Πεῖρα 16. 2).

Μ. Κατὰ συνήθειαν ἐπεκράτησεν, ὅτι εἰ ἐπίτροποι ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἔχουσιν ἀνάγκη νὰ κρατῶσι τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος διὰ τὰς ἴσως ἀναφυσμένας ἐνοχάς.

23. β'. Δούλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι. (N. 7 Kωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

Μ. Δούλος ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν δὲν δύναται νὰ δοθῇ.

24. Οἱ ἀγαθοὶ τρόποι ἀξιοπιστότεροι εἰσι πρὸς ἐπιτροπήν καὶ οὐσίας καὶ ἀξιώματος. (N. 21 § 5 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curat. datis). Βασ. XXXVII. 5. 20).

Μ. Τὸ χρηστὸν ἦθος εἶναι ἀξιοπιστότερον πρὸς ἐπιτροπίαν καὶ περιουσίας καὶ ἀξιώματος.

25. Ἀδελφός ἐπίτροπος ἐν διαθήκῃ οὐ δίδεται. (N. 20 πρ. Πανδ. 26. 2 (de testament. tutela). Βασ. XXXVII. 2. 18).

Μ. Ἀδελφός ἐπίτροπος διὰ διαθήκης δὲν δίδεται.

26. Ὁ ἐνοπλὸν στρατεῖαν στρατευόμενος οὐδὲ ἐπίτροπος οὐδὲ κουράτωρ δύναται δοθῆναι. (N. 4 Kωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 33).

Μ. Ὁ ἐκστρατεύων ἐνόπλιος οὐτε ἐπίτροπος οὐτε κηδεμὼν δύναται νὰ δοθῇ.

27. Ἐπίτροπός ἐστιν ὁ διδόμενος ἀνήθοις παισὶ καὶ διοικῶν τὰ ἐκείνων, ἄχρις οὗ ἐπιδῶσι τῆς ἐφηβότητος· κουράτωρ δὲ ὁ διδόμενος ἀφῆλῃ καὶ πένῃσι διοικῶν τὴν περίουσιαν αὐτῶν ἕως οὗ πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν. (3) (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 1).

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ παράγραφῃ 22.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν ταῖς πηγαῖς, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ Πείρᾳ.

(3) Ὅρα σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 14.

Μ. Ἐπίτροπος εἶναι ὁ διδόμενος εἰς ἀνῆρα τέκνα καὶ διοικῶν τὰ πράγματα αὐτῶν, ἄχρις οὗ συμπληρώσῃ τὴν ἐξηβότητα κηδεμῶν δὲ ὁ διδόμενος εἰς ἀνήλικους καὶ ἐφήβους, διοικῶν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἕως οὗ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτου ἔτος.

28. Κωφὸς καὶ ἄλαλος ἐπίτροπος οὐ δύναται δοθῆναι. (1)

Μ. Κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἐπίτροπος.

29. Κουράτωρ πατὴρ οὐ δύναται καταλιπεῖν τοῖς ἑαυτοῦ παισίν. (2) (Ν. 6 Κωδ. 2. 19 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 2. 6).

Μ. Κηδεμόνα ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ καταλίπῃ εἰς τὰ ἑαυτοῦ τέκνα.

30. Ὁ προκουράτωρ μὴ ἔστω ἡττων τῶν ἐξ' ἐτῶν. (Ν. 1 § 3 Πανδ. 3. 1 (de postulando). Βασ. VIII. 1. 1).

Μ. Ὁ νεώτερος τῶν δεκαεπτα ἐτῶν δὲν γίνεται φροντιστής, (δηλονότι δὲν δύναται νὰ διοικῇ ὑποθέσεις καὶ νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ἰδίῳ ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι).

31. Οἱ λόγοι τοῦ κουράτωρος πρὸ τοῦ κα' ἔτους τοῦ ἀρχήλικος οὐκ ἀπαιτοῦνται, ἐφ' ὅσον ἦν κουράτωρ. (3) (Ν. 14 Κωδ. 5. 37 (de admin. tutorum). Βασ. XXXVIII. 9. 28).

Μ. Ἡ λογεδοσία τοῦ κηδεμόνος, δι' ὅσον χρόνον ἦτο κηδεμῶν, δὲν ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ ἀνήλικου.

32. Ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ, εἰ μὴ ἔστιν κα' ἐτῶν ὁ ἐπίτροπος πευθεῖς, οὐχ υἱοθετεῖται αὐτόν. (4) (Ν. 17 πρ. Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 13).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμῶν, ἐὰν ὁ ἐπιτροπευθεὶς δὲν ἦναι εἰκοσιπενταετής, δὲν υἱοθετεῖ αὐτόν.

33. Ἡ διάταξις καλεῖται πάντας τοὺς ἐπιτρόπους μεῖζονας εἶναι τῶν κα' ἐτῶν. (5) (Ν. 5 Κωδ. 5. 30 (de legitim. tutela). Βασ. XXXVII. 4. 9).

Μ. Ἡ διάταξις ὁρίζει ὅτι πάντες οἱ ἐπίτροποι δεόν νὰ ὡς πρεσβύτεροι τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν.

34. Ἐὰν κουράτωρ ὁμολογήσῃ ρ' νομ. ὑπὲρ προικὸς τῇ

(1) Ὅρα σημειώσω ἐν τῇ § 5, ἥς σχεδὸν ἀντίγραφον εἶναι ἡ παρῶσα παράγραφος.

(2) Ὅρα τὴν ὑπὸ τὴν § 14 σημ. Τανῶν εἰς κηδεμόνα ὑπάγονται μόνον οἱ χειραφετηθέντες ἀνήλικαι.

(3) Ὁ κηδεμῶν τανῶν δὲν ὑποβάλλεται εἰς λογεδοσίαν, ὥς μὴ ἔχων διαχειρίσιν. Ὑποβάλλεται δὲ ὁ ἐπίτροπος μόνον κατὰ τὴν περὶ ἐπιτροπείας νόμον (ἀρθ. 80 κτλ.).

(4) Ἡ διάταξις αὕτη ἰσχύει καὶ νῦν, ὥς καὶ πᾶσαι αἱ ἐν τῷ β. νομ. δικαιοφ. ἀπαγορεύσεις τῆς υἱοθεσίας, αἱ περιλαμβανόμεναι ἐν Ἀρμενοπούλῳ.

(5) Καὶ κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 49 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νεωτέρου ἡμῶν νόμου ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνικανότητα εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν οἱ ἀνήλικαι.

κουρατωρευομένης, καὶ χρέους ἀναφανέντος εὐρεθῇ μὴ ἔχουσα ταῦτα ἢ οὐσία, οὐ βοηθεῖται. (1) (N. 43 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.). Βασ. XXXVII. 7. 42).

M. Ἐάν κηδεμὼν ὑποσχεθῇ ἑκατὸν νομίματα εἰς προῖκα τῆς κηδεμονιᾶς, καὶ χρέους ἀναφανέντος εὐρεθῇ ὅτι ἡ περιουσία αὐτῆς δὲν ἔχει τοσαῦτα, δὲν βοηθεῖται.

35. Εἴ τις ὑπεύθυνον ἔχει τὸν νέον ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ, τοῦτον μὴδὲν παριέναι παντελῶς εἰς τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν καὶ εἰ παρὰ τῶν νόμων καλοῖτο· τί γὰρ ἂν οὐ πράξειεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ κύριος αὐτοῦ τε ὢν καὶ τῶν τοῦ ἀντιδίκου πραγμάτων γινόμενος; διὰ ταῦτα γὰρ κἀκεῖνο νομοθετοῦμεν, ὥστε εἰ προσφάνεστατα δῆλός ἐστιν ὁ γινόμενος κηδεμὼν αὐτὸς ὑπεύθυνος ὢν τοῖς τοῦ νέου δικαίοις, οὐδὲ ἐκεῖνος κηδεμὼν ἔσται, μήποτε ἡ γραμματεὶον κλέψειεν ἢ ἄλλας ἀποδείξεις οὕσας ἀφανίσσειε τῷ νέῳ καὶ ἡ κηδεμονία γένοιτο τούτῳ τῶν οἰκείων τούτῳ πραγμάτων ὀλεσθρος. (2) (Νεαρά 72 κεφ. 1 καὶ Νεαρά 94 πρ.).

M. Ἐάν τις ἔχῃ ὑπεύθυνον τὸν ἀνῆλικον ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ, εὗτος δὲν ἀναλαμβάνει ποσῶς τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνῆλικου καὶ ἐν καλῇται ὑπὸ τῶν νόμων· διότι τί δὲν θὰ πράξῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ ἔχων ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ καὶ τὸν ἀντιδικὸν καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ; διὰ ταῦτα καὶ τοῦτο νομοθετοῦμεν ὅτι, εἰ προδήλως φαίνεται ὅτι ὁ γενόμενος κηδεμὼν εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὰ δικαίωματα τοῦ νέου, οὐδὲ κηδεμὼν εὗτος δέον νὰ γίνηται, μήπως ἡ ἔγγραφον κλέψῃ ἢ ἄλλας ἀποδείξεις τοῦ νέου ἀφανίσῃ καὶ ἡ κηδεμονία ἀποδῇ ὀλεσθρος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

36. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὁρρατικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων κουράτωρος καὶ προκυράτωρος. (3) (N. 34 § 7 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). N. 5 Κωδ. 4. 38 (de contr. emptione)).

M. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ὁρρατικὸν πρᾶγμα ὡσαύτως καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ κηδεμὼν καὶ φροντιστής.

37. Ὁ ἐκ διαθήκης λαθεὶς ἐπίτροπος ἐξκουσατεύων ἑαυτὸν ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων τῷ οὐκ αὐτοῦ, ἐὰν πρὸς τιμὴν

(1) Ἡ παρούσα παράγραφος εἶναι ἀπλοῦν ἀντίγραφον τῆς § 18 τοῦ τίτλου δ' τοῦ βιβλίου Δ'. Σημειωτέον μόνον, ὅτι σήμερον κηδεμόνας ἔχουσι μόνον οἱ χειράτεροι ἀνῆλικοι. Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη μετερρυθμίσθη κατὰ τοῦτο ἐν τῷ ν. 11 περὶ ἐπιτρ. νόμου, ὅτι ἀνίκανοί εἰσιν οἱ διατελοῦντες ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὸν ἀνῆλικον ἢ τὸν οὐκ ἀνιόντες, κατιόντες ἢ σύζυγοι διατελοῦσιν ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς αὐτόν.

(3) Συνάδει καὶ ἀρῆρον 69 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου, καθ' ὃ ἐπιτρέπεται τῷ ἐπιτρόπῳ νὰγοράσῃ ὁρρατικὸν κτῆμα μόνον ἐν ὃ ἐπίτροπος ἦναι ἔξ ἀδικιᾶς τοῦ συγκύριος τοῦ πωλουμένου κατὰ τοὺς περὶ ἐκποιήσεως τῶν ἐκινήτων ὁρισμούς τοῦ νόμου.

αὐτοῦ καὶ οὗ σχέσιν τοῦ υἱοῦ καταλείφθησαν. (N. 28 πρ. Πανδ. 36, 2 (de test. tutela). Βασ. XXXVII, 2. 28)

M. Ὁ διὰ διαθήκης καταλειφθεὶς ἐπίτροπος παραιτούμενος γίνεται ἐκπιωτός τῶν πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ κληροδοτηθέντων, ἐὰν ἀφείθησαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

38. Θεσπίζομεν μηδεμίαν ἀνάγκην ἐκ νόμου καθεστᾶναι τοῖς κηδεμόσι, τὰ τῶν νέων χρήματα δανείζειν, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀποτιθεσθαι καὶ φυλάττειν αὐτοῖς κάλλιον ὢν τὴν ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῖς ἀσφάλειαν μένειν ἢ τῇ τῶν τόκων ἐφέσει καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκπεσεῖν καὶ κινδυνεύειν μὲν τὸν κηδεμόνα, εἰ μὴ δανείσῃ, αὐτὸς δὲ εἰ δανείσῃ, κινδυνεύειν ἀποτυχίας ἴσως ἐπὶ τοῖς χρέεσι γινομένης. Εἰ μέντοι ὁ κηδεμὼν ἐκὼν δανείσται βουλευθεῖν, ἐχέτω τὸ τῶν δύο μηνῶν καθ' ἑκάστον ἔτος ἐνδόσιμον· ἴστω δὲ τὸν τοῦ δανείσματος κίνδυνον ἐφ' ἑαυτὸν πάντως ἑλευσόμενον. (1) (Νεαρά 72 κεφ. 6. N. 7 § 4 καὶ 7 Πανδ. 26, 7 (de adm.). N. 22 καὶ N. 24 Κωδ. 5. 37 (de admin.).

M. Ὅριζομεν οὕτως οὐδαμῶς ἀναγκάζονται ὑπὸ τοῦ νόμου οἱ κηδεμόνες νὰ δανείζωσι τὰ χρήματα τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἀποθέτωσιν αὐτὰ ἀσφαλῶς καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὰ δι' αὐτούς, διότι εἶναι κάλλιον νὰ διατηρῶνται ἀσφαλῆ τὰ κεφάλαια ἢ ἕνεκα τῶν τόκων τὰ ἀποβάλλωσι καὶ τὰ κεφάλαια καὶ νὰ κινδυνεύῃ μὲν ὁ κηδεμὼν, ἐὰν μὴ δανείσῃ, πάλιν δὲ ἴαν δανείσῃ νὰ κινδυνεύῃ δι' ἐπισυμβῆσαν εἰς τὰ δανεισθέντα ἀποτυχίαν. Ἐάν ὅμως ὁ κηδεμὼν θελήσῃ νὰ δανείσῃ ἑκουσίως, ἔχει καθ' ἑκάστον ἔτος τὸ πρεῖν τῶν δύο μηνῶν· δεῖται δὲ νὰ γινώσκῃ, ὅτι πᾶς κίνδυνος τοῦ δανείσματος ἀνάγεται εἰς αὐτόν.

39. Ἐάν ἐπίτροπος οἰκείῳ ὀνόματι δανείσῃ τὰ ὀφθαικά χρήματα, τόκους οὕς ἔλαβεν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπος ἐπιγινώσκῃ τὸν κίνδυνον. (N. 7 § 6 Πανδ. 26, 7 (de adm.). Βασ. XXXVII, 7. 6).

M. Ἐάν ὁ ἐπίτροπος ἐν ἰδίῳ ὀνόματι δανείσῃ τὰ ὀφθαικά χρήματα, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον οὓς τόκους ἔλαβεν (ἴστω καὶ ἄδρεος) ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίων δανεισμάτων ἀναλάβῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀνδεχόμενὴν ἱσμίαν.

40. Εἴτε οἰκείῳ ὀνόματι εἴτε τοῦ ἀνθρώπου δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀφθαικά χρήματα, τῆς ἀγωγῆς τῆς κατὰ τῶν ἐπιτρόπων κινουμένης ἐπιλογῇ δίδεται τῷ νέῳ ἢ πάντα καταδέξασθαι τὰ

(1) Κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτρ. νόμον (ἀρθρ. 64) εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀπέκειται νὰ ὀρίσῃ τὴν ποσότητα, ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος δεῖται νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου ἀνήκοντα χρήματα· δίδεται δὲ χρόνος 15 μηνῶν τῷ ἐπιτρόπῳ πρὸς εὐρείαν ἀσφαλεῖς παραγωγικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ κεφαλαίου ἀπὸ τῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ περιλήψεως τῆς ποσότητος.

γραμματεία ἢ πάντων ἀποστῆναι. (N. 16 Πανδ. 26. 7 (de adm.). Βασ. XXXVII. 7. 15).

Μ. Εἴτε ἐν ἰδίῳ ὀνόματι εἴτε ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνδρὸς ἂν δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀφρανικά χρήματα, τῆς ἀγωγῆς τῆς κινουμένης κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ὁ νέος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ νὰ ἀποδεχθῇ πάντα τὰ δανειστικά ἔγγραφα ἢ νὰ ἀπέχῃ ὅλων.

41. Οἱ ἐπίτροποι ἐξ μηνῶν ἔχουσιν ἐν τῇ πρώτῃ ἐνιαυτῷ προθεσμίαν εἰς τὸ δανείσαι τὰ χρήματα τῶν ὀφρανῶν· τὸ δὲ εἰρημένον περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἐκάστου τῆς κηδεμονίας. (1) (N. 15 Πανδ. 26. 7 (de adm.). Βασ. XXXVII. 7. 14. N. 7 § 11 Πανδ. αὐτόθι. Βασ. XXXVII. 7. 6. Νεαρά 72 κεφ. 6).

Μ. Οἱ ἐπίτροποι ἔχουσι τὸ πρῶτον ἔτος ἐξ μηνῶν προθεσμίαν ἵνα δανείσωσι τὰ χρήματα τῶν ὀφρανῶν· τὸ δὲ προλεχθὲν περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἐκάστου ἔτους τῆς κηδεμονίας.

42. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες οὐκ ἀναλαμβάνουσιν, εἴτε οἴκοθεν εἴτε τοῦ ἀνδρὸς εἴτε τοῦ δεσπότου καταβάλλουσιν. (N. 6 § 3 Πανδ. 12. 6 (de condictione indubit). Βασ. XXIV. 6. 6).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες ἀχρεώστητον (ὡς διαχειρισταὶ δηλονότι ἀλλοτρίων ἐν ὀνόματι τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευμένων) δὲν ἀναλαμβάνουσι τὸ καταβληθὲν εἴτε ἐξ ἰδίων εἴτε ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀντλήκου ἢ τοῦ κυρίου κατέβαλον.

43. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγή καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει. (N. 12 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). Βασ. XXXVIII. 4. 37).

Μ. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγή ἀρμόζει καὶ εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

44. Τὰ ἀκίνητα τοῦ νέου καὶ πράσιμα ἦσαν παρὰ τῇ πατρὶ αὐτοῦ, οὐκ ἐκποιεῖται, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ πατὴρ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλοις τὴν ἐκποίησιν ἐπέτρεψεν ἢ χρεὸς εἴη ὑποκείμενον, καὶ τότε ψήφῳ τοῦ πραιτωρός. (2) (N. 4 Πανδ. 27. 9 (de rebus eorum). Βασ. XXXVIII. 9. 1).

Μ. Τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀντλήκου, καὶ ἂν ἦσαν πωλήσιμα, ὅτε διεχειρίζε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὁ πατὴρ, δὲν ἐκποιεῖνται, ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς ὁ πατὴρ διὰ διαθήκης ἢ κωδικέλλου ἐπέτρεψε τὴν ἐκποίησιν ἢ ὑπάρχῃ χρεὸς ἐπικείμενον καὶ τότε κατ' ἀπόφασιν τοῦ πραιτωρός.

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Κατὰ τὸν περὶ ἐπιτρ. νόμον ἡ ἐκποίησις ἀκινήτων, ἡ παραχώρησις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ κτημάτων ἀκινήτων καὶ ἡ λήψις δανείου ὑπ' ὀνόματι τοῦ ἀντλήκου ἐπιτρέπονται μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου χάριν προσταγῆς ὠφελείας ἢ ἀρεσκείας ἀνάγκης (ἀρθρ. 86).

45. Ἡ διάταξις κελεύει μὴδὲν πιπράσκειν τὸν ἐπίτροπον, εἰ μὴ ἄρα εὐλόγος αἰτία, ἐξ ἧς δυνατόν καὶ ἀκίνητα πράγματα πραθῆναι. Μηδεὶς οὖν τῶν κηδεμόνων ἐκποιεῖτω πράγματα ἀφηλίκων διὰ ἀποφάσεως κριτοῦ, ἐξηρημένης ἐσθλήτος παλαιᾶς καὶ φυλαχθῆναι μὴ δυναμένης καὶ ζῶων περιττῶν τῇ χρεΐα τῶν ὀρφανῶν. (2) (N. 22 Kωδ. 5. 37 (de admin.). Βασ. XXXVIII. 9. 36).

Μ. Ἡ διάταξις ὀρίζει ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ πωλῇ ὁ ἐπίτροπος, ἐκτὸς ἐάν ὑπάρχῃ εὐλόγος αἰτία, δι' ἣν δυνατόν καὶ ἀκίνητα πράγματα νὰ πωλῇται. Οὐδεὶς λοιπὸν τῶν κηδεμόνων ἐκποιεῖ πράγματα τῶν ἀνηλίκων ἀνευ ἀποφάσεως δικατοῦ, ἐξαιρέσει παλαιῶν φορεμάτων ἀνεπιδέκτων διατηρήσεως καὶ ζῶων περιττῶν εἰς χρεΐαν τῶν ὀρφανῶν.

46. Τὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα βέβαιά εἰσι καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ νομίμως πραθέν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε μὴ, οὐκ ἐκδικεῖ ὁ νέος· ἡ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πρᾶσις οὐκ ἐρρώται. (N. 12 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.). Βασ. XXXVII. 7. 14).

Μ. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα ἰσχύουσι καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ νομίμως πωληθέν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε ἀπορεῖ, δὲν διεκδικεῖ ὁ ἀνήλικος· ἡ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πώλησις δὲν ἰσχύει.

47. Εἴτε ποιήσῃ, ἅπερ οὐκ ἐχρῆν ὁ ἐπίτροπος, εἴτε μὴ ποιήσῃ, ἅπερ εἶδει, ἐνέχεται τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγῇ· χρεώσται δὲ βραθυμίαν καὶ δόλον καὶ ἐπιμέλειαν, ὅταν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἐνέχεται δὲ συναινῶν τῷ ὀρφανῷ ποιοῦντι ἀπλήν δωρεάν ἢ θανάτου αἰτία. (N. 1 πρ. § 1 Πανδ. 27. 3 (de tutelae et rationibus distrahendis). Βασ. XXXVIII. 3. 1).

Μ. Ἐάν τε πράξῃ ὁ ἐπίτροπος, ὅσα δὲν ἔπρεπεν, ἐάν τε μὴ πράξῃ, ὅσα ἔπρεπεν, ἐνέχεται εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴν· αὐθύνεται δὲ διὰ βραθυμίαν καὶ δόλον καὶ ὀφείλει ἐπιμέλειαν εἶσιν καὶ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα· ἐνέχεται δὲ συναινῶν ὅταν ὁ ὀρφανὸς δωρεῇ ἀπλῶς μεταβῇ ζώντων ἢ δι' αἰτίαν θανάτου.

48. Εἰ μὴ πιστῶς διοικήσουσιν οἱ ἐπίτροποι καταδικάζονται, καὶ εἴπεν ὁ πατὴρ ἀλογοθέτητον αὐτὸν εἶναι· διὰ γὰρ τῶν τοιοῦτων οὐκ ἐναλλάσσεται τὸ κοινὸν νόμιμον. (N. 5 § 7 Πανδ. 28. 7 (de admin.). Βασ. XXXVII. 7. 4).

Μ. Ἐάν οἱ ἐπίτροποι δὲν διοικήσωσι πιστῶς, καταδικάζονται, καὶ ἐάν ὁ πατὴρ διάταξῃ νὰ ᾖναι ἀνάθουν· διότι διὰ τῶν τοιοῦτων διατάξεων δὲν μεταβάλλεται τὸ κοινὸν νόμιμον.

49. Ἐάν πολλοὺς ἐπιτρόπους ἐσχηκῶς ἐνὶ ἐξ αὐτῶν ἀπόρῳ ὦντι διαθέμενος συγχωρήσῃ τὴν λογοποιίαν τῆς αὐτοῦ διοική-

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

γεωρ., μόνα τὰ ἐξ ἀμελείας δοκῶ συγχωρεῖν αὐτῷ, οὐ μὴν καὶ εἴ τι ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἔσχεν ἢ κατὰ δόλον ἐπλημμέλησεν. (1) (N. 20 § 1 Πανδ. 34. 3 (de liberatione legata).

M. Ἐάν ἔχων πολλοὺς ἐπιτρόπους εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν ὡς ἄπορον συγχωρήσῃ διὰ διαθήκης τὴν λογαδοσίαν τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, θεωρεῖται ὅτι συγχωρᾷ αὐτὸν διὰ μόνον τὰ προελθόντα ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ἂν ἔλαβέ τι ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἢ ἐπραξέ κατὰ δόλον.

50. Ἀκολούτως αἱ μητέρες τῶν παιδῶν ἐπιτροπεύουσιν, ἅμα μέντοι τῷ δευτέρῳ αὐτὰς ὀμιλῆσαι γάμοις εὐθὺς ἐξωθοῦνται τῆς ἐπιτροπῆς. (2) (Νεαρὰ 94. N. 4 πρ. Θεοδ. Κωδ. 3. 17 (de tutoribus). Θεοδ. II. Νεαρῶν τίτλ. 11 διατ. μόν. § 2).

M. Δι' μητέρας ἐπιτροπεύουσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνεμπόδιστως, ἀλλ' ἅμα ἔλθουσιν εἰς δευτέρον γάμον εὐθὺς ἀποβάλλονται ἐκ τῆς ἐπιτροπείας.

51. Ἐάν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα παιδὸς καὶ ὑπερβᾷ τὴν ἐπαγγελίαν δευτερογαμήσῃ, μὴ αἰτήσασα αὐτῷ πρῶτον ἐπίτροπον καὶ τοὺς λογιζομένους παραδοῦσα, οὐδὲν ἥττον ὑπόκεινται διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ ἐτέρου ἀνδρὸς πράγματα. (3) (N. 6 Κωδ. 8. 15 (in quibus causis pignus). Βασ. XXV. 2. 68).

M. Ἐάν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα τέκνον καὶ παραβᾷ τὴν ὑπόσχεσιν ὑπανδρευθῆ ἐκ δευτέρου μὴ αἰτησαμένη πρότερον τὸν διορισμὸν ἄλλου ἐπιτρόπου καὶ μὴ παραδοῦσα τοὺς λογαριασμούς, οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν πραγμάτων αὐτῆς διὰ τοῦτο ὑπόκεινται καὶ τὰ πράγματα τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς.

N. Ἐκτε τῆς § 51 ('Ἀρμ. βιβλίου ε' τίτλου ιδ') καὶ ἐκ τῆς § 8 ('Ἀρμ. βιβλ. Δ' τίτλου ζ') καὶ τοῦ νεωτέρου περὶ ἐπιτρ. νόμου προκύπτει ὅτι, ἂν μὴ ζητήσῃ ἐπίτροπον ἢ δευτερογάμος μήτηρ πρὸ τοῦ δευτέρου γάμου τῆς, ὅπως παραδοῦσιν τὸν λογαριασμὸν καὶ καταβάλῃ τὰ προλαβόντα χρεὴ, καλλίστην ὑπόχρεωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς τὴν τε περιουσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ δευτέρου συζύγου αὐτῆς. Δ. II. 977 τοῦ 1864 Εὐνέτητον δ' ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διορισθέντες ἐπίτροποι ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς προτιθεμένης νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον μητρες ἀναδέχονται τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιτρόπου πρὸ τοῦ γάμου αὐτῆς, διότι πρέπει νὰ προηγηθῇ τοῦ γάμου ἢ τῆς ἐπιτρο-

(1) Κατὰ τὸν νέον ἡμῶν νόμον εἰς εἶναι ὁ ἐπίτροπος, ἐπιτετραμμένος τὴν τε διοίκησιν τῆς περιουσίας καὶ τὴν ἀντιπροσωπεύειν τοῦ ἐπιτροπομένου, φέρων ἐπομένως ἀμέριστον τὴν ἐνεκα τούτων εὐθύνην (ἄρθρ. 19—28).

(2) Καὶ τανῦν ἡ μήτηρ, ἔλθουσα εἰς δευτέρον γάμον παύεται τῆς ἐπιτροπίας, ἀλλὰ δύναται νὰ διορισθῇ ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος, ὅτε καὶ ὁ νέος σύζυγος διορίζεται συναπίτροπος (N. περὶ ἐπιτρ. ἄρθρ. 15).

(3) Καὶ τανῦν ἐφίλει ἡ μήτηρ, θέλουσα νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γάμον, νὰ προκαλίσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐξακολουθεῖ ἐπιτροπεύουσα τὸ τέκνον· ἀλλὰ μὴ προκαλέσασα τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, παύεται αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας, ὁ δὲ νέος σύζυγος εἶναι εἰς ἀλόκληρον μετ' αὐτῆς ὑπεύθυνος ἐνεκα τῆς πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάδικίαν αὐτοῦ διαχειρίσεως τῆς ἐπιτροπείας, ὥσπερ ἦν ἐπίτροπος.

πείας κατάθεσις. Α. Π. 84 τοῦ 1861. Ἄλλ' ἡ διάταξις τῶν Νεαρῶν 2^η κεφ. κβ' καὶ 94 κεφ. β', καθ' ἣν ἡ μήτηρ, μὴ παραδίδουσα εἰς τὸν ἐπιτροπον τὴν περιουσίαν μετὰ προηγουμένην λογοδοσίαν, στερεῖται τῆς ἱκανότητος εἰς τὸ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τέκνα, ἀνθ' αὐτῶν τελευτῶντα, δὲν ἰσχύει νῦν ὡς συνεχομένη πρὸς τὸν περὶ ἐπιτροπείας ἀνθ' ἡλικίων ρωμαϊκὸν θεσμόν. ἀντικαταστάθεντα διὰ τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου τῆς 17 Αὐγ. 1861, ὅστις καὶ ἱκανόνισεν εἰδικῶς τὰ ἐπακολουθήματα τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ ἐπιτρόπου τῶν ἰδίων τέκνων. Α. Π. 29 τοῦ 1878.

52. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς τὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς διοικοῦσα πράγματα, τινὰ δι' ἀργυροπρατῶν πωλῇσιν καὶ τὸ τίμημα λάβῃ, εἰ ἄπορός ἐστιν, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται, ἐὰν εἰδότες τῆς κόρης εἶναι τὰ πράγματα, δεδῶκασιν τὰς τιμὰς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολὺν χρόνον διώκησιν τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ ἀνδρὶ ταύτην κατηγγύησιν. (N. 88 Πανθ. 46. 3 (de solutionibus). Βασ. XXVI. 5. 88).

Μ. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς διοικοῦσα τὰ πράγματα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, πωλῇσιν τινὰ δι' ἀργυροπωλῶν καὶ λάβῃ τὸ τίμημα, ἐὰν ἦναι ἄπορος, δὲν ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπῶλαι, ἐὰν γινώσκοντες ὅτι τὰ πράγματα εἶναι τῆς κόρης, κατέβαλον τὸ τίμημα· τοῦτο δὲ καὶ ὅτε ἐπὶ πολὺν καιρὸν διώκησιν τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ ἐμνήστευσεν αὐτὴν πρὸς ἄνδρα.

53. Εἴτε εὐπόρος ἐστιν ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος αὐτοῦ τὸν ὄρφανόν οὐ καταβλάπτει. (N. 198 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 198).

Μ. Εἴτε εὐπόρος εἶναι ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος αὐτοῦ δὲν βλάπτει τὸν ὄρφανόν.

54. Ὅτι ἐὰν ἐπίτροπος φθείρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην παῖδα, ἵνα πρὸς τῇ ἄλλῃ ποινῇ τῇ παρὰ νόμων ὠρισμένη λαμβάνηται καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ πᾶσα καὶ δίδωται πρὸς τὴν παῖδα κατὰ δεσποτείαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν δημόσιον, ὡς οἱ πρότερον διορίζοντο νόμοι. (1) (N. μον. Κωδ. 9. 10 (si quis eam, ejus tutor)).

Μ. Ἐὰν ἐπίτροπος φθείρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην κόρην, πρὸς τῇ ἄλλῃ ποινῇ τῇ ὠρισμένῃ ὑπὸ τῶν νόμων, λαμβάνεται καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ ὅλη καὶ δίδεται κατὰ κυριότητα εἰς τὴν νύκτα καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δημόσιον, ὡς διατάττον οἱ ἀρχαῖοι νόμοι.

55. Τῶν γενομένων ἀναλωμάτων ἐπὶ διοικήσει πραγμάτων ἄλλοτρίου τόκους παραδέχεσθαι ἢ καλῇ πίστις συνεβούλευσι. (N. 18 Κωδ. 2. 19 (de negotiis gestis). Βασ. XVII. 2. 18).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τανὺν ἰσχύουσα ὡς ποινικὴ· Ἀναμνησθήτεον ὅμως, ὅτι πλὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ποινικῆς καταδιώξεως κατὰ τὸν καίμενον ποινικὸν νόμον χωρεῖ κατὰ τοῦ φθείραντος τὴν κόρην καὶ ἀγωγή περὶ ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποζημιώσεως.

Μ. Ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖ ἵνα αἱ πρὸς διοίκησιν ἑλλοτρίων πραγμάτων γινόμεναι δαπάναι ἀποφερωσὶ τόκους.

Ν. Διοίκησις ἑλλοτρίων ὑπάρχει ὅσκις διοικεῖ τις ἀνευ ἐπιτροπικοῦ τὰς εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου ἀνηκούσας ὑποθέσεις, ἀπέναντος ἢ ἀγνοοῦντος αὐτοῦ. Α. Π. 181 τοῦ 1847. Ἀλλ' ἐπὶ καὶ ὅσκις διοικεῖ τὰς ὑποθέσεις ταύτας, παρόντος μὲν τοῦ κυρίου ἀλλὰ μὴ ἀπαγορευόντος τοῦτο. Α. Π. 198 τοῦ 1872.—Ἵνα ἐφαρμοσθῇ ἡ περὶ διαχειρίσεως ἑλλοτρίων ὑποθέσεων διαταξὶς ἀπαιτεῖται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ διαχειρίζων οὐχὶ πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως· ἄλλως οὐδ' αἱ περὶ ἐντολῆς διατάξεις ἐφαρμόζονται. Α. Π. 34 καὶ 191 τοῦ 1847.—Τὸ τεμ. 7 Πανδ. (21. 7) δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ διαχειριστῶν ἑλλοτρίων ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἐπιτρόπων. Α. Π. 271 τοῦ 1850.—Ὁ διαχειριστὴς ἑλλοτρίων ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τῷ κυρίῳ ὅ,τι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἔχει ἐκ τῆς διαχειρίσεως εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ νὰ ἀνορθώσῃ ἐντελῶς πᾶσαν ἐκ τῆς βαθυμίας αὐτοῦ, ἵστω καὶ ἐλαχίστην, ζημίαν· τοῦτο δὲ καὶ ἂν ἐνήργησε τὴν διαχείρισιν οὐχὶ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ δι' ἐντολοδότην. Α. Π. 182 τοῦ 1848. Ὡσαύτως δὲ ὀφείλει τὸν ἐπὶ τῶν διαχειρισθέντων ὑπ' αὐτοῦ χρηματικῶν ποσῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν διαχειρισθεῖσαν περιουσίαν καὶ πρὸ τῆς κατ' αὐτοῦ ἡγήσεως ἀγωγῆς. Α. Π. 124 τοῦ 1848, 156, τοῦ 1854· προσέτι δὲ τὸν ἀπερημερία ἐπὶ τοῦ δοτέου λόγῳ ἀποζημιώσεως ποσοῦ. Α. Π. 182 τοῦ 1848. Ἐνέχεται δὲ πρὸς τὸν κύριον κατὰ τοὺς νόμους δ § 1, θ § 4 καὶ 91 § 1 Πανδ. 8. Ὡς εἴτε ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διαχειρίσασθαι, εἴτε ἐν ὀνόματι ἄλλου παρὰ τὸν κύριον (νομίζων αὐτὸν τοιοῦτον), εἴτε ἐντολὴν παρὰ τοῦ τρίτου λαβὼν ῥητὴν πρὸς τὴν διαχείρισιν, εἴτε καὶ ὡς διαχειριστὴς τῶν ὑποθέσεων ἀπλῶς τοῦ τρίτου ἀνευ ῥητῆς ἐντολῆς αὐτοῦ ἐνεργήσας, καὶ ἀγνοῶν ἐπὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀληθοῦς κυρίου. Ὅθεν καὶ ὁ διαχειριστὴς ἑλλοτρίων ῥητὴ ἐντολὴ τρίτου ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου. Α. Π. 291 τοῦ 1879. Ἀλλὰ δύναται νὰ κρίνῃ τὰ λελογισμένως ἐξ ἰδίων δαπανηθέντα εἰς διοίκησιν τοῦ ἑλλοτρίου κτήματος καὶ τοὺς τόκους αὐτῶν ἐξ ἴσου πρὸς καλῆς πίστεως νομίμ. Α. Π. 190 τοῦ 1858.

56. Τὸ χρησίμως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δεκτὸν ἡγέσθαι ὁ δεσπότης· καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήθηται ὁ δεσπότης, ἔρρωται καὶ κακῶς διωκθῆναι. (Ν. 9 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Βασίλ. XVII. 1. 9).

Μ. Τὸ διοικηθὲν χρησίμως ἀναγκάζεται νὰ ἀποδῇ καὶ ὁ κύριος· καὶ ὅ,τι ὁ κύριος ἤθελε θεωρήσῃ δεκτὸν, ἰσχύει καὶ τὴν διωκθῆναι κακῶς.

57. Εἰ καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου τὰ πράγματα αὐτοῦ διώκησέ τις, ἐκατέρωθεν ἀρμόζει ἀγωγή· καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει τιεῖ διδόναι· δίδωσι δὲ ὅσα ἐκ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ἢ μὴ κατὰ τὸ δέον διώκησεν. (Ν. 2 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVIII. 1. 2).

Μ. Ἐν καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ κυρίου διώκησέ τις τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀγωγή ἀρμόζει καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει ἐπὶ νὰ δώσῃ πρὸς τινος· δίδωσι δὲ ὅσα ἐλαβὼν ἐκ τῶν πραγμάτων ἢ δὲν διώκησας κατὰ τὸ πρέπον.

Ἴδ. Ν. ὑπὸ § 55.

58. Ἀπαιτήσας τὸ μὴ κεχρεωστημένον ὁ διοικητὴς τῷ δεσπότῃ δίδωσιν. (N. 23 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 22).

M. Ἀπαιτήσας ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων τὸ μὴ χρεωστούμενον ἀποδίδωσι τοῦτο εἰς τὸν κύριον.

59. Ὁ πλεόν τοῦ δέοντος δαπανήσας τὸ δεδοκιμασμένον λαμβάνει. (N. 25 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 1. 25).

M. Ὁ δαπανήσας πλεόν τοῦ δέοντος ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἀλλοτρίων λαμβάνει μόνον τὰ ἐγκριτέα (ἥτοι τὰ πρεπόντως δαπανηθέντα).

60. Καὶ τόκους οὓς ἔλαβε καὶ λαβεῖν ἠδύνατο ὁ διοικητὴς, δίδωσι· καὶ λαμβάνει οὓς δέδωκε καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς οἴκοθεν ἐδαπάνησεν. (N. 19 § 4 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 1. 18).

*18e N. ὑπὸ § 55.

M. Καὶ τοὺς τόκους οὓς ἔλαβε καὶ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ὁ διοικητὴς, ἀποδίδωσι· καὶ λαμβάνει οὓς ἔδωκε ἢ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἅπὲρ αὐτὸς ἀπ' ἑαυτοῦ ἰδαπάνησεν.

61. Ὁ διοικητὴς τῶν περιττευόντων χρημάτων μετὰ τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην δίδωσι τόκον. (N. 31 § 3 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 1. 31).

M. Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων μετὰ τὰς ἀναγκασίας δαπάνας καταβάλλει τόκον τῶν περιττευόντων χρημάτων.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περί τοῦ ποτε δεῖ ἐνάγειν τοὺς δανεισθῆναι κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος.

1. Θεσπίζομεν μηδὲν παντελῶς ἐξεῖναι ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς παῖδας ἢ γαμητὴν ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ προσγεγεῖς ἢ ἐγγυητὰς πρὸ τῆς τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν αἷς πενθεῖν δοκοῦσιν, αἰτιάσθαι ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον παρενοχλεῖν ἢ τινα ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἐπιφέρειν ἢ ἐν δικαστηρίῳ αὐτοὺς καλεῖν, εἴτε ὀνόματι χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταγομένου, εἴτε ἄλλης οἰασοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα εἰδικῶς ὁρώσης πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τις τινα τῶν εἰρημένων προσώπων κρατῆσαι ἢ μεθοδεῦσαι τινα ὁμολογίαν ἢ ὑπόσχεσιν ἢ ἐγγύην παρ' αὐτοῦ κομίσασθαι, πάντα ταῦτα ἀνίσχυρα εἶναι θεσπίζομεν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐννέα ἡμερῶν παραδρομὴν εἰ τις κατὰ τῶν τοιούτων προσώπων τινὰς ἔχει νομίσαιεν ἀγωγὰς ταύτας κατὰ νόμους ἐγγυμναζέτω, μηδενὸς δηλαδὴ τοῖς ἐνάγουσι προκρίματος ἐκ ταύτης τῆς προθεσμίας περὶ χρονίαν παρα-

γραφὴν ἢ ἐν ἄλλῃ οἰσθήποτε δικαιολογία παντελῶς γινομένου.
(Νεαρά 115 καρ. 5 § 1. Σύνοψις XXIII. 2. 1).

Μ. Ὅριζομεν ὅτι οὐδεὶς δύναται πρὸ τῆς προθεσμίας τῶν ἐννέα ἡμερῶν, καθ' ἧς πενθεῖται ὁ ἀποθανών, νὰ ἐνάγῃ ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα ἢ τὴν σύζυγον ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ ἀγχιστεῖς ἢ ἐγγυητάς ἢ καθ' οἰσθήποτε τρόπον νὰ παρενοχλῇ ἢ νὰ ὑπομνήσκῃ αὐτοὺς ἢ νὰ καλῇ αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον, εἴτε λόγῳ χρέους προερχομένου ἐκ τοῦ ἀποθανόντος, εἴτε χάριν ἄλλης οἰσθήποτε αἰτίας ἀφορώσης εἰς τὰ εἰδικῶς μνημονευθέντα πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τις νὰ κρατήσῃ τινὰ τῶν εἰρημένων προσώπων ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἢ νὰ λάσῃ παρ' αὐτοῦ ἐμολογίαν τινὰ ἢ ὑπόσχεσιν ἢ ἐγγύησιν, οἰσθόμεν, ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι ἀνίσχυρα. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἐὰν τις νομίσῃ, ὅτι ἔχει ἀγωγὰς τινὰς κατὰ τοιούτων προσώπων, ταύτας κινεῖ κατὰ νόμους, χωρὶς δηλ. ὑπὸ τῆς προθεσμίας ταύτης νὰ βλάπτωνται πῶς οἱ ἐνάγοντες ὡς πρὸς τὴν χρονίαν παραγραφὴν ἢ κατ' ἄλλην οἰσθήποτε δικαιολογίαν.

2. Τὰ παρ' ἐτέρων πραχθέντα ἐτέρους οὐ βλάπτει· διὰ τοῦτο, ἐὰν πολλῶν ὄντων κληρονόμων τοῦ χρεώστου τινὲς ἐξ αὐτῶν κατέβαλον, οἱ ἕτεροι, εἰ μὴ βουληθῶσιν, οὐ καταδικάζονται. (*)
(Ν. 1 Κωδ. 7. 60 (inter alios acta). Βασ. IX. 3. 62).

Μ. Τὰ παρ' ἄλλων πραχθέντα ἄλλους δὲν βλάπτουσι διὰ τοῦτο, ἐὰν πολλοὶ ὡς κληρονόμοι τοῦ χρεώστου, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπλήρωσαν, οἱ ἄλλοι, ἐὰν δὲν πληρώσῃ, δὲν καταδικάζονται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημειώσαι τὴν παρούσαν διάταξιν. Κανονικῶς γὰρ καὶ καθολικῶς παραδίδωσί σοι, ὅτι τὰ πραττόμενα παρ' ἄλλων ἄλλους οὐ βλάπτει, καὶ αὐτίκα ἐπιφέρει σοι καὶ τὸν θεματισμὸν λέγουσα, ὅτι ἐὰν τις χρεώστῶν λόγῳ χάριν υ' νομ. τελευτήσῃ ἐπὶ κληρονόμοις τέσσαροι, καὶ τούτων οἱ δύο εὐγνωμονοῦντες χωρὶς δικαστηρίου καταβάλλωσι τῷ δανειστῇ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ χρέους σ' νομ. οἱ δὲ ἕτεροι δύο χρῶνται ἀρνήσει καὶ ζητῶσι δικαστήριον καὶ ἀπαιτῶσι τῷ δανειστῇ δεῖξαι ὅτι ἐδάνεισε τῷ διεφθέρῳ τὴν τσακυτότην ποσότητα, οὐκ ἔσται τῷ δανειστῇ προφέρειν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐδάνεισεν, καὶ ἔλεγχον τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν δύο κληρονόμων τῶν ζητούντων τὸ δικαστήριον τὴν τῶν ἐτέρων δύο συγκαληνόμενων αὐτῶν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀνυπέρβητον καταβολήν· ἀκούσει γὰρ ὅτι τὰ παρ' ἄλλων γενόμενα ἄλλους οὐ βλάπτει.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περί ζημίας.

1. Τῶν περὶ ζημίας νόμων ὁ Ἀκουίλιός ἐστι πάντων ἐπικρατέστερος· παρκαλεύεται δὲ καὶ οὗτος καὶ περὶ τῶν ἄλλων μὲν, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸ διπλάσιον. (Ν. 1 πρ. Ν. 2 § 1 Πανδ. 9. 2 (ad legem aquiliam)).

Μ. Πάντων τῶν περὶ ζημίας νόμων ἐπικρατέστερος εἶναι ὁ Ἀκουίλιος· περιλαμβάνει δὲ καὶ οὗτος διατάξεις καὶ περὶ τῶν ἄλλων μὲν ζημιῶν, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων διπλασίων ὑπὸ τοῦ ζημιώσαντος εἰς τὸν ζημιωθέντα.

Ν. Ἐνεχομένου τοῦ ὅπωςδῆποτε ἐπενεγόντος ἑτέρῳ ζημίαν τῇ ὠφελίμῳ ἀγωγῇ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου, ἐπεται ὅτι καὶ τὸ δημόσιον ἀνέχεται πρὸς ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ παρανόμῳ ἀπολύσει τοῦ διὰ πολιτικά χρέη προσωποκρατουμένου δυνάμει τῶν περὶ τοῦ προστήσαντος διατάξεων τοῦ νόμου. Ὅθεν ὀρεῖλει νάποζημιώσῃ τὸν δανειστήν, ὅστις ἐνέργησε προσωπικὴν κράτησιν κατὰ τοῦ ὀρείλειτου, ὅστις ἀπολύεις τῇ διαταγῇ τοῦ νομάρχου ἐδραπέτευσεν. Α. Π. 158 τοῦ 1877. Συνάδει καὶ Α. Π. 360 τοῦ 1884, καθ' ἣν ἐν ἐλλείψει εἰδικοῦ ὁρισμοῦ τοῦ νόμου περὶ τῆς ἐπὶ τῇ ἀποδόσει προσωποκρατουμένου ὀρείλειτου ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ τῶν φυλακῶν ἐπιστάτου εὐθύνης τοῦ δημοσίου πρὸς τὸν ἐνεργήσαντα τὴν προσωποκράτησιν δανειστήν ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ περὶ ἐνοχῆς πρὸς ἀποζημιώσιν λόγῳ ὑπαιτιότητος καὶ διαφεραντος ἀρχαί, καθ' ὅς ὁ δανειστής δύναται νά αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δημοσίου λόγῳ ἀποζημιώσεως τὴν πληρωμὴν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ἐὰν καὶ καθ' ὅσον ἡ δραπετεύσις ἐπῆγγαγεν ὡς ἐπαγελοῦσιν τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς διὰ τὸ ἀπολύτως ἢ σχετικῶς ἀδύνατον τῆς ἐπιδιώξεως αὐτῆς δι' ἄλλων μέσων καὶ ἰδίως διὰ νέας κρατήσεως· δικαιούται δ' ὅπωςδῆποτε νά ἀπαιτήσῃ τὰς πρὸς νέαν ἐκτέλεσιν δαπάνας καὶ τοὺς τόκους τοῦ μεταξὺ χρόνου. Α. Π. 360 τοῦ 1884. Ἀλλ' ἐν γένει ἀναγκαῖον πτοχεῖον, ὅπως εὐθύνηται τὸ δημόσιον δι' ἐπιζημιόους τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ πράξεις ἀπέναντι τοῦ ζημιωθέντος, εἶναι ὁ δόλος ἢ ἀμέλεια τοῦ ὑπαλλήλου κατὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἐπιζημιόου πράξεως. Α. Π. 190 τοῦ 1883. Κιθικώτερον δὲ περὶ ζημίας ἐκ δόλου ἐπανεχθείσης ῥητέον, ὅτι ὁ διὰ πράξεως αὐτοῦ ἐκ δόλου γενομένης βλαπτῶν ἄλλον ὀρεῖλει αὐτῷ ἀποζημιώσιν καὶ ὑπερχεῖνται εἰς ἀνθρώπων τῆς γενομένης βλάβης· πολλοὶ δὲ ἐπενεγκόντες τὸ αὐτὸ ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ὑπόκεινται εἰς δολοκλήρον, εἴτε διὰ μίας καὶ τῆς αὐτῆς δολίως πράξεως ἐπῆλθε τοῦτο εἴτε καὶ διὰ κεχωρισμένων πράξεων, μόνον δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν δολίως ἐνεργησάντων ἱκανο-

ποιήσεις του βλαβέντος ἀπαλλάσσει καὶ τοὺς λοιποὺς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου περὶ τῆς ἐξ ἀδιαιρέτου καὶ εἰς ὁλόκληρον συνενόχης τῶν ἐξ ἀδικημάτων καὶ οἰοναὶ ἀδικημάτων ὀφειλετῶν. Α. Π. 249 τοῦ 1880. Ὅθεν οὗτοι ἐνεργήσαντες ἀνεκοψαν τὸν πίνακα τῆς κατατάξεως καὶ ἐνεκα τούτου ἀπέτρεψαν τὸν δικαιούμενον νὰ λάβῃ ὁλόκληρον τὸ δι' ὃ κατατάχῃ ποσόν, οὗτος δὲ ἐζημίωσαν αὐτὸν τοὺς τόκους τούτου ἐπ' ὠρισμένον χρόνον, τοῦ κυρίως ὀφειλέτου ὄντος ἀναξιοχρείου, εἶναι ὑπόλογοι εἰς ἀποζημίωσιν. Α. Π. 249 τοῦ 1880. Ἐπίσης ὁ κατασχὼν εὐθύνεται δι' ὁλάνθηποτε ἀδικον βλάβην, καὶ οὐχὶ μόνον διὰ δόλου ἐπενεγεθεῖσαν ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμελείας τοῦ κατασχόντος. Α. Π. 200 τοῦ 1881. Ἐκ τοῦ ὅτι δὲ τὸ ἄρθρον 889 τῆς Πολιτ. Δικον. καθιεροῖ τὴν εὐθύνην τοῦ μεσεγγυοῦχου δεν ἐπεται ὅτι ἀργεῖ ἡ εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις τοῦ ἀνευ δικαίωματος κατασχόντος δανειστοῦ. Α. Π. 128 τοῦ 1879, 62 τοῦ 1888. Ἀλλ' ὁ καλῇ τῇ πίστει προβάλλων ἀδείας εἰς τὸν πίνακα καὶ ἀνακόπτων αὐτὸν ποιεῖται χρῆσιν δικαιοῦματος αὐτοῦ καὶ ἐπομένως δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἀναβολὴν τῆς πληρωμῆς, κατὰ τὴν Α. Π. 47 τοῦ 1878, διότι ὁ ἀνευ δόλου τῷ ἰδίῳ δικαίωματι χρώμενος οὐδένα βλάπτει. Α. Π. 48 τοῦ 1869, 124 τοῦ 1876, 169 τοῦ 1877. Διὸ καὶ ὁ ἐνεργήσας κατασχέσιν ὡς δανειστής ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀποζημίωσιν, ἂν διετίλει ἐν δόλῳ, ἥτοι ἐν γνώσει τοῦ ἀνυπαρκτοῦ τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἢ ἐν ἀσυγγνώστῳ ἀμελείᾳ. Α. Π. 146 τοῦ 1877, 117 τοῦ 1885, 68 τοῦ 1899. Ὅθεν εἶναι ἀσπρήκτος καὶ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως μὴ στηριζομένη εἰς δόλον ἢ ἀμέλειαν κατὰ τοῦ πιστωτοῦ τοῦ κατασχόντος καὶ εκπλειστηριασάντος· κτῆμα ὡς ἀνήκον τῷ ὀφειλέτῃ, ἐν ᾧ ἀνήκειν εἰς τὸν ἐνάγοντα, ὅστις, ὀφισταμένου τοῦ πραγματος, ἔχει μόνον δικαίωμα κατὰ τοῦ αγοραστοῦ. Α. Π. 258 τοῦ 1886. Εὐθύνεται δὲ ὁ ἐκ πνεύματος στρεφοδικίας καὶ δόλου γινόμενος παραιτός τῆς καθυστέρησεως τῆς ἀπαιτήσεως. Α. Π. 8 τοῦ 1873. Σημειωτέον, ὅτι ἡ περιρριπτικὴ τοῦ ποσού τοῦ ἐπιδικαστέου διαφέροντος διατάζει τοῦ νόμου μόνον. τοῦ τίτλου 47 τοῦ βιβλ. 7 Κωδ. χωρὶ μόνον ἐπὶ συμβάσεων ἐπ' ὅσων δηλονότι προϋπαρχούσης συμβάσεως ἐνεκα μὴ εκπληρώσεως ἢ ὡς καὶ εκπληρώσεως τῆς δι' αὐτῆς συνευλογηθείσης παροχῆς ὠρισμένου ἀντικειμένου, γεννᾶται πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις, ἥτις ἐστὶν οὕτως εἰπεῖν παραπόμινον καὶ οὐχὶ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἐνυκλικῆς σχέσεως, τότε δὲ τὸ ἐπιδικαστέον διαφέρει δὲν ὑπερβαίνει τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως· ὁσάκις ὅμως δὲν προϋπάρχει συμβασις τις, ἥς ἢ ἀσυνέτης ἐπάγεται ζημίαν τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δι' ἐπιζημίου τινὸς πράξεως τὸ πρῶτον γεννᾶται ἐνοχὴ πρὸς ἀποζημίωσιν οὕτως ὥστε ἡ ἀποζημίωσις ἐστὶν ὡς εἰπεῖν κύριον αὐτῆς ἀντικείμενον, οὐδὲλως ἐφαρμόζεται ἡ διαταξὶς τοῦ διπλασίου, ἀλλ' ἡ δευτέρα περίοδος τῆς ἐξημένης διατάξεως, ἐνῷ ὁ νομοθέτης δηγίας μόνον τινὰς χορηγεῖ πρὸς ἀνιερσίαν τοῦ διαφέροντος. Α. Π. 127 τοῦ 1861. Ὅθεν ὁ εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρεῖται ἐνέχεται εἰς τὸ διαφέρειν (quod interest)· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πραγματικὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημιωθεὶς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν ἀξία, ἣν ἀποδίδωσιν ἀπὸ διαθεσεως εἰς τὸ πρᾶγμα. Α. Π. 129 τοῦ 1882, 190 τοῦ 1887, 292 τοῦ 1893. Ἐν γίνῃ δὲ ἡ ἐνεκα παρανόμου πράξεως ἢ ἐκ παραδοσεως συμβασιῶν ὀφειλομένη ἀποζημίωσις περιλαμβάνει πᾶσαν βλάβην, καὶ αὐτὴν ἐπομένως τὴν στήρσιν μᾶλλοντος κέρδους. Α. Π. 186 τοῦ 1877. Ὁρεῖται οὖν οὐχ ἥττον ἀποζημίωσις καὶ διὰ τὸ κέρδος, ὅπερ ἀπώλεσιν ὁ ἐμπο-

ρος ἐνεκα τῆς κατακρατήσεως τῶν χρημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ἐντεῦθεν μὴ ἀγορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων, ἅτινα συ-εἰθέετ νάγοράζῃ, ἀλλὰ πιθανά κέρδη δὲν ἀποδίδονται ἐκ τῆς μετὰ τὴν ἐκποίησην τοῦ πράγματος ἀλλῆς ἐνδεχομένης ἐπιχειρήσεως, ἀλλ' ἀποκλείονται τὰ ἐκ τῶν κερδῶν πιθανά κέρδη. Ν. 2 § 6 Πανδ. 60. 8. Α. Π. 308 τοῦ 1881. Παρατηρητέον, ὅτι κέρδος ἢ γενικώτερον ὠφέλεια ὑπάρχει μόνον μετὰ τῆς ἀφαίρεσιν τῆς ζημίας. Τοῦτο δ' ὡς ἀναγκαῖον ἐπιφέρει ἐπακολούθημα τὸ νάναγνωρίζηται καὶ προσδιορίζηται ἡ ὑπαρξίς ζημίας ἢ γενικώτερον βλάβη ἐξ ὀρισμένου παραγομένης γεγονότος ἢ πράξεως, ἀφ' οὗ ληφθῇ ὅπ' ὅφει καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος ἢ τῆς πράξεως προσγενομένη ὠφέλεια, διότι καθ' ὅσον ὑφίσταται τοιαύτη κατὰ τοσοῦτον ἀναιρεῖται ἀποκαθισταμένη δι' αὐτῆς ἡ βλάβη ἢ ἡ ζημία. Α. Π. 9 τοῦ 1877.— Σημειωτέον, ἐπὶ τέλους, ὅτι τὰ άρθρα 8 καὶ 86 τῆς ποιν. δικον. διακρίνοντα τὰς ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ ἐγχειρομένης πολιτικᾶς ἀπαιτήσεως τοῦ παθόντος ὡς ἀπαιτήσεις ἱκανοποιήσεως, ἀποζημιώσεως καὶ δαπανῶν, δὲν καθιεροῦσιν ἀγωγὰς διακεκριμένας ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποζημιώσεως, καθ' ἣν ἔννοίαν εἶχεν ἡ ἱκανοποιητικὴ τῆς φιλοτιμίας ἀγωγή ἐν τῷ 'Ρ. Νόμῳ, ποινικὸν φέρουσα χαρακτηρισμὸν διότι τοιαυτὰ ποινικὰ ἀγωγὰ ἰδιωτικῶς ἐνασκούμεναι δὲν ὀφίστανονται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐνδεδεικνύουσι τὰ διάφορα πραγματικά στοιχεῖα, ἐξ ὧν δύναται νάπαρτισθῇ κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἀστικὸν δίκαιον ἡ πολιτικὴ ἀγωγή, δηλονότι τὴν ἐκ τοῦ ἀδικήματος διὰ τὴν ἡθικὴν βλάβην (ἡ σκοπεῖ νάνορθώσῃ ἢ χρηματικὴ ἱκανοποίησις), τὴν ὀλικὴν ζημίαν καὶ τὰς γενομένας δαπάνας, ὅσας δηλαδὴ ἐνεκα τοῦ ἀδικήματος ἠναγκάσθη νά καταβάλλῃ ὁ παθὼν. Α. Π. 261 τοῦ 1878. Ὁμοίως κατὰ τὰς ἀποράτας 265 τοῦ 1882, 167 τοῦ 1885 καὶ 274 τοῦ 1900 ἡ βωμακτικὴ διάταξις περὶ χρηματικῆς κοινοποιήσεως λόγῳ ἐξουδεσίσεως ὡς διάταξις ποινικὴ δὲν ἰσχύει τῶν παρ' ἡμῖν, ὅ δὲ ἐν ὅσοι μόνον ἄρθροις τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαντῶν ὁρος τῆς ἱκανοποιήσεως, προϋποτίθεις αὐτοαπτικὰς διατάξεις, μὴ ὀφίστανονται ἐν τῷ ἰσχύοντι νεωτέρῳ νόμῳ, δὲν δύναται νά καθιερώσῃ δικαιοσύνη ἱκανοποιήσεως. ("ἴδε καὶ κατωτέρω παραγράφους).

2. Ὁ ἔχων ἄγριον βλαπτικόν, οἷον κύνα, κάπρον, λέοντα, λύκον καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἔχων λελυμένον ἢ μὴ οὕτω δεδμεμένον, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἔχων ἐν δημοσίᾳ παρόδῳ, εἰ ἄνθρωπος ἐκ τούτου τελευτήσῃ, διακόςια νομ. δίδωσιν· εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐδόλῃ, εἰς τὸ φαινόμενον τῇ δικαστῇ καταδικάζεται· τῶν δὲ λοιπῶν πραγμάτων διπλὴν δίδωσι τὴν ζημίαν. (1) (Ν. 40-42 Πανδ. 21. 1 (de ued. edicto). Βασ. XIX. 10. 15).

Μ. Ὁ ἔχων εἰς δημοσίαν παρόδον ζῶν ἄγριον βλαπτικόν, οἷον κύνα, κάπρον (ἀγριοχοῖρον), λέοντα, λύκον καὶ ἄλλο παρόμοιον λελυμένον ἢ δεδμεμένον εἰς τρέπον, ὥστε νά μὴ δύναται νά βλάπτῃ, εἰν ὅπ' αὐτοῦ φανῇ ἄνθρωπος, καταβάλλει διακόςια νομίσματα· εἰν δὲ δὲν φανῇ μὴ

(1) Ἡ διάταξις τῆς § ταύτης ἀργεῖ παρ' ἡμῖν ὡς πρὸς τὴν τῶν δικαίων νομισμάτων καταβολὴν καὶ τὴν τοῦ διπλάσιου ἀπόδοσιν, ἔτε τῶν ποινῶν τούτων ἀντικατασταθεισῶν παρ' ἡμῖν διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων δημοσίων ποινῶν· θέναι ὑπολείπεται μόνη ἢ εἰς ἀπλὴν ἀποζημιώσιν ὑποχρέωσις.

ἀλλὰ πληρωθῇ, καταδικάζεται εἰς θάνατον ὁ δικαστὴς κρίνει δίκαιον· ἐὰν δὲ πώλωσι τὰ λοιπὰ πράγματα, ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ διπλασίου τῆς ζημίας.

Ν. Διὰ τοῦ ἀκουσίου νόμου διατάξεις ἐφαρμόζονται εἰς τὸν ἔχοντα λελυμένον ἐν δημοσίῳ παρόδῳ ἢ μὴ οὕτω δεδεμένον, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ὑποχρεούμενον εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ βλαφέντος. Α. Π. 204 τοῦ 1878.

3. Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινὰ, δίδεται ἀγωγή ἐπὶ ἐκδόσει τοῦ ζώου ἢ τῇ ἀποτιμῇσι τῆς ζημίας καὶ ἀρμόζει, ἥνικα τὸ ζῶον ἀγριότητι κινήθην ἐδλάψεν, οἷον λακτιστὴς ἵππος ἐλάκτισεν, ἢ βοῦς εἰωθὼς κερατίζειν ἐκεράτισε. Γενικῶς γὰρ τότε ἀρμόζει ἡ κατὰ τοῦ ζώου τοῦ βλάψαντος ἀγωγή, ὅτε παρὰ τὴν φύσιν κινήθην τὸ θηρίον ἐδλάψεν· εἰ γὰρ ἀπὸ πόνου ὁ ἵππος λακτίσει, ἀργεῖ ἡ τοιαύτη ἀγωγή, καὶ ὁ τύψας ἢ τραυματίσας τὸν ἵππον ἐνάγεται τῇ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσῃ, ἐπειδὴ μὴ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐζημιώσεν. (1) (Ν. 1 πρ. § 1-4 § 7 Πανδ. 9. 1 (si quadrupes pauperiem). Βασ. LX. 2. 1).

Μ. Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινὰ, δίδεται τῷ ζημιωθέντι ἀγωγή ἐπὶ ἀπαιτήσῃ τοῦ ζώου ἢ τῆς ἀξίας τῆς ζημίας, ὅποτε τὸ ζῶον ἐξ ἀγριότητος κινήθην ἐπῆνεγκε τὴν ζημίαν, ὡς φέρ' εἰπεῖν λακτιστὴς ἵππος ἐλάκτισεν ἢ βοῦς συνειθισμένος εἰς τὸ κερατίζειν προσέβαλε διὰ τῶν κεράτων. Καὶ ἡ βοῦς γενικῶς τότε ἀρμόζει ἡ κατὰ τοῦ βλάψαντος ζώου ἀγωγή, ὅσκις τὸ ζῶον κινούμενον παρὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ βλάπτῃ· διότι ἐὰν ὁ ἵππος λακτίσῃ ἐκ πόνου, ἀργεῖ ἡ τοιαύτη ἀγωγή, καὶ ὁ κτυπήσας ἢ πληγώσας τὸν ἵππον (καὶ προκαλέσας τὸν πόνον αὐτοῦ) ὑποχρεοῦται εἰς τοῦ διπλασίου τὴν καταβολήν, διότι δὲν ἐζημιώσας διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος (ἀλλὰ διὰ τοῦ ἵππου).

4. Ἐὰν ἵππος ὁσφρανθῇ μούλαν, ἢ δὲ λακτίσῃ καὶ κλάσῃ τινὰ, ὁ δεσπότης ἐνάγεται. (Ν. 5 Πανδ. 9. 1 (si quadrupes pauperiem). Βασ. LX. 2. 5).

Μ. Ἐὰν ἵππος ὁσφρανθῇ ἡμίονον, καὶ αὕτη λακτίσῃ καὶ συντρίψῃ τινὰ, ὁ κύριος τῆς ἡμίονου ἐνάγεται.

Ν. Ἐὰν λακτιστὴς ἵππος ἐδλάψῃ διὰ λακτίσματος, ἐνάγεται ὁ κύριος τοῦ ζώου εἰς ἀνθρώποις τῆς ζημίας. Α. Π. 105 τοῦ 1867.

5. Ἐὰν βλαθῇ σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καταδίκῃ γίνεται εἰς τὴν ἀπάνην τῆς ἰατρείας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τῆς ἀμοιβῆς· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται. Ὁ δὲ σῶμα δοῦλον βλάψας ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένους καὶ εἰς εἴ τι ἡλαττώθῃ ἢ διατίμησις αὐτοῦ. (Ν. 3 Πανδ. 9. 1 (si quadr. pauperiem). Βασ. LX. 2. 3. Ν. 7 Πανδ. 9. 3 (de his, qui effuderint). Βασ. LX. 4. 7).

(1) Καὶ ἡ τῆς § ταύτης διάταξις περὶ διπλασίου δὲν ἰσχύει· θάνατον ἀπαιτεῖται μόνον τὸ ἀπλόν.

Μ. Ἐάν βλαβῇ ἐλεύθερον σῶμα, ἡ καταδίκη τοῦ βλάψαντος συνίσταται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς θεραπείας καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐκ τῆς ἀργίας ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν τῆς ἐκ τούτου δυσμορφίας, διότι σῶμα ἐλεύθερον δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἐκτίμησιν. Ὁ δὲ βλάψας σῶμα δούλον πρὸς τοῖς λεγθεῖσιν ἀπαιτεῖται καὶ ἐκεῖνο, καθ' ὃ ἡλαττώσῃ ἡ ἀξία αὐτοῦ, δεκτικὴ οὕσα ἐκτίμησης.

Ν. Ὅθεν ἡ ἐκ τῶν ἀλγηδόνων καὶ τῆς δυσμορφίας ἡθικὴ βλάβη δὲν εἶναι δεκτικὴ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως. Α. Π. 88 τοῦ 1889. Ἐπίσης ἡ ἐκ τῆς ἀποστερήσεως τοῦ πατρὸς ἡ τοῦ συζύγου ἡθικὴ ζημία δὲν εἶναι δεκτικὴ ἐκτίμησης καὶ κατ' ἀκολουσίαν καὶ ἀποζημιώσεως. Α. Π. 100 τοῦ 1877. Ἀλλὰ τοῦ συζύγου φέροντος τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐν οἷς καὶ ἡ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ διατροφή, δικαιούται ἡ στερηθεῖσα αὐτοῦ σύζυγος, φρονεῖντος, νὰ ἐρεῖσθαι ἀγωγήν κατὰ τοῦ φονέως αἰτουμένη τὴν σχετικὴν ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς διατροφῆς. Α. Π. ποιν. 101 τοῦ 1898 καὶ ἔτεροι.

6. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος Εἴ τις δὴ τινὰ εἰς ὀφθαλμὸν ἐπενέγκοι τινὶ ζημίαν, τοῦτον καλεούμεν, εἰ μὲν ἕνα, τῷ ἐνὶ καὶ αὐτὸν ζημιοῦσθαι τὴν ἴσιν ὑπέχοντα δίκην· εἰ δὲ δύο, θατέρου μὲν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὸν ἀποστερεῖσθαι, ὥς ἂν εἴη σημεῖον φέρων τοῦ οἰκείου πονηρεύματος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ χειρὸς δεῖται τῆς ἀνοσίους τὴν ἐκτομήν, ἀντὶ τῆς ζημίας τῆς χειρὸς τῶν ὑπαρχόντων ζημιούσθω τὴν διμοιρίαν καὶ ταῦτα εἰς παραμυθίαν τοῦ βίου ὃ ὑπ' αὐτοῦ ἐκκοπεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς λαμβανέτω· ἀλλ' εἰ μὲν τῶν εὐπάρων εἴη, οὕτως ἡ ζημία προβαίνεται· εἰ δὲ τῶν ἀπάρων, γινέσθω καὶ οὗτος τῆς παραπλησίους συμφορᾶς καὶ κοινωνῶς καὶ μεριστῆς καὶ τὸν βίον ἐχέτω ἐν σκότει τῇ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπῇ. Καὶ εἴ τις δὴ τῷ κακουργήσαντι πρὸς τὴν πρᾶξιν συνήραντο, εἰ μὲν αὐτόχειρες γεγόνاسι τοῦ κακοῦ συνεξορύξαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, παραπλησίως καὶ αὐτοὶ κολαζέσθωσαν· εἰ δὲ ἀπέσχοντο μὲν τοῦ τὰς χειρᾶς τοῖς ὀφθαλμοῖς συνεπιδαλεῖν, ἄλλην δὲ τινα συνεργίαν παρέσχον τῷ πονηρέματι, τοῖς μὲν δοῖσθαι τὴν ποινὴν μέχρι τῶν εἰς τὸ σῶμα πληγῶν καὶ τῆς ἐν χρῇ κούρειας καὶ τῇ τρίτῳ μέρει τῆς τῶν ὑπαρχόντων ζημίας· τοὺς δὲ αὐτοσυργούς τῆς τυφλώσεως τοῖς προειρημένοις ὑπάγεσθαι. (1)

Μ. Ἐάν τις βλάβῃ τὸν ὀφθαλμὸν τινος, διατάττεται, εἰ μὲν ἐβλάψῃ εἰς καὶ μόνος ὀφθαλμὸς, νὰ τυφλωθῇ καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ἕνα, ὑποβαλλόμενος εἰς τὴν ταῦτοπάθειαν· εἰ δὲ ἐβλάψῃσιν ἀμφότεροι, νὰ στερῇται μὲν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐνὸς τῶν ὀφθαλμῶν, ἵνα φέρῃ αἰώνιον σημεῖον τῆς κακουργείας αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ δεῖται νὰ ὑποστῇ καὶ τὴν ποινὴν τῆς ἀποκοπῆς τῆς

(1) Ἡ Νεαρὰ αὕτη ὥς διαλαμβάνουσα ποινικὰ διατάξεις εὐδεμίαν προφανῶς· ἔχει ἰσχὺν παρ' ἡμῖν.

ἀνοσίῳ αὐτοῦ χειρὸς, ἀντὶ τῆς ποινῆς ταύτης ἀπόλλυσι τὰ δύο τρίτα τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ἅπερ λαμβάνει πρὸς παρηγορίαν τῆς ζωῆς ὁ τυφλωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ· καί, εἰ μὲν εἶναι εὐπορὸς, εἰς τοιοῦτο πρόστιμον ὑπόκειται· εἰ δὲ ἄπορος, γίνεται καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς συμφορᾶς καὶ συντρέφους καὶ συμμέτερος καὶ ζῇ ἐφεξῆς ἐν τῇ σκότητι τυφλούμενος καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμούς. Καὶ ἂν τινες ἐδοκίμησαν τὸν κακοῦργον εἰς τὴν πρᾶξιν, εἰ μὲν ἐγένοντο αὐτουργοὶ τοῦ κακοῦ, συντυφλούμενοι καὶ οὗτοι τιμωροῦνται ὡσαύτως ταυτοπαλῶς· εἰ δὲ χεῖρας εἰς τὰ ὄμματα δὲν ἐπέβαλον, συνήργησαν ὅμως ἄλλως εἰς τὴν κακοουργίαν, εἰς τούτους μὲν ἐπιβάλλεται ποινὴ σωματικῶν ῥαβδισμῶν καὶ κουρά καταδερμῆς καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῶν ὑπαρχόντων ζημία, οἱ δὲ αὐτουργοὶ τῆς τυφλώσεως ὑπάγονται εἰς τὰς προειρημένας ποινάς.

7. Ὁ τὸν ἴδιον οἶκον ἐμπρησμοῦ γενομένου σπουδάζων σῶσαι καὶ διὰ τοῦτο τὸν οἶκον καταστρέφων τοῦ γείτονος, ἵνα μὴ ἐξ ἐκείνου τὸ πῦρ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καταβιδασθῇ, οὐ κρίνεται ὡς ἄδικον ζημίαν ποιῶν οὐδὲ τῷ Ἀκουίλιῳ νόμῳ ὑπόκειται. (N. 3 § 7 Πανδ. 47. 9 (de incendio ruina). Βασ. LX. 20. 2).

M. Ὁ ἐν πυρκαϊᾷ ἀποπειρώμενος νὰ σώσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο καταβιβάζων τὴν τοῦ γείτονος οἰκίαν, ἵνα μὴ μεταβῇ τὸ πῦρ ἐκ ταύτης εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ οἰκίαν, δὲν κρίνεται ὡς πρόξενος ἀδικίου ζημίας, οὐδὲ ὑπόκειται εἰς τὸν Ἀκουίλιον νόμον.

ΤΙΤΑ. Β'. — Περὶ μοιχῶν. (1)

1. Μοιχεία λέγεται μὲν καταχρηστικῶς καὶ ἡ τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας φθορά, κυρίως δὲ ἡ τῆς ὑπάνδρου. (N. 6 § 1 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 8).

M. Μοιχεία λέγεται μὲν καταχρηστικῶς καὶ ἡ φθορὰ τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας, κυρίως δὲ ἡ τῆς ἐγγάμου.

2. Μοιχεία καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς λέγεται· ὅταν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων γυναῖκα πρὸς ἄλλην πταισῇ, μοιχεία τοῦτο καλεῖται. Τὴν οὖν μοιχείαν τὴν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε οἰκεία γυνὴ οὔτε ἄλλοστρία δύναται ὡς ἐγκλημα ἐπὶ δικαστηρίῳ κινεῖν· οὐδὲ ἐὰν εἰς αὐτὴν ἁμαρτάνειν λέγεται ὁ ἀνὴρ. (N. 1 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis).

M. Μοιχεία λέγεται καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς, διότι, ὅταν ὁ ἔχων σύζυγον ἀνὴρ πταισῇ πρὸς ἄλλην, τοῦτο καλεῖται μοιχεία. Τὴν μοιχείαν λοιπὸν τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ οὔτε ἄλλη τις ξένη γυνὴ δύναται νὰ καταγγεῖλῃ ὡς ἐγκλημα εἰς τὸ δικαστήριον· οὐδὲ ἐὰν λέγεται ὅτι ὁ ἀνὴρ ἥπταισε πρὸς αὐτήν.

(1) Ὁ τίτλος οὗτος ὁλόκληρος δὲν ἰσχύει νῦν ὡς περιλαμβάνων ποιν. διατάξεις. Παρ' ἡμῶν ἡ μοιχεία τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα κατὰ τὸ 288 ἀφ' ἑνὸς τοῦ Ποιν. νόμου καὶ μόνον κατ' αἵτησιν τοῦ παθόντος.

3. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγή ἐντὸς πέντε ἐνιαυτῶν κινεῖται. (1) (N. 29 § 5, 6 καὶ 7 καὶ N. 31. Πανθ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). N. 5 καὶ N. 28. Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Ῥωμαί. κερ. 28 § 5).

M. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς πέντε ἐτῶν.

4. Τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλημα οὐ πᾶσι κινεῖν τοῦτο παρακεχωρήται, ἵνα μὴ παρὰ τῶν βουλομένων ὁ γάμος ὑβρίζηται, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἐγγύς οὔσι καὶ οἰκειοτάτοις προσώποις, πάπποι ἤγουν πατρί, ἀδελφῷ, θεῷ πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός, πάντων δὲ μάλιστα τῷ ἀνδρί. (N. 30 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Jul. de adulteriis.). Βασ. LX. 37. 68).

M. Δὲν ἐπετρέπη εἰς πάντας νὰ προκαλῶσι τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας, ἵνα μὴ ὑβρίζηται ὁ γάμος ὑπὸ τῶν θελόντων νὰ πρᾶξωσι τοῦτο, ἀλλ' εἰς μόνα τὰ πλησίον καὶ οἰκειοτάτα πρόσωπα, πάπποι δηλ. πατέρα, ἀδελφόν, θεῖον πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὸν (προσβληθέντα δι' αὐτοῦ) ἄνδρα.

5. Συνεστῶτος τοῦ γάμου, οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς κατηγορεῖν αὐτῆς δύναται, εἰ μὴ πρότερον κατηγορησῇ τοῦ ἀνδρός ὡς προαγωγῶ. (N. 26 Πανθ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 27).

M. Τοῦ γάμου συνεστῶτος, οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτήν, ἐὰν μὴ πρότερον κατηγορήσῃ τὸν ἄνδρα ὡς προαγωγόν.

6. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνή οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγῃται ἡμαρτησθαι· τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἁμαρτίαν καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἁμαρτίας πταῖσμα τετελεσται. (2) (N. 1 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 46).

M. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον δὲν δύναται νὰ κινήῃ γυνή, οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἐγκλημα ἐγένετο πρὸς αὐτήν· τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ θέλουσα νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν λέγῃ ὅτι τὸ ἐγκλημα ἐγένετο πρὸς ἑαυτήν καὶ εἶναι αὐτὴ μεθ' ἧς ἐτελείσθῃ τὸ ἐγκλημα τῆς μοιχείας.

7. Ὁ ἐλάττων τῶν κε' ἐτῶν ὢν οὐ δύναται ἐγκλημα κινεῖν μοιχικὸν περὶ ἄλλοτρίου γάμου, εἰ μὴ ἄρα ὁ τὸν γάμον ἔχων δικαίῳ ἐκείνου προβάληται αὐτὸν ἐγκαλεῖν· τότε γὰρ καὶ ὁ τῶν κε' χρόνιων ἐλάττων τὸ ἐγκλημα τῆς μοιχείας δύναται καὶ ἐπὶ ἄλλοτρίου γάμου κινεῖν· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου, τοῦ ἐννόμου

(1-2) Ἡ § 8 εἶναι ἀπλῆ κατὰ λέξιν ἐπανάληψις τῆς § 59, ἡ § 6 τῆς § 4 καὶ ἡ § 6 τῆς § 60 βιβλίου πρώτου τίτλου τρίτου.

δηλονότι γεγονότος, δόκωσαν ἂν εἶη χρόνων, τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κινεῖν οὐ κωλύεται. (N. 15 § 6 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 17).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ προκαλῇ τὴν καταδίωξιν τῆς μοιχείας περὶ ἀλλοτρίου γάμου, ἐκτός ἐάν ὁ σύζυγος προβάλῃ αὐτὸν νὰ ἐγκαλῇ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ δικαίωματι· διότι τότε καὶ ὁ ἀνήλικος δύναται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίου γάμου νὰ καταδίωκῃ τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου, τοῦ τελεσθέντος δηλ. ἐννόμως, ὧσων ἐτῶν καὶ ἂν ᾖναι, δὲν ἐμπαύσσεται νὰ καταδίωκῃ τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα.

8. Τὸ συνεζευγμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον οὐ σθέννυται τῇ πενταετίᾳ. (1) (N. 39 § 5 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 40).

Μ. Τὸ συνηνωμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον δὲν εξαφανίζεται διὰ τῆς πενταετίας.

9. Πενταετία σθέννυται τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας· ἀλλὰ τοῦτο λέγομεν περὶ τῶν εἰς ἐκούσαν ἡμαρτηκότων. (N. 26 § 5-7 καὶ N. 39 § 5 καὶ N. 31 Πανδ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). N. 5 καὶ N. 28 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). *Ροκαὶ κεφ. 28 § 5).

Μ. Τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα εξαφανίζεται διὰ τῆς πενταετίας· λέγεται δὲ τοῦτο περὶ τῶν διαπραξάντων τὸ ἀδίκημα· τοῦτο μετὰ τῆς γυναικὸς συναινούσης εἰς τοῦτο.

10. Ἐφεῖται τῷ πατρὶ οὐ μὴν τῷ ἀνδρὶ, πάντα μοιχὸν φονεύειν, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ ἐνοδρίζειν· φονεύειν δὲ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ μένει, κἂν μὴ συνοικῇ αὐτῷ ἢ θυγάτηρ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ· ἐὰν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τῆς μοιχείας αὐτὸν καταλάβῃ, ἀλλαχοῦ δὲ φονεύειν οὐ δύναται· ἅμα δὲ τοὺς δύο φονεύειν ὀφείλει οὐ μὴν δὲ τὸν μὲν νῦν, τὸν δὲ μεθ' ἡμέρας. Τῷ δὲ ἀνδρὶ ἐξεστὶν ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ φονεύειν τὸν μοιχόν, ἀλλ' οὐ πάντα, ἀλλὰ τὸν προαγωγόν καὶ τὸν ἐπιδειξάμενον πρώην παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐν τῇ σκηνῇ προσελθόντα ἐπὶ τῷ ᾧσαι ἢ ὀρχήσασθαι καὶ τὸν ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθέντα καὶ μὴ ἀποκαταστάνα καὶ τὸν ἀπελευθερόν αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ παιδῶν αὐτοῦ καὶ δοῦλον. Καλεῖται δὲ ὁ νόμος τὸν φονεύοντά τινα τῶν εἰρημένων λύειν τὸν γάμον τὸν πρὸς τὴν γαμετήν· κἂν ὁποῖος δὲ εἶη ὁ πατήρ, ἄδειαν ἔχει τοῦ φονεύειν, κἂν ἄρχων ἐστὶν ὁ μοιχός, ἐπὶ μέντοι τῶν γάμων ἐκείνων ἐφ' ὧν δικαίῳ ἀνδρὸς δύναται κινεῖν, οἷον ἐὰν ὑπεξουσίαν τὴν ἑαυτοῦ κέκτηται θυγατέρα. (N. 22 § 2-4. N.

(1) *Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

23 καὶ Ν. 24 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 48, 5 (ad leg. Juliani de adult.). Βασ. LX. 37. 23-25).

Μ. Συγχωρεῖται εἰς τὸν πατέρα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, νὰ φονεύῃ πάντα μοιχόν, πολλῶς δὲ μᾶλλον νὰ ὑβρίξῃ αὐτόν· φονεύει δὲ αὐτόν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκῇ, ἐν ᾗ κάθηται, καὶ ἡ θυγάτηρ εἰάν δὲν συγκατοικῇ αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ, εἰάν καταβλάσῃ αὐτόν εἰς αὐτὸ τῆς μοιχείας τὸ ἔργον, ἀλλ' ἀλλοχοῦ δὲν δύναται νὰ φονεύῃ αὐτόν· ὀφείλει δὲ νὰ φονεύῃ καὶ τοὺς δύο ταυτοχρόνως, καὶ οὐχὶ τὸν ἕνα σήμερον καὶ τὸν ἄλλον μεθ' ἡμέρας. Ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶχε· ἄδειαν νὰ φονεύῃ τὸν μοιχόν ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ, πλὴν οὐχὶ πάντα μοιχόν, ἀλλὰ τὸν προαγωγόν καὶ τὸν μετελλθόντα πρότερον παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐμφανισθέντα εἰς σκηνὴν ἵνα τραγώδῃσῃ ἢ χορεύσῃ καὶ τὸν καταδικασθέντα διὰ δημόσιον ἔγκλημα καὶ μὴ ἀποκατασταθέντα εἰς τὰ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ τὸν ἀπελευθερωθέντα ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ τὸν δοῦλον. Ὁ δὲ νόμος διατάττει ὁ φονεύων τινὰ τῶν εἰρημμένων νὰ διαλύῃ τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον· ὁποιασδήποτε δὲ τάξεως καὶ ἂν ᾖ ἡ πατὴρ· εἶχε ἄδειαν νὰ φονεύῃ, καὶ ἄρχων εἰάν ᾖ καὶ ὁ μοιχός, κατ' ἐκείνον ὅμως τὸν γάμον, περὶ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ δικαίωμα ἀνδρός καθὼς εἰάν ἔχῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ὑπεξουσίαν.

11. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος συσχεῖ μοιχόν ὃν οὐκ ἐφεῖται· φονεύειν ἢ εὐθέλει, δύναται· παρακρατεῖν αὐτόν ἐπὶ εἴκοσιν ὥρας συναπατὸς καὶ μάρτυρας εἰσάγειν τοὺς ὀφείλοντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρῆσαι, ὡς ἐν τῇ μοιχείᾳ συνεσχέθη· εἰ δὲ ἀπολύσῃ αὐτόν, οὐκέτι· δύναται αὐτόν κρατεῖν· εἰ δὲ ἀποφύγοι, δύναται ἐπανάγειν αὐτὸν καὶ φυλάττεσθαι· τὰς εἴκοσιν ὥρας. (Ν. 25 πρ. § 1-5 Πανθ. 48, 5 (ad legem Juliani de adult.). Βασ. LX. 37. 26)

Μ. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος συλλάβῃ μοιχόν, ὃν δὲν δικαιούται ἢ δὲν θέλει νὰ φονεύσῃ, δύναται νὰ κατακρατῇ αὐτόν εἴκοσι συναπατὸς ὥρας καὶ νὰ νομίσῃ μάρτυρας, εἴτινες ὀφείλουσι νὰ μαρτυρήσωσιν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, ὅτι ἐπιδράσῃ μοιχείῳ· εἰάν δὲ ἀπολύσῃ αὐτόν ἀπατὸς, δὲν δύναται πλέον νὰ κρατῇ αὐτόν· ἀλλ' εἰάν ὁ μοιχὸς διαφύγῃ, δύναται νὰ συλλάβῃ πάλιν καὶ νὰ φυλάξῃ αὐτόν τὰς εἴκοσιν ὥρας.

12. Ταῦτα μὲν περὶ μοιχῶν οἱ ἀκριδέστεροι νομοθεταί· ἕτεροι δὲ ἐνδιδοῦσι τῇ ἀνδρὶ πανταχοῦ καὶ πάντα, ὃν ἂν καταλάβοι μοιχόν, ἀκωλύτως φονεύειν· (*Ἴδε παραπ. § 10).

Μ. Ταῦτα μὲν διέταξαν περὶ μοιχῶν οἱ ἀκριδέστεροι νομοθεταί· ἕτεροι δὲ συγχωροῦσιν εἰς τὸν ἄνδρα νὰ φονεύῃ ἀνεμπόδιστως πανταχοῦ καὶ πάντα, ὃντινα καὶ ἂν συλλάβῃ μοιχόν.

13. Ὁ τὸν μοιχόν μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐν συμπλοκῇ καταλαβὼν εἰ συμβῇ αὐτόν ἀνελεῖν, οὐκ ἐθθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δὲ τις, ὡς εἰκός, ὑποπτεύσῃ τινὰ βούλεσθαι τῇ τῆς ἰδίας γυναικὸς συμπαῖξαι σωφροσύνη καὶ παραγγελίας αὐτῇ ἐγγράφους· τρεῖς ἐκπέμψῃ, ἐχούσας μαρτυρίας ἀνδρῶν ἀξιοπιστῶν καὶ μετὰ

ταύτας τὰς τρεῖς μαρτυρίας εὖρη αὐτὸν συντυγχάνοντα τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γαμετῇ, εἰ μὲν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἢ τὸν ταύτης τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ ἐν προπύλαις ἢ ἐν προστατείοις εἶναι ἄδειαν τῷ ἀνδρὶ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὸν τοιοῦτον ἀνελεῖν, οὐδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαβουμένῳ. Εἰ δ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὸν τοιοῦτον εὖροι μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς διαλεγόμενον ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐλαττόνων τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων συγκαλουμένων, δι' ὧν ἀποδείξαι δύναται, ὅτι περ αὐτὸν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς εὖρε, τῷ ἄρχοντι παραδίδόναι τῷ τὰ ἐγκλήματα ἐξετάζοντι· ἐκείνον δὲ ταῖς ἀληθείαις γινώσκοντα, μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους διαμαρτυρίας τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ τοῦτον συνελθόντα, τὸν μὲν τοιοῦτον ὡς ἐκ μόνου τούτου τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι ὑποπεσόντα μηδεμιᾶς ἄλλης ζητουμένης ἀποδείξεως τιμωρεῖσθαι· ἄδειαν δὲ εἶναι τῷ ἀνδρὶ, ὡς ἂν βούληται τῆς ἰδίας γαμετῆς κατηγορεῖν καὶ κατὰ νόμους τῷ ἐγκλήματι ὑπεξίεναι. (N. 38 § 8 Πανθ. 48 5 (ad legem Juliam de adult.).

Μ. Ὁ καταλαβὼν τὸν μοιχὸν ἐν συνουσίᾳ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἐὰν φανεύσῃ αὐτὸν, δὲν εὐθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· ἐὰν δὲ τις, ὡς ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὑποπτεύσῃ ὅτι τις θέλει νὰ περιῦρίσῃ τὴν σωφροσύνην τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ στείλῃ αὐτῷ τρεῖς προσφωνήσεις ἐγγράφους ἔχουσας ἀξιοπίστων ἀνθρωπίνων μαρτυρίας καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας προσφωνήσεις εὖρη αὐτὸν συντυγχάνοντα τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, εἰ μὲν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἢ τὴν συζύγου αὐτοῦ ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ εἰς καπηλεῖον ἢ εἰς πράστεια, ἔχει ἄδειαν ὁ ἀνὴρ νὰ φανεύῃ αὐτὸν ἰδιοχείρῳ, οὐδένα ἐκ τούτου διατρέχων κίνδυνον καταδικώσεως. Ἐὰν δὲ εὖρη τὸν τοιοῦτον συνδιαλεγόμενον πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἢ ἐκκλησίᾳ, συγκαλοῦνται οὐχὶ ὀλιγώτεροι τριῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων, δι' ὧν δύναται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εὖρεν αὐτὸν μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρεται πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν ἐπιστραμμένον τὴν ἐρευναν τῶν ἐγκλημάτων· ἐὰν δὲ οὗτος διαγνώσῃ, ὅτι τῷ ὄντι ὁ ἀνὴρ μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους προσφωνήσεις συνῆλθε πρὸς τὴν τοιαύτην γυναῖκα, ὁ τοιοῦτος ὡς ὑποπεσὼν ἐκ τούτου καὶ μόνου εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἐγκλημα τιμωρεῖται ἄνευ ἄλλης τινος ἀποδείξεως· ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ κατηγορῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ θέλησιν καὶ νὰ δικάζηται κατὰ νόμους περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

14. Καὶ ἡ 19' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλόντος μοιχοῦ ἢ μοιχαλίδος, ὥστε καὶ ἀμφοτέρους ῥινοκοπεῖσθαι φησι καὶ τὸν ἄνδρα ἀντὶ τῆς τοιαύτης ἀδικίας παραμυθίαν ἔχειν ἐκ τοῦ τὴν προῖκα λαμβάνειν τῆς δεθείσης ἀδίκου περὶ τὰ γαμικὰ δίκαια γυναικὸς, αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ περιοριζέσθαι ὑπὲρ ἧς παρανομίας τετέλμηκεν.

Μ. Καὶ ἡ 19' νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ μοι-

χοῦ ἡ μοιχαλίδος συλληφθέντος ἀποφαίνεται, ὅτι βίονοκοποῦνται ἀμφοτέροι, καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ ἀντὶ τῆς τοιαύτης ἀδικίας παρηγορεῖται λαμβάνων τὴν προῖκα τῆς φανείσης ἀδικίου γυναικὸς περὶ τὰ γαμικὰ δικαιώματα, αὕτη δὲ ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον, δι' ἣν διέπραξε παρανομίαν.

15. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγε, γυναικὸς μοιχαλίδος μὴ κερδαίνειν τὴν προῖκα τὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἰ μὲν παῖδας αὕτη ἔχει, τὸ διμοῖρον λαμβάνειν τοὺς τοῦ προικὸς· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον ἐν ᾧ ἐμβάλλεται. Εἰ δὲ μὴ παῖδας ἔχει, τὸ μὲν διμοῖρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον τοὺς ἀνιόντας εἴγε μὴ συνέπραξαν τῷ ἀσεδήματι. Ταῦτα δὲ πάντα γίνεσθαι, μετὰ τὸ ἐμελεθῆναι τὴν γυναῖκα εἰς μοναστήριον καὶ παρελθεῖν διετίαν καὶ μὴ βουλευθῆναι τὸν ἄνδρα ἀναλαβεῖν αὐτήν. (Νεαρά 134 κεφ. 10. Πεῖρα 25, 23).

Μ. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγεν, ὅτι τῆς μοιχαλίδος γυναικὸς δὲν κερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνὴρ, ἀλλ' εἰ μὲν αὕτη ἔχει τέκνα, ταῦτα λαμβάνουσι τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῆς προικὸς· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον, ἐν ᾧ ἐγκλείεται. Εἰ δὲ εἶναι ἄτεκνος, τὸ διμοῖρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον οἱ ἀνιόντες, ἂν δὲν συνήρῃσαν εἰς τὸ ἐγκλημα. Ταῦτα δὲ πάντα γίνονται, ἀφοῦ ἡ γυνὴ ἐγκλεισθῇ εἰς μοναστήριον καὶ παρέλθῃ διετία, ὁ δὲ ἀνὴρ δὲν θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ αὐτήν.

16. Ὅτι τὴν μοιχευθεῖσαν εἰ εἴσω διετίας ἀναλαβεῖν ὁ ἀνὴρ βουλευθεῖν, ἔστιν αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι, μηδὲνα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαδουμένῳ, μήτε διὰ τῶν ἐν μέσῳ γενομένων ἐλαττουμένου τοῦ γάμου. (Νεαρά 134 κεφ. 10).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ ἐντὸς διετίας τὴν μοιχευθεῖσαν, θοναται νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ οὔτε κίνδυνόν τινα ἐκ τούτου φοβεῖται ὁ ἀνὴρ, οὔτε ὁ γάμος ἐλαττοῦται (οὔτε δηλονότι ὑφίσταται μείωσιν τὸ κύρος τοῦ γάμου) διὰ τὰ ἐν τῷ μεταξύ γεγόμενα.

17. Ἐπὶ τῆς μοιχευθείσης διετία διδοται, ὥστε μήπω καιρὸν μέντην ἐνδιατρίβειν τῷ μοναστηρίῳ, τὸν δὲ ἄνδρα εἰσεργεσθαι πρὸς αὐτήν καὶ κολακεύειν τοῖς λόγοις, καὶ παρτιθεσθαι αὐτῇ τράπεζαν καὶ πάντα τρόπον ποιεῖν, ὥστε τὸν πάλαι πόθον ἀνάψαι, χωρὶς μέντοι βίας καὶ χειρῶν ἐπιβολῆς, μὴ τινος ἔχοντος ἐξουσίαν τῶν τῆς γυναικὸς κωλύειν τὸν ἄνδρα εἰσεργεσθαι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Τῇ δὲ ἀποτασσομένην γυναικὴ τῷ γάμῳ τοῦ ἀνδρὸς ἔξ μῆνες διδονται παρὰ τῶν δικαστῶν καὶ εἰ μὲν τούτων ἐντὸς ἀσπάσῃται τὸν γάμον καὶ συνέλθῃ τῷ ἀνδρὶ, ἐφαίται αὐτῇ πράττειν τὰ ἀπ' ἀρχῆς καὶ συμβιοῦν τῷ ἀνδρὶ· εἰ δὲ ἀτελεῖ τὴν ἐνστασιν καὶ ἀκλινῇ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐνδειχθῇ, τότε μετὰ ἐξαμηνιαῖον καιρὸν λαμβάνουσιν τὴν προῖκα τὸν μονῆρην μετέρχεσθαι βίον. (Πεῖρα 25, 4).

Μ. Εἰς τὴν μοιχευθεῖσαν χορηγεῖται διετίας διάστημα, ὅπως διατρίψῃ

εἰς τὸ μοναστήριον μὴ ἀποκειρομένη, ὃ δὲ ἀνὴρ ἔρχεται πρὸς αὐτὴν καὶ ὁμοῦ αὐτὴν διὰ λόγων, καὶ παρατίθουσιν αὐτῇ τραπέζαν καὶ πάντα μετέχεται τρόπον, ὥπως ἀνάψῃ ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτῆς τὸν παλαιὸν πόθον, ἀνευ ὁμῶς βίας καὶ ἐπιβολῆς χειρῶν· οὐδεὶς δὲ τῶν τῆς γυναίκας δικαιοῦται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀνδρὰ νὰ ἔρχηται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν παραιτούσαν τὴν συζυγίαν μετὰ τοῦ ἀνδρός γυναῖκα δίδεται ἑξαμηνία ὑπὸ τῶν δικαστῶν· καὶ ἐὰν μὲν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἀγαπήσῃ τὴν συζυγίαν καὶ στέρξῃ τὸν ἀνδρὰ, ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀρχικὴν οἰκίαν καὶ νὰ συμβιώσῃ πάλιν μετ' αὐτοῦ, ἐὰν δὲ δείξῃ ἀμετάτρεπτον σταθερότητα καὶ ἀπεστροφήν πρὸς τὸν ἀνδρὰ, τότε μετὰ τὸ ἑξαμηνὸν λαμβάνει τὴν προίκα καὶ μετέχεται τὸν μοναστικὸν βίον.

18. Εἴσω ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ ῥεπουδίον, τούτεστι μετὰ τὴν διάζευξιν τοῦ γάμου, κατηγορῶν μοιχείας ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς οὐκ ἀπαιτεῖται συκοφαντίας τιμωρίαν· μετὰ δὲ τὰς ἐξήκοντα κατηγορῶν ὑπόκειται τῇ τιμωρίᾳ. (N. 14 § 6 καὶ N. 15 πρ. καὶ N. 30 § 1 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). N. 3 καὶ N. 6 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). N. 37 § 1 Πανδ. 4. 4 ((de minoribus XXV annis).

M. Ὑπὸ τὰς ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ διαζύγιον ἐὰν κατηγορῇ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δὲν τιμωρεῖται ὡς συκοφάντης· εἰ δὲ κατηγορῇ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν.

19. Οἱ μοιχοὶ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπεῖσθωσαν, οἱ δὲ μέσοι καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῷ τοιούτῳ ἀπεδήματι γεγονότες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνεκῶς ἐξοριζέσθωσαν. (Βασίλ. LX 37. 72. Προχ. 39. 45).

M. Οἱ μοιχοὶ δερόμενοι καὶ κειρόμενοι ῥινοκοποῦνται, οἱ δὲ μέσοι καὶ οἱ ὑπουργοὶ τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος, δερόμενοι καὶ κειρόμενοι, τιμωροῦνται δι' αἰσχυρίας.

20. Εἴ τις μοιχείαν ἀμάρτοι πρὸς ἐκείνην, πρὸς ἣν ἤδη πολλοὶ ἐπόρνευσαν, οὐκ ἐγκαλεῖται μοιχείας. (N. 22 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 62).

M. Ἐὰν τις μοιχεύσῃ ἐκείνην, πρὸς ἣν πολλοὶ ἤδη συνευρίθησαν, δὲν ἐγκαλεῖται ὡς μοιχός.

21. Τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προενοχθεῖσαν, τούτεστιν εἰς τὸ προϊστασθαι ἐργαστηρίου τεταγμένην γυναῖκα, μοιχεύων τις, εἰ μὲν αὐτὴ κυρία τοῦ ἐργαστηρίου ᾗ καὶ ἄλλους εἶχεν ὑπηρετάς καὶ ὑπουργούς, τῇ τοῦ μοιχοῦ τιμωρίᾳ μετὰ ταύτης ὑπόκειται· εἰ δὲ αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ὑπηρετεῖ εἰς τοὺς εἰσερχομένους ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτῆς, οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε αὐτὴ τιμωρεῖται· τῶν γὰρ εὐπολήπτων γυναικῶν σωφροσύνης οἱ νόμοι προενοήσαντο, τῶν δὲ εὐτελῶν καὶ χαμηλῶν καταπεφρονήκασιν. (N. 29 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 37).

Μ. Ἐάν τις μοιχεύσῃ προσητώσαν ἐργαστηρίου (καπηλείου), εἰ μὲν αὐτὴ ἦν κυρία τοῦ ἐργαστηρίου καὶ εἶχε καὶ ἄλλους ὑπηρέτας καὶ ἀκυλοῦσας, ὑπόκειται μετ' αὐτῆς εἰς τὴν τοῦ μοιχοῦ ποινὴν· εἰ δὲ ὑπάρξει αὐτῇ δι' ἑαυτῆς τοὺς ἐρχομένους εἰς τὸ ἐργαστήριον αὐτῆς (αὐτὴ δηλαδὴ οἰνοχοῦσα κτλ.), οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε αὐτὴ τιμωρεῖται· διότι περὶ τῶν ἀξίων ὑπολήψεις γυναικῶν τῆς σωφροσύνης πρεσβύτης εἰ νόμοι, τὰς δὲ εὐτελεῖς καὶ ταπεινάς καταφρόνησαν.

22. Οὐ καλῶς ὁ μοιχὸς ἀντιτίθῃσι τῷ ἀνδρὶ, ὡς προαγωγῶν γενομένου αὐτοῦ τὴν μοιχείαν ἥμαρτεν· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιτιθεῖσα τῷ ἀνδρὶ τὴν τῆς προαγωγίας παραγραφὴν ἑαυτὴν μὲν οὐκ ἐλευθεροῖ, δύναται δὲ ὁ δικαστὴς ὀρίζειν κατ' αὐτοῦ, ὡς προαγωγῶν καὶ χωρὶς κατηγοροῦ. (Ν. 2 § 4 καὶ 5 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 4. Ν. 5 πρ. Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). πρ. Ν. 13 § 5 Πανδ. 48. 5. Ν. 28 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam) Ν. 47 Πανδ. 24. 3 (soluta matrimonio).

Μ. Ὁ μοιχὸς δὲν δύναται νέντιτάξῃ πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅτι διὰ τῆς προαγωγίας αὐτοῦ ἐτέλεσε τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιτάσσουσα πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς προαγωγίας τὴν ἐνοστασίαν ἑαυτὴν μὲν δὲν ἀπαλλάσσει, δύναται οὐχ ἥττον ὁ δικαστὴς καὶ ἄνευ κατηγοροῦ νὰ ἀποφάνηται περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ ὡς προαγωγῶν.

23. Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ νομίση δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐλεγχθῆναι, προσήκει πρότερον τὸν ἄνδρα ἐγγράφασθαι τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀληθοῦς ἀποδειχθῇ, τινικαῦτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν ἄνδρα πρὸς τῇ πρὸ γάμου δωρεᾷ καὶ τὴν προῖκα καὶ πρὸς τοῖς τοῖς, εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προῖκας τὸ γ' μέρος εἶναι γινώσκειται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτείᾳ καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ὀρισθεῖσαν ποινὴν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, κελεύομεν καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν ὀρισμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι. Καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαμβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προῖκα καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεάν, ὥστε, εἰ παῖδας ἔχοιεν, μόνης τὴν γυναῖκα τῆς χρήσεως, ἀπολαβεῖν τῆς δωρεᾶς τῆς δεσποτείας κατὰ νόμους τοῖς παισὶ φυλαττομένης· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρούμεθα· παίδων δὲ μὴ ὑπόντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δεσποτείαν τῇ γυναικὶ διαφέρειν θεοπίτμεν, τὴν δὲ ἄλλην πᾶσαν τοῦ

ἀνδρὸς περιουσίαν τῷ φίσκῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς προσκυροῦσθαι νόμους. (Νεαρά 117 κεφ. 8. Προχ. 11. 7).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ νομίῃ ὅτι δόναται ἡ σύζυγος αὐτοῦ νὰ ἐλεγχθῇ μοιχαλὶς, ὀφείλει πρότερον νὰ ἐγγράφηται κατηγορῶν τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ ἐάν ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀποδειχθῇ ἀληθὴς, τότε μετὰ τὸ διαλύειν κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν πραγματικὴν δωρεάν καὶ τὴν προίκα καὶ προσέτι, ἐάν δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον λογίζεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προικὸς· ὥστε εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ νὰ προσκυροῦνται καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν διαταχθεῖσα ποινὴ (πρόστιμον). Εἰ δὲ ἔχει τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικισίου, διατάττονται νὰ φυλάττονται κατὰ τοὺς προσκεθείντας ἀνωτέρω νόμους διὰ τὰ τέκνα καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς ἐξελεγχόμενος συντιμωρεῖται κατὰ νόμους τῇ γυναικί. Καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς ἔχει σύζυγον, λαμβάνει αὐτὴ τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκα καὶ τὴν πραγματικὴν δωρεάν, ὥστε, ἐάν ἔχῃσι τέκνα, ἡ γυνὴ καρποῦται μόνον τὴν δωρεάν, τῆς κυριότητος φυλαττομένης κατὰ νόμους διὰ τὰ τέκνα· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· εἰ δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχουσι, τῇ μὲν πραγματικῇ δωρεᾷ ἡ κυριότης διατάττονται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν γυναῖκα, πᾶσα δὲ ἡ ἄλλη τοῦ ἀνδρὸς περιουσία κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον νὰ προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον.

24. Γυνὴ ὑπανδρὸς τῷ ἰδίῳ μοιχευθεῖσα δοῦλῳ αὐτῇ μὲν τυπτομένη καὶ κουρευομένη ῥινοκοπεῖσθαι· ἀπελαυνομένη δὲ καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ἣ κατοικεῖ, καὶ πάσης τῆς οἰκείας ἐκπύπτει περιουσίας· ὁ μὲντοι μοιχεύσας δοῦλος ξίφει τιμωρεῖσθαι. (Ν. μον. Κωδ. 9. 14 (de mulieribus quae se propriis servis). Βασ. LX. 37. 73).

Μ. Ἐάν γυνὴ ὑπανδρὸς συνευρεθῇ μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς δούλου, αὐτὴ τυπτομένη καὶ χειρομένη ῥινοκοπεῖται· ἀποδιώκεται δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ἣ κατοικεῖ, καὶ ἀπόλλυσιν ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτῆς· ὁ δὲ μοιχὸς δούλος τιμωρεῖται διὰ ξίφους.

25. Γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα τῷ ἰδίῳ δοῦλῳ μιγεῖσα, εἰ μὲν μὴ ἔχουσα παῖδας τοῦτο διαπραξῇται, τυπτεῖσθαι καὶ κουρευεῖσθαι καὶ ὁ τοιοῦτος δούλος τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος πιπρασκέσθαι καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰσκαμιζέσθαι τῷ δημοσίῳ. Εἰ δὲ ἐπὶ παισὶ τοῦτο διαπραχθῇ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς πᾶσα κατὰ δεσποτείας τρόπον παραυτίκα τοῖς παισὶν ἀνεκποιήτως φυλαττέσθαι, τῆς χρήσεως μόνως παρ' αὐτῇ μενούσης, καὶ ἡ τιμὴ δὲ τοῦ προαθέντος δούλου τοῖς παισὶν ἀνήκει. (Βασ. LX. 37. 74).

Μ. Ἐάν γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα συνευρεθῇ μετὰ τοῦ δούλου αὐτῆς, ἐάν μὲν ἔτινος εὔσα πράξῃ τοῦτο, τυπτεται καὶ κείρεται, ὁ δὲ δούλος ἁρπὴς καὶ ἁρπὴς πωλεῖται καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ εἰσάγεται εἰς τὸ δημόσιον. Ἐάν δὲ ἔχουσα τέκνα πράξῃ τοῦτο, καὶ ἡ περιουσία αὐτῆς ὅλη φυλάττεται ἕκαστοι ἀνεκποιήτως διὰ τὰ τέκνα κατὰ κυριότητος δικαίωμα, ἀπομενούσης εἰς αὐτὴν μόνως τῆς ἐπικαρπίας, πρὸς δὲ εἰς τὰ τέκνα μεταδίδεται καὶ τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ δούλου τίμημα.

26. Ὁ μοιχείαν τῇ ἰδίᾳ συνειδῶς γυναικὶ καὶ παραχωρῶν τυπτόμενος ἐξοριζέσθω, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς βίνοκοπεύσθωσαν. (N. 2 § 2 καὶ N. 29 πρ. Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). N. 2 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). Προχ. 39. 64).

M. Ὁ γινώσκων δι' ἡ σύζυγος αὐτοῦ μοιχεύεται καὶ παραβλέπων τοῦτο τύπτεται καὶ ἐξορίζεται, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς βίνοκοποῦνται.

27. Ἐάν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγῃται αὐτήν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ κατεδικάσθῃ, οὔτε ὁ γάμος ἔρρωται· ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψῃ, ἡ αὐτὴ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία. (N. 13 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Βασ. LX. 42. 13).

M. Ἐάν καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς νομφευθῇ αὐτήν, καὶ ἐν αὐτῇ δὲν κατεδικάσθῃ, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμον ἐάν γράψῃ αὐτήν, ἡ αὐτὴ γράψῃ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

28. Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῇ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι, οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν. (N. 1 § 2 Πανδ. 25. 7 (de concubinis). Βασ. LX. 37. 1).

M. Ὁ νομφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναῖκα δύναται καὶ καταδικωθῆ ὡς συμπράκτωρ μοιχείας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ συζῶν μετ' αὐτῆς ὡς παλλακῆς.

TIT. I' — Περὶ πόρνων καὶ τῶν ἐκβιαζόντων παρθένους. (1)

1. Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ πορνεύων διὰ δώδεκα ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω· καὶ ὁ μὴ ἔχων δὲ καὶ τῇ αὐτῇ ἀμαρτίᾳ περιπίπτων δι' εἴς ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω. (Pauli sent. recept. II. 20 § 1. N. 1 Κωδ. 5. 26 (de concubinis). N. 121 § 1 Πανδ. 45. 1 (de verb. obligationibus). Νεαρά 118 κεφ. 5. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 5. Νεαρά 117 κεφ. 9 § 5. Προχ. 39. 59).

M. Ὁ μὲν ἑγγαμὸς πορνεύων σωφρονίζεται διὰ δώδεκα μαστιγῶσεων, ὁ δὲ ἄγαμος δι' εἴς μαστιγῶσεων.

2. Ὁ μέντοι γυναῖκα ἔχων καὶ τῇ ἰδίᾳ δούλῃ μιγνόμενος καὶ διαγινωσκομένης τῆς πράξεως, οὗτος μὲν τυπτόμενος σωφρονιζέσθω· ὁ δὲ κατὰ τὸν ἄρχων ἀναλαβάνων τὴν δούλῃν ὑπὲρ ἐπαρχίαν αὐτὴν πιπρασκέτω, τῆς τιμῆς αὐτῆς τῷ μέρῃ

(1) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἰσχύει τανῦν, ὡς καθιερωὺν διατάξεις ποινικὰς. Τανῦν παρ' ἡμῶν τιμωρεῖται ὡς μοιχὸς ὁ παραβαίνων τὴν πίστιν τοῦ γάμου ἀνὴρ κατὰ τὸ 288 ἄρθρον τοῦ Ποιν. νόμου· ὁ δὲ ἀναγκάζων βιαίως εἰς ἀσελγίαν ἄρῃν ἢ θῆλυ τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 273 τοῦ Ποιν. νόμου.

τοῦ δημοσίου εἰσχομιζομένης. Ὁ δὲ εἰς ἀλλοτρίαν δούλην πορνεύων, τῶν μὲν εὐπόρων ὑπάρχων, παρεχέτω ὑπὲρ τοῦ πταίσματος τῷ δεσπότῃ τῆς δούλης νομ. λς', εἰ δ' εὐτελὲς εἴη, τυπτέσθω καὶ καθόσον εὐπορεῖ κατ' ἀναλογίαν τῶν λς' νομ. διδότη. (Ν. 6 Πανδ. 48. 5 (ad leg. Jul. de adult.). Ν. 25 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). Ν. 25 Πανδ. 47. 10 (de injuriis). Προχ. 39. 60 καὶ 61).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος πρὸς τὴν δούλην αὐτοῦ ἑγγαμὸς ἀνὴρ, ἐὰν ἢ πράξις φανερωθῇ, τιμωρεῖται διὰ δαρμοῦ, ὁ δὲ κατὰ τόπον δικαστῆς παραλαμβάνων τὴν δούλην πωλεῖ αὐτὴν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας, τὸ δ' ἐκ τῆς πωλήσεως προελθὼν εἰσάγεται εἰς τὸ δημόσιον. Ὁ δὲ συνευρισκόμενος πρὸς ἀλλοτρίαν δούλην, εἰ μὲν εἶναι εὐπορος, καταβάλλει διὰ τὸ ἑγκλημα πρὸς τὸν δεσπότην τῆς δούλης τριακονταεξ νομίσματα· εἰ δὲ ἄπορος, τύπτεται καί, καὶ ὅσον εὐπορεῖ, καταβάλλει πᾶσιν ἀνάλογον τῶν τριακονταεξ νομισμάτων.

Β. Οἱ ταῖς μοναζούσαις ἢ ταῖς ἀσκητρίαις ἢ ταῖς διακονίσσαις ἐνασελγαίνοντες, ὡς εἰς τὴν νόμφην Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐνυδρίζοντες, ῥινοκοπεῖσθωσαν αὐτοὶ τε καὶ αἱς οὗτοι συνεσθάρησαν. (Προχ. 39. 62).

Μ. Οἱ ἀσελγαίνοντες πρὸς μοναζούσας ἢ ἀσκητρίαις ἢ διακονίσσας, οὗτοί τε καὶ ὅσαι συμπαραεστράφησαν μετ' αὐτῶν, ῥινοκοποῦνται, ὡς προσφερόμενοι ὀβριτικῶς πρὸς τὴν νόμφην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

4. Ὁ τῇ ἰδίᾳ συντέκνῳ ἢ δνόματι γάμου ἀγόμενος ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενος ἄμα αὐτῇ ῥινοκοπεῖσθω, δηλονότι πρότερον ἂν ἄλλήλων δίσταμένων. Εἰ μέντοι εἰς ὑπανδρὸν σύντεκνον τοῦτο διαπράξῃ, ἢ μὲν ποινὴ ὡσαύτως προδαινέτω, σὺν τούτοις δὲ καὶ τυπτέσθωσαν. (Προχ. 39. 63).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος πρὸς τὴν σύντεκνον αὐτοῦ ἢ λόγῳ γάμου ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς, συῤῥινοκοπεῖται μετ' αὐτῆς, ἀφ' οὗ πρότερον χωρισθῶσιν ἄλλήλων· ἐὰν δὲ πράξῃ τοῦτο πρὸς ὑπανδρὸν σύντεκνον, ἐπιβάλλεται ἡ αὐτῇ ποινὴ, εἰ μὴ προσέτι καὶ τύπονται ἀμφοτέρω.

5. Ὁ παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενος ἐκείνης μὲν προαιρέσει ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως διαγινωσκομένης, εἰ μὲν θέλει λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα καὶ συναινεῖσθαι καὶ οἱ γονεῖς, τὸ συνάλλαγμα γινέσθω· εἰ δὲ ἔν μέρους τῶν γονέων τουτέστιν ἑκατέρου προσώπου οὐ θελήσῃ, εἰ μὲν εὐπορὸς ἐστὶν ὁ φθορεὺς, τῇ φθορείᾳ κόρῃ διδότην χρυσίου λίτραν μίαν, εἰ δὲ ἐνδεέστερος εἴη, τὸ ἥμισυ τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· εἰ δὲ παντελῶς εἴη ἀνεύπορος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω. (Προχ. 39. 65).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος μετὰ κόρης παρθένου κατὰ προαίρεσιν αὐτῆς ἄλλ' ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γονέων, εὐθὺς ὡς φανερωθῇ ἡ πράξις, εἰ μὲν θέλει εἰς γυναῖκα αὐτὴν καὶ συναινεῖσθαι οἱ γονεῖς, τελεῖται ὁ γάμος· εἰ δὲ τὸ ἐν

μέρος τῶν γονεῶν τουτίσσι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου προσώπου δὲν θελήσῃ, εἰ μὲν ὁ φθορεὺς εἶναι αὐτοῦ, καταβάλλει εἰς τὴν φθαρτίαν κόρην μίαν λίτραν χρυσοῦ, εἰ δὲ ἀπορώτερος, τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, εἰ δὲ παντάπασις ἀπορος τύπτεται καὶ κείρεται καὶ ἐξορίζεται.

6. Ὁ βιάζόμενος κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν ῥινοκοπεῖσθω, διδούς αὐτῇ τὸ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ τρίτον. (Προχ. 39. 86).

M. Ὁ βιάζων κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν ῥινοκοπεῖται, παρέχων προσέτι αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

7. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ξζ' κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ λαβεῖν ταύτην εἰς γυναῖκα κελεύει, κἂν εἴη πενεστάτη.

M. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ἐξηκοστὸς ἐβδόμος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ διατάσσει νὰ λαμβάνῃ αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ ἀμπύτωσιν τυχὸν οὖσαν.

8. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀθανασίου οὕτω φησὶν, ἵνα προκηρυχθῇ καὶ στεργθῇ, γυναῖκα μὴ ἐπιβρίπτειν αὐτῆς τὴν τιμὴν καὶ μᾶλλον παρθένον τῷ βουλομένῳ· ἀλλ' εἰ βιάσεται τις ἐν ἐρημίᾳ αὐτήν, ἐκδικεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους δοκεῖ· εἰ δὲ ἐκθῶ ἑαυτὴν ἀδιάστως, κουρᾷ καὶ πομπῇ σωφρονίζεσθαι καὶ μηδὲ τῷ φθορεῖ κατ' ἄμφω προσῆ τὸ ἀζήμιον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἀποπληροῦν τῷ δημοσίῳ τὸ ἐννομον.

M. Ἡ δὲ νεαρά Κυροῦ Ἀθανασίου τοῦ Πατριάρχου ὁρίζει τὰ ἑξῆς. Προκηρύσσεται καὶ στεργεῖται, ὅτι γυνή, καὶ μάλιστα παρθένα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβρίπτῃ τὴν τιμὴν αὐτῆς πρὸς τὸν βουλομένον· ἀλλ' εἴ τις βιάσῃ αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ τόπῳ, δεῖται νὰ τιμωρῇται κατὰ τοὺς νόμους· εἴν δὲ ἡ παρθένα παραδόσῃ ἑαυτὴν ἀδιάστως, τιμωρεῖται διὰ κουρᾶς καὶ πομπῆς, καὶ οὐδὲ ὁ φθορεὺς ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς κατ' ἄμφω, ἀλλὰ καταβάλλει προσέτι εἰς τὸ δημόσιον καὶ τὸ νόμιμον πρῶτον.

9. Ὁ φθείρων κόρην πρὸ τῆς ἥδης, ἤγουν πρὸ τοῦ τρισκαίδεκάτου χρόνου, ῥινοκοπεῖσθω καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρτίᾳ κόρῃ. (N. 38 § 3 Πανθ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 34).

M. Ὁ φθείρων κόρην ἄνηδον, ἤγουν πρὸ τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους, ῥινοκοπεῖται, τὸ δὲ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ παρέχεται εἰς τὴν φθαρτίαν κόρην.

10. Ὁ τὴν ἄλλοτρίαν μνηστὴν φθείρων, εἰ μὲν προαιρέσει τῆς κόρης, ῥινοκοπεῖσθω· εἰ δὲ ἀπροαιρέτως αὐτῆς, μετὰ ταύτην τὴν ποινὴν καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρτίᾳ κόρῃ. (N. 13 § 3 καὶ 8 Πανθ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis)).

M. Ὁ φθείρων τὴν ἄλλοτρίαν μνηστὴν, εἰ μὲν κατὰ προαίρεσιν τῆς κόρης, ῥινοκοπεῖται· εἰ δὲ δυναστικῶς, μετὰ τὴν ποινὴν ταύτην παρέχει εἰς τὴν φθαρτίαν κόρην καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ Αἰμομικτῶν. (1)

1. Οἱ αἰμομίκται εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς εἴτε ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς ἔχουσι τιμωρεῖσθωσαν· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφειρόμενοι, τουτέστι πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς ἢ γονοῦν μητρυιάν ἢ πατρώδης εἰς προγονὴν ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιὴν ἢ ἀνεψιὸς εἰς θεῖαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς ἢ εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα ἐν εἰδήσει μιγνύμενος, οἱ τοιοῦτοι τυπτόμενοι καὶ κούρευόμενοι ῥινοκοπεῖσθωσαν. (2) (N. 8 καὶ 9 Κωδ. 5. 5 (de incestis et inutilibus nuptiis). Προχ. 39. 69. Σύνοψις LX. 37. 67).

M. Οἱ αἰμομίκται, εἴτε γονεῖς συνευρίσκονται πρὸς τέκνα αὐτῶν, εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς, εἴτε ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς, διὰ ἔργους τιμωροῦνται· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν συμφειρόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τουτέστιν υἱὸς συνευρίσκόμενος ἐν γνώσει πρὸς τὴν γυναῖκα πατρὸς ἢ γονοῦν μητρυιάν ἢ πατὴρ πρὸς γυναῖκα υἱοῦ ἢ πατρώδης πρὸς προγονὴν ἢ ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος πρὸς ἀνεψιὴν ἢ ἀνεψιὸς πρὸς θεῖαν, ἢ πρὸς δύο ἀδελφάς ἢ πρὸς μητέρα ἐξωτικὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, οἱ τοιοῦτοι δερόμενοι καὶ κείρομενοι ῥινοκοποῦνται.

2. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενοι ἐξ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες καὶ μόνοι ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς θυγατέρα καὶ μητέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς ἢ ἀνεψιὸς εἰς τὴν τοῦ θεῖου γυναῖκα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θεῖος εἰς τὴν γενομένην τοῦ ἀνεψιοῦ γυναῖκα πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν. ("Ἰδε προηγ. παραπ.).

M. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συνευρίσκόμενοι ἀδελφοὶ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προερχόμενα τέκνα καὶ μόνοι ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς

(1) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ὡς περιέχων ποινικὰς διατάξεις δὲν ἰσχύει τανῶν παρ' ἡμῖν. Τανῶν τιμωρεῖται ἡ μὲν αἰμομικτία (δηλονότι ἡ συνουσία μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἢ μεταξὺ ἀδελφῶν) δι' ἐργότης (Π. Ν. ἀρθρ. 281), ἡ δὲ παρὰ φύσιν ἀτελέχεια δι' ἐνός ἑτοῦς τούλάχιστον φυλακίσεως (Π. Ν. ἀρθρ. 282).

(2) Παρ' ἡμῖν καὶ αἱ περὶ τῶν εἰς τοὺς αἰμομικτὰς ἐπιβαλλομένων ποινῶν διατάξεις δὲν ἰσχύουσιν, ὡς πᾶσαι αἱ ἐν τῇ Ἐξαιδίᾳ ποινικῇ διατάξεις. Τιμωροῦνται δὲ παρ' ἡμῖν οἱ αἰμομίκται κατὰ τὸ 281 ἀρθρον τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου. Ἀλλ' ἰσχύει καὶ παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις, κατ' ἣν τὰ ἐξ αἰμομικτικῶν γάμων τέκνα ὡς ἀθεμίτων γάμων προτὶν οὐδέτερον τῶν γονεῶν κληρονομοῦσι· ἄλλως δὲ τίνας παρ' ἡμῖν οἱ αἰμομικτικοὶ γάμοι· οἱ κατὰ τὸ Π. Δ. (δηλονότι οἱ ἐκ γάμων μεταξὺ συγγενῶν εἰς βαθεῖαν, κατ' ὃν ἀπαγορεύεται ὁ γάμος) ἢ οἱ κατὰ τὸν Ποιν. νόμον (δηλ. οἱ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων καὶ οἱ μεταξὺ ἀδελφῶν); Κατὰ Παπαβήγγηπουλον θεωρητικῶς τανῶν ὡς αἰμομικτικοὶ οἱ κατὰ τὸν Ποιν. ἡμῶν νόμον κολαζόμενοι.

θυγατέρα καὶ μητέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς δύο ἀδελφάς ἢ ἀνεψιὸς πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ θετοῦ ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θετός πρὸς τὴν διατελέσασαν γυναῖκα τοῦ ἀνεψιοῦ, οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον χωρίζονται ἀλλὰ καὶ δέρονται.

3. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων ξίφει τιμωρεῖσθωσαν· εἰ μὴ ἄρα ὁ πεπονθὼς ἐλάττων ἦν τῶν δώδεκα χρόνων· τότε γὰρ τὸ ἐνδεὲς τῆς ἡλικίας αὐτὸν ἀπαλλάττει τῆς ποινῆς. (N. 31 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). N. 3 Θεοδ. Κωδ. 9. 7 (ad legem Juliam de adult.). Νεαρά 77 κεφ. 1 πρ. Νεαρά 141 κεφ. 1 Προχ. 39. 73).

M. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ἐνεργῶν καὶ πάσχων διὰ ξίφους τιμωροῦνται ἐκτὸς ἐὰν ὁ πάσχων ᾖ νεώτερος τῶν δώδεκα ἐτῶν· διότι τότε ἡ ἐλλειπὴς ἡλικία ἀπαλλάττει αὐτὸν τῆς ποινῆς.

4. Οἱ ἀλογεζόμενοι ἤγουν οἱ κτηνοβάται καυλοκοπεῖσθωσαν. (Προχ. 39. 74 Σύνοψις 37. 74).

M. Οἱ κτηνοβάται καυλοκοποῦνται.

5. Ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεὶς οὐ νόμῳ ἀλλὰ φάκτῳ καὶ προαιρέσει, καλῶς ὑποστήσεται τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλημα· ἡ δὲ ὕστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα, εἰ ἡγνὸς αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμήτην, συγγνωσθήσεται. (Προχ. 39. 70 Σύνοψις LX. 37. 78).

M. Ὁ πειραθεὶς νὰ λάβῃ δύο γυναῖκας οὐχὶ συμφῶνως πρὸς τὸν νόμον ἀλλὰ κατὰ πρᾶγμα καὶ προαίρεσιν, καλῶς ὑποβάλλεται εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἐγκλημα· ἡ δὲ δευτέρα αὐτοῦ γυνή, ἂν ἡγνὸς ὅτι αὐτὸς εἶχε νόμιμον σύζυγον, συγχωρεῖται.

TIT. Ε'.—Περὶ κλεπτῶν, ἀπελάτων, τυμβωρύχων καὶ ἱεροδύλων.

1. Ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ κληρονόμον οὐ παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀγωγή ἢ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπὲν πρᾶγμα κατὰ παντὸς νεμομένου ἀρμόζει. (N. 12 καὶ 15 Κωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 6. 29 καὶ 32).

M. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ κληρονόμον δὲν παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀπαιτοῦσα μόνον τὸ κλαπὲν πρᾶγμα ἀρμόζει κατὰ παντὸς νεμομένου.

2. Ὁ ἐν ἡμέρᾳ κλέπτων εἰ μὲν φανερὸς κλέπτης ἐστίν, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐνάγεται· εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον. (1) (Γελλίου Ἄττ. Νυκτ. βιβλ. XI. κεφ. 18. Γαίῳ Εἰσηγ. III. § 183-185. N. 2-8. N. 21 πρ. N. 34 καὶ 35 Πανδ. 47. 2 (de furtis). N. 22 § 2 Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus). § 3 Εἰσ. 4. 1 (de obligationibus quae ex delicto). Σύνοψις LX. 12. 51).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

Μ. Ὁ κλέπτων τὴν ἡμέραν, εἰ μὲν εἶναι φανερός κλέπτης, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἀνάγεται· εἰ δὲ μὴ φανερός, εἰς τὸ διπλάσιον.

Β. Τὸν νυκτερινὸν κλέπτην τὸν ἔξω τῆς πόλεως ἔξεστι φονεύειν καὶ στρατιώτης ἐστί· τὸν δὲ ἐν πόλεσιν οὐκ ἔξεστι φονεύειν, εἰ μὴ ἀκόντιον ἐπιφέρειται. Πάντα δὲ τὰ βλάπτοντα ἀκόντια λέγεται· ἐπὶ ἑκατέρου δὲ δεῖ τοῦτο μετὰ κραυγῆς διαμαρτύρασθαι. (1) (N. 54 § 2 Πανδ. 47. 2 (de furtis) N. 4 § 1 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam) καὶ N. 233 § 2 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.). § 5 Εἰσγγ. 4. 18 (de publicis iudiciis).

Μ. Ὁ ἔξω τῆς πόλεως νυκτερινὸς κλέπτης συγχωρεῖται νὰ φονεύηται, καὶ στρατιώτης εἶναι· ὁ δὲ κατὰ τὰς πόλεις δὲν φονεύεται, ἐκτὸς ἐὰν φέρῃ μετ' αὐτοῦ ἀκόντιον. Ἀκόντια δὲ λέγονται πάντα ὅσα βλάπτουσιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐνὸς καὶ κατὰ τοῦ ἄλλου κλέπτου ἀνάγκη νὰ προκαλῶνται κραυγαὶ πρὸς μαρτυρίαν.

4. Ἐὰν τὸν ἐν νυκτὶ κλέπτοντα φονεύσῃ τις, τότε ἀτιμώρητος μένει, ὅτε μὴ ἡδύνατο διχα κινδύνου ἰδίου φείσασθαι αὐτοῦ. (2) (N. 9 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). N. 5 πρ. καὶ N. 45 § 4 Πανδ. 9. 2 (ad l. Aquiliam).

Μ. Ἐὰν τις φονεύσῃ τὸν νυκτερινὸν κλέπτην (ἐν πόλει), τότε μένει ἀτιμώρητος, ὅσῳκις δὲν δύναται ἀνεῖ ἰδίου κινδύνου νὰ φεισθῇ τοῦ κλέπτου.

5. Ἐὰν κλέψωσι τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως ἀφέλωνται· καὶ πωλήσωσιν αὐτό, εἴτα ὁ δεσπότης βούληται ἀνακαλέσασθαι τὸ οἶκετον, οὐκ ἀναγκάζεται διδόναι τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καταβληθὲν τίμημα, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ τιμήματος λαμβάνει αὐτό. (N. 23 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 103).

Μ. Ἐὰν κλέψωσι τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως ἀφαιρήσωσι καὶ πωλήσωσιν αὐτό, ἔπειτα βελήσῃ ὁ κύριος νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, δὲν ἀναγκάζεται νὰ παρέχῃ τὸ δι' αὐτὸ καταβληθὲν τίμημα, ἀλλὰ λαμβάνει αὐτὸ καὶ ἀνεῖ τοῦ τιμήματος.

6. Ὅταν τι πρᾶγμα ἐν πανδοχείῳ ἢ ἐν καπηλείῳ κλαπῇ, ὅδεῖαν ἔχει ὁ τοῦ πράγματος κύριος εἰ μὲν θέλει κατὰ τοῦ κλέφαντος τὸ πρᾶγμα κινεῖν καὶ ποιεῖν τὴν ἐν διπλῷ ἀγωγὴν, ἢ τὴν ἐν τριπλῷ, εἰ μείζον εἴη τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ βούλεται, κατὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ καπηλείου ἢ τοῦ πανδοχείου διεγχαλεῖν καὶ ποιεῖν τὴν εἰς τὸ ἅπλοον ἀγωγὴν. (3) (N. 1 πρ. § 1-3 Πανδ. 47. 5 (furti adversus nautas). Βασ. LX. 14. 1).

(1) Ὡσαύτως δὲν ἰσχύει ὡς ἀντεκειμένη εἰς τὰ τὴν ποινικὸν ἡμῶν νόμον καὶ τὸν πολιτικὸν καὶ διοικητικὸν ἡμῶν νεώτερον ὄργανισμὸν.

(2) Συνάθουσιν αἱ περὶ ἀμύνης διατάξεις τῶν ἀρχαίων 99 καὶ ἐπ. τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου.

(3) Ἡ διάταξις περὶ τῆς ἐν διπλῷ ἢ τριπλῷ ἀγωγῆς κατὰ τοῦ κλέπτου θεωρητικὰ ὡς ποινικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς ἀνίσχυρος.

Μ. Ὅταν κλεφθῇ τι πρᾶγμα ἐν πανδοχείῳ ἢ καπηλείῳ, ὁ κύριος τοῦ πραγματος ἔχει ἀδειαν νὰ κινή κατὰ τοῦ κλεψέντος αὐτὸ καὶ νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ διπλασίου ἢ περὶ τοῦ τριπλασίου, ἐάν τὸ πρᾶγμα ᾖναι μείζον, εἰ δὲ θίλῃ νὰ κινή κατὰ τοῦ προεστώτος τοῦ πανδοχείου ἢ τοῦ καπηλείου, τότε ἐνάγει περὶ τοῦ ἀπλοῦ.

7. Ὁ καπηλείου ἢ πανδοχείου τινὲς προϊστάμενος ἐάν τινος ἐλθόντος ἐκείσε ἀναδέξεται φυλάττειν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, εἴτα τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα κλαπῇ, αὐτὸς μὲν ὡς κλέπτης ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἄλλων ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται ἰκανῶσα· τῷ δεσπότη τὸ πρᾶγμα, τὴν δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν αὐτὸς κατὰ τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ καπηλείῳ λοιπῶν κινεῖ. (N. 1 § 4 Πανδ. 47. 5 (*furti adversus nautas*). Βασ. LX. 14. 1).

Μ. Ὁ προεστὼς καπηλείου ἢ πανδοχείου τινός, ἐάν ἀναδεχθῇ αὐτὸς νὰ φυλάξῃ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐλθόντος νὰ καταλύσῃ εἰς αὐτό. Ἐπειτα κλαπῇ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, ὡς κλέπτης ὑπαικται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἄλλοτριῶν ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν κύριον, τὴν δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἐπιλοιπῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ καπηλεῖον αὐτὸς κινεῖ.

8. Τῆς γυναικὸς κλεψιάτης, ὁ ἀνὴρ οὐ κατακρίνεται· ἀμαρτήμα γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ κλεψία· καθολικῶς δὲ τὰ ἀμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἐπονται. (N. 22 Κωδ. 9. 47 (*de poenis*). N. 3 Κωδ. 4. 12 (*ne uxor pro marito*)).

Μ. Ἐάν κλέψῃ ἡ γυνή, δὲν καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ· διότι ἔγκλημα εἶναι καὶ ἡ κλοπή· τὰ δὲ ἐγκλήματα γενικῶς ἀκολουθοῦσι τὴν κεφαλὴν (δηλονότι τιμωρεῖται μόνος ὁ τελοῦν αὐτῆς).

9. Τοὺς ἐν φωστᾷ κλέπτοντας, εἰ μὲν ὄπλα, σφοδρῶς προστάττομεν τύπτεσθαι· εἰ δὲ τι τῶν ὑποζυγίων, χειροκοπεῖσθαι. (1) (N. 3 § 14 Πανδ. 49. 16 (*de re militari*). Προχ. 39. 53).

Μ. Οἱ κλέπτοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ, εἰ μὲν ὄπλα, διατάττομεν νὰ τύπτονται σφοδρῶς, εἰ δὲ ζῶν τι, νὰ χειροκοπῶνται.

10. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι οὐκ ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται· τῷ δὲ δνόματι τοῦ ξύλου πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεῖα πρὸς οἰκοδομήν ἢ ἀμπελῶνα περιέχεται. (N. 1 πρ. § 1 Πανδ. 47. 3 (*de ligno junclo*). Βασ. LX. 12. 93).

Μ. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον, ἐάν ἐμβληθῇ εἰς οἶκον ἢ ἀμπελῶνα, δὲν ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν αὐτὸ ἐνέχεται εἰς τὸ διπλάσιον. Κίς δὲ τὴν λεγὸν ξύλον περιέχεται πάντα ὕλη ἐπιτηδεῖα πρὸς οἰκοδομήν ἢ ἀμπελῶνα.

11. Τοὺς ἐν οἰκῇ ποιεῖν κλέπτοντας ἀπαξ μὲν τοῦτο ποιοῦντας θεσπιζομεν εὐκόρους μὲν καὶ ἐλευθέρους ὑπάργοντας πρὸς τῇ ἀποκατατάσει τοῦ κλαπέντος καὶ διπλὴν ποσότητά

(1) Ἡ διαταγὴ αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἔσχυει νῦν.

καταβαλεῖν τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι· εἰ δὲ ἄποροι εἶεν οἱ τοῦτο πεπραγότες, τυπτόμενοι ἐξορίζεσθωσαν· ἐὰν δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἁλῶσι, χειροκοπεῖσθωσαν (1) (Γαίου Εἰσηγ. II. § 79. N. 9 § 1 καὶ N. 54 § 3 Πανδ. 47. 2 (de furtis). N. 7 § 1 Πανδ. 13. 1 (de condictione furtiva) N. 11 § 2 Πανδ. 11. 3 (de servo corrupto) N. 13 § 2 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). N. 1 πρ. Πανδ. 47. 1 (de priv. delictis). N. 12 καὶ N. 19 Κωδ. 6. 2 (de furtis). § 14 Εἰς. 4. 1 (de obligat. quae ex delicto). § 14 καὶ 18 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Προχ. 39. 54).

Μ. Οἱ κλέπτοντες ἐν οἰκῇ ποτε πᾶσι εἰς πρᾶξιν τοῦτο ἅπαξ, ἂν μὲν ὦσιν εὐποροὶ καὶ ἐλεύθεροί, διατάττονται ἐκτὸς τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κλεψίντος πράγματος· νὰ καταβάλωσι καὶ διπλάσιαν ποσότητα πρὸς τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπὴν· εἰ δὲ εἰσὶν ἄποροι, τυπτόμενοί ἐξορίζονται· ἐὰν δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις φωρεῶσι κλέπτοντες, χειροκοποῦνται.

12. Ὁ τοῦ κλέπτου δούλου δεσπότης ἢ τὸ ἀξήμιον τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι περιποιεῖται, ἢ, εἰ μὴ βουλοῖτο τοῦτο ποιεῖν, τὸν δούλον εἰς τελείαν δεσποτείαν παραδίδωσι τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι. (2) (Γαίου Εἰσηγ. IV § 75. N. 1 καὶ 21 Πανδ. 9. 4 (de noxalibus actionibus). N. 42 πρ. Πανδ. 47. 2 (de furtis). πρ. § 4 Εἰσηγ. 4. 8 (de nox. action.). § 1 Εἰσηγ. 4. 17 (de officio judicis). Προχ. 39. 55).

Μ. Ὁ δεσπότης τοῦ κλεπτῶντος δούλου ἢ ἀποζημιῶσι τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπὴν, ἢ μὴ θέλων νὰ πράξῃ τοῦτο, παραδίδωσι τὸν δούλον εἰς τελείαν κυριότητα πρὸς αὐτόν.

13. Τὰς ἀλλοτριὰς ἀγέλας οἱ ἀπελαύνοντες ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιοῦντες τυπτέσθωσαν, ἐκ δευτέρου δὲ διαπραττόμενοι ἐξορίζεσθωσαν, τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ παρ' αὐτῶν ἀπολαθισταμένης. (3) (Προχ. 39. 59).

Μ. Οἱ ἀπελαύνοντες ἀλλότρια ποιμένα, τὰν μὲν ἅπαξ πράττειν τοῦτο, δύνανται· πᾶντοτε δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου, ἐξορίζονται· ἐὰν φωρεῶσι ἀπελαύνοντες καὶ ἐκ τρίτου, χειροκοποῦνται, καὶ τὸ ἀπαχθέν ποιμνιον ἀποκαταστήσουσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῆς.

14. Οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκβύοντες χειροκοπεῖσθωσαν. (4) (Προχ. 39. 57).

(1) Αἱ ἐν τῇ § ταύτῃ διατάξεις δὲν ἰσχύουσιν ὡς ποινικαί.

(2) Καὶ αὕτη δὲν ἰσχύει, ὡς μὴ ἀγνωρίζομένης παρ' ἡμῶν τῆς δουλείας.

(3) Οἱ ἀπελαύνοντες ἀλλοτρίαν ἀγέλας τιμωροῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου καὶ τῶν μεταγενεστέρων περὶ ζωολογικῆς ἀλλ' ἢ περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἀπολεσθεῖσης ἀγέλης διατάξεις ἰσχύει ὡς μὴ ποινικῇ.

(4) Ἡ ἀνέροφις τάρων ἐκεῖ δικαιοῦματος καὶ ἡ ὑφείρεσις πτώματος τι-

Μ. Οἱ ἐκδύοντες τοὺς νεκροὺς ἐν ταῖς τάφοις χειροκοποῦνται.

15. Ὁ ἐν θυσιαστηρίῳ ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐν νυκτὶ εἰσιὼν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τι ἀφελόμενος τυφλούσθω· ὁ δὲ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ ἀφελόμενος τυπτόμενος καὶ κουρεύμενος ἐξοριζέσθω. (1) (Ν. 6 πρ. καὶ Ν. 9 πρ. § 1 Πανδ. 48. 13 (ad legem Juliam peculatus). (Προχ. 39. 58).

Μ. Ὁ εἰσελθὼν ἐν ἡμέρᾳ ἢ νύκτωρ εἰς θυσιαστήριον καὶ ἀφαιρέσας τι ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν σκευῶν τυφλοῦται· ὁ δὲ ἀφαιρέσας ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ, ἁρεῖς καὶ καρεῖς, ἐξορίζεται.

ΤΙΤΛ. Σ'. — Περὶ φονέων. (2)

1. Φονεὺς ἐστὶν ὁ σκοπὸν ἔχων φονεῦσθαι, καὶ φονεύσῃ καὶ μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τυχὸν τραυματίῃ ἢ πληγῇ μετρίως, ὅν φονεῦσαι ἐβούλετο· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου οὐκ ἐστὶ φονεὺς ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, εἰ καὶ φονεύσῃ. (Ν. 1 § 3 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corn. de sicariis). Βασ. LX. 36. 1).

Μ. Φονεὺς εἶναι ὁ ἔχων σκοπὸν νὰ φονεύσῃ, ἂν τε φονεύσῃ καὶ ἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τυχὸν πληγῇ ἢ κτυπήσῃ μετρίως ἐκείνον, ὃν ᾔθελε νὰ φονεύσῃ· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅθεν εἶναι φονεὺς ὁ μὴ θελήσας νὰ φονεύσῃ καὶ εἴν φονεύσῃ.

2. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, ἀλλ' οὐ μεγάλην ἀμέλειαν· οἷον ἔρριψέ τις ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τείχους ἢ διὰ τὸ φυγεῖν ἢ δι' ἑτέραν χρεῖαν ἀναγκαίαν τινά· εὐρέθη τις κάτω, ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ καταφερόμενος καὶ ἐπληξεν εἰς μέρος τι καίριον καὶ ἀπέκτεινεν· ἐνταῦθα οὐκ ἐστὶ δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ φονεύσας οὐ κρίνεται φόνου. (Ν. 7 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 5).

Μ. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος ἐπιζητεῖ δόλον (δόλον προαίρεσιν) καὶ οὐκ μεγάλην ἀμέλειαν· οἷον ἔρριψεν τις κάτω ἐκ τοῦ τείχους ἢ ἕνα φυγαδευθῆν ἢ δι' ἄλλην τινά ἀναγκαίαν χρεῖαν· εὐρέθη τις κάτωθεν καὶ ὁ καταφερόμενος ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν, ἐπληξεν εἰς μέρος τι καίριον καὶ ἀφόνευσεν αὐτόν· ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ὑπάρχει δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ τοιοῦτος δὲν καταδικάζεται ὡς φονεὺς.

μωρεῖται τανῦν ὡς πταίσμα δυνάμει τοῦ ἄρθρου 846 τοῦ Ποιν. νόμου, ἢ δὲ νεκροσύλῃσι διὰ τυμωρυχίας τιμωρεῖται ὡς κλοπῇ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 873 τοῦ αὐτοῦ.

(1) Ἡ κλοπὴ πράγματος καθιερωμένου εἰς τὴν θεῖαν λατρίαν τιμωρεῖται τανῦν ἢ εἰρκτός (Π. Ν. ἄρθρ. 374).

(2) Ὁλόκληρος ὁ τίτλος τοῦτος δὲν ἴσχυει παρ' ἡμῖν. Τανῦν τιμωροῦνται αἱ ἀξιοποιοὶ πράξεις κατὰ τῆς ζωῆς ἄλλου ὑπὸ τοῦ κεφ. δεκάτου ἔκτου τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου.

3. Ὁ φονεύων ἐκουσίως οἷας ἂν εἴη ἡλικίας ἔχει τιμωρεῖσθω. (*) (N. 7 Κωδ. 9 47 (de poenis) καὶ N. 23 Πανδ. 47. 2 (de furtis). N. 2 § 19 Πανδ. 47. 8 (de honorum vi raptorum). N. 3 § 1 Πανδ. 47. 10 (de injuriis). N. 3 § 1 Πανδ. 47. 12 (de sepulcro violato). N. 16 § 3 Πανδ. 48. 19 (de poenis).

M. Ὁ φονεύων ἐκουσίως, οἰαδήποτε ἡλικίας καὶ ἂν ᾖ, διὰ ξίφους τιμωρεῖται.

4. Ἡ δὲ Νεαρά δευτέρα νομοθεσία τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸν ἐκουσίως φονεύοντα δεχομένη κατὰ συμπάθειαν παρὰ τὴν δύναμιν τῆς πρώτης ἀειφυγία τοῦτον καταδικάζει καὶ τῆς οἰκίας περιουσίας ἐκπιώσει· οὐ τῷ δημοσίῳ δὲ ταύτην προσκυροῦσθαι φησιν ἀλλὰ μετὰ τὸ ἱκανωθῆναι τὴν τοῦτου γαμετὴν κατὰ νόμους, εἰς τε τὴν προῖκα καὶ τὴν πρὸ γάμου ὠρεάν καὶ τὰ θεώρητρα, εἰ ὕπαισι παῖδες τῷ φονεῖ, τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς ἐναπολειφθείσης τούτῳ περιουσίας τοῖς παισὶν αὐτοῦ προσκυροῦσθαι, τὸ ἕτερον τρίτον τῇ μοναστηρίῳ, εἰ μοναχὸς ἐθέλῃσιν γενέσθαι καὶ τὸ ἕτερον τρίτον τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις τοῦ τελευτήσαντος. Εἰ δὲ οὐχ ὕπαισι παῖδες τῷ πεφονευμένῳ, τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀνιούτιν ἐξ ἴσου τὸ τοιοῦτον διαίρεσθαι τρίτον· τῆς γυναικὸς δὲ τοῦ βίου προαπελθούσης καὶ παίδων ὄντων, τούτους προτιμᾶσθαι τῶν ἀνιόντων. Εἰ δὲ μήτε παῖδες, μήτε γυνή, μήτε ἀνιόντες εἰσὶ τῷ ἀναιρουμένῳ, τοὺς ἄλλους ἐκ νόμου καλουμένους συγγενεῖς καὶ πρὸς τὴν δῆλωσιν οὐ ραθυμῆσαντας τοῦ ἀδικήσαντος λαμβάνειν τὸ τρίτον. Εἰ δὲ μὴ πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον ὁ φονεὺς μετέλθῃ, οὐ τὸ τρίτον ἀλλὰ τὸ διμιοῖρον τῆς ἐλευθείας αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν τῇ τοῦ πεφονευμένου κληροδοτεῖσθαι μέρει· καὶ πρὸς τούτῳ μηδένα μηδέποτε τοιοῦτῳ ἐγκλήματι ἐαλωκότα ἢ πολιτικὴν ἢ ἄλλην τὴν οἰανοῦν πρᾶξιν μεταχειρίζεσθαι μηδὲ θείας ἀντιγραφῆς ἀξιούμενον, ἀλλ' εἶναι παντοίως ἀτιμον ὥς τὸ τὴν μόνον φιλανθρωπῶς συγκεχώρηται.

M. Ἡ δὲ δ' νεαρά διάταξις τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀντιθέτως πρὸς τὴν πρώτην ἐπεικῶς ἀπεδίδουσα εἰς τὸν ἐκουσίως φονεύοντα, καταδικάζει αὐτὸν εἰς ἀειφυγίαν καὶ ἐκπιώσιν τῶν ὑπαρχόντων

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Καὶ ὁ π' κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου οὕτω φησὶν· ὁ ἀφ' ἡν παρὰ τὸν θυμὸν κατὰ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς χρησάμενος φονεὺς ἐστὶν ἐκουσίως· ὡς οὕτως καὶ ὁ ἔχει κατὰ τινος χρησάμενος καὶ ὁ ἐπιδοὺς φόρμακα, εἰ καὶ δι' ἄλλην αὐτὰ παρέσχεν αἰτίαν, καὶ ὁ ληστὴς καὶ ὁ πολέμιος καὶ πῖ ἀμβλωτρίδια διδόναι καὶ λαμβάνουσαι.

αὐτῶν ταῦτα δὲ, λέγει, δὲν προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν κατὰ νόμους ἱκανοποίησιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, εἰς τὴν προίκα καὶ τὴν προγαμικίαν δωρεάν καὶ τὸ ἑωρτηρόν, εἰ μὲν ὁ φονεὺς ἔχει τέκνα, τὸ τρίτον τῶν καθ' ὅν ἀπομεινάντων ὑπαρχόντων αὐτοῦ προσκυροῦται εἰς τὰ τέκνα, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον εἰς τὸ μοναστήριον, εἰ μὴ ἔσται, νὰ γίνῃ μοναχὸς, καὶ τὸ ἄλλο τρίτον εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα τοῦ φονευθέντος. Εἰ δὲ ὁ φονεὺς δὲν ἔχει τέκνα, τὸ τοιοῦτον τρίτον μερίζεται εἰς ἴσου εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς ἀνιόντας· καὶ τῆς γυναίκας προαποθανούσης τὰ τέκνα εἰς ὑπάρχουσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων. Εἰ δὲ ὁ φονεὺς δὲν ἔχει οὔτε τέκνα, οὔτε γυναῖκα οὔτε ἀνιόντας, εἰ ἄλλοι συγγενεῖς εἰ καλεῖσθαι εἰς τὴν κληρονομίαν ὑπὸ τοῦ νόμου, εἰ μὴ ἀμείψωσι νὰ φανερώσωσι τὸν φονεὺν λαμβάνουσι τὸ τρίτον. Ἐάν δὲ ὁ φονεὺς δὲν μεταξὺ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον δὲν προσκυροῦται τὸ τρίτον εἰς τοῦ φονευομένου τὸ υἱός, ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν τὸ δίδμορον (τὰ δύο τρίτα) τῆς καθ' ἑαυτὸν περιουσίας αὐτοῦ· καὶ προσεῖ οὐδεὶς ὑποπεσὼν εἰς τοιοῦτον ἔγκλημα ἐπιτρέπεται νὰ ἀναλαβάνῃ ποτὲ πολιτικὴν ἢ ἄλλην οὐρανὴν ὑπηρεσίαν οὐδὲ ἀξιωματικὴν βασιλικῆς ἀντιγραφῆς· ἀλλὰ μένει κατὰ πάντα ἀτιμὸς οὗτος, εἰς ὃν φίλων ὁρώπως συγχωρήσῃ μόνον τὸ ζῆν.

5. Καὶ ἡ Νεαρά τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως ἀειφυγίᾳ τὸν τοιοῦτον καταδικάζει, οὐκ ἀναγκαζοῦσα καὶ ἀποκείρσθαι. Φησὶ γάρ, ὅτι ποὺν ἀναγκαζεῖν τὸν φονέα καὶ μὴ θέλοντα ἀποκείρσθαι, ὅποτε καὶ τοὺς ἐκουσίως ἐρχομένους ἀποκαρῆναι οὐκ ἐτοιμῶς οὐδ' εὐχερῶς, ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας τῆς προσήκουσας παραδέχεσθαι διορίζονται.

Μ. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως εἰς ἀειφυγίαν καταδικάζει τὸν τοιοῦτον, μὴ ἀναγκαζοῦσα καὶ νὰ ἀποκείρῃται. Ἀ ὅτι εἶναι, λέγει, ὅτι ποὺν ἀναγκαζεῖται ὁ φονεὺς καὶ μὴ θέλων νὰ ἀποκείρῃται, ὅταν καὶ εἰ ἐρχόμενοι ἐκουσίως πρὸς ἀποκρίσιν διατάττεται νὰ μὴ γίνωνται παραδεκτοὶ προθύμως μηδὲ εὐκόλως, ἀλλὰ μετὰ τῆς προσήκουσας δοκιμασίας.

6. Ἡ δὲ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου νεαρά τὸν φονεὺν ἀλόντα αὐτὸν μόνον τιμωρεῖσθαι καλεῖται κατὰ τοὺς νόμους· τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μὴ θημεύεσθαι, τῇ μισοφονίᾳ μὴ συμπράξαντας μερίζομένης δὲ τῆς αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὸν ἄριστον τῶν εἰσκειῶν παίδων, ἀπονέμειν μίαν καὶ τῷ φονευθέντι μετράν καὶ μάλιστα εἰ πενία συζῶν ἦν καὶ ἐπὶ γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπῆλθε, μόνον δὲ τὴν τοῦ φονεῦς μερίδα προσκυροῦσθαι τῷ δημοσίῳ.

Μ. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου διατάττει, ὥστε αὐτὸν μόνον ὁ φονεὺς νὰ τιμωρῆται κατὰ τοὺς νόμους· τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ, ἂν δὲν συνήργησαν εἰς τὴν μισοφονίαν, νὰ μὴ θημεύωνται. ὅταν δὲ μερίζεται ἡ περιουσία αὐτοῦ κατὰ τὸν ἄριστον τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἀποδίδεται ἓν μέρος καὶ εἰς τὸν φονευθέντα καὶ μάλιστα ἂν αὐτὸς ἦτον ἀποκείρῃ καὶ ἀπέθανε καταλιπὼν γυναῖκα καὶ τέκνα· μόνον δὲ τὸ μερίδιον τοῦ φονεῦς προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμίον.

7. Οὔτε ὁ ἱμῆρας τουτέστιν ὁ ἐπταστής οὔτε ὁ μαινόμενος

φονεύων ὑπόκειται τῷ θανάτῳ. (1) (N. 12 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis) Βασ. LX. 39. 8).

Μ. Οὔτε ὁ νήσιος, τοὔτεστιν ὁ ἐπαστής, οὔτε ὁ μανιακός, εἰν φονεύσῃ, ὑπόκειται εἰς θάνατον.

8. Ὁ μετὰ ξίφους πληττων τινά, εἰν φονεύσῃ, ξίφει τιμωρεῖσθω· εἰ δὲ ὁ πληγείς οὐ τελευτήσῃ, ὁ τὴν πληγὴν δεδωκώς χειροκοπεῖσθω, διότι ὅλως μετὰ ξίφους δοῦναι ἐτέλμησε.

Μ. Ὁ πληττων τινά διὰ τοῦ ξίφους, εἰν φονεύσῃ, διὰ ξίφους τιμωρεῖται· εἰν δὲ ὁ πληγωθείς δὲν ἀποθάνῃ, ὁ πληγώσας χειροκοπεῖται, ὡς τολμήσας νά πληγῇ διὰ ξίφους.

9. Μάχης μεταξὺ τινων γενομένης, εἰν συμβῇ θάνατον προσελθεῖν, τηρεῖσθωσαν τὰ ὄργανα οἱ ἀκροαταί, δι' ὧν ἐπράχθη ὁ θάνατος καί, εἰ εὖρωσι διὰ ξύλων τελείων ἢ λίθων μεγάλων, ἢ λακτισμάτων τὸν φόνον γεγεννημένον, τὸν τοῦτο διαπραξάμενον χειροκοπεῖσθωσαν, εἰ δὲ δι' ἐλαφροτέρων τινῶν ποινῶν συμβῇ γενέσθαι τὸν θάνατον, τυπτέσθωσαν τοῦτον καὶ ἐξοριζέσθωσαν. (N. 17 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασίλ. LX. 39. 12).

Μ. Ἐάν τινες διαπληκτισθῶσι, καὶ ἐκ τούτου προκύψῃ θάνατος, οἱ δικάστοι ἐξετάζουσι τὰ ὄργανα, δι' ὧν ἐπράχθη ὁ φόνος, καὶ εἰν εὖρωσιν ὅτι ὁ φόνος ἐτελεσθῇ διὰ τελείων ξύλων ἢ λίθων μεγάλων ἢ λακτισμάτων, ὁ πράξας τοῦτο χειροκοπεῖται· εἰν δὲ συμβῇ νά διαπραχθῇ ὁ θάνατος δι' ἐλαφροτέρων τινῶν, ὁ αὐτοῦργος δαίρεται καὶ ἐξορίζεται.

10. Ἐάν ἐν μάχῃ μετὰ χειρὸς τύψῃ τις καὶ φονεύσῃ, τυπτόμενος ἐξοριζέσθω· εἰ δὲ μὴ ἀποθάνῃ, τυπτέσθω. (*Ἴδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Ἐάν ἐν διαπληκτισμῷ ῥαπίς τις διὰ τῆς χειρὸς καὶ φονεύσῃ, ῥαπιζόμενος ἐξορίζεται· εἰν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπιζήσῃ, ῥαπίζεται μόνον.

11. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην λώροις ἢ ῥάβδοις τύψῃ καὶ ἐκ τούτων συμβῇ ἐκείνον τελευτήσῃ, οὐ κατακρίνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δὲ ἀμέτρως αὐτὸν ἐδασάνισεν ἢ φαρμάκῳ ἀνείλιν ἢ προσέκαυσεν, ὡς φόνον πεποιηκώς τιμωρεῖται. (N. μον. Κωδ. 9. 14 (de emendatione servorum). Βασ. LX. 59. 1).

(1) Καὶ κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν ποινικὸν νόμον (ἀρθρ. 82 καὶ ἐπ.) πράξις τις δὲν καταλογίζεται εἰς τὸν μὴ πληρώσαντα τὸ δίκαιον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ὁ δὲ πληρώσας μὲν τὸ δίκαιον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δίκαιον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τιμωρεῖται μόνον ἂν ἐνέργησε μετὰ διακρίσεως (ἐλαφρότερον ἤμως παρὰ τὸν δεκατετρατῆ), ἀθροῦται δὲ ἂν ἐνέργησιν ἄνευ διακρίσεως. Ὡσαύτως κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 80) π. αἰξίς τις δὲν καταλογίζεται εἰς τὸν πέσχοντα ἐκ καθολικῆς μανίας ἢ μερικῆς παραφροσύνης.

Μ. Ἐάν τις δαίρῃ τὸν δούλον αὐτοῦ διὰ λωρίων ἢ ῥάβδων καὶ ἐκ τούτου συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτός, ὁ δεσπότης δὲν καταδικάζεται ὡς ἀνδριφόνος· εἰ δὲ ἐδασάνισεν αὐτὸν ἀμέτρως ἢ ἐδηλητηρίασεν αὐτὸν ἢ παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ, τιμωρεῖται ὡς φονεὺς.

12. Ὁ ἀκουσίως φόνον ποιήσας ἐξορίζεται. (1) (N. 16 § 8 Πανδ. 48. 18 (de poenis). Βασ. LX. 51. 16).

Μ. Ὁ ἀκουσίως φονεύσας ἐξορίζεται.

13. Ὁ τὸ νήπιον φονεύσας τιμωρία φόνου ὑπόκειται. (2) (N. Κωδ. 8. 16 (ad legem Cornel. de sicariis). Βασ. LX. 39. 20).

Μ. Ὁ φονεύσας νήπιον ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν φόνου.

14. Καὶ ὁ ἐλάττων τῶν κε' ἐτῶν φονεύσας ἐνάγεται ὡς φονεὺς. (N. 6 Κωδ. 9. 16 (ad legem Corn. de sicariis). Βασίλ. LX. 39. 18).

Μ. Καὶ ὁ ἀνήλικος φονεύσας ἐγκαλεῖται ὡς φονεὺς.

15. Φονεύει τις τὸ τιχτόμενον οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐν δημοσίοις τόποις ἐκτιθέμενος ἐπὶ ἑλενημοσύνῃ, ἣν αὐτὸς οὐκ ἔσχεν. (3) (N. 4 Πανδ. 25. 3 (de agnoscendis et alendis liberis). Βασ. XXXI. 6. 4).

Μ. Φονεύει δὲ οὐ μόνον ὁ πνίγων τὸ γεννώμενον, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐκθέτων τὸ βρέφος εἰς δημόσιον τόπον ἵνα ἐλκύσῃ τὸν ἔλεον οὐ αὐτὸς ἀμοιρεῖ.

16. Ὁ ἀνελὼν ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῇ πυρὶ παραδίδεσθω. (N. 1 Πανδ. 48. 19 (de lege Pompeja de parricidiis). Βασ. LX. 40. 1).

Μ. Ὁ φονεύσας ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῇ εἰς τὸ πῦρ παραδίδεται.

17. Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ ζωῆς ἐκινδύνευεν, ἀνεύθυνος ἔσται. (4) (N. 2 Κωδ. 9. 16 (ad leg. Cornel. de sicariis). Βασ. LX. 39. 14).

Μ. Ὁ φονεύσας τὸν ἐπιχειρήσαντα νὰ φονεύσῃ αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς αὐτοῦ κινδυνεύσάτης διατελεῖ ἀτιμωρητος.

18. Ὁ ἐντειλάμενός τινι φονεῦσαι ὡς φονεὺς κατακρίνεται. (5)

(1) Τανὺν ὁ ἐξ ἀμελείας φόνος τιμωρεῖται διὰ φυλάκισις (Π. Ν. ἀρθρ. 300 καὶ ἐπ.).

(2) Ἡ κατὰ νηπιου ἀνθρωποκτονία τιμωρεῖται καὶ παρ' ἡμῶν ἐξ ἴσου τῇ κατ' ἄλλου ἀνθρώπου ἀνθρωποκτονίᾳ. Τιμωρεῖται δ' ἐλαφρότερον ἢ παιδοκτονία (τουτέστιν ἡ νόθου νεογνοῦ τέκνου ἐξόντωσις) καὶ ἡ ἀμβλωσις (Π. Ν. ἀρθρ. 294—298 καὶ 303—305).

(3) Ὁ τοιοῦτου εἴδους φόνος, ἐκθεσις καλούμενος ἐν τῇ ποιν. ἡμῶν νόμῳ, καλεῖται ὑπὸ τοῦ 306 ἀρθρου αὐτοῦ.

(4) Ὡσαύτως κατὰ τὸν ποιν. ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 29 ἐπ.).

(5) Ὡσαύτως κατὰ τὸν ποιν. ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 56 καὶ ἐπ.).

(N. 15 § 1 Πανδ. 48. 8 (ad leg. Corn. de sicariis). Βασ. LX. 39. 11).

M. 'Ο παραγγέλλας τινά νά φονεύσῃ ἄλλον ὡς φονεὺς καταδικάζεται.

19. 'Ο συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην τινά φονεύσας κρινέσθω καθοσιώσεως τουτέστι καταδικαζέσθω καὶ τιμωρεῖσθω, καθὼς οἱ ἐν τῷ ἐγκλήματι τῆς καθοσιώσεως ἐνεχόμενοι. (N. 5 πρ. Κωδ. 9. 8 (ad legem Juliam majestatis). Βασ. LX. 36. 18).

M. 'Ο φονεύσας συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην εὐθύνεται περὶ καθοσιώσεως, τουτέστι καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται, ὡς οἱ ἐνεχόμενοι εἰς τὸ ἐγκλημα τῆς καθοσιώσεως.

20. 'Ο φονεύσας τινά βιάζόμενον πρὸς ἀσέλγειαν ἀνεύθυνος. (1) (N. 1 § 4 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 1).

M. 'Ο φονεύσας τινά βιάζοντα πρὸς ἀσέλγειαν εἶναι ἀτιμώρητος.

21. Νεαρά Καίσαρος Βασιλείου τοῦ πορφυρογεννήτου. 'Οτι κολάζεσθαι δεῖ καὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι φονεῖς καὶ ἀποθνήσκειν καὶ μὴδὲν ἐκ τοῦ ἀξιώματος ὠφελεῖσθαι, εἰ μόνον προδῆλως φανεῖν δόλους ἢ συνωμοσίας ἢ συσκευὰς ἢ ἐπιθέσεις πρὸς τὸ μίσους ἄξιον τοῦτο ποιοῦντες ἔργον ἢ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτοῖς παραπειθόντες τὸ πονηρὸν ἐκτελεῖν τοῦτο.

M. Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου νεαρά. Ἀνάγκη νά τιμωρῶνται καὶ οἱ ἐν ἀξιώματι φονεῖς φονευόμενοι καὶ μηδαμῶς ὠφελοῦμενοι ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ἐὰν μόνον ἀποδειχθῇ καταφανῶς ὅτι ἐδολεσύθησαν ἢ συνωμοτῶσαν ἢ ὠργάνωσαν σκευωρίας ἢ ἐπιβουλὰς πρὸς τὸ ἀξιωματικὸν τοῦτο ἔργον ἢ παρώτρυναν τοὺς ὑπηρετάς αὐτῶν νά πράξωσι τὴν κακουργίαν ταύτην.

22. 'Ο θάπτων ἐγκυον, πρὶν ἢ τὸ βρέφος δι' ἀνατομῆς ἐκελθῇ, φονεύειν δοκεῖ. (2) (N. 2 Πανδ. 11. 8 (de mortuo inferento). Βασ. LXI. 2. 3).

M. 'Ο θάπτων ἐγκυον, πρὶν ἢ ἐκελθῇ τὸ ἔμβρυον δι' ἀνατομῆς, ὡς λαμβάνεται ὅτι φονεύει.

23. 'Εὰν πατὴρ κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ ἰδίου πατρὸς καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, εὐκ ἀτιμώταται. (N. 14 Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). Βασ. LX. 33. 14).

(1) Καὶ τανῦν ὡσαύτως δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 99 ἐπ. τοῦ Ποιν. νόμου.

(2) Τανῦν παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς βροῦς περὶ τοῦ ἐξ ἀμελείας φόνου τιμωρίζεται ὁ ἐνταγιάζων τελευτήσασαν κυφορούσαν, ἥς τὸ ἔμβρυον σκοπευμένου τοῦ χρόνου τῆς κυφορίας ἰδύνατο νά ζήσῃ. (Π. Ν. ἀρθρ. 803. Δ. τῆς 18 Μαΐου 1885 περὶ νεκροσκοπίας ἀρθρ. 9). Προσθετίον, ὅτι τανῦν ἀναβάλλεται παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἐγκύου εὐσεως τῆς καταδικαστέου, μέχρι τοῦ τοκετοῦ (Ποιν. ἀρθρ. 647. Π. Ν. ἀρθρ. 6).

Μ. Ἐάν πατήρ κατηγορήσῃ τινά ὡς φονέα τοῦ ἰδίου τέκνου καὶ ἀποδείχῃ, ὅτι ἐσυκοφαντήσῃ, δὲν ἀτιμῶνται.

24. Τὴν ληστὴν ἔξεστιν ἐκαστῷ ἀκινδύνως φονεύειν. (1) (N. Κωδ. 9. 16 (ad legem Cornel. de sicariis). Βασ. LX. 39 14).

Μ. Ἐχει ἕκαστος ἀδειαν νά φονεύῃ ἀκινδύνως τὴν ληστὴν.

25. Οἱ ἐπίσημοι λητταὶ ἐν τοῖς τόποις, ἐν αἷς ἐπλημμυρῶσαν, φουρκίζονται καὶ χρή, ἵνα διὰ τῆς θέας καταπτοθῶσιν οἱ ἐγγχειροῦντες τοῖς τοιοῦτοις καὶ ἵνα γένηται παραμυθία τοῖς συγγενεῖσι τῶν ἀναιρεθέντων. (N. 28 § 15 Πανδ. 48. 19 (de roenis). Βασ. LX. 51. 28).

Μ. Οἱ ἐπίσημοι λησταὶ ἀνυποκρίνονται, ἐν αἷς τόποις ἐκακούρησαν καὶ τοῦτο συμβαλλεῖ πρὸς τὴν διὰ τῆς θέας καταρτίσειν τῶν ἐπιχειρούντων τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς παρηγορίαν τῶν συγγενῶν τῶν φονευθέντων.

ΤΙΤΑ. Ζ'.— Περὶ τῶν ἀρπαζόντων. (2)

1. Οἱ ἀρπαζόντες γυναῖκα ἢ μεμνηστευμένην ἢ ἀμνήστευτο ἢ χήραν, εἴτε εὐγενὴς εἴτε δοῦλη εἴτε ἀπελευθέρη, καὶ μάλιστα εἰ τῇ Θεῷ εἰσι γυναῖκες καθιερωμέναι, κὰν τὴν ἰδίαν τίς μνηστὴν ἤρπασεν, εἰ μὲν μεθ' ὀπλων εἴτε ξιφῶν ἢ ῥοπαλίων τὴν ἀρπαγὴν ἐποίησαντο, οἱ τοιοῦτοι ξίφει τιμωρεῖσθωσαν· οἱ δὲ σὺναιρόμενοι τοῦτοις ἢ συνειδότες ἢ ἐκόντες ὑποδείξιμενοι ἢ οἱανδήποτε σπουδὴν εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥίνοι κοπεῖσθωσαν. Εἰ δὲ χωρὶς οἰκονδήποτε ὀπλων τὴν ἀρπαγὴν ἐποίησαντο, ὁ μὲν τὴν ἀρπαγὴν ποιήσας χειροκοπεῖσθω, οἱ δὲ βοηθήσαντες τοῖς τοιοῦτοις ἐν τῇ ἀρπαγῇ ἢ συνειδότες καὶ ὑπηρετήσαντες ἢ ἐκόντες ὑποδείξιμενοι ἢ οἱανδήποτε σπουδὴν αὐτοὶ εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν. (1) ὁ δὲ παρθένος ἢ χήραν ἀρπάσας, εἰ καὶ μνηστὴν, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινούντος τοῦ ταυτὴς πατρὸς καὶ συγγαίρου τοῦ ἐγγκλημα. Εἰ δὲ ἡ ἀρπαγεῖσα κόρη εἰς γάμον αὐτῇ

(1) Καὶ παρ' ἡμῖν ἐπιτρέπεται ὁ φόνος τῶν ἐπικεικρυμένων ληστῶν.

(2) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ἐλλοκληρὸς δὲν ἰσχύει τανῦν, ὡς περιλαμβάνει ποινικὰς διατάξεις, πλὴν τῆς ἐν § 5. Σημειώσω, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ μὴ ἀκουσία ἀρπαγῇ (ἢ τὴν ἡ Βεχθιδόλος ἀρπαγὴν ἀποκαλεῖ), τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ 381 ἀρθρου τοῦ ποιν. νόμου, ἡ δὲ ἀκουσία ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 332 αὐτοῦ, ἡ δὲ ληστεία (ἢ ἀρπαγὴν ὡταύτως ὀνομάζει ὁ Ἀρμενόπουλος) ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 363 καὶ ἐπ., ἡ δὲ αὐτοδικία ὑπὸ τῶν ἀρθρων 205 καὶ 206· ἡ δὲ βία καὶ δολία σύλληψις καὶ ἀφαιρέσις τοῦ συλληφθέντος ἀπὸ τῆς προστασίας τῆς πολιτείας (ἢ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος ὀνομάζει ἀρπαγὴν) ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 321 αὐτοῦ.

τάχα συναφθῆναι θελήσει, μετὰ θάνατον τούτου, κἂν παῖδας ἐξ αὐτοῦ σχῇ, κἂν ἐκείνος τελευτῶν διατάξῃται, οὐ διαδέχεται τούτον ἐὰν δὲ μὴ συναφθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατριλῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλιμπάνεται, τὰ δὲ τοῦ ἀρπαγος εἰς τὸ δημόσιον εἰσκομίζεται. (N. μον. Κωδ. 9. 13 (de rapto virginum). Βασ. LX. 58. 1 N. 54 Κωδ. 1. 3 (de epis. et clericis). Νεαρά 143).

Μ. Οἱ ἀρπαζοντες γυναῖκα μεμνηστευμένην ἢ ἐμνήστευτον ἢ χάριν, εἴτε εὐγενὴς εἴναι αὕτη εἴτε δούλη, εἴτε ἀπελευθέρη, καὶ μάλιστα ἐὰν ᾖ ἀνέρωμενη· εἰς τὸν θεόν, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μνηστῆν ἂν ἤρπασε τι, εἰ μὲν ἡ ἀρπαγὴ ἐγένετο ἐνόπλιος ἢ διὰ ξίφους ἢ διὰ βολῶν, εἰ τοιοῦτοι διὰ ξίφους τιμωρῶνται· εἰ συνιργήσαντες τευτοῖς εἴτε ἐγίνωσκον τὸ πραττόμενον εἴτε ἔκουσίως ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς εἴτε ἄλλως πως συνέδραμον, δέρονται κουρεύονται καὶ βινολοπούνται. Εἰ δὲ ἡ ἀρπαγὴ ἐτελεσθῇ ἀνευ οἰωνοῦ δὴποτε ὅπλων, ὁ μὲν ἀρπας χειροκροτεῖται, εἰ δὲ συνιργάται τῶν τοιούτων εἰς τὴν ἀρπαγὴν εἴτε ἐγίνωσκον καὶ ὑπερέττησαν εἴτε ἔκουσίως ὑπεδέχθησαν, εἴτε ἄλλως πως συνέδραμον, δέρονται κουρεύονται καὶ ἐξορίζονται. Ὁ δὲ ἀρπας παρίενον ἢ χάριν, εἰ καὶ μνηστῆν, δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ αὐτήν. οὐδὲ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐὰν συναινῇ καὶ συγχωρῇ, τὸ ἐγκλήμα. Ἐν δὲ ἡ ἀρπαγίσα κόρη βελήσῃ νὰ συναφθῇ πρὸς τὸν ἀρπαγα εἰς γάμον, μετὰ θάνατον αὐτοῦ δὲν κληρονομεῖ αὐτόν, καὶ ἐὰν τεκνοποιήσῃ, καὶ ἐὰν αὐτὴς ἀπονησκιῶν διατάξῃ τοιοῦτον· ἐὰν δὲ μετ' αὐτοῦ ἐὰν νυμφευθῇ, λαμβάνει τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῆς πατρικῆς αὐτῆς περιουσίας κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα τοῦ πατρὸς καταλείπονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ τοῦ ἀρπαγος εἰσάγονται εἰς τὸ δημόσιον.

2. Ὅταν μετὰ πλήθους ἀρικήται τις εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ εἴτε ἄκουσαν εἴτε ἐκούσαν ἀρπάξῃ γυναῖκα, ἀρπαγὴν πλημμελεῖν δοκεῖ καὶ τιμωρεῖται· ὅταν δὲ μόνος ἀπέλθῃ, μὴ τινας ἔχων τοὺς συνυπουργοῦντας καὶ ἀφανῶς τὴν γυναῖκα ἐαυτὴν προδίδουκυῖαν ἀνελεῖσθαι ὁρῶντή, οὐχ ἀρπαγὴν, ἀλλὰ φθορὰν παρθένου ἀμαρτάνειν.

Μ. Ὅταν τις ἔλθῃ μετὰ πολλῶν ἀνθρώπων εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ ἀρπάξῃ γυναῖκα εἴτε θέλουσαν εἴτε μὴ θέλουσαν, ὑπολαμβάνεται ὅτι διαπράττει ἀρπαγὴς ἐγκλήμα καὶ τιμωρεῖται· ὅταν δὲ ἀπέλθῃ μόνος, μὴ εἴρων μετ' ἐαυτοῦ συνεργάτης, καὶ ἀφανῶς τελεμήτῃ νὰ ἀρπάξῃ τὴν γυναῖκα προδίδουσαν ἐκείνην, διαπράττει οὐχ ἀρπαγὴς ἀδικήμα, ἀλλὰ φθορὰ παρθένου.

3. Τὴν ἀρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς ἐνδικοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι κούρτωρσι. (Νεαρά 143. Βασ. LX. 58. 2).

Μ. Τὴν ἀρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς διεδικουσι (καταγγέλλοντες δηλ. τὸν ἀρπασαντα κτλ.) οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες.

4. Δεῦλος συνειδῶς καὶ συμπράττων τῇ ἀρπαγῇ τῆς ἰδίας

δεσποίνης καίεται. (1) (N. μον. § 3 Κωδ. 9. 13 (de raptu virginum). Βασ. LX. 58. 1).

Μ. Δούλος συνεργῶν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς ἑαυτοῦ δεσποίνης ἐν γνῶσει τῆς κατ' αὐτῆς σκευωρίας καίεται.

5. Ἐὰν χωρὶς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιδατικῶς ἀρῇληται τις πρᾶγμα, εἰ μὲν ἴδιον αὐτοῦ, ἐκπίπτει τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, εἰ δὲ ἀλλότριον, παρεχέτω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν διατίμησιν αὐτοῦ. (2) (N. 7 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3 55).

Μ. Ἐὰν τις ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀφαιρήσῃ δυναστικῶς πρᾶγμα, εἰ μὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἀφαιρούντα, ἐκπίπτει τῆς κυριότητος αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον, ἀποδίδωσι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ προσέτι τὸ τίμημα τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

6. Ὁ ἀρπάζων τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως εἴσω μὲν ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν κατέχεται πρὸς τῇ ὠρισμένῃ ποινῇ. (N. 1 πρ. Πανδ. 47. 9 (de incendio, ruina). Βασ. LX. 20. 1).

Μ. Ὁ ἀρπάζων τι ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως (οἰκοδομῆς) ἐντὸς μὲν συναπτοῦ ἔτους ἐνέχεται εἰς τὸ τετραπλάσιον, μετὰ δὲ τὸ ἔτος εἰς τὸ ἀπλοῦν καὶ προσέτι τὴν ὠρισμένην ποινὴν.

7. Ὁ ἄρπαξ οὐκ ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς πρὸ τῆς δίκης προσάγων τὸ πρᾶγμα. (3) (N. 5 Πανδ. 47. 8 (honorum raptorum). Βασ. LX. 17. 6).

Μ. Ὁ ἄρπαξ δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς, ἐὰν ἐπιστρέψῃ τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς δίκης.

8. Ὁμοίον ἔστι τῷ ἀρπάσαι καὶ τὸ υποδέξασθαι τὰ ἀρπαγέντα ἐν εἰδήσει. (N. 9 Κωδ. 9. 12 (ad legem Juliam de vi). Βασ. LX. 18. 28).

Μ. Καὶ ἡ ἐν γνῶσει ὑποδοχὴ τῶν ἀρπαγέντων πραγμάτων ὁμοιάζει ἀρπαγῇ.

9. Οἱ βουλόμενοι θόρυβον ἢ στάσιν ποιῆσαι καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἐφθρός δημοσίᾳ ξίφος ἐπιφερόμενος καὶ οἱ ἐξ ἐρόβου ἀγροῖς ἐπιόντες καὶ ἀρπάζοντες πράγματα, τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμῳ κατέχονται. (N. 3 πρ. § 1 καὶ 2 Πανδ. 48. 6 (ad leg. Juliam de vi publica). Βασ. LX. 18. 3).

(1) Ἡ ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ διάταξις ἐπαναλαμβάνεται αὐτολεξεὶ καὶ κατατέρω ἐν τίτλῳ ΙΒ' § 1.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς μὴ κυρίως ποινικὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα.

(3) Καὶ παρ' ἡμῶν ταῦτον ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς ποινῆς ὁ κλεπτὴς, ὁ πρὸ πάσης ἀνακρίσεως προσαγαγὼν τὸ κλαπὲν ἢ ἀποζημιώσας ἄλλος τὸν κύριον τοῦ κλαπέντος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ληστής.

Μ. Οἱ θέλοντες νὰ προκαλέσωσι θόρυβον ἢ ἀναστατώσωσι καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἔργους ἐπιφέρων δημοσίως ξίφος καὶ εἰ ἐπιδαίνοντες εἰς ἐρέδου εἰς ἀγρεύς καὶ ἀρπάζοντες πράγματα, ἐνέχονται εἰς τὸν περὶ βίας δημοσίας νόμον.

10. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικοὶ καὶ οἱ θορύβους ἐν τῷ δήμῳ ποιοῦντες εἰ μὲν ὑπομνησθέντες παρὰ τοῦ ἀρχοντος τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείναιεν ἐξορίζονται· εἰ δὲ πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας ἐποίησαν καὶ πολλάκις κρατηθέντες καὶ πρότερον κολασθέντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπέμειναν προπετείας, τυπτόμενοί· καὶ κουρευόμενοι διηνεχῶς ἐξορίζεσθωσαν. Εἰ δὲ καὶ οὐχ ὑπεμνήσθησαν παρὰ τοῦ ἀρχοντος, ῥοπαλίζονται μόνον καὶ ἀπολύονται. (N. 28 § 3 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 26).

Μ. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικοὶ καὶ οἱ προκαλοῦντες παρὰ τῷ ὄλῳ θορύβους, εἰ μὲν προσκληθέντες νὰ ἡσυχάσωσι ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος ἐπιμένουσιν εἰς τὰ αὐτὰ ἐξορίζονται· εἰ δὲ ἔπραξαν πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας καὶ πολλάκις συλληφθέντες καὶ τιμωρηθέντες πρότερον ἐπιμένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν προπετείαν, δέρονται, κείρονται καὶ καθυποβάλλονται εἰς αἰτωγίαν. Εἰ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος δὲν προσκλήθησαν, μαστιγούνται μόνον καὶ ἀπολύονται.

11. Ὁ μετατιθεὶς ὄρια, εἰ μὲν νεώτερος εἴη, εἰς χρόνον μακρότερον ἐξορίζεται, εἰ δὲ γέρον εἰς ἥττονα. Ὁ δὲ ἐτέρῳ ὑπουργήσας τύπεται καὶ ἐπὶ διετίαν εἰς ἔργον δημοσίον πέμπεται. Ὁ δὲ κατὰ ἄγνοιαν ἢ τυχερῶς τοὺς ὀριαίους λίθους μετατιθεὶς μαστιγούται μόνον. (1) (N. 2 Πανδ. 47. 21 (de termino moto). Βασ. LX. 31. 2).

Μ. Ὁ μεταθέντων σύνορα, εἰ μὲν εἶναι νεώτερος, ἐξορίζεται διὰ πλείονερ χρόνον, εἰ δὲ γέρον δι' ὀλιγώτερον. Ὁ δὲ συνεργήσας ἄλλῳ δέρεται καὶ ἀποστελλεται δύο ἔτη εἰς δημοσίον ἔργον. Ὁ δὲ μεταθέντων κατ' ἄγνοιαν ἢ κατὰ τύχην τοὺς λίθους τῶν συνόρων μαστιγούται μόνον.

12. Ὁ δρους δόλῳ μετατιθεὶς κατ' ἑκάστον ὁρθέσιον τῷ μέρει τοῦ δημοσίου πεντήκοντα ζημιεῖται νομ·· εἰ δὲ δούλος ἢ δούλῃ πλημμελήσουσιν ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, εἰ μὴ ὁ δεσπότης τὴν ὑπὲρ τούτων ποινὴν καταβάλλεται. (2) (N. 3 πρ. § 1 Πανδ. 47. 21 (de termino moto). Βασ. LX. 31. 3).

Μ. Ὁ δόλῳ μεταθέντων σύνορα δι' ἑκάστον ὁρθέσιον ζημιούται πενήκοντα νομίσματα καταβαλλόμενα πρὸς τὸν δημοσίον· εἰ δὲ δούλος ἢ δούλῃ πράξωσι ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, εἰ δὲ δεσπότης δὲν καταβάλῃ τὸ ὑπὲρ τούτων τίμημα.

13. Ὁ τὸν ὄρον τοῦ ἐτι ἀμειβετησίμου πρὸ δίκης τελείας κατασχών, εἰς τὸ διπλεῦν αὐτὸν ζημιούται· καὶ διδωσιν αὐτὸν τε

(1-2) Τανῶν ἢ μετάθεσις τῶν ὁρῶν κολάζεται ὑπὸ τοῦ 429 άρθρου τοῦ ποιν. νόμου.

τὸν τόπον τῷ νενικηκότῃ καὶ ἕτερον τοσοῦτον· εἰ δὲ ἴδιος ἦ αὐτῷ ὁ τόπος, ἀρκεῖ πρὸς τιμωρίαν τὸ ἐκπεσεῖν αὐτοῦ. (1) (N. 4 Κωδ. 3. 39 (finium regundorum). Βατ. LX. 31. 4).

Μ. Ὁ πρὸ τοῦ ἐριστικῆς πέρας τῆς δίκης καταλιθὼν τὸ σύνορον τοῦ διαρηνεικομένου εἰσέτι ἀγροῦ ζημιούται εἰς τὸ διπλασίον ὑποχρεούμενος νὰ δώτῃ εἰς τὸν νικῆσαντα τὸν τόπον αὐτὸν καὶ ἄλλον τόσον· εἰ δὲ ὁ τὸ-
πος ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ, ἐκπίπτει αὐτῆς πρὸς τιμωρίαν.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ αὐτομολῶν καὶ ἀνδραποδιστῶν. (2)

1. Τεὺς ἐκ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τεὺς πολέμιους ἀποφεύγοντας ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἕκαστῳ ἀκινδύνως φρονεῖν. (N. 3 § 6 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corn. de sicariis). Βατ. LX. 39. 3).

Μ. Τ.ὺς φεύγοντας ἐκ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τεὺς πολέμιους ἔχει ἕκαστος ἄδειαν νὰ φρονεῖ ἀκινδύνως ὡς πολέμιους.

2. Οἱ πρὸς τοὺς πολέμιους αὐτομολοῦντες καὶ τὰς ἡμετέρας βουλὰς ἀπαγγέλλοντες εἰς φούρκαν ἀναρτῶνται ἢ καίονται. (N. 38 § 1 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βατ. LX. 51. 34).

Μ. Οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς τοὺς πολέμιους καὶ γνωστοποιούντες τὰ σχέδια ἡμῶν ἀσφαλοποιῶνται ἢ καίονται.

3. Οἱ πολέμιαι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς αὐτομολοῦντες ἕξει τιμωρεῖσθωσαν. (N. 7 Πανδ. 49. 17 (de re militari). Βασιλ. LVII. 1 16).

Μ. Οἱ πολέμιοι καὶ οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς αὐτοὺς διὰ ξίφους τιμωροῦνται.

4. Εἴ τις αὐτόμολος εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναδράμοι, ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιήσας συγγνώμῃς τυγχάνειτω· δευτέρῳ δὲ εἰς τρίτῃ δουλείαν διαπωλεῖσθω· ἐκ τρίτου δὲ ποιητῶντος τὴν αὐτομολίαν, εἴτα ἐπαναξουσίῃς, εἰς διηνεκῇ καὶ αἰδίῳ οἰκτείαν πιπραστῆσθω. Εἰ δὲ ληθῇς ὅρ' ἑτέρον εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναχθῇ καὶ μάλιστα, εἰ ἀβλαβὲς ἐμφυλίου τὴν δεξιάν ἔχει μεμολυσμένην, τοῦτον θανάτῳ κολάζειν, οἷα δὲ πολέμιον, οὔτε ἄδικον οὔτε ἀπόστομον.

Μ. Ἐάν αὐτόμολος ὑποστρίψῃ εἰς τὴν πατρίδα, εἰ μὲν ἔπραξε τοῦτο ἅπαξ, συγχωρεῖται· εἰ δὲ δις, πωλεῖται πρὸς τριῶν ἐτῶν δουλείαν· εἰ δὲ

(1) Ἦδε προηγούμενην σημείωσιν.

(2) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ἀλλήλῃς δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν τιμωροῦνται διὰ τῆς ὑπάτης ποινῆς οἱ πρὸς τοὺς πολέμιους ἐν πολέμῳ αὐτομολοῦντες (Π. Ν. ἀρθρ. 123). Οἱ δὲ ἐξανδραποδίζοντες καὶ σωματεμπνεύμενοι διὰ προσηκείων δεσμιῶν (N. 1 Μαρτίου 1841 περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς σωματεμπορίας, ὃν ἴδε ἐν Β' τόμῳ Δικ. Νόμων ὑπὸ ἀρθ. 821 Ποινικοῦ Νόμου.

ἐντομίσθησεν ἐκ τρίτου καὶ ἔπειτα ὑπέστρεψε, πωλεῖται πρὸς διηνεκῇ καὶ
λαβίον δουλείαν. Ἐάν δὲ ἄλλοι συλλάβωσιν αὐτὸν καὶ ἐπαναγάγωσιν εἰς
τὴν πατριδα καὶ μάλιστα ἂν αὐτὸς ἐμόλυνε τὴν δεξιάν αὐτοῦ εἰς ἐμφύλιον
αἷμα, δὲν εἶναι ἀδικον οὐδὲ σκληρὸν νὰ τιμωρῆται ὁ τοιοῦτος διὰ θανάτου
ἢ πολέμου.

5. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολέμιους ἢ παραδίδους πολέμιοις Ῥω-
μαίους κεφαλικῶς τιμωρεῖται. (N. 9 Kωδ. 12. 36 (de re mi-
litari) Σύγψις LX. 63. 1).

M. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολέμιους ἢ παραδίδων τοὺς Ῥωμαίους πρὸς τοὺς
πολέμιους κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

6. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν κεφα-
λικῇ τιμωρίᾳ ὑπόκειται. (N. 25 Kωδ. 9. 17 (de poenis) Βασ.
LX. 51. 62).

M. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους νὰ ναυπηγῶσιν ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν
τιμωρίαν.

7. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους δερόμενοι
καὶ κουρευόμενοι χειροκοπεῖσθωσαν. (N. 15 Kωδ. 9. 20 (ad
legem Fabiam de plagariis) Βασ. LX. 48. 20).

M. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους τύπονται, κείρονται
καὶ χειροκοποῦνται.

ΤΙΤΑ. Θ'.—Περὶ συκοφαντῶν καὶ τῶν ὄλναριαν εὐρισκόντων. (1)

1. Ἡ διάταξις βούλεται τὴν συκοφαντήσαντα ἐπὶ δημοσίῳ
ἐγκληματι καὶ ἀτιμωθῆναι καὶ περιοριζέσθαι, μόνον μένει εἰς
ἄλλοτρίαν κατηγορίαν ἐκίνησεν ὡς ἴδιαν αἰτίαν. (N. 8 Kωδ. 9.
43 (de calumniatoribus) Βασ. LX. 1. 35).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὁ συκοφαντῆται ἄλλον ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκληματι
καὶ ἀτιμωθῆναι καὶ περιορίζεται, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκίνησεν ἄλλοτρίαν κατη-
γορίαν ὡς ἀπ' εὐθείας αὐτὸν ἐνδιαφερούσαν.

2. Ὁ συκοφαντῆτας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον τριάκοντα χρυ-
σίου λίτρας προστιμάσθω τῷ δημοσίῳ. (N. 22 πρ. Kωδ. 1. 3
(de episc. et clericis). Βασ. III. 1. 2).

M. Ὁ συκοφαντῆτας ἐπ' ἐγκληματι ἐπίσκοπον καταβάλλει πρῶτιστον
εἰς τὸ δημόσιον τριάκοντα χρυσίου λίτρας.

3. Ὁ συκοφαντῆτας τῇ ταῦτοπαθείᾳ ὑπόκειται. (N. 10 Kωδ.
9. 46 (de calumia). Βασ. LX. 1. 37).

M. Ὁ συκοφαντῆτας ὑπὸκειται εἰς τὴν ταῦτοπαθειαν.

(1) Ἡ συκοφαντία καὶ ἡ ἐξουσία τῆς τιμῆς τιμωροῦνται νῦν κατὰ τὴν
πρὶ ἐξουσιασῶν ἐν γένει καὶ περὶ τύπου νόμον, ἐν ᾧ ἔχει τὸ κεφάλαιον
δευτέρου τοῦ Ποιν. Νόμου ἐν Β' τόμῳ Δικ. Νόμων (6' ἐκδ. σελ. 461).

4. Ὁ συκοφάντης κατ' εὐδένα τρόπον κερδαίνει· οὔτε εἰς λάδην ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τινά. (N. 3 § 1 Πανδ. 3. 6 (de calumniatoribus). Βασ. LX. 1. 3).

M. Ὁ συκοφάντης κατ' εὐδένα τρόπον κερδαίνει τὸ ληφέν, οὔτε εἰς λάδην ἵνα συκοφαντήσῃ, οὔτε εἰς λάδην ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τινά.

5. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον καὶ μὴ παραχρῆμα καίων, ἀλλ' ἀναγινώσκων ὑποκείσθω τῇ τιμωρίᾳ, ἣ τινι ὑπέκειτο καὶ ὁ συνθεθεὶς τὴν φλυαρίαν. Φλυαρία δὲ ἐστὶν ὁ ῥιπτόμενος χάρτης καὶ κατηγορίας ἔχων κατὰ τινος. (N. μον. Κωδ. 9. 36 (de famosis libellis). Βασ. LX. 63. 1).

M. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν (λίβελλον) ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον, εἰ δὲν καύσῃ αὐτὴν παραυτίκα, ἀλλ' ἀναγινώσκῃ αὐτήν, ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν, ἣν ὑρίσσετο καὶ ὁ συνθέτης τῆς φλυαρίας. Φλυαρία δὲ (λίβελλος) λέγεται τὸ ῥιπτόμενον ἐκεῖνο χαρτίον, τὸ περιέχον κατηγορίαν κατὰ τινος.

6. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν μηδενὶ ἑτέρῳ λεγέτω τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἀλλὰ διαῤῥῆξαι ἢ καύσει αὐτήν· ὁ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσας κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. (N. μον. Κωδ. 9. 36 (de famosis libellis). Βασ. LX. 63. 1).

M. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν (λίβελλον) ὀφείλει εἰς οὐδέναν νάνακοινοῦ τὰ ἐν αὐτῇ διαλαμδανόμενα, ἀλλὰ νά σχίξῃ ἢ νά καύῃ αὐτήν· ὁ δὲ μὴ πράξῃ ταῦτα ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

ΤΙΤΑ. Γ'.—Περὶ φαρμάκων, γοήτων καὶ μάντεων. (1)

1. Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ κατέχεται ὁ ποιήσας φάρμακον ἐπὶ ἀναιρέσει ἀνθρώπου ἢ ἐσχληκῶς ἢ πωλήσας. (N. 3 πρ. Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 3).

M. Ὁ κατασκευάσας φάρμακον πρὸς θάνατον ἀνθρώπου ἢ λατῶν ταῦτο πωλήσας ἐνεχεται εἰς τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον.

2. Εἴ τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἰαδήποτε προφάσει θώσῃ ποτὸν εἴτε γυνὴ ἀνδρὶ εἴτε ἀνὴρ γυναικὶ· εἴτε δοῦλος δεσποτῇ καὶ διὰ τῆς τοιαύτης προφάσεως ἀσθενεῖα περιπέσῃ ὁ τὸ ποτὸν

(1) Καὶ ὁ τίτλος αὗτος ὡς περιλαμβανὼν ποινικὰς διατάξεις δὲν ἱσχυρίζεται. Ἀλλὰ καὶ νῦν ὁ προσενηκὼν δηλητήριον φάρμακον ἐπὶ ἀναιρέσει ἀνθρώπου τιμωρεῖται θανάτῳ, εἰ ὁ φαρμακιοὺς ἀπίθανον ἢ περιέπεσον εἰς νόσον πίναν θανάτῳ ἀνάτονον (Π. Ν. ἀρθρ. 289), δια κρατήσεως δὲ ἢ προστίμου, εἰ πταίσματι δηλονότι, τιμωρεῖται ὁ πλανῶν ἄλλους διὰ νομιζομένων θαυμάτων, μαγείων, σημειομαντείας, ονειροκρίσεως καὶ ἄλλων παρομοίων γοητειῶν (Π. Ν. ἀρθρ. 665), διὰ ποινῆς δὲ ἐγκληματικῆς ὁ διὰ τεισεύων μίσων πλανῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς βλάβης ἄλλου ἢ τῆς περιπετήσεως αὐτοῦ ἀσυγχωρήτου ὥφελείας (Π. Ν. ἀρθρ. 399).

ἐκπιῶν καὶ συμβῇ ἐκ τούτου καταρρέευσαι καὶ ἀποθανεῖν, ξίφει τιμωρεῖσθω.

Μ. Ἐάν τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἰαδὴποτε προφάσει δώσῃ ποτὸν εἴτε γυνὴ πρὸς ἄνδρα εἴτε ἄνθρωπος πρὸς γυναῖκα εἴτε δοῦλος πρὸς δεσπότην καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας δ' πιῶν τὸ ποτὸν περιπέσῃ εἰς ἀσθένειαν καὶ συμβῇ ἐκ τούτου νὰ μαρυνῇ καὶ νὰ ἀποθάνῃ, διὰ ξίφους τιμωρεῖται.

3. Οἱ τὰ λεγόμενα ποιοῦντες φυλακτὰ ἐπὶ φιλίᾳ τοῦ δοκεῖν ἀνθρώπων (1) δημεύοντο ἐξορίζεσθωσαν. (N. 9 Kωδ. 9. 18 (de maleficis et mathem). Βασ. LX. 39. 30).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ λεγόμενα φυλακτὰ ἤτοι περίπτα πρὸς φιλίαν τὰς ἀνθρώπων (πρὸς ὠφελίαν τὰς ἀνθρώπων) δημεύοντο ἐξορίζονται.

4. Ὁ συνειδὼς τινι γοητείαν κατασχὼν αὐτὸν τῇ δημοσίᾳ ὄψει παραδίδωτω· εἰ δὲ τις οἰοσθῇποτε ἄνθρωπος συλλαβόμενος τοῦτον μὴ παραδώσει, ἐσχάτην ὑπομένετω τιμωρίαν.

Μ. Ὁ γινώσκων περὶ τινος ὅτι διαπράττει γοητείας, εἴαν συλλάβῃ αὐτόν, παραδίδωσι πρὸς θεαγριμὸν· εἴαν δὲ ὁ συλλαβὼν αὐτόν, οἰοσθῇποτε καὶ αὐτὸς ἦναι, δὲν παραδώσῃ, ὑπόκειται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.

5. Οἱ διὰ γοητείας σῶφρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας στρέφοντες δημεύουσι καὶ ἐξορίᾳ καθυποβάλλονται· εἰ δὲ καὶ πρὸς πρόσωπον ὑπερέχον τοῦτο τολμήσουσι, τῇ διὰ ξίφους τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. (N. 4 Kωδ. 9. 18 (de maleficis). Βασ. LX. 39. 25).

Μ. Οἱ διαστρέφοντες διὰ γοητείας σῶφρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας καθυποβάλλονται εἰς δήμευσιν καὶ ἐξορίαν· εἴαν δὲ καὶ τολμήσωσι νὰ ἐνεργήσωσι τοῦτο πρὸς πρόσωπον ὑπερέχον, ὑπόκεινται εἰς τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν.

6. Τὸ διὰ θυσιῶν μαντεύεσθαι κακώλυνται· ὁ δὲ τοιοῦτος ξίφει τιμωρεῖσθω. (N. 3 Kωδ. 9. 18 (de maleficis). Βασ. LX. 39. 24).

Μ. Ἡ διὰ θυσιῶν μαντεία ἀπαγορεύεται· ὁ δὲ τοιοῦτος μάντις διὰ ξίφους τιμωρεῖται.

7. Οἱ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημεύοντο τὸν βίον καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν ἐξορίζονται. Φίλτρα δὲ εἰσὶ τὰ φιλίας καὶ ἀγάπης ποιητικά, δι' ὧν, ὡς φλυαροῦσι τινες, δύναται τις ἔλκειν τινὰ πρὸς τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν. (N. 38 § 5 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 34).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ φίλτρα μετὰ τὴν δήμευσιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ θλῆς τῆς περιουσίας αὐτῶν ἐξορίζονται. Φίλτρα δὲ εἶναι τὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπην, δι' ὧν, ὡς τινες φλυαροῦσι, δύναται τις νὰ ἐλκύσῃ τὴν ἀγάπην ἄλλου τινός.

(1) Ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει φέρεται «ἐπὶ φιλίᾳ τῷ δοκεῖν ἀνθρώπων». Ἡμεῖς ἐτηρησάμεν τὴν συνθησοτέραν γράψην· ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι τὸ ἀρχικὸν κείμενον ἔφερεν «ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ δοκεῖν ἀνθρώπων» καὶ ἐκ παραδρομῆς τῶν ἀντιγραφῶν μετετάπη καὶ ἡ λέξις ὠφελεία εἰς φιλίαν.

8. Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι, εἰ μὴ κατὰ ἄγνοιαν τοῦτο πράξωσι, ξίφει τιμωρεῖσθωσαν. (Ν. 6 Κωδ. 9. 18 (de maleficis). Βασ. 39. 27).

Μ. Οἱ ἐπικαλούμενοι δαίμονας πρὸς βλάβην ἀνθρώπων, εἰ μὴ πρᾶξωσι τοῦτο ἐξ ἄγνοιας, διὰ ξίφους τιμωροῦνται.

9. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τέμνεσθαι. (Νεαρά 134 κερ. 13).

Μ. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις νὰ κόπτονται ἀμφοτέραι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλληνιζόντων καὶ αἰρετικῶν. (1)

1. Ὁ ἀπὸ Χριστιανῶν Ἰουδαῖος γενόμενος δημεύσθω (Ν. 1 Κωδ. 1. 7 (de apostatis). Βασ. LX. 54. 22).

Μ. Ὁ ἀπὸ χριστιανοῦ γενόμενος Ἰουδαῖος δημεύεται.

2. Ἐάν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον κτήσεται καὶ περὶ τέμνη, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. (Ν. 16 Κωδ. 1. 9 (de Iudaeis). Βασ. LX. 54. 29).

Μ. Ἐάν Ἰουδαῖος ἀποκτήσῃ ἀνδράποδον χριστιανὸν καὶ περὶ τέμνη αὐτὸν κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

3. Ἐάν Ἰουδαῖος τολμῇ διαστρέψαι Χριστιανικὸν λογισμὸν, ὑπόκειται κεφαλικῇ τιμωρίᾳ. (Ν. 18 Κωδ. 1. 9 (de Iudaeis). Βασ. LX. 54. 30).

Μ. Ἐάν Ἰουδαῖος τολμῇ νὰ διαστρέψῃ χριστιανικὸν λογισμὸν (δηλονότι νὰ προσελύτῃ Χριστιανὸν), ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

4. Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ πάλιν Ἑλληνίζοντες ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται.

Μ. Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν Ἑλληνίζοντες (δηλονότι προνοῦντες τὰ τῆς ἀρχαίας πολυθεϊκῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων) ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.

5. Οἱ ἀποστάντες ἐκ τῆς τῶν ὀρθοδόξων πίστεως καὶ αἰρετικοὶ γενόμενοι ἢ θύσαντες ἢ θύσαι τινὶ ἐπαγγελλόμενοι εὐ δύνανται διαθέσθαι ἢ δωρεῖσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης οὔτε ἐξ ἀδιαθέτου λαμβάνειν τι δύνανται. (Ν. 4 Κωδ. 1. 7 (de apostatis). Βασίλ. LX. 54. 25).

Μ. Οἱ ἀποσπηρετήσαντες ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ γενόμενοι αἰρετικοὶ ἢ θυσιάσαντες ἢ διατίξαντες τίνα νὰ θυσιάσῃ (εἰς εἰδωλα) δὲν δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἢ νὰ δωρήσωσιν, οὔδ' ἀπὸ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου νὰ λάβωσι τι.

(1) Ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἰσχύει τὸ μὲν ὡς περιλαμβάνων διατάξεις ποινικὰς, τὸ δὲ ὡς περιλαμβάνων διατάξεις ἀντικειμένους εἰς τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν λοιπῶν ἡμῶν νόμων ἀνεξίτηλότητα.

6. Ὁ ποιῶν Ἑλληνικὰς θυσίας ἢ τιμῶν εἰδῶλα ἢ θυσιάζων ἢ λιβανον αὐτοῖς καίων ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλεται· ὁμοίως δὲ τιμωροῦνται καὶ οἱ συνίστορες αὐτοῦ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν θυσιῶν. (N. 7 Κωδ. 1. 11 (de paganis et sacrificiis) Βασ. I. 1. 17).

Μ. Ὁ τελῶν Ἑλληνικὰς θυσίας ἢ τιμῶν εἰδῶλα ἢ θυσιάζων ἢ καίων λιβανον πρὸς αὐτὰ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν. Ὡσαύτως δὲ τιμωροῦνται καὶ οἱ κοινῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θυσιῶν οἱ ὑπηρεταί.

7. Οἱ Μανιχαῖοι χριστιανοὶ γενόμενοι, μετὰ ταῦτα τὰ τῶν Μανιχαίων διαπραττόμενοι ἢ τοῖς τοιοῦτοις ἐντυγχάνοντες καὶ μὴ παραδιδόντες τοῖς ἄρχουσιν ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. Καὶ οἱ ἐν ἀξίαις ἢ στρατηγίαις ἢ συστήμασιν ὄντες θρεῖλουσιν φροντίζειν, μὴ τις αὐτῶν ἐστὶ τοιοῦτος· ἐπεὶ τοιγε εἰ ἴσασιν αὐτὸν καὶ μὴ παραδίδασιν, κἂν ὁρθόδοξοι ᾖσιν, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλονται. (N. 16 Κωδ. 1. 5 (de haereticis). Βασ. I. 1. 24).

Μ. Οἱ Μανιχαῖοι γενόμενοι χριστιανοί, καὶ μετὰ ταῦτα τελοῦντες τὰ τῶν Μανιχαίων ἢ συναντῶμενοι πρὸς τοὺς τοιοῦτους καὶ μὴ παραδίδοντες αὐτοὺς πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὑπόκεινται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν. Καὶ οἱ κατεχόντες ἀξιώματα ἢ στρατηγίας ἢ μετέχοντες συλλόγων θρεῖλουσιν νὰ φροντίζωσι μὴπως τις αὐτῶν ᾖ τοιοῦτος· διότι γινώσκοντες αὐτὸν καὶ μὴ παραδίδοντες, καὶ ὁρθόδοξοι εἰν ᾖσιν, εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν ὑποβάλλονται.

8. Οἱ Μανιχαῖοι καὶ μετὰ θάνατον ἐλέγχονται. Καὶ ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς κληρονομεῖ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κἂν συγγενεῖς ᾖσιν ὁρθόδοξοι πλὴν παίδων· ἀλλ' εἰσκομίζονται τὰ πράγματα αὐτῶν· μένοι γὰρ παῖδες αὐτῶν ὁρθόδοξοι ὄντες κληρονομοῦσιν αὐτούς· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν θανατιστῶν.

Μ. Οἱ Μανιχαῖοι ἐλεγχονται καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κληρονομεῖ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ συγγενεῖς εἰν ὑπάρχουσιν ὁρθόδοξοι ἐκτὸς τέκνων· ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτῶν εἰσκομίζονται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· διότι μόνον τὰ τέκνα, εἰν ᾖσιν ὁρθόδοξα, κληρονομοῦσιν αὐτούς. Ὡσαύτως οἱ θανατισταί.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'.—Περὶ δούλων καὶ τῶν ἐμπροσθοῦς ποιούντων. (1)

1. Δούλος συνειδώς καὶ συμπράττων τῇ ἄρπαγῇ τῆς ἰδίας διαποίνης καίεται. (2) (N. μον. § 3 Κωδ. 9. 13 (de raptu virginum). Βασ. LX. 58. 1).

(1) Παρ' ἡμῶν δούλοι δὲν ὑπάρχουσιν· οἱ δὲ ἐμπροσθαί τιμωροῦνται κατὰ τὸ ἀρθρον 406 καὶ ἐπ. τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου.

(2) Ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι ἀντὶ αὐτῆς ἡ § 4 τίτλου 3' τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μ. Δούλος συνεργῶν ἐν γνῶσει εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς ἰδίας αὐτοῦ δεσποίνης καίεται.

2. Πυρὶ παραδίδονται οἱ δοῦλοι, οἵτινες τῇ σωτηρίᾳ τῶν οἰκείων δεσποτῶν ἐπεβούλευσαν· καὶ ἐκεῖνοι τιμωρεῖσθωσαν τῶν οἰκείων ἀναيرهθέντος τοῦ δεσπότου, ὅσοι τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἢ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς αἰσθανόμενοι μὴ συνέδραμον, εἴτε ἐν οἴκῳ εἴτε ἐν ὁδῷ ἢ ἀγρῷ τοῦτο συνέβη. (N. 28 § 11 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 26).

Μ. Οἱ δοῦλοι εἰ ἐπιβουλεύσαντες τὴν σωτηρίαν τῶν δεσποτῶν αὐτῶν παραδίδονται εἰς πῦρ· ἂν δὲ τυχὸν φονευθῇ ὁ δεσπότης, τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι τῶν δούλων, ὅσοι αἰσθανθέντες τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου ἢ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, δὲν συνέδραμον, εἴτε ἐν οἰκίᾳ εἴτε ἐν δρόμῳ εἴτε ἐν ἀγρῷ συνέβη τοῦτο.

3. Ἐάν τις οἰκιακὸς ἢ δοῦλος ἐγκληματικῶς κατηγορῇ τοῦ ἔχοντος αὐτόν, ἀποτεμνέσθω ἐξηρημένον τοῦ ἐπὶ καθοσιώσει κατ' κατηγορούντος· καὶ ὁ ἀπελεύθερος ἐγκλήματα ἐπιφέρων τῷ πατρωνί ἢ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑποφερῶς τιμωρίαν τοῖς δούλοις καὶ τοῖς οἰκιακοῖς. (N. 20 Κωδ. 9. 1 (de his qui accusare non possunt). Βασ. LX. 34. 42)

Μ. Ἐάν τις οἰκέτις ἢ δοῦλος κατηγορήσῃ ἐπ' ἐγκλήματι ἐκεῖνον πατρὶ ἢ διαμνεῖ, ἀποκεφαλίζεται ἐκτὸς τοῦ κατηγορούντος ἐπὶ καθοσιώσει· καὶ ὁ ἀπελεύθερος προκαλῶν ἐγκληματικὰς κατηγορίας κατὰ τοῦ πατρωνοῦ ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ ὑποπίπτει εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν τῶν δούλων καὶ τῶν οἰκιακῶν.

4. Ἐάν τις εἰδὼς οἰκήματα ἐμπρήσῃ ἢ σωρὸν σίτου πλησίον οἰκήματος κείμενον, ἐξεγγόμενος πυρὶ παραδίδεται· εἰ δὲ ἔξω πόλεως τὸ τοιοῦτον διαπράξῃται, χειροκοπεῖσθω. (N. 10 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 6).

Μ. Ἐάν τις ἐν γνῶσει καύσῃ οἰκήματα ἢ σωρὸν σίτου κείμενον πλησίον οἰκήματος, ἐξελεγχόμενος παραδίδεται εἰς πῦρ· ἐάν δὲ πράξῃ τὸ τοιοῦτον ἔξω τῆς πόλεως, χειροκοπεῖται.

5. Εἴ τις τὴν καλὰμην τοῦ ἰδίου χωραφίου βουλόμενος καῦσαι ἔβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ ἀχθὲν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χωράφια ἢ καὶ ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δεῖ τὸν ἀχροατὴν ἐξετάζειν· καὶ εἰ μὲν ἀπειρία ἢ ῥαθυμία τοῦ ἀνάψαντος τὸ πῦρ ἀνήψεν, εἰ μὴ παρεφυλάξατο δυνάμει τοῦ μὴ προσελθεῖν τὴν φλόγα περαιτέρω, ὡς ἀμελήσας ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται· εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκεῖνος παρεφυλάξατο, ἀθρόον δὲ πνεῦμα προσπεσὼν τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα ἐπὶ τὸν βλαβέντα μετακόμισεν, ἀνεύθυνος ὁ τὸ πῦρ ἀνάψας διατελεῖ. (N. 30 § 3 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam). Βασ. LX. 3. 30).

Μ. Ἐάν τις θέλων νά καύσῃ τὴν καλὰ μὴν τοῦ χωραφίου αὐτοῦ ἐβάλῃ εἰς αὐτὴν πῦρ, ἢ δὲ φλόξ προβάσῃ κατέκαυσεν τὰ ἀλλότρια χωράφια ἢ καὶ ἀλλότριον ἀμπελῶνα, ὁ δικαστὴς δεῖται νά ἐξετάσῃ καὶ εἰ μὲν ἐκὰς ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀμελείας τοῦ ἀνάψαντος τὸ πῦρ, μὴ μεριμνήσαντος τὸ κατὰ δύναμιν ὥστε νά μὴ προῇ ἡ φλόξ περαιτέρω, ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται ὡς ἀμελήσας· εἰ δὲ αὐτὸς ἐμερίμνησεν μὲν κατὰ πάντα, προσπειῶν ὅμως σφοδρὸς ἄνεμος μετένεγκε τὴν φλόγα εἰς τὸ βλαβρὲν χωράφιον, ὁ ἀνάψας τὸ πῦρ διατελεῖ ἀνεύθυνος.

6. Ἐάν ἀπὸ τινος τύχης οἶκός τις ἐμπρησθῇ, κακεῖθεν τὸ πῦρ ἐκδραμὼν τὰ παρακειμένα ἐμπρήσῃ, οὐδὲν ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεὶς. (N. 11 Πανθ. 47. 9 (de incendio, ruina).

Μ. Ἐάν ἐκ τύχης κατ' ἡ οἰκία τινὲς καὶ ἐξ αὐτῆς διαδοθῇ τὸ πῦρ καὶ καύσῃ τὰς γειτονικάς, ἢ κατ' ἀρχὰς καίσα (δηλονότι ὁ κύριος αὐτῆς) εἰς οὐδὲν ὑπόκειται.

ΤΙΤΑ. ΙΓ'. — Περὶ τῶν ἀλλοτριῶν ὑποδεχομένων
δοῦλους καὶ τῶν ἐκποιούντων ἐλευθέρους (1).

1. Ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑποδεξάμενος καὶ ἀποκρύψας οὐκ ἐκφύγει τὴν ποινὴν προσάσει τοῦ δικάζεσθαι περὶ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, ἀλλὰ δίδωσιν αὐτὸν μετὰ ἐτέρου ὁμοίου. (N. 5 Πανθ. 48. 15 (de lege Fabia de plagiaris). Βασ. LX. 48. 4).

Μ. Ὁ ὑποδεξάμενος ἀλλότριον δοῦλον καὶ ἀποκρύψας αὐτὸν δὲν ἀποφύγει τὴν ποινὴν ἐπὶ τῇ προσάσει τοῦ νά δικασθῇ περὶ τῆς κυριότητος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀποδίδωσιν αὐτὸν καὶ προσέτι ἄλλον ὅμοιον.

2. Ὁ τὸν φυγόντα δοῦλον ὑποδεξάμενος δίδωσιν αὐτὸν μετ' ἐτέρου ὁμοίου ἤτοι εἴκοσι νομισμάτων· ὅσας δὲ αὐτὸν ὑποδέχεται, τσαυτάκις αὖξεται ἡ ποινὴ. (N. 4 Κωδ. 6. 1 (de servis fugitivis). Βασ. LX. 7. 9).

Μ. Ὁ ὑποδεχθεὶς τὸν φυγόντα δοῦλον ἀποδίδει αὐτὸν μετὰ ἄλλου ὁμοίου δηλονότι μετὰ εἴκοσι νομισμάτων· ὅσας δ' ἂν ὑποδεχθῇ αὐτὸν, τσαυτάκις αὖξεται ἡ ποινὴ (δηλ. τὸ πρόστιμον).

3. Ὁ τὸν ἐλευθέρων ἐν εἰδήσει μὴ βουλόμενον πιπράσκων ἀνδραποδιστῆς ἐστίν. (N. 15 Κωδ. 9. 20 (ad legem Fabiam de plagiaris). Βασ. LX. 48. 20).

Μ. Ὁ ἐν γνώσει πωλὼν τὸν ἐλευθέρων παρὰ τὴν θέλωσιν αὐτοῦ εἶναι ἀνδραποδιστῆς.

4. Ἐάν τις εἰδῶς ἐλευθέρων τινα ἀγοράσῃ ἢ πωλήσῃ αὐτὸν

(1) Καὶ τοῦ τίτλου τούτου δὲν ἰσχύουσιν αἱ μὲν δύο πρῶται παράγραφοι ὡς μὴ ἀναγνωριζομένης παρ' ἡμῖν τῆς δουλείας, ἢ δὲ τετάρτη ὡς περιέχουσα ποινικὴν διάταξιν. Παρ' ἡμῖν τιμωρεῖ τὴν σωματεμπορίαν ἥτοι τὴν πώλησιν οἰουδήποτε ἀνθρώπου ὁ περὶ σωματεμπορίας νόμος τοῦ 1841 διὰ προκαίρων δεσμῶν.

ἢ δωρήσεται ἢ εἰς προῖκα δώσῃ ἢ καταλλάξῃ, μιᾶς τούτων τῶν αἰτιῶν ἀποδεικνυμένης, ὁ τοιοῦτος χειροκοπεῖσθω. (N. 4 Πανδ. 48. 15 (de lege Fabia de plagiariis).

M. Ἐάν τις γινώσκων τινὰ ἐλεύθερον ἀγοράσῃ αὐτὸν ἢ πωλήσῃ ἢ δωρήσῃ ἢ εἰς προῖκα δώσῃ ἢ ἀνταλλάξῃ, καὶ μία μόνον τούτων τῶν αἰτιῶν εἴαν ἀποδειχθῇ, ὁ τοιοῦτος χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ διαφόρων ποινῶν.

1. Ἐάν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως, οὐχ ὑπόκειται εὐθὺς τιμωρίᾳ· ἐξ ἀνάγκης δὲ ἔχουσιν οἱ ἀκούσαντες μνηστῆσαι τῷ βασιλεῖ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἀδείας ἔχει ὃ βούλεται, ἐπ' αὐτῇ διορίσασθαι· πλὴν καὶ ταῦτα περὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος διακελεύεται, εἰ μὲν ἀπὸ κουφότητος εἶπε, καταφρονητέος· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας καὶ παραφροσύνης, ἐλέους δεῖται, εἰ δὲ ἐξ ἀκακίας, ἄξιός ἐστι συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τοὺς τρεῖς τρόπους τούτους δι' ἄλλην αἰτίαν εἴρηκεν, ὑπομένει τὴν τιμωρίαν τῇ δυνάμει τῶν παρ' αὐτοῦ λεχθέντων λόγων ἀνάλογον πρὸς τὴν φύλαριν αὐτοῦ. (1) (N. μον. Κωδ. 9. 7 (si quis imperatoris). Βασίλ. LX. 36. 13).

M. Ἐάν τις κακολογήσῃ τὸν βασιλέα, δὲν ὑπόκειται εὐθὺς εἰς τιμωρίαν· ἀλλ' ὑποχρεοῦνται οἱ ἀκούσαντες νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν βασιλέα· καὶ οὗτος ἔχει ἀδείαν νὰ διατάξῃ περὶ αὐτοῦ ὅ, τι θέλει· περὶ δὲ τῶν τοιούτων ὁ νόμος λέγει καὶ ταῦτα, εἰ μὲν ἐξερώνησέ τι ἐκ κουφότητος, εἶναι καταφρονητέος· εἰ δὲ ἐκ μανίας καὶ παραφροσύνης, εἶναι ἄξιός ἐλέους· εἰ δὲ ἐκ ἀκακίας, εἶναι ἄξιός συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τὰ τρία ταῦτα ἐμίλησε δι' ἄλλην αἰτίαν, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν τῇ δυνάμει τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων λόγων ἀνάλογον πρὸς τὴν φύλαριν.

2. Ὁ κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως μελετήσας φονεύεται καὶ δημεύεται. (2) (N. 5 Κωδ. 9. 8 (ad legem Juliam majestatis). Βασ. LX. 36. 18).

M. Ὁ μελετήσας κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως φονεύεται καὶ δημεύεται.

3. Ὁ πλαστήν μονήταν ποινῶν μετὰ τῶν ὑπουργησάντων αὐτῷ χειροκοπεῖσθω· ὁ δὲ τοῦ ἀγροῦ διοικητῆς, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ πλαστή μονήτα, εἴτε γεωργὸς εἴτε δοῦλος εἴτε ἐνοικίος εἴτε

(1-2) Τανὺν ἢ μὲν κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ἐπίδουλῃ τιμωρεῖται διὰ θανάτου κατὰ τὸ ἄρθρον 128 τοῦ Ποιν. νόμου· ἢ δὲ δοσφύμησις τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως ἢ τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας τιμωρεῖται κατὰ τὰς περιστάσεις δι' εἰρκτῆς ἢ φυλακίσεως (N. 27 Ἰουν. 1860 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ περὶ ἐξουβρίσεων ἐν γένει καὶ περὶ τύπου νόμου).

ἐργαστηριακός, ὑπηρετήσας τῷ τοιοῦτῳ ἁμαρτήματι καὶ αὐτὸς χειροκοπεῖσθω. (1) (N. 1 Κωδ. 9. 24 (de falsa moneta). Βασίλ. LX. 60. 1).

Μ. Ὁ κατασκευάσων πλαστὸν ἀργυροκοπεῖον (σημαντήριον) χειροκοπεῖται μετὰ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ· ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ ἀγροῦ, ἐνθα κατασκευάσθῃ τὸ πλαστὸν ἀργυροκοπεῖον, εἴτε γεωργός εἴτε δοῦλος εἴτε ἔνοικος εἴτε ἐργατικός, ἂν συνήργησεν εἰς τοιοῦτον ἐγκλήμα καὶ αὐτὸς χειροκοπεῖται.

4. Μονήτα δὲ καλεῖται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλωτήριον, μεθ' ὧν ὁ τῶν νομ. τύπος διαχαράττεται.

Μ. Ἀργυροκοπεῖον δὲ λέγεται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλωτήριον δι' οὗ χαράττεται ὁ τύπος τῶν νομισμάτων.

5. Ὁ τὸ χαράκιωμα παραξιών ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσιῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποστρατεύεται. (2) (N. 3 § 17 καὶ 18 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 9).

Μ. Ὁ ἐξερχόμενος τοῦ χαράκιωματος ἢ διὰ τοῦ τείχους ἐμβαίνων εἰς τὸ φρούριον κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ὑπερπηδῶν τὴν τάφρον ἀποστρατεύεται.

6. Ὁ τραχεῖαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσιν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ἐὰν δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλλῆς μέμφεως ἢ στάσις ἐστί, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (N. 3 § 19 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 4. 9).

Μ. Ὁ ὑποκινῶν ἄγριον στάσισιν ἀποστρατεύων στρατιωτικῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ἐὰν δὲ ὁ θόρυβος προῇ μόνον ὡς φωνῆς ἢ ψιλλῆς λογεμαχίας, ἐκπίπτει τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ.

7. Πᾶσα προπέτεια κατὰ τοῦ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (N. 6 § 2 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 14).

Μ. Πᾶσα προπέτεια τοῦ στρατιώτου κατὰ τοῦ στρατάρχου ἢ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἐπιφέρει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

8. Ἡ διάταξις κελεύει μὴ γίνεσθαι ἰδιωτικὰ φυλακὰς· τοὺς δὲ τοῦτο ποιεῦντας ὑπόκεισθαι καὶ ἐπιτιμῶ καὶ διαγίνειν ἐν τῇ δημοσίᾳ φρουρᾷ τσαυτάς ἡμέρας, ὅσα σῶζήσιν· ἂν γέγονεν ὁ ἐγ-

(1) Ὁ ποιν. ἡμῶν νόμος (ἀρθρον 261 ἐπ.) κολάζει διὰ φυλακίσσεως μὲν τὸν κατασκευάσαντα σφραγῖδα δημοσίας ἀρχῆς, δι' εἰρκτῆς δὲ τὸν χρησάμενον προσέτι αὐτῇ. Ὡσαύτως δὲ δι' εἰρκτῆς τὸν παραποιήσαντα σήμαντρα, δι' ὧν ἐπισημαίνονται ὑπὸ τοῦ δημοσίου πραγματεῖται, μέτρα, σταθμὰ ἢ ἄλλα δημόσια ἐντικείμενα. Ἐπίσης κολάζει (ἀρθρον 281 ἐπ.) δι' ἐγκλήματικῆς ποινῆς τὸν παραχαράσσοντα νομίσματα, οὗχ ἥτιον δὲ τὸν προμηθευόμενον νομισματοσήμαντρα ἢ ἄλλα εἰς νομισματοκοπίαν πρόσφορα εργαλεία.

(2) Ἡ παρῶσα παράγραφος εἶναι ἀντίγραφον τῆς § 15 βιβλ. Α' τίτλου 16.

κλεισθεῖς ἐν τῇ γενομένῃ παρ' αὐτῶν φυλακῇ, ὁποῖας ἂν εἴησαν τύχης ἢ ἀξίας, ἐκπίπτειν δὲ καὶ τῆς δίκης τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, προνοία τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος· εἰ δὲ ῥαθυρήσῃ ὁ ἄρχων, ὀφίστασθαι κινδυνον καὶ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. (N. 2 Κωδ. 9. 5 (de privatis carceribus). Βασ. LX. 55. 2).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν ἰδιωτικαὶ φυλακίσεις δὲν γίνονται· οἱ δὲ πρῶτοντες τοῦτο ὑπόκεινται καὶ εἰς τὸ πρῶστιμον καὶ εἰς τὸ δημόσιον δεσμωτήριον φυλακίζονται τόσας ἡμέρας, ὅσαςδὴποτε διέτριψεν ὁ ἐγκλεισθεὶς κατὰ τὴν γενομένην φυλάκισιν, ὅποιας τάξεως καὶ ἀξιώματος καὶ ἐάν ᾖ καὶ φυλακίσαντες, ἐκπίπτουσι δὲ καὶ τῆς δίκης, ἥτις ἀρμόζει εἰς αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, κατὰ πρόνοιαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ δικαστοῦ· ἐάν δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ, κινδυνεύει καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ καὶ ἡ σωτηρία.

9. Ὁ φυλακῆς προσεστὼς, ἐάν διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα δίχα δεσμῶν τοὺς φυλασσομένους ἐάσῃ ἢ ἀνάσχηται καὶ παραχωρήσῃ σίδηρον ἢ φάρμακον ἐν τῇ φυλακῇ εἰσαχθῆναι, τιμωρεῖται· εἰ δὲ τι τοιοῦτον γένηται κατὰ ἀγνοίαν τοῦ προσεστῶτος τῆς φυλακῆς, ἀποκινεῖται ὡς ῥάθυμος, ἤγουν ὡς ἀμελὴς καὶ τῆς ἐπὶ τῇ φυλακῇ προστασίας ἐκβάλλεται. (1) (N. 8 Πανδ. 48. 3 (de custodia et exhibitione). Βασ. LX. 35. 8).

M. Ὁ δεσμοφύλαξ, ἐάν λαθῶν χρήματα καταλίπῃ τοὺς πεφυλακισμένους ἀνευ δεσμῶν ἢ ἀνεχθῇ νὰ εἰσαγάγῃσιν εἰς τὴν φυλακὴν σίδηρον (ἥτοι ὀπλα) ἢ φάρμακον, τιμωρεῖται· ἐάν δὲ συμβῇ τι τοιοῦτον ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσμοφύλακος, ἀποκινεῖται ὡς ῥάθυμος, ἤγουν ὡς ἀμελὴς ἀποβάλλεται τῆς προστασίας τῆς φυλακῆς.

10. Οἱ φυγόντες ἐκ φυλακῆς εἰ μὲν συνετριψάντες τοὺς δεσμούς ἢ μέρος τῆς φυλακῆς χαλάσαντες εἰ μὲν ἄλλως κατὰ τῶν φυλάκων δολιευσάμενοι τὴν τοιαύτην φυγὴν ἐργάζονται, κεφαλικῶς κολάζονται· εἰ δὲ κατὰ ῥαθυρίαν τῶν τὴν φυλακὴν ἐμπιστευμένων ἐκφύγῃσι, μετρίωτερον τιμωροῦνται. (2) (Πρόβλ. N. 1 πρ. Πανδ. 47. 18 (de effractoribus) καὶ N. 13 Πανδ. 48. 3 (de custodia et exhibitione)).

M. Οἱ ἀποδράντες ἐκ τῆς φυλακῆς, εἰ μὲν συνετριψάν τὰ δεσμά ἢ κατέλυσαν μέρος τῆς φυλακῆς ἢ ἄλλως ἐδολιεύθησαν κατὰ τῶν φυλάκων καὶ διωγνύσαντες τὴν τοιαύτην φυγὴν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· ἐάν δὲ ἀποδράσῃσιν ἐξ ἀμελείας τῶν ἐμπιστευμένων τὴν φυλακὴν, τιμωροῦνται μετρίωτερον.

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν ὁ ἐνεργήσας τὴν ἀπόδρασιν ἢ συνεργήσας εἰς αὐτὴν ἐπιτηρητὴς ἢ φύλαξ φυλακῆς τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ἄρθ. 181 τοῦ Ποιν. νόμου, ὁ δὲ τυχὼν ἀμελὴς δειχθεὶς κατὰ τοὺς ἄρθ. τοῦ ἄρθρου 188.

(2) Τανῦν τιμωροῦνται κατὰ τὸ ἄρθ. 186 τοῦ Ποιν. νόμου.

11. Ὁ κεκρημένος ἵππῳ ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, τὸν δὲ ὀρισθέντα τόπον ὑπερβιάσας, τῆς ὥς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζημίον τοῦ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται· ἐὰν μέντοιγε ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου βλάβη ἐπιγένηται τῷ ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζημίος ὁ κεκρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσθαι πάθος. (1) (N. 5 § 7 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra). Προχ. 39. 50).

M. Ὁ λαβὼν παρὰ τινος ἵππον λόγῳ χραιοδανείου ἕως ῥητοῦ τινος τόπου καὶ ὑπερβὰς τὸν ὀρισθέντα τόπον, εἴαν συμβῇ νὰ βλαφθῇ ὁ ἵππος ἢ ἀποθάνῃ ἐνεχόμενος εἰς ταῦτα ἀποζημιῶι τὸν κύριον τοῦ ἵππου· ἐὰν δὲ ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου ἐπισυμβῇ εἰς τὸν ἵππον βλάβη ἢ θάνατος, ὁ χραιοδάνων δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν ζημίαν, ἐκτὸς ἂν πάθῃ τεῦτο ὁ ἵππος ἐξ ἀμελείας ἢ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ.

12. Εἴ τις φωραθῇ ἐργαστήριον ἐπαύξων ἢ ἐτέρου πραγματεῖαν ὑπείσερχόμενος καὶ ταύτην ὑποδεεστέραν τοῦ στοιχήματος ποιῶν καὶ ἐξωνούμενος, εἴτε ἕτερος εἰς ἐτέρου ἐπιστήμην εἰσερχόμενος ἐν ἀμφοτέροις ἐνεργεῖ μὴ τὴν ἐτέραν καταλιμπάνων, εἴαν ἂν βουληθῇ εἰδῆσαι τοῦ ἐπάρχου, ὁ τοιοῦτος τὴν διὰ δαρμού καὶ κουρᾶς καὶ θριάμβου καὶ διηνεκοῦς ἐξορίας ὑπομένει τιμωρίαν. (2)

M. Ἐὰν φωραθῇ τις ἐπαυξάνων ἐργαστήριον ἢ ὑπείσερχόμενος εἰς ἄλλου πραγματεῖαν καὶ ταύτης καταβιάζων τὸ προγεγραμμένον τίμημα καὶ ἀγορεύων αὐτήν, εἴτε εἰσερχόμενος ἄλλος εἰς ἐπιτήδευμα ἄλλου καὶ ἐνεργῶν ἀμφότερα, μὴ παραιτῶν δηλαδὴ τὸ ἄλλο, εἰσδύσῃτε θελήσῃ ὁ τοιοῦτος ἐν γνώσει τοῦ ἐπάρχου, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν δαρμού καὶ κουρᾶς καὶ πομπεύσεως καὶ ἀειφυγίας.

13. Ὁφείλει ὁ ληγάτος ἐπειδὴν ἐρεῦρη, τινὰς ἀποθησαυρίζοντας τὰ εἰσερχόμενα εἶδῃ εἰς καιρὸν ἐνδείας καὶ καταπραγματευομένους τοῦ κοινοῦ ἐμφανίζειν αὐτοὺς τῷ ἐπάρχῳ, ὥς ἂν τυπτομένων καὶ κουρευομένων τὰ ἀποτεθέντα εἰσχομίζωνται. (3)

M. Ὁ ὑποστράτηγος ὅταν ἀνακαλύψῃ τινὰς ἀποθησαυρίζοντας τὰ πρὸς τροφὴν εἰσαγόμενα εἶδη ἐν καιρῷ πείνης καὶ ἄμφοτεροις τοῦ κοινῶν ἐπείκει νὰ ἐμφανίσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ἐπάρχον, ἵνα δαρῶσι μὲν καὶ κουρευθῶσιν αὐτοί, εἰσχομισθῶσι δὲ τὰ ἀποτεμιευθέντα.

14. Ὁ ἐναποκλείσας ἀλλότρια θρέμματα καὶ τροφαῖς ἐνδια-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι αὕτη ἢ ἐν βιβλίῳ Π' τίτλῳ δεκάτῳ § 8. Οὕδαμῶς δ' ἀμφισβέλον, ὅτι ὡς ἀνεγερμένη εἰς τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἰσχύει καὶ νῦν.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει.

(3) Ὡσαύτως δὲν ἰσχύει ἢ ἐν § 13.

φθείρας ἢ ἄλλως πῶς ἀνελὼν εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται. (1) (N. 1 § 11 Πανθ. 9. 1 (si quadr. pauperiem). Βασ. LX. 2. 1).

Μ. Ὁ ἀποκλείσας ἀλλότρια ζῶα καὶ διαφθείρας αὐτὰ διὰ τροφῶν ἢ ἄλλως πῶς φονεύσας αὐτὰ καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον.

15. Κριῶν, βοῶν ἢ ἵππων ἢ χοίρων ἢ ἄλλων τινῶν θρεμμάτων συνελθόντων, εἰ μὲν ὁ πρῶτος ἐπελθὼν τοῖς ἄλλοις ἀνῆρθεῖν, ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ τοῦ ἀνελόντος δεσπότης· εἰ δὲ ἀνέλῃ ὁ ἐπελθὼν, ὑπεύθυνος γίνεται ὁ δεσπότης καὶ ἡ ἐκδίδωσι τὸ ζῶον τῷ δεσπότη τῷ ἀναιρεθέντος ἢ τὸ ἀξήμιον αὐτῇ περιποιεῖται.

Μ. Ἐάν συναχθῶσι κριοί, βοεῖ, ἢ ἵπποι ἢ χοῖροι ἢ ἄλλα τινὰ ζῶα ἰάν μὲν τὸ πρῶτον ἐφορμήσαν πρὸς τὰ ἄλλα φονεύθῃ, ὁ κύριος τοῦ φονεύσαντος εἶναι ἀνεύθυνος· ἰάν δὲ τὸ ἐφορμήσαν φονεύσῃ, ὁ κύριος αὐτοῦ γίνεται ὑπεύθυνος καὶ ἡ παραδίδωσι τὸ ζῶον πρὸς τὸν κύριον τοῦ φονευθέντος ἢ ἀποζημιῶ αὐτόν.

16. Ὁ δόλον ποιῶν εἰς ἀπήμιον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐργαζόμενος καὶ πιπράσκων χειροκοπεῖσθω.

Μ. Ὁ δολίως ἐργαζόμενος καὶ πωλὼν ἀχάρακτον ἀργύριον χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'.—Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμοῦνται. (2)

1. Ἐάν τις ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν ἐκκαλούμενος, ἀτιμοῦται. (N. 42 Πανθ. 47. 10 (de injuriis). Βασ. LX. 21. 40).

Μ. Ἐάν τις ἐκκαλῶν τὴν ἀπόφασιν ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν, ἀτιμοῦται.

2. Ἐάν τις κριθῇ παρὰ τινι, εἴτα καὶ ἐπ' ἄλλω κριθῇναί βουληθεὶς τὸν πρότερον ὑβρίσῃ κριτὴν, καὶ αὐτὸς ἀτιμοῦται· οὐ

(1) Ἡ διατάξις τῆς εἰς τὸ διπλάσιον καταδίκης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐλλογὴς ὡς ποινικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνίσχυρος. Προσθετόν, ὅτι ἡ ὑποκλήσις καὶ ἡ ὑποκτονία τιμωρεῖται παρ' ἡμῖν τανῦν ὑπὸ τοῦ Ν. τῆς 9 Ἰουν. 1848 καὶ τοῦ Ν. ΣΑ' τῆς 27 Ἀπρ. 1867, οὓς ἴδε ὑπὸ τὸ ἀρθ. 693 τοῦ Π. Ν.

(2) Παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ἀτιμία, ἐπερχομένη διὰ τοῦς ἐν τῇ παρόντι τίτλῳ ἀναφερομένους λόγους, καὶ δι' ἑτέρους τινὰς διαλαμβανόμενους ἐν ἄλλοις τίτλοις, ἐπέφερε πολλὰ ἐπιθετὰ ἀποτελέσματα. Παρ' ἡμῖν τανῦν ὁ μὲν διὰ τὸν βίον καὶ τὴν εὐτίλειαν αὐτοῦ κατέκριτος ἐν τῇ κοινῇ ὑποκλήσει γενικῶς μειονεκτεῖ ὅπου ἡ κρίσις τοῦ δικαστοῦ μορφεύεται ἐκ τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ὡς μάρτυρος, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τῇ ἐπιθετῇ ἀναπληρωτικῇ ἢ ἀπαλλοττωτικῇ ἐργείῃ)· προσέτι τυγχάνει ἀνίκανος εἰς ἐπιτροπείαν. Ὁ δὲ εἰς ἀτιμωτικὴν ποινὴν καταδικασθεὶς (ἴδε ἀρθρ. 32 καὶ 34 Ποιν. νόμου) στερεῖται διὰ βίου ἢ προσκαιρῶς τῆς ἐκκατάστατος τοῦ μαρτυρεῖν ἐνδίκῃς ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ἐν συμβουλίῳ, τοῦ διορίζεσθαι πραγματογνώμην, ἐπιτρόπος ἢ κηδεμὼν· ὁ δὲ ἐπὶ κακοεργήματι καταδικασθεὶς διατελεῖ προσέτι ἐν νομίμῳ ἀπαγορεύσει ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ποινὴ αὐτοῦ.

γάρ ἔχουσιν οἱ ἐκκαλούμενοι ἄδειαν τοὺς δικαστὰς ὑβρίζειν, παρ' οἷς ἐκρίθησαν πρότερον. (N. 8 Πανδ. 49. 1 (de appellationibus). Βασ. IX. 1. 8).

Μ. Ἐάν τις δικασθῇ παρὰ τινι δικαστῇ, ἔπειτα δὲ θελήσας νὰ δικασθῇ καὶ παρ' ἄλλῃ δικαστῇ ὑβρίσῃ τὸν πρότερον δικαστὴν, καὶ οὗτος ἀτιμοῦται· διότι οἱ ἐκκαλοῦντες δὲν ἔχουσιν ἄδειαν νὰ ὑβρίξωσι τοὺς δικαστὰς, παρ' οἷς ἐδικάσθησαν πρότερον.

8. Πάντες οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες ἄτιμοι εἰσι· καὶ οἱ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς προϊόντες ἀτιμοῦνται. Ἀτιμοῦνται δὲ καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου γαμῆθεῖσα καὶ ὁ ἐν εἰδήσει ἀγόμενος αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη ἐτέρῳ καὶ ἄλλῃ γαμῆθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς τὸ στελλιονάτον καὶ ἡ πλάσκαμένη ἐγκυμονεῖν. (N. 1 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 1).

Μ. Πάντες οἱ καταδαινόμενοι εἰς παλαιστραν πρὸς πόρον εἶναι ἀτιμοὶ καὶ οἱ ἐμφανιζόμενοι εἰς τὴν σκηνὴν χάριν βραβεῖου ἀτιμοῦνται. Ὡσαύτως ἀτιμοῦνται καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου τοῦ ὑπανδρευθεῖσα γυνὴ καὶ ὁ ἐν γνώσει νομφεθεὶς αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη πρὸς τινὰ καὶ ἄλλῃ συζευθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς ὡς ἀντιδικαστὴς καὶ ἡ προσποιηθεῖσα ὅτι κυοφορεῖ.

4. Ἐπὶ τῇ τῆς ὕβρεως ἀγωγῇ οὐ μόνος ὁ καταδικαζόμενος ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ ὁ διαλυόμενος ἀτιμοῦται, ὅταν ἐπὶ χρήμασι διαλύσῃται· δοκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ συνειδέσθαι ἑαυτῷ ὡς ἁμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (N. 18 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia irrogatur). Βασ. XXI. 3. 17).

Μ. Οὐ μόνον ὁ καταδικαζόμενος ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ τῆς ὕβρεως ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ ὁ συμβιβάζομενος, ὅπταν συμβιβάζεται δια χρημάτων, διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔδωκε χρήματα ὡς συναίσθανόμενος ἑαυτὸν ἔνοχον εἰς τὸ ἁμάρτημα.

5. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους ἀπαιτοῦντες τόκων ἀτιμοῦνται. (1) (N. 20 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 19).

Μ. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται.
6. Ὁ τὴν πίστιν ῥηγνύς τῆς κοινωνίας καὶ ἀτιμοῦται καὶ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῇ κοινωνίᾳ συναλαμβάνεται. (N. 22 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 21).

Μ. Ὁ καταστρέφων τὴν πίστιν τῆς ἐταιρίας καὶ ἀτιμοῦται καὶ τὸν συνεισιπτόν ἀναγκάζεται νὰ ἱκανοποιήσῃ.

7. Οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ ἀγοράζειν τὰ φορτία

(1) Ὁ διάταξις αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ τῆς § 20 βιβλίου τρίτου τίτλου 4586μου.

ἢ ἀποτίθεσθαι καὶ καιρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι πραγματευταί μὲν ὄντες εἵργονται τῆς πραγματείας ἢ ἐξορίζονται· εἰ δὲ εὐτελεῖς, εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται. (N. 6 Πανδ. 47. 11 (de extraordinariis criminibus). Βασ. XL. 22. 6).

Μ. Ὅσοι ἐπιβουλεύουσι τὴν εὐθηρίαν ἀγοράζοντες τὰ φορτία ἢ ἀποταμιεύοντες αὐτὰ καὶ ἀφορίαν καιροφυλακοῦντες, εἰ μὲν εἶναι εὐποροί, ἀποκλείονται τοῦ ἐμπορίου ἢ ἐξορίζονται, εἰ δὲ εἶναι εὐτελεῖς, καταδικάζονται εἰς δημόσιον ἔργον.

8. Ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμώσας ἤγουν φανερώσας οὐ καταδικάζεται· συμφέρει γὰρ τὰ τῶν βλαπτικῶν ἀμαρτήματα φανεροῦσθαι. (N. 18 πρ. Πανδ. 47. 10 (de injuris). Βασ. LX. 24. 17).

Μ. Ὁ ἀτιμώσας ἤτοι φανερώσας τὸν βλαπτικὸν (τούτέστι τὸν ἐπινεγκόντα βλάβην) δὲν καταδικάζεται· διότι συμφέρει νὰ φανερωῖνται τὰ ἀμαρτήματα τῶν βλαπτικῶν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΤΙΤΛ. Α'.—Περὶ ἀξιωμαίων. (1)

1. Ἀπὸ πατρικίων ἕως ἰλλουστρίων (*) εἰσὶν οἱ συγκλητικοί. (N. 12 § 1 Πανδ. 1. 9 (de senatoribus).

Μ. Ἀπὸ τῶν πατρικίων μέχρι τῶν ἰλλουστρίων περιλαμβάνονται οἱ συγκλητικοί.

2. Οἱ τῶν ἀπελευθέρων παῖδες δύνανται γενέσθαι συγκλητικοί· αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀπελεύθεροι μόνοι κεκώλυνται. (N. 9 Κωδ. 12. 1 (de dignitatibus).

Μ. Τὰ τέκνα τῶν ἀπελευθέρων δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσι συγκλητικοί· μόνοι δὲ αὐτοὶ οἱ ἀπελεύθεροι δὲν δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσι τοιοῦτοι, καλῶν-
τος τοῦ νόμου.

3. Ὁ πραιτώρ τοῦ δήμου καὶ νυκτέπαρχος λέγεται, ὅτι διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς ἐπενεσθήν· διαγινώσκει γὰρ περὶ τῶν ποιοούντων ἐμπρησμοὺς καὶ τοιχωρυχίας καὶ κλοπὰς καὶ ἄρπαγὰς καὶ περὶ τῶν ὑποδεχομένων· τοὺς δὲ τραχεῖς καὶ περιφανεῖς διαπέμπει τῷ ἐπαρχῷ· πραιτώρ δὲ λέγεται ὁ στρατηγός. (N. 3 πρ. Πανδ. 1. 15 (de officio praefecti vigilum). Νεαρά 13).

Μ. Ὁ πραιτώρ τοῦ δήμου λέγεται καὶ νυκτέπαρχος (ἦτοι προεστὴς τῶν νυκτοφυλάκων), ἅτε τοῦ ἀξιώματος τούτου ἐπινεσηθέντος διὰ τὰς πυρκαϊάς· διότι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καταλέγεται καὶ τὸ ἀνερυνεῖν περὶ τῶν πυρκαϊῶν, τοιχωρυχιῶν, κλοπῶν καὶ ἄρπαγῶν καὶ περὶ τῶν κλεπταποδόχων· τοὺς δὲ δυσπειθεῖς καὶ διαδοήτους (ἐπὶ τῇ ἐγκληματικῇ αὐτῶν διαγωγῇ) παρ-
πέμπει πρὸς τὸν ἐπαρχον. Πραιτώρ δὲ λέγεται καὶ ὁ στρατηγός.

4. Ἀδιάφορόν ἐστιν, εἴτε ἐξ ἰδιωτῶν εἴτε ἀπὸ πατρικίων οἱ κοιαιστωρες γίνονται· ἀναγινώσκουσι δὲ τῇ βασιλεῖ βιβλούς καὶ βουλευόνται ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀναγινώ-
σκουσι κελεύσεις καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἀρχῶν τῶν ἄλλων αὐτῇ

(1) Ὁ τίτλος οὗτος οὐδεμίαν ἀξίαν πρακτικὴν ἔχει παρ' ἡμῖν, ἅτε δια-
φέρει πάντῃ οὐσῃ τῇ παρ' ἡμῖν πολιτικῇ καὶ στρατιωτικῇ διοργανώσεως.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰλλουστρίους τινὲς λέγουσι τοὺς πρωτοσπαθάρους καὶ τοὺς ὑπερβεδικτάς αὐτούς.

ἀρχαιοτέρα ἐστὶ· καὶ τινες μὲν αὐτῶν εἰς ἐπαρχίας ἐπιζητήσαι πόρων ἐξήσαν· οἱ δὲ διαλαμβάνοντες παρὰ τῷ Βασιλεῖ ἔμενον. Οἱ αὐτοὶ καὶ κοιαιστωρες λέγονται ἥτοι ἐρευνηταί, ὅτι ἐρευνᾶν διατάχθησαν τοὺς ἐν Βασιλίδι πένητας καὶ τοὺς μὲν νεάζοντας καὶ τὸ σῶμα ῥωμαλέους πρὸς ἐργασίαν παραδιδόναι μάγκιψι (1) καὶ κηπουροῖς καὶ ἑτέροις τοιοῦτοις· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας ἔαν· τοὺς ἡδίκημένους τῶν δικαίων ἐπιμελεῖσθαι τυγγάνειν, βοηθεῖν τε τοῖς βοηθείας χρήζουσι καὶ τοὺς ξένους ἀποπέμπειν εἰς τὰ ἴδια. (Ν. μον. Πανθ. 1. 13 (de officio quaestoris). Νεαρά 80 κεφ. 1).

Μ. Εἶναι ἀδιάφορον, εἴτε ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἰδιωτῶν εἴτε ἐκ τῆς τῶν πατρικίων προέρχονται οἱ κοιαιστωρες· ἀναγινώσκουσι δὲ οὗτοι εἰς τὸν βασιλῆα τὰ ἔγγραφα καὶ βουλευόμεναι ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ ἀπαγγέλλουσι τὰς βασιλικὰς διατάξεις, ἥ δὲ ἀρχὴ αὕτη εἶναι πασῶν σχεδὸν τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἀρχαιοτέρα· καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἐξήρχοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας πρὸς ἀναζήτησιν πόρων, οἱ δὲ ἐπισημίτατοι ἔμενον παρὰ τῷ βασιλεῖ. Οἱ αὐτοὶ λέγονται καὶ ἐρευνηταί, ὥς ἐντολὴν ἔχοντες νὰ ἐρευνῶσι περὶ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πτωχῶν καὶ τοὺς μὲν νεωτέρους καὶ ῥωμαλέους τὸ σῶμα νὰ παραδίδωσι πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς ἐργολάβους (ὠνητάς τῶν δημοσίων τελεῶν), εἰς τοὺς κηπουροὺς καὶ εἰς ἄλλους τοιοῦτους· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας νὰ καταλιμπάνωσι (ἀνευ ἐργασίας)· νὰ ἐρευνῶσι δὲ προσέτι καὶ νὰ δικαιοῦνται οἱ ἡδίκημένοι, νὰ βοηθῶσι τοὺς ἔχοντας χρεῖαν βοηθείας καὶ νὰ ἀπελαύνωσι τοὺς ξένους εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν.

Β. Κουράτωρ τοῦ βασιλείως ὁ νῦν λογοθέτης λέγεται. (τιτλ. Πανθ. 1. 19 de officio procuratoris caesaris vel rationalis).

Μ. Κουράτωρ τοῦ βασιλείως λέγεται ὁ νῦν λογοθέτης.

Γ. Οἱ πραιπόσιτοι τὴν αὐτὴν ἔχουσι ἐξουσίαν τοῖς γενομένοις ἐπαρχοῖς πραιτωρίων ἢ πόλεων ἢ στρατηλάταις καὶ ἐν ταῖς προσκυνήσεσι ταῖς βασιλικαῖς γενομέναις καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις τάξεσιν· ἵνα κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὅν ὁ χρόνος διδῶσι, προτιμῶνται. (Ν. 1 Κωδ. 12. 5 (de praepositis sacri cubiculi)).

Μ. Οἱ πραιπόσιτοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν πρὸς τοὺς διατελείσαντας ἐπαρχοὺς πραιτωρίων ἢ πόλεων ἢ στρατάρχας καὶ κατὰ τὰς πρὸς τὸν βασιλῆα γινομένης προσκυνήσεις καὶ κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς ἑορτὰς καὶ κατὰ πάσας τὰς ἄλλας τάξεις, προτιμώμενοι μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν, ὅν χρηρῆται αὐτοῖς ἡ ἀρχαιότης.

(1) Ἡ λέξις μάγκιψ εἶναι ἡ λατινικὴ λέξις *manco* (γεν. *mancois*), ἥτις, παρὰχρησμένη ἐκ τοῦ *manus-capio*, ἑμφανίζει τὸν ὠνούμενόν τι καὶ μεταφορικῶς τὸν δημοσιῶν, ἐργολάβον κτλ.

7. Οἱ ἑπαρχοὶ προκαθίστανται ἑλὼν καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί. (Νεαρά 62).

Μ. Οἱ ἑπαρχοὶ προκαθίστανται πάντων, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί.

8. Αἱ γαμεταὶ τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταται εἰσιν, οὐ μὴν αἱ τῶν συγκλητικῶν θυγατέρες· καὶ ὅτι τῇ τοῦ πατρὸς ἀξία κέχρηται ἡ θυγάτηρ, ἕως οὗ γαμηθῇ ἰδιώτῃ· καὶ αἱ διαzeugθεῖσαι τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταται εἰσιν, εἰ μὴ γαμηθῶσιν ἑτέροις ἥττονος ἀξίας. (Ν. 8 Πανθ. 1, 9 (de senatoribus)).

Μ. Αἱ σύζυγοι τῶν λαμπροτάτων εἶναι λαμπρόταται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν συγκλητικῶν αἱ θυγατέρες· ἡ δὲ θυγάτηρ ἀπαλαύει τῶν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πατρὸς προσήκουσάν τιμῶν ἕως ὅταν συzeugθῇ πρὸς ἰδιώτην· καὶ αἱ διαzeugθεῖσαι γυναῖκες ἀπὸ τῶν λαμπροτάτων ἐξακολουθοῦσιν εἶναι λαμπρόταται, ἐὰν μὴ συzeugθῶσι πρὸς ἄλλους κατωτέρους τὸ ἀξίωμα.

ΤΙΤΛ. Β'.—Περὶ κανόνων διαφόρων.

1. Κανὼν ἐστὶ σύντομος τοῦ πράγματος ἀφήγησις καὶ σύνδεσμος, ὅστις ἅμα τῷ περὶ τι πταῖσαι οὐ σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ δὲ κανὼν ἐκ τῶν νόμων, οὐ μὴν ὁ νόμος ἐκ τῶν κανόνων λαμβάνεται. (Ν. 1 Πανθ. 50, 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3, 1).

Μ. Κανὼν εἶναι σύντομος τοῦ πράγματος διήγησις καὶ συναφεια, ἥτις ἅμα ἐν πταίσῃ περὶ τι δὲν σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ κανὼν λαμβάνεται ἐκ τῶν νόμων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ἐκ τῶν κανόνων.

2. Εἰ ἐκεῖνος ἐμποδίσῃ με πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν, ὥστιν διαφέρει μὴ πληρωθῆναι αὐτήν, ἀντὶ πεπληρωμένης ἐστὶν ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ ἐλευθερίῳ καὶ ληγάτων καὶ ἐνστάσεων καὶ ἐπερωτήσεων. (1) (Ν. 161 Πανθ. 50, 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3, 161).

Μ. Ἐὰν ἐκεῖνος, εἰς ὃν συμφέρει νὰ μὴ εκπληρωθῇ ἡ αἵρεσις (ὁ ὅρος), ἐμποδίσῃ τὴν πρὸς με εκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἡ αἵρεσις λογίζεται εκπληρωθεῖσα· τοῦτο δὲ ἰσχύει ἐπὶ ἐλευθερίας καὶ κληροδοσίας καὶ ἐγκαταστάσεων καὶ ἐπερωτήσεων.

(1) Θεωρεῖται ἡ αἵρεσις πεπληρωμένη καὶ δταν ὁ ὑπὸ αἵρεσιν δικαιούμενος ἐμποδισθῇ ἐκ τυχαίων περιστατικῶν περὶ τὴν πλήρωσιν τῆς αἵρεσεως· Ἐν ταῖς πηγαῖς οὐκ ἦσαν ἢ ἐν τῇ ἑξαδίδλῳ ὑπάρχει διατάξις, καὶ ἢν θεωρεῖται πεπληρωμένη, ὡς καὶ πρόκειται περὶ ἐλευθερίας δούλων, κληροδοτήματος, ἐγκαταστάσεως καὶ ἐπερωτήσεως· πολλοὶ δὲ συγγραφεῖς θεωροῦσιν ἐφαρμοστέαν κατ' ἀναλογίαν τὴν διαταξὶν ταύτην καὶ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ θέματα. — Σημειωτέον ὅτι, μὴ περιλαμβανομένου τίτλου τινὸς ἰδίου περὶ αἰρέσεων ἐν τῇ ἑξαδίδλῳ, τὴν σχετικὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Πάγου περὶ αἰρέσεων ἀθεωρήσαμεν καταχωρίσταν ἐν τῷ καίμῳ ὑπὸ τὴν παρούσαν παραγράφον. (*Ἴδε καὶ ἡμετέραν ἐκτενῆ σημείωσιν περὶ αἰρέσεων ὑπὸ § 4 βιβλ. Β' τίτλου 11).

N. "Οτε ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν θρῶν τῆς διαθήκης προκύπτει, ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ διαθέτου ἐγκαταστήσαντες κληρονόμον τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὑπὲρ ἑνὸς οὐ μόνον νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον ἀλλὰ καὶ νὰ υἰοθετήσῃ τὸ τέκνον τούτου ἢ ἐκείνου, ἢ εἰς τὴν υἰοθετήσιν ἀπορῶσα ῥῆσις δὲν εἶναι τῆς μορφῆς (modus), ἀλλ' αἵρεσις (conditio). Ὁ δὲ ἰσχυρισμὸς, ὅτι δὴ τὴν ῥῆσιν αὕτη ἦν ἀπλὴ εὐχὴ μηδεμίαν καταναγκαστικὴν ἰσχύον ἔχουσα, εἰς καίμενος εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας περὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅτε τῆς κρίσεως αὐτοῦ ταῦτα μὴ προσεχλοῦσης κανόνα τινὰ τοῦ δικαίου. Δ. Π. 195 τοῦ 1867. — Διὰ τοῦτο καὶ ῥητῆς διατ. τοῦ νόμου 7 τῶν Πανδ. (18. 1), περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀρμενοπούλης, τῶν ὑπὸ αἵρεσιν πωλήσεων τότε τελειοποιουμένων, ὅταν αἱ αἵρεσις ἐκπληρωθῇ, ἔπεται, ὅτι, ἐξ ὅσων ἡ αἵρεσις εἶναι ἡρητημένη, ἡ κυρίως τῆς δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητὴς διατελεῖ ὡς κτήτορ τοῦ πράγματος μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῆς αἵρεσις. Δ. Π. 167 τοῦ 1868. — Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ ἐκ πράξεων καὶ τῆς βουλῆσεως τρίτων ἐκαρτῶμεναι αἵρεσις ἐπιφέρουσιν ἔννομα ἀποτελέσματα, ἐάν μὴ ὥσιν αὐτὰ ἀδύνατοι ἢ κακοῦντες. Τούτο προκύπτει ἐκ τῶν N. 115 Πανδ. (45. 1) καὶ 118 Βασιλ. (43. 1), ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου. Δ. Π. 309 τοῦ 1861. Πρόβλημα δ' ὅτι καὶ ἡ ἐκλιπούσα αἵρεσις θεωρεῖται ὡς πληρωθεῖσα, ὅσακις ἡ μεταίωσις αὐτῆς προῆλθεν ἐξ ὑπακεινότητος τοῦ ἀφαιρουμένου τὴν πράξιν, ἐκλείπει δὲ ἐπὶ τῶν συνισταμένων εἰς τὴν πράξιν, ἐκπληρωμένη ἐν ἀόριστῳ χρόνῳ, ὅταν ἡ ἐκπλήρωσις αὐτῆς καταστῇ ἀδύνατος. Δ. Π. 281 τοῦ 1862. Πρόβλημα ἔτισης ὅτι δικαιοπραξία, ἀρτῶμένη ἀπὸ ἀνακλητικῆς αἵρεσεως φύσει ἀδύνατος, εἶναι ἀκυρὸς. Δ. Π. 65 τοῦ 1860. Ἀπονοστήσας δὲ τῆς αἵρεσεως, ὅπ' ἦν καθηρέσις ἢ συμφωνία, θεωρεῖται αὕτη ὡς οὐδέποτε λαβέσθαι ὑπαρξίν. Δ. Π. 196 τοῦ 1861, 75 τοῦ 1863. — Ἐπιτροπομένης κατὰ τὸν νόμον (N. 84 § 1 Πανδ. (18. 1) N. 7. 11. 17. 18 § 4 Κωδ. 3 Β. 54) τῆς ἐκουσίας ἐγκωρήσεως ἐνστάσεως ἢ μιλλήσεως ἡ ὑποκειμένης αἱ αἵρεσις ἀπαιτήσεως ἢ ἀόριστου κατὰ τὸ μέγεθος ἢ ὅρισμένου μὲν δικαίωματος, μὴ εἰσὶν ὅμως ἀπαιτητοῦ, τῆς ἐγκωρήσεως δὲ ταύτης ἰσοδυναμουμένης πρὸς ἐκχώρησιν βιβαίας ἀπαιτήσεως, δι' ἧς ὁ ἐκδοχὴς καθίσταται κύριος τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὅπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, καὶ ἀντικαθιστάμενος εἰς τὰ τοῦ ἀφαιρέτου δικαιώματα, τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ τούτων τῆς ἐκουσίας ἐγκωρήσεως λαμβανόντων χώραν καὶ ἐπὶ ἀναγκαστικῆς στήριξομένης εἰς δικαστικὴν τελειοδικὸν ἀπόφασιν, ἐπικυρωσάσης τὴν παρὰ τρίτῳ γενομένην κατάσχασιν καὶ διατάξουσιν αὐτὴν νάναν ὑπαρξίν τὸν κατασχόντα θανούσαν ὡς κύριον τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ μὴ εἰσὶν ἀπαιτητοῦ δικαιώματος, ἔπεται, ὅτι ἐνεργήσαντες τινος κατασχέσιν ἐπὶ τοῦ τετάρτου τοῦ μισθοῦ τοῦ ἀφαιρέτου αὐτοῦ, ὥς ἐπικυρώθη δι' ἀποφάσεως τελειοδικίου, ἀκυρώσει τυγχάνει ἢ ὑπὸ ἄλλου γενομένη συντηρητικῇ κατάσχῃ τοῦ αὐτοῦ τετάρτου τῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ, ἐξ ὅσων ταῦτα ἀναγκαῖοι εἰς τὴν ἀποσχερῆ ἀπαίτησιν τοῦ πρὸς τὸν πρῶτον κατασχόντα χρέους· οἱ δὲ ἰσχυρισμοὶ ὅτι ἡ κύρωσις κατασχέσεως μὴ ἐπικυρωσίου ἀπαιτήσεως δὲν παραχωρεῖ ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἢ προτεραιότητα, ὅτι ὁ ἐκδοχὴς δὲν θεωρεῖται κύριος δικαιώματος, ἐπὶ δὲν ἐκτελεστικὸς ὁ ἐκχώρησας καὶ ὅτι ὁ μισθὸς τῆς ὑπερβίας ἀποτελεῖ ὅπ' αὐτὴν ἀπαίτησιν, ὅταν ἐξακολουθῇ ἡ ὑπερβία, μέχρι τοῦ χρόνου ἐν ᾧ διδεται δὲ μισθός, ὥστε πρὸ τῆς παραλείψεως τοῦ χρόνου τούτου δὲν ὑπάρχει

κατατημένον δικαίωμα, δὲν εἶναι βάσιμος, διότι ὁ νόμος ἐπιτρέπων
κατὰ τὰ εἰρημένα τὴν ἐκχώρησιν δὲν διακρίνει ὡς πρὸς τύπου-
μας μεταξὺ ἐκχωρήσεων παρούσων ἢ μελλουσῶν ἀπαιτή-
σεων, καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 935 τῆς πολ. δικον. ἐπὶ κατασχέσεων
/σημάτων εἰς χεῖρας τρίτου, ἢ τὴν κατάσχυσιν ἐπικυρώσασα ἰπό-
φαις πρέπει νὰ διατάτῃ τὸν τρίτον νὰ δώσῃ τὰ χρήματα τῷ
πρωταδανειστῇ ἢ, πλειόνων δανειστῶν ἐπιβαλόντων πρὸ αὐτοῦ
κατάσχουσιν, νὰ διανείμῃ μεταξὺ τούτων, ὅπερ δεικνύει ἀδιστά-
κτως, ὅτι μόνον οἱ μέχρι τῆς τελεσιδικίας τῆς κυρώσεως τῆς
κατάσχουσιν ἀποφάσεως ἐπιβαλόντες κατάσχουσιν δανεισταὶ ἔχουσι
δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κατασχεθέντος. Α. Π. 312 τοῦ 1861.—Τῶν ἄρ-
θρων 949 καὶ 957 τῆς πολ. δικον. ὁρίζοντων ὅτι ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο
κατάσχεσις χρημάτων ὀφειλομένων ὑπ' αὐτοῦ δὲν δύναται, γνω-
στοποιηθεὶς αὐτῷ τῆς περὶ κύρους τῆς κατασχέσεως ἀγγελίης,
νὰ πληρώσῃ τῷ δανειστῇ αὐτοῦ, καθ' οὗ ἐνηργήθῃ ἡ κατάσχεσις,
τὸ κατασχεθὲν χρέος αὐτοῦ, ἂν δὲ τοχὸν πληρώσῃ, εὐθυνέται
νὰ πληρώσῃ ἴσιν ποσὸν τῷ κατασχόντι, ἂν ἀκροβυθῇ ἡ κατάσχε-
σις, ἐπεὶ, ὅτι ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις κηρύσσεται διὰ
τῆς κατασχέσεως ὀφειλέτης ὑπὸ αἵρεσιν τουτέστι τὴν αἵρεσιν
τῆς ἀρρέσεως τῆς κατασχέσεως, ὅ ὑπὸ αἵρεσιν δὲ ὀφείλων δὲν δύ-
νεται νὰ ἐξαναγκασθῇ εἰς πληρωμὴν πλὴν τῆς αἵρεσεως ἀπονήσῃ διὰ
τῆς ἀρρέσεως τῆς κατασχέσεως (Πολ. δικον. 854). Α. Π. 115 τοῦ
1861).—Ὅτε τὰ προκείμενα ἐδόθησαν εἰς πρῶτα τῷ προικολήπτῃ
ὑπὸ αἵρεσιν διαλυτικὴν, ἢ κυριότης τοῦ προικολήπτου εἶναι προ-
φανὸς μετακλήτῃ ὅθεν, ἐπελθούσης τῆς διαλυτικῆς αἵρέσεως, τὰ
χρήματα ταῦτα παύοντα θεωρούμενα ὡς προκείμενα, ἄτε τῆς κυ-
ριότητος τούτων ἐπανελθούσης εἰς τὴν προικοδότην δύναται τῆς
συμβάσεως καὶ ἄνευ ἀνάγκης νέας παραδόσεως Α. Π. 36 τοῦ 1874.

3. Ὅτε περὶ ἀπάτης ζητεῖται, οὐ πολυπραγμονοῦμεν τί
οὐκ ἔσχεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σχεῖν ἐνε-
πόθη. (I. 78 Παν. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 78).

Μ. Ὅσάκις πρόκειται περὶ ἀπάτης (δόλου) δὲν ἐξετάζομεν τί
οὐκ ἔλαθεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί ἐκολούθη ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου νὰ
λάβῃ.

Ν. Ἵνα ὑπάρξῃ νομικῶς ἀπάτη καὶ ἐπιδιορθῇ ἀποζημίωσις
(ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΦΟΡΩΝ) ἡμετέρα βιβλιοθήκη Βεροῖος

λόγω τῆς ἀπάτης, ἀπαιτεῖται ἡ βεβαίωσις, ὅτι ὁ καθ' οὗ αὐτὴ ἐζημιώθη ἐξ αὐτῆς· ὅθεν, ἂν τυχὸν δὲν ἐπῆλθε βλάβη, δὲν χωρεῖ ἀγωγή. Α. Π. 36 τοῦ 1846. "Ὅθεν ἡ βλάβη εἶναι τὸ ἀναγκαῖον προσὸν καὶ παρακλούθημα τοῦ κυρίου δόλου" τὸ δὲ δικαστήριον παραδεχόμενον, προκείμενου περὶ μὴ ἐκτελέσεως συναλλάγματος δόλον κύριον, ἐρμηνεύει ψευδῶς τὸν νόμον, ἐξ οὗ χωρεῖ ἀναγνώσεις. Α. Π. 36 τοῦ 1846.—"Ἢ τοῦ δόλου ἀγωγή εἶναι μὲν πρὸς σωπικὴν, κινουμένη κατὰ τοῦ δολιευθέντος καὶ οὐχὶ κατὰ τρίτου· ἀλλὰ δολιευθεὶς θεωρεῖται πᾶς ὁ συμπράξας εἰς τὸν δόλον καὶ μετασχὼν αὐτοῦ. Α. Π. 134 τοῦ 1865, 222 τοῦ 1867. "Ὅθεν ἐνέχονται μὲν καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ δημοσίου οἱ συμπράξαντες δολίως εἰς τὴν παραχώρησιν πρὸς τινὰ κτήματος τοῦ δημοσίου, ἀλλὰ δὲν ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ δόλου εὐθύνης, διότι, ἐὰν πράξωσι τὸν δόλον πολλοί, ἐνέχονται πάντες εἰς ὁλόκληρον (Ν. 17 Πανθ. 4. 3). Α. Π. 134 τοῦ 1865.—"Ἢ ἐν τῷ 'Ρωμ. Νόμῳ φέρουσα τὴν ἀνομασίαν actio doli ἀτιμωτική ἀγωγή (Βασ. 10. 3. 48) διαφέρει τῆς ἀγωγῆς ἀποζημιώσεως ἕνεκα δόλου κατὰ τοῦτο ὅτι ἡ τελευταία δὲν ἐπάγει τὴν ἀτίμωσιν παραγράφεται μετὰ τριακονταετίαν (Βασ. 10. 3. 28 καὶ 29) καὶ κινεῖται μόνον, ἐφ' ὅσον ἐγένετο πλουσιώτερος ὁ ἐναγόμενος ἐκ τῆς τοῦ ὑποστάντος τὸν δόλον ζημίας, σκοπεύουσα τὴν ἀνάρθρωσιν τῆς ἐπενεχθείσης ὑπὸ τοῦ δόλου τοῦ ἀντιδίκου ζημίας. Α. Π. 462 τοῦ 1852, 353 τοῦ 1879.—Τῆς ἐκχώρησεως τῆς ἐκ δανείου ἀπαιτήσεως περιλαμβανούσης καὶ τὰ παρεπόμενα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ δικαιώματα, οἷον εἶναι καὶ ἡ ὑπόθηκη, τοῦ δὲ ἐκχωρητοῦ ἀδυνατοῦντος νὰ ἐνασκήσῃ ἀπεριορίτως τὰς ἐκ τῆς ὑποθήκης ἀγωγὰς αὐτοῦ, ὅτε πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τῶν προτέρων ἐνυπόθηκων δανειστῶν καὶ τὴν τοῦ δόλου ἀγωγήν, ἣν τυχὸν εἴχῃ ὁ ἐκχωρητής, ἔπεται, ὅτι ἡ ἐκχώρησις τσαυτῆς ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει ἀναγκαίως καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῆς τοῦ δόλου ἀγωγῆς καὶ ἄνευ τῆς περὶ τούτου μνείας ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἐκχωρήσεως ἢ ἄλλῳ μεταγενεστέρῳ ἐγγράφῳ. Α. Π. 285 τοῦ 1868.—"Ἢ ἐν ἐμφιλοχίρῳ δόλος κατὰ τὴν ὑπὸ τινος τῶν συγκαταμένων μονομερῶς μίσθωσιν κρινοῦ κτήματος μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἐξεμισθώθη, ἢ μίσθωσις εἶναι ἄκυρος· ἄλλ' ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ

δόλος καὶ τοῦ τελευταίου, μόνος δὲ ὁ συγκαταλαμβανόμενος δολίως ἐξεμί-
σθωσεν αὐτό, κατὰ τοῦ κοινοῦ παρέχεται μόνον ἀγωγή ἀποζη-
μιώσεως. Α. Π. 139 τοῦ 1876. — Ὁ δόλος, ὅστις ἐδύνάτο νὰ
δόσῃ χώραν εἰς διάρρηξιν τῆς πωλήσεως, οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα
κατ' ἐκείνου, ὅστις μὴ μετασχών τοῦ δόλου ἐκτίσαστο πρὸ τῆς
ἐξέσεως τῆς ἡγοραπωλησίας ἀπόλυτα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν
ὀφειλέτην αὐτοῦ πωληθέντος κτήματος. Α. Π. 380 τοῦ 1855. —
Κατὰ τὸν Νόμον 4 § 13 Πανδ. (44. 4) ἀντένστασις δόλου δὲν ἐπι-
τρέπεται εἰς τὸν δολιευθέντα. Α. Π. 45 τοῦ 1890. — Καὶ συνωδὰ
πρὸς τὰς διατάξεις τῆς πολ. ἡμῶν δικον. προκειμένου περὶ δόλου
ἐπιτρέπεται ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις, καὶ ὅτε ἡ πράξις, καθ' ἣν
ἐπράχθη ὁ δόλος, βεβαιούται διὰ δημοσίου ἐγγράφου. Α. Π. 462
τοῦ 1852.

4. Ἡ ἀπάτη καὶ ἀποτέλεσμα καὶ σκέμμα ἐπιζητεῖ. (Ν. 79
Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. Π. 3. 79).

Μ. Ἡ ἀπάτη ἀπατεῖ καὶ ἀποτέλεσμα καὶ προαίρεσιν.

Ν. Ἰδὲ προηγουμένην παράγραφον.

5. Ὁ τῷ κοινῷ νομίμῳ χρώμενος οὐκ ἀπατᾶται. (Ν. 116
§ 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 116).

Μ. Ὁ μεταχειριζόμενος τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν ἀπατᾶται (δη-
λονότι δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ τις τὴν αἰτίαν οὐτὶ ζημιούται,
συμμορφούμενος πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ δημοσίου δικαίου).

6. Ὁ γινώσκων καὶ συναινῶν οὐκ ἀπατᾶται. (Ν. 145 Πανδ.
50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 145).

Μ. Ὁ συναινῶν ἐν γνώσει δὲν ἀπατᾶται.

7. Τὸ ἐκ τῶν ἐμῶν κτηθὲν ἐμὸν ἐστίν· οἷον εἰ ἐκ τοῦ ἐμοῦ
ἐρίου σαγίον ἐποίησας· τὸ δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν ὠνηθὲν οὐκ ἐστίν
ἐμὸν. (Ν. 12 § 3 Πανδ. 10. 4 (ad exhibendum). Ν. 49 § 1
Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione)).

Μ. Τὸ κατασκευασθὲν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐμοῦ ἀνήκει εἰς ἐμέ,
ὡς πρὸς εἰπεῖν ἢν κατασκευάσας φόρεμα ἐκ τοῦ ἐμοῦ μαλλοῦ· τὸ
δὲ ἡγορασθὲν ἐκ τῶν πραγμάτων μου δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ.

8. Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τῇ
ἐξέσει τῶν πραγμάτων δύναται καταβάλλεσθαι· οὐδὲ πρὶν ἢ

παρέλθῃ ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὁρισθεὶς καιρὸς. (N. 186 Πανθ. 50. 17 de regulis juris). Βασ. II. 3. 186).

Μ. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν δύναται νὰ καταβῇ κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων· οὐδὲ πρὸς τὴν παρέλθῃ ὁ ὁρισμένος πρὸς καταβολὴν καιρὸς.

9. Οὐ δοκεῖ ἄπαις τελευτᾶν ὁ καταλιπὼν ἐγγυον γαμῶν τήν. (N. 187 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 187).

[1] Ὅθεν αἱ ἐξ ἀπροθέσμων ἐνοχῶν ἀγωγαὶ γεννῶνται ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς ἐνοχῆς. Οὕτως ἢ ἐκ τῆς παρακαταθήκης ἀγωγή γεννᾶται ἅμα τῇ παραδόσει τοῦ πράγματος. (N. 1 § 22 Πανθ. 16. 3), ἢ ἐκ τῆς παρακλήσεως ἀγωγή ὁσαύτως. Ἐπίσης ἢ ἐκ τοῦ χορηθῶναι, ὁσάκις δὲν συνωμολογήθῃ ὁρισμένη χρήση τοῦ πράγματος· ἄλλως τὸ χορηθῶναι δὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ πρὸ τοῦ πέρας τῆς χρήσεως ταύτης (N. 17 § 3 Πανθ. 13. 6). Ἐπίσης ἢ ἐκ τοῦ δανείου, ὁσάκις δὲν ὁρισθῇ προθεσμία ἢ συνέφωνηθῇ νὰ καταβῇ, ὅταν αἰτήσῃ ὁ δανειστής τὴν καταβολήν. Τοῦ δὲ ἐκ τῶν συμφώνων τῆς ἐξωνήσεως καὶ μεταπωλήσεως (συμμάσεως περὶ συνωμολογήσεως ἀγοραπωλήσεως) δικαιώματος γεννωμένου ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς ἐπὶ τοιοῦτῃ συμφωνίᾳ συναφθείσης συμβάσεως, ἔκτοτε γεννᾶται καὶ ἡ ἀγωγή (Winds. § 107 σημ. 9. Θέμιδος Δ'. 91 σημ. 4). κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος παραδόσεως (Vangerow § 147), κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν προσκλήσεως (Παπαρρ. Γενικαὶ Ἀρχαὶ τὸμ Β'. σ. 109—110). Αἱ δὲ ἐξ ἀμφοτεροδερῶν συμβάσεων ἅμα τῇ συνωμολογήσει τῆς συμβάσεως (Savigny Ε'. 289). Ἐπὶ ἐνοχῶν δὲ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἀπὸ τινος ἄλλου περιστατικοῦ ἐξηρητημένων ἅμα τῇ ἐκπληρώσει τῆς αἵρέσεως ἢ τοῦ ἄλλου περιστατικοῦ (Οἰκον. Ἀστ. Δίκαιον § 85).

[2] Δηλονότι ὁ γεννηθισόμενος προκειμένου περὶ κληρονομικῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ λογίζεται ὡς γεννηθεὶς· ὅθεν ὁ διαθετὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς τέκνα αὐτοῦ· ὁσαύτως οἱ μετὰ τὸν τεχνηθόμενον καλούμενοι εἰς κληρονομίαν δὲν λαμβάνουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦδε. Προσέτι λαμβάνει

Μ. Ὁ καταλείπων γυναῖκα ἔγκυον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπο-
νήσκει ἄτεκνος.

10. Ἡ ἀπειρία τῇ ἀμελείᾳ συναριθμεῖται. (N. 132 Πανδ.
50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 132).

Μ. Ἡ ἀπειρία συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν ἀμελείαν.

11. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε
αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπιζήμιος. (N. 140 Πανδ. 50. 17
(de regulis juris). Βασ. II. 3. 140).

Μ. Ἡ ἀπουσία τοῦ ἀποδημοῦντος διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν δὲν
γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς ἄλλον.

12. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέ-
χονται, κἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ.⁽¹⁾ (N. 173 § 1 Πανδ.
50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

Μ. Εἰς τὴν λέξιν ἀποκατάστασις περιέχονται καὶ καρποὶ καὶ
ῥητὸς τοῦτο εἰάν δὲν λεχθῇ.

13. Καὶ ἐν τῇ ἐπερωτήσει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς συναλλάγ-
μασιν εἰ μὴ δηλοῦται τὸ δόξαν τοῖς μέρεσιν, ἀκολουθοῦμεν τῷ
μορφῇ τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ γέγονε τὸ συναλλάγμα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ
δῶλον εἴη ἢ ἀδιάφορον, τότε τῷ ἥττονι ἀκολουθοῦμεν. (N.
34 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 34).

Μ. Καὶ ἐν τῇ ἐπερωτήσει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς συναλλάγμασιν
εἰάν δὲν δηλοῦται τὸ συνδῶξαν εἰς τὰ μέρη, ἀκολουθοῦμεν τὴν συ-
νηθεσίαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατεστάθη τὸ συναλλάγμα· εἰ δὲ καὶ

ἢ προσωρινῶς ἢ μόνον τὴν νομὴν τῆς εἰς τὸ ἐμβρυον ἐπαχθεί-
σης κληρονομίας καὶ πορίζεται εἰς αὐτῆς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.
Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι πάντα τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ προ-
σώπου ἀποβάλλει, εἰάν ἀποθάνῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τοκετοῦ
ὅθεν δεόν νά τεχθῇ ζῶν (Ἀστ. Νόμου ἀθρ. 11) καὶ νά ἐγγράψῃ
τὴν ἀνθρωπίνην, εἶναι δὲ ἀδιάφορον ἂν ἀπεχωρίσθῃ τῆς μητρο-
κῆς κοιλίας φυσικῶς ἢ δοθηθεὶς χειρουργικῆς ἐργασίας. Λομεν.
Παραρτ. τίτλος γ' § 1).

(1) Ἡ παραγραφὸς αὕτη εἶνε ἀπλὴ ἀντιγραφὴ τῆς § 64 βιβλίου
1 τίτλος 12.

αὕτη εἶναι ἄδηλος ἢ ἀδιάφορος, τότε ἀποδεχόμεθα τὸ ἐλάχιστον.

14. Τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια ἐκ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ ἀναιροῦνται.⁽¹⁾ (N. 85 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 85).

M. Τὰ ἐξ ἀρχῆς ἔγκυρα δὲν ἀκυροῦνται ὑπὸ τῶν ἐπισυμβαινόντων.

15. Οὐδὲν οὕτως ὑπεναντίον τῇ ἀγαθῇ πίστει, ὥς ἡ βία καὶ ὁ φόβος. (N. 116 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 116).

M. Οὐδὲν ἀντίκειται τοσοῦτον εἰς τὴν καλὴν πίστιν, ὅσον ἡ βία καὶ ὁ φόβος.

16. Ὁ τὴν ὠφείλειον ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχει. (N. 10 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 10).

M. Ὁ ἀπολαύων τῶν ὠφειλῶν τοῦ πράγματος ἀναδέχεται καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

17. Ὅτε χωρὶς βλάβης οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι τι, τὸ ἥττον ἄδικον ἐπιλεγόμεθα. (N. 200 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 200).

M. Ὅσάκις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γένηται τι ἄνευ βλάβης, τότε ἐκλέγομεν τὸ ὀλιγώτερον ἄδικον.

18. Τὰ εἰδικὰ τῶν γενικῶν ἐπικρατέστερα. (N. 80 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 19).

M. Τὰ εἰδικὰ εἶναι ἐπικρατέστερα τῶν γενικῶν.

19. Τὰ εἰδικὰ τοῖς γενικοῖς ἐνείσι πάντοτε. (N. 147 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris) Βασ. II. 3. 147).

(1) Ὅθεν ἡ ἀπ᾽ ἐγκύριως τελεσθεῖσα νομικὴ πράξις δὲν ἀναιροῦται ἐνεκεν ἐπελλούσης παραφροσύνης, οὔτε ἡ ὥρεά ἐνεκεν ἐπ' ἀκολουθήσαντος γάμου μεταξὺ ὥρητοῦ καὶ ὥρεοδόχου (§ 1 Εἰσ. 2 14. N. 6 § 1 καὶ N. 20 § 4 Πανδ. 28, 1). Ἄλλ' ὅμως κατὰ ρητὴν διάταξιν τῶν νόμων (*Αρμεν. βιβλ. Ε' τίτλ. Ε' § 13) ἡ διαθήκη ἀκυροῦται, ἂν ὁ διαθέτης ἀπολέσῃ κατόπιν τὴν ἐκανάγησιν τοῦ διατιθέμενου ἢ ὁ κληρονόμος τοῦ κληρονομαζομένου.

Μ. Τὰ εἰδικὰ περιλαμβάνονται πάντοτε εἰς τὰ γενικά.

20. Ὁ περὶ πράγματος ἀγωγὴν ἔχων εἰς ἀπαίτησιν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δεκεῖ ἔχειν. (N. 15 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 15).

Μ. Ὁ ἔχων πραγματικὴν ἀγωγὴν πρὸς ἀπαίτησιν πράγματος ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

21. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιοῦται τῇ χρονίᾳ παρδρομῇ. (1) (N. 2α Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 29. N. 210 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 210).

Μ. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον δὲν ἐπικυροῦται διὰ τῆς προόδου τοῦ χρόνου.

22. Ὁ τὴν ἐτέρου δεσποτείαν ὑπαισιῶν ἢ τὸ δίκαιον, τοῖς αὐτοῦ δικαίοις ὀφείλει κεχρησθαι. (N. 177 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 2. 177).

Μ. Ὁ ὑπαισεύχόμενος εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἄλλου ἢ τὸ δικαίωμα, αὐτοῦ τούτου τὰ δικαιώματα ὀφείλει νὰ μεταχειρίζεται.

23. Ὁ εἰς ὁλοκλήρον διαδεξάμενος ἀντὶ κληρονόμου ἐστίν. (N. 128 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 178).

Μ. Ὁ διαδεχθεὶς τινα ἐξ ὁλοκλήρου ἐξισοῦται πρὸς κληρονόμον.

N. Τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς τῶν ἐκλήρων θανάτων

(1) Ἡ ἄκυρος νομικὴ πράξις οἷς τι γεγονὸς νομικῶς ἀνυπαρχτον καὶ μὴ ὂν οὐδεμίαν δικανικὴν ἐνέργειαν δύναται νὰ ἔχῃ* ὅθεν καὶ οὐδὲν συμβεβηκὸς ἐπιγενόμενον δύναται νὰ ἑωσπονήσῃ αὐτήν, οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη εἰδικοῦ μέσου, ἵνα ἀποκρούσῃ τις τὴν πρᾶξιν ταύτην. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσεων ὁρίζεται ὁ νόμος [βιβλ. ΙΔ' τίτλ. ΙΔ' § 4 βιβλ. Α' τίτλ. ΙΒ' § 14 καὶ 28] ὅτι ἡ δωρεὰ μεταξὺ συζύγων ἰσχύει, μὴ ἀνακληθεῖσα ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, ὡς καὶ ἡ ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἀπαλλοτριώσις ὀρφανικοῦ κτήματος, ἂν ὁ ὀρφανὸς ἐγκρίνῃ αὐτήν ἐνήλικος γενόμενος.— Σημειωτέον, ὅτι τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος ἀποτελεῖ ὁρατὸν μέρος ὁ Κατωικὸς ἢ Κατωικιανὸς κανὼν, καθ' ὃν ὅ,τι τὴν ἄκυρον ἀπονήσκοντος τοῦ διαθέτου κατὰ τὴν σύστασιν τῆς διαθήκης δὲν ἰσχυροποιεῖται ὅποτεδήποτε καὶ ἂν ἀποθάνῃ οὗτος κατόπιν.

περιουσίας δὲν ἀνομάζεται μὲν ἐν τοῖς νόμοις κληρονομικὸν οὐ καίωμα, ἀποτελεῖ ὅμως καθολικὴν διαδοχὴν εἰς τὴν ὁμάδα τῆς περιουσίας τοῦ ἀκλήρου, ὥσει τὸ ὁημόσιον ἦν κληρονόμος· ὅθεν ρυθμίζεται κατὰ τοὺς περὶ τῆς κληρον. διαδοχῆς ὁρισμούς τοῦ νόμου δυνάμει τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ Θεοφ. Εἰσηγ. 3. 10 (§ ἐν τέλει). Α. Π. 306 τοῦ 1855.

24. Ὁ διάδοχος ἐν πᾶσι τόπον ἐπέχει κληρονόμου. (N. 117 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 117).

Μ. Ὁ διάδοχος ἐπέχει τόπον κληρονόμου κατὰ πάντα.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἴδιου βόλου κρείττονα πο.εῖ τὴν ἰδίαν αἵρεσιν. (N. 134 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. Π. 3. 134).

Μ. Οὐδεὶς διὰ τοῦ ἴδιου αὐτοῦ βόλου δύναται νὰ καταστήσῃ βελτίονα τὴν κατάστασιν αὐτοῦ.

N. (Ἰδε § 1 βιβλίου 6 τίτλου 1).

26. Οὐδὲ ἐν ἐγκλημα ὑπομένει ὁ μὴ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύων. (N. 109 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 109).

Μ. Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ καὶ μὴ ἐμποδίζων οὐδὲ μὴ ὀφίσταται ἰδικίαν.

27. Ἐγὼ δοκῶ λαμβάνειν ὅπερ κατὰ κέλευσίν μου ἐτέρῳ δοθῇ. (N. 180 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 180).

Μ. Ἐγὼ θεωροῦμαι λαμβάνων τὸ διδόμενον εἰς ἄλλον κατὰ διαταγὴν μου.

28. Ἀχρήστως ἐπερωτῶμεν τὸ μὴ δυνάμενον εἶναι τινα· οὐδενίᾳ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἐγογγή συνίσταται. (N. 182 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 182).

Μ. Ἀνωφελῶς συμφωνοῦμεν περὶ ἐκείνου, ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς τινα (οἰονομήποτε)· διότι ὡς πρὸς τοῦτο ὑποχρεώσις δὲν δύναται νὰ συσταθῇ.

29. Ὁ ἐξ οἰκείου ἁμαρτήματος ζημιούμενος οὐ δοκεῖ ζημιουθῆαι⁽¹⁾. (N. 203 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. Π. 3. 203).

(1) Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ προσβάλῃ ὡς ἀκύρους τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις, εἰμὴ διὰ λόγον δημοσίου καὶ ἰσχυροῦ.

Μ. Ὁ ζημιούμενος ἐξ ἰδίου παύσματος δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ζημιούται.

30. Οὐ δεῖ γίνεσθαι τινα πλουσιώτερον ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας. (N. 206 Πανδ. 17 (de regulis juris). Βασίλ. 3. 206).

Μ. Δὲν πρέπει νὰ γίνηται τις πλουσιώτερος ἐκ τῆς ζημίας ἄλλου.

N. (Ἰδε § 1 βιβλίου 6 τίτλου 6).

31. Τὸ ἐπὶ ἡρτημένον οὐ δοκεῖ εἶναι. (N. 169 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 169).

Μ. Τὸ εἰσέτι ἡρτημένον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπάρχει.

32. Τὸ κατ' ὀργήν ἢ θερμότητα γινόμενον ἢ λεγόμενον οὐκ ἔστι βέβαιον, εἰμὴ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείνῃ. (N. 48 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 48).

Μ. Τὸ γινόμενον ἢ λεγόμενον ἐξ ὀργῆς ἢ θυμοῦ δὲν ἰσχύει, ἰσχύς εἶναι ἐπιμείνῃ εἰς αὐτά.

33. Οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακατάθηκῃ οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασίᾳ οὔτε μίσθωσις ἐπὶ ἰδίῳ πράγματι συνίσταται. (K. 45 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 45).

Μ. Ἐπὶ ἰδίου παύματος δὲν συνίσταται οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακατάθηκῃ οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασίᾳ οὔτε μίσθωσις.

34. Οἱ ἰδιῶται τὰ τῶν ἀρχόντων πράττειν οὐ δύνανται. (N. 176 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 176).

Μ. Οἱ ἰδιῶται δὲν δύνανται νὰ ἐκτελῶσι τὰ καθήκοντα τῶν δικαστῶν.

35. Πᾶς νομικὸς κανὼν σαθρὸς ἐστίν· εὐχερῶς γὰρ ἀνατρέπεται (1). (N. 202 Πανδ. 50. 37. Βασ. II. 3. 202).

Μ. Πᾶς νομικὸς κανὼν εἶναι σαθρὸς, ὥς εὐκόλως ἀνατρέπόμενος.

(1) Ἐκ τοῦ ἐρμηνεύοντος τὴν ἀπαλλάκτως ἔχουσαν ἀντίστοιχον παράγραφον τῶν Βασιλικῶν Σχολίων προκύπτει, ὅτι ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι, ὅτι οἱ γενικοὶ νόμοι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ἀσφαλεῖς, διότι ἀνατρέπονται, ἢ πολλοῖς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν νόμων.

36. Οὐ δοκεῖ τις λαμβάνειν, ὅπερ ἄλλω ἀποκαταστήσει ἀναγκάζεται. (N. 51 Πανδ. 50. 47. Βασ. II. 3. 51).

M. Δὲν λογιζέται τις ὅτι λαμβάνει, ὅ,τι ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς ἄλλον.

37. Ὁ κοινωνὸς τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἔστι μου κοινωνός. (*) (N. 47 § 1 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 47).

M. Ὁ συνεταιρὸς τοῦ συνεταίρου μου δὲν εἶναι συνεταιρὸς μου.

N. Ἐάν τις τῶν συνεταίρων προσλάβῃ ἄλλον συγκοινωνόν εἰς τὴν ἐταιρικὴν αὐτοῦ μερίδα, ὁ κοινωνὸς οὗτος οὐδὲν καὶ καθίσταται συνεταιρὸς τῶν λοιπῶν συνεταίρων, οὐδ' ἔχει ἐπομένως ἅμεινον πρὸς τὴν ἐταιρίαν σχέσιν, ἀντιπροσωπεύεται ἐπομένως ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ συνεταίρου αὐτοῦ ὡς νομίμου ἐντολοδόχου αὐτοῦ. A. II. 81 τοῦ 1846.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος καὶ Παῦλος συνεστήσαντο κοινωνίαν ἐφ' ᾗ πραγματεύεσθαι. Ὁ Παῦλος μετὰ ταῦτα προσελάβετο Τίτιον κοινωνόν ἄνευ γνώμης τοῦ Πέτρου· καὶ ζητεῖται, εἰ ἄρα ὁ Τίτιος ἐσεῖται κοινωνὸς καὶ τοῦ Πέτρου; καὶ φησὶν ὁ νομοθέτης οὐχί· ὁ κοινωνὸς γὰρ τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἔστι μου κοινωνός· καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ κατὰ συναινέσιν καὶ ἀρέσκειαν ἡ κοινωνία καὶ συναλλάττεται καὶ συνίσταται, πῶς ἂν εἴποιμεν, ὅτι ὁ Τίτιος ἔσται κοινωνὸς τοῦ Πέτρου, τοῦ μὴ συναινέσαντος μήτε ἀρεσθέντος ἐπὶ τῇ τοῦ Τιτίου προσλήψει; ὥστε οὖν ὁ Τίτιος τοῦ Παύλου μόνου ἐσεῖται κοινωνός καὶ εἴ τι ἂν ἐκ τῆς κοινωνίας λάβῃ ὁ Τίτιος, αὐτοῦ καὶ τοῦ προσβαλομένου αὐτὸν Παύλου γυνήσεται κοινωνόν· ὁ δὲ προσλαβόμενος αὐτὸν Παῦλος ἐνάγεται παρὰ τοῦ Πέτρου τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ καὶ ἀποσώζει αὐτὸ τῇ κοινωνίᾳ καὶ εἰ πολλάκις ὁ Τίτιος ὠφελήσῃ τὴν κοινωνίαν, καὶ αὐξήσῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς, εἴτα καὶ βλάβη· κινεῖ ὁ Πέτρος κατὰ τοῦ Παύλου καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ἀποθροῦσαι τὴν ἐπισυμβῆσαν ζημίαν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῶν παρὰ τοῦ Τιτίου καὶ οὐ δύναται ὁ Παῦλος ἀντεισάγειν καὶ ἀντελλογίζεσθαι τὴν ζημίαν τῇ γενομένῃ ὠφελείᾳ παρὰ τοῦ Τιτίου· πταίσμα γὰρ ἐποίησε προσλαβόμενος τὸν Τίτιον ἄνευ γνώμης τοῦ Πέτρου τοῦ ἐξ ἀρχῆς μετ' αὐτοῦ συστησάμενου τὴν κοινωνίαν.

38. Ὁ μεμνηνὸς καὶ ὁ ἄσωτος οὐδεμίαν ἔχει βούλησιν (1)
(N. 40 Πανδ. 50, 17. Βασ. II. 3. 40).

M. Ὁ μανιώδης καὶ ὁ ἄσωτος οὐδεμίαν ἔχει θέλησιν.

N. Καὶ τανῦν αἱ πράξεις (ἦτοι τὰ συναλλάγματα καὶ αἱ διαθήκαι) τοῦ μηκέτι μὲν ἀπαγορευθέντος ἕνεκα τῆς βλακειᾶς ἢ παραφροσύνης αὐτοῦ, ἀλλὰ πάσχοντος οὐχ ἦπτον τὰς φρένας, οὐδὲν ἔχουσι κύρος, ἅτε τῶν περὶ τοῦτου διατάξεων τοῦ P. N. μηδ' αὖτως καταργηθεισῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων νόμων. A. II. 178 τοῦ 1866.—Κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ P. Δ. ὁ φρενοβλαβὴς στερεῖται βουλήσεως, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι πᾶσα νομικὴ πράξις αὐτοῦ ἐστὶν ἄκυρος, δύναται δὲ νὰ προταθῇ τὸ ἄκυρον αὐτῆς ὑπὸ παντὸς ἔχοντος νόμιμον συμφέρον, ὀφειλοντος νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῇ στιγμῇ τῆς συνήμολογήσεως αὐτῆς διατελεῖ ἐν καταστάσει παραφροσύνης (N. 8 Εἰσηγ. (3. 19) N. 40 Πανδ. [50. 27]. Ὁ δὲ νόμος περὶ ἐπιτροπείας ὁρίζει: προσέτι ὅτι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως πᾶσα πράξις τοῦ ἀπαγορευμένου ἐστὶν ἄκυρος, καθιεροῖ δ' ὡσαύτως τὸ πλεονέκτημα ὑπὲρ τῶν ἀπαγορευμένων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὅτι ἡ προσβολὴ τῶν πρὸ τῆς ἀποφάσεως περὶ ἀπαγορεύσεως πράξεων δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποδείξεως τῆς διασκέας τῆς παραφροσύνης κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως, ἀλλὰ μόνον τῆς ὁμολογουμένως γνωστῆς αἰτίας τῆς ἀπαγορεύσεως (ἀρθ. 124 καὶ

(1) Ὅθεν καὶ ἀνίκανός ἐστιν εἰς ἐπιχειρήσιν νομικῶν πράξεων, διότι ἀναγκαῖον στοιχεῖον πάσης πράξεως ἐστὶν ἡ θέλησις παρὰ τῶν πράττοντι. Ἀλλ' ἐπίσης ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται ὅτι κατὰ τὰς διαυγεῖς ὥρας (lucida intervalla) ζῶνται ὁ φρενοβλαβὴς κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐγκύρως πᾶσαν νομικὴν πράξιν, ὡς ἔχων τότε θέλησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν πολιτικὴν δικονομίαν διατελεῖ διαρκῶς ὑπὸ ἐπίτροπον· ὅθεν καὶ κατὰ τὰς διαυγεῖς ὥρας ὀφείλει νὰ ἐνεργῇ τῇ συμπράξει αὐτοῦ· πλὴν πράξεις τινές, εἰς ἃς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συμπράξις τοῦ ἐπιτρόπου (π. χ. γάμος, υἰοθεσία, διαθήκη), εὐλόγον εἶναι νὰ θεωρηθῶσιν ἐκτελούμεναι ὑπ' αὐτοῦ ἐγκύρως ἐν ταῖς διαυγαῖς ὥραις.

125, αἱ διατάξεις δὲ αὗται, ὡς καὶ αἱ τοῦ 126 ἄρθρου, περὶ πρὸς ἑαλῆς τῶν πράξεων τοῦ ἀπηγορευμένου, ἐξαιρετικαί οὐσαι, δὲ ἀποκλείουσι τὰς μὴ ἐν τοῖς ἄρθροις τούτοις διαλαμβανομένας περιπτώσεις, κανονικομένης καὶ νῦν ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ρ. Δ. "Ὅθεν καὶ νῦν ἰσχύει ἡ διάταξις περὶ ἀκυρότητος τῶν πράξεων τοῦ φρενοβλαβοῦς λόγῳ τῆς ἐν τῇ στιγμή τῆς συναισθητικότητος τῆς δικαιοπραξίας παραφροσύνης καὶ τῆς ἐντεῦθεν στερούσεως βούλησεως. Α. Π. 311 τοῦ 1900.

39. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναίρεται. (1) (Ν. 100 Πανδ. 50. 17. Βασ. Π. 3. 100).

Μ. Τὰ διὰ νόμου καθοριζόμενα ἀναίρουνται δι' ἐναντίου νόμου.

40. Τὰ παρὰ κανόνας νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. (Ν. 14 Πανδ. 1. 3. (de legibus). Ν. 162 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris).

Μ. Τὰ ἀποδεχθέντα παρὰ τοὺς κανόνας τοῦ νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

41. Οὐ πᾶν ὅπερ ἐξεστίν, ἤδη καὶ εὐπρεπές ἐστι. (Ν. 141 πρ. Πανδ. 55. 17. Βασ. Π. 3. 144).

Μ. Πᾶν πρᾶγμα, ὅπερ ἐπιτρέπεται, δὲν εἶναι ἐκ τούτου καὶ εὐπρεπές.

42. Τὰ δι' ἀνάγκην παρὰ κανόνα νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. (Ν. 162 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. Π. 3. 162).

Μ. Τὰ δι' ἀνάγκην ἀποδεχθέντα παρὰ κανόνα νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

43. Σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς ποιναλαῖς ἀγωγαῖς καὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀγνοίᾳ συντρέχον. (Ν. 108 Πανδ. 50. 17. Βασ. Π. 3. 108).

Μ. Ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ποινικαῖς ἀγωγαῖς ἐπικουρούμεν (τῷ καθ' οὗ ἡ ἀγωγή) διὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἀγνοίας (δὲν λησθῆναι λαμβάνομεν ὑπ' ὅψιν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀγωγή τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν ἢ τὴν ἀγνοίαν αὐτοῦ).

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη (§ 39) εἶναι αὕτη αὕτη ἡ § 29 τοῦ βιβλίου 1.

44. Αἱ ποινάλοι ἀγωγαὶ προκαταρχθεῖσαι παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων. (1) (Ν. 164 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 164)

Μ. Αἱ ἐγκληματικαὶ ἀγωγαὶ κινηθεῖσαι παραπέμπονται κατὰ τῶν κληρονόμων.

45. Ἐν τοῖς ἀμφιβολοῖς ὑπέρτης προικὸς ἀποκρινόμεθα. (2) (Ν. 85 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 85).

Μ. Ἐν ἀμφιβολίᾳ ὑποφαινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικὸς.

Ν. Ἐκ τῶν ῥήσεων τοῦ συμβολαίου προκύπτουσα ἀμφιβολία περὶ τῆς καταβολῆς τῆς συσταθείσης προικὸς δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνεύηται κατὰ τοῦ λαβόντος αὐτήν, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος. Α. II. 19 τοῦ 1899.

46. Τὰ προσώποις ὑπάρχοντα προνόμια σθένονται αὐτοῖς τὰ δὲ προτιντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετέρχονται. (3) (Ν. 68 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 68).

(1) Ἡ § 44 εἶναι ὁμοία τῇ § 24 τίτλου 3 βιβλίου 1.

(2) Κατὰ κανόνα ἐπὶ διασημάτων λέξεων ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν συμβάσεων προτιμάται ἡ ἐν τῷ τόπῳ τῆς συμβολαίου εἰθισμένη ἐκδογὴ (Βασ. 2. 3. Ν. 34)· δευτερον δὲ ἡ μάλλον ἀμφόρουν τῇ συμβάσει (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 9 καὶ § 1) καὶ τέλος ἡ μικρότερον βάρος ἐπιβάλλουσα (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' § § 1, 3, 6, 7, 8, 10). Ἐπὶ δὲ ἀμφοτεροβάτων συμβάσεων ἡ ἐρμηνεία γίνεται κατὰ τοῦ ἰέντος τοῦς ὅρους τῆς πράξεως, διότι οὗτος ἐδουνατο καὶ ὥφειλε νὰ ἐκφρασθῇ σαφέστερον· ὅθεν κατὰ τοῦ πωλητοῦ ἡ ἐκμισθωτοῦ (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 15) ἢ κατὰ τοῦ ἐπερωτῶντος (Ἀρμ. αὐτόθι § 4) ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ὑπάρχουσι σχέσεις τινές, καθ' ἃς ἐρμηνεύονται ὑπὲρ αὐτῶν αἱ ἀμφιβολοὶ φράσεις. Τοιαῦται δὲ εἶναι κατὰ τὴν προκειμένην § 45 (ἀντιγραφὸν αὖσαν τῆς § 41 βιβλίου Α' τίτλου 15) ἡ προϊξ. καὶ κατὰ τὸν νόμον 24 Πανδ. 34. 5 (μὴ περιλαμβανόμενον ἐν τῇ ἑξῆς βιβλίῳ) ἡ τελευταία βούλησις.

(3) Ὅθεν τὰ προσωπικὰ προνόμια οὔτε κληρονομητὰ εἰσιν οὔτε μεταβιβαστὰ, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς ὁρίζεται τὸ ἀντίθετον ἐν τῇ χρηρηγητικῇ τοῦ προνομίου πράξει. Ἐκ τούτων τὸν τὰ πραγματικὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸν ἐκάστοτε κύριον τοῦ πράγματος, εἰσὶν ἀναγ-

Μ. Τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς πρόσωπα συνεξαφανίζονται αὐτοῖς· τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀγωγὰς συνδεόμενα δίκαια μεταβαίνουν εἰς ὅλους.

47. Τὰ τοῖς πράγμασι διδόμενα προνόμια, οὐ μὴν τοῖς πρόσωποις, καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνει. (Ν. 196 Πανδ. 50. 17 (ds regalis juris). Βασ. II. 3. 196).

καίως κληρονομητὰ καὶ μεταβιβάστὰ, ἐκτὸς ἂν απαιτῶνται ἰδιαιτέρας ἰδιότητες παρὰ τῷ κυρίῳ πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ προνομίου. Σημειωτέον, ὅτι τὰτε προσωπικὰ καὶ πραγματικὰ προνόμια εἰσὶν γενικά ἢ εἰδικά, καθ' ὅσον ἀποτελοῦσιν ἐξαιρέσιν ὑπὲρ ὁλοκλήρου τῆς τάξεως προσώπων ἢ πραγμάτων, ἢ ὑπὲρ ἐνὸς μόνου πράγματος. Γενικά φέρ' εἰπεῖν προσωπικὰ προνόμια εἰσὶ τὰ τῶν ἀγγέλων καὶ τὰ τῶν γυναικῶν· γενικὸν δὲ πραγματικὸν προνόμιον ἡ τέως ἐπὶ κρατοῦσα παρ' ἡμῖν ἀπαλλαγὴ ἐπὶ διεσίαν τοῦ τῶν οἰκοδομῶν φενομένου τῶν νεοδηχτῶν οἰκίδων· ἐκ τούναντίου εἰδικὸν μὲν προσωπικὸν προνόμιον ἡ διὰ τοῦ νόμου τῆς 9 Μαρτίου 1822 καθιερωθεῖσα ἀπαλλαγὴ τῶν ἐν παιδείᾳ τῆς Ἑπιδάφου ἀγῶν τοῦ φόρου τῆς δεκατῆς). Προσθετέον ὅτι πρὸς κτήσιν εἰδικοῦ προνομίου ἀπαιτῶνται πρῶτις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας χορηγητικὴ τοῦ προνομίου (ἢ καὶ πρῶτις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας στηριζομένη εἰς τὸ ἐκ νόμου χορηγηθὲν αὐτῇ δικαίωμα εἰς ἀπονομὴν εἰδικοῦ προνομίου. Εἰς ἀπόλειπν δ' αὐτοῦ ἀρκεῖ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ λόγου δι' ἂν ἀπαιτῶνται καὶ ἡ παραίτησις αὐτοῦ (ἐπιτρεπομένη ὡς αἰεὶ τὸ πρῶτον μὲν ἐν ἐπιβάλλει καὶ ὑποχρεώσεις), ὡς καὶ ἡ χρῆσις. (Οἰκονομικὸν Δίκαιον § 60). Περὶ ἐκχώρησεως ἀπαιτήσεων καὶ ἀγῶν ἐλάχιστα χωρία εὐρίσκομεν ἐν τῇ Ἑξουσίᾳ, αἷον τὸ ἐν § ταύτῃ, καθ' ὃ τὰ προσόντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετέρχονται, τὰ τῆς κατόπιν § 58 καὶ τὰ τῆς § 31 τοῦ τίτλου περὶ σφαιρικῆς ὀνομάτων τοῦ παραστήματος ὡσαύτως, δι' οὗ ὁρίζεται ὅτι ἀεργολάβος καλεῖται ὁ δεδωκὸς χρήματα ἐπὶ τῷ ἐκχωρηθῆναι τὰς ἀγωγὰς. Ἀλλ' ἐκ τῶν χωρίων τούτων συνάγεται ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ἐπιτρέπεται ἐκχώρησις ἀπαιτήσεων μεταβιβάζουσα εἰς τὸν ἐκδότην πάντα τὰ τῇ ἀπαιτήσεϊ συνεχόμενα δικαιώματα καὶ τὰ παρακολουθήματα αὐτῆς.

Μ. Τὰ προνόμια τὰ διδόμενα εἰς τὰ πράγματα καὶ οὐχὶ εἰς τὰ πρόσωπα μεταβαίνουνσι καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους.

48. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα οὐκ εὐχερῶς ἐν τοῖς πρακτομένοις συναλλάγμασι καταλογίζομεθα. (N. 64 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 64).

Μ. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν εὐκόλως κρίνοντας περὶ συναλλαγμάτων.

49. Τῆς πρωτότυπου αἰτίας μὴ ἐρρώμενης οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ὡς ἐπὶ πάν ἔρρωται. (N. 129 § 1 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 129).

Μ. Ὅταν δὲν ἰσχύῃ ἡ πρωτότυπος αἰτία, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ἰσχύουσιν.

50. Ἡ ἄδολος συμβουλή οὐκ ἐνοχοποιεῖ, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ δόλον ἀρμόζει ἡ περὶ δόλου. (¹) (N. 47 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασίλ. II. 3. 47).

Μ. Ἡ ἄδολος συμβουλή δὲν ἐνοχοποιεῖ, εἰς δὲ τὴν δολίως παρεχομένην ἀρμόζει ἡ περὶ δόλου ἀγωγή.

51. Ὁ σιωπῶν οὐ δοκεῖ ὁμολογεῖν ἄλλ' ὅμως οὐκ ἀρνεῖται. (²) (N. 142 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 142).

Μ. Ὁ σιωπῶν δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ὁμολογεῖ καὶ ὅμως δὲν ἀρνεῖται.

52. Τὰ διὰ τὸ ἀνελεῖν ἀμφισβήτησιν ἐντιθέμενα τοῖς συναλλάγμασιν οὐκ ἀναιρεῖ τὸ κοινὸν νόμιμον. (N. 81 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 81).

(1) Εἶδος συμβουλῆς εἶναι καὶ ἡ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου (καὶ οὐχὶ τοῦ ἐντολέως) ἐννολή, καλουμένη ἐν ταῖς πηγαῖς *mandatum tua gratia*.

(2) Ἐπομένως ἐκ τῆς ἀπλῆς σιωπῆς οὕτε συναινέσις οὔτε ἀρνήσις δύναται νὰ συναχθῇ· ὅθεν δύναται νὰ θεωρῆται ἡ σιωπὴ ἰσοδυναμουσα συναινέσει μόνον ἔνθα τὰ συνδεύοντα τὴν σιωπὴν ἀλλὰ γεγονότα δὲν ἐπιτρέπουνσι λογικῶς ἄλλην εἰς αὐτὴν εἴητησιν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐξαιρετικαὶ τινες περιπτώσεις, ἐν αἷς ἡ σιωπὴ ἐρμηνεύεται ὀρθῶς ὑπὸ τῶν νόμων ὡς συναινέσις.

Μ. Τὰ παρεπιθέμενα εἰς τὰ συμβόλαια πρὸς ἀναίρεσιν ἐνδεχομένης διαφθορευτικῆς αἰτίας δὲν καταργοῦσι τὸ κοινὸν δίκαιον.

53. Δυσχερῶς μὲν, ὅμως τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντας, ἐναιελάσσομεν τὴν συνήθειαν. (Ν. 2 Πανδ. 1. 4 (de constitutionibus principum)).

Μ. Δυσκόλιος μὲν, ἀλλ' ὅμως ὅταν τὸ δίκαιον ἀπαιτῇ, μεταβάλλομεν τὴν συνήθειαν.

54. Τὸ δίκαιον, ὅπερ ἔχει τις τοῦ τιμωρεῖσθαι, οὐκ ἐντέλλεται ἄλλῳ. (Ν. 70 Πανδ. 50. 17. Βασ. Η. 3. 70).

Μ. Τὸ δικαίωμα, ὅπερ ἔχει τις πρὸς τιμώρησιν, δὲν δύναται νὰ παραχωρῇ δι' ἐντολῆς εἰς ἄλλον.

55. Τὰ τυγχυρὰ (*) δὲ τῶν ἀλόγων καὶ τὸν χωρὶς βραχυμίας

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐν τῷ παρόντι κανόνι σκοπὸς ἔστι τῷ νομῷ θέτη διδάξει τινὰ ρυσιμῶς προέποντα τοῖς συναλλάγμασι, καὶ ποτὶ δαπάνᾳ ἐπὶ τούτοις ζητεῖται ἐπιμελῶς, καὶ ἐκ ποίων συμβάντων κίνδυνος ἐπάγεται καὶ ζημία τῷ συναλλάξαντι, καὶ ἐπὶ ποταῖς αἰς ἐγγεγῆται. Δυσίκα τοίνυν τὸ περὶ παρακαταθήκης εἶησι συνάλλαγμα· παρακαταθήκη δὲ ἐστίν, ὅταν τινὶ δώσω πράγματά μου χάριν φυλακῆς καὶ φησιν, ὅτι ὁ παραθηχάριος τότε τοῦ πράγματος ἀπαλεσθέντος καταδικάζεται καὶ ζημιούται, ὅταν ποιήσῃ ὅτι ὅλον ἐπὶ τῇ παρακαταθήκῃ, ὡς ὅταν τῶν μὲν ἰδίων φροντίξῃ, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ τόπῳ τοῦτα ἀποτίθῃ καὶ παραφυλάττῃ, τῆς δὲ πρὸς παραθήκης ἀμελῶς καταφρονῇ καὶ συμβῇ ταύτην κλαπῆναι ἢ κειμένην ἐν τόπῳ σήψιν ποιούντι φθασῆναι, καταδικάζεται καὶ ἀποδίδωσι τὸ διαφέρον· εἰ μήπου καὶ περὶ τῇ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐπιμελείαν ἐκμελῇ καὶ νωθρὸς ὁ παραθηχάριος ἐτύγχανῃ τότε γὰρ οὐκ εὐθύνεται· μεμφέσθω γάρ ἑαυτὸν ὁ ποιούτω ἑνὶ θρόνῳ ἐκμελεῖ καὶ βραθύμῃ καὶ ἀφυλάκτῳ ἐμπιστεύσας τὰ ἰδιά. Οὕτως εὐθύνεται καὶ ὁ κατὰ παρακλήσιν παρὰ τινος λαβὼν πράγματα· ὅσον μέλλων ἀπελθεῖν εἰς τινὰ τόπον παρεκάλεισά τινα τῶν φίλων μου, ὥστε μοι δοῦναι ἵππον, ὡς ἂν ἑριππος ὢν ἀπέλθω ταχυνότερον, ὡς ἥδωμά τι παρεκτατικώτερόν σε διδάξω· ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν κτλ χρόνος ὁρισθῇ, δύναται ὁ λαὸς νὰ τὸ πράγμα καὶ πρὸ τοῦ διελθεῖν τὸν χρόνον ἀναλαβεῖν αὐτό· ἢ ἂν

θάνατον καὶ τὴν φυγὴν τῶν μὴ φυλάττεσθαι εἰωθότων δούλων

κατὰ παράκλησιν ἐδόθη μοι παρὰ φίλου μου βιβλίον, ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτὸ καὶ ἀναγινώσκειν ἐπὶ χρόνῳ ἐνὶ ὁλοκλήρῳ· δοῦναι δὲ δού-
μαι τὸ βιβλίον καὶ πρὶν διελθεῖν τὸν χρόνον κινήσαι καὶ ἀναλα-
βεῖν αὐτό, καὶ ἔστιν ὡραῖον καὶ γλαφυρόν. Ἰσπὶ δὲ τοῦ εἰς χρῆ-
σιν δοθέντος εἰ χρόνος οἰσθήῃ, οὐκ ἔχει· ἄδειαν δὲ δούς ἀναλαβεῖν
τὸ χρησθέν. πρὶν γὰρ ὁ χρόνος πληρωθῇ. Διδάξας οὖν ὁ νομοθέ-
της, ὅτι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης καὶ τοῦ ποικαρίου ἦτοι τοῦ
κατὰ παράκλησιν ἀπὸ δόλου μόνου καταδικάζεται ὁ συναλλάξας,
μεταδίδει πρὸς τὸ συνάλλαγμα τῆς ἐντολῆς. (Ἐντολὴ δὲ ἐστίν
ὅταν ἐντέλλωμαι τινὶ ἢ ἀγοράσαι μοι κτήμα ἢ δικασθῆναι προ-
σώπῳ μου ἢ ἑτερόν μου διοικῆσαι πρᾶγμα) καὶ τὸ συνάλλαγμα
τοῦ κομμοδάτου, ἦτοι τοῦ εἰς χρῆσιν διδομένου· (χρῆσις δὲ ἐστίν,
ὅταν ζητήσω φίλον μου δοῦναι μοι πρὸς χρῆσιν ἢ δούλον αὐτοῦ
ἢ βιβλίον ἢ σκευὸς χρυσοῦν, καὶ παράσχῃ μοι τοῦτο) καὶ τῆς
πράσεως καὶ τῆς μισθώσεως καὶ τῆς δόσεως τῆς προίκας καὶ τοῦ
ἐνεχυρου, (ἐνεχυρον δὲ ἐνταῦθα νόει, τὸ διδόμενον ἐπὶ νομίσειναι
ἀναιεζομένοις) καὶ τῆς ἐπιτροπῆς· (ἐπιτροπὴ δὲ ἐστίν, ὅταν τε-
λευτήσῃ πατὴρ ἔχων παῖδας ἀνήλικους καὶ μὴ καταλίπῃ τοῦτοισι
ἐπιτροπὴν· τότε γοῦν φροντίζουσιν οἱ δικασταὶ καὶ εὐρόντες τινὰ
ἐγγύονα καὶ ἱκανὸν εἰς διοίκησιν πραγμάτων, διδῶσι τοῦτον
ἐπιτροπὴν τοῖς ἀνήλικοις) καὶ τὸ συνάλλαγμα τῆς διοικήσεως τῶν
ἑλλοτρίων πραγμάτων, ἦτοι τὸ λεγόμενον ρωμαϊκῶς νεγότιον
(negotium)· ἐστὶ δὲ τοιοῦτον· ἀπεδήμει Πέτρος ἐν τοῖς ἔξω·
καὶ φίλος ὢν αὐτοῦ παρενέβαλον ἑμαυτὸν εἰς τὸ διοικεῖν τὰ
ἐκεῖνον πρᾶγματα. Μεταπεσὼν οὖν ὁ νομοθέτης ἀπὸ τῆς διδα-
σκάλιας τοῦ κατὰ παράκλησιν καὶ τῆς παρακαταθήκης ἐπὶ τὰ
λοιπὰ συναλλάγματα τὰ ἀπρησθημένα ἀνωτέρω, οἷον τὴν ἐν-
τολὴν, τὴν χρῆσιν, τὴν πρᾶσιν, τὸ ἐνεχυρον, τὴν μίσθωσιν, τὴν
ἰδιαίτητον προίκαν, τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὴν τῶν ἑλλοτρίων
πραγμάτων διοίκησιν, φησὶν ὅτι ἐπὶ τοῦτοις οὐ μόνον ἀπὸ δόλου
εὐθύνεται· καὶ καταδικάζεται ὁ συναλλάξας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
ροθυμῆσαι· ἀπαιτεῖται γὰρ ἐπὶ τοῦτοις καὶ ἐπιμέλειαν, πλὴν οὐχ
ὅταν ὁ ἐπιμελέστατος ἀνὴρ, ἀλλὰ τοιαυτὴν, οἷαν καὶ ἐν τοῖς

καὶ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸν θόρυβον καὶ τὸν ἐμπρησμόν καὶ

ἰδίῳ αὐτός ὁ ἐναγόμενος ἐπιδείκνυται, καὶ εἰκότως ἐνταῦθα καὶ ἄμφοτεροι οἱ συναλλάξαντες ὠφελοῦνται· ἐπὶ δὲ τῆς παρὰ καταθήκης μόνος ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος ἔχει τὴν ὥρην λειαν, οὐ μὴν καὶ ὁ παραθηχαριος, ἤγουν ὁ φύλαξ· ἐκεῖ γὰρ οὐδὲ ὠφελεῖται, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βαρύνεται, φροντίζων ἀναδεξιμένου βάρους, τὴν φυλακὴν δὲ τῷ ἀλλοτρίῳ πράγματος. Εἰπὼν οὖν, ὅτι ἐπὶ τούτοις καὶ βαθυμία ἀπαιτεῖται ἀλλὰ καὶ διλιγνέντις, ἦτοι μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ οἶαν ὁ ἐπιμελέστατος ἐπιδείκνυται, ἐπιδοιορθούμενος ἑαυτὸν ἐπάγει, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἐπιμέλειαν. Ποία δὲ εἰσι τὰ συναλλάγματα, ἐφ' οἷς ὁ συναλλάξας ἀπαιτεῖται μὴ δόλον ποιῆσαι, μήτε ῥαθυμῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιμέλειαν ἐνδείξασθαι, οἶαν ὁ ἐπιμελέστατος ἀνέηκε αὐτός σοι παραθήσω καὶ ὑποδιελῶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τὸν δόλον καὶ τὴν ῥαθυμίαν ἀπαιτησάντων. Ἡ ἐντολὴ καὶ τὸ κομμοδοτεῖν καὶ ἡ ἐπίτροπή· ἐπὶ τούτων τῶν πριῶν καὶ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἀπαιτεῖται· ὁ γὰρ ἐπίτροπος μὴ ἐνδείξιμενος περὶ τὰ τοῦ ἀνθρώπου πράγματα ἐπιμέλειαν, οἶαν ὁ ἐπιμελὴς οἰκοδεσπότης περὶ τὰ ἴδια ἐπιδείκνυται, καταδικάζεται. Οὕτως εὐθύνεται καὶ ὁ ἐνταλθῆναι διοικῆσαι ἀλλότρια πράγματα· καὶ οὗτος γὰρ ἐὰν ἐνταλθῇ ἢ καταθήναι ἢ ἐξωνήσασθαι πρᾶγμα οἰονόηποτε προσώπῳ μου, καὶ οὐκ ἐνδείξηται μεγάλην ἐπιμέλειαν, καταδικάζεται μοι εἰς τὸ διαφέρειν· ὡσαύτως καὶ ὁ λαθὼν κατὰ χρῆσιν πρᾶγμα ἑμὸν τῇ αὐτῇ ἀπαιτεῖται ἐπιμέλειαν. Ἡ δὲ κοινωνία οὐκ ἀπαιτεῖται μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ μέισην, τουτέστιν, οἶαν καὶ περὶ τὰ ἴδια ἐνδείκνυται ὁ κοινωνός· τὴν αὐτὴν ἀπαιτεῖ καὶ ἡ πρᾶσις καὶ ἡ μίσθωσις καὶ ἡ προίξ καὶ τὸ νεγότηον, καὶ τὰ παραπλήσια, ἡτοι τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων διοικήσεις· ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ φύσιν ἐπακολουθοῦντα τοῖς εἰρημένοις συναλλάγμασι κοκεῖ καὶ ἐνεργεῖ ὅτε μὴ ἐξ ἀρχῆς, ὅτε ἐμελλον οἱ συμβᾶλλοντες συναλλάξαι, συμφωνήθῃ ἑτερόν τι ἢ αὐτὸν ἢ ἐλάττω τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος. Τότε γὰρ τὸ συγχρόνως τῇ συστάσει τοῦ συναλλάγματος συμφωνήθῃ ἡμεῖς τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ μεταποιεῖν οἶον τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον, εἰπόμεν· ὡς ἐπὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν

πλήθρη τῶν ὑδάτων καὶ τὴν ἐπέλευσιν τῶν ληστῶν οὐδεὶς ἐπι-

συναλλάξας τότε καταδικάζεται, ὅτε ποιήσῃ δόλον, ὡσαυτως καὶ ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης· τοιαύτη γὰρ ἐστὶν ἡ φύσις τῶν συναλλαγμάτων τούτων, καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλο συμφωνήσωσιν οἱ συναλλάσσοντες, καθ' ὃν καιρὸν συναλλάσσουσι, συνιστῶσι τὰ συναλλήματα ταῦτα, καὶ τοιανθε φύσιν ἔχοντα· εἰ δ' ἴσως ὅτε συναλλήματα συναλλάσσεται καὶ μορφοῦνται συνίσταται, παρευθὺς καὶ πρὶν ἡπαρισθῆναι, συμφωνήσῃ ὁ τὴν παρακαταθήκην δίδους ἢ τὸ κατὰ παρακλήσιν ἔχειν ἐνοχον τὸν παραθηκάριον, καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐνδεῖξασθαι περὶ τὴν παρακαταθήκην ἢ τὸ κατὰ παρακλήσιν δοθῆναι μίσθον ἐπιμέλειαν, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν τυχηρῶν· εἰπὼν ὅτι κἂν κινηθῇ, κἂν παρὰ ληστῶν ἡφαιρεθῇ, ἵνα παρέχῃ τὴν τοῦτου τιμὴν, κρατεῖ τὸ συμφωνηθῆναι καὶ αὐξεῖ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος. Ἐν ὅσῳ γὰρ ἀπαιτεῖται ὁ συναλλάξας μόνον τὸ μὴ ποιῆσαι δόλον, κατέχεται καὶ ἀπὸ τῶν τυχηρῶν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἂν ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ τὸν κατὰ παρακλήσιν ἢ κατὰ παρακαταθήκην δεξιόμενον πᾶν μὴ ἐνέχεσθαι τῇ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῇ ἢ τῇ περὶ παρακλήσεως, ἔρρωται· κἂν δόλον ποιήσῃ ἐπὶ τῷ πράγματι ὁ ὑποδεξιόμενος, αὐτὸ καὶ ἡπόληται, οὐκ ἐνέχεται, οὔτε ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα· διὰ γὰρ τοῦ συγγράνου συμφώνου τοῦ λέγοντος, ὡς μὴ κινήθῃ ἀπὸ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγῇ, ἡλαττώθῃ ἢ φύσις τοῦ συναλλάγματος, καὶ ἐν ὅσῳ τὸν συναλλάξαντα καταδικάζεν, ἐκ τοῦ ἡμαρτηθῆναι παρ' αὐτοῦ δόλον, διατηρεῖ τούτον ἄχρημον, καὶ δόλου πλημμεληθέντος. (1) γὰρ εἰπὼν, οὐ μὴ κινήσω κατὰ σου τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν ἢ τὴν περὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν, οὐδὲν ἄλλο δοκεῖ λέγειν, εἰμὴ ὅτι κἂν δόλον ποιήσῃς, οὐ μὴ καταδικαθῇς. (2) μόνον δὲ ἐπὶ τῶν ὁσῶ τούτων συναλλαγμάτων, τῆς τε παρακαταθήκης καὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν, τὴν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων τὰ ἐξ ἀρχῆς συμφωνούμενα χυμίδουσι τὰς φύσεις τῶν συναλλαγμάτων καὶ αἰψοῦσι καὶ μειοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἡνωτέρῳ λεχθέντων, ὄντων καὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων· ὅσον τοῦ κοινοῦδατοῦ, ἢ τοῦ κατὰ χορήσιν, τῆς ἐντολῆς, τῆς κοινωνίας, τοῦ ἐνεχυροῦ, καὶ τῆς μισθώσεως· καὶ ἐπὶ τούτων γὰρ,

εἰ ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ ρητῶς καὶ ἀπὸ τῶν τυγχόνων, οἷον τοῦ
 ἐμπρησμοῦ, τοῦ σεισμοῦ, καταδικάζεσθαι τὸν συναλλάξαντα.
 κρατεῖ τὸ σύμφωνον, καὶ αὖξεται ἡ φύσις τοῦ συναλλάξαντος
 ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, συμφωνηθῇ, ἀπὸ δόλου μόνου ἐνέχεσθαι
 ἔρρωται, καὶ ἐλαττοῦται ἡ φύσις τοῦ συναλλάξαντος. Ἐν ὅσῳ
 γὰρ ἀπαιτεῖται ἐπὶ τοῦ κοινοδοῦντος καὶ τῆς ἐντολῆς καὶ ἀκριβοῦς
 ἐπιμέλεια, ἡπαιτεῖται δόλος μόνος· καὶ ἐν ὅσῳ ἀπαιτεῖται ἀπὸ
 τῆς κοινωνίας καὶ ἀπὸ τῆς μισθώσεως καὶ μέση ἐπιμέλεια, ἡπαιτεῖται
 δόλος μόνος. Τότε δὲ ἀμείβεται ἡ φύσις τῶν καλῶς πιστῶν
 συναλλαγμάτων, καὶ διὰ τῶν συμφωνουμένων αὖξεται καὶ μειοῦται
 οὗτοι, ὅτε τὸ συμφωνούμενον συγχρόνως τῇ συστάσει τῶν συ-
 ναλλαγμάτων συμφωνηθῇ, τοῦτέστιν ὅταν ἀρχηται γίνεσθαι καὶ
 τυποῦσθαι τὸ συναλλάγμα λόγου χάριν τῆς παρακαταθήκης καὶ
 μετὰ τὴν σύστασιν καὶ τὸν ἡπαρτισμὸν συμφωνηθῇ, τὸν παρα-
 θετήσαντα καὶ ἀπὸ τῶν τυγχόνων ἐνέχεσθαι, οὐκ ἀμείβεται ἡ φύσις
 τοῦ συναλλάξαντος, οὐδὲ μετατυπῶνται ἡ ἀγωγή, καὶ εἰκότως
 ἔφθασε γὰρ ἐκεῖνο ἤδη συστῆναι καὶ ἡπαρτισθῆναι κατὰ τὴν οἰ-
 κείαν φύσιν καὶ οὐκ ἔστι δυνατόν ἐκτοτε τὸ συμφωνούμενον μετὰ
 τὸν χρόνον καὶ μετὰ τὸν ἡπαρτισμὸν τοῦ συναλλάξαντος ἐναι-
 θῆναι τῇ φύσει τοῦ συναλλάξαντος καὶ συμμορφωθῆναι καὶ ἀμείβεσθαι
 τὴν φύσιν αὐτοῦ· καὶ ὡς μὴ δυνατόν τούτου ὄντος, μένει ψι-
 λὸν σύμφωνον τὸ μετὰ χρόνον καὶ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ
 συναλλάξαντος συμφωνηθὲν ἐπὶ αὐξήσει τοῦ συναλλάξαντος
 παραγραφῇ μὴ ἐνούσαν χαρίζομενον· τὸ γὰρ ψιλὸν σύμφωνον
 ἀγωγήν οὐ τίκτει, οὔτε ἀμείβει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάξαντος με-
 συγχρόνως συμφωνούμενον, δίδωσι δὲ παραγραφῇ μὴ ἐνούσαν ἡπαρ-
 τισιζόμενον. Διδάσκας οὖν ὁ νομοθέτης, τίνα εἰσὶ τὰ κατὰ φύσιν
 τοῖς συναλλάγμασιν ἐπόμενα καὶ ὅτι συγχρόνως συμφωνούμενα
 ἀμείβουσι τὴν φύσιν τοῦ συναλλάξαντος καὶ ἡ αὖξουσιν ἡ μειοῦν-
 σιν, εὐθὺς ἐπιφέρει, ὅτι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης, κἂν συγχρόνως,
 τοῦτέστιν, ὅταν ἀρχηται συνίστασθαι τὸ τοιοῦτον συναλλάγμα,
 συμφωνηθῇ, μὴ ἡπαιτεῖσθαι δόλον, τοῦτέστι μὴ ἐνέχεσθαι τὸν
 παραθετήσαντα, κἂν δόλον ποιήσῃ, οὐκ ἔδωκεται τὸ τοιοῦτον σύμ-
 φωνον, οὐδὲ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάξαντος ἀμείβει· οὐκ ἔρρωται
 καὶ διὰ τὸ αἰσχροῦς τυγχάνειν καὶ ἐναντίον τοῖς ἀγαθοῖς τρόποις

καὶ διεγείρει πρὸς ἀδικίαν τὸν συναλλάξαντα καὶ τῶν νόμων κατα-
φύνησιν. Ἀλλ' ἴσως ἀντιθήσει τις, ὅτι φαίνεται ὁ νομοθέτης αὐ-
τὸς ἑαυτῷ ἐναντιούμενος· εἶπε γὰρ ἄνωτέρῳ, ὅτι δυνάμεθα ἐν τῇ
πλῇ τῶν συναλλαγμαμάτων συμφωνίας ποιεῖν, αὐξανούσας καὶ μει-
νύσας τὴν φύσιν τῶν συναλλαγμαμάτων, καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχον ἐστὶ
πάντως ἐπὶ τοῦ τῆς παρακαταθήκης συναλλήγματος, εἰ εἰπομέν
συμφωνηθῆναι τὸ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἐλαττοῦν, οὐδὲν
ἄλλο πάντως ὀφείλομεν εἰπεῖν εἶναι τὸ συμφωνούμενον, ἢ τὸ μὴ
ἐνέχεσθαι ἀπὸ δόλου τὸν παραθηκάριον, καὶ τοῦτο διδόμενον, φα-
νερῶς αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιοῦται ὁ νομοθέτης. Ἀλλ' οὐκ ἐστὶ τοῦτο,
οὐκ ἐστίν, οὐδ' ἐναντιοῦται τοῖς ἄνωτέρῳ ρηθείσι τὸ ἐπαγόμενον
καὶ ὅπως μάνθανε· ἐπὶ τοῦ τῆς παρακαταθήκης συναλλήγματος,
εἰ μὲν εὐθὺς, ὅτε συνίσταται τὸ συναλλάγμα, συμφωνηθῇ μὴ ἐνέ-
χεσθαι τὸν δεχόμενον εἰς φυλακὴν τὸ πρᾶγμα ἀπὸ δόλου, οὐκ ἔρ-
ώται τὸ συμφωνεῖν· εἰ δὲ συμφωνηθῇ, μὴ κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὴν
περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν, ἔρωται, κἄν ἰσοδυναμῇ τῷ πρώτῳ·
καὶ γὰρ εἶπε, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου, ἔδοξε λέγειν ὅτι οὐ κινῶ τὴν
περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν· καὶ ὁ εἰπὼν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν περὶ
παρακαταθήκης, ἔδοξε λέγειν, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου· ἢ γὰρ περὶ
παρακαταθήκης ἀγωγῇ ἀπὸ δόλου κινεῖται· ἀλλ' ἐπεὶ διαφορὰ εἰσι
τὰ ῥήματα, καὶ τὰ μὲν εἰδικῶς ἐκφωνεῖ τὸν δόλον, τὰ δὲ οὐκ αὐ-
τῶς· τὸ μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν,
λέγομεν ἔρωσθαι, κἄν δόλος πλημμεληθῇ· τὸ δὲ εἰπεῖν, οὐκ ἀ-
κίττεισθαι δόλον, οὐκ ἔρωται, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα τὰ ἐκ-
φωνούμενα βλάπτει, τὰ μὴ ἐκφωνούμενα οὐ βλάπτει. Διότι οὖν ὁ
νομοθέτης περὶ τῶν παρὰ φύσεως συγγρόνως τῇ συστάσει τῶν συν-
αλλαγμαμάτων συμφωνουμένων ἐπιφέρει, ὅτι εἰ μὴ τι παρὰ φύσεως
συμφωνηθῇ τὰ τυχερά οὐκ ἐπιγινώσκουσιν οἱ συναλλάξαντες, οὐδὲ
καταδικάζονται ἀπὸ τούτων, ὡς ὑπερβαίνοντες καὶ τὴν ἄκραν ἐπι-
μέλειαν. Τυχερὸν δὲ ἐστίν, ὅταν ὁ δοθεὶς μοι δούλος εἰς χρῆσιν
χωρὶς ραθυμίας ἐμῆς φυσικῶς τελευτήσῃ ἢ πολλάκις φυγῇ, εἰ
μηδὲν ἦν ἀπὸ τῶν εἰωθότων φυλάττεσθαι, τότε γὰρ καταδικάζε-
ται ὁ κατὰ χρῆσιν τούτου λαβὼν, ὡς μὴ φυλάξας αὐτὸν καὶ ἀσφα-
λισάμενος, ἵνα μὴ φύγῃ, καὶ ἡ ἀρπαγὴ καὶ ὁ πόρος· τί γὰρ ὅτι
τὸν δοθέντα μοι δούλον εἰς χρῆσιν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀπερχο-

μένου μου εἰς δουλείαν τινά, ἐξαίφνης ἐπελθόντες ἔφιπποι τινὲς ἤρπασαν. ἡ θαρύβου γενομένου περὶ τὴν ὁδὸν καὶ τοῦ λαοῦ ταραχθέντος, ἀφείλοντό τινες αὐτόν· ἡ ἐμπρησμοῦ συμβάντος ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἀπώλεσα μετὰ καὶ τῶν πραγμάτων καὶ αὐτὸν τὸν δοῦλον, ἡ ληστὰι τινες ἀθρόον ἀναφανέντες διάρπαγμα τὰ λοιπὰ μου ἐποίησαν πράγματα καὶ τὸν δοῦλον, ἡ πλήθους ὑδάτων τυφέντος ἀπεπνίγη ὁ δοῦλος· ἐκ τούτων οὖν τῶν τυχηρῶν ὁ κατὰ γοῆσιν λαθὼν, πρᾶγμα αὐτὸν κινδυνεύει οὐδὲ ζημιούται, τοῦ πράγματος τυχηρῶς φθαρέντος, εἰ μήπου διατετιμημένον ἔλαβεν· οὐκ αἰ γὰρ ἡ διατίμησις αὐξεί τῇ φύσιν τοῦ συναλλάγματος, καὶ εἰ φυσικῶς ἀπαιτεῖ τὸ συναλλάγμα ἄκραν ἐπιμέλειαν, προσηύχθη αὐτῷ καὶ τὸν κίνδυνον τῶν τυχηρῶν.

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται, ὅτι ὁ ἰδιωτὴς νὰ ἐκτελέσῃ ἕνεκα τυχεροῦ συμβάντος ἀπαλλάσσεται τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὸς λύσιν τοῦ σχητικοῦ ζητήματος ἂν ὁ ἀπὸ συναλλαγῆς τῆς υποχρεώσεως δύναται νὰ παύσῃ τὸ συμφωνηθέν ἐντάξειον αὐτοῦ τῆς ἀνάγκης, καθ' ὅσον σιωπᾷ ὁ Ἀρμενόπουλος, νὰ προσφύγῃ εἰς τὰς διατάξεις τῶν πηγῶν καὶ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς. Καὶ ἐπὶ μὲν ἐτεροβαρῶν συναλλαγμάτων εἶναι αὐτόδηλον ὅτι, ὅσκις ἀπώλετο ἐκ τύχης τὸ ὀφειλόμενον εἶδος, τῆς υποχρεώσεως ἐκλείπτουσα, ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἐλεύθερος (Βασ. I. II. 1. 44. LXI. 1. 30. XXVI. 5 § 39. 72. 107. XIII. 2. 12· ἀλλ' ὅτε ὀφείλεται πρᾶγμα κατὰ γένος μόνον ὁρισμένον, ἡ ἀπώλεια τῆς βλάβης τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοῦ ὀφειλέτου υποχρεώσεως ὁρισμένου ὅτι αὐτοῦ πράγματος οὐκ ἀπαλλάσσει αὐτόν, ὥστε δυνάμενον νὰ εὐθὺς ἑτερον τοῦ αὐτοῦ γένους πρᾶγμα. (Βασ. VXXI. 5. 33. XXIII. 1. 9. I. II. 1. 1. XIX. 1. 38). Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμοτεροβαρῶν συναλλαγμάτων ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχή, ἣν ρητῶς ἡ Ἐξίθιβλος καθιστεῖ ὡς πρὸς τὴν ἀγοραπωλησίαν (βιβλ. 3 τίτλου γ' § 9. 10 καὶ 12), καθ' ἣν δηλονότι ὁ ἀγοραστής, καίπερ ἀπολεσθέντος ἡ ἡμοτεροβαρῆτος τοῦ πράγματος, ἐξακολουθεῖ ὀφείλων ὁλόκληρον τὸ τίμημα. Ἀλλ' ὅσκις τὸ συναλλάγμα ἤρτηται ἐξ αἰρέσεως διακριτέον τὸν χρόνον ἐν ᾧ συνέβη τὸ τυχηρὸν συμβᾶν, διότι, εἰ μὲν

Μ. Τὰ τυχερὰ τὰ συμβαίνοντα ἐξ ἀλόγων ζῶων καὶ ὁ ἄνευ ἐναγῆς θάνατος καὶ ἡ φυγὴ τῶν δοῦλων τῶν συνήθως μὴ φυλαττομένων καὶ ἡ ἀρπαγὴ καὶ ὁ θόρυβος καὶ ἡ πυρκαϊὰ καὶ αἱ πλημμύραι τῶν ὑδάτων καὶ ἡ ἐφοδὸς τῶν ληστῶν εἰς οὐδενὸς τὸ βῆρος ἐπιρρίπτονται (οὐδένα βαρύνουσι).

56. Ὁ θυνάμενος θέλειν δύνатаи καὶ μὴ θέλειν. (*) (1) (N. 3 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris), Βασ. II. 3. 3).

τὸ πρᾶγμα ἀπώλετο ἢ ἐβλάθη ἐκ πληρωθείσης τῆς αἰρέσεως, ὁ κίνδυνος ἀποβλέπει τὸν προσδοκῶντα νὰ λάβῃ αὐτό, ὅτε τοῦ συναλλάγματος καταρτισθέντος ἤδη τελείως, ἐν ᾧ ἀτονούσῃ τῆς αἰρέσεως τὸ συναλλάγμα ματαιοῦται καὶ το μετ' αὐτὴν ἐπομένως τυχερὸν συμβᾶν ἀποβλέπει τὸν ὑποσχεθέντα τὸ πρᾶγμα (Βασ. XIX. II. 2), ἀλλ' ὅτε ἡρτηται ἡ αἵρεσις διὰ μὲν τῆς ἀπώλειας τοῦ πράγματος ματαιοῦται τὸ συναλλάγμα, ὅτε ἐκλιπόντος τοῦ ἀντικειμένου, διὰ δὲ τῆς βλάβης αὐτοῦ (τῆς μειώσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ), ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν ληψόμενον αὐτό (τὸν ἀγοραστήν). Ὡς πρὸς τὴν μίσθωσιν λύει ὁρισμένως τὸ ζήτημα τῶν τυχερῶν ἡ Ἐξάδιδλος (βιβλ. II τίτλ. γ' § 5-7 καὶ § 14), καθ' ἣν, ἐν διαρκούσῃ τῆς μίσθωσεως ἀπόληται πρᾶγμα, ὁ ἐκμισθωτὴς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπώλειαν δὲν λομβάνει μισθὸν καὶ ἀποδίδωσι τὰ προκαταβληθέντα, ἐν δ' ἐκ τυχῆς ἐλαττωθῇ ἡ χρησιμότης τοῦ πράγματος αἰσθητῶς, μειοῦται τὸ μίσθωμα ἀναλόγως. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐταιρίαν, ὅτε μὲν ὁ ἐταῖρος ὀφείλει νὰ συνεισενέγκῃ πρᾶγμα κατὰ γένος μόνον ὁρισμένον, οἷον χρήματα κτλ., ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ πρὸ τῆς καταβολῆς δὲν ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ* ὅτε δὲ ὀφείλει εἰδικὸν πρᾶγμα, εἰ μὲν εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ χρῆσιν αὐτοῦ συνίστατο ὅλη ἡ ἐταιρεία, ἡ ἐταιρεία θεωρεῖται διακελυμένη ἄνευ ὑπαίτησεων ἀποζημιώσεως, εἰ δὲ διὰ τῆς ἀπώλειας αὐτοῦ δὲν ματαιοῦται ὁ σκοπὸς τῆς ἐταιρείας, ἡ ἐταιρεία διατηρεῖται καὶ ὁ ἀποβαλὼν ἀπολαύει ὧν καὶ οἱ λοιποὶ δικαιοῦχται (Βασ. XII. I. 56).

1* ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἰ γὰρ τις ὑπὸ αἵρεσιν γραφείη κληρονόμος, καὶ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν τὴν τοιαύτην αἵρεσιν παραιτήσῃται τὴν κληρονομίαν, δύνатаи πάλιν αὐτὸς μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὴν αἵρεσιν ἐκ-

Μ. Ὁ δυνάμενος νὰ θέλῃ, δύναται καὶ νὰ μὴ θέλῃ.

νικᾷν τὴν κληρονομίαν, λέγων, ὅτι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς αἰτίας
σεως εἰ καὶ ᾗθελον καταδέξασθαι, οὐκ ἐδυνάμην, καὶ λοιπὸν ἐπὶ
μὴ ἐδυνάμην θέλειν, οὐδὲ μὴ θέλειν ἔσθυσον. Οἶον, ἐὰν γραφῇ
τέλειος καὶ αὐτεξούσιος παρὰ τινος κληρονόμος, αὗτος, ἐπεὶ
δύναται θέλων λαμβάνειν καὶ καταδέχεσθαι τὴν κληρονομίαν, δύ-
ναι καὶ μὴ θέλειν ταύτην καὶ παραιτεῖσθαι· ὁ δέγε ἐλάττω
ἐτῶν, καὶ ἀπλῶς ὁ ἄνηθος, χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, ἐπὶ
γραφῇ κληρονόμος παράτινος, ἐπειδὴ κἂν θέλῃ, οὐ δύναται κατα-
δέχεσθαι τὴν κληρονομίαν εἰ μὴ μετὰ αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου
ἐπιζήμιος ἢ ἐπικερδῆς αὐτῷ φανείη, λοιπὸν οὐδὲ παραιτεῖσθαι ταύ-
την δύναται· ἀλλὰ κἂν παραιτήσῃται, οὕτως ὡς εἶπον, οὐδὲν ποί-
ήσει· πάλιν γὰρ ἀλογοπράγῃτως λάβοι αὐτὴν, τοῦ ἐπιτρόπου λό-
γόντος. Ἐκείνος ἐὰν παραιτήσῃται κληρονομίαν, ἐξωθεῖται, ὅστις
δύναται καὶ λαμβάνειν μόνος αὐτὴν καὶ καταδέχεσθαι· οἶον ἄνε-
θος οὔτε καταδέχεσθαι κληρονομίαν ἢ ἄλλο τι ποιεῖν δύναται.
Παράνομός ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν ὑπεξουσίων υἱῶν καὶ τῶν δούλων· καὶ
οὗτοι γὰρ χωρὶς τῶν πατέρων καὶ τῶν δεσποτῶν οὔτε καταδέχου-
σθαι οὔτε παραιτεῖσθαι κληρονομίαν δύνανται, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τι
συναλλάγμα συναλλάσσειν, ὃ χωρὶς τῶν δεσποτῶν συναλλάσσειν
οὐ δύνανται.

(1) Ὅθεν ὁ ὑπεξουσίος, πειθόμενος εἰς τὸν πατέρα, δὲν δύνα-
ται νὰ θεωρηθῇ θέλων καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θέλει (βλέπε καὶ 8
57). — Ἡ δὲ δήλωσις τῆς θελήσεως γίνεται ῥητῶς (ἐγγράφως
προφορικῶς ἢ καὶ διὰ σημείων οἶον κατανεύσεως, δακτυλοδειξίας)
ἢ σιωπηρῶς (διὰ πράξεων, αἰτινές εἰσιν οὐχί· μὲν ἐκφράσις τῆς θε-
λήσεως ἀλλ' ἀναγκαῖα ἀπόρροια αὐτῆς). Ἐν τῇ σιωπηρᾷ δηλώσει
ἢ θελήσει εὐρίσκεται διὰ τεκμηρίων. Οὕτως ἂν ὁ δικαιοῦχος ἐπι-
τρέψῃ τι τῷ ὀφειλέτῃ, καθιστὰν ἐφεξῆς ἀδύνατον τὴν δουλείαν,
ἐκφράζεται ἄρκουντως ἢ θελήσει περὶ καταργήσεως τῆς δουλείας
(N. 18 πρ. Πανθ. 8, 6), ἂν ἀπαγορευθῇ τῷ γεγραμμένῳ κληρο-
νόμῳ τὸ διαθέσαι τὰ ἑαυτοῦ διὰ διαθήκης πρὸ τῆς κτήσεως τῶν
ἐκτῶν, συνιστᾶται σιωπηρῶς κληροδότημα (N. 74 πρ. Πανθ. 36
1). Ἀλλὰ πλειστάκις ἢ πράξις, ἐξ ἧς πρόκειται νὰ τεκμαρθῇ ἢ

57. Οὐ δοκεῖ θέλειν ὁ πειθαρχῶν πατρὶ καὶ δεσπότῃ. (N. 4 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 4).

M. Ὁ κύπτιον εἰς παραγγελίαν πατρός ἢ δεσπότης αὐτοῦ δὲν υπολαμβάνεται ὅτι θέλει.

58. Ὁ ἔχων ἐξουσίαν δωρεῖσθαι πρᾶγμα καὶ πιπράσκειν καὶ ἐκχωρεῖν αὐτὸ θύναται. (N. 163 Πανδ. 40. 17. Βασ. II. 3. 163).

M. Ὁ ἔχων ἐξουσίαν νὰ δωρῇται πρᾶγμα καὶ νὰ πωλῇ αὐτὸ θύναται καὶ νὰ ἐκχωρῇ αὐτό.

N. Ἴδε αὐτὴν ὑπὸ § 31 τίτλου Γ' τοῦ Παραρτήματος.

59. Οὐ δοκεῖ γίνεσθαι ὑπέρθεσις, ἐνθα μὴ ἀρμόζει ἀπαίτησις. (N. 88 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 88).

M. Δὲν υπολαμβάνεται ὅτι συμβαίνει ὑπέρθεσις (ὑπερσημερία) ὅπου ἀπαίτησις δὲν ἀρμόζει.

N. Σημειωτέον ὅτι κατὰ νόμον 32 Πανδ. (22. 1) ὑπέρθεσιν ἐπάγεται οὐχὶ πᾶσα οἰαδήποτε ὀχλήσις, ἀλλ' ἡ κατὰ νόμιμον τρόπον γενομένη. A. II. 348 τοῦ 1894.

60. Ὁ ἄλογος καὶ μάταιος φόβος οὐ συμβάλλεται ⁽¹⁾. (N. 184 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 184).

M. Ὁ ἄλογος καὶ μάταιος φόβος δὲν συμβάλλει (δὲν ἐπιφέρει ἀλλοδὴ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φόβου).

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ δημαδίας ὀνομάτων

1. Δοκεῖ γυνὴ υἱὸν ἔχειν ἐν τῇ τελευτᾷ, ἥς ἀνατμηθείσης ἐξῆλθε τὸ βρέφος. (N. 142 Πανδ. 50. 16 (de verborum significatione). Βασ. II. 2. 136).

M. Ὑπολαμβάνεται ὅτι εἶχεν υἱὸν κατὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἢ γυνῆ, ἐξ ἧς ἀνατμηθείσης ἐξῆλθε τὸ βρέφος.

2. Πράγματα ἀπεινὰ δοκεῖ καὶ ταῦτα, ὧν τὸ μὲν σῶμα μένει, ἢ δὲ μορφή ἐνήλλακται· διὰ τοι τοῦτο ἐὰν διεφθαρτά

θέλῃσις, ἐπιδέχεται πολλὰς ἐξηγήσεις, διότι ὁ δυνάμενος θέλειν θύναται καὶ μὴ θέλειν.

(1) Προβλ. § 3 βιβλίου Α' τίτλου ΙΑ'.

ἀποδοθῇ ἢ μεταπλασθέντα, δοκεῖ ἀπειναι. (N. 13 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.) Βασ. II. 2. 12).

M. Ὑπολαμβάνεται ὅτι λείπουν καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὧν τὸ μὲν σῶμα μένει, ἢ δὲ μορφή μετελλάγη· διὰ τοῦτο δὲ, ἐν ἀποδοθῶσι παρεσθαρμένα ἢ μεταπλασμένα, ὑπολαμβάνεται ὅτι λείπουν.

3. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδούς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὥς ἐμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατέρξεως. (N. 35 Πανδ. 50. 16 (de verborum). Βασ. II. 2. 38).

M. Ἀποκαθίστησιν ἐκεῖνος ὅστις οὕτω δίδει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ὥς ἐμελλε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐν τῷ καιρῷ τῆς προκατέρξεως.

4. Ἀποκαθιστᾷν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδούς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (4) (N. 246 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verborum significat.). Βασ. II. 2. 237).

M. Ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀποκαθίστησιν ἐκεῖνος ὅστις παρέχει οὐ μόνον τὸ αἰτούμενον σῶμα (δηλονότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν σώματι, κεφάλαιον νοηματικὸν ἐν ὅλῳ κτλ.) ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην (δηλ. πάντα τὰ ἐξαρτήματα καὶ παρακολουθήματα, οἷον καρποὺς αὐτοῦ κτλ.), διότι πᾶσα ἀποκατάστασις εἶναι οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἀποκατάστασις.

5. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῇ τοῦ υἱοῦ προσηγορίᾳ καὶ οἱ ἐγγονοὶ περιέχονται, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς οὐδαμῶς (N. 201 Πανδ. 50. 16. (de verb. signif.). (Βασ. II. 2. 193).

M. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων (διατάξεων τοῦ νόμου) εἰς τὸ ὄνομα «υἱός» περιέχονται καὶ οἱ ἐγγονοὶ, ἐπὶ δὲ (τῶν διατάξεων περὶ τῆς ἐπιτροπῆς οὐδαμῶς.

6. Τῇ προσηγορίᾳ τοῦ ἀπελευθέρου καὶ ἡ ἀπελευθέρα δηλοῦται (N. 172 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 166).

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ β5 βιβλ. Α' τίτλ. ΠΒ'.

Μ. Διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθεροῦ δηλοῦναι καὶ τὴν ἀπελευθερίαν γυνή.

7. Τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἐμῶν καὶ τῇ προσηγορίᾳ τῶν σῶν αἱ ἀγωγαὶ περιέχονται. (N. 91 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 88).

Μ. Εἰς τὸ ὄνομα «ἐμὰ» καὶ εἰς τὸ ὄνομα «σὰ» περιέχονται καὶ αἱ ἀγωγαί.

8. Τῷ ῥήματι τοῦ ποιῆσαι πάντα τὰ ποιητὰ περιέχονται δοῦναι, καταβαλεῖν, ἀριθμῆσαι, δικάσαι, πορευθῆναι. (N. 218 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 210).

Μ. Εἰς τὰς λέξεις «ποιῆσαι πάντα τὰ ποιητὰ» (δηλονότι νὰ πρῶξι, νὰ ὀρα τὰ πρακτέα) περιέχονται τὸ νὰ δώσῃ, νὰ καταβάλλῃ, νὰ ἀριθμῇ, νὰ δικάσῃ, νὰ πορευθῇ.

9. Τῷ ὀνόματι τῶν χρημάτων οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δίκαια δηλοῦνται. (N. 178 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 172).

Μ. Διὰ τῆς λέξεως χρήματα δηλοῦνται οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δικαίωματα.

10. Τὸ ΤΙΣ καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας δηλοῖ. ⁽¹⁾ (N. 1 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 1).

Μ. Τὸ τίς ἐμφαίνει τοὺς τε ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας.

11. Τὰ λεγόμενα περὶ ἄρρενος ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ περὶ θηλείας λέγεται. ⁽²⁾ (N. 195 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 187).

(1-2) Δηλαδή, κατὰ γενικὸν κανόνα ἀπολαύουσιν ἀμφοτέρω τὰ φύλα τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ κέρττηται ἴσων ἐκωνότητά. Ἀλλ' ἐν τισὶ μειονεκτεῖ τὸ θῆλυ φύλον διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀπειρίαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀσθενές τοῦ χαρακτῆρος. Οὕτω λ. γ. αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται τῶν δημοσίων λειτουργιῶν ('Αρμεν. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 1, ἀμοιροῦσι πατρικῆς ἐξουσίας ('Αρμεν. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 6), εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ ἐπιτροπεύσωσι κατὰ κανόνα (N.

Μ. Τὰ λεγόμενα περὶ ἀνδρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγονται καὶ περὶ γυναικῶν.

12. Διαίσιον μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς γίνεσθαι· λέγεται· διαζύγιον δὲ καὶ μνηστῇ πέμπεσθαι δοκεῖ, ὅπερ καὶ εἰς πρόσωπον τῆς γαμετῆς οὐκ εὐθὺς πίπτει. (*) (N. 101 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 98).

περὶ Ἑπίτρο. ἀριθρ. 49), νὰ μαρτυρήσωσιν ἐν συμβολαίοις Ὅση Δικ. ἀριθρ. 179), αἱ ἐγγυήσεις αὐτῶν εἰσιν ἄκυροι (Ἀρμεν. βιβλ. Δ' τίτλ. IV' § 10 καὶ 14), ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς Ἀστ. Ν. ἀριθρ. 94, Πολ. ἀριθρ. 18).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Αἰτίαι εἰσὶ διῆφοροι, δι' ἃς ὁ μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συστάς γάμος διαλύεται· ὡς ὅταν γυνὴ βουλομένη τις κατὰ τοῦ βασιλέως συνειδυῖα μὴ φανερώσῃ τῷ ταύτης ἀνδρὶ τότε ἐξεστὶ μαθόντι τῷ ἀνδρὶ χωρίζεσθαι αὐτῆς καὶ πέμπειν γραφὴν λέγουσαν, τὰ σεαυτῆς, ὦ γύναι, πράττε· κἀκεῖνη πάλιν τῷ ἀνδρὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὕτω γράφειν δύναται· ἡ γοῦν τοιαύτη γραφὴ λέγεται διαίσιον, καὶ λέγεται ἐπὶ μόνῃς γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς κυριολεκτούμενον· ἐπὶ δὲ μνηστῆς τοιοῦτον εἶποτε συμβῇ ἢ ἑτερόν τι, καὶ μέλλουσιν ἅπ' ἀλλήλων οἱ συναλλήξαντες διαχωρίζεσθαι, εἰ πεμβῇ τοιαύτη γραφὴ, οὐ λεγθήσεται κυρίως διαίσιον, ἀλλὰ διαζύγιον καταχρηστικῶς. Εἰς τί δὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα; ἔαν τις εἴπῃ πρὸς τινά· ὁμοῦμαί σοι τὸδε μου τὸ πρᾶγμα, καὶ θέλω ἔχειν σε τοῦτο, ἄχρις ἂν μέσον σου καὶ τῆς γυναικὸς γάμος διαζυγίῳ διαλυθῇ· συμβῇ δὲ χωρισθῆναι ἅπ' ἀλλήλων αὐτοὺς καὶ ἔλθῃ ὁ δωρητᾶμενος εἰπὼν ἀναλαβεῖν τὸ δωρηθέν, ὡς ἦδη τοῦ γάμου λυθέντος, οὐκ ἐκβλήθησεται παρὰ τοῦ λαθόντος τὴν δωρεάν, λέγοντος, ὅτι ἐπειδὴ ὁ μέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς διαλυόμενος γάμος διαίσιῳ λέγεται λύεσθαι κυρίως καὶ οὐ διαζυγίῳ· σὺ δὲ τὴν τῆς δωρεᾶς ἰνάλῃψιν ἀπὸ διαζυγίου ἐπηρώτησας καλῶς ζητεῖ ἄρτι τὸ πρᾶγμα ἀναλαβεῖν· ἀκούσεται γὰρ παρὰ τοῦ δωρηταμένου, ὅτι καὶ κυρίως διαίσιον μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς λέγεται, ἀλλ' οὐν οὐκ ἀπεικόντως καὶ τὸ διαζύγιον λέγεται· ἡ μὲν γὰρ ἀμφοτέρων τῶν ῥημάτων σημάσια διαφορὰν ἔχει τεχνολογουμένην παρὰ τῶν νομοθετῶν· ὅταν δὲ πρὸς ὑποτέλεσμα, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ῥημα-

Μ. Διαίσιον λέγεται ὅτι γίνεται μεταξύ ἀνδρός καὶ γυναικός (ὁπλονόσι τὸ μεταξύ ἐγγάμων διαζύγιον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μεταξύ μεμνηστευμένων)· τὸ δὲ διαζύγιον φαίνεται ὅτι ἀποστέλλεται εἰς τὴν μνηστῆν, ἀλλ' οὐχ ἤττον δὲν λέγεται ἀναρμόστως καὶ προσκειμένου περὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐγγάμου γυναικός.

13. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομία λέγεται. ⁽¹⁾ (N. 138 Πανδ. 50. 16. (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 133).

Μ. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομία λέγεται.

14. Διαφέρον δηλοῖ καὶ τὰ ὄντα τῆς δεσποτείας ἡμῶν, καὶ ἅτινα νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν κτᾶσθαι ἢ νέμεσθαι. (N. 181 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 175).

Μ. Τὸ διαφέρον σημαίνει καὶ ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα ἡμῶν, καὶ ὅ,τι νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἢ νὰ νεμῶμεν.

Ν. Διαφέρον ἐστὶν ἡ μεταξύ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς παρουσίας τοῦ ζημιωθέντος μετὰ τὸ ἐπιζήμιον γεγονός καὶ τοῦ ποσού, ἐξ οὗ ὅα ἀπηρτίζετο ἂν δὲν συνέβαιnen αὐτό, διαφορὰ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δὲ ἀποτίμησιν τοῦ παρακτεῖντος διαφέροντος σκοπεῖται ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἡ ἀναμφιδόλως προκύψασα ἐκ τοῦ ἐπιζημίου γεγονότος. Α. Π. 6 τοῦ 1892. Ὅθεν τὸ διαφέρον εἶναι ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημιωθείς, οὐχὶ δὲ ἡ καταφαντασίαν ἢ ἡ ἀξία, ἣν ἀποδίδωσιν ἀπὸ διαθέσεως εἰς τὸ πρᾶγμα (pretium affectionis). Α. Π. 423 τοῦ 1882, 490 τοῦ 1887, 292 τοῦ 1892. Κατὰ ταῦτα ὁσάκις ἐξ αὐθαρέτου πράξεως ἐστέρηται τις τῆς νομῆς πράγματος δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν, τὴν τε θετικὴν καὶ ἀποθετικὴν, ἥτοι τὸ id quod interest καὶ πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ κερδαίνει, ἂν μὴ ἐστερείτο τῆς χρήσεως τοῦ πράγματος. Α. Π. 115 τοῦ 1892. Ἀλλὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἐνοικίου, ὅπερ διαλυομένης τῆς μισθώσεως μετὰ τὴν ἐκποίησιν τοῦ κτήματος λαμβάνει ὁ ἐνοικιάσιος αὐτὸ ἀγοραστής, δὲν ἀποδεκνύται.

τὴν ἢ δύναμις οὐδεμίαν ἔχει διαφορὰν καὶ καλῶς ἂν οὕτως εἴποιτο, τοῦ παρόντος κεφαλαίου βοηθούντος αὐτῷ, καὶ τὴν ὥριον ἀναλφύεται.

[1] Ἰδὲ καὶ § 7 τίτλου ε' βιβλίου Β'.

ὅτι τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ποσὸν τοῦ διαφέροντος, ὃ δικαιούται ἐν
 ζητήσει ὁ πρῶτον ἐνοικιαστής αὐτοῦ, διότι ἐνδέχεται διὰ λόγον
 ἐξαιρετικούς ὁ νέος μισθωτής νὰ καταβάλλῃ ὑπέρογκον ποσόν
 ὅτε ὁ πρῶτον ἐνοικιαστής, οὗ ἡ μίσθωσις διελύθη λόγῳ τῆς πο-
 λήσεως τοῦ εἰς αὐτὸν μεμισθωμένου κτήματος, δικαιούται νὰ
 λάβῃ τὸ διαφέρον, εἰς οὗ τὴν ἐκτίμησιν δεόν νὰ ληθῇ, ὑπ' ὅψι-
 μόνον ἢ κοινῇ καὶ ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ πράγματος προσ-
 οχωμένη μετὰ θετικότητος ὠφείλεια, ἥτοι τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ
 πᾶς τις ἐδύνατο νὰ δώσῃ. Α. Π. 172 τοῦ 1869. — Ἐπὶ ἀναγκασ-
 τικῶν ἐκποιήσεων ἡ τοῦ ιδιοκτήτου ζημία λαμβάνει χώραν
 καθ' ἣν ἡμέραν οὗτος ἐστερήθη τοῦ δικαιώματος τῆς διαθέσεως
 τοῦ κτήματος αὐτοῦ κατὰ βούλησιν καὶ ἐπομένως ἡ ἀποζημίω-
 σις λογιστέα κατὰ τὰς τιμὰς τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Α. Π. 3 τοῦ
 1867. Ὅθεν τὸ δημόσιον ὑποχρεωθὲν νὰ δώσῃ ἀντὶ τοῦ μὴ ὄν-
 τός τοι οἰκοπέδου εἰς ἀποζημίωσιν τὴν ἕξιν τοῦ καταληφθέντος
 ιδιωτικοῦ οἰκοπέδου λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ὀφείλει κατὰ τὴν
 περὶ ἀναγκαστικῶν πωλήσεων ἀρχὰν τοῦ δικαίου νὰ πληρώσῃ
 καὶ τὸν νόμιμον τόκον ἐπὶ τῆς ἀποδοτέας ἕξιος ἀπὸ τῆς κατα-
 λήψεως, διότι ἐκτοτε παραδελθόντος τοῦ οἰκοπέδου ἔλαβεν ὑπαρξὴν
 ἢ περὶ ἀποδόσεως τῆς ἕξιος αὐτοῦ ὑποχρέωσιν τοῦ δημοσίου
 καὶ, μὴ καταβληθείσης αὐτῆς, τὸ δικαίωμα τοῦ κυρίου τοῦ κα-
 ταληφθέντος οἰκοπέδου τοῦ ἀποζημιωθῆ διὰ τὰς στερεθείσας
 ὠφείλει διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ τόκου ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς πα-
 ραδόσεως, ἀδιαφόρως ἂν τὸ δημόσιον, καίπερ δυνάμενον νὰ ἐπι-
 μεληθῇ ἐγκαιρῶς περὶ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ὀφειλομένης ἕξιος
 δὲν ἐροῦντιτε περὶ τούτου καὶ ἡγνῶει ὡς ἀκαθάριστον τὸ ποσὸν
 αὐτῆς. Α. Π. 17 τοῦ 1860. — (') Ὑπερήμερος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν
 καταβολὴν καὶ τοῦ διαφέροντος ὅθεν ὁ καταδικασθεὶς εἰς τὴν
 ἀπυτίσιν τῆς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀπαγῆς ἕξιος τῶν ὑπ' αὐτοῦ
 ἀπαγέντων, καταδικαστέος ἐστὶ καὶ εἰς τοὺς τόκους αὐτῆς. Α. Π.
 222 τοῦ 1849. — Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποζημιώσεως περιλαμβάνει
 πᾶσαν ἐπιγενομένην εἰς τὸν κύριον τοῦ ἀπαλεσθέντος πράγματός
 βλάβην. Ὅθεν ὁ ἀπαλέσας αὐτὸ διατελεῖ ὑπόχρεως εἰς τὴν ἐπ'-
 ἀνῴρθωσιν τῆς προγενομένης εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος βλα-
 βῆς καὶ διὰ τὰς στερεθείσας ὠφείλει, ὡν ἠβηεν ἀπολαύσει ἢ
 ζημιωθείς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστ. τῆς οὐσίας. Α. Π. 184

του 1850.—Ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀγωγὴ περὶ διαφυγόντος κέρ-
δους, ὅπερ πιθανῶς ἤθελεν ἀποκτήσῃ ὁ ἐνάγων ἐνεκεν ἀπολε-
σθείσης εὐκαιρίας ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος ἐξ ὑπαισιότητος τοῦ
ἐναγομένου κατὰ νόμον 33 Πανδ. (4. 3), δεόν νὰ βεβαιουῖται οὐ
μόνον τὸ πρᾶσιμον τοῦ πράγματος, καὶ ἡ διακώλυσις πρὸς πρᾶσιν
τοῦ ἐνάγοντος ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ ἡ ὑπαρξίς ἀγοραστοῦ, ἀλλὰ
καὶ ὅτι ὁ ἐνάγων προϋτίθετο νὰ πωλήσῃ. Α. Π. 278 τοῦ 1877,
87 τοῦ 1878.—Μὴ παραδοθέντος τῷ ἀγοραστῇ τοῦ πωληθέντος,
δικαιοῦται ὁ ἀγοραστής νὰ ζητήσῃ τὸ διαφέρον. Α. Π. 241 τοῦ
1865, 48 τοῦ 1866· δικαιουται δὲ νὰ ζητήσῃ τοῦτο καὶ εἰ συμ-
βαίνει τοῦτο ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα· ἡ περὶ διαφέροντος δὲ ἀγωγὴ
διαφέρει τῆς περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἢ περὶ μειώσεως
τοῦ τιμήματος. Α. Π. 48 τοῦ 1866. Ὡς διαφέρον δύναται νὰ
ζητήσῃ ὁ ἀγοραστής τὸ δοθὲν τίμημα μετὰ τῶν τόκων. Α. Π.
241 τοῦ 1865.

15. Οὐ λέγεται ἄνηθος ὁ ἐν γαστρὶ ὢν. (Ν. 161 Πανδ.
50. 16. Βασ. Π. 2. 551).

Μ. Ὁ εἰσέτι ἄγέννητος δὲν λέγεται ἄνηθος.

16. Ὁ λέγων ποιῆσαι εἰσὼ ἡμερῶν καὶ μὴ προσθεῖς πό-
σων, εἰσὼ δύο δοκεῖ λέγειν. (Ν. 217 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ.
Π. 2. 209).

Μ. Ὁ λέγων ὅτι θὰ πράξῃ τι ἐντὸς ἡμερῶν, εἰς δὲν ὁηλώσῃ
καὶ τὸν χρόνον τῶν ἡμερῶν, ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει ἐντὸς δύο
ἡμερῶν.

17. Ἐκποιεῖ πρᾶγμα καὶ ἀνεχόμενος αὐτοῦ τῆς χρήσεως
θεσποσθῆναι ἢ τῇ ἀχρησίᾳ ἀποβάλλων τὰς δουλείας αὐτοῦ ὁ
δὲ μὴ ἐπικτώμενος οὐ δοκεῖ ἐκποιεῖν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀπαγορευ-
όντος κληρονομίαν ἢ μὴ χρωμένου τῇ καταληθθείσῃ αὐτῷ ἐπι-
λογῇ. (1) (Ν. 28 πρ. Πανδ. 50. 16. Βασ. Π. 2. 26).

(1) Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως περιλαμβάνει καὶ τὴν
τῆς χρονίας νομῆς (χρησικτησίας). Ὅθεν ἐξαιροῦνται τῆς τα-
κτικῆς χρησικτησίας καὶ τὰ πράγματα, ὧν τὴν ἀπαλλοτριώσιν
ἀπαγορεύει ὁ νόμος. Κατ' ἀκολουθίαν λογικὴν καὶ κατὰ ρητὰς
τῶν ρωμαϊκῶν νόμων διατάξεις ἐξαιροῦνται 1) τὰ ποικίλα ἀκί-

Μ. Ἀπαλλοτριτοὶ πράγματα καὶ ὁ ἀνεγόμενος νὰ κυριευθῇ ἢ χρῆσις αὐτοῦ ἢ ὁ ἐκπίπτων τῶν δουλειῶν αὐτοῦ ἐξ ἀχρησίας· ὁ δὲ μὴ προσαποκτῶν δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπαλλοτριτοί, καθὼς ὁ παραιτῶν κληρονομίαν καὶ ὁ μὴ μεταχειριζόμενος τὴν ἀρεθεύσαν εἰς αὐτὸν ἐκλογὴν.

18. Πιστικὸς λέγεται, ὃ ἐμπιστεύονται τινὰ πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου πιστικὸν λέγουσι τῆς νηὸς. (1) (N. 57 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 54).

Μ. Πιστικὸς λέγεται ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἐμπιστεύονται πράγματα τινὰ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ κριθεὶς ἄξιος πίστεως πρὸς φύλαξιν πλοίου πιστικὸς τοῦ πλοίου λέγεται.

19. Ῥεμβὸς ἐστὶν ὁ μικρὸς φυγὰς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ φυγὰς μέγας· Ῥεμβὸς ἐστὶν· κυρίως δὲ Ῥεμβος ἐστὶν ὁ συνεχῶς ἀναιτίως πλανώμενος καὶ τοὺς καιροὺς εἰς ἀνώνητα δαπανῶν καὶ βραδέως εἰς τὸν οἶκον ἀναστρέφων. (N. 225 Πανδ. 50. 16. Βασίλ. II. 2. 217).

Μ. Ῥεμβὸς εἶναι ὁ μικρὸς φυγὰς, καὶ ἐκ τούναντίου ὁ φυγὰς εἶναι μέγας Ῥεμβὸς· κυρίως δὲ Ῥεμβὸς εἶναι ὁ συνεχῶς πλανώμενος ἄνευ αἰτίας καὶ καταναλίσκων τὸν χρόνον αὐτοῦ εἰς ἀνωφελεῖς πράγματα καὶ ὑποστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ βραδέως.

20. Τὸ ῤεπούδιον τὸ διαζύγιον δηλοῖ διαζύγιον δὲ τὸ γράμμα

νητα, 2) τὰ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἀόριστον προθεσμίαν κληροδοτηθέντα πράγματα, 3) τὰ τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου, ὧν ἡ ἐκποίησις ἀπαγορεύεται τῷ πατρὶ. Ἀμφιβάλλεται· μόνον ἂν ἀποκλείηται διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως πᾶσα χρησικτησία ἢ μόνη ἢ ἐκ πράξεων τοῦ προσώπου, εἰς δ' ἀφορᾷ ἡ ἀπαγόρευσις, προερχομένη. Κατὰ Οἰκονομίδην (Στοιχεῖα Ἀστ. Δικ. σελ. 194) ὁρατέρα ἡ περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ πάσης χρησικτησίας γνώμη, τροποποιουμένη κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπαγορεύεται πᾶσα χρησικτησία, ἣν κινώσκων ὁ συνζυγος κτλ. παρημέλησε νὰ διακόψῃ.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἡ αὕτη, τῇ ἐν τῇ § 7 βιβλ. Β' τίτλ. ΙΑ'.

τὸ ἐπὶ χωρισμῷ τῶν κατὰ γάμους ἐνωθέντων γινόμενον. (1)
(N. 101 § 1 Πανδ. 50. 16 Βασ. II. 2. 98).

Μ. Ἡ λέξις ῥεπουδιον (λατινικὴ οὐσα) ἐμφαίνει τὸ διαζυγιον· διαζυγιον δὲ καλεῖται τὸ γράμμα τὸ γινόμενον πρὸς χωρισμὸν τῶν εἰς γάμον συνεζευγμένων.

21. Τῷ ὀνόματι τῆς βαλάνου πάντες οἱ καρποὶ καλοῦνται.
(N. 236 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 227).

Μ. Διὰ τῆς λέξεως βάλανος δηλοῦνται ὅλοι οἱ καρποί.

22. Τὰ κεφαλικά θάνατον δηλοῦσι καὶ πολιτείας ἐκπτώσιν.
(N. 103 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 100.

N. 2 πρ. N. 28 π. § 1 Πανδ. 48. 19 (de roenis).

Μ. Τὰ κεφαλικά δηλοῦσι θάνατον καὶ ἐκπτώσιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

23. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ προσθεῖς ποῖον τὸ ἡμῖς δηλοῖ.
(N. 164 § 1 Πανδ. 40. 16. Βασ. II. 2. 158).

Μ. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ διακρίνων ὁποῖον τοῦτο δηλοῖ τὸ ἡμῖς.

24. Τὸ ἐπερωτῆσαι πρᾶγμα ὀρθῶς ἀποκαταστήσαι δηλοῖ μετὰ τῶν καρπῶν. (N. 73 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 70).

Μ. Ἐὰν συνομολογήσῃ τις ἐν ἐπερωτήσει, ὅτι θὰ ἀποκαταστήσῃ ὀρθῶς πρᾶγμα, δηλοῖ, ὅτι ἀποκαταστήσῃ μετὰ τῶν καρπῶν.

25. Ὁ τεχθεὶς νεκρὸς οὔτε γεννᾶσθαι δοκεῖ οὔτε παῖς λέγεται. (*) (N. 129. Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 124).

Μ. Ὁ γεννηθεὶς νεκρὸς οὔτε ὑπολαμβάνεται ὅτι γεννᾶται οὔτε τέκνον λέγεται.

(1) Σημειωτέον ὅτι τανῦν πρὸς διάζευξιν ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅσον ἐτέχθη παιδίον μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς ἀννημνόμενον γεγονὸς ἐν τῇ διαθήκῃ, καὶ γέγονε κληρονόμος ἑτερος· φησὶν ὁ νόμος, ὅτι εἰ μὲν ζῶν ἐγεννήθη, βήγνυσαι τὴν διαθήκην· εἰ δὲ νεκρὸν οὐδ' αὖτως· οὐ γὰρ ζῶν ἐστὶ καὶ λαλῶν, ἀλλ' ὡς σῶμα νεκρὸν, οὔτε γεννᾶσθαι λέγεται, οὔτε παῖς ὀνομάζεται, διὰ τὸ ἄπνουν ἐξέρχεσθαι καὶ νεκρὸν.

26. Το εἶπεῖν ἐὰν συμῆῃ τῷ υἱῷ μου τίποτε, θάνατον δεῖ λοῦ. (*) (N. 162 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 156).

M. Ἡ φράσις «ἐὰν συμῆῃ εἰς τὸν υἱόν μου τίποτε» σημαίνει «ἐὰν ἀποθάνῃ».

27. Χήρα λέγεται οὐ μόνον ἡ διαζευχθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ὄντως ἄνδρα ἐσχηκυῖα. (N. 242 § 3 Πανδ. 50. 16. Βασιλ. II. 2. 233).

M. Χήρα λέγεται οὐ μόνον ἡ διαζευχθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ σχοῦσα τῷ ὄντι ἄνδρα.

28. Θόρυβος λέγεται ἀπὸ δέκα ἀνθρώπων καὶ πλειόνων ἢ γὰρ τῶν ἡττόνων μάχη καὶ οὐ θόρυβος λέγεται. (N. 4 § 2 καὶ 3 Πανδ. 49. 8 (vi bonorum raptorum). Βασ. LX. 17. 1).

M. Θόρυβος λέγεται ὁ προκαλούμενος ὑπὸ δέκα καὶ πλειόνων ἀνθρώπων, διότι ὁ ὑπὸ ὀλιγωτέρων προκαλούμενος λέγεται μάχη (δηλονότι ἔρις, διαπληκτισμός) καὶ οὐχί θόρυβος.

29. Ἐπερώτησις ἐστὶ συνθήκη ῥημάτων, δι' ὧν ἀποκρίνεται τις πρὸς τὴν ἐπερώτησιν ποιεῖν τι ἢ διδόναι (N. 5 § 1 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). Βασ. XLIII 1. 5).

M. Ἐπερώτησις εἶναι συμφωνία τυπικῇ λέξεων (προφορικῇ δηλαδὴ), δι' ἧς ἀποκρίνεται τις πρὸς τὴν ἀπευθυνομένην αὐτῷ ἐρώτησιν ὅτι θὰ πράξῃ ἢ θὰ δώσῃ τι.

30. Ἐπιβολή ἐστὶν ἐπίδοσις ἀπόρου κτήσεως πρὸς συγγενή κληρονόμους ἢ συντελεστάς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοκήνους. (Νεαρά 128 κεφ. 7. Νεαρά 164 καὶ Νεαρά 165).

M. Ἐπιβολή εἶναι παραχώρησις ἀκόρου κτήματος πρὸς συγγενή κληρονόμους ἢ συνυποτελεῖς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοτελεῖς.

31. Ἐργολαβος ἐστὶν ὁ γρήματα δεδωκώς ἐπὶ τῷ ἐκχωρη-

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐὰν εἶπω πρὸς τινά, ὁμολογῶ δοῦναι σοὶ νομ. κ'. ἐὰν συμῆῃ τῷ υἱῷ μου τίποτε, καὶ τελευτήσῃ ὁ υἱός μου, ἀπαιτοῦμαι παραχρῆμα τὰ νομ. ὥσπερ καὶ ἐὰν εἶπω, εἰ συμῆῃ τῷ υἱῷ μου ἀνθρώπινον· καὶ ἄμφοι γὰρ ταῦτα τὰ ῥήματα θάνατον δηλοῦσιν.

θῆναι ἀγωγὴν. (1) (N. 22 Κωδ. 4. 35 (mandati vel contra).
Βασ. XVI. 1. 84).

Μ. Ἐργολάβος εἶναι ὁ χορηγῆσας χρήματα ἵνα ἐκχωρηθῇ πρὸς αὐτὸν ἀγωγή.

Ν. Πρὸς κατάρτισιν ἐκχωρήσεως ἀπαιτεῖται ἡ συμφωνος θέ-
λης τοῦ τε ἐκχωροῦντος καὶ τοῦ ἐκδοχέως. Α. Π. 215 τοῦ 1853.

Ἀπαιτεῖται ὁτλονότι σύμβασις, δι' ἧς καὶ μόνης κατὰ νόμον
κτάται ὁ ἐκδοχέως τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐνασχήσεως ἀλλοτρίας ἀπαι-
τήσεως καὶ ἀποξενοῦται ὁ ἐκχωρητής. Α. Π. 320 τοῦ 1879. —

Ἄλλα δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ἀναγκαῖον νὰ συνταχθῇ ἔγγραφον.
Α. Π. 39 τοῦ 1877. — Ἀναγκαῖον τῆς ἐκχωρήσεως στοιχεῖον εἶναι

ἡ μεταξύ δύο προσώπων σύμβασις, δι' ἧς ὁ ἐκχωρητής παρέχει
τῷ ἐκδοχῇ νὰ ἐπιδιώξῃ πρὸς ἴδιον ὄφελος τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέ-

του ἀπαιτήσιν αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ ἐντολὴ δανειστοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέ-
την νὰ καταβάλῃ εἰς τρίτον τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν πρὸς ἐξόφλη-

σιν πῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὀφειλομένων εἰς τὸν τρίτον δὲν ἀπο-
τελεῖ ἐκχώρησιν. Α. Π. 338 τοῦ 1883. — Ἐπὶ τῶν εἰς διαταγὴν

ἐκδοστέων δικαιογράφων χωροῦσιν τῆς δι' ὀπισθοχωρήσεως με-
ταβιβάσεως τῆς ἀπαιτήσεως, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἰδιαίτερου ἐγ-

(1) Ἦν τῇ Ἐξαβίβλῳ δὲν ὑπάρχει τίτλος εἰδικὸς περὶ ἐκχω-
ρήσεως ἀγωγῶν, ἀλλ' ἀπλᾶ σποραδικὰ χωρία, ὧν ἐν καὶ τὸ προ-
κείμενον. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ προκειμένου συνάγεται ὅτι ἰσχύει
καὶ τανῦν ἡ ἐκχώρησις πῶν ἀγωγῶν, περὶ ἧς ὡς ἰσχυροῦσιν δια-
λαμβάνει ῥητῶς ὁ Ἀρμενόπουλος. Ἀλλ' ἰσχύουσιν αἱ περὶ ἀπα-
γορεύσεως τῆς ἐκχωρήσεως ἐπιδικῶν ἀπαιτήσεων διατάξεις τοῦ
μ. Δ. ; ἰσχύουσιν αἱ γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀναστασιανοῦ
νόμου διατάξεις τοῦ αὐτοῦ. Ἀναστασίου (καθ' ὅς ὁ κτῶμενος
ἀπαίτησιν ἐν κατωτέρᾳ τῆς ἀξίας αὐτοῦ τιμῇ δὲν δύναται νὰ αἰ-
τήσῃ πλέον τοῦ θοθέντος κεφαλαίου καὶ τόκου) ; Τὸ ἐπ' ἐμοὶ
φρονῶ, ὅτι αἱ διατάξεις αὗται, μὴ περιλαμβανόμεναι ἐν τῇ Ἐξα-
βίβλῳ, δὲν ἰσχύουσι τανῦν' ἀλλ' ἡ ἡμετέρα νομολογία εἰθεώρησεν
ἐφαρμοζομένης καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου διό
ἐκτίθεται ἐν τῷ κειμένῳ ὑπὸ τὴν § 31 καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν
ἰσχύον αὐτῶν νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

γράφου ἐκχώρησεως. Α. Π. 134 τοῦ 1877. — Δυναμει τοῦ νόμου 4 Πανδ. (18, 4) ἐπιτρέπεται νὰ συμφωνήσωσιν ἄλλως οἱ συμφαλλόμενοι περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς ἐκχώρησεως ἢ ὅτι ὁρίζει ὁ νόμος. Α. Π. 119 τοῦ 1848. "Ὅθεν καὶ ὅτι ὁ ἐκχωρὴς τῆς δὲν θέλει ἐνέχεσθαι διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαίτησεως. Α. Π. 187 τοῦ 1852. — Καὶ μὴ καταβαλόντος τοῦ ἐκδοχέως τὸ τίμημα, ἡ ἐκχώρησις ἔχει κύρος καὶ ἀποτελέσματα. Α. Π. 10 τοῦ 1855. — Ἡ ἐκχώρησις τῆς ἐκ δανείου ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει καὶ τὰ απαιτούμενα πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ δικαιώματα, οἷον καὶ ἡ ὑποθήκη. Ἀλλ' ὁ ἐκδοχέως δὲν δύναται νὰ ἐνδυσκίῃ ἀπεριορίστως τὰς ἐκ τῆς ὑποθήκης ἀγωγὰς αὐτοῦ, ὅτε πρὶν ἱκανοποιήσιν τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τῶν προτέρων ἐνυποθήκων δανειστῶν καὶ τῇ τοῦ δόλου ἀγωγῇ, ἣν τυχὸν εἶχεν ὁ ἀγοραστής. Ὅθεν ἡ ἐκχώρησις τοιαύτης ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει ἀναγκαίως καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ δόλου, καὶ μηδεμίαν ῥητὴν περὶ τούτου μνείας γινομένης ἐν τῇ ἐγγράφῳ τῆς ἐκχώρησεως ἢ ἐν ἄλλῳ μεταγενεστέρῳ ἐγγράφῳ. Α. Π. 285 τοῦ 1868. — Ἐπιτρέπεται ἡ ἐκουσία ἐκχώρησις ἐνεστώσης ἢ μελλούσης ἀπαιτήσεως, ἐπὶ ὅ ὑποκειμένης εἰς αἵρεσιν, ἀρίστου ἢ καὶ ὀρισμένης μὲν ἀλλὰ μὴ ἐπὶ ἀπαιτητῆς ἢ δ' ἐκχώρησις αὕτη καθίσταται κύριον τῶν ἐκδοχέων τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὑπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, διότι ὑποκαθίσταται εἰς τὰ τοῦ ὀφειλέτου δικαιώματα. Α. Π. 312 τοῦ 1861, 31 τοῦ 1871. — Ἐκχώρησις τοῦ περὶ ἀπαιτήσεως τῆς νομῆς παραγγέλματος οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ νόμου τινός, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς ἐπιτρέπεται. Α. Π. 313 τοῦ 1880. — Ὁ πωλῆσας ὃ εἶχεν ἀγοράσει κτῆμα, πρὶν ἢ παραδοθῇ αὐτῷ ἡ νομὴ, λογίζεται πωλῆσας καὶ τὰς ἐνεκα τοῦ κτήματος κεκτημένας ἀγωγὰς κατὰ τοῦ πρώτου πωλητοῦ, ὡς ὑποχρεούμενος ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς ἐκχώρησιν πάσης ἐκ τοῦ κτήματος ἀντικείμενης αὐτῷ ἀγωγῆς. Κατὰ δὲ τὰ άρθρα 69 καὶ 1025 τῆς Πολ. Δικ. ἐν τῶν δουσαμῶ πρὸς τὰς διατ. τῶν Ῥωμ. Νόμων, ὁ δικαιουμένος γὰρ αὐτῇ τὴν ἐκχώρησιν ἀπαιτήσεως δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ ὑποχρέου τὴν ἐκχωρητέαν ἀπαίτησιν, καὶ μὴ ἐπιχειρῶν πρότερον ἰδίαν δίκην κατὰ τοῦ εἰς ἐκχώρησιν ὑποχρέου, ἵσκει δὲ μόνον νὰ προσεπικαλέσῃ αὐτὸν εἰς τὴν περὶ τῆς ἐκχωρητέας ἀγωγῆς δίκην.

προς νομιμοποίησιν αὐτοῦ. Ὅθεν δύνανται οἱ κληρονόμοι τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ νὰ κινήσωσι κατὰ τοῦ πρώτου πωλητοῦ τὰς διατῆς πωλήσεως μετενεργείας αὐτοῦ ἀγωγάς. Α. Π. 22 τοῦ 1859, 156 τοῦ 1854.—Ἀπὸ τῆς ἐκχωρήσεως, τῆς γνωστοποιήσεως ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως τῷ ὀφειλέτῃ, πᾶσα πληρωμὴ γενομένη τῷ ἐκχωρητῇ, εἶναι ἀνίσχυρος· ἀλλὰ πᾶσα πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως πληρωμὴ εἶναι ἔγκυρος. Α. Π. 94 τοῦ 1836, 253 τοῦ 1856.

Ὅθεν διὰ μόνου τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως δὲν κτᾶται ὁ ἐκδοχεὺς τὴν κυριότητα τοῦ ἀντικειμένου καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ἐκχωρηθείσης τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως πολλοῖς, προτιμᾶται ὁ πρῶτος κοινοποιήσας τῷ ὀφειλέτῃ, διότι διὰ μόνου τῆς κοινοποιήσεως συνδέεται ἀμετάκλητος σχέσις μεταξὺ ἐκδοχέως καὶ ὀφειλέτου. Α. Π. 96 καὶ 178 τοῦ 1847, 170 τοῦ 1853. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἐκχωρητὴς δικαιούται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως. Α. Π. 136 τοῦ 1848, 389 τοῦ 1855, 204 τοῦ 1865, 127 τοῦ 1868, 65 τοῦ 1883, 152 τοῦ 1892· ἐνάγοντος δὲ τοῦ ἐκχωρησαντος (τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ) οὐδὲν δικαίωμα δύναται νὰ ἐπικαλέσῃται ὁ ἐκχωρηθεὶς ὀφειλέτης ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως, οὐ δὲν γίνεται χρῆσις κατ' αὐτοῦ. Α. Π. 389 τοῦ 1855. Σημειωτέον, ὅτι ἵνα ἔχῃ ἀποτελέσματα ἡ τῷ ὀφειλέτῃ γνωστοποίησις τῆς ἐκχωρήσεως δεῖον νὰ γίνηται ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέτην ἢ τὸν πληρεξουσίου αὐτοῦ. (Βασ. (26. 4) 37). Ὅθεν ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν υποθηκῶν ἐγγραφή τῆς ἐκχωρηθείσης ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως δὲν ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψιν τῆς κοινοποιήσεως. Α. Π. 1 τοῦ 1853.

Ἀλλ' ἡ κοινοποίησις, μὴ οὖσα δικόγραφον κατὰ τὰς διατ. τῆς πολιτ. δικον. ἐπιδιόδμενον ὑπὸ διαδίκου εἰς ἀντίδικον, δὲν εἶναι ἀναγκάζον νὰ ἐπιδωθῇ δια δικ. κλητῆρος καὶ νὰ ἀποδειχθῇ δι' ἐπισημότην· ὅθεν δύναται νὰποδειχθῇ καὶ δι' ἄλλου ἐγγράφου, δι' ὁρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας. Α. Π. 96 τοῦ 1847, 208 τοῦ 1849, 1 τοῦ 1853, 83 τοῦ 1862.—Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐκχωρητὴς ἀπαιτήσεως ἐπιδίκου δύναται νὰ ἐξκαλοθῇ τὴν δίκην, εἰς ἣν δικαιούται ὁ ἐκδοχεὺς νὰ παρεμβῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 89 τῆς Πολ. Δικ., πλὴν εἴαν ὁ ἐκδοχεὺς κατέστη μόνος κύριος διαδίκου, τῇ τυχαταθείσει τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τῇ παραδοχῇ τοῦ ἀντιδίκου.

του. Α. Π. 153 του 1878. Μόνη δ' ἡ κοινοποίησις τοῦ ἐκχωρητηρίου ἄνευ παρεμβάσεως ἢ προσεπικλήσεως καὶ ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου δὲν μεταβάλλει ἀντιδικαίως τὴν κατάστασιν τοῦ δίκης, ἀλλ' αὕτη ἐξακολουθεῖ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐκχωρητοῦ. Α. Π. 9 του 1893.—Τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως πρὸς τὸν ἐκχωρηθέντα ὀφειλέτην ἐχούσης μόνον τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι δύνανται ἔκτοτε ὁ ὀφειλέτης νὰ καταβάλῃ ἐγκύτως τὸ χρέος τῷ ἐκχωρητῇ, ἔπεται ὅτι, καὶ ἂν θεωρηθῇ ἡ ἐν χρεοῖ τρίτου κατὰ σχέσις ὡς ἔχουσα δύναμιν ἀναγκαστικῆς ἐκχωρήσεως, ἕμα γέννηται, πάλιν δὲν δύναται αὕτη νὰ προτιμηθῇ ἄλλων ἐκχωρήσεων τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως, ἐὰν δὲν ᾖναι προγενεστέρα αὐτῶν. Α. Π. 253 του 1854. Ἄλλ' ἐπικυρωθεῖσας τῆς κατασχέσεως διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπέρχεται βεβαίως ἀναγκαστικὴ ἐκχώρησις ἥτις, ἂν ἐκοινοποιήθῃ τῷ ἐκχωρηθέντι ὀφειλέτῃ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἐκχωρήσεως, κατισχύει αὐτῆς. Α. Π. 185 του 1858.—Κατὰ τοὺς νόμους 3 Κωδ. (8. 42) καὶ 4 (8. 17) ὁ παραχωρητὴς ἀπαιτήσεώς τινος δύναται μὲν νὰ ἐνεργήσῃ ἂν εὐθείας κατὰ τοῦ ὀφειλέτου τὴν ἀπαίτησιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ὁ ἐκδοχέυς δὲν γνωστοποιήσῃ πρὸς τὸν ὀφειλέτην τὴν γενομένην παραχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως, ὑπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης διακόπτεται πᾶσα σχέσις μετὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ παραχωρητοῦ, οὗτος δὲ καθίσταται ὑπεύθυνος μόνον πρὸς τὸν ἐκδοχέα, καθ' ὅσον διὰ μόνου τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως ὁ ἐκδοχέυς δὲν ἀποκτῇ τὴν κυριότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐκχωρήσεως· κατ' ἐξακολουθίαν ἂν ἡ αὕτη ἀπαίτησις συνεξεχωρήθῃ εἰς πολλοὺς, προτιμᾶται ἐκ τῶν ἐκδοχέων ὁ πρῶτος γνωστοποιήσας τῷ ὀφειλέτῃ τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν παραχώρησιν, διότι μόνον δι' αὐτῆς τῆς κοινοποιήσεως συνδέεται ἀμετάκλητος μετὰ τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἐκδοχέως σχέσις. Α. Π. 98 του 1882.—Ἐὰν τὸ δικαστήριον συναγάγῃ τὴν εἰκονικότητα τῆς πρώτης ἐκχωρήσεως καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐκδοχέυς μετ' αὐτῆς ἀρχὰς μὲν παρέστη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς πληροῦς τῆς ἐκχωρητοῦ πρὸς ἐπιδιώξιν τῶν ἐκχωρηθεισῶν ἀπαιτήσεων ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἐκχωρητοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα ἀρτῆκεν αὐτὸν νὰ ἐπιδιώξῃ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις, δὲν παραδίδαι τὴν δίκην 37 τῶν Βασιλικῶν (βιβλ. 26 τίτλ. 4) καθ' ἣν καὶ μετὰ τὴν ἐκχώρησιν ὁ ἐκχωρητὴς δύναται νὰ ἐκδύσει τὴν καταβολὴν τῆς

ἐκχωρηθείσας ἀπαιτήσεις, ἅτε οὐδενὸς νόμου ἀπαγορεύοντος, ὑπαρχόντων καὶ ἄλλων τεκμηρίων τῆς κατ' ἐπιφάνειαν γενομένης καὶ κατ' οὐσίαν ἀνυπάρκτου ἐκχωρήσεως, τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ χρῆσιν καὶ τοῦ τεκμηρίου τούτου πρὸς μύθοφωσιν τῆς πεποιθήσεως αὐτοῦ. Α. Π. 136 τοῦ 1848. — Κατὰ τοῦ ἐκδοχέως δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ πάσας τὰς κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ χρησιμοποιούμενας ὑπὸ τοῦ νόμου ἐνστάσεις. Α. Π. 5 τοῦ 1843, 86 τοῦ 1854. Ὅθεν καὶ νὰ ἐνεργήσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ συντηρητικὴν κατάσχεσιν διὰ τὰς κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαιτήσεις. Α. Π. 5 τοῦ 1850. Τὰς ἐνστάσεις δὲ τοῦ ὀφειλέτου δύναται νὰ προβάλλῃ καὶ ὁ ἐγγυητής, καθότι, ἀπαλλασσομένου τοῦ πρωτοφειλέτου τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους ἢ ἐξοφλοῦντος τὸ πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ χρέος, ἀπαλλάσσεται ὁλοσχερῶς ὁ ἐγγυητής. Α. Π. 259 τοῦ 1855. Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκδοχέα ἢ ἐνστάσεις ἡδυνάτο νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκχωρητὴν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ προϋποθέσει, ὅτι πρόκειται περὶ ἐνστάσεων ἀντιτακτέων κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, δηλονότι συνδεομένων πρὸς τὰς ἐκχωρηθείσας ἀπαιτήσεις, καὶ οὐχὶ ἐνστάσεων ἐξ ἀτομικῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐκχωρητοῦ, καὶ ὅτι τὸ εἰς τὴν ἀσπρὶζεται ἡ ἐνστασις γαγινὸς παρήχθη πρὸ τῆς εἰς τὸν ὀφειλέτην γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως. Ν. 70 § 2 Πανδ. (36. I) Ν. 177 Πανδ. (50. 17) Ν. 3 Κωδ. (8. 42), ὅθεν ἀντιτακτέα κατὰ τοῦ ἐκδοχέως καὶ ἡ ἐνστασις *pari de nouo petendo* ἐπὶ τῇ προϋποθέσει, ὅτι ταιαύτη συμφωνία ἐγένετο πρὸ τῆς εἰρημνένης ἐπαχῆς. Α. Π. 353 τοῦ 1874. Δύναται δὲ νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι δὲν ἦτο κύριος τῆς ἀπαιτήσεως ὁ ἐκχωρήσας, διότι εἶχεν ἤδη ἐκχωρήσει αὐτὴν εἰς ἄλλον, διότι τοῦτο ἀνάγεται εἰς ἄρνησιν τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ ἐνάγοντος ἐκδοχέως καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἐνστασιν ἐκ δικαιοῦματος τρίτου. Α. Π. 28 τοῦ 1893. Ἀλλὰ δὲλον ὅτι ἀνάγκη συγχρόνως νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι ἡ ἐκχώρησις αὕτη ἐκαινοποιήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως, ὅτε καὶ μόνον ἡ ἐκχώρησις ἔχει νομικὴν ἀξίαν καὶ ἐπακολουθήματα ἀπέναντι τοῦ ὀφειλέτου. Α. Π. 370 τοῦ 1893. — Ὁ δανειστής δύναται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ὀφειλέτου νὰ προβάλλῃ τὴν εἰκονικότητα τῶν μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ καὶ τρίτου συμβολαίων, οὐδαμῶς ὑποχρεούμενος εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ εἰκονικότης ἐγένετο πρὸς καταδόλειυσιν αὐτοῦ. Α. Π. 148 τοῦ 1849, 275 τοῦ 1857. Ἀλλὰ μόνον εἰς

προστασίαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων· ὅθεν δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ τὴν εἰκονικότητα, ὅτε δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ δι' ἄλλης περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου. Α. Π. 115 τοῦ 1849.—Τὴν εἰκονικότητα τῆς ἐκχώρησεως ὡς καὶ παντὸς συναλλάγματος δύναται νὰ προτείνῃ οὐ μόνον ὁ δανειστής, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος ἔχων συμφέρον, ἢτε οὐδαμοῦ τῶν νόμων ὑπάρχοντος τοιοῦτου περιορισμοῦ. Α. Π. 42 τοῦ 1865. Ὅθεν καὶ ὁ ὀφειλέτης. Α. Π. 228 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ ἐνστάσις τοῦ ὀφειλέτου περὶ συμπατηγνίας καὶ εἰκονικότητος τῆς ἐκχώρησεως, ἂν μὴ προτείνεται συμφέρον αὐτοῦ προσβαλλόμενον, εἶναι ἀπαράδεκτος. Α. Π. 185 τοῦ 1877.—Τὸ δικ. τῆς οὐσίας ἀποφινόμενον, ὅτι ἡ ἐπίδικος ἐκχώρησις ἐν μέρει μὲν ἐπὶ πράσει, ἐν μέρει δὲ ἐπὶ ὄψεσιν, οὐδεμίαν γεννᾷ διὰ τὸ ὄψεσιν μέρος ἀγωγὴν, διότι κατὰ τὸν νόμον 23 Κωδ. § 1 (4. 35) καλύπτει περιγραφὴν τοῦ Ἀναστ. νόμου, ἥτοι ἐκχώρησιν ἐπὶ τιμῆματι ἐλάσσονι τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως, καὶ ὅτι ὁ ἐκδόχους δυνάμει τοῦ μικτοῦ τούτου τίτλου οὐδὲν πλέον δικαιούται νὰ λάβῃ τοῦ δι' ἐκχώρησιν κατεδάσθαι, δὲν παραδίδῃ κατὰ τινὰ διάταξιν τοῦ νόμου, διότι σπουδαία ἀσάφεια ἐκ τοῦ νόμου 23 Κωδ. § 1 (4. 35) προκύπτει ὡς πρὸς τὸ ἂν ὁ νομοθέτης αὐτὸς ἐθεώρησεν, ὅτι ἡ ἐκχώρησις ἐν μέρει ἐπὶ πράσει καὶ ἐν μέρει ἐπὶ ὄψεσιν οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἀπλὸν μετρίσμαμα πρὸς ὑπεκαταβολὴν τοῦ νόμου ἄνευ περαιτέρω ἐξετάσεως ἢ ἂν ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεώται νὰ ποδείξῃ, ὅτι εἰκονικῶς καὶ πρὸς καταστρατήγησιν τοῦ νόμου ἐγένετο ἡ τοιαύτη ἐκχώρησις, ἢ τοιαύτη δὲ ἀσάφεια καθίσταται δυσεξερευνήτων τὴν ἐννοιαν τοῦ νόμου. Α. Π. 137 τοῦ 1883.—Ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος, καίτοι μὴ περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἰσχύει παρ' ἡμῖν οὐκ ἧττον ὡς εὐρισκόμενος ἐν ταῖς πηγαῖς. Α. Π. 136 τοῦ 1848, 76 τοῦ 1865 καὶ ἄλλαι πολλάι. Ὁ Ἀμφίβολος παντάπασιν ἡ ὀρθότης αὐτῶν. Ἀλλὰ δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν, ὅσας δὲν πρόκειται περὶ ἀγωγῆς ἀπαιτήσεως. Α. Π. 160 τοῦ 1856. Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται καθ' ἡς περιπτώσεις ὁ ἐκδόχους ἀναδέχεται τοὺς κινδύνους διαφωρῶν ὀφειλετῶν. Ἀπορ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 4326 (ἐν Εὐρ. τ. 3 σελ. 367). Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς πρὸς ἀπότισιν χρεῶν ἐκχωρήσεις ἀπαιτήσεων τῶν ὀφειλετῶν πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῶν. Α. Π. 205 τοῦ 1855. Ὡσαύτως ἡ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νό-

μου ἑνστάσις δὲν χωρεῖ ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν εἰς διατάχην γραμματίων, ἅτινα δι' ὑποθηγογραφήσεως κατὰ κυριότητα μεταδιδασκόμενα κυκλοφοροῦσιν ἀντὶ μετετηρῶν, ὥστε τούτων διεπομένων ὑπὸ τῶν εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, Α. Π. 246 τοῦ 1860, 448 τοῦ 1866, 406 τοῦ 1878. Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ ἐπὶ πωλήσεως πιστωτικῶν γραμματίων, πληρωτέων εἰς ἀγορὰν γαιῶν καὶ οὐχὶ χρήματα. Α. Π. 372 τοῦ 1864. Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται, ὡς αὖτις εἶναι ἰδύνατον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀξία τοῦ δοθέντος ποσοῦ ἀντὶ τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαίτησεως. Α. Π. 76 τοῦ 1865. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ἐκχωρήσεων ἀγωγῶν περὶ διαφύξεως πωλήσεως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ πωληθέντος, Α. Π. 240 τοῦ 1864. Πῦτόν δ' ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου ἐνδίκος ὀφείλεια, ἡ χρηστούμενη τῷ ὀφειλέτῃ τοῦ νὰ καταβάλλῃ εἰς τὸν ἐκδοχέα μόνον ὅσα οὗτος κατέβαλεν ὑπὲρ τῆς ἀπαίτησεως, δὲν εἶναι δικαίωμα δυνάμενον νὰ ἐπιβιωθῇ καὶ δι' ἀγωγῆς, ἀλλὰ περιορισμὸς μόνον τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ὀφείλης, καὶ διὰ τοῦτο ἀπόλλυται ἡμῶν μὴ προταθείσα ἐγκλίσις κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ἀγωγῆς περὶ καταβολῆς τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαίτησεως. Α. Π. 220 τοῦ 1863. Πῦτόν προσέτι, ὅτι ὁ ἐπικαλούμενος τὸν Ἀναστ. νόμον ὀφειλέτης, μὴ μετὰ τῶν τοῦ περὶ ἐκχωρήσεως συμβολαίου, ὅπως προσβάλλει ὡς δολίως ἀναφέρειν ἀνώτερον ποσὸν τοῦ καταβληθέντος, καὶ ἀδυνατῶν νὰ ἐξηγήσῃ ἀποδείξῃ περὶ τοῦ ἀληθῶς καταβληθέντος ποσοῦ, δύναται νὰ ἀποδείξῃ καὶ διὰ μαρτυρῶν, Α. Π. 76 τοῦ 1865. Γνωστὸς δὲ σκοπὸς τοῦ Ἀναστ. νόμου εἶναι τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐμπελογοῦσαν ἐκάστοτε ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαίτησιν κερδοσκοπίας, τοιαύτη δὲ πρὸς ὑπόθεσις εἶναι μόνον δυνατὴ ἐπὶ τῶν ἐκουσίως συνωμοτοῦσιν ἐκχωρήσεων, ὥστε ὁ περιορισμὸς τοῦ τιμῆματος ἀφίσταται εἰς τὴν ἐλευθέραν τῶν συμβαλλομένων βουλήσιν, καθ' ἣν ὁ ἐκδοχὴς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐργολάβος, ὅστις εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἀγωγὴν χρημάτων παρασχεθέντων ὑπεισέρχεται, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ διατάχην τῆς ἀρχῆς ἐκχωρήσεων. ὅθεν ἐπ' αὐτῶν δὲν χωρεῖ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος. Α. Π. 185 τοῦ 1877. Ἡ τοῦ Ἀναστ. νόμου πρόσταξις μόνον κατὰ τοῦ ἐκδοχέως χωρεῖ, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἡμέτερου δικαιοῦχου. Α. Π. 47 τοῦ 1879.

32. Ποινὴ μετ' ἄλλου ἐστὶ τὸ καταδικασθῆναι τινι ἄσθεστον ποιεῖν καὶ θεῖον ὁρῶναι. (N. 8 § 10 Πανδ. 48. 19 (de rebus) Βασ. IX 51. 8).

M. Ποινὴ μετ' ἄλλου εἶναι τὸ νὰ καταδικασθῇ τις εἰς τὸ κατασκευάζειν ἄσθεστον καὶ ὁρῶναι θεῖον.

33. Ὅτι ἡ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ἄρχεται καὶ τελευτᾷ εἰς ἕκτην ὥραν τῆς ἐπιούσης νυκτὸς, ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον ἐν μιᾷ τούτων τῶν καὶ ὥρων ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δοκεῖ γενέσθαι. (N. 8 Πανδ. 2. 12 (de feriis). Βασ. VII. 17. 8).

M. Ἡ ἡμέρα ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ λήγει εἰς τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἐπερχομένης νυκτὸς, (δηλονότι διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τοῦ ἐπομένου μεσονυκτίου), ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον κατὰ μίαν τῶν εἰκοσιτεσσάρων τούτων ὥρων ὑπολαμβάνεται ὅτι γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

34. Μαῖζον μέρος τῆς ἡμέρας ἐστὶν αἱ πρῶται ἐξ ὥρων οὐ μὴν αἱ ὑστεραι. (N. 2 § 1 Πανδ. 50. 1 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 2).

M. Μαῖζον μέρος τῆς πρώτης ἡμέρας εἶναι αἱ πρῶται ἐξ ὥρων καὶ οὐχὶ αἱ ὑστεραι.

35. Εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ βισσέξτου, εἴτε ἐν τῇ δευτέρῃ τις, ἀδιάφορόν ἐστιν ἐξ ἐκείνου γὰρ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος ψηφίζεται, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἀντὶ μιᾶς παραληφθέντων. (1) (N. 98 πρ. Πανδ. 50. 16 (de xerb. signif.). Βασ. II. 2. 95).

(1) Τὴν 23 Φεβρουαρίου ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι *terminalia*, τὴν δὲ 24 *regifugium*, εἰσῆλθον δὲ ἐπὶ Νουμᾶ τὸ νὰ παρεμβάλληται μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡμερῶν μὴν ὁλόκληρος, ἐξ εἰκοσίδου ἢ εἰκοσιτριῶν ἡμερῶν συγκεείμενος, ᾧ προσετίθεντο αἱ δευτελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος καταργήθη τοῦτο, ἀντικατασταθὲν διὰ τῆς κατὰ τετραετίαν παρεμβολῆς μιᾶς μόνον ἡμέρας. Ὑποβλήθη δὲ ἡ ἐβδόμη αὕτη ἡμέρα ἀπὸ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

Μ. Εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ δισέκτου εἴτε ἐν τῇ δευτέρᾳ γεννηθῇ τις, ἀδιάφορον· διότι ἔκτοτε λογίζεται τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἐκλαμβανομένων ἀντὶ μιᾶς.

36. Ἐὰν αἵρεσις ⁽¹⁾ ἐπιτεθῇ καὶ μὴ ὀρισθῇ, ἡμέρας δύο ἔχει εἰς τὸ πληρῶσαι τὴν αἶρεσιν. (Ν. 217 § 1 Πανδ. 50 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 209).

Μ. Ἐὰν προστεθῇ αἵρεσις (ὅρας) καὶ δὲν ὀρισθῇ ὁ χρόνος, δύο καὶ μόνον ἡμέραι λογίζονται πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς.

37. Ἐὰν αἵρεσις ⁽¹⁾ τοιαύτη δοθῇ, ὃ δεῖνα τὸδε ποιήσει ἐν ἡμέραις, ἐν δύο ἢ δέκα ἡμέραις χρή αὐτὸν πληρῶσαι τὴν αἶρεσιν. (Ἴδε παραπομπὴν παραγράφου).

Μ. Ἐὰν δοθῇ τοιαύτη αἵρεσις (τοιοῦτος ὅρας), ὅτι ὁ δεῖνα θὰ πράξῃ τούτο εἰς ἡμέρας, οὗτος ὀφείλει νὰ ἐκληρώσῃ τὸν ὅρον εἰς δύο ἢ δέκα ἡμέρας.

38. Τὸ κουνδουνούεκι ῥῆμα τουτέστι τὸ παρχρῆμα τρεῖς ἡμέρας δηλοῖ. (Ν. 3 Κωδ. 2. 10 (de errore advocatorum) καὶ Σχολιον Θιλλελαίου εἰς Βασ. VIII. 1. 43).

τῶν καλινδῶν τοῦ Μαρτίου δὲν ἡριθμήθη ἰδιαιτέρως, ἀλλ' ὠνομάσθη καὶ αὕτη ἔκτη, ἐκλήθη καὶ ὁ μῆν, ὁ περιλαμβάνων αὐτήν, δισεκτος καὶ τὸ ἔτος τὸ περιλαμβάνον τὸν μῆνα τοῦτον, καὶ ἐπομένως τὴν ἡμέραν ταύτην, δισεκτὸν ἔτος, ἦτοι οἱς ἔχον τὴν ἔκτην ἡμέραν. Ὅθεν καὶ ἐπὶ δισεκτοῦ ἔτους ὁ Φεβρουάριος ἔχει μὲν 28 ἡμέρας, ἀλλ' ἡ εἰκοστὴ τετάρτη σύγκειται ἐκ 2 ἡμερῶν (πρώτης καὶ δευτέρας), αἵτινες λογίζονται νομικῶς ὡς μία μόνον ἡμέρα· διηλονότι ἡ ἐμβόλιμος ἡμέρα τοῦ Φεβρουαρίου ἀποτελεῖ νομικῶς μίαν ἡμέραν μετὰ τῆς ὁμωνύμου αὐτῇ. Τοῦτο ὁμῶς συμβαίνει ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς ἡλικίας κατὰ τὴν παράγραφον ταύτην καὶ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς νομίμοις προθεσμίαις τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς δικαστικαῖς προθεσμίαις ἐνεκα τῶν ἐναντιῶν διατάξεων τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς δικῶν. (Οἶκον. Ἀστ. Δικ. βιβλίου πρώτου σελ. 250).

(1-2) Ἴδε περὶ αἵρέσεων ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ § 4 βιβλίου Ε' τίτλου ΙΑ'.

Μ. Μεταξὺ τοῦ προστίμου καὶ τῆς ποινῆς ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ· διότι ἡ μὲν λέξις ποινὴ εἶναι γενικὴ λέξις, ἐμψαίνουσα

μωρία ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἴτε χρηματικὴ ἐστίν, εἴτε ἐγκληματικὴ ἢ τοι κεφαλικὴ, ἥτις οὐκ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ποσοῦται καὶ εὐρίσκεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου πεπόσεται καὶ εὐρίχται, καὶ αὐτοῖς ἡ μείωσις ταύτην ὁ δικαστὴς οὐ δύναται· οἷον χρηματικὴ ποινὴ ἐστὶ το τὸν φανερόν κλέπτην διδόναι τὸ τετραπλοῦν, τὸν δὲ ἀφανὴ τὸ διπλοῦν, ὅρθε, ὅπως ὁ νόμος ὥρισατο καὶ ἐπόσισε τὴν ποινὴν τῆς ἀφανοῦς κλοπῆς καὶ τῆς φανερᾶς· ταύτην ὁ δικαζὼν μειῶσαι ἢ αὐξῆσαι οὐ δύναται· ἐγκληματικὴ δὲ ἢ τοι κεφαλικὴ ποινὴ ἐστὶν ἡ ἐπάγουσα τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ σώματι τοῦ ἁμαρτήσαντος τὴν τιμωρίαν, οὐκ ἐν χρήμασιν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σώματι· οἷον, ὅταν ὁ νόμος ὀρίξῃ κεφαλῆς ἐκτομήν, ῥινὸς ἀφαίρεσιν ἢ χειρὸς ἢ ἄλλου τινὸς μέλους ἢ ὅταν ἐπάγῃ τινὶ ἀτιμίαν ἀπὸ τινος ἁμαρτήματος, τότε λέγεται ἡ ποινὴ κεφαλικὴ, ὡς τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ὅλῳ σώματι τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγομένη. Τὸ πρόστιμον δὲ αἰ ἐν χρήμασιν ἐστίν· οὐχ ὥριστα δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐ γὰρ εὐρήσεις νόμον λέγοντα ὅτι, παραβάς τὸδε τὸ συναλλάγμα, διδόντω τὸ· ἀλλὰ τὸ πρόστιμον ἢ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπιτίθεται ἢ ὑπὸ τῆς τῶν συναλλαπτόντων συμφωνίας καὶ ἀρεσκείας· οἷον τί λέγω; ἔχουμεν νόμους λέγοντας, ὅτι οὐ πᾶς δικαστὴς δύναται προστιμᾶν εἰς ὅσον ποσὸν θέλει· ἀλλ' ὁ μὲν ἔλαθεν αἰεὶν ἀπὸ τοῦ νόμου πρόστιμον ἐπάγειν λ' νομ. ὁ δὲ ε'. ὁ δὲ γ'. ὁ δ'. ὁ δὲ οὐδόλως· ὅταν οὖν τιν ἁμαρτῇ ἁμαρτήμα, ἐφ' ᾧ τινι ὁ νόμος ὥρισμένην ποινὴν οὐχ ὥρισεν, ἀλλὰ τῷ δικαστῇ τὴν περὶ τούτου δοκιμασίαν ἀνέθετο, προστιμᾶ τὸν ἁμαρτήσαντα ὁ δικαζὼν, ταυτέστιν ὀρίζει αὐτὸν ἵπαιτηθῆναι τόσα νομίσματα, πλὴν τὸ ποσὸν οὐ δύναται υπερβαίνειν, β' ὁ νόμος ὥρισεν. Οἷον, ἐὰν εἴπῃ ὁ νόμος, τὸνδε τὸν δικαστὴν μέχρι δύο λιτρῶν δύνασθαι προστιμᾶν, οὗτος οὐ δύναται προστιμᾶν τινα εἰς ἐπέκεινα ποσὸν τῶν β' λιτρῶν, καὶ ἐὰν εἴπῃ πλεόν, οὐ κρατεῖ· αἰ δὲ ἐν χρήμασιν ὀρίζει τὸ πρόστιμον, οὐ μὴν ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ μέλους ἀποτομῇ ἢ ἀτιμίᾳ καὶ αἱ μὲν δικασταὶ τοῦτον τὸν τρόπον πρῶτιμα ἐπάγουσιν. Οἱ δὲ συναλλάσσοντες αὐτως· ἐνῆλλαξα ἐγὼ μετὰ σοῦ πρᾶσιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἄλλῃν

δηλαδή τὴν τιμωρίαν ὅλων τῶν ἐγκλημάτων· τὸ δὲ πρόστιμον εἶναι δαίγμα εἰδικοῦ ἐγκλήματος, τοῦ ὁποίου ἡ τιμωρία σήμερον

τινα ἐποίησα πρὸς σὲ συμφωνίαν· ἐπιφέρομεν οὖν ἀλλήλοις ἐξ ἀρεσκείας ἡμῶν πρόστιμον ὅσον βουλόμεθα, καὶ λεγομεν, ὅτι οἷός ἐστι ἡμῶν παραβῆναι πειραθῆ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν, ἵνα δίδωσι τῷ ἑτέρῳ χροσίου λίτρας τύσας, ὅσας δηλαδή ἀμφοτέροι θελήσῃμεν· καὶ πρὸς τὴν θέλησιν ἡμῶν κρατεῖ καὶ ἀπαιτεῖται τὸ τοιοῦτον πρόστιμον· καὶ τοῦτο δὲ αἰ χρηματικόν ἐστι. Οὐ δύναται γὰρ τις ἀναλλάσσειν ἐπερωτῆσαι πρόστιμον κεφαλικὴν τιμωρίαν, οἷον ἀτιμίαν ἢ μέλους οἰσυδήτινος ἀφαιρεσιν· κἂν γὰρ συμφωνηθῇ οὐ κρατεῖ. Ταῦτα μαθὼν εὐκόλως νοήσεις τὸ νεαρόν· ὅσα γὰρ εἴησιν, ὅτι πολὺ διαφέρει πρόστιμον καὶ ποινὴ· ἡ μὲν γὰρ ποινὴ γενικὸν ἐστὶν ὄνομα ἥτοι περιέχει καὶ τὰς χρηματικὰς ποινὰς καὶ τὰς ἐγκληματικὰς καὶ ὁ εἰπὼν ποινὴν καὶ τὴν χρηματικὴν δηλοῖ καὶ τὴν ἐγκληματικὴν ἢ διότι πάντα τὰ ὁρισμένα ἐγκλήματα καὶ ἡμαρτήματα τιμωρεῖται ἀπὸ τοῦ νόμου, ἡ ποινὴ καὶ ἐπὶ πάντων ἐπιφέρεται, διὰ τοῦτο ἡ ποινὴ γενικὸν ὄνομα εἶρηται. Ἔστι δὲ ἡ ποινὴ ἐπιστροφὴ ἥτοι σωφρονισμός καὶ τιμωρία καὶ ἐπανόρθωσις πάντων τῶν ἡμαρτημάτων· καὶ ἐνταῦθα μὲν καὶ τὰ ἐγκλήματα πάντα ἡμαρτήματα ἐκάλεσεν, ἡ δὲ νομικὴ ἀκριβεὶς ἄλλα λέγει ἡμαρτήματα, οἷον κλοπὴν, δούλον καὶ ἄλλα· ἐγκλήματα δὲ λέγει μοιχείαν, φόνον, ἱεροσυλίαν, καθοσίωσιν, καὶ τὰ τοιαῦτα· ὥδε μὲν οὖν οὐκ ἐχρήσατο τῇ ἀκριβεὶς ὁ νομοθετὴς, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἡμαρτήματος καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων παρέλκεν. Ἡ μὲν οὖν ποινὴ γενικῶς πάντα τιμωρεῖται καὶ ἐπινοεῖται τὰ τε ἡμαρτήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα· τὸ δὲ πρόστιμον οὐκ ἐστὶ γενικόν, ἀλλὰ τινα ὁ δικαστὴς ἡμαρτήματα σωφρονίζει· τουτέστιν, ἐάν τις ἀναισχύντως τῷ δικαστῇ διατελῇ, ἢ ἐάν ὁ ἀνηγόρευς δολιεύσῃται περὶ τὴν ἀνηγορίαν, δύνανται τοὺτους ὁ δικαστὴς πρόστιμην. Ὁμοίως, ὡς ἡνωτέρω εἶπαμεν, ἡ ποινὴ καὶ ἐγκληματικὴ ἐστὶ καὶ χρηματικὴ, τὸ δὲ πρόστιμον μόνον χρηματικόν· καὶ ἡ μὲν ποινὴ ἀπὸ νόμου ὁρίζεται, καὶ ὁ νόμος αὐτὴν ἐπάγει, κἂν ὁ δικαστὴς μὴ εἴπῃ τὸ ποσόν· οἷον ἐάν ὁ δικαστὴς καταδικάσῃ τινα ὡς κλέπτην ἢ δόλον ποιήσαντα

είναι χρηματική ἢ ποινή ὅμως δὲν ἐπιβάλλεται μόνον χρηματική, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματική. Καὶ τὸ μὲν πρόστιμον προέρχεται ἐξ ἐγκρίσεως τοῦ προφάλλοντος αὐτό· ἡ δὲ ποινή ἐπιβαλλομένη εἰδικῶς εἰς τὸ ἐγκλημα ἐπιφέρεται ὑπὸ ἰδιαιτέρου νόμου ἢ εἰδικοῦ δικαίου.

Ν. Ὅτε ἐκ τῶν βροχῶν ἐκωλύθη τις νὰ κατασκευάσῃ ἕπερ ὑπερβῇ ἐπὶ ποινικῇ ῥήτρᾳ τοῦδ᾽ αὐτοῦ, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῆς, διότι οὐδεὶς ὑποχρεοῦται εἰς τὰ ἀδύνατα. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 15628 τοῦ 1857.—Ὅτε τὸ μεταξύ τῶν διαδίκων συναφὲν συμβόλαιον δὲν ἐπραγματοποιήθη δι' ἁμαρτίαν μεταξὺ τῶν μερῶν παρὰ δασιν τῶν ὁρῶν αὐτοῦ, οὐδεὶς δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῆς ποινικῆς ῥήτρης· οἷον εἰ ὁ μὲν ὑπερβῇ τὴν χορήγησιν τοῦδ᾽ αὐτοῦ, ὁ δὲ τὴν ἀποστολὴν πλοίου εἰς παραλαβὴν αὐτῶν. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 15899 τοῦ 1858.—Μὴ ὀριθθέντος ἐν τῷ συναλλάγματι τοῦ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ χρόνου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπερήμερος ὁ τὴν ἐκτέλεσιν ὑποσχεθεὶς καὶ ἐπομένως δὲν χωρεῖ ἢ κατ' αὐτοῦ συνομολογηθεῖσα ποινικὴ ῥήτρα. Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 380 τοῦ 1843.—Ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ποινικῆς ῥήτρης χορηγεῖται καὶ τόκος ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς δυνάμει τοῦ 156 ἄρθρου τῆς Πολιτ. Δικον. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 16524 τοῦ 1858.—Ὅσῳ τις ἀποδεξαμένος τὴν καταβολὴν τῆς πρὸς αὐτὸν κυρίας ὀφειλῆς τοῦ ὀφειλέτου, παρητήσατο ἐν ταύτῃ ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς τὴν ἐκ τῆς ποινικῆς ῥήτρης ἀπαίτησιν αὐτοῦ, δὲν δικαιούται εἰς τὴν ἀξίωσιν αὐτῆς. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον, ἂν ὁ

ἢ ὡς φανερά ἢ ὡς ἄλλο τι πλημμελήσαντα, καὶ μὴ ἐπάγχῃ καὶ τὴν ποινὴν ῥητῶς, οὐδὲν βλάπτει· ἅμα γὰρ τῇ τοῦ ἁμαρτήματος καταδικῇ ἀπακολουθεῖ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένη ἐπὶ ταύτῃ ποινὴ σιωπηρῶς, καὶ μηδὲν εἰπερ ὁ δικαστὴς· καὶ δίδωσιν ἢ πᾶν τῆς ὁ πῶ ἁμαρτήματι καταδικασθεὶς ὁ ὁ νόμος ὥρινε. Τὸ δὲ πρόστιμον, εἰμὶ ἢ ὁ δικαστὴς, ὅτε αὐτὸς ταῦτο ἐπάγχῃ, ἢ συναλλάσσοντες ποσώσωσιν, οἱ δύναται ποσωθῆναι ἢ διανοθῆναι ἐτέρωθεν, εἰ μὴ ἀπὸ δοκιμασίας τοῦ λέγοντος. Τοσοῦτον πρόστιμον δίδωσιν ὁ δικαστὴς, ὅσον ὁ δικαστὴς δοκιμάσῃ. εἰλογον ἂν. ἢ ὅσον ἀρέσει τοῖς συναλλασκουσιν.

ὀφειλέτης ἐξεπλήρωσε τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ὀφειλήν ἐδέξατο τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, διαρκούσης τῆς περὶ ποιῆ-
νικῆς ῥήτρας δίκης, ἕτε τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος προθεσμίαν πρὸς
τὴν τοιαύτην παραίτησιν. Α. Π. 6 τοῦ 1859. Ἀλλ' ἂν ἐδέξατο
μὲν τὸ πρᾶγμα ὁ θανατιστὴς μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, καί
τοι ἀποδεκτὴς γενομένης τῆς συνομολογηθείσης ποινῆς, ἵνα πυν-
λάβῃ μόνον τὴν ἐνέκον τῆς καθυστέρήσεως ὀφειλομένην διὰ τῆς
διαφορᾶς τῆς θύρας ἀποζημιώσιν, δὲν στερεῖται τῆς ἀπαιτήσεως
τῆς ποινῆς. Α. Π. 93 τοῦ 1859. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐκτίμησις
τῆς ἀποδείξεως τῆς παραίτησεως, ἀνήκουσα εἰς τὸ δικαστήριον τῆς
οὐσίας, δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἑλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου Α. Π.
6 καὶ 93 τοῦ 1859. — Ὁ ὑπερήμερος ὀφείλει ἀποζημιώσιν διὰ τὸ
ἀπολεσθὲν ἐκ τύχης, ὑποχρεούμενος εἰς καταβολὴν οὐ μόνον τῆς
ζημίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀφελειῶν, ὧν ἐστερήθη ὁ κύριος τοῦ πραγ-
ματος. Α. Π. 184 τοῦ 1850.

45. Ἐπὶ ποινῆς οὐκ ἔστιν ἐκκλητος, ἀλλ' εἴπερ τις κατὰ
δικασθῇ, ὑπόκειται τῇ ἀπὸ τῶν νόμων ποινῇ ὥριστα· δεῖ ἢ
ποινὴ ἀπὸ τοῦ νόμου ἐφ' ἐκάστης ἁμαρτήματι. Ἐπὶ δὲ τοῦ
προστίμου καὶ ἐγκαλεῖσθαι δυνατόν καὶ οὐκ ἐῤῥωται, εἰ μὴ ὁ
πρόσφορος ψηφίσῃται καὶ ἐψηφάσῃ τις ἢ ἐγκαλεσάμενος ἡ-
τηθῇ κατ' οἰκείαν δὲ γινώσκιν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει τὸ πρόστι-
μον, εἰ μὴ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὥριστα. (*) (Ν. 244 Πανθ.
50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II, 2. 235).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Νῦν τὸ κεφάλαιον ἄλλην λέγει διαφορὰν πρὸς
τίμου καὶ ποινῆς, καὶ ἄκουσον· εἰσὶ τινὰ θέματα, ἐφ' ὧν ἡ νόμος
ἐκκλητον γενέσθαι οὐ παρεχόμεν· οἷον. ἐάν τις δικαζόμενος ὁμο-
λογήσῃ τὸ χρέος, εἰπὼν ὅτι τὰ ἀπαιτούμενα ἐξ ἐμοῦ νομ. ἀλλ' ὡς
ὅπως χρεωστώ, οὗτος οὐκ ἔχει ἐκκλητον καταδικαζόμενος καὶ
ἀπαιτούμενος· τί γὰρ καὶ διορθώσεται ἡ ἐκκλητος; καὶ πάλιν, ἐάν
δικαζόμενος τις ἀπορήσῃ ἀποδείξεων καὶ ἐπαγάγῃ ὄρκον καὶ ὅρ-
σθῃ παρὰ τοῦ δικαστοῦ δια συκοφαντικῆς καὶ τελείῃ λυθῇ τὴν
ὑπόθεσιν, οὐκ ἔστιν ἐκκλητος. Εἰσὶ καὶ ἄλλα πολλὰ, σὺν πᾶσι τοῖς
καὶ τὸ παρὸν· λέγει γὰρ τὸ κεφάλαιον, ἐπὶ τῆς ποινῆς οὐκ ἔστιν

Μ. Ἐπὶ τῆς ποινῆς δὲν χωρεῖ ἔφεσις, ἀλλ' ἂν τις καταδικασθῇ, ὑπόκειται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν νόμων τεταγμένην ποινήν· ἡ δὲ ποινὴ ὠρίσθη (ἐκ τῶν προτέρων) ὑπὸ τοῦ νόμου δι' ἕκαστον ἁμαρτήμα. Ἐπὶ δὲ τοῦ προστίμου δύνανται καὶ νῦν ἐκκαλῶσιν οἱ διὰ-

ἐκκλητος, τουτέστιν, ἂν δικαστὴς εὐρήσῃ τινὰ φανερόν κλέπτην ἀναδειχθέντα, καὶ εἴπῃ, δοῦναι αὐτὸν τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὠρισμένην ποινήν τοῦ φανεροῦ κλέπτου, ἡγουν τὸ τετραπλάσιον, οὐ δύναται ὁ καταδικασθεὶς λέγειν, ὅτι ἀδικοῦμαι καὶ ἐκκλητεύω· οὐδὲ γὰρ ἀκουσθήσεται, οὐδὲ ὑπερτεθήσεται ἢ ὑπόθεσις, ὡς τάχα ἐκκλητοῦ δοθείσης· ἀλλ' ἐπειδὴ πρόδηλός ἐστιν ἡ ποινὴ, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου τετυπωμένη καὶ ὠρισμένη, ἅμα τῷ δικασθῆναι ἀποδώσει αὐτήν· ὥρις γὰρ ὁ νόμος ἐπὶ ἐκάστῳ ἁμαρτήματι τὰς ποινάς· οἷον τὸν κλέπτην διδόναι τὸ, τὸν δολερὸν διδόναι ἢ πᾶσιν τούδε ἢ τούδε· καὶ ἀπλῶς ἐν ἕκαστον ἁμαρτήμα ὠρισμένην καὶ δῆλὴν τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου ἔχει ποινήν, καθὼς σοι πλατύτερον ἐν τῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ μετὰ παραδειγμάτων ἔγραψα, ὁ γοῦν τῇ ὠρισμένῃ ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ φανερᾷ ποινῇ καταδικαζόμενος, οἷον ἢ ἵνα ἀτιμωθῇ, ἢ φονευθῇ, ἢ μέλους ἐκτομήν πάθῃ, ἢ δώσῃ τὸ τετραπλοῦν ἢ τὸ διπλοῦν, ὡς φανερός κλέπτης ἢ ἀφανής οὐ δύναται ἐκκαλεῖσθαι καὶ λέγειν, ὅτι ἀδικοῦμαι· τί γὰρ ἀδικεῖται ὁ τῷ ὠρισμένῳ ποσῶ ἢ τῇ ποινῇ ἀπὸ τοῦ νόμου καταδικαζόμενος; Πλὴν τὰ εἰρημένα νοεῖ· ὅταν ὡς κλέπτης μὲν τις ἁμαρτήσας καταδικασθῇ καὶ τὴν μὲν κρίσιν δέχγῃ καὶ οὐκ ἀμφιβάλλῃ περὶ αὐτῆς, λέγῃ δὲ ὅτι οὐχ ὥριςεν ὁ νόμος δοῦναι με τὸ τετραπλοῦν· ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἀκουσθήσεται· διότι ἅμα τῷ λεχθῆναι, ὅτι ἀποδείχθη ὁ δεῖνα φανερός κλέπτης, παραυτίκα ἀποφαίνεται ἀνωπερῶς ἀπὸ τοῦ νόμου, ὅτι δώσει τὸ τετραπλοῦν, κἂν μηδὲν εἴπῃ ὁ δικαστὴς· διὰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἐκκλητος ἐπὶ τῆς ποινῆς, διότι οὐχ ὁ δικαστὴς ταύτην ἐπιφέρει, ἵνα λεχθῇ ὅτι ἡδίκησεν, ἢ κατ' ἀπειρίαν κατεδίκησεν, ἀλλ' ὁ νόμος αὐτός. Εἰ δὲ τις δικασθῇ καὶ καταδικασθῇ ὡς κλέπτης ἢ μοιχός, ἢ ἄλλο τι ποιήσας, ἐξ οὗ ποινὴ ἀπαιτεῖται, καὶ αἰτιᾶται ὅλην τὴν κρίσιν, καλῶς ἐκκαλεῖται. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ποινῆς οὐ δυνατόν ἐκκαλεῖσθαι δι' αἰτίας, ὥς εἶπον· ἐπὶ δὲ γε τοῦ προστίμου, ἐπειδὴ οὐδὲν

δικοι, καὶ ἐπομένως τοῦτο δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲν ἀποφανθῇ ὁ ἄρ-
μοδιος δικαστῆς καὶ ἐφησυχάσῃ ὁ καταδικασθεὶς ἢ νικηθῇ ἐκκα-
λέσας· ἐπιφέρει δὲ τὸ πρόστιμον ὁ δικαστῆς κατ' ἰδίαν αὐτῶν
γνώμην, ἐκτὸς ἂν διετάχθῃ ὑπὸ τοῦ νόμου εἰδικῶς.

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων
καὶ πρεσβυτέρων

1. Οἱ κληρικοί καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως προκειμένων
τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ἐπὶ τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα ποιεῖ-
τωσαν τῶν ἐπισκόπων, ὁμνύοντες ὡς οὐχὶ διὰ δῶρον ἢ δι'

λέγει περὶ αὐτοῦ φανερῶς καὶ ὀρισμαίνως ὁ νόμος, ἀλλ' ὁ δικασ-
τῆς τοῦτο ἐπάγει, καὶ δύναται καὶ ἁδικεῖν, καὶ κατὰ ἀπειρίαν
πολὺ ἐπάγειν, ἔστιν ἐκκλητος· πολλάκις δὲ οὐ κρατεῖ τὸ πρόστι-
μον οὐδ' ὅλως· εἶπον γὰρ ἐν τῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ, ὅτι οὐ
πᾶς δικαστῆς δύναται προστιμᾶν, ἀλλ' οὕς λέγει ὁ νόμος, καὶ
οἷς ῥητῶς τοῦτο δίδωσιν, ὅτινες καὶ πρόσφοροι εἰς τὸ ἐπάγειν
πρόστιμον λέγονται. Εἰ γοῦν τις δικαστῆς, ὃν ὁ νόμος οὐχ ὥρις
προστιμᾶν, ἢ προστιμᾶν ὀλίγον, ἐπάγει πρόστιμον παρὰ τὸν νό-
μον, οὐ κρατεῖ οὐδὲ ἀπαιτεῖται, διότι οὗτος οὐκ ἦν πρόσφορος εἰς
τὸ ἐπάγειν πρόστιμον, καὶ ἡσυχάσει ὁ καταδικασθεὶς, ἢ ἐκκλη-
τεύσας ἡττηθῇ, καὶ φανῇ ὅτι καλῶς ἐπήχθη αὐτῷ καὶ οὐκ ἡδι-
κῆθη, δίδωσιν αὐτό. Ὅπερ δὲ καὶ ἄνωθεν ἔγραψα, καὶ λέγει ὁ νό-
μος φανερῶς, ἢ μὲν ποινὴ ὥριςται ἀπὸ τοῦ νόμου, τὸ δὲ πρόστιμον
κατ' οἰκείαν γνώμην ὁ δικαστῆς ἐπιφέρει· ὅλον, ἐὰν τις ἁμαρτή-
τι πρὸς δικαστὴν καὶ θέλει προστιμῆσαι αὐτόν, ἐξουσίαν ἔχει εἰ-
πεῖν, δοῦναι αὐτόν πρόστιμον, ὅσον θέλει, καὶ δύναται, εἰ μὴ που,
καὶ τὸ πρόστιμον ἀπὸ τοῦ νόμου ὥριςται· ταυτέστιν, εἰ μὴ φανερῶς
ὁ νόμος εἶπεν, ὀφείλει πρόστιμον δοῦναι ὁ τούδε τις ἁμαρτή-
σας· ὅλον τί λέγω; λέγει ὁ νόμος, ὁ δοθεὶς ἄρραβὼν εἰ μὲν παρὰ
τοῦ δεδωκότος ἀνατρέπεται τὸ συνάλλαγμα, κερδαίνεται παρὰ τοῦ
λαβόντος, ὡς πρόστιμον· εἰ δὲ παρὰ τοῦ λαβόντος, ἀναδίδεται εἰς
τὸ διπλοῦν, ταυτέστι τὸ δοθὲν καὶ ἄλλο τοσοῦτον· τοῦτο γοῦν τὸ
πρόστιμον ὀρισμαίνον ἀπὸ τοῦ νόμου ὁ δικαστῆς ἐπιφέρει καὶ ὥ-
ριςται ἐκκλητεύων, κατὰ τὴν ἀνωτέρω γραφεῖσαν παρατήρησιν.

ἄλλον τινὰ τρόπον προσπαθείας ἐπελέξαντο αὐτούς, ἀλλ' ὡς εἰδότες αὐτοὺς ὄντας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σεμνοῦ βίου καὶ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ ὡς οὐδὲ γαμετὴν οὐδὲ παῖδας ἔσχον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔσχον γαμετὴν, μίαν μόνην ἐκ παρθενίας οἶδασι καὶ οὐ χήραν οὐδὲ διαζευχθεῖσαν ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ τοῖς κανόσιν ἡγουν τοῖς νόμοις μὴ ἀπηγορευμένην. ⁽¹⁾ (Νεαρά 137 κεφ. 2 καὶ Ν. 42 πρ. Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis).

Μ. Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως ὀφείλουσιν ἐνώπιον τριῶν προσώπων νὰ δίδωσι τὴν ψῆφον αὐτῶν περὶ τῶν ἐπισκόπων προκειμένων τῶν ἀγίων εὐαγγελίων, ὁμνύοντες ὅτι δὲν ἐξελέξαντο αὐτοὺς διὰ δῶρα καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον συμπαθείας, ἀλλὰ διότι γινώσκουσιν, ὅτι οὗτοι εἶναι τέκνα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ κάτοχοι βίου σεμνοῦ καὶ υπερβάντες τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ δὲν ἔχουσι σύζυγον οὐδὲ τέκνα, ἀλλὰ καί, ἐὰν ἄλλοτε ἐνυμφεύθησαν, μίαν μόνην γυναῖκα ἐγνώρισαν καὶ ταύτην παρθένον καὶ οὐχὶ χήραν, οὐδὲ διεζευγμένην ἀπὸ τοῦ συζύγου, ἀλλὰ καὶ οἶαν οἱ κανόνες, ἥτοι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι, δὲν ἀπαγορεύουσιν.

2. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος λίβελλον πρῶτον διδόντω τῆς ἰδίας πίστεως καὶ ἀπαγγελλέτω τὰς εὐχὰς καὶ ὁμνύτω μηδὲν δοῦναι μήτε μὴν ἐπαγγέλλεσθαι παρασχεῖν τινὶ ὑπὲρ τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δὲ τι παρὰ τὰ εἰρημένα γένηται, τότε καὶ ὁ γινόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκτάλλονται. (Νεαρά 137 κεφ. 2).

Μ. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος ὀφείλει πρῶτον νὰ καταθέτῃ ἑγγράφον ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπαγγέλλῃ τὰς εὐχὰς καὶ νὰ ὁμνύῃ ὅτι οὐδὲν ἔδωκεν ἄλλ' οὐδ' ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ πρὸς τινὰ χάριν τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δὲ γίνῃ τι παρὰ τὰ εἰρη-

(1) Τανῦν ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων γίνεται παρ' ἡμῖν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ άρθρου Γ' τοῦ περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1852, ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι τῶν Δικ. Νόμων Α' Μέρει.

μένα, τότε καὶ ὁ ἀναγορευόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας.

3. Ἐὰν κατηγορηθῇ ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι ὡς ἀνεπιτήδειος, ἀναβαλλέσθω τέως ἡ χειροτονία καὶ προβαίνεται ἡ ἐξέτασις παρόντος τοῦ ἀντιδίκου ἢ ἀπόντος ἐντὸς τριῶν μηνῶν καὶ κωλυέσθω ἡ χειροτονία καὶ εἰ εὗρεθῇ ὁ χειροτονούμενος ὑπαίτιος κατὰ νόμους ἢ κανόνας, κωλυέσθω· εἰ δὲ ἀνεύθυνος εὗρεθῇ, χειροτονεῖται. Εἰ δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονῶν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν μὴ δείξῃ ἃ διεβεβαίωσατο, ἢ ἀπολειφθῇ, εἰ μὲν κληρικός ἐστὶ, τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται· εἰ δὲ λαϊκός εἴη, δεόντως σωφρονίζεται. (Νεαρὰ 137 κεφ. 3 καὶ Νεαρὰ 123 κεφ. 2 πρ.).

Μ. Ἐὰν ὁ μέλλων νὰ χειροτονηθῇ ὡς ἀνεπιτήδειος, ἀναβάλλεται ἐν τῷ μεταξύ ἡ χειροτονία καὶ προβαίνει ἡ ἐξέτασις ἐν τῷ παρόντι τριῶν μηνῶν παρόντος ἢ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου· καὶ ἐὰν μὲν ὁ χειροτονούμενος εὗρεθῇ ἔνοχος κατὰ νόμους ἢ κανόνας, ἐμποδίζεται· εἰ δὲ ἀνεύθυνος, χειροτονεῖται. Ἐὰν δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ εἰρημένα, ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτόν. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν μὴ ἀποδείξῃ ὅσα ἐβεβαίωσεν ἢ ἀποδημήσῃ, εἰ μὲν εἶναι κληρικός ἐκβάλλεται τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ λαϊκός, σωφρονίζεται προσηκόντως.

4. Ἀπαγορεύεται τοῖς ἐπισκόποις ἀφορίζειν καὶ χωρίζεν τῆς ἀγίας κοινωνίας τινὰ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· ⁽¹⁾ ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἐπὶ χρόνον ἕνα τῆς ἀγίας κοινωνίας χωρίζεται. (Νεαρὰ 123 κεφ. 11).

Μ. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἀφορίζωσι καὶ νὰ ἀποκλειώσιν τινὰ τῆς ἀγίας μεταλήψεως χωρὶς εὐλόγου αἰτίας· ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἀποκλείεται τῆς μεταλήψεως ἐπὶ ἑτὶ ὁλόκληρον.

(1) Τανῦν ἀφορισμὸς προσωπικὸς κατὰ λαϊκοῦ δὲν ἐκδίδεται εἰ μὴ μετὰ προηγουμένην τῆς καθερινήσεως ἀδειαν (Νόμος περὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθρ. ΙΕ').

Θ. Κελεύομεν τοὺς ψηφίζομένους εἶ τινα κοσμικὸν ἄξιον τῆς προειρημένης ἐπιλογῆς εἶναι νομίσουσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις τρισὶ κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι, οὕτω μέντοι ἵνα ὁ κοσμικὸς τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς ἐπίσκοπὴν ἐπιλεγείς μὴ εὐθὺς ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ, ἀλλὰ πρῶτον τοῖς κληρικοῖς οὐκ ἔλαττον τριῶν μηνῶν συναριθμηθῇ, ὡσὰν τῶν ἱερῶν κανόνων πεῖράν τινα κατὰ τὸ ἐγχωροῦν λάβῃ καὶ τὴν ἱεράν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν ἀναμαθῶν οὕτως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ. Ὁ γὰρ ἄλλους ὀφείλων διδάσκειν ἑτέρους μετὰ τὴν χειροτονίαν φέρων διδασκάλους, πῶς ὕβριν καὶ χλευασμὸν οὐ προσάπτει τῇ ἱεραρχίᾳ; Εἰ μέντοι ἤδη διδακτικὸς ἐστὶ καὶ ἐν τῷ λαϊκῷ ἀριθμούμενος τάγματι καὶ μηδὲν ἐλλείπων ὅσα γε εἰς τὴν ἑτέρων ὠφέλειαν καὶ ἀπαρτισμὸν καὶ τὸν βίον ἔχει τῆς ἀρετᾶς λαμπρυνόμενον καὶ τοῖς τῆς εὐσεβείας ὠραζόμενον δόγμασιν, ἐπὶ τούτου τὸν εἰρημένον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον, μάλιστα τῆς χρείας κατεπειγουσσης. (Νεαρά 123 κεφ. 1 § 2),

Μ. Διατάττομεν τοὺς ψηφοροῦντας ἐὰν νομίσωσιν, ὅτι κοσμικὸς τις εἶναι ἄξιος τῆς προειρημένης ἐκλογῆς, τὸν τοιοῦτον νὰ ἐκλέγῃσι μετὰ τριῶν ἄλλων κληρικῶν ἢ μοναχῶν, εἰς τρόπον ὅμοιος ὥστε ὁ κοσμικὸς ὁ ἐκλεγθεὶς οὕτως εἰς ἐπίσκοπὴν νὰ μὴ χειροτονηθῇ εὐθὺς ἐπίσκοπος, ἀλλὰ πρῶτον νὰ συγκαταταχθῇ μετὰ τῶν κληρικῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν, ἵνα λάβῃ τρόπον τινὰ πείραν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ μαθῶν τὴν ἱεράν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας χειροτονηθῇ εἰτα ἐπίσκοπος. Διότι ὁ ὀφείλων νὰ διδάσκη τοὺς ἄλλους ἐὰν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχῃ ἄλλους διδασκάλους, πῶς δὲν προσάπτει εἰς τὴν ἱεραρχίαν ὕβριν καὶ χλευασμὸν; Ὅποτε ὅμως καθ' ὃν κοινὸν συγκαταριθμεῖται ἐν τῷ τάγματι τῶν λαϊκῶν εἶναι ἤδη δεδιδασμένος καὶ κατ' οὐδὲν ὑστερεῖ ἐξ ὧν συντείνουσιν εἰς τὴν ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν τῶν ἄλλων καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λαμπρύνεται διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ καλλωπίζεται διὰ τῶν δογμάτων τῆς εὐσεβείας, ὡς πρὸς τοῦτον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φυλάττηται ὁ εἰρημένος χρόνος, ὅταν μάλιστα ἡ χρεία κατεπείγη.

6. Θεσπίζομεν, ἂν ἐπίσκοπος μεσιτευόντων τινῶν ἐν χροσίου καταβολῇ χειροτονηθῇ, καὶ τὸν διδόντα καὶ τὸν λαμβάνοντα καὶ τὸν μεσιτεύοντα τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς τοῦ κλήρου τιμῆς κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀποκινεῖσθαι· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας δοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐκδικεῖσθω, ἥς ἡδὲ λήθῃ τὴν ἱερωσύνην ὠνήσασθαι. Εἰ δὲ κοσμικός εἴη ὁ τοῖς δώροις ἄλλους ἢ μέσος τῷ πράγματι γεγονώς, τὰ δοθέντα κατὰ τὸ διπλάσιον ἀπαιτεῖσθαι κελεύομεν. (Νεαρά 123 κεφ. § 1).

Μ. Διατάττομεν, ἂν χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος κατὰ μεσιτείαν τινῶν διὰ καταβολῆς χρημάτων, νὰ ἀποκλείηται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς τιμῆς τοῦ κλήρου καὶ ὁ δίδων καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσιτεύων· τὸ δὲ δοθὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἥς τὴν ἱερωσύνην ἡθέλησε νὰ ἀγοράσῃ. Εἰ δὲ ὁ δωροδοκηθεὶς ἢ ὁ μεσιτεύσας εἰς τὸ πᾶν εἶνε κοσμικός, τὰ δωρηθέντα διατάττομεν νὰ ἀπαιτῶνται διπλάσια.

7. Ἐπίσκοπός ἐστιν ἐπιτηρητής καὶ ἐπιμελητής πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, θύναμιν ἔχων τελεστικὴν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

Μ. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἔφορος καὶ ἐπιμελητής ὅλων τῶν ψυχῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, καὶ ἔχει τὴν ὑπᾶρξιν ἱερωσύνης θύναμιν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

8. Ἴδιον ἐπισκόπου τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαίρομένων καὶ πρὸς ταπεινώσιν ἐργεῖν καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν· καὶ προκινδυνεύειν τοῦ ποιμνίου καὶ τὴν ἐκείνου στενοχωρίαν οἰκτεῖν δόξων ποιεῖσθαι.

Μ. Ἴδιον ἐπισκόπου εἶναι τὸ συγκαταβαίνειν καὶ συναναστρεφῆσθαι πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς δὲ ἀλαζόνας καταφρονεῖν καὶ πειράσθαι λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ταπεινώσιν τῆς ἐπάρσεως τῶν ὑπερηφάνων· καὶ ἀναδέχεσθαι τὸν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου κίνδυνον καὶ τὴν στενοχωρίαν τούτου λογίζεσθαι ὡς ἴδιον θλῖψιν.

9. Πρεσβύτερος χειροτονείσθω μὴ ἦττων τῶν λ' ἐτῶν τῇ παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν ἢ γεγονώς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων ἔργων ἡλευθερωμένος καὶ τῇ κανονικῇ καὶ ἀδωροδοκίᾳ μαρτυρίᾳ κατησφαλισμένος. Διάκονος δὲ μὴ ἦττων τῶν κε' ἐτῶν καὶ αὐτὸς ἐν παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν καὶ ταύτης σεμνοτάτης· καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τοῦ πρεσβυτέρου διώριται. Ὑποδιάκονος δὲ μὴ ἦττων τῶν κ' χρόνων κατὰ τὰς εἰρημένας προαγόμενος καὶ αὐτὸς διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ τοῦ λοιποῦ τὰς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας. Ἀτοπον δὲ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ ὀριθμηθῆναι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ πρὸς σωματικὰς καταφύεσθαι συναφείας. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονείσθω, ἂν ὅτου ὀγδόου ἢ χρόνου καὶ ἐπίσταται ἀναγινώσκειν. Ψάλτης δὲ εἴ οὐ καὶ αὐτὸς δύναται ψάλλειν. (Νεαρά 123 κεφ. 13).

M. Πρεσβύτερος χειροτονεῖται οὐχὶ νεώτερος τῶν τριάκοντα ἐτῶν ὁμολογούμενος ὡς παρθένος ἢ ὢν ἢ διατελέσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ ἡλευθερωμένος τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων πράξεων καὶ κατησφαλισμένος διὰ τῆς κανονικῆς καὶ ἀδωροδοκίᾳ μαρτυρίας. Διάκονος δὲ χειροτονεῖται οὐχὶ νεώτερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἠνωμολογημένος καὶ αὐτὸς ὡς ἐν παρθενίᾳ διάκων ἢ διατελέσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης, καὶ ἔχων ἐν γένει ὅσα ἄλλα ὀρίσθησαν περὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Ὑποδιάκονος δὲ οὐχὶ νεώτερος τῶν εἰκοσιν ἐτῶν, προβιβαζόμενος καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς εἰρημένας διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ εἰς τὸ εἶξῃ τὰς παρὰ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας. Εἶνε δὲ ἄτοπον καὶ νὰ καταφέρηται τις πρὸς σωματικὰς συναφείας μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονεῖται, ὅταν καταστῇ ὀκταετής καὶ γινώσκῃ ἀναγινώσκειν. Ψάλτης δὲ ἀφότου δύναται καὶ αὐτὸς νὰ ψάλλῃ.

10. Ἀναγνώστης δευτέραν γαμετὴν ἀγόμενος ἢ πρώτην μὲν, χήραν δὲ ἢ διαζευχθεῖσαν ἀνδρὸς ἢ ἀπλῶς τοῖς νόμοις ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένην, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησια-

στικὸν βαθμὸν προβαίνειτω. (Νεαρά 123 κεφ. 14. Νεαρά 6 κεφ. 5. Νεαρά 22 κεφ. 42).

Μ. Ὁ ἀναγνώστης, ἐάν λάβῃ δευτέραν γυναῖκα ἢ πρώτην μὲν, ἀλλὰ γήραν ἢ διαζευχθεῖσαν ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ ἀπλῶς κεκωλυμένην ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, δὲν προβιβάσεται ἐφεξῆς εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν.

11. Ὡςπερ κληρικὸν οἰουδήποτε βαθμοῦ ἐπὶ χρήμασι προβάλλεσθαι οὐκ ἀνεχόμεθα, οὕτως οὐδὲ ξενόδοχον ἢ πτωχοτρόφον ἢ νοσοκόμον ἢ ἄλλον οἰονδήποτε εὐαγοῦς οἴκου διοικητὴν ἢ οἰονδήποτε ἐκκλησιαστικὸν φρόντισμα χειρίζοντα. Εἰ δὲ τοῦτο γένοιτό ποτε, καὶ ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσίτης τῆς ἱερωσύνης ἤτοι τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῶ οἰασδῆ ποτε διοικήσεως γυμνωθήσεται, τῶν δεδομένων ἐκδικουμένων τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὕτινος τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν φροντίδα ἢ διοίκησιν ἔλαβεν. Εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ λαβὼν ἢ μεσίτης γενόμενος, τὸ δοθὲν εἰς τὸ διπλοῦν ἀποκατασταθήσεται τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὐ τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ φροντίδα ἔλαβεν. (Νεαρά 123 κεφ. 16).

Μ. Ὡς δὲν ἀνεχόμεθα νὰ προσβάλληται διὰ χρήματα κληρικὸς οἰουδήποτε βαθμοῦ, οὕτως οὐδὲ ξενόδοχος ἢ πτωχοτρόφος ἢ νοσοκόμος ἢ ἄλλος οἰασδῆ ποτε διοικητὴς ἱεροῦ καταστήματος ἢ διαχειριστὴς οἰασδῆ ποτε ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας. Ἐν δὲ ποτὶ συμβῇ τοῦτο καὶ ὁ διδοὺς τὰ χρήματα καὶ ὁ λαμβάνων αὐτὰ καὶ ὁ μεσίτης ἀποστερεῖται τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτὸν οἰασδῆ ποτε διοικήσεως, τὰ δὲ δοθέντα προσκυροῦνται εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα, οὐ τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστάσιαν ἢ διοίκησιν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον. Εἰ δὲ ὁ λαβὼν ἢ ὁ χρησιμεύων ὡς μεσίτης εἶναι κοσμικὸς, τὸ δοθὲν ἀπαιτεῖται διπλάσιον καὶ προσκυροῦται εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα, οὐ τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστάσιαν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον.

12. Οὐδένα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ἀπλῶς τινὰ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ ἄκοντα ἢ ἐκόντα κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι

ἀνεχόμεθα. (1) Εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἄγοι τινὰ τῶν ἱερατικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὸ κριτήριον κοσμικόν, παρὰ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τὴν πρέπουσαν ὑποστήσεται δίχην. Εἰ δὲ ἐκὼν ὁ ἱερατικός τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ παραστῇ ἢ πρῶτος τὴν ἐκεῖθεν κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀκροατηρίου προτιμήσαιτο, οὗτος καὶ ἐκεῖθεν νομίσει τὸ δίκαιον λαβεῖν, ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καταδικάζεται. Πῶς γὰρ ἄξιός τις εἶναι ζῆτεῖ ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς τῶν θείων θεσμῶν καταβλλόμενος ὕδρεως;

Μ. Δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἐμφανίζηται ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως εἰς κοσμικὰ δικαστήρια οἷοιςδήποτε τῶν ἐχόντων ἐκκλησιαστικὸς βαθμὸς ἢ ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἁπλῶς τις ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου. Διότι ἐὰν τις ἐνάγχῃ ἀκουσίως τινὰ τῶν κληρικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἐνώπιον κοσμικοῦ δικαστηρίου, προτιμῶντως τιμωρηθήσεται ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος. Ἐὰν δὲ ὁ κληρικός ἐμφανισθῇ ἐκουσίως ἐνώπιον κοσμικοῦ δικαστηρίου ἢ πρῶτος προτιμήσῃ τὴν τούτου ἀρμοδιότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, οὗτος καὶ ἂν νομίσει ὅτι ἐδικαιώθη ὑπ' ἐκείνου καταδικάζεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων. Καὶ πῶς εἶναι ἄξιός τις ἀπολαύσει τοῦ ζήτουμένου ὁ ἀρξάμενος τοῦ ἀγῶνος τῆς δίχης ἀπὸ τῆς ὕδρεως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας;

13. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζει εἰς τὸ δικαστήριον παραγενέσθαι καὶ δοῦναι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς πεμπέτω πρὸς αὐτοὺς τινὰς ἐκ τῶν προσώπων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἵνα κατὰ τὸ πρέπον ἱερῶν ἐνώπιον Θεοῦ εἰπώσιν, ἃ γινώσκουσι. (2) (Νεαρά 123 κεφ. 7. Ν. 7 καὶ 8 Κωδ. 1. 3 (de episcopis et clericis).

(1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 'Οργ. Δικαστηρίων καὶ ΚΕ' ἄρθρ. τοῦ κατ. Νόμου τῆς Ι. Συνόδου ὡς πρὸς τὰς τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ὑποθέσεις καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου τιμωρουμένας ἀθεμίτους πράξεις ὑπάγονται παρ' ἡμῖν οἱ κληρικοὶ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια.

(2) Καὶ κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν καταστατικὸν Νόμον τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου (ἄρθρ. ΚΔ') οἱ ἀρχιερεῖς ὁρίζονται καὶ ἐξετάζονται ἐν

Μ. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους οὐδεὶς τῶν δικαστῶν ἀναγκάζει νὰ παραστῶσιν εἰς δικαστήριον καὶ νὰ δώσωσι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς πέμπει πρὸς αὐτοὺς τινὰς τῶν ὑπηρετούντων παρ' αὐτῷ προσώπων, ἵνα κατὰ τὸ πρέπον εἰς τοὺς ἱερεῖς ὁμολογήσωσιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅσα γινώσκουσι.

14. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ὑπὲρ οὐδεμιᾶς χρηματικῆς αἰτίας πρὸς ἄρχοντα πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν ἄκοντας παραγενέσθαι ἢ παρίστασθαι δι' αὐτὴν βασιλικῆς κελεύσεως συγχωροῦμεν· ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως τὸν τοῦτο πράξει τολμήσαντα μετὰ τὴν τῆς ζώνης ἡτοῦ τοῦ ἁγίου ἁγίου ἀφαίρεσιν εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν ποινὴν καταβάλλειν κελεύομεν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἀχθῆναι ἢ παραστῆναι προσετάχθη. (Νεαρά 123 κεφ. 8).

Μ. Ἐπ' οὐδεμιᾶ χρηματικῇ διαφορᾷ συγχωροῦμεν ἄνευ βασιλικῆς διαταγῆς νὰ ἐμφανίζωνται ἢ νὰ παρίστανται ἀκουσίως οἱ θεοφιλεστάτοι ἐπίσκοποι ἐνώπιον πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ δικαστηρίου· ἀλλὰ διατάττομεν ὁ δικαστὴς ὅστις τολμήσει νὰ πράξῃ τοῦτο εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ζωστήρος ἡτοῦ τοῦ ἁγίου ἁγίου αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ πρόστιμον εἴκοσι λιτρῶν χρυσίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ὁ ἐπίσκοπος διετάχθη νὰ ἐμφανισθῇ ἢ νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ.

15. Κατηγορίαν ἱερέων οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ λαϊκῇ κατελιγμένων ἀρχόντων οὐδεμίαν δικάσει, πλὴν εἰ καθοσιώσεως ἔσται κλημα ἢ κατηγορίαν περιέχει. (Νεαρά 123 κεφ. 21 § 1).

Μ. Οὐδεὶς τῶν δικαστῶν τῶν καταριθμουμένων εἰς τοὺς λαϊκοὺς δικάζει οἰανδήποτε κατηγορίαν καθ' ἱερέως, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη περιέχῃ ἔγκλημα ἢ κατηγορίαν καθοσιώσεως.

16. Τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν τὸ χωρίζειν τινὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας, πρὶν ἢ αἰτία δειχθεῖ, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο κελεύουσιν. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίσῃ τινὰ, ἐκεῖνος μὲν

τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν, πλὴν ἐὰν πρόκηται νὰ ἐξετασθῶσιν ὡς μετὰ τρεῖς ἐνώπιον δικαστηρίου κακούργησιν.

ὡς ἀδίκως ἀπὸ τῆς κοινωνίας δειχθεῖν κεχωρίσθαι, λυόμενος τοῦ δεσμοῦ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως, τῆς ἀγίας ἀξιούσθω κοινωνίας· ὁ δὲ χωρὶς αἰτίας δικαίας χωρίσαι τολμήσας, πᾶσι τρόποις ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὅς ἐν τέτακται, χωρισθήσεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ἐκεῖνος συνειδῇ· ἵνα ὅπερ ἀδίκως ἐποίησε δικαίως ὑπομείνῃ καὶ μὴ πρὸς χλεύην ἢ πάθους ἰδίου θεραπείαν τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια θεατρίζοιτο. (Νεαρά 123 κεφ. 11).

Μ. Ἀπαγορεύομεν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους νὰ ἀποκλείωσι τινα τῆς ἀγίας μεταλήψεως, πρὶν ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες διατάττουσι τοῦτο. Ἐὰν δὲ τις παρὰ ταῦτα ἀποκλείσῃ τινα τῆς ἀγίας μεταλήψεως, ἐκεῖνος μὲν ὥστε ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι ἀδίκως ἀπεκλείσθη τῆς μεταλήψεως, λυόμενος τοῦ δεσμοῦ ὑπὸ ἀνωτέρου ἱερέως (ἀνωτέρου τὸν βαθμὸν κληρικοῦ), ἀξιούται τῆς ἀγίας μεταλήψεως· ὁ δὲ τολμήσας νὰ ἀποκλείσῃ τινα ἄνευ δικαίας αἰτίας ἀποκλείεται ὡσαύτως καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ ἱερέως (ὁθλονότι κληρικοῦ, μέλους τοῦ ἱερατείου) ὅς ἐν ἐτάχθη τῆς μεταλήψεως, καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐγκρίνει, ἵνα πάθῃ δικαίως ὅτι ἀδίκως ἐπραξε, ὅπως μὴ θεατρίζωνται τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια πρὸς χλευασμὸν ἢ θεραπείαν ἰδιαιτέρου πάθους.

17. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους τὰς οἰκείας καταλιμπάνειν ἐκκλησίας καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας παραγίνεσθαι ἀπαγορεύομεν. Εἰ δ' ἀνάγκη τις ἀπαιτοῖται, μὴ ἄλλως ἢ μετὰ γραμμάτων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν τοῦτο ποιεῖτωσαν. Καὶ τοῖς ἐπισκόποις, καὶ οὔτινες ὑπὸ τὸν πατριάρχην εἰς Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐξέσται διῆχα ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας κελύψεως κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν εἰσελθεῖν. Εἰ δὲ γε κατὰ τὸν ὁρισμὸν τύπον ἐπίσκοπος οἷοσδήποτε ἀποδημήσῃ, μὴ πλέον ἐνὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἰδίαν καταλιμπανέτω ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους τοὺς κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν, ὡς εἴρηται, παραγνομένους οἷοσδήποτε χάριν ἐνδοικήσεως πρὸ πάντων ἀπιέναι πρὸς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν εἰσιέναι γαληνότητα. Τοῖς δὲ παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἀποδημοῦσιν ἢ ὑπὲρ τὸν ὠρισμένον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξω τῆς ἰδίας ἐκκλησίας τελοῦσι πρῶτον μὲν μὴ χορηγεῖσθαι δαπάνας παρὰ τῶν οἰκονόμων τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν, ἔπειτα δὲ ὑπομιμνήσκεισθαι διὰ γραμμάτων τῶν ἱερέων ὑφ' οὓς τελοῦσιν, ὥστε ἐπανέλθειν εἰς τὰς ἰδίας ἐκκλησίας, μὴ πειθομένους δὲ ἀλλ' ὑπερτιθεμένους ὑποστρέφαι κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνες καλεῖσθαι· καὶ εἰ μὴ ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου χρόνου ὑποστρέψουσιν, αὐτοὺς μὲν ἐξωθεῖσθαι γνώμῃ καὶ κρίσει καὶ δοκιμασίᾳ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, ἑτέροισι δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀμείνους χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν τοῦ παρέντος νόμου δύναμιν. Τοῦτου αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν κληρικῶν κρατοῦντος, κἂν οἰοῦντοτε βαθμοῦ εἶνε ἢ ὑπηρεσίας. (Νεαρά 123 κεφ. 9 καὶ Νεαρά 6 κεφ. 2).

Μ. Ἀπαγορευόμεν τοῖς θεωριλεστάτοις ἐπισκόποις νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας καὶ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας. Εἰ δ' ἀνάγκη τις ἀπαιτεῖ, δὲν πράττουσι τοῦτο ἄλλως, εἰμὴ κατ' ἐγγραφον ἄδειαν τοῦ ἰδίου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν, Καὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους, καὶ τοὺς ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, δὲν συγχωρεῖται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἄνευ ἀδείας αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας διαταγῆς. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον τύπον ἀποδημήσῃ ἐπίσκοπος οἰοσδήποτε, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐπὶ πλέον τοῦ ἐνὸς ἔτους. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἰσερχόμενοι, ὡς εἴρηται εἰς τὴν πρωτεύουσαν χάριν οἰοσδήποτε διευκρίσεως πρὸ πάντων ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὴν ἡμετέραν γαληνότητα. Εἰς δὲ τοὺς ἀποδημοῦντας παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἢ διατρέβοντας ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ὑπὲρ τὸν ὠρισμένον χρόνον τοῦ ἔτους διατάσσεται μὲν πρῶτον μὲν οἱ οἰκονόμοι τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν νὰ μὴ χορηγῶσιν αὐτοῖς δαπάνας, ἔπειτα νὰ ὑπενθυμίζωνται διὰ γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων ὑφ' οὓς τάττονται, ὅτι δεόν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς αὐτῶν ἐκκλησίας, μὴ πειθόμενοι δὲ ἀλλ' ἀναβάλλοντες

τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστροφῆς νὰ καλῶνται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας· καὶ ἐὰν δὲν ὑποστρέψωσιν ἐντὸς τοῦ ὁρισμένου χρόνου, αὐτοὶ μὲν νὰ ἀποβάλλωνται κατὰ γνώμην καὶ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀρχιερέως, ἄλλοι δὲ κρείττονες αὐτῶν νὰ χειροτονῶνται δυνάμει τοῦ παρόντος νόμου. Τοῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν κληρικῶν, οἵουδῆποτε βαθμοῦ ἢ ὑπηρεσίας καὶ ἐὰν τυγχάνωσιν ὄντες.

18. Θεσπίζομεν καὶ τοὺς κληρικούς τοὺς ὑφ' ἐτέρᾳ ἐνορίᾳ τεταγμένους μηδαμῶς παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου εἰς ἐτέραν ἐνορίαν μεταπίπτοντας ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι ἢ χειροτονίαν ἀναδέχεσθαι. Ἐκ γὰρ τοῦ μὴ τὰ τοιαῦτα φυλάττεσθαι πολλῆς ἀταξίας καὶ πλάνης πολλαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν. Εἰ δὲ τις φωραθῇ τὴν παρούσαν διάταξιν ἀθ. τῶν, εἰ μὲν τὴν οἰκίαν ἐνορίαν καταλείπων ἐν ἐτέρᾳ μόνον ἐκκλησίᾳ κατελέγη, μηδένα βαθμὸν χειροτονίας προσλαβὼν, ἐπαναστρέφεται τοῦτον εἰς τὸν οἰκίον ἐπίσκοπον, τῆς ὑπερορίου ἐκκλησίας ἐν ἧπερ κατελέγη, ἀπελαινόμενος. Εἰ δὲ καὶ χειροτονίαν προσῆλθε, τοῦτον ἐπὶ τριετίαν τῆς λειτουργίας ἀργοῦντα μένειν καὶ ἐξῆς ἐπὶ τῇ κρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν εἰς αὐτὸν συγγνώμην καταλείμπανεσθαι.

Μ. Διατάττομεν καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ τεταγμένοι εἰς ἐνορίαν τινὰ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου αὐτῶν νὰ μὴ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλην ἐνορίαν ἢ κατατάσσονται εἰς ἐκκλησίαν ἢ ἀναδέχονται χειροτονίαν. Διότι τῶν τοιούτων μὴ φυλάττομένων πολλὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν μεγάλῃς ἀταξίας καὶ πλάνης. Ὡς δὲ τις φωραθῇ ἀθετῶν τὴν παρούσαν διάταξιν, εἰ μὲν ἐγκατέλιπε τὴν ἰδίαν ἐνορίαν καὶ κατετάχθη μόνον εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, μηδένα προσλαβὼν βαθμὸν χειροτονίας, οὗτος (διατάσσεται) νὰ ἐπανέρχεται πρὸς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἐπίσκοπον, ἀποδιωκόμενος τῆς ὑπερορίου ἐκκλησίας, εἰς ἣν κατετάχθη. Εἰ δὲ προσέλαβε καὶ χειροτονίαν, οὗτος νὰ μένῃ ἐπὶ τρία ἔτη ἀργὸς τῆς λειτουργίας· ἢ δὲ συγγνώμῃ αὐτοῦ καταλείπεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπισκόπου.

19. Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας καὶ ψάλτας, οὓς πάντας κληρικούς καλοῦμεν, πράγματα οἰωδῆποτε τρόπον δίκαιον εἰς τὴν αὐτῶν δεσποτείαν περιελθόντα ἔχειν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν προστάττομεν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκλήτων πεκουλίων καὶ δωρεῖσθαι κατὰ νόμους καὶ ἐπ' αὐτοῖς διατίθεσθαι, καὶ ὑπὸ τὴν τῶν γονέων ὥσιν ἐξουσίαν· οὕτω μέντοι ὥστε τοὺς τούτων παῖδας· ἢ τούτων μὴ ὑπόντων τοὺς γονεῖς αὐτῶν τὸ νόμιμον μέρος κομίζεσθαι. (Νεαρά 123 κεφ. 12).

Μ. Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ ἀναγνώσται καὶ ψάλται, οὓς πάντας καλοῦμεν κληρικούς, ὅσα πράγματα περιῆλθον εἰς τὴν κυριότητα αὐτῶν καθ' οἰονδῆποτε δίκαιον τρόπον, διατάσσομεν νὰ ἔχωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκλήτων χρηματίων καὶ νὰ δωρῶνται ταῦτα κατὰ νόμους καὶ νὰ διαθέτωσιν αὐτὰ καὶ ἐὰν ἐπὶ διατελῶσιν ὄντες ὑπεξούσιοι εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν· εἰς τρόπον ὅμως ὥστε τὰ τέκνα τούτων ἢ ἐν ἐλλείψει τέκνων οἱ γονεῖς αὐτῶν νὰ λαμβάνωσι τὸν κατὰ νόμους κλῆρον.

20. Εἴ τις κληρικός οἰουδῆποτε βαθμοῦ ἢ διοικητῆς εὐαγοῦς τόπου ἢ πρὸ τῆς χειρονομίας ἢ τῆς πιστευθείσης αὐτῷ οἰασθῆποτε διοικήσεως ἢ φροντίδος ἢ καὶ μετὰ ταῦτα βουλευθῇ τι τῶν ἰδίων πραγμάτων προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ χειροτονεῖται, ἢ τῷ τόπῳ οὗτινος τὴν διοίκησιν ἢ τὴν φροντίδα ἀναδέχεται, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτρέπομεν.

Μ. Ἐὰν τις κληρικός οἰουδῆποτε βαθμοῦ ἢ διοικητῆς ἱερῶν καταστήματος εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας ἢ πρὸ τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτὸν οἰασθῆποτε διοικήσεως ἢ ἐπιστασίας εἴτε καὶ μετὰ ταῦτα θελήσῃ νὰ προσφέρῃ τι ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ χειροτονεῖται ἢ εἰς τὸν τόπον, οὗ τὴν διοίκησιν ἢ ἐπιστάσιν ἀναδέχεται, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύομεν νὰ γίνηται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προτρέπομεν εἰς τοῦτο.

21. Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων εἴτε πρὸ τῆς ἰδίας χειροτονίας εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν βουλευθῇ τὰ ἴδια πράγματα ἢ μέρος

ἐξ αὐτῶν προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥς τὴν ἱερωσύνην λαμβάνει, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν καὶ πάσης τῆς καταδίκης καὶ ποινῆς ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι θεσπίζομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον κρίνομεν, ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἔστι καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θεῷ δεκτὴ θυσία καὶ προσφορά.

Μ. Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων ἢ πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν θελήσῃ νὰ προσενέγκῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἢ μέρος ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥς λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύομεν καὶ νὰ ᾔναι οὗτος ἐλεύθερος πάσης καταδίκης καὶ ποινῆς διατάσσομεν, ἀλλὰ καὶ κρίνομεν αὐτὸν ἄξιον παντὸς ἐπαίνου· διότι τοῦτο δὲν εἶνε καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θυσία καὶ προσφορά δεκτὴ εἰς τὸν θεόν.

22. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν ἐκλήπτορα ἢ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελειῶν ἢ μισθωτὴν τελῶν ἢ ἄλλοτρίων κτήσεων κουράτωρα ἢ οἴκου ἢ ἐντολέα δίκης ἢ ἐγγυητὴν οὐ συγχωροῦμεν γίνεσθαι. (Νε-ἀρά 123 κεφ. 5).

Μ. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ γίνηται ὠνητὴς ἢ εἰσπρακτωρ δημοσίων εἰσφορῶν ἢ μισθωτὴς τελῶν (φόρων τελουμένων εἰς τὸ δημόσιον) ἢ ἐπιμελητὴς ἄλλοτρίων κτημάτων ἢ οἰκίας ἢ ἐπίτροπος δίκης ἢ ἐγγυητής.

23. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν οὐ συγχωροῦμεν τὰς ἐκποιήσεις ποιεῖσθαι τῶν κτημάτων, ἃ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ἀνήκει. Ἰσμεν γὰρ τῇ πείρᾳ μαθόντες εἰς ἐσχάτην βλάβην καὶ παντελὴ καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γενομένας τὰς ἐκποιήσεις· περιφιλούμεναι γὰρ διὰ τῶν ἐκποιήσεων ἢ ἐμφυτεύσεων τῆς οἰκίας περιουσίας εἰς τὸ μηκέτι εἶναι περιίστανται. Διὸ ἄμεινον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν ἐκ τοῦ ῥήστου προέρχεσθαι τούτας. Εἰ μέντοι τις ἀπαραίτητος κατεπείγει χρεία, ἣν οὐκ ἔστι δι' ἐτέρας ὁδοῦ ἀποκλῖναι, ἢ φανεράν ἢ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν ἢ κτήσεις τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ, οὐ ἔστι τὸ κτῆμα, καθορᾶται προξενούσα, τηνικαῦτα οἱ διοικηταὶ τῶν αὐτῶν εὐαγῶν οἱ-

κων εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφυτεύσιν τοιοῦτου ἐπιζημίου κτήματος, ἢ οὐ χωρὶς οὐκ ἔστι τὴν ἀπαραίτητον διαλύσασθαι ἀνάγκην, ἀπαρεμποδίστως χωρεῖτωσαν, τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν δηλονότι τὰς τοιαύτας αἰτίας ἐν αὐτῷ τῷ συμβολαίῳ ἢ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων φανερούντων καὶ συναινούντων καὶ τὸ ἐπόμενον συμφέρον τοῖς εὐαγέσιν οἰκοῖς ἐπιδεικνύντων. Ἀλλὰ καὶ αὐταῖς τοῖς ἀγιωτάταις ἐκκλησίαις ἢ τοῖς ἄλλοις σεπτοῖς οἰκοῖς διδόναι ἀδειαν κατὰ μόνους τοὺς προειρημένους τρόπους μισθώσεως καὶ ἐμφυτεύσεως πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν καὶ τοῖς κληρικοῖς ὁμοίως τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν τὰς κτήσεις μισθοῦσθαι καὶ διοικεῖν γνώμη μέντοι τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου διὰ τῶν προσώπων δηλονότι τῶν ἐκ τῶν ἄλλων νόμων κεκωλυμένων.

Μ. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἰουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ ἐκποιῇ τὰ κτήματα, ἀπερ' ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Γινώσκουμεν ἐκ πείρας ὅτι αἱ ἐκποιήσεις βλάπτουσι μεγάλως καὶ καταστρέφουσι τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ· διότι ἐξ αἰτίας τῶν ἐκποιήσεων καὶ ἐμφυτεύσεων γυμνούμεναι αὐταὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν ἐξαντλοῦνται βαθμὴν δὲν ἐξ ὁλοκλήρου. Ὅθεν προτιμότερον νὰ μὴ συγχωρῇται ἀπὸ τοῦδε νὰ γίνωνται αὐταὶ εὐκόλως. Εἰ δὲ κατεπείγῃ ἡσεία τὴν ἀπαραίτητος, ἢ ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκλινώμεν, ἢ τὸ κτῆμα φαίνεται ὅτι πρόξενεῖ φανερὰν καὶ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα, εἰς ὃ ἀνήκει, τότε οἱ διοικηταὶ τῶν ἱερῶν τούτων καταστημάτων προβαίνουνσιν ἀνεμπόδιστος εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφυτεύσιν τοιοῦτου ἐπιζημίου κτήματος ἢ ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἡ ἀπαραίτητος ἀνάγκη δὲν δύναται ἄλλως νὰ θεραπευθῇ, τὰς δὲ τοιαύτας αἰτίας ὁρεῖλουσι νὰ δηλώσιν ἐν αὐτῷ τῷ συμβολαίῳ ἢ διὰ δημοσίας πράξεως οἱ συναινέσαντες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ καὶ νὰ ἐπιδεικνύωσι τὸ ἐκ τούτου συμφέρον πρὸς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἁγιοτάτας αὐτάς ἐκκλησίας ἢ τὰ λοιπὰ ἱερὰ καταστήματα παρέχουσι ἀδειαν νὰ ποιῶνται πρὸς ἀλλήλους τὰς μισθώσεις ἢ ἐμφυτεύσεις κατὰ μόνους τοὺς προειρημένους τρόπους· ὁμοίως καὶ εἰς τῶν κληρικῶν νὰ μισθώσιν καὶ διοικῶσι τὰ κτήματα τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου ἐκτὸς δηλ. τῶν προσώπων τῶν ἐμποδιζομένων ὑπὸ τῶν ἄλλων νόμων.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ

ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ Δ' ΤΟΜΩ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΗΣ ΥΛΗΣ

*Ο πρώτος αριθ. (ὁ διὰ κεφαλαίου γράμματος) ἐμφαίνει τὸ βιβλίον,
ὁ δεύτερος (ὁ διὰ μικροῦ γράμματος) τὸν τίτλον· ὁ δὲ τελευταῖος
ἀριθμὸς (ὁ ἀραβικὸς) τὴν παράγραφον.

Α

*Ἀγγραφεὶα ἐκκλησίας ἐν καιρῷ στρατοπέδου, ἀξίας καὶ οἴκου.
Β' ε' 4.

*Ἀγγέλως. Σύστασις δι' ἀγγέλου ἑταιρίας. Γ' ε' 8. δι' ἀγγέλου
σύστασις γάμου. Δ' δ' 6.

*Ἀγέλη. *Ο μισθωσάμενος ἀγέλην πότε δὲν ἐνέχεται καὶ πότε
ἀναλαμβάνει τοὺς μισθοὺς. Γ' η' 14.

*Ἀγκύρας ἐκτομὴ πότε ἐπιτρέπεται. Β' ια' 10.

*Ἀγνωμοσύνη τοῦ μισθωσαμένου περὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγ-
ματος. Γ' η' 31.

*Ἀγροῦ ἐξοπλισμός. Ε' ια' 39.

*Ἀγνοία ἐν ταῖς ποιναλαῖς ἀγωγαῖς. Παραρτ. 6' 43.

*Ἀγορασία. Εἰς τίνα ἐπιτρέπεται ἀγορὰ κινητοῦ ἢ ἀκινήτου
πράγματος ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ διαχειριζομένου ὀφφικίου. Γ' γ' 6.

*Ο ἀγοράσας παρὰ γυναικὸς πρᾶγμα υἱοῦ καλῶς τῇ ἐπ' αὐτῷ
ἀγωγῇ ἐνάγεται. Γ' γ' 87. *Ο ἀγοράσας ἀπὸ μζινομένου δεσπόζει

διὰ χρονίας νομῆς. Γ' γ' 93. Τὸ ἀγορασθὲν τίς κυριεύει, ὁ κατα-
βάλλων τὸ τίμημα, ἢ ὁ γραφόμενος ἐν τῷ πωλητηρίῳ. Γ' γ'

36. *Ἀγοραστής μετὰ τὴν πώλησιν ἀναδέχεται πάντα κίνδυνον
καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν τοῦ πωληθέντος. Γ' γ' 8, 9, 11, 13. *Ο

ἀγοραστής κύριος γίνεται ἀπὸ τῆς παραδόσεως. Γ' γ' 12. *Ο

ἀγοραστής ἀλλοτριῶν πότε κτάται τὸ πωληθέν. Γ' γ' 22. Καλῆς
πίστεως ἀγοραστής κυριεύει τὸ ὑπὸ κακῆς πίστεως νομῶς πω-

ληθὲν αὐτῷ διὰ τῆς χρήσεως. Γ' γ' 37. Ὑπὸ τοῦ δόλου τοῦ πω-
λητοῦ δὲν βλάπτεται. Γ' γ' 40. Οὐδὲ ὑπὸ τοῦ δόλου ἄλλου· ἀπὸ
δὲ τοῦ πωλητοῦ δὲν ὠφελεῖται. Γ' γ' 44 καὶ σχολ. Πῶς ἀπατεῖ
καὶ διεκδικεῖ ὁ ἀγοραστής. Γ' γ' 39. Πότε ἀπόλλυσι τὸ κατα-
βληθὲν καὶ ἀπατεῖται τοὺς καρπούς. Γ' γ' 42. Ἐκ τίνος χρόνου
καὶ πότε χρεωστῇ τόκους. Γ' γ' 49—51 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ.
361. Πότε ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν. Γ' γ' 52. Πότε δὲν ἔχει
ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Γ' γ' 53. Ἀρπάσας τὴν νομὴν,
ἔχει κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν παραγραφὴν. Γ' γ' 82. Ὁ ἀγορα-
στής ὀφείλει νάποδεῖξῃ ὅτι ἠρκέσθη ὁ πωλητής τῇ τοῦ ἀγορα-
στοῦ πίστει. Πρωτ. σημ. σελ. 350. Ἐκ οὗο ἀγοραστῶν τίς προ-
τιμᾶται. Γ' γ' 85. Τίς τῶν ἀγοραστῶν κυριεύει διὰ πολυχο-
σίου νομῆς. Γ' γ' 78. Ἀγοραζόντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προ-
τιμῆσεως ποινή. Γ' γ' 109. Ὁ ἀγοράσας ἑλλόττριον ἄγρον οὐ δι-
δωσιν αὐτὸν τῷ κυρίῳ, εἰ μὴ λάβῃ τὰ δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ γρη-
ματα εἰς τὸν ἐσχηκότα αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον. Γ' γ' 86. (Ἰδὲ καὶ
τὴν λέξιν Πώλησις).

Ἀγρολήπτου ἐπιμόστου σχέσις πρίου εἶδους σχέσις εἶναι.
Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 147.

Ἀγχιστεῖς πότε συγχέουσι τὰ ὄνόματα, καὶ ἀπὸ τίνος βαθμοῦ
συνάπτονται εἰς γαμον. Δ' η' 3 καὶ 4

Ἀγωγή. Ἀγωγή ἐγκληματικαὶ πότε παραπέμπονται κατὰ
κληρονόμων. Α' γ' 24. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπα-
τοῦνται καὶ καρποὶ καὶ τόκοι καὶ πᾶν πρᾶγμα. Γ. θ. 4. (Ἰδὲν
καὶ διὰ τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς. Γ' θ' 3. Ἀγωγή προ-
σωπικὴ ἐνυπόθηκος κατὰ τίνων ἰσχυρίζεται. Β' η' 84. Πραγματικὴ
εἰς τί συμβάλλει. Παραρτ. 6' 20. Ἀγωγήν δημοτικὴν τίς κινεῖ.
Β' α' 55, 59. Εἶδη ἀγωγῶν. Ἀγωγή ἀναστρέφουσα τὸ πρᾶθὲν.
Γ' γ' 57. Ἀπὸ συναλλάγματος (ex contractu). Α' γ' 22. Ἀπὸ
φάκτου (ex facto) ἢ ἀποκαταστατικῇ (restitutoria). Α' γ' 23.
Ἀγωγή διπλασιαζομένη τῇ ἰσχύσει. Α' ζ' 15. Ἐπὶ ἀπαγῇ
γοναίως (de raptu). Α' γ' 28. Ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει (de conse-
pecunia). Α' γ' 40. Ἐπὶ μισθώσει (ex locato ἢ locati). Γ' η' 2.
Καλῇ πίστει (bonae fidei). Α' γ' 38. Κατὰ τοῦ προστήσαν-
τος (institoria). Α' γ' 29 καὶ 30. Περὶ βίαις (quod vi melius vo-

- caussa). Α' γ' 33—35. Περὶ βίης ἢ λήθρα (quod vi aut clam). Γ' η' 12. Περὶ δανείου (certi vel mutui conditio). Α' γ' 53. Περὶ τῶν δένδρων τῶν κλοπιμαίως ἐκτεμνόντων (arborum furtim caesarum). Γ' η' 12. Περὶ δόλου (de dolo). Α' γ' 61 καὶ ἐπ. Περὶ καταστάσεως (de statu ἢ praejudicialis). Α' γ' 47. Περὶ κλοπῆς (furti). Α' γ' 20 καὶ 36. Περὶ κοινωνίας (pro socio). Γ' ε' 3. Περὶ μοιχείας (de adulterio). Α' γ' 59. Περὶ ὄρων ἢ περὶ ὄρων ἀποκινήθέντων ἢ ἰθυντέων ζητήσεως (finium regundorum actio, finalis quaestio). Α' γ' 43. Περὶ παρακαταθήκης (depositi). Γ' θ' 3. Περὶ προίχος (de dote). Α' θ' 14 (σχόλιον). Περὶ ἀναλήψεως τῆς προίχος (de repetenda dote). Α' ε' 46. Ὑβρεως (injuriarum). Α' γ' 29 καὶ 30. Πολιτικῇ (civilis). Α' γ' 23. Ἐν πράγματι ἢ πραγματικῇ (in rem ἢ realis). Α' γ' 22. Πραιτωρία (praetoria). Α' γ' 23. Τῶν προγεγραμμένων συμφώνων (praescriptis verbis). Β' γ' 12. Προσωπικῇ (in personam ἢ personalis). Α' γ' 22. Τὰ ῥόδια ἐκδικούσα (vei vindicatio). Α' γ' 39. Ἀγῶγαι προστατευτικαὶ τῆς ἰδιοκτησίας. Β' α' 14 ἐπ. 55 ἐπ. καὶ σὺν. ἡμετ. ἐν σελ. 40 ὑπὸ § 45 βιβλ. α' τίτλου 6'. Ἀγῶγῃ διεκδικητικῇ, διὰ τίνος ἐνστάσεως ἀποκρούεται. Β' α' 14 καὶ 15 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπὸ τὰς §§ ταύτας. Ἀγῶγῶν χρόνος (παραγραφή). Α' γ' 1 καὶ ἐπ. Δύο ἀγῶγῶν προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός. Α' γ' 25. Πολλῶν ἀγῶγῶν συντρέχουσῶν, κινεῖται ἡμερίζων. Α' γ' 26. Διηγεαίε ἀγῶγαι. Α' γ' 37. 40. Ὅδε ἐνάγων καὶ ἐναγόμενοι. Ἀγωνίζεσθαι ἐξ ἀλλοτρίων δικαιωμάτων. Α' 6' 11. Ἀδελφῇ. Κατ' ἀδελφῆς κινεῖ τις ἐλαφρόν ἐγκλήμα. Α' 6' 42. Ἀδελφοπαίδων κληρονομικὰ δικαιώματα. Ε' η' 11 καὶ ἐπ. Ἀδελφοποιία δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου. Δ' η' 7. Ἀδελφοὶ τίνα δικαιώματα ἔχουσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η' 10—13. Ἐτεροθαλεῖς πότε κληρονομοῦσι τὸν ἀδελφόν. Ε' η' 13. Ἀπόφασις Μαγίστρου περὶ χορηγήσεως Φαλκιδίου ἑτεροθαλεῖ ἀδελφῷ. Ε' θ' 49. Ἀδελφοῦ ἀγαθιστία ἀποτρέπουσα μετοχὴν κληρονομικοῦ κέρους. ΙΔ' ε' 5. Ἀδίσποτοι τόποι. Β' α' 61.

Ἀδελφός. Ἀδελφον τῶν καρπῶν. Γ' ζ' 22 Ἀδελφός πατήρ. Α' ιη' 7.

Ἀδιαίρετα πράγματα πότε καὶ πῶς προσκυροῦνται. Γ' ι' 13.
Ἀδιαίρετα κοινὰ πράγματα δύνανται νὰ διατεθῶσι. Ε' α' 24.

Ἀδιάκαπος νομὴ. Β' α' 56 (Σχολ.).

Ἀδίκημα τίς δὲν ὑπομένει. Παραρτ. θ' 26.

Ἀδικον. Πότε ἐπιλεγόμεθα τὸ ἥττον ἄδικον. Παραρτ. θ' 17.

Ἀθεμιτογαμία καὶ ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5 καὶ ἐπ. Ε' η' 68.
Ζ' δ' 2.

Ἀθώωσις. Α' ιγ' 20 (Σχολ.).

Αἰγιαλός. Τί ἐστὶν αἰγιαλός καὶ τίς δεσπόζει τοῦ κτισθέντος.
Β' α' 28 καὶ Β' γ' 135.

Αἰμομιξία καὶ αἰμομικτῶν ποιναί. Ζ' δ' 1 καὶ ἐπ.

Αἵρεσις τί ἐστὶ κτλ. Ἡμετ. σημ. σελ. 719.—Κληροδοτήματα
ὕπὸ αἵρεσιν. Ε' ια' 4. Χρέος ὑπὸ αἵρεσιν. Γ' ι' 20. Χρονικὸν
διάστημα πρὸς πλήρωσιν αἰρέσεως μὴ ὥρισμένης χρονικῶς.
Παραρτ. γ' 37. Δεσποτῶν αἵρεσις κρείττων γίνεται διὰ τῶν δου-
λῶν. Α' ιδ' 4.

Αἵρετικοί. Ἐξ ὁρθοδόξων γεγόμενοι οὐ δύνανται διαθῆσθαι ἢ
δωρεῖσθαι ἢ κληρονομεῖν. ζ' ια' 5. Αἵρετικοὶ πότε ἀποκληρονο-
μοῦνται. Ε' ι' 1. Αἵρετικῶν τέκνα εἰς τί ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς.
Δ' α' 26. Αἵρετὸς δικαστὴς ἢ κριτὴς. Τί ἐστὶν αἵρετὸς δικασ-
τῆς, πῶς διορίζεται, πῶς δικάζει, πότε ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ
ἐστὶν ἄκυρος, κτλ. καὶ ἐν γένει τὰ περὶ αἵρετοῦ κριτηρίου καὶ
αἵρετοκρισίας. Α' δ' 47—67.

Αἰτία σεμνή ἢ αἰσχρὰ καὶ τὰ ἐπακόλουθα. Β' α' 1. Ἡ ἐν τῷ
ἐγγράφῳ ψευδὴς αἰτία καθίστησιν ἄκυρον τὸ συμβόλαιον. Α' θ'
15 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν Νομολ. Ἀρ. Πάγου.

Αἰχμαλῶτος. Αἰχμαλῶται οἱ ὑπὸ τῶν πολεμίων κατασχθέν-
τες. Α' γ' 6. Αἰχμαλωτισθέντα τέκνα ἐκ τίνος χρόνου λογίζον-
ται. Α' ιζ' 5 καὶ 6. Αἰχμαλῶτος πῶς ἐλευθεροῦται. Α' ιη' 31,
37. Ἀγορασθεῖς δὲν εἶναι δούλος. Α' ιη' 35, 35. Γράφεται κλη-
ρονόμος. Ε' η' 42. Αἰχμαλῶτος μιγεῖσα τῷ ἀγοράσαντι αὐτὴν
εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν ἀνατέχει. Δ' ε' 4. Αἰχμαλῶτου υἱὸς
ἐπίτροπος οὐ δίδεται, ἀλλὰ κηδεμὼν τῆς περιουσίας. Ε. ιδ' 12.

Ἐν αἰγυμάλωσίᾳ ληφθέντος περιουσίας τύχη. Ε' ι' 1 (σελ. 703 ἐπ.)

Ἀκαινοτόμητος ὀφείλει εἶναι κατὰ τὴν Ζηγώννειον διάταξιν ἢ ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν ἄνωγας κατ' εὐθείαν καὶ ἐκ πλαγίου. Β' δ' 46.

Ἀκίνητα πράγματα διὰ τίνος νομῆς δεσπόζονται. Β' α' 43. Πῶς ἀπαλλοτριούνται. Γ' γ' 105 καὶ ἐπ. Τοῦ ἀνηλικίου πότε ἐκποιούνται. Ε' ια' Πότε δίδονται εἰς τὸν δανειστήν ἀντὶ τῶν χρημάτων. Γ' ε' 87, 91.

Ἀκουίλιος νόμος τί διατάττει. ς' α' 1.

Ἀκρωτηριασμός ἀπαγορεύεται. ς' ι' 9.

Ἀκυρίεута πῶς κυριεύονται Β' α' 16, 18.

Ἀλλακταί. Τίνες σωφρονίζονται δι' ἀλλακτῶν. ς' γ' 1.

Ἀλληλεγγῶως δανεῖζεσθαι μετὰ τινος. Γ' ς' 10.

Ἀλληλοκληρονομία (περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς σύμφωνον).

Α' θ. 19 καὶ Α' ις' 6.

Ἀλλοφύλων ἐθνῶν πρεσβευταί. Τίνα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐπιφερομένων πραγμάτων υποβάλλονται εἰς τελώνιον. Β' ε' 19.

Ἀλογευόμενοι ἤτοι κτηνοβάται πῶς τιμωροῦνται ς' ς' 4.

Ἀλώνιον. Τὰ φυλαττόμενα μέτρα ἐπὶ τῶν ἀλωνίων. Β' δ' 15. Ἀπαγορεύεται τὸ πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου οἰκοδομεῖν. Β' δ' 130.

Ἀμεριμνίαι καθολικαί. Β' β' 10. Πότε εἴξει τὸ ἀμέριμνον ὁ πράτης Γ' γ' 8.

Ἀμισθὶ πότε κτίζει ὁ ἐργολάβος. Γ. η' 43.

Ἀμοιβή. Ὁ ὑπηρετήσας δύναται νὰ ζητήσῃ ἀμοιβήν. Νομολ. Α. Η. σελ. 453.

Ἀμμουδαρίων καὶ καπηλείων τέχνη. Β' δ' 20.

Ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφή. Ἡμετέρα σημειώσεις ἐν σελ. 99.

Ἀμφίβολα πῶς ἐρμηνεύονται. Α' ιε' 1—15. Παραρτ. β' 45.

Ἀμφίβολος ἐπερώτησις. Α' ιε' 4. Ἀμφίβολος φράσις ἐν ἐπερώτησει. Α' ιε' 1.

Ἀναγνώστης νυμφεύεται. Δ. ε' 2.

Ἀνάδοχος τίνας κωλύεται νυμφευθῆναι. Δ' η' 35.

Ἀνακαίνισις. Ἀνακαινίσεως δαπάνην λαμβάνει ὁ δαπανήσας

εἰς τὸ ἐπ' αὐτὸν ρεῖθρον. Β' δ' 102.—'Ανακαινίσας κοινὸν οἶκον ἐπιλογὴν ἔχει ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τόκων ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἢ τὸν οἶκον λαβεῖν μετὰ τετραμηνίαν ἢ δια τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς λαβεῖν τὸ διαφέρον. Γ' ε' 27.

'Αναθέτητος δωρεά. Γ' ε' 17.

'Αναίσχυτος νομὴ δὲν ἐπιφέρει κυριότητα. Β' α' 5.

'Ανασχύντων τόκων (τόκων ἐπὶ τόκοις) ἀπαίτησις ἐπιφέρει ἀτίμωσιν κατὰ Ρ. Δ. Γ' ζ' 20. ζ' ιε' 5.

'Ανακοίνωσις (δηλονότι κοινότης ιδιοκτησίας). Γ' γ' 110, 114 καὶ 117.

'Αναλώματα ἐπὶ διοικήσει ἄλλοτρίου πράγματος ἀναλαμβάνονται. Ε' ιθ' 55.

'Αναμίσθωσις. Γ' η' 20 καὶ Νομολ. Α. II. σελ. 459.

'Ανανέωσις. Γ' ε' 84 καὶ ἢ ὑπ' αὐτὴν Νομολογία.

'Αναργυρία. Ἐνστάσις ἀναργυρίας καὶ τὰ κατ' αὐτήν. Β' β' 1 ἐπ.

'Αναρχίαν πλημμελήσας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ καταβάλλει ἐπιτίμιον. Α' ια' 5.

'Ανατοκιστὴς ἀτιμοῦται. Γ' ζ' 20. ζ' ιε'

'Αναψηλάφησις καταδίκης. Α' δ' 29. 'Αναψηλάφησις πλάνης. Α' δ' 41. 'Αναψηλάφησις ὑποθέσεως. Α' ζ' 2.

'Ανδραπαδιστῶν ποινή. ζ' η' 7.

'Ανδροφόνος (ἄτοι φονεύς). Πότε τιμωρεῖται. Πότε διαπέλει ἀτιμώρητος. Τίς ποινὴ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀνδροφόνον κτλ. ζ' 6' 1 καὶ ἐπ.

'Ανηθοί. Τὰ κατ' ἀνήθους καὶ ἀνηθικούς κατὰ Ρωμ. καὶ Βυζ. Δίκαιον. Α' ιθ' 1 ἐπ. Εἰδικώτερον περὶ ἀνηθικοῦ καὶ ἀνῆθου παραιτουμένου κληρονομίαν. Ε' η' 51. 'Ανήθων καὶ ἀνῆθικών χρημάτων δάνεια. Ε' ιθ' 38 καὶ ἐπ. 'Ανήθου ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου δανείσαντος ὁρανικὰ χρήματα. Ε' ιθ' 40. 'Ανηθος δὲν δύναται νὰ δωρήσῃ. Γ' θ' 2. Κληρονομῶν ὁ ἀνηθος, καταβάλλει τὰ κληρονομιαία χρέη. Γ' ε' 75. Τίς νομιματίζεσθαι τὸν ἀνηθον δύναται. Β' η' 6. Κατὰ πόσον ἀνηθος ἐνέχεται. Α' ιθ' 2 καὶ ἐπ. Κατὰ πόσον ἀνηθικός ἐκποιεῖ. Α' ιθ' 31. Οὐ λέγεται ἀνηθος ὁ ἐν γαστρὶ ὢν. Παραρτ. γ' 15.

'Ανηθικοὶ βοηθοῦνται ἐκποιούντες ἀκίνητα χωρὶς δεκρέτου. Α'

- 16' 11. Ἐσθλὸς ἀγγλικὸς διαθήκην ποιεῖ. Ὡσαύτως ἐλευθεροί.
 Α' 16' 10. Ἀγγλικῶν ἀποκατάστασις. Α' 16' 29—64. Ἐνός
 τίνος χρόνου ἀνακαλεῖ τὰ οἰκεία πράγματα αὐτοῦ. Α' γ' 15—18.
 Ἀνὴρ. Δὲν ἐνάγεται διὰ κλοπὴν τῆς συζύγου. Σ' ε' 8. Κατὰ
 γυναικὸς κινεῖ ἀπαιτῶν τὸ καταβληθὲν τίμημα εἰ τῆς ἀγοραζού-
 σης καὶ παραλαμβανούσης τὸ πρᾶγμα ὃ ἀνὴρ δέδωκε τὸ τίμημα.
 Γ' γ' 36. Κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀκινήτου κτήματος, ἐκπαίθθεν-
 τος ὑπὸ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ κινεῖ ὁ ἀνὴρ. Δ' ι' 35.
 Ἀντρετημένον. Τὸ ἀντρετημένον ὡς τί λογίζεται. Παραρτ. δ' 34.
 Ἀνιόντες πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η' 6 καὶ 7.
 Ἀνταλλαγή. Α' θ' 1 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν νομολογία. Α' ια' 6
 καὶ Α' ις' 10.
 Ἀντέλλογος. Ἰδε τὴν λ. Συμφηρισμός.
 Ἀντιγραφὴ παράνομος πότε ἰσχύει. Α' α' 30.
 Ἀντικατηγορεῖν τίς οὐ δύναται. Α' ε' 22.
 Ἀντιφωνήσις. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγὴ (Pecuniae cons-
 titulae actio) κατὰ τίνος ἁρμόζει. Γ' Σ' 4. Πότε αἱ γυναῖκες
 ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται. Γ' Σ' 11 ἐπ. Πότε γυνὴ ἀντιφωνοῦσα
 βοηθεῖται. Γ' Σ' 11, 13, 17, 19. Πότε γυνὴ οὐ βοηθεῖται. Γ'
 Σ' 13, 14 καὶ 18. Καὶ ὁ κατὰ μανδᾶτον τῆς γυναικὸς ἀντιφω-
 νήσας βοηθεῖται. Γ' Σ' 15.
 Ἀντίρρησις. Γ' γ' 112 καὶ 113 καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν πελ.
 387 καὶ Γ' ε' 6.
 Ἀντλήσεως δικαίωμα τί περιλαμβάνει. Β' δ' 103. Πῶς ἀπο-
 κτάται καὶ προσκολλᾶται εἰς τὸν κτήτορα. Δ. η' 8 (Σχολ.)
 Ἀνυπόστατον. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιούται πῶ
 χρόνῳ. Παραρτ. δ' 21.
 Ἀνώγεα καὶ κατώγεα. Β' α' 27, δ' 67 καὶ 68.
 Ἀξίων καὶ ὀρεπάνων ἐργασία. Β' δ' 19.
 Ἀξίωμα. Δύο στρατεῖαι ἢ δύο ἀξιώματα ἀπαγορευόμενα. Α'
 ις' 4.
 Λοίκετοι τόποι. Β' α' 1.
 Ἀπαγόρευσις κοινωνίας (ἤτοι ἐταιρείας). Γ' ι' 15. Γ' ια' 1.
 Ἀπαις δὲν λογίζεται ὁ καταλιπὼν ἐγκυρὸν γυναικᾶ. Παραρ-
 τήματος δ' 9.
 Ἀπαιδία. Κέρδος ἐξ ἀπαιδίας. Α' θ' 21. Ἐξ ἀπαιδίας συμ-

φωνον. Δ' θ' II. 'Εξ ἀπαιδίας μέρος ἐπὶ τῶν γαμικῶν κερδῶν. Δ' θ' 12 (Σχολ.).

'Απαίτηση τοῦ πράγματος καλῇ πίστει δὲν ἐπιδέχεται δόλον. Γ' γ' 45. 'Επὶ τοῦ ἀσαφοῦς πράγματος εὐνοεῖται μᾶλλον ἢ ἀπαίτησις ἢ τὸ ἐπίσαστον κέρδος. Α' ιε' 7. Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καιροῦ. Παραρτ. β' 8. 'Απαίτησις στηριζομένη εἰς τελεσίδικον ἀπόφασιν. Β' γ' 4.

'Απάτη (δόλος) ἀπαίτει καὶ ἀποτέλεσμα καὶ σκέμμα. Παραρτ. β' 4. 'Επὶ ἀπάτης ἐρευνῶμεν τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σχεῖν ἐνεποδίσθη ὁ ἐνέγων. Παραρτ. β' 3.—Τίς δὲν δύναται ἰὰ θεωρηθῆ ἀπατώμενος. Παραρτ. β' 5 καὶ 6. ("Ἴδε καὶ λ. Δόλος).

'Απαλλοτριῶν θεωρεῖται καὶ ὁ ἀνεχόμενος δεσποσθῆναι τὸ πρᾶγμα ἢ τῇ ἀχρησίᾳ ἀποβάλλων τὰς δουλείας. Παραρτ. γ' 17.

'Απειρία ἐξισοῦται ἀμελείᾳ. Παραρτ. β' 10.

'Απειθούτων εἰς δικαστικὴν κλῆσιν πρόστιμον κατὰ Ῥωμαίους. Α' β' 4 καὶ 52.

'Απελατῶν ποινή. Σ' ε' 13.

'Απελευθερος. 'Επὶ τίνων συναλλαγμάτων δὲν ἐνέχεται. Α' ιη' 21. Τίνας θεωρεῖται ἔχων συγγενεῖς. Ε' γ' 2.—'Απελευθερον τίνες κληρονομοῦσιν. Ε' γ' 3—7. 'Απελευθεροῦ διαθήκην τίνες μέμφονται. Ε' γ' 7. 8. 'Εγκαλέσαντος ποινή. Σ' ιβ' 3.

'Απογραφὴ. 'Απογραφὴ γυναικός. Α' ιγ' 33 καὶ ἐπ. 'Απογραφὴ πραγμάτων ἀνέχου. Ε' ιβ' 20 καὶ ἐπ.

'Αποδείξεις. Βάρος ἀποδείξεως κατὰ Ρ. Δ. Α' β' 6, 10 καὶ ἐπ. Λόγοι τελευτήσαντος οὐκ ἀρκοῦσιν εἰς ἀπόδειξιν. Γ' ε' 70.

'Αποδεικτικαὶ μαρτυρίαι ἐπιτρέπονται εἰς γυναῖκα, οὐχὶ δὲ συστατικά. Α' Σ' 42 καὶ 43.

'Απόδειξις ἀποληπτικὴ ἀποκλείουσα κατὰ Ῥωμαίους τὴν ἐνστασιν τῆς ἀναγκυρίας. Β' β' 7.

'Αποκατάστασις. Α' ιβ' 38 καὶ ἐπ. 'Αποκατάστασις ἀνγλίων Α' ιβ. 38 καὶ ἐπ. 'Αποκατάστασις τοῦ κατὰ βίαν ἢ φόβον πεποιηκότος. Α' ιβ' 55. Τίς βοηθεῖται ἀποκαθιστάμενος. Α' ιβ' 56 καὶ ἐπ. 'Αποκατάστασις ὑπεζουσίου. Α' ιβ' 60. 'Αποκατάστασις ἀποδημοῦντος. Α' ιβ' 58. 'Αποκατάστασις καὶ κατὰ ἀποφάσεως. Α' ιβ' 64 καὶ ἐπ. Παραρτ. β' 12. Παραρτ. γ' 24. 'Αποκατάστασις τῆς κληρονομίας. Ε' ι' 63 καὶ ἐπ. 'Αποκατα-

στατική ἄγωγή (actio restitutoria) εἰς τίνος καὶ κατὰ τίνων ἀρμόζει. Α' εἶ' 63. Τίνες αἰτίαι ἀποκαταστάσεως ἐξέλιπον παρ' ἡμῖν. Σημειώσεις ἡμέτεραι ἐν σελ. 140 καὶ 154.

Ἀποκλήρωσις ἀχαρίστων υἱῶν. Ε' ι' 1. Γονέων 2, καὶ λοιπῶν συγγενῶν 3—8.

Ἀποληπτική ἀπόδειξις ἀποκλείει ἐνστάσιν ἀναρχυρίας. Β' ε' 6
7.—Ἀποληπτική ὁμολογία κατὰ ἀναρχυρίας. Β' ε' 8.

Ἀπολωλὸτος πράγματος εὑρεσις. Β' ια' 18 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 322.

Ἀπόρου χήρας κληρονομικὰ δικαιώματα. Ἰδε ἱπποκόου γυναικὸς δικαιώματα κληρονομικὰ.

Ἀποστάσιον. Ἀποστασίου πομπή. Δ' θ' 1.

Ἀποκρινόμενος πότε δύναται μεταμέλестhai. Α' ε' 28.

Ἀποταμιεύοντες τὰ πρὸς τροφήν καταμηνύονται καὶ τιμωρῶνται. ε' ιδ' 13.

Ἀποτελέσμα. Ἐν ἀποτελέσματι ἄγωγή (in factum actio). Α' γ' 23. Ἐξ ἀποτελέσματος ἰσχυροποιεῖται ἡ ὑποθήκη ἀλλοτρίου πράγματος Γ' ε' 30.

Ἀπουσία τίνος δὲν βλάπτει. Α' ιε' 5. Παραρτ. 6' 11.

Ἀπόφασις. Α' δ' 1 καὶ ἐπ. Ἐν τῇ ἀποφάσει περιλαμβάνεται ἡ καταδίκη τοῦ ἡττηθέντος διὰ δίκου εἰς τὴν δικαστικὴν δαπάνην Α' δ' 26.

Ἀπόφασις ἄγραφος δὲν ἰσχύει. Α' δ' 34. Ἀπόφασις παράτυπος δὲν ἰσχύει. Α' δ' 35. Ἀπόφασις προελθοῦσα ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ δὲν ἰσχύει. Α' δ' 36.

Κυρῶνται μετὰ διετίαν ἀπόφασις μὴ φανερώς παράνομος. Α' δ' 38. Μετ' ἀπόφασιν δὲν γίνονται δεκταὶ νῆαι ἀποδείξεις. Α' δ' 39.

Ἐν τοῖς πολιτικαῖς λογοθεσίαις ἀναψηλαφᾶται ἡ ἐκ πλάνης ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις. Α' δ' 41. Κατ' ἀποράσεως πότε ἐπιτρέπεται ἔρεσις. Α' δ' 42 ἐπ.

Ἀπόφασις αἵρετοῦ δικαστηρίου πότε ἰσχύει, πότε ἐκδίδεται κτλ. 47 ἐπ. Προθεσμία πρὸς καταβολὴν τοῦ χρέους μετὰ τὴν ἀπόφασιν. Α' δ' 68 ἐπ.

Ἀποχή. Ρυναϊκὸς πρὸς ἄνδρα. Γ' ε' 80. Α' ιγ' 30 (Σχολ.).

Ἀποχή κληρονόμου. Ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 654.

Ἀπόψε. Αἰ τρηγέται ἀποστάσεις κατὰ τοὺς περὶ ἀπόψεως νόμους. Β' δ' 47 ἐπ. Ἀπόψεως πρὸς θάλασσαν ἀπόστασις. Β' δ'

46. Κατὰ δένδρων καὶ κήπων δουλεία ἀπόψεως οὐ φυλάσσεται.
B' δ' 59.

Ἀπραχοὶ ἡμέραι. A' β' 44.

Ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις. Γ' ζ' 26.

Ἀπροίκου γυναικὸς δικαιώματα κληρονομικά. Δ' ια' 16. E' η'
81 καὶ Νομολ. A. II. ἐν σελ. 683.

Ἀπρονόητος δούλος ἐλευθεροῦται. A' ιγ' 34.

Ἀπροσπόριστον χρημάτων (ἢ πεκούλιον). E' θ' 4.

Ἀργυροπράται τοκίζουσιν ἄχρις ἡμισέως ἑκατοστῆς. Γ' ζ'
23. — Ὁ ἐταίρος ἀργυροπράτης δὲν κατατίθῃ τὰ ἔξωθεν τῆς
ἐταιρίας περιποιηθέντα αὐτῷ. Γ' ια' 25. Ἐὰν γυνὴ πωλήσῃ δι'
ἀργυροπρατῶν τινὰ τῶν πραγμάτων τῆς θυγατρὸς αὐτῆς μετὰ θά-
νατον τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται. E' ιβ' 52.

Ἀριθμούμενα, μετρούμενα, σταθμώμενα πράγματα προικῶν
ζητούνται διὰ τῆς περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς.
Δ' ι' 46.

Ἀρματος κλοπῇ φέρει ἔκπτωσιν τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ. A'
ις' 14.

Ἀρόσιμοι τόποι. Ἐν ἀρόσιμοις τόποις καινῶν οἰκήσεων κα-
τασκευῇ. B' δ' 137.

Ἀρπάζοντες γυναῖκα πῶς τιμωροῦνται. ζ' ζ' 1. Τίς δοκί-
μῃ πλημμελεῖν γυναικὸς ἀρπαγὴν. ζ' ζ' 2. Τίνες ἐκδικοῦσι γυναικὸς
ἀρπαγὴν. ζ' ζ' 3. Δούλος συμπράττων τῇ ἀρπαγῇ τῆς ἰδίας δε-
σποίνης καίεται. ζ' ζ' 4. Ὁ ἀρπάζων πρᾶγμα ὑπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ
ναυαγίου ἢ καταπτώσεως πῶς τιμωρεῖται. ζ' ζ' 6. Οἱ ἐξ ἐφόδου
ἄγροισι ἐπιόντες καὶ ἀρπάζοντες πράγματα πῶς τιμωροῦνται.
ζ' ζ' 9.

Ἀρραβῶν κατὰ τὴν σύστασιν ἀγοραπωλησίας. Γ' γ' 3. — Ἀρ-
ραβῶνες μνηστείας. Δ' θ' ἐπ. Ἐὰν παραιτηθῇ τὴν μνηστειάν ὁ
μνηστήρ, τί γίνεται ὁ ἀρραβῶν. Δ' θ' 1. Ἐὰν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ
στῆς ἢ ἡ μνηστή. Δ' θ' 2. Οἱ ἑτερόδοξοι λύοντες τὴν μνηστειάν
πότε ἀναλαμβάνουσι τὸν δοθέντα ἀρραβῶνα. Δ' θ' 4. Ἐὰν γυνὴ
αὐτεξουσία λύσῃ τὴν μνηστειάν, τί γίνεται ὁ ἀρραβῶν. Δ' θ' 5-
6. Ἐὰν ἀνὴρ ἔλαβεν ὑπὲρ κατιούσης ἀρραβῶνα. Δ' θ' 7. Ἐὰν
ὑπάρχῃ αἰτία εὐλόγος εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας. Δ' θ' 8. Ὅτι
ἀργοντες καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν οὐ μνηστεύονται ἐκ τῆς ἐπαφῆς

χίας ἢς ἄρχουσι. Δ' δ' 9 καὶ 10. Τί γίνεται ἐν ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή ἀγαπήσῃ τὸν μοναχικὸν βίον. Δ' δ' 11.

Ἀρσενοκοιτῶν ποιή. Ξ' δ' 3.

Ἀρτοκοπεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν πέριξ οἰκημάτων κατακευάζεται. Β' δ' 14. Ἀρτοποιεῖον πυρπόλησις. Γ' η' 38. Ἀρτοποιοὶ εἰς οὐδεμίαν ὑπάκεινται λειτουργίαν. Β' ε' 8.

Ἀρχή. Οἱ μετερχόμενοι ἀρχὴν δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς χωρίον ἢ ἀγρῶν κτήσεις δι' ἀγορᾶς ἢ δωρεᾶς ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ. Γ' γ' 7. Ὡσαύτως δὲν δύνανται νὰ γοράσωσιν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῶν διαχειριζομένης ὑπηρεσίας. Γ' γ' 6 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 344.

Ἀρχοντική κέλευσις πρὸς ἀγορὰν πράγματος. Β' α' 64.

Ἀσάφεια πῶς καὶ ὑπὲρ τίνος ἐρμηνεύεται. Α' ιε' 2—14.

Ἀσθεστοργεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν πέριξ οἰκημάτων κατακευάζεται. Β' δ' 17.

Ἀσελγείε (ἡ γουν ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων) τιμωροῦνται ξίφει. Ξ' α' 3.

Ἀσελγαίνοντες πρὸς μοναζούσας ῥινοκοποῦνται. Ξ' γ' 3.

Ἀσκητρία γάμος. Δ' η' 11.

Ἀσυλον τῆς οἰκίας Α' δ' 25, 26. Ἀσυλον ἐκκλησίας κατὰ Ρ. Δ. Β' θ' 1 ἐπ.

Ἀσφάλεια τῶν προσφευγόντων εἰς ἐκκλησίαν καὶ τιμωρία τῶν ἀποσπόντων αὐτούς. Β' θ' 1 καὶ ἐπ.

Ἀσφάλεια ὀφειλομένη ὑπὸ ἑταίρου. Γ' ι' 11 23.

Ἀσωτος δύναιτο νὰ διαθήσῃ. Ε' α' 15 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 618.

Ἀτέλεια ἡ διδομένη προσώποις σὺ μεταβαίνει εἰς ἀπογόνους. Β' ε' 18.

Ἀτέλῃς διαθήκη. Ε' η' 90. Ε' ια' 27 καὶ ἐπ.

Ἀτέλῃς μνηστρία. Δ' α' 13.

Ἀτιμῶνται, τίνες. Ξ' ιε' 1—6. Ἀτιμοποιὸς ἀγωγὴ. Α' γ' 25, Α' δ' 63.

Αὐτεξούσιοι. Πῶς γίνονται. Α' ιζ' 5—8. Αὐτεξούσιος δύναιτο νὰ διαθήσῃ. Α' ιζ' 7. Ἀνήλικος αὐτεξούσιος τῇ συναινέσει τίνος συνάπτει δεύτερον γάμον. Α' θ' 9.

Αὐτόμολος πότε συγχωρεῖται, ἢ πωλεῖται, ἢ ὡς πολέμιος τιμωρεῖται. Ξ' η' 4. Ὑποστροφῆς δικαίωμα δὲν ἔχει. Β' ζ' 3.

Αυτοματολούντων πρὸς τοὺς πολεμίους ποινὰι. Ξ' η' 1—3.

Ἀφαιροῦντες. Οἱ ἀφαιροῦντες δυναυτικῶς πρᾶγμα εἰς τί ἐνέχονται. Ξ' ζ' 5.

Ἀφορία πῶς ἀναλογίζεται. Γ' η' 6. Ἀφορίας κινδύνους τε βαστάζει. Γ' η' 6. Συγχώρησις ἀφορίας πότε ἐπιλογίζεται. Γ' η' 9.

Ἄφρων δὲν δωρεῖ. Γ' δ' 2.

Ἀχαριστίας αἰτία πρὸς ἀποκλήρωσιν. Β' ι' 4 καὶ 2.

Ἀχρεώστητον καὶ ἀγωγή ἀχρεωστήτου. Γ' ε' 68 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 416 καὶ Γ' ζ' 11 καὶ 12.

Ἀχρησία ἀναιρεῖ τὸν νόμον κατὰ Ῥωμ. Α' α' 34.

B

Βαθμοὶ συγγενείας πῶς ἀριθμοῦνται. Δ' ζ' 2—4. Η' 1. 2.

Βάθρον ξεῖθρον. Γ' η' 36.

Βαλανεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν γειτονικῶν κτημάτων κτίζεσθαι. Β' δ' 13.

Βάλανος. Τί δηλοῖ ἡ λέξις βάλανος. Παραρτ. γ' 21.

Βαπτέρναι Β' δ' 46.

Βαρέων καὶ θερμοδρόχων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζονται. Β' δ' 18.

Βελλειάνειον δόγμα. Α' ιγ' 10 ἐπ. Γ' Ξ' 5 ἐπ.

Βελτιώσεως τίμημα πῶς ἀποδίδεται. Β' α' 9. Β' ι' 5.

Βία. Τί ἐστὶ βία. Α' ια' 1 καὶ 2. Τὸ βία καὶ φόβῳ γινόμενον οὐκ ἐξῶνται. Α' ια' 3 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Ἀρ. Πάγου. Παραρτ. δ' 15. Ἡ διὰ βίας λήψις πράγματος οὐδὲν ὠφελεῖ. Α' ια' 6. Ὁ κατὰ βίαν πεποιηκὼς τι ἀποκαθίσταται. Α' ιβ' 55. Ὁ βίᾳ ἐκβληθεὶς νομῆς ἀναλαμβάνει διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς. Α' ια' 8 καὶ ἡμετέρα σημεῖωσις ὑπὸ § 50 βιβλίου Β' τίτλου x'. Καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας ἢ ἄλλως λαβὼν παρὰ τοῦ βιασαμένου ἐνέχεται. Α' ια' 7 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολογία Α. Π. Ἐν τῷ πάσῳ χρόνῳ κινεῖται ἡ περὶ βίας ἀγωγή. Α' ια' 8, 10, 11 καὶ 12. Ἡ βία ἐξωθείται διὰ τῆς βίας. Α' ια' 15. Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσαν βίαν ἀκαταμάχητον ὁ κύριος ἐπιγινώσκει. Γ' η' 5. Ἡ βία συσταθεῖσα διαθήκη εἶναι ἄκυρος; Ε' α' 32 καὶ ἡμετέρα σημεῖωσις ἐν σελ. 624. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Φόδος).

- Βιάσαντος ποινή. Α' ια' 4. Βιάσαντος κόρην ποινή. Ξ' γ' 6—8.
 Βίσεκτον ἢ δίσεκτον ἔτος. Παραρτ. γ' 35.
 Βλάβην τοῦ πράγματος τίς ἔχει. Παραρτ. 6' 10. Βλάβην ἐπὶ
 τῆς θεομηνίας τῶν καρπῶν πότε ἐπιγινώσκει ὁ μισθωσάμενος.
 Γ' η' 7 καὶ 8.
 Βλαπτικῶ φανέρωσις δὲν ἐπιφέρει ἀτιμίαν Ξ' ιε' 8.
 Βωὸν κληροδότημα. Ε' ια' 40.
 Βοηθός (ἐπιτροπείας). Ε' ιδ' 13.
 Βοηθεῖται ὁ περιγραφείς πότε. Α' ιε' 56. Ὁ δὲ ἐνγλικὸς βοη-
 θεῖται ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων. Α' ιδ' 61.
 Βρύσειος δουλεία πότε ἀναινεύεται. Β' δ' 100.

Γ

- Γάμος καὶ γαμικὰ. Τὰ γαμικὰ κέρδη τίνες λαμβάνουσιν Ε' η' 86.
 Πῶς διανέμουσιν αὐτὰ ἀνεκποίητα ὄντα τὰ τέκνα. Ε' η' 88.
 Γαμικὴ ἡλικία. Α' ιζ' 8. Γάμος ἐννομὸς πῶς συνίσταται. Δ' δ' 2, 14, 19. Τίνων συναίνεσιν ἀπαιτεῖ. 3 καὶ 7. Τὰ ἀποκλειόντα τὴν σύμφωνον θέλησιν τῶν συμβαλλομένων γεγονότα ἐπανεργάσαι καὶ εἰς τὸ κύρος τοῦ γάμου. Ἡμετ. σημ. σελ. 520. Κατ' ἀπουσίαν τίνος τῶν μνηστήρων καὶ πῶς γίνεται δι' ἐπιστολῆς. Δ' δ' 5 καὶ 6 Ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῶν γονέων πότε τελεῖται ἰσχυρῶς. 8 καὶ 12. Ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων ὑπεξούσιος υἱὸς δὲν δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰσελθεῖν εἰς γάμον. Δ' δ' 23. Υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος μὴ παραιτεῖσθαι γάμον. Δ' δ' 24.—Ἐπιτρέπεται τοῖς κληρικοῖς ἔχειν νομίμους συζύγους. Δ' ε' 1. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νυμφευεσθαι μετὰ τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν. Δ' ε' 2. Εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐξ ἀγχιστείας, τριγενείας, πνευματικῆς συγγενείας καὶ υἰοθεσίας, μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται ὁ γάμος Δ' η' 3—6. Μεταξὺ τίνων συγγενῶν ἐξ αἵματος καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται. 9—34. Διὰ τίνας αἰτίας διαλύεται ὁ γάμος. Δ' ιε' 2—16. Γάμος παράνομος δὲν χορηγεῖ δικαίωμα εἰς ἀπαίτησιν Β' γ' 9. Τί ἐστὶν ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5 ἐπ. Ἐκ μοιχείας γάμος δὲν ἰσχύει ε' β' 27. Γάμος δευτέρος μετὰ τίνα χρόνον ἐπιτρέπεται εἰς τὴν γυναῖκα. Δ' δ' 5. Δ' ζ' 31, 32. Δ' θ' 1, 2. Ἀλλὰ δευτέρος γάμος ἀστερεῖ τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμίας δωρεᾶς. Δ' θ' 10,

14, 15. Πότε σπερεί καὶ πᾶσαν ἄλλην χάριν συζύγου. 24. 25. Γάμος τρίτος πότε συγχωρεῖται. Δ' θ' 32. Γάμος τέταρτος ἀπαγορεύεται καὶ τιμωρεῖται. Δ' θ' 33. Γάμου συναφθέντος μετὰ ὁρκου ὁσέως ἐὰν ἄλλως ἐξεῶσθ, τὴν γυναῖκα ὁ σύζυγος ἔσται φηγεῖ αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας. Δ' θ' 35. Γάμον παράνομον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ὀργανίζοντος ποινὴ. Δ. δ' 16. Γάμον ἀνθήου καὶ ὄρφανῆς πότε ἀποφασίζει ὁ δικαστής. Δ' δ' 20. Πότε γάμον τῆς ἐνγλήκου θυγατρὸς. 25. Πότε δὲν διαλύουσι τὰ τέκνα τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν γάμους. 22. Πότε ἡ ἀνθήου συζευθεῖσα γίνεται νόμιμος σύζυγος. Δ' δ' 21. Τί ἀποτελεῖ τὸν γάμον. Δ' δ' 19. Τί δεῖ σκοπεῖσθαι ἐν ταῖς γάμοις. Δ' ζ' 20. Κηδεμόνος υἱὸς οὐ συνάπτεται πρὸς τὴν ἐπιτροπευομένην. Δ' ζ' 25. Ἡ ἐνγλικὸς αὐτεξουσία τίνος τῆς γνώμης χρῆζει πρὸς δευτέρου γάμον. Δ' θ' 9. Ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5. Γάμου ἀθεμίτου ποινὴ. Δ' ζ' 6. Γάμου λύσεως αἰτίαι. Δ' ιε' 1 καὶ ἐπ. καὶ Νομολογία ἐν σελ. 603, 606, 609 καὶ 612.

Γαρεφοὶ ποῦ μετέρχονται τὴν τέγγην αὐτῶν. Β' δ' 29.

Γῆς μέρος ἀποκοπὴν καὶ μεταπτεῖν τίς κυριεύει Β' α' 31. Β' δ' 114.

Γνησιότητος γνώριμα Β' η' 85.

Γόνις θεατρίζεται ζ' ι' 4.

Γονεὶς καὶ πάτροινες περὶ τίνων δὲν ἐνάγονται. Α' β' 24. Γονεὶς, μὴ συναπτόμενος εἰς δευτέρου γάμον, τίνας ὀφειλίας ἔχουσι. Β' η' 86, 88. Τὰν ἀπαλιν γονεὺς, συναφθεὶς εἰς δευτέρου γάμον, πρὸς τίνας καταλείπει τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου κέρδη. Δ' θ' 26.

Γραφὴ κατηγορίας. Τί ὀφείλει ὁ ἀπατιθέμενος γραφὴν κατηγορίας. Α' β' 8.

Γυνή. Αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται τῶν ἀξιωματικῶν. Α' ιγ' 4. Α' α' 22 σχολ. Οὐ δύναται κινεῖν ἐγκλήμα εἰμὴ ἐπὶ ἰδίᾳ αἰτίᾳ κατὰ Ρ. Δ. Α' ιγ' 2. Πότε κινεῖ γυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλήμα κατὰ Α' ιγ' 3. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον οὐ δύναται κινεῖν. Α' ιγ' 4. Δημόσιον ἐγκλήμα κινεῖ. Α' ιγ' 5. Ὑπεξουσίους αἱ γυναῖκες οὐκ ἔχουσι. Α' ιγ' 6. Γυνὴ πότε μαρτυρεῖ. Α' ιγ' 7. Γυνὴ οὐκ ἐκλείεται ἐν φυλακαῖς Α' ιγ' 8. Πότε ὁπ. χρεοῦται ἐγγυωμένη. Α' ιγ' 10 ἐπ. καὶ ἡ ὑπὸ τὰς § 10, 11, 14 καὶ 16 Νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν σελ. 150 καὶ ἐπ. Γ' ζ' 5, 6, 8 ἐπ. Γυνή

προίκα ἐπαγγελαμένη οὐ βοηθεῖται. Α' ιγ' 19, 29. Ἄκυρος ἡ
 πώλησις πράγματος ὑπ' αὐτῆς Α' ιγ' 20. Τίνα πράγματα οὐ δύ-
 νανται ἡ γυνὴ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῆσαι. Α' ιγ' 21.
 Γυνὴ εὐγενὴς οὐ δουλοῦται συζευγθεῖσα δούλῳ. ιδ' 22. Τὸ Βελ-
 λιανεῖον δόγμα οὐ βοηθεῖ ταῖς δωροδοκούμεναις γυναῖξιν. Α' ιγ' 23.
 Ἡ γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπρωικαῖς δύναται συναλλάττειν καὶ χαρίζε-
 ῖν ἄλλῳ. Α' ιγ' 24. Προτιμᾶται περὶ τὴν προίκα τῶν προτέρων
 δανειστῶν τοῦ ἀνδρός. Α' ιγ' 25. Στερεῖται ἡ γυνὴ τοῦ δικαιοῦ-
 ματος τῆς προτιμῆσεως κατὰ τοῦ δηλώσαντος αὐτῇ πρὸ τοῦ
 γάμου τὰ χρεὴ τοῦ ἀνδρός. Α' ιγ' 26. Πότε προτιμᾶται περὶ
 τὴν προίκα τοῦ δημοσίου χρέους. Α' ιγ' 27. Καὶ ὑπὲρ τοῦ παι-
 δὸς ἀντιφωνοῦσα, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ βελλιανείου δόγματος ἐνστα-
 τιν. Α' ιγ' 28. Ἀποχὴ γυναικὸς ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν τί
 ἐπιφέρει. Α' ιγ' 30. Ἡ γυνὴ μὴ αἰτῶσα ἐπίτροπον ὑπὲρ τῶν
 τέκνων αὐτῆς ἀποδίδει τὰ δικαιώματα τῆς μητρός κτλ. Α' ιγ'
 32 καὶ Β' ιδ' 50 ἐπ. Μὴ συντάξασα ἀπογραφὴν κατὰ τί ζη-
 μιοῦται. Α' ιγ' καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομιολογία, καὶ Β' ιδ' 20 καὶ
 ἡ ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἡμετ. σημ.,) Πότε δικαιούται ἀφίεναι ἐ-
 πίτροπον τοῖς υἱοῖς αὐτῆς. Β' ιδ' 3. Γυνὴ δευτέρον συνάψασα
 γάμον ἀποδίδει τὸν κληρον. Β' η' 82. Προσποιηθεῖσα τὴν
 ἐγκυον ἀτιμώται. ε' ιε' 3. Ζῶντος τοῦ ἀνδρός, τίνα πράγματα
 δὲν ἐκποιεῖ Δ' ι' 33, 35. Τίνα πράγματα τῆς γυναικὸς οὐδὲ συ-
 ναινούσης αὐτῆς ἐκποιεῖται ἢ ἐνεχυρίζονται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 Γ' γ' 54 ἐπ. Τίνα ἀρραβῶνα δὲν ζημιούνται. Δ' β' 5. Τίνας χά-
 ριτας δὲν ἀναγκάζει τὸν ἄνδρα νὰ ἀποδέχῃται. Δ' ι' 31. Εἰς
 τίνα ἐνέχεται ἐκ τῆς ἐπίτροπείας τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ πότε
 τοῦ δευτέρου ἀνδρός τὴν περιουσίαν ὑποχρεοῖ. Δ' θ' 8. Πῶς ἀ-
 ποζημιούται διὰ τὴν προίκα. Δ' ι' 37. Πότε βοηθεῖται. Δ' θ'
 38. Ἀπρωίκος, πῶσον λαμβάνει κληρονομικῇ δικαιοματί ἐκ τῆς
 περιουσίας τοῦ ἀνδρός, καὶ πότε αἰτεῖ τοῦτο. Δ' ια' 16, 17.
 Υἱοθετεῖ ἡ γυνὴ Β' η' 3 καὶ 4.

Γυναικὸς ἀπρωίκου τέκνα ἐξ ἴσου κληρονομοῦσι τοῖς τέκνοις
 προικαφόρου γυναικὸς. Β' η' 83. Γυναικὸς πρᾶγμα πωληθὲν
 ὑπὸ τοῦ συμβίου αὐτῆς κυριεύεται διὰ τῆς διὰ χρήσεως ἢ γυναικ.
 παραγραφῆς Γ' γ' 54. Ὅσα προικαπράχῃται ἐαυτῇ καὶ τὰ πε-
 ριεχόμενα αὐτῇ συνεστώτος τοῦ γάμου ἐκποιούμενα τῇ συναι-

νέσει τῆς γυναικὸς δὲν ἐπιζητοῦνται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.
 56. Γυναικὸς τὰ ἀναπρόδεικτα πράγματα λογίζονται τοῦ ἀνδρός.
 Δ' ια' 10. Γυναικὸς εἰς δεῦτερον γάμον ἐλθούσης πρὸ τοῦ ἔτους
 ποιν' τὰ δὲ πρὸς αὐτὴν ἐπεσχόμενα τίνες λαμβάνουσι. Δ' θ' 20
 —22. Πῶς συγχωρεῖται ἡ ποινή, καὶ πότε ἀναλαμβάνει τὸ κατὰ
 συγχώρησιν δοθὲν ἡμῖς τῆς περιουσίας αὐτῆς. Δ' θ' 23. Ἐπὶ
 πόσον χρόνον δεόν νά ἀναμείνῃ ἡ σύζυγος στρατευομένου μη
 γράφοντος ὅπως συνάψῃ νέον γάμον. Δ' ε' 16.

Γυβαρεῖον ἦτοι γυφοποιεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν πέριξ οὐ
 κημάτων κατασκευάζεται. Β' δ' 16.

Γυφοπλάσται. Γ' η' 40.

Δ

Δαμνάτος γάμος τί ἐστι. Δ' η' 11.

Δάνειον ἐπίτοκον. Γ' ζ' 1 ἐπ. Εἰς τίνας ἀπαγορεύεται τὸ ἐπὶ
 τόκῳ δανεῖζειν. Γ' η' 26. Πρὸς ἀπαίτητον τῶν τόκων ὀφείλει
 δανειστής δεικνύειν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν τῶν τόκων ἐπερώτησιν.
 Γ' ζ' 14. Ἀπὸ πότε τὸ ἄτοκον δάνειον καθίστάται ἐντοκον. Γ'
 ζ' 15. Μετὰ τὸ τετράμηνον δίδονται ἑκατοστιαῖον τόκος. Γ' ζ'
 16 καὶ 17. Τίς λαμβάνει τελείαν ἑκατοστὴν καὶ τίς δὲν λαμβά
 νει. Γ' ζ' 18 ἐπ. Πῶς ἐρμηνεύεται ἡ συμφωνία τοῦ δανείου Γ'
 ε' 62. Δάνειον δούλου πότε ἐνοχοποιεῖ τὸν δεσπότην, καὶ πῶς
 ἀποτίνεται. Γ' ε' 92. Δανείου ἀγωγή πότε σθέννυται Γ' ε' 90.
 Δανείσαντος καὶ δανεισθέντος ἐκ τῶν δημοσίων θησαυρῶν ἢ τοῦ
 βασιλικοῦ ταμείου ποινή. Γ' ε' 89. Ὁ δανείσας πρὸς ἀπόδοσιν
 χρέους τίνος τόπον λαμβάνει. Γ' ε' 55. Ὁ δανεισθεὶς δι' ἄλλο
 τρία πράγματα αὐτὸς ἐνέχεται. Γ' ε' 63. Οἱ δανεισταὶ πότε κί
 νουνται κατὰ τοῦ ἀνδρός. Δ' η' 34. Τίνες καὶ μέχρι τίνος εἰς
 πένθους περιστάσιν δὲν ἐνάγουσι. Ε' ιγ' 1. Πότε βοηθοῦνται
 κατὰ προικός. Α' ιγ' 35. Ὁ δανειστής ἐνέχεται καὶ εἰς τὴν βλάβ
 ῆν τοῦ ὑποθηκευθέντος. Γ' ε' 5. Ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐνε
 χύρου δὲν ζημιοῦται, ἀλλὰ περὶ τίνος εὐδύνεται. 20 καὶ 21.
 Δανειστής προγενέστερος πότε ἀπακλείεται τοῦ χρέους. 39 καὶ
 40. Ὁ δανειστής πότε ἐρευνᾷ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀπολα
 νόντος χρεώστου. 71 καὶ 72. Δανειστής προγενέστερος πῶς
 ὀφείλεται ἐκ τῆς τοῦ ἐγγράφου καταθέσεως. 74. Δανειστής

κατὰ τίνος πρῶτον κινεῖται, καὶ τίνος ἐνάγει εἰς ἔλλειψιν τοῦ πρωτοτύπου Γ' σ' 1. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ὁ τελευταῖος δανειστὴς ἀπολάβῃ τὸ δάνειον μετὰ τριετίαν, ὁ πρῶτος οὐ μετακινεῖ αὐτόν. Α' γ' 42. Δανειστοῦ, ἐκμισθώσαντος ἢ δούλωσαντος τὰ τέκνα χρεώστου, ποινή. Γ' ε' 66. Δανειστῶν τίνες προτιμῶνται. Γ' ε' 37, 41, 42, 45, 46, 49 καὶ Β' α' 6 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Ἄρ. Π.

Δαπάναι ἀναγκαῖαι (δαπανήματα ἀναγκαῖα), δαπάναι ἐπωφελεῖς (δαπανήματα ἐπωφελῆ), καὶ δαπάναι πρὸς τέρψιν Δ' ι' 54.

Δαπανήματα τῆς δίκης. Δαπανήματα καταβάλλει ὁ προπετῶς ἐνάγων. Α' β' 24. Ὁ ἡττηθεὶς διάδικος ὑφίσταται τὰ δαπανήματα. Α' δ' 26 ἐπ.

Δεδικασμένον. Α' δ' 28 ἐπ.

Δένδρα κάρπιμα εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν γειτονικῶν φυτεύονται. Α' δ' 87 καὶ ἐπ.

Δένδρον ἔνεκεν ἐξαπλώσεως ριζῶν πότε καὶ πῶς κόπτεται ἢ κλαδεύεται. Β' δ' 90 καὶ 91.

Δεσμοφύλακος ὠροδοκθέντος ἢ ἀμελήσαντος ποινή. σ' ιδ' 9.

Δεσποτεία (ἴδε κυριότης).

Δευτερογαμεῖν ἐπιτρέπεται καὶ πότε ; καὶ τίνα τὰ ἐπακολουθήματα τῆς δευτερογαμίας. Δ' θ' 1 ἐπ.

Δέσιον. Τὸ μὴ ἐξεῖναι τινι καπνὸν ἀπὸ δεψίου ἐπιπέμπειν τῷ γείτονι εἶδος δουλείας. Β' δ' 120.

Δημοσιακὴ δουλεία. Β' ε' 2.

Δημόσιος. Δημοσία διοίκησις. Α' ιε' 53. Τίνες δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια. Α' β' 37. Ἐπὶ τῶν δημοσίων χρημάτων δὲν χωρεῖ παραγραφή. Α' γ' 52. Νομὴ πράγματος δημοσίου πότε ἐπιφέρει παραγραφὴν κατὰ τοῦ δημοσίου. Β' α' 47 καὶ 52. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ δὲν κινεῖ δημόσιον ἐγκλήμα. Α' β' 40.

Δεικνύει ὁ λέγων οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος. Α' β' 6.

Διάδοχος τίνος τόπον ἐπέχει, καὶ πότε λογίζεται ἀντὶ κληρονομίου. Παραρτ. β' 23 καὶ 24.

Διαζύγιον, τί εἶναι. Παραρτ. γ' 42 καὶ σχόλιον 20. Ἀποσταίλαντος διαζύγιον ποινή. Δ' θ' 1. (Περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς διαλύσεως γάμου ἴδε τὴν λ. Διάλυσις).

Διαθέτει πότε καὶ κατὰ τί τὸ νομικῶς τέκνον, Ε' θ' 18.

(ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ)

56

Διαθέτουν τίνες ; 'Ο αὐτεξούσιος. Α' ιζ' 7. 'Ο ὕγιης τὰς φρένας. Ε' α' 2 καὶ 10. Κωφός δὲ καὶ ἀλαλός ποτε ; 12. Τυφλὸς πῶς ; 20. Ἀδελφοὶ τὰ κοινὰ. 24. Τίνες δὲν διαθέτουν, Ε' α' 13—15. Ε' η' 64. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοί. Ε' δ' 1 ἐπ. καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 635 καὶ ἐπ. Διαθέτην βιάζοντος ποινή. Ε' α' 32 καὶ 33.

Διαθῆται ποτε καὶ κατὰ τίνας τρόπους ἀκυροῦνται. Ε' ε' 1—3. 'Η ἀκύρωσις τῆς διαθήκης δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς δωρεᾶς αἰτίᾳ θανάτου. Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 642. Εἶναι ἄκυρος ἡ βία γενομένη διαθήκη ; Ε' α' 32 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 624. Εἶναι ἄκυρος ἡ ἀπὸ δολίας σαγηνεύσεως ἀπορρέουσα ; Ε' η' 4 καὶ σημ. ἡμ. ἐν σελ. 653. Κατὰ τίνας τρόπους γίνονται ἀτελεῖς. Ε' α' 4. Σφραγίζεται καὶ ὑπογράφεται. Ε' α' 5. Τίς ἀμάρτυρος, καὶ ἀσφράγιτος, ἰσχύει. Ε' α' 6 καὶ 7. Διαθήκη αἰχμαλώτου ποτε ἰσχύει, καὶ ποτε οὐχί. Ε' α' 16—19. Διαθήκη μυστικὴ ποτε ἰσχύει. Ε' α' 24 καὶ 22. Καὶ μὴ γνωστοποιουμένη εἰς τοὺς μάρτυρας, προσφέρεται αὐτοῖς, ἵνα ὑπογράψωσι. 35. Προγενεστέρα, πῶς ἀκυροῦται καὶ ἀνατρέπεται 26, 29, 39. Διαθήκη αὐτοκτονούντος ἐνεκὰ φόβου τῆς μελλούσης τιμωρίας δὲν ἰσχύει. 30. Ἀτελής ἰσχύει ὡς πρὸς τὰ τέκνα, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς ἐξωτικούς. Ε' ε' 5. Ε' ια' 27. Ἄκυρος καθίσταται ἡ διαθήκη τοῦ ἀπολέσαντος τὴν ἐλευθερίαν. Ε' ια' 13. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ στρατιώτου, τοῦ δὲ περιοριζομένου ἀκυροῦται, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποδείξῃται τὸ γεγονός. Ε' ια' 13. Δὲν ἀναιρεῖται ἡ διαθήκη τῇ τῆς δεκαετίας παραγραφῇ. Ε' α' 43. Διαθήκη ἀκυροῦται, ἐὰν μὴ μνημονευθῇ ὁ υἱός. Ε' ε' 6. Ὡσαύτως ἐὰν τεθῇ τέκνον. Ε' ε' 7. Ὡσαύτως ἐὰν ἀμνημόνευτος καταλειφθῇ κυφορούμενος Ε' ε' 8 καὶ 9. Ἄλλ' οὐχὶ ἐὰν μὴ μνημονευθῇ ὑπεξούσιος αἰχμαλώτος. 10. Ἡ ἀτελής διαθήκη οὐ βῆσσει τὴν προγενεστέραν, πλην ἐὰν ᾖ στρατιωτικὴ. 11. Ἀκυροὶ τὴν διαθήκην ἡ παράνομος αἵρεσις ἐπικλασθεῖσα υἱῷ. 12. Μέμφις καὶ ἐναντίωσις τῆς διαθήκης ὑπὸ τίνων προβάλλεται. Ε' ε' 1. ἐπ. Διὰ τῆς πενταετίας ἀναιρεῖται ἡ μέμφις. Ε' ε' 5. Ἐκπίπτει ὁ μεμφόμενος τοῦ κληροδοτήματος. Ε' ε' 6. Ἐν τῇ διαθήκῃ γράσεται ἰδιοχείρως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, ἢ προσφέρεται εἰς τοὺς μάρτυρας. Ε' α' 4. Τίνες μαρτυροῦσιν ἐν διαθήκῃ καὶ τίνες οὐχί. 41 καὶ 42. Τὰ ἕκτα-

νόητα λογίζονται ὡς μὴ γεγραμμένα. Ε' α' 46. Ὡσαύτως τὰ ἀντιπρατικά. 47. Μάρτυρες πόσοι ἀπαιτοῦνται. 35 ἐπ. Διὰ τῆς διαθήκης καταλείπεται τὸ νόμιμον μέρος. Ε' α' 45. Ε' θ' 21. Ἐκ διαθήκης ἀτελοῦς τίς κληρονομεῖ. Ε' η' 90 καὶ 91. Διαθήκης διαλαμβανόμενα πότε πιστεύονται. Α' η' 12. Γ' ε' 72. Διατάξεις πότε ἐκτελοῦνται. 48. Ἀκυρουμένης διαθήκης πῶς κληρονομοῦσι τὰ τέκνα ἢ οἱ γονεῖς, καὶ τίνας διατάξεις ἐκτελοῦσι. Ε' ι' 1. Τὰ λεγθέντα κατὰ τὴν κατάρτισιν διαθήκης οὐκ εἰσὶν ἐνεργά, ἐὰν ὁ διαθέτης διακοπῇ τὴν φωνήν. Ε' α' 11.

Διαιρέσεις κοινῶν πραγμάτων Γ' ι' 13 καὶ ἐπ.

Διακατοχὴ πότε κινεῖται. Α' γ' 31. Ε' ς' 7 καὶ ἡμετέρα σημεῖωσις ἐν σελ. 649.

Διαλαλιὰ. Δυνατὸν ὁ δικαστὴς καὶ ἐκ διαλαλιᾶς στείλαι τὰς μαρτυρίας ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Α' ς' 1.

Διάλυσις. Διάλυσις γάμου, καὶ αἰτίαι διαλύσεως αὐτοῦ. Δ' ιε' καὶ ἐπ.—Διάλυσις (συμβιβασμός). Α' ι' 4 ἐπ. Τί ἐστὶ διάλυσις. Α' ι' 1. Ἡ διάλυσις γίνεται ἐγγράφως καὶ ἀγράφως. Α' ι' 2. Γίνεται μετὰ προστίμου καὶ χωρὶς προστίμου. Ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων χωρεῖ διάλυσις; 3. Ὁ δεύτερος συμβιβασμός ἰσχύει. 4. Τὸ ἀπαξ ὁμολογηθὲν οὔτε μετὰ συμβιβασμὸν οὔτε μετὰ δεύτεραν ὁμολογίαν μεταβάλλεται. 5. Συμβιβασμός τοῦ παρασταθέντος ὡς ἐγγλίκου μετὰ ἐλευτέρου. 7. Συμβιβασμός διὰ χρημάτων ἐπὶ ἀγωγῆς ὕβρεως φέρει ἀτίμωσιν. 8. Συμβιβασμός περὶ διαλογίου δὲν χωρεῖ. 9. Συμβιβασμοὶ δὲν ἀναιροῦνται οὔδε διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς. 10. Ὁ ἐπιχειρῶν τὴν ἀνατροπὴν τοῦ περὶ συμβιβασμοῦ συμφωνητικοῦ τί ὑφίσταται. 11. Πότε ἀνατρέπεται ὁ συμβιβασμός, διότι εὐρέθησαν εἴτα τὰ ἔγγραφα τοῦ συμβιβασθέντος. 12. Ὁ ἐνώπιον φίλων καταρτισθεὶς συμβιβασμός δὲν προέρχεται ἐκ βίας. 13. Ὁ συμβιβασμός χωρεῖ περὶ πράγματος ἀμφιδόλου καὶ δίκης ἀδήλου. 14. Ἡ περὶ δόλου διαμαρτυρία καὶ οὕτως γενομένη δὲν ἀνατρέπει τὸν συμβιβασμὸν. 15. Ὡσαύτως ἡ οὕτως δηλωθεῖσα μεταμέλεια. 16. Ὁ ἐγγλίκος δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ ὅτι συνεδικάσθη ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς κληρονομίας τοῦ μετ' αὐτὸν συνεδικάσθη. 17. Συμβιβασμός περὶ ἐνὸς ἀντικειμένου δὲν ἐπιφέρει συμβιβασμὸν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. 18.

Διαμονή κατὰ πρόληψιν. Παραρτ. Τίτλ. γ' 42. Διαμονῆς δι-
καίωμα τίς ἀπόλλυσιν. Ε' β' 2.

Διαπεπαρθενευμένην εὐρών τὴν σύζυγον δύναται νὰ ζητήσῃ
διαζύγιον ὁ σύζυγος. Δ' ιε' 10 καὶ Νομολ. Ἐφετείων ἐν σελ. 603.

Διασκέψεως χρόνος πόσος δίδεται. Γ' γ' 112. Ε' η' 8 καὶ σημ.
ἡμ. ἐν σελ. 654 καὶ Νομολ. ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι.

Διατετιμημένον πρᾶγμα. Β' γ' 11.

Διατροφή. Β' γ' 3 καὶ 5 καὶ Νομολ. Ἀρ. Πάγου σελ. 237.
Γ' ε' 77 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 419.

Διαφέρων τί σημαίνει. Παραρτ. γ' 14. Ἡ ποινὴ τῶν περὶ
χρόντων οὐκ εἰς τὸ διαφέρειν ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἀρμόζει.
Α' β' 52. Ὁ πωλητὴς ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν. Γ' γ' 52 Νομολ.
Α. Π. σελ. 362.

Διαχειρίσεις ἀλλοτρίων ὑποθέσεων. Ε' ιβ' 55 καὶ ἐπ. Παραρτ.
β' 55 Σγόλιον.

Διγαμία πῶς τιμωρεῖται. Σ' δ' 5.

Διδόμενον διὰ τί δίδεται καὶ πότε ἀναλαμβάνεται. Β' γ' 1 ἐπ.

Δικαιοδοτεῖν. Οὐδεὶς ἑαυτῷ δικάζει ἢ δικαιοδοτεῖ. Α' δ' 2.

Δικαιώματα (ἔγγραφα ἀποδεικτικά λατ. instrumenta) τίς καὶ
πότε ὑποχρεοῦται νὰ προσαγάγῃ Α' β' 14 ἐπ.

Δικασθέντα. Τὰ μεταξὺ τίνων δικασθέντα δὲν ὑποχρεοῦσιν ἄλ-
λον; Α' δ' 28.

Δικαστὴς τίς δὲν δύναται νὰ ᾔναι. Α' δ' 1. Ὁ ἀνήλικος δὲν
γίνεται. 3. Ὁφείλει νὰ ἀκολουθῇ τὸ δίκαιον. 23 καὶ 33. Δῶρ
δὲν δέχεται. 45. Ἀλλὰ μόνον τὰ ἐκταγιατικά. 46. Προγεῖρας
δὲν δικαιούται νὰ ἐπιβάλῃ κεφαλικὴν ποινὴν. 24. Δικαστοῦ πα-
ραβαίνοντος τοὺς δικαστικούς τύπους ποινῇ. Α' β' 38. Καθήκοντα
δικαστοῦ τίς δὲν ἐκτελεῖ. Παραρτ. β' 32.

Δίκη κατὰ τῶν διαδεχθέντων δικαστῶν ὀφείλει πληροῦσθαι
ἐντὸς 20 ἡμερῶν. Α' δ' 13. Εἰς δίκην οὐδεὶς ἀναγκάζεται ἐν
καιρῷ θέρους. Α' δ' 4. Δίκης χρηματικῆς χρόνος. Α' δ' 14. Εἰς
τὰ ἔξοδα τίς ὑποβάλλεται. Α' δ' 26 καὶ 27.

Διοίκησις. Τὸ διοικηθὲν χρησίμως γίνεται ὑποχρεωτικῶς ἀπο-
δεκτὸν. Ε' ιβ' 56. Εἰς διοίκησιν πραγμάτων τίς ἀγωγὴ δίδεται
ὕπὲρ καὶ κατὰ. Ε' ιβ' 57. Ἀγωγὴν περὶ διοικήσεως (negotiorum
gestorum actionem) κινεῖ ἡ μήτηρ εἰς ἀπαίτησιν τῶν χρησιμῶν.

αναλωθέντων ὑπ' αὐτῆς. Β' γ' 5. Διοικήσις πραγμάτων πότε δὲν ἀναθεωρεῖται. Ε' ι' 1. Διοικήσις τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων τί εἶναι. Ε' ιβ' 55 καὶ ἐπ. Παραρτ. 6' 55 (Σχολ.).

Διοικητῆς πραγμάτων τίς δὲν γίνεται. Ε' ιβ' 30. Πότε δὲν ἀναλαμβάνει. 42. Πρὸς τίνα ἀποκαθίστησιν. 58. τίνας τόκους δίδει. 60, 61. Διοικητῆς ἐπαρχίας δὲν κατασκευάζει ἐν αὐτῇ πλοῖον. Ε' γ' 6.

Δοκιμασία πῶς γίνεται καὶ τίνα ἐπιζητεῖ. Γ' η' 25.

Δοκοὶ καὶ δόκωσις. Οὐκ ἔξεστι τῷ ἐπικειμένῳ βάρη ἐπιτιθέναι πρὸς λύμην τῆς δοκώσεως· εἰ δὲ ψήφωσις ἐν τῷ δοματικῷ τόπῳ γενήσεσθαι μέλλει, δεόν ἀσφαλίζεσθαι τὰς δοκοὺς. Β' δ' 39.

Δόλος μόνος ἢ δόλος καὶ ἐνοχὴ εἰς τίνα συναλλάγματα ἐνοχοποιεῖ. Παραρτ. 6' 55 (Σχολ.). Οὐδεὶς καθιστᾷ διὰ τοῦ δόλου κρείττονα τὴν ἰδίαν κατάστασιν. Παραρτ. 6' 25. Δόλος ἐπὶ πωλήσεως. Γ' γ' 40 καὶ 44 καὶ ἐπ. Πότε ὁ δόλος προκαλεῖ ἀκυρότητα. Ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 359. Ὁ δόλον ποιῶν εἰς ἀσήμερον χειροκοπεῖται. Σ' ιδ' 16. Ὁ ὄρους δόλῳ μετατιθεὶς τίνα ζημίαν ὀφίσταται. Σ' ζ' 12. (Ἰδε καὶ τὴν λέξιν Ἀπάτη).

Δόλου ἀγωγή. Ἡ περὶ δόλου ἀγωγή πότε ἀρμόζει. Γ' γ' 18. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πατέρωνες οὐκ ἐνάγονται τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ. Α' 6' 24. Παραγραφή ἔνεκα δόλου α' γ' 61 καὶ 63. (Ἰδε καὶ Ἀπάτη).

Δομέστικοι. Ἀπαγορεύεται καὶ εἰς αὐτοὺς μνηστεύεσθαι ἐν ἡ ἐπαρχίᾳ ἄρχει ὁ κύριος αὐτῶν. Δ' 6' 9.

Δοτάλια χρήματα. Δ' ι' 25 (Σχολ.).

Δολιευομένου εἰς τὴν συναλλαγὴν ποιηή. Σ' ιδ' 12.

Δουλεία πότε ἀμεληθεῖσα ἢ διὰ καινοτομίας ἀναιρεῖται. Β' δ' 121—123. Ἡ δουλεία πότε ἀπόλλυται δι' ἀχρηστίας δεκαετούς καὶ πότε δι' εἰκοσαετούς. 126. Ὑπολογισμὸς τοῦ διαστήματος τούτου. 131. Δὲν ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν γενικῶν νόμων. 46. Ἡ δουλεία τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν συνεπιφέρει καὶ τὴν δουλείαν τοῦ ποιεῖν καλύθην. 105. Ἡ δουλεία γίνεται ἐν τῷ ἐδάφει ἢ ἐν τοῖς κτήμασι. 117. Τίς δουλεία δὲν δύναται νὰ συσταθῇ 118. Τίς δουλεία ἐπιβάλλεται εἰς τὸ κτῆμα προκειμένης πωλήσεως αὐτοῦ. 119. Τὸ μὴ ἐπιτρέπεσθαι τὴν ἐκπομπὴν καπνοῦ ἀπὸ καπνοδόχου κτλ. δουλεία ἐστί. 120. Δουλείαν δ κοινωγὸς δὲν

ἐπιβάλλει εἰς τὰ κοινά. Β' δ' 58. Δουλείαν οὐδὲ τὸ δημόσιον ἀνατρέπει. 108. Τίνα δουλείαν σιωπηρὰν ὑπομένουσιν οἱ χαμα-
λώτεροι πόποι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων. 110—112. Τίνα δουλείαν
δὲν ἀναιρεῖ ἀχρησία. 124.

Δουλεία (ἀποβολὴ ἐλευθερίας). Τί ἐστὶ κατὰ Ρ. Δ. καὶ οἱ δοῦ-
λοι πῶς γίνονται. Ε' ι' 3 καὶ 4. Οἱ δοῦλοι πῶς ἐλευθεροῦνται.
Α' ι' 10. 22 ἐπ. Ε' γ' 78. Πόσον ἐκτιμῶνται. Α' ι' 17. Ὁ
ἄπαξ ἐλευθερωθεὶς δουλοῦται πάλιν δι' ἀχαριστίαν. Α' ιδ' 1—21.
Ἀποκαρεῖς ἀλλάττει τύχην : 17—20. Δὲν κληρονομεῖ 21. Πότε
ἐνάγεται 15. Πότε κατηγορεῖ τὸν δεσπότην. 10. Πότε ἐλευθε-
ροῦται διὰ καταβολῆς κλοπιμαίων : Α' ι' 23. Δὲν υἱοθετεῖται.
29. Πότε δὲν ἐγκαθίσταται κληρονόμος. Ε' γ' 48. Κληροδοτηθεὶς
φυγὼν ἀναζητεῖται ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἰδίαις δαπάναις, ἐκπὸς
ἂν ἔφυγε ζῶντος τοῦ διαθέτου. Ε' ι' 10 καὶ 11. Μεθ' ὅπλων
προσφυγὼν ὁ δοῦλος ἐκβάλλεται τοῦ ἀσύλου. Β' θ' 1. Δούλου
ἐπιβουλεύσαντος τὸν δεσπότην ποινή. Σ' ιδ' 2. Τῆς περὶ δούλου
ἀγωγῆς χρόνος. Α' ι' 25. Ἐλαττώματα μὴ προλεχθέντα κατὰ
τὴν πώλησιν δούλου εἰς τί ἐνοχοποιοῦσιν Γ' γ' 121. Ἀγοραστής
δι' ἐγκλημα αὐτοῦ πῶς κινεῖ κατὰ τοῦ πωλητοῦ. 46. Δούλου
ἀποθνήσκοντος μετὰ τὴν πώλησιν ὁ ἀγοραστής ἀπαιτεῖται τὸ τί-
μημα 100. Δούλου ἐγκαλέσαντος δεσπότην ποινή. Σ' ιδ' 3. Ὁ
τὸν ἀλλότριον δούλον ὑποδεξιόμενος τίνα ζημίαν ὑφίσταται. Σ'
ιγ' 1 καὶ 2. Δούλης κάματοι καὶ ἐνόκλια ὑποθηκευθέντων κτη-
μάτων ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος Γ' ε' 4. Δούλων τέκνα εἰς τίνα
ἀνήκουσιν. Β' ι' 11.

Δρόμου δημοσίου χαλασθέντος τίς οἶδε παράδοξον. Β' δ' 136.
Δυνατοὶ ἀγοράζουσιν ἀπὸ εὐτελεστέρων : Γ' γ' 112 καὶ 114.
Δώματα νεόκτιστα πῶς μεταχειρίζονται οἱ κύριοι Β' δ' 37 καὶ 38.
Δωματουργίας δαπάνην τίνας ἀναδέχονται. Β' δ' 39.

Δωρεά. Γ' α' 1 ἐπ. Δωρεά μεταξὺ ζώντων. Γ' α' 2 καὶ 3 καὶ
Νομολ. Α. Π. σελ. 332. Δωρεά αἰτίᾳ θανάτου τί ἐστὶ καὶ τίνα
τὰ εἶδη αὐτῆς. Γ' α' 2, 4 καὶ 5. Πρῶσις δωρεᾶς αἰτίᾳ δὲν εἶναι
δωρεά. Γ' γ' 25 ἐπ. Δωρεά ἀνεγγχείριστος πότε δὲν γίνεται τοῦ
πρὸς δὲν ἐδωρήθη. Γ' α' 6. Προσποιητὴ ἢ κατὰ δόλον δὲν ισχύει
8 καὶ ἢ ὅπ' αὐτὴν ἤμετ. σημ. Ἡ ἄπαξ γενομένη δὲν ἀνατρέ-
πεται. 9 καὶ 12. Ἡ δωρεά γίνεται μόνον κατὰ γνώμην καὶ

ἐκουσίως. 10. Βασιλέως πρὸς δύο πότε προσκυροῦται εἰς ἓνα. 13. Βασιλέως πρὸς μὴ ζῶντα δὲν ἰσχύει. 14. Ἀνεπιφώνη-
τος δὲν προσποκτᾶται. 15. Ὑπερβαίνουσα τὰ πενταχόσια νο-
μίσματα, πότε ἰσχύει. 16 καὶ 17 καὶ ἡμετ. σημ. σελ. 338
καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 339. Πρὸς πόρνην ἰσχύει. 19. Ἀκυ-
ροῦται ὑπὸ τῆς γεννήσεως τέκνου. Γ' β' 1. Πρὸς κατιόντας ἀνα-
τρέπεται δι' ἀχαριστίαν. Γ' α' 18. Ἀχαριστίας εἶδη προκαλοῦντα
τὴν ἀνατροπὴν τῶν δωρεῶν. Γ' β' 3 καὶ ἡμετ. σημ. σελ. 340
καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 340. Γ' α' 18. Ἀνηλίκου πότε ἀνα-
τρέπεται ἢ κυροῦται. Α' ιβ' 16, 17, 28, 37. Τίς δωρεὰ δὲν
ἀπαλλοτριεῖται. 22. Προγαμία ἢ διὰ μνηστείαν, πότε καὶ ποῦ
διδομένη συνίσταται, καὶ τίς ἀνατρέπεται. Δ' γ' 4, 3, 7. Πότε
δὲν ἀνακαλεῖται ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος. 4. Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ
μνηστῆρος πότε ἀναλαμβάνεται. 5. Ἡ τοῦ πενθεροῦ ἢ πενθερᾶς
δωρεὰ πρὸς τὸν γαμβρὸν ἢ τὴν νύμφην καὶ λυομένου τοῦ γάμου
δὲν ἀναιρεῖται. 8. Πότε ἀποδίδεται ὁλόκληρος ἢ μέρος. 9. Πότε
δὲν ἀνατρέπεται μὲν ἡ δωρεὰ πενθεροῦ ἀλλ' ἐπιζητεῖ οὗτος τὰ
ἀρπαγέντα παρὰ τοῦ μνηστῆρος. 10. Δωρεὰ μεταξὺ συζύγων δὲν
ἰσχύει. Δ' γ' 3. Δ' ιδ' 1—3 καὶ Νομολ. ἐν σελ. 595. Πρὸς
παλλακὴν ἰσχύει. 3. Δωρεὰ πρὸς γυναῖκα πότε κυροῦται ἢ δὲν
ἀνατρέπεται. Δ' γ' 2 (Σχολ.). Δ' ιδ' 4. Τίς δωρεὰ πρὸς ἄνδρα
ἰσχύει. 5. Δωρεὰ πρὸς θυγατέρα τῆς γυναικὸς ἰσχύει. 6. Μεταξὺ
τῶν συγγενῶν ἰσχύει ἡ δωρεὰ. 7 καὶ ἐπ. Ἐπὶ τῶν κεκωλυ-
μένων γάμων τί γίνονται τὰ δωρηθέντα. 12. Δωρεὰ αἰτία θανάτου
μεταξὺ συζύγων ἰσχύει, ἀκυρουμένη ὅμως ἂν ἐπέλθῃ διαζύγιον
13 καὶ 14. Ἄλλ' ἐγκύριως δωρεῖται τις τῇ συζύγῳ αὐτοῦ τὸ
ἄρκον πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ κτισθέντος αὐτῆς οἴκου. 15. Πρὸς δὲ
σύζυγον νεωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν; 15. Ἐὰν συναποθάνωσιν
ἄνθρωπος καὶ γυνή, ἕτερος οὐκ ἐνάγει περὶ τῆς ἐν γάμῳ δωρεᾶς. 18.
Δωρεὰν πατὴρ δὲν δεσπόζει υἱός. Β' α' 12. Δωρεὰ πατὴρ ἐν
ὀνόματι καὶ συναινέσει τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ λογίζεται δωρεὰ τῆς
θυγατρὸς. Δ' ι' 23.—Δωρεῖται ὁ κελεύων νὰ δοθῇ ἡ δωρεὰ καὶ
οὐχὶ ὁ κατ' ἐντολὴν παρέχων αὐτήν. Γ' α' 7.

Δωροδοκία. Τὸ δωροδοκίας λόγῳ πρὸς ὑποφθορὰν δοθέν δὲν
ἀναλαμβάνεται Β' γ' 1.

Δωσιδικία (forum) Α' β' 1 ἐπ.

Ε.

Ἐγγάστριος. Λύεται ἡ πρὸς ἐγγάστριον γυναῖκα μνηστεία. Δ' α' 25.

Ἐγγραφα. Δι' ἄλλοτρίων ἐγγράφων τίς ἀγωνίζεται. Α' β' 11. Ἀντιφατικὰ δὲν ἰσχύουσιν. 15. Κατὰ τίνων ὀφείλει τις νὰ ἐμφανίζῃ. 10—19. Ἐγγραφον τῆς διαλύσεως (συμβιβαστικὸν ἔγγραφον). Γ' γ' 81.

Ἐγγραφή εἰς τίνα ἀπαιτεῖται. Α' β' 33 καὶ 34.

Ἐγγράφου κατάθεσις εἰς τί συμβάλλει. Γ' ε' 74.

Ἐγγύησις. Ὁ ἐγγυηθεὶς τὸν λαβόντα παρακαταθήκην τί ἀποδίδωσι. Γ' θ' 18. Ἐγγυήσεως καταβολή πότε δὲν ἀναλαμβάνεται. Γ' ζ' 22. Ἐγγύησιν τίς δὲν ἀπαιτεῖται. Α' β' 23. Ἀρνούμενον τὴν ἰδίαν περὶ ἐγγυήσεως συγγραφὴν ποιῇ. Α' η' 14. Ἡ γυνὴ ποτε δίδωσιν ἐγκύρως ἐγγύησιν καὶ πότε ἐνέχεται ἢ βοηθεῖται. Γ' ζ' 5—18. Ἐγγύησις μετὰ γυναικὸς ἢ ἀνηλίκου πότε καὶ εἰς πόσον ἐνοχοποιεῖ. Γ' ζ' 21. Ἐγγύησις ῥητὴ πρὸς παράστασιν ἄλλου ἐπιδέχεται προθεσμίον. 23. Ἐγγυηταὶ πότε δὲν εὐθύνονται. Α' ιβ' 11. Ἀνηλίκων πότε ἐνέχονται 51. Ἐγγυητὴν δὲν δίδει ὁ μνηστήρ διὰ προῖκα. Δ' α' 23. Ἐγγυητὴς πότε ἱκανοποιεῖ. Γ' ζ' 1 καὶ 3. Τίς βοηθεῖται. 19. Εἰς τόκους ἐνέχεται ; 24. Ἀνηλίκου ἐγγυητὴς βοηθεῖται. 25. Ἐντὸς τίνος χρόνου ἐνέχεται. 27. Πῶς καὶ εἰς τί εἶδος λαμβάνεται. 28.

Ἐγκατάστασις ἰσχύει καὶ ἐὰν μὴ λεχθῇ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὑπάρχῃ βέβαιον γνῶρισμα. Ε' η' 40. Ἐγκαταστάσεις χάριν ἀμειδόμεναι δὲν ἰσχύουσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἀνάγονται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον. Ε' η' 4. Ἐγκατάστασις κληρονόμων δι' ἀχαριστίας λόγον πότε ἀνατρέπεται. Ε' ι' 1 καὶ 32. 9'.

Ἐγκλημα. Τὸ ἐγκλημα ἀκολουθεῖ τὸ πρόσωπον. ζ' ι' 8. Ἐγκλήματα τίνες δὲν κινουσι. Ε' β' 35 ἐπ. Πῶς σθένονται. Ε' β' 31 καὶ 39. Ἐγκληματικὴ δίκη δὲν δικάζεται ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ. Α' δ' 7. Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου 8. Ἐγκληματιῶν τίνες δὲν ἀπολύονται ἐκ τῆς φυλακῆς κατὰ τὴν πρώτην τῶν πασχάλίων ἡμερῶν. Α' δ' 9.—Ἐντὸς διετίας ὁ κατηγορήσας ἐγκληματικῶς ὀφείλει πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. Α' β' 32. Ὁμολογία τοῦ κατηγ. περὶ ἐγκλήματος δυσχερῶς πιστεύεται. Α'

δ' 25. Ἀμοιβαίων ἐγκλήσεων ὑπαρχουσῶν, τὸ βαρύτερον ἐγκλημα προεξετάζεται. Α' 6' 9.

Ἐγγείρισις κληρονομίας. Πῶς ἐγγεiriζει τις τὴν κληρονομίαν Ε' η' 18.

Ἐγγόρηγος τοῖχος Γ' η' 43 (Σχολ.) καὶ Β' δ' 48.

Ἐδαφος ψιλὸν πόσον ἀπομακρύνει ἀπ' ἐαυτοῦ τὴν οἰκοδομήν.

Β' δ' 53. Ἐδαφικὴ δουλεία (ἢ δουλεία ἐν τῷ ἐδάφει). Β' δ' 147.

Ἐδνα (ἴδε τὰς λ. προγαμιαία δωρεά).

Ἐθιμα. Τὰ ἔθιμα φυλάττονται. Α' α' 33.

Εἰδικά. Τὰ εἰδικὰ τίνων εἶναι ἐπικρατέστερα, καὶ εἰς τίνα περιέχονται. Παραρτ. 6' 48 καὶ 49. Οἱ εἰδικοὶ νόμοι ἐπικρατέστεροι τῶν γενικῶν. Α' α' 21.

Εἰδοποίησις ἢ εἰδοποίησις. Β' α' 22 ἐπ. καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 249.

Εἰδωλολατρῶν ποινή. ζ' ια' 6.

Εἰκονικὴ πρᾶσις ἢ ἐσχηματισμένη (imaginaria venditio). Γ' γ' 33 καὶ ἐπ.

Εἰσαγωγίμος δίκη. Α' 6' 23 (Σχολ.).

Εἰσοδός (δίκης). Α' 6' 47.

Ἐκατοστήν τελείαν (ἐκατοστιαῖον τόκον) τίς λαμβάνει. Γ' ζ' 48. Α' δ' 41. Καὶ μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδίκης ἐκατοστιαῖος τόκος δίδεται. Γ' ζ' 16.

Ἐκθιβασμός. Τίς ἐκθιβάζει ψῆφον. Α' δ' 15.

Ἐκδικητικὴ τῶν ιδίων ἀγωγή κατὰ τίνος κινεῖται. Α' γ' 39.

Ἐκδικος ὄρκος (ἴδε ὄρκος).

Ἐκκαλεῖ τις ἐντὸς πόσων ἡμερῶν. Α' δ' 42. Τίς δὲν ἐκκαλεῖ πλέον. 44 καὶ 48.

Ἐκκλησίαι ἐντὸς τίνος χρόνου ἀνακαλοῦσι τὰ πράγματα. Α' α' 14. Ἐκκλησία εἰς τίνα συνεισφέρει. Β' ε' 4.

Ἐκκλήσεως προθεσμία. Α' δ' 37. Ἐκκλησίαι δὲν ἐμποδίζονται Α' δ' 17. Κατὰ τίνων δὲν δίδεται 42.

Ἐκμαρτύριον ὁπόσῃν πίστιν φέρει. Α' ζ' 6 καὶ 14.

Ἐκμισθώσας πράγματα ἐπιζήμια, εἰς τί ἐνέχεται. Γ' η' 24 καὶ 22.

Ἐκνίκησις. Ἐκνικωμένου ἀγροῦ ὁ πωλητὴς ἐνάγεται. Γ' γ' 74 ἐπ. καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 373. Ἐκνικωμένου πράγματος

ὁποῖον τὸ ἀποδοτέον τίμημα. Γ' γ' 77 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 375. Ἐκνικωμένου τοῦ ἀγροῦ οὐ δύναται ὁ νομεὺς τὸν σπόρον ἐπαῖραι. Α' α' 48. Δι' τυγχραὶ αἰτίαι τῆς ἐκνικήσεως βαρύνουσι μετὰ τὴν πώλησιν τὸν ἀγοραστήν. Γ' γ' 76.

Ἐκποίησης. Εἰς ἐκποίησην ἀκινήτων τίνες προτιμῶνται. Γ' γ' 403—407. Ἐκποίησης ἄνευ προτιμήσεως πῶς γίνεται. Γ' γ' 408. Ἐκποίησης κατὰ δόλον ἀκυροῦται, καὶ τὸ πρᾶγμα δίδεται εἰς τοὺς προτιμωμένους. 409 καὶ 413. Ἐκποιούντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προτιμήσεως ποινή. Γ' γ' 409.

Ἐκχώρησις. Παραρτ. β' 58. Γ' 34 ὅφ' ἦν καὶ Νομολ. Ἀρείου Πάγου σελ. 835.

Ἐλαιοτριβεῖα καὶ ἀμоргεῖα εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν πείρις οἰκημάτων κατασκευάζονται. Β' δ' 20.

Ἐλάττωσις τοῦ τιμήματος. Ἡ περὶ αὐτῆς ἀγωγή ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 57—61. Πότε ἔχει χώραν. 63 καὶ 65. Ἐλαττωματικὸν ἀνδράποδον ἢ ζῶον, ἐπαινεθὲν, πῶς ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττοῦται τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ' γ' 61. Ἡ ἐμπαθὲς ποῖον ζῶον λογίζεται. 63 καὶ 64.

Ἐλάχιστον τίμημα. Ἡ περὶ ἐλαχίστου τιμήματος ἀγωγή ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 69.

Ἐλευθερία δὲν διατιμᾶται χρηματικῶς. Ε' η' 11. Εὐνοεῖται ἐξ ὁγῶς ὑπὸ τοῦ νόμου. Αὐτ. 12 καὶ 13. Ἐλεύθερον ἐμπορεύουμένου ποινή. Σ' ιγ' 4. Ἐλεύθεροι πῶς γεννῶνται. ιη Α' 7—9. Ἐλευθέρωσις δὲν ἀνατρέπεται. Ε' ιη' 19. Ὁ ἀνδραποδίζων ἔλεῦθερον χειροκοπεῖται κατὰ Ρ. Δ. Σ. η' 7. Σ' ια' 4.

Ἐλκυσμὸς τοῦ ὕδατος. Β' δ' 100.

Ἐλληνιζόντων μετὰ τὸ βάπτισμα ποινή. Σ' ια' 4.

Ἐμβασμον δικαστήριον. Α' δ' 50 (Σχολ.) καὶ 66 (Σχολ.).

Ἐμὸν. Τί περιλαμβάνει ἢ λέξις ἐμὸν καὶ ἢ λέξις σὸν. Παραρτ. γ' 7.

Ἐμπονήματα. Τίνες στεροῦνται τῶν οἰκείων ἐμπονημάτων καὶ καλλιεργημάτων. Γ' γ' 7.

Ἐμπροστοῦ οἰκημάτων, ἢ σίτου ποινή. Σ' ιβ' 4.

Ἐμφύτευσις. Τί ἐστὶν ἐμφύτευσις. Γ' δ' 1 ἐπ. καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 392. Ὁ ἐμφυτεύσας ἐπὶ πόσον χρόνον μὴ καταβαλὼν τὸν κανόνα ἐκπίπτει τῆς ἐμφυτεύσεως. Γ' δ' 8 καὶ Νομολ. Α. Π.

σελ. 394. Ἐμφυτεύσεις ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλ. καὶ φιλανθρωπι-
κῶν καταστημάτων ἐπὶ πόσον δύνανται νὰ διαρκέσωσι. Γ' δ' 4.
Ἐπὶ πόσον τῶν ἐρειπίων τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.
Γ' δ' 5. Ἐπὶ πόσον τῶν ἐρειπίων τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν κτλ. Γ'
δ' 6. Ἐμφυτεύσεως δικαίωμα πῶς πωλεῖται. Γ' γ' 102. Εἰς ἐμ-
φυτεύειν τίνες δὲν λαμβάνουσι τὰ κτήματα τῶν δημοσίων κατα-
στημάτων· ποινὴ τῶν τολμώντων τὸ τοιοῦτο. Γ' 9. Καὶ ἐπὶ
τῶν ἐμφυτεύσεων εἰς μόνος μάρτυς ἄρκει κατὰ τὴν κατάρτισιν
τοῦ περὶ αὐτῶν συμβολαίου. Α' κ' 23.

Ἐνάγων καὶ ἐναγόμενος. Ἐνάγει τις ἀκουσίως; Α' 6' 20.
Ἐναγόμενος ἔχει τριμηνίαν πρὸς παρασκευὴν. Α' 6' 5. Πότε γί-
νεται ἐνάγων. 7. Πόσα μίλια προσλογίζονται αὐτῷ καθ' ἑκάστην
πρὸς ὁδοπορίαν. 46. Ἐνάγων ποῦ κινεῖ ἀγωγὴν. Α' 6' 1. Πότε
ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα. 3. Ὑπόκειται εἰς τὸς ἀποδείξεις. 6. Πῶς
οἰκειοποιεῖται τὴν νίκην. 45. Ἐνάγοντος ἀθαδῶς καὶ πρὸ τῆς
προθεσμίας ποινὴ. Α' 6' 21 καὶ 47. Διὰ τῆς προκατάρξεως βελ-
τιοῦται ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος. Α' 6' 55. Κρείσσων ἐν τῷ δικ.
ἄγωνι ἡ θέσις τοῦ ἐναγομένου. Α' 6' 56 καὶ 57. (Ἴδε καὶ λ.
ἀγωγή).

Ἐναντιούμενος κατὰ τῆς διαθήκης ἐκπίπτει· τῶν κληροδοτη-
θέντων αὐτῷ κτλ. Ε' ς' 6.

Ἐνέχυρον τί εἶναι. Παραρτ. 6' 55 (Σχολ.). Ἐνέχυρον ἀκο-
λουθεῖ τὴν συμφωνίαν· πότε καὶ διατὶ πωλεῖται. Γ' ε' 8, 14 καὶ
13. Ὁ κρατῶν ἐνέχυρον δὲν ἐνέχεται. 19. Ὁ ἐνέχυρον πωλή-
σας πότε ἐνάγεται ὡς κλέπτης. 11. Ἐνέχυρον τίς πωλεῖ καὶ πότε
πλειστηριάζει ὁ νικῆσας. 16. Ἐνέχυρον πῶς δίδεται πρὸς ἄλλον.
17. Ἐνέχυρον πῶς πωληθέν δὲν διεκδικεῖται. 19. Ἐνέχυρον τίς
νομῇ δὲν ἀναιρεῖ. 33. Ὑπὸ τίνων δὲν παραγράφεται πολυχρο-
νίως. 34. Πῶς συναλλάσσεται σιωπηρῶς. 35. Τίς δανειστής πω-
λεῖ τὸ ἐνέχυρον, καὶ πότε δύναται λαμβάνει αὐτὸ ὁ δεύτερος δα-
νειστής. 48. Ἐνεχύρου πωλητῆς εἰς τίνα ὑποβάλλεται. Γ' ε' 9.
Τὰ τυχερὰ καὶ ἡ βλάβη εἰς τίνα ἀναφέρονται. 18, 20—26. Ἀπό-
δοσις πότε ἀπολύει τοῦ χρέους. 24. Τίς συμφωνία δὲν ἰσχύει.
42. Ἀγωγή κινεῖται διὰ πώλησιν αὐτῶν παρ' ἑξῆς. 15. Καὶ
κατὰ τοῦ χρεώστου. 19. Πότε ἀποκαθίστανται οἱ ἀνήλικοι κατὰ
τῶν πρεσβύντων αὐτῶν ἐνεχύριον παρὰ τῶν ἰδίων δανειστῶν. Α'

ιβ' 40. Ὁ ἐνεχυριάζων τὸ ἀλλότριον ἑαυτὸν ποιεῖ ἔνοχον. Γ' ε' 14.

Ἐνήλικος. Πότε γίνεται τις ἐνήλικος. Α' ιβ' 1, 17 καὶ 18. Τίς ἐνήλικος νυμφεύεται ἄνευ τῆς συναινέσεως γονέως. Δ' δ' 12, 17. Τίς κατὰ γνώμην δικαστοῦ; 25. Ὡσαύτως καὶ ἐν δευτέρῳ γάμῳ. Δ' θ' 9. Τίνας τῶν συγγενῶν δὲν κληρονομεῖ. Ε' ι' 1, 8.

Ἐνοικίαισι. Ἐνοίκιον οἰκίας ἐνυποθήκου ψηφίζεται εἰς τὸ χρέος. Γ' ε' 4. Πότε λογίζεται ἀντὶ τόκου κτλ. Γ' ε' 6. Ἐνοίκια καὶ τόκοι ὡς καρποὶ καταφέρονται ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας. Α' η' 64.

Ἐνοικιαστῆς πότε ἐνέχεται διὰ πυρκαϊάν. Γ' η' 13, 16 καὶ 17.

Ἐνοικος καταβάλλων τὸ μίσθωμα οὐκ ἐκβάλλεται Γ' η' 34. Καθυστεροῦντος τὸ ἐνοίκιον, ἐπιτρέπεται καὶ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Γ' η' 33.

Ἐνόρδινον δικαστήριον. Ὁ καταλιπὼν τὸν διαιτητὴν καὶ διακῶν ἐνορδίνως ὑποπίπτει τῇ ποινῇ. Α' θ' 50.

Ἐνοχὴ τί ἐστι. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 412.

Ἐνοχοποιοῦσι, τίνα δὲν. Παραρτ. β' 55.

Ἐνταφιασμοῦ δαπάναι ἀπαιτοῦνται. Β' γ' 6 Πῶς ἐξαίρουνται ἐκ τοῦ κλήρου. Ε' θ' 24.

Ἐντολή. Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 240 καὶ ἐν σελ. 341. Ἐντολὴ τί ἐστι. Παραρτ. β' 56 (Σχολ). Εἰς ἐγκληματικά δὲν δίδονται. Παραρτ. β' 54. Τί δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὁ ἐντολεύς. Β' γ' 10.

Ἐνυπόγραφος ἐπιστολή. Καὶ τὸ διαταχθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως δι' ἐνυπογράφου ἐπιστολῆς ἐστὶ νόμος κατὰ Ρωμ. Α' α' 28.

Ἐνυπόθηκος δανειστής. (Ἴδε τὴν λέξιν Ὑποθήκη).

Ἐξαβίβλου κατάρτισις καὶ ἰσχύς παρ' ἡμῖν. Α' α' 7 καὶ 8 καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 16.

Ἐξάρτους ἢ ἐξάρτισις. Εἰς ἐξάρτισιν δὲν συναριθμεῖται τὸ ἐφ' ὅλκιον. Β' ια' 9. Νέας ἐξάρτισεως συνεισφορά δὲν γίνεται; 13.

Ἐξάερα τῶν γειτόνων ἀποδιώκουσι τοὺς πλησίον κτίζειν βουλομένους. Β' ς' 53.

Ἐξέδρας σωλῆνες ἢ κέραμοι πῶς ἀλλάττονται. Β' δ' 81.

Ἐξελεγχθεῖς τίς ὑπολαμβάνεται. Α' δ' 51.

Ἐξέτασις δικαστικὴ προλέγεται. Α' δ' 10.

Ἐξοδος (ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως *δαπάνη*). Γ' γ' 71. Ἐξοδος (τὸ ἀντίθετον τοῦ εἰσόδου). Α' β' 38 (Σχολ.) Β' α' 35. Γ' ε' 35.

Ἐξοδα πότε ἀπαιτοῦνται καὶ πότε οὐ. Β' γ' 3—7. Ἐξόδων ὑπερμέτρων τίνα λαμβάνονται. Ε' ιβ' 59. (Ἴδε καὶ τὴν λ. *δαπανήματα*).

Ἐξοπλισμὸς ἀγροῦ τί περιλαμβάνει. Ε' ια' 39.

Ἐξώπροικα πότε γίνονται τοῦ ἀνδρός. Δ' β' 1. — Τί γίνεται ἐὰν ὁ ἀνὴρ *δαπανήσῃ* τὰ ἐξώπροικα. 2. — Ἐλευθέρως διατίθεται τὰ ἐξώπροικα ἢ γυνή. 3. — Ἐπὶ τοῖς ἐξωπροίκαις καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον μέχρις εὐπορίας, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν. 4.

Ἐξώστης εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν καταντικρὺ κατασκευάζεται. Β' δ' 32.

Ἐξωτικός. Καλεῖται καὶ ἐξωτικὸς εἰς ὑπερθεματισμὸν προκειμένης διαιρέσεως κοινῷ πράγματι, ὅτε ὁ εἰς τῶν διχοζομένων δὲν δύναται ἐκ πτωχείας ὑπερθεματίσαι. Γ' ι' 13. Πότε κληρονομεῖ ἀδιαθέτως. Ε' ιδ'.

Ἐπάγγελμα διπλοῦν μετερχομένου ποινή. ζ' ιδ' 12.

Ἐπανόρθωσις οἴκου. Γ' δ' 5. Γ' ε' 49.

Ἐπαρχοὶ δὲν συναλλάττουσιν, ἅπου διοικοῦσι· δανείζονται ὅμως. Γ' ε' 2.

Ἐπαυλις. Ἐπαύλειος θύρα πῶς ἀνοίγεται. Β' δ' 25. Ἐπαυλιν τίς ἐπιδιορθοῖ. Β' δ' 44.

Ἐπιβολή ἥτοι ἐπίδοσις ἀπόρου κτήσεως πρὸς κληρονόμους ἢ ὁμογώρους ἢ ὁμοκλήνους. Παραστ. γ' 30.

Ἐπιδιαιτητής πότε ἐκλέγεται. Α' δ' 59.

Ἐπιδρομή ληστῶν Γ' θ' 15.

Ἐπικαρπία. Τί ἐστίν ἐπικαρπία. Ἡμ. τημ. ἐν σελ. 317. Πῶς ἀπόλλυται. Β' δ' 126. Τίς ἐπικαρπία ἐξαφανίζεται ἐν ἐκατόν ἔτεσι. Β' ι' 9. Ἐπακόλουθα τῆς ἐπικαρπίας. Β' ι' 4 ἐπ. 11 καὶ ἐπ. Πόσον ἐκτιμᾶται ἡ ἐπικαρπία. Β' ι' 12. Ὁ μὴ ἔχων ἐγγυὸς ἐπικαρπώτης λαμβάνει τὴν ἀποτίμησιν τῆς ἐπικαρπίας. Β' ι' 14.

Ἐπικαλουμένων δαίμονας ποινή. ζ' ι' 8.

Ἐπικείμενα τίς κυριεύει. Β' α' 26 καὶ 27. Β' δ' 67.

Ἐπικείμενοι τίνα ἐμποδίζονται νὰ πράττωσι. Β' δ' 71.

Ἐπικτισθέντα τίς κυριεύει. Β' α' 26—38.

Ἐπὶ λήμματα μαρτυρία. Α' ζ' 24.

Ἐπιμέλεια εἰς τίνα ἐπιζητεῖται. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.).

Ἐπιορκήσαντος ποινή. Α' ζ' 18 καὶ 19.

Ἐπίορκος τίς δὲν λογίζεται. Α' ζ' 14.

Ἐπίπεδα οἰκήματα. Β' δ' 18 καὶ 23.

Ἐπίσκοπος διὰ τίνος χρόνου παραγράφει. Β' α' 33. Τίνα δύνανται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ καὶ τίνα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ε' δ' 1. Δὲν γίνεται ἐπίτροπος ἡ κηδεμών. Ε' ιβ' 22 καὶ 23. Πῶς χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι, τίνες χειροτονοῦνται κτλ. Παραρτ. δ' 1 ἐπ.

Ἐπιστροφή. Ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγή ἐντός τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 57—61. Πότε ἔχει χώραν 63 καὶ 65.

Ἐπίσχεσις. Β' α' 8 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Γ' γ' 23 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 445.

Ἐπιτιθέμενα εἰς ἀλλοτρίαν ὕλην τίς κυριεύει. Β' α' 32.

Ἐπιτροπεία. Τί ἐστίν. Ε' ιβ' 1, 6 κτλ. Τίνες ἐπιτροπεύονται. Ε' ιβ' 9 καὶ 11. Τίνες ἐπιτροπεύουσι. Ε' ιβ' 2 καὶ ἐπ. 18 καὶ ἐπ. Δὲν ἐπιτροπεύουσι κωφὸς καὶ ἄλλος. Ε' ιβ' 5 καὶ 28. Πῶς ἐπιτροπεύουσιν οἱ συγγενεῖς, καὶ τίνες προτιμῶνται Ε' ιβ' 19. Αἱ γυναῖκες δὲν ἐπιτροπεύουσι. Ε' ιβ' 18 καὶ ἐπ. Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐπιτροπεύωσιν αἱ μητέρες. Ε' ιβ' 20. Ἐπιτροπεία δίδεται εἰς τὸ πρόσωπον καὶ οὐχὶ πρᾶγμα. Ε' ιβ' 6 καὶ 8. Δίδεται δὲ μόνον ἀνήθοις. 14. Παραπέμπεται καὶ εἰς τοὺς κληρικούς; 7. Εἰς τίνος ἐπιβάλλεται. 18. Ε' η' 55. Ἐπίτροπος τίνας ἀρετὰς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ Ε' ιβ' 2 καὶ 24. Ἀσθενής, ἡ γέρον προσλαμβάνει κηδεμόνα, ἡ βοηθὸν 13. Ἀδελφὸς δὲν δίδεται, οὐδὲ ὁ ἐκστρατεύων ἐνόπλιος. 25 καὶ 26. Ὁ ἐπίτροπος δέον νὰ ᾖ ἐνήλικος. 33. Ὁ ἐκ διαθήκης ἐπίτροπος παραιτούμενος πότε ἐκπίπτει τῶν λειτουργούντων αὐτῷ. 37. Πότε ἀποδίδει τόκους τῶν ὀφρανικῶν. 39. Πῶς καὶ πότε δανείζει. 40 καὶ 41. Πότε δὲν ἀναλαμβάνει τὰ καταβληθέντα. 42. Περὶ τίνων εὐθύνεται. 42. Πότε καταδικάζεται, 48. Διὰ τίνος τῶν πράξεων αὐτοῦ συγχωρεῖται. 49. Μέχρι τίνος δὲν κυφεύεται τὴν ἐπιτροπευείσαν. Δ' ζ' 26. Ἐπιτρόπου τίνες πράξεις ἰσχύουσι, καὶ εἰς τίνος ἐνέχεται. Ε' ιβ' 16 καὶ 47. Ἐπιτρόπου φθείραντος τὴν ἐπιτρο-

πνευμένην ποιή. 54. Ἡ κατὰ ἐπιτρόπων ἄγωγὴ εἰς τίνας καὶ κατὰ τίνων ἀρμόζει. Β' ιβ' 43. Διὰ τίνα κινεῖται. 47.

Ἐπιφώνησις ἀπρόθεσμος ἔχει δεκαήμερον προθεσίαν. Α' δ' 12. Γ' ε' 26.

Ἐργοδότης ὑπέρθεσις. Γ' η' 40.

Ἐργαλῆθαι εἰς τίνα ὑποχρεοῦνται, πότε περατοῦσι τὰ ἔργα, πῶς σωφρονίζονται, ἀθετοῦντες τὴν συμφωνίαν. Γ' η' 40 καὶ ἐπ.

Ἐργον. Ἐν τῷ ἔργῳ ὀφείλει τις παραγγέλλειν. Β' δ' 5.

Ἐρισπλυτῶν καταστήματα ἐν τίνι ἀποστ. κατασκευάζονται Β' δ' 21.

Ἐρωτωμένου ἀπόκρισις πρὸς τί συμβάλλει. Α' β' 27.

Ἐστίας κατασκευή. Ἐν τῷ κοινῷ τοίχῳ ἀπαγορεύεται καθ' ὅσον βλάπτει αὐτὸν τὸ πῦρ. Β' δ' 70.

Ἐταιρεῖον. Β' δ' 27.

Ἐταιρία. Ποσαχῶς συνίσταται. Γ' ι' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν τῇ 476. Κατὰ τίνας τρόπους συνίσταται. Γ' ι' 8. καὶ Νομολ.

Α. Π. 478. Οὐδὲν συμφωνεῖται περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως. Γ' ι' 2.

Τι διαφέρει κοινοπραξία ἑταιρίας. Γ' ι' 3. Ἐταιρίας διαλύσις.

Γ' ια' 4. Γ' ι' 5, 4 καὶ 46. Διὸ τοῦ θανάτου διαλύεται ἡ ἑται-

ρία. Γ' ι' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 477. Γ' ια' 4. Πότε κατ'

ἑξίρεσιν ἐπιτρέπεται ἡ περὶ τῆς μὴ διαλύσεως λόγῳ θανάτου

συμφωνία. Γ' ι' 4. Τι ἐστὶ καθολικὴ ἑταιρία, Γ' ι' 6 καὶ Νομολ.

Α. Π. σελ. 477. Ἐὰν συνεταιρισθῶσιν ἀδελφοὶ καθίστανται

κοινὰ τὰ πάντα. Γ' ι' 5. Ἀλλ' εἰ δὲν διήρσαν τὴν κοινὴν κλη-

ρονομίαν, πρὸς ἑταιρικὸν σκοπὸν, δὲν καταβάλλουσι τὰ ἄλλοτε

κτηθέντα. Γ' ι' 7. Ὁ ἑταῖρος πότε ὑποχρεοῦται εἰς τόκον. Γ' ι'

10. Ὁ ἑταῖρος ἐπὶ ἀμελείᾳ ἐνέχεται. Γ' ι' 11 καὶ 19. Ἐνέχε-

ται καὶ ὁ κλήρονόμος αὐτοῦ. Γ' ι' 12. Οὐ χρεωστεῖ μεγάλην

ἀρράλειαν. Γ' ι' 14. Τι καλεῖται πολλάκις παρὰ τῶ νόμῳ ἀπα-

γορεύσις ἑταιρίας. Γ' ι' 15. Τίνες δαπάναι χάριν τῆς ἑταιρίας

βαρύνουσι τὴν ἑταιρίαν. Γ' ι' 17. Τὰ συστάντα χρῆσιν ἐν καιρῷ

τῆς ἑταιρίας δίδονται κοινῶς. Γ' ι' 18. Ὁ ἑταῖρος οὐκ ἐπιγι-

νώσκει τὰ τυχερά. Γ' ι' 23. Ὁ ἑταῖρος καταστήματος τραπε-

ζης δὲν καταβάλλει τὰ περιποιηθέντα αὐτῷ ἄλλοτε. Γ' ι' 25.

Ὁ ἀποδημήσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν λαμβάνει ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ

ταμείου μόνος τὰς εἰς αὐτὴν ἀναγομένας δαπάνας. Γ' ι' 27.

Ἐὰν συστῇ ἑταιρία ἐπὶ πωλήσει ἢ μισθώσει, κοινὴ ἡ ζημία καὶ τὸ κέρδος. Γ' ε' 30. Ὁ συνέταιρος τοῦ συνεταίρου μου δὲν εἶναι καὶ συνέταιρος ἐμοῦ. Παραρτ. β' 37.

Ἐτεροδόξων μερίδια δὲν ἐκποιῶνται. Ε' ε' 1. Κ. Τίνες οὐ κληρονομοῦσιν; Ε' ε' 2. Γ.

Εὐθηνίαν ἐπιβουλευόντων ποινή. Σ' ιε' 7.

Εὐνοῦχοι υἱοθετοῦσιν; Γ' η' 1 καὶ 4.

Εὐπορία. Τί σημαίνει ἡ καταδίκη μέχρις εὐπορίας; Α' δ' 40 καὶ ἡ κάτωθεν ἡμετέρα σημείωσις. Τίνες καταδικάζονται μέχρις εὐπορίας. Ε' η' 55 (Σχολ.).

Z

Ζεῦγος ἐργασίας (jugerum) κατὰ πώλησιν ἀγροῦ ἐκποιεῖται τῆς τυχόν γῆς. Γ' γ' 74.

Ζημία. Οὐδεὶς γίνεται πλουσιώτερος διὰ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου. Παραρτ. β' 30. Δὲν θεωρεῖται ζημιούμενος ὁ ἐξ ἰδίου σφάλματος ζημιούμενος. Παραρτ. β' 29. Ἀκουίλιος νόμος περὶ ζημίας. ε' α' 1 ἐπ.

Ζῶα ἄγρια, χειρσαῖα, θαλάσσια, ἐναέρια γίνονται τοῦ πρώτου καταλαβόντος. Β' α' 16 καὶ Β' δ' 133. Ὁ διαφθείρων ζῶα εἰς τί καταδικάζεται; ε' ε' 14. Ζῶον ἐλαττωματικὸν πότε ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττοῦται τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ' γ' 59. Ἡ ἐμπροσθεν ποῖον λογίζεται. 63 καὶ 64. Ἀγριον, πληγωθέν, τίς κυριεύει. Β' α' 21. Ζῶου ἀγωγισθέντος βλάβη εἰς τίνα ἀφορᾷ. Γ' η' 27. Ζῶον γονὴ εἰς τίνα ἀνήκει. Β' ε' 11. Ζῶον ἐκτετιμημένων τίς πᾶσχει τὴν ζημίαν. Γ' ε' 23. Ζῶον πωλουμένων τίνα ἐλαττώματα πρέπει νὰ λέγωνται· εἰ δὲ μή, εἰς τί ἐνοχοποιοῦσι τὸν πωλητήν. Γ' γ' 62. Ζῶον βλάβη εἰς πόσον ἐκτιμᾶται. Σ' α' 2. Ἡ ἐπὶ ἐκδόσει ζῶον ἢ ἀποτιμῆσει τῆς ζημίας ἀγωγή πότε δίδεται καὶ πόσον ἀπαιτεῖ. 2 καὶ 3. Διὰ βλάβην τίς ἐνάγεται. 4. Φονεθέντων ἀμοιβαίως ζῶον πότε καὶ εἰς τί ἐνέχεται ὁ κύριος. ε' ιδ' 15.

H

Ἡλιακὸς (ὁ παρὰ τινων ἐξώστης καλούμενος λατίν. Solarium, mœnianum) ἐν τίνι ἀποστάσει οἰκοδομεῖται. Β' δ' 52. Ἐν ὁδῷ πῶς κατασκευάζεται. 56.

Ἡλικία εἰς τίνα βοηθεῖ, ἢ οὐ. Α' ιβ' 50. Πῶς θεωρεῖται ἐν τοῖς ἐγκλήμασι. Παραρτ. β' 43. Ἡλικίας συγγνώμη πότε καὶ πῶς αἰτεῖται κατὰ Ρ. Δ. Α' ιβ' 18. Δ' β' 6. Περὶ τίνος δίδοται. Α' ιβ' 19.

Θ.

Θανάτου πρόληψις. Α' θ' 21.

Θέα (adspectus). Α' ιβ' 45 καὶ ε' 9.

Θεῖος. Δ' ζ' 4. Θεῖος μέγας, θεῖος μικρός. Δ' η' 2. Θεία. Δ' η' 2.

Θελήσεως δυνάμεις. Παραρτ. β' 56 καὶ σγ' 6. Θέλησιν τίνες δὲν ἔχουσι. Παραρτ. β' 38 καὶ 57.

Θεματικοὶ ἄρχοντες. Γ' γ' 7.

Θεμέλιον. Θεμελίου τάφος παρὰ τὰ γειτονικά πῶς γίνεται. Β' δ' 85. Παρὰ θεμέλια ὁ γείτων δὲν σκάπτει τὴν γῆν. Β' δ' 85.

Θεμέλια θόλων. Γ' η' 43.

Θεομηγία. Ἐκ θεομηγίας βλάβη τίνα βαρύνει. Γ' η' 7 καὶ 43.

Θερμοδρόγων καὶ βαφῶν ἐργασία. Β' δ' 18.

Θετὰ τέχνα μέχρι πόσου καὶ πότε κληρονομοῦσι. Ε' η' 73 ἐπ.

Μεμψιν καὶ ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης δὲν ἔχουσι. Ε' η' 75 καὶ ἐπ.

Θεώρητρον. Τί ἐστὶ θεώρητρον καὶ εἰς τίνα καὶ πότε δίδεται καὶ τί διαφέρει ὑποβόλου. Δ' θ' 30. Δ' ιγ' 3 ἐπ. Παρ' ἡμῖν ἔργει ἢ συνήθεια τοῦ θεωρήτρον. Ἡμ. σημ. σελ. 551.

Θηριομάχοι ἀπειργονταὶ μαρτυρεῖν κατὰ Ρ. Δ. Α' ε' 9.

Θησαυρὸς εὐρεθεὶς εἰς τίνα ἀνήκει. Β' ε' 3 καὶ 4. Εὐρεσις θησαυροῦ ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὑποχρεοῖ εἰς φανέρωσιν αὐτοῦ, ὅτε τοῦ ἡμίσεως τῶ δημοσίῳ ἀνήκοντας. 4.

Θλιβίαὶ υἱοθετοῦσι. Β' η' 1, 2 καὶ 4.

Θόλος. Ὁ θόλος ἐργαζόμενος ὑπόκειται ἐπὶ δεκαετίαν εἰς τὴν α' ἰδίαν δαπάνης ἀνοικοδόμησιν αὐτῶν, ἐὰν ὁ θεμέλιος σθερὸς γένηται. Γ' η' 43.

Θυγάτηρ προικισθεῖσα δὲν ἀποκλείεται τῆς συνεισφορᾶς. Ε' η' 23 καὶ 77.

Θύρα πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἄλλοτριαν οἰκίαν. Β' δ' 29. Ἐν δὲ κοινῇ αὐλῇ : 31.

Θυσιαζόντων καὶ συνεργατῶν αὐτῶν ποινή. ε' ια 6.

Θωρακίου κατασκευὴ πότε ἐπιτρέπεται. Β' δ' 38.

I.

Ἱατρείας καὶ ἱατροῦ δαπανήματα. Α' ιη' 11. (Σχολ.).

Ἱδιάζοντες τῶν πέλεων τόποι, ἐν οἷς ἐργάζονται ὑελοουργοὶ καὶ σιδηρουργοὶ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ πυρὸς κίνδυνον. Β' γ' 19.

Ἱδιοποιούμεναι δωρεαί. Γ' α' 3.

Ἱδιόκτητον πεκούλιον (χρημάτιον). Γ' γ' 26. Δ' ιδ' 9. Ε' β' 2 καὶ ἐπ.

Ἱδιοχείρων σύγκρισις πότε γίνεται. Α' η' 10.

Ἱδιωτῶν προαίρεσις καὶ συμφωνία δὲν κατισχύουσι τοῦ νόμου. Δ' θ' 12.

Ἱδιωτικός. Ἱδιωτικαὶ φυλακαί. ς' ιδ' 8. Ἱδιωτικὸν βαλανεῖον. Β' δ' 13. Ἱδιωτικὸν σύμφωνον οὐκ ἐναλλάσσει κοινὸν νόμιμον. Α' θ' 11. Ἱδιωτικὸν χρέος Γ' ζ' 16. Ἱδιωτικὰ συμβόλαια (privatorum conventiones). Ε' η' 77. Ἱδιωτικός τόπος (μὴ ἱερός). Β' ε' 13.

Ἱερὸς κτλ. Τὰ ἱερὰ δὲν παραγράφονται. Β' α' 33. Ἱερὰ εὐλογία ἢ ἱερολογία ἐπὶ γάμου. Δ' σ' 12 ἐπ. Δ' ζ' 14. Ἱεροὶ τόποι δὲν κυριεύονται. Β' α' 61. Ἱερῶν τόπων πότε καὶ πῶς πωλοῦνται τὰ κτήματα. Γ' γ' 120. Ἱεροσύλων ποινή. ς' ε' 15. Ἱερωμένος δὲν τοκίζει. Γ' ζ' 25. Ἱερῶν ναῶν τόποι εἰσιν ἀδέσποτοι, Β' α' 61.

Ἱκανοδοσία. Τί ἐστὶν ἱκανοδοσία. Ἡμ. σημ. σελ. 350. Πρὸς ἀποπλήρωσιν καταδίκησιν πότε κυροῦται. Α' δ' 68.

Ἱλαρία δημοσία. Διὰ δημοσίαν ἱλαρίαν 30 συναπταὶ ἡμέραι δίδονται τῷ κατηγορ. εἰς τὸ δύνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν. Α' β' 44.

Ἱμαντώματα. Β' δ' 30.

Ἱμῶνος (τουτέστιν ἐπταετής) δὲν τιμωρεῖται. ς' ς' 7.

Ἱμβεντον (inventarium). Α' ιγ' 24.

Ἰνκεστος γάμος τί ἐστὶ. Δ' η' 11.

Ἰουδαῖοι. Ἰουδαίσας ἐκ χριστιανοῦ δημεύεται. ς' ια' 1. Ἰουδαίου περιτεμόντος χριστιανὸν ποινή. ς' ια' 2. Διαστρέφοντος χριστιανικὸν λογισμόν ποινή. 3.

Ἰσότης καὶ δικαιοσύνη ἐν τοῖς συναικεσίοις. Δ' ια' 12.

Ἰσχυρά. Τὰ ἐξ ἀρχῆς ἰσχυρά δὲν ἀκυροῦνται. Παράρτ. β' 14.

Κ.

Κάγγελος ἢ κάγκελος. Β' δ' 50.

Καέντων οἰκημάτων τίς ὑφίσταται τὴν βλάβην. Γ' η' 38 καὶ 39.

Καθεδρῶν σωληναρίων ὑπαλλαγή. Β' δ' 81.

Καθολικός. Καθολικαὶ ἡμερίμναι. Β' ε' 10. Καθολικοῦ συμπαίγνια καὶ ἀπάτη κατὰ τὴν παρὰ τοῦ δημοσίου πώλησιν πραγμάτων τοῦ χρεώστου. Γ' γ' 81.

Καθοσιώσεως ἔγκλημα πότε οὐ σθέννυται σὺν τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγ. καὶ ἐπιφέρει δήμευσιν. Α' β' 31 καὶ 48. Καθοσιώσει κρινόμενοι. Σ' ε' 19.

Καινοτομία. Β' δ' 4 καὶ ἐπ. Καινοτομίας παράγγελμα εἰς τίνα ἔργα ἀρμόζει. Β' δ' 2. Εἰς δαπάνας καινοτομίας τίς καὶ πότε καταδικάζεται. 7—9. Καινοτομία κτίσματος. Α' ε' 13.

Ἀσφάλεια τοῦ μὴ καινοτομίαν παθεῖν. Β' α' 51.

Καίων καλαμιῶν καὶ βλάπτων πότε ἐνέχεται. Σ' ιβ' 5.

Καχολογήσας βασιλέα πότε καὶ πῶς τιμωρεῖται Σ' ιδ' 1.

Καλλιεργήματα. Ἀποστεροῦνται αὐτῶν οἱ γινόμενοι ἰδιοκτῆται ἄγρων ἢ χωρίων ἄρχοντες Γ' γ' 7.

Καλύβη παρὰ καπηλεῖον δὲν ἐπιτρέπεται. Β' δ' 26.

Καλύβωσις τί ἐστὶ. Β' δ' 15.

Καμάρα. (Ἰδε τὴν λ. Θόλος).

Κάματοι τῆς δούλης ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος. Γ' ε' 4.

Κάμιнос. Τῶν καμίνων τοῦ γείτονος δεῖ ἀφιστᾶν τὸν κτείνοντα βλανεῖον. Β' δ. 13.

Κανὼν (regula) τί εἶναι. Παραρτ. θ' 1. Κανὼν δημόσιος. Α' γ' 49. Κανὼν ἐμφυτευτικός ἢ τέλος. Γ' δ' 2.

Καπηλεῖον πῶς οἰκοδομεῖται. Β' δ. 26 καὶ 27.

Κάπηλος εἰς τί ἐνέχεται. Ε' ε' 6 καὶ 7.

Καπνοδόχος βαλανείου. Β' δ' 120.

Καπνὸς τυρεψείου εἰς τίνας οἰκίας δὲν ἐκπέμπεται. Β' δ' 71 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 280.

Κάραβον ὑπονομιαῖον πῶς δεῖ καθαίρειν καὶ ἐπανορθοῦν. Β' δ' 81.

Καρποί. Παραγράφονται καὶ πῶς ; Α' γ' 58. Πῶς ἀποκαθί-

στανται. Β' η' 63 και 64. Οί ἐκ τοῦ ἐνεχύρου καρποὶ λογίζονται εἰς τὸ χρέος. Γ' ε' 3 καὶ 5. Τίς δεσπόζει τῶν καρπῶν. Β' α' 10 ἐπ. Ὁ κακῆς πίστεως νομεὺς ἀποδίδωσι καὶ τοὺς καρποὺς, οὓς ἐδύνατο λαβεῖν. Β' α' 13. Οἱ καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ ἀλλὰ τῇ γῇ ἔπονται καὶ ὁ κακῇ πίστει νομεὺς τῶν καρπῶν οὐ δεσπόζει. Β' α' 45. Ἐκνικωμένου τοῦ ἀγροῦ ὁ νομεὺς οὐδὲ τὸν σπόρον λαμβάνει. Β' α' 48.

Καρπὸς λογίζονται οὐ μόνον τὸ γάλα, τὸ ἔριον καὶ αἱ τρίχες, ἀλλὰ καὶ ἡ γονὴ τῶν θρεμμάτων. Β' α' καὶ ε' 10. Τίς δεσπόζει αὐτῶν. Β' α' 10 καὶ ἐπ.

Καρπώσεως ἐξουσία καὶ χρῆσις. Β' ι' 5.

Κάσος καὶ κάστος. Ὁ ἀπὸ τελευτῆς κάσος (mortis cassus) Δ' ζ' 16. Ὁ κάσος τῆς προικός. Δ' ιε' 11.

Κασπρένσιον πεκούλιον (χορημάτιον). Γ' γ' 24 καὶ Ε' δ' 4.

Καταβάλλον τὸ τίμημα τῆς δίκης πῶς νέμεται. Γ' γ' 94.

Καταβληθὲν πότε ἀναλαμβάνεται. Γ' ε' 68.

Καταβολὴ ἐπὶ δανείου εἰς τί λογίζεται. Γ' ε' 81. Καταβολὴ ἀγροφός εἰς ὁμολογίας εἶναι δεκτή. Γ' ε' 82.

Καταδίκη μέχρις εὐπορίας. Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι τί ἀπαιτοῦνται. Α' δ' 40 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν ἡμετέρα σημειώσεις. Τίνες καταδικάζονται μέχρις εὐπορίας. Ε' η' 55 (σχολ.).

Καταδίκη. Καταδικασθεὶς κατ' ἐρήμην πότε ἀποκαθίσταται. Α' ιθ' 59. Καταδικασθέντος κατ' ἐρήμην πρόστιμον. Α' ια' 5. Καταδικασθέντος δι' ἐγκλημα τὴν περιουσίαν τίνες λαμβάνουσι. Ε' η' 89. Καταδεδικασμένος τίς δὲν λογίζεται. Α' δ' 43. Καταδίκης δαπάναι μέχρι τίνος ἀπαιτοῦνται. Β' γ' 4. Τὰ ἐκ καταδίκης ὀφειλόμενα πότε καταβάλλονται. Α' δ' 72.

Κατάθεσις ἐν ἐκσφραγίσματι. Α' ς' 55. Γ' ς' 27.

Καταλύματα εἰς τίνας δὲν ἐπιβάλλονται. Β' ε' 9.

Καταμνήσεις. Τίνες δὲν καταμνηνύουσι. Α' ε' 2. Ὁ καταμνηνυτὴς ἀποδεικνύει. Α' ε' 1 καὶ 3. Τί λαμβάνει πρὸς ἀνταμοιβήν. 4. Καταμνηνοῦ μὴ ἀποδείξαντος ποινή. Α' ε' 5.

Κατάστασις τίνος ἐκ τῶν δικαζομένων εἶναι κρείττων. Α' θ' 54—59. Πότε γίνεται κρείττων προκειμένης πωλήσεως. Γ' γ' 96.

Κατηγορίαν πῶς παραιτεῖ ὁ ἐγκαλέσας. Α' δ' 32. Κατηγορίαν παραιτούντος ποινή. Α' ιγ' 22.

Κατήγορος τίνα ὀφείλει νά πράξῃ καί εἰς τίνα ὑπόκειται. Α' δ' 8, 32 καί 33.

Κατοπτεῖαν ὁ γείτων δὲν ἐμποδίζει. Β' δ' 50.

Κατώγεα. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα ἐπικτιζέει τοῖς ἰδίοις ὅσον θέλει, μὴ βαρῶν τὰ κατώγεα. Β' δ' 68.

Κελλαρικόν. Τῶν ἐν ἀγρῷ κελλαρικῶν τί λαμβάνει ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν. Β' ι' 7.

Κεραμοφεῖον ἐν τίνι θέσει, ἀποστάσει κτλ. κατασκευάζεται. Β' δ' 15.

Κέρδη. Τὰ ἀπὸ θανάτου ἐπιβάλλοντα κέρδη τίς ὠφελεῖται καὶ κυριεύει. Δ' θ' 16. Τὰ γαμικὰ κέρδη τίνες λαμβάνουσι. 12. Τὰ ἐκ δευτερογαμίας κέρδη μεταβαίνουν εἰς τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέχνα ἀνεξαιρέτως. 26.

Κέρδος καὶ ζημία ἐν τῇ μισθώσει πῶς ἐπιμερίζεται. Ε' η' 7 καὶ 8 (Σχόλ.) Ποῖον κέρδος συνεισφέρεται εἰς τὴν ἀδιαίρετον κληρονομίαν ἢ ἑταιρίαν. Γ' ε' 25 καὶ 26. Κέρδος ἐκ ζημίας ἄλλου δὲν δίδεται. Δ' β' 5. Ἐν ἀμφοισθητῇ κέρδους τίς προτιμάται. Γ' ζ' 3.

Κεφάλαιον. Τί λογίζεται εἰς κεφάλαιον. Γ' ε' 6 καὶ 81. Κεφάλαιον ὅλῳ (ῥήτρα) Α' δ' 61.

Κεφαλικά τί δηλοῦσι. Παραρτ. γ' 22.

Κηδεμών. Κηδεμόνος τίνες ἀρεταὶ ἀπαιτοῦνται. Ε' ιδ' 2. Κηδεμόνος λογαριασμοὶ πότε ἀπαιτοῦνται. 31. Κηδεμών εἰς τί καὶ πῶς δίδεται. Ε' ιδ' 12—15. Κηδεμών δὲν υἱοθετεῖ τὸν ἐπιτροπυθέντα. 32. Πότε δὲν βοηθεῖται εἰς ὑπόσχεσιν προικός. 34. Δ' η' η' 48. Παρὰ τοῦ πατρὸς δὲν καταλείπεται. 20. Τίς δὲν γίνεται κηδεμών. 36. Τίνα ἐκποιεῖ καὶ τίνα οὐχί. 45. Τίνα δὲν νομφεύεται. Δ' ζ' 26. Δὲν ἀναγκάζεται νά δανείσῃ τὰ ὀφειλικά· ἐὰν δὲ δανείσῃ τί κερδαίνει. Ε' ιδ' 38.

Κινητὰ διὰ τίνας νομῆς κυριεύονται. Β. α' 43.

Κίων πῶς καθίσταται ἀντὶ πισσοῦ. Β' δ' 30.

Κλέπται καὶ κλοπή. Κλέπτης εἰς πόσον ἐνάγεται. Σ' ε' 2. Τίνος κλέπτῃ ἐξέστι φονεῦειν. Αὐτ. 3 καὶ 4. Εὐλοῦ κλέπτης εἰς πόσον ἐνάγεται. 10. Κλεπτόντων ἐν στρατοπέδῳ ποινή. Σ' ε' 9.

Κλεπτόντων εἰς πόλιν πρόστιμον καὶ ποινή. 11. Κλέπτου δούλου δεσπότης εἰς τί ἐνέχεται. Σ' ε' 12. Ἡ ἀπαιτοῦσα ἀγωγή τὸ κλαπέν κατὰ τίνας κινεῖται. Σ' ε' 1. Κλαπέν πῶς ἀναλαμβάνεται. 5. Τὸ ἐν πανδοχείῳ καὶ καπηλείῳ κλαπέν πῶς καὶ τίς ἰκανοποιεῖ. 6 καὶ 7. Πῶς διεκδικεῖται τὸ κλαπέν. Γ' γ' 90. Κλέψαντος ἐκμισθωθέντα δούλον ἐνοχλή. Γ' η' 29.

Κληρικός. Τίνων ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττεται. Β' ε' 5. Δὲν ἐγγυῶνται. Γ' ε' 7. Λαμβάνει νόμιμον γυναῖκα. Δ' ε' 4. Πῶς ψηφίζουσιν οἱ κληρικοὶ τοὺς ἐπισκόπους. Παραρτ. α' 4.

Κληροδοσία. Κληροδοσία αἰρετική (ἥτοι ἀπὸ αἵρέσεως ἐξαρτωμένη) πότε ἀπαιτεῖται. Ε' ια' 4. Πότε ἐξασθενεῖ. 9 καὶ 43. Εἰς δούλον πότε καταλείπεται. 12. Πότε ἔξεστι τῷ κληρονόμῳ μεταβάλλειν τὸ εἶδος τοῦ κληροδοτηθέντος. 13. Εἰς ἄλλότριον πρᾶγμα πότε συνίσταται. 15. Πῶς καταλείπεται. 23 καὶ 33. Ἡ ψευδὴς διαθεσίωσις περὶ ὀφειλῆς δῆθεν τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος, καίτοι μὴ ὀφειλομένου, δὲν ἀναιροῖ τὴν ἰσχὺν τοῦ κληροδοτήματος. 24. Ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖται. 25. Κληροδοσία δι' ἀτελοῦς διαθήκης πότε δίδεται. 27. Πότε μεταβαίνει πρὸς ἓνα. 28. Πότε δίδεται αὐτὴ καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς. 29. Κληροδοτήμα ἀνακαινισθείσης οἰκίας πότε ἰσχύει. 30. Τῶν ὑπόθηκευομένων πῶς δίδεται. 32. Μένει παρὰ τῷ κληρονόμῳ, ἐὰν ὁ ληγατάριος κρύψῃ τὴν διαθήκην. 34. Κληροδ. οἴνου τίνα ἀρχαία συμπεριλαμβάνει. 35. Πότε δίδεται κατὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἔτους. 37. Ὑπὸ ὅρον δὲν διαιρεῖται. 41. Ἡ ὑπέρθεσις περὶ τὴν καταβολὴν δίδωσι τῷ ληγαταρίῳ τί. 44 καὶ 46. Κληροδοσίαν τίς δὲν προσγράσκει εἰς αὐτόν. Ε' α' 44. Τίς ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ τὸ κληροδοτήμα. Ε' η' 20. Κληροδοτήμα καὶ καρπὸς τίς ἀποδίδωσι. 21. Πολλῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους πραγμάτων κληροδοτηθέντων ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν. Ε' ια' 21. Κληροδοσίαν μὴ παραδοθεῖσαν τίς κερδαίνει. 26. Κληροδοσίας ποσότης. Ε' θ' 3 καὶ σχολ. Κληροδοσιῶν ποσότης πότε ἀπόλλυται. Ε' ιθ' 19. Πότε δίδεται τὸ μέρος ἢ τὸ τίμημα. 20. Ἀποδοχὴ μέρους τῆς κληροδοσίας εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου. Ε' ια' 5 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 721. Κληροδοτηθέντα ἀπαιτοῦνται μετὰ ἐπιθυμίας εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ πράγματος μεταβολὴν ; Ε' ια' 14 ἐπ. Ἀλλότριον δὲ πρᾶγμα κληροδοτηθέν ; 15. Ἐὰν παρακρατήσωσιν

ἐπίτροποι κληροδοτηθέντα, πῶς λαμβάνονται ; 18. Οἱ ληγατάριοι πότε ἱκανοποιούνται καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας τοῦ διαθέτου. Ε' θ' 23. Πῶς λαμβάνουσι τὰ πράγματα. Ε' ια' 5—7. Πότε συνέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς πολλοὺς κληρονομίαν. 8. Τίνα λαμβάνουσι διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς. 31. Πότε λαμβάνουσι καὶ ὄξος ἀντὶ οἴνου. 63.

Κλῆρον πότε ὀφείλει καὶ τὸ τέκνον. Ε' θ' 10 καὶ ἐπ. Οἱ δὲ ἀπελεύθεροι ; 15. Κλῆρον τίνες δὲν ὀφείλουσιν οὐδὲ λαμβάνουσι. 16. Τίνα ἐξαιρῶνται τοῦ κλήρου. 4.

Κληρονομία. Πῶς κληρονομεῖ ἐξωτικός. Α' θ' 24. Τίς κληρονομεῖ τὰ ἐν διαθήκῃ ἀμνημόνευτα. Ε' α' 27. Δὲν κληρονομεῖ ξένος. Ε' η' 92. Κληρονομία πότε γίνεται κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν τῶν κληρονόμων. Ε' η' 15 καὶ 16. Κληρονομία ἢ προῖξ πότε ἀποιτεῖται ὑπὸ ἀδελφοῦ ἀπὸ ἀδελφῆς ἐξ ἑτέρας μητρὸς ἢ τις πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἔλαβε κλῆρον καὶ ἐπροικίσθη. Ε' θ' 19. Δὲν κυριεύεται διὰ χρήσεως. Β' α' 39. Ἡ καταλειφθεῖσα τῷ μοιχῷ κληρονομία ὑπὸ τοῦ συμπράξαντος τὴν μοιχείαν δημεύεται. Σ' β' 26. Κληρονομίαν πῶς διατάττει ἢ διανέμει ὁ πατήρ. Β' α' 25 καὶ 28. Τίς ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας. 31. Εἰς τὴν κληρονομίαν τίνες προσιμῶνται. Ε' η' 5. Εἰς τὴν κληρονομίαν πῶς καλοῦνται οἱ ἀνιόντες. 6. Οἱ δὲ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ τὰ τέκνα τούτων ; 10—12. Τίς ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν. 18. Τὴν κληρονομίαν ἐκ τίνος χρόνου ἀποδέχεται ἢ παραιτεῖ ὁ γραφεὶς κληρονόμος. 51. Τὴν κληρονομίαν ἀνδρὸς ποτὲ δὲν αἰτεῖ ἡ γυνὴ ἄλλὰ τὰ τέκνα. Δ' ι' 40. Ὁ κληρονομίαν ἀποδεχάμενος εἰς τίνα ὑπόκειται. Ε' η' 19. Κληρονομίας ἀλλήλων συμφωνία δὲν ἰσχύει. Α' θ' 19 καὶ 24. Ἐκτὸς στρατιωτῶν. 20. Ἀπαίτησις κληρονομίας πῶς παραγράφεται καὶ κατὰ τίνων κινεῖται. Ε' η' 35—37 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 661 καὶ Β' γ' 8. Εἰς τῆς κληρονομίας τὴν ἀποκατάστασιν πότε λογίζονται καρποί, τόκοι, ἐνοίκια. 63 καὶ 64. Περὶ τίνος κληρονομίας συμφωνεῖται κοινότης. Γ' ι' 7. Κληρονόμοι ἐγκαθίστανται καὶ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. Ε' η' 38. Κληρονόμοι τίνα διαδέχονται. 41. Κληρονόμος, γραφεὶς πρῶτος, πότε προσιμᾶται. Ε' η' 43. Γραφεὶς κληρονόμος ὑπὸ μητρὸς, ψευδῶς ἀκουσάσης τὴν τελευταίαν τοῦ οἴου αὐτῆς στρατιώτου, ἀποβάλλει τὴν κληρονομίαν, πε-

πριεργομένην εἰς τὸν υἱόν. 50. Πότε καὶ εἰς τίνα ἐνέχεται. 52 καὶ 53. Ὅποιον δικαίωμα ἔχει. 54. Εἰς πόσον παραπέμπεται. 57. Εἰς τί δὲν ἐνάγεται. 58. Ἐγκατάστατος κληρονόμος πῶς κληρονομεῖ. 62. Ὁ εἰς ὅλοκληρον διαδεχόμενος ἀπὲς κληρονόμου ἐστίν. Παραρτ. β' 22 καὶ 23. Κληρονόμου γραφέντος ἀλλαγῇ. Ε' α' 34. Τίνες δὲν κληρονομοῦσι. Ε' η' 59 καὶ 61. Δ' ε' 41. Τίνες κληρονομοῦσι τὸν προδόντα τὸ ἅγιον βάπτισμα. Ε' η' 61. Πῶς κληρονομοῦνται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός, καὶ πότε συνέρχεται σὺν τοῖς τέκνοις ἢ μήτηρ. Δ' θ' 14. Κληρονόμους πῶς δυνάμεθα νὰ γράψωμεν. Ε' η' 38, 46 καὶ 47. Κληρονομικὰ χρεῖα. Εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν τοῦ θανόντος ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι καὶ οὐχὶ οἱ κληροδόχοι. Γ' ε' 76 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 419.

Κλῆρος πότε χρεωστεῖται εἰς τὸν πατέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ε' γ' 3 καὶ 7. Πῶς λαμβάνεται ἢ μερίζεται. Ε' θ' 5. Πῶς δίδεται πρὸς τὸν υἱόν. 5. Πότε δίδεται καὶ ζῶντος τοῦ γονέως. 7 καὶ 8. Πῶς καὶ ἐκ τίνος χρόνου ἐκτιμᾶται. 17. Πόσος φυλάσσεται. Ε' θ' 21. Ε' α' 45. Εἰς τίνας ὀφείλεται. Ε' θ' 22. Πῶς παρακρατεῖται ἐκ τῶν κληροδοσιῶν. 26. Καταβληθεὶς πλειότερος, πότε ἀναλαμβάνεται. 27. Πόθεν ἀναπληροῦται. 38.

Κλήσεως χρόνος πόσον λογίζεται εἰς παραιτούμενα τὴν δίκην. Α' ε' 3. Α' θ' 11. Εἰς δικαστικὴν κλῆσιν ἀπειθούτων πρόστιμον. Α' ε' 4. 52.

Κλίμαξ. Κλίμαξ πλυσίον τοῦ κοινοῦ τοίχου ἐπιτρέπεται. Α' ε' 174.

Κλίμακες ἀνάγουσαι ἐπὶ τὰ πυλάρια οὗ γίνονται εἰς τὸν στενωπόν. Β' δ' 56.

Κλίσις τοίχου ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ποδὸς δὲν ἐπιτρέπεται. Β' δ' 72.

Κλοπή. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ τί ἀπαιτεῖται. Α' γ' 36. Εἰς ἐταιρίαν πότε ἀρμοζει. Γ' ε' 22 καὶ 23. Κατὰ τίνος κινεῖται. Ε' ε' 1, 6 καὶ 7.

Κλοπιμαῖον. Κλοπιμαίας δούλης γυνὴ μετὰ τὴν ἀγοραστίαν πῶς κυριεύεται. Γ' γ' 92. Τὸ κλοπιμαῖον διεκδικεῖται ἀναγκάτως καὶ μετὰ τὴν πώλησιν. Γ' γ' 90 καὶ 91. Κλοπιμαίου ἀγοραστῆς ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογῇ τὸν κλέπτην. Γ' γ' 89. Εἰς ἀπόδοσιν κλοπιμαίων δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα. Γ' γ' 91.

Κοινὸν πρῶμα πῶς παραγράφεται. Β' α' 44.

Κοινοπραξία. Α' ε' 50. Γ' 10 καὶ 3.

Κοινωνία. (Ἰδε τὴν λ. Ἑταιρία).

Κοιροδοχείον ἐν τίνι ἀποστέλλει ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 78.

Κόπρος πλησίον τοίχου δὲν φυλάττεται. Β' δ' 84.

Κομισσόριος ὄρος. Γ' γ' 42 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 357.

Κουφισμὸς πλοίου. Γ' δ' 6.

Κρίσιν τίς ἀποδέχεται. Α' δ' 73.

Κρουνοί. Εἰ κρουνοὶ ῥέουσιν εἰς τόπον φιλόν, τί γίνεται. Β' δ' 36 καὶ 75.

Κριτῶν προκατάστασις ἢ περὶ δικαιοσύνης. (Εἰσαγωγή Ἐξαδύλου) σελ. 1 ἐπ.

Κτήματα, κατακρατηθέντα διὰ χρέος, πῶς ἀναλαμβάνονται Γ' ε' 32.

Κτηνοβατῶν ποινή. ε' δ' 4.

Κτίριον. Κτίρια ἰδιωτικά πόσον ἀπέχουσι τῶν δημοσίων. Β' δ' 64. Ποῖον κτίριον κατεδαφίζεται. Β' δ' 65.

Κτισθέν. Τὸ κτισθέν παρὰ ἢ μετὰ παραγγελίαν κατεδαφίζεται. Β' δ' 4 καὶ 6.

Κτίσις. Ὁ κτίσις πότε ὑποχρεοῦται εἰς ἀνάγκησιν τοῦ πεσόντος. Γ' η' 43.

Κτυπήσαντος διὰ ξίφους ποινή. ε' ε' 8.

Κυβερνήτης πλοίου εἰς τί ἐνέχεται. Β' ια' 2 καὶ ἐπ.

Κυνηγῶν ἔργα πότε χαλῶνται ἀζημίως. Β' ια' 10.

Κυφορούμενος. Ὁ κυφορούμενος ἐν δουλείᾳ τῆς μητρὸς ἀπλευθερωθείσης εἴτα ἢ τανάπαλιν τί ἔσται κατὰ Ρ. Δ. Α' ιη' 7 καὶ ἐπ. Ὁ κυφορούμενος τί λογίζεται τελευτῶντος τοῦ πατρὸς. Παράρτ. δ' 8. Τί λογίζεται ἐξερχόμενος αὐ' ἀνατομῆς. Παράρτ. γ' 1.

Κυριότης τί ἐστίν. Σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 107. Κυριότητες περιορισμοὶ ὡς αὐτῶς. Κυριότης εἰς τὰ ἡμέρα ὀφίλῃ διαφυλάττεται. Β' α' 20. Κυριότης τῶν μελισσῶν κτλ. Β' α' 17. ἐπ. Διὰ χρήσεως εἰς τί συμβάλλει. Β' γ' 119. Ὁ κύριος τῆς ὁλῆς πότε γίνεται κύριος καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς κατασκευασθέντος εἴδους. Β' α' 22—24. Κυριότητα ἢ κατασκευὴ δὲν ἀραιοῖ. Παράρτ. β' 7.

Κωδῖκελλος τί ἐστὶ καὶ κατὰ τί διαφέρει διαθήκης καὶ πῶς καταρτίζεται. Ε' ζ' 1 καὶ ἐπ. καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 650.

Λ

Λάγκος ἐν τίνι ἀποστάσει ἀπὸ τῶν περὶ κατασκευάζεται. Β' δ' 77.

Λακτίζουσα ἡμίονος ἐμπαθής ἐστὶ. Γ' γ' 63.

Λακτιστικά ὑποζύγια οὐκ εἰσὶν ἐμπαθῆ. Γ' γ' 64.

Λατομῶν δέκατον ὅποιον δίδεται. Β' ε' 13.

Λάφυρα πῶς καὶ μεταξὺ τίνων μερίζονται. Β' ς' 5.

Λαχανώδη φυτὰ καὶ πρὸς τῷ τοίχῳ φυτεύονται. Β' δ' 86.

Λεηλατοῦντες εἰς τί ἐνέχονται. ς' ζ' 9.

Λειτουργεῖν δημοσίᾳ μέλλων ὁ αἰρετὸς δικαστῆς οὐκ ἀναγκάζεται ψηφισασθαι. Α' δ' 65. Οὐ λειτουργεῖ ἐκκλησία εἰμὴ εἰς ἀνανέωσιν γεφύρας καὶ ὁδοστρωσιῶν. Β' ε' 4. Λειτουργίαι καὶ τέλη. Β' ε' 1 ἐπ. Οὐκ ἔξεστιν ἀπαργυρίζεσθαι λειτουργίαν. Β' ε' 2. Τῷ λειτουργίαν ἔχοντι ἐπικλᾶται καὶ τιμῇ. Β' ε' 3. Τίνες ἀπαλλάσσονται λειτουργεῖν. Β' ε' 5, 7, 8, 9 καὶ 16. Διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἐνοχὸν λειτουργήματι λύεται ἡ μνηστεία. Δ' α' 25.

Λειτουργῶν εἶδη. Λειτουργίαι προσωπικαὶ καὶ οὐσιαστικαί. Β' ε' 1 καὶ ἐπ. Ῥουαραί. Β' ε' 16. Σωματικά. Β' ε' 2. Θεία λειτουργία. Α' ς' 94. Τόπος τῆς λειτουργίας. Α' γ' 67.

Ληγός. Β' δ' 86.

Λείψανα ἁγίων δὲν πωλοῦνται. Γ' γ' 38.

Λευκαντῆς πότε καὶ διὰ τί ἐνέχεται. Γ' η' 15 καὶ 19.

Ληγάτα. (Ἰδε τὴν λ. κληροδοτήματα).

Ληστῆς φονεύεται. ς' ς' 24. Ποῦ ἀνασκοποῦνται λησταί. ς' ς' 25.

Λιποτάκτου ποινή. Α' ις' 17.

Λίμνη ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν περὶ κατασκευάζεται. Β' δ' 78.

Λογαριασμοί. Εἰς λογαριασμοὺς πλάνη μέχρι τίνος ἀναθεωρεῖται. Α' δ' 41. Χρόνος οὗ ἐντὸς ὀφείλει ὁ δούλος τὰ λογοθέσια ὑποστῆναι. Α' ιη' 16.

Λουτρόν. Εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν περὶ κτίζεται. Β' δ' 13.

Μ

Μακεδονικὸν ἢ Μακεδονιακὸν δόγμα. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 152.

Μαλλιοπλυτῶν καταστήματα. (Ἰδε' Εριοπλυτῶν καταστήματα).

Μανία. Ἐμπόδιζει τὴν μνηστειν. Δ' α' 14. Ὁ μερηνὸς οὐ-
δεμίαν ἔχει βούλησιν. Περσ. δ' 38.

Μανιχαῖζόντων μετὰ τὸν χριστιανισμόν ποινή. Ϛ' ια' 7.

Μανιχαίους μὴ καταμηνυόντων ποινή. Ϛ' ια' 7. Τίς κληρονο-
μεῖ. 8.

Μαντεία ἀπαγορεύεται. Ϛ' ι' 6.

Μάντις πῶς τιμωρεῖται. Ϛ' ι' 6.

Μαρμάριοι (μαρμαρογλύπται) μὴ καταλιμπανέντωςαν ἔργον
συμφωνήέν. Γ' η' 40.

Μαρτυρία καὶ μάρτυρες. Πότε μαρτυρεῖ τις ἀπρόσκλητος. Α' Ϛ' 27. Τίς δὲν μαρτυρεῖ Ε' η' 61. Μάρτυρες δοκίμονται πρὸς πί-
στιν, ἀλλὰ τοῖς τιμιωτέροις δεῖ μᾶλλον πιστεῦειν. Α' Ϛ' 24.

Λαμβάνουσι τὰς δαπάνας αὐτῶν. 16. Μέχρι τίνος παραμένουσιν
εἰς τὸ δικαστήριον. 17. Πότε δὲν ἀποδοκιμάζονται. 24. Πότε
δὲν προσβάλλονται πλέον. 25, 28 καὶ 29. Τίς μαρτυρία εἶναι
ἀξιόπιστος. Α' Ϛ' 7 καὶ 8. Μαρτυρία ἔγγραφος πότε δὲν συγ-
χωρεῖται. 54. Δυνατὸν καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐκ διαλαλιᾶς ὁ
δικαστὴς στείλαι τὰς μαρτυρίας. Α' Ϛ' 4. Ἐν μαρτυρίαῖς ὅποιαν
ἰσχυρὸν ἔχουσι τὰ ἀγραφῶς γινόμενα, καὶ τὰ ἔγγραφα. Α' Ϛ' 5.

56—58. Τὰ ἔγγραφα λογίζονται ἐπικρατέστερα. Α' Ϛ' 15.
Τίνες δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι καὶ τίνες κωλύονται. Α' Ϛ' 9 ἐπ.

Ἐξ ἑνὸς οἴκου πολλοὶ μαρτυροῦσι. Α' Ϛ' 18. Μαρτύρων τὸ
ἀξιόπιστον τίς διακρίνει. Α' Ϛ' 3, 7, 20 καὶ 58. Τίνες μάρτυ-
ρες δὲν ἰσχύουσι. 26 καὶ 55. Χαρακτὴρ μάρτυρος. Α' Ϛ' 1, 6 καὶ

7. Μαρτύρων ἀριθμὸς καὶ περιουσία. 2. Ἐξαφανίζονται προσω-
πικῶς ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων. 5. Μαρτύρων διαγωγὴ πότε δὲν ἐξε-
τάζεται. 8. Τίνες μάρτυρες βασανίζονται. 12 καὶ 19. Μὴ ἀπο-
δεικνυόντων τὰ παρ' αὐτῶν προταθέντα μαρτύρων ποινή. 14.
Μαρτύρων ἡλικία. 30 καὶ 36.

Μέλισσαι πῶς κυριεύονται. Β' α' 17—19.

Μεμβράναι ἐμοῦ χρησιμεύσασαι ἄλλῳ εἰς κατασκευὴν βιβλίου
ὀνήκουσιν εἰς ἐμὲ μετὰ τοῦ βιβλίου. Β' δ' 32.

Μεσαύλιον τίς ἐπιδορθεῖ. Β' δ' 44.

Μεστότοιχος (ἐπὶ τοῖκος τοίχος). Φοῦρνον ἢ ἐστίαν οὐ δύναται
τε ἐν τῷ ἐπικόϊνι τοίχῳ ποιεῖν. Β' δ' 70. Κλίμακα πλησίον

τοῦ κοινοῦ τοῖχου δύναται στήναι. Β' δ' 74. Οὐ δύναται τις συ-
ζεῦσαι τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ σωλῆνα. Β' δ' 105.

Μετάθεσις γένους. Γ' ε' 83.

Μέτρα. Ἀποστάσεων εἰς φουταύσεις καὶ σκαφάς. Β' δ' 89. Μέ-
τρον δωδεκάποδον πρὸς πέντε διωρίσθη. Β' δ' 54. Μέτρων ἀπαρίθ-
μησις Β' δ' 12.

Μεμφόμενος τὴν διαθήκην πότε ἀπόλλυσι τὸ κληροδοτήθην.
Ε' ζ' 3.

Μέμφεις κατὰ τῆς διαθήκης πότε καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖ-
ται. Ε' ζ' 5. Ε' θ' 20. Τίνες κινουσι τὴν μέμφειν. Ε' ζ' 1 καὶ
ἐπ. καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 646 καὶ 647.

Μήτηρ. Πότε κληρονομεῖ τὸ τέκνον. Ε' η' 79. Πότε ἀνατρέ-
ραι τὰ τέκνα αὐτῆς. Δ' θ' 3. Μὴ δευτερογαμήσασα τίνας ὥφε-
λαίης ἔχει. Ε' η' 86 καὶ 88. Πότε καθίστα ἐπίτροπον. Ε' θ' 3
καὶ 4. Πότε ἐπιτροπεύει, καὶ εἰς τίνα διὰ τοῦτο ἐνέχεται. 19 καὶ
20. Ἐπιτροπεύουσα πότε ἀποβάλλεται. 59. Πότε ὑποχρεοῖ τὸν
δεύτερον ἄνδρα. 51. Δευτερογαμήσασα, ἔχει τὴν ἐξ ἀτεκνίας συμ-
φωνίαν. Δ' θ' 11. Δευτερογαμήσασα πότε συνέρχεται μετὰ τῶν
τέκνων εἰς τὴν κληρονομίαν. 14. Εἰς τίνα αὕτη κληρονομεῖ τὸ
τέκνον. 17. Τίνας δαπάνας αὐτῆς αἰτεῖ ἡ μήτηρ διὰ τῆς περὶ δια-
κρίσεως ἐρωγῆς. 18.

Μητρικῶν πραγμάτων τῶν τέκνων πόσον καὶ πότε ἀπολαύει ὁ
πατήρ. Ε' η' 47. Πῶς διανέμονται τὰ τέκνα τὰ μητρικά πρὸς τὸν
πατέρα. Δ' ια' 14. Μητρικῶν πραγμάτων, ὅλων ἢ μέρους, τὴν ἐπι-
καρτίαν πότε ἔχει ὁ πατήρ. Δ' θ' 19.

Μητροῦα. Δὲν λαμβάνει εἰς γάμον τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς
προγοντῆς αὐτῆς. Δ' ι' 16. Εἰς μητροῦαν πόσον δύναται νὰ κατα-
λήπῃ ὁ πατήρ. Ε' η' 80.

Μισθοδότης εἰς τίνα ὑποχρεοῦται, τίνα ἐκταταὶ παρὰ τοῦ ἐργο-
λάτου καὶ πρὸς τίνα ἐνάγει. Γ' η' 40 καὶ ἐπ.

Μισθοδότησις πότε καὶ πῶς ἐκτιμᾶται. Γ' η' 42.

Μισθὸς καταβληθεὶς πότε ἀναλαμβάνεται. Γ' η' 14 καὶ 23.

Μίσθωσις. Τί ἐστὶ. Γ' η' 1 καὶ 2 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ.
447 καὶ σελ. 449. Τί δηλοῦσιν αἱ λέξεις μισθώσας καὶ μισθωσά-
μενος. Γ' η' 3. Τί λέγεται μίσθωμα. 4. Ἐπὶ μισθώσεως ἐκτα-
μαχῆστον βίαν ἐπιτηνύσκει ὁ κύριος. 6. Τὴν βλάβην ἐπὶ τῇ λε-

γομένης θεομηνίας τίς ἐπιγινώσκει. 7. Ἀποβάσῃς ἀτελοῦς τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου πράγματος, τί γίνεται. Νομολ. Α. Π. ὑπὸ § 5 τίτλου ἡ' βιβλ. Γ' σελ. 533. Τοῦ μισθωθέντος ἡ καταστροφή τί ἐπιφέρει. Γ' ἡ' 23 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 460 Κατακράτησις τοῦ μισθωθέντος ὑπὸ τοῦ μισθωσαμένου τί ἐπιφέρει. Γ' ἡ' 31 καὶ σημ. ἡμ. Μισθώσεις ὑπὸ τῶν ἱερῶν καταστημάτων διὰ πόσον χρόνον γίνονται. Γ' δ' 7. Διὰ πόσα ἔτη ἀνανεοῦνται σιωπηρῶς. 20. Μισθωτῆς πότε καὶ διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' ἡ' 11 ἐπ. Πότε ἀποβάλλεται πρὸ τῆς προθεσμίας. 30. Πῶς ἀποδίδωσι τὸ μισθωθέν. 31. Παραϊτούμενος ὁ μισθωτῆς εἰς τί ἐνέχεται. 32.

Μνημεῖον διὰ τίνων δαπανῶν κατασκευάζεται. Ε' θ' 24.

Μνηστεία. Πῶς συνίσταται. Δ' α' 2. Εἰς τίνος ὄνομα δὲν γίνεται. 7. Πῶς παραιτεῖται. 9. Τελεία τίς λογίζεται κατὰ τοὺς κανόνας. 12. Ἀτελής εἰς οὐδὲν λογίζεται. 13. Διὰ πένθος δὲν ἐμποδίζεται. 21. Πῶς διαλύεται. 25. Λογίζεται κατωτέρα τοῦ γάμου. Δ' ἡ' 10. Εἰς μνηστείαν τίνες συναινοῦσι καὶ σιωπηρῶς. Δ' α' 3 καὶ 6. Θυγάτηρ πότε ἀντιλέγει εἰς μνηστείαν. Αὐτ. 6. Πότε ὁ ἐπίτροπος δὲν συνιστᾷ ἢ δὲν διαλύει μνηστείαν. Δ' β' 3. Δ' α' 4. Ὑπερουσίας μνηστείαν διαλύει ὁ πατήρ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς αὐτεξουσίας. 5. καὶ 16. Μνηστείαν διαλύει ἡ προνοβλάδεια καὶ πότε; 14 καὶ 45. Μνηστείαν μεταξὺ ἀπόντων ἐπικυροῖ ἡ ἀποδοχή. 20. Μνηστείαν ἀνατρέποντος ποινή. 24. Μνηστείαν διὰ τίνος αἰτίας παραιτοῦσι. Δ' δ' 3 καὶ 9. Μνηστείας ἱερολογία ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται Δ' α' 11. Μνηστείας χρόνος πόσον παρατείνεται ἕως τοῦ γάμου. 17 καὶ 18. Μεμνηστευμένης καὶ συζευχθείσης ἄλλω ποινή. Δ' α' 8. 5' ιε' 3. Ἐκ τίνος χρόνου μνηστεύονται καὶ πῶς. Δ' α' 10, 11, 19 καὶ 20. Τὰ τέκνα τῶν προνοβλαδῶν κατὰ τίνος συναινέσιν; 22. Τίνες δὲν μνηστεύονται ὅπου διοικοῦσι καὶ πότε κρατεῖ τούτο. Δ' β' 9 καὶ 10. Μνηστὴ πότε, ἐπιμένουσα εἰς τὸν γάμον, δὲν προσκρούει. Δ' ε' 3. Μνηστείας διαρεχί. Δ' γ' 1 ἐπ.

Μοιχαλίδα νυμφευθέντος ποινή. Δ' ζ' 29 καὶ 30. Πότε ἐπάγεται κληρονομικὰ δικαιώματα ὁ γάμος μοιχαλίδος μετὰ τοῦ μοιχοῦ. Νομολ. Α. Π. σελ. 529.

Μοιχεία. Τί λέγεται μοιχεία. 5' δ' 1 καὶ 2. Ἡ περὶ μοιχείας

ἀγωγή ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Δ' γ' 59. Σ' δ' 3. Παρὰ τίνων κινεῖται. Δ' ιε' 13. Σ' δ' 4 καὶ 5 5. Α' ιγ' 4. Ἡ ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορία ἐμποδίζει τὸν γάμον. Δ' ζ' 28. Η' 8. Πότε σθένονται πενταετὶς τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας. Σ' δ' 8 καὶ 9. Πότε δύναται νὰ φονεῦσῃ τις μοιχὸν φωραθέντα Σ' δ' 10 ἐπ. Πότε οὐκ ἐγκαλεῖται τις ἐπὶ μοιχείᾳ. 4' δ' 20. Πότε τιμωρεῖται τις μοιχεύων τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προενεχθεῖσαν. Σ' δ' 21. Ἐνστάσις προαγωγίας προβάλλεται ὑπὸ τῆς μοιχευθείσης. Σ' δ' 22. Γυνὴ μοιχευθεῖσα τῷ ἰδίῳ δούλῳ πῶς τιμωρεῖται. Σ' δ' 24 καὶ 25. Ὁ παραχωρῶν τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ μοιχεύεσθαι πῶς τιμωρεῖται. Σ' δ' 26. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεὶς οὐ συνάπτεται εἰς γάμον τῇ γυναικὶ. Σ' δ' 27. Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι. Σ' δ' 28.

Μοναὶ καὶ εὐαγεῖς οἶκοι. Γ' δ' 9. Γ' δ' 120. Ε' η' 94. Παραστ. δ' 9. Οἱ δανεισταὶ εὐαγῶν οἴκων ὀφείλουσι νὰ ποδεῖ-
κνύσιν ὅτι τὰ δανεισθέντα χρήματα κατηναλώθησαν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Νομολ. Α. Π. σελ. 390.

Μοναχοί. Μονάζοντες πράγματα πότε καὶ πῶς προσκυροῦνται εἰς τὸ μοναστήριον. Ε' δ' 2 ἐπ. καὶ σημ. ἡμετέρα ἐν σελ. 746 καὶ ἐπ. Εἰ ἔχει παῖδας δύναται καὶ μετὰ τὴν ἀπόναρσιν καταλιμπάνειν αὐτοῖν διὰ διαθήκης τὰ ἴδια, πλὴν οὐχὶ πάντα. Ε' δ' 5 καὶ 6 Ἐὰν δὲ ἀδιάθετος τελευτήσῃ, οἱ παῖδες λήφονται τὸ φαλκίδιον. 6. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον μετῴν ἐκπίπτει τῶν ἰδίων. 7. Μονάζοντες δὲν ἀποκληροῦνται δι' αἰτίαν προγενεστέραν. Ε' ι' 4. Δὲν γίνονται ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες. Ε' ιε' 22 καὶ 23. Μοναστήριον ἀτελὲς ἀπομείναν πῶς κληρονομεῖ. Ε' θ' 94.

Μονοπάτιος ὁδός (Ἰδε δουλεία ἐδαφική).

Μυστικός. Μυστικὴ διαθήκη. Ε' α' 21. Μυστικαὶ διατυπώσεις. Ε' α' 22. Μυστικὸς γάμος Δ' δ' 26.

Μουκιανόν τεκμήριον. Δ' ια' 40 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 382.

N

Ναυάγιον. Τὰ ἐν ναυαγίῳ τίς κυριεύει. Β' ια' 19. Ναυαγισαντος τοῦ πλοίου, τίνες καὶ διὰ τί ἐνέχονται. Β' ια' 2 καὶ 20.

Ναυκλήρος. Πότε ἐνέχεται εἰς ἀποκατάστασιν, ἢ ἀποζημιῶσιν.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Β' ια' 4 καὶ 22. Πότε ἀποδίδωσι τὰ προκαταβολικῶς ληφθέντα λόγω ναύλου. Β' ια' 24. Εἰς πράξεις ναυκλήρου τίς δὲν ἐνέχεται. Β' ια' 8. Ναυκλήροι ἐνέχονται ἀπὸ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ναυτῶν. Β' ια' 5.

Ναυπηγίαν διδάσκοντος τοὺς βαρβάρους ποινή. Σ' η' 8.

Ναυτικά κατὰ ποῖον δίκαιον κρίνονται. Β' ια' 1.

Ναύτου πλήξαντός τινα ποινή. Β' ια' 14. Ναῦται πότε ἐνέχονται εἰς ἀποκατάστασιν ἢ ἀποζημίωσιν. Β' ια' 2 καὶ 3.

Νερὸν (ἴδε τὴν λέξιν ὕδωρ).

Νεροχύτης. Πῶς καὶ ποῦ κατασκευάζεται. Β' δ' 79. Ποῦ χύνει τὰ ὕδατα κτλ. 82. Νεροχύτου ὄχετος πῶς ἐπιδιορθοῦται. Β' δ' 82. Νεροχυτῶν κρουνοὶ εἰς πόσον ἐκτείνουσι τὴν δουλείαν. Β' δ' 75.

Νήπιος δὲν φονεύεται ἐπ' ἐγκληματικῇ πράξει. Σ' ε' 7. Φονεύσαντος νήπιον ποινή. Σ' ε' 3.

Νῆσον ἀναφανείσαν τίς κυριεύει. Β' α' 30. Β' δ' 134.

Νόθος. Εἰς τὰ νόθα τέκνα τί δίδεται. Ε' η' 66. Νόθος τίνας γονεὺς γίνεται γνήσιος, καὶ τίνας κληρονομεῖ. Ε' η' 67. Νόθων τῆς ὀνομασίας τίνα τέκνα δὲν ἀξιοῦνται. Δ' ζ' 8.

Νοθεύοντος ἀργύριον ποινή. Σ' δ' 16.

Νομὴ τί ἐστὶ. Β' α' 1. Εἰς κτήσιν νομῆς τί ἀπαιτεῖται. Β' α' 2 καὶ 3 καὶ ἡ ὑπὸ τὴν § 3 Νομολ. Α. Π., πρὸς δὲ καὶ ἡμετ. σην. ἐν σελ. 198.

Νομεὺς καλῆς πίστεως τίνας δαπάνας ἀναλαμβάνει. Γ' ε' 29. Τίνας καρποὺς ἀποδίδωσι. Β' α' 12 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐτὴν. Ὁ ἀναισχύντως ἀρξάμενος νέμεσθαι δὲν δεσπόζει διὰ τῆς χρονίας νομῆς. Β' α' 5 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐτὴν. Ὁ δεδοκώς τὸ τίμημα οὐκ ἐστὶ κακῆς πίστεως νομεύς. Β' α' 63. Β' δ' 127. Ὁ κατὰ κέλευσιν ἀρχοντικὴν ἀγοράσας ὡσαύτως καλῆς πίστεως νομεύς ἐστὶ. Β' α' 64. Ὁ κακῆς πίστεως νομεύς ἀποδίδωσι τὸ πρᾶγμα μετὰ τῶν εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ δαπανηθέντων. Β' ε' 35. Ὁ νομεύς προτιμᾶται τοῦ μὴ νεμομένου. Β' α' 50 καὶ 65. Πότε κυριεύει τελείως. 53. Ὡς νομεύς τίς καταδικάζεται. 66. Νομὴ κατὰ βίαν ἀφαιρεθεῖσα πῶς ἀναλαμβάνεται. Δ' ια' 8 καὶ 9. Νομὴ διὰ χρήσεως εἰς τί συμβάλλει. Γ' γ' 119. Πόσων εἰδῶν εἶναι. Β' α' 2. Πῶς ἀποκτᾶται ἢ ἀπόλλυται. 3 καὶ

4. Νομή πολυχρόνιος συμβάλλεται τοῖς καλῇ πίστει νεμηθεῖσι. Β' α' 7 καὶ 41. Τεσσαρακονταετῆς νομή τίνων πραγμάτων ἐπιφέρει τὴν κυριότητα 33. Ὁ κληρονόμος τοῦ καλῇ πίστει νεμηθέντος οὐ δεσπόζει. Β' α' 34 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐτήν. Ἐλαττώματα νομῆς ἀποθανόντος μεταβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον. Β' α' 39. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκλήτορος συμψηφίζεται. Β' α' 60. Ἐπὶ τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομή. 62. Νομή ξυλεύσεως πῶς ἀφαιρεῖται. Α' γ' 57. Εἰς νομὴν πότε πέμπεται ὁ λαβὼν ἐνέχυρα. Α' δ' 34. Εἰς νομὴν ἀλλοτρίου πότε πέμπεται τις. Β' α' 54. Τὴν νομὴν κτάται ὅταν μηδεὶς ἐνοχλῇ αὐτῷ νεμομένῳ. 36. Εἰς ἀποδείξειν νομῆς τίς ἀναγκάζεται. Β' α' 40. — Παραγγέλματα εἰς προστασίαν νομῆς. Ἦμετ. σὺμ. ἐν σελ. 222.

Νόμος τί ἐστίν. Α' α' 13. φυσικός, ἐθνικός, πολιτικός. Α' α' 9—11. Τί δὲν δύναται νὰ καθιερώσῃ ὁ νόμος. 18. Ὁρισμένος νόμος δὲν ἀθετεῖται ποτέ. 24. Ἐναντιοφανὴς πῶς ἐρμηνεύεται. 36. Πῶς ἀναιρεῖται. 22. Πόθεν εἰσάγεται. 42 καὶ 23. Νόμου ἀρετὴ (ἤτοι εἶδος ἢ κατηγορία). Α' α' 19. Γνωσις. 15. Διαίρεσις νόμου εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν. 17. Νόμος ἐνικός καὶ εἰδικός. 21. Ἐρμηνεία. 15 καὶ 25 καὶ σὺμ. ἡμετ. ὑπὸ § 15. Παράγγελημα. 14. Ὁ λόγος τοῦ νόμου εἶναι ἐνὶ σκεπτικόν. 26. Ἀγνοία τίνα ἀποτελέσματα ἔχει. 40—44. Τῶν νόμων τίνες εἶναι ἐπικρατέστεροι. Α' α' 21, 31, 32, 33.

Νόξ. Γ' γ' 46. — Νοξάλια αἰτία (noxalis causa) Β' α' 55

Νοσοκομεῖον. Ἐπὶ πόσον διαρκεῖσιν αἱ ὑπὸ τῶν νοσοκομείων γινόμεναι ἐμφυτεύσεις. Γ' δ' 4.

Νύμφη καὶ ἀνδραδέλφη οὐ δύνανται λαβεῖν δύο ἑδελφοί. Δ' ζ' 18.

Νυμφευθεὶς τὴν πενήτουσαν ἀτιμῶνται Ξ' ιε' 3.

Ξ.

Ξενοδοχεῖον (ξενών). Ἡ ὑπὸ τῶν ξενοδοχείων ἐμφυτεύσις πόσον διαρκεῖ. Γ' δ' 4.

Ξένον οἶκον ὁ κρατὼν καλῇ τῇ πίστει τί ἀποδίδωσιν Β' α' 35.

Ξύλον κλοπιμαῖον ἐμβληθέν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι προκαλεῖ τὴν καταβολὴν τοῦ διπλοῦ Ξ' ε' 10

Ο.

Οἰκιστοῦ ἐγκαλέσαντος τὸν ἔχοντα αὐτὸν ποινή. Σ' ιθ' 3.

Οἰκήματα. Νεώτειστα πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἄρους συγκολλῶνται εἰς ἀλλόττριον τοῖχον. Β' δ' 34 καὶ 39. Οἰκημάτων ἀρχαῖον σχῆμα πότε δὲν παρὰλλάττεται. Γ' δ' 55 καὶ 61.

Οἰκία. Προσφύουσα: οἰκία καὶ εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 28. Οἰκία παλαιὰ πῶς ἀνακαινίζεται. 4. Οἰκίας παρακολυθήματα τίνα λογίζονται. Ε' ια' 42. Κρήμνις οἰκίας πότε δὲν λογίζεται ζημία. Σ' α' 7.

Οἰκοδομή. Ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τίς ἀπόστασις τηρεῖται. Α' δ' 23 καὶ 24. Οἰκοδομή καὶ ἐποικοδομή πῶς γίνονται καὶ ἐπιδιορθοῦνται. Β' δ' 42. Εἰς γεωργησίμους τόπους τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ ἀπαιτεῖ. 137.

Οἰκονόμοι: εὐαγῶν οἰκῶν δὲν δύνανται νὰ ἐμφυτεύσωσι καὶ μισθώσωσι κτήματα αὐτῶν κτλ. Γ' δ' 9.

Οἰκοσκευὴ εἰς τί συνίσταται. Ε' ια' 42.

Οἰνόμελι: εἰς τίνα ἀνήκει κατασκευασθὲν ἐξ ἀλλοτρίας ὕλης ἢ ἐκ κοινῆς ὕλης. Β' α' 22 καὶ ἐπ.

Οἰνοπῶλαι κατὰ τίνα συμφωνίαν πωλοῦσιν. Γ' γ' 101.

Ὀλκός ἐν τίνι ἀποστάσει κατασκευάζεται. Β' δ' 76 καὶ ἐπ.

Ὀμβριον ἢ ὀμβριμον ὕδωρ καὶ ὀμβρία ἢ ὀμβριμαῖα ὕδατα. Β' δ' 75 καὶ ἐπ.

Ὀμοσις. Τίνες δὲν ὀμνύουσι. Α' ζ' 12. Ὀμόσας τί κερδαίνει. Α' ζ' 15 καὶ 16. Εἰς Θεὸν ἢ ὄνομα βασιλέως ὀμόσας τιμωρεῖται. 17 καὶ 18 (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Ὀρκος).

Ὀμολογία. Δανειακὴ ὁμολογία γυναικὸς δὲν ἰσχύει. Α' ιγ' 14. Ὀμολογίας πίστωσης τίς εἶναι καὶ πῶς γίνεται. Α' η' 3—15.

Ὀμολογίας μνεῖα συμβάλλει; 5. Ἀπόλεια ὁμολογίας ἀνατρεῖ τὴν ἀγωγὴν. 7. Ἀποδείξεις ὁμολογίας εἰς ἀρετὴν τοῦ χρέους τίς φέρει. Γ' ε' 69. Ὀμολογίας χρεωστικῆς διαγραφὴ τί ἐμφαίνει. Γ' ε' 59 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 414.

Ὀμόλογον, ἐν ᾧ περιέχεται ὁμολογία δι' ἐπαρωτήσεως περὶ τούτων, ἰσχυρόν ἐστὶ πρὸς ἀπαίτησιν. Γ' ζ' 6.

Ὀπισθοτέλειαι πότε δὲν ἐπιζητοῦνται. Β' ε' 15. Παραγράφονται. 17.

Ὀπλοποιοὶ ἀπαλλάσσονται μετὰ τῶν. Β' ε' 9.

Ὀργή καὶ θυμὸς κύρος δὲν χορηγεῖ. Παραρτ. 6' 32.

Ὀρθόδοξοι: πότε ἀποκληροῦσι τοὺς ἑτεροδόξους ἀδελφούς. Β' γ' 1. Πότε κυριεύουσι τὰ μερίδια τῶν ἑτεροδόξων. 31.

Ὀρκος. Τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον ὁμνύει πρῶτον ὁ ἐπάγων ὅρκον. Α' ζ' 6 καὶ 9. Μὴ ὁμνῶν δὲ οὗτος ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς. 10. Ὀρκος πότε καὶ παρὰ τίνων ἐπιφέρεται. Α' ζ' 1, 2 καὶ ἐπ. Ὁ ἅπας ἐπαγωγὸν καὶ μεταμεληθεὶς δὲν δύναται καὶ ἐκ δευτέρου ἐπιφέρειν τὸν ὅρκον. 8.—Δὲν ἐπιφέρουσιν ὅρκον ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ἐοικότες αὐτῷ. 13.—Ἀνηθὸς οὐ δύναται παραχωρεῖν ὅρκον. 11.—Ὀρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνέθῳ. 12. Δολεῖς ἄνευ ἐπαγωγῆς δὲν ὠφελεῖ. 5. Ὁμολεῖς ὅρκος ἰσχύει. 14. Πότε δὲν ἐπιφέρεται δι' ἀναγκυρίαν. Β' 6' 8 καὶ 10. Ὀρκου ἐπαχθέντος τὰ ἐπακολουθήματα. Α' ζ' 3—10. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Ὀμοσις).

Ὀρνίθες μέχρι τίνος ἀνέχουσιν εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν κύριον. Β' α' 20.

Ὀροθεσίῳν μετάθεσις τίνα ζημίαν ἐπιφέρει. Σ' ζ' 12.

Ὀρος (ὄριον). Περί ὄρων ζήτησις. Α' Σ' 13. Περί ὄρων ἰθὺν-τέων. Α' Σ' 9. Ἀγορασία ἐπὶ ὄρων γινομένη. Γ' γ' 14.

Ὀρος (αἵρεσις) παράνομος τί δὲν ἀκυροῖ. Ε' η' 65. Πότε λογίζεται ἐκπεπληρωμένος. Παραρτ. 6' 2 (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Αἵρεσις).

Ὀρόφους τίνες κατασκευάζουσιν ἢ διορθοῦσιν. Β' δ' 42.

Ὀρφανή ὑπανδρεύεται αὐτογνωμῶνως; Δ' δ' 11. Τὸν δὲ ἐπὶ τῶν πόντων πότε; 18. Ὀρφανὴν τίνες δὲν νομφεύονται. Δ' ζ' 24 ἢ 8.

Ὀρφανικός. Ὀρφανικὴ ἀγωγή (pupillaris actio) Α' ζ' 63. Ὀρφανικός τόκος ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς ἐστίν. Γ' ζ' 10. Ὀρφανικοῦ πράγματος ἐκποίησις. Α' ιθ' 32. Ὀρφανικοῦ πράγματος ἀγορὰ εἰς πέντας ἀπαγορεύεται. Γ' γ' 23. Ε' ιθ' 36.

Ὀρφανός. Ὀρφανὸν δόλος δὲν βλάπτει. Ε' ιθ' 53. Ὀρφανὸς πῶς δικάζεται πρὸς τὸν ἐπίτροπον. Ε' ιθ' 10.

Ὀρφανοτροφείου ἐμφυτεύσεις πόσον διαρκοῦσι. Γ' δ' 4. Ὀρφανοτρόφοι κωλύονται ποιεῖν ἐμφυτεύσεις καὶ μισθώσεις τῶν προσηκόντων αὐτοῖς. Γ' δ' 9.

Ὀρχησθαι ἀπείργονται μαρτυρεῖν. Α' Σ' 9.

Π.

Παγανικὸν πεκούλιον (χρημάτιον). Ε' δ' 5.

Πάθος διαθήκης. Ε' ε' 1.

Παίκτης δημόσιος τίνος κόσην δὲν νυμφεύεται. Δ' η' 8.

Παλαιστής. Ὁ δὲ πόρον παλαιστής εἶνε ἄτιμος. Ξ' ιε' 3.

Πάλλακῃ. Τί δίδονται εἰς παλλακὴν. Ε' η' 66. Παλλακῆς κοινὴν ἀπαγορεύεται. Δ' θ' 34.

Πανδογεὺς εἰς τί ἐνέχεται. Ξ' ε' ὁ καὶ 7.

Παραγγελία (περὶ καινοτομίας). Τίς καὶ πρὸς τίνας παραγγέλλει. Β' δ' 3 καὶ ἐπ. Παράγγελμα περὶ καινοτομίας ἐπὶ τοῖς μέλουσιν ἔργοις ἀρμύζει. Β' δ' 2 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 244. Παράγγελμα ποῦ καὶ πρὸς τίνας γίνεται. Β' δ' 5. Τίνας ὑποχρεοί. Β' δ' 6, 9 καὶ 18.

Παραγραφή (χρόνος κατὰ Ἀρμεν.) ἀγωγῶν. Α' γ' 1 ἐπ. Ἴδε ὑπὸ τὴν § 1 καὶ Νομολογίαν Ἀρείου Πάγου ὡς καὶ σημειώσιν ἡμετέραν κάτωθεν (σελ. 44—45). Παραγραφή (δηλονότι ἐνστάσις) εἰς τὸν ἀγοραστήν ποτε ἀνατίθεται. Γ' γ' 67. Παραγραφή ἀντιτασσομένη εἰς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τίνος καιροῦ λογίζεται. Δ' ι' 36. Παραγραφὴν (ἐνστασιν) κατὰ δανειστῶν ποτε ἔχει ἡ γυνή. Δ' ι' 34. Διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς τίνες κυριεύουσι. Γ' γ' 78. Τίνων προσώπων αἱ ἀγωγαὶ δὲν παραγράφονται διὰ τοῦ χρόνου. Α' γ' 66—68. Α' ις' 5. Ἐν ᾧ τίνος χρόνου παραγράφονται κινητὰ καὶ ἀκίνητα. Β' α' 14 καὶ 15.

Παράδειγμα εἰς τίνα δὲν λάμβάνεται. Παραρτ. β' 40 καὶ 42.

Παράθεσις τῶν γραμμάτων. Α' ς' 58.

Παραίτησις ἀποστολῇ εἰς τίνα ὑποχρεοί τοὺς συντρόφους. Γ' ι' 18. Παραίτησις (ἀπαγόρευσις) ἐπὶ ἐταιρίᾳ τί λέγεται. Γ' ι' 15.

Παράθυρον. Παράθυρα φωταγωγὰ (Ἴδε τὰς λ. Φωταγωγοὶ θυρίδες) Παράθυρον πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἑλλοτρίαν οἰκίαν. Β' δ' 29. Ἐν δὲ τυφλῷ τοίχῳ; 33. Τοξικὸν τίνα δικαίωμα ἔχει. 35. Ποτε ἀποκαθίστανται εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα. 73.

Παρακαταθήκη. Τί ἐστὶ. Γ' θ' 1 καὶ Νομολογ. Α. Π. ἐν σελ. 468. Παρακατατεθέντα πράγματα ἐξ αἰτίας θορύβου, πυρκαϊᾶς κλπ. πῶς ἀπαιτοῦνται. Γ' θ' 5. Παρακατατεθέντα πῶς φυλάττονται. Γ' θ' 19. Παρακατατεθέντα ὑπὸ δούλου πῶς ἀποδίδονται.

Γ' θ' 12. Παρακαταθέτης πῶς ἀσφαλίζεται. Γ' θ' 2 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 468. Παρακαταθήκην τίς αἰτεῖ. Γ' θ' 9. Τίς ἀποκαθίστησι. 29. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή τίνα ἀπαιτεῖ. Γ' θ' 3 καὶ 7. Εἰς τίνας καὶ διὰ πόσον ἀρμόζει. 5, 9—11. Πότε κινεῖται. 7—8 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 470. Κατὰ δὲ κληρονόμου ; 17. Θεματοφύλαξ πῶς ἐλευθεροῦται Γ' θ' 6. Πότε πράττει δόλον εἰς αὐτήν. 8 καὶ 14. Περὶ τίνος εὐθύνεται. 13 καὶ 15. Παρακαταθήκης κίνδυνος καὶ ἀπώλεια τίνα βαρύνει. Γ' θ' 13 καὶ 15.

Παράκλησις. Κατοχὴ κατὰ παράκλησιν τί ἐπιφέρει κτλ. Β' α' 50 καὶ ἡ ὑπ' αὐτήν Νομολ. Α. Π. σελ. 222 ἐπ.

Παρακολουθήματα. Πότε δὲν συνίστανται, Ε' ια' 9. Οἰκίας τίνα λογιζονται. 42. Πότε δὲν ἰσχύουσι. Παραρτ. β' 49.

Παρακατάσχεσις καὶ παρακράτησις (Ἴδε τὴν λέξιν Ἐπίσχεσις). Παρακυπτικαὶ θυρίδες. Β' δ' 32 καὶ ἐπ.

Παράνομος. Παράνομον σύμφωνον. Α' θ' 10 καὶ 18. Παράνομος ἀντιγραφὴ. Α' α' 35. Παράνομος γάμος. Δ' η' 11. Παράνομος μνηστεία. Δ' ι' 13. Παράνομος παραγραφὴ. Α' α' 32. Παράνομος ἀπόφασις (παράνομος ψῆφος). Α' δ' 38 καὶ 57.

Παραχώρησις δικαιωμάτων περὶ φορολογίας τῶν δημοσίων πρὸς εὐδων εἶναι συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας. Νομολ. Α. Π. σελ. 447.

Παράστασις. Πρὸς παράστασιν πόσος χρόνος δίδεται. Γ' ς' 23.

Παρειβολικὸν χρημάτων. Ε' δ' 6.

Πάροδος. Β' δ' 46.

Πάροικος. Ἀποβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ; Γ' η' 37. Παροίκου χρεὸς καὶ προνόμιον. Γ' η' 10. Στρατιώτης εὐρεθεὶς κατέχων ἐν παροίκου λόγῳ. Α' ις' 9.

Πατὴρ πότε πωλεῖ ἰσχυρῶς τὰ τέκνα αὐτοῦ. Γ' γ' 88.

Πατρικὴ ἐξουσία. Ἴδε Αὐτεξούσιοι καὶ Ὑπεξουσιότης πῶς λύεται.

Πατροκτόνου ποινή. ς' ς' 16.

Πατρωνικά δικαιώματα εἰς τίνας ἀρμόζουσι. Α' ιη' 17.

Πάτρωνος γυνὴ δὲν ὑπανδρεύεται τὸν ἀπελευθέρων. Δ' ς' 22.

Πατρὸς (ἢ πατρὸς) τί δύναται λαβεῖν ἐκ τῆς περιουσίας τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ε' η' 80.

Παυλιανή ἀγωγή. Τί ἐστι καὶ πότε χωρεῖ. Γ' ε' 53 καὶ ἡμετ. σημείωσις καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 414.

Πεκοῦλιον (χρημάτιον, δηλονότι οὐσία ὑπεξουσίου ἢ δούλου) ἀπροσπόριστον. Ε' β' 4. Παγανικόν. Ε' β' 1 καὶ ἐπ. καὶ 13. Ἰδιόκτητον. Ε' β' 3 κτλ. Καστρένασιον. Ε' β' 6. Οἶονει καστρένσιον (ἢ ὠσανει καστρένσιον). Ε' β' 6.

Πενθεῖται ὁ ἀνὴρ μέχρι τίνος χρόνου. Δ' δ' 5. Δ' θ' 1. Ὑπὸ δὲ παρθένου γυναικὸς ; 7.

Πενθερὸς πότε δωρεῖται ἰσχυρῶς. Δ' ιδ' 8.

Πένθος ἀνιόντος δὲν ἐμποδίζει γάμον. Δ' δ' 13. Πένθος καὶ πένθιμος χρόνος κωλύουσι τὸν γάμον τῆς γήρας. Δ' ζ' 31 καὶ 32. Κωλύουσι τὸν γάμον καὶ τῆς μὴ συναρθείσης ἀλλὰ παρθένου διατηρηθείσης. Δ' θ' 5. Οὔτε τῆς μνηστῆς. Δ' θ' 5. Ἀδεία βασιλικῇ συνάπτει γάμον καὶ ἡ γήρα. Δ' θ' 6. Πένθους ἀνδρὸς ἀξίου πενθεῖσθαι καὶ μὴ ἀξίου. Δ' θ' 2 β' εν συνδ. πρὸς Δ' ζ' 31 καὶ 32.

Πενταετία τίνα μοιχείαν δὲν σθέννυσι. Α' γ' 60. Σ' β' 8.

Περίδοσις (στολὴμα). Ἡμετ. σημείωσις ἐν σελ. 122.

Περίουσίας ζητήσις πό-ε κινεῖται, καὶ ποινή τῶν κινούντων περὶ αὐτῆς ἀγωγή. Ε' η' 49.

Πιθανότης εἰς τίνα ἔχει χώραν. Α' ιε' 13.

Πισὸς (ἢ πιστός) πῶς ἐναλλάσσεται κίονι. Β' δ' 30.

Πιστικός. Τίς λέγεται πιστικός. Β' ια' 7 καὶ Παραρτ. γ' 18.

Εἰς πιστικῶν πταίσματα τίς ἐνέχεται. Β' ια' 6.

Πιττάκιον. Διὰ πιτταχίου δύναται αἰρετὸς δικαστῆς κελεύειν τοὺς διαδίκους. Α' δ' 52.

Πλάγιοι συγγενεῖς πότε καὶ πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η' 14. Μέχρι δὲ τίνος βαθμοῦ. 17.

Πλατεῖα. Οἰκοδομὴ οἴκου μέσου ἄντος στενωποῦ ἢ πλατείας. Β' δ' 54.

Πλάνη. Τίνα ἐπιρροὴν ἔχει ἡ πλάνη. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 343.

Πλησιασμός τί προκαλεῖ Γ' γ' 113.

Πλημμύρας ἀγωγή (ἀγωγή περὶ ὕδατος πλησμονῆς λατίν. aquae pluviae arcendae actio) πότε ἀρμόζει Β' δ' 92 καὶ ἐπ.

Πλοῖον. Τί ἐστι πλοῖον. Β' ια' 9 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 327.

Πλοῖον ἀποτραπὲν ταξιδίου τίς ἀποζημιοῖ. Β' ια' 15. Πλοῖον

Προεστώτες αὐτονόμων πόλεων τίνες ἐπιτρόπους καθίσταται. Ε' ιε' 17. Προεστώτες ἐργαστηρίων. Α' β' 49 καὶ 50.

Προθεσμία. Γ' ε' 15. Προθεσμία πρὸς καταβολὴν πότε δίδεται. Α' δ' 68 καὶ 69. Γ' ε' 83. Ὑπόπροθεσμίαν ὁμολογεῖν. Γ' γ' 43.

Πρόθυρον θαλάσσιον τίς κυριεύει. Β' α' 54.

Προῖξ. Τί ἐστὶ καὶ πῶς συνομολογεῖται. Νομολ. Α. Π. σελ. 555. Ἐὰν συμφωνηθῇ ὅτι κερδαίνει ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα ἐξ ἀπαιτίας, τί γίνεται. Α' θ' 21. Τίνων προτιμᾶται ἡ γυνή εἰς τὴν προῖκα. Α' ιγ' 25 καὶ 28. Τὴν προῖκα πότε ἀφαιρεῖται ὁ ἀνὴρ. Ε' η' 22. Τὴν προῖκα πῶς καὶ πότε ἀσφαλίζει ἡ γυνή. Α' α' 23. Δ' ι' 34. Προῖκα πότε ἀναγκάζεται ὁ πατήρ νὰ χορηγῇ. Δ' δ' 10. Τίς ἀπαιτεῖ προῖκα. Δ' ι' 7. Διὰ προῖκα δοθεῖσαν πρὸς ἀπάτην δανειστῶν, τίνες ἐνάγονται. Γ' ε' 53. Εἰς προῖκα ἐγγυητὴς δίδεται; Δ' ι' 8. Διὰ προῖκα τίνα τοῦ ἀνδρὸς πράγματα εἶναι ὑπόχρεα. 31. Προῖκα πότε ἔχει παρθένος. Δ' δ' 6. Τί καθίσταται προῖκα. Δ' ι' 11. Ἡ μήτηρ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ προῖκα; Δ' ι' 44 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 572. Προῖκα ἀπαιτεῖ καὶ ὁ κληρονόμος; 51. Προῖκα πότε καὶ τίνες δαπάναι ἐλαττοῦσιν. 52—54. Προικὸς τίνες δαπάναι ἐξαιροῦνται καὶ τίνες ἀπαιτοῦνται. Δ' ι' 53—56 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 576. Τὴν προῖκα ὀφείλει ὅλην ὁ ἄπορος. Δ' ια' 2. Πότε λογίζεται, ὅτι ἔλαθεν ὁ ἀνὴρ προῖκα. Προῖκα πότε δοθεῖσαν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ. 4. Προῖκα τίς διεκδικεῖ. 9. Προῖκα πότε κερδαίνει ὁ ἀνὴρ. Δ' ιε' 3. Προῖκα καὶ τρίτον ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναίκος, χωριζόμενος, πότε καὶ διὰ τίνα λόγον προσκτάται κατλ. 13. Λόγῳ κληροδοσίας τίς ἀπαιτεῖ προῖκα. Δ' ια' 6. Μετὰ θάνατον τῆς συζύγου ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖ ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα. 7. Διὰ προῖκα πότε καὶ πῶς ἀποπέμπεται ὁ ἀγοραστὴς ἐκ τοῦ κτήματος. 8. Διὰ προῖκα εἰς πόσον καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ. 25. Προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν τίνος γονεὺς ἀναγκάζονται νὰ χορηγῶσι. Δ' α' 26. Προῖκα δὲν ἀπαλλοτριῶσι οὐδὲ ὑποθηκεύει ὁ σύζυγος, καὶ πότε καὶ πότεν διεκδικοῦσι τὰ τέκνα. Δ' θ' 25 καὶ Δ' ια' 18 ἐπ. Ἀλλὰ δύναται νὰ προσβάλλῃ ἀπαλλοτριώσιν προικίφου αὐτὸς ὁ ἐκποιήσας ἀνὴρ; Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 575. Προῖκα πότε δὲν οἰκειοποιοῦνται οἱ σύζυγοι. Δ' ια' 15. Προίκας, χρεωστούμεναι δύο, πῶς ἀπαιτοῦνται. Δ' ια' 20. Τὸ διὰ χρημάτων τῆς προικὸς

ἀγορασθέν τίνος εἶναι. Δ' ε' 25 καὶ 33. Τοῦ λόγῳ προικὸς δοθέντος ἐκ δίκης τίνος κινεῖ. Δ' ε' 50 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 575 καὶ Δ' ια' 9 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 581. Προικίσας τέκνον περὶ τίνος προικὸς εὐθύνεται, ὡς ὀφείλων πρόνοιαν. Δ' ια' 41. Εἰς προικὸς ἐκτίμησιν πότε βοηθεῖται ὁ ἀνήλικος. Α' ιδ' 41. Προικὸς τίς εἶναι κύριος Γ' α' 11 καὶ Δ' ια' 9 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 581 καὶ Δ' ε' 50 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐλ σελ. 575. Πότε ἀναλαμβάνονται τὰ πράγματα τῆς προικὸς καὶ πότε τὸ τίμημα. Δ' θ' 3 καὶ 4. Προικὸς ποσότης μεταβάλλεται. 6. Περὶ ἐξωτικῶν δοθείσης ὁ κίνδυνος εἰς τίνα ἀνάγεται. 15. Τῆς δὲ κατὰ δωρεάν ἔσχεσις ὁ προικὸς ἐντὸς ἔτους ἐκ τίνος ἡμέρας ἀριθμεῖται. 15. Ἡ περὶ προικὸς ἀγωγή πότε παραχωρεῖται εἰς τοὺς δανειστής. Γ' ε' 51. Προῖξ πότε δίδεται εἰς παρθένον; Δ' δ' 6. Εἰς δὲ τὴν γυναῖκα κατὰ τοῦ ἀνδρός; Δ' ε' 5 καὶ 22. Εἰς προικὸς ἀπαίτησιν τίνες ὑποχρεοῦνται; πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως. Δ' ε' 18—20. Βοηθοῦνται δὲ οἱ ἀνήλικοι. 21. Εἰς προικὸς δόσιν τίς ἀπατηθεὶς βοηθεῖται. 49. Τίς τόκος δίδεται μετὰ διετίαν; 22. Καρποὺς προικὸς τίς λαμβάνει καὶ τίνες λογίζονται εἰς προίκαν. 27. Προικὸς καρποὶ πότε κερδαίνονται ἢ ἀποκαθίστανται. 28. Προικὸς ὑπόσχεται τίς τῶν γονέων ἐκπληροῖ ἐκ τῶν ἰδίων. 29 καὶ 30. Ἡ ὑπόσχεται τῆς μητρὸς περὶ προικὸς εἶναι ἀνωφελὲς, ὅπταν μὴ ὀρίσῃ τὴν δοτέαν ποσότητα ἢ πρᾶγμα ἐναντίον τοῦ πατρὸς εἶναι ἰσχυρὰ, ὑποχρεομένου εἰς χορήγησιν προικὸς ἀναλόγου πρὸς τὴν εὐπορίαν τοῦ πατρὸς. 39. Προικὸς ἀπαίτησις καὶ ἡ περὶ ἀναλήψεως αὐτῆς ἀγωγή τίνα καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖ. 46. Εἰς τὸ ἡμῖν εὐθύνεται ἡ γυνὴ παραλαβοῦσα μετὰ τοῦ ἀνδρός προίκαν. 45. Ἐπὶ προικὸς τόκοι καὶ λοιποὶ καρποὶ ἀπὸ τίνος χρόνου ἀπαιτοῦνται. 46. Ὁ πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἀπαιτούμενοι ἢ ἐπηρεωτήθησαν προίκαν καταδικάζονται συμμέτρως πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτῶν. Δ' ια' 5. Ἡ ἀπαίτησις προικὸς εἶναι διηγετική. 18. Ἀναργυρία ἐν προίκῃ πότε προβάλλεται καὶ πότε ἰσχύει. 5—7 καὶ 9. Προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς ἀγοστής εἰς τί ἐνέχεται. Δ' ια' 19. Προῖξ κατὰ συμφωνίαν δὲν παραχωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Α' θ' 22. Προῖξ δὲν ἀποκαθίσταται. 23. Προῖξ κληρονομεῖται; 24 καὶ 25. Προῖξ ἐν τοῖς ἀμφιβολοῖς προτιμᾶται. Α' ιε' 14. Προῖξ πότε δὲν δωρεῖται. Γ' α'

11. Τίνων δανεισθῶν καὶ πότε προτιμᾶται. Γ' ε' 41. Διατετιμη-
μένη καὶ ἀδιατίμητος πρὸς τίνα ἀνάγει τὰ βάρη καὶ τὰς ὠφελείας
καὶ πῶς ἀποδίδεται. Δ' ι' 1, 2 καὶ ἐπ. Διατετιμημένη πῶς γί-
νεται ἀδιατίμητος. 5. Χρεώσεται καὶ ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως.
9, 10 καὶ 47. Προῖξ γραφεῖσα πότε ἀκαιτεῖται κατὰ τὴν συμ-
φωνεῖαν' 12 καὶ 13. Προῖξ ἄγραφος πῶς ἀνταπαιτεῖται. 14. Πότε
νικᾷ δανειστὴν ἢ γυνὴ ἐπιζητοῦσα τὴν πρίκα. 24. Προῖξ ἀκο-
λουθεῖ τὰ βάρη τοῦ γάμου. 26. Ἐν ὑποθήκαις τίνων προτιμᾶται.
38. Πρὸς τίνα ἐπιστρέφεται καὶ ἐλαττοῦται κτλ. 47 καὶ 48. Τί-
νος εἶναι ἢ προῖξ; 50. Πότε καὶ διὰ τί καταβάλλεται εἰς τὴν
γυναικα. Δ' ια' 1 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 578. Διὰ τίνας αἰ-
τίας δημεύεται. 41. Ἐκ πραγμάτων μητρός πότε ἐλαττοῦται.
14. Τίς λαμβάνεται πρώτῃ. 21. Πότε παρακρατεῖται ἢ ἐπιστρέ-
φεται. Δ' ιε' 2, 3 καὶ 41. Προῖξ ἢ προγαμιαία δωρεὰ πότε ἐξαι-
ρεῖται τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς περιουσίας ἀναλόγως πρὸς τὴν
ἄξιαν τῶν προσώπων. Ε' α' 45. Ε' θ' 21. Λεγθεῖσα ἀπλούστε-
ρον προῖξ ἢ προγαμιαία δωρεὰ πόθεν καταβάλλεται. Δ' ι' 43.

Προκατάρξις τῆς δίχης. Α' β' 3 καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 29.
Διὰ τῆς προκατάρξεως βελτιοῦται ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος Α' ς' 55.

Προκάλυμμα τῆς ἡλικίας. Δ' γ' 4

Προνόμια. Τίνα σθένυνται καὶ τίνα συνακολουθοῦσι τὸ πρᾶγμα.
Δ' ι' 8. (Σχολ.). Παραρτ. β' 46 καὶ 47.

Πρόξενος ἢ προξενότης γάμου τί λαμβάνει. Δ' γ' 12.

Προπέτεια κατὰ τοῦ στρατηγοῦ πῶς τιμωρεῖται. Ψ' ιδ' 7.

Πρόσκλησις. Γ' γ' 9.

Προσθήκη τῶν βραχῶν ἐν πολέμῳ. Β' 6 καὶ 5.

Προσποιεζόμενα. Ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῶν τῷ πατρὶ τὰ
προσποριζόμενα οὐκ ἀποκαθίσταται. Α' ιδ' 60

Προσφυγὴ εἰς δυνατόν εἰς προστασίαν δίχης. Β' θ' 4.

Πρόστιμον τί εἶναι. Παραρτ. γ' 44 καὶ σχολ. Τίς ἐπιβάλλει.
Αὐτόθι 45 καὶ σχολ. Ἐκκαλεῖται πρόστιμον. Αὐτόθι 45. Τί
πρόστιμον (παινικὴ δῆτρα) συμφωνεῖται. Α' θ' 43. Πρόστιμου ἢ
συμφωνίας ἐκλογὴν τίς ἔχει. Α' θ' 47. Πρόστιμον καὶ ποινηῖ
διαφορὰ. Παραρτ. γ' 44 καὶ σχολ.

Πρόσχωσιν τίς κυριεῖται. Β' α' 29. Β' δ' 136. Γ' γ' 9. Πρό-
σχωσις ποταμοῦ τίνα ὠφελεῖ. Γ' γ' 9.

Προτίμησις. Θεσμοθεσία προτιμήσεως εἰς τὴν ἀγορασίαν. Γ' γ' 103 καὶ ἐπ. καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 383. Προτιμήσεως δικαίωμα εἰσαγορὰν ἀκινήτων τίνες καὶ πότε ἀποδίδουσι. Γ' γ' 106 καὶ 107. Ἀγωγή περὶ προτιμήσεως ἐντὸς πόσου χρόνου κινεῖται. 110—112 καὶ 115. Δικαίωμα προτιμήσεως ἐν τῇ ἀντιγρήσει. 113. Προτίμησις ἐν τῇ ἐμφυτεύσει καὶ μισθώσει κατηργήθη. Γ' γ' 112. Εἰς τίνα ἀκίνητα δὲν θεωρεῖται. 114. Δίδεται εἰς ὅλον 116 καὶ 117. Προτιμωμένων εἰς ἀγορασίαν ἀκινήτων δικαίωμα διὰ τίνος χρόνου παραγράφεται. Γ' γ' 108 Προτιμῶνται δανειστών οἱ συγγενεῖς. Γ' ε' 54.

Πρότυπον κατασκευάζοντος καὶ συνεργούντος εἰς τοῦτο ποινή. Σ' ιδ' 3.

Προφώνησις τοῦ τεχνίτου πρὸς τὸν ἐργοδότην. Γ' η' 40.

Πρωρεύς. Β' ια' 13.

Πρωτότυπος δεσποτεία (ἡ κυριότης κατ' ἀντίθεσιν τῆς τοῦ ἐμψυτευσαμένου). Γ' γ' 102.

Πρωτότυπος ὀφειλέτης (κατὰ διαστολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ). Γ' ε' 84. Γ' Σ' 1.

Πτηνὰ πῶς κυριεύονται. Β' α' 19.

Πτωχεῖον. Ἡ ὑπὸ πτωχείου ἐμφύτευσις πόσον διαρκεῖ. Γ' δ' 4.

Πυκτὰς ἢ δικαιώματα οὐκ ἀναγκάζεται προσάγειν καθ' ὧν πρῶσώπων ἄκων τις οὐ μερτυρεῖ. Α' δ' 19.

Πύλη (πυλὼν) ἀνοίγεται ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων τοῦ γείτονος σταλαγμοῦ. Β' δ' 63. Ὁ συνημμένος πρὸ πυλῶνι τοίχος παρέρχει μέρος εἰς κατασκευὴν τοῦ κοινοῦ τοίχου Β' δ' 41. Ὁ κοινὸς πυλῶν δύο οἰκῶν διαιρεῖται ὑποχρεωτικῶς χρόνι εἰσόδου. Γ' ι' 31.

Πυρκαϊᾶς διὰδοσις τίνα δὲν ἐνοχοποιεῖ Σ' ιδ' 6. Πυρκαϊὰ πότε εὐθύνει τὸν ἐντοκόν. Γ' η' 13 καὶ 16 καὶ 30 καὶ Νομολ. Ἀρ. Πάγου σελ. 456.

Πωληθὲν. Πωληθὲν τέκνον πῶς ἐλευθεροῦται. Γ' γ' 88. Τὸ πωληθὲν πρᾶγμα πῶς κυριεύεται. Γ' γ' 17. Ἐὰν εὗρεθῇ ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές, τί γίνεται. 59—61 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 366. Πωληθὲν πότε ἐπιστρέφεται. 58. Πωληθὲν παρ' ἐντολὴν, λογίζεται ἀπώλητον. 50. Πωληθὲν ὑπὸ τοῦ δτμοσίου ταμείου πῶς καὶ πότε διεκδικεῖται. 81 καὶ 83. Πωληθέντος ὁ κίνδυνος ἢ ἡ

αὔξησις ἐκ τίνος χρόνου ἀνάγονται εἰς τὸν ἀγοραστήν. Γ' γ' 8, 9, 11 καὶ 13.

Πώλησις καὶ ἀγορασία πῶς συνίσταται. Γ' γ' 1—4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 341. Ἐν διαφωνίᾳ περὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην τοῦ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ, δὲν ἰσχύει. 5. Ἐκ τίνος χρόνου ἰσχύει ἡ πώλησις. 10 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 347. Ἐκ πρόθεσμος πότε διαλύεται. 14. Ὑπέρθεσις τοῦ ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 15 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 349. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ εἰς τίνα συνίσταται. 26. Τίς δὲν λογίζεται. 27. Κατὰ λόγον δωρεᾶς πότε ἰσχύει. 28. Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πώλησις δωρεᾶς αἰτία ἀκυροῦται. 28. Κατὰ δωρεάν συνίσταται. 29. Ἀνατρέπεται ἐκ τῆς μὴ πληρωμῆς; 33. Πώλησις ἀνάργυρος ἰσχύει. 32. Πώλησις εἰκονική δὲν ἰσχύει. 35. Τίνων πραγμάτων ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις. Γ' γ' 38 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 356. Πώλησις δούλου καὶ ζώων ἐπὶ συμφωνίᾳ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, ἐὰν ἀπαρτίσωσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν, τίνα προθεσμίαν ἔχει. 60. Πώλησις κατὰ βίαν πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἀνατρέπεται. 68. Ἀγοραπωλησία πότε διαλύεται καὶ ἀνατρέπεται. 69 καὶ 72 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 369. Διὰ προσφορᾶς διπλασίου δὲν ἀνατρέπεται. 73. Πρώτη πώλησις πότε δὲν διαλύεται ὑπὸ πλειστηριασμοῦ. 97. Πώλησις πρὸς ἀπάτην δανειστῶν πότε ἀνατρέπεται. 99. Πώλησις πραγμάτων ἀνγλικῆς πότε ἰσχύει ἢ ἀνατρέπεται. Α' ε' 12—15 καὶ 31. Πώλησις πότε κυροῦται. 28. Πρὸς σύζυγον πότε καὶ εἰς πόσον ἀκυροῦται. Δ' ε' 11. Πώλησις ἄλλοτρίου πράγματος πότε ἰσχύει. Γ' γ' 22 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 362. Βλέπων τις πωλούμενον ἴδιον πρᾶγμα ὀφείλει νὰ ἀντιλέξῃ. Γ' γ' 25. Εἰς πώλησιν καὶ ἀγορασίαν μέχρι τίνος ἔχει χώραν ἡ μεταμέλεια. Γ' γ' 3. Ἡ πλάνη εἰς τὴν ὀνομασίαν τοῦ πωλουμένου δὲν βλάπτει τὸ συναλλαγμα. 5. Εἰς πώλησιν πράγματος ὃ μὴ ἀντιλέγων, ὑπολαμβάνεται, ὅτι πωλεῖ. Γ' γ' 25. Εἰς πώλησιν τίνες λόγοι ἐνοχοποιοῦσι τὸν πωλητήν. 66. Εἰς πώλησιν τὰ σύνορα θεωροῦνται καὶ οὐχὶ τὸ ποσὸν τοῦ ἀγροῦ. 74. Εἰς πώλησιν τίνες προτιμῶνται πρὸς ἀγορασίαν. 98. Τίνα πώλησιν δὲν ἀνατρέπει ἡ γυνή. Δ' η' 35.

Πωλητὴς πότε μένει ἀμέριμνος διὰ τὴν βλάβην τοῦ πωληθέντος. Γ' γ' 8. Πότε ἐνέχεται εἰς τὴν βλάβην. 11 καὶ 13. Ἐκ

δὲ δόλου ; 15. Πότε δὲν ἐνέχεται ἐφ' οἷς εἶπε πρὸς ἔπαινον ; 19. Πωλητῆς ἄλλοτρίου πρὸς τίνα ἐνέχεται ; Τοῦ τιμήματος μὴ καταβληθέντος ἐμπροσθέντως, ὁ πωλητῆς, ἂν θέλῃ, ἀποκέρχεται τῷ κομισσορίῳ ὥρῳ. Γ' γ' 43. Πωλητῆς πότε δὲν μεταχειρίζεται διττὸν δικαίωμα ; 43. Πωλητῆς τίνα ἀπαιτεῖται εἰς τὴν περὶ νομῆς δίκην. 47. Πωλητῆς τίνα ἀγωγὴν κινεῖ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. 48. Πότε ὁ πωλητῆς ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν. 52. Πωλητῆς ἐνάγων πῶς δικαιούται εἰς τὸ τίμημα ; 74. Ὁ πωλητῆς πότε ζημιούται ἐκ θανάτου τοῦ πωληθέντος. 100. Ὁ δόλος τοῦ πωλητοῦ δὲν βλάπτει τὸν καλῆς πίστεως ἀγοραστήν. Γ' γ' 40 καὶ ἐπ.

Ρ.

- Ῥάπτῃς διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' γ' 15.
 Ῥελιγίῳσα (ἡ ῥελιγιῶσα) οὐ δεσπόζονται. Β' α' 33.
 Ῥεμβός τις λέγεται. Παραρτ. γ' 19.
 Ῥῆγμα γῆς τί γίνεται. Β' δ' 138.
 Ῥῆξις τοῦ χρόνου. Α' γ' 12.
 Ῥάγα ("Ἰδε Προσθήκη τῶν ῥογῶν).
 Ῥωμαϊκῆς καὶ Βυζαντιακῆς νομοθεσίας κατάρτισις. Α' α' 1—8.
 Ῥόδιος νόμος. Ἡμετέρα σημείωσις ἐν σελ. 327.

Σ.

- Σεισμῶν βλάβη εἰς τὰ ἔργα τίνα ζημιοῖ. Γ' γ' 35.
 Σιδηρουργοὶ ποῦ δεῖον νὰ ἐργάζωνται. Β' δ' 19.
 Σιταρχία ἐξαιρεῖται τῆς συνεισφορᾶς πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ πλοίου. Β' ια' 16.
 Σιτηρέσια πότε καθίστανται κοινὰ τῶν συνεταίρων πάντων Γ' ε' 5.
 Σπόρος. Καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ ἀλλὰ τῇ γῇ ἔπονται. Β' α' 45.
 Σταύλου κατασκευὴ πῶς δεῖ γίνεσθαι. Β' δ' 25 καὶ 26.
 Σκηνικὸς διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν προσῶν ἀτιμούται. Γ' ιε' 3.
 Σιωπὴ πῶς ἐκλαμβάνεται. Παραρτ. ε' 51.
 Σκότιον τέκνον. Τίς δὲν δωρεῖται αὐτῷ καὶ τίς ἐγκλιστήσιν αὐτὸ κληρονόμοι. Β' γ' 68. Σκοτίου κληρονομία εἰς τίνα ἀνήκει. Β' γ' 70.
 Στογόνων χρονοὶ πότε ἐμπροδίζουσι νὰ προσοικδομῶσι Β' δ' 36.
 Στασιασμὸν στρατιωτῶν ἐρεθίζοντος ποινὴ. Α' ιε' 16 καὶ Γ' ιθ' 6.

Στέγη. Στέγαι ὑψηλότεραι. Β' δ' 71. Δωματικά. Β' δ' 39. Στεγονόμιον. Β' α' 6. Γ' γ' 33.

Στενωπός. Β' δ' 54.

Στεφανωθέντος μυστικῶς καὶ ἱερέως τὸν γάμον εὐλογήσαντος ποινή. Δ' δ' 26.

Στιβάς. Οὐκ ἔξεστι τῷ οἴκῳ ποιοῦντι ἐκ νέου καλύθειον ποιῆν ἢ ψιθία πρὸς τὰ τοῖς ἐθέλουσι διδόναι. Β' δ' 26.

Στοῦς δημοσίας τίνες ἐπιδιορθοῦσι. Β' δ' 43.

Στοιχίημα. Ξ' ιδ' 12. (Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως περιδοσις) ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 423.

Στρατεῖαν διπλὴν μετερχομένου ποινή. Α' ις' 4.

Στρατιῶται. Στρατιῶται πότε δωροῦνται δι' αἰτίαν θανάτου. Α' ις' 6. Τίνα κτήματα δὲν πωλοῦσι. 6. Πῶς διαθέτουσιν ἰσχυρῶς. Ε' α' 37 καὶ 38. Στρατιῶτας ἀποδεχθέντων καὶ κατεχόντων ποινή. Α' ις' 9. Τίνες δικάζουσι στρατιῶτας. Α' δ' 48. Στρατιῶτης τίς δὲν γίνεται. Α' ις' 4—3. Τίνα τόπον ἀγοράζει εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν. 11. Ἀκλήρος ὑπὸ τίνων κληρονομεῖται. Ε' η' 53. Εἰς τίνα ἀγορὰν ἔχει προνόμιον. Γ' γ' 59. Διὰ τίνα παίσματα ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ἢ τιμωρεῖται κεφαλικῶς. Α' ις' 14—18. Στρατιῶτου υἱὸς εἰς τί διαδέχεται τὸν πατέρα. Α' ις' 12. Στρατιῶτου διατροφὰς δὲν λαμβάνει ὁ κατήγορος. Α' ις' 13.

Στρατιωτικὰ κτήματα ἀρπασάντων ποινή, Α' ις' 8—20. Στρατιωτικὸς δὲν δίδεται ἐπίτροπος ἢ κηδεμών. Ε' ιθ' 26.

Στρατόπεδον Ε' α' 37.

Σύγγραμμοι τίνες λέγονται. Ε' γ' 4.

Συγγενείας διαιρέσις. Δ' ζ' 1. Συνοδικαὶ ὁδηγίαι περὶ βελῶν συγγ. σελ. 509. Συγγενικὴ βοήθεια εἰς τίνος παρέχεται; Ε' γ' 70.

Συγγνώμη ἡλικίας Δ' ιθ' 17 καὶ ἐπ. Δ' θ' 6.

Σύγκρισις ἐπὶ τίνων ἐγγράφων γίνεται Α' η' 10 Σύγκρισις συμβολαίων. Α' ζ' 23.

Συγκυριότης. Ἰδε Συμμετοχὴ.

Συγχωρητικὸν συμφωνόν. (pactum de remittendo, de non petendo) Ε' θ' 25.

Σύζυγοι χωρισθέντες διὰ μοιχείαν ἐπὶ πόσον δύνανται νὰ ἐρ-

γασθῶσιν εἰς ἀνανέωσιν τοῦ γάμου. Σ' β' 17. Σύζυγος ἄπροικος ἢ μὴ δοὺς προγαμιαίαν δωρεάν τίνα λαμβάνει. B' η' 81 καὶ 82. Πότε κληρονομεῖ ἐξ ὁλοκληρίου καὶ ἐντὸς πόσου χρόνου. E' Σ' 44 καὶ 45. Τίς τῶν συνοικουσῶν ἀνδρὶ λογιζέται. Δ' δ' 21. Πότε ἀπολαύει τῶν ἀπὸ θανάτου κερδῶν. Δ' θ' 9 καὶ 41. Τὴν δὲ προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν 13 καὶ 14. Συζύγων τὰ πράγματα πότε δὲν οἰκειοποιούνται. Δ' θ' 13.

Συκοφάντης. Τίς ἐξελεγχθεὶς συκοφάντης ἀτιμοῦται. Σ' Σ' 23. Σ' Σ' ιε' 3. Εἰς τί ὑπόκειται. Σ' θ' 4. Δὲν κερδαίνει ποτέ. 4. Συκοφαντήσαντος εἰς δημόσιον ἐγκλημα ποινή. Σ' θ' 1. Συκοφαντήσαντος ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον πρόστιμον. 2.

Συλλήψεως καὶ τοκετοῦ χρόνος σχετικῶς πρὸς τὴν καταστασιν (δουλείας ἢ ἐλευθερίας) τοῦ τεղησμένου. A' ιη 7.

Συλλογὴ τῶν καρπῶν. Τὰ πρὸς συλλογὴν τῶν καρπῶν ἐργαλεῖα περιέχονται τῷ ἐξοπλισμῷ τοῦ ἀγροῦ. E' ια' 39.

Συμβιβασμός. Ὅσα τὴν λέξιν διάλυσαι, ἢ εἶναι ταύτοσημος. Παρ' Ἀρμεν. ἡ λέξις συμβιβασμός μόνον ἐν A' θ' 2.

Συμβόλαια. Οἱ ἐνάγοντες δύνανται ἐπιζητεῖν τὰ τῶν ἐναγομένων συμβόλαια. A' θ' 13. Τί ἐστὶ συμβόλαιον καὶ περὶ συμβολαίων ἐν γένει. A' η' 1 ἐπ. (Ἴδε καὶ λ. Σύγκρισις συμβολαίων), Σύμφωνον καὶ Συνάλλαγμα.

Συμβουλή. Κατὰ τίνος συμβουλῆς κινεῖται ἀγωγή. Παραρτ. 6' 50.

Συμφωνία πῶς συνίσταται. A' θ' 3 καὶ 4. ἰδιωρελῆς δὲν συγχωρεῖται. 5. Τρίτον δὲν ἀσφαλίζει. 15. Δὲν καταργεῖ τὸ δημόσιον δίκαιον. Παραρτ. 6' 52. Τίς συμφωνία δὲν συμβάλλει. Αὐτ. 28. Συμφωνίας τὰ ἀμείβολα ὑπὲρ τίνος ἐννοοῦνται. A' ιε' 4 καὶ 15. Ἐμπροθέσμου συμφωνίας πότε δὲν συγχωρεῖται ἢ μὴ καταβολή. Γ' γ' 43.

Σύμφωνον ἦται συμφωνητικὸν ἀπαφῆς καὶ ἀμείβωλον κατὰ τίνος ἐρμηνεύεται. A' θ' 16. Συμφωνητικοῦ ψιλοῦ καὶ παρὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλαγματος ἀποτελέσματα. A' θ' 7 καὶ 9. Συμφωνητικῶν τίνα ἰσχύουσι καὶ τίνα οὐχί. A' θ' 6—15. Τίνα τὸ δημόσιον δίκαιον δὲν μεταβάλλουσι. 10—14. Σύμφωνον ἀπαφῆς. Γ' γ' 60 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 364.

Συμφηρισμός. Τί ἐστὶ κτλ. Νομολ. Α. Π. σελ. 474. Εἰς παρακαταθήκην δὲν δίδεται. Γ' θ' 21.

Συναλλάγμα. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σκοπεῖται μᾶλλον ἢ τὸ ἐγγράφον. Α' η' 2. Συναλλάγματα ἄγραφα πῶς πιστοῦνται. 13. Συναλλάγματα τίνες οὖναι· ἀνατρέπειν καὶ πρὸς τὸ ἑαυτῶν συμφέρον μεταποιεῖν. Α' ιβ' 1. Τίνα συναλλάγματα ἀνηλίκων ἰσχύουσιν. Ε' ι' 1. Συναλλάγματα ἐνυπόβητα ἐκ τίνος χρόνου ἀπαρτίζονται. Γ' ε' 44. Συναλλάγματα πῶς ἐξηγουῦνται. Παραρτ. β' 13. Εἰς τίνα ἐπιζητεῖται δόλος μόνος ἢ δόλος καὶ ἐνοχλή καὶ ἐπιμέλεια. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.). Συναλλαγμαμάτων τίνα δὲν ἀνατρέπονται. Α' ιβ' 57. Προτίμησις ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται. Γ' ε' 43. Ἐπιβρόχ' τῶν τυχηρῶν ἐπὶ τῶν συναλλαγμαμάτων. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.). Ποῖον σύμφωνον ἢ ὅρος ἐν τοῖς συναλλ. ἰσχύει. Α' θ' 12 καὶ Νομολ. Α. Π. 124

Συναλλάττοντες, δικαιοῦνται περιγράφειν ἀλλήλους ἕως τοῦ ἡμίσεως τοῦ τιμήματος. Γ' γ' 70 καὶ 72 (καὶ ὑπὸ τὴν § 72 Σχόλιον).

Συνεισφορά. Τίνα δὲν συνεισφέρονται. Ε' η' 30. Τίνες δὲν συνεισφέρουσι. Ε' η' 32—34. Συνεισφορά πρὸς συγκληρονόμησιν πότε, πῶς, καὶ εἰς τίνα γίνεται. Ε' η' 23—31 καὶ ἐπ. Ἐπὶ πλοίου πότε, διὰ τί, καὶ πῶς γίνεται. Β' ια' 14—13, 16, καὶ 17.

Συνεῦρεσις. Συνευρισκόμενου τῇ συντέκνῳ αὐτοῦ ποινή. Σ' γ' 4. Παρθένῳ κόρῃ συνευρισκόμενου πρόστιμον καὶ ποινή. 5.—7. Συνευρισκόμενου αἰμομικτικῶς ποινή. Σ' δ' 1 καὶ 2.

Συνηγορία. Ὁ πληρώσας τὰ 17 ἔτη δύναται συνηγορεῖν. Παραρτ. γ' 43.

Συνήθεια πότε ἀκολουθεῖται. Α' α' 20. Πότε φυλάττεται. 33—35 καὶ 37. Πότε μεταβάλλεται. Παραρτ. β' 53.

Συνιδιοκτησία. Β' α' 44 καὶ 45 καὶ Νομολ. Α. Π. καὶ ἡμεσ. σημ. ἐν σελ. 220 καὶ Β' δ' 41 καὶ 102. Ἄν δύναται ὁ συνιδιοκτήτης νὰ μισθώσῃ τὸ πρᾶγμα. Νομολ. Α. Π. σελ. 449. Ὁ συγκύριος δύναται νὰ ἐνασκήσῃ τὸ ἰδανικὸν ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ. Νομολ. Α. Π. σελ. 480.

Σύνορα. Μετατιθέντων σύνορα καὶ συναργούντων πρὸς τοῦτο πρόστιμον καὶ ποινή. Σ' ζ' 11 καὶ 12. Σύνορον διαφιλονεικῆσιμον ὁ καταλαμβάνων εἰς τί ἐνέχεται. Σ' ζ' 13. Σύνορων ἀγορᾷ ὑπόδειξις

ὕπὸ δούλου ἐκτενεστέρων τοῦ πραγματικοῦ δὲν ὑποχρεοῖ τὸν κύριον. Γ' γ' 18. Τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν τίς χρόνος παραγράφει. Α' γ' 43. Κατὰ τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν ὁ δικαστὴς τί ἀκολουθεῖ. 44. Περὶ συνόρων τίνες μαρτυροῦσι. Α' ε' 43.

Συντριβὴ μετακομιζομένου πράγματος τίνα βαρύνει. Γ' ε' 26.

Συνυποχρεοῦνται τίνες καὶ πότε. Γ' ε' 84.

Σχοινοπλόκων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν κατασκευάζονται. Β' δ' 5.

Σώματος ἐλευθέρου ἢ δούλου βλάβη πῶς ἐκτιμᾶται. Ξ' α' 5.

Σῶστρα πόσα λαμβάνονται. Β' Ξ' 1. Β' ια' 18.

Τ.

Ταβελλίων καὶ Ταβουλάριος τίς ἐκαλεῖτο. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 342.

Ταραχοποιοὶ εἰς τί ἐνέχονται. Ξ' ζ' 9. Ποινὴ αὐτῶν. 10.

Ταῦτοπαθεῖα μέχρι τίνος ἐκτείνεται. Α' θ' 29. Ὁ συκοφάντης ὑπόκειται τῇ ταῦτοπαθείᾳ. Ξ' θ' 3.

Τάφρου γῶμα δὲν ρίπτεται πρὸς τοίχον. Β' θ' 83.

Ταῶνες πῶς κυριεύονται. Β' α' 19.

Τεκμήριον προαποθιώσεως. Α' θ' 21 καὶ ἡ κάτωθι ἡμετ. σημ. σελ. 130.

Τέκνα ἀδιάθετα τίς κληρονομεῖ. Β' η' 7. Τέκνα διαφόρων ἀδελφῶν πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν, καὶ πότε προτιμῶνται. 11 καὶ 13. Τὰ τέκνα μετὰ τὸ διαζύγιον παρὰ τίνι τῶν γονέων παραμένουσι. Δ' θ' 3. (Σχολ.)

Τεκνοκτόνου ποινὴ. Ξ' ζ' 16.

Τέλμα πλάκων ἢ γαλκῶν ἔστω τὸ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης τὸ πρὸς αὐτῷ τῷ γενομένῳ τοίχῳ ἄχρι τῆς ἡμισείας πύχους. Β' δ' 78.

Τέλος. Εἰς τὰ δημόσια τέλη τίς ἐνέχεται. Β' ι' 11 καὶ 12.

Τελώνιον καταβάλλουσι πάντες. Β' ε' 18. Πότε καταβάλλουσιν οἱ πρέσβεις; 19.

Τεσσαρακονταετία ὑπὲρ καὶ κατὰ τίνων τίττεται. Α' γ' 15.

Τίνας ἀγωγὰς ἐξαφανίζει. 36—55 καὶ 64. Πότε δὲ ἰσχύει. 65.

Τεχνίτης πότε καὶ διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' η' 15, 18 καὶ 19.

Εἰς τίνα ὑποχρεοῦται καὶ πότε παραιτεῖ τὸ ἐπιδιοκηθὲν ἔργον.

(ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ)

59

40 καὶ 41. Πότε μεταβάλλεται ἡ ἀρχικὴ συμφωνία τοῦ τεχνίου. 42.

Τίμημα. Τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ ὁ πωλητὴς κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 48. Πότε ὁ ἀγοραστὴς ἔχει κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν μειοῦσαν τὸ τίμημα ἀγωγὴν. Γ' γ' 57 καὶ 61. Πότε ὁ πωλητὴς δύναται ἀναλαμβάνειν τὸ ἴδιον πρᾶγμα λόγῳ ἐλαχίστου τιμήματος. Γ' γ' 69. Ἡ ἀκριθὴς τοῦ τιμήματος καταβολὴ δύναται νὰ συνομολογηθῇ καὶ ὡς αἴρεσις ἀναβλητικὴ. Ἡμετ. σελ. 357. Τόκους τιμήματος ὀφείλει ὁ ἀγοραστὴς ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος. Γ' γ' 49 καὶ 50 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 361.

Τίς. Ἡ λέξις τὶς ἄρτενός τε καὶ θηλείας σημαίνει. Παραστ. γ' 10.

Τοῖχος. Εἰς κοινὸν τοῖχον δὲν προσκολλῶνται σωλῆνες. Β' δ' 104. Εἰς κοινὸν τοῖχον μέχρι τίνος ἀποστάσεως ἐμποδίζεται φούρνος. Β' δ' 70. Πότε ἀναγκάζεται τις νὰ ἀνορθώσῃ τὸν τοῖχον. 72. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Μεσότοιχος καὶ Τυφλὸς τοῖχος).

Τόκοι πῶς ἀποκαθίστανται. Ε' η' 64. Δαπανῶν πότε λαμβάνονται. Ε' εἶ' 55. Τόκος ἐπὶ τίνων ἀγωγῶν ὀφείλεται. Α' γ' 38. Ἀπὸ ὑπερμερίας πότος λογίζεται. Α' δ' 74. Ἀπὸ παρακαταθήκης πότε δίδεται. Γ' θ' 4. Κατὰ τίνος δικαίωσιν δίδεται. Γ' γ' 51. Ἐπὶ ἐνοικίου εἰς τί λογίζεται. Δ' ε' 6. Πότε δὲν ἀποδίδεται. Γ' ζ' 1. Εἶναι ἔγκυρος ὁ συμπεφωνημένος τόκος; Γ' ζ' 12 καὶ σελ. 441. Πότε ὁ συμπεφωνημένος τόκος παύει. Νομολ. Α. Π. σελ. 436. Τίς δὲν ἀπαιτεῖται. Γ' γ' 4 καὶ 8. Διπλασιαζομένου τοῦ κεφαλαίου παύει ὃ καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 438. Τὸ κατάβληθὲν λογίζεται πάντοτε πρῶτον εἰς τὸ κεφάλαιον καὶ εἴτα εἰς τοὺς τόκους; Γ' ε' 81 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 421. Πότε ἀναλαμβάνεται, καὶ λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον. 9, 11 καὶ 13. Τόκος ἐκασταίος ἐκ τίνος χρόνου δίδεται. 15 καὶ 16. Τόκος τίς ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν συμφωνίαν. 21. Τόκος ἑνώτερος εἰς τίνα συγχωρεῖται. 22. Τόκος πῶς καὶ πόσος κατὰ τάξεις ὀρίζεται. 23. Πότε ἀπαγορεύεται. 24. Τίνας δίδει ὁ πραγμάτων διοικητής. Β' εἶ' 60 καὶ 61. Ἐπὶ τόκων τίς συμφωνία ἰσχύει. Γ' ζ' 2. Τίς ἡ διαφορὰ συνομολογήσεως καὶ συμφωνίας τόκων. 6. Τίς συμφωνία τόκων λογίζεται οὐδὲν. 7. Τὸ παράνομον ἐκ τίνος συμφωνίας

ἀφαιρείται. 12. Ἐπὶ τόκων τόπου συνήθεια δὲν τηρεῖται. 23. Ἀπαγορευτική τῶν τόκων Νεαρά. Γ. ζ' 24 καὶ σημ. ἡμετέρα ἐν σελ. 446 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 446. Ἰερωμένος τόκος οὐ λαμβάνει. Γ' ζ' 25. Τόκου τόκος ἀπαγορεύεται. Γ' ζ' 4.

Τομίαι δύνανται νὰ υἱοθετῶσι καὶ υἱοθετῶνται; Β' η' 2 καὶ 4 καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 313.

Τριγένεια. Ἐκ τριγενείας συναπτόμενοι. Δ' ς' 10.

Τουλδος. Κατὰ τὴν μερίδα τοῦ ἐν πολέμῳ εὐρισκομένου καὶ ὁ ἐν τοῖς ταύλδοις φύλαξ καταλειπόμενος λήφεται. Β' ς' 5.

Τροφή. Τίνες τρέφουσιν ἀλλήλους ἐν ἀπορίᾳ. Γ' ε' 77 καὶ 78.

Τροφὰς ἀποταμιευόντων ποινή ς' ιε' 7.

Τυμωρούχων ποινή. ς' ε' 14.

Τυροποιοὶ ποῦ μετέρχονται τὴν τέχνην αὐτῶν. Β' δ' 22.

Τυρεψείον. Β' δ' 74.

Τυφλὸς τοῖχος. Β' δ' 4, 13, 33, 34 καὶ 66. Νομολ. Α. Π. ὑπὸ § 33 σελ. 260 καὶ σημ. ἡμετ. ὑπὸ § 13.

Τυφλώσεως ποινή. Β' ια' 14. ς' α' 6.

Τυχρά. Τίνα ἐνσχοποιοῦσι. Γ' θ' 43 καὶ Παραρτ. δ' 55 καὶ σχολ. Ἐπιφράς τῶν τυχηρῶν εἰς τὴν πώλησιν. Γ' γ' 8 καὶ 9 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 346 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 347. Εἰς τὴν παρακαταθήκην. Γ' θ' 13. Εἰς τὴν προῖκα. Δ' ι' 2 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 557.

Υ.

Υβρις. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ ἔπεται τῇ κεφαλῇ. Δ' γ' 30.

Πότε θέννυνται. 29. Πότε ἀρμάζει εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων. Ε' η' 55 (Σχολ.). Ἐπὶ τῇ τῆς ὕβρεως ἀγωγῇ ὁ καταδικαζόμενος ἀτιμοῦται ς' ιε' 4.—Ὁ ὕβριστας δικαστὴν ἀτιμοῦται ς' ιε' 1 καὶ 2.

Υδωρ βλάπτον πῶς ἀποτρέπεται. Β' δ' 95 καὶ ἐπ' Ὑδατος ἀποτροπὴ πότε δὲν συγχωρεῖται. Β' δ' 93. Ὑδατος δουλεία ἐν τίνι χρόνῳ παραγράφεται 104. Συμφωνηθεῖσα πόρ' ἀπόλλυται. 113. Δουλεία τοῦ ἀντλεῖν ὕδωρ ἐν ἀλλοτρίῳ ἀγρῷ εἰ δυνατόν ἐπιφέρειν. 106. Τίνα ἔργα κωλύει. 109. Πάροδος τοῦ ὕδατος πότε δὲν ἐμποδίζεται. 107. Πρὸς ἀντλήσιν ὕδατος πότε δουλεύει ὅλος ὁ ἀγρός. 116. Ὑδωρ ὁμβριον. Β' δ' 75. Ὑδωρ ῥέον εἰς τίνα ἀνήκει. Σημείωσις ὑπὸ Β' δ' 95.

Ἐδραγωγεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 76 καὶ ἐπ. Ἐδραγωγεῖον ἐν ἀλλοτρίῳ ἀγρῷ. Αὐτ. 106. Ἐδραγωγείου (ρείθρου) πτώσις πρὸ τῆς δοκιμασίας ζημιῶν τὸν μισθώσαντα, ἐὰν ἐπῆλθεν ἀπὸ αἰτίας τοῦ ἐδάφους. Γ' η' 36.

Ἐδραγώγιον. Β' δ' 112 καὶ 115.

Ἐελοργῶν ἐργαστήρια ἐν τίνι ἀποστάσει ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζονται. Β' δ' 19.

Ἐλη. Τῆς ὕλης ὁ κύριος πότε γίνεται καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς κατασκευασθέντος εἶδους. Β' α' 22 καὶ 24.

Ἐιοθεσία. Ἐιοθεσία πῶς τελεῖται. Β' η' 4. Εὐνοῦχοι υἱοθετοῦσι. Β' η' 2 καὶ 4 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 313. Γυνὴ υἱοθετεῖ καὶ υἱοθετεῖται. Β' η' 4. Τίνι τρόπῳ. Αὐτόθι. Δικαιώματα τοῦ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθέντος κτλ. Β' η' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 314. Ὁ υἱοθετῶν τίνα ἡλικίαν δεόν νὰ ἔχῃ. Ε' η' 5. Ἐιοθετήσαντος ὑπαγρεύσεις. Ε' η' 74.

Ἐϊός. Αὐτεξουσὸς υἱὸς πότε δὲν ἀποκαθίσταται. Α' εἰ' 60. Θετὸς υἱὸς τίνα δὲν νυμφεύεται. Δ' ζ' 27.

Ἐπανδρευθεῖσα γυνὴ κατὰ τὸν πένθιμον χρόνον ἡτιμouται. Σ' ιε' 3.

Ἐπεξούσιος πῶς ἐνέχεται εἰς πώλησιν παρεμβολικοῦ. Γ' γ' 21. Ἐπερ τίνος ἐγγυᾶται. Γ' Σ' 20. Τί διαθέτει. Ε' εἰ' 2, 3 καὶ 6.

Ἐπεξουσιότης πῶς λύεται. Α' ιζ' 2—11.

Ἐπερθεματισμὸς ἐπὶ ἀγοραπωλησίας. Γ' γ' 95 καὶ ἐπ. καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 380. Διανομὴ τῶν πραγμάτων καθ' ὑπερθεματισμόν. Γ' ι' 13.

Ἐπέρθεσις. Ἀπὸ ὑπερθέσεως καταβολῆς δίδεται ὁ νόμιμος τόκος καὶ οὐχὶ πρῶστιμον. Γ' γ' 41. Ἐπέρθεσις πότε δὲν γίνεται. Παραρτ. δ' 59. Ἐπέρθεσις ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 15. Ἐπέρθεσις τῆς δίκης. Γ' εἰ' 88. Ὁ ὑπέρθεσιν πρὸς καταβολὴν ζητῶν ἐφησυχάζειν τῇ ἀποφάσει ἀποδείκνυται. Α' δ' 73.

Ἐπόβολον (Ἰδε τὰς λ. Προγαμιαία δωρεά).

Ἐποδέχεται καρπῶν πᾶσα ταμειευτικῶς λαμβάνουσι. Β' Σ' 2.

Ἐποδεχθεὶς δούλον ἀποδίδωσιν αὐτόν. Σ' ιγ' 1 καὶ 2.

Ἐποδιάκονος νυμφεύμενος ἐκπίπτει τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Δ' εἰ' 2.

Ἐποθηκαρία ἐγωγή. Α' γ' 54. Α' γ' 45 (Σχολ.).

Ἐποθηκευθέντα πῶς ἀποκαθίστανται. Γ' ε' 27. Τίς ἀπαιτεῖ.
28. Ἐποθηκευθέντων δαπάνας τίς ἀπαιτεῖ. Γ' ε' 27.

Ἐποθήκευσις ἐξ ἀποτελέσματος πότε γίνεται. Γ' ε' 30.

Ἐποθήκη εἰς πράγματα γυναικὸς πότε ἰσχύει. Α' γ' 16. Πῶς
συναλλάττεται σιωπηρῶς. Γ' ε' 35. Πρὸς δύο αὐθημερὰν ὑποθη-
κευθὲν πῶς ἀναλογεῖται. 36. Εἰδική πότε προτιμᾶται. 46. Εἰς
ὑποθήκην ὑπόκειται καὶ τὸ ἐπικτισθέν. Γ' ε' 29. Τίνες προτι-
μῶνται. 31 καὶ 52. Εἰς ὑποθήκην τίνες συνέρχονται. 50. Εἰς ὑπο-
θήκην πότε προτιμᾶται ὁ δεύτερος δανειστής. 56. Καὶ ἐν ταῖς ὑπο-
θήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέρων δανειστῶν. 58. Τὴν
περὶ ὑποθήκης ἀγωγὴν πότε ἀπόλλυσιν ὁ δανειστής. Γ' γ' 84.
Μέρος ὑποθήκης δὲν ἐλευθεροῦται ἄνευ ἀποτίσεως τοῦ χρέους.
Γ' ε' 25. Ἐποθήκη γενική. Γ' ε' 7 καὶ 26.

Ἐποκατάστασις. Ἡ ὑποκατάστασις εἶναι ἀπλή ἢ διπλή. Ε' η' 1. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δυνατὸν ποιεῖν. Ε' η' 3.

Ἐπηρεσία. Τίς δὲν ἐξαργυρίζεται. Β' ε' 2. Προσλαμβάνει καὶ
τιμὴν. 3. Εἰς τίνας ἐπηρεσίας ὑποχρεοῦνται πάντες. Β' ε' 6.
Ἐπηρεσιῶν τίνες ἀπαλλάττονται. 7—9. Ῥυπαρῶν δὲ ἐπηρεσιῶν
τίνες; 16.

Ἐπόνομοι πῶς καὶ ποῦ κατασκευάζονται καὶ πῶς ἐπιδιορθοῦν-
ται καὶ πῶς καθαρίζονται. Β' δ' 79—81. Ἐπονοματίας χάρα-
ξος. Β' 81.

Ἐποστροφῆς δικαίωμα τίνες δὲν ἔχουσι. Β' ζ' 1, 3 καὶ 5.

Ἐπουργῶν δημοσίων τίνες δὲν ἀγοράζουσι κτήματα ἐν οἷς τό-
ποις μετέρχονται ἀρχήν, τινα. Γ' γ' 6 καὶ 7.

Ἐστεροβουλία ἐν τῇ δι' ἀβραβῶνος πράξει. Γ' γ' 3.

Ἐφαίρεσις τί διαφέρει κλοπῆς. Α' γ' 21.

Ἐψώματα οἴκων. Β' δ' 28.

Ἐψωπις οἰκοδομῆς πότε ἐμποδίζεται. Β' δ' 56 καὶ 60. Πῶς
καὶ πότε συγχωρεῖται ἐπ' ἀπειρον. 62 καὶ 68.

Φ.

Φάκτον καὶ φάκτος. Α' α' 41 ἐπ.

Φαλκίδιος τί ἐστὶ. Ε' θ' 1. Φαλκίδιος πῶς εἶναι. Ε' θ' 2.

Τίνα ἐξαίρουνται ἐν τῷ φαλκιδίῳ. Ε' θ' 3. Φαλκίδιος ἐπὶ τίνων
ἀντιόντων καὶ κατιόντων ἐπικρατεῖ. Ε' θ' 22 καὶ 30. Ἐχει χῶ-

ραν καὶ ἐπὶ ἐγγράφου συγχωρήσεως δι' αἰτίαν θανάτου. 25. Ἐπὶ
 δωρεῶν πότε ἔχει χώραν. 28 καὶ 30. Ἐπὶ τίνων κληροδοσιῶν
 δὲν δίδονται ραλλίδιος. 28.

Φαρμακεὺς εἰς τί ἐνέχεται. 5' ι' 4.

Φαρμακεύσαντος ποινή. 5' ι' 2.

Φθείραντος κόρην ἢ μνηστὴν ποινή καὶ πρόστιμον. 5' γ' 9.
 καὶ 10.

Φθορά. Ἡ κατὰ βίαν φθορά παραγράφεται. Α' γ' 32.

Φίλτρα κατασκευαζόντων ποινή. 5' ι' 7.

Φλυαρίαν δημοσιεύοντος ποινή. 5' θ' 5 καὶ 6.

Φόβος. Τὸ φόβῳ γεννώμενον οὐκ ἔθρωται. Α' ι' 3 καὶ ἡ ὑπ'
 αὐτὴν νομολογία Ἀρείου Πάγου σελ. 136. Ἀντίκειται εἰς τὴν κα-
 λὴν πίστιν. Παραρτ. 6' 15. Τίς φόβος δὲν συμβάλλει. Παραρτ. 6' 60.

Φόνος καὶ φονεύς. Φονεὺς ἀξιωματικὸς πῶς τιμωρεῖται. 5' ε'
 24. Κλέπτου φονεὺς πότε δὲν τιμωρεῖται. 5' ε' 4. Ὡς φονεὺς
 τίς δὲν καταδικάζεται. 5' ε' 2 καὶ 11. Ὡς φονεὺς τίς ἐγκαλεῖ-
 ται, καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται 11, 14 καὶ 18. Ἀτιμούστα-
 καὶ ἀποβάλλει τὰ πολιτικά δικαιώματα. 4. Φονεὺς δὲν ἀποκείρε-
 ται. 5. Τίς φονεὺς δὲν ἀντιφονεύεται. 7. Τίς φονεὺς εἶναι ἀνέυ-
 θυος. 17 καὶ 20. Φονεὺς συγχλητικῶ ἢ στρατιώτου πῶς εὐθύ-
 νεται. 19. Τοῦ φονεύσαντος νήπιον ἢ συγγενὴ ποινή. 5' ε' 13
 καὶ 16. Φονέως ἐν γένει ποινή. 5' ε' 3, 5 καὶ 9. Φονέως περὶ-
 ουσία πῶς διατρεῖται, καὶ εἰς τίνας διαμερίζεται. 4 καὶ 6. Ποσα-
 χῶς φονεὺς τις τὸ τικτόμενον. 5' ε' 15 καὶ 22.

Φόρος (ἤτοι δωσιδικία λατ. forum). Α' 6' 4 ἐπ. Φόρος (ἐν τῇ
 ἑλλην. ἐννοίᾳ ἤτοι τέλος). Εἰς τοὺς φόρους τίς ἐνέχεται. Β' ε'
 11 καὶ 12.

Φούρκα. Εἰς φούρκαν ἀναρτῶνται οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτο-
 μολοῦντες. 5' η' 2.

Φούρνος. Φούρνος κεραμεικός. Β' δ' 15. Φούρνος ὑσδέστου.
 Β' δ' 17. Φούρνος εἰς κοινὸν τοῖχον μέχρι τίνος ἀποστάσεως ἐμ-
 ποδίζεται. Β' δ' 70.

Φραγμαὶ πόσον ἀπομακρύνουσι τὴν οἰκοδομήν. Β' δ' 53.

Φρέαρ. Β' δ' 87. Φρέατος σκέπασμα. Ε' ια' 42.

Φυγή. Εἰς τὴν περὶ φυγῆς ἀγωγὴν τίς δὲν ἐνέχεται. Γ' γ' 67.
 Φυγόδικος καταδικάζεται. Α' δ' 19 καὶ 20.

Φυρόντες ἐκ φυλακῆς πῶς τιμωροῦνται; Σ' ιδ' 10.

Φυλακτοῦ κατασκευασταὶ πῶς τιμωροῦνται. Σ' ι' 3.

Φυλάκισις. Προπεφυλακισμένοι πότε ἀπολύονται. Α. δ' 9

Φυλακίσαντες αὐθαιρέτως εἰς τί ἐνέχονται. Σ' ιδ' 8.

Φύλαξ μισθωτὸς πότε ἐνέχεται. Γ' η' 28.

Φυτὰ εἰς πόσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ ρυτεῦνται. Β' δ' 86 καὶ ἐπ.

Φυσικός. Φυσικά τέχνα πότε δὲν κληρονομοῦσιν, ἀλλὰ τρέφονται. Ε' η' 66 καὶ ἐπ. Πότε κληρονομοῦσιν ἐξ ἴσου πρὸς τὸν θετὸν υἱόν. 72. Φυσικός νόμος. Α' α' Φυσικός διάδοχος. Ε' η' 44.

Φωταγωγοὶ θυρίδες. Β' δ' 33, 35, 55 ἐπ. καὶ 78.

X.

Χαλαστή (ἢ χαλαστής). Τί δεόν νά πράξῃ ὁ θέλων ἀπὸ ὑπερώου χριστηρίου χαλαστήν ὑπόνομον ἐπίπεδον ποιῆσαι. Β' δ' 82.

Χαλκίων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζονται. Β' δ' 19.

Χεῖρ. Χειρὸς ἄρσις ἢ αὐτεξουσιότης πῶς ἐπέρχεται. Α' ιζ' 1 καὶ ἐπ. Χειρὸς ἐκτομή ἢ χειροκοπία πότε ἐπέρχεται. Σ' ε' 11 καὶ 14. Σ' η' 7. Σ' ιβ' 4. λ' ιγ' 4. Σ' ιδ' 3 καὶ 16.

Χιασμὸς γραμματείου (ὁμολογίας) Γ' ε' 59 καὶ ἡμετ. σημειώσεις ἐν σελ. 414.

Χρηγικὸν χρημάτιον πότε ἀφαιρεῖ ὁ πατήρ. Ε' θ' 2. Πότε πωλεῖται. 2. Πότε εἶναι καινὸν τῶν ὑπεξουσίων. 2. Τίς διαθέτει. 5.

Χρέη. Εἰς τὰ χρέη τοῦ ἀποθανόντος τίνας ἐνέχονται. Γ' ι' 76. Χρέη συγγενικά τίνα τίνας καταβάλλουσιν. 78 καὶ ἐπ. Χρέη πότε παραγράφονται. Α' θ' 3. Ὁ παραχωρηθεὶς χρέους συγχώρηται καὶ συμψηφίσας ἐμπροθέσμως καταβαλεῖν τὸ λοιπὸν, ὑπερήμερος γεγόμενος, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. Γ' ε' 64. Ἐκ τίνος χρόνου γίνεται τὸ χρέος ἑντοκόν. Γ' ε' 15 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 443. Χρέους ἀγωγή πότε σθένεται. Γ' ε' 3 καὶ 4. Χρέους μετάθεσις πῶς γίνεται. 84. Χρέους ἀφίσις δὲν ἀποκλείει τῶν λοιπῶν δικαιολογημάτων. 85. Ἐκ τίνος χρόνου χρέους εἰσπράττειται λαμβάνονται. 87. Χρέους ἀντιφωνία καλῶς ἀπαιτεῖται. Γ' ε' 2.

Χρεώστης. Χρεώστην καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ αὐθαδῶς βιάσαντος ἢ τὴν κηδεῖαν ἐμποδίσαντος ποινή. Γ' ε' 64 καὶ 67. Τίς παραγραφή ἀπαλλάσσει. 86. Χρεώστης, παραιτῶν χάριν, ἢ ἀπαλλοτριῶν, ἐνέχεται ἢ οὐ; Γ' ε' 47. Διὰ σθέσεως ὁμολογίας ἀπαλλάσσεται; 59. Ἐνεκεν ἰσχύσεως χρέους εἰς τί καταδικάζεται. 60. Εἰς δανειστήν δὲν δουλεύει. 65.

Χρεωστουμένων λήψις ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρός πότε βλάπτει τὴν γυναῖκα. Γ' ε' 73.

Χρήματα. Τὰ χρήματα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὰ κληροδοτηθέντα κινητά. Ε' ι' 22. Τίνα ἄλλα ὁλοῖ ὁ ὅρος χρήματα. Παραρτ. γ' 9.

Χρηματικαὶ ἀγωγαὶ (κατ' ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐγκληματικῶν). Α' ς' 35. Α' ς' 30.

Χρημάτιον καὶ διάφορα εἶδη χρηματίων ἢ πεκουλίων. Ε' ς' 1 ἐπ. Χρημάτιον δὲν ἀκολουθεῖ τὸν πωληθέντα δούλον· τὸ δὲ κλεφθὲν παρ' αὐτοῦ πῶς ἀποδίδεται. Γ' γ' 20..

Χρησικτησία (ἢ χρησιδεσποτεία). Τί ἐστι. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 198. Πῶς κατὰ δι' αὐτῆς ἡ κυριότης. Α' ις' 5. Α' ιδ' 3 καὶ 20. Γ' γ' 22. Ε' η' 37 ἐν τέλει. (Ἴδε καὶ κατωτέρω τὴν λέξιν Χρῆσις).

Χρῆσις (χρησιδάνειον). Χρησάμενος εἰς τίνα ἐνέχεται. Β' ι' 1—3. Ζῶν χρησάμενος πότε ἐνέχεται; ς' ιδ' 14. Τοῦ πράγματος, οὗ ἐγένετο χρῆσις, ζημία εἰς τίνα ἀνάγεται. Β' ι' 1. Εἰς δὲ χρῆσιν παρὰ τὰς συμφωνίας; 2 καὶ 3. Χρῆσις (ἐπικαρπία). Ε' η' 25 καὶ ἐπ. Χρῆσις (πρὸς κυριότητα) τίνα προσαποκτᾷ; Β' α' 37—39 καὶ 57. Τίνα ἀγοραστήν ὠφελεῖ ἡ χρῆσις. 46. Χρυσία χρῆσις τίνα δὲν κυριεύει. 49. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἐπικαρπία καὶ Χρησικτησία).

Χριστήριον (Ἴδε τὴν λέξιν Νεροχύτης).

Χρόνος. Τίς χρόνος δίδεται εἰς ἀνάκλησιν τῶν οἰκείων ἀκινήτων διὰ τῆς περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος ἀγωγῆς; Α' γ' 2 ἐπ. Τῶν δὲ κινητῶν; 13. Χρόνος πρὸ παραγραφῆς ὡς πρὸς τίνας δὲν λογίζεται. 66—68. Χρόνος ἄρρητος εἰς καταδίκους πόσος λογίζεται. Α' δ' 70. Χρόνος πρὸς καταβολὴν ἀπὸ πότε λογίζεται. Παραρτ. γ' 16, 36—38. Χρόνος μέτριος, ὀλίγος, ὡπείλιμος, ἢ ὠρισμένος;

τίς εἶναι. Αὐτ. 39—41. Χρόνου διακοπή πῶς γίνεται. Α' γ' 11 καὶ 12.

Χρυσίον, ἐναποθεθειμένον εἰς πωληθείσαν οἰκίαν, πότε μένει τοῦ πρῶην κυρίου. Γ' γ' 24.

Χρυσολέκτης πόσον συνεισφέρει. Β' ε' 14.

Χύσις. Εἰς χύσιν πλοίου ἡ συνεισφορά πῶς γίνεται. Β' ια' 11.

Χῶμα, καταπεσόν εἰς γθαμαλώτερον τόπον, τίς κυριεύει. Β' δ' 138.

Ψ.

Ψάλτης νυμφεύεται. Δ' ε' 2.

Ψευδομαρτυρία χαρτοφυλάκων καὶ λοιπῶν πολεμικῶν ἀνδρῶν περὶ τῆς τελευτῆς δῆθεν στρατευομένου ἐν τῷ στρατοπέδῳ πῶς τιμωρεῖται. Δ' ιε' 16.

Ψευδοπάτιον οὐδεὶς δύναται ποιεῖν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἵνα τὴν φωταγωγὸν θυρίδα παρασκευάσῃ παραχυπτικήν. Β' δ' 55.

Ψιλλός. Ψιλλή νομή. Β' σ' 59. Ψιλλή ἐπαγγελία. Δ' ι' 10 Ψιλλὸν σύμφωνον. Α' θ' 7 καὶ ἡ κάτωθεν ἡμετέρα σημειώσεις σελ. 122. Ψιλλὸς τόπος. Β' δ' 34 καὶ ἐπ.

Ψυχικά τῶν ἀκλήρων πόσα καὶ πῶς δίδονται. Ε' η' 78. Ψυχικὴ διανομή. Ε' ιδ' 7 (Σχολ.).

Ω.

᾽Ωρεία. Εἰ ἐν τοῖς ᾽ωρείοις ἀποτίθενται ᾽ωρηια ἢ τι τοιοῦτον, τῆς δοκώσεως διδόναι χρή τοὺς μὲν ὑπερκειμένους τὰ δύο τρίτα, τοὺς δὲ ὑποκειμένους τὸ λοιπὸν τρίτον. Β' δ' 42.

᾽Ωσανεὶ παρεμβολικά χρημάτια τίς διαθέτει. Ε' ς' 7.

Παρά τῷ κ. **Π. Παρασκευοπούλῳ**, διευθυντῇ τοῦ Πρακτορείου τῶν Ἐφημερίδων, πωλοῦνται καὶ τὰ κάτωθι Βιβλία :

NOMIKA

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

- **ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ** τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. **Τόμος Α'** περιλαμβάνων τὸν ὀργανισμόν τῶν Δικαστηρίων καὶ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν, ἔκδοσις Β' 1894 Σχ. 16ον σελ. 928 δραχ. 10.
- **Τόμος Β'** περιέχων τὸν Ποινικὸν Νόμον, τὴν Ποινικὴν Δικονομίαν καὶ τὴν Ποινικὴν διατήρησιν. Ἐκδ. Β' 1897, 16ον σελ. 950 δρ. 10.
- **Τόμος Γ'** περιέχων τὸν Ἐμπορικὸν Νόμον, τοὺς Νεωτέρους Ἀστικοὺς Νόμους καὶ τοὺς περὶ Χαρτοσήμου κλ. Ἐκδ. Β' 1898, 16ον σελ. 622 δρ. 8.
- **Τόμος Δ'** περιέχων τὴν ΕΞΑΒΙΒΑΛΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ, ἐν πρωτοτύπῳ καὶ παραφράσει, μετὰ πολλῶν ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων. Ἐκδοσις δευτέρα 1904, Σελ. 906. Τιμᾶται δραχ. 12.
- **Παράρτημα** τῶν Δικαστικῶν Νόμων εἰς μέρη δύο κατ' ἑξαδικητικὴν τάξιν περιλαμβάνον τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς κυριωτάτους τῶν λοιπῶν τῆς Πολιτείας Νόμων μετὰ τῆς σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου κτλ. Μέρους Α' Α-Ξ 1887, 16ον σελ. 1372. Μέρους Β' Ο-Ω 1888, 16ον σελ. 1572 (ὁμοῦ σελ. 2944) δραχ. 25.
- **Συμπλήρωμα** Πρῶτον τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἐν ἔτει 1887 ψηφισθέντας Νόμους (ἐν τε Α' καὶ Β' συνόδῳ τῆς Βουλῆς) καὶ τὰ κανονιστικὰ Β. Διατάγματα προσηκόντως συνηρμολογημένους πρὸς τοὺς προηγουμένους Νόμους, προσέτι δὲ πῖνακα κατ' ἀλφάβητον λεπτομερῆ τῶν ἐν τῇ ὅλῃ συλλογῇ τῶν Νόμων περιεχομένων Νόμων καὶ Β. Διαταγμάτων.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

των, μετὰ προλεγομένων κτλ. Σχ. 16ον, σελ. 848. Ἀλφα-
θητικοῦ Πίνακος σελ. 71 ὁρ. 8.

- **Συμπλήρωμα Δεύτερον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ μὴ περιληφθέντα ἐν τῷ Α' Συμπληρώματι κανονιστικὰ Διατάγματα τοῦ ἔτους 1888, τὰ κατόπιν κανονιστικὰ Διατάγματα ἕως τέ-
λους Μαΐου τοῦ 1889 καὶ τοὺς κατὰ τὴν Γ' τακτικὴν σύνο-
δον τῆς Βουλῆς καὶ τὴν ἐφ'εστεινὴν ἑκτακτον σύνοδον ψηφι-
σθέντας νόμους, προσέτι δὲ τὰς ἐρμηνευτικὰς ὁδηγίας τοῦ
περὶ χαρτοσήμου νόμου καὶ πίνακος ἀλφαθητικὸν τε καὶ
χρονολογικὸν τῶν ἐν τῇ ὅλῃ συλλογῇ περιεχομένων Νό-
μων καὶ Διαταγμάτων. 16ον σελ. 696 ὁρ. 6.
- **Συμπλήρωμα Τρίτον.** Ἐξηγητήθη.
- **Συμπλήρωμα Τέταρτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου
τοῦ παρελθόντος ἔτους ἕως τέλους Ὀκτωβρίου τοῦ παρόντος
ἔτους 1892 ἐκδοθέντα κανονιστικὰ Διατάγματα, ὡς ἐπίσης
τοὺς ἑκτοτε μέχρι νῦν ψηφισθέντας νόμους, ἤτοι τοὺς νόμους
τοὺς ψηφισθέντας κατὰ τὴν Β' σύνοδον τῆς προλαβούσης
Βουλευτικῆς Περιόδου καὶ κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον τῆς
παρούσης Βουλευτικῆς περιόδου. 16ον σελίδες 320 Δραχ. 3.
- **Συμπλήρωμα Πέμπτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου
παραελθόντος ἔτους ἕως Ἰουλίου τοῦ 1893 ἐκδοθέντα κανονι-
στικὰ Διατάγματα καὶ τοὺς ἑκτοτε ψηφισθέντας Νόμους,
ἤτοι τοὺς Νόμους τοὺς ψηφισθέντας κατὰ τὴν Β' σύνοδον
τῆς παρούσης Βουλευτικῆς περιόδου, ἐπὶ δὲ ἐρμηνευτικὰς
σημειώσεις καὶ πίνακα ἀλφαθητικὸν λεπτομερῆ τῶν ἐν τῇ
ὅλῃ ἐνδεκατόμῳ συλλογῇ περιεχομένων Νόμων καὶ Διαταγ-
μάτων 16ον σελ. 476 Δρ. 4,50.
- **Συμπλήρωμα Ἑκτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ Παραρ-
τημάτων αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουλίου
1893 ἕως τέλους Μαΐου 1896 ἐκδοθέντας Νόμους καὶ κανονι-
στικὰ Διατάγματα 16ον σελ. 760 Δρ. 7.
- **Συμπλήρωμα Ἑβδόμον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἀπὸ τοῦ τέλους
Μαΐου 1896 ἕως τέλους Μαΐου 1901 ἐκδοθέντας Νόμους καὶ

κανονιστικά Διατάγματα καὶ πίνακα ἀλφαριθμητικὸν λεπτομεροῦ τῶν ἐν τῇ ὅλῃ (ἐκ δεκαετιῶν τόμων ἀποτελουμένη) συλλογῇ περιεχομένων Νόμων καὶ Διαταγμάτων καὶ χρονολογικὸν πίνακα τῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως Μαΐου τοῦ ἔτους 1889 ἐκδιδόμενων Νόμων καὶ Διαταγμάτων Δρ. 7,00.

- **Δι' ἐλαιοταΐαι Προξενικαὶ διημβάσεις**, μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τυρκίας περιόρουσαι καὶ τὴν συνθήκην τοῦ Κάλιτσα. Τυμῶνται λεπ. 50.

ΔΙΑΦΟΡΑ

- **Θρησκειατικαὶ Μελέται**, Δημητρίου Στ. Μαυρογορδάτου πρὸς μόρφωσιν χριστιανικῶν ἀρετῶν, συνταχθεῖσαι κατὰ τὰς Θείας καὶ Ἱερᾶς Γραφάς, πιστῇ ἀνατύπωσιν τῆς Α' ἐκδόσεως τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως, τόμος ὀγκώδεις 1, ἐκ σελίδων 1128, ἐπὶ χάρτου πρώτης ποιότητος. Ἑκτύπωσις ἐπιμελεημένη. Τιμᾶται δραχ. 8 διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ φρ. γρ. 8 διὰ τὸ ἐξωτερικόν.
- **Παρολογία Κοινογόνου**, ἔκδοσις Βλαστοῦ, εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους ἐπὶ χάρτου πρώτης ποιότητος δραχ. 7. Δεύτεροι τόμοι χωριστοὶ δραχ. 3, διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. γρ. 5. Ἄλλοτε ἐπιματὸ δραχ. 16. Εὐκαιρία μοναδική.
- **Κνριακοδόμιον**. Τὸ φεγοφελίστατον τοῦτο βιβλίον τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. 10 (φρ. γρ. 10 ἐξωτερικόν). Καλῶς δεδεμένον δραχ. 11, διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. γρ. 12.
- **Τὸ Κάτωπρον τῆς Κοινωνίας**, I. N. Λεβαδέως ἀρχαίου καθηγητοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. 3, διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. γρ. 3.
- **Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία**, ἐν σχέσει πρὸς ὅλας τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, συνταχθέν ὑπὸ Ν. Ἀμβρόζη, καθηγητοῦ καὶ πρώην ἱεροκήρυκος Σμύρνης. Τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικὸν φρ. 3. Διὰ τὸ ἐξωτ. φρ. γρ. 3.
- **Τὸ Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον**, κατὰ νεωτάτην τοῦ 1904 ἔκδοσιν. Τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. 11, διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. γρ. 8.

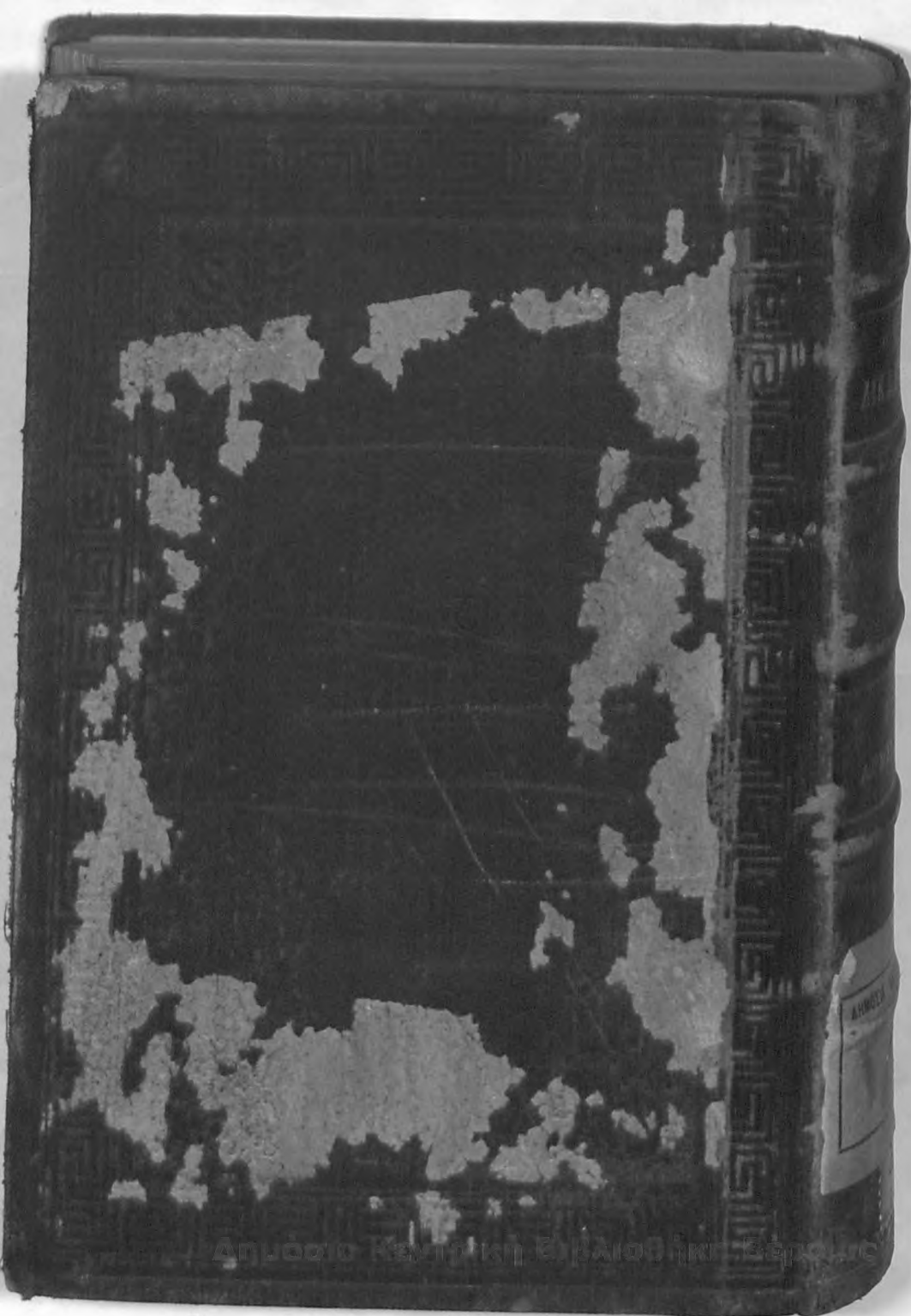
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αρχαίο Κελερική Βιβλιοθήκη Βασιλίας